Ordinis Praedicat. Romana. 102. Sect. Catal. Script. Biblioth. C
2 Vol

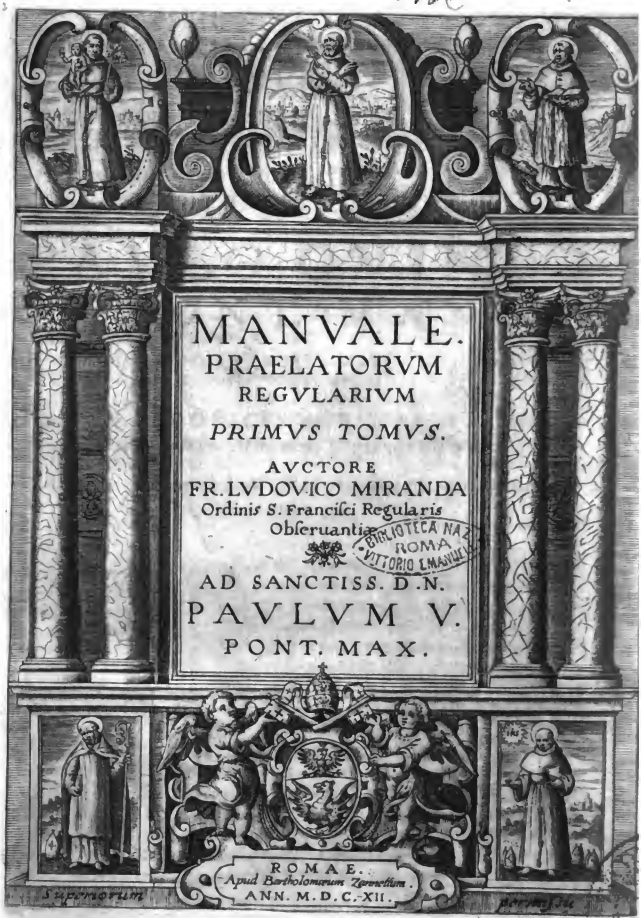

BIBLIOTECA NAZ
ROMA
VITTORIO EMANUELE

MANVALE

PRAELATORVM

REGVLARIVM

PRIMVS TOMVS.

AVCTORE

FR. LVDOVICO MIRANDA

Ordinis S. Francisci Regularis

Observantiae Reformati.

AD SANCTISS. D.N.

PAVLVM V.

PONTIFICEM.

mo mo

Sanctiſs. atque Beatiſs. D. N.

PAVLO QVINTO PONT. MAX.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FRATER LVDOVICVS MIRANDA HISPANVS, Ordinis Fratrum Minorum, Regularis Obſeruantiæ,

Poſt humillima pedum oſcula beatorum, perpetuam felicitatem exoptat.

IAM pridem (Beatiſſime Pater) poſt multos in inclita Salmanticenſi Academia, in ſacra Theologiæ profeſſione, ac publica lectione tranſactos annos, alma noſtræ Prouinciæ D. Iacobi, Diffinitoris cum primum officio fungerer, conuenienti cernens ſupellectili, in id muneris, me omnino ferè deſtitutum (ſunt enim hæc iudiciaria ac forenſia, à Metaphyſicis ſtudijs, & quæſtionibus longè diuerſa) non tàm ad aliorum eruditionem, quàm ad meam directionem atq; inſtitutionem, pro inquirendis atq; puniendis delictis, de his quæ Prælatis & Iudicibus eunctis, cognitu fuere viſa neceſſaria, facili atque reſolutorio ſtylo, breue quoddam opus compegi, cui titulus, Ordinis Iudiciarij, & de modo procedendi in cauſis criminalibus, tàm in foro Eccleſiaſtico, quàm ſeculari agitandis,

† 2 quod

quod & multorum importunis agitatus precibus, in Hiſpaniarum partibus degens, ab hinc duodecim annis, vt in publicum ad communem omnium vtilitatem prodiret, typis cudendũ curaui. At pro Religioſis præſertim, & Prælatis etiam Regularibus cunctis, de Religioſi ſtatus origine, inſtitutione, propagatione, dilatatione, ac denique de omnibus, hijs quæ ad eiuſmodi argumenti genus ſpectant, ſeu vtcumque pertinere poſſent, plura ac fere innumera, cum adhuc ſupereſſe viderentur dicenda, quæ & Religioſos viros nefas ignorare putaui, Eccleſiæ Dei ſanctæ obſequendi, quo tenebar, deſiderio, ac pro ingenioli mei exiguitate, Fratres meos vtcumque iuuandi, & vro viribus in viam ſalutis dirigendi, necnon & pro mea peculiari inſtructione & directione, Enchiridion, ſiue Manuale quoddam, quo hæc omnia ſimul, eadem breuitate & reſolutione continerentur, ſtruendum ſtudui; Quod, & Diuina fauente gratia, non quidem ſine ingenti ſtudio, tandem perfeci, magnis lucubrationibus & laboribus, duobus diuiſum Tomis, pro dicendarum rerũ magnitudine, ne in vnũ congeſta ſi fuiſſent omnia, contra Manualis rationem, plus nimio excreſceret, ac geſtantibus in manibus faſtidium ingeneraret, & quod futurũ fuerat ſolatio, verteretur in pondus. Hunc meum laborem, in lucem vt prodiret, à Superioribus probatum, ac Regali Hiſpaniarum Regis priuilegio munitum, paratum iam habebam, cũ obedientiæ ſanctæ iuſſu & imperio, ex Hiſpania in has Italiæ partes me contuli, Franciſcani noſtri Ordinis, Secretarij officio vt fungerer. In hac autem alma Ciuitate conſtitutus, vt quod iam diu optaueram, tandem aſſequerer, typis illum mandare volens, animo obuoluere, ac ſemel & iterum cogitare cœpi, cuinam præcipue ille foret dedicandus? Quæ mihi cogitanti, tu, Beatiſſime Pater, primus omnium occurriſti. At expaui ſtatim, retardareq. cœpit animi exiguitas offerendi obſequij. Nihil enim minus vnquam in mentem venire potuit, congruere amplitudini celſitudinis tuæ, aut exiguitati conditionis meæ, quam vt liber iſte paruus, exitus ingenioli mei, immaturus forſan fœtus, coram tanto ac tam ſupremo Principe, ſummo totius Dei Eccleſiæ Paſtore, ſapientiſſimoq. Iudice, vllo modo comparere poſſet, multo minus vt auderem, in animumue meum induxerem, Beatitudinis Tuæ præclariſſimo nomini, illum conſecrare aut dedicare. Verebar quidẽ, & merito, haudquaquam defuturum, ſciolum quemdam, fortaſſis prudentem, me qui increparet, corriperet, ac diceret: Quid facis? quæ tua eſt hæc audacia, ſeu potius temeritas? magnos cum non niſi magna deceant, opus adeo exiguum, nulla fere æſtimatione dignum, tanto ac tam ſupremo Principi, veritus quod non futuris offerre? Sed iam iam, Beatiſſime Pater, me fere expaueſcentem, ac deficientem animo, alia ex parte eximia tua incredibilis, atque in cœlum vſque laudabilis humanitas, ſumma, indicibilisque fere inexplicabilis

plicabilis benignitas, & beneuolentia, qua cunctos recipis, omnes foues, neminem spernis, ac veluti alter Alexander magnus, à tuo splendidissimo, iucundissimoq. conspectu, tristem nullum discedere permittis; qua etiam me, cum primum sanctissimam tuam benedictionem receptiurum, totis præcordijs pro debito, Apostolicos pedes exosculari gestientem, non nisi humanissime, benignissime, placido atque gratioso vultu excepisti, & verbis genio ac generosa tua conditione dignis, à me iam excusos, & typis mandatos libros, afferri tibi iussisti: mirum in modum meum confortauit animum, siduciam spopondit, obsequium hoc vtcumq; minimum, ingratum haud quaquam tibi futurum, postquam in magnum meum honorem atque fauorem, pro tua eximia humanitate, dedignatus non es talia dicere. Quo ego plusquã æreo clypeo munitus (si fas est loqui) bostium cuneos penetrabo securus, & audacia ac temeritatis meæ rationem poscentibus vtcumque reddere non grauabor, in humanitatem eximiam, benignitatem atque clementiam Sanctitatis Tuæ, omnem hanc pergrãdem noxam refundendo, qua & mihi & cunctis comitem adeo te exhibendo, in idipsum ansam præstas, haud dissitus, quin præstabis & veniam. Fateor quidem, quod magnos, nonnisi magna decent, inficias nemo ibit. At non eosdem, nec vero Pontificem Maximum dedecet, imitatione Dei, cuius in terris Vices gerit, animum & cor potius quàm donum aspicere, humilia & abiecta non aspernari, ipse etenim præexcelsus valde cum sit, iuxta Regalis Prophetæ præscriptum, in altis habitans, humilia semper respicit in cælo & in terra. Aqua licet plenas, rustici cuiusdam manus, gratioso vultu susceperis, haudquaquam alienum fuit, ab altitudine & magnitudine Alexandri. Audacter dicam, Beatissime Pater, hunc meum laborem, & me vt sub tua tutela & protectione constituas, specialibus vinculis, peculiari quadam ratione astrictum te esse quam maxime, natus cum sis atq; educatus, in Illustrissima, nobilissima, necnon & antiquissima Burgbesia Domo, quæ vt cunctis est peruium, à millenis annis, quasi hæreditario iure, omnibus semper extitit, sapientiæ domicilium, bonarum disciplinarum emporium, ingeniorum, literatorum, & omnium ad scientias aspirantium, vnicum ac singulare leuamen, tantumq. refugium. Ad quê ergo ipse, a mea absens patria cõfugerem? Cui ve consecrari & dedicari debebant, ÿ exigui mei labores & fructus, ac meus iste liber, quo agitur de Religiosi Status origine, & rebus, ad Religiosos omnes spectantibus, cui inquã nisi Sanctissimo, ac vita simul Religiosissimo viro, Religionum omnium proinde speciali patrono, domino, ac communi Patri, quem Religiosi cuncti mirantur, suscipiunt, venerantur, mirumq. in modum gloriantur de laude tua, exoptant, vt in æternum viuas, crescasq. in millia millium? Hoc igitur meum obsequium, Beatiss. P. vtcumque exiguum, flexis genibus,

supplex

ſupplex oro, benigne vt excipias, ac me & librum iſtum ſub tua protectione conſtituas, quò aliàs innumeris aſtrictum, nouis deuinctus vinculis, Deum Optimum Maximum ſemper precaturum, Sanctitudinem Tuam, fœlicem, atque incolumem vt conſeruet, & poſt Neſtorecs annos, ſuperna atque aterna fœlicitate beet. E noſtro ſeu potius Tuo, Aracœlitano Conuentu, Kalendis Aprilis.

Operis

Operis Argumentum.

IN hoc Primo Tomo Enchiridij, ſiue Manualis, Prælatorum Regularium, Religioſorumq. omnium, præmiſſa Religioſi ſtatus inſtitutione, ex antiquiſsima Sanctæ Eccleſiæ traditione, iam inde à temporibus Chriſti Domini, & Sanctorum Apoſtolorum, Religionumq. omnium ortu & origine, à proprijs cuiuſq; Auctoribus & Inſtitutoribus, dilatatione atq; propagatione, qua maxima fieri breuitate potuit, claritate, atque ingenti reſolutione: præmiſſa etiam Prælatorum omnium Regularium differentia, poteſtate & facultate quam habent, admittendi, recipiendi, atque incorporandi Nouitios, proprijs ipſorum Ordinibus, de eorumdem, Nouitiorum qualitatibus, tam de iure communi, quàm ſpeciali requiſitis, receptione, probatione, educatione, ac tandem profeſsione, dicta atq; enumerata ſunt, quæ huic propoſito viſa fuerunt neceſſaria. Actumq. eſt poſtmodũ, de obligatione, quæ ex profeſsione tacita, ſiue expreſſa, ex ſuis votis, in Religioſis cunctis reſultat, ſed præcipue obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis, quæ omni Ordini & Religioni eſſentialia & ſubſtantialia eſſe dicuntur, ſimulq. de alijs exercitijs & operibus, in quibus ad communem totius Eccleſiæ vtilitatem, exerceri ſolent, omnes in vniuerſum Religioſi, à tempore ſuæ profeſsionis, ad illud vſque, quo poſt longa ſtudia, varia, atque diuerſa curricula, diuturnam diuinorum ſacramentorum adminiſtrationem, verbi Dei publicam proclamationem, in Superiores atque Prælatos eligi, & aſſumi ſolent: reliqua ad Prælatos & Superiores prædictos, vtcumque ſpectantia, ſequenti Secundo Tomo dicenda reſeruantur.

Frater Archangelus à Meſſana, totius Ordinis Fratrum Minorum Generalis Miniſter & ſeruus. Reuer. in Chriſto Patri, Fratri Ludouico Miranda, Hiſpano, noſtræ Prouinciæ S. Iacobi, quondam Diffinitori, & in Salmanticenſi Academia Sacræ Theologiæ Lectori Iubilato, cauſarum S. Officij qualificatori, actuali. noſtro Secretario, ſalutem in Domino, & paternam benedictionem. Super ſpeculam ſacri noſtri Ordinis conſtituti, cum nec minima ſit noſtri muneris & officij cura, Seraphicæ, atque Apoſtolicæ Religionis noſtræ, ſed præcipue totius Eccleſiæ bonum promouere, ac eos qui in idipſum ſtrenue laborant, modis omnibus iuuare, & acceperimus poſt plurimos, a te in Hiſpaniarũ partibus, iam pridem libros Latino atque vulgari ſermone conſcriptos, typisq. mandatos, Enchiridion, ſiue Manuale quoddam Prælatorum Regularium habere, per ſacri noſtri Ordinis Patres præuiſum, atque approbatum, & Hiſpaniarum Regis priuilegio munitum, quod nec minimam quinuero maximam Chriſtianæ Reipublicæ vtilitatem ſperamus allaturum, illudq. in publicum, ad communem omnium vtilitatem prodire deſideres, Præſentium tenore in idipſum tibi copiam facimus, quinuero & præcipimus cum merito ſalutaris obedientiæ, vt poſtquam illud præſentaueris, coram Reuerendiſs. P. Magiſtro Sacri Palatij, ſolitamq. approbationem obtinueris, prælo mandare poſſis, cuius noſtra benedictione. In quorum fidem, has litteras, noſtra propria manu, & officij noſtri ſigillo maiori muniuimus. Datis Romæ Nonas Octobris, 1610.

Frater Archangelus à Meſſana, qui ſupra, manu propria.

Imprimatur, ſi videbitur R. *Patri Magiſtro Sacri Palatij Apoſt.*
Cæſar Fidelis Viceſgerens.

Ex commiſſione Reuerendiſs Patris Ludouici Yſtella, digniſſimi Magiſtri Sacri Apoſtolici Palatij, omni qua potui attentione & conſideratione, perlegi opus Reu. admodum, ac doctiſsimi P. Fr. Ludouici Miranda, Sacræ Theologiæ Lectoris Iubilati, ac totius noſtri Ordinis Minorum de Obſeruantia diſertiſsimi Secretarij, cui titulus, Manuale Prælatorum Regularium, in duos Tomos diuiſum, in quibus atteſtor, omnino nihil me reperiſſe, quod Catholicæ fidei, aut bonis moribus, vtcumque videatur contrarium, quinuero obſeruaſſe, eiuſdem Auctorem, adeo plene huic argumento ſatisfeciſſe, vt in eo genere, quod verè fatear, nullum hucuſque luculentius, doctius, atque copioſius crediderim, opus in lucem prodiiſſe, ob quæ dignum iudico, vt ad publicam totius Eccleſiæ vtilitatem, quamprimum prælo mandetur. In cuius rei fidem, &c. E Regali noſtro Conuentu S. Petri in Monte Aureo, prima die Februarij 1612.

Frater Ioannes Carthagena.

Imprimatur.
Frater Damianus à Fonſeca, Magiſter & Socius Reuerendiſſimi Patris Fratris Ludouici Yſtella, Sacri & Apoſtolici Palatij Magiſtri, Ord. Prædicatorum.

MANVA-

MANVALE PRAELATORVM REGVLARIVM.

PRIMVS TOMVS.

QVAESTIO PRIMA.

De Religione, & Religioſo ſtatu, in communi, in ſex Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Religio?

AGTVRI de Prælatis atque Iudicibus regularibus, deque eorum legibus, ſtatutis, & conſtitutionibus, de conſuetudinibus etiam Religionum omnium, quæ in Sancta noſtra Dei Eccleſia, ſub vno capite Romano Pontifice, diuinum cultum atque honorem profitentur: non ab re viſum eſt: Si de religionibus ipſis in communi, prius pauca quædam dixerimus. Quin vero ratio ipſa, id expoſtulare videbatur, quâ maximeq. fore hoc rationi cõſonum, vt iuxta Ariſtotelis doctrinam, ex communioribus atque vniuerſalioribus incipientes ex inde poſtmodũ, congruentiori ordine, ad earundem Religionum particularia, & ſpecialia, vtcumque deſcendere poſſimus. Quia vero vt dicit D. Tho. Angelicus Doct. Religio, ſeu Religionis nomen, æquiuocum quodammodo eſt, pluraq. deſignat, atque diuerſas ſignificationes in ſe continet, (Significat enim, & Religionem prout eſt virtus, & eandem etiam prout importat ſtatum perfectionis) vt hæc prorſus amphibologia, & æquiuocatio e medio tollatur, propoſito art. ſub diſt. reſolutiue: Reſpondeo, per ſequentes concluſiones. 1. *Phyſi. t.* 1.

D. Thom. 2. 2. *q.* 186. *art.* 1.

Prima Concluſio.

Religio antiquiori, atque ampliori, & vſitatiori vocabulo, ſignificat excelſam illam virtutem, quæ inter omnes morales, eſt præcipua; ac potiſſima Iuſtitiæ pars, qua Deo, Optimo, Maximo debitum cultum, & honorẽ adhibemus. Propter ipſius excellentiam, quatenus creationis, & gubernationis, rerum omnium, eſt primum atque vniuerſale principium. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thom. 2. 2. q. 81. vbi per plures articulos de Religione prædicta agit prout eſt moralis quædam virtus, & plura dicit, de his, quæ ad præſtantiſſimam hanc ſpectant Virtutem. Hanc olim Cicero, ſolo naturali duc-

Religionis nomen, ſignificat moralem quandam virtutem, præcipuam inter partes iuſtitiæ.

Cicero Rhetoricorum, seu de inuētione, parum ante finem. art. 5. & 7.

ctus lumine agnouit, quam & 2. Rhetoricorum definiens, dixit: *Religio est, tuitio quædam naturæ, quam diuinam vocant, qua cultum & cærimoniæ Deo affert.* Quod hæc præstantissima virtus, (vtcumque Deum siue diuinum cultum respiciat) non sit proprie theologalis, sed moralis, at inter morales præcipua, & præstantissima pars Iustitiæ, probat elegantissime, atque latissime idem D. Thom. vbi supra, dicendo, quòd Religio non est virtus Theologica, ex eo, quia non ordinat hominem in Deum, sicut in obiectum (quòd proprium est virtutis Theologicæ) sed sicut in finem. Vbi etiam non minus docte, quam Reliqua omnia, enumerat omnes ipsius actus, tam interiores, quam exteriores, quibus rationalis creatura (nempe homo) diuinam excellentiam, protestatur, debitamque subiectionem, ad Deum tuum conditorem, creatorem pariter, atque gubernatorem. Quæ omnia cum facile possem dicere, consulto in præsentiarum missa facio. cum neque id sit meæ propositi, neque vero præsentis speculationis, vt breuitati studeam. Hoc tamen dicere breuiter non præteribo, ex doctrina eiusdem D. Thom. & communi omnium Doctorum resolutione. Quod sicuti ad Iustitiam spectat, & Iustitiæ virtutis est proprium, reddere quod suum est vnicuique, & ad hunc proprium ipsius actum, hominis animum inclinare, atque inducere, sic & Religionis virtutis est proprium (prout ipsa moralis quædam est virtus,) diuinum cultum, & honorem Deo debitum exhibere, & in id hominis cor, & animum inclinare, & inducere: ita quod ad ipsam spectat, omnino eundem subijcere, ac facere, interiori & exteriori cultu, eius diuinam eminentiam protestari, inquantum est creationis, conseruationis, & gubernationis omnium rerum, vnicum primum, atque vniuersale principium. Hoc est itaque notissimum, & constitutissimum.

Secunda Conclusio.

Religionis nomen, etiam importat, atque designat, statū perfectionis, quo homo se totaliter Deo offert. D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 1. in corp.

Quamuis Religio, siue Religionis nomen, antiquiori, atque ampliori vocabulo, præfatam virtutem moralem importet: antonomatice tamen, & quasi per excellentiam, significat Religionis perfectissimum statum, quo per solemnem trium votorum essentialium professionem (castitatis nempe, Paupertatis, & Obedientiæ perpetuæ) perpetuo se Deo offerunt, atque totaliter se diuino cultui, atq; seruitio mancipant. Hæc etiam conclusio est D. Tho. pro cuius probatione simul, & intelligentia, supponendum ex principijs philosophiæ, quod illud, quod de multis dicitur, ac pluribus applicatur, antonomatice, & quasi per excellentiā, semper tribuitur vni, cui excellentiori modo, atq; potiori ratione conuenit. Cōstituit exemplū in fortitudine, quod nomē illa sibi vendicat virtus, quæ indifficillimis, seu circa difficillima versatur, in quibus firmitatem animi seruat. Similiter, & in temperantia, quæ vt de se patet, est illa virtus, quæ tēperat, & frænat hominis maximas, & vehementes delectationes. Idemque est dicendum de alijs virtutibus, quæ cum plures actus designent, specialiter tribuitur vni. Cum igitur Religio, seu Religionis nomen (vt supra habitū est) dicatur, de Religione, quæ moralis quædam est virtus, per quam quis ad Dei seruitiū, atq; diuinū cultum externū, aliquid Deo offert, & exhibet, vtputa panem, aut vinum, seu aliquid eiusmodi, & simul de eo perfectionis statu, quo religiosi cuncti (non aliquid externum, & intrinsecum,) sed semetipsos omnino perpetuo, ac totaliter diuino cultui, atque seruitio mancipant, liquidum profecto fit, quod eiusdem Religionis nomē, principaliter, antonomatice, & quasi per excellentiam, eiusmodi statum significabit, postquam diuinus cultus, eidem excellentiori modo, atque perfectiori ratione conuenit. vt enim inquit D. Greg. super Ezechielem, religiosorum

status

ſtatus eo modo ab alijs ſeruitijs, & oblationibus, quæ Deo communiter fiũt, & offeruntur, differt quo & in veteri lege olim, antiqua illa ſacrificia, differebant ab holocauſtis. In antiquis enim ſacrificijs, vt ex ſacra Scriptura conſtat, erant quædam, quæ dicebantur ſacrificia, alia vero holocauſta, inter quæ hoc verſabatur diſcriminis, quòd in ſacrificijs aliquid offerebatur, atque dicabatur Deo, aliquid vero reſeruabatur, pro ſacerdotum, & aliorum miniſtrorum congrua ſuſtentatione: at in holocauſtis, nihil omnino prorſus reſeruabatur, ſed totũ ſacrificium ſacrificabatur, dicabaturq. Deo, igneq. comburebatur, atque conſumebatur. Hoc namque dictio, holocauſtum, ſignificat. Ab *holon*, quod eſt *totum*, & *cauſtos*, *quod* eſt *accenſum*, *quaſi totum accenſum*. Totũ enim ſacrificiũ quando erat holocauſtum, igne concremabatur. vt dictum eſt. In propoſito ergo, religioſi (inquit D. Gregorius) totaliter ſemetipſos in ſuauiſſimum, atque perfectiſſimum holocauſtum Deo offerunt, ac dicant: & quem diuinũ cultum, & honorem, omnes communiter Chriſtiani profiten tur, & Deo exhibent, aliquid de rebus ſuis, eidem offerentes: aliquid vero ſibi ipſis reſeruantes (inſtar cuiuſdam ſacrificij) hunc excellentiori, atque perfectiori modo, religioſi prædicti in holocauſti modum faciunt ſemper, ſemetipſos totaliter offerentes, & nihil prorſus ſibimetipſis reſeruantes, non ſenſum quidem (inquit) non linguam, non vitam, non ſubſtantiam & rerum temporaliũ, & terrenarũ copiam, quam perceperunt, ſed ſe, ſuaq. omnia ſimul, atque totaliter Deo immolant, in perfectiſſimum ac Deo ſuauiſſimum holocauſtum. Verba ſunt expreſſa, D. Gregorij. Ex quibus conſtat manifeſtiſſime, qualiter Religio, ſeu Religionis nomen, antonomatice, principaliter, & quaſi per excellentiam, importet atque deſignet, illum perfectionis ſtatum, qui communi vocabulo, Religio nuncupatur, quem omnes in vniuerſum profitentur religioſi, licet etiam ſignificet Religionem, prout eſt virtus, per quod ſit ſatis propoſito articulo. Videatur hac de re Syluester.

In Religione perfectiſſimum ſuorum ipſorũ, Religioſi Deo offerunt holocauſtum.

Syluef. Verbo Relig. 1. q. 1.

ARTICVLVS II.

Vnde dicatur, ſiue deriuetur Religio, ſiue Religionis nomen?

Reſpondetur per quatuor concluſiones, quibus explicabũtur, maxima encomia, excellentiæ, & dignitates, Religionis, ſeu ſtatus Religioſi.

Prima Concluſio.

REligio iuxta mentem atque ſententiam D. Iſidori, dicitur à relegendo, quod eſt verbum compoſitum, ex præpoſitione, re & *lego legis*, & ſignificat ſemel, atque iterum aliquid legere. Sumpta eſt, hæc Religionis Etymologia ex libro 10. Etymologiarum eiuſdem Iſidori, c. 17. vbi demente, & ſententia Ciceronis dicit, quod religioſus a Religione eſt appellatus. Religio autem, à relegendo, pro eo quod religioſus, relegit, atque retractat (hoc eſt iterum, atque iterum legit & tractat) ea quæ ad diuinum cultum ſpectant. Quæ enim ſunt diuini cultus, frequenter in corde ſunt reuoluenda (inquit D. Thomas) iuxta illud quod habetur. Prouerb. 3. *in omnibus viis tuis cogita illã* Ex quo ſatis clare & manifeſte apparet, qualiter Religio, ſeu Religionis nomen, à relegẽdo dicatur, & optima ſit hæc Religionis Etymologia, diffinitio, ſeu potius deſcriptio. Sed D. Aug. adducit etiam aliam, de qua ſit ſecunda concluſio.

Religio dicitur a Relegendo, quòd eſt ſemel, & iterũ aliquid legere. *Iſidor. lib 10. Etymol. c. 17.*

2. 2. q. 81. ar. Prouer. 3.

Secunda Concluſio.

Religio etiam dicitur ſeu dici pōt, a Reeligendo, quòd eſt nouā electionē efficere aliquas noui ſtatus.

Religio iuxta mentem atque ſententiam D. Aug. dicitur a reeligendo. Verbū etiā cōpoſitum, ex præpoſitione, *re & eligo eligis*, q̄ ſignificat aliquius noui ſtatus, nouam electionem efficere. Habetur hæc Religionis deſcriptio, & Etymologia, ex libro 10. de Ciuitate Dei c. 4. vbi de his agens, inquit, D. Aug. *quod ex eo Religio dicitur a Reeligendo, quia Deum reeligere debemus, quem per peccatum negligenter a miſeramus.* Pulchra quidem eſt, & hæc Religionis Etymologia, diffinitio, ſiue deſcriptio: Sed Lactantius Firmianus, adducit etiam aliam, de qua ſit tertia concluſio.

Tertia Concluſio.

Religio dicitur & deriuatur, etiā a verbo Religando, quòd eſt rem aliquā exiſtentem, iterum atque iterum ligare.

Lactant. Fir. lib 4. diu. inſtit. c. 24.

Aug. de vera Relig. c. vlt.

Demente atque ſententia Lactantij Firmiani, Religio dicitur, & deriuatur a religando, quod eſt etiā Verbū compoſitū, ex prædictā, *præpoſitione re & liga ligas*, ſignificatque iterum, atque iterum ligare, id quod ſemel erat ligatum. Habetur hæc Lactantij Firmiani ſententia in libro 4. ſuarum diuin. inſtit. c. 24. Quæ Religionis deſcriptio & Etymologia, adducitur etiam a D. Auguſt. libro de vera Religione, cap. vltimo, vbi poſt multa alia verba, inquit, *religet nos vnà omnipotens Deo, vera Religio.* Quaſi hoc ſit propriū eius munus, & officium. Nam quamuis huiuſmodi verba, dicta ſint ibidem, a D. Aug. de Religione, prout eſt moralis quædam virtus, qua Deo debitum cultum, & honorem exhibemus (vt diximus ſupra in præcedenti artic.) non in congrue tamen aptantur atque applicātur & verificari quidem poſſunt de Religione, prout deſignat atque ſignificat, ſtatum illum Religioſorum perfectiſſimum, quem profitentur in vniuerſum omnes cōmuniter religioſi; quo per ſui ſtatus profeſſionem expreſſam, trium Votorum eſſentialium vinculis, & multorum aliorum, quaſi de nouo ſe ligant, & cum Deo iterum atque iterum coniunguntur. Ex quibus omnibus patet, quam congrue & proprie, Religio ſiue Religionis nomen, areligando dicatur, & deriuetur omnia, ſupradicta omnia ſunt notatu digna, & afferuntur. D. Tho. vbi ſupra. Sed dices, quid ſentiendū atque dicendum, de tam multiplici & diuerſa, huius nominis Etymologia? ſunt ne huiuſmodi diffinitiones, deſcriptiones ſiue deriuationes, aliquo modo inter ſe contrariæ? Minime gentium. Quin vero ſi intima affectione, & attentione conſiderentur & introſpiciantur, quam maxime inter ſe conueniūt, ſibique ſummopere cohærent, quod vt plenius notum fiat, ſequentem ſtatuo concluſionem, quæ erit quarta in ordine.

D. Th. vbi ſupra.

Quarta Concluſio.

Supradictæ Religionis deriuationes, & Etymologiæ q̄ maxime ſibi cohærent, & ipſarū quælibet gradatim atque per ordinē viā parat ad alteram.

Prædictæ omnes Religionis diffinitiones & deſcriptiones ſeu Ethymologiæ, quam maxime ſibi cohærent, & gradatim per ordinem, ipſarū vna, viam parat ad alteram, prima ad ſecundam, ſecunda vero ad tertiam. Hæc concluſio explicatione atque declaratione magis indiget, quam probatione, quæ & hoc modo fiet manifeſta. Dico igitur, quod Religio congruentiſſime, ſimul dicitur & deriuatur, a relegendo, reeligendo, & religando, atque ex eorum vno, oritur, & procedit aliud. Qui enim relegit, reeligit, & qui reeligit, ipſe eſt, qui ſe cum Deo, iterum atque iterum ligat, ſiue coniungit. Qui (inquam) relegit, hoc eſt, ſimul atque iterum legit, ac toto corde reuoluit, & conſiderat, quæ ſumma quæ ſunt conſideratione digna, q̄ ſunt diui cultus, ſeu ad diuinum cultum, atq. ſeruitium ſpectāt; ipſe eſt, qui reeligit, ideſt nouum de nouo aſſumit, perfectionis ſtatum, quo ardenter Deum quærat, quem per culpam, atque peccatum negligenter amiſerat. Ipſe etiam eſt, qui per eiuſ-

dem

dem noui ſtatus profeſſionem expreſſam quaſi obligationum, & votorum vinculis ſe ligat, atque conſtringit, quo vix, aut nullatenus à Deo ſuo ſummo bono, fineq. vltimo dimoueri, aut ſeparari poſſit. Quid enim aliud ſunt tria Religionis eſſentialia & ſubſtantialia caſtitatis, paupertatis & obedientiæ perpetuæ vota? quid tot, tam varia, atque multiplicia, quæ in qualibet Religione peculiaria habentur præcepta, quid inquam aliud ſunt, quam noua quædam vincula, quibus religioſi vincti de nouo religantur. Et aſtringuntur ſuo Deo, tamquam indeficienti principio, ad quem noſtra omnis electio dirigi debet, cum ſit noſter vltimus finis, vt per bona opera Religioſi ſtatus, recuperent, quem per culpam, atque peccatũ negligenter amiſerant. Conſtat igitur ex his quæ dicta ſunt, clariſſime, atque manifeſtiſſime, qualiter Religio ſiue Religionis nomẽ, nõ incongrue, quin vero cõgruentiſſime, atque propriſſime ſimul dicatur, & deriuetur à relegendo, reeligendo, & religãdo, ac per hoc fit ſatis ei quod quærebatur in propoſito articulo, de quo etiam videatur Sylueſter vbi ſupra, verbo Religio 1.q. 1.

ARTICVLVS III.

Vtrum Religio, ſiue Religionis nomen, importet ſtatum perfectionis?

Huic articulo reſpondetur per duas concluſiones.

Prima Concluſio.

CErtiſſimum eſt, neque negari vllo modo poteſt, quod Religio, ſeu Religionis nomen, importat atque deſignat ſtatum perfectionis. hæc concluſio eſt expreſſa D. Th. 2.2. vbi agit de hac difficultate & quæſtione, quã D. Th. ſententiã explicans atque declarare volens, Caietanus in ſuo comento, dubio ſecundo pro ipſius intelligentia ſupponit, quod perfectionis nomen ſumitur multipliciter, neque dicitur vno ſolum modo, ſed multis; & petita ſimilitudine ex dialecticis, ponit exemplum in ſanitate, & dicit, quod ſicuti ſanitas, ſeu quod idem eſt, hoc nomen ſanum (quod eſt Analogum) dicitur de animali, de vrina, & etiam de medicina, diuerſis tamen reſpectibus, & rationibus: nam de animali dicitur tanquam de ſubiecto, cui ſanitas ipſa ineſt. De medicina autem, quia ipſam efficit, de vrina vero, quia eiuſdem eſt ſanitatis indicatiua, ſic (inquit Caiet.) & perfectionis nomen, dici poteſt de aliquo perfectionis ſtatu, vel quia ipſam in ſe formaliter continet perfectionem, vel quia eſt eiuſdem elicitiuus, aut tandem pro eo quod eſt exercitium quoddã, ſiue quædam via perueniendi ad perfectionẽ. Dicit ergo prædictus Caietanus, quod Religio, non eſt perfectio, primo modo, neque in primo ſenſu (vt ſic enim perfectio; in ſola charitate conſiſtit) vt late proſequitur D. Th. 2.2. ipſa namque eſt, quæ perfectionem in ſe continet, & quæ ſola hominẽ formaliter, & eſſentialiter perfectum efficit, coniungendo, atque vniendo ipſum cum Deo, qui eſt vnicus, vltimus omnium noſtrum optatiſſimus finis, iuxta illud Ioannis: *Deus charitas eſt, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Attamen in ſecundo, & tertio ſenſu loquendo, negari nullatenus poteſt, quod Religio, ſeu Religionis nomen, ſtatum perfectionis importet, atque deſignet, quatenus quælibet approbata Religio, quodammodo eſt perfectionis elicitiua, via atque diſciplina, deueniẽdi atque aſcendẽdi ad perfectionem. Certum eſt enim, quod in qualibet Religione probata, inuenire licebit plura, ac fere innumera ſancta, & religioſa exercitia, quibus eiuſdem

Religio ſeu Religionis nomen importat, atq; deſignat ſtatũ perfectionis. *D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 1. & Caiet. ibidem.*

D. Tho. 2. 2. q. 184. art. 1.

1. Ioan. cap. 1.

profeſſores,& alumni,ſuo ſe ſtatui conformátes aſcendere,& peruenire poſſunt ad optatiſſimum perfectionis finem. Quod autem huiuſmodi religioſa exercitia,ſint veluti quidam gradus perueniendi ad perfectionem,latiſſime probat idem D. Tho. loco prælegato,de mente,atque ſententia eximij cuiuſdam Abbatis Moyſi,de quo ſit mentio in collationibus Patrum; hic enim (vt fertur) de his exercitijs agens,poſt alia multa dicebat: *Per ieiuniorum inediam,vigilias,atque labores,corporis nuditatem,lectionem,cæteraq. virtutes, debemus ſuſcipere nouitmus,vt ad perfectionẽ charitatis, ijs gradibus vtcumque aſcendere poſſimus.* Sed nũquid propterea, omnes qui in Religionibus ſunt,ſiue in Religionis ſtatu,ſunt perfecti,aut in perfectione conſumati ſtatim eſſe dicentur? minime gentium. non enim hoc per ſe & neceſſario importat Religionis ſtatus,aut hoc eſt de ipſius ratione,ſed hoc ſolummodo,quod ſit via,& diſciplina perueniendi ad perfectionem,ſeu qua peruenire poteſt ad perfectionem. quod vt plenius notum fiat,ſequentem ſtatuo concluſionem,quæ erit ſecunda in ordine.

Exercitia Religioſa ſunt veluti quidá gradus, quibus ad perfectionem peruenitur. *Collationes Patrum collat.1. c 7.*

Secunda Concluſio.

Non propterea quod Religio ſeu Religionis ſtatus, perfectionem importet, omnes in vniuerſum religioſi,& in Religionis ſtatu exiſtentes, perfecti ſtatim ſunt dicendi, quin vero contrarium multoties contingere, & ſtare optime poteſt,quod eorum quamplurimi,imperfectiſſimi ſint; non ſe ſuo ſtatui conformantes; ſicuti & vice verſa,quandoque poteſt euenire, quod multi ſæculares,& perfectionis ſtatum nõ habentes,ſint perfecti,quin vero & perfectiſſimi.hæc concluſio eſt etiam expreſſa D. Tho.2.2.q.186. art.3. & art.2. ad 1. vbi dicit: *Quod Religio ſortitur perfectionis vocabulum, ex intentione finis, quia ſcilicet Religioſi ſunt in perfectionis via, & tendunt ad perfectionem tanquam ad finem*; non tamen (inquit) eſt neceſſum, *vt quicumque eſt in Religione, ſeu Religionis ſtatu, ſtatim propterea iam perfectus ſit,aut perfectionem aſſequutus, ſicuti neque quicumque eſt in via iam peruenit ad terminũ.* vnde fit, vt non ſit de ratione cuiuslibet religioſi viri,quod ſit iam perfectus, aut in perfectione conſumatus; ſed hoc ſolummodo,quod ad perfectionem tendat; adducit D. Tho. exemplũ de eo,qui ſcholas ſtudendi gratia frequentat,& addit, quod non ſtatim, atque eo ipſo profitetur ſe eſſe ſcientem,aut ſapientem; ſed tantummodo ſtudentem,atque dare operam ad ſcientiam acquirendam; hac ratione Pythagoras,vt inquit D. Aug. Noluit ſe ſophum (hoc eſt ſapientem appellari) ſed philoſophum,quod eſt ſapientiæ amatorem, ſiue ſectatorem. Sic igitur in noſtro propoſito,religioſus,quamuis ſit in imperfectionis ſtatu, non ſtatim profitetur ſe eſſe perfectum, aut in perfectione conſumatum, ſed tantum ſtudium adhibere,operamq. dare, ad perfectionem acquirendam; quod vero multi ſæculares,& perfectionis ſtatum; non habentes, neque in Religionibus exiſtentes, eſſe nihilominus potuerint perfecti, quin vero & perfectiſſimi,probat idem D. Tho. exemplo Abraham, Iſaac, & Iacob, qui exiſtentes in ſæculo,cum diuitijs, atque delitijs, perfectiſſimi atque in virtutibus excellentiſſimi extiterũt, ſed de hoc alias;non enim eſt præſentis ſpeculationis, videatur Syluester verbo Religio.1.q.3.& hactenus de iſto articulo.

Non omnes Religioſi, ſeu perfectionis ſtatũ habentes,eo ipſo ſunt perfecti immo vero cõtrarium euenire, & ſtare poteſt multoties. *D. Tho. 2. 2. q.186. art. 1. in ſol. ad 1.et 2.in corpore, & in ſolu. ad primum.*

Auguſt.lib.8. de Ciuit. Dei c.20.

Multi ſunt Sancti atque perfecti,non habentis ſtatum perfectionis.

ARTICVLVS IIII.

Quænam ſint de eſſentia atque ſubſtantia Religionis, ſeu ſtatus Religioſi?

Huic

Huic difficultati respondetur per duas sequētes conclusiones.

Prima Conclusio.

TRia quæ dicuntur communiter essentialia, atque substantialia vota (obedientiæ, scilicet castitatis, & paupertatis) sunt de essentia, atque substantia cuiuslibet Religionis, seu status religiosi. hæc conclusio est omnium Doctorum communis resolutio, & expresse tenet eam D. Tho. Angelicus Doctor 2. 2. vbi & illam probat variis medijs, diuersisq. rationibus, ex quibus ego tantùmodo adducam duas, quæ inter alias omnes visæ mihi sunt potiores; atque præstantiores. Prima huius nostræ conclusionis ratio, desumitur, & desumenda est (vt dicitur) à priori, nempe ex natura & ratione intrinseca eiusdem status religiosi. Secunda vero erit quasi à posteriori deducta, ex auctoritate Innocentij Tertij in quadam sua decretali extrauaganti; quæ id ipsum expresse, aut saltem verbis æquipollentibus videtur determinare. Ad primam igitur rationem deueniendo, quod tria, quæ communiter dicuntur essentialia, atque substantialia vota, sint de essentia, atque substantia, cuiuslibet Religionis, & status Religiosi, ex inde patet: nam cum huiusmodi status sit, esseq. debeat, via & disciplina, & exercitium quoddam retendi, atque veniendi ad perfectionem, ad ipsius profecto rationem essentiam, atque substantiam spectare, omnino videtur quod habeat omnia per quæ homo, quasi intrinsece essentialiter, & ex natura rei præparatur, aptatur atque disponitur, aptari, & præparari potest, ad acquirendam eandem perfectionem; & simul ea, per quæ tolluntur & remouentur omnia perfectionis eiusdem impedimenta, & quæ obstaculo eidem esse possent, quominus ad perfectionem ascendat. sed hæc (vt statim dicemus) omnino sunt, obedientia, castitas, atque paupertas; nam per prædicta obedientiæ, castitatis, & paupertatis vota ad perfectionē homo disponitur, & omnia tolluntur perfectionis impedimenta. ergo negari nullo pacto, & ratione potest, quod hæc tria sint de essentia, & substantia (& vt ita loquar more dialectorum) de intrinseca ratione cuiuslibet Religionis, seu status religiosi. Ratio quidē efficacissima est, & discursus est optimus, solummodo restat probandum, qualiter homo per obedientiam, castitatem, atque paupertatem (quæ communiter dicuntur tria essentialia, & substantialia Religionis vota) præparetur, aptetur, & disponatur ad perfectionem, magis quam per reliqua alia religiosa exercitia: qualiter etiam per horum trium emissum votorum magis, quam aliorum tollantur, & auferantur omnino acquirendæ perfectionis impedimēta. Hoc argumentum latissime prosequitur idē D. Thom. loco supra citato, & maioris claritatis, & distinctionis gratia, dividit ipsum in plures articulos, disputans de qualibet harum virtutum seorsum; atque in particulari, demonstrans, qualiter voluntas propria, cupiditas rerum exteriorum, & concupiscentia delectationum carnalium, impedimento sint, quo minus perueniatur, seu peruenire possit ad perfectionem. De hac re plura dicemus in sequenti articulo, vbi horum omnium, propriam, atque genuinam adducemus rationem e suis fontibus, & veluti ex intimis visceribus illam eruentes; sed pro nunc breuiter dicere non præteribo, aliquid, quo simul complectantur reliqua omnia, quæ amplius ad hoc propositum in subsequentibus sunt dicenda. Et dico quod horum omnium ratio stat in hoc, quod Religio, siue Religionis status, esse, esseq. debet perfectionis status, quæ quidem (vt dictum est supra) essentialiter in charitate consistit, atque in eo, quod homo intime, quoad maxime fieri poterit, vniatur, atque coniungatur Deo, per dilectionem & amorem, iuxta illud Ioan. 1. cap. 3. *Deus charitas est, & qui*

Tria quæ dicuntur substantialia vota, sunt de essentia, & substantia status Religiosi & cuiuslibet Religionis. *D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 7.*

Extant ad Materiam de Statu Monast.

D. Tho. vbi supra.

& qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo, qua ratione D. Paul. ad Colloſ. 3. charitatem vocat, Vinculum totius perfectionis pro eo quod nos ligat, ac veluti coniungit cum Deo optimo maximo. Ad hoc autem tertiam ſubſtantiam, exteriorum rerum cupiditatem, delectationum carnalium concupiſcentiam, propriam voluntatem, & humanæ voluntatis inordinationem, quis non videt quam magnum præſtent impedimentum, & obſtaculum, & quam homo per hæc impeditur, & retardatur, ne ipſius affectus totaliter feratur in Deum, illiq. adhæreat, in quo ſuprema charitatis perfectio conſiſtit. Si igitur id ita eſt, manifeſte profecto ſequitur, quod obedientia, caſtitas, atque paupertas, per quæ omnia ſupradicta præ memorata tolluntur impedimenta, ſunt, atque eſſe debent de eſſentia, & de ſubſtantia, & vt ita dicam de ratione intrinſeca cuiuslibet Religionis, ſeu ſtatus Religioſi. hæc eſt prima ratio D. Thomæ.

c. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monac. Summus Pont. diſpenſare non poteſt, in hoc quod obedientia, caſtitas, atque paupertas non ſint de eſſentia, & ſubſtantia Religionis, ſeu ſtatus Religioſi.

Secunda ratio, non minus eſt efficax, & deſumitur ex auctoritate Innocentij Tertij; *in extrauagante, cum ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum*. Hic enim ſupremus Pontifex, definiendo, atque determinando, quænam ſint de eſſentia, & ſubſtantia Religionis cuiuslibet, ſeu ſtatus Religioſi, poſt multa alia, inquit. *Abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt Regulæ monaſtali annexa, vt contra eam, nec ſummus ipſe Pontifex poſſit licentiam indulgere.* Notanda quidem verba, nam ad noſtrum quidem propoſitum ſunt efficaciſſima, in quibus primum aduertere libet, quod licet ibi Summus Pontifex, de obedientia, expreſſam non faciat mentionem; adhuc tamen exceptio illa facta, de duobus votis (nempe paupertate, & caſtitate) extendenda eſt, atque extendi omnino debet, quin vero, & potiori ratione, ad votum obedientiæ, ita quod ſicut Summus Pontifex (iuxta D. Innocentij Tertij præſcriptum) diſpenſare nullatenus poteſt, in paupertate, & caſtitate, ita neque in obedientia, multoq. id minus, cum ipſa ſit præſtantior. Hoc eſt certiſſimum. Tum, quia ſecundum iuris regulas, exceptiones quæ fiunt, ſemper extenduntur ad omnes ſimiles (id quod vulgo dicitur) quod de ſimilibus, ſimile eſt iudicium, tum etiam, quia iuxta ſententiam, & mentem D. Thom. inter

D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 5. hæc prædicta tria eſſentialia, & ſubſtantialia Religionis vota, præcipuum eſt obedientiæ, primumque obtinet locum. Et ita eſt atque reliqua alia, ſtatui Religionis annexum, atque intrinſecum. Secundo, vt dictum eſt ex verbis eiuſdem Innocentij Tertij Pont. Max. colligitur, clare, & manifeſte, præfata tria obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis vota, eſſe de eſſentia atque ſubſtantia cuiuslibet Religionis, ſeu ſtatus Religioſi, loquendo de ijſce rebus moralibus ad eum modum, quo & in naturalibus dicimus, quod eſſe animal rationale, eſt de eſſentia, & ſubſtantia & intrinſeca ratione hominis; idq. de iure diuino, & quod ita ſit, de mente prædicti Sum. Pont. intelligendum, conſtat clariſſime, atque manifeſtiſſime, poſtquam ipſe tam aſſeueranter dicit ibi, *quod ſuper ijs, non poteſt ipſe Summus Pontifex diſpenſare, ſiue licentiam indulgere*. Quid quæſo clarius dici vllo modo potuit? etenim ſi de Papali, atque humano tantum iure iſta fuiſſent, non vero de iure diuino, & intrinſeca, & eſſentialia Religioni cuilibet, & omni Religioſo ſtatui ſuper ipſis Sum. Pont. (vt ſtatim amplius in ſequenti articulo dicemus) citra omne dubium poſſet diſpenſare. cum ergo dicat Pontifex, quod in ijs nulla cadit diſpenſatio, manifeſtare vtique voluit, atque inſinuare, quod adeo iſta ſunt de iure diuino, diuinaq. ordinatione, vt diuina, & ſupernaturalis inſtitutio, cum hæc ſit, non ſit poteſtas omnino interra, quæ poſſit efficere, vt illa quæ communiter dicuntur tria eſſentialia, & ſubſtantialia vota, Religioni, ſeu Religionis ſtatui, non ſint intrinſeca, eſſentialia, & annexa, aut

xa, aut ſuper illis diſpenſare poſſit Summus Pont. hac de re videndus eſt Soto lib. 7. de iuſtitia, & iure q. 2. art. 5. & q. 5. art. 3. vbi hoc intentum proſequitur, & tractat latiſſime, doctiſſime, & ſecundiſſime. ſit ſecunda concluſio.

Soto lib. 7. de iuſtitia, & iure q. 2. art. 5. & q. 5. ar. 3.

Secunda Concluſio.

Quamuis tria prædicta, obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis vota, ſolum modo ſint de eſſentia, atque ſubſtantia, & ratione intrinſeca Religionis, ſeu ſtatus Religioſi; multa tamen alia religioſorum exercitia ad eumdem ſtatū pertinent, non quidem tamquam de ipſius eſſentia, & ſubſtantia præciſe, ſed tanquā accidentia neceſſaria, nimisq; vtilia, atque proficua ad meliorē, magisq; exactā, triū prædictarū eſſentialiū & ſubſtantialiū votorū, conſeruationē ordinata. Hæc concluſio expreſſe, aut ſaltē verbis æquipollentibus, eſt etiā eiuſdem D. Tho. vbi ſupra, in ſolutione ad ſecundum, & conſtituit exemplum, de abſtinentijs, vigilijs, laboribus, mendicitate, & alijs huiuſmodi ordinum & Religionum omnium exercitijs. Sed vellem ego in præſentia latius hoc argumentum proſequi, & quod in noſtra concluſione dicimus expreſſius demonſtrare, atque manifeſtare. Quod vt faciam, præmittere libet, quod ſicuti in naturalibus, in qualibet re naturali ſit hæc, aut illā non curo, inuenire licebit, & rerum ipſarum ſubſtantiam, & accidentia quamplurima, quæ res ipſas ambiunt, atque circunſtant, & ad earum (nec dum ornatum, & cognitionem ſpectant) verum etiam & ad proprium ipſarum conſeruationem plurimum conferunt, vtpote ſine quibus conſeruari vix, aut nullatenus poſſent; Sic etiam & in moralibus rebus, atque negotijs ad mores pertinentibus, erit reperire, aliqua, quæ ſint, iureq. optimo dici poſſunt, quaſi moralia rerum ipſa ſubſtantia, quædam vero neque pauca, quæ cum ad earumdem eſſentiam, & ſubſtantiam non præciſe pertineant; pertinent tamen & quam plurimum conferunt ad propriam ſuam conſeruationem, tanquam accidentia quædam ex ſua natura & proprija, & formali ratione, in idipſum ordinata, magis aut minus, prout magis, vel minus ſpectant, atque conducunt ad finis ſibi præfixi & præſtituti conſecutionem. Nam quo pacto ſupra trium votorum eſſentialium obedientiæ ſcilicet caſtitatis & paupertatis neceſſitatem præciſam, ex præciſa finis perfectionis conſequendi, qui eſt vltima, atque ſuprema charitatis perfectio, non ab re, nec incongrue, ſed multum ad rationē conformiter deduximus, ſic & in præſenti propoſito prædictarū omnium neceſſitatem, maiorem, vel minorem, ex maiori aut minori connexione & proportione, quam cum illo etiam habeant, debemus inueſtigare, atque deducere, ea ſemper lege, & pacto, vt non præciſe, aut ſimpliciter & abſolute neceſſaria, ad Religionis ſeu perfectionis ſtatum, eſſe credatur, aut eſſe de ſubſtantia, & eſſentia ſtatus Religioſi, ſed hoc ſolummodo, quod ſint accidentia quædam, valde vtilia, atque proficua, ſine quibus, quæ in Religionibus, ſeu Religioſo ſtatu, eſſentialia & ſubſtantialia ſunt, eſſe & tutò conſeruari vix aut nullatenus poſſint. Hoc præmiſſo notabili (quod valde eſt notandum, atque memoriæ commendandum) ſit clarum atque perſpicuum, id quod in noſtra concluſione eſt dictum, de Religioſorum omnium exercitijs, atque regularibus obſeruantijs, (v. g. abſtinentia, vigilijs, laboribus, nuditate, & mendicitate, & cæteris Religionum, ceremonijs. Quod ſunt quidem iſta omnia, non de Religionum, ſeu Religioſi ſtatus ſubſtantia, & eſſentia, abſolute & ſimpliciter, cum non ſint media præciſa, neque ſimpliciter & abſolute neceſſaria, ad conſequendum perfectionis finem (qui eſt charitas) quā multi conſequuti ſunt, conſequunturq. in dies abſque ipſis. Sunt tamen, accidentia quædam, quæ Religionis ſtatum. Ambiunt, circumſtant, ornant, atque perfi-

Omnia alia Religioſorum vota præter eſſentialia tria pertinētad maiorē conſeruationē.

D. Thom. vbi ſupra.

petficiunt, plurimumq. conferunt, atque conducunt, ad hoc vt non amittantur, immo vero potius conseruentur; & augeantur, ea quæ Religionis, seu status religiosi, substantialia sunt, non alia, neque maiori probatione quã explicatione supra dicta indiget nostra conclusio, & quidẽ hoc pacto, & hac ratione probat eam D. Thom. loco vbi supra. solum superest, vt demente, eiusdem dicamus, de ijs cæremonijs, exercitijs, & religiosis obseruantijs, quam habeant cum tribus prædictis votis essentialibus, conuenientiam, connexionem, & proportionem, a quo vt breuiter me expediam. Vnum est quidem expressa referre verba supradicti D. Thom. in solutione ad secundum, postquam de tribus votis essentialibus fecit mentionem, deueniendo ad alia dicit; quòd omnes aliæ Religionum omnium obseruantiæ, ad prædicta tria principalia vota ordinantur, & diriguntur. nam si quæ (inquit) sunt institutа in Religionibus, ad procurandum victum, vt pura manuum labor, mendicitas, & alia huiusmodi, ad paupertatem referuntur, ad cuius conseruationem religiosi per hos conuenientissimos, & congruentissimos modos, victũ, atque vestitũ procurãt. cætera humanæ vitæ necessaria. Et alia vero exercitia, quibus corpus maceratur, qualia sunt vigiliæ, disciplinæ, ieiunia, & cætera, huiusmodi, indirecte etiam, ad votum continentiæ conseruandum pertinent, atque ordinantur, vt de se patet. per ipsa enim castitas conseruatur, sine vero illis difficillime reperitur, aut reperiri potest. si quæ vero tandem ad id sunt in Religionibus instituta exercitia, pertinentia ad humanos actus, & quibus religiosi ordinantur ad perfectionis finem, nempe dilectionem Dei, & proximi, vt lectio, oratio, visitatio infirmorum, etsi quod aliud est huiusmodi, comprehenduntur, (inquit supradictus D. Thomas) sub voto obedientiæ, quod pertinet ad voluntatem, qua secundum dispositionem alterius (prælati nempe) homo suos actus omnes ordinat & dirigit ad sibi præfixum ac præstitum finem. Ex dictis quidem, satis patet, qualiter omnes omnium Religionum obseruantiæ, cæremoniæ, religiosaq. exercitia, ordinentur ad meliorem, magisq. exactam, trium essentialium, & substantialium vororum conseruationem, ita quod quamuis non pertineant ad Religionis siue religiosi status essentiam, siue substantiam, pertinent tamen ad eiusdem ornatum, & perfectionem, & sunt accidentia minus vtilia, atque proficua, neque modicum, quin vero multum necessaria ad substantialium rerum conseruationem, quod summopere adnotare oportet. & hæc de isto art. dicta sufficiant.

Omnes omnis Religionis obseruantiæ ordinantur ad tria substantialia, vota & ad melioremeorumdem obseruationem.

ARTICVLVS V.

Vndenam proueniat, quod obedientia, castitas, atque paupertas, sint de essentia & substantia, Religionis, siue status religiosi.

Huic difficultati respondetur per duas sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

QVod obedientia, castitas, atque paupertas, sint de essentia, & substantia, Religionis, siue status religiosi, nõ prouenit ex humana solũmodo institutione, sed ex ipsa rerũ natura, atque ex institutione Christi Domini. Hæc conclusio difficillima est, quam & nos proinde latissime explicare oportet. & quidem tres in se continet partes. in prima dicitur, quod obedientia, Castitatis, & paupertatis, in Religionibus essentialia, & substantialia vota, non sunt aliquod humanum inuentum, nec solummodo aliqua humana institutio.

Quod obedientia castitas atque paupertas, sint de essentia status religiosi, prouenit ex institutione Christi Domini.

tio.in ſecunda vero, quod id potius expoſtulabat, ipſarum rerum natura, (natura inquam Religionis, ſeu eiuſdem ſtatus religioſi) in tertia demum, quod id ipſum etiam habetur: & prouenit, ex inſtitutione Chriſti Domini, atque adeo eſt de iure diuino. Supradicta tria tractanda ſunt per ordinem. Ad primum igitur deueniendo, quod tria eſſentialia, & ſubſtantialia Religionis vota, non ſint aliquod humanum inuentum, aut aliqua humana inſtitutio ſolummodo, ex inde patet atque conſtare poteſt, quia vt diximus in præcedenti articulo, ſuper his nulla omnino cadit diſpenſatio, neque efficere vlla ratione poteſt ſummus Pont. quæ ſua eſt maxima atque ſuprema poteſtas, & auctoritas in Eccleſia, vt aliquis religioſus, vere & proprie manente religioſo, proprium habeat, vxorem ducat, & non ſit alicui prælato ſpecialiter ſubditus, atque ſubiectus, ſed ſui iuris, & ab obedientia liber omnino. Ex quo proculdubio colligitur, quod tria prædicta, ſubſtantialia Religionis vota, non ſunt ex inſtitutione ſolummodo humana, & de iure tantum poſitiuo, & humano, ſed potius de ſupernaturali, & diuino. Etenim de humano ſi ea tantummodo eſſent iure, quid obſtaret, quo minus ſummus ipſe Pont. iuſta exiſtente cauſa, in eis poſſet diſpenſare, ſicut & in multis diſpenſat alijs? iure enim conſtitutiſſimum eſt, quod in his quæ iuris ſunt tantum humani, & poſitiui, & quæ vnus ſummus Pont. vno tempore, iuſta exiſtente cauſa ordinauit, atque conſtituit, eadem vel alia ſimili, exiſtenti ratione, alio tempore, poteſt alius ſimiliter Pontifex diſpenſare, immutare, & reuocare, atque ea in diuerſum ſtatum ſtatuere. Cum igitur id non poſſit Pont. facere in tribus votis eſſentialibus prædictis (vt dictum eſt,) liquidum profecto fit, quod hoc non dependet aut prouenit, ex humana ſolummodo inſtitutione, ſed ex diuina: & quod id eſt, vere de iure diuino, vt amplius ſtatim dicemus, in tertia parte huius concluſionis. Quod autem id etiam pendeat atque proueniat, ex ipſa rerum, & ſtatus religioſi natura (quæ erat ſecundæ noſtræ concluſionis pars) conſtat atque conſtare etiam poteſt manifeſtiſſime, ex medio a nobis ſuperius adducto, in præcedēti articulo. Etenim ſi iuxta ſententiam Ariſtotelis, & iuxta omnem veram philoſophiam ratio mediorum deſumenda eſt a fine, & finis Chriſtianæ perfectionis (qui eſt perfecta charitas) ad quam omnes in vniuerſum Religiones, diriguntur, & ordinantur, conſequi vix aut nullatenus poteſt, abſque eo quod quis abdicet a ſe, & a ſe omnino tollat atque depellat, terrenā ſubſtantiam, carnales delectationes, & in ordinatum propriæ voluntatis affectum, ſatis manifeſte colligitur, quòd illa vota per quæ tria prænemorata impedimenta tolluntur, & auferuntur omnino, (quæ ſunt obedientia, caſtitas, atque paupertas) neceſſario ſunt de ratione, eſſentia, atque ſubſtantia cuiuslibet Religionis ſeu ſtatus religioſi: idque ex propria ipſarum rerum natura, & ex propria, intrinſeca, atque formali ratione eiuſdem ſtatus, poſſquam (vt dictum eſt) eſſe debet via, & diſciplina perueniendi ad charitatis perfectionem. Diſcurſus quidem eſt optimus, & ratio (vt mihi videtur) efficaciſſima, atque manifeſtiſſima. Solum ſuper eſt nunc latius inueſtigare, & demonſtrare, quam maxime fieri poterit, quam hæc habeant cum perfecta charitate, & perfectionis prædicto ſtatu, antipathiam ſiue contrarietatem, cuius ratione coire, conuenire, aut ſtare ſimul non poſſunt. Hoc enim eſt, quod in præcedenti articulo, in hunc locum explicandum, atque elucidandum deduximus. Quod argumentum latiſſime, & elegantiſſime proſequitur, & mirīs atque efficaciſſimis rationibus tractat, & comprobat. D. Thom. & ad probandum, quod terrena ſubſtantia, & amor rerum humanārum, contraria ſupra modum ſint perfectæ charitati, & impedimentum quā maximum afferant, perueniendi ad

2.2.q.186.a. 3. & 5. Humanarū rerum ſubſtātia impedimētum eſt perfectioni, & ſtatui perfectionis.

Aug. lib. 10. confess. c. 29. charitatis perfectionem, adducit illud D. Aug. vbi Deum alloquens, atque explicare volens, qualiter creaturæ omnes, sed maxime diuitiæ impediant perfectam Dei charitatem, dilectionem, & amorem; inquit, *minus Domine te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat*. Fundatur hic D. Aug. discursus (vt videtur) in eo quod dixisse ferunt Senecam olim in quadam sua epistola, nempe, quod amare nisi vnicam dumtaxat rem, vere & perfecte homo nullus potest: ita inquit Diuus August. quòd minus quam oportet, & quam debet, Deum diligit & amat, qui cum ipso aliquid amat, aut non propter illum amat. ac si dicat, qui non Deum solummodo amat. Ex quo non incongrue colligit D. Thom. quod terrena substantia, & amor rerum humanarum, obstaculum & impedimentū quodammodo sunt, perueniendi ad charitatis perfectionem. Id quod probat etiam ex alia eiusdem Aug. auctoritate lib. 83. quæstionum vbi & dicit, quòd *nutrimentum charitatis, est diminutio cupiditatis, perfectio vero nulla cupiditas*. hac ratione D. Thom. probat, quod non potest quis, recte & vti conuenit, Deum simul, & creaturas amare, & diligere, ac proinde voluntariam paupertatem, esse de essentia, & substantia, cuiuslibet Religionis, & status religiosi, & primum fundamentum in perfectione. Quod vero castitas siue continentia ad eandem perfectionem siue perfectionis statum, spectet, atque pertineat; probat idem D. Thom. ex eo quod carnales delectationes, sed maxime veneræ, quamplurimum aduersentur charitati, seu potius charitatis perfectioni. Idque propter maximam ipsarum vehementiam & quia blandimenda fœminea, corporumque carnalis contactus, virilem animum deijciunt, hominemque retrahunt atque retardant, vt ne totaliter feratur in Deum, vti conuenit, ad consequendam charitatis perfectionem. Sed præterea inquit D. Tho. innumeras coniugatorum hominum sollicitudines, & anxietates, quas D. Paul. 1. Cor. 7. commemorat, enumerare quis poterit? quomodo qui ratione sui status, anxij atque solliciti sunt, qualiter placeat vxori, & mundo, placere etiam vti par est, & vti conuenit, simul Deo poterunt? haud quaquam (inquit) congrue id fieri potest. Ex quo subinde concludit, continentiam, castitatem perpetuam esse etiam de essentia, & substantia Religionis, seu status religiosi. De obedientia probat idipsum adducendo innumera propriæ voluntatis, & inordinati affectus nocumenta. adducendo præterea Christum Dominum & seruatorem nostrum, in exemplum, in cuius mirifica exemplariq. vita, obedientia summopere mirumq. in modum commendatur. Iuxta illud Pauli ad Phil. 2. vbi habetur, quod *humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis*. manet ergo satis probata secunda nostræ conclusionis pars, qua diximus obedientiam, castitatem atque paupertatem esse de essentia, & substantia cuiuslibet Religionis, seu status religiosi, idq. ex ipsa rerum natura, & ex propria & formali ratione eiusdem status. Sed quod id etiam habeatur ex institutione Christi Domini, sicque de iure diuino. (quæ erat tertia & vltima pars nostræ conclusionis) probare nunc oportet. Et de paupertate non id erit difficile, siquidem facile colligitur potestq. constare ex verbis expressis eiusdem Christi. Matt. cap. 19. vbi volens perfectionis selectam viam adolescenti cuidam, qui eadem de re ipsum interrogauerat demonstrare, paupertatē voluntariam prædictam quasi primum perfectionis fundamentum apposuit, dicens, *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes & da pauperibus, & veni & sequere me*. Quid quæso clarius dici vnquam potuit, ad ostendendum atque insinuandum, voluntariam paupertatem esse de essentia, & substantia status perfectionis, & primum fundamentū in perfectione? ad quod etiam facit, quā maxime id quod habetur. Luc. 14. vbi

D. Th. vbi supra ar. 4. Carnales delectationes perfectioni magnum impedimentum sunt.

D. Paul. 1. Corinth. 7.

D. Th. vbi supra ar. 5. Propria voluntas multum obest Christianæ perfectioni.

Paul. ad Philip. 2.

Matt. 19.

Luc. 14.

vbi suos alloquens discipulos idem Christus, dixit, *nisi quis renunciauerit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus*. ac si diceret, teste D. Gregor. homil. 32. in Matth. qui per vitam veterem aliena concupiscitis, per nouæ cõuersationis studiũ & vestra largimini in hoc, ut firmat perfectio. Satis ergo manet probatũ demẽte, & doctrina Christi Dñi, voluntariam paupertatẽ, essentialẽ esse, & intrinsecã statui perfectionis. Sed pro castitate, & continentia, solemne est etiam illud, quod habetur etiam Matth. cap. 19. vbi ad eandem perpetuo seruandam, illius temporis fideles, & omnes ad perfectionem anhelantes, allicere & prouocare volens, idem Christus; in medium produxit inter alia, quoddam eunuchorum genus, qui se castrauerunt propter regnum cælorum. *sed non omnes*, inquit, *capiunt verbum istud, sed quibus datum est a Deo, qui tamen potest capere, capiat*. ac si expressius diceret, de cælo aduenisse, & e cælo venire debere, continẽtiæ & castitatis desiderium, quo per moti plurimi propter regnum cælorum, semetipsos spiritualiter castrauerunt, quãuis non omnes capiãt verbũ istud, sed quibus datum est (vt enim inquit Sapiẽs) *nemo esse potest continens, nisi Deus dederit illi*. Sapien. 8. Qui tamen potest capere capiat. Necessum est autem vt capiant illud, omnes anhelantes & ascendere, & peruenire ad statũ perfectionis cupientes. Super hæc verba, fundant oẽs vnanimiter Doctores, necessitatẽ præcisam, continẽtiæ, & castitatis, pro statu perfectionis, & consequenter cuiuslibet Religionis. Sed vt ad obedientiam de veniamus, eandẽ ad perfectionẽ, & perfectionis statum, esse præcise necessariam, sub negatione propriæ voluntatis, sanctis suis Apostolis, atque discipulis, pluries in Euangelio Christus ipse Dñs proposuit, Matth. 16. & Luc. 9. dicens, *si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me* (quod fit per obedientiam) per quam propria mactatur & sacrificatur voluntas. Quæ etiam vt ex eiusdem Christi verbis constat, necessaria est, ad hoc vt sequi possimus Christum, ac proinde ad omnem statum perfectionis: cum omnis nostra perfectio consistat, in perfecta Christi Domini sequela, atque imitatione. Ex his manet satis probata nostra conclusio, qua diximus, obedientiam, castitatem, atque paupertatem, esse de essentia, & substantia Religionis, seu status religiosi, & quod hoc non prouenit ex humana aliqua solummodo institutione: sed ex ipsa rerum natura, atque ex præscripto & institutione Christi Domini. Sed ex hac conclusione, infero etiam aliam, quæ sit secunda in ordine.

Greg. hom. 32 Matt. 19.

Matth. 16. & Luc. 9.

Secunda Conclusio.

Quamuis Religiones omnes differant, atque differre optimè possint, in alijs obseruantijs & peculiaribus præceptis, & cæremonijs regularibus; in his tamen tribus votis essentialibus, obedientia scilicet, castitatis, & paupertatis, haud quaquam differunt, neque differre possunt; sed necessario habent conuenire. Hæc conclusio iam satis constat ex supradictis. Postquam diximus, hanc esse essentiam, substantiam, & naturã Religionis, seu status cuiuslibet Religiosi. Quod autem essentia cuiuslibet rei immutabilis, atque inuariabilis sit, & eadem prorsus esse debeat vbique, omnino naturaliter, nemo est qui illud ambigere possit. Quapropter dico, qđ sicuti in creatis, & naturalibus dari nõ pot omnino homo, quin ipse nõ animal rõnale sit; quia hæc est eius essentia, quidditas & natura; sic & in moralibus inueniri nõ põt, qđ aliqua vera, atque approbata sit Religio, quæ non hæc habeat tria essentialia & substantialia vota, obedientiæ scilicet, castitatis, & paupertatis. Solummodo stat differentia in hoc, quod in primo casu, id prouenit omnino ex essentia & natura rei. In secundo vero, partim ex essentia ipsius rei, de qua loquimur;

Omnes Religiones necessario conuenire habent in tribus essentialibus votis.

quimur; ſed præcipue, ex præſcripto Chriſti Domini, ipſiusq. inſtitutione, & totius Eccleſiæ traditione. Dico amplius, quod ſicut etiã homines in accidentalibus, & penes ea, quæ extrinſeca & accidentalia ſunt, differunnt, differreq. optime poſſunt; non autem in eſſentialibus; ſic & in hoc noſtro propoſito, Religiones omnes, quamuis differant, differreq. poſſint, in alijs obſeruantijs, & peculiaribus præceptis & cæremonijs regularibus, nõ tamen differunt, aut differre poſſunt in prædictis, quæ ſunt intrinſeca, & eſſentialia ſibi, ſed in hoc neceſſario, & omnino habent conuenire. Et quidem hoc noſtro tempore, qui contrarij aliquid hiſce auſus fuiſſet affirmare, arq; dicere, temerarius proculdubio, neque immerito diiudicaretur, aſſerendo, & dicendo, id quod eſſe videtur, & contra ipſarum rerum, & religioſi ſtatus naturam, & contra inſtitutionem, & doctrinam Chriſti Domini, vt viſum eſt, & etiam contra expreſſam Summi Pont. Innocentij Tertij determinationem. Addo etiam, quod quamuis hæc omnia, reipſa non ita ſe habeant (vt ſatis probatum & oſtenſum eſt) vniuerſalis doctorum omnium conſenſus, & antiquiſſima totius Eccleſiæ traditio, quæ ab Eccleſiæ naſcentis exordio, id pro certo habet, omnino ſufficeret, ſuperque ſatis eſſet, ad hoc, vt illud tenere, ſit neceſſarium, & contrarium dicere, re vera exiſtimetur periculoſum, & temerarium. Apoſtoli enim qui fuerunt Eccleſiæ primitiuæ caput (vt ſtatim dicemus) idipſum profeſſi ſunt, & id ita eſſe tenendum Eccleſiæ tradiderunt: vel quia id immediate acceperunt à Chriſto, qui in hoc ipſis prædixit, atque explicauit ſuam intentionem, & voluntatem: aut quia id ita ſibi viſum eſt expedire, & certum eſt, neque negari vllo modo poteſt, quod ipſi Apoſtoli, cum (vt præmiſſum eſt) fuerint Eccleſiæ primitiuæ caput, & fundamentum, atque immediatum organum Spiritus ſancti, quibuscũ Deus ipſe maximus frequentiſſime loquebatur, potuerint facere, & condere ius diuinum, ſicut ob eamdem rationem, potuerunt ſacram Scripturam efficere. Sed hæc, fuſiorẽ, atque longiorẽ requirebant ſermonẽ. Quapropter pro nunc prætermittuntur, ne videamur ſaltare extra chorum. Prædicta ſufficiant pro iſtius articuli declaratione, atque ſolutione.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ad eſſentiam, atque ſubſtantiam Religionis, ſeu ſtatus Religioſi, ſpectet, quod obedientia, caſtitas, & paupertas, cadant ſub voto, & promittantur à Religioſis.

NOn mediocris eſt difficultas. quæ tangitur in iſto articulo, & ratio dubitandi eſt. nam cum omnis religioſa inſtitutio, & perfectionis via, & diſciplina, deſumenda ſit, atque deſſumi debeat, ex doctrina, & traditione Chriſti Domini, & Chriſtus Dominus in Euangelio (vbi de obedientia, caſtitate, & paupertate agit, tamquam de rebus ad ſtatum perfectionis ſpectantibus, & pertinentibus) voti, ſiue promiſſionis alicuius, nullam prorſus mentionem faciat, non neceſſario dicendum videtur, pertinere, aut ſpectare ad eſſentiam & ſubſtantiam Religionis, & ſtatus Religioſi, quod hæc tria cadant ſub voto, ſeu à Religioſis promittantur, aut ſub voto obſeruentur; ita, vt qui aliquod horum infregerit, contra Religionis virtutẽ feciſſe, & læthalis culpæ reus ſtatim exiſtimetur, & habeatur, tamquam in ſua promiſſione infidelis, & proprio ſui ipſius ſtarui contrarius. Grandis quidem difficultas, quæ etiam tangitur à D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 6. quo nihilominus argumento non obſtante, concluſionem ipſe adhibet affirmatiuam, dicendo, eſſe ad

D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 6.

Reli-

Religionis, & perfectionis ſtatum neceſſarium, quod prædicta tria, nempe obedientia, caſtitas, atque paupertas, cadant ſub voto, atque à Religioſis viris promittantur. Sed ego pro maiori huius articuli claritate, & explicatione, tres volo ſtatuere concluſiones.

Prima Concluſio.

Ad eſſentiam, & ſubſtantiam Religionis, & Religioſi ſtatus, ſpectat vt hæc tria: obedientia caſtitas, atque paupertas, cadant ſub voto, & à Religioſis promittantur. Probatur hæc concluſio, primo, ex intrinſeca ratione, & natura eiuſdem ſtatus Religioſi. debet enim (vt diximus) eſſe ſtatus perfectionis. Et quidem qui dicit ſtatum, firmitatem dicit, & firmam obligationem permanendi in his, quæ ſunt intrinſeca, eſſentialia, & annexa eidem ſtatui; ſed hæc firmitas, & obligatio firma, eſſe non poteſt, niſi per votum, vt ſtatim dicetur; ergo ad eſſentiam, atque ſubſtantiam Religionis, & Religioſi ſtatus ſpectat, quod obedientia, caſtitas, atque paupertas (quæ ſunt de ipſius ſtatus eſſentia) cadant ſub voto, alias non proprie Religio diceretur, perfectionis ſtatus. Hac enim ratione differt Religioſorum omnium ſtatus, à ſtatu ſæcularium. Nam quamuis tam iſti, quam illi, aſcendant, ſeu aſcendere conentur, ad charitatis perfectionem, non tamen eodem modo, neque eodem obligationis vinculo, ſed longe diuerſo. Sæculares enim, etiam ſi aſcendere conentur ad perfectionem; non tamen ad id ſpecialiter ſunt adſtricti, neque ſunt in perfectionis ſtatu, vt late probat D. Tho. 2. 2. q. 184. art. 4. & 5. & q. 186. art. 6. ſecus eſt de Religioſis, qui ſunt in perfectionis ſtatu, tenentur ſpecialiter conari aſcendere ad perfectionem, & habet ipſorum ſtatus firmitatem debitam, à peculiari eorum obligatione, quę oritur ex voto à ſe facto, & ex promiſſione firma eorum, quæ intrinſeca & eſſentialia ſunt tali ſtatui; non igitur ſtatus eſſe poſſet, ſine voto, aut promiſſione. Secundo probatur eadem concluſio ex eo quod referatur in ſacra Scriptura, feciſſe olim in veteri lege Nazareos, qui vt inquit D. Hieron. in quadam ſua epiſtola, fuerunt quaſi illius temporis religioſi, & quoddam ſymbolum, atque figura religioſorum noſtræ Eccleſiæ. Illi autem vt refertur nu. 6. cum Deo dedicabantur, emittebant votum obſeruandi ea, quæ ad proprium ſuum ſtatum pertinebant. Vir (inquit ſacra Scriptura) *ſiue mulier, cum fecerint votum, vt ſanctificentur, & ſe voluerint Domino conſecrare, à vino, & omni quod inebriare poteſt; abſtinebunt.* Illud votum emittebatur ad maiorem firmitatē, eratq quaſi de intrinſeca ratione ipſius ſtatus; ergo idem omnino modo dicendum eſt, de noſtri temporis Religioſis. Hoc argumento vtitur D. Tho. ad probandam prædictam concluſionē, & eſſe neceſſariū, vt in Religionibus tria ſubſtantialia vota promittantur à Religioſis, & (quod dicitur cadāt) ſub voto. Sed adhuc eſt latiſſimum diſcrimen, inter prædictorū Nazareorum votū, & noſtrum: nam eorum nō erat perpetuū, ſed temporale, ad certum vſque & determinatū tempus, prout colligitur ex ſacra Scriptura, & ipſius literæ cōtextu. Noſtrorum autem Religioſorum votum, eſt perpetuum. De qua perpetuitate, & profitendi modo, & obligatione, quæ oritur ex ſolemni voto, in ſubſequentibus plura dicemus.

Ad eſſentiam, & ſubſtantiam Religionis ſpectat, quod caſtitas, obedientia, atque paupertas ſub voto à Religioſis promittantur.

D. Tho. 2. 2. q. 184. art. 4. & 5. & q. 186. art. 6.

Hieron. in Epiſtola. Nazarę ifuerūt veluti antiqui temporis Religioſi. num. 7.

numerorū 6.

Secunda Concluſio.

Quod hæc tria, obedientia, caſtitas, atque paupertas, à Religioſis obſeruentur, & obſeruari habeant ſub voto, præter rationes ſuperius dictas, colligitur etiam ex doctrina Chriſti Domini ſtradita in Euangelio. Hanc concluſionem latius nos probare oportet, quia peculiarem difficultatem continet.

Quod obedientia caſtitas, atque paupertas cadant ſub voto, & promitti debeāt à viris Religioſis conſtat ex doctrina Chriſti Dñi.

Dico

Dico igitur, quod quamuis hoc ipſum in Euangelio non habeatur expreſſe, habentur tamen plura, ex quibus id non incongrue poſſit colligi. Et vt à paupertate incipiã quando Chriſtus Dominus adoleſcenti illi, cuius in Euangelio fit mentio, dixit: *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus;* nihil omnino aliud inſinuare prorſus voluit, quam paupertatẽ eſſe de eſſentia, & ſubſtantia ſtatus perfectionis, & Religioſi. Et quamuis expreſſe, non illi dixerit id eſſe faciendum ſub voto, bene tamen colligitur, qđ eiuſmodi bona, erant firmiter, atque in perpetuũ relinquenda, poſtquã dixit: *Vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, & ſequere me.* Quod enim venditur, quod pauperibus erogatur, atque exhibetur, planum eſt, quod non datur reuocabiliter, ſed firmiter. Et hoc eſt procul dubio, quod apud nos, modo facit Religioſorum votum. Idem omnino dico, de obedientia. Nam Matthæi 16. & Lucæ 9. vbi eiuſdem datur conſilium, pro his qui ad perfectionis culmen vellent aſcendere; ſatis aperte etiam inſinuatur, non eam eſſe præſtandam temporaliter, reuocabiliter, aut pro certo aliquo, & determinato tempore, & poſt emmiſſum, ita voluntarie, vt liberum eſſet cuilibet, obedire, aut à debita obedientia recedere; ſed perpetuo, ac firmiter poſtquam dicitur; *abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Sicut igitur ſequela Chriſti, pro perfectionis ſectatoribus, non eſſe debebat, temporalis ſed perpetua, ita & obedientia. Maxime cum iuxta præſcriptum, atque doctrinam eiuſdem Chriſti Domini, Lucæ 9. *Nemo mittens manum ad aratrum, & aſpiciens retro eſſet aptus regno Dei.* Patet igitur qualiter Religioſorum obedientia, habere deber firmitatem, qnam inducit votum, quod ab eiſdem Religioſis fit. Idemq. dicendum eſt de caſtitate, & continentia. Quod & ſignificatum ſatis eſt, in ſimilitudine adducta de Eunuchis. Non enim Eunuchi temporaliter, & ad certum aliquod tempus caſtrãtur, ſed perpetuo qđ identidem, inquit, facere debent, hi qui ſunt ſpirituales Eunuchi, & vt dicitur Matth. 19. *Seipſos propter regnum cælorum ſpiritualiter caſtrauerunt.* Ex iſtis ſatis colligitur, quod quamuis obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis, in Religionibus fieri votum, non habeatur expreſſe in Euangelio, atque ex inſtitutione expreſſa Chriſti Domini, habetur tamen implicite, nec incongrue id colligitur; ſed ſatis congrue, atque dilucide.

Matth. 19.

Matth. 16. Luc. 9.

Ibid.

Matth. 19.

Tertia Concluſio.

Obedientiam, caſtitatem, atque paupertatem ſub voto, à viris Religioſis promitti, conſuetum ac praticatum fuit, ab Eccleſiæ naſcentis exordio, & à tempore ſanctorum Apoſtolorum. Hæc concluſio eſt expreſſa, D. Tho. 2. 2. vbi expreſſe dicit, quod Apoſtoli emiſerunt omnia tria Religionis, eſſentialia, & ſubſtantialia vota atq. habuerunt omnia pertinẽtia ad perfectionis ſtatum, quando Chriſtum relictis omnibus ſunt ſequuti. Et quod hoc neceſſario dicendum ſit, probat doctiſſime, atque elegantiſſime ſapientiſſimus Aluarus Pelagius, libro quem inſcripſit de planctu Eccleſiæ 2. cap. 50. alias enim (inquit) non habuiſſent ijdem ſupremum perfectionis apicem; dum hacq; maxima caruerint perfectione, quæ eſt adea ſeruanda, ſemetipſos aſtrinxiſſe ſub voto, ſeu ſub obligationis vinculo. Quod vt plenius notum fiat, adnotare libet, ex communi omnium Doctorum reſolutione, quod illud conſilium emittendi vota, quod habetur Pſalmo 79. *Vouete, & reddite Domino Deo veſtro, omnes qui in circuitu eius affertis munera.* Inter omnia præſtantiſsimum eſt, & maioris perfectionis, quam cætera alia conſilia. Eſt enim quaſi aliorum omnium conſiliorum perfectio, & forma. Et certum eſt quod cuiuslibet conſilij opus, maioris perfectionis eſt, magisq. Deo gratum (quam quod-

Obedientiam, caſtitatem, atque paupertatem ſub voto, à viris Religioſis promitti conſuetum eſt a tẽpore ſanctorum Apoſtolorum.

D. Tho. 2. 2. q. 88. art. 4. ad 3.

Aluarus Pelagius de planctu Eccleſiæ lib 2. c. 56.

Pſal. 75.

quodlibet) aliud si fiat sub obligatione voti. Hac ratione a Doctoribus consilium hoc vouendi, atque emittēdi vota, consilium consiliorum nuncupatur. Si igitur id ita est, & Apostoli hac caruissent perfectione, & seipsos ad obedientiam, castitatem, & paupertatem seruandam, non obligassent sub voto, quomodo dici de eis omnino posset, habuisse supremum apicem in perfectione? dicendum est ergo: quod Apostoli a principio, & ab Ecclesiæ nascentis exordio, trium votorum essentialium, ad Religionem pertinentium, emiserunt votum, & ita facere alios docuerunt, atque perpetuo in Ecclesia fore obseruandum tradiderunt. Qui hac de re plura, ea quæ notatu dignissima videre desiderat, consulat librum nostrum de perfectione Christianæ Iustitiæ, vbi meo quidem iudicio reperire licebit, omnia quæ ad hoc propositum desiderari possunt.

QVÆSTIO II.

De Religione, & Religioso statu, in communi, quantum attinet ad eius vnitatem, siue diuersitatem, in sex Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Religio prout importat perfectionis statum, debuerit esse vna, vel plures?

PRimo intuitu hanc rem inspicienti atque consideranti, apparere forsam posset, non fuisse congruum aut conueniens, quòd in Ecclesia, Religiones, & religiosi status essent plures. Etenim si iuxta præscriptum, D. Pauli, *Vnus est Deus, quem omnes in vniuersum fideles atque Christiani colunt, & adorant, cuius etiam diuinum cultum profitentur, si fides omnium nostrum est tantum vna, vnum etiam Baptisma.* Si quæ in Religionis statu sunt essentialia & substantialia (nempe obedientia, castitas, atque paupertas) in omnibus Religionibus sunt eadem, vt quid igitur conuenit, tot & tantos in Ecclesia fieri multiplices Religiosorum status, multiplicari Religiones, & ordines? non id consonum videtur rationi, imo vero quam maxime incongruum; & contra omnem rationem prorsus. Cui etiā accedit, nam id semper tale visum atque diiudicatum est a prudentibus & cordatis viris, qui in ea semper fuerunt sententia, & opinione, haud quaquam Ecclesiæ nostræ sanctæ conuenire, Religiones in eadem fieri multiplices siue multiplicari, vtque tale prohibitum strictissime reperitur, in quadam extrauaganti, quæ incipit. *Ne nimia, extra de religiosis omnibus.* Vbi Pontificio decreto, cauetur atque præcipitur, vt Religiones nouæ in Ecclesia deinceps nullatenus fiant, absque expressa Romani Pont. licentia, quia nempe contrarium fieri, & per mitti, magnam videbatur inducere confusionem. Perhæc primafacie, primoq; intuitu, cuipiam videri posset forsam, non fuisse congruum & expediens, tot Religiones in Ecclesia, multiplicari, sed quod omnium in seruire volentium deberet omnino vna tantum esse Religio, sub qua omnes in vniuersum, viuerent Religiosi. Sed hoc argumento non obstante, in contrarium statuitur conclusio.

ad Ephes. 4.

c. Ne nimia extra de Religiosis domib.

Concluſio.

Expedientiſſimum fuit, in Eccleſia plures fieri Religiones, & quòd varia eſſet Religioſorum inſtitutæ.

Expedientiſſimum fuit, ac fere neceſſarium, vt in Eccleſia noſtra Sancta, non eſſet vna dumtaxat Religio, ſed plures, atque multiplices, & varia Religionum inſtituta. Primo hæc concluſio probatur. Nam ſi res pœnitus in proſpiciatur ac plene conſideretur, hæc Religionum pluralitas in Eccleſia, nedum deformitatem, & confuſionem minime cauſat, quin vero pulchritudinem, ſpecioſitatẽ & perfectionem quam maximam. Quam miris encomijs extollere volens olim regius pſaltes, ipſius formoſitatem nimiam, alta, & ſonora voce decantans, dicebat, *Vidiſſe ſe Reginam (nempe Eccleſiam) cæleſtis, & æterni regis ſponſam, a dextris ipſius ſedentem, in veſtitu de auratо circumdatã varietate.* Quænã quæſo eſt, mira hæc varietas, qua Eccleſia Sancta noſtra ita perficitur, condecoratur, & ornatur; niſi Religiones variæ & tanta multiplicium Religionum inſtituta, quibus homines in Eccleſia, quidam ſic, alter autem ſic, alius vero, aliter varijs diuerſiſq. itineribus, ad charitatem, & optatũ perfectionis finem aſcendere, atque peruenire conantur? Ijs varijs Religionibus, varijs atque diuerſis, viuendi modis, cæleſtis Regis ſponſa, perficitur, & condecoratur. Sicq. pulchra, atque formoſa facta eſt Eccleſia noſtra, quæ eſt corpus illud myſticum, cuius quidem caput eſt Chriſtus, cuius etiam meminit D. Paulus dicens, quòd ſicut *in vno corpore multa mẽbra habemus, omnia autem membra, non eundem actum habent, ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra*. Hoc argumentum latiſſime proſequitur Diuus Paulus, miris atque efficaciſſimis rationibus comprobans, fuiſſe ſummopere neceſſarium, quòd ſicut in vno corpore plura ſunt membra, ſine quibus præter quam quod, corpus ipſum non ita fuiſſet perfectum, non etiam ſe recte gerere aut gubernare poſſet, ita etiam in Eccleſia, plura eſſent officia & miniſteria, quibus correſpõdent tot multiplices Religiones, & Religioſorum ſtatus. Cuius auctoritati, & adductæ ſimilitudini innixus, conſulto ipſe in concluſione appoſui, fuiſſe non ſolum expediens, verum, & quam maximè neceſſarium, quod in Eccleſia, Religiones & religioſi ſtatus eſſent multiplices, & addidi quod hoc nedũ deformitatẽ minime cauſat, quin vero pulchritudinem, perfectionemq. quã maximam. Hoc argumentum ego latiſſime ſum proſecutus, in libro quem inſcripſi de perfectione Chriſtianæ iuſtitiæ, quapropter ab ijs modo celeriter me expedio: placet tamen ad probandam eandem concluſionem, rationem quamdã adducere D. Tho. 2. 2. vbi agit de hac difficultate, & quæſtione. Quã hinc inde agitata pro ſuo more, eidem tandem affirmatiue Reſpondet, dicendo id, quod dictum eſt à nobis in concluſione, pro qua probanda hac etiam vtitur ratione. Cum enim (inquit) Religionis ſtatus (vt pluries dictum eſt) nihil ſit aliud, quam quædã perfectionis via, ſchola, & diſciplina, qua ad perfectionem charitatis peruenitur, ſeu perueniri poteſt, cum etiam plures ſint charitatis actus atque plura, & diuerſa charitatis opera, & perfectionis exercitia, in quibus diuerſimode religioſi ipſi poſſunt occupari & exerceri, conuenientiſſimum certe fuit, vt Religiones in Eccleſia eſſent plures, atque multiplices, quæ omnes in vno vltimo atque potiſſimo charitatis fine conuenientes, ſecundum varia præcepta, & regulares cæremonias, atque diuerſa religioſa exercitia diſtinguerentur ad inuicem, & dicerentur plura inſtituta diſtincta. Hoc itaque certum eſt. Quibus, & accedit, quòd varia atque diuerſa ſunt hominum ingenia, propenſiones variæ, & nec eædem inſunt omnibus vires. Vnus poteſt efficere hoc, non vero illud. Vnus appetit ſolitudinem, alter vero hominũ frequentia gaudet, alter legit, alter libentius orat, ſeu orationi incumbit, vt

Pſalm. 44.

1. *Cor. 12.*

D. Tho. 22. q. 188. art. 1.

late

late prosequitur Nestorius Abbas, apud Caffianum, non ergo sine diuino cõsilio, diuersa sunt Religionum instituta, quibus Deus Opt. Max. varijs hominum conditionibus, consultum esse voluit. Solummodo superest nũc respondere ad obiectionem in initio articuli propositam. Et dico, quod Religiones esse plures, neque est contra rationem, nec vero contra doctrinam D.Pauli, *collat. 14.* vt ex supradictis patet. Quamuis enim Deus sit tantum vnus, vna fides, vnum baptisma, vnus omnium Christianorum vltimatus finis, atque diuinus cultus, multa tamen sunt media atque itinera, per quæ homines ad eundem, & ad perfectionẽ Charitatis acquirendã, possunt peruenire. Expediebatq. proinde vt plures essent Religiones in Ecclesia, ne forsam vlla deesset conformis, cuiuslibet conditioni, & complexioni. Hac de re plura essent dicenda, si breuitas non obiceret nobis opponeret. Dico etiam non fuisse, hoc contra substantiam Religionis. Nam quamuis in omnibus Religionibus, essentialia, & substantialia sint eadem, non tamen vno modo, sed pluribus, peruenitur seu peruenire potest ad eorum perfectam obseruantiam. Hoc argumentum ingenue probat D. Thom. demonstrans qualiter religiosi, diuersimode dispo- *D.Th. vbi supra.* nantur, ad trium votorum essentialium obseruantiam: ad obseruantiam (inquam) obedientiæ, castitatis & paupertatis, quidã per solitudinẽ, fugiendo & deserendo sæculũ, & sæculi occasiones, alij autem per abstinentiam, & ieiunia continua; alij vero per continuas vigilias, & disciplinas, & idem dico de alijs, ex quibus patet atque constare facile potest, qualiter cum conuenientia eorum quæ in Religionibus essentialia, & substantialia sunt, fiet atque stare optime possit, pluralitas Religionum. Neque hæc pluralitas est illa, quam damnauit olim Summus Pont. in prælegata extrauaganti. *Ne nimia de religiosis domibus*, sed aliam pernicioſam, & sine ratione & causa in Ecclesiam introductam, seu quæ tunc temporis fieri incipiebat, absque vlla necessitate & vtilitate, cum iam tot ac tantæ, in Ecclesia fuissent factæ Religiones. Ex qua multitudine timuit prædictus Summus Pont. & merito, in Ecclesia, ne daretur aliqua confusionis occasio. Et hæc de isto articulo dixisse sufficiat.

ARTICVLVS II.

An fuerit expediens, quod in Ecclesia, fieret aliqua Religio, cuius particularis finis, & proprium institutum, esset contemplatio, & vitæ contemplatiuæ exercitia?

VT hæc difficultas clarior atque dilucidior reddatur, libet eam pro more D.Thom. hinc inde exagitare, siue difficilem reddere. Et quidem alicui maligni spiritus impulsu exagitato, aliqualiter forsam videri poterit, non fuisse conueniens in Ecclesia, quod talis fieret viuendi modus, seu aliquod institutum, cuius particularis finis esset contemplatio, & vitæ contemplatiuæ exercitiũ. Dicet forsam quispiam, quod huiusmodi vitæ contemplatiuæ exercitium, & contemplatio ipsa, est vita quodammodo otiosa fidelibus, atque Christianæ Reipublicæ parum vtilis, pro eo quod est sterilis atque vt sibi videtur infrugifera. Cum enim Religiones omnes (vt pluries iam dictũ est) ex se atque ex natura sua, ordinentur atque ordinari habeant, ad charitatem, & dilectionem, non solum Dei, verum etiam & proximi, Religio autem cuius finis est contemplatio, & vitæ contemplatiuæ exercitium, quamuis Deo vacet, optimeq. vacari possit, atque in eius dilectione, & charitate multum proficere, expers tamen omnino esse videtur, dilectionis proximi, incongruum proinde videri poterit, & contra omnem rationem prorsus, quòd in Ecclesia aliqua talis institueretur Religio, quæ solo diuino seruitio,

tio, & ipſius dilectione contenta, nihil omnino curaret de dilectione proximi. Nam quo pacto ſalutem proximi procurat, qui nec ipſum e locet, nõ prædicat, nullum à peccatis abſoluit? non curat ægrotos, non captiuos tedimit, quin vero qui eiuſmodi ſectatur inſtitutum, omnino ita procedit prorſus, ac ſi natus fuiſſet ſibi ſoli. Hac ratione hæc vita contemplatiua, & hoc inſtituti genus olim, in ſacra pagina Racheli reperimus comparatum, quæ pulchritudinem in ſe quamuis habuerit quã maximã, erat nihilominus ſterilis atque infrugifera, & propterea viro ſuo Iacob minus chara, quia nempe non ſibi genuiſſet filios. Idem ergo dicẽdum videtur in propoſito, quòd prædicta vita, non adeo, Deo Optimo Maximo ſit grata, propter prædictam cauſam. Hæc breuiter ſunt, quæ contra hoc inſtituti genus poſſunt adduci, ad probandum apparenter, non fuiſſe congruum neque conueniens, quod in Eccleſia Sancta, aliqua fieret Religio, cuius peculiaris finis, & inſtitutum proprium, eſſet vitæ contemplatiuæ exercitia. Sed eo argumento non obſtante, in contrarium eſt veritas, pro qua ſequens ſtatuitur concluſio.

Gen. 29.

Concluſio.

Conueniẽtiſſimum fuit, quòd in Eccleſia eſſet aliqua Religio, cuius particularis finis, eſſet vita ipſa cõtemplatiua.

Summopere congruum atque expedientiſſimum fuit, & fere neceſſarium, vt in Eccleſia noſtra Sancta, aliqua inſtitueretur Religio, cuius particularis finis, & proprium inſtitutum, eſſet contemplatio, vacare Deo, & vitæ contemplatiuæ exercitia. Pro hac concluſione probanda, Plures poſſem adducere rationes præſtantiſſimas, a quibus conſulto pro nunc abſtineo, & celeriter pertranſibo, quia hoc argumentum in libro cui titulus perfectione iuſtitiæ, latiſſime ſum proſequutus. Non tamen omnino oportuit in præſentiarum difficultatẽ hanc prætermittere, vt gradatim pararemus viã, ad ea quæ in hoc noſtro manuali Prælatorum regularium, de Religionibus omnibus atque religioſis inſtitutis, Deo dante ſunt dicenda. Et pro nunc dico breuiter, eſſe certum atque indubitatum, & firmiter tenendum, idquod in concluſione eſt dictum, fuiſſe nempe expedientiſſimum, congruentiſſimum, ac fere neceſſarium, vt in Eccleſia, aliqua inſtitueretur Religio, imo vero fieri Religiones multiplices, quarum particularis finis, propriũ etiam ipſarum inſtitutum, eſſet contemplatio, & vitæ contemplatiuæ exercitia. Ad quod probandum, ſolemniſſimum atque celeberrimum eſſe ſolet illud, quod habetur Lucæ 7. vbi interpellante, atque increpante Martha (vitæ actiuæ ſymbolum) Mariam ſororem ſuam, circa pedes Domini ſedentem, ac ipſius Marthæ iudicio otioſam quod eandem non adiuuaret; Chriſtus Dominus illi ſatis facere volens, dixiſſe ac reſpondiſſe fertur. *Martha, Martha ſollicita es, & turbaris erga plurima, porro vnum eſt neceſſarium.* Maria (quæ figura etiam erat vitæ contẽplatiuæ) *optimam partẽ elegit, quæ non auferetur ab ea.* Multa quidem pulchra & mira circa hanc auctoritatem dici poſſent, quæ breuitatis gratia facio miſſa. Hoc ſolo contentus dixiſſe, atque in medium protuliſſe, de mente, & ſententia Chriſti Domini, quòd hoc vitæ contemplatiuæ genus, ſit optima pars, quæ in præſenti ſæculo haberi poteſt, & Deo quam iucundiſſimum eius exercitium, atque in Eccleſia ſummopere expediens. Neceſſariumque proinde, vt in Eccleſia, aliqua Religio fieret, quæ hiſce rebus vacaret atq; in eis occuparetur, & ꝓ ſuo proprio, & peculiari fine, haberet vitæ contemplatiuæ munera, & officia. Huic rationi quæ præſtantiſſima, & efficaciſſima eſt, accedit alia, nec condemnenda quidẽ. Ea eſt, nam contemplatio cuiuslibet hominis necdum religioſi, adeo eſt occupatio, & exercitatio propria, vt Seneca, & alij ex antiquiſſimis, & ſapientiſſimis philoſophis quamplures, fruſtra natum fuiſſe hominem diiudicauerint, niſi ad hoc

Vitæ contemplatiuæ laudes.

hoc solummodo, vt ea potiretur, & huic vni rei semper vacaret, scilicet Dei Optimi Maximi contemplationi. Est enim (inquiunt) vita contemplatiua, quæ homines (alias terrestres, siue terrenos) angelicos atque cælestes facit, pro eo, quod corpore viuentes in terra, in cælo semper mente versentur omnino, ad instar D. Pauli, qui de se, atque alijs Apostolis, dicebat: *Quod in cælis, perpetua erat eorum conuersatio.* Si igitur id ita est, expedientissimum, atque conuenientissimum fuit, vt in Ecclesia aliqua institueretur Specialis Religio, cuius proprius finis, & proprium institutum, esset Dei Opt. Max. & diuinarum rerum contemplatio, & vitæ contemplatiuæ exercitia. Solummodo supereſt nunc obiectioni satisfacere, in huius articuli initio propositæ. Cui satis dilucide atque luculenter, Respondet D. Bernar. dicens, contemplationem & vitæ contemplatiuæ exercitium, haud quaquam esse, otiosam vitã, sed laboriosam nimiũ. *Non otium, est (inquit) sed negotium, & negotiorum omnium maximum, contemplatio.* Nec vero (inquit) hæc vita est sterilis, & infrugifera, immo vero fœcundissima, & valde vtilis, & Christianæ Reipub. summopere proficua, & necessaria. Neque omnino negligit contemplatiuus vir, salutem atque vtilitatem sui proximi, quin vero, ita vacat diuinarum rerum considerationi, & contemplationi, vt etiam suis ieiunijs, vigilijs, & continuis orationibus, proximorum suorum salutem quærat, instar alterius Moysis, qui sua efficacissima oratione olim, lachrymis, atque suspirijs Dei Opt. Max. Iustissime atque meritissime contra Israeliticum populum irati, ligabat manus, atque ita vinciebat, vt diceret illi Deus: *Dimitte me, vt irascar contra populum illum.* Hoc igitur est, quòd in desertis incessanter viri faciunt religiosi & contemplatiui, orationi atque contemplationi dediti, ibi in sua solitudine (quæ quã maxima est, mirumq. in modum æstimanda, & promouenda) suis continuis vigilijs, ieiunijs, & abstinentijs, in numerisq. alijs religiosis exercitijs, non quidem loquendo, sed tacendo (quòd docendi, & eruidendi genus melius est) exemplo suo, alios edocent, prædicant, eruduint, & ad mundi contemptum prouocant atq; alliciunt. Quo fit, vt qui talia agunt, & in huiusce rebus exercentur, à mundi huius sectatoribus perfidis, & maleuolis, immerito existimentur otiosi, & quod ipsorum vita, Christianæ Reipublicæ sit sterilis, & infrugifera; cum potius nimium sit vtilis, & proficua, atque Ecclesiæ summopere necessaria. Hactenus de isto articulo.

Ad Phil. 3.

D. Bernar.

Vita contẽplatiua, non est otiosa, sed laboriosa, neque sterilis, sed frugifera.

Exod. 32.

ARTICVLVS III.

Vtrum fuerit expediens, quod in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, cuius proprius finis, esset actio, & vitæ actiuæ exercitia?

AB hac etiam difficultate, breuiter etiam me expediam: cum & de eadem, a me fuerint dicta per multa loco vbi supra. Sed neque illã potui prætermittere, propter rationem superius dictam. & vt ne in præsentiarum, aliquid indecisum remaneat, quod amplecti conueniret. Sed libet hanc difficultatem, ad modum, quo & præcedentem, pro meo more, hinc, inde breuiter discutere, difficultare, siue qd idem est, difficilem reddere, adducendo aliquid, ex quo forsam cuipiam videri posset, non fuisse congruum, aut conueniens, quòd in Ecclesia, aliqua foret Religio, quæ quasi principaliter, actionem respiceret, & cuius proprius, & particularis finis, esset actio, & vitæ actiuæ exercitia. Et ratio formari potest hoc modo. Nam cum Religionum, omnium vltimatus finis, sit charitas (vt dictum est, & amplius inferius, est

dicendum) ita vt totius Christianæ vitæ perfectio, in perfectissima Dei Opt. Max. charitate, dilectione & amore consistat; contra rationem profecto esse videtur, qđ religiosus aliquis, in actione, & operibus, & exercitijs vitæ activæ occupetur, atque exerceatur, seu quod aliqua, in Ecclesia constituatur Religio, quæ quasi principaliter, actionem respiciat, cuius etiam proprius finis, & institutum proprium, sint vitæ activæ exercitia, postquam, vt experiētia ipsa constat, hæc sunt q̄ quāmaxime hominis animum distrahere solent, atque impedire, quominus (vti tenetur) Deum suum perfectissime diligat, illiq. vniatur, & adhæreat, ac totaliter feratur in ipsum, in quo stat summa eiusdem hominis, & charitatis perfectio. Hoc argumento satis apparenter videtur probari propositum, sed eo nihilominus non obstante, in contrarium statuitur conclusio.

Conclusio.

Conuenientissimum fuit, multumq. congruum, ac fere summopere necessarium, vt in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, cuius proprius finis, & proprium institutum, esset actio, & vitæ activæ exercitia. Hæc conclusio est expressa, D. Tho. 2. 2. vbi agit de hac difficultate, & quęstione, & adhibita cōclusione affirmatiua, eo modo, quo dictum est á nobis, probat eam, primo auctoritate D. Iacobi in sua epistola, cap. 1. vbi loquens de Religione in communi, sed nō propterea minus in particulari de Religioso statu, inquit: *Quod Religio munda, & immaculata, apud Deum & Patrem, hæc est, visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc seculo.* Quem locum explicans, idem D. Tho. lib. quem inscripsit super epistolas D. Paul. atque etiam Iacobi, inquit, quod quamuis eo in loco, illo rum tantum duorū misericordiæ operum, expressam mentionem fecerit D. Iacobus, sub illis tamen, reliqua omnia alia comprehenduntur Religionis exercitia, quæ quidē non solum sunt Religionis actus (prout Religio est virtus quædam moralis, omnes in vniuersum comprehendens, & obligans Christianos) verum etiam & specialiter, prout importat statum perfectionis, qui status est Religiosorū proprius. Talia enim opera (inquit D. Thomas) summopere sunt Deo grata, & gratiora, inter ea quæ in diuinum obsequium fieri possunt sacrificia, ad quod probandum propositum, adducit idem D. Tho. illud D. Pauli ad Hebræos, vbi eosdem alloquens, inquit. *Beneficentiæ, & communionis, nolite oblivisci; talibus enim hostijs promeretur Deus.* Ex quibus verbis oritur, etiam alia ratio ad probandum conclusionem eandem, quæ sit secunda in ordine. Nam cum Religio, prout importat, atque designat Religiosorum statum, & perfectionis, respectu Religionis prout est generalis, & moralis quædam virtus, antonomatice, & quasi per excellentiam, dicatur de eo statu, quo peruenitur, seu peruenire potest ad perfectionem, cum etiam ad Religionem, siue hoc, siue illo modo sumatur, spectet, offerre Deo sacrificia, & inter sacrificia ipsa, nullum esse possit Deo gratius, quam illud quod cedit, & vergit incommodum, atque vtilitatem proximi, quam (vt de se patet) respiciunt, ac veluti pro fine habent actiuæ vitæ exercitia, liquidum profecto fit, fuisse conuenientissimum, atque expedientissimum, quin vero & summopere necessarium, vt in Ecclesia, ad id muneris, & ad assequendum prædictum finem, aliqua fieret, & institueretur Religio. Sed tertio, & vltimo probatur eadem conclusio, nam, vt pluries dictum est, & neque pluries dixisse, sufficit, Religio siue Religionis status, ad charitatem, & perfectionem charitatis ordinatur; sed charitas, vt ingenue probat D. Thom. cum sit vna Virtus, & vnicus habitus, duos tamen habet actus, quorum altero Deum, altero vero, proximū respicit.

Conuenientissimum fuit, vt in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, cuius proprius finis, esset actiuæ vitæ exercitia. *D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 2.*

Iacob. 1.

D. Tho. super epist. Pauli, & aliorum.

Hebr. 13.

D. Tho. 2. 2. q. 25. & 44. per plures articulos.

respicit. Ergo, sicuti fuit conueniens, quod in Ecclesia esset vita ipsa contemplatiua, & aliqua Religio, quæ pro fine, huiusmodi haberet exercitia, ad maiorem, magisq. exactam dilectionem, & charitatem Dei; ita & conuenientissimum, atque expedientissimum fuit, vt esset etiam vita actiua, & aliquæ Religiones ad hunc finem ordinatæ, & institutæ, quarum diuersis exercitijs, procuraretur, vita & salus spiritualis proximi, vt vel sic ad omnem charitatis actum, aliqua esset in Ecclesia instituta, & ordinata Religio. Quædam ad vitam contemplatiuam, alia vero ad Vitæ actiuæ exercitia. Ad obiectionem in initio articuli propositam, respondetur faciliter, dicendo: quod viri actiui, & qui in eiusmodi exercentur vita, si vti par est, recte munus suum, & officium exequantur, non distrahuntur, nec impediuntur à charitate & dilectione Dei, per actiuæ Vitæ exercitia, imo vero in eisdem, sed in dilectione proximi, quammaxime Deum quærunt. vt eleganter D. Thom. demonstrat, & qualiter obsequium in proximos propter Deum delatum, atque exhibitum, in eundem redundat. Iuxta illud quod dixit Christus olim, Matth. 25. *Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis.* Etiam ostendit, qualiter religiosi, recte, ac sine offensione esse possint in mundo, secundum corporalem præsentiam, absque eo, quod sint in eo dem, secundum affectum, *vtentes hoc mundo, tanquam non vtantur*; iuxta præscriptum Apostoli, & adimplere curantes, quod dixit D. Iacobus loco supracitato, illius temporis fideles admonens, *vt ſic viſitarent pupillos, & viduas in tribulatione eorum, quod etiam ſemetipſos immaculatos cuſtodiant ab hoc ſæculo*. Hæc de isto articulo breuiter dixisse, sufficiat.

D. Thom. vbi ſupra in corpore articuli, & in ſolutione ad vltimum. Matth. 25. 1. Cor. 7.

ARTICVLVS IV.

Vtrum fuerit expediens, quod in Eccleſia, aliqua inſtitueretur Religio, ad prædicandum & confeſſiones audiendum, cuius proprium inſtitutum, eſſet prædicare, docere, & confeſſiones audire?

HAnc difficultatem mouet, & tractat D. Tho. & pro more suo varijs hinc inde petitis argumentis, auctoritatibus, & rationibus, ipsam exagitat, atque difficilem reddit. Sed quia ego in libro de perfectione iustitiæ, hoc argumentum latissime sum prosecutus, illud nunc, celeriter pertransibo. Hoc solummodo contentus, si sequentem conclusionem, in medium proposuero, ne aliquid in præsentiarum remaneat indecisum.

D. Tho. 2. 2. q 188. art. 4.

Concluſio.

Conuenientissimum, atque expedientissimum fuit, vt in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, quin vero Religiones, quæ ordinarentur ad prædicandū, & cōfessiones audiendū, cuius proprius finis, esset prædicare, docere, & confessiones audire. Hæc conclusio est expressa D. Tho. vbi supra. Et probat eam primo auctoritate Nestorij Abbatis, cuius fit mentio apud Cassianum, in collationibus Patrum: vbi agens de varietate & diuersitate Religionū antiqui temporis, inter alias, enumerat quasdam, quæ erant institutæ ad docendum, & erudiendum alios, quarum proprius finis, & institutū erat, alios docere, & erudire, & proximos in viam veritatis dirigere, atque reducere. Sed secundo probat D. Thom. eandem conclusionem ratione. Nam cum conueniens fuerit, vt in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, ad opera vitæ actiuæ (vt dictum est in præcedenti articulo) & inter ipsa nullum sic præ-

Conuenientissimū fuit, quod in Eccleſia, aliqua inſtitueretur Religio, quæ ordinaretur ad prædicandum, docendum, & confeſſiones audiendum.

D. Thom. vbi ſupra. Collat. Patrū collat. 14. c. 4. in fine.

ſtantius, atq; Chriſtianæ Republicæ magis neceſſarij, eo quo proximi ſpiritualis ſalus procuratur (quod fit per prædicationem, & doctrinam, & audiendo fidelium confeſſiones) liquidum, atque manifeſtũ profecto fit, congruentiſſimum, expedientiſſimum, atque conuenientiſſimum fuiſſe, quod ad id muneris in Eccleſia, necdum aliqua inſtitueretur Religio, quin vero Religiones. Quam magnum ſit, quam Deo gratum & quanti æſtimandum, hoc ſalubre atque ſalutare exercitium; probat latiſſime D. Tho. ex eo quod eleemoſynæ ſpirituales, quibus aĩa paſcitur, atque ipſius ſalus procuratur, corporalibus potiores ſunt. Vt habetur etiam ab eodem D. Th. Ad quod propoſitum breuiter libet adducere duas auctoritates præſtantiſſimas, alteram D. Gregorij, alteram vero D. Chryſoſtomi. D. Greg. in Homilia ſuper Matth. cap. 11. explicans illa verba, *Cum audiſſet Ioan. in vinculis opera Chriſti*, hac de re agens, inquit, *quod plus eſt animã in æternum victurã, pabulo verbi reficere, quam ventrem moriturã carnis, terreno pane ſatiare*, D. Chryſoſtomus etiam, in epiſtola ad Corinthios homilia 3. ſic habet: *Si immenſas pecunias in alendis pauperibus eroges, plus tamen efficeris, ſi vnam conuerteris animam*. Quid quæſo amplius dici, ſiue deſiderari potuit, ad congruentiſſimum, expedientiſſimum, atque conuenientiſſimum, vt ad prædicandum, atque confeſſiones audiendum, & ad id muneris alia, in Eccleſia, aliqua inſtitueretur Religio, quin vero Religiones? hæc de hoc articulo breuiter dixiſſe ſatis ſit, procedamus ad alia.

D. Tho. 2. 2. q. 32. art. 2. Nota in laudẽ concionatorũ, atque prædicatorum. *Chryſoſt. hom. 3. ad Corint.*

ARTICVLVS V.

Vtrum fuerit expediens, quod in Eccleſia, aliqua inſtitueretur Religio, ad ſtudendum, ſiue quod ſtudia eſſent in Religionibus?

D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 5. NEque hanc difficultatem prætermiſit D. Thom. imo vero de ea peculiarem inſtruxit articulum, de qua nos etiam plura diximus loco pluries citato, lib. de perfectione iuſtitiæ. Vt tamen omnium, quæ deſiderari poſſunt, in præſentiarum aliqualis habeatur notitia, libet de hac difficultate, breuiter aliquid dicere, & pro meo more eamdem difficultare, atque difficilem reddere, inſtar D. Tho. Et quidem, quod nulla talis in Eccleſia Dei inſtitui debuerit Religio, ex eo cuipiam videri forſan poſſet, quod ſtudia, & ſtudiorum exercitiũ, non ita proprium, Chriſtianorum (necdum Religioſorum) apparet, ſed magis antiquorum gentilium. Sunt enim ſtudia, vt plurimum, multarum diſſenſionum occaſio, & cauſa, atque innumerabilium controuerſiarum, & contentionum principium, vt experientia ipſa conſtat in Philoſophis antiquis, qui & propterea in varia ſchiſmata atque diuerſas ſectas, ſunt ſecati, atq; diuiſi, quod ſcientiæ & ſtudijs fuere quã maxime atque plus nimio dediti: Quæ omnia aliena prorſus eſſe videntur à quiete Religioſa, & ab ea pace, humilitate, & vnitate, quã omnes in vniuerſum Chriſtianos, ſed maxime religioſos viros, inuicem tenere, & obſeruare oportet. Ex quo fieri videtur conſequens, non fuiſſe conueniens, quod religioſi, literis addiſcendis inſudarent, aut darent operam, eo nixu & ſtudio, quo fieri in conſuetudine eſt poſitum, neque quod ad id muneris, aliquæ fierent ſiue inſtituerentur Religiones. Quibus non obſtantibus in contrarium eſt concluſio.

Concluſio.

COnuenientiſſimum fuit, ac multum neceſſarium, vt religioſi, ſcientiæ, literarũ, haudquaquã prorſus eſſent ignari, & quod ſtudijs acquirendis vaca-

vacarent, & per consequēs, quod ad studia acquirenda, aliquæ in Ecclesia fierent Religiones. Hæc conclusio est D. Thom. loco supra citato. Et probat eam primo auctoritate D. Hieronymi in epistola ad Paulinum, quæ incipit *Frater Ambrosius*, quæ fertur communiter in principio Bibliæ. Vbi eumdem Paulinum in statu monastico inuitat ad discendas literas, dicens: *Discamus in terris, quorum scientia nobis perseueret in cælis*. Et paulo infra, *Quidquid quæsieris tecum scire conabor*. Et loquens de his, qui sunt scientiarum prorsus ignari, & de nocumentis, quæ in ipsa Ecclesia afferunt, subdit quædam notabilissima verba: *Sancta* (inquit) *rusticitas, solummodo sibi prodest, & quantum ædificat ex vita merito, Ecclesiam Christi, tantum nocet, si destruentibus non resistat*. Verba sunt expressa D. Hierony. & quidem notatu dignissima pro Religiosis ignaris. Sed præterea probat D. Tho. eandem suam conclusionem ratione, enumerando commoda, atque vtilitates, quæ ex prædictis studijs, & literarum peritia, Religiosis cunctis proueniunt, tam ad vitam contemplatiuam, quam ad actiuam, & ad vitanda innumera religiosæ vitæ nocumenta. Atque in primis, quod studia contemplationi deseruiat, probat ex eo, quod scientia, sed maxime sacrarum litterarum, illuminat intellectum, & ad rerum diuinarum considerationem, viam parat quam maxime, & hoc directe. Indirecte etiam remouent contemplationis pericula, & errores, qui in contemplatione possunt occurrere, atq; frequēter solent euenire; ijs qui sacrarū scripturarum laborant ignorantia. Ad quod propositum, adducit illud quod habetur in collationibus Patrum, de quodam Serapione Abbate, qui propter simplicitatem quam habebat nimiam, incidit in errorem Anthropomorphitarum, idest, eorum, qui Deum habere humanam formam arbitrabantur. D. etiam Gregorius, de his, qui diuinarum rerū sunt prorsus ignari agens, inquit. *Quod nō nulli dum plus quam capiunt, exquirunt contemplando, vsque ad peruersa dogmata, quādoq. erumpunt. Et dum veritatis esse discipuli humiliter negligunt, magistri errorum fiunt*. Ex his colligit D. Tho. literarum studium, esse summopere proficuum etiā religiosis viris, & contemplationi quāmaxime etiam deseruire. Sed quod deseruiat etiam vitæ actiuæ, adeo clarum, atque perspicuum est, vt in controuersiam adduci non debeat, aut possit. Etenim si vitæ actiuæ exercitia, sunt prædicare, populum edocere, & erudire, fidelium confessiones audire, vt dictū est, & de se patet, quonā pacto, aut qua ratione idipsum sine studio & literarum peritia fieri vnquam poterit? certe quod præfata officia, & munera, sine debita sufficientia exequantur, aut quis scientiæ, & literarum prorsus ignarus, in eorum exercitio, atque executione se intromittat, scelusquā maximū est, & humanæ aures id prorsus abhorrent exaudire. De hoc tamen alias amplior futurus est sermo. Solummodo restat modo probandū, quod per studia prædicta, tollantur atque remouantur aliqua religiosæ vitæ nocumenta. Quod argumentum late etiam prosequitur, dictus D. Tho. atque in primis dicit, quod literarum studium Religioni, & religiosis omnibus conuenit, quantum ad id quod est omni Religioni commune. Valet etenim ad vitandam, carnis petulantiam. Ad quod propositum ad ducit illud, quod olim dixit D. Hieronymus scribens ad Rusticum Monachū: *Ama scripturarum studia, & carnis vitia non amabis*. Valet item (inquit) ad vitandam carnis luxuriam, propter hoc, quod studium auertit animum à cogitatione lasciuiæ, & propter continuum laborem, carnem ipsam macerat. Studium etiam (addit) est religiosorum solatium, & religiosos ipsos recreat, nutrit, & fouet, admodū quo de Machabæis dicitur, *quod habebāt ipsi pro solatio libros sanctos*. Tandem studium, otiositatem occidit, quæ (vt dicitur) fons est radix, & origo omnis mali, iuxta illud, quod habetur in Ecclesiastico: *Malitiam multā docuit*

Conueniēs fuit quod aliqui essent in Ecclesia Religiones ad studendum, seu quod studia essent in Religionibus. *D. Thom. vbi supra.*

Hieron. ad Paul.

Nota hoc in laudem scientiæ, & studiosorum ex Hieronymo & aliis.

Collat. Patrū collat. 10. c. 4. Grego. lib. 6. Moral. c. 26.

Hieronym. in epist. ad Rusticum.

1. Machab. 12 Quod magnum malum sit otiosa vita.

Eccli. 33.

docuit otioſitas. Hæc (inquam) per ſtudium, atque ſtudij occupationes cõtinuo occiditur. Qua quidem ratione olim in laboribus ſtrenue quidam exercitatus, aſſidue, dicebat. *Occido illam, vt no illa, occidat me.* Ex dictis ſuperque ſatis, manifeſtiſſime colligitur, fuiſſe congruentiſſimum, conuenientiſſimum, atque expedientiſſimum, vt Religioſi literarum haudquaquam eſſent prorſus ignari, & quod in Eccleſia, aliquæ Religiones, ad id muneris inſtituerentur, vt prædictum eſt, pro otioſitate vitanda, pro maiori & meliori ſuorum munerum, & officiorum executione, atque ad remouenda & expellenda damna innumera, quæ ex ignorantia, ſibi, & Eccleſiæ, poſſent euenire. Solummodo ſupereſt nunc reſpondere ad argumentum, pro alia parte, in contrarium adductum. Ad quod breuiter, dico, cum D. Tho. quod illud habet locum in ſtudijs, quæ ſunt ſine charitate; nam ſcientia ſine charitate, inflat, vt olim dixit Apoſtolus: *Scientia inflat, charitas vero ædificat*, Hæc inquam ſtudia ſunt, quæ lites, ſectas, & controuerſias generant, & diſſenſiones plurimas faciunt. Nam vt habetur in Prouerbijs: *Inter inflatos, atque ſuperbos ſemper ſunt iurgia*. Hoc autem non habet locum in religioſorum ſtudijs, quæ fiunt cum charitate vt plurimũ, & cum ſumma humilitate, concordia, & animi pace & modeſtia, vtpote quæ non ad arrogantiam, extollentiam, ſiue ſuperbiam, ſed ad charitatem potius ordinantur, debenteq. ordinari. Qui de hoc argumenti genere plura videre deſiderat, conſulat præfatum librum noſtrũ, quem edidimus de perfectione iuſtitiæ. Et hæc de hac quæſtione, atque difficultate pro nunc dicta ſufficiant.

1. Cor. 8.
D. Thom. vbi ſupra in ſolu. ad 2.
Prouer. 13.

ARTICVLVS VI.

Vtrum fuerit expediens, quod in Eccleſia, aliquæ inſtituerentur Religiones, quarum proprius finis, & proprium exercitium, eſſet canere in choro, atq; in Eccleſijs, diuinas laudes perſoluere?

NOn eſt inter Catholicos, aut Catholicorum quiſpiam, adeo amens, vt de veritate propoſiti articuli, & difficultatis, audeat, aut poſſit dubitare. Inter hæreticos tamen, non defuerunt olim, qui hoc ſanctum, laudabile, & ſalutare exercitium canendi, & hoc modo laudandi Deum voluerint e medio tollere, ipſumq. veriti non fuerint, damnare. De quorum errore, qui plura videre voluerit, conſulat doctiſſimum, atque peritiſſimum Thomam Vbaldenſem, impugnantem errores, ſtultiſſimi Vuicheph. Conſulat etiã doctiſsimum, & numquam ſatis laudatum, P. Fratrem Illeſonſum de Caſtro, noſtræ huiuſce Religionis, atque Prouinciæ D. Iacobi, & totius Hiſpaniæ, magnum decus, & ornamentum, libro ſuo, quem edidit aduerſus hæreſes, *verbo cantus*. Videat etiam ea, quæ nos ad idem propoſitum latiſsime diximus, libro, quem inſcripſimus, de perfectione iuſtitiæ Chriſtianæ. Non enim eſt in votis, aut noſtri propoſiti, in præſentiarum hac de re cum hæreticis agere, ſed cum Catholicis, breuiter, & reſolute dicere ea, quæ ad hoc propoſitum, Eccleſiaſticorum canticorum, ac diuinarum laudum attinent. De quorum omnium reſolutione, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Thomas Vbaldenſ. to. 5. cap. 16.
Caſtro aduerſus hæreſes, verbo cantus.

Conuenientiſſimum fuit, vt in Eccleſia, aliquæ fierent Religiones, quarum proprius, & peculiaris finis eſſet, diuinas laudes perſoluere.

Concluſio.

Conuenientiſſimum, atque expedientiſſimũ fuit, vt in Eccleſia, aliquæ fierent atque inſtituerentur Religiones, quarum proprius finis, inſtitutum, & exercitium, eſſet in choris canere, atque diuinas laudes perſoluere. Hæc concluſio, non alia indiget probatione, quam vt breuiter dicatur, huiuſmodi inſti-

institutum, & salutare exercitium, quam sit Deo gratum. Cuius rei, ex sacra pagina innumera testimonia possunt adduci. *Anima quæ benedicit*: (inquit Solomon) *impinguabitur*. In eum finem Dauid olim, Regius ac diuinus Psaltes, diuinam in hoc agnoscens voluntatem, in suarum petitionum initio, diuinas adhibebat laudes: quo quidem medio, quasi securus, accedebat ad quodlibet ex postulandum, & haud quaquam se exaudiri formidabat. *Laudans* (inquit Dauid) *invocabo Dominum, & ab inimicis meis, salvus ero.* Quid plura? ipse Deus, Optimus, Maximus, per eundem prophetam, populum suum Israeliticum edocens, qualiter aliquid deberet expostulare. *Audi populo meus* (inquit) *& loquar Israel, & testificabor tibi, Deus Deus tuus ego sum. Non in sacrificijs tuis arguã te, holocausta autem tua in cõspectu meo sunt semper. Non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos; & quæ tibi sequuntur.* Et quia dicere ei poterat electus ille, tunc temporis populus, quid faciemus, quo gratum tibi, & acceptũ aliquod exhibeamus obsequiũ? subdit, *immola Deo sacrificium laudis, & redde altissimo vota tua.* Quo facto, *invoca me in die tribulationis tuæ, eruam te, & honorificabis me.* Quid amplius ad hoc propositum, & ad hoc salutare multumq. laudabile exercitium commendandum, atque laudãdum, dici vnquam potuit? postquam & eodem simul actu dicitur, quòd Deũ honorificamus, & debitũ illi cultũ persoluimus, atq; honorẽ exhibemus, qui proprius est Religionis virtutis actus, & propria occupatio viri cuiuslibet religiosi. Ad hoc etiam exercitium sanctum, Christus Dominus olim, suo exemplo, primitiuæ Ecclesiæ tempore, fideles inuitabat omnes, pernoctando in montibus, & diuinis laudibus insistendo. Nam & ipse, vt habetur Matt. 26. & Marci 24. cecinit, & diuinas laudes decantauit. Et *Hymno dicto* (inquiunt, Matthæus pariter, & Marcus) *exijt in montem Oliueti.* Puerorum etiam Canticum, sibi quasi victoriam decantantium, in Euangelio dixit, sibi fuisse, quàm maxime gratũ, qua ratione etiam qui eisdem illud impedire volebant, dixit. *Sinite illos, me laudare, atque diuinas laudes dicere, etenim si isti tacuerint, lapides ipsi clamabunt.* Ad exemplum eiusdem Christi, Apostoli etiam ipsi multoties feruntur decantasse, vt habetur Actuum 16. & satis colligitur, ex Epistolis Pauli, ad Coloss 3. & ad Ephes. 5. & ex historijs Ecclesiasticis. Si igitur id ita est: Si diuinæ laudes adeo sunt Deo gratæ, & diuini cantus. Si Christus ad exemplum nostrum cecinit, atque cãtauit, & etiam sui Apostoli, & discipuli decantasse feruntur. Quisnã Catholicorum hominũ sanæ mẽtis, inficiari vnquam poterit, esse huiusmodi exercitiũ, sanctissimũ, & religiosorum omnium munus, & officium proprium, qui die noctuq. in choro Deo canant, & eius diuinas laudes persoluant, ad exemplum quatuor illorum animalium, quæ vt fertur Apocalypsis 4. *Requiem non habebãt, sed continue in cælo, die, ac nocte, sine intermissione clamabant, Sanctus, Sanctus, Sanctus.* Ex dictis manet superq. satis probata, & manifesta, propositi articuli difficultas, locis supra citatis reliqua videantur.

Prouer. 10.

Psalm. 17.

In laudẽ Canticorum, Ecclesiasticorum, & qualiter Christus Dominus cantauit. *Matth.* 26. & *Marc.* 24. *Luca* 14. *Actuũ* 16. ad *Colloss.* & ad *Ephes.* 5.

Apoc. 4.

QVAE-

QVÆSTIO III.

De Religione, & religioſo ſtatu, etiam in communi, quantum ad eius inſtitutionem, & originem, in ſex articulos diuiſa.

ARTICVLVS I.

Vnde nam Religio, ſeu religioſorum ſtatus, ortum habuerit, & originem?

AB hac difficultate, breuiter me expediam, cum de eadem in libro de perfectione Iuſtitiæ, plura dixerim; neque mei ſit propoſiti in præſentiarum, quæſtionē habere cum hæreticis, exiſtimantibus, dicentibus & affirmantibus, Religiones omnes, & religioſorū ſtatū, eſſe purum humanum inuentum, nec ortum habuiſſe ex inſtitutione Chriſti Domini. Nam in contrarium eſt omnino veritas, quæ explicabitur per duas ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Religioſorum ſtatus, inſtitutum eſt a Chriſto Domino.

REligio, & religioſorum ſtatus, non ab homine, aut per purum aliquod inuentum humanū, in terram effluxit, ſed ſuperno Dei beneficio e cælo deſcendit; atque immediate inſtitutus fuit a Chriſto Domino. Hæc concluſio eſt certiſſima, & omnium Catholicorum, hac de re recte ſentientium communis; quam præ alijs, doctiſſime probat Thomas Vbald. & Clitouæus. De hac difficultate, videndus eſt etiam Hieronymus Plati, vir vere pius, doctus, & eruditus, è Societate Ieſu, libro quem inſcripſit de bono ſtatus religioſi. Et prætermiſſis hæreticis, cum quibus nunc ſermonem habere non volumus, propter breuitatem, cui ſtudemus tantopere, quod huiuſmodi ſtatus, immediate a Chriſto Domino ortum, atque originem duxerit, ex Euangelio, & ijs, quæ ab Euangeliſtis ibidem dicuntur, facile conſtare poteſt. Is enim cum hominibus conuerſatus in hoc mundo, inter alia ſalutis documenta, quæ his qui vitam æternam vellent adipiſci propoſuit, tam quam præciſe neceſſaria: multa etiam adhibuit perfectionis conſilia, pro illis qui magis, atque perfectius, religioſe viuere vellent, & expeditius, ad charitatis perfectionem aſcendere. Quæ omnia expreſſe habentur ex Euangelijs, vt nos iam ſupra latiſſime monſtrauimus in præcedenti quæſtione, agentes de illis rebus, quæ intrinſecæ, & eſſentiales ſunt omni Religionis ſtatui. Videatur ibidem. Ex eis enim liquido, atque manifeſte conſtabit, qualiter Religio, ſeu religioſorum ſtatus, non ſit aliquod humanum inuentum, aut aliqua humana inſtitutio, ſed vere ſtatus, qui de cælo deſcendit, & in terra, voce Chriſti Domini eſt inſtitutus, & promulgatus, atque eius exemplo, & auctoritate, confirmatus, & corroboratus.

Tho. Vbald. de ſacra tur. 9 cap. 8 §. Clitou. lib. 3. de votis monaſt. c 9. Plati de bono ſtatus religioſi lib. 2. cap. 2.

Apoſtoli fuerũt omnium primi Religioſi in noſtra Sancta Eccleſia.

Secunda Concluſio.

Hanc Chriſti Domini perfectiſſimam viuendi rationem, & perfectionis adipiſcendæ præſtantiſſimam formam, per Chriſtum Apoſtoli, cæteriq. eius diſcipuli, primitus receperunt, atque ſtatim profeſſi ſunt, ipſiq. in Eccleſia Sancta noſtra, fuerunt primi omnium religioſi. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Hieronymi, libro contra Iouinianum, & in Apologia ad Pamachium, quam etiam latiſſime, atque eruditiſſime probat, præfatus Hieronymus plati, lo-

D. Hieron. cõtra Iouinianũ & in Apologia ad Pamachium. Plati vbi ſupra.

ti, loco supracitato in fine. Nec solum Apostoli, & alij Christi Domini discipuli, hoc vitæ atque instituti genus acceperunt, & statim professi sunt, verum etiam, & omnes communiter primitiuæ Ecclesiæ Christiani, quorum vt inquit D. Lucas Actorum 4 erat quasi religiosorum quorundam vita. *Erat* (inquit) *eorum cor vnum, & anima vna, neque quisquam eorum qua possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia, nec inter ipsos quisquam agens erat, sed quicquid possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, qua vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum, & diuidebantur singulis prout cuique opus erat.* Hæc etiam de re videatur D. Hieronymus in epistola 8. vbi hoc idem argumentū latissime tractat atque prosequitur. Et libro quem scripsit, de scriptoribus Ecclesiasticis, vbi ex Philone dicit, quod talis in principio fuit credentium Ecclesia, quales nunc sunt, aut saltim esse cupiunt, & nituntur, nostri temporis religiosi. Qua rõne per motus Cassianus dixit olim, quod ab Apostolorum tempore inceperunt Eremi, & Monachorum atque cœnobitarum institutum, sumpsit exordium. Horum primus fuit D. Marcus (vt refert idē Cassianus, & Hieronymus inuita eiusdē) a quo mox per omnes mundi partes, Monachorum institutum, mirifice propagari cœpit. Circa hanc rem consulatur D. Dionysius discipulus D. Pauli, libro quem inscripsit de Ecclesiastica Hierarchia, consulatur etiam Philo Iudæus, & Iudæorum disertissimus, coætaneus sanctorum Apostolorum, & maxime apud Eusebium Cæsariensem lib. 2. suæ historiæ Ecclesiasticæ cap. 17. & hæc breuiter de isto articulo, pro nunc dicta sufficiant.

D. Hieron. in Epist. 8 et lib. de scriptorib. Ecclesiast. Cassia. lib. 2. c. 5. & collat. 8. c. 5. Cass. vbi sup. & Hieron. in uita, D. Mar. Dionys. de ca lest. hier c. 10 Philo Iudæus, Eusebius lib. 2. histor. Eccles. c. 17.

ARTICVLVS II.

Vtrum ante tempora, & aduentum Christi Domini, fuerit aliqua vere, & propria Religio, admodum, quo in Ecclesia sunt Religiones hodie?

HAnc difficultatem moueo, ad excludendum quemdam vulgi errorem, atque stultitiam, multorum quàm maximam, qui harum rerum prorsus ignari, nõnullos religiosos ex his, qui sunt in Ecclesia hodie (Carmelitas vocant) ab Helia propheta, ortum & originem immediate duxisse existimant, ac proinde esse hunc ordinem, aliorum omnium antiquissimum, vtpote qui inceperit ante tempora, & aduentum Christi Dñi, & ante sanctos Apostolos. Non negatur hic a nobis, neque in controuersiam adducitur, quod D. Helias fuerit quodāmodo veteris, & antiqui temporis religiosus, aut quod ipsi non eundem imitentur perfectissime, atque sanctissime pro suo posse; sed quod quæritur in præsentiarum est, vtrum illo tempore fuerit in Ecclesia, aliqua vera, & propria Religio, quæ mereretur vere & proprie Religionis nomen, ad instar earum, quæ in Ecclesia sancta versantur hodie. Vt igitur huic difficultati breuiter satisfaciam, & liquidum fiat, quid hac in re tenendum, atque dicendum sit, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

Quamuis in veteri lege, & ante aduentum Christi Domini, & sanctorum Apostolorum, Religionis, siue religiosi status, aliqua præcesserint vestigia, symbola atque figuræ, nulla tamen vere & proprie Religio, instar earum, quæ in Ecclesia sunt hodie, fuit ante tempora Christi Domini, & sanctorum Apostolorum. Hæc conclusio est manifesta, & satis constat, aut saltim constare potest, ex dictis in præcedenti articulo, vbi diximus fuisse Christum Dominum, & seruatorem nostrum, Religionis & Religiosi status, primum autorem,

Quamuis in veteri lege aliqua præcesserint Religionis symbola, atque figura, non tñ tunc temporis fuit aliqua vera, & propria

Religio, ad cuius modũ quo ſunt in Eccleſia hodie.

ctorem & inſtitutorem. Qui quidem ſtatus, vt refert vetuſtiſsimus Tertullianus, libro de velandis virginibus, poſt Chriſtum, per trecentos & amplius annos, diuerſimode eſt propagatus, dilatatus, atque multiplicatus, vſque ad tempora Conſtantini magni. Magni etiã, atque celeberrimi Antonij.

Tertullianus libro de velandis virginibus.

Seu vt quidam alij volunt Baſilij, qui primus ipſum ad meliorem, magis exactam, atque religioſam formam deduxit, vt ſtatim dicemus in ſequenti articulo. Non negamus (vt iam dixi) neque in controuerſiam adducimus, quod etiam in veteri lege, fuerint aliqui ſanctiſsimi, perfectiſsimi, atque religioſiſſimi viri, & quod aliqua tunc temporis præceſſerint Religionis, & religioſi ſtatus veſtigia, ſymbola, atque figuræ, quæ Deo ita diſponente, mirifice eundem quaſi delineabant, adumbrabant, & in Eccleſia futurum figurabant. Hoc enim magis certum eſt, quam vt in controuerſiam adduci debeat, aut poſſit.

1. Reg. 17. & 4. Reg. 1.

Habemus namque ex ſacra Scriptura, quod ſanctus Helias propheta, ſine vxore, ſine liberis, ſine familia, caſtam, celibemq. vitam duxit, in tam ſtricta, & rigida paupertate, vt veſtitus ſola Zona pellicea deſcribatur indutus, atque amictus, prope ſemper ieiunabat, cibumq. multoties non habuiſſet, niſi acoruo diuinitus quaſi mendicatum accepiſſet, aut vltro ſibi fuiſſet donatum à religioſa quadã vidua. Cuius quidẽ diſcipulus, atq; in inſtituto ſimillimus

3. Reg. 19.

fuit Eliſæus, qui vt etiam legitur 3. Regum 19. ab ipſo ad perfectionem, atque perfectam viuendi formam inuitatus, paternis agris, bobus, quinimo & parentibus ipſis, & domo relictis, eundem ipſum ſtatim fuit ſequutus. Eiſdem ſimiles feruntur fuiſſe plures, qui vtriuſq. ductum, atque exemplum imitati magiſterio edocti, diſciplinæ, imbuti, perfectiſsimum quoddam vitæ genus, & inſtitutum aſſumentes, prophetarum filij ſunt appellati. Innumeros etiam alios prætermitto (breuitatis gratia) quos facile in præſentiarum poſſem recenſere, qui habuerunt prædictam religioſam viuendi formã. Qua

D. Hier. epiſt. 13.

ratione D. Hieronymus in epiſtola 13. ipſos veteris teſtamẽti Monachos vocat, à quibus vt dicunt etiam Caſsianus, & D. Iſidorus, quodammodo ortum

Caſſianus lib. 1. cap. 2.

& originem duxerunt, monaſticæ Religionis primordia. Prætermitto etiam

Iſidorus lib. 2 cap. 15.

Nazaræos ſeu Nazaræorum inſtitutum, de quibus habetur, Numerorum 6.

Numerorũ 6.

quo nihil amplius, aut commodius deſiderari potuit, ad figurandum, delineandum, & adumbrandum religioſum, ſeu religioſorum ſtatum. De ijs omnibus & eorum religioſiſsima vita nefas eſt dubitare, vnde neque illud in dubiũ ſiue in controuerſiã reuocamus. Quod in præſentiarũ dicimus ſolummodo eſt, nullam Religionum omnium, quæ in Eccleſia ſunt hodie, ab Helia, ſiue Eliſæo, ſeu quopiam alio prophetarum immediate fuiſſe inſtitutã, aut ortum, ſiue originem duxiſſe, eſto ſi multum probabiliter, atque verisimiliter dicatur, quod aliqua, ſeu aliquæ nunc ſunt Religiones in Eccleſia factæ, ad antiquorum illorum Monachorum ſimilitudinem & imitationem. Et ratio eſt, quia (vt diximus) ante Chriſti Domini tempora, non fuit aliqua vera, & propria Religio (loquendo de Religionibus in rigore, & cũ illa proprietate & perfectione, quam habent Religiones in Eccleſia hodie.) Chriſtus enim Dominus fuit primus, qui hanc perfectiſſimam viuendi formam in Eccleſiã inuexit, & ante ipſum, *Nihil ad perfectum adduxit lex*, vt ad aliud ſimile propoſitũ dixit olim D. Paulus ad Hebr. 7. Ipſe eſt, cui & proinde iure optimo

Ioann. 2.

dicere poſſumus, quod ad aliud etiam propoſitũ dixit architriclinus olim, *Tu ſeruaſti bonum vinũ vſque adhuc*. Perfectionem ſcilicet Religionũ omniũ, quæ nondum ſupremum attigerunt apicem, vſque ad tempora Chriſti Domini, qui & inſtituit eaſdem ſub obligatione, & ſtricto voto obſeruandi obedientiam, caſtitatem, & paupertatem, quæ diximus ſupra, eſſe de eſſentia & ſubſtãtia cuiuſlibet Religionis, & ſtatus perfectionis. hactenus de iſto articulo.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Quiſnam Monachorum antiquorum primus, religioſam Monachorum vitam, ad meliorem formam reduxit?

HAc de re non eſt par omnium doctorum conſenſus. Quidam enim hoc inſigne tribuunt, D. Paulo, primo Eremitæ, qui & propterea communiter circumfertur Eremitarum omnium primus. Alij vero Beato Antonio Abbati, alij S. Baſilio. De qua differentia conſulendus eſt D. Hieronymus in vita Pauli primi Eremitæ, in principio. Conſulendus eſt etiam frater Hieronymus Romam, Auguſtinianus, vir eruditus, libro ſuo de Republica Chriſtiana, Hieronymus etiam plati Ieſuita, iam ſemel, & iterum prænominatus, libro ſuo, de bono ſtatus religioſi, de quorum omnium mente, & reſolutione, ſequentem ſtatuto concluſionem.

D. Hieron. in vita Pauli primi eremita. Hieron. Rom. lib. 6. de Rep. Chriſt. c. 1. Hieron. plati. lib. 2. de bono ſta. c. 12. D. Anton. fuit qui antiquorũ Monachorũ primus ad meliorem formam reduxit. Hieron. plati vbi ſupra. D. Athanaſius in vita D. Antonij.

Concluſio.

Poſt tempora Chriſti Domini, circiter 350. annos, tempore ſcilicet Conſtantini Magni, aurea illa ætate, ſub magno illo Antonio, Religio, & religioſorum ſtatus, mirifice propagari cepit, atque ita ipſe fuit, qui Iure optimo, vocari poteſt, & debet, Monachorum omnium auctor, & princeps, pro eo quod religioſam illam Monachorum antiquorum vitam, ad meliorem formam reduxit. Hæc concluſio eſt expreſſa, præfari Hieronymi plati, loco ſupracitato, vbi inquit, quod quamuis ante tempora D. Antonij, iam fuerint, in Eccleſia aliqua cœnobia, & Monachorum, ſiue religioſorum monaſteria, vt late proſequitur D. Athanaſius in vita ipſius, ipſe tamen fuit, qui maioris perfectionis acquirendæ cupiditate allectus, & accenſus, ab hominũ conſortio atque conuerſatione diſcedens, in interiorem Eremi ſolitudinem ſe recepit, cuius fama breui temporis ſpatio Religio propagata, quamplurimi ſe illi diſcipuli, inſtituendos & æducandos tradiderunt, atque illi copulati ſunt. Adeo vt per totam Armeniam, Scithiam, Miriam, & vtramque Thebaidem, ac denique per totam Aegyptum, innumera fuerint ſtructa atque ædificata cœnobia, & monaſteria, quorum omnium, ipſe Antonius erat quaſi generalis miniſter. Hoc idé dicit prædictus frater Hieronymus Romanus, & quod ipſe eſt, qui primus adinuenit, atque inſtituit, quamplurima religioſa exercitia, quibus eiuſdem diſcipuli, iuxta id quod talis ætas permittebat, ad perfectionem anhelantes, aſſidue atque ſine intermiſſione exercerentur, & hac ratione (inquit) Monachorum omnium patrem, ab omnibus ipſum vocari meritiſsime. Sub prædicto Antonio fuerunt illo tempore, quamplures eiuſdem diſcipuli, ſanctitate & virtutibus celebres atque famoſi. Talis fuit, D. Hilarion, & alter Antonius, cuius frequentem mentionem faciunt hiſtoriæ, alij. innumeri, quos in præſentiarum referre, & commemorare non libet, cũ hoc magis expectat ad Hiſtoriographos, et Chroniſtas quorum ego officium agere in præſentiarũ nõ volo, ſolummodo contentus breuiter aliquid hic dixiſſe, ad noſtri huius libri, atque laboris, maiorem ornatũ, et perfectionem, vt rerum omnium, quæ ad Religionis, ſiue religioſum ſtatum pertinent, aliqualis ſaltim habeatur notitia, pro maiore vtilitate, et gaudio Religioſorum, et eorum qui Monachalem, aut ſaltem Regularem, ſiue religioſam vitam profitentur.

32

ARTICVLVS IIII.

Quot fuerunt olim in Eccleſia Monachorum genera?

Huic articulo fiet ſatis, per ſequentem concluſionem.

Tria fuere olim, antiquorũ Monachorũ genera, cœnobitarũ, Anachoritarum, & Sarabaitarum.

TRia fuere olim in Eccleſia, antiquorum monachorum genera. Hæc concluſio ſatis ex hiſtoriographis, & ſanctorum patrum doctrina, & traditione conſtat. Horum primum fuit Cœnobitarum, ſecundum Anachoritarum, tertium vero Sarabaitarum. Pro hac concluſione videndus eſt D. Hieronymus, in epiſtola ad Euſtochium, & D. Aug. in Sermone 21. de tribus Monachorum generibus. Cœnobitæ dicebantur olim ij qui viuebant communiter in Cœnobijs, a quibus etiam traxere nomen, quorum auctor atque inſtitutor (vt fertur) fuit D. Marcus, vt refert Hieronymus plati Libro ſuo de bono ſtatu religioſi, ex Caſſiano, & Hieronymo in vita eiuſdem. D. Marci. Horum continuũ exercitiũ erat, ſub vnius prælati obedientia, in cœnobijs communiter viuentes, in cellulis tamen ſelectis atque diſtinctis, ibi cum ſummo ſilentio, obſeruantia & clauſura, orat oni, & manuum labori continuo vacare, præterquam quoddam certo atque determinato tempore, quo pulſato ſigno ad chorum, ſiue oratorium conueniebantomnes, ad diuinas laudes decantandas, ſiue ad lectionem, aut ſpirituale colloquium, vel ad aliquod ſimile exercitium. Non viuo vnquam, aut carnibus vtebantur, neque lautioribus cibis, ſed ſolo pane, aqua & ſale conditi, atque legumin-ibus erant contenti, præter ſenes & infirmos, quibus a propoſitis decanis, ſecundum propriam cuiuslibet neceſſitatem, neceſſaria cuncta prudentiſſime ſuppeditabantur. Qui de ijs monachis, & ipſorum inſtituto, plura videre deſiderat, conſulat Fr. Hieronymum Romanum, libro ſuo de Republica Chriſtiana, vbi ad hoc propoſitum dicit multa, eaque notatu digniſſima. Hoc vitæ genus (vtpote inter alia perfectiſſimum) ad perfectam, & religioſam viuendi formam, & magis aptam, eſt quod nunc magis uiget, & vſitatum eſt in Eccleſia inter monachos, vt conſtat experientia, in cœnobijs ſcilicet ſiue monaſterijs, communiter viuere, in ſelectis, atque diſtinctis cellules. Secundum monachorum genus erat Anachoritarum, ſic dicti, pro eo quod viuebant ſelecti, ſiue ſolitarij, & ſine choro, ad quem communiter conueniunt. Hic ſtatus erat illorum, qui iam in cœnobijs per multum temporis, in religioſis exercitijs exercitati, & præ alijs in regulari diſciplina ſingulariter eruditi, vt pœnitentiæ, & contemplationi perfectius vacarent, de prælatorũ ſuorum licentia, in ſolitudine ab alijs ſe cernebantur. Vbi in antris, ſpeluncis, & cauernis terræ, inſtar antiquorum illorum patrum, quorum meminit Paulus, habitantes, vitam agebant non tam humanam, quam Angelicam. Non hoc omnibus, dabatur aut concedebatur, abſque dilectu & diſcrimine, ſed illis tantummodo, qui ex longa iam experientia, in vincendis tentationibus ſtrenui, ad dæmonium etiam luctas videbantur idonei. De hoc etiam inſtituto, & viuendi genere, videatur prædictus Hieronymus Roman. loco ſupra citato. Quamuis autem ij in antris, ſpeluncis atque deſertis montibus, ſeorſum (vt prædictum eſt) atque ſolitarij habitarent, haud quaquam tamen per hoc a debita ſuorum prælatorum obedientia æſtimabantur exempti, quin vero etiam, certo, atque determinato tempore, ad Abbatis ſui iuſſũ, ad cœnobia, & monaſteria cum alijs conueniebant. Hoc dixerim de illis Anachoritis, & ſolitarijs viris, qui veri religioſi erant, & monaſticam vitam agebant, & religioſorum digni cenſebantur nomine. Nam de alijs, qui volunta-

Hieron. Rom. lib. 6. de Rep. cap. 2.

De Anachoritis. & ipſorum inſtituto anti quo.

ad Hebr. 11.

Hieron. Rom. vbi ſupra.

intarie, ac prolibito solitudini vacabant, contrarium erit iudicium.

Tertiũ, & minus perfectũ, quin vero imperfectũ Monachorum vitæ genus erat, illorum qui Sarabaitæ dicebantur, ij quidem nec communiter habitabant, nec sub alicuius Abbatis, siue prælati obedientia degebant, sed seorsim viuentes, proprio diuebantur dictu & spiritu, siue (vt verius dixerim) propria carne, & propria voluntate, vt experientia ipsa, in eorum multis comprobatum fuit. Horum Monachorum meminit. D. Th. 2. 2. q. 186. art. 5. in solutione ad quintum, vbi de mente Cassiani in collationibus Patrum, inquit, deterrimum omnium antiquorum Monachorum genus, fuisse Sarabaitas, qui propias suas necessitates curantes, absoluti erant à seniorum iugo, habentes libertatem, agendi quidquid libitum sibi fuisset. Hoc vitæ atque institutum genus, iampridem omnino ab Ecclesia, & quidem meritissime, relegatum est, & pro omnibus in vniuersum Monachis, & religiosis constitutum, quod per alia substantialia, obedientiæ etiam emittant votum, sine quo (vt dixi supra) nulla omnino constare potest, vera & propria Religio, siue status religiosus. Et hæc pro isto articulo dicta sufficiant. Nam non est necessium in præsentiarum, vt de hoc statu, aut de aliis plura dicamus, sat enim, quod sic in vniuersali, atque communiter, pro aliquali harum rerum notitia, pauca quædam diximus.

De Sarabaitis antiquis, & ipsorum viuendi genere.

D. Tho. 2. 2. q. 186. ar. 5. in solu. ad 5.

Cassian. coll. 18. c. 7.

ARTICVLVS V.

Quot nam sint in Ecclesia, approbatæ Monachorum Regulæ?

Huic articulo Respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Quatuor in cõmuni sunt omniũ Monachorũ, & Religiosorum approbatæ regulæ.

D. Anto. 2. p. Hist. Eccl. tit. 15. c. 1. §. 3. Pet. Ios. 1. 6. c. 1. Sylu. verbo Re. lig. 1. nu. 7.

QVatuor tantum sunt in Ecclesia, generales approbatæ Monachorum Regulæ, sub quarum aliqua, omnes in vniuersum militant Religiones, Ordines, præter quosdam, qui in pluribus, quatuor præfatis Regulis se informantes, proprias ipsarum constitutiones, atque peculiaria statuta, suntur habere pro Regula. Hæc conclusio ad literam decerpta est, ex D. tonino de Florentia. De qua conclusione videndus est Syluester, Verbo ligio primo, nu. 7. Harum Regularum. 1. est Basilij, 2. Augustini 3. Benedicti, 4. Fraciici. Pro cuius conclusionis intelligentia aduertere atq; ignorare et, quod quamuis, vt præmissum est, Religio, & Religionis status, à tempore inceperit Christi Domini, & Sanctorum Apostolorum; nullæ tamen ic temporis erant constitutæ atque determinatæ inscripti, siue perscriptæ traditæ, Monachorum Regulæ, pro illius seculi religiosis, sed ducebanomnes instar perfectionis Euangelicæ, in Euangelio positæ, & prourum cuilibet interior Spiritus sancti vnctio, intus suggerebat, aut secun id, quod prælatorum illius temporis viua vox aliquando ipsis præbebat, non enim alio Directorio, siue alia Regula, feruorosus illius tempis, religiosorum spiritus indigebat. Hic viuendi modus duravit per arplurimos, plusquam 350 Vsque ad tempora, D. Basilij, is enim (vt retur) primus fuit, qui in scriptis olim, Monachis dedit Regulam, & pro eoinstructione, & gubernatione, sanctissimas leges extruxit atque prdiit; quibus Monasticam vitam, & vitæ religiosæ perfectissimam viuendi onem, mirifice delineauit, & declarauit. Sub hac D. Basilij Regula, teste em D. Antonino Florentino, militant omnes monachi Orientalis Ecclesiæ seu Græci, & sub ea fuerunt etiam in Occidente, aliquando Carmelitæ,

de quibus etiam inquit, quod Innocentius Quartus, anno 1247. per Vgonem Cardinalem, quandam dedit illis Regulam, seu ordinauit statuta quædam, præfatam D. Basilij Regulam declarantia, & mitigantia. Hæc habentur ex D. Antonino, vbi supra.

D. Antonin. vbi supra.

Secunda Regula in Ordine, quam ponit prædictus Pater Antoninus; est D. Augustini, sub qua (inquit) militant, omnes Canonici regulares, & Fratres Prædicatores, & Eremitani eiusdem Augustini, Seruitæ, & Sanctæ Brigidæ, Ordo etiam Sancti Hieronymi, sub Eugenio Quarto, nouiter institutus, Scopetini, Ordo Sancti Ioannis Hierosolymitani, Hospitalariorum, Sancti Antonij, & Crucigerorum, qui omnes interse differunt, secundum diuersos habitus, atque diuersas constitutiones, & viuendi formas, de quibus infra suo loco dicemus.

Tertia Regula est Beati Benedicti, sub qua etiam (inquit) militant Monachi nigri, & quidam præ alijs reformati, qui dicuntur congregationis Sanctæ Iustinæ, Cisterciences, Camaldulenses, Cælestini, ordo montis oliuarum, montis sani, siue Syluestrini, de quibus omnibus etiam infra plura dicemus.

Quarta & vltima Regula (quamuis non perfectione, & dignitate) est Seraphici patris nostri Francisci, quam secundum varias atque diuersas reformationes, maiorem vel minorem paupertatis, & nuditatis rigorem, in essentialibus atque substantialibus conuenientes, tot per vniuersum mundi orbem profitentur religiosi, vt merito, & numero, plures atque præstantissimæ, & perfectissimæ, censeri atque existimari possint Religiones. De quibus diuersis statibus etiam infra agemus seorsum suo proprio loco. Diximus autem in conclusione, quod hæ tantum quatuor, sunt in Ecclesia Monachorũ omnium approbatæ generales Regulæ, quasi quatuor flumina cælestis Ecclesiæ Paradisum irrigantia, & quasi quatuor quædam totius perfectionis elementa, sub quibus militant omnes in vniuersum Religiones, nam si quæ sunt, quæ proprias dicantur Habere Regulas, facile erit deprehendere, qualiter ad has prædictas quatuor reducantur, & ipsarum sint, veluti quidam riuuli & quædam rerum appendices, & quasi corollaria quædam, quæ ex eisdem subsequuntur. Hoc argumentum latissime prosequitur, Raphael Volaterranus, lib. 21. suæ Geographiæ, & Polydorus lib. 7. de inuentione, cap. 4. quod dixerim propter Cartusienses, & alios, qui ordinationes quasdam, & suorum Ordinum instituta, habere dicuntur pro Regulis. Nam hæc, meo quidem iudicio, cum ex prælatorũ suorũ voluntate, immutari, atque alterari possint, non ita proprie Regulæ, quam aliarum Regularum appendices, seu deriuationes debent existimari, & nuncupari; etiam si eorum perfectissimum institutum, perfectissimus etiam viuendi modus, meritissime semel, & iterum ab Ecclesia fuerit approbatus, & confirmatus, vt cæteræ Religiones. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Raphael Volaterran. lib. 21. suæ Geograph. Polyd. uir. lib. 7. de inuent. c. 4.

ARTICVLVS VI.

Ad quem spectet approbare, & confirmare Monachorum, & religiosorum omnium Regulas?

Approbare, & confirmare monachorũ, & religiosorũ omnium Regulas ad Romanũ spectat Pontificẽ.

Huic articulo Respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

APprobare & confirmare Monachorum, & Religiosorum omnium Regulas, olim pertinebat ad Episcopos, & alios ordinarios prælatos, sed nũc, ad so-

olum ſpectat Romanum Pontificem. Pro huius concluſionis intelligen- & veritatis rei, de qua loquimur, clarior habeatur notitia, libet ium præmittere, explicare, ac dicere, quid ſignificat hoc nomen Regu- Et omiſſis varijs huius nominis acceptionibus, atque ſignificationibus, uibus latiſſime agunt Doctores, iuris periti, legiſtæ *in l. Fidei Regula in* & *Canoniſta, in decreto, diſt.* 3. c. Canon. & in c. Regula ſolum modo tradã quas adducit D. Iſidorus, in prædicto, cap. Regula. *Regula* (inquit) *di l ex eo, quod recte ducit, neque aliquam aliorſum trahit, ſeu (vt alij dixerunt) quod regat, vel quod normam recte viuendi præbeat, aut quod diſtortum & prauum eſt, corrigat*. Verba ſunt expreſſa D. Iſidori. Quæ quidem omnes alæ ſignificationes, & acceptiones, proprijſſime omnibus, Religionum iũ ab Eccleſia approbatarum Regulis, conueniunt. Ipſarũ namq; eſt, ſuos ores, atque profeſſores, in cælum atque æternam vitam, recta deduce- eminemq. aliorſum, hoc eſt, a proprio, & debito fine diſtrahere, om- egere atque gubernare, omnibus rectam viuendi formam præbere, & id in eorũ moribus (quod abſit) prauum, ſine diſtortum inuentum, r, emendare atque corrigere. Hæc ſunt probatarum Regularum mune- le officia. Sed tamen quia iſta non videntur eſſe ita proprie, monaſticæ læ diffinitiones, quam eiuſdem deſcriptiones, propius ad propoſitum um accedentes, hanc Regulæ, ſeu Regularum Monachalium, & reli- rum, conſtituo diffinitionem. *Regula eſt, Euangelica quædam viuendi approbata ab Eccleſia, qua eius cultores, & profeſſores, aſcendere conan perfectionem, ſecundum tria eſſentialia, & ſubſtantialia vota, & proprias omnias propria cuiuslibet Religionis*. In hac Regulæ deſſinitione, xactiſſi- mprehenduntur, omnia quæ ſunt de ratione, & eſſentia cuiuslibet Re- Monaſticæ, & religioſæ, quod nempe ſit Euangelica, atque in Euan- poſita, quod ſit ab Eccleſia approbata, & via, qua eius cultores, & ſloresper cria eſſentialia, & ſubſtantialia vota, & proprias cuiuſlibet uancias, aſcendere conantur ad perfectionem. De his omnibus parti- iam ſuperq; factis in particulari in ſuperioribus dictũ eſt a nobis. Re- n eſt, vt breuiter modo dicamus aliquid, de Regularum Monaſtica- & religioſarum approbatione, quæ fuit difficultas, in titulo huius li propoſita. Et de ea dico, id quod in concluſione eſt dictum, licet Monachorum Regulæ, per ſolos Epiſcopos, & eorum ſola au- rate probarentur, atque confirmarentur olim, nunc autem, approba- nachorum, & Religioſorum Regulas, ad ſolum ſpectat Pontificem num. Hæc concluſio duas habet partes, quarum prima conſtabit, ex od olim fuit de iure, & etiam ex illo, quod fuit de facto. Et quidem e certiſſimum atque conſtitutiſſimum eſt, potuiſſe olim Epiſcopos hoc efficere, iuxta notiſſimum principium, ab omnibus receptiſſimum, , quod omne illud, quod non eſt Superiori reſeruatum, & inferiori itũ, iure videtur, atq; præſumitur prælato ordinario conceſſum, vt ha- *n cap. nuper, de ſententia excõmunicationis, & in cap. cum apud, de ſponſa-* Cum igitur ante definitionem, & determinationem Concilij Latera- (de qua ſtatim dicemus) Epiſcopis atque ordinarijs prælatis, nulli- riatur prohibitum, Religiones approbare, & ipſarum Regulas con- , iure id ſibi videtur fuiſſe conceſſum, potuiſſeq. eos id olim opti- eriſſe, cum fuerint prælati ordinarij, & nullo id fuerit iure, fi- ibitum. Sed deueniamus ad factum, & quidem qui chronicas anti- atque Eccleſiaſticas Hiſtorias, hac de re conſulere voluerit, facile

In communi traditur quid ſit regula alicuius Religionis.

Iſidor. lib. 6. etymol. c. 16.

In particulari quidnam ſit Regula, vel propria ipſius diffinitio traditur

c. nup. de ſent. excomm.

c. cum apud. de ſponſ.

erit sibi perspicere, quod à tempore Apostolorum, aut saltem ab eo tempore, quo in Ecclesia pro Monachis, siue religiosis, scripto Regulæ coeperunt institui (vt supra diximus, & amplius infra dicemus) semper Regulæ consueuerunt, approbari & confirmari ab Episcopis. Videatur Hac de re Tritenius, libro quem edidit de Laudibus Carmelitarum, capitulo quarto. Genebrardus in sua Chronica libro quarto. Polydorus libro septimo de inuentoribus rerum, capite tertio, & Frater Hieronymus Roman, libro sexto de Republica Christiana, capitulo quinto, & omnium nouissimus Illustrissimus atque Reuer. Dñs Card. Bellarminus, libro de Monachis, capitulo quarto, vbi inuenientur plura, eaque non atu dignissima, ad propositum prædictum, & quàliter Monachorum Regulæ olim, approbari & confirmari consueuerunt ab Episcopis. Sic etiam videmus experientia, quod Diui Basilij, Augustini, & Benedicti, quæ omnium sunt antiquissimæ Regulæ, nullam olim habuerunt approbationem à Romanis Pontificibus, sed tantummodo ab Episcopis. Quia vt inquit, prædictus Illustrissimus Bellarminus, quondam stabat tunc temporis, aliquod ius Ecclesiasticum, id ipsum præcipiens. Sed quid moror in re adeo clara, & manifesta? cum in 2. Concilio Chalcedonensi cap. quarto, & referatur *in cap. quidam Monachorum, decimo octaua, quæstione secunda*, expresse habeatur, *quod Monachi non exigant Monasteria, sine auctoritate, & licentia Episcopi*? Vel ex hoc capite clarissime constat, quod Episcopi olim, approbare poterant, & de facto approbabant, Monachorum Regulas. Manet igitur satisprobata prima nostræ conclusionis pars, qua diximus approbare, & confirmare nouos Ordines, siue Religiones, & ipsarum Regulas, Episcopos olim consueuisse, & ad ipsos spectasse. Durauit hæc consuetudo per annos plurimos vsque ad tempus Concilij Lateranensis, quod fuit celebratum anno 1216. cuius Concilij fit mentio, *in cap. Ne nimia, de Religiosis Domibus*. In præfato Concilio, cap. 13. habentur huiusmodi verba. *Ne nimia religiosorum diuersitas, grauem in Ecclesia Dei offensionem inducat; firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouam Religionem inueniat, sed quicumque ad Religionem conuerti voluerit, vnam de approbatis assumat; similiter & qui voluerit religiosam domum de nouo fundare, Regulam, & institutionem accipiat de approbatis.* Et quamuis expresse non dicatur ibi, quod huius modi approbatio, fieri debeat solummodo à Pontifice Romano, & totius Ecclesiæ summo capite: communis tamen est Doctorum resolutio, quod ab eo tempore Religionum Approbatio, ad eundem solummodo spectat, vt clarius colligitur. *Ex cap. Religionum, de religiosis domibus, in sexto*, quod est Concilij Lugdunensis, celebrati sub Gregorio Decimo, vbi sequentia verba habentur. *Religionum diuersitatem nimiam, ne confusionem induceret generale Concilium consulta prohibitione vitauit. Sed quia non solum importuna petentium inhabitio, aliarum postmodum multiplicationem extorsit, verum etiam aliquorum præsumptuosa temeritas diuersorum Ordinum, præcipue mendicantium, quorum nondum approbationis meruere primordium, effrenatam quasi multitudinem adinuenit: repetita constitutione diffiniens inhibentes, ne aliquis de cætero nouum Ordinem aut Religionem ad inueniat, vel habitum nouæ Religionis assumat, cunctas affatim Religiones, & Ordines mendicantes, post dictum Concilium ad inuentos, qui nullam confirmationem Sedis Apostolicæ meruerunt, perpetuis prohibitionis subjugimus, & quatenus præcesserant reuocamus.* Hoc edicto atque decreto Lugdunensis Concilij, explicatur, atque declaratur, præfatum generalis Lateranensis, celebrati sub Innocentio Tertio, atque ex vtroque colligitur manifeste, quod quamuis ordi-

Triten. de laud. Carmel. c. 5.

Genebrard. in chronic. lib. 4.

Polydor l. 5. de inuentor. rer. c. 3.

Histron. Rem. lib. 6. de rep. christ. c. 5.

Bellarm. lib. de monach. c. 4.

Cõc. Chaled. c. 4. cap. quidam Monachi 18. q. 2.

Concil. Later. c. 13.

c. ne nimia de Religiosis domibus in 6.

Pro viranda Religionum multiplicatione nimia

c. Religionum Conc. Lugdu. sub Greg. X. de Religiosis domib. in 6.

nes,

nes, & Religiones approbare atque confirmare, spectauerit olim ad Episcopos, & prælatos diocesanos, & ordinarios, nunc autem ad solum Romanũ Pontificem spectat idipsum: vt à nobis in suprapositis conclusione est dictum. Per quòd fit satis proposito articulo.

QVÆSTIO IIII.

De Religionibus in particulari, quantum ad omnem ipsa rum ortum, & originem. in 15. articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

De ortu, & Origine Religionis D. Basilij.

PRiusquam de isto articulo, & sequentibus, aliquid incipiamus dicere; in eorum principio, præmittere necessarium duxi, per rerum seriem, aut per ea, quæ à nobis in subsequentibus de Religionibus omnibus in particulari, sunt dicenda: earum cuipiam nullo nos modo præiudicare velle, aut contraire, neque agere de illarum antiquitate, sed hoc solummodo breuiter atque resolutiue, ea quæ probabiliora videntur, & vt talia, à doctoribus communiter circumferuntur, in præsentiarum dicere; vt horum omnium, hic aliqualis saltem habeatur notitia. Cum hoc tamen libera sit cuique facultas, sentiendi atque existimandi, id quod magis gratum, aut probabile sibi visum fuerit, siue magis certum, iuxta ea, quæ habentur in chronicis, monumentis, & arcanis propriæ cuiuslibet Religionis. Quo notabili atq; fundamento præmisso, proposito articulo, per sequentem respondeo conclusionem.

Conclusio:

ORdo, siue Religio D. Basilij, ab eodem ortum atque originem duxit (vt refertur) circa annos 350. plus, minusue. Hic Sanctissimus Pater, & Monachorum antiquorum, orientalis Ecclesiæ Patriarcha primus (vt supra diximus) fuit, qui monasticam statum reformauit, & ea omnia, quæ ab Antonio, magno, Hilarione, Pachomio, & vtroque Macario, pro instituendis illius temporis monachis, & religiosis, verbo tenus audierat, ac sibi fuerant tradita; literis mandauit, atque quibusdã demptis, alijs vero additis, eorum omnium, non minus Religiosam, quam eruditam confecit regulam. Hac de re videndus est D. Gregorius Nazianzenus, in vita eiusdem Basilij, & in oratione, quam habuit in ipsius obsequijs, oratione octaua, vbi ad hoc propositum habentur plura, eaque notatu dignissima.

Ordo siue Religio D. Basilij, cœpit circa annos 350. plus, minusue. Christi

Greg. Naz. in vita D. Basil.

Fuit hæc Religio, eo tempore celeberrima: & vt refert Fr. Hieronymus Rom. libro sexto de Republica Christiana cap. 5. huius instituti fuere olim Sanctissimus Effrem, Chrysostomus, Gregorius Nazianzenus, Siluerius, Pachomius, Ioannes Damascenus, Cassianus, Eraclides, Et etiam D. Hieronymus; & alij quamplures. De ipsius Regula, iam etiam supradiximus, quod sint primæ scriptis tradita, approbata & confirmata, ab illius Secli Episcopis, eo modo, quo tunc temporis inconsuetudine positum erat, Religionum Regulas approbari & confirmari. De quo quidem, quamuis nihil reperiatur expressum sit est, vt id dicere possimus, quod in Concilio generali 7. (quod

Laudes & encomia Religionis D. Basil. *Rom. lib. 6. de Repub. Christ. cap. 5.*

est secundum Nicænum; regulæ eiusdem, sit mentio, tanquam de regula iam per Ecclesiam approbata & confirmata. D. etiam Benedictus in sua regula, de regula prædicta Beati Basilij mentionem facit, eandemq. in quampluribus rebus imitatur, atque præcipit obseruari. Et hæc breuiter de Religione D. Basilij dixisse sufficiat; nam non est in votis, in hoc opere, de aliqua Regula, aut Religione, quicquam dicere amplius in particulari. Ad alia enim progrediamur oportet.

ARTICVLVS II.

Quo tempore & à quo, ordo Beati Benedicti, ortum & originem duxerit?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Ordo D. Benedicti circa annos 520. ortū, atque originē duxit.

REligio Beati Benedicti, ab eodem Sanctissimo Patre, & Occidentalis Ecclesiæ, Monachorumq. omnium Patriarcha, circa annos 520. (vt dicitur) ortum & originem duxit. Hic Sanctissimus, ac Benedictissimus vir, re quidem, & nomine, veraciter Benedictus, vt à quibusdam dicitur, sub instituto D. Basilij aliquandiu fuit. Non tamen hoc, ita plane constat, atque expediret, sed circumfertur communiter, pro eo quod, vt habetur in propria ipsius Historia, & refertur à D. Gregorio 2. Dialogorum cap. 3. postquam Romæ liberalibus disciplinis apprime est eruditus, vt se totum Iesu Christo daret, in cuiusdam altissimæ speluncæ solitudinem, quæ Sublacus dicebatur, se recepit, vbi per triennium monasticam, atque solitariam vitam est professus, ibiq. abscōsus, ita delituit, vt vnus tantummodo id sciret Romanus monachus, quo ad vitæ necessaria, ministro vtebatur. Sed fama eius sanctitatis, ex illis latebris iam erumpente, mortuo quodam illius temporis Monasterij Abbate, quidam monachi indemortui locum, eum subrogarunt; seq. illi instituendos, atque in omnium virtutum genere edocendos, tradiderunt. Quorum vinendi licentia, cum eius obiurgationes fere non posset, venenum ei in potione dare constituerunt, quod & re ipsa fecerunt. Verum poculum ei præbentibus, crucis signo, valo confracto, de relicto monasterio, in solitudinem se recepit. Verba sunt expressa D. Greg. quæ etiam in ipsius habentur historia, atque huic fundamento innitūtur, qui asserunt prædictum D. Benedictum, subinstituto D. Basilij aliquandiu vixisse. Sed quidquid de hoc sit, non enim est mei muneris, atque propositi id determinare, is meritissime tamen ab omnibus (saltem Occidentalis Ecclesiæ) Monachorum omnium Pater, atque Patriarcha nuncupatur. Nec per hoc D. Basilij Religioni quidquam derrahitur, cum hæc prærogatiua, quæ in Occidentali Ecclesia D. Benedicto conceditur, in Oriental. eidem D. Basilio tribuatur. Sed præterea Monachorum Patriarcha, hic sanctissimus vir, vere Benedictus ab omnibus communiter, & merito appellatur, qui sua sapientia, virtute, & sanctitate (quæ maxima fuit) religiosisq. institutis, & documentis, monasticā vitam mirifice auxit, mirumq. in modum amplificauit, atque illustrauit.

Grego. 2. Dial. cap. 3.

Encomia Religionis D. Benedicti.

Hic sacratus ordo à Monte Casino, vbi primum est commoratus diuus ipse Benedictus, exordium sumpsit; sed cum multi ad eum quotidie discipuli conuenirent, breuissimo temporis spatio, in Italia 12. monasteria ædificauit, quæ & sanctissimis legibus communiuit, atque inde per totum orbem

san-

ſanctiſſimus prædictus ordo, mirifice eſt ſparſus, & propagatus, & tot, tantaq. ſunt, quæ de ipſo in chronicis ab Hiſtoriographis circumferuntur, vt nec lingua, neque tempus ſufficeret ad narranduu. Videantur quæ de hac re, dicit Caſſaneus, D. Antoninus de Florentia, illeſcas in ſua Hiſtoria pontificali, Frater Hieronymus Roman. in ſua Republica Chriſtiana, & nunc nouiſſime Hieronymus Plati, & Pater Frater Ioannes à Caſtanica, à quibus omnibus (breuitati ſtudens) conſulto abſtineo: quia nec Chronici, aut Hiſtoriographi in præſentiarum officiũ agõ, nec vero ipſum eſt mei propoſiti, aut præſentis ſpeculationis. Fuit hæc ſanctiſſima Religio, ſtatim à diœceſanis Epiſcopis, atque Prælatis approbata, eo modo quo tunc temporis, vt dictum eſt, Ordines & Religiones, conſuetum fuit approbari, & confirmari, vſque ad tempora Gregorij Primi, qui (vt fertur) in Concilio quodam Romano, auctoritate Apoſtolica eandem approbauit.

Caſſaneus in vita D. Benedicti. *D. Anto. ibid. Illeſcas 1. p. lib. Hieron. Roman. ibidem. Hieron. Plati ibid. Ioann. à Caſtanica. ibid.*

Ex hoc lucidiſſimo fonte, atque fœcundiſſima radice, varij riuuli, necnõ propagines diuerſarum familiarum, ſecundum varias, atque diuerſas reformationes, prodierunt, quæ D. Benedicti inſtitutum complexæ ſunt, & militant ſub eius vexillo, & benedictiſſima regula. Quarum prima & antiquiſſima, eſt Cluniacenſis familia, quæ (vt fertur) anno 913. ab Odone Cluniacenſi Abbate, & nomen & exordium ſumpſit. Hic vir, vita & doctrina, præſtantiſſimus, cernens Beati Benedicti diſciplinam, magna ex parte iam laxatam, atque deformatã (quod in omnibus fere mundi rebus, quæ labilis eſt ipſarũ natura, reperire licebit) ad priſtinum ſtatum, & perfectiſſimam viuendi formam, ipſam reuocare eſt aggreſſus, id quod & opere perfecit: cuius exemplo, innumeri ferè Abbates in Italia, Hiſpania, atque Germania, & Anglia prouocati, ſe ſuosq. Monachos, inſtituendos, atque reformandos illi tradiderunt. Hoc eſt principium & origo Cluniacenſis familiæ, ortæ, atq; productæ (vt dictum eſt) ex familia D. Benedicti. Ex eodem fonte prodiuit alia, Camaldulenſis nuncupata, quæ auctore beato Romoaldo, eximiæ ſanctitatis viro, circa annum 1000. in Apenninio monte, ortum & originem duxit, cuius ſanctiſſimo exemplo, & magna ſanctitatis opinione, illuſtribusq. miraculis, tot homines ſunt permoti (vt feratur) quod niſi ipſemet eoſdẽ cohibuiſſet, totus fere terrarum orbis, eius religioſam vitam & diſciplinam, videbatur velle ſubire. De hoc ordine videatur D. Antoninus de Florentia, & Caſſaneus, quarta parte Catalogi glorię mũdi, conſideratione 54. & Hieronymus Romanus lib. 6. de Republica Chriſtiana c. 9. & alij.

De Cluniacenſium familia, & origine.

De ortu & origine Camaldulenſis familiæ. *D. Anto. 2. p. hiſtor. tit. 15. cap. 15. Caſſaneus 4. par. Catalogi gloria mundi, conſid. 54. Hieron. in Roman. lib. 6. de republica c. 9.*

Eiuſdem propaginis fuit congregatio, quæ dicitur Vallis vmbroſæ, conſtituta poſt circiter 73. annos. Huic initium dedit, Ioannes quidam Gualbertus, nobilis vir Florentinus, in quadam etiam parte montis Apenninij, Vallis vmbroſa nuncupata, prope florentiam, ad duo milliaria. De hoc etiam ordine ſiue congregatione, meminit etiam prædictus D. Antoninus de Florentia, & Caſaneus vbi ſupra, conſideratione 57. & Illeſcas lib. 5. Hiſtoriæ ſuæ Pontificalis, cap. 12. & Frater Hieronymus Roman. lib. 1. De Repub. Chriſt. c. 11.

De Congreg. vallis Vmbroſæ. *D. Anton. 2. p. tit. 15. c. 25. Caſſan. vbi ſupra conſid. 57 Illeſcas 1. p. lib. 5. ſuæ hiſtoria c. 12. Hieron. Roman. lib. 6. de Rep. Chriſt. c. 21.*

Ex eodem ſacro fonte prodijt, Illuſtriſſ. Ciſtercienſis familia, proculdubio inter omnes, quæ ex hac ſancta propagine prodiere, celeberrima. Cuius familiæ, religionisq. ſanctiſſimæ, & illuſtriſſimæ, memorantur exordia, à quodã Roberto Abbate, Abbatiæ Molimenſis. Qui (vt dicitur) anno 1098. cernens ſuos ſubditos præ diuitijs, & magna rerum copia, & abundantia à primæuo ſuo inſtituto, quadam ratione defeciſſe atque degeneraſſe: habito conſilio cum aliquibus ex perfectioribus (quos vnum & viginti fuiſſe, ferunt) Cabilonem ſe contulit, præcipuam eo tempore Burgundiæ Vrbem, vbi inſolitario quodam loco, cui nomen erat Ciſtercium, domicilium fixit, à quo lo-

De origine Ciſtercienſis familiæ D. Bernardi.

co, huius instituti religiosi viri, Cistercienses post modum sunt appellati. Sed eius rei, Molimenses monachi pœnitentia ducti, multis precibus ab eodem Roberto impetrarunt, vt præhabiti propositi consilio reuocato, ad ipsos instruendos & gubernandos, atque ad pristinam sedem se conferret. Quod vt faceret in loco Cistercij prædicto, quidã Stephanus, vir deuotus & feruorosus, ab eodẽ in prælatũ atque Abbatẽ est suffectus, quo fieret eiusdẽ familiæ auctor. Sub hoc Stephano fuit tunc tẽporis pusillus ille grex, nõ plus, quã per quindecim annos, quo tpe, Dei nutu atque benignitate, ad maximũ totius Ecclesiæ augmentum, commodum atque vtilitatem, aduenit in eum locum, cum triginta locijs (tribus inter eos germanis fratribus) D. Bernardus, qui nascentem iam mirificum hunc statum Cistercienſium, non solum conseruaret, verum etiam & mirifice illustraret atq. amplificaret. Hoc re ipsa factum est, nam ipsius fama, ex illis latebris erumpente, breuissimo temporis spatio, innumeros ad sui imitationem, & mundi contemptum conuertit, atque adeo factum est, vt adhuc eo viuente, ex huius familiæ & instituti alumnis, centũ & sexaginta monasteria, fuerint constructa & ædificata. Hæc etiam sacra Cistercienſium, siue D. Bernardi Religio, D. Benedicti, sub certa forma reformatam Regulam, obseruat. Et qui de ea plura videre desiderat, consulat, D. Antoninum de Florencia, & Cassanæum, quarta parte catalogi gloriæ mundi, consideratione 56. & Fratrem Hieronymum Roman, libro suo. De Republica Christiana cap. 12. & propriam Huius ordinis & instituti chronicam, ad quam lectorem remitto. Montis Oliueti familia, ab ordine, D. etiam Benedicti prodijt. Cœpit autem sacra Hæc Religio, anno Domini 1319. quo tempore Bernardus Ptolomæus cum alijs duobus socijs Senenſibus, eidem initium dedit in monte quodam Oliueto, prope ipsam senarum ciuium ciuitatem, à quo & Religio ista montis Oliueti nomen accepit. Hunc ordinem (vt fertur) Ioannes 22. confirmauit, & habitum, quem nunc eiusdem religiosi ferunt, ipsius iussu, quidam Guido à petramala, ciuitatis Aretij Episcopus, visione Dei genitricis præhabita (vt dicitur) dedit, atque D. Benedicti Regulam ab eisdem obseruandam præscripsit.

D. Ant 2. p. sua Hist. tit. 15. c. 15. Cassane. 4. p. dialogi gloriæ mũdi. consid. 56. Hieronym. Roman lib. 6. de Repub. Christ. cap. 12.

De ortu & origine familiæ mõtis Oliueti.

Cælestinorum etiam familia, D. Benedicti Regulam obseruat. Quæ (vt fertur) a quodam Sanctissimo viro, Petro Morone, qui fuit Papa Cælestinus V. nuncupatus, creatus anno 1294. ortum & originem duxit. De hac Religione nihil in præsentiarum dicendum occurrit, sed qui de ipsa plura desiderat, consulat Doctorem illescas in sua Historia Pontificali, prima parte libro 5. cap. 43. & hæc dicta sufficiant breuiter, circa ordines siue Religiones, quæ ex familia D. Benedicti, tanquam è lucidissimo quodam fonte, & sacra atque præclara quadam progenie, ortum & originem duxerunt, quod erat propositum præsentis articuli. Nunc ad alia progrediamur oportet.

De ortu & origine Cælestinorum. *Illescas 1. p. lib. 5. c. 43.*

ARTICVLVS III.

Vnde ordo, & Religio Cartusiensium, ortum & originẽ duxerit?

Huic articulo fiet satis, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Cartusiensium familia a sanctissimo viro Bruno, ortũ & originẽ duxit.

PRæclarissima Cartusiensium familia, & Religio, pœnitentia, clausura, silentio, ac denique omni virtutum, & Religionis genere ornatissima, celebris atque famosa, à quodam sanctissimo, necnon nobilissimo viro, Alemano, nomine Bruno, e ciuitate Agrippina, siue colonia, oriundo, & canonico

Remen-

Remensis Ecclesiæ, ortum & originem duxit, anno (vt a quibusdam dicitur) 1084. ab alijs vero 1101. Huic familiæ, sanctissimo & strictissimo instituto, horrenda quædam, atque admirabilis visio, habita in funeralibus doctoris cuiusdam Parisiensis, initium dedit, & principium, vt referunt auctores Historiæ Ecclesiasticæ, D. Antoninus 2. par. suæ summæ Historialis tit. 15. c. 22. & 3. par. tit. 16. cap. 1. & Cassanæus 4. par. catalogi gloriæ mundi, consideratione 52. & Illescas in sua Pontificali. 1. par. lib. 5. cap. 13. & Frater Hieronymus Roman libro suo de Republica Christiana, cap. 13. omnes isti dicunt, quòd cum Parisijs mortuus fuisset, doctor quidã doctissimus, atque eminentissimus luris peritus, qui inter alios, non solum literis habebatur præclarus, verum etiam virtute, & sanctitate insignis; qui (et in omnium hominum conspectu, opinione erat celebris atque famosus. Cum maxima Parisiensis ciuitatis pars, eundem ad tumulum comitaretur, & fere tota Parisiensium doctorum corona, & schola, ipsius obsequijs adesset, subito atque insperato in omnium conspectu, eiusdem doctoris horrenda vox exaudita est, qua primo accusatum, secundo iudicatum, & tandem tertio condemnatum se esse asseruit, atque asseueranter pronuntiauit in diuino iudicio. Cuius rei omnes admiratione perterriti & commoti, sed præ alijs præfatus doctor Bruno, Remensis Ecclesiæ Canonicus, qui & in eadem celeberrima Parisiensium vniuersitate, cathedræ cuiusdam regentiam tenebat, ad suos postmodum reuersus discipulos, si hoc ita est (inquit) quis poterit saluus fieri, nisi pœnitentiam agat, mundumq. effugiat? Ab eo tempore (vt fertur) relicto seculo, cathedra, atque doctoralibus insignijs, cum sex alijs socijs, in cuiusdam Eremi solitudinem (quæ Certosa dicitur) se recepit, vitam ibi agens sanctissimam & asperrimam, nunquam vtens carnibus, & ab omnium hominum prorsus consortio, & conuersatione semotus, & perpetuo cilicio indutus. Ab hoc loco Certosa (corrupto vocabulo) eiusdem instituti professores, Cartusiani sunt nuncupati, qui sacer ordo (vt dicitur ac supra retulimus) nullam habet peculiarem Regulam, sed proprijs sanctissimis suis statutis, a Romana Ecclesia confirmatis, vtitur pro Regula. Confirmatus est hic Ordo & approbatus, primum a Victore Tertio Summo Pontifice, anno 1085. postmodum vero ab alijs quampluribus Pontificibus summis, quos longum nimis esset in præsentiarum recensere. Inspiciatur, in proprijs Huius ordinis monumentis, ex quibus euidenter constabit, qualiter Sacratissimus iste ordo, apud Romanos Pontifices, & totam Ecclesiam, semper & vbique, habitus fuerit in magna reuerentia, & veneratione, & quidem, meritissime, pro maxima sua sanctitate, & Religione. Et hæc dicta sufficiãt de isto sanctissimo ordine.

D. *Anto. 2. p. sua Hist. tit. 15. c. 22. & 3. p. tit. 16. c. 1. Cass. 4. p. catalogi gloriæ mundi. consid. 52. Illescas 1. p. Hist. Pon. lib. 5. c. 13. Hier. Roman lib. 6. de Rep. Christ. c. etiam 13.*

ARTICVLVS IV.

De ortu, & origine Religionis Sanctissimi Patris nostri Francisci.

AB hoc articulo breuiter etiam me expediam, pro eo quod de ipso in expositione nostræ sacræ Regulæ, in libro etiam, cui titulus est de perfectione Christianæ iusticiæ, vt mihi videtur, omnia quæ desiderari possunt, dicta fuerint, & qui plura videre desiderat, consulat nostri sacri Ordinis monumenta & chronicas, eas præsertim quas iam olim edidit, atque construxit, grauissimus atque religiosissimus Pater, Frater Marcus de Lisboa Lusitanus, Episcopus Portuensis, nostræ huius Religionis magnum Decus & ornamentum. Et simul librum cui titulus, de origine Seraphicæ Religionis, quæ fecit, seu potius in lucem edere iussit, Illustrissimus & Reuerendissimus, pariter

1. p. lib. 2. c. 7. De orig. Seraphicæ Relig. 1. p. in prine.

pariter, atque religiosissimus, Pater Frater Fráciscus de Goncaga, dignissimus eiusdem ordinis olim generalis Minister; nunc autem Episcopus Mantuanus meritissimus. Et alias chronicas, quas omnium nouissimus compossuit, Pater Frater Ludouicus à Robolledo Hispanus, Concionator insignis nostri sacri Ordinis, olim Prouincialis Hispalensis; consulat etiam Fratrem Hieronymũ Roman, in sua Republica Christiana, libro 6. cap. 20. de hoc sacro ordine, pulchra & mira dicentem, & doctorem Illescas in sua historia Pontificali, 1. par. libr. 3. cap. 33. vt autem qua nitor breuitate, de hoc præclarissimo, atque Seraphico Ordine, ipse etiam aliquid dicam, sequentẽ statuo conclusionẽ.

Hieron. Rom. lib. 6. c. 20.

Illescas 1. p. histor. c. part. lib. 5. cap. 23.

Conclusio.

Minorũ Fratrum Religio, cœpit, & ortũ duxit à Beatissimo Patre nostro Francisco.

REligio beatissimi Patris nostri Francisci, Minorum Fratrum communiter nuncupata, ab eodem sanctissimo, atque Seraphico Patre, & minorum pauperum Patriarcha, anno 1206. seu vt alijs placet 1209. ortum & originem duxit. Hic sanctissimus Pater, veraciter re, & nomine Francisc⁹, (quod nomen Francus, siue liberalis interpretatur) Natione Italus, de vallis Spoletanæ partibus, Ciuitate Assisij trahens originem, ex patre nobili, atque prædiuite natus, diuinarum rerum cupiens dulcedine perfrui, humana cuncta fastidiens, ad vocem Christi Domini nostri crucifixi, omnia pro ipsius amore, atque vt ipsum lucraretur, liberaliter & franca (vt aiunt) manu, reliquit: Cœpit Seraphicus noster Pater Franciscus, sub Innocentio Tertio, cursum; qué suum sub Honorio etiam III. perfecit gloriosum, quibus succedens, Gregorius IX. catalogo SS. eumdem ascribendo, magnificauit amplius, miraculis famosum, vt in ipsius habetur historia. Eius regula, quæ quarta inter approbatas enumeratur, ex Euangelij albo, siue prototypo, de verbo ad verbum excerpta, atque deprompta, viuæ vocis oraculo, à Christo Domino reuelata, à prædicto Innocentio Tertio anno 1209. siue 1208. vt volunt alij primitus est approbata, & confirmata. Sed post modum medio diplomate, ab Honorio etiam tertio, Pontificatus sui anno 8. nostræ vero salutis 1223. Huius instituti alumni, & professores, si vti par est voto, instituto, atq; professioni suæ correspondent, vitã agunt, omni proculdubio vere Apostolica, & Euangelicam, qua in summa, atque altissima & strictissima paupertate fundati, nullius rei, nec in communi, neque in particulari proprium, siue dominium habentes, quam plura etiam strictissima & rigorosissima præcepta obseruantes, prope nudi, Christum Dominũ nudum, atque cruce pendentem sequentes, pro suo posse in omnibus & per omnia sequi, & imitari student.

Laudes & encomia Religionis Sanctissimi Patris nostri Francisci.

Est autem partitus, atque diuisus hic sacratissimus ordo, in varias, atque diuersas familias, & congregationes, diuersosq. viuendi modos, secundũ varias, atque diuersas reformationes, quas habet, magis vel minus strictas; circa articulum strictæ & rigorosæ paupertatis. Quidam enim dicuntur claustrales, siue conuentuales, qui in prædicto strictę paupertatis articulo, & quibusdam alijs nostræ regulæ præceptis, & obseruãtijs auctoritate Romanorũ Pontificum sunt dispensati. Alij vero obseruantes, pro eo quod in perfecta eiusdem regulæ obseruantia, firmiter perseuerant, licet quidam strictius præ alijs, qui & propterea apud nostros Recolecti, seu reformati consueuerunt nuncupari. Sunt etiam eorum variæ, atque diuersæ familiæ, siue prouinciæ, magis vel minus recolectæ, & reformatæ; prout magis, vel minus accedunt ad obseruantiam strictissimæ paupertatis. A quibus omnibus in præsentiarũ consulto abstineo, breuitati studens, & quia hac de re (vt dixi) cuncta necessaria, & quæ desiderari possunt, dicta sunt, in libro expositionis nostræ regulæ, loco iam supra citato. Instituit autem Seraphicus Pater noster Franciscus

ciſcus, tres ordines, ſiue religiones, quarum alteram vocauit minorum, de qua quæ ſuperius ſunt dicta. Aliam dominarum pauperum, quæ communiter ſanctæ Clarę nomine circũfertur. Aliam autem pœnitentium, quæ vtrumque ſexum, virorum, nempe & mulierum in ſe complectitur. & hæc de iſto articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

A quo habuerit ortum, ſiue originem, Religio Beati Dominici, quæ alio nomine, Fratrum Prædicatorum nuncupatur?

Huic articulo fiet ſatis, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Ordo B. Dominici à ſanctiſſimo Patre Dominico, ortum, & originem duxit.

INter omnes Ordines, ſiue Religiones, celebres & illuſtres, quas habet Eccleſia; Ordo, ſiue Religio Beati Dominici, quæ alio nomine, Fratrum Prædicatorum familia nuncupatur, nõ infimum tenet locum, quin vero iure optimo illuſtriſſima, atque celeberrima communiter ab omnibus reputatur atque exiſtimatur. Cœpit hæc ſacratiſſima Religio (vt dicitur) anno noſtræ ſalutis 1214. ſub Innocentio Tertio, tempore Concilij Lateranẽſis, quamuis non ab ipſo, ſed ab Honorio Tertio poſtmodum, medio diplomate, & ſcripto, fuerit confirmata, Pontificatus ſui, anno 1. qui fuit noſtræ ſalutis 1216. Huic ſacratiſſimo inſtituto, iam ſatis cunctis patet, initium dediſſe, & ipſius fuiſſe auctorem, Beatum Dominicum, virum vndequaque quidem illuſtrẽ, ſed moribus, atque virtutibus Illuſtriſſimum. Hic ſicuti omnes referunt Hiſtoriæ, D. Antoninus 3. p. tit. 24. cap. 14. Frater Hieronymus Roman libro 6. de Republica Chriſtiana cap. 23. & Doctor Illeſcas in ſua Hiſtoria pontificali 1. par. libro 5. cap. 33. Et nunc nouiſſime doctiſſimus, atque religioſiſſimus Pater Frater Ferdinãdus de Caſtillo Hiſpanus, in propria huius ordinis Chronica, in Hiſpaniæ partibus ex illuſtri Guzmanorum familia trahens ori ginem, Caraloge Palentinæ diœceſis natus, Palentiæ primum liberalibus diſciplinis eruditus, theologiæ poſtmodum operam dedit, quo in ſtudio cum plurimum profeciſſet, Oxomenſis Eccleſiæ primũ Canonicus Regularis fuit, deinde Fratrum Ordinis Prædicatorum feliciſſimus inſtitutor & auctor. Hũc præclariſſimi viri, ſanctiſſima mater, adhuc grauida, in ſomni quiete, catulum ore præferentem facem, in aluo ſuo habere viſa eſt, qui editus in lucem totum terrarum orbem incenderet. Quo proculdubio fore ſignificatũ fuit, huius ſanctiſſimi viri ſplendore, ſanctitatis, & doctrinæ, omnes gentes ad Chriſtianam veritatem adducendas, & diuini amoris igne ſuccendendas, atque inflammandas. Veritatem rei exitus comprobauit. Id enim primum perſe, ſed deinceps per ſui ſacri Ordinis ſocios & ãlumnos, mirifice eſt conſequutus. Vocatur hic ſacratiſſimus Ordo Fratrum Prædicatorum, pro eo quod, hæc ſancta fit eorũ vocatio, atque in eo præcipuum ipſorum verſetur ſtudium, inſtar Sanctiſſimi Patris ſui Dominici, cuius in euertendis hæreticis eorũq; pernitioſis erroribus, prauiſq; conſuetudinibus, quã maxime virtus & ingenium eniuit. Ex hac illuſtri & ſancta Prædicatorum Fratrum familia, viri ſemper literis & ſanctitate celebres, atque famoſi prodierunt, à quorum tractatione in præſentiarum ſuperſedeo, & abſtineo, quia nec temporis, nec loci anguſtia, quidquam aliud patitur, neque vero id eſt mei muneris, atque propoſiti, ſiue præſentis ſpeculationis. Ad alia enim progrediamur oportet.

D. Anton. 3. p. tit. 24. c. 14. Hieron. Rom. lib. 6. de Rep. Chriſt. c. 23. Illeſcas 1. p. hiſt. pont. lib. 5. cap. 33. Laudes & encomia S. Dominici, & Prædicatorum Ordinis.

ARTICVLVS VI.

De ortu & origine Religionis fratrum, qui communiter Eremitæ Sancti Augustini nuncupantur?

Huic articulo Respondetur, persequentem conclusionem.

Conclusio.

Ordo D. Aug. ab eodem Sanctiss. Patre suum sumpsit.

ORdo, siue Religio D. Augustini, cuius alumni, Eremitæ nuncupantur, eo modo, & perfectione, & sub ea forma, qua nunc in Ecclesia viget, a tempore Innocentij Tertij, siue vt alijs placet Innocentij Quarti, & Alexandri Quarti, initium atque principium sumpsit, vt fertur anno 1256. De huius sacræ Religionis origine, & antiquitate, controuersiam, aut quæstionem in præsentiarum habere nolo, quia neque id est mei propositi, nec præsentis speculationis. Dicitur autem ab eo tempore, ortum atque originem duxisse, pro eo quod hæc sacra Religio, fuerit tunc temporis, cum ea perfectione, & sub ea forma, qua modo viget, decreto prædicti Innocentij Quarti, & Alexandri Quarti. Veluti fabricata & constituta, ex varijs atque diuersis Eremitarũ Cõgregationibus & familijs, quę multis retro seculis, per omnes mundi partes diffundebãtur, profitentes esse se ex Eremitis D. Augustini. Horum alij dicebantur de fabellis, quidam de britinijs, plures de pœnitentia Iesu Christi (per quendam Ioannem Bonum instituti) non pauci Guillelmitæ a quodam duce de Aquitania, & comite de Pytauia, Guillelmo nuncupato, qui vt fertur Eremiticum statum reformauit. Ex his omnibus congregationibus atque familijs, tempore prædictorum Pontificum, medio quodam miraculo atque reuelatione sibi facta, D. Augustini, vnus idemq. Illustrissimus ordo coaptatus est, & coadunatus, sub vno D. Augustini celeberrimo nomine, sub vno etiam generali ministro, eo modo, quo vsque in hanc diem perseuerat. Cum antea omnes illæ Eremitarum familiæ, non vnicum habuerint caput, sed in varias fuerint congregationes, & familias secati atque diuisi, subiecti vt plurimum ordinarijs Episcopis. Pater Frater Hieronymus Roman, Huius celebris & illustris familiæ professor & alumnus, libro suo de Republica Christiana cap. 6. multis suadere contendit, hunc suum ordinem, esse omnium antiquissimum: antiquiorem etiam ordine ipso B. Benedicti, & plures aliorum Ordinum auctores, atque institutores, ex ipso processisse, inter quos, enumerat Beatissimum Patrem nostrum Franciscum, pro eo, quod ante exactam & celeberrimam ipsius à seculo conuersionem, & nostri sacri Ordinis fundationem, in quodam solitario loco, quasi Eremiticam vitam egerit, tunica quadam nigra (vt ipse dicit) indutus, & corrigia præcinctus, instar Eremitarum D. Augustini. Sed quantum ad Sanctissimum nostrum Patrem attinet, quæ ab eo dicuntur, nullum veritatis fundamentum habent vt latius alibi dicemus. Quantum vero ad aliorum ordinum auctores, & institutores, huius rei Iudicem agere, aut sententiã proferre in præsentiarum nõ volo. Omnia superius a me dicta, sunt quæ communiter traduntur, & circumferuntur ab omnibus, & probabiliora existimantur, cum hoc tamen libera sit cuique facultas, asserendi atque existimandi, quod verius sibi visum fuerit, & vnusquisque in sensu suo abundet.

Ordin. D. Augustini laudes & Encomia.

Hieron. Rom. lib. 6. de Rep. Christiana.

ARTI-

ARTICVLVS VII.

De ortu, & origine Fratrum Carmelitarum, seu qui communiter dicuntur, Sanctæ Mariæ de monte Carmelo.

Huic articulo fiet satis, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

HAec sacra Religio, Sacratissimæ Dei Genitricis Mariæ, cultui & honori dicata, vna etiam est ex ijs, quæ in Occidentali Ecclesia, tempore Innocentij Tertij, & Honorij etiam Tertij prodierunt. Ita tradit Illescas in sua pontificali. De ipsius initio in Oriente, non ita expresse, & plane constat; sed constat de eius confirmatione, & approbatione ab Ecclesia Romana facta. Nam, vt refert D. Antoninus 3. par. tit. 20. cap. 15. & Tritemius de laudibus Carmelitarum, cap. 4. Cassanæus 4 par. catalogi gloriæ mundi, consideratione 7. confirmata fuit, & approbata, ab Honorio Tertio, Pontificatus sui anno primo, vt patet ex bulla eiusdem confirmationis, quæ incipit: *Nos normam vitæ nostræ, &c.* data Romæ, Kalendis Ianuarij, Pontificatus sui anno primo, qui quidem annus fuit 1216. Eamdem postmodū vitam, seu viuendi modum, cum ipsius regula confirmauit, Gregorius Nonus, mentionem etiam faciens prædictæ confirmationis Honorij Tertij, cuius confirmationis, & approbationis bulla, incipit: *Ex officio nostro debita, &c.* data anno quarto sui Pontificatus. De hac sacra Religione, & de eius ortu & origine in Oriente, adeo multa reperiuntur scripta, vt si omnia forent dicenda, nec tempus, nec lingua sufficeret ad narrandum. Videantur chronicæ Ecclesiasticæ, & historiographi qui quamplurimi sunt, hoc argumentum tractantes, ex quibus non desunt qui dicant, hunc sacrum ordinem, ab Helia, & Eliseo cæterisq. antiquis Patribus & Prophetis, immediate ortum suum traxisse, atque originem continua quadam successione. Qua de re nihil libet in præsentiarum determinare, aut definire, neque enim volo falcem (vt dicitur) in alienam messem mittere. Videatur doctissimus, atque religiosissimus Pater Frater Thomas à Iesu eiusdem Ordinis & instituti, in Prouincia Sancti Heliæ propheta, in Hispaniarum partibus olim Prouincialis Minister, qui hoc argumentum multis, non minus docte, quam eleganter prosequitur, in libro quem de primitiuæ suæ Regulæ expositione, edidit, vbi mira, & pulchra dicit, & rationem exactissimam reddit, ob quam huius instituti alumni & professores, Carmelitæ communiter nuncupantur, & hic sacer ordo, sacratissimæ Dei Genitricis Mariæ de monte Carmelo, specialiter sit dictus, atque sacratus. Et ista, hac de re, à me pro nunc breuiter dicta sufficiant.

Carmelitarum ordo Sanctissimæ Virgini de monte Carmelo specialiter est dicatus.

Illescas 1. p. sua hist. lib. 5. c. 33.

D. Anto. 3. p. tit. 20. cap. 15

Tritem. de laudib. Carmelitarū c. 4.

Cassan. 4. p. catalogi gloria mundi cōsideral. 7.

Laudes Patrū Carmelitarum seu S. Mariæ de monte Carmelo.

ARTICVLVS VIII.

Vnde ortum, & originem duxerit, ordo communiter dictus Sanctissimæ Trinitatis?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

REligio sanctissimæ Trinitatis, & Redemptionis captiuorum communiter nuncupata, etiam annumeratur inter eas, quæ ortum, atque originem duxe-

Sanctissimæ Trinitatis ordo, a

redimendis ea ptiuis eſt inſtituta.

duxerunt, feliciſſimo illo tempore, Innocentij Tertij. Ita tradit Illeſcas in ſua Hiſtoria pontificali. Circa cuius ordinis inſtitutionem, antiquitatem, approbationem, atque confirmationem, multa & varia traduntur à Chroniſtis, & Hiſtoriographis; quæ cum non ſint mei propoſiti, nec præſentis ſpeculationis, conſulto facio miſſa. Hoc ſolummodo contentus dixiſſe, quod hic ſacer ordo diuinitus pro redemptione Captiuorum, fuerit reuelatus. Opus ſanè pium, atque laudabile, Deoq. optimo maximo, quam gratiſſimum. Quod & ita fore eidem Innocentio Tertio, dum ſolemniter ſacra perageret, idem altiſſimus reuelauit, monſtrans illi duos angelos, quorum quilibet, captiuũ vnũ, tenebat manu, obnixe ab eo petentes, vt eos è captiuerio liberaret. Quã ob cauſam huius Ordinis ſacri, alumni, & profeſſores, hoc ferunt & ſe iactant habere in ſigne, quod ſit ordo approbatus, non à ſanctis fabricatus, ſed à ſolo ſummo Deo. Huic initium, atque feliciſſimum principium dederunt duo viri, quorum alter habebat nomen Felix Eremita, alter vero Ioannes de Maranta, ſeu de la Mata fuit nuncupatus, profitenturq. huius Religionis, ſiue inſtituti Fratres & alumni, regulam D. Auguſtini, mediis quibuſdam ſtatutis, ſiue conſtitutionibus, per ſedem Apoſtolicam ad deſtinatum munus, & officium Redemptionis Captiuorum approbatis, per quas ab alijs Religionibus, eandem D. Auguſtini regulam profitentibus, diuiduntur, atque diſtinguntur. Per quod ſit ſatis propoſito articulo.

Illeſcas 1. p. lib. 5. c. 33.

Huius Religionis encomia, & laudes.

ARTICVLVS IX.

Vnde, à quo, & quo tempore, ortum & originem habuerit, Religio Fratrum, nuncupatorum, Dominæ noſtræ de Mercede, Redemptionis Captiuorum?

Huic articulo ſequens reſpondebit concluſio.

Concluſio.

Religio S. Mariæ de Mercede pro redimẽdis etiam captiuis, eſt inſtituta.

REligio Dominæ noſtræ de Mercede, Redemptionis Captiuorum (vt dicitur) à quodam deuoto & nobili viro, nomine Petro de Nolaſco, ortum & originem duxit. Cœpit hæc ſancta Religio, in Aragoniæ Regnis, ciuitate Barchinonenſi, tempore illuſtriſsimi, fortiſsimi, atque inuictiſsimi Regis Iaymi à nonnullis conquæritoris, ſeu conquiſtatoris ab alijs fortunati nuncupati, anno 1218. (vt omnes ferunt Hiſtoriæ) præſidente in Eccleſia Romana, Honorio Tertio, quamuis non ab eo, ſed à Gregorio Nono, fuerit aprobata & cõfirmata, Pontificatus ſui, anno 8. qui fuit noſtræ ſalutis 1230. die 17. Ianuarij, vt conſtat ex eiuſdem confirmationis diplomate. Huius familiæ & inſtituti proprius & peculiaris finis, eſt Captiuorum Redemptio, atque hanc ob cauſam, Redemptionis Captiuorum nuncupatur. Dicitur etiã Dominæ noſtræ de Mercede, pro eo quod huiuſmodi munus & officium, eidem ſanctiſsimæ Virgini quã maximè gratum futurum, ipſa media quadam celebri viſione monſtrauit. Fertur enim quod hæc ſanctiſsima virgo, in ſomnis apparuit præfato domino Iaymo, Aragoniæ Regi, & ſimul cuidam eximio, ſanctiſsimo, atque gratiſsimo Patri Dominicanæ familiæ, ipſius magiſtro, & à ſacris confeſsionibus, Fratri ſcilicet Raymundo de Pennafort, viro, literis, & Religione illuſtriſsimo, quem habet iam Eccleſia adſcriptum Sanctorum catalogo, atque etiam prædicto deuoto, & nobili viro Petro de Nolaſco, eiſdem ſignificans, atque declarans, quam gratum ſibi foret prædictum

Encomia Religionis Dominæ noſtræ de mercede Redemptionis Captiuorum nuncupatæ.

ctum Redemptionis Captiuorum exercitium, & quod ad id ipſum peculiaris quædam inſtitueretur, ſub ſuo ſanctiſſimo nomine Religio, ſiue Ordo, vocareturque de Mercede, propter magnam, quam proinde Mercedem, capturi erant homines miſeri, atque captiui. Cuius votis, annuere volens præfatus Aragoniæ Rex, de conſilio & monitu ſui confeſſoris, atque magiſtri, ſacrum hunc ordinem inſtituit, & Petrus de Nolaſco prædictus, primus fuit, qui ſemetipſum obtulit, ad tale munus & officium ſubeundum, exercendumque, & vt Religioni eidem Redemptionis Captiuorum, feliciſſimum daret principium. Sic factum eſt, vt ipſe fieret primus huius inſtituti pater, & in Aragoniæ regnis Captiuorum redemptor, & communiter feratur huius ſacræ Religionis auctor, & inſtitutor. Deferunt huius inſtituti, atque familiæ profeſſores, & alumni, habitum album, inſtar Carmelitarum, in honorem perpetuæ Virginis Genitricis Dei Mariæ, quibus, & idē Rex arma quædam dedit, quę portant in dextra pectoris parte, ſcutū nempe, cum cruce alba, in campo rubeo, ſuper Aragoniæ regni inſignijs. Profitentur autem, & ipſi D. Auguſtini Regulam, cum quibuſdam ſtatutis & conſtitutionibus, factis à prædicto Magiſtro Raymundo de Pennafort, deſumptis ex ſtatutis Ordinis Prædicatorum, & alijs ad redemptionem Captiuorum ordinatis. Sed præter tria ſubſtantialia vota, quæ omnes in vniuerſum religioſi in ſua profeſſione emittunt, profitentur & aliud huius inſtituti profeſſores, quod quidem eſt maximæ charitatis argumentum, & inditium, illud eſt, quod Captiuorum redemptor, & is cui ex præſcripto competit huiuſmodi munus, & officium, remaneat obſes pro redemptione & liberatione cuiuſlibet captiui, de quo, iuſto timore præſumeretur, quod periclitaretur in fide. Qui de hac Religione ſacra, plura deſiderat, conſulat proprias eiuſdem chronicas, & Fratrem Hieronymum Romam, libro 6. de Republica Chriſtiana, cap. 22. & Illeſcas in ſua pontificali 1. par. lib. 5. cap. vltimo. Et hactenus de iſto articulo.

Hieron. Roman. lib. 6. de Repub. Chriſtiana. c. 22. Illeſcas 1. p. lib. 5. c. vlt.

ARTICVLVS X.

Vnde ortum & originem, habuerit Religio, D. Hieronymi communiter nuncupata?

Huic articulo reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

COngregationis Religioſiſſimæ familiæ, D Hieronymi communiter nuncupatæ, præcipuo Dei cultu & Religione Illuſtriſſimæ, in Hiſpaniæ partibus inſtitutores eſſe traduntur quidam ſocij ſanctiſſimi cuiuſdam viri, nomine Thomæ, cuius fama, & vitæ ſanctitas, vt referunt Chroniſtæ, ſed præcipue Frater Hieronymus Roman libro 6. Reipublicæ Chriſtianæ cap. 27. fuit olim celeberrima in tota Italia. Fuit hic vir ſanctiſſimus, Eremita, & ſanctiſſimorum quorundam Eremitarum, in Italiæ partibus quondam degentiū, patersinſtitutor & auctor. Huius (inquam) præclariſſimi viri, duo ſocij, in Hiſpaniam, Dei nutu, & patris ſui Thomæ iuſſu, præuia quadam reuelatione deuenientes, anno Domini, plus minuſue 1370. in quodam deſerto loco, Lupiana nuncupato, Toletani Archiepiſcopatus, ſuum domicilium & habitationem fixerunt, vbi cum per aliquod temporis ſpatium cœlibem, auſteriſſimam, & plus angelicam, quam humanam vitam egiſſent, eorum exemplo, viri multi

Præclara Religio D. Hieronymi, à quibuſdā per quam illuſtribus viris, ortum & originē duxit. Hieronym. Roman. lib. 6. Reipub. Chriſt. cap. 27.

multi, celebres & illustres, ad simile propositum & exercitium provocati sunt, & inuitati. Horum primus (vt fertur) fuit illustrissimus pariter, atque Reuerendissimus dominus D. Ildefonsus Apecha, olim Episcopus Ianuensis, qui coram Summo Pontifice, & in ipsius manibus, dereliсto Episcopatu, cum sanctis illis viris, in continua abstinentia, pœnitentia, & solitudine, quasi vim cælo inferre voluit. Eandem est comitatus, illustris etiam & notabilis vir, Ferdinandus Vanez, Ecclesiæ Toletanæ Canonicus, & cappellæ regiæ, quæ in eadem Ecclesia structa est, vulgo dicta, (*de los Reyes viejos*) Capellanus maior. Hos sequutus est, Illustrissimus etiam vir, Petrus Ferdinandez Apecha, domini Regis Petri Camerarius, & supra dicti Ildefonsi Ianuensis Episcopi, Germanus frater. Post hos venerunt plurimi viri, celebres & illustres, qui breuissimo temporis spatio, hunc ordinem & sanctissimum institutum, summopere illustrarunt; viuentes in illa solitudine, cum magna abstinentia, pœnitentia & rigore, diuino cultui, orationi, atque contemplationi semper vacantes, & insistentes. Sed cum viderent decreto Lateranensis ac Lugdunensis Concilij (quorum mentionem fecimus supra) non posse quempiam, nouum Ordinem, siue Religionem, & viuendi normam adinuenire, sed ex approbatis per Romanam Ecclesiam, necessario desumendam fore vnam, præhabito consilio & deliberatione, duos ex seipsis Romam miserunt, tempore Gregorij XI. eidem humiliter supplicantes, vt dignaretur sibi, & Regulam tradere, & præfatum institutum, & viuendi modum approbare, & confirmare; voluerunt q. appellari Eremitæ D. Hieronymi, ob ipsius honorem & reuerentiam, atque deuotionem maximam, & quia vt constat ex eius libris, & autentica Ecclesiastica historia, idē D. Pater, primū in Eremo, ac solitudine, postmodum vero in monasterio, similem vitam egit. Quorum votis annuens præfatus Pontifex, Gregorius II. Huiusmodi institutum approbauit, anno 1375. voluitq. iuxta ipsorum desiderium D. Hieronymi fratres nuncupari, regulamq. eisdem dedit, desumptam ex Regula Eremitarum D. Augustini. Quod postea ægre ferens, quidam huius instituti pater, nomine Frater Lupus de Olmedo Hispanus, Romam petijt, summopere contendens, eandem congregationem ad aliam regulam, & viuendi normam, desumptam ex operibus, vita, atque doctrina eiusdem D. Hieronymi reducere, & vt ipse aiebat, erat sibi animus, totum hunc sacrum ordinem innouare, ac reformare. Super hoc; hinc inde habitæ sunt multæ contentiones, lites, & controuersiæ, quas ego in præsentiarum referre nolo; cum id, non sit mei muneris, atque propositi. Cui hoc placuerit, poterit consulere Fratrem Hieronymum Romanū, loco supra citato, vbi de hac sacra Religione, ac familia, plura dicit, & de alijs quatuor familijs, quæ communiter circumferuntur in Ecclesia, sub nomine Eremitarum D. Hieronymi.

Laudes & encomia Ordinis D. Hieronymi.

ARTICVLVS XI.

De ortu & origine Fratrum Minimorum, qui & communiter nuncupantur Sancti Francisci de Paula?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

ORdinis Minimorum, Sanctus Franciscus à Paula, caput atque fundator inclitus fuit, anno 1450. seu vt ab alijs dicitur, 1473. Huius sanctissimi viri parentes, cùm sine prole in matrimonio quamplures annos vixissent,

Ordo, siue Religio Fratrum Minimorum, à S. Francisco de Paula, ortum atque originē duxit.

ſiſſent, tandem voto pie facto, Beatiſſimo Patri noſtro Franciſco; eius præcibus, hunc filium ſingulari Dei beneficio, atque munere impetrarunt, & ſuſceperunt, quem & propterea Franciſcum, ob maximam viri ſancti deuotionem appellarunt. Factus iuuenis ſanctiſſimus hic Pater, & minimorum Fratrum Patriarcha inclitus, mundum & quæ mundi ſunt declinare volens, D. Patris noſtri Franciſci ordinem (iuxta patrum ſuorum promiſſum) eſt ingreſſus. Sed in ipſius nouitiatus anno, deſiderio flagrans, inuiſendi Aſſiſij locum, vbi Seraphicus Pater noſter eſt ſepultus, demiſſo habitu, cum parētibus ſuis illuc vſque ſe recepit. At non eſt poſtea reuerſus ad nouitiatus locum, neque ad ſacrum noſtrum Ordinem, cuius quidem rei cauſa penitus ignoratur. In propoſito tamen Deo inſeruiendi perſeuerans, vitam cœpit agere eremiticam, in quadam Eccleſia prope locum, Paulam nuncupatum, quam etiam ipſe extruxit, & ſuis prope manibus ac laboribus magnis ædificauit. Vbi humi cubans, victu, atque veſtitu aſpero, nudis etiam incedendo pedibus, vitam in continua meditatione, plus cæleſtem & angelicam, quam humanam agebat, cuius ſanctitate & celebri fama, quamplures permoti, ſe illi inſtruendos, atque ædificandos tradiderunt. Et quia ipſe è minorum Religione exierat, ſuos filios & alumnos, non minores quidem, ſed minimos voluit nuncupari, & appellari, & quod habitum deferrent (mutato colore) inſtar nouitiorum noſtri Ordinis, quibus ex regulæ noſtræ præſcripto iubetur, vt habeant duas tunicas, ſine caputio, & cingulum, & brachas, & caparonem vſque ad cingulum. Sed habent quoddam inſigne, huius inſtituti profeſſores & alumni: nam præter tria eſſentialia & ſubſtantialia Religionis vota, Religionibus omnibus communia, quartum aliud emittunt, quo profitentur, nullatenus ſe veſci carnibus (excepto infirmitatis tempore) quod vt dicitur, communiter obſeruatur, magna totius populi ædificatione & exemplo. Hūc ſacrum Ordinem Sixtus IV. Innocentius VIII. Alexander VI. Pius III. & tandem Iulius II. magnis gratijs & priuilegijs illuſtrarunt, ſed nouiſſime Pius V. qui & eundem inter mendicantes enumerauit, & annumerandum eſſe declarauit. De hoc ſacro Ordine tum plura poſſem dicere, conſulto prætermitto, vt ne vltra meum propoſitum diuertar. Videantur hac de re propriæ eiuſdem Ordinis chronicæ, & Frater Hieronymus Roman lib. 6. de Republica Chriſtiana cap. 31. & Illeſcas 2. p. lib. 6. cap. 26.

Laudes & encomia D. Franciſci de Paula.

Hieron. Rom. lib. 6. c. 31. Illeſcas 2. p. lib. 6. cap. 26.

ARTICVLVS XII.

Vnde & quo tempore, ortum & originem habuerit, Religio Societatis Ieſu, cuius alumni & profeſſores per imperitiam à quibuſdam dicuntur Theatini?

Huic articulo fiet ſatis, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

INter Religiones celebres & illuſtres, quæ ſummo Dei beneficio, nunc in Eccleſia vigent, quæ & breui temporis ſpatio, magna incrementa ſuſcepere, non mediocrem tenet locum, Religio Societatis Ieſu, cuius alumni, & profeſſores per imperitiam, atque ex ignorantia, communiter dicuntur Theatini. Hæc ſacra Religio ortum, atque originem duxit, à quodam deuotiſſimo ac nobili viro, ſtrenuoq. duce, Ignatio de Loyola, Hiſpano Cantabrenſi, illuſtri quidem genere, ſed moribus & virtute illuſtriori, anno 1540,

Religio clericorum Societatis Ieſu à B. P. Ignatio originem duxit.

& confirmata & approbata fuit ab Illuſtriſſimo Alexãdro Farneſio Summo Pontifice, Paulo III. nuncupato, anno 1548. Sed poſtea ab omnibus aliis ſummis Pontificibus, ordo iſte ſacer, ſummopere eſt honorificatus, approbatus etiam & confirmatus, & multis gratijs & priuilegijs locupletatus. Huius illuſtris Societatis & familiæ, præcipuum ſtudium & exercitium eſt, literis & omnium hominum ſpirituali ſaluti incumbere, docendo, legendo, prædicando, ac fidelium confeſſiones audiendo, pueros & omnes alios in doctrina ſancta erudiendo, ſumma modeſtia & Religione, & quam maxima fidelium omnium ædificatione. Dicuntur huius inſtituti alumni & profeſſores, vulgariter, ſed per imperitiam quidem, atque ex ignorantia, Theatini, cum tamen hæc Religio, maxime ab illa diſtincta ſit. Hæc enim, vt diximus, ab Ignatio de Loyola initium ſumpſit, illa vero à quodam Illuſtriſſimo Domino Petro Garrapha Neapolitano, quondam Epiſcopo Theatino, a quo & ipſi Theatorum nomen acceperunt. De hac ſacra Religione, quæ in ſancta Dei Eccleſia, cum tanto fidelium omnium fructu, adeo enitet atque relucet, cum plura poſſem dicere, conſulto facio miſſa, breuitati ſtudens, & quia non id eſt, præſentis ſpeculationis. Qui plura deſiderat, cõſulat doctiſſimum Patrem Petrum à Riua deneira, in libro quẽ edidit de vita B. Ignatij de Loyola, huius inſtituti, & ſanctæ Societatis auctore & inſtitutore. Conſulat etiam Patrem Fratrem Hieronymum Roman, libro 6. de Republica Chriſtiana, & nunc nouiſſime doctiſſimum etiam Patrem Hieronymum Platij, libro ſuo 2. de bono ſtatus Religioſi, cap. 23. vbi etiam videre licebit rationem, ob quam huius illuſtris inſtituti cultores & profeſſores, nuncupentur Ieſuitæ, propter maximam deuotionem & reuerentiam, cordialemq. affectũ, quem ſupradictus B. Ignatius de Loyola ad iſtud ſanctiſſimũ nomen ſemper habuit, & quia vt dicitur ipſe ab eodem Chriſto Ieſu, reuelationem accepit, quod ſuus ſacer ordo futurus erat ſemper, ſub ſpeciali eiuſdem, & ſui dulciſſimi nominis patrocinio, & cuſtodia. Hactenus de hoc ſancto inſtituto.

Laudes & encomia Societatis Ieſu, & eius inſtituti.

Petrus à Riua deneira Societatis Ieſu in vita B. Ignatij.

Hieron. Rom. lib. 6. de Rep. Chriſt. c. 23.

Hieron. Plati lib. 2. de bono ſtatu Religioſi c. 23.

ARTICVLVS XIII.

De ortu & origine omnium Canonicorum Regularium.

Quæ ad hunc articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Canonici Regulares ab Apoſtolis, vt dicitur, ſuam trahunt originem.

CAnonici Regulares, qui communiter Diui Auguſtini nuncupantur, ſicut veræ & autenticæ Eccleſiæ narrant Hiſtoriæ, ab Apoſtolis primum ſuum trahunt ortum & originem. Sed poſtmodum à D. Auguſtino, eorum fuit inſtitutum reformatum, & poſtquam ab antiqua & Apoſtolica perfectione defecerat, priſtinæ ſuæ integritati reſtitutum; quapropter ijdem D. Auguſtini Canonici Regulares appellantur. Hac de re videndus eſt Hieronymus Plati libro ſecundo de bono ſtatus religioſi, vbi hoc argumentum tractat, atque proſequitur, latiſſime demonſtrans Clericos omnes ab Apoſtolorum tempore, monaſticam atque regularem vitam olim duxiſſe, fuiſſeq. vere & proprie religioſos, & obſeruaſſe tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota, & ſi non cum eo rigore, quo nunc ipſa profitentur obſeruare noſtri religioſi. Pater Hieron. Roman libro ſexto de Republica Chriſtiana capitulo quarto, & 16. idipſum affirmat, ſed aſſerit Canonicos Regula-

Hieron. Plati lib. 2. de bono ſtatu Religioſi c. 23.

Hieron. Rom. lib. 6. de Rep. Chriſt. c. 4. & 16.

gulares (de quibus in præſentiarum loquimur) non ortum duxiſſe ab Apoſtolis, neque ipſos eſſe ex antiquis illis Clericis à D. Auguſtino reformatis, ij enim (inquit) fuerunt Canonici Cathedrales, non autem Regulares, de quibus hic eſt ſermo. Sed quidquid de hac lite & controuerſia ſit, nec enim mei muneris eſt illam diſſoluere, aut præſentis eſt ſpeculationis, quæ à nobis in concluſione ſunt dicta, probabiliora exiſtimantur communiter. In cuius comprobationem, & fauorem prædictorum Canonicorum, extat quædam bulla, ſiue ſententia Pij Quarti, lata anno 1564. contra Monachos ſancti Benedicti, Congregationis Caſſinenſis, qui alio nomine dicuntur ſanctæ Iuſtinæ de Padua. Fuit enim inter ipſos, & Canonicos Regulares, Congregationis Lateranenſis, ſuper præcedentia, magna lis & controuerſia, quam diffinire, atque determinare volens præfatus Pontifex, in prædicta bulla, quæ incipit, *Sedis Apoſtolicæ circumſpecta*, &c. dicit horum Canonicorum Regularium ordinem, multo eſſe antiquiorem, vtpote qui (ſicut præmiſſum eſt) originem duxerit ab Apoſtolis, & poſtmodum fuerit à D. Auguſtino reformatus, prout ab ipſis Canonicis fuit allegatum, ac plene probatum; quam ob cauſam, & quam plura eiſdem conceſſit priuilegia. Hac de re videndus eſt Nauarro *in cap. Statuimus 19. q. 3. num. 7. & 8.* vbi inquit, quod huius inſtituti D. Auguſtinus (cuius ipſi gaudent nomine) non tam fuit inſtitutor & auctor, quam reformator & inſtaurator.

Nauar. in c. ſtatuimus 19. q. 3. n. 7. & 8.

Hoc inſtitutum in Eccleſia Dei, nunc partitum, atque diuiſum eſt, in plures, atque diuerſas familias, ſecundum varias, atque diuerſas reformationes. Nam alij dicuntur Lateranenſis familiæ, quidam Friſionarij, alij vero Scopetini, ſiue ſancti Saluatoris de Illiceto. Nonnulli Clerici de vita communi, multi alij, Sancti Spiritus nuncupantur, de quibus omnibus in particulari dicere non libuit, quia non id eſt mei muneris aut propoſiti, nec præſentis ſpeculationis. Hoc contentus ſolummodo dixiſſe, quod horum omnium Canonicorum Regularium, munus & exercitium, vt plurimum, eſt rem ſacram facere, literis vacare, contiones ad populum frequenter habere, Sacramenta fidelibus miniſtrare, ac denique ſacerdotalia, & Apoſtolica munera exercere, viuentes in communi, nulla habita re propria, & obſeruando caſtitatem, ſub vnius præpoſiti obedientia, & ductu. De diuerſitate Canonicorum Regularium.

De his Canonicis Regularibus, in controuerſiam ſolet adduci, an veniant intelligendi Monachorum nomine. De qua controuerſia, & quæſtione videndus eſt Panormitanus, *in cap. quod Dei timorem, de ſtatu Monachorum nu. 2.* & de ea ego infra peculiarem faciam articulum, dum ſpecialiter egero de Monachis, & Religioſis. Sed modo paucis verbis, ex communiori reſolutione: Dico quod quamuis præfati Canonici, Monachi non ſint, aut debeant nuncupari, ſunt tamen vere & realiter religioſi, cum vere & realiter emittant tria Religionis eſſentialia, atque ſubſtantialia vota. Et quamuis in pœnalibus, & exorbitantibus, non veniant intelligendi Monachorum nomine, comprehenduntur tamen in fauorabilibus, nomine religioſorum, & etiam aliquando Monachorum, quando in eiſdem, eadem militat ratio. Et ſic ex communi ſententia, quando Monachis in iure interdicitur poſtulare, comprehenduntur etiam prædicti Canonici, ſicuti et quilibet alij religioſi, vt conſtat *ex cap. Monachus, et 2. 6. q. 1. & cap. 2. de poſtulando.* Nam eadem omnium, militat prohibitionis ratio, quæ eſt Religioſorum quies, & vt ipſi ſecularibus, & forenſibus negotijs non inquietentur, & perturbentur, atque ita in hoc, propter paritatem rationis, ſecundum ius ſunt ex æquandi, quamuis (vt præmiſſum eſt) non ſint Monachi, loquendo proprie, atque in rigore. Pro Canonicis Regularibus.

cap. monachus 16. q. 1. cap. 2. de poſtulando.

ARTICVLVS XIV.

De ortu, & origine, aliarum Religionum, siue familiarum, quæ profitentur infirmorum curam?

Quæ ad hunc articulum spectant, explicabuntur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Multæ sunt in Ecclesia Religiones institutæ ad charitatis opera & infirmorum curã. *De Religione S. Antonij. Hieron. Rom. lib. 6. de Rep. Christ. per plura capita.*

PRæter Ordines & Religiones superius dictas, sunt etiam plures aliæ in Ecclesia, ad charitatis opera, & infirmorum curam gerendam constitutæ. Talis est Religio, D. Antonij communiter nuncupata, quæ quamuis non fuerit ab eo immediate instituta, fuit tamen per ipsum nobili cuidam viro Gallo, e ciuitate Vlennensi mirabiliter reuelata, ad curandos infirmos; & laborantes ea infirmitate (quæ vulgo dicitur *de fuego de sant Anton*) de qua infirmitate, & eius instituti, & ordinis institutione, approbatione, & confirmatione, mirisq. progressibus, qui plura videre desiderat, consulat Patrem Fratrem Hieronymum Roman, libro 6. de Republica Christiana, vbi hac de re tractat latissime.

De Religione siue familia S. Lazari, & alijs.

Talis est etiam Religio, siue familia, D. Lazari, pro curandis ijs, qui lepram patiuntur, seu lepræ infirmitate laborant. In eodem numero est, Crucigerorum Ordo siue Religio, quæ nunc in tres diuisa reperitur familias. Ad idem pertinet, Religio Sancti Spiritus in Saxia, cuius caput est Romæ, sic dicta eo quod constructa fuerit in via, qua olim Saxones habitabant. Talis est etiam alia Religio, quæ charitatis nuncupatur, & alia dicta Sanctæ Mariæ de la Scala, de quibus omnibus, & ipsarum institutione, & fine, confirmatione, & approbatione, cum plura facile possem dicere, consulto in præsentiarum facio missa, vt breuitati studeam, & vt non longius nostra protrahatur oratio. Hoc solummodo contentus dixisse, quod omnes isti Ordines & Religiones, sunt ad opera charitatis institutæ, & ad gerendam infirmorum curam, Deo Optimo Maximo proinde gratissimæ, de quibus multa dicit supradictus Hieronymus Roman, loco supra citato cap. 17. & 25. Et hæc dixisse de isto articulo sufficiat.

Hieron. Rom. ibi supra c. 17 & 25.

ARTICVLVS XV.

De ortu, & origine Religionum militarium, siue militiam profitentium?

Quæ ad hunc articulum spectant, sequens explicabit conclusio.

Multæ sunt in Dei Ecclesia Religiones militares, siueque militiam profitentur.

Conclusio.

PRæter omnes Ordines, & Religiones, de quibus mentionem fecimus supra; sunt & aliæ multæ in sancta Dei Ecclesia, quæ militares cõmuniter nuncu-

nuncupatur, pro eo quod militiam profitentur. Talis est in nostra Hispaniæ Religio D. Iacobi, S. Ioannis Baptistæ Hierosolymitani, & illæ quæ communi vocabulo, de al Cantara, & calatrana nuncupantur. Talis est etiam in Lusitania Religio, D. Iacobi (quæ cum nostra castellæ, fuit olim simul copulata, nunc aut manet diuisa) Religio etiam de Auis, & alia quæ Christi Domini retinet nomen. Tales enim sunt in Aragonia, Religio quæ dicitur Demonteſa, & Theutonicorum in Alemania, de la Iarretera, seu sancti Georgij in Anglia, & aliæ multæ quæ sub varijs, atque diuersis nominibus reperiuntur in Italia & Gallia, de quarum omnium ortu & origine, antiquitate, mirisq. progressibus, cum plura possem dicere, prudens & volens omitto, cum non id ſic mei muneris, neque præsentis speculationis. Hoc solummodo contentus, explicasse earum omnium studium & finem, quod est militare, & pro sancta Dei Ecclesia conseruanda, cum infidelibus indefesse atque indesinenter bellū gerere. An ad hunc finem aliquæ debeuerint in Ecclesia Religiones institui, nō minus docte, quam eleganter, tractat D. Tho. 2.2.q. 188. art. 3. vbi & partem tuetur affirmatiuam, quam probat & confirmat, & auctoritatibus sacræ scripturæ, & ex doctrina D. Augustini, sunt enim (inquit D. Thomas) huiusmodi Religiones institutæ ad instar, & exemplum Maccabæorum, de quibus dicitur 1. Macchabæorum cap. 3. *Quæ præliabantur prælium Israel, cum lætitia, & dilatauerunt gloriam populo suo.* Hoc idem est illustrium istorum virorum munus & officium, Deo optimo maximo proinde gratissimum, siquidem versantur in defensione Ecclesiæ & diuini cultus, publicæq; salutis, & liberatione oppressorum & capiuorum pauperum, adimplentes illud, quod dictum fuit olim à Domino, per os Dauid Prophetæ: *Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate.*

D.Tho. 2.2.q. 188. *art.* 3. Laudes & præclara encomia Religioni militarium.

1. Macchab. 3

Psalm. 81.

De his Religionibus communiter, in controuersiam solet adduci, an sint vere & proprie Religiones, cum ipsarum milites vxores ducant, neque castitatem obseruare teneantur, ad eum modum, quo ipsum professores, & obseruare tenentur, omnes alij communiter, Religionum omnium alumni, & professores. Loquor de equitibus atque militibus, non autem de Fratribus, & clericis cruciatis, neque de Monialibus, in dictis ordinibus professis, & qui monasticam vitam degunt, intra septa monasterij. Isti enim omnes, absque vllo prorsus dubio, sunt vere & proprie Religiosi, loquendo cum omni rigore, postquam emittunt tria prædicta essentialia, & substantialia Religionis vota, sed de aliis varie controuertitur a doctoribus. De qua lite & controuersia, videndus est doctissimus pater Corduba, in sua summa, q. 148. & 178. doctissimus etiam Nauarro lib. 3. Consiliorum de Regularibus, consilio 21. & sapientissimus Soto, lib. 7. de Iustitia & iure, q. 5. art. 3. sapientissimus etiam Frater Petrus de Aragon, 2.2.q. 88. art. 11. Illustrissimus etiam pariter, atque doctissimus D. Franciscus Sarmiento. Episcopus olim Astoricensis, postea autem Ienensis, de reditibus, 4. par. cap. 1. num. 13. Et Quamuis in præsentiarum, non ad me spectet eamdem determinare, veriori tamen atque probabiliori sententiæ inhærendo, & diuersas opiniones, breuiter in vnum concordando, sub aliorum censura, & correctione, dico, quod quamuis præfati æquites, & milites prædictarum Religionum, qui matrimonio copulantur, & vxores ducunt, quantum ad hoc, quod est strictæ obseruare castitatem aliqualiter deficiant à ratione veræ & propriæ Religionis: quia tamen ab ipsius voto & obligatione non totaliter absoluuntur (obseruare enim, aut saltim obseruare tenentur, castitatem coniugalem) affuerantes credo, quod debent & possint nuncupari religiosi, saltem cum addito, milicares, hic enim eos vocat D. Thomas, quia cum tali castitate, & aliorum

An Religiones militares propriæ, & in rigore, vocari debeant Religiones.

Corduba in summa q. 148 *&* 178.

Nauarro lib. 3 *consil. de Regul. consil.* 21

Soto de Iust. & iur. lib. 7. *q.* 5. *art.* 3.

Aragon. 2.2. *q.* 88. *art.* 11.

Sarmiento de reditib. 4 *p. c.* 1. *nu.* 13.

D Tho. 2. 2. *q.* 186. *art* 4. *in solut. ad* 3.

votorum eſſentialium obſeruantia, huiuſmodi Religionum profeſſores, & alumni, ad militandum ſunt inſtituti, & ſuum inſtitutum cum his pactis & conditionibus, per Romanam Eccleſiam eſt approbatum, & confirmatum. Et hæc breuiter dixiſſe ſufficiat, vt per hoc ad vnitatem & concordiam reducantur vtcumque, opiniones, quæ alias videbantur contrariæ: nam hac etiam de re, ſpecialem infra ſuo loco, facicmus mentionem.

QVÆSTIO V.

De Religionibus in communi quantum ad omnium ipſarum vltimatum finem, in ſex Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quiſnam ſit, Religionum omnium, vltimatus finis?

Huic articulo breuiter & reſolutiue, reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Religionum omnium vltimatus finis, & Chriſtianæ vitæ perfectio, eſt Chriſtum Dominum, quam maxime fieri poterit imitari, eiuſq. ſanctiſſima veſtigia ſequi.

Religionũ omniumvltimatus finis, eſt Chriſtianæ vitæ perfectio, & Chriſtum Dñm quã maxime fieri poterit imitari eiusq. ſanctiſſima veſtigia ſequi.

Hæc concluſio eſt, certiſſima, & expreſſa ſententia D. Thomæ 2. 2. q. 186. vbi agit de Religione & religioſo ſtatu in communi, de quo verba faciens, ſæpiſſime dicit, quod religio ſiue Religionis ſtatus, nihil eſt aliud, quam quædam ſchola, via, & diſciplina, ſeu quoddam exercitium, quoad perfectionem peruenitur, ad quam diuerſis exercitijs, religioſi omnes peruenire conantur, eo modo, quo & medicus diuerſis medicinis, infirmo ſanitatem parat, atque ad ſanandũ eũ, diuerſis medicamentis vtitur. Verba ſunt expreſſa D. Thom. ſed in primo articulo dictæ quæſtionis, loquens de omnibus Religionibus in communi, & rationem reddens, ob quam Religio, ſeu Religionis nomen, ſtatum perfectionis importet, in ſolutione ad tertium argumentum inquit, quod vocatur perfectionis ſtatus, ex intentione finis, quia nempe Religionum omnium vltimatus finis (vt præmiſſum eſt) eſt Chriſtianæ vitæ perfectio, & religioſi omnes, ex ratione ſui ſtatus, ad nihil aliud, quam aſcendere ad perfectionem conantur, & Chriſtum Dominũ in omnibus quoad maxime fieri poterit, ſequi & imitari. Vtpote qui plene norunt, eius ſanctiſsimam vitam, perfectiſsimum eſſe totius perfectionis exemplar, à Deo cælitus, cunctis hominibus datum, ſed præcipue religioſis viris propoſitum, quo ipſum imitẽtur, atque eius ſanctiſsima veſtigia ſequantur, ac ſi religioſorum cuilibet, peculiariter dictum fuiſſet, quod Moyſi olim, *Inſpice & fac, ſecundum exemplar, quod tibi in monte monſtratum eſt.* Inde eſt, quod cuncti religioſi, nihil magis conantur, aut ſaltim conari debent, quam eundem imitari, eiuſq. ſanctiſsima veſtigia ſequi, quod (vt diximus) vnicus eſt præcipuus atque potiſsimus religionum omnium vltimatus finis. Sed quia dictum eſt, Religionum omnium finem vltimatum, eſſe perfectionem Chriſtianæ vitæ, vt ne in re tanti ponderis ac momenti, in dubio ſiue in æquiuoco verſemur, aut laborare videamur, operæpretium eſt dicamus, quidnam ſit illud, in quo hæc

D. Tho. 2. 2. q. 186. per totam.

Exod. 25.

hæc perfectio Christianæ vitæ substantialiter et essentialiter consistit. De qua difficultate, sequens instituitur articulus, qui erit secundus in ordine.

ARTICVLVS II.

Quid nam sit illud, in quo perfectio Christiana vitæ, essentialiter & substantialiter consistit?

Huic articulo fiet satis, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Christianæ vitæ perfectio est sentialiter, cõsistit in charitate. principaliter secũdum dilectionẽ Dei, secundario vero secundũ dilectionem proximi.

PErfectio Christianæ vitæ, essentialiter, & substantialiter consistit, in charitate, principaliter quidem secundum dilectionem Dei, secundario vero secundum dilectionem proximi. De hac difficultate & quæstione, plura eaque notatu dignissima, diximus in nostro libro de perfectione iustitiæ. Vbi per multa capita diffuse satis, hoc argumentum tractauimus, agentes de perfectione iustitiæ Christianæ. Sed pro nunc dico, sicut in nostra conclusione est dictum, quòd perfectio Christianæ vitæ, essentialiter atque substantialiter consistit, in charitate, principaliter quidem secundum dilectionem Dei, secundario vero secundum dilectionem proximi. In eo inquam, quod homo, Deum super omnia diligat, ex toto suo corde, ex tota anima, atque ex totis viribus suis, & proximum etiam suum sicut seipsum. Hæc doctrina est expressa D. Tho. 2.2.q.184.ar.1. & 3. & est communis omnium doctorum resolutio, probatq. eam D. Thom. 1. auctoritate D. Pauli ad Colossenses 3. vbi agens de prædicta charitate, vocat illam perfectionis vinculũ, & dicit procurandam esse super omnia. Multas præmittit virtutes, quæ summo studio procurari deberent, post quæ addit. *Super omnia autem hæc, charitatem habete, quæ est vinculum perfectionis.* Ac si expressius diceret, quod in ea Christiana perfectio essentialiter, & substantialiter consistit, cum ipsa (vt ibidem dicit D. Thomas) sit, quæ omnes alias virtutes, quodammodo ligat, in quamdam vnitatem perfectam, & facit hominem essentialiter perfectum. Sed prærerea probat eandem conclusionem, specialissima quadam ratione, quã maxime notanda. Pro qua supponit, quod vniuersaliter loquendo, vnumquodque in tantum est, ac dicitur esse perfectum, in quantum attingit, proprium ipsius vltimatum finem, ad quem est conditum atque ordinatum, & in quo consistit vltima eius perfectio. Quod autem eiusmodi sit Deus, Optimus, Maximus, Respectu rationalis creaturæ (nempe hominis) latissime tractat idem D. Thom. 1.1.q.3. articulo vltimo, adeoq. clarum & certum est, vt in controuersiam non debeat aut possit adduci. Modo insurgit ratio, & formatur hoc modo. Essentialis, & substantialis perfectio hominis, consistit in eo, quòd iungatur suo vltimo fini, sed charitas est quæ nos Deo vnit atque coniungit cum ipso, qui est vltimus humanæ mentis finis, & hoc est proprium eius munus & officiũ, iuxta illud, quòd dixit D. Ioannes *Deus charitas est, & qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo*, ergo & charitas ipsa est, in qua Christianæ vitæ perfectio, essentialiter atque substantialiter consistit. Consequentia est legitima. Quia tamen charitas (vt inquit idem D. Tho.) est vnicus tantum habitus, duos tamen habet actus, nempe & diligere Deum super omnia, & proximum propter eundem Deum, sicut seipsum: consulrissime in conclusione additum est, quod licet hæc Christianæ vitæ perfectio, in eadem, & eiusdem actibus essentialiter, & substantialiter consistat, principaliter

D. Tho. 2. 2. q. 184. ar. 1. et 3. ad Coloss 3.

Quãdo dicatur aliquid esse perfectum & consummatum.

D. Tho. 1. 2. q. 3. ar. vlt.

1. Ioan. 4.

D. Tho. 1. 2. q. 25. ari. 1.

paliter tamen consistit, in dilectione Dei, secúdario vero in dilectione proximi. Et quia illud quod est simpliciter principalissimũ, & maximũ in vno quoque genere, est metrum atque mensura, omniũ quæ cõtinentur in tali genere, inde est, quod perfectio omnis Christianæ vitæ, secundum charitatem Dei debet considerari, & attendi, ita quod, qui in hoc fuerit perfectior, & abundantior, perfectior etiam simpliciter, & absolute erit dicẽdus. Sed de hoc inferius à nobis sunt plura dicenda. Nunc ad alium articulum faciamus gradũ.

ARTICVLVS III.

An hæc Christiana vitæ perfectio, essentialiter etiam consistat, in alijs præceptis à charitate, atque in cõsilijs positis in Euangelio?

VT quod quæritur in præsenti articulo planius fiat, oportet aduertere, in præcedenti articulo, solũmodo à nobis fuisse determinatũ atq; diffinitũ, Christianæ vitæ perfectionẽ, essentialiter, & substantialiter, cõsistere in charitate, atq; in præceptis ipsius charitatis, hoc est in perfectissima ad impletione præceptorum dilectionis Dei, & proximi. Dantur enim de charitate duo præcepta, vt late prosequitur D. Thom. 2. 2. q. 44. art. 2. Quod autem in præsentiarum quæritur est, an hæc Christianæ vitæ perfectio, essentialiter & substantialiter etiam consistat, in alijs præceptis, & in obseruantia, aliorum præceptorũ à charitate, in obseruantia etiam consiliorum, quæ ponuntur in Euangelio? hæc difficultas, sub hac expressa verborum forma, proponitur ad Thom. 2. 2. q. 184. art. 3. de cuius mente & resolutione, sequentem statuo conclusionem.

D. Th. 2. 2. q. 44. art. 2.

D. Th. 2. 2. q. 184. art. 3.

Conclusio.

Christianæ vitæ perfectio est essentialiter cõsistit in charitate, accidẽtaliter vero, & instrumẽtaliter, etiã in cõsilijs & alijs præceptis, à charitate.

CHristianæ vitæ perfectio, primo per se & essentialiter in sola charitate consistit, & in eius actibus, & suorum præceptorum perfecta adimpletione & obseruantia: at secundario, & accidẽtaliter, seu instrumẽtaliter, consistit etiam in alijs præceptis à charitate, & simul in consilijs positis in Euãgelio, nam omnia alia præcepta & consilia in Euangelio posita, ad charitatem tanquam ad finem diriguntur & ordinantur, quamuis aliter & aliter. Hæc conclusio est expressa D. Thom. vbi supra, estq; summopere notanda, ad faciendam rerum omnium exactam distinctionem, ne dum simul omnia confuse atque inuolute dicuntur, confundantur, quam proinde nos in præsentiarum declarare & explicare oportet. Et quidem quod Christianæ vitæ perfectio, primo per se, & essentialiter in sola charitate consistat, nempe in perfecta dilectione Dei & proximi, de quibus dantur præcepta principalia, diuinæ legis, probat D. Thom. ex eo quod habetur, Deuteronomij 6. *Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua* (hoc est quantum attinet ad dilectionem Dei) sed quantum attinet ad dilectionem proximi habetur, etiam Leuitici 19. *Diliges proximum tuum sicut teipsum*, in quorum duorum præceptorum obseruantia, vt dixit Christus Dominus, *vniuersa lex pendet & prophetæ*. Sed præterea idipsum probat, D. Thom. eleganti quadam ratione, demonstrans qualiter, prædicta charitatis præcepta, sint reliquorum præceptorũ omnium vltimatus finis. Ad quod probandum inducit, D. Paulum, scribentem ad Timotheum atque dicentem, quod *finis omnis præcepti est charitas, de corde puro & conscientia bona, & fide non ficta*, quod fuit ac expræssius dixisset, quod finis omnium diuinorum præceptorum, ac denique totius spiritualis vitæ, consistit, & stat in hoc, quòd rationalis creatura (nempe homo) per charitatem, & amorem vniatur Deo, ad

Deut. 6.

Leuit. 19.

1. ad Tim. 1.

quem

quem tanquam ad finem, ordinantur omnia, quæ ad spiritualem vitam pertinent; & diligat eriam proximum suum, sicut seipsum. Dixit autem D. Paulus, charitatem esse procurandam, *de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta*, pro eo quod omnes virtutes, de quarum actibus dantur præcepta, ad hoc vtique diriguntur & ordinantur. Primo ad purificandum cor, a turbinibus passionum (quod fit per virtutes, quæ sunt circa passiones.) Secundo ad habendam conscientiam bonam (quod fit per illas quæ sunt circa operationes) ac tandem Tertio, ad habendam rectam fidem (quod fit per illas quæ ad diuinum cultum pertinent) quæ quidem omnia ordinantur ad charitatem, & ipsa est omnium ipsorum vltimatus finis. Quod autem hoc ita sit, colligit etiam D. Thom. aliunde, nempe, ex eo quod ipsa sola est, quæ in diuina lege præcipitur sine modo, & sine mensura, Reliqua vero omnia, cum modo & cum mensura, vt videri poterit, discurrendo per ipsa præcepta charitatis, & alia. Nam de dilectione Dei dum agitur, habetur, vt dictum est supra, *Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua.* D. Lucas addidit, *& ex omnibus viribus tuis.* Hoc est quantū poteris, nam modus diligēdi Deum est, ipsum sine modo diligere. De dilectione etiam proximi, dicitur *Diliges proximum tuum sicut teipsum*, quibus verbis, cum vnusquisque semetipsum quam maxime diligat, aperte etiā monstratur atque insinuatur, proximum summopere esse diligēdum. At vero alia præcepta cū ponuntur, nō sic sine modo adimpleri iubentur. Ex quo colligit D Tho. dilectionem Dei, & proximi, præcipi sine modo, & mensura, ac proinde esse cæterorū præceptorum omniū, & cōsiliorum vltimatū finē. Nam teste Arist. 1 pol. 6. in fine nūquam adhibetur mensura, sed solum in medijs, & in ijs quæ sunt ad finem. Hoc exemplo constat. Non enim medicus, adhibet mensuram sanitati, aut considerat quantum saner, sed solummodo quanta medicina, vel diæta vsurus sit, ad sanandum, seu sit ad salutem necessaria. Ad propositum ergo. Si charitas vt præmissum est, & probatum apertissime, est omnium præceptorum & consiliorum vltimatus finis, bene sequitur, (inquit D. Thomas) quod ipsa est illud, in quo Christianæ vitæ perfectio, primo per se & essentialiter consistit (quæ fuit prima pars, conclusionis supra-positæ.) Sed quod secundario, accidentaliter, & quasi instrumentaliter, consistat etiam, in alijs præceptis, seu in obseruantia aliorum præceptorū à charitate, & similiter in consilijs in Euangelio positis, quamuis aliter, & aliter. (qd tandē positū est in conclusione) restat nūc probandū, & probat illud D. Tho. hoc modo. Nā cætera præcepta à præceptis charitatis, similiter & cōsilia in Euangelio posita, diriguntur, & ordinātur, ad remouenda charitatis impedimenta. Ex quo plane sequitur, in eisdē etiā accidentaliter, & instrumentaliter perfectionē secūdario cōsistere. Sed notandū ex eodē D. Tho. quòd est circa hoc quā maxima differentia, inter præcepta prædicta, & cōsilia; nā præcepta alia à præceptis charitatis, diriguntur & ordinantur, ad remouendum, ea quæ sunt virtuti charitatis contraria, & cum quibus charitas ipsa esse non potest (nempe peccata mortalia) at vero consilia, non ordinantur ad remouenda aliqua, quæ sint habitui charitatis contraria, sed solummodo ad tollenda impedimenta actuum ipsius charitatis. Nam matrimonium (verbi gratia) & occupatio negociorum secularium, de quibus vitandis, dantur consilia in Euangelio, non contrariantur virtuti charitatis in se, sed solummodo actibus eiusdem charitatis, quatenus habere prædicta, impedimentum est, quominus animus hominis, totaliter feratur in Deum, vti par est atque tenetur, & quatenus in ipsis est, feruorem minuunt, actuum eiusdem charitatis. Ex dictis superq. satis manifeste colligitur, id quod à nobis in nostra conclusione

Deut. 6. Mat. 22. & Lu. 10.

In fine nō adhibetur mensura sed in medijs.

Notanda est differētia quæ versatur, inter cōsilia & præcepta alia, a charitate.

cluſione eſt dictum, nempe, perfectionem Chriſtianæ vitæ, primo, per ſe atque eſſentialiter, in charitate, & eius præceptis conſiſtere, hoc eſt in perfectiſſima dilectione Dei, & proximi, in præceptis autem aliis à charitate, quæ reperiuntur in diuina lege, ſimiliter & in conſiliis, conſiſtere eandem perfectionem, non quidem primario & eſſentialiter & ſubſtantialiter, ſed ſecundario, accidentaliter & inſtrumentaliter, vt dictum eſt, per quòd fit ſatis propoſito articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum hæc perfectio Chriſtianæ vitæ, quam diximus in charitate eſſentialiter conſiſtere, in hac vita totaliter poſſit adipiſci, & acquiri?

Difficultas præſentis articuli, celeberrima eſt, & potiſſima inter omnes quæ ad hoc propoſitum adduci poſſunt. Ad cuius maiorem proinde explicationem, declarare oportet, modum quo homo, vtcumque perfectus, quin vero & perfectiſſimus quiſque religioſus, ad perfectam Dei charitatem, & dilectionem in hac vita & præſenti ſeculo poſſit peruenire. Modum etiam quo alij fideles Chriſtiani, non ita perfecti, & qui perfectionis ſtatum non profitentur, ad implere poſſint vti tenentur præceptum charitatis, & diuinæ dilectionis, abſque eo, quod peccati arguantur, aut dijudicari poſſint vllo modo, eiuſdem præcepti tranſgreſſores. Omnia iſta ſimul in hoc articulo, ſunt explicanda, & declaranda, quæ quidem ſcitu atque notatu ſunt digniſſima, de quibus proinde D. Thom. in diuerſis ſuæ doctrinæ locis tres, neque minus, articulos proponit. Nam 2. 2. q. 24. art. 8. inquirit, an charitas in hac vita eſſe poſſit perfecta? in quæſtione etiam 44. art. 6. interrogat, vtrum præceptum de dilectione Dei, in via poſſit impleri? Ac tandem in q. 184. art. 2. tractat, vtrum aliquis in hac vita eſſe poſſit perfectus? De cuius ſententia & reſolutione, nonnullas ego proponam cõcluſiones, ſi tamen prius in medium adduxero, vnum valde notabile, ad hoc, vt clarius atque diſtinctius procedamus. Illud eſt, quod charitatem Dei eſſe perfectam, ſeu quod idem eſt, poſſe in hac vita Deum perfecte, atque totaliter amari & diligi; contingere poteſt tripliciter; & ſecundum triplicem ſenſum poteſt conſiderari. Vno modo, ita vt perfectio atque totalitas, conſideretur ſimpliciter & abſolute, ex parte diligibilis, ad hũc ſenſũ, quod Deus diligatur, quantũ diligibilis eſt. Secundo modo poteſt conſiderari, perfectio atque totalitas charitatis, non quidem ex parte diligibilis, ſed ex parte ipſius diligentis; ita vt quis tantum diligat, & amet Deum, quantum illum ipſe poteſt diligere, & amare, idque ſemper & actu, taliter quod nunquam ceſſet ab eius actuali dilectione. Tandem tertio conſiderari poteſt, totalitas, atq; perfectio dilectionis, ex parte diligentis, ſed nõ cum tanta perfectione, ſed ſolummodo cum illa, quæ ſe compatitur pro iſto ſtatu, ita quod, quamuis non ſemper actu quiſpiam, atque inceſſanter feratur in ipſum Deum, fertur tamen habitu, & aliquando (imo vero, & multoties) actu, eo modo, quo actualis charitas, & actualis Dei amor, ſtat ſeu ſtare poteſt in hac vita, & ſe compatitur cum iſto ſtatu. Hoc præmiſſo notabili (quod valde eſt memoriæ commendandum) vt propoſitæ difficultati ſatisfaciam, ſequentes ſtatuo concluſiones.

D. Th. 2. 2. q. 24. ar. 8.
idem q. 44. art. 6.
idem q. 184. art. 2.

Quotupliciter contingere poſſit, quod Deus perfecte & totaliter poſſit amari, & diligi.

Prima Concluſio.

SI totalitas, & perfectio charitatis, & dilectionis, ex parte rei diligibilis conſideretur, certiſsimum eſt, quod nulla charitas, cuiuslibet creaturæ, totaliter eſſe poteſt perfecta, nec Deus ita perfecte, atq; totaliter diligi, quo modo ipſe in ſe diligibilis eſt. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thomæ vbi ſupra, & probatur. Nam Deus eſt tantum diligibilis, & amabilis, quantum eſt bonus; eſt autem bonus in infinitum, infiniteq. proinde diligibilis. Sed ad infinitam dilectionem, nulla creatura poteſt pertingere, cum cuiuslibet creaturæ virtus, ſit finita & limitata; ergo nulla charitas alicuius creaturæ, ſecundum iſtum modum, eſſe poteſt ſic perfecta, etiam charitas omnium Angelorum, & ſupremorũ Cherubim, & Seraphim, nec ſic Deus perfecte, atq; totaliter diligi. Vnde in hoc ſenſu, ſola Dei charitas eſt perfecta, & ipſe ſolus eſt, qui ſicuti ſeipſum perfectiſsime cognoſcit, ita & perfectiſsime ſe diligit, atque diligere poteſt. Et circa hoc nulla eſt, aut eſſe poteſt controuerſia.

Deus non ita perfecte poteſt diligi, vt ipſe in ſe diligibilis eſt.

D. Tho. 2. 2. q. 24. art. 8.

Secunda Concluſio.

Si vero totalitas, atque perfectio dilectionis, non abſolute, & ſimpliciter conſideretur, ex parte rei diligibilis, ſed ex parte diligentis (nempe hominis) actualiter tamen, & ſemper, ita quod, ſemper actualiter diligat Deum, quantum ipſum poteſt diligere, neque hoc modo, charitas noſtra in hac vita eſſe poteſt perfecta, neque Deus perfecte, atque totaliter à nobis diligi, inceſſanter & actualiter, nam hoc pertinet ad ſolos beatos, & ſoli ſtatui patriæ reſeruatur. Hæc concluſio eſt etiam D. Thomæ vbi ſupra & probatur. Nam in hoc ſeculo, propter humanæ vitæ impedimenta, & naturæ noſtræ infirmitatem, atque imbecillitatem, non poteſt homo ſemper, & actualiter in Deum ferri, aut ſemper de Deo actu cogitare, & charitatis dilectione inceſſanter in ipſum moueri. Ad quod quã maxime facit illud, quod dicit D. Auguſt. libro de perfectione iuſtitiæ, contra cæleſtium, explicans illud diuinæ dilectionis præceptum, quo dicitur, Deum eſſe diligendum ex toto corde. *Quod in plenitudine charitatis patria, præceptum iſtud implebitur perfecte. Nam in hoc ſeculo, cum aliquid adhuc deeſt carnalis concupiſcentia, quod continendo franetur, non omnino ex toto corde, aut ex tota anima diligitur Deus.* Verba ſunt expreſſa D. Auguſtini, & in libro 83. trium quæſtionum, q. 36. ad idem propoſitum dicit: *Quod venenum charitatis, eſt cupiditas, nutrimentum autem charitatis, diminutio cupiditatis, perfectio autem nulla cupiditas.* Sed hæc perfectio in hac vita haberi non poteſt, nam non quiſpiam ſine aliqua cupiditate eſſe poteſt (vt enim inquit D. Iacobus) *In multis offendimus omnes*, & ſecundum D. Ioannem. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.* (Quæ verba iuxta communem ſanctorum Patrum expoſitionem, intelligenda ſunt, de peccatis venialibus, quæ conſequuntur ex inordinata cupiditate, atque infirmitate præſentis vitæ, ergo in hoc ſenſu loquendo, nullius hominis exiſtentis in hoc ſeculo charitas, eſſe poteſt perfecta, aut Deus ab eo, perfecte atque totaliter diligi, eo modo, & ea perfectione, qua in patria à Beatis, perfecte, atque totaliter diligitur. De hac concluſione) nulla etiam eſt, aut eſſe poteſt controuerſia.

Deus nõ poteſt in hac vita ſemper actualiter diligi, nam hoc reſeruatur ſtatui Beatorũ & patriæ.

Augu. lib. de perfect. iuſtitia contra cæleſtium in reſponſione ad 10. rationem.

Deuter. 6.

Matth. 22.

Luc. 12.

Idem Augu. lib. 83. quæſt. q. 36.

Iacob. 3.

Ioan. 1. c. 1.

Tertia Concluſio.

Si totalitas, atque perfectio, dilectionis & charitatis, attendatur ex parte diligentis: non quidem ita totaliter, & actualiter, vt omnino habetur in patria, ſed eo modo, quo pro iſto ſtatu, atque in via haberi poteſt: bene poteſt

Bene poteſt Deus in hac vita perfecte diligi loquẽdo de perfectione, quæ pro iſto ſtatu cõuenire poteſt homini.

teſt charitas in hac vita eſſe perfecta, licet alias reſpectu maioris & perfectioris, quæ eſt in patria, aliqualiter videatur imperfecta, & Deus perfecte diligi a nobis, non ſolum eo modo quo tenemur, ad hoc vt non dijudicari poſsimus, præcepti dilectionis & charitatis trãſgreſſores, verũ etiam & alio multo perfectiori, quo ratione quadam, noſter amor, ſimilis eſſe videatur ſtatui patriæ, & beatorum. Hæc concluſio eſt etiam D. Thomæ, & multa quidem continet, difficilia, atque notatu digniſsima, quam prolixe nos latius explicare oportet. Et pro ipſius intelligentia, ſuppono, quod Deus optimus maximus, vtpote cuius eſt maxima, atque ſuprema bonitas: & qui probe ac plene cognoſcit figmentum noſtrum, vt dixit Dauid olim, quamuis obligetur nos, ad hoc vt ipſum ex toto corde & animo amemus, atque diligamus, non tamen obligat nos, ad hoc vt ſemper actualiter feramur in ipſum, cum id ſit impoſsibile omnino, vt dictum eſt, pro iſto ſtatu, ſed hoc ſolummodo expoſcit à nobis, vt eidem per charitatem, ſeu charitatis habitum coniungamur, & quod ab ipſo per peccatum lethale, ſiue mortale, nullatenus ſeparemur, aut diuidamur. Hoc eſt enim proprium munus, & officium habitus charitatis, nos cum Deo Optimo Maximo vnire, ac quõdam nexu, & vinculo coniungere: Iuxta illud D. Ioannis: *Deus charitas eſt, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Et alibi: *Qui non diligit, manet in morte*, loquitur D. Ioannes prædictis in locis, non quidem de actuali charitate, & dilectione, habenda præciſe & neceſſario, ſed de habituali ſaltem, nempe de illa, quæ eſt per charitatis habitum, cui nihil omnino contrariatur, niſi mortale peccatum. Sed quamdiu à nobis peccatum aliquod mortale non committitur, neque charitati aliquid contrarium efficitur, ſufficienter adimpletur prædictum charitatis præceptum, neque eiuſdem rei, ſiue tranſgreſſores vllo modo poſſumus dijudicari. Venialia enim non contrariantur charitatis habitui, ſed ſolummodo eius actibus, quatenus ſcilicet ipſius feruorem minuunt, atque remittunt. Omnia iſta ſunt expreſſa verba D. Thom. loco citato, & quidem valde notanda. Quo præmiſſo notabili, dicit modo noſtra concluſio, quod loquendo de totalitate, & perfectione charitatis, quæ pro iſto viæ ſtatu haberi poteſt, & cum infirmitate noſtra ſe compatitur, bene poteſt, eũ Dei adiutorio, hominis charitas eſſe perfecta, atque homo perfecte Deum diligere, licet ſit imperfecta in ordine ad patriæ dilectionem. Neque hoc ſolummodo eo modo quo præciſe, & neceſſario requiritur, ad hoc vt non ſit huius præcepti, reus ſiue tranſgreſſor quiſpiam dijudicetur (quod ſit quando non coniungitur & vnitur Deo, ſaltem per charitatis habitum, excludendo à ſe omnia peccata mortalia, quæ charitatis habitui contrariantur:) verum etiam & alio perfectiori, procurando quam maxime fieri poſsit, vitare etiã peccata venialia, & quidquid actibus charitatis eiuſdẽ contrariatur. Quidquid etiã impedit, atque obſtaculo eſſe poteſt, quominus eius animus & affectus, totaliter feratur in Deum, procurando etiam obnixe, vt ipſius amor, quantum poſsibile fuerit, Beatorum dilectioni aſsimiletur; Deumq. diligere, & amare in via, & pro iſto ſtatu, ad eum modũ, quo in patria à Beatis diligitur & amatur. Hoc eſt maximum, atque ſupremum charitatis faſtigium, quo charitas viæ cum Dei adiutorio poteſt pertingere. Sed aduotare oportet, dixiſſe me aſsimilari, non vero æquari, nam horum primum poſsibile eſt, ſecundum autem minime. Sed dicet aliquis, ſi charitas Dei, & amor noſter, in hac vita, ad perfectionem patriæ non poteſt pertingere, & Deus ex toto corde, atque ex tota anima, & ex tota mente, pro iſto ſtatu ab hominibus diligi, atque amari, quia id, vt inquit Auguſtin. ſtatui patriæ, & Beatorum reſeruatur: vt quid ergo, in Euangelio, poſitum eſt nobis eiuſmodi præ-

D. Tho. 2. 2. q 83. art 2. Deus pro iſto ſtatu, & in hac vita, non neceſſario ab homine expoſcit, quod actualiter, & ſemper feratur in ipſũ cum id ſit omnino impoſsibile pro iſto ſtatu.

Ioan. 1. c. 4. *Idem c. 3.*

Quam ob cauſam charitatis præceptũ Euangelio poſitum, cũ tanto rigore verborum.

præceptum, vt Deum ex toto corde, ex tota anima, atque ex tota mente, quin vero, & ex totis viribus diligamus? Vt quid positum fuit nobis tale mandatum, cum tanto verborū rigore, & ambitu, de eo quod pro isto statu adimplere non possumus? Hæc difficultas proposita olim fuit, D. Aug. cui, & satis fa cere volens, libro de perfectione iusticiæ contra cælestium, inquit. *Cur non præciperetur homini ista perfectio, quamuis eam in hac vita nemo habeat sed neque habere possit? non enim (inquit) recta curritur, si quo currendum est nescitur, & quo modo sciretur, si nullis præceptis ostenderetur?* Quod est ac si apertius dixisset, propterea dilectionis præceptū, propositū fuisse nobis in hac vita, cum tanta perfectione, & cum tanto rigore, atq; verborū ambitu, non quasi nos ad eam pro nunc pertingere possimus, sed tanquam finis, quem cōsequi procuremus pro viribus, & ad quem ascendere atque pertingere conemur, quoad maxime fieri poterit. Pro cuius doctrinæ intelligentia est aduertendum. Hoc charitatis, & diuinæ dilectionis præceptum, vniuersaliter a Deo cunctis hominibus fuisse propositum, & stantibus in via, & ijs, qui iam existunt in cælo seu in patria. Omnibus absque delectu & discrimine dictum est, vt pro suo posse quispiam, & quoad maxime fieri possit, Deum suum diligant, ex toto corde, ex tota anima, atque ex tota mente, quin vero ex totis viribus: omnes etiam suo modo, & pro suo posse & proprio cuiuslibet statu, respectiue, idem præceptum adimplent. Illi tamen vtpote beati, & qui iam sunt in statu patriæ constituti, iamque victo & superato hoste, adimplent illud quidem, prout tenentur perfectissime, nos vero viatores, qui adhuc arma cum hoste gerimus, minus perfecte, sed tamen adhuc adimplemus illud quodammodo perfecte, quamdiu facimus, idquod possumus, atque per peccatum mortale, a Dei charitate, dilectione atque amicitia non recedimus. Verba sunt expressa, D. Thomæ. Proposita fuit autem (vt dictum est) nobis ipsorum perfectio, & perfectæ dilectionis charitas, non pro eo, quod pro isto statu ad eandem, atque ipsius culmen pertingere possimus, sed quò imitemur illam, & ad eiusdem perfectionem, quoad maxime fieri poterit ascendere contendamus, & procuremus. Non tamen peccati rei erimus, id ipsum si nobis non contingat in via, erit tamen nihilominus quilibet, magis vel minus perfectus, quanto magis aut minus, secundum aliquam similitudinem, accesserit ad patriæ, & supernorum ciuium perfectionem. Hac de re plura diximus agentes de perfectione iustitiæ nunc autē, hæc dicta sufficiāt, pro aliquali articuli huius explicatione, vt liquidum, atque compertum fiat, qualiter charitatis perfectio, in qua (vt dictum est) Christianæ vitæ perfectio consistit, pro isto statu, & in hac vita, procurari atque acquiri possit.

August. lib. de perfectione iustitiæ contra Cælestiū in responsio. ad 16. ration.

ARTICVLVS V.

Vtrum quicumque religiosus, ex ratione sui status, teneatur necessario esse perfectus?

PRo ratione dubitandi, videri posset forsitam alicui quod sic, postquam in præcedentibus, dictum est à nobis, perfectionem Christianæ vitæ, esse vltimum Religionum omnium finem, ad quem Religiones omnes, diriguntur atque ordinantur. Ex quo etiam colligi videtur, quod religiosi ipsi, ex propria ratione, sui status, perfecti esse teneantur, alias enim frustra atque in vanum religiosorum gloriantur nomine. Teste enim Aristotele illa dicuntur esse frustra, quæ ordinantur ad aliquem finem, quem non assequuntur. Si ergo Religiones, & Religionum omnium alumni & professores, ad perfe-

perfectionem adipiſcendam ordinantur, tanquam ad finem; neque ipſam ſequuntur, in caſſum atque in vanum laborant, & religioſorũ fruſtra gloriantur nomine. Hoc argumento ſatis apparenter probari videtur, quod religioſi omnes, ex ratione ſui ſtatus teneantur actu eſſe perfecti. Quod & ex eo confirmari poteſt: Nam alias videretur, quod religioſi ipſi, eſſent in actuali peccato ſemper, tanquam falſi perfectionis profeſſores, ſimulatores, atque mendaces, perfectionem præferentes, & illam non adipiſcentes neque habentes. Et formari poteſt argumentum in hunc modum. Nam certum eſt, quòd actus omnis interior debet ſemper exteriori habitui conformari, & ei correſpondere, alias enim incurreretur mendacium, quod teſte D. Ambroſio in quodã ſuo ſermone, & refertur *in decreto 22. q. 5. cap. cauete* no ſolum conſiſtit in falſis verbis, verum etiam in ſimulatis operibus. Cum igitur religioſi omnes profiteãtur, eſſe in ſtatu perfectionis, ſi ipſam actu non in ſe habeant, neque aſſequantur, conſequens profecto eſſe videtur, quod ſint ſimulatores mendaces, & fallaces; & quod propriis ſuis operibus mentiũtur, dum interiora, non exterioribus correſpondent, neque cum eiſdem in omnibus, & per omnia conformantur. Hæc ſunt argumenta, quæ pro hac parte poſſent adduci, & adducuntur à D. Thom. Vt autem conſtet, quid hac in re tenendum ſit, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Amb. in quodam ſerm. & refertur in c. cauete, 22. q. 5.

Mendaciũ non ſolum conſiſtit in falſis verbis, verum etiã in ſimulatis operibus.

Concluſio.

Religioſi ex ratione, ſui ſtatus, non neceſſario tenentur actu eſſe perfecti, ſed hoc ſolummodo, ad perfectionem tendere. *D. Th. 2. 2. q. 184 art. 5. ad 1. & q. 186. ar. 1. ad 3. & ar 2. corp. & in ſolut. ad 1. ad Philip. 3.*

QVamuis omnis in vniuerſum Religio, ſit perfectioris ſtatus, & quadam ratione religioſi omnes perfectionem profiteantur, non tamen tenentur neceſſario, ſub nouo peccato, actu iam eſſe perfecti, ſed hoc ſolummodo, ad perfectionem tendere, & ad ipſam adipiſcendam conari. Hæc concluſio, eſt expreſſa D. Thom. à 2. quam & probat, primo auctoritate D. Pauli ad Philippenſes 3. vbi agens de Chriſtiana perfectione, ac de ſe nimium illã procurante, inquit, *Non quod iam acceperim, aut quod iam perfectus ſim, ſequor autem, ſi quomodo comprehendam, in quo & comprehenſus ſum à Chriſto Ieſu.* Et poſt alia ſubdit. *Quicumque ergo ſumus perfecti, hoc ſentiamus.* Quibus verbis, luce clarius inſinuare videtur D. Paulus, non eſſe de ratione religioſorum, & eorum, qui ad perfectionẽ aſcendere conantur, quod actu iam perfecti ſint, & omnimodam perfectionem aſſecuti, ſed tantum, quod ad perfectionẽ eandẽ aſcendere conentur. Probat D. Thom. eandem concluſionem, eleganti quadam ratione, deſumpta ex philoſophia. Nam illis (inquit) qui operantur ad finem, non ex neceſſitate conuenit, quod ſint iam finem aſſequuti, ſed hoc ſolummodo quod ad eundem tendant, & per aliquam viam conentur ad ipſum peruenire, ſicuti & ille qui intrat in ſcholas, ad acquirendam ſcientiã, non neceſſario requiritur, quòd ſit illam iam actu conſequutus, ſat eſt vt det operam ad ipſam acquirendam. Sic ergo in propoſito, dicit D. Thomas, quod quamuis expedientiſſimum atque ſanctiſſimum foret, vt religioſi omnes, actu eſſent perfecti, non tamen ad id ex ratione ſui ſtatus, præciſe & neceſſario ſunt obligati, neque propterea mortaliter nouo peccato peccabunt, quod perfectionem non fuerint actu conſequuti, ſed tunc ſolummodo, ſi perfectionem aſſequi contemnant, et per aliquid à perfectionis debito fine recedant. Poteſt adduci quoddam appoſitiſſimum exemplum, quod ad aliud ſimile propoſitum, adducit idem D. Thom. De duobus militibus, quibus dux exercitus præcipit vt fortiter pugnent, ac dimicent. Cuius quidem præceptum ambo adimplent ſeu adimplere conantur, ſed ille perfectius atque melius qui fortiter pugnando, hoſtem iam ſuperauit, ac vicit (qui eſt prætenſus finis.) Adimplet etiam illud (quamuis non ita perfecte) qui ſemper

D. Th 2. 2. q. 49. art. 6. in corpore.

ſemper pugnat, & quamuis eius pugna, nondum ad victoriam peruenerit, conatur tamen pertingere. Sic igitur in propoſito. Sicut miles ille, qui legitime pugnat, quamuis nondum Hoſtem vicerit, non inculpatur, aut aliqua proinde pœna meretur, dum tamen faciat quod in ſe eſt, ipſumq. vincere conetur, ita neque religioſi ipſi, quamuis ſint in ſtatu perfectionis, inculpari poſſunt, aut pœnâ promerentur, quamuis perfectionem eandem, non actu fuerint aſſequuti, (eſto illa ſit prætenſus finis) cum tamen ad ipſam aſcendere conentur. Hæc eſt vera articuli huius reſolutio, & quòd hac in re tenendum eſt. Ad obiectiones autem, & argumẽta in principio articuli propoſita, facile reſpondetur, cum eodem D. Thom. dicendo, quod quamuis perfectio Chriſtianæ vitæ, ſit Religionum omnium, atque religioſorum vltimus finis, non tamen peccant, pro eo quod ipſam actu non fuerint aſſequuti, aut ex eo, q̃ non iam actu ſint perfecti, nam qui operatur ad finem, non ex neceſſitate illi competit, quod ſit iam aſſequutus finem, ſed hoc ſolummodo, quod per aliquam viam, tendat ad eundem. Solummodo igitur peccabunt religioſi prædicti (vt dictum eſt) ſi ea, quæ ſunt perfectionis contemnant, de quo contemptu, videndus eſt D. Thom. & ſuus commentator Caietanus 2. 2. q. 186. art. 2. non enim vacat per tempus, neque breuitas, cui tantopere ſtudemus; omnia ſimul dicere permittit. Ad ſecundum argumentum. Reſpondetur, quod quãuis actus interiores, exteriori habitui, quoad maxime fieri poſſit, ſemper debeat conformari, ne incurratur mendacium (vt argumentum prætendit) religioſi tamen, ex eo quod non ſint actu perfecti, aut perfectionem iam aſſequuti, non mendaces aut falſi ſimulatores debent exiſtimari, ſiue de eiſdem poteſt dici, quod falſis ſuis operibus, mendacium ſemper incurrant, nam non ipſi profitentur, ſe iam actu eſſe perfectos, nec id denotat aut deſignat proprius ipſorum habitus, ſed hoc ſolummodo, quod ad perfectionem tendant, ad ipſamq. aſcendere conentur, quod ſemper adimplent, quamdiu non perfectionem contemnunt, & per praua aliqua ſua opera, ab intentione perfectionis, ipſorum animus non reuocatur. Hactenus de iſto articulo.

D. Th. 2. 2. q. 186. art. 2.

ARTICVLVS VI.

Vtrum poſſit aliquis eſſe perfectus, abſque eo quod ſit in tali ſtatu, ſeu quod habeat ſtatum perfectionis?

VIderi forſam alicui poſſet, quod non. Nam quo pacto peruenire vllo modo poterit ad finem, qui ne dum attigit principium, & media, verum neque ipſius prima ſaluauit limina? Si igitur Religiones, ſunt ſtatus perfectionis principium, & media quædam quibus ad perfectionem peruenitur (vt dictum eſt) qui eiuſmodi ſtatum non habent, quopam modo perfectionis compotes euadent? Aut perfecti ipſi eſſe vllo modo poterunt? Hæc eſt ratio dubitandi, ſed nihilominus ea non obſtante, in contrarium eſt veritas. Nam cum Chriſtianæ perfectionis finis, ſit perfecta charitas, ad charitatem autem, non vnica tantum via, ſed multiplici poſſit perueniri, ſicuti & medicus ad curandum, & ſanandum infirmos, diuerſis medicinis atque medicamentis poteſt vti, manifeſte profecto colligitur, quod poſſit quiſpiam eſſe perfectus, abſque eo quod ſit, ſeu habeat perfectionis ſtatum, qualem habent omnes in vniuerſum religioſi. Vt igitur propoſito articulo ſatisfaciam, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concla-

Conclaſio.

Bene pōt aliquis eſſe perfectus, abſque eo qđ habeat ſtatuperfectionis.

QVamuis Religio, ſeu Religionis ſtatus, conuenientiſſima quædam ſit via, ſchola, & diſciplina perueniendi ad perfectionem, ſeu qua ad perfectionem poteſt peruenirri, cum hoc tamen ſtat (id quod & multoties contingit) vt aliquis eſſe poſſit perfectus, & multi ſint viri ſanctiſſimi atque perfectiſſimi, abſque eo quod ſint religioſi, ſeu ſtatum habeant perfectionis. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta, & conſtat primo in martyribus, quorum proculdubio fuit perfectiſſima charitas, ijdemq. perfectiſſimi, poſt-

Ioann. 15. quam vitam ſuam poſuerunt pro Chriſto. Vt enim inquit, D. Ioannes *Maio-*

Gloſſa ſuper Pau. ad Hebr. 12. *rem hac dilectionem nemo habet, quam vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis*, & tamen eorum multi non fuerunt religioſi, neque habuerunt ſtatum perfectionis. Quod & confirmat Gloſſa, quæ explicans illud Pauli ad Hebr. 12. *Nondum vſque ad ſanguinem reſtitiſtis*, inquit. *Quod perfectior in hac vita nulla dilectio eſſe poteſt, ea, ad quam ſancti martyres peruenerunt, qui contra ipſum peccatum, vſque ad ſanguinem decertarunt.* Quæ verba deſumpta ſunt, ex D. Au-

Aug. ſer. 17. de verbis Apoſtoli. guſtino ſermone 17. de verbis Apoſtoli. Neque ſolum verum habet noſtra concluſio, in prædictis martyribus, verum etiam & in multis alijs fidelibus Chriſtianis, qui viuentes in perfecta diuinorum mandatorum obſeruantia, vt in charitate proficerent (quāuis non ipſi ſtatū profiteātur perfectionis) ab omnibus ſe abſtinuerunt, & abſtinent, quæ ſibi impedimento quoquomodo eſſe poſſunt, proficiendi in charitate eadem, & perueniendi ad perfectionem. Hi proculdubio, non ſolum perfecti, dici poſſunt & debent, verum etiam Sanctiſsimi & perfectiſſimi, atque in charitate abundantiſſimi, quamuis non ipſi ſtatū habeant perfectionis? Et quid quæſo proderit, religioſos perfectionis ſtatum habere, ſi alitās ipſi (quod abſit) perfectionis acquirendæ occaſiones prætermittant; atque deſpiciant. Econtrario vero quid oberit, aliquos Chriſtianos atque fideles, eſſe extra ſtatum perfectionis, minori cum obligatione, ſi magis ipſi laborent, magisq; conentur ad perfectionem, & perfectam charitatem aſcendere? Ad hoc propoſitum facit quam maxime, illud quod habetur in Euangelio, *de duobus filijs, quorum vnus patre dicente ſibi, fili vade & operare hodie in vinea mea, reſpondit nolo, ſed poſtea abijt. Alter vero reſpondens eo poſtea non iuit.* Hoc exemplū adducit D. Th (quod præclariſſimū eſt noſtri ſymbolum propoſiti.) Nam multi perperam religioſi, & Religionum profeſſores ſunt, qui ſe obligant ad obſeruandum ea, quæ poſtea non obſeruant, alij vero econtrario, qui adimplent & obſeruant multa, ad quæ nunquam ſe obligauerunt. Ex his colligit D. Th. quod nihil prohiber, aliquos eſſe perfectos, qui nō ſint in ſtatu perfectionis, & econtra, quod multi ſint in ſtatu perfectionis, cū tamen nō ſint perfecti. Verba ſunt quā maxime notanda atque pro religioſis ſummopere memoriæ commēdanda. Quid ſit autem eſſe in ſtatu perfectionis, ſeu ſtatum perfectionis habere, iam diximus ſupra q. 1. ar. 3. Sed pro nunc breuiter dico, quod nihil eſt aliud, quam obligare ſe quempiam, cum aliqua ſolemnitate, ad ea, quæ ſunt perfectionis, quod fit ingrediendo & profitendo aliquam approbatam Religionem. Seu aſſumendo ſtatum perfectionis, qualis eſt ſtatus Epiſcoporum, qui eſt ſtatus perfectionis exercendæ actiuæ, nam religioſorum ſtatus, eſt ſtatus perfectionis acquirendæ paſſiuæ, de quo videatur D. Thom. 2. 2. q. 184. art. 5. & 6.

Matt. 21. Nota hoc valde, Religioſis imperfectis, cū ſint in ſtatu perfectionis.

D. Th. 2. 2. q. 184. art. 4. in corpore.

QVÆ-

QVÆSTIO VI.

De Religionibus quantum ad ipsarum proprios, & particulares fines, in quatuor articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Vtrum Religionibus omnibus, necessarium sit constituere proprios, & particulares fines?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

PRæter Religionem omnium communem, atque vltimatum finem, qui est Christianæ vitæ perfectio, quæ in charitate essentialiter consistit, in quo fine omnes in vniuersum conueniunt Religiones, & necessario habent conuenire, necessum est eis constituere, alios proprios & particulares fines, penes quos adinuicem distinguantur. Hæc conclusio certissima est. Et credo quod de ea nemo sit, qui dubitet, aut dubitare possit. Et probatur, hac vel vnica ratione. Nam certum est, quod Religiones omnes, quæ sunt in Ecclesia, quamuis in fine illo vltimato conueniant, inter se tamen sunt diuersæ, atque distinctæ, sed non distinguuntur neque distingui possunt, per illum finem, in quo conueniunt, cum nihil esse possit causa, & ratio conuenientiæ, & differentiæ, siue distinctionis simul, ergo necessario constituendi sunt religionum omnium quidam proprij, & particulares fines, per quos in tali statu constituantur atque distinguantur adinuicem. Hoc est certissimũ, atque cõstitutissimũ. Sed aduertere oportet, quod isti particulares fines, licet respectu cuiuslibet Religionis (respective) vere, & proprie habeant rationem finis, ad quos eædem Religiones diriguntur, & ordinantur, respectu tamen finis principalioris & vltimati (qui vt sæpe diximus, est Christianæ vitæ perfectio, quæ in charitate consistit) vere etiam & proprie habent rationem mediorũ. Quod est dicere, quod fines ipsi, & Religiones, quarum sunt fines, habito respectu ad finem vltimum, sunt etiam media ordinata ad perfectam Dei charitatem, & dilectionem, tanquam ad finem. Ad id enim instituitur sunt Religiones omnes, & religiosa omnia exercitia, ad hoc vt ipsarum professores & alumni, ad perfectam charitatem perueniant, siue peruenire possint, licet diuersis vijs, quemadmodum & medicus ad procurandã sanitatem, curandumq. siue sanandum infirmum, diuersis vtitur medicinis.

Religiones omnes habẽt suos proprios & particulares fines quibus distinguuntur ab inuicem.

Sed dices, quonam modo fieri potest, quod huiusmodi Religionum particulares fines, verã habeant rationem finis, & simul sint media? Respondeo & dico Hoc optime posse stare, & nullum esse inconueniens, imo vero, secundum veram philosophiam, id omnino est necessarium dicere, in medijs subordinatis ad consequendum aliquem finẽ. Quod vt plenius intelligatur, apponere libet quoddã axioma notatu dignissimum. Illud est quod quandoquis ad consequendum aliquem finem, plura eligit subordinata media, quod inter ea, est præstantius atque potissimum, quamuis respectu vlterioris, siue vltimati finis, sit medium, respectu tamen aliorum mediorum inferiorum est finis. Multa possent adduci exempla, sed quia res satis de se est clara, & manifesta, non libet ea afferre, cum id experiri liceat, in arbore lineæ prædicamentalis, vbi genera sub alterna, cum respectu superiorũ sint species, respectu

ctu inferiorum sunt genera. Sic igitur in proposito particulares, & proprij Religionum omnium fines, quamuis respectu Christianæ perfectionis, & perfectissimæ charitatis (quæ omnium est vltimatus finis) sint media, respectu tamen earundem Religionum, & aliorum exercitiorum, quæ quælibet Religio respectiue habet, vere, & proprie habent rationem finis: quorum ratione ipsæ Religiones, in proprio suo statu constituuntur, & simul ab inuicem distinguuntur, cum (sicuti præmissum est) distingui non possint, respectu principalioris & vltimati finis, nec vero respectu trium votorum essentialium, & substantialium, nam in ijs omnibus omnes religiosi conueniunt, ac necessario habent conuenire. Hoc præmisso notabili (quod summopere est memoriæ commendandum) restat nunc dicamus, hi proprij & particulares Religionum fites, ad quot capita reducantur, de quo fit secundus articulus.

ARTICVLVS II.

Quot sint in genere, Religionum omnium proprij & particulares fines?

Quæ ad hunc articulum spectant, breuiter explicabuntur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Religionū omniū proprij, & particulares fines, ad tria, capita reducuntur.

Quinā religiosi profiteantur vitam actiuam siue contemplatiuam, aut mistā, siue extra que compositā.

Religionum omnium proprij & particulares fines, ingenere, ad tria, capita reducuntur: nam vel ordinantur ad vitam contemplatiuā aut ad actiuam, vel ad vitam mistam siue ex vtraque compositam. Hæc cōclusio est certissima, & non maiori indiget probatione, quam explicatione. Vitam contemplatiuam profitentur, qui communi vocabulo appellantur monachi, sic dicti à dictione græca monos, quæ idem pollet ac solus, siue solitarius. Ij etenim, quò Deo, & diuinarum rerum contemplationi rectius vacent, monasticam, atque solitariam vitam degunt. Tales Monachi D. Basilij in oriente fuere olim, & sunt in occidente hodie, monachi etiam D. Benedicti, & cæteræ Religiones quæ ex eodem sacro fonte deriuantur, & ipsius Regulam atque institutum profitentur. Vt Cisterciēses, Camaldulenses, Carthusiani, & alij, de quibus diximus supra q. 4. art. 2. Vitam actiuam profitentur, religiosi siue regulares, quorū studium, & exercitium est docere, legere, atque prædicare, siue fidelium cōfessiones audire, aut alijs eiusmodi operibus incumbere, quæ ad vitam actiuam, & proximorū vtilitatem ordinantur. Tales dicimur nos minores Fratres, similiter & Fratres Ordinis S. Dominici, qui vulgo dicuntur Prædicatores. Item Augustiniani, Carmelitæ, & Fratres Sanctissimæ Trinitatis, & qui dominæ nostræ de Mercedæ vulgariter nuncupantur, similiter Fratres Minimi, seu qui S. Frāciſci de Paula nominātur. Et præterea earum Religionū professores & alumni, qui hospitalitatem atque infirmorum curā profitentur, etiam & illi quorum est continuum studium & exercitium, pro sancta Dei Ecclesia & fidelium salute, contra infideles continue militari. Omnes isti vitam actiuam profitentur, quamuis aliter & aliter, vt dicemus statim. Vitam mistam siue ex vtraque compositam illi habent, qui ambas has vitas siue viuendi modos, simul amplectuntur, & eosdē simul habēt, quasi pro principali fine, seu proprio instituto, ita quod taliter incumbunt horum vni, quod etiam simul operam dant & alteri. Et dixi notanter (quasi pro principali fine) nam incidenter, & quasi per accidens, nulla est in Dei Ecclesia Religio, quæ

quæ profiteatur vitam actiuam,siue contemplatiuam,& nō simul multa,quin vero & quamplurima de alterius vitæ exercitijs,in se habeat, nam etiam viri actiui & qui vitā actiuā profitentur,simul cōtemplantur. Similiter & contēplatiui aliqualiter in actione exercentur, & vitam nam actiuā quodammodo agunt.Non enim (vt dicemus)est vtilis siue fructuosa,vita contemplatiua,quam non actio, & vitæ actiuæ exercitia aliqualiter præcesserint. Nec vita ipsa actiua, sine aliquali contemplatione esse frugifera,diuturna,& multum permanere aut durare diu potest. Quamuis tamen id ita sit, non proinde omnes Religiones, agere dicentur) vitam mistam. Nam hoc insigne, & hæc specialis prærogatiua, tantummodo conceditur illi instituto, & Religioni, quæ vtrasque has vitas (actiuam scilicet & contemplatiuam) & vtriusque exercitia,profitetur & respicit; quasi pro principali fine. De quo vitæ genere statim dicemus in q.sequenti, & cui earū Religionum, quæ nunc sunt in Ecclesia,dicendum sit conuenire. Nam circa hoc est inter ipsos Religiosos, non modica controuersia, & quilibet conatur propriæ suæ Religioni hoc insigne tribuere.

Habita iam aliquali prædictorum notitia,reliquum est,vt inquiramus atq; inuestigemus,quid fuerit in causa,quod sancti patres,& antiqui Patriarchę, Religionum institutores & fundatores,non omnes assumpserint vnum,& idē vitæ genus,& ad perfectā charitatem consequendā (quæ omniū ipsorū fuit optatus finis) non vna & eadē,sed alia, & alia ad id processerint via?de hac difficultate,sequens instituetur articulus, qui erit tertius in ordine.

ARTICVLVS III.

Quam ob causam sancti Patriarchæ, Religionum institutores & fundatores, adoptatum perfectionis finem, non vna, & eadem, sed alia & alia processerunt via, desumentes sibi quidam, vitam contemplatiuam: Alij autem actiuam,alij vero mistam, siue ex vtraque compositam?

Huic articulo Respondetur,per sequentem conclusionem.

Conclusio.

QVod sancti patres,Patriarchæ,Religionū institutores, & fundatores,ad optatū perfectionis finem,non vna,& eadē,sed alia,& alia processerint vitā,prouenit, tum ex varia atque diuersa hominum natura,& inclinatione. Tum etiam ex diuersa & varia,quam ipsi habuerunt considerationē, & contemplatione de vita,& conuersatione Christi Dñi.Hanc conclusionem, non tam oportet probare, quam explicare. Et in primis quod varia,atque diuersa sit hominum natura, varia ingenia, variæ atque diuersæ ipsorum inclinationes,& conditiones adeo est clarum,atque perspicuum, vt probatione nulla indigeat.neque in cōtrouersiam adduci debeat aut possit.Hinc igitur processit,& effectum est,vt qui natura sua præ aliys erant quieti, vitā elegerint, contemplatiuā & quietam, assumentes sibi Mariæ Magdalenæ felicem illam sortem,quæ vt dicitur,Lucæ 7. *sedens secus pedes Domini,audiebat verbum illius;* adimplentes etiam illud Dauidis,dicentis, *vacate, & videte,quoniam suauis est Dominus,beatus vir qui sperat in eo.* Qui vero econtra, natura sua erant magis actiui & feruorosi, magisq. ad actionem propensi & inclinati, eiusmodi viuendi modum susceperē,Martham eiusdem Mariæ Magdalenæ, indiuiduam sororem,imitantes, de qua etiam dicitur in eodem Euangelio Lucæ; *quod satagebat*

Differētia atq; diuersitas Religionū ex varia atq; diuersa cōsideratione vitę Christi Dñi profluit, & quia patres,antiqui, non vna & eadem, sed alia, & alia, processerūt via.

Luca 7.

Psal. 33.

ſatagebat circa ſeguus miniſterium, nimiumq. erat ſollicita, & turbabatur erga plurima, vt Chriſtum Dominum hoſpitaret. Ambæ quidem erant ſorores, quæ & hoſpitio ſimul Chriſtum Dominũ ſuſceperunt, ſed tamen vt inquit D. Aug. nõ ambæ eandẽ ſequutæ ſunt vitã. *Laborabat iſta, vacabat illa, hæc rogabat, illa inuitabatur*, & cum ipſarum vnicus tãmmodo eſſet optatus finis (nempe Chriſto Domino placere illiq. pro ſuo poſſe deſeruire) nõ vna, & eadem, ſed

Aug. ſer. 27. de verbis Domini. alia, & alia in id proceſſerunt via. Quod quidem quamuis diuina fuerit diſpoſitione, ſic ordinatum, prouenit tamen, factumq. eſt ita, ex diuerſa earum natura & inclinatione, ex qua etiam (vt dixi) ſancti antiqui Patriarchæ Religionum inſtitutores, & fundatores, diuerſa gradientes via elegerunt ſibi ſuiſq; ſectatoribus, alij vitam actiuam, alij vero contemplatiuam. Idem eſt iudicium eademq. prorſus ratio currit, de vita miſta, ſiue ex vtraque compoſita, quam ſuſceperunt, qui ſimul fuerunt quieti, & actiui, cognoſcentes atque intelligentes vtriuſque vitæ genus, ſummopere eſſe Deo gratum, & Chriſti fidelibus, ac toti Eccleſiæ quammaxime neceſſarium.

Nota hoc vaide. Sed dictum eſt præterea in concluſione, proceſiſſe hoc etiam ex varia, atque diuerſa contemplatione, & cõſideratione, quam ipſi habuerunt de vita, & conuerſatione Chriſti Domini. Nam cum plene norint, eundem à Deo cunctis fuiſſe hominibus propoſitum, in exemplar, quod imitentur, ac ſi coram illis dictũ fuiſſet, quod Moyſi olim: *Inſpice & fac, ſecundum exemplar, quod tibi in monte monſtratum eſt* (vt diximus ſuprà) ſecundũ quod idem Chriſtus, diuerſimode illis fuit propoſitus atque repræſentatus, eiuſq. ſanctiſſima opera (ad omnium noſtrũ inſtructionem facta,) perfectiora eiſdem viſa fuere, & magis apta ad conſequendũ propoſitum perfectionis finẽ, ſic & ipſi, diuerſas Regulas & viuendi modos effecerunt atque differentes ordines, & Religiones inſtituerunt. Quidam enim illum in montis ſolitudine orantem, atque in oratione pernoctantẽ contemplarunt, bonusq. quin vero optimus ſibi viſus fuit, eiuſmodi modus viuendi, proinde contemplatiuã ad eiuſdem imitationem elegerunt, eademq. de re Religiones ſuas inſtituentes, Regulas etiã tradiderunt, quibus præciperentur ea, quæ ad contemplationis finẽ ſibi viſa fuerunt neceſſaria, qualia ſunt Eremi ſolitudo, ſtricta clauſura, ſilentiũ, vigiliæ, ieiunia, & reliqua his ſimilia. Alij fuerunt, qui eundẽ Chriſtum Dñm contemplarunt, non tam in montis ſolitudine orantẽ, & pernoctantem, quam in templo & domibus inter homines conuerſantem, prædicantẽ, docentem, infirmos viſitantẽ atque curantẽ, & omnes in vniuerſum homines ad pœnitentiã inuitantem, atq; ad Dei ſeruitiũ, eiuſq. dilectionẽ et amorẽ inducentẽ, et perſuadentem, placuitq. illis etiã iſte viuendi modus, et aptus atq; conueniens ſibi viſus eſt, ad acquirendã Chriſtianæ vitæ perfectionẽ, atq; ita eligentes ſibi prædictã viuendi formã, eadem ſua inſtituta, diuerſaſq; Religiones actiuam vitam profitentes, ſtatuerunt, non quidem totaliter contemplationẽ deſerentes (vt dictũ eſt) ſed in prædictæ actiuæ vitæ formã magis ſe inclinãtes.

Ioann. 8. Hoc idẽ contigit illis, qui Religiones illas fecerunt, quarum finis ſunt vita miſtæ exercitia. Nam cõſiderantes id, quod de eodẽ Chriſto habetur in Euangelio, nempe *quod nocte pergebat in montẽ Oliueti et orare ſolebat, mane autem diluculo ſtatim veniebat in templũ, & parueniebat ad eũ omnis populus, & docebat eos*; etiã gratũ illis viſum eſt, eiuſmodi vitæ genus et inſtitutũ, quo ſimul eiuſdẽ alumni, et profeſſores, noctu contẽplationi vacantes, interdiu exercerentur in actiua vita, de quo etiã viuendi modo, et aliis ad ipſum requiſitis, ſuos Ordines inſtituerunt, Regulas fecerunt et ſibi ſubditis tradiderunt. Ex dictis, ſuperq. ſatis manifeſte colligitur, id quod a nobis in propoſita concluſione eſt dictum, nempe quod uarias, atq; diuerſas eſſe in Dei Eccleſia Religiones, et Ordines

et Re-

& Religionum institutores & fundatores, ad optatum perfectionis finem, non vna & eadem, sed alia & alia via proceſſiſſe: prouenit quidem, tum ex varia atque diuersa hominum natura & inclinatione. Tum etiam ex diuersimoda, quam earundem Religionum Patriarchæ, de vita & conuersatione Christi Domini, habuerunt contemplatione, siue consideratione. Quibus visis, & iam plene perspectis; reliquum est, vt nunc videamus, quonammodo Religiones, quæ vnum & idem vitæ genus, actiuæ siue contemplatiuæ, aut mistæ, profitentur, interse differant atque distinguantur.

ARTICVLVS IV.

Penes quid differant Religiones, quæ idem vitæ genus, actiuum, siue contemplatiuum, aut mistum profitentur?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

QVamuis multi sint in Ecclesia Ordines, & Religiones, ad eundem finem ordinatæ atque institutæ, seu quæ idem vitæ genus profitentur, adhuc tamen interse differunt, quia ad illum finem, non vna & eadem, sed alia & alia procedunt via, sub alia & alia Regula, & sub alijs præceptis, á proprijs cuiuslibet fundatoribus constitutis. Pro intelligentia simul & probatione huius conclusionis: Adnotandum est, quod Religiones, quæ ad eundem finẽ diriguntur & ordinantur, & quæ idem vitæ genus profitentur, actiuæ, contemplatiuæ, aut mistæ, in quibusdam conueniunt, necessarioq; habent conuenire, in multis alijs vero differunt, & differre possunt, cum non sit tantum vnica via perueniendi ad aliquem finem, sed esse possit multiplex. Vnde vt á vita contemplatiua exordiamur, omnes in vniuersum religiosi, siue monachi, qui monasticam & contemplatiuam vitam profitentur, necessario conueniunt atq; habent cõuenire, in hoc, quod est recedere ab ijs, quæ cõtemplationi, & eiusdem vitæ generi, esse quouis modo possunt impedimento. Quo factum est vt tales viri contemplatiui, ac contemplationi dediti; ab huius seculi turbinibus, & secularium conuersationẽ recedentes, solitudinem semper amauerint, & deserta eremi petierint, vt ex parte etiã loci, ab inquietudinibus vrbium omnino semoti, & separati, ad contemplationem ipsam, aliqualem maiorem haberent dispositionem. In desertis autem constituti, ad propositum ipsorum finem, sua semper exercitia deordinarunt in hoc, quod omnes (dempto nemine) in maiori noctis silentio, lectulos, siue strata deserentes, ad chorum & ad matutinas horas, & diuinas laudes assurgerent, quod esset crebra, atq; continua eorũ ieiunia, & abstinetiæ, sed maxime hora cænæ & in vesperi; quod non passim, sed raro carnibus vescerentur: quod certis & statutis horis, haberetur lectio sacra, quòd esset strictissima ipsorum clausura, quod omnino obseruaretur silẽtium in domibus, atq; id generis alia multa, quæ longum nimis esset recensere ac breuitatis gratia facio missa. In hoc conueniunt, conuenerunt q. semper Religiones contemplatiuam vitam profitẽtes. Idem suo quoque modo dicendum est, de Religionibus profitentibus vitam actiuam, seu mistam, nam omnes ad propositum sibi præstitutũ finem, semper elegerunt eius generis exercitia, quæ magis ipsorũ statui congrua esse videbantur, magisq. pertinentia ad illam vitam. At quia opus erat vt actiui viri non in solitudinibus, & montibus, sed in ciuitatibus, ad proxi-

Religiones quę habent vnum & eundẽ particularẽ finem, differunt inter se, eo quod ad ipsũ, alia atq; alia procedunt via.

Modus procedendi Monachorũ, & eorũ qui contemplatiuam profitentur vitam.

Modus prouidẽdi religiosorũ profitẽtium vitam actiuã siue mixtam.

morum ſuorum vtilitatem habitarent, hinc factũ eſt, quod ipſorum cœnobia & monaſteria, non in ſolitudinibus & deſertis, neque in montibus, vt cõtemplatiui, viri ſed in eiſdem ciuitatibus, vel prope ipſas conſtruerentur, atque ædificarentur, quò præſto eſſent ad charitatis officia, & exercitia operanda, ad docendum, ad prædicandum, ad confeſſiones audiendum, infirmos viſitandos, & curandos & his ſimilia. Nec per hoc quod ipſi proprie atque in rigore loquendo, monachalem non agebant vitam (quod Monachorum eſt proprium) reſurgere etiã prætermittebãt, ad horas matutinas noctu, & ad diuinas laudes canendas, quin vero etiam ipſi media nocte, atque in profundo noctis ſilentio, vt orationi & contemplationi vacarent, deſertis lectulis, ſiue ſtratis aſſurgabant. Ad quem etiam finem apud eoſdem, crebra fuerũt, ſemper ieiunia, continuæ abſtinentiæ, raro aut nunquam carnibus veſcebantur, & quamuis nõ ita ſtricte, ſimul etiam obſeruauerint ſilentium, vt fieri ſolet in ordinibus & Religionibus Monachalibus contemplatiuã vitam profitentibus, ſemper tñ illius eſt habita quã maxima cura. In ſupradictis oĩbus conueniunt oẽs Religiones, quæ cõtemplatiuam vitam, ſeu actiuã aut miſtã profitentur, & neceſſario habent conuenire. Reſtat modo, vt dicamus, penes quid differant. Et reſpondeo & dico, quod diuerſificantur, penes innumeras diuerſa, propria, & particularia exercitia, quæ ſinguli habent religioſi ſub eodem vitæ genere, in ordine ad ſuum etiam proprium alium, & particularem finem. Quædam enim præ alijs, virtutes aliquas ſtrictius profitentur, aliquæ magis quã aliæ, inſiſtunt abſtinentijs, & ieiunijs, quędam rigoroſis diſciplinis, nonnullæ alijs aſperitatibus, ſecundum quod ſub diuerſis inſtitutis, & Regulis militãt. Reſpectu quorum particularium exercitiorum, (quæ ſunt quaſi particulares eorũ fines, & veluti differentiæ quædam ſpecificæ,) earum Religionum, deſumenda eſt diſtinctio & differentia, quæ idem vitæ genus profitentur. Seruant autem omnia iſta hunc inter ſe Ordinem, quòd licet omnia ordinentur ad charitatem, tanquam ad vltimum eorum finem; illud tamen quod inter ipſa eſt principaliſſimum, licet reſpectu vltimati finis ſit medium, reſpectu aliorum eſt finis, vt diximus ſupra. & penes tales fines diſtinguuntur. Et hæc de iſto articulo, & quæſtione dicta ſufficiant.

QVÆSTIO VII.

De Religionibus contemplatiuam vitam profitentibus, in ſex articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum contemplatio, ſit actus ſolius intellectus, an vero etiam Voluntatis?

D. Thom. Angelicus doctor, Angelico ſuo ingenio, cuncta rimatur, nihilq; intentatum relinquit, ſi recte inſpiciatur, & de quo nõ peculiarem quæſtionem efficiat, ſicq; 2.2.q. 180. art. 1. poſt quam vitas omnes religioſas, in actiuam atque cõtemplatiuam diuiſit, vt ipſarum ſingulas explicaret, & quænam earum cuilibet conuenirent: incipit prius agere de vita contemplatiua, & propoſitam difficultatem, ſub hac verborum forma proponit. Vtrum vita contemplatiua, nihil habeat in affectu, ſed totum in intellectu? Quam nos maioris claritatis gratia, ſub alio prædicto modo propoſuimus, An ſcilicet

D.Th. 2.2 q. 180. art. 1.

vita

vita contemplatiua sit actus solius intellectus, an vero etiam voluntatis, & in quonam istorum actuum principalius, contemplatiua ipsa vitæ consistat. Cui difficultati, vt breuiter atque resolutiue satisfaciam; sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

Cõtemplatiua vita partim pertinet ad intellectum, partim vero ad voluntatem.

COntemplatiua vita, quantum attinet ad ipsam essentiam atque substantiã actus, ad intellectum pertinet, quantum vero ad id, quod mouet eundẽ intellectum ad operandum, & exercendũ eiusmodi operationem, pertinet ad voluntatem, qui sicut alias potentias, ita & intellectum mouet ad proprium ipsius actum. Hæc conclusio est expressa D. Tho. fidelissime excerpta, ex articulo supra citato in corpore, quam explicans Caietanus ipsius commentator, vtendo terminis Metaphysicis, sed congruentissimis quidem ad suũ propositum explicandum, inquit, quod contemplatiua vita formaliter est in intellectu, sed causaliter & terminatiue, est in voluntate & in affectu. Dicitur contemplatiua vita formaliter esse in intellectu, quia contemplatiua vita (vt ipse inquit) est ipsa contemplatio, quæ vt ex se patet est actus intellectus, qui etiam dicitur esse causaliter & terminatiue in voluntate. Nam contemplatiuus, & contemplationi studens, simul sibi concupiscit visionem veritatis, & propter amorem ipsius veritatis diuinæ, quam amat; inde fit quod tendat ad videndum illam, sicq. contemplatio quodammodo à volũtate ipsa causatur, & etiam terminatur ad ipsam. Nam ex tali diuinæ veritatis contemplatione, resultat in ipsa voluntate quædam delectatio, quæ naturaliter contemplationem ipsam consequitur, delectatur enim quam maxime vnusquisque, cum id quod obnixe amat, vtcumque fuerit adeptus. Ex dictis patet, id quod dictum est in conclusione, nempe quod contemplatio, quantum attinet ad id, quod mouet eundem intellectum ad operandum, & causandum talem operationem, pertinet ad voluntatem, vbi etiam cõtemplatio ipsa terminatur propter delectationem, quæ ex eadem naturaliter consequitur. Omnia ista desumpta sunt ex D. Th. & suo commentatore Caietano, & sunt quidem vera, & certa, & quam maxime notatu digna. Sed meo quidem iudicio, per ea non omnino fit satis ei, quod quæritur in præsenti articulo; non enim in præsentiarum solummodo controuertitur, an cõtemplatio ipsa, sit actus intellectus, (cum id sit luce clarius) nec vero dubitatur, an voluntas eundem intellectum ad propriam ipsius operationem moueat, eo modo, quo & omnes alias potẽtias ad operandum, quodque etiam delectatio, contemplationem ipsam consequatur, sicq. quodammodo ad delectationem contemplatio ipsa terminetur, quæ est in Voluntate, & in affectu: hoc inquam nulli dubium, at non idest quod solummodo in præsentiarum quæritur, sed ex suppositione, quod omnia ista in contemplatione concurrant, & quod ad contemplationem & contemplatiuam vitam, & voluntas concurrat & intellectus, in cuiusnam actu, siue actione, contemplatiua vita ipsa principalius consistat, in contemplando (quod pertinet ad intellectum) an vero in amando (quod pertinet ad voluntatem) aut in ea delectatione, quæ ipsam contemplationem subsequitur: hoc est quod potissimum in præsentiarum quæritur, & quod nos quam maxime oportet elucidare. Cuius quidem difficultatis resolutio, magnam habet connexionem cum alia, nimiũ inter D. Th. & subtilem doctorem Scotum controuersa, de qua agunt doctores Thomistæ cõiter 2. 2 q. 3. ar. 3. ar. 4. & Scotistæ cum magistro in 4. d. 49. An scilicet beatitudo nostra principalius in intellectu, an vero in voluntate consistat? Et quamuis id tractare, non sit præsentis speculationis; tamen vt nihil intentatum remaneat, pro nunc dico, quod subtilis

tilis doctoris opinio, multo videtur probabilior: in qua ſtando, vt propoſitæ ſatisfaciam difficultati, proportionabiliter dicendum videtur, quod contemplatiua vita, quæ eſt præſentis ſæculi, quamuis intellectus actum, & contemplationem ipſam prærequirat, atq; præſupponat, tamé principalius eiuſmodi vita conſiſtit, in amore & in Voluntate, quia Voluntas ipſa intellectum ad contemplandum excitat, eumque mouet ad exercendam talem operationem, & Deum ipſum contemplatum, per intellectum, ardéter & obnixe amat, eodé etiam fruitur, ſummopereque in eiuſdem diuino amore delectatur. Hoc eſt, inquo principalius, meo quidem iudicio, vita ipſa contemplatiua conſiſtit, & non in ſola ſpeculatione: vt vel ſic adimpleatur illud quod dixit olim Iſaias, nempe, *quod Deus eſt ignis ijs, qui ſunt in Sion, & caminus ignis in Hieruſalem*: quod eſt dicere, quod ille igneus amor, quo Deus in præſenti vita, à viatoribus amatur atque diligitur, & in ipſorum cordibus ad modum ignis ardet, in futura illa & cæleſti Patria, in ſanctis, atque beatis corroboratur, atque ita perficitur; vt ſit ibi, quaſi caminus ignis nimium ſuccenſus. Quibus alludens D. Gregor. ſuper Ezechielem Homilia 14. noſtram ſententiam confirmans, atque corroborans, contemplatiuam ipſam vitam, in charitate Dei conſtituit, inquantum contemplatiuus & ſtudio contemplationis deditus, & addictus, ex maxima dilectione Dei inardeſcit, ad eius pulchritudinē conſpiciendam. Videatur D. Gregorius. Nam dicit multa pulchra, & mira ad hoc propoſitum. Et hæc pro præſenti articulo dicta ſufficiant.

Iſaias 31.

Greg. hom. 14. in Ezech.

ARTICVLVS II.

An vita contemplatiua, ſolummodo conſiſtat in contemplatione Dei; An vero etiam in conſideratione cuiuſcumque alterius veritatis?

Quæ ad hunc articulum ſpectant, ſequens explicabit concluſio.

Concluſio.

Vita contēplatiua principaliter cōſiſtit in conſideratione primæ Veritatis, ſed ſecūdario etiā conſiſtit, in conſideratione cuiuſcumque alterius veritatis.

VIta contemplatiua, principaliter in contemplatione primæ veritatis cōſiſtit: nempe Dei, ſecundario vero inſtrumentaliter, & quaſi diſpoſitiue, conſiſtit etiam in conſideratione cuiuſcumque alterius veritatis, inquantum contemplantem, in eundem finem (qui veritas prima eſt) ordinat atq; dirigit. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thomæ 2. 2. vbi hanc difficultatem tractat. Et quoad primam partem, probatur primo, Demente & ſententia Ariſtotelis libro 10. Ethicorum vbi vltimam hominis felicitatem, in contemplatione optimi intelligibilis ponit atque conſtituit. Quod & confirmat D. Aug. lib. 1. de Trinitate cap. 8. vbi dicit. *Promittitur nobis Dei contemplatio, tanquam omnium actionum noſtrarum finis, atque æterna perfectio gaudiorum, qua in futura vita erit perfecta, quando videbimus eum facie ad faciem ſicuti eſt. tunc & perfectos tunc beatos faciet, ſed nunc competit nobis eiuſdem diuinæ veritatis contemplatio imperfecta, quia videmus per ſpeculum & in ænigmate, ſed ſic per eam (inquit) quæ dam beatitudinis inchoatio, qua hic incipit, & in futuro continuabitur.* Hæc quoad primam noſtræ concluſionis partem. Sed quoad ſecundam nempe quod ſecundario, inſtrumentaliter, & diſpoſitiue, vita ipſa contem-

D. Th. 2. 2. q. 180. ar. 4.

Ariſt. 1. Ethi. c. 6. 7. & 8.

Aug. 1. de Trinit. c. 8.

contemplatiua, consistat etiam in consideratione aliarum veritatum, prout nos ordinant, atq; dirigunt in ipsum Deum, qui est vltimus omnium nostrum finis; paret manifeste, ex illo quod dixit Paulus ad Romanos olim: *Quod inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus & diuinitas.* Et certissimum quidem est, quod per diuinos effectus, & per id quod in creaturis cernimus, atque videmus, ad Dei Optimi Maximi contemplationem venimus, & veluti manu ducimur, suntq. creaturæ nobis quasi scalæ quædam, & quædam instrumenta, quibus ad Dei contemplationem disponimur. inde fit, quod quamuis vita ipsa contemplatiua: primo in Dei contemplatione consistat, secundario tamen instrumentaliter & dispositiue etiam consistit in consideratione aliarum veritatum. Ad quod facit quam maxime, illud quod dicit D. Aug. libro de vera Religione, nempe. *Quod in creaturarū consideratione, nō vana & peritura curiositas exercenda est, sed per ipsas, gradus ad immortalia, & semper manentia est faciendus.* Quod & faciebat Dauid Regius Psaltes olim, quādo media nocte consurgēs, in ijs rebus exercebatur, atque dicebat: *Memor fui Domine diērum antiquorum, meditatus sum in omnibus operibus tuis, & in factis manuū tuarum meditabar. Expandi manus meas ad te, anima mea sicut terra sine aqua tibi.* Hoc proprium est virorum contemplatiuorum munus, & officium, qui & continue exercentur, non solum in contemplatione, primæ diuinæ, sempiternæq. veritatis, verūm etiam & multorum aliorum, prout & eosdem ad ipsam ordinant & dirigunt. Hoc est in consideratione diuinorum beneficiorum & promissorum, per quæ manuducuntur in cognitionem diuinæ misericordiæ, in consideratione etiam diuinorum iudiciorum, per quæ etiam ducuntur in contemplationem diuinæ iustitiæ; & idem dico de diuina bonitate, ad cuius cognitionem deueniunt per effectus exhibitos in tēpore, maxime legis gratiæ, atque exhibendos, seu exhiberi promissos. In ijs omnibus exercentur viri contemplatiui. Qua ratione D. Bernardus libro 5. de consideratione ad Eugenium, in fines quatuor enumerat, quæ in oratione siue consideratione viris contemplatiuis solent esse frequentia. *In quorum primo loco, ponit admirationem diuinæ maiestatis. In secundo vero contemplationem Iudiciorum Dei. In tertio beneficiorum ipsius, & infinitæ suæ misericordiæ. Et tandem in 4. diuinorum promissorum.* Sed quāmuis omnia ista vera sint, atq; ita se habeant: Veritūmum est tamen id, quod à nobis in conclusione est dictum, nempe quod vita prædicta contemplatiua, principaliter, formaliter & essentialiter, non consistit, nisi in contemplatione, & consideratione, seu potius amore primæ & diuinæ veritatis, in alijs autem, secundario, instrumentaliter & dispositiue, prout viros ipsos contemplatiuos ordinant, atque dirigunt, tanquam in omnium ipsorum finem, ad eandem primam veritatem, ita quod creaturæ quamuis sint materia contemplationis & considerationis, contemplatiui viris, & quodcumque aliud simile sit tamen solummodo est, in quantum illos dirigunt ad cognitionem, & contemplationem diuinæ veritatis, & sui Dei conditoris, & creatoris. Qua quidem ratione Caietanus in præsenti articulo, explicans D. Tho. inquit, quod vita contemplatiua, ipsa secundum se considerata, non consistit nisi in contemplatione Dei, & quod reliqua quæ interdum contemplātur, tenent se ex parte contemplantis, inquantum ad eiusdem maiorem dispositionem ordinantur. Per quod fit satis proposito articulo.

Rom. 1.

Augu. lib. de vera Relig. cap. 29.

Psalm. 142.

Bernar. lib. 5. de consid.

Caetan. super D. Thomam.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrum ad vitam contemplatiuam, pertineant diuersi actus, an vero solummodo, in vnico actu contemplatio ipsa consistat?

D. Thom. hanc etiam tangit difficultatem, & prætermissis argumentis, quibus ipse illam hinc inde exagitat, at difficultat, de ipsius mente & sententia, & sui commentatores Caietani, resolutiue proposito articulo respondeo per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Vita cõtemplatiua vnicã tantum habet actum vltimum, plures tamen præuios, & non vltimos.

COntemplatiua vita, vnicum tantum habet actum vltimum, in quo finaliter perficitur, qui secundum D. Tho. est diuinæ veritatis contemplatio, à quo accepit vnitatem, habet tñ plures actus præuios, quibus peruenitur ad hunc finalem actum, siue qui eundem consequuntur. Hæc conclusio sic intellecta & explicata, non solum est D. Tho. verum etiam generaliter est omnium Doctorum communis resolutio. Solummodo est differentia inter D. Thomam & Scotum: An finalis actus vitæ cõtemplatiuæ sit ipsa contemplatio (quæ est actus intellectus) & in ea principalius, formaliter, & essentialiter vita ipsa contemplatiua consistat, an vero sit amor & delectatio, quæ naturaliter contemplationem ipsam consequitur, & ad quam terminatur, quæ est actus voluntatis. De qua differentia iam aliquid supra diximus, & pro nunc nolo id iterum in controuersiam reuocare, quia magis pertinet ad scholas, quam ad nostrum præsens propositum. Solum superest nunc rationem reddere, ob quam homo ad diuinæ veritatis contemplationem, pluribus indigeat actibus. Et dico de mente & doctrina D. Tho. desumpta ex doctrina D. Dionysij, id prouenire, ex propria naturæ nostræ ratione. Est enim (inquit Dionysius) hæc differentia inter nos & Angelos, quod Angeli simplici quodam intuitu, & vnica apprehensione, veritates intuentur: Nos autem non nisi quodam processu & discursu, ex multis ad intuitum simplicis veritatis deuenimus. Hinc fit quod homo ad contemplationem pluribus indigeat actibus, ordinatos ad vnum finalem, qui omnium ipsorum est finis. Actus vero, qui ad contemplationem regulariter concurrunt, tam præcedentes, quam subsequentes, vt colligitur ex D. Tho. in toto sui articuli discursu, quod & Caietanus in commento probe notat, sunt 9. auditio, lectio, oratio, meditatio, speculatio, consideratio, cogitatio, contemplatio, & admiratio. Sed omnes illi breuius ad tria capita reducuntur, siue reduci possunt. Nam quidam pertinent ad acceptionem principiorum, ex quibus homo ad contemplationem diuinæ veritatis procedit, alij ad deductionem aliquarum conclusionum ex principijs, in eam veritatem, cuius inquiritur cognitio, & vltimus est ille actus completiuus, in quo vitæ ipsius contemplatiuæ finaliter completur ratio. Ad primum deseruiunt tria prima, auditio, lectio, & oratio, per quæ recipit homo contemplationis principia, ad secundum sequentia quatuor, scilicet meditatio, speculatio, consideratio, & cogitatio, quæ deseruiunt ad deductionem aliquarum conclusionum ex principijs, vltimum autem, saltim in via D. Tho. est ipsa contemplatio, quam subsequitur maxima quædam admiratio. In via autem Scoti, est ipse amor, & delectatio, quæ non erit expers maximę cuiusdam admirationis, quam nõ

plene

Dion. de diuinomi. lib. 7. cap. 7.

Actus ad contemplationem necessarij, seu qui ipsam præcedunt, & consequuntur.

plene norũt, aut percipere poſſunt, niſi qui ex diuino munere deguſtauerint & iam hæc vtcumque experti ſunt. Hæc eſt illa ſors Mariæ, quæ ſedẽs ſecus pedes Domini, audiebat verbum illius, magnaq; ſuauitate, & dulcedine reficiebatur, atque delectabatur. Hæc ſunt ſane paſcua, quibus reficiuntur viri ipſi contemplatiui, de quibus non incongrue poteſt dici illud, quod Ioannis, 10. olim Chriſtus dixit: *Per me ſi quis introierit, ſaluabitur, & ingredietur, & egredietur, & Paſcua inueniet.* Et hæc dicta pro iſto articulo ſufficiant. Progrediamur ad alia.

Luc. 7.

Ioan. 10.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum virtutes morales ad vitam contemplatiuam pertineant?

NEc D. Thom. hanc etiam difficultatem prætermiſit, imo vero ipſam, ſicuti & reliquas, eo quo ſolet ingenio, tractat ſecunda, ſecundæ, quæſt. 180 articulo ſecundo, cui vt debite ſatisfaciat, vnicam prætermittit diſtinctionem, ea eſt, quod ad vitam contemplatiuam, aliquid dici poteſt pertinere dupliciter: Vno modo formaliter & eſſentialiter, alio vero inſtrumentaliter, & quaſi diſpoſitiue. Hæc præmiſſa diſtinctionem, ſequentem ſtatuit concluſionem.

D. Tho. 2. 2. q. 180. art. 2.

Concluſio.

VIrtutes morales ad vitam contemplatiuam, quamuis nõ pertineant formaliter & eſſentialiter, pertinent tamen inſtrumentaliter & diſpoſitiue. Prima huius concluſionis pars, de ſe patet. Nam cum finis vitæ contemplatiuæ (vt pluries dictum eſt) ſit primæ veritatis ſpeculatio, & contemplatio, quæ eſt actus intellectus, ſatis manifeſte colligitur, quod virtutes morales ad contemplationem ipſam, non pertinent formaliter & eſſentialiter. Sed quod pertineant inſtrumentaliter, & quaſi diſpoſitiue, probat D. Tho. eleganti quadam ratione, monſtrando qualiter virtutes morales, ad contemplationem, & contemplatiuam ipſam vitam concurrant, directe & indirecte. Directe quidem aptando & diſponendo viros ipſos contemplatiuos ad contemplationem. Indirecte vero, remouendo impedimenta contemplationis, quales ſunt paſſiones & occupationes exteriores, quæ viros contemplatiuos impediunt ſummopere, & ſpeculari, & contemplari prohibent. Doctrina profecto admirabilis, tanto auctore digna, quam & viros ipſos contemplatiuos attente conſiderare vellem, vt omnino tollatur error de mente eorum, qui ſibi credunt, poſſe ipſos contemplationi vacare, & ad vitam contemplatiuam aſcendere, atque peruenire, abſque eo quod prius exerceantur in operationibus virtutum moralium, vt puta in ieiunijs, abſtinentijs, vigilijs, aſperitatibus, & diſciplinis, & ijs ſimilibus. Per quæ ad contemplandũ, orationi, & cõſiderationi vacandũ, viri ipſi contẽplatiui aptãtur, & diſponũtur, & acquiritur ſanctimonia, & cordis mũditia, tãtopere neceſſaria contemplationi, per quæ etiam eiuſdem contemplationis remouentur impedimenta, & ſedantur tumultus occupationum interiorum. Quis enim neſciat, per vehementiam paſſionem, opprimi hominum animũ atque impediri, quominus contemplari poſſit, atq; ex viſibilibus, tranſire ad Dei contemplanda intelligibilia, & inuiſibilia? Hac etiã de re, quæ cognitu ſummopere neceſſa-

Virtutes morales ad vitam contemplatiuã non pertinent formaliter, & eſſentialiter, ſed inſtrumentaliter & diſpoſitiue.

Nota hoc valde.

D Tho. 2. 2. q. 182. art. 4. necessaria est, idem D. Tho. q. 82. art. 4. alium instruit articulum, & quærit an vita actiua sit, aut esse debeat prior vita ipsa contemplatiua? Cui etiam respondens, dicit, illud quod iam, a nobis in præsenti conclusione est dictum, nempe quod via generationis prior est, & prior esse debet vita actiua, quâ vita ipsa contemplatiua, quia nempe per actiuã, disponitur homo ad contemplatiuam, debetq. ipsa præcedere, eo modo, quo in naturalibus via generationis, dispositio præcedit formam. Ad quod facit illud, quod dixit D. Gregorius homilia 3. super Ezechielem, quod, *scilicet vita actiua est prior tempore, quam contemplatiua, quia ex bona operatione rectè tenditur ad contemplationem.* Et homilia 14. etiam in medio, inquit, *Quod bonus ordo viuendi est, vt ab actiua vita ad contemplatiuam tendatur.* Ad quod etiam explicandum dicit libro 6. moralium cap. 17. *Quod sicuti olim patriarcha Iacobo, non fuit concessum, vt formosæ Rachelis cupitis potiretur amplexibus, priusquam matrimonia fuit copulatiui cum Lia, quæ Lippis erat oculis, nec Israelis est sortitus nomen, (quod fortem designat) qui antea vocabatur Iacob, quo vsque cum Angelo per totam noctem luctauit atque pugnauit viriliter, ita neque contemplatio, aut vita contemplatiua, cupiam tribuitur nostrã, qui prius per aliquod temporis spatium, secutus non fuerit, actiuæ vitæ exercitia. Qui contemplationis arcẽ tenere desiderant* (inquit) *prius se in campo vitæ actiuæ per exercitium boni operis probent.* Ex dictis satis colligitur postræ conclusionis veritas, quando diximus, quod virtutes morales instrumentaliter, atque dispositiue pertinent, & sunt summopere necessariæ, ad vitam contemplatiuam, propter rationes dictas, & quia per actiuæ vitæ exercitia, interiores animæ passiones quietantur, ex quibus phantasmata prouenire solent, per quæ contemplatio impeditur. Hac de re cum plura possem dicere, consulto facio missa, nam de hoc argumenti genere, multa diximus in libro de perfectione Christianæ iustitiæ. Vbi & de mente Caietani 2. 2. q. 182. art. 1. in fine, magistros omnes nouitiorum, & qui alios in via Dei ad profectum spiritualem docent, & instruunt, admonendos duximus, diligenter procurent, vt quos discipulos habent, prius exerceri faciant, in vita actiua, quam peruenire audeant, ad vitam contemplatiuam: Oportet enim vt prius eorum passiones domentur, & frequentibus actibus, atque habitibus, pœnitentiæ, humilitatis, abstinentiæ, mansuetudinis, & patientiæ, & ijs similibus disponantur, quam contemplare præsumant. Ob cuius defectũ (inquit idem Caietanus) quod multi in via Dei, non ambulantes sed saltantes, debitis prætermissis gradibus, postquam per multum temporis, vitæ contemplatiuæ vacarunt, ac se dederũt, ita vacui virtutibus inueniuntur, ita superbi, iracundi, & impatientes, ac si numquam orationi incubuissent, neque amplexati fuissent contemplatiuã ipsam vitã. Est quidẽ quasi super arenam velle fabricare, virtutibus moralibus prætermissis, ascendere conari, ad vitam contemplatiuam, aut contemplatiuum quempiam esse posse præsumere.

Greg. hom. 3. super Ezechiẽ non procul à medio.

Idem hom. 14

Idem lib. 6. Moraliũ c 17

Gen. 29. & 32.

Caiet. 2. 2. q. 182. art. 1.

ARTICVLVS V.

Vtrum operatio contemplationis, seu contemplatiuæ vitæ, conuenienter distinguatur, penes hos tres motus, circularem, rectum, & obliquum?

Vita cõtemplatiua diuiditur in tres actus, circularem, rectũ, & obliquũ.

Huic articulo respondeo per sequentem conclusionem.

Conclusio.

OPeratio intellectus in qua contemplatio, & vita ipsa contemplatiua formaliter & essentialiter consistit, conuenientissime distinguitur, penes

nes hos tres motus, circularem, rectum, & obliquum. Huius conclusionis præcipua probatio est, auctoritas D. Dionysij, qui hoc expresse dicit, libro 4. de diuinis nominibus cap. 4. Sed tamen pro eiusdem intelligentia, admonere oportet, de mente Arist. 3. de anima, tex. 28. quod operatio intellectus, est motus quidam, atque motui comparatur, secundum quod motus est, actus quidam perfecti existentis, in ordine ad propriam suam operationem. Qui quidem motus, nullo modo potest congruentius nobis innotescere & explicari, quam per comparationem admotum rerum sensibilium, siquidem per res sensibiles percipiuntur à nobis intelligibilis, & in cognitionem rerum intelligibilium deuenimus. In motibus autem rerum sensibilium, quorum primi & perfectiores sunt locales (vt inquit idem Arist. lib. 8. physicorum; textu 55. & 57.) tres inueniuntur differentiæ præcipuæ. Nam quidam est circularis, alius verò rectus, alius autem obliquus, siue quasi ex vtroque compositus. Motus circularis est, secundum quem aliquid circulariter & vniformiter mouetur, circa idem centrum. Rectus verò est, secundum quem aliquid procedit, à medio in extremum, seu ab vno extremo in aliud. Obliquus autem est, ex vtroque compositus, & qui vtriusque naturam participat. Hoc perpendens, atque considerans D. Dionysius vbi supra, diuino suo ingenio, omnes animi nostri, seu intellectus nostri motus, qui habentur in contemplatione, penes hos tres motus distinxit, atque diuisit, circularem, rectum, & obliquum. Et est sermo parabolicus, & similitudinarius (vt diximus) sumpta metaphora & similitudine à motibus localibus, & ab ijs quæ experimur, atque videmus in auibus & volatilibus, quæ in cælo, seu potius per aera volare cernimus iam circulariter, iam motu recto, iam vero obliquo. Ad eum dem igitur modum (inquit D. Dionysius) quod in oratione & contemplatione, viri ipsi contemplatiui, in varios affectus secundum hos tres modos mouentur, iam circulariter, (quod fit quando intellectus in sua operatione simpliciter habet vniformitatem) iam motu recto, (quod fit quando in intelligibili operatione recta proceditur, ab vno in aliud extremum) a creaturis ad creatorem, viceq. versa. Ac tandem aliquando motu obliquo, quod fit, quando operatio intelligibilis habet aliquid vniformitatis, simul cum processu ad diuersa. Difficillima sunt omnia ista, & quæ longiorem requirebant explicationem. Vt tamen quæ dicta sunt aliqualiter clariora reddantur, libet ea aliquo exemplo illustrare, ex tam multis quæ in semetipsis experiuntur viri ipsi contemplatiui. Et dico breuiter, quod quando eiusmodi viri contemplatiui, ex sensibilibus ad insensibilia & intelligibilia perueniunt, huiusmodi intellectualis motus dicitur rectus. Sic enim à nobis recte proceditur, cum omnis nostra cognitio (pro isto statu) ortum & originem habeat à sensu, nec possimus aliquam simplicem veritatem, simplici intuitu inueri, cognoscere, atque percipere, absque ratiocinatione & discursu, intelligibilia veluti denudando à phantasmatibus, vt inquit Aristoteles. Sed tamen reperitur etiam in eisdem viris contemplatiuis, motus quidam circularis, qui tunc est, quando post præfatam rerum sensibilium perceptionem, & ipsorum à phantasmatibus denudationem, simplici iam veritate vtcumque percepta, eandem circumquaque contemplantur (quod qualiter fiat, narrent ij qui sentiunt.) Nen enim hoc est in votis modo dicere, siue pluribus elucidare, cui aliud expostulet, & tempus & locus. Neque deest, aut deesse potest, in eisdem viris contemplatiuis, aliquando, motus alius qui dicatur obliquus, & qui vtriusque naturam participet, quod tunc fit, quando quibusdam perceptis, quasi principijs, ex inde conclusiones elicit, & contemplat, quasi iterum reducantur ad ipsa, vnde exorta fuere principia. Hoc frequentissime in contempla-

Dion. lib. 4. de diuinis nominibus c. 4.

Arist. 3 de anima tex. 28.

Arist. lib. 8. physic. tex. 55. & 57.

contemplatione experitur, vt plene norunt, hac de re qui agunt, & qui huiusmodi habent exercitium. Ex quibus omnibus constare facile poterit, qualiter in contemplatione inueniantur, aut saltem inueniri possint, hi tres motus supradicti, circularis, rectus & obliquus, quos constituit D. Dionysius. Reliqua quæ ad hoc propositum possent adduci, ijs reseruentur, qui plus versati, & exercitati fuerint, in hac tam sancta, atque salubri occupatione. Hæc pro nunc dicta sufficiant.

ARTICVLVS VI.

Vtrum vita contemplatiua, secundum statum præsentis vitæ, vsque ad diuinæ essentiæ visionem possit pertingere?

D Th. 2. 2. q. 180. art. 5.

Hanc difficultatem etiam tractat D. Tho. 2. 2. q. 180. art. 5. cui vt ego breuiter satisfaciam, duo notabilia pro tituli explicatione libet præmittere.

PRimo est notandum, quod difficultas præsentis articuli, intelligi potest, & de potentia Dei ordinaria, ita vt id competat, seu possit competere homini, secundũ inditũ suæ naturæ modũ, & etiã potest intelligi de potentia Dei absoluta, & de eo, quod Deus absolute loquendo potest efficere. An scilicet Deus secundum suam omnipotentiam facere possit, quod visio hominis cuiuspiam præcelsi, in contemplatione positi, vsque ad videndam diuinam essentiam possit pertingere. Secundo est notandum, quod hoc etiam dupliciter, seu secundum duplicem modum potest intelligi. Vno modo ita vt id fiat, vtẽdo homo suis corporeis sensibus, alio vero per raptum, & à sensibus corporis, & ipsorum vsu, & exercitio raptus & alienatus. Quibus suppositis notabilibus, propositæ difficultati: Respondetur per tres sequentes conclusiones.

De potẽtia Dei ordinaria loquendo, & de ijs quæ homini secundum naturam suam competunt, non potest eius visio, & contemplatio pro isto statu, ad visionem diuinæ essentiæ pertingere.

Prima Conclusio.

LOquendo de potentia Dei ordinaria, & de ijs quæ homini competunt, seu competere possunt, secundũ inditum suæ naturæ modum, certissimũ est, quod hominis visio, & contemplatio, pro isto statu præsentis vitæ, non potest pertingere, vsque ad visionem diuinæ essentiæ. Hæc conclusio est certissima, & expressa sententia D. Tho. vbi supra, quam & probat primo auctoritate D. Gregorij super Ezechielem homilia 14. vbi dicitur. *Quod quamdiu in hac mortali carne viuitur, nullus ita in contemplationis virtute proficit, vt in ipso circumscripti luminis radiosmentis oculos infigat.* Probat eandem, auctoritate D. Aug. lib. 12. super Genesim ad literam, cap. 17. vbi explicans illa Ioannis verba 1. cap. 4. *Deum nemo vidit vnquam*; & illa alia quæ dicta sunt Moysi, Exodi 33. *Non poteris videre faciem meam, non enim videbit me homo, & viuet*, inquit, *Quod nemo viuens Deum videre potest*, Quod qualiter sit intelligendum, in sequenti dicetur conclusione.

Greg. hom. 14 super Ezech. Aug. super Genesim ad literam c. 17. 1. Ioan. 4. Exod. 33.

Nemo in contemplatione diuinam essentiã uidere potest, absque eo quod totaliter

Secunda Conclusio.

NEmo in contemplatione vtcumque perfectus, diuinam essentiam potest videre, nisi aliqualiter ab hac vita quodammodo moriatur, siue omnino exiens de corpore, siue alienatus à carnalibus corporis sensibus, quod fit per raptum. Hæc etiam conclusio est D. Tho. vbi supra, quam & probat ex

præal-

prælegata, auctoritate D. Augustini, super Genesim ad literam, vbi post prædicta verba subdit. *Quod nemo videns Deum, vivit ista vita quæ mortaliter vivitur in istis corporis sensibus.* Ad cuius plenioremintelligentiam, dicit idē D. Tho. quod dupliciter aliquis esse potest in hac vita: Vno modo secundū actum, inquantum scilicet actualiter vtitur corporis sensibus, alio vero secundum habitum (vt ita dicam) hoc est potentialiter, & non secundum actum, inquantum scilicet anima eius, est coniuncta mortali corpori vt forma, ita tamen vt non vtatur corporis sensibus, aut etiam imaginatione, sicut contingit in extasi, & in raptu. Primo modo, dicit D. Tho. quod non potest contemplatio præsentis vitæ, vsque ad videndam diuinam essentiam pertingere, potest tamen secundo modo, vt amplius dicetur in conclusione sequenti.

vel saltim aliquo moriatur modo, quod fit per raptum. *D. Thom. vbi supra.*

Tertia Conclusio.

DE mente, & sententia D. Tho. bene potest homo, in contemplatione positus, & si redderatur quodammodo mortuus, siue omnino exiens de corpore, siue alienatus à carnalibus corporis sensibus, rapi & eleuari vsque ad diuinæ essentiæ visionem, eo modo quo raptus esse traditur D. Paulus, quando vidit arcana verba quæ non licet homini loqui. Hæc conclusio est expressa D. Tho. vbi supra, & expressius quæst. 175. per totam, vbi latissime agit de raptu, sed maxime art. 3. & 4. quibus expresse tenet, vidisse D. Paulum in illo raptu, diuinam essentiam, siue extra corpus, siue in corpore, à sensibus tamen corporis alienatus. Contrariam sententiam tenent quamplurimi, iidemq. grauissimi doctores, & circa hoc inter ipsos scholasticos, magna est lis & controuersia, quam quidem difficultatem facile licet possem pertractare, in præsentiarum tamen consulto facio missam, cum non sit præsentis speculationis, neque mei propositi agitare nūc quæstiones metaphysicas. Sat sit breuiter atque resolutiue dixisse, & vtcumque explicuisse, quæ ad vitam ipsam pertinent contemplativam, vt præ manibus habeantur, & solatio atque vtilitati eorum esse possint, qui eiusmodi profitentur vitam.

Probabile est, quod eleuari homo possit, ad diuinæ essentiæ visionē, idquod & aliquando euenisse dicitur. 2. *Cor.* 12. *D. Tho. vbi supra, & q.* 175. *per totam.*

QVÆSTIO VIII.

De Religionibus profitentibus vitam actiuam, in quatuor articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum omnes actus virtutum moralium, pertineant ad vitam actiuam?

D. Th. 2. 2. q. 181. *art.* 1.

Hanc etiam difficultatem tractat D. Thom. de cuius mente atque doctrina, vt breuiter propositæ satisfaciam difficultati, eidem resolutiue respondeo per sequentem conclusionem.

Actus virtutū moralium pertinent ad vitā actiuā, & sunt propria actiuæ vitæ exercitia. *D. Thom. vbi supra. Isidorus de summo bono lib.* 3. *c.* 15.

Conclusio.

ACtus virtutum moralium, vere pertinent ad vitam actiuam, quin vero ipsi sunt propria actiuæ vitæ exercitia. Hæc conclusio est expressa sententia D. Tho. quam & probat auctoritate D. Isidori libro 3. de summo bono, cap. 15. vbi inquit. *Quod in actiua vita prius per exercitium boni operis, cuncta exhau-*

& exhaurienda sunt vitia, vt in contemplatiua, tam pura mentis actio, ad contemplandum diuinum, lumen homo perfrangere possit. Ex qua auctoritate Isidori, colligitur, qualiter actus virtutum moralium, ad vitam ipsam actiuã pertineant, cum ipsarum virtutum proprium sit munus & officium, cuncta exhaurire vitia, & per hoc, vt supra diximus, animam hominis præparare ad vitam contemplatiuam. Sed quod actiuæ vitæ exercitia, sint actus virtutum moralium, probat idem D. Thom. ex fine eiusdem vitæ ad quem ordinatur: Nam sicut vita contemplatiua ordinatur ad contemplationem diuinæ veritatis, qui est eiusdem vitæ finis, sic & actiua ordinatur (vt nomen ipsum sonat) ad actionem siue operationem, & ad exercitium omnium virtutum moralium. Qua ratione D. Gregorius super Ezechielem homilia 14. contemplatiuam vitam, comparat pulchræ Racheli, actiuam vero fœcundæ Lyę, quia nempe viri actiui peractionem & continuam in suorum proximorum vtilitatem occupationem, quamplures filios sibi generant, & ad suam imitationem accendunt, quod non sic semper contingit, in vita contemplatiua. Sed potest præterea idipsum demonstrari, ex natura ipsarum virtutum moralium, nam quamuis, vt supra dictum est, instrumentaliter & dispositiue, contemplationi deseruiant, & secundum hanc rationem quodammodo ad vitam contemplatiuam pertineant, formaliter tamen & essentialiter, non pertinent nisi ad vitam actiuam. Nam quod principaliter quæritur in virtutibus moralibus, non est contemplatio, sed operatio, vt enim inquit Arist. lib. 2. Ethicorum cap. 2. & lib. 10. cap. vltimo, ad virtutem quidem, scire, parum aut nihil prodest, sed operari. Quid enim prodest scire, atque cognoscere omnia quæ pertinent ad virtutes morales, & non in eisdem exerceri & ipsarum actus executioni mandare? Ex dictis satis colligitur intentum, nempe quod virtutes morales, & ipsarum actus, ad vitam pertinent actiuam. Sicq. Philosophus 10. Ethicorum cap. 7. & 8. ordinat & constituit ipsam ad felicitatem actiuam.

Grego. super Ezech. hom. 14.

Arist. lib. 2. ethic. c. 2. & lib. 10. c. vltr.

Arist. lib. 10. ethic. c. 7. & 8

Sed aduertendum est, quod non solum dicuntur operationes vitæ actiuæ, illæ, quæ exercentur extra corpus, vt vestire nudum, pascere esurientem, errantem corripere, & similes; verum etiam & quæcumque aliæ quæ exercentur extra intellectum, & ad operandum ordinantur, vt mansuetudo humilitas, patientia, liberalitas, atque modestia. Sed inter omnes illæ sunt præcipuæ & magis proprie vitæ actiuæ, quæ ordinantur ad alterum, vt probe notat D. Tho. in supradicto articulo, in solutione ad primum, vbi dicit, quod inter omnes virtutes morales, quæ ad vitam actiuam ordinantur, præcipua est iustitia. Vide ibi, & hactenus de isto articulo, non enim est mei propositi, in hisce rebus amplius immorari, cum habeam plura dicere.

ARTICVLVS II.

Vtrum prudentia pertineat, & sit necessaria, ad vitam actiuam, quod sit dicere, an expediat viros actiuos, & actiuæ vitæ deditos, esse prudentes?

D. Thom. 2. 2. q. 181. art. 1. Prudentia pertinet ad vitam actiuam, & est ipsi summopere necessaria.

De hac difficultate agit etiam D. Thom. de cuius resolutione, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

PRudentia pertinet ad actiuam vitã, quin vero est ipsi summopere necessaria. Hæc conclusio est D. Tho. quam & probat auctoritate philosophi

A

phi lib. 10. Ethicorum cap. 8. vbi prudentiam pertinere dicit, ad felicitatem actiuam, ad quam etiam (vt dictum eſt) pertinent omnes virtutes morales; Sed præter auctoritatem philoſophi, probat D. Tho. eandem concluſionem ratione, pro cuius intelligẽtia ſupponit, quod in rebus moralibus, illud quod ordinatur ad aliud, ſicut ad finem, trahitur ad ſpeciem eius, ad quod ordinatur, et quod eſt eius finis. Vt enim inquit Ariſt. qui mœchatur, vt furetur, magis dicitur fur, quam mœchus. Cum igitur cognitio prudentiæ, ordinetur ad operationes virtutum moralium, ſicut ad finem (eſt enim prudentia, teſte Ariſt. 6. Ethicorum cap. 4. recta agibilium ratio) liquidũ profecto fit, quod pertinet ipſa ad vitam actiuã, ſicut & virtutes morales quas habet pro fine. Vnde fit, quod fines virtutum moralium ſunt principia prudentiæ, ſicut dicit idem Ariſt. loco vbi ſupra, & prudentia perſpectis, atque conſideratis virtutum moralium finibus, ipſas ordinat ad opus, & de eis diſponit; ſicut pertinere intelligit ad vitam actiuam. Prædicta omnia intelligenda ſunt, de prudentia proprie, & in rigore ſumpta, in quo ſenſu de ea loquitur Ariſt. Nam ſi fiat ſermo de prudentia, impropriè, & vt communiter dicta, prout ſcilicet comprehendit, qualemcumque humanam cognitionem, hac ratione prudentia ſecundum aliquam ſui partem, pertinere dicitur ad vitam contemplatiuã, in quo ſenſu dicit Tullius lib. 1. de officijs, quod qui acutiſſime & celerrime poteſt, & videre verum, & explicare rationem eius, is prudentiſſimus, atque ſapientiſſimus, non incongrue, ſed rite, habet dijudicari. Hactenus de hoc articulo.

D. Tho. vbi ſupra.
Ariſt. lib. 10. Ethic. c. 8.
Ariſt. 5. Ethi. cap. 2.
Ariſt. 6. Ethi. cap. 1.
Cic. lib. 1. de officijs.

ARTICVLVS III.

Vtrum vita actiua, indigeat vita ipſa contemplatiua?

Quod eſt dicere, an actio, ſine aliquali conſideratione, & contemplatione, ſeu (quod vulgo dicitur) ſine oratione, vera eſſe, diu durare, aut permanere poſſit? Ab hac difficultate breuiter me expediam, cui vt debite ſatisfaciam, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

MOraliter loquendo, impoſſibile omnino videtur, quod actiua ipſa vita, durare, aut permanere diu poſſit, vel eſſe, qualem ipſam eſſe oportet, ſi non eam comitetur contemplatio, & nutriatur, fulciatur, atque corroboretur aliqualiter vita contemplatiua. Hæc concluſio eſt certiſſima, quam & apertiſſime comprobant verba illa in Euangelio Lucæ poſita, & dicta in perſona Beatæ Marthæ (quam D. Aug. ſerm. 27. de verbis Domini, & D. Gregorius lib. 6. Moral. c. 28. & hom. 14. in Ezech. ſæpiſſime, & neq; incongrue, aut improprie, ſed propriſſime, figuram dicunt geſſiſſe actiuæ ipſius vitæ) quibus Chriſtum Dominum dicitur interpellaſſe, & de ſorore ſua Maria conqueſtam fuiſſe (per quam, ſecundum ſupradictos contemplatiua etiam deſignatur vita) eo quod eamdem laborantem, & iam præ nimio labore deficientem ſeu defeſſam, in ſuo miniſterio non adiuuaret. *Domine* (inquit) *non eſt tibi cura, quod ſoror mea reliquit me ſolam miniſtrare? Dic ergo illi, vt me adiuuet*: ſuper quæ verba aduertendum eſt, quo pacto, & quæ ratione, Martha de Maria ſorore ſua conqueſta eſt, eo quod ipſam laborantem non adiuuaret, ſed ſolam relinqueret; eadem prorſus, nec minori ratione, actiua ipſa vita deficit præ nimio labore, & ſuo modo conqueritur, ſi non fulciatur, adiuuetur, & corroboretur à vita ipſa contemplatiua. Ratio quidem eſt

Vita actiua ne que durare, ne que conſeruari poteſt ſine vita cõtemplatiua.
Aug. ſerm. 27 de verbis Domini.
Greg. lib. 6. moral. cap. 28. & hom. 14. in Ezech.

præſtantiſſima, quam & pariter concluſionem propoſitam, vbique cõfirmat; communis Sanctorum Patrum doctrina, quorum teſtimonia, & auctoritates ad hoc propoſitum innumeras, cum facile poſſem adducere, breuitati ſtudẽs, & vt ad alia progrediar, conſulto facio miſſas. Hoc autem dicere breuiter non præteribo, quod hæ duæ vitæ, actiua ſcilicet, & contemplatiua, mutuo ſe inuicem debẽt fouere, atque iuuare, vt durare, & permanere diu poſſint. Quod eſt dicere; oportere ſummopere bona operari, & orare, & quod operatione, & contẽplatione opus eſt, & per operationis, atq; contẽplationis ſcalam quandam myſticam, viros ipſos contemplatiuos aſcendere, atque deſcendere, vt actiua ipſa vita durare poſſit, imitantes Angelos, quos in ſomnijs vidit Iacob olim, per ſcalã in cælũ aſcendentes & deſcendentes. In cuius rei ſignum dicitur in Scriptura, quod illa ſacra quatuor animalia, quæ prophetiæ ſpiritu ab Ezechiele Propheta fuere viſa: *Sub pennis, manus hominis habebant.* Quam viſionem, ſiue prophetiam explicans D. Gregor. hom. 3. in eundem inquit: *Quid per manus, niſi actiua vita; quid vero per pennas, niſi contemplatiua deſignatur?* Applicando hæc ad propoſitũ dico, quod vita actiua vt durare, atq; permanere diu poſſit, & vt non deficiat, neceſſum eſt, quod adiuuetur, atq; ſuffulciatur contemplationis alis, à vita ipſa contemplatiua. Et hæc de hoc articulo breuiter dixiſſe ſufficiat.

Geneſ. 28.

Ezech. 1.

Greg. hom. 3. in Ezech.

ARTICVLVS IV.

Vtrum actiua vita poſſit eſſe diuturna, & permanere, & durare poſt hanc vitam?

D. Tho. 2.2.q. 180. art. 8. & q. 181. art. 4.

HÆc difficultas facilis eſt; mouetur tamen propter ordinem, quem in hiſce rebus tenere cæpimus & quia ipſam mouet, D. Thomas Angelicus Doctor 2.2.q.180.art.8.& q.181.art.4. quibus locis de hiſce rebus agit, & de vita, tam actiua, quam contemplatiua ſeorſum inquirit. An eſſe poſſit diuturna, & durare, & permanere poſt hanc vitam? Et neque omnino inutile erit, quæ diffuſe, & ſcholaſtico modo ibidem ab eodem D. Thom. ſunt dicta, quòd breuiter hic à me, & compendioſe complectantur. Et vt quæ ad hoc negotium ſpectant, quaſi vnico verbo, reſolutiue dicam, ſit concluſio.

Concluſio.

Actiua vita, nõ eſſe poteſt diuturna, neque durare, aut permanere poſt hanc vitã. Luc. 10.

ACtiua vita nõ eſſe põt diuturna, nec durare, aut permanere poſt hãc vitã. Concluſio iſta aperta eſt, & quẽpotius indiget explicatione, & declaratione, quàm probatione. Sed probatur auctoritate Chriſti Dñi Luc. c. 10. vbi reſpondens Marthæ, quæ ipſum fuerat intetpellata, & vt diximus de Maria ſorore ſua conqueſta, pro eo quod eandem laborantem non ad iuuaret, dixit illi: *Martha Martha ſollicita es, & turbaris circa plurima, porrò vnum eſt neceſſarium; Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Quæ verba explicãs, D. Auguſt. ſerm. 27. de verbis Domini (inquit) *Maria meliorem partem elegit, Martha non malam, ſed illa meliorem: Sed vnda meliorem? quia eam elegit partem, quæ nunquam auferetur ab ea: à te (inquit Auguſtinus) Martha auferetur hæc pars, quia tua occupatio ceſſabit, cum ceſſauerit anxa neceſſitatis, à Maria autem nunquam pars ſua auferetur, quia verò vita ipſius contemplatiua perficietur atque corroborabitur amplius in futura vita.* Ad quod facit etiã illud, quod dixit olim D. Greg. hom. 14 ſuper Ezechielem, *nempe quod contemplatiua vita, hic incipit, atque in cælesti patria perficitur. Nam amoris ignis, qui in hac præſenti ſeculo ardere incipit, in futuro cum ipſum, quem amat homo Deum viderit, in ipſius amorem amplius*

Aug. de verbis Domini ſerm. 27.

Greg hom. 14. ſuper Ezech.

plius ignoscit. Cuius contrarium inuenitur prorsus in actiua vita, quæ teste eodem D. Gregorio, cum præsenti seculo aufertur. *Necessarium est* (inquit D. Aug.) *actiua vita ministerium in hoc mundo: sed quare hoc? quia esuritur, quia sititur. Misericordia miseris necessaria est. Frangis panem esurienti, sed quia in venisti esurientem; tolle famem, cui frangis panem? tolle peregrinationem, cui exhibes hospitalitatem? tolle nuditatem, cui præstas vestem? non sit agritudo, quam visitas? nō sit captiuitas, quē redimis? nō sit rixa, quē concordas? nō sit mors, quē sepelis?* Ex quibus oībus colligit D. Aug. quod quia in futuro seculo, non erunt ista mala, cessabunt proinde prorsus, actiuæ vitæ ministeria, quæ hac rōne, & ob hanc causam non pōt esse diuturna, fuū durare, & permanere post hanc vitā. Quod quidē non contingit in vita contemplatiua, nam teste D. Paulo 1. Cor. cap. 13. *Charitas nunquam excidit, quin vero cum in præsenti seculo incipiat, in futuro, & calesti patria perficitur*: vt enim inquit, D. Aug. lib. 22. de Ciuit. Dei c. vlt. *Ibi vacabimus, & videbimus: videbimus, & amabimus: amabimus, atque in aternum laudabimus: nam ibi Deus sine fine videbitur, sine fastidio amabitur: sine fatigatione laudabitur.* Hoc dicere libuit, in laudem vitæ contemplatiuæ. Et hæc de isto articulo & quæstione dicta sufficiant.

Aug. vbi sup.

D. Paulo 1. Corinth. c. 13.

Aug. lib. 22. de Ciuit. Dei. cap. vlt.

QVÆSTIO IX.

De vita actiua, & contemplatiua, per comparationem ad ipsas, in quinque articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum omnes in vniuersum religiosorum status, conuenienter diuidantur, per actiuam atque contemplatiuam vitam?

Ab hac difficultate breuiter me expediam, cui & resolutiue Respondeo, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

OMnes religiosorum status in genere, & cuncti viuendi modi, quibus religiosi ad æternam felicitatem, atque diuinam visionem, & fruitionem per venire conantur, congruentissime diuiduntur per vitam actiuam, & contemplatiuam. Hæc conclusio præterquam quod est expressa sententia D. Thomæ, probatur auctoritate D. Gregorij homil. 14. super Ezechielē, vbi inquit, *quod duæ sunt vitæ, in quibus nos Deus omnipotens per suum sacrum eloquium erudit; actiua scilicet, & contemplatiua*; quod & lib. 6 Moral. cap. 28. comprobat dicens: *Quod ista duæ vitæ, significata sunt per duas illas vxores, quas fertur, olim habuisse Iacōb antiquus Patriarcha. Actiua quidem per Liam, contemplatiua verō per Rhachelam, & etiam per duas illas mulieres, quæ Dominum nostrum Iesum Christum receperunt hospitio. Actiua, per Martham: contemplatiua verō per Mariam, vt habetur Luc. c. 10.* Ex quibus nō incongrue colligitur, quod omnes religionum status, & cuncti religiosorum viuendi modi, conuenienter sic sime diuiduntur, per vitam actiuam, & contemplatiuam. Nec enim congrua fuisset huius rei significatio, si plures fuissent, quàm hæ duæ vitæ. Et præterquam quod idipsum experientia ipsa docet, postquā, vt inquit Arist. 9. Ethic. cap. 4. & 8. *Hominum, quidam præcipuè intendunt contemplationi veritatis, quidā*

Oēs Religiosorū status, cōuenienter ingrediuntur per vitā actiuā & contemplatiuam. 2. 2. q. 179. art. 1. *Greg. hom. 14 in Ezech. nō procul ante medium. Gregor. lib. 6. mor. c. 28. Gen 29. Luc. 10. Arist. 9. Eth. c. 4. & 8.*

autem principaliter occupantur in actionibus exterioribus, ratio ad id adduci poteſt apertiſſima, ſi quidem & hominis etiam intellectus, congruentiſſime diuiditur, in actuum atque contemplatiuum. Et finis intellectiuæ cognitionis eſt ipſa cognitio veritatis: (quæ pertinet ad intellectum contemplatiuum.) Finis vero intellectionis practicæ, ſeu actiuæ, eſt ipſa exterior operatio, (quæ pertinet ad intellectum practicum, ſiue actiuum.) Ex quo clare colligitur, quod omnes omnium hominum, & religioſorum in vniuerſum, ſtatus & vitæ, conuenienter diuiduntur per actiuam, & contemplatiuam. Per hoc autem non tollitur, quin ex his duabus vitis, ſiue viuendi modis, conſtitui poſſit, alia etiam quædam tertia vita media, ſeu alius tertius modus viuendi modus, de quo amplius dicemus infra, & quod ille ſit melior, atque perfectior, vita ipſa actiua, & contemplatiua, harum qualibet ſeorſum, & per ſe ſumpta.

ARTICVLVS II.

Quænam ſit melior, vita actiua, an vero contemplatiua?

Huic articulo Reſpondetur per duas concluſiones, quarum ſit prima.

Concluſio.

Simpliciter, & abſolute loquendo, vita contemplatiua, melior atq; perfectior eſt, quam ipſa vita actiua. 2. 2. q. 182. ar. 1.

SImpliciter & abſolute loquendo, nullatenus dubitari poteſt, quod vita contemplatiua, melior atque perfectior ſit, quam ipſa vita actiua. Hæc concluſio eſt, expreſſa, D. Thom. quam & comprobat quam pluribus rationibus, deſumptis ex doctrina Philoſoph. 10. Ethic. c. 7. 8. quas omnes ego breuitatis gratia, ad tria capita reducam, & prima ſit. Nam contemplatiua vita, conuenit homini, ſecundum id, quod optimum eſt in illo, hoc eſt, ſecundum intellectum, & partem intellectiuam, & reſpectu propriorum obiectorum, ſcilicet intelligibiliũ; at vero vita actiua, conuenit eidem, ſecundum exteriora, corporalia, & ſenſibilia. Vnde infertur, quod illa ſit potiſſima, præſtantior & multo perfectior, quam vita ipſa actiua. Quod & confirmare poſſumus, per illud quod in id ipſum intendens, dixit B. Greg. lib. 6. mora. cap. 28. *Arif.* 10. Eth. c. 7 & 8. *Prima ratio. Greger. lib. 6. mora. c. 28.*

Quod vita contemplatiua, comparatur Rachel, quæ interpretatur viſum principium; actiua vero Lia, qualippis erat oculis. Ex quo facto etiam & nominis interpretatione, conſtare clare poteſt, præſtantia atque excellentia contemplatiuæ vitæ, ſupra vitam ipſam actiuam. Secundo probatur eadem concluſio. Nam vita contemplatiua, eſt magis ſuauis & maioris multo delectationis, vtpote quæ Deum reſpicit, *cuius conuerſatio* (vt inquit ſapiens) *non habet amaritudinem, nec tædium conuictus illius, ſed potius lætitiam atque gaudium*, quod non ita plene contingit aut reperiri poteſt, in vita ipſa actiua. In cuius ſignum. D. Auguſt. lib. de Verbis Domini, explicans illud, quod dixit D. Lucas de Martha, & ſorore ſua Maria, *nempe quod Martha ſatagebat, circa frequens miniſterium, Maria vero ſedebat, ſecus pedes Chriſti audiens verbum ipſius*, inquit, *quod Martha turbabatur, Maria vero epulabatur.* Ex quibus verbis ſatis colligitur, & maiores multo & præſtantiores ſunt delectationes vitæ contemplatiuæ, quã actiuæ, & conſequenter quod ipſa ſit, potior, melior atque præſtantior vita. Quod & etiam confirmari poteſt, ex alia auctoritate D. Gregorij, qui loquens de vtraque vita, ait, *Quod contemplatiua, amabilior eſt valde, nam eſt quadã dulcedo, qua ſupra ſemetipſam anima rapitur, ſaluſtia aperit, terrena autem* *Secunda ratio. Sapien. 8.* *Greg. hom. 14 ſuper hiſt.*

contemptui debere esse ostendit, spiritualia mentis oculis patefecit, corporalia abscondit. Iuxta illud, quod habetur in Canticis: *Ego dormio, & cor meũ vigilat.* Vigilans (inquit D. Gregorius.) *Vita contẽplatiua, cordi dormit, quia per hoc quod interius contemplando proficit, ab inquieto foris opere quiescit. Hæc dicere libuit*, de mente D. Greg. in laudem vitæ contemplatiuæ, quæ & propterea propter se diligitur, actiua autem, non propter se expetitur, sed propter aliud, atque ad aliud ordinatur. Et tandem in vitæ contemplatiuæ laudem, superque satis est dicere, quod in persona Mariæ Magdalenæ, de eadem Christus Dominus olim dixit: *Nempe quod ipsa optimam partem elegit, qua non auferetur ab ea.* Quamuis autem hæc vera sint, statuenda est tamen secunda conclusio, in laudem vitæ actiuæ. *Cantic. 2.* *Luc. 10.*

Secunda Conclusio.

QVamuis quæ dicta sunt, vera sint, tamen secundum quid, & in aliquo casu, bene stat, quod actiua vita, melior sit, & magis eligẽda, quã vita ipsa contemplatiua. Hæc conclusio est etiam expressa sententia D. Tho. vbi supra, quæ & magis indiget explicatione, & declaratione quam probatione, sed vtrumque simul fiet. Pro quo suppono ex eodem D. Tho. quod bene stat, atque sæpissime contingit, vt aliquid secundum se, & simpliciter & absolute, sit melius, atque excellentius alio, & tamen secundum quid, & in aliquo casu superetur ab ipso. Pono exemplum in philosophica scientia, atque in diuitijs. Vt enim inquit Arist. lib. 3. top. c. 2. philosophari, melius est quam ditari; sed tamen necessitate patienti, melius est ditari, quam philosophari. Sic etiam in proposito dico, quod quamuis (vt dictum est in præcedenti conclusione) vita contemplatiua, simpliciter & absolute loquendo, melior atq; præstantior sit, quam actiua, in aliquo tamen casu, melior erit, & magis eligenda, vita actiua, quam contemplatiua, propter necessitatem, præsentis vitæ. Et hoc maxime, quando vita actiua imponitur & imperatur à superiori, tunc enim proculdubio eligenda est. Qua ratione dicitur, Exodi 19. *Quod præcepit Dominus Moysi, vt descenderet de monte, atque contemplationi & orationem, in qua versabatur, desereret, propter imminentem & iam nimis vrgentem necessitatem populi.* Quod qualiter fieri debeat, luculenter atque cæteta, explicat D. Aug. lib. 19. de Ciuitate Dei c. 14. vbi hac de re loquens, dicit: *Otium sanctum quærit charitas, negotium sanctum suscipit necessitas charitatis. Quã si cessauerit, si nullus nobis imponit, percipienda atque intuenda, vacandum est veritati. Si autem imponitur, suscipiendo est, propter charitatis necessitatem. Sed nec sic omnino veritatis delectatio deserenda est, ne subtrahatur illa suauitas, & opprimatur ipsa necessitas.* Verba sunt expressa D. Aug. & quam maxime ad hoc propositum notanda, atque considerandæ. Et hæc pro isto articulo dicta sufficiãt. *Secundũ quid, & in aliquo casu, vita actiua melior est, & magis eligenda, quam contemplatiua. D. Thom. vbi supra.* *Arist. 3. top. cap. 2.* *Exod. 19.* *D. Aug. lib. 19. de Ciuit. Dei c. 14.*

ARTICVLVS III.

Vtrum vita actiua, sit maioris meriti, quam contemplatiua, an vero econuerso?

Quæ ad hunc articulum spectant, breuiter complectar, sequentibus conclusionibus.

Prima Conclusio.

SVpposito quod radix omnis meriti est charitas, cæteris paribus, & æquali existente charitate, ex se, atque ex suo genere, maioris est meriti, vita *Cæteris paribus, maioris est meriti vita cõtemplatiua, quã actiua.*

D Tho. 2. 2. q. 182. art. 2. Greg. lib. 6. moral. cap. 28. & super Ezech. hom. 14. D. Tho. 2. 2. q. 114. art. 4.

contemplatiua, quam actiua. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thom. quam & probat primo auctoritate D. Gregor. lib. 6 moraliums vbi agens de vtraque vita, actiua ſcilicet, & contemplatiua (inquit) *Quod magna ſunt actiuæ vitæ merita, ſed contemplatiua potiora*. Secundo probat eandem concluſionem, ratione: Nam ex ſuppoſitione, quod radix omnis meriti eſt charitas (vt dictũ eſt) & tradit latius D. Thom. æquali exiſtente charitate, & cæteris (vt dicitur) paribus; certum eſt, quod ex ſe, atq; ex ſuo genere, magis meritorium eſt diligere Deum (quod reſpicit, vita contemplatiua) quam diligere proximum; (ad quod tẽdit actiua) quamuis charitas vtrunque imperatiue faciat, & ex ſe ad omnia iſta, voluntatem hominis inclinet, vtrumque etiam, Deum ſcilicet, & proximum reſpiciat. Quod & confirmat auctoritas D. Aug. 19. de Ciuitate Dei cap. 19. vbi inquit, *Otium ſanctum*, (ſcilicet contemplatiuæ vitæ, atque contemplationis diuinæ veritatis) *Quærit charitas, cui potiſſime debemus inſiſtere, tamquam maioris meriti*. Quod etiam dicit D. Greg. homilia 3. ſuper Ezechielẽ, vbi poſtquam de vtraque vita plura dicit, addit: *Quod contemplatiua, eſt maior in merito, quam actiua*. Sed nihilominus quamuis hoc ita ſit, ſtatuenda eſt ſecunda concluſio.

Aug. 19. de Ciu. Dei c. 19

Greg. hom. 3. ſuper Ezech.

Secunda Concluſio.

Cõtingere quãdoque poteſt, quod in caſu aliquis in operibus actiuæ vitæ ſe exercendo, plus meretur, quam alius in vita contemplatiua.

CONtingere quandoque poteſt, quod cæteris paribus, & æquali exiſtente charitate, aliquis in operibus actiuæ vitæ ſe exercendo, plus mereatur, quam alius, occupando ſe in operibus vitæ contemplatiuæ. Hæc concluſio eſt etiam expreſſa D. Tho. vbi ſupra, ad quod propoſitum facit, illud quod adducit de mente D. Greg. homilia 12. ſuper Ezechielem, vbi dicit: *Quod nullum eſt ſacrificium Deo magis acceptum, quam animarum ſalus*. Et homilia 3. in eundem Ezechielem, in actiuæ vitæ laudem ait: *Quod ſine vita contemplatiua, intrare poſſunt ad cæleſtem patriam, qui bona, quæ poſſunt operari, non negligunt: ſine actiua autem, intrare non poſſunt, ſi negligant operari bona, quæ poſſunt*. Verba ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda. Vt igitur omnia vnico verbo concludam: Dico, quod quamuis ſimpliciter & abſolute loquendo, cæteris paribus, ex ſe, atque ex ſuo genere, vita contemplatiua maioris ſit meriti, quam actiua: attamen in caſu aliquo, contrarium omnino poteſt euenire, & vita actiua potius eligenda eſt, quam contemplatiua, & deferendæ contemplatiuæ vitæ delectationes, quò ſubueniatur neceſſitati proximi, & vt eundẽ vtcumque iuuare poſſimus, quæ ſunt actiuæ vitæ exercitia. Ad quod propoſitum quam maxime facit, illud quod dicebat olim B. Paulus, ſcribens ad Roma. *Optabam ego ipſe, anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis*. Quæ verba tractans, atque exponens B. Ioannes Chryſoſtomus lib. 1. de compunctione cordis, inquit: *Quod tantus amor Chriſti, & ſalutionis proximi, D. Pauli mentem demerſerat, vt hoc etiam ipſum, quod ei erat præ cæteris rebus omnibus amicabilius, ſcilicet eſſe cum Chriſto, pro fratribus contemneret, quia ſciebat, quod ita placeret ipſi Chriſto*. Quod quidem D. Pauli, exemplum multi viri ſancti imitantes, propter abundantiam diuini amoris, & propter Dei gloriam, & ad hoc, vt eius voluntas melius, maximo cum fructu, in omnibus adimpleretur; multoties à dulcedine diuinæ contemplationis, ad tempus ſe ſubtraxerunt, quò ſuccurrerent imminenti neceſſitati proximorum, ipſorumq. ſpirituali ſaluti, vtcumque inſeruirent, quod quando faciendũ ſit, diuina docebit vnctio. Nam quamuis ſecundum rectum ordinem, à vita actiua, recta via procedendum ſit, ad contemplatiuam (id enim habet, & expoſtulat generationis via, & quem ſeruant duæ iſtæ vitæ inter ſe ordinem:) attamen in caſu, multoties faciendum eſt omnino contrarium, & ratio ipſa, & via rectæ directionis expoſtulat,

D. Thom. vbi ſupra. Greg. hom. 12. ſuper Ezech. parum ante ſi nem. Idem hom. 13. in eundem.

Paul. ad Roman. 9. Chry. lib. 1. de compunct. cordis tom. 5.

ſtulare, vt propter neceſſitatem proximi ſi vita contemplativa, recedatur, & deueniatur ad actiuam. Et hæc pro hac difficultate, atque pro iſto articulo, dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IV.

Quænam ſit perfectior vita, ſiue Religio: in ſocietate viuentium? an vero agentium ſolitariam vitam?

HÆc etiam difficultas proponitur à D. Thom. vbi ſupra, & pro more ſolito, veritatis indagandæ gratia, hinc inde pro vtraque parte ipſam diſſeruit, cui etiam vt debitè, & reſolutiue ipſe ſatisfaciam, de mente ipſius pro eiuſdem intelligentia aliquot libuit præmittere fundamenta, meo quidem iudicio, notatu dignißima. *D. Thom. 2. 2. q. 188. ar. 3.*

Primo præmitto de mente D. Thom. id quòd aliqualiter iam dictum eſt ſupra; quod ſolitudo, paupertas, & alia id generis religioſa exercitia, non ſunt ipſa perfectionis Chriſtianæ ſubſtantia, aut eſſentia, neque illud, in quo Chriſtiana perfectio formaliter, eſſentialiter, & ſubſtantialiter conſiſtit, ſed eiuſdè perfectionis inſtrumenta; quod certißimum quidem eſt in via. D. Thom. & in omni via: & habetur in quamplurimis ſuæ doctrinæ locis, quæ breuitatis gratia facio miſſa. Sed in præſentiarum id probat D. Thom. demente cuiuſdam Abbatis, nomine Moyſis, de quo in collationibus patrum, multoties fit mentio, qui collatione prima, loquens de ſolitudine, ſpecialiter dicebat: Quod pro puritate cordis ſeruanda, ipſa ſectanda eſt, ſicut & ieiunia, & alia huiuſmodi perfectionis inſtrumenta. Solitudo & paupertas, & alia religioſa exercitia; non ſunt formaliter ipſa perfectio, ſed perfectionis inſtrumenta. *Collat. patrũ collat. 1. c. 7.*

Secundo ſuppono, ex eodem D. Thoma, quod quamuis ſolitudo, ſit optimum medium, & appoſitißimum atque conuenientißimum inſtrumentum religioſis contemplatiuis, & pro vita ipſa contemplatiua: Iuxta illud quod de anima ſancta, Deo chara & grata, habetur apud Oſeam. c. 2. *Ducam eam in ſolitudinem, & loquar ad cor eius.* Non tã conuenit, aut congruit, viris actiuis, & proficentibus actiuam vitam: imo vero neceſſum eſt, vt ij habitent quantum ad corpus (ſecus eſt autem quantum ad ſpiritum, & ad animam) in oppidis & ciuitatibus, vel prope ipſas, vt vel ſic ſubueniant, atque ſuccurrant, ſeu ſubuenire & ſuccurrere poſſint, proximorum ſuorum neceſſitatibus, quæ ſunt eiuſdem actiuæ vitæ operationes proprię, & proprius & peculiaris finis, quem reſpicit actiua ipſa vita. Solitudo quãuis congruat cõtẽplatiuæ vitæ, nõ tñ eſt cõgruus proijs, & proficẽtur actiuam vitam. *Oſea 2.*

Tertio præmitto, quod etiam ſolitudo, non omnibus in vniuerſum conuenit, profitentibus contemplatiuam vitam, ſed ijs ſolùm modo, qui per aliquod temporis ſpatium, quin vero per multum tempus, in cœnobijs ſiue conuentuum clauſtris, verſati atque exercitati fuerint, in operibus & exercitijs actiuæ vitæ, quibus perficiantur, diſponantur, & veluti aptentur ad vitam ipſam contemplatiuam. Hoc eſt negotium, quam maxima conſideratione digno, quod & multum aduertere, & conſiderare oportet, viros ipſos ſolitarios, & contemplatiuos. Oportet enim (inquit D. Thom.) virum ſolitarium, multis abundare, & qui ſolitudinem appetit, debet eſſe per omnia, ſibi per ſe ſufficiens; itaut nihil illi omnino deſit, quod pertineat ad rationem perfecti. Quo fit, vt ſolitudo, ſolummodo conueniat illis contemplatiuis viris, qui iam ad perfectionem peruenerunt. Quod contingit, ſeu contingere poteſt, inquit D. Thomas dupliciter, vno modo, ex ſolo Dei munere, vt contigit in D. Ioanne Baptiſta, qui fuit repletus Spiritu ſancto, adhuc ex vtero matris ſuæ. Vnde cum adhuc eſſet puer, fuit conuenienter diſpoſitus, vt in eremo eſſe, Solitudo nõ in vniuerſum omnibus conuenit cõtemplatiuis viris, ſed tantũ iam diu exercitatis in actiuæ vitæ exercitijs.

Luca 1. poſſet, vt dicitur Lucæ cap. 1. Alio vero modo id ipſum contingere poteſt, non tam ex ſolo diuino munere, quam ex exercitio bonorum operum, ſiue actuum bonorum, atque virtuoſorum. Iuxta illud, quod dicit D. Paulus, ad Hebræos 5. *Quod perfectionum, eſt ſolidus cibus, & eorum, qui pro conſuetudine exercitatos habent ſuos ſenſus, ad diſcretionem boni, & mali.* Ad quod iuuatur homo ex aliorũ ſocietate, dupliciter; vno modo, quantum ad intellectum, vt inſtruatur in his, quæ contemplanda ſunt. Iuxta illud, quod dixit D. Hieronymus ſcribens ad Ruſticum monachum. *Placet mihi vt habeas ſacrum contubernium, neque tu ipſe te adorcas.* Alio vero modo quantum ad affectum, & voluntatem, vt ſcilicet noxiæ hominis affectiones, reprimantur, & corrigantur, exemplo & correctione aliorum. Iuxta illud, quod dixit etiam D. Greg. lib. 3. moralium, explicando illa verba Iob. c. 39. *Cui dedi in ſolitudine domum. Vbi inquit: Quid prodeſt ſolitudo corporis, ſi deſuerit ſolitudo mentis, ſuæ cordis?* Ex quibus infertur, quod ſocialis vita, eſt multum neceſſaria ad exercitium perfectionis, & ad perficiendos, parandos, atque aptandos viros religioſos, ad vitam contemplatiuam. Et quòd ſolitudo non conuenit, neque eſt profiua, ſed potius nociua, niſi his, qui prius in cœnobijs, & monaſterijs exerciti fuerint in actiuæ vitæ exercitijs, & per multum temporis profeſſi actiuam ipſam vitam. His dictis ſit prima concluſio.

D. Paulus ad Hebr. 5.

D. Hieron. ad Ruſt.

D. Greg. lib. 30. mor. c. 23. Iob. c. 39.

Prima Concluſio.

Si ſolitudo debite, & vti par eſt, aſſumatur, perfectior eſt, ſtatus in ſocietate viuentium. D. Th. vbi ſupra. Aug. lib. de operib. monachorũ. c. 23.

SI ſolitudo debite, & vti par eſt, aſſumatur, cum omnibus ſuis circumſtantijs, atque requiſitis, certum eſt, quod Religio, ſeu ſtatus agentium ſolitariam vitam, perfectior eſt ex ſe, ſtatu in ſocietate viuentium, & eorum, qui in clauſtro, ſiue monaſterio commorantur, atq; in ſocietate viuunt. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thom. vbi ſupra, quam & probat, primo auctoritate D. Aug. lib. de operibus monachorũ, vbi inter monachos, ſanctiores eos eſſe dicit, qui a conſpectu hominum ſeparati atque ſemoti, nullius ad ſe præbent acceſſum, viuentes in magna orationũ intentione, & continuo vacantes contemplationi. Secundo probat eandem, ratione. Nam vt præmiſſum eſt ſolitudo eſt perfectorũ, & ſolum competit perfectis viris, atq; in religioſis exercitijs ſtrenue iam exercitatis, ſicut ergo id quod iam perfectum eſt (inquit D. Tho.) præminet ei, quod ad perfectionem tendit, ſeu vt perfectionem aſſequatur, ita & ſolitariorũ vita, ſi debite (vt præmiſſum eſt) aſſumatur cum debitis ſuis circumſtantijs atque requiſitis, præminet vitæ ſociali, & eorũ, qui in monaſterijs, ſiue in clauſtris, in ſocietate exercentur, atque communiter viuunt. Hæc de re nullum eſt dubium, ſed quia huiuſmodi ſolitudinis ſtatũ, non omnes ita debite, vti par eſt, aſſumunt: modo pro huiuſmodi ſtatu tenda eſt ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Solitudo indebite aſſumpta, & abſque præcedenti exercitio, periculis eſt plena, & nulli conueniens. D. Tho. vbi ſupra.

SOlitariorum vita, ſi abſque præcedenti exercitio, indebite aſſumatur, nulli conueniens eſt, quinimo periculoſiſſima, & maximis nocumentis plena, niſi per diuinam gratiam ſuppleatur, quod interdum ab alijs per religioſa exercitia acquiritur. Hæc concluſio eſt etiam D. Thom. quam & eò probat, ex doctrina, D. Hieronymi, qui in quadam Epiſtola, ſcribens ad Ruſticum monachum, atque enumerans ſolitudinis pericula, & nocumenta, quæ interdum ibidem ſolent contingere, & euenire, poſt alia inquit: Quod in ſolitudine deeſt ſolitarijs viris, ſaltim exercitiũ obedientiæ, quæ inter virtutes religioſas, eſt præſtantiſſima atq; præcipua. *Solitarius* (inquit) *dormit, quando ſibi placet, facit, quod vult: cito ſurrepit ſuperbia. Cuius contrarijs contingit ea,*

vis, qui in societate viuunt. De quibus, verba faciens, idé D. Hieron. atque eundé Rusticum Monachum instruens, addit: *Non facias quod vis, comedas quando iuberis, habeas quantum acceperis, & nihil aliud, subijciaris cui nolis, seruias alijs fratribus, & præpositum monasterij, timeas vt Deum, diligas vt patrem.* Ex dictis colligit D. Thomas, quod solitaria vita, solum competit perfectis iam viris, non vero imperfectis, & in Monasterijs atque cœnobiorum clausris, nõ prius strenue exercitatis. Vnde vt latissime probat, & refert, Pater Hieron. Roman in suo lib. de Republica Christiana, solitaria vita, quæ est Anachorita rum, illis dumtaxat concedebatur olim monachis, atque religiosis, qui per multum tẽporis, in cœnobijs atque monasterijs, in religiosis exercitijs, strenue erant exercitati, et iam prius egerant cœnobitarum vitam, ijs inquam, & non alijs solitudo concedebatur olim. Quod & colligi potest, etiam ex prælallegata Epistola. D. Hieron. ad Rusticum Monachum, vbi post iam supra dicta verba, addit: *Sed quid, solitariam vitã reprehendimus. Respondet, minime, quippe quam iam sæpe laudauimus, sed de nido siu potius ludo monasteriorum, huiusmodi, volumus egredi. Militent quos Eremi rudimenta dura non terreant, qui iam exercitia Religiosa didicerunt, & specimen conuersationis suæ, per multũ temporis dederunt.* Verba sunt expressa D. Hieronymi & quidem valde notanda, atque considerãda, vt vel ex ijs liquido cõstet, quibus competat solitudo, & in quo casu, vita socialis præferenda, & anteponenda sit, eorum qui in desertis atque solitudinibus, seorsum & solitarie viuunt, agentes Anachoretarum uitam. Hactenus de isto articulo.

Hier. Roman. lib. 6. de Republica Christi. cap. 2.

D. Hiero. vbi supra.

ARTICVLVS V.

Vtrum perfectissimus omnium viuendi modus, sit eorum Religiosorum, qui profitentur vitam mistam, & quasi ex vtraque compositam, nempe ex actiua & contemplatiua?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

PErfectissimus omnium viuendi modus, est eorum religiosorum, qui profitentur vitam mistam, & quasi ex vtraque compositam, ex actiua scilicet, atque contemplatiua. Pro huius conclusionis intelligentia, atque vt comprehendatur, quid intelligi debeat sub nomine vitæ mistæ, seu illorum religiosorum, qui agunt, atque profitentur vitam mistam: adnotare oportet, quod sicuti supra diximus, prædictæ duæ vitæ, actiua scilicet & contemplatiua, nullatenus esse debent separatæ; quin vero quam maxime coniunctæ, & vnitæ. Oportet namque ipsas se mutuo fouere, iuuare, atque reficere, vt permanere & durare diu possint. Non enim (vt etiam supra diximus) recte ascenditur ad vitam contemplatiuam, nisi post actiuam, & actus studiosi, & virtuosi, virtutum omnium moralium, quam maxime faciunt, & necessarij sunt, ad vitam ipsam contemplatiuam, à qua etiam interdum discedendũ est, & in casu propter necessitatem proximi, incumbendum exercitijs vitæ actiuæ. Vita etiam actiua, permanere & durare minime diu potest, nisi simul adiuuetur, reficiatur, & foueatur, à vita ipsa contemplatiua, quò suauia, atque facilia reddantur eiusdem laboriosa exercitia, quod cuipiam fortassis videbitur esse id, quod in præsentiarum, nos dicimus vitam mistam, seu ex vtraque compositam, ex actiua & contemplatiua. Sed non hac de re, aut de hoc

Perfectissimus viuendi modus est, eorum, quæ profitentur vitam mistã, seu ex vtraque cõpositam. Actiua, & contemplatiua vita mutuo sedebent fouere, & iuuare.

de hoc viuendi genere, à nobis in præſentiarum eſt ſermo, neque intentionis noſtræ eſt, agere de vita, quæ primario contemplationem: Secundario verò actionem reſpiciat, aut econuerſo. Sed de alia vita, ſeu quodam alio vitæ, aut viuendi genere, quod vtrumque primario, atque directe reſpiciat, & quaſi habeat pro principali fine. De modo inquam quodam viuendi alicuius, aut aliquarum Religionũ, quo eiuſdem, ſeu earundem profeſſores & alumni, ita primario, atque directe, intendunt orationi, ac ſi omnino non fuiſſent intenti alteri, ita ſunt contemplationi dediti, ac ſi numquàm intendiſſent actioni, aut econtra, ſed vtrũque directe, vtrumque primario, habẽt quaſi de principali intentu. Quod viuendi genus, perfectiſſimum eſſe diximus, ſupra omnes alios viuendi religioſorum modos, qui ſeorſum contemplatiuam ſiue actiuam profitentur vitam. Hic autem eſt eorum, qui in contemplatione, & contemplatiuæ vitæ exercitijs occupati, atque exercitati noctu, de die deſcendunt, exercentur & occupantur etiam in miniſterijs vitæ actiuæ, de his inquam intelligenda eſt noſtra aſſertio, atque concluſio. Et quod ſic intellecta, vera ſit, probatur. Primo ex auctoritate D. Aug. lib. 19. de Ciuitate Dei. Vbi poſtquã poſuit tria vitæ genera, otioſum (quod pertinet ad contemplationẽ) actuoſum (quod pertinet ad vitam actiuã) & aliud tertium ex vtraque compoſitum, ſeu potius quod vtrumque ſimul miſte reſpiciat, addit. *Quod hoc tertium eſt omnium perfectiſſimum*. Quod & confirmat D. Gregorius homilia in Ezechielem, vbi agens de viris perfectis, inquit: *Quod illi homines præ alijs ſunt perfectiſſimi, qui poſt perfectam contemplationem, redeunt, & deſcendunt, atque occupantur in exercitijs vitæ actiuæ*. De quibus etiam explicat illa verba, Pſal. 144. *Memoriam abundãtiæ ſuauitatis tuæ eructabunt, & iuſtitia tua exultabunt*. Quæ ſic eſſe intelligenda dicit: Quod viri ſancti, atque perfecti, quod de nocte in oratione, & contemplatione poſiti, à Deo accipiunt; id de die in proximorum ſuorum vtilitatem eructabunt, atq; ita in iuſtitia Dei exultabunt. In iuſtitia (inquam) hoc eſt in operibus iuſtitiæ, quæ fideles quique, per ſuam prædicationem, poſt propriam ipſorum conuerſionem ad Deũ, patrarint, effecerint, atq; operati fuerint. Hoc eſt propriũ munus, & officium cõcionatorum, atq; prædicatorũ, & hoc eſt, inquit D. Greg. quod præfertur, & anteponitur ſimplici contemplationi, & vitæ ipſi contemplatiuæ ſeorſum conſideratæ. Quod & ſuo exemplo, ſuos inſtruens Apoſtolos, docuit Chriſtus Dominus olim, poſtquam de eo in Euangelio dicitur, Quod de nocte aſcendebat in montẽ ſolus orare; de die verò erat in templo docens, & intentus alijs exercitijs, quæ pertinẽt ad actiuã vitam, in Eccleſiæ ſuæ ſanctæ, & hominũ vtilitatem. Hic viuendi modus præſtantiſſimus eſt omnium, & perfectior vita ipſa actiua, & contemplatiua ſeorſum ſumptis. Sicut maius, atque perfectius eſt, illuminare (quod eſt lucem habere, & ipſam præſtare) quam lucere tantummodo, ita etiam & maius eſt, contemplata alijs tradere, quam ſolummodo contemplari, ſeu contemplationi vacare. Ex quibus conſtat veritas ſupra à me poſitæ concluſionis, & maxima perfectio præ dictæ vitæ miſtæ. De qua etiam loquens D. Bernardus, agens de gradibus perfectæ vitæ, dicit: *Quod bonum acquirit gradum, qui rectè miniſtrauerit proximo, ſed meliorem qui bene vacauerit Deo, optimum autem qui perfectus fuerit in vtroque*. In quorum omnium confirmationem (vt huic rei vltimam imponam manum) afferre libet, quod circa hoc adnotat acutiſſimus Cajetanus, nempe Chriſtũ Dominum olim, neque quidẽ abſque miſterio dixiſſe, optimã partem elegiſſe ſibi Mariam Magdalenam, pro eo quod erat ſedens ſecus pedes Dñi, intenta ſupernæ contemplationis dulcedini, non autẽ (inquit) dixit optimum, vt vel ſic innueret, atque mõſtraret, quod Mariæ Magdalenæ occupatio,

Aug. lib. 19. de Ciuit. Dei c. 19.

De perfectione eorum qui profitentur vitam miſtam.

Greg. hom. 5. in Ezech.

Pſal. 144.

Ioan. 8. & Luc. 6.

D Bernar. de gradibus perfectæ vitæ.

Cajet. 2.2. q. 182. art. 1. ad 3.

Luc. 10.

cupatio, atq; exercitatio, optima licet esset in ratione partis, vtpote quæ contemplatiuæ vitæ vacabat (nam vitæ actiuæ præfertur, & anteponitur vita ipsa contemplatiua) non tamen habuit, quod est optimum seu quod in se retinet rationem totius, quod est illud (quod nos in præsentiarum vocamus vitam mistam. Nam hæc perfectior est. Hæc enim est, quæ in se vna, continet perfectionem & vitæ actiuæ, & vitæ etiam contemplatiuæ. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

QVÆSTIO X.

De religiosis & monachis in communi, in 6. articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quinam dicantur religiosi, seu quibus religiosorum competat nomen?

PRo huius articuli intelligentia, præmittendum duxi, quod sacrosancta mater Ecclesia, quæ in sacra pagina congruentissime, atque proprijssime: Terribilis quædam castrorum acies, ordinata núcupatur, quam latissime patet, varios atque multiplices in se continet & comprehendit hominum status, varia atque multiplicia hominum genera. Qui omnes ad duo capita reducuntur, vt habetur *in c. duo sunt 2. q. 1.* quod est D. Hieron. in epistola quadam, quam scripsit ad quendam suum leuitam, de duobus generibus hominum. Quidam enim (inquit) sunt laici, siue populares, alij vero clerici, *Ideò sorte electi, aut in sortem domini vocati*. Cleros enim Grece idem sonat, & pollet, quod Latine *sors*; Clericiq. proinde dicuntur, qui sorte à Deo fuerunt electi, vel in sorte Domini vocati, qui quidem ab omni temporaliú rerum cura & strepitu semoti, orationi & contemplationi semper dediti, diuino sunt, seruitio mancipati. Eosdem vocat, ibidem D. Hier. *Reges*, tanquam se, aliosq. virtutibus regentes, quorum regnum, dicit in Christo Domino consistere. In cuius signum atque figuram etiam inquit, quod deferunt coronas in capite, quas ex Ecclesiæ Romanæ institutione habent portare. Et addit, quod in ratione capitis, designatur temporaliú omnium verum depositio. Non. n. (inquit) debét de rebus terrenis curare, sed de cælestibus. Omnia ista habétur in præfato capitulo duo sunt. Supradicti clerici etiam in duplici sunt differentia: nam eorum quidam dicuntur regulares à regulari vita, pro eo quod regulariter viuunt, aliquam profitentes Regulam: Alij vero seculares (quia in seculo & seorsum viuunt) quamuis vtrique, diuino seruitio sint macipati, & Deo atque Christianæ Reipublicæ gratissimum exhibeant, & præstent famulatum. De his igitur omnibus in vniuersum, in præsentiarum quæritur: An dici possint, & debeant religiosi? Cui difficultati vt debite satisfaciam, per ordinem sequentes statuo conclusiones.

Cauſæ. c. 6. Omnes in vniuersum homines, prima sui diuisione, diuidúntur in Clericos, siue Ecclesiasticos & seculares.

c. duo sunt 2. q. 1.

Nota circa coronam Clerico rum & Ecclesiasticorum.

Cleri sunt in duplici differétia, nam quidã sunt seculares alij regulares.

Conclusio.

LOquendo de Religione in communi, prout virtus quædam moralis, & generalis est, omnes in vniuersum homines, sed maxime fideles comprehendens, quæ alio nomine nuncupatur Latria, cuius est proprium, Deo debitum cultum exhibere: non solum Clerici, & Ecclesiastici, religiosi dici possunt, verum etiam & laici, præsertim Sancti, & viuentes studiosè, atque

Loquendo de Religione in communi, prout virtus quædam moralis est, omnes in vniuersũ Christiani, dicuntur religiosi.

Syluester verbo Religio 1. q. 1. atque religioſe. Hæc concluſio ad literam habetur ex Syluestro; *Verbo Religio* 1. q. 1. quæ & probari poteſt, multiplicibus ſacræ Scripturæ auctoritatibus, quibus Chriſti fidelium ſtatus, religio nuncupatur, & religioſi, omnes in vniuerſum Chriſtiani, eiuſdem fidei alumni & profeſſores. Cuius quidē rei, multa ſunt teſtimonia, ſed præcipue habetur hoc, in actibus Apoſtolorum de mente D. Pauli, vbi pluries hoc ipſum dicitur, & fideles vocantur Religioſi & Sancti. D. etiam Iacobus in epiſtola ſua canonica, c. 1. de omni Chriſtianorum in communi vita agens, inquit: *Actu. 26.* *Iacob. 1.* *Quod Religio ſancta munda & immaculata apud Deum & Patrem hæc eſt, viſitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum quempiam ſe cuſtodire ab hoc ſeculo.* Quo loco ſecundum SS. Patrum communem expoſitionem, loquitur de omnibus Chriſti fidelibus, Chriſtianam vitam, atque Religionem profitentibus. In eodem etiam capitulo de eiſdem verba faciens, & maxime de illis, qui ſe putant eſſe perfectos, & Religioſos, ſed non ſunt, inquit: *Quod ſi quis putat ſe religioſum eſſe, non refrænans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, huius vana eſt religio.* Ex quibus locis conſtat clariſſime, atque manifeſtiſſime, qualiter hac ratione, atque in hoc ſenſu loquendo, omnes in vniuerſum Chriſti fideles, dicantur, & dici poſſint religioſi, à religione, prout virtus quædam generalis, & moralis eſt, quæ alio nomine dicitur Latria, a qua etiam de nominatione, totius vniuerſalis Eccleſiæ ſtatus, prout in ſe totam Chriſtianitatem comprehendit, Religio Chriſtiana nuncupatur. De quo etiam in iure plura ſunt capita, *cap. Eccleſia d. 27. c. gaudemus de diuorty.* & *c. firmiter de ſumma Trinitate, & Fide Catholica*, & ſæpe alibi.

c. Eccleſia d. 27.
c. gaudemus de diuortyt.
c. firmiter de ſumma Trin. & fide.

Clerici potiori iure, quam alij dicūtur religioſi in prædicta acceptione.

Syluester vbi ſupra.

Aliqua iuris capita.

c. Saluator 1. q. 3. c. clericos, 12. q. 1.

Authen. de ſanctis Epiſc. §. damnamus. Gloſ. in c. clerices 12. q. 1.

In iure multoties & religioſi clerici, & clerici viceuerſa dicuntur Religioſi.

Loqeendo de Religione ſtricte proprie, & in rigore, ſolū qui Religionē aliquam profitentur, dicūtur religioſi,

Secunda Concluſio.

CLerici & Eccleſiaſtici, potiori iure, atque ſpecialiori ratione, dicuntur religioſi, loquendo de Religione etiam in ſupra dicta acceptione. Hæc concluſio eſt etiam Syluestri, vbi ſupra, pro qua adducit, aliqua iuris capita, *cap. Saluator 1. q. 3. c. clericos 12. q. 1. & auth. de ſanc. epiſ. §. damnamus.* Ad quod etiam adduci poteſt ratio appoſitiſſima, cū clerici & Eccleſiaſtici, hoc nomine ſint inſigniti, pro eo, quod a Deo electi, & in diuinam ſortem ſunt vocati, atque ſpecialiter diuino ſunt ſeruitio mancipati, quo fit, ut non quidem incongrue, ſed congruentiſſime, atque potiſſima & ſpeciali ratione, ipſi poſſint, & debeant dici religioſi. Multa etiam in iure dicuntur de ipſis, quæ nō conueniſſet, imo nec cōuenire poſſunt niſi religioſis viris, ut cōſtat *ex gloſſa in præl. legato. c. clericos. 12. q. 1.* vbi inter agendū atque diſputandū, an clerici habere poſſint proprij, dicit ibi Concilium, quod nō. Quæ verba exponens gloſſa inquit, hoc eſſe intelligendum de religioſis, ſiue regularibus qui proprijs renunciauerunt. Vide ibi. Ex hoc loco colligit proinde, quod in iure multoties, & religioſi clerici, & clerici uice uerſa dicantur religioſi. Sed de hoc alias. Sit modo tertia concluſio.

Tertia Concluſio.

LOquendo de Religione, ſtricte proprie & in rigore, illis tantum uiris atq; Eccleſiaſticis perſonis, Religioſorum competit nomen, qui ſponte ſua omnia exuti, continentiā etiam profeſſi, ſub unius prælati obedientia in monaſteriorum anguſtijs concluſi, ſe ſe alicui deuouerūt approbatæ Religioni. Hæc concluſio eſt etiam certa, & ab omnibus incunctāter tenenda. Et conſtare ſatis poteſt, ex his quæ a nobis ſupra q. 1. per plures articulos ſunt dicta, dum ageremus de Religione, & de his quæ intrinſeca, & eſſentialia ſunt huiuſmodi ſtatui, & conuenire debent neceſſario omnibus in uniuerſum religioſis,

gioſis, loquendo de Religione ſtrictè, proprie et in rigore. Dictum eſt enim à nobis, paupertatem, Caſtitatem atque obedientiam, ex natura ipſarum rerum, et ex peculiari conſilio atque inſtitutione Chriſti Domini, eſſe de eſſentia, & ſubſtantia Religionis, ſeu ſtatus religioſi, ac proinde cuiuſlibet eiuſdem ſtatus profeſſoris, loquendo proprie et in rigore. Qua quidem ratione religioſi nomẽ, neque clericis ipſis per ſe competit, aut cõpetere poteſt, et multo minus laicis, utcumq. perfectis, et ſtudioſis, niſi per trium uotorum, eſſentialium emiſſionem, ſponte factam, alicui ſe ſe denouerint approbatæ Religioni. Pro hac concluſione conſulatur *cap. quod votum, & gloſſa, de voto & voti redemptione, in 6. vbi habetur* determinatum, quodnam votum dicatur ſolemne, & quid ſit illud, quod quempiam facit, vere & proprie eſſe religioſum.

c. quod votum de voto, & voti redemp. in 6.

ARTICVLVS II.

Vtrum Canonici Regulares vere & proprie ſint, & dici debeant religioſi?

PRæſens difficultas clara eſt, mouetur tamen in præſentiarum, maioris diſtinctionis, & explicationis gratia, ad tollendam quandam amphibologiam atque æquiuocationẽ, quæ multoties reperitur in libris apud Doctores, circa hos Canonicos Regulares, & illos, qui communiter dicuntur Cathedrales, qui Canonicatus & eiuſmodi præbendas habent, in Eccleſijs Cathedralibus. Sunt enim qui dicant omnes eſſe eoſdem, eiuſdemq. antiquitatis, alij vero econtra; ſed quam maximè eſſe inter ſe diſtinctos atque differentes. De qua cõtrouerſia in præſentiarum nolo iudicis perſonam agere. Longiſſimã enim requireret diſputationẽ. Qui ea de re plura videre deſiderat, conſulat patrem Fratrem Hieronymum Roman lib. 6. ſuo, de Republica Chriſtiana 1. p. cap. 4. & 16. conſulat etiam Ioannem Trullo lib. quem inſcripſit de Canonicis Regularibus, & Augu. Tecinenſem in propugnaculo Canonici Ordinis. Quibus in locis de hoc argumento latiſſime agunt, à cuius proinde tractatione, ego in præſentiarum conſulto ſuperſedeo, vtpote quia nec mei ſit muneris, atque propoſiti, nec vero præſentis ſpeculationis. Quod ad me in præſentiarũ attinet, eſt explicare, ac dicere, vtrum ſupradicti Canonici, tam Regulares, quã illi, qui cõmuniter dicuntur Cathedrales, vere & proprie ſint, & dici debeant religioſi? Et ratio dubitandi, quæ ad hoc ſpecialiter ſeſe offert, ea eſt, quia huiuſmodi, tam iſti, quam illi, in iure communiter dicuntur Clerici, quo nomine eos nominat Gratianus in deſcriptione, *c. ſi quando*. Quin vero, & D. Tho. Angelicus Doctor 2. 2. q. 189. art. 8. ad 2. de eiſdem agens, Clericos ipſos vocat. Ipſorum etiam regula (quæ eſt D. Aug.) Clericorum regula nuncupatur. Pro quo etiam facit quædam ſententia, lata in fauorem eorumdem Canonicorum Regularium, congregationis Lateranenſis, contra Monachos ſancti Benedicti congregationis Caſſinen ſis, alias ſanctæ Iuſtinæ de Padua, ſuper ipſorum præcedentia, à Pio Quarto Summo Pontifice, anno Domini 1564. in Bulla quæ incipit: *Sedis Apoſtolicæ circumſpectæ*. Vbi Pius Quartus, ſæpiſſime vocat ipſos clericos, & diſtinctionem facit inter præfatos Canonicos Regulares, & ſupradictos Monachos, & de illis dicit eſſe clericos à S. Auguſtino reformatos, quin vero & à ſanctis Apoſtolis inſtitutos, prout pro ſua parte fuit allegatum. Hæc omnia deſeruiunt pro ratione dubitandi, ad id, quod à nobis in præſenti articulo eſt propoſitum. Sed eo non obſtante, in contrarium ſtatuitur concluſio, in qua dicetur, quid ſit tenendum.

Roman. lib. de Repub. Chriſt. c. 4. & 16. Trullo de Canonicis Regularibus. Aug. Tecin. in propugnaculo Canon. ordin. Gratianus in c. ſi quando d. 86. D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 8. ad 2.

Concluſio.

Canonici regulares ſelectiam cathedrales, q̃ triũ votorũ eſſentialiũ ſolẽnem emiſerũt profeſſionẽ, vere, & proprie ſunt religioſi.

CAnonici regulares, & ſi qui etiam ſunt cathedrales, qui ſe ſe per triũ ſupradictorum votorum eſſentialium aſtrinxerunt promiſſionem, & Religioni alicui, ſecundum Regulam aliquam, à Sede Apoſtolica approbatã deuouerunt, vere & proprie ſunt, & dici debent religioſi. Hæc concluſio certiſſima eſt, nec credo quod de ea ſit qui dubitet, aut dubitare poſſit, cum in omnibus & per omnia, huiuſmodi canonicis regularibus, ſeu etiam cathedralibus, ſecundum aliquam Regulã approbatam, per trium votorũ eſſentialium emiſſionem aſtrictis, religioſorum competat nomen, & conditiones, & circumſtantiæ omnes, quæ vt ſupra diximus, ſunt de eſſentia atque de ſubſtantia cuiuſlibet religioſi, & Religionis profeſſoris. Hac de re videatur Nauarro, comment. 1. de Regula *ſuper cap. cui portio.* latiſſime, & coment. 3. *ſuper cap. nullam, & ſæpe alibi*, & Pater Frater Emanuel Rodriguez, huius noſtri ſacri Ordinis & prouinciæ ſanctæ D. Iacob profeſſoris, & ſacræ Theologiæ prelectoris, in ſuo primo tomo, qq Regul. q. 1. art. 3. & q. 3. art. 1. vbi de ſupradictis Canonicis regularibus, & ipſorum ortu & origine, & multiplici differentia, plura dicit. Neque prædictæ reſolutioni obſtat, quod in iure paſſim appellentur clerici, prædicti Canonici regulares: nam vt recte atque latiſſime perſequitur Nauarrus loco ſupracitato, clerici ſunt in duplici differẽtia: Alij ſeculares, Alij vero regulares, qui & vere & proprie ſunt ac dici debent religioſi. Et hæc pro iſto articulo, à nobis pro nunc dicta ſufficiant.

Manuel 1. to mo qq. reg. q. 1 art. 2. & q. 3. art. 1.

ARTICVLVS III.

Vtrum perſonæ Societatis Ieſu, vere & proprie ſint religioſi: ſeu eis vere, & proprie, religioſorum competat nomen?

PRo tituli ac proinde totius articuli intelligentia, caute præmitto, temerarium cuipiam fortaſſe videri poſſe, me hanc quæſtionem, ſiue difficultatem excitaſſe, huncq. articulum in medium atque in controuerſiam attuliſſe, cum (vt videtur) contrarium ſit expreſſe præceptum, atque determinatum, per quãdam bullam, ſiue motumproprium, Greg. XIII. Pont. Max. qui habetur in conſtitutionibus Pontificalibus, ſub data anno Domini 1584. octauo Calendas Iulij, Pontificatus ſui anno 13. vbi poſtquam præfatæ Religionis ſtatuta, & conſtitutiones, in omnibus atque per omnia approbauit, & eiuſdẽ inſtituti alumnos, & profeſſores, vere religioſos, & vt tales ab omnibus tenendos atque dicẽdos eſſe prædixit, in virtute ſanctæ obediẽtiæ, & ſub alijs pœnis ibidem contentis, ſtricte præcipit, vt non quiſpiam audeat, rem hanc diſputare, ſeu in controuerſiam adducere, etiã veritatis indagandæ gratia, & quocumque quæſito colore, directe nec indirecte, nec in aliquo impugnare hoc inſtitutum ſanctum audeat, aut ei aliqualiter contradicere. Ex quibus verbis (vt dixi) temerarium atque in conſultum cuipiam fortaſſe videbitur, me hanc quæſtionem atque difficultatem excitaſſe, & hunc articulum in medium protuliſſe, contra tanti patris atque paſtoris ſententiam, diffinitionem, obedientiam, atque mandatum, quod non expediebat, vel ignorare, aut contradicere. Sed eo nihilominus nõ obſtãte, abſque præfati mãdati (vt mihi videtur) offenſione, & præiudicio, licite potui id facere, imo & conuenientiſſimum fuit hunc articulũ a me fuiſſe productum, cũ non id fuerit, dubitandi, ſeu eundem ſtatum impugnandi gratia, neque eo animo, mente, atque intentione, vt tanti patris atque Põtificis, directe aut in directe, etiã vllo quæſito

ſito colore, in aliquo velim contraire, imo vero potius, vt rem certam, claram, dilucidam atque determinatam, & multum rationi conſonam, rationibus comprobem, argumentis confirmem, & rationibus in contrariũ adductis, pro ratione dubitandi ſatisfaciam, ac ſic veritas ipſa, amplius & amplius elucidata, atque in ſcripturis redacta, perfectius futuris temporibus reſeruetur & omniũ hominũ notitiæ, & cognitioni tradatur, ad perpetuam rei memoriam vt dicitur. Neque id eſt, aut vlla ratione eſſe credo, contra obedientiam atque mandatum tanti Pontificis, vt non incongrue facile etiam ex eiuſdem verbis poteſt colligi. Inquit enim, quod huiuſmodi quæſtio non proponatur, quouis diſputandi vel etiam veritatis indagandæ gratia & quæſito colore, directe nec indirecte, & quod nullus ſupradictam determinationem ſuam impugnare: vel in aliquo audeat contraire. Notanda atque penſanda ſunt, ſingula prædicta verba, ex quibus facile conſtabit, quam ipſa longe procul ſint, a mea mente & intentione, & quam licite a me articulus iſte in medium potuerit produci. Quod vt debite faciam, atque vt ex oppoſitione falſitatis, veritas ipſa & id quod tenendum eſt, clarius eluceſcat, præmittendum duxi, quod ratio dubitandi, & quod circa hanc rem, cuipiam videtur ſe offerre poſſe, illud eſt. Nam cum vt habetur *in cap. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum, ex decreto Innocenty Tertij. Pont. Max.* Abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo annexa ſit Regulæ monachali, vt contra eam nec ſummus ipſe Pontifex, licentiã poſſit indulgere. Cum etiam huius inſtituti profeſſores, & alumni (ſaltim ſcholares) vt in propria ipſorum habetur Regula, poſt biennium ſui nouitiatus, dominij ſint capaces, dubium cuipiam fortaſſis videbitur: An ipſi ſint vere, & proprie religioſi; cum ſicut præmiſſum eſt, de eiuſdem ſtatus eſſentia & ratione, ſit abdicatio cuiuſcunque proprietatis, adeo vt ſuper hac re, nec ipſe ſummus Pontifex poſſit diſpenſare, ſeu licentiam indulgere? Ijs addunt, ſeu addere poſſunt, viri linguoſi atque mordaces, quod præfati ſcholares, ſi dimittantur a prælatis & extra huiuſmodi Religionem ponantur, (quamuis non aliter) poſſunt nubere quod, vt ſibi videtur, etiam contrariatur ſtabilitati, & firmitati Religionis, & Religioſi ſtatus, debet enim (inquiunt) Religionis ſtatus eſſe firmus, conſtans atque ſtabilis, quo fit vt vere, & proprie religioſi nullatenus eſſe, aut dici poſſint, qui in proprio ſuo ſtatu, non habuerint huiuſmodi conſtantiam, ſtabilitatem atq; firmitatem. Ea ſunt omnes rationes dubitandi, quas afferre poſſunt ad hunc articulum. Sed ijs & alijs non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur concluſio.

c. Cum ad monaſterium de ſtatu monac.

Concluſio.

NVllatenus dubitari poteſt, aut in dubium ſiue controuerſiam adduci, quod perſonæ ſocietatis Ieſu, & omnes huius Religionis profeſſores & alumni (etiam ſcholares) ſint vere & proprie religioſi. Hæc concluſio vt iacet, et multo magis late, habetur expreſſa, et determinata in prælegata extrauaganti Gregorij Pontificis Maximi, quæ incipit *aſcendente Domino*, et habetur in conſtitutionibus Pontificalibus, pagina 785. Quæ cõcluſio hac etiam ratione optima poteſt comprobari. Nam omnibus prædictæ ſocietatis profeſſoribus et alumnis, in omnibus atque per omnia perfectiſſime conueniunt, omnes circumſtantiæ, et conditiones requiſitæ ad rationem veri, et proprij religioſi, poſtquam vt ſupponitur, emittunt (etiam ſcholares) tria Religionis ſubſtantialia vota, etiam ſi id fiat ſub certis limitationibus et conditionibus, quæ aliquibus (licet falſo) videãtur cõtraire eſſentiæ, et ſubſtantiæ Religionis, ſeu ſtatus religioſi; vt amplius patebit in ſolutionibus ad rationes

Profeſſores, & alumni ſocietatis Ieſu (etiam ſcholares) ſunt vere, & proprie Religioſi.

nes dubitãdi, ergo intentũ. Vnde ad 1. R. quod quãuis ita ſit, vt præmittitur, quod abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, annexa & intrinſeca ſit ſtatui religionis, ſimpliciter & abſolute loquendo, atque regulariter, non tamen eſt contra ipſius eſſentiam, ſiue ſubſtantiam, quod aliquis monachus, ſiue religioſus, cum aliqua limitatione & modificatione, habere poſſit proprium ſiue dominium de licentia ſummi Pontific. & ad tempus. Quia ad eſſentiam & ſubſtantiam religioſæ paupertatis, ſecundum probabilem opinionem, non requiritur omnimoda abdicatio dominij rerum, ſed ſatis eſt, quod per paupertatis votum, impediatur, & auferatur vſus dominij rerum, maneatq. ipſum ligatum, & dependens à ſuperioribus: ſicut ad religioſam caſtitatem non requiritur, quod quis non habeat dominium vxoris, ſed ſat eſt, quod illud ſit ligatum per votum caſtitatis, vt contingit in illis, qui poſtquã matrimonio coniuncti fuerunt, ingreſſi ſunt Religionem. Nam quando coniuges, conſumato iam matrimonio, Religionem aliquam proficentur, manet quidem vinculum, atque poteſtas in ſeipſos, quantum ad proprietatem, non tamen quantum ad vſum, vtpote qui per profeſſionem, & ſe & ſuas operationes omnes, iam traſtulerunt in religionem, & eo non obſtante ſunt vere & proprie religioſi, & manet ſimul matrimonij vinculum, quod eſt indiſſolubile. Sic igitur in propoſito dico, quod viri Scholares Societatis Ieſu, ſunt vere & proprie religioſi, etiam ſi rerum ſuarum temporalium, proprietatem habeant, atque dominium, cum non habeant vſum & adminiſtrationẽ eiuſdẽ. Quod ſi Innocẽtius Tertius in præallegato, *c. cum ad monaſterium*, id à Papa negauit fieri poſſe, loquitur de monacho, atq; religioſo profeſſo ſimpliciter & abſolute, per trium votorum eſſentialium profeſſionem ſolemnẽ. Non autem de his qui ex ordinatione Papæ, aſtringuntur tantum voto ſimplici, propter ſancti huius inſtituti, maiorem, atque meliorem conſeruationem & ad tempus, vt hæc ſancta Societas, atque Religio, iuxta ſuum viuendi modum, permanere, conſeruari, & durare melius poſſit. Cum quo etiam ſtat, quod ſint vere & proprie religioſi. Et hæc dicta ſufficiant pro prima ratione dubitandi.

Ad ſecundam, reſpondeo huiuſmodi Religionis ſtatum, eſſe firmum, ſtabilem, atque conſtantem in illis religioſis, ſeu eiuſdem ſocietatis alumnis, qui ſecundam iam emiſerunt profeſſionem, in quibus profeſſio irreuocabilis eſt ex vtraque parte, & ij ſoli proprie, & in rigore loquendo, ſunt de corpore talis ſocietatis. Cum quo etiam ſtat, quod de licentia & auctoritate Papæ ad eiuſdem ſtatus maiorem conſeruationem (vt dixi) habere etiam poſſint ſcholares ipſius profeſſores & aluminos, qui & eidẽ Religioni aſtringantur, & obligentur tantummodo voto ſimplici, ita vt profeſsio ipſorum ſcholarium, ex parte Prælatorum ſit reuocabilis, & ex cauſa dimittere à ſe poſſint huiuſmodi religioſos, ex parte vero eorum irreuocabilis. Quod non obſtat eiuſdem Religionis firmitati, ſiue talis ſtatus perpetuitati, cum id non intendatur per ſe, ſed eueniat quaſi per accidens, propter ipſorum demerita, quod huic Religioni in eius fauorem eſt conceſſum à Papa, quem de fide tenendũ eſt, habere infallibilẽ poteſtatem, condendi, & approbandi, qualibet Religionem, ſub quibuslibet limitationibus & conditionibus, ſalua ſemper Religioſi ſtatus ſubſtantia, vt ſaluatur & conſeruetur perfectiſsime, in hoc ſtatu. Et hæc de iſto articulo, atque difficultate dicta ſufficiant.

ARTI-

ARTICVLVS IV.

Vtrum nobiles viri, & equites Religionum militarium, S. Ioannis, D. Iacobi, & quæ communiter dicuntur: Calatraua & Alcantara, atque similium, sint proprie, & vere religiosi?

In hoc articulo plura continentur, quæ longiorem requirebant sermonem. Veramen breuiter & resolute aliqua dicamus, & certa ab incertis separemus, sequentes statuo conclusiones.

Prima Conclusio.

I Quendo de clericis atque monachis, supradictorum ordinum militarium, atque in eisdem professis, non est, aut esse potest dubium, quin vere, & proprie sint religiosi: & quod ut tales, gaudent priuilegio canonis, *Si quis suadente Diabolo*, priuilegio etiam fori: & quod per eorum professionem dirimitur matrimonium ratum, non consummatum, & potiuntur omnibus priuilegiis & gratijs communiter exteris religiosis pro aliis religiosis. Hæc conclusio est vera & certa, & communiter tenetur ab omnibus iure peritis, atque Theologis. Et de qua videndus est Magister Soto, lib. 7. de iustitia, & iure, q. 1. art. 3. & in 4. d. 27. q. 1. art. 4. & Aragon Augustinianus, lib. 5. de iustitia, & iure q. 88. art. 1. ad vltimum, & in hac re, non est cur immoremur amplius.

Secunda Conclusio.

Si fiat sermo de equitibus & illustribus, aut nobilibus viris, professentibus Religionem Sancti Ioannis, qui communiter milites fuæ commendatarij, de Malta nuncupantur, nullibi etiam est dubium, quod sint vere, & proprie religiosi, & gaudeant priuilegio supradicti Canonis, priuilegio fori, & quod per ipsorum professionem dirimatur etiam matrimonium ratum, & consummatum. Pro cuius conclusionis intelligentia adnotare libet, quod quidam olim, Soto in 4. d. 27. q. 1. art. 4. in ea fuerit sententia, & opinione, quod supradicti milites, non erant inter veros, & proprie religiosos connumerandi, ac propterea, quod per ingressum supradicti ordinis, non dissolebatur matrimonium ratum non consummatum: eiusdem sententiæ & opinionis, fuit scripsit olim doctissimus pariter atque illustrissimus D. D. Franciscus Sarmiento noster sanguinis fuedere, & maxima familiaritate connunctus, libro suo de sacris redditibus Ecclesiasticis 4. p. q. 1. num. 3. & etiam habui scripsse eandem Soto lib. 7. de iustitia, & iure q. 1. art. 3. sententiam adstruit, atque asserit, & tenuit, prædictos milites et equites ordinis D. Ioannis, vere esse religiosos. Quam opinionem, tenet etiam doctissimus Pater Corduba, noster huius Religionis magnum decus, & ornamentum Prouinciæ Castellæ, in sua summa q. 148. & q. 178. & doctissimus Doctor Martinus ab Azpilcueta, Nauarro, libro suo 3. consiliorum de regularibus, consilio 22. & frater Petrus de Aragon supra citatus, in suo libro de iustitia, & iure, quæst. 88. art. 1. ad vltimum, vbi ad hoc propositum plura dicit, atque notanda digniſſima: & ex multis, quæ inducit, ex facto quodam, ducit videri probari, per ingressum, & professionem prædictæ Religionis, dissolui atque dirimi matrimonium ratum non consummatum. Nam (inquit) anno Domini 1515. quidam Dux de Medina cæli, dictus Don Gaston, facta professione in dicto Ordine, obtinuit solui matrimonium ratum, non consummatum, cuiusdam dominæ, cum qua contraxerat, certis quibusdam de causis. Addunt tamen prædictus Aragon, &

Clerici & monachi ordinis militarium, omnino verè, & proprie sunt religiosi. c. *siquis suadente* 17. q. 4. *Soto de iustitia, & iure lib. 7. q. 1. ar. 3. & in 4. d. 27. q. 1. art. 4.*

Milites & equites Ordinis S. Ioannis, verè, & proprie sunt religiosi. *Soto in 4. d. 27. q. 1. art. 4.*

Sarmiento de redd. Eccles. p. 4. q. 1. n. 3.

Soto de iustitia, & iure lib. 7. q. 1. art. 3.

Corduba in summa q. 148. & q. 178.

Nauarr. lib. 3. consil. de regularibus consil. 22.

Aragon, vbi supra.

Nauarro locis suprà citatis: Quòd quatuor huiusmodi milites, vere, & proprie sint religiosi, vtpote qui simpliciter emittunt tria Religionis substantialia, vota, obedientiæ, paupertatis, & castitatis: ex priuilegio tamen, & ex benignitate Summorum Pontificum, habent vt non comprehendantur sub iure aliorum religiosorum, quantum ad odia atque rigores, sicque excipiuntur, *in Concilio Tridentino, sessione 25. c. 18.* vt non teneantur contribuere pro Seminario, nec etiam tenentur abstinere ab ouis, & lacticinijs in Quadragesima, & possunt interesse agitationi taurorum, ex motuproprio Gregor. XIIII. Dat. anno 1575. quibus de rebus videndi sunt auctores suprà citati, & Sylueſter *Verbo Religio. 1. q. 1.*

Cone. Triden. sess. 25. c. 18. Syluest. verbo Religio. 1. q. 1 Opinio est, & quæstio cõtrouersa, an equites D. Iacobi, & alij similes, sint vere Religiosi. *Nauar. de red dit. Eccl. q. 1. monit. 45. nu. 5. & q. 4. mon. 27. nu. 1. & lib. 3. cons. de Reg. consil. 23. & lib. 1. de his, quæ vi, metusue cau. fa. cons. 3. nu. 6. & tit. de Iper. cons. 13. Cou. de Spons. 1. p. c. 2. & 3.* Fortunius Garcia Cõsilio pro illustrissimo D. Iacobi. *Burg. de par. super leg. tau. Soto de iust. et iure q. 5. ar. 3 & in 4. dist. 27. q. 1. art. 4. Aragon 2. 2. q. 88. art. 11. Cordu. in qua stionario lib. 1 q. 24. Sanm. de red dit. Eccl. 4. p. c. 1. nu. 13. D. Th. 2. 2. q. 186. a. 4. ad 3 Bar. & Bald. in l. 1. ff. de pa cis.*

Sed loquendo de equitibus, illustribus, atque nobilibus viris, Ordinum, & Religionum D. Iacobi Calatrauæ, & Alcantaræ, & similium, circa hanc rem; in duas partes doctores sunt diuisi, atque partiti, duplexq; hac in re profertur opinio. Prima, iuris peritorum, affirmantium prædictos milites, vere, & proprie esse religiosos. Hanc tenent in primis, doctissimus Doctor Nauarro, in innumeris suæ doctrinæ locis, & primo in tractatu de redditibus Ecclesiasticis q. 1. monitione 55. nu. 5. & q. 3. monitione 27. nu. 1. & lib. 3. consiliorum de regularibus, consilio 23. & lib. 1. titulo de his quæ vi, metusue causa, consilio 3. nu. 6. & titulo de sponsalibus, consilio 13. vbi hoc argumentum, quam latissime prosequitur. Quod etiam facit Conar. de sponsalibus, parte 1. cap. 2. & 3. & de militibus D. Iacobi, specialiter, hanc opinionem defendit; Fortunius Garcia, in consilio præstito pro militibus Sancti Iacobi. Loquendo autem de militibus Calatrauæ, doctissime defendit eandem, sapientissimus patricius, atque eruditissimus vir, & Doctor Burgos de Paz, etiam sanguine mihi coniunctus, lib. quem in scripsit super leges tauri, & multi alij sunt, qui hanc opinionem, atque sententiam defendunt, quos breuitatis gratia, facio missos.

Sed secunda sententia & contraria, est omnium Theologorum communis. Hanc mordicus tenet doctissimus Magister Soto, lib. suo 7. de iustitia, & iure q. 5. art. 3. & in 4. dist. 27. q. 1. art. 4. et Aragon vbi suprà secunda, secundæ, quæst. 88. art. 11. et doctissimus Pater Corduba, in suo quæstionario, lib. 1. quæst. 24. et DD. Francisco Sarmiento de redditibus Ecclesiasticis 4. p. c. 1. num. 13. Hi omnes tenent suprædictos milites D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, non esse vere, et proprie religiosos, neque omnes eisdem similes, pro eo quod nõ simpliciter, & absolute promittunt continentia, siue castitate, imo vero vxores ducũt, dãtq; rei vxoriæ operã sicuti, & cæteri coniugati: quam ob causam sibi videtur non esse vere, & proprie religiosos, cum continentiæ, & castitatis votum (vt iam sæpe supra præmissum est.) sit de essentia atque de substantia status religiosi, & cuiuslibet propriè dictæ Religionis. Cui etiam opinioni, fauere videtur D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 4. ad tertiũ. vbi respondens cuidam argumento in contrarium adducto, inquit, quod illi viuendi modi, secundum quos homines matrimonio vruntur, nõ sunt Religiones, simpliciter & absolute loquendo, sed secundum quid, in quantum participant in aliquo quædam quæ pertinent, & spectant ad statum Religionis. Quod sub alijs verbis, videtur quidem dicere, quod sunt Religiones, tantum nomine tenus, nõ vero simpliciter & absolute, seu propriè & in rigore. Id quod etiam dicere, & insinuare olim visi sunt, Bart. & Bald. *qui in l. 1. ff. de pœnis*, aiunt quod in his, & similibus Religionibus, videtur potius esse quædã apparentia in habitu, quam existentia, & realitas in effectu. Ijs pro vtraque parte huius difficultatis adductis meam mentem, atque sententiam explicando, sub aliorum censura, & vt tot atque tantas opiniones, aliqualiter ad pacem, siue concordiam reducam, sequentem statuo conclusionem.

Tertia

Tertia Concluſio.

Milites, nobiles viri & equites, Ordinum & Religionum militarium D. Iacobi Calatraue & Alcantarę, aliarumque ſimilium Religionum, congruentiſſime atque conuenientiſſime & proprie, dici poſſunt Religioſi, non abſolute, atque ſimpliciter, ſed cum addito, militares; hoc eſt, ad prælium ſiue militiam ordinati. Hæc concluſio, meo quidem videri, eſt certa atque tenenda: ad quod dicendum, moueor, nam etiam ijs militibus atque equitibus prædictarum militiarum, ſatis conueniunt omnes circumſtantiæ & conditiones neceſſariæ, & requiſitæ, ad rationem veræ, & propriæ Religionis, & ad hoc, vt ipſi vere, & proprie dici poſſint religioſi, quamuis cum addito, militares. Neque eis quidquam aliud deficit, præter hoc ſolum, quod prædicti milites, quamuis promittant obedientiam, & pauperatem, & caſtitatem (quæ ſunt & dicuntur, tria Religionis eſſentialia & ſubſtantialia vota) non tamen id ipſum faciunt, aut ita ſtricte obſeruant, ac cæteri religioſi, ſed cum certis quibuſdam limitationibus, & modificationibus. Non inquam ita ſtricte obſeruant, ſeu obſeruare tenentur, paupertatem atque obedientiam, vt alij religioſi aliarum Religionum, et quantum ad caſtitatem attinet, ex diſpenſatione Summorum Pontificum, contrahunt, & ducere poſſunt vxores. Sed dico, nihilominus quòd hoc non obſtat, quominus religioſi etiam dici poſſint, cum ſuprædicta limitatione, intelligendo militares, vt contra magiſtrũ Sotum, latiſſime probat doctiſſimus Doctor Nauarro, loco ſupra allegato, de redditibus Eccleſiaſticis, q. 1. monitione 5. num. 8. cum id poſſint ex diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ, non autem ex tenore ſuæ Regulæ, vel profeſſionis ſolius. Et quamuis aliqui id ipſum habeant ex profeſſione ſuæ Regulæ priuilegiatæ & moderatæ per Papam, talis diſpenſatio, & moderatio (inquit Nauarro) non tollit ſimpliciter & abſolute votum continentiæ & caſtitatis, ſed ſolum reſtringit illud, ne ſcilicet habeat locum in copula maritali, quod longè aliud atque diuerſum eſt. Non enim (inquit) quis vere Religioſus, definet eſſe talis, pro eo quod à ſummo Pontifice, cum eo diſpenſetur, ſuper aliqua voti ſui parte, neque huiuſmodi milites, definunt eſſe veri religioſi (ſaltim cum addito, militares) pro eo quod a Sede Apoſtolica, ſint diſpenſati, ſuper aliqua parte voti, ſuę continentiæ, & caſtitatis. Hæc de re videatur etiam vltra omnes auctores ſuperius allatos, frater Emmanuel Rodriguez in ſuis quæſtionibus regularibus, to. 1. q. 1. art. 6. Et hæc dicta ſufficiant pro iſto articulo.

Milites, & equites, D. Iacobi, & alij ſimiles dicuntur religioſi, non abſolute, ſed cum addito, militares.

Nauar. vbi ſup.

Emman. to. 1. qq. Regul. q. 1. art. 6.

ARTICVLVS V.

Qui nam dicantur, ac dici debeant Monachi, ſeu quibuſnam vere, & proprie, Monachorum competat nomen?

Huic articulo breuiter reſpondebitur, per duas ſequentes concluſiones.

Concluſio.

Proprie, ſtricte, atque in rigore loquendo, ij duntaxat dicuntur, & deberent dici Monachi, qui a ſecularium tumultu, & communi hominum conuictu, conſortio, & conuerſatione ſemoti, atque ſeparati, in deſertis, & ſolitudinibus, vel in clauſtro communiter, aut in cryptis & ſpeluncis, ſeor-

Proprie ſtricte & in rigore loquendo, ij duntaxat monachi dicuntur, qui ſolitariam vitam

sum viuentes (prout nomen ipsum Monachorum sonat) solitariam vitam agunt. Hæc conclusio, est certa, quæ & multiplicibus rationibus, & auctoritatibus potest comprobari. Primo ex ipsa nominis etymologia, & interpretatione vocabuli. Debent enim nomina consona esse rebus; & à nostris interpretatione, & vocabuli etymologia, in iure desumitur argumentum, non inualidum, vt habetur *c. si cupis 16. quæst. 1. & cap. clericus. 12. quæst. 1. cap. alteros 21. distinctio.* & sæpe alibi. Cum ergo Monachus, secundum Diuum Hieronymum, & alios, Græce idem sit, quod Latine, *solus, siue singularis*, singularis, & à communi hominum seculatium conuersatione, & consortio, semotus, atque separatus, liquidum profecto est, quod Monachi nomen, stricte, proprie, & in rigore loquendo, his tantum conueniat qui in deserto & solitudinibus seorsum, & particulariter, solitariam vitam agunt in eremis, vel spelæcis, vel in claustro communiter. Quod & confirmat decretum Concilij Nicæni, quod habetur, *in cap. placuit. 16. quæst. 1.* vbi dicitur *quod placuit omnibus residentibus in sancta Nicæna Synodo, vt Monachorum nomen, & conuersatio, secundum sui nominis etymologiam, ab omnibus sit deinceps, atque de cætero, & additur. Quod quoniam Monachum, seu omnia singulariter agere.* Quæ vltima verba, exponens glossa, & maxime verbum illud, *singulariter*, dicit idem esse, ac non seculariter, sed solitarie viuere. Iuxta illud quod habetur etiam, *in cap. si clericalibus eodem causa, & quæstione*, quod est Diui Hieronymi, in epistola quarta, ad Rusticum Monachum. Qui etiam scribens ad Paulinum, in alia sua epistola, decimaquarta in ordine, quæ est de institutione Monachi, & habetur, *in cap. si cupis eodem causa, & quæstione*: inquit, *si cupis esse quod dicaris, Monache, ideli, solus, siue solitarius, quid facis in vrbibus? quæ negotia non sunt solitariorum habitacula, sed multitudinum.* Quæ omnia intelliguntur, atque intelligenda esse debent, de Monachis stricte, proprie, & in rigore loquendo, & ex eo instituto & professione, Monachaleu & solitariam vitam agentibus. Hæc de re in numera loca sunt in iure, quæ breuitatis gratia facio missa. Sit secunda conclusio

A nomina, ex etymologia, in iure desumitur argumentum. 12. q. 1. c. clericos. d. 21.

c. placuit. 16. q. 1.

c. si clericatus 16. q. 1.

Hier. epist. 4. ad rusticum Monachum.

Idem epist. ad Paulinum.

c. si cupis, 16. q. 1.

Secunda Conclusio.

Loquendo de Monachis, non stricte, proprie, & in rigore, sed vt communiter loquuntur iuris arcanis doctores, Monachorum nomine intelliguntur, & intelligendi etiam veniunt, omnes in vniuersum communiter religiosi, qui per tria Religionis substantialia vota, in Religione aliqua approbata, emissa, peculiariter sunt Deo addicti, & specialiter se se deuouerunt alicui Religioni, siue habitent in desertis, & solitudinibus, siue vero in Monasteriorum claustris, & in oppidis, vrbibus, atque ciuitatibus. Hæc conclusio habetur expressa ex Syluestro, *Verbo Religio. septimo, quæstione prima*, vbi inquit, quod Monachi nomine, intelligendus venit, omnis religiosus eo modo, quo Monachus est, proprie, & in rigore, aut minus rigorose, ad sensum supradictum, & hoc generale esse dicit, in omni materia, nisi appareat specialis ratio differentiæ. Atque ita nomine Abbatis, intelligit, & intelligendum esse dicit, quemcumque prælatum ordinarium, & immediatum, cuiuscumque Monasterij, siue Conuentus religiosi. Et nomine Monachæ, siue monialis, omnis fœmina, quæ est religiosa proprie: Et nomine Monasterij, omnis Conuentus, siue locus, cuiuscuq; Collegij religiosi, nisi appareat (vt dixi) specialis ratio differentiæ. Hæc ita habentur, ex Syluestro, qui et ad suū propositū citat Panor. *in c. ex parte de postulando*

Loquendo de Monachis non stricte, neque cū tanto rigore, omnes communiter religiosi, qui tria Religionis emiserunt vota, Monachi dicuntur generali ratione.

Syluester verbo Reli. 7. q. 1

Panor. in cap. ex parte de postulando.

vbi

vbi dicit, quod constitutio quæcumque emanans respectu religionis, licet loquatur expresse de monachis, extenditur tamen ad omnes communiter religiosos, nisi appareat specialis ratio diuersitatis, iuxta quem sensum, intelligenda sunt omnia iura & capita, quæ habentur in iure in distincte de monachis, & de statu monachorum, apud decretales lib. 3. tit. 35. & in decreto d. 58. & 16. q. 1. & 18. q. 1. & 2. per totam, & generaliter à causa 16. vsque ad 21. & hactenus de isto articulo.

Constitutio emanans respectu Religionis, licet expresse loquatur de monachis, extenditur tã ad cõiter religiosos, nisi fit specialis ratio differentiæ.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Canonici regulares, & Iesuita, seu religiosi viri Societatis Iesu, generaliter comprehendantur monachorum nomine?

Quæ ad hunc articulum spectant, iam vtcumque constare possent, ex dictis in supra positis articulis: sed maioris distinctionis, & claritatis gratia, hunc etiam art. apponere libuit, cui resolutiue, Respondeo, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

QVidquid sit de religiosis viris societatis Iesu, (nam circa hoc videantur, & consulantur propria ipsorum priuilegia, & constitutiones,) loquendo, tamen de canonicis regularibus, in pœnalibus & exorbitantibus, non ipsi veniunt intelligendi; monachorum nomine, nec communiter in iure comprehenduntur monachi appellatione. Hæc conclusio, est expressa Panormitani, *in cap. quod Dei timorem, de statu monachorum, num. 2. quæst. 3.* Eam tenet doctissimus doctor Nauarro, *in cap. statuimus 19. q. 3. num. 14. & in cap. pœna de pœniten. d. 1. & in cap. nullam. 18 q. 2. num. 40.* & eam multis iuribus atque rationibus comprobat, constituens distinctionem, inter prædictos Canonicos regulares, & monachos. Sed breuiter suprapositæ conclusionis ratio in promptu est. Nam lex pœnalis, nõ debet excedere propriũ casum, iuxta cõmune axioma, quod habetur in iure *cap pœna, de pœnitentia, d. 1. & lege interpretatio ff. de pœnis.* Ex quo fit consequens, quod eædem leges, quacumque ratione exorbitantes, restringi potius quam extendi debeant, ad prædictos canonicos regulares. Quod intelligendum esse censeo, vt pluries dixi, quando alias in monacho, & canonico regulari, non militat eadem ratio, & inest aliquid, in quo secundum ius antiquũ reperiantur, & inueniantur exequati, tsic enim veræ fit extensio in eisdem, etiã in pœnalibus & exorbitantibus, vt resoluit Dominicus, *in cap. 1. de tempo. ordin. lib. 6.* & refertur, à Panormit. vbi supra. Et sic ius vetans monachis postulare, *cap. non Magno no clerici, vel monachi, c. alia ex causa c. placuit c. monachi, cap. 2. 16. q. 1.* comprehendit etiam canonicos regulares, vt expresse habetur in *cap. ex parte eodem titulo*, quod expliteans atque declarans glossa, proponens casum, inquit, quòd quidam canonici regulares postulabant, ideſt aduocabant, & prætendebant posse se aduocare, & aduocatorum officium in causis Ecclesiasticis, & forensibus exercere, quibus cum ecntra obijceretur, non posse se talia facere, cum id esset iure sibi prohibitum, ad suam defensionem allegabant, quod talia prohibentur monachis, non autem ipsis canonicis regularibus, qua de re consultus Pontifex, Innocent. III. respondit in dicto *cap. ex parte*. Quod quo ad hoc, idem est iudicium de Canonicis regularibus, & de monachis, licet de monachis in Canone id specialiter, fuerit expressum. Ecce qualiter etiam in pœnalibus, & exorbitantibus, facta

Canonici regulares in pœnalibus, & exorbitantibus, non comprehẽduntur monachorũ nomine. *Panor. in cap. quod Dei timorem de statu mon. Nau. in c. statuim. 19. q. 3. & Sape alibi. nu. 1. in 5. notabile. cap. pœna de pœnitẽtia d. 1. leg. interpretatio. ff. de pœnis. Dominicus in c. 1. de tempo. ord. lib. 6. fol. 6. Pan. vbi sup. c. non magno clerici, vel monachi. c. alia causa. c. placuit. cap. monachi 11 a 16. q. 1.*

fuit extenſio, de monachis ad canonicos regulares, pro eo quod vtrobique eadem militaret ratio. Nam ratio & cauſſa, ob quam monachi in iure prohibentur poſtulare, ſeu aduocatorum officium exercere, fundatur in perfectione religioſi ſui ſtatus, & in abrenunciatione rerum temporalium, quæ certe ratio æque militat, in canonicis regularibus, qui pariter per tria religionis ſolemnia, & ſubſtantialia vota, etiam renuntiant rebus temporalibus, & etiam habent perfectionis ſtatum, vnde quantum ad hoc ſunt æquales, & iure antiquo eſſe videntur exæquati. Et hæc de iſto articulo dicta ſufficiant.

QVÆSTIO XI.

De monachis & religioſis, mendicantibus, & non mendicantibus, ſed proprium, & redditus annuos habentibus, in communi. In ſex articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum licitum ſit monachis, ſiue religioſis mendicare, ſeu quod dicitur de eleemoſynis viuere?

D. Tho. 2.2. q.187. art.3. 4.& 5.

HÆc difficultas, & fere omnes quæ in tota hac quæſtione, in medium proferentur ad diſputandum, proponuntur à D. Thom. in ſua 2.2. de cuius doctrina, prætermiſſis quibuſdam, quæ non tam ad noſtrum propoſitum, quam ad ſcholas & ſcholaſticorum exercitium attinent, quæ tenenda atque dicenda ſunt, ipſe paucis exponam, ſuccinte, atque reſolutiue pro meo more. Sed maioris claritatis & veritatis indagandæ gratia, eundem D. Thomam ſecutus, & vt veritas hinc inde agitata, plenius eluceſcat, præterire non poſſum, quin pro parte contraria, aliqua proponam argumenta, & rationes aliquas, quibus innixus quiſpiã fortaſſis, ſibi videri poſſet, monachis atque religioſis, nõ eſſe licitum mendicare, ſeu quod dicitur de eleemoſynis viuere. Et in primis ſunt ad id, auctoritates innumeræ. D. Auguſt. in lib. de operibus monachorum, cap. 28. quas breuitatis gratia hic referre omitto, & quia ipſarum vt patebit facilis erit ſolutio, quibus monachorum mendicitatem reprehendere apparet. Id quod & feciſſe etiã videtur Apoſtolus Paulus, 2. ad Timotheum. c. 5. vbi præcipit, quod viduæ, quæ aliunde poſſunt ſuſtentari, nequaquam mendicent, aut viuant de eleemoſynis Eccleſiæ, vt Eccleſiæ eleemoſynæ ſufficiãt pro illis, quæ vere viduæ ſunt. Quin vero, & Beatus Hieronymus, in epiſtola ad Damaſum Papã, & habetur *in cap. clerici. 1. q. 2. & in c. quoniam. 16. q. 1.* inquit, quod qui bonis parentum ſuorum, atque opibus ſuſtentari poſſunt, ſi petendo eleemoſynam, quod pauperum eſt accipiunt, furtum atque ſacrilegium committunt, & per abuſionem talium, iudicium ſibi manducant, & bibunt. Ex quibus auctoritatibus, clare, vt videtur, colligitur, intentum, nempe monachis & religioſis, non eſſe licitum mendicare, ſeu de eleemoſynis viuere.

Nocumẽta, quę proueniunt interdum ex neceſſitate, & mẽdicitate. *D. Augu. lib. de operib monac. c. 28.*

ad Timoth. 5.

Hier. in epiſt. ad Damaſ. & habetur in c. clar. 1. q. 2. & c. quoniam 16 q. 1.

Sed ſecundo ad probandũ id ipſum, videtur eſſe ratio appotiſſima, pro eo quod mendicitas (vt apparet) innumeris periculis eſt plena, & multorum occaſio malorum. Multoties enim occaſionem præbet, peccandi, atque impedit actum, & exercitium virtutis, quæ omnia quam maxime monachos, & religioſos oportet vitare. Videmus namque quod qui frequenter

ter ad alienam mensam comedunt, otio dediti, vt adulentur multoties necessum sit, se pascentibus, vt dicit glossa, explicans illud Pauli 2. Ad Thessalon. cap. vltimo, vbi de seipso inquit, *quod non inquietauit eos, neque gratis panem alicuius manducauit, sed in labore, & infatigatione, nocte, & die est operatus: ne quenquam ipsorum grauaret. & vt seipsum formam praberet eisdem.* Dicit glossa ibi, & est B. Ambrosij, *quod comedere de alieno pane, multoties adulationis est caussa & occasio.* Præterea quia vt dicit sapiens, Prouerb. 22. *qui mutuum accepit, seruus est fœnerantis.* Pari etiam ratione videtur, quod monachi & religiosi dum de eleemosynis viuunt, serui quodammodo fiunt, & suam propriam amittunt libertatē, quō dicere postea non audeant, ea, quæ forsam dicere expediret quam maxime. Ad quod propositum facit illud, quod habetur Exod. 23. *ne accipias munera, nam excecant etiam prudentes, & mutant verba iustorum.* Omitto plura alia, quibus mendicitas virtuti videtur contraria, contrarium que proinde (vt apparet) bono, & optimo monachorum, & religiosorum statui, mendicare, seu de eleemosynis viuere. Quibus accedit, quia id saltem turpissimum esse videtur, vt homines alias sani atque robusti (vtcumque dicantur religiosi, seu religiosorum glorientur nomine) in damnum & grauamen totius Reipub. & præiudicium aliorum debilium, infirmorum, verorum que pauperum, absque verecundia, & pudore (quæ vt dicit D. Ioannes Damascenus lib. 2. cap. 15. sunt deturpi actu) permittantur mendicare, & de eleemosynis eo modo comparatis viuere, cum in lege antiqua olim, prohibiti fuerint eiusmodi mendici. *Omnino* (inquit Scriptura sacra.) *non erit inter vos, mendicus & indigens.* Id quod & cautum est *lege etiam simili. 11. titulo 25. de validis mendicantibus*, vbi habetur. *quod validus mendicans acriter punitur*, quod etiam debere fieri, forsam dicent, maledici atque hæretici, cū monachis & religiosis mendicantibus, seu quod dicitur de eleemosynis viuentibus, vtpotè operam dantibus rei turpiarque illicitæ. Hæc omnia adduci possunt, pro secunda ratione dubitandi. Tandem tertio potest ad idem sic argumentari. Nam si mendicare, & de eleemosynis viuere concedendum esse, videretur alicui, vel aliquibus, maxime prædicatoribus, & id muneris officiū exercentibus, vel etiam quod vulgo dicitur, confessoribus, peccatorum hominum scelera in pœnitentiæ sacramento audientibus, vtpotè in vinea Domini strenue laborantibus, ijs enim eleemosynæ, & stipendia eleemosynaria, aliqualiter iure & iuste videntur debita, iuxta præscriptum atque mandati Christi Domini, & modum viuendi quem ipse suis dedit Apostolis atque discipulis, vt de fideliū eleemosynis viuerent, & quæ sibi apponerentur manducarent, *manducate* (inquit) *quæ apponuntur vobis. Operarius enim dignus est, merede sua.* Ijs licitum erit mendicare, & de eleemosynis iusto suo labore comparatis viuere: At dicet quispiam (neque sine ratione, vt apparet) homines sani & robusti, qui nec prædicant, neque laborant, neque pœnitentium confessiones audiunt, quonam iure, quaue ratione licitum erit eis, aut sibi vllo modo erit permittendū, mendicare, vtcumque sint, aut dicātur religiosi, siue religiosorum glorientur nomine? Certe (dicunt aliqui) non hoc esse videtur iustum, aut rationi consonū. Eæ sunt rationes, & argumēta potissima, quæ pro hac parte possunt adduci, à maledicis, ac hæreticis, ad probandum monachorum atque religiosorum mendicitatem, non esse licitam: neque congruum aut Reipub. expediens, quod eisdē vllo modo permittatur mendicare, & de eleemosynis viuere. His tamen argumentis, & rationibus non obstantibus; in contrarium est veritas. Pro qua sequentem statuo conclusionem.

Glossa super Paulum 2. ad Thessal. 3. vlt.

Exodi 23.

Damasc. lib. 2. c. 15.

Deut. c. 15.

Lege 11. tit. 25. c. de validis mendicantibus.

Matth. & Luc. 10.

Concluſio.

Licitum eſt Monachis ſiue religioſis mendicare, ſeu de eleemoſynis viuere. *D. Tho. 2. 2. q. 187. art. 5.*

MOnachis ſiue religioſis, nedum licitum eſt mendicare, ſeu de eleemoſynis viuere; imo vero conuenientiſſimum atque expedientiſſimum fuit, vt in Eccleſia aliqua eſſet Religio, ſiue Religiones, quæ profiterentur mendicitatem, ad exemplum & imitationem Chriſti Domini. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Tho. Quam & probat, hac vnica, & præſtantiſſima ratione. Nam licitum eſt (inquit) Monachis ſiue religioſis, viuere ad imitationem Chriſti, hoc eſt enim proprium religioſorum omnium munus, & officium; Chriſtum Dominum quam maxime fieri poterit, imitari, ac ſi eorum cuilibet in particulari dictum fuiſſet: *Inſpice, & fac ſecundum exemplar, quod in Euangelica perfectionis monte (vbi tota Chriſti vita continetur,) monſtratum eſt.* Sed Chriſtus Dominus in hoc mundo, cum hominibus conuerſatus, vt tradunt omnes communiter ſancti, & ex multis locis ſacræ Scripturæ ſatis colligitur, mendicauit, atque de eleemoſynis vixit: ergo id facere, licitum omnibus erit monachis, & religioſis. Solummodo ſupereſt in præſentiarũ, ſed breuiter, probare atque oſtendere, qualiter Chriſtus Dominus in hoc mundo exiſtens, & cum hominibus conuerſatus, mendicarit, & in ſacra pagina reperiantur aliqua loca, & teſtimonia, quæ idipſum videantur inſinuare, ac dicere. Ad quod propoſitum affert D. Thomas loco citato, illud Pſal. 39. *Ego autem mendicus ſum, & pauper, & Dominus ſollicitus eſt mei.* Quæ verba explicans Gloſſa, & Caſſiodorus; inquiunt, ea dixiſſe Dominum de ſe in perſona ſerui. Et mendici & pauperis etymologiam, & ſignificationem exprimentes, dicunt. Quod mendicus eſt, & dicitur ille, qui ab alio petit; Pauper vero, qui ſibi non ſufficit. Quæ omnia Chriſtus Dominus atque vnigenitus Dei Filius, in natura humana, formam ſeruilem cum accepiſſet, pro nobis fieri dignatus eſt. Vt enim inquit, D. Paulus. *Cum eſſet dines, propter nos egenus factus eſt, vt illius inopia, nos diuites eſſemus.* De hoc argumenti genere, & Chriſti Domini paupertate & mendicitate, plura retuli in lib. quem ſcripſi, de perfectione Chriſtianæ iuſtitiæ. Hac de re conſulatur noſter Caſtro, libro ſuo aduerſus hæreſes, Verbo mendicitas, & Catherinus lib. 1. contra Caietanum, & doctiſſimus Thom. Vbaldenſis lib. 4. doctrinæ fidei. cap. 3. & 4. Albertus Phigius lib. 5. contra Eraſmum, & Sixtus Senenſis lib. 6. ſuæ Bibliothecæ. Quibus in locis quamplurima eaque iucundiſſima, atque notatu digniſſima, circa Chriſti Domini mendicitatem licebit adinuenire. Plura argumenta, & rationes poſſem adducere, ad probandum licitum eſſe Monachis, ſiue religioſis mendicare, atque de eleemoſynis viuere, ſed ea omnia pro nunc conſulto omitto, vt reſeruentur atque congruentiori loco dicantur, in ſolutione argumentorum, quæ in aliorum perſona, & pro veritate indaganda, pro alia in contrarium parte ſunt adducta, quibus reſpondeo per ordinem.

Exodi 25.

Pſal. 39. Gloſſa ſuper Pſalm. 39 & Caſſiod.

D. Pau. 2. Corinth. 8.

Caſtro aduerſus hæreſes, verbo mẽdicitas. Caterin. lib. 2. contra Caietanum. Vbald. lib 9. de Doctrina fidei c. 3. & 4. Albertus Phigius lib. 5. contra Eraſ. Sixtus Senen. lib. 6. ſuæ Bibliotecæ.

Ad primum, quod continet auctoritates. Diui Auguſtini, quibus reprehendere videtur Monachorum mendicitatem; Dico cum Diu. Thom. Quod ibi Diuus Augdſtinus loquitur de Monachis, qui non ex neceſſitate, ſed ex cupiditate mendicabant, nec id habebant ex ſuo inſtituto, & profeſſione, vt ex ipſius doctrina conſtat expreſſe. Ad illud autem, quod dicitur de viduis; quas iuxta præſcriptum Diui Pauli, non oportebat mendicare, cum aliunde poſſent ſuſtentari & viuere: Reſpondetur ſimiliter, quod id erat neceſſitatis tempore, quando eleemoſynæ, non adeo erant copioſæ, vt pro alijs ſufficerent, quo veris viduis atque veris pauperibus

bus posset subueniri. Tunc (inquit) tenebantur aliæ viduæ, non ita egestate oppressæ, ab eleemosynis accipiendis se abstinere: quin vero & suæ propriæ, (si quæ habebant, & necessitas erat extrema,) ad pauperum, & aliorum egenorum sustentationem elargiri; in quo etiam sensu, intelligendus est D. Hieronymus, vt ex ipsius doctrina euidentissime & manifestissime, potest colligi. Non autem reprehenderet (inquit D. Thomas) D. Hieronymus, neque Aug. aut D. Paulus mendicitatem monachorum, & religiosorum nostri temporis, qui id ipsum ex suo instituto & professione habent, & voluntariam paupertatem elegerunt, ad imitandum Christum, neque habent, vnde possint sustentari, aliter quam mendicando, per quod sit satis proposito argumento.

Ad secundũ, in quo mendicitatis pericula, damna & incommoda cõtinentur, & enumerantur: Respondetur in primis, dicendo, quod quamuis ea, quæ in argumentis dicuntur, & proponuntur, quadam ratione vera sint, & mendicitas interdum non vacet periculis, & in conuenientibus, & multoties aliquibus occasione præbeat peccandi, & aliqualiter videatur impedire, actũ & exercitium virtutis, scilicet libertatem atque plenam facultatem propalandi, atque dicendi plane (sed maxime potentibus atque diuitibus) veritatem: omnia tamen ista (vtcumque inconuenientia sint, aut esse videantur) compensantur, & compensari possunt cum maximis commodis, fructibus, atque emolumẽtis, quæ ex monachorum & religiosorum paupertate, & mendicitate in Dei Ecclesia subsequũtur. Nam in primis, ex hoc ipsi, quam maxime humiliãtur, nam ita abiecti conuersantur inter homines, quod non solum sunt pauperes, verum in tantum egentes, quod præ nimia egestate compulsi, necesse habent mendicare, atque ab alijs per mendicationem victum quærere; quod quidem magnum sacrificium, & quam maxima causa humiliationis, siue humilitatis est. Quod cum libere & voluntarie fiat, ad exemplum & imitationem Christi Domini, manifeste colligitur, quod ipsi laudabiliter mendicant, sicut & laudabiliter multa alia religiosa faciũt exercitia, quæ ad humilitatem & abiectionem pertinent. Quæ omnia voluntarie prædicti monachi & religiosi assumunt, tamquam medicinam præstantissimam, atque efficacissimam contra superbiam (omnis peccati radicem) quam in seipsis, medijs huiusmodi & exercitijs, opprimere, atque extinguere modis omnibus procurant. Debent enim contraria contrarijs curari. Et sicut infirmitas secundum medicos, quæ prouenit ex superexcessu caloris, congruentissime curatur, per alia quæ etiam in frigiditate excedunt, ita & pronitas ad superbiam, efficacissime curatur atque sanatur per mendicitatem, & per ea, quæ apud seculares homines, esse videtur humilia, despecta, & abiecta. Efficacissimum quidem argumentum, & hac vel sola ratione licitum esset mendicare religiosis. Hac etiam ratione constat, ex lib. sacris & doctoribus sanctis, quod humilitatis exercendæ gratia, & vt remedium efficax contra superbiã, & ad Christum imitandũ, vt etiam rem facientes maximi meriti, multi olim viri nobiles, diuites, & locupletes, sponte & voluntarie, diuitijs spretis mendicauerunt, & multo tempore de eleemosynis vixerunt. Nam D. Benedictus cum esset dines, tribus annis in specu manens, de eleemosynis vixit, & de ijs, quæ à quodam monacho Romano, sibi suppeditabantur, & ministrabantur, vt tradit D. Greg. 2. lib. dialogorum cap. 1. D. etiam Alexius (qui etiam & prædiues erat) omnibus suis propter Christum spretis ac dimissis, mendicauit, & fertur in propria ipsius historia, quod gaudebat etiam à seruis suis, eleemosynam accipere. Quin vero D. Hierony. in epistola ad Oceanũ, commẽdat Fabiolam, nobilem fœminã de hoc, quod optabat vt suis

Bona quæ prouenĩũt ex mendicitate, & necessitate monachorum & religiosorum.

Grego. lib. 2. dialog. c. 10.

diuitijs, pariter pro Christo effusis, ad Christi exemplum, ab aliquo stipendia acciperet. De B. Anselmo legitur etiam in vitis Patrum, quod gratias Deo agebat, pro eo quod necessitate cogente, oportuit ipsum mendicare, & eleemosynam petere. Per quæ omnia satis mendicitas laudatur & commendatur: Illa nimirum, quæ prouenit, nam quidem ex cupiditate, seu alterius cuiuscumque rei indecentis gratia, sed ex vera necessitate, & voluntaria paupertate assumpta, ad exemplum atque imitationem Christi Domini, & ad experiendam, atque exercendam humilitatem. Sunt præterea multa alia præclara bona, quæ ex religiosorum paupertate, & mendicitate proueniunt, & subsequuntur. Nam præter despectum & vilipendium, temporalium omnium rerum (quod quidem virtutis maximæ, præclarissimum, & efficacissimum est argumentum) eiusdem mendicitatis gratia, religiosi ipsi plura faciunt bona, ad totius Ecclesiæ vtilitatem spectantia, quæ alias forsan, non essent facturi, & ad multas missi dispartes diuertuntur, quo numquã fuissent iturj, aut peruenturi. Dum enim ad mendicandum vadunt, simul prædicant, infirmos visitant, Christi fidelium confessiones audiunt, pluraq; alia bona efficiunt, quæ in præsentiarum recensere longum, esset nimis, sicq. breuitatis caussa omittuntur. Illa vero inconuenientia, & incommoda, quæ in argumento enumerantur & adducuntur, haud credendum est, quod in viris perfectis & religiosis, locũ habeãt, & quod propter mendicitatem, siue eleemosynam receptam, quidpiam indebitum faciant, aut faciendum prætermittant, neque quod propterea aliqualiter liberratem, & facultatem amittant, dicendi, & propalandi (vti par est) etiam diuitibus & magnatibus ipsis, veritatem. Leges autem quæ mendicitatẽ vectant, seu prohibere videntur, intelligendæ sunt, non quidem de pauperibus religiosis, & qui propter supradictas rationes & causas mendicãt, sed de viris quibuldam secularibus, mendicantibus absque necessitate, & absque pudore & verecundia, nõ ex suo instituto, aut professione, nec ex vera indigentia, sed ex cupiditate, & occasione vagandi. Jj certe iustissimum est, vt pœnis à iure positis, plectantur, atque puniantur. Per quod sit satis omnibus inconuenientibus, adductis in prædicto argumento, siue ratione.

Ad tertium argumentum respondetur, concedendo etiam, quod eleemosynæ peculiariter & specialiter, præ aliis, debentur, concionatoribus, atque prædicatoribus, & monachis & religiosis, qui fidelium confessiones audiũt, & in vinea Domini strenue, atque indefesse laborant; cum hoc tamen stat, quod aliis etiam religiosis, qui ex proprio suo instituto, et professione, sunt pauperes, et propter Christum voluntariam elegerunt paupertatem, mendicare liceat, et possint de eleemosynis viuere, quæ ipsis propter eundẽ Christum, et propter suam sanctimoniam maximam, ac vitæ perfectionẽ, à Christi Domini fidelibus fuerint elargitæ, et simul propter alios quãplures respectus et bona quamplurima, quæ in Ecclesia faciunt, vtpote, quia canunt in choris, orationi, atque meditationi et contemplationi insistũt, infirmos visitant, rem sacram faciunt, pro tota Ecclesia, sed maxime pro suis benefactoribus, indefinenter orant. Neque id incongrue, aut immerito (quamuis non ita, vt alij prædicent, siue confessiones audiant) sed cum maximo fructu, et merito: cum benefactores ipsi in hoc, Deum remuneratorem habeant. Et hæc pro isto articulo, atque difficultate, dicta sufficiant.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Vtrum monachis, siue religiosis, habere aliquid proprium in communi, sit licitum, seu diminuat à statu & ratione perfectionis?

ET quidem quod habere aliquod proprium etiam in communi, non sit licitum religiosis, & diminuat à statu & ratione perfectionis, exinde potest apparenter colligi, quia Christus Dominus expostulante ab eo quodã iuuene, vt ostenderet sibi religiosum viuendi modum, qui communiter appellatur perfectionis status, respondisse fertur, vt si vellet esse perfectus, venderet omnia, quæ possidebat, eaq. daret pauperibus. *Si vis* (inquit) *esse perfectus, vade vende omnia quæ habes & da pauperibus*. Ex quo loco supra, iuxta communem doctorum sententiam, nos non incongrue collegimus, paupertatem esse de essentia, atque substantia Religionis, siue status religiosi, & etiam proinde nunc colligi potest, quod habere aliquod proprium etiam in communi; non conueniat, neque sit licitum religiosis, & quod id facere, diminuat à statu & ratione perfectionis. Maxime cum & ipsi Apostoli, atque discipuli Christi Domini, hoc ipsum, suo nos docuerint exemplo, de quibus in Euangelio habetur: *Quod ab eodem Christo ad diuinum suum seruitium inuitati, & vocati, relictis omnibus secuti sunt eum*.

Argumẽta, quibus apparenter probatur, quod monachis siue religiosis possessiones, & diuitias habere etiam in communi, non sit licitum. *Matth.* 19.

Matt. c. 14.

Secundo probari potest idipsum. Nam ad omnes religiosos & Euangelicam vitam profitentes, pertinet, atque intrinsece, & essentialiter pertinere videtur, omnem à se pellere rerum humanarum sollicitudinem, & omnia ea, quæ contraria sunt, seu esse possunt, quominus eorum animus totaliter feratur in Deum, expediteq. ascendere possint ad perfectionem. Hæc enim ratione D. Paulus, scribens ad Corinthios, consiliumq. eis præbens de virginitate, aiebat: *Quod voluerat ipsos sine sollicitudine esse*. Quam & sollicitudinem circa res temporales, difuadẽs Christus ipse, suis Apostolis, atque discipulis, dicebat in Euangelio: *Nolite solliciti esse in crastinum*. Sed diuitiæ & possessiones, habitæ etiam in communi, ingerunt prædictam sollicitudinem, vt de se patet, qua ratione conseruentur, & quomodo: seu potius augeantur. Ergo eadem habere, non videtur esse licitum religiosis: quin vero satis apparenter dicitur, quod diminuant à statu & ratione perfectionis.

Paul. 1. Cor. 7.

Matt. 6.

Tandem tertio & vltimo, ad idem sic argumentari potest, & videtur argumentum, certe non inualidum, desumptum ex doctrina & gestis sanctorum Patrum, etiam antiquorum monachorum. Nam D. Hieron. scribens ad Nepotianum, & vt videtur, reprehendens monachorum possessiones nimias, & proprietatem, inquit: *Quod sunt quidam monachi, ditiores, quam fuissent seculares, & diuites sub Christo paupere, qui fuerant pauperes, sub diabolo locupleto*. (Verba sunt expressa D. Hier.) D. etiam Greg. 3. lib. dialogorum c. 24. narrat de quodam sanctissimo monacho, nomine Isaac, & laudat ipsum pro eo, quod cum ab eo sui discipuli humiliter peterent, vt pro vsu monasterij, possessiones quasdam quæ sibi offerebantur acciperet, ille sollicitus suæ paupertatis custos, fortem tenebat sententiam, dicens: *Monachus qui in terra possessiones quærit, monachus non est*. Ex quibus verbis plane colligi videtur intentum, nempe quod non sit licitum, aut congruum, religiosos & monachos habere proprium aliquid (etiam in communi) nam in communi offerebãtur dictæ possessiones prædicto monacho, pro vsu monasterij, & quòd id facere deficiat, atque diminuat à statu & ratione perfectionis. Sed his argumentis non obstantibus, in contrarium est veritas, de qua sequens statuitur conclusio.

Hieron. ad Nepotianum de vita clericorũ ante medium.

Greg. lib. 3. dialog. c. 24.

Con-

Habere proprium aliquid in communi, non ſuperabundanter nimis, ſed moderate, & quantum ſufficit ad proprium cuiuſque ſtatum, & vitæ humanæ congruam ſuſtentationem, licitum eſt monachis & religioſis, neque diminuit à ſtatu & ratione perfectionis. Concluſio hæc eſt expreſſa. D. Tho. qui & ad hoc propoſitum plura dicit, eaque notatu digniſſima, quæ ipſe breuitatis gratia, facio miſſa, & quia vtcumque, breuiter, ſed compendioſe, dicentur in comprobatione ſupra poſitæ concluſionis, & ſolutione argumentorum, quæ pro alia in contrarium parte ſunt propoſita. Probat, 1. D. Tho. dictam concluſionem ex auctoritate proſperi lib. 2. quem inſcripſit de vita contemplatiua, *c. 9. & habetur in iure, 12. q. 1. c. expedit*. vbi inquit, *debere propria propter perfectionem contemni, & quod ſine impedimento eiuſdem perfectionis, Eccleſia facultates quas ſunt communes, iure optime poſſunt poſſideri*. Verba ſunt expreſſa dicti Proſperi, & quidem quâ maxime notanda ad hoc propoſitum. Secundo probatur idipſum ratione. Nam vt pluries iam dictum eſt, paupertas non eſt ipſa eſſentialiter perfectio, ſed perfectionis inſtrumentum, nec perfectio formaliter, & eſſentialiter in paupertate conſiſtit, ſed in perfectiſſima charitate, ſequela, atque imitatione Chriſti Domini Quo fit vt paupertas, & priuatio omnium rerum, & facultatum temporalium, eatenus & non amplius, ad perfectionem ſimpliciter neceſſaria exiſtimanda ſit, quatenus per hæc tolluntur & remouentur perfectionis eiuſdem impedimenta, ſed habere proprium in communi, non ſuperabundanter, ſed moderate, (inquit D. Tho.) non eſt perfectionis impedimentum, quin vero vt ſibi videtur, eiuſdem quam aptiſſimum inſtrumentum, propter euitanda quamplurima alia perfectionis nocumenta, ergo id facere non eſt illicitum, imo vero licitum, atq; congruũ, quibuſcumque monachis & religioſis, qui contrarium non habent ex regulæ ſuæ inſtituto & profeſſione; nec diminuit à ſtatu, & ratione perfectionis. Hoc eſt certiſſimum in via D. Thomæ. Ad argumenta igitur & rationes in contrarium adductas, reſpondetur.

Proſp. lib. 2. de vita contemplatiua. c. expedit 12. q. 1.

Ad primum, quod verba illa Chriſti Domini, intelligenda ſunt, & communiter intelliguntur à doctoribus, de paupertate in particulari: Nam habere aliquid proprium in particulari (vt pluries dictum eſt) contrarium eſt Religioni, & perfectionis ſtatui. Non ſic autem habere illud in communi, cum & ipſe Chriſtus & ſancti eius Apoſtoli, atque diſcipuli, in communi ferantur proprium habuiſſe & poſſediſſe, vt in præſentiarum D. Tho. docet, et ſatis probabiliter dicetur à nobis in ſequenti articulo, vbi ad hoc propoſitum, et ex hoc nacta occaſione, ſpecialiter agemus, de paupertate Chriſti Domini, et ſanctorum Diſcipulorum et Apoſtolorum eius.

Abundans diuitiarum poſſeſſio, non expedit aut conuenit religioſis, nam magnam ſollicitudinem ingerit.

Ad ſecundum reſpondetur, cum eodem D. Tho. quod quamuis abundans diuitiarum poſſeſſio, magnam ſollicitudinem ingerat, nec conueniens ſit multum monachis, ſiue religioſis, vtpote per quam ipſorum animus diſtrahitur, et impeditur nimis, ne totaliter feratur in Deum, atque vti par eſt aſcendere poſſint ad perfectionem, attamen habere diuitias in communi, non abundantes nimis, ſed moderatas, atque in modica quantitate, quantũ expedit ad ſimplicem victum, et humanæ vitæ ſuſtentationem et conſeruationem, iuxta proprium cuiuſque ſtatum, non tantam ſollicitudinem ingerit, vt impedimento eſſe poſſint Chriſtianæ perfectioni. Non enim (inquit D. Thomas) omnis ſollicitudo à Chriſto Domino reprehenditur, ſed ea ſolummodo, quæ ſuperflua eſt, et nociua. Vnde et D. Auguſtinus explicans illa verba Matth. 6. *Ne ſolliciti ſitis anima veſtra, dicentes quid manducabimus, aut quid bibemus* (inquit)

Auguſtinus Lib. 2. de verbis Domini c. 26. Matth. 6.

qõit) quod non hoc dicitur, vt non procurentur, quæ necessaria sunt, sed vt emantur superflua, vel, vt non ista ita quærantur, vt propterea non faciant, quod in Euangelij prædicatione facere iubentur. Et in lib. de operibus monachorum, c. 23. explicans illud: *Nolite sollicitiesse in crastinum*, inquit idem Augustinus, quod non sic hoc est intelligendum, vt nihil in crastinum reponatur; nam non poterunt seruare istud, qui per multos dies à conspectu hominum separatam monachus & spelunca se includunt, Patribus viuentes in magna intentione orationum, sed tantum vt omnis superflua, atque nociua sollicitudo tollatur. Et subdit, quod si monachi ex Euangelio vrgeantur, vt nihil omnino seruent, siue reponant in crastinũ, respondere poterunt, & ipsi: Cur ergo & ipse Dominus loculos habuit, vbi pecuniam collectam reponebat? Cur tanto ante, fame imminente, frumenta sanctis Patribus sunt missa? Cur et ipsi Apostoli indigentiæ sanctorum necessaria, procurarunt? verba sunt expressa D. Augustini. Ex quibus omnibus atque alijs, colligit D. Thom. quod non omnis sollicitudo rerum temporalium, & quæ est circa possessiones perfectioni contrariatur, aut monachorum & religiosorum statui; sed illa tantũmodo, quæ superflua, nociua est, & nimia, de qua nihil libet in præsentiarum dicere, sed remitto in hoc lectorem, vt D. Tho. loco supra citato consulat. Nam dicit multa, eaq. notatu dignissima ad hoc propositũ.

Idem de operibus monach. c. 23.

Quæ sollicitudo in Euangelio sit prohibita, quæ vero non.

Ad tertium argumẽtũ respondetur, quod etiam D. Hier. ibidem, non reprehendit, aut condemnat, nisi superabundantes diuitias, & quæ habentur in magno excessu, & possidentur à monachis in particulari, quasi proprie, vel per quarum abusum etiãm singuli de communitate superbiunt, seu forsan (quod absit) lasciuiunt. Hoc autẽ (inquit) non habet locum in diuitijs moderatis, & communiter conseruatis, ad solam vitæ humanæ sustentationẽ. Ad illud vero D. Gregorij respondetur, quod ille Abbas, pro eo reputebat diuitias & possessiones accipere, quia timebat, ne per hoc, ad superfluas deueniretur, per quarum abusum suis monachis, siue religiosis, apponeretur impedimenta virtutis, & apud eosdem minueretur Religionis perfectio. Qua ratione subdit ibidem D. Greg. quod sic metuebat pauperratem suæ securitatis perdere, ac solent diuites, & quasi periturus diuitias custodire. Per hoc autem non legitur, quod renuerit accipere aliquas possessiones moderatas, & aliqua ad vitæ sustentationem conseruandam necessaria, & ad viuendum communiter. Per quod sic satis ei, quod proponitur in supradicto articulo.

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus Dominus, & sancti eius Apostoli, atque Discipuli, habuerint aliquod proprium in communi?

Privata opinio asserentiũ, Christum Dominum nihil proprium habuisse. *Nicolaus 3. in c exijt de verb. signif. in 6.*

HAec quæstio, atque difficultas, celebris & famosissima est, de qua multa referuntur à doctoribus, scholasticis, & positiuis, quæ in præsentiarum tractare, atque discutere ad longum, non libet, sed solummodo breuiter ac summatim dicere ea, quæ probabiliora videntur, atque tenenda sunt. Quod vt faciam, admonere oportet, quod hac de re, duplex versatur opinio. Prima est asserentium Christum Dominum, in hoc mundo, & ipsius Apostolos, atque Discipulos, nihil habuisse proprium, neque in particulari, nec vero in communi. Hanc tenuit & secutus est, Nicolaus. Tertius in c. exijt, de verbo: signi. in 6. explicando nostram regulam Fratrum Minorum. Sed contrariam tenuit, & mordicus, conatus est determinare, ac defendere, Ioannes 22. in extrau. *Ad conditorem, & sum inter communes, & in alia quæ incipit, quorundam*

Secunda opinio dicentium proprium habuisse Christum. *Ioann. 22. in extrau. ad conditorem, & ea inter communes, & quorundam de verb. signif.*

rum dam de verborum significatione. Hic summus Pontifex determinauit, & dixit, Christum Dominum, eiusq. Apostolos, atque Discipulos, in hoc mundo rerum aliquarum dominium habuisse, & proprium aliquod in communi. Vtramque opinionem, pro sua cuiusque parte, conantur defendere doctores grauissimi & eminentissimi, in qua ego causa, nolo iudicem agere: Vt tamen aliquid dicam, non ex propria mea sententia, sed ex doctrina grauissimorum virorum, & aliqualiter præfatas sententias, atque opiniones, ad pacem siue concordiam reducam, sequentes statuo conclusiones.

Prima Conclusio.

Nullatenus negari potest, quod Christus & sancti sui Apostoli, per aliquod tempus suæ vitæ, nihil habuerunt proprium.

IN quantum Christus et sancti sui Apostoli, fuerunt singulares personæ, quo viam perfectionis offenderent, per aliquod tempus suæ vitæ, negari nullatenus potest, quod nullius rei habuerunt proprium, neque in particulari, neque in communi, imo vero, quod Christus Dominus consulendo, pro perfectionis sectatoribus, docuit verbo, exemplo etiã firmauit & operequod similiter & sancti sui fecerunt Discipuli atque Apostoli. Hæc conclusio est expressa supradicti Nicolai Tertij, & confirmata et approbata est huiusmodi opinio à Clemente Quinto in Concilio generali Viennensi, *& habetur in clement. exiuit, de verb. signif.* Approbata est etiam ab alijs quamplurimis Romanis Pontificibus, imo vero (vt dicitur) ab eodem Papa Ioanne 22. licet postea propter quendam peculiarem respectum, ipsam reprobarit, et contrariam definierit, atque determinauerit. Haberq. hæc opinio, atque sententia, in sacra Scriptura plurima, eaq. validissima fundamenta. Tale est illud quod habetur Matth. 8. et Lucæ 9. vbi refertur de se dixisse Christum Dominum. *Vulpes foueas habent, & volucres cæli, nidos, filius autem hominis, non habet vbi caput suum reclinet.* Sed præterea quod Christus in toto vitæ suæ, tamquam pauper et mendicus, et nullius rei habens proprium, mendicarit, ex eodem Euangelio satis colligitur, et ex actibus Apostolorum, et ex epistolis D. Pauli: multiq. tradunt Doctores sancti, et maxime contemplatiui (vt supra diximus) quod eleemosynam multoties petijt, atque de eisdem vixit. Ex quibus non incongrue colligitur, quod pro illo saltim tempore, nullius rei habuerit proprium, neque dominium, vt nostra supra posita dicit conclusio. Cuius etiam rei, manifestissimum est inditium, quia vt dicitur Matth. 10. & Lucæ etiam 10. quando prædicare misit suos Apostolos, atque discipulos, misiteos: *Sine baculo, sine pera, sine calceamentis, tamquam veros pauperes,* Dixitq. illis: *Nolite possidere sive portare aurum, nec argentum, nec pecuniam in zonis*. Et innuens illis, qualiter de eleemosynis deberent viuere, subdidit: *In quamcumque domum intraueritis, primum dicite, pax huic domui, & si ibi fuerit filius pacis, requiescat super illum pax vestra, sin autem ad vos reuertetur. In eadem autem domo manete edentes & bibentes, quæ apud illos sunt, dignus est enim operarius mercede sua*. Hic appositissimus est locus, ad comprobandam prædictam conclusionem, & infinuandam eximiam paupertatem Christi, & suorum Apostolorum, atque Discipulorum. Et qualiter per aliquod tempus vitæ suæ, nullius rei habuerunt proprium, atque dominium, nec in particulari, nec in communi. Sed nihilominus sit secunda conclusio.

Clement. exiui, de verbo. signif.

Matth. 8. & Luca 9.

Matth. 10. & Luca 10.

Negari etiam nullatenus potest, quod Christus Dominus, & sancti eius Apostoli, atque Discipuli, aliquando etiam, & per aliquod tempus, aliquid habuerunt, tamquam proprii in communi.

Secunda Conclusio.

In quantum Christus, & sancti sui Apostoli, atque Discipuli, fuerunt personæ publicæ, negari etiam nullatenus potest, aut debet, quod alio tempore, & in quibusdam alijs casibus, siue occasionibus, cum debilibus & infirmis; atque imperfectis se conformando, & (vt verbis Nicolai Tertij vtar,) infirmo-

tum

rum imperfectionibus interdum consentiendo, divitias & loculos habuerit, & aliquarum rerum proprium, & dominium, sed in communi. Hæc conclusio est opinio, atque sententia, quam olim defendit, & mordicus determinauit Ioan. 12. & colligi potest, ex quampluribus Euangelij locis. Sed maxime Ioannis c. 12. vbi habetur: *Iudam, eiusdem Christi discipulum, habuisse loculos, quibus sibi oblata reconderentur, vt exinde postea emeret necessaria*, quod etiam fertur postea fuisse factum; *& discipulos abijsse in ciuitatem quandam, desertę loca proximum, vt cibos emerent*. Colligitur id præterea, ex eo quod Christus dixit ad Philippum, Ioan. 6. *Vnde emimus panes, vt manducent ij?* Quæ omnia & plura alia, quæ breuitatis gratia omitto, supponere videntur, Christũ Dominum & Discipulos suos, interdum, & pro aliquo tempore, habuisse denarios, quibus sibi necessaria emerent, & aliquarum rerum dominiũ in communi. Quod & confirmat, id quod habetur in Actibus Apostolorum, vbi de eisdem Apostolis dicitur: *Quod habebant, atque apud se reseruabant ea, quæ à primitiua Ecclesia fidelibus afferebantur, vt in necessitates omnium expenderentur: Quorum erat cor vnum, & anima vna, neque quisquam, eorum, qua possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illi omnia communia*. Ex ijs, atque alijs breuitatis causſa omnissis, probatur, atque corroboratur hæc secundã apposita conclusio. Et hoc modo ad pacem, atque concordiam, reduci possunt supraposita duæ opiniones, quæ alias videbantur contrariæ. Sic illas concordat doctissimus Cardinalis Turrecremata, lib. 2. suæ summæ, c. 122. doctissimus etiã magister Soto lib. 3. de iustitia & iure q. 1. art. 1. Illustrissimus & doctissimus etiam Cardinalis Bellarminus lib. 4. de summo Pontifice c. 14. & doctissimus etiam Pater Suarez societatis Iesu, tomo suo 2. in 3. p. q. 30. art. 3. disputatione 18. sectione 2. Et hæc dicta sufficiant breuiter, pro hac longissima difficultate & quæstione.

Ioan. 12. & sæpe alibi.
Ioan. 4.
Ioan. 6.
Act. 4.
Turrecrem. in summa lib. 2. c. 122.
Soto lib. 3. de iust. & iur. q. 2. art. 1.
Bellarminus lib. 4. de summo Pont. c. 14.
Suarez to. 2. in 3. p. q. 30. art. 3. disput. 18. sect. 2.

ARTICVLVS IV.

Vtrum fuerit conueniens, quod in Ecclesia, aliqua fieret Religio quæ nullum haberet proprium, neque in particulari, nec in cõi?

Hic articulus proponitur ad tractandum, de nostra Seraphica, & Apostolica Religione, & Fratrum Minorum sacro Ordine, qui in paupertate, summum apicem, & culmen, præ omnibus alijs Religionibus in Ecclesia tenet. Cui quidem art. vt breuiter satisfaciam, sequentes statuo conclusiones.

Prima Conclusio.

Conuenientissimum fuit, vt in Ecclesia, aliqua institueretur religio, quæ ad perfectam imitationem Christi Domini, nullum haberet in terra proprium, nec in particulari, nec in communi. Hæc conclusio exinde patet, atque efficacissimo hoc vel solo argumento potest comprobari. Nam cum omnis omnium Religionum perfectio (vt pluries dictum est) consistat in perfecta imitatione Christi: Christus etiam Dominus (vt prædiximus in præcedenti articulo) saltim per aliquod vitæ suæ tempus, & vt erat particularis persona, nullũ habuerit proprium, nec in particulari, nec in communi: liquidum profecto fit, quod ad eundem imitandum, atque repræsentandum, conuenientissimum, atque expedientissimum fuerit, vt aliqua in Ecclesia institueretur Religio. Sed probatur præterea, eadem conclusio. Quia secundum Arist. & veram philosophiam, in vnoquo-

Conuenientissimum fuit, vt in Ecclesia aliqua fieret, seu institueretur Religio, quæ ad Christum imitandũ, proprium non haberet, neque in particulari, neque in communi.

que

quę genere, semper datur, debetq; dari, aliquod supremum, quod teneat apicem & culmen, respectu aliorum, quæ reperiuntur in tali genere. Hoc patet exemplo & experientia, ac comprobari potest inductione in omnibus mundi rebus: nam in genere calidorum, datur aliquod supremum calidum, quod est ignis &c. & idem est iudicium de alijs. Cum igitur omnes in vniuersum Religiones, conueniant, & conuenire necessario habeant, in imitanda paupertate Christi, vtpote quę, vt dictum est, essentialis, necessaria, atque intrinseca est omni Religioni, & religioso statui, & absque defectu & diminutione perfectionis (vt etiam dictum est) omnes Ordines & Religiones proprium, licet in communi, habeant, ratio ipsa expostulabat, fuitq. id, quam maxime rationi consonum, vt in hoc paupertatis genere, aliqua institueretur Religio, quæ culmen & supremum apicem teneret; cuius etiam alumni & professores, Christi Domini, & Apostolorum, atq; Discipulorum eius, paupertatem perfectius imitantes, nihil haberent proprium, neque in particulari, neque in communi. Vnde sit secunda conclusio.

Secunda Conclusio.

Nostra sacra Minorum Religio, specialiter est instituta, & reuelata a Christo & Petri nostro Francisco.

SAcra nostra Fratrum Minorum Religio, à Christo Domino specialiter est instituta, & immediate reuelata, ferno suo, Beatissimo Patri nostro Francisco, ad reparandam, conseruandam, atque perpetua hominum memoria retinendā, sed maxime in strictissima paupertate, perfectionem Apostolicam. Hæc conclusio expresse constat ex multis, quæ sparsim atque diuersis in locis continentur, in nostri sacri Ordinis chronicis & monumentis: & maxime ex illo quod habetur in solemni officio per sacram Ecclesiam approbato, & composito à Seraphico Patre nostro Bonauentura, quod canitur in solemnitate, diei festi nostri beatissimi Patris, in cuius quadam Antiphona, habentur hæc sequentia verba: *Crucis vox hunc alloquitur ter, dicens, tute prapara, vade Francisce, reparta domum meam, quæ labitur*. Quæ verba communiter explicātur, de præcepto, quod diuinitus Beatissimus Pater noster accepit, de reparanda Ecclesia, atque instituenda sacra nostra Minorum Fratrum Religione, in qua eiusdem alumni & professores, Apostolicā & Euangelicā, eximiāq. profiterentur paupertatem Christi, vt vel sic, Ecclesia peccatorum pondere pressa, & perfectio Apostolica, quæ iam vicumque ab hominum memoria labi cœperat, atque obliuioni tradi, in nostris Fratribus, & sacri Ordinis professoribus & alumnis, repararetur: atque conseruaretur. Qua quidem ratione, permotus quidam doctissimus nostræ Religionis Pater, Frater Ioannes de Vouadilla, Prouinciæ Castellæ, genere, literis & Religione illustris, in florentissimo nostro Conuentu regio Toletano, sancti Ioannis Regum nuncupato, anno Domini 1582. in festo sancti Patris nostri, Seraphici Francisci coram numerosa multitudine hominum & illustrium virorum, ac doctissimorum Doctorum, dicere, atque affirmare est ausus, sacram nostram Religionem, fuisse specialiter medio Beatissimo Patre nostro Francisco, à Christo Domino diuinitus reuelatam, ab eoq. institutā, eamq. proinde, esse de iure diuino. Siquidem instituta fuit, & fundata, ex Christi Domini speciali reuelatione, autentica, & ab Ecclesia Romana approbata. Quibus specialibus reuelationibus, vt tradunt præstantissimi Doctores Theologi, sed maxime doctissimus Pater noster Corduba, eiusdem prouinciæ Castellæ, in suo quæstionario magno, lib. 1. q. 44. contrairę non licet, imo vero (inquit) habent quadam ratione vim, & robur iuris diuini, dummodo sint approbatæ ab Ecclesia, sub obligatione lethalis noxæ, & peccati, vt credantur. Quod quamuis non fuerit expresse factum, de præfata Christi Domini reuelatione, facta

Corduba in quæstione lib. 1. q. 44.

nostro

noſtro Seraphico Patri, ſat eſt, quod in eius ſolemni officio per Eccleſiam approbato, dicatur id ipſũ, quod etiã dicunt & referunt, omnes Summi Pontifices, qui Regulam ſacram noſtram, & noſtrum hunc Minorum Fratrum Ordinem approbarunt, in eiuſdem confirmatione. Sed maxime ſanctiſſimus atque doctiſſimus, Nicolaus Tertius, qui hac de re agens, in hæc ſequentia prorupit verba, quæ habetur in c. exijt qui ſeminat, de verborũ ſignificatione in 6. Hæc (inquit Nicolaus Tertius) *eſt apud Deum & Patrem, munda & immaculata Religio, qua deſcendens à Patre luminum, per eius ſanctiſſimum Filiũ, exemplariter & verbaliter Apoſtolis eſt tradita, ac demum per Spiritum ſanctum, Beato Franciſco, & eum ſequentibus in ſpirata, ac proinde totiũ in ſesquaſi continet teſtimonium Trinitatis. Hæc eſt (ſubdit) cui (atteſtante Paulo) nemo debet eſſe moleſtus, quam Chriſtus paſſionis ſuæ ſtigmatibus confirmauit, inſtitutorem ipſius volens, paſſionis ſuæ ſignis notabiliter inſigniri.* Hæc Nicolaus vbi ſupra. Eadem fere verba dixit Clemens Quintus, in explicatione, approbatione & confirmatione eiuſdem noſtræ Regulæ, facta in Concilio Viennenſi, vbi etiã hæc ſacra Religio vocatur, cæleſtis vitæ forma, & multa alia in eius laudem dicuntur, quæ breuitatis cauſſa, facio miſſa. Ex quibus non incongrue colligitur id, quod in noſtra concluſione eſt dictum.

Nicol. 3. in c. exijt, de verborum ſignif.

Gal. 1.

Clemens in clement. exiui de paradiſo, de verbo. ſignif.

Tertia Concluſio.

MOdus viuendi Minorum Fratrum, portio & hæreditas, qua hæc illuſtriſſima atque ampliſſima familia, non ſine diuino numine, in tantã amplitudine, & cum tanto fidelium omnium fructu, & ædificatione, conſeruatur, nutritur, & ampliatur, eſt proprium pauperum patrimonium, nempe mendicitas, qua Chriſtum Dominum, & ipſius Apoſtolos, atque diſcipulos, in hac eximia & rigoroſa paupertate imitantes, huius diſciplinæ profeſſores & alumni, viuunt abſque eo, quod in terra quidpiam habeant proprium, nec in particulari, neque in communi. Hæc concluſio nulla indiget probatione. Siquidem experientia ipſa conſtat, & ſatis de ſe patet. Sed quod hoc ſit patrimonium & hæreditas, quam Seraphicus Pater noſter Franciſcus in regulã, atq; in ſuo teſtamento, quaſi hæreditaria ſucceſſione nobis reliquit, conſtat ex eiſdem planiſſime & manifeſtiſſime; poſtquam adeo ſtricte ac firmiter præcepit: *Quod Fratres nihil ſibi approprient; nec domum, nec locum, nèque aliquam rem.* Quæ verba, iuxta Summorum Pontificum expoſitionem, inhibitorium præceptum continent, atque intelliguntur de proprio & in particulari, & in communi. Et ſubdit: *Sed tamquam peregrini, & aduena in hoc ſeculo, in paupertate & humilitate Domino famulantes, vadant pro eleemoſyna confidenter, neque oportet* (inquit) *eos verecundari, quia Dominus pro nobis ſe fecit pauperem in hoc mundo. Hæc eſt illa celſitudo* (ſubdit Seraphicus Pater) *altiſſima paupertatis, qua vos chariſſimos Fratres meos, hæredes & reges regni ealorum inſtituit, pauperes rebus facit, ſed virtutibus ſublimauit. Hæc ſit portio noſtra, quæ perduxit in terram viuentium. Cui dilectiſſimi fratres totaliter inhærentes, nihil aliud pro nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, in perpetuum ſub cælo habere voletis.* Verba ſunt expreſſa, deſumpta ex c. 6. noſtræ regulæ. Ex quibus plane colligitur, veritas ſupradictæ concluſionis; per quæ etiam fit ſatis ſuprapoſito articulo, atque difficultati.

Fratrum Minorum patrimonium, eſt mendicitas, ad imitationem Chriſti Domini, & ſanctorum Apoſtolorum.

c. 6. Regula.

ARTICVLVS V.

Vtrum monachi siue religiosi, teneantur proprijs manibus laborare, & de fructu & labore manuum suarum victum quærere?

PRo parte affirmatiua, aliqua sese offerunt argumenta, & rationes dubitandi, quibus non incongrue idipsum videtur infinuari: Et primo, quia monachi, atque religiosi, obnixe tenentur sanctos Apostolos & Patres antiquos, pro suo posse, imitari; cum igitur sancti Apostoli & antiqui Patres, ferantur proprijs manibus laborasse, & de fructu & labore manuum suarum multoties, aut semper vixisse: liquidum proinde videtur, quod monachi, atque religiosi, etiam nunc teneantur idipsum facere. Discu rsus est optimus, neque hoc ab aliquo negari potest, aut in dubium reuocari. Solummodo superest, vt probemus, Apostolos & antiquos Patres, proprijs manibus olim laborasse, atque de fructu & opere manuum suarum vixisse. Quod quidem aperte clamant innumera Diui Pauli Apostoli testimonia; illud præsertim quod habetur 1. ad Thessal. cap. 4. vbi hac de re agens, inquit: *Operamini manibus vestris, sicut præcepimus vobis, vt honestè ambuletis, ad eos qui foris sunt, & vt nullius aliquid desideretis.* Quæ verba exponens, glossa inquit: *Quod opus agendum est, & non otiandum, quia hoc inhonestum est, & peccatum, propter infideles, qui ex otiositate quamplurimum scandalizantur.* Et ne quis dicat, aut dicere possit, hoc esse intelligendum de labore spirituali, non autem de corporali, audiat D. Augustinum in lib. de operibus monachorum c. 1. explicantem alia verba eiusdem Pauli, 2. ad eosdem Thessal. cap. 3. *Si quis, non vult operari, non manducet.* Dicunt quidam (inquit Augustinus) *hoc Apostolum præcepisse de operibus spiritualibus, non autem de corporalibus, in quibus agricola, & opifices laborant, sed superflue conantur & sibi, & cæteris caliginem adducere, vt quod vtiliter monet charitas, non solum facere nolint, sed neque etiam intelligere. Vult Apostolus, seruos Dei corporaliter operari, vnde viuant &c.* Et infra c. 17. de eadem re agens, dicit idem: *Quid agunt qui operari corporaliter nolunt, scire desidero. Orationibus* (inquiunt) *vacamus, & psalmis & lectionibus, & verbo Dei.* At quod per ista non excusentur, ostendit per singula. Nam primo de oratione dicit: *Quod citius exauditur vna obedientis oratio, quam decem millium contemptorum.* (Illos contemptores vocans atque intelligens, & indignos exaudiri, qui proprijs manibus non laborant) Secundo, de diuinis laudibus, subdit: *Cantica vero diuina cantare, & manibus laborare, facile possunt.* Tertio de lectione etiam subiungit: *Quod autem dicunt se lectioni vacare, nonne illic inueniunt, quod præcipit Apostolus? Quæ est ergo ista veritas, lectioni nolle obtemperare, dum volunt ei vacare?* Ac tandem quarto de prædicatione vlterius subiungit: *Si autem alicui sermo eroganduus est, & ita occupatur, vt manibus operari non valeat, nonne in monasterio omnes hoc possunt? Quando ergo non omnes hoc possunt, cur omnes sub hoc obtentu, vacare volunt?* Verba sunt expressa Diui Augustini (quæ quidem meo iudicio) notatu dignissima sunt, & quam maxime memoriæ commendanda.) Ex quibus facile licebit colligere, quantum doctor iste sanctus, otiositatem religiosorum quorundam, exosam habuerit, quantumque voluerit, ac sibi fuerit visum, rationi esse consonũ, quod monachi & religiosi proprijs manibus laborarent, & non in monasterijs otio vacarent, sed de fructu & labore manuum suarum viuerent, vt adipiscerentur, & consequerentur benedictionẽ illam, quam omnibus sic laborantibus, dedit olim Regius Psaltes: *Labores manuum tuarum, quia*

Argumẽta, quibus infinuari videtur, quod Religiosi teneãtur, proprijs manibus laborare

1. *Thess.* 4.

Aug. lib. de oper. monach. cap. 1.

2. *Thess.* 3.

Psal. 127.

man-

manducabis, beatus es, & bene tibi erit. Quod & confirmatur. Quia (vt ſatis ex ſacra Scriptura conſtat, hoc adimpleuerunt Apoſtoli ſancti, in quorũ omnium nomine, dixit D. Paulus: *Laboramus operantes manibus noſtris.* Hoc etiam adimpleuerunt, & fecerunt antiqui Patres, vt fertur in ipſorum vera & autentica hiſtoria apud Caſſianum, de vitis Patrum. Si hoc ita eſt: Cur igitur nunc non & idem faciunt, aut facere par eſt, oēs noſtri temporis & ſeculi religioſos & monachos, quò his ſanctis exercitijs dediti, atque in eiſdem exercitati, otioſitatem in ſe occidant, atque totaliter extinguant, quæ omnium malorum, eſt radix, & (teſte Salomone) multa ſemper mala docuit? Sed his non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur concluſio.

1. Cor. 4.

Caſſianus in vita Patrum.

Eccls. 33. Hæc ſunt argumẽta, quæ pro hac parte adducuntur, ſeu poſſunt adduci.

Concluſio.

NOſtri temporis monachi atque religioſi, niſi id ex ſuo inſtituto & regulæ profeſſione, ſpecialiter habeant, non alio iure ſiue alio præcepto, quam cæteri ſeculares (ni forſan propter decentiam, & propter bonum exemplum,) tenentur proprijs manibus laborare, aut de fructu, & manuum ſuarum labore viuere. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Tho. 2. 2. q. 187. art. 3. vbi hac de re plura, eaq. notatu digniſſima dicit, & probat eandem, hac ſpeciali ratione. Nam ad præcepta ſeruanda, quæ communiter, omnibus in vniuerſum Chriſtianis proponuntur, non alia ratione, ſed eodem pene modo, tenentur religioſi ac cæteri ſeculares, niſi id ſpecialiter habeant ex ſuo inſtituto, & regulæ ſuæ profeſſione, aut (ſicut dictum eſt) ex decentia & congruentia: Sed præcepta, ſi quæ ſunt in ſacra pagina de opere manuali, communiter omnibus proponuntur, neque ibidem ſpecialis fit mentio de religioſis: Ergo nullatenus tenentur ad idem, niſi propter decentiam & congruentiam, & propter bonum exemplum, aut niſi id habeant ex ſuo inſtituto, & profeſſione ſuæ regulæ. Ratio quidem eſt efficaciſſima, & proculdubio concludit, loquendo de obligatione, quæ ſit ſub reatu peccati mortalis. Quando autem, & quo tempore, ſub hoc reatu & obligatione, ſeculares teneantur proprijs manibus laborare, & ad quid inſtitutus ſit labor ipſe manualis, quibus etiam rebus inſeruiat, multis tradit D. Tho. articulo ſupracitato in corpore; à quibus nunc conſulto ſuperſedeo, vtpote quæ non ſint præſentis ſpeculationis, & quia ſiquæ ſunt ibidem maiori conſideratione digna, à me afferentur in argumenti incontrarium propoſiti ſolutione. Dico igitur ad argumentum, rationes atq; auctoritates incontrarium propoſitas: Quod quando teſtimonia adducta, aliquam ex ſe inducerent obligationem, adhuc monachi & religioſi, non tenerentur omnes, atque in vniuerſum, proprijs manibus laborare corporaliter, maxime illi, qui vacant ſtudio literarũ, lectioni & prædicationi, ſeu fidelium confeſſiones audiunt, vel intendunt, occupantur, & exercentur in alijs rebus, quæ tanti ſunt meriti, & maioris forſan. Vnde ex doctrina eiuſdem D. Thomæ dico, quod ſub nomine manualis operis, intelliguntur communiter, omnia humana officia, ex quibus homines licite victum lucrantur, ſiue manibus, ſiue pedibus, ſiue lingua idipſum fiat. Nam certe vigiles & curſores, & alij huiuſmodi, de ſuo labore viuentes, dicuntur manibus laborare, & de laboribus manuum ſuarum viuere. Eſt enim manus (teſte Ariſtotele) organum organorum, & ſic per opera manuum, omnis operatio intelligitur, in qua quis ſtudioſe, & virtuoſe occupatur, aut de qua licite victum quærit. Manibus operatur, in hoc ſenſu loquendo, qui literis addiſcendis dat operam, qui prædicationi incumbit, qui Chriſti fidelium confeſſiones audi-

Noſtri temporis monachi & religioſi, non tenẽtur proprijs manibus laborare, niſi id habeant ex ſua regula, inſtituto, & profeſſione. *D. Tho. 2. 2. q. 187. art. 3.*

Quinam dicantur proprijs manibus laborare. *Ariſtoteles.*

dit, qui in Eccleſia & choro canit, qui rem facit ſacram, ſeu alijs ſimilibus exercitijs exercetur, & occupatur. Neque vnquâ ſunt otioſi, vel diiudicandi, aut reprehendendi veniunt, ac ſi eſſent tales, vt recte tradit D. Auguſtinus explicans illud Pſalmi 118. *Defecerunt oculi mei in eloquium tuum.* Supra quæ verba inquit: *Non eſt otioſus qui verbo Dei ſtudet, nec pluris eſt æſtimandus, qui extra operatur, quam qui in ſtudio cognoſcenda veritatis exercetur.* Ex his colligit D. Thom. quod monachi, atque religioſi, non tenentur ad opera manuum, magis quam alij ſeculares, ij vel maxime, qui in ſupradictis operibus exercentur & occupantur, niſi forſan (vt pluries iam dictum eſt) ob honeſtatem & propter bonum exemplum, vel niſi id habeant ex ſuo inſtituto regula, & profeſſione. Neque teſtimonia incontrarium adducta, aliud concludunt. Auctoritas autem D. Auguſtini, quæ magis præmere videtur, intelligenda eſt, de quibuſdam monachis antiquis, qui vt vacarent otio, aſſerebant non eſſe licitum religioſis, manibus laborare, aut de opere manuum ſuarum victum quærere, vtpote quibus à Chriſto Domino dictum erat: *Vt non eſſent ſolliciti anima ſua, quid manducarent.* Nec loquitur de eis religioſis, qui orationi vacant vel sût in choro, aut lectionibus & verbo Dei, ad publicam vtilitatem dant operam, ſed de alijs, qui tunc temporis erant religioſi, vagi atq; otio dediti, neq; in his, aut alijs ſimilibus exercitijs, (quibus noſtri temporis religioſi exercẽtur) occupati. Per quod ſit ſatis propoſito articulo.

Auguſt. ſuper Pſal. 118.

Matt. 6.

ARTICVLVS VI.

Quot nam ſint in Eccleſia, Ordines, ſiue Religiones Mendicantes?

Religioſorum quidã ſunt mẽdicantes, alij vero non mendicantes.

PRo huius tituli intelligentia, vt mihi videtur, non incongrue præmittere libuit, quod omnes in vniuerſum regulares, monachi & religioſi, regularem vitam profitentes, & tria religionis ſubſtantialia vota, in Religione aliqua approbata emittentes (vt iam ſatis ex ſupradictis conſtat) in duplici ſunt differentia, & bifariam ſunt partiti, atque diuiſi. Nam eorum quidam ſunt Mendicantes, alij uero non mendicantes. Et (vt inquit Sylueſter in ſua ſumma, *verbo Mendicantes*) tales dicuntur, & præfato inſigniuntur nomine, non quidem ab actu mendicandi, quia mendicare etiam poſſunt, & quandoque mendicant, non mendicantes, ſicut & econtrario, et viceuerſa contingit, mendicantes non mendicare. Sed ex eo, quod ſecundum ſuam regulam, ſeu ſecundum inſtitutiones ſuas, non licet eis habere proprium ſiue poſſeſſiones, aut redditus annuos etiam in communi, vt dicit, et tenet *Panorm. in c. nimis et 2. de exceſſ. prala.* et doctores communiter *in c. religionum, de reli. Domi. in 6.* Quo fit, vt etiam mendicantes ipſi, ſint bipartiti. Nam alij ſunt mendicantes ex regula (ij nempe, qui ex ſuo inſtituto, et regulæ profeſſione, ſtrictam pauperratem, atque mendicitatem profitentur) alij vero ſunt mendicantes, non quidem ex regula, ſed ex ſuis conſtitutionibus poſtea factis, aut ex aliquo priuilegio. Inter quos mendicantes, vt probe notat et dicit Marcus Antonius Cucus clarus Iuris Conſultus, et Protonotarius Apoſtolicus, hoc diſcriminis verſatur: Quod illis quibus ex primæua ſua inſtitutione et regula, onus ſtrictæ paupertatis et mendicitatis, eſt impoſitum, nullo modo licet quidquam proprium habere aut poſſidere, nec in particulari, neque in communi, neque eis fas eſt vllo pacto, tale præceptũ viola-

Syluester verbo mendicantes.

Panor. in c. nimis et 2. de exceſ. prala. c. Religionum de relig. domi. Marc. Anto. Cucus lib. 3. ſuarum maio. inſt. tit. 1. de reg. un. 3. 4. 5. & 6.

violare, aut prætorire, absque summi Pontificis expressa dispensatione; & absque eo, quod talia facientes, observantiam etiam amittant nomen. Illis vero quibus nō ex regula, neque ex antiquis ipsorum primordijs: sed ex posterioribus suis constitutionibus, huiusmodi est impositū præceptum, aut id habent ex priuilegio, & ex posterioribus aliis constitutionibus, aut forsan ex contraria & longæua consuetudine, uel ex summorum Pontificum placito, licitum est à talibus constitutionibus recedere, neque eis est interdictum, bona immobilia pro omnibus, inter se habere communia, proprietates, atque possessiones, & redditus annuos, quamuis omnes communi mendicantium appellentur nomine, & hoc sint insigniti honore, & qui mendicantes sunt ex regula, & ex suo instituto & professione, & qui tales dicuntur, non ex regula, sed ex priuilegio: vel ex suis statutis & constitutionibus. Hoc præmisso notabili, quæ ad hunc articulum spectant, sequentes explicabunt conclusiones.

Mendicantium Fratrum, quidā sunt ex sua Regula, & ex suo instituto, & professione: Alijvero, ex priuilegio, siue ex suis cōstitutionibus

Prima Conclusio.

ORdines & Religiones Mendicantes, quæ ab initio, & iam olim Mendicantium sibi vendicarunt nomen, de iure communi & antiquo, loquendo, sunt quatuor, & præcipuæ: nempe Prædicatorum, Minorum, Eremitarum sancti Augustini, & Carmelitarum. Hæc conclusio, est omnium doctorum communis, & de ipsis sunt in iure plura loca, quibus Mendicantium insigniuntur nomine, & Mendicantes vocantur.

Olim quatuor tantum Ordines Mendicantes, &c.

Secunda Conclusio.

PRæter Ordines & Religiones supradictas, nunc nouissime sunt & aliæ plures Religiones Mendicantes, etiam ex regula, siue constitutionibus, & plures quæ Mendicantium insigniuntur nomine, ex priuilegijs eisdem concessis: pro eo quod sibi concessum est, vt mendicare possint. Quænam sint istæ, vel illæ, non est meum diiudicare, nec præsentis speculationis. Non enim volo cum aliquo, seu aliquibus, super hac re, habere quæstionem: Solummodo dico, quod inter hos & illos, hæc versatur differentia (vt dixi in initio huius articuli) quod qui mendicantes sunt ex priuilegio, siue ex constitutionibus postmodū factis, & non ex regula, atq; ex suo instituto & professione, possunt habere proprium in communi, & de facto credo, quod illud habent omnes, quæ sunt in Ecclesia hodie. At qui mendicantes sunt ex regula, nullatenus id possunt habere. Sed ego quidem hactenus non audiui, quod aliqui sint Mendicantes ex regula, nisi dumtaxat nos Fratres Minores. Nam prædicatores, quamuis Mendicantes sint, & in aliquibus Conuentibus (vt dicitur) proprium non habeant; id tamen habere possunt, & non sibi conuenit ex regula, & ex suo instituto & professione, sed ex constitutionibus postea factis, à Beatissimo Patre Dominico eiusdem instituti fundatore. Quo fit, vt in Concilio Tridentino, sessione 25. cap. 3. omnibus in vniuersum fratribus, monasterijs & domibus, tam virorum, quam mulierum, etiam Mendicantium, libera concedatur facultas, proprium habendi in communi nobis exceptis Fratribus Minoribus, Capucinis, & ijs, qui de Obseruantia nuncupantur. Et hæc pro isto articulo, & tota hac quæstione, dicta sufficiant.

Aliq; sunt nunc Religiones Mēdicantes, tum ex regula, tum ex priuilegijs.

Ex decreto Cōcilij Tridentini, omnes Religiosi habere possunt proprium, exceptis Fratribus Minoribus Capucinis, & de Obseruantia nuncupatis. *Concil. Trid. sess. 25. c. 3.*

QVÆSTIO XII.

De monachis & religiosis clauſtralibus, ſeu (vt communiter dicitur) Conuentualibus, & etiam de obſeruantibus, in communi, in duos articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quinam monachi ſint religioſi, dicantur Clauſtrales, ſint Conuentuales?

Quæ ad hunc articulum ſpectant, breuiter reſoluentur, ſequentibus concluſionibus.

Prima Concluſio.

Clauſtrales, ſiue Conuentuales dicuntur, qui viuunt diſpenſati, in ſuæ Regulæ Obſeruantia.

CLauſtrales ſiue Conuentuales illi dicuntur, monachi, ſiue religioſi, qui non ſtrictes ſed laxe, in ſua propria cuiuſque profeſſione viuentes, ab ea defecerunt perfectione & rigore, quo ipſorum religiones fundatæ ſunt, neque ad literam ſuas proprias obſeruant regulas, ſed illas habent diſpenſatas, modificatas atq; mitigatas ex Romanorũ Pontificum diſpenſatione. Hæc concluſio (quidquid ſit de nomine) quantum ad rem attinet, credo quod ſit vera, & paucis, contineat breuem, ſed nimis copioſam, monachorum, ſiue religioſorum Clauſtralium, atque Conuentualium diffinitionem, ſeu potius deſcriptionem. Conſulantur hac de re omnes omnium Religionum Chronicæ, atque hiſtoriæ, facileq. ibidem inuenire licebit, qualiter omnes in vniuerſum Religiones, ſtructæ, atq; fundatæ fuerint, in magna perfectione & rigore, atque in ſtricta propriæ cuiuſque regulæ obſeruantia, à qua breui temporis ſpatio, earum alumni & profeſſores (quæ hominũ natura ſemper prona eſt ad malum) deficientes, & non vti par erat, regulas ſuas ſtricte, ſed laxe nimis obſeruantes, Clauſtrales vbique & Conuentuales dicti ſunt, & nominati.

Secunda Concluſio.

In omnibus Ordinibus & Religionibus, fuere olim Clauſtrales & Conuentuales.

HIuiuſmodi Clauſtrales, ſiue Conuentuales (quamuis diuerſis temporibus) in omnibus fuere olim Religionibus, Mendicantibus, & non Mendicantibus, etiam in ordine D. Benedicti, & Eremitarum ſancti Auguſtini, & apud Ciſtercienſes, atque in omnibus alijs. Hac de re non libet quippiam ſpecialiter dicere, quia non officium in præſentiarum ago Chronicas, ſiue Hiſtoriographi. Conſulantur propriæ Religionum omnium chronicæ, atque hiſtoriæ, vbi licebit videre, quo tempore, qua ratione, quibus etiam de cauſis ipſarum alumni & profeſſores, laxius cœperint viuere, atque deficere, à ſtricta ſuæ regulæ obſeruantia. Sed ſpecialiter videatur Pater Frater Hieronymus Roman. lib. ſuo 6. de Repub. Chriſtiana c. 3.

Roman. lib. 6. de Rep. Chriſt. cap. 3.

Tertia Concluſio.

Qui dicantur Clauſtrales, in noſtro Ordine Minorum Fratrum.

IN noſtro ſacro Minorum Ordine, Clauſtrales, ſiue Conuentuales, dicuntur etiam Fratres, qui ab antiqua ſua perfectione, & ſuæ regulæ ſtricta, & rigoroſa obſeruantia deficientes, ex ſummorum Pontificum diſpenſatione, & ſpeciali priuilegio, licentiam atque facultatem habent, quo bona immobilia

mobilia, possessiones, & reddítus annuos, studiorum causa, seu quauis alia ratione, possint habere, sed in communi. Hæc conclusio satis constat ex prima parte historiæ & chronicarum nostri sacri Ordinis. Fuit enim (vt omnibus perutum est) nostra Religio, à Beatissimo Patre nostro Francisco, instituta, atque fundata, in stricta & arctissima paupertate, quam, viuente eodem sacro Patre, obseruauerunt eiusdem professores & alumni; sed postmodum, vix transacto viginti annorum spatio, ita fuit per totum orbem propagata, vt impossibile omnino quibusdam Patribus Ordinis videretur, posse sustentari, aut viuere, absque eo; quod saltim ex Summorum Pontificum dispensatione, proprium aliquod haberent in communi, propter augendum diuinũ cultum, & propter literarum studium, & exercitium; quò etiam Ecclesiam Dei vtcumque iuuarent, & animabus Christi fidelium consulerent. Sic factum est, vt ab anno 1226. quò è vita decidit, atq; ad cælestia trãslatus est Beatissimus atque Seraphicus Pater noster Franciscus, vsque ad annum 1380. nulla fere in tota nostra Religione esset domus, quæ non iam ex Summorum Pontificum dispensatione, proprium, diuitias, & prædia non possideret, sed in communi. Cœperuntq. ædificari propter multitudinem Fratrum, & ad hoc, vt melius dare etiam possent operam literis, magna & magnifica ædificia, ampla claustra, desertis prioribus pauperculis antiquis aliorum Fratrum habitaculis. Qua ratione (vt quibusdam videtur) eiusmodi Fratres qui talia fecerunt, à magnis Claustris siue Conuentibus, Claustrales atque Conuentuales vulgariter sunt appellati, quod & tunc temporis, pro magno habuerunt honore, tali scilicet, Claustralium siue Conuentualium insigniri nomine. Sicq. extat priuilegium quoddam Innocentij Quarti, quod vt dicitur Assisijs in nostro magno Conuentu, vsque hodie reseruatur, & incipit: *Cum tamquã veri & fideles Christi ministri, elegeritis vobis in domo Domini mansiones &c.* Vbi concedit præfatis Fratribus Claustralibus, tanquam honorificum quoddam, vt ipsorum domus, Conuentus nuncupentur. Ex quo, (vt quibusdam placet) ortum & originem habuit nomen Conuentualium, siue, claustraliũ. Videatur hac de re Frater Petrus Rudolphus in sua historia, quã instituit nostræ Seraphicæ Religionis, lib. 2. in principio. Hi Claustrales, siue Conuentuales Fratres, circa strictam nostræ Regulæ paupertatem dispensati, iam non reperiuntur in nostra Hispania. Sunt tamen plures in Italia, & in alijs partibus, & ipsorum quidam, præ alijs reformati. De quorum reformatione, & aliorum, agendum erit in sequenti articulo, loquentes de Fratribus obseruantibus, & de statu eiusdem obseruantiæ.

Quo tempore in nostro sacro Ordine deficere cœpit Obseruantia, atque introducta est Claustralitas.

Rudolphus in histor. Seraph. Religio. lib. 2

ARTICVLVS II.

Quinam monachi siue religiosi, dicantur obseruantes?

Huic articulo, cum contrariorum (teste Aristotele) eadem sit disciplina, facilis erit solutio, & respondetur per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Monachi, atq; religiosi Obseruantes, communiter dicuntur, qui suam regulam ad literã obseruant.

OBseruantes proprie loquendo, illi dicuntur monachi, siue religiosi, qui propriam cuiusque suam regulam, obseruant ad literam, seu secundum suam veram, atque literalem intelligentiam, absque vlla prorsus di-

ſpenſatione, mitigatione, ſeu modificatione ſibi facta, ex Summorum Pontificum conceſſione, ſiue priuilegio, neque aliter. Hæc concluſio de ſe patet; nam ex ſuppoſitione, quod Clauſtrales & Obſeruantes, in ſenſu, de quo loquimur, iuxta ea, quæ in præcedēti articulo dicta ſunt interſe opponantur, & relatiue ſe habeant: ſi Clauſtrales dicuntur, qui ab antiqua ſua perfectione, & ſtricta ſuæ regulæ Obſeruantia, aliqua ex cauſſa vtcumque defecerunt, & retroceſſerunt, obſeruantes proinde pari ratione dicentur, qui eandem ſuam Regulam ſtricte obſeruant, & ſuum cuiuſque viuendi modum, quam maxime accommodant, ad antiquam ſuorum Patrum, & inſtitutorum perfectionem. Hoc dixerim non tam ſtando in verbis, & nominibus, ſeu nominum etymologijs, & ſignificationibus, quam in realitate & veritate ipſa, & loquendo ex communi hominum omnium opinione. Cum quo quidem ſtat, quod inter monachos & religioſos Conuentuales, ſiue Clauſtrales ipſos, quamplures reperiri poſſint, perfectiſſimi atque religioſiſſimi, in particulari, ſuæ profeſſionis, & regularum ſuarum ſtricti obſeruatores; et viceuerſa, inter obſeruantes plurimi, qui glorientur in ſonitu viridantium foliorum, ac ſolo contenti nomine, in ſuo viuendi particulari modo, ample nimis viuant, multumque relaxati ſint, & deficientes à ſtricta obſeruantia ſuæ regulæ, & antiqua Patrum ſuorum perfectione.

Secunda Concluſio.

Iam omnia Religionū ſtatus, ad ſuarum Regularum obſeruantiam, reducti vbique ſunt

HAec obſeruantia, ſeu Obſeruantium ſtatus (Dei Optimi Maximi gratia) in omnibus iam Ordinibus, & Religionibus reperitur, etiam in Ordine Diui Benedicti, ſancti Auguſtini, & apud Ciſtercienſes, qui alio nomine Diui Bernardi, Profeſſores & alumni nuncupantur, & in omnibus alijs Ordinibus. Nam omnes poſtquam ſemel, aut iterū atq; iterum, ab antiqua ſua perfectione retroceſſerunt, & defecerunt, & à ſtricta regularum ſuarum Obſeruantia, multorum perfectorum & grauiſſimorum Patrum diligentia & induſtria, ad eandem redire, compulſi ſunt, & reuerti ſemper conantur in dies: ſed maxime peruigili Chriſtianiſſimorum Regum cura, & Summorum Pontificum ſummo zelo atq; induſtria. Huius concluſionis veritas, ſed maxime in noſtris Hiſpaniæ regnis, conſtat experientia ipſa, & hac de re conſulantur omnes propriæ, religionum omnium chronicæ & hiſtoriæ, quæ hoc argumentum reformationis, & obſeruantiæ latiſſime ſemper proſequūntur; & de eo multis agunt, quod non eſt in votis in præſentiarum facere, neque hiſtoriographi officium agere. Videatur ſpecialiter hac de re, iam prænominatus Pater Frater Hieronymus Roman, in prima parte lib. 6. cap. 3. agens de Republica Chriſtiana, vbi inuenire licebit multa, eaque notatu digniſſima, ad reformationis ſtatum ſpectantia. Sed vt de obſeruantia noſtri ſacri Ordinis, aliquid ſpecialiter dicamus, ſtatuitur tertia concluſio.

Roman. vbi ſupra.

Tertia Concluſio.

Quo tempore in noſtra ſacra Religione cœperit Obſeruantium ſtatus.

CVm noſtri ſacri Ordinis Fratres, à ſua perfectione, & ſtricta ſuæ regulæ puritate, ſed maxime quoad ſtrictæ paupertatis obſeruantiam, vtcumque cœpiſſent deficere, ab anno 1226. vſque ad annum 1380. vel circiter, Diuino fauēte numine, & ſancto flante Spiritu, factum eſt, vt eodem tpe diligentia atque induſtria cuiuſdam Fratris laici, Paulus de Fricis nuncupati, & multorum aliorum, qui ſeſe illi inſormandos, atque inſtruendos tradiderūt, ordo & religio noſtra, diuerſis in locis cœperit reformari, & ad priſti-

num

num suum statum, et antiquam perfectionem, quam maxime reduci, id quod et in dies creuit. Cuius reformationis patres, ad differentiam aliorum, conuentualium atq; clauſtralium, laxate et cum diſpenſatione viuentium, obſeruantes cœperunt nuncupari. Sed qua ratione, quibusque de cauſis, quo potiſſimum tempore, quorum induſtria, qualibus auxilijs, id fuerit factum, cum facile poſſem dicere, non tamen libet in præſentiarum recenſere, cum id non ſit mei propoſiti, nec præſentis ſpeculationis, et quia tempus enarrantem deficeret, ad omnia in particulari, et ſpecialiter dicenda. Videantur hac de re, noſtræ hiſtoriæ atque chronicæ. Hoc tamen nolui præterire, quod quæſtio quæ verſatur inter obſeruantes noſtri ſacri Ordinis, et fratres Conuentuales ſiue Clauſtrales, qui in Italiæ Regnis degunt; atque in alijs partibus mundi, cum diſpenſatione viuunt, et ex ſummorum Pontificum Priuilegijs, licentiam, et facultatem habent, quò redditus annuos, et proprium habere poſſint in cõmuni, difficilis admodum atque intricatiſſima eſt; de qua videatur Doctiſſimus quidã Doctor Pariſienſis, nomine Ioannes Perrinus, ex noſtri ſacri Ordinis reformatis, cui, ipſiusq. quæſtionib. et aſſertionibus, ſatisfacere obnixe eſt conatus, alius etiam doctiſſimus Pater, nomine Petrus Rudolfius ex eiuſdem ordinis clauſtralibus ſiue conuentualibus, quibus in locis ad ſuum cuiuſque propoſitum, vterque plura dicit, eaque notatu digniſſima, quæ non etiam libuit in præſentiarum recenſere, neque hac in re iudicem agere. Dicta ſufficiant, pro iſto articulo, et tota quæſtione.

Hæc concluſio ſatis conſtat: ex noſtris chronicis.

QVÆSTIO XIII.

De prælatis regularibus in communi, & maxime quoad ipſorum omnium iuriſdictionem: In ſex articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quonam iure prælati regulares, & religioſi, exempti ſunt à ſecularium iudicum iuriſdictione, & eadem eſt difficultas de clericis, & Eccleſiaſticis perſonis?

Hic ſe offerebat occaſio, vt ageremus, de iudicibus Eccleſiaſticis, et ſecularibus in cõi, atque in dubiũ reuocaremus, quot nam ſint iudicũ genera, ſeu quotuplex ſit iudicandi poteſtas: penes quid etiam differat poteſtas ſecularis, et laica, a ſpirituali et Eccleſiaſtica, et an ſuprema poteſtas laica, reſideat etiam in Romano Pontifice? Sed ab ijs omnibus quæſtionibus atq; difficultatibus, conſulto ſuperſedeo: nec tractare volui de diuerſis ſpeciebus diuerſorum iudicum fori; tam Eccleſiaſtici, quam ſeculeris et de multis alijs, quæ ad hoc propoſitũ poſſent adduci, circa iudices, atq; prælatos, tam ordinarios quam extraordinarios (qui communi vocabulo dicuntur ſubdelegati) quia de ijs omnibus, meo quidem iudicio, perplura, aut ſaltim ea quæ ſcitu, et cognitu viſa fuerunt neceſſaria, ni fallor, luculenter ſatis dicta ſunt in noſtro libro ordinis iudiciarij, iam pridẽ in lucẽ editi, vbi per plures quæſtiones, et articulos, hoc argumentum latiſſime ſumus proſecuti, neque libet, quæ ſemel dicta ſunt, iterum atque iterum in præſentiarum repetere, ſeu (quod dicitur) hinc inde tranſcribere. Quod nunc ad meum præſens attinet propoſitum, eſt inueſtigare, atque inquirere, quonam iure, viri regulares et religioſorum prælati, exempti ſint a ſecularium iudicum iuriſdictione?

Quæſtio

Quæstio sane celebris atque famosa, scituq. dignissima, quæ (vt dixi) generaliter extenditur extendiq; debet, ad clericos, & omnes communiter Ecclesiasticos, & qui tali insigniuntur nomine. Pro qua difficultate, vt in re adeo graui, atque difficili, ordinate magis atque distinctius procedamus, aliqua libuit præmittere fundamenta. Primo dicamus oportet, quidnam sit exemptio, seu quid importetur exemptionis nomine. Qua de re agunt doctores super *cap. cum persona de priuilegijs, lib. 6.* & Sylvester *verbo exemptio 1. nu. 1.* de cuius mente atque doctrina, Dico, quod exemptio communiter, & generaliter loquendo, est liberatio alicuius, à potestate alterius, cui aliàs erat iure subiectus, & hoc vniuersaliter, siue potestas sit secularis, & laica, siue vero spiritualis, & Ecclesiastica. Exemptus vero perinde dicitur, qui tali libertate, & exemptione fruitur, siue potitur, vel qui non subest (ex priuilegio aliquo) iudicis ordinarij iurisdictioni, siue ille sit laicus, siue vero Ecclesiasticus, respectiue. Videantur hac de re doctores, Iuris canonici periti, *super præallatum cap. cum persona, de priuilegijs, & in cap. translationem de officio delegati.* Vbi etiam dicunt, quod solus Papa (loquendo de exemptione Ecclesiastica) vel ipsius legatus à latere, potest cognoscere de causis cõtra exemptos, quod secus est in alijs legatis, & quod eximere propriũ est sedis Apostolicæ, & ad solum spectat Romanum Pontificem; Vt habetur, *in cap. frater. 16. q. 1. & in c. nunc vero. 9. q. 3.* Omnia hæc, quã maxime memoriæ cõmendare oportet. Secundo præmitto, esse etiam certum, atque indubitatum, clericos siue Ecclesiasticos, & pari ratione omnes in vniuersum religiosos, & Monachos, qui diuino sunt seruitio mancipati, exemptos esse à secularium iudicum iurisdictione, quoad bona, quæ possident, & proprias ipsorum personas, nec vllo modo licere secularibus Iudicibus, de ipsorum personis, seu rebus iudicare. Hoc enim stabilitum est multorum conciliorum, & summorum Pontificum decretis. *Cap. diligenter de foro competenti, cap. at si clerici de iudicijs, & c. 1. cum multis alijs sequentibus 15. q. 1. & in authentico, statuimus de Epis. & cler.* quin vero, & iura ipsa Cæsarea, hoc in multis locis decernunt, quæ cum facile possem adducere, breuitatis gratia, omitto, nec refero; quia de hoc nemo vnquam dubitauit, nec quæ vero dubitare potest. Sed difficultas est, quonã iure, hæc clericorum, & Ecclesiasticorum, & similiter religiosorum exemptio, sit facta à potestate, & iurisdictione seculari. An scilicet sit iuris humani, an vero iuris diuini, ita vt nunquam fuerit licitum, Principibus atque iudicibus secularibus, in clericos & Ecclesiasticos, & ipsorum temporalia, bona, iurisdictionem exercere? Hac de re est magna lis, & controuersia inter doctores. Et communiter feruntur duæ contrariæ opiniones.

Quid nam sit exemptio, seu quid importetur exẽptionis nomine. *c. cum persona de priuil. lib. 6. Sylvest. verbo exempt. n. 1.*

Doctores super dictum c. cũ persona de priuil. & cap. translatorum de offic. deleg. c. Frater 16. q. 1. c. nũc vero 9 9 3.

Omnes clerici, monachi & religiosi, exẽpti sunt, à seculari iudicum potestate, & iurisdictione. *c. diligẽter de foro compet. c. at si clerici de iudic. c. 1. cũ nullis alijs 15. q. 1. & in authen. statuimus de Epis. & cler.*

Prima opinio asserens clericos siue Ecclesiasticos, diuino iure à secularium iudicũ potestate, & iurisdictione, esse exemptos. *Psal. 140. Matt. 17. c. Imper. 11. q. 3. c. cõtinua 11. q. 1.*

Prima opinio est asserentium, clericorum & Ecclesiasticorum exemptionem, à potestate seculari, esse de iure diuino. Et fundantur in aliquibus sacræ Scripturæ auctoritatibus, & sacris canonibus. Ad hoc propositum in primis facere videtur, illud, quod habetur Psal. 140. *Nolite tangere Christos meos & in prophetis meis nolite malignari:* Hoc enim in sacra pagina, honorifico, insigniuntur atque honorificantur nomine, clerici & Ecclesiastici (Christi) idest, vncti, & etiam Reges, & prophetæ, vocantur interdum eidem. Facit etiam ad hoc illud quod habetur. Matth. cap. 17. Vbi Christus Dominus de hac (vt videtur) exemptione atque libertate loquens, dixit, *quod filij, liberi sunt à potestate Regum, & à soluendo quolibet tributo, & censu.* Facit etiam *cap. Imperatores 11. q. 3. & cap. continua 11. q. 1.* & in iure ipso canonico, refertur testimonium Constantini Imperatoris, idipsum confitentis, atque dicentis; clericos siue Ecclesiasticos, à potestate seculari, & laica exemptos esse, & liberos iure diuino. Vt habetur *in dicto capitulo, continua, & capitulo sacerdotibus,*

eadem

eadem causſa & quæſtione. Ad quod probandum, etiam poteſt adduci, quod in primitiua Eccleſia, non ſolum clerici, verum etiam omnes in vniuerſum Chriſtiani, ab eadem Eccleſia iudicabantur; vt innuere videtur Paulus, in Epiſtola 1. ad Corinth. c 6. dicens: *Audet aliquis veſtrum, habens negotium aduerſus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud ſanctos*? vbi obiter annotare libuit, quod iudices ſeculares olim iniqui; Eccleſiaſtici vero ſancti, ab Apoſtolo fuere nuncupanti. Quod pro eo factum credo, nam ita certe eſſe deberet, quod ſancti ipſi forent. Sed de hoc etiam alias. Referuntur hæc verba in iure, & habentur, *in cap. relatum. 11. q. 1.* Propter has cauſas, & ſupra dicta teſtimonia, tenet hanc partẽ, atque ſententiam, gloſſa *in cap. ſi imperator. diſt. 96. verbo diſcuti.* vbi inquit, quod ante omnem humanam conſtitutionem, clerici, & Eccleſiaſtici, exempti fuerunt, ab omni iuriſdictione ſeculari, & quod omnes conſtitutiones, quæ poſtea hac de re factæ ſunt, & emanarunt, ſtabilientes, vt clerici non iudicentur, niſi ab Epiſcopis: ſolummodo fuerunt iuris diuini declarationes. Eandem ſententiam tenent plures, atque grauiſſimi iuris Canonici periti; Baldus *in cap. at ſi clerici de iudiciis*. Menchaca de ſucc. crea. §. 12. nu. 58. Acebedo *lib. noua compil. tit. 3. lib. 6. & alij*, quos brevitatis gratia omitto. Hac de re videatur Nauarr. *in cap. nouit. de iudiciis notabili. 6. nu. 6 & Illuſtriſſimus & Reuerendiſſ. Cardinalis Bellarminus 1. tom. lib. 1. de poteſtate Papæ cap. 7.*

Sed contrariam partẽ, tenent alij non minoris auctoritatis doctores, quos refert Couarr. *lib. 6. practi. qq. cap. 31. num. 1.* Qui dicunt clericos omnes, & Eccleſiaſticos, ac perinde Monachos & religioſos, exemptos eſſe à poteſtate ſeculari, & ſecularium iudicum iuriſdictione, non quidem diuino iure, ſed humano, quamuis eidem diuino multum conformi. Hanc ſententiam tenent, ex iure peritis, innumeri: & ex Theologis tenet eam D. Thomas, ſuper Epiſtolam ad Romanos c. 1. explicans illa verba: *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, & infra. Qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit.* Et doctiſſimus doctor Medina complutenſis. lib. quem ſcripſit de reſtitutione. q. 5. in principio. Doctiſſimus etiam Pater Victoria lib. de poteſtate Papæ, c. 161. nu. 2. cuius ſententiæ & opinionis, hoc eſt potiſſimũ, ac principaliſſimum fundamentum: Quod in nulla lege, quæ obligeat ſeu obligare poſſit, reperitur talis clericorum, ſeu Eccleſiaſticorum exemptio. Non in lege naturali, quia non hoc eſt de illis primis principijs, quæ communes dicuntur conceptiones, per ſe notæ. Neque eſt concluſio immediate ab eiſdẽ principijs deducta, ſiue collecta, neque quæ elici & colligi poſſet. Nemo enim niſi lege humana, idipſum fuiſſet præfixum atque definitum, colligeret, clericos & Eccleſiaſticos à ſeculari iuriſdictione exemptos, & liberos eſſe debere. Nec præterea eiuſmodi exemptio habetur ex lege ſupernaturali Euangelica: Nam ea, tantum continet præcepta ſupernaturalia, & moralia, & quæ ad fidei articulos, & ad ſacramenta ipſa pertinent, in qua non reperitur huiuſmodi exemptio, neque aliquis eſt locus ibidem, vnde id neceſſario colligatur. Neque etiam dici poteſt, quod habeatur, ex lege antiqua & veteri, vbi continentur præcepta iudicialia, & ceremonialia: Nam illa per paſſionem Chriſti eſt abolita, et extincta, iuxta illud Pauli ad Hebr. 7. *translato ſacerdotio, neceſſe fuit, vt & legis tranſlatio fieret. Et habetur in cap. vnico de purificat. poſt par tum*. Ergo dicendũ eſt, non eſſe id de iure diuino, ſed de humano: Quamuis (vt dictum fuit) eidem diuino multum conformi. Fuit enim quam maxime rationi, atque diuino iuri conſonum, vt clerici, & Eccleſiaſtici, honorificarentur, ſummoque à ſecularibus honore haberentur, ac proinde quod exciperentur, et eximerentur ab eorum iuriſdictione. Quod & fecerunt catholi-

1. *Corinth. 6. c. Relatũ 11. q. 1.*
Gloſſ. in c. ſi imper. d. 96. verbo diſcuti. Bald. in c. at ſi clerici de in dic. nu. 14.
Menchaca de ſucc. crea. §. 12. nu 58.
Acebedo lib. 1. noui. reco. tit. 3. lib. 6.
Nau. in c. nouit. de aud. no tab. 6. nu 6.
Bellarm. 1. to. lib. 1. de poteſta. Papæ. c. 7.
Secunda opin. aſſerens clericorũ, & Eccleſiaſticorũ exẽptionẽ à poteſtate ſeculari, eſſe de iure humano.
Couar. lib. 6. pract. qq. c. 31 nu. 1.
D. Tho. ſuper Epiſ. ad Rom. cap. 13.
Medina Codi ce de reſtit. q. 5. in princ. Victoria. de poteſtate Papæ c. 161. nu. 21.

ctolicissimi Imperatores, vt cõstat ex toto, titulo de sacrosanctis Ecclesijs, & ex toto titulo de Episcopis, & clericis, quorum priuilegia, adducit D. Greg. *ad Hebr. 7. c. de persona 11.q.1.* & habentur, in quodã authentico, qđ incipit, *Vt clerici apud proprios Episcopos*; vbi dicitur. *Quod summi Pontifices, hoc ab Imperatoribus vt cleri. apud proprios Episcopos. in cap. de persona. 11.q.1. authē. expostularunt, & quod ijdem diuino zelo, & hac ratione ducti prafatam exemptionem eisdem concesserunt.* Hoc est fundamentum cui innititur hæc opinio. Sed ego in hac tanta tantorum virorum, atque doctorum contrarietate, nolo iudicem agere, eosdem tamen ad pacem, atque concordiam, vtcumque reducendo, quod in hac difficultate (saluo meliori iudicio) dici posset, explicabitur per sequentem conclusionem.

Prima Conclusio.

Clerici, & Ecclesiastici quãtũ ad suas personas attinet, & ad causas vere spirituales, exẽpti sunt iure diuino à potestate seculari, sed quoad alia, non nisi iure humano, & positiuo, at diuino multum conformi.

SVpra dictæ duæ opiniones, quæ alias videntur contrariæ, concordari, & ad pacem atque concordiam possunt reduci: dicendo; clericos, religiosos, & Ecclesiasticos omnes, quantum ad suas proprias personas, & quantum ad causas vere spirituales seu ad res spirituales ordinatas, eisdemq. annexas, liberos esse atque exemptos a iurisdictione, & potestate seculari, & laica iure diuino; at uero quantum attinet ad causas temporales, quæ ex se, & ex natura sua non ordinantur ad aliquid spirituale, seu spirituali annexum, liberos quidem esse, à iure humano & positiuo, sed diuino multum conformi. Hæc est resolutio grauissimorum doctorum; habetq quam maximum fundamentum in iure, facitq. ad hoc *cap. cum ad verum, & cap. duo sunt d. 96. & cap. solite de maiori: & obedientia.* Hac de re videatur Nauarr. *in cap. nouit. de iudicijs*, notabili. 6. num. 6. & Couarr. libro practicarum quæstionum, cap. 31. nu. 2. Potuit autem summus Pontifex, vtpote cui a Christo Domino data est generalis, & vniuersalis potestas, regendi atque gubernandi totam Ecclesiam, iure optimo, huiusmodi clericos & Ecclesiasticos, à secularium iudicum potestate & iurisdictione liberare, & excipere, atque exemptos & liberos ab eisdem esse velle, quod vt & ipsi, Christianissimi Imperatores facerentur, quam maxime extitit rationi consonum, primo, vt non Ecclesiastica & sacerdotalis dignitas, (quam laicos venerari, & summa reuerentia habere oportebat) exinde præ nimia consuetudine, forta ssis quandoque vilescceret & paruifieret. Secundo vt ne clerici & Ecclesiastici, qui animarũ sunt vere parentes & magistri, a filijs, siue discipulis diiudicarentur, quod esse videbatur contra omnem prorsus rationem. Ac tandem tertio, vt ne ministri Ecclesiæ, & qui diuino erant seruitio mancipati (quos solum oportebat Deo atque diuinis rebus vacare) apud seculares iudices, et tribunalia secularia vagarentur, et prophanis iudicijs obstricti, per potestates seculares a diuinis quandoque ministerijs alienarentur. Hæc omnia multum videntur probabilia, ac rationi consona. Eligat sibi quisque, quod voluerit. Et hæc de hac difficultate et quæstione dicta sufficiant.

Clerici. & Ecclesiastici quãtũ ad suas personas attinet. & ad causas vere spirituales, exẽpti sunt iure diuino à potestate secularis, sed quoad alia, non nisi iure humano, & positiuo, at diuino multum conformi. ex cũ ad verũ. c. duo sunt d. 96. & solite de maior. & obe. Nauarr. in c. nouit. de iud. notab. 6. n. 6. Couar. lib. 1 practic. qq. c. 31. nu 2.

ARTICVLVS II.

Quonam iure prælati regulares, & religiosi, sint exempti ab Episcoporum, & aliorum prælatorum ordinariorum iurisdictione?

Respondetur per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Stando in iure communi antiquo, omes monachi, et religiosi, erant subditi atque subiecti olim Episcopis, intra quorum diœcesim sita erant, atque

Stando in iure communi antiquo, oẽs mona-

que conſtructa eorum monaſteria. Hæc concluſio eſt certiſſima, et compertiſſima apud omnes. Et conſtat ex multis ſacris Canonibus, et concilijs. Ex Concilio Toletano 3. cap. 5. & ex Concilio Toletano 4. cap. 50. Ex Concilio Chalcedonenſi, cap. 3. & 8. & ex Concilio Aurelianо 1. cap. 21. & ex Concilio Arauſicano cap. 6. & habetur *in cap. Monaſteria, 10. q. 5. & in cap. qui vere, cum alijs multis ſequentibus 16. q. 1. & in cap. 1. 18. q. 2. per totam & in cap. viduitatis 26. q. 1.* Qua de re videndus eſt Panor. & Innocentius *in cap. porrectum, de Regul.* & Nauarr. *in cap. nullam* 18. q. 2. nu. 3. & lib. 1. Conſiliorū Conſilio 8. nu. 4. ita quod illo tēpore Epiſcopi in propria cuiuſque diœceſi, erant quaſi generales, & prælati ordinarij, omnium Monachorum atque religioſorum quoad omnia. Nam admittebāt conuerſos in monaſterijs ad profeſſionem, vt conſtat ex Concilio Arauſicano cap. 27. & habetur *in præallegato. c. viduitatis 27. q. 1.* item creabant Abbates pro monaſterijs; & ex cauſſa deponebant illos, vt conſtat *Ex cap. ſi quis Abbu, 18. q. 2.* Quo ſtante prima inſtitutio Monachorum, nihil detrahebat, Epiſcoporum iuriſdictioni, vt tradit Marſilius de red. Eccleſ. 2. p. cap. 17. ſed in omnibus & per omnia, Monachi atque religioſi, eiſdem erant ſubiecti, loquēdo de iure antiquo communi. Sed loquendo de iure nouo ſpeciali, & particulari, ſit ſecunda concluſio.

chi, & religioſi erāt ſubditi Epiſcopis intra quorum diœceſes ſtruxerant ſua monaſteria. *Concil. Tol. 3. c. 5. Cōc. Tol. 4. c. 50. Conc. Chalc. 4 & 8 Conc. Aurel. 1. c. 21. Conc. Araus. c. 6. & habetur in c. monaſt. 10 q 5 & c. 18. q. 2. per totā c. Viduitatis 26. q. 1. Panorm. & Innoc. in c. por reſtū de Reg. Nau. in c. nul lam. 18. q. 2. nu. 3. & lib. 1. Conſiliorū Conſilio 8. nu. 4. Marſil. de red ditibus Eccl. 2. p. c. 17.*

Secunda Concluſio.

Loquendo de iure nouo, ſpeciali & particulari, iam nunc, omnes Monachi & religioſi, exempti ſunt, ab Epiſcoporum iuriſdictione, niſi forſam, in certis quibuſdam cauſis & caſibus, de quibus infra ſuo proprio loco ſpecialem faciemus mentionem. Hæc concluſio eſt etiam certa, nam licet (vt dictū eſt) ſtando in iure communi antiquo, omnes Monachi, & religioſi ſubiecti fuerint olim, Epiſcoporū & prælatorum Eccleſiaſticorum ordinariorum iuriſdictioni, poſtea tamen procedente tempore, multa eiſdem ſummi Pontifices Romani, priuilegia conceſſerunt, & inter alia, hoc fuit præcipuum, quod exempti eſſent, ab Epiſcoporum & aliorum prælatorum ordinariorum iuriſdictione. Qua de re videatur D. Antoninus 3. par. ſuæ hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, tit. 16. cap. 9. §. 2. & Panorm. *in cap. nimis el 2.* Qui hac in re primus legitur, hanc exemptionem, & libertatē Monachis præſtitiſſe. Fuit S. Gregor. primus (alio nomine Magnus vocatus) vnus ex quatuor Eccleſiæ doctoribus, qui fuit ordinis D. Benedicti, hic cum Eccleſiæ Romanæ præeſſet, anno Domini 590. primitus eundem ordinem auctoritate Apoſtolica confirmauit (vt tradit illeſeas 1. p. ſuæ hiſtoriæ Pontificalis lib. 4. cap. 1.) & de eodem dicitur, quod tunc temporis priuilegium exemptionis conceſſit eidem ordini, ab Epiſcopis, atque ab alijs ordinarijs, vt conſtat *ex cap. quam ſit neceſſarium. 18. q. 2.* quod decretum factum eſt in Concilio Lateranēſe (vt ibidem dicitur) pro quiete Monachorum. Hoc fuit, primū priuilegium pro libertate Monachorum. At tempore procedente, alij, etiā ſummi Pontifices, id ipſum cum alijs Religionibus fecerunt, prout videre licebit in cuiuſuis ordinis monumentis, & ſuis priuilegijs. Nam omnes, procedente tempore, ex ſummorum Pontificum benignitate, multa exemptionis priuilegia ab eiſdem impetrarunt, quin vero, vt recte docet Magiſter Banez 2. 2. q. 1. art. 10. Dubio 8. concluſio 6. eo ipſo, quo ſummus Pontifex approbat, ſiue confirmat aliquam Religionem, conſequenter tribuit ei, atque tribuere videtur, auctoritatem eiuſdem Religionis Prælatis, ſeipſos & omnes ſibi ſubditos regendi gubernandi, & quod ues eiuſdem alumni, & profeſſores ſint ſubditi & ſubiecti eorum ditioni & poteſtati. Hac de re, & de hac Monachorum, & religioſorum exemptione ab Epiſcopis, & alijs prælatis ordinarijs, nulli eſt, aut eſſe poteſt dubium, cum

Loquēdo de iure nouo ſpeciali, & particulari iā nunc oēs Monachi, & religioſi exempti ſunt ab Epiſcoporū iuriſdictione. *D. Anto. 3. p. hiſt. Eccl. tit. 16 c. 9. §. 2. et Panor. in c. nimis el. 2. Illeſc. 1. p. lib. c. 1.*

Qui primus Pōtifex exemerit religioſos ab Epiſcoporum iuriſd. *c. quā ſit neceſſar. 18. q. 2. Ban. 2. 2. q. 1. art. 10. Dub. 8. concl. 6.*

citra

cetra ipsum, sit res omnibus compertissima. Qua ratione etiam ijdem Monachi & religiosi, in iure communiter, atque in Concilio Tridentino, passim vocantur exempti. De qua exemptione, specialiter est videndus Nauarrus *in c. non dicatis. num. 63. & in cap. nulla 18. q. 2. nu. 40. & sequentibus*, in quo quidem capitulo, specialiter fit mentio, de ordinaria iurisdictione, quam habent Monachorum, & religiosorum prælati, in suos subditos. In cuius finalibus verbis, hæc habentur expressa verba: *Tota potestas Monasterij, ad Abbatem pertinet.* Sed iam summi Pontifices id potuerint iure efficere, & Monachos, & religiosos, ab Episcoporum, & aliorum prælatorum ordinariorũ iurisdictione eximere atque liberare: dubitari solet? A qua ego controuersia & disputatione, pro nunc consulto abstineo, sed pro illius vera resolutione, sequentem statuo conclusionem.

Nauarr. in c. non dicatis. num. 63. & in cap. nulla, 18. q. 2. nu. 40. & sequentibus.

Tertia Conclusio.

Iure optimo Pontifices summi, Monachos siue Religiosos excipere atq; eximere potuerũt ab Episcoporũ iurisdictione. *c. decimas 16. q. 1. c. frater noster 16. q. 1.*

Certissimum est atque vt indubitabile tenendum, quod summi Pontifices, optimo iure potuerunt, Monachos siue religiosos excipere, seu eximere ab Episcoporum, & Prælatorum ordinariorum iurisdictione. Hæc conclusio tenetur ab omnibus vnanimiter doctoribus, & ad eam comprobandam facit illud, quod habetur, *in cap decimas 16. q. 1.* vbi Monachi, & Canonici regulares eximuntur à decimarum solutione, auctoritate summi Pontificis. Paschalis secundi. Facit etiam illud, quod habetur *c. fecster noster eadem causa & q. vbi dicitur*, quod eadem auctoritate, quidam Adrianus Thebanæ ciuitatis Epis, a iurisdictione ciuisdam Archiepiscopi, est exemptus, & liberatus, iustis quibusdã de causis in eodem capitulo expressis, in cuius summario inquit Gratianus, quod Apostolica auctoritas, valet Episcopos, à iurisdictione Archiepiscoporum eximere. Eadem igitur ratione potuerunt, & ipsi Romani Pontifices, Monachos, & religiosos iustis concurrentibus causis, suprema sua auctoritate, & ab Episcoporum & aliorum prælatorum ordinariorum iurisdictione, & potestate liberare. Quod & præterea probari potest, hoc efficacissimo argumento, & ratione. Nam certũ est, idq; firma fide tenendũ, quod summus Pontifex, est D. Petri successor, cui D. Petro à Christo Domino totius Ecclesiæ est cura demãdata, vt cõstat ex Euãgelio, in illis verbis: *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiã meã, & porta inferi nõ præualebũt aduersus eam. Et tibi dabo claues regni cælorũ. Et quodcũque ligaueris super terram, erit ligatũ & in cælis: & quodcunque solueris super terram, erit solutũ, & in cælis.* Cui etiam dixit specialiter idem Christus Ioannes 21. *pasce oues meas.* Sicq; summus Romanus Pontifex in terra, est totius Ecclesiæ caput, & Pastor, atque vniuersalis totius Ecclesiastici ordinis prælatus, ex quo proinde, tota Ecclesiastica, & spiritualis iurisdictio, & potestas dimanat, atque in alios deriuatur, miro quodam Hierarchico ordine, vt expresse habetur; *in c. sita Dominus 19. dist.* Cum igitur id ita sit, qua ratione negari vllo modo poterit, quod iustis existentibus causis, potuerit idem Romanus Pontifex (sicut & de facto quam plures id ipsum fecerunt) Monachos siue religiosos, qui in omnibus, & per omnia sibi sunt subditi, atque subiecti, & quorum omnium ipse est vniuersalis, & generalis prælatus ordinarius, eximere, & liberare, ab Episcoporum, & aliorum prælatorũ ordinariorũ iurisdictione, faciendo, & ordinando vt sibi essent immediate subiecti, & referendo ipsos plenitudine suæ potestatis, eo modo, quo etiam de facto in iure, multoties referuant ijdẽ summi Pontifices sibi, causas & causas grauiores? Si causas & causas, cur igitur non & personas, etiam sibi ex speciali priuilegio reseruare poterunt, atq; immediate sibi subijcere, inhibendo Episcopos, & alios ordinarios, ne de causis

Matth. 16.

Ioann. 21.

c. sita Dominus, 19. dist.

cauſſis atque perſonis, ſiue negotijs eorundem Monachorum, & Religioſorum cognoſcant, & priuando ipſos vſu iuriſdictionis, quam alias in eoſdem habebant de iure cõmuni? Non hac de re vlli dubium eſſe poteſt. Sed de cauſis & rationibus, quæ ad id ipſum faciendum, atque ordinandum, extiterunt, nolo multis in præſentiarũ agere. Quidã dicunt id factũ fuiſſe in pœnam, pro eo quod Epiſcopi, & alij prælati ordinarij, monachos atque religioſos, quos alias oporteret ſumma reuerentia habere, atque ſummopere diligere, vtpote qui diuino munere, dati ſibi fuerant in adiutores, ad eoſdem adiuuandos, & ſubleuandos, & vt ſuarũ ouium ſaluti conſulerent, exoſos interdum habebant, ac illis iniurias aliquas irrogabãt, & ad ſua tribunalia ſæpiſſime inuitos pertrahebant. Sed non eſt in præſentiarũ mei muneris, aut propoſiti, de huiuſmodi cauſſis tractare, nec vero neceſſe eſt, ad culpã ſiue pœnã recurrere, vt di camus iuſte Epiſcopos, & alios prælatos ordinarios, priuatos fuiſſe, ſupradicta iuriſdictione, cum ad id faciendum, ſuperq; ſatis fuerit, ipſa Romanorũ ſummorum Pontificum voluntas, & ſedis Apoſtolicæ ſuprema poteſtas: Neque cauſæ innumeræ deficiebãt a prædictis. Sufficiebat enim, eorundem Monachorum atque religioſorũ dignitas, & reuerentia, quæ ſibi debebatur, vtilitas etiam quam maxima, quam ex ſua ſanctã, & religioſa vita, conuerſatione, exemplo, & ſingulari doctrina, atque ex multis alijs, omni ſemper tempore conſecuta eſt Eccleſia; quo afficerentur ijdem Monachi, & religioſi, hoc exemptionis priuilegio, atq; honore. Exemptio enim vt ait Baldus, ad honorem, fauorem ac dignitatem pertinet. Et veluti nobiles, honorario titulo ex ſpeciali priuilegio, per Principes a tributis eximuntur: ita & Monachi & religioſi, in honorem ſuarum perſonarum, & earundem Religionum fauorem, exempti fuerunt atq; eximi potuerunt ab ordinaria Epiſcoporum & aliorum prælatorum iuriſdictione: expediebatque, vt à ſummis Pontificibus afficerentur, perpetuo hoc exemptionis honore. Hæc pro iſto articulo dicta ſufficiant.

De cauſſis, quæ mouere potuerunt Põtifices, ad eximendum religioſos ab Epiſcoporũ iuriſdictione.

ARTICVLVS III.

An prælatorum regularium iuriſdictio in ſuos ſubditos, dicenda ſit ordinaria, an vero ſubdelegata.

PRo huius articuli intelligentia, præmitto, quòd iure, iudex ordinarius dicitur, qui beneficio legis, ſuã auctoritatem habet iuxta gloſſam *in c. cum ab Eccleſiarũ de cõſtit. ind. ord.* Delegatus vero, qui illam habet, non beneficio legis, ſed ex alterius cõmiſſione, cuius vices gerit; *per leg. 1. ff. de offic. eius, cui demandata eſt, et Rubrica de offic. delegat.* Ab hac difficultate breuiter me expediam, cum hac de re plura dixerim, longumq; habuerim ſermonem, in libro noſtro ordinis iudiciarij. q. 2. art. 5. vbi hoc ipſum in quæſtionem atque controuerſiam adduximus, agentes de Archiepiſcoporum & epiſcoporum, inproprias cuiuſque diœceſes iuriſdictione. An ſcilicet dicenda eſſet ordinaria an vero ſubdelegata. Recolantur, quæ ibidem à nobis dicta ſunt. Nam & ex eorum reſolutione, propoſitæ huius difficultatis dependet reſolutio. Eſt enim de ſimilibus, iuxta præſcriptam iuris Regulam, ſimile iudicium, & prælatorum regularium iuriſdictio, Generalium, ſiue Prouincialium, quam maxime multum ſimilis eſt iuriſdictioni Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, nam Epiſcopalem vel quaſi Epiſcopalem ipſi, in iure iuriſdictionem dicuntur habere, vt latius infra dicemus. Omiſſis igitur ijs, & alijs, nam non libet eadem ſæpe repetere, ſeu, quod dicitur, hinc inde tranſcribere: Vt propoſitæ difficultati ſatisfaciam, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio

Conclusio.

Iurisdictio prælatorum regularium, eſt ordinaria, & non ſubdelegata.

Iuriſdictio prælatorum regularium, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentium (nempe generalium, & prouincialium) omni proculdubio, dicenda eſt ordinaria, & non ſubdelegata. Hæc concluſio apponitur ſpecialiter, propter prædictos prælatos generales, & prouinciales, qui præfatam iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem dicuntur habere; nam de alijs inferioribus, infra ſuo proprio loco, particularem faciemus mentionem. Sed quod propoſita concluſio, vera ſit, exinde conſtare poteſt: Quia huiuſmodi Generales, & Prouinciales, vt communis tenet opinio, & nos infra latius dicemus, vere ſunt Eccleſiæ Prælati, & in iure, prælatorum ſemper veniunt intelligendi nomine, quorum etiam iuriſdictio (vt decernunt multa iura) per quam ſimilis eſt iuriſdictioni Epiſcoporum, vt cõſtat ex capitulo *c. abbas. de priuil. lib. 6. in fine, & ibi gloſſa. Item gloſſa in Clement. 1. de rebus Eccleſia non alienand. verbo proprij.* Vbi & ad hoc propoſitũ, plura etiã allegantur, & adducuntur iura. Quod etiam communiter tradunt doctores, iuris canonici periti, dicunturq. ipſi iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habere. Nunc ſequitur minor; ſed iuriſdictio Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum (vt late demonſtrauimus in libro noſtro ordinis iudiciarij) eſt ordinaria & non ſubdelegata, ergo id ipſum dicendum erit; de huiuſmodi prælatis regularibus, generalibus ſeu prouincialibus, Epiſcopalẽ vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus, neque hoc vllo pacto, aut ratione in dubium, ſiue controuerſiam verti poteſt. Confirmatur prædicta concluſio a diffinitione iuriſdictionis ordinariæ, ſuperius poſitæ. Nam eorũ iuriſdictio competit eis ex beneficio legis, & non ex cõmiſſione, ergo eſt ordinaria, & non ſubdelegata. Antecedẽs probatur ex decreto Pelagij Papæ *in c. nullã, 18. q. 1. vbi dicit, quod tota iuriſdictio pertinet ad Abbatem*, *vbi* nomine *Abbatis*, omnes in vniuerſum intelligũtur prælati, maxime iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habentes.

cap. Abbas de priuil. lib. 6. et ibi gloſſa. & gloſſa in clem. 1 de reb. Eccleſia non alie nan. verb. proprij.

Oldo iudic. q. 2. art. 5.

Sed confirmatur præterea concluſio prædicta, alia ſpeciali ratione. Nam quamuis præfatorum prælatorum regularium iuriſdictio, non ſibi competeret ex iure diuino, ſed ſolummodo ex Papali humano (quod non credo eſſe verum) imo vero contrarium, certum; aut nimis probabile eſſe iudico, vt latius probabitur in ſequenti articulo: Adhuctũ dico, quod illa eſſet dicenda ordinaria, & non ſubdelegata, iuxta iuris præſcriptam Regulam, cum ſibi competat ex commiſſione perpetua, & non ex commiſſione temporali, determinata ad certum aliquod, & determinatum tempus. Quod autem com miſſio competens alicui, ſeu aliquibus, ex commiſſione perpetua, & non temporali, determinata ad certum aliquod, & determinatum tempus, dicenda ſit ordinaria, & non ſubdelegata, communis eſt omnium doctorum reſolutio. Ad quod faciunt, multa iura tradita per Bart. *in l. 1. §. ſi plures. ff. de exer. actu.* & per Bald. *in l. vnica. ff. de officijs, & gloſſ. in l. pluribus ff. de procur. & gloſſ. in cap fin. de offic. ordin. ibi cum conceſſum ſit in priuilegium perpetuum.* Quam etiã ſententiam tenet Panormit. *in cap. quoniam de offic. deleg. §. caterum num. 1.* & Nauarr. *in Manual. cap. 27. num 42.* Neque aliquid eſt in contrarium, ob quod ſuprapoſitæ concluſionis veritas, in dubium reuocari debeat, aut poſſit. Tandem dico, quod noſtra concluſio, eſt expreſſe determinata, in concilio quodam Salmaticenſi, celebrato anno 1565. ſub Illuſtriſſimo Domino Domino, Gaſpare Aſtuniga, de Auellaneda, Archiepiſcopo olim Compoſtellano, vt refertur in lib. cui titulus: Manipulus fratrum, vbi dicitur, quod cum hæc difficultas propoſita fuiſſet, coram Patribus congregatis, in præfato cõcilio, an ſci-

Bart. in l. 1. §. ſi plures. ff. de exer. actu.

Bald. in l. vnica ff. de offic.

Gloſ. in l. plu. ff. de procur.

Gloſſ. in c. fin. de offic. ordin.

Panor. in cap. quoniã de off. deleg. §. caterũ nu. 1.

Nau. in Man. c. 27. nu. 42.

Mani fratrũ.

an ſcilicet Prælatorum Regularium iuriſdictio in ſuos ſubditos, ordinaria eſſet, an vero ſubdelegata: ſummo omnium conſenſu, decretum atque determinatum fuit, eam non eſſe tantum ſubdelegatam, verum etiam ordinariam, quin vero, & iure diuino ipſis traditam. Sed hoc vltimum, maiori indiget inueſtigatione. De quo, ſequens inſtituetur articulus.

ARTICVLVS IV.

Vtrum aliqua ratione ſuſtineri poſſit, quod Prælatorum Regularium iuriſdictio in ſuos ſubditos, ſit diuina, & competat eis, etiam de iure Diuino, & non ſolum ex Papali humano?

HÆc difficultas proponitur, magis exercitij & exercendi ingenij gratia, quam vt quidquam firmiter teneatur, ſeu de hoc certa atque indubitabilis noſtra ſit reſolutio: ad proponenda cuiuſdam probabilis opinionis fundamenta, præclariſſimorum atque grauiſſimorum antiquorum doctorum, aſſerentium, Prælatorum Regularium iuriſdictionem eſſe Diuinam, ſibique competere de iure Diuino, & non ſolum ex Papali humano. Hanc ſententiam, atque opinionem tenuit olim Doctiſſimus, atque grauiſſimus Pater noſter Frater Michael de Medina complutenſis, noſtræ huius Religionis magnum decus & ornamentum, quam & ſcriptam reliquit lib. ſuo de indulgentijs; cap. 24. vbi & dicit eandem fuiſſe grauiſſimorum Doctorum placitum. Et reuera, quamuis certiſſime tenendum ſit, quod prælatorum omnium regularium iuriſdictio in ſuos ſubditos, competat eis de iure humano, & ex benignitate, & gratia Romanorũ Pontificũ, qui quidem (vt ſupra diximus) ex certis iuſtiſſimis quibuſdam cauſis, eoſdem ſuæ ditioni, & poteſtati immediate ſubiecerunt, eximendo illos à iuriſdictione Epiſcoporum, quibus antea omnes ſubditi, atq; ſubiecti erant de iure communi antiquo, nihil tamen inconuenit, vt dicamus ſimul, quod etiam competat eis, de iure Diuino, & quod quadam ratione diuina, ſit præfatorũ Prælatorum Regularium, iuriſdictio in ſuos ſubditos. Pro cuius maiori elucidatione, & propoſiti articuli reſolutione; ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Probabile eſt, q Prælatorum regularium iuriſdictio, ſcpetat etiã de iure Diuino, & non ſolũ ex Papali humano. *Soto de iuſt. et iure lib.* 10. *q.* 3. *art.* 1. *et lib.* 1. *ar.* 4. *et lib.* 8. *q.* 3. *art.* 1. *Victoria relect. Bione de pote ſtate Eccle. q.* 2. *nu.* 28. *Ildefonſus à Caſt. lib.* 12.

NImis probabiliter dici & ſuſtineri poteſt, quod Prælatorum Regularium iuriſdictio, in ſuos ſubditos, competat etiam de iure Diuino, & non ſolum ex Papali humano. Hanc ſententiam, & opinionem, præter præfatum Michaelem de Medina, tenuit atque ſuſtinuit olim, alius noſtræ Religionis grauiſſimus Pater, Frater Ioãnes de Bobadilla dictæ Prouinciæ Caſtellæ: Vir, genere, litteris, & Religione Illuſtriſſimus, quam & dicebat eſſe doctiſſimi Magiſtri Soti lib. 10. de iuſtitia, & iure q. 1. art. 4. & lib. 8. queſt. 3. art. 1. & doctiſſimi Patris Fratris Franciſci de Victoria, in ſua relectione de poteſtate Eccleſiaſtica q. 2. num. 28. Doctiſſimi etiam Patris noſtri Fratris Ildefonſi de Caſtro, lib. 2. de iuſta Hæreticorum punitione cap. 24. & contra Hæreſes *verbo Epiſcopus*. Qui quidem omnes affirmanter dicunt, quod ſubiectio religioſorum ad ſuos prælatos, quamuis vere ſit de iure Papali humano, & dependeat à Summo Pontifice, quia re vera, ſine ipſius miniſterio & interuentione, præfati prælati regulares, nullã haberent iuriſdictionem, eo tamen nõ obſtante, dicunt ſupradicti doctores, quod etiã ipſa eſt de

Ildephon. à Castro lib. 2. de iusta hæret. punit. c. 24. & contra hæreses verbo Episc.

iure Diuino, & iure Diuino ipsis tradita, cum vere sint Ecclesiæ prælati, & proprias oues habeant, ex Diuino placito atque diuina institutione, quas regere, & gubernare, haudquaquam possent, sine præfata iurisdictione. Ad probandam atque confirmandam præfatam conclusionem, quammaxime faciunt omnia ea, quæ in nostro Ordine iudiciario quæst. 2. art. 5. late, & fuse diximus, circa Archiepiscoporum, & Episcoporum iurisdictionem. Vbi etiam ipsam diuinam esse affirmauimus, & commostrauimus, nec solum sibi competere de iure Papali humano, vtriusque enim fundamenta sunt eadem. Sed vt breuiter aliquid modo dicamus, ex ibidem allatis, certum est, quod Christus Dominus Matth. 18. in illis verbis.

Matth. 18.

Quæcumque alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo, & quæcumque solueritis super terram, erunt soluta, & in cælo. Non cum solo D. Petro est loquutus, aut cum solo Summo Pontifice eiusdem D. Petri successore, qui & in terris vicem eius gerit, sed generaliter atque in vniuersum, cum omnibus Apostolis, ac proinde cum Episcopis eorundem successoribus: Vt quam doctissime tradit & probat Doctissimus Roffensis art. 9. contra Lutherum, vbi constantissime dicit, ibi traditam fuisse à Christo, Apostolis & Episcopis eorum successoribus, spiritualem iurisdictionem in vtroque foro. Quod etiam doctissime, & eleganter probat doctissimus Magister Soto in quarto, distinct. 20. quæst. 1. articulo secundo. Dicendum igitur est, quod Archiepiscoporum, & Episcoporum iurisdictio in proprias cuiusque Diœceses, non tantum est humana, aut competit eis, de iure Papali humano, vtpote sibi concessa à Summo Pontifice; verum etiam & diuina, competens, eis de iure Diuino, immediate à Christo Dño sibi commissa atque concessa, pro eo quod futuri erant Ecclesiæ suæ prælati, atque pastores, & ratione suorum officiorum. Simliter ad propositũ Dico modo, cum de prælatis regularibus, Episcopalem, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentibus, per quam simile sit iudicium (vt iterum atque iterum est dictum) liquidum profecto apparet, quod ipsorum etiam iurisdictio, eadem ratione etiam sit diuina, & competens de iure diuino. His omnibus accedit alia ratio, et ea est. Quod status Religionis, & Religiosorum omnium, non sicut dicebat Lutherus, & alij multi Hæretici perperam existimarunt, pensandum est, quod fuerit aliquod somnium, seu aliquod humanum inuentum, imo vero, vt ex multis constat, & tradunt Doctores multi grauissimi, & eminentissimi, Diuina est traditio, & specialis quidam status immediate à Christo Domino institutus, qui quidem status (vt de se patet) Regi atque gubernari minime posset, sine propriis, & competentibus sibi prælatis: Cum igitur hoc ita sit, & iuxta sententiam Philosophi, qui dat formam, dat etiam consequentia ad formam, etiam consequens perinde esse videtur, quod Christus Dñs, qui voluit statum Religionis, & religiosorum in Ecclesia esse, voluit perinde, eosdẽ, prædictos pastores, & prælatos proprios, & sibi competentes habere, eisdemq; ad immediate gubernandos, atque regendos proprios subditos, iurisdictionem concessit, ita quod non solummodo sit ipsorum iurisdictio humana, & à solo Summo Pontifice sibi delegata, verum etiam diuina, à Christo eisdem immediate concessa, qua ratione sunt prælati, & sibi competens ratione suorum officiorũ. Hæc dicuntur nimis probabiliter, & vt vr sine cuiuspiam iniuria, sustineri possunt. Neque inconuenit, aut alicuius momenti est, quod a quibusdam in contrarium dicitur, nempe quod præfata iurisdictio prælatorum Regularium, sibi comperat ex benignitate, & ex priuilegijs, & concessionibus specialibus Romanorũ Pontificũ, qui exceperunt eos à iurisdictione Episcoporum, quibus olim subditi, atque subiecti

Roffens. ar. 9. contra Luthe.

Soto in 4. d. 20 q. 1. ar. 2.

ti erant de iure antiquo, vt constat ex aliquibus iuribus, & innumeris privilegijs, quæ ad hoc adducuntur. Nam bene stat, quod vnum & idem, competat alicui pluribus titulis. Vnde & dici potest, quod iurisdictio prælatorum regularium, simul competit eis de iure Papali humano, atque etiam de iure diuino, aut saltem eidem multum conformi. Non enim expediebat aut rationi erat consonum, quod religiosi alienos a se, & a sua professione habuissent pastores, & prælatos, quin vero quaminaxime oportebat, prælatos sibi, & superiores habere eiusdem professionis, & instituti. Qua etiam ratione in Concilio Viennensi, *in Clementina prima de electione*, habetur olim prohibitum fuisse, quod Monachi alterius Ordinis, & seculares clerici, regularibus, siue religiosis, præficerentur. Verba supradicti Clementis V. libet referre. *Cum rationis* (inquit) *non congruat, quod homines disparis professionis, vel habitus, simul sectentur in eisdem ministerijs, firmiter prohibemus, ne religiosus aliquis alterius Religionis, vel habitus, de cætero in prælatum eligatur, & multo minus secularis.* Quod etiam expresse determinauit, Innocentius Tertius, *in capitulo contra canones, de electione*, vbi & dicit, *id esse contra legem Diuinam, velut simul arare in boue, & asino*: quæ verba explicans glossa, inquit: *Quod arare simul in boue, & asino, nihil est aliud quam homines disparis, siue diuersæ professionis in vno, & eodem officio, siue professione facere.* Hoc idem habetur *in capitulo in nouo 16. quæstione septima*: Vbi dicit D. Isidorus, *quod in vno, & eodem officio, non esse debet disparis professio, cum lege diuina prohibente, & Moyse dicente, scriptum sit. Non simul arabis, in boue, & asino, idest, homines disparis, & diuersæ professionis, non in vno & eodem officio socabis.* Quæ quidem præcepta non tam cæremonialia, aut iudicialia, quam moralia, pensanda, & existimanda sunt, & quantum ad sensum, & significationem adhuc durant. Ex quibus omnibus, quam facili negotio constare potest, quam fuerit rationi, & iuri Diuino, atque naturali consonum, vt viri regulares, atque religiosi, proprios suos haberent prælatos, & pastores eiusdem instituti, & professionis, vtpote quibus diuino iure, à Christo Domino collata atque concessa fuit, eosdem regendi, & gubernandi facultas, & potestas. Hæc de isto articulo breuiter dixisse sufficiat.

Clem. de elec.

cap. contra cau sam de elect.

c. in nouo 16. q. 7.

ARTICVLVS V.

Quantum se extendat potestas, atque iurisdictio prælatorum regularium, in suos subditos?

Huic articulo breuiter respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Prælati regulare de iure possunt circa suos subditos oia, in quibus non sunt prohibiti.

CVm prælati regulares (sicut præmissum est) sint vere Ecclesiæ prælati, atque in suos subditos ordinariam habeant iurisdictionem, consequenter dicendum est, quod si non fuissent prohibiti à iure, Papa, vel Ecclesia, possent in sibi subditos, quidquid Archiepiscopi, & Episcopi in suas Diœceses, imo vero & quidquid Summus Pontifex in tota Ecclesia. Hæc conclusio est, expressa patris Magistri Francisci de Victoria, in relectione, *Vict. in relect. de potes. Eccl. q. 2. nu. 28.* sua de potestate Ecclesiæ, quæstione secunda, numero vigesimo octauo, &

Soto in 4. ſen. d. 27. q. 1. ar. 4. Bobad. in ſue enchir. Emman. into. qq. reg. q. 27. art. 6.

eandem tenet Magiſter Soto in quarto diſtinct. 27. quæſt. 1. articulo quarto & ex nouiſſimis, affirmanter tenuit eam, grauiſſimus Pater Frater Ioannes de Bobadilla, in ſuo Enchiridione, ſiue Catechiſmo, quem inſcripſit, licet non typis, ipſum mandauerit. Et Pater Frater Emmanuel Rodericus primo to. quæſtionum regul. quæſt. 27. articulo ſexto, & ratio eius in promptu eſt. Nam (vt de mente Ariſtot. ſupra diximus) qui dat formam dat etiam conſequentia ad formam: Cum igitur Chriſtus Dominus voluerit, Religiones, & religioſorum ſtatum eſſe in Eccleſia, ſirque de iure Diuino, vel ſaltem eidem multum conformi, quod religioſi habeant, ſeu deberent habere prælatos, & ſibi ſuperiores eiuſdem inſtituti & profeſſionis, conſequenter dicendum videtur, quod plenariam facultatem, atque poteſtatem in eoſdem, Chriſtus ipſe Dominus præfatis Prælatis contulerit, ad regendum, & gubernandum ipſos, in omnibus, in quibus iuſta exiſtente cauſa, à iure, Papa, vel ab Eccleſia, non fuiſſent Prohibiti, eo modo, quo hoc ipſum diximus in noſtro Ordine iudiciario, quæſtione ſecunda, articulo octauo, dum

Ordo iudicia. 1. q. 2. art. 8.

ageremus de Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum iuriſdictione. Multa tamen ſunt in iure iſtis atque illis prohibita, & ſolummodo ſummi Pontificis dicioni, ſiue iuriſdictioni reſernata. De quibus in ſecundo tomo, huius noſtri Manualis, agemus latiſſime: Sed an id iure, vel iniuria factum fuerit, & ſummus Pontifex, reſtringere atque limitare potuerit, eorundem Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum & perinde prælatorum regularium iuriſdictionem: Dicemus in ſequenti articulo, qui erit ſextus in ordine.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Summus Pontifex, potuerit limitare atque reſtringere, ordinariam prælatorum regularium iuriſdictionem?

HÆc eadem difficultas, iam vtcumque explicata & abſoluta eſt à nobis, in noſtro ordine iudiciario, quæſtione ſecunda, articulo octauo, vbi hoc ipſum, in controuerſiam adductum eſt, de Archiepiſcopis. Et prima facie, videri poſſet forſan cuipiam, quod non, cum (ſicut præmiſſum eſt) horum omnium iuriſdictio, non tam ſibi conueniat ex iure Papali humano, quam de iure ſupernaturali, & diuino, & immediate fuerit illis collata à Chriſto Domino. Ex quo videtur, quod non potuerit à Papa, ſiue Summo Pontifice limitari, aut reſtringi. Hoc non obſtante, in contrarium eſt veritas, de qua ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

Nullatenus dubitaripôt, quod potuit Summus Pontifex limitare, & coarctare prælatorum regularium, & aliorum iuriſdictionem. Ioann. 22.

NVllatenus dubitari poteſt, quod ſummus Pontifex, potuerit iure optimo, limitare atque reſtringere ordinariam prælatorum regularium iuriſdictionem: & idem dico de Epiſcopis, Archiepiſcopis, & quod de facto, vtrorumque poteſtas, in multis eſt limitata, & coarctata iure, & à Summis Pontificibus. Hæc concl. eſt tenenda de fide. Nam de fide eſt qd Summus Pontifex iure Diuino, eſt ſimũ atq; ſupremũ totius Eccleſiæ caput, atq; prælatus, cui proinde tenentur omnes obedire, eodem diuino iure, in oibus, quæ non ſunt in deſtructionẽ Eccleſiæ, ſed potius in ædificationẽ. Et enim ſpecialiter dictum eſt, in perſona D. Petri, vt paſceret generaliter Dominicum gregem. Paſce

sic mei meus. Quod ei quidē dictum est, absque vlla prorsus limitatione. Ergo bene potuit idem Pontifex ex causa, cum id expediens, ac congruum sibi visum fuisset, in ordine ad hunc ouium suarum spiritualem pastum, restringere atque limitare, omnium aliorum prælatorum inferiorum, iurisdictionem. Quod & confirmatur hac speciali ratione. Nam quamuis Archiepiscoporum & Episcoporum, & simili quadam ratione, prælatorum regularium potestas, atque iurisdictio, (vt præmissum est) immediate sibi fuerit concessa, & collata a Christo Domino, & ordinaria in eisdem sit, sibi competens de iure diuino, cum tamen collata ipsis fuerit (vt tenent omnes vnanimiter doctores) ordine Hierarchico, nec independenter, sed dependenter ab eodem summo Pontifice, D. Petri successore, qui in tota Ecclesiastica Hierarchia, primum locum & principatum obtinet, nullatenus negari potest, quin ipse potuerit, & possit iure optimo, ex causa, & cum sibi congruum visum fuerit, coarctare, limitare, atque restringere, ordinariam horum omnium iurisdictionem, speciales sibi casus, & causas reseruando. Id quod nunc denuo definitum, atque determinatum est, in Concilio Tridentino. *sess.* 14. *cap.* 7. *can.* 11. vbi anathematis damnantur, asserentes, fieri non potuisse huiusmodi reseruationes. Hactenus de isto articulo, & tota quæstione.

Conc. Triden. sess. 14. *cap.* 7. *can.* 11.

QVÆSTIO XIV.

De prælatis regularibus, quantum spectat ad ipsorum diuersitatem, & differentiam, in duos articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quot nam sint prælatorum regularium genera, siue species, in Ecclesia?

Huic articulo, respondetur per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

VNiuersalis & generalis Religionum, atque religiosorum omnium prælatus, est summus Pontifex in Ecclesia, cui speciali ratione obedire tenentur omnes in vniuersum religiosi. Hæc conclusio est, certa, & constare, potest ex innumeris capitulis, quæ habentur in iure; vbi hoc ipsum expresse definitur, atque determinatur. De qua conclusione videndus est magister Soto lib. 8. de iustitia, & iure quæst. 3. art. 1. Vbi doctissime hoc argumentum prosequitur: & docet, quod summus Pontifex, non solum iure diuino, est totius Ecclesiæ caput, cui proinde omnes fideles tenentur obedire, verum etiam, ipse est generalis, atque vniuersalis omnium religiosorum prælatus, potiori ratione generalis, quam vllus alius esse possit. Idem dico de Prouinciali, guardiano, siue Priore. Nam omnia isthæc munera & officia, speciali ratione, eidem conueniunt summo Pontifici, cum ab eo Religiones omnes habeant, quod tales sint, & tale sortian-

Generalis, atq; vniuersalis omniū Religiosorū prælatus, est summus Pontifex in Ecclesia. *Sot. de iust. & iure lib.* 8. *q.* 3. *art.* 1.

tur nomen, nec vlla Religio, aut religiosorum ſtatus, ſtare vllo modo poſſit, ſine ipſius licentia, permiſſione, & approbatione. Vnde inferunt præclari quidam doctores, religioſos omnes in ſuis obſeruantijs regularibus, ex æquo teneri ratione ſui ſtatus regularis, parere atque obedire ſummo Pontifici, ac ſi per ſpeciale votum obedientiæ, ſe ſe illi conſecraſſent, & aſtrinxiſſent, quod faciunt religioſi Societatis Ieſu, qui vltra tria eſſentialia Religionis vota, aliud ſpeciale emittunt, quo ſe profitentur in ſuis miſſionibus, ſemper obedire ſummo Pontifici. Quod & etiam facimus nos minores fratres, ex noſtræ Regulæ præſcripto. In cuius Primo capitulo, hæc ſpecialiter habentur expreſſa verba. *Frater Franciſcus, promittit obedientiam, & reuerentiam, Domino Papæ Honorio, ac ſucceſſoribus eius Canonice intrantibus, & Eccleſiæ Romanæ: & alij fratres teneantur Fratri Franciſco, & eius ſucceſſoribus obedire.* Quæ dum explicant doctores, & expoſitores dictæ Regulæ, ſed maxime Corduba ſuper caput primum, inquit. Quod Seraphicus Pater noſter Franciſcus, omnium noſtrum, ſuorum filiorum nomine, peculiare, & ſpeciale, atque perpetuum emiſit votum, obediendi Romano Pontifici. Sed quamuis hoc ſpeciale votum, quam maxime commendandum ſit, quia (vt dicitur) abundans cautela non nocet; dicunt tamen præclari multi auctores, hoc eſſe omnibus religioſis, & religionibus commune. Nam omnes ex ſua profeſſione, & ratione ſtatus regularis, ex æquo tenentur ſummo Pontifici obedire, tanquam ſuo generali, atque vniuerſali prælato: cui magis proprie prælati competit nomen, quam cuilibet Generali, Prouinciali, Guardiano, ſiue Priori, aut cuipiam alteri Prælato, competere vlla ratione poteſt, cum ab illo, dependeat tota obſeruantia, & obedientia Regularis, nec vlla Religio, aut religioſorum ſtatus, in Eccleſia eſſe poſſit, abſque ipſius permiſſione, licentia & approbatione. Sed præter hunc adeo eximium, excellentem, atque vniuerſalem prælatum, & totius Eccleſiæ paſtorem, præter primates, Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, cæterosque prælatos, qui ſunt in Eccleſia, (de quibus nihil libet in præſentiarum dicere) ſunt etiam in Religionibus, plures prælatorum ſpecies, de quibus ſit ſecunda concluſio.

Corduba ſuper cap. 1. Regulæ § 4.

Secunda Concluſio.

Omnes omniũ Religionũ prælati, vel ſunt Generales, aut Prouinciales, aut locales.

OMnes omnium Religionum prælati, ad tres ſpecies reducuntur, & in triplici ſunt differentia. Nam vel ſunt Generales, aut Prouinciales, aut locales. Hæc concluſio, non tam probanda, quam explicanda eſt. Et dico, quod omnes omnium Religionum prælati, vel ſunt Generales, qui Ordinibus, & Religionibus in totum præficiuntur, totalemq. plenariam, & abſolutam in eiſdem habent iuriſdictionem, (vt præſefert Generalium ipſum nomen:) Aut ſunt Prouinciales, qui præſunt Prouincijs, ſnb eorumdem generalium iuriſdictione: Aut tandem ſunt Prælati locales, & Conuentuales, vtriſque, ijs nempe, atque illis ſubiecti, qui in diuerſis Religionibus, diuerſimode nuncupantur. Alibi Abbates, vt in Religionibus Monachalibus, alibi Priores, nonnumquam Guardiani, ſiue miniſtri, præpoſiti atque Rectores, ſiue apud alios commendatarij (vt omnia ſimul comprehendantur) omnes iſti ſunt prælati immediati locorum, et Conuentuales, Prouincialibus, & Generalibus prædictis ſubiecti, ſiue hoc, ſiue illo appellentur nomine. De quorum omnium poteſtate, & iuriſdictione, & quid horum ſinguli facere poſſint, aut non poſſint, in proprio cuiuslibet diſtrictu, ſiue iuriſdictione, in ſecundo tomo ſpecialem facturi ſumus mentionem. Nunc

progre-

progrediamur ad alia, & dicamus specialiter de prælatorum differentia, quæ reperitur in nostro sacro minorum fratrum Ordine: De quo sit secundus articulus.

ARTICVLVS II.

De Prælatorum differentia, quæ specialiter reperitur, in sacro nostro minorum Fratrum Ordine.

Quæ ad hunc articulum spectant, breuiter, sed compendiosè, explicabuntur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Noster sacer minorum ordo ad instar Romanæ Ecclesiæ & Ecclesiasticæ Hierarchiæ est institutus, & diuersas Prælatorum species in se cõtinet.

NOster sacer minorum fratrum ordo, ad instar Romanæ Ecclesiæ, specialiter est institutus, & diuersas Prælatorum species, in se continet. Probatur hæc conclusio. Nam sicuti in Ecclesia, & tota Ecclesiastica Hierarchia (ab imis ad summa vsque ascendendo) reperiuntur simplices quidem sacerdotes, deinde confessores, & qui ex confessione, & permissione, fidelium audiunt confessiones. Postmodum curati siue presbyteri Parochiales, qui suorum ipsorũ parocchianorũ confessiones audiunt, & quãdoq; illorũ incumbunt institutioni & prædicationi, quibus quodammodo sunt superiores Archipresbyteri. Deinde etiam sunt Episcopi, postmodum Archiepiscopi, Patriarchæ & primates, qui omnes in vniuersum, summo consensu, Romano obediunt Pontifici, eidemque in omnibus subduntur. Ita etiam & in sacro nostro minorum Ordine, (iuxta præscriptũ nostræ Regulæ, Ordinis & professionis) inuenire licebit, quosdam simplices sacerdotes, alios vero confessores, quibus in dignitate, & gradu, succedunt prædicatores. Postmodum etiam sunt guardiani, qui sunt veluti curati, & prælati quidam locales, atque conuentuales, quibus in Ecclesia correspondent presbyteri parocchiales. Supra quos reperitur, & aliud quoddam prælatorum genus, qui apud nos, & in nostro sacro Ordine, dicuntur custodes (quibus etiam, in Ecclesia, Archipresbyteri correspondent.) Nam sicuti Archipresbyterium vulgo dictum, Adcipreſtazgo, constat, atque constituitur, ex quamplurib⁹ locis, siue Ecclesijs curatis parocchialibus, sic & custodia apud nos constituitur, ac veluti componitur, ex pluribus conuẽtibus, & continet quamplures Conuentus, & Monasteria cum suis proprijs Guardianis, quorum oĩum, iuxta præscriptum nostræ Regulæ, custos, quadã ratione superior censetur, & quasi ipsorum sit prælatus ordinarius. Deinde subsequuntur ministri Prouinciales, quibus in Ecclesia correspondent Episcopi. Postmodum generales, quibus correspondent Archiepiscopi, & ipsorum iurisdictio, Archiepiscoporum iurisdictioni, quam simillima esse pronunciatur. Supra quos omnes, Beatissimus atque Seraphicus Pater noster Franciscus, in nostro sacro Ordine, quasi primas, siue Patriarcha, in Ecclesia officium gessit. Primas enim, & Patriarcha, solum nomine differunt, vt docet Anacletus *cap. Prominens, 99.* Vnde & ipse propriissime iure optimo, in proprio eiusdem officio, à nobis, quin vero & à tota Ecclesia, pauperum Patriarcha nuncupatur. Non solum quia intra pauperes Euangelicos, & voluntarios, in paupertate supremum gradum, atque primatum tenuit, verum etiam, quia & ipse, dum vixit, ratione quadam superior fuit ad nostri Ordinis Generalem ministrum, qui (vt dictum est) quasi Archiepiscopalem iurisdictionem obtinet. Et

cap. prominc. 99. dist.

certum eſt in Eccleſia, quod qui in maiori, altiori, ſeu eminentiori, quam Archiepiſcopali gradu, conſtituitur, primas ſiue Patriarcha nuncupatur. Hi inquam omnes vno animo, ac ſummo conſenſu, Romano obediunt Pontifici, & iuxta præſcriptum noſtræ Regulæ (vt ſupra diximus) ſpecialiter eidem tenentur obedire. Ex quibus omnibus conſtat clariſſime atque manifeſtiſſime; qualiter noſter ordo ſacer, mirifico quodam modo, & quaſi Hierarchico Ordine, ad inſtar Romanæ Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, a Beatiſſimo Patre noſtro Franciſco, non quidem abſque diuina inſpiratione, atq; diuino impulſu, fuerit fundatus, fabrefactus & conſtitutus. In quo reperiuntur tot & tantæ prælatorum ſpecies, quales in præſenti noſtra concluſione ſunt dictæ, & enumeratæ. Hæc dicta ſufficiant de prædicto articulo, & tota quæſtione.

QVÆSTIO XV.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad facultatem admittendi, & recipiendi nouitios, in proprium ſuum cuiuſq. Ordinem, reſpectiue, in duos articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quinam prælati in Religionibus, facultatem habeant admittendi, & recipiendi nouitios?

c. ad Apoſtolicã c. porrectũ de Reg. c. nullam 18. q. 2.

QVidam ad ius commune attendentes, dicunt facultatem admittendi, atque recipiendi nouitios in Religionibus, penes Abbates abſolute conſiſtere, idque probare conantur, *ex cap. ad apoſt. de Regul. & cap porrectum eodem tit. & cap. nullam 18. quæſt. 2.* vbi tanquam certum id ſupponi videtur. Sed eo non obſtante, quod hac in re verius videtur, atque tenendum, ſequentibus explicabitur concluſionibus.

Prima Concluſio.

Quantũ ad facultatẽ recipiẽdi nouitios, attendenda, & reſpicienda eſt, cuiuſque Religionis conſuetudo, conſtitutiones, & præcepta, ſiue etiã priuilegia. *Panor. in c. ad Apoſtolicã de Regul. c. fin de Reg. lib. 6.*

QVantum attinet ad facultatem admittendi, & recipiendi nouitios, ad quemlibet Ordinem, ſiue Religionem, generaliter & vniuerſaliter loquendo, primo reſpicere oportet, ad conſuetudinem, conſtitutiones, et præcepta, ſiue etiam priuilegia, quæ hac de re in particulari, ſingulæ habent Religiones. Hæc concluſio eſt expreſſe Panormit. *in cap. ad Apoſtolicam de Regula.* In cuius confirmationem, allegat cap. finale de Regul. lib. 6 vbi ſummus Pontifex Bonifacius VIII. ſimili cuidam difficultati, & quæſtioni Reſpondens, remittit ſe ad conſuetudinem. Incipit capitulum, *ſi ad ſolum Abbatem*. Verba eiuſdem cap. ſunt quæ ſequuntur. *Si ad ſolum Abbatem pertinet creatio Monachorum, eo defuncto nequibit nouus Monachus, à Conuentu creari, aliàs poterit, ſi eorum creatio ſpectet ſimul ad vtrumque.* Quæ verba exponens gloſſa ibi, dicit intelligenda eſſe, de conſuetudine præſcripta, iure, vel priuilegio, nam alias de iure communi loquendo, ſimul pertinet Monachorum creatio ad vtrumque, hoc eſt, ad Abbatem, & Conuentum ſimul. De quo ſit ſecunda concluſio.

Secunda

Secunda Conclusio.

De iure communi loquendo, creatio monachorum, & facultas admittendi & recipiendi nouitios, ad ordinem siue Religionem, ad abbatem, siue præfectum conuentus, & ad conuentum ipsum spectat. Ita quod neque conuentus ipse sine Abbate, aut solus Abbas, siue præfectus, sine conuentu, de iure communi, monachos creare, & religiosos ad ordinem siue Religionem potest admittere. Hanc conclusionem expresse tenet glossa in prælleg. *c. fin. de regu. lib. 6.* Vbi hoc ipsum præsupponitur tanquam certum, atque indubitabile. Ad quod etiam facit, *cap. nouit, c. quanto, cap. ea noscitur, de his quæ fiunt à prælatis*. In quo prædicto *cap. quanto*, Alexander Tertius, modum atque formam præscribit prælatis, vt sine consilio sui capituli, nihil audeant instituere, vel destituere, neque aliqua Ecclesiæ suæ negotia tractare, maxime si negotium graue fuerit. Quod autem creatio, & receptio monachorum, siue religiosorum ad ordinem, sit ex grauioribus, quę eisdem possunt occurrere, adeo certum est, vt in controuersiam nullatenus possit adduci. Vnde clare nostrum colligitur intentum. Ob quam causam, doctissimus Doctor Nauarrus in consilijs lib. 1. de const. cons. 9. & lib. 3. de regul. cons. 62. hanc conclusionem expresse tenet, & probat ex multis iuribus, quæ ibi allegat, & ego breuitatis gratia omitto. Sed loquendo de consuetudine, quam omnes habent, & communiter obseruant ordines, & Religiones, sit tertia conclusio.

De iure cõmuni, creatio monachorum, spectat ad prælatũ & conuentum simul.

Glossa in c. fi. de regu. lib. 6.

c. nouit, c. quæ 10. cap. ea noscitur, de his, quæ fiunt à prælatis.

Nauar. lib. 1. consil. de consist. cons. 9.

Tertia Conclusio.

Loquendo de consuetudine, quam omnes communiter tenent & obseruant ordines, & Religiones, non solum prælati generales, siue prouinciales: Verum etiam & omnes alij prælati immediati locorum, siue conuentuum particularium, de consilio siue consensu capituli, facultatem habent admittendi, & recipiendi nouitios, ad proprias ipsorum Religiones, nisi id ipsum ex propria sua regula, vel priuilegio, siue ex constitutione aliqua prohibente, in contrarium, sibi fuerit ordinatum. Hæc conclusio est expressa, doctissimi Doctoris Nauarro loco prælegato, in consilijs, lib. 1. de const. consil. 9. & lib. 3. de regula. cons. 62. Vbi etiam dicit, quod facultas admittendi & recipiendi nouitios ad ordinem, non spectat etiam ad minist ros generales, sine conuentu, & quod communis obseruantia omnium Religionum, quas ipse sua ætate tractauit, hoc habet, vt acceptio monachorum, siue nouitiorum, fiat à prælatis immediatis locorum, siue conuentuũ particularium, cum maiori parte capituli, conformiter ad ius commune. Ad quod allegat, *glossam in cap. fin. de regul. lib. 6. verbo pertineat*, quã, vt dicit, sequuntur Archidiaconus, Ioannes Andreas, Lapus & Ancharranus, Dominicus, & Philippus Francus, & ante omnes alios Ioannes Monachus, qui dixit, quod de iure communi loquendo, creatio monachorum, pertinet ad Abbatem & conuentum simul. Et prædictus Lapus allegãs 32. de monasteriis monialiũ, inquit, quod creatio monialium, adeo pertinet ad Abbatissam, & conuentum monialium simul, quod Episcopus, etiam si sit ipsarum superior, non potest per se, nec vllus alius prælatus etiam generalis, recipere & creare moniales, sine conuentu, neque præcipere Abbatissæ, aut conuentui, vt ipsis inuitis, aliquam monialem recipiant. Quod si facerent, ab eis iuste posset appellari. Idem tenet Calderinus consil. 16. de regularibus, allegando ad hoc, prædictum Ioannem monachum, consil. 3. de sententia excommunicationis. Idem tenet Archidiaconus, & Cardinalis à Turrecremata *in c. fin. 16. q. 7.* Pro qua etiam conclusione facit, *cap. cum Ecclesiæ: Volterrana de electione*, quatenus ibi declarat

De cõsuetudine communi loquẽdo, receptio monachorum, atque religiosorum, pertinet ad prælatos immediatos, siue locales conuentuum cum consensu sui capituli.

Nauar. vbi su. pra.

Glossa in c. fin. de regu.

Lapus allega. 32.

Nota hoc valde pro monasteriis monialiũ.

Calderin. cõs. 16. de regul.

Turrecrem in c. fin. 16. q. 7.

c. cum Ecclesia, vel terrana de elect.

clarat Papa, nullam iniuriam feciſſe canonicos, cuidam Epiſcopo, eo quod noluerunt recipere quoſdam canonicos, ab eodem ſolo creatos, ea ratione, quia hoc pertinebat ad conuentū etiam, ſiue capitulū. Qui enim iure ſuo vtitur, nulli facit iniuriam. Videatur Nauarrus loco ſupra citato, vbi hac de re multa dicit, & in confirmationem ſupra poſitæ concluſionis, adducit, fundamentum, omnium (vt ipſe inquit) neruoſiſſimum, *cap. vlt. 16.q.7.* quod incipit: *Congregatio*, quod eſt adductum ex Concilio Tolerano, vbi expreſſe habetur, non poſſe Abbatem, monachos creare, ſine conſenſu ſuorum Fratrū. An vero ad id præciſe ſit neceſſarius conſenſus, an vero ſufficiat conſilium, & an Abbas ſiue Prælatus, teneatur ſequi illud, maiorem habet difficultatē, de qua dicemus in ſequenti articulo. ſit modo quarta concluſio.

c. vlt. 16.q.7.

Quarta Concluſio.

Ex vi noſtræ regulæ recepto nouitiorum ad generales, & prouinciales pertinet.

Loquendo de iure ſpeciali noſtri ſacri Ordinis, & de eo, quod ſeruatur, & obſeruari habet, in noſtro ſacro Minorum Fratrum Ordine; receptio monachorum, ſiue religioſorum, & nouitiorum, ex noſtra regula, pertinet ad miniſtros dumtaxat, Prouinciales, ſiue generales. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta. Nam noſtræ regulæ expreſſa verba ſunt hæc, quæ ſequuntur. *Si qui voluerint hanc vitam accipere, & venerint ad fratres noſtros, mittant eos ad ſuos miniſtros prouinciales, quibus ſolummodo, & non alijs, recipiendi fratres, licentia concedatur.* Habentur in c. 2. Super quæ verba, nonnulla veniunt notanda, quæ maxima ſunt animaduerſione digna. Et primo quod per illam excluſionem, aliorum à miniſtris Prouincialibus, quando dicitur: *Quibus ſolummodo, & non alijs, recipiendis Fratres, licentia concedatur*, non excluduntur, nec intelligendum eſt, quod excludantur miniſtri generales: Imo vero ipſi ſunt, quibus primo et per ſe, et quaſi originaliter, ac veluti è fuo primo fonte competit receptio nouitiorum ad ordinem, vt definiuit, atq; explicauit olim Dominus Papa Gregorius Nonus in ſua explicatione et declaratione, quam ſupra eandem regulam noſtram edidit, quæ incipit. *Quo elongati à ſeculo*, cum et ipſi generales miniſtri (vt ibidem dicitur) concedere, et negare poſſint licentiam, atque facultatem eiſdem miniſtris Prouincialibus, recipiendi nouitios, ipſamq. illis prolibito, et prout ſibi expediens, viſum fuerit, reſtringere, limitare, aut coarctare. Quo fit, vt illa verba: *Quibus ſolummodo, & non alijs, recipiendi Fratres, licentia concedatur*, non ſic ſunt intelligenda, ac ſi ex vi verborum, prædictis miniſtris Prouincialibus, recipiendi nouitios ex ipſa Regula facultas tantummodo ſit commiſſa, atque conceſſa: Sed ſenſus illorum verborum eſt, quod talis facultas recipiendi nouitios, à miniſtris generalibus, concedatur ſolummodo miniſtris Prouincialibus, et non alijs. Ex quibus patet noſtrum intentum, nempe quod illa dictio excluſiua, *ſolummodo*, non ſolum, non excludit generales miniſtros, à facultate recipiendi nouitios, imo vero ipſi ſunt, apud quos huiuſmodi facultas primo, per ſe originaliter, et veluti in ſuo primo fonte reſidet. Qui etiam ex vi regulæ, non alijs ipſam poſſunt concedere, quam miniſtris Prouincialibus. Sic intelligit, et explicat prædicta verba, doctiſſimus Pater Corduba in ſua explicatione, ſuper caput 2. q. 7. allegans ad id prædictam explicationem Gregorij IX. act. 7. vbi hac de re agens, inquit: *Quod nec ipſis miniſtris Prouincialibus ex vi regulæ, recipere nouitios permittitur, niſi eis ſuper hoc, ſpecialis licentia concedatur à miniſtris generalibus.*

c. 2. noſtra regula.

Explicantur illa verba noſtræ regulæ, quibus dicitur, quod ſolummodo miniſtris Prouincialibus recipiendi nouitios licentia conceda tur.

Greg. 9. in explicat. noſtra Regula.

Licentia & facultas recipiendi nouitios, 1. & p ſe conuenit miniſtro generali, & veluti ex cōmiſſione, miniſtris prouincialibus. Nota hoc valde.

Corduba ſuper regu c. 2. q. 7.

Soli miniſtri generales & prouinciales habēt auctoritatē ordinariam, recipiēdi nouitios, cæteri vero, ſi qui alij illam habent, ſubdelegatam.

Secundo eſt aduertendum, atque notandum circa illa verba, quod quamuis hoc ita ſit, adhuc licentia, & facultas recipiendi nouitios, in ſupradictis miniſtris Prouincialibus, eſt ordinaria, & non ſubdelegata, cum ſit commiſſio perpe-

perpetua, & sibi competens iam ratione suorum officiorum, et non temporalis, concessa ad certum aliquod & determinatum tempus. Et præterea, quia eisdem ad hoc ipsum, est iam facultas, & licentia concessa per Nicolaum III. in expositione, quam etiam edidit super prædictam nostram regulam, quę habetur in corpore iuris, *in cap. exiijt, de verbo: signif. lib. 6.* In cuius articulo 7. agendo de facultate recipiendi nouitios, inquit: *Liceat non solum Generali, sed etiam Prouincialibus ministris personas fugientes à seculo, in Fratres recipere, quas Prouincialium ministrorum licentia, per Generalem ipsum possit coarctari, sicut sibi expedire videbitur.* Cum igitur hæc facultas, habeatur iam in corpore iuris, quia sic summo Pontifici Nicolao Tertio conueniens visum fuit, sicq. voluit decernere, statuere, atque ordinare; certum est, quod prædicta facultas recipiendi nouitios, in Prouincialibus ministris, est iam ordinaria, & non subdelegata. Nam ius commune, planum est, quod dat, & tribuit auctoritatem ordinariam. Sicq. modo prædicta potestas, & facultas recipiendi nouitios, in sacro nostro Ordine ordinaria, tantum residet penes Generales, & Prouinciales ministros, cæteri autem alij, qui illam habent, ex commissione tantummodo habent illam, siue delegatam. Ita tenet expresse præfatus Pater Corduba, allegans in idipsum, doctissimos Patres, Fratrem Hugonem, & Fratrem Bartholomæum de Pisa, in expositionibus, & explicationibus, quas supra regulam nostram ediderunt, cap. 1. D. autem Bonauentura, in explicatione sua, rationem reddens, præfatæ huius restrictionis, & coarctationis circa facultatem admittendi, & recipiendi nouitios, inquit: *Quod ex eo huiusmodi auctoritas reseruata est prædictis tantummodo, quia nempe Seraphicus Pater noster Franciscus, magis de ipsorum prouidentia præsumpsit, quam aliorum, quod scirent ipsi, admodum artis piscatoria, hominum (inquam) piscatorum, pisces bonos (hoc est personas nostro Ordini conuenientes & congruentes) in vasa (hoc est ad eumdem Ordinem recipere) alios vero non ita idoneos, & congruentes, foras mittere.* Aduertendum tamen est, quod quamuis hoc, propter Fratrum paucitatem, & raritatem venientium ad ordinem, in ipsius initio optime obseruari potuerit, ordine tamen iam dilatato, ac tępore procedente, non ita; Quapropter per supradictos, Gregorium Nonum, & Nicolaum Tertium concessa est licentia, atque facultas prædictis ministris Generalibus atque Prouincialibus, hanc suam auctoritatem & facultatem communicandi etiam alijs; prout sibi conueniens videretur expedire. Primo hoc fuit concessum, per Gregorium Nonum dumtaxat Generalibus ministris, non autem Prouincialibus. Postmodum vero per Nicolaum Tertium, vtrisque; adiungēdo, & dicendo, quod Vicarij ministrorum Prouincialium, ex officio suæ vicariæ, nouerint hanc sibi licentiam esse interdictam nisi hoc per eosdem ministros Prouinciales, specialiter sibi fuerit concessum, atque commissum. Concedit tamen ibi, quod possint ipsi hanc tribuere facultatem, prædictis suis vicarijs & alijs; admonendo tamen, ne hoc passim, aut indiscrete fiat, sed maxima cum consideratione prædictam suam auctoritatem, & facultatem committant; illis dumtaxat, de quibus speretur, quod in omnibus discrete procedant. Itaut non omnes indifferenter admittantur ad ordinem, sed illi solummodo, de quibus suffragantibus literatura, sidoneitate, & alijs circumstantijs, sperari possit, quod sibi per vitæ meritum, & alijs proficere possint, per bonum exemplum, & etiam vtiles futuros esse eidem Ordini. Verba sunt expressa.

Tertio circa eadem verba, aduertere oportet, quid modo seruetur in praxi, atque obseruari habet, iuxta nostras generales constitutiones. In quarū primo capitulo, agendo de receptione nouitiorum ad ordinem, subsequentia verba habentur. *Declaramus, quod secundum nostram Regulam, solummodo ministri*

Nicol. 3. in c. exiijt de verb. signif. lib. 7. art. 7.

Quare Seraphicus Pater noster Franciscus sic limitauit, & coarctauit facultatem recipiendi nouitios

Ex concessione Nicolai 3. Prouinciales possunt subdelegare suam facultatem recipiendi nouitios, at Vicarij Prouinciales, illa non habent nisi sibi concedatur.

Nota hoc valde.

De ordinationes & constitutiones nostras generales, prohibitū ē Prouincialibus ministris, subdelegare auctoritatē suam, ad recipiendum nouitios.

stri Generales & Prouinciales, auctoritatem habent ordinariam recipiendi nouitios ad ordinē. Et cū ex decreto Nicolai Tertij, ministri Generales, & Commissarij etiam generales, limitare possint facultatem, quam ad id habent ministri Prouinciales, decernimus, quod ministri Prouinciales, non possint committere Guardianis, neque alijs quibuscumque religiosis, facultatem prædictam recipiendi nouitios; imo vero declaramus, Prouinciales ministros, teneri in conscientia, per seipsos, eosdem nouitios personaliter examinare, de omnibus conditionibus & qualitatibus ad nostrum Ordinem requisitis. Hæc sunt verba quæ habentur in nostris constitutionibus generalibus, & hoc est, quod & communiter saltem in Hispania obseruatur in praxi, nisi forsan in magnis quibusdam conuentibus, vbi studia sunt generalia, quod & iuxta placitum sanctissimi, atque Seraphici Patris nostri Bonaventuræ, quā maximē est, atq; fuit rationi consonum, & (inquit) fuisse in id a Domino Papa olim, licentiam, atque facultatem concessam, ad hoc nempe, quod in talibus locis studiorum generalium, conuentuum Guardianis seu alijs discretis viris & fratribus, recipiendi nouitios licentia concedatur. Hoc dicit D. Bonauentura in c. 2. expositionis nostræ Regulæ. An vero supradicti omnes, seu ipsorum aliquis, per se solos recipere valeant nouitios, sine consilio, siue consensu conuentus, & aliorum Fratrum, maiori indiget inuestigatione, & maiorem difficultatem continet, de qua sequens instituetur articulus, qui erit secundus in ordine.

D. Bonau. in expositione nostræ Regulæ cap. 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum Prælati regulares, per se solos, sine consensu, aut saltem consilio capituli, siue conuentus, recipere & incorporare possint nouitios ad Ordinem?

QVæstio sane difficilis, & maxima discussione digna, vtpote, de qua magna est lis, & controuersia inter doctores, Canonici iurisperitos. Ex qua etiam multæ graues emergunt difficultates, de quibus omnibus agendū a nobis est, in hoc articulo. Et quamuis hæc difficultas, communiter adducatur à doctoribus circa nouitiorum receptionem, ad professionem, & monachorum perfectam creationem, quæ fit in professione, & penes hoc maiorem hæc quæstio difficultatem habeat, placuit tamen ipsam hic apponere, quo ordinate magis procedamus, & vtrumque simul expendamus, & explicemus, ne hanc difficultatem tanti ponderis, ac momenti, vlla ratione prætermisisse videamur, ne etiam sæpe, iterum atque iterum, eadem dicere, atque repetere cogamur. Et pro maiori huius quæstionis & difficultatis intelligentia, vt etiam paremus viam ad ea, quæ in subsequentibus sunt dicenda, libuit in præsentiarum præmittere, circa explicationem tituli, non casu, sed cum consilio, atque ex proposito, apposita à me fuisse illa duo verba, *sine consensu, aut saltem consilio capituli*. Nam est inter hoc, & illud, quam maxima differentia. Stat enim, atque secundum ius euenire optime potest, quod non possit prælatus, quidpiam facere sine consilio capituli, quod quidem bene possit et valeat sine consensu. Aliud est enim consilium, aliud vero consensus, aliud consiliari, seu consilium sumere, atque exposcere, aliud vero consilium eiusmodi, à maiori parte adhibitum sequi, quod est aliquid cum consensu facere. Ideo igitur à me, ex proposito apposita sunt illa verba, sine consensu, aut saltim consilio capituli. Quo præmisso atque præsuppito: Dico quod hac de re, est duplex solemnis opinio et sententia.

Prima opinio. Prima est Panorm. c. ad Apost. de regul. vbi postquā dixit in his omnibus, pri-

primo & principaliter ſpectandam eſſe, atque inſpiciendam conſuetudinem, Religionis cuiuſque, ſtandumq. eidem, iuxta *cap. fin. de regul. lib. 6.* Ea tamen non ſtante, & conſuetudine ceſſante, inquit Panormitanus, quod prælatus, quamuis teneatur, monachos ſiue religioſos, ad ordinem cum conſilio ſui capituli recipere, ipſumq. conſilium à Monachis ſiue Fratribus expoſtulare, & expoſcere, non tamen tenetur conſilium ipſum ſequi, neque ipſos nouitios recipere cum conſenſu maioris partis Capituli. Primam partem ſuæ opinionis, nempe quod Abbas, ſiue Prælatus circa recipiendos nouitios, teneatur conſilium requirere, & à ſuis ſubditis expoſtulare; probat Panormitanus, ex eo, quia hoc eſt de grauioribus negotijs & cauſis, quæ ſibi vel ſuo conuentui poſſunt occurrere, & in quibus Prælati tenentur ſemper agere cum conſilio, iuxta tex. *in cap. nouit, cap. quanto, cap. ea noſcitur, de his, quæ fiunt à prælatis.* Quibus in locis & maxime *in cap. nouit*, gloſſa inquit, quod Prælati & Abbates, maiora, & præcipua negotia conuentus, debent expendere cum conſilio ſui capituli: & addit Panormitanus, quod ſi tale conſilium non requiratur, actus erit omnino nullus, neque valebit Monachorum receptio. Nam vbi à iure requiritur conſilium, niſi adhibeatur, actus eſt nullus, iuxta tex. & gloſſam in prælallegato *cap. nouit*. Sed ſecundam ſuæ opinionis partem, hoc nempe, quod non tenentur ſequi conſilium ipſum, neque expectare reſponſum, ſiue conſenſum conuentus, ſed ſat ſit ipſum expoſtulaſſe, & requiſiuiſſe; probat idem Panor. per tex. & gloſſam *in cap. cum in veteri, de electione, cap. cum olim, de arbitris*, & hoc dicit eſſe de iure communi. Nam qui tenetur requirere conſilium, non tenetur ſequi illud, neque ex conſilio ad id faciendum, quiſpiam obligatur, iuxta tex. *in cap. quiſquis*, 18. *q. 1. & cap. denique 4. diſt.* Et tandem dicit hanc ſententiam & opinionem eſſe Bart. *in l. 11. §. ſi plures, ff. de exercitatoria actione*: *Hæc Panormitanus*.

Panormitanus tenet, quod prælatus in receptione Monachorum ad ordinem ſiue profeſſionē, quā uis teneatur agere cum conſilio, non tamē tenetur ſequi conſilium, neque expectare conſenſum.

c. nouit, c. quāto, c. ea noſcitur, de his, quæ fiunt à prælatis.

Vbi à iure requiritur conſilium, niſi adhibeatur, actꝰ eſt nullus.

c nouit de iis, quæ fiūt à prælatis.

c. in veteri de elect. & c. cū olim, de arbitris.

c. quiſquis 18. *q. 1. c. denique 4 diſt.*

Bart. in l. 1. §. ſi plures. ff. de exerc. act.

Secūda opinio. Nauarri dicit quod nouitiorū receptio faciēda eſt, non ſolū cū conſilio Monachorum, verum etiam cū conſenſu maioris partis capituli.

Nauar. lib. 1. conſil. de conſ. conſ. 1. & lib. 3. de reg. conſ. 36. & 62.

In receptione nouitiorum ad habitū, & multo magis, atque potiori ratione ad profeſſionem, Prælati non ſolum tenentur, deſumere ſuorum ſubditorum

Sed contrariam ſententiam mordicus tenet, atque defendit, doctiſſimus Doctor Nauarrus in ſuis conſilijs, lib. 1. De conſt. conſ. 9. & lib. 3. de regu. conſ. 36. & 62. & ſæpe alibi. Dicit Nauarro, quod receptio & creatio monachorum, ita pertinet ad Abbatem, ſiue Prælatum, & ad conuentum ſimul, quod neuter ſine alio, nouitios ad Religionem poteſt creare, aut recipere: Quibus addit, quod Abbas, ſiue Prælatus, in his, non ſolum tenetur agere cū conſilio, aut ſolummodo conſilium requirere: verum etiam & expectare conſenſum maioris partis capituli, & ſequi ipſum. Probat ſuam ſententiam ex multorum doctorum iuriſperitorum auctoritatibus, & quamplurib⁹ capitulis, quæ ibi allegat, & ſunt ea, quæ nos in præcedenti articulo in 3. concluſione late tradidimus. Tandem dicit hanc opinionem, atque ſententiam eſſe Bart. *in l. 11. §. ſi plures, ff. de exerci. nu. 7.* (quidquid dicat Panormitanus) Vbi inquit, non ſolum eſſe requirendum conſilium, verum expectandum & etiam ſequendum ipſum, quando eſt requirendum ab alio ranquam à concollega, & cum participe officij, quales (inquit Nauarro) ſunt Abbates & Prælati in prædicto caſu de receptione nouitiorum, et in expediendis præcipuis negotijs ſui conuentus, quæ omnia facienda ſunt, non ſolum de conſilio, verum etiam ex conſenſu capituli, ſeu maioris partis ipſius. Videatur Nauarro locis ſupracitatis, vbi ad hoc propoſitum plura dicit, eaq. notatu digniſſima. Quibus præmiſſis, ad propoſitum articulum reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

IN nouitiorum receptione ad habitum, & multo magis, atque potiori ratione ad profeſſionem, Prælati non ſolum tenentur, deſumere ſuorum ſubdito-

to magis & potiori ratione ad professionē procedere debet prælatus, non solum cū consilio, verū etiam cum consensu capituli.

ditorum consilium, verum etiam expectare, & sequi ipsum, et in his, agere cum consensu maioris partis Capituli. Ad tenendam hanc conclusionem moueor, propter fortissima fundamenta Doctoris Nauarri, cuius sententia multo magis arridet, quā opinio Panormitani, vtpote rationi et iuri communi conformior, quā et præter ea, quæ dicta sunt, confirmo hac peculiari ratione. Nam in receptione nouitiorum ad habitum, et multo magis ad professionem, certum est, quod interuenit mutuus quidam contractus, et mutua, quædā atq; reciproca obligatio, inter nouitium, qui recipitur, et conuentum, qui ipsum recipit, qui (vt de se patet) obligantur adinuicem; quò fit, vt nullo pacto, iuri communi, neque vero rationi naturali sit consonum, quod prædicti, ad habitum, siue professionem admittantur, aut recipiantur, per solam voluntatem Prælati, absque consensu & voluntate sui capituli, cum ipsi sint, qui mutuo, atque adinuicem obligantur. Ratio ista fortissima quidem est,

c. fin. de regu. & fundatur in *Glossa capituli finalis de regularibus*, vbi fit mentio huius mutuæ atq; reciprocæ obligationis. Et aduerto, hoc esse intelligendum, non solum de receptione nouitiorum ad professionem, verum etiam ad habitum, nam de hoc expresse loquuntur iura ibi, & circa hoc, est lis & controuersia inter prædictos, Nauarrum, & Panormitanum, verba enim Panor. sunt ista, in quæstione quam mouet. *Numquid solus Abbas sine capitulo suo, possit recipere aliquem in monachum, & incorporare eum monasterio?* Et verba Nauarri sunt similia, nam respondens in supradicto consil. 9. cuidam quintæ difficultati ex ijs, quæ sibi fuerunt propositæ, inquit: *Quod communis observantia omnium Religionum quas ipse vidit, hoc habet, quod Prælati cum maiori parte capituli, Monachos, siue nouitios recipiant, & ipsos induant habitum Religionis.* Ecce qualiter fit sermo, & vtrique expresse loquuntur, de exceptione ad habitum, & non solum de receptione ad professionem. In nostro autem sacro ordine, hoc etiā

Quid sit obseruandum in receptione nouitiorū in nostro sacro Minorum Ordine.

expresse est obseruari mandatum. Nam in nostris constitutionibus generalibus, cap. 1. agendo de receptione nouitiorum ad ordinem, quæ subsequuntur, apponuntur verba: *Postquam ministri Prouinciales venientes ad ordinem, miserint ad aliquem Conuentum, Guardianus conuentus, teneatur eosdem ad minus tribus diebus detinere in habitu seculari, intra ipsius conuentus clausuram, vt interim nouitiorum magister, induendum instituat, & Guardianus & discretis conuentus, eundem rursus examinent per seipsos, & pro sua vtili inquirant, an desit illi aliqua conditio ex supradictis, qua deficiente, habito prius recursu ad ministrum, potuerit illi nostra Religionis habitum denegare.* Ecce qualiter iuxta prædictas constitutiones, nouitiorum receptio, non ad solum Prælatum spectat, verum etiam ad Conuentum simul, seu ad eiusdem Conuentus discretos, per ipsius tacitū compromissum: Id quod & strictius præcipitur, quando agitur de receptione eorumdem nouitiorum ad professionem. De quo habentur ibidē quæ sequuntur verba post alia. *Et tandem tertio per scrutinium tribus religiosis ad hoc electis, post undecim mensium curriculum, ad recipiendos nouitios ad professionem, Conuentus suffragia petantur verbo tenus: Et si maior pars non fuerit pro nouitio suffragata,*

Emmanuel 3. tom. qq. regu. art. 7. *quando publice, vel secrete vota petuntur statim nouitius sine recursu ejiciatur.* Sed dices, quid si his non obstantibus, à Prælato nouitius ad professionem admittatur, erit ne professio ipso iure nulla? Quidam dicunt, quod non, sed quod

c. nouit de his quæ fiūt à prælatis. declarabitur, quod sit nulla, si cōstiterit iuste, maiorem partem conuentus tali professioni minime consensisse. Ita tenet Pater Frater Emmanuel Rodriguez 3. tomo. qq regu. art. 7. in fine. Sed contrarium esse probabilius iudico, & credo, quod erit ipso facto. & ipso iure nulla, per supradicta, & per illud, quod habetur

c. quanto, & c. nosc itur eodem titulo. *in cap. nouit, de his, quæ fiunt à prælatis.* Vbi ad simile propositum, hæc quæ sequuntur verba, habentur. *Nam nos tales institutiones, & desti-*

destitutiones, robore firmitatis carere decernimus. Et in sequenti cap. quanto eodem tit. *& cap. ea noscitur*: Hoc ipsum definitur. *& glossa in praedicto cap. nouit, verbo carere*: postquam similem quæstionem proposuit. *Numquid ipso iure tales constitutiones irritæ sint*: Respondet, quod sic, quod & probat ex eo, quod factæ sunt contra ius, contrarium factum, facto ipso irritans, & annullans, per legem non dubium, C. de legibus. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant. *Leg. non dubium, C. de legibus.*

QVÆSTIO XVI.

De nouitijs ante susceptionem habitus, & antequam Religionem ingrediantur, in quatuor articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum ingressus Religionis, magnam requirat deliberationem?

Hanc difficultatem tractat D. Tho. 2.2.q.189. art. 10. proponitq. ipsam sub hac verborum forma. Vtrum sit laudabile, quod quispiam absque multorum consilio, & diuturna præcedente deliberatione, ingrediatur religionē? *D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 10.*

Et pro suo more pro ratione dubitandi, ad hoc vt veritas ex oppositione falsi, siue sui contrarij plenius eluceſcat, aliqua proponit argumenta, quorum est primum.

NAm in rebus magnis arduis & dubijs, qualis est mutatio status, iuxta mentem, & sententiam Arist. 3. Ethicorum cap. 3. magna est opus deliberatione, eo vel maxime, cum neſciat homo, nec sibi certo constare possit, an ipsius vocatio ad Religionem, ex Deo sit, necne? Non enim omnes apti & conuenientes sunt ad Religionem, seu ad statum perfectionis. Nec videtur, quod ad id, omnes à Deo vocentur, cum multoties contingat, & experientia ipsa constet, quod multi poste à degenerant, & retrocedunt à sua vocatione, & professione, quibus & iuste, illud Diui Petri applicari potest: *Quod facta sunt illis posteriora, deteriora prioribus, melius q. ipsis fuisset, viam iustitiæ non agnouisse, quàm post agnitā retrocedere. sine retrorsum conuerti*; Ergo ingressus Religionis, magnam requirit deliberationem. Secundo sic argumentatur D. Tho. ad idem: Quia Christus Dominus (vt videtur) suo facto & doctrina, id ipsum nos docuit, nempe quod non expediat statum mutare, aut quempiam, rem aliquam magnam efficere, neque Religionem ingredi, absque magna præcedente deliberatione & diuturna consideratione. Ad quod propositū facit, qđ dicitur, Luc. 14. *Vbi inducit similitudinē de homine volēte turrim ædificare, qui si prudens est, prius sedens computat sumptus, qui necessarij sunt, si habeat ad perficiendum, ne postquam posuerit fundamentum, & non potuerit perficere, omnes, qui viderint, incipiant illudere ei, dicentes, hic homo cœpit ædificare, & non potuit consumare*. Quod etiam & Regius Psaltes Dauid, cum adhuc esset in minimis, suo nos exemplo docuit; si quidem de eo dicitur 1. Reg. 17. *Quod congressurus bellum cum Goliad, prius indutus est armis Saul, quam idipsum faceret, vt tentaret, an armatus incedere potuisset*, in quo magnæ prudentiæ (vt videtur) specimen dedit: Ergo non etiam expedit, quod quis fidelis, cum diabolo congressurus bellum, statum perfectionis assumat, seu Religionem aliquam ingrediatur, priusquam sui ipsius experimentum faciat, & absque diuturna, & magna consideratione, & deliberatione. Hæc sunt præcipua argumenta, *Aristot. 3. Ethicorum c. 3.* *Petri. 2. c. 2.* *Luca 14.* *1. Reg. 17.*

quæ

quæ ibidem adducuntur à D. Tho. Quibus non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

Ad ingreſſum Religionis, non opus eſt multorum cõſiliis, aut diuturna deliberatione.

MVltorum conſilia, & diuturna deliberatio, non ſunt multum neceſſaria ad ingreſſum Religionis. Hanc concluſionem probat D. Tho. in primis, exemplo D. Petri, & Andreæ, qui quidem à Chriſto Domino vocati ad diuinum eius ſeruitiũ, ſtatim, & continuo (vt dicitur Matth. 4.) *Relictis retibus, ſequuti ſunt eum*. Super quæ verba, hoc approbans factum, D. Ioannes Chryſoſtomus ſuper Matth. homil. 14. inquit: *Quod talem obedientiam Chriſtus, quærit à nobis, vt vocati, nec inſtanti temporis remoremur*. Notanda quidem verba. Non igitur imprudentiæ ſiue vitio, cuipiam erit tribuendum; ſi iuxta conſilium Chryſoſtomi, & talium, ac tantorum Apoſtolorum factum, penes hoc quiſpiam eoſdem D. Petrum & Andream imitetur, atque ad diuinum vocatus ſeruitium, ſtatum perfectionis aſſumat, abſque multorum conſilijs, & magna præcedente deliberatione. Sed præterea probat D. Tho. hoc ipſum alia ſpecialiſſima, & efficaciſſima ratione, quæ & ſimul erit ſolutio primi argumenti incontrarium propoſiti. Nam quamuis (iuxta ſententiam Philoſophi) diuturna deliberatio & multorum conſilia, neceſſaria ſint in rebus magnis, & quando res ſunt dubiæ, aut dubium eſt, quid agendum ſit! At vbi res, ſunt certę & determinatæ, non talis requiritur deliberatio, neque eiuſmodi requiritur conſilium. Hoc ſuppoſito dicit D. Tho. Tria, ex quibus conſtare videtur, quod ad ingreſſum Religionis, non ſit neceſſaria diuturna deliberatio, nec multorum conſilia. Primo, quia ſi conſideretur ingreſſus ipſe Religionis in ſe, adeo certum eſt, quod talis ingreſſus eſt bonus, vt de hoc qui dubitaret, quantum eſt in ſe, iniuriam videretur irrogare Chriſto Domino, qui de tali ingreſſu conſilium dedit, vtpote de aſſumendo ſtatu perfectionis. Quocirca habito eiuſmodi conſilio, alterius opus non eſt, atque in tali caſu, alterum conſulenti, optime applicari illud poſſet, quod dixit Auguſtinus olim, ſermone 7. de verbis Domini: *Vocat te Oriens (ideſt Chriſtus) & tu reſpondes ad Occidentem (ideſt ad hominem mortalem errare potentem?)* quaſi dicat. Non hoc conſonum eſt rationi. Nam qui ſuper hac re à Chriſto conſilium habet, alterius ſibi non eſt opus. Secundo inquit D. Thomas ad idẽ propoſitum. Si reſpiciatur ingreſſus ipſe Religionis, per comparationem ad vires eius, qui ingreſſurus eſt Religionem, nec ſic eſt locus dubitationi, de tali ingreſſu, aut ſibi opus eſt ad id, multa conſultatione, & diuturna deliberatione. Nam qui ingrediuntur Religionem (inquit) non confidunt in virtute ſua, neque in multitudine virium ſuarum, ſe poſſe ſtare, atque ſubſiſtere, ſed in Deo & in auxilio virtutis diuinæ, quod quidẽ omnibus præſto eſt, ſperantibus in eum, iuxta illud Iſaiæ: *Qui ſperant in Domino, mu abunt fortitudinem, aſſument pennas, ſicut Aquila, current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient*. Quo fit vt timor quorumdam, circa ingreſſum Religionis, quodammodo reprehenſibilis, atque irrationabilis ſit, vt ingenue probat idem D. Tho. auctoritate prædicta D. Auguſt. lib. 8. ſuarum confeſſionum cap. 11. Vbi hoc de ſeipſo fatetur. Dicit enim, quod ante tempus ſuæ converſionis, dum ſui ſtatus mutationem pertimeſceret, atque formidaret, videns tot pueros ac puellas, & iuuentutem multam, & homines omnis ætatis, viduas graues, & virgines, Deo deſeruire, anus quædam irridere ſibi videbatur, irriſione quadam hortatoria, ac ſibi dicere: *Tu non poteris quod iſti & iſti? an iſti & iſti in ſemetipſis poſſunt & non in Domino Deo ſuo? quid in te ſtas, & non ſtas? proyce te in eum, noli metuere! Non te ſubtrahet, vt cadas, proyce te ſecure, ipſe accipiet*

Aug. ſerm. 7. de verb. Dom.

Iſa. 40.

Aug. lib. 8. confeſſ. c. 11.

piet te, & saluabit te. Ex hoc colligit D. Tho. non esse formidandum de ingressu Religionis.

Tandem tertio, dicit D. Tho. quod si propter aliquod impedimentum, vt puta, infirmitatis corporalis, vel alterius cuiusque rei, consultatione opus est, ad ingressum Religionis, & consilium desumendum est, non ab alijs est petendum, quam ab ijs, de quibus certo sciamus, & speremus, quod possunt prodesse, & non obesse, recteq. consulere, circa ea quæ perfectionis sunt & homini conueniunt, non vero econtrario impedire. Ad quod propositum adducit, illud Eccle. 37. vbi quasi Ironice dicitur: *Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, & cum iniusto de iustitia*: Ac si dicat, non hoc vllo modo facias, neque enim expedit, seu rationi consonum est. Quâ ratione sequitur ibidem. *Non attendas his in omni consilio tuo, sed cum viro sancto, assiduus esto; & cum eo, quem cognoueris obseruantem timorem Dei, cuius etiam anima sit cum anima tua*. Omnia ista sunt, quam maxime pensandas & consideranda, atque notatu dignissima. Ex quibus omnibus infert D. Thomas, non esse opus multorum consilio, aut diuturna deliberatione, circa ingressum Religionis, sed penes hoc solummodo, quam quis ingredi debeat Religionem. Hoc (inquit D. Thomas) quam maxime pensandum est, & ad id interdum necessaria sunt multorum cõsilia, & magna deliberatio: nõ vero circa ingressum Religionis in se. *Eccl. 37.*

Ad argumenta incontrarium proposita, ex dictis patet solutio, & si quæ supersunt dicenda, videantur apud eundem D. Tho. loco vbi supra: nam non possumus in his rebus, amplius immorari. Hactenus de isto articulo.

ARTICVLVS II.

Vtrum licitum sit, quempiam inducere, & persuadere ad ingressum Religionis?

Hanc difficultatem etiam excitat idem D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 9. de cuius doctrina, & resolutione, sequentes statuo conclusiones. *D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 9.*

Prima Conclusio.

INducere aliquem, siue aliquos, ad Religionis ingressum, dummodo id debite fiat, sanctum, atque licitum est, & talia facientes, magnum apud Deũ præmium promerentur. Hæc conclusio est expressa D. Tho. Quam & probat: Primo auctoritate D. Iacobi in sua epistola, cano, cap, vlt. Vbi inquit: *Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, saluabit animam eius à morte, & operiet multitudinem peccatorum suorum*. Secundo probat idipsum, ex Daniel, cap. 12. vbi habetur: *Qui ad iustitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates*. Ac tandem tertio, ex illo quod habetur, Exodi 26. 35. & 36. quibus in locis dicitur, ex diuino præcepto, in ornatum antiqui tabernaculi, quasdam olim Moysem cortinas feciße, tali ordine dispositas, atque connexas: *Vt cortina cortinam traheret*. Quo facto (inquit D. Thom.) in symbolum atque figuram datur intelligi, quod qui iam est, quasi cortina in Ecclesia, siue Religionis tabernaculo, atque diuino seruitio mancipatus, suo exemplo & cohortatione, ad simile curare debet, alios reducere, & attrahere. Ad quod etiam est potißima ratio: Nam id facere, est alios promouere ad bonum sibi conueniẽs, & ad consilia sequenda euangelica, quod quã bonum sit, nulli esse potest dubium. Sed adnotare oportet, opus hoc, adeo pium, licitum, atque laudabile, simul & meritorium, vestiri debere, quibusdã circunstantijs, & conditionibus, quibus deficientibus, erit illicitum, & vitu- *Inducere alios ad ingressum Religionis, si debito fiat modo, sanctum, atque laudabile est, & multum meritorium. Iacob. in cano nica c. vlt. Daniel. 12. Exo. 26. 35. & 36.*

perabile, quin vero & peccatum, id quod alias ſanctum erat, & licitum. Iſta autem circumſtantiæ ſunt tres. Prima conſideratur ex parte perſonæ, quæ inducitur ad Religionem. Secunda ex parte ipſius perſonæ inducentis; & tandem tertia, ex parte Religionis, ad quam quiſpiam inducitur. De quibus omnibus per ordinem, tres ſtatuentur concluſiones. Sit igitur ſecunda concluſio, de prima circumſtantia.

Secunda Concluſio.

Adde Religionē non debet, quis violenter induci neque cogi. *c. præſens 20. q. 3. Deutero. 16.*

Ex parte perſonæ, inductio ad Religionem, fieri poteſt illicita & inordinata, ſi quis violenter ad Religionem inducatur, minis, fraudibus, ſeu alio modo illicito. Hæc concluſio probatur expreſſe ex eo, quod habetur in decreto, 20. *q. 3. cap. præſens*. Vbi hoc ipſum ſtricte prohibetur, & quia *quod iuſtum eſt, iuſte etiam eſt exequendum: vt habetur Deut. 16.* An vero votum violenter, & non per media licita emiſſum, de Religione, factum per vim, ſiue metum, in conſcientia teneat, & obliget; alibi dicetur infra. Non enim eſt præſentis ſpeculationis. Sit tertia concluſio, de ſecunda circumſtantia.

Tertia Concluſio.

Ad Religionē non debet, quis induci, ſiue recipi, muneribus datis, ſeu acceptis. *c. quam pio 1. q. 2. & c. nullus abbas.*

Etiam ſit illicita & inordinata talis inductio, ex parte perſonæ inducentis, quando quis ſimoniace, & muneribus datis, ſeu acceptis, inducit, ſeu trahit quempiam, ad ſuam Religionem. Probatur hæc concluſio. Quia id etiam eſt prohibitum in decreto, *cap. quam pio, 1 q. 2. & cap. nullus abbas*, quibus in locis expreſſe habetur, atque ſtricte præcipitur: *Quod ab his, qui conuertuntur ad Religionem, nihil omnino eſt exigendum, neque pretio aliquis, ad Religionem inuitandus*. Videantur hæc duo capitula, quæ ſunt notatu digniſſima. Sit quarta concluſio, de tertia circumſtantia.

Quarta Concluſio.

Nō debet quis induci ad Religionem deformatam.

Ex parte Religionis, ſit etiam quandoque talis inductio illicita, & inordinata, ſi inducatur quiſpiam ad Religionem deformatam, & in qua non reformate, atque exemplariter viuitur, ſed tepide, & inter maiores, atque minores, eſt multa, & communis relaxatio. Hæc concluſio, etiam de ſe patet, & ratio eſt ad id potiſſima; propter periculum quod habebit ſic inductus ſe ſcandalizandi, & nullo modo proficiendi, in tali Religione, poſtquam intrauit ipſe ibidem, credens atq; exiſtimans, ſe ad perfectionē, & ſtatum perfectionis induci; poſtea vero ingreſſus, inuenit intus tantam remiſſionem, vt iuſte ſe deceptū fateri poſſit. Hac de re videatur D. Caietanus, explicans prædictum articulum D. Tho. Vbi plura dicit ad hoc propoſitum, notatu quā maxime digna, & ſpecialiter videatur doctiſſimus Pater Corduba, ſuper regulam noſtram, c. 2. q. 2. Vbi multa ad hoc propoſitum dicit, & allegat, aſſerendo mortaliter peccare, eum, qui inducit alterum ad Religionem deformatam, & vbi non reformate & religioſe viuitur. Ad quod propoſitum adducit illud, quod dixit Chriſtus Dñs olim, de Phariſæis: *Væ vobis Phariſæi, & Scribæ, qui circuitis mare, & aridam, vt faciatis vnum Proſelitum, qui cum fuerit factus, facitis filium Gehennæ, duplo magis quam vos*. Dicit ibi Pater Corduba, quod hæc dictio, *væ*, vbicumque in ſacra Scriptura apponitur, pro talia facientibus, deſignatur, atque inſinuatur peccatum mortale, & quod ipſum incurrūt, omnes inducentes alios, ad Religionem non reformatam. Quæ autem Religio dicenda ſit reformata, vel deformata, late tractat ibidem prædictus Pater Corduba, de quo nos infra, aliquid ſuo proprio loco dicemus. Hæc de iſto articulo dicta ſufficiant.

Caiet. 22. q. 189. art. 1. Corduba ſuper reg. c. 2. q. 2.

Matt. 23.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrum sit illicitum, atque peccatum mortale, quempiam ab ingressu Religionis retrahere, & quænam sit idipsum facientis pœna?

Difficultatem & quæstionem hanc, satis dilucide, docte, & abundanter tractat Doctissimus Magister Soto lib. 4. de iustitia, & iure, q. 6. art. 3. in solutione secundi argumenti. Vbi refert opinionem multorum grauissimorum doctorum, asserentium, quod qui quempiam ab ingressu Religionis retraxit, seu inde retrahit, tenetur eidem persuadere, vt eandem ingrediatur, seu ad ipsam reuertatur, quod si facere non potuerit, aut ipse intrare nequiuerit, neque voluerit, debet alterum loco ipsius substituere, aut idem ipse intrare, dummodo possit. Hanc sententiam tribuunt Doctores communiter Scoto in 4. dist. 15. q. 3. art. 1. & Ricardo eadem dist. q. 2. ar. 4. quem sequitur Paludanus ibidem. Hoc ipsum tenet Adrianus in 4. in materia de restitutione, q. 2. de bonis animæ restituendis. Quin vero in eandem sententiam subscribit D. Antoninus de Florentia 2. p. tit. 2. cap. 2. Et præter fortissimas rationes, quæ ad hoc ab ipsis ibidem adducuntur, quas ego breuitatis gratia omitto, remittendo lectorem, vt videat ipsas apud Magistrum Sotum, loco supracitato, & apud Syluestrum, *verbo restitutio 3. q. 1.* Probant præ dicti Doctores, hoc ipsum exemplo, & facto D. Raymundi Ordinis Prædicatorum, Generalis olim celeberrimi, qui eandem ob causam, habitum eiusdem Religionis (vt dicitur) assumpsit & induit, quia nempe ab eo perperam alium quempiam retraxerat. Sed quidquid de hoc sit, quod verius est, atque tenendum, sequentes explicabunt conclusiones.

Soto de iustit. & iur. lib. 4. q. 6. ar. 3. in solut. 2. arg.

Scot. in 4. sen. dist. 15. q. 3. ar. 1. Ricard. etiam in 4. d. 15. q. 2. art. 4. Paluda. ibid. Adrian. in 4. de restit. q. 2. D. Anto. 2. p. tit. 2. c. 2. Sylu. verbo restitutio 3. q. 1

Prima Conclusio.

Qui bono animo, atque recta intentione, quempiam ab ingressu Religionis retrahit, ea ratione, quia sibi visum fuit, quod talis status propter aliquas speciales causas, & particulares rationes, & circumstantias, non sibi est conueniens, non solum non peccat, verum etiam benefacit, et promeretur. Hæc conclusio est, certa & manifesta, quam tenet expresse Gerson in suis regulis moralibus, alphab. 24. & 67. consideratione secunda, agendo de Religionis perfectione. Et est communis doctrina omnium summistarum, nec opus est vlla maiori probatione. Nam licet professio monachatus ex genere, consilium euangelicum sit, & bonum quoddam in communi, maius forsan quocumque alio particulari; attamen quod iste vel ille, modo & existentibus talibus circumstantijs, huiusmodi institutum, & statum suscipiat, res est aliquali consultatione digna. Et qui visis omnibus, recte alteri hac de re consulit, nulli est obnoxius peccato. Quin vero bene facit, & adeo certum est, quod non peccat, vt potius promereatur, dummodo recta intentione id faciat. Sed aduerto, quod hac in re, maxima cautela & modestia in dissuadenda Religione, adhibenda est, & in re dubia, declinandum est potius in fauorem Religionis.

Qui bono animo, & recta intentione retrahit aliquem ab ingressu Religionis, non peccat, quin vero promeretur. Gerson in regul. mora. alphab. 24. & 67. consi. 2.

Secunda Conclusio.

Qui iniquo animo, atque peruersa intentione, quempiam retrahit ab ingressu Religionis, & statum monachorum, atque religiosorum illi dissuader, quamuis de rigore iustitiæ, non sit obnoxius alicui restitutioni, faciendæ eidem, neque conuentui, aut Religioni; tenetur tamen lege charitatis, & correctionis fraternæ, virili conatu, damnum illatum resarcire, quantum sibi possi-

Qui iniquo animo a Religione quempiam retrahit, quamuis non teneatur ad restitu. iuxe le ge iustitiæ, tenetur tamen le ge charitatis.

possibile fuerit. Hæc conclusio est expresse magistri Soti vbi supra, cuius primam partem probat. Nam vbi nullum inuenitur in voluntarium, sed aliquid sponte & propria voluntate ab aliquo detrahitur, nulla subest iniustitia, neque restitutionis obligatio? Sed in proposito, quamuis quispiam aliquem iniquo animo, & depraua ta intentione retrahat, & dissuadeat illi, quo minus monachatum suscipiat, & Religionem aliquam ingrediatur: Ipse tamen est, qui spontanee, & propria voluntate id facit, ergo nulla ibi interuenit iniustitia, neque restitutionis obligatio subest, cum neq; vi cohibitus, nec fraude aliqua fuerit circumuentus. Sed quod oriatur obligatio correctionis fraternæ, ex lege charitatis, & id facere sit graue peccatum, commissum contra charitatem (quod continebatur in secunda conclusionis parte) multis probat magister Soto, & adeo clarum, atque perspicuum est, vt nulla indigeat probatione. Sat sit, hic regulam apposuisse, atq; adduxisse generalem, quod qualem radicem quodlibet peccatum habuit (hoc est, vel contra iustitiam, vel contra charitatem) talis inde emendatio, atque compensatio sibi competit. Sicq. qui contra charitatem in proximum peccauit, illi dissuadendo statum Religionis sibi conuenientem, præterquam quod peccatum fuit grauissimum, propter graue damnum, charitatis eiusdem præcepto, pro sua virili tenetur conari, eundem ad Religionem, & ad viam perfectionis attrahere. Sed aduerto, quod potest Religionis ingressus, multipliciter impediri, & dissuaderi alicui, plures adducendo causas, siue rationes, vtpote Religionem aliquam vituperando, seu ad id minis, seu fraudibus aliquibus vtendo, quo casu proculdubio, contra iustitiam omnino fit, hominem in voluntarie remouendo; ad quod, damnum reparandum, tenetur qui talia perpetratus est, fraude detecta, veritatem dicere, deceptum ipsum edocere, vim, fraudes & minas amouere, quò alter libere possit redire. Sed dico, quod si adhuc ille de facto non reuertatur, non tenetur ex eo, alium subsituere, neque ipse in eandem Religionem intrare (vt quidam volunt) cum nulla sit lex, aut ratio, quæ illũ ad talia obliget, nisi forsan ex consilio, imo vero videtur hoc ipsum esse quodammodo contra libertatẽ voti, & contra rationem status Religionis, qui libere, & spontanee, & non aliqua ratione coacte & inuite, ab homine debet assumi. Rationes, quæ hinc inde, pro alia incontrarium parte adducuntur, seu possent adduci, videantur apud prædictum magistrum Sotum, & Syluestrũ locis supracitatis, vbi hac de re agunt latissime, & ad exemplum adductum, D. Raymundi. Respondeo, & dico, fuisse id ab eo sanctissime factum, eritq. laudabile consilium, quod qui quempiam ab ingressu Religionis retraxit, eundem penes hoc ipsum imitetur; non tamen ad id tenetur ex præcepto, aut ex obligatione iustitiæ, sed ex consilio (vt dictum est) qua de re videatur latissime Nauar. in suo Manuali c. 14. nu. 32. vbi ad hoc propositũ dicũtur plura, eaq. notatu digniſſima. Et hæc dicta sufficiãt pro isto articulo

Nota hanc Regulam generalem, pro materia restitutionis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum omnes in vniuersum venientes ad Ordinem, & Religionis habitum expostulantes, sint recipiendi?

Non omnes venientes ad Ordinem, & Religionis habitum expostulantes, sunt recipiendi sine delectu, & absque discrimine.

Huic articulo fiet satis, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

NOn omnes in vniuersum venientes ad ordinem, & Religionis habitum expostulantes, sunt recipiendi, sine delectu, & absque discrimine. Hæc conclusio, quantum ad sacrum nostrum ordinẽ attinet, est expressa D. Bonaventu-

uentura, in libello quem edidit, cui titulus; Determinationes multarum quæ ſtionum, ſuper regulam D. Franciſci q. 10. & 25. in quarum altera, quæſitum fuit à D. Bonauentura, quare non omnes in vniuerſum, ad noſtrum ordinem venientes reciperet? Cui qõni ſatisfacere volens, reſpondet. Id neutiquam expedire, neque Eccleſiæ Dei, nec noſtro ſacro Ordini. Non quidem Eccleſiæ Dei: Nam præter hoc, quod ex tanta multitudine Monachorum, atque Religioſorum, Chriſtianus populus grauaretur nimis, nullumq. ex eo commodum, ſiue vtilitatem reciperet. Eccleſiæ Dei non vtile eſt (inquit D. Bonauent.) quod omnes ad Religiones admittantur, ſine delectu, & abſque diſcrimine, ſed ij dumtaxat, qui per vitæ meritũ, & bonæ conuerſationis exemplum, atque doctrinæ ſcientiam, illi poſſent eſſe vtiles, & qui valeant in ſpiritualibus ſatisfacere, ijs, quæ temporaliter recipiunt, pro ſua temporali ſuſtentatione. Sed quod neque hoc conueniat, noſtro ſacro Ordini; probat euidentiſſime idem D. Bonauent. ex eo, quod non nobis omnes conueniunt, qui expoſtulant noſtræ ſacræ Religionis habitum. Sunt enim multa ac varia hominũ ingenia, cõditiones, mores, & qualitates, & ſi id (inquit) fieret, multos ſæpiſſime reciperemus, imbecilles, & qui non poſſent; noſtri Ordinis ſuſtinere rigorem. Multos etiam pauperes, qui non propter Deum, ſiue propter diuinum ſeruitiũ, ſed pro ſua ſuſtentatione, nobiſcum vellent viuere. Multos item moribus incompoſitos, quos vix pro ſua mala conſuetudine, corrigere & emendare valeremus, per quos, Ordinis diſciplina diſſolueretur, & profectus aliorum impediretur. Præterea, populus fidelis non poſſet nos & illos ſuſtentare, & alere, neque inter nos ipſos inuenirentur, qui illis vellent prodeſſe. Tandem ſi id fieret, noſtra ſacra Religio, corpore & ſpiritu ſimul, quaſi multitudo cõfuſa periret. Qđ dicit D. Bona. de Religione noſtra ſacra, poteſt intelligi pariformiter, de alijs Religionibus. Ex quibus omnibus colligitur manifeſte, id quod in concluſione eſt dictum, nempe, neque Eccleſiæ Dei, neque Ordinibus, ſiue Religionibus, vtile, atque proficuum eſſe, quod omnes in vniuerſum venientes, & earumdem habitum expoſtulantes, recipiantur, & admittantur, ſine delectu, & abſque diſcrimine. Multo enim melius eſt (inquit D. Bonauentura) paucos, ſiue raros religioſos eſſe, quam ipſos multiplicari, & ad Ordinem interdum recipere, qui religioſorum ſolo habitu, & nomine contenti, irreligioſe viuant, & per ſuam malam atque peruerſam vitã, alios ſcandalizent. In quæſtione aũt ſecũda interrogatus prædictus Bonauentura, cur incontrarium, quandoque aliquos inutiles, & non conuenientes, ad ordinem ſiue Religionem reciperet, Eccleſiam & fidelem populum onerando, Religioni etiam ſuæ damnum inferendo, quia multitudo incompoſita, cauſa eſt multorum malorum, & magnæ confuſionis? Reſpondet & dicit, quod nos ſcienter, inutiles nullo modo recipimus; ſed illud omnino nobis, præter ſpem euenit: Et addit, quod quatuor de cauſis, ſolemus, ad ordinem ſuperuenientes recipere; ex quibus etiam prouenit, quod aliquando aliqui inutiles recipiantur. Primo, propter profectum Ordinis, ſperantes aliquos vtiles eidem eſſe futuros, ſua ſcientia, induſtria, morum venuſtate & grauitate. Secundo propter aliorum ædificationem, quando venũt aliqui, qui aliquo modo in ſeculo ſunt famoſi, quò alij de taliũ conuerſione ædificentur, & eorum incitentur, atque prouocẽtur exemplo. Tertio, propter compaſſionem perditionis quandoque ipſorum, qui ad Religionem veniunt, de quibus credimus, & ſperamus, quod proficient in melius, & iuſtiſſime timemus, quod extra ipſam in ſeculo exiſtentes, vix aut nullatenus ſaluaretur. Et tandem quarto, inquit, id facimus, propter magnam precum inſtantiam, quam aliqui pro ſe, ſeu pro alijs faciunt, vt recipiantur, ſicq; nimia.

D. Bonau. in quibus ſuper regulã Fratrũ Minorũ q. 10. & 25.

Quatuor de cauſis recipiuntur, venientes ad ordinem ſecundum D. Bonauent.

ſua importunitate, quandoque obtinent, aliquos in Religione recipi, quibus, vt videtur, iuſte non poterat denegari. Eæ ſunt cauſæ, quibus inducti (inquit D. Bonau.) multos interdum ad Religionem admittimus, ſiue recipimus, quorum aliquos inutiles eſſe contingit, ſperantes nos, ipſos futuros eſſe vtiles. Neque id (inquit) incongruũ omnino eſt, aut cõtrariũ prorſus rationi. Cum ex exemplo & doctrina Chriſti Domini: Agricola etiam, & qui ſeminat & plantat, ſpe ductus, quod omnia coaleſcant, non recte ſemper metit, aut colligit, imo vero: *Dum ſeminat ſemen ſuum* (vt in Euangelij parabola habetur) *aliud cecidit ſecus viam, & conculcatum eſt, & volucres cæli comederunt illud, aliud ſupra petram, & natum aruit, quia non habebat humorem, aliud inter ſpinas, & ſimul ſpina exorta ſuffocauerunt illud, aliud tandem in terram bonam, & ortum, fecit fructum centuplum &c.* Sic nos (inquit D. Bonau.) ſæpe ſeminamus, & plures ſurcos emittimus, ſperantes quod omnia conualeſcant in religioſis ad Ordinem noſtrum receptis; ſi tamen id præter omnem ſpem noſtrã, non ita ſæpe fit, non id vitio nobis tribuendum eſt, neq; ipſos ad religionem recepiſſe, aliqua eſt ratione carpendum, ſiue reprehendendum. Prædicta omnia notatu ſunt digniſſima. Et hæc de iſto articulo breuiter dixiſſe ſufficiat.

Luca 8.

QVÆSTIO XVII.

De nouitijs, quantũ ad conditiones, & qualitates, quas ipſos oportet habere, de iure communi, in octo articulos diuiſa.

Conditiones requiſitæ de iure communi pro recipiendis nouitijs.

MVltæ ſunt in nouitijs recipiendis, qualitates & conditiones requiſitæ, quas omnes antequam recipiantur ad habitum, oportet inueſtigare & inquirere. Quædam enim ſunt neceſſariæ, de iure communi, aliæ ex noſtra regula, aliæ ex noſtris conſtitutionibus generalibus, de quibus omnibus per ordinem eſt agendum. De iure communi, ſeptẽ aut octo conditiones, & qualitates ſunt requiſitæ. Prima, vt is, qui ingreditur Religionem, non ſit vxoratus, ſiue matrimonio ligatus, atque coniunctus. Secunda, quod ſit conditione liber, & ſui iuris, non vero ſeruus. Tertia etiam, quod non ſit Epiſcopus, ſeu in aliqua dignitate cõſtitutus: (Tales enim ſine expreſſa licentia ſummi Pontificis, ad Religionem non poſſunt admitti.) Quarta, vt is, qui ingreditur Religionem, non ſit vi, vel metu compulſus. Quinta, quod non ſit etiam impubes, mente captus, aut furioſus. Sexta, quod non ſit obligatus ratiocinijs publicis, ſiue perpetuis. Septima, quod non ſit onuſtus, ſiue grauatus debitis. ac tandem vltima (& hæc potius eſt de iure naturali) quod non habeat parentes extreme indigentes, ſeu in extrema neceſſitate conſtitutos. De ijs omnibus qualitatibus & conditionibus, agendum eſt à nobis in præſenti quæſtione, per octo articulos. Poſtmodum vero in ſequentibus, per ordinem, agemus de alijs conditionibus, ſiue ex regula noſtra, ſeu ex noſtris conſtitutionibus generalibus requiſitis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum vxoratus, & qui matrimonio eſt ligatus, ſiue coniunctus, ſine licentia vxoris, ad Religionem poſſit admitti?

AMpliſſima, atque longiſſima eſt, materia præſentis articuli, & circa quã, innumeræ & grauiſſimæ emergunt difficultates, quas ego in præſentia-

sentiarum breuiter perstringam. Et præmissa distinctione de matrimonio rato, & non consumato, & de matrimonio consumato; proposito articulo. Respondetur per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Si matrimonium est ratum, & non consumatum, liberum est, cuilibet coniugum, altero etiam inuito, ad Religionem transire, atque in eadem potest admitti. Hæc conclusio est expresse determinata, atque definita, in multis capitulis, quæ habentur *in decretalibus toto titulo de conuer. coniuga.* sed præsertim *in cap. ex publico.* Vbi & exépla Beati Macarij, atque Alexij; referuntur, qui hoc ipsum fecerunt, estque communis sententia omnium doctorũ, tam Canonistarum, quam Theologorũ, quod matrimoniũ ratum, & non consumatum, dissoluitur per ingressum Religionis. Videatur hac de re Syluester, *verbo Religio 2.q.9.& verbo matri.8.q.12.* & aduerte, quod in tali casu, facta iam coniugis professione, in seculo manens, poterit matrimonium contrahere. Nam professio est quædam mors ciuilis, vt definitum est in prædicto *c. ex publico. de conuersai. coniugatorum.*

Si matrimoniũ est ratũ, & non consumatũ, liberum est, cuilibet coniugũ, altero etiã inuito, ad Religionẽ transire. *c. ex publico de conuers coniugatorum. Syluest. verbo Religio 2.q. 9.e verbo matrimoniũ 8.q.12*

Secunda Conclusio.

Si matrimonium est ratum, simul & consumatum, nulli coniugum licet, altero inuito, Religionem ingredi. Hæc conclusio definita etiam, atque determinata est in multis iuribus, atque capitulis, quæ habentur *in prædicto titulo de conuersione coniugatorum.* Et est etiam communis Doctorum resolutio; quod matrimonium ratum & consumatum, non dissoluitur per ingressum Religionis, nec sic ligati, atque coniuncti, possunt Religionem ingredi, altero coniuge inuito, & nisi cum certis, quibusdam conditionibus, de quibus statim dicemus. Hac de re etiam videatur Syluester vbi supra.

Si matrimoniũ est ratũ simul, & consumatum nulli coniugum licet Religionem ingredi, altero inuito.

Sed difficultas insurgit, nec parua, imo vero maxima, quo pacto, seu qua ratione, matrimonium ratum, & non consumatum, non impediat Religionis ingressum, imo vero per ipsum dissoluatur, consumatum vero sic, cum in essentialibus (hoc est in mutuo consensu) æqualia omnino sint, mutuusq. consensus æqualiter vtrobique interueniat, nec in eorum altero, aliquid deficiat, nisi sola consumatio, & carnalis copula, quæ cum accidentalis sit, neque ad essentiam matrimonij pertineat; non paruam circa hanc rem ingerit difficultatem. Quomodo, quod accidentale est, essentiale ita immutet, atque variet, vt in vno casu, Religionis ingressus non impediatur; quin vero matrimonium dissoluatur; in altero vero non, & qua id auctoritate fiat? Cui grauissimæ difficultati, & quæstioni: Respondeo per sequentem conclusionem; quæ erit tertia in ordine.

Difficultas. Quarõne matrimonium ratũ, non consumatũ non impedit Religionis ingressum, consumatum vero sic.

Tertia Conclusio.

Communis est doctorum sententia, quod matrimonium ratum, & non consumatum, dissoluitur per ingressum Religionis, non quidem auctoritate humana, sed ordinatione diuina, ex diuina volũtate, constante ex Apostolorum, & Ecclesiæ antiquissima traditione, in diuina scriptura fundata. Hæc conclusio est certa, & habetur expressa in multis capitulis, quæ habentur *in titulo de conuersione coniugatorum, maxime in c. ex publico: & in c. scripsit, 27.q.2.* Ac demum nuperrime hoc ipsum definitum, atque determinatum est, in Conc. Trid. *sess.24.c.1.canone 6.* Sed quod idipsum fiat, non aliqua auctoritate humana, sed ex ordinatione & voluntate diuina, ex multis probant

Matrimoniũ ratum, & nõ consumatum, dissoluitur per ingressum Religionis, non auctoritate humana, sed diuina ex traditione constante à tẽpore Apostol. *c. ex publico, c. scripsit 27.q.2. Concil. Trid. sess 24.cap.1. can.6.*

Doctores, sed maxime ex eo, quod habetur in prælegato, *cap. scripsit*, quod est Nicolai Papæ. Vbi habentur, quæ sequuntur verba. *Cum scriptum sit, quos Deus coniunxit, homo non separet: Deus tamen, & non homo separat, quando diuini amoris intuitu, ex consensu vtriusque coniugis, matrimonia dissoluuntur.* Verba sunt expressa, & sit sermo de matrimonio rato & non consumato. Quo quidem casu, non tam dissolui, quam perfici, est dicendum matrimonium, atque in melius commutari auctoritate Dei, dum per Religionis ingressum, quis desponsatus, aut quæ erat desponsata creaturæ, per mutationem status, de nouo sponsatur Creatori, quo solo casu licet, quemlibet illorum deserere coniugem, non auctoritate humana, sed diuina, vt dictum est. Et ad auctoritatem, quæ incontrario adduci solet, ex verbis Christi Domini: *Quos Deus coniunxit, homo non separet*. Quæ referuntur à Diuo Paulo, 1. Corinth. cap. 7. Vbi de hoc argumento multis agit: Respondetur, sicut respondit dictus Papa Nicolaus *in praedicto capitulo scripsit*: Quod Deus & non homo separat, quando intuitu diuini amoris, & ad ingrediendam Religionem, matrimonia dissoluuntur.

Matth. 19.

Sed sit casus, quod matrimonium sit ratum simul, & consumatum, habebunt ne coniugati aliquod remedium, quò ambo, seu alter illorum, Religionem ingrediatur? Respondetur, & sit quarta conclusio.

Quarta Conclusio.

Conditiones requisitæ ad ingrediendũ Religionem, post matrimoniũ cõsumatum. *c. cum sis praditus, de conuer. coniuga. c. agatosa 27. q. 2.*

SI matrimonium est ratum simul, & consumatum, ad hoc vt quispiam coniugũ, Religionem ingredi possit, necessum est, quod alter etiam monasterium ingrediatur, aut saltem quod licentiam sibi dederint, auctoritate Diœcesani Episcopi, voto continentiæ iam emisso, & illius sint ætatis ambo, quod de eis non possit oriri suspicio. Hæc conclusio est certa, & expresse determinata, *in capitulo cum sis praditus, de conuersione coniugatorum, & in cap. agatosa 27. q. 2.* & est communis omnium doctorum resolutio. Sed curiositatis gratia, vlterius quæro, & inquiro, an qui viri, aut vxores, cum supradictis qualitatibus, & conditionibus, Religionem ingrediuntur, post votum iam emissum, & factam professionem, sint vere vxorati, & vere maneat inter ipsos vinculum matrimonij? Cui difficultati breuiter, & resolutiue respõdeo. Esse communé omnium Doctorum resolutionem, quod matrimonij vinculum adhuc inter eos durat. Nam cum semel fuerit validum, postquam fuit ratum simul, & consumatum, & peringressum Religionis, non dissoluatur, vere remanent vxorati, neque impediuntur, nisi solummodo quantum ad vsum (nempe copulam) & quantum ad cohabitationem, petitionem, & solutionem debiti, propter emissum solemne votum castitatis, & continentiæ. Secus esset, si votum fuisset simplex, & non in aliqua Religione approbata, emissum. Tunc enim, matrimonium per votum simplex, non solum non dissolueretur; imo vero valeret, sed propter periculum incontinentiæ, opus illis esset, vt peterent dispensationem, à Domino Papa, quò possent inuicem copulari, quam & faciliter summus ipse Pontifex præstabit. Secus est autem cum votum solemne fuerit, & in Religione approbata emissum. Quo quidem casu summus Pontifex, secundum veriorem Doctorum sententiam, dispensare nequaquam potest, nisi forsan in casu aliquo, raro & extra ordinario, propter commune bonum, & communem Ecclesiæ vtilitatem, vt latissime tradunt Doctores, agentes de voti solemnis dispensatione.

Matrimonij vinculum, etiam durat inter vxoratos, qui ad impletis iuris condi tionibus ingressi sunt Religionem.

Sed quæro vlterius, quid fiet, si alter coniugum noluerit ingredi Religionem,

nem, ſed ſolummodo conſenſum præſtare, vt alter ingrediatur, eritne hoc ſufficiens? Reſpondeo & ſit quinta concluſio.

Quinta Concluſio.

Si alter coniugum noluerit ingredi Religionem; ſed ſolummodo licentiã, atque conſenſum præſtaret, quò alter ipſam ingrediatur, id optime fieri poterit, dummodo fiat de licentia Epiſcopi, voto continentiæ iam emiſſo, & illius ſint ætatis vir ſiue vxor, quod nõ poſſit de eis oriri ſuſpicio. Hæc cõclu ſio etiam habetur expreſſa, *in cap. ſi vir. 27. q. 2. & in cap. cum ſis praditus de conuerſ. coniug.* quòd ſi quidpiam in contrarium fiat, & abſque ijs conditionibus requiſitis, Religionem aliquam quiſpiam ingrediatur: Communis eſt omnium Doctorũ reſolutio, quod profeſſio facta, erit ipſo iure nulla, nihilq; valebit, atque extrahi poterit, qui talem emiſit profeſſionem ab altero coniuge. Hoc habetur expreſſe in prædallegato *cap. cum ſis praditus, & cap. preterea, cap. quidam de conuerſ. coniug.* & quod amplius eſt, ſic extractus, mortuo iam coniuge, ſiue complice, poterit etiam matrimonium contrahere, nec teneretur iterum ingredi Religionem, cum votum fuerit in ſe nullum, atque inualidum, ſine ſupradictis conditionibus & requiſitis, quæ ſunt de iure communi, non ſolum prohibentibus, verum etiam contrarium factum irritantibus. Et hæc de iſto articulo breuiter dixiſſe ſufficiant.

Quid ſit faciendum qñ alter coniugũ noluerit ingredi Religionẽ, ſed ſolummodo conſenſum atq; licentiam præſtare, quo alter illam ingrediatur.
cap. ſi vir 27. q. 2. c. cum ſis praditus de cõ uerſ. coniug.
c. preterea. c. quidamde conuerſ. coniuga.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſeruus, & qui non eſt ſui iuris, neque conditione liber, ad Religionem poſſit admitti?

HAnc difficultatem, mouet, atque diſſoluit Sylueſter, in ſua ſumma, *verbo Religio. 2. q. 3.* de cuius doctrina, & reſolutione; ſequentes ſtatuo concluſiones.

Sylueſt. verbo Relig. 2. q 3.

Prima Concluſio.

SEruus niſi de licentia Domini ſui, ad Religionem non debet admitti. Hæc concluſio, eſt omnium Doctorũ communis, & habetur expreſſa *in cap. ſi ſeruus, cap. generaliter 54. dist.* & expreſſius *cap. ſiquis incognitus, 17. q. 2.* & ratio ad id eſt, appoſitiſſima. Quia ſeruus ſui Domini eſt: quo fit vt ipſe de ſe nullatenus poſſit diſponere, neque ab alijs in Religione aliqua admitti, ſine voluntate & conſenſu Domini, quatenus res aliena eſt, alias enim ex vtraque parte eſſet furtum, vt de ſe patet, cum ſit contrectatio rei alienæ, inuito Domino.

Seruus niſi de licentia ſui Domini, ad Religionem nõ debet admitti.
c. ſi ſeruus c. generaliter. 54. d.
c. ſi quis incognitus. 17. q. 2.

Secunda Concluſio.

Si ſeruus Religionem aliquam ingrediatur, & repetatur a Dño ſuo, erit ſibi reſtituendus, eum omnibus, quæ attulit, ſide tamen accepta de eius impunitate, dummodo repetatur intra triennium, non autem poſt triennium, niſi Dominus eſſet tam longe, quod verisimiliter non poſſet inueniri. Hæc concluſio habetur expreſſa in prædallegato *cap. ſi quis incognitus*, & eſt communis omnium Doctorum. Videatur hac de re Syluester verbo, Religio ſecundo, quæſt. 3.

Si ſeruus Religionem ingrediatur, & repetatur a Dño, erit ſibi reſtituendus, dummodo repetatur intra triennium, non vero poſtea.
c. ſi quis incognitus 17. q. 2
Sylueſt. verba Relig. 2. q. 3.

Tertia Concluſio.

Si ſeruus de facto profiteatur, & in ſua receptione, vſus eſt fraudibus, vtputa probando ſe eſſe liberum, per falſos teſtes, non obſtante profeſſione, Domino ſuo erit reſtituendus, & reſtitutus erit nihilominus religioſus, & religioni obnoxius, quantum in ipſo eſt. Hæc concluſio eſt expreſſa *in cap. de ſeruorum, de ſeru. non ordi. ibi quadam calliditate, vel fraude*: Et eſt argumentũ deſumptum, *ex cap. de viduis 2. q. 1.* Vnde manumiſſus contrahere non poterit. Ita tenet expreſſe Syluester, ex multorum Doctorum opinione, vbi ſupra; & hoc in pœnam ſui ſceleris; quia vſus eſt fraudibus.

Si ſeruus de facto profiteatur & in ſua receptione vſus eſt fraudibus, quãuis ſit religioſus, eritnihilominus Dño ſuo reſtituẽdus, & dimiſſus cõtra hẽc nõpoterit *c. de ſeruorũ, de ſeruis nõ ordinandis ibi quadam calliditate, vel fraude. c. vid. 2. q. 1. Sylu. vbi ſup.*

Quarta Concluſio.

Si ſeruus Religionem aliquam ingrediatur, ibique profiteatur, & monaſterium fuit in culpa, vtpotè quia ſciebat eum eſſe ſeruum, vel ſi neglexit inquirere, cum eſſet incognitus, remanebit in Religione, ſed Monaſterium ſatisfaciet Domino damnum, ſecundum boni viri æſtimationem. Hæc concluſio, habetur expreſſa *in cap. ſi ſeruus tit. 1. 54. diſt.* Neque obſtat *c. quidam, de conuer. coniug.* quatenus habet, quod habens vxorem, ea in vita, caſtitatem ſeruare non poteſt, & qđ ſi de facto profiteatur, eidem reſtituitur; ex quò colligi videtur, quod idem dicendum ſit de ſeruo, quod nempe inuito Domino, non eſſe poſſet religioſus, & eidem eſt reſtituendus, nam eſt multũ diſpar ratio, vt dicit Sylueſt. loco ſupra citato, ib quia diuerſitate explicanda propter breuitatem nimiam, cui ſtudeo, nolo in præſentiarum immorari. Videantur ibi: Sed quia ſuperius in prima concluſione diximus, quod ſeruus à Domino ſuo intra triennium repeti poteſt, non vero poſtea: Aduerto quod quamuis ſit differentia inter Doctores, circa quod tempus, huiuſmodi incipit triennium, affirmantibus quibuſdam, quod à tempore ingreſſus; dicentibus vero alijs, quod à tempore ſcientiæ Domini; hoc vltimum magis arridet Sylueſtro, & dicit hæc omnia eſſe vera, in omni ſeruorum genere, ſiue ſint Coloni, ſiue originarij, ſiue vero ad ſcriptitij. Hactenus de iſto articulo.

Si ſeruus de facto profiteatur, & monaſterium fuit in culpa, vtpotè quia ſciebat eum eſſe ſeruum, vel ſi neglexit inquirere, cum eſſet incognitus, remanebit in Religione, ſed Monaſterium ſatisfaciet Domino damnum, ſecundum boni viri æſtimationem. Hæc concluſio, habetur expreſſa *in cap. ſi ſeruus tit. 1. 54. diſt.* Neque obſtat *c. quidam, de conuer. coniug.* Si ſeruus profiteatur de conſenſu Monaſterii, & Monaſterium ſatisfaciet Domino. *c. ſi ſeruus tit. 1. d. 54. c. quidam, de conuer. coniu.*

ARTICVLVS III.

Vtrum Epiſcopus, & qui in aliqua eſt dignitate conſtitutus, ſine expreſſa licentia Papæ, ad Religionem poſſit admitti?

Quod in hac difficultate tenendum eſt, ſequentes explicabunt concluſiones.

Prima Concluſio.

Certiſſimũ eſt, quod Epiſcopus, & in Epiſcopali dignitate conſtitutus, Religionem non poteſt intrare, neque ad ipſam debet admitti, abſq; expreſſa licentia Papæ. Hæc concluſio eſt expreſſa Innocentij Tertij, *in cap. miſs cum pridem de renuntiatione.* Vbi cuidam Archiepiſcopo Calaritano, ſibi poſcenti, vt ad Religionem liceret tranſire; in hæc verba reſpondet Pontifex. *Quod ſi talibus moneturi de cauſis, quæ continentur ibidem, de licentia Apoſtolica id faciat, ſin autem, auctoritate Apoſtolica, ſibi noueritis eſſe penitus interdictũ.* Et addit quædã notanda verba *quia (inquit) & ſi pœnas habeat ſicut Aquila, quibus ſatagat, & deſideret in ſolitudinem aduolare, ita tamen adſtricta ſunt nexibus præceptorum, vt liberum non habeat, abſque ſua permiſſione volatum.* Et ponit Pontifex in prædi-

Epſs abſq; licẽ etiam Papæ, non poteſt Religionem intrare, neque ibidem debet vllo modo admitti. *c. miſs cũ pridẽ de renuntiat.*

prædicto capitulo, sex causas, ex quibus Episcopus potest petere, & Romanus Pontifex consueuit, concedere licentiam, ad cedendum Episcopatui, atque ingrediendam Religionem, quæ causæ sequentibus versibus comprehenduntur. *Debilis, ignarus, male conscius, irregularis, quem mala plebs odit, dans scandala, cedere possit*, quæ quidem latissime explicantur ibidem. Et aduerte quod ad id, non sufficit licentia Papæ petita, sed necessum est, quod habeatur expresse concessa, vt recte probat & tenet Panorm. *in cap. licet de regularibus*: Vbi id ipsum insinuari, imo vero expresse affirmari videtur, quando dicitur: *Quod nullus absque Romani Pontificis licentia, occasione quacumque, debet deserere præsulatum*. Et subdit Pontifex, *quoniam sicut maius bonum, minori bono præponitur, ita & communis vtilitas, speciali vtilitati præfertur. In quo quidem casu, recte præponitur doctrina, silentio: sollicitudo, contemplationi: & labor, quieti*. Videatur hoc capitulum, cum glossa, vbi continentur plura, eaque notatu dignissima. Hac etiam de re, videatur Doctissimus D. Nauarro lib. 1. consiliorum, consil. 1. & 4. de renuntiatione, Vbi ad hoc propositum etiam plura dicit, & adducit, ad probandum, quod non deceat, aut liceat Episcopo, renuntiare Episcopatui & dignitati, si adhuc est corpore sanus, & animi viribus præditus, & cum fructu, munus suum exequi possit. Ad quod probandum adducit. *c. 1. de renunciatione*. vbi Alexander III. cedendi denegauit licentiam, cuidam Episcopo, qui propter nimiam senectutem, illam ex postulabat, & adducit etiam *prædictum cap. nisi cum pridem, eodem titulo*. & alia multa dicit notatu digna, quę lubens dicerem, per tempus si liceret. Sed tandem supraposita nostra conclusio, probatur ratione. Nam derelinquere Episcopum, suum Episcopatum, etiam ad ingrediendum Religionem, reuera esset descendere; cum status Episcoporum, altior atque perfectior sit, statu religiosorum quorumcumque; vt recte probat. D. Thom. 2. 2. q. 184. art. 7. vbi hanc difficultatem in medium producit: Et dicit de mente D. Dionysij, quod Episcopi, sunt in statu perfectorum, ac proinde perfecti ipsi dicuntur, religiosi autem in statu perficiendorum. Quo fit vt ipsorum status perfectior sit, nam vt inquit August. lib. 12. cap. 16. super Genes. ad literam, semper agens præstantius est patiente. Cum hoc tamen stat secundum eundem D. Thom. vbi supra, quæst. 185. art. 4. Quod Episcopus iusta interueniente causa, licite posset deserere, atq; derelinquere Episcopatum, vt se ad Religionem transferat, dummodo id fiat (vt dictum est) de licentia Romani Pontificis, petita & obtenta. Quod & rationi est quam maxime consonum, vt qui curam alicuius regiminis siue Præsulatus suscepit, per prouidentiam prælati superioris, non nisi de illius licentia, & auctoritate, illam deserat, atque derelinquat, hoc enim fieri debet ex iustis interuenientibus causis, quæ ibidem adducuntur, & numerantur à D. Tho. Sed aduerto cum eodem, quod qui petunt à Papa ceffionem, seu licentiam cedendi, Episcopatui seu à cura Episcopali, illamq; obtinuerūt, ad cedendū cōpelluntur, vt habetur expresse, *in c. quidam de renuntiatione*, quod est Concilij Lateranensis. c. 28. Vbi dicitur; *quod qui petyt cedendi licentiā, ex quo illā obtinuit, cedere compellatur*. Hęc quantū ad Episcopos. Quantū vero attinet ad alios prælatos in minori dignitate constitutos, sit secunda conclusio.

Causę sufficientes ad cedendū Episcopatui. Ad derelinquēdum Episcopatum, non sufficit licentia à Papa petita, sed necessaria est, quod sit obtenta. *Panor. in c. licet de Regul.*

Nau. lib. 1. Consiliorum, consil. 1. & 4. de renunt.

c. 1. de renun. c. nisi cum prædem eod. tit.

D. Th. 2. 2. q. 184. art. 7.

Aug. super ge no. lib. 12. c. 16

D. Th. vbi su. q. 185. art. 4.

Eps qui petit licentiā cedendi Episcopatui, ea obtenta cedere cogitur. *c. quidā de re nun. Conc. Lateran. c. 28.*

Secunda Conclusio.

Cuilibet prælato citra Episcopum, in quacumque dignitate, vel cura constituto, licitum est, dimissa prælatura, Religionem intrare, & ad ipsam poterit admitti. Hæc conclusio, est expressa, Panorm. *in cap. quòd Dei timorem de ſta. mo.* Et quamuis quibusdam videatur, quod non id possunt facere prædicti, sine licentia Episcopi, petita & obtenta; sufficit tamen illam petiuisse, quamuis

Cuilibet prælato, Epo inferiori, licitū ē prælatura dimissa, ingredi Religionem.

Panorm.in c. quod Dei timorem de sta tu monach.
c.licet de Regul.
D.Tho.22.q. vlt. art.7.
Sylueſ.verbo. Relig. 2.q. 8.
c. duæ ſunt leges.19.q.2.
c.beneficiũ,de Reg. & tranſeunt ad Religio.lib.6.
c.de lapſis 16. q.6.

uis non illam obtineant. argumento *cap. licet de regul.* Imo vero D.Tho. 2.2. q.vltima art.7. inquit,quod (Epiſcopo etiam inuito) hoc poſſunt facere archidiaconi, & presbyteri curati. Ad qood propoſitum dicit Sylueſt. verbo Religio.2.q.8.quod idem eſt iudicium de præpoſitis, decanis, Archipresbyteris, & de omnibus inferioribus Epiſcopo. Ad quod facit *c.duæ ſunt leges.19. q.2.*adductum etiam à D. Thom. in prælegato articulo, vbi circa has duas concluſiones,plura dicit, eaque notatu digniſſima. Et aduerto, quod in caſu, quò aliquis ex prædictis, Religionem intraret,beneficia, & dignitates eorum, non ipſo facto vacarent,neque vlli debent conferri, niſi poſt profeſſionem factã tacitã vel expreſſam; vt habetur expreſſe *in c.benefic.de Regul.& tranſeunt ad Relig.lib.6.* vbi etiam iubetur, quod ipſorum loco debet ſubſtitui,atque aſſignari alius, qui pro ingreſſo deſeruiat, cui & dari debet debita Portio, reliquum vero, erit eius:vel tradentur bona Monaſterio, ne ei ſit oneroſus; vt habetur *in cap.delapſis 16.q.6.* Interim tamen remanent ſupra dicti,in ſuis dignitatibus,& ſunt vere Archidiaconi, Decani, Canonici, ſiue Curati, ſicut prius, vt dictum eſt. Et hæc de iſto articulo dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ille qui eſt vi, vel metu compulſus, ad Religionem poſſit admitti: & inquam pœnam incidant talia facientes?

Huic difficultati Reſpondetur, per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Qui vi, vel metu creditur eſſe ſecõpulſus,nullatenus eſt,ad Religionẽ admittendus.
Sylu.verbo votum.2.q. 12. & verbo metus § 8.
c.puella 20.q. 2.& cap.vlt. 22.q.2.
Conc.Tolet.3. can 10.
c.integri. 22. q.1.
c Epiſc.c.geſta 64.d.c.præſes 20.q.3.
c.1.de iis,qui vi, metusve, cauſa fiunt.
Gloſſa in d.c. præſes.20.q.3

QVi vi, vel metu, creditur eſſe compulſus; nullatenus ad Religionem debet admitti.Hæc concluſio eſt certa,& omnium Doctorũ communis, quæ vt dicit Sylueſter *verbo votum. 2.q. 12.* intelligenda eſt, de vi, & metu illato extrinſecus ab homine.Nam votum ex tali metu factum, non obligat, vt amplius dicit idem Sylueſt. *verbo metus §.8.* & ſi eſt iuſtus, excuſat ab obligatione cuiuslibet contractus,quia eſt ipſo iure nullus, maxime in illis contractibus, in quibus liber conſenſus requiritur, qualis eſt contractus voti, ſiue Religionis. Videatur hac de re Sylueſter locis ſupradictis. Vbi ad hoc propoſitum, plura, eaque notatu digniſſima dicit.Sed quod ad vorum, ſiue Religionem,nullus ſit vi,vel metu compellendus,nec huiuſmodi ſint ad habitum, ſiue Religionem admittendi, probatur ex multis iuribus & *1. ex cap. puella 20.q.2.& ex cap.vlt.22. q.2.* quod eſt de ſumptum ex Concil. Toler. 3. can.10. Idem habetur, *in cap. integritas 22. q.1.* vbi habetur, *quod virginitas ſuadari quidem poteſt,imperari autem non poteſt,eſt enim res,magis voti, quam præcepti.*Quæ verba exponens Gloſſa,inquit, Quod eſt res, magis liberæ voluntatis, quam exactionis, ſeu ad quam quiſpiam cogi poſſit. Quod probat argumento deſumpto *ex cap.Epiſcopus,& ex c.Gaſta 64.d.& ex c. præſens 20. q.3.* Quod adeo verum eſt,vt ad faciendum votum,ſeu recipiendam Religionem, non ſufficiat, qualis qualis, voluntas,ſeu quilibet conſenſus,imo vero oportet, quod ille ſit omnino liber à metu,per *cap.1. de his, qui vi, metusve cauſa fiunt,*a metu(inquam) etiam reuerentiali, vt tenet *Gloſſa in prallegato cap. præſens,20.q.3.*Hac de re videatur doctiſſ. D.Nauarr.*in cap.ſtatuimus, à nu.71. vſque 74.* & in Conſiliis, lib.3.de Regularibus,conſil. 5. Vbi explicat decretum Concil.Tolet.ſeſſ.25.c.18. Vbi agitur etiam de pœna, inquam incidunt talia facientes. De quo ſit ſecunda concluſio.

Secunda Conclusio.

Qui vi, vel metu, cogunt aliquos, ad hoc vt Religionem aliquam ingrediantur, peccant mortaliter, & sunt ipso facto excommunicati. Hæc conclusio, est determinata in prælegato Concilio Trid. Vbi hac de re agēs, sequentia ponūtur verba. Præmittitur titulus ad cap. 18. contra eos, qui cogunt mulieres ad Religionem, vel sine iusta causa impediunt volentes, & inquit, concilium. *Anathemati sancta Synodus subijcit, omnes & singulas personas, cuiuscumque qualitatis, vel conditionis fuerint, tam clericos quam laicos, seculares vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fungentes, si quomodocumque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem inuitam, (praterquam in casibus à iure expressis) ad ingrediendū Monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscumque Religionis, vel ad emittendā professionē. Quique consilium, auxilium, vel fauorem dederint, quique scientes eam non sponte ingredi Monasterium, aut habitum suscipere aut professionem emittere, quoquomodo eidem actui, vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint. Simili quoque Anathemati subijcit eos, qui sanctam Virginum, vel aliarum mulierum voluntatem, veli accipiendi, vel voti emittendi, quoquomodo (sine iusta causa) impedierint. Eaque omnia, & singula, quæ ante professionem, vel in ipsa professione fieri oportet, firmentur non solum in Monasterijs subiectis Episcopo, sed & in aliis quibuscumque. Ab his tamen excipiuntur mulieres, quæ panitentes, aut conuertite appellantur, in quibus conStitutiones earum seruentur.* Hactenus Concilium. Circa quæ verba plura veniunt notanda eaque maxima aduerſione digna. Et primo, quod licet qui cogit fœminam Religionem intrare, aut volentem impedit, sit excommunicatus ipso iure, per prædictum concilium, siue ille sit pater, aut mater, aut magistratus, vt late tradit Nauarr. in suo Manua. cap. 14. num. 17. non tamen (vt credo) in eandem incidit, qui cogit virum siue puerum, cum non ibi expresse habeatur, quamuis peccet mortaliter. Cuius ratio est, quia leges non ad singularia & particularia, sed ad frequentiora respiciunt, *iuxta legem, nam ad omnes. ff. deleg.* Et viri etiā & pueri non ita facile coguntur, semperq; leges, maxime pœnales, debent mitius interpretari, & potius restringi quam ampliari. *iuxta cap. & Regulam in pœnis, de regulis iuris lib. 6.* Vbi dicitur, *quod in pœnis semper est benignior interpretatio facienda.* Vnde cum expresse Concilium, non faciat mentionem de cogentibus viros siue puerōs, dicendum videtur, quod quamuis hæc facientes grauiter peccent, non tamen sunt per prædictum decretum ex communicati. Similiter dico, quod consulentes, fauentes, & consilium præstantes, in dicto decreto nominati, quin vero, & ipsi cogentes puellas, ad ingrediēdum, vel non ingrediēndum Monasterium, ob eandem rationem, & causam, non in excommunicationem incidunt, si non sortiatur effectus. Nam coactio effectum dicit, neque cogens ingredi, seu quod coegerit dici potest quispiam, nisi subsecuto ingressu; neque enim excommunicantur ibi, conantes cogere ingredi, sed vere cogentes. Aliud est enim cogere, aliud vero cogere conari. Vnde certum est, cogentem cum effectu solummodo, esse per prædictum capitulū excommunicatū; non autē eum, qui conatus est cogere, neque consulentes, fauentes siue auxilium, præstantes, effectu non subsecuto. Vide Nauarrum lib. 5. Consiliorum tit. de senten. ex communi cons. 55. & in Man. cap. 27. num. 51. Secundo noto, & aduerto circa prædicta verba, quod intelliguntur, & debent intelligi, quando Pater, aūt mater, siue quispiam alius, impedit puellam a voto, siue ingressu Religionis *Iuxta c. puella 20. q. 2. & c. vlt. 32. q. 1.* quod ius antiquū, Concilii Trident. ibidem de nouo innouat, quæ iura loquuntur, quando fit sine iusta causa;

Nau. in c statuimus a num. 71. vsque 74. et in cons. lib. 3. & Reg. cōs. 4 Cōc. Trid ses. 25. cap. 18. Qui vi, vel metu cogunt aliquos ad hoc, vt aliquā Religionē ingrediā tur l.nō ingrediantur, peccāt mortaliter, & sunt excōicati ipso facto.

Verba Conc. Trid. sess. 25. cap. 18.

Notanda circa præfatū decretum Conc. Trid.

Nau. in Manual. cap. 14. num. 17.

Lege. nam ad omnes. ff. de legibus.

cap. in pœnis lib. 6. Leges pœnales potius debent restringi, quam ampliari.

Nau. vbi sup. & de sent. ex. com. cons. 55. & in Man. c. 27. num. 51.

c. puella. 20. q. 2. & c. vlt. 32. q. 1.

D.Th.2.2.q. 101.ar.4. & q 189.art. 6. ad 3.

causa; secus autem esset, si ad id interueniret causa iusta, & pater aut mater impediret hoc alicui puellæ, quia indignes est, aut ex defectu doris, siue salutis, seu alterius qualitatis, vt tenet D.Tho.2.2.q.101.art.4.& q.189.art.6.ad tertium, & clare innuitur siue insinuatur in eodem Concilio: ibi, *præterquam in casibus in iure expressis.* Quod quidem dicit, quia olim detrudebantur mulieres ad agendam pœnitentiam in Monasterijs, vt habetur *in cap. delapsis c. Episcopo 16.q.6.& cap.impudicas. cap.si homo 27. q.1.* & idem dicendum etiam videtur, quando aliqua alia de causa iusta impediuntur, siue constringuntur a Parentibus, quamuis non sit ex iure expressis. Tertio noto circa viros, siue pueros, vi & coacte seu non spontè, Religionem intrantes, & de quibus probabilis habetur suspicio, quod blanditijs, fraudibus, siue precibus, sunt ad Religionem inducti, possitum esse in praxi, quod prouisione regia è Conuentibus extrahantur, & in loco tuto saltim per triduum ponantur, ad sciendam & explorandam ipsorum voluntatem, libere ne, an coacte habitum assumpserint, id quod fieri quandoque, est maxime rationi consonum. Nam status Religionis non precibus, vi, aut metu est assumendus, sed cum maxima libertate. In calce huius art. libuit aduertere, quod etiam ante præfatū Concilium Trident. *Eugenius IIII. protulit sententiam excommunicationis, ipso facto, incurrendam, in omnes cuiuscumque status, gradus, vel conditionis extiterint, qui personas, alias idoneas, & quæ de iure communi, Religionem ingredi non prohibentur, a seculo fugientes, & Religionem Sancti Benedicti intrare cupientes, verberibus, aut violentijs quibuscumque, impedire vel prohibere ausi fuerint, ipsis aut Monasterijs, eosdem recipientibus iniurias irrogando, vel molestando.* Quod dictum Breue Apostolicum, habetur in compendio mendicatium, *verbo nouitius §.28.* de quo, per communicationem iam omnes potiuntur ordines, et Religiones, aqua prædicta excōmunicatione, dicitur ibi, præterquam in mortis articulo, nisi per Sedem Apostolicam, quod non possunt absolui. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

c. de lapsis. c. Episc. 16.q.6 c.impudic.c.si homo 27.q.1.

ARTICVLVS V.

Vtrum impubes, furiosus, siue mentecaptus, ad Religionem possit admitti?

Impuberes sine consensu & voluntate suorū parentū, atque tutorū, ad Religionē non possunt admitti. *cap.ad nostrā de Regul. c.significatum eodem tit. Panor.in d.c. significatum. c.puel.20.q.2 Sylu.verb.Relig.2.q. 11.c. de illis extra de disp. impu.*

Huic articulo Respondetur, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

CErtum est, quod impuberes, sine consensu & voluntate suorum Parentum, siue, tutorum, ad Religionem non possunt admitti. Hæc conclusio probatur, nam iure statutum est, quod huiusmodi non possunt propria auctoritate Religionem intrare, neque quo ad dispositionem suarum personarum sunt sui iuris, vt constat *ex cap. ad nostram de Reg. & ex c.significatum eo. titulo.* vbi dicit Panor. quod si impuberes sine oblatione parentum id fecerint, possunt exire ante professionem, quando voluerint, & extrahi a patribus siue tutoribus, nisi per annum & diem dissimulando consenserint. Iuxta capitulū *puella, 20.q.2.* Tunc enim nec ipsi exire, neque alij eos extrahere possunt; qđ intelligendum est secundum Sylueſtrum *Verbo, Relig.2.q.11.* quousque peruenerint ad legitimam ætatem. Argumento desumpto *ex cap. de illis, extra de despon. impuberum*, quòd & expresse tenet *Glossa in predicto cap. puella*, & intelligendus est annus & dies, à die scientiæ parentū siue tutorum, secūdum glossam Raymundi, arg. desumpto, *ex cap.si quis incognitus. 17.q.2.*

Secunda

Secunda Conclusio.

Ex consensu & voluntate parentum, bene possunt impuberes Religionem intrare. Hæc conclusio est certa, atq; vt talis præsupponitur, *in c. addidistis & in cap. quicumque 20. q. 1.* Et aduertendum est, quod quamuis in casu primæ conclusionis, parentes siue tutores, facultatem habeant, extrahendi filios, siue pupillos suos impuberes à Religionibus, non tamen id possunt facere propria auctoritate, sed id fieri debet, auctoritate potestatem habentis in Monasterio. Nam licet alias in ipsorum domibus, in eos valeant manus injicere, ipsosq; possint disciplinare inuitos, absque peccato, & absque excommunicationis pœna (quamuis sint clerici) non tamen id facere possunt, dum sunt in Monasterio, neque ipsos corrigere, illis iniuriam inferendo, quod fieret, si ipsorum habitum disrumperent, aut eos ui educerent de Monasterio, auferendo ab eo, quòd iam erat in sua potestate: Hoc notat bene Syluester vbi supra, de mente Archidiaconi, & aliorum. Sed quid de furiosis dicendum est, & de mente captis? Respondetur, & sit tertia conclusio.

c. si quis incognitus 17. q. 2.
Ex consensu & volũtate parẽtum impuberes bene possũt Religionem intrare.
c. addidistis. c. quicumque 20 q. 1. Sylu. vbi sup.

Tertia Conclusio.

Certissimum est, quod furiosus & mente captus, in Religione non potest admitti. Hæc conclusio est omnium Doctorũ communis, & fundatur *in cap. sicut Tenor de Regul.* & Ratio eius in promptu, est. Quia huiusmodi nullatenus possunt profiteri, etiam si per centum annos in Religione steterint; & si de facto profiteatur, professio eorum, erit omnino nulla; non enim possunt profiteri, sicuti nec matrimonium contrahere, iuxta *l. furor. ff. de sponsi.* Nec matrimonium ratificatur per ratihabitionem, postquam fuerint sanæ mentis, sicut nec professio facta, ante annos pubertatis valet, aut ratificari potest, nisi postquã fuerint sanæ mẽtis, aut iam puberes, de nouo per professionẽ nouam, tacitam, vel expressam, ad Religionem se obligauerint, *per cap. 1. de voto lib. 6.* facit prædictũ *c sicut tenor.* & idẽ dico de furiosis. Qua de re plura dicit Sylu. *Verbo Religio 5. q. 2.* vbi agit vtrum furiosus, siue mẽte captus, esse posset nouitius; & respondet quod non, ex prædictis. Videatur ibidem. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Furiosi & mente capti, in Religionibus, non debẽt admitti.
c. sicut tenor de Regul. Lex. furore ff. de sponsa. Silu. verbo Religio 5. q. 2.

ARTICVLVS VI.

Vtrum obligatus ratiociniis, ad Religionem debeat, aut possit admitti?

PRo intelligentia huius articuli, adnotare oportet, ex Syluestro *verbo, ratiocinium, num.* 1. Quòd ratiocinia sunt in duplici differentia, quædam sunt publica, siue perpetua, quibus tenentur, & obligantur, officiales curiæ ex administratione suorum officiorum, & rerum ad Rempublicam pertinentium, de quibus habetur *in l. officium C. de Episc. & clericis.* Alia sunt priuata, & particularia, quibus tenentur homines, ex administratione rerum priuatarum, & particularium, vtpote tutores, curatores, actores & procuratores, & testamentorum, & vltimarum voluntatum executores, de quibus loquitur *c. vnico de obli. ad ratioc.* Hoc præmisso, dico, quod circa difficultatem præsentis articuli, est duplex sent. 1. opinio est, quam sequitur, & tenet Syluester. *Verbo Religio. 2. q. 6.* & dicit esse Raymundi, vbi dicit, quod si ratiocinia sunt Reipublicæ, non potest qui ad ipsa est obligatus, Religionem intrare, nec debet recipi, nisi prius se expediat, iuxta textum, *in cap. legem d. 53.* si vero ratiocinia

Ratiotinia sũt in duplici differentia alia, pblica, alia particularia.
Lege officiũ c. de Episcop. & clericis. c. vnico deobl. ad ratio.
Diuersa Doctorum opinio circa ratiocinia danda.
Syl. verbo Religio. 2. q. 6

Digitized by Google

c.legem.d.53. tiocinia sunt priuata,& particularia,priuatorum hominum, quamuis honestum sit, vt prius se expediat, non tamen id (inquit Syluester) est omnino necessarium, imo potest Religionem intrare, & postea ratiocinia reddere. Alia est aliorum opinio,asserentium, quod in omni euentu,ratiocinijs obligatus, necessum est vt ab ipsis se expediat,priusquam Religionem ingrediatur. Et hæc opinio est magis certa, & securior, quin vero & necessario sequenda,post constitut. Sixti V.Pont.Max De qua sequens statuitur cõclusio.

Conclusio.

Ratiocinijs obligatus nõ põt Relig.ingredi, nisi prius se expediat,iuxta const. Sixti V.

Post constitutionẽ Sixti Quinti, ratiocinijs obligatus,& qui ita ipsis reddendis est obnoxius, vt ex eius ingressu in Religionem,quælibet lis, iniuria siue molestia timeatur, nullatenus potest Religionem ingredi, neque in ipsa profiteri, & si in contrarium fiat, professio erit nulla. Hæc conclusio non aliter potest probari, quam ex prædicta constitutione, siue motu proprio,qui incipit.*Cum de omnibus*.Cuius verba,quæ ibi ad hoc proposità pronuntur,sunt, quæ sequuntur: *Auctoritate Apostolica perpetuo statuimus & ordinamus,vt huiusmodi ingenti are alieno supra vires facultatum suarum grauati, vel reddendis ratiocinijs obnoxij & obligati, nullatenus recipiantur, & super hoc fiat informatio &c. & omne incontrarium factum irritamus, & annullamus,viribusque & effectu, carere decernimus*.Quo fundamento innixi,dicũt Doctores præfatæ secundæ opinionis, huiusmodi ratiocinijs publicis, siue priuatis obligatos, nullatenus ad Religionem esse admittendos,siue recipiendos, nisi prius se expediant,& ratiocinia ipsa,actu reddantur. Estq; hoc quam maxime rationi congruum, & consonum;cum & ipsi in iure ordinari prohibeantur,vt habetur *in c.1.de obligatis ad ratiocinia*, & facit ad idem. *cap. Insuper,dist.51*. Hac de re videatur Syluester *Verbo ratiocinium*,& Nauarr.consil.2.de Regul.num.7.qui in quadam alia ratione, ad idem dicendũ fundatur. Ea est.Nam iuxta communẽ axioma iurisconsultorum, Qui obligatus est ad aliquid faciendum, prius debet illud facere,quam Religionem ingrediatur. Nec Religionibus conuenit, illos recipere,pro quibus postea necessarium sit creditoribus,pro ratiocinijs petendis,ad Ecclesiastica, seu etiam secularia tribunalia,confugere, & illuc eosdem trahere.Quod in maximum vergeret dedecus,atq; præiudicium ipsarum Religionum.Hac etiam de re, videatur Doctiss.Pater Corduba, super nostram Regulam,cap.2.quæst.5.

c.1.de obl. ad ratio c.prætera.dist.51. Sylu.verbo ratiocinii nu.1. Nauar.lib.3. consil.1.de Regul. consil.1. num.7.

Cordub.super Reg.c.2.q.5.

ARTICVLVS VII.

Opinio diuersa circa solutionem debitorum, prius quã quispiam Religionem ingrediatur.

Vtrum onustus,siue grauatus debitis, ad Religionẽ possit admitti?

1.opin.Raym. Syluest. verbo Relig. 2. q.4. c.licet de Reg. c.dua sunt 19. q.2.

CIrca hanc quæstionem atque difficultatem;magna fuit olim lis, & controuersia inter Doctores,& fuerunt hac de re,duæ extremæ opiniones. Prima opinio est Raymundi Doctoris grauissimi, quam refert. Syluester,verbo Relig. 2.q.4.assentis, quod grauatus, & obligatus debitis quibuscumque,potest nihilominus Religionem intrare, si ad id mouetur instinctu Spiritus sancti. Neque in hoc (inquit) cuipiam facit iniuriam,cum ad hoc,ex decreto eiusdem Spiritus sancti,sit liber. Hoc dicit Raymundus esse verum, etiam si promissione,vel iuramento,ad soluenda debita fuerit obligatus,modo id faciat feruore charitatis. Ad quod probandum,adducit. *cap.licet de Reg. & c.dua sunt 19.q.2*. Et hæc opinio, videtur esse D.Thom.2.2.q.vltima art.6. in solutione ad 3.Vbi dicit D.Thom.quod tali debitis grauato, atque obligato ad soluendum debita,sufficit cedere bonis, cũ persona liberi hominis,

D.Th. 2.2.q. vlt.ar.6.in solut.ad.3.

secundum

secundum iura ciuilia, non obligetur, neque obligari possit, propter pecuniã, sed solummodo eius res. Addit tamen Raymundus, quod Monasterium tenetur satisfacere creditori, seu creditoribus, de his, quæ ipse contulit Monasterio, iuxta textum, *in cap. qua Mulier, 19. q. 3.* vel de his, quæ Monasterium post ipsius ingressum, & eius occasione acquisiuit, successione, donatione, vel testamento, quantum talia se extendunt, & non plus: argumento *dictæ. si qua Mulier.* & insuper, quod ipse in monasterio existens, si potest scribere, vel aliquid honeste operando lucrari, ad se liberandum, teneatur id facere, modo non negligat officium diuinum, iuxta textum *in clericis 12. q. 1.* nec impediatur in aliquo ab aliqua obseruantia regulari, & ab obsequijs suæ Regulæ, cui semper debet esse adstrictus. Neque (inquit) de lucro deducendæ sunt expensæ, quas fecit, cũ deseruiat altario, & qui altario deseruit, de altari viuere debeat, iuxta sententiam D. Pauli 1. Cor. 9. & habetur *in c. ex his 12. q. 1.* Hæc fuit olim opin. Raymundi, nec etiam defuerãt Græcorũ Doctores antiqui, qui dixerint, huiusmodi, non teneri ad manibus laborandum, vt debita persoluãt, nisi forsan ratione scandali, cum profitendo cesserint bonis, & iam non habeant velle nec posse nolle. Quod dicebant esse verum (vt diximus) etiam si ad soluendum debitum, adstricti fuissent iuramẽto, argumento deducto ex supra allegato, *licet de reg.* vbi dicitur, *quod qui spiritu Dei agunturnisi non sint sub lege, ex D. Paulo ad Gal. 4.* qui etiam 2. Corinth. 3. inquit, *quod vbi spiritus, ibi libertas.* Hæc sunt fundamenta opinionis supra dictæ.

c. si qua mulier. 19. q. 3.

c. clerici 12. q. 1.

1. Cor. 9.

c. ex his 12. q. 1.

c. licet de Reg. Paul. ad Gal. 4. & 2. ad Corinth. 3.

Alia fuit opinio huic opposita, in altero extremo, Ioãn. Gersonis in suo alphab. 39. & in 2. par. summæ, & Gabrielis 4. d. 38. q. 1. quos refert Doctiss. Pater noster Cordub. super c. 2. nostræ Reg. q. 5 qui dixerũt, quod obligatus debitis, siue alicui certæ personæ, siue vero communitati, ratione furti, mutui siue contractus, nõ potest Religionem intrare, neque voluntarie reddere se impotentem, ad soluẽda talia debita, nisi prius satisfecerit creditori, seu creditoribus, seu alius pro illo ad id faciendũ se obliget, aut conuentus id faciat, & quod alias peccat intrando moraliter, & omnes eum admittentes, & recipientes, cooperando ipsius peccato; qui etiã ad restitutionẽ, & ad satisfaciendũ manent pariter obligati. Huius opinionis potissimum, ac præcipuum fundamentum fuit, quia *nõ sunt facienda mala, vnde veniant bona, vt dicit. D. Paul. ad Rom. 3.* & quia adimpletio diuinorum consiliorũ, non est bona, nec laudabilis, qñ fit cõtra Dei præcepta *Nã quod iustũ est, iuste est exiquẽdũ, vt Deut. 16. habetur.* Vnde & dicũt Doctores prædictæ opinionis, quod si huiusmodi obligatus de bitis, Religionem ingreditur, fratribus ignorantibus, & ipso mentiente, vtpote, quia quãdo factæ sibi sunt solitæ interrogationes, an scilicet sit conditione liber, expeditus debitis: respõdet quod sic, & celanit, quòd fateri debebant sue (inquiunt) vltra peccatum mendacij, peccauit peccato furti, & potest, & debet etiam sic professus, à Religione eijci ad tempus, seu ad semper, quò operando, & laborando proprijs manibus, seu alio sibi modo possibili, creditori, seu creditoribus satisfaciat. Si autem Conuentu hoc sciente, & prædicta eius obligationem, eum ad professionem recepit, tunc dicunt, quod non ipsum potest eicere, neque ipse egredi, sed conuentus vltra hoc, quod peccauit recipiendo (si non id cum animo satisfaciendi fecit) tenetur satisfacere, aut dare illi licentiam; ad hoc vt intra ordinem laborando, satisfaciat, salua semper regulari disciplina, viuendo semper conuentus expensis. De hac opinione videatur Pater Corduba, loco supra citato, vbi ad hoc proponidum plura dicit, eaq; notatu dignissima, quibus sic præmissis, quod hac in re, nunc tenendum est post determinationem prædicti Sixti V. de qua supra, explicabitur per sequentem conclusionem:

Secunda opin. est Garsonis. Alphab. 39. & 2. p. summ. Gabr. in 4. d. 38. q. 1. Cordub. super Reg. c. 2. q. 5. ad Rom. 3.

de Conclusio.

Onustus & grauatus debitis, non potest aliquam Religionẽ intrare, neque in ipsam recipi, nisi in casibus, & cum circunstãtijs inferius assignãdis, atq; ponendis, si recipiatur, receptio. & professio erit omnino nulla. Hæc conclusio est expressa Sixti V. Pont. Max. in dicta sua constitutione, extrauagãti, siue motu proprio, vbi hac de re agit, quæ incipit (vt diximus supra.) *Cæ de omnibus*, cuius verba quantũ spectat ad hoc propositũ sunt, quæ sequũtur *Auctoritate Apostolica perpetuo edicimus, & statuimus, vt ingressi seu alienio supra vires facultatum suarũ grauati, nullatenus recipiantur, &c. & omne in contrarium factum irritamus, & annullamus, viribusq; & effectu vacare decernimus.* Circa quam constitutionẽ, nonnulla veniunt aduertenda. Primo, quod hæc cõstitutio Sixti V. intelligenda est, & intelligi debet, de illo, qui est onustus, & grauatus debitis certis, & determinatis, aliquã certæ & determinatæ personæ, siue cõitati, ratione furti, mutui siue cõtractus, secus tamẽ est de debitis incertis, vagis, & in determinatis; quorũ etiam Dñs est incertus, & indeterminatus. Et qđ hoc ita sit, patet ex verbis eiusdem extrauagãtis, vbi *Quorum Dominus, facta di ligẽti inquisitione, potest fieri.* Nam predicta constitutio, facta est sine antiqua iura, & sine antiquæ intẽtionis, bona incerta, & indeterminata, non impediũt debitorẽ ab ingressu Religionis, cui ipsa sine eadem antiqua iura, in pios vsus debeant cõmutari, nec aliquid est, in qđ melius cõmutari possint, quã in bonum spirituale eiusdẽ, qui ingreditur Religionẽ. Quod (vt quidã dicũt) fieri debet auctoritate epi, vel eius q̃ gerit curã Reipublicę, & bonis, Sed nos hac de re, habemus speciale priuilegium Clem. IV. concessum nobis fratribus Ordinis Minorũ, & habetur in cõpendio. *Verbo nouitius. §. 2. quod benaincerta aliquã, quæ debentur ab assumentibus, vel earum habitum, quæ non propriũ Domini sciri, & innumeri non possunt, a ministris, et prælatis ordinis possint in aliquos pios vsus commutari.* De quo priuilegio meminit Nauar. in sup Man. c. 17. nu. 22. & est multum notandum, atque memoriæ commendandũ. Secundo circa eandem constitutionẽ, est aduertendum, quod etiã nunc pot ingredi Religionẽ, qui est onustus, & grauatus debitis, si id fiat de voluntate, & consensu creditorum, atque etiam ipsis inuitis atque renuentibus (secundum D. Th. 2. 2. q. vlt. art. 6. ad 3.) cedendo omnibus bonis suis, & omnia bona sua relinquendo illis. Quam opinionem, etiam tenet Innoc. *in Rubr. de obl. ad ratioc.* & Anton. *in c. 1. eodem tit.* Quæ sententia vera est, & tenẽda & sequẽda, quando debitor neque in toto, neque in parte potest, aut præsumitur, quod possit creditori, seu creditoribus satisfacere, quando est vera, & realis impotentia. Secus autem si talis cessio bonorum esset fraudulenta, iuxta quandam. *l. iuxta Gloss. in l. vlt. §. vlt. ff. qua in fraudem cred. fiunt*, & Iason *in § item si quis in fraud. nu. 92.* & Soto lib 4. de iust. & iure q. 7. art. vlt. tenet hoc idem. Videatur hac de re Nauarr. *in c. eui pertio 22. q. 1. nu. 8.* & lib. 3. consiliorũ cons. 1. de regularib. nu. 8. & 9. & Emmanuel Rodrig. tom. 3. quæstionum Regul. q. 10. art. 9.

Onustus & grauatus debitis, non potest religionem intrare.

Debita incerta & indeterminata, quorum dñs sciri, & inueniri nõ potest, nõ impediũt ab ingressu Relig.

Compendium verbo nouitius §. 2. Nau. in Manual. c. 17. n. 23.

Qui grauatus è debitis, & omnibus suis cedit bonis, bene potest intrare Religionem.

D. Th. 2. 2. q. vlt. art. 6. ad 3.

Innoc. in rub. de obl. ad rationcin.

Anton. ibid. leg. vlt. §. vlt. ff qua in fraudem nu. 92.

Enriquez de indulgen. cap. 13. num. 6.

Tertio circa eandem constitutionem, noto, & aduerto, quod debitorum nomine, quoad effectum impediẽdi ingressum Religionis, intelligũtur nõ solum debita realia, verum etiam, & personalia. Vade qui condemnatus est propter aliquam causam, ad soluendam aliquam pœnam, non potest religionẽ ingredi, quousque ipsam soluat. Cum huiusmodi pœna, debitum sit, vt latissime tradit, & probat, Enriquez lib. 7. de indulgentijs. c. 13. num. 6. allegando ad id aliquas rationes, quas ego breuitatis causa omitto. Item & qui promisit puel læ eam ducere in vxorem, vt consentiret cum eo, in carnalem copulam, quod & illico fecit, & ob id ipsa manet infamata: Non (inquam) potest Religionem

Qui condemnatus est ad aliquid soluendũ, in pœnam, & qui aliquã cognouit carnaliter, eidẽ promittendo, quod ipsam duceret in vxorem, non potest Religionem ingredi, ni si prius satisfaciat.

nem ingredi, nisi eidem prius satisfaciat, vt tenet Nauarr. *in dicto c. cui portio.* 12. q. 1. *nu.* 8. & *lib.* 4. *consil. tit. de spons. consil.* 21. Qualiter autem huiusmodi satisfactio, facienda sit, videatur apud Doctores summistas, non enim id est præsentis speculationis, neque in tam breui summario, ita ad vnguem dicti omnia possunt. Hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Nau. in c. cui portio 12. q. 1. nu. 8. & lib. 4. consil. de spons. consil. 21.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum ille qui habet parentes pauperes, & in extrema necessitate constitutos, ad Religionem debeat, aut possit admitti?

HAnc difficultatẽ elegãtissime, pro more suo tractat & mouet, D. Th. 2. 2. q. 101. ar. 4. & q. 189. ar. 6. in cuius 1. par. inquirit, an occasione Religionis, sint officia pietatis in parẽtes prętermittẽda? in alia vero, an pp obsequiũ ipsorum parentum, debeant aliqui retrahi ab ingressu Religionis? Et argumẽtis hinc inde propositis, ad inuestigandam veritatem, dicit plura, eaque notãtu dignissima, de cuius doctrina atq; resolutione, sequentes statuo conclus.

D. Th. 2. 2. q. 101. art. 4. & q. 189. art. 6.

Prima Conclusio.

PArentibus in necessitate constitutis, ita quod eis aliter commode, quam per filiorum obsequium subueniri non possit, non licet filijs, prætermisso parentum obsequio, Religionem intrare. Hæc conclusio est expressa D. Th. loco supracitato, & quodlibeto 3. ar. 16. Et fundatur in illo, quod dixit Christus Matth. 15. reprehendens Phariszos, qui quasi contrarium dicebant, & prædicabant, in alio simili casu, atque populum decipiebant. *Hypocritæ, qui dicitis munus quodcumque ex me est, tibi proderit, & non honorificatis patrem vestrũ, & matrẽ vestrã, &c.* Vbi redarguit eos, eo quod intuitu Religionis, parentum debitum honorem, illis subtrahebant, atq; subtrahere filios suos posse docebant. Super quæ verba, videndus est specialiter Nicolaus de Lyra, & Glossa ordinaria, & facit ad hoc, *cap. si qui filij d.* 30. relatum à D. Tho. vbi supra. Ratio etiã ad id est appositissima. Quia opera præcepti (qualis est honos parentum) propter nullã opera consilij (etiam Religionis) sunt prætermittenda: *Neque faciendum mala vt inde veniant bona, vt dicit* D. *Paul. ad Rom.* 3. & intelligenda est conclusio, etiam si quis filius voto, aut iuramento se obligasset ad ingressum Religionis. Nam si vouit, existente prædicta necessitate parentum, tale votum fuit illicitum, & nullũ, & per consequens non implendum, si autem fuit ante prædictam necessitatem, eadem etiam existente, iam illius redditio, seu adimpletio, est omnino illicita, nec fieri debet, quousque cesset prædicta obligatio prouidendi parentibus. Nam obligatum vni, si promittatur alteri, non ei debet tradi, iuxta omnes doctores communiter, & obligatio posterior, non præiudicat, seu præiudicare potest obligationi prioris (maxime maiori) *iuxta c. veniens, & c. de iureiurando interdicto*, facit etiam ad idem *c. venientes eodem tit.* Pro quo etiam est specialis ratio, nam in secundo casu, mutata omnino est conditio vouentis, siue iurantis, & venit ad casum, in quo id ipsum vouere, siue iurare non poterat, cum ei superueneritnoua obligatio. Qua de re videatur noster Pater Corduba super reg. c. 2. q. 6. Et aduerto ex Sylueſt. *verbo Relig* 2. q. 7. quod necessitas parentum, debet esse magna, ita quòd aliter eis commode subueniri non possit: nam si non sunt in tali necessitate, vt filiorum obsequio, multum indigeant: tunc prætermissis parentibus, prædicti filij bene possunt Religionem intrare, neque in hoc faciunt contra præceptum de honore parentũ: Nam post annos pubertatis, quilibet

Parentibus in necessitate constitutis, ita quod eis aliter commode, quam per filiorum obsequium subueniri non possit, non licet filijs Religionem ingredi. D. Th. quodlibet 3. art. 16. Glossa & Lyra super Mat. c. 15. cap si qui filij d. 30. ad Rom. 3. cap. meniens. cap inter dilectos de iureiuran. c u nentes eodem tit. Cord sup. reg. c. 2 q 6. Sylu verb. Relig. 2. Si parentum necessitas, non est magna, bene licet filijs, ipsa in extremis, intrare Religionem.

ingenuus, libertatem habet, quantum ad ea, quæ pertinent ad dispositionem sui status; & suæ personę, præsertim in his, quæ sunt diuini obsequij. Et in tali casu, magis est obtemperandū patri spirituū (scilicet Deo) vt viuamus, quā parentibus carnalibus, ne moriamur, vt dicit Apostolus ad Hebræos 12. Hæc omnia, habentur ex D. Thom. vbi supra q 189. art 6. in corpore, vbi etiam dicit, quod in simili casu, Christus Dominus Matth. 8. & Lucæ 9. reprehendit quendā, eo quòd nolebat eum statim sequi intuitu paternæ sepulturæ: *Dimitte*, inquit, *mortuos sepelire mortuos suos*. Super quæ verba, dicit Chrysost. quod id circo reprehendit eum, quia ipsius cura, non erat parentibus quam maxime necessaria, & quia erant alij per quos opus illud expediri posset. Hæc sunt maxime notanda, & valde memoriæ commendanda, vt liquidum atque perspicuum fiat, in quo casu, parentum obsequium, atque remedium, obliget filios, & impediat eos ab ingressu Religionis. Aduerto tamen, quod quamuis necessitas debeat esse magna, vel maxima, ad sensum supradictum, hoc est, quod per alium expediri non possit, non tamen necessum est, neque requiritur, quod sit extrema, sed sat est, quod sit maxima necessitas, personæ, siue decentiæ status, vt pote, si propterea parentes oporteret mendicare, vel seruire alijs, cum magna, & notabili indecentia sui status, siue conditionis. Qua de re, videatur D. Thom quodlibeto 3. art. 16. & Alexand. de Ales, tertia parte q. 33. membro 4. Sed pro maiori præcedentis conclusionis intelligentia, secundam statuo conclusionem.

ad Hebr. 12. Matth. 8. & Luc. 4.

Chrysost. super Matth. hom.

Non est necesse quòd parentum necessitas sit extrema: sed sat est quòd sit magna cum mutatione decentiæ sui status.

D. Th. quodli. 3. ar. 16. Alexand. de Ales 3. p. q. 33. membro 4.

Secunda Conclusio.

Si ex huiusmodi seruitio & parētū obsequio, filijs imminet notabile dispendium spiritualis salutis, & probabilis occasio peccati mortalis; in tali casu, relicta parentum necessitate, animæ suæ est prouidendum, & intrare possunt Religionem. Hæc conclusio, est expressa D. Thom. vbi supra, q. 101. art. 4. ad quam probandam, adducit auctoritatem D. Ambrosij super Lucam, cap 9. & cap. 12. vbi agens de spirituali intellectu eius, quod dixit Christus, *sine mortuos sepelire mortuos suos*, inquit, *Quod necessitudini generis, diuinæ Religionis pietas antefertur*: Adducit, & aliam auctoritatē D. Hier. in epist. prima ad Heliodorum, vbi agens de vtilitate vitæ solitariæ, inquit: *Percalcatum perge patrem, percalcatam perge matrem, ad vexillum crucis euola. Nam summum genus pietatis est, in hac re fuisse crudelem.* Ex quibus auctoritatibus, infert prædictus Diuus Thomas, quod si cultus parentum, abstrahit nos à cultu Dei, iam non est pietas parentum, insistere tali cultui contra Deum. Ad hoc propositum plura dicit, eaque notatu dignissima, demonstrando qualiter nulla virtus alij virtuti contrarietur, aut contrariari possit; cum virtutes omnes bonæ sint, & bonum (teste Aristotele) bono non esse possit contrarium. Quò fit, vt Religio & pietas, quę sunt duæ virtutes, quarum prior Deum, altera parentes respicit, mutuo se non impediant, ita vt per actum vnius, alter excludatur; sed cuiuslibet virtutis actus, vestiri debet debitis circumstantijs, quibus limitatur, quas si prætereat, iam non erit virtutis actus, sed vitij. Ex dictis omnibus colligitur, id quòd in conclusione est dictum, quod si ex seruitio, & parentum obsequio, filijs imminet notabile dispendium salutis spiritualis, aut periculum peccati mortalis, quod in tali casu, relictis parētibus possunt Religionem intrare. Quando autem eueniat talis casus, multis tradit D. Thom. loco supra citato. Videatur ibidem, & specialiter Caiet. ipsius commentator, differentiam constituēs, inter occasionem, & prouocationē, & inductionem ad malum, & absolute dicit, quod qñ parentes sunt inducentes, aut prouocantes ad malū, tunc sunt simpliciter deserendi, & ad Deum est confugiendum,

ad Hebr. 12. Matth. 8. & Luc. 4.

Chrysost. super Matth. hom.

Si ex cohabitatione filiorū cū suis parētibus, sibi immineat periculum peccandi mortaliter, ipsis relictis, possunt Relig. intrare.

D. Tho. 2. 2. q. 104. art. 4.

Ambros. super Lucam c. 9. et c. 12. tom. 5.

Arist. cap. de oppositis.

giendũ, nam plus debet homo, & tenetur ad Deũ colendũ, quã ad parentibus subueniendũ. Sed dices, quid si econtrario, filijs in extrema necessitate constitutis, arq; derelictis, parentes Religionẽ vellent intrare, siue ingrediatur, currit ne similis ratio, aut erit hoc licitum? Respõdeo, & sit tertia conclusio.

Tertia Conclusio.

Non licet etiam alicui patri, filios habenti in necessitate constitutos, Religionem intrare, prætermissa suorum filiorum cura, & non prius prouisa, qualiter ipsi debeant educari. Hæc conclusio est expressa D. Tho. 2. 2. q. 189 art. 6. quam & probat: Primo auctoritate D. Pauli 1. ad Timoth. 5. vbi dicit; *Si quis suorum, & maxime Domesticorum, curam non habet, fidem negauit, & est in fideli deterior.* Secũdo probat id ipsum ratione. Quia nempe maior est obligatio, quã habent parentes ad suos filios, quã econtra habeat filij, erga proprios ipsorum parentes; si ergo filij parentibus in necessitate constitutis, Religionem non possunt ingredi (vt dictum est in prima cõclusione) multo ergo minus, patres siue parentes, id ipsum possunt facere, existẽtibus filijs in eadem. Discursus est optimus, & consequẽtia legitima. Sed quod parentes maiorem obligationẽ habeant erga filios, quam econtra: Probat D. Tho. ex eo qđ parentes habẽt rõnem principij, inquantũ huiusmodi. Vnde & per se eisdẽ cõpetit, filios suos alere, & ipsorum curã habere. Filijs autem (inquit) non id conuenit, nisi peraccidens, vt adiuuentur ab illis, inquantum sunt in necessitate constituti. De hac mutua obligatione parentũ in filios; & filiorum erga parentes; videatur Barth. *in l. si quis a liberis. §. parẽs ff. de lib. agno.* Videatur Doctiss. arq; Illustriss. D. Franciscus Sarmiento, de reddit: Eccl. 3. p. c. 4. nu. 7. & Castro, de iusta hæretic. puni, lib. 2. c. 26. & D. Tho. 2. 2. q. 26 art. 9. & loco supra citato, vbi plura dicuntur, & ab omnibus resolujtur, quod obligatio parentum erga filios, est maior, quam sit filiorum erga parentes. Nam illa, est sibi cõis ab ipsa natura, etiam cum brutis animalibus (hoc enim natura ipsa docet, arq; influit ipsis animalibus, filios suos educare, & procrea re, atque illis alimenta præstare:) hoc autem, quod est subuenire parentibus, cõpetit hominibus, nõ inquantũ sunt animalia, sed in quãtũ sunt rationales, & rationis ductu ducuntur. Qua ratione dixit D. Tho. quod illa cõpetit parentibus, quatenus sunt filiorum principium, quasi per se; hæc autem filijs, in quantũ sunt ab ipsis, quasi per accidens, neque filij parentibus debent thesaurizare, sed econtra parẽtes filijs, vt inquit, D. Paulus 2. Cor. 12. Vnde etiam constat, quod eorum sit maior obligatio.

Non licet alicui patri filios habẽti, in necessitate constitutos, prætermissa filiorum cura, Religionẽ ingredi. *D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 6. Paul. 1. ad Timoth. 5.* *Bart. in lege si quis a liberis, §. parẽs. ff. de lib. agnos. Sarm. de reddi. Eccle. 3. p. c. 4. nu. 7. Cast. de iusta hære. pun. lib. 2. c. 26. D. Tho. 2. 2. q. 26. ar. 9. et loco sup. citato.* *2. Corin. 12.* Si filius parentibus in extrema necessitate constitutis, vel econtra Religionem ingrediatur, profectio erit valida sed peccabit mortaliter, qui idipsum fecerit *Nauar. lib. 3. consil de Reg. consil 26. c. cũ illorũ de sent. excomm. c. 2. de obli. ad ratiocin.*

Quarta Conclusio.

Si de facto filius, parentibus in extrema necessitate constitutis, vel econtra parentes, filijs existentibus in eadẽ, Religionẽ ingrediantur, & profiteantur, professio, & votum emissum, valebit quidem, quamuis vtrique peccent mortaliter. Hæc conclusio est expressa, doctis: Doctoris Nauar. lib. 3. de Regul. consil. 26. Vbi hac de re peculiarẽ quæstionẽ facit, & inquit, quod professio facta ob eam causam, non põt irrita, & nulla declarari. Quod & probat; quia etiam professio facta ab excommunicato valet iuxta *c. cum illorum de sententia excommunicationis*, licet profitendo peccet. Item quia secundum iura antiqua, professio etiã facta a debitore magnæ quantitatis, seu ratiocinijs obligato, etiam valet, iuxta *c. 2. de obli. ad ratiocin.* quamuis sic profitendo peccent, ergo etiam in simili casu. Sed aduerte (vt supra diximus) quod nunc ex determinatione, & constitut. Sixti V. professio facta à debitore magnæ quantitatis, seu ratiocinijs obligato, iam non valet, imo vero nulla

eſt, & eſſe irrita declaratur, niſi forſan in certis quibuſdã caſibus, ibidẽ expreſſis. Hoc aũt nõ contingit in præſenti caſu, cũ etiã poſt prædictã conſtitutionem Sixti V. circa intrantes Religionem, parentibus, ſiue filijs in neceſſitate conſtitutis. Nam licet vtrique debitores quodammodo ſint, & alios alere, ſiue ſuſtentare teneantur, non tñ hoc eſt, ex debitis intentis à Sixto V. vt cõſtat ex ipſius conſtitutione, vbi expreſſe loquitur de debitis ciuilibus, & de grauatis ære alieno, propter retentionem bonorum alicuius ſupra uires, & facultates ſuas, non autem de debito naturali filiorum erga parentes, ſeu econtra. Videatur dicta conſtitutio.

QVÆSTIO XVIII.

De conditionibus, & qualitatibus requiſitis, p recipiendis nouitijs, exui Regulæ Seraphici Patris noſtri Franciſci ſpecialiter, in duos articulos diuiſa.

Conditiones requiſitæ exuinoſtræ Regulæ, & recipiendis nouitijs.

Duæ ſunt qualitates, & conditiones, exui noſtræ Regulæ, ſpecialiter requiſitæ pro recipiẽdis nouitijs. Prima eſt, quod ſint fideles & catholici, & de nullo errore ſuſpecti. Secunda vero, quod vxores non habeant, vel ſi habent, quod non recipiantur, niſi cum certis quibuſdam conditionibus, & limitationibus, de quibus per ordinem, in præſentiarum agendum eſt à nobis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quænam ſit prima conditio ſpecialiter requiſita, exui Regulæ Seraphici Patris noſtri Franciſci, pro recipiendis nouitijs, & qualiter ſit intelligenda?

Reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Prima cõditio requiſita pro recipiendis nouitijs exui noſtræ Regulæ pro recipiendis nouitijs, eſt qđ ſint fideles & catholici, & de nullo errore ſuſpecti. Hæc concluſio conſtat ex c. 2. eiuſdem Regulæ, vbi agendo de his, qui voluerint hãc vitam accipere & venerint ad Fratres noſtros, præcipitur quod mittant eos ad ſuos miniſtros Prouinciales, quibus ſolummodo & non alijs, recipiendi fratres licentia concedatur, & ſubdit Seraphicus P. N. Franciſcus, quòd *Miniſtri diligenter examinent eos de fide catholica, & de Eccleſiaſticis ſacramentis. Et ſi hæc omnia credant, & velint ea fideliter confiteri, & vſque in finem firmiter obſeruare* (concurrentibus alijs, de quibus dicemus ſtatim) *tunc eos recipiant, & non aliter.* Circa quæ verba, quãdo dicitur eſſe neceſſario requiſitũ, quod recipiẽdi ad ordinẽ, ſint fideles atq; catholici, & de nullo errore ſuſpecti; Ad notandũ eſt, primo, quod huiuſmodi conditiones, & aliæ, quæ circa id ipſum in prædicto ſecundo noſtræ Regulæ capite ponũtur, quamuis oẽs, aut ſaltim aliquę ipſarum, de iure diuino, ſeu Eccleſiaſtico etiã requirantur: nobis tamẽ per noſtram Regulã ſpecialiter ſunt obligatoriæ, per determinationem expreſſam & explicationem factam, eiuſdem noſtræ Regulæ, à Clemente V. in Conc. Vienn. vt habetur, *in clem. exiui de Paradiſo, de verb. ſignif. art. 1.* vbi dicit Pontifex, oĩa contenta in 2. c. noſtræ Regulæ ad nouitios ſpectantia, eſſe obligatoria. Fideles dicũtur, qui habent rectam fidẽ, & firmã, ad quam pertinent omnia, quæ ad ipſam fidem ſubſequũtur, vt dicit Seraphicus P. N. D. Bonau. in expoſitione eiuſdem Regulæ. Adnotando, fuiſſe a Seraphico Patre noſtro

Prima cõditio requiſita pro recipiendis nouitijs exui noſtræ Regulæ, & quod ſint fideles atq; catholici, & de nullo errore ſuſpecti.

c. 2. noſtræ Regulæ.

Clemen. exiui de verb. ſigni. art. 1.

D. Bon. in expoſit. Reg. 42.

noſtro Frãciſ. dictũ, *ꝙ ſi hæc omnia credant, & velint ea fideliter confiteri, & uſque in finẽ firmiter obſeruare*, quia nempe iuxta mẽtem atq; ſent. D. Pauli. *Corde creditur ad iuſtum, ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* Et addit, quod recipiendi ad ordinem debẽt eſſe animo parati ad Martyriũ, ac propterea fuiſſe dicta, illa verba, *& uſque in finẽ firmiter obſeruare*, nam præmiſſi non tribuitur, niſi ſolũmodo, in vſque finẽ perſeuerantibus. Prꝛterea (inquit) cum eſſe debeãt catholici: neceſſum eſt quod venerentur, atque reuereantur, ore, opere, ac ſignis, Eccleſiaſtica ſacramenta, cum eorum vnum in altero includatur: Ad quod etiam conſequitur, quod de nullo ſint errore ſuſpecti, neque de aliqua re mala. Nam requiritur, quod ingreſſuri ſacram noſtram Religionem, *teſtimonium bonum habeant, ab his, qui foris ſunt*, iuxta ſententiam D. Pauli, *vt non in opprobrium incidant, & in laqueum diaboli, vt etiã non blaſphemetur, ſeu potius vituperetur miniſteriũ noſtrũ*, vt dicit idem ipſe, 2. Cor. 6. Voluit itaq; Seraphic. Pater noſter Franciſcus, remouere omnem ſiniſtram ſuſpicionem de ordine noſtro, circa fidẽ, & circa quodcumque aliud, ꝙ ipſum poſſet fœdare. Qua ratione in eadem Regula, etiam appoſuit peculiaria præcepta, de non habendis ſuſpectis conſortijs, & conſilijs mulierũ, & de non ingrediẽdo monaſteria monacharum, ad prouidendum cõi fidelium ſcandalo, quod ex tali ſuſpicione & ſuſpecto conſortio poſſet exoriri. Vnde qui de aliquo errore, ſiue aliqua re tali fuerit ſuſpectus, non licite poſſet, in Ordine noſtro recipi, etiã ſi alias eſſet vere fidelis, & catholicus, quouſq; remoueretꝛ talis ſuſpicio de eo, apud homines. Nam remotio cuiuſque prauæ ſuſpicionis de aliquo errore, eſt ſpecialiter nobis præcepta, exui noſtræ Reg. Videatur hac de re, expoſitio quæ circumfertur ſine tit. & Doctis. Pater Corduba in ſua expoſitione circa examen prædictæ conditionis, qua dicitur, quod examinent eos, de fide Catholica, & Eccleſiaſticis ſacramentis. Vbi ait, quod ſecundum noſtrã Regulam fieri debet, per ipſos miniſtros Prouinciales, aut ex ſua Commiſſione, per illos, quibus fuerit commiſſa eorundem nouitiorum receptio. Sed adnotare oportet ſiñ D. Bonau. vbi ſupra, quod huiuſmodi examen, tunc tñ fieri, & nõ aliter exui noſtræ Regulæ in obligatione eſt, qñ contingit in aliquibus partibus, hæreticos aliquos inueniri, & ſecundũ Patrem Corrubã, quando omiſſio talis examinationis, ex aliquibus, & rationabilibus cauſis, atque circumſtantijs, videretur eſſe damnoſa, & periculoſa, alias non eſt neceſſaria, talis examinatio ſpecialis de fide Catholica, ſed ſufficit id, quod cõiter fit, in nouitiorum receptione, nempe, ꝙ recipiendi ad ordinem, cum alijs circumſtantijs, generaliter interrogentur, an ſint fideles, & catholici, & in fide Catholica velint fideliter permanere, eo modo, quo interrogantur; an ſint corpore ſani? debitis expediti, matrimonio ligati, &c. Et hæc de iſto articulo, & prima noſtræ Regulæ conditione, dicta ſufficiant.

ad Rom. 10. Ex mẽte D. Bonauent. recipiẽdi ad noſtrũ ordinẽ debent eſſe animo parati ad martyriũ.

Paul. 1. ad Timoth. 3.

2. *Cor. 6.* Quantũ voluerit noſter Pater S. Frãciſcus remouere à noſtra Religioné omnẽ cuiuſuis mali ſuſpitionem.

Expoſitio Regul. ſine titulo Cordub. ſuper Reg c 2. q. 2. D. Bon. vbi ſupra.

ARTICVLVS II.

Quænam ſit ſecunda conditio, pro recipiendis nouitijs ſpecialiter etiam requiſita exui noſtræ Regulæ, & qualiter intelligatur?

Reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Secunda conditio, ſpecialiter exui noſtræ Regulæ requiſita, eſt, qđ recipiẽdi ad ordinẽ, vxores nõ habeant, vel ſi illas habent, quod iam monaſteria intrauerint vxores, vel licentiam eis dederint auctoritate Diœceſani Epi, voto continentiæ iam emiſſo, & illius ſint ætatis vxores, quod de eis nõ poſſit oriri ſuſpicio. Hæc concluſio, habetur expreſſa in prædicto c. 1. noſtræ Regulæ,

Secunda conditio ſpecialiter exui noſtræ Regulę, requiſita, eſt, quod nouitij non habeãt vxores, vel ſi illas habent, qđ iam Monaſteriũ intrauerint vxores.

gulæ,circa quam pauca,aut nulla, ſeſe offerunt de nouo dicēda atq; notāda, præter ea,quæ diximus ſupra q.præced.ar.2.agendo de conditionibus de iure cōi requiſitis,vbi & in particulari oēs iſtæ conditiones ſunt explicatę,atq; elucidatæ.Nam omnes iſtę etiā ſunt de iure cōi,& explicantur,& continentur,in toto titulo de conuerſione coniug. ſed maxime *in c.cum ſis Praditus,& in c.ex publico.c. Agatoſa.* De quarū explicatione videndus eſt ſpecialiter Sylueſt. *verbo Relig.2.q 9.* & latius *verbo,matrimoniū.8.q.12.* vbi innumeras ponit atq; diſſoluit difficultates, & varias refert diuerſorum Doctorū opiniones, circa ea,quæ hac in re obſeruanda ſunt de iure cōi,nempe quod matrimonium, ad hoc vt ingreſſum Religionis impediat,debet eſſe ſimul ratum,& conſummatum , quod non fiat niſi hoc,aut illo modo,& cum talibus , vel talibus conditionibus , & multa alia . Hoc tantummodo , circa hoc præceptum noſtræ Regulæ,eſt ſpecialiter obſeruandum , quod omnes conditiones ſuprapoſitæ, vt in concluſione iacent, ſunt expreſſe, atque ad literam adimplendæ,in noſtro ſacro Ordine , ita quod quamuis ſecundum ius commune , ſint aliquæ opiniones,& varietates inter Doctores,qualiter nempe ipſæ veniant intelligendæ, & an ſi aliqua, ex dictis conditionibus deficiat, ingreſſus Religionis ſit validus,necne? Nos tamen Fratres Minores, exui ſpeciali noſtræ Regulæ, tenemur omnes ipſas,ad literam obſeruare , & ſic & non aliter nouitios recipere,cum nobis hoc imponatur per Regulam obligatorie . Et maioris explicationis gratia,pono exemplū in muliere,ſiue vxore iuuene, quæ propter aliquam cauſam,& præſertim propter adulterium,cogitur ad diuortium, & vt det viro licentiam intrandi in Religionem,faciendo ipſa votum continētiæ,& manendo in ſeculo.Dico quod ſecundum ius cōmune,eſt inter Doctores controuerſia,an forte hoc ſufficiat,vt vir intret Religionē,& maneat religioſus,& an valeat talis profeſſio, etiam vxore reclamante.Nos tamen fratres minores,peccaremus mortaliter huiuſmodi recipiendo,& vir etiam intrando,inuita tali vxore,etiā ex ſua culpa,quia,ſuſpicio incontinentiæ eſſet talis vxoris,remanendo in ſeculo,quamuis profeſſio facta, de iure ſit valida. Nam totum hoc,contentum in ſecundo capitulo noſtrę Regulæ,quo admodū receptionis nouitiorum ad Ordinem (vt dictum eſt) & ad Profeſſionem , eſt obligatorium exui noſtræ Regulæ,ſecundum Clem.V.loco ſupra citato. Vnde & ſeruandus à nobis ad literam eſt,modus hic in Regula taxatus , neque prætermittendus , quamuis quo ad aliquam , ſeu aliquas conditiones , aliud forſan fieri poſſit licite , de iure communi in alijs Religionibus , quamuis etiam profeſſio facta in noſtra,prætermiſſo tali modo,ſecundum ius commune,ſit valida,(vt dictum eſt.)Videatur hac de re P.Corduba c. 2. q.4. noſtræ Regulæ , & hactenus de iſto articulo .

c.cum ſis Praditus. c.ex publico. c. Agatoſa de conuer. coniugatorum.

Sylueſt.verbo Relig q.9. & verbo matrimoniū 8iq.12

Cord. ſuper c. 2. noſtræ Regulæ.c.2.q.4.

QVÆSTIO XIX.

De conditionibus,& qualitatibus requiſitis,ex noſtris conſtitutionibus generalibus,pro recipiendis nouitijs, in octo articulos diuiſa.

Nota valde. Conditiones requiſitæ ex noſtris conſtitutionibus, pro recipiendis nouitijs .

SEptem ſunt conditiones, & qualitates requiſitæ,ex noſtris conſtitutionibus generalibus,pro recipiendis nouitijs,quibus dū additur alia,quæ requiritur peculialiter ex motuproprio, atque conſtitutione Sixti V. octo hæc quæſtio in ſe continebit,articulos . Prima conditio eſt, quod recipiendus ad ordinem, ſit animo promptus,atq; diſpoſitus. Secūda,quod ſit corpore ſanus,

non

non infectus lepra, aut aliqua alia infirmitate contagiosa, seu morbo caduco. Tertia quod sit legitime natus. Quarta, quod non sit aliqua infamia vulgari notatus. Quinta, quod sit sufficienter literatus. Sexta, quod sit ætatis ad minus, sexdecim annorum. Septima, quod sit bono genere natus: hoc est, non descendens ex conuersis Iudæis, seu Mahometanis, vel Hæreticis, quantumuis remotis, aut ex Gentilibus modernis. Tandem vltima, & Octaua, quod nõ aliquod crimen, siue delictum commiserit, quod sit deductum in iudicium, seu deduci possit. De quibus omnibus agendum est à nobis in præsentiarum, per ordinem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quænam sit prima conditio, ex nostris constitutionibus requisita, pro recipiendis nouitijs, & qualiter debeat intelligi?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

PRima conditio requisita, ex nostris constitutionibus, est, quod veniens ad ordinem, expostulans habitũ, atque nouitius esse volens, sit animo promptus. Hæc conditio constat, ex eisdem constitutionibus cap. 1. tit. de qualitatibus recipiendorum. Circa quam conclusionem, hoc solum occurrit notandum ex Caiet. 2. 2. q. 189. ar. 10. quod bona dispositio volentis ingredi Religionem, ea est, vt omnem suam fiduciam in Deo ponat, & propter ipsum velit in Religione sustinere eiusdem labores. Et addit quod non sunt necessaria multa consilia, circa sufficientiam virium (vt expresse tenet D. Thomas ibidem) in non habentibus speciale aliquod impedimentum, quia si natura non deficit in necessarijs, mater etiam potens & sciens, non deficit necessitatibus filiorũ suorũ, multo minus (inquit Caiet.) credendũ est, quod Deus auctor eiusdem, cum sit adeo bonus & pius, pluſquam pater & mater, deficiet in necessarijs, aut quod obliuiscatur eorum, qui sperant in eo, & iactant cogitatum suum in ipsum. Neque his obstat illud, quod per similitudinem dixit Christus Dominus olim. *De volente ædificare turrim, qui sedens prius computat sumptus, qui necessarij sunt, si habeat ad perficiendam, ne postea insultetur ei, &c.* Nam hæc inquisitio (inquit Caiet.) facienda est, non tam penes sufficientiam virium (quas proculdubio præstabit Deus volenti sibi deseruire, & omnibus sperantibns in eum) quam penes discussionẽ, & examinationẽ: An scilicet, recto quis interiori moueatur affectu, an id faciat propter inanem gloriam, siue propter honorem, vel propter carnem & sanguinem (quod solent multi) aut propter aliquem alium temporalem effectũ. In hoc (inquit) consistit hæc prouida cogitatio, hominis volentis ædificare turrim, seu ingredi Religionem, quod est idem. Hoc est valde notandum. Quod specialiter dixerim, propter doctissimũ Patrem Cordubam, qui in q. 2. expositionis nostræ regulæ, cap. 1. de mente Gersonis, adeo timide & scrupulose loquitur in hac materia, vt iuxta ipsius mentem atque sententiam, nullus omnino in toto mundo reperiretur, qui conuenienter, atque sufficienter, videatur esse dispositus, ad ingrediendam aliquam Religionem. Debet enim (inquit) prius experiri, & attendere, num talis habeat complexionẽ & inclinationem oppositam, obseruãtijs religionis? Sit ne à natura leuis vel inconstans. Hæc & plura alia dicit, quæ breuitatis causa omitto, quæ si essent necessa-

Prima cõditio, quam habere debet nouitius ex nostris constitutionibus, est, quod sit animo promptus. *Constit. gene. c. 1. tit. de qualit. recipien. Caiet. 2. 2. q. 189. art. 10. & D. Thom. ibidem.*

Quæ sit bona dispositio hominis volentis intrare Religionem. *Luca 14.*

Cordub. super c. 2. nostræ regu. q. 2.

necessario expectanda, nullus omnino vnquã fieret religiosus, neque ad Religionẽ videretur esse cõuenienter dispositus. Dico igitur cõcludendoad propositum, quod ille est animo promptus, qui voluntarie & prompte, & non coacte, habitum Religionis assumit, & quod in hac parte, non est nimis inhærendum Gersonis scrupulosis dictis, relatis ab eodem Patre Corduba, sed insistendum, solemni doctrinæ D. Thom. & ipsius commentatoris doctissimi Caietani, loco supracitato, & secundum ipsos dicẽdum, quod bona dispositio hominis volentis ingredi Religionem, ea est, quod sit animo promptus ad sensum supradictum, & quod speret in Domino, atque confidat in ipso, quod dabit, atque præstabit illi uires, neque diffidendum est de ipsis, quantiuis quispiam sit delicatus, aut cõditione & complexione debilis; quia Deus neminem obligat, neque votum obligare potest, aut professio, supra id, quod quis secundum vires suas potest facere & præstare. Neque vt inquit D. Thom. q. supradicta art. 1. per totum, vllo modo est necessum, vt qui volunt ingredi Religionem, sint prius per aliquod temporis in obseruantia præceptorum exercitati, cum experientia ipsa constet, maximos peccatores, & nimium in mundo sceleribus repletos, diuina præuentos gratia, atque inspiratione, ad Deum fuisse conuersos, & postea perfectissimos extitisse in Religionibus. Qua de re videndus est Nauarr. in c. cui portio, nu. 7. vbi agit de hac bona dispositione, volentis ingredi Religionem. Vide, & nota plura, etiam, quæ ibi dicit, eaq. notatu digniſſima circa eos, qui desumunt Religionis habitum, aliqua sinistra, & deprauata intentione.

D. Tho. 2. 2. q. 189 art. 1. per totum.

Nauar. in ca. cui portio n. 7.

ARTICVLVS II.

Quænam sit secunda conditio requisita, ex nostris constitutionibus generalibus, pro recipiendis nouitijs, & qualiter intelligi debeat?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Secunda conditio ex nostris Constitutionibus requisita pro recipiẽdis nouitijs, est, vt sint corpore sani.

SEcunda conditio, ex nostris generalibus constitutionibus requisita pro recipiendis nouitijs, est, vt sint corpore sani, non infecti lepra, seu aliqua alia infirmitate contagiosa, aut morbo caduco. Hæc conclusio habetur expressa, in constit. gener. c. 1. de nouitiorum receptione. Circa quam conclusionem, hoc solummodo occurrit notandum, quod qui volens recipere habitum alicuius Religionis, & interrogatus generaliter, de cõditionibus & qualitatibus requisitis (vt fit apud nos) an scilicet, sit promptus animo, veniatque spontaneus, non vi, aut metu coactus, & an sit corpore sanus, & c. si falsũ dicit, siue Veritatem negat, peccat mortaliter decipiendo, & recipientes, & Ordinem ipsum, & circa hoc nulli est dubium. Solummodo difficultas est, an professio postea facta, sit nulla, præsertim in illis Religionibus, quæ habent statutum Papale, seu confirmatũ auctoritate Papæ, quod annihilet, seu annullet professionem, prædicto modo factam? Cui difficultati respondetur communiter, quod talis professio, in eo casu erit nulla; secus est autem, si Religio non habet huiusmodi statutum confirmatum à Papa, sed tantum procedatur attento iure communi. In quo casu, licet peccet mortaliter, qui sic mentitus est, professio tamen facta, erit valida. Nam stando in solo iure communi, nulla ægritudo (etiam mortifera) annullat professionem, neque est aliquis textus, aut capitulum, quod hoc dicat aut de eo faciat mentionem: Quin vero

Constit. gen. c. 1 de nouitiorum receptione, & institutione, tit. de qualit. recipiendorũ.

Nota hoc val de pro nouitiorum receptione.

De iure communi, nulla ægritudo, etiam mortifera, professionem facta irritat, siue annullat.

vero contrarium de iure communi videtur dicendũ, cum collatio facta criminoſo, quamuis prohibeatur, non annulletur, ſed potius regulariter loquendo valeat, iuxta Felinum *in c. poſtulaſti, de reſcriptis*. Neque obſtat, quod profeſsio facta ſine conſenſu Conuentus, non valet, vt dicitur *in c. vlt. iuncta gloſſa, de regu.* & quod ſi Conuentus ſciuiſſet, talem recipientem habitum, ſeu profitentem, illo morbo laboraſſe, non illum admitteret, aut reciperet, neque in eiuſdẽ profeſsionem cõſenſiſſet: Nam dico, quod quamuis verum ſit, quod non conſenſiſſet, at poſtquam iam de facto conſenſit, profeſsio proculdubio erit valida, ſiquidem interuenerunt omnia alia, ad validitatem talis actus, ſiue contractus requiſita: Sicut valet, & tenet matrimonium illius, qui duxit aliquam in vxorem, credens atque exiſtimans illam eſſe diuitem, & de facto non ita eſt; quin vero repertum eſt, eam fuiſſe pauperem, quod ſi ipſe ſciret, non illam ſibi aſſumeret in vxorem, quo nihilominus non obſtante, certum eſt, quod ſi conſenſus fuit alias legitime præſtitus, matrimonium valet, vt dicit Nauarr. in Manua. c. 22. nu. 22. & Ledeſma de matrimonio c. 24. q. 53. ar. 1. & Couar. de ſponſ. 2. par. & habetur in quadam lege partitarum, l. 10. tit. 2. parti. 4. An vero, is ſic profeſſus, propter huiuſmodi mendacium, atque in pœnam talis deceptionis, poſſit puniri; & habitu Religionis ſpoliari, & priuari? Maiorem difficultatem habet, de qua dicemus, quando agemus de pœnis correſpondentibus omnibus delictis. Videatur hac de re Pater Corduba in expoſitione noſtræ regulæ c. 2. q. 4. & delaborante morbo gallico Pater Frater Emmanuel Rodriguez, tom. 3. q. 17. art. 9. & Nauarr. lib. 3. conſ. de regul. conſ. 25. Et hæc de iſto articulo dicta ſufficiant.

Felinus in ea. poſtulaſti, de reſcriptis.
ca. vlt. iuncta gloſſ. de regu.
Nauar. in Manua. c. 22. nu. 22.
Ledeſma de matrim. c. 24. q. 58. ar. 1.
Couar. de ſpõſ. 2. p. leg. 10. tit. 2. parti. 4.
Corduba in expoſ. reg. c. 2. q. 2.
Rodriguez 3. tom. quibus regu. q. 17. ar. 9.
Nauar. lib. 3. conſil. de regu. conſ. 25.

ARTICVLVS III.

De tertia conditione ex noſtris conſtitutionibus generalibus requiſita, pro recipiendis nouitijs, nempe quod ſint legitime nati?

LAtiſſima eſt materia huius articuli, & plures in ſe quæſtiones, atque difficultates continet. Nam cum per hanc conditionẽ, qua dicitur, quod recipiẽdi ad ordinẽ, ſint legitime nati, omnes in vniuerſum illegitimi excludantur, ſeu excludi videantur, ipſiq. ſint in multiplici differẽtia, & circa eoſdem, diuerſis temporibus, diuerſorum ſummorum Pontificum emanauerint conſtitutiones, multa ſeſe offerunt dubia, & difficultates, quas omnes nos in præſentiarum, explicare, atque elucidare oportebit. Et vt clarius, atque diſtinctius procedamus, libuit prius aliquot fundamenta præmittere, ſummopere neceſſaria, pro his, quæ in ſubſequentibus ſunt dicenda.

Quiſnam dicatur legitimus, ſeu legitime natus.

Primo præmitto ex Sylueſtro *verbo legitimus nu.* 1. Quod ille dicitur legitimus filius, ſecundum Raymundum, qui de legitimo matrimonio eſt natus, aut ſaltim de eo, quod legitimum reputabatur, licet intereſſet aliquod impedimentum, *ex c. cum inter, quiſily ſunt legitimi*. Et hoc ſiue ambo in facie Eccleſiæ, coniuncti ſint bona fide, credentes ſe legitime copulatos (cũ tñ re vera non fuerint) ſiue alter tñm, hoc crederet, quia etiã ſic, eſt legitimus filius, & vtriq. parenti ſuccedit, per *c. ex tenore eod. tit.* Secus eſt, ſi clandeſtine contraxiſſent, quia tunc videretur eſſe ignorantia affectata, quæ nõ excuſat, quin potius (vt dſ) accuſat, & multo magis ſi ambo impedimentũ ſcientes publice contraxerunt, per *c. cum inhibitio, de clandeſtino, deſponſa*. Plura Syluester dicit, quæ ego breuitatis cauſa omitto. Et cũ contrariorũ eadẽ ſit diſciplina, illegitimus ſecundum eundem Sylueſt. dicitur, qui de legitimo matrimonio non eſt natus, de quibus, & ipſorum multiplici differentia, plura etiam

Sylueſt. verbo legitimus n. 1.
c. cum inter, qui filij ſunt legitimi.
c. ex tenore eod. tit.
c. cum inhibitio, de clandeſtino deſponſa.

Quinam dicatur filius illegitimus?

etiam dicit, *verbo illegitimus, & verbo filius nu.* 1. quæ omnia prudens omitto, quia eorum multa non sunt præsentis speculationis, neque ad noſtrum præſens attinent propoſitum, neque in votis eſt, tot multiplices explicare opiniones, atque filiorum differentias, quæ verſantur apud doctores. Quantum ad rem attinet, & ad propoſitum noſtri propoſiti articuli, omnes illegitimi, ſunt in quinquplici differentia. Quidam enim ſunt inceſtuoſi, illi nempe, quorū parentes conſanguinitate, vel affinitate, intra quartū gradum, inuicem erant coniuncti. Alij ſacrilegi (nempe illi quorum parentes, aut ipſorum alter, ſolemniter caſtitatem Deo vouerunt.) Alij dicuntur adulterini, quorum pater, & mater, ſeu ipſorum alter, natiuitatis ſuæ tempore, erat vxoratus, ſiue matrimonio ligatus. Alij expurij (ex incertis & ignotis parentibus nati.) Et tandem alij naturales, qui orti ſunt ex viro & muliere ſolutis. Multa alia poſſent hac de re dici, ſed hæc breuiter dixiſſe ſufficiat. Modo dico, quod per illam particulam, ſiue conditionem, qua dicitur, quod recipiēdi ad ordinem, ſint legitime nati, ex vi noſtrarum generalium Conſtitutionum, omnes ſupradicti illegitimi, videntur excluſi à receptione noſtri habitus. Sed aduerto, vt dicit in præſenti loco Doctiſſimus Pater Corduba q. 4. ſuper c. 2. noſtræ regulæ, quòd hæc conditio communiter, non eſt obſeruata in noſtro ſacro ordine, neque erat conſuetudo apud nos olim, quempiam propter talē illegitimitatem repellere: Imo vero dicunt aliqui, quod indifferenter recipiebantur ad ordinem omnes illegitimi, & per eundem Religionis ingreſſum, legitimabantur.

Sylueſter verbo illegitimus nu. 1.

Omnes illegitimi, ſunt in quinquplici differētia: inceſtuoſi, ſacrilegi, & adulterini, ſpurij, & naturales

Corduba ſuper regu. c. 2. q. 4.

Quidnā ſit legitimare aliquē.

Legitimare autem ex Sylueſtro, *verbo legitimus nu.* 2. eſt aliquem ex gratia habilitare, & de illegitimo legitimum facere ad illos actus, ad quos ex illegitimitate alias erat inhabilis. Et ponit tripliceм modum legitimationis, quorum ſecundum de mente Paludani, dicit fieri per ingreſſum Religionis, cum effectu profitendo, quòd legitimabantur olim ingredientes, quòd ad omnes ordines, non autem quò ad aliquam dignitatem propriè dictam, neque ad hoc, vt eſſe poſſent Prælati per electionem. *Iuxta c. 1. de filijs presbyterorum*, quia curam animarum iure ordinario per electionem (ſeu vt quibuſdam placet etiam per commiſſionem,) habere non poterant. Hæc omnia ſunt valde memoriæ commendanda.

Sylueſter verbo legitimus nu. 2.

Nota q olim per ingreſſum Religionis, illegitimi legitimabantur quo ad omnes ordines, licet non quoad dignitates.

Secundo præmitto, quod rebus in hoc ſtatu exiſtentibus, Sixtus Quintus Pontifex Maximus, anno Incarnationis Dominicæ 1587. ſexto Calendas Decembris, Pontificatus ſui anno tertio, motus quibuſdam de cauſis, ibidem expreſſis, contra præfatos Illegitimos, ſequentem edidit Conſtitutionem.

cap. 1. de filijs presbyt.

Incipit conſtitutio, ſiue motus proprius Sixti V. circa illegitimos.

Sixtus Epiſcopus &c. *Cum de omnibus &c.* & infra: *Nō igitur contingat, illegitime genitos, qui, vt plurimū, parentum ſuorum vitia, & in continentiam imitari ſolent, nec pietatis ſtudio, ſed temporalium commodorum intuitu (quia nempe hæreditates maiorum, aut dignitates aliquas conſequi non poſſunt) ad religionem confugiunt, vitam, quam animo à Religione alieno, ſuſceperunt, ab inſtitutis religioſis alienā, plerumq; tū dedecore, & preprię ſalutis diſpendio ducere ſolent, ſuisq. corruptis moribus, & malis exemplis, quietum ſtatum, & tatorum Deo ſin latum, perturbare, & hac quaſi ſece & colluuia, ipſarum Religionum honorem & exiſtimationem ladi, vt denique omnes qui ad filios ſpurios, & in peccato gignendos ſunt propenſiores, eo magis abſtineant ab huiuſmodi carnis flagitijs, quo ſua proli hac quoque refugium præcluſum viderint &c. Hac noſtra in perpetuum valitura conſtitutione, diſtricte interdicimus, & prohibemus, ne illegitime procreatis ex inceſto, aut ſacrilegio, quorum ſcilicet parentes conſanguinitate vel affinitate, intra quartum gradum inuicem coniuncti fuerunt, vel quorum alteruter parens, caſtitatem Deo vouerit, etiam Apoſtolica, Imperiali, vel Regia, aut quauis alia auctoritate legitimati, aut nata-*

Prohibet inceſtuoſos, atque ſacrilegos, in Religionibus, ad habitū, ſiue profeſſionē vl lo modo recipi.

libus

libus reſtituti, ad aliquam quorumcumque ordinum, etiam Mendicantium, & non Mendicantium, Fratrum, Monachorum, & Eremitarum, vel Canonicorum, nec Clericorum Regularium Congregationum, aut Hoſpitalium Religionem, nec ad habitum, nec profeſſionem, regulares recipi vel admitti quoquo modo poſſint. Quod ſi eorum quiſquam, habitum poſt publicationem præſentis Conſtitutionis, in futurum receperit, ſeu profeſſionẽ poſthac emiſerit, decernimus, habitus ſuſceptionem, & profeſſionem, ex nunc prout ex tunc, irritam, nullam & invalidam, nullusq. roboris, vel momenti fore, & nullum exinde, aut ex huiuſmodi voto penitus annullato, obligationis vinculũ oriri poſſit, quinimo illos habitu Regulari, ad quem reaſumendum perpetuo inhabiles ſint, quamprimum ici, & ab ipſa Religione ejici, exterminariq. debere, & nihilominus, quicumque ſuperiores, tam monaſteriorum, prioratuum, præpoſiturarum, domorum, collegiorum, & locorum Regularium, quam etiam præfatorum ordinum, congregationum, hoſpitalium, & quarumcumque Religionum Provinciales, vel Generales, quouis nomine nuncupati, qui ex prædictis inceſto vel ſacrilegio genitos, poſt dictam publicationem, ad habitum receperint, vel ad profeſſionem admiſerint, excommunicationis ſententiam, eo ipſo incurrant, à qua nemo eorum, niſi in articulo mortis conſtitutus, ab alio, quàm à Romano Pontifice, abſolutionis remedium valeat obtinere. Sed ne his, qui in humilitatis ſpiritu, Deo, & Religioni ſeruire, & pœnitentiam agere, injura monaſteria, vel domos regulares cupiunt, ad ſanctum huiuſmodi propoſitum, via penitus præcludatur, permittimus, vt præfati illegitimi, ex dictis inceſtu & ſacrilegio geniti, ad habitum conuerſorum, ſeu famulorum, in monaſteriis vel domibus regularibus ſeruientium recipiantur, & in ipſis monaſteriis, ſeu domibus regularibus, ad ſer uilia miniſteria, viliora obſequia, humiles functiones, atque abiecta ſeruitia admitte poſſint, ea tamen conditione, vt ad habitum religioſorum, vel ad profeſſionem, quam religioſi emittere ſolent, emittendam, necnon ad omnes, non modo ſacros, ſed etiam minores Ordines, vel ad clericalem characterem, denique ad cuncta eccleſiaſtica officia, & functiones, & ad aſcendendum ad altiores gradus, ſint eis porta perpetuo clauſa, & obſerrata.

Concedit licentiã inceſtuoſis, atq. ſacrilegis, vt in Religionibus eſſe poſſint cõuerſi, ſeu qui cõmuniter donati dicitur aut tertiarij.

Quoad reliquos vero, non ex inceſtu præfato, nec ſacrilegio, ſed ex quouis alio minus legitimo thoro natos, ſpurios, vel naturales, etiam vt præfertur, vel alias illegitimos, ſeu legitimatos, qui vt meliorem vitæ fugem, Religionem ingredi cupiunt; ſtatuimus & ordinamus, eos ad Religionem admitti non poſſe, aut debere, niſi prius illorum vita & moribus diligenter cognitis, & circumſtantijs vniuerſis, quæ circa idoneitatem perſonæ attendenda erunt, conſideratis, ac de Religionis zelo, pietate, integritate, & doctrina, fide dignis teſtimonijs, adeo cõmendati fuerint, & adeo bonam indolem & ſpecimen virtutis præſeferant, ac tot merita eis ſuffragentur, vt defectum natalium ſuppleant, eorumq. receptio, vniuerſæ Religioni, cõmodo & vtilitati, proſutura videatur, & ſub hoc ipſo, in generali vel prouinciali capitulo, matura deliberatione habita, Generalis, vel Prouincialis, ſeu Superioris ac definitorum vnanimi conſenſu approbati, & ad habitum regularem admiſſi extiterint, & tamen ij ſic recepti, ad gradus & honores, & dignitates, ſui ordinis obtinendas, perpetuo inhabiles, & illorum incapaces remaneant, niſi ſuper hoc eum eis fuerit auctoritate Apoſtolica ſpecialiter diſpenſatum. Si quis autem eorum, alias quam vt præfertur, recipietur, profeſſio ſimiliter nulla ſit, atque ipſi habitu priuati, & de Religione ejci debeant, eorumq. receptores excommunicatione, vt ſupra innodati, ipſo facto exiſtant.

Concedit licentiam atq. facultatem, vt alij illegitimi, præter dictos inceſtuoſos, atq. ſacrilegos, in Religionibꝰ recipi poſſint, cum certis conditionibus, & limitationibus.

Prohibet illegitimos quouis modo natos, ad dignitates in Religionibus ſi ne diſpẽſatione ꝓmoueri.

Hactenus Sixtus Quintus, in prædicto motuproprio, quantum ad hoc propoſitum attinet. Reliqua, quæ ibidem inſeruntur, quantum ad ſceleratos, & criminoſos, atque onuſtos debitis, & ad ratiocinia obligatos ſpectantia, ſuis proprijs locis inſerentur. Poſt hanc conſtitutionem, idem Sixtus Quintus, anno Domini 1588. Pontificatus etiam ſui anno tertio, quandam conceſſionẽ fecit, quoad iuuenes, tranſire volentes, ad Religionem noſtram Fratrum Minorum

Alia Conſtitutio Sixti V.

Concedit Sixtus V. quòd iuuenes in noſtra Relig. de Obſeru recipi poſſint extra Capitulum.

norum de Obſeruantia, quod ſcilicet poſſint recipi extra capitulum, & incipit. *Sixtus Epiſcopus &c. Nuper quidem &c.* quam non libuit in præſentiarũ afferre, quoniam iã non eſt ad propoſitũ, & cuncta ſunt innouata. Poſtea eodem anno edidit quandam declarationem, ſuper dubijs emergẽtibus ex prædicta ſua Conſtitutione, circa admittendos ad habitum & profeſſionem, quæ incipit, *Sixtus Epiſcopus &c ad Romanum Pontificem ſpectat, &c.* quæ etiam non apponitur, quoniam nimis longa, atque prolixa eſt, & iam non eſt in vſu, & quia tam hæc, quam illa, modificata eſt, per aliã Gregorij XIV. in ſequenti notabili ponendam. Si quidpiam hac in re, ex illis fuerit deſiderandum; ſuo proprio loco in compendio, atque in ſubſtantia dicetur.

Decit Sixt. quãdam explicat. circa dubia emergentia ex ſua Conſtit.

Tertio præmitto, quod Gregorius XIV. Pont. Max. anno 1590. Pontificatus ſui anno primo, ſupradictas Conſtitutiones, prædeceſſoris ſui Sixti Quinti, volens moderare, aliam edidit, & eſt hæc, quæ ſequitur. *Gregorius Epiſcopus &c. circumſpecta Romani Pontificis prouidentia &c.* Et infra: *Nos igitur ea, quæ docuit experientia ſalubriter fuiſſe conſtituta, confirmare, qua vero moderatione aliqua indigere moderari volentes; ac dictarum Conſtitutionum & inde ſecutorum quorumcumque, tenores earum veriores, præſentibus pro expreſſis habentes, habita cum venerabilibus Fratribus noſtris, S. R. E. Cardinalibus, ſuper negocijs, & conſultationibus Regularium deputatis, matura deliberatione, de eorumdem conſilio præ dictas Conſtitutiones in ea parte, qua cauetur: Ne illegitimi ex certo inibi expreſſo damnato thoro, vel complexu, ad quamcumque Religionem, neque ad habitum, aut profeſſionem, regulares, ſed tantum ad habitum conuerſorum, aut famulorum, in monaſterijs, alijſq. locis Regularibus ſeruientium admittantur, & ſi poſt dictam Conſtitutionem, profeſſionem emitterent, voluit eam nullius eſſe momenti. Et in altera parte, in qua illegitime genitos, etiam ante ipſas Conſtitutiones profeſſos, vigore priuilegiorum, aut indulторum Apoſtolicorum, cuiuis Ordini Religioni, Monaſterio, aut Congregationi, eorumue ſuperioribus in genere, vel in ſpecie conceſſorum, etiam ipſis per ingreſſum Religionis, vel per eoſdem ſuperiores legitimatos, ſeu ad gradus, honores, & dignitates habilitatos, ſeu integratos, ab honoribus, gradibus, & dignitatibus quibuſcumque, tam antiquis, quam alijs priuilegijs, literis Apoſtolicis indultis, aut declarationibus, non obſtantibus excludi, atque diſpenſationes quaſcumque aut legitimationes, non ſuffragari, nec in futurum cum his, niſi à Sede Apoſtolica, priuilegijs quibuſcumque non obſtantibus, diſpenſari poſſe voluit: Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium, ad terminos iuris reducimus, & moderamur, ac omnes diſpenſationes, & habilitationes, priuilegiorum vigore, aut indulторũ Apoſtolicorum, cuiuis Ordini, Religioni, Monaſterio, aut Congregationi, eorumue ſuperioribus, in genere, vel in ſpecie, vt præfertur conceſſorum, qua tempore Conſtitutionum huiuſmodi, vſu recepta & non ſub illis alijs reuocationibus comprehenſa erunt, per quoſcumque eorum ſuperiores factas, in priſtinum ſtatum & validitatem, in quibus ante ipſas Conſtitutiones exiſtebant, reſtituimus, & reintegramus. Volentes (ijſdem Conſtitutionibus non obſtantibus) eos, qui quouis modo illegitime procreati fuerint, ad habitum & profeſſionem regularem admiſſi poſſe, quemadmodum admiſſi poterant, ſi ſupradicta Conſtitutiones edita non fuiſſent; ita tamen, vt cum de recipiendis quemodocumque illegitime natis, ad habitum & profeſſionem ordinum quorumcumque agetur, ij ad quos huiuſmodi receptio ſpectat, præter alia, de quibus ex dictarum Conſtitutionum præcepto, circa quoſcumque etiam legitimos, perquirere debent, diligenter vitam eorum, & mores inquirant, & ita demum eos recipiant, ſi tamen bonam indolem, & virtutis ſpecimen præferant, aut tot eis merita ſuffragentur, vt natalibꝰ ſuppleant defectũ, eorumq. recepto Religionis commodo & vtilitati profutura videantur: Et ſuper hoc ipſo, ij, ad quos (vt dictum eſt) pertinet huiuſmodi receptio, matura deliberatione habita, ita cen ſuerint, & indicauerint, dummodo tamen filius illegitimus, in Religione, in qua*

Nota 1 Greg. XIV. ad termi nos Iuris communis, reducit ea, quæ Sixtus V. ſtatuerat, eiꝛ ea facilegos, atq. incelluoſos.

Nota, qualiter fieri debeat diſpenſatio circa illegitimè natos.

pater, ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij profeſſus fuerit, ipſo patre viuente, non admittatur, quod expreſſe prohibemus. Volumus quoque, ac ſtatuimus, licere Generali, aut Prouinciali, ſingulorum Ordinum, aut Congregationum, aut Hoſpitalium, ad quos dicta diſpenſatio ſpectat, iuxta tenorem priuilegiorum, & indultorum Apoſtolicorum eis conceſſorũ, qua ſolummodo quatenus vſu recepta, neque alias ſub vllis reuocationibus cõprehenſa ſint, vt præfertur, in hac parte reualidamus: cum illegitimis, quos alias dictus Generalis, aut Prouincialis, cum Generali, Prouinciali, ſeu inter medio Capitulo (& non alias) ſuffragantibus meritis, dignos iudicauerint, ad honores, gradus & dignitates obtinendas diſpenſare, ac diſpenſationes huiuſmodi pro tempore ita factas, & inde ſequuta quæcumque, vt antea valere, & tenere, perinde ac ſi ſuprà dicta Conſtitutiones, non emanaſſent. Cæterum cum acceperimus nonnullarum Religionum & Ordinum (præſertim monachalium) monaſteria, ita inſtituta eſſe, vt in eis perpetua quidem filiatio conſtituatur, ideoque receptio nouitiorum in vnoquoque monaſterio, ad ſuperiorem prælatum, & capitulum eiuſdem monaſterij tantum pertineat, quæ etiam monaſteria, vt plurimum inter ſe longe diſtant, nec generalia, prouincialia, aut intermedia capitula, niſi per raro celebrare ſoleant, ideo ſtatuimus, vt ſuperiores illorum monaſteriorum, de conſenſu ſui Capituli, prahabita ſimul cum his, de quibus in vnaquaque Religione, aut Monaſterio, iuxta eius conſtitutiones recipiendus interrogari ſolet, aliqua informatione ſuper his, quæ in dictis Conſtitutionibus continentur, ad receptionem huiuſmodi procedere valeant; dummodo tamen antequam ad profeſſionem admittãtur, plenaria & eo modo prout in dictis Conſtitutionibus habetur, inquiſitio fiat, quæ poſtea ab eis à quibus examinari ſolent, diligenter examinentur, & approbentur, & demum omnium, dicto capitulo coram ſuperioribus referantur. Volentes, quod ſuperiores prædicti, cum eorum capitulo, aut vbi mox non fuerit celebrandi capitula, cum tribus, aut quatuor ad id in generali congregatione, per vota ſecreta deputatis, ſeruatis eorũ regularibus inſtitutis, ac ſupradictis omnibus, eandem in recipiendis nouitijs, habeant auctoritatem, quæ per dictas Conſtitutiones, prouincialibus capitulis eſt attributa, decernentes ſic & non aliàs, per quoſcumque Iudices, & Commiſſarios, quauis auctoritate fungentes, etiam Romana curia Cardinales, & cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores; ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & auctoritate, vbique iudicari, & definiri debere, irritum quoque & inane, quicquid ſecus ſuper his, à quoquam, quauis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præmiſſis, ac quibuſuis aliis Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteris, contrarijs quibuſcũque.

Nota, quòd filiuſille gitimus non eſſe poteſt frater in Religione, in qua pater ſuus exſtiterit, ipſo viuente.

Hæc Gregorius Decimusquartus, in prædicta ſua Conſtitutione, & ſic ſuo tempore fuit obſeruatum. Sed quia etiam tunc variæ emergebant difficultates, difficileq. erat ſupradicta omnia ad vnguem obſeruare, Clemens Papa Octauus, hanc etiã Conſtitutionem, per aliam ſuam explicauit, & moderauit, prout dicetur in ſequenti notabili.

Cõcedit facultatem Generalib. & Prouinc. vt cum ſupradictis illegitimis poſſint diſpenſare, vt ad dignitates, & officia promoueantur.

Quoad Ordines monachales, & qui non habẽt Comitiagener. ſiue prouinc. ordinaria, quid ſeruandum ſit.

Quarto præmitto, quod ſanctiſſimus, D. Clemens Octauus, anno 1592. die 14. Aprilis, Pontificatus ſui anno 1. pro moderandis, ſeu potius explicandis, prædictis Conſtitutionibus, Sixti Quinti, & Gregorij Quartidecimi, aliam edidit, tenoris ſequentis. *Clemens Papa Octauus &c. Altiſſima pauperta tis viam, quæ ducit ad vitam, quam Domini veſtigijs illuſtrauit, Seraphicus ille, Beatus Franciſcus, diuino ſpiritu ductus ſecutus eſt, cupientibus ingredi, Apoſtolica Sedis prouidentia circumſpecta, debito conſuenit adeſſe præſidio. Dudum ſiquidem felicis recordationis, Sixtus Papa V. Prædeceſſor noſter, ſtatuit & ordinauit, iuuenes in aliquam Religionem recipi non poſſe, nec debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, & antecacta vita & moribus, diligenter inquiratur, ac compertum ſit, eos deuotionis & pietatis feruore, vitæ religioſam, & ex animo elegiſſe, & quod de his in gene ralibus vel prouincialibus capitulis, plena & indubitata fides fieri debeat, prout in literis*

Clemens VIII. moderauit, ſeu potius declarauit Conſt. Sixti V. & Gregor. XIV. circa nouitiorum receptionẽ, extra Capitulum.

literis dicti prædeceſſoris,6. Calend. Decembris,Pontificatus ſui anno tertio, conſtitit plenius continetur. Cum autem ſicut accepimus, prædicta capitula, non niſi ſexennij, vel triennij ſpatio celebrari ſoleant: Animaduertentes,tanti temporis more,poſſe profiſteri volentium mentes tepefieri, & à tanto propoſito adimplendo,forſan etiam abſtrahi,nos ad ea remouenda, qua religioſum eorum propoſitum impedire, quoquo modo poſſint intenti,harum ſerie tantum concedimus, Miniſtro & Commiſſario Generalibus,ac etiam Miniſtris Prouincialibus dicti Ordinis Fratrum Minorum de Obſeruantia nuncupatorum,quod extra Capitulum,quocumque tempore,poſſint, & valeant,recipere iuuenes ad habitum,de conſenſu quatuor definitorum, vel de conſenſu quatuor Fratrum,ex antiquioribus illius domus, in quam iuuenes recipiendi ſint. Cõcedimus quoq; quod ipſe corã Notario,vel per Fratres per eos ad hoc deputatos,poſſint ac debeant ad inquiſitionem huiuſmodi faciendam,vocare teſtes,& ab eis recipere iuramẽtũ. Quod ſi à prædictis ſuperioribus dicti Ordinis, ac Fratribus,per ſuperiores, vt præfertur deputatis,in præmiſſis contrafactum fuerit, vece actiua & paſſiua,necnon officijs,gradibus,& honoribus,& dignitatibus quibuſcumque,per eos obtentis,eo ipſo in perpetuum priuati, & tam ad illa,quam ad alia quæcumque impoſterum obtinenda, perpetuo inhabiles & incapaces,ac excommunicationis ſententia innodati ipſo facto exiſtant; decernentes ſuſceptionem habitus & profeſſionem,ac inde ſequenda,quæcumque valere,proinde,ac ſi iuxta tenorem dictæ Conſtitutionis facta fuiſſent,non obſtantibus dicta,& alterius illius declaratoria,felicis recordationis Sixti Quinti,Conſtitutionibus, necnon moderatione felicis recordationis Gregorij Decimiquarti Prædeceſſorum noſtrorum,quas in omnibus alijs,ſub pœnis in illis contentis, obſeruari prorſus volumus, & mandamus,ac quibuſcumque alijs, incontrarium facientibus,&c. Durauit hæc moderatio & conſtitutio, vſque ad annum 1602. quo idem Clemens Octauus aliam Conſtitutionem edidit, de qua etiam dicetur in ſequenti notabili.

Clemens VIII. reduxit omnes ſupradictas Sixti V. & Gregorij XIV. Conſtitutiones, ad terminos iuris communis.

Quinto præmitto, quod præfatus S. D. N. Clemens Papa Octauus, anno 1602. die 2. Aprilis, Pontificatus ſui anno 11. videns innumera inconuenientia atque difficultates, quæ adhuc ex prædictis Conſtitutionibus exoriebantur, iuſtiſſimis motus cauſis, omnes illas reduxit ad terminos iuris communis, & ſacrorum canonum, quoad nullitates profeſſionum, ſaluis tamen per pœnis contra ſuperiores ordinum, in receptione religioſorum peccantes infligendis, quæ Conſtitutio, tenoris eſt ſequentis. *Clemens Papa Octauus &c. In ſuprema Eccleſia Apoſtolica ſpecula, meritis licet imparibus, diuina prouidentia diſponente conſtituti: omnibus incommodis, quæ in eadem Eccleſia, non ſine fidelium animarum periculo & detrimento oriri poſſunt, ob variam & ſiniſtram Conſtitutionum Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum, quas iuſtis de cauſis ediderunt interpretationem, pro noſtri paſtoralis officij munere, conamur prouidere, prout in Domino ſalubriter conſpicimus expedire. Cũ igitur felicis recordationis Sixtus Papa Quintus, Prædeceſſor noſter, ad integritatem, & tandorem in regularibus & religioſis ordinibus, in Eccleſia ſancta inſtitutis, retinendum & conſeruandum, quadam ſua, qua incipit: Cum de omnibus Eccl-ſiaſticis ordinibus, ſub Dat. 6. Calen. Decembris, Pontificatus ſui anno tertio, nonnulla circa modum, formam, & qualitates, admittendi religioſos, ad quoſuis regulares ordines, decreuerit, & deinde alia ſimili, qua incipit: Ad Romanum ſpectat Pontificem, ſub Dat. 12. Calendas Nouembris, Pontificatus ſui anno tertio, quadam dubia ſuper dicta priori Conſtitutione exorta, declarauerit; & præterea pia memoria Greg. Papa XIV. etiam Prædeceſſor noſter, alia ſua perpetuo valitura Conſtitutione, qua incipit: Circumſpecta Rom. Pontificis prouidentia, ſub Datis Idibus Martij, Pontificatus ſui anno primo, reſpectiue edita, Conſtitutiones Sixti prædeceſſoris ſui ſupradictas; quoad illegitimos moderatus fuerit, prout in eiſdem Conſtitutionibus plenius continetur. Tamen quia longo vſu, & experien-*

perientia compertum eſt, ex nimia facilitate, & multitudine caſuum, in quibus profeſſio à ſuſcipientibus habitûs, aliquius regularis ordinis, à dicto Sixto prædeceſſore, nullo declaratur, multos hac occaſione arreptâ, fraudulenter periiſſe, & in dies petere, vt profeſſio, quam in aliquo regulari ordine emiſerunt, nulla declaretur, ex quo nonnulli eorum, regulares ordines, & inſtituta ſub hoc pretextu deſeruerunt, & idcirco prædictis in locis, maxima incommoda & ſcandala exorta fuerunt: nos ea ſcandala, & incommoda, quantum in Domino poſſumus, removere, & ne in poſterum alia huiuſmodi, hac de cauſa exoriantur, opportuna ratione prouidere cupientes, ſingularum Conſtitutionum prædictarum tenores, præſentibus pro expreſſis habentes, matura ſuper iis cum venerabilibus Fratribus noſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, ſuper negotijs Epiſcoporum & regularium deputatis, conſultatione prahabita, ex illorum ſententia & voto, Conſtitutiones prædictas Sixti prædeceſſoris, quoad eam partem, per quam eorum, qui formam in eiſdem Conſtitutionibus præſcriptam, de cætero non ſeruauerint, & quo ad alios etiam caſus ibi expreſſos, in quibus receptorum, in quibuſcumque etiam Mendicantiũ Ordinibus, profeſſio nulla declaratur, ad termines iuris & ſacrorum Canonũ, perinde ac ſi prædicta Conſtitutiones, in illa parte edita non fuiſſent, auctoritate Apoſtolica, & tenore præſentium reducimus. Cæterum pœnas contra ſuperiores quorumcumque ordinum, etiam Mendicantium huiuſmodi, qui in admittendis regularibus ad habitum & profeſſionem, earumdem Conſtitutionum formam non ſeruauerint, aut aliter quouis modo contrafecerint, in illis Conſtitutionibus inflictas, ſaluas eſſe volumus & ſtatuimus. Sicque & non aliter, in præmiſſis omnibus & ſingulis, per quoſcumque iudices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, etiam de latere Legatos, ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis iudicandi & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari & definiri debere, ac irritum & inane, quidquid ſecus ſuper his à quoquam, quauis auctoritate, ſcienter vel ignoranter contigerit attentari, pariter decernimus: non obſtantibus præfatis Conſtitutionibus, cæterisque incontrarium facientibus quibuſcumque, &c. Eæ ſunt Conſtitutiones, atque decreta, quæ hucuſque à Sede Apoſtolica emanarunt, circa nouitiorum receptionem, de quorum omnium reſolutione, quod obſeruatum olim fuit, atque obſeruari nunc habet; per ſequentes explicabitur concluſiones.

Prima Concluſio.

Inceſtuoſi, & ſacrilegi, tempore Sixti Quinti, & ſtando in ſua Conſtitutione, in nulla Religione poterant recipi, aut admitti, nec ad habitum, nec ad profeſſionem, & ſi reciperentur, ipſorum recepcio & profeſſio, erat irrita & nulla, atque talis declarabatur, & nullius roboris atque momenti, præceptumq. erat, vt ſic recepti & profeſſi ſtatim ejicerentur, & ſuperiores, qui ipſos admitterent, erant ipſo facto excommunicati. Hæc concluſio conſtat clare, ex eadem Conſtitutione Sixti Quinti, ab illis verbis. *Hac noſtra in perpetuum valitura Conſtitutione*, vſque ad illa, *excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrant, à qua eorum nemo, niſi in mortis articulo conſtitutus, ab alio, quam à Romano Pontifice abſolutionis beneficium valeat obtinere.* Concedebat tamen Sixtus Quintus, prædictis inceſtuoſis, atque ſacrilegis, vt in Religionibus eſſe poſſent conuerſi, ita tamen quod ad altiorem gradum numquam aſcenderent. Hoc habetur ab illis verbis; *Sed ne his*, vſque ad illa, *ad aſcendendum ad altiores gradus, ſint eis porta perpetuo clauſa, & obſtructa.* Hoc eſt certum, & abſque vllo dubio.

Inceſtuoſi, atq. ſacrilegi tempore Sixti V. non admittebãtur ad Ordinẽ, niſi ad habitũ obtinerẽ ſortum tantum.

Secunda Concluſio.

Tempore Sixti V. alij illegitimi, præter inceſtuoſos, atque ſacrilegos, cum certis cõditionibus, atq. limitationibus, ad Religionem admitti poterant.

Omnes alij illegitimi præter inceſtuoſos, & ſacrilegos, nempe ſpurij, ſiue naturales, ex quouis alio, minus legitimo thoro natj, vel alias legitimatj ſtante pore prædicti Sixti V. & ſtante ſua Conſtitutione, ad habitum & profeſſionem, in Religionibus poterant admitti, ſeruatis quibuſdam clauſulis, & conditionibus, quæ ibidem ponuntur, & facta prius informatione de ipſorum vita, & moribus eorum diligenter cognitis, & circunſtantijs vniuerſis, quæ circa idoneitatem perſonæ, attendendæ erunt conſideratis, ac ſi de Religionis zelo, pietate, integritate, ac doctrina, fidedignis teſtimonijs, adeo commendati fuiſſent, & adeo bonam indolem, & ſpecimen virtutis præſeferrent, ac tot merita eis ſuffragarentur, vt defectum natalem ſupplerent, & eorum receptio vniuerſæ Religionis commodo & vtilitati, profutura videretur. Et poſitæ erant pœnæ contra aliud facientes, & receptio & profeſſio eius, qui aliter, quam vt præfertur fuiſſet receptus, nulla eſſe declarabatur; iubebaturq. ipſum, habitu priuari, & à Religione eijci, & receptores erant ipſo facto excommunicati. Hæc etiam concluſio, habetur expreſſa in prædicta Conſtitutione, ab illis verbis. *Quoad reliquos vero, non ex inceſto præfato, nec ſacrilegio,* vſque ad illa, *vt ſupra innodati, ipſo facto exiſtant.*

Tertia Concluſio.

Tẽpore Greg. 14 inceſtuoſi, & ſacrilegi, recipi poterãt in Religionib', cũ illis conditionibus, quibus admittebãtur alij illegitimi, tempore Sixti V.

Addidit atq. de nouo præcepit Greg. 14. vt no ultius illegitimus, eſſe non poſſet in ea Religione, in qua eſt ipſius pater.

Tempore Gregorij XIV. ſupradicti inceſtuoſi & ſacrilegi, bene poterant ad habitum, ſiue profeſſionem admitti, & hoc eis ex ſua benignitate conceſſit, ſua Conſtitutione, quam fecit, moderando præfatam Sixti V. hac lege, vt ſeruarentur cum eiſdem, conditiones, quas idem Sixtus V. obſeruari præcepit cum alijs non inceſtuoſis, neque ſacrilegis, ſed alias illegitimis, ſpurijs, & naturalibus, & ex quouis alio minus legitimo thoro natis. Hæc concluſio habetur expreſſa in præfata Gregorij Conſtitutione, ab illis verbis: *Nos igitur*, vſque ad illa, *quod expreſſe prohibemus*. In qua Conſtitutione, vt ex verbis ipſius, conſtare poteſt, cuilibet, quod ſolum fecit Gregorius, fuit modificare præfatam Conſtitutionem Sixti V. quoad prædictos inceſtuoſos, ſiue ſacrilegos, & reducere illam, ad hoc vt ſeruetur cum ipſis, quod obſeruari præcipiebat Sixtus, in ſua Conſtitutione, cum alijs illegitimis, & non amplius. Sed addidit, vt hoc fieret hac lege & conditione, vt filius illegitimus nõ reciperetur in ea Religione, in qua Pater ſuus, ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij, profeſſus fuerit, ipſo patre viuente. Quod expreſſe prohibuit in illis verbis, ibidem contentis. *quod expreſſe prohibemus*. Solummodo erat difficultas hoc tempore, an receptio prædictorum inceſtuoſorum & ſacrilegorum, facta aliter, quam in præfata Conſtitutione præcipitur; hoc eſt ſine vllis præcedentibus, & ſuffragantibus meritis, ſupplentibus defectum natalium, ſtante dicta Conſtitutione Gregorij Decimiquarti, eſſet nulla & irrita ipſo facto, atque vt talis deberet declarari, & iudicari. Hanc quæſtionem, atque difficultatem, tangit Pater Frater Emmanuel Rodriguez, in ſuis quæſtionibus regu. & adhæret parti negatiuæ, hac ratione motus, quia dictus Gregorius in illa vltima clauſula, quam apposuit, ne ſcilicet filius in ea Religione admitatur, in qua eſſet ipſius pater, non apposuit clauſulam irritantem, nec voluit irritare profeſſionem illius, qui taliter reciperetur, quamuis expreſſe id prohibeat, ergo (inquit) neque voluit irritare profeſſionem prædictorum inceſtuoſorum, atque ſacrilegorum, qui reciperentur, ſeu admitterentur ad ordinem, ſiue profeſſionem, abſque præcedentibus & ſuffragan-

Difficultas, an profeſſio illegitimorum aliter facta, quã hic præcipitur, hoc tempore eſſet irrita, & nulla?

Emmanuel 3. tom. quæſt. regu. q. 10. ar. 5.

gantibus meritis, ſupplentibus defectum natalium; ſed tantum voluit horum meritorum inquiſitionem, atque iudicium fieri. Hæc ſententia ſatis mihi placuit, non obſtante illa particula, quæ ibidem ponitur, *ita tamen*, quæ iuxta Bartholum, Iaſonem, & alios Iuriſconſultos, eſt reſtrictiua, & inducit conditionem & formam præciſe obſeruandam, atque videtur eſſe annullatiua actus, cui apponitur. Nam ex quo prædictus Greg. id ibi non expreſſit, neque in illa alia, ſua noua Conſtitutione, qua præcipit, quod filius non admittatur in ea Religione, in qua eſſet ipſius pater, cum etiam hoc eſſet odioſum, & potius deberet reſtringi, quam ampliari, iuxta communem iuris regulam, maximo cum fundamento dictum eſt, quod illorum receptio & profeſſio non erat irrita, eo vel maxime, quia ipſe Gregorius, modificans Conſtitutionem Sixti V. in hac ſua noua Conſtitutione, non præcipit, quod alia in Conſtitutione Sixti poſita, quantum ad hoc deberent obſeruari, ſeu quod in ſuo robore manerent, vt patet ibidem. Sed veniamus ad alia, quæ ſunt præſentis temporis, & magis ad propoſitũ faciunt, de quibus ſit quarta cõcluſio.

Quarta Concluſio.

Hodie vero poſt Conſtitutionem S. D. N. Clementis VIII. Receptio atque profeſſio, illegitimorum quorumcumque, quoad nullitates profeſſionũ, redacta eſt ad terminos iuris communis, atque ſacrorum Canonum, & iudicandum eſt in hac parte de illis, ac ſi Conſtitutiones Sixti V. & Gregorij XIV. numquam editæ fuiſſent, ſaluis ſemper pœnis ibidem appoſitis, inflingendis contra ſuperiores Ordinum, in receptione & profeſſione Religioſorum, in ipſas peccantes. Hæc concluſio conſtat expreſſe ex prædicta Conſtitutione Clementis VIII. ab illis verbis: *Conſtitutiones prædictas Sixti prædeceſſoris, quoad illam partem &c.* vſque ad illa: *Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium reducimus.* Et ab illis: *Caterum pœnas ibidem inflictas, ſaluas eſſe volumus, & ſtatuimus.* Hoc eſt certiſſimum, & ſine vllo prorſus dubio: ita quod hoc tempore, & ſtante prædicta Clementis Conſtitutione, quæ facta fuit 2. die Aprilis, anno 1602. Omnes profeſſiones, factæ contra formam prædictarum Conſtitutionum, ſunt veræ, ac validæ, quamuis ſuperiores, pœnis ibidem conſtitutis, alioquin debeant plecti, atque mulctari.

Poſt Cõſtitutionẽ Clem. 8 profeſſio quorumcumq. illegitimorũ eſt valida & reducta ad terminos iuris communis, ſaluis ſemper pœnis in prædictis cõſtitutionibus appoſitis.

A 2. die Aprilis anni 1602. omnes profeſſiones factę etiã contra formã prædictarũ conſtitutionum, ſunt validæ, quãuis ſuperiores id facientes pœnis ibidem appoſitis debeãt mulctari.

Sed notandum eſt, quod non per hoc, voluit Sanctiſſimus, profeſſiones antea factas, ante datam prædictæ Conſtitutionis, quæ alias erant nullæ, ratificari; nam leges ſolummodo reſpiciunt futura, & contractus ob defectum conſenſus, alias nullus, non poteſt etiam per Papam reualidari, ſicut nec matrimonium clandeſtinum ipſo iure nullum, ob defectum conſenſus legitimi, aut propter inhabilitatem contrahentium. Hoc eſt valde memoriæ commendandum: Nam Pontifex in ſua Conſtitutione (vt ex ipſius verbis conſtat) tantũmodo intendit, damna, ſcandala, & incommoda, quæ ex prædictis Conſtitutionibus oriebantur; remouere, & prouidere, ne hac de cauſa, ſimilia alia in poſterum naſcerentur, reducendo prædictas Conſtitutiones ad terminos iuris communis, atque ſacrorum Canonum, iuxta quos, non inhabilitatur illegitimorum profeſſio. Nec obſtat ſupradictæ noſtræ reſolutioni, quod Sixtus Quintus in ſuis Conſtitutionibus, non ſolum irritauit profeſſiones huiuſmodi, verum etiam & ipſam ſuſceptionem habitus, ex quo datur intelligi, quod irritauit annum etiam probationis prædictorum, antea factæ, ſiue vt communiter dicitur, ſui nouitiatus, ſine quo non poterant profiteri ſecundũ ius, & profeſsio aliter facta, eſt nulla, & irrita, & nullius valoris, atque momẽti. Ex quo videtur colligi, quod etiam qui eo tempore, erant

Nota hoc valde.

in sui nouitiatus anno, per professionem postmodum factam, non sunt vere professi; nam dico, quod Summus Pontifex ibidem, quasi implicite ratificauit, siue ratificare & reualidare est visus, susceptionem habitus, & probationis annū, respectu eorum, qui professionē nō dum emiserant, & illam fecerunt, post datam præfatæ suæ Constitutionis, à die 2. mensis Aprilis anno 1602. Vnde vt huic articulo vltimam imponam manum, dico, quod professiones factæ à præfata die, contra formam prædictarum Constitutionum, sunt validæ, eo modo, quo secundum ius commune, & iuxta sacros Canones, validæ fuissent, si supradictæ Constitutiones numquam fuissent editæ, quamuis superiores illas non seruantes, & contrarium facientes, incurrant, seu potius incurrerint pœnas ibidem contentas, quæ sunt excommunicatio maior, summo Pontifici reseruata, & priuatio omnium actuum legitimorum, & officiorum ordinis, & omnium graduum, atque dignitatum, & inhabilitatio ad ipsas in posterum obtinendas. Hactenus de isto articulo.

ARTICVLVS IV.

De quarta conditione ex nostris Constitutionibus generalibus requisita, pro recipiendis nouitijs, qua dicitur, quod recipiendi ad Ordinem, non sint aliqua infamia vulgari notati.

Conclusio.

Ad Religionē nō possunt, aut debent admitti, qui aliqua infamia vulgari notati fuerint, & maculati.

Const. gen. c. 1 tit. de recipien. qualit.

Quinā sint infames.

Barthol. in l. 1. c. ex quibus causis.

c. omnes, c. nulli, c. infamis, 6. q. 1.

c. tantis, Daniel. d. 81.

c. Deus omnipotens.

c. qualiter, & quando de accusatoribus.

Panor. in c. si diligenti, de simonia.

Sylu. verbo infamia, nu. 1. 2 & 3.

Quidnam sit fama, siue infamia; & quibus modis incurratur.

SEcūdum sacri nostri ordinis Cōstitutiones generales, ad Religionē non possunt, nec debent admitti, qui aliqua vulgari infamia fuerint notati, & maculati. Habetur hęc conclusio in earumdem Constitutionum c. 1. agendo de nouitiorum receptione, titulo de qualitatibus recipiendorum. Pro cuius conclusionis intelligentia, aduertere oportet, quod omnes infames, secundum leges ciuiles, de quibus tractat Bartholus *in l. 1. C. ex quibus causis infamia irrogetur*, etiam secundum Canones iura, atque decreta Canonica, regulariter loquendo, sunt infames & irregulares, vt colligitur *ex cap. omnes, cap. nulli, cap. infames, 6. q. 1.* vbi & specificantur varia crimina, atque delicta, ex quibus oritur, atque incurritur infamia. Idem habetur *in c. infamibus, de reg. iuris lib. 6. & in cap. tantis Daniel. 81. dist. & in cap. Deus omnipotens, & cap. qualiter, & quando, de accusationibus.* Et generaliter loquendo secundum ius Canonicum, censentur infames omnes, qui suis culpis, ad ordines prohibentur promoueri, de quibus latissime agit Panorm. *in cap. ex diligenti, de simonia.* Qua de re videatur etiam *Syluester, verbo infamia, nu. 1. 2. & 3.* Vbi latissime tractat, & dicit, quid sit infamia, & inquit, quod dicitur, atque componitur, ab *in*, quod est *non*, & *fama*, hoc est sine fama. Est aūt (inquit) infamia, læsæ dignitatis qualitas, vita, & moribus reprobata, per argumentum à contrario sensu, quia fama est illæsæ dignitatis status, vt dicit idem ipse Sylvester, verbo fama, nu. 1. quibus in locis, multis agit de fama, & infamia, multipliciter etiā distinguēs hāc & illam, & tradens quot modis vtraque incurratur, & inquit, quod infamis dicitur, cuius status, vita & moribus est reprobatus, vt colligitur ex leg. *Sed si hac lege §. prator, ff. de iis vocan. & leg. honorē, & lege, licet, ff. de obsc. a libe. & ibi glossa.* Quibus sic præmissis (vt breuitati studeam, cęteris habitis pro expressis) dico, quod secundum nostras generales Cōstitutiones, huiusmodi sic infamis secundum statuta, & iura Canonica, sacrosq. Canones, prædicta infamia læsi, & maculati, siue illa sit iuris, siue vero facti, ad nostram Religionem non debent admitti,

mitti, aut recipi. Et hæc pro isto articulo, breuiter nunc dixisse sufficiat, reliqua enim congruentiori loco, & tempore dicenda reseruantur.

ARTICVLVS V.

De quinta conditione, requisita ex nostris generalibus Constitutionibus, pro nouitijs recipiendis, hoc est, quod sint competenter, atque sufficienter literati, & qualiter debeat intelligi?

Conclusio.

QVinta conditio ex postris generalibus Constitutionibus requisita, pro nouitijs recipiendis, est, quod venientes ad ordinem, & expostulantes habitum, sint sufficienter literati. Hæc conclusio habetur expressa in prædictis Constitutionibus, cap. 1. tit. de qualitatibus recipiendorum, vbi idipsum specificando dicitur, ad minus esse requisitum, quod aliqualem habeat latinę linguæ cognitionem. Hæc conditio siue constitutio, nimis iustificata est, ac rationi valde consona, quod ad Ordinem nostrum, non admittantur ad statum clericorum, quo nomine secundum nostram Regulam nuncupantur, qui ad chorum, atque ad diuinum cultum, sunt deputati & mancipati, nisi iuuenes, qui sufficienter & competenter sint literati, & saltem habeant aliqualem Latinæ linguæ cognitionem, non autem totaliter idiotæ & ignari, cum & ipsi secundum ius commune, sint irregulares, & ad sacros ordines haud quaquam possint promoueri, vt constat, *ex cap. illiteratos d. 36. & ex c. in singulis d. 77.* Quæ iura nuperrime approbata, atque innouata sunt, per sacrum *Concil. Trid. sess. 23. c. 11. & 13.* Et licet omnibus in Religionibus hoc in vniuersum deberet obseruari, quod tamen in nostra sacra id strictius fuerit præceptum, summoq. studio seruetur, quam maxime est rationi consonum, vtpote qui secundum nostram Regulam, incapaces omnino sumus, bonorum omnium temporalium, quæ à nouitijs afferuntur: Iustissimumq. proinde est, vt eorumdem tantummodo, personas, mores, ingenuam indolem, parentes, nobilitatẽ, atq; in literis debitam sufficientiam, & eminentiam considerantes, quasi iure hæreditario in his bonis eis succedamus, & hæc sit nostra portio, & hæreditas, ne dum contrarium facimus, & plures ignaros, atque idiotas recipimus, & nosmetipsos, & Ordinem nostrum, ac totam Ecclesiam grauemus, nihilq. ex illorum receptione, fructus siue vtilitatis consequamur, ac gementes recte cum Isaia propheta dicere possimus: *Multiplicasti gentem, sed non magnificasti lætitiam*. Hactenus de isto articulo.

Recipiẽdus ad Ord. esse debet sufficienter, & competenter literatus. *Const. gen. c. 1. de qualit. recipiendorum.*

Idiotæ de iure sunt irregulares, neq; ad sacros ordin. possunt promoueri. *c. illiteratos d. 36. c. in singulis, d. 77. Concil. Trid. sess. 23. c. 11. & 13. Isai. c. 9.*

ARTICVLVS VI.

De sexta conditione ex nostris Constitutionibus generalibus requisita, nempe quod recipiendi sint 16. annorum?

Huic articulo fiet satis, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

SExta conditio ex nostris Constitutionibus generalibus requisita, est, quod recipiendi ad Ordinem, ad minus sint ætatis, 16. annorum. Hæc conclu-

Secundum nostras Const. recipiendi ad ordinem, ad minus esse debent 16. annorum.

Conſt.gen.c.1 tit. de qualit. recipiendo.

Secundum ſus eõe,olim pueri & puellæ intra re poterant Religionem quamlibet,completo anno ſuæ pubertatis, quæ in pueris adimpletur anno 14. & incipiente 15. in puellis autem anno 12. incipiente 13 Quod & eſſe verum conſtat,ex quamplurib⁹ iuribus,atque decretis, *ex c. puella 20. q. 2. & ex c. ad noſtram, c. ſignificatum, cap. cum virum, cap. cum ſimus, de regu.* Et dixi fuiſſe neceſſarium, vt prædictum pubertatis annũ adimpleuerint,nam in hoc malitia non ſupplebat ætatem,vt multis probat Gloſſa *in c firma 20. q. 1.* & Ioannes Andreas, *in Clementina eos,de regu.* & dicit ibi Gloſſa,quod hic vnus eſt caſus ex ijs, in quibus annus inceptus,non valet pro completo. Hac de re & circa hanc difficultatem,in quibus ſcilicet caſibus,malitia ſuppleat ætatem, aut non annus inceptus valeat pro completo (de qua magna fuit olim,eſtq. hodie quæſtio, & controuerſia inter Doctores) multa ibidem dicuntur à Gloſſa,& quidem notatu digniſſima,quæ tamen ipſe breuitatis gratia,omitto,hoc ſolummodo contentus dixiſſe,quod pueri & puellæ intrare poterant Religionẽ quamlibet olim,etiam inuitis & renuentibus ſuis parentibus, de iure communi, poſt completum ſuæ pubertatis annum, ad ſenſum ſupradictum. Sed nihilominus quamuis hoc ita eſſet,ſacræ noſtræ Religionis Patres,iuſtiſſimis motiuis de cauſis,in multis capitulis generalibus ſtatuerunt, & decreuerunt, quod nullus reciperetur ad noſtrum Ordinem,niſi poſt 16. annum expletum, in quo etiam conueniunt multæ aliæ Religiones, quæ ſimile habent ſtatutum, imo vero quædam,maiorem requirunt ætatem, circa quod variæ atque diuerſæ reperiuntur diuerſarum Religionum Conſtitutiones, ſecundum quod magis vel minus,ſibi viſum fuit expedire, quò nouitij in eiſdem recipiendi, ferre & ſuſtinere poſſent, Religionum ipſarum difficultates & aſperitates.

c. ad noſtram c.ſignificatum c. cum virum c. cum ſimus, de regu.

Gloſſa in c firma 20. q.1.

Ioann. Andr. in clem. eos, de regu.

In quibus caſibus malitia nõ ſuppleat ætatẽ, neq. annus inceptus habeatur pro completo.

Sed difficultas eſt,an id modo ſit obnixe,& neceſſario obſeruandum, con ueniatq. obſeruari: quod recipiendi ad Ordinem nunc neceſſario habeant, adimpleuerintq. ſaltim 15. ætatis ſuæ annum,quò expleto anno ſuæ probationis, ſiue nouitiatus, iuxta decretum atque definitionem Concilij Tridentini, 16. anno expleto ſtatim poſſint profiteri. Et ratio dubitandi ſpecialis eſt in noſtro ſacro Minorum Ordine, poſtquam in ſecundo capitulo noſtræ regulæ,habetur expreſſe: *Quod nouitij finito anno probationis,recipiantur ad obedientiam,& profeſſionem faciant, promittentes vitam noſtram, & Regulam obſeruare.* Quod ne vtiquam ſecundum dictum Concilium facere poſſent, expleto probationis anno,non aſſumpto habitu, poſt prædictum 15. annum expletum, vt enim iam diximus,profeſſio facienda eſt,in 16. etiam expleto. Ad do quod hæc ratio dubitandi, generaliter videtur omnes in vniuerſum Religiones comprehendere,cum de omnibus in generali,Concilium Tridentinum prædictum dicat: *Quod finito tempore nouitiatus ſuperiores Ordinum,nouitios,quos habiles inuenerint, ad profitendum admittant, aut e monaſterio eiciant.* Ex quibus verbis colligi videtur,quod ſaltem eam ætatem (iuxta prædictum Concilium) ſupradicti nouitij recipiendi,debent habere, quò poſſint finito tempore probationis,ſiue ſui nouitiatus,ſtatim profiteri: Sed his rationibus non obſtantibus,incontrarium ſtatuitur concluſio.

Concil. Trid. ſeſſ.25. c.15.

Concil. Trid. vbi ſup. c.16.

Secunda Concluſio.

Semper fuit vſu receptum,atque in communi praxi obſeruatum, quin vero & viſum rationi conſonum, quod aliquando iuſtis interuenientibus cauſis,

fis, in sacro nostro Minorum Ordine, atque in omnibus, aliqui nouitij recipe rentur minores 15. annorũ. Hæc conclusio non aliter probari potest, quã ex ipsa experientia, aut forsan conuenientia, qua Religionum superioribus, expediens visum fuit, vt non practicaretur, respondendo & satisfaciendo ad rationes, quæ incontrarium possent adduci: Et de experientia, certum, & manifestum est, neque vlla indiget probatione. De conuenientia autem facit, quam maxime, quod dicit D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 5. vbi interrogando, an pueri sint recipiendi in Religionibus? Difficultati respondet, conclusionem adhibendo affirmatiuam, quam & probat, primo auctoritate Christi Domini dicentis: *Sinite paruulos, & nolite eos prohibere, venire ad me, talium est enim regnum cælorum*. Secundo probat idipsum auctoritate Origenis, homil. 7. vbi explicãs prædicta verba, inquit, quod discipuli Christi olim, priusquam discerent rationem iustitiæ, prohibebant, atque reprehendebant eos, qui pueros & infantes offerebant Christo, ipse autem in prædictis verbis exhortatur illos, in hoc condescendere eis, propter vtilitatem puerorum. Et subdit Origenes, hoc ergo debemus attendere, ne æstimatione sapientiæ excellentioris, contemnamus quasi magni, pusillos Ecclesiæ, prohibentes pueros venire ad Iesum. Verba sunt Origenis expressa, & quidem notatu digna. Tandem tertio probat idipsum D. Tho. exemplo sancti Ioannis Baptistæ, qui vt habetur in Euangelio, & propria ipsius historia, in tenerrima ætate, ad diuinum venit seruitium, dicitur enim Lucæ 1. *Puer erat in desertis, & crescebat, & confortabatur spiritu*. Probat & exemplo D. Benedicti, de quo etiã dicitur in historia eiusdem, quod in tenera ætate, Monachalem assumpsit habitum, atque de eodem, & de alijs generaliter, dicit D. Greg. *Quod olim Romani nobiles, filios suos in Religionibus enutriendos, omnipotenti Deo, dare, & offerre consueuerant*. Et eandem quarto & vltimo probat D. Thom. idipsum fuisse expediens, & quam maxime rationi consonum, ex illo Threnorum 3. vbi dicitur: *Bonum est viro, cum portauerit iugum ab adolescentia sua, & subdit, sedebit solitarius, & tacebit, quia leuabit se supra se*. Ex his omnibus colligit prædictus D. Thom. conuenientiam, atque congruentiam, vt pueri etiam minores quindecim annorum, in Religionibus recipiantur. Posset etiam idipsum comprobare exemplo sui ipsius, qui (vt eiusdem narrat historia) cum puer esset quinque annorum, non amplius, Monachis sancti Benedicti Cassinatibus à proprijs parentibus enutriendus & custodiẽdus fuit traditus: Quibus ego rationibus addo: negari haud quaquam posse, eiusmodi pueros esse faciliores, atque maioris dispositionis, ad hoc, vt percipere & apprehendere possint ea, quæ pertinent ad diuinũ cultum, & ad obseruantiã Religionis seu status religiosi, meliusq. esse Religionibus, quod huiusmodi pueri in eisdẽ recipiantur, quam alij ætate maiores, peccatis, atq; malitia imbuti, in vitijs enutriti, adeo vt in illis iam veluti radices fixerint. Pueri enim id quod semel in Religionibus acceperint, tenacius tenebunt, & conseruabũt, & iuxta Horatij præscriptum.

Quo semel imbuta recens, conseruabit odorem, testa diu.

Ad rationes autem incontrarium adductas, facile respondet dicendo, non esse in iure, Textum, aut Canonem præcipientem, vt non recipiatur ad ordinem, minor 15. annis. Imo vero secundũ ius cõmune (vt supra diximus) sufficiebat, superq. satis erat, impleuisse 14. suæ pubertatis annum, neque ex Concilio Trid prædicto, aut ex nostra Regula, colligi potest contrarium: Nam licet vbique dicatur, quod nouitij expleto probationis anno, ad professionem admittantur, & recipiantur, aut vero eiciantur. Licet etiam huiusmodi probationis terminus (iuxta nostram Regulam, & idem Concilium) diminui-

Hæc conditio 16. annorũ non fuit recepta, aut vsu practicata; sed contrariũ omnino.

D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 5.

Matt. 19.

Orige. hom 7. in Matt.

Luce 1.

Grego. lib. 2. dialog.

Thren. 3.

Horatius lib. 1. epist. ad Iocum.

non possit; potest tamen augeri, atque professio nouitiorum dilatari, iustis existentibus causis, vt infra dicemus suo proprio loco, quando hac de re speciale dicem fecerimus mentionem. Hactenus de isto articulo.

ARTICVLVS VII.

De septima conditione requisita, ex nostris Constitutionibus generalibus, in qua dicitur, vt recipiendi ad Ordine, sint bono genere nati, nõ descendentes ex cõuersis Iudæis, seu Mahometanis, vel Hæreticis quantũuis remotis, neq; ex Gentilibus modernis.

Christiani noui qui dicantur, in rigore loquendo.

LAtissima est materia huius articuli, & quæ multas in se continet, atque comprehendit difficultates, quas vt debite explicemus, agendum simul est nobis, de statutis, quæ cum auctoritate Apostolica, aut sine illa, facta reperiuntur in quibusdam Religionibus, prohibentia, atque vetantia, ne huiusmodi ex infecto & maculato genere nati, ad ipsas admittantur, seu admitti vllo modo possint. Et vt hac in re, pro more nostro, clarius atque distinctius procedamus, aliquot libuit prius ponere fundamenta, exquibus constabit dicendorum vera resolutio.

Primo præmitto, quod quamuis communiter & regulariter loquendo, ex Iudæis, seu Mahometanis, conuersi ad fidem, in quocũque gradu sint, Christiani noui nuncupentur, proprie tamen, atq; in rigore, & stando in proprietate vocabuli, non omnes isti, Christiani noui sunt dicendi, sed solummodo Neophyti, hoc est, ex his, seu ex illis, aut ex Gentilibus de nouo ad fidẽ conuersi: Hi (inquam) proprie sunt Christiani noui, non vero alij: Quod constare facile potest ex ipsa vocabuli etymologia, quam adducit Sylu. *verbo neophytus*, vbi inquit, neophytos esse dictos, à verbo, *neos*, (quod est *nouus*) & *phytos* (quod *est fides*) inde *neophytis* quasi in fide noui. De quibus loquitur, *c. quoniã & c. sicut neophytus 48. dist.* atque isti solummodo sunt, qui olim prohibebãtur ordinari, & promoueri, etiam ad Minores Ordines, & tonturari. Cuius quidẽ rei, causa redditur ibidem, ne iuxta mentẽ, atque sententiam D. Pauli: *In superbiam elati, in iudicium inciderent, & in laqueum diaboli.* Hoc dixit D. Paulus olim de Neophytis, & denuo ad fidem conuersis, siue ex Iudaismo, siue vero ex gentilitate, & de eisdem loquuntur expresse prædicta iura: Vbi dicuntur ad hoc propositum aliqua, notatu dignissima. De his etiam loquitur Innoc. Papa in epist. 15. ad Aurel. vbi inquit: *Miserum esse quempiam fieri Magistrum, qui necdum didicit esse discipulus.* Sed quamuis hoc ita sit, stando in rigore sermonis, & proprietate vocabuli, iam tamẽ cõmunis vsus habet, vt omnes ex Iudæis, seu Mahometanis ad fidẽ conuersis, descendentes, in quocumque gradu sint, Christiani noui nuncupentur. De quibus inter Doctores Iurisperitos, magna est lis & controuersia: Vtrum ad officia publica & dignitates debeant, & possint assumi, & admitti. Qua de re videatur Otalora de nobilitate, Abendaño in suo dictionario *verbo Iudaus*, & nunc nouissime Heredia in suo libello, nuncupato de chado de Iuezes.

Sylua verbo Neophytus. c. quoniam, c. sicut neophytus d. 48.

Paul. 5. ad Timot. 3.

Innoc. ep. 12. ad Aurelium.

Otalora de nobilit. 2. p. c. 7.

Abenda in dicto verbo Iudaus, Heredia in suo libello, de chado de Iuezes nuncupato, quæstio. si el Iudio pue de ser Iuez.

Secundo præmitto, esse etiam maximam litem, atque controuersiam inter eosdem Doctores Iurisperitos, vtrum auctoritate aliqua (quæ non sit Apostolica) fieri potuerit aliquod statutum iustum, excludens supradictos, ex infecto, atque maculato genere descendentes, à Religionibus, Confraternitatibus, siue Collegijs, aliisq. eiusmodi rebus. Quidam enim tenent partem affirmatiuam, alij vero negatiuam. De qua lite, & controuersia, videndus est supradictus Otalora, de nobilitate, loco supracitato, & do-

An fieri possit, aut potuerit aliquod statutum iustũ prohibens Christianos nouos, ab ingressu Relig.

& doctiſſimus Doctor Simancas de Catholicis inſti. & in alio ſuo libello nuncupato, deſenſio ſtatuti Toletani, & Didacus Perez *in l. 9. tit. 1. libri primi ordinamen. & in l. 1. tit. 1. lib. 4.* & doctiſſ. Doctor Nauarr. lib. 3. Conſiliorum tit. de Regul. conſil. 26. vbi doctiſſime, & latiſſime, hinc inde hanc quæſtionem difficultat, de quorum omnium ſententia, & reſolutione. Dico breuiter duo; primo, quod auctoritate Papæ, & propter aliquas cauſas, & rationes licitas, Summi Pontificis animum mouētes, bene poteſt, & licite fieri huiuſmodi ſtatutum, excludens huiuſmodi ex maculato, & infecto genere deſcendentes, à Religionibus, Confraternitatibus, ſiue Collegijs, cæteriſque alijs huiuſmodi rebus. Sicque videmus in Eccleſia, eſſe aliquas Religiones, Eccleſias atq; Collegia ſecularia, & regularia, habentia huiuſmodi ſtatuta, quæ ſine magna temeritate affirmari non poteſt, eſſe iniuſta, & nulla atque inualida, cum facta fuerint auctorit. Apoſtolica, & ob iuſtiſſimas cauſas. Secundo Dico, cum ſupradicto Nauarr. quod eiuſmodi ſtatuta eſſent nulla, ſi qua fierent, aut facta fuiſſent, ſine prædicta auctoritate Papæ, nam nullum capitulū, quantumuis graue, cuiuſuis Religionis, Eccleſiæ, ſiue Confraternitatis, ſine ipſius auctoritate poteſt ſtatuere, ſiue ordinare, vt non ibidem recipiantur, huiuſmodi deſcendentes ex prædictis infidelibus (dum tamen ſint ipſi fideles.) Quia nullus inferior Papa, poteſt aliquid ſtatuere contra ius commune Canonicum, vt habetur, *in cap. quod ſuper his, de maiori, & obedientia.* Et certum eſt, quod prædictum ſtatutum, eſſet contra ius commune. Nam iure communi Canonicò, omnes Chriſtiani, & fideles (etiam ex infidelibus deſcendentes) ſunt apti, & idonei ad intrandam, & profitendam quamcumque Religionē à Sede Apoſtolica approbatam, ſi non obeſt eis aliquod canonicum impedimentū, quod nō eſt prædicta generatio, ſiue deſcenderia ex prædictis infidelibus, nā id nullo iure cauetur. Imo vero iure ipſo diuino, vnde totū exhauritur ius canonicum (iuxta cap. qualiter, & quando el ſecundo de accuſa) id expreſſe conceditur. Nam Apoſtoli, cum eſſent iudæi, facti ſunt Chriſtiani, vt habetur, *in cap. in nouo. 21. diſt.* & D. Paulus ex iudaiſmo Conuerſus ſolos *neophytos* ideſt, *in fide nouos*, ſen ad fidem nouiter conuerſos ab ordinibus dicit debere remoueri. Quin etiam & Alexander III. *in cap. eam te, de reſcriptis*, decreto ſuo declarauit, ac dixit, *non debuiſſe quempiam à quodam canonicatu repelli, pro eo, quod antea fuiſſet Iudæus.* Imo vero vt dicit Gloſſa ibidem, *propterea debuit potius laudari, & commendari.* Prædictis omnibus additur, quod iuxta men rem atque ſententiam D. Pauli *Poſt promulgatum Euangelium, iam non eſt diſtinctio Iudæi & Græci, nam idem Dominus omnium Deus, diues in omnes qui inuocant illum, & omnis quicunque inuocauerit nomen Domini ſaluus erit*, ex quibus colligitur, quod quamuis auctoritate Papæ, fieri potuerit aliquod tale ſtatutum, non tamen ſine illa, & ſi fiat, erit ipſo iure nullum; etiamſi alioquin prætendatur, quod ſit confirmatum à Papa, aut auctoritate ipſius factum. Nam tales confirmationes, & auctoritas, quæ communiter, atque vniuerſaliter conceditur, ad condenda ſtatuta, ſemper intelligenda eſt, (vt dicit Doctor Nauar. vbi ſupra) quatenus ſunt licita, & honeſta, & dummodo non ſint contra ius commune, & contra ſacros Canones. In propoſito autem, prædictum ſtatutum iam ſatis conſtat, quòd eſſet contra ſupradicta iura.

Tertio præmitto, quod Clemens VII. Pont. Max. anno Domini 1525. die 10. menſis Martij, iuſtis quidam de cauſis permotus, conſtitutionem quandam fecit, contra Iudæos & hæreticos, & ab ipſis deſcendentes, vſque ad quartā generationem, prohibens, omnes qui eiuſmodi eſſent, à ſuſceptione, & receptione habitus noſtri, & religioſos iam profeſſos, ab obtentione officiorum, quorumcumque ordinis, & quarumcumque dignitatum. Quamquidem Clementis

Otalora vbi ſupra num. 26. Simancas de Cath. inſt. tit. 47. nu. 84. Et indefenſione ſtatu. Tol. Didac. Perez in l. 9. tit. 1. libri primi ord. & l. 1. tit. 1. lib. 4. Nauar. lib. 3. conſil. de Reg. conſil. 26.

Nullus inferior Papa poteſt aliquid ſtatuere contra ius cōe canonicum. *c. quod ſuper his de maiori. & obedien. & qualiter, & quando el 2. de accuſatio. c in nouo. diſ. 21. 1. ad Tim. 3. & 5. c. eam te de reſcriptis.*

Paul. ad Ro. 3. & 10.

Clem. VII. fuit, qui primus fecit ſtatutū contra deſcēdētes ex Iudæis Mahometanis, atque hæreticis, ne reciperentur in Relig. Minorū, & poſtea Paul. IV. & Pius IV. confirmarunt.

mētis constitutioné. Postea Iulius III. alijs motus causis, reuocauit, cassauit, atque annullauit, anno Domini 1550. decima die Octobris. Sed postmodum Paulus Quartus anno Domini 1558. 24. die Aprilis, Pontificatus sui anno quarto, præfatam constitutionem Clementis VII. à Iulio III. reuocatam, alia sua confirmauit, ac veluti de nouo edidit, & in suum robur, vigorem, atque in pristinum statum reduxit, quæ tenoris est sequentis. *Paulus IIII. ad perpetuam rei memoriam. Cum ex Apostolatus officio nobis, meritis licet imparibus, diuinitus credito, cura Dominici gregis nobis immineat generalis, ad ea libenter intendimus, per quæ Religionis puritatem ab omnibus hic, qua illi detrimentum aliquod asscre possunt, quantum cum Deo possumus, tueamur, & Religiosi deditos, sed præsertim ordinis fratrum Minorum, Sancti Francisci, qui mundo mortui, soli Deo viuunt, ab omnibus his quæ eorum piis mentes aliquando subuertere possunt, ita custodiamus, vt crescente in eis quotidie Dei obsequij zelo, vbertes fructus in vinea Domini afferre valeant, neque ex ministrorum, aut aliorum quorumcumque culpa, aut inducentia grauamina, & dispendia patiantur. Cum itaque sel. record. Clemens Papa Septimus, prædecessor noster considerans ministros, prouinciales Fratrum Ordinis prædicti, de obseruantia, in suis prouincijs speciali priuilegio, tanquam Inquisitores hæreticæ prauitatis, fuerunt subditorum existens, & in ipsos subditos officium Inquisitionis exercere, volens, à personis Religiosis, præsertim ab ijs præsidentibus, quæ contraria fidei, honestati, & ordini existerent ad Dei Laudem, & Religionis decentiam, & animarum salutem submouere, Motuproprio, & ex certa scientia, authoritate Apostolica, perpetuo statuerit, & ordinauerit, quod de cætero (in regnis Hispaniarum tantum) aliqui fratres minores Ordinis de obseruantia, à Iudaisseu hæreticis, quorum parentes, & progenitores, paterni seu materni, viuentes seu defuncti, vsque ad quartam generationem inclusiue, hæretici declarati, & vt tales confuncti, vsque ad quartam generationem inclusiue, hæretici declarati, & vt tales condemnati, ac illi, seu eorum corpora, & ossa, vel statuæ, igni tradita fuerint, originem trahentes, seu descendentes, etiam ad quascumque dignitates, & officia Ecclesiastica obtinenda, & exercenda, præmissis non obstantibus sufficienti dispensatione, seu indulto suffulti, in ministros Prouinciales, seu Guardianos, neque etiam seculares seu mili modo à Iudæis, seu hæreticis originem trahentes seu descendentes, in fratres Ordinis obseruantia huiusmodi, nullatenus eligi, assumi, & recipi, nec Prouincialatus, aut alia officia quæcumque gerere, & exercere quoquomodo possent, districtius inhibens, Generalibus, & Prouincialibus ministris, aut Guardianis, & fratribus eiusdem Ordinis, & obseruantiæ, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis latæ sententiæ pœna (eo ipso si contra fecerint incurrēda) ne aliquos ex dictis Iudæis, seu Hæreticis, vsque ad quartam generationem, originē trahentes, seu descendentes (vt præfertur) in ministros Prouinciales, seu alia officia, nec de cætero seculares, in fratres dicti Ordinis eligere, assumere, recipere, vel admittere, seu electos confirmare, & installuere quomodolibet præsumerent, decernens irritum, & inane, quidquid secus attentari contigisset, prout in eiusdem prædecessoris nostri literis, in forma brevis expeditis sub dati die 19. Martij 1525. plenius continetur, quas tamen literas cum omnibus, & singulis inde sequutis, tum ex certis, tum ex expressis causis, felicis record. Iulius III. prædecessor noster, ex certa eius scientia, & auctoritate Apostolica, revocauerit, cassauerit, & annullauerit, illasq. nullius robœris, & momenti, ac pro infectis voluerit haberi, ac nulla originis, seu status consideratione habitâ, quoscumque fratres, in ministros, siue Guardianos assumi, & seculares in fratres eiusdem Ordinis, recipi libere, & licite posse voluerit, cum decreto irritante, & aliis clausulis, prout latius in literis eiusdem Iulij prædecessoris nostri in forma brevis expeditis, die 10. Octobris 1550. continetur, nos considerantes, non solum eos, qui orthodoxæ fidei contemptores existunt, à sacris canonibus, pœnis grauissimis plectis, verum etiam eos, & eorum descendentes à dignitatibus, officijs, & beneficijs Ecclesiasticis arceri, & quod non decet*

Pauli IV. Constit. contra descendentes ex Iudæis, & hæreticis, intraquar tum gradum.

Hic refertur Constit. Clem. VII. facta anno 1525.

Hic refertur Reuoc. à Iulio III. facta anno 1550. Constit. prædictæ.

Quod determinauit Paul IV. de nouo, & qd in hac re obseruandum sit, circa prædicta.

cet eos, qui ad docendum alios verbo, & exemplo, in ministros assumuntur, vel ad obsequium Dei præstandū, in ordinem fratrum Religiosis sancti Francisci, qui (vt præfertur) soli Deo viuunt, & pro vniuersali Ecclesia preces ad Deum effundunt, recipiuntur, suspicione aliqua laborare, vel quod ipsi mala imbuti doctrina, vel vitiorum parentum imitatores existant, vnde alios fratres dicti ordinis eorum labe, maxime cum scandalo, & periculo inficere possint: volentes vbi maius est periculum, ibi plenius prouidere, tenores, & compendia literarum supradictarum, tam felicis recordationis Clementis quam Iulij prædecessorum nostrorum, vt præmittitur, omnia, quæ & singula in iis contenta, pro plene, & sufficienter expressis habentes. Motuproprio, & ex certa scientia, & Apostolica auctoritate, easdem literas Clementis, non obstante reuocatione, cassatione, & annullatione Iulij prædecessoris præfati approbantes, & innouantes, ac perpetuo obseruare volentes, & in viridi obseruantia reponentes, & reducentes, literasq; eiusdem Iulij prædecessoris, præfatarum literarum Clementis reuocatorias, reuocantes, cassantes, & annullantes, illisque nullius roboris, & momenti, ac pro infectis quò ad omnia haberi, plenisque in præmissis prouidere volentes, motu, scientia, & auctoritate prædictis, tenore præsentium, perpetuo statuimus, & determinamus, quod de cætero, nullus secularis, qui ex Iudæis seu Hæreticis (quorum parentes, seu progenitores paterni siue materni, viuentes, seu defuncti, vsque ad quartā generationem inclusiue, Hæretici declarati, & vt tales condemnati, ac illi seu eorum corpora, & ossa, vel statua igni tradita fuerint, originē trahat, seu ex descendentibus, prædictorum Iudæorum, & Hæreticorum vsque ad quartam generationem, inclusiue fuerit, vel sit, in totius Ordinis Fratrum Sancti Francisci, Fratrem dicti Ordinis, in quibuscumque locis, & mundi partibus, vbi Religio, & ordo Fratrum huiusmodi fuerit, aliquo modo sub quouis prætextu, & qualsite colore, sub pœnis infrascriptis, ea ipso, per recipientes, & admittentes, absque declaratione aliqua incurrendis, recipi, & admitti possit, & si aliqui tempore dicte præsentium, inter Fratres Minores totius dicti Ordinis Sancti Francisci, in quibuscumq; locis, & mundi partibus, vbi Religio, & ordo Fratrum huiusmodi similiter fuerint, qui olim Iudæi, seu Hæretici fuerint, seu in similibus Iudæis, seu Hæreticis, quorum similiter parentes, & progenitores, paterni seu materni, viuentes, seu defuncti, vsque ad quartam generationem inclusiue, Hæretici declarati, & vt tales condemnati, ac illi, seu eorum corpora, & ossa, vel statua igni tradita fuerint, originem trahentes, seu descendentes vsque ad quartam generationem inclusiue, etiam ad quascumque dignitates, beneficia, & officia Ecclesiastica, obtinenda & exercenda, præmissis non obstantibus, sufficienti dispensatione, seu indulto fussulti reperiantur, in Ministros Generales, seu Prouinciales, ac Commissarios Generales, seu quoscumque alios Commissarios, seu Guardianos, aut Predicatores, etiam si alias soliti fuerint ad huiusmodi officia, Generalatus, Commissariatus generalis, & cuiuscunque alterius Commissariatus Prouincialatus, seu Guardianatus, & predicationis eligi, & assumi, nullatenus de cætero eligi, assumi, seu recipi possint, electioq. & assumptio, seu receptio de illis facta, ad officia prædicta (si fieri contigerit de facto) nullius sit roboris vel momenti, & pro non facta habeatur, nec vigore electionis, assumptionis, seu receptionis prædictæ, illi sic electi, aliquid administrare, seu predicare possint, sed omnia & singula per eos sic electos, & assumptos, de facto administrata, & gesta, viribus careant, & nullam prorsus firmitatem obtineant, neque ius alicui tribuant, nulliq; fratres totius dicti Ordinis Sancti Francisci, etiam si eos, in Generales Ministros, Commissarios Generales, & alios quoscumque Commissarios Prouinciales, vel Guardianos, & Predicatores eligissent, seu recipissent, eisdem sic contra mandata nostra electis, & assumptis, obedire, sed in continenti ab eorum obedientia recedere, eisque predicationis officium interdicere, & ad alios in ministros Generales, Commissarios etiam Generales, & alios quoscumque Commissarios, Prouinciales Ministros, Guardianos, & Predicatores, loco prædictorum eligendos,

Cassatur, & annullaf Reuoc. facta à Iul. III & de nouo Confit. à Clem. 7. facta, confirmatur, acq. obseruari præcipitur.

Nota, quinam comprehendātur in dicta Constitutione.

Nota valde, q Pontifex præcipit, vt non præfetur obedientia talibus electis, contra formā dictæ Constitutionis.

eligendos, procedere poterunt ac si prædicti nullatenus electi, seu assumpti forent, sub pœnis infrascriptis teneantur, & debeant. Et vlterius si contigerit tempore data præsentium, aliquem ex dictis olim Iudæis siue Hæreticis existentibus, seu a Iudæis seu Hæreticis vsque in quartam generationem inclusiue (vt supra) descendentibus, in aliquibus ex dictis officijs Generalatus, Commissariatus Generalis, & alterius cuiuscumque Commissariatus, Prouincialatus, seu Guardianatus, vel prædicationis electum, & assumptum, confirmatum, & institutum, etiam in quasi possessione dictorum officiorum existentem reperiri, ille sic electus, assumptus, confirmatus & institutus, & quasi in possessione existenti repertus, vigore præsentium intelligatur, & sit eo ipso, & absque aliqua de super declaratione facienda, dictis officijs destitutus & priuatus, nihilque vigore dictorum officiorum, gerere seu administrare, vel etiam prædicare possit, gestaq; & administrata per ipsum, post præsentium publicationem in Capitulo Generali, dicti Ordinis faciendam, viribus careant, nullamque prorsus obtineant firmitatem. Nullique fratres in dictis Officijs, contra huiusmodi mandata nostra existenti obedire, sed incontinenti quam primum potuerint, post præsentium publicationem, in dicto Capitulo generali, vt suprà faciendam, ab eorum obedientia recedere, illisque prædicationis officium interdicere, & ad alium locum prædicti, in aliquo ex dictis officijs existentis, eligendum, tamquam ad officium vere vacans procedere, sub pœnis infra scriptis teneantur, & debeat. Districtius inhibentes Generali Ministro, Commissario Generali, aliisq; Commissarijs quibuscumque, Prouincialibus Ministris, ac Guardianis, & Fratribus totius dicti Ordinis, in quibuscumque mundi partibus, & locis existentibus, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis late sententiæ, & priuationis, Generalatus, Commissariatus Generalis, & alterius cuiuscumque Commissariatus, Prouincialatus, & Guardianatus aliorumq; officiorum & dignitatum dicti Ordinis, & inhabilitatis ad illa in perpetuum obtinenda, pœnis eo ipso, si contrafecerint, incurrendis, ne aliquos ex dictis, qui olim Iudæi seu Hæretici fuerint, seu à dictis Iudæis, & Hæreticis, vt præfertur vsque in quartam generationem inclusiue, originem trahentes, seu descendentes existant, in Fratres totius dicti Ordinis, in quibuscumque locis, & mundi partibus, seu Ministros Generales, Commissarios Generales, & alios quoscumque commissarios, Prouinciales ministros, seu Guardianos, vel Prædicatores recipere, admittere, eligere, seu assumere seu electos confirmare, & instituere, vel etiam tempore data præsentium electis, assumptis, institutis, & confirmatis, & iam quasi in possessione dictorum Officiorum, seu alicuius ipsorum existentibus, obedientiam aliquam præstare, seu à tali obedientia non recedere, & ad alios, vt præmittitur loco prædictorum eligendos non procedere, illisq; officium prædicationis interdicere, vt præfertur, quemodolibet sub quouis quæsito colore, & prætextu audeant, vel præsumant. Decernentes irritum, & inane si secus super his, à quocumque, quouis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari, sicque per quoscumque, quouis auctoritate fungentes, Iudices & personas, sublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate iudicari, & definiri debere. Nō obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac dicti Ordinis, iuramento ac confirmatione Apostolica, seu quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, ac dictis literis Iuly Tertij, prædecessoris nostri, vt præmittitur in forma brevis expeditis, præfato ordini concessis, necnon priuilegijs, & indultis, & literis Apostolicis, Ordini, Ministro Generali, Commissario Generali, & aliis quibuscumque Commissarijs Prouincialibus, Ministris, Guardianis, & Prædicatoribus, Fratribus præfatis, ac ijs, qui olim Iudæi, & Hæretici fuerint, seu descendentibus à præfatis, & aliis quibuscumque sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis irritantibus derogatorijs, & decretis etiam motu simili concessis, confirmatis, & innouatis, quibus omnibus etiam si de eis, & eorum quolibet, & cuiuscumque eorum tota tenore, habenda esset mentio specialis, seu individua ad verbum, & non

per

Nota & aduerte, quòd ponitur præceptum obedientiæ, & excommun pœna ipso facto in curreda; & priuatio omnium officiorum ordinis, & inhabilitatis ad alia.

Nota, quod irritatur, acq. annullatur, quid quid contrapræsentem constitutionem factum fuerit.

per clausulas generales idem importantes, eorum omnium veriores tenores, ac si de verbo ad verbum inserarentur, præsentibus pro plene, & sufficienter expressis habentes, ad effectum præsentium hac vice dum taxat, harum serie specialiter, & expresse derogamus, illaque aduersus præmissa nullatenus suffragari posse volumus, cæteris que contrariis quibuscumque, aut si aliquibus communiter, vel diuisim, ab Apostolica sede sit indultum, quod interdici, suspendi, & excommunicari non possint, per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die 24. Aprilis. 1558.

Hæc Constitutio Pauli Quarti, extracta est à secretaria Apostolica, & domestica ipsius, auctoritate Sanctissimi Papæ, Pij Quarti, ad instantiam Ministrorum Prouincialium, Fratrum Minorum Sancti Francisci de Obseruantia, vt constat ex literis ipsius Pij Quarti, Quæ incipiunt, *Prouisionis nostræ*, & habentur in monumentis Ordinis. Datis Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die 5. Decembris, 1564. Pontificatus sui anno 5. Cuius Pauli Quarti, Constitutionem, idem Pius IV. ad literam confirmauit anno prædicto, sed postea Pius V. anno Domini 1571. quadam sua extrauaganti, quæ incipit *Pastoralis officij*, &c. ipsam restrinxit, vsque ad secundam generationem ex parte patris, & primam ex parte matris, sicut restrinxerat eam antea Iulius Tertius. Et Greg. XIII. anno Domini. 1574. in alia sua extrauaganti, quæ incipit, *Consuuit*, reuocans constitutionem Pij Quinti, confirmauit, & de nouo statuit, vt seruaretur prædicta constitutio Pauli Quarti, & Pij Quarti, & præcepit quod contenderetur ad descendentes e Sarracenis neque ad quartam generationem inclusiue.

Hæc Constitut. Pauli IV. confirmata est à Pio 4 & Greg. 13. & extenditur eam ad descendentes ex Sarracenis.

Non desunt aliqui grauissimi Patres nostræ Seraphicæ Religionis, qui audeant affirmare, & dicere, præfatam constitutionem Pauli IV. & Pij IV. esse reuocatam, à Sixto V. Pontifice Maximo, ac præceptum, vt Constitutio Iulij Tertij, & Pij Quinti, seruaretur, & dicunt hac reuocationem esse scriptam in libro Ordinis, qui habetur Romæ in Conuentu Ataceli, in Archiuio Procuratoris Generalis, sed tamen alij cõtrarium omnino dicunt, & cũ hoc non habeatur authenticum, & in forma quã firma fides, ei præstari debeat, standum firmiter est, in supradictis, & omnino seruanda Constitutio Pauli IV. & Pij Quarti, siquidem confirmata, & roborata de nouo est à Gregõ. XIII.

Cõmutauit, & restrinxit Pius V. dictam Constitutionem; sed Gregor. de nouo eam confirmauit, & statuit vt etiam extenderetur ad descendentes ex Sarracenis.

Opiniones diuersæ circa prædictã Constitut. Pauli 4. ac veram, eiusdem intelligentiam, & qualiter debeat obseruari.

Quarto præmitto, quod circa præfatam Constitutionẽ Pauli IV. & Pij IV. approbatam, & confirmatam à Greg. XIII. & veram, atque genuinam eiusdem intelligentiam, & qualiter debeat obseruari, & præcticari, est magnalis, & controuersia inter aliquos Doctores Iurisconsultos, & multos patres nostræ Seraphicæ Religionis, quosnam comprehendat præfata constitutio, & qui per eam excludantur, à receptione habitus nostri, & ab officijs Ordinis? Qua de re, sunt duæ opiniones.

I. Opinio.

Quidam enim dicunt, quod illa verba, in prædicta constitutione posita, *quorum corpora, & ossa fuerint cremata, &c.* æqualiter respiciunt atque determinant Iudæos, atque Hæreticos, & non dumtaxat Hæreticos. Itaquod hac cõstitutione, non omnes descendentes ex genere Iudæorum maculato, indistincte cõprehenduntur, sed illi dumtaxat, quorũ progenitores, seu aliquius corpora, aut ossa, vsque ad quartam generationem fuerunt concremata, & igni tradita. Et aiunt quod etiam si aliqui descendãt, ex prædictis Iudæis, extra 4. gradum, & quartam generationem inclusiue, non comprehenduntur in dicta constitutione, nisi etiam simul eorum corpora, & ossa fuerint concremata, & igni tradita. Huius opinionis fuisse, fertur olim, Dossiiss. Doctor Grado, primarius Cathedraticus iuris Canonici, in inclita Salmaticensi Academia,

Item

Item & Doctiſſimus Doctor Solis, ſequentibus temporibus, iuris ciuilis etiam cathedraticus primarius, & Reuerendiſſimus Pater Frater Franciſcus a Zamora noſtri Sacri Ordinis, quondam Generalis Miniſter, qui hac de re, fertur fuiſſe interrogatus, & conſultatus à Patribus noſtræ Prouinciæ Sancti Iacobi, exiſtentibus in quodam Capitulo Prouinciali, vbi circa præfatam conſtitutionem, atque ipſius obſeruantiam, & qualiter deberet practicari, fuere ſibi propoſita aliquot dubia, quorum fuit primum, quos nam comprehendat hæc conſtitutio Pauli Quarti, & Pij Quarti, & quales per ipſam ſint excluſi? cui dubitationi reſpondiſſe fertur, comprehendere tantummodo eos, qui deſcendunt ex Iudæis, quorum corpora, & oſſa, vſque ad quartam generationem incluſiue, fuerunt concremata, & igni tradita, non vero alios. Et idem dicendum eſſe dixit, de deſcendentibus ex Hæreticis, quorum corpora, & oſſa, vſque ad quartam generationem incluſiue, fuiſſent concremata, & igni tradita. Eandem ſententiam, atque opinionem tenet, probat, ac multis defendit, Pater Fr. Emmanuel Rodriguez, in 1. tom. ſuarum quæſtionum, Regul. q. 19. art. 1. 2. & 3. Et 3. to. q. 11. art. 4. & in ſumma 2. parte cap. 5. *verbo nouitius*, nec deſunt pro hac opinione multa fundamenta, & variæ rationes, quas qui videre voluerit, conſulat prædictum Patrem Fr. Emmanuel Rodriguez, locis ſupra citatis, vbi etiam argumentis in contrarium adductis, reſpondet.

Emmanuel. 1 to. qq. reg. q. 14 ar. 1. 2. & 3. & 3. to. q. 11. ar. 4. & in ſum ma. 2. p. c. 5. verbo nouit. 11. Opinio.

Sed ſecunda ſententia, & opinio, eſt doctiſſimi Doctoris Nauarr. lib. 3. conſiliorum, de Regula, conſilio 26. & lib. 5. conſiliorum, tit. de Iudæis, & Sarracenis, conſ. 1. & tit. de Hæreticis conſ. 22. qui affirmanter tenet, omnes ex Iudæis deſcendentes, vſque ad quartam generationem incluſiue, abſque aliqua limitatione, in præfata conſtitutione comprehendi, quamuis nulla progenitorum ſuorum corpora, aut oſſa, igni fuerint tradita, aut concremata. Hanc ſententiam, atque opinionem, tenent etiam aliqui grauiſſimi Doctores moderni, propter ipſius fortiſſimas rationes, & argumenta, quibus innixus, eidem & ipſe adhæreo, prout latius patebit, in ſequentibus concluſionibus.

Nauarr. lib. 3. conſi. de Reg. conſ. 26. & li. 5. tit. de Iud. & Sarrac. c. 1. & tit. de Hæret. conſ. 22.

Prima Concluſio.

Secundum noſtras generales Conſtit. nullus ex infecto genere natus deſcendens ex conuerſis Iudæis, vel Mahometanis, aut Hæreticis quantumuis remotis, neque ex gentilibus modernis, poteſt recipi ad habitum, nec ad profeſſionem in noſtro ſacro minorum Ordine. *Conſti. gener. c. 1. tit. de qualit. recipiend.*

NVllus ex infecto genere natus, deſcendens ex conuerſis Iudæis, vel Mahometanis, aut Hæreticis quantumuis remotis, vel etiam ex gentilibus modernis, poteſt recipi ad habitum, nec ad profeſſionem in noſtro ſacro minorum Ordine. Hæc concluſio, habetur expreſſa, in noſtris conſtitutionibus generalibus, cap. 1. tit. de qualitatibus recipiendorum. Et, vt patet, hæc conſtitutio, eſt ſtrictior atque riguroſior, quam conſtitutio Pauli IV. Clemen. VII. Pij IV. & Greg. XIII. & quorumcumque aliorum Pontificum, poſtquam per eam excluduntur, à receptione noſtri habitus, & profeſſione noſtræ Regulæ, & Religionis, non ſolum deſcendentes ex Iudæis, vel Mahometanis, vel Hæreticis intra quartum gradum, ſeu intra quartam generationem (vt fecit Paulus Quartus, & alij) verum etiam & quicumque alij, ex talibus deſcendentes, quātumuis remotis. De cuius ſtatuti, & cōſtitutionis iuſtificatione, an iuſtane, an iniuſta ſit, & qua ratione fieri potuerit, fuſior à nobis erit ſermo infra 2. to. cum de ſtatutis alijs fecerimus mentionē. Hoc ſolummodo ſit ſatis in præſentiarum dicere, quod ad meliorem præfati ſtatuti atque conſtitutionis Pauli IV. & Pij IV. obſeruantiam, ſtatuitum atque præceptum eſt ibidem, vt ante profeſſionem cuiuſcumque nouitij, fiat proteſtatio eidē, quod ſi ipſe in noſtro Ordine profeſſionem fecerit, & ſit deſcendens intra quartum gradum, ex prædictis Iudæis, aut Mahometanis, vel Hæreticis dam-

damnatis, quod eiusmodi sua professio, erit irrita, & nulla, atque adeo, quod quotiescumque certo constiterit, de veritate talis defectus, statim ab ordine expelletur, & eicietur. Hoc præcipitur obseruari ibidem, vt melius præfatæ constitutiones Apostolicæ seruetur, circa descendentes ex parentibus infecti generis. Et iubetur, quod scribatur in aliquo Conuentus libro, qui fiat hac de re, & quod huiusmodi protestatio manu sua, & aliorum duorum testium sit subscripta. Sed aduertere licet, quod quamuis præfata constitutio, prohibeat quoscumque descendentes ex conuersis Iudæis, aut Mahometanis, vel Hæreticis, quantumuis remotis, vel ex gentilibus modernis, recipi in nostro sacro Ordine, non tamen irritat factum, neque irritam esse dicit professionem aliter factam, nisi tantum respectu eorum, qui ex eisdem descendunt, intra quartum gradum, seu intra quartam generationem, iuxta constitutionem Pauli Quarti, & Pij IV quo fit vt solummodo horum professio sit, ipso facto irrita, & nulla, & de hoc tantum fit protestatio, & isti etiam dumtaxat sunt repellendi, & eiciendi, si reperiantur tales, non vero alij: quod est valde notandum atque memoriæ commendandum.

Deprotestatione, quæ fit, & fieri debet, in nostro sacro ordine nouitijs, antequã faciãt professionẽ, & quid circa eam debeat obseruari.

Nota.

Secunda Conclusio.

SI aliquis descendens ex parentibus Iudæis, vel Hæreticis, aut sarracenis, intra quartam generationem inclusiue, ad receptionem nostri habitus, siue professionem nostræ Regulæ admittatur, ipsius receptio, atque professio, est ipso facto irrita & nulla, & nullius momenti, atque roboris, neque ad hoc necessum est, quod simul ipsorum Iudæorum, aut Sarracenorum ossa, & corpora, fuerint igni tradita, & concremata, nam hoc solummodo locum habet, in descendentibus ex Hæreticis. Hæc conclusio est expressa doctiss. Doct. Nauar. qui in Consilijs, supradictis, argumẽtis quibusdã propositis pro parte contraria, tandẽ ad hæret. huic sentẽtiæ, & opinioni, & dicit, quod licet contraria de æquitate posset seruari, in descendentibus ex Iudæis, seu Mahometanis, qui sponte sua, nulla vi, & metu coacti, fidem & baptismum susceperunt, hæc tamen sententia (inquit) stando in rigore iuris, est verior, & determinationi, atque constitutioni Pauli IV. & Pij IV. & Gregorij XIII. multo conformior: idque probat ex multis rationibus. Et primo ex præadducta extrauaganti, atque constitutione Pauli IV. vbi valde serio fit mentio, de Iudæis, & de descendentibus ex Iudæis, & si expectandum esset (inquit) ad hoc, vt ipsorum corpora, & ossa, intra quartam generationem essent concremata, atque igni tradita, ita vt illa verba *Quorum corpora, & ossa fuerint concremata, & igni tradita, in prædicta constitutione posita*, referenda essent, non solum ad hæreticos, verum etiam ad Iudæos, nihil omnino, operaretur verbum illum (*Iudæis*) ibidem appositum, siquidem per eandem constitutionem, nec ipsi primum conuersi Iudæi, nec vlli alij descendentes ab ipsis, in habilitarentur, nisi essent etiam hæretici, vel descendentes ad Hæreticis: Quoniã Iudæi conuersi, & filij eorum, si relabantur, & à fide semel cepta retrocedãt, ita vt ipsi, vel sua ossa, & corpora concrementur, certum est. quòd iam sunt Hæretici, & sic superfluoret, esset q; omnino otiosum, verbum illud (*Iudæis*) & certũ est, quod verba in iure apposita, semper debent aliquid operari, vnde, neque dubium, quod huiusmodi Iudæi absolutè, & absque aliqua limitatione, comprehenduntur ibidem.

Professio cuiuscumq. descendẽtis ex Iudæis aut Sarracenis intra 4. gradũ, est ipso iure nulla, etiãsi ipsorum corpora non fuerint cõ cremata.

Probatur hæc sentẽtia multis rationibus. I. Ratio.

Secundo probat id ipsum. Nam certũ (inquit) etiã est, quod præfata Breuia Clementis Septimi, Pauli Quarti, & Gregorij XIII. aliquam intendunt ponere differentiam, inter Iudæos, noue conuersos, & descendentes ex eis. & inter Christianos antiquos, & descendentes ex eis: at si prædicta verba, sic intel-

II. Ratio.

intelligerentur, quod non comprehenderent, nisi dumtaxat Iudæos, quorum corpora, & ossa, intra quartam generationē, propter perfidiam, & propter relapsum essent concremata, & igni tradita (quod re vera est, ipsos fuisse Hæreticos) nulla esset prorsus differentia, inter præfatos Iudæos, noue conuersos, & descendentes ex eis, & inter Christianos antiquos, & descendentes ex eis, quod dicere, re vera, nulla ratio permittit. Nam etiam isti, si propter perfidiam, eorum ossa & corpora essent igni tradita, & concremata, essent ad Religionem, & Religionis officia inhabiles, & descendentes ex eis: ergo dicendum est quòd non fuit intentio Summorum Pōtif. quam dicunt: Doctores contrariæ opinionis, sed potius nostra, alias enim nulla esset omnino differentia, & verbum appositum (*Iudæis*) totaliter esset ibi otiosum. Hæc ratio non est minoris efficaciæ, atque momenti, quam prima supra adducta.

III. Ratio. Sed tertio probat id ipsum, Nauarr. ex reiteratione, & frequenti appositione, verbi illius, *Iudæi*, toties in præfatis extrauagantibus, & constitutionibus appositi, atque repetiti, quod (inquit) semper in dispositione iuris, aliquod misterium innuit, atque designat, iuxta Glossam singularem, necnon communiter receptam, *in Clementina secunda, de iurepatronatus, verbo diœcesanis*. Ex hoc Nauarr. colligit, quod voluerunt proculdubio, prædicti Summi Pontifices ibidem, specialiter Iudæos prædictos comprehendere, & descendentes ex eis, intra quartam generationem, etiam si eorum corpora, & ossa, non essent concremata, aut igni tradita; alias enim nullum misterium ibidem significaretur. Ex sunt rationes, quas affert doctiss. Doctor Nauarr. Quibus & ego addo, quod quando circa verum atque legicimum sensum, literarum Apostolicarum, est aliquod dubium, aut aliqua sese offert difficultas, & ratio dubitandi circa verba proposita, quid nam significent, quidue velint dicere, semper recurrendum est, & recurrere oportet ad rationes decreti, seu decretalium huiusmodi, & ad mentem, quam summi Pontifices in eisdem videntur habuisse, sed in proposito, si penitus inspiciatur mens, & intentio Clementis Septimi, & Pauli Quarti, facile constabit eius mentem, atque intentionem semper esse, & fuisse, præfatos Iudæos, seu ex ipsis descendentes, intra quartum gradum, & intra quartam generationem, à receptione nostri habitus, & ab officijs Ordinis remouere, vtpotè quia non sibi videbatur, quod tales essent dispositi, & congrui, ad gerenda officia ordinis. Nam (inquiunt) prælati Ordinis, respectu suorum subditorum, erant tunc Inquisitores, (licet modo non sint) & rationi congruum non videbatur, vt denuo conuersi, seu ab ipsis intra quartam generationem descendentes, fidei essent Inquisitores. Et addunt, qd oportebat eos, qui ad docendos alios verbo, & exemplo in prælatos assumuntur, omni suspicione carere, ne forte mala doctrina imbuti, parentum suorum imitatores existentes, nostri sacri Ordinis fratres, aliqua labe possent maculare, & inficere. Signum igitur est, quod voluerunt omnes huiuscemodi, à receptione nostri habitus, & ab obtentione officiorum quorumcumque, nostri Ordinis remouere, etiam si parentum suorum corpora intra quartam generationem, non fuissent igni tradita, & concremata.

Glossa in Clement. 2. de iure patronatus verbo diœcesanis.

Nota hoc valde

Sed præterea probatur, quod talis fuerit prædictorum Summorum Pontificum, mens, & intentio. Nam eorū voluntas fuit (vt ex supradictis satis constat) præfatos Iudæos, seu ex ipsis, intra quartam generationem descendentes, à receptione nostri habitus, & ab officijs Ordinis remouere, ex eo etiam, quia ipsi sunt, vt plurimum, inquieti, atque vt ita dicam seditiosi, & ad nostrum sacrum Ordinem non apti, congrui, atque dispositi, quin veros;

quam

quam maxime incongrui, atque indispositi, vtpote qui iuxta mentem, atque sententiã D. Pauli, interdum, quin potius multoties & frequentissime superbi vaniloqui, & seductores sint. Quibus verbis generaliter comprehendit (vt ipse ibidem dicit) omnes qui de circumcisione sunt. Sed hæc ratio æque militat in eis, etiam si progenitorum suorum corpora & ossa, intra quartam generationem, propter perfidiam, atque relapsum non fuerint igni tradita, aut concremata, atque militat in alijs. Dicendum ergo est, quod omnes indistincte, & absque vlla limitatione, intra quartum gradum, siue intra quartam generationem à præfatis Iudæis descendentes, in prædictis constitutionibus comprehenduntur, & excluduntur, à receptione nostri habitus, & ab officijs nostri Ordinis, imo neque Prædicatores, iuxta prædictas constitutiones esse possent, vt ex ipsismet constat. Et idem dicit Nauarr. vbi supra, esse intelligendum de descendentibus ex Mauris, seu Mahometanis iuxta bullam, & extrauagantem Gregorij XIII. quod (inquit) fecit Summus Pontifex, quia raro, aut nunquam reperiuntur tales, qui intra quartam generationem à prædictis Iudæis, Hæreticis, seu Mahometanis descendant, & sint veri, & firmi Christiani, atque ita oportet eos per aliquod tempus probari, & experiri, sintne iam humore suo natiuo exsiccati, iuxta id quod ad idem proposium dicitur, *in cap. sicut neophytus, dist.* 48. vbi sequentia verba habentur. *Sicut ædificati parietes, non prius tignorum pondus accipiunt, quam à nouitatis suæ humore exsiccentur, ne si ante ponderi, quam solidentur accipiant, cunctam simul fabricam ad terram deponant, sic etiam huiusmodi, sunt probandi, & expectandum, vt per aliquot annorũ spatiũ, & aliquas generationes à suo natiuo humore exsiccentur, atque experientia fiat de eis.* Dicendum ergo est, quod iuxta constitutiones Clementis Septimi, Pauli Quarti, Pij Quarti, & Gregorij XIII. nullus descendens ex Iudæis, & Saracenis, intra quartam generationem, in nostra Religione est recipiendus, siue admittendus, etiam si progenitorum suorum corpora, siue ossa, non fuerint igni tradita, & concremata. Et quod si aliquid in contrarium fiat, eorum professio, siue receptio, nulla, & irrita erit eo modo, quo receptio, & professio descendentium ex Hæreticis, quorum corpora intra dictum quartum gradum, & intra quartam generationem, fuerunt igni tradita, & concremata. Notandum, hoc est valde. Sed supradictis omnibus adijcere libuit quandam aliam rationem specialem.

1. ad Tim. 3. & 5. ad tit. 1.

c. Neophytus. d. 48. Nota hoc valde.

IV. ratio fortissima. Nota hoc valde.

Ratio est, quod etiam stando in alia explicatione, quæ ab alijs Doctoribus adducitur, circa prædictas constitutiones, receptio, & professio descendentium ex Iudæis, Sarracenis, vel Hæreticis intra quartum gradũ, siue intra quartã generationem, est ipso iure nulla, & specialiter propter defectum consensus, eosdem recipientium ad ordinem, & propter protestationem, quæ hac de re eisdem fit, tum profitentur, ex vi nostrarum constitutionum, quæ est sententia, & resolutio expressa doctissimi Doctoris Nauarr. lib. 3. consil. de Regul. cons. 26. Vbi agens de alio simili statuto Ordinis Minimorum, quod, quia factum erat auctoritate ordinaria, & sine auctoritate Apostolica, dicit esse nullum, ac propterea non ejciendos eos, qui contra prædictum statutum essent recepti, & professi, quia statutum cum sit nullum, ex nihilo nihil fit. Addit tamen eosdem re vera esse ejciendos, ex eo quod non interuenerit legitimus consensus ex parte recipientium, & quia illi, qui ad talem professionem fuerunt recepti, admissi sunt, præmissa protestatione tacita, vel expressa, quod non haberentur pro professis, si descenderent ex huiusmodi infidelibus, & quod poterunt ejici si inueniantur ab ipsis descendere. Vnde inquit, quod huiusmodi statum professio est omnino nulla, non quia

Alia ratio specialis de nullitate professionis prædictarum est defectus consensus. *Nauarr. lib. 3 consil. de regul. cons. 26.*

facta est contra statutum, quod in se erat omnino nullum, sed quia facta est sine consensu legitimo ex parte recipientium, cum sit facta per consensum conditionalem, si non descendissent ex infidelibus. Ob defectum cuius conditionis, illa professionis acceptatio fuit nulla, cum iuxta dispositionem iuris, *c. si pro te. de rescriptis. lib. 6. & c. præterea, il 2. de appellationibus*, dispositio conditionalis, non existente conditione, nihil operatur. Hæc omnia verba, sunt expressa doctiss. Doct. Nauarr vbi supra. Quod si hoc dicit ipse, agendo de statu Ordinis Minorum, quod quia factum erat contra dispositionem iuris, & auctoritate ordinaria, nō vero Apostolica, ex præmissis cōstat esse omnino nullum; quid ipse dicam, in proposito nostro, de talium professione facta in nostro sacro Minorum Ordine, non solum contra ordinationes, & statuta nostra, verum etiam contra expressum statutum Apostolicum, a tot, summis Pontificibus innouatum, confirmatum, & approbatū, præmissa etiam expressa protestatione, quæ eisdem fit, cum recipiuntur ad professionem, ex ui nostrarum constitutionum? Dico iterum, & affirmanter quidem; quod quamuis explicatio, atque explanatio, quæ circa præfatum statutum ab aliis adducitur, vera esset, atque verum haberet, & iuxta ipsum, non comprehenderentur, neque excluderentur, nisi descendentes ex supradictis infidelibus, Iudæis, Saracenis, siue Hæreticis, quorum corpora, & ossa intra quartam generationem, simul fuerint concremata, & igni tradita adhuc ipse non video, quomodo horum professio, ab ipsis intra quartum gradum descendentibus facta, contra prædictam expressam protestationem, & absque legitimo consensu ex parte recipientium, imo vero contra expressum consensum, & contra expressam appositam conditionem, sit valida, & non potius irrita, & nulla, & nullius roboris, atque momenti. Et vlterius dico, quod non video, aut vllo modo capere possum (fateor libenter insufficientiam meam) quō nam pacto, quave ratione, qui sunt huiusmodi, tuti, atq; securi, sint in conscientia, persistendo in Religione nostra, & ingerendo se officijs Ordinis: quod quidem non dico ex mea sententia tantummodo, sed ex sententia, & mente præfati doctiss. Doctoris Nauarr. qui hoc ipsum ibidem pluries expresse dicit, loco vbi supra. Quinimo & ipse Pater frater Emmanuel Rodr. hoc fatetur expresse in 3. tomo suarum quæstionum Regul. q. 11. ar. 1. ab illis verbis, *verum est tamen*, vsque ad finem eiusdem articuli, agendo de Nouitijs, & in sua summa 2. par. c. 5 de ijsdem nouitijs. Quibus in locis omnia, quæ à me sunt dicta expresse, dicit, allegando ad id plura iura, & plures rationes, verbis desumptis ab eodem doctiss. Doctore Nauar. vt patebit intuenti, quāuis ipse aliàs (vt dictum est) alterius sit opinionis, quantum attinet, & spectat ad explicationem, & declarationem præfati statuti Apostolici. Huic fortissimæ, atque efficacissimæ rationi dicere, & respondere audio eos, qui in alia versantur opinione, quod in supradictorum professione, neque consensus deficit ex parte recipientium, cum absolute, & non sub aliqua conditione præstetur, neque protestatio facta illis obest. Nam hæc etiā intelligitur, & intelligenda est, ad sensum prædictæ suæ opinionis: *si ex talibus intra quartum gradum descendant, & simul fuerint eorum corpora concremata, & igni tradita*, &c. Sed ego nihil tale video in nostris ordinationibus, sed quod absolute fit supradicta protestatio, *si intra quartum gradū ex talibus descendant*, &c. qui pertinaciter persistunt, seu ignorantiā affectant ipsi vincāt. Hæc pro nūc, circa illū articulū dicta sufficiant. Nam cetera quę hic desiderari possunt, circa remedium, quod habebunt huiusmodi, & quid sit faciendum ab ipsis in isto casu, vt sint tuti atq; securi in cōscientia, dicemus infra, ti de statutis, & de prælatis regularibus, atque de qualitatibus in eisdem requisitis, specialē fecerimus mentionem.

c. si pro te de reseri. lib. 6. c. præterea il 2. de appell.

Nota hoc valde pro descendentibus ex Iudæis, Sarracenis, ac hæreticis, intra quartum gradum. *Emmanuel tomo qq. Reg. q. 11. art. 1. & in summa 2. p. c. 5.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum homicidæ, & qui exiſtentes in ſeculo, aliquod delictum commiſerant, ad Religionem poſſint admitti?

Quid contineat Conſtitut. Sixti V. circa crimi-noſos & facino roſos.

PRo reſolutione præſentis Articuli, & vt liquido conſtet, quinam in ipſo comprehendantur, oportet apponere verba Sixti Quinti in prædicta ſua Conſtitutione, quæ incipit, *cum de omnibus*. Poſtquam appoſuit alia decreta, ad inceſtuoſos, & ſacrilegos, & ad quoslibet alios illegitimos ſpectantia, & pertinentia, (vt prædictum fuit in tertio articulo) veniens ad homicidas, & alios facinoroſos, in ſequentia verba prorumpit. *Caterum quoniam ſæpe ſe nitia ingerunt, & eſſe virtutes mentiuntur, ac multi decoctores poſt dilapidatam rem familiarem, & contractam ingentem ærisalieni, aut interuerſam alienam pecuniam, eorum fides creditam, vt ratiocinia effugiant; aly poſt furta, latrocinia, rapinas, homicidia, aliaue facinora patrata, etiam bannisi, aut damnati, ſeu qui meritas pro ſuis delictis pœnas metuunt, non pia intentione, ſed ad euadendam legum, & iudicium grauitatem, quia aliter in ſeculo viuere non poſſunt, tunc demum quærunt à Religione auxilium, quando aliunde illud non ſperant, vnde ſub habitu, & nomine religioſorum, animum Religioni inimicum, & inueteratæ vitia retinent; neque alteo qui ſanctæ vocatione vocati ſunt, patiuntur tranquille diuinis obſequijs inſiſtere, in grauem Dei offenſam, Religionis opprobrium, & ſcandalum plurimorum; vt iis quoque ſubtenfugy; & impunitatis ſpes omnis tollatur, auctoritate Apoſtolica, & tenore præſentium, etiam perpetuo ſtatuimus, & ordinamus, ineunes, aut viros adultos, quorum ſexdecim annis, non aliter in aliquam Religionem recipi poſſe, nec debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, deque antecedita vita, & moribus diligenter inquiratur, & ex accurata informatione, & fide digna relatione compertum, & exploratum ſit, eos nec aliquorum criminum (qualia ſunt homicidium, furta, latrocinia, vel alia ſimilia, aut grauiora) reos, vel ſuſpectos exiſtere, vt propterea damnati ſint, aut ne damnentur formident, neque ingenti are alienæ, ſuperuenes facultatum ſuarum grauatos, vel reddendis ratiociniis ita obnoxios, vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia eis iam illata, vel tumendum ſit quod inferatur, niſi denique conſtet, ipſos non humana aliqua ratione, ſed tantum deuotionis, & pietatis feruore, totam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe, deque his omnibus in Generali, vel Prouinciali Capitulo, plena & indubitata fides facta, tam ſuperioris generalis, ſeu Prouincialis, quam Diffinitorum conſenſu approbata, & ad habitum Regularem admiſſi fuerint. Omnes autem, & quoſcumque (vt dictum eſt) criminoſos, vel ſuſpectos, aut ari alienæ, vt diximus, vel rationibus reddendis obligatos, ad Religionem perpetuo inhabiles declaramus; & ſi qui eorum contra præſentem noſtram conſtitutionem temere admiſerentur, tam ſuſceptionem habitus, quam profeſſionem, & exinde facta, ex nunc prout ex tunc, pari modo irritamus, & annullamus, viribuſque, & effectu carere decernimus, ac iubemus, & eos qui ſic de facto recepti erunt, habita ſpoliari, & à Religione expelli, & nihilominus ſi ea pulſi non fuerint, volumus, & pariter declaramus, huiuſmodi ſuſceptionem, & profeſſionem penitus nullam eſſe, & cenſeri. Ac propterea ſitenti nullatate habitum, & profeſſionem, licere quibuſcumque Iudicibus, & curijs (etiam ſecularibus) ad quos, ſeu ad quos ſpectat, contra eos, vt prius, iuris & facti remedijs opportunis: ex officio, vel ad cuiuſcumque inſtantiam, aut querelam ciuiliter, vel criminaliter*

De informatione faciendâ, Religionem intrare volentibus, exiſtentib⁹ maioribus 16. annorum.

Quinam approbare debeant prædictam informationem, recipiendorum ad ordines.

Annullatur, & irritatur ſupradictorum profeſſio, & datur facultas Iudicibus, vt cõtra ipſos procedatur, ac ſi profeſſi non fuiſſent.

ter, aut miſſim procedere. Quare volumus, vt cuiuſcumque inuenis, aut viri maioris ſexdecim annis, à ſeculo ad Religionem cuiuſuis approbatio, admiſſio, & receptio, in Generali, vel Prouinciali Capitulo (vt ſupra ordinatum eſt) pro tempore fiat: nec non religioſi ſic recepti, nomen & cognomen, quibus in ſeculo vocabantur, & patria in actis ipſius Capituli deſcribantur, & notentur: & inſuper quoſcumque religioſos, eorumque ſuperiores, qui aliquas perſonas (vt dictum eſt) inhabiles poſt hanc Conſtitutionem publicatam, receperint, voce actiua, & paſſiua, nec non officijs, gradibus, honoribus, & dignitatibus quibuſcumque per eos obtentis eo ipſo in perpetuum priuamus, & tam illos primates, quam ad illa, & alia quæcumque in poſterum obtinenda perpetuo inhabiles, eorumque incapaces decernimus, & declaramus. Hactenus Sixtus V. quantũ ad præſens attinet propoſitum: alia vero in prædicto Motuproprio contenta, iam ſupra ſunt allata, vel etiam ſuo proprio loco afferentur.

Nota quã grauis ſit pœna, recipientium huiuſmodi crimoſos ſiue facinoroſos ad ordinem ſine præiequiſitis in iſta Conſtitutione.

Quo ſuppoſito Decreto, huic Articulo, per ſequentem concluſionem reſpondetur.

Concluſio.

Qui ante ſuſceptionẽ habitus, aliquod delictum commiſit, ad Religionem non poteſt aut debet admitti.

NVllus homicida, & qui exiſtens in ſeculo, ante ſuſceptionem habitus, aliquod delictum dignum punitione commiſit, ad Religionem debet, aut poteſt admitti. Hæc concluſio probatur expreſſe, ex præfata Conſtitutione Sixti Quinti, ex illis verbis *ceterum quoniam ſæpe*, vſque ad illa, *ad Religionem perpetuo inhabiles declaramus*, & ſubdit, *quod ſi aliqui eorum temere, contra præfatam Conſtitutionem fuerint admiſſi: tam ſuſceptio habitus, quam profeſſio, & omnia inde ſecuta, ex nunc prout ex tunc ſint, nulla, & irrita, viribuſque, atque effectu omnino careant.* Ad cuius meliorem obſeruantiam præcipit ipſe ſummus Pontifex, quod iuuenes, & adulti viri, maiores ſexdecim annis, non aliter in aliquam Religionem recipiantur, ſeu admittantur, niſi prius de eorum parentibus, patria, & anteacta vita, & moribus diligenter fuerit inquiſitum, & ex accurata informatione, & fide digna relatione compertum, & exploratum, eos nulla crimina commiſiſſe, homicidia, furta, & latrocinia, & alia ſimilia, aut grauiora, nec reos, vel ſuſpectos exiſtere, vt propterea damnati ſint, aut ne damnentur formident: Et hoc idem præcipit obſeruari in his, qui ingenti ſunt grauati ære alieno, vel reddendis ratiocinijs ſunt obnoxij, & qui ſecus de facto recepti fuerint, præcipit habitu ſpoliari, & à Religione expelli, & quod ſic expulſi attenta nullitate habitus, & ſuæ profeſſionis, poſſint puniri à quibuſcumque Iudicibus, & curijs (etiam ſecularibus) ad quos ſpectat punitio talium delictorum. Hanc ſuam Conſtitutionem explicare, & declarare volens poſtea, prædictus Sixtus Quintus, in illa alia, quam ad hunc effectum edidit, quæ incipit *Ad Romanum Pontificem*, in hæc, quæ ſequuntur verba prorupit, *Contra criminoſos vero, quorum profeſſio in eadem Conſtitutione noſtra, irrita declaratur, ac propterea Iudicibus, & curijs ſecularibus, procedendi facultas conceditur, tunc demum id locum habere volumus, & non aliter, cum actis publicis conſtiterit, ipſos Iudices, & Curiam ſecularem, ante ſuſceptionem habitus, de ipſo crimine aduerſus eos accuſationem ſuſcepiſſe, vel inquiſitionem inſtituiſſe.* Ex quibus verbis ſatis conſtat, in quo ſolummodo caſu horum profeſſio nulla, & irrita declaretur, & ſic profeſſi, iubentur iudicibus, & Curiæ tradi (ſeculari nempe) quando talia crimina, & delicta ante ſuſceptionem habitus deducta fuerunt in iudicium,

Qualiter Sixtus V. modificauit, ſeu declarauit prædictã ſuam conſtitutionem.

cium; non vero aliter. Quæ constitutio sic explicata, & declarata, summopere est iuri ipsi communi conformis, & ijs, quæ traduntur à Doctoribus, circa clericos, siue religiosos, qui post commissum à se delictum, fiunt tales, & clericatum, seu Religionem susceperunt, in fraudem declinandæ iurisdictionis, qui in causa criminali, puniri possunt à iudice seculari, vt eleganter tradit Couarr. lib. practi. qq. quæstio. 32. num. 4. & quæst. 33. nu. 2. tomo 2. & Syluester, *verbo Iudex, quæst. 6.* vbi dicit, hoc esse intelligendum, si antequam quispiam horum fieret clericus, aut religiosus; factus fuisset cõtra illum processus, vel inquisitio, aut lata sententia, quod est idem omnino, quod in hac sua declaratione, dixit Sixtus Quintus. Nam si iuuenis qui in seculo cõmisit aliquod delictum, antequam de eo cognoscat Iudex secularis Religionem ingrediatur, non poterit de eo postea cognoscere, quod est valde notandum, atque memoriæ commendandum. Et insuper, quod per istam constitutionẽ Sixti Quinti, neque etiam stando in iure communi, non repellitur à susceptione habitus, & facienda professione, ille qui existens in seculo, aliquod commisit delictum, à quo per sententiam definitiuam, totaliter fuit absolutus, & liberatus, sicut nec absolute repellitur ab eisdem, qui ære alieno, & debitis est onustus, atque grauatus, nisi id sit supra uires, & facultates suas, nec qui est paratus soluere & habet vnde soluat. Non (inquam) omnes isti, per præfatam constitutionem, à receptione habitus, & professione repelluntur, imo vero optime possunt admitti, quia reuera, nec dici potest quispiam commisisse delictum, cum ab eo per sententiam definitiuam fuerit iudicialiter absolutus, nec etiam potest dici Onustus, atque grauatus debitis, qui debita soluit, aut paratus est soluere, & habet vnde soluat. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Nota valde, in quo casu locũ habeat huiusmodi constitutio.

Couar. in practicis qq. q 32 n. 4. 2. tom & q. 33. num. 2. Syluest. verbo Iudex 1. q 6.

QVÆSTIO XX.

De Nouitijs, quantum ad eos, qui ante quam suscipiant habitum, Religionis votum emiserunt, in decem articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum possit quispiam, voto, aut iuramento, ad Religionis ingressum se obligare?

PRo huius articuli intelligentia, libuit præmittere ex D. Thom. quod duplex est Religionis votum; alterum solemne, & est illud, quod facit hominem Monachum, & exemptum à seculari iurisdictione, & vere fratrem alicuius Religionis, quod vocatur professio, quia solummodo fit in professione Religionis approbatæ, vt habetur *in cap. vnico, de voto, & voti redemptione lib. 6.* Aliud est votum simplex, ex quo emisso in seculo, aliquis non statim fit Monachus, siue religiosus, sed solummodo obligatus ad Religionis ingressum, quod est quædam confirmatio suæ voluntatis ad meliora. De voto solemni, agemus infra, cum de religiosorum professione, fecerimus mentionẽ: nunc autem tantum est quæstio, seu difficultas, de voto simplici, de quo quærimus: vtrum tali voto, possit quispiam, ad Religionis ingressum se obligare:

Duplex est votum, quoddam simplex, aliud verò solemne. *D. Th. 2. 2. q. 88. art. 6. & 11. & q 189. ar. 2. c. vnico de voto, & voti redempt. lib. 6.*

re? & an id facere, ſit conueniens ſiue licitum? cui difficultati reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Licitum eſt, & ſanctum, atque meritorium, cũ debitis circũſtantiis, voto, ſeu iuramento ad Religionis ingreſſum, quẽpiam ſe obligare. *D.Th. vbi ſu. Pſal. 75. Auguſt. ſuper Pſal. 75.*

LIcitum eſt, & meritorium, voto, aut etiam iuramento, cum debitis circumſtantijs, ad Religionis ingreſſum quempiam ſe obligare. Hæc concluſio, eſt expreſſa D. Thomæ vbi ſupra, quam et probat auctoritate pſalmiſtæ dicentis. *Vouete, & reddite Domino Deo veſtro, omnes qui in circuitu eius offertis munera.* Super quæ verba, inquit D Aug. quod vouere, ſeu votum emittere, diuinum eſt conſilium, & quod quædam ſunt vota propria ſingulorum, vt caſtitas atque virginitas, & alia huiuſmodi, ad quæ vouenda, inuitat nos Scriptura ſacra. Secundo probat id ipſum. Quia votum ſemper eſt, & eſſe debet de meliori bono, non enim (inquit) inuitat nos ſacra Scriptura, niſi ad id, quod de ſe melius eſt, & certum eſt, quod vnum & idem opus, factum ex voto, laudabilius eſt, quam ſi fieret ſine illo: Tunc quia vouere eſt actus Religionis, quæ inter virtutes morales maximam habet excellentiam. Tum etiam, quia per votum, firmatur hominis voluntas, ad faciendum bonum, & ſicut peccatum eſt grauius, ex hoc, quod procedit ex voluntate obſtinata in malum; ita & bonum opus, eſt laudabilius ex hoc, quod procedit ex voluntate per votum confirmata in bonum. Ex his omnibus colligit. D. Thom. quod voto, ſiue iuramento, obligare ſe quempiam, ad Religionis ingreſſum, ſecundum ſe, eſt opus laudabile, bonum, atque meritorium, ſi alias ſit ornatum, atque veſtitum debitis circumſtantijs. Plura ad hoc propoſitum dicit D. Thom. hinc inde agitando hanc difficultatem, quæ quidem notatu ſunt digniſſima: ſed à me breuitati ſtudente, conſulto in præſentiarum prætermittuntur, quia non ſunt præſentis ſpeculationis, vt ad alia progrediamur. Videatur hac de re Sylueſt. verbo Religio. 2. q. 14.

Syluaſt. verbo Relig. 2. q. 14

ARTICVLVS II.

Vtrum licitum ſit, aliquos inducere ad faciendum votum Religionis?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Nõ ſemper expedit, quempiã inducere, ad faciendum Religionis votum.

D.Th. 2. 2. q. 189 artic. 9. Caiet. 2. 2. q. 189. ar. 2.

QVamuis licitum ſit, alios inducere ad Religionis ingreſſum, vtpotè, tãquam ad actum ex genere ſuo bonum, laudabilem, ſanctũ, & meritoriũ: non tamen expedit, ſemper inducere, per votum, ad ſe obligandum quempiam ad Religionis ingreſſum, imo vero oportet, quod fiat non leuiter, ſed cum magna deliberatione. Hæc concluſio, quantũ ſpectat ad eius primã partem; eſt expreſſa D. Thomæ, 2. 2. q. 189. art. 9. Quantum vero ſpectat ad ſecundam partem, eſt etiam Caietani, 2. 2. q. 189. ar. 2. vbi propoſita difficultate, vtrum debeant aliqui, voto ad Religionis ingreſſum ſe obligare, poſtquam reſpondet, quod vouere Religionis ingreſſum, ſit bonum, atque laudabile, non tamen laudat, quod aliquis ſit facilis, ad, vouendũ talem ingreſſum. Et addit, quod quamuis etiam ſit laudabile, aliquos inducere ad Religionis ingreſſum, non tamen laudat, talem inducentem ad votum, propter periculum adimpletionis, quod ineſt, & quia votum, quod fit ex inductione alterius, non videtur eſſe omnino liberum, aut propria ſponte factum. Teſtatur enim

enim (inquit) Caietanus id experientia, omnium rerum Magiſtra. Nam ſi minus læte, tota vita agitur, cum recolit mulier, non ſponte, neque ex proprio affectu, ſed ex aliorum inductione, maritum talem, aut talem ſuſcepiſſe, atque acceptaſſe: quanto magis id timendū erit de eo, vel ea, qui, vel quę non libere & ſponte, ſed ex aliena inductione, per votum ad Religionis ingreſſum ſe obligauit, ad agendam ſemper vitam, in carne præter carnem, quod (teſte D. Hieron.) non humanum, ſed Angelicum eſt? magnū certe periculum eſt, quod huiuſmodi ab itinere ſemel cępto, retrocedant, atq; ab admpletione voti, & quod iam effecti religioſi, in malā atq; prauā declinēt vitā, cum magno damno, & incommodo propriæ ſalutis, & ſuæ ſaluationis, nec immodico cuiuslibet Religionis. Circa hoc, quam maxime aduertendum eſt, quod nos fratres Mendicantes, ſpecialiter tenemur abſtinere ab inductione ad talia vota, per quæ renuntietur ſeculo, ante annos probationis, per *cap. non ſolum cū ſequentibus, de Regul. lib. 6.* Vide Sylu. vbi ſupra, verbo Religi. 2.q. 14. Hactenus de iſto articulo.

c. non ſolū de ſi quibus, de Reg. lib. 6. Sylu. verbo Religi. vbi ſupra. D. Th. 2. 2. q. 189. ar 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum qui per votum ſe obligauit, ad ingreſſum alicuius Religionis, teneatur neceſſario illam intrare?

Hanc etiam quæſtionem mouet D. Th. 2. 2. q. 189. art. 3. de cuius doctrina, & reſolutione, ſequentem ſtatuo concluſionem.

D. Th. 2. 2. q. 189. ar. 3.

Concluſio.

Qui per votum ſe obligauit, ad ingreſſum alicuius Religionis, tenetur illam intrare. Hanc concluſionem probat D. Thom. auctoritate Eccleſiaſtici cap. 5. vbi dicit. *Siquid vouiſti Deo, ne moreris reddere; diſplicet enim ei infidelis, & ſtulta promiſſio.* Secundo ex auctoritate gloſſæ, quæ explicans verba illa Pſalmi, *Vouete & reddite Domino Deo veſtro, inquit: Quod vouere, voluntati conſultur, ſed poſt voti promiſſionem, redditio neceſſario exigitur.* Hoc etiam habetur *in cap. licet vniuerſis, & cap. magna deuotionis, deuoto & voti redemptione.* Tandem vltimo probat idipſum D. Thomas ratione. Nam votum (vt de ſe patet) eſt promiſſio Deo facta, de meliori bono, & de his, quæ ad Deum pertinent; atque ad diuinum cultum ordinantur, ſed inter homines bonæ fidei, contractus, qui fiunt, nulla ratione poſſunt diſſolui, ſaltem ſine conſenſu alterius partis, imo vero ſemper debent impleri, vt dicit D. Auguſt. in epiſt. 50. quæ eſt ad Bonifacium: Ergo votum, ſeu pollicitatio, quæ fit per votum, cum ad Deum pertineat, abſque peccato, & abſque culpa ſolui non poterit. Quod autem ingreſſus Religionis, quam maxime ad Deum pertineat; probat idem D. Thomas ex eo, quod per hoc homo, totaliter diuinis mancipatur obſequijs, vt latius probat ipſe 2. 2. quæſt. 186. art. 1. ex quo infert: Quod ille, qui per votum ſe obligauit, ad Religionis alicuius ingreſſum, tenetur eandem ingredi, ſecundum quod per tale votū intendit ſe obligare: Ita quod, ſi abſolute intendit ſe obligare, tenetur quam citius poterit ingredi, legitimo impedimento ceſſante. Si autem ad certum, atque determinatum tempus, vel ſub certa conditione, tenetur id facere, tempore adueniente, vel conditione exiſtente. Multa alia ad hoc propoſitum dicit. D. Thom. & eiuſdem commentator Caietanus, quæ magna ſunt animaduerſione digna; ſed a me in præſentiarum breuitatis cauſa, omittuntur. Ibi videantur. Et hæc de iſto articulo dixiſſe ſufficiat.

Qui per votum ſe obligauit ad ingreſſum alicuius Religionis, tenetur illam intrare. *Eccleſiaſt. 5. Gloſſa ſuper Pſal. 75. c. licet vniuerſis, & c. magna deuotionis de voto, & voti redemptione. Aug. epiſt. 50. ad Bonif. 2. 2. q. 186. ar. 1.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum ille, qui per votum ſe obligauit, aliquam Religionem intrare; teneatur ibidem perpetuo permanere?

D. Th. vbi ſupra art. 4.

HAnc difficultatem, mouet etiam D. Thom. loco ſupra citato. Et aduertendum eſt, quod loquitur de illo, qui per votum ſimplex, ſe obligauit, ad ingreſſum certæ cuiuſdam Religionis, de quo quærit, an teneatur ibi perpetuo permanere? Etenim ſi eſſet votum ſolemne, emiſſum in profeſſione eiuſdem Religionis, nulla de hoc erat, ſeu eſſe poterat ratio dubitandi, vt dicemus infra, cum agemus de vori ſolemnis obligatione, perpetuitate, atque in diſpenſabilitate: Sed loquendo de voto ſimplici, eſt aliqualis difficultas, cui reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Voti cuiuſlibet obligatio, ex vouentis voluntate dependet, & ad id tantum ſe extendit, ad quod quiſpiam intendit ſe obligare.

Voti cuiuslibet obligatio, ex vouentis voluntate dependet, & ad id tantum ſe extendit, ad quod quiſpiam intendit ſe obligare. *Auguſt. ſuper Pſalm. 75.*

VOti cuiuslibet obligatio, ex vouentis voluntate dependet, & ad id tantum ſe extendit; ad quod quiſpiam intendit ſe obligare. Vnde ſi vouens aliquam Religionem intrare, intendit ſe obligare, non ſolum ad ingreſſum, ſed etiam ad perpetuo manendum in ea, tenetur ibidem perpetuo permanere, ſi autem ſolummodo intendit ſe obligare, ad Religionis ingreſſum, cauſa experiendi, & cum libertate remanendi, vel non remanendi, manifeſtum eſt, quod non tenetur permanere. Hæc concluſio, eſt expreſſa Diui Thomæ vbi ſupra, quam & probat auctoritate Diui Auguſtini dicentis, *quod vouere voluntatis eſt, non vero neceſſitatis.* Ex quo infert Diuus Thomas, quod in tm̃ fertur obligatio voti, inquantum ſe extẽdit voluntas, & intẽtio ipſius vouentis. Hoc idem habetur in ſubſtãtia. *in c. licet vniuerſis & c. magna deuotionis, de voto, & voti redemptione*: & addit D. Thom. quod ſiquis in vouendo, ſimpliciter de ingreſſu Religionis cogitauit, abſque eo quod cogitaret de libertate exitus, vel de perpetuitate remanendi, videtur obligari ad talem ingreſſum, ſecundum ſirmam iuris communis, quæ eſt, vt ingredientibus detur annus probationis, ad experiendum difficultates, & aſperitates. Vnde inquit, quod iſte talis non teneretur perpetuo in Religione permanere. Hoc tamen intelligendum eſt, ceſſante fraude: Nam ille qui vouet, & intrat, vt ſtatim exeat, non videtur voto ſuo ſatisfacere, quia ipſe in vouendo non hoc intendit. Tenetur ergo mutare tale propoſitum, & Religionem intrare, animo vt ſaltem experiatur: An expediat ſibi, perpetuo in tali Religione permanere. Quod ſi viderit non expedire (inquit, D. Thomas) quod poterit egredi, nec per hoc intelligetur retrocedere, aut retro aſpicere, aut non aptus Regno Dei. Iuxta illud quod dixit Chriſtus Dominus. *Quod nemo mittens manum ſuam ad aratrũ, & aſpiciẽs retro, eſt aptus regno Dei.* Nam hoc (inquit) non eſt retro aſpicere, neque retrocedere. Neque etiã de illo dici poterit, quod de quibuſdam dixit olim D. Petr. *Quod melius illis erat, veritatẽ non agnouiſſe, quã poſt agnitã retrocedere.* Quorum ratio eſt, quia iſte talis, nihil prætermittit facere, ad quod in principio intẽdit ſe obligare. Alioquin, quicũque per aliquod tẽpus facit aliquod opus bonũ, ſi nõ ſemper illud faciat, eſſet ineptus regno Dei, quod eſt falſum. Et addit D. Thomas, quod quamuis exeat, adhuc melius illi fuit Religionem intrare, animo

c. licet vniuerſis, et c. magna deuotionis, de voto, & voti redemptione.

Nota hoc valde.

Qui ad ingreſſum Religionis ſe obligauit, nihil de libertate exitus, ſeu obligatione remanendi cogitãs, cenſetur obligari ſecundum formam Iuris communis, nẽpe vt detur ſibi annus ad experiendum difficultates.

Luc. 9.

2. Cor. 2.

mo probandũ, & experiendi eam, quam ſi penitus non intraſſet. Nam per hoc quod intrauit, ſaltem quantum eſt ex parte talis actus: diſponitur ad perpetuo ibi remanendum, ſi expediret. Neque ex eo, quod Religionem egreditur, (præſertim ſi exeat ex aliqua iuſta & rationabili cauſa) generatur ſcandalum, ſeu alijs malum præbetur exemplũ. Nam ſi quiſpiam ex hoc ſcandalizatur, illud certe erit ſcandalum paſſiuum, ex parte recipientis, nõ vero actiuum ſeu datum, ex parte exeuntis. Hæc omnia ſunt D. Tho. de quibus videndus eſt ibidem Caietanus, pulchra & mira de ijs dicens, quæ ibidem videri poterunt. Videatur etiam hac de re *Sylueſter verbo Religio 2. q. 19.* Hactenus de iſto articulo.

Sylu. verbo Religio 2. q. 19.

ARTICVLVS V.

Vtrum pueri impuberes, voto poſſint ſe obligare, ad Religionis ingreſſum?

PRo huius difficultatis reſolutione, oportet præmittere ex D. Thom. 2. 2. q. 88. ar. 9. & q. 189. ar. 1. quod ex duplici capite poteſt prouenire, quod votum ſimplex puerorum, efficaciam non habeat, nec vim, aut robur ipſorũ obligatio. Primo ex defectu rationis, eo modo, quo & amentes, atque furioſi, propter defectum deliberationis, dum ſunt in ſua amentia, ſiue furia, voto ſe non poſſunt ad aliquid obligare, nec ſua vota ſunt obligatoria, vt habetur expreſſe, *in c. ſicut tenor, extra de regu. & tranſeuntibus ad Religionẽ*, & eadem eſt ratio de pueris, qui nondum habent debitum vſum rationis, per quem ſint doli capaces. Quem quidem frequentius pueris circa 14. annum habere ſolent, puellæ vero, circa 12. qui dicuntur pubertatis anni in eiſdem. Licet verum ſit, quod in quibuſdam, eiuſdem rationis vſus, anticipatur, in aliis vero retardatur, ſecundum diuerſam eorum, & naturę ſuę diſpoſitionẽ. Alio modo impeditur in pueris, efficacia ſimplicis voti, ob defectum poteſtatis, quia nempe ipſi non ſunt ſui iuris, nec in ſua propria poteſtate, quoad diſpoſitionem ſuarum perſonarum, eo modo, quò votum ſeruorum (etiam ſi verum habeant vſum rationis) nullum eſt, ſi fiat contra voluntatem ſuorum dominorum, & ſi de facto ingrediantur Religionem, poſſunt ab eiſdem reuocari, prout habetur expreſſe *in c. frequens, & in cap. ſi ſeruus, 2. 54. diſt.* Hoc præmiſſo notabili de mente D. Thom. propoſitæ difficultati, Reſpondetur per duas concluſiones.

Ex duplici capite prouenire poteſt, q puerorum votum efficaciam nõ habeat, neq. robur eorũ obligatio. *D. Th. 2. 2. q. 88. ar. 9. & q. 189. ar. 1. c. ſicut tenor, extra de reg. & tranſeun. ad Relig. c. frequens, c. ſi ſeruus, 2. 2. 54.*

Prima Concluſio.

SI pueri, vel puellæ ſunt doli capaces, bene poſſunt voto ſe obligare, ad ingreſſum Religionis, cum plenum habeant vſum rationis, quamuis non peruenerint ad annos pubertatis. Hæc concluſio eſt expreſſa, D. Tho. locis ſupra citatis, quam etiam tenet Syluеſter *verbo religio, 2. q. 15.* & adducit pro hac ſententia, Panormitanũ *in c. 2. de voto, iuncta gloſſa.* Et quamuis inter Doctores ſit differentia, in determinando tempore, quo pueri, vel puellæ, dicantur doli eſſe capaces, & plenum habere vſum rationis; affirmantibus quibuſdam, quod poſt 7. annum, negantibus vero alijs, atque dicentibus, quod maius tempus requiritur: hanc litem, atque controuerſiam, in præſentiarum ego dirimere, aut diſſoluere nolo, ſed tantum breuiter cum D. Tho. dicere, quod quando pueri, vel puellæ ſunt doli capaces, & plenum habent vſum rationis,

Si pueri, vel puellæ doliſint capaces, & plenũ habeãt vſũ rationis, bene poſſũt voto ſimplici ſe obligare ad ingreſſũ Religionis, quamuis non peruenerint ad annos pubertatis. *Sylu. verbo Religio, 2. q. 15. Panorm. c. 2. de voto, & gloſſa ibi.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum ille, qui per votum ſe obligauit, aliquam Religionem intrare; teneatur ibidem perpetuo permanere?

D. Th. vbi ſupra art. 4.

HAnc difficultatem, mouet etiam D. Thom. loco ſupra citato. Et aduertendum eſt, quod loquitur de illo, qui per votum ſimplex, ſe obligauit, ad ingreſſum certæ cuiuſdam Religionis, de quo quærit, an teneatur ibi perpetuo permanere? Etenim ſi eſſet votum ſolemne, emiſſum in profeſſione eiuſdem Religionis, nulla de hoc erat, ſeu eſſe poterat ratio dubitandi, vt dicemus infra, cum agemus de voti ſolemnis obligatione, perpetuitate, atque in diſpenſabilitate: Sed loquendo de voto ſimplici, eſt aliqualis difficultas, cui reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Voti cuiuſlibet obligatio, ex vo uentis voluntate dependet, & ad id tantum ſe extendit, ad quod quiſpiam intendit ſe obligare.

Auguſt. ſuper Pſalm. 75.

VOti cuiuslibet obligatio, ex vouentis voluntate dependet, & ad id tantum ſe extendit, ad quod quiſpiam intendit ſe obligare. Vnde ſi vouens aliquam Religionem intrare, intendit ſe obligare, non ſolum ad ingreſſum, ſed etiam ad perpetuo manendum in ea, tenetur ibidem perpetuo permanere, ſi autem ſolummodo intendit ſe obligare, ad Religionis ingreſſum, cauſa experiendi, & cum libertate remanendi, vel non remanendi, manifeſtum eſt, quod non tenetur permanere. Hæc concluſio, eſt expreſſa Diui Thomæ vbi ſupra, quam & probat auctoritate Diui Auguſtini dicentis, *quod vouere voluntatis eſt, non vero neceſſitatis.* Ex quo infert Diuus Thomas, quod in tm fertur obligatio voti, inquantum ſe extēdit voluntas, & intētio ipſius vouentis. Hoc idem habetur in ſubſtātia. *in c. licet vniuerſis & c. magna deuotionis, de voto, & voti redemptione*: & addit D. Thom. quod ſiquis in vouendo, ſimpliciter de ingreſſu Religionis cogitauit, abſque eo quod cogitaret de libertate exitus, vel de perpetuitate remanendi, videtur obligari ad talem ingreſſum, ſecundum formam iuris communis, quæ eſt, vt ingredientibus detur annus probationis, ad experiendum difficultates, & aſperitates. Vnde inquit, quod iſte talis, non teneretur perpetuo in Religione permanere. Hoc tamen intelligendum eſt, ceſſante fraude: Nam ille qui vouet, & intrat, vt ſtatim exeat, non videtur voto ſuo ſatisfacere, quia ipſe in vouendo non hoc intendit. Tenetur ergo mutare tale propoſitum, & Religionem intrare, animo vt ſaltem experiatur: An expediat ſibi, perpetuo in tali Religione permanere. Quod ſi viderit non expedire (inquit, D. Thomas) quod poterit egredi, nec per hoc intelligetur retrocedere, aut retro aſpicere, aut non aptus Regno Dei. Iuxta illud quod dixit Chriſtus Dominus. *Quod nemo mittens manum ſuam ad aratrū, & aſpiciēs retro, eſt aptus regno Dei.* Nam hoc (inquit) non eſt retro aſpicere, neque retrocedere. Neque etiā de illo dici poterit, quod de quibuſdam dixit olim D. Petr. *Quod melius illis erat, veritatē non agnouiſſe, quā poſt agnitā retrocedere.* Quorum ratio eſt, quia iſte talis, nihil prætermittit facere, ad quod in principio intēdit ſe obligare. Alioquin, quicūque per aliquod tēpus facit aliquod opus bonū, ſi nō ſemper illud faciat, eſſet ineptus regno Dei, quod eſt falſum. Et addit D. Thomas, quod quamuis exeat, adhuc melius illi fuit Religionem intrare, ani-

mo

Voti cuiuſlibet obligatio, ex vouentis voluntate dependet, & ad id tantum ſe extendit, ad quod quiſpiam intendit ſe obligare.

c. licet vniuerſis, & c. magna deuotionis, de voto, & voti redemptione.

Nota hoc valde.

Qui ad ingreſſum Religionis ſe obligauit, nihil de libertate exitus, ſeu obligatione remanendi cogitās, cenſetur obligari ſecundum formam Iuris communis, nēpe vt detur ſibi annus ad experiendum difficultates.

Luc. 9.

2. Cor. 2.

mo probandi, & experiendi eam, quam ſi penitus non intraſſet. Nam per hoc quod intrauit, ſaltem quantum eſt ex parte talis actus: diſponitur ad perpetuo ibi remanendum, ſi expediret. Neque ex eo, quod Religionem egreditur, (præſertim ſi exeat ex aliqua iuſta & rationabili cauſa) generatur ſcandalum, ſeu alijs malum præbetur exemplũ. Nam ſi quiſpiam ex hoc ſcandalizatur, illud certe erit ſcandalum paſſiuum, ex parte recipientis, nõ vero actionum ſeu datum, ex parte exeuntis. Hæc omnia ſunt D. Tho. de quibus videndus eſt ibidem Caietanus, pulchra & mira de ijs dicens, quæ ibidem videri poterunt. Videatur etiam hac de re *Syluęſter verbo Religio 2. q. 19.* Hactenus de iſto articulo.

Sylu. verbo Religio 2. q. 19.

ARTICVLVS V.

Vtrum pueri impuberes, voto poſſint ſe obligare, ad Religionis ingreſſum?

PRo huius difficultatis reſolutione, oportet præmittere ex D. Thom. 2. 2. q. 88. ar. 9. & q. 189. ar. 1. quod ex duplici capite poteſt prouenire, quod votum ſimplex puerorum, efficaciam non habeat, nec vim, aut robur ipſorũ obligatio. Primo ex defectu rationis, eo modo, quo & amentes, atque furioſi, propter defectum deliberationis, dum ſunt in ſua amentia, ſiue furia, voto ſe non poſſunt ad aliquid obligare, nec ſua vota ſunt obligatoria, vt habetur expreſſe, *in c. ſicut tenor, extra de reg. & tranſeuntibus ad Religionẽ*, & eadem eſt ratio de pueris, qui nondum habent debitum vſum rationis, per quem ſint doli capaces. Quem quidem frequentius pueri, circa 14. annum habere ſolent, puellæ vero, circa 12. qui dicuntur pubertatis anni in eiſdem. Licet verum ſit, quod in quibuſdam, eiuſdem rationis vſus, anticipatur, in alijs vero retardatur, ſecundum diuerſam eorum, & naturę ſuę diſpoſitionẽ. Alio modo impeditur in pueris, efficacia ſimplicis voti, ob defectum poteſtatis, quia nempe ipſi non ſunt ſui iuris, nec in ſua propria poteſtate, quoad diſpoſitionem ſuarum perſonarum, eo modo, quò votum ſeruorum (etiam ſi verum habeant vſum rationis) nullum eſt, ſi fiat contra voluntatem ſuorum dominorum, & ſi de facto ingrediantur Religionem, poſſunt ab eiſdem reuocari, prout habetur expreſſe *in c. frequens, & in cap. ſi ſeruus, el 2. 54. diſt.* Hoc præmiſſo notabili de mente D. Thom. propoſitæ difficultati, Reſpondetur per duas concluſiones.

Ex duplici capite prouenire poteſt. q puerorum votum eſſi caciam nõ habeat; neq. robur eorũ obligatio. *D. Th. 2. 2. q. 88. ar. 9. & q. 189. ar. 1. c. ſicut tenor, extra de reg. & tranſeun. ad Relig. c. frequens, c. ſi ſeruus, el 2. d. 54.*

Prima Concluſio.

Si pueri, vel puellæ doliſint capaces, & plenũ habeãt vſũ rationis, benè poſsũt voto ſimplici ſe obligare ad ingreſsũ Religionis, quamuis non peruenerint ad annos pubertatis.

SI pueri, vel puellæ ſunt doli capaces, bene poſſunt voto ſe obligare, ad ingreſſum Religionis, cum plenum habeant vſum rationis, quamuis non peruenerint ad annos pubertatis. Hæc concluſio eſt expreſſa, D. Tho. locis ſupra citatis, quam etiam tenet Syluęſter *verbo religio, 2. q. 15.* & adducit pro hac ſententia, Panormitanũ *in c. 2. de voto, in tertia gloſſa*. Et quamuis inter Doctores ſit differentia, in determinando tempore, quo pueri, vel puellæ, dicantur doli eſſe capaces, & plenum habere vſum rationis; affirmantibus quibuſdam, quod poſit 7. annum, negantibus vero alijs, atque dicentibus, quod maius tempus requiritur: hanc litem, atque controuerſiam, in præſentiarum ego dirimere, aut diſſoluere nolo, ſed tantum breuiter cum D. Tho. dicere, quod quando pueri, vel puellæ ſunt doli capaces, & plenum habent vſum ratio-

Sylu. verbo Religio, 2. q. 15. Panorm. c. 2. de voto, & gloſſa ibi.

tionis, bene possunt emittere votum, & semel ab eis emissum (quantum est in se) est obligatorium, licet alias possit reuocari à parentibus, siue tutoribus, vt dicetur statim in sequenti conclusione, vbi agemus de patria potestate circa pueros, vel puellas, quæ nondum peruenerunt ad annos pubertatis. Sed vt etiam modo aliquid dicamus circa ætatem, qua pueri, vel puellæ voto possunt se obligare: Dico, quod tunc quo ad hoc, plenum rationis vsum dicuntur habere, quando etiam possunt peccare. Et hæc sit generalis regula, & est sententia omnium Doctorum communis. Non enim maius tempus requiritur, ad hoc vt quispiam per votum, diuino se possit seruitio mancipare, quam vt per peccatū ad dandū, & tradendum se diabolo, atque ipsius potestati & iurisdictioni se subijciendum, quod sit per peccatū mortale: Quæ regula est certa, & multum notabilis, ad hoc propositum, de qua videndum est, *cap. mulier 32. quæst. 2. & ibi glossa, & Nauarr. lib. 3. conf. de voto, conf. 3.*

Quicumq. puer habet vsū rationis, vt possit peccare, potest etiam vouere, & voto se obligare.

Secunda Conclusio.

Votum emissū à pueris, ante annos pubertatis, potest à parentibus, siue tutoribus, irritari & reuocari. Hæc conclusio est etiam expressa D. Thomæ, & probat eam hac ratione. Nam quamuis (vt supponitur) pueri, vel puellæ doli sint capaces, plenumq. habeant vsum rationis, non tamen per hoc ante annos pubertatis, eximuntur à cura parentum, siue tutorū, quibus per leges humanas sunt subiecti, quæ quidem leges humanæ, respicientes ad id, quod frequentius accidit, habent circa hoc tempus determinatum, atque præfixum, in pueris 14. in puellis autem 12. annorum completorū, licet aliquando (vt dictū est) propter diuersam suæ naturæ dispositionē, hic rationis vsus, in aliquibus soleat anticipari, in alijs vero dilatari. Ex dictis colligit D. Thom. quod quia pueri, vel puellæ, infra annos pubertatis, naturaliter per leges sunt in potestate parentum, siue tutorum, quantum ad dispositionem vitæ suæ, possunt huiusmodi vota sua reuocare, vel acceptare si placuerit sibi, iuxta illud, quod de muliere dicebatur olim in lege antiqua, num. 30. De hac irritatione, siue acceptatione votorum; variæ traduntur à Doctoribus difficultates, & quidem notatu digniſſimę, quas omnes ego breuitatis causa omitto, cum non sint præsentis speculationis, & vt plenius videantur apud Syluestrum loco supracitato, vbi ad hoc propositum pulchra & mira dicūtur. Hoc tamen solummodo in præsentiarū adnotare libuit (vt huic articulo vltimam imponam manum) de mente D. Thom. quod supradicta omnia circa facultatem emittēdi votum, in pueris siue puellis doli capacibus, intelligenda sunt de voto simplici, non autem de solemni, per quod vere & realiter, fit quispiam ipso iure & facto, monachus, & religiosus; indispensabiliter, propter solemnitatem quam habet annexam, nam hoc voto solemni, quod fit per professionē Religionis, non se possunt pueri, vel puellæ obligare ante annos pubertatis, quantumcumque habeant plenum vsum rationis, doliq. sint capaces. Hoc dicit D. Thom. q. 189. ar. 5. in corpore, loquendo de iure communi antiquo, quod & multo certius est, & magis verū habet, nunc loquendo de iure nouo, & specialiter innouato per Concilium Tridentinū *sess. 25. c. 15. iuxta* quod professio in quacūque Religione tam virorum, quam mulierum, fieri non potest ante 16. annum expletum. Hactenus de isto articulo.

Votum emissū à pueris, ante annos pubertatis, potest à parentibus, siue tutoribus irritari, & reuocari.

Rum. 30.

D. Tho. 2. 2. q. 189. art 5. in corpore.

Concil. Trid. sess. 25. c. 15.

ARTICVLVS VI.

Vtrum parentes, voto suo possint obligare filios, ad ingressum Religionis?

Huic articulo respondetur per duas conclusiones.

Prima Conclusio.

STando in iure cõmuni antiquo, certissimum est, quod pueri, siue puellæ, impuberes, poterant olim deuoueri à parentibus, siue tutoribus ad ingressum Religionis. Hæc conclusio est certa, & manifesta, qua de re in iure habetur multa capita, sed quã maxime faciunt ad hoc, *c. firma, c. addidistis, c. monachum, c. quicumque*, 20. *q.* 1. Facit etiam *c. puella eadem causa, & quæst. & c. illud, & c. præsens* 20. *q.* 3. *& c. cũ simus, de regu.* quibus omnibus in locis, id tam quam certũ præsupponitur. Qua de re videatur Sylvester, *verbo Religio*, 2. *q.* 10. Vbi dicit B. Benedictũ multoties huiusmodi pueros, à parentibus oblatos, olim in sua Religione recepisse. Quod etiam dicit D. Thom. 22. *q.* 189. *ar.* 5. & in quodlibetis, quodlibet 3. *q.* 5. & dicit Sylvester vbi supra, hoc esse licitum, nisi constitutione alicuius Religionis prohibeatur. Addit tamen, quod experiẽtia docuit, id modo non expedire, secundum Archidiaconum, & omnes communiter Doctores, vnde & hoc obseruant nunc, omnes communiter Religiones, siue illud facere possint, siue non.

De Iure antiquo, olim pueri & puellæ impuberes deuouebantur à parẽtibus ad ingressum Relig. *c. firma, c. addidistis, c. monachum, c. quicumque* 20. *q.* 1. *facit etiã c. puella eadem causa, & quæsitone, & c. illud, c. præsens, 20. q. 3. c. cum simus de regu. D. Tho. 2. 2. q.* 189. *ar.* 5. *& quodlibet.* 3 *q.* 5. *Sylv. vbi supra q.* 10. *&* 13.

Sed circa facultatem, atque potestatem faciendi huiusmodi puerorum oblationem, magna erat olim, lis & cõtrouersia inter Doctores, quinam, cui, esset præferendi, pater, matri, parentes, tutoribus, an viceuersa? De qua difficultate, nihil etiam volo in præsentiarum dicere, quia longam requireret disputationem, neque iam deseruit ad propositum. Videatur Sylvester loco supracitato q. 10.

Secunda Conclusio.

Huiusmodi pueri vel puellæ impuberes, olim à parentibus siue tutoribus Religionibus oblati, postquam peruenierunt ad pubertatis annos, parentum siue tutorum suorum factum, acceptare poterant, vel reuocare, positumq. id erat in sua ipsorum potestate. Hæc conclusio constat ex omnibus supra præallegatis iuribus, in quibus hoc expresse habetur. Et dicitur, quod habebant libertatem, ibidem remanendi, vel exeundi, & quod super hoc debebat interrogari puer, cum peruenisset ad annos 15. (qui erat tunc annus faciendę professionis) & puella, cum peruenisset ad annos 13. Videantur prædicta iura, cum suis glossis, vbi ad hoc propositum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, & quãuis, *c. addidistis, & c. monachum, c. quicumque* innuere videantur, quod isti paruuli à parentibus oblati, nõ possent exire; intelligenda tamen sunt, si post adultam ætatem, consensum præstiterunt, & ita ea intelligit glossa ibi. Non desunt ex doctoribus antiquis, qui dicant, quod si huiusmodi pueri vel puellæ, ipsis renuentibus, à parentibus, siue tutoribus offerebantur, quocumque tempore vellent, poterant exire, attamen, si ipsi sua sponte, atque voluntate ingressi fuissent, exire non poterant, antequam venirent ad legitimam ætatem. Nam postquam semel consenserunt, licet consensus præstitus ante annos discretionis, alias non teneat, tenebat tamen quantum ad hoc, ad instar carnalis matrimonij, argumento desumpto, *ex c. de illis, el* 2. *de desponsa. impub. & c. illud* 20. *q.* 1. Sed hac de re nihil etiam libet in præsentia-

Pueri vel puellæ olim Religionibus à parẽtibus oblati, & ipsa ingressi, cum peruenirent ad pubertatis annos, interrogabãtur vellent ne, an non, quæ facta erat, acceptare

c. de illis, el 2. *de desponſ. impub. & c. illud* 20. *q.* 1.

Sylueſt. vbi ſupra.

ſentiarum dicere, quia iam non eſt ad propoſitum. Videatur Sylueſter vbi ſupra. Et hactenus de iſto articulo.

ARTICVLVS VII.

Vtrum vouens ingredi certam aliquam Religionem, ſi ibi non recipiatur, teneatur alteram intrare?

MVltæ, ac variæ difficultates, ſimul veniunt explicandæ, atque elucidandæ in præſenti articulo, pro quarum omnium maiori intelligentia, atque pleniori reſolutione, oportet breuiter præmittere aliqua notabilia, quæ etiam parabunt viam ad ea, quæ in ſubſequentibus ſunt dicenda.

Primo præmitto ex D. Tho. 2.2. q. 189. ar. 4. quod iuxta mentem, atque ſententiam D. Aug. vt ſupra iam diximus, & habetur *in c. licet, & in c. magna de voto, & voti redemp.* Vouere, voluntatis eſt, non neceſſitatis, aut coactionis. Vnde infertur, quod obligatio voti, in tantum, & non amplius ſe extendit, in quantum ſe extendit voluntas, & intentio ipſius vouentis, quod eſt id, quod communiter dicitur à iureperitis. *Quod actus agentium non operantur, nec ſe extendunt, vltra intentionem & voluntatem ipſorum. Habetur in l. nòn omnis, ff. de rebus creditis, leg. voluntarij, C. de execu. tuto. leg. fin. C. ne vxor ſolut. matri. & in c. finali de prabendis.*

Vouere voluntatis eſt, & votum pendet à voluntate. *D. Tho. 2. 2. q 189. ar. 4. Aug. in c. licet, & in cap. magnâ, de voto, & voti redempt. Leg. non omnis. ff. de reb. creditis, & in c. fin. de præbendis.*

Secundo præmitto, quod vouens Religionis ingreſſum, dupliciter poteſt ſe obligare, & adſtringere. Vno modo in genere promittendo abſolute Religionem ingredi, ita quod hic tantum ſit finis illius principalis, derelinquere mundum, deſerere ſeculum, atque Religionem intrare, quamuis ex conſequenti inclinetur in hanc vel illam Religionem, quaſi magis ſibi congruentem. Alio modo vouere poteſt Religionem, in ſpecie, ſpecificando, & determinando aliquam in particulari, ita quod iſte ſit finis illius principalis, propter ſpecialem ipſius complacentiam, & peculiarem quendam reſpectum, vt ſi quis diceret (v. g.) promitto intrare Religionem Diui Franciſci, ſeu S. Dominici, &c. His præmiſſis notabilibus, propoſitæ difficultati Reſpondetur, per duas ſequenter concluſiones.

Relig. vouens dupliciter ſe poteſt ad eam obligare.

Prima Concluſio.

Qui vouit, ſeu promiſit, Religionem intrare, ſimpliciter & abſolute, ſi in vna, aut altera, nolunt ipſum admittere, tenetur aliam, ſeu alias requirere, vbi recipiatur.

Qui abſolute, & ingenere Religione intrare promiſit, ſi in vna non recipiatur, tenetur aliâ requirere. *D. Tho. 2. 2. q. 189. art 3. & 4. Syl. verbo Religio 2. q. 16. & 17.*

Hæc concluſio eſt expreſſa, D. Tho. 2.2. q. 189. ar. 3. & 4. & tenet eam Sylueſter, *verbo Religio 2. q. 16. & 17.* & ratio concluſionis eſt, quia obligatio nõ fuit certæ ſpeciei; ſed Religionis in genere, & ſicut promittens dare equum, licet non intenderet emere alienum, ſed dare ſuum, ſi omnes ſui pereant, tenetur alienum emere, vt promiſſum adimpleat; ita & in propoſito, qui ſimpliciter & abſolute Religionem promiſit intrare, quamuis in vna, vel altera non recipiatur, tenetur aliam quærere. Addit tamen Sylueſter, non hoc eſſe intelligendum ita, quod teneatur diſcurrere per totum mundum, vt inueniat ſe recipientem, quia non eſt veroſimile, quod id intendit ſeu ad id voluiſſet, ſe obligare; imo vero neque tenetur ingredi, vnam, vel aliam etiam ſi inueniat quæ velint ipſum recipere, ſi ſint ex iis, de quibus credit probabiliter, quod ſi cogitaſſet, non ſe obligaſſet, propter fundamentum propoſitum, nempe quod vouere voluntatis eſt, & quod actus agentium, non ſe extendũt contra voluntatem eorũ. Hoc eſt valde notandum, & memorię cõmendandũ.

Nota hoc valde.

Secunda

Secunda Concluſio.

Qui vouit, ſiue promiſit Religionis ingreſſum, non ſimpliciter & abſolute, neque in genere, ſed in ſpecie, & determinate, in hac, aut illa, ſi ibidem non recipiatur, non tenetur aliam intrare. Hæc concluſio eſt etiam D. Thomæ, & Ricardi, & Archidiaconi, quos refert Sylueſter, vbi ſupra, contra Paludanum dicentem, quod ſi iſtam intrare non poteſt, obligatur ad aliam, quia, quaſi ex conſequenti deuouit dimiſſionem ſeculi, cum non ſtet, nec ſtare poſſit vita ſeculi, cum ſuo voto. Sed contrarium eſt verius, atque tenendum. & dicendum, quod ſicuti effectus non excedit ſuam cauſam, ita neque votum excenditur vltra intentionem vouentis cum ab ea deſumat virtutem, neque ille talis abſolute vouit dimittere ſeculum, ſed præciſe, vt conſequitur ad ingreſſum huius, vel illius Religionis. Si autem dubitat, quam habuerit intentionem: tunc debet tutiorem viam eligere, cum in rebus dubijs tutior pars ſit eligenda. Pro his concluſionibus videatur *Nauar. lib. 3. conſiliorum de voto, conſ. 21. 22. 23. 24. 25. & 26.* quibus in locis breuiter, ſed compendioſe, plura dicit, quæ valde facilitant noſtrum præſens propoſitum. & vt huic articulo vltimam imponam manum, de mente, & ſententia ſupradicti Sylueſtri, Dico, quod quamuis quidam dicant & affirment, de eo qui ſimpliciter & abſolute, latq; in genere vouit, ſeu promiſit Religionem intrare, quod ſi in nulla recipiatur, erit religioſus in genere, remanebitq. ſub obedientia Epiſcopi, & erit ipſius monachus; Contrarium tamen eſt verius, & tenendum, atque dicendum; imo vero talis poterit nubere, & vxorem ducere: quia ſicut ſe habet pars ad partem, ita & totum ad totum. Vnde ſicut qui determinate vouit hanc Religionem intrare, ſpecialiter, & in ſpecie, (quæ eſt pars Religionis in genere) ſi hic nullibi recipiatur, poterit nubere, ita & qui vouit intrare Religionem in genere, nubere poterit, ſi vniuerſalitas Religionū nolit eum recipere. Quæ doctrina eſt maxime notanda, nam ſecundum Archidiaconum *in c. facimus 12. q. 1.* ſemper in voto Religionis ſubintelliguntur iſtæ duæ conditiones (ſi poſſum) & (ſi volunt me recipere) quibus non exiſtentibus, non tenet votum. Hactenus de iſto articulo.

Qui promiſit Religionis ingreſſum in ſpecie, & determinate, ſi ibidē non recipiatur, non tenetur aliam intrare. *Syl. vbi ſupra.*

Nauar. lib. 3. conſil. de voto & voti redemp. conſ. 21. 22. 23. 24. 25. & 26.

Nota valde, de votis de Religione intrādo, quę interdum fiunt. *Archidiac. in c. facimus 12. q. 1.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum qui determinate vouit vnam Religionem, poſſit induci & perſuaderi ad alteram.

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Qui determinate promiſit vnā Religionē, etſi alia ſit perfectior, bene poteſt induci ad illā. *D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 9. in ſol. ad 3.*

Concluſio.

SI alia Religio eſt maior, ſeu ſtrictior, & maioris perfectionis, bene poteſt quis induci, & perſuaderi ad illam, quamuis determinate emiſerit votum alterius Religionis. Hæc concluſio eſt expreſſe D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 9. in ſolutione ad tertium, quam & probat hac ratione, quia nempe in maiori includitur, id quod minus eſt. Vnde dicit ac tradit pro generali regula, quod qui voto vel iuramento eſt obligatus ad ingreſſum minoris Religionis, poteſt licite induci, & perſuaderi ad hoc, quod ad aliam Religionē tranſeat, niſi ſit aliquid ſpeciale, quod illum impediat, vt puta infirmitas, vel ſpes maioris profectus in minori Religione. Circa quæ verba dicit & notat acutiſſimus Caietanus, quod de maiori, vel minori Religione non eſt loquen-

Nota valde, de maiori, vel minore Religione. inquit Caietanus, non eſt loquendum in abſtracto, ſed in concreto.

quendum in abſtracto, ſed in concreto, conſiderando & aduertendo, an quæ perfectiones ſunt, in tali Religione, debite & bene obſeruétur. Nam (inquit) ſi minus bene ſeruantur, fruſtra atque indebite gloriaretur aliqui de maioritate ſuæ Religionis in abſtracto. Vnde hac in re ad maiorem & perfectiorem de facto obſeruantiam, oportet aſpicere, non vero ad aliud. Verba ſunt valde notanda & ponderanda. Et ſimul oportet aduertere & aduotare, quâ maxime ex doctrina eiuſdem, atque etiam D. Tho. 2. 2. q. 188. ar. 6. ad 3. & q. 189. ar. 8. in corpore, quod maior perfectio alicuius Religionis, non ſimpliciter & abſolute deſumenda eſt, ex arctitudine maiori, vel minori, ſed ex aliis, de quibus ſuo loco dicemus.

Maior Relig. perfectio ſimpliciter non ſumitur ex arctitudine, ſed ex aliis.

D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 6. & q. 189. ar. 8 in corpore.

In calce huius articuli, libuit aduertere, ex eodem D. Thom. vbi ſupra q. 189. ar. 9. ad 3. quod qui voto, vel iuramento eſt obligatus, ad ingreſſum maioris Religionis, non poteſt licite induci ad hoc, vt intret minorem, niſi ex aliqua ſpeciali cauſa euidenti, & cum diſpenſatione ſuperioris id potentis facere. Si tamen de facto ingrediatur, & profiteatur, profeſſio tenet, *iuxta c. qui poſt votum, 20 regu. lib. 6.* Peccauit tamen, & fuit tranſgreſſor voti ſimplicis, licet poſtea maiori, nempe voto ſolemni teneatur. Videatur hac de re Sylueſter *verbo Religio 2. q. 18.* Et hactenus de iſto articulo.

Nota hoc valde.

D. Tho. vbi ſupra q. 189. ar. 9. ad 3.

Qui voto obligatus ad ingreſſum maioris Religionis, ſi minorem de facto profiteatur, factum tenet, quamuis peccauerit.

c. qui poſt votum de regu. lib. 6.

Sylueſt. verbo Religio 2. q. 18.

ARTICVLVS IX.

Vtrum qui emiſit Religionis votum, ſi eligatur in Epiſcopum, eo non obſtante, teneatur Religionem inire?

Nota rationes dubitandi.

ET pro ratione dubitandi videtur, quod non. Nam certum eſt (vt tenet D. Thomas 2. 2. q. 184. ar. 7. & cum eo omnes Doctores communiter) quod ſtatus Epiſcoporum eſt altior, atque perfectior, ſtatu religioſorum. Sunt enim Epiſcopi in ſtatu perfectorum actiue, vt ſcilicet alios perficiant, religioſi vero in ſtatu perficiendorum paſſiue, vt perficiantur; nec votum dicitur infringere, imo vero perfectiſſime adimplere, qui ipſum in aliquid melius commutat, vt habetur *in c. peruenit, de iure iurando, & ſcriptum de voto, & c. licet eodem tit. & 22. q. 2. c. beatus, & 9. q. 4. c. mulier.* Nam ſi promiſit quiſpiam (v. g.) centum aureos, & reddat in duplum, plus ſatis votum adimplet. Cum igitur ſtatus Epiſcoporum ſit altior, atque perfectior, & ipſorum vinculum, maius vinculo, cuiuſcunque voti ſimplicis, & adeo obligatorio vt Epiſcopis de iure cõi, ſine expreſſa Papæ licentia non liceat de Epiſcopatu ad Religionem tranſire: dicendum videtur, quod qui ingrediendi Religionem ſimplex emiſit votum, ſi aſſumatur ad Epiſcopatum, non tenetur illud adimplere, cum ipſum iam in aliquid melius commutarit.

Maior Relig. perfectio ſimpliciter non ſumitur ex arctitudine, ſed ex aliis. D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 6. & q. 189. ar. 8 in corpore. c. qui poſt votum de regu. lib. 6. Sylueſt. verbo Religio 2. q. 18. D. Tho. 2. 2. q. 189. ar. 7. c. peruenit, de iure iurando. c. ſcriptura de voto, c. licet eodem tit. c. beatus 22. q. 2. c. mulier ibid. q. 4. c. Gonzaldus 17. q. 2.

Quod & confirmatur, ex eo quod habetur *in c. Gonzaldus 17. q. 2.* vbi dicitur, quod quidã presbyter, nomine Gonzaldus, infirmitatis paſſione oppreſſus, monachum ſe fieri repromiſit, at poſtquam conualuit, monachum ſe fieri velle negauit. Qua de re conſultus Pontifex Alexãder Secundus, reſpondit, prædictum presbyterum, ſuper adimplectione voti ſui, non debere inquietari, & moleſtari, quaſi innuens, atque ſignificare volens, non ipſum fuiſſe talis voti vinculo adſtrictum, & licentiam eidem indulſit, vt quiete & pacifice in ſuo poſſet beneficio permanere: ergo multo melius, id ipſum dicendum erit, de Epiſcopo, qui poſt votum ſimplex Religionis à ſe emiſſum, aſſumptus eſt ad Epiſcopatum, ac proinde, quod non tenebitur tale votum adimplere, cum (vt dictum eſt) ipſius ſtatus ſit altior, atque perfectior, & inter prædictum presbyterum, & Epiſcopum, tanta & tam longa verſetur ratio differen-

tiæ.

ria. Hæc sunt quæ adduci possunt pro ratione dubitandi, quibus non obstantibus, in contrarium statuitur conclusio.

Conclusio

Qui post emissum Religionis votum, eligitur in Episcopum, priusquam assumat Episcopatum, Religionem tenetur intrare. Hæc conclusio est expresse determinata *in c. per tuas, de voto & voti redemptione*. Vbi proposito simili casu, de quodam electo Episcopo, ad Ecclesiam Genuensem, qui prius Religionis votum emiserat, consultus ab eodem Innocentius Tertius, quid facere deberet, in hæc verba prorupit. *Nos igitur tua discretioni consulimus, vt si tuam sanare conscientiam desideras, regimen resignes Ecclesiæ memoratæ, ac reddas altissimo vota tua.* & subdit: *Quod si capitulum eiusdem Ecclesiæ, te præmodum Canonice duxerit eligendum, electionem poteris recipere de te factam.* Ex qua determinatione colligunt Doctores, quod qui post votum emissum Religionis, eligitur in Episcopum, renuntiare tenetur Episcopatui, & votum adimplere. Hanc etiam conclusionem tenet expresse D. Thom. 2. 2. q. 189. ar. 3. in solutione ad primum, & ibidem Caietanus & Sylvester *verbo Religio 2. q. 20.* omnes innixi in prælegato capitulo. Qua de re est magna lis, & controuersia inter Doctores iuris peritos, vt videre est apud Panormitanum *in dicto cap. per tuas*. Et quod difficultatem auget, est argumentum à nobis propositum in initio huius articuli, cum sua confirmatione, quibus vt respondeat Caietanus, plura dicit, eaque notatu dignissima. De cuius doctrina dicitur & respondetur ad argumentum, quod de iuris rigore, ille Episcopus non tenebatur desistere Episcopatum, vt adiret Religionem, sed tantum pœnitentiam agere coram Deo violati à se voti, quia nempe illud non adimpleuit suo tempore, cum adimplere tenebatur, tamen ex quo habebat rationabilem causam dubitandi & petendi licentiam cedendi Episcopatui, & consulendi super eo sedem Apostolicam (vt re ipsa fecit) si negata sibi fuisset talis licentia, tutus etiam in Episcopatu posset permanere. At postquà eidem fuit concessa, debuit Religionem adire, & votum suum adimplere. hæc Caietanus. & addit, quod per istam decretalem, iure nouo factum est statutum, vt cæteri Episcopi in simili casu idipsum faciãt, qd & facere possunt ex solo decreto istius statuti, absque aliqua alia licentia, qd aliàs facere non poterãt sine licẽtia sedis Apostolicæ expressa, absque isto nouo iure. Et ad rationem incontrarium factam dicit idem Caietanus, quod quamuis vera sint, quæ ibidẽ adducuntur, & quod si Papa non eidem Episcopo licentiam indulsisset, transeundi ad Religionem, haudquaquam illud facere posset, cum maiori esset vinculo obligatus, & adstrictus, at postquam semel illam concessit, & Papa eundem non retinuit, imo vero ipse, qui solus plenariam auctoritatem habet totius Ecclesiæ in communi, & cuilibet in particulari, facultatem illi præbuit, & vinculum, quod inerat inter talem Episcopum, & suam Ecclesiam, (vtpote quod de se ex consensu Ecclesiæ erat dissolubile) de facto dissoluit, dissoluto iam vinculo, necessitatem (inquit) incurrit adimplendi votum, & sic consuluit ille Pontifex, vt ipsum adimpleret, si vellet conscientiam suam saluam facere. Et per istam decretalem, qua promulgatus est generalis consensus Ecclesiæ (dicit Caietanus) quod imposita est necessitas cæteris Episcopis idipsum faciendi in foro conscientiæ. hæc omnia sunt subtilissimi Caietani, & quidem notatu dignissima. Ad confirmationem dicit, quod potuisset Alexander Secundus, melius respondere illi presbytero, quam respondit, dicendo, quod dimitteret curatum, vt dixit Innocentius III. prædicto Episcopo, quod desereret Episcopatum, & votum adimpleret. Sed tamen quamuis minus bene, non

Qui post emissũ Religionis votũ, in Episcopũ eligitur, antequam assumat Episcopatũ, tenetur Religionem intrare. *c. per tuas de voto, & voti redemp.*

D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 3. in solut. ad 1. & Caiet. ibid. & Sylu. verbo Relig. 2. q. 20

Nota bene hãc solutionẽ ꝓ quæstione præcedente, de voto & voti redempt.

ne, non tamen omnino male eidem respondit: quia hoc dixit, quod non tenebatur voto simplici, quod emiserat, sed tantum quod non deberet cogi. In quo quidem verum dixit, nam certum est, quod astrictus monasterio voto simplici, si illud ingrediatur, non tenetur remanere in monasterio; sed potest infra annum probationis exire, nec tanquam monachus iure potest cogi ad remanendum. Hoc solummodo est, quod Alexander Secundus suo illo decreto dixit, non vero amplius, inquit Caietanus. Videantur quæ diximus supra; & hæc breuiter de isto articulo dixisse sufficiat.

ARTICVLVS X.

Vtrum qui emisit votum de non intrando aliquam Religionem, teneatur ipsum adimplere?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Votum emissum de non intranda aliqua Religione, non tenet, imo vero est nullius valoris atque momenti: hæc conclusio est expressa D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 10. ad 3. & q. 189. ar. 2. & Syluester, verbo Religio, q. 21. & omnium Doctorum communis; cuius ratio in promptu est, quia sicut illicitum est iurare quempiam, quod nō faciet aliquod bonum, & iuramentum, hac de re emissum, est nullius valoris atque momenti, vt constat ex innumeris iuribus atque capitulis, quæ habentur in Titulo de iure iurādo, ita etiam & in proposito, votum emissum de non intranda aliqua Religione, non valet, quia iuxta communem doctrinam, votum esse debet, non de malo, sed de bono, imo vero de meliori bono. Hac de re videantur Doctores scholastici in materia de voto, & D. Thom. & Syluester locis supracitatis, vbi ad hoc propositum mira & pulchra dicuntur.

Votum emissū de non intrandā aliqua Religione, non tenet, imo est nullius valoris atq. momenti. *D. Tho. 2. 2. q. 88. art. 10. ad 3. & q. 189 art. 2. Sylu. verbo Religio 2. q. 21. Doctores scholastici in materia de voto. D. Tho. & Syluester vbi supra.*

QVÆSTIO XXI.

De Nouitijs, quantum attinet ad informationem de iisdem faciendam iuxta Constitutionem Sixti V. Gregorij XIV. & Clementis VIII. in sex articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Nouitiorum informationes sint faciendæ, examinandæ, & approbandæ, ante quam recipiantur, & admittantur ad habitū?

Pro huius articuli intelligentia sunt aliqua notanda, & primo. Quod quamuis Paulus Quartus, & ante ipsum Clemens Septimus, per suas Constitutiones, quas apposuimus supra q. 19. art. 7. cauerint, atque stricte prohibuerint, vt Iudæi & Hæretici, & ab illis descendentes, intra quartam generationem, nullatenus ad Religionem nostram possint admitti, quam Constitutionem etiam Gregorius XIII. confirmauit, atque intelligi voluit etiam de descendentibus intra eundem quartum gradum ex Saracenis, non tamen aliquod tempus statuerunt, aut aliquid definierunt circa informationem,

Primo nota. Virtute Constitutionis Pauli IV. & Clementis VII. nulla præcepta erat facta Nouitiorū informatio, antequam reciperentur ad habitum.

nem, hac de re ab eiſdem faciendam, nec vllam de hoc mentionem fecerunt, ſed relinquebatur Fratrum, ſiue Prælatorum arbitrio, qua ratione deberet conſtare, de eiuſmodi inhabilitate, ſiue impedimento, an inſtrumento aliquo iuridico, an vero alia ſuper ea re facta informatione, quæ tunc tẽporis fiebat ſolummodo, quando in aliquem effectum, ſiue ad repellendum quempiã, exterius, opus erat conſtare, ſiue produci in publicum. Apud nos tamen non moris erat, ante Nouitiorum receptionem, aliquam his de rebus facere in formationem, vſque ad tempus Sixti Quinti, qui ſua Conſtitutione, de qua etiam diximus ſupra quæſt. 19. nu. 3. cauit, atq; præcepit, ne vlli illegitimi, aut debitis onuſti, ratiocinijs obligati, & ſcelerati, criminoſi, & facinoroſi reciperentur ad Ordines, ac voluit de ijs omnibus rebus, in receptione eorumdem Nouitiorum, & antequam reciperentur, ſeu admitterentur ad habitum, fieri inquiſitionem & informationem, prout plenius in præfata Sixti Quinti Conſtitutione continetur. Fuitq. ipſius decretum nimis rigidum, ſiue rigoroſum; nam nullius iuuenis, ſeu viri à ſeculo ad Religionem tranſeuntis, maioris 16. annorum, receptio, admiſſio, & approbatio fieri poterat, niſi in Capitulo generali, vel prouinciali, & niſi prius per Prælatos, & ſuperiores Ordinis, facta de eo fuiſſet informatio de rebus ibidem contentis, infra dicendis, & eiuſmodi informatio, in Capitulo generali, aut Prouinciali præſentata, approbata ſimul fuiſſet per Definitores. Sed poſtea pro nobis dumtaxat Fratribus Minoribus de Obſeruantia, conceſſit, vt Nouitiorum receptio fieri poſſet non ſolùm in Capitulo generali, aut prouinciali, ſed extra, auctoritate Miniſtri prouincialis, ſeu Cuſtodis, de vnanimi voto quatuor Fratrum in Capitulo prouinciali ad hunc effectum deputatorũ, prout plenius continetur in ſuo Breui, quod incipit: *Super quidem*, de quo infra largiorem faciemus mẽtionem in prima concluſione. Poſtmodum vero videns, quod ex præfata ſua Conſtitutione, in alijs etiam Religionibus innumera ſequebantur inconuenientia, nam in quibuſdam Capitula generalia raro, aut numquam celebrabantur, Prouincialia vero in alijs, non ita ſæpe, ſed rarius, quàm pro recipiendis Nouitijs expediret, & quod quædam monaſteria in remotiſſimis Regionibus ſita erant, nonnulla etiam in terris Hæreticorum & infidelium, &c. Propter hæc & alia, prædictam ſuam mitigare atque modificare volens Conſtitutionem, in alia quadam quæ incipit: *Ad Romanum ſpectat Pontificem*, ſtatuit, vt in qualibet prouincia ſaltim duo, et ſi commode fieri poſſet, tria aut plura deputarentur monaſteria, quorum ſuperiores infra annum ſaltim congregarentur ad faciendam inquiſitionem ſuper Nouitijs, & ad ipſos in religioſos ſuſcipiendos, iuxta formam ſuæ præfatæ Conſtitutionis, & ad alia peragenda, quæ ibidem continentur. Et addidit quod ſi paucitas, aut nimia monaſteriorum diſtantia, neque idipſum facere permitteret, ſaltem tribus antiquioribus Patribus vnius monaſterij, Domus, ſiue Prouinciæ, huiuſmodi facultas, & auctoritas per Capitulum generale Monachorum, vel prouinciale Mendicantium, & reliquorum regularium demandaretur, & concederetur; & alia ad hoc propoſitum ſtatuit, quæ ibidem continentur. Sed Gregorius XIV. amplius volens eandem Sixti V. Conſtitutionem declarare, & ampliare, circa Nouitiorum receptionem, nouam quandam fecit Conſtitutionem, quæ incipit: *Circumſpecta Romani Pontificis prouidentia*, qua ſtatuit, vt ſuperiores Monaſteriorum, de conſenſu ſui Capituli, præhabita ſimul cum his, de quibus in vnaquaque Religione, aut Monaſterio, iuxta eiuſdem Conſtitutiones recipiendus interrogari ſolet, aliqua informatione ſuper ijs, quæ in dictis Conſtitutionibus continentur, ad eorumdem Nouitiorum receptionem procedere valerent, dum tamen ante-

Tempore Sixti V. ceperunt fieri Nouitiorum informationes.

Cõſtitutio Gregorij XIV. quid continebat circa Nouitiorum receptionem, & eorumdem faciendam informationem.

tequam ad professionem admitterentur, plenariam de eisdem facerent inquisitionem, quæ plenaria informatio præsentaretur, examinaretur, & approbaretur ab illis à quibus in prædictis Monasterijs examinari, & approbari solent. Hæc Gregorius in prædicta sua Constitutione ab illis verbis: *Ideo statuimus, vt superiores*, vsque ad illa, *in dicto capitulo coram superioribus referantur*. Sed aduertendum est, quod hæc Gregorij Constitutio (prout ex ipsius verbis constat) facta fuit pro illis solummodo Religionibus, in quibus erant perpetuæ filiationes, qualia sunt monasteria dumtaxat Ordinum Monachalium, ex quo videbatur asserendum, quod non extendebatur ad alia monasteria, aliarum Religionum, in quibus non est perpetua filiatio, cum non militaret eadem ratio posita in dicta Constitutione. Et per consequens, quod in eiusmodi Religionibus fieri debebat informatio Nouitiorum, vt prius antequam reciperentur ad probationis habitum, iuxta modum præfixum à Sixto V. in prædicta declaratione suæ primæ Constitutionis, aut saltim iuxta formam præscriptam in alio illo Breui edito, atque concesso pro nobis dumtaxat Fratribus Minoribus, quo fruebantur, & frui, atque potiri poterant cæteri Ordines, qui priuilegium habebãt communicationis. Quo nihilominus non obstante, informatio debebat fieri, antequam Nouitij reciperentur ad habitum, sicque fuit eo tempore obseruatum, practicatum, atque executioni mandatum.

Aduertendum est, quod prædicta Constitutio Gregorij tantũ data fuit pro Religionibus Monachalibus.

Secundo est notandum, quod rebus sic existentibus, pro parte religiosorum illustrissimi, atque religiosissimi Conuentus Sancti Stephani Salmanticensis Ordinis Prædicatorum, fuit supplicatum Clementi Papæ VIII. vt amplius super his prouidere dignaretur, atque opportunum aliquod præberet remedium, ad hoc vt iuuenes prædictum Conuentum ingredi volentes, atque ipsorum habitum recipere, commodius atque facilius ibidem admitterentur, & recipi, & admitti possent, non expectata supradicta informatione, sed medio solummodo quodam præstito iuramento, quo affirmarent se non esse criminosos, debitis onustos, ratiocinijs obligatos (à quibus non possent faciliter expediri) nec delicta, aut crimina aliqua commisisse ex his, quæ continentur in dicta Constitutione Sixti V. & quod postea infra annum probationis, & ante professionem, fieret plenior informatio de eisdem. Quorum pijs precibus & supplicationibus inclinatus præfatus Clemens VIII. eidem Conuentui Bullam atque priuilegium dedit, tenoris sequentis.

Secundo nota. Supplicatio facta Clem. VIII. pro parte Conuentus S. Stephani Salmanticensis.

Clemens Papa VIII. Ad perpetuam rei memoriam.

Bulla concessa à Clem. VIII. Conuentui S. Stephani Salmanticensi.

IN his, quæ ad Religionum propagationem spectant, auctoritatis nostræ partes libenter interponimus, prout in Domino salubriter conspicimus expedire. Alias siquidem fel. recor. Sixtus Papa V. prædecessor noster inter cætera tunc fundentibus rationibus ductus, sua perpetua valitura Constitutione, quæ incipit: Cum de omnibus Ecclesiasticis Ordinibus sub Dat. 6. Calend. Decembr. Pontificatus sui anno 3. emanata, inter alia statuit, & ordinauit, vt iuuenes 16. ætatis sua annum excedentes, aliquam Religionem ingredi volentes, non prius ad habitum recipi, & ad professionem admitti possent, quam de eorum anteacta vita, ac morum honestate, ac de legitimis natalibus, ætate, eorum qualitatibus tunc expressis, constaret iuridice, ita vt instrumenta desuper formanda, coram testibus, & notario, ad Capitula generalia vel prouincialia, in quibus per Definitores Capituli approbarentur, deferri deberent, constitisset, prout in eadem Constitutione latius continetur, qua cum difficile adimpleri posse experientia postmodum compertum extitisset, eandem Constitutionem Sixti prædecessoris, felicis recordationis Greg. Papa XIV. & prædecessor noster moderatus fuit, vt iuuenes

huſmodi receptiones & approbationes, per Priores quatuor Domorum fierent, ita vt qui ad Religionem admitti vellent, ad quatuor eiuſdem Religionis, quam eligiſſent, domos accederent, & ab eorumdem Prioribus approbationes deferrent, vt in alia qua ipſarum domorum recipi poſſent. Idemq. Sixtus V. Ordini Fratrum Minorum conceſſit, vt huiuſmodi recipiendorum approbationes, per quatuor Fratres ex antiquioribus eiuſdem domus, in qua habitum peterent, à Definitoribus nominatos fieri poſſent, ipſiſq. quatuor antiquiores nominati ad inquiſitionem faciendam procederent, & ad hunc effectum teſtes vocare, & ab eis iuramentum recipere coram tabellione, & alia requiſita facere valerent, prout in diuerſis pradeceſſorum literis planius continetur. Cum autem ſicut pro parte dilectorum filiorum, Prioris, & Conuentus domus ſancti Stephani Salmanric. Ordinis Pradicatorum nobis expoſitum fuit, eiſdem Priori & Conuentui per dictum Sixtum pradeceſſorem, ad petitionem, & ſupplicationem bona memoria Antonij tituli Sanctorum Ioannis & Pauli Presbyteri Cardinalis Cauaſſa nuncupati, viua voce oraculo, indultum fuerit, vt inſtrumenta per tabellionem coram teſtibus facta, ſuper qualitatibus iuuenum in dictum Conuentum ad habitum recipi petentium, per Priorem, ſeu Præſidentem, ac Subpriorem, Magiſtrum Nouitiorum, & Magiſtrum Studentium eiuſdem domus, iuridico approbari, vel reprobari deberent, cumque huiuſmodi receptionis forma, facilior & commodior exiſtat, quam alia ſupradicta, nihilominus hanc etiam multa incommoda paſi compertum eſt, multoſq. à Religionis ingreſſu diuerſis rationibus propterea arceri, atque à propoſito abduci, & ea de cauſa religioſorum numerum in dies minui. Quod ſi eiſdem Priori & Conuentui liceret eſſe, iuuenes huiuſmodi Religionis habitum ibi ſuſcipere volentes, præuio tantum iuramento, ſe non eſſe criminoſos, rationibus obligatos, à quibus non poſſint faciliter expediri, nec furto, latrocinio, aut homicidio notatos, nec alijs impedimentis in dicta Bulla Sixti V. contentis detineri, ad habitum admittere, poſtea intra tempus probationis de eiſdem qualitatibus inquiſitionem & indagationem iuxta indultum Sixti Quinti prædictum, viua voce oraculo conceſſum, facere, ex hoc profectò domus pradicta, quæ ualde inſignis exiſtit, priſtino ſplendori, cum religioſorum propagatione, & diuini cultus augmento reſtitueretur. Ideo nobis dictorum Prioris & Conuentus nomine fuit humiliter ſupplicatum, vt in præmiſſis opportune prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur qui religioſorum propagationem, & diuini cultus augmentum, quantum cum Domino poſſumus, libenter procuramus, ſingularum literarum pradictarum tenores, præſentibus pro expreſſis habentes, ac Priorem & Conuentum pradictum, & ſingulares perſonas, à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, aliſq. Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis, à iure, vel ab homine, quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, de Venerabilis Fratris noſtri Michaelis Epiſcopi Alban. Cardinalis Alexandrini nuncupati, Ordinis Pradicatorum Protectoris conſilio, eiſdem Priori, & Conuentui nunc & pro tempore exiſtentibus, vt quoſcumque iuuenes etiam 16. ætatis ſua annum excedentes, ad habitum in eodem Conuentu admittere petentes, recepto ab eis iuramento, quod criminoſi, rationibus (vt præfertur) obligati, furto, latrocinio, aut homicidio notati, aut alijs impedimentis in dicta Bulla Sixti Quinti contentis, detenti non ſint, recipere, ac poſtea per aliquem eiuſdem Conuentus religioſum ad hoc deputatum, ad inueſtigationem antedicta illorum vita, ac morum, & reliquorum præmiſſorum, abſque ſtrepitu iudiciario, ſed per ſcrutinium ſecretum proceda facere; qui ad hoc deputatus, proceſſum, & informationem ceptam dicti Prioris, ſeu Præſidenti, ac Subpriori, & Magiſtro Nouitiorum & Studentium, à quibus approbari, & reprobari

possit, referre fideliter debeat, libere & licite possint, & valeant, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus. Decernentes præsentes literas, &c. Datum Romæ apud Sanctum Marcum sub Anulo piscatoris 10. Septembris 1507. Pontificatus nostri anno vj.

Quinam fruantur beneficio privilegio Conventus S. Stephani Salmaticensis.

Tertio est notandum, quod huiusmodi priuilegio fruuntur, & frui possunt Religiones omnes, quæ priuilegium habent cõmunicationis, cum prædicto Prædicatorum Ordine: quales sunt omnes communiter Mendicantes, virtute cuiusdam Priuilegij, Leonis X. tenoris sequentis.

Leo X. Ad perpetuam rei memoriam.

Priuilegiũ Leonis X. super cõmunicationeomnium Priuilegiorum concessorumomnibus Ordinibus Mẽdicantibus.

Dvdum per nos accepto, quod Romani Pontifices Prædecessores nostri, aliqui ad Minorum, alij vero ad Eremitarum Sancti Augustini, alij ad Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, Reliqui ad Prædicatorum Ordinum Fratres & Domus, iuxta ipsorum vota, deuotionis affectum gerentes, illorum singulis nonnullas gratias, concessiones, & Indulgentias, peccatorum remissiones, prærogatiuas, fauores, immunitates, exemptiones, facultates, priuilegia, indulta, ac dona tam spiritualia, quam temporalia, per diuersas ipsorum litteras respectiue concesserunt. Nos ad singulos Ordines prædictos, singulasque ipsorum Ordinum Domos, vbi Religiose viuitur, indifferenter, absque acceptione personarum, deuotionis affectum æqua lance gerentes, omnes & singulas gratias, concessiones, Indulgentias, peccatorum remissiones, prærogatiuas, fauores, immunitates, exemptiones, facultates, priuilegia, indulta tam spiritualia, quam temporalia, qualiacumque illa essent, quæ Prædicatorum, Minorum, Eremitarum Sancti Augustini, Carmelitarum, Seruorum Beatæ Mariæ, ac Minimorum Fratrum in Domibus, & illorum Ecclesiis, Oratoriis, & Ecclesias ipsas, & Oratoria pro tempore visitantibus, cuiuscumque status, aut sexus existerent, seu pro eorum manutentione, & ornatu contribuentibus, necnon Domibus & Præsidentibus, non solum Generalibus & Prouincialibus, Fratribusque & Sororibus necnon Monialibus, & Conuersis, Oblatis, atque vtriusque sexus personis, de pœnitentia, seu tertij habitus nuncupatis, à dictis Prædecessoribus, aut à nobis, ipsisque successoribus, aut aliàs auctoritatem habentibus, cominùs vel diuisim, in genere vel in specie concessa fuerint, aut in posterum concedentur, illa & omnia singula ac si nominanter exprimerentur, pro sufficienter expressis tunc habentes, singulis Ordinibus prædictis, aliorumque singulis Ecclesiis, Oratoriis, & Ecclesias ac Oratoria visitantibus, cuiuscumque status, aut sexus existerent, seu pro eorum manutentione, & ornatu contribuentibus, necnon Domibus, & Conuentibus, Fratribus etiam, & Sororibus, vel Monialibus, Conuersis quoque & Oblatis, ac vtriusque sexus personis, de pœnitentia nuncupatis, & alijs singulorum Ordinum prædictorum, Motu proprio, & ex mera nostra scientia & liberalitate, de Apostolicæ auctoritatis plenitudine communicamus, illaque omnia & singula inter prædictorum Ordinum personas pariformiter communia esse, fuisse & esse volumus. Prout in singulis literis prædictis plenius continetur, non obstantibus &c. Dat. 10. Decembris anno 1519. Pontificatus nostri anno iiij.

Nota, quod Priuilegium communicationis extenditur ad Priuilegia concessa, & concedenda per illa verba concessa & in posterum concedenda.

Ex hac concessione Leonis X. clare constat, quod omnia, & singula priuilegia hactenus concessa, vel in posterum concedenda, vni Ordini, vel domui cuiuslibet Ordinis Mendicantiũ, censeri debent concessa omnibus prædictis Ordinibus, & ipsorum Domibus, & per consequens, quod prædicto indulto Clementis Octaui concesso Conuentui Sancti Stephani Salmanticensis Ordinis Prædicatorũ, potiuntur, & perfruũtur, ac potiri, & perfrui possunt, omnes Ordines Mendicantes, & ipsorum domus, & etiam aliorum

Ordi-

Ordinum, quæ priuilegiũ habent, vt potiantur & perfruãtur, priuilegijs conceſſis, & concedendis Ordinibus Mendicantibus. Vnde ſicut Priori, & Conuentui prædicti S. Stephani, nunc & pro tempore exiſtentibus, conceſſum eſt, vt quoſcumque iuuenes, etiam 16. ætatis ſuæ annum excedentes, in eodem Conuentu ad habitum admitti petentes, recipere poſſint, recepto ab eis iuramento, quod criminoſi non ſunt, nec debitis aut rationibus obligati, furto, latrocinio, aut homicidio notati, nec detenti alijs impedimentis, quæ in dicta bulla Sixti V. continentur, & quod poſſet per aliquem eiuſdem Conuentus religioſum ad hoc deputatum, ad inueſtigationem anteactę illorum vitæ, ac morum & reliquorum præmiſſorum abſque ſtrepitu iudiciario, per ſecretum ſcrutiniũ procedere poſſint; qui ad hoc deputatus, proceſſum, & informationem prædictam, eiſdem Priori, ſeu Præſidenti, ac Subpriori, & Magiſtro Nouitiorum, & Studentium fideliter referre debet, vt ab ipſis approbetur, ſeu reprobetur: Ita etiam in monaſterijs aliarum Religionum, & Ordinum, Prælati eodem modo ad receptionem Nouitiorum procedere poſſunt, cum eodem perfruantur priuilegio, atque etiã in alijs monaſterijs militet eadem omnino ratio, quæ militat in prædicto Monaſterio S. Stephani. Omnia enim incommoda in dicto priuilegio relata, quæ militant in dilatione recipiẽdi Nouitios, reſpectu monaſterij ſancti Stephani Salmãticenſis, militant & in alijs. Etenim ſi expectandum eſſet, vt Nouitiorum fieret informatio, ante quàm admitterentur ad habitum, cum id non eſſe poſſet ſecretũ, multi ab ingreſſu Religionis retraherentur, ab eorum parentibus, amicis, ſiue cognatis. Quæ quidem ratio æque, ſeu vero potius ac magis militat in alijs monaſterijs & locis, vbi Nouitij recipiendi ſunt naturales, de quibus ſi quælibet informatio fiat hac de re, ſtatim in publicum prodibit, & impedietur forſan recipiendorum iuuenum feruor, & ſpiritus, quod forte nõ ita fieret in prædicta Salmanticẽſi Academia, vbi cum omnium fere Nationum, vt plurimum reperiantur ſcholaſtici, recipiendorum conterranei, facile ab eiſdem deſumi poſſet informatio, duorum aut trium teſtium, ſicq. ad habitum recipi & admitti, priuſquam eiuſdem rei notitia ad aures parentum, & conſanguineorum perueniret. Cum igitur eadem militet ratio, dicendum procul dubio eſt, quod omnes in vniuerſum Religiones, habentes priuilegium communicationis, quale habent (vt dictum eſt) omnes Mendicantes, & ſi quæ ſunt aliæ, quæ ſimilem habent gratiam, potiri poſſunt ſupradicto priuilegio, & eodem modo ſe habere in Nouitiorum receptione. Vt autem conſtet, qualiter huiuſmodi receptio olim fieri conſueuit, tempore Sixti V. & Gregorij XIV. & nunc facienda ſit, vtendo prædicto priuilegio Clementis VIII. ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

TEmpore Sixti V. Nouitiorum receptio, fieri non poterat, niſi in Capitulo generali, ſeu prouinciali, & habita prius informatione iuuenis, ſeu viri maioris 16. annorum, à ſeculo ad Religionem tranſeuntis, de rebus in ſua Conſtitutione expreſſis, atque in eodem generali, vel prouinciali Capitulo admiſſa & approbata ſupradicta informatione. Hæc concluſio habetur expreſſa in dicta Conſtitutione Sixti V. ab illis verbis: *Et ſuper hoc, in ipſo generali, vel prouinciali capitulo*, vſque ad illa, *perpetuo inhabiles, eoſumq. incapaces decernimus & declaramus*. Sed poſtmodum idem Sixtus Quintus, vt conſtat ex alia ſua Conſtitutione, cuius facta fuit mentio in primo notabili, priorem illam modificauit, ſtatuens vt in qualibet Prouincia ſaltem duo, vel

Quo modo, & quo tempore, fieri conſueuerint informationes ex decreto Sixti V.

ſi commodè fieri poſſet, tria, aut quatuor deputarentur monaſteria, quorum ſuperiores, ſemel ſaltem infra annum, congregarentur ad huiuſmodi Nouitiorum inquiſitionem faciendam. Quod ſi paucitas, aut nimia diſtantia Monaſteriorum, ne id quidem pateretur; ſaltem tribus ex antiquioribus Patribus vnius Monaſterij, vel domus illius Prouinciæ, huiuſmodi facultas, & auctoritas in Religionibus Monachalibus per Capitulum generale, in Mendicantibus autem, & reliquis Regularibus per Prouinciale concederetur, prout plenius ibidem continetur. Reſpectu tamen noſtri facri Ordinis Minorum de Obſeruantia in Hiſpania, conceſſit idem Sixtus (vt etiam ſupradictum eſt) quod receptio Nouitiorum, & approbatio, & admiſſio ſuarum informationum, fieret per quatuor Fratres ex antiquioribus Domus, ſiue Conuentus, in quo Nouitij expoſtularent habitum, qui quidem quatuor Fratres à Definitoribus nominarentur, poſſentq. ipſi ſic nominati, ad præfatam inquiſitionem faciendam procedere, & ad hunc effectum teſtes ſeculares vocare, & ab eiſdem iuramentum recipere coram tabellione, & alia requiſita facere, prout plenius in ſuis literis continetur, poſitis in eodem primo notabili. Semper tamen debebat fieri Nouitiorum informatio, ante eorum receptionem.

Secunda Concluſio.

Quid ſtatuerit Grego. pro Religionibus monachalibus.

Tempore Gregorij XIV. in Religionibus monachalibus, Nouitij recipiebantur per Conuentuum Superiores de conſenſu Capituli, habita prius aliquali informatione, ſuper rebus contentis in Conſtitutione Sixti V. dummodo antequàm reciperentur ad profeſſionem, plenaria, & aliqua maior informatio fieret: reliquæ vero Religiones obſeruabant ea, quæ in præcedenti concluſione ſunt dicta ex decreto eiuſdem Sixti V. Hæc concluſio conſtat ex Conſtitutione eiuſdem Gregorij, ab illis verbis: *Caterùm cum acceperimus, nonnullarum Religionum &c.* vſque ad illa, *Diligenter examinetur & probetur*. Circa quam concluſionem, nihil peculiare occurrit notandum, præterquam quod prædicto Gregorij priuilegio non potiebantur, nec perfrui, aut potiri poterant cæteræ Religiones, quia (prout ex eodem conſtat) dumtaxat fuit conceſſum, pro Religionibus monachalibus, in quibus ſunt perpetuæ filiationes, & in quibus non ita crebro fiebant Generalia, aut Prouincialia Capitula. Vnde & eo tempore in alijs Religionibus, Nouitiorum informationes fieri debebant, antequam reciperentur ad habitum probationis, iuxta modum & formam præſcriptam à Sixto V. poſitam in ſupradicta prima concluſione. Sed circa aliqualem illam informationem, quæ (vt præfertur) fieri debebat in Religionibus monachalibus, ante Nouitiorum receptionem, aduertere licet, quod hæc aliqualis informatio, quæ fieri præcipiebatur, diſtinguebatur contra plenam, ſiue plenariam fieri præceptam, antequam admitterentur ad profeſſionem. In qua aliquali, ſeu ſummaria informatione vnus tantum teſtis ſufficiebat, & ſufficit, ſi plene deponat de facto, & facit probationem iuxta mentem, atque ſententiam Bartholi *in l. 2. §. ſi vero, C. vbi in rem actio*, & Iaſonis *in l. admonendi, de iureiurando, nu.* 187. quod non contingit in plenaria informatione, quæ neceſſario facienda eſt, teſtimonio duorum vel trium teſtium, quæ etiam non neceſſum erat, vt fieret cum citatione partium, & cum ſtrepitu & figura iudicij, ſed ſatis erat, & eſt quod ſecretè fiat, & (vt dicitur) ſimpliciter, & de plano, ſola veritate inſpecta, iuxta Religionum omnium priuilegia, quæ nihilominus plenaria dicitur, pro eo quod fit ac fieri debet, pleno ac fide digno duorum vel trium teſtium teſtimonio.

Quid eſſet intelligendum, per aliqualè informationem.

Nota hoc valde. *Bart. in l. 2. §. ſi vero, C. in rem actio. Iaſon in lg. admonendi de iureiur. num.* 187.

Tertia

Tertia Conclusio.

Quid nunc facere debeant, qui perfruuntur priuilegio S. Stephani Salmanticensis, ante Nouitiorum receptionem.

Qui priuilegium habent communicationis, & perfruuntur, ac potiri possunt indulto concesso prædicto Conuentui sancti Stephani Salmanticensis, hoc se debent habere modo, in nouitiorum receptione: quod Prior, siue Guardianus, vel quicunque alius Prælatus Monasterij, siue Conuentus, priusquam nouitius recipiatur ad habitum, ab eo debet desumere iuramentum, in sequenti forma.

Forma iuramenti præstanda à iuuenibus Religionem aliquâ intrare volentibus ante eorum factam informationem.

Ego Frater N. Guardianus, siue Prior, talis vel talis Conuentus, N. nomine meo, ac nomine omnium Fratrum ibidem commorantium, iuramentum desumpsi à N. suscipere volente, sacræ nostræ Religionis habitum, quòd veritatem dicat, an aliquod commiserit delictum, quod deductum sit in iudicium, sitne legitimus, & de legitimo matrimonio natus, habeatne debita, quæ non possit soluere, sit obligatus ratiociniis reddendis, super quibus sit aliqua fit, vel timeatur, an etiam sit mundus, & omni generis infectione carens, non descendens ex Iudæis, Mahometanis, siue Hæreticis, saltem intra quartum gradum, seu quartam generationem. Quibus omnibus iureiurando adstrictus, cum verum se dicturum affirmasset, respondit, ac dixit, nullatenus se esse comprehensum in prædictis, neque ad illum vllo modo pertinere. Quod quia verum est, proprio suo subscripsit nomine, & ego identidem subscripsi coram testibus N. N. tali die, talis mensis, & anni Quod quidem iuramentum, debet subscribi in aliquo eiusdem Conuentus libro, ad hoc designato. Circa hoc iuramentum, nonnulla breuiter veniunt notanda. Et primo, quod non est desumendum ab his, qui non sunt maiores 16. annorum: quod esse verum, patet: quia de his tantum loquitur Sixtus Quintus in prædicta sua Constitutione ibi: *Quare volumus, vt cuiuscumque iuuenis, aut viri maioris 16 annorum, &c.* De his etiam loquitur expresse Clemens Octauus in prædicto indulto, concesso Conuentui sancti Stephani, vt patebit intuenti, ibi: *Vt quoscumque iuuenes etiam 16. annorum ætatis sue existentes.* Secundo, quod quamuis quibusdam videatur non esse dandum iuramentum, iuuenibus Religionem nostram intrare volentibus, super qualitatibus generis, nec quærendum ab eis, sintne bono, & non ex infecto genere nati? nec descendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis, saltem intra quartum gradum, seu intra quartam generationem, propter periculum periurij, & quia Clemens Octauus solummodo præcepit huiusmodi iuramentum deberi præstari, & desumi, super impedimentis contentis in Bulla, seu Constitutione Sixti Quinti. Sed nihilominus contrarium communiter à nobis obseruatur in praxi, & quod de his qualitatibus simul interrogentur, vt latius patebit ex dicendis in sequenti articulo. Placuit enim hæc omnia subiungere, ne dum simul dicuntur, confundantur.

Notanda circa prædictum iuuenum iuramentum.

ARTICVLVS II.

De quibus rebus faciendæ sunt Nouitiorum informationes?

In vecumque, quod in præsenti articulo quæritur, constat ex supradictis: sed de nouo proponitur, vt plenior de hoc notitia, atque distinctior habeatur, & vt capitula, & interrogationes omnes, quæ fieri debent, etiam simul habeantur. Pro quodlibet, quod quamuis in rigore loquendo, & stando in supradictis Sixti Quinti, & aliorum Pontificum Constitutionibus, informationes dumtaxat fieri debeant de contentis in suis Bullis, sed nihilo-

minus ab illo tempore, iam apud nos in consuetudine & communi est positum praxi, quod alia etiam simul inquirantur, spectantia siue ad ius commune, siue ad particulares alias aliorum Pontificum Constitutiones, & nostras generales Constitutiones. Vnde interrogationes omnes, quæ de Nouitijs prædictis apud nos communiter fiunt, ac fieri debent, præter generales, de quibus nihil libet in præsentiarum dicere ad sex tantum capita reducuntur, de quibus 6. sequentes statuuntur conclusiones.

Prima Conclusio.

Prima interrogatio.

PRima interrogatio circa Nouitios à testibus facienda est, an ipsi cognoscant, cognouerintq. ipsorum patrem, & matrem, atque auos, & sciant omnes illos bono esse genere natos, non infectos, aut maculatos, nec descendentes ex Iudæis, Mahometanis, siue Hæreticis, saltem intra quartum gradum, & quartam generationem.

Secunda Conclusio.

Secunda interrogatio.

An sciant N. qui vult recipere habitum, filium esse legitimum prædictorum, atque vt talem, ab eisdem fuisse habitum, & nuncupatum.

Tertia Conclusio.

Tertia interrogatio.

An sciant N. esse liberum, vt disponere possit de se, & persona sua, non ligatum matrimonij vinculo, saltem consumato.

Quarta Conclusio.

Quarta interrogatio.

An sciant N. qui vult recipere habitum, virum esse probum, & bonis imbutum moribus, ac ipsum non commisisse aliquod delictum, furtum vel latrocinium, aut homicidium, quod fuerit deductum in iudicium, aut super eo aliqua facta inquisitio.

Quinta Conclusio.

Quinta interrogatio.

An sciant N. non esse debitis onustum, vltra facultates suas, quæ non possit persoluere, & ab ipsis se faciliter expedire.

Sexta Conclusio.

Sexta interrogatio.

An sciant N. non habuisse rei alicuius administrationem, publicam, aut priuatam, neque esse ratiocinijs obligatum, siue obnoxium, ita quod super illis aliqua lis, aut molestia illata sit, vel timendum sit, quod inferatur.

Notanda circa prædictas interrogationes.

Ad hæc 6. capita (præter generales) reducuntur, interrogationes omnes, quæ fieri debent à testibus in Nouitiorum informationibus. Circa quas nihil peculiare occurrit notandum, præterquam quod (vt dictum est supra) informatio, circa cõtenta in Cõstitutione Sixti V. spectãtia ad criminosos, facinorosos, & debitis, & ratiocinijs obligatos, nõ necessario fieri debet, nisi de his dumtaxat, qui adimpletum habent ætatis suæ 16. annũ, non vero de alijs, quia foret superfluum. Item quod ij, qui de partibus sunt longissimis, & remotissimis ab Infidelibus, seu Hæreticis occupatis, ad habitum, atque etiam ad professionem possunt admitti, absque eo, quod de supradictis, ita plena-

plenarie conſtet, dummodo facta diligenti inquiſitione, non conſtet ſeu habeatur contrarium. Hoc modificando ſuam priorem Conſtitutionem, conceſſit Sixtus V. in illa ſecunda declaratione prioris, quæ, vt diximus, incipit: *Ad Romanum Apoſtat Pontificem*, in illis verbis, *Ii autem, qui in locis à ſua patria remotiſſimis*. Tandem aduerto, huiuſmodi informationem, non eſſe neceſſario faciendam de illis religioſis, qui cum ſuorum Prælatorum licentia, ſiue ex priuilegio, ex vna Religione tranſeunt ad aliam, nam Sixtus V. non loquitur, niſi dumtaxat de ſecularibus, ſeu clericis, aut Eccleſiaſticis, qui de nouo ex ſeculo ad Religionem tranſeunt, non vero de alijs, & odioſa potius debent reſtringi, quam ampliari. Non deſunt qui dicant, fieri etiam debere aliquas alias interrogationes, an ſcilicet ſint animo prompti, veniantq; ad Religionem, & ad deſumendum Religionis habitum, deuotionis cauſa, & non humana aliqua ratione: id quod & innui videtur in illis verbis Sixti V. poſitis in eadem ſupradicta Conſtitutione: *Niſi denique conſtet, ipſos non humana aliqua ratione, ſed tantum deuotionis, & pietatis feruore, vitam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe*: ſed quamuis hoc ita ſit, non tamen eſt poſitum in conſuetudine, vt hac de re à teſtibus interrogationes fiant. Nam hæc omnia reducuntur ad interrogationes ſuprapoſitas, & veluti idem pollent. Et de iſto Articulo hoc dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS III.

A quibus, ſiue per quos facienda ſunt huiuſmodi Nouitiorum informationes?

Huic Articulo facili negotio reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Nouitiorum informationes à quibus, ſiue per quos fieri debebant tempore Sixti V.

STando in prima Conſtitutione Sixti V. quæ incipit, *Cum de omnibus*, Nouitiorum informationes fieri debebant in Generali, vel prouinciali Capitulo, & approbari vnanimi conſenſu Definitorum. Hæc concluſio conſtat ex verbis ipſius conſtitutionis, ibi: *Et ſuper hoc ipſo in Generali, vel Prouinciali Capitulo*: ſed poſtea ad inſtantiam Miniſtri Generalis noſtri Sacri Ordinis Minorum, Sancti Franciſci de Obſeruantia, in alia ſua quæ incipit: *Nuper quidem*, conceſſit idem Sixtus V. vt Nouitij, ſeu inuenes ad noſtrum Sacrum Ordinem tranſire volentes, recipi poſſent extra Capitulum, de vnanimi conſenſu, & voto quatuor Fratrum in Capitulo Prouinciali, ad hunc effectum deputandorum, quibus perinde conceſſiſſe viſum fuit, quod facere poſſent prædictas informationes. Habetur in illis verbis *non tantum in Capitulo Generali, aut Prouinciali*. Hoc priuilegium exhibitum fuit 30. Martij, anno 1588. Pontificatus ſui anno 3. & ſecunda die Octobris, Pontificatus ſui anno quarto, modificare volens Priorem ſuam Conſtitutionem, in alia, quæ incipit. *Ad Romanum ſpectat Pontificem*: generaliter ſtatuit, quod in qualibet Prouincia, ſaltem duo, & ſi commode fieri poſſet, tria aut quatuor deputarentur Monaſteria, quorum ſuperiores, ſemel ſaltem infra annum, congregarentur ad faciendam Nouitiorum informationem, & Inquiſitionem. Et addidit, quod ſi ne id quidem paucitas, aut nimia Monaſteriorum pateretur diſtantia, ſaltem tribus ex antiquioribus Patribus vnius Monaſterij, aut Domus eius Prouinciæ, huiuſmodi facultas & auctoritas, per Capitulum

Genera-

Generale, in Religionibus Monachalibus, per Prouinciale autem in Mendicantibus, & reliquis regularibus demandaretur, & concederetur. Habetur in illis verbis: *Vt in qualibet prouincia fatltem duo, & si commode fieri poterit tria, aut plura Monasteria.* Quod quidem fuit obseruatum, atque practicatum tempore eiusdem Sixti V. Sed credo, quod etiam hoc tempore fieri consueuerunt informationes prædictæ coram Iudicibus secularibus, & Notario publico, vt postea in Capitulo Generali, vel Prouinciali, vel extra, examinarentur, seu approbarentur ab illis, quibus hoc ipsum fuerat commissum, id quod & colligi videtur ex Bulla Clementis VIII. concessa Fratribus Conuentus S. Stephani Salmaticensis in illis verbis: *Iuridice, ita vt instrumenta desuper formanda, coram testibus, & Notario, ad Capitula Generalia, vel Prouincialia deberent referri.*

A quibus fiue per quos Nouitiorũ informationes fieri cõsueuerunt tempore Gregorij XIV.

Secunda Conclusio.

Tempore Gregorij XIV. informationes fieri consueuerunt pro Nouitijs, eo modo & ordine quo dictum est in præcedenti conclusione, de tempore Sixti V. Nam prædictus Gregorius in sua Constitutione, quæ incipit, *Circumspecta Romani Pontificis prouidentia*, nullam hac de re mentionem fecit: neque Sixtus V. prædictas Constitutiones reuocauit, sed tantũ statuit pro Religionibus Monachalibus, modum & formam, qua nouitij facilius reciperentur, præmissa aliquali informatione, facta coram superioribus Monasteriorum, de ynanimi consensu Capituli, dummodo antequam ad professionem admitterentur, plenaria fieret ab illis, quibus aliæ Nouitiorum qualitates, examinari & approbari solerent.

Tertia Conclusio.

A quibus, siue per quos informationes prædictę fieri consueuerunt, tempore Clementis VIII.

Facultas dęsumẽdi iuramenti a testibus a Clemente VIII. concessa.

Tempore Clementis VIII. alia sua Constitutione, quæ incipit: *Altissima paupertatis via. Dat. 14. Aprilis 1592.* concessum est, nobis Fratribus Minoribus de Obseruantia, in Hispania tantum, quod quocumque tempore, etiam extra Capitulum, possemus recipere nouitios, & iuuenes ad nostrum Ordinẽ venientes, de consensu quatuor Definitorum, vel de consensu quatuor Fratrum ex antiquioribus illius Domus, in qua iuuenes erant recipiendi: Concessum est etiam, vt coram notario, vel per Fratres ad hoc muneris deputatos, prædictam inquisitionem facere possemus, vocando testes, & ab ipsis recipiendo iuramentum. Habetur in illis verbis: *Harum serie concedimus in Hispanijs tantum*, sicque apud nos fuit vsu receptum, & practicatum. Circa hanc constitutionem fuit difficultas, an perfruerentur dicto priuilegio aliæ Prouinciæ existentes in Gallia, Anglia, Flandria, & Alemania, quin vero & spectantes ad hanc familiam Cismontanam, de qua difficultate, & quæstione, videndus est Pater Fr. Emmanuel Rodriguez, in suis quæstionibus Regular. *to. 3. q. 10. ar. 2. & 3.* & in sua summa 2. p. c. 4. Verbo *nouitij num.* 3. sed ego nihil in præsentiarum de ea statuere, aut definire volo. Ratio difficultatis, est dictio illa exclusiua, *tantum*, ibidem appositа, dum dicitur *in Hispanijs tantum*. Multi sunt in ea opinione, vt dicant, atque affirment, quod eodem perfrui, & potiri possunt Prouinciæ pertinentes ad eandem familiam, quæ priuilegium habent communicationis, vt ibidem dicit, idem Pater Frater Emmanuel Rodriguez. Sed an eodem potiri, & perfrui possent aliæ Prouinciæ suprædictę, ad hanc Cismontanam pertinentes, cum idem habeant priuilegium, aliorum esto iudicium, nõ enim hac in re iudicem agere volo.

Difficultas.

Emmanuel in summa 2. p. c. 4. verbo nouitios. nu. 3. & 3. to. qq. Reg. q. 10. ar. 2. & 3.

Quarta Concluſio.

A quibus siue pro quos fiat faciendæ nouitiorum informationes, vtendo priuilegio Conuentus S. Stephani Salmaticenſis.

Vtendo & perfruendo priuilegio, conceſſo à S.D.N. Papa Clemẽte VIII. Conuentui S. Stephani Salmaticẽſis, nouitiorum informationes fieri poſſunt, & debent, vel coram Iudice, & Notario publico, vel coram aliquo alio fratre, ad id muneris deputato, abſque omni ſtrepitu iudiciario, ſed ſolummodo ſimpliciter, & de plano. Hoc conſtat ex prædicta bulla, in illis verbis, *Ac poſtea per aliquem eiuſdem Conuentus religioſum, ad hoc deputatum*: per quod non prohibet, quod etiam fieri poſſent ab aliquo notario, & coram ſeculari iudicio. Sed aduertendum eſt, quod in prædicta informatione, deſumendum eſt à teſtibus iuramentum, cum teſtis non iuratus nullam fidem faciat, nec valeat, vt habetur *in cap. nuper nobis, de teſtibus.* Et quamuis iuxta quorumdam opinionem iuramenta remitti poſſint per partes; in hoc tamen caſu prætermitti non poterit, cum non deſumatur, aut deſumi iubeatur, ob fauorem partium, ſed potius ob fauorem Religionis, cuius iuri renuntiari non poteſt, nec debet; aliàs informationes factæ non erunt validæ, & hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Iuramentũ de ſumi debet à teſtibus. *c. nuper nobis de teſtibus.*

ARTICVLVS IV.

A quibus ſunt examinandæ, & approbandæ prædictorum Nouitiorum informationes.

Reſpondetur, breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

De tẽpore Sixti V.

IVxta Conſtitutionem Sixti V. atque ipſius modificationem, & conceſſionem, peculiariter factam nobis Fratribus Minoribus de Obſeruantia, ad eoſdem pertinebat Nouitiorum informationes videre, examinare & approbare, ad quos & eoſdem nouitios recipere, vt conſtat ex prædictis Conſtitutionibus, atque ex compendioſe dictis, in præcedentis Articuli, prima propoſita Concluſione.

Secunda Concluſio.

De tẽpore Gregorij XIV.

Tempore Gregorij XIV. nihil ſuper hac re fuit innouatum, niſi ſolum quantum ad Religiones Monachales. Vnde omnes aliæ Religiones circa informationem, examen, & approbationem, obſeruare tenebantur, quod præceptum erat, tempore Sixti V. iuxta ipſius conſtitutiones.

Tertia Concluſio.

De tẽpore Clementis VIII.

Tempore Clementis VIII. Nouitiorum informationes, videndæ, examinandæ, & approbandæ erant per 4. Definitores, vel per 4. Fratres ex antiquioribus illius Conuentus, ſiue Domus, in qua Nouitij, ſiue iuuenes erant recipiendi. Hæc concluſio conſtat ex dictis in tertia concluſione, præcedentis Articuli: ſed tamen aduertere licet, quod non per hoc ſupradicti Patres Definitores, aut Fratres antiqui, ad id muneris deputati, facultatẽ habebant, ſeu habent, recipiendi Nouitios, aut ipſos admittendi, ſeu incorporandi ad Ordinem, imo adhuc, idipſum conuenit illis, ad quos ſpectat de iure. Nam poteſtas, atq; facultas illis à Clemente viij. conceſſa, tantũ ſe extendit ad videndas, examinandas, & approbandas informationes. Nouitiorũ autem

Sup. q. 15. ar. 1. & 2.

autem receptio pertinebit ad Prælatum Generalem, siue particularem de consilio, siue consensu Capituli, vt supradictum est à nobis, cum hac de re fecimus mentionem. Nec etiam per hoc, quod in prædicta constitutione Clementis dicitur, quod prædicti Patres sint ex antiquioribus, intelligendum est id, de ætate annorum solummodo, immo vero intelligi debet, de antiquitate in Religione, seu in dignitate, & præeminentia regulari, sicque communiter fuit obseruatum in praxi.

Qui dicatur antiquiores ad videndas informationes nouitiorum.

Quarta Conclusio.

Quod practicatur hoc tempore vtendo priuilegio S. Stephani Salman.

Secundum concessionem factam à Sanctissimo Papa Clemente VIII. Conuentui S. Stephani Salmant. examinatio, & approbatio informationum Nouitiorum, pertinet ad Priorē, seu Præsidentē, & ad Subpriorē & Magistrum Nouitiorum, atq; studentium. Hæc cōclusio constat ex præfata Bulla, in illis verbis, *Qui ad hoc deputatus processum, & informationem captam, dictis Priori, seu Præsidēti, ac Subpriori, & Magistro Nouitiorum, & studentiū fideliter referre debeat, à quibus approbari, vel reprobari possint.* Circa quam Constitutionem superest notandum, quod quamuis Clemens VIII. non specialiter commisisset hùiusmodi Patribus Conuentus S. Stephani, vt deputare possent aliquem eiusdē Conuentum religiosum, qui prædictas faceret informationes, adhuc ipsi ipsum facere, & subdelegare possent, cum esset nudum ministeriū subdelegabile, & quod subdelegati ab eis optime potuit: iuxta id quod habetur *in Clementina, vnica de officio, & potestate Iudicis delegati, inuicta Glossa*, non autem id possent facere, circa examen prædictarum informationum, hoc enim prædicti patres nullatenus alij, seu alijs possent committere, quia hoc non est nudum ministerium, subdelegabile, vt habetur loco prælegato. Et aduerto quod eiusmodi Frater, aut Pater, ad id muneris deputatus, quamuis prædictam informationem debeat facere (vt dictum est) absque omni strepitu, & figura iudicij, sed solummodo simpliciter, & de plano, debet tamen illam efficere, vel coram Notario publico, seu alio eiusdem Ordinis religioso, qui officium gerat Notarij, vt fidem faciat, *iuxta capquoniam contra, de probationibus*. Et dico quod sufficit, vt sit religiosus aliquis eiusdem Ordinis, qui officio fungatur notarij: nam hoc verbum, Notarius, absolute prolatum intelligi debet, atque interpretari, iuxta materiam de qua agitur, & cum hæc sit materia religiosorum, non est necessum requirere quempiam publicum, aut secularem Notariū, qui apud ipsos hoc fungatur ministerio, sed super fatisque est, vt ad hoc munus vnus Fratrum fide dignus eligatur, vt latius dicemus in secundo tomo, quando mentionem faciemus de prælatis, & suorum munerum, & officiorum executione.

Commissio faciēdi Nouitior. informationes pót subdelegare atque alijs cōmitti, nō aut ipsarum approbatio.

Clementina vnica, de officio & potest. Iudi. delegati & glossa ibi.

Nota hoc valde.

Informationes fieri debēt, vel coram Notario publico, seu alio religioso ad id deputato.

Quoniam cōtra de probationibus.

Nota etiam hoc valde.

Tandem vltimo, vt huic Articulo vltimam manum imponam, dico quod quamuis Religiones omnes priuilegium habentes communicationis (vt dictum est) fruantur, atque frui possint prædicto indulto, & priuilegio D. Stephani Salmanticensis, in Nouitiorum suorum receptione, recipiendo ipsos solummodo præstito supradicto iuramento, & non præmissa, seu expectata prius aliqua informatione, tamen quantū attinet & spectat ad examen & approbationem informationis supradictæ, non omnes Religiones eodem priuilegio vtuntur, seu vti possunt, cum non in omnibus Regionibus, & Monasterijs singulis, sint studia, aut Collegia, in quibus reperiatur Magister Scholasticorum, seu studentium, qui cum alijs supradictis videre, examinare, & approbare possit Nouitiorum factas informationes. Sed hoc parum, aut nullum inconueniens est, quod ipsi hac in re partim vtantur prædicto indulto, siue priuilegio S. Stephani, quantum attinet ad Nouitiorum receptionem,

ceptionem, solo medio præstito iuramento, & non alia spectata informatione: partim vero vtantur priuilegijs alijs, concessis vel à Sixto V. in sua secunda Constitutione, modificatiua prioris, seu in illa alia specialiter concessa nostro Sacro Ordini Minorum, vel ab alijs Summis Pontificibus, locis, quibus agunt de approbatione prædictarum informationum, dicendo atque statuendo, ad quos earum approbatio, seu reprobatio debeat pertinere. Et hæc de isto Articulo dixisse sufficiat.

ARTICVLVS V.

De his, quæ debent adnotare, & aduertere, ij, ad quos spectat approbare, seu reprobare Nouitiorum informationes?

QVamuis quod proponitur in præsenti Articulo, satis constare posset ex supradictis, in suis proprijs locis, vt tamen hic omnia præ manibus habeantur, libuit breuiter ac resolutiue dicere, quæ aduertēda & quam maxime notanda sunt, ab ijs, ad quos spectat approbare, vel reprobare supradictas Nouitiorum informationes, de quibus iuxta sex suprapositas interrogationes, totidem statuentur conclusiones.

Prima Conclusio.

Quid sit aduertendum circa primam interrogationem.

CIrca prima interrogationem, qua dicitur, quod ad Religionem recipiendi sint bono genere nati, non infecti, aut maculati, neque descendentes ex Iudæis, Mahometanis, siue Hæreticis, saltim intra quartum gradum, & intra quartam generationem; Dico quod quamuis iuxta nostras generales Constitutiones, huiusmodi maculati, atq; infecti, & à talibus descendentes, quantumuis remotis, ad nostrum Ordinem non sint recipiendi, vt ibidem præcipitur, quod non recipiantur; sed tamen quia non ibi apponitur clausula, irritans factum contrarium, nec credo quod à patribus potuerit apponi, sine speciali Summi Pontificis auctoritate, cum sit contra ius cōmune, vt dictum est supra, & dicetur amplius infra, cum agemus de statutis factis, siue faciendis, auctoritate Apostolica, vel sine illa: ideo consulto à me prætermissa fuerunt verba illa in prædictis Constitutionibus apposita, *quantumuis remotis*: & posita tantum illa alia, *intra quartum gradum, seu intra quartam generationem*. Hoc enim iuxta Constitutionem Pauli IV. Clementis VII. & aliorum Summorum Pontificum de quibus supra, adeo est necessarium, quod si recipiendi penes hoc fuerint comprehensi, aut comprehendantur, nullo pacto debent admitti; & si admittantur, & recipiantur, irritum, atque nullū erit omnino factum; & omnes eos admittentes, & recipientes sunt ipso facto excommunicati, prout plenius in præfata Bulla Pauli IV. & Clementis Septimi continetur. Neque spectandum est (vt quidam volunt) quod simul fuerint eorum ossa & corpora concremata, siue igni tradita, vt ibi latius diximus. Nam hac de re non fit mentio in supradictis nostris generalibus Constitutionibus, quando fieri iubetur prædicta protestatio ante professionem, sed absolute dicitur, quod siquis deinceps in nostro Ordine fecerit professionem, qui sit descendens intra quartum gradum, seu intra quartam generationem, à Iudæis, vel Mahometanis, vel Hæreticis damnatis, quod huiusmodi professio sit irrita, & nulla, atque adeo, quotiescumque certo constiterit de veritate huius defectus, statim prædictus religiosus ab ordine expellatur. Hoc est valde notandum, atque memoriæ commendandum.

sup. q. 19. ar. 6

222

Secunda Concluſio.

Quid eſt aduertendum circa ſecundã interrogationem.

Circa ſecundam interrogationem, qua dicitur, quod recipiendi ad Ordinem ſint legitimi; etiam eſt aduertendum, quod quamuis olim ex prima Conſtitutione Sixti V. inceſtuoſi, atque ſacrilegi ad nullam Religionem poterant admitti, niſi ad habitum Conuerſorum, ſed tamen Gregorius XIV. alia ſua Conſtitutione, facta ad modificandum Conſtitutiones Sixti V. conceſſit, atque ſtatuit, vt ijdem inceſtuoſi, & ſacrilegi recipi poſſent, & admitti ad habitum, & ad Profeſſionem in Religionibus, cum illis Conditionibus, & circumſtantijs, quibus tempore Sixti V. recipi & admitti poterant, quicumque alij illegitimi, ſpurij, ſiue naturales, & ex quouis alio minus legitimo thoro natij; hoc eſt, conſideratis Religionis zelo, pietate, integritate, & qđ fide dignis teſtimonijs, adeo ſint commendati, quod bonam indolem, & ſpecimen virtutis præſeferant, & tot merita ei ſuffragentur, vt defectum Natalium ſuppleant, eorumque receptio vniuerſæ Religionis commodo, atque vtilitati profutura videatur, prout latius diximus ſupra q. 19. art. 3. Addidit tamen Gregorius de nouo, quod Nouitius illegitimus, religioſus eſſe non poſſet in ea Religione, qua eſſet ipſius pater, & irritauit in contrarium factum. Sed nunc profeſſio quorumcumque illegitimorum poſt Conſtitutionem Clementis VIII. valida eſt, & redacta ad terminos iuris cõmunis, ſaluis tamen ſemper pœnis in prædictis Conſtitutionibus appoſitis contra tranſgreſſores, quæ ſunt, excommunicatio maior ſummo Pontifici reſeruata, priuatio omnium actuum legitimorum, & officiorum Ordinis; in quas pœnas ipſo facto incidunt, prædictos illegitimos admittentes & recipientes, ſine præfatis Conditionibus, Circumſtantijs & limitationibus, quãuis aliàs profeſſio ſit valida, vt dictum eſt. Videant ergo illi, ad quos ſpectat approbare, ſiue reprobare huiuſmodi informationes, qualiter cum huiuſmodi illegitimis diſpenſent, & aduertant quod maior cauſa diſpenſationis requiritur, ad diſpenſandum cum inceſtuoſis & ſacrilegis, quàm ad diſpenſandum cum alijs naturalibus, ſeu ex minus legitimo thoro natis, quæ omnia ſunt valde memoriæ mandanda atque notanda.

Quid obſeruandum eſt, nunc poſt Clementis VIII. Conſtitutionem.

Tertia Concluſio.

Quid ſit notandum circa tertiam interrogationem.

Circa tertiam interrogationem, qua dicitur, quod recipiendi ad ordinem, debent eſſe liberi, & non ligati matrimonij vinculo: aduertendum eſt, id eſſe intelligendum de vinculo matrimonij rati, & conſummati, & nõ aliàs, vt latiſſime diximus ſupra q. 17. art. 1. & q. 18. art. 2. nam per ingreſſum Religionis diſſoluitur, & diſſolui poteſt matrimonium ratum non conſumatum: & ſi quæ alia circa hanc rem notanda, atque conſideranda ſunt, videantur in locis ſupracitatis.

Quarta Concluſio.

Quid ſit notandum circa quartam interrogationem.

Circa quartam interrogationem, qua dicitur, quod recipiendi ad Ordinem ſint viri probi, bonis moribus imbuti, non criminoſi, aut facinoroſi, &c. aduertantur quæ dicta ſunt à nobis q. 19. art. 8. & quod non ſufficit, quod teſtes dicant, quempiam eſſe bonæ indolis, ſeu bonæ famæ, quietum, manſuetum, &c. ſed neceſſarium eſſe, quod in ſpeciali dicant, ipſum non aliquod delictum commiſiſſe, quod ad eorum peruenerit notitiam, & quod ſi id ita eſſet, non ipſos poſſet latere, quia nempe cum ipſo fuerunt conuerſãtit ſtat enim vt fuerit quiſpiam bonæ indolis, & bonæ famæ, & caſu quodam fortuito, quod aliquod commiſerit delictum, quod ſit deductum in iudicium, ſeu

seu de quo ab aliquo Iudice cæpta fuerit inquisitio, & iste talis non etiam, potest, aut debet ad Religionem admitti.

Quinta Conclusio.

Circa quinta interrogationem, qua dicitur, quod recipiendus ad Ordinem non esse debet debitis onustus, &c. videantur quæ dicta sunt à nobis supra q. 17. art. 7. latissime, & ita exacte, vt pronunc nihil aliud occurrat dicendum, siue notandum.

Quid sit notandū circa quintam interrogationem.

Sexta Conclusio.

Circa sextam interrogationem, qua dicitur, quod recipiendi ad Ordinem non sint ratiocinijs obligati, videantur etiam quæ dicta sunt à nobis supra eadem q. 17. ar. 6. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Quid sit notandū circa sextā interrogationē

ARTICVLVS VI.

De modo & forma, qua formandæ & faciendæ sunt Nouitiorum informationes.

NVllum esse vellem reliquum, ignorantiæ locum, neque ipsam apud quempiam nostrum, in re tanti ponderis, atque momenti versari. Quapropter vtile fore ac rationi consentaneū duxi, paucis, hic breuiter dicere atq; scribere, qualiter formandæ, atque efficiendæ sunt huiusmodi Nouitiorum informationes. Quod vt plenius notum fiat, præmitto, quod præfatæ informationes quandoque fiunt à Iudicibus secularibus, coram Notario publico, ad petitionem partis, illius nempe iuuenis, qui cupit siue desiderat recipi, & admitti ad habitum alicuius Religionis. Secundo fiunt & fieri possunt, & solent ex speciali commissione facta, alicui ex fratribus Monasterij illius, in quo quispiam desumpsit habitum, & oportet de eo informationem etiam fieri, vt valeat efficere professionem. Et tandem tertio, per requisitorias, seu literas missas ad aliquem iudicem secularem, siue Prælatum quempiam alicuius Conuentus de loco, seu districtu, vnde Nouitius aliquis iam receptus, est naturalis. Et vt in promptu sit, ac præ manibus habeatur praxis & forma, qua formandæ, & efficiendæ sunt huiusmodi Nouitiorum informationes, sequentes statuo conclusiones.

A quibus fieri soleant Nouitiorū informationes, & qualiter sint faciendæ.

Prima Conclusio.

QVi secularis iuuenis recipi, & admitti desiderat, ad habitum alicuius Religionis, per se, siue per suum Procuratorem, coram seculari Iudice, comparere debet, ac dicere.

Petrus, vel Ioannes. N. meo nomine, seu nomine alterius, N. dico quod ad me spectat, multumq. mea interest, informationem præstare iuridicam, qua constet, me seu illum non fuisse homicidā aut facinorosum, quin vero bonis imbutum moribus, nihilq; obstare quo minus desumere queam habitum talis, aut talis Religionis. N. Dominationis vestræ officiū imploro, quatenus iuxta præsens interrogatorium, desumere eandem dignetur, seu alicui committere Tabellioni, testes ibi positos examinando, & quod michi præstetur in forma consueta, ita vt vbique fidem faciat, nam & in eo iustitiam faciet, & me suo seruitio deuinciet, &c. Tunc Iudex dicit, se recipere oblatam petitionem, atque præcipit tali, vel tali Tabellioni, vt eandem informationem desumat à testibus per eundem præsentatis, medio præstito iuramento, sed quod vocentur

Forma petitorij circa faciēdam informationem Nouitij alicuius.

centur ad iurandum coram ipso, &c. Hæc sunt, quæ communiter obseruantur in praxi in seculari foro, debentq; præfati Iudices, vt suo recte fungantur munere, & officio, si Tabellionibus committant efficiendam informationem (quod propter bonum commune, ac publicum, satius atque vtilius foret, per seipsos efficere, vt ne locus daretur fraudibus) saltē præcipere, quod testes veniant ad iurandum, & se ratificare coram ipsis. Hoc inquam ad minus, debent efficere Iudices, expeditq. quam maxime vt faciant in re tanti momenti, neque locus detur fraudibus, atque mendacijs, & falsis informationibus, quæ fieri solent. Quod multum est notandum.

Secunda Conclusio.

Nota valde. Qualiter fit facienda commissio, ad desumēdam informationem alicuius Nouitij.

Si huiusmodi informatio committenda est Fratri alicui, existenti in eodē Conuentu, vbi receptus est, atque residet Nouitius, Prælatus Conuentus debet efficere quandam Commissionem in sequenti forma, & tenoris sequētis.

N Guardianus, aut Prior, talis vel talis Conuentus, N. Reuerendo Patri. N. salutem. Quoniam in hoc Conuentu est quidam Nouitius, &c. aut capere vult, nostræ sacræ Religionis habitum, quidam iuuenis, oriundus ex tali, vel tali loco. N. filius. N. N. vtq; profiteri possit, de eodem necessum est informationem facere, iuxta summorum Pontificum Constitutiones, & Motus proprios, nostrasq. Generales Constitutiones: quam multis occupationibus præpeditus, cum per memetipsum non valeam efficere, de vestra fidelitate, vti par est, in Domino confidentes, præsentium tenore eandem vobis committimus, vt nostro nomine coram publico aliquo scriba, siue Notario, aut quopiam nostri sacri Ordinis religioso fide digno, prout à summis Pontificibus nobis concessum est, illam faciatis, examinando, medio præstito iuramento, tres aut quatuor testes, aut plures, si opus fuerit, iuxta tenorem interrogatorij præsentis. Nam in eum finem, plenariam nostram auctoritatem vobis præstamus, qualis de iure requiritur. In cuius fidem, &c. Post quæ prædicta verba, Prælatus se debet subscribere, atque inferius apponere interrogatorium, iuxta cuius tenorem desumendi, & examinandi sunt testes, ad modum quo dictum est in secundo præcedenti Articulo, præmittendo generales interrogationes, quæ dicuntur de iure communi, nempe cognitionem partis, testificantis ætatem, & quod non comprehenditur in generalibus, nam vel non est eiusdem consanguineus, aut etiam si sit, non propterea veritatem dicet minus.

Tertia Conclusio.

Forma seruanda in literis requisitorijs, ad faciendam Nouitij alicuius informationē.

Si nouitius fuerit naturalis alicuius ciuitatis, siue loci, extra quem suscepit habitum, facienda est eiusdem informatio, per literas requisitorias transmissas, & directas ad Guardianum, Priorem, siue Prælatum talis loci, quod fiet in sequenti forma.

N. Guardianus, aut Prior talis Conuentus. N. Reuerendo admodum Patri Guardiano, siue Priori N. salutem in Domino, &c. Quoniam in hoc nostro Conuentu nostræ Religionis assumpsit habitum. N. qui & oriundum ex ea Ciuitate, siue loco se esse dixit, filium N. & N. atque vt emittere possit professionem, de eodem necessum est consuetam facere informationem, de ipsius vita, moribus, alijsq; qualitatibus requisitis, iuxta summorum Pontificum constitutiones, & motus proprios, ac nostras generales Constitutiones, Paterni. vestram obnixe rogo, & quatenus opus fuerit, pro debito sui officij, præsentibus pero, expostulo. atque requiro, per se, aut per alium, eandem vt facere dignetur, iuxta infrascriptum interrogatorium, examinando

tes,

tres, aut quatuor testes, medio præstito iuramento, prout à Summis Pontificibus nobis est concessum. Nam & in eo me deuinctum faciet, atque obligatissimum, & paratissimum inueniet, sibi vt deseruiam in alio simili casu. Datum in nostro Conuentu, tali die. Debetque inferius se subscribere, atque ponere prædictum interrogatorium, in cuius capite sequentia verba debent apponi.

Interrogatorium.

Per has interrogationes, examinentur testes præsentati in informatione, quæ desumenda est, de vita & moribus, alijsque qualitatibus N. oriundi ex tali loco. N. nunc autem Nouitij in tali, vel tali Conuentu. N.

Quarta Conclusio.

His prædicto modo constitutis, ille cui commissum fuerit, prædictam informationem vt desumat, debet illam facere sequenti modo, atque in ipsius initio incipere, ac dicere. Forma seruanda in Nouitiorum faciendis informationibus.

Tali die N. talis mensis, & anni N. ego N. prædicator, siue confessor &c. talis loci, aut Guardianus vel Prior, Procedens ad faciendam informationem, de vita, & moribus, alijsque qualitatibus requisitis in N. Nouitio talis vel talis Conuentus, iuxta Commissionem mihi traditam, à Patre N. de qua supra, iuramentum dedi N. incolæ talis loci, talis, seu talis qualitatis. Qui quidem postquam iurauit in forma consueta, ac in omnibus repromittit veritatem dicere: interrogatus circa Generales; Circa primam dixit, &c. Circa secundam, dixit &c. Circa vero alias etiam affirmauit, quod non ipsum communes exceptiones comprehendunt, aut quod etiam si illius consanguineus sit, non propter ea minus veritatem dicet.

Interrogatus autem iuxta prædictum interrogatorium, ad primam dixit, &c. ad secundam dixit, &c. & sic de alijs, eodem ordine, dicendo distincte, clare, atque in particulari, quod scit & vnde illud nouit, & sui dicti claram reddendo rationem. Et postmodum qui officio fungitur Secretarij, debet dicere, affirmasse supradicta omnia esse vera, sub iuramento à se præstito, & quod in eo se ratificauit, postquam sibi prælecta sunt, quæ ab eodem fuerunt dicta. Debetque se subscribere, & similiter Secretarius, aut Notarius; aut dicere, quod quia nesciebat scribere, rogauit alium, quod pro ipso firmaret.

Prædicto modo formanda est Nouitiorum informatio, in qua ad minus desumendi sunt duo, vel tres testes, qui concludant, & deponant de facto. Et sic facta debet præsentari ante illos, ad quos secundum supradicta, spectat eiusmodi informationes probare, vel reprobare. Et hac informatione præmissa, & non aliter, recipiendi sunt Nouitij ad professionem. Hactenus de isto articulo, & de tota hac quæstione. In omnibus informationibus ad minus desumendi sunt duo, vel tres testes, qui concludant, & ad interrogata respondeant.

QVÆSTIO XXII.

De Nouitijs, quantum attinet ad tempus suæ probationis, siue approbationis, in decem Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum pro Nouitijs debuerit præfigi aliquod probationis tempus?

Huic articulo respondetur breuiter per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Conuenientissimum fuit, & rationi quã maxime congruũ, vt Nouitijs ante professionẽ cõsti tuergetur tẽpus probationis, siue approbationis.

Nota circa tẽpus probationis quid obseruatũ semper in Ecclesia fuerit. *c. Gonsal. 17. q. 2. & c. ad Apostol. de regul. & glossa ibi verbo vnius anni.*

c. Monasterijs 19. q. 2. c. si quis incognitus.

Innocen. in c. ad Apostolicã de Regula.

Annus Nouitiatus quare dicatur tẽpus probationis, seu approbationis.

CONuenientissimum fuit, idq; quam maxime rationi congruum, vt Nouitijs Religionem aliquam profiteri volentibus, præfigeretur aliquod probationis tempus. Hæc Conclusio probatur. Primo: nam contra omnẽ prorsus erat rationem, vt quispiam de nouo profiteretur vitam, quam nõdum didicisset, fuissetq. aliquo modo expertus, posset enim postea pœnitentia ductus, retrocedere, asserendo atque affirmando, deceptum se fuisse, & quod non id credebat ipse, aut quidquam tale cogitauit. Vnde à tempore nascentis Ecclesiæ, & ex quo in eadem, Religiones esse cœperunt, semper fuit vsu receptum, & consuetudine positum, vt Nouitijs Religionem aliquam profiteri volentibus, daretur aliquod probationis tempus, quo eiusdem Religionis difficultates, atque asperitates experiri possent. Hoc patet ex multis decretis, & sacris Canonibus, qui habentur in iure, ex quibus constat, aliquando præfixum fuisse ad id vnius anni tempus, vt habetur *in c. Gonsaldus 17. q. 2. & in c. ad Apostolicam de regul.* vbi vtrobique videnda est Glossa ibi, verbo *vnius anni*. Aliquando biennium iubebatur dari probationis tempus, vt constat *ex cap. Monasterijs. 19 q. 2.* Aliquando vero triennium, pro illis qui erant insulani, & de terris & Regionibus valde longinquis, atque remotis, iuxta *cap. si quis incognitus 17. q 2.* quibus omnibus in locis, de hac diuersitate, & differẽtia, à proprijs Glossis cõgruæ adducũtur rationes. Sed Generalis ratio præstituti temporis, huius probationis, adducitur *in dicto c. ad Apostolicas de regul.* vbi Innocentius III. inquit, *hoc fuisse determinatum, atque statutum à sanctis Patribus, non solum in fauorem Conuersi, siue Nouitij, verum etiam & in fauorem Monasterij, seu Religionis, vt ille asperitates istius, illæue vero illius moresq; valeant probare, atque experiri*. Qua ratione, congruentissimo atque conuenientissimo vocabulo, hoc tẽporis spatium tempus probationis, seu approbationis nuncupatur. Verumque enim est, ac vere dici potest, Approbationis, quidem respectu Monasterij, probationis autem respectu Nouitij, cum detur in fauorẽ vtriusque, vt videre, atque experiri possit Nouitius Religionis, & Ordinis, quem assumere vult, difficultates, & asperitates, Monasterium vero ipsius mores, & conditiones. Quapropter in omnibus bene ordinatis Religionibus in praxi, atque consuetudine est positum, vt Nouitij non quidem delicate, & blande, quin vero riguroſe, & strictè probentur, & vt non recipiantur nisi in illis Conuẽtibus, & Monasterijs, vbi eorundẽ strictior, & maior viget obseruantia, vt proprijs ipsi videant oculis, quæ in posterum ab eisdẽ obseruanda sunt, ne postea pœnitentia ducti, retrocedant, atque dicere valeant, non se talia expertos fuisse, neq; id cognouisse, aut quidquá tale excogitasse. Hac de re Caieta. 2.2.q.189.art.5. & 10.ad 5. plura dicit, quæ quammaxime oporteret obseruari, circa Nouitiorum educationem, & Monasteria non nisi valde refor-

Caiet. 2.2. q. 189.ar.5. & 10.ad 5.

reformata, vbi idem Nouitij recipi deberent, atque educari, non vero alibi, quæ breuitatis gratia facio missa: videantur ibidē. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS II.

Quantum debet durare huiusmodi tempus probationis?

Quæ ad hunc pertinent Articulum, breuiter resoluam per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Olim de iure antiquo varia atque diuersa erant constituta, & assigna ta tempora ad Nouitiorū, siue Cōuersorum probationem.

AD iura antiqua respiciendo, diuersa constituta olim erant tempora ad Conuersorum, sine Nouitiorum probationem. Hæc Conclusio probatur: nam (vt diximus in præcedenti Articulo) aliqua inueniuntur iura, quibus dicitur, Conuersos siue Nouitios ad Professionē nullatenus debere admitti, ante vnius anni probationem, vt habetur *in c. Gonsaldus 17. q. 2. c. ad Apost. de reg.* & idem dicitur in *c. ijs qui, c. non solum c. Constitutionem eodem tit. lib. 6.* Alia etiā reperiuntur, quibus biennium ad Conuersorum & Nouitiorum probationē præfigitur, *c. Monasterijs, 19. q. 2.* quod est desumptum ex quadam Epistola D. Gregorij ad Fortunatū Episcopum Neapolitanum, & est epist. 23. lib 8. Pro incognitis autem, & secundum quosdam, etiam pro militibus, statutum erat triennij spatium, vt habetur *in c. si quis incognitus, 17. q. 3.* quod decretum est Papæ Bonifacij. Cuius diuersitatis ratio adducitur à Glossa *in dicto c. Gonsal. & c. Apostolicam* dicendo, quod triennium probationis tempus dabatur pro incognitis, ad experiendum, seruine essent, an liberi, & quærerentur à suis Dominis. & idem secundum quosdam, fieri debebat cum militibus, ad probandum ipsorum spiritum, & experiendum quo animo, quo fine, quaue intentione venirent ad Religionem. Biennium autem fuit statutum, pro laicis notis probandis, & pro clericis ignotis; neque id quidem sine magno fundamento, & ratione, cum iuxta mentem atq; sententiam D. Ioannis: *non facile sit credendum omni spiritui, sed probandi sunt spiritus, an ex Deo sint, an non.* Sed vnius anni spatium (inquit Glossa) quod fuit datum pro clericis notis, & de quibus nulla esse poterat sinistræ suspicionis ratio. Tamen quamuis hoc ita esset, vt haberi regulariter loquendo probationis tempus, durabat tantū per annum, & quandoque minus, & cum hoc fieret in fauorem Religionis, & simul Conuersi, siue nouitij, vt se mutuo experirentur, de consensu præfati Nouitij, & Prælati cum Conuentu, Nouitiatus, siue probationis annus minui poterat, etiā infra annum, & poterat Nouitius profiteri, & professio ab eo facta tenebat, vt habetur *in dicto cap. ad Apostolicam*: quamuis male facerent Prælati, si id absque rationabili causa facerēt. Eratq. adeo positum in Nouitij, & Monasterij potestate huic iuri renunciare, vt non expectato vnius anni probationis tempore, intra paucos menses aliqui profiterentur: quin vero fiebat quādoque professio in ipsa receptione, siue susceptione habitus, vt dicit Syluester, *verbo religio. 3. q. 3. & 5. q. etiam 3.* & interdū aliqui profitebantur, habitu etiam non suscepto, vt constat *ex c. Const. de reg. lib. 6.* ibi [*etiā seculari habitu non mutato*] *& ex c. Sicut nobis, & ex c. porrectum eodem tit.* qua de re videndus est Syluester, locis supracitatis, & etiam *verbo religio. 1. q. 1.* vbi & ad hoc propositum allegat Innocentium *in c. insinuante, qui clerici vel vouentes, & Bart. in Autentica ingressi. C. de sacrosanctis Ecclesijs*: & Panorm. *in c. ex publico, de Conuersione coniugatorum.* Sed tamen aduertit, & bene, hæc locum non habuisse in Mendicantibus, de quibus diuersa ratio, aliudq. iudicium. Pro quo sit secunda Conclusio.

c. Gonsald. 17. q. 2. c. ad Apostolicā de Reg. c. his qui, c. nō solum, c. Constitutionē eodem tit. lib 6. c. Monasterijs 19 q. 2. D. Greg lib. 8 epist. 23. c. si quis incognitus 17. q. 3 Syluest. verbo. 3. q. 3. & 5. q. 3.

Ratio diuersitatis q̄ ex anti quo iure erat in Nouitiorum seu Conuersorū probatione. Probationis tēpus de iure antiquo Minorari poterat ex causa.

Sylu. verbo. 3. q 3. & 5. q. 1. Sylu. vbi sup. 1. q. 1. Innoc. in c. p. insinuāte, qui cleri. vel vouētes, & Bar. in Auten ingressi. C. de sacrosanct Eccles. & Pano. in c. ex pub. de conuersio. coniug.

Secunda Concluſio.

Mendicantes olim nō poterāt quempiam infra annum recipere ad profeſſionem. *c. nō ſolum de Reg. & trans ad Reli. lib. 6.*

Mendicantes olim ex Decreto Alexandri IV. & Bonifacij VIII. non poterant quempiam ad ſui Ordinis Profeſſionem recipere, niſi poſt expletū probationis annum. Hæc Concluſio eſt expreſſe determinata in dicto cap. *non ſolum, de reg. & tranſeuntibus ad Relig. lib. 6.* quo loco, hoc primo decreuit Alexander IV. pro Fratribus dumtaxat Minoribus, & Prædicatoribus, irritando contrarium factum, aut ſaltim ſtatuendo, quod ſic receptus infra annum probationis, ad profeſſionem non eſſet ligatus ipſorum Ordini, & ipſum recipientes eſſent ſuſpenſi à receptione profeſſionis aliorum, & puniendi ea pœna, quæ in talibus Religionibus, pro grauioribus culpis conſueuit apponi, vt habetur *in cap. Conſtitutionem, eodem titulo.* Sed prædictus Bonifacius VIII. eandem Conſtitutionem; extendit ad omnes Mendicantes. De alijs vero nihil ſtatuit, ſed ſtandum eſſe dixit iuri communi; ſicq. per multum temporis fuit obſeruatum, vt conſtat ex Syluestro locis ſupracitatis, & ex præfatis iuribus, in quorum Gloſſis aliqua notatu digniſſima ad hoc dicuntur propoſitum, quæ breuitatis gratia, omitto in præſentiarum dicere. Sit tertia Concluſio.

c. conſtit. eod. tit. Sylu. vbi ſupra.

Tertia Concluſio.

De iure nouo, innouato per Concil. Triden. iam nunc probationis tempus, durare debet per integrum annum, & profeſſio antea facta, eſt irrita, & nulla, & nullius valoris, atque momenti. Hæc Concluſio habetur expreſſa, in prædicto Concilio Tridentino, *ſeſſ. 25. cap. 15.* vbi agendo de tempore profeſſionis, hæc quæ ſequuntur verba, ponuntur: *In quacumque Religione tam virorum quam mulierum, profeſſio non fiat, ante 16. annum expletum, neque qui Minori tempore quam per annum, poſt ſuſceptum habitum, in probatione fleterit, ad profeſſionem admittatur. Profeſſio autem antea facta ſit nulla, nullamq. inducat obligationem, ad aliquius Regulæ vel Religionis, vel Ordinis obſeruationem, aut ad alios quoſcumque effectus.* Super quæ verba, & maxime ſuper illa, *ſit nulla, nullamq. inducat obligationem*, aduertunt quidam grauiſſimi Doctores moderni, quod Profeſſio aliter facta (quam in prædicto Decreto ſtatuitur) nullam vim habet, nec valet etiam in vim ſimplicis voti. Qua de re videndus eſt Caiet. 22.q.88.ar.9.verſu, tertio eſt notandū vbi ad hoc propoſitum dicit, quod votum Religionis ſolemne, quod propter aliquem defectū, non valet pro ſolemni, nec etiam valet in vim voti ſimplicis, hoc ſtatuente, & declarante Eccleſia *in c. 1. de regularibus in 6.* vbi habetur, quod profeſſus ante completum annum 14. quia profeſſio non erat valida, libere poterat redire ad ſeculum, quòd non diceret Eccleſia, ſi talis quantum erat in ipſo remanſiſſet obligatus ad Religionem ſiue ad continentiam ſeruandam, voto ſimplici. Nota hoc valde & quod per hoc Decretum abrogatum fuit priuilegium Leonis X. quod habetur in ſupple. fol. 94. Conc. 295. quo conceſſerat pro Fratribus alterius Ordinis venientibus ad noſtram, vt profiteri poſſent ante expletum annum probationis. Refertur etiam Compen. *verbo Nouitius §. 27.* quāuis Pater Bobadilla noſtri ſacri Ordinis, dicat non fuiſſe per dictum Concilium reuocatus, ſed contrarium eſt verius. Et hactenus de iſto Articulo.

De iure nouo, innouato p Cōcil. Trid. probationis tempus, durare debet p annū integrū. *Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 15.*

Caiet. 22.88. ar. 9. c. 1. de Reg. in 6.

Nota hóc valde.

ARTICVLVS III.

Vbinam incipiat huiuſmodi probationis annus, & qualiter debeat computari?

PRo huius Articuli intelligentia premitto ex Sylueſtro, *verbo. Religio.* quod olim probationis tempus, in puberibus incipiebat ab hora impoſitionis habitus, ſeu ab ipſa hora pubertatis, ſi antè illum aſſumpſerant. Circa quod olim quid fieri, atque obſeruari conſueuerat dictum fuit à nobis ſupra q. 17. art. 5. nempe, quod impuberes ante prædictum annum pubertatis, niſi de conſenſu & licentia ſuorum parentum, ſiue tutorum, non aliquam poterant intrare Religionem, *Per cap. ad noſtram de Regul. & cap. firma, cum multis ſequentibus*, 20. *quæſtione prima*, neque quantum ad hoc, malitia puerorum ſupplere poterat ætatem. Incipiebat igitur olim probationis tempus in maſculis, ſaltem expleto anno 14. incipiente. 15, & in fœminis expleto. 12. inciciente. 13. vt Maſculorum profeſſio fieri poſſet, expleto anno 15. fœminarum vero expleto 13. vt latius dicemus infra, quando agemus de eorundem profeſſione.

Sylueſt. verbo Relig 5. q. 3.

c. ad noſtrã de Reg. c. firma cum ſequentib. 20. q. 1.

De his autem qui ad habitum recipiebantur in Inſulis, quia non poterant profiteri, niſi poſt 18. annum expletum, iuxta *cap. quia in inſulis, de Regul.* inquit idem Sylueſter, quod incipiebant in ipſis probationis tempus, à puncto incipientis anni 18, vt poſt illum expletum profiteri poſſent, ad quod probandũ adducit. c. prædictã quia in inſulis. Sed quamuis hoc ita in cõſuetudine poſitum fuerit olim, iam nunc per Concil. Trid. (vt diximus in præcedenti Articulo) omnia iſta ſunt innouata, atque mutata, & in nulla Religione virorũ, aut mulierum, profeſſio fieri poteſt ante 16. annum expletum, nec maius tempus requiritur, etiam ſi habitus ſuſcipiatur, ad profitendum in inſulis. Quo ſuppoſito atque premiſſo: quæritur in præſenti Articulo, quonam tempore, ſeu in quo puncto, incipiat probationis tempus, an ſcilicet incipiat tam in viris quam in mulieribus, poſt expletum annum 15. vt in 16. valeant profiteri, an vero incipiat, ſeu incipere poſſit ante. Nec otioſa eſt huius difficultatis Reſolutio, nam quamuis, ſiue hoc, ſiue illud dicatur, ante 16. annum expletum profiteri non liceat, multum tamen intereſt ſcire quando incipiat, vel adimpleatur probationis prædictum tempus, propter plures caſus, atque difficultates, quæ ex hac re ſolent exoriri; & ſimiliter oportet noſſe quamplurimum, qualiter huiuſmodi annus debeat computari. Pro quorum reſolutione ſequentes ſtatuo Concluſiones.

c. quia in inſulis de Reg.

Prima Concluſio.

PRobationis Annus, ſiue in pueris, ſiue in fœminis, incipit modo a die ſuſceptionis habitus, ſiue ab eo die quo cõem ſequũtur aliorũ religioſorũ vitã, & incipiunt experiri Religionis aſperitates. Hæc Concluſio ponitur pro eos, ſiue eas, qui vel quæ, poſt expletum ſuæ probationis annũ, non poſſunt emittere profeſſionem, ob defectum ætatis, de quorum magna Dei gratia ſũi ego numero. De his igitur dico, quod iſti tales, ſi per annum integrum (ad ſenſum infra dicendum) ſteterunt in probatione, experiendo atque probãdo Religionis aſperitates, & poſtea aliqua iuſta de cauſa eorũ profeſſio dilatetur, ſiue ob infirmitatem aliquam (non derelicto habitu) e Monaſterio egrediantur, in omni via, atque in omni opinione, dum ad idem reuertũtur, profiteri poſſunt, virtute ſupradicti anni ſuæ probationis; quãuis circa alios, qui foras egrediuntur, habitumq. dimittunt, diuerſæ ſint ſententiæ & opiniones:

Probationis annus, incipit à die ſuſceptionis habitus in his qui ſequuntur cõem aliorum religioſorum vitam, & portant Religionis aſperitates.

quia reuera iam per annum integrum steterunt in probatione, & à tempore susceptionis habitus in eisdem, incepit probationis annus, si simul (vt dictum est) ceperunt agere vitam communem, & experiri Religionis difficultates, & asperitates. Neque ex prædicto Cone. Trid. colligi vllo modo pôt contrarium: nam quamuis ibidem dicatur, *vt nemini liceat profiteri, ante 16. annum expletum, neque qui minore tempore quàm per annum post susceptum habitū in probatione steterit, ad professionè admittatur, &c.* non tamen dicitur, aut exinde pôt colligi, quod probationis tempus, siue annus, incipiat in 15. anno expletoque licut neque inde congruenter colligitur, quod non liceat alicui puero, siue puellæ, ante huiusmodi tempus, habitum Religionis assumere, vt quidam perperam dicere voluerunt, imo vero id optime, & congruentissime facere possunt, propter rationes à nobis dictas sup. q. 19. ar. 6. qua de re videatur doctiss. Doctor Nauar. lib. 3. Consiliorum de Regularibus, Cons. 29. & consil. 30. agendo, an Nouitiorū professio possit differri, & dilatari. Videatur etiā P. Fr. Emmanuel Rodr. tom. 3. q. reg. q. 15. ar. 2. ibi: & aduertendum quod Concil. Trid. dicit, quod est valde notandum atque memoriæ commendandum.

Nauar. lib. 3. cons. de Reg. cons 29. et 30 Em. 3. to. qq. reg. q. 15. ar. 2

Secunda Conclusio.

Nouitiorū professio, expleto probationis anno fieri pôt, neque expectandus est alter dies.

Huiusmodi probationis annus (de rigore loquendo) à momento in momentum pôt, & debet computari, nec expectandus est alter dies, vt professio post annum emitti possit. Hæc conclusio est certa, & quæ cõiter tenetur à Doctoribus antiquis, atque iunioribus pro qua dico, quod circa anni computationē fuit olim inter antiquos Doctores, magna lis & controuersia, affirmantibus quibusdam, quod annus erat computandus à momento in momentum; dicentibus vero alijs, quod exspectãdus erat vnus dies. Quos alij cõcordare volētes asserebant, vnum eorum habere locum in odiosis & pœnalibus, alterū vero in fauorabilibus atq; gratiosis. Ex quo etiã alia, & nec minus perplexa, exorta fuit quæstio & difficultas, an scilicet religionis ingressus, esset ex his, aut ex illis, inter fauorabilia, an vero inter odiosa, & pœnalia deberet computari; à quibus quæstionibus pro nũc consulto abstineo, vt breuitati studeā, & quia nõ sunt præsentis speculationis. Et resolutiue dico, quod professio fieri potest post expletum probationis annum, ipsum computando à momento susceptionis habitus in his, qui ad id iam plenam habent ætatē, nec exspectãdus est alius dies. Qua de re videatur Henriquez 2. tomo lib. 13. de excõmunicatione c. 14. nu. 2. & Palatios in 4. d. 28. q. 1. & P. F. Emmanuel. Rodrig. tomo 3. qq. regul. q. 15. ar. 4. vbi ad hoc propositum plura dicũt, & plures allegãt Doctores. Nec dictis obstat, *si puella, 20 q. 2.* quatenus ibidem præcipitur quod pro puellarũ cõsensu exspectetur annus, & vnus dies, intra quod tẽpus reclamare possint, & extrahi à parentibus siue tutoribus. nam dico, quod est dissimilis ratio, & casus; & quod Concil. Trid. tantum requirit integrum probationis annum; neque expostulat diem: quòd si vellet, vt vltra annum dies vnus expectaretur, id ipsum proculdubio expressisset, sicut expressum est *in dicto cap. puella*, quod loquitur de potestate patris, siue tutoris, potentis puellam impuberem à Monasterio reuocare, quod cum non faciat, standum est in prædictis. In calce huius articuli, & pro maiori supradictæ conclusionis intelligentia, libuit aduertere, quod in computatione prædicti anni, *in anno* bissexto, duo dies pro vno debent computari: cuius ratio est; nam cum hæc sit materia ciuilis, atque politica, politice etiam & ciuiliter de ea loquendũ est, neque considerandum quod sit iam expletus annus naturalis, atque solaris, qui cõtinet 365. dies & 6. horas, sed spectãdus est annus politicus, & ciuilis, & pro tali inter ciues computatus. Nam probationis annus, esse debet

Henriq. 2. to. lib. 3. de exc. c. 14. nu. 2. Palatios super q. sent. d. 38. q. 1 et Man. 3. to. qq. reg. q. 15. ar. 4. c. puel. 20. q. 2

In anno probationis, si annus sit bissext⁹ duo dies pro vno tantum debent computari.

annus

annus à Republica taxatus, atque vt talis declaratus. id quod cõiter seruatur in alijs negotijs, atq; cõmercijs humanis. Vnde in nostris temporibus, & nostra ætate, anno 1582. quo tempore auctoritate summi Pont. Greg. XIII. ab anno dempti sunt 10. dies, hoc est à 5. die Octob. vsque a 16. cum dubitarum fuisset apud quosdam, vtrum in his qui sacris Ordinibus erant initiandi, ille annus deberet integer reputari, vt dicerentur, seu dici possent, habere legitimam ætatem ad id requisitam? Responsum incunctãter ab omnibus fuit, præfatum annum debere integrum reputari, neque expectãdos illos decem dies: nam quamuis non fuerit integer naturaliter, & secundum cursum solarem, fuit tamen integer ciuiliter, atq; politice. Idem ergo dico de anno bissextili, in quo, quamuis videatur quod vnus superfit dies, & re vera ita sit, quantum ad cursum solarem, quantum tamen attinet ad nostrum præsens propositum probationis, non superest, imo vero illi duo dies pro vno debent computari. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum probationis annus debeat esse continuus, an vero sufficiat quod sit interpolatus?

CIrca materiam hujus articuli magna fuit olim lis, & controuersia inter Doctores iuris peritos, affirmantibus quibusdã, quod sufficit probationis annus interpolatus, asserentibus vero alijs, quod non sufficiebat, imo necessario esse debebat continuus, de qua quæstione videndus est Panor. *in c. ad Apostolicam, de regu.* vbi disputatiue, temuit sufficere, quod esset interpolatus, & idem tenet Glossa *in Reg. cum qui, de reg. iur. lib. 6.* quia (inquit) videtur satisfactum esse iuri, ex quo quis sterit in probatione per annum, etsi non fuerit per annum continuum. Hanc etiam opinionem, tenuerunt olim grauissimi Auctores, quos refert Sylues. *verbo relig.* quos ego breuitatis causa omitto, & quia contraria sententia est verior atque tenenda: pro qua sequ. statuo Concl.

Panor. in cap. ad Apostolicam de regul. Glossa in regũ qui de reg. iuris lib 6. Sylu. verb. Re lig. 5. q. 4.

Conclusio.

PRobationis annus necessario debet esse continuus, neque sufficit quod sit interpolatus. Hæc concl. est expressa Sylu. vbi sup. quam etiam esse dicit Panorm. loco supracit. licet disputatiue, & vt probabile contrarium affirmauerit. Pro hac conclusione sunt appositissimæ rationes, primo quia vt constat *ex dicto c. ad Apost. de reg.* iste probationis annus institutus est ab Ecclesia, ad hoc vt Nouitius experiatur Religionis asperitates & austeritates, quod maxime in continuatione consistit: nam certe qui difficulter ieiunaret 40 dies facile id efficere posset, si inter diem & diem ieiunij, aliquem vnũ refectionis interpolaret. Dicendum est ergo esse necessario requisitum, vt probationis annus sit cõtinuus, quò Nouitius omnes Religionis difficultates, asperitates, seu austeritates experiatur, & probet eo modo, quo continue in Religione experiri solent. Secundo probatur idipsum, quia dicendo prædictum Capitulum indefinitè austeritates, omnes in vniuersum comprehendit (vt dicunt omnes communiter Doctores) atque adeo consultissime statutum est, vt nouitij per annum integrum sint in probatione, quò experiantur omnes omnium temporum mutationes, hyemis atque æstatis, propter frigus, & propter calorem, &c. ieiunium Aduentus, ieiunij etiam Quadragesimæ &c. alioquin dari posset casus, quo quis existens in probationis anno neque Aduentum,

Probationis annus necessario debet esse continuus, neque sufficit, quod sit interpolatus. c. ad Apost. de Reg.

neque Quadrageſimam ieiunaret, quod quidem rationi non eſſet conſentaneum. Tertio, & vltimo probatur id ipſum, nam ſemper quando iura loquuntur de annali ſpatio, vel de alio ſimili tempore, de continuo veniunt, & ſunt intelligenda, vt tenet Gloſſa ſuper *Rubricam ff. de vari. tempori, præſcrip.* vbi habetur, regulariter omne tempus debere eſſe continuum. Idem dicit Ioannes Andreas *cap. 1. de electione lib 6.* & eandem opinionem tenet Bartolus *in l. interdum. §. quoties, ff. de publi.* per illum textum, *vbi ſeruus dicitur veteranus, qui anno continuo ſeruiuit.* Videatur hac de re Syluester, vbi ſupra, qui ad hoc propoſitũ plura dicit, eaque notatu digniſſima. Videatur etiã doctiſſ. Doctor Nauar. in Conſilijs, lib. 3. de regul. conſil. 37. vbi inquit, hoc etiam eſſe dictum atque determinatum in ſacro foro Pœnitentiariæ, quod probationis annus debet eſſe continuus, & quod hoc eſt de iure communi. Sed de iure ſpeciali eſt difficultas, an habeatur aliquod priuilegium, quo poſſit alicui dari profeſſio, etiamſi ipſius probationis annus, non fuerit continuus, ſed ob aliquam cauſam & rationẽ interpolatus. Quidam dicunt quod ſic, & afferunt priuilegium Iulij II. de quo ſit mentio in compendio noſtrorum Priuilegiorum, *verbo Nouitius §. 23.* & habetur in monumentis Ordinis 2. impreſſ. f. 127. conc. 283. vbi dicitur, *quod cum aliqui fratres in Ordine Monorum, annũ probationis incœperint, ac deinde habitum dimiſerint, ſed poſtea ad ipſum Ordinem redierint, tempus prioris receptionis habitus, cum tempore poſtuersis ſibi computari, vel non computari poſſit, iuxta diſcretionem, & determinationem ſuorum ſuperiorum.* Quod quidem priuilegium dicunt, non eſſe reuocatum per Concilium Tridentinum, nam in eo tantum definitur, quod probationis annus debeat eſſe integer, non tamen dicitur quod eſſe debeat continuus. Imo vero inquiũt prædicti Doctores, atque alij multi, quod id reliquit ſub opinione, ſicut antea erat. Conſequenter dicunt, profeſſiones factas in noſtra Religione Fratrum Minorum de Obſeruantia, poſt annum probationis integrum (diſcretum tamen, & non continuum) ſemper fuiſſe validas, & ita fuiſſe practicatum, & in quibuſdam caſibus declaratum. Et loquuntur de diſcontinuatione anni probationis, quæ fit per dimiſſionem habitus, nam de iſta expreſſe loquitur præfatus Iulius II. vt conſtat ex ipſius verbis ibidem poſitis, *ac deinde habitum dimiſerint.* Sed reuera quamuis hoc fuerit olim, grauiſſimorum virorum placitum, qui hac de re conſulti ſunt, vt dicit P. Fr. Emmanuel Rodriguez in ſuis quæſtionibus regul. tomo 3. q. 15. art. 8. ego tamen non auderem quicquam tale dicere, aut conſulere. Et non tam propter decretum, & Statutum Generalium noſtrarum Conſtitutionum, vbi expreſſe atque ſtricte præcipitur contrarium, nam hoc forſan facillimam haberet ſolutionem, vt ſtatim dicemus, quam propter ſupradictum decretum Concil. Trident. Vbi quamuis expreſſe non dicatur, quod annus debet eſſe continuus, ſed definiatur, quod probationis tempus durare debeat per annum integrum, implicite tñ inſinuatur, qđ eſſe debeat cõtinuus annus, ad ſenſum opinionis cóis, & vt annus communiter intelligitur, iam ſupra diximus, quod cum iura loquuntur de annuali ſpatio, ſiue tempore, ſemper intelligenda, & interpretanda ſunt de continuo, non vero de interpolato. Quibus omnibus addo, quod crediderim, huiuſmodi Iulij Secundi priuilegium, eſſe reuocatum per præfatum Concilium Tridentinum, vt conſtare poteſt *ex cap. 22. eiuſdem ſeſſionis 25.* vbi explicans atque declarans, quos & qualiter ſua decreta obligent, inquit: *Hæc omnia & ſingula, ſuperioribus decretis contenta, obſeruari ſancta Synodus præcipit, in omnibus Canobijs, ac Monaſterijs cuiuſcumque Ordinis, Mendicantium, & non Mendicantium, vel aliorum Regularium, Monachorum, aut Canonicorum quorumcumque, non obſtantibus eorum omnium*

Gleſſ. ſuper rubricam ff. de var. temp. præſcrip. *Barto. in l. interdum §. quoties de publ.* *Sylu. vbi ſup.* *Nauar. lib. 3. conſ. de regul. conſ 37.* *Conc. Triden. ſeſſ. 25. c. 22.*

Difficultas An ſit aliquod priuilegiũ quo dari poſſit profeſſio alicui no nitio cum probationis anno non continuo, ſed interpolato.

Compend. verbo Nouit. §. 23 *Conc. Triden. Seſſ. 25. c. 15. de Reg.*

Rodrig. to 3. qq. reg. q. 15. art. 8.

Difficultatis ſu propoſite ſolutio.

nium, & singulorum priuilegijs, sub quibuscumque formulis verborum conceptis, ad Mare magnum appellatis. Vnde certe credo, non posse nunc temporis, vti nos Minores Fratres tali priuilegio, nec vero aliæ Religiones, quamuis Priuilegium habeant communicationis. Secus est de eo, qui tempore probationis, de licentia Prælati, & cum habitu, aliqua de causa iusta, extra Monasterium egreditur, & per aliquod temporis, siue anni suæ probationis, in domo parentum, seu alibi foras commoratur, de quo sequens instituetur articulus.

ARTICVLVS V.

Vtrum ille, qui de licentia Prælati, & cum habitu, intra annum probationis, aliqua de causa, extra Monasterij egreditur, ibiq. per aliquod temporis commoratur, annum dicatur habere continuum, & possit profiteri?

DIfficultas præsentis articuli, scitu digniſſima ac valde necessaria est, vtpote quæ multoties potest euenire, & nec sua ambiguitate caret, & pro parte negatiua sunt aliquæ rationes efficaciſſimæ.

Primo, quia Concilium Tridentinum expostulat integrum probationis annum, vt dictum est in præcedenti articulo: nec videtur, quod talis sit illius, qui per aliquod temporis spatium extra Monasterium commoratur; quamuis id fiat cum habitu, & de licētia sui Superioris siue Prælati: nam cū nec ipse tunc probet Religionis asperitates, & difficultates, nec probetur à Religiosis, aut experimentum faciant suæ conditionis, incongrue, atque improprie dici potest annus probationis. Argumenta alia qua & rationes dubitandi pro isto articulo.

Secundo probatur idipsum, & est confirmatio prioris rationis. Nam ad id, non vero ad quippiam aliud, magis fuit datus, atque institutus prædictus probationis annus, vt constat *ex cap. ad Apostolicam, de regul.* & hoc est, quod facit professionem validam, probatio scilicet, qua Nouitius probat rigorem regulæ, quam habet profiteri, & viceuersa, monasterium illius mores & conditiones, an sibi conueniant: sed in proposito casu, neque Nouitius probat Religionis rigorem, nec Monasterium illius mores: ergo tali deficiente probatione, quæ est causa validitatis professionis, & faciendi professionem validam, & iustificandi ipsam, professio aliter facta erit omnino nulla. *c. ad Apost. de regu.*

Tertio ad idem sic arguitur, nam *in cap. 1. de regu. lib. 6.* expresse datur intelligi, quod probationis annus debet agi intra Monasterium, & quod Nouitius per totum annum in Monasterio necessario debet commorari, ad hoc vt per vnum annum censeatur habitum detuliſſe, in illis verbis ibidem positis: *Si per totum sequentem annum in Monasterio permanserit*, quæ verba sunt Innocentij Quarti; ergo si per aliquam partem anni manserit foris, dicendum erit, quod interrumpitur probationis annus, neque coniunguntur, aut coniungi possunt illæ duæ partes interruptæ; quin vero necessarium erit, quod integre à principio eiusmodi Nouitius incipiat probationis annū. Propter hæc argumenta, grauiſſimi Doctores tenent partem negatiuam, inter quos est Ancharanus, & Panorm. *in dicto cap. ad Apostol. de regu.* quam dicunt esse communem. Eandem etiam sequuntur, & obseruare iubent generales nostræ Constitutiones, cap. 1. vbi agendo de Nouitiorum receptione, & approbatione, quæ sequuntur, ponuntur verba: *Vt Nouitij ad professionem admitti* *c. 1. de regu. lib. 6.* *Anchar. & Panorm. in c. ad Apost. de regu.* *Const. gen. c. 1 de Nouitio re ceptima.*

admitti valeant, debent esse in approbatione, nec qui in minori tempore quam per annum, post susceptum habitum in probatione steterint, ad professionem admittantur. Nam professio antea facta, est irrita & nulla, vt decernit Concilium Tridentinum, ad cuius Concilij puriorem obseruantiam, statuimus, vt Nouitij per annum continuum in probatione permaneant, ita quod si aliqua ex causa Conuentum exeant, cum habitu, vel sine illo, nisi ratione translationis ad alium Conuentum, & postea redierint, non computetur eis tempus, quo antea in probatione steterunt, sed denuo annum probationis incipiant. hæc sunt expressa verba noſtrarum generalium Conſtitutionum: ſed quamuis hoc ita ſit, in contrarium eſt aliorum multorum grauiſſimorum Doctorũ ſententia, & opinio, de qua ſequẽs ſtatuitur concluſio.

Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 15. Pro hac ſententia, & opinione nota verba, cũ habitu, vel ſine habitu.

Secunda ſentẽtia & verior.

Concluſio.

Qui intra annum probationis, cum habitu & licentia Prælati, extra Monaſterium aliqua iuſta cauſa egreditur, non dicitur diſcõtinuare annum, & profeſſio ab eo facta tenet.

QVi de licentia ſui Superioris, atque Prælati, cum habitu aliqua iuſta de cauſa, intra annum probationis, extra Monaſterium egreditur, quamuis ibidem per aliquod temporis commoretur, non per hoc diſcontinuari dicetur annus probationis; imo vero poteſt licite profiteri, & profeſſio ab eo facta tenet. Hæc concluſio eſt expreſſa grauiſſimi Doctoris Nauarro lib. 3. Conſiliorum, de regu. conſ. 42. in cuius fine dicit, Congregationem Cardinalium hoc idem cenſuiſſe, ac reſpondiſſe cuidam ſimili propoſitæ difficultati, de quodam Canonico regulari, qui per ſex menſes anni ſui nouitiatus, intra ſepta Monaſteria reſedit, & totum reſiduum illius anni in quadam curia cum habitu, de mandato ſui Prælati, ad quædam magni ponderis negotia, & in fine anni profeſſionẽ fecit, de quo poſtea dubitatum fuit, an profeſſio facta valeret, & dicit, quod Congregatio Cardinalium ad illum hanc difficultatem remiſit, ac ipſe dixit valere propter rationes, quas habebat fortiſſimas ſtatim dicendas, & quod congregatio Cardinalium idem dicendum eſſe cenſuit, atque determinauit.

Nauar. lib. 3. conſil. de regu. conſ. 42.

Primá ratio, qua ad id dicendum motus fuit prædictus Nauarro, eſt, quia præfatus Nouitius ſemper detulit habitum ſuæ Religionis, per totum vnius anni ſpatium, quamuis partim intra Monaſterium, partim vero extra, ſemperq. manſit ſub obedientia ſui Superioris, & cum eius licentia iuſta de cauſa data, & faciens ipſius præcepta & mandata; & hoc dicit ſufficere ad implendum annum ſuæ probationis ſiue nouitiatus: quia (inquit) nullo iure cauetur, quod Nouitius debeat ſemper manere, atque continue exiſtere per totum annum intra Monaſteriũ, & vt dicitur *in c. conſuluiſti 2. q. 4.* quod Patrum ſanctionibus ſtatutum non eſt, ſuperſtitioſa inuentione non eſt præſumendum. hæc Nauarrus vbi ſupra.

c. conſuluiſti, 2. q 4.

Secunda ratio eſt, quia vt dixit Abbas (quem vocat Abbatem antiquum) *in c. cum illorum de ſententia excommunicationis*, relatus per Panorm. (quem vocat Abbatem iuniorem) *in c. ex reſcripto de iureiurando*, Religioſus manens extra Monaſterium, ſub obedientia ſui Superioris, & de ipſius licentia dicitur reſidere intra illud. Et addit Nauarro, quod quamuis prædictus Abbas id non dixiſſet, nec vllus alius ratio ipſa id expoſtulare videtur, alioquin ſequerentur multa inconuenientia, quæ ipſe ibidem adducit, & quidem magna, quæ & ego breuitatis cauſa omitto, vt ad alia procedam, ex quibus tandem concludit, quod qui de licentia ſui Prælati & Superioris cum habitu extra Monaſterium manet, intra illud reſidere dicitur. Quod etiam probat *per cap. inſinuante, qui clerici vel vouentes matrimonium contrahere poſſunt*, vbi inſinuatur, quod nouitiatus annus extra Monaſterium de licentia ſuperioris, iuſta de cauſa data, peragi & adimpleri poteſt, in illis verbis: *In domo propria, cum omni ſua ſubſtantia remanere, & in eiuſdem Ordinis habitu biennio poſt permanſit.*

Innoc. 3. in c. cum illorum, de ſent. excommunio. Panorm. in c. ex reſcript. de iure iurando.

c. inſinuante qui clerici vel vouentes.

permansit. Alias adducit rationes Nauarro, quas dicere omitto, quia dicentur, satisfaciendo rationibus adductis pro contraria opinione, ad quas respondetur per ordinem.

Ad primam respondet Nauarro concedendo secundum Concilium Trid. esse necessarium probationis annum integrum, & quod professio aliter facta non valet, negando tamen eum, de quo in præsenti casu loquimur, non fecisse in probatione per annum integrum, quamuis partim fuerit intra Monasterium, partim vero extra, quia (vt supponitur) semper stetit sub obedientia sui Superioris, & Prælati, & de ipsius licentia. & cum Religionis habitu, quod sufficit propter rationes dictas, etiam ad hoc, vt dici possit stetisse semper in Monasterio. Quia inquit nullo iure statutum est, vt Nouitius probet, & experiatur omnes austeritates Monasterij in eodem, neque in individuo, siue in specie, sed sufficit, vt ipsas experiatur, & probet in genere, existendo per totum annum sub obedientia Prælati. Etenim si Nouitius aliquis statim post susceptum habitum, inciperet ægrotare, & per quatuor, sex, aut decem menses in infirmaria intra Monasterium, aut vero extra in aliquo Hospitali æger sub obedientia sui Prælati maneret, in fine anni absque dubio, secundum omnium Doctorum mentem profiteri valeret, etiam si in Hospitali non fuerit expertus in individuo, omnes asperitates Monasterij, nec erit qui contrarium vllo modo, aut vlla ratione dicere audeat, ergo neque id dicendum est in proposito casu. Per hoc etiam respondetur ad secundam rationem siue secundū argumentū negando, quod in proposito casu non præcesserit sufficiens probationis tempus, & ea quæ de iure necessaria est probatio, ad validitatem professionis.

Ad tertium similiter respondetur, per ea quæ dicta sunt in probatione conclusionis, nempe, quod satis dicitur manere in Monasterio, imo vero intra Monasterium, qui manet extra ipsum, sub obedientia Prælati, & de eius licentia, iusta de causa data, & cum habitu probationis, qui ferri consueuit in tali Religione. Ad id vero quod dicitur de nostris Constitutionibus generalibus, respondetur. Sanctissime quidem illud fuisse constitutum, ad maiorem obseruantiam Conc. Trid. prædicti, ac propterea esse vetitum cōtrarium omnino facere; non tamen irritatur factū; quin vero neque vt credo à Patribus irritari potuit, cum nullum statutum possint facere, vt ad aliud propositum iam diximus supra, dicemusq. amplius, quod sit contra ius commune. Vnde cum ius commune supradictum iudicet, atque decernet esse continuum, atque sufficientem probationis annum, ex hoc quod ab aliquo contrarium fiat, poterit quidem Prælatus talia faciens puniri, attamen professio sic facta erit nihilominus valida, & non irrita, aut nulla. Præcipiunt ergo generales nostræ Constitutiones, quod Nouitij intra probationis annum, non Monasterium egrediantur, neque cum habitu, nec sine illo, ad meliorem supradicti Concilij obseruantiam, & quod aliàs tempus anteactum non illis computetur; sed quamuis impediāt, & vetēt aliter professionem fieri, non tamen eandem irritant, aut reuocant, quod solummodo Papa, aut Concilium facere posset. Nec dictis obstat, quod supradictæ Constitutiones sint etiam per Papā confirmatæ, & approbatæ: nam Papa (vt in alio simili casu dicit Nauarro, & nos etiam supra diximus) solummodo confirmat, atq; approbat eiusmodi statuta, quatenus iusta & licita, & non sunt contra ius, & contra sacros Canones, in iure autem non reperitur, quod in proposito nostro casu, eiusmodi professio non fieri possit, aut quod huiusmodi annus non dici debeat integer, atque continuus; imo vero ex eo satis aperte colligitur contrarium, vt dictum est. Ergo intentum. Alij respondent supradictæ Constitutioni, dicendo

quod

quod intelligi debet tantum de illis, qui cum habitu vel ſine illo, ſine licentia Prælati aliqua de cauſa egrediuntur Monaſterium, non autem de his, qui cum licẽtia Prælati, & cauſa iuſta, per aliquod tpis ſpaciũ, foris in domo parentum ſuorum, ſeu in aliqua infirmaria, aut hoſpitali commorantur. Ij enim in probatione ſemper ſunt, & eſſe dicuntur per annum integrum, & non diſcretum, ſeu interpolatum, & ſic eorum profeſſio facta valet. Sed difficultas modo eſt, quinam poſſint huiuſmodi licentiam ad exeundum præſtare? & reſpondeo, & dico, quod Miniſtri Prouinciales, quibus ſolummodo hoc ipſum, & alia ad Nouitios pertinentia & ſpectantia, conceſſum eſſe videtur per ipſas generales ordinationes per cap. 1. cum conſenſu Diſcretorum, ibi *de diſpenſatione cum Nouitijs, &c.* At in ipſorum abſentia, & qñ facilis ad eoſdem non habetur recurſus, vrgetq. neceſſitas, crediderim, idipſum poſſe facere Guardianos, & alios Prælatos Conuentuales, niſi aliqua ordinatione generali, ſeu prouinciali, aut particulari mandato: ſibi fuerit interdictum: in qua etiam ſententia & opinione eſt Pater Frater Emmanuel Rodriguez tom. 3. quæſt. regu. Et hæc de iſto articulo dicta ſufficiant.

Difficultas.

Emmanuel. 3. tom. quæſt. regu. q. 15. art.

ARTICVLVS VI.

An ſit de eſſentia anni probationis, quod deferatur Regularis habitus à Nouitijs, & probentur in habitu illius Religionis, quam habent profiteri?

Circa præſentis articuli difficultatem, refertur particularis quædam opinio Panormitani aſſerentis, non eſſe neceſſario requiſitum, quod in probatione portetur habitus illius Religionis, quam Nouitius intendit profiteri; imo vero ſufficit, quod Nouitius probetur, ſiue probare ipſe poſſit regulã alicuius Religionis, in habitu proprio, & in habitu ſeculari. Hoc tenet in *cap. ſuper eo, de regula. & in cap. porrectum eo. tit.* dicit, quod habitus non eſt de ſubſtantialibus, ſed de accidentalibus regulæ. Nam habitus non facit Monachum: & quod Monachus profiteri poteſt abſque eo quod ſuſcipiat habitum, licet poſtea dicat in hoc ſtandum eſſe conſuetudini. Qua de re videndus eſt Sylueſter *verbo Religio. 1. q. 1. & 5. q. 5.* vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, circa aliquas conſuetudines antiquas, faciendi & emittendi profeſſionem, ſine vlla ferè probatione, & quandoque abſque ſuſceptione habitus. Sed hæc iam non ſunt in vſu, vnde illis non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur concluſio.

Panor. in c. ſuper eo, de reg.

c. ſuper eo de regular. cap porrectum eo. tit.

Sylueſt. verbo Religio 1. q. 1. & 5. q. 5.

Concluſio.

De eſſentia, & ſubſtantia anni probationis eſt quod habitus Regularis à Nouitijs deferatur.

Quod Regularis habitus à Nouitijs deferatur, eſt de eſſentia, atque ſubſtantia anni probationis, & ſaltem hoc tempore profiteri nullus poterit, qui exiſtens in probatione non ſuſceperit, & per annum detulerit habitum illius Religionis, quam intendit profiteri. Hæc concluſio eſt Sylueſtri, loco ſupracitato, *verbo Religio, 5. q. 5.* quam & probat *ex gloſſa in d. c. ſuper eo de regu.* vbi hac propoſita difficultate, ibi *in eadem veſte*, dicit, probationem debere fieri in habitu Monachali, & citat, *c. ſtatuimus, infra eod. tit.* alioquin (inquit) non poſſet probare auſteritatem Monachalem, quæ magna ex parte in veſtibus conſiſtit. Secundo probatur concluſio: nam contra omnem eſt prorſus rationem, atq; irrationabile omnino videtur, quod probatio fiat, & non in illius Religionis habitu, quam quis intendit profiteri: nam ſi probatio neceſſaria eſt, vt experiatur Nouitius id quod profiteri habet, quonam pacto, &

Sylueſt. verbo Religio 5. q. 5. gloſſ. in c. ſuper, de Relig. ibi, in eadem veſte.

c. ſtatuimus, eod. tit.

cto, & delatio habitus, non erit necessaria, cum & eundem sit etiam professurus. Tertio probatur ex consuetudine, quæ (secundum Doctores) est optima legum interpres, *iuxta legem, si de interpretatione, ff. de legibus*: & certe communis consuetudo hoc habet, vt qui in alicuius Religionis probatione est, eiusdem deferat habitum, ita quod non sufficit, quod deferat habitum Religionis alterius, secundum glossam *in d.c. super eo*; quinimo necessarium est, vt etiam deferat ipsum in Monasterio, adeo quod delatio extra Monasterium, numquam induceret professionem tacitam, vt dicitur *in Clement. eos. de regu.* ergo delatio habitus omnino in probatione necessaria est. Tandem quarto eadem Cõcluſio probatur, per Concilium Trid. *sess. 25. c. 15.* vbi habetur, *Quod in nulla Religione virorum, aut mulierum, professio fiat ante 16. annum expletum, neque qui minori tempore quam per annum, post susceptum habitum, in probatione steterit, ad professionem admittatur.* notanda sunt illa verba, *Minori tempore, quam per annum post susceptum habitum, in probatione steterit.* Ex quibus clare colligitur, delationem habitus esse de essentia, atque substantia Anni probationis, quo fit, vt in nostra sacra Minorum Fratrum Regula, pro Nouitijs determinatæ sint vestes, quibus habent probari, quod similiter, & verum esse credo in omnibus Religionibus, quamuis in aliquibus, Nouitiorum habitus non sit patenter distinctus ab alijs. Quin vero *in l. 3. partitarum tit. 7. par. 1.* expresse dicitur, vt qui aliquam ingreditur Religionem, eiusdem induatur habitu, cum aliàs recte eiusdem asperitates probare non possit, & maxima pars asperitatis consistat in vestibus.

leg. si de inter prat. ff. de leg. *Clemē. de reg.* *Concil. Trid. sess. 25. c. 15.* *leg. 3. partit. tit. 7. par. 1.*

Ad argumenta in contrarium adducta respondeo, quod si quæ sunt capita in iure, quæ videantur dicere, aut insinuare contrarium, & quod Nouitij pro bari possunt in veste laicali, quale est, *c. legem, dist. 18. c. multos, dist. 54. & c. si quis incognitus, 16. q. 2.* dicendum est, quod iam non seruantur, vel quod non loquũtur de veste laicali, proprie & in rigore sumpta, sed de veste quadã Nouitiorum, qui erãt in probatione positi. Ita tenet *glossa in d. c. super eo, de regu.* quæ quidem vestes differebant ab illis, quæ dabantur professionibus, pro quo citat, *cap. statuimus, positum infra eod. tit.* Videatur hac de re Syluester vbi supra in fine, vbi etiam dicit, quod quamuis, ex causa professio, & probatio saltim semiplena, olim fieri poterat sine habitu (vt ipse alibi dixerat) re tamen vera, talis professus numquam fuit Nouitius, nec proprie positus in probatione; & absolute asserit, quod hoc nullatenus fieri potest: & si hoc dixit ille de eo tempore, multo minus licebit hodie, post Conc. Trid. quippiam tale facere. Hactenus de isto articulo.

c. legem, d. 18. c. multos, dist. 54. c. si quis in cognitus, 16. q. 2. *gloss. in c. super eo, de reg. c. statuimus, eod. tit.* *Syluester vbi supra.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum nunc Nouitij de Conuentus consensu; renuntiare possint probationis anno?

c. ad Apostol. de regu. *leg. si quis in conscribendo, C. de pact.* *c. gratum, de offic. deleg.* *c. quod ob gratiam, de regu. iur. lib. 6. leg. quod fauore, C. de leg.*

RAtio dubitandi circa hanc difficultatem est, nam vt habetur *in cap. ad Apostolicam, de regu.* probationis annus, à sanctis Patribus fuit introductus, & in fauorem Monasterij & Conuersi, propter rationes superius dictas, vnde de consensu partium poterat olim renunciari, & profiteri quispiã, ante probationis tempus regulariter præfinitum, *iuxta legem si quis inconscribendo, C. de pactis, & c. gratum, de off. de legat.* Nam quod ob fauorem introductum est, in ipsius odium retorqueri non debet, *cap. quod ob gratiam, de regu. iuris lib. 6. leg. quod fauore, C. de legatis.* Quod & adeo erat olim positum in consuetudine, quod Nouitij & conuersi, multoties profitebantur; alij intra

vnam

vnam hebdomadam, in aliquibus Religionibus, pro conſequendis eorum bonis temporalibus, alij vero intra vnum vel duos menſes, vt & ipſi Nouitij ad dignitates, vel ad beneficia aliqua promouerentur; quibus ſimiles multæ olim fiebant abuſiones, qua de cauſa non immerito fuerunt ſublata omnia iſta, & nunc quæritur, atque in controuerſiam adducitur, an idipſum vllo pacto fieri poſſit, & Nouitij renunciare præfinito ſuæ probationis anno, & ipſo non finito profiteri, an vero id per Concilium Tridentinum ſit iam abrogatum? Cui difficultati breuiter atque reſolutiue reſpondeo, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Poſt Concilium Trid. nullus poteſt profiteri, niſi poſt expletum probationis annum.

POst Concilium Tridentinum, nullus vmquam poteſt profiteri, niſi poſt expletum ſuæ probationis annum, neque huiuſmodi terminus & probationis tempus, etiam ex conſenſu partium poteſt renunciari, aut remitti. Probatur hæc concluſio. Primo, nam in prædicto Concilio Trid. *ſeſſ. 25. cap. 15.* parificantur, atque æquiparantur, profeſſio facta ante 16. annum expletum, & ante expletum probationis annum, in illis verbis: *Profeſſio non fiat ante 16. annum expletum, neque qui minori tempore quam per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione floruerit, ad profeſſionem admittatur*: Sed nemo audebit dicere, quod profeſſio facta de conſenſu partium (hoc eſt, Nouitij & Monaſterij) ante 16. annum expletum, ſit valida; ergo neque in propoſito caſu audebit dicere, quod ſit valida, ante expletum probationis annum, etiam de conſenſu partium. Conſequentia eſt legitima; nam de ſimilibus ſimile eſt iudiciũ, per *leg. fina. ff. de manda. & c. licet ex quadam de teſtibus cum ſimilibus*. Secundo probatur idipſum; nam mens & intentio præfati Concilij, in loco prælegato, fuit obuiare prædictis abuſionibus, quæ olim fieri conſueuerant, in aliquibus Religionibus, admittendo Nouitios ad profeſſionem, propter diuerſos reſpectus, abſque vlla fere probatione: ſed ſi huiuſmodi terminus etiam nunc, vt olim renuntiari poſſet ex conſenſu partium, ſupradicta verba in Concilio poſita, fruſtrarẽtur, & nullius eſſent prorſus valoris atque momenti: dicendum ergo eſt, quod huic probationis termino, etiam ex conſenſu partium, neutiquã nunc renuntiari poteſt. Conſequẽtia patet, quia mens & ratio legis ſunt anima legis, *per c. fin. de reg. iuris lib. 6. & c. Marchion. 1. q. 1. & leg. non dubium, C. de legibus.* Quod & hac peculiari ratione confirmatur: nam Concilium Tridentinum penes hoc decretum, exequare voluit omnes in vniuerſum Religiones, Mendicantes & non Mendicantes, vt ex ipſius contextu cuiuis facile conſtare poteſt: ſed Religiones Mendicantes iam olim, nullum ad Religionem poterant admittere, ante expletum probationis annum, etiam ex conſenſu partium, *per c. non ſolum, & c. conſtitutionem de regu. in 6.* In quorum primo Alexander IV. hoc præcepit Fratribus Prædicatoribus & Minoribus; in ſecundo vero Bonifacius VIII. idipſum extendit, atque intelligi voluit, de omnibus in vniuerſum Religionibus Mendicantibus: dicendum ergo eſt, quod Concilium hoc idem obſeruari voluit, in omnibus Religionibus vniuerſaliter. Vnde dico, vt huic articulo finem imponam, quod quamuis olim (vt dictum eſt) huic iuris de probationis anno, ex conſenſu partiũ, renunciari poſſet, quia cenſebatur & exiſtimabatur eſſe ius particulare & priuatum Nouitij, & Monaſterij, nunc tamen ex decreto præfati Concilij Tridentini, & ipſa edocente experientia, quæ eſt omnium rerum magiſtra, non cenſetur, neque exiſtimatur, bonum priuatum, & particulare alicuius; imo vero vniuerſale totius Eccleſiæ, & omnium Religionum, id eſſe determinatum. quo fit, vt tali iuri communi renunciari non poſſit, etiam ex conſenſu

leg. fina. ff. de manda. c. licet ex quadam de teſtibus.

c. non ſolum è conſtitutione de regu. lib. 6.

Iuri particulari renũtiari poteſt, non autem communi etiã ex cõſenſu partium.

ſenſu partium, per *c. ſtudiligenti, de ſpon. compertum*, nam quauis, hoc in præfato Concilio non exprimatur, aut expreſſe ſit prohibitum, colligitur tamen ex ipſius verbis, & eorū tenore, ſed maxime ex illis, *profeſſio autem facta, nulla ſit, nullamq. inducat obligationē, ad alicuius Regulæ, vel Religionis, ſeu Ordinis obſeruationem, aut ad alios quoſcumque effectus*. Vnde nec valebit in vim ſimplicis voti, prout ſupra diximus, de mente Caietani, 2. 2. q. 88. ar. 9. vers. ſed notandū. Hac de re videatur Doctor Nauar. lib. 3. conſtit. de regu. conſ. 33. & Pater Frater Emmanuel Rodriguez tom. 3. quæſt. regulq. 15. art. 7. hactenus de iſto articulo.

Caiet. 2. 2. q. 88. ar. 9.

Nauar. lib. 3. conſil. de reg. conſ. 33.

Emman. tom. 3. quæſt. regular. q. 15. ar. 7.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Nouitij intra annum probationis, liberè poſſint exire, atque ad ſeculum redire?

RAtio dubitandi eſt, quia in iure reperiuntur aliqua iura ſiue capita, quibus dicitur, aut ſaltim inſinuari videtur, Conuerſis ſiue Nouitijs, poſt ſuſceptum alicuius Religionis habitum, non eſſe licitum exire, ſeu ad ſeculū redire, ſi euidenter apparuit, eos vitam mutare abſolute voluiſſe. Habetur in *c. ſtatuimus, de regu. c. non ſolum eo. tit. lib. 6. & in c. beneficium de regu. & tranſeuntibus ad Religionem eod. lib. 6.* Sed ijs non obſtantibus in contrarium ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

NOuitijs intra annum probationis, licitum eſt è Monaſterijs exire, atque ad ſeculum redire. Hæc concluſio eſt Sylueſtri *verbo Religio, 5. q. 8.* & Panorm. *in c. ſtatuimus de regu.* vbi & ponderat verba illa, *ad priorem ſtatum infra annum, liberè poſſe redire*. Ex quibus infert, quod idipſum facere poſſunt, ſine petita licentia ab aliquo: nam id ſonat verbum *liberè*, vt habetur *in c. licet Epiſcopis, & in c. de multa, de prabendis*. Et dicit Sylueſter, quod non tenetur ſoluere expenſas factas ſibi à Monaſterio, quod probat *per c. non ſolū, de regu. lib. 6.* ibi, *aliquatenus impediro*, & quod egrediendo etiam ſine licentia, non incurrunt aliquam inhabilitationem ad ordines, vel ad beneficia eccleſiaſtica, ſiue ſecularia iuxta *c. poſtulaſti de regu.* Enumerat autem idem Sylueſter, de mente Panormitani, vbi ſupra, quatuor exceptiones ſiue quatuor fallentias, in quibus fallit, & non tenet ſupradicta generalis regula, qua dicitur, quod Nouitij intra probationis annum, libere & licite poſſunt exire. Primus caſus eſt, ſi intra annum fecit profeſſionem. Secundus, ſi intra annum ſuſcepit habitum profeſſorum. Tertius, ſi euidenter appareat, cum abſolute mutare vitam voluiſſe. Quartus, ſi detulit per annum habitum indiſtinctum. Sed quia de his omnibus infra, particularem facturi ſumus mentionē, & ſpeciales propoſitæ ſunt à nobis difficultates, cum agemus de eorumdem profeſſione tacita, vel expreſſa, ab ijs pro nunc conſulto abſtineo, vt cuncta dicantur congruentiori ordine. Hactenus de iſto articulo.

Licitum eſt Nouitijs intra annum probationis à Monaſterio exire, & ad ſeculū redire. *Sylu. verbo Religio 5. q. 8. Panorm. in c. ſtatuimus, de regu. c. licet Epiſcopis, de prabend. Syluester vbi ſupra. c. non ſolum, de regu. lib. 6. verbo aliquatenus impediro. c. poſtulaſti, de regu.*

ARTICVLVS IX.

Vtrum Nouitij infra annum probationis ordinari possint, seu ad aliquas dignitates promoueri?

Huic articulo resolutiue respõdeo, per sequẽtes conclusiones.

Prima Conclusio.

Nouitij infra annum probationis ordinari non possunt, etiam prima tonsura. Hæc conclusio est Syluestri *verbo Religio, 5. q. 10.* quam & probat *per c. Monasterijs 19. q. 3.* & etiam auctoritate Raymundi & aliorum multorum Doctorum. Nec prædictis (inquit) obstat, verbum, *Biennium* in eod. cap. appositum: nam etiam post biennium, si adhuc sunt Nouitij, ordinari non possunt, nisi simul concurrat aliquid, per quod habeantur pro professis; tunc enim bene possent Ordines recipere, vt dicunt fere omnes Doctores communiter, quod & probat Syluester *per c. Gonsaldus 17. q. 2. & c. si quis incognitus, ind. causa & questione.*

Nouitij infra annum probationis ordinari non possunt. *Sylvest. verbo Religio, 5. q. 10. c. monasterijs, 19. q. 3. c. Gonsaldus, 17. q. 2. c. si quis incognitus, eadem causa & questione.*

Secunda Conclusio.

Quamuis huiusmodi Nouitij, infra annum probationis, si eligantur, ad Episcopatum, possint ascendere, non tamen ad Abbatias, seu ad aliquas præfecturas, vel prælaturas eiusdem Religionis. Hæc etiam conclusio est Syluestri, vbi supra q. 9. quam & probat *per c. nullus de electione lib. 6.* vbi tota hæc conclusio ad literam habetur expresse. Et si quæratur, cur potius ad Abbatias, siue alias præfecturas, quam ad Episcopatum prohibeantur ascendere, & promoueri? Respondeo, & dico id esse factum, quia multi olim, ambitione moti, vt promouerentur ad Abbatias siue Prælaturas, ingrediebantur Religionem, & necdum professi, efficiebantur Abbates, siue Prælati, & Religionum Magistri, qui nondum fuerant discipuli, cum magno damno, & dedecore ipsarum Religionum, ac propterea hoc prohibitum fuit meritissime: nec currebat eadem ratio de Episcopatu, vt de se patet. In calce huius articuli, libuit aduertere, quod Nouitius, si sit Canonicus, vocari nõ debet ad electionem Episcopi, vbi consuetudo esset, quod fiat per electionem, quod tenet expresse Syluester, *verbo Religio 5. q. 11.* adducendo ad hoc Ioannem Andream, *in c. beneficium de reg. lib. 6.* & dicit, secus esse, si talis Nouitius esset patronus, & ad ipsum aliqua electio pertineret, non iure collegij, sed iure singulari, tunc enim deberet vocari. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Nouitij infra annum probationis ordinari non possunt. *Sylvest. verbo Religio 5. q. 11. Ioan. Andr. in c. beneficium de reg. lib. 6.*

ARTICVLVS X.

Vtrum Nouitij in aliquo casu, intra annum probationis, possint profiteri?

Iam hæc difficultas, simpliciter, & absolute loquendo, superius diffinita & decisa est, sed iterum mouetur ad ponendum quoddam Priuilegium, Pij V. de quo sit Conclusio.

Conclusio.

Ex Priuilegio Pij V. P. M. Nouitij in articulo mortis existentes, ante expletum probationis annum, vt lucrentur, atque consequantur Indulgentias, possunt profiteri. Hæc conclusio non aliter probari potest, aut debet, quam

Ex Priuilegio Pij V. Nouitij intra annũ probationis in articulo mortis existentes, possunt profiteri.

quam adducendo præfatam Pij Quinti conceſſionem, cuius tenorem refert Reuerendiſſimus Paraſellus, Generalis olim Ordinis Minimorum, in compendio Priuilegiorum eorumdem, & præfatum Priuilegium Pij Quinti, fuit ſpecialiter conceſſum Sanctimonialibus Ordinis S. Dominici, & ſic incipit: Paraſellus in compendio, verbo nouitius.

Pius Quintus ad perpetuam rei memoriam, &c. Summi Sacerdotij cura &c. & infra. *Sane exhibita nobis pro parte dilectarum in Chriſto filiarum, Monialium Ordinis ſancti Dominici, Fratrum Pradicatorum petitio continebat, quod quoniam aliquando accidit, vt illa, durante tempore probationis illarum, ad emittendam profeſſionem regularem, ante illius emiſſionem, ab hac vita migrant, & in dicto tempore probationis, obſtantibus Conſtitutionibus, ſiue ſtatutis, & ordinationibus dicti Ordinis, non valentes dictam profeſſionem emittere, carent cæleſti merito, quo ex dono & benignitate Sedis Apoſtolica, catera dicti Ordinis Moniales profeſſæ, in dicta profeſſione decedentes, gaudent; quare nobis humiliter ſupplicare fecerunt, vt ſibi in præmiſſis opportune prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui ſalutem animarum diſtantes Monialium nouitiarum, etiam ante profeſſionis emiſſionem, & durante tempore probationis earumdem decedentium, ſincero deſideramus affectu, ipſasq. Moniales nouitias, &c. harum ſerie abſoluentes, & abſolutas fore cenſentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, eiſdem Monialibus nouitijs, nunc & pro tempore exiſtentibus, & earum ſingulis, vt quando, & quoties aliqua ex eis nondum profeſſa, de alicuius medici conſilio, ab hoc ſeculo tranſitura conſpicitur, ipſa pro conſolatione animæ ſuæ profeſſionem prædictam, ante tempus requiſitum, (quatenus tamen in ætate legitima conſtituta ſint) ad illam emittendam in manibus Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ, vel alterius Superioris Nouitiarum ipſius Monaſterij, ſeu Domus, ita tamen, quod ipſæ Moniales Nouitiæ, ſic decedentes, Indulgentiam, & alias gratias, quas Moniales vere profeſſæ decedentes, conſequuntur, conſequi poſſint, emittere in articulo mortis, libere & licite valeant, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium perpetuo concedimus & indulgemus; necnon eiſdem Monialibus Nouitijs, ita tunc profeſsis decedentibus, plenariam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam & remiſſionem in forma Iubilæi miſericorditer in Domino eiſdem auctoritate & tenore elargimur; non obſtantibus &c. DAT. Romæ apud S. Petrum, ſub annulo piſcatoris, die 23. Auguſti 1570. Pontificatus noſtri anno quinto.*

Circa quam conceſſionem, nonnulla veniunt notanda: Primo, quod ea potiuntur nouitiæ exiſtentes infra annum probationis, ſi contingat conſtitui in articulo mortis ante profeſſionem. Habentes tamen legitimam ætatem ad profitendum, per illa verba in eadem conceſſione poſita, *Quatenus tamen in ætate legitima conſtituta ſint*: nec reuocata eſt huiuſmodi conceſſio per Gregorium XIII. per ſuam illam Conſtitutionem, quæ incipit, *In tanta negotiorum mole*, qua reuocauit, quidquid conceſſerat Pius V. ſuper ſtatu & regimine Monachorum & Sanctimonialium contra ius, & contra decretu ſancti Concilij Tridentini: nam poteſt dici primo, quod non eſt reuocata quoad eorum conſcientiæ; vel ſecundo, quod Gregorius XIII. non loquitur de ijs gratijs & Indulgentijs, & maxime conceſſis in mortis articulo, Monachis & Sanctimonialibus; ſed tantum de aliis gratijs & priuilegijs ſpectantibus, ad ſtatum & regimen eorumdem Monachorum, aut ipſarum Monialiũ.

Notanda circa dictum priuilegium.

Primo nota. Prædictum Priuilegium Pij V non eſt reuocatum per Greg. XIII.

Secundo circa eandem conceſſionem, aduerto, quod virtute huius conceſſionis, & profeſſionis ſic factæ, Monaſterium non poteſt ſuccedere in bonis Nouitiæ ſic profeſſæ, in præiudicium ſuorum heredum, & aliorum venientium ab inteſtato: nam, vt ex ipſius verbis conſtat, ſummus Pontifex non id intendit, vt patet intuenti: ſed tantummodo hoc conceſſit propter ſolatiũ & conſolationem ſpiritualem ipſarum Monialium nouitiarum, ne carerent merito, ſiue beneficio Indulgentiarũ; neque vnquam Põtifices, in ſuis priui-

Secundo nota.

legijs intendunt derogare, aut præiudicare iuri quæſito alterius; niſi hoc expreſſe ibidem contineatur, & in præfata conceſſione nullum tale apponitur verbum. Dixi virtute illius profeſſionis ſic factæ, in articulo mortis: nam ſi Nouitia viuat, & poſtea expleto probationis anno, expreſſam profeſſionem emittat, ſeu potius de nouo profiteatur, primam ratificando, aliud eſt iudicium, & contrarium omnino eſt dicendum, prout melius dicetur in ſequenti quæſtione, agendo de Nouitiorum bonis temporalibus.

Tertio nota. Tertio & vltimo noto, circa eandem conceſſionem quod ea potiuntur, vti & potiri poſſunt, non ſolum Nouitiæ, prædicti Ordinis ſancti Dominici, verum etiam Nouitij & Nouitiæ cuiuſcumq; alterius Ordinis & Religionis. Priuilegium habentis communicationis, vt credo iam omnes communiter habere Religiones. Et hæc de iſto articulo, ac de tota quæſtione dicta ſufficiant.

QVÆSTIO XXIII.

De Nouitijs, quantum attinet ad diſpoſitionem bonorum ſuorum temporalium, in decem Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Nouitij, cum primum ingrediuntur Religionem, & ſuſcipiunt habitum, diſponere debeant, aut poſſint de ſuis bonis temporalibus?

RAtio dubitandi eſt, nam vt legitur Matth. cap. 19. adoleſcenti cuidam ad Chriſtum Dominum venienti, atque eundem interroganti, quid facere deberet, quò vitam conſequeretur æternam, reſpondiſſe fertur, *quod diuina ſeruaret mandata*. Vlterius autem quærenti ac ſciſcitanti, quid adhuc ſibi deeſſet, poſtquam iam illa omnia à ſua iuuentute ſeruauerat, vt perfectus eſſe poſſet, ſeu ad perfectionem aſcenderet, dixit illi: *Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo, & tunc veni ſequere me*. Matth. 19. Cum igitur hoc exemplo, omni dubio procul delineatus, atque deſcriptus fuerit religioſorum omnium ſtatus, conſequenter dicendum videtur, quod ad Religionem venientes, & ipſarum habitum expoſtulantes, cum primum & antequam ſuſcipiant habitum, iuberi debent, vt vadant, & vendant omnia quæ habent, eaq. pauperibus diſtribuant, & poſtmodum per Religionis ingreſſum, Chriſtum Dominum ſequantur. Id quod & ſpecialiter facere iubentur, Nouitij noſtri ſacri Ordinis Minorum, pro quibus in cap. 2. noſtræ regulæ omnibus præcipitur Prælatis, vt venientibus ad ſe, & noſtræ ſacræ Religionis habitum expoſtulantibus, poſt alia illis dicant, verbum ſancti Euangelij, nempe quod *vadant, & vendant omnia ſua, & ea ſtudeant pauperibus erogare*, & additur, *quod ſi id facere non potuerint, ſufficit eis bona voluntas*. c. 2. noſtræ regulæ. Ex his omnibus locis videtur colligi, quod diſpoſitio bonorum temporalium à Nouitijs cunctis, ſed ſpecialiter in noſtro ſacro Minorum Ordine, fieri debeat, cum primum Religionem ingrediuntur, ſeu potius, antequam ſuſcipiant habitum. Ijs tamen non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur concluſio.

Conclu-

Concluſio.

Diſpoſitio bonorum temporalium, nunc nullatenus fieri debet, aut poteſt, à Nouitijs, cum primum Religionem ingrediuntur, neque antequam ſuſcipiant habitum. Hæc concluſio habetur expreſſa in Concilio Trid. *ſeſſ. 25. c. 16.* vbi agendo de renunciatione bonorum temporalium, eorum qui Religionem aliquam ingrediuntur, &, an renunciatio facta ante profeſſionem valeat, quæ ſequuntur, ponuntur verba: *Nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta, etiam cum iuramento, vel in fauorem cuiuſcumque cauſa pia, valeat, niſi cum licentia Epiſcopi, ſine eius Vicarij ſint, intra duos menſes proximos ante profeſſionem, & non aliàs, intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſecuta profeſſione; aliter vero facta, etiam ſi cum huius fauoris expreſſa renunciatione, etiam iurata ſint, ſit irrita, & nullius effectus.* Hæc Concilium. Cuius mens & intentio in hoc decreto, ea proculdubio fuit, vt ſi Nouitij aliqua de cauſa, poſtea è Religionibus egrederentur, non remanerent depauperati, aut egeſtate oppreſſi, atque inuiti contra ſuam ipſorum voluntatem profiteri cogerentur. Quod Concilij decretum, quantum attinet ad diſpoſitionem bonorum temporalium, non in ſeculo, ſed ante quam Nouitij Religionem ingrederentur faciendam, multum conforme eſt communi iuri, & ijs quæ pro Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ſtatuerat, atque ordinauerat olim Alexander IV. *in c. non ſolum, de regularibus, & tranſeuntibus ad Religionem lib. 6.* quod & Bonifacius VIII. *in c. conſtitutionem eo. tit.* extendit, atque extendi voluit, ad omnes cum muniter Ordines Mendicantes, & vtrobique præcipitur, quod nullius ad Religionem venientis, in ſeculo renunciationem factam recipiant, ſub pœnis ibidem appoſitis, atque conſtitutis. Sed quia frequentiſſime contra leges & ſtatuta, vtcumq; legitime facta, innumeræ excogitatur cautelæ, circa præfatum Concilij Tridentini decretum, atque Nouitiorum diſpoſitionem bonorum ſuorum temporalium, nonnulla ſeſe offerunt dubia, & difficultates, de quibus in ſequentibus agendum eſt à nobis per ordinem. ſit ſecundus articulus.

Diſpoſitio bonorum temporalium fieri nõ poteſt, nunc à Nouitijs, cum primum recipiunt habitum, ſed intra duos menſes ante profeſſionem. *Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 16.*

c. non ſolum, de regul. & tranſeuntibus lib. 6.

c. conſtitutio, eod. tit.

ARTICVLVS II.

Vtrum valeat donatio, ſeu renunciatio bonorum temporalium, facta ab aliquo, volenti intrare Religionem, antequam ſuſcipiat habitum, cum pacto, quod in quocumque euentu, quo prædictus ante profeſſionem, è Monaſterio exeat, dicta donatio non ſit valida?

HÆc quæſtio difficillima eſt, & de qua magna lis eſt & controuerſia inter iuris peritos doctores, affirmantibus quibuſdam, quod valeat, negantibus vero alijs. Et vt ex oppoſitione falſitatis, veritas plenius elucescat, pro parte affirmatiua, ſic argumẽtor & ꝓbo, quod talis donatio valeat, & quod decretum Concilij Trid. ſeſſ. 25. cap. 15. de regularibus, non ſit intelligendum de ea, neque extendatur, aut extendi debeat ad caſum propoſitę quæſtionis. Et primo, nam vt ex prædallegato Concilio conſtare facile poteſt, non loquitur de huiuſmodi donationibus, factis à viris, ſiue mulieribus ſecularibus, ante ingreſſum Religionis, ſed de Nouitijs ijs, aut illis iam ingreſſis. Vnde & præfata Conſtitutio ponitur ſub titulo de Regularibus. Et certe quod de eiſdem dumtaxat intendat loqui Concilium, nõ vero de alijs, etiam cõſtare poteſt, ex illa coniunctione, *quoque*, poſita in loco prædallegato,

Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 16.

quando dicitur, *nulla quoquo renunciatio, aut obligatio antea facta valeat, &c.* per quam coniunctionē posteriora cū prioribus coniunguntur, ex quo fit consequens, quod huiusmodi decreto, non comprehenditur eiusmodi donatio, de qua in præsentiarum est sermo; neque generaliter loquendo, omnes quæ fiūt, non à Nouitijs, iam Religionem ingressis, sed à viris mere secularibus, atque in seculo existentibus, ante ingressum Religionis. Hoc fortissimum reputant argumentum Doctores contrariæ opinionis; idq. & dixisse, seu potius declarasse feruntur Illustrissimi Cardinales regularis congregationis, respondendo simili cuidam sibi propositæ difficultati, die 22. Octobris anno 1563. vt refert Paraſellus in suo compendio Priuilegiorum.

leg. fina. ff. de mand. c. licet ex quadam de teſtibus.

Sed secundo pro eadem parte sic arguitur, nam iuxta *legem finalem, ff. de manda. & c. licet ex quadam de teſtibus*, nihil refert, quod de æquipollentibus idem fiat, sed æquipollentia esse videntur, donare intra duos menses ante professionem, cum licentia Episcopi, siue eius Vicarij, & donare ante ingressum Monasterij, cum pacto, vt non valeat donatio in nullo casu, quo ingressus à Monasterio exierit: quia vtrobique eadem remanet libertas exeundi, si voluerit, quæ finalis fuit causa supradicti decreti. Dicendum ergo est, quod præfata donatio non comprehenditur in supradicto decreto Concilij Trid.

c. plus continet de reg. iur. lib. 6.

Tertio & vltimo sic argumentor ad idem: nam secundum iuris regulam *in c. plus continet, de regu. iuris lib. 6.* quod plus est, continet in se illud, quod minus est: sed plus prodest, aut saltem prodesse videtur, ingressuris Monasterium, quod præfata donatio fiat, cum pacto, quod non valeat, in casu quo donans e Monasterio egrediatur, quam quod fiat intra duos menses ante professionem, & de licentia Episcopi, seu ipsius Vicarij, vt in præfato decreto habetur; quia facta posteriori modo, in nullo casu videtur posse reuocari, in alio vero sic, quādocumque exierit, cum per solum exitum, iam sit ipso facto reuocata; ergo dicendum est, quod Concilium Trid. non intendit in prædicto suo decreto, huiusmodi donationes, cum talibus clausulis factas reuocare, sed alias, quæ fieri solebant à Nouitijs intra annum probationis, multo tempore ante professionem. His tamen non obstantibus, in contrariū est veritas, pro qua statuitur conclusio.

Concluſio.

Donationes factæ à Nouitijs ante duos menses, ante professionem sunt nullæ.

Nauarr. lib. conſ. de regu. conſ 82.

leg. non aliter, ff. de leg. 3. c. tua, de ſponſalibus.

c. ſi ciuitas, de ſent. excomm. lib. 6. c. 2. de vſuris. eod. lib. iuncta gloſſ. verbo teſtamēta facta

DOnatio supradicta, & omnes aliæ, etiam cum similibus clausulis, factæ à viris, siue puellis, aut mulieribus in seculo existentibus, ac intrare volentibus Religionem, per Concil. Trid. videntur esse reuocatæ. Hanc conclusionem tenet doctissimus Doctor Nauarro lib. 3. consil. de reg. conſ. 82. quam & probat multis atque fortissimis rationibus: & primo, *nam iuxta legem non aliter, ff. de legatis 3. & c. tua, de ſponſalibus*, à propria verborum significatione, & legislatoris dispositione, non est discedendum sine causa, & nisi valido aliquo fundamento, videatur tenendum contrarium; sed in prælegato Concilio Trid. expresse insinuatur, quin vero dicitur, quod omnes donationes, & renunciationes aliter factæ, quam vt ibi exprimitur, sint inualidæ, & nullius roboris atque momenti; ergo idipsum de supradicta iudicandum est, non vero contrarium.

Secundo ad idem sic argumentor. Nam lex pœnalis, atque exorbitans, bene extenditur, atque extendi debet, ad alium casum similem, ad quem si non extenderetur, intentio legislatoris frustraretur, *iuxta textum, in cap. ſi ciuitas, de ſent. excomm. lib. 6. & c. 2. de vſuris, eodem lib. iuncta gloſſa, verbo teſtamento facta*: sed si præfatū Concilij decretū, non extenderetur ad propositū casum, & ad supradictas donationes, ipsius intentio frustraretur, remaneretq. ineffectuſi

greſſuri Religionē depauperati, & iam præ nimia egeſtate cōpulſi, quodāmodo, & quadam ratione, ad profitendū de obligati, velint, nolint; dicendum ergo eſt, quod intentio Concilij, etiam ad huiuſmodi donationes extenditur.

Tertio & vltimo probatur eadem concluſio, nam actus factus contra formā ſubſtantialē à lege præſtitutā, non valet, vt dicitur *in c. cū delicta, de reſcriptis*; imo vero nec factus præter formam ſubſtantialem, vt habetur *in c. prudentiam, de off. delegati*. Sed donationes ſupradictæ etiam cum illis conditionibus, & limitationibus factæ, non ſolum ſunt præter formam, verum etiam contra formam, in ſupradicto Concilio Tridentino poſitam: ergo cenſendæ ſunt irritæ & nullæ, atque inualidæ prorſus dijudicādæ, & declarādæ. Quod autem forma in Concilio poſita pro ſuo intentu, ſit ſubſtantialis & eſſentialis, & non leuis, neque vt talis cenſenda, aut exiſtimanda, exinde patet, quia ponit clauſulam irritantem, quod fieri non conſueuit, niſi vbi forma ſubſtantialis eſt, & non leuis, *argumento legis non dubium, C. de legibus*, ex quo ſequitur intentū, & ſupradicta omnia vera eſſe, eo vel maxime, quia argumenta in contrarium adducta, nihil obſtant, quibus reſpondetur per ordinem.

c. cum delicta de reſcriptis. c. prudentiam de off. deleg.

leg. nam dubiè C. de legibus.

Ad primum dico, quod quamuis Concilium, præfatum decretum ponat *ſub tit. de regularibus*: re tamen uera loquitur de omnibus in vniuerſum Religionem intrare volentibus, cum ipſius intentio ſit obuiare fallacijs atque fraudibus, & quod Nouitij, ſeu Religionem intrare volentes, ante profeſſionem, vel circa, intra duos menſes, non exproprientur bonis ſuis temporalibus, neque eam ob cauſam impoſſibilitentur, ad hoc vt poſtea poſſint exire, ſi voluerint. Sed nec ratio adducta in ſecundo argumento quidquam valet, nam non idem pollet, neque æquipollentes ſunt ſupradictæ donationes, & donatio, quæ iuxta formam Concilij Trid. ſit, intra duos menſes, de licentia Epiſcopi: nam quamuis (vt ibi dicitur) vtrobique eadem, remaneat libertas, quantum attinet ad facilitatem exeundi e monaſterio; non tamen vtrobique eadem eſt libertas, quantum ſpectat ad facultatem diſponendi de bonis ſuis temporalibus. Nam ante ingreſſum Religionis, perdunt huiuſmodi Religionem intrare volentes, & eiuſmodi donationes facientes, facultatem donandi alijs, quam proprijs ſuis parentibus ſiue cognatis, præ nimia parentum ſuorum importunatione, aut forſan propter timorē ipſorum reuerentialē, quod poſt ingreſſum Religionis, non eſt ita: quia in Monaſterio conſtituti, ad id ipſum manent liberiores. Quin vero & ſunt iam ſapientiores, habentq. plures & meliores cōſultores, perſonas, ſcilicet, religioſas, atque ſpirituales, de quorum conſilio de bonis ſuis diſponere poſſint, prout ſibi ſecundum Deū melius videbitur expedire. Per quod etiam reſpondetur ad tertium argumentum; dicendo, quod non plus valet ingreſſuris Religionem, ſupradicta donatio, facta etiam cum tali clauſula, & cum tali limitatione, vt non valeat in quocumque caſu, ſiue in quocumque euentu, quo donans exeat à Religione, quam valeret illa, quæ fieri poſſet iuxta formam prædictam in d. Concilio Tridentino; nam quamuis ita ſit (vt præmittitur) quod poſſit eam reuocare; imo vero ipſo facto in eodem Religionis exitu, videatur iam eſſe quodammodo reuocata, nihilominus tamen, cum iam ille, cui facta fuit donatio, conſtitutus ſit in bonorum poſſeſſione, à qua non multum faciliter eijciuntur homines (nam iuxta commune prouerbium, turpius eijcitur, quam non admittitur hoſpes) multo melius eſt, & magis vtile, atque proficuum, Religionem intrare volentibus, non dediſſe, neque donaſſe, quam donare poſſe; iuxta Concilium, intra duos menſes ante profeſſionem. Videatur hac de re doctiſſimus Doctor Nauarr. vbi ſupra; videatur etiam Pater Frater Emmanuel Rodriguez in 2. tom. ſuarum quæſt. regu. q. 47. art. 8. & in ſumma 1. p.

Nauarr. vbi ſupra. Emman. 2. to. qq. regu. q. 47. art. 8. & in ſumma 1 p. c. 90. n. 1. & 2. p. c. 7.

c. 90. nu. 1. & 2. p. c. 7. vbi ad hoc propositum plura dicit, atque adducit de mẽte eiusdem Nauarri, & aliorum, & hæc de isto Articulo dicta sufficiãt.

ARTICVLVS III.

Vtrum valeant huiusmodi donationes, factæ ab eo, qui vult intrare Religionem, si sint ex illis, quæ dicuntur inter viros, & iuramento firmatæ?

ET ratio dubitandi est, nam huiusmodi donationes, proprie loquendo, dici non possunt renunciationes, neque obligationes, de quibus duobus expresse loquitur Concilium Tridentinum, loco supracitato, ibi, *nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta,* & certum est, quod facientes huiusmodi donationes, quæ inter viuos nuncupantur, ex tunc ipso facto, exonerantur, & exsproprijantur de talibus bonis, libere ea dimittendo, nec relinquendo quidpiam, quod rationem habere possit renunciationis, siue obligationis, imo est libera & mera donatio, ex tunc inter ipsos facta: Ergo valebunt tales donationes.

Concil. Trid. sess. 25. cap. 6.

Secundo, quia non videtur quo pacto, aut iure, libertas auferri possit ab aliquo faciendi de rebus & bonis suis quidquid voluerit, & sibi fuerit placitum, etiam si intrare velit Religionem; maxime cum bona ipsa sint laycalia, super quæ summus Pontifex non videtur habere iurisdictionem, neque potestatem. Nec paruam vim desumit argumentum, maxime si fuerint eiusmodi donationes iuramento firmatæ, cum iuramentum Deo fiat, atque necessario debeat adimpleri, neque etiã ipse summus Pontifex huiusmodi obligationem possit tollere. Hæc sunt, quæ hanc quæstionem difficilem reddunt. Sed ijs non obstantibus, in contrarium est veritas, de qua statuitur conclusio.

Conclusio.

Donationes inter viuos, factę à Nouitijs Religionem intrare volentibus, sunt etiam nullæ, non seruata forma Conc. Triden.

NVlla donatio etiam inter viuos facta, ab eo qui vult Religionem intrare, & hac occasione & causa, est valida; imo vero omnes huiusmodi donationes, factæ in fraudem præfati Concilij Tridentini, & quæ contrauenient intentioni prædicti decreti, sunt omnino nullæ, & nullius valoris, atque momenti, etiam si sint iuramento firmatæ. Hæc conclusio est sententia expressa sapientissimi Doctoris Nauarro, vbi supra, & aliorum grauissimorum Doctorum; cuius & ratio in promptu est; nam vtrobique eadem militat ratio, & de similibus simile est iudicium. Etenim mens atque intentio præfati Concilij ea fuit, vt in nullo casu, atque in nullo euentu, Nouitij seu ij qui Religionem aliquam vellent intrare, exsproprientur de bonis suis, nisi iuxta præscriptum & formam, in prædicto decreto traditam, ne forte postea depauperati, compellantur ad profitendum inuiti, quod erit contra bonum ipsorum, imo vero & Religionum earumdem, & contra voti libertatem. Vnde ad argumenta in contrarium adducta respondetur.

Nauarr. vbi supra.

Ad primum, quod quamuis (vt argumentum & adducta ratio dubitandi prætendit) Concilium non expresse loquatur, nisi de renunciationibus & obligationibus, quæ communiter fiunt à Nouicijs, seu volentibus Religionem intrare, implicite tamen & in rei veritate loquitur, atque intendit loqui de omnibus alijs bonorum donationibus, seu alienationibus, quę similem rationem habeant, vtcumque nominẽtur, & pallientur, & talis est præfata donatio, quæ dicitur inter viuos.

Ad

Ad ſecundum reſpondetur, quod bene potuit ſummus Pontifex, & Concilium, præfatum decretum ſtatuere, neque id fuit vim alicui auferre, ſeu adimere ab eo ſuam libertatem, imo vero ipſam conſeruare, atque præcipere, vt nullo modo etiam quocumque quæſito colore, deperdatur & amittatur: Neq; his obſtat, quod bona ipſa ſint laicalia, & talis donans, donationis tempore, vere laicus: nam ſummus Pontifex & Eccleſia poteſtatem habet ſuper laicis & bonis ſuis laicalibus, in ordine ad finem ſpiritualẽ & ſupernaturalem, vt tenet communis Doctorum reſolutio, & refert latiſſime doctiſſimus Doctor Nauarr. *in c. nouit, de iudicijs, notabili 3. nu. 96.* & nos etiam tradidimus in noſtro libro *Ordinis Iudiciarij q. 2. ar. 3.* Vnde & bene potuit Concilium irritare, atque annullare, prædictas donationes factas à Nouitijs, ſeu Religionem intrare volentibus, ante ingreſſum earumdem Religionum, in ordine ad finem quem habent ſpirituale, vt ſcilicet Nouitij huiuſmodi, paupertate forſan oppreſſi, atque coacti, non profiteantur Religionem, quam minime vouerent, ſi huiuſmodi donationes ab ipſis factæ non fuiſſent. Nec etiã obſtat, quod tales donationes fuerint iuramento firmatæ: nam quamuis lex ciuilis non poſſit annullare iuramenta, aut prohibere, ne fieret aut adimpleretur donatio, iurata, (prout tenet magis communis opinio) cum iuramentum Deo fiat, & per ipſum homo ei obligetur, cuius reſpectu, ius ciuile (vtpote infimum) facultatem non habet diſponendi aliquid: ſecus tamen eſt de poteſtate eccleſiaſtica, ab ipſo eodem Deo, Eccleſiæ, & ſummo Pontifici tradita, ad eamdem gubernandam, qui iuſtiſſimis motus de cauſis, ad obuiandum fraudibus, huiuſmodi bonorum alienationes (quocumque nomine nuncupentur) irritas & nullas eſſe optime potuit decernere; ita quod ex eis nulla obligatio, nec ciuilis, nec naturalis, aut diuina exoriatur. Hactenus de iſto articulo.

Nauarr. in c. nouit, de iud. nota q. 3. n. 96 Ordinis iudiciarij q. 2. ar. 3.

ARTICVLVS IV.

Vtrum huiuſmodi decretum Concilij, locum habeat in teſtamentis, ſeu in donationibus, quæ fiunt cauſa mortis?

Et ratio dubitandi, ſunt rationes & argumenta, quæ in contrarium ſeſe offerre poſſunt, & ſunt hæc quæ ſequuntur.

Primo: nam verba illa poſita in Conc. Trid. ſeſſ. ſupradicta: *nulla quoque renuntiatio, aut obligatio antea facta*: videntur etiam comprehendere teſtamentum, & quamcumque donationem, etiam mortis cauſa factam: ergo idem eſt verobique iudicium.

Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 16. l. fin. C. de reb. eccl. nẽ alien.

Secundo, nam de contractibus ad teſtamentum, valet argumentum communiter, vt deponunt aliquæ leges, *l. fina. C. de rebus Eccleſia non alienandis, l. ſi quis priori, §. ceterum, C. de iuram. nupt. gloſſ. in c. 1. §. item ſacramenta, C. de pace iuramento firmata*: ſed per præfatum decretum Concilij Trident. prohibentur omnes contractus, renunciationes & obligationes, quæ non fiunt iuxta formam ibidem præceptam; ergo & teſtamenta, & donationes quæcumque, etiam mortis cauſa factæ, cenſentur prohiberi.

l. ſi quis priori, §. ceterum, de ſecund. nupt. gloſſ. in c. 1. §. item ſacram. C. de pace iuramẽto firmata.

Tertio probatur id ipſum, *ex c. quia ingredientibus 19. q. 3.* vbi hoc inſinuat videtur, & etiam in quadam *l. partitarum, l. 19 tit. 1. part. 6. in principio*, vbi dicitur, quod Religionem ingredientes, teſtari non poſſunt. Iis tamen non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, de qua ſit concluſio.

c. quia ingredientib. 19. q. 3. leg. 17. tit. 1. p. 6. in princ.

248

Concluſio.

Nullo iure prohibitum eſt, vt qui Religionem ingreditur, ſeu intendit, teſtari poſſit: neque Concilium prædicto ſuo decreto irritare & annullare voluit, bonorum alienationes, quæ ex teſtamento, ſiue mortis cauſa fiunt. Probatur hæc concluſio primo: nam ante ingreſſum Religionis, libera eſt cuilibet teſtandi facultas, vt probat Panorm. *in c. in præſentia, de probationibus, nu.* 49. ex multis iuribus, *ex authentico ſi mulier, C. de ſacroſanct. eccl. & in §. illud, authentico, de Monachis, & ex c. quia ingredientibus 19. q. 3.* quod vel maxime habet verum, ſi per huiuſmodi teſtamenta non fiat, neque contraueniatur menti & intentioni Concilij Trid. ſed ita eſt in propoſito caſu; nam Concilium Trid. (vt patere intuenti facile poteſt) tantum loquitur, atque intendit prohibere illas renunciationes, obligationes, & bonorum alienationes, per quas Nouitij, ſeu Religionem intrare volentes, depauperantur, & in eum ſtatum conſtituuntur, quo poſſea inopia & egeſtate oppreſſi, profiteri cogantur inuiti; quod non contingit in teſtamentis, & donationibus mortis cauſa factis, cum ante profeſſionem & mortem, reuocari optime poſſint; ergo intentum. Confirmatur concluſio: nam dictio illa excluſiua, *nulla quoque renunciatio, &c.* ſicut excludit extraneæ termino, cui apponitur, ita etiam includit, atque comprehendit, quæ illi contraria non ſunt; ſed donatio quæ fit per teſtamentum, ſiue mortis cauſa, non eſt contraria menti, atque intentioni præfati Concilij: ergo per ipſum non excluduntur tales donationes. Sed aduerto, hoc eſſe verum, atque intelligendum, ea lege, & pacto, vt in præfato teſtamento, ſeu donatione, mortis cauſa facta, non fiat generalis donatio, aut renunciatio bonorum omnium. Tunc enim, atque in tali caſu, iam non videtur licitum eſſe talia condere teſtamẽta: nam huiuſmodi donationes mortis cauſa facere, præſumeretur, idq; merito, eſſe factas in fraudem præfati decreti Concilij Tridentini, eſſeq. quaſdam renunciationes, ſeu donationes palliatas nomine teſtamenti. Hoc eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum.

Nullo iure prohibitum eſt, vt qui Religionẽ ingreditur, non poſſit facere teſtamentum. *Pan. in c. impreſſa, de probat. nu.* 49. *authen. ſi mulier, C. de ſacroſ. eccl. & in §. illud auth. de monachis. c quia ingredientib.* 19. *q.* 3.

Ad rationes & argumenta in contrarium adducta, reſpondetur: Ad primũ, quod Concilium in illis verbis, non intendit annullare, & irritare teſtamenta, ſeu donationes mortis cauſa factas: nam ſolummodo loquitur de renunciationibus & obligationibus, & ſimilibus: at obligationis verbum, nullo modo poteſt aptari ad teſtamentum, ſeu ad prædictas donationes mortis cauſa factas, cum ex eis nulla naſcatur obligatio, nam *l.* 20. *ff. de verborum ſignificatione*, expreſſe habetur, quod verba contractionis, ſeu obligationis, nullo modo pertinent ad teſtamentum, ſiue ad huiuſmodi donationes factas cauſa mortis.

leg. 20. *ff. de verbo. ſignif.*

Ad ſecundum reſpondetur, quod quamuis verum ſit, quod quandoque de contractibus ad teſtamentum, valeat argumentum, quando in omnibus eſt, atque militat eadem ratio, non tamen cum ratio eſt omnino diuerſa, vt contingit in noſtro propoſito caſu, vbi (vt diximus) teſtamentum libere poteſt reuocari ante profeſſionem, quæ eſt quædam mors ciuilis, & ante mortem naturalem. Nam, vt inquit Diuus Paulus: *Teſtamentum tantum in mortuis confirmatum eſt & conualet, dum viuit, qui teſtatus eſt.* Neque eſt eadem ratio de illis donationibus, quas poſuimus in ſecundo & tertio articulo, nam illæ irreuocabiles ſunt, cum inter viuos fuerint factæ, etiam quacumque appoſita conditione, ſiue limitatione, ex qua irreuocabilitate contingeret, & prouenire poteſt, vt Religionem intrare volentes, profiteri cogantur inuiti,

Hebr. 7.

inuiti, videntes se omnino esse bonis temporalibus destitutos, quod in nostro casu non contingit, cum libere atque faciliter testamentum factum, & donationes factas causa mortis, reuocare possint. Et certe si Concilium annullare & irritare vellet huiusmodi testamenta & donationes, idipsum expressisset, & minime subticuisset, cum sciret magnam in iure esse differentiam, inter renunciationem & obligationem, & testamenta, & donationes prædictas, factas causa mortis.

Ad tertium, & vltimum Respondetur, dicendo, quod in illo capitulo, & partitarum lege, non fit sermo de religiosis, seu Religionem intrare volentibus, ante Professionem, sed post professionem factam, in quo quidem casu, verum est quod testari non possunt, vt latius dicemus infra Articulo octauo. Et hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS V.

Vtrum habens beneficium Ecclesiasticum, & maxime illud, cuius titulo suscepit Ordines, ante receptionem habitus, renunciare illud possit?

Huic Articulo Respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Renunciatio beneficij Ecclesiastici, cuius titulo quispiam est ordinatus, ante susceptionem habitus, est omnino inualida, & per supradictum Concilium reuocata, & idem dico de renunciatione patrimonij, cuius titulo quispiam ordinatus est, nisi simul alia habeat bona, de quibus è Religione egressus, sustentare & viuere possit. Hæc conclusio fundatur etiam in supradictis, quia eadem est vtrobique omnino ratio, quod est verum, nisi beneficij renunciatio fiat intra duos menses ante professionem, & cum omni solemnitate requisita, & præter omnia supradicta, videtur certe, quod huiusmodi beneficij Ecclesiastici renunciatio, ad cuius titulum quispiam ordinatus est, redoleat quadam ratione symoniam, seu potius quod sit symoniaca, maxime si fiat cum pacto expresso aut tacito, quod in quocúque euentu, quo renuntians non profiteatur, aut Religionem egrediatur, ille, in cuius fauorem fuit facta, reddet et iterum præfatum beneficium, quæ omnia procul dubio sunt symoniaca. Videatur hæc de re Pater Er. Emmanuel Rodriguez, in summa. 2. *par. cap.* 7. *num.* 2. & 3. Et hæc breuiter de isto Articulo dixisse sufficiat.

Renunciatio beneficij Ecclesiastici ante susceptionē habitus est inualida, & nulla.

Emmanuel in summa 2. p. c. 7. nu. 2. & 3.

ARTICVLVS VI.

Quænam solemnitates sint necessario requisitæ in renunciationibus, aut obligationibus, iuxta formam à Concilio Tridentino præscriptam?

VT huic difficultati debitè respondeamus, oportet præmittere, atque ad literam referre præfatum Decretum Concilij Trid. cuius hæc quæ sequuntur, sunt formalia atque expressa verba. *Nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta* (& loquitur de professione) *etiã cum iuramento, vel in fauorem cuiuscumque causæ pia vouerit, nisi cum licentia Episcopi, sine sius Vicarij, intra duos menses*

menses proximos ante professionem, ac non aliàs intelligatur suum effectum sortiri, nisi secuta professione. Aliter vero facta, etiã si cum huius fauoris expressa renuntiatione, etiam iurata, sit irrita & nullius effectus, &c. Quo præmisso Decreto, ex ipso sequentes eliciuntur Conclusiones.

Prima conditio in renũciationibus pro Nouitijs requisita est, vt fiant intra duos mẽses proximos, ante professionem, & non antea.

Prima Conclusio.

QVod primo requiritur in eiusmodi renũciationibus, seu obligationibus, est, vt fiant intra duos mẽses proximos ante professionem, & non antea. Per hoc irritantur & annullantur omnes illæ donationes, de quibus dictum est supra art. 2 & 3. cum in eisdem contrauenitur menti, & intentioni Concilij Tridentini. Non autem testamenta, aut donationes factæ causa mortis, de quibus diximus in art. 4. cum de illis sit dispar ratio. Sed prohibetur renunciatio beneficij, cuius titulo quispiam est ordinatus, nisi habeat sufficiens patrimonium, vnde renuncians viuere & sustentari possit. Renunciatio etiam beneficij, cuius titulo non est ordinatus, nisi fiat intra duos Menses, & cum omni solemnitate requisita, vt dictum est in præcedenti Articulo.

Secunda conditio est, vt tales renũciationes fiant de licentia Episcopi, siue eius Vicarij. *l. vlt. ff. quod metus causa.*

Secunda Conclusio.

Secunda solemnitas in præfatis renunciationibus, & obligationibus requisita est vt fiant cum licentia Episcopi, siue eius Vicarij. Quod quidem statutum est à Concilio, vt non locus detur fraudibus, quarum cum præsentia Iudicis cessat omnis suspicio, iuxta *l. vlt. ff. de eo quod metus causa*. estq. meo quidem iudicio necessaria præfata licentia Episcopi, seu ipsius Vicarij, in omnibus & quibuscumque Monasterijs, subiectis eisdem Episcopis, atque etiam in exemptis (quidquid alij dicant) quotiescunque à Nouitijs fiunt faciendæ huiusmodi renunciationes, seu obligationes, adeo quod sine hac solemnitate sint inualidæ atque omnino nullæ, etiam si fuerint iuratæ, vel in fauorem cuiuscumque causæ piæ, & cum expressa renunciatione iurata præfati fauoris, cui renunciari non potest. Sed aduerto, quod quamuis hoc ex præfato Decreto sit necessarium, atque requisitum in renunciationibus & obligationibus, non tamen in testamentis, seu donationibus, quæ ab eisdem Nouitijs fiunt, causa mortis, intra prædictos duos menses, vel aliter, quia in ipsis non currit eadem ratio, propter rationes & causas suprapositas in Articulo quarto.

Tertia cõditio est, vt huiusmodi renunciationes, non sortiantur effectũ nisi sequuta professione.

Tertia Conclusio.

Tertia solemnitas requisita est, quod huiusmodi renunciationes, & obligationes, secuta professione, & non aliàs, suum sortiri intelligantur effectum. Vnde si quacumque ratione, professio non subsequatur, aut subsequuta propter aliquam causam, nulla & irrita declaretur, professione nulla existente, etiam omnes prædictæ renunciationes, & obligationes sunt nullæ per prædictum Decretum, & inualidæ, quacumque solemnitate sint factæ atque firmatæ. Hinc fit, vt qui ante legitimam ætatem sexdecim annorum, facta bonorum suorum renunciatione, emisit professionem, si intra quinquennium reclamet, (quod tempus ab eodem Concilio præfixum est, vt reclamare possit,) vt suo loco dicemus, & propter hanc, seu propter aliam quandam similem rationem, ipsius professio declaretur nulla, eo ipso etiam declaratur, ac declarari debet nulla, quæcumque renunciatio ab eo facta. Quod si forsan e contrario postquam reclamauit, professio dicatur esse valida, consequenter & validitatem, atque firmitatem habebit, renunciatio prædicta, de quo est communis omnium Doctorum resolutio. Nam finis & intentio præfati Concilij est, prouidere libertati professientium, & quod inopia sue egestate

egestate oppressi, non compellantur profiteri innuiti atque coacti. Quando igitur Concilium dicit, quod sequuta professione, & non aliàs, huiusmodi renunciationes & obligationes, suum habere intelligantur effectum, intelligendum est de professione valida, non autem de professione invalida, argumento deducto *ex cap. Religioso, de sententia excommunicationis.* In calce huius Articuli aduertere libuit, quod prædictum Decretum intelligendum est de renunciationibus & obligationibus, quæ fiunt à quibuscumque Nouitijs, seu Religionem intrare volentibus, maioribus, siue minoribus, 16. annorum, sine solemnitate hic apposita. Nam inter ipsos pene hoc, nulla est ratio differentiæ, cum vtrobiq. eadē militet prorsus, vt contra Mediochim aduertit Ioannes Gutierez lib. 2. qq. Canonicarum, cap. 1. num. 44. & hæc de isto Articulo dicta sufficiant. *c. religioso de sent. excom.* *Ioan. Gutierez. lib. 2. qq. canon. cap. 1. num. 34.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum licitum sit Nouitijs, siue Conuersis, atque Religionem intrare volentibus, dare, vel religiosis ipsis recipere, aliquid pro ingressu Monasterij?

HÆc difficultas mouetur in Decreto à Gratiano, & de ea agit, 1. q. 2. *per totā*, sub ijs verbis, *an pro ingressu Monasterij pecunia sit exigenda, vel exactio persoluenda?* Quam, & maioris claritatis gratia, hinc inde difficultatē atque exagitat, & testimonijs vtriusque testamenti probare contendit, vtrumque licite fieri. De cuius doctrina, atq; aliorum resolutione, breuiter nos in præsentiarum dicemus, saltim ea quæ cognitione necessaria visa fuerint, ad nostrum præsens propositum. Et quidem quod pro ingressu Monasterij, aliquid sit iustum dare, vel recipere, exinde patet, nam 1. Regum 1. legitur de Anna Samuelis matre, *quod postquam adlactauerat filium, attulit ipsum ad Samuelem, in tribus vitulis & tribus modijs farinæ, & amphora vini, & sic adduxit illum in domum Domini, in Silo*; nec tamē propterea à Domino legitur reprehēsa, quin vero laudata, & Heli etiam reprehensus non est pro eo, quod receperit huiusmodi dona & munera pro paruulo in templum recipiendo, licitum ergo erit, etiam hoc tempore facere idipsum. *Gratianus in Decr. 1. q. 2. per totam.* *1. Reg. 1.* Verba sunt expressa.

Secundo probatur, ex eo quod habetur in Actibus Apost. cap. 4. vbi dicitur quod *multitudinis credentiū erat cor vnum, & anima vna, neque aliquod eorum, quæ possidebant, quisquam proprium ipsa dicebat, sed erant illis omnia communia, & singuli vendebant prædia sua, & ponebant pretia eorum ante pedes Apostolorum.* Et additur, quod cum ipsorum vnus Ananias nomine, partem sibi agri cuiusdam venditi reseruasset, cum vxore sua Saphira, sententia maledictionis accepta, ante pedes Apostoli Petri cecidit mortuus, vt habetur in eisdem Actibus. c. 5. licitum ergo erit hoc tempore facere id ipsum. hæc sunt præcipua argumenta, quæ affert Gratianus pro parte affirmatiua, disputationis gratia, & ad veritatem indagandam; sed nihilominus in contrarium est veritas, de qua sit prima Conclusio. *Actuum 4.* *Actuum 5.*

Prima Conclusio.

PRo ingressu Monasterij, siue pro Habitu, aut Professione, neutiquam licitum est aliquid, tanquam pretium, offerre, exigere vel recipere. Hæc conclusio est omnium Doctorū communis, quam & probat prædictus Gratianus, ex multis iuribus, sed maxime *ex cap. quam pio, cap. nullus Abbas*, 1. q. 2. & probari etiam potest *ex cap. cum in Ecclesia, cap. veniens de regularibus, & c. quoniam* Pro ingressu Monasterij hoc est, pro habitu, siue professione non est licitū, aliquid tamē pretiū, offerre, exigere, vel recipere.

c.quam pio.c. nullus Abbas 1. q. 2.

c.cum in Ecclesia c.veniès de Regula.

c.quoniam symoniaca de symonia.

c.eos qui 1.q.1 c.si quis prabendas 2. q.3.

D.Tho. 2.2.q. 100. ar.3. ad vltimum.

Sylues. verbo Symonia. 15. Soto lib.9. de iusta, & iure q.6.ar.2.ad 4 Nauar.de red de Eccl.q.1. Mon.62.& in Man.cap. 27. nu.106.

Athum 6.

Nota hoc valde.

Licitum est pro ingressu Monasterij, aliquid, non tamquam pretium, sed dono & gratiose recipere, nullo pacto precedente.

Nauar. Comment. de datis & promissis. nu.31.

Nota hoc valde pro vitandis scrupulis.

uiam Symoniaca, positum in Decretalibus, titulo de symonia, & per cap. eos qui, 1.q. 1. & cap. si quis prabendas. 1.q. 3. & sunt ad id in iure innumera capitula, quæ longum esset nimis in præsentiarum velle recensere. Videatur hac de re D. Thom. 2.2. q.100. ar.3. ad vltimum, & Sylvester *verbo Symonia q.* 15. & Doctissimus Magister Soto lib. 9. de iustitia, & iure. q. 6. art. 2. ad quartum, & Nauar. de redditibus Ecclesiasticis. q.1. monitione, 62. & in Manuali, cap. 27. num. 106. Et ratio Conclusionis est potissima, nam Religio, & Religionis professio, est quid spirituale, & donum quoddam desuper acceptum, sed dona spiritualia emi aut vendi omni iure est prohibitum, quia gratis sunt conferenda, iuxta præscriptum Christi Domini, *quod gratis accepistis gratis date*, ergo pro Religionis ingressu, tamquam pretium, nihil omnino offerri, dari aut recipi potest. Ad quod propositum, quam maxime facit illud quod habetur, *in c. eos qui 1.q.1.* de quo supra, vbi symoniaci, Hæretici vocantur, & ipsorum hæresis dicitur cæteris esse damnabilior, & quod tolerabilior esset hæresis Macedonij, & aliorum, quam symoniacorum. *Nam* (inquit textus) *Macedonij si Spiritum sanctum, creaturam, seruum Patris & filij, delirando esse dicebat; symoniaci peius multo, eundem spiritum efficiunt seruum suum, & vt quippiam tale illum esse arbitrantur, siquidem tanquam seruum, & tanquam mancipium quandoque emunt, quandoque vendunt. nam eorum est, quod Dominus, illud quod tamquam suum habet, si velit, vendit, & qui emit volens esse illius Dominus, per pecunia pretium aliquid emit.* Verba sunt expresse prædicti Capituli, ad nostrum propositum notatu dignissima. Sed quamuis omnia superius dicta vera sint, statuitur nihilominus secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Pro ingressu Monasterij, siue pro habitu, siue pro professione, licitum est aliquid dare, exigere, vel recipere, non tamquam pretium, sed tamquã eleemosyna gratis data, & nullo precedente pacto, expresso vel tacito exhibita. Hæc Conclusio constat ex multis iuribus, & ex omnibus supra allegatis, quæ sic explicantur & exponuntur ab eorumdem Glossis, estque expressa sententia D. Thomæ. Sylvestri, ac Magistri Soto, & Doctoris Nauar. locis supradictis, & peculiariter tenet eam Nauar. in Commentario, de datis & promissis, pro iustitia, & gratia obtinendis, num. 31. ibi, *sed his non obstantibus*, & expresse dicit D. Thom. vbi supra, quod vbi Monasterium est adeo tenue, quod non sufficiat ad tot personas nutriendas, licet, gratis quidem, ante ingressum Monasterij exigere, exhibere, & simul accipere aliquid pro victu personæ, quæ in Monasterio fuerit recipienda, maxime si ad id non sufficiant ipsius Monasterij opes. Et addit quod etiam licitum est, facilius in Monasterio aliquem recipere, pro eo quod largas eleemosynas erogando & faciendo, suam deuotionem erga idem Monasterium ostendit, quam alium, qui nõ id faciat; nec hoc esse dicit symoniacum, dummodo ex pacto pro ingressu Monasterij nihil omnino detur, aut recipiatur, pro quo citat *cap. quam pio supra allegatum positum 1.q.1.* Et generaliter dicit Magister Soto vbi supra, quod pro victu, atque vestitu aliquid recipere, nulla prorsus est symonia: ad quod probandum adducit exemplum de matrimonio, nam licet pro matrimonio (qua ratione sacramentum est) nihil omnino possit vir ab vxore recipere, potest tamen pro ipsius sustentatione, victu, & vestitu, & ad sustinenda matrimonij onera. Ex quo etiam infert, neque etiam esse symoniacum, si inter Moniales illa libentius recipiatur, quæ non ex pacto, nec tamquam pretium, sed ex sua deuotione, maiores eleemosynas Monasterio fuerit elargita. Sed de hoc alias, si forsan egerimus de materia symoniæ.

Tenio

Tertia Concluſio.

Quamuis vera ſint omnia, quæ in præcedenti Concluſione ſunt dicta, non tamen eſt licitum religioſis, Nouitios, ſeu Religionem intrare volentes, aut Profeſſionem emittere, blanditijs, minis, ſiue precibus importunis inducere, ad hoc vt bona ſua temporalia, ipſis donent, ſiue teſtamento promittant. Hæc Concluſio eſt non minus certa quam præcedentes, & communis omniũ Doctorum ſententia, ſuper *cap. ſane, de ſymonia*; & talia facere, in iure quidem odioſiſſimum eſt, prout habetur in multis Capitulis, ſed maxime *in dicto cap. ſane, & in cap. cum deteſtabile, de Symonia*, inter communes, circa quod poſtea exijt quædam Gregorij XI. decretalis extrauagans, quæ incipit *Tenorem*, vbi ad hoc propoſitum, dicuntur plura eaque notatu digniſſima. Aduerto etiã quod nobis Fratribus Minoribus, ſpecialiter ex noſtra Regula, eſt prohibitum, non id ſolum, verum etiã habere ſollicitudinem de bonis temporalibus Nouitiorum, aut quippiam facere quo ipſorum voluntas impediatur, quominus de ipſis libere poſſint facere, quidquid Dñs inſpirauerit eis, vt habetur in 2.c. noſtræ Regulæ. Ad argumenta propoſita in initio huius articuli, Reſpondetur, cum eodem Gratiano, ad primum, quod aliud eſt ſua, ſponte, & voluntate, quempiam Monaſterio aliquid offerre (quod licet) vt habetur expreſſe, *in cap ſi qua mulier 19.q.3.* aliud vero id tamquam in pretiũ exigere. Ad propoſitã autem auctoritatem ex primo libro Regum, dicit Gratianus, quod Anna Samuelis mater, nõ coacta neque compulſa, aut etiam petita, ſed ſua ſponte, & uoluntate præfata munera Samueli ſacerdoti obtulit, quod & ipſam facere, eundemq. recipere, licitum fuit, & modo etiam licet, ſed non tamquam pretium, inuitè atque coactè, prout in ſuprapoſitis Concluſionibus eſt dictum.

Non eſt licitũ religioſis minis ſiue promiſſionibus, Nouitios ad aliquid ſibi dandum inducere. *c. ſane de ſymonia c. cum deteſtabile eodem tit. inter communes. Extrauag. tenorem. c. 2. noſtræ Regulæ.*

Si qua mulier 19.q.3.

Ad ſecundum reſpondetur ſimiliter, quod credentes, olim ſua ſponte offerebant Apoſtolis illa munera, vt indigentium neceſſitatibus deſeruirent, ven debanteq. prædia, quia inſtante perſecutione infidelium, non permittebatur, aut licebat eis illa poſſidere. Et talia recipere licitum fuit, vt ex ſe patet: Ananias autem non ideo damnatus fuit, quia ſua nolet offerre, ſed quia fuit proprietarius, & cum, vt ipſe volebat oſtendere, gratuito ad pedes Apoſtolorum ea attuliſſet, defraudauit de pretio agri, & mentitus eſt Spiritui ſancto, vt ibidem dicitur. Ex hoc autem non licet inferre, quod ab ingredientibus Monaſteria, licitum ſit tamquam pretium aliquid exigere, bene tamen ſponte & gratuito oblata recipere, & maxime ob cauſas, & rationes poſitas in ſecunda Concluſione, hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Religionem ingreſſus, poſſit facere teſtamentum, & an teneatur aliquid donare Monaſterio?

Difficultas præſentis Articuli latiſſima eſt, & circa quam varie, & pene innumeræ verſantur difficultates, de quibus inter Doctores iuris peritos, magna eſt lis & controuerſia, nam præſuppoſito, (vt dictum eſt) quod volens Religionem intrare, poſſit facere teſtamentum, difficultas ſeſe offert, an in ipſo, teneatur Monaſterio aliquid donare, maxime ſi cogitabat de Religionis ingreſſu, & an alias teſtamentum ſit nullum, ſeu annullandum, & rumpendum? Item ſi non fecit illud, ante ingreſſũ Religionis, an poſſit poſtea facere? hæc eſt ſecunda difficultas; & præterea, qualiter huiuſmodi teſtamen-

Qui Religioné ingreditur códito ante testamento, in quo nihil Monasterio reliquit, sed hæredē extraneum instituit, si tpe ingressus expresse Monasterio contulit bona sua, per hoc intelligitur rupi, & annullari prius factū testamentum. *Sylu. verbo religio. 6. q. 1. in 3. dicto Anto. in c. præsen. de probat. l. non ad eas, ff. de condict. & demonstr.*

Nota hoc valde. *Bart. in auth. si qua mulier C. de sacrosan. Eccl. nu. 52. Couar. c. 2. de test. n. 5. & 6. Didac. Perez l. 1. & 2. lib. 5. ordin. Mol. 22. tract. 2. disp. 139. Nauarr. in c. non dicatis, n. 44. & 45. Sylu. vbi sup. Pan. c. in præsentiarum de prob. authen. si qua mulier. C. de Epis. & Cler.*

Qui post condi tū testamētum Religionemingreditur, nulla facta donatione, tacita neq; expressa bonorum suorū Monasterio, testamentū valebit, neq; rumpitur,

stamentum sit condendum, si religionem ingressus habet filios, & hæredes legitimos, & etiam in casu quo ipsos non habet? & quid iuris si moriatur in Monasterio, antequam profitetur? Aliæ innumeræ, hāc de re sese offerunt difficultates, pro quibus explicandis, atque elucidandis, iurisperiti Codices atque membranas adimplent, variasque adducunt diuersorum Doctorum opiniones, quas longum esset nimis in præsentiarum recensere, quod cum nō sit mei muneris, atque propositi, ad propositam difficultatem breuiter, & resolutiue, respondeo per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

SI quis ingreditur Religionem, condito antea testamento, in quo nihil Monasterio, reliquit, sed hæredē extraneū instituit, & tempore ingressus, nul la facta mentione de priori testamento, expresse omnia contulit bona sua ipsi Monasterio, rumpi censetur testamentum, & bona erunt ipsius Monasterij. Hæc conclusio est expressa Syluestri, *verbo religio. 6. q. 1. in 3. dicto*, quam & esse dicit Anton. *in cap. in præsentia, de probationibus*, quamuis ipse sub distinctione loquatur, nam inquit, quod si id fecit incontinenti, post testamentum conditum, non videtur reuocasse illud, per talem bonorum collationem, quamuis expressam, nec proinde bona ipsa erunt Monasterij, sed præsumitur illa collatio facta ad tempus vitæ suæ, quia non videtur quis incontinenti, neque in tam breui temporis spatio, animum & primam voluntatem mutare voluisse, argumento. *l. non ad eas, ff. de condi. & demon.* Attamen si hoc fecit ex intervallo, post conditum testamentum, præsumitur animum mutasse in fauorem Religionis, & sic rumpitur testamentum, & bona erunt ipsius Monasterij. Pro cuius conclusionis maiori intelligentia, aduerto consulto, in conclusione à me dictū fuisse *facta bonorum suorum, expressa collatione*, quæ fit quando in ipso Religionis ingressu, testator, non solum seipsum, sed etiam omnia bona sua expresse Monasterio donauit: nam non idem est iudicium, si tacitè tantum dicauit, quia per tacitam dedicationem, non videretur priorem expressam voluntatem voluisse mutare. Vnde dicunt Doctores iuris periti, quod in tali casu, ab ipsomet testatore iam Religionem ingresso, imo & professo, desumendum est iuramentum ad hoc vt dicat, intenderitne an non, voluntatem priorē mutasse, & reuocasse antiquum testamentum, atque ipsius confessione desumpta, & iuramento firmata, illi (inquiunt) erit standum, saltim in foro conscientiæ. Videatur hac de re Bart. *in Autenti. si qua mulier de sacrosanctis Ecclesiis num. 52.* & Couar. *c. 2. de testament. nu. 5. & 6.* & Didacus Perez, *l. 1. tit. 2. lib. 5. ordi.* & Molina. 2. 2. tractatu, secundo disputatione 139. Nauarr. *in cap. non dicatis num. 44. & 45.* quibus in locis ad hoc propositum dicuntur plura, eaque notatu dignissima, quæ breuitatis causa facio missa.

Secunda Conclusio.

Qui post conditum testamentum in seculo, Religionem ingreditur, nulla facta collatione, seu donatione, expressa nec tacita, bonorum suorum Monasterio, testamentum factum valebit, nec rumpetur, nisi forte quantum ad illam partem quæ pertinere poterit Monasterio. Hæc conclusio est etiam Sylueſtri vbi supra, & adducit in contrarium opinionem Panormitæ, *in c. in præsentia de probationibus nu. 62.* asserentis, quod in tali casu, Monasterium non potest petere portionem suam, quia secundum iura, testator libere potuit disponere de rebus suis, vt voluerit, & Monasterium non computatur inter liberos, nisi quando ante non disposuit, *iuxta authenticum, si qua mulier. C. de*

Epis-

Episcopis, & Clericis Sed dicit Sylueſter, quod hæc opinio Panormit. eſt vera de ſubtilitate iuris, aliud tamen erit dicendum de æquitate, vt tenent multi alij Doctores contra Panormitanum. Vel concordari poſſunt huiuſmodi opiniones, dicendo, quod aut cogitabat tunc temporis, quando teſtamentum condidit, de ingreſſu Monaſterij, an vero non. Si de Monaſterio cogitauit, & nihil Monaſterio reliquit, tunc non rumpitur teſtamentum, quo ad aliquã partem, nec monaſterium poteſt vllam petere, nam præſumitur quod teſtator nihil illi voluit relinquere, ſiue donare. Quod cum fecerit, eo tempore, quo liberam habuit teſtandi poteſtatem, nemo poteſt illi inficias ire. Si vero de Religionis ingreſſu nihil cogitabat, tunc profeſſione ſequuta, rumpitur teſtamentum, quoad portionem legitimam, eidem Monaſterio competentem, quando eidem non fuit relicta talis legitima portio, quia præſumitur, quod ſi meminiſſet, & de ingreſſu cogitaſſet, id ipſum feciſſet, vt ceſſaſſet cauſa iuſta ſe Monaſterium querelandi. Per quod ad concordiam reduci poſſunt diuerſæ hac de re Doctorũ opiniones Panormit. & aliorum, de quibus videantur Doctores ſupra adductis locis iam citatis.

niſi forte quatenus ad illãpartem, que pertinere poſſet Monaſterio. Nota hoc valde.

Tertia Concluſio.

Qui ingreſſus Religionem, & filios atque hæredes legitimos habens, aut non habens, condit teſtamentum, debet ipſum efficere, iuxta formam præſcriptam, *in Authentic. ſi qua mulier. C. de ſacroſanct. Eccleſia, & in Authent. Nunc autem, C. de Epiſcopis, & Clericis, veluti in cap. ſi qua mulier. 19. q. 3.* quæ omnia vt præmanibus habeantur, libuit hic ad literam apponere. *Si qua mulier, aut vir, monaſticam vitam elegerit, & intrauerit Monaſterium, liberis non extantibus, Monaſterio, quod ingreditur, res eius competere iubemus. Sed ſi perſonæ liberos habens, antequam de rebus ſuis inter eos diſponat, Monaſterium intret, licet ſi poſtea inter eos dividare, legitima portio nulla diminuta, & quod eis non dedit, competat Monaſterio. Sed ſi omnem ſubſtantiam inter filios dividere voluerit, ſuæ perſonæ, ſuis filijs conuenientem partem ſibi retineat, qua Monaſterio competere debeat. Sed ſi poſt ingreſſum moriatur antequam inter eos dividat, ſilij legitimã portionem percipiant, reliquam ſubſtantia Monaſterio competente.* Hæc in ſupradicto Authentic. *ſi qua Mulier*, ſequitur modo Authentic. Nunc autem. *Nunc autem cum quis Monachus factus eſt, hoc ipſo res ſuas omnes obtuliſſe videtur, ſi prius teſtatus non fit. Exinde (iudicio vim ceſſante) lege diſponitur, vt ſi liberos habeat, in quos aut nihil aut minus legitima portiona, quoquo donandi titulo contulerit, extantes ſubſtantia Monaſterio deſtinata detrahatur, in quid contingat circa liberos iniquè.* Circa quas Conſtit. *& il. r. ſi qua mulier, aut vir*, multa ſeſe offerũt notãda, & aduertenda, et 1. quod cũ ibi dicitur, ſi aliqua mulier ſiue vir, liberis nõ extantibus, Monaſterium ingreditur, quod omnes res eius ſtatim, in ipſo ingreſſu, cõpetant Monaſterio, dicta verba explicando Nauar. *in cap. non dicatis, n. 49.* inquit, quod verbum illud *intrauit, ſeu intrauerit*, intelligendum eſt, atque intelligi debet, non de primo ingreſſu Monaſterij, per ſuſceptionem habitus, ſed de ſecundo ingreſſu in ipſum, per profeſſionem, ac proinde verba illa tantum valere, atque ſi diſſiſſet, ſolemniter profeſſus fuerit, quod probat, per Gloſſam receptam *in authentica ingreſſi. C. de ſacroſanct. Eccleſiis*, vbi illi verbo, *ingreſſi*, additur *irrenocabiliter*, quod non fit niſi ſolemniter profitendo, per quod excluduntur, neque comprehenduntur, in ſupradictis verbis, Oblati, Donati, & Conuerſi, ſeu Nouitij, ante profeſſionem ſolemnem, ij enim omnes libere condere poſſunt teſtamentum, & non ſtatim ipſo ingreſſu, res omnes ipſorum competunt Monaſterio, ſic autẽ aliorum, poſt profeſſionem ſolemnem, ſi fiat ab eis, nullo condito teſtamento. Tunc enim competunt, & quoad

Qui ingreſſus Religionẽ, & filios, & hæredes legitimos habens, teſtamentũ condit, debet ipſum facere forma ſequenti.

Nota quod habetur, in auth. ſi qua mulier. Refertur tamen c. ſi qua mulier 19. q. 3 Auth. ſi qua mulier c. de ſacroſan. Eccle. Aut. nũc autẽ C. de Epiſc. & Clericis cap ſi qua mulier 19 q. 3.

Ponuntur aliqua notabilia circa prædictas concluſiones. *Nau. in c. non dicatis, n. 48. Gloſſ. in auth. ingreſſ c. de ſacroſan. Eccl.*

quoad dominium, & quoad poſſeſſionem. Quod intellige ni forte ante dictã profeſſionem, aliter diſpoſuerunt, quod facere ante profeſſionem poſſunt, non autem poſt ipſam tacitam ſiue expreſſam, vt ſtatim dicemus. Pro quo faciunt multa iura, quibus dicitur, quod Religioné ingreſſi, ſe & ſua omnia Deo dedicant, & quod oĩa eorũ bona Monaſterio intelligantur eſſe collata, *authentic. ingreſſi. C. de ſacroſanctis Eccleſia, & c. quia ingredientibus 19. q. 3.* vbi dicitur, *quod poſt Monaſterij ingreſſum, nulli relinquitur teſtandi licentia*, quæ verba, & omnia ſimilia iura, intelligenda ſunt de ingreſſu per profeſſionem (vt dictum eſt) & non aliter, nam ingreſſi per ſolam ſuſceptionem habitus, vt ſint Nouitij, optime teſtari poſſunt.

Secundo nota. Secundo circa eaſdem conſtitutiones eſt notandum. circa illud, quod ibi dicitur, *quod ſi mulier ſeu vir, qui Monaſterium ingreditur, liberos habeat, poſſit res ſuas inter ipſos diuidere, legitima portione nulli diminuta, & illud quod eis non dederit, totum remanebit penes Monaſterium*, circa eiuſmodi verba inſurgit maxima quædam difficultas, an ſcilicet verbum illud *ingreditur*, ſeu *intranoris*, ſit etiam ſimiliter intelligendum, de ingreſſu per profeſſionem ſolemnem, vt in præcedenti notabili eſt dictum; an vero etiam de ingreſſu per probationẽ Religionis, quo conuetſi, & ſic ingreſſi, dicũtur Nouitij. Et ratio dubitandi eſt, nam ſi intelligenda ſunt de ingreſſu per profeſſionem, quonam pacto mulier, aut vir iam Religionem profeſſi, condere poſſunt teſtamentum, cum omni iure, ſit idipſum Religionem profeſſis interdictum? Si vero ſit ſermo de ingreſſu Religionis, ſolummodo per probationem, quonam pacto in prima prædicta parte huius authenticæ dicitur, quod bona eorum ſtatim in ipſo ingreſſu, competant Monaſterio, cum certum ſit, quod Conuerſorum, & Nouitiorum bona, ante profeſſionem, tacitam vel expreſſam, non eidem Monaſterio competunt? Propter hoc argumentum, & rationem fortiſſimam dicunt quidam, quod in prædictis locis, non fit ſermo de ingreſſu per profeſſionem ſolemnem, ſed de ingreſſu per ſuſceptionem habitus, & per probationem, quo quidem tempore, certiſſimum eſt, quod Nouitij, libere poſſunt condere teſtamentum, cum ſint poſiti infra annum probationis, atque ita libere poſſunt teſtari, ac ſi eſſent extra Monaſterium, & meri ſeculares, neque tenentur quidquam neceſſario relinquere, ſi nolint, cum ad id nullo iure, Cæſareo, vel Pontificio ſint aſtricti. Et quo ſatisfaciant aliæ propoſitæ difficultati, dicunt, quod etiam bona Nouitij ingreſſi Monaſterium, liberos non habentis, aut mortui, ſine teſtamento, etiam profeſſione non ſequuta, & ante profeſſionem, per ſolam ſuſceptionem habitus, & probationem debentur Monaſterio, de quorum opinione videndus eſt Nauarr. in prælegato *c. non dicatis, nn. 49.* quamuis cum eiſdem non teneat, neque conſentiat, ſed firmus ſtet in hoc, quod vtrobique fit ſermo de ingreſſu per profeſſionem ſolemnem, ad modum quo dictum eſt in præcedenti primo notabili, & in hoc eſt ſtandum. Et ad argumentum, ſeu obiectionem in contrarium adductam, quando dicitur, quod Religionem ſolemniter profeſſus, teſtari non poteſt, Reſpondetur, id verum eſſe de iure, generaliter loquendo, vt latius infra dicemus in Articulo ſequenti. Et in caſu propoſito huius authentici, quod ibidem dicitur de viro, aut muliere, filios habente, non tam teſtamentum, quam diſpoſitio iuris, nuncupandum eſt, atque nuncupari habet, & facultas diuidendi bona inter filios, & Monaſterium, quod exinde patet, nam id facere non poſſunt, aliter quam dictum eſt, niſi forte dicere velimus, quod hic eſt vnus, & ſpecialis caſus, quo ſolemniter profeſſi, poſſunt condere teſtamentum, ſeu potius explicare ſuam mentem atque voluntatem, bonaque ſua inter filios diuidere, de quo caſu latius dicemus Articulo ſequenti.

Difficultas.

Nauarr. in c. non dicatis n. 49.

Solutio difficultatis valde notanda.

Tertio

Tertio circa prædictas constitutiones est notandum, quod quãuis ibidem, expresse fiat sermo de persona, habente liberos in plurali, idem iudicium, est, ac fieri debet de habentibus vnum tãtum filium in singulari, argum. illius *textus in l. nõ est ff. de verb. sign.* vbi dicitur, *quod nõ videtur esse sine liberis, qui vni eã tantum habet.* quin vero & lex pœnalis, vtens verbo pluralis numeri, locum etiam habet, in vno, & singulari numero, modo adsit eadem ratio, iuxta *l. 2. §. sed si vnus. ff. vi bonorum rapt.* per quam dicit ibi Bart. quod statutum puniens producentes falsos testes, includit etiam producentem vnum tantum falsum testem. Tertio Nota. *l. ff. non est de verbo signif. l. 2. §. sed si vnus ff. vi bonorũ rapt.*

Sed circa verbum illud, *liberos*, est magna lis, & controuersia inter Doctores: an intelligi debeat de legitimis tantũ, an vero etiam de naturalibus, seu legitimatis: & an extendatur, extendiq; debeat, ad ascendentes? quas oẽs difficultates, facile licet possem resoluere, breuitatis tamen causa facio missas, quia non sunt præsentis speculationis, & quia magnam, atque longinquam requirerent disputationẽ. Neque etiam immorari volo, in facienda horũ bonorum partitione, seu diuisione, hoc solum contentus dixisse, quod Monasterium (vt ibidem dicitur) debet computari, quasi esset vnus ex filijs, & tm habere in supradictis bonis, quãtum pater, aut mater dederit filiorum cuilibet. Hoc dico, de Monasterijs hæreditãtibus, seu hæreditatis capacibus, secus tamen est in nobis Minoribus Fratribus, hæreditatis incapacibus. Vnde dico, quod si ingressus Monasterium, liberos legitimos habet, portio seu legitima debita Monasterio, erit quintum, & reliquum erit filiorum, quod probatur specialiter ex legibus nostri regni, *l. 12. tit. 6. lib. 5. noua recopt. & l. 8. tit. 8. eod. lib.* vbi id expresse habetur, & dicitur quod vltra illam partem, filij parẽtes non possunt grauari, neque etiam in tertio. Nam quamuis per aliam, *l. 2. tit. 6. lib.* noue. reco. liceat patribus, inter filios meliorationẽ facere, & Monasterium habeatur loco filij, iuxta quod dicendum videretur, quod melioratio etiam illi fieri posset, contrarium tamen est afferendum atque tenendum. nam dictæ leges solummodo locum habent, in filijs veris, non autem in filijs fictis, siue repræsentatiuis, vt probe notat & tradit, Tiraquellus *l. si vnquam C. de reuoc. dona. nu. 43. & 44.* *l. 12. ti. 6. lib. 5. noua recop. & leg. 8. eod. lib. 1. 2. tit. 6. recop.* *Tiraq. lege si vnquã. C. de reuoca. donat. nn. 43. et 44.*

Sed quarto & vltimo, circa prædictas constitutiones oportet aduertere, atque notare, quod vt ibidem dicitur, *si pater aut mater moriantur post ingressum Relig. & antequam bona sua inter filios diuidant, filij habebunt tantum legitimam, & reliqua substantia pertinebit ad Monasterium.* Circa quæ verba dicunt quidam Doctores, quod parre, aut matre viuentibus, vita naturali, licet mortuis per professionem, morte ciuili, filij ab eis nihil possunt omnino petere, quousque moriantur naturaliter. Qua de re vidẽdus est Bart. *in dicto authen. si qua mulier. C. de sacrosan. Eccl.* quia legitima non debetur filijs, nisi post mortem naturalẽ patris, iuxta *l. 1. & si impuberi. ff. de coll. bono.* Sed contrariam sententiam tenet Bald. in d. authen. & hæc est tenenda, & sequenda, nam quamuis contraria iuri Cæsareo sit multo conformior, hæc tamen est æquior, de æquitate Canonica, & iure Pontificio, quam multis probat Couar. c. 2. de test. num. 7. & eandem tenet Sylvest. *verbo Religio. 6. q. 1. dicto 1.* Cuius rationem affert, & ea est, ne filij cogantur alimenta petere à Monasterio, & quia æque cessat pater administrare & alere, per professionem, ac si mortuus fuisset naturaliter. Videatur hac de re etiam Nauar. in præallegato, *cap. non dicatis, num. 48. & nu. 54.* Multa alia circa prædictorum bonorum diuisionem, & præfatorum authenticorum explicationem dici possent, quæ non libet afferre pro temporis angustia et breuitate cui tantopere studeo, sed vt videantur, Lectorem remitto, vt consulat Sylvestrum, Nauarr. & Couarr. locis citatis, vbi ad hoc propo- *Bart. in auth. si qua mulier C. de sac. san. Eccl.* *l. 1. §. si impuberi ff. de coll. bonorum.* *Bald. in auth. prædicto. Couar. c. 2. de test. n. 7. Sylu. verb. relig. 6. q. 1. in dicto. Nauarr. in c. non dicatis n. 48. & 54.*

Quarto Nota.

propoſitum habeatur omnia, quæ hic poſſunt deſiderari, aut dici. Sic explicata prædicta Concluſione, tranſeamus ad aliam.

Quarta Concluſio.

Si filius familias ſine teſtamẽto monaſterii fueritingreſſus, teſtari poteſt de bonis ſuis caſtrenſibus, vel quaſi caſtrenſibus, & ſecundũ quoſdam, etiam de aduentitijs.

Silu. verb. Religio, 6. q. 1. in 5. dicto.

Panor. in c. in præſentia, de probat. & leg. pen. C. qui teſtam. facere poſſunt.

Authent. præſbit. C. de epiſcop. & cler.

Nota hoc valde.

c. non liceat. 19. q. 3. iuncta gloſſ. c. ſi qua mulier. ibid.

L. Deo nobis, C de epiſc. & clericis.

Silu. ver. Religio. 3. q. 24. & 6. q. 1. in 9. dicto.

Panor. in c. in præſentia, de probat.

c. cum Religioſo, de ſent. excom. in 6.

Si filiusfamilias Monaſterium fuerit ingreſſus, inteſtatus, & intra probationis annum, & ante eius profeſſionem teſtamentum condere voluerit, poterit quidem diſponere, de ſuis bonis, peculij caſtrenſis, vel quaſi caſtrenſis: & ſecundum quoſdam, etiam de aduentitijs. Hæc concluſio eſt expreſſa Siluestri, *verbo religio. 6. q. 1.* in quinto dicto, quam & probat, ex Panor. *in cap. in præſentia, de proba. & per l. fœn. C. qui teſtamenta facere poſſunt.* De bonis aduentitijs, eſt inter Doctores aliqualis controuerſia: ſed communior opinio eſt, quòd poſſunt filij poſt religionis ingreſſum, in vita Patrum, de eiſdẽ diſponere, & quod ſtatim per talem ingreſſum gaudẽt illo priuilegio, *authentici, præbiteros, C. de epiſcopis, & clericis*, vbi dicitur, *quid illud, quod laicis eſt aduentitium, clericis eſt quaſi caſtrenſe.* Ac perinde quod priuabitur pater in vita ſua, vſufructu illorum bonorum, & pariformiter de alijs aduentitijs, aduenientibus poſt Religionis ingreſſum. An verò teneatur neceſſariò aliquid relinquere monaſterio, controuerſia eſt inter Doctores; de qua nihil in præſentiarum poſſum deffinire. In calce huius Concluſionis libuit aduertere, quod quamuis alias, filij exhæredari poſſent a parentibus, propter vitium ingratitudinis, non tamen poſſunt, propter ingreſſum religionis: imò verò, propter eumdem ingreſſum, tollitur, huiuſmodi vitium, iuxta *c. non liceat. 19. q. 3. Iuncta gloſſa, & c. ſi qua mulier*, multoties allegatum, *eadem cauſa & q.* & habetur *in leg. de nobis. C. de epiſcopis, & clericis*, vbi dicitur, *Religioſos in bonis parentum ſuccedere, nec vllo modo, exheredari poſſe, propter vitium ingratitudinis in ſæculo commiſſum, neque propter ingreſſum Religionis.*

Videatur hac de re *Silu. verbo, religio. 3. q. 24. & 6. q. 1. in 7. dicto.* Solum ſupereſt (vt nihil deficiat propoſito articulo) explicare, ac dicere, quid Iuris, ſeu quid faciendum ſit de bonis nouitij, ſi exiſtens in probatione, & antequam expreſſe, aut tacitè profiteatur, moriatur? Circa quam difficultatem, quidam dicunt, quòd omnia bona ſua, ſpectant ad monaſterium, ſi de illis non condidit teſtamentum. Nam ibi moriendo, videtur mori velle, quaſi monachus, & quod idem ſit iudicium de ſuis bonis, ac de bonis alterius monachi. Alij verò, contrarium dicunt: ſed pro hac differentia componenda, poſſumus nos vti diſtinctione, dicendo cum Panor. *in c. in præſentia, de probationibus*, quod ſi intrando, expreſſe bona ſua contulit monaſterio, & expreſſe non reuocauit, videntur eſſe monaſterij, & ad ipſum pertinere: ac ſi non expreſſe contulit, ſed ſimpliciter intrauit, cauſa probationis, non ſuccedet monaſterium, ſed proximiores, cum re vera iſte talis cum effectu nunquam fuerit religioſus, per *cap. cum religioſo, de ſent. excommunic. lib. 6.* nec ſit aliquid, per quod, nec tacite, neque expreſſe, bona illa tranſierint in dominium monaſterij: & facultatem ipſe habuerit teſtandi, ſi vellet, atq; poſſet quidem, niſi fuiſſet morte præuentus. Hæc omnia dicuntur, vt iam iterum ſupra diximus, de monaſterijs, bonorum capacibus, & quæ heredes eſſe poſſunt; non autem, de noſtris. Quid autem ſit dicendum, de alijs donationibus bonorum, factis a Nouitijs, in ipſo religionis ingreſſu, multis tradit Silu. *ver. Religio. 5. q. 12.* Videantur ibidem; nam non omnia dici, aũt explicari hic poſſunt, ob breuitatem, cui ſtudemus tantopere. Hæc de iſto articulo dicta ſufficiant.

Silu. ver. Religio. 5. q. 12.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Nouitij ante professionem, sibi ipsis, testamento, aliquot bona relinquere possint, seu præcipere, vt sibi dentur post factam professionem? ?

NOn loquor de legatione annuali, qua institui hæres quispiam potest, vt detur sibi certum quid in singulos annos suæ vitæ; nam hac de re est maior, & specialior difficultas, an religiosi professi, huiusmodi donationum, seu legationum sint capaces, de qua difficultate postmodum, suo proprio loco dicemus, quando agemus de voto paupertatis, & de his quæ pertinent, & spectant ad ipsam paupertatem, quam religiosi cuncti tenentur seruare. Sed loquor in præsenti. An possit quispiam, cum adhuc est Nouitius, & testamentum vult condere, ante professionem præcipere, vt quippiam tale sibi detur post ipsam. Sit exemplum: est aliquis Nouitius, (v.g.) ingeniosus, habilis, atque aptus ad studendum, & dandam operam literis, cui proinde & necessarij erunt libri, nec de præsenti habet nummos, siue denarios quibus ipsos emere possit, habet tamen vineam siue hæreditatem quandam, quæ quingentis nummis aureis æstimatur, & postmodum diuendi possit, quæritur nunc, an iste talis ante professionem, testamentum possit condere, quo fratri suo, amico, vel alij cuipiã extraneo, præfatam hæreditatem donet, ea lege & pacto, vt det sibi postmodum, post professionem factam, centum ducatos, ad emendum libros? Circa hanc difficultatem varij, & dubij sunt Doctores, affirmantibus quibusdam, negantibus vero alijs, & dicentibus hoc esse proprietarium, & nullo modo licitum alicui nouitio, professionem emissuro. Sed reuera, quamuis isti Doctores verum habeant, & verum dicant loquendo de æquitate, congruentia, & decentia, nam magis decens, congruum atque conueniens esset, vt præfati libri aliqua via, aut pacto, ante professionem emantur, & contrarium facere, vt in præsenti casu proponitur, proprietatem quadamtenus redoleat, & illius aliqualem apparentiam præseferat, re tamen vera, & hoc negocio penitus considerato, in rigore iuris stando, ipse non video aut inuenio, causam siue rationem, ob quam idipsum facere Nouitio prædicto non sit licitũ, vnde & in contrariũ sequentẽ statuo conclus.

Conclusio.

NOuitij ante professionẽ, bene possunt sibi aliquid testamento relinquere, vt detur sibi post ipsam, nec hoc facere, proprietarium, vlla ratione dici potest. Pro huius conclusionis intelligentia simul, & probationes, libuit iterum aduertere, quod non loquor de conuenientia & congruentia, nam certum est, quod magis congruum atque conueniens est, & melius cunctis patebit, vt præfati libri, seu quippiam aliud, Nouitio alicui necessarium, ante professionem sibi ematur, quacumque via & ratione id commode fieri possit, quam vt testamento sibi relinquatur (de hoc enim nulli est dubium) sed quod in præsentiarum dicitur, illud est, quod in rigore & puncto iuris stando, nullo modo sit sibi illicitum, facere contrarium, nec vlla ratione dici possit respectu eiusdem Nouitij, hoc esse proprietarium. Quod & probo hac speciali ratione, quia proprietarius non est, nec dici vllo modo potest, nisi ille qui aliquid sibi appropriat, dum id est sibi prohibitum, & pro illo tempore quo est sibi prohibitum: sed in proposito casu, quando prædi-

Nouitij ante professionẽ bene possunt aliquid sibi testamento relinquere.

ctus Nouitius huiusmodi legatum, seu donationem sibi relinquit, quoad dispositionem suorum bonorum temporalium (vt pluries dictum est, & amplius infra dicemus) est, ac si esset mere laicus, & secularis, & quasi omnino esset extra Monasterium: ergo si quilibet alius in seculo existens posset, sibi illam donationem centum aureorum facere, seu alteri, ipsumque hæredem constituere præfatæ hæreditatis, valentis quingentos aureos, cum pacto & grauamine, vt dentur centum præfato Nouitio iam professo, ad emendos libros, etiam ipsemet Nouitius in Monasterio existens, ante professionem, testamento id ipsum poterit statuere, atque ordinare. Consequentia (meo quidem videri) legitima est, & ratio eadem est vtrobique. Cui addo, & erit Conclusionis suprapositæ confirmatio. Nam quæro, qua ex parte id facere sit illicitum? An ex parte dantis, siue donantis, an vero ex parte recipientis? Non ex parte donantis, quia (vt præmissum est) quando donat, quantum ad dispositionem suorum bonorum temporalium, est, ac si esset mere secularis, & potest facere, quod quilibet alius in seculo existēs: Neque vero ex parte recipientis, nam si alius illi donasset, aut testamento suo quippiam tale præcepisset, præfatus Nouitius, iam postmodum factus professus, prædictum legatum, seu donationem posset recipere, alijsq. seruandis seruatis, acceptare, vt ex se patet: ergo nulla ex parte est illicitum. Dices forsan, esse illicitum, quia inter donantem, & illum cui fit donatio, debet esse distinctio, nam nullus dicitur donare sibi quippiam, neque vmquā iure consuetum, aut visum est, quod tales donationes fiant, quod & ipse libenter fateor, at in proposito casu prædicta donatio, directe & quasi ex principali intentu, non sit ipsi Nouitio, sed alteri, cum supradicto grauamine dicendo, Dono hoc N. hac lege, & pacto, &c. Dices iterū: id ipsum esse illicitum, nam religiosus professus, facultatem non habet, nec legitimam personam, maxime si sit nostræ sacræ Religionis, comparendi in iudicio, & expostulandi, vt soluatur sibi tale debitum, quod etiam ipse libenter concedo, & verum esse fateor de Fratribus professis nostri sacri Ordinis Minorum, & forsan etiam de alijs, proprio suo nomine, secus est, nomine Monasterij. Sed quid obstat, quo minus id ipsum Sindicus noster efficiat, nomine Sedis Apostolicæ, sicut, & eodē nomine petuntur alia debita & dona? In religiosis aliorum Ordinum, quid etiam obstat, quòd petantur à Conuentus Procuratore? Certe re penitus introspecta ac intime considerata, neque deest ius, nec facultas, atque potestas petendi, & quamuis hoc vltimum deficeret, saltem non deest alteri obligatio adimplendi, & soluendi in conscientia, quod est testamento ordinatum, atque fieri mandatum, & hoc sufficit ad nostrum propositum, & meum intentum probandum: quæ, vt prædictum est, intelligenda sunt, stando in rigore iuris, nam secus est loquendo de decentia, & congruentia. Et hæc de isto Articulo, dicta sufficiant.

ARTICVLVS X.

Vtrum Nouitius, iam professus, generaliter loquendo, testamentum possit condere, seu ipsum explicare, & declarare, & voluntatem quam habuit, in testamento à se facto, ante solemnem professionem, aut post illam, reuocare?

MVlta sese offerunt dicenda, circa difficultatem, seu potius difficultates, in præsenti Articulo propositas. Sed non id fert temporis angustia, & animia

nimia quæſtionum atque difficultatum abundantia, & copia, quæ nobis diſcutiendæ, & diſputandæ ſeſe offerunt, vnde & ad ipſas breuiter, atq; reſolutiue, per ſequentes Concluſiones Reſpondetur.

Prima Concluſio.

QVamuis Nouitij ante profeſſionem, & infra annum probationis, libere de bonis ſuis poſſint diſponere, & teſtamentum facere, non tamen poſt ſolemnem profeſſionem. Hæc concluſio, compertiſſima eſt apud omnes iuris Doctores, de qua videndus eſt doctiſſ. Doctor Nauarr. *in c. non dicatis, à nu. 43. vſque 56.* & Couar. *c. 2. de teſtam. nu. 5. & 9.* vbi ad hoc propoſitum videre licebit, plura eaq; notatu digniſſima, tam quoad facultatem teſtandi, Nouitiorũ infra annum probationis, & ante profeſſionem, quam quoad prohibitionem, atque impoſſibilitatem poſt ipſam. Et de poteſtate teſtandi, dicit Philip. Francus *in authentic. ſi qua mulier, nu. 67.* non referre, an Monaſterium in quo eſt Nouitius, ſit Ordinis Mendicantium (etiã Franciſcanorum) aut non Mendicantium. Nam cuiuſcumque ſit, qui ingreſſus eſt illud, tam libere poteſt teſtari, ac ſi eſſet extra ipſum, imo nec tenetur quidquã Monaſterio relinquere ſi nolit, cum nullo iure Cæſareo, aut Pontificio, ad id ſit aſtrictus. Quantũ vero attinet ad prohibitionem, & impoſſibilitatem teſtandi poſt profeſſionẽ, faciunt ad hoc quãmulta iura: ſed maxime. *c. per latẽ, c. quia ingredientibus. 19. q. 3.* & ratio etiam huius in promptu eſt, nam religioſi profeſſi, nihil propriũ habent, ſed neque habere poſſunt, & ſunt omnino poſiti ſub alterius poteſtate, nec habẽt velle aut nolle, imo religioſus profeſſus, extimatione iuris, eſt vere mortuus, atq; ita reputatus morte ciuili, ac ſi iam obijſſet morte naturali, & in omnibus & per omnia æquantur, & comparantur ſeruis; imo vero arctius ſubijciuntur prælatis, quam ſerui ſuis Dñis, vt expreſſe habetur *in c. multa 54 d. 4.* Pro hac concluſione, hæc dicta ſufficiant. Sed difficultas eſt, an præfati Nouitij, poſt profeſſionem, poſſint mentem, voluntatem, atque intentionem ſuam explicare, quam habuerunt in teſtamento à ſe condito, ante profeſſionem, pro quo ſit ſecunda concluſio.

Nouitij infra annũ probationis, & ante profeſſionem poſſunt teſtamentum condere, non vero poſt profeſſionem. *Nau. in c. non dicatis à nu. 43. vſque 56. Couar. c. 2. de de teſt. nu. 5. & 9. Philip. Francus in authen. ſi qua mulier nu. 67. c. perlatum c. quia ingredi bus 19. q. 3. c. multã. d. 54*

Secunda Concluſio.

Nec religioſis iam profeſsis, licitum eſt, niſi ſolum in vno, aut altero caſu, mentem atque intentionem ſuã explicare, ſed teſtamenta, ab ipſis facta in caſu dubij explicanda, & interpretãda ſunt, iuxta diſpoſitionem iuris cõis. Hæc concluſio eſt etiam omnium Doctorum cõis, de qua videndus eſt Nauarr. & Couar. vbi ſupra: ſed ſpecialis caſus, in quo religioſis iam profeſsis conceditur mentem, & intentionem ſuam explicare, habetur in prædicta *authentic. ſi qua mulier, C. de ſacroſanctis Eccleſiis, & in authentic. nunc autem, C. de Epiſcopis, & clericis*, quæ referũtur. *19. q. 3.* de quibus iam plura diximus ſupra, art. 8. & eſt, quando mulier, ſeu vir per ſolemnem profeſsionem, Religionem intrauerit, non condito teſtamento, propter obliuionem, ſeu inaduertentiam, aut ignorantiam, filioſque habuerint, in tali caſu conceditur, ſibi facultas, ſuam intentionem, & voluntatẽ explicandi, & declarandi, & bona ſua inter filios diuidendi, forma qua ibi præſcribitur: ſed qualiter id ipſum debeant facere præter hunc caſum, ſeu quempiam alium eidem ſimilem, non eſt in iure ciuili, aut Canonico locus, ex quo poſſit deduci, aut inferri, quod religioſi iam profeſsi, teſtamentum condere poſsint, neque mentem & intentionem ſuam, quam in teſtamento condito habuerunt, explicare. Sed quid de reuocatione voluntatis? Reſpondeo, & ſit tertia concluſio.

Religioſus profeſſus, non põt mentem, & intentionem ſuã, quam in teſtamento habuit, explicare, niſi in vno, aut altero caſu. *Authen. ſi qua mulier C. de ſacroſanct. Eccleſ. authent. nunc autem C. de Epiſcop. & clericis habentur 19. q. 3*

Tertia Concluſio.

Religioſi iam profeſſi, nõ poſſunt teſtamentum prius à ſe conditũ reuocare, aut mutare.
Nauar. & Couarr. vbi ſup. Sylu. verbo Religig. 5. q. 4. Cord ſuper regulam c. 2. q.

Nouitij iam profeſsi, non poſſunt teſtamentum, prius à ſe conditum, reuocare, aut mutare. Hanc etiam concluſionem tenent expreſſe Nauar. & Couar. locis ſupra citatis, pro qua faciunt innumera iura, & ſunt ea omnia quæ loquuntur, & verba faciunt de prohibitione condendi teſtamẽta, facta à religioſis, & omnes ſupra, adductæ rationes faciunt etiam pro hac concluſione: ſed præter ſupradictos Doct. Nauar. & Couar. videatur etiam hac de re Sylueſt. *verbo relig. 6. q. 4.* & Pater Cordoua ſuper cap. ſecundum noſtræ Regulæ. Et hæc de iſto art. ac de tota quæſt. dicta ſufficiant.

QVÆSTIO XXIV.

De Nouitijs, quantum attinet ad ipſorum profeſsionem, taciam ſeu expreſſam, in duodecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Profeſſio expreſſa, & quibus modis fiat?

IAm apud omnes eſt compertum, quod duplex eſt profeſſio: Quædam expreſſa, alia vero tacita, ſeu interpretatiua, de quibus fit mentio in innumeris capitulis, quæ habentur, *in decretalibus toto tit. de reg.* ſed in præſentiarũ, futurus eſt ſermo, non quidem de tacita profeſſione religioſorum, ſed de expreſſa, & de his, quæ ad eandem pertinent, poſtmodum vero agemus de tacita, ſiue interpretatiua. Vt igitur propoſitæ difficultati ſatisfiat, Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Diffinitio profeſſionis expreſsæ, & conditiones quæ ad ipſam debent cõcurrere.

PRofeſsio expreſſa, eſt illa, quæ fit ab aliquo legitimam ætatem habente, poſt probationis annum, in manu prælati, incorporare potentis, vel de ipſius licentia, in Religione per Sedem Apoſt. approbata cum conſilio, ſiue conſenſu Capituli, ſecundũ aliquam certam, & determinatam Regulam, vouendo & promittendo, tria eſſentialia Religionis vota. Hæc concluſio, eſt omnium Doctorum communis, & profeſsionis expreſſæ, ampliſsima atque exacta diffinitio, qua ſimul breuiter & compendioſe, comprehenduntur omnia, ad eandem requiſita, quæ ſunt ſex. Primo, vt fiat, à legitimam ætatem habẽte: Secundo, quod fiat poſt expletum probationis annum, cui & addendum eſt, quod huiuſmodi annus ſit continuus: Tertio quod fiat in manu prælati, & illius qui poteſt religioni incorporare, vel de ipſius licentia. Quarto quod talis prælatus, requirat conſilium, quin vero, vt id fiat cum conſenſu maioris partis Capituli. Quinto, quod fiat in Religione per Sedem Apoſt. approbata, & ſecundum aliquam certam atque determinatam Regulam. Et tandem Sexto, quod talis profeſſus, promittat tria Religionis eſſentialia vota, in quibus conditionibus explicandis in præſentiarum non immoror, quia de eis omnibus, in particulari conſtituendi ſunt à nobis ſpeciales Articuli, atque mouendę particulares difficultates. Sit ſecunda Concluſio.

Secunda Conclusio.

Professio expressa quibus modis fiat.

Huiusmodi expressa professio, fieri potest dupliciter, verbo aut scripto, vel vtroque modo simul. Hæc etiam conclusio, est omnium Doctorũ communis, *super cap. ad Apostolicam de Reg.* & dicitur expressa, vt distinguatur contra professionem tacitam, quæ neque verbo fit, neque scripto, sed solummodo actibus aliquibus, de quibus postmodum sumus dicturi suo proprio loco, qua etiam ratione dicitur tacita (seu potius interpretatiua) per illam generalem Regulam, qua dicitur, *quod qui tacet, consentire videtur.*

Pan. in c. porrectũ de regu.

Sed est aduertendum secundum Panorm. *in cap. porrectum, de Regula.* quod valet huiusmodi expressa professio, per quæcumque verba fiat, etiam non seruata regulari forma, seu quæ sit tradita in aliqua Regula. nam cum obligatio fiat Deo, & dirigatur in ipsum, defectus formæ traditæ, aut constitutæ, actum vitiare non potest nec debet, sicut patet in excommunicatione, quæ per quæcũque verba potest ferri, *iuxta cap. sacro de sent. excommun.* Videatur hac de re Syluester *verbo Relig. 3. q. 1. ibi, sed aduerte primo, & Glossa, in cap. dudum, de conuer. coniugatorum, verbo substantia veritatis* vbi loquendo de Tabellione dicitur, quod an Tabellio in tertia persona, instrumentum conficiat, an vero in prima, nihil interesse videtur, dummodo non mutetur substantia veritatis. Super quæ verba inquit prædicta Glossa, *quod nihil refert dicendi sine narrandi diuersitas, vbi eadem dicuntur.* Ad quod proposito allegat, *cap. nihil obstat, de verborum significatione*, super quod *alia glossa, verbo diuersitas*, horum omnium rationem reddẽs, affert ex Aristotele, *quod nomina & verba, transposita idem pollent, atque significant.* Ex quo in iure non inualidum argumentum desumitur pro testibus, aliquod factum diuerso modo narrantibus, dum tamen in substantia facti non discordent, iuxta textum, *in cap. cuncta de testibus & c. in scripturis, 8. q. 1. & cap. quotidie de Consecratione distinctione secunda, & cap. periculose, de panitentia. distin. 1.* Ex ijs etiam inferunt Doctores iuris periti, pro testamentis, quod quolibet loquendi genere, formata institutio, valet, si modo per eam, liqueat testatoris intentio, iuxta textum, *in l. quoniam indignum. C. de testamentis.* Ex quibus omnibus etiam colligitur, quod professio expressa (vt dictum est,) valet per quæcumque verba fiat, etiam non seruata regulari formas dum tamen non mutetur, aut varietur verborum substantia, & eorum significatio genuina.

cap. sacro de sent. excomm. Sylu. verbo Religio 3. q. 11. in c. dudũ de conuer. coniu. c. nobil. obstat de verb. signi. Arist. 1. perih. c cuncta de testib. c. in scripturis 8. q. 1. c. quotidie de consec. d. 2. c. periculose, de panit. d. 1. c. quoniam in dignum C. de testam.

Professio expressa in absentia, & per procuratorem fieri potest.

Tertia Conclusio.

Huiusmodi expressa professio, in absentia, & per procuratorem fieri potest. Hæc conclusio est expressa Syluestri, *verbo Religio 3. q. 15.* & id tamquam certum, atque indubitatum, præsupponit Nauar. in Consilijs lib. 3. de regul. cons. 32. agendo de quodam Nouitio Canonico, qui per sex menses manfit intra septa Monasterij, & per alios sex foris, de licentia sui prælati. & postea (inquit) quod dum esset absens, professionẽ emisit per procuratorem, ad id specialiter deputatum. Et certe secundum ius, quilibet actus, qui non fit expresse à iure prohibitus, expleri potest per procuratorem, *iuxta l. 1. §. usus. ff. de procuratoribus*, & Regulam, *potest quis, lib. 6. de regulis iuris.* & adhuc in iure nullus est locus, quo præcipiatur expresse, vt professio non fiat per procuratorem, vt patebit discurrenti per singula, legendo textus, & glossas vtrusque iuris, sed maxime. *l. Pomponius. ff. de procuratoribus, & cap. quid agẽdum, eod. tit. lib. 6. iuncta Glossa*, vbi quamplures casus excipiuntur, qui per procuratorem fieri non possunt, non tamen excipitur, iste, de quo in

Sylu. verbo Religio. 3. q. 11. Nauar. lib. 3. consil. de reg. cons. 32. l. 1. §. usus ff. de procur. regu. pot quis de reg. iur. lib. 6. l. Pompon. ff. de procur. c. quid agẽdũ eod. tit. lib. 6. iuncta glossa.

præſentiarum. Et præterea quod profeſſio facta per procuratorem, teneat & valeat, conſtare certè poteſt, argumento deducto à matrimonio, quod quamuis ſit ſacramentum, confici poteſt per procuratorem, vt tenet communis omnium Doctorum reſolutio, contra Caietanum, de qua difficultate & quæſtione, videatur doctiſſimus, atque grauiſſimus, Pater Frater Petrus de Ledeſma, in ſuis additionibus ad tertiam partem quæſt. 42. quæ eſt de matrimonio articulo primo, in ſeptima difficultate. Si id igitur ita eſt, quid obſtat, quominus & profeſſio expreſſa, fieri etiam poſſit per procuratorem? videatur etiam hac de re, Pater Frater Emmanuel Rodriguez, tomo tertio, quæſtionum. Regul. quæſt. 17. articulo decimotertio, hactenus de iſto Articulo.

Ledeſma de matrim. 3. p. q. 42. art. 1 in 7. difficult. Rodr. 3. to. qq. Reg. q. 17. ar. 13.

ARTICVLVS II.

De ætate requiſita ad profeſſionem expreſſam?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Poſt Conc. Tri. nulli licet profiteri expreſſe, neque tacite, ante decimum-ſextum annum expletum.

POſt Concilium Tridentinum, nulli licet profiteri, expreſſe, nec tacite, ante decimum ſextum annum expletum, & profeſsio antea facta, eſt ipſo facto irrita, & nulla. Hæc concluſio, habetur expreſſe in prædicto Concilio, *ſeſſione 25, de regul. cap. 15.* vbi ſequentia verba habentur: *In quacumque Religione tam virorum quam mulierum, profeſſio non fiat, ante decimum ſextum annum expletum. Profeſſio autem antea facta, nulla ſit, nullamque inducat obligationem ad alicuius Regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obſeruationem, aut ad alios quoſcumque effectus.* Circa quæ verba dicunt omnes Doctores communiter, quod profeſsio antea facta, non valebit etiam in vim ſimplicis voti, (vt etiam nos diximus ſupra, agendo de anno probationis) de mente Caietani. Circa quam Concluſionem, & præfati Concilij decretum adnotare libet, quod olim profeſsio poterat fieri poſt decimum quartum annum expletum in maſculis, & in fœminis, poſt duodecimum etiam expletum *iuxta cap. primum de Regul. lib. 6. & Gloſſam in cap. etiam 1. 20. quæſt. 1. & Clementina vos de Regul.* quod eſt intelligendum, quando ingrediebantur Religionem ex conſenſu, & voluntate ſuorum parentum, ſiue tutorum. Tunc enim poterant prædicto tempore, atque in prædictis annis, explicite, & expreſſe profiteri. Nam tunc probationis annus, in pueris erat tertiusdecimus vſque ad quartumdecimum, in fœminis vero vndecimus, vſque ad duodecimum, poſt quos expletos, poterant profiteri. At ſi non ingrediebantur ex conſenſu, & voluntate parentum, cum adhuc eſſent impuberes, nec facultatem haberent diſponendi de ſe ipſis, & contra ſuam ipſorum voluntatem, Religionem intrare non poſſent (vt etiam ſupra diximus) niſi poſt annos pubertatis, qui in pueris, eſt quartusdecimus, & in fœminis, duodecimus, vtroque expleto, in tali caſu, quo ſi antea ingrederentur, à parentibus ſiue tutoribus extrahi poterant, probationis annus non incipiebat in eis, niſi poſtquam iam erant impuberes, vt poſt ipſum profiterentur, pueri, in anno decimoquinto expleto, puellæ autem, in decimotertio etiam expleto. Qua de re videatur Sylueſter verbo Religio, tertio, quæſtione ſecunda in fine.

Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 15.

Caiet. 22. q. 88. ar. 9. verbo. 3. eſt notandum, c. 1. de Reg. lib. 6. gloſſ. in c. 1. 20. q. 1. Clem. vos de Regulæ.

Viden-

Videndum eſt etiam prædictum *c. non ſolum, de regu. lib. 6. & c. 1. 20. q. 1.* cum ipſorum gloſſis, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Hoc igitur olim generaliter obſeruabatur, eratq. poſitum in conſuetudine, præterquam in Religionibus Mendicantibus, quæ quidem Religiones hac de re habebant aliud ius ſpeciale, vt puerum nullum recipere poſſent ad profeſſionem, ante 15. annum expletum, *iuxta c. non ſolum, & c. conſtitutionem, de regu. lib. 6.* cum huiuſmodi pueri ante 14. annum expletum, Religionem intrare non poſſent, vt dicitur in eiſdem capitulis, *& in c. ad noſtram eod. tit.* & idem, ſuo quoque modo, decretum erat de puellis, iuxta *c. puella 20. q. 1. & c. addidiſtis, & c. quicumque eadem cauſa, & quæſtione*. Nam & ipſæ ante annum 12. Religionem intrare non poterant. Qui autem deſumebant habitū in inſulis, aliud etiam habebant ius ſpeciale: nam non poterant ipſum reci pere, ante 16. annum expletum, vt profiterentur in 18. anno, iuxta *c. quia in inſulis, de regularibus*, vbi hæc expreſſa verba habentur. *Quia in inſulis, dura eſt congregatio Monachorum, pueros in eorum Monaſteriis ante 18. annum ſuſcepti prohibemus.* quæ verba explicans ibi gloſſa inquit, *verbo, decimumoctauum*, hoc eſſe ſpeciale propter locorū aſperitatē, nam alias regulare & generale erat, qđ poſt tēpus pubertatis, tam maſculi, quā fœminæ poſſent profiteri, pro quo adducit, *c. 1. 20. q. 1. & c. ſi in qualibet, & c. ſi in puella, 20. q. 2.* Sed circa explicationem præfati capituli, *quia in inſulis*, inſurgit difficultas, quam tangit Syluester *verbo Religio 3. q. 2.* qualiter huiuſmodi capitulum intelligi debeat, & an modo etiam obſeruandum ſit? Circa quod refert opinionem Ioannis Andreæ, quem citat Panorm. *in d. c. quia in inſulis*, qui dicebat ſuo tempore huiuſmodi capitulum, numquam fuiſſe in aliqua inſula obſeruatum, quin vero & Doctores arguendo ex ratione literæ dicunt, quod ſi in inſula, non eſt con gregatio durior, quam alibi, non habet locum prædictum capitulum, & e contra, ſi extra inſulas ſit congregatio durior, quod ibi habebit locum, debebitq. obſeruari. Qua de cauſa ſupradictus Panormitanus extendit præfatam prohibitionem, ad nos Fratres Minores & Prædicatores, apud quos (inquit) congregatio eſt magis dura. Nam quælibet diſpoſitio iuris ampliari debet, vel reſtringi, ad terminos rationis expreſſæ, etiam ſi id verba non patiantur, iuxta textum *in l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patronatus, & l. cum pater, §. dulciſſimus, ff. de legatis 2.* hæc dicit Panormitanus. Sed his non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur concluſio.

c. non ſolū, de regu. lib. 6. & c. 1. 20. q. 1 cū ipſorū gloſſis.
c. non ſolum, c. conſtitu. de regu. lib. 6.
c. ad noſtram eod. tit.
c. puella q. 1.
c. addidiſtis, c. quicumque, eadem cauſa, & quæſt.
c. quia in inſulis, de regu. c. 1. 20. q. 1. c. ſi in qualibet, & ſi in puella 20. q. 2.
Syluest. verbo Religio 3. q. 2.
Difficultas circa cap. quia in inſulis.
Ioan. Andre. relatus à Panorm, in c. quia in inſulis.
leg. adigere, §. quamuis ff. de iure patron.
leg. cum pater §. dulciſſimus, ff. delegatis 2.

Secunda Concluſio.

Poſt Concilium Tridentinum, quælibet profeſſio expreſſa, facta poſt 16. annum expletum, eſt valida, in quacūque Religione, etiam in inſulis, & vbicūq; congregatio durior eſſe videatur, propter aſperitatem regulæ, ſiue loci. Hæc concluſio, meo quidem iudicio, eſt veriſſima, atque certiſſima. Primo, quia vt dicit Syluester vbi ſupra, prædictum capitulum, *quia in inſulis*, eſt abrogatum per contrariam conſuetudinem, cum nullibi ſeruetur à tempore Ioannis Andreæ, & multo ante, vt ipſe dixit; imo vero ſecundum Archidiaconum, & Petrum Paludanum, eſt reuocatum per prohemium ſexti, in illis verbis; *aliquibus, vel in toto, vel in parte mutatis*. Secundo, quia quamuis non ita eſſet, nec de eo ſpecialis mentio fiat, in prædicto decreto Concilij Tridētini, virtualiter tamen & implicite, reuocatum eſſe videtur, per ſupradicta verba. Nam quo pacto, & qua ratione, iam non licet ante 16. annum profiteri, quamuis contrarium antea fieret, de iure communi, abſque reuocatione expreſſa ſupradictorum iurium, quibus id permittebatur, ſeu vero potius erat ſtatutum: eadem prorſus ratione omnino, dicendum eſſe videtur, quod ad pro-

Poſt Con. Trid. profeſſio expreſſa, facta poſt 16 annum expletū eſt valida, etiā in inſulis.

ad profitendum etiam in insulis, non sit aliquod maius tempus necessario requisitum. Hæc mihi ratio videtur fortissima, nec hoc post præfatum Concilium Tridentinum, dubitatum vnquam esse audiui. Dixi autem in conclusione, idem esse tenendum, atque dicendum, in omnibus Religionibus atque Ordinibus (nempe quod professio in ipsis post 16. annum expletum sit valida) nam quamuis feratur, quod in Ordine Minimorum, seu potius sancti Francisci de Paula, sit statutum, quo cauetur, ne quis ante 18. ætatis suæ annum, ad professionem admittatur, de quo videndus est Nauarro lib. 3. consil. de regu. cons. 22. & consil. 34. & 35. Ego tamen crediderim, quod per tale statutum, quamuis prohibeatur id fieri, non tamen annullatur, siue irritatur factum, & iuxta iuris regulam, multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent. Et est casus expressus, *in c. ad Apostolicam, de regularibus*, vbi tenet professio facta infra tempus probationis, Papa, & Regula id prohibente. Et idipsum experimur in matrimonio, cuius vinculum ex simplici prohibitione non impeditur, imo vero tenet, licet aliàs contrahentes peccent, veniantque puniendi. Sic ergo dico de professione, facta in prædicto Ordine ante 18. annum, quod meo iudicio, erit valida, quamuis ad ipsam recipientes, per Prælatos postmodum possint puniri. Neque ijs etiam obstat id, quod (vt dicitur) contineatur in Regula, eiusdem sanctissimi Patris Francisci de Paula... Nam etiam ibi non annullatur, neque irritatur factum, sed solummodo, id fieri prohibetur; nec vllum est in ipsa verbum, ex quo quidpiam aliud colligatur; imo vero expresse colligitur cõtrarium, in illis verbis ibidem positis, in c. 2. vbi dicitur: *Quicumque contra supradictam formam fuerint recepti, approbandi reseruentur, Correctori generali*, & infra: *Postmodum approbentur, & eorum receptio acceptetur & confirmetur.* Circa quæ verba notandum est, quod non dicit, vt prædicta professio ratificetur (nam ratificare est, aliàs irritum atque inualidum, ratum facere) sed dicit, acceptetur & confirmetur. Acceptare autẽ & confirmare, (vt de se patet) est, aliquid quod aliàs de se erat validũ, à superiori firmitatem & confirmationem accipere, ac tale illud semper fuisse, explicare & declarare. Neque etiam prædictis obstat, seu obstare potest statutum, seu generalis constitutio (si qua facta est in prædicto Ordine) quæ dicat, huiusmodi professiones factas ante 18. annum esse nullas: nam omnia statuta (etiam generalia) sunt inferiora Papa, nec possunt aliquid statuere, seu ordinare quod sit contra ius commune. Et quamuis sint per Papam confirmata, seu de illius licentia & auctoritate facta, Papa non confirmat, neque confirmare videtur, aut facultatem præbet condendi statuta, nisi quatenus sunt licita & honesta, & non contra sacros Canones, aut contra ius commune. Vnde nulla Capitula generalia (quantumuis Papæ auctoritate facta) auctoritatem habent, irritandi professiones alicuius, seu aliquorum, qui aliàs sunt habiles ad profitẽdum, secundum ius commune, vt quam doctissime docet & probat Nauarr. lib. 3. consiliorum cons. 26. agens de alio eiusdem Ordinis statuto. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

c. ad Apost. de regularibus.

Nauar. lib. 3. consil. de reg. cons. 26.

ARTICVLVS III.

Vtrum sit necessarium, quod professio expressa, fiat in manu Prælati, & illius qui Religioni potest incorporare, aut de ipsius licentia?

SEcunda conditio ad professionem expressam requisita (vt diximus) est vt fiat, post probationis annum: sed quia de hac particula, & de his quæ ad hoc

hoc propoſitum ſpectant, plura diximus ſupra q. 22. agentes de Nouitijs, quantum attinet ad tempus ſuæ probationis, ſiue approbationis, vbi per plures articulos monſtrauimus, qualiter eiſdē debuerit dari, & præfigi aliquod probationis tempus, atque explicauimus ampliſſime & copioſiſſime, quantū huiuſmodi probatio debeat durare, vbi incipiat, quando finiatur, & alia multa quæ ibidem videri poterunt; conſulto ab explicatione præfatæ particulæ, ſeu conditionis in præſentiarum abſtinemus. Cum haudquaquam neceſſarium eſſe ſciamus, eadem ſemel dicta, iterum atque iterum repetere, ſeu quod dicitur, hinc inde tranſcribere. At quamuis etiam, de propoſiti articuli difficultate, qua dicitur, quod profeſſio expreſſa, neceſſario fieri debet in manu Prælati, ſiue de ipſius licentia, aliqua ſint à nobis dicta, ſupra quæſtione 15. dū ageremus de facultate & auctoritate admittendi & recipiendi, Nouitios ad Ordinem, in cuius articulo ſecundo diximus, Prælatos regulares per ſe ſolos, & ſine conſenſu, aut ſaltim conſilio Capituli, ſiue Conuentus, non poſſe recipere eoſdem, nec ipſos Religioni incorporare, non incongruum viſum fuit, pauca quædam in præſentiarum dictis ſuperaddere, de hac tertia conditione profeſſionis expreſſę, de qua ſit concluſio.

Concluſio.

AD profeſſionem expreſſam, neceſſum eſt, quod recipiatur à Prælato, & fiat in manibus eius, ſeu alterius, ad id eius licentiam, & auctoritatem habentis. Hæc concluſio eſt Innocentij & Panorm. & fere communis, *in c. porrectum, de regu.* vbi Pontifex Clemens III. agens de cuiuſpiam profeſſione dicit, *receptam eam fuiſſe ab Abbate*: imo vero addit, *quod iunctis manibus illā fecit, ſeque illi tradidit in Monachum, atque Fratrem* Circa quæ verba Doct. iuriſperiti, ſuprapoſitam noſtram difficultatem mouent, eamq; exagitant, vtrum ſcilicet, ad validitatem profeſſionis expreſſæ, ſit neceſſarium, quod ſit aliquis qui ipſam recipiat, & an iſte talis neceſſario debeat eſſe Abbas, ſiue Prælatus, qui Religioni poſsit incorporare, vel quiſpiam alius de ipſius licentia & auctoritate? Cui difficultati Innocentius, & Panorm. Concluſionem adhibent affirmatiuam, adducentes ad id aptiſsimam rationem, & differentiam facientes, atque conſtituentes, inter votum ſimplex, atque ſolemne, quod fit per huiuſmodi profeſsionem expreſſam. Nam quamuis (inquiunt) votum ſimplex, etiam continentiæ, & quodlibet aliud, fieri poſsit, abſque eo quod recipiatur ab aliquo, iuxta *c. ex parte, de cenſibus, & c. quod Deo, 32. q. 5. & iuxta l. 2. ff. de pollicit.* quia ſit ſolummodo Deo, cui vouens obligatur, & obligatio dependeta ſola vouentis voluntate; at vero in voto ſolemni, & profeſsione expreſſa, eſt quidpiam aliud ſpeciale: quia per ipſum vouens, non ſolū obligatur Deo, ſed etiam Monaſterio, & viciſsim Monaſterium obligatur eidem, ad alendum ipſum, & conſtituendum cum illo vnum corpus, & vnum Collegium. Vnde & oritur ex dicta profeſsione, quidam contractus, & vtriuſque reciproca quædam obligatio, quæ fieri non poteſt, ſine conſenſu vtriuſque partis, ſicut patet in alijs contractibus & obligationibus, quæ non poſſunt ſtare, aut conſiſtere, ex conſenſu vnius tantum, ſed amborum, *iuxta legem in omnibus, ff. de actionibus, & obligationibus, & l. ſicut, C. eo. tit.* Ex his, atque alijs colligit Panorm. in voto ſolemni & profeſsione expreſſa, eſſe neceſſum, vt ſit quiſpiam qui ipſam recipiat, & hunc fore dicit Abbatem, ſiue Prælatum, qui poſsit quempiam Religioni incorporare, & quod non ſufficit receptio particularis Monachi, niſi id faciat de conſenſu, mandato & auctoritate Prælati. Sed quod id fieri poſsit, præcipientes & mandāte Prælato, ſeu de ipſius licentia, expreſſe conſtat *ex c. cum ad Apoſt. de regu.* vbi Innoc. III. mē-

Profeſſio expreſſa neceſſario debet fieri in manu Prælati, ſeu alterius ad id licētiam habentis. *Doct. iuriſperiti in c. porrectum, de regu.*

c. ex parte, de cenſ. *c. quod Deo, 32. q. 2. leg. 2. ff. de pol licit.*

leg. in omnibus. ff. de actionib. & oblig. leg. ſicut, C. eod. tit.

c. cū ad Apoſtol. de reg.

mentionem facit, de quodam qui profeſsionem emiſit, Abbate per ſe, ſeu per alium illâ recipiente, & iuxta hunc ſenſum intelligenda ſunt iura, quæ quandoque mentionem faciunt de Presbytero, in receptione profeſsionis, *iuxta c. conſuluit, qui clerici, vel vouentes, matrimonium contrahere poſſunt*. Nam omnia illa, cum facta fuerint, abſque legitima auctoritate, poteſtatem habentis incorporandi in Religione, ſunt & fuerunt vota ſimplicia, & non ſolemnia. Quapropter in caſu prædicti *Capituli, conſuluit*, votum cuiuſdam nobilis mulieris, emiſſum in manu presbyteri, non ad id auctoritatem habentis, dicitur, quod impedit quidē matrimonium ad contrahendum, at non dirimit contractum. Sed aduerto, quod ad huiuſmodi profeſſionem expreſſam (vt dicitur in concluſione) ſufficit quod fiat in manibus alicuius Religioſi, à Prælato ad id auctoritatem habentis, aut quod poſtea ratificetur, & pro rata habeatur, qua de re vide Sylueſtrum *verbo religio 3. q. 16.* vbi hoc multis iuribus, & capitulis probat. Vide etiam Cordubam ſuper Regulam noſtram c. 2. q. 12. & P. Fr. Emmanuel Rodriguez in qq. regu. 3. tom q. 17. art. 12.

cap. conſuluit, qui clerici, vel vouentis.

Sed hic ſolet tangi quædam difficultas, quam etiam mouet præfatus Panormitanus: An ad profeſſionem expreſſam ſufficiat, quod votum recipiatur ab Epiſcopo? quam etiam difficultatem tractat & mouet Syluester, *verbo religio 3. q. 18.* & adductis, hinc inde varijs ſententijs & opinionibus (quas ego omnes breuitatis gratia omitto) tandem concluditur, quod non ſufficit, vt votum recipiatur ab Epiſcopo, aut fiat in manibus eius, niſi fit reſpectu illorum, qui ſunt ſibi ſubditi, & quorum reſpectu, ipſe eſt verus atque legitimus Prælatus. Nam aliàs extra territorium ſuum ius diceret, quod eſt contra omne ius; *iuxta leg. fina. ff. de iuriſd. omnium Iudicum, & c. 2. de conſtitutionibus lib. 6.* & ſi qua iura, ſiue capitula, reperiantur in iure, quæ contrarium dicere videantur, intelligēda ſunt, de Monaſterijs ſibi ſubiectis, vti erant olim fere omnia (vt ſupra diximus) de iure communi, & habetur *in c. Abbas, & c. Abbatem 18. q. 2.* Concludit ergo Panorm. quod votum receptum ab Epiſcopo, in Religione non ſibi ſubiecta, ſeu non de licentia & conſenſu Prælati, auctoritatem habentis, non eſt ſolemne, vt dirimat, ſeu dirimere poſſit matrimonium poſt contractum, *iuxta c. vnicum, de voto lib. 6.* & quod ille talis in materia ſtricta, & ſtricte, atque in rigore loquendo, non erit vere & proprie religioſus. & hactenus de iſto articulo.

Syluester verbo religio, 3. q. 18.

leg. fina. ff. de iuriſd. omnii iudicum. c. 2. de conſt. lib. 6. cap. Abbas, c. Abbatem 18. q. 2. c. vnicum, de voto.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ad profeſſionem expreſſam, ſit neceſſarium, quod Prælatus vt ipſam recipiat, requirat conſilium ſuorum ſubditorum, aut quod id fiat cum conſenſu maioris partis Capituli?

AB hac difficultate breuiter me expediam, quia in prædicta quæſtione hac de re, meo quidem videri, plura dixi; quin vero omnia, quæ ad hoc propoſitum poſſint deſiderari. Sed nihilominus, vt propoſito articulo aliqualiter ſatis fiat, ſit concluſio.

Concluſio.

Profeſſio expreſſa fieri debet, de conſenſu maioris partis Capituli.

ADprofeſſionem expreſſam, neceſſum eſt, quod Prælatus, non ſolum requirat conſilium, verum etiam & exſpectet conſenſum ſui Capituli, & de conſenſu Prælati ſimul, atque Capituli, huiuſmodi profeſsio, recipiatur & fiat. Hæc concluſio ponitur contra Panorm. qui, vt latiſsime diximus in prædi-

prædicto articulo, quamuis teneatur, quod Prælatus tenetur requirere consilium sui Capituli, non tamen (inquit) tenetur expectare illud, & sequi multo minus consensum. Quin vero Nouitios potest ad professionem recipere per se solum, non expectato consilio, aut consensu Capituli, hoc dicit Panorm. *in c. ad Apost. de regu.* & loquitur (vt expresse constat ex ipsius verbis) de receptione Monachorum, non solum ad habitum, verum etiam ad professionem. Nos vero supra, contrarium constanter affirmauimus, & fortissimis ductis rationibus, idipsum nũc denuo tenemus, quod in Nouitijs recipiendis, non solum ad professionem, verum etiam ad habitum, Prælati tenentur, non solum requirere consilium, verum etiam & expectare ipsum, imo quin vero & sequi consensum maioris partis Capituli, seu illorum, qui ipsum Capitulum repræsentant, & ipsius personam gerunt, qui in diuersis Religionibus diuersimode nuncupantur, quandoq. Discreti, alibi Cõsiliarij, &c. Imo vero dico, & addo, cum doctiss. Doct. Nauarro, in suis consilijs lib. 3. de regul. cons. 62. nu. 2. & super cap. statuimus, de regu. nu. 74. quod nullus Prælatus quantumuis generalis, per se solum, & inuitis Fratribus, potest quempiam ad habitum, & multo minus ad professionem recipere. Nam creatio Monachorum spectat de iure ad Abbatem, siue Prælatum, & ad Conuentum simul (quidquid dicat Panorm.) & quod non solum requirendum est consilium, verum etiam expectandus est consensus, maioris partis Capituli, & contrarium facere, esse videtur contra omnem prorsus rationẽ. Cuius quidem hæc est fortissima, atque inuincibilis ratio. Nam, vt pluries dictum est, atque in iure passim reperitur, in creatione Monachorum, & receptione eorum, maxime ad professionẽ, inuenitur quidã contractus, & reciproca quædam obligatio, qua professi Monasterio obligatur, & Monasterium vicissim ipsi professi, eundem alendi & sustentandi, & cum ipso vnum corpus, & vnum collegium efficiendi, atque constituendi, vt latissime diximus in prædicto articulo, de mente Panormitani. Ex quo plane sequitur, quod vtriusque partis requiritur consensus: & sicut professio esset nulla, deficiẽte consensu professi, ita & nulliter facta censenda, atque existimanda est, deficiente consensu Monasterij, & maxime contradicente capitulo, quidquid alias præcipiat Prælatus. Videatur hac de re Nauar. etiam in cons. 9. de constit. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Panorm. in c. ad Apostol. de regul.

Nauar. lib. 3. consil. de regu. cons. 62. nu. 2. & super cap. statuimus, de regu. nu. 74.

Nauar. lib. 2. consil. de constit. cons. 9.

ARTICVLVS V.

Vtrum ad professionem expressam, requiratur quod fiat in Religione aliqua, per Sedem Apostolicam approbata, & secundum aliquam certam, atque determinatam regulam?

Huic Articulo Respondetur, per sequentem Conclasionem.

Expressa professio fieri non potest, nisi in Religione per Sedem Apost. approbata, & secundum aliquã certam, atque determinatam regulam.

Conclusio.

EXpressa professio, fieri non potest, nisi in Religione per Sedem Apostolicam approbata, & secundum aliquam certam, atque determinatam Regulam. Hæc conclusio est omnium Doctorum communis, & habetur expresse *in c. vnico, de voto, & voti redemptione lib. 6.* vbi Bonifacius Papa VIII. agendo de voto solemni, inquit: *Illud solummodo debere tale dici, quantum ad post contractum matrimonium dirimendum, quod solemnizatum fuerit, per susceptionem*

c. vnico, de voto, & voti redempt. lib. 6.

nem sacri ordinis, aut per professionem expressam, vel tacitam, factam alicui de Religionibus, per Sedem Apostolicam approbatis, & addit. *Reliqua vero vota, etsi quandoque matrimonii impedient contrahendum, & quanto manifestius sunt emissa, tantum propter plurium scandalum, & exemplum durior penitentia transgressoribus debeatur, non tamen rescindere possunt matrimonia post contracta.* Hæc Bonifacius VIII. Ex quibus verbis infertur, vt infert glossa ibidem, *verbo approbatis*, quod si quis profitetur, Religionem non approbatam & postea contrahit, tale votum non fuit solemne, sed dumtaxat simplex, & matrimonium post ea contractum tenet; quod & dicit esse verum, etiamsi quando profitebatur, crederet illam esse approbatam. Eandem ob causam, atque rationem dicit, quod si quis recepit subdiaconatus ordinem, ab eo quem credebat esse Episcopum, sed re vera non erat, si postea contrahat, matrimonium tenet & valet. Idem dicit Sylvester *verbo religio 3.q.18.* de illo qui olim erat expresse professus, intra annum probationis, in aliqua de Religionibus Mendicatibus, qui quidem secundum ius, *cap. non solum, c. constitutionem, de regu. lib. 6.* non remanebat illi obligatus, sed solummodo Religioni in genere, vnde & talis professio expressa, non habebat vim voti solemnis; sed tantum simplicis, & si contrahebat, matrimonium tenebat, quia nempe talis professio, non erat facta quantum ad istud, vni de Religionibus per Sedem Apostolicam approbatis. Peccabat tantum mortaliter contrahendo, vtl & peccat quicumque contrahit post factum votum continentiæ simplex. Hac de re videndum est, *c. ne nimia de religiosis domibus, & c. vnicum eo. tit. lib. 6.* atque in vniuersum de hac professione, & profitendi modo expresso, in aliqua de Religionibus per Sedem Apostolicam approbatis, videatur *c. porrectum de regu. & c. tursus, qui clerici, vel vouentes, & qua ibidē dicuntur à glossis.* Et hactenus de isto articulo.

gloss. in d. cap. verbo approbatis.

Sylvest. verbo religio 3.q.18

c. non solum, c. constitut. de regu. lib. 6.

c. ne nimia de religionib. & c. vnicum eo. tit. lib. 6.

cap. porrectum de regul. & c. tursus, qui clerici, vel vouentes cum suis glossis.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ad professionem expressam, sit necessarium, quod vouens promittat, atque profiteatur, tria Religionis essentialia, atque substantialia vota?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Ad professionē expressam necessarium est, quod ipsa fiat de tribus essentialibus votis.

AD professionem expressam, necessarium est quod fiat de tribus essentialibus & substantialibus votis, nempe de obedientia, castitate & pauperate. Hæc conclusio est communis, omnium Doctorum resolutio, quia vt supra diximus, q. 1, ar. 4. 5. & 6. hæc tria sunt de essentia, atque de substantia cuiuslibet Religionis, seu status religiosi, vt constat *ex c. ad Apostolicam, c. cū ad Monasterium de statu Monach.* Vnde & necessum est, quod à Religiosis promittantur & profiteantur, sub voto expresso, vel tacito: quod dico propter diuersum modum profitendi, qui in diuersis Religionibus reperitur. Videatur hac de re specialiter prædictum *c. cum ad Monasterium de statu Monachorum*, vbi hæc tria vota, adeo esse dicuntur de essentia & substantia Religionis, seu status religiosi, vt super ipsis, neque ipse summus Pontifex licentiam possit indulgere, aut dispensare. Vnde dico, quod si quis profiteretur obedientiam solummodo, & nollet ad alia teneri seu obligari, non esset vere professus, nec proprie religiosus, si hoc deduxit in pactum tacite, aut expresse, quia remota parte substantiali alicuius actus, certum est, quod remo-

c. cum ad Monasterium, de statu Monac.

uetur

netur & votum, *iuxta c. tua, de sponsalibus*, secus tamen esset, si non tacite, neque expresso id deduxit in pactum, tunc enim valeret professio expressa, facta de vno solummodo voto, nempe obedientia, maxime si addatur secundum talem, vel talem regulam, vt mos est in aliquibus Religionibus profiteri, quorum Nouitij, quòd profitentur in manibus suorum Prælatorum, dumtaxat dicunt, *promitto tali, vel tali Prælato obedientiam, & meam institutionem iuxta regulã talem, vel talem.* Supradicta omnia necessaria sunt ad professionem expressam, & necessario obseruanda in ipsa. In reliquis autem, licet non seruetur forma tradita profitendi in regula, tenebit professio per quæcumque verba fiat (vt supra diximus) quia defectus formæ non substantialis, nõ variat, aut vitiat actum, sicut etiam diximus de excommunicatione, & constat *ex c. sacro, de sententia excommunicationis*, de quo videatur Panormitanus *in c. porrectum, de regula.* & Syluester *verbo Religio 3. q.* 18. Hactenus de isto articulo.

c. tua, de sponsalibus.

c. ex sacro de sent. excom. Panorm. in c. porrectum, de regul. Sylu. verbo Religio 3. q. 18.

ARTICVLVS VII.

Quænam sit professio tacita, & quibus modis inducatur, & fiat?

POstquam in præcedentibus articulis, egimus de professione expressa, superest, agamus nunc de tacita siue interpretatiua, & proposito articulo respondetur per sequentem conclusionem.

Prima Conclusio.

Diffinitio professionis tacitæ seu interpretatiuæ.

PRofessio tacita seu interpretatiua (vt nomen ipsum sonat) est illa, quæ fit ab aliquo, sine voce, & sine scriptura, etiam post legitimam ætatem, & post expletum probationis annum, in Religione per Sedem Apostolicam approbata, in qua profitens tacite obligatur, obedire Prælato, eiusdem Religionis, & secundum illius regulam, & promittit etiam tacite obseruare obedientiam, castitatem, & paupertatem, quæ sunt tria Religionis essentialia, atque substantialia vota. Hæc conclusio est certa, & omnium Doctorum communis, de qua videndus est Syluester *verbo Religio 3. q. 19.* vbi de mente Ioannis Andr. & Panorm. *in c. vidua, de Regu.* (inquit) esse necessarium ad ipsam, vt sciant, & consentiant illi, quorum est Religioni incorporare: nam sicuti expressa non inducitur, per quodcumque votum, neque per quamcumque causam, & nisi fiat in manibus Prælati potentis in Religione incorporare, vel alterius in id mandatum habentis, & recipientis nomine eius, vel sequente ratihabitione, & vt nos etiam diximus, ex consilio, aut vero consensu maioris partis Capituli, ita nec tacita fieri potest, absque omnibus supradictis.

Sylu. verbo Religio 3. q. 19. Ioann. Andr. & Panor. in c. viduas, de regul.

Secunda Conclusio.

Professio tacita seu interpretatiua inducitur quatuor modis

Huiusmodi professio tacita, secundum ius, quatuor tantum modis inducitur, atque inducebatur olim. Primo, quando aliquis Nouitius, positus in anno probationis, ingerebat se actibus, qui de iure, aut consuetudine, solummodo conueniebant professis. Secundo, ex delatione habitus professorum, patenter distincti, ab habitu Nouitiorum, intra eundem iuridicum probationis annum. Tertio, ex delatione habitus Nouitiorum per annum, indistincti ab habitu professorum, patenter in forma, colore & scissura, licet aliqualiter esset distinctus, distinctione aliqua occulta, vt puta benedictione, seu alio simili. Quarto, ex proposito absoluto mutandi vitam, quãdo quis ingrediebatur Religionem. His quatuor modis inducitur, atque inducebatur olim, pro-

profeſſio tacita. Sed quia omnia iſta difficillima ſunt, & vt videtur, per Concilium Trid. partim immutata, atque maiori indigent explicatione, & declaratione, & particulares difficultates continent, ne dum omnia ſimul dicuntur inuoluta, confundantur, de eis omnibus in ſpeciali, particulares conſtituemus articulos, quorum primus 8. erit in ordine.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum profeſſio tacita, induceretur olim, per hoc quod quiſpiam in probatione poſitus ſe ingereret actibus, qui de iure, aut conſuetudine, ſolummodo conueniebant profeſſis?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem conc luſionem:

Concluſio.

Profeſſio tacita inducebatur olim per exercitium illorum actuum, qui de iure, & conſuetudine, ſolummodo conueniebant profeſſis, vt puta electioni, & ſimilibus. Hæc concluſio eſt expreſſa, Sylueſtri *verbo religio 3. q. 19. ibi, primo ergo inducitur*, eandem etiam tenet Nauarr. *in cap. ſtatuimus nu. 73.* & Corduba *ſuper regulam noſtram c. 2. q. 12.* & eſt communis omnium Doctorũ reſolutio. Sed intelligenda eſt concluſio, cum certis quibuſdam limitationibus, quas adducunt Panorm. Innoc. & Oſtien. *in c. porrectum, de regu.* Primo quod ille talis eſſet Nouitius, atque exiſteret in ſui Nouitiatus anno. Secundo, quod ſciret illud conuenire profeſſis tantum: nam data ignorantia, ceſſaret præſumptio. Tertio, quod ſponte ſe ingeſſiſet huiuſmodi actibus, & non ex vi, aut metu. Quarto, quod perſeueraret in illo propoſito per triduum, aut loco perſeuerantiæ tridui, quod hoc faceret, cum habitu profeſſorum, patenter diſtincto, ab habitu Nouitiorum, in forma, colore, & ſciſſura.

Profeſſio tacita inducebatur olim per exercitium actuũ, qui ſolummodo cõueniebãt profeſſis.

Syluſ. verbo Religio 3. q. 19.

Nauar. in ca. ſtatuimus, n. 73.

Corduba ſuper reg. c. 2. q. 12.

Doct. in c. porrectum de reg.

Notanda & adnertenda, circa profeſſiones tacitæ conditiones, atque limitationes.

Circa has conditiones & limitationes, nonnulla veniunt notanda, & circa primam dico, quod diſſentiunt, ſumma Roſella, & Angelica: nam Roſella illam ponit, Angelica vero eam non habet. Sed componendo hanc differentiam, dicit Syluester, quod quando quis ſe ingerebat actibus profeſſorum, vt puta electioni & ſimilibus, ſine habitu ipſorum, non inducebatur profeſſio tacita. Quo fit, vt clericus ſecularis, per huiuſmodi actum nõ cenſeretur profiteri, quod etiam dicit Panorm. vbi ſupra, ſecus autem eſſet, ſi cum habitu profeſſorum, ſe ingeſſiſet; tunc enim non requirebatur olim, quod præceſſiſſet nouitiatus, cum *in cap. vidua 27. quæſt. 1.* non legatur, quod illa fuerit nouitia.

Quædam declaratur tacite profeſſa.

Circa ſecundam conditionem, notandum etiam eſt, fuiſſe neceſſarium, quod huiuſmodi ſciret ea quibus ſe ingeſſiſſet, tantummodo profeſſis conuenire: nam data ignorantia, ceſſaret præſumptio, & *iuxta l. ſi quis per errorem ff. de iuris dictionis omnium iudicum*, Ignorans & errans, non conſentit, neque cenſetur conſentire. quo fit, vt eſſet neceſſarium, quod ille talis ſciret, quod per eiuſmodi exercitium, aut geſtationem talis habitus, inducebatur profeſſio tacita, ſecundum Innocentium communiter receptum *in c. ad noſtram, de regula.*

l. ſi quis per errorem, ff. de iuriſd. omnium iudicum.

Innoc. in c. ad noſtrã, de reg.

c. vidua, de ijs qua vi, c. quod interrogaſti, d. 27.

Circa tertiam conditionem, qua dicitur fuiſſe neceſſarium, quod ſponte ſe ingeſſiſſet huiuſmodi actibus, & non ex metu, facit *c. vidua, de ijs, qua vi, & c. quod interrogaſti, 37. diſt.* quibus dicitur, quod profeſſio facta per metum,

tum, etiam si fit expressa, non valet, qua de re iam multa diximus supra.

Circa quartam, de perseuerãtia tridui, dico, quod hac de re fuit etiã olim magna lis & controuersia inter Doctt. nam Ioannes Andreas *in c. ad nostram de regu.* dicit hoc triduum necessario requiri; sed Panorm. & alij Doct. omnino tenent contrarium, cum de tali conditione non fiat mentio, *in supradicto cap. vidua.* Et dicunt, quod loco perseuerantiæ tridui, sufficiebat, vt id fecisset cum habitu professorum, distincto ab habitu nouitiorum, in forma, colore, & scissura; ita quod duo simul habebant concurrere ad professionem tacitam prædictam, exercitium scilicet, & habitus professorum, modo prædicto, & tunc non requirebatur triduum; secus erat, si se ingerebat huiusmodi actibus per annum, cum habitu non professorum, sed Nouitiorum (de quo infra dicemus) tunc enim necessaria esset perseuerantia tridui, vt quidam alij volunt. Hæc Syluestri resolutio placet doctissimo viro Nauarro, *in c. statuimus, nu. 73.* nam *in supradicto cap. vidua*, nullam faciendo mentionem de Nouitiatus anno, aut tridui, dicitur, quod illa se ingessit professorum actibus, & habuit professarum velum (quod erat earum distinctiuum) ac per hoc dijudicata est tacite professa, absque triduo. Supradictis omnibus addit Nauarro, vbi supra, esse necessario requisitum, quod hac dicta supradictus fecerit de consensu, & voluntate eorum, qui Religioni possunt incorporare, & non aliter, vt pluries iam dictum est, & amplius infra dicemus. Hactenus de prædicto articulo.

Nauar. in c. statuimus, n. 73.

ARTICVLVS IX.

Vtrum professio tacita induceretur olim, ex sola delatione habitus professorum per annum, sine exercitio actuum, qui erant professorum proprij?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Professio tacita inducebatur etiã olim, per delationem habitus professorum, patenter distincti, ab habitu Nouitiorum. *Syluest. vbi supra.*

PRofessio etiam tacita inducebatur olim, per delationem habitus professorum, per annũ in Mendicantibus, & in non Mendicantibus, intra annũ, etiam sine exercitio actuum, qui solum conueniebant professis. hæc etiam conclusio est Syluestri, vbi supra, ibi, *secundo inducitur*. Est etiam Doctoris Nauarr. *in præallegato c. statuimus, nu. 74.* quæ & intelligenda est cum sequentibus limitationibus. Prima, quod huiusmodi habitus esset patenter distinctus ab habitu Nouitiorum, in forma, colore, & scissura *per c. 1. de regu. lib. 6.* Secunda, quod ille talis sciret, quod per id de iure, aut consuetudine, fieret professio, & scienter deferret, sciendo quod id tantum conueniebat professis: nam ignorantia præsumptionem tollit, & si gestabat illud ignorans, aut putans se esse professum, per huiusmodi gestationẽ, nullatenus esset cẽsendus talis, vt tradit Nauarr. lib. 1. consil. de constit. cons. 9. & lib. 3. de regul. consil. 34. ex Caietano 2. 2. q. 189. art. 1. & 2. Tertia, quod sponte deferat, & non ex metu, iuxta ea quæ dicta sunt, in præcedenti articulo, *per c. vidua, de his quæ vi, & c. quod interrogasti, 27 dist.* Quarta, quod deferat huiusmodi habitũ in Monasterio, & Congregatione aliqua regulari, *iuxta gloss. communiter receptam in clem. eos de regul. ibi, verbo in aliqua*, & Panormitanus, & Doctores ibidem, *& in cap. at si clerici, de regul. & c. 1. §. fin. eod. tit. lib. 6.* Sed circa hanc conditionem, & limitationem, aduertendum est, vt aduertit Nauarr. *& 2. in cap.*

Syluest. vbi supra. *Nauarr. in c. statuimus, n. 74.* *c. 1. de regul. lib. 6.* *Nauar. lib. 1. cons. de constit. cons. 9. & lib. 3. de regu. cẽs. 34. Caiet. 2. 2. q. 189. ar. 1.*

in cap. ſtatuimus 19.q.3. nu.74. & lib.3. conſil. de regu. conſ.13.32.& 41.& 48. quod intra Monaſterium habitum cenſetur deferre, qui defert illum extra de licentia,obedientia, atque mandato ſui ſuperioris, vt nos etiam diximus ſupra quæſt.22.art.6. & tradit Abbas antiquus,*in c cum illo,de ſententia excom.* ibi inquit,quod vbicumque fuerit Monachus,modo ſit ſub obedientia Abbatis,ſæper intelligitur eſſe in clauſtro. Id quod & tenet Abbas iunior,aliàs dictus Panorm. *in c.ex reſcripto,de iureiurando*, quod eſt intelligendum, niſi talis ſuperior concederet alicui licentiam deferendi habitum ſui Ordinis, honoris ſiue deuotionis gratia, & ea lege & pacto , quod geſtatio illius , non illi prodeſſet ad profeſsionem tacitam,neque per id intelligeretur profiteri, ſiue annum Nouitiatus,aut probationis adimplere , tunc enim, non induceretur talis profeſsio tacita : nam actus agentium non ſe extendunt, nec operantur vltra voluntatem & intentionem eorum, *iuxta l. non omnes,ff. de reb. cred. & c.vltimum de prab.* Regulariter tamen loquendo , ad profeſsionem tacitam neceſſarium eſt,quod huiuſmodi profeſſorum habitus , deferatur in Monaſterio,& non extra,per ſupradicta,& *per c. vt clerici, de regul.* vt probe notat Panormit. *in c. ex reſcripto,de iureiurando .* Quia (inquit) ceſſat præſumptio deferendo illud extra Monaſterium,eo quod ſi vellet profiteri, intraret Monaſterium . Quinta limitatio erat , quod huiuſmodi habitus in Mendicantibus deferatur per annum continuum , nam ſi deferatur per quatuor menſes continuos , & poſtea exiret , iterumq. reuerteretur , & deferret ipſum per octo vel plures menſes,iterumq. exiret, ante completum annum continuũ, nullatenus cenſeretur profeſſus , *iuxta c.1. de regu.lib.6. & gloſſam,& Doctores ibidem,ibi,per totum annum .* Hæc enim erat differẽtia olim, inter Mendicantes,& non Mendicantes, quod non Mendicantes, poterant prætermittere probationis annũ,vt ſupra diximus,at Mendicantes minime, & profeſsio facta,ante iuridicum probationis annum,in illis erat nulla , neque diſſoluebat matrimonium poſtea cõtractum. Hac de re vide Corduba ſuper noſtram regulam cap.2.q.13. in ſecundo puncto . Sexta,quod deferat habitum ſupradictum,ſcientibus,& conſentientibus ijs, quorum erat incorporare Religioni (vt ſæpe diximus) nam ſicuti expreſſa profeſsio , non fit , aut inducitur ; quocumque voto vel cauſa, niſi fiat in manibus Prælati , potentis recipere , & incorporare Religioni , vel in manibus alterius, ad id mandatum & auctoritatẽ habentis, & recipientis nomine eius , vel ſequuta ratihabitione , ita neque tacita profeſsio fiebat, aut fieri poterat ſine ſcientia, & aſſenſu, ſiue conſenſu,eorum quorum erat Religioni incorporare . De hac conditione videantur quæ dicit Panorm. *in cap. vidua,de ijs qua vi, & in cap. porrectum,de regul.* Videatur etiam Nauarr. lib.3. conſil. conſ. 41. & Syluester *verbo religio 3.q. 19.* Prædictis conditionibus,addunt quidam eſſe neceſſarium,quod in delatione huiuſmodi habitus, ille talis per triduum perſeueret , vt non dubitetur quo animo deferatur,& ſic intelligunt *cap. conſtitutionem in fine lib. 6.de regu.* Sed alij contrarium tenent,& dicunt nõ eſſe requiſitum huiuſmodi triduum, qua de re videatur Panormitanus *in dicto cap. conſtitutionem* , & Syluester vbi ſupra , ibi , *ſecundo inducitur in fine* . Nam ipſe hac in re nihil volo determinare,aut diffinire, neque modo eſt alicuius vtilitatis , ſiue momenti id facere,cum hæc fere omnia per Concilium Tridentinum ſint immutata . Hactenus de iſto articulo.

leg.non omnes ff.de reb. creditis.
c. vltimum , de prab.
c.vt clerici,de regu.
Panor.in c.ex reſcripto de iureiuran.
c. 1. de regul. lib. 6. & ibi gloſſ.ibi,per totum annum.
Corduba ſuper regu. c. 2. q. 13.
Panor. in c.vidua,de ijs qua vi,& c.porrectum,de regu.
Nauar. lib.3. conſ. de regul. conſ.41.
Sylu verbo Religio 3.q. 19.
c.conſtit. de regu. lib.6.
Panorm.in c. cõſtitutionem de regu.lib.6.
Syluc.vbi ſupra.

ARTI-

ARTICVLVS X.

Vtrum Professio tacita induceretur olim, per delationem habitus Nouitiorum per annum, indistincti distinctione patenti, ab habitu professorum, distincti vero aliqua distinctione occulta?

VT difficultas præsentis articuli, plenius intelligi possit, aduertere libuit, quod in aliquibus Religionibus, habitus Nouitiorum patenter est distinctus ab habitu Professorum, in forma, colore, & scissura, in aliquibus vero, non ita, sed quadam distinctione occulta, vt puta benedictione, vt pro clericis fit in Prædicatorum Ordin, secus autem pro laicis, qui deferunt scapularia nigra. In nostro autem sacro Minorum Ordine, fieri etiam consueuit, vt Nouitijs quibusdam nobilibus, atque etiam sacerdotibus, præfletur Professorum caputium, vulgo dictum *capella*, absque aliqua distinctione patenti, ab habitu Professorum, solummodoq. est inter ipsos, & alios religiosos iam professos, distinctio quædã occulta, nempe quod professis præfatur habitus, cum caputio consutus, Nouitijs autem prædictis, non ita, sed insutus seu à caputio diuisus, atque separatus. Hoc præsuppositio notabili, insurgit modo difficultas, nec parua quidem, sed magna, vtrum huiusmodi Nouitij deferentes per annum, habitum Nouitiorum, indistinctum distinctione patenti, ab habitu Professorum, censerentur olim, aut censeri debeant modo, concurrentibus alijs, quæ nuper in Concilio Tridentino sunt ordinata & disposita, esse in talibus Religionibus tacite professi, quamuis alias, eiusmodi habitus, esset distinctus aliqua distinctione occulta, & non patenti?

Hac de re est magna lis & controuersia inter Doctores: quidam enim dicunt, esse necessarium ad hoc, vt isto modo inducatur tacita professio, quod habitus sit patenter distinctus, ab habitu Nouitiorum, in forma, colore, & scissura, & quod aliàs non induceretur, per quodcumque tempus deferatur etiam viginti annorum. Alij vero dicunt sufficere, quod sit distinctus quauis distinctione occulta, vt puta benedictione, seu quouis alio modo, & quod in tali etiam casu inducitur, si per annum deferatur: nam (inquiunt) quælibet istarum differentiarum, sufficit tacitam professionem efficere, modo deferatur per annum. In hac sententiarum & opinionum diuersitate, quod verius videbitur, explicabitur per sequentem conclusionem.

Professio etiam tacita inducebatur olim per delationẽ habitus Nouitiorum indistinctã ab habitu professorum.

Conclusio.

PRofessio tacita etiam inducitur, seu inducebatur olim, per delationem habitus Nouitiorum per annum, etiam indistincti distinctione patenti ab habitu Professorum, modo aliàs esset distinctus, distinctione aliqua occulta, dummodo concurrerent aliæ cõditiones, ad professionem tacitam requisitæ: Hæc conclusio determinata videtur per *elem. ioi, de regu.* & est expressa Sylueſtri *verbo religio 3.q. 19. ibi.* Tertio *inducitur*; est etiam doctissimi Doct. Nauarr. *in c. Statuimus, nu. 74. ibi etiam 3. inducitur.* Eandem etiam tenet Pater Frater Emmanuel Rodriguez tom. 3. suarum quæst. regu. q. 17. art. 2. vbi dicit, quod si quis sacerdos, in nostro sacro Minorum Ordine, defert per annũ professorum caputium, quamuis insutum, qui est habitus, qui apud nos præfatur Nouitijs clericis, & interdũ aliquibus nobilibus, quod licet huiusmodi habitus, non sit patenter distinctus; sed tantummodo occulte, ab habitu professorum: si tamen (inquit) vltra annum perseueret, nec aliud protestetur, tacite erit censendus professus. Nam licet de iure communi antiquo, per *c. 1. de regu. lib. 6. §. distinctus*, quælibet istarum differentiarum, sufficeret ad impe-

elemen. ioi, de regul. Sylueſt. verbo Relig. 3. q. 19. ibi, tertio etiã inducitur. Nauarr. in c. Statuimus, n. 74. ibi etiã 3. inducitur. Rodriguez 3. tom. qq. regu. q. 19. ar. 2. c 1. de regul. lib. 6. §. distinctus.

diendam, seu non inducendam tacitam professionem, at de iure nouo innouatam per supradictam *clem. eos de regu.* si differentia, siue distinctio habitus, non est patens, non sufficit impedire eandem, dummodo concurrant aliæ conditiones requisitæ ad tacitam professionem. Idem tenet Nauarr. vbi supra, nu. 74. vbi dicit, quod re vera, in tali casu inducitur tacita professio: nam quamuis de iure antiquo, non ita fieret, *per cap. ex parte, & c. flatuimus, de regu. & cap. 1. citatū eod. tit. lib. 6.* imo quælibet distinctio habitus (inquit) etiã latẽs, & occulta impediret professionẽ tacitã, modo tamen de iure nouo innouato *per dictam clem. eos, de regul.* non est ita, nec omnis distinctio latens & occulta, sed solummodo patens & manifesta, in forma, colore, & scissura, impedit ipsam. hæc Nauarro vbi supra.

clem. 1. de reg.

c. ex parte, & c. flatuimus, de reg. & c. 1. de regu. lib. 8. clem. eos, de regul.

Sed circa prædictam conclusionem, nonnulla occurrunt notanda, & maxime circa illa verba, dummodo concurrant omnes aliæ conditiones, ad conditionem tacitam requisitæ, de quibus diximus supra art. 2. ex quibus plane colligitur. Primo, quod non re vera, quispiam tacite esset censendus professus, si habitus Professorum, patenter esset distinctus, ab habitu Nouitiorũ: nam si esset distinctus, non censeretur facta professio tacita, per delationem habitus prædictorũ Nouitiorum, etiam per viginti annorũ spatium, vt probe tenet *gloss. in supradicta clementina eos, de regu.* Vnde in nostro sacro Minorũ Ordine, deferendo caparonem (quod est patens Nouitiorum à professis distinctiuum) nam Professi deferunt caputia, vulgo dicta, *capillas*, per nullum tempus induceretur tacita professio, quod èst valde notandum, atque memoriæ commendandum. Secundo noto, quod neque etiam induceretur professio, deferendo Nouitium capellam, siue caputium etiam insutum, siue non consutũ, quod non est patens ipsorum distinctiuum, sed occultum, si eiusmodi Nouitius protestaretur se nolle profiteri, aliqua iusta de causa, *iuxta gloss. in prædicta clem. eos, de regu.* Nam quamuis quidam dicant, quod non prodest huiusmodi protestatio, si aliàs maneat in Monasterio, & deferat habitum, quia hic inducitur præsumptio iuris, & de iure, quæ non admittit probationem in contrarium, & quia talis protestatio videtur facto contraria; nihilominus tamen, contrarium est verius, & tenendum, & ita tenent Sylueſter & Nauarr. locis supracitatis, & inquiunt, quod non est facto contraria, sed potius animi declaratoria, *iuxta c. cum M. de constitutionibus*; quia vbi factum est multipliciter intelligibile, & agens protestatur, quod non agit illud ad hunc finem, vt puta, vt profiteatur, sed ad illum, nempe, vt adhuc probet, bene valet protestatio, vt expresse probat, & tenet Panorm. *in cap. ex parte, de regul.* Et addo, quod vbi habitus est patenter distinctus, huiusmodi protestatio non est necessaria; quia ipsum signum distinguens, est sufficiens protestatio, vt tenet idem Panorm. *in cap. postulasti eo. tit.* Tertio est notandum circa prædicta verba, litem esse & controuersiam inter Doctores, an in casu propositæ conclusionis, sit necessarium, quod huiusmodi habitus deferatur per annum, & diem? Quidã enim dicunt, quod sic; imo vero P. F. Emman. Rodr. vbi supra, ponit casum in eo, qui detulit ipsum per annũ & tres dies. Sed Sylu. omnino tenet contrariũ, & dicit nõ oportere addere anno diem, nisi in anno Biſſextili, sed neque esse necesse deferre vltra annũ; sed sufficere delationẽ per annũ. vnde inquit, quod in vltimo instãti anni probationis, huiusmodi erit professus, nisi aliud obstet, nempe protestatio, aut quidpiam simile. Idem tenet Nauar. vbi supra nu. 74. vbi dicit, quod non requiritur triduũ, neque vllus dies vltra annum: quia nullus est textus, qui hoc dicat, aut conuincat, quam ob causam huic sententiæ, & opinioni, quia longe videtur probabilior, libenter adhæreo. Hactenus de isto articulo.

Nota hoc valde.

gloss. in clem. eos, de regul.

c. cum M. de constit.

Panorm. in c. ex parte, de regu.

Idem Panor. in c. postulasti eod. tit.

ARTI-

ARTICVLVS XI.

Vtrum quando olim quispiam, suscipiebat habitum Nouitiorum, cum proposito mutandi vitam absolute, censendus esset, iam professus?

DE hac etiam difficultate, & controuersia, magna fuit olim quæstio, & differentia inter Doctt. alijs negantibus, & asserentibus, quod non, dicentibus vero quibusdam quod sic. Et fundamentum istorum erat, quia multa reperiuntur capita in iure, quæ idipsum videntur sonare ac dicere, *c. consuluisti, & c. statuimus, de regu. & c. non solū, eod. tit. lib. 6.* in illis verbis: *Si euidenter constet illum absolute voluisse vitam mutare.* Ex quibus inferebant, quod is qui Religionem intrauit, cum animo & proposito vitam mutandi absolute, censendus erat professus tacite, nec illi vllo modo à semel cepta vita licitum erat retrocedere. Sed ijs non obstantibus, in contrarium erat aliorū sententia, quæ est verior & tenenda, de qua statuitur conclusio.

c. consuluisti, c. statuimus, de regu.

c. non solum, eod. tit. lib. 6.

Conclusio.

PRofessio tacita, nullatenus inducebatur olim, per solum propositum, vitam mutandi, quantumuis absolutum, nisi quidpiam aliud simul adesset. Hæc conclusio est expressa Syluest. *verbo Religio 3. q. 19. ibi, quarto inducitur secundum aliquos*: vbi recitata alia opinione, & sententia, contrariam, ipse tenet, quā & probat, per supra allegatum, *c. non solum, de regu. lib. 6.* vbi cum qui proposuit absolute vitam mutare, diuidit contra illum, qui expresse vel tacite professus est, in illis verbis; *si tacite, vel expresse professus sit, aut euidenter constet, illum absolute voluisse vitam mutare.* Ex quibus verbis colligit, quod hæc nō sunt omnino idem, sed diuersa. Nec modicum quidem, sed multum facit etiam ad hoc *cap. ex transmissa, de renuntiatione*. Eandem conclusionem tenet Nauarr. *in c. statuimus, nu. 74.* vbi expresse tenet, quod nullum propositum mutandi vitam absolute, etiam vna cum ingressu Religionis; imo neque votum de perseuerando in ipsa, inducebat olim, nec modo inducit, professionem tacitam. Pro quo etiam allegat supradictum, *c. non solum*, quatenus diuidit ingressum cum proposito absolute mutandi vitam, ab expresse, vel tacite professo. Aliam adducit ad idem peculiarē rationem: & ea est, quia nempe professio, requirit duas personas (vt supra diximus) altera quę faciat, alia, quæ recipiat, aut recipere possit professionem, expressam vel tacitam, quod *in* præsenti non inuenitur, in eo qui Religionem intrauit, etiam cum proposito, quantumuis absoluto, mutandi vitam. Quibus etiam addi potest alia ratio ex supradictis, scilicet quod professio, nec tacita, neque expressa, fieri aut dari alicui potest, sine consensu Monasterij, aut Capituli, cum sit quidam contractus, ex quo reciproca quædam oritur obligatio, quæ ex parte vnius tantum proficisci non potest, quantumcumque proponat, *iuxta l. in omnibus, ff. de actio. & obliga.* Videatur hac de re Syluester de quo supra, vbi de mente Cardinalis, & Panorm. *in c. consuluisti, de regu.* dicit, quod is qui fecit votum de perseuerando, non efficitur professus, per delationem habitus Nouitiorum distincti, & quod si contraheret matrimonium, teneret. Et *ad c. non solum, & ad alia iura quæ videntur contraria*, Respondet, quod intelligenda sunt in hunc sensum, quod ad sæculum redire non potest, is qui ingressus Religionem, absolute proposuit vitam mutare, non ex eo quidem, quod sit professus tacite; sed quia emisit votum expressum, vel interpretatium perseuerandi in Religione; sic enim interpretandum est, verbum illud *proposi-*

Professio tacita, nullatenus inducebatur olim per solum propositum mutandi vitam, nisi aliquid aliud adesset.

Sylu. verbo Religio 3. q. 19. ibi 4. inducitur secundum aliquos.

c. non solum, de regu. lib. 6.

c. ex transmissa, de renunt.

Nauarr. in c. statuimus, n. 74.

Nota hoc vale.

leg. in omnibus, ff. de act. & oblig.

Sylu. vbi supra.

Card. & Panor. in c. consuluisti, de regula.

tum, positum in supradictis iuribus, & ita illud interpretantur omnes communiter iurisperiti, Doct. Canonistæ, quod quidem votum tenebatur adimplere, nec regredi poterat sine peccato mortali. Hæc solutio est vera & bona; sed aliam alij tradunt meliorem, dicentes, huiusmodi propositum absolutū, de quo prædicta iura loquuntur, fuisse oblationē quandam, quam de se olim, quidam faciebant, in initio ingressus Religionis, per quam etiam petebant statim admitti ad professionem. Qui quidem per illam, obligati remanebāt Religioni, nec inde sine peccato poterant egredi, non tamen erant professi per hoc tacite neque expresse, quod est intentum, & hoc est verum. Videatur hac de re Pater Fr. Emmanuel Rodriguez in quæstionibus regu. tom. 3. q. 13. art. 12. ibi: Circa eandem constitutionem. Et hactenus de isto articulo.

Emman. 3. to. 99. reg. 9. 15. ar. 12.

ARTICVLVS XII.

Vtrum nunc, post Concilium Trid. reperiantur sic prædictæ tacitæ professiones, & aliquam vim habeant?

RAtio dubitandi est, nam vt ex supradictis constat, multa reperiuntur in prædictis tacite profitendi modis, quæ nunc abrogata atque annullata esse videntur post Concilium Trid. maxime illud de proficendo ante expletum probationis annum. Poterat enim olim, vt supra latissime diximus, renunciari huiusmodi probationis terminus, cum esset datus, atque præstitutus in fauorem conuersi & monasterij, *iuxta c. cum ad Apost. de regu.* at nunc non potest id fieri per *Concilium Trid. sess. 21. c. 15.* nec professio præstari, aut professus quispiam effici, nisi post expletum probationis annum; professio autem aliter facta statuitur, quod sit nulla, nullamq. inducat obligationem. Præterea olim non tenebantur Nouitij, aut Conuersi, statim post expletum probationis annum profiteri; imo vero ex causa, professio sibi poterat dilatari, at nunc id fieri haudquaquam potest, per idem Concilium, vbi supra, vbi strictè præcipitur, quod finito anno probationis, Nouitij statim ad professionē admittātur, aut expellātur. Ex quibus omnibus, & alijs à me breuitatis causa omissis, dubium forsan cuipiam videri potest, an per præfatum Concilium Trident. sint reuocatæ & annullatæ, eiusmodi tacitæ professiones. Ijs tamen non obstantibus in contrarium, statuitur conclusio.

c. ad Apost. de regu.

Concil. Trid. sess. 25. c. 15.

Professiones tacitæ, non sunt per Concilium Trid. reuocatæ dummodo seruetur in eis ea quæ aliàs circa professionē expressam sunt decreta.

Nauar. lib. 3. consil. de reg. cons. 35. 41. & 42. & 44.

Emman. 3. to. 99. regu. 9. 17. ar. 1. & 2. & in summa 2. p. c. 8. nu. 1. & 2.

Conclusio.

PRofessiones tacitæ per Concilium Trid. non sunt sublatæ, aut reuocatæ, dummodo aliàs seruentur in eis, ea quæ circa professionem expressam, sunt decreta, atque determinata. Hæc conclusio est expressa doctissimi Doctoris Nauarri lib. 3. consiliorum, de regu. cons. 35. 41. 42. & 44. & eandem tenet Pater Fr. Emmanuel Rodriguez tom. 3. quæstionum regu. q. 17. art. 1. & 2. & in summa 2. par. c. 8. num. 1. & 2. Vnde dico, quod quamuis modo, etiam si quis ante legitimam ætatem, seu ante iuridicum probationis annū expletum, deferret habitum professorum, patenter etiam distinctum ab habitu Nouitiorum, aut etiam se ingereret per quantumcumque tempus, actibus qui de iure, aut consuetudine, solummodo conueniunt professis, nullatenus censeretur, aut censendus esset professus: nam professiones taliter factæ, per supradictum Concilium sunt reuocatæ & annullatæ, & præceptum ibidem, quod nullam inducant obligationem, ad alicuius Regulæ, Religionis, vel Ordinis obseruantiam, aut ad alios quoscumque effectus; sed tamen si id fieret, post legitimam ætatem, & post expletum probationis annum, seruatisq. alijs,

quæ

quæ in eodem Concilio obſeruari præcipiuntur, ſtatuuntur, atque diffiniuntur, haud dubium eſt, quod re vera ille talis tacite eſſet profeſſus, & idem dico de eo, qui poſt annum, deferret habitum Nouitiorū, patenter indiſtinctū ab habitu profeſſorum, etiam ſi eſſet diſtinctus aliqua diſtinctione occulta, niſi interueniſſet aliqua proteſtatio, de qua diximus ſupra, ſeu defuiſſet conditio aliqua ex requiſitis ad idem. Hoc eſt certum, verum, atq; tenendum. Et ad rationes dubitandi, & ad alia in contrarium adducta reſpondeo, & dico, quod Concilium Trid. præcipit, vt nulli liceat profiteri ante legitimā ætatem, & ante expletum probationis annum. Præcipit etiam, quod poſt ipſum expletum, Nouitij non detineantur, quæ omnia hodie obnixe obſeruanda ſunt, non tamen præcipit, aut dicit, quod ſi adhuc de facto permanſerint, aut fecerint aliqua ex prædictis, nō cenſeantur, ſeu ſint cenſendi, tacite profeſſi. Et certum eſt, *iuxta c. ſuſceptum, de reſcriptis lib. 6.* quod caſus omiſſus, ſemper remanet in diſpoſitione iuris communis, nec omnis detentio habitus prohibita à iure, operatur, vt non inducatur tacita profeſſio, ſed illa tantummodo, quæ alias ipſo iure, eſt irrita & nulla, atque eſſe talis declaratur. Quo fit, vt etiam poſt Concilium Trid. qui poſt legitimam ætatem, & poſt expletum probationis annum, ingereret ſe nunc profeſſorum actibus, ſeu deferret habitum ipſorum, patenter diſtinctum ab habitu Nouitiorum, aut habitum Nouitiorum, patenter indiſtinctum ab habitu profeſſorum, licet alias eſſet diſtinctus aliqua diſtinctione occulta, concurrentibus aliis de iure antiquo & nouo requiſitis ad tacitam profeſſionem, de quibus dictum eſt in præcedētibus articulis, & nulla interpoſita in contrarium proteſtatione, omni proculdubio cenſendus erit tacite eſſe profeſſus. Videatur Nauar. vbi ſupra, ſed maxime conſilio 35. nu. 5. vbi ad hoc propoſitum dicit multa notatu digniſſima. Et hæc dicta ſufficiant de iſto articulo, ac de tota quæſtione.

Notandū circa tacitam profeſſionem poſt Cōcilium Trid. *c. ſuſceptum, de reſcrip. lib. 6.*

QVÆSTIO XXV.

De Nouitijs, quantum attinet, ad diuerſum ipſorum modum profitendi expreſſe, in quatuordecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quotupliciter fieri contingat profeſſionem expreſſam?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

TRipliciter, ſeu tribus modis, cōtingit expreſſe profiteri. Primo dicendo, N. promitto ſeruare regulam. Secundo: Promitto viuere ſecundum regulam. Tertio: Promitto obedientiam ſecundum ralem, vel talem regulam. Hæc concluſio colligitur ex doctrina ſancti Thomæ 2. 2. q. 186. art. 9. in ſolutione ad primum, & in quodliberis, quodliber. 1. q. 9. ar. 4. vbi conſtituit hunc triplicem modum profitendi, & ponit differentiā circa ipſos dicendo, quod qui in ſua profeſſione profitentur, ſeu vouet, ſeruaturum regulam, quantum ad verba, & vt apparet exterius, tenetur ex præcepto, ſeruare ſingula quæ continentur in regula: at qui profitetur, non quidem regulam, ſed viuere ſecundum regulam, non tenetur ex vi verborum, ad omnia quæ continentur

Tribus modis ſit profeſſio, ſeu tripliciter contingit expreſſe profiteri. *D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. in ſolut. ad 1. & in quodlibetis quodlibet 1. q. 9 art. 4.*

Quænam differentia verſetur ſecundum D Thomam inter hunc triplicem modum profitendi.

in ipſa, ſed ſolummodo tendere ad hoc, quod mores ſuos inſtruat, & informet ſecundum eandem regulam, ſicut ad quoddam exemplar, quod non tollitur, niſi per contemptum. Qui vero nec ſic, nec aliter profitentur, ſed ſolummodo promittunt obedientiam ſecundum regulam (inquit) quod adhuc cautius ſe gerunt, quia tali profeſſioni, & profitendi modo, nihil contrariatur, niſi id ſolum, quod eſt contra præceptum regulæ. Hæc eſt expreſſa ſententia D. Thom. in ſupradictis locis, cuius verba referuntur & approbantur à Sylueſtro in ſumma *verbo Religio 1. q. 8.* & quidquid ſit de veritate ipſorum, hoc ſaltim ex eiſdem colligitur, de mente Angelici Doctoris, quod tripliciter contingit expreſſe profiteri, ſeu triplex eſt expreſſus profitendi modus, per quod ſit ſatis ei, quod quærebatur in propoſito articulo. Hactenus de ipſo, nam ad alia progrediamur oportet?

Sylueſt. verbo religio 1. q. 8.

ARTICVLVS II.

Vtrum qui in ſua profeſſione, promiſit ſeruare aliquam Regulam, perinde teneatur ſub peccato, ad omnia quæ continẽtur in ipſa?

HAec quæſtio, atque difficultas ampliſſima eſt, & de qua magna eſt lis, & controuerſia, inter Doctores. Quidam enim dicunt, quod qui in ſua profeſſione promittit ſe ſeruaturum aliquã regulam, obligatur perinde ſub peccato mortali, ad omnia quæ continentur in ipſa. Quin vero addunt & dicunt, quod omnia in tali regula contenta, ne dum ſunt præcepta, verum etiam vota, & vota quædam ſolemnia. Ad quod dicendum mouentur, Primo, quia qui prædicto modo profitentur, non ſolum profitentur ſolemniter ſeruare obedientiam, caſtitatem, & paupertatem (quæ ſunt tria ſolemnia eſſentialia, atque ſubſtantialia Religionis vota) verum etiam & ipſam regulam, poſtquam dicunt ſe promittere ſeruaturos regulam: ergo de primo ad vltimum, promittunt etiam ſolemniter ſe ſeruaturos omnia quæ continentur in ipſa, & per conſequens, omnia in tali regula contenta, non ſolum ſunt præcepta, verum etiam vota, & vota ſolemnia. Quod & confirmant ſpecialiter de noſtra Religione, & noſtro ſacro Minorum Ordine, vbi profitentes dicimus, vouere nos, & promittere ſeruare regulam Fratrum Minorum, viuendo in obedientia ſine proprio, & in caſtitate: & iidem addũcunt in ſuam opinionem, atque ſententiam, explicationem, atque declarationem Clementis V. approbatam in Concilio Viennẽſi, quæ habetur *in clementina, Exiui de paradiſo, de verborum ſignificatione,* vbi prædictus Clemens Quintus explicans & declarans noſtram regulam, & præfatum noſtrum profitendi modum, inquit: *Quod nos Fratres Minores, ex profeſſione noſtra regula, obligamur, non ſolum ad ſuprapoſita tria ſubſtantialia Religionis vota, nude & abſolute; verum etiam & ad implenda omnia, quæ ſunt ad ipſa pertinentia, quæ regula ipſa ponit.* Et addit: *nam ſi ad hæc tria tantum, præciſe & nude obligarentur, promittentes ſe ſeruare regulam, viuendo in obedientia ſine proprio, & in caſtitate; & non etiam ad omnia alia contenta in regula, quibus hæc tria modificãtur, pro nihilo & vane profiterentur, hæc omnia: Promitto ſemper hãc ſeruare regulam, ex quo de his verbis nulla inſeratur obligatio.* Verba ſunt expreſſa Clem. V. in dicto Concilio Viennenſi, quibus cõfirmari videtur opinio ſupradicta, nempe quod nos Minores Fratres ex vi noſtræ profeſſionis, & ex noſtro profitendi modo, obligamur, non ſolũ ad tria eſſentialia, atq; ſubſtancialia Religionis vota (obedientiã ſcilicet caſtitatẽ & paupertatẽ) verũ etiã ex vi voti, ad omnia quæ continentur in ipſa regula, ſi quidẽ abſolute profitemur ſeruare illã, ac proinde, omnia quę in ipſa Regula

Clem. Exiui, de paradiſo, de verbo. ſign.

conti-

continentur; neque ſolummodo tamquam præcepta, verum tamquam vota, & vota ſolemnia. Hæc ſunt potiſſima huiuſce opinioni ſua fundamenta, quibus non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, pro qua ſequentes ſtatuentur Concluſiones.

Prima Concluſio.

Qui profitetur ſeruare aliquam Regulam, non perinde vouet ſeruare omnia, quæ ſunt in ipſa ſub mortali, ſed ſolummodo regulaream vitam, quæ eſſentialiter, in tribus votis eſſentialibus conſiſtit. Hæc concluſio, eſt expreſſa D. Thomæ 2.2.q.186.ar.9.ad primum, & in quodlibetis, quodlibeto 1.q.9.art.4. vbi inquit, quòd quamuis, quando aliquis in ſua profeſſione profitetur, ſeu vouet, ſe ſeruaturum Regulam, quantum ad verba, & vt apparet exterius, teneatur, ex præcepto, ſeu ex voto, ſeruare ſingula quæ continentur in eadem; & ſe obligare ad ſingula contenta in ipſa, tamen in rei veritate non ita eſt, ex intentione inſtituentis Regulam, aut profeſſionem in eadem Religione emittentium, neque ad prædicta omnia tenentur. Nam ex hoc certe ſequeretur, religionis ſtatum nihil eſſe aliud, quã laqueum peccati mortalis, qui vix aut nũquam poſſet declinari, quod nullus Auctor alicuius Regulæ facere intendit. Verba ſunt expreſſa doctiſſimi atque ſanctiſſ. Doctoris Angelici, & quidem notatu dignißima, quæ & ponuntur & referuntur à Sylueſtro *verbo Relig.* 1.q.8. atque (vt videtur) nõnea intentione, pura & cãdida, qua dicuntur à ſanctiſſ. & doctiſſ. Angelico ſuo, & noſtro magiſtro. Sed quidquid de hoc ſit, probatur noſtra concluſio clariſſimis, efficaciſſimis rationibus, & primo ex ſententia Nicolai III. P. M. in explicatione, & declaratione noſtræ Regulæ, quæ habetur in iure, *in c. exijt, de verborum ſignif. in 6.* vbi ſimili propoſita quæſtione atque difficultate, an ſcilicet nos Fr. Minores, ex vi noſtræ profeſſionis, & ex noſtro profitendi modo, poſtquã profitemur, ſeruare ſanctum Euangelium Domini noſtri Ieſu Chriſti, viuẽdo in obedientia, ſine proprio, & in caſtitate, teneamur ad ſeruanda conſilia Euangelij, ſub peccato, ſicut & ad ipſa præcepta Euangelica, poſt multa alia dicit, *quod non, ſed tantummodo ad ſeruanda præcepta, vt præcepta, conſilia vero vt conſilia, vt ex Regula eãdem clare ſatis apparet*, & addit *quod dato caſu, quod abſolute diceretur, à nobis Promitto ſanctum Euangelium obſeruare, munißiſſe videtur promiſſionem huiuſmodi abſque intentione profitentium non debere perſtringi ad illorum intellectum, aut ſenſum, niſi vt obſeruantia eiuſdem Euangelij, ſit ſecundum illa in Euangelio eadem à Chriſto repetitur, videlicet, quod præcepta, vt præcepta, conſilia vero vt conſilia, à profitentibus obſeruentur.* Ex quibus Nicolai verbis, pro probatione noſtræ Concluſionis ſic colligo argumentũ. Qui abſolute profitetur ſeruare Euangelium, non tenetur perinde, ad ſeruanda omnia ex præcepto, quæ in eòdem Euangelio continentur; ſed præcepta vt præcepta, conſilia vt conſilia: ergo ſimiliter, qui abſolute profitetur ſeruare aliquam Regulam, non tenetur ex præcepto, ad omnia quæ continentur in ipſa, ſed præcepta, vt præcepta; conſilia vt conſilia. Ratio quidem eſt fortiſſima, quam & corroboro ratione eadem, qua ſupradictus Nicolaus ſuam ſententiam, atq; opinionem confirmat, aſſerendo & dicendo, ex prædicta Regula clarè ſatis conſtare hunc intellectum Seraphicum P. N. Franciſcum in eadem habuiſſe, ſiquidem aliqua ponit Euangelica conſilia, vt conſilia, & ſub verbis monitionis, exhortationis & conſilij, nonhulla vero vt præcepta, ſub prohibitione, ac verbo præcepti: Ex quibus conſtat, quod non fuit loquentis, dictamq. Regulam ſtatuentis, intentio, vt ipſius Fratres ex profeſſione ſuæ Regulæ, ad

omnia

Qui profitetur ſeruare aliquã Regulam, non perinde vouet ſeruare ex præcepto omnia quæ continentur in ipſa, ſub mortali. *D.Th.* 2.2.q. 186.ar.9. *ad* 1. *& in quodlibet. quodlibeto* 1.q.9. *art.* 4. *Nota valde verba D. Th. circa profeſſionem. Sylueſt. verbo Relig.* 1.q.8. *exijt qui ſeminat de verbo ſign. in 6.*

283 omnia consilia; sicuti ad præcepta Euangelica tenerétur, sed solummodo ad illa, quæ in eadem Regula, præceptorie vel inhibitorie, seu sub verbis æquipollentibus, sunt expressa. Quid clarius vnquam dici potuit? ad euinuandum, & ostendendum, simul & probãdum nostrum propositum, scilicet, quod qui absolute profitetur, seruare aliquam Regulam, non perinde obligatur, ad seruandum ex præcepto omnia, quæ continentur in ipsa? & præterea, inquit Pontifex, putandum non esse, quod B.P.N. Franciscus, quantum ad ea omnia, quæ in Regula continentur, modificantia tria substantialia vota, intenderit aut voluerit fratres suos æqualiter, esse obligatos. Qua ratione ipse ibidem, eandem Regulam explicando, & declarando, numerat quænam sint obligatoria, quæ vero non, sed consilia; quod & Clemens V. supra dictus similiter fecit in sua Clementina. *Exiui de Paradiso*, vt patebit intuenti. Dicendum est ergo, quod qui absolute profitetur seruare aliquam Regulam, non perinde ex præcepto, obligatur ad omnia quæ continentur in ipsa. *sic secunda Conclusio.*

Præcepta contenta in aliqua Regula, etiam respectu illius qui simpliciter & absolute profitetur seruare ipsam, non sunt dicenda vota simplicia, & multo minus solemnia, sed solummodo præcepta, instar præcepti ieiunij quadragesimalis, Christianis impositi per Ecclesiam. Hæc conclusio, meo quidem videri, est etiam certa, & manifesta, quã & probabo, multis grauissimis atque efficacissimis rationibus; Primo ex determinatione, & diffinitione, quã fecit prædictus Clemens V. in Conc. Viennẽsi, & habetur in dicta *clementina*: *Exiui de Paradiso*, vbi explicans atque declarans Regulam nostri sacri Minorũ Ordinis dicit, *non æqualiter esse obligatos, huiusmodi Regulæ professores ad omnia, quæ continentur in ipsa, sed inæqualiter, prout ipse ibidem exponit*: ergo non omnia, in eadem Regula contenta, dicenda sunt vota. Etenim si omnia essent æqualiter vota (quantum esset ex parte voti) æqualis esset etiam ipsorum obligatio. Idem dico de aliis Regulis quarumcumque aliarum Religionum, quamuis in earum professione promittatur, atque profiteatur simpliciter, & absolute seruare Regulam. Quod & confirmatur alia quadam peculiari ratione, vt appareat, luce clariore, nam idem Clemens V. in eadem sua explicatione agens de consilijs atque præceptis in Regula nostra contentis, per comparationem ad tria essentialia, & substantialia Religionis vota, nempe obedientiam, paupertatem, & castitatem, neutiquam vocat ipsa vota, sed præcepta, aut consilia, diuidendo vnum ipsorum ab altero, & dicendo, quod illa consilia siue præcepta sunt, quæ modificant tria substantialia vota. Et hoc plures ibidem dicit ac repetit, vt patebit intuenti. Ex quibus verbis, sic ego colligo argumentum: Concilium Vienense secernit & diuidit vota solemnia, à præceptis in Regula Minorum Fratrum contentis, nominando quædam vota, alia vero præcepta, alia consilia, non obstante, quod in sua professione ipsi promittunt atque profitentur, se obseruare Regulam: ergo non omnia, in eadem regula contenta, dicenda sunt vota, sed quædam præcepta, alia consilia, & idem dico de' omnibus alijs Regulis, & Religionibus, in quibus simili modo profitetur: Quod si ruffus quis contendat, dicenda esse vota: quæro ab eo, quænam vota sunt, an sint simplicia, an vero solemnia? simplicia, credo non dicet, cum fiant in Religione, & professione approbatæ regulæ. Quod autem non sint solemnia, sic probo. Primum, quia communis est DD. omnium Scholasticorum doctrina, quod tria tantum sunt vota solemnia, obedientiæ, scilicet, castitatis, & paupertatis, in Religione, & so-

Præcepta contenta in aliqua regula etiam respectu illius, qui simpliciter & absolute illam profitetur, non sunt vota, sed præcepta, instar præcepti quadragesimalis ieiunij. *Clem. exiui, de Paradiso, de ver signific.*

& solemni professione emissa. Secundo, quia secundum quorundam Doctorum probabilem opinionem, in votis solemnibus, nec ipse summus Pontifex potest dispensare, aut licentiam indulgere; neque quispiam dicere audebit, quod id ipsum facere non possit in præceptis in quacunque regula contentis, cum sit contra omnē communem praxim. Præterea, tertio, quia si vota sunt solemnia, quæro ab eo, vbi, & quando sunt emissa? non quando promittitur obedientia, castitas, atque paupertas, nam ibi nulla fit mentio, de alijs præceptis, & quamuis multa ad eorum obseruantiam spectent, & per ipsa modificentur, non tamen inde colligitur, quod simul sint dicenda vota solemnia. Sed, dicet forsan esse talia, virtute illius promissionis, qua quis promittit, & profitetur, se seruare regulam, & quod illud est quartum quoddam solemne votum, in quo virtualiter omnia alia contineantur. Quis talia dixit? hoc esse videtur ridiculum, & ab omni prorsus ratione alienum. Sic enim superfluum esset, & vanum, mentionem, siue memoriam in professione facere, obedientiæ, paupertatis, & castitatis. Etenim si promissio obseruādi aliquam regulam, pariformiter amplecteretur omnia, quæ continentur in ipsa, consequens profecto fieret, quod profiteris, atque promittens, regulam absolute, & absque aliquo addito, promittat, atque profiteatur, etiā tria solemnia, essentialia, & substantialia religionis vota, vide, & superfluum esset eadem exprimere. Frustra etiam, & absque vlla prorsus vtilitate, nos Minores fratres, Regulam nostram professentes, diceremus, quod promittimus seruare regulam fratrum Minorum, viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate. Cum igitur supradicta vota non frustra, sed perquam necessario exprimantur, in nostra Religione, quin vero in omnibus fere alijs dicendum profecto videtur, quod illa tria dumtaxat sunt vota solemnia, reliqua vero, præcepta, & nullatenus vota, nec simplicia, neque solemnia.

Vnde ad rationes dubitandi, & argumenta in contrarium adducta, Respondeo. Ad primum, quod quamuis verum sit, quod qui professetur aliquam regulam, professetur, ac profiteri videatur, perinde seruare omnia, quæ continentur in ipsa, ad sensum explicatum in prima conclusione; non tamen æqualiter, sed inæqualiter, & sicuti in ipsa continentur, nempe, præcepta, vt præcepta, consilia vero, vt consilia; neque inde colligi, aut inferri potest, quod omnia in tali regula contenta, sint præcepta, & multo minus, quod sint vota, neque simplicia, neque solemnia; nam vt dictum est in secūda conclusione, nullum est ad id dicendum sufficiens fundamentū. Et per idem Respondeo ad confirmationem, quæ nullam peculiarem difficultatem continet, nec necessum est, vt ad illam aliquid de nouo dicamus, cum eiusdem solutio, atque satisfactio superq. satis constet ex supradictis, in probationem prædictæ conclusionis. hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS III.

Vtrum sit aliqua essentialis differentia inter hos diuersos profitendi modos: Profiteor seruare regulam, & viuere secundum regulam, &: Promitto obedientiam, secundum talem, vel talem regulam?

HVic difficultati, quidam respondent, idem esse prorsus, & nullam omnino esse essentialem differentiam, sed tantum verbalem, inter hos diuer-

diuersos profitendi modos. Sed contrarium verius esse credo, & est expressa sententia D. Thomæ: pro qua sequens statuitur conclusio.

Conclusio.

Multum differt inter modum profitēdi regulam, aut viuere secundū regulam, & obedientiam secūdum talem regulam. 2.2.q.186.ar. 9. ad 1.

MVltum differt inter supradictos tres profitendi modos, atque ex natura rei, & ex vi verborum, ad plura obligatur, qui vno modo profitentur, quam qui alio. Hæc conclusio est expressa D.Tho. 2.2.q.186. art. 9. in solutione ad primum, vbi quamuis dicat, atque expresse confiteatur, quod qui profitetur seruare aliquam regulam, non perinde profitetur seruare, ex præcepto omnia, quæ continentur in ipsa, sed tantummodo Regularem vitam, quæ in tribus votis essentialibus consistit, ad sensum supradictum in præcedenti articulo; addit tamen, quod in quibusdam Religionibus cautius aliqui profitentur, non quidem absolutè regulam, sed viuere secundum regulam, ideſt tendere adhoc, vt mores suos instruant, dirigant, siue conforment ad eandem regulam, sicut ad quoddam exemplar, quod non tollitur, nisi per contemptum. Insuper (dicit D. Thomas) quod, in quibusdam alijs religionibus, adhuc cautius profitentur, obedientiam, scilicet secundum regulam, ita quod professioni non contradicat, nisi id solum, quod est contra præceptum regulæ. hæc D.Thom. vbi supra, & idem tenet Siluester *verbo religio* 1.q. 8. & 6.q.5. Vbi, & dicit, quod religiosi ex vi professionis suæ regulæ, quouismodo profiteantur, non obligantur sub mortali; nisi tantum ad quinque. Primo, ad obedientiam præcipientis prælati: secundo ad non habendum proprium: tertio, ad non contrahendum matrimonium (in quibus tribus vita regularis, quā quis profitetur, essentialiter cōsistit) quarto, ad seruanda præcepta regulæ, si qua sunt in ipsa. Quinto, ad non agendum ex contemptu, aliquid contra Regulam, & ad non contemnendam perfectionem, quæ est suæ professionis finis, & necessario requisita ad finem. Ad hæc, quinque (inquit) omnes religiosi, in vniuersum obligantur, quolibet modo profiteantur, quæ sunt ipsorum propria, præter præcepta legis Dei, naturalis, diuinæ, vel positiuæ, aut etiam humanæ, inquantum repetunt siue recapitulant supradictas leges. Sed est modo difficultas (nec quidem parua, quin, vero maxima) vnde oriatur, siue proueniat, quod in quibusdam Regulis, quæ apponuntur ibidem, quædam obligent sub mortali, in alijs vero non ita, imo nec sub veniali, sed tantūmodo ad pœnam temporalem, eadem omnino existente verborum forma? De qua difficultate fiet sermo in sequenti articulo.

Siluester verbo religio 1.q. 8. & 6.q.5.

Nota hoc valde.

Ad quæna obligantur religiosi cūcti, ex professione sua regulæ.

ARTICVLVS II.

Vnde oriatur, atque proueniat, quod in quibusdam regulis, quædam sint præcepta, obligantia sub mortali, in alijs vero non ita, eadem existente verborum forma?

Diuersæ hac de re opiniones

Prima opinio.

CIrca hanc difficultatem variæ versantur DD. Scholasticorum, atque Summistarum opiniones: quidā enim dicūt, ortum id habere ex grauitate, seu paruitate materiæ respectu eiusdē rei, aliqua in Regula præceptæ, nam inquiunt, si materia est grauis, & ad perfectam obseruantiam trium votorum essentialium multum necessaria, & valde expediens, vt quod ibi præcipitur obseruetur, illud non obseruare, erit peccatum mortale; si vero materia sit leuis, nec multum ad supradicta necessaria, veniale; si autem leuissima, aut indifferens, nullum erit prorsus peccatum. Hæc opinio, atque sententia, quamuis sit multorum grauissimorum virorum, asserentium leges om-

nes

nes per materiæ grauitatem, aut paruitatem, ſuos deuincire, ſeu obligare tranſgreſſores, non tamen plene, atque perfecte ſatisfacit quæſito, aut propoſito articulo, nam videmus, quod multoties, ius poſitiuum, & diuinæ, atq; humanæ leges, minoris culpæ materiam ſtrictius vetant, atque grauiori vinculo coercent, quam maioris. Quænam eſt obſecro, materia grauior, blaſphemare Deum, an percutere clericum? certum eſt, quod Deum blaſphemare. Et tamen blaſphemus, & ſacrilegus in Deum, iu iure, nulla excommunicationis pœna multatur, excommunicatur autem, & excommunicationis pœna punitur, qui clericum percuſſerit: ergo ex ſolius materiæ conſideratione, diſcerni perfecte haudquaquam poteſt, quænam verba, aut leges, obligent ſub mortali, quæ vero ſub veniali, aut nullam inducant obligationem. Et præterea, quia materiæ paruitatem, ſeu grauitatem, plerumq. conſuetudo ipſa interpretatur, & apud quoſdam, vno tempore, aut in vno loco, quædam materia cenſetur, atq; exiſtimatur grauior, quæ apud alios, ſeu alio tempore, & loco (neq; ſine ratione) videretur leuis, quo etiam fit, vt peccatum perfecte diſcerni non poſſit, ex ſolius materiæ conſideratione; & an verba in aliqua Regula poſita, per id tantum, ad peccatum mortale obligent, vel non obligent, ſed ſolummodo ad veniale, vel ad nullum peccatum.

Grauis difficultas.

An peccati grauitas ex ſolius materiæ conſideratione diſcerni poſſit?

Alij Auctores dicunt, Præcepta in regulis poſita, ex eo obligationem inducere ſub mortali, quia ab ipſo primordio Religionum earumdem, conſuetudine receptum eſt, quod ad mortale obligent, in alijs vero religionibus, non ita, ſed ad veniale, ſolummodo, ſeu ad nullum prorſus peccatum, ſed tantummodo ad pœnã temporalẽ. Ad hoc dicendum mouentur, primo, *ex c. cum dilectus de conſuetudine*, vbi id expreſſe habetur. ſecundo ex ſententia D. Auguſtini, in epiſt. ad Caſulanum, & habetur *in c. in his*, 11. *diſt.* vbi dicit, *quod mores populi Dei, & inſtituta maiorum ſunt tenenda, & ſicut prauaricatores diuinarum legum ſunt coercendi, ita & contemptores Eccleſiaſticarum conſuetudinum veniunt puniendi.* Ex quibus verbis inferunt DD. prædicti, diutinam poſſe conſuetudinem, obligationem inducere, ad quod adducunt etiam exempla de ouis, & lacticinijs comedendis, & de ieiunio Quadrageſimæ, incipiẽdo à feria 4. Cinerũ, aut in Quinquageſima, aut vero in Dominica prima Quadrageſimæ. Certũ enim eſt, quod ex decreto Theleſ. Pont. Max. omnes Eccleſiaſtici tenentur Quadrageſimã obſeruare à Dominica Quinquageſimę, & deinceps, & tamen propter antiquam, ac diutinam conſuetudinem, excuſamur nunc, à peccato, ſaltem mortali, illis tribus diebus, veſcentes carnibus, & incipientes ieiunare à feria 4 Cinerum. Quam eamdem ob cauſam, Mediolanenſes, ieiunare non incipiunt, vſque ad Dominicam primam Quadrageſimæ, & propter antiquam, ac diutinam conſuetudinem à peccato excuſantur. Sed quamuis hæc, quæ dicta ſunt, de conſuetudine, vtcumque verum habeant, contraria tamen eſt aliorum grauiſſimorum Doctorum ſententia, aſſerentium, conſuetudinem per ſe ſolam, nullatenus poſſe obligationem inducere. Videatur hac de re Pater Fr. Petrus de Aragon. 2. 2. q. 83. art. 12. dubio 4. notab. 3. vbi ait, quod poteſt quidẽ conſuetudo, explicare mentem, atq; intentionẽ legem aliquam ſtatuentis, fuerit ne, ad mortale, vel ad veniale obligare, quando aliquid præcipit, ſeu aliquod præceptum imponit, per ſe tamen ipſam ſolam obligationem inducere, haud quaquam poteſt, imo vero obligatio conſuetudinẽ ipſam præcedit, quamuis perſeam explicetur. Qua de cauſa, & propter iſtam rationem, etiam dicunt alij, obligationem præcipientis debere colligi, ex verbis, quibus vtitur; & penes hoc, penſandas, atque conſiderandas eſſe regulas, an ſcilicet obligent, & ipſarum inſtitutores obligare voluerint, ſuos profeſſores ad mortale, vel veniale, ſeu ad

Aliorum ſententia, & opinio.

Difficultas notanda.

Quantam vim, & robur habeat conſuetudine.

c. cum dilectus de conſuet. Augu. in epi. ad Caſul. & habetur, in c. in his diſt. 11.

Quod cõſuetudo per ſe ſola obligationẽ nõ poſſit inducere. *Aragon. 2.2. q.83. art.12. dub.4. not.3.*

Aliarũ ſententia, & opinio.

Quid obligatio perpendẽda ſit ex vbis, quibus vtitur legiſlator.

nullum

nullum peccatum. Hæc ſententia deſumpta eſſe videtur, ex verbis Concilij Viennenſis, poſitis *in Clementina, Exiui de Paradiſo, de verb. ſignific.* vbi Clemens V. explicando noſtram fratrum Minorum regulam, poſtquam dixerat, non omnia in ea contenta, æqualiter obligare, ſed quædam ad mortale, alia vero non, ſubdit, *eius rei eſſe patentiſſimum indicium, quia B. Franciſcus eiuſdem regulæ auctor, quoad quadam apposuit verba præcepti, vel æquipollentis eidem, quo ad alia vero non, ſed alijs fuit vſus, & contentus verbis.* Et addit, *quod præter ea, quæ expreſſe, in prædicta regula, ponuntur verbo præcepti, nonnulla etiam ponuntur, verbo imperatiui modi, negatiue, vel affirmatiue, quæ dicuntur æquipollentia, & dicit huiuſmodi, tamquam obligatoria eſſe obſeruanda, & ſimiliter vbicumque ponitur in regula hoc vocabulum, teneantur, quia ordo (inquit) communiter ſenſit, tenet, & tenuit ab antiquo, quod huiuſmodi verba, obtinerent vim præcepti, & obſeruari debent à fratribus, ſicut talia.* Ex dictis colligi videtur, & colligunt multi Auctores, obligationem præcipientis, ſeu legem aliquam ſtatuentis, debere colligi ex verbis, quibus vtitur; & regulas omnes, atque ipſarum obligationem penes hoc eſſe penſandam, & conſiderandam, & inueſtigandum, atque inquirendũ, an intentio inſtitutorum fuerit obligare ad mortale, vel ſolum ad veniale, ſeu ad nullum peccatum, ſed tantum ad pœnam corporalem. Sed quamuis hæc vera ſint, & vtrumq. verum habeant, haud tamen ex his perfectè poteſt colligi quæſitum, nec plene ſatisfieri ſuprapoſitæ difficultati, cum in Iure, & in Regulis, atque etiam in Euangelio multa reperiantur verba, quæ ponũtur antonomatice, & ſonare videntur præceptum, & reuera non ſunt talia, ſed conſilium, aut admonitiones, nec obligant ad mortale, imo vero, nec ad veniale. Et vt à Regulis exordiamur, in Regula D. Patris Auguſtini, ſub qua tot, vt dicitur, militant Ordines, & Religiones, formaliter habentur hæc verba, quæ ſequuntur. *Hæc ſunt, quæ præcipimus, vt obſeruetis in monaſterio conſtituti.* Nota valde verbum, *præcipimus*: & tamen, vt multi tenent Doctores, nullum eſt in tota dicta regula præceptum, quod profeſſores ſuos obliget ſub mortali: ergo ex verbis ſolummodo, vt cumq; præceptum ſonantibus, non poteſt colligi, ſeu deduci, alicuius regulæ obligatio, cum verbum *præcipere*, obligationem ſonet, neque ad aliquod peccatum mortale obligentur ſupradictæ regulæ tranſgreſſores. Idipſum experiri licebit in Iure, vbi dicũt Iurisperiti, quod ſæpiſſimè impropriatur, verba ac ponũtur, ſub mandati, & præcepti vocabulo multa, quę de ſe non inducunt obligationem. hoc patet primo, *ex c. 1. de deſponſatione impuberum*, vbi Honorius Pont. Max. agens de eiſdem, inquit, *quod ſi filius nondum eſt adultus, cuius voluntas decerni non poteſt, eius pater poterit eum cui voluerit matrimonio tradere.* Et addit, *quod poſtquam præfatus filius, ad perfectam ætatem peruenerit, omnino debet, quod pater diſpoſuit, adimplere.* Vbi quam maxime notanda ſunt, verba illa *omnino debet*, quæ ſonare volunt præceptum, & tamen omnes iuris Doctores, & interpretes, incunctanter tenent, eiuſmodi filios, ad adimplendas patrum ſuorum voluntates non teneri quidem debito neceſſitatis, ſed honeſtatis. Ecce qualiter, verbum *debet*, nullam inducit obligationem; quamuis ipſam ſonet, ex quo proinde ſequitur (vt dictum eſt) quod ex ſolis præciſe verbis, non poteſt intelligi, aut deduci intentio legiſlatoris. Secũdo facit ad hoc, *c. mandatis 2. q. 5. & c. Rogo, & monco. 11. q. 3.* in quorũ primo, vt tradunt ibidem gloſæ, quod mãdatum eſſe videtur, ſed eſt rogatio, ſiue deprecatio, in altero vero expreſſe mandatur, quod dicitur, ibi moneri, ſiue rogari. In Euangelio etiam ſunt quædam loca, ex quibus non incongrue, hoc ipſum confirmari poteſt. Dicitur enim Lucæ 5. quod Chriſtus Dominus, & Redemptor noſter, vſus verbo præcepti, atque imperatiui modi, mandauit quibuſ-

Clemẽt. Exiui de Paradiſo, de verb. ſign.

Multa in iure, regulis, atque in Euãgelio reperiũtur verba quæ dicuntur antonomatice, & ſonant præceptum, quæ tamen non ſunt præcepta.

Sæpiſſime in iure impropriãtur verba, & ponũtur mandati nomine, quæ re vera mandata nõ ſunt, neque præcepta. *c. 1. de deſpõſ. impub.*

quibusdam cæcis quos illuminauerat, vt nō eiusmodi miraculū propalarent. *Comminatus est* (inquit Euangelium) *illis Iesus dicens, videte ne quis sciat.* Quodquidem ipsi non adimpleuerunt, imo vero addit, D. Lucas, quod *exeuntes, diffamauerunt miraculum in totam terram illam.* Ad propositum autem, quis dicat, seu dicere audeat, peccauisse mortaliter per hoc, huiusmodi cæcos, Christi Domini miraculum prædictum propalantes? nemo quidem. Non igitur semper ex vi verborum præcise, verba imperatiui modi, ac præcepti, innuunt præceptum obligans ad mortale, neque ex solis verbis nude, & præcise acceptis, & consideratis, intentio præcipientis, aut legislatoris, potest colligi, quod obliget ad mortale, seu ad veniale, an vero ad pœnam tēporalem, siue corporalem. Quibus etiam accedit, frequentissima præcipiendi forma, qua præcipiuntur, & prohibentur quandoque, non solum mortalia, verum etiam, & venialia. Sunt enim in Iure, atque in Euangelio multa præcepta, prohibentia, illa quæ sunt mortalia, nempe furtum, adulterium, & alia huiusmodi: item, & alia, prohibentia venialia, quale est illud Ecclesiastici. *Ne dederis os tuum*, & alia, quæ à me breuitatis gratia omittuntur, cum prædicta sufficiant, superq. satis sint. Vnde ergo dices colligitur, seu colligi poterit, quod verba, in aliqua Regula posita, ad mortale, vel ad veniale obligent, seu ad nullum peccatum? Respondetur per sequentem conclusionem.

Luca. 5.

Eccles. 23.

Conclusio.

QVod in regulis, verba ad mortale, vel ad veniale obligent, seu ad nullum peccatum, non colligitur, neque potest colligi, ex solius materiæ grauitate, vel paruitate, neque ex verbis in talibus regulis positis, nude, & precise consideratis, neque id facit consuetudo per se sola, sed colligi debet ex verbis per antiquam, atq. diutinam consuetudinem interpretatis, & declaratis, quod ex mente, & intentione legislatoris, obligent ad mortale, vel ad veniale, seu prorsus ad nullum peccatum. Hæc conclusio, meo quidem videri, est certissima, quæ, & colligi potest ex omnibus supradictis sententijs, & opinionibus à me relatis, de quarum qualibet aliquid desumendo, aliquid relinquendo, fit satis, ac plene, & perfecte, Respondetur propositō articulō, atque difficultati. Nam si, vt dictum est, quod quæritur: non potest colligi, ex solius materiæ grauitate, vel paruitate, vt prima dicebat sententia, neque ex solis verbis nude, & præcise consideratis, vt aiebat secunda, nec sola consuetudo, quantumcunque diutina, atque antiqua per se solam id ipsum potest efficere, vt continebatur in tertia, liquidum profecto fit, prouenire, & procedere hoc ex ipsa verborū forma, per antiquam, atque diutinā consuetudinem interpretata, & declarata, quod ea fuerit mens, & intentio legislatoris, quod huiusmodi verba obligarent, vel ad mortale, vel ad veniale, aut ad nullum peccatum. Est enim (vt diximus) consuetudo, optima legum interpres, vt habetur in *c. cum dilectus, de consuetudine.* ficq. ad ipsam spectat mentem, & intentionem legislatoris explicare, atque declarare. Vnde dico, quod Summi Pontifices Nicolaus III. & Clemens V. explicando, & declarando nostram fratrum Minorum regulam, & quænam verba in ipsa obligent ad mortale, seu ad veniale, nullum nobis prorsus de nouo inuexerunt, siue imposuerunt præceptum (quidquid alij dicant) neque vnquam talis eorum fuit intētio, nam qui declarat, nihil de nouo imponit, sed solummodo explicauerunt, mentem, & intentionem Seraphici Patris nostri Francisci, ex verbis in ipsius regula positis, sic per diutinam, & antiquissimam consuetudinem interpretatis, & declaratis, quod, & ibidem ipsi dicunt, vt pate-

Vnde colligatur, quod verba in aliqua regula posita, obligēt ad mortale, seu ad veniale, aut ad nullum peccatum, sed solummodo ad pœnā. Nota hoc valde.

Consuetudo est optima legum interpres, & ad ipsam spectat mentē legislatoris explicare & declarare. *c. cum dilect. de consuet.* Nota hoc valde.

patebit intuenti. Hæc concluſio colligitur, imo eſt expreſſa ſententia Caietani, 2. 2. quæſt. 186. art. 9. & in ſumma *verbo præcepti tranſgreſſio, ibi verbo diſiunctiua*, vbi inquit, quod quomodocunque lex vtatur verbo, communis ſenſus intellexit, non propterea datam obligationem ad mortale, non eſt præceptum, neque eius tranſgreſſio peccatum mortale, &c. Hac de re videatur Doctiſſimus Pater Frater Petrus de Aragon. iam ſupra citatus, vbi poſt multa alia prorumpit in hæc ſequentia verba. Aduertendum eſt, quod conſuetudo, vt conſuetudo eſt, per ſe ſolam, nullam legalem obligationem inducit, ſed eatenus obligat, quatenus eſt indicium, & argumentum legis, vel formaliter, vel verbaliter latæ. Vnde quando extat lex, vnde natа eſt præfata conſuetudo, tunc conſuetudo nihil amplius obligat, quam ipſa lex: quando vero non extat lex, tunc conſuetudo indicat legem eſſe, quod fit in duobus caſibus. Primus eſt, quando ita res ſe habet, vt qui violant conſuetudinem, puniantur: ſecundus vero, quando omnes probi, & docti viri, vnanimi conſenſu iudicant, peccare illos, qui violant talem conſuetudinem. Ad propoſitum ergo dico, quod quamuis multa verba, quæ reperiuntur in noſtra fratrum Minorum regula, reperiantur etiam in aliis regulis, vt puta Dominicanorum, Auguſtinianorũ, &c. in quibus multa dicuntur antonomatice, & ſub verbis, præceptum, & præciſam obligationem ſonantibus, atq; in noſtra Regula verum id habeat, non ſic autem in aliorum regulis, id quidẽ nõ prouenit ex ſolis verbis, neq; ex ſola antiqua, & diutina conſuetudine, ſed ex vtroque ſimul. Quia nempe eãdem antiquã, ac diutinã conſuetudine habitum, atque interpretatum eſt, quod talis fuerit mens, & intentio Beati Patris noſtri Franciſci, in ſua regula, fratres ſuos ſub talibus, vel talibus verbis, ad peccatum mortale obligare. Non tamen ea fuit mens, & intentio aliorum, imo vero contraria, pro vt quidam ex ipſis in proprijs regulis explicarunt, & declararunt. Tolle igitur de medio, legitimam, & longiſſimo tempore proſcriptam inter nos Minores fratres conſuetudinem, explicatiuam mentis, & voluntatis Seraphici noſtri Patris, & non erit profecto, cur verba, in Regula noſtra poſita, potius obligent ad mortale, quam apud Dominicanos, ſiue Auguſtinianos, eãdem exiſtente verborum forma. Huic etiam doctrinæ à nobis propoſitæ ſuffragatur ſententia D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 9. in corpore, aſſerentis, nullum Monachale præceptum (dempto triplici ſolemni voto) obligare tranſgreſſorem ad mortale, citra contemptum, quod ſi apud nos contrarium omnino inuenitur, eſt propter rationes prædictas, & hæc de iſto articulo dicta ſufficiant.

Caiet. 2. 2. q. 86. art. 9. & in ſumma verbo, præcepti tranſgreſſ.

D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 9.

ARTICVLVS V.

Vtrum qui profitetur ſeruare aliquam regulam, profiteatur ſeruare illam, ſecundum conſuetudinem, quæ in tali Religione viget, an vero ſimpliciter, & abſolute?

PVlchra quidem difficultas. Demus caſum, quod ſit aliqua Religio deformata, in qua eiuſdem regula, non plene, atque perfecte obſeruetur, ſed laxe. Quæritur nunc, an iſte talis, quando profitetur, teneatur ad ſeruandam eandem regulam, plene, atque perfecte, & ad mentem legislatoris, an vero tantummodo, ſecundum conſuetudinem, quæ in tali Religione vigebat, ſeu vt cõmuniter obſeruabatur tẽpore ſui nouitiatus, in tali Ordine? huic Articulo, reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Con-

Conclusio.

QVi ingressus aliquam Religionem, expleto tempore sui nouitiatus, profitetur ipsius Regulam, sciens, & intelligens substantialia illius, tenetur ad perfectam eiusdem obseruantiam, & ad obligatoria, ex vi talis professionis, neque excusatur ab ipsius transgressione, etiam si videat, aut resciuerit multiplices abusus, qui versantur in communi fratrũ consuetudine, existentium in tali Religione. Hæc conclusio est, meo quidem iudicio, certissima, & manifesta, quam, & tenet doctissimus Pater Frater Antonius de Corduba, explicans nostram Fratrum Minorum Regulam, c. 2 q. 15. & Syluester *verbo Religio 3. q. 12.* quæ & probatur *per c. constituit*, 20. *q. 3 c. cum dilectus*, & *c. fin. quod metus causa*, & *c. ex parte de Regu. iuris*, vbi habetur. *quod Frater quilibet in sua professione vouet Regulam, nõ vero consuetudinem.* Estq. ad id appositissima ratio; nam certum est, quod qui profitetur aliquam Regulam, tenetur ad id, ad quod per suum votum obligare se intendit, quomodolibet; implicite, siue explicite; nam volens principale, censetur etiam velle & accessorium: ergo qui simpliciter, & absolute, sciens, atque intelligens essentialia, & substantialia eius, illam deuouit, tenetur ad perfectam ipsius obseruantiam, & ad id, quod debet fieri ex ipsa, & ad seruanda præcepta in eadem contenta, quamuis contrarium fiat, aut factum fuerit, in communi Fratrum consuetudine. Et confirmatur, nam qui vult esse Clericus, eodem actu, seu alio debito, vult aut velle tenetur consequenter, ea quæ tali statui sunt obligatoria, & annexa, vtpotè, castitatem, & puritatem debitam habere: similiter, & qui vult esse vxoratus, consequenter vult, aut velle, debet, filios habitos educare, & debite, propriam suam familiam alere, & sustentare, & ea, quæ huiusmodi statui sunt consequentia: ergo similiter, qui simpliciter, & absolute profitetur aliquã Regulam, consequenter (saltim implicite, & actu debito) vult se obligare, ad ea quæ sunt obligatoria talis Regulæ, & necessario sunt eidem statui annexa, neque excusabitur ex hoc, quod aliud fit positum, in suorum fratrum communi consuetudine.

Qui profitetur aliquam Religionis regulã, tenetur obseruare substãtialia, & obligatoria ipsius ex vi talis professionis, neque excusatur ex deprauata forsan ibidẽ existentium cõsuetudine.

Corduba sup. Regulam c. 2. q. 15.

Syluest. verb. Relig. 3. q. 12 Quilibet frater in sua professione simpliciter vouet regulam, non vero consuetudinẽ. *c. constit.* 20. *q. 3. c. cum dilectus & c. fin. quod metus causa. c. ex parte de Regul. iuris.*

Sed contra prædictam conclusionem est vnicum, idemq. (vt videtur,) fortissimum argumentum, & illud est: nam omne id quod impediret votum sien dum, si præsens esset, secundum D. Thom. & omnes communiter Doctores in 4. dist. 38. q. 1. art. 3. ad primum, etiam iam voto facto, aufert eiusdem voti obligationem: sed si quis sciret, quando profitetur (verbi gratia) in nostra sacra Minorum fratrum regula, tot, ac tanta esse præcepta, tot casus obligantes ad mortale, vt articulus de paupertate, de pecunia, de non equitando, & huiusmodi, & tot difficultates in ipsorum obseruantia, non vellet, neque intenderet, se ad talem Regulam sic absolute obligare, præsertim cum viderit aliud communiter obseruari, atque esse positum in communi fratrum consuetudine: ergo eiusmodi ignorantia, etiam iam voto facto, aufert, & tollit ab eo obligationem, cum de ratione voti sit, quod sit voluntarium, quod videtur tolli per talem ignorantiam, & quod re vera, non mere voluntarie voluerit, aut intenderit profiteri, Regulam sic absolute, sed solummodo, pro vt ipse putabat tunc, & pro vt videbat apud alios communiter obseruari. Hoc argumentum fortissimum est, vt quibusdam videtur, sed quod facilem habet solutionem, & viam parat ad pleniorem nostræ conclusionis intelligentiam. Vnde ad ipsum respondeo, & dico, aliud esse dicere, quod si talis conditio adesset, quando quis vouet, votum illud, non esset validum, aliud vero dicere, quod si talis conditio adesset, quando quis vouet, quod non vellet vouere, aut numquam tale votum emisisset. Ad propo-

Nota.

Hoc argumentum fortissimũ contra superius dicta.

D. Tho. in 4. sent. d. 38. q. 1. ar. 3. ad 1. & DD. communiter.

Per hoc plenissime fit satis argumẽto proposito.

situ ergo, quando D. Thomas, & cõmuniter Doctores dicunt, quod omne illud quod impediret votum fiendũ, si præsens esset, etiam ipso facto auferre eiusdem voti obligationem, intelligendi sunt, in primo sensu, hoc est de conditione, quæ impediret ipsum votum fiendum, vtpote quando, id quod vouetur, est iam redditum impossibile, aut illicitum, vel quando est omnino ignoratum, & per consequens inuoluntarium, tunc quando vouebat, quod patet ex ipsorum exemplis, non tamen loquuntur de conditione impeditiua voti, in secundo sensu, hoc est, de impedimento voluntatis, vouendi, aut de conditione, quæ impediret voluntatem vouentis, ne voueret si adesset. non enim dicunt, quod quidquid impediret voluntatem ad vouendum, si adesset, etiam iam voto facto, auferat voti obligationem, sed illud, quod impediret votum ipsum. Multum enim interest inter vnum, & aliud. Quia multæ quidem sunt conditiones, quæ impediunt voluntatem vouentis, si adessent, ne quis voueret, & tamen non impediunt, sed neque impedire possunt, votum ipsum factum, ab ipso vouente, cum tali fine, seu cum tali conditione. Et vt quod dicitur, exemplis clarius fiat, proponam aliqua nam, si quis (verbi gratia) esset præscius sui casus, vel mali euentus, apostasiæ scilicet futuræ, certum est, quod non vouisset votum Religionis, seu castitatis, aut quod non profiteretur, & tamen votum factum, etiam cum præscientia talis casus, (si haberetur,) teneret, & professio ipsa valeret. Sit aliud exemplum. In matrimonio etiam, & in contractibus, constat idipsum, certum est enim matrimonium valere, atque innumera pacta, & contractus esse validos, quamuis sint tales, & eius conditionis, vt si quis à principio eorũ habuisset notitiam, præuideret, aut prouidere posset futuros euentus, & latentes ibi difficultates, neutiquam fierent. Nam hæc omnia spectant, ad excitationem voluntatis, ad votum faciendũ, non vero ad conditionem obligatoriam ipsius voti, professionis, siue contractus. Non enim ex his cõditionibus votum, professio, siue contractus, fit conditionatus, solũmodo incitat talis conditio ignorata, ad faciendum votum simpliciter, & absolute, quæ si præcognosceretur, forte non fieret, non voueret, profiteretur, siue contraheret, aut efficeret aliquem, alium contractum similem, at saltim, sic simpliciter, sicut iam voluit, & effecit, vnde prædicta obligatio tenet. Hæc supradictus Pater Corduba, vbi supra. Cum prædictis concordat sententia Gersonis, qui ait, errorem esse dicere, quod nullus ligatur virtute iuramenti, seu voti, nisi ad illud tantum, quod tunc aduertebat actualiter, volens se obligare. Ex quibus patet (vt proposito argumento plenius satisfiat,) quod votum, non obligat vltra intentionem, & voluntatem vouentis, actualem, vel virtualem, explicitam, seu implicitam, bene tamen, quamuis conditiones excitantes, siue mouentes, intentionem, & voluntatem, ad vouendum, aliter se habeant, quam ipse credebat, & quamuis tales conditiones, si adessent, quando quis vouit, aut professus est, non voueret, aut saltim, sic simpliciter, sicut de facto professus est.

Gerson 1. par. summæ Alph. 11. littera R.

Sed circa suprapositam conclusionem, nonnulla veniunt aduertenda, & quidem notatu dignissima. Primo, quod quando quis vouet, seu profitetur, aliquam Regulam, aut emittit aliquod votum, & intentio vouentis non se determinat ad hoc, vel illo modo vouendum, seu profitendum, sed simpliciter, & absolute vouet: Tunc, & in tali casu, intelligitur, atque præsumitur, vouere, ac se obligare intendere, prout iure communi intelligitur talis regula, & secundum intentionem statuentis, approbantis, seu confirmantis ipsam, & votum huiusmodi intelligitur, & interpretandum est secundum ius, præsertim si tale votum est communitatis, qualis est professio

Nota valde, quæ sequitur.

Qualiter sit intelligẽdũ, atq; interpretãdum fieri votum, quodcumque communiter.

fessio Regulæ, cuiuscumque Religionis approbatæ, in tali (inquam) casu intelligendum est, secundum, quod Papa, vel Ecclesia, & ius commune, & Doctores communiter, illud intelligunt, & interpretantur, & non pro cuiusque arbitrio.

Secundo dico, quod qui supradicto modo, profitetur aliquam Regulam, sciens, atque intelligens, abusus qui grassantur in communi Fratrum consuetudine, si huiusmodi abusus sunt circa essentialia, & substantialia regulæ, & circa præcepta, quæ sunt obligatoria in ipsa, eis nihilominus non obstantibus, (quidquid alij dicant) tenetur ad eandem plene, atque perfecte obseruandam. Si vero abſus non sunt circa regulæ obligatoria, sed circa accidentalia, aut si regula ipsa per Romanos Pontifices, sit aliqualiter modificata, & mitigata, ex vi talis professionis, saltim in foro conscientiæ, non tenetur quispiam ad ipsam obseruandam, nisi prout explicatum, atque declaratum sibi fuit, & secundum quod est positum in communi fratrum consuetudine. Ex quo infertur, quod quamuis in illa antiqua, atque primæua obseruantia, Regularum quarumcumque, etiam ex mente, atque intentione suorum Auctorum, & institutorum, strictius obseruari consueuerint, vixerintq. illi cum maiore austeritate, & rigore, si tamen quando quis suscipit habitum, aut facit, seu emittit professionem, & maxime per tempus, de cuius initio memoria non habetur, eiusmodi austeritates, & rigores iam non obseruabantur, vtpotè silentium magnum, & inuiolabile, strictissima & per quam extrema paupertas, omnimoda abstinentia à carnibus, neque erant positi in communi Fratrum consuetudine, aut non eiusmodi fuerunt sibi propositi, tamquam implendi, & necessario obseruandi, in anno sui nouitiatus, siue probationis; dico, quod huiusmodi, sic bono, & simplici animo professi, ex vi suæ professionis, haud quaquam obligantur ad illa, sed solummodo (vt dictum est) ad ea, quæ sunt essentialia, & substantialia regulæ, & ad præcepta obligatoria in eadem contenta, quæ est Panor. expressa sententia *in c. super eo de regu.* Tum quia votum necessario debet esse voluntarium, vt dicunt omnes communiter Doctores Scholastici, Theologi, & Canonistæ, *in c. licet quibusdam de Regu.* tum etiam, quia isti tales non habuerunt animum se obligandi, nisi respectu Regulæ, quæ ibi obseruabatur, & respectu eorum, quæ erant substantialia, essentialia, & obligatoria in ipsa. Ex quo fit consequens, quod ad accidentalia, & non obligatoria regulæ nequaquam intellexerunt se obligare, neque proinde tenebuntur ad alias maiores austeritates, & rigores Religionis, si sibi imponantur, cum accidentalia, & non obligatoria possint adesse, & abesse, absque præiuditio Religionis, & obligatoriorum, cuiusque promissæ Regulæ.

Tertio, & vltimo pro eadem conclusione, est notandum, quod omnia supradicta vera sunt, & verum habent, in foro conscientiæ, & quoad Deum, at in foro exteriori, & contentioso, aliter forte dicendum esse videtur. Vnde est quorumdam grauissimorum Doctorum opinio, quod si quis ingreditur Religionem deformatam, seu ingreditur Monasterium relaxatum, & vbi iam antiqua Regula non obseruabatur ita strictè, & cum illo rigore, quo instituta fuit, si huiusmodi Religio, aut Monasterium reformetur, tenetur si ibi vult manere, strictè, & reformate viuere, aut extra illud exire, seu ex dispensatione summi Pontificis transire ad aliam minus strictam, siue laxiorem Religionem. Hac de re videatur prædictus Pater Corduba, & Syluester locis supracitatis, & Doctores Canonistæ *in c. super eo de Regularibus*, & hactenus de isto articulo.

In quo casu excuset aboliti gatione aliorū iam antiqua & diutina consue tudo.

Nota hoc valde promulgandis seruandis aliquorū stimulatorum.

Panor. in c. super eo de reg.

DD. in c. licet quibusdā de Regu.

Supradicta omnia intelligenda sunt in foro conscientiæ, at in foro exteriori, & contentioso aliter dicendum.

ARTICVLVS VI.

Quænam ſit maior obligatio, Voti, an Iuramenti?

AB hac difficultate breuiter me expediam, neque enim eſt mei muneris, aut propoſiti dicere, ea quæ latiſsime traduntur à Doctoribus Scholaſticis, circa maiorem, vel minorem obligationem voti, aut iuramenti, & difficultatem maiorem diſpenſandi ſuper vtriſque. Quæ de re videatur Diuus Thomas, ſecunda, ſecundæ, quæſtione 89. artic. 8. & ibidem omnes communiter Thomiſtæ, Sylueſter, *verbo, iuramentum* 4. quæſtione 5. & Soto de iuſtitia, & iure libro octauo, quæſtione prima, articulo octauo.

D. Tho. 2.2. q.89. art.8. & OD. ibid. Sylueſt. verb. iurament. 4. q.5.

Pater Frater Michael à Medina, noſtri ſacri Ordinis Pater, Prouinciæ Caſtellæ, in libro illo ſuo, quem inſcripſit de ſacrorum hominum continentia, libro 5. cap. 23. in ea eſt opinione, vt credat, quod iuramentum promiſſorium, eſt fortius, firmioremq. atque ſtrictiorem inducit obligationem, quam votum quodlibet, quod & probare contendit, aliquibus rationibus. Et primo, quia omnem obligationem, quam parit votum, parit & iuramentum, & aliam ampliorem: votum enim (inquit) ſolummodo obligat Deo, iuramentum autem Deo, & homini. Vnde fit, vt obligationem per votum, ſoli Deo quæſitam, facilius ſoluat ſummus Pontifex, quam per iuramentum, quæſitam homini, quam regulariter loquendo non ſoluit ſine eiuſdem conſenſu, dicendum eſt ergo (inquit) quod iuramentum fortius eſt, & firmiorem, atque fortiorem inducit obligationem, quam votum. Et confirmatur, nam votum nihil aliud eſſe videtur, quam ſimplex quædam promiſsio, aut ſolemnis, (ſi fiat in Religione, ſeu in profeſſione Religionis) at iuramentum ſupra talem promiſsionem, adhibet, & continet diuinum teſtimonium, ſoletq. votum per iuramentum confirmari, ſicut, & quoddam debilius, per id quod eſt fortius: ergo iuramentum fortius eſt, quam votum, atque firmiorem inducit obligationem. His tamen non obſtantibus, in contrarium eſt communis opinio, de qua ſit concluſio.

Opinio P.F. Michaelis à Medina aſſerentis iuramentū maiorem inducere obligationem, quam votum.

Medina de ſac. hom. cont. lib. 5. c. 23.

Concluſio.

Maior eſt obligatio voti, quam iuramenti. Hæc concluſio eſt expreſſa Diui Thomæ, vbi ſupra, cuius rationem reddens, eam eſſe inquit, quia nempe per votum obligatur quis Deo, per iuramentum autem homini, & certum eſt, quod maior eſt obligatio, quā habet homo Deo, obligatione, qua obligatur homini. Secundo nam quamuis vtraque obligatio (voti, ſcilicet, & iuramenti) cauſetur ex aliquo iure diuino, & naſcatur, ex quadam diuina radice, nam tam iuramentum, quam votum, ad Religionem attinet, aliter tamen, & aliter, ſiue diuerſimode: obligatio enim, voti cauſatur ex fidelitate, quam Deo debemus, (vt ſcilicet ei promiſſa ſoluamus) at obligatio iuramenti, cauſatur ex ſumma reuerentia, quam debemus eidem, & qua tenemur, & obligamur, ad adimplendam id, quod per eius nomen promiſimus. Quo fit, vt fractio voti ad infidelitatem pertinear, fractio vero iuramenti ad irreuerentiam, infidelitas autem fidelitati contraria, peior eſt, quam irreuerentia, nam illa includit iſtam, & non vice verſa: ergo maior eſt voti obligatio, ex ſuo genere, & ex ſua ratione, quam iuramenti cuiuſcumque. Quod autem infidelitas irreuerentiam contineat, & non è contra, patet manifeſte: nam poteſt quiſpiam

Maior eſt obligatio voti, quā iuramenti.

quisplam alterum per irreuerentiam dehonestare, quamuis eidem nullam frangat fidem, non tamen Deo infidelem esse, quin à debita sua reuerentia deficiat. Hæc sententia est verissima, & communior, sed intelligenda est conclusio, quantum est ex natura rei, siue ex ratione sua, quod votum est magis obligatorium, quam iuramentum, at ratione grauitatis materiæ, seu alia de causa, coulque periurij scelus poteſt peruenire, vt grauius sit quã fractio cuiuslibet voti. Quis enim dubitat, grauius, atque enormius esse crimen (quantum est ex parte materiæ) frangere iuramentum, soluendi alicui homini, decem millia aureorum nummorũ, quæ illi ex iustitia debebantur, quam fractio voti, quo quis Deo, in obsequium ipsius, atque in eleemosynam, decem tantum nummos deuouit? intelligenda, ergo est conclusio, ceteris existentibus paribus, quo suppoſito, ad argumenta in contrarium adducta respondetur.

Ratione grauitatis materiæ, seu alia de causa bene stare potest, vt fortior obligatio iuramenti quã voti.

Ad primum, quod quamuis id ita sit, quod votum fiat Deo, iuramentum autem Deo, & homini, attamen votum propinquius, sublimioriq. ratione, habet Deum pro obiecto, quam iuramentum, loquor de iuramento per se, quod non est simul votũ, nec habet ipsum annexum. Nam cum quis per votum dicit: Promitto Deo, ille sine aliquo medio, se illi subdit debitorem, ipsumq. habet creditorem, ac Dominum sui promiſſi. Qui autem iurat, aut aliquid promittit homini per Deum, non proxime Deo, immediate, & directe, se subdit, sed ipsi homini, nec Deum habet creditorem, & dominum sui promiſſi, sed solummodo testem, & quasi fideiussorem, quo fit, vt fractio voti, sit fractio fidei, & reuerentiæ Deo debitæ, at fractio iuramenti, est fractio fidei, quæ sit homini, non Deo, & solum violatio diuinæ reuerentiæ. Imo vero, & ipsa diuina reuerẽtia, scelestius, atq; impudẽtius violatur in fractione voti, quã in fractione iuramẽti. Ad illud vero quod adducitur, de indispensabilitate, dico, non id prouenire ex ratione formali iuramenti, aut voti, sed aliunde, nempe ex iniustitia, quæ interdum fit homini, non seruando illi promiſſionem, iuramento firmatam. Ad aliam confirmationem, dico, quod procedit in casu, quo quis supra votum adderet iuramentum, & adduceret Deum, in testem alicuius promiſſi: nos vero loquimur de quolibet horum, seorsum. Et sic separate considerando ipsa, & iuramentum, & votum, ex parte obiecti (vt dictum est) fortius, ac firmius est votum, quam iuramentum, cum vnum fiat Deo, alterum vero homini. Nec per hoc, quod votum interdum confirmatur iuramento, fit consequens, quod eius obligatio sit maior, & fortior, quam voti, nam in tali casu, iuramentum non adhibetur voto, eo quod fortius, aut firmius sit, & maius per se vinculum, sed quia est aliud vinculum, & vt per duas res immobiles, maior firmitas habetur. Quod enim de se est minus, additum alteri, implicationem facit nexum, & magis indissolubilem. Sed contra omnia, ista modo sese offert aliud (& vt videtur) fortissimum argumentum. Illud est, quod votum metu factum, & emiſſum, est ipso iure nullum, nullamq. inducit obligationem, vt tenet omnis Theologorum schola communiter, imo vero, & Canonistarum, & habetur *in c. 1. de his, quæ vi, metusve causa.* At iuramentum metu, etiam factum, validum est, ac firmum, vt omnes supracitati DD. dicunt, & habetur *in c. verum de iureiurando. c. ad audientiam. c. Abbas, supra citato, tit. de his, quæ vi*: ergo maior est obligatio iuramenti, quam voti. Certe argumentum est fortiſſimum, sed respondetur nihilominus, negãdo consequentiam. Nam id non procedit ex maiori, vel minori vinculo, nam maius vinculum est voti, quod fit Deo, quam iuramenti, quod fit homini: sed procedit, quia votum ex sua formali ratione, habet, quod sit voluntarium, vnde, & votum factum per

Nota pulchra differentiã inter votum, & iuramentum.

Nota. *c. 1. de his, quæ metusve causa. c. verũ de iureiurando. c. ad audient. c. Abbas, supra citato.* Hoc est fortiſſimũ argumentũ, quo apparẽtur probatur, quod sit maior obligatio iuramenti, quam voti.

metum, (sed maxime cadentem in constantem virum) tollendo rationem voluntarij, tollitur etiam, & eius obligatio omnino. Secus est autem in iuramento, nam quamuis, ipsum fiat voluntarie, si tamen in proposito casu, efficiatur per metum, cadentem in constantem virum, ac per hoc etiam efficiatur inuoluntarium, quamuis ex hac parte nulla nascatur obligatio, oritur tamen ex alia, nempe ex natura iuramenti, scilicet ex reuerentia debita Diuino nomini, ob quam necessum est, ut quod homo iurat per Deum, nunquam falsum esse sinat. Videatur hac de re Magister Soto lib. 7. de iustitia, & iure, quæst. 2. art. 4. in solutione ad secundum argumentum, hactenus de isto articulo.

Pulchra prædicti argumenti solutio.

Soto lib. 7. de iustit. & iure q. 2. ar. 4. in solutione ad 2.

ARTICVLVS VII.

Vtrum omnia vota includantur, & commutentur, in solemne Religionis votum?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Omnia vota realia, & personalia, atque mixta, qualia sunt, peregrinationes, & similia, includuntur, & commutantur, in Religionis solemne votum, ita quod professione emissa in Religione aliqua, per Sedem Apost. approbata, omnia supradicta vota cessant. Hæc conclusio est expressa Diui Thomæ, 2. 2. quæst. 88. art. 12. ad primum, & quæst. 185. art. 8. ad secundum, & quæst. 189. art. 3. ad tertium, & est communis DD. omnium resolutio, quam etiam tenet Syluester in summa *verbo votum* 3. 9. 9. quamuis de voto peregrinationis vltramarino aliqualiter dubitet. Eandem tenet Nauar. in consilijs, lib. 3. de regu. consilio 4. & sæpe alibi, cuius conclusionis sunt apprimè rationes. Quarum prima est, nam omnia vota, secularis vitæ, habent se ad votum religionis, sicut quoddá particulare ad vniuersale. Sunt enim omnia alia vota, quædam hominum particularia opera: at per religionem, qui professionem emittit, totam suam vitam Dei obsequio deputat, seq. ipsum totaliter diuino seruitio mancipat. Cumigitur particularia in vniuersali includantur, liquidum profecto sit, quod omnia particularia vota, includuntur in solemni atq; in vniuersali religionis voto, & commutatur in ipsum. Commutariq. possunt, propria auctoritate, vt tenet Panor. & omnes communiter Doctores, *in c. scripturæ de voto, & voti redemptione*, ipsoq. iure, sine alia dispensatione, qui professionem emittit, est abomnibus alijs votis absolutus. Vnde in supradicto *c. scripturæ*, habetur, quod *Reus fractis votis aliquatenus non habetur, qui temporale obsequium, in perpetuum nascitur, religionis obseruantiam commutare.* Ex hoc etiã deducitur secũda ratio & ea est. Nã Religionis votum, executum, siue executioni mandatum, est quoddam excedens, cui nihil est in toto mundo, quod ei recte possit comparari, per illud enim transferuntur omnia in Deum, imo & ipse homo, qui illud emittit diuino se mancipat obsequio, vt habetur, *in c. fin. de statu Monachorum*: cum igitur huiusmodi votum sit, quid excellentius, ac maius quoddam bonum quocunque alio, quod excogitari poteſt, bene ergo sequitur quod omnia alia vota particularia includuntur in ipso, atque in illud propria auctoritate, & absque vlla licentia, siue dispensatione possint commutari. Quibus omnibus accedit, & alia ratio, quæ sit tertia in ordine. Nam qui profitetur solemniter, moritur mundo, viuit autem Deo, ad quam vitam professio ipsa

Omnia vota realia, personalia, & mixta includuntur, & cõmutantur in solemne religionis votum. 2. 2. 9. 88. *ar. 12. ad 1. & q. 185. art. 8. ad 2. & q. 189. art. 3. ad 3. Sylu. verb. votum 3. 9. 9. Nauarr. lib. 3 cons. de regu. cons. 4. & sæpe alibi. Panor. in c. scripturæ de voto & voti redempt.*

Nota valde pro professione Religionis. *c. fin. de statu Monachor.*

ſolemnis dirigitur, & ordinatur, quo ſit vt ceſſante iam præterita vita, ceſſent etiam omnes obligationes priores, & vota omnia in eadem facta, & ad vitam ipſam ordinata. Ex quo infertur, quod per tranſlationem profitentis, in aliam nouam, mere ſpiritualem vitam, ceſſant, & vota omnia realia, & perſonalia, quæ ad regimen ſpirituale prioris vitæ fuerunt emiſſa. Quod autem, etiam ceſſent vota mixta, vtpote peregrinationes, eſto ſit votum peregrinationis terræ Sanctæ, expreſſe tenet, & ſentit D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 3. ad tertium (quidquid dicat Sylueſter) quia nempe votum Religionis eſt perpetuum, & maius quam votum cuiuſcumque peregrinationis, etiam terræ Sanctæ quod eſt temporale. His omnibus accedit, poteſtq. ex hoc alia de nouo formari ratio, laborum fere incomportabile onus, quos ſecum affert ſtatus ipſe Religionis, cuius ſarcinæ grauiſſimæ ſunt, cum non diebus, neque noctibus exerceri, atque occupari deſinant religioſi cuncti, in laboribus, vigilijs, & ieiunijs, innumeriſq. alijs ſanctis, & religioſis exercitijs, ſurgendo quotidie ad matutinas, aſſiſtendo Canonicis horis, corpora domando ſua, rigoroſis diſciplinis, atque alijs mortificationibus. Quo fit, vt non incongrue dici poſſit, quod omnia alia vota particularia in ſeculari ſtatu emiſſa, ſine vlla prorſus licentia, & abſque aliqua diſpenſatione, etiam propria auctoritate, in hunc laborioſiſſimum, atque rigoroſiſſimum Religionis, ſeu religioſorum ſtatum, cum ſit melius, & excellentius quiddã, poſſint & valeant commutari. Videatur hac de re Caiet. 2. 2. q. 189. art. 5. in reſponſione, ad tertium. Vnde dico, quod nouitij intra annum probationis, & ſui nouitiatus, omnino liberi ſunt à votis, quæ non poſſunt impleri in Religione, imo vero, & ea quæ impleri poſſunt, propria, aut ſaltim Prælatorum auctoritate, recte etiam poſſunt commutari, in ea exercitia ſatis pœnalia, & rigoroſa, quæ prædicto nouitiatus ſui tempore efficiuntur ab ipſis. Ad quod dicendum mouetur, nam diſponente Papa, & Eccleſia, vt omnia ſecularium, & nouitiorum vota, includantur in ſolemni religionis voto, & per illud abſoluantur, atque in ipſum commutentur: diſponente etiam, quod prædicti nouitij, nouitiatus, & probationis ſuæ tempore, probent Religionis ſuæ auſteritates, & exerceantur in ſupradictis exercitijs, nullatenus præſumendum eſt, aut præſumi poteſt, quod voluerit eoſdem ſimul obligare, ad obſeruantiam votorum, ab ipſis emiſſorum, quæ adimpleri non poſſunt, exiſtendo in Religione. Imo vero reſpectu eorum, quæ adimpleri poſſunt, ab ipſis, aut ſaltim ab eorum Prælatis valent commutari in ea opera, & exercitia, quæ in tali ſtatu communiter fiunt. Quæ eſt quorumdam grauiſſimorum Doctorum ſententia, quam tenuit olim, atque defendit grauiſſimus Pater Frater Franciſcus de Alcocer, ſacræ huius noſtræ Religionis alumnus, Prouinciæ D. Iacobi, huius Salmanticenſis Conuentus filius, in docta illa ſua, atque compendioſa Summa Confeſſorum, c. 16. fol. 57. & idem tenet Pater Fr. Emanuel Rodriguez tom. 1. ſuarum quæſtio. regul. q. 25. art. 8. & hæc de iſto articulo dicta ſufficiant.

D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 3. ad 3.

Caiet. 2. 2. q. 189. art. 3. in reſpon. ad 3.

Nota hoc valde pro nouitijs exiſtentibus in anno probationis.

Alcocer in cõfeſſ. c. 16. f. 57. Manuel to. 1. quiq. Regula, q. 25. ar. 8.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum in profeſſione ſolemni, peccata omnia dimittantur?

Huic articulo Reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

CErtiſſimum eſt, quod in profeſſione ſoléni Religionis, debitè facta, atq; in ſtatu gratiæ, conſequitur quis plenariam remiſſionem ſuorum peccatorum

In profeſſione ſoléni religionis, fit generalis remiſſio omnium peccatorũ, quoad pœnas Deo debitas.

catorum, quoad pœnas Deo debitas. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Thom. 2. 2. q. 189. ar. 3. ad 3. & Caiet. ibid. Corduba ſup. reg. c. 2. q. 14. Nota.

2. 2. q. 189. ar. 3. ad 3. tenet, tractat. atque reſoluit Caietanus. De hac etiam concluſione videatur doctiſſimus Pater noſter Corduba, in explicatione ſuper Regulam noſtram. c. 2. q. 14. vbi hanc quæſtionem, etiam copioſiſſime, atque diſertiſſime tractat. Et probatur præterea præfata concl. multiplici ratione. Primo nam, vt habetur in libris Patrum (& refertur à D.Thom. loco ſupra citato) eandem gratiam conſequuntur, Religionem intrantes per profeſſionem, quã conſequuntur baptizati, ſed baptizati (niſi apponatur obex) conſequuntur plenariam indulgentiam, atque remiſſionem omnium ſuorum peccatorum: ergo idipſum ſuo quoque modo dicendum eſt, de ijs qui debite, atque in ſtatu gratiæ, & cum debita diſpoſitione, ſolemnem emittunt profeſſionem. Confirmatur hoc etiam auctoritate Diui Bernardi, libro quem edidit, de præceptis, & diſpenſatione, ſecunda parte, & libro, ſiue tractatu de prouidentia, & contemplatione, prope finẽ, vbi inquit: quod *Profeſſio ſolemnis, eſt velut alter baptiſmus, quia tunc homo moritur propria voluntati, & mundo eius: liter, per tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota, ſicut & per baptiſmum moritur peccato.* Secundo probatur concluſio ſpeciali ratione D.Thom. vbi ſupra, nam ſi per eleemoſynas, poteſt homo ſtatim ſatisfacere, pro ſuis peccatis, & pœnas illis debitas redimere, iuxta illud Danielis 4. *Peccata tua eleemoſynis redime*, ſi id ipſum poteſt quis efficere debitam, atque condignam de ſuis peccatis ſumendo, & exigendo ſatisfactionem, ieiunando nempe, corpus ſuum macerando, & affligendo, &c. multo ergo melius, id ipſum fieri poteſt, ac credendum eſt, quod de facto fiat, per ſolemnem profeſſionem, cum nulla ſit maior eleemoſyna, nulla maior ſatisfactio, aut maior pœnitentia in hac vita homini imponi poſſit, quam vt ſtatum, homo totaliter diuinis ſe mancipat obſequijs, cuius etiam labores excedunt omne genus ſatisfactionis, etiam publicæ pœnitentiæ, vt habetur expreſſe, *in cap. admonere 33. q. 2.* Quam etiam ob cauſam, D. Gregor. homil 10. ſuper Ezech. Religionis ingreſſum, holocauſtum, vocat ipſumq. holocauſto comparat, quod omne quodcumque aliud ſuperat, & excedit ſacrificium. Videatur hac de re, idem D. Thom. in quodl. quodlibet. 3. quæſt. 13. & Gabriel in 4. diſt. 38. q. 1. & diſtinct. 45. q. 2. vbi ſupradictam concluſionem limitat ad hunc ſenſum, quod non ipſa profeſſio ſolummodo, huiuſmodi habeat effectum, & priuilegium remittendi pœnas peccatis debitas, ſed regularis ipſa vita, quæ ſibi adiungitur, & quam homo ibidem profitetur. Quibus verbis inſinuare videtur, quod præfata peccatorum remiſſio, non habetur, aut conceditur, ex ſolo ipſo ingreſſu, atque profeſſione, ſed ex adiuncta ſequenti regulari vita, cum, & ipſa profeſſio non ſit opus priuilegiatum, vt indulgentia, neque quid ſacramentale, vt baptiſmus. Et ad hoc (inquit) videtur facere, *c. quis aliquando, de pœnitentia, diſt. 1. § his auctoritatibus*: vbi inoui videtur, quod profeſſio deducta in opus, actu ſeu voluntate bona, eſt quæ habet huiuſmodi prærogatiuam, quæ, & ibi dicitur vita pœnitentiæ. Non autem profeſſio ipſa per ſe ſolam, & ex ſe actualiter, vel formaliter, facit prædictam remiſſionem, ſed ſolummodo virtualiter, & tamquam radix, & cauſa operum ſubſequentium, per quæ prædicta fit remiſſio actualiter, Hoc dicit Gabriel, opinatiue. Sed certe contrarium eſt verius, atque tenendum, ſecundum D. Thom. & omnes Doctores communiter, qui affirmanter dicunt, ex eo, quod in profeſſione ſolemni, homo voluntarie, moritur, atq. omnino ſe Deo totaliter tradit, quoad animam, & quoad corpus, in holocauſtum perfectiſſimum, atque ſuauiſſimum, ex hac voluntate

Profeſſio eſt veluti, quidam baptiſmus.

D. Berna. lib. de diſpenſa, & lib. de prouid. & contempl.

Profeſſio ſolẽnis Religionis excedit omnẽ eleemoſynam & omne genus ſatisfactionis. *Daniel. 4.*

c. admon. 33. q. 2. Gregor. ſuper Ezechiel. homil. 10. D. Thom. quod libet. 3. q. 13. Gabr. in 4. d. 38. q. 1. & 45. q. 2.

Opinio ſingularis Gabrielis circa remiſſionẽ, quæ fit in ſolẽni profeſſione Religionis.

c. quis aliquando, de pœnit. d. 1. § his auctoritatibus.

Refutatur Gabriel, & ponitur vera ſentẽtia, & doctrina D. Thomæ, circa valorem ſolemnis profeſſionis.

proue-

prouenit eiusdem magnum meritum, sicut & in eleemosina omnium bonorum, quam quispiam facit. Et per consequens ibi fit remissio omnium pœnarum, ex quo ibi virtualiter (etsi non actualiter) tota vita Deo offertur, & omnis pœnitentia subsequens, seu quæ facienda est in posterum, sicut & qui dat, aut donat alicui arborem, dat illi virtualiter etiam omnes fructus eius; quamuis & postea ex actuali subsequenti operatione, & bona vita, & pœnitentia quæ fit, etiam accrescat meritū & remissio aliarum pœnarum. Videatur hac de re D. Thom. in tractatu de excellentia Religionis, in apologia, quæ habetur in eius opusculis, & 2. 2. q. vltima, ar. 2. & art. 3. ad tertium, & Caietanus 2. 2. q. 18. ar. 3. vbi hunc dicendi modum approbat, tamquam fauorabilem & magis pium. Ijs omnibus supradictis addo, quod nos Fratres Minores habemus priuilegium, & specialem concessionem Sixti IV. qui concessit Indulgentiam Plenariam recipientibus habitum, cuiuslibet trium Ordinum sancti Francisci, & habetur in compendio priuilegiorum, *verbo Indulgentia Plenaria quoad Fratres*; quo etiam priuilegio, & concessione (ni forte reuocata sit, in generali Indulgentiarum reuocatione) potiuntur, frui, atque potiri possunt, omnes alij religiosi, qui priuilegium habent cōmunicationis; per quod cessāt omnia, quæ adducta sunt à Gabr. vbi supra.

D. Tho. tract. de excell. Religio. & 2. 2. q. vlt. ar. 2. & ar. 3. ad 3. & Caiet. q. 18. art. 3.

Indulgentia Plenaria, quæ conceditur ex priuilegio facientibus professionem.

Sed circa eandem conclusionem, insurgit noua quædam difficultas, quæ tangitur à Caietano, an scilicet faciens professionem Religionis in peccato mortali, ac ponens obicem, postea quando contritus redierit ad cor, & recedente fictione, consequatur plenariam suorum peccatorum remissionem, quam fuisset consequutus, si fecisset ipsam in statu gratiæ, & cum debita dispositione? Et ratio dubitandi est, quia ex vna parte apparet quod non; tum quia professio nihil relinquit in anima, cui eiusmodi effectus tribui possit, sicut baptismus, qui relinquit characterem, quo medio suum postmodum consequatur effectum. Tum etiam quia gratia Dei in professione promissa, nullibi constat, quod sit danda extra eandem professionem.

Comp. priuil. verbo Indulgentia Plenaria quo ad Fratres.

Difficultas. Ingeniosa difficultas Caietani circa facientes professionē indispositę, ac ponentes obicē *Caiet. 2. 2. q. 189. art. 3. ad 3.*

Sed ex alia parte apparet contrarium, nam gratia ista in professione, conceditur omni non ponenti obicem: ergo remoto obice habebit eundem effectum. Præterea: Gratia ista conceditur tradenti se ex toto corde, & totaliter diuinis obsequijs; sed hoc facit religiosus, postea post professionem, reiterando ipsam, cū conteritur, tunc enim coram Deo in veritate profitetur; ergo tunc dabitur ei plenaria remissio suorum peccatorum. Sed his nihilominus non obstantibus, respondet & dicit præfatus Caietanus, quod cum professio sit totaliter, ac reuera opus hominis, ita quod non est ibi opus operatū, quod sit opus quasi solius Dei: distinctū, ab opere operante quoniam etiam esse religiosum (quod est effectus Religionis) in tali casu est opus humanum mortuum, sicut & professio ipsa mortua est, hinc inquit Caietani fit, quod in mortali peccato facta, numquam postmodum reuiuiscit, seu aliquem sortitur effectum. Et addit quod qui diuinæ gratiæ deest, in actu suę professionis, recte meretur priuari beneficio diuinæ largitatis, quod profitentibus datur. Vnde etiam inquit, quod subsequente postmodū contritione, id solum assequetur iste talis, quod per præsentis contritionis propositum, ac sacramenti gratiam sibi obuenire continget. Supradicta omnia quæ circa professionem debite factam diximus, confirmat Caietanus, ex visione illa beati Antonij, in qua dicitur, quod dæmones, ipsius cōsensum in cælū impedire conantes, obiecerunt illi peccata, ab ipso in seculari vita commissa, sed confutati sunt à sanctis Angelis dicentibus, non debetis ipsi illa obijcere, quæ Christi sunt iam pietate deleta; sed si qua scitis, ex quo factus est Monachus, illa proferte. Ex ijs colligit Caietanus, quod nouus iber incipit

Responsio, & solutio Caietani. Nota hoc valde pro facientibus professionē sine debita dispositione.

A Religioſorũ profeſſione incipit quaſi qui dam liber nouus nouæ vitæ.

pit de actibus religioſorum, à tempore ſuæ profeſsionis, quando de facto efficiuntur religioſi, & non expectatur tempus futuræ poſtmodum contritionis ad caſſandum præteritorum librum, & alium nouum quaſi futuræ innocentiæ inchoandum, ſcribuntur enim (inquit) in ſecundo hoc libro, ex quo facti ſumus religioſi, peccata noſtra ſtylo ferreo &c. Verba ſunt valde notanda, & à religioſis cunctis ſummopere memoriæ commẽdanda. Ad primã obiectionem in contrarium adductam, reſpondet Caietanus, quod tunc remoto obice ſequitur effectus prioris cauſæ, quando cauſa prior remanſit in aliquo à ſe derelicto effectu, vt baptiſmus in charactere, & generans lapidem in forma illa data, tribuit grauitatem; at quando cauſa prior, neque in ſe, neque in ſuo manſit effectu, nihil fit, etiam remoto impedimento, & ſic eſt in propoſito caſu: nam ex profeſsione mortua nihil relinquitur, ratione cuius poſtea ablato obice, ſortiatur effectus.

Ad ſecundam obiectionem, dicit eſſe falſum, quod quando religioſus conteritur, primo poſt profeſsionem, tunc profiteatur coram Deo, quoniã tam coram Deo, quàm coram mundo, iam erat profeſſus; quamuis non gratiam & remiſsionẽ peccatorum aſſecutus, ſed ſolummodo per contritionem, exiſten do iam in gratia, ſe eſſe religioſum approbat, quod non eſt de nouo profiteri, ſed profeſsionem iam prius factam ratificare. & hæc de iſto articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IX.

Quænam ſint à ſummis Pontificibus ordinata, & conceſſa, debeantq. obſeruari, virtute noſtrorum priuilegiorum, pro recipiendis Nouitijs, tam quoad habitum, quam quoad profeſſionem?

MVlta ſunt à ſummis Pontificibus ordinata, & cõceſſa in noſtris Priuilegijs, pro recipiendis Nouitijs, tam quoad habitum, quàm quoad profeſsionem, quæ vt ſimul & præ manibus habeantur, libuit breuiter, ac ſummatim in præſentiarum referre, quod fiet per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Qualiter ad Ordinẽ ſint recipiẽdi Nouitij, Hac de re egimus ſupra q. 13 art. 1. concl 4. *Monum. Ord. 2. impreſſ. tract. 2. fol. 12. art. 7. Hac de re egimus ſupra q. 16. ar. 4. & q. 19. ar 5. Compend. priuil. verbo Nouitius §. 13. 14. & 15.*

NIcolaus III. in declaratione Regulæ Fratrum Minorum, conceſsit, & ſtatuit, licere non ſolum Generali, ſed etiam Prouincialibus Miniſtris, perſonas fugientes à ſeculo in Fratres recipere, quæ tamen Prouincialium Miniſtrorum licentia, per Miniſtrum generalem poſſit coarctari, ſicut viderit expedire. Et declarauit, quod Vicarij Miniſtrorum Prouincialium, ex officio ſui Vicariatus, licentiam hanc ſibi nouerint interdictam, niſi per Miniſtros eoſdem, hoc ipſis Vicarijs ſpecialiter committatur, quibus Miniſtris hoc poſſe committere Vicarijs, & alijs licentiam conceſſit. Addidit tamen, vt caueant ipſi Prouinciales, quod non hoc indiſcrete, nec paſſim, ſed ſic conſiderate committant, ac ſic illos, quibus hoc committi contigerit, fidelibus conſilijs fulciant, quod omnia diſcrete procedant. Habetur in Monum. Ordinis ſecundæ impreſſionis tract. 2. fol. 12. ar. 7. vbi etiam addidit circa hanc materiam, quod non indifferenter omnes admittantur ad Ordinem; ſed illi tantum qui ſuffragantibus eis literatura, & idoneitate, ac alijs circumſtantijs, poſſint vtiles eſſe Ordini, ſibiq. per vitæ meritum, & alijs proficere per exemplum. habetur vbi ſupra. Et in compend. *verbo Nouitius §. 13. 14. & 15.*

Secun-

Secunda Concluſio.

Eugenius Quartus prohibuit, ne aliquis cuiuſcumque ſtatus, gradus, vel conditionis extiterit, perſonas, quæ de iure communi Religionem ingredi non prohibẽtur, ex ſeculo fugientes, & ad Religionem venire cupiẽtes, verberibus aut violentijs quibuſcumque impedire, vel prohibere præſumat, aut à Monaſterijs, & locis aliquo modo euellere, aut extrahere, iniuriam recipientibus irrogando, ſeu eos moleſtando, aut ipſis ingredi volentibus aliquid maleſaciendo, & quod contrarium facientes, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, à qua (præterquam in mortis articulo) niſi per Sedem Apoſtolicam, beneficium abſolutionis obtinere non poſſint, ſi non deſtiterint à prædictis, poſtquam hoc præſens ſtatutum ad eorum notitiam fuerit deductum. Hæc conceſſio immediate facta eſt Monachis Sancti Benedicti, vt conſtat ex huius Ordinis priuilegijs, ſed per communicationẽ fruuntur ea, omnes priuilegium habentes communicationis, refertur in compend. priuilegiorum, *verbo Nouitius §.28.*

Pœna impediẽtium, quod deſumatur ſtatus Religionis. *Hac de re egi mus ſupra q. 16. ar. 3. & q. 17. ar. 4.*

Compend. priuil. verbo Nouitius §. 28.

Tertia Concluſio.

Innocentius Quartus ſtatuit, & in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda, à qua niſi per Sedem Apoſtolicam non poſſint abſolui, præcepit Miniſtris, & Fratribus Ordinis Minorũ, ne præſumant vllo modo ſo, recipere ad ſuum Ordiné, Fratres Prædicatores, & eorum Ordini voto, vel iuramento etiam obligatos, prætextu alicuius indulti Apoſtolici, obtenti, vel obtinendi, de huiuſmodi literis expreſſam mentionem non facientis, niſi prius Prioris ſui petita licentia, & obtenta. Habetur in monumentis primæ impreſſ. fol 19. & 2. fol. 103. conceſ. 218. Et hoc idẽ conceſſit, præcepit, & ſtatuit pro Fratribus Ordin. Prædicatorum, vt ſcilicet non recipiant nos Minores Fratres: habetur in eiſdem monum. ſecundæ impreſſ. fol. 5. & Alexander IV. poſtea hoc idem prohibuit ſtrictẽ, ſub grauiſſimis pœnis. vt habetur in eiſdem monum. ſecundæ impreſ. fol. 201. conc. 496. & referuntur hæc priuilegia in compendio *verbo Nouitius §. 2. & 3. & 9.*

Pro non recipiendis Fratribus alterius Religionis, vel Religioni alicui, voto, aut iuramento obligatis. *Hac de re egimus ſupra q. 20. art. 8. monum. 1. impreſſ. fo. 19. & 2. fol. 103. conceſ. 218. monum. 2. impreſſ. fol. 5. & fol. 201. conceſ. 496.*

Quarta Concluſio.

Honorius Tertius, inhibuit Prælatis Ordinis Minorum, ne aliquem ad ſui Ordinis profeſſionem admittant, niſi prius per annum in probatione extiterit. Habetur in monu. 2. impreſs. fol. 101. conce. 213. id quod, & poſtea, prohibuit Innocentius IV. ſub excommunicationis pœna, quempiam ante annum probationis elapſum, ad profeſſionẽ recipere, aut quominus ad aliam Religionem tranſeat, impedire, & profeſſionem aliter factam, mandauit, & determinauit eſſe irritam, & nullã. Habetur in monum. 1. impreſs. fol. 119. & 2. fol. 5. Alexander etiam IV. poſtea id etiam latius, & expreſſius mandauit, & ordinauit in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna; & habetur *in cap. non ſolum, de regularibus lib. 6.* quod & poſtea Bonifacius VIII. *in cap. conſtitutionem* extendi, & ampliari voluit, non ſolum ad Ordines Fratrum Prædicatorum, & Minorum, de quibus expreſſe fuit locutus ſupradictus Alexander IV. verum etiam ad omnes alios Ordines Mendicantes. Circa vero alias Religiones ſtatuit, quod profeſſio expreſſe, vel tacite fieri poſſet licite infra annum, ſed expreſſe emiſſa (etiam ſeculari habitu non mutato) illi Religioni præciſe obligaret, quam profitens profeſſus eſt; tacite vero facta, infra annum probationis, per ſuſceptionẽ habitus, qui profitentibus tantum datur, non illi ſpecialiter, cuius habitus eſt ſuſceptus, ſed

Non ſolum Religioni, ſed Religioſo. *Hac de re egimus ſupra q. 22. art. 2. & ſequentibus. c. non ſolum, de regu. lib. 6.*

gene-

generaliter Religioni alicui recipientem obligat, ſi aprę ſit ętatis, & illâ faciat ſciens, & voluntarius, ac triduo perſeueret. Habetur in *capitulo Conſtitutionem; de regularibus eodem libro* 6. & referuntur ſupradicta omnia in dicto compendio verb. nouitius, §. 1. & 4. & 8. & 17. Sed hæc omnia per Concilium Tridentinum de nouo ſunt corroborata ſeſſ. 25. cap. 15. vbi præcipitur, vt nullus ad profeſſionem admittatur, qui minori tempore, quam per annum, in probatione extiterit, & profeſſio aliter facta nulla eſſe declaratur.

c. conſt. de reg. lib. 6. Compen. priui leg. verbo Nouitius §. 1. 4. 8. & 7. Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 15.

Quæ ſint obſeruãda circa profeſſionem tacitam.

Quinta Concluſio.

Innocentius Quartus ſtatuit, ac declarauit multa circa profeſſionem tacitam, quæ habentur *in cap. is, qui Monaſterium de regularibus lib. 6.* quod & ſimiliter fecit Clem. V. *in clem. eos qui, eod. tit.* quæ quoniam lata ſunt, & à nobis ſuperq. ſatis explicata, & declarata in præcedenti quæſtione, art. 7. cum ſequentibus, conſulto in præſentiarum omittuntur, ſed referuntur in compendio verbo Nouitius, §. 7. & 18. quibus addo, quod Iulius II. pro Ordine Heremitarum S. Auguſtini conceſſit, vt quicumque Nouitius in huiuſmodi Religione, promotus fuerit ad ſacros Ordines, habeatur pro profeſſo, & quod habitum prædicti Ordinis relinquere, aut mutare non poſſit, niſi licentiam in ſcriptis à Generali præfati Ordinis obtinuerit. Habetur in monumen. Ordinis 2. impreſſ. fol. 266. conceſs. 694. & in ſupplem. fol. 67. conceſs 213. & refertur in compendio *verbo Nouitius* §. 24.

Hæc de re egimus ſup. q. 24 ar. 7. cum ſeq. compen. verbo Nouitius §. 7 & 8. Monum. 2. impreſſ. fol. 266. conce. 694. & in ſup. fol. 67. conce. 215. & in comp. verbo Nouitius §. 24.

Sexta Concluſio.

Leo Decimus conceſſit Generalibus, & Prouincialibus Miniſtris, Ordinis Minorum, vt Fratres eiuſdem Ordinis etiã profeſſos, qui grauiſſimis, & ſcandaloſis delictis notati, & diffamati fuerint, & quicquã fraudulẽter, & doloſe in eorum receptione, & profeſsionis emiſsione, monitione ſuper his per prędictos Prælatos præmiſſa, illa tacuerũt, non obſtante. quod iam recepti ſint, & profeſsionem emiſerint (ne morbida & infecta pecus ouile Domini corrumpat, & vt alijs cedat in exemplũ) à Domibus & Conuentibus dicti Ordinis expellere, & remouere libere, & licite poſsint, & valeãt, prout conſcientijs prædictorum Miniſtrorum (quas ſuper hoc onerat) viſum fuerit iuſtum & honeſtum. Habetur in ſupplem. fol. 19. conceſſ. 61. & refertur in compend. *verbo ejicere, ſeu expellere ab Ordine §. 5. & verbo Nouitius §. 25.*

Circa Nouitios fraudulenter, tacentes, ſi ne negantes, quæ commiſerunt crimina, cum interrogantur de eiſdẽ in receptione habitus.

Hæc de re egimus ſup. q. 19 ar. 2. & ar. 8. ſupp. fol. 19. conc. 61. compen. verbo ejicere, ſeu expellere ab ord. §. 5. & verbo Nouitius §. 25.

Septima Concluſio.

Idem Leo X. conceſsit, vt quando contigerit, quod auctoritate Apoſtolica cõceſſum fuerit aliquibus Fratribus, vel Monialibus diuerſarum Religionũ, poſſe tranſire ad Ordinem Fratrum Minorum, aut ſanctæ Clarę; quod attento quod tales iam ſunt enutriti in alijs Religionibus, vnde præſumitur de ieiunijs, & alijs aſperitatibus Religionis eſſe inſtructos, poſsint facere profeſsionem, tanto tempore ante annum probationis de iure communi taxatum, quanto Prælato dicti Ordinis Minorum, de conſilio Diſcretorum Fratrum, vel Diſcretarum Monialium, reſpectiue, illius domus, in qua fecerint probationem, viſum fuerit; dum tamen Fratres, & Moniales huiuſmodi fuerint inter obſeruãtes ſuorum Ordinum profeſsi & enutriti, & ad obſeruantes prædicti Ordinis Minorum tranſire voluerint, & non aliàs. Habetur in ſupplem. fol. 94. conceſſ. 295. & refertur in compendio *verbo Nouitius* §. 27. Dicta con ceſsio abrogata eſt per Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. c. 15. iuxta quod in nulla Religione poteſt proficeri, qui minori tempore quam per annum in probatione extiterit.

Circa abbreuiationem anni probationis.

Circa

Circa idem tempus probationis, concesſit Iulius II. quod cum aliqui Fratres in Ordine Minorum, annum probationis incœperint, ac deinde habitum dimiſerint, ſi poſtea ad ipſum Ordinem redierint, tempus prioris receptionis habitus cum tempore poſterioris ſibi computari, vel non cõputari poſsit iuxta diſcretionem, & determinationem ſuorum ſuperiorum. habetur in ſupplem. fol. 127. conceſ. 283. Et refertur in compend. verbo, *Nouitius*, §. 23. Hæc etiam conceſsio iam nihil prodeſt; nam iuxta dictum Concilium, requiritur, quod probationis annus ſit continuus.

Sup. fol. 94. cõceſſ. 295. & in compend. verbo Nouitius, §. 27. *Concil. Trid. ſeſſ 25. c. 15. Hac de re egimus ſupra q. 22. art. 2. cum ſeqq.*

Octaua Concluſio.

Clemens IV. latiſsimam quandam fecit conceſsionem, circa Nouitiorum abſolutionem, quæ ſibi poteſt impendi, abſoluendo eos ab omnibus ſuis peccatis, & à quibuſcũmque cenſuris, & ſententijs excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti à iure, ſeu à Iudice generaliter promulgatis; ita tamen quod ſi aliqui ex talibus, dictis ſententijs propter aliquod debitũ ſint adſtricti, ſatisfaciant, vt tenentur. Habetur in monum. 1. impreſs. fol 56. & 2 fol. 140 conceſs. 320. Et refertur in compend. verbo, *abſolutio ordinaria*, quoad Fratres §. 4. & verbo *Nouitius* §. 11. Hoc vltimum de ſatisfactione facienda, & quod non poſsint abſolui niſi prævia ſatisfactione, ſtricte ſtatuit Leo X. in Concilio Lateran. & habetur in ſupplem. fol. 26. conceſs. 84. & refertur in compend. verbo, *Nouitius*, §. 26. Voluit tamen ſuprædictus Clem. IV. quod ſi præfati nouitij mox Ordinem non intrauerint, aut exierint (etiam ſi ſuper hoc eis induciæ à Prælatis eiuſdem Ordinis concedantur) eo ipſo in priſtinas ſententias, à quibus eos abſolui contigerit, relabantur. Habetur vbi ſupra, & idem omnino habetur in mari magno Prædicatorũ primæ impreſs. fol. 236. conceſs. 550.

Sup. fol. 94. cõceſſ. 295. & in compend. verbo Nouitius, §. 27. *Concil. Trid. ſeſſ 25. c. 15. Hac de re egimus ſupra q. 22. art. 2. cum ſeqq. Debeo egimus ſup. q. 22. ar. 4. Sup. f. 127. cõceſ. 283. & in compen. verbo nouitius. §. 23* Circa Nouitiorum abſolutionem conceſſio ampliſſima. *Hac de re egimus ſup. q. 17 ar. 6. & 7. Monum. 1. impreſſ. 56. & f. 140. cõc. 320 & in compen. verbo abſolutio ordinaria, quoad Fratres §. 4. & verbo nouitius §. 11 Sup f. 26. conceſſ. 84. & in comp. verbo nouitius §. 26. Mare magnũ Prædic. 1. impreſ. fol. 236. conceſſ. 550.*

Nona Concluſio.

Sixtus IV. conceſſit, quod in receptione habitus cuiuslibet trium Ord. S. Frãciſci, ſit Indulgẽtia Plenaria recipienti, & ſimiliter in die obitus. habetur in Monum. 1. impreſs. fol. 63. & 2. fol. 67. conceſs. 104. & in ſupplem. fol. 95. conceſs. 320. & refertur in compend. *verbo, Indulgentia Plenaria quoad Fratres*, §. 2. Similiter & lucrantur prædicti Nouitij viſitando ſtationes omnes Indulgentias Almæ Vrbis, quas lucrantur viſitantes ſuas Eccleſias. habetur in Monum. 2. impreſs. fol. 261. conceſ. 678. & refertur in compend. verbo Nouitius §. 22. & aduertit Collector, quod dicta conceſſio directe facta eſt Monialibus ſanctæ Claræ, & quod nos vtimur ex virtute communicationis Priuilegiorum, quæ habetur in dicto compend. verbo communicationis Priuilegiorum §. 14. & 19. Supradicta omnia de Indulgentijs intelligenda ſunt, niſi aliàs exiſtant reuocata, etſi Priuilegiorum de nouo facta fuerit confirmatio.

Indulgentiæ quas lucrantur Nouitij noſtri Ordinis. *Monu. 1. impreſſ. fo. 63. & fo. 67. conceſ. 104.*

Decima Concluſio.

Bonifacius Octauus ſtatuit, quod quamuis is, qui Religionem ingreditur, religioſus cenſeri non poſſit eum effecta, donec tacite, vel expreſſe ſit profeſſus; ſi quis tamen manus violentas in ipſum injiciat, excommunicationis latæ à canone vinculum non euadat. habetur *in cap. religioſo, de ſent. excomm. lib. 6.*

De his qui manus violentas injiciunt in Nouitios.

Vnde-

c. religioſo, de ſent. excomm. lib. 6.

Pro bonis incertis Nouitiorum.

Monu. 1. impreſ. fo. 58. & 2. fol. 141. conceſ. 334. & in compen. verbo nouitius §. 12 & 25.

Pro illis, qui dimittunt habitum, poſtquam illum ſemel ſuſceperant.

Monu. 1. impreſ. fol. 55. & in comp. verbo nouitius §. 10. 20.

Vndecima Concluſio.

Clemens Quartus conceſſit, quod ſi aliqui habitum Fratrum Minorum aſſumentes, diuerſis perſonis, quæ ſciri, & inueniri non poſſint, aliqua bona reſtituere teneantur, poſſint Miniſtri, & Cuſtodes, & eorum Vicarij, ſinguli in locis ſibi commiſſis, bona ipſa in pios vſus conuertere, prout ſecundum Deũ viderint expedire. habetur in Monum. 1. impreſſ. fol. 58. & 2. fol. 141. conceſſ. 334. & idem conceſſit Sixtus IV. pro Fratribus Carmelitanis. habetur in Monum. 1. impreſ. fol. 103. & 2. fol. 186. conceſ. 474. & refertur in comp. verbo Nouitius §. 12. & 21.

Duodecima Concluſio.

Clemens IV. voluit & ſtatuit, quod ſi aliqui Nouitij oſtenderint talia ſigna, per quæ euidenter appareat eos voluiſſe perpetuo ſeculum deſerere, ac ſub Religione de cetero, Domino deſeruire, & poſtea reuerſi fuerint ad ſæculum, per Eccleſiarum Prælatos compellantur, vt ad aliquem Ordinem ſe transferre debeant, quando ex parte Fratrum fuerint requiſiti. Habetur in Monum. 1. impreſ. fol. 55. & refertur in comp. verbo Nouitius §. 10. ſed dicta conceſſio (vt credo) non eſt in vſu, & hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS X.

Vtrum illegitimitas, ſeu irregularitas, quæ ex illegitimitate prouenit, tollatur per expreſſam profeſſionem, factam in aliqua approbata Religione?

Duę hac de re ſimul ſeſe offerunt difficultates diſcutiędæ.

HAec quæſtio grauiſſima eſt, & circa quam magna eſt lis, & controuerſia inter Doctores, duæq. ſimul ſeſe offerunt in iſto articulo diſcutiendæ, atque diſputandæ difficultates. Prima eſt, an per ingreſſum Religionis, tollatur omnis illegitimitas, ſeu irregularitas ex prædicta illegitimitate prouenientes, & hoc non ſolum quoad ordines ſuſcipiendos; verum etiam quoad præfecturas, & omnes quaſcumque Eccleſiaſticas dignitates. Secunda vero, an id fiat per quemcumque ingreſſum Religionis, an vero ſolum per ſolemnem profeſſionem. Et vt hoc, quod dicitur, planius fiat, admonere libet, quod apud Doctores iuriſperitos, triplex communiter circumfertur Religionis ingreſſus. Primus dicitur educationis, ſecundus vero probationis, tertius autem profeſſionis. Olim enim, qui aſſumebantur ad Religionem, prius educabãtur in Cœnobijs in habitu honeſto, ſeculari & decenti, id quod & colligere licet ex multis iuribus, ſed quam maxime facit ad hoc, *c. ſi quis incognitus 17. q. 2.* quod eſt Papæ Bonifacij. Vbi Religionem ingreſſuri, per triennium in Monaſterio educabantur, antequam conferretur, aut præſtaretur ſibi eiuſdem Religionis habitus: facit, *& cap. Monaſteriȝ 19. q. 3.* vbi ante biennium Religionem ingreſſus, tonſurari prohibebatur. Poſtmodum vero ſupradicta limitata ſunt, & circa tempus educationis, nullus fuit præfixus terminus; ſed hoc relinquebatur ſuperiorum arbitrio, vt conſtat ex *gloſſ. in c. Gonſaldus 16. q. 2. verbo vnius anni*; id quod, & practicatur modo in cunctis Religionibus, vt experientia docet.

Secundum iuris peritos triplex eſſe communiter dicitur ingreſſus Religionis.

c. ſi quis incognitus 17. q. 2. c. Monaſteriȝ 19. q. 3.

gloſſ. in c. Gonſaldus 16. q. 2. verbo vnius anni.

At vero ingreſſus probationis vnius anni, etiam olim habebat tempus determinatum poſt ſuſceptionem habitus, vt conſtat ex ſupradicto *cap. Gonſaldus*. Quamuis circa hoc eſſe poterat aliqua variatio, prædictusq. probationis

tionis annus poterat minui, & abbreuiari ex consensu partium, vt nos latissime diximus supra quæst. 22. ar. 2. Sed nunc post Concilium Tridentinum id haudquaquam facere licet, vt constat *ex c. 15. sess. 25. de regularibus*, vbi præcipitur, *vt ad professionem non admittatur, qui minori tempore, quàm per annum in probatione extiterit*. Ingressus professionis esse dicitur, quando quis transacto probationis anno, per solemnem professionem, se tradidit Deo, & Religioni in manibus Prælatorum. Hoc præmisso, atque supposito, dico, quod quando communiter dicitur, quod illegitimitas, seu irregularitas ex ipsa proueniens, tollitur, siue aufertur, per ingressum Religionis, est magna lis, & cõtrouersia inter Doctores iurisperitos, de quo ingressu hoc veniat intelligendum, an de ingressu, qui fit per educationem, an vero de eo qui fit per probationem, an solummodo de illo, qui fit per solemnem professionem, in Religione aliqua approbata. Atque omissis hac de re multis varijs, atque inutilibus, quæ ad hoc proposítum à Doctoribus adducuntur, facileq. afferri possent, sed nõ expedit, dico, quod de hac difficultate, & quæstione, sunt duæ præcipuæ, & vt videtur, extremæ sententiæ. Prima opinio est, quorumdam doctissimorũ virorum, quam ex nostris tenuit olim Pater Fr. Ioannes de Bobadilla in suo Enchiridione manuscripto, asserentium quod illegitimitas, atque irregularitas ex ipsa proueniens, quoàd suscipiendos Ordines, tollitur, & aufertur, non solum per ingressum Religionis, qui fit per solemnem professionem; verum etiam, & per Religionis ingressum, qui fit pe educationem, seu vero probationem in Religione. Hoc dicunt isti auctores se asserere, ac dicere in fauorem Religionis, & ad augendum diuinum cultum, atque venerationem status Religiosi. Quod probare contendunt, *ex c. 1. de filys presbyterorum.* vbi habetur, *quod illegitime nati, non promouentur, nisi aut Monachi fiant, vel in congregatione canonica regulariter viuant*, vbi notandam esse dicunt particulam illam disiunctiuam, *vel*, qua datur intelligi, quod qui in congregatione Canonica regulariter viuunt, possunt promoueri eo modo, quo & illi, qui Monachi fiunt. Ex quo proinde sequitur, quod per solum educationis, seu probationis ingressum, supradicta illegitimitas, seu irregularitas ex ipsa proueniens, tollitur, atque aufertur; siquidem supradicti promoueri, & ordinari possunt. Quod & confirmare videtur glossa summaria, prædicti capituli, vbi habetur, *quod illegitimus non ordinatur, nisi vt religiosus fiat*. Ex quo à contrario sensu videtur sequi, quod si sit in statu educationis, seu probationis, vt religiosus fiat, quod ordinari quidem poterit. Id quod & Vrbanus II. aperte terminare videtur sic inquiens: *Filios presbyterorum à sacris ministerijs remouemus, nisi, aut in Canobijs, aut in Canonica aliqua Religione fuerint probati*. Ecce qualiter summus Pontifex non dicit, vt esse debeant professi, illegitimi ad hoc, vt promoueri possint, ad ordines sacros; sed tantum, quod esse debeant probati in Cænobijs, aut in Canonica aliqua Religione, quod fit, fieriq. potest, tempore educationis, & multo melius professionis. Et cum prædicta iura in fauorem sint concessa Religionis, non vero prædictorum illegitimorum, sequitur, quod non stricte, sed late sunt interpretanda, non coarctãdo ipsa ad ingressum Religionis solummodo per solemnem professionem. Quin vero ampliando ea, ad quemcumque ingressum, etiam educationis, siue probationis; ita quod per ipsorum quemlibet, illegitimitas ipsa tollatur, & auferatur irregularitas, promoueriq. possint, qui semel habitum susceperunt ad quoscumque sacros ordines. Sed contrariam omnino sententiam, tenet Soto in 4. sentent. dist. 25. quæst. 1. art. 3. & Angelus in sua summa *verbo, Nouitius nu. 20.* & Syluester *verbo religio 5. nu. 10.* & sæpe alibi, quorum quidem opinio magis placet, & arridet: sicq. pro ea sequentes statuo concluſ.

Concil. trid. sess. 25. c. 15.

Circa presentẽ difficultatem, sunt duæ præcipuæ opiniones. Prima opinio.

cap. 1. de filys presbyt.

Secũda opinio. *Soto in 4. sent. d. 25. ar. 3.*

Angelus in summa verbo Nouitius nu. Syluest. verbo Religio 5. nu. 10.

Prima

Prima Concluſio.

Irregularitas illegitimitatis, nõ tollitur per quemcumque ingreſsũ Religionis, ſed ſummodo per ſolemnem profeſſionem.

QVando in iure habetur, quod illegitimitas, ſeu irregularitas ex ipſa prouenies, tollitur per ingreſſum Religionis, intelligendum hoc eſt, de ingreſſu, qui fit per ſolemnem profeſſionem, non vero de ingreſſu, qui dicitur educationis, ſeu probationis. Hæc concluſio probatur in primis: nam alias poſſet eſſe fraus, intrando quempiam Religionem, & ſuſcipiendo ſacros ordines, & poſtea exeundo ante profeſſionem, & ſic lex eſſet impoſita verbis, contra iuris diſpoſitionem, & contra illud, quod habetur *in cap. commiſſa, de elect. lib. 6.* Huic argumento reſpondent fautores contrariæ opinionis dicendo, quod in tali caſu, nulla eſſet fraus: nam ſi talis Nouitius poſt promotionem recederet, remaneret irregularis, ad ſuſcepti ordinis exequutionem. Nam cum fuerit ordinatus intuitu, & reſpectu profeſſionis, ſeu habitus, in ordine ad profeſſionem, ea non ſecuta, & per receſſum à Religione, nõ illi ſuffragabitur ordo ſuſceptus, nec ſine peccato mortali in eo adminiſtrare poterit, abſque ſpeciali diſpenſatione. Ad quod probãdum & confirmandum, adducunt priuilegium quoddam Clem. IV. quod habetur in Monumentis noſtri Ordinis 1. impreſſ. fol. 56. & 2. fol. 140. conceſ. 320. & refertur in compendio *verbo abſolutio ordinaria quoad Fratres* §. 4. vbi dicitur, quod Nouitij virtute noſtrorum priuilegiorum, abſoluti à cenſuris, ſi à Religione ante profeſſionem retrocedant, relabantur in dictas cenſuras. Quæ cõceſſio ſecundum ſupradicta, extendenda videtur, ad diſpenſationem factam in irregularitate contracta, ratione illegitimationis, quoad ordines, atque ita licet Nouitius per ingreſſum Religionis diſpenſatus retrocedat, non in eo caſu vlla reperiretur fraus; ſi quidem poſtea in eandem irregularitatem incideret, nouaq. indigeret diſpenſatione, ad miniſtrandum in ſuſcepto ordine. Sed quamuis hæc ſolutio bona ſit, non tamen vſquequaque ſatisfacit: nam iam ſaltem remaneret ordinatus, atque ex delicto reportaret commodum, quod omnia iura ſtricte prohibent, præter quam quod communis tenet opinio, quod Nouitij ordinari non poſſunt, etiam prima tonſura, quod probatur *ex c. Monaſterijs 19. q. 3.* quamuis non deſint, qui dicant per prædictũ capitulum non prohiberi, vt Nouitij non ordinentur; ſed ſolummodo, vt Nouitij prædicti, & ad Deum conuerſi, in Monaſterijs ante biennium non ordinentur. Sed cõtrarium eſt verius, vt nos diximus ſupra, vbi hac de re particularem fecimus quæſtionem q. 22. art. 9. ad vlteriora progrediamur.

Monu. 1. impreſ. fol. 56. & 2. fol. 140 conceſ. 320. & in compend. verbo abſolutio ordinaria quo ad Fratres §. 4.

c. Monaſterijs 19. q. 3.

Secunda Concluſio.

Quamuis per ſolemnem profeſſionem illegitimitatis, tollatur irregularitas quoad omnes etiam ſacros ordines, non tamẽ quoad præfecturas *cap. 1. de filijs presbyt.*

Quamuis per ſupradictum Religionis ingreſſum, per ſolemnem profeſſionem, tollatur omnis illegitimitas, ſeu irregularitas ex ipſa prouenies, quãtum ad ſuſcipiendos omnes, etiam ſacros ordines; non tamen tollitur, quoad præfecturas, & Eccleſiaſticas dignitates: nam ad hoc illegitime nati, ſpeciali indigent diſpenſatione. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta, & quantum ad primam ipſius partẽ, habetur manifeſte determinata *in capitulo primo ſupradicto de filijs presbyterorum*, vbi expreſſe dicitur, quod *filij presbyterorum, & ceteri ex fornicatione nati, ad ſacros ordines non promoueantur, niſi, aut Monachi fiant, aut in Congregatione aliqua Canonica, regulariter viuant.* Ex quo à contrario ſenſu ſatis euidenter colligitur, quod ſupradicti illegitime nati, qui Monachi fiunt, & per profeſſionem ſolemnem in Congregatione aliqua Canonica regulariter viuunt, promoueri poſſunt. Quod cum fiat abſque ſpeciali aliqua alia diſpenſatione, manifeſtum fit, quod per ſupradictum ingreſſum Religionis, per profeſsionem ſolemnem, tollitur omnis illegitimi-

tas,

tas, atque irregularitas ex ipſa procedens, ſicut dicit gloſſa *in dicto cap. 1. de filijs presbyterorum*. Qua de re videatur Soto in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 3. & Nauarro in Manua. cap. 27. nu. 101. in dicto 10. vbi expreſſe dicit, per profeſſionem Religionis, tolli omnem ſupradictam irregularitatem; quoad omnes ſacros ordines. Sed quod non eo ipſo tollatur quoad prælatias, & ad obtinendas dignitates Eccleſiaſticas, quæ erat ſecunda pars concluſionis, dicit ſupradictus Nauarro ibidem. & habetur expreſſe *in dicto cap. 1. de filijs presbyterorum*, ibi, *Prælationes vero nullatenus habeant*. Quod intelligi debet, ſine ſpeciali diſpenſatione, vt ibidem dicit gloſſa. Sed ab hac difficultate pro nunc conſulto ſuperſedeo: nam de ea in 2. par. noſtri huius Manualis Prælatorū regularium, longiorem facturi ſumus ſermonem, quæſt. 2. quando agemus. Vtrum prædicti illegitimi diſpenſari poſſint, vt ad præfecturas & dignitates promoueantur. hæc de iſto articulo dicta ſufficiant.

Soto in 4. diſt. 25. q. 1. ar. 3. Naua. in Manua. c. 27. nu. 101. in dicto 10.

Gloſſ. in c. 1. de filijs presb.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Nouitiorum profeſſio, ex cauſa poſſit dilatari?

ET videtur quod non, nam communis eſt regula, & habetur *in l. fina. C. de appellationibus*, quod à regulis iuris nō eſt diſcedendū, nec oportet diſcedere, niſi per idem ius, aliud habeatur de nouo determinatum; ſed in Concilio Trid. *ſeſſ. 25. de regularibus cap. 16.* expreſſe habetur, quod finito Nouitiatus tempore, Superiores Nouitios quos habiles inuenerint, ad profitendum admittant, aut de Monaſterio eos eijciant: ergo nullatenus ipſorum profeſſio poteſt dilatari. his tamen non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur concluſio.

leg. fina. C. de de appellat.

Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regul. c. 16.

Concluſio.

IVſta aliqua interueniente cauſa, bene poteſt Nouitiorum profeſſio dilatari. Probatur hæc concluſio. Primo, *per legem preces, C. de appellationibus*, vbi dicitur, *quod à iure antiquo, nullatenus eſt recedendum, niſi quatenus per nouum aliquod expreſſe fuerit innouatum*: ſed de iure antiquo, ante Concilium Tridentinum licitum erat, & poſitum in communi praxi, vſu, & conſuetudine, quod Nouitiorum profeſſio, ex cauſa dilataretur, neque per præfatum Concilium Tridentinum hoc eſſe videtur expreſſe innouatum, aut reuocatum: ergo dicendum eſt, quod etiam nunc licet. Conſequentia cum maiori legitima eſt; minorem autem ſic probo. Nam Concilium Tridentinum, vbi hac de re agit, non dicit, aut diſponit, quod finito Nouitiatus tempore Superiores, Nouitios quos habiles inuenerint ad profitēdum, ſtatim profiteri cogant; ſed tantummodo, quod eos ad profitendum admittant, aut de Monaſterio eijciant. Admittere autem ad profeſſionem, non eſt ad profitendum cogere, ſed ad id eos recipere, vel reijcere: neque à diuerſis fit illatio: prout habetur in iure *in l. Papinianus. ff. de minoribus*. Confirmatur hæc ratio, nam tam probationis annus, quam admiſſio & receptio Nouitiorum ad profeſſionem, in fauorem recipientium & recipiendorum inſtituta ſunt, vtiam pluries dictum eſt *per c. ad Apoſtolicam, de regul.* ergo iuſta interueniente cauſa, quamuis etiam ex conſenſu partium diſpenſari non poſſit, in nouitiatus anno, quia per Concilium Tridentinum ſtatutum eſt expreſſe contrarium, diſpenſari poterit, in admiſſione ſiue receptione ad profeſſionem, cum Concilium hac de re nihil expreſſe loquatur, aut diffiniat. Conſequentia exinde patet: nam priuilegia, nullatenus ſunt contra priuilegiatos

Iuſta aliqua interueniēte cauſa, bene poteſt Nouitiorū profeſsio dilatari. *leg. preces, C. de appellat.*

leg. Papinia. ff. de minorib.

c. ad Apoſtolicam, de regul.

Priuilegia nũquam ſunt contra priuilegiatos retorquẽda *c. quod ob gratiam, de regul. iur lib. 6.* *Paraſellus in comp. fol. 130. p. 2.*

retorquenda. iuxta communem iuris regulam *in c. quod ob gratiam, de regulis iuris lib. 6.* His omnibus accedit, quod doctiſſimus Pater Paraſellus ex Ordine Minimorum, in ſuo Priuilegiorum compendio fol. 130. pagina 2. inquit, quod relatione facta, ſanctiſſimo Papę Pio Quinto, per Patres Congregationis Concilij, an ſcilicet id liceret, reſpondiſſe Sanctitas ſua fertur, quod decretum præfati Concilij tantũ procedit in illis Nouitijs, quos ellapſo nouitiatus ſui tempore, ſuperiores habiles inuenerint, vt poſſint profiteri, non autem in illis, quos inuenerint eſſe inhabiles, vt ſunt illi, qui non bene, ea, quæ profitenda ſunt, adhuc didicerunt. Et quod quantum ad iſtos attinet, ſua Sanctitas conceſſit, quod Superiores poſſint illorũ prolongare profeſſionem, dummodo habeant ſpem probabilem, quod efficientur habiles intra ſex menſes. Hoc etiam inquit prædictus Paraſellus ſibi fuiſſe reſponſum, ab Illuſtriſſimis Cardinalibus Concilij interpretibus, cum eſſet Neapoli 8. die Nouembris anno 1569. idemq. credendum eſt, quod reſponderent in aliquo alio ſimili caſu, iuſta aliqua interueniente de cauſa, vtpote ſi forſan Nouitius ante legitimam ætatem, qua ſtatim poſt expletum probationis annum, poſſet profiteri, ſuſcepit Religionis habitum. Tunc enim certum eſt, quod profeſſio poteſt ſibi, & debet (ſi cetera adſint) ex tam iuſta & rationabili cauſa dilatari, & nullatenus eijci, ſiue expelli. Hoc & mecum, etiam practicatum fuit in Salmanticenſi Conuentu, cuius profeſſio dilata fuit per quatuor menſes cum dimidio, ob defectum ætatis. Neque contrarium ſtatuitur in præallegato cap. Concilij Trid. ſed tantum (vt diximus) quod vel admittantur, vel eijciantur. Videatur hac de re Corduba ſuper regulam c. 2. q. 11. & Nauarr. lib. 3. conſil. de regu. conſ. 29. & 30. & hæc dicta ſufficiant pro iſto articulo.

Nota hoc valde pro dilatanda in cauſa Nouitio um profeſſione.

Corduba ſuper reg. c. 2. q. 11. *Nauarr. lib. 3 conſil. de regu cõſ. 29. & 30.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum peccet mortaliter. qui abſque cauſa, denegat votum alicui Nouitio, volenti profiteri?

HIc ſeſe offert diſcutienda, atque diſputanda difficultas, an ſit peccatum mortale, Nouitio volenti profiteri, votum denegare, & an hæc obligatio non denegandi votũ Nouitijs (aliàs idoneis) ſit ex iure diuino naturali, aut poſitiuo, an vero etiã ex aliquo ſuperaddito præcepto, alicuius regulæ, quæ hac de re tractet, à qua difficultate breuiter me expediam, cum tempus tot longiſſimis diſputationibus non ſufficiat. Vnde propoſito articulo breuiter, & reſolutiue reſpondeo, per duas ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Quod Nouitij aliàs idonei, abſq; legitima cauſa non eijciantur, præceptum eſt naturale & diuinũ, aut ſaltim eiſdem multum conforme. *Corduba ſuper regu c. 2. q. 1. & 11.*

QVod Nouitij aliàs idonei, abſque legitima cauſa, non eijciantur, præceptum eſt naturale & diuinum, aut ſaltim eiſdem multum conforme. Hæc concluſio eſt certa & manifeſta, & omnium Doctorum communis, de qua videatur Pater Corduba ſuper regulam cap. 2. q. 1. & q. 11. & fundatur hæc concluſio, ipſiſmq. veritas, in obligatione communi, & præciſa, adimplendi charitatis præcepta. Eſſet enim omni proculdubio, contra charitatem, & Dei & proximi, atque etiam contra bonum totius Religionis, Nouitios aliàs idoneos, carnali affectu, odio, ſeu aliquo alio humano reſpectu, e Monaſterio eijcere, ſeu ipſis votum, aut ſuffragium, poſt expletum probationis annum, ad profitendum denegare. Tenentur enim omnes Chriſtiani ſe inuicem

uicem iuuare, & nullum absque rationabili causa à bono aliquo consequendo impedire, siue retrahere. Sed an id etiam sit obligatorium ex vi, & præcepto superaddito, alicuius regulæ, maior est difficultas, de qua sit secunda conclusio.

Secunda Conclusio.

Nos Minores Fratres, ex vi atque speciali præcepto nostræ Regulæ, tenemur, Nouitijs alias idoneis ad profitendum, & laudabile testimonium habentibus, votum seu suffragium non denegare, & contrarium facere est peccatum mortale. Hæc conclusio est expressa supradicti doctissimi Patris Fr. Antonij de Cordoba, vbi supra, quod & probat per illa verba eiusdem regulæ posita in cap. 2. vbi habetur, quod Nouitij finito anno probationis recipiantur ad obedientiam: quod & confirmat ex declarationibus Clementis V. quæ habentur *in clementina, Exiui de paradiso*, vbi generaliter, & absque vlla exceptione dixit, quod omnia quæ ponuntur in regula circa Nouitios, ad receptionis modum, & ad eorumdem professionem spectantia, sunt æquipollentia præceptis, ex vi regulæ, & tanquam obligatoria à Fratribus obseruanda. Concordat cum hac sententia expositio quatuor Magistrorum, & alia, quæ communiter dicitur, sanctorum Patrum. Quo fit, vt qui religiosus, Nouitium aliàs idoneum, atque ad profitendum dispositum, & laudabile habentem testimonium, & alias conditiones, de iure communi atque speciali nostræ regulæ, seu ex nostris Constitutionibus generalibus requisitas, odio vel carnali affectu à Religione repellit, aut illi votum siue suffragium denegat; præterquam quod facit contra ius naturale & diuinum, & peccat contra charitatem (vt dictum est) facit etiam contra speciale præceptum nostræ regulæ, de recipiendis Nouitijs, ad obedientiam, & de non negando eisdem votum absque iusta legitima & rationabili causa. Hactenus de isto articulo.

Nos Minores Fratres ex vi nostræ regulæ tenemur Nouitijs ad profitendum alias idoneis, votum nō denegare. *Cordub. vbi supra q. 11. in 2. punto. Clemen. exiui de paradiso.*

Nota hoc valde pro neganti bus absque legitima causa, votum Nouitijs ad faciendam professionem.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum summus Pontifex possit dispensare, in voto solemni Religionis, obedientiæ, castitatis, & paupertatis, quod emittunt religiosi in sua solemni professione?

HAec quæstio & difficultas amplissima, atque latissima est, & quæ ampliorem & longiorem requirebat disputationem. Sed tamen cum id non liceat per tempus, neque sit mei propositi (aliàs enim liber hic iniuste, atque immerito Manualis præseferret nomen) ab ipsa breuiter me expediam; hoc solummodo contentus dixisse, quod verius, atque probabilius videbitur, ex communi Doctorum resolutione. Sed dicamus controuersiæ statum.

Versantur itaque hac de re duæ extremæ opiniones; Prima opinio est D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 11. quem omnes communiter sequuntur Thomistæ, asserentes nullatenus summum Pontificem dispensare posse, in voto solemni solemniter emisso, hoc est, in votis solemnibus, obedientiæ, paupertatis & castitatis, quæ in professione sua emittuntur à viris religiosis. Idq. propter excellentiam, atque speciale priuilegium Religionis, & votorum solemnium, quæ fiunt in eiusdem professione. In sustinenda, atque defendenda hac

Duæ hac de re extremæ versantur opiniones.

Prima opnio D. Thom. 2. q. 88. art. 11. & communiter omnis Thomisti ibid.

ſententia, ſunt varij, atque diuerſi Doctores Thomiſtæ, variasq. tradunt & aſſignant rationes. Quidam enim dicunt, id quidem prouenire ex eminentia, & excellentia materiæ: nam vt dixit Sapiens: *Non eſt condigna ponderatio animæ continentis.* Et quia per continentiam homo triumphat de inimico domeſtico, & per ipſam perfectè conformatur Chriſto, ſecundum puritatem animæ & corporis &c. Alij vero id eſſe dicunt, ratione perpetuitatis, quæ reperitur in huiuſmodi ſolemnibus votis. Alij, alijs vtuntur rationibus, ſed D. Thom. hoc dicit prouenire, ex eo quod ſilli qui ſolemne votum Religionis emiſerunt, promittentes tria eiuſdem eſſentialia & ſubſtantialia vota, ſunt iam Deo dicati, atque conſecrati, neq; per vllam potentiam fieri poteſt, vt quod ſemel Deo dicatum & conſecratum eſt, non ſit ei conſecratum, ſeu in aliquos alios humanos & profanos vſus poſsit commutari. Ad quod probandum adducit illud, quod habetur Leuitici vltimo, nempe *quod illud, quod ſemel ſanctificatum eſt Domino, non poteſt in alios vſus commutari.* Et addit, quod hoc idem inuenitur etiam in rebus inanimatis: nam calix ſemel conſecratus, quamdiu manet integer, non poteſt deſinere eſſe conſecratus, multo ergo minus (inquit) poteſt ſummus Pontifex, ſiue aliquis alius Prælatus, facere, vt homo per ſolemne votum Deo dicatus & conſecratus, deſiſtat ab eo, ad quod eſt conſecratus, & quamdiu viuit, talis eſſe deſiſtat. Hæc eſt potiſsima ratio D. Thomæ, & aſylum ſuæ ſententiæ & opinionis, & conſiſtit in hoc; nam iuxta ipſius doctrinam ſolemnitas voti, in quadam vouetis benedictione, ſeu conſecratione conſiſtit, & ait, quod debitum obedientiæ, paupertatis & continētiæ, eſt eſſentiale omni Religioſo, ſiue ſtatui Religionis, ita quod per nullam auctoritatem ſiue potentiam ab eo poteſt ſeparari, aut diuidi.

Eccleſ. 26.

Leuit. vlt.

Secunda ſentētia Scoti & aliorum. *Scotus in 4. ſent. d. 38. & Ricard. & Duran. ibid. Caiet. 2. 2. q. 88. ar. 11. & in quodlibetis quodlib.*

Sed contraria eſt aliorum ſententia, aſſerentium, quod iuſta exigente rationabili cauſa, propter commune bonum, & communem Eccleſiæ vtilitatē, bene poteſt ſummus Pontifex, in voto ſolemni diſpenſare, & facere, quod religioſus aliquis matrimonium contrahat, in caſu quo id expedire videatur. Hæc ſententia & opinio eſt Scoti in 4. ſententiarum diſtinct. 38. & Ricardi & Durandi ibidem, quam tenent Scotiſtæ, & omnes Canoniſtæ communiter, & multi etiam ex Thomiſtis, vt Caietanus 2. 2. quæſt. 88. art. 11. & in quodlibetis, iuxta quam ſententiam & opinionem ſequens ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

Aliqua magna exiſtēte cauſa, bene pōt ſummus Pōt. diſpēſare in voto ſolemni Religionis, ad hūc ſenſum, quod Monachus profeſſus in caſu ducat vxorem.

ALiqua magna exiſtente, & multum rationabili cauſa, propter bonum commune, & communem, totius Eccleſiæ vtilitatem, pro alicuius regni reparatione, conuerſione, aut pace, quæ non aliter fieri, aut ſperari ita commode valeret, bene poſſet ſummus Pontifex diſpenſare, in ſolemnibus Religionis votis, atque efficere, vt Religioſus quiſpiam à Religione exiens, Reginam aliquam ducat in vxorem. Hæc concluſio primo probatur ex facto: nam vt veræ, atque authenticæ narrant hiſtoriæ, cum Ramiro Aragonum Rege iam Monacho effecto, quin vero & Epiſcopō, fertur fuiſſe diſpenſatum, vt relicta Religione, atque Epiſcopatu, regnum ſuſciperet, & vxorem duceret. id quod (vt dicitur) fecit etiam Cæleſtinus Tertius Pontifex Maximus, cum Conſtantia Rogerij Regis filia, vt Religione deſerta nuberet Henrico Sexto Federici Imperatoris filio: quin vero & Alexander Sextus ſummus Pontifex cum Ceſare Diacono Cardinali, diſpenſauit, vt vxorem duceret, filiam cuiuſdam Ducis Valentiniani Galli.

Galli. Sed veniamus ad rationes certum eſt, quod vna ex præcipuis rationibus diſpenſandi in quolibet voto eſt, ſi illud ſit impeditiuũ maioris boni, vt tenet communis ſchola Theologorum; ſed poteſt ſe offerre caſus, in quo votum Religionis, & continentiæ ſolemne, vtcumque ſit ſolemne, ſit impeditiuum maioris & melioris boni, vtpote ſi per id periclitetur bonum totius multitudinis; aut per contractum matrimonium aliquarum inſignium perſonarum, quæ votum Religionis ſolemne emiſerunt, & continentiam vouerũt, poſſet pax patriæ, & quies totius alicuius regni ſperari & procurari: ergo in tali caſu, licita erit huiuſmodi diſpenſatio, cum bonum commune ſit fortius atque diuinius, & præponendum cuicumque bono particulari. Confirmatur: nam ſummus Pontifex frequentiſſime de facto diſpenſat, diſpenſareq. poteſt in voto ſimplici (vt etiam contraria tenet opinio) ſed quod votum ſolemne etiam Religionis addit ſupra votum ſimplex, eſt de iure poſitiuo, quod ſubditur ſummi Pontificis ditioni & poteſtati: ergo qua ratione diſpenſat in voto ſimplici, eadẽ poteſt & in ſolemni, iuſta, vt dictũ eſt, exiſtenti rationabili cauſa. Huic argumento reſpondent Doctores contrariæ opinionis, negando conſequentiam, & dicunt non eſſe ſimile, propter benedictionem, ſeu conſecrationem, ſeu (vt quidam volunt) traditionem & actualem exhibitionem, quæ reperitur in voto ſolemni, non autem ſic in ſimplici. Sed iſta longiorem requirebant diſputationem, quapropter ab eiſdẽ pro nunc conſulto ſuperſedeo, illa reſeruando pro ſcholis. At vt ex oppoſitione contrariorum, veritas noſtræ concluſionis plenius eluceſcat, liber contra ipſam breuiter duo fortiſſima proponere argumenta. Primum eſt deductum, ex quadam decretali extrauaganti Innocentij III. *in cap. cum ad Monaſterium de ſtatu Monachorum*, vbi ſummus Pontifex determinando dicit, quod abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa regulæ Monachali, vt contra eam nec ſummus Pontifex poſſit licentiam indulgere: ergo cum prædictus Pontifex iudicialiter procedendo hoc dicat, liquidum profecto (vt videtur) fit, quod in ijs tribus votis, Religionis eſſentialibus, nulla fieri poſſit diſpenſatio. Secundo ad idem ſic argumentor: nam certum eſt, quod qui non poteſt in minus, non poteſt in maius eiuſdem generis & rationis, ſeu eidem ſubordinatum; ſed ſummus Pontifex non poteſt diſpenſare, in matrimonio rato non conſumato, quod eſt minus vinculum, & ſtatus minus perfectus, quam ſit vinculum, & ſtatus Religionis, cum per ingreſſum Religionis huiuſmodi matrimonium ratum & non conſumatum diſſoluatur; ergo à fortiori, neque poterit diſpenſare in vinculo ſupradicti voti ſolemnis Religionis. Argumenta quidem ſunt fortiſſima, ſed quæ congruam etiam habent ſolutionem.

Argumẽta quædam fortiſſima contra prædictam reſolutionem.

Primum argumentum.

c. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monac.

Secundum argumentum.

Ad primum reſpondetur, vera eſſe quæ dixit ſummus Pontifex, Innocentius in prædicta ſua extrauaganti, nempe quod tria illa Religionis eſſentialia & ſubſtantialia vota, ex iure diuino, traditione conſtanti, adeo ſunt eſſentialia & ſubſtantialia omni veræ & propriæ Religioni, & regulæ Monachali, vt nõ ſit poteſtas in terra, quæ poſſit efficere, vt Monachus (manente vere & proprie Monachatu) propriũ habeat, vxorem ducat, ac liber ſit ab omni obedientiæ iugo, eo modo quo ſunt ceteri ſeculares. Non nos hoc negamus, neque Scotus vnquam illud negauit, aut affirmauit contrarium: quamuis dicat in 4. diſt. 38. quod matrimonium non repugnat, voti ſolemnis conſcientiæ, ſiue monachatui, niſi ex eo, quod Eccleſia illegitimauit ſic vouentem, ad contrahendum: nam vt dicit Flauius, Scoti ipſius interpres præſtantiſſimus, bene ſenſit Scotus, illegitimationem iſtam eſſe factam iure diuino, cum fuerit

Reſpondetur argumẽtis prædictis.

Ad primum argumentum.

Scotus in 4. diſt. 38.

Nota hoc valde.

Flauius interpres Scoti in 4 diſt. 38.

rit facta ab Apoſtolis, qui fuerunt primitiua Eccleſia (vt conſtat ex antiqua Patrum traditione) quæ quidem Eccleſia primitiua, quatenus erat organum Spiritus ſancti immediatum, certum eſt, quod poterat condere ius diuinum, & ſanctam Scripturam: hoc nulli dubium. Quando ergo Scotus dixit, matrimonium non repugnare monachatui ex iure diuino, ſed ex Papali humano, pro eo quod Eccleſia illegitimauit ſic ſolemniter vouentes ad contrahendum, intelligendus eſt, non ſimul, ſed ſucceſſiue ad hunc ſenſum, quod quãuis non poſſit eſſe, vt manẽte aliquo vere & proprie Monacho, proprium habeat, vxorem ducat, & liber ſit ab omni obedientiæ iugo, idque de iure diuino, ex traditione conſtanti, prohibitumque ſit per Eccleſiam, vt ne in his tribus votis fieri poſſit diſpenſatio, (manente monachatu vt dictum eſt) ſucceſſiue tamen bene fieri poteſt, ex aliqua vrgenti & multum rationabili cauſa, & propter rationes in concluſione poſitas, auctoritate Apoſtolica, vt qui aliàs erat religioſus, definat religioſus eſſe, & fiat ſecularis, habeatque proprium, & matrimonium contrahat, & liber ſit ab omni obedientia, & hoc eſt, quod nos in præſentiarum tantum dicimus, ſecundum Scoti opinionem, qui dicendi modus deſumptus eſt à doctiſſimo Patre Fratre Michaele de Medina, noſtri ſacri Ordinis alumno, in lib. quem inſcripſit de ſacrorum hominum continentia, lib. 4. controuerſia. 7. cap. 9. Eſtque hæc ſententia veriſſima, multumque rationi conformis: nam nulla inuenitur lex diuina, neque humana, arcens & vetans, ne ſummus Pontifex ex aliqua vrgenti, legitima atque rationabili cauſa, poſſit facere ex Monacho ſecularem, & aptum ad contrahendum matrimonium, qui aliàs erat ineptus, neque iure diuino, vlla inhabilitas inuenitur ſimpliciter, in ſolemniter vouenti, & vltro in manus Dei, & hominum, etiam per ſolemnem profeſſionem ſe tradenti, ad hoc, vt matrimonium non contrahat, ſeu contrahere poſſit, ſucceſſiue, licet matrimonium ſtare non poſſit, cum monachatu ſimul, neque fieri quod religioſus, vere & proprie manente religioſo, nubat. Quamuis enim (vt inquit Diuus Thomas) religioſus, iure naturali & diuino, ſit Deo traditus, atque conſecratus per ſolemne Religionis votum, & per aſſumptionem eiuſmodi ſtatus; cum tamen hæc diuina traditio, conſecratio, & obligatio, ortum habeat à voluntate humana, non incongrue dicitur, quod ex iuſta cauſa, in iſtis fieri poſſit diſpenſatio, & religioſus effici ſecularis, & aptus ad contrahendum: ſicuti & calix ſemel Deo conſecratus, ſi deſtruatur ipſius materia, poteſt etiam in aliquos profanos vſus commutari. Ita dico in propoſito, quod qui olim erat religioſus, nunc per diſpenſationem fieri poteſt ſecularis, neque in hoc vlla ſit iniuria alicui, neque per hoc rapitur alienum inuito domino, vt volunt Doctores contrariæ opinionis; ſed ex Dei voluntate fit, vt quod Deo erat conſecratum, ad vnum vſum (ſcilicet Religionis) conuertatur, & ſit etiam Deo conſecratum (ad alium vſum) nempe ad matrimonium, in caſu quo expedire videatur, magis hoc quam illud.

Nota hoc valde.

Medina de ſacrorum hominum continentia lib. 4. controuer. 7. c. 9.

Ad ſecundum argumentum. *Caiet. in opuſculis trac. 28 Nauar. in Manua c. 22. nu. 21.*

Ad ſecundum, quamuis quidam Doctores affirmanter teneant, quod ſummus Pontifex diſpenſare non poſſit, in matrimonio rato non conſumato, facile tamen reſpondetur cum Caietano & multis alijs Theologis, quod etiam ex cauſa diſpenſare poteſt in ipſo. Hoc tenet Caietanus in opuſculis tractatu 28. quem ſequitur, & Nauarr. in Manuali cap. 22. nu. 21. dicens, quod hæc opinio adeo ſeruatur in hac curia, quod ſæpiſſime Paulus Tertius & Pius Quartus, diſpenſarunt in multis matrimonijs clandeſtinis ratis, nondum conſumatis, ad remedium multarum animarum, alioquin probabiliter peri-

periclitandarum, quod (inquit) atteſtor, ne quis ſecutus Sotum contra Caietanum, vllum ſcrupulum ingerat, ijs qui eiuſmodi gratia perfruuntur, vel poſthac fruentur, cum poſt ipſum Michael à Medina Franciſcanus, vir eruditiſſimus, lib. 5. de ſacrorum hominum continentia, Caietanum, & communem ſit ſecutus. hæc Nauarro, & iſta dixiſſe, pro hoc articulo ſufficiat.

Medina lib. 5 de ſacrorũ hominum continentia.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum valeat & teneat profeſſio expreſſa, facta cum intentione mala, aut cum expreſſione alicuius illiciti, aut ſub conditione?

HAec etiam difficultas longiorem requirebat diſputationem, ſed cum non omnia liceat per tempus, & propter breuitatem, cui tantopere ſtudeo, propoſito articulo reſpondetur, per duas ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

QVi expreſſe profitetur, intendens ſe obligare, ad tria eſſentialia & ſubſtantialia Religionis vota, etiam ſi non intendat eadem ſeruare, ſeu etiam intendat aliquod malum facere, vtpote furari, in tali caſu profeſſio tenet, & valet. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylueſtri *verbo Religio 3. q. 6.* quam & eſſe dicit Archidiaconi, & aliorum multorum Doctorum: Cuius etiam concluſionis ratio in promptu eſt: nam ſola obligatio ad ſupradicta tria Religionis vota, eſt de eſſentia Religionis, & non adimpletio, ſeu quod quiſpiam intendat adimplere ipſa, neque annullatur, ſiue irritatur actus profitendi, per hoc quod ſimul intendat aliquod malum facere, quod non ſit contra eſſentiam Religionis, aut repugnet eſſentiæ ipſius ſtatus religioſi. Secus autem eſſet, ſi profitendo expreſſiſſet, aut intendiſſet, aliquod contrarium eſſentiæ Religionis, de quo ſit ſecunda concluſio.

Qui expreſſe profitetur, intẽdens ſe obligare ad tria eſſentialia & ſubſtãtialia Religionis vota, quãuis alias aliquod intendat malum, vere & realiter eſt profeſſus.

Sylu. verbo Religio 3. q. 6.

Secunda Concluſio.

Si in profeſſione exprimatur aliqua conditio, contra eſſentiam & ſubſtantiam Religionis, vtpote quod ſic profeſſus, liber ſit ab omni obedientia, ſeu quod habere poſſit proprium, aut ducere vxorem, talis profeſſio erit nulla & irrita, ſecus autem eſſet, ſi conditio poſita non eſſet contra eſſentiam & ſubſtantiam Religionis. Hæc etiam concluſio eſt Syluestri, vbi ſupra quæſtione 7. & 8. quia tamen de huiuſmodi rebus in particulari ſpeciales ſtatuendi ſunt articuli, atque quæſtiones in ſubſequentibus, cum in particulari agemus de ſupradictis tribus eſſentialibus votis, ab his pro nunc, conſulto ſuperſedeo, dictaque pro iſto articulo, & tota hac quæſtione ſufficiant.

Si in profeſſione, aliqua exprimitur conditio contra eſſentiam & ſubſtantiam Religionis, profeſſio ipſa eſt nulla.

Sylueſter vbi ſupra q. 7. & 8.

QVÆSTIO XXVI.

De Religiosis professis, quantum ad votum Obedientiæ, in duodecim Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Obedientiæ votum, sit præcipuum atque potissimum, inter tria essentialia & substantialia Religionis vota?

Primum argumentum.

VIderi poterit forsan cuipiam quod non, cum perfectio religiosæ vitæ à Christo Domino sumpserit exordium, atq; in Euangelio nō legatur, vbi, aut quando Christus Dominus dederit consilium de obedientia specialiter. Dedit quidem de paupertate, de continentia, & de alijs; de obedientia autem non fertur expresse eiusmodi consilium dedisse. Ergo ipsa non est inter omnia essentialia, & substantialia Religionis vota, præcipuum atque potissimum. Et confirmatur, nam votum dignioris rei, maius atque excellentius esse videtur: sed per continentiam melior, atque dignior res offertur Deo, vt enim inquit Sapiens: *Non est digna ponderatio animæ continentis.* ergo votum continentiæ, est maius atque excellentius, quam obedientiæ. Confirmatur secundo, ex indispensabilitate: nam quanto aliquod votum est maius, eminentius, atque præstantius, tanto videtur esse magis indispensabile, sed *in c. cum ad Monasterium, de statu regularium*, dicitur de voto paupertatis & continentiæ, quod adeo sunt annexa Religioni, & regulæ monachali, vt super ipsis neque summus Pontifex possit licentiam indulgere, nulla mentione facta de obedientia. Quin vero vt videtur, & summus Pontifex efficere potest, vt religiosus non obediat suo Prælato: ergo votum obedientiæ, non est maius, neq; præstantius quam sit votum paupertatis & continentiæ. His tamen non obstantibus, in contrarium statuitur conclusio.

Secundum argumentum.

Eccles. 26.

3. Reg. 3.

c. cum ad Monasterium. de statu Monach.

Conclusio.

Obedientiæ votum præcipuū est inter tria essentialia, & substantialia Religionis vota. *D. Tho. 2.2. q. 186. art. 8. & q. 104. ar. 3.*

OBedientiæ votum, præcipuum est, inter tria, essentialia & substantialia Religionis vota. Hæc conclusio est expressa D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 8. & q. 104. ar. 3. vbi proposita difficultate, & quæstione: An obedietia sit maxima virtutum, quamuis asserat, quod charitas est potior virtus, quam obedientia, subdit tamen, quod obedientia est melior, quam omnes aliæ virtutes morales, quibus propter Deum aliqua bona contemnuntur. Ad quod probandum inducit, quod tria sunt bonorum humanorū genera, quæ homo propter Deum potest cōtemnere, & derelinquere, & illi sacrificare, atq; dicare, quorum infimum sunt exteriora bona; medium bona corporis; supremum autem bona animæ, inter quæ præcipuum esse asserit, voluntatem, inquantum per ipsam homo omnibus alijs bonis vtitur. Ex quo infertur, quod per se loquendo, laudabilior est virtus obedientiæ (quæ propter Deum contemnit propriam voluntatem) quam sint omnes aliæ virtutes morales, quibus propter Deum aliqua alia bona contemnuntur. Sed redeundo ad propositum, & ad particularia descendendo, quod obedientiæ votum emineat, & sit maius atque præstantius, quam votum paupertatis & castitatis, probatur efficacissimis rationibus. Primo, quia tanto aliquod votum est maius, quanto per ipsum, Deo aliquod maius offertur: sed per votum obedientiæ, offertur Deo propria voluntas, quæ est potior & maior, quam corpus proprium, quod offert Deo homo per continentiam, & quam exteriora bona, quæ

Nota in laudē obedientiæ.

per

per votum paupertatis offeruntur: ergo obedientia maior est ipsis. Quod etiam confirmatur ex sententia, D. Gregorij lib. vltimo moralium, c. 12. vbi inquit, *quod obedientia, victimis iure præponitur, quia per victimas aliena caro, per obedientiam autem voluntas propria mactatur*, vnde fit, vt illud, quod offertur per obedientiam, sit Deo magis gratum, magisq. acceptum, quam quod offertur per propriam voluntatem iuxta id quod dixit, D. Hieronymus, in quadam epistola scribendo ad Rusticum Monachum, quæ incipit, *Nihil Christiano felicius. Ad id* (inquit) *mea tendit oratio, vt doceam te, non tuo arbitrio dimittendum. Non facias, quod vis, comedas quæ iuberis, habeas quantum acceperis, vestiaris, quod datur, nam & ieiunium non redditur Deo acceptum, cum propria voluntate*, ad quod probandum adducit illud Isa. 58. *Ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra.* hæc Hieron. vbi supra. Secundo eadem probatur conclusio. Nam votum obedientiæ continet sub se alia vota, castitatis, & paupertatis, non vero e conuerso. Etenim, & si religiosus teneatur ex voto seruare continentiam, & paupertatem, hæc etiam cadunt sub obedientia, ad quam pertinet seruare multa alia, præter castitatem, & paupertatem. Quin vero addo, quod omnia alia virtutum opera, ex hoc meritoria sunt apud Deum, quia fiunt ex obedientia, & vt obediatur diuinæ voluntati. Nam si quis etiam martyrium sustineret, vel omnia sua pauperibus erogaret, si non hæc ordinaret ad impletionem diuinæ voluntatis, (quod recte ad obedientiam pertinet) meritoria esse non possent, sicut nec si fierent sine charitate. [Hoc adeò verum est, quod ipsa charitas (vt inquit D. Thomas) vbi supra quæst. 104. art. 3. in corpore etiam sine obedientia esse non potest, quod probat ex illis verbis Ioannis, *qui dicit, se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax est; qui autem seruat verbum eius, vere in hoc charitas Dei perfecta est*, quod ideo est, quia amicitia facit idem velle, & idem nolle, sequitur ergo, quod obedientia præeminet multum, & castitati, atq; paupertati. Quod, & tertio, & vltimo probatur hac efficacissima ratione, nam vorum obedientiæ, proprie loquendo, extendit se ad actus propinquiores Religionis fini, & certum est, quod quanto aliquid est propinquius suo fini, tanto melius est. Vnde etiam fit, quod votum obedientiæ sit Religioni ipsi essentialius, etenim si quis, absque obedientiæ voto, profiteretur voluntariam paupertatem, & castitatem, certum est, quod per hoc non esset religiosus, neque ad statum Religionis pertineret, quod contra fieret, si profiteretur solam obedientiam, cum in ipsa includantur omnia alia (vt dictum est) & ipsa præferatur etiam virginitati ex voto obseruatæ. Vt enim inquit August. lib. de virginitate, *nemo credo ausus fuerit, virginitatem præferre Monasterio.* Ex dictis omnibus colligitur, quâ maxima virtutis obedientiæ excellentia, supra paupertatem, & castitatem? Quæ fuit difficultas proposita in præsenti articulo.

Greg. lib. vlt. moral. c. 12.

Hieron. in ep. ad Rust. habet in 5. tomo.

Isa. 58.

D. Tho. vbi supra q. 104. ar. 3. in corp. Ioan. 1. c. 2.

Aug. lib. de virgin. c. 4. & 5. habetur in 6. tomo.

Ad argumenta in contrarium adducta, Respondeo ad primum, negando, quod Christus Dominus nullũ dederit de obedientia consiliũ, imo vero dedit illud expressum; & habetur Matt. 16. quãdo dixit: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem, & sequatur me.* Nam perfecta obedientia in abnegatione sui ipsius, & perfecta Christi sequela consistit, quod facit, qui Religionẽ ingressus, perfectè Prælato obedit, & alterius sequitur voluntatem. Ad primam confirmationem, siue secundum argumentum respondeo, quod dignior, atque præstantior est materia, quæ offertur, & dicatur Deo, per obedientiam, quam quæ per continentiam, vt diximus in probatione conclusionis: neque ex illis verbis Ecclesiastici colligi potest, quod continentia præferatur omnibus alijs actibus virtuosis, sed solummodo coniuga-

Ad primum.

Matth. 16.

Ad secundum.

li ca-

li castitati, aut etiam diuitijs exterioribus, auri, & argenti, quæ pondere, mensurantur. Vel dico, quod ibidem continentiæ nomine, intelligitur, vniuersaliter omnis abstinentia ab omni malo, sicut dicit D. Tho. 2. 2. q. 155. ar. 4. ad primum. Ad secundam confirmationem, quod tertium est argumentum, respondeo, quod Innocentius III. in dicta extrauaganti, non fecit mentionem de obedientia, non quia ipsa non esset maior, aut quia super ipsam, Summus Pontifex licentiam posset indulgere, sed quia non id erat opus disputatione, aut diffinitione, quod in magnam potius laudem ipsius obedientiæ cedit. Posset enim quispiam dubitare, atque in controuersiam adducere, an abdicatio proprietatis, & custodia castitatis, essent annexa, & essentialia statui religioso, Religioni, & monachali Regulæ, idq. affirmatiue determinat, atque definit ibi Pontifex, non autem posset in dubium cadere idipsum de obedientia, ac propterea illud ibidem non diffiniuit, neque determinauit, etenim religio sine obedientia, non tam esset religio, quam inordinata confusio. Nec Summus Pontifex vnquam cum religiosis in voto obedientiæ dispensat, ita vt nulli Prælato teneantur obedire, in his quæ ad vitæ perfectionem pertinet, sed comutat ipsorum obedientiam, eximendo interdū ipsos ab aliquorum superiorum subiectione, quod non est in voto obedientiæ dispensare, cum non propterea eximat illos à sua obedientia, & iurisdictione. Hæc omnia sunt valde notanda, & memoriæ commendanda.

D. Thom. 2. 2. q. 155. ar. 4. ad 1.

Ad tertium.

Nota multa in laudē obedientiæ.

Extraua. Quorumdā de verbo signif.

In calce huius articuli, libuit aduertere, quod Ioannes XXII. in extrauaganti, *Quorumdam*, agens de his tribus virtutibus, obedientia, scilicet castitate, & paupertate, eisdemq. modum imponens dicit, nempe, quod *tota Religio permittur, si à meritoria subditi obedientia subtrahantur. Magna* (inquit) *est paupertas, sed maior integritas*, (per quam intelligit castitatem, siue continentiam) *maximum autē obedientia, si custodiatur illæsa*, quorum reddens rationem addit, quod *prima rebus, secunda carni, tertia vero menti dominatur, & animo, quos velut effrenes, & liberos, ditioni alterius, humilis iugo propriæ voluntatis astringit.* Hæc supradictus Ioan. XXII. quæ quidem verba sunt notatu dignissima, multumq. memoriæ commendanda, hactenus de isto articulo.

ARTICVLVS II.

Vtrum subditi teneantur suis Superioribus, & Prælatis, in omnibus, & per omnia obedire?

PRo parte affirmatiua argumentor, & videtur, quod sic, per comparationem obedientiæ, quæ est filiorum ad patres, & seruorum ad dominos. Inquit enim D. Paulus, scribens ad Colos. *Filij obedite parentibus per omnia.* & de seruis subdit, *serui obedite per omnia dominis carnalibus*: ergo eadem ratione, subditi obedire tenentur suis Superioribus, atque Prælatis, in omnibus, atque per omnia. Quod, & hac ratione confirmatur. Nam Prælati sunt medij inter Deum, & subditos ipsos, iuxta illud, quod dixit olim Moyses, ad populum Israeliticum: *Ego sequester, & medius fui, inter Dominum, & vos in tempore illo, vt annuntiarem vobis verba eius.* Qua quidem ratione, cum ab extremo in extremum, non perueniatur, nisi per medium, Prælatorum verba, æstimanda, atque reputanda sunt, ac si essent ipsius Dei præcepta, quod & fecerunt Galatæ, quos D. Paulus laudat, *Propter eo, quod excepe-runt ipsum, sicut Angelum Dei, & sicut Christum Iesum.* Alio etiam loco laudat Thessalonicenses, *eo quod acceperunt ab ipso, verbum auditus Dei, non quidem vt verbum hominum, sed sicut vere est verbum Dei*: ergo sicut debet homo in-

Paul. ad Coloſ. 3.

Deut. 5.

Paul. ad Galath. 4.

Paul. 1. ad Theſſal. 2.

omni-

omnibus, & per omnia obedire, atque parere Deo, ita, & ſubditi in omnibus obedire tenentur ſuis Superioribus, atque Prælatis. His tamen non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, quod ſubditi non tenentur ſuis Superioribus, & Prælatis obedire, niſi cum certis limitationibus, de quibus ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

Subditi obedire tenetur ſuis Prælatis, in omnibus, quæ ad ipſorum ſuperioritatem pertinent, & non ſunt contra Deum, aut contra animæ ſuæ, & ſi quid contra diuinam voluntatem præcipiant, in his non eſt illis parendum, nam vt dicitur Actuum 5. *obedire oportet Deo magis, quam hominibus.* Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thomæ, ad quam probandam inducit, quod ex duabus cauſis poteſt procedere, vt ſubditus non teneatur ſuo Superiori in omnibus obedire. Vno modo propter præceptum maioris poteſtatis, vrpotè ſi præcipiat aliquid contra Deum, in quo quidem caſu, prætermiſſa iuſſione Prælati, obediendum eſt præcipienti Deo, iuxta illud, quod modò diximus, de mente, & ſententia D. Petri: *Quod obedire oportet Deo magis, quam hominibus.* Vnde Gloſa explicans illud Pauli ad Roman. 13. *Qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. Qui autem reſiſtunt ipſi, ſibi damnationem acquirunt,* inquit, *ſi quid iuſſerit Curator, numquid eſt illi parendum, ſi contra Proconſulem iubeat? Rurſum, ſi quid Proconſul iubeat, & aliud Imperator, numquid dubitatur, illo contempto, iſti eſſe omnino parendum?* Ergo ſimili ratione, ſi aliud imperator, aliud Deus iubeat, contempto Imperatore, obtemperandum eſt Deo. Verba quidem ſunt notatu dignißima, & deſumpta ſunt ex Auguſtino ſermone 6. de verbis Domini, ex quibus colligitur, quod in ijs, quæ ſunt contra Deum, & contra diuinam voluntatem, ſubditus non tenetur ſuis Superioribus obedire. Secundo (inquit D. Tho) poteſt prouenire, quod inferior, ſiue ſubditus, ſuo non teneatur Superiori obedire, quando ei præcipit aliquid, in quo ſibi non ſubditur. Dicebat enim olim Seneca: *Quod errat, & multum, qui exiſtimat, ſeruitutem in totum hominem deſcendiſſe. pars enim (inquit) melior excepta eſt, (felicet mens,) corpora obnoxia ſunt, & aſcripta dominis, mens autem ſui iuris eſt.* Vnde fit, vt in ijs, quæ pertinent ad interiorem motum voluntatis, homo non teneatur homini obedire, ſed Deo. Tenetur autem illi obedire, in ijs, quæ exterius per corpus ſunt agenda, & quæ pertinent ad ſuam ſuperioritatem, & ad diſpoſitionem actuum, & rerum humanarum, ſecundum rationem ſuæ ſuperioritatis: quocirca ſi Superior, ſiue Prælatus, ſubdito aliquid præcipiat, ex ijs, quæ ad ſuam ſuperioritatem non pertinent, & in quibus non ſibi ſubdatur, non tenetur illi obedire. Iſtæ rationes deſumptæ ſunt ex D. Thom. loco ſupracitato, ex quibus clariſſime conſtat noſtræ concluſionis veritas. Circa quam, quia exſtruendi ſunt, infra ſpeciales articuli, & mouendæ particulares difficultates, ab illa pro nunc conſulto ſuperſedeo, & ad argumenta in contrarium adducta, reſpondeo.

Ad primum, quod verba illa D. Pauli, ſic intelligenda ſunt, quod obediendum eſt parentibus, & dominis, a filijs, & ſeruis, in omnibus, & per omnia, quantum ad illa, quæ pertinent ad ius patriæ, ſiue dominatiuæ ſuæ poteſtatis, & non amplius, & ſic etiam ſubditi tenentur obedire ſuis Superioribus, & Prælatis, in his, quæ ſpectant ad ſuam ſuperioritatem, & non magis; ſicut, & miles duci exercitus, certum eſt, quod obedire tenetur, in his tantum, quæ pertinent ad militiam, & ad bellum. Ad confirmationem reſpondetur, quod Deo ſubijcitur homo, ſimpliciter, & per omnia, quantum

ad

Actuum 5. D. Thom. 2.2. q. 104. art. 1. & 5.

Gloſ. ſup. c. 13 ad Rom.

Aug. ſerm. 6. de verbis Domini.

Seneca lib. 3. de benef. c. 20

ad omnia interiora, & exteriora ipſius, atque ideo, ei in omnibus obedire tenetur. Subditi vero non ſic ſubijciuntur ſuis Superioribus, quantum ad omnia, ſed ſolummodo (vt dictum eſt) quantum ad ea, quæ ad ſuam ſpectant ſuperioritatem, præciſe, & determinate quorum reſpectu, ipſi ſunt medij inter ſubditos, & Deum, in alijs vero non. Vnde fit, vt ſi Prælati, & Superiores, præcipiant aliquid, quod ſit contra Deum, vel quod non pertineat ad ipſorum ſuperioritatem, in ijs ſubditi eis non obedire teneantur. & hactenus de iſta articulo.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſubditi teneantur obedire ſuis Superioribus, & Prælatis, in actibus interioribus, & in ijs, quæ ſpectant ad interiorem motum voluntatis?

VIdetur, quod ſic: nam Eccleſia excommunicat Inquiſitores, odio, vel amore, contra aliquos procedentes, vel non procedentes, ſed iſti ſunt actus interiores: ergo idem dicendum eſt de Superioribus, & Prælatis. His tamen non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur concluſio.

Prima Concluſio.

In actibus interioribus, & in ijs, quæ pertinent ad interiorem motum voluntatis ſimpliciter, ſubditus non tenetur, ſuo Prælato, ſiue Superiori obedire. Hæc concluſio eſt expreſſa ſententia D. Thom. quæ, & probari poteſt multiplici ratione, primo nam (vt dictum eſt in præcedenti articulo,) ſubditi non tenentur ſuis Prælatis, ſiue Superioribus obedire, niſi in his tantum, quæ ſpectant, & pertinent, ad ipſorum ſuperioritatem, & in quibus illis ſunt ſubiecti: ſed in actibus interioribus, & quæ ſolum pertinent ad interiorem motum voluntatis, ſubditi non ſubijciuntur Prælatis, ſed neque poſſunt, cum hæc ſoli Deo reſeruentur: ergo intentum. Et confirmatur, nam vt inquit D. Thom. de his poteſt homo legem facere, de quibus poteſt iudicare: ſed homo iudicare non poteſt de interioribus actibus, qui per ſe latent in conceptu animæ, & ſolum pertinent ad interiorem motum voluntatis, ſed ſolummodo de exterioribus actibus, qui apparent: ergo in illis non tenentur ſubditi ſuis Prælatis, ſiue Superioribus obedire. Quod limitat D. Thomas, & dicit eſſe intelligendum, niſi per accidens, inquantum interior motus voluntatis colligitur, ſeu colligi poteſt, ex ipſis actibus exterioribus, vt ſic enim, bene poteſt præcipere, atq; imperare, & iudicare de actibus interioribus, & ſic videmus, quod Eccleſia excommunicat Inquiſitores, odio, vel amore procedentes, aut non procedentes, vt dictum eſt in argumento propoſito, ad rationem dubitandi, *& in Clementina 1. de ſtatu Monachorum*, excommunicantur Monachi, ad Romanam Curiam accedentes, animo offendendi ſuos Prælatos, quo quidem loco, non prohiberur animus offendendi, cum ſit actus interior ſimpliciter, ſed prohibetur idem animus offendendi, vt colligatur, atque coniungitur, cum tali acceſſu, ita quod prohibetur ſub tali pœna acceſſus, non cuiuſlibet, ſed habentis talem animum nocendi, & offendendi. Eadem ratione, & Prælati regulares poſſunt ſibi ſubditis per obedientiam præcipere, vt quas celebrant miſſas, pro ſua intentione offerant, nam in tali præcepto, & ſimilibus, non præcipitur ſimpliciter ſubditorum, interior animi motus, qui eſt applicatio medij voluntatis miſſæ,

In actibus interioribus, & in his, quæ pertinent ad interiorem actum voluntatis, ſubditus non tenetur ſuis Prælatis obedire. *D. Tho. 2. 2. q. 104. art. 5. in corpore. D. Thom. vbi ſupra.*

Clem. 1. de ſtatu Monachorum.

Nota caſus, in quibus Superiores, & Prælati, poſſunt ſibi ſubditis in teriora aliqua præcipere.

missæ, sed præcipitur, idem interior animi motus, vt coniunctus, & colligatus cum actu exteriori celebrationis eiusdem, in quo, secundum communem sententiam, subditi Prælatis non obedientes peccabunt mortaliter, cum frangatur ab eis, obedientiæ præceptum in re graui. Videatur hac de re Sylvester *verbo obedientia, q. 1. & verbo, excommunicatio 7. excommunicatione 2. in 1. notabili, & verbo hora, q. 11. particula 2.*

Sylvest. verbo obedient. q. 1. & verb. excōmunic. 7. exc. 2. in 1. notab. & verb. hora q. 11. partic. 2

Secunda Conclusio.

In actibus exterioribus, qui non sunt contra Deum, & qui ad ipsorum pertinent superioritatem, subditi tenentur suis Prælatis, siue Superioribus obedire, & non obediendo, ex contemptu, vel scienter, & sine causa rationabili, in re graui, & alicuius momenti, siue ponderis, arbitrio boni viri, est peccatum mortale. Hæc conclusio est, etiam D. Thom. & Sylvestri, quæ & probari potest, hac speciali ratione. Nam obedientia est pars iustitiæ, ac proinde, qui non obedit Prælato in illis, in quibus tenetur, & facit contra iustitiam, & peccat mortaliter, de quo non est, aut esse potest dubium, dummodo, vt dictum est in conclusione, non sit contra Deum, quod præcipitur, aut in dispendium salutis spiritualis, vel corporalis ipsius subditi, vel contra præceptum alterius Superioris, ad præcipientem, seu in his, quæ ad eorum superioritatem non pertinent, nam in talibus obedire, non est necessarium, nisi forsan ratione scandali. Sed de hoc etiam dicemus alias.

In actibus exterioribus semper tenentur subditi suis Superioribus obedire, dummodo non sint contra Deum, & nō id faciendo, peccant.

Tertia Conclusio.

Quamuis omnia supradicta vera sint, ad perfectionem tamen virtutis, & ad perfectam obedientiam spectat, quod subditus in vtrisque actibus, interioribus scilicet, & exterioribus, respectu sui Prælati, rectus existat. Hæc conclusio, est etiam D. Tho. 2. 2. q. 104. ar. 2. in corp. Vnde, & secundum ipsum, obedientia diffinitur, quod *est moralis, quædam virtus, promptam reddens voluntatem subditi, ad implendum voluntatem Superioris præcipientis.* Vbi etiam dicit, quod est specialis virtus, habens pro formali obiecto, speciale Superioris præceptum, tacitum, vel expressum, per quod voluntas eiusmodi Superioris fit sibi nota? Ad argumentum in contrarium adductum in initio articuli, iam diximus in probatione primæ conclusionis, qualiter id sit intelligendum, & sic satis factum est illi, ac toti articulo.

Perfectus obediens in omnibus, & per omnia debet obedire, dummodo nō sint contra Deum.

Perfectæ obedientiæ descriptio, siue diffinitio.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ad hoc vt subditus teneatur suo Superiori, siue Prælato obedire, sufficiat, sitq. satis, vt ipsius voluntas, atque intentio, vtcumque sit illi nota?

SIt casus, quod Prælatus quispiam, in suo capitulo, seu alibi, sibi subditis asseueranter dicat, siue quodammodo præcipiat, vt aliquid fiat, vel non fiat, effecq. id suæ intentionis, & voluntatis, nullum tamen eadem de re apposite expressum, atque formale præceptum, quæritur nunc, an in tali casu, subditi teneantur eidem obedire? & contrarium, facientes mortaliter peccent, si materia sit grauis, & ratio dubitandi est, nam (vt diximus) D. Thom. diffinientes obedientiam, & dicens illam esse specialem virtutem, inquit, eius formale, & speciale obiectum, esse præceptum Superioris, tacitum, vel expressum, & subdit, voluntas enim Superioris, quomodocumque innotescat, est quoddam tacitum præceptum, & tanto videtur obedientia

Nota hoc valde pro obedientiæ laude. *D. Thom. 2. 2. q. 104. art. 2. in corp.*

tia ſubditi promptior, quanto expreſſum præceptum obediendo præuenit, vo luntate tantum Superioris intellecta. hæc D. Thomas. His tamen non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

Subditi quãuis conformare ſe teneantur, ſuorum Prælatorũ voluntati, non tamen peccant mortaliter, nõ id faciendo, niſi ſibi de re aliqua, ponatur expreſſe obedientiæ formale præceptum. Hæc concluſio apud omnes eſt comperta, & manifeſta, de qua videndus eſt ſpecialiter doctiſſ. Caietanus, ſupra D. Thom. loco citato, vbi dicit, formale obiectum obedientiæ, eſſe præceptum Prælati, vt communiter ſumptum, & diſtinguitur contra Conſilium, & vt ſub ſe comprehendit peccatum mortale, & veniale, ſi non fiat, quod imperatur. Quibus verbis inſinuare videtur, non omnem inobedientiam eſſe mortale, ſed quandam venialem, etiam cognita, atque intellecta intentione, & voluntate Prælati. Videatur etiã eadem de re Sylu. *verbo præceptum, q. 2. & verbo obedientia, q. 12.* vbi inquit, quod ſubditus non tenetur exequi, & facere, quæcumque ſcit, aut credit eſſe de voluntate ſui Superioris, & Prælati, vt faciat, niſi ſuperior ex intentione, ei ſuam voluntatem manifeſtet, expreſſe, vel interpretatiue, præcipiendo, vel monendo ex intentione ſubditum, ad exequendum. Ad quod probandum inducit D. Tho. q. 23. de veritate, articulo vltimo, vbi arguens quod non teneamur nos conformare in volito, diuinæ voluntati, inquit, nam Prælato tenemur, vt Deo: ſed ſubditus non tenetur velle, quidquid ſcit Prælatum velle, etiam ſi ſciat Prælatum velle, quod ipſe ſubditus aliquid faciat, niſi illud expreſſe ei præcipiat: ergo à ſimili, idem dicendum eſt de Deo. Hoc dicit argumentando D. Thomas, & admiſſo, quod ſubditus non tenetur velle, quidquid ſcit Prælatum ſuum velle, (quod ad noſtrum propoſitum attinet) propoſito argumento, reſpondet negando conſequentiam, non enim (inquit) eſt ſimile, quia voluntas Prælati non eſt Regula noſtræ voluntatis, vt diuina, ſed eius præceptum. Hæc D. Thomas, ex quibus verbis clare noſtrum colligitur intentum. Vnde propoſito articulo reſolutiue dico, quod nullus ſubditus cenſetur reus, ſiue tranſgreſſor voti ſolemnis obedientiæ (ad effectum peccandi mortaliter) niſi ea prætermittat, quæ virtute obedientiæ, aut ſub excommunicationis pœna, verbo tenus, aut ſcripto, à ſuo Prælato ſibi fuerint præcepta. In aliis vero peccabit venialiter, aut forſan nullum peccatum committet, ſi Prælati fuerit intentio, ad nullum peccatum obligare.

Pro quorum pleniori intelligentia, libuit etiam præmittere, ex Caietano *verbo inobedientia*: & ex Nauarr. in manuali, c. 23. num. 35: quod inobedientia obedientiæ contraria, duobus modis poteſt conſiderari, ſiue ſumi (vt dialectice loquamur) vno modo formaliter, quando (verbi gratia) ſubditus non vult ſuo obedire Prælato, ex eo ſolum, quia non vult ei obedientiam præſtare. Nam ſicuti obedientia eſt ſpecialis virtus, inclinans ad faciendum, quod iubetur, eo principaliter, quod iubetur, ita & è contra, inobedientia eſt ſpeciale quoddam vitium, inclinans, ad non faciendum, quod iubetur, eo principaliter, quod iubetur. Ita, quod inobedientia ex his duobus, quaſi conflatur, ſcilicet ex quodam materiali, & altero formali, nempe ex non faciendo mandatum, & illud quod iubetur, & ex animo non faciendi illud, eo principaliter, quod iubetur: hoc vltimum, quod eſt formale, ſemper eſt peccatum mortale, tam in rebus leuibus, quam in arduis, nam hæc inobedientia includit, quendã manifeſtum Prælati præcipientis contemptum, quod ſemper eſt peccatũ mortale, iuxta illud, Lucæ: *Qui vos audit, me audit; & qui vos*

Subditi quãuis conformare ſe teneantur, ſuorum Prælatorũ voluntati, non tamen peccant mortaliter, nõ id faciendo, niſi ſibi de re aliqua, ponatur expreſſe obedientiæ formale præceptum. *Caiet. 2. 2. q. 104. ar. 2. Sylueſt. verb. obedient. q. 12. & verb. præceptum q. 2. D. Tho. 2. 2. de verit. art. vltimo.*

Nota hoc valde pro caſibus in quibus ſubditi tenentur ſuis Prælatis obedire, aut eũ ipſorum voluntate ſe conformare.

Caiet. verbo obedientia. Nauarro in manual. c. 23. num. 35.

Nota valde, de contemptu præceptorum, quæ interdũ ponuntur à Prælatis, & quidnam ſit contemptus.

Luc. 10.

vos ſpernit, me ſpernit. Alia eſt inobedientia materialis, quæ conſiſtit in non faciendo Prælati iuſſum, ſiue mandatum, quando ſcilicet ſubditus obedientiæ præceptum non exequitur, non quidem ex eo, quod nollet ſibi ſubijci, aut eius iuſto præcepto parere, ſed conturbatus ira, moleſtia, ignorantia, triſtitia, aut aliqua alia ſimili cauſa. Quod ſi fuerit in re ardua, & graui, eidemq. fuerit impoſitum obedientiæ præceptum formale, ſeu excõmunicationis pœna (cui inobedientia ſemper præſupponitur) in his nõ obedire, erit peccatum mortale: at ſi res fuerit leuis, vel Prælatus nullum formale præceptum imponat, eius voluntatem præterire, non erit, niſi tantum peccatum veniale. quæ quidem ſunt valde notanda, ac memoriæ commendanda.

Contẽptus prẽcepti Prælati ſemper eſt pec catũ mortale.

In quo caſu Prælatis non obedire, peccatum ſit mortale, quando vero veniale.

Ad argumentum in contrarium, ſiue rationem dubitandi, adductam ex D. Thoma, ſatis patet ſolutio ex ſupradictis.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſubditus obedire teneatur Prælato, quando dubitat, an id quod præcipitur, ſit contra Deum, nec ne?

HÆc difficultas longiorem requirebat diſputationem, vtpote de qua magna eſt lis, & controuerſia inter Doctores, ab ipſa tamen, propter temporis anguſtiam, breuiter me expediam, vnde, & propoſito articulo reſolutiue, Reſpondeo per ſequentes concluſiones.

Subditus obedire tenetur Prælato, quãdo eſt pro vtraque parte cõtradictionis dubius, & nõ ſine cauſa, & ratione dubitat, an ſit in tali caſu obedendũ nec ne?

Prima Concluſio.

OBedire tenetur Prælato ſubditus, quando eſt de vtraque parte contradictionis dubius, & non ſine cauſa, & ratione dubitat, an ſit in tali caſu obediendum, nec ne. Hæc concluſio eſt fere omnium DD. communis, & eam tenet D. Thom. in 4. diſt. 19 q. 4. & Sylueſter *verbo conſcientia, q. 4 & verbo obedientia, q. 2.* vbi dicit id eſſe generaliter intelligendum, in omnibus rebus dubijs. Et addit quod faciendo, quod ſibi præcipitur, quidquid illud ſit, excuſatur à peccato, niſi ſit de his, in quibus ignorantia non excuſat, vt puta, contra articulos fidei, vel contra præcepta Dei, aut contra generale ſtatutum Eccleſiæ, iuxta ea, quæ dicit idem Sylueſter *verbo ignorantia, q. 7.* ad quod probandum adducit, *c. ad aures, de tempo. ord. & c. quod culpatur, 23. q. 1.* Vnde dico, quod quotieſcumque ſubditus, conueniente inquiſitione facta, certificari non poteſt de aliqua re, obedire debet Prælato, & obediendo excuſatur à peccato, etiam ſi dubitet, an agat contra præceptum Dei, nec ne? cum etiam aliquando bonum, ſine quo poteſt eſſe ſalus, propter obedientiam debeat omitti, vt expreſſe habetur *in c. quid ergo 11. q. 3.* Ad comprobandam hanc concluſionem, ſunt plures eædemq. appoſitiſſimæ rationes. Primo probatur, quia Deuter. c. 17. habetur, *ſi quid fuerit difficile, atque ambiguum, adducatur ad Sacerdotes, & ſtetur ipſorum ſententiæ, nec declinetur ad dexteram, neque ad ſiniſtram*. Id quod, & expreſſe etiam determinatum eſt, *in c. maiores, de baptiſmo, & eius effectu*: vbi dicitur generaliter, quod in rebus dubijs ſtandum ſemper eſt Eccleſiæ definitioni. Sed præterea probatur eadem concluſio, ſpeciali alia ratione. Nam certum eſt, quod qui ſe exponit maiori periculo, peccandi mortaliter, peccat magis mortaliter: ſed in prædicto caſu, quando ſubditus certificari non poteſt, de aliqua re, atque eſt dubius de vtraque parte contradictionis, ſimul ſtante vtrinque æquali probabilitate, & æquali grauitate periculi, ſeu peccati, in quorum alterum extremorum neceſſario incidendum eſt, præcepto Superioris non obediendo, ſub-

D. Tho. in 4. d 19 q. 4. Sylu. verb. conſcient. q. 4. & verb. obedien. q. 2. Sylueſt. verb. q. 7. c. ad aures de temp. ord & c. quid culpat. 23. q. 1.

Nota valde, p Prælatorũ obedientia debita, etiam in rebus dubijs. *cap. quid ergo 11. q. 3. Deut c. 17. c. maiores de baptiſ. & eius effectu.*

ſubditus maiori ſe exponit periculo, peccandi mortaliter, quam ſi obediret, regulariter loquendo, & ceteris paribus: ergo in tali caſu tenetur neceſſario obedire, cum ex duobus malis, minus ſemper ſit eligendum. Quod & confirmatur præterea: nam propter dubium, quod habet ſubditus, non perdit, ſeu amittit Prælatus ius ſuæ ſuperioritatis ad præcipiendum, ſicut ante illam habebat, alioquin poteſtas Superiorum dependeret ab ignorantia, vel capitoſo ſenſu, ſuorum ſubditorum, ſeu ab aliqua alia culpabili eorum diſpoſitione: ſed ſi ſubditus non dubitaret, quin vero, idem ſimul ſentiret cum ipſo Prælato, omni procul dubio, teneretur ei obedire: ergo, & dubitans, idipſum tenebitur ſimiliter facere. Res eſt certa, & quæ prorſus dubitatione caret.

Secunda Concluſio.

In rebus dubijs ſubditi tenētur, cōſcientiam deponere, & ſimpliciter obedire. *D. Bonau. in 2. ſent. d. 39. art. 1. q. 3. Sylueſt. verbo conſcient. q. 4. c. Inquiſit. de ſent. excomm.*

In prædicto caſu, huiuſmodi ſubditus tenetur conſcientiam deponere, & poſtea obedire. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Bonauenturæ, & de eadem videatur Sylueſt. *verbo conſcientia, q. 4.* vbi & ponit, varios dubitationis modos, qui in tali caſu poſſunt contingere, & dicit quid faciendum ſit in ipſorū quoliber, & confirmat ſuam doctrinam, *per c. Inquiſitionis, de ſententia excommunicationis*, vbi Innocentius III. cuiuſdam' reſpondens conſultationi, ſub diſtinctione (inquit) eſſe procedendum, & tandem ſubdit, quod deponatur conſcientia, &c. Idem ergo in propoſito caſu eſt faciendum. De quo modo deponendi ſcrupuloſam conſcientiam, videatur idem Sylueſt. vbi ſupra, *& verbo ſcrupulus, q. 3. 4. 5. & 6. per totas.* & Nauarr. *in c. ſi quis autem, de pœnitentia, d. 7. num. 81. cum ſequentibus*, & in ſumma, c. 16. n. 40. & c. 23. nu. 37. & 38. In calce huius articuli libuit aduertere, quod nos fratres Minores, habemus ſpeciale decretum, cuiuſdam Capituli generalis, auctoritate Apoſtolica factum, tempore D. Bernardini, & ſertur in quadam ipſius epiſtola, art. 7. vbi declaratur, & dicitur, quod in omnibus dubijs, quæ non poſſunt indubitanter declarari, ſubditi tenentur ſtare Superiorum iudicio, & obedire. Quod & Leo X. confirmauit, tradens quoddam indultum, *quo conceſſit, & commiſit, de plenitudine ſuæ poteſtatis, quod in dubijs, & ſcrupulis, ſubditorum conſcientias tangentibus, Miniſter Generalis, vel Prouinciales, & Cuſtodes cum conſilio aliquorum Patrum (ſi res magnæ importantiæ fuerint) poſſint auctoritate ſuæ Sanctitatis determinare in huiuſmodi, ac eorum determinationi ſubditi cum ſecura conſcientia debeant, & poſſint ſtare.* Contrarium agentes (dicit D. Bernardinus) quod ſunt ſuæ regulæ, & obedientiæ tranſgreſſores, & digni vt à Superioribus cenſura Eccleſiaſtica, ſeu alia decenti pœna, caſtigentur. Videatur hac de re, Pater Corduba, in expoſitione noſtræ Regulæ cap. 10. q. 2. punct. 3. Hactenus de iſto articulo.

Qualiter ſit deponēda ſcrupuloſa cōſcientia. *Sylu. vbi ſup. & verb. ſcrup. q. 3. 4. 5. & 6.* Nota hoc valde. Qualiter ſubditi in rebus dubijs teneantur ſuis Prælatis obedire, poſſintq. id tuta conſcientia facere.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſubditus, Prælato teneatur obedire, quando certus eſt, eſſe licitum, quod præcipitur, dubitat tamen, an Prælatus, id ſibi poſſit præcipere?

ET videtur, quod non teneatur in tali caſu illi obedire. Nam ſi dubium eſt (vt præſupponitur) an id cadat ſub poteſtate Superioris ad præcipiendum, dubium etiam eſt, an id etiam cadat ſub obedientia, & obligatione inferioris ſubditi, ad obediendum: ſunt enim hæc duo correlatiua, quæ eodem

eodem modo ſe habent, ac inuicem conſequuntur, nam vno poſito, ponitur & alterum, altero vero ſublato, auferetur & reliquum: ergo in tali caſu, ſubditus non tenebitur Prælato obedire, cum dubitet de ipſius poteſtate. His tamen non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

Si ſubdito conſtet, licitum eſſe, quod præcipitur, obedire teneretur Prælato, etiam ſi ſit aliqualiter de ipſius poteſtate dubius. Hæc concluſio eſt certiſſima, & apud omnes comperta, quæ & intelligenda eſt, cum hac limitatione, quod ex tali obedientia, non immineat periculum ſubdito, aut alteri, nec notabile præiudicium ſpirituale, vel temporale, in ſua perſona, rebus, aut honore. Sed quod concluſio, ſic intellecta, ſit vera, probatur, primo, nam (vt dictum eſt in præcedenti articulo) Prælatus propter ſubditorum dubium, non amittit ius, aut ſuam ſuperioritatem, ſiue iuriſdictionem, quam alias ſuper ipſis habebat: ſed ſi ſubditus non dubitaret de poteſtate Prælati, teneretur illi quidem obedire: ergo etiam ſi dubitet, tenetur idipſum ſimiliter facere, præſertim ſi ſint leues, vel nullæ rationes, quas habet dubitandi. Et confirmatur, nam obedientia perfecta, (vt communiter dicitur) debet eſſe cæca, neque habere oculos, neque Prælatus tenetur rationem reddere ſubditis, ſuorum præceptorum, maxime vbi clare conſtat, id quod præcipitur eſſe licitum: non enim expedit reipublicæ, aut rectæ gubernationi, quod ſubditi omnia ſciant, imo vero, & tota reſpublica, Hierarchicus, & Eccleſiaſticus ordo deperiret, ſi in hiſce rebus ſtandum eſſet ſubditorum ſenſui, atque expectandum, & videndum, an id quod Prælati præcipiunt, ſit licitum, an non ſit licitum, oporteret enim inter Prælatos, & ſubditos, innumera eſſe iurgia, continuæ diſceptationes, an facere teneantur hoc, aut illud, ſi igitur non de omnibus à Prælatis reddenda eſt ratio ſubditis, imo vero ad hoc, quod obedire teneantur, iuxta *c. quod culparum*, 23. *q.* 1. ſatis eſt, quod dubitent, &c. ergo ſubditi nulla de hoc mentione facta, eiſdem tenentur obedire. Quod & præterea probatur à ſimili, nam certum eſt, quod æger & infirmus, obedire tenetur medico corporali, non ſolum in his, quæ ſecundum ſuum iudicium, & aliorum, ſunt neceſſaria ad ſalutem corporalem conſequendam, vel etiam in illis, quæ ſecundum Doctores cadunt ſub dubio, an ſint neceſſaria, nec ne: dummodo infirmo conſtet, eam rem ſibi nocere nō poſſe: ergo ſimiliter obediendum eſt ſpirituali medico (hoc eſt Superiori) non ſolum in his, quæ certo, ſciuntur eſſe neceſſaria, ad regimen ſpirituale, ſiue ciuile, verū etiam, & in dubijs ſupradictis, cum certe ſibi conſtet, hoc ſibi nocere non poſſe. Quod autem in præſuppoſito caſu, obedientia, ſeu obedire, nocere ſubdito non poſſit, ſuperiùs ſatis conſtat, ex dictis in præcedenti articulo, vbi luculenter oſtendimus, quod in rebus dubijs ſemper eſt ſtandum Superiorum iudicio.

Si ſubdito conſtet licitum eſſe, quod præcipitur, obedire tenetur, etiam ſi dubitet aliqualiter de Prælati poteſtate.

Nota hoc valde, pro obedientia ſubditorum

Ad argumentum igitur in contrarium adductum, Reſpondetur, concedendo illa eſſe correlatiua, & quod correlatiua eodem modo ſe habent, quo ad eſſe, & quoad nō eſſe, & vt dicitur, poſita ſe ponunt, atq; perēpta ſe perimūt. non tamen quoad modum, ſeu ad conditionem eſſendi. Vnde dico, quod ſtare optime poteſt, dubium de poteſtate Prælati præcipientis, cum certitudine obligationis obediendi, in ſubdito, quin vero & Prælatum culpabiliter præcipere, & ſubditum laudabiliter obedire, & ſic eſt in propoſito. Quod ſemper eſt intelligendum cum conditione, & modificatione, in concluſione appoſita, dūmodo ex tali obedientia nō immineat periculum, ipſi ſubdito, aut alteri, aut notabile præiudicium ſpirituale, vel tēporale, in ſua perſona, rebus,

aut honoris: tunc enim, in tali casu, & dubio, obediendum non esset; quousque subditus sufficienter fuisset edoctus de absentia eiusmodi periculi, atque præiudicij. Non enim potest quispiam alicui se obligare, aut ei tenetur obedire, in præiudicium tertij, nec obedire tenetur subditus cum periculo spirituali, aut temporali, sui ipsius, aut cuiuscumque alterius. Nec regulariter, ius diuinum, vel humanum, cui homo per suum votū obedientiæ obligare se intendit, ad valde difficilia, & vltra cōmunem aliorum sui status obligationē se extendit, nisi specialiter aliquo iure, vel voto ad id obligetur, hoc solummodo excepto casu, qui implicite multos in se comprehendit. Certissimū est ergo, & omni proculdubio, quod subditi tenētur suis Superioribus obedire, quamuis aliqualiter dubitent de Prælatorum potestate, ad præcipiendum; hoc enim dubium non est de obedientia, nec de obligatione obediendi (vt prætendit suprapositum argumentum) sed est dubium alia de re, nempe de potestate Prælati, & in tali dubio, dummodo absit suprapositum periculum, certissimum est esse obediendum. Hactenus de isto articulo.

In quibus subditus non obedire tenetur vero Prælato.

ARTICVLVS VII.

Vtrum, subditus teneatur obedire Prælato, generaliter in omnibus, quæ sunt secundum suam Regulam?

Multiplicia sunt præcepta, quę a Prælatis subditis possūt imponi.

PRo tituli intelligentia, adnotare libet, quod multiplicia sunt præcepta, quæ subditis á Prælatis possunt imponi. Quædam enim sunt secundum suam Regulam, & conformiter ad illam, quam professi sunt, implicite, seu explicite; alia vero contra ipsam, alia supra, alia infra, alia præter, de quibus omnibus in speciali, exstruendi, atque mouendi sunt particulares articuli. In proposito autem maioris distinctionis, & claritatis gratia, solum quæritur, an subditi Prælatis in vniuersum teneantur obedire in omnibus, quæ sunt secundum suam ipsorum Regulam, explicite, seu implicite, non autem præter ipsam, aut contra siue, supra ipsam, neque infra. Cui proposītæ difficultati, respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Certissimū est, quod omnes in vniuersum subditi, & religiosi, obedire tenentur suis Superioribus, atque Prælatis, in omnibus, quæ sunt secundum suam ipsorum Regulam, explicite, seu implicite. Hæc conclusio apud omnes, est comperta, & manifesta, & est expressa sententia D. Thomæ, & Caietani. Quæ de re videatur Sylvester, *verbo religio. 6. q. 6.* secundum quem dico, quod religiosus subditus, ex eo quod est professus aliquam Regulam, subditur Prælato, non solum quoad operationes, vel omissiones eorum, quæ expresse, & explicite continentur in tali Regula, verum etiam, & quoad omnia illa, quæ rationabiliter, reduci, seu ordinari possunt ad ipsam, quin vero ad regularem vitam, vt sunt obseruantia silentij, culparum recognitio, & alia huiusmodi, pertinentia ad obsequia, & conseruationem fraternæ societatis, intra Conuentum, & extra. De quo subditorum nullus habere potest dubium, alioquin (vt suprādictum est) oporteret inter Prælatos & subditos, continuas esse disceptationes, an facere, vel non facere, tenerentur hoc, aut illud, & an Prælati huiusmodi, possent, aut non possent, ea sibi præcipere, ex quo in ipsorum Regula, talia non habentur expressa, nihil (inquam) hoc obstat, sat enim est, quod habeantur implicite. Quo circa (vt dicit Hugo in explicatione nostræ Regulæ) Beatissimus

Certissimū est, quod omnes in vniuersum subditi, suis tenentur Prælatis obedire, in omnibus, quę sunt secundum suā Regulam, explicite, seu implicite. *D. Tho. 2. 2. q. 104. art. 5. ad 3. & Caiet. 2. 2. q. 88. art. 3. Sylvest. verb. relig. 6. q. 6. Hugo in expl. nostra Reg.*

Pater

Pater noſter Franciſcus, ſeruore plenus diuini ſpiritus, generaliter, atque vniuerſaliter in ipſius Regula, nobis Minoribus Fratribus præcepit, vt obediamus noſtris Superioribus, & Prælatis, in omnibus quæ promiſimus Domino obſeruare, & abſolute, & abſque vlla diſtinctione in omnibus, quæ non ſunt cõtra animam, & Regulam noſtrã. Quæ obedientia, ita generalis, quamuis in omni hac amplitudine, vt credo non omnes in vniuerſum comprehendat religioſos (vt amplius infra dicemus) ſaltim colligitur ex ſuperius allata doctrina, quod ad minus aliarum Religionum alumni, ſuis teneantur Prælatis, & Superioribus obedire, in omnibus quæ ſunt ſecundũ ſuas ipſorum Regulas, implicite, ſeu explicite, etiam ſi explicite non contineantur ibidem, his exceptis, de quibus dicemus infra, quæ Regulam excedunt, & ſunt ſupra illam. Hac de re videatur Pater Corduba, in expoſitione noſtræ Regulæ, c. 10. q. 2. in 1. puncto, & hactenus de iſto articulo.

Cord. in expoſit. noſtræ Reg. c. 10. q. 2. in 1. puncto.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum ſubditi teneantur obedire ſuis Superioribus, & Prælatis, præcipientibus aliquid contra ſuas ipſorum Regulas?

Huic articulo reſpondetur, per duas ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

CErtiſſimum etiam eſt, & omni dubio procul, quod ſubditi, non obedire tenentur ſuis Superioribus, atque Prælatis, præcipientibus aliquid contra ſuas ipſorum Regulas, niſi forte in caſu, quo poſſent ipſi ſuper eiſdem diſpenſare. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thom. de qua videndus eſt Sylueſter *verbo relig. 6. q. 6.* latiſſime, & Nauarr. in Summa, c. 23. n. 37. & 38. vbi, & enumerat quamplures caſus, in quibus ſubditi Superioribus obedire non tenentur, vt ſi præcipiant aliquid contrarium præceptis Dei, Papæ, aut Eccleſiæ, ſeu alterius ſuperioris poteſtatem habentis, quale eſt generaliter loquendo omne illud, ad quod poteſtas iubentis non ſe extendit. Sed probatur concluſio, nam iuxta commune Theologorum axioma, quæ pro charitate inſtituta ſunt, contra charitatem militare non debent, & vt inquit D. Paulus: *Prælatorum poteſtas non eſt ſibi data in deſtructionem, ſed potius in ædificationem*: ergo Prælati non poſſunt præcipere, ea quæ ſunt in deſtructionem Regulæ, aut iuris diuini, ſeu in diſpendium animarum. Quo fit vt communis ſit omnium DD. reſolutio, quod ſi Prælatus quiſpiam per obedientiam, ſeu in virtute Spiritus ſanctí, aut ſub excõmunicationis pœna, præcipiat aliquid, quod ſit, vel contra Deum, vel contra animã, aut contra Regulã, ſic præcipiendo, ipſe mortaliter peccabit, & ſubditi nõ tenebũtur illi obedire, quinimo tenẽtur illi non obedire. Videatur hac de re, P. Cord. in expoſit. noſtræ Regulæ, vbi dicit, quod ſi quæratur, quid ſit contra animam, quid vero contra Regulã? inquit, quod contra animã eſſe dicitur, non ſolum peccatũ mortale, aut veniale, verũ etiam, & omne illud, quod eſt incentiuum proximum, aut inducit de propinquo in periculũ peccandi, de quibus ibi aliqua ponit exempla, adducens D. Tho. in quodlibetis, dicentem, quod potius debet homo præeligere mortem, quam etiam venialiter peccare. Contra Regulam autem (inquit præfatus P. Cord.) eſſe, non ſolũ id, quod eſt contra aliqua præcepta ipſius, verũ etiam, & quod eſt cõtra Ordinis ſtatuta, ordinata ad ſeruandã maiorem puritatem Regulæ. De quibus etiam aliqua ibi adducit exẽpla, addens etiam, eſſe contra Regulam, quando Prælatus prohibet, vel præcipit, vt non fiat aliquid, quod

Subditi nõ obedire tenentur Prælatis in ali. quo, quod ſit cõtra ipſorũ Regulam, niſi in caſu, quo ipſi poſſent ſuper eadem diſpenſare. *D. Tho. 2. 2. q. 104. art. 5. Sylueſt. verb. relig. 6. q. 6. Nau. in ſum. c. 23. nu. 37. & 38.*

2. Corinth. 13.

Cord. in expoſit. regul. c. 20 q. 1. punct. 20.

D. Th. in quodlibetis, quæſt. 11. ar. 3.

concedit Regula, iuxta cuius ſententiam, illæ quæ in noſtra Fratrũ Minorum regula, dicuntur libertates, vt veſtimẽta repeciare, & ſimilia, dubiũ nec paruũ eſt, an per Prælatos, & Superiores poſſint prohiberi? A qua difficultate in iſto articulo conſulto ſuperſedeo, quia de ipſa longiſſimũ feci ſermonẽ alibi, nẽpe in explicatione, quam typis mandaui, ſuper eandem noſtrã Reg. Ibi videatur, ab his quibus placuerit, & quibus id competit. Sit ſecunda concl.

Secunda Concluſio.

In caſu quo Prælatus poſſet, ſuper ſuã Regulã, ſeu ſuper aliquo ipſius præcepto diſputare, bene poſſet ſcipere, atq; imperare aliquid, q̃ ſit contra Regulã, & ſubditus tenebitur illi obedire. Hæc concluſio eſt expreſſa, Sylu. *verbo relig. 6. q. 6.* vbi dicit, quod ad hoc, duo debent concurrere, nẽpe quod ſciat Prælatum præcipere contra Regulã, & ſimul, eum poſſe diſpenſare, in eo quod ipſi præcipit; addo etiam, & quod moueatur ex rationabili cauſa. Nã ſi ſubdito nõ conſtet, quod mouetur Prælatus ex rationabili cauſa, ad diſpenſandum, non tenebitur illi obedire. Probatur hæc concluſio, nam in tali caſu, quo Prælatus poteſt diſpenſare, & ſubeſt legitima cauſa ad diſpẽſandũ, exiſtentibus iſtis duabus cõditionibus, licet alias illa opera ex Regula, ſeu ex alio iure, eſſent illicita, Prælatus tamen per prædictã ſuam rationabilẽ diſpenſationẽ, facit ea eſſe licita, & quod non ſint contra Regulã, cum per talẽ diſpenſationem auferatur vinculũ eiuſdem Regulæ: ergo exiſtente facultate præcipiendi, tenebitur ſubditus procul dubio Prælato obedire, cũ nihil præcipiat prohibitũ in Regula, poſtquã eſt iam diſpenſatus, vt ſupponitur. Vnde dico, quod ſi Prælatus quiſpiam, noſtri ſacri Minorum Ordinis, ex aliqua rationabili cauſa, præcipiat alicui ſubdito, quod non ieiunet aliqua feria 6. vel quod calcietur, ſeu quod vadat equitando, aut aliquid eiuſmodi, ex his in quibus Prælati poſſunt diſpenſare, quia nempe videt illum infirmum, debilem, vel claudum, aut ex alia legitima rationabili cauſa impeditum, tenebitur procul dubio eiuſmodi illi obedire, quamuis ſubdito ipſi, aliter appareat, & ſit aliqualiter dubius, de ſufficientia cauſæ ad diſpenſandum. Nam in tali caſu, & generaliter in omnibus rebus dubijs, an debeat obedire, nec ne? & an ſit contra Regulam, vel an Prælatus poſſit diſpenſare, ſeu moueatur, ex rationabili cauſa, ſubditi tenentur Prælatis obedire, vt iam pluries dictũ eſt, iuxta *c. quid culpatur, 23. q. 1.* Videantur hac de re, Sylu. vbi ſupra, & *verbo obedientia, q. 2.* & Cord. ſuper c. 10. noſtræ Regulæ, q. 2. in 2. & 3. puncto.

In caſu quo Prælatus poſſet ſuper regulam quidem diſpenſare, bene poteſt præcipere aliquid contra ipſam, & ſubditus tenebitur ei obedire. *Sylueſt. verb. relig. 6. q. 6.*

Nota hoc valdè pro religioſis ſubditis infirmis, & neceſſitatem patientibus.

c. quid culpatur, 23. q. 1. Sylu. vbi ſupra, & verbo obedient. q. 2. Cord. ſup. reg. c. 10. q. 2. in 2. & 3. punct.

Dixi, eſſe parendum in tali caſu Prælato, quamuis ipſi ſubdito aliter appareat, & ſit aliqualiter dubius, nam ſi non eſt dubius, ſed certo, & manifeſte videt, Prælatũ in tali caſu errare, & malè declarare, aut determinare, & quod non ſubeſt illi ſufficiens, & rationabilis cauſa ad diſpenſandũ, & præcipiendũ in prædictis, ſed mouetur leuiter, pro ſuo arbitrio, & ſine cauſæ diſcuſſione, ſi (inquam) hoc manifeſte ſibi conſtet, nõ tenebitur ſubditus obedire, quia talis diſpenſatio eſſet irrationabilis, & potius diſſipatio, quam diſpenſatio, & præceptũ Prælati, in quo caſu eſſet iniuſtũ, vtpotè contra Regulã, & de re alias illicita. Conſulatur P. Corduba, locis ſupra citatis, & hactenus de iſto artic.

ARTICVLVS IX.

Vtrum ſubditi, ſuis Superioribus, atque Prælatis, teneantur obedire, in his, quæ ſunt infra Regulam. vel præter Regulam?

VT iſte articulus plenius intelligatur, viſum eſt proponere aliquod exemplum, de aliqua re, quæ ſit infra Regulam, vel præter Regulam.

Adſit

Adfit casus, quod aliquis Prælatus præcipiat subdito, corpus suum reficere, recreare, seu aliquid huiusmodi efficere, quod neque Regula præcipit, nec vero prohibet, neque est secundū ipsam, neque contra ipsam, sed infra, aut præter Regulam, quæ alio nomine à Doctoribus dicuntur *indifferentiæ*, quæritur, an in his teneatur subditus illi obedire? Circa quam difficultatem sunt variæ Doctorum opiniones, vt inquit Syluester, *verbo religio. 6. q. 6.* Quidam enim dicunt, quod in his obedire, est etiam necessitatis, seu obligatorium. Alij vero dicunt, quod non, sed solummodo perfectionis, & voluntarium. Et quamuis quantum ad rem attinet, consideratis circumstantijs, & conditionibus, parum vel nihil inter, se differant isti Auctores, pro maiori tamen propositi articuli resolutione, sequentem statuo conclusionem.

Sylu. verb. religio. 6. q. 6.

Conclusio.

SVbditi, Prælatis tenentur obedire, in his etiam, quæ sunt infra Regulam, vel præter Regulam, si quoquo modo ordinari possunt ad Regularem obseruantiam, siue vitam, idq. ex præcepto. Hæc conclusio est expressa, Syluestri vbi supra, & eandem tenet Pater noster Corduba, super nostram Regulam, & probatur conclusio. Primo, quia ad Regulam pertinent, ac pertinere dicuntur, non solum ea, quæ in ipsa exprimuntur expresse, verum & illa, quæ in ea continentur implicite, & virtualiter, quæ ad ipsam, seu ad regularem vitam, quoquomodo possunt ordinari, cum igitur, quæ sunt infra Regulam, vel præter Regulam, sint eiusmodi, liquidum profecto fit, quod in talibus, subditi tenentur suis Prælatis, seu Superioribus obedire: Discursus est optimus. Solummodo superest probare, quod supradicta ad Regularem vitam possint ordinari, & reduci. Quod, & probo euidentissime, nam subditum quandoq. corpus suum reficere, atque recreare, rigidarum disciplinarum, omissio, ieiuniorum, & abstinentiarum quandoq. nimium sunt necessaria ipsi etiam Religioni, & reduci, atque ordinari possunt ad Regularem vitam, cum alias sint licita. Expedit enim, vt subditi aliquando recreentur, & quandoq. à supradictis laboribus, & pœnitentijs abstineant, ne ex nimio feruore, seu indiscreto zelo, deficiant in Religionis via. Vult Prælatus (verbi gratia) subditum occupare, in aliquo alio labore, aut forsan exercere in rebus arduis, atque difficilimis, & oportet proinde ipsum validum, sanum, ac fortem, & robustum existere, quis dubitat, quod possit illi præcipere, vt non ieiunet, non ita rigide se disciplinet, comedat, recreetur, &c. Hoc constat, vel maxime ex eo, nam vt habetur *in c. quid ergo, 11. q 3.* Omne bonum, quod non est ad salutem necessarium, omitti, atque prætermitti quandoq. debet, propter obedientiam. Quia tamen multa, quæ sunt infra Regulam, seu præter Regulam, (quæ alias dicuntur indifferentia) sunt vana, fictilia, & omnino fatua, ex genere suo, atque circumstantijs vt (verbi gratia) si Prælatus præciperet subdito, leuare festucam, vel aspicere ad aues volantes, aut quid simile, dico quod in talibus, sic indifferentibus, non tenebitur illi obedire, cum neque genere suo, neque ex circumstantijs, reduci, siue ordinari possint, ad Regularem vitam, aut religiosam conuersationem. Quod expresse tenet D. Thom. 2. 2. q. 186. artic. 5. ad quartum, vbi inquit; quod quamuis votum obedientiæ ad Religionem pertinens, habeat quandam vniuersalitatem, quia se extendit ad dispositionem totius humanæ vitæ, non tamen (inquit) se extendit, ad omnes particulares actus, quorum quidam ad Religionem non pertinent, quia non sunt de rebus pertinentibus ad dilectionem Dei, siue proximi, neque reduci, & ordinari possunt ad Regularem

Subditi tenentur Prælatis obedire, in omnibus, infra regulā, vel præter regulam, dum tamen ali qualiter ordinari possint ad regularem vitam. Syluest. verb. supra. Corduba super Relig. c. 10. q. 2. in 4. & 5. punto.

cap. quod ergo 11. q. 3. Nota. Quid omne bonum, quid non est ad salutem necessariū, interdum omitti, & prætermitti debet propter obedientiam? *D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 5. ad 4.*

larem vitam, & religioſam conuerſationem. Hæc Diuus Thomas, & hactenus de iſto articulo.

ARTICVLVS X.

Vtrum ſubditi, teneantur obedire ſuis Superioribus, atque Prælatis, præcipientibus aliquid, quod ſit ſupra ipſorum Regulam?

Prætermiſsis hac de re, varijs Doctorum opinionibus, propoſitæ difficultati, Reſpondeo per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Subditi non tenentur Prælatis & ſuis Superioribus obedire, in his, quæ ſimpliciter ſunt ſuper Regulam.

D. Thom. in quibus, quodlib. 10, ar. 10.

D. Bernard. lib. de diſpenſ. & præceptis. Ricard. de S. Victore 1. p.

SVbditi non tenentur, Prælatis, ſiue Superioribus obedire, in his, quæ ſimpliciter ſunt ſuper Regulam. Hæc concluſio eſt expreſſa Diui Thomæ, in quodlibetis. Et ad hoc probandum adducit, ſententiam Diui Bernardi, libro de diſpenſatione, & præceptis, vbi ad hoc propoſitum dicit: *Nihil præcipiat mihi Prælatus, eorum quæ non voui, nihil prohibeat eorum, quæ non promiſi, non augeat, nec minuat votum meum.* Ex quibus verbis plane conſtat, Prælatos, ſibi ſubditis nihil poſſe præcipere, ſupra Regulam, & quando aliquid eorum, quæ ſunt ſimpliciter ſuper Regulam, & ſupra ipſorum votum, ipſis præcipitur, quod ſubditi non tenentur illis obedire. Quod & confirmatur ex ſententia Ricardi de ſancto Victore, aſſerentis debitum eſſe id, quod præcipitur ſecundum ordinem, & ſecundum Regulam, indebitum autem, quod ſupra profeſſionem. Sed præterea ratione peobatur concluſio, nam ſubditus ſolummodo ſe obligauit ad Regulam promiſſam, & ad obedientiam, non excedentem limites ſuæ Regulæ, & profeſſionis: ergo Prælatus nihil iuris habet, ad præcipiendum, ſibi ea, quæ ſunt ſupra Regulam. Patet conſequentia, quia non habet ius, ſiue iuriſdictionem, niſi ad præcipiendum ea, ad quæ illi ſubditus, per ſuam profeſſionem ſe obligauit. Vnde dico, quod ſi Prælatus, per obedientiam alicui præciperet ſubdito, quod patiatur martyrium, aut quod vadat ad Indos, ſeu quod nimia ſe affligat inedia, ter aut quater in hebdomada, ſemper ieiunando, aut quod plus nimio ſe diſciplinet, vel quod per vnũ continuum menſem, non comedat cărnes (in Religionibus, in quibus iſta, & ijs ſimilia nõ ſunt obligatoria) etiam ſi hoc ſit ad maius ipſius meritum, in huiuſmodi caſibus communis eſt omnium Doctorum reſolutio, quod non tenebitur illi obedire. Id quod, & expreſſe

c. geſta d. 74. eſt determinatum, *in c. geſta diſt. 74.* vbi habentur, hæc ſequentia verba, *Iuſtum non eſt, vt aliquis creſcere compelatur inuitus*, ſuper quæ dicit Gloſa ibidem, quod *Monachis, vel Canonicis inuitis diſtrictior vita imponi non poteſt.* Quod, & probat argumento deducto, *ex c. non eſt 15. q. 1. & ex c. præſens. 20. q. 3. & ex c. integritas, 22. q. 1.* vbi idem omnino habetur, eiſdem fere verbis. Sed aduertendum eſt conſulto à me dictum fuiſſe, ac poſitum in concluſione, non teneri ſubditos Prælatis, ſiue Superioribus obedire in eo caſu, quando præcipiunt aliquid, quod ſimpliciter, & abſolute, ſit ſupra Regulam, nam ſi non ſimpliciter, & abſolute ſunt ſupra ipſam, ſed ſecundum quid, & per accidens, in tali caſu, dico, quod ex iuſta, & rationabili cauſa, poterunt talia præcipere, & tenebuntur illis parere, atque obedire. Volo dicere, quod quamuis ſubdito à Prælato, ſtrictior vita, ſimpliciter, & abſolute, imponi non poſſit, quia cogeretur inuitus creſcere, quod contra omnem eſt prorſus rationem, & contra libertatem voti, de cuius ratione eſt, quod ſit voluntarium:

c. non eſt, 15. 1. q. & c. præſens, 20 q. 3. & c. integritas. 22. q. 1.

tarium ; attamen ſi non ſimpliciter, & abſolute, ſed ſecundum, quid ſit ſtrictior vita, & in aliquo caſu, & ex aliqua rationabili cauſa, imponeret illi aliquid, quod ſit ſupra Regulam, vtpotè ieiunium, aut diſciplinam, procul dubio tenebitur illi obedire. Quod & contingere poteſt dupliciter, ſiue ex duplici capite. Primo in pœnam alicuius culpæ admiſſæ, vt ſi in pœnam, propter aliquod peccatum commiſſum, per obedientiam præciperetur alicui ſubdito, tot dies ieiunare in pane, & aqua, vel acriter ſemetipſum diſciplinare, aut per aliquos menſes à carnibus abſtinere, in tali caſu, & ſimilibus teneretur procul dubio obedire, vt habetur expreſſe *in c. dilectus, cõcl. 2. & in c. quoniam de ſimonia*. Cui etiam, & ipſa fauet ratio, nam huiuſmodi culparum punitio, dummodo ſit rationabilis, & non fiat in odium, ſiue in vindictam contra ſubditum, aut excedatur nimis, potius eſſe videtur ſecundum Regulam, quam ſupra Regulam. Secundo, idipſum poteſt contingere, non in pœnam alicuius culpæ commiſſæ, ſed ad cautelam culpæ futuræ præcauendæ, vt ſi alicui viro libidinoſo à natura, ſeu grauiter tentato ſubdito, imponatur à Prælato, quod deferat cilicium, aut ieiunet, tot diebus, ſemetipſum acriter diſcipliner, & quod diſſimiliter, ab alijs viuat, quia videt, & certo credit ipſum aliter, non poſſe vitare peccatum, ſiue periculum, cum cauſa ſit iuſta, & rationabilis, certũ eſt, quod etiam in tali caſu tenebitur obedire. Videatur hæc de re, Sylueſter *verbo religio 6. q. 6.* & Corduba ſuper noſtram Regulam, *c. 10. q. 2. in 6. puncto*, vbi etiam, & ad hoc propoſitum, alios varios caſus enumerat. Sed modo inſurgit maior quædam difficultas, an Prælatus cum maiori parte Capituli, poſſit ſibi ſubditis nouam aliam Religionem imponere, aut ſaltim, facere aliqua noua ſtatuta, arctiora, & præcipere præcepta aliqua nimis ſtricta, & rigoroſa, ad reformandam, & plenius, atque perfectius obſeruandam Regulam promiſſam? qua de re eſt magna lis, & controuerſia inter Doctores, & de ea videantur, & conſulantur, Syluester, & Corduba locis ſupracitatis. Vt autem hac in re, ſicut & in alijs, ego pro meo more breuiter, atque reſolutiue procedam, & aliquid dicam, pro eiuſdem difficultatis reſolutione, ſequentem ſtatuo concluſionem.

In quibus caſibus, poſſit præcipi ſubditis, aliquid quod ſit cõtra ipſorum regulam.

c. dilect. concl. 2. & c. quoniã de ſimonia.

Syluest. verb. religg. 6. q. 6. Cordub. ſuper reg. c. 10. q. 2. in 6. punto.

Difficultas. An Prælatus cũ maiori parte Capituli, ſtrictiorem vitam omnibus ſuis ſubditis poſſit imponere?

Secunda Concluſio.

Prælatus etiam cum aſſenſu, ſeu conſenſu maioris partis Capituli non poteſt nouam efficere Regulam, ſiue Religionem, poteſt tamen infra eandem, aliqua efficere ſtrictiora, & arctiora ſtatuta, pertinentia ad reformandam Regulam promiſſam, & ad meliorem ipſius obſeruantiam. Prima huius concluſionis pars probatur, quia non poteſt Prælatus (etiam cum maiori parte Capituli) in præcipiendo, perpetuo & omnibus per ſtatutum, magis, quam in præcipiendo ad horam, ſiue ore tenus iſti, vel alteri: ſed in particulari, ſubditis (vt dictum eſt in præcedenti concluſione) ſtrictior vita imponi, non poteſt, ſimpliciter, & abſolute, & niſi in aliquo caſu, & ex cauſa, etiam cum aſſenſu, & conſenſu maioris partis Capituli: ergo nullus Prælatus, ſibi ſubditis, etiam cum tali aſſenſu, nouam Regulam poteſt efficere, ſeu nouam poteſt inſtituere Religionem. Et confirmatur, quia huiuſmodi nouæ auſteritates, facientes Religionem nouam, cum ad omnes pertineant, ab omnibus debent approbari, concernunt enim ſingulos de Religione, vt ſingulos, non vero vt vniuerſos, & conſequenter non poſſunt indici, aut præcipi, per Superiorem, etiam de conſenſu Capituli, qui in maiori parte conſtitit, quinimo requiritur, atque neceſſarius eſt, conſenſus ſingulorum, iuxta cõmunem iuris Regulam, qua dicitur, *quod illud, quod ad omnes pertinet, ab omnibus approba-*

Prælatus etiam cũ maiori parte Capituli, iſo nouã poteſt inſtituere religionem, ſiue regulã, poteſt tamẽ infra ipſam aliqua ſtrictiora præcipere.

c. quod ad omnes de reg. iur.

ri habet. Sed ſecunda concluſionis pars probatur, nã (vt ſupponitur) per eiuſmodi noua ſtatuta, etiã ſtrictiora, & arctiora, non fit aliqua noua Regula, aut noua Religio, ſed ſtatuitur tantummodo illud, quod neceſſarium videtur ad reformandam Regulam promiſſam, & ad magis exactam eiuſdem obſeruantiam. Hæc igitur bene poſſunt fieri, cum aſſenſu, & conſenſu maioris partis Capituli. Et confirmatur, nam reuera eiuſmodi præcepta, & ſtatuta, non poſſunt, aut debent dici, ſupra Regulam, ſed ſecundum Regulam, atque in voto obedientiæ intelliguntur incluſa, ibiq. contineri: ergo recte poſſunt præcipi. Ad quod facit, quammaxime, *c. vnicum de ſtatu regularium lib. 6.* vbi monialibus cunctis, indicta eſt clauſura, quæ non erat de ipſarum Regula (ſaltim communiter, & Regulariter loquendo) pro eo, nempe, quod talis clauſura pertinebat, & ſpectabat quam maxime, ad obſeruantiam promiſſæ caſtitatis earum. Supra quod Capitulum dicunt DD. Iuriſperiti communiter, quod modus conuerſandi mulierum, taxatur ibidem, ſecundum naturã rei, cum nõ deceat mulieres vagari, iuxta, *c. mulieres de iudicijs lib. 6.* ergo propter ſimilem rationem, & cauſam, de conſenſu maioris partis Capituli, bene poſſunt fieri à Prælatis aliqua ſtricta, & rigoroſa ſtatuta, quæ proinde ſubditi obſeruare teneantur, cum ad maiorem, atque meliorem ſuæ Regulæ obſeruantiam pertineant. Hactenus de iſto articulo.

c. vnicum de regul. lib. 6.

c. mulieres de iud. lib. 6.

ARTICVLVS XI.

Vtrum ſubditus potius teneatur obedire Prælato, & Patri ſuo ſpirituali, quam carnali?

HÆc quæſtio, atque difficultas, ampliſſima eſt, & de qua eſt magna lis, & controuerſia inter Doctores, qui & hac de re agunt, ad inquirendũ, & inueſtigandum, teneaturne filius iam religioſus effectus, à Religione exire, quò patri extreme indigẽti ſubueniat? an vero potius in clauſtro permanere, & Prælato obedire? circa quod ſunt variæ ſententiæ, & Doctorum opiniones, quæ longiſſime, atque diffuſiſſime tractantur à Scholaſticis, & Summiſtis, de quorum omnium, reſolutione, ſequentes ego ſtatuto concl.

Si parẽtes ſunt in extrema neceſſitate cõſtituti, potius eſt parẽdum illis, quam obediendum Prælato, ſiue Patri ſpirituali.

Ricard. in 4. Henr. quodl. 6 q 18. Adria. quodl. 2. q. 1. Aug. de Ancona, de pot. Papæ, q. 5. a. 1. Gord. ſup. reg. c. 2. q. 6. in 2. art. apud 1. & in reſolut.

Prima Concluſio.

SI parentes ſunt in extrema neceſſitate, conſtituti tunc filius religioſus effectus, potius tenetur eiſdem parentibus carnalibus, quam Prælato, ſiue Patri ſpirituali obedire, & quò illis ſuccurrat, poteſt clauſtrum exire, & & facere omnia alia, quæ ad id requiruntur, petita licentia, licet non obtenta, quin vero, & in caſu, etiam contra obedientiam Prælati. Hæc concluſio eſt grauiſſimorum Auctorũ, & meo quidẽ videri eſt certa. Eam tenent Richardus in 4. q. 18. & Henricus quodlibeto 6. q. 18. Adrianus quodl. 2. q. 1. Auguſt. de Ancona, de poteſt. Papæ, q. 5. ar. 1. Videatur de ea P. Corduba, ſuper noſtram Regulam, c. 2 q. 6. in 2. art. Sed probatur præterea efficaciſſimis rationibus. Primo, quia præceptum de honorandis parentibus, ſicut & præceptum non occidendi, eſt de iure naturali, atque diuino, fortius obligans, & prius, quam quodcumque Prælati præceptũ, ſeu obligatio adimplendi, quodcumque votum, cuiuslibet profeſſionis, & Regulæ ſuperuenientis: ergo non debet per hoc vltimum, illud prius derogari, aut impediri, cum illud primum ſit obligatorium de per ſe, & ſimpliciter, hoc autem vltimum, quaſi ſecũdario, & per accidens, ex noua ſuperuenienti obligatione præcepti, ſiue voti. Confirmatur, nam emittere votum eſt conſilium; at ſubuenire parentibus, eſt præceptum, illudq. ſtrictiſſimum; cum igitur conſilia dentur, vt præ-

vt præcepta melius adimpleantur, manifeſtũ ſit, quod per conſilia nullatenus derogari debet præceptis. Et ſecundo confirmatur: nam ad ſubueniendũ alij cuicumque, exiſtenti in extrema neceſſitate (ſecundum probabilem opinionem) poteſt religioſus, ſi neceſſe fuerit, extra clauſtrum exire, pro illo ſuccurrendo, humiliter petita licentia, licet non obtenta: ergo multo melius ad ſubueniendum ſuo Patri exiſtenti in eadem extrema neceſſitate, nec tenebitur in tali caſu Prælato obedire: nam hoc ius de ſubueniendo extreme indigenti, & extremæ neceſſitati cuiuſque, ſed parentum quam maxime, eſt naturale, & præualet obligationi cuiuſcumque obedientiæ Prælatorum, ſeu voti cuiuslibet.

Secunda Concluſio.

Si parentes non ſint in tali extrema neceſſitate, ſunt tamen in neceſſitate magna, tunc filius religioſus effectus, non poteſt extra clauſtrum exire, quo ipſis ſuccurrat; ſed poteſt & tenetur illis ſuccurrere per modos licitos, non contrarios ſuæ regulæ & profeſſioni; ſed non alias. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thomæ 22. q. 101. art. 4. & quodlibeto 3. art. 6. & eam tenuit olim Alexander Alenſis 3. par. q. 33. membro 4. iuxta quam dico, quod tenetur filius profeſſus, inquantum poterit, ſalua ſemper Ordinis obedientia, & regulari diſciplina ſatagere, vel per ſe vel per alios, vt ſuis parentibus ſubueniatur in magna neceſſitate conſtitutis. Non tamen tenetur, aut poteſt, ad id extra clauſtrum exire, quamuis ſit iuſta cauſa, vt ſummus Pontifex cum tali filio religioſo diſpenſet, ad Religionis egreſſum, vt debite parentibus prouideat. Sic explicata modo probatur concluſio: quia talis religioſus ſolũmodo tenetur ſuis ſuccurrere parentibus, modo ſibi poſſibili de iure, ſeu alias licito, iuxta ipſius ſtatum in quo eſt. Sed qui iam per profeſſionem validam eſt effectus religioſus, atque Religioni obligatus, de iure nullum alium habet modum licitum, ſubueniendi parentibus, præter illum qui in concluſione eſt poſitus: ergo illud, & non amplius debet facere. Conſequentia cum maiori eſt legitima, minorem autem probo, per ſimilitudinem de filio clerico, & iam conſtituto in ſtatu clericali, qui quidem non tenetur parentibus, etiam in magna neceſſitate conſtitutis, ſuccurrere ſecundum aliquem modũ, qui ſuo repugnet ſtatui. Non enim tenetur, pro releuanda tali ſuorum neceſſitate parentum, armis vti, nec fieri miles, nec exercere officium vile, aſt ſibi diſconueniẽs: nam talis neceſſitas non facit licitum modum, qui alias de ſe, ſine tali neceſſitate nõ eſſet licitus, talia vero facere, eſſet contra ſtatũ cleri catus: ergo iidem dicendum eſt de prædicto religioſo, in proposito caſu. Confirmatur, nam talis religioſus per profeſſionem factã, quoad mundũ eſt iam omnino mortuus, & per talem mortem ciuilem, ſeu ſpiritualem, ita effectus iam non ſuus, ac ſi totaliter eſſet mortuus corporaliter; ſed ſi eſſet mortuus corporaliter, non teneretur quo parentibus ſubueniret, quidquã faceret: ergo nec hunc, poſſquam eſt mortuus ſpiritualiter, ad ſubueniendum eiſdem parentibus tenebitur à clauſtro exire, ſed ſat erit facere, per ſe, vel per alium, quod potuerit, ad talem neceſſitatem releuandam, ſemper tamen exiſtendo in Monaſterio, & ſub obedientia ſui Prælati, & ſalua ſua profeſſione, & puritate ſuæ regulæ. Aduerto tamen, quod ſi forſan Prælatus eſſet tyrannus, neque in tali caſu permitteret ſubdito, per modos licitos, & ſuæ regulæ, & profeſſioni non contrarios, mendicando, aut laborando parentibus ſubuenire, & ſuccurrere, tunc petita licentia, & prius notificata cauſa, ſiue neceſſitate, licet non obtenta, poſſet extra clauſtrum exire, contra præceptum Prælati, dummodo ex hoc non ſequeretur, aut immineret graue ſcandalum, aut

Si pater, aut mater noſtri in extrema neceſſitate, ſit tamẽ in neceſſitate magna, licet non propterea extra clauſtrũ poſſit Religioſus exire, tenetur tamen intra eiſdẽ per modos licitos ſuccurrere. *D. Tho. 2. 2. q. 101. art. 4. & quodlib. 3. art. 6. Alex. Alenſis 3. par. q. 33. membro 4.*

Qualiter ſubdi ti ſe gerere debeant in ſubueniendis ſuis parentibus, neceſſitatem aliquã magnã patientibus.

subditus maiori se exponit periculo, peccandi mortaliter, quam si obediret, regulariter loquendo, & ceteris paribus: ergo in tali casu tenetur necessario obedire, cum ex duobus malis, minus semper sit eligendum. Quod & confirmatur præterea: nam propter dubium, quod habet subditus, non perdit, seu amittit Prælatus ius suæ superioritatis ad præcipiendum, sicut ante illam habebat, alioquin potestas Superiorum dependeret ab ignorantia, vel capitoso sensu, suorum subditorum, seu ab aliqua alia culpabili eorum dispositione: sed si subditus non dubitaret, quin vero, idem simul sentiret cum ipso Prælato, omni procul dubio, teneretur ei obedire: ergo, & dubitans, idipsum tenebitur similiter facere. Res est certa, & quæ prorsus dubitatione caret.

Secunda Conclusio.

In rebus dubijs subditi tenētur, cōscientiam deponere, & simpliciter obedire. *D. Bonau. in 2. sent. d. 39. art. 1. q. 3. Sylvest. verbo conscient. q. 4. c. Inquisit. de sent. excomm.*

In prædicto casu, huiusmodi subditus tenetur conscientiam deponere, & postea obedire. Hæc conclusio est expressa D. Bonauenturæ, & de eadem videatur Sylvest. *verbo conscientia, q. 4.* vbi & ponit, varios dubitationis modos, qui in tali casu possunt contingere, & dicit quid faciendum sit in ipsorū quolibet, & confirmat suam doctrinam, *per c. Inquisitionis, de sententia excommunicationis*, vbi Innocentius III. cuiusdam respondens consultationi, sub distinctione (inquit) esse procedendum, & tandem subdit, quod deponatur conscientia, &c. Idem ergo in proposito casu est faciendum. De quo modo deponendi scrupulosam conscientiam, videatur idem Sylvest. vbi supra, *& verbo scrupulus, q. 3. 4. 5. & 6. per totas.* & Nauarr. *in c. si quis autem, de pœnitentia, d. 7. num. 81. cum sequentibus*, & in summa, c. 16. n. 40. & c. 23. nu. 37. & 38. In calce huius articuli libuit aduertere, quod nos fratres Minores, habemus speciale decretum, cuiusdam Capituli generalis, auctoritate Apostolica factum, tempore D. Bernardini, & fertur in quadam ipsius epistola, art. 7. vbi declaratur, & dicitur, quod in omnibus dubijs, quæ non possunt indubitanter declarari, subditi tenentur stare Superiorum iudicio, & obedire. Quod & Leo X. confirmauit, tradens quoddam indultum, *quo concessit, & commisit, de plenitudine suæ potestatis, quod in dubijs, & scrupulis, subditorum conscientias tangentibus, Minister Generalis, vel Prouinciales, & Custodes cum consilio aliquorum Patrum (si res magna importantia fuerint) possint auctoritate suæ Sanctitatis determinare in huiusmodi, ac eorum determinationi subditi cum secura conscientia debeant, & possint stare.* Contrarium agentes (dicit D. Bernardinus) quod sunt suæ regulæ, & obedientiæ transgressores, & digni ut à Superioribus censura Ecclesiastica, seu alia decenti pœna, castigentur. Videatur hac de re, Pater Corduba, in expositione nostræ Regulæ cap. 10. q. 2. punct. 3. Hactenus de isto articulo.

Qualiter sit deponēda scrupulosa cōscientia? *Sylu. vbi sup. & verb. scrup. q. 3. 4. 5. & 6.* Nota hoc valde. Qualiter subditi in rebus dubijs teneantur suis Prælatis obedire, post sintq. id tuta conscientia facere.

ARTICVLVS II.

Vtrum subditus, Prælato teneatur obedire, quando certus est, esse licitum, quod præcipitur, dubitat tamen, an Prælatus, id sibi possit præcipere?

ET videtur, quod non teneatur in tali casu illi obedire. Nam si dubium est (vt præsupponitur) an id cadat sub potestate Superioris ad præciendum, dubium etiam est, an id etiam cadat sub obedientia, & obligatione inferioris subditi, ad obediendum: sunt enim hæc duo correlatiua, quæ

eodem

eodem modo se habent, ac inuicem consequuntur, nam vno posito, ponitur & alterum, altero vero sublato, auferetur & reliquum: ergo in tali casu, subditus non tenebitur Prælato obedire, cum dubitet de ipsius potestate. His tamen non obstantibus, in contrarium statuitur conclusio.

Conclusio.

Si subdito constet, licitum esse, quod præcipitur, obedire teneretur Prælato, etiam si sit aliqualiter de ipsius potestate dubius. Hæc conclusio est certissima, & apud omnes comperta, quæ & intelligenda est, cum hac limitatione, quod ex tali obedientia, non immineat periculum subdito, aut alteri, nec notabile præiudicium spirituale, vel temporale, in sua persona, rebus, aut honore. Sed quod conclusio, sic intellecta, sit vera, probatur, primo, nam (vt dictum est in præcedenti articulo) Prælatus propter subditorum dubium, non amittit ius, aut suam superioritatem, siue iurisdictionem, quam alias super ipsis habebat: sed si subditus non dubitaret de potestate Prælati, teneretur illi quidem obedire: ergo etiam si dubitet, tenetur idipsum similiter facere, præsertim si sint leues, vel nullæ rationes, quas habet dubitandi. Et confirmatur, nam obedientia perfecta, (vt communiter dicitur) debet esse cæca, neque habere oculos, neque Prælatus tenetur rationem reddere subditis, suorum præceptorum, maxime vbi clare constat, id quod præcipitur esse licitum: non enim expedit reipublicæ, aut rectæ gubernationi, quod subditi omnia sciant, imo vero, & tota respublica, Hierarchicus, & Ecclesiasticus ordo deperiret, si in hisce rebus standum esset subditorum sensui, atque expectandum, & videndum, an id quod Prælati præcipiunt, sit licitum, an non sit licitum, oporteret enim inter Prælatos, & subditos, innumera esse iurgia, continuæ disceptationes, an facere teneantur hoc, aut illud; si igitur non de omnibus à Prælatis reddenda est ratio subditis, imo vero ad hoc, quod obedire teneantur, iuxta *c. quod culparum*, 23. q. 1. satis est, quod dubitent, &c. ergo subditi nulla de hoc mentione facta, eisdem tenentur obedire. Quod & præterea probatur à simili, nam certum est, quod æger & infirmus, obedire tenetur medico corporali, non solum in his, quæ secundum suum iudicium, & aliorum, sunt necessaria ad salutem corporalem consequendam, verum etiam in illis, quæ secundum Doctores cadunt sub dubio, an sint necessaria, nec ne? dummodo infirmo constet, eam rem sibi nocere nō posse: ergo similiter obediendum est spirituali medico (hoc est Superiori) non solum in his, quæ certo, sciuntur esse necessaria, ad regimen spirituale, siue ciuile, verū etiam, & in dubijs supradictis, cum certe sibi constet, hoc sibi nocere non posse. Quod autem in præsuppositio casu, obedientia, seu obedire, nocere subdito non possit, superdi satis constat, ex dictis in præcedenti articulo, vbi luculenter ostendimus, quod in rebus dubijs semper est standum Superiorum iudicio.

Si subdito constet licitum esse, quod præcipitur, obedire tenetur, etiam si dubitet aliqualiter de Prælati potestate.

Nota hoc valde, pro obedientia subditorum

Ad argumentum igitur in contrarium adductum, Respondetur, concedendo illa esse correlatiua, & quod correlatiua eodem modo se habent, quo ad esse, & quoad nō esse, & vt dicitur, posita se ponunt, atq; perēpta se perimūt, non tamen quoad modum, seu ad conditionem essendi. Vnde dico, quod stare optime potest, dubium de potestate Prælati præcipientis, cum certitudine obligationis obediendi, in subdito, quin vero & Prælatum culpabiliter præcipere, & subditum laudabiliter obedire, & sic est in proposito. Quod semper est intelligendum cum conditione, & modificatione, in conclusione apposita, dūmodo ex tali obedientia nō immineat periculum, ipsi subdito, aut alteri, aut notabile præiudicium spirituale, vel tēporale, in sua persona, rebus,

aint honoratæ tunc enim, in tali casu, & dubio, obediendum non esset, quousque subditus sufficienter fuisset edoctus de absentia eiusmodi periculi, atque præiudicij. Non enim potest quispiam alicui se obligare, aut ei tenetur obedire, in præiudicium tertij, nec obedire tenetur subditus cum periculo spirituali, aut temporali, sui ipsius, aut cuiuscumque alterius. Nec regulariter, ius diuinum, vel humanum, cui homo per suum votū obedientiæ obligare se intendit, ad valde difficilia, & vltra cōmunem aliorum sui status obligationē se extendit; nisi specialiter aliquo iure, vel voto ad id obligetur, hoc solummodo excepto casu, qui implicite multos in se comprehendit. Certissimū est ergo, & omni proculdubio, quod subditi tenētur suis Superioribus obedire, quamuis aliqualiter dubitent de Prælatorum potestate, ad prædictiendum; hoc enim dubium non est de obedientia, nec de obligatione obediendi (vt prætendit suprapositum argumentum) sed est dubium alia de re, nempe de potestate Prælati, & in tali dubio, dummodo absit suprapositum periculum, certissimum est esse obediendum. Hactenus de isto articulo.

In quibus subditus non obedire tenetur vero Prælato.

ARTICVLVS VII.

Vtrum, subditus teneatur obedire Prælato, generaliter in omnibus, quæ sunt secundum suam Regulam?

Multiplicia sunt præcepta, quę a Prælatis subditis possūt imponi.

PRo tituli intelligentia, adnotare libet, quod multiplicia sunt præcepta, quæ subditis à Prælatis possunt imponi. Quædam enim sunt secundum suam Regulam, & conformiter ad illam, quam professi sunt, implicite, seu explicite; alia vero contra ipsam, alia supra, alia infra, alia præter, de quibus omnibus in speciali, exstruendi, atque mouendi sunt particulares articuli. In proposito autem maioris distinctionis, & claritatis gratia, solum quæritur, an subditi Prælatis in vniuersum teneantur obedire in omnibus, quæ sunt secundum suam ipsorum Regulam, explicite, seu implicite, non autem præter ipsam, aut contra siue, supra ipsam, neque infra. Cui propositæ difficultati, respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Certissimū est, quod omnes in vniuersum subditi, & religiosi, obedire tenentur suis Superioribus, atque Prælatis, in omnibus, quæ sunt secundum suam ipsorum Regulam, explicite, seu implicite. Hæc conclusio apud omnes, est comperta, & manifesta, & est expressa sententia D. Thomæ, & Caietani. Qua de re videatur Sylvester, *verbo religio. 6. q. 6.* secundum quem dico, quod religiosus subditus; ex eo quod est professus aliquam Regulam, subditur Prælato, non solum quoad operationes, vel omissiones eorum, quæ expresse, & explicite continentur in tali Regula, verum etiam, & quoad omnia illa, quæ rationabiliter, reduci, seu ordinari possunt ad ipsam, quin vero ad regularem vitam, vt sunt obseruantia silentij, culparum recognitio, & alia huiusmodi, pertinentia ad obsequia, & conseruationem fraternæ societatis, intra Conuentum, & extra. De quo subditorum nullus habere potest dubium, alioquin (vt supradictum est) oporteret inter Prælatos & subditos, continuas esse disceptationes, an facere, vel non facere, tenerentur hoc, aut illud, & an Prælati huiusmodi possent, aut non possent, ea sibi præcipere, ex quo in ipsorum Regula, talia non habentur expressa, nihil (inquam) hoc obstat, sat enim est, quod habeantur implicite. Quo circa (vt dicit Hugo in explicatione nostræ Regulæ) Beatissimus Pater

Certissimū est, quod omnes in vniuersum subditi, suis tenentur Prælatis obedire, in omnibus, quę sunt secundum suā Regulam, explicite, seu implicite. *D. Tho. 2. 2. q. 104. art. 5. ad 3. & Caiet. 2. 2. q. 88. art. 3. Sylvest. verb. relig. 6. q. 6. Hugo in expl. nostra Reg.*

Pater noſter Franciſcus, feruore plenus diuini ſpiritus, generaliter, atque vniuerſaliter in ipſius Regula, nobis Minoribus Fratribus præcepit, vt obediamus noſtris Superioribus, & Prælatis, in omnibus quæ promiſimus Domino obſeruare, & abſolute, & abſque vlla diſtinctione in omnibus, quæ non ſunt cõtra animam, & Regulam noſtrã. Quæ obedientia, ita generalis, quamuis in omni hac amplitudine, vt credo non omnes in vniuerſum comprehendat religioſos (vt amplius infra dicemus) ſaltim colligitur ex ſuperius allata doctrina, quod ad minus aliarum Religionum alumni, ſuis teneantur Prælatis, & Superioribus obedire, in omnibus quæ ſunt ſecundũ ſuas ipſorum Regulas, implicite, ſeu explicite, etiam ſi explicite non contineantur ibidem, his exceptis, de quibus dicemus infra, quæ Regulam excedunt, & ſunt ſupra illam. Hæc de re videatur Pater Corduba, in expoſitione noſtræ Regulæ, c. 10. q. 2. in 1. puncto, & hactenus de iſto articulo.

Cord. in expoſit. noſtræ Reg. c. 10. q. 2. in 1. puncto.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum ſubditi teneantur obedire ſuis Superioribus, & Prælatis, præcipientibus aliquid contra ſuas ipſorum Regulas?

Huic articulo reſpondetur, per duas ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

CErtiſſimum etiam eſt, & omni dubio procul, quod ſubditi, non obedire tenentur ſuis Superioribus, atque Prælatis, præcipientibus aliquid contra ſuas ipſorum Regulas, niſi forte in caſu, quo poſſent ipſi ſuper eiſdem diſpenſare. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thom. de qua videndus eſt Sylueſter *verbo relig. 6. q. 6.* latiſſime, & Nauarr. in Summa, c. 23. n. 37. & 38. vbi, & enumerat quamplures caſus, in quibus ſubditi Superioribus obedire non tenentur, vt ſi præcipiant aliquid contrarium præceptis Dei, Papæ, aut Eccleſiæ, ſeu alterius ſuperioris poteſtatem habentis, quale eſt generaliter loquendo omne illud, ad quod poteſtas iubentis non ſe extendit. Sed probatur concluſio, nam iuxta commune Theologorum axioma, quæ pro charitate inſtituta ſunt, contra charitatem militare non debent, & vt inquit D. Paulus: *Prælatorum poteſtas non eſt ſibi data in deſtructionem, ſed potius in ædificationem*: ergo Prælati non poſſunt præcipere, ea quæ ſunt in deſtructionem Regulæ, aut iuris diuini, ſeu in diſpendium animarum. Quo fit vt communis ſit omnium DD. reſolutio, quod ſi Prælatus quiſpiam per obedientiam, ſeu in virtute Spiritus ſancti, aut ſub excõmunicationis pœna, præcipiat aliquid, quod ſit, vel contra Deum, vel contra animã, aut contra Regulã, ſic præcipiendo, ipſe mortaliter peccabit, & ſubditi nõ tenebũtur illi obedire, quinimo tenẽtur illi non obedire. Videatur hac de re, P. Cord. in expoſit. noſtræ Regulæ, vbi dicit, quod ſi quæratur, quid ſit contra animam, quid vero contra Regulã? inquit, quod contra animã eſſe dicitur, non ſolum peccatũ mortale, aut veniale, verũ etiam, & omne illud, quod eſt incentiuum proximum, aut inducit de propinquo in periculũ peccandi, de quibus ibi aliqua ponit exempla, adducens D. Tho. in quodlibetis, dicentem, quod potius debet homo præeligere mortem, quam etiam venialiter peccare. Contra Regulam autem (inquit præfatus P. Cord.) eſſe, non ſolũ id, quod eſt contra aliqua præcepta ipſius, verũ etiam, & quod eſt cõtra Ordinis ſtatuta, ordinata ad ſeruandã maiorem puritatem Regulæ. De quibus etiam aliqua ibi adducit exẽpla, addens etiam, eſſe contra Regulam, quando Prælatus prohibet, vel præcipit, vt non fiat aliquid, quod

Subditi nõ obedire tenentur Prælatis in eo, quod ſit cõtra ipſorũ Regulam, niſi in caſu, quo ipſi poſſent ſuper eadem diſpenſare.

D. Tho. 2. 2. q. 104. art. 5.

Syluest. verb. relig. 6. q. 6.

Nau. in ſum. c. 23. nu. 37. & 38.

2. Corinth. 13.

Cord. in expoſit. regul. c. 10 q. 1. punct. 20.

D. Th. in quodlibetis, quodl. 11. ar. 3.

concedit Regula, iuxta cuius ſententiam, illæ quæ in noſtra Fratrũ Minorum regula, dicuntur libertates, vt veſtimẽta repeciare, & ſimilia, dubiũ nec paruũ eſt, an per Prælatos, & Superiores poſſint prohiberi? A qua, difficultate in iſto articulo conſulto ſuperſedeo, quia de ipſa longiſſimũ feci ſermonẽ alibi, nẽpe in explicatione, quam typis mandaui, ſuper eandem noſtrã Reg. Ibi videatur, ab his quibus placuerit, & quibus id competit. Sit ſecunda concl.

Secunda Concluſio.

In caſu quo Prælatus poſſet ſuper regulam quidem diſpenſare, bene poteſt præcipere aliquid contra ipſam, & ſubditus tenebitur ei obedire. *Sylueſt. verb. relig. 6. q. 6.*

In caſu quo Prælatus rationabiliter poſſet, ſuper ſuã Regulã, ſeu ſuper aliquo ipſius præcepto diſputare, bene poſſet ꝓcipere, atq; imperare aliquid, ꝙ ſit contra Regulã, & ſubditus tenebitur illi obedire. Hæc concluſio eſt expreſſa, Sylu. *verbo relig. 6. q. 6.* vbi dicit, quod ad hoc, duo debent concurrere, nẽpe quod ſciat Prælatum præcipere contra Regulã, & ſimul, eum poſſe diſpenſare, in eo quod ipſi præcipit; addo etiam, & quod moueatur ex rationabili cauſa. Nã ſi ſubdito nõ conſtet, quod mouetur Prælatus ex rationabili cauſa, ad diſpenſandum, non tenebitur illi obedire. Probatur hæc concluſio, nam in tali caſu, quo Prælatus poteſt diſpenſare, & ſubeſt legitima cauſa ad diſpẽſandũ, exiſtentibus iſtis duabus cõditionibus, licet alias illa opera ex Regula, ſeu ex alio iure, eſſent illicita, Prælatus tamen per prædictã ſuam rationabilẽ diſpenſationẽ, facit ea eſſe licita, & quod non ſint contra Regulã, cum per talẽ diſpenſationem auferatur vinculũ eiuſdem Regulæ: ergo exiſtente facultate præcipiendi, tenebitur ſubditus procul dubio Prælato obedire, cũ nihil præcipiat prohibitũ in Regula, poſtquã eſt iam diſpenſatus, vt ſupponitur. Vnde dico, quod ſi Prælatus quiſpiam, noſtri ſacri Minorum Ordinis, ex aliqua rationabili cauſa, præcipiat alicui ſubdito, quod non ieiunet aliqua feria 6. vel quod calcietur, ſeu quod vadat equitando, aut aliquid eiuſmodi, ex his in quibus Prælati poſſunt diſpenſare, quia nempe videt illum infirmum, debilem, vel claudum, aut ex alia legitima rationabili cauſa impeditum, tenebitur procul dubio eiuſmodi illi obedire, quamuis ſubdito ipſi, aliter appareat, & ſit aliqualiter dubius, de ſufficientia cauſæ ad diſpenſandum. Nam in tali caſu, & generaliter in omnibus rebus dubijs, an debeat obedire, nec ne? & an ſit contra Regulam, vel an Prælatus poſſit diſpenſare, ſeu moueatur, ex rationabili cauſa, ſubdẽti tenentur Prælatis obedire, vt iam pluries dictũ eſt, iuxta *c. quid culpatur, 23. q. 1.* Videantur hac de re, Sylu. vbi ſupra, & *verbo obedientia, q. 2.* & Cord. ſuper c. 10. noſtræ Regulæ, q. 2. in 2. & 3. puncto.

Nota hoc valdè pro religioſis ſubditis infirmis, & neceſſitatem patientibus.

c. quid culpatur, 23. q. 1. Sylu. vbi ſupra, & verbo obedient. q. 2. Cord. ſup. reg. c. 10. q. 2. in 2. & 3. punct.

Dixi, eſſe parendum in tali caſu Prælato, quamuis ipſi ſubdito aliter appareat, & ſit aliqualiter dubius, nam ſi non eſt dubius, ſed certo, & manifeſte videt, Prælatũ in tali caſu errare, & malè declarare, aut determinare, & quod non ſubeſt illi ſufficiens, & rationabilis cauſa ad diſpenſandũ, & præcipiendũ in prædictis, ſed mouetur leuiter, pro ſuo arbitrio, & ſine cauſæ diſcuſſione, ſi (inquam) hoc manifeſte ſibi conſtet, nõ tenebitur ſubditus obedire, quia talis diſpenſatio eſſet irrationabilis, & potius diſſipatio, quam diſpenſatio, & præceptũ Prælati, in quo caſu eſſet iuualidũ, vtpotè contra Regulã, & de re alias illicita. Conſulatur P. Corduba, locis ſupra citatis, & hactenus de iſto artic.

ARTICVLVS IX.

Vtrum ſubditi, ſuis Superioribus, atque Prælatis, teneantur obedire, in his, quæ ſunt infra Regulam. vel præter Regulam?

VT iſte articulus plenius intelligatur, viſum eſt proponere aliquod exemplum, de aliqua re, quæ ſit infra Regulam, vel præter Regulam.

Adſit

Adsit casus, quod aliquis Prælatus præcipiat subdito, corpus suum reficere, recreare, seu aliquid huiusmodi efficere, quod neque Regula prohibet, nec vero prohibet, neque est secundū ipsam, neque contra ipsam, sed infra, aut præter Regulam, quæ alio nomine à Doctoribus dicuntur *indifferentia*, quæritur, an in his teneatur subditus illi obedire? Circa quam difficultatem sunt variæ Doctorum opiniones, vt inquit Sylvester, *verbo religio. 6. q. 6.* Quidam enim dicunt, quod in his obedire, est etiam necessitatis, seu obligationis. Alij vero dicunt, quod non, sed solummodo perfectionis, & voluntarium. Et quamuis quantum ad rem attinet, consideratis circumstantijs, & conditionibus, parum vel nihil inter, se differant isti Auctores, pro maiori tamen propositi articuli resolutione, sequentem statuo conclusionem. *Sylu. verb. religio. 6. q. 6.*

Conclusio.

SVbditi, Prælatis tenentur obedire, in his etiam, quæ sunt infra Regulam, vel præter Regulam, si quoquo modo ordinari possunt ad Regularem observantiam, siue vitam, idq. ex præcepto. Hæc conclusio est expressa, Sylvestri vbi supra, & eandem tenet Pater noster Corduba, super nostram Regulam, & probatur conclusio, Primo, quia ad Regulam pertinent, ac pertinere dicuntur, non solum ea, quæ in ipsa exprimuntur expresse, verum & illa, quæ in ea continentur implicite, & virtualiter, quæ ad ipsam, seu ad regularem vitam, quoquomodo possunt ordinari, cum igitur, quæ sunt infra Regulam, vel præter Regulam, sint eiusmodi, liquidum profecto fit, quod in talibus, subditi tenentur suis Prælatis, seu Superioribus obedire: Discursus est optimus. Solummodo superest probare, quod supradicta ad Regularem vitam possint ordinari, & reduci. Quod, & probo euidentissime, nam subditum quandoq. corpus suum reficere, atque recreare, rigidarum disciplinarum, omissio, ieiuniorum, & abstinentiarum quandoq. nimium sunt necessaria ipsi etiam Religioni, & reduci, atque ordinari possunt ad Regularem vitam, cum alias sint licita. Expedit enim, vt subditi aliquando recreentur, & quandoq. à supradictis laboribus, & pœnitentijs abstineant, ne ex nimio feruore, seu indiscreto zelo, deficiant in Religionis via. Vult Prælatus (verbi gratia) subditum occupare, in aliquo alio labore, aut forsan exercere, in rebus arduis, atque difficilimis, & oportet proinde ipsum validum, sanum, ac fortem, & robustum existere, quis dubitat, quod possit illi præcipere, vt non ieiunet, non ita rigide se disciplinet, comedat, recreetur, &c. Hoc constat, vel maxime ex eo, nam vt habetur *in c. quid ergo, 11. q 3.* Omne bonum, quod non est ad salutem necessarium, omitti, atque prætermitti quandoq. debet, propter obedientiam. Quia tamen multa, quæ sunt infra Regulam, seu præter Regulam, (quæ alias dicuntur indifferentia) sunt vana, fictilia, & omnino fatua, ex genere suo, atque circumstantijs: vt (verbi gratia) si Prælatus præciperet subdito, leuare festucam, vel aspicere ad aues volantes, aut quid simile, dico quod in talibus, sic indifferentibus, non tenebitur illi obedire, cum neque genere suo, neque ex circumstantijs, reduci, siue ordinari possint, ad Regularem vitam, aut religiosam conuersationem. Quod expresse tenet D. Thom. 2. 2. q. 186. artic. 5. ad quartum, vbi inquit, quod quamuis votum obedientiæ ad Religionem pertinens, habeat quandam vniuersalitatem, quia se extendit ad dispositionem totius humanæ vitæ, non tamen (inquit) se extendit, ad omnes particulares actus, quorum quidam ad Religionem non pertinent, quia non sunt de rebus pertinentibus ad dilectionem Dei, siue proximi, neque reduci, & ordinari possunt ad Regularem

Subditi tenentur Prælatis obedire, in omnibus, infra regulā, vel præter regulam, dum tamen alij qualiter ordinari possint ad regularem vitam. Sylvest. verb. supra. Corduba super Relig. c. 10. q. 2. in 4. & 5. punto.

cap. quod ergo 11. q. 3. Nota. Quid omne bonum, quid non est ad salutem necessariū, interdum omitti, & prætermitti debet propter obedientiam. *D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 5. ad 4.*

larem vitam, & religioſam conuerſationem. Hæc Diuus Thomas, & hactenus de iſto articulo.

ARTICVLVS X.

Vtrum ſubditi, teneantur obedire ſuis Superioribus, atque Prælatis, præcipientibus aliquid, quod ſit ſupra ipſorum Regulam?

Prætermiſsis hac de re, varijs Doctorum opinionibus, propoſitæ difficultati, Reſpondeo per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Subditi non tenentur Prælatis & ſuis Superioribus obedire, in his, quæ ſimpliciter ſunt ſuper Regulam. *D. Thom. in quibus, quod lib. 10, ar. 10. D. Bernard. lib. de diſpenſ. & præceptis. Ricard. de S. Victore 1. p.*

SVbditi non tenentur, Prælatis, ſiue Superioribus obedire, in his, quæ ſimpliciter ſunt ſuper Regulam. Hæc concluſio eſt expreſſa Diui Thomæ, in quodlibetis. Et ad hoc probandum adducit, ſententiam Diui Bernardi, libro de diſpenſatione, & præceptis, vbi ad hoc propoſitum dicit: *Nihil præcipiat mihi Prælatus, eorum quæ non veni, nihil prohibeat eorum, quæ non promiſi, non augeat, nec minuat votum meum.* Ex quibus verbis plane conſtat, Prælatos, ſibi ſubditis nihil poſſe præcipere, ſupra Regulam, & quando aliquid eorum, quæ ſunt ſimpliciter ſuper Regulam, & ſupra ipſorum votum, ipſis præcipitur, quod ſubditi non teneantur illis obedire. Quod & confirmatur ex ſententia Ricardi de ſancto Victore, aſſerentis debitum eſſe id, quod præcipitur ſecundum ordinem, & ſecundum Regulam, indebitum autem, quod ſupra profeſſionem. Sed præterea ratione probatur concluſio, nam ſubditus ſolummodo ſe obligauit ad Regulam promiſſam, & ad obedientiam, non excedentem limites ſuæ Regulæ, & profeſſionis: ergo Prælatus nihil iuris habet, ad præcipiendum, ſibi ea, quæ ſunt ſupra Regulam. Patet conſequentia, quia non habet ius, ſiue iuriſdictionem, niſi ad præcipiendum ea, ad quæ illi ſubditus, per ſuam profeſſionem ſe obligauit. Vnde dico, quod ſi Prælatus, per obedientiam alicui præciperet ſubdito, quod patiatur martyrium, aut quod vadat ad Indos, ſeu quod nimia ſe affligat inedia, ter aut quater in hebdomada, ſemper ieiunando, aut quod plus nimio ſe diſcipline, vel quod per vnũ continuum menſem, non comedat carnes (in Religionibus, in quibus iſta, & ijs ſimilia nõ ſunt obligatoria) etiam ſi hoc ſit ad maius ipſius meritum, in huiuſmodi caſibus communis eſt omnium Doctorum reſolutio, quod non tenebitur illi obedire. Id quod, & expreſſe eſt determinatum, *in c. geſta diſt. 74.* vbi habentur, hæc ſequentia verba, *Iuſtum non eſt, vt aliquis creſcere compelatur inuitus*, ſuper quæ dicit Gloſa ibidem, quod *Monachis, vel Canonicis inuitis diſtrictior vita imponi non poteſt*. Quod, & probat argumento deducto, *ex c. non eſt 15. q. 1. & ex c. præſens. 20. q. 3. & ex c. integritas, 22. q. 1.* vbi idem omnino habetur, eiſdem fere verbis. Sed aduertendum eſt conſulto à me dictum fuiſſe, ac poſitum in concluſione, non teneri ſubditos Prælatis, ſiue Superioribus obedire in eo caſu, quando præcipiunt aliquid, quod ſimpliciter, & abſolute, ſit ſupra Regulam, nam ſi non ſimpliciter, & abſolute ſunt ſupra ipſam, ſed ſecundum quid, & per accidens, in tali caſu, dico, quod ex iuſta, & rationabili cauſa, poterunt talia præcipere, & tenebuntur illis parere, atque obedire. Volo dicere, quod quamuis ſubdito à Prælato, ſtrictior vita, ſimpliciter, & abſolute, imponi non poſſit, quia cogeretur inuitus creſcere, quod contra omnem eſt prorſus rationem, & contra libertatem voti, de cuius ratione eſt, quod ſit voluntarium:

c. geſta d. 74.

c. non eſt, 15. 1. q. & c. præſens, 20 q. 3. & c. integr. 22. q. 1.

canum: attamen si non simpliciter, & absolute, sed secundum, quid sit strictior vita, & in aliquo casu, & ex aliqua rationabili causa, imponeret illi aliquid, quod sit supra Regulam: vtpotè ieiunium, aut disciplinam, procul dubio tenebitur illi obedire. Quod & contingere potest dupliciter, siue ex duplici capite. Primo in pœnam alicuius culpæ admissæ, vt si in pœnam, propter aliquod peccatum commissum, per obedientiam præciperetur alicui subdito, tot dies ieiunare in pane, & aqua, vel acriter semetipsum disciplinare, aut per aliquos menses à carnibus abstinere, in tali casu, & similibus teneretur procul dubio obedire, vt habetur expresse *in c. dilectus, cōcil. 2. & in c. quoniam de simonia*. Cui etiam, & ipsa fauet ratio, nam huiusmodi culparum punitio, dummodo sit rationabilis, & non fiat in odium, siue in vindictam contra subditum, aut excedatur nimis, potius esse videtur secundum Regulam, quam supra Regulam. Secundo, idipsum potest contingere, non in pœnam alicuius culpæ commissæ, sed ad cautelam culpæ futuræ præcauendæ, vt si alicui viro libidinoso à natura, seu grauiter tentato subdito, imponatur à Prælato, quod deferat cilicium, aut ieiunet, tot diebus, semetipsum acriter disciplinet, & quod dissimiliter, ab alijs viuat, quia videt, & certo credit ipsum aliter, non posse vitare peccatum, siue periculum, cum causa sit iusta, & rationabilis, certū est, quod etiam in tali casu tenebitur obedire. Videatur hæc de re, Syluester *verbo religio 6. q. 6.* & Corduba super nostram Regulam, c. 10. q. 2. in 6. puncto, vbi etiam, & ad hoc propositum, alios varios casus enumerat. Sed modo insurgit maior quædam difficultas, an Prælatus cum maiori parte Capituli, possit sibi subditis nouam aliam Religionem imponere, aut saltim, facere aliqua noua statuta, arctiora, & præcipere præcepta aliqua nimis stricta, & rigorosa, ad reformandam, & plenius, atque perfectius obseruandam Regulam promissam? qua de re est magna lis, & controuersia inter Doctores, & de ea videantur, & consulantur, Syluester, & Corduba locis supracitatis. Vt autem hac in re, sicut & in alijs, ego pro meo more breuiter, atque resolutiue procedam, & aliquid dicam, pro eiusdem difficultatis resolutione, sequentem statuo conclusionem.

In quibus casibus, possit præcipi subditis, aliquid quod sit cōtra ipsorum regulam.

c. dilect. concl. 2. & c. quoniā de simonia.

Syluest. verb. religg. 6. q. 6. Cordub. super reg. c. 10. q. 2. in 6. punto.

Difficultas. An Prælatus cū maiori parte Capituli, strictiorem vitam omnibus suis subditis possit imponere?

Secunda Conclusio.

Prælatus etiam cum assensu, seu consensu maioris partis Capituli non potest nouam efficere Regulam, siue Religionem, potest tamen infra eandem, aliqua efficere strictiora, & arctiora statuta, pertinentia ad reformandam, Regulam promissam, & ad meliorem ipsius obseruantiam. Prima huius conclusionis pars probatur, quia non potest Prælatus (etiam cum maiori parte Capituli) in præcipiendo, perpetuo & omnibus per statutum, magis, quam in præcipiendo ad horam, siue ore tenus isti, vel alteri: sed in particularis subditis (vt dictum est in præcedenti conclusione) structior vita imponi non potest, simpliciter, & absolute, & nisi in aliquo casu, & ex causa, etiam cum assensu, & consensu maioris partis Capituli: ergo nullus Prælatus, sibi subditis, etiam cum tali assensu, nouam Regulam potest efficere, seu nouam potest instituere Religionem. Et confirmatur, quia huiusmodi nouæ austeritates, facientes Religionem nouam, cum ad omnes pertineant, ab omnibus debent approbari, concernunt enim singulos de Religione, vt singulos, non vero vt vniuersos, & consequenter non possunt indici, aut præcipi per Superiorem, etiam de consensu Capituli, qui in maiori parte consistit, quinimo requiritur, atque necessarius est, consensus singulorum, iuxta cōmunem iuris Regulam, qua dicitur, *quod illud, quod ad omnes pertinet, ab omnibus approba-*

Prælatus etiam cū maiori parte Capituli, nō nouā potest instituere religionem, siue regulā, potest tamē infra ipsam aliqua strictiora præcipere.

c. quod ad omnes de reg. iur.

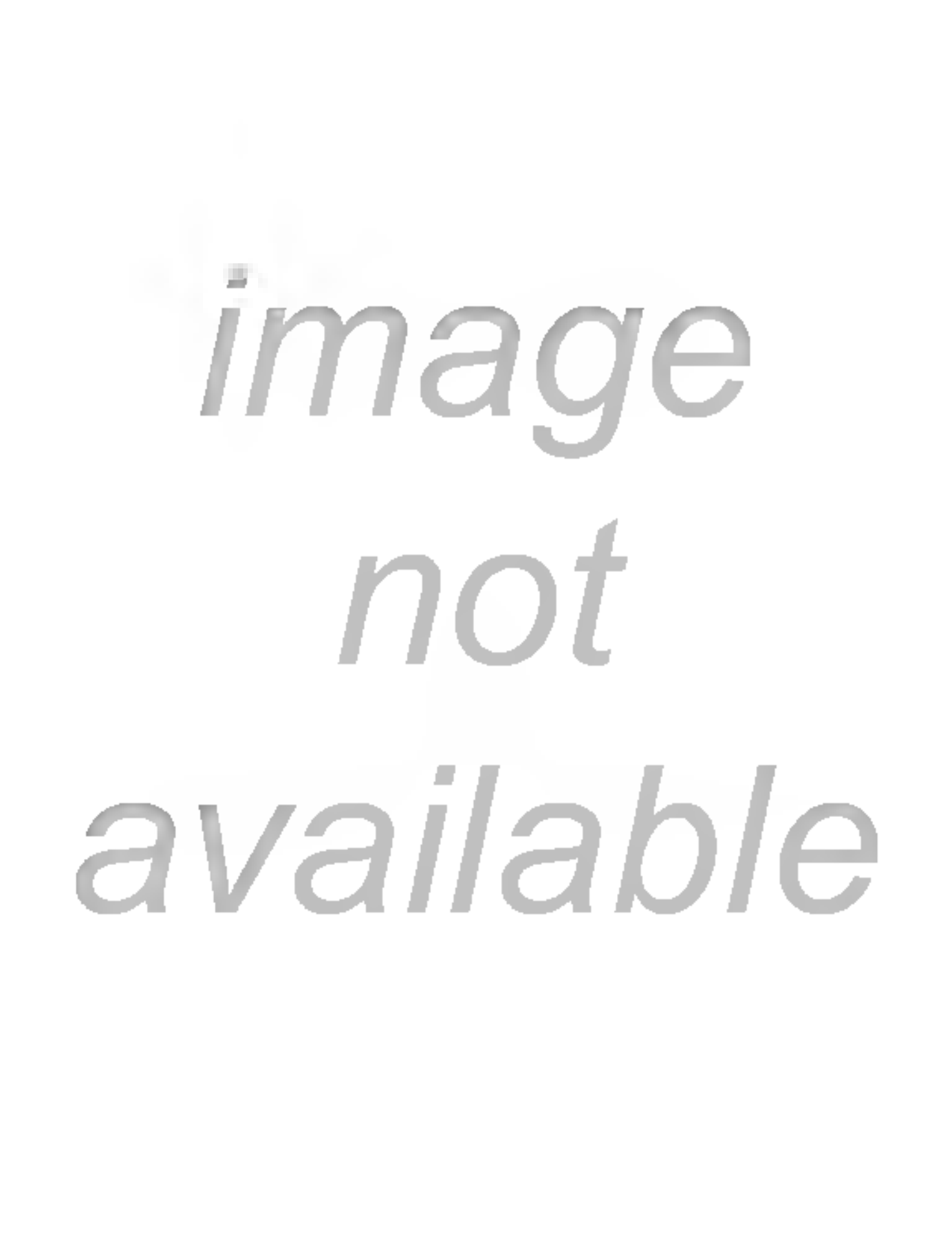
image
not
available

vt præcepta melius adimpleantur, manifeſtũ ſit, quod per conſilia nullatenus derogari debet præceptis. Et ſecundo confirmatur: nam ad ſubueniendũ alij cuicumque, exiſtenti in extrema neceſſitate (ſecundum probabilem opinionem) poteſt religioſus, ſi neceſſe fuerit, extra clauſtrum exire, pro illo ſuccurrendo, humiliter petita licentia, licet non obtenta: ergo multo melius ad ſubueniendum ſuo Patri, exiſtenti in eadem extrema neceſſitate, nec tenebitur in tali caſu Prælato obedire: nam hoc ius de ſubueniendo extreme indigenti, & extremæ neceſſitati cuiuſque, ſed parentum quam maxime, eſt naturale, & præualet obligationi cuiuſcumque obedientiæ Prælatorum, ſeu voti cuiuslibet.

Secunda Concluſio.

Si parentes non ſint in tali extrema neceſſitate, ſunt tamen in neceſſitate magna, tunc filius religioſus effectus, non poteſt extra clauſtrum exire, quo ipſis ſuccurrat, ſed poteſt & tenetur illis ſuccurrere per modos licitos, non contrarios ſuæ regulæ & profeſſioni, ſed non alias. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thomæ 2. 2. q. 101. art. 4. & quodlibeto 3. art. 6. & eam tenuit olim Alexander Alenſis 3. par. q. 33. membro 4. iuxta quam dico, quod tenetur filius profeſſus, inquantum poterit, ſalua ſemper Ordinis obedientia, & regulari diſciplina ſatagere, vel per ſe vel per alios, vt ſuis parentibus ſubueniatur in magna neceſſitate conſtitutis. Non tamen tenetur, aut poteſt, ad id extra clauſtrum exire, quamuis ſit iuſta cauſa, vt ſummus Pontifex cum tali filio religioſo diſpenſet, ad Religionis egreſſum, vt debite parentibus prouideat. Sic explicata modo probatur concluſio: quia talis religioſus ſolũmodo tenetur ſuis ſuccurrere parentibus, modo ſibi poſſibili de jure, ſeu alias licito, iuxta ipſius ſtatum in quo eſt. Sed qui iam per profeſſionem validam eſt effectus religioſus, atque Religioni obligatus, de jure nullum alium habet modum licitum, ſubueniendi parentibus, præter illum qui in concluſione eſt poſitus: ergo illud, & non amplius debet facere. Conſequentia cum maiori eſt legitima, minorem autem probo, per ſimilitudinem de filio clerico, & iam conſtituto in ſtatu clericali, qui quidem non tenetur parentibus, etiam in magna neceſſitate conſtitutis, ſuccurrere ſecundum aliquem modũ, qui ſuo repugnet ſtatui. Non enim tenetur, pro releuanda tali ſuorum neceſſitate parentum, armis vti, nec fieri miles, nec exercere officium vile, ac ſibi diſconueniẽs: nam talis neceſſitas non facit licitum modum, qui alias de ſe, ſine tali neceſſitate nõ eſſet licitus, talia vero facere, eſſet cõtra ſtatũ pleri catus: ergo itidem dicendum eſt de prædicto religioſo, in propoſito caſu. Confirmatur, nam talis religioſus per profeſſionem facta, quoad mundũ eſt iam omnino mortuus, & per talem mortem ciuilem, ſeu ſpiritualem, ita effectus iam non ſuus, ac ſi totaliter eſſet mortuus corporaliter; ſed ſi eſſet mortuus corporaliter, non teneretur quo parentibus ſubueniret, quidquã facere; ergo nec nunc, poſtquam eſt mortuus ſpiritualiter, ad ſubueniendum eiſdem parentibus tenebitur à clauſtro exire, ſed ſat erit facere, per ſe, vel per alium, quod potuerit, ad talem neceſſitatem releuandam, ſemper tamen exiſtendo in Monaſterio, & ſub obedientia ſui Prælati, & ſalua ſua profeſſione, & puritate ſuæ regulæ. Aduerto tamen, quod ſi forſan Prælatus eſſet tyrannus, neque in tali caſu permitteret ſubdito, per modos licitos, & ſuæ regulæ, & profeſſioni non contrarios, mendicando, aut laborando parentibus ſubuenire, & ſuccurrere, tunc petita licentia, & prius notificata cauſa, ſiue neceſſitate, licet non obtenta, poſſet extra clauſtrum exire, contra præceptum Prælati, dummodo ex hoc non ſequeretur, aut immineret graue ſcandalum,

Si pater, aut mater noſtri in extrema neceſſitate, ſint tamẽ in neceſſitate magna, licet non propterea extra clauſtrũ poſſit Religioſus exire, tenetur tamen intra eiſdẽ per modos licitos ſuccurrere. *D. Tho. 2. 2. q. 101. art. 4. & quodlib. 3. art. 6. Alex. Alenſis 3. par. q. 33. membro 4.*

Qualiter ſubdi ti ſe gerere debeant in ſubueniendis ſuis parentibus, neceſſitatem aliquã magnã patientibus.

aut

Adria. quodlib. 1. ar. 3. in respon. ad 7.

aut aliquod maius malum. Hoc tenet expresse Adrianus quodlibeto 1. ar. 3. in responsione ad 7. argum. & inquit, quod sic faciendo, non peccat, imo debite facit, quod tenetur, vt patri suo subueniat, neque iste talis est apostata, neque vllam incurrit censuram à iure inflictam, contra exeuntes claustrum, sine Prælatorum licentia, nec merito talis religiosus potest dici inobediens, præceptis rationabilibus Prælati, ex quo talis Prælatus prohibet, quod ille tenetur facere: Et quamuis (inquit) illud sibi prohibeat sub obedientia, & censuris, nó tenebitur illi obedire: quia nõ id facit rationabiliter, sed contra ius diuinũ & naturale; ideoq. eius præceptum est nullũ, & apposita censura non ligat. Addit tamen Adrianus, quod nihilominus non potest huiusmodi religiosus, auctoritate sua deserere, seu relinquere habitum, nec aliquid facere, quod sit contra suam regulam, aut statui suæ Religionis, & professionis contrarium, vt dictum est. Videatur hac de re Pater Corduba loco supracitato, suam explicando mentem, atque sententiam, vbi plura alia dicit ad hoc propositum notatu dignissima, admonendo religiosos omnes, vt videant, considerent, atque perspiciant, sitne vera & magna suorum parentũ necessitas, quibus teneantur succurrere & subuenire; ita quod sine ipsis, probabiliter nullum aliud omnino appareat remedium, neque idipsum fieri possit per alium fratrem, siue quamcunque aliam personam, & quod non plus faciant, contra præceptum & obedientiam Prælati, quam necessitas ipsa requirit, & vt fuerit necessarium, ad eandem subleuandam; neque etiam in his dijudicandis, propriæ prudentiæ innitantur, ne ex propria affectione culpabiliter, decipiantur. Semper enim in omnibus, quæ non sunt contra charitatem Dei, aut proximi, nec secum aliquod trahunt malum, siue specie mali, curandum (inquit) obnixe est, vt debita præstetur obedientia Prælatis, quibus post votum & professionem factam, magis reuereri atq; obedire tenemur, quam ipsis parentibus carnalibus, extra duos iam dictos, & supra positos casus. Hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Notanda verba P. Cordubę circa modum quo subditi se gerere debent in subueniendis suis parentibus. *Cordub. super reg. c. 10. q. 6.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum Fratres Minores, ex vi voti & suæ regulæ, strictius teneantur, suis obedire Prælatis, quam reliqui aliarum Religionum alumni & professores?

D. Bonau. super c. 1. nostræ Regulæ. Notãda verba D. Bonau. circa nostræ Regulæ obedientiã debitam.

Idem Bonau. in qq. super regu. 12 & 13. & in doctrina maiori Nouitiorũ lib. 3. c. 55. Minores Fratres ex vi nostræ regulę strictius Prælatis tenemur obedire, quare reliqui aliarũ Religionũ alumni

DE hac difficultate & quæstione, latissime agit Seraphicus Pater noster Bonauentura, super caput primum nostræ regulæ, vbi varios enumerat & ponit obedientiæ gradus, inter quos illum eminentissimum esse dicit, qui nullis circumscribitur terminis, seq. extendit ad omnia quæ non fuerint contra propriam regulam, seu animæ & spirituali saluti contraria. Et addit, quod errant multum, qui dicunt, quod in omnibus Religionibus obedientia sit æqualis. Hoc idem tenet in quæstionibus q. 12. & 13. & in doctrina maiori Nouitiorum, lib. 3. c. 55. vbi inquit, quod in tribus votis essentialibus, nostra Regula & Religio, omnes alias Regulas, & Religiones superat atque excedit. De cuius doctrina & resolutione, sequentẽ statuo conclusionem.

Conclusio.

NOs Fratres Minores, ex vi voti, obedientiæ nostræ Regulæ strictius tenemur obedire nostris Prælatis, quam reliqui aliarum Religionum alumni & professores, obedire tenẽtur suis Prælatis, & superioribus. Hanc conclusionem præter Seraphicum Patrem nostrum Bonauenturam, tenent

alij

alij grauiſſimi Doctores, in quibus eſt Orbelus, ſtudioſiſſimus interpres Scoti in 4. ſententiarum, diſt. 38. q. 1. §. 24. vbi poſt multa alia ſic dicit: Ex his patet, Ordinem Fratrum Minorum eſſe arctiorem ceteris, in voto obedientiæ: quia non ſolum tenentur obedire ſuis Prælatis, in his quæ ad regularem obſeruantiam ſpectant (ſicut tenentur omnes alij Religioſi, ſecundum ſanctũ Thomam) verum etiam & in his quæ non ſunt contraria animæ & regulæ ſuæ, vt patet ex ipſorum regula. Hæc Orbelus. Et idem expreſſe tenet Bernardinus de Buſto, in ſuo ſermonario 2. par. ſermone 27. Nec ab hac ſententia diſcedit Durandus in 2. ſententiarum, diſt. vltima, dicens, quod maior vel minor obedientia, cuiuslibet Religionis, conſurgit & attenditur à forma voti illius regulæ, cui religioſus quilibet ſe obligauit. Ex noſtro ſacro Ordine, tenent hanc ſententiam & concluſionem, omnes fere noſtræ regulæ expoſitores, Expoſitio ſanctorum Patrum, & ea quæ circumfertur ſine titulo, Diuus Bernardinus ſermone de obedientia, & in quodam alio dialogo, quę fecit de eadem materia. Sed probatur modo concluſio prædicta ratione: nam verba noſtræ regulæ in capitulo decimo poſt alia ſunt, quæ ſequuntur: *Fratres vero qui ſunt ſubditi, recordentur, & quod propter Deum abnegauerunt proprias voluntates.* & ſubdit: *Vnde firmiter præcipio eis, vt obediant ſuis Miniſtris in omnibus, quæ promiſerunt Domino obſeruare, & non ſunt contraria animæ & regulæ noſtræ.* Ex his verbis colligunt noſtræ regulæ expoſitores, quod nos Minores Fratres, ex vi præfati voti obedientiæ, & præfata forma profitendi, ſpecialius atque ſtrictius, præ alijs religioſis, tenemur noſtris Prælatis, & Superioribus obedire. Siquidem ipſi non tenentur, niſi in his quæ pertinent ad ſuam regulam, ſeu pertinere, atque ordinari poſſunt ad regularem vitam; Nos autem vniuerſaliter in omnibus licitis & honeſtis, duobus caſibus ſolummodo exceptis, nempe ſi præcipiatur aliquid, quod ſit contra animam, aut quod ſit contra noſtram regulam. Vnde Hugo clariſſimus noſtræ regulæ expoſitor poſt refutationem opinionis contrariæ dicit: Quod perfecta obedientia illa eſt, quæ nullius terminis coarctatur, neque contenta ſuæ profeſſionis anguſtijs, fertur in latitudine charitatis, & ad omne quod iniungitur, ſponte anee, in infinitam libertatem extenditur, quam B. Franciſcus in ſpiritus feruore, ſuis Fratribus indixit, præcipiens, vt obediant ſuis Miniſtris, non ſolum in his quæ promiſerũt Domino obſeruare, verum etiam in alijs, quæ non ſunt contraria animæ ſuæ, & regulæ noſtræ: hos duos tantum limites impoſuit. Hæc ille.

Orbelus ſuper Scotum in 4. ſent. d. 38. q. 1. §. 24.

Bernardin. de Buſto in ſermonario 2. p. ſerm. 27.

Durand. in 2. ſent. diſt. vlt.

Expoſitio ſanctorum Patrũ & alia quæ circumfertur ſine titulo.

D. Bernardin. ſerm. de obed.

Hugo in expoſitione noſtræ regulæ c. 10.

Sed vt ex oppoſitione contrariorum, veritas noſtræ concluſionis plenius eluceſcat, libet contra ipſam argumentari, eritq; argumentum, omniũ quidem iudicio, fortiſſimum. Et quæro, an teneamur nos Fratres Minores, ex vi voti obedientiæ noſtræ, obedire noſtris Superioribus & Prælatis, in his quæ ſunt ſupra Regulam; an non? ſi dicatur quod ſic, non ſtamus firmiter in noſtra ſententia; quin vero his quæ diximus ſupra in art. 10. videmur contrarie; ſi vero dicatur, quod non, ergo nec noſtra obedietia maior, aut ſtrictior eſt, quam ſit obedientia aliorum religioſorum, ſiquidem etiam ipſi (vt dictũ eſt) ſuis Superioribus & Prælatis obedire tenentur, in omnibus his, quæ non ſunt ſupra regulam. Vel dicatur, & aſſignetur aliquid, in quo nos Minores Fratres teneamur noſtris Superioribus obedire, & etiam nõ teneantur aliarum Religionum religioſi & alumni ſimiliter. Argumentum quidem eſt fortiſſimum; ſed quod ſolutionem habet, & reſpondetur primo, concedendo, quod nos Fratres Minores, non tenemur obedire noſtris Superioribus & Prælatis, in his quæ ſunt ſuper regulam, abſolute & ſimpliciter; negamus tamen, quod inde ſequatur, quod noſtra obedientia, non ſit amplior, atque ſtri-

Nota hoc argumentum fortiſſimum atq; ſolutionem.

Notanda ſolutio deducta ex P. Corduba vbi ſupra, ſuper noſtram regulã.

ſtrictior, quam aliorum religioſorum. Sicut neque valet iſta conſequentia: nullus currit plus, aut melius, quam poteſt: ergo nullus currit melius, aut plus, quam quiſpiam alius. Non (inquam) tenet conſequentia: nam poteſt currere melius, quam alius, etiam ſi non currat plus, aut melius quam poteſt. Sic ergo in propoſito, habens quis maiorem obligationem, atque votum obedientiæ magis ſtrictum, & ad maiora ſe extendens, etſi non teneatur ab aliquid ſupra ſuam obligationem, habere poteſt maiorem obligationem quam alius. Vnde non valet argumentum: Fratres Minores non tenentur obedire in his quæ ſunt ſupra ſuam regulam, & ſupra ſuum obedientiæ votum: ergo non obligantur ad altiorem & arctiorem obedientiã, ſeu regulam, quam alij religioſi. Teneret quidem conſequentia, ſi omnes regulæ in obedientiæ voto, eſſent æquales, & nullus religioſus ex vi ſuæ regulæ teneretur ad plura, ſiue plus, quam alius obedire. Dico igitur, cum Seraphico Patre noſtro D. Bonauent. errare illos, & multum, qui dicunt in omnibus Religionibus obedientiam eſſe æqualem. Quin vero addo, quod ſicut Religio noſtra in ſtricta paupertate, atque in multis alijs rigoribus, & aſperitatibus, excedit omnes alias, vtpote qui ex vi noſtræ regulæ, & ex voto noſtræ paupertatis, nullum poſſumus habere proprium, neque in particulari, neque in communi; quæ obligatio in nulla alia Religione tam ſtricta reperitur, vigintiquatuor etiã habet obligatoria præcepta. Ita & in voto obedientiæ, excedit omnes alias, quia regula noſtra, obligat nos ſpecialiter, ex vi voti noſtræ obedientiæ ad plura, ad quæ non obligantur aliarum Religionum alumni & profeſſores. Et quando quæris, quod detur aliquid, in quo ſpecialiter teneamur obedire? Generaliter dico & reſpondeo ex textu noſtræ regulæ, quod non ſolum in his, quę ſpecialiter promiſimus Domino obſeruare (quæ quidem ſunt plura, ſtrictiſſima, & riguroſiſſima, vt patebit intuenti, & legenti noſtram regulam, quæ in hoc excedit omnes alias aliorum religioſorum) verum etiam & in omnibus alijs, quæ non ſunt contraria animæ, & regulæ noſtræ, quæ ſi à Prælatis præcipiãtur, obligatoria erunt, poſſuntq. id facere ex vi regulæ. Quorũ exempla multa, in promptu aſſignari poſſunt, vt ſi Prælatus ex præcepto, atque per obedientiam, iniungeret nobis diſciplinam, quæ ter in hebdomada fit in noſtro ſacro Minorum Ordine, licet expreſſe ad id non obligemur ex regula, teneremur quidem in eo nos ei ſimpliciter obedire; non tamen tenerentur aliarum Religionum alumni & profeſſores, cum ſit ſupra eorum regulam, nos vero ſic ex quo non eſt, contrarium animæ & regulæ noſtræ. Idem dico de alijs, & generaliter (vt huic articulo, atque tractationi vltimam manum imponam) quod Fratres noſtri ſacri Ordinis, tenentur ſuis Prælatis & Superioribus obedire, in omnibus licitis & honeſtis, quæ animæ & regulæ noſtræ non contrariantur, quæcumque illa ſint, etiam ſi ad regularem vitam non pertineant, aut pertinere poſſint. In quo proculdubio noſtra obedientia ſtrictior eſt, quauis omnium aliorum religioſorum. Videatur hac de re Pater Corduba ſuper noſtram regulam cap. 10. quæſt. 2. in 7. puncto. Et hæc dicta ſufficiant pro iſto articulo, & de tota quæſtione.

Nota ex D. Bonauent. quod in omnibus Religionibus, quę promittitur obedientia, non eſt æqualis.

Corduba vbi ſupra c. 10. q. 2. in 7. puncto.

QVAE-

QVÆSTIO XXVII.

De Religioſis profeſsis, quantum ad votum Caſtitatis, in ſex Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum omnis Religioſus profeſſus, neceſſario obſeruare teneatur caſtitatem?

VT hæc veritas agitatione plenius elucescat, libet in contrarium aliqua proponere argumenta, ad probandum apparenter, quod Religioſi, non ex voto, aut præcepto, teneantur ſeruare caſtitatem ſiue continẽtiam, etiamſi ſint in perfectionis ſchola, & iam fuerint profeſſi ſtatum perfectionis. Nam omnis Chriſtianæ vitæ perfectio (vt tenet communis doctrina) ſumpſit initium atq; exordium ab Apoſtolis: ſed Apoſtoli non leguntur caſtitatem, ſiue continentiam ſeruaſſe: quin vero legitur de eorum aliquibus, eamdem non ſeruaſſe, vt patet de D. Petro, de quo dicitur Matth. 8. quod fuit vxoratus, & quod habuit filiam, & ſocerum: ergo & idipſum facere poſſunt huius temporis Religioſi, & quarumcũq. Religionum alumni, & profeſſores, nec erit contra ſtatum ſuæ perfectionis. Et confirmatur præterea, ſaltim, non id eſſe de intrinſeca ratione Religionis, ſeu ſtatus Religioſi, aut ſolemnis voti: nam Religio & Sacerdotium, penes hoc videntur exæquari, quod vtrobiq; ſit ſolemne caſtitatis votum: ſed ſacerdotalis ordo, verus atque legitimus cũ ſit (vt ſtatim dicemus) optime ſtare poteſt cum matrimonio, vt videre eſt in ſacerdotibus Græcorum; ergo Eccleſia idipſum, ſi vellet, poſſet ſtatuere de huius noſtri temporis religioſis, nempe quod ad caſtitatẽ ſeruandã non remaneant obligati. Et ſecundo confirmatur: nam etiam de facto videmus, quod in Eccleſia ſunt aliqui, qui etiam dicuntur Religioſi, vxorati & qui vxoribus vtuntur, vt Cruciferi, Religioſi Ordinũ Militarium, qui ſecundum probabiliſſimam opinionem, ſunt vere & proprie religioſi, poſtquam emittunt tria Religionis eſſentialia & ſubſtantialia vota: ergo idipſum Eccleſia poſſet ſtatuere, de omnibus alijs Religionibus, & quod earum alumni eſſent omnes vxorati, neque tenerentur ſeruare continentiam, ſeu caſtitatem. His tamen non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, de qua ſequens ſtatuitur concluſio.

Matth. 8.

Concluſio.

OMnes Religioſi ſolemniter profeſſi, ex ſuo voto, & Eccleſiæ præcepto, obſeruare tenentur continentiam & caſtitatem. Probatur hæc concluſio primo ex *extrauganti, cum ad Monaſterium de ſtatu Monachorum*, vbi Innocentius Tertius, definiendo, atque determinando, quænam ſint de eſſentia Religionis, ſeu ſtatus Religioſi, dixit, *Quod abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa ſtatui Monachorum, & regulæ Monachali, vt ſuper ipſam nec ſummus Pontifex poſſit licentiam indulgere.* In Concilio etiam Turonenſi cap. 16. celebrato ſub Pelagio ſummo Pontifice, eo tempore quo licebat clericis iuxta vſum Orientalis Eccleſiæ, vxores habere, de Monachis ita ſcriptum reperitur: Si qui in Monaſterio conuerſi ſunt, nullatenus exinde habeant licentiam vagandi, neque (quod abſit) vllus eorum audeat coniugem ducere, aut extraneam mulierem familiaritatem,

Omnes religioſi, ſolemniter profeſſi, ex ſuo voto, atque Eccleſiæ præcepto, ſeruare tenentur eõtinentiam, & caſtitatem.

c. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monac. Conci. Turonen. 2. c. 16.

melius, atque commodius ſanctis Patribus viſum fuit, vt qui Religioſi eſſe vellent, in ſua conſecratione, & profeſſione, non contenti prædicto voto caſtitatis implicito, expreſſam eiuſdem facerent profeſſionem, vt etiam colligitur ex ſupraallegata epiſtola D. Baſilij. Nec etiam tunc temporis, ſolemnis illa profeſſio, vim & robur habebat ſolemnis voti, vt habet modo, ad effectum annullandi, & irritandi matrimonium, poſt contractum, ſed dumtaxat impediebat, ac impedit modo, votum ſimplex. Si quis tamen religioſus, rupto verecundiæ velo, de facto matrimonium contrahebat, fracto voto, viſus quidem erat peccare mortaliter, ex conſenſu omnium, at matrimoniũ firmum habebatur, & ratum. Hoc conſtat ex multis epiſtolis, antiquorum Patrum, ex D. Cypriano lib. 1. in epiſtola ad Pomponium 11. & ex D. Hieronymo epiſtola 8. ad Demetriadem, quibus in locis, loquentes vtrique, de quibuſdam illius temporis Monialibus, dixerunt, quod ſi ſe continere non poſſent, poſtquam profeſſæ erant, potius ad nubendum hortarentur, eo quod iam neque illis peccatum fuiſſet, accedente Epiſcopi legitima diſpenſatione. D. etiam Epiphan. hæreſi. 61. contra Apo. hoc etiam conſulit alijs. Quin vero D. Auguſt. de bono viduitatis, cap. 9. & 10. quorumdam opinionem, confutat, qui harum coniugium, verum matrimonium eſſe negabant. Quod ſi Innocentius I. Pontifex Max. ſupradictis Patribus contemporaneus, & qui eorum ætate vixit, & nonnulla Concilia (maxime quoddà Toletanũ) cuius ſit mentio *in c. viduas*, & *c. de vidua* 17. q. 1. huiuſmodi coniugia in locum pœnæ cuiuſdam dirimi iubent, atque conſtituunt (quod ſine dubio facere poterant, vt quoad thorum ſepararentur) non pro eo fuit, quia iuxta eorum ſententiam, eiuſmodi coniugij, & matrimonij vinculum, crederent fuiſſe nullum, hoc enim nuſquam dicunt, ſed in pœnam hoc ipſum conſtitutum fuit: quæ & ipſa pœna illo tempore, vt ibidem conſtat, non erat generaliter recepta ab Eccleſia. Supradictis omnibus addo, quod Leo Primus, cognomento magnus, qui poſt Innocentium fuit, annis paulo pluſquam viginti, in epiſtola 5. cap. 14. quamuis peccatum eſſe, aſſerat, atque doceat, matrimonium religioſos viros, ſeu fœminas, poſt profeſſionem contrahere, de reſcindendis tamen nuptijs, nullam ibi prorſus facit mentionem. Quinuero, neque Gelaſius Papa, qui anno quadringenteſimo nonageſimo ſecundo rexit Eccleſiam, vt conſtat *ex c. de viduis* 17. q. 1. vbi licet quaſdam Moniales adhortetur, vt ad propoſitum redeant, vnde exciderunt, non tamen illas compellit, nec matrimonium ipſorum infirmat. Neque D. Gregorius ipſe, vt conſtat *ex c. referuntur*, etſi in hoc negocio ſeueriſſimus exiterit, & crebris ſuis epiſtolis, atque decretis, eos qui huiuſmodi coniugia contraxiſſent, ſtricte præceperit ſeparari, & ſeiungi, atque in monaſteria detrudi, numquam tamen dixit, aut determinauit, eiuſmodi matrimonia fuiſſe nulla, quin vero quod ea valuiſſe exiſtimauerit, poteſt colligi ex quadam ipſius Homilia, quæ in ordine eſt 38. in Euangelia, vbi mentionem facit de quadam Gordiana, amita ſua, quæ poſtquam vnà cum duabus ſororibus ſe Deo dedicauit, mortuis illis, oblita pudoris ac reuerentiæ, & etiam conſecrationis ſuæ, maritũ accepit, & cum eo deinceps vitam duxit.

D. Cypria. in epiſt. ad Pompo. 11.
D. Hiero epiſ. 8. ad Demetriadem.
D. Epipha. hæreſi. 61. contra Apo.
D. Aug. de bono viduit. c. 9 & 10.
Nota hoc valde.
c. viduas, & cap. de vidua 17. q. 1.
Leo Primus in epiſt. 1. ca. 14. & 51.
c. viduis 27. q. 1.
ca. referuntur eadem cauſa, & quæſt.
D. Greg. hom. 38. ſuper Exãgelia.

Ex omnibus ſupradictis, liquido, atque manifeſte conſtat, qualiter in primitiua Eccleſia, & priſcis illis temporibus, profeſſio monaſtica, & vota illa quæ implicitè, ſeu explicitè emittebantur à Religioſis, non eam vim habebant, nec illud robur, quod modo habent, quoad facultatem, non ſolum impediendi, verumetiam irritandi & annullandi matrimonia poſt contracta. Quin vero primus omnium, quod literis conſtet, qui hanc ſanctam, mirabilem, atque laudabilem conſuetudinem, in Eccleſiam inuexit, fuit Innocentius

tius Secundus in quadam generali Romana Synodo, anno humanæ salutis millesimo centesimo trigesimo nono, vbi constituit, vt Religiosis omnibus matrimonium interdiceretur, atque prohiberetur: idque ita, vt si in contrarium de facto contraherent, matrimonia ipsa sic contracta, nullam prorsus vim haberent. Quod postea confirmault, & expressius declarauit, Bonifacius Papa Octauus, determinans illud solum votum, debere dici solemne, quantum ad post contractum matrimonium dirimendum, quod solemnizatum fuerit per susceptionem sacri Ordinis, aut per professionem, expressam vel tacitam, factam alicui de Religionibus per Sedem Apostolicam approbatis, vt habetur *in c. vnico, de voto, & voti redemptione*. Et addit ibi summus Pontifex, quod reliqua vota, nempe simplicia, etsi quin doquè matrimonium impediant contrahendum, & quanto manifestius sunt emissa, tanto propter plurium scandalum, & exemplum, durior pœnitentia transgressoribus debeatur, non tamen rescindere possunt, aut valent, matrimonia post contracta. *c. vnico de voto & voti redempt.*

Per hæc quæ dicta sunt, nostra prædicta conclusio, manet satis explicata, declarata, quin vero & probata, & quod in ea dicitur, firmiter tenendum, atque seruandum est, hoc vno solo addito (quod præterire non licuit) nempe, quod professio prædicta solemnis emissa, fuerit valida, vt etiam in conclusione diximus: nam si quacumque ratione declarata fuerit nulla, atque inualida, matrimonium post contractum, firmum erit, & validum, vt amplius post dicemus, cum agemus de Nouitiorum potestate & facultate reclamandi. Et hæc pro isto articulo dixisse sufficiat.

ARTICVLVS III.

Quæsit pœna Religiosi professi, de facto contrahentis, & ad quem huius cognitio delicti pertineat?

HAnc quæstionem atque difficultatem, doctissime, atque disertissime mouet & tractat, sapientissimus Doctor Simancas, libro illo suo, quem inscripsit, de Catholicis Constitutionibus, vbi circa eiusdem delicti cognitionem, dicit, diuisos esse Doctores; & quod communiter Iurisperiti, vti solent hac distinctione. Nam si huiusmodi facinus publice & coram multis fuerit perpetratum, in hoc casu idipsum qui fecit, videtur esse suspectus de hæresi, & quod ipso facto, male sentiat de votis Monasticis, ac de ipsorum obligatione; videtur enim quasi insinuare atq; asserere sibi licere, id quod palam, & coram multis committere non erubescit. At si occulte, forsan Monachus vxorem duxit, aliud esse dicunt iudicium: quia tunc magis præsumitur dolo, siue ex fragilitate, atque incontinentia peccasse, quam ex intellectus errore. Hanc igitur ob causam (inquiunt) quod in priori casu huius peccati cognitio, ad sanctæ Inquisitionis tribunal pertinet, & contra eiusmodi possunt procedere Inquisitores; in secundo vero non ita, propter rationem dictam, argumento deducto *ex l. 2. S. pœne, ff. vi bonorum raptoribus*. His tamen non obstantibus, contrariam sententiam tenet prædictus Simancas, cui & ipse libenter adhæreo, propter fortissimas eiusdem rationes, de quibus resolutione, sequentes statuo conclusiones. *Simancas de Cathol. instit. tit. 40 de matrimonio nu. 8, 9 & 10.* *leg. 2 S. pœne, ff. vi bonorum raptorib.*

Prima Conclusio.

Cognitio delicti religiosi matrimonium contrahentis, ad Inquisitores pertinet.

IN vtroque prædicto casu, cognitio delicti, Religiosi matrimonium contrahentis, ad sanctæ Inquisitionis tribunal pertinet. Hanc conclusionem probat Simancas hac ratione: nam etsi impudentius, atq; inuerecundius, ille

melius, atque commodius ſanctis Patribus viſum fuit, vt qui Religioſi eſſe vellent, in ſua conſecratione, & profeſſione, non contenti prædicto voto caſtitatis implicito, expreſſam eiuſdem facerent profeſſionem, vt etiam colligitur ex ſupraallegata epiſtola D. Baſilij. Nec etiam tunc temporis, ſolemnis illa profeſſio, vim & robur habebat ſolemnis voti, vt habet modo, ad effectum annullandi, & irritandi matrimonium, poſt contractum, ſed dumtaxat impediebat, ac impedit modo, votum ſimplex. Si quis tamen religioſus, rupto verecundiæ velo, de facto matrimonium contrahebat, facto voto, viſus quidem erat peccare mortaliter, ex conſenſu omnium, at matrimonij firmum habebatur, & ratum. Hoc conſtat ex multis epiſtolis, antiquorum Patrum, ex D. Cypriano lib. 1. in epiſtola ad Pomponium 11. & ex D. Hieronymo epiſtola 8. ad Demetriadem, quibus in locis, loquentes vtrique, de quibuſdam illius temporis Monialibus, dixerunt, quod ſe continere non poſſent, poſtquam profeſſæ erant, potius ad nubendum hortarentur, eo quod iam neque illis peccatum fuiſſet, accedente Epiſcopi legitima diſpenſatione. D. etiam Epiphan. hæreſi. 61. contra Apo. hoc etiam conſulit alijs. Quin vero D. Auguſt. de bono viduitatis, cap. 9. & 10. quorumdam opinionem confutat, qui harum coniugium, verum matrimonium eſſe negabant. Quod ſi Innocentius I. Pontifex Max. ſupradictis Patribus contemporaneus, & qui eorum ætate vixit, & nonnulla Concilia (maxime quoddã Toletanũ) cuius fit mentio *in c. viduas, & c. de vidua 17. q. 1.* huiuſmodi coniugia, in locum pænæ cuiuſdam dirimi iubent, atque conſtituunt (quod ſine dubio facere poterant, vt quoad thorum ſepararentur) non pro eo fuit, quia iuxta eorum ſententiam, eiuſmodi coniugij, & matrimonij vinculum, crederent fuiſſe nullum, hoc enim nuſquam dicunt, ſed in pœnam hoc ipſum conſtitutum fuit, quæ & ipſa pœna illo tempore, vt ibidem conſtat, non erat generaliter recepta ab Eccleſia. Supradictis omnibus addo, quod Leo Primus, cognomento magnus, qui poſt Innocentium fuit, annis paulo pluſquam viginti, in epiſtola 5. cap. 14. quamuis peccatum eſſe aſſerat, atque doceat, matrimonium religioſos viros, ſeu fœminas, poſt profeſſionem contrahere, de reſcindendis tamen nuptijs, nullam ibi prorſus facit mentionem. Quinuero, neque Gelaſius Papa, qui anno quadringenteſimo nonageſimo ſecundo rexit Eccleſiam, vt conſtat *ex c. de vidua 17. q. 1.* vbi licet quaſdam Moniales adhortetur, vt ad propoſitum redeant, vnde excidерunt, non tamen illas compellit, nec matrimonium ipſorum infirmat. Neque D. Gregorius ipſe, vt conſtat *ex c. referuntur*, etſi in hoc negocio ſeueriſſimus extiterit, & crebris ſuis epiſtolis, atque decretis, eos qui huiuſmodi coniugia contraxiſſent, ſtricte præceperit ſeparari, & ſeiungi, atque in monaſteria detrudi, numquam tamen dixit, aut determinauit, eiuſmodi matrimonia fuiſſe nulla, quin vero quod ea valuiſſe exiſtimauerit, poteſt colligi ex quadam ipſius Homilia, quæ in ordine eſt 38. in Euangelia, vbi mentionem facit de quadam Gordiana, amita ſua, quæ poſtquam vnà cum duabus ſororibus ſe Deo dedicauit, mortuis illis, oblita pudoris ac reuerentiæ, & etiam conſecrationis ſuæ, maritũ accepit, & cum eo deinceps vitam duxit.

D. Cypria. in epiſt. ad Pompo. 11.
D. Hiero epiſt. 8. ad Demetriadem.
D. Epipha. hæreſi. 61. contra Apo.
D. Aug. de bono viduit. c. 9 & 10.
Nota hoc valde.
c. viduas, & cap. de vidua 17. q. 1.
Leo Primus in epiſt. 1. ca. 14. & 51.
c. viduis 27. q. 1.
ea. referuntur eadem cauſa, & quæſt.
D. Greg. hom. 38. ſuper Exã gelia.

Ex omnibus ſupradictis, liquido, atque manifeſte conſtat, qualiter, in primitiua Eccleſias & priſcis illis temporibus, profeſſio monaſtica, & vota illa quæ implicitè, ſeu explicitè emittebantur à Religioſis, non eam vim habebant, nec illud robur, quod modo habent, quoad facultatem, non ſolum impediendi, verumetiam irritandi & annullandi matrimonia poſt contracta. Quin vero primus omnium, quod literis conſtet, qui hanc ſanctam, mirabilem, atque laudabilem conſuetudinem, in Eccleſiam inuexit, fuit Innocen-

tius

tius Secundus in quadam generali Romana Synodo, anno humanæ salutis milleſimo centeſimo trigeſimo nono, vbi conſtituit, vt Religioſis omnibus matrimonium interdiceretur, atque prohiberetur: idque ita, vt ſi in contrarium de facto contraherent, matrimonia ipſa ſic contracta, nullam prorſus vim haberent. Quod poſtea confirmauit, & expreſſius declarauit Bonifacius Papa Octauus, determinans illud ſolum votum, debere dici ſolemne, quantum ad poſt contractum matrimonium dirimendum, quod ſolemnizatum fuerit per ſuſceptionem ſacri Ordinis, aut per profeſſionem, expreſſam vel tacitam, factam alicui de Religionibus per Sedem Apoſtolicam approbatis, vt habetur *in c. vnico, de voto, & voti redemptione*. Et addit ibi ſummus Pontifex, quòd reliqua vota, nempe ſimplicia, etſi quidquid matrimonium impediant contrahendum, & quanto manifeſtius ſunt emiſſa, tanto propter plurium ſcandalum, & exemplum, durior pœnitentia tranſgreſſoribus debeatur, non tamen reſcindere poſſunt, aut valent, matrimonia poſt contracta. *c. vnico de voto & voti redempt.*

Per hæc quæ dicta ſunt, noſtra prædicta concluſio, manet ſatis explicata, declarata, quin vero & probata, & quod in ea dicitur, firmiter tenendum, atque ſeruandum eſt, hoc vno ſolo addito (quod præterire non licuit) nempe, quod profeſſio prædicta ſolemnis emiſſa fuerit valida, vt etiam in concluſione diximus: nam ſi quacumque ratione declarata fuerit nulla, atque inualida, matrimonium poſt contractum firmum erit, & validum, vt amplius poſt dicemus, cum agemus de Nouitiorum poteſtate & facultate reclamandi. Et hæc pro iſto articulo dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS III.

Quæ ſit pœna Religioſi profeſſi, de facto contrahentis, & ad quem huius cognitio delicti pertineat?

HAnc quæſtionem atque difficultatem, doctiſſime, atque diſertiſſime mouet & tractat, ſapientiſſimus Doctor Simancas, libro illo ſuo, quem inſcripſit, de Catholicis Conſtitutionibus, vbi circa eiuſdem delicti cognitionem, dicit, diuiſos eſſe Doctores; & quod communiter Iurisperiti, vti ſolent hac diſtinctione. Nam ſi huiuſmodi facinus, publice & coram multis fuerit perpetratum, in hoc caſu idipſum qui fecit, videtur eſſe ſuſpectus de hæreſi, & quod ipſo facto, male ſentiat de votis Monaſticis, ac de ipſorum obligatione; videtur enim quaſi inſinuare atq; aſſerere ſibi licere, id quod palam, & coram multis committere non erubeſcit. At ſi occulte, forſan Monachus vxorem duxit, aliud eſſe dicunt iudicium: quia tunc magis præſumitur dolo, ſiue ex fragilitate, atque incontinētia peccaſſe, quam ex intellectus errore. Hanc igitur ob cauſam (inquiunt) quod in priori caſu, huius peccati cognitio, ad ſanctæ Inquiſitionis tribunal pertinet, & contra eiuſmodi poſſunt procedere Inquiſitores; in ſecundo vero non ita, propter rationem dictam, argumento deducto *ex l. 2. §. pone, ff. vi bonorum raptoribus*. His tamen non obſtantibus, contrariam ſententiam tenet prædictus Simancas, cui & ipſe libenter adhæreo, propter ſortiſſimas eiuſdem rationes, de cuius reſolutione, ſequentes ſtatuo concluſiones. *Simancas de Cathol. inſtit. tit. 40 de matrimonio nu. 8. 9 & 10.* *leg. 2 §. pone, ff. vi bonorum raptorib.*

Prima Concluſio.

Cognitio delicti religioſi matrimonium contrahentis, ad Inquiſitores pertinet.

IN vtroque prædicto caſu, cognitio delicti, Religioſi matrimonium contrahentis, ad ſanctæ Inquiſitionis tribunal pertinet. Hanc concluſionem probat Simancas hac ratione: nam etſi impudentius, atq; inuerecundius, ille

melius, atque commodius ſanctis Patribus viſum fuit, vt qui Religioſi eſſe vellent, in ſua conſecratione, & profeſſione, non contenti prædicto voto caſtitatis implicito, expreſſam eiuſdem facerent profeſſionem, vt etiam colligitur ex ſupraallegata epiſtola D. Baſilij. Nec etiam tunc temporis, ſolemnis illa profeſſio, vim & robur habebat ſolemnis voti, vt habet modo, ad effectum annullandi, & irritandi matrimonium, poſt contractum, ſed dumtaxat impediebat, ac impedit modo, votum ſimplex. Si quis tamen religioſus, rupto verecundiæ velo, de facto matrimonium contrahebat, fracto voto, viſus quidem erat peccare mortaliter, ex conſenſu omnium, at matrimonij firmum habebatur, & ratum. Hoc conſtat ex multis epiſtolis, antiquorum Patrum, ex D. Cypriano lib. 1. in epiſtola ad Pomponium 11. & ex D. Hieronymo epiſtola 8. ad Demetriadem, quibus in locis, loquentes vtrique, de quibuſdam illius temporis Monialibus, dixerunt, quod ſi ſe continere non poſſent, poſtquam profeſſæ erant, potius ad nubendum hortarentur, eo quod iam neque illis peccatum fuiſſet, accedente Epiſcopi legitima diſpenſatione. D. etiam Epiphan. hæreſi. 61. contra Apo. hoc etiam conſulit alijs. Quin vero D. Auguſt. de bono viduitatis, cap. 9. & 10. quorumdam opinionem, confutat, qui harum coniugium, verum matrimonium eſſe negabant. Quod ſi Innocentius I. Pontifex Max. ſupradictis Patribus contemporaneus, & qui eorum ætate vixit, & nonnulla Concilia (maxime quoddã Toletanũ) cuius fit mentio *in c. viduas, & c. de vidua 17. q. 1.* huiuſmodi coniugia, in locum pænæ cuiuſdam dirimi inbent, atque conſtituunt (quod ſine dubio facere poterant, vt quoad thorum ſepararentur) non pro eo fuit, quia iuxta eorum ſententiam, eiuſmodi coniugij, & matrimonij vinculum, crederent fuiſſe nullum, hoc enim nuſquam dicunt, ſed in pœnam hoc ipſum conſtitutum fuit, quæ & ipſa pœna illo tempore, vt ibidem conſtat, non erat generaliter recepta ab Eccleſia. Supradictis omnibus addo, quod Leo Primus, cognomento magnus, qui poſt Innocentium fuit, annis paulo pluſquam viginti, in epiſtola 5. cap. 14. quamuis peccatum eſſe aſſerat, atque doceat, matrimonium religioſos viros, ſeu fœminas, poſt profeſſionem contrahere, de reſcindendis tamen nuptijs, nullam ibi prorſus facit mentionem. Quinuero, neque Gelaſius Papa, qui anno quadringenteſimo nonageſimoſecundo rexit Eccleſiam, vt conſtat *ex c. de vidua 17. q. 1.* vbi licet quaſdam Moniales adhortetur, vt ad propoſitum redeant, vnde exciderunt, non tamen illas compellit, nec matrimonium ipſorum infirmat. Neque D. Gregorius ipſe, vt conſtat *ex c. referuntur*, etſi in hoc negocio ſeueriſſimus extiterit, & crebris ſuis epiſtolis, atque decretis, eos qui huiuſmodi coniugia contraxiſſent, ſtricte præceperit ſeparari, & ſeiungi, atque in monaſteria detrudi, numquam tamen dixit, aut determinauit, eiuſmodi matrimonia fuiſſe nulla, quin vero quod ea valuiſſe exiſtimauerit, poteſt colligi ex quadam ipſius Homilia, quæ in ordine eſt 38. in Euangelia, vbi mentionem facit de quadam Gordiana, amita ſua, quæ poſtquam vnà cum duabus ſororibus ſe Deo dedicauit, mortuis illis, oblita pudoris ac reuerentiæ, & etiam conſecrationis ſuæ, maritũ accepit, & cum eo deinceps vitam duxit.

D. Cypria. in epiſt. ad Pompo. 11.
D. Hiero epiſ. 8. ad Demetriadem.
D. Epipha. hæreſ. 61. contra Apo.
D. Aug. de bono viduit. c. 9 & 10.
Nota hoc valde.
c. viduas, & cap. de vidua 17. q. 1.
Leo Primus in epiſt. 1. ca. 14. & 51.
c. viduis 27. q. 1.
ca. referuntur eadem cauſa, & queſt.
D. Greg. hom. 38. ſuper Euãgelia.

Ex omnibus ſupradictis, liquido, atque manifeſte conſtat, qualiter in primitiua Eccleſia, & priſcis illis temporibus, profeſſio monaſtica, & vota illa quæ implicitè, ſeu explicitè emittebantur à Religioſis, non eam vim habebant, nec illud robur, quod modo habent, quoad facultatem, non ſolum impediendi, verumetiam irritandi & annullandi matrimonia poſt contracta. Quin vero primus omnium, quod literis conſtet, qui hanc ſanctam, mirabilem, atque laudabilem conſuetudinem, in Eccleſiam inuexit, fuit Innocentius

tius Secundus in quadam generali Romana Synodo, anno humanæ salutis milleſimo centeſimo trigeſimo nono, vbi conſtituit, vt Religioſis omnibus matrimonium interdiceretur, atque prohiberetur: idque ita, vt ſi in contrarium de facto contraherent, matrimonia ipſa ſic contracta, nullam prorſus vim haberent. Quod poſtea confirmauit, & expreſſius declarauit, Bonifacius Papa Octauus, determinans illud ſolum votum, debere dici ſolemne, quantum ad poſt contractum matrimonium dirimendum, quod ſolemnizatum fuerit per ſuſceptionem ſacri Ordinis, aut per profeſſionem, expreſſam vel tacitam, factam alicui de Religionibus per Sedem Apoſtolicam approbatis, vt habetur *in c. vnico, de voto, & voti redemptione*. Et addit ibi ſummus Pontifex, quod reliqua vota, nempe ſimplicia, etſi quin doquè matrimonium impediant contrahendum, & quanto manifeſtius ſunt emiſſa, tanto propter plurium ſcandalum, & exemplum, durior pœnitentia tranſgreſſoribus debeatur, non tamen reſcindere poſſunt, aut valent, matrimonia poſt contracta. *c. vnico de voto & voti redempt.*

Per hæc quæ dicta ſunt, noſtra prædicta concluſio, manet ſatis explicata, declarata, quin vero & probata, & quod in ea dicitur, firmiter tenendum, atque ſeruandum eſt: hoc vno ſolo addito (quod præterire non licuit) nempe, quod profeſſio prædicta ſolemnis emiſſa, fuerit valida, vt etiam in concluſione diximus: nam ſi quacumque ratione declarata fuerit nulla, atque inualida, matrimonium poſt contractum, firmum erit, & validum, vt amplius poſt dicemus, cum agemus de Nouitiorum poteſtate & facultate reclamandi. Et hæc pro iſto articulo dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS III.

Quæ ſit pœna Religioſi profeſſi, de facto contrahentis, & ad quem huius cognitio delicti pertineat?

HAnc quæſtionem atque difficultatem, doctiſſime, atque diſertiſſime mouet & tractat, ſapientiſſimus Doctor Simancas, libro illo ſuo, quem inſcripſit, de Catholicis Conſtitutionibus, vbi circa eiuſdem delicti cognitionem, dicit, diuiſos eſſe Doctores, & quod communiter Iuriſperiti, vti ſolent hac diſtinctione. Nam ſi huiuſmodi facinus publice & coram multis fuerit perpetratum, in hoc caſu idipſum qui fecit, videtur eſſe ſuſpectus de hæreſi, & quod ipſo facto, male ſentiat de votis Monaſticis, ac de ipſorum obligatione; videtur enim quaſi inſinuare atq; aſſerere ſibi licere, id quod palam, & coram multis committere non erubeſcit. At ſi occulte, forſan Monachus vxorem duxit, aliud eſſe dicunt iudicium: quia tunc magis præſumitur dolo, ſiue ex fragilitate, atque incontinētia peccaſſe, quam ex intellectus errore. Hanc igitur ob cauſam (inquiunt) quod in priori caſu, huius peccati cognitio, ad ſanctæ Inquiſitionis tribunal pertinet, & contra eiuſmodi poſſunt procedere Inquiſitores; in ſecundo vero non ita, propter rationem dictam, argumento deducto *ex l. 2. §. pene. ff. vi bonorum raptoribus*. His tamen non obſtantibus, contrariam ſententiam tenet prædictus Simancas, cui & ipſe libenter adhæreo, propter fortiſſimas eiuſdem rationes, de quibus reſolutione, ſequentes ſtatuo concluſiones. *Simancas de Cathol. inſtit. tit. 40 de matrimonio nu. 8. & 10.* *leg. 2 §. pene, ff. vi bonorum raptoribus,*

Prima Concluſio.

Cognitio delicti religioſi matrimonium contrahentis, ad Inquiſitores pertinet.

IN vtroque prædicto caſu, cognitio delicti, Religioſi matrimonium contrahentis, ad ſanctæ Inquiſitionis tribunal pertinet. Hanc concluſionem probat Simancas hac ratione: nam etſi impudentius, atq; inuerecundius, ille

melius, atque commodius ſanctis Patribus viſum fuit, vt qui Religioſi eſſe vellent, in ſua conſecratione, & profeſſione, non contenti prædicto voto caſtitatis ſimplicito, expreſſam eiuſdem facerent profeſſionem, vt etiam colligitur ex ſupraallegata epiſtola D. Baſilij. Nec etiam tunc temporis, ſolemnis illa profeſſio, vim & robur habebat ſolemnis voti, vt habet modo, ad effectum annullandi, & irritandi matrimonium, poſt contractum, ſed dumtaxat impediebat, ac impedit modo, votum ſimplex. Si quis tamen religioſus, rupto verecundiæ velo, de facto matrimonium contrahebat, fracto voto, viſus quidem erat peccare mortaliter, ex conſenſu omnium, at matrimonij firmum habebatur, & ratum. Hoc conſtat ex multis epiſtolis, antiquorum Patrum, ex D. Cypriano lib. 1. in epiſtola ad Pomponium 11. & ex D. Hieronymo epiſtola 8. ad Demetriadem, quibus in locis, loquentes vtrique, de quibuſdam illius temporis Monialibus, dixerunt, quod ſi ſe continere non poſſent, poſtquam profeſſæ erant, potius ad nubiendum hortarentur, eo quod iam neque illis peccatum fuiſſet, accedente Epiſcopi legitima diſpenſatione. D. etiam Epiphan. hæreſi 61. contra Apo. hoc etiam conſulit alijs. Quin vero D. Auguſt. de bono viduitatis, cap. 9. & 10. quorumdam opinionem, confutat, qui harum coniugium, verum matrimonium eſſe negabant. Quod ſi Innocentius I. Pontifex Max. ſupradictis Patribus contemporaneus, & qui eorum ætate vixit, & nonnulla Concilia (maxime quoddà Toletanũ) cuius ſit mentio *in c. viduas*, & *c. de vidua* 17. q. 1. huiuſmodi coniugia, in locum pœnæ cuiuſdam dirimi iubent, atque conſtituunt (quod ſine dubio facere poterant, vt quoad thorum ſeparare rentur) non pro eo fuit, quia iuxta eorum ſententiam, eiuſmodi coniugij, & matrimonij vinculum, crederent fuiſſe nullum, hoc enim nuſquam dicunt, ſed in pœnam hoc ipſum conſtitutum fuit, quæ & ipſa pœna illo tempore, vt ibidem conſtat, non erat generaliter recepta ab Eccleſia. Supradictis omnibus addo, quod Leo Primus, cognomento magnus, qui poſt Innocentium fuit, annis paulo pluſquam viginti, in epiſtola 5. cap. 14. quamuis peccatum eſſe aſſerat, atque doceat, matrimonium religioſos viros, ſeu fœminas, poſt profeſſionem contrahere, de reſcindendis tamen nuptijs, nullam ibi prorſus facit mentionem. Quinuero, neque Gelaſius Papa, qui anno quadringenteſimo nonageſimoſecundo rexit Eccleſiam, vt conſtat *ex c. de viduis* 17. q. 1. vbi licet quaſdam Moniales adhortetur, vt ad propoſitum redeant, vnde exciderunt, non tamen illas compellit, nec matrimonium ipſorum infirmat. Neque D. Gregorius ipſe, vt conſtat *ex c. referuntur*, etſi in hoc negocio ſeueriſſimus extiterit, & crebris ſuis epiſtolis, atque decretis, eos qui huiuſmodi coniugia contraxiſſent, ſtricte præceperit ſeparari, & ſeiungi, atque in monaſteria detrudi, numquam tamen dixit, aut determinauit, eiuſmodi matrimonia fuiſſe nulla, quin vero quod ea valuiſſe exiſtimauerit, poteſt colligi ex quadam ipſius Homilia, quæ in ordine eſt 38. in Euangelia, vbi mentionem facit de quadam Gordiana amica ſua, quæ poſtquam vnà cum duabus ſororibus ſe Deo dedicauit, mortuis illis, oblita pudoris ac reuerentiæ, & etiam conſecrationis ſuæ, maritũ accepit, & cum eo deinceps vitam duxit.

D. Cypria. in epiſt. ad Pompo. 11.
D. Hiero epiſ. 8. ad Demtriadem.
D. Epipha. hæreſ. 61. contra Apo.
D. Aug. de bono viduit. c. 9 & 10.
Nota hoc valde.
c. viduas, & cap. de vidua 17. q. 1.
Leo Primus in epiſt. 1. ca. 14. & 51.
c. viduis 27. q. 1.
ca. referuntur eadem cauſa, & quæſt.
D. Greg. hom. 38. ſuper Ex. Evangelia.

Ex omnibus ſupradictis, liquido, atque manifeſte conſtat, qualiter in primitiua Eccleſia, & priſcis illis temporibus, profeſſio monaſtica, & vota illa quæ implicitè, ſeu explicitè emittebantur à Religioſis, non eam vim habebant, nec illud robur, quod modo habent, quoad facultatem, non ſolum impediendi, verumetiam irritandi & annullandi matrimonia poſt contracta. Quin vero primus omnium, quod literis conſtet, qui hanc ſanctam, mirabilem, atque laudabilem conſuetudinem, in Eccleſiam inuexit, fuit Innocentius

tius Secundus in quadam generali Romana Synodo, anno humanæ salutis millesimo centesimo trigesimo nono, vbi constituit, vt Religiosis omnibus matrimonium interdiceretur, atque prohiberetur: idque ita, vt si in contrarium de facto contraherent, matrimonia ipsa sic contracta, nullam prorsus vim haberent. Quod postea confirmauit, & expressius declarauit, Bonifacius Papa Octauus, determinans illud solum votum, debere dici solemne, quantum ad post contractum matrimonium dirimendum, quod solemnizatum fuerit per susceptionem sacri Ordinis, aut per professionem, expressam vel tacitam, factam alicui de Religionibus per Sedem Apostolicam approbatis; vt habetur *in c. vnico, de voto, & voti redemptione*. Et addit ibi summus Pontifex, quod reliqua vota, nempe simplicia, etsi quin doquè matrimonium impediant contrahendum, & quanto manifestius sunt emissa, tanto propter plurium scandalum, & exemplum, durior pœnitentia transgressoribus debeatur, non tamen rescindere possunt, aut valent, matrimonia post contracta. *c. vnico de voto & voti redempt.*

Per hæc quæ dicta sunt, nostra prædicta conclusio, manet satis explicata, declarata, quin vero & probata, & quod in ea dicitur, firmiter tenendum, atque seruandum est, hoc vno solo addito, (quod præterire non licuit) nempe, quod professio prædicta solemnis emissa, fuerit valida, vt etiam in conclusione diximus: nam si quacumque ratione declarata fuerit nulla, atque inualida, matrimonium post contractum, firmum erit, & validum, vt amplius post dicemus, cum agemus de Nouitiorum potestate & facultate reclamandi. Et hæc pro isto articulo dixisse sufficiat.

ARTICVLVS III.

Quæ sit pœna Religiosi professi, de facto contrahentis, & ad quem huius cognitio delicti pertineat?

HAnc quæstionem atque difficultatem, doctissime, atque disertissime mouet & tractat, sapientissimus Doctor Simancas, libro illo suo, quem inscripsit, de Catholicis Constitutionibus, vbi circa eiusdem delicti cognitionem, dicit, diuisos esse Doctores; & quod communiter Iurisperiti, vti solent hac distinctione. Nam si huiusmodi facinus publice & coram multis fuerit perpetratum, in hoc casu idipsum qui fecit, videtur esse suspectus de hæresi, & quod ipso facto, male sentiat de votis Monasticis, ac de ipsorum obligatione; videtur enim quasi insinuare atq; asserere sibi licere, id quod palam, & coram multis committere non erubescit. At si occulte, forsan Monachus vxorem duxit, aliud esse dicunt iudicium: quia tunc magis præsumitur dolo, siue ex fragilitate, atque incontinentia peccasse, quam ex intellectus errore. Hanc igitur ob causam (inquiunt) quod in priori casu, huius peccati cognitio, ad sanctæ Inquisitionis tribunal pertinet, & contra eiusmodi possunt procedere Inquisitores; in secundo vero non ita, propter rationem dictam, argumento deducto *ex l. 2. §. pene, ff. vi bonorum raptoribus*. His tamen non obstantibus, contrariam sententiam tenet prædictus Simancas, cui & ipse libenter adhæreo, propter fortissimas eiusdem rationes, de quibus resolutione, sequentes statuo conclusiones. *Simancas de Cathol. instit. tit. 40 de matrimonio nu. 8. 9 & 10.* *leg. 2 §. pene, ff. vi bonorum raptorib.*

Prima Conclusio.

Cognitio delicti religiosi matrimonium contrahentis, ad Inquisitores pertinet.

IN vtroque prædicto casu, cognitio delicti, Religiosi matrimonium contrahentis, ad sanctæ Inquisitionis tribunal pertinet. Hanc conclusionem probat Simancas hac ratione: nam etsi impudentius, atq; inuerecundius, ille

tem habere. Quod si quis vxorem duxerit, excommunicetur, & de vxore, male sociata consortio, etiam iudicis auxilio separetur, & infelix Monachus coniunctione fœdatus, ab Ecclesia segregetur, donec reuertatur ad septa Monasterij, & indictam ab Abbate (quamdiu præceptum fuerit) agat pœnitentiã. Hæc Concilij Turonensis, quod est antiquissimũ: Et sunt quidẽ verba summopere notanda contra Hæreticos nostri temporis. Secundo probari potest idipsum, ex his quæ diximus supra q. 1. ar. 4. & 5. vbi luculentissime (ni fallor) ostendimus, obedientiam, paupertatem, & castitatem, esse de essentia, atque substantia cuiuslibet Religionis, seu status Religiosi; idque non solum ex præcepto Ecclesiæ atque ex humana institutione, verum etiam ex ipsa natura rei, & ex intrinseca ratione eiusmodi status, & ex speciali institutione Christi Domini. Quod autem hæc de re, & de religiosorum cælibatu, & continentia, exstet particulare præceptum Ecclesiæ, constat ex innumeris Iuribus, & sacris Canonibus, quæ habentur in iure, breuitatis gratia à me in præsentiarum omissis, cum sit res adeo certa, clara, & manifesta, vt de ipsa, Catholicorum nullus audeat, aut possit dubitare. Videantur in decreto & decretalibus, in titulis de voto, & de vita & honestate clericorum, Monachorum & Religiosorum, & de his qui nubere non possunt, &c. vbi multa, & quidem notabilia ad hoc propositum licebit adinuenire. Ad argumenta in contrarium adducta respondeo. Ad primum; quod Apostolorum nullus, postquam assumptus est ad Apostolatus apicem, vxorem duxit, vt tenet expresse D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 4. ad 1. vt tamen non tolleretur alicui spes perueniendi ad perfectionem, siue ad statum perfectionis, ad id muuus assumpsit etiam Christus Dominus, aliquos quos inuenit vxoratos, atque matrimonio legatos, & talis fuit B. Petrus, quem inuenit matrimonio coniunctum, & propterea non ipsum ab vxore separauit. Neque enim fieri poterat absque vxorum iniuria, quod viri eas sic deseruerẽt: D. Ioannem tamen nubere volentem, quem virginem inuenit, à nuptijs reuocauit, quo facto clare insinuauit, continentiam, siue castitatem, pertinere ad Apostolicum statum, & consequenter ad statum Religiosorum omnium, qui quidem sunt eunuchi illi, qui iuxta Euangelium, spontaneè atque voluntarie, ipsi, ritaliter semetipsos castrauerunt propter regnum cælorum.

D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 4. ad 1.

Matth. 19. Soto de inst. & iur. lib. 7. q. 1. art. 3. in solut. ad 2.

Ad primam confirmationem respondeo, vt respondet Magister Soto, de iustitia, & iure lib. 7. q. 5. ar. 3. in solutione ad secundum argumentum; quod sacerdotalis ordo nullatenus est Religio, alias, Canones & Doctores non explicuissent solemne votum, sub duorum forma, dicentes consistere, in susceptione sacri ordinis, & in professione Religionis. vt habetur *in c. vnico, de voto lib. 6.* Et addit inter alia, hoc etiam interesse inter sacerdotium & Religionem, quod votum castitatis, non est de essentia, & intrinseca ratione sacerdotij, perinde atque Religionis, quo fit vt sacerdotale ministerium seruari possit absque voto castitatis; nam qui sacris initiatur, non perinde atque religiosus, emittit expressum eiusdem votum, non enim ait, voueo castitatem, sed præcipitur ipsi seruare illam; neque est castitatis votum explicitũ, sed perceptum, aut votum implicitũ, & in ipsa ordinum susceptione imbibitum. Ex dictis colligitur primo, quod sacerdotes Græci, sunt eiusdem generis sacerdotes nobiscum. Secundo, potuisse Romanam Ecclesiam, si voluisset, tollere votum castitatis à sacerdotibus, salua semper rei substãtia & ratione status sacerdotalis, hoc autem non potuit vllo modo facere cum religiosis, cum (sicut dictum est) castitas, atque continentia, sicut obedientia & paupertas, sit de essentia, & de intrinseca ratione Religionis & status Religiosi, non solum ex præcepto & institutione Ecclesiæ, verum etiam & ex ipsa natu-

c. vnico, de voto lib. 6.

Nota valde pro castitatis voto solemni, quod sit in susceptione sacri Ordinis.

natura rei, atque ex speciali præcepto, & institutione Christi Domini. Sed dices, si id ita est, ergo incongrue sacerdotale, dicitur solemne votum? Negando consequentiam, concedo quidè libenter, quod non est solemne votū de iure diuino, sicut illud, quod emittitur à Religiosis, quod est omni Religioni essentiale. Est tamen solemne de iure positiuo, hoc est, ex statuto Ecclesiæ, quæ sacerdotes omnes illegitimauit, atque illegitimos esse voluit, & reddidit & fecit, omnino inidoneos ad contrahendum matrimonium. Videatur hac de re Soto vbi supra.

Nota hoc valde.

Ad secundam confirmationem respondeo, quod propter hoc argumentum multi dicunt, huiusmodi Cruciferos, & Equites Ordinum Militarium, non esse vere & propriè Religiosos (vt latissime disputatum est supra q. 10. art. 4.) sed tamen, vt ibi etiam dixi, contrarium verius esse iudico, & credo, cū doctissimo Doctore Nauarro, de reddit. Ecclesiast. cap. 23. monitione 53. nu. 8. dicente, eos esse vere & propriè religiosos. Neque argumentum in contrarium adductum, quidquam facit, cum non id habeant ex professione suæ regulæ, sed ex iusta dispensatione summorum Pontificum, aut si mauis, ex sua regula priuilegiata, atque modificata per Papas, summosque Pontifices, quæ moderatio & dispensatio, non tollit simpliciter & absolutè, quod suum votum continentiæ & castitatis, non sit solemne, sed solummodo restringit ipsum, ad hoc, vt non habeat locum in copula maritali, quod longe aliud est, atque diuersum. Non enim quis definit esse vere Religiosus, pro eo quod à summo Pontifice, secum dispensetur super aliqua voti sui parte, salua semper existente & essentia & substantia status Religiosi, vt quamlatissime diximus supra q. 10. art. 4. Hactenus de isto articulo.

Nauar de red dit. Eccles. q. 1. mon. 53. n. 8.

Nota valde pro castitatis solemni voto, quod emittunt equites Religionum militarium.

ARTICVLVS II.

Vtrum si Religiosus post solemnem professionem, de facto contrahat, teneat, & valeat matrimonium?

Huic Articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Omnino nullū est matrimoniū contractū à Religiosis solemniter professis. *c. vnico, de voto lib. 6.*

SI Religiosus aliquis, post solemnem professionem validam, de facto contrahat, matrimonium contractum erit in se omnino nullum. Hæc conclusio est expresse determinata, *in c. vnico, de voto lib. 6.* Pro cuius pleniori intelligentia adnotare libet, quòd in primitiua Ecclesia, & priscis illis temporibus, non inerat tanta vis & auctoritas, monasticis votis, ac habent modo. Neutiquam enim vocabantur solemnia, & vt multi credunt, neque in Religionis professione, expresse promittebantur, seu emittebantur à Religiosis; sed tantum implicite, eo modo, quo diximus de Clericis supra, quod nunc castitatis votū in sacris ordinibus includitur. Solummodo habebant ex generali omnium consensu, quod ea erant Religioso statui annexa, & cum eodem in professione susceptā, etiam si vocetenus, nulla prorsus eorum fuisset facta repromissio. Ita colligitur ex quadam epistola Diu. Basilij, secunda ad Ampho. cap. 19. vbi inquit: *Eos qui se olim ad Monachorum adscribunt ordinem, cœlibatum promittere consueuisse.* Quod & tandiu durauit, quamdiu antiqua illa pietas, & magna illius temporis verecundia, absque aliquo maiori vinculo, seu obligatione satis fuit ad homines in officio continendos. Postea tamen cum experientia ipsa multoties constaret contrarium, melius,

Nota valde. Quæ vis inerat olim in primitiua Ecclesia monasticis votis. *D. Basilius in ep. 2. ad Ampho. c. 19.*

melius, atque commodius sanctis Patribus visum fuit, vt qui Religiosi esse vellent, in sua consecratione, & professione, non contenti prædicto voto castitatis implicito, expressam ejusdem facerent professionem, vt etiam colligitur ex supraallegata epistola D. Basilij. Nec etiam tunc temporis, solemnis illa professio, vim & robur habebat solemnis voti, vt habet modo, ad effectum annullandi, & irritandi matrimonium, post contractum, sed dumtaxat impediebat, ac impedit modo, votum simplex. Si quis tamen religiosus, rupto verecundiæ velo, de facto matrimonium contrahebat, fracto voto, visus quidem erat peccare mortaliter, ex consensu omnium, at matrimonij firmum habebatur, & ratum. Hoc constat ex multis epistolis, antiquorum Patrum, ex D. Cypriano lib. 1. in epistola ad Pomponium 11. & ex D. Hieronymo epistola 8. ad Demetriadem, quibus in locis, loquentes vtrique, de quibusdam illius temporis Monialibus, dixerunt, quod si se continere non possent, postquam professæ erant, potius ad nubiendum hortarentur, eo quod iam neque illis peccatum fuisset, accedente Episcopi legitima dispensatione. D. etiam Epiphan. hæresi. 61. contra Apo. hoc etiam consulit alijs. Quin vero D. August. de bono viduitatis, cap. 9. & 10. quorumdam opinionem confutat, qui harum coniugium, verum matrimonium esse negabant. Quod si Innocentius I. Pontifex Max. supradictis Patribus contemporaneus, & qui eorum ætate vixit, & nonnulla Concilia (maxime quoddã Toletanũ) cuius fit mentio *in c. viduas, & c. de vidua 17. q. 1.* hpiusmodi coniugia, in locum pœnæ cuiusdam dirimi iubent, atque constituunt (quod sine dubio facere poterant, vt quoad thorum separarentur) non pro eo fuit, quia iuxta eorum sententiam, eiusmodi coniugij, & matrimonij vinculum, crederent fuisse nullum, hoc enim nusquam dicunt, sed in pœnam hoc ipsum constitutum fuit, quæ & ipsa pœna illo tempore, vt ibidem constat, non erat generaliter recepta ab Ecclesia. Supradictis omnibus addo, quod Leo Primus, cognomen to magnus, qui post Innocentium fuit, annis paulo plusquam viginti, in epistola 5. cap. 14. quamuis peccatum esse, asserat, atque doceat, matrimonium religiosos viros, seu fœminas, post professionem contrahere, de rescindendis tamen nuptijs, nullam ibi prorsus facit mentionem. Quinuero, neque Gelasius Papa, qui anno quadringentesimo nonagesimosecundo rexit Ecclesiam, vt constat *ex c. de viduis 17. q. 1.* vbi licet quasdam Moniales adhortetur, vt ad propositum redeant, vnde exciderunt, non tamen illas compellit, nec matrimonium ipsorum infirmat. Neque D. Gregorius ipse, vt constat *ex c. referuntur*, etsi in hoc negocio seueriſſimus extiterit, & crebris suis epistolis, atque decretis, eos qui huiusmodi coniugia contraxissent, stricte præceperit separari, & seiungi, atque in monasteria detrudi, numquam tamen dixit, aut determinauit, eiusmodi matrimonia fuisse nulla, quin vero quod ea valuisse existimauerit, potest colligi ex quadam ipsius Homilia, quæ in ordine est 38. in Euangelia, vbi mentionem facit de quadam Gordiana amita sua, quæ postquam vnà cum duabus sororibus se Deo dedicauit, mortuis illis, oblita pudoris ac reuerentiæ, & etiam consecrationis suæ, maritũ accepit, & cum eo deinceps vitam duxit.

Ex omnibus supradictis, liquido, atque manifeste constat, qualiter, in primitiua Ecclesia, & priscis illis temporibus, professio monastica, & vota illa quæ implicitè, seu explicitè emittebantur à Religiosis, non eam vim habebant, nec illud robur, quod modo habent, quoad facultatem, non solum impediendi, verumetiam irritandi & annullandi matrimonia post contracta. Quin vero primus omnium, quod literis constet, qui hanc sanctam, mirabilem, atque laudabilem consuetudinem, in Ecclesiam inuexit, fuit Innocentius

D. Cypria. in epist. ad Pompo. 11.
D. Hiero epist. 8. ad Demetriadem.
D. Epipha. hæresi. 61. contra Apo.
D. Aug. de bono viduit. c. 9 & 10.
Nota hoc valde.
c. viduas, & cap. de vidua 17. q. 1.
Leo Primus in epist. 1. ca. 14. & 51.
c. viduis 27. q. 1.
ca. referuntur eadem causa, & quæst.
D. Greg. hom. 38. super Euãgelia.

tius Secundus in quadam generali Romana Synodo, anno humanæ salutis milleſimo centeſimo trigeſimo nono, vbi conſtituit, vt Religioſis omnibus matrimonium interdiceretur, atque prohiberetur: ſique ita, vt ſi in contrarium de facto contraherent, matrimonia ipſa ſic contracta, nullam prorſus vim haberent. Quod poſtea confirmauit, & expreſſius declarauit, Bonifacius Papa Octauus, determinans illud ſolum votum, debere dici ſolemne, quantum ad poſt contractum matrimonium dirimendum, quod ſolemnizatum fuerit per ſuſceptionem ſacri Ordinis, aut per profeſſionem, expreſſam vel tacitam, factam alicui de Religionibus per Sedem Apoſtolicam approbatis, vt habetur *in c. vnico, de voto, & voti redemptione*. Et addit ibi ſummus Pontifex, quod reliqua vota, nempe ſimplicia, etſi quin doquè matrimonium impediant contrahendum, & quanto manifeſtius ſunt emiſſa, tanto propter plurium ſcandalum, & exemplum, durior pœnitentia tranſgreſſoribus debeatur, non tamen reſcindere poſſunt, aut valent, matrimonia poſt contracta. *c. vnico de voto & voti redempt.*

Per hæc quæ dicta ſunt, noſtra prædicta concluſio, manet ſatis explicata, declarata, quin vero & probata, & quod in ea dicitur, firmiter tenendum, atque ſeruandum eſt, hoc vno ſolo addito (quod præterire non licuit) nempe, quod profeſſio prædicta ſolemnis emiſſa fuerit valida, vt etiam in concluſione diximus: nam ſi quatumque ratione declarata fuerit nulla, atque inualida, matrimonium poſt contractum, firmum erit, & validum, vt amplius poſt dicemus, cum agemus de Nouitiorum poteſtate & facultate reclamandi. Et hæc pro iſto articulo dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS III.

Quæ ſit pœna Religioſi profeſſi, de facto contrahentis, & ad quem huius cognitio delicti pertineat?

HAnc quæſtionem atque difficultatem, doctiſſime, atque diſertiſſime mouet & tractat, ſapientiſſimus Doctor Simancas, libro illo ſuo, quem inſcripſit, de Catholicis Conſtitutionibus, vbi circa eiuſdem delicti cognitionem, dicit, diuiſos eſſe Doctores, & quod communiter Iurisperiti, vti ſolent hac diſtinctione. Nam ſi huiuſmodi facinus, publice & coram multis fuerit perpetratum, in hoc caſu idipſum qui fecit, videtur eſſe ſuſpectus de hæreſi, & quod ipſo facto, male ſentiat de votis Monaſticis, ac de ipſorum obligatione; videtur enim quaſi inſinuare atq; aſſerere ſibi licere, id quod palam, & coram multis committere non erubeſcit. At ſi occulte, forſan Monachus vxorem duxit, aliud eſſe dicunt iudicium: quia tunc magis præſumitur dolo, ſiue ex fragilitate, atque incontinentia peccaſſe, quam ex intellectus errore. Hanc igitur ob cauſam (inquiunt) quod in priori caſu, huius peccati cognitio, ad ſanctæ Inquiſitionis tribunal pertinet, & contra eiuſmodi poſſunt procedere Inquiſitores; in ſecundo vero non ita, propter rationem dictam, argumento deducto *ex l. 2. §. pœne, ff. vi bonorum raptoribus*. His tamen non obſtantibus, contrariam ſententiam tenet prædictus Simancas, cui & ipſe libenter adhæreo, propter fortiſſimas eiuſdem rationes, de quibus reſolutione, ſequentes ſtatuo concluſiones. *Simancas de Cathol. inſtit. tit. 40 de matrimonio nu. 8. & 10.* *leg. 2 §. pœne, ff. vi bonorum raptoris.*

Cognitio delicti religioſi matrimonium contrahentis, ad Inquiſitores pertinet.

Prima Concluſio.

IN vtroque prædicto caſu, cognitio delicti, Religioſi matrimonium contrahentis, ad ſanctæ Inquiſitionis tribunal pertinet. Hanc concluſionem probat Simancas hac ratione: nam etſi impudentius, atq; inuerecundius, ille

Religiosus faciat, qui palam, & coram multis nuptias celebrat, & matrimonium contrahit, de hæresiq. reddatur suspectus, non tamen hac suspitione carebit, qui occulte etiam contraxit; quinimo plerumque fit, vt qui clanculum aliquid committit, vehementiori suspitione laboret, iuxtam communem illud dictum: *Qui male agit, odit lucem*: iuxta illud etiam, quod dixit Aristoteles olim, *quod magis iniusti sunt ij, qui magis occulte procedunt*: iuxta etiam illud Socratis asserentis; *Quod ea quæ occulte geruntur, improbitatis suspitione sunt plena*. Cum igitur crimen, in vtroque casu idem sit, nec differentia ponatur, nisi in qualitate ambigua (inquit Simancas) quod non videtur, cur diuersæ cognitionis causa constituenda sit. Vnde proculdubio tenet, quod crimen Monachi, siue Religiosi, occulte matrimonium contrahentis, pertinebit ad Inquisitores. Hoc dicit esse verum, ijs præsertim temporibus, postquam impius, impurus, atque blasphemus Luterus, qui alios malo suo exemplo, atque doctrina ad simile prouocauit, palã docere non erubuit, licere Monachis omnibus (etiam virginibus sacratis, & Deo dicatis) libere matrimonium contrahere. Quæ quidem hæresis Luteri, iam olim, multis est decretis atque Concilijs damnata, nec in præsentiarum fert tempus de ea specialiter tractare, aut aliquid dicere. Deueniamus ad pœnas constituras pro ijs, qui post solemnem professionem, matrimonium contraxerunt, de quibus sit secunda conclusio.

Ioann. 3. Arist. 6. Ethi cor. c. 6. Socrat. lib. 5. Eth. sup. c. 34 Quæ occulte geruntur, improbitatis suspitione sunt plena.

Secunda Conclusio.

Religiosi viri siue fœminæ, post solemne Religionis & castitatis votum, matrimonium contrahentes, de iure communi excommunicantur, & diuersis alijs pœnis plectuntur, quæ habentur in iure. Hac de re consulatur decretum Gratiani 27. q. 1. per totam: nam in tota illa quæstione tractat de hoc argumenti genere, sed specialiter *in c. impudicas, c. si quis sacrum, cap. Monacho, eadem causa & quæstione*. Consulatur etiam Concilium Turonense secundum c. 11. vbi hac de re agendo ponuntur, sequentia verba: *Si quis Monachus vxorem duxerit, excommunicetur, & de vxore male sociata, etiam iudicis auxilio separetur, & infelix Monachus tali coniunctione fadatus, ab Ecclesia segregetur, donec resipiscat ad septa Monasterij, & indictam ab Abbate quandiu ei præceptum fuerit, pœnitentiam agat*. Circa hanc conclusionem dicit Simancas, quod Inquisitores hodie solent eiusmodi Religiosis, etiam ieiunia, & orationes iniungere, cum detrusione perpetua, & alijs pœnis arbitrarijs, iuxta qualitatem, atque circumstantias delicti. Sed de hoc iterum redibit sermo in alio Tomo, in quo, Deo dante, agendum à nobis est, de delictorum omnium pœnis. Hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Qua pœna puniantur Monachi, & Monachæ matrimonium contrahentes. *Gratia. 27. q. 1. per totam. c. impudicas, c. si quis sacrũ cap. Monacho 27. q. 1. Conc. Turon. 2. c. 11.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum per solemnem professionem, dissoluantur sponsalia de futuro, & matrimonium ratum non consumatum de præsenti?

AB hac difficultate breuiter me expediã, quia de ea plura dixi; quin vero omnia quæ necessario videbãtur dicẽda, supra q. 17. ar. 1. quæstione etiã 18. art. 8. Et communiter dicitur, idq. firmiter est tenendum, quod sponsalia de futuro, & matrimonium ratum non consumatum de præsenti, dissoluuntur, per ingressum Religionis; sed non sic hoc est intelligendum, vt per solum ingressum dissoluantur, nõ subsequuto effectu, sed per ingressum, professione solemni secuta, aliàs enim esset in potestate, atque facultate sic contrahentium,

hentium, pro libito & pro suo arbitrio, huiusmodi matrimonia dissoluere, ingrediendo Religionem aliquam, & desumendo Nouiciorum habitum; postea vero egrediendo, ipsumq. relinquendo, sicq; sponsum, siue sponsam decipere, atque illudere. Vt igitur amplius hæc veritas constet, proposito articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Spōsalia de futuro, & matrimonium ratum non consumatum, dissoluuntur, nō per quēcumq; in gressum Religionis, sed per illum tantū, qui fit cum effectu & subsecuta solemni professione.

SPonsalia de futuro, & matrimonium ratum, nō consumatum de præsenti, dissoluuntur, non per quemcumque ingressum Religionis, sed solummodo per ingressum Religionis cum effectu, & subsecuta solemni professione, valida. Hæc conclusio est omnium Doctorum, & Iurisconsultorum communis, & habetur ex glosa in *c. ex publico, de conuer. coniug.* Nec dictis obstat, quod per hoc, quod expectatur professionis tempus, illi qui remāsit in sæculo, imminet periculum incontinentiæ, & lapsus in peccatum carnis; hoc enim nihil refert: Nam multi in coniugio occurrunt, siue occurrere possunt casus, in quibus coniuges sine culpa (at non sine causa) continere coguntur; prout ait Innocētius III. *in c. quoniā frequenter, §. sin autem, in fine, vt lite non contest.* atq; etiā dicitur *in c. in præsentia, de sponsalib. & in c. ex multa, de voto*, quod mulier tenetur maritum equitē, cruce signatum, expectare quantūcumque annis: multo ergo melius tenebitur expectare mulier sponsū, Religionē ingressum per annum. Quā opinionem, tenet etiā Couarruuias de testamentis 1. par. c. 5. nū. 11. vbi de sponsalibus loquendo dicit, quod huiusmodi de futuro matrimonium contrahenti, meliùs, atque tutius erit, matrimonium contrahere de facto, fidem adimplendo, quam promisit, & desumendo in vxorem eam, quam se ducturum spopondit (præsertim si fidem iuramento firmauit) quām ea prætermissa, Monasterium intrare. Poterit enim postea id facere, ante consummationem contracti matrimonij; & Religionem ingredi. Et sic intelligit Couarruuias, illam decretalem *in c. commissum, de sponsalib.* Et per hoc etiam resoluunt Doctores alij, illam quæstionem, an intrare possit Religionem, qui iurauit aliquā in vxorem ducere, qua de re videantur Doctores in materia de matrimonio, sed specialiter Syluester, *verbo matrimonij, 8. q. 12. & verbo Religio 2. q 9.*

Spōsalia de futuro, & matrimonium ratū, non cōsumatum, dissoluuntur, nō per quēcumq; in gressum Religionis, sed per illum tantū, qui fit cum effectu & subsecuta professione. gloss. in c. ex publico, de cōuers. coniug. c. quoniā frequenter §. sin autem, vt lite non contest. c. in præsentia de sponsa. c. ex multa, de voto. Couar. de test. 1 p. c 5. n. 11 Nota hoc valde. c. commissum de sponsa. Syluest. verbo matrim. 8. q. 12. & verbo Religio 2. q. 9

Sed dices, quanam auctoritate siue potestate, sponsalia de futuro, & matrimonium ratum, non consumatum de præsenti, per ingressum Religionis, seu potius per solemnem professionē dissoluuntur? De hac difficultate iam multa diximus supra q. 17. ar. 1. & q. 18. ar. 2. vbi egimus de cōditionibus requisitis ad ingressum Religionis, tam de iure cōmuni, quā ex vi nostræ regulæ, quarum vna, atque præcipua est, vt postulantes nostræ sacræ Religionis habitum non sint vxorati, aut ligati, siue coniuncti, matrimonio rato & consumato, secus est autem, quando matrimonium non est consumatum, sed solummodo ratū, aut vbi sponsalia fuerint solummodo de futuro. In his enim casibus latissime diximus, matrimonium, ingressum Religionis non impedire, sed posse, qui sic sunt copulati & ligati, Religionem intrare: nam per huiusmodi ingressum, seu potius per eiusdem Religionis professionem expressam, præfata coniugia dissoluuntur; non tam quidem auctoritate humana, quam ordinatione diuina, & ex diuina voluntate, traditione constante. Videantur quæ ibidem sunt dicta: videatur etiam hac de re, Magister Soto lib. 7. de iustitia, & iure, q. 5. ar. 3. in solutione ad 2. argu. & Pater Fr. Michael de Medina lib. 5. de sacrorum hominum continentia c. 90. & Pater Fr. Emmanuel Rodriguez tom. 3. qq. regular. q. 1. art. 4.

Soto de iustit. & iur. lib. 7. q. 5. ar. 3. in solut. ad 2. arg. Medina lib. 5 de sacr. homi. cont. c. 90. Man. 3. to. qq. regu. q. 1. ar. 4

A R T I C V L V S V

Vtrum viri religioſi Societatis Ieſu, poſt primam emiſſam profeſſionem, poſſint matrimonium contrahere, & de facto contractum, an ſit validum?

RAtio dubitandi eſt, nam (vt dicitur) vota, quæ in hac profeſſione emittuntur ab ipſis, ſunt ſimplicia, ac proinde iuxta naturam voti ſimplicis, quamuis impediant, aut impedire poſſint matrimonium contrahendum, non tamen dirimunt, annullare, ſeu irritare poſſunt matrimonium de facto poſt contractum.

Sed de hac difficultate, iam etiam egimus ſupra q. 10. art. 3. vbi & propoſuimus ea, quæ pro noſtro captu, ad hoc propoſitum videbantur expedire: quam ob cauſam, & quia de hac difficultate, & quæſtione prohibitum eſt diſputare, ſeu ipſam in controuerſiam adducere, per Conſtitutionem Gregorij XIII. Pont. Max. ab ipſa pro nunc conſulto ſuperſedeo, hoc ſolo contentus, ſi ſequentem concluſionem in medium propoſuero.

Concluſio.

CErtiſſime tenendum eſt, religioſos Societatis Ieſu, qui communiter, Scolares, ſeu Coadiutores temporales informes, ſeu non formati nuncupantur, vere & proprie eſſe Religioſos, poſtquam primam profeſſionē emiſerint, expleto biennio ſuæ probationis anno, inhabilesq. eſſe poſt eandem profeſſionem ad matrimonium contrahendum, & quod irritum eſt, ac nullū, quod ab ipſis fuerit, aliàs de facto contractū. Hæc concluſio habetur expreſſa, in præfata Conſtit. Greg. XIII. quæ incipit: *Aſcendente domino*, & communiter circumfertur ſimul cum aliis Conſtitutionibus Pontificalibus, & *in compendio* Societatis Ieſu, *verbo Religioſus*. Solummodo eſt difficultas, reſpondere, atq; ſatisfacere propoſitæ rationi dubitandi; nempe quonam modo aut quo pacto, ſummus Pontifex idipſum potuerit efficere, atque determinare, cum vota quæ in præfata promiſſione emittuntur ab ipſis (vt etiam in eadē Conſtitutione dicitur) non ſint ſolemnia, ſed ſimplicia, quomodo, inquā, potuerit dare, atque tribuere, vim & robur voti ſolemnis, voto ſimplici, quantum ad effectum irritandi, & annullandi matrimonium, poſt contractū? Fateor quidē, quod difficultas hęc, aliquorū ſemper, quin vero & multorum, torſit ingenia: maxime, cum Silu. *ver. obedientia, q. 5.* explicans, an Papæ, & Summo Pontifici, teneantur omnes Chriſtiani, non ſolum eccleſiaſtici, verum etiam ſeculares obedire in tertio caſu de mente Panor. *in c. cum olim, de clericis coniugatis* dicat, quod quamuis ſummus Pontif. poſſit inhabilitare ſeculares, ne contrahant, in tali, aut tali gradu conſanguinitatis &c. non tamē poteſt eos inhabilitare ſimpliciter, ad hoc vt nullibi, & in nullo caſu, poſſint contrahere, cum hoc ſit contra Euangelium, concedens cuilibet ſæculari laico, poſſe nubere. Sed nihilominus præfato argumento atque rationi dubitandi, Reſpondetur, pleniſſime atque ſufficientiſſime, dicendo, quod ea habet locum, in viris ſecularibus, qui nullum continentiæ ſiue caſtitatis votum emiſerunt, in religione, ſiue congregatione aliqua, per ſedem Apoſtolicam approbata. Non autem in illis, qui ſubſunt ſub regulari obedientia, & in Religione approbata, emittunt tria Religionis eſſentialia & ſubſtantialia vota, quæ abſque præiudicio eiuſdem Religionis, Summus ipſe Pontifex, (quæ maxima eſt ſua auctoritas atque potentia) potuit limitare, atque modificare, vt hoc habeat locum in his, illud autem in illis ſalua

Religioſi viri Societat. Ieſu, poſt primā profeſſionē emiſſam, nō poſſunt contrahere & matrimonium cōtractum, eſt nullum.

Panorm. in c. cum olim, de cler. coniug.

Notanda verba Syluęſtri.

ſalua ſemper eſſentia atque ſubſtantia eiuſdem Religionis, & ſtatus Religioſi, prout latius ſupra diximus de mente Nauarri in art. 1. in ſolutione ad ſecundam confirmationem, agendo de Equitibus Ordinum Militarium. Sic igitur præfatus ſummus Pontifex potuit determinare, atque de facto determinauit, quod prædicti ſcolares (vt præmiſſum eſt) exiſtentes ſub regulari obedientia, in Societate Ieſu, ſint vere & proprie Religioſi, reuocabiliter tamen, cum poſſint dimitti ab eadem Societate, & fieri vere ſeculares, ſed antequam dimittantur, & dum in eadem exiſtunt Religione, inhabiles eſſe prorſus ad contrahendum, & matrimonium ab ipſis contractum, eſſe ipſo iure irritum, & nullum, quod cum à ſua Sanctitate determinatum exiſtat, cum tot tantisq. cenſuris, in hoc eſt ſtandum, hactenus de iſto articulo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum poſt emiſſam profeſſionem ſolemnem, ab Equitibus Ordinũ Militarium, matrimonium poſt contractum ſit nullum, & an per ipſam, matrimonium ratum, ſed non conſumatũ, diſſoluatur?

AB hac etiam difficultate breuiter me expediam, cum etiam de illa plura dixerim ſupra q. 10. ar. 4. vnde & breuiter eidem in præſentiarum, ſub diſtinctione reſpondeo, per ſequentes concluſiones.

Equites Ordinis D. Ioannis poſt ſolemnem profeſſionem, emiſſam valſdam, non poſſunt matrimonium contrahere, quin vero probabiliſſimũ eſt, quod per ingreſſum talis Religionis, matrimonium ratum, & non conſumatum diſſoluatur. *Soto in 4. ſent. diſt. 27. q. 1. art. 4.* Nota hoc valde. *Nauar. lib. 3. conſil. de reg. conſ. 12. Cordu. in ſumma q. 148. & q. 178. Arago. de iuſti. & iur. q. 88. ar. 11. ad vlt. Soto vbi ſupra lib. 7. q. 5. ar. 3.*

Prima Concluſio.

EQuites, & nobiles viri Ordinis D. Ioannis, poſt profeſſionem ſolemnem ab ipſis emiſſam, validam, & cum debitis conditionibus & circumſtantijs, nullatenus poſſunt matrimonium contrahere, & ab ipſis matrimonium contractum, eſt nullum, quin vero, & probabiliſſimum eſt, quod per ingreſſum talis Religionis, diſſoluatur matrimonium ratum nõ conſumatum. Hæc concluſio, quantum ad ſecundam partem, eſt contra magiſtrum Sotum in 4. ſententiarum diſt. 27. q. 1. ar. 4. vbi inquit, quod per ingreſſum Religionis in Ordinem D. Ioannis (loquitur de Equitibus, atque Militibus, ſecus enim eſt de clericis, ſeu Fratribus, atq; Monialibus) ipſe non auderet affirmare, quod dirimatur matrimonium ratum, non conſumatum, aut poſſe quempiam ſic coniugatum atque ligatum, inuita vxore, Religionem illam profiteri, vt etiam de ſacerdotibus dixit. Sed alij grauiſſimi Auctores, contrariam ſententiam tenent; Nauarro lib. 3. conſiliorum, de regularibus conſ. 12. & Pater Corduba in ſua ſumma q. 148. & q. 178. & Pater Frater Petrus de Aragon lib. de iuſtitia & iure q. 88. art. 11. Quod & probant ex multis atque efficaciſſimis rationibus, & maxime ex quodã facto, quo anno Domini 1552. ſummus Pontifex diſpenſauit cum quodam Duce de Medinacæli (nomine Don Gaſtor) vt per profeſſionem factam in ſupradicto D. Ioannis Ordine, ſolueretur matrimonium ratum, non conſumatum, quod contraxerat cum quadam nobili fœmina, certis quibuſdã de cauſis. Neque id mirum (inquiunt prædicti auctores) cum huiuſmodi milites, vere & proprie ſint religioſi, & emittant tria Religionis ſubſtantialia vota, nempe obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis, quod & ſupradictus Soto expreſſe concedit in lib. quem poſtea edidit de iuſtitia & iure lib. 7. quæſt. 5. art. 3. Per quod & ſatis manet probata ſupradictæ noſtræ concluſionis pars, nempe, matrimonium contractum ab huiuſmodi D. Ioannis Equitibus & militibus, poſt eorum expreſſum, atque ſolemnem profeſſionem validã, eſſe ipſo iure nullum, ſicut & matrimo-

nium contractum, ab alijs vere & proprie Religiosis. Sed loquendo de alijs Militibus & Equitibus aliorum Ordinum & Religionum, sit secunda conclusio.

Secunda Conclusio.

Loquendo de alijs Militibus Ordinis D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, certum est, quod per professionem eorum impeditur, neque dirimitur matrimonium post contractum, cum non promittant castitatem absolute, sed dumtaxat castitatem coniugalem, quod nihil est aliud, quam quod non cognoscent alias fœminas præter suas proprias, atque legitimas vxores: & pari certitudine constat, quod per eorum professionem non dirimitur matrimonium ratum, non consumatum, prius contractū. Hæc conclusio est certissima, neque credo, quod de ea vllus sit, qui dubitet. Videatur de ea Pater Frater Petrus de Aragon, vbi supra, & Pater Frater Petrus de Ledesma in suis additionibus ad tertiam partem q. 6. ar. 2. ad 4. & Doctor Enriquez Societatis Iesu, de Sacramentis lib. 11. c. 8. §. 6. Et hæc de isto articulo, ac de tota quæstione dicta sufficiant.

Loquendo de alijs Militibus Ordinis D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, certum est, quod per eorū professioné non dirimitur, aut impeditur matrimonium ratum atque consumatum post contractū; nec vero ante. *Arago. 22 q. 88. art. 11. Ledesma 3. p. q. 61. art. 2. ad 4. Enriquez de Socie. lib. 11. c. 8 §. 6.*

QVÆSTIO XXVIII.

De Religiosis professis, quantum ad votum Paupertatis, in decem & octo Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Religiosus solemniter professus, habere possit proprium?

Pro huius Articuli, ac maiori totius quæstionis intelligentia, aliqua sunt fundamenta præmittenda.

Primo nota. Omnes Ordines, & Religiones, Minorum excepta, habere possunt proprium in communi per Concil. Trid. *Concil. Trid. sess. 25. de regul. c. 3.*

ET primo præmitto, quod non in præsentiarum futurus est sermo de proprio, aut dominio illo, quod habent, atque habere possunt Ordines, & Religiones in communi: nam hac de re, extat decretum, atque determinatio expressa Concilij Trid. *sess. 25. de regul. c. 3.* vbi conceditur omnibus Monasterijs, & domibus tam virorum, quam mulierum, etiam Mendicantiū (exceptis nostris Domibus Fratrum sancti Francisci, Capucinorum, & eorum, qui Minores de Obseruantia vocantur) etiam quibus, aut ex Constitutionibus suis erat prohibitum, aut priuilegio Apostolico non concessum, vt deinceps bona immobilia possidere liceat. Et sic quoad proprium, & bona in communi possessa, nulla superest difficultas, aut esse potest ratio dubitandi, & nos etiam supra q. 11. art. 2. diximus de mente D. Thomæ, Monachis, atque Religiosis omnibus id esse licitū, neque hoc diminuere à ratione perfectionis, aut saltim non esse cōtra perfectionem, nec contra naturā, & rationem status Religiosi. Difficultas igitur præsentis articuli est, non de Domibus, aut Monasterijs in communi, sed de religiosis ipsis in particulari: an scilicet post solemnem professionem ab ipsis emissam, vlla ratione habere possint proprium? Secundo præmitto, quod proprietas & dominium, secundum Doctores iurisperitos, idem prorsus sunt, & ad eandē rem omnino pertinēt. *Iuxta legem naturaliter, §. nihil commune, & l. si quis vi §. differentia, ff. de acqui. possess.* differtq. iuxta Bartolum, dominium siue proprietas, à possessione

Secundo nota, *leg. naturaliter § nihil cōmune, & leg. si quis vi, §. diff. de acqui. possess.*

iuris

Iuris; hoc, quod dominium, atque proprietas, est ius perfecte disponendi de re, in quemlibet vsum, nisi lege prohibeatur, saluo semper iure alterius, at possessio est solummodo ius insistendi rei, non prohibitæ possideri. Multa ad hoc propositum possent dici, sed relinquantur hæc amplius discutenda iurisperitis, quibus competit ostendere alias differentias maiores, quæ versantur inter dominium & possessionem, & possessionem iustam, atque coactam, seu iniustam, quæ alio nomine nuncupatur insistentia, vel detinentia facti, quæ nō est ius, sed solummodo factum, quod habet, quicumque detinet aliquam rem de facto, quamuis non de iure. Qui hac de re plura videre desiderat, consulat Doctores iurisperitos, sed specialiter Nauarrum, in commentario primo, de regularibus, cuius titulus est, *Cui portio nu. 12. cum sequentibus*, vbi præfatam dominij & proprietatis diffinitionem, luculenter explicat, exponendo atque verificando, singulas eiusdē particulas. Sed agendo cum Theologis, & ad ea quæ meę professionis, magis sunt propria me cōuertendo eiusdē proprietatis, atque dominij diffinitionem, Magister Soto aliam assignat, dicens: quod dominium, siue proprietas est, propria cuiusq; rei facultas, & ius, in rem quamlibet, quam in suum ipsius commodum quis vsurpare potest, quocumque vsu, lege sibi permisso. Quam suam diffinitionem etiam explicat, atque declarat per omnes suas particulas, ostendendo, in quo proprietas, siue dominiū, differat atq; distinguatur, à mera possessione, & ab administratione, vsu, & vsufructu. De quibus omnibus, vt non dum simul omnia dicuntur, confundantur, dicemus in sequenti notabili.

Proprietas, & dominium idē omnino sunt, atq; idem polent.

Nauar. comment. 1. de regul.
Cordub. super c. cui portio, nu. 12. ad sequentibus.
Soto lib. 4. de iust. & iur. q. 1. art. 1.

Tertio nota, quod inter prædictam proprietatem, siue dominium, possessionem, siue administrationem, vsumfructum & vsum, à Doctoribus Scolasticis, Theologis, simul atque iurisperitis, hæc communiter constituitur differētia, quod dominus, atque proprietarius est, & dici potest ille, qui alicuius rei, habet dominium, & proprietatem, potestq; de ea perfecte disponere pro libito, vtendo, fruendo, donando, mutuādo, vendendo, & alienando, nisi id sibi fuerit aliqua lege prohibitum (quod dico, propter dominium pupillorum, & eorum, qui bona habent prohibita alienare) qui quidem licet sint veri domini, non tamen possunt perfecte disponere, de rebus suis, illas vendendo, donando, alienando &c. pro eo quod, id est sibi lege prohibitum, *per leg. magis puto, & toto tit. ff. de rebus eorum, qui & leg. filiusfam. §. diui, ff. de leg. 1. & leg. famil. C. de secund. nupt.* At habens alicuius rei possessionem dumtaxat, aut solam administrationem, non vero dominium, haudquaquam id potest, quod proprietarius, & dominus, sed solummodo habet ius, disponendi de re aliena, alieno nomine, libere aut limitate, gratis, siue cum stipendio, vt habetur *in rubrica, ff. de administratione tutorum, & de administratione rerum ad ciuitatem pertinentium, & in c. grandi, de supplenda negligentia Prælatorum lib. 6.* Neque etiam administrator in rebus suæ administrationis, habet vsumfructū siue vsum (vt de se patet) rerum quas administrat, sed tantummodo dispositionem, liberam, atque legitimam, aut limitatā, vt dictum est. Vlterius vsusfructus, siue vsus, permultum etiam à dominio, atque proprietate differunt. neque enim vsufructuarius potest illud, quod dominus, siue proprietarius, qui (vt dictum est) ad libitū, & perfecte potest disponere de rebus suis, vtendo, fruendo, donando, alienando, &c. Vsufructuarius autem non sic, sed solummodo potest disponere, de fructibus rerum ad se pertinentium, *iuxta institutam, de vsufructu, & glossam in leg. 1. ff. eo. tit.* vbi dicitur, *quod vsusfructus, est ius vtendi, siue fruendo rebus alienis, salua semper earum substantia*. Multo minus id habet vsuarius, seu in rebus habens tantummodo vsum: nam solum potest vti, & sumere de fructibus, quantum opus fuerit sibi ad suum vsum, &

Tertio nota. De differentia quę versatur inter proprietatem, siue dominium administrationem, siue possessionē, vsum, & vsum fructum.

Rub. ff. de administ. tut. cap. grandi. de supplen. negli. Præla. lib. 6.

Institu. de vsu fruct. leg. 1. ff. eod. tit.

Instit. de vsu, & habit. §. 1.

non amplius; ita quod neq; donare, nec locare poteſt quidquam ex eis. Quia ratione habetur, *in inſtituta, de vſu & habitu §. 1. quod minus iuris eſt, in vſu, quam in vſufructu*. Fruitur enim rebus, qui ſuper fructus, plenam habet poteſtatem, neq; ſolùmodo poteſt illos comedere, verum etiam donare, ac quomodocunque alienare, ſalua ſemper eorum ſubſtantia, nam hæc vt dixi, ſemper ad proprietatem pertinet: at vſuarius, & qui ſuper rem aliquam, tantummodo habet vſum, ſolummodo poteſt fructibus illius veſci, aut ad multum ſua armenta alere, non vero eundem fructum diſtrahere, locare, vendere, neque alienare. Per quæ ſatis manet declarata, atque oſtenſa, differentia quæ verſatur, inter ſupradictum dominium, ſiue proprietatem, poſſeſſionem, ſeu adminiſtrationem, vſumfructum, & vſum: quæ omnia in præſentiarum dixiſſe, quam maxime fuit neceſſarium, ſi quidem de his omnibus in particulari in ſubſequentibus, ſpeciales à nobis exſtruendi ſunt articuli, atque difficultates. Vt autem articulo propoſito breuiter ſatisfaciam, ſit concluſio.

Religioſi poſt ſolemnem profeſſionem emiſſam, nullo modo in particulari habere poſſunt proprium *c. cum ad Monaſt, de ſtatu Monac. & in c. monachi. eo. tit.*

c. non dicatis, & cui portio 12. q. 1.

De pœna Religioſorum proprietariorum. *Naua. cõmet. 1. de regu. ſuper cap. cui per ea 12. q. 1. a. 12. cum ſeq. & nu. 2. ſuper c non dicatis, nu 1. & ſeqq. 22. q. 1. per totam. c. 1. 18. q. 1. c. Monacho 27. q. 1. Naua. in cõm dicatis 12. q. 1. nu. 1. & 2.*

Religioſus profeſſus dicẽs aliquid eſſe ſuum, peccat mortaliter, & admin. venialiter. *D. Tho 2. 2. q. 110. art. 3.*

Nota hoc valde.

Concluſio.

REligioſi poſt ſolemnem emiſſam profeſſionẽ, nullo modo in particulari habere poſſunt proprium. Hæc concluſio habetur expreſſa *in c. cũ ad Monaſterium, de ſtatu Monach. & in c. Monachi eod tit.* vbi ſtrictiſſime prohibetur ſub terribili præcepto, Monachis & Religioſis cunctis, habere proprium, & in tali ſtatu decedentes, ab Altaris communione remouentur; quin vero, & Eccleſiaſtica ſepultura, & Fratrũ cõmunione priuantur. Hoc idem habetur ſtrictiſſime *in c. non dicatis, & in c. cui portio 12. q. 1.* quæ duo capitula, luculenter, atq; doctiſſime tractat, & explicat ſapientiſſimus Doctor Naua. cõment. 1. & 2. de regul. vbi & ad hoc propoſitũ dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Sed probatur inſuper prædicta concluſio, per multa alia iura & capitula, quæ habentur in decreto in ſupradicta 12. cauſa, q 1. per totam, *& per c. primũ 18. q. 1. & c. Monacho 27. q. 1.* & multa alia, quę breuitatis cauſa facio omiſſa. Vnde dicit Nauar. in ſupradicto cõment. *ad c. non dicatis, nu. 1. & 2.* quod religioſus, ſiue regularis, volens habere proprium alicuius rei, peccat mortaliter, & dicens aliquid eſſe ſuum, per hoc ſolum, quod illud dicit, etiã peccat mortaliter, aut ſaltim venialiter, tum quia facit contra prædictum *c. non dicatis*, vbi dicitur, *non dicatis aliquid vos habere proprii, ſed ſint vobis omnia communia*: tum etiam quia mentitur, poſtquã ſcit, aut ſcire debet, poſt profeſſionẽ, omino nihil eſſe ſuum, & dicit aliquid ſe habere, & certum eſt, quod omne mendacium, etiam dictum cum bona intentione, etiam humilitatis cauſa, eſt peccatum, per *c. 1. 22. q. 2. c. ſuper eo. de vſu. c. cum humilitatis, eadem cauſa*, & q. mortale, aut ſaltim veniale, vt tradit D. Tho. 2. 2. q. 110. ar. 3. Sup quę perinde verba *cap. non dicatis*, colligunt non incongrue, Doctores, quam ſit contrariũ viris religioſis & monachis, habere proprium, poſtquam etiam dicere, ſe illud habere, eſt ſibi prohibitum, & reputatur peccatum (mortale, aut veniale) quod eſt valde notandum, ac memoriæ commendandum. Ad inueſtigandum autem, quando illud ſit mortale, quando vero veniale, tradit ſupradictus Nauarro ſequentem regulam. Nam ſi religioſus quiſpiam dicit aliquid eſſe ſuum, intendens re vera ſe eſſe dominum, & poſſeſſorem ipſius, nomine proprio, volendo eſſe ſuum, & complacendo in eo, quod ſit ſuum, *in hoc caſu* iuxta, peccat mortaliter, omni proculdubio, mentiẽdo, & contraueniendo voto paupertatis, quod eſt ſubſtantiale, atque eſſentiale regulæ cuiuſcumque Religioſi. Si autem illud diceret, non hoc intendens, ſed inaduertenter, cum incogitantia dominij, ſiue proprietatis, tunc dicit, quod erit tantummodo peccatum veniale, quia mentitur; aut forſan nullum peccatum, ſi etiam ſit men-

mendacium subreptitium. Et idem dicit de illo, qui diceret aliquid esse suum, intendens actu vel virtute, quoad vsum, vel quoad administrationem, vel detentionem simplicem facti, nō autem quoad dominium, siue proprietatem. In calce huius articuli aduertit prædictus Nauar. vbi supra, quod hæc omnia sunt vera & certa, intelligendo de proprio temporali, seu de proprietate rerum temporalium, vtputa vestis, breuiarij, pecuniæ, seu alicuius rei pecuniæstimabilis, nam horū omniū religiosus & regularis, sit incapax, per solemne votum paupertatis, neque habere potest dominium, & proprietatem cuiuscumque rei paruæ, vel magnæ: non tamen intelligenda est conclusio, de bonis interioribus animæ, vt sunt scientia, sapientia, & quodcumque donum à Deo datū, vel virtutes, & animi dotes. Neque est incapax, aut prohibetur religiosus habere, seu cupere habere, honores sāctos, & licitos, vtpote honorē presbyteralem, doctoralem, & huiusmodi, quæ dantur propter merita, quibus non renunciauit, vt expresse docet, & tenet D. Thom. 2. 2. q. 186. ar. 7. ad quartum, & ibidem Caietanus. Possunt etiam religiosi habere multa alia, quæ non temporalia, sed spiritualia sunt, vt ius eligendi, præsentandi, confirmandi, instituendi, conferendi, excommunicandi, absoluendi, & beneficia regularia in titulum, & secularia in commendam, & ius suscipiendi alimēta, ex hoc aut illo monasterio, ius etiam regendi cathedras in Academijs, & omnem iurisdictionem Ecclesiasticam, imo, & secularem ciuilem, tam quoad proprietatē, quām quoad possessionem, non solū facti, sed etiam iuris, vt demonstrat totius Ecclesiæ consuetudo; quæ seruanda est, iuxta c. *Ecclesiasticarum*, 11. *dist.* & *c. fin. de consuetudine*. Qua de re videatur Nauarr. vbi supra, num. 2. vbi ad hoc propositum tradit, & dicit multa eaquè notatu dignissima, pro nunc autem prædicta sufficiant. hactenus de isto articulo.

Nauar. vbi supra.

Nota hoc valde pro religiosis. *D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 7. ad 4. & Caiet. ibidem.*

2. Ecclesiast. c. carū 11. dist. c. fin. de consuet.

ARTICVLVS II.

Vtrum valeat professio, monachi, siue religiosi, facta cum ea conditione, vt liceat sibi, proprium, & bona immobilia possidere?

CIrca hanc difficultatem, sunt variæ Doctorū opiniones, de quibus videndus est Syluester, *verbo relig. 3. q. 7. & 8* Quidam enim dicunt, quod quacumque forma, monachi, siue religiosi professionem emittant, & per quæcumque verba, professio eorum tenet, & valet, etiam non seruata regulari forma. Nam cū obligatio dirigatur in Deum, hæc, aut illa forma non debet vitiare actū. Vnde colligunt isti Auctores, quod professio facta cum conditione proposita, in titulo huius articuli, valet, & sic professus remanebit monachus, sed conditio frangitur, siue reijcitur, tamquam impossibilis. Quod probant argumento deducto, *ex c. quicumque, de conditionibus appositis*, vbi dicitur, quod defectus turpis conditionis, in contractu matrimonij appositæ, non vitiat matrimonium: verba prædicti capitis sunt ista: *Quicumque sub conditionis nomine, aliquam desponsauerit, & eam postmodum relinquere voluerit, dicimus, quod frangatur conditio, & desponsatio irrefragabiliter teneatur*. Facit etiam ad hoc. *l. 1. §. 1. ff. si vsusfructus petatur, & l. sed neque, ff. de vsu, & hab. & C. de institut. sub conditio. l. reprehendenda.*

Syluest. verbo relig. 3. q. 7. & 8. Prima opinio. c. quicumq; de condit. appos. l. 1. §. 1. ff. si vsus fructus petat. & l. sed neq. ff. de vsu & hab. & C. de condit. appositis.

Sed contrariam sententiam tenent, & merito, multi alij grauissimi Doctores, qui asserunt, nullam prorsus esse professionem, factam sub conditione, contraria ipsi religioni, propter rationes inferius dicendas: & quia hæc sententia magis placet & arridet, de ea sequentem statuo conclusionem.

Secūda opinio

Con-

Conclusio.

Professio facta à religioso sub ea conditione, vt sibi liceat proprium, & bona immobilia possidere, est ipso iure nulla.

Gloss. in c. monachi. de statu monachor. verb. admin. c. vltimum de condict. oppos. c. cum ad monast. de statu monach. c. solet, 32. q. 2.

PRofessio facta à religioso, sub ea conditione, vt sibi liceat proprium, & bona immobilia possidere, est ipso iure nulla. Hæc conclusio habetur expresse à Glossa *in c. monachi, de statu monachorum, verbo administratione*, vbi hac excitata difficultate, & adductis iuribus in contrarium propositis, contrariam tenet sententiam, cui adhæret *per c. vltimum de conditionibus appositis*, vbi dicitur, quod si aliqua apponatur conditio, in matrimonio, contra essentiam, & substantiam matrimonij, matrimonium ipsum est nullum, ex quo arguit ad præsens propositum, quod cum hæc conditio de proprio retinendo, sit contra substantiam monachatus, & non habere proprium, adeò intrinsecum, & essentiale sit statui monachorum, vt super hoc nec Summus Pontifex possit dispensare, prout habetur *in c. cum ad monasterium, eo. titulo*, quod præfata professio est omnino nulla, & quod talis non erit monachus, siue religiosus. Hoc etiá probat Glossa argumento deducto, *ex c. solet, 32. q. 2.* vbi ad aliud propositum diffinitur, quod deficiente conditione essentiali, & substantiali alicuius rei, actus est nullus. Eamdem sententiam tenet Syluester vbi supra. Hanc litem, & controuersiam, quæ versatur inter supradictas duas opiniones, conantur conciliare, atque ad concordiam reducere, Conarruuias, & Salzedo, atque alij graues Auctores, dicentes, quod si quis religiosus, cum supradicta apposita conditione profiteatur, quod liceat sibi proprium, & bona immobilia possidere, & libere acquirere, & vt propria sibi retinere, etiam inuito Prælato, quod talis professio erit nulla, & irrita, vtpote contra essentiam, atque substantiam religionis, & omnino contraria voto paupertatis. Si tamen profiteretur sub conditione, vt sibi liceat possidere quamdam domum, vti propriam cum bonis iam acquisitis, tunc (inquiunt) valet professio conditione reiecta, argumento cuiusdam *decretalis, cap. fin. ne clerici, vel vouentes*, & multo melius (inquit Salzedo) valet professio religiosi, facta cum ea conditione, & pacto, quod liceat sibi habere aliqua bona, pro suis necessitatibus, quia in tali pacto intelligitur illa habere, tãquam obedientiarius, & tamquam subiecta Prælato, & eo animo, vt intendat, ad nutum Abbatis, siue Prælati posse sibi amoueri. Videatur Salzedo super practicam Bernardi Diaz de Lugo, in additione ad Regulam 521.

Syluest. vbi supra.

c. fin. ne cler. & vouentes.

Salzeda in pract. crim. Reg. 521.

c. fin. de cond. appos.

Ad argumentum adductum in principio articuli. Respondeo, quod illud capitulum intelligitur de conditione aliqua turpi, quæ tamen non sit contra naturam, & essentiam matrimonii, vt expresse habetur *in c. fin. eo titulo de condit. appos.* vtputa si fecisset furtum, si hominem interfecisset, talis conditio non impediret matrimonium, imo haberetur pro non adiecta; secus tamen est in proposito, vbi conditio apposita de proprio retinendo, est contra essentiam, & naturam voti paupertatis. Et hæc breuiter pro dicto articulo sufficiant.

ARTICVLVS III.

Vtrum Summus Pontifex dispensare possit, in hoc, quod religiosus habeat proprium, stricto, & rigoroso modo sumptum?

NOn quæro, an possit Summus Pontifex dispensare, cum religioso, super voto paupertatis, & super prædicto articulo proprietatis, atque dominij succedisse, eo modo, quo supra diximus, q. 25. artic. 11. existente aliqua magna, & multum rationabili causa, propter bonum cõmune, & ad com-

mu-

munem totius Ecclesiæ vtilitatem spectans, pro alicuius regni conuersione, & pace, quæ non aliter fieri posset, aut saltim non ita commodè sperari, posse eumdem summum Pontificem dispensare in voto solemni solemniter emisso, continentiæ, & castitatis, & efficere, vt religiosus quispiam, à Religione exiens, reginam aliquam, aut principalem quamdam personam, in vxorem ducat; nam de hoc, qua ratione illud supra diximus de castitate, eadem prorsus (si non maiori) nunc dicere cogimur de paupertate, & quod dispensare possit, in paupertatis voto, atque efficere ob eadem rationes, & causas, vt religiosus quispiam habere possit proprium, faciendo ipsum de monacho, non monachum, siue laycum, & vxoratum, successiue. Sed difficultas est, an id facere possit, simul cum monachatu, & manente vere, & proprie monacho, siue religioso, & quod eo in statu habere simul possit proprium, stricte, & rigoroso modo sumptum, quoad dominium, eo modo quo illud habeant ceteri alij seculares. Cui propositæ difficultati, vt satisfaciam, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

COmmunis est Doctorum sententia, quod Summus Pontifex, dispensare non potest cum religiosis in particulari in hoc, quod stante monachatu, simul etiam habeant proprium, proprio, & stricto modo sumptum, quoad dominium, ad instar, quo illud habent ceteri seculares. Hæc conclusio est expresse determinata, *in c. cum Ad monasterium de statu monachorum*, vbi Innocentius III. diffiniendo, & determinando, quæ sint de essentia, & substantia Religionis, & cuiuslibet religiosi, dicit, *quod abdicatio proprietatis sicut, & custodia castitatis, adeò est annexa regulæ monachali, vt super ipsam, neque ipse summus Pontifex licentiam valeat indulgere.* Quæ verba, (vt supra diximus) intelligenda sunt, ad hunc sensum, quod simul, & manente monachatu, summus Pontifex id non valet efficere, bene autem successiue, existentibus causis, & rationibus, in supradicto articulo positis, simul autem minime. Nam hæc tria Religionis essentialia, & substantialia vota, prout etiam diximus, q. 1. ar. 4. & 5. sunt de essentia, & substantia religionis, & status religiosi, non solum ex decreto Papali humano, aut tantùmodo de iure positiuo, sed reuera de iure diuino, traditione constante, à tempore Sanctorum Apostolorum, & ex speciali institutione Christi Domini, quo fit, vt in his summus Pontifex non possit dispensare, aut licentiam indulgere cum sint ipsi monachatui, & statui monachorum, & religiosorum essentialia, & sublata alicuius rei essentia, certum est rem ipsam perire, & quod desinere necessum est. Hanc nostram conclusionem multis probat, atque defendit, doctissimus Doctor Nauarr. *super c. non dicatis, num.* 17. adeoq; ei inhæret, vt dicat, quod licet in casu Summus Pontifex quandoq; dispenset, & dispensare possit, cum aliquo religioso, vt nubat licite, non tamen in vllo casu dispensare potest, in hoc, quod habeat proprium, stricte & rigorose sumptum, quia (inquit) dari potest casus, causa & necessitas, cui commode succurri non possit, absque eo, quod religiosus fiat vxoratus, & verus maritus alicuius mulieris, præcise, ob aliquam causam, at nullus potest dari casus, causa & necessitas, quæ sit sufficiens ratio dispensandi, cum eo in hoc, quod supradicto modo habeat proprium, cum cuilibet necessitati succurri, & subueniri possit, per solam bonorum temporalium administrationem, vnde ex defectu causæ (inquit) quod Summus Pontifex non potest dispensare. Verba sunt expressa, & profectò notanda valde, si tamen per energiam intelligantur. At loquendo

Summus Pontifex dispensare nõ potest cum religioso in particulari, vt stante monachatu habeat proprium stricte, & rigoroso modo sumptum. *c. cũ ad mon. de statu mon.*

Nauarr. sup. c. non dicatis n. 17.

Nota hoc valde, ex Nauarro circa dispensationem Papæ cum religioso super habend. quod priùs stricto modo sumptum.

quendo de habendo proprium simul cum monacham, in rei veritate, sententia Nauarri non habet verum, in hoc vltimo suo dicto, scilicet, quod Summus Pontifex non possit dispensare cum religioso, in voto paupertatis successiue, dispensando cum illo in voto castitatis etiam successiue, vt scilicet à monasterio exeundo, habeat vxorem, quapropter pœnes hoc ab ipso discedo, & dico, quod quæ causa fuerit sufficiens, atque legitima, ad dispensandum cum aliquo religioso, ad hoc vt non sit religiosus, in voto continentiæ, & castitatis successiue, eadem etiam erit sufficiens ad dispensandum cum eodem, in voto paupertatis, & pœnes hoc, quod habere possit proprium, quocumque rigoroso modo sumatur, etiam successiue. Haud enim commode habere poterit vxorem, & liberos, absque eo, quod sibi concedatur, habere bona propria, quibus eosdem alat, & post mortem eisdem testamento relinquat, volarius dicenius stanim, agentes de religiosis Militibus Ordinum militarium. Hactenus de isto articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Equites, atque Commendatarij Ordinum militarium, cum quibus dispensatum est, vt possint ducere vxores, per eamdem dispensationem, seu aliam, possint habere proprium?

Nauarr. com. 2. de reg. sup. c. non dicatis, nu. 56.

DE hac difficultate, & quæstione agit Nauarr. in dicto comment. 2. de Regularibus *super c. non dicatis, nu. 56.* vbi & dicit, quod quamuis milites Ordinum militarium, siue Commendatarij, ad bella, profesti, & per dispensationem Apostolicam coniugati, habentes filios legitimos ex talibus coniugijs, possint disponere de bonis suis, quæ ante professionem habuerint, atque in religionem intulerint, iuxta *autenticum, si quis mulier, C. de sanct. Ecclesi. & autenticum, nisi autem, C. de Epis. & Cler.* quæ referuntur, & translata sunt, in *c. si quis mulier, 19. q. 3.* & hoc absque vlla summi Pontificis dispensatione, non autem de illis bonis, quæ post professionem & votum acquisierunt, aut postea illis quacumque ratione obuenerunt, ac perinde nec de illis posse testari, aut maioratum instituere. Et ratio fundamentalis huius rei (inquit) est, quia huiusmodi Milites, atque Commendatarij, sunt vere & proprie religiosi, & pauperes, & nullius rei habere possunt proprium, aut dominium, stricte sumpti, etiam ex summi Pontificis dispensatione. Pro quorum confirmatione refert Motum quemdam proprium, Pij V. Pont. Max. datum anno 1568. 4. Idus Septem. quo reuocauit priuilegia omnia, Equitibus religionum Militarium concessa, quoad facultatem testandi, & disponendi de rebus suis. Hæc Bulla incipit, *Sacrosanctum*, & habetur inter alias constitutiones Pij Quinti, esq. num. 71. Ad confirmandum etiam prædictus Nauarr. suam sententiam & opinionem, agitat, atque in medium producit, celeberrimam illam quæstionem, an scilicet religiosus possit testari, etiam ex priuilegio Papæ? Et pro parte affirmatiua, propositis quibusdam argumentis, & rationibus, contrariæ adhæret sententiæ, asserendo, quod cum huiusmodi Equites, Milites, & Commendatarij, nullius rei habere possint proprium, nec possunt perinde testari, nisi ex Summi Pontificis priuilegio, & noua dispensatione, quam affirmanter dicit per dictū Motum proprium fuisse reuocatam eisdem. Sed hæc Nauarr. sententia, nimium rigida, atque rigorosa mihi videtur, & contrariam esse tenendam censeo, de qua sequentem statuo conclusionem.

[redacted] dicit [redacted] Barro circa Equites, & Commendatarios Ordinis militarium.

Con-

Concluſio.

Milites, atque Commendatarij Ordinum militarium, cum quibus per Sedem Apoſtolicam diſpenſatum eſt, ve poſſint nubere, per eamdem diſpenſatum eſt, & fieri etiam poteſt, vt quadam ratione de rebus ſuis, de licentia ſuorum Superiorum, inter liberos poſſint diſponere. Hanc ſententiam tenet doctiſſimus Pater Molina, Societatis Ieſu, 2. 2. tract. 2. de diſpenſatione, & alter Molina Iuriſconſultus, lib. 2. de primogenitis Hiſpaniarum, c. 9. num. 69. quam, & probant multiplicibus rationibus. Sed primo, quia quamuis huiuſmodi Equites, Milites, & Commendatarij, ſint religioſi, ad modum (quo ſupra diximus, q. 10. art. 4.) non ſic tamen perfectè, atque integrè, vt exæquari debeant, cum ceteris alijs religioſis, in clauſtro vitam agentibus, cum diſpenſati ſint, in caſtitatis voto, vel ſimpliciter, vt Commendatarij Chriſti nuncupati, in regno Luſitaniæ, qui vt dicitur, neque coniugalem caſtitatem vouent, aut ſecundum quid, vt milites D. Iacobi, Calatravæ, & Alcantaræ, in Caſtella regnis, qui ſolummodo profitentur, & vouent caſtitatem coniugalem; & quamuis etiam promittant paupertatem, & obedientiam, non adeò ſtrictam, ac ceteri religioſi, ſed iuxta ſuam regulam, limitatam, mitigatam, modificatam, explicatam & declaratam, atque etiam in pluribus diſpenſatam, per varios Romanos ſummos Pontifices. Vnde neque eſt ratio ſufficiens, ad exæquandum ipſos, cum cetoris alijs Religioſis, ſtricto & rigoroſo modo ſumptis, quoad hoc, vt nullo modo habere poſſint Proprium, & ius, non ſolum adminiſtrandi bona ſua, verum etiam, & diuidendi ea inter filios, per teſtamentum, & maioricatus (ſi opus fuerit) & à ſuo Magiſtro, ſiue Superiore facultas adſit, in idipſum inſtituendi. Quod & confirmatur præterea: nam iuxta communem iuris Regulam, actus agentium non ſe extendunt vltra voluntatem eorum, quod & ſpecialiter verum habet in votis, & in omni promiſſione, de cuius ratione eſt, vt quod fit, voluntarie fiat: ſed huiuſmodi Equites, & Milites, in profeſſione ſua, (vt compertiſſimum eſt) numquam intenderunt ſe obligare huic ſtrictiſſimo paupertatis voto, ita vt numquam, ſeu nullo modo alicuius vel habere poſſent proprium, & ſuorum bonorum quocumque modo acquiſitorum, ita ſtrictam adminiſtrationem, vt nequirent etiam de licentia ſuorum Superiorum, ipſa inter filios diuidere, ex teſtamento, vel aliter; & id ſi ſcirent, forſan numquam talem emiſiſſent profeſſionem, nec ſe obligarent, ad id quod moraliter loquendo, videretur illis, ſeruatu impoſſibile, atque omnino irrationabile: ergo nullum ſupereſt ſufficiens fundamentum, ad aſſerendum, quod Nauarro in ſua prædicta opinione dicit. Confirmatur ſecundo, nam iuxta communem etiam iuris Regulam, conſuetudo eſt optima legum interpres, & quamuis in profeſſione ſupradictorum Militum, & Equitum (vt videtur) aliquid plus promitratur modo, quam à multis retro annis ſeruetur, Superiores tamen dictorum Ordinum, & Religionum, non illa exiguit, quo fit, vt tot annorum conſuetudo, præſcripſiſſe, atque obtinuiſſe videatur, vt illa non aliter obligare, aut eos promiſſe intelligantur, quã conſuetudine, tot retro annis introducta, & conſeruata, obſeruari conſueuerunt. Eo præſertim, quia, vt diximus, ſi aliter foret, aut futurum intelligeretur, multi ſupradictorum Militum, vt certe fere omnes, nequaquam talem profeſſionem emitterent, nec vllo modo ſe obligarent, ſi intelligerent, quod ad aliam vitæ rationem, quam communiter ſeruari conſuetam, tenerentur. Vnde infert præfatus Molina, Societatis Ieſu, vbi ſupra, quod prædicti Milites, & Commendatarij (de quibus eſt ſermo) dominium, & proprietatem habent, ſuorum bonorum

Milites, atque Commendatarij Ordinum Militarium, cũ quibus per Sedem Apoſtolicã diſpenſatũ eſt, vt poſſint nubere, per eãdem diſpenſationẽ fieri etiam poteſt vt de rebus ſuis, de licentia ſuorum Superiorũ, inter liberos poſſint diſponere. *Molina 2. 2. tract. 2. de diſpenſat. & alter Molina de primogen. Hiſpan. c. 9. n. 69*

Notanda valde pro Militibus, Cõmendatarijs religionum Militariũ quarum cumq. ſuper bonorum ſuorum proprietate.

rum patrimonialium, nec non, & aliorum omnium, quæ sua industria, postea acquisiuerunt, possuntq. de his omnibus testari, atque instituere maioratus, non secus, ac ceteri seculares; id quod communiter videmus obseruari in praxi, maxime de licentia suorum Superiorum, conformiter ad proprias cuiusque Religionis constitutiones.

Ad rationes, & fundamenta Nauarri, solutio satis patet ex dictis in probatione conclusionis. Ad constitutionem Pij V. & priuilegiorum reuocationem, prædictus Molina varias adhibet solutiones, insistendo etiam, quod summus Pontifex, non poterat tollere prædictis Militibus facultatem testandi, & disponendi, de bonis suis patrimonialibus, imo vero, nec de alijs sua industria acquisitis, postquam ipsi, vt dictum est, cum hoc pacto, & cum hac conditione fecerunt professionem, non aliter eam emissuri. Sed melius dici potest, quod Pius V. Pont. Max. non reuocauit simpliciter, potestatem testandi, sed eam tantum, quæ dimanabat à priuilegijs Apostolicis. Quare facultas testandi, quam prædicti Milites habebant aliàs, aut ex consuetudine, aut ratione suarum Constitutionum, non fuit à prædicto Pio V. sublata, vt constat, atque constare potest ex prædicta sua Bulla. Quare sicut Magister Ordinis dispensare potest, in alijs obseruantijs Regularibus, cum Militibus, & Commendatarijs, ita & potest dispensare cum eisdem, in factione testamenti etiam post Constitutionem Pij V. maxime cum, vt dicitur, sit iam reuocata per Gregorium XIII. & pro maiori cautela, & conscientiæ securitate, impetrata licentia, & facultas ad testandum, vt constat ex Bulla prædicti Gregorij, quæ habetur in Constitutionibus Pontificalibus.

ARTICVLVS V.

Apud quem remaneat proprietas, & dominium, bonorum quæ possident omnes in vniuersum religiosi?

Huic articulo respondetur, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Proprietas, & dominium omnium bonorum quæ possident in vniuersum religiosi, remanet primo penes Deum, & Dominum nostrum Iesu Christum; secundario vero penes Papam, & totam Ecclesiam, & tandem, tertio pœnes Ordines, vel Monasteria, quorum sunt filij, & quibus ipsi sunt subiecti. Hæc conclusio est Innocentij III. *in c. cum super, de causa poss.* quem sequuntur omnes communiter DD. sed specialiter Decius *in c. constitutus de rescript.* & Nauarr. de redditibus Eccles. monitione 40. q. 1. & in 1. commentario de Regular. *super c. cui pertio, nu. 31.* & in 2. commentario, *super c. non dicatis, num. 3.* quibus in locis, de mente præfati Innocentij III. dicit, quòd generale omnium rerum dominium, quæ possident religiosi, primo, & principaliter, competit Deo, & Domino nostro Iesu Christo, & ius administrandi eius supremum, & generale penes Papam, & Ecclesiam vniuersalẽ, particulare vero illi Ordini, vel Monasterio, cuius religiosi sunt filij, aut quibus sunt subiecti, si sunt capacia iuris administrandi, alioquin (inquit) etiam speciale, remanet apud Papam, & sola determinatio, & vsus, seu administratio facti, penes illos Ordines, & Monasteria, quibus acquireretur ius particulare administrandi, si illius essent capacia, quod dicit, propter Monasteria sacri nostri Minorum Ordinis, de quibus dicemus in se-

Proprietas, & dominium omnium bonorum quæ possidentur à religiosis, apud quẽ remanent?

c. cum super, de causa poss. Decius in c. constit. de rescrip. Nauarr. de redd. Eccles. mon. 40. q. 1. & in c. cui portio, n. 31. & in c. non dicatis, num. 4.

in sequenti cōclusione. Ex qua doctrina satis colligitur, nullum monasteriorum habere supra bonis suis, quæ possident Religiosi, aliquod ius proprium, aut proprium, & verum dominium, sed solummodo ius administrandi, in vtilitatem suam, & aliorum religiosorum, & ij quidem solummodo habent, vt infra dicemus, simplicem vsum facti, in vestibus, & aliis ad vitam necessarijs, quibus vtūtur. Officiarij autē omnes vt sunt Abbates, & alij Superiores, præter id solummodo, habent ius administrandi, nomine eorumdem Monasteriorum, secundū Regulas, quas profitentur. Et hoc est, quod sub alijs verbis communiter dici solet, quod eiusmodi religiosi possident bona, & propria, in communi, non autem in particulari. Sit secunda conclusio.

Secunda Conclusio.

Penes quē remaneat proprietas, & dominium speciale Minorum Fratrū, qui de obseruātia cum cupiuntur.

Proprietas, atque dominium bonorum, quæ possident Fratres Ordinis Minorum, communiter de Obseruantia nuncupati, & Capuccini, remanet primo, & principaliter, vt dictum est, penes prædictum Deum, & Dominum nostrum Iesum Christum, secundario vero, quantum ad ius administrandi supremum, & generale penes Papam, & Ecclesiam Romanam, atque etiam speciale, quia prædicti Fratres per suam Regulam sunt incapaces, non solum proprij, verum etiam cuiuscumque iuris administrandi, & sola detentio & vsus (non iuris, sed facti) remanet penes ipsos. Hæc conclusio, est etiam Nauarri, super *c. non dicatis, num. 3.* ad quam comprobandam adducit, *c. exijt de verborum sign. in 6. §. porro, & §. ad hæc, & §. præterea*: quibus in locis Nicolaus III. explicans Fratrum Minorum Regulam, inquit, dominium rerum donatarum, & relictarum eisdem Fratribus, incapacibus dominij, & cuiuscumque administrationis in communi, & in speciali, non quæri eisdem, sed remanere penes dantes, & donantes (si illud sibi reseruarunt) aut penes sanctam Ecclesiam Romanam, & Romanum Pontificem, & Sindicum, vel Oeconomum eius nomine constitutum, Fratres autem prædictos solummodo habere vsum, non iuris, sed facti, in necessarijs, ad vitæ humanæ sustentationem, cum moderamine, siue modificationibus, ibidem per prædictum Pontificem præscriptis.

Nauarr. in c. non dicatis, num. 3.

c. exijt de verb. sign. lib. 6. §. porro, & §. ad hæc, & §. præterea.

Ex dictis colligitur, quod quando communiter dicitur, quod quidquid religiosus acquirit, Ordini suo, vel Monasterio acquirit, intelligendum est de Monasterijs dominij capacibus, & de ordine dominij, & iure administrandi posito in supradictis conclusionibus. Non autem de vero dominio, quod, vt dictum est, in omnibus bonis Ecclesiasticis, quæritur, primò Deo, & Domino nostro Iesu Christo, postmodum vero ius supremum administrandi, Papæ, & summis Romanis Pontificibus, exercendum secundum sacros Canones, tam in Ordinibus sæcularibus, quam in alijs dominij capacibus sed per seipsos; adhuc immediatius, & specialius administrāda. In incapacibus vero, qualis est noster sacer Minorum Ordo, quales etiam ante Concilium Trident. erant omnes Ordines Mendicantes, secundum suam primæuam, & originalem institutionem exercendum per eamdem Sedem Apostolicam, & Sindicum, seu Oeconomum eiusdem nomine appositum, relicto simplici vsu (non iuris, sed facti) cum superius apposita moderatione, penes præfatos Minores Fratres. & hæc sunt certa, & manifesta. Multa alia forent dicenda circa proprietatem, atque dominium, rerum temporalium, & bonorum, quæ possident omnes in vniuersum Religiosi, quibus scilicet acquirantur, & qualiter in his se gerere habeant; sed quia hæc longiorem requirebant disputationem, quibus pro temporis angustia, satis facere haud quidem

quidem possumus, breuitatis gratia consulto facio missa. Consulatur Nauarr. de redditibus Ecclesiasticis, & locis supra citatis, & hæc pro nunc breuiter dixisse sufficiat.

ARTICVLVS VI.

Vtrum religiosi professi, habere possint aliquem vsumfructum, alicuius rei, si sibi relinquatur?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Religiosi professi, nullum ius, aut vsumfructum habere possunt, super re aliqua in particulari, nisi in ordine ad licentiam, & voluntatem Prælati. Hæc conclusio est Sylvestri, *verba relig. 6. q. 7. in 3. dicto* vbi dicit, quod si aliquis vsusfructus, monacho alicui relinquatur, Abbas potest illum sibi auferre: quod probat, *per authen. ingressi, C. de Sacrosan. Eccl. & per c. 2. de statu monachorum.* Sed est difficultas, an in casu, quo donans huiusmodi vsumfructum monacho, ponat in legato, siue testamento, quod si Abbas illum molestet, à legato cadat, reuera legatum sit nullum, an vero valeat? De hoc est magna controuersia inter Doctores iurisperitos, vt videre est in Glossa, *in l. Lucius, §. tres haredes, ff. ad Trebellia.* Sed communior sententia est, quod si legans disponat per viam pœnæ, quod scilicet monasterium in tali casu, à legato cadat, talis dispositio non valet, quia impositio pœnæ super facto impossibili, de iure, vel de facto nó valet, iuxta *l. si donauero, ff. de ope. & l. 1. C. de his, qua pœna.* Si vero non per modum pœnæ, sed conditionis, vult quod Abbas non possit prædictum monachum molestare, aiunt Doctores, quod si dicat, lego, vel relinquo, talis rei vsumfructum, tali monacho, donec Abbas illum molestet, vel quousque illi quæstionem faciat, & ex tunc non relinquo, in hoc casu (inquit) valida erit dispositio, & monasterium cadet à legato. Videatur hac de re Sylvester loco supra citato, non enim possumus in tot rebus immorari, cum tantopere breuitati studeamus.

Religiosi professi, nullū ius, aut vsumfructū habere possunt super re aliqua particulari, nisi in ordine ad licentiā, & voluntatem Prælati. *Sylvest. verb. relig. 6. 9. 7. in 3. dicto. Authen. ingressi de Sacrosan. Eccles. c. 2. de statu monach. Gloss. in l. Lucius, §. cui bares; ff. ad Trebellian. l. Cardonem, ff. de ope. & l. 1. C. de his, qua pœna. Sylvest. vbi supra.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum religiosus professus, de licentia & consensu Prælati, habere possit, aliquam Ecclesiam, & villam sibi vnitam, cum horto, & alijs, seu aliquam hæreditatem ad vitam, ea lege, vt soluat Prælato, siue Monasterio, certos redditus annuos, & cetera sibi relinquantur?

Ratio dubitandi est, nam in Concilio Trid. *sess. 25. de regularibus, c. 2.* habentur hæc expressa verba: *Non liceat deinceps Superioribus, bona stabilia alicui Regulari concedere, etiam ad vsumfructum, vel vsum, administrationem, aut commendam, &c.* ergo nullatenus id fieri potest, quod proponitur in præfato articulo. Hoc tamen non obstante, contrariam sententiam tenet Nauarro, & dicit non id esse prædicto Concilio contrarium, de qua sequens statuitur conclusio.

Concil. Trid. sess. 15. de regul. c. 2.

Con-

Conclusio.

PRobabile est, licere Superioribus, tradere Regularibus, & sibi subditis religiosis, aliquando aliquam Ecclesiam, & villam sibi iunctam, cum horto, & alijs ad eam pertinentibus, ad vitam, seu ad nutum amouibilem, ea lege, & pacto, vt quotannis certam pensionem soluant monasterio, illamq. pretiosiorem reddant, seu aliquod melioramentum in ea faciant, & quod reliqua sustentationi, & vsui suo cedant, in illis Ordinibus, & Religionibus, in quibus id habetur in vsu. Hanc conclusionem tenet expresse supradictus Nauarro, *in c. non dicatis, nu. 9. 14. & 18.* quam & probat primo ex communi praxi, qua id fieri vbiq. videmus, & experimur. Secundo, quia id facere Prælatum, nihil est aliud quam cóstituere illum quasi Oeconomum, & procuratorem, ad administrandam villam illam, domum, seu Ecclesiam, cum bonis sibi accessorijs, & cum obligatione soluendi certam aliquam pensionem, aut reddendi iustã rationem, de recepto, & impenso, quod non videtur prohiberi per supradictũ Conc. Trid. Eo vel maxime, quia Capitula, & Conuentus, qui huiusmodi habent villas, domos, agros, siue vineas, cum ecclesijs, & alijs ad easdem pertinentibus, & suis impensis illas colunt, seminando in illis, vix aut nullatenus possent id facere, nisi mittẽdo ad illas Fratres industrios, & fideles, qui Conuentus nomine idipsum faciant, seminent, tegant, administrent, procurando vtilia, & fideliter impendendo, & recipiendo necessaria; maxime si ad id non haberent Laycos conuersos, sufficientes, aut Laycos seculares, qui pari fidelitate, diligentia, & industria, eiusmodi munera exercere possent. hæc prædictus Nauarro. Tertio probat idipsum, nu. 14. adhuc efficacius, monstrando, atq; probando, quod licet religiosis, & regularibus habere aliquid proprii largo modo sumptum, de licentia sui Superioris, quod probat per supradictũ, *c. non dicatis, 12. q. 1.* quod est desumptum ex Regula B. Aug. c. 2. vbi post alia dicitur, *certũ esse religiosos nihil debere, habere, possidere, dare, vel accipere, sine licentia sui Superioris*: ex quibus verbis à contrario sensu colligit præd. Naua. quod de licentia Superioris, aliquod proprium, vel quasi proprium possint habere. Quod & confirmat, per c. 9. eiusdem Regulæ, & Conc. Lateran. relatum *in c. monachi, de statu monach. in fin.* vbi permittitur, monachum habere peculiũ de Abbatis licentia, pro iuncta sibi administratione. Pro quo facit etiam, *c. viduis, 27. q. 2.* vbi habetur, viduas & virgines posse fieri Regulares, & manere in domibus suis. (secundum intellectum Glossæ) & certum est hoc fieri non posse, absque proprio, seu aliquo peculio, vnde viuerent. Ad quod etiam facit, *c. insinuante, qui clerici, vel vouentes*, quod quãrecte explicat Nauar. vbi supra nu. 16. quatenus habet, fœminam fieri posse vere religiosam in Monasterio virorum, non intrando illud, sed profitendo illi, & manẽdo in domo, quæ sua erat ante professionem, quo etiam casu necessarium erat, eam habere peculium, & aliquid proprium modo prædicto, quo se sustentaret. Ex quo etiam (inquit) capitulo probatur, valere professionem factam, cum pacto, vt professus viuat extra monasterium, cum bonis, quæ erant sua ante professionem, sustentando se de illis. vbi Panor. communiter receptus, *d. c. monachi, & c. cum ad monast. de statu monach.* sequens Bartolum, communiter etiam receptum *in authent. ingressi, C. de sacro Eccles.* dicit, valere professionẽ qua quis profitetur, adiecto (saltim per viam modi, & si non per viam conditionis actum suspendentis) vt relinquatur sibi, administratio suorum bonorum ad se sustentandũ. Cui pactioni licet successor Prælati sic recipientis, vel mandantis recipere, licite possit contrariare, quin vero & ipsemet Prælatus, qui cã fecit (vt colligitur ex dictis per Panor. *in c. edoceri de rescrip.*) licite tamen, potest etiam

Licitum est Superiori tradere in casu alicui Regulari hæreditatẽ aliquam ad sensum proprium in articulo in Religionibus, quibus id habetur in vsu. *Nauarr. in c. non dicatis, n. 9. 14. & 18. & lib. 3. cons. de Reg. cons. 20. per totum.*

c. monachi, de statu monac.

c. viduis, 27. q. 2.

c. insinuante, qui clerici, vel vouentes.

eam ſeruare, quod eſt prædictæ concluſionis intentum, in cuius etiam comprobationem plura dicemus, in ſequenti articulo. Sit modo ſecunda concl.

Secunda Concluſio.

Huiuſmodi adminiſtratio Monacho, ſiue Regulari concessa, bene poteſt per eũ, aut per ipſius ſucceſſorem reuocari. *c. cum ad monaſt. de ſtatu monach. S. tales. 6. ſi Religioſus de elect. lib. 6. Ioan. And. in c. non eſt, de reg. iuriſ. lib. 6 Panor. in c. cũ ad monaſt. de ſtatu monach. num 11. Nauarr. in c. non dicatis, 12. q. 1. n. 65. & lib. 3. conſ. de reg. conſ 20 num. 13.*

CErtiſſimum eſt, quod huiuſmodi adminiſtratio, Monacho, ſiue Regulari à ſuo Superiore conceſſa, licite poteſt per eum, aut per eius Succeſſorem reuocari. Probatur hæc concluſio, primo per *c. cum ad monaſterium, de ſtatu monach. S. tales*, vbi dicitur, *quod nulli religioſo committatur aliqua obedientia perpetuo poſſidenda, tãquam in ſua ſibi vita locetur, ſed cum oportuerit amoueri, ſine contradictione qualibet reuocetur.* Per quæ verba Panor. communiter receptus, ibi determinat, quod Abbas, & Conuentus, nõ poſſunt facere ſtatutum, per quod ligetur ſucceſſor, & quod Abbas non ligatur ex ſuo ſtatuto, licet cum Conuentu id fecerit, quominus poſſit poſtea contrauenire; nam Monachi non poſſunt illi reſiſtere, cum debeant in omnibus obedire, & totum velle eorum dependeat à voluntate Abbatis, prout habetur in iure, *in c. ſi religioſus, de elect. lib. 6.* Quod adeo verum eſt, vt dicat Ioan. And. *in c. non eſt obligatorium, de reg. iuris, lib. 6.* quod etiam ſi Abbas iuraſſet ſeruare ſtatutum, nihilominus reuocatio tenebit, licet incidat in periurium. Et Panor. *in d. c. cũ ad monaſt. num. 11.* dicit, quod ſi Abbas concedat Priori obedientiario, ſeu mandatario, vt ad vitam teneat prioratum, ſeu adminiſtrationem ſibi conceſſam, poteſt nihilominus ipſam reuocare, quia non poteſt ſibi Abbas legem imponere, contra votum obedientiæ, quia labefactaretur vis voti obedientiæ, quod eſt vnum de ſubſtantialibus regulæ: neque etiam facere, aut venire contra diſpoſitionem iuris: & in iure dicto, *c. cum ad monaſterium, S. tales*, expreſſe habetur, quod huiuſmodi adminiſtrationes non ſint perpetuæ, ſed amouibiles. Aduertit tamen Nauar. quod licet huiuſmodi reuocationes factæ valeant, de rigore iuris, non tamen fieri debent, ſine iuſta, atq; rationabili cauſa, & contrarium facientes, male facient, & peccabunt, hoc dicit in *ſupra d. c. non dicatis, n. 65.* & expreſſius *lib. 3. conſil. de reg. conſil. 20. num. 13.*

Ad argumentum igitur in contrarium adductum, ſiue rationem dubitandi, ex Concil. Trid. reſp. Nauar. quod Concilium Tridentinum, non eſt intelligendum, aut debet intelligi de prædictis adminiſtrationibus, ad nutum amouibilibus, & habitis de licẽtia, & conceſſione Prælati, nam præfatum decretum Concilij Tridentini, nihil noui iuris intendit inducere, ſed ſolummodo continet declarationem, explicationem, & innouationem prædicti *c. cum ad monaſterium, S. tales*, in quem finem præcipit, vt huiuſmodi adminiſtrationes non ſint perpetuæ, ſed ad nutum amouibiles, neque habeantur, niſi de conſenſu, & voluntate Prælati, iuxta ius antiquum ibi poſitum, *& in c. non dicatis*, prout etiam amplius dicemus, in ſequenti articulo.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Monachus ſiue Religioſus, habere poſſit peculium?

Quid nam ſit peculium. *c. totũ, 1. q. 3. & l peculium. ff. de peculijs. Nauarr. in c. cũ ſuis portio, nu. 14.*

PRo huius articuli intelligentia, oportet primo præmittere, quidnam ſit peculium, & dico, quod peculium dicitur, *quaſi parua pecunia, aut pecunia ſeparata, quod nomen à pecore, ſiue pecude, eſt deductum*, & ſignificat, quidquid eſt in hominis patrimonio, ſeparatum à rebus, ſiue ratiocinijs patris, aut domini, datum, vel promiſſum filio, vel ſeruo, iuxta, *c. totum, 1. 9. 3. & l. peculium, ff. de peculijs.* Quod quidem peculium, ſiue ius, & adminiſtratio peculij, neque eſt dominium, aut quaſi dominium, vt tradit Nauar. *in c. cũ ſuis portio, n. 14.* Peculiorum octo genera traduntur à Doctoribus, vt dicit Gloſſa, in ru-

bricz,

brica, ff. de peculijs, ſed principaliter ad quatuor reducuntur, vt tradit Syluester, *verbo peculium, primo*. Aliud eſt enim caſtrenſe, aliud, quaſi caſtrenſe, aliud profectitium, aliud vero aduentitium, de quorum ſingulis, qui plura videre voluerit, conſulat prædictum Syluestrum, loco ſupradicto, & Nauar. loco etiam ſupradicto, & in manuali, c. 17. num. 141. vbi horum omnium diffinitiones ponit, & cum hoc peculium, cuius non eſt proprie dominus, habens illud, ſed alius, quoddam ſit iuſtum, illud ſcilicet, quod cum iuſta licentia patris, domini, ſiue Prælati habetur, aliud vero iniuſtum, quod habetur, abſque prædicta licentia, iuxta *c. præſertim, & c. monachi, de ſtatu monachorum*, merito in præſentiarum quæritur, an monachus, ſiue religioſus, ſaltim de licentia Prælati, habere poſſit peculium? Et videtur, quod non. Primo, nam in ſupra allegato *c. non dicatis*, 12. q. 1. vniuerſaliter, & abſque vlla exceptione, reſtrictione, ſiue limitatione, præcipitur monachis, vt non habeant, aut dicant, aliquid ſe habere proprium: in quibus verbis, cum illa particula, *non*, præpoſita illi verbo *aliquid*, idem ſonet, quod *nihil*, iuxta dialecticorum Regulam, aſſerentium, quod dictio, *non*, eſt malignantis naturæ, & quidquid poſt ſe inuenit, deſtruit, atque ius contrarium ponit, id quod etiam tenet Gloſſa ſolemnis, *in c. dilectus de conſuetudine*: conſequenter dicendum videtur, quod Monachus, ſiue Religioſus, in nullo cuentu, atque in nullo caſu, habere poſſit peculium. Quod & confirmatur, ex Concilio generali Lateranenſi, relato *in c. monachi, de ſtatu monachorum, in principio*, vbi habetur, quod *Monachis non permittatur habere peculium*. Quod præceptum, habetur etiam *in c. cum ad monaſterium eod. titulo*, vbi ad maiorem huius rei confirmationem ponuntur hæc ſequentia verba. *Neque abſimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate, poſſit cum aliquo monacho diſpenſare; quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeò eſt annexa Regulæ monachali, vt contra eam, nec ſummus Pontifex poſſit licentiam indulgere.* Quibus omnibus accedit, nam nuperrime, in Concilio Tridentino, *ſeſſ. 25. de regul. cap. 2.* hac etiam de re, ſequens habetur decretum, & ſtatutum. *Nemini regularium, tam virorum, quam mulierum, liceat bona immobilia, vel mobilia, cuiuſcumque qualitatis fuerint, etiam quouiſmodo acquiſita, tamquam propria, aut etiam nomine Conuentus poſſidere, vel tenere, ſed ſtatim ea Superiori tradantur Conuentuiq. incorporentur, nec liceat Superioribus bona ſtabilia, alicui regulari concedere, etiam ad uſumfructum, ſeu uſum, adminiſtrationem, vel commendam.* Quid clarius dici poteſt? maxime cum in eodem Concilio, ad idem ſtatim adiungatur, *quod adminiſtratio bonorum Monaſteriorum, ſeu Conuentuum, ad ſolos Officiales eorumdem pertineat, ad nutum Superiorum amouibiles, & quod rerum mobilium uſum, ita Superiores ſib ſubditis permittant, vt eorum ſupellex ſtatui paupertatis, quam profeſſi ſunt, conueniat, nihilq. ſuperflui in ea ſit, nihil etiam quod ſit neceſſarium, illis denegetur*: & additur, *ſi quis aliter, quidquam tenere deprehenſus, aut conuictus fuerit, is biennio actiua, & paſſiua voce priuatus ſit, & iuxta ſua Regula, & Ordinis conſtitutiones puniatur*. Ex dictis omnibus, (vt videtur) euidenter conſtat, quod monachi etiam de licentia ſuorum Prælatorum, nullo modo poſſunt habere peculium. Quod & omnium fortiſſime confirmatur, nam illud habere, videtur eſſe aperte, contra ſolemne votum paupertatis, quod omnes religioſi emittũt, atque obſeruare tenentur, per quod votum, non ſolum humano, verum etiam, & diuino iure prohibentur, nedum habere, verum etiam, nec velle habere, aliqua bona propria, aut tamquam propria. Nec hoc videtur limitandũ, aut reſtringendum, quod ſolum verum dominium, aut veram proprietatem, quod eſt habere illa, ſine dependentia, & ſine ordine ad aliquem Superiorem, verum etiam, neque quoad

Gloſſ. rubrica ff. de peculijs. Peculiorũ quatuor ſunt genera præcipue, & quænam ſint illa. *Sylu. verb. peculium.* *Naua. vbi ſupra, & in manuali, c. 17. num. 141.* *e præſertim, c. monachi, de ſtatu monach.* Nota argumẽta, quæ ſequuntur, quibus probari contendit, quod Monachus, nullatenus habere poſſit peculiũ. *c. non dicatis, 12 q. 1.* *Gloſſ. in c. dilectus, de conſuetud.* *Concil. gener. Later. relatũ in c. monach. de ſtatu mon. in princ.* *c. cum ad monaſt. eod. tit.* *Concil. Trid. ſeſſ. 25 de reg. c. c.*

Vt conſtat ex capit. non dicatis prauitegato.

vſumfructum. Ex quo proinde recte concluditur, non ſibi licere habere peculium, immo vero expreſſe id eſſe ſibi prohibitum, humano iure, & diuino, cõtra quod ius diuinum, non ſolum Prælati inferiores, verũ etiam, neque ipſe Papa poteſt diſpenſare, vt habetur in *c. cum ad monaſterium*, imo vero debet ipſe, idem ius diuinum, vſque ad ſanguinis effuſionem ſeruare, vt dicitur *in c. ſunt quidam, 25. q. 1.* Hæc omnia argumenta, adducit Nauarro, in prædicto *c. non dicatis, num. 15.* ad agitandam prædictam difficultatem, quibus non obſtantibus, cum conſueta ſua modeſtia, & ſubmiſſione, contrariam tenet ſententiam, de qua ſequens ſtatuitur concluſio.

c. cum ad monaſt. de ſtatu monach.

c. ſunt quidã, 25. q. 1.

Concluſio.

De licentia ſui Prælati, ſiue Superioris licitũ eſt Religioſis habere peculiũ, aut aliquid ſibi proprium, amouibile ad nutũ Superiorum.

Nauar. vbi ſupra, in c. cui portio, 12. q. 1. num. 15. & c. nõ dicatis, ib. nu. etiam 15. c. quo iure, d. 8. & toto tit. de acquir. rer. dom.

Quod propriũ eſt duplicis generis, aliud vocatur, & quoad proprietatem, aliud vero nõ verum, ſed ſolũmodo, quoad detentionẽ, ali cuius rei, vſum & adminiſtrationem.

Secundi generis proprii quo tupliciter ſoleat concedi.

c. monach. in fin. & in c. cũ ad monaſt. S. tales, de ſtatu monach.

PRobabile eſt, quod de licentia Prælati, ſiue ſui Superioris, licitum eſt religioſis, & regularibus habere, aliquod peculium, ſeu aliquid ſibi proprium, ſiue appropriatum, amouibile ad nutũ Superiorum. Pro cuius concluſionis intelligentia, præmittit Nauarro, loco ſupracitato, *& in c. cui portio, 12. q. 1. nu. 15. & in c. non dicatis, ibidem, nu. etiam 15.* quod duplex eſt dominium, ſiue proprium, aliud eſt verum, & quoad veram proprietatem, quale eſt illud, quod habent homines ſeculares, ſecundum ius, iuxta *c. quo iure, 8. d. & toto tit. ff. de acquir. rerum dominio*, aliud vero eſt non proprium, & verum, quod tantum pertinet ad ſolam detentionem, vſum, adminiſtrationem, & poſſeſſionem facti, quale eſt illud, quod habẽt beneficiarij Eccleſiaſtici, quod alio nomine, dicitur peculium, vt conſtat *ex rubrica de peculijs Clericorum*, quale etiam habent, & habendi illud ſunt capaces, filij nondum emancipati reſpectu parentum, ſerui reſpectu dominorum ſuorum, & monachi, & religioſi de licentia ſuorum Superiorum, ordine inferius dicendo. Pro quo dicit vlterius prædictus Nauarro, quod hoc ſecundi generis proprium, ſiue dominium, Tripliciter etiam poteſt conſiderari: primo modo, vt quando conceditur aliqua villa, domus, ſeu eccleſia, cum rebus ad ipſam pertinentibus, alicui religioſo, ad eam adminiſtrandam, in vtilitatem, ſeu damnum cõcedentis tantum, cum ſola obligatione reddendi iuſtam rationem de accepto, atq; impenſo, amouibilem ad nutũ Superioris, & vt teneat eam monaſterij nomine, de qua adminiſtratione, ſeu adminiſtrationis genere, ſit mentio *in c. monachi, in fin. & in c. cum ad monaſt. S. tales, de ſtat. monach.* Secundo, vt quãdo conceditur eadẽ villa, in vtilitatem, & damnũ accipientis (non dantis) ſine villa penſione, & onere, vel cũ illa, ita, vt certã penſionem ſoluat, aut aliquod munus expleat, & reliquum cõmodi, vel damni eidem cedat, ad diſponendũ de eo in ſuos honeſtos, & pios vſus tantũ; quales adminiſtrationes (inquit) in aliquibus religionibus, habent beneficiarij, & monachi iam ſenes, & infirmi, & de religione bene meriti, quibus aliquæ villæ, ſiue domus ſalubriores concedi ſolent, ad ſuorum Superiorum nutum reuocabiles. Tertio, vt quando conceditur præfata villa, domus, ſiue eccleſia, alicui religioſo, in commodum, vel damnum accipientis, cum facultate diſponendi de reſiduo, in quoſcumque vſus, etiam prophanos, vt poſſet quilibet alius ſecularis, de re vere ſibi propria. Hoc ſuppoſito dicit prædictus Nauarro, quod quamuis Prælatus non poſſit concedere alicui religioſo, quod habeat proprium, in primo ſenſu loquendo, & ſtricte, & rigoroſo modo ſumptum, quia hoc eſſet contra votum paupertatis, cui eſt ſtrictiſſime obligatus, neque in ſecundo ſenſu in caſu tertiæ, & primæ conſiderationis, hoc eſt, cum facultate diſponendi de peculio, pro ſuo libito, in quoſcumque vſus, etiam prophanos (prout amplius etiam nos dicemus, in ſequenti articulo) poteſt tamen concedere illi peculium, & quod habeat alicuius rei adminiſtrationem, exiſtente iuſta, & legi-

& legitima causa, in casu primæ considerationis, atque etiam in casu secundæ considerationis, neque hoc facere erit contra Concilium Tridentinum, quod probat per omnia ea, quibus in præcedenti articulo probauimus, posse religiosum, de licentia sui Superioris, atque Prælati, habere aliquod peculium, & proprium hoc secundo modo sumptum: & præterea, per illud, quod dicit Ioannes Andreas, *in c. non est obligatorium, de regulis iuris*; nempe quod valet statutum, iusta de causa factum, vt monasterium det mensalibus solummodo victum, & pro vestitu habeant, ea quæ labore manuum suarum lucrantur, quod in mulieris monasterijs possum est in more, & certum est, inquit, hoc fieri non posse absque eo, quod aliqua ratione habeant prædictum peculium. Qua etiam motus ratione, idem Panor. *in c. cum ad monasterium. inquit*, satis esse licitam constitutionem, siue consuetudinem, qua religiosis traditur, certum quid annuum pro annuo vestitu. Tandem concludit Nauar. & confirmat suam sententiam dicendo, quod in nulla Religione, ita arcte seruatur paupertas, quin de licentia Prælati tacita, vel expressa, religiosi non habeant aliquod peculium, & proprium prædictum, hoc secundo modo sumptum, finis peculiaribus vsibus deputatum, vtpura lectum, & stragula eius, libros, imagines, & alia id generis; cellas etiam priuatas, & claues earum, quæ omnia, & his similia, inquit, quod cum habeantur de licentia Prælatorum, non censentur esse contra paupertatis votum, neque contra Religiosorum professionem. Et scrupulosus satis, aut forsan plus nimio cum esset, non hoc erubuit dicere, aut aliquem ingerit scrupulum, quasi non vera, atque indubia tradiderit.

Nota. Nota hoc valde pro religiosorum peculijs, quæ communiter habentur. *Ioan. And. in c. nō est de regulis iuris.* *Panor. in c. cū ad monast. de statu monac.*

Solum superest nunc, respondere ad argumenta, adducta in principio huius articuli. Et quidem *ad c. non dicatis*, facile respondetur, dicendo, quod intelligitur de proprio, primo modo sumpto, vel etiam secundo modo sumpto, in casu tertiæ, & vltimæ considerationis, quo ad ius administrandi nomine suo, & sine expressa, aut tacita licentia Prælati, aut data sine iusta, & rationabili causa. Ad confirmationem desumptam *ex c. monachi*, Respondetur similiter, quod intelligitur de peculio, primo modo sumpto, vel etiam sumpto secundo modo, in tertia consideratione, non autem in prima, aut secunda, concessis iusta de causa, nam & in eodem etiã Capitulo, habetur in fine, posse peculium concedi alicui monacho, in administrationem iniunctam illi: & per hoc etiam respondetur, *ad c. cum ad monasterium*, nam loquitur de peculio, siue proprio, primo modo sumpto, quod nec Prælatus, nec Pontifex, Regulari, siue Religioso potest concedere, vt scilicet fiat aliquius rei verus dominus, stante voto paupertatis solemni, vt iam supra, superq. satis est dictum. Ad auctoritates adductas ex Concilio Tridentino dicitur, quod in præfatis locis, Concilium Tridentinum non inducit, neque intendit inducere, ius nouum, sed tantummodo renouat, & ad memoriam reuocat antiquum, prædictorum capitulorum, *non dicatis, & c. monachi, & c. cum ad monast.* Vnde, inquit, quod Concilium Tridentinum, esse quadam ratione videtur, quasi Glossa, atque explicatio genuina, & vera prædictorum capitulorum, neque ad plus obligat, & tantum determinat, quod nemini Regularium permittatur habere peculium, quod eodem modo est intelligendũ, quo suprãdicta iura, non verò alio, hoc est, sine cõsensu, & licentia Prælati, quod & expressius insinuatur in illis verbis, ibidem expressis, *tamquam propriam*, & quamuis addat, *neque etiam nomine Conuentus*, intelligendum est, sine prædicta licentia, aut de administratione & peculio, in casu tertiæ, & vltimæ considerationis, vel secundæ, hoc est, concesso sine legitima causa; alias enim (inquit) contradiceret Concilium Trid. Conc. Lateran. quod non est dicendum, imo vero, vt dicitur *in*

c. cum expediat de elect. lib. 6. expedit iura iuribus concordare, & ſecundum Iuriſconſultos *in l. 1. C. de inoff. dotibus, & l. fin. C. de appell.* non eſt recedendum à iure antiquo, niſi quatenus cogit ius nouum aliud ſtatuere.

c. cũ expediat de elect. lib. 6. l. 1. C. de inoff. dotib. & l. fin. C. de appell. Expedit iura concordari iuribus, nec recedendum eſt à iure antiquo, niſi quatenus cogit ius nouũ.

Ad vltimam confirmationem adductam de paupertatis voto, Reſpondet prædictus Nauarro, aſſerendo, quod non cõtrauenitur eidem voto, per hoc quod religioſus habeat eiuſmodi peculium de licentia Prælati, ad ſenſum ſupradictum, iuſta de cauſa data, & cum omnibus conditionibus, & circũſtantijs ſupra poſitis, aliiſq. inferius dicendis in ſequenti articulo. Prædicta omnia in ſubſtãtia ſunt doctiſſimi doctoris Nauarro, & quidem ſatis probabilia, quæ proinde hic referre, atq; adducere libuit, quia multũ ſunt notatu digna.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Prælatus ſubdito, poſſit concedere peculium, vt expendat illud, in quos voluerit vſus?

Reſpondetur per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

CErtiſſimum eſt, quod Prælatus non poteſt ſubdito concedere peculium, cum facultate expendẽdi illud, in quoſcumque voluerit vſus. Hæc concluſio eſt, etiam ſupradicti Nauarro, *in c. non dicatis, nu. 23.* vbi de mente Cardinalis, dicit, non ſolum peccare Prælatum talem licentiam concedendo, verum etiam & ſubditos, eadem vtendo. Eandem ſententiam, & opinionem tenet Sylueſt. *verbo relig. 6. q. 7. in 2. dicto*: vbi etiam dicit, quod ſi quid à Prælato concedatur ſubdito, ad vſum, habet ſubditus in re illa, ſolummodo vſum, ideſt, ius vtendi re illa ſalua ſemper ſubſtantia eius, non autem ius fruendi. Quapropter (inquit) poteſt præcipe, ſibi accipere, quod habuerit opus ad neceſſitatem ſuam, non autem alicui dare, donare, diuendere, aut alienare, &c. cum non habeat in ea vſumfructum, quod eſt ius vtendi, & fruendi: adeoq. ſtricte hac de re loquitur Sylueſter, vt dicat, quod neque eleemoſynam, Religioſus poteſt dare, ſed de hoc latius dicemus infra. Ad propoſitum autẽ redeundo, dicit prædictus Nauarro, quod Prælatus, & Capitulum ſimul, non poſſunt facere copiam alicui religioſo, ſiue licentiam, atque facultatem illi præſtare, vt expẽdat denarios, ſiue pecunias, in ludos, luxus, & his ſimilia: & addit quod quantcunq; licentia ſibi detur, non excuſatur ſubditus à peccato mortali, vtendo prædicta licentia, ſi ſit in notabili quantitate. Sed ratione probatur noſtra concluſio. Nam Prælatus, & etiam Capitulum ſimul, non poſſunt facere copiã alicui ſubdito, aut illi licentiam, ſiue facultatem concedere, niſi vt in vita donet, aut diſponat de aliqua re, in eos vſus, & eo modo, in quos, & quo modo iidem Prælati idipſum poſſent facere: ſed neq; Prælatus, nec Capitulum ſimul expẽdere poſſunt, quę ſunt cõmunitatis, in prophanos, malos, & vanos, & quos voluerint vſus, & reuera Prælatus qui talia faceret, eſſet vere proprietarius, & teneretur reſtituere, non alia ratione, niſi quia cõtra Regulam, bonis ſui Monaſterij abutitur: ergo ſimiliter ſubditus, non obſtante prædicta licentia, peccabit mortaliter, eritq. proprietarius, atq; reſtitutioni obnoxius, ſi ſuum peculium, quod eſt, & cõputatur inter alia bona Monaſterij propria, expendat, ſiue conuertat, in quos voluerit, malos, vanos, & prophanos vſus. Vnde fit, vt non poſſit Prælatus, neque Capitulum ſimul, concedere, aut facultatem dare alicui Religioſo, vt expendat aliqua bona, quæ directe, aut ſaltim indirecte, non vergant in commodum, & vtilitatem ſuam, ſiue Monaſterij, aut

Prælatus nõ poteſt concedere peculium ſubdito cum facultate expendendi ipſũ, in quos voluerit vſus. *Nauar. in c. non dicatis, n. 23. Sylueſt. verb. relig. 5. q. 7. in 2. dicto.*

Nota hoc valde pro religioſis, qualiter ſe habere debeãt in expendẽdis ſuis eleemoſynis, ſiue peculijs.

Nota. Prælati nõ poſſunt facultatẽ facere ſubditis vt aliquid expendant in eos vſus, in quos & ipſi non poſſent idipſum tuta conſcientia facere.

aut in gratam aliquam remunerationem, seu aliquod pium opus, de quibus plura dicentur postmodum, in subsequentibus articulis.

ARTICVLVS X.

Quem habeant vsum Religiosi, in rebus quibus vtuntur, & an vsus facti possit à dominio separari?

HAnc quæstionem, atque difficultatem luculenter tractat, Soto, lib. 4. de iust. & iure, q. 1. ar. 2. & Nauar. comment. 1. de reg. *super c. cui portio, n. 12.* & vt quæ dicenda sunt, plenius intelligantur, dico, quod quæstio fuit olim celebris, atq; famosa, inter DD. Iurisperitos nimium agitata, an in rebus vsu consumptibilibus, possit vsus à dominio distingui, & separari? Quæstionis terminos explicemus oportet. Res vsu nó consumptibiles sunt, atque dicuntur, quarum vsus non est consumptio, vt prædia, domus, &c. at vsu cõsumptibiles dicuntur illæ, quarum vsus nihil est aliud, quam ipsarum consumptio, siue distractio, veluti pecunia, cuius est vsus illam in alienum dominium transferre, & multo magis panis & vinum, cuius etiam vsus est, ipsum comedere, aut bibere. De his, quæ vnico actu consumuntur grauior est difficultas, etenim vestis, licet vsu atteratur, tamen quia non vnico actu consumitur, potest vtcumque eius vsus, à dominio secerni & separari; in alijs vero non videtur sic. Et in quibus potissimum est dubium, & difficultas maior, est in nobis Minoribus Fratribus, professentibus Regulam, & institutum sanctissimi Patris nostri Franciſci, qui per professionem nostrã, vt plane constat, omnem à nobis proprietatem, atque dominium exuimus, atque abdicauimus, adeo, vt nedũ pecuniæ, verum neque panis, vini, siue eduliorum, etiam quibus vescimur, dominio fungamur, neque aliquod quidem habere super eisdem prætendamus; sed solummodo nudum vsum, non iuris, sed facti, tantum, quod quibusdam fit intellectu difficile, quin & impossibile apparet. Neque solũmodo inter Theologos & iurisperitos, controuersa, & agitata est huiusmodi quæstio, & difficultas, verũ etiam inter ipsos olim summos Romanos Pontifices, a quibus circa hoc sunt prolatæ variæ, & diuersæ, vt ne dicã, contrariæ sententiæ. Extat enim cõstitutio Nicolai III. *in c. exijt, qui seminat, de verb. signif. lib. 6.* vbi declarãdo nostram sacrã Regulam, Greg. IX. aliorumq. summorum Pontt. explicationem, & declarationẽ, approbat multisq. rationibus confirmat, & asserit nos Minores Fratres nullum habere proprium, neque dominium, neque in communi, neque in particulari, rerum quibus vtimur, vtensilium, nec etiam victualium, sed dumtaxat vsum simplicem, non iuris, sed facti, merosq. esse vsuarios, dominium autem pecuniæ semper apud ipsos dantes, seu eleemosynas erogantes remanere, cibariorum vero, & aliarum rerum vtensilium, apud Romanum Pont. Quam sententiam confirmauit postmodum Clemens V. in Concilio Viennensi, & habetur *in Clement. exiui de Paradiso eod. tit. de ver. sig.*

Sed contrariam sententiam, mordicus tenuit suo tempore, Ioan. XXII. vt habetur in suis etiam Const. extrauag. *ad conditorum, Cum inter nonnullos*, & *Quia quorundam* positis in eodem titulo, vbi multis probare contendit, quod in rebus vsu consumptibilibus quammaxime, vsus haud quaquã potest à dominio separari. Vt vero constet, quid tenẽdum sit, sequentes statuuntur concl.

Soto lib. 4. de iust. & iure, q. 1. ar. 1.

Quæ res dicantur vsu consumptibiles, quæ vero non.

Variæ atq; diuersæ sententiæ circa rerum vsum, an possit à dominio separari.

c. exijt, de ver. sign. lib. 6.

Prima sententia.

Secunda sententia.

Prima Conclusio.

REligiosi in rebus quibus vtuntur, solummodo habent vsum, non quidem iuris, sed facti, & nullo modo dominium. Hæc conclusio, quidquid sit

Religiosi in re bus quibus vtũ tur, habent solummodo vsũ, non quidẽ iuris, sed facti, & nullo modo proprietatem, siue dominium

de alijs Ordinibus,& Religionibus,habet quam maxime verum,in nostro sacro Fratrum Minorum Ordine, idemq. esset dicendũ de alijs Ordinibus Mendicantibus,si in sua primæua,& antiqua institutione permansisset, omniumq. rerum proprietatem,atque dominium,à se abdicassent,non solum in particulari,verum etiam in communi. Sed de nobis Minoribus Fratribus, specialiter eam tenuerunt,quin vero,& determinauerunt illam expresse,olim Nicolaus III. & Clem.V. Pont. Max. in suis Constitutionibus extrau. & Decretis supradictis , & eamdem etiam tenet Soto loco supracitato , vbi, & doctissime explicat distinctionẽ quæ versatur,inter simplicem vsum,& ius vtendi,quod iurisperiti explicant, per vsum iuris,& vsum facti; de cuius etiam sententia, & resolutione, secundam statuo conclusionem .

Secunda Conclusio.

Vsus facti,quẽ Minores Fratres in rebus quibus vtuntur habent,à proprietate, & dominio,omni procul dubio separari potest , atque de facto separatur.Pro cuius cõclusionis intelligentia, præmitto ex eodẽ Soto , quod ad verum dominium,non sufficit,vt liceat alicui,rem aliquã consumere, sed vlterius requiritur,quod habeat ius,& faculcatem expendendi ipsam, in quem voluerit vsum,vt patuit,ex supradicto ar.1.in ibidẽ allata diffinitione dominij: & certũ est,quod nos Minores Fratres,hoc nullatenus possumus habere, nec seorsum,siue in particulari, nec vero simul iuncti,& cum tota cõmunitate.Nã dominium pecuniarũ,quæ pro subsistẽtione nostra nobis interdum erogantur (vt iam supradictũ est)remanet penes ipsos dãtes,& eleemosynas donantes , qui pro libito , tamquam veri domini, possunt illas à nobis amouere,sibiq. reseruare valent,vel aliàs penes summũ Pontificẽ,si sunt pecuniæ, pro aliquo debito labore fuerunt elargitæ, qui etiam potest à nobis pro libito,quæ possidemus,amouere cũ sibi placuerit, quia nos nihil omnino habemus, nisi tantũmodo vsum,non quidem iuris, sed solummodo facti.Vc autem intelligatur,atque percipi possit, qualiter vsus facti à dominio,atq; etiã ab vsu iuris separetur, optimeq. possit separari,aduertendũ est,vt probe notat & aduertit Nauar. cõment.1.de regul. *super c. cui portio,nu.*13. quod vsus simplex facti,non est ius,neque tale promeretur nomen,sed solummodo simplex vsus,quem habet seruus,in eo quod vestit,iuxta *l. sed vestimẽtum,ff. de peculijs*, similiter & conuiua in edulijs ab inuitante sibi appositis, & Frater minor in his,quæ comedit, & vestit,iuxta supradictas *extrauag.finis capitula exijs,S. porrò, & §. ad hæc,de verb sig.& Clement,exiui,ao.tit.*Sicut igitur inuitatus ab aliquo, non habet ius super cibos sibi appositos,sed tantummodo simplicem vsum , sibi permissum,de licentia & facultate inuitantis; & seruus similiter,in rebus quibus vtitur, de licentia, & voluntate sui domini,& constitutus in extrema necessitate , non etiam habet ius, super cibos quibus vescitur , sic & in proposito , dicit nostra conclusio , quod nos Minores Fratres , in rebus ad vitam necessarijs, quibus vtimur, nihil omnino habemus, nisi solummodo , simplicem vsum , non iuris , sed facti , & quod hic à dominio potest separari , & de facto separatur . Quod & dicendum videtur generaliter de omnibus in vniuersum Religionibus,non solum Mendicantibus (si in sua primæua institutione perseuerassent) verum etiam & non Mendicantibus,sed habentibus in communi bona,respectu Fratrum ipsorum in particulari : qui quidẽ dicendi modus, non displicet,quin vero , quammaxime placet,doctiss. doct. Nauar. & ipsum tenet,approbat, & sequitur loco supracitato . Videatur ibidem,& de prædictis omnibus,videatur Pater Corduba,super Reg.nostram c. 6.q.1. per totam. Et hæc de isto articulo breuiter dixisse sufficiat .

Vsus facti,quẽ Minores Fratres in rebus habent, à proprietate, & dominio potest separari, & de facto separatur.

*Nauar.Cemmẽt.1.de reg. super c.cui portio, num.*13. *l.sed vestimentum, ff. de peculijs.*
Nota hoc valde ex Nauarro circa simplicẽ rerum vsum.

Nauar.vbi supra. Cord.sup.reg. c 6.q.1. per totam.

A R.

ARTICVLVS XI.

Quænam sint de essentia Paupertatis Euangelicæ, & ad quid obligetur quilibet Religiosus, ex vi voti suæ paupertatis?

PRo huius articuli intelligentia, omissis quampluribus alijs, Paupertatis significationibus, & etymologijs, libuit præmittere ex Varrone, quod paupertas (vt nomen ipsum sonat) nihil est aliud, quam parua quædam substantia, siue pecunia, exiguum patrimonium, penuria rerum ac modica facultas, quam sub alijs verbis, quidam diffiniunt, per hoc quod est, habere carentiam rerum omnium temporalium. Quæ quidem carentia est duplex, alia exterior, alia vero interior. Exteriorem carentiam, siue paupertatem, voco illam, quam vt plurimum patiuntur pauperes seculares, qui communiter vagantur per mundum, fere omnino nihil habentes, discalceati ac nudi, siue ipsam recipiant voluntarie, siue vero non, sed inuoluntarie, & quia non possunt amplius: nam de hoc inpræsentiarum nihil curo, nec dicere libet, sit ne ipsa bona, an vero mala; qua de re qui plura videre voluerit, consulat D. Thomam 2.2.q.186.ar.3.ad 4. & Nauarr. *in cap. cui portio, comment. 1. de regul. nn.* 17. Alia est paupertas, siue carentia rerum temporalium interior, quod tunc fit, quando quispiam caret, non solum exterioribus rebus, verum etiam & voluntate habendi, ipsas pecunias, seu quidpiam aliud temporale, tamquã proprium: qui pauperes iuxta Euangelium beatificantur, & dicuntur pauperes spiritu, quod quidem de facto contingit, quando quis, spretis omnibus rebus suis temporalibus, propter Deum, voluntarie paupertatem assumit, & amplexatur, nihil omnino habẽs, sed neq; habere volens in terra, præter illud quod nullatenus potest excusari, vt vel sic rebus omnibus spoliatus, nudus, Christum nudũ, melius possit sequi, atq; imitari. Hæc est paupertas Euangelica Religiosorũ omniũ propria, & de qua inpræsentiarũ quæritur, quænam sint de ipsius ratione, & essentia, & ad quid obligentur religiosi, ex vi voti suæ paupertatis? Cui difficultati respondeo, per sequẽtem conclusionem.

Varro lib. 4. de lingua Lat.

Quidnã sit paupertas in communi?

D Thom. 2.2. q.186. art.3. ad 4.

Nauar. in cõment. 1. de regu super c. cui portio nu 17.

Matth. 5.

Conclusio.

OMnes in vniuersum religiosi, ex vi voti suæ paupertatis, obligantur ad non quærendum, adquirendum, neque tenendum, aliquid quod sit sibi proprium, neque vtendum aliqua re totius mundi tamquam propria; siquidem propter Christum voluntarie, omnibus quæ possidebant, aut possidere poterant, renuntiauerunt, vt vel sic Christi eiusdem fierent discipuli, rebusq. omnibus exuti, nudi sequerẽtur, atque imitarentur Christũ nudum. Hæc conclusio ex prædictis satis est comperta, & manifesta, iuxta quam dico, quod essentia paupertatis Euangelicæ, quam omnes in vniuersum profitentur religiosi, stat atque consistit in hoc, quod ipsi renuntient, & voluntarie à se abdicent, omne ius, dominium & proprietatem, quarumcumque temporalium rerum in particulari, contenti solo simplici vsu eorum quæ opus habent, nõ quidem iuris, sed facti, licet propter particulares fines, ex summorum Pontificum licentia & permissione, multa in Ecclesia Religiones habeãt, habereque possint, stabilia atque immobilia bona, & proprium in communi. Hæc conclusio sic explicata, & intellecta, habetur expressa *in c. cui portio, 12. q. 1.* quod desumptum est ex Beato Ambrosio, *ex libro de fuga seculi cap. 2.* cuius sunt hæc expressa verba: *Cui portio Dei est, nihil curare habet, nisi Deum, ne alterius impediatur necessitatis munere. Quod enim ad alia officia confertur, hoc religionis cultui, atque huius vestro officio discrepat. Hæc enim est vera sacerdotis fuga, ab-*

Omnes in vniuersum religiosi ex vi voti suæ paupertatis obligantur ad non habendum proprium nec velle habere ipsũ in hoc mundo propter Christum.

cap. cui portio, 12. q. 1.

ga, abdicatio domeſticorum, & quadam alienatio chariſſimorum, vt ſuis ſe abnegat, qui Deo ſeruire elegerit. Quæ verba non minus docte, quam luculenter explicat, atque declarat, ſapientiſſimus Doctor Nauarro, commentario primo de regularibus, vbi & ad hoc propoſitum paupertatis Euangelicæ, dicit plura, eaq. notatu digniſſima, & in commentario ſecundo ſuper *c. non dicatis* 12. q. 1. vbi videre illa poterit, qui voluerit, neque enim omnia in tam breui compendio dici poſſunt. Videatur etiam hac de re Corduba ſuper noſtram regulam c. 6. q. 1. per totam. Hactenus de iſto articulo.

Nauarr ſuper c. cui portio cõment. 1. de regu. & cõmen. 2 ſuper c. non dicatis.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Prælatus expendere poſſit bona ſui Monaſterij, in quos voluerit vſus?

IAm dictum eſt pluries in præcedentibus articulis, religioſos omnes nihil habere poſſe proprium, & quod rerum omnium quibus vtuntur, proprietas, atque dominium, remanet primo apud Deum & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum; ius vero ſupremum & generale eadem adminiſtrandi, penes Papam, & Eccleſiam vniuerſalem; particulare vero penes illos Ordines & Monaſteria, quorum ſunt, ſi ſunt capacia iuris adminiſtrandi, alioquin ſpeciale etiam remanet apud Papam, & ſola detentio, ſiue vſus facti, apud illos Ordines, Religiones, ſiue Monaſteria, quibus adquireretur ius particulare adminiſtrandi, ſi illius eſſent capacia. Hoc præmiſſo atque præſuppoſito tamquam certo, vero, & indubitabili, ſupereſt nunc inquirere, & inueſtigare, quam poteſtatem, ſeu adminiſtrationem habeant prædicti religioſi ſuper Monaſteriorum ſuorum bonis, non ſolùm particulares Fratres, verum etiam & ipſi Præpoſiti, atque Prælati? Pro quo viſum eſt in præſentiarum aduertere, quod Monaſteriorum bona communia, quæ haberi dicuntur in communi, ſiue communiter poſſideri, non ita dicuntur communia, vt ſint communia ſingulis, ad hunc ſenſum, quod eorum ſinguli de eis facere valeant, quod voluerint; neque ita, vt ſinguli Fratres Conuentus, ſeu Domus, ſint quaſi domini, aliquotarum partiũ, ad modum quo fundus, communis pluribus, vel æqualiter relictus pluribus hæredibus, ſeu emptoribus, ex æquo pretium conferentibus, dicitur eſſe eiſdem communis, taliter quod quilibet poteſt eo vti, aut inter ipſos diuiſus, certa pars ſit diuiſa, & determinata eorum cuilibet. Non ſic (inquam) Monaſteriorum bona ſunt communia, ſed dicuntur communia, vt vniuerſis diſpenſanda vero per illos, qui poteſtatem habent, de eiuſmodi bonis diſponendi in commodum, & vtilitatem eorumdem Fratrum, & totius Conuentus, ſiue Communitatis, quales ſunt Prælati & Præpoſiti, & quicumque Superiores alij, quocumque nomine nuncupentur. De his igitur in præſentiarum quæritur, an poſſint expendere Monaſterij bona, in quos voluerint vſus. Cui difficultati reſpondetur per ſequentes concluſiones.

Qualiter intelligẽdum, quod bona aliqua poſſideantur à Monaſterio ſiue Conuentu in communi.

Prælati, ſuorum Conuentuũ, ſiue Monaſterio rum bona, non poſſunt ad libitum & in quos voluerint vſus, expendere.

c. nullam 18. q. 2. & c. edoceri, de reſcript. c. fraternitatis de donat. c. ſi priuatim, 12. q. 1. c ſine exceptione q. 2.

Concluſio.

QVamuis Prælatus ſit, apud quem præcipue viget, & reſidet cura, & adminiſtratio bonorum Conuentus, tam ſpiritualium, quam temporaliũ, non tamen poteſt, ipſa ad libitum, in quos voluerit vſus expendere. Hæc concluſio, quoad primam ipſius partem, habetur expreſſa *in c. nullam 18. q. 2. & c. edoceri, de reſcript.* Sed quoad ſecundam eius partem, nempe quod non poſſit Prælatus, in quos voluerit vſus, bona Monaſterij expendere, probatur euidentiſſime: nam vt habetur *in c. fraternitatem, de donationibus, & in c. ſi priuatim,*

uatim, 12.q.1.& c.ſine exceptione q.2. & ſæpe alibi, rerum Eccleſiaſticarum Prælatus eſt procurator & adminiſtrator, non vero dominus: ergo non poteſt Monaſterij bona in proprios ſiue in quos voluerit vſus expendere, ſed tenetur illa diſtribuere, in illos vſus, in quos deſtinata ſunt, quod ſi nō faciat ſed in profanos, vanos, atque inutiles vſus diſpenſet, non eſt dubium quin peccet mortaliter; prout recte probat Nauarro in dicto *c.nullam 18.q.2.nu.6.* Per hoc autem non tollitur, quod vbi inoleuerit conſuetudo, Prælatus poſſit aliqua donare, & dare, atque eleemoſynas facere, prout tradit ipſe Nauarr. *in c.non dimittas, nu.11.* quamuis, vt ipſe inquit, multorum Ordinum peculiaribus ſtatutis, cautum ſit, ne Prælati poſſint diſponere de Monaſteriorum bonis, vltra certam quantitatem, abſque conſilio & conſenſu, certi numeri religioſorum, quos quidam Conſiliarios, alij Diſcretos, alij vero Aſſiſtentes vocant.

Rerū Eccleſiaſticarum Prælatus eſt adminiſtrator, nō dominus. *Nauarr. in c. nullam, 18.q. 2. nu.6. Idem in c. nō dicatis nu.11.*

Secunda Concluſio.

Procuratores ſeu Oeconomi, & omnes alij miniſtri, qui Monaſteriorum bona de licentia Prælatorum Superiorum, regunt & adminiſtrant, ſi contra ipſorum voluntatem, in alios vſus quam deputata ſunt, ea expendant, peccāt mortaliter, & ſunt in ſtatu damnationis, nec debēt, aut poſſunt abſolui à confeſſarijs, donec reſipiſcant, atque reſtituant, id ſi facere poſſunt. Hæc concluſio eſt magis euidens, quam præterita, & eam tenet expreſſe D. Thom. 2. 2.q.32.ar.8. vbi inquit, quod Monachi ſiue religioſi, neq; eleemoſynam poſſunt facere, niſi de licentia ſuorum Prælatorum: qua de re videatur *gloſſa in clemen. 2.§.ſed & talis, de vita & honeſtate clericorum.* Sed ratione probatur concluſio: nam ſi, vt ſupradictum eſt, etiam ipſi Prælati expendere non poſſunt Monaſterij bona, in quos voluerint vſus, ſed in Conuentus commodum atque vtilitatem, & in vſus à iure, vel conſuetudine præfixos, & deſtinatos: multo ergo minus idipſum poſſunt facere ſubditi, vtcumque ſint Oeconomi, procuratores, & bonorum Monaſterij diſpenſationem & adminiſtrationem habeant. Qua ratione in Concilio Trid. *ſeſſ.25.de regu.c.3.* dicitur: *quod adminiſtratio bonorum Monaſteriorum, ſeu Conuentuum, ad ſolos officiales eorumdem pertineat, qui ad nutum Superiorum ſint amouibiles*, quod nimirum dixit Concilium, vt intelligant ipſi, non ſe eſſe veros dominos, aut liberam & abſolutam habere adminiſtrationem, ſed dependentem à voluntate Superiorum, & vt expendant Monaſteriorum bona, in vſus neceſſarios tantū, & additur, quod ſi id non faciant, vt dilapidatores, ad Superiorum nutum amoueantur. Hactenus de iſto articulo.

Adminiſtratores bonorum Monaſteriorū, non poſſunt ea expendere contra voluntatē Superiorum. *D.Tho.2.2.q. 32. ar.8. gloſſ. in clem. 2.§.ſed & talis, de vita & honeſt. cleric. Concil. Trid. ſeſſ.25.c.2.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Monachus, ſiue Religioſus, habens peculium, de licentia ſui Prælati, eleemoſynas poſſit elargiri, ſeu aliquid donare, vendere, aut diſtrahere?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

NVllus regularis, ſiue religioſus, carens officio impendendi, ſeu expendendi, & adminiſtrandi aliqua bona, poteſt quidquam expendere, etiā in eleemoſynam, & in pias aliquas cauſas, ſine aſſenſu & licentia ſui Superioris,

Religioſus ſine aſſenſu, & licētia ſui Superioris, non poteſt

quidquam expendere, etiam in pios vſus, & eleemoſynas. *D. Tho. 2. 2. q. 32. ar. 8. in ſolut. ad 1.*

Nota ex D. Tho. pro facultate Religioſo ſum adfacien das eleemoſynas. *c. non dicatis & ibi gloſſ. 12 q. 1. & clem. 2. §. ſed & ſi talis, de vita, & honeſt. clericorum. Soto lib. 4. de iuſt. & iur. q. 1. ar. 1. concl. 2.*

Nota hoc valde ex Magiſtro Soto pro vſu, quem Religioſi habent in iis rebus, quibus vtuntur. *Nauarr. in c. non dicatis, 12. q. 1. nu. 8. gloſſ. in c. non dicatis 12. q. 1. & clem. 2. de vita, & honeſt. cleric. D. Thom. vbi ſupra Sylueſt. verbo eleemoſyna, q. 1.*

rioris, & Prælati tacita ſiue expreſſa. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thom. 2. 2. q. 32. art. 8. in ſolutione ad 1. vbi pronuntur ſequentia notabilia hæc verba. *Regularis ſi habet diſpenſationem à Prælato commiſſam, poteſt eleemoſynã facere de rebus Monaſterij proui eſt ſibi commiſſum: ſi vero non habet diſpenſationem, quia nihil habet proprium, non poteſt facere eleemoſynam, ſine licentia Abbatis, vel expreſſa habita, aut probabiliter præſumpta.* hæc D. Thom. vbi ſupra: ad quod facit, *c. non dicatis, & ibi gloſſa 12. q. 1. & clemen. 2. §. ſed & tales, de vita & honeſtate clericorum.* Quæ omnia adeo vera ſunt, vt neque etiam religioſus, de licentia Prælati, habens peculium, etiam iuſte ſibi commiſſum, ſiue adminiſtrationem, poſſit impendere eleemoſynas, aut facere de illo, aut circa illud, ſine licentia Prælati, niſi ea, quæ recta ratio peculij adminiſtrandi requirit. Quod & hac ratione probatur: nam omnes huiuſmodi, reſpectu bonorum Monaſterij, ſunt vſuarij, non vero vſufructuarij, quo fit vt in rebus, quibus vtuntur, (ſicut ſupra diximus) ſolum nudum habeant vſum, nec poſſint de rebus ſibi conceſſis, aliter diſponere, quam fuerit ſibi permiſſum, de conſenſu & licentia Prælati. Ad quod facit quammaxime exemplum, quod adducit Soto lib. 4. de iuſtitia & iure, q. 1. ar. 1. in 2. concluſione, de inuitato ab aliquo ad edendum ſiue comedendum: nam ſicuti quando quis amicos ſuos conuiuio excipit, non facit eos dominos eſculentorum, aut poculentorum, quibus menſa ſtruitur, nec facit illos eorum adminiſtratores, & diſpenſatores, aut facultatem illis tribuit furripiendi illa, aut dandi de eis eleemoſynã, multoq. minus, vt in proprias domos importent; ſed tantũmodo, vt ſedentes vocantur illis: ita & eodem modo, Monaſteria, & qui ius adminiſtrandi habent, ſuos quotidie inuitant religioſos, & facultatem illis faciunt, edendi, bibendi, & veſtiendi, & vtendi eorum bonis, non autem diſpenſandi, aut in alios vſus expendendi, etiam in eleemoſynam, ſeu in alias pias cauſas, ſine licentia expreſſa, aut ſaltim tacita, ſiue præſumpta Prælati. Qua de re videatur Nauarr. in iam ſæpe allegato, *c. non dicatis, nu. 8.* vbi ad hoc propoſitum dicit plura notatu digniſſima, ab hac generali regula, ſolummodo excipiens tres caſus, ſub quibus (inquit) quod intelligi poterũt omnes cõmiles. Primus caſus eſt, ſi pater ſit extremè indigens: iuxta gloſſam, *in c. non dicatis 12. q. 1. & in clem. 2. de vita & honeſtate clericorum*, quod etiam tenet D. Tho. loco ſupra citato. Secundus caſus eſt, quando Monachus ſiue Religioſus, cum debita ſui Prælati licentia, degit extra Monaſterium, ſtudiorum cauſa, aut aliqua alia honeſta, vt ſi peregrinatur, vel facit iter; tunc enim de ſuo viatico, & ex his quæ ſibi ſunt in propriam ſuſtentationem tradita, & aſſignata, poteſt proculdubio eleemoſynam facere, & tantam quantitatem dare, quantam alij ſeculares ſuæ qualitatis, & conditionis dare ſolent. Hoc tenet etiã expreſſe Sylueſter *verbo eleemoſyna q. 5.* & ratio eius in promptũ eſt: nam pietas & licentia ſe ſubſtentandi, ad id etiam videtur ſe extendere, de licentia tacita, ſiue præſumpta Prælati. Tertius caſus eſt in caſu quo Religioſus habet adminiſtrationem alicuius Villæ, Domus, ſiue Eccleſiæ cum alijs ad ipſam pertinentibus, hac lege, & pacto, vt quotannis certam aliquam penſionem ſoluat, & cetera vſui ſuo cedant. Hic enim ſoluta penſione, de reliquo poterit diſponere, in eleemoſynas & alia pia opera, eo modo, quo poſſet ipſe Prælatus, qui talem ſibi adminiſtrationem conceſſit, abſque aliquo proprietatis vitio, quia id expreſſe, vel tacite videtur contineri in tali conceſſione: de quo etiam non eſt dubium.

Secun-

Secunda Conclusio.

Religiosusea q̃ possidet, distrahere nõ potest, aut in alios vsus commutare, sine sui Superioris licentia expressa, aut tacita, vel interpretatiua.

Non potest Religiosus, ea quæ possidet de licentia Prælati, distrahere, aut in alios vsus, quam per ipsum Prælatum fuerit sibi commissum, commutare, sine ipsius licentia expressa, siue tacita, vel interpretatiua. Hæc conclusio est omnium Doctorum communis, & sub qua comprehenduntur omnia superius posita, in titulo huius articuli, quæ ampliorem, atque longiorem requirebãt disputationem; sed cum id non liceat per tempus, & propter breuitatem, cui tantopere studemus, libuit ea inpræsentiarum generali, atque vniuersali, comprehendere sermone, & sic dico, quod Religiosus, siue Regularis, absque expressa, seu tacita, vel interpretatiua licentia sui Prælati, siue Superioris, nihil omnino, quod sit notabilis quantitatis, ex his quæ sibi deputata, sunt ad proprios vsus, neque intra Monasterium, neque extra Monasterium, potest donare, vendere, siue distrahere. Nam hæc omnia ad proprietatem pertinent, & sunt actus veri domini, & proprietarij, & contrarium facientes peccant mortaliter, contra votum strictæ suæ paupertatis. Hanc conclusionem tenet, & probat amplissime D. Antoninus de Florentia 4. p. tit. 16. §. 1. & Sylvester *verbo Religio 6. q. 7. in 2. dicto*, &, Nauarro *in c non dicatis, nu* 8. & deinceps, Cuius conclusionis ea generalis assignatur ratio: nam omnia illa Religiosis sunt iure prohibita, per multa capitula, atque vt dixi, pertinent ad proprietatem, & sunt actus verorum dominorum & proprietariorum, ac proinde expressissime contra votum strictæ paupertatis. Sed quænam licentia sit necessaria, & sufficiat ad dandum, donandum, vendendum, vel distrahendum aliquam rem, & ad faciendum aliqua ex prædictis, quæ sine ipsa non licerent, absque eo quod merito Religiosus in suspitionem incidat proprietarij, maiorem atque longiorem requirit disputationem, de quo in sequenti articulo.

D. Anto. 3. p. tit. 16. §. 11. Sylvest. verbo Religio 6. q. 7. in 2. dicto. Nauar. in ca. non dicatis, nu. 8.

ARTICVLVS XIV.

Quænam Superioris, siue Prælati licentia, sit necessaria & sufficiat, ad hoc, vt Regularis, siue Religiosus possit dare, donare, vendere, aut rem aliquam, in proprium sibi vsum destinatã, distrahere?

Quænam Prælati licentia dicatur tacita, seu expressa generalis vel particularis, ad dãdum, donandũ, &c.

PRo huius articuli intelligentia præmitto, quod Prælati licentia ad dandum, siue donandum, vendendum, aut rem aliquam in proprios vsus alicui Religioso destinatam, distrahendam, esse potest expressa, aut tacita, generalis, vel particularis, seu specialis. Expressa est illa, quæ expresse verbo, seu vocetenus, seu in scriptis conceditur. Tacita vero, quæ non habetur expresse, præsumitur tamen, quod si à Prælato peteretur, subdito fuisset concessa, quam alio vocabulo, D. Tho. 2. 2. q. 32. art. 8. in solutione ad 1. vocat, probabiliter præsumptam, alij vero, interpretatiuam. Generalis (vt nomen ipsum sonat) est, quæ generaliter, atque vniuersaliter tribuitur, specialis vero, seu particularis est, quæ conceditur in particulari. Hoc supposito, quæritur modo, quænam istarum sit necessaria & sufficiat ad dandũ, vel donandum, &c. expressa, an tacita? generalis, an specialis? Iusta de causa data, an vero etiam iniusta, & concessa absque legitima causa? Quibus omnibus respondetur per sequentes conclusiones.

D. Tho. 2. 2. q. 32. art. 8. in solut. ad 1.

Prima

Licentia Prælati ad dandum, vel donandum &c. non necessario requiritur quod fit specialis, & expressa, sed sufficit quod sit generalis, & tacita, vel interpretativa.

Nauarr. in c. non dicatis, 12. q. 1. n. 20. D. Th. hom. vbi supra.

leg. cum quid, ff de reb. cred. c. 2. de rescrip. Tacita, & expressi quoad cõscientiæ forum idem est iudicium.

gloss in leg. ex pressa, ff. de regul iur.

Prælati licentia ad dandum donandum &c. requiritur quod sit iusta.

Nauar. vbi supra. gloss. in c. Abbas de his quæ vi leg. 1. ff. de dolo. c, requiritis, §. nisi rogor, 2. q. 7.

Quænam dicatur iusta causa dandi prædictam licentiã. *leg. ff de iure deliber. ca. de causis, de off. deleg.*

Prælati non dare possunt licẽtiam subdito, vt expendat aliqua bona in illius vsus, in quos non posset ipse ea expendere.

Prima Conclusio.

AD hoc vt religiosus quispiam possit dare, donare, vendere, seu rem aliquam in suum proprium vsum destinatam, distrahere (saltim quoad forum conscientiæ) non est simpliciter necessarium, quod licentia sit expressa, & specialis, sed sufficit, quod sit tacita & generalis. Hæc conclusio est dicti Nauarro, super *c. non dicatis, nu. 20.* & D. Thomæ loco supracitato, quamuis ibi specialiter loquatur de eleemosynis, sed eadem est etiam ratio de alijs, cum de similibus simile sit iudicium, nec sit ratio specialis, cum supradictæ omnia, æqualiter prohibeantur in iure. Sed probatur conclusio, nam iuxta *l. cum quid ff. de reb. credi. & c. 2. de rescriptis*, regulariter loquendo, eadem est ratio taciti & expressi, id quod latissime probat ibi glossa, auctoritate Iurisperitorum, *in l. expresse, ff. de regul. iur.* non ergo est necessarium, quod licentia sit expressa, & specialis, sed sufficit tacita & generalis. Sed est notandũ, quod talis licentia, quamuis non requiratur, quod sit specialis & expressa; requiritur tamen, quod sit iusta, & de hoc sit secunda conclusio.

Secunda Conclusio.

Prælati licentia ad dandum, donandum &c. requiritur, quod sit iusta de causa data, atque concessa. Hæc conclusio est etiam Nauarri, vbi supra, vbi & dicit, quod si esset vi aut metu extorta, vel dolo, aut præmisso aliquo men dacio cõcederetur, nullatenus subditum excusaret apud Deum, quod probat, & colligit *ex c. Abbas, cum gloss. de his quæ vi, vel metus, & ex l. 1. ff. de dolo*, & addit, quod etiam si sponte Prælatus ipsam concedat, si sit sine iusta causa, non excusat subditum eumdem à peccato, quod probat per *c. requiritis, §. nisi rogor, & c. exigunt 1. q. 7.*

Sed maior difficultas est, an regularis habens proprium, seu faciens aliquid, quod proprietatem redoleat, de licentia iniusta sui Prælati, supposito quod peccet, committat peccatum proprietatis? de quo in sequenti articulo & inferius à nobis est dicendum. Modo autem aduertere libet de mente eiusdem Nauarri, loco supracitato, quod non potest recte assignari, quænam sit iusta & legitima causa, concedendi huiusmodi licentias; imo vero id relinquitur arbitrio boni & prudentis viri, quibus relinquuntur determinãda, quæ in iure non sunt determinata, & expressa, iuxta *l. 1. ff. de iur. delib. & c. de causis, de officio delegati*. Ad quod faciendum, considerandæ sunt multa, nempe persona, locus, tempus, & finis in quem licentia conceditur; quantitas etiam rei concessæ, & id generis alia. Insuper autem consideranda est necessitas, & vtilitas, & rursus, an sit priuata, vel publica; quibus perspectis, atque consideratis, licentia est concedenda, vel neganda, semper aduertendo, & notando, quod Prælatus neque Capitulũ, non possunt facere copiam alicui regulari, siue Religioso sibi subdito, vt in vita donet seu disponat aliquid de Monasterij rebus, aut etiam de rebus sui proprij peculij, in proprios vsus destinati, nisi in eos vsus, & eo modo, in quos & quomodo idipsum ijdẽ possent facere, iuxta præfixam iuris regulam, *lib. 6. de reguls iuris*, vbi habetur *quod illud potest quispiam facere per alium, quod potest per seipsum, & non amplius*. Vnde non possunt Prælati licentiam dare alicui Religioso, & facultatem illi facere, vt dispendat bona Monasterij, aut etiam bona proprij peculij, nisi in commodum & vtilitatem eiusdem Monasterij, seu alterius, aut in eleemosynam, siue remunerationem, aut aliqua alia iusta de causa, semper habito respectu ad supradicta, quæ sunt quammaxime consideranda, atque memoriæ commendanda. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

ARTI-

ARTICVLVS XV.

Vtrum Religiosus dans, donans, seu vendens, aut distrahens rem aliquam, aut habens multa superflua de licentiâ iniustâ Prælati, committat peccatum proprietatis, seu incidat in pœnas proprietarij?

VIdetur, quod sic. Primo, quia iste talis, ex communi omnium resolutione, peccat mortaliter: cum ergo committat aliquod peccatū, & non appareat, quale illud esse possit, nisi proprietatis: ergo illud committit. Et confirmatur, nam Religiosum peccare, seu committere peccatum proprietatis, nihil est aliud, quam peccare contra votum paupertatis: sed iste in propsito casu, peccat contra votum paupertatis: ergo intentum. Consequentia cum maiori est legitima: minorem probo, quia vtitur rebus quæ possidet, sine iusta atque legitima causa, atque, vt videtur, & sine licentia: nam licentia iniusta non est licentia, neque excusat, cum sit dispensatio contra votum paupertatis, quæ dispensatio, facta etiam à Papa, sine iusta causa, non excusat, iuxta *c. non est, cum gloss. de voto, & cap. quanto de iureiurando*: ergo intentum. His tamen non obstantibus, ad propositam difficultatem, Respondetur sub distinctione, per sequentes conclusiones. *Gloss in c. non est de voto, c. quando, de iureiurando.*

Prima Conclusio.

REligiosus habens multa superflua, de licentia iniusta Prælati, si paratus est, omnia ea resignare in manibus eius, statim ac fuerit ab eo requisitus, licet vterque peccet mortaliter, ex suo genere, tam subditus vterido, quā Prælatus concedendo huiusmodi licentiam, non tamen est proprietarius, neque committit peccatum proprietatis. Hæc conclusio est expressa Syluestri *verbo Religio. 6. q. 7. in 4. dicto*, & ponit eam de mente Archidiaconi. Eandem sententiam tenet Nauarro *in cap. non dicatis, nu. 21.* quamuis non vsquequaque firmiter, sed dubie loquatur, distinctionem faciens inter hoc, quod est esse proprietarium, & incidere in pœnam proprietarij. Sed quidquid de hoc sit, tamen dicit esse grauissimorum Doctorum sententiam, quos ibidem ipse citat, quod huiusmodi Regularis, sine Religiosus de licentia iniusta Prælati, habens proprium (quamuis ex suo genere mortaliter peccet) non tamē committit peccatum proprietatis. Religiosus, superflua habens de licentia iniusta Prælati, quāuis vterq; peccet, non tamē est proprietarius, nec in pœnam incidit proprietarij. *Sylu ver. Religio, 6. q. 7. in 4. dicto. Nau. in c. non dicatis, 12. q. 1. num. 21.*

Secunda Conclusio.

Qui Religiosus, siue Regularis, dat, donat, vendit, aut distrahit rem aliquā, de licentia iniusta Prælati, licet sub Iudice lis sit, an peccatum proprietatis committat; certissimum est tamen, quod non in pœnas proprietariorum incidit. Hæc conclusio est supradicti Nauarro, iuxta quem dico, certum quidē esse in omni via, quod mortaliter peccet eiusmodi Religiosus, est tamen differentia, atque opinionum diuersitas, an illud peccatum sit proprietatis, necne? & an licentia iniusta sufficiat, ad excusandum illum à peccato proprietatis, siue proprietarij. Quamuis autem hoc ita sit, omnes Doctores conueniunt vnanimiter in hoc, quod ille talis non incidit in pœnas proprietarij, positas *in c. super eo, & in c. cum ad Monasterium de statu Monachorum.* Et ratio est: nam huiusmodi pœnæ, vt inferius dicemus, non imponuntur contra omnem proprietarium, & committentem peccatum proprietatis; sed contra illos solummodo, qui clam, & sine scientia, & licentia Prælatorum (saltim iniusta) abuuntur Monasterij bonis, seu alijs sibi permissis, atque concessis etiam Religiosus, seu Regularis, qui dat, donat, de licentia iniustæ Prælati, licet sub iudice sit, an peccatum proprietatis cō mittat, certissimum est, quod non in pœnas incidit proprietarij. *c. super eo, & c. cum ad monast. de statu monach.*

Notanda valde pro Prælatis, non resistentibus subditorū suorum superfluitati, nec faciētibus eos viuere in communi, seu conformari communitati.

etiam quantum ad vsum, vel ea sibi retinent, & appropriant. Et dicit Siluester, vbi supra, de mente Archidiaconi, quod Prælatus, qui non facit, quantum potest, sine magno scandalo, vt viuatur in communi, & non in particulari, peccat mortaliter, & non est in statu tuto. quod probat argumento deducto, *ex c. error, 83. dist.* vbi habentur hæc expressa verba: *Error, cui non resistitur, approbatur, & veritas cum minime defenditur, opprimitur. nec eligere quippe, cum possis, deturbare peruersos, nihil est aliud, quàm fouere. Neque caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desistit obuiare.* Hæc ibi: ad quod etiam faciunt, *c. quid enim, & c. consentire*, positis in eadem distinctione, & addit Silu. quod subditi dictæ cōmunitatis resistentes ei, non quia non possent sufficienter viuere, sed quia volunt abundare, & de suis, suo modo facere, esse etiā videntur in malo statu, cum sæculariter viuant, cum deberent viuere religiosè, & velint in eo statu perseuerare, quod prohibetur expressè, *in c. Relatum, de regularibus*. Hæc Syluester, ex Archidiacono, vbi supra. Hactenus de isto articulo.

Silu. vbi supr. c. Error, d. 83 c. quid enim, & c. consentire, dist. eod.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum retinere, seu acquirere aliquid, sine licentia expressa, siue præsumpta Prælati, sit peccatum mortale?

Huic articulo respondetur, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Religiosus adquirens, siue recipiēs aliquod notabile, sine Superioris licentia tacita, vel expressa: illudq. retinēs, peccat mortaliter.

Nam in c. non dicatis, n. 14. c. non dicatis, 12. q. 1. & c. monach. cum ad monast. de statu monach. Concil. Trid. sess. 25. de regul. c. 2.

QVi Religiosus, siue regularis, acquirit, recipit, seu retinet, aliquid notabile, sine Superioris licentia tacita, siue expressa, aut cum animo illud occultandi, peccat mortaliter. Hæc conclusio, est expressa Nauarri, *super c. non dicatis, n. 14.* & colligitur expresse, ex *d. c. non dicatis, 12. q. 1. & ex c. monachi, & c. cum ad monasterium, de statu monachorum*, vbi dicitur, quod si Religiosis fuerit aliquid specialiter destinatum, non præsumant illud accipere, aut retinere, sine licentia Abbatis. Idem decernitur in Concilio Tridentino, *sess. 25. de regu. c. 2.* Est autem prædicta Conclusio, cum sale intelligenda, & cum aliquibus limitationibus, quarum sit prima, vt illud quod acquiritur, recipitur, aut retinetur, sit aliquid notabile, nam si fuerit res nihili, aut parui cuiusdam valoris, & momenti, non erit peccatum mortale, immo forsan, nec veniale, vt statim dicemus in articulo sequenti. Secunda limitatio est, vt illud quod acquiritur, recipitur, aut retinetur, sit cum animo occultandi Prælato; nam si non sit cum animo occultandi, imo vero paratus est ea statim in manus illius resignare, non etiam erit peccatum mortale, dummodo per constitutiones alicuius Religionis, per obedientiam non sit prohibita talis acquisitio, receptio, aut retentio; neque occultentur huiusmodi res Prælato, cum exegerit illa, aut fecerit cellarum, aut cubiculorum scrutinium, siue Visitam. Tertia conditio necessaria est, ad hoc, vt non sit peccatum mortale, vt compertum, atque exploratum habeat subditus, quod Prælatus in ea re consentiret, & concederet licentiam, si ab eo peteretur expressa, quamuis displiceat sibi modus habendi eā clandestine. Pro quo sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Ad hoc vt aliquis regularis, siue Religiosus, præsumere possit, ad aliquid se habere Prælati licentiam tacitam, siue interpretatiuam, non est necessarium

rium, vt intelligat, quod Prælatus non ægre feret, aut non id sibi displicebit quod facit, sed sat est, vt intelligat, quod si petijsset licentiam expresse, illam sibi concederet. Hæc conclusio ponitur contra Gersonem in alphabeto 34. vbi dicit, quod tunc dicitur subditus facere aliquid sine licentia Prælati, quando probabiliter credit, quod si Prælatus sciret illum id facere, ægre ferret. Non est hæc regula generalis, neque vndequaque vera & certa; potest enim contingere, optimeq. stare, vt displicentia Prælati, non tam proueniat ex re accepta, expensa aut retenta, quam ex modo eam accipiendi, expendendi, aut retinendi clandestinè. Vnde ad hoc propositum est multum notandum, quod olim dixit doctiss. Caietanus in summa, *verbo furtum*, & 2. 2. q. 66. art. 1. nempe dupliciter potest contingere, vt aliqua res furripiatur ab aliquo, inuito domino (loquitur enim de furto) vel quantum ad rem ipsam, quæ accipitur, vel solum quantum ad modum: quia scilicet displicet domino, quod taliter, seu tali modo accipiatur: multæ (inquit Caietanus) acceptiones ob modestiam filiorum, atque Monachorum excusari possunt à peccato mortali, accipiendo res aliquas inconsultis suis maioribus, siue Prælatis, modo illa accipiant, ipsis inconsultis, & inuitis præ verecundia, aut aliquo alio respectu, & displicentia ipsorum non sit tam quoad rem acceptam, quam quoad modum accipiendi. Quam quidem Caietani doctrinam, sequitur & confirmat Nauarr. vbi supra *in c. non dicatis, nu.* 20. & in Manuali cap. 17. nu. 19. plura alia adducens exempla. Sed maxime pro hoc facit, *lex inter omnes, §. recte, ff de furtis*, vbi habetur, *quod non committit furtum, qui clam capit alienum, quod scitum domino placeret*, secus esset si credidisset, quamuis licentiam petitam non negaret, *arg. c. qui vas, §. vetare, ff. eodem*. Quæ applicando, ad nostrum propositum dico, quod qui Religiosus siue regularis acquirit, recipit, aut retinet aliquid, clam & sine expressa licentia sui Prælati, non quia sciret, aut præsumeret, quod si illam ab eo petisset, ipsam eidem denegasset, sed præ verecundia, aut iusta alia de causa, quia nempe displiceret sibi modus, acquirendi, recipiendi, aut retinendi clandestine, nō peccabit mortaliter, cum habeat licentiam præsumptam, si petijsset illam alio modo, & intelligat quod displicentia Prælati, non tam est quantum ad rem acceptam, quam quantū ad modum recipiendi. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Quidnā requiratur ad hoc, vt intelligat subditus licentiam se habere. Prælati tacita, seu interpretatiuam ad aliquid agendū.

Caiet. in summa verbo furtum, & 2. 2. q. 66. art. 5.

Nota hoc valde pro subditis in casu, quo præ verecūdia non exposcunt licentiā à Prælatis ad habendum aliquid.

Nauarr. in in c. non dicatis, nu. 20. & in Manua. c. 17. nu. 29.

ARTICVLVS XVII.

Quænam quantitas sit necessaria, & sufficiens, ad hoc vt dando, donando, recipiendo, aut retinendo aliquid sine licentia Prælati, censeri possit, quod sit peccatum mortale?

QVæstio hæc grauissima, atque difficillima est, & de qua vellem magis aliorum expectare sententiam, quam propriam meam statuere. Pendet enim huius grauissimæ, atque difficillimæ quæstionis resolutio, ex determinatione alterius, haud quidem minus difficilis, & quæ nimium agitatur inter Scholasticos Doctores, dum agunt de materia furti, atque determinare volunt, quænam quantitas sit necessaria, & sufficiens, ad hoc vt furtum aliquod sit, seu dici possit, & debeat peccatum mortale. Qua quidem de re est magna lis & controuersia inter Doctores.

Difficultas. Quænam quantitas materiæ, sufficiat ad hoc vt alicuius rei furtum, sit peccatum mortale?

Quidam enim dicunt, quod furtum in quacumque quantitate, etiam modica, & quantumcumque minima, modo ex malitia & animo nocendi, & ex cupiditate rei alienæ fiat, est peccatum mortale; ita quod nullum furtum ex sola leuitate materiæ, sed solummodo ex subreptione, fieri potest venjale.

Diuersę hac de re Doctor opiniones.

Prima opinio.

Hanc sententiam & opinionem tenet Gabriel in 4. sententiarum, d. 15. q. 3. & eam dicit esse D. Tho. 2. 2. q. 66. art. 6. in solutione ad 3. vbi ait, animum furandi, & inferendi nocumentum proximo, etiam in rebus minimis esse posse peccatum mortale, sicut & in solo cogitatu per consensum. Hanc etiam sententiam tenere videtur Sylu. *verbo furtum q. 2.* & D. Antoninus 3. par. §. 16. c. 1. vbi dicit, agendo de Religiosis, quod subditus, qui retinet, vel recipit, paruam etiam quantitatem, quam non est paratus in manibus Prælati statim resignare, ad requisitionem ipsius, peccat mortaliter. Idquod etiam tenet Gerson alphabeto 34. vbi affirmat, quod Religiosus dans vel accipiens, etiã cultellum, aut filum, aut acum sine generali, aut speciali licẽtia Prælati, peccat mortaliter. Sed quidquid sit de opinionibus, quod furtum etiam in materia leui & paruæ quantitatis sit, aut esse possit, peccatum mortale, probari videtur ex multis iuribus. Primo, ex iure canonico & sententia D. Hieronymi, quæ habetur *in c. fin. 14. q. 6.* vbi dicitur, *quod furtum non solum in maioribus, verum etiam in minoribus iudicatur*. Id quod & confirmatur ex iure ciuili, *institut. de rerũ diuis. §. gallinarum*, vbi habetur, *quod de gallina furto datur actio*, quod quidem non fieret (vt dicunt ibi Doctores) nisi gallinæ furtum, aut alterius cuiuscumq. rei, etiam minimæ, esset peccatum mortale. Sed hæc sententia rigida nimis, atq; rigorosissima mihi videtur, quin vero & falsa, quod cum bona venia dixerim, & reuerentia tantorum Doctorum, & Patrum, nã paruitas materiæ (vt tenet communis schola) in omni materia, excepto periurio, excusat à mortali. Vnde & contraria est aliorum sententia, affirmantium, & dicentium, quod ad hoc vt furtum sit mortale, necessario materia debet esse grauis. In quo quidem constituendo, cum alij loquantur absolute, alij vero per respectum, & in ordine ad nocumentum inde proueniens, adeo inter se sunt diuisi, vt merito possim dicere, tot esse capita, quot sententiæ. Videatur hac de re D. Tho. 2. 2. q. 66. ar. 6. & Magister Soto lib. 5. de iustitia & iure, q. 3. ar. 3. in solut. ad 3. argumentum, Nauarro in suo Manuali c. 17. nu. 2. & Pater Frater Petrus de Aragon lib. etiam suo, de iustitia, & iure q. 66 ar. 6. dubio 2. De quorum omnium resolutione, quod melius videbitur, atque probabilius, explicabitur per sequentes conclusiones.

Gabr. in 4. sen tent. d. 15. q. 3.
D. Tho. 2. 2. q. 66. ar 6. in so lut. ad 3.
Sylu. ver. furtum q. 2.
D. Anto. 3. p. §. 16. c. 1.
Probari conten ditur quod sit habito respe ctu ad grauita tem, seu paruitatem materiæ, aliquid esse possit peccatũ mortale.
Gerson alpha bet. 34.
c. fin. 14. q. 6. quod est D. Hieron.
Institut. de rerum diuis. §. gallinarum.
Secũda opinio, & sententia.
D. Tho. 2. 2. q. 66. ar. 6.
Soto lib. 5. de iusti. & iur. q. 3. art. 3. in solut. ad 3.
Nauarr. in Manu. c. 17. nu. 2.
Aragon de iu stit. & iur. q. 66. ar. 6. dub. 2.
Paruitas mate riæ, in omni ma teria, excepto periurio, excusat à mortali.
D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 5. & 6.
c. vnum d. 25 & c. cisi de simon.
leg. scio, de restit. in integr.

Prima Conclusio.

CErtissimum est, quod in omni materia (excepto periurio) paruitas materiæ excusat à peccato, saltim mortali. Hæc conclusio est communis omnium Theologorum resolutio, cum D. Tho. 2. 2. q. 88. art. 5. & 6. & 2. 2. q. 59. art. 4. & q. 66. art. 6. est etiam communis resolutio Iurisperitorum super *c. vnum, d. 25. & c. cisi, de simonia, & l. scio, de restitutione in integrum*, vbi habetur, *quod de modicis non est multum curandum*. Idem dicitur *in c. ve vera, de consa. d. 2. & in l. si oleum, §. vltimo ff. de dolo, & l. senatus. ff. de legib.* vbi habetur, *quod parum, & nihil in iure æquiparantur*. Per quæ omnia satis remanet probata prædicta nostra conclusio.

Secunda Conclusio.

Religiosum quempiam dare, donare, recipere, aut retinere rem aliquam similiter & furtum, ad hoc vt sit, atque censeri debeat, peccatum mortale, debet esse de materia grauj, arbitrio & iudicio probi & prudentis viri. Hæc conclusio est certa, sed in constituenda & determinanda hac materia, est tota lis & controuersia. Nauarro in repetitione, siue commentario *super c. fin. 14. q. 6. quod est de furto, & rapina*, dicit, quantitatem vnius argentei esse notabi-

rabile quantitatem, ad hoc vt qui illam furatur, dicatur peccare mortaliter. Idem tenet Cordúba in summa, de casibus, q. 109. puncto 2. Couar. lib. 1. variarum resolutionum c. 3. nu. 12. dicit furreptionem vnius gallinæ, esse furtū notabile & mortale, siquidem Iustinianus dat actionem furti contra furem gallinam furripientem, vt supra diximus *ex instituta, de rerum diuisione, §. gallinarum.* Pater Fr. Ildefonsus de Mendoza Augustinian. in quodlibetis, quodlib. 8. saluo meliori iudicio, & sub aliorum censura, dicit, quod Religiosus pauper, qui inconsulto Prælato, & sine ipsius licentia recipit, retinet, expendit & consumit quantitatem duorum argenteorum, non peccat mortaliter, etiam palam dicente sibi Prælato, ne eos expendat, ipse consumat. Et ratio ipsius est, quia quantumuis neget licentiam, & palam dicat, ne id fiat, adhuc subditus in re tam paruæ quantitatis, & tam partui momenti, censetur operari cū licentia, rationabiliter præsumpta. Nam licet Prælatus, vt præmissum est, expresse eam sibi neget, non tamen rationabiliter, sed prorsus irrationabiliter: valde enim (inquit) durum, atque irrationabile est, quod velit Prælatus habere Religiosum, sibi subditum tamquam vile mancipium, & seruum, cum longe aliter se res habeat, ac debeat habere: quapropter dicit, quod sicuti mulier, si maritus nullo modo sibi permitteret facere eleemosynas, etiā paruas, non peccaret contra faciendo, & erogando aliquas in parua quantitate, cum maritus debeat rationabiliter, vxori talem licentiā concedere, & si eam negat, irrationabiliter negat, ac proinde nec curandum est de illius negatione, siue notione, vt tenet communis Theologorum schola, agēdo de eleemosyna, sic (inquit prædictus Mendoza) dicendum est, de Religioso, qui recipit, retinet, expendit, aut consumit duos argenteos, absque licentia Prælati, & eo inconsulto, aut etiam negante illam.

t.re vera, dic. conf. d. 2. leg. si oleum, §. vlt. ff. de dolo, & leg sena tus. ff. de legi. Furtum ad hoc vt sit, & censeri debeat peccatum mortale, esse debet in materia graui. *Nauarr. super c. fin. 14. q. 6. Cordu. in summa q. 109. puncto 2. Couar. lib. 1. var. resol. c. 3. nu. 12.* Quæuam quantitas dijudicari debeat, parua vel magna, ad hoc, vt in qualibet materia peccatum sit mortale, aut veniale.

Hæc sententia acuta & subtilis licet sit, non tamen placet alijs, asserentibus, quod Prælato negante prædictam licentiam, nullo modo potest dici, ipsam irrationabiliter negare, cum pro Prælato sit semper præsumendum, atque iudicandum; etenim si subditorum iudicio, in hoc esset standum, totus Ecclesiasticus ordo confunderetur, & obedientia & paupertas simul perirent atque corruerent. Neque argumentum (inquiunt) in contrarium adductum de vxore, quidquam facit: nam vxor non debuit paupertatem, & licet sit sub potestate viri, non tamen vt serua vel ancilla, sed vt socia data est homini a Deo, iuxta illud Genesis, quod dixit Adam: *Mulier quam dedisti mihi sociam*: cum enim non oporteat in hominem esse solum, dedit illi Deus mulierem in adiutorium simile sibi. Secus est autem de Religiosis, qui propter Deum omnia reliquerunt, & paupertatis votum emiserunt, & proprias voluntates abnegauerunt, quibus non est iniuriosum, quinimo valde gloriosum esse quasi seruos. Quinimò, & in iure seruis sæpissime comparantur, & assimilantur in expendendo & acquirendo, iuxta mentem Innocentij *in c. olim, il 2. de priuil.* qua de re videatur Nauarro *super c. non dicatis, nu. 4. & nu. 30.*

Genes. 3.

Innoc. in cap. olim il 2. de priuileg. Nauar. super c. non dicatis nu. 4. & 30.

In hac tantorum Doctorum diuersitate, quid sentiam, quid vero dicam, prorsus ignoro. Ad supraposītam ergo conclusionem redeundo, resolutiue, vt præmissum est in conclusione, dico, quod ad hoc, vt Religiosus quispiam, dando, donando, acquirendo, recipiendo, retinendo, siue expendēdo rem aliquam, dicatur, seu dici possit, cōmisisse aliquod peccatum proprietatis mortale, cumprimis materia debet esse grauis, & non parua, sed alicuius magnæ quantitatis, & momenti, iuxta sententias & opiniones supradictas, quæ loquuntur de furto mortali. Quod & affirmandum, atque dicendum videtur ex eo amplius, quia in iure sunt graues & magnæ pœnæ appositæ cōtra proprietarios, quæ non debent incurri pro re aliqua leui, & parua, sed magna. Quod

Vera totius quæst. & difficultatis resolutio,

cum non possit recte determinari in particulari, pro temporum, locorum, Religionum, personarum, & aliarum circumstantiarum differentia, iudicio & arbitrio boni, & prudentis viri, diffiniendum atque determinandum relinquatur. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS XVIII.

Quænam sit Religiosorum proprietariorum pœna?

Respondetur per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Religiosus pro prietarius non debet in loco sacro sepeliri, sed in sterquilinio.

QVi Regularis, siue Religiosus, habet, seu habere vult, proprium proprio & stricto modo sumptum, præter peccatum mortale, quod committit, frangens paupertatis solemne votum, *iuxta c. iouenibus 17. q. 1.* nisi illud ante mortem renunciet, non debet in loco sepeliri sacro, sed in sterquilinio. Hæc conclusio habetur expressa *in c. Monachi, de statu Monach.* vbi pronuntur sequentia verba. *Qui Monachus peculium habuerit, nisi ab vltimo fuerit sibi pro iniuncta administratione permissum, à cœmiterio removeatur Altaris; & qui in extremis cum peculio inuentus fuerit, & digne non panituerit, neque oblatio pro eo fiat, neque inter Fratres accipiat sepulturam, quod etiam de vniuersis Religiosis præcipimus obseruari.* Idem habetur *in c. cum ad Monasterium, eod. tit.* vbi habentur sequentia verba. *Prohibemus districtè in virtute obedientiæ, sub obtestatione diuini Iudicij, ne quis Monachorum, proprium aliquo modo possideat; sed si quis aliquid habeat proprij, totum incontinenti resignet. Si vero post hoc, proprietatem aliquam fuerit deprehensus habere, regulari monitione præmissa, de Monasterio expellatur, nec recipiatur vlterius, nisi pœnituerit, secundum monasticam disciplinam. Quod si proprietas apud quemquam inuenta fuerit, in morte ipsa, cum eo, in signum perditionis, extra Monasterium, in sterquilinio subterretur, secundum quod Beatus Gregorius narrat in Dialogis, effecisse.* Hoc habetur lib. 4. dialog. c. 55. Et in *c. super quodam, eod. tit.* dicitur, quod huiusmodi Religiosus proprietarius, si de facto sepultus fuerit in sacro, exerahendus est. Quod est intelligendum, si fieri poterit, absque magno scandalo; quorum omnium rationem reddens, supradictorum capitulorũ glossa, dicit, hæc omnia pro eo esse, quia tales mortui sunt in peccato mortali; & addit, quod pro talibus Ecclesia sancta non orat, quod probat, *ex c. pro obeuntibus, & c. non æstimamus, 13. q. 2. & ex c. placuit, 23. q. 5.* Idem tenet *gloss. in cap. exparte, in 2. dist. vlt.* Et aduerte (vt supra dixi) huiusmodi pœnam incurrere omnem, & solum Religiosum proprietarium, qui clam, & sine scientia, & licentia (saltem iniusta) Prælati retinet aliquid, aut illud expendit, vel sibi appropriat, etiam quoad vsum tantum, non autem illum, qui cum scientia Prælati, & de illius licentia (quamuis iniusta, & data absque legitima, & rationabili causa) aliquid retinet. Nam multo plus peccat ille, quam iste, & pœna posita contra illum, non extenditur ad istum, *arg. leg. præses, ff. de pœnis, & c. sepe, de pœn. dist.* Quare videatur Nau. *super c. non dicatis, n. 21.* vbi & tangit aliam quæstionem, atque difficultatẽ, an scilicet, consuetudo antiqua, in hoc valeat à peccato excusare, & dicit, quòd non. Quam diffinit, atque determinat amplius, in Commentario, *super c. nullam, 13. q. 2. n. 25.* Hæc omnia posita contra proprietarios, sunt de iure antiquo, sed non reuocata, quin vero, nuper innouata, per Conc. Trid. quod præter supradictas, aliam etiam, imponit pœnam priuationis vocis activæ, & passivæ. De qua sit secunda Conclusio.

c. Monachi, de statu Monac.

c. cum ad Monast. eod. tit.

De proprietariorum pœna. *Gregor. lib. 4. dialog. c. 55.*

c. super quodã de statu Monach.

c. pro obeuntibus 13. q. 2. c. non æstimemus 13. q. 2. & c. placuit, 23. q. 5.

Nauar. super c. non dicatis, nu. 21.

Idem in cap. nullam 18. q. 2. nu. 25.

Contra Religiosos proprietarios.

Se-

Secunda Concluſio.

Qui Religioſus, ſiue Regularis fuerit deprehenſus, aliquod habere proprium, biennio actiua & paſſiua voce priuatur, & acriter iuxta ſuæ Regulæ & Ordinis Conſtitutiones debet puniri. Hæc concluſio habetur expreſſa in ſupradicto Concilio Tridentino *ſeſſ. 21. de regu. c. 2. in fine.* In noſtro autem ſacro Minorum Ordine, & iuxta noſtras generales Conſtitutiones, proprietatis peccatum eſt Prouincialibus Miniſtris reſeruatum, & in c. 6. de delinquentium correctione dicitur: Quod proprietariorum pœna ſit priuatio actuum legitimorum, & ſepulturæ Eccleſiaſticæ, ſi quiſpiam inuentus fuerit proprietarius, cum ab hac luce receſſerit, & ſi reus non fuerit clericus, ſed laicus, clauditur vlterius in pœna proprietarij ſupradicta, caparonis induitio. Hactenus de iſto articulo, & de tota hac quæſtione.

Proprietarius iuxta Conc. Trident. biennio voce actiua & paſſiua priuatur a liſq. Regularibus pœnis punitur. *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regu. c. 2. Conſti. gener. c. 6. de delinquen. correct.*

QVÆSTIO XXIX.

De Fratribus Laycis, Conuerſis, Oblatis, ſiue Donatis, in ſex Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Religionum Fratres Layci, ſint vere & proprie Religioſi?

MVlti propter nominum ignorantiam, ſiue imperitiam, nullam prorſus differentiam, ſiue diſtinctionem faciunt, inter Religionum Fratres Laycos, & earumdem Conuerſos, Oblatos, ſiue Donatos. Haud enim exiſtimant ſupradictos Fratres Laycos, vere & proprie eſſe Religioſos; ſed dumtaxat vocant illos Conuerſos, Oblatos, ſiue Donatos, & aiunt cadere, ſeu potius minuere à vera & propria Religioſorum ratione. Vnde & conſtituendo differentiam inter Monachos, & veros Religioſos, atque alios, quocunque nomine nuncupentur, Laycos, Conuerſos, Oblatos, ſeu Donatos, in eo (inquiunt) eſſentialiter & ſubſtantialiter conſiſtere, quod Monachi, ſiue Religioſi dicuntur illi, qui poſt ſuſceptum alicuius Religionis habitum, eiuſdem ſolemniter profitentur Regulam, per Sedem Apoſtolicam approbatam, vt inſeruiant choro. Layci vero Conuerſi, Oblati, ſiue Donati, ſunt illi, qui licet eiuſdē Religionis ſuſcipiant habitū, profiteantur etiam Regulam, non tamē, vt inſeruiant choro, ſed vt maneant extra chorum, & occupentur in alijs miniſterijs, Conuentus, ſiue Domus. Hoc refert Nauarro *lib. 3. conſi. de regu. conſ. 81. nu. 16.* de mente Panor. *in c. non eſt, de regu. & c. ſuis de teſtibus*, quē ſequitur Decius *in c. Eccleſiam de conſt. nota 4. & Felin. c. in præſentia, de proba. nu. 4.* Sed hęc Monachorum, Religioſorum, & Laicorum, Conuerſorum, ſiue Oblatorum, aut Donatorum differentia (quod cum eorum bona venia dixerim) haud quaquā mihi placet, ſeu illo modo placere poteſt. Etenim in Religionibus licet Monachi Clerici, à Laicis diſtinguantur, penes hoc, quod eſt profiteri Regulam, ad hoc vt inſeruiant choro, & profiteri eandem, vt non inſeruiant choro; attamen eo non obſtante inter Religionum Fratres Laycos, & alios dictos cōmuniter Cōuerſos, Oblatos, ſiue Donatos, adhuc latiſſima eſt differentia, & diſcrimen: nam Layci Fratres, vere & proprie ſunt Religioſi, & eandē cum alijs profitētur Regulam, Religionis illius, cuius ſunt alumni & profeſſores; licet cum prædicto addito, ſiue differentia, vt non inſeruiant

Differētia quæ verſatur inter Religionū Fratres Laycos, & earumdē Conuerſos, Oblatos, ſiue Donatos.

Nauar. lib. 3. conſi. de regu. conſ. 81. n. 16. Panor. in c. nō eſt de regu. & ca. ſuis de teſtibus. Decius in ca. Eccleſ. de conſtit. nota 4. Felin. in c. in præſentia, de proba. nu. 4.

choro, ſed vt occupentur in miniſterijs Conuentus, ſiue Domus, at Conuerſi, Oblati, ſiue Donati, non ita, quia non eamdem profitentur aliorum Religioſorum Regulam, etiam cum prædicto addito, aut limitatione, ſed aliam, aut potius peculiarem alium quendam viuendi modum, neque ſunt vere & proprie Religioſi, vt amplius in ſequenti articulo dicemus. Hoc credo eſſe verum in cunctis Religionibus, ſed ad minus id ita eſt in ſacro noſtro Minorum Fratrum Ordine, & in Ordine Prædicatorum, in quibus Religionibus Fratres Layci, vere & proprie ſunt Religioſi, & eamdem cum alijs profitentur Regulam. Quo præmiſſo, atque præſuppoſito, propoſitæ difficultati reſpondeo, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Religionum Fratres Layci, qui aliorum profitentur Regulam, vere & proprie ſunt Religioſi.

REligionum Fratres Layci, qui aliorum Fratrum profitentur Regulam, & emittunt tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota, non ſecus ac alij vere & proprie ſunt Religioſi. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta, adeo vt nullo modo in controuerſiam adduci debeat, aut poſſit, & probatur efficaciſſima ratione, a diffinitione ad diffinitum (prout dicunt Dialectici) etenim ſi Religioſi ſunt, atque dicuntur illi, qui in Religionibus emittunt tria eſſentialia, & ſubſtantialia vota, in manu Superioris, ſiue Prælati, aut alterius, ſuo nomine potentis Religioni incorporare, ſecundum aliquam certam & determinatam Regulam, per Sedem Apoſtolicam approbatã, pro Regula certe alicuius Religionis, & non ſolum pro bono aliquo viuendi modo, vt pluries dictum eſt, & tradunt omnes cõmuniter & vnanimiter Doctores, Panor. *in c. 1. de regu. & c. Eccleſia ſancti Marci de conſt. Felin. & Decius ibidem, arg. deducto, ex c. duo ſunt 12. q. 1. & c. cum ad Monaſterium de ſtatu Monach.* & hæc omnia in prædictis Laycis reperiuntur, aut ſaltim in Religionibus, in quibus id fit, quid ergo obſtat, aut quid deficit, quominus ſint, ac dici debeat, vere & proprie Religioſi? Hac de re nulli eſſe poteſt dubium, neq; etiã quod ipſorum profeſſio pariat, ſeu efficiat, omnes illos effectus, quos parit, atque producit profeſſio omnium aliorum Religioſorum, quantum ad hoc, quod eſt, teneri eos ad obſeruantiam prædictorum votorum eſſentialium, & dirimere matrimonium poſt contractum, & gaudere poſſe priuilegio fori & canonis, *ſi quis ſuadente diabolo 17. q. 4.* Neque negari vllo modo poteſt, quod ipſi quammaxime diſtinguantur ab alijs Conuerſis, Oblatis, ſiue Donatis communiter nuncupatis, vt amplius dicemus in ſequenti articulo. Hæc enim pro iſto breuiter dicta ſufficiant.

Panor. c. 1. de regu. Eccl. S. Marci, de conſtit. Felin. & Dec. ibidem c. duo ſunt 12. q. 1. c. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monac. can. ſiquis ſuadente 17. q. 4.

ARTICVLVS II.

Vtrum Conuerſi, Oblati & Donati, ſint proprie & vere Religioſi?

Sylueſt. verbo Oblatus. Panor. in ca. nõ eſt, de reg. Quiſnam dicatur Oblatus, quis vero Conuerſus.

DE Conuerſis, Oblatis, ſiue Donatis, adeo obſcure, confuſe, atque indiſtincte loquuntur Doctores Iuriſperiti, vt non facile ſit, quempiam eorum mentem poſſe colligere, ſeu ſententias, atque opiniones referre. Vnde breuitatis gratia pluribus alijs omiſſis, dico breuiter cum Sylueſt. *verbo Oblatus*, ex doctrina Panor. *in c. non eſt de regu.* quod Oblatus eſt, & dicitur ille, qui ſe & omnia ſua bona ſponte obtulit Monaſterio, habitu non mutato, at Conuerſus, qui idipſum fecit, ſed habitu mutato. Et addit Panor. quod iſte talis in Religionibus dicitur Laycus, quia ad ordines nõ promouetur, nam Monachi promouentur, licet etiam olim, Monachi non eſſent Clerici, neque ad ſacros ordines promouerentur. Hæc dicit Panor. nullam conſtituendo differentiam,

Monachi olim ad ſacros ordines non promouebantur.

rentiam, & distinctionem, inter Conuersos Laycos, & Monachos Laycos, qui sicut erant olim, sic etiã sunt multi hodie, qui, vt dictum est in præcedenti articulo, sunt vere & proprie Religiosi, sicut & ceteri alij, etiamsi ad ordines sacros non promoueantur. Quapropter prætermissa prædicta Panor. doctrina, nam de Laycis Fratribus, quid dicendum sit, iam satis constat ex dictis in præcedenti articulo, de Conuersis, Oblatis, siue Donatis, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

Conuersi, Oblati, siue Donati, nullatenus sunt, aut dici possunt, vere & proprie Religiosi. Hæc conclusio apud omnes est certissima, & de ea specialiter videndus est, Nauarro in consil. lib. 3. de regul. consil. 7. 12. & 81. vbi de prædictis agit, & dicit plura notatu dignissima: sed inter alia, quod licet prædicti in aliquibus Religionibus, emittant tria Religionis substantialia vota, vt fieri dicitur in Ordine S. Benedicti, adhuc (inquit) non sunt, aut dici possunt, vere & proprie Religiosi, quia non profitentur aliorum Religiosorum Regulam, neque emittunt prædicta vota, in Religione approbata. Nam quantum attinet ad eos, siue ad ipsorum statum spectat, non censentur fieri in Religione pro Religione approbata, sed tantummodo pro bono modo viuendi, vt scilicet inseruiant alijs, vere & proprie Religiosis. Quã suam sententiam probat per *c. ex eo, 5. 1. de elect. lib. 6. & c. vt priuilegia, de priuil. eod. lib.* & quia Iurisperiti Doctores ibidem asseuerant, Monachum, atque Oblatum Monasterio, longe differre. Idemq. est dicendum de Conuersis, & addunt minus esse Oblati, quam Conuersum: nam hic (inquiunt) mutat habitum, ille vero non, secundum Panorm. *in d. c. vt priuilegia* communiter receptum. Sed præterea, quod prædicti Conuersi, Oblati, seu Donati, non sint Monachi, probat Nauar. ex *gloss in clem. 1. de decimis*, & quia (inquit) communis est Doctorum regula, quod constitutio pœnalis suspendens, siue excommunicans Monachos & Religiosos, non comprehendit præfatos Conuersos, Oblatos, siue Donatos. Certum est etiam, ait, quod si de facto aliqui ex prædictis contraherent matrimonium, omni proculdubio valeret, vt tenet expresse præ dicta *gloss. verbo Oblatos, & gloss. in c. vt lex continentia 17. q. 1.* sequitur ergo, quod non sunt ipsi vere & proprie Religiosi. Neque prædictis (inquit) obstat, quod interdum (vt dicitur) emittant tria Religionis essentialia vota: nã hoc non sufficit, sed vlterius requiritur, vt emittant ea in Religione per Sedẽ Apostolicam approbata, pro Religione, & non tantum pro aliquo bono modo viuendi, qualiter fit à prædictis, cum non profiteãtur aliorum Religiosorum Regulam, sed aliã longe diuersam, & alius omnino sit suus modus profitendi, à modo quo profitentur ceteri alij Religiosi. Nam certum est, quod forma est, quæ dat esse rei, vt tradunt Dialectici, & habetur *à gloss. communiter recepta in cap. in ciuitate, de vsuris*, vt igitur essent vere, & proprie Religiosi, oportebat, quod aliorum profiterẽtur Regulam, & quod ipsi dum profiterentur, intenderent se facere vere & proprie Religiosos, & non solum aliorum Religiosorum Seruos, Conuersos, Oblatos, seu Donatos. Cõcludendo ergo dico, quod quocumque nomine nuncupentur, non sunt vere & proprie Religiosi. Quia actus agentium, non se extendunt contra voluntatem ipsorum, vt habetur in *leg. non omnes, ff. de rebus cred. & c. fin. de præbend.* Videatur Nauarr. vbi supra, & hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Conuersi, Oblati, & Donati nullatenus sũt, aut dici possunt vere, & proprie Religiosi.

Nauar. lib. 3. consil. de regu. consil. 7. 12. & 81.

cap. ex eo 5. de elect.

ca. vt priuilegia, de priuil. eod. lib.

gloss. in clem. 1. de decimis.

gloss. vbi supra ver. Oblatos.

gloss. in ca. vt lex continẽtia 27. q 1.

gloss. in c. in ciuitate, de vsuris.

leg. non omnes ff. de reb. cred. c. fina. de præbend.

ARTICVLVS III.

Vtrum prædicti Conuersi, Oblati, & Donati, sint ac dici debeant, & possint, personæ Ecclesiasticæ, & gaudeant priuilegio fori & canonis, si quis suadente diabolo?

ca. si quis suadente diabolo 17. q. 4.

NOlo nunc immorari, aut tempus insumere, in recensendis Doctorũ antiquorum, & Iurisperitorum opinionibus, atque sententijs, differentijsq. multiplicibus, quas ponũt, Conuersorum, Donatorum, siue Oblatorum prædictorum, dicendo, quod quidam sunt Donati plene, alij non plene: quidam regulares, alij non regulares, sed seculares, seu Ecclesiarum secularium, de quibus omnibus videndus est *Panorm. in c. vt priuilegia, de priuil. lib. 6.* quin potius, propius ad nostrum accedendo propositum, cum Syluestro *verbo Ecclesia 1. q. 5.* ad explicandum, quænam sint personæ Ecclesiasticæ, dico de mente & doctrina Archid. quod priuilegium clericale est duplex, aliud personæ, siue personale, aliud vero fori, siue forale: Primũ est, per quod clerici percuti prohibentur violenter, & si quis suadente diabolo id faceret, sententia excommunicationis innodatur, *per c. si quis suadente diabolo 17. q. 4.* Secundum est, per quod clerici conueniri nõ possunt sub Iudice seculari, in causis ciuilibus, siue criminalibus *per c. de persona 6. q. 1.* neque de suis bouis patrimonialibus, siue suarum Ecclesiarum, aut locorum suorum talliari debent; quin vero liberi sunt ab oneribus Laycorum, & à quibuscumque impositionibus & gabellis præstandis, pedagijs & huiusmodi. Et inquit prædictus Archidiaconus, quod dicto priuilegio clericali, forali, atque personali, vtuntur, & fruuntur, frui & vti possunt, communiter & generaliter loquendo, omnes clerici, ac in sacris constituti, similiter & Religiosi omnes, quinvero & omnes Deo deuoti (sub quo nomine intelliguntur Conuersi) nullam proprietatẽ habentes, quod probat de mente, & sententia D. Hieronymi in quadam ep. & habetur in *cap. duo sunt 12. q. 1.* vbi ait: *duo esse tantum genera Christianorum, vnũ diuino officio, & seruitio, orationi, atq; contemplationi dicatũ, quod est prædictorum Clericorũ, aliud vero Laicorum.* Ex quibus verbis, cum ibi non assignetur, neque constituatur tertium Christianorum genus, colligit Archidiaconus, quod omnes non comprehensi sub genere Laycorum, comprehendũtur sub genere Clericorum, & Deo Deuotorum, siue Conuersorum, & quod omnes isti dicuntur, ac dici debent, personæ Ecclesiasticæ, & gaudent priuilegio prædicto fori, & canonis. Hoc igitur præmisso, vt propositæ difficultati satisfiat, sit prima conclusio.

Panor. in c. vt priuilegia, de priuil. lib. 6.

Quotuplex sit priuilegiũ clericale.

ca. si quis suadente diabolo 17. q. 4. & c. de persona, 6. q. 1.

D. Hieron. in epist. ad quendam suum Laicum de duobus generibus hominum, habetur in c. duo sunt 12. q. 1.

Prima Conclusio.

LOquendo de Monasteriorum Conuersis, certissimum est, & omni dubio procul, quod sunt personæ Ecclesiasticæ, & gaudent priuilegio clericali. Hæc conclusio est Syluestri, vbi supra, agendo de personis Ecclesiasticis, & probat eam ex prædicto capitulo *duo sunt*, illatione facta. Cum enim non sint nisi tantum duo genera Christianorum (nempe Laycorum & Clericorũ) si prædicti Cõuersi, haud quaquã dici possunt Layci, certissimũ est, quod dici debent Clerici, seu personæ Ecclesiasticæ. Sed præterea probatur idipsum de mente Panor. *in c. 2. de foro compet.* vbi de his agens, inquit, quod quidam eripiuntur alieno actu à iurisdictione Imp. & hoc dupliciter, primo per susceptionẽ sacri ordinis, secundo per conuersionem ad aliquam de Religionibus appro-

Syluest. vbi supra.

Panor. in c. de foro compet.

approbatis. Vbi & notandum venit, *conuersionis nomen*. Sed adhuc probatur expressius, *ex c. vt lex continentia*, 27. q. 1. vbi Couersi prædicti inter Ecclesiasticas personas connumerantur, id quod fit, *& in c. quisquis*, 17. q. 4. *& ibi glossa, verbo Ecclesiasticus*. Quibus omnibus in locis fit sermo de Conuersis professis, qui seculari habitu mutato, assumptoque alio Regulari, quamuis distincto ab habitu aliorum Religiosorum, alicui de Ecclesiæ Religionibus se deuouerunt, saltim continentiæ expresse emisso voto. De his igitur nulli dubium, quod sint personæ Ecclesiasticæ. Maior difficultas est de alijs Conuersis, Oblatis, siue Donatis, qui non assumperunt Regularem habitum, de quibus magna est lis, & controuersia inter Doctores, quam quæstionem tractat *Glossa supradicto, c. non dicatis, de sentent. excommun.* & concludendo, dicit, quod censentur, etiam esse personæ Ecclesiasticæ, & habent immunitatem Ecclesiasticam. Sed nobis cum Hostiensi, in prædicto capitulo, hac in re, cũ distinctione, procedere visum est. Pro quo sit secunda conclusio.

c. vt lex continentia, 27. q. 1. c. quisquis, 17 q. 4. & ibi glo. ver. Ecclesiasticus.

Secunda Conclusio.

Quinam Donati & Oblati dicãtur personæ Ecclesiasticæ, qui contra non.

Oblati, & Donati, qui se, suaq. bona omnia Religioni perpetuo tradiderũt, atque inceduntcum aliqua differentia habitus, honeste viuentes, & diuinis obsequijs intendentes, proculdubio dici debent personæ Ecclesiasticæ, & gaudent Ecclesiastica immunitate, & maxime si obedientiæ, aut continentiæ votum emiserunt: at illi Oblati, & Donati, qui nulla facta mutatione habitus, in domibus suis manent, quamuis ad maioris meriti cumulum, se suaq. omnia Deo dicauerint, nullo obedientiæ, aut continentiæ emisso voto, non gaudent prædicto priuilegio Clericali, nec proprie loquendo dicuntur personæ Ecclesiasticæ. Hæc conclusio, quoad primam eius partem, est supradicta *Glossa in prædicto c. non dubium, de sententia excommunicationis*, vbi inquit, quod ex quo prædicti Oblati, & Donati, se suaq. omnia diuino obsequio manciparunt, & tradiderunt, siue hoc sit in Ecclesia seculari, siue regulari, iam censentur Ecclesiasticæ personæ, atque ex toto translati sunt in forum Ecclesiæ, & habent immunitatem Ecclesiasticam. Ad quod probandum adducit *c. quisquis*, 17. q. 4. *& c. duo sunt*, 12. q. 1. de quibus supra, vbi habetur, quod duo tantum sunt genera Christianorum, & subdit, quod quamuis quidam velint contrarium, benignius tamen est dicere, id quod dictum est, vt eorum priuilegio gaudeant, quorum vitam, & religionem assumpserunt, iuxta id quod habetur, *in c. recolentes, de statu monachorum*. Idem omnino tenet Syluester, loco supracitato, quod probat ex supradictis iuribus, *c. vt lex continentia, c. & quisquis*. Et probari etiam potest ex pluribus alijs capitulis. nam licet *Canon si quis suadente Diabolo*, expresse solummodo disponat, de Clerico, & Monacho, alij tamen Canones, idipsum extendunt ad Conuersos, & Oblatos religionum, vt habetur in *c. parrochi. c. ex tenore, de sententia excommunicationis*, qui quidem tamen intelligendi sunt, de Donatis, & Oblatis, in sensu prædicto, in prima parte conclusionis, non vero de alijs, neque de Religionum Confratribus, vt dicit Hostiensis: & iuxta hunc sensum, intelligenda esse dicit aliqua iura, quæ in hac materia videntur esse dubia, aut contraria, *c. vt lex continentia, & c. 3. 27. q. 1. §. de Confratribus, & c. quidam de priuilegijs, & c. displicet*, 23. q. 4. & multa alia, quæ breuitatis causa omitto, cum dicta sufficiant.

Gloss. in c. non est, de sentent. excommun. c. quisquis, 17 q. 4. c. duo sunt, 12 q. 1. c. recolentes de statu monach. Sylu. vbi supra. c. vt lex continentia, 27. q. 1. c. quisquis 17. q. 4. c. si quis suadente, 17. q. 4. cap. parrochi, c. ex tenore, de sent. excomm. c. vt lex continen. 27. q. 1. c. 3. 27. q. 1. §. de confratrib. c. quidam de priuileg. c. displicet, 23 q. 4.

AR-

ARTICVLVS IV.

Vtrum supradicti Conuersi, & Oblati, siue Donati, matrimonium possint contrahere?

Huic articulo, respondetur per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Conuersi, Oblati, siue Donati, qui expresse, vel tacite votum castitatis emiserunt, nullo modo matrimonium possunt contrahere. Hæc conclusio est certa, & manifesta, quam tenet expresse Couar. *in c. alma mater, 2. par. §. 2. num. 8.* & ratio eius in promptu est, nam continentiæ, siue castitatis votum (etiam simplex) est vnum ex impedimentis matrimonij, impediens quidem, quamuis non dirimens, quod est dicere, quod qui huiusmodi simplicis voti vinculo fuerint astricti, prohibentur matrimonium contrahere, nec vllo modo possunt vxorem ducere, absque peccato mortali, tenet tamen matrimonium, post contractum. Quo fit, vt præfati Conuersi, Oblati, atque Donati, qui castitatis, siue continentiæ votum emiserunt, quamuis non possint contrahere, si tamen de facto contrahant (cum ipsorum votum non fuerit solemne, sed simplex, vt supponitur, & constat ex dictis in secundo articulo) matrimonium eorum tenebit, atque valebit, erunt tamen condignis pœnis plectendi, atque mulctandi.

Conuersi, Oblati, siue Donati, qui expresse, vel tacite votum castitatis emiserit, nullo modo possunt matrimonium contrahere.

Couar. in c. alma mater, 2. par. §. 2. nu. 8.

Secunda Conclusio.

Si qui sunt Conuersi, Oblati, atque Donati, qui continentiæ, siue castitatis votum non emiserunt, expresse, nec tacite, etiam si habitum secularem mutauerint, ac Regulari fuerint induti, absque peccato matrimonium possunt contrahere. Hæc sententia est eiusdem Doctoris Couar. loco suprà citato, quam dicit etiam tenere, Capellam Tolosanam, num. 333. & ait, quod non videtur ipsi, quid in hac Conuersorum, Oblatorum, siue Donatorum specie, matrimonij vinculum impediat, seu impedire possit, cum nullum votum emiserint. Hoc itaq. dicendum, atque tenendum est, stando in rigore iuris, secus autem est, loquendo de decentia, & congruentia, in quo sensu tantummodo, interpretandi sunt alij Doctores, qui videntur dicere contrarium. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Si qui sunt Cõuersi, Oblati, atq. Donati, qui continentiæ, siue castitatis votum non emiserint expresse nec tacite, etiã si habitum secularẽ mutauerint, absq. peccato matrimonium possunt contrahere.

ARTICVLVS V.

Vtrum Conuersi, Oblati, & Donati Religionum, siue Ecclesiarum secularium, petita licentia, licet non obtenta, ad alium strictiorem Ordinem possint transire?

HAc de re est singularis quædam opinio *Glossa in c. vt lex continentiæ, 27. q. 1.* de qua meminit Syluester *verbo oblatus*, & eam esse dicit opinionem singularem, & nimium notatu dignam, Panor. *in c. non est, de regul. 3. notab.* Dicit ibi Glossa, quod huiusmodi Conuersi, Oblati, atque Donati, non possunt transire ad alia Monasteria, etiam causa arctioris Religionis, quamquam petant licentiam à suis Superioribus, quia nẽpe per talem oblationem, efficiuntur, quasi serui Monasteriorum, & magis adstringuntur Monasterio, quam alij Monachi, quamcumque aliam professionem emittant. Hanc sententiam, & opinionem, tenent etiam multi DD. iurisperiti, estq. inter

Gloss. in c. vt lex contin. 27 q. 1. Sylues. verb. oblatus. Panor. in c. nõ est, de regul. 3. notab.

inter ipsos magna lis, & controuersia, an sit hoc intelligendum de omnibus in vniuersum Conuersis, & Oblatis, seu Donatis, tam Ecclesijs regularibus, quam secularibus, de qua controuersia videndus est Archidiaconus, *in d. c. non est*, & Greg Lopez, *in l. 9. tit. 7. verbo religiosus*. Sed quidquid de hoc sit, in contrarium statuitur conclusio, qua respondetur proposito articulo.

Archid. in c. non est de reg. Greg. Lopez l. 9. tit. 7. par 7. ver. religiosus.

Conclusio.

CErtissimum est, quod præfati Conuersi, Oblati, atque Donati, causa strictioris Religionis, solummodo petita à suis Prælatis licentia, licet non obtenta, transire possunt ad alia Monasteria. Hæc conclusio videtur manifesta per ea, quæ continentur expresse, *in c. licet quibusdam, de regul.* & propter rationes ibidem adductas, dicitur enim, *quod vbi spiritus Dei est, ibi libertas, & quod, qui spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege, quod etiam lex non est posita iusto*, per quæ omnia, melius, atque rationi multo conformius videtur dicere, quod huiusmodi, strictioris Religionis & obseruantiæ causa, ad alia Monasteria possint transire, petita licentia, quamuis non obtenta. Neque hoc illis est vlla ratione denegandum, cum vniuersaliter concedatur omnibus Religiosis, ne penes hoc, sint ipsi peioris, aut deterioris conditionis, quã alij. Nam quamuis huiusmodi Conuersi, Oblati, siue Donati per suam oblationem, & donationem in Monasterijs, operibus seruilibus deputentur, non tamen censendi sunt serui, aut ita se donant & offerunt, vt Monasteriorum serui efficiantur, vt denegetur eis, quod omnibus in vniuersum conceditur, nempe quod anhelare, atque ascendere possint, ad maiorem perfectionem. Tandem hæc conclusio sustinetur ab Archidiac. vbi supra, qui refert, & adducit multos alios Doctores, tenentes hanc suam opinionem. Et hæc sufficiant pro isto articulo.

Præfati Conuersi, Oblati, & Donati causa strictioris religionis, petita licentia, licet nõ obtenta bene possunt ad alia transire monasteria. *c. licet quibusdam, de regularibus.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum huiusmodi Conuersi, Oblati, & Donati, monasteriorum, seu aliarum Ecclesiarum, debeant absolui ab Episcopis, an vero à proprijs Prælatis?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

CConuersi, Oblati, & Donati, quarumcumque Religionum, siue Ecclesiarum, à Prælatis ipsorum possunt, & debent absolui. Hæc conclusio probatur argumento deducto, *ex c. cum illorũ, & ex c. monachi, de sententia excõmunicationis*, ac probatur præterea ratione: nã eiusmodi Conuersi, Oblati, & Donati sunt personæ Ecclesiasticæ, ac proinde gaudent priuilegijs suo rum Ordinum, de quo est specialis concessio Sixti IV. pro Fratribus Carmelitanis, quæ habetur in compendio priuilegiorum, *verbo Oblati Fratrum*, vbi dicitur, quod Sixtus IV. *concessit, quod Oblati, & Oblata Ordinibus Fratrum Carmelitarum gaudeant priuilegijs, & gratijs dicti Ordinis, sicut gaudere possunt mulieres mãtellatæ, & Pinzochera sub dicto Ordine viuẽtes, quæ sunt velut Tertiarij Ordinis Minorum, quibus concessum est, posse gaudere omnibus priuilegijs Fratrũ.* & idem Sixtus IV. similiter, *concessit Oblatis Fratrum Heremitarum S. Augustini, omnia, & singula priuilegia, & indulta, concessa Fratribus, & Sororibus de pœnitentia, ac mantellatis, & Pinzocheris, sub dicto Ordine degentibus, & decreuit in*

Cõuersi Oblati, & Donati quarumcumque religionum, siue Ecclesiarũ, non ab Episcopis, sed à proprijs Prælatis possunt, & debent absolui. *c. cum illorũ, c. monachi, de sent. excom. Compend. priuileg. ver. oblati fratrum.*

uit in eis locum habere debere, perinde, ac si pro eisdem personis, vel circa illas emanassent. Supradictis priuilegijs ratione communicationis priuilegiorum, potiuntur, & potiri possunt, omnes Conuersi, & Oblati, nostri sacri Ordinis Minorum, & aliorum quorumcúque, habentium priuilegium cómunicationis. Et quantum ad casum præsentis articuli, de absolutione, est etiam alia concessio expressa, Eugenij IV. quæ habetur in libro nuncupato, Monumenta Ordinis, secundæ impressionis, fol. 64. concess. 86. quam hic non refero, quia ponenda est, quando agemus de absolutione Religiosorum, in 2. tomo. Hactenus de isto articulo, & de tota quæstione.

QVÆSTIO XXX.

De Religiosis professis, quantum ad facultatem reclamandi, & allegandi, fuisse nullas, atque irritas suas professiones, in sex Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Intra quod tempus, religiosi possint reclamare, & allegare se nulliter esse professos?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Religiosi non nisi intra quinquennium post Concilium Tridentinum, possunt reclamare, aut allegare se nulliter esse professos. *Concil. Trid. sess. 25. de reg. c. 19.*

POst Concilium Tridentinum, quinquennij tempus, præstitutum est Religiosis, ad reclamandum, & allegandum se nulliter esse professos, quo elapso, nullatenus admittuntur, ad allegandam quamcumque causam. Hæc conclusio habetur expressa in prædicto Concilio Trid. *sess. 25 de regularibus, c. 19.* vbi sequentia habentur verba. *Quicumque Regularis prætendat se per vim & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat, ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, veliq. habitum dimittere quacumque de causa, aut etiam cum habitu discedere, sine licentia Superiorum, non audiatur, nisi intra quinquennium tantum, à die professionis, & tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario. Quod si antea habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandum quamcumque causam admittatur, sed ad Monasterium redire cogatur, & tamquam apostata puniatur, interim vero nullo priuilegio suæ Religionis iuuetur.* Hæc sunt Concilij verba, quæ quia aliquali indigent explicatione, pro ipsorũ declaratione. Dico primo, quod quando Concilium dicit, quod nulliter professus, seu idipsum prætendens, non possit admitti, neque admittatur, ad allegandam quamcumque causam suam professionem annullantem, & irritantem, nisi id fecerit intra quinquennium, à die suæ professionis, intelligendum hoc est, atque intelligi debet, nisi ille talis, allegauerit legitimas causas, ob quas non potuit, aut non sibi fuit permissum, intra prædictum quinquennium reclamare, etenim si illas adducat, & alleget, etiam post quinquennium, venit admittendus, & non erit excludendus, vt expresse tenet, multisque probat Nauarro, in Comment. 4. de reg. *super c. Hatuimus, num. 71. cum sequentibus.* Sed præsertim similitudine adducta de eo, qui iusto metu, Religionem aliquam est ingressus, & professus;

Qualiter intelligenda, & declaranda sunt prædicta Concilij Tridentini verba.

qui

qui etsi per plures annos in eadem steterit, quin vero & Ordines sacros susceperit, de licentia Prælati, durante metu, non videtur ratificare professionem, & ipso cessante, reclamare poterit, per *c. 1. de his, quæ vi, & c. ad id, desponsa.* Videatur etiam Nauarro *lib. 1. conf. de his, quæ vi, conf. 6. num. 2.* Nec dictis obstant, verba, *quamcumque causam*, ibidem posita, quibus significari videtur, quod generaliter debet repelli, ab allegandis quibuscumque causis, quæ litem possunt mouere. Nam verba illa generalia, restringuntur per narrationem prius factam, & per illa verba, *quicumque regularis prætendat, se per vim, & metum, ingressum esse Religionem, an: etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile.* Vnde de his tantummodo causis, intelligitur Concilium, non vero de aliis, ob quas forsan, quispiam intra quinquennium non potuit, aut nō fuit sibi permissum reclāmare; qua propter eiusmodi, non obstante quod elapsum sit quinquennium, reclamare poterit, neque erit repellendus, sed audiendus. Secundo dico, quod etiam elapso dicto quinquennio, per hoc decretum, professio quæ alias, à principio, fuit irrita, & nulla forsan ob metum, non fit, aut fieri potest, rata & valida, nisi voluntarie ratificetur, nam Deus, vt dicitur *in c. si quid inueniſti, 14. q 5.* cor respicit, & non manum, & qui numquam voluit esse professus, sed semper renuit, nūquam erit talis. Neq; summus Pontifex valet efficere, vt consensus coactus, (durante coactione) sit liber, & spontaneus, qualis ad professionem necessario requiritur, iuxta *c. 1. de Regula.* Vnde, & præfati verba Concilij intelligenda sunt, non quidem de foro interiori, & conscientiæ, sed de exteriori, & vult dicere Concilium, quod in foro exteriori, eiusmodi pro professo habeatur, atque ad Monasterium redire cogatur, & quod alias, tāquam apostata puniatur. Hæc in foro exteriori, nam in interiori, & quoad Deum, reuera non erit professus, neque apostata, si numquam consensum præstauit, aut professionem factam ob metum, voluntarie ratificauit, quod est multum notandum, ac memoriæ commendandum. Prædicta omnia dicta sunt de mente, atque sententia sapientissimi Doctoris Nauar. *in dicto cap. statuimus, de regul. num. 71. & 72.* vbi dicit, quod prædictum quinquennium, in professione expresse facta, incipit à die quo quis illam emisit; in tacita vero, à die, quo fecerit actus solummodo professis proprios, quibus inducitur, de quibus diximus supra. Quod si metus, vel impotentia reclamandi, plusquam per quinquennium durauerit, poterit qui professionem emisit post ipsum, ipso iure reclamare, & per viam restitutionis exaudiri, nam tempus, durante impedimento, non currit, iuxta *l. 1. C. de ann. except.* Neque etiam si susciperit Ordines sacros, durante metu, vel iusto impedimento reclamandi, sufficit ad præsumendum quempiam, tacite esse professum: tum etiam quia susceptio Ordinis, est res separata à professione; & à separatis non fit illatio, iuxta *l. Papin. ff. de Minoribus*: ac tandem, quia solus actus professi proprius, qualis est præstatio suffragij in capitulo, aut etiā gestatio habitus professorum, ad id non sufficeret, ad tollendam inquam facultatem reclamandi, cum tamen sit proprior professioni, quam susceptio Ordinum, multo ergo minus hoc erit sufficiens. & hæc dicta sufficiant pro isto articulo.

c. 1. de Reg.

Nauarr. in c. statuimus, de reg. vbi supra.

Nota valde ex doctissimo D. Nauarro.

l. Papin. ff. de minoribus.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Vtrum ille, cuius profeſſio fuit inualida, ob defectum ætatis, vel quia ante annum probationis expleti, fuit facta, aut ob aliquam ſimilem cauſam, poſſit intra dictum quinquennium reclamare?

Reſpondetur huic articulo, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Omnes ſupradicti iure optimo intra quinquennio reclamare poſſunt. *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reg. c. 19. Nauar. lib. 3. conſil. de reg. conſ. 89. nu. 1.* Profeſſio religionis multis modis poteſt fieri inualida, in quibus omnibus licitũ eſt intra quinquẽniũ reclamare. *Concil. Trid. de reg ſeſſ. 25 c. 15. l. 1. ff. de ea. temp. præſcrip. c. 1. de his quæ vi. c. quod interrogaſti, 27. d. Gloſſ. in cap. Abbas, eo. tit. l. metum, 1. & 2. ff. quod metus cauſa. Gloſ. in c. præſens, 20. q. 3. Nauar. lib. 1. cõſ. de his, quæ vi, conſ. 5. nu. 2. & in man. c. 17. nu. 29. & ſeqq. & c. 22. nu 50. Emman. 3. to. qq. reg. q. 17. ar. 15.*

CErtiſſimũ eſt, omnes in prædicta quæſtione dictos, & ſi qui ſunt eis ſimiles, quorum profeſſiones de iure nullitatẽ habent, intra quinquennium poſſe reclamare. Hæc concluſio ſatis conſtat, ex dictis in præcedenti articulo, & ex expreſsis verbis eiuſdem Concilij Tridentini, vnde & magis indiget explicatione, quam probatione. Et pro ipſius intelligentia, dico ex Nauarro, lib. 3. conſiliorum, de reg conſ. 89. num. 1. & ex communi omnium reſolutione, quod profeſſio fit, & poteſt fieri inualida multis modis. Et primo per Concilium Tridentinum, *ſeſſ. 25. de regul. c. 19.* in omni Religione, tam virorum, quam mulierum profeſſio, nunc eſt ipſo iure nulla, ſi fiat ante 16. annum expletum, de quo, diximus multa ſupra, q. 24. art. 2. agentes de ætate requiſita ad profeſſionem expreſſam, nec libet hic eadem, iterum referre, aut quod dicitur tranſcribere, videantur ibidem. Secundo per idem Concilium, eſt etiam ipſo iure nulla, profeſſio eius qui minori tempore, quam per annum, poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, de qua etiam conditione, iam diximus ſupra, q. 22. art. 2. 3. & 4. cum ageremus de nouitijs, quantum attinet ad tempus ſuæ probationis, ſeu approbationis, vbi etiam dictum fuit, quod huiuſmodi annus, debet eſſe continuus, & non interpolatus, nam omne tempus à iure ſtatutum, in dubio cenſetur debere eſſe continuum, iuxta *l. 1. ff. de ea. temp. præſcrip.* Tertio profeſſio etiam, metu facta, eſt ipſo iure nulla, *c. 1. de his, quæ vi, c. quod interrogaſti, 27. d.* ſicut & votum metu factum, etiam eſt ipſo iure nullum, iuxta omnium Doctorum opinionem, & Gloſſam communiter receptam, *in c. Abbas, eod. tit.* qua de re videndi ſunt DD. in materia de voto. Et quamuis quoad forum exterius; metum oporteat eſſe iuſtum, & talem qui etiam caderet in conſtantem virum; iuxta *l. metum, 1. & 2. ff. quod metus cauſa*, tamen quoad annullandam profeſſionem Religionis, etiam quoad forum exterius, ſufficit metus etiam reuerentialis, minor iuſto timore, iuxta *Gloſſam in c. præſens*, 20. *q.* 3. vt docte, atque eleganter, probat prædictus Nauarr. lib. 1. conſ. de his quæ vi, conſ. 5. num. 2. & in manuali, c. 17. num. 29. & ſequentibus, & c. 22. num. 50. aſſerendo, & affirmando, dici timorem minorem, timore iuſto, illum ſine quo aliàs non fieret talis profeſſio. Quæ quidem doctrina eſt vera, atque tenenda, nam iuxta communem ſententiam, nullus actus metu factus, ligat agentem, quoad forum conſcientiæ. Videatur hac de re Pater Frater Emmanuel Rodrig. 3. to. qq. regula q. 17. art. 15.

Ex dictis omnibus conſtat, ſuperq. ſatis, qualiter in omnibus ſupradictis caſibus, in concluſione poſitis, profeſſiones prædictæ expreſſæ factæ, nullitatem habent, ac proinde licitum eſſe taliter profeſſos intra quinquennij tempus, à Concilio præſtitutum, atque aſſignatum reclamare, per quæ fit ſatis propoſito articulo.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrum ille, qui à principio fecit professionem inualidam, propter aliquam ex supradictis causis, per delationem habitus professorum per annum, & vltra, censeatur tacite esse professus, an vero possit intra quinquennium reclamare, & etiam post quinquennium.

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

PRofessio quæ est ipso iure nulla, non ratificatur ex eo, quod sic professus, persistat per longum tempus in Religione, quam professus est, sed oportet, vt sciat ipsam fuisse nullam, & animo approbandi, & ratificandi eam, in eadem Religione persistat; quod si non fecerit, intra quinquennium, imo vero & vltra quinquennium poterit reclamare, si alleget iustas, atque legitimas causas, ob quas non potuit, antè idipsum facere. Hæc conclusio est expressa sapientissimi D. Nauar. lib. 1. conf. de his quæ vi, conf. 9. & lib. 3. de reg. conf. 34. num. 4. & conf. 89. num. 3. & in comment. 4. de reg. super *c. statuimus à nu. 71. & deinceps*, & in manuali, c. 12. num. 71. quam & esse dicit Cardinalis Caietani, 2. 2. q. 189. ar. 5. & eam tenent multi alij grauissimi Doctores, qui vnanimiter dicunt, quod gestatio habitus, distincti ab habitu nouitiorum per annum & vltra, non inducit professionem tacitam, nisi talis gestatio fiat ante professionem expressam: quia ratio, ob quam per gestationem habitus annalem, præsumitur tacite fieri professionem, est quia gestans talem habitum præsumitur habere animum profitendi, & velle profiteri, tempore debito, scilicet finito sui nouitiatus anno: at qui gestat habitum post professionem expressam factam, non præsumitur habere animum profitendi, in fine anni nouitiatus, siquidem suo videri, iam expresse professionem fecit, & gestat habitum, tamquam iam professus, & non tamquam professurus: ergo per talem gestationem habitus, nulla inducitur tacita professio, ac proinde, si illa quæ expresse fuit facta, à principio fuit nulla, semper erit nulla, nisi voluntarie postea ratificetur, sciendo ipsam fuisse inualidam, & aliter per gestationē talis habitus nulla inducitur professio tacita. Idem dico de eodem, etiam si fecerit aliquem actum, seu actus, ad professos tantum pertinentes, vt præbere suffragium in capitulo, suam sententiam dicere, recipere sacros Ordines, &c. nam (vt dixi), oportet, quod talis non prius sit expresse professus, sicut dictum est de gestatione habitus, & sic intelligendum est, *c. vidua*, 27. q. 1. Nam ad hoc, vt inducatur professio tacita, oportet vt nouitius sciens, & prudens accipiat habitum professorum, distinctum ab habitu nouitiorum, & ingerat se huiusmodi actibus, & sciat, quod per exercitium talium actuum, inducitur tacita professio: sed tamen si id fiat post professionem inualidam expressam, vel quia ante legitimam ætatem, vel ante expletum probationis annum, vel ob metum fuit facta, non censetur tacite profiteri, quantumcumque in Religione, etiam per longum tempus maneat, & gestet habitum professorum, distinctū ab habitu nouitiorum, aut faciat actum, seu actus, qui de iure, aut consuetudine, solum conueniunt professis, quamdiu putat esse validam professionem, quæ reuera ipso iure fuit inualida, & manet in Monasterio, & gestat habitum, & facit præ-

Professio, quæ est ipso iure nulla, ex quacumque delatione habitus non ratificatur nisi in proposito casu.

Nota hoc valde pro tempore, quo religiosi nulliter professi possūt reclamare.

Nota latissimā doctrinam, atque discrimen inter religiosos professos, iam expresse licet inualide, & non professos, ad efficiendam professionem tacitam.

Professio, quæ à principio fuit nulla, semper est nulla nisi voluntarie ratificetur, scien do ipsam fuisse inualidam. *c. vidua*, 27. q. 1.

Ignorãs, & errans, non censetur quidquid agat, consentire. *l. si per errorẽ, ff. de iurisd. omnium iud.* Nota hoc val. de pro fessis reclamare volentibus, in quo casu sibi licet, aut non licet.

prædictos actus, ad ratificandam professionem, quam putabat esse validam. Vt igitur omnia vnico verbo concludam, sit hæc generalis Regula, quod omnis ignorans, & errans non censetur consentire, iuxta *l. si per errorem, ff. de iurisd. omnium Iudicum*, & tunc solummodo quispiam tacite censetur consentire, profiteri, & reuera profitetur, quando sciens professionem fuisse nullam, & inualidam, ob aliquam prædictarum causarum, ad ratificandam, & approbandam eam, sciens, & prudens in Religione persistit, per integrum annum continuum, & non interpolatum, à tempore, quo sciuit illam esse nullam, cum animo, & intentione eam ratificandi, & de nulla faciendi eam validam, & ab eo tempore, incipiet esse vere professus, & non aliter: quod si noluerit facere, intra prædictum quinquennium, imò vero, & post quinquennium, legitime poterit reclamare, vt quamdoctissime probat supradictus Nauarro loco supracitato, *in c. statuimus, num. 71.* & deinceps, & lib. 1. consil. de his quæ vi, conf. 6. vbi ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu dignissima. Hæc de isto articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS IV.

Vtrum qui descendens ex genere Iudæorum, Sarracenorum, aut Hæreticorum, quorum corpora intra quartam generationem, fuerunt concremata, & igni tradita, contra Constitutiones, & contra expressum Motum proprium Pauli IV. & aliorum summorum Pontificum, in nostro sacro Minorum Ordine, fecit professionem expressam, sit nulliter professus, & possit, intra quinquennium reclamare.

Certissimũ est, quod descendentes ex supradictis, nulliter sunt professi, nec vere religiosi, atque ita intra quinquennium iure optimo possunt reclamare. *Nauar. lib. 3. conf. de regul. cõs. 26. & lib. 1. tit. de Iudæis, & Sarracenis, conf. 1. & tit. de Hæreticis cõs. 22.*

DE hac difficultate, & quæstione, plura diximus supra quæstione 19. artic. 7. vbi & ad longum, atque ad literam, appositimus Motum proprium Pauli IV. & Constitutiones aliorum summorum Pontificum, qui hac de re locuti sunt, atque in quæstionem, & controuersiam adduximus, vtrum auctoritate aliqua, quæ non sit Apostolica, fieri possit, aut potuerit, aliquod statutum iustum, excludens à Religionibus, eiusmodi descendentes, ex genere infecto, & maculato, irritans, & annullans, ipsorum professionem? & suppositis his, quæ ibidem sunt dicta, tamquam certis & veris, proposito articulo, respondeo per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

CONstitutissimum est, & omnio dubio procul, quod in nostro sacro Minorum Ordine, irrita est, & nulla, professio descendentium intra quartum gradum ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis, maxime quorum corpora intra quartam generationem, fuerunt concremata, & igni tradita, & quod huiusmodi intra quinquennium possunt reclamare, quin vero, & in foro conscientiæ non sunt Religiosi. Hæc conclusio, constat satis ex supradictis, & ea est expressa sapientissimi D. Nauarro, lib. 3. consiliorum, de reg. conf. 26. & lib. 5. tit. de Iudæis, & Saracenis, conf. 1. & tit. de Hæreticis, conf. 22. vbi expresse tenet hanc sententiam, quin vero dicit, quod omnes descendentes ex dictis Iudæis, siue Sarracenis, intra quartam generationem inclusiue, comprehenduntur in prædicta Constitutione Pauli IV. & aliorum summorum Pontificum, absque aliqua limitatione, & distinctione, & absque eo,

quod

quòd progenitorum ſuorum corpora fuerint concremata, & igni tradita. Quam etiam ſententiam & opinionem, tenent alij grauiſſimi Doctores; pro qua faciunt fortiſſime, & efficaciſſimæ rationes, quas ſupra, loco citato diximus, quamuis multi alij ſuſtinere velint contrariam, & quòd in prædicta Pauli IV. Conſtitutione, & alijs aliorum ſummorũ Pontificum, non comprehendantur, niſi illi dumtaxat, qui ex prædictis Iudæis, Sarracenis, ſeu Hæreticis deſcendunt, intra quartam generationem; quorum etiam ſimul corpora, ſeu oſſa fuerint concremata, & igni tradita. Sed quidquid de hoc ſit, Concluſio à nobis poſita, in ea forma, qua eſt poſita, nullum patitur dubium, & quod ſupradictorũ profeſſio ſit irrita, & nulla. Prima ratio eſt, quia id expreſſe habetur, & diffinitur in ſupradicta Conſtitutione Pauli IV. & alijs aliorum ſummorum Pontificum, vbi frequenter ponuntur clauſulæ irritantes, atque annullantes, dicendo, quod ſit irritum, & inane, quidquid ſecus ſuper his, à quocumque, quauis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Sed ſecunda ratio adhuc eſt fortior, & efficacior ad probandum, ſupradictorum profeſſiones eſſe irritas & nullas, etiam in opinione eorum qui dicunt, & ſentiunt, eſſe neceſſarium, quod ſint deſcendentes ex Iudæis, Sarracenis, ſiue Hæreticis, intra quartam generationem, quorũ etiam ſimul corpora, aut oſſa fuerint concremata, & igni tradita. Adhuc dico, quod ſupradictorũ profeſſiones ſunt irritæ & nullæ, ſpecialiter propter defectum conſenſus, recipientium ipſos ad Ordinem, & propter expreſſam proteſtationem, quæ hac de re eiſdem fit, antequam profiteantur, ex vi noſtrarum Conſtitutionum. Fundatur hæc ratio, in doctrina prædicti ſapientiſſimi doctoris Nauarro, lib. 3. conſiliorum, de regul. conſ. 26. vbi agens de alio ſimili ſtatuto, Ordinis Minimorum, quod quia factum erat auctoritate ordinaria, & non auctoritate Apoſtolica, dicit eſſe nullum, & non eijciendos eos, qui contra prædictum ſtatutum eſſent recepti, & profeſſi. In num. 12. in fine, reſpondendo ad ſecundum principale dubium, addit & dicit, eos eſſe eijciendos, & ipſorum profeſſionem eſſe nullam, pro eo quod, defecit verus, atque legitimus conſenſus, ex parte recipientium, & quia Monachi, ſiue Religioſi, qui eos ad profeſſionem admiſerunt, id fecerunt, præmiſſa proteſtatione tacita, vel expreſſa, quod non haberent eos pro profeſſis, ſi deſcenderent ex huiuſmodi infidelibus, & quod poſſent eijci, ſi aliquo tempore inuenirentur ab ipſis deſcendere. Huiuſmodi (inquit) fractum profeſſio eſt omnino nulla, non quia facta contra ſtatutum, quod erat omnino nullum, ſed quia facta eſt, ſine conſenſu legitimo, ex parte recipientium, & quia facta eſt per conſenſum conditionalem, videlicet, ſi non deſcendiſſent ex huiuſmodi infidelibus. Quapropter, propter falſitatem, ſeu potius defectum illius conditionis, illa profeſſionis acceptatio fuit nulla, cum iuxta, *c. ſi pro te, de reſcrip. lib. 6. & c. præterea 2. de appellationibus*, diſpoſitio cõditionalis, nõ exiſtente conditione nihil omnino valeat, & nihil operetur. Idem omnino dicit in conſilio 87. eod. tit. vbi ſimilem quæſtionem proponit: An qui de genere Iudæorum deſcendit, & contra ſtatutum Religionis ei notum factum, cum proteſtatione, quod nulla eſſet profeſſio, ſi de tali genere deſcenderet, interrogatus negauit, ſe de tali genere deſcendere, ob quam negationem fuit admiſſus ad profitendum, ad quod non fuiſſet admiſſus, ſi confeſſus fuiſſet veritatem, ſit vere Religioſus? cui propoſitæ quæſtioni, atque difficultati, reſpondet, quod videtur ſibi, huiuſmodi conſulentem coram Deo, & in foro conſcientiæ, non eſſe vere religioſum: Tum quia profeſſio fuit nulla, quia contra legem habentem decretum irritans factum; tum etiam, quia profeſſio in effectu, eſt quidam contractus, & actio vltro citroq.

Nota. Notandæ ſunt valde cauſæ nullitatis profeſſionis illorum, qui ex infecto, & maculato genere, profitentur in noſtro ſac. Minorum Ordine.

Nauar. lib. 3. conſ. de regul. conſ. 26. n. 16.

Nota hoc valde.

c. ſi pro te, de reſcrip.

c. præterea, 2. de appell.

Nauar. vbi ſupra.

obligatoria, qua profitens obligat se Monasterio, vel Ordini ad seruiendum ei, secundum Regulam eius, & è contra Monasterium ad alendum, & tractandum ipsum vt filium, atq; ita est necessarius cõsensus vtriusque partis; tã Conuentus, & Prælati, professionem acceptantis, quam ipsius profitentis, & inquit, quod in casu proposito, defuit consensus Conuentus, atque Prælati, quia fuit præstitus sub tali conditione, si non esset de tali genere; atque ita defuit conditio, sub qua fuit admissus, ex quo proinde sequitur quod ipsa admissio nulla fuit, quia dispositio cõditionalis, nulla est, deficiente conditione, nam cessante causa cessat effectus. Hæc Nauar. vbi supra. Eamdem omnino sententiam tenet Pater Frater Emmanuel Rodrig. to. 3. suarum quæst. regul. q. 11. ar. 2. vbi præmissa difficultate, & quæstione de prædicto statuto, expellente à Religionibus, descendentes ab infidelibus prædictis, irritante, & annullante ipsorum professiones, etiam si fiat in Capitulo generali, habéte licentiam à Sede Apostolica, specialiter, vt in eo, aliqua statuta edantur, an valeat? postquam respondet quod non, & quod huiusmodi statutum non esset iustum, quia contra ius, & contra sacros Canones, postquam etiam dicit, quod sic recepti, & professi, non sunt repellendi à Religione, neque eijciendi, quia contra prædictum statutum: subdit & addit, quod possunt eijci, atque expelli, si non interuenit consensus legitimus, ex parte recipientium, & ad literam ponit, quæ à me superius sunt dicta de mente Nauarri, & inquit, quod licet eis, quoad forum conscientiæ tantum, ab Ordine, & Religione exire, sine vlla prorsus dispensatione, cum quoad illud forum, non sint ligati, vt tradunt Doctores, *in c. humana aures, 22. q. 5.* Hæc supradictus Emmanuel. Sed dices, quid est ab ipsis faciendum, quoad forum exterius? Respondeo, & sit secunda Conclusio.

Rodrig. 3. to. qq. regu. q. 11. ar. 2.

c. humana aures, 22. q. 5.

Qui descendẽs ex infecto genere, ad sensũ supradictum, in nostro Minorũ Ordine profitetur, & scit professionem suam esse nullã, intra quinquennũ potest & debet reclamare. *Nauar. lib. 3. conf. de regul. conf. 26. n. 12. & 13. & conf. 87. num. 1. & seqq.*

Nota hoc valde.

Qualiter Monachus ex infecto genere natus ad sensum supradictum, & iam professus, quamuis nulliter, procurare habeat expulsionem suam à religione.

Prima Conclusio.

Qui sciens suam receptionem, ad Ordinem & professionem, fuisse nullam, ob aliquam ex supradictis causis, potest & debet intra quinquennium reclamare, & ipsas coram suo Superiore, atque Prælato allegare. Hæc conclusio est etiam expressa, supradicti doctoris Nauar. lib 3. consil. de regul. cons. 1. num. 13. & consilio 87. num. 2. & sequentibus, vbi dicit, quod quamuis, qui sic fuit professus, quantum ad forum conscientiæ, cum licentia Prælati, quin vero, & sine ipsa, licite posset ab Ordine, & Monasterio exire, quia tamen in foro exteriori puniretur, & castigaretur, si id absque licentia faceret, remedium est ei, cuius professio ob prædicta fuit inualida, supplicare Prælato Ordinis sui, qui sic Iudex competens, humiliter, vt declaret professionem ipsius non valere, vel valuisse: & inquit Nauarro locis supracitatis, quod non debet manere in Monasterio, agendo actus, quos non licet sibi agere, & grauando ipsum impensis, comedendo, bibendo, & vestiendo, &c. Quia tamen ad id non sufficeret licentia qualis qualis, sed requiritur in foro exteriori, licẽtia iudicialis, data cum causæ cognitione, probatis, & seruatis, quæ probanda, atque seruanda sunt, in tali iudicio, & cognitione causæ, cum sententia iudicialis ferenda sit, secundum allegata, & probata: hinc est (inquit) quod prædictus religiosus, sic nulliter professus, tenetur à Prælato requirere, vt id faciat, vocato prius Syndico, & eo audito, & vt ferat sententiam in scriptis, præsente Notario Monasterij, & toto Cõuentu, & aliquibus testibus, & mittat petitionem, in qua contineatur, quod ipse ob tales, & tales causas, non est vere professus, ac proinde vult exire. Quod si eiusdem petitio veritati inniti reperiatur, idq. legitimis probetur testibus, Prælatus debet declarare, atque sententiam proferre, dicendo, illum non esse religiosum eius Monasterij,

sterij, & dimittere eum vestibus exutum, concedendo ipsi patentes litteras præfatæ suæ sententiæ, & dimissionis, vt postea possit fidem facere, eiusdem dimissionis ad conuiuendum inter alios. Et addit præterea, quod Prælatus etiam in foro exteriori, ad instantiam partis legitimæ, scilicet accusatoris, siue denunciatoris, allegatis & probatis omnibus necessarijs, tenetur præfatam sententiam proferre, atque licentiam dare eiusmodi, sic nulliter professo, iudicando illum esse eijciendum à Monasterio, & ab Ordine, atque de facto ipsum eijcere. Quin vero dicit, ex officio suo, sine alio accusatore, seu denunciatore, si probabiliter credit, aliquem esse de tali genere, tenetur, & debet, præmissa legitima causæ cognitione, per viam inquisitionis, ipsum à Monasterio, & Ordine eijcere, & expellere, & tunc ille sic expulsus, & eiectus, poterit viuere vitam, quam voluerit; ac si numquam fecisset prædictam professionem, cum neque, vt expressa, neque vt tacita valeat, propter ea, quæ dicta sunt. Vnde & potest ducere vxorem, nisi aliud impedimentum obstet, vt in simili casu tenet prædictus Nauarro, lib. 1. consil. de his, quæ vi, consil. 9 num. 11. Idem omnino tenet Pater Frater Emmanuel Rodrig. locis supracitatis. Nec prædictis (inquiunt) obstat, quod isti tales, male, & nulliter professi, portauerint habitum professorum, per annum, distinctum ab habitu nouitiorum, neque quod acceperunt literas dimissorias, à Prælatis ad recipiendos Ordines, aut miscuerunt se, & interiecerunt actibus, qui de iure, aut consuetudine solum conueniunt professis, nam durante tali impedimento, tam ex parte recipientis, quã ex parte recipientium ad professionẽ, & ignorantia eiusdẽ impedimenti, tales actus non faciunt professum, neq; quidquam prodesse potuerunt, ad validitatẽ professionis, cũ idem defectus interueniat, post professionẽ factam, qui interueniebat ante, rẽpore quo facta est.

Nota hoc valde. Qualiter Religiosi Prælati se gerere debeant in expellendis eiusmodi

Nauar. lib. 1. consil. de his, quæ vi, consil. 9 num. 11.

Sed quia opinio tenens, ad nullitatem professionis, omnium prædictorum esse necessarium, simul atque coniunctim, quod descendant ex huiusmodi infidelibus intra quartum gradum, & quod progenitorum suorum ossa, aut corpora fuerint cocremata, & igni tradita, quæ est sententia valde probabilis, & quam tenent grauissimi DD. (vt diximus supra q. 19. ar. 9.) & æquitati & rationi valde conformis, & magis mitis, licet à nobis proposita, sit lõge probabilior, standum in puncto iuris, ad assecurandas, & quietandas multorũ scrupulosorum Fratrum conscientias, qui in supradicto decreto forsan comprehenduntur, neq; ab Ordine vellent recedere, sequentẽ statuo Conclusionem.

Tertia Conclusio.

Sequendo opinionem, atque sententiam, illorum Doctorum, ac Patrum, qui tenent in prædicto decreto, & Constitutione Pauli IV. & aliorum summorum Pontificum, non comprehendi, nisi illos dumtaxat, qui ex Iudæis, Sarracenis, vel Hæreticis intra quartum gradum descendentes, progenitorum suorum etiam corpora, aut ossa simul sunt cocremata, & igni tradita, professio eorum qui ex talibus descendunt, est valida, & non irrita & nulla, etiam præmissa protestatione superius dicta. Vnde nec reclamare possunt, nec debent expelli, aut eijci ab Ordine, nisi supradicta omnia simul concurrant, & de eo verisimiliter, aut etiam iudicialiter constet. Hanc Conclusionem statuo, magis pietate quadam commotus, quam vt credam eam vsquequaq. esse verã, sed nimis probabiliter, vt dixi, ad assecurandas, & quietandas multorum scrupulosorũ Fratrum conscientias: quam & probo à destructione fundamentorũ contrariæ opinionis, aut saltim cum aliqua specie probabilitatis, & veritatis, respondendo & satisfaciendo ipsis: & ad primam rationẽ de clausulis irritantibus, atq; annullantibus prædictas professiones, contentis

Stando in sententia, & opinione aliorum alias probabili, professio supradictorũ non est irrita, & nulla, nec proinde reclamare possunt.

in prædictis decretis, & Cõstitutionibus Pauli IV. & aliorũ summorũ Pontt. dico, quod intelliguntur, atq; intelligi debent, concurrentibus simul omnibus supradictis, ita quod sint descendẽtes, ex prædictis infidelibus intra quartum gradum, ac simul quod progenitorum suorũ ossa, & corpora fuerint concremata & igni tradita, ita quod illud relatiuũ, *quorũ similiter parentes, &c.* æqualiter respiciat, atq; determinet, Iudæos, Sarracenos, & Hæreticos, & de omnibus istis intelligatur, æqualiter illud, *quod eorũ corpora, aut ossa intra quartũ gradum simul fuerint cõcremata, & igni tradita*, adeo vt vnũ sine altero nõ sufficiat: nam secundum doctrinam Iurisconsultorum, & habetur in *l. iam hoc iure, ff. de vulgari*, determinatio respiciẽs plura determinabilia, pariformiter debet ipsa determinare. Ad secundã confirmationẽ respondeo, & dico, quod adhuc præmissa supradicta protestatione, quæ nouitijs fit, & fieri consueuit, ante professionẽ, ex nostris generalibus Constitutionibus, supradictorũ professio est valida, & nõ irrita & nulla, ob defectũ consensus ex parte recipientium, primo quia consensus absolute, & nõ sub aliqua cõditione præstatur, & quamuis supradicta protestatio illis fiat, adhuc non illis obest, nã intelligitur, & intelligenda est, ad sensum supradictũ, prædictæ opinionis, hoc est, si ex talibus infidelibus intra quartũ gradum descendant, & simul eorũ corpora & ossa fuerint cõcremata, & igni tradita. Sed ego, vt iã supra dixi, quo veritatẽ fatear, & id quod sentio dicã, nihil tale reperio in nostris Cõstitutionibus, quin vero potius, quod absolute fiat, & fieri debeat talis protestatio. Sed licet cuilibet sentire, atq; opinari, quod voluerit. Stãdo igitur in hac sententia, & opinione, nec reclamare licet, neque eijci, aut expelli ab Ordine possunt, qui ex huiusmodi parentibus infectis, seu infidelibus intra quartum gradum descendunt, nisi simul eorum corpora & ossa fuerint concremata, & igni tradita. Et hactenus de isto Articulo.

Alex. in l. hoc iure, ff. de vulgari.

Nota hoc valde pro ratione dubitãdi, quãtam obligationem filij habeant alendi, & sustentandi suos parentes. *l. Deo nobis, §. hoc etiã cognitum, C. de Epis. & Cler. l. tutelas, §. in iuriarii, ff. de cap. dimin. Authent. cauſa, qua cũ Monacho, C. de Epiſc. & Cler. & authen. de S. Epiſ. §. prouidere. l. 2. C. de patre qui filium & l. filia, C. de patre poteſtate, & authe. de inceſtis, & nefandis nuptys. c. ſatis peruerſum, d. 56. & c. vlt. 19. q. vltim. c. ſi quis filij, d. 30.*

ARTICVLVS V.

Vtrum qui habens parentes in extrema neceſſitate conſtitutos, aſſumpſit habitum, & fecit profeſſionem, reclamare poſſit, & allegare eiuſdem nullitatem?

ET videtur quod sic: Nã actio competens alicui, contra aliquẽ ex contractu, vel quasi cõtractu non exstinguitur per ingressum Religionis, sed suspenditur tantũ, sicut debitum vassalli, domino suo excõmunicato existenti, aut si extinguitur (vt aliqui volũt) ex quo Monachus pro mortuo habetur, iuxta *l. Deo nobis, §. hoc etiã cognitum, C. de Epiſc. & Cler.* adhuc secundũ eos, ex edicto de capitis diminutione restituitur, iuxta *l. tutelas, §. insuriarii, ff. de capitis dimi.* vnde & dicũt DD. quod post ingressũ Religionis, poterit religiosus ex actione, vel obligatione, qua prius tenebatur, conueniri, sed per Abbatem, vel Synodicũ respondebit, vt habetur in iure *in authentica, cauſa qua cum Monacho, C. de Epiſc. & Cler. & authent. de S. Epiſcopis, §. prouidere*, ergo multo fortius & melius, tenebitur ex obligatione diuini præcepti, filius religiosus effectus, patri subuenire, ac proinde à patre suo poterit cõueniri, & allegare patrẽ, sui filij professionis nullitatẽ, ipso extremè indigente, quod & similiter facere poterit, & ipse filius iã professus, vt subueniat patri. Et confirmatur, nam tãta est parentum potestas super filios, vt volunt iura, & communiter omnes Iurisperiti, quod poteſt de iure, pater filium vendere pro necessitate famis, teneturq; filius eidẽ alimenta præstare, iuxta *l. 2. C. de patre qui filium, & l filia, C. de patria poteſtas, & authent. de inceſtis, & nefandis nuptijs*, ergo nulla ratione poteſt pater priuari hoc iure suo, quod habet in filium, *contra capitulum ſatis perſuerſum, diſt. 56. & cap. vlt. 19. q. vlt. & cap. ſi qui filij, diſt. 30.* Cum igitur

filius

filius ex ingressu Religionis, fiat inhabilis ad subueniendum patri, dicendum videtur, quod aut Monasterium debet ipsum patrem alere, aut quod ipse filius iam Religiosus effectus, etiam professus, iuste & licite potest reclamare, & allegare suæ professionis nullitatem, & sic à Monasterio exire, vt subueniat patri. Iis tamen non obstantibus, in contrarium statuitur conclusio.

Conclusio.

SI de facto filius, parentibus in extrema necessitate constitutis, Religionē profiteatur, quamuis ingrediendo, & profitendo peccet, professio, tamen & votum solemne ab eo emissum, valebit, nec poterit reclamare. Hæc conclusio est expressa Doctissimi Doctoris Nauarr. lib. 3. consil. de reg. cons. 3. vbi hac de re peculiarem quæstionem facit, de qua, & ipsius probatione, videantur quæ dicta sunt à nobis, supra, q. 17. art. 8. & maxime in quarta conclusione, atque etiam quæ dicta sunt à nobis supra, q. 26. art. 11. vbi & latissime egimus de obligatione, quam habent filij alendi, & sustentandi suos parentes, maxime in extrema necessitate constitutos, post professionem, & in quibus teneantur obedire prædictis parentibus, magis, quam suis proprijs Prælatis, in supradictis locis, meo quidem videri, inuenire licebit, omnia quæ ad hoc propositum possunt desiderari. Et sic proposito articulo respondetur, quod Religiosus iam professus effectus, etiam si habeat parentes in extrema necessitate constitutos, reclamare non potest, allegando suæ professionis nullitatem, si quidem à principio fuit valida, sed tenetur & debet, alijs modis, loco supracitato à nobis positis, eisdem parentibus subuenire. Vnde ad argumentum in contrarium adductum respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam, & omnia illa, quæ ex ipso antecedenti subsequuntur, atque argumentum prætendit: non enim sequitur, quod pater actionem habeat contra filium, quantum ad extrahendum illum à Religione, aut præbendum ius ipsi filio, vt reclamare possit, & allegare nullitatem suæ professionis, sed solummodo concludit, quod non obstante professione, tenetur idem filius in Religione, patri succurrere, non quidem per quemcumque modum, quem poterat antea, sed per modum congruum, atque licitum, & non contrauenientem suæ Regulæ, & professioni; aut forsan Religio tenebitur idipsum facere, & hoc est, & non amplius, quod prætenditur in confirmatione. De quibus videantur, quæ à nobis sunt dicta supra, & latissime Pater Corduba, super cap. 2. nostræ Regulæ, q. 6. art. 2. & Pater Frater Emmanuel Rod. tom. 1. quæstionum reg. q 57. art. 3. & 4. Et hactenus de isto articulo.

Si de facto filius, parentibus in extrema necessitate constitutis profiteatur, quāuis peccet, professio tamen tenet, nec ob id tamē reclamari potest. *Nauar. lib. 3. cons. de regul. cons. 3.*

Corduba super regul. c. 2. q. 6. ar. 2. Emman. to. 2. qq. reg. q. 57. ar. 3. & 4.

ARTICVLVS VI.

Vtrum prædicta reclamatio, de nullitate professionis, possit fieri sine habitu, an vero necessario sit facienda, retento habitu?

MVlta alia sunt, quæ de iure communi, siue speciali, inducunt professionis nullitatem, de quibus latissime egimus supra, q. 17. tractando de qualitatibus, & conditionibus, quas recipiendi ad Ordinem, & Religionem, debent habere, vt possint intrare, & ibidem profiteri, quas omnes Concilium Tridentinum, sub vno verbo, generaliter comprehendit, dicens: *Quicumque Regularis pretendat se per vim, & metum, ingressum esse Religionem, aut etiam dicat, ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, &c.* sed in omnibus his casibus, præcipit, & statuit, vt quicumque, quacumque de causa, voluerit

Concil. Trid. sess. 25. c. 19.

Cõditiones ferũandæ à volentibus reclamare. atque allegare suas professiones fuisse nullas,& inualidas.

habitum dimittere, non audiatur, nisi ſeptem conditiones ſeruauerit, & ſunt eæ,quæ ſequuntur. Prima,quod ante reclamationem, habitum non dimittat. Secũda quod ne ſine licentia,ob id,à Monaſterio etiam cum habitu, exeat. Tertia, quod cauſas nullitatis, coram Superiore,& Ordinario antea deducat. Quarta, quod ſi antea habitum dimiſerit, nullatenus ad allegandum vllam cauſam admittatur. Quinta, quod ad Monaſterium redire cogatur. Sexta, quod tamquam apoſtata puniatur. Septima, quod interim nullo priuilegio Religionis iuuetur. Quorum occaſione, merito in præſentiarum quæritur,an prædicta reclamatio, neceſſario ſit facienda cum habitu, atque habitu retento, an etiam fieri poſsit ſine ipſo? Cui difficultati,reſpondere volens Nauar. *in c. ſtatuimus*, comment.4. de regul. num. 77. inquit, quod ob iſtorum ignorantiam, multi etiam, alias Docti, male conſuluerunt multis Regularibus, vt clam fugerent à Monaſterijs, & carceribus, (etiam habitu dimiſſo) ne caperentur in via, ad reclamandum de nullitate profeſsionum ſuarum, & vt in Vrbem Romanam venirent, nulla alia facta diligentia. Vt autem ſciatur, ac plene perſpici poſſit, quid hac in re obſeruandum ſit, & an prædicta reclamatio ſit neceſſario facienda cum habitu,an vero fieri etiam poſsit dimiſſo illo, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Nauarr. in c. ſtatuimus, cõment. de reg. num.77.

Prima Concluſio.

Reclamatio de nullitate profeſsionis, facienda eſt cum habitu, atque habitu Religionis retento, aliàs reclamans,non exaudietur. Hæc concluſio ſatis conſtat, ex prædicto decreto Concilij Tridentini, vbi hac de re agendo, inter alia dicitur: *Si quis autem antea habitum ſponte dimiſerit, nullatenus ad allegandum quamcumque cauſam admittatur*. Sed hæc, vt inquit Nauarro, vbi ſupra, procedunt loquendo de foro exteriori. Loquendo tamen de interiori,& foro conſcientiæ, an peccet mortaliter idipſum faciendo? ſit ſecunda concluſio.

Reclamatio de nullitate profeſsionis, à Religioſo facienda eſt cum habitu, ipſoq. retento, alias veto non exauditur in foro exteriori.

Secunda Concluſio.

Qui ceſſante ſcandalo, habitũ dimittit antequam adimpleat omnia ſuperius poſita, ſi id faciat vere ſciens ſuã profeſsionem fuiſſe nullam,nec vaIuiſſe corã Deo in foro cõſcientiæ non peccat mortaliter.

Qui ceſſante ſcandalo, & præiudicio alterius, habitum dimittit, & fugit de carceribus, ante reclamationem, & antequam deducat cauſas nullitatis ſuæ profeſsionis, coram Ordinario, & Superiore, ſciens, aut iuſte credens, ſuam profeſsionem non valuiſſe coram Deo, in foro conſcientiæ, non peccat mortaliter. Hæc concluſio eſt expreſſa prædicti Nauarro, loco ſupracitato, vbi & addit, quod etiam quo ad forum exterius, non meretur ſubire pœnas, in prædicto Concilio poſitas, ſi quis interueniente aliqua iuſta de cauſa, ſupradictas conditiones omiſerit, ille nempe, qui non poſſet habere licentiam, eundi ad reclamandum,neque ire niſi dimiſſo habitu, aut non ſibi permittitur, cauſas nullitatis ſuæ profeſsionis coram Superiore, & Ordinario proponere, quales (inquit Nauar.) multos ſe vidiſſe in Vrbe,ſiue Romana Curia,qui prius dimiſſo habitu,ac poſtea reaſſumpto,benigne exauditi ſunt: idq. merito,nam licet qui non portat habitum Religionis, eo tempore, quo reclamat, iuxta Concilium prædictum audiendus non ſit, atque audiri non debeat, qui tamen ipſum temere dimiſit, & poſtea reaſſumpſit, æquum, & iuſtum (inquit) eſt, vt exaudiatur, nam iniquum, atque inhumanum foret, audientiam alicui perpetuo denegare, qui iuſtam habeat cauſam reclamandi, ob id ſolummodo, quia ad id faciendum prius dimiſiſſet habitum, etiam temere; id enim facere, eſſe videretur cogere hominem liberum, per totam ſuam vitam, ſeruire Ordini atque Religioni, cui nullatenus erat obligatus, & forte neque illius capax, propter defectum alicuius conditionis, & qualitatis

Nota valde ex Nauarro pro religioſis dimittentibus habitum antequam reclament, & cauſas alligent de nullitate ſuæ profeſsionis.

litatis in ea requisitæ, contra rationem naturalem, & contra omnes leges vetantes, venditionem, seu obligationem perpetuam, hominis liberi, ad manendum alicubi, & ad sufferendum onus, nimis onerans, & grauans suam libertatem. Hæc prædictus Nauarro, & de isto articulo, ac de tota quæstione dicta sufficiant.

l. Titio, § Titi. centum, ff. de condi. & demonst.

l. liberi hominis, ff de contra, emptio, & leg. 1. & 2. ff. qua, rerũ actio, non datur.

QVÆSTIO XXXI.

De Religiosis professis, quantum ad transitum ad alios Ordines, in Vigintiquatuor articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum de vna Religione, liceat ad aliam transire?

D. Tho. 2. 2. q. 189. ar. 8.

HAnc quæstionem mouet, & tractat D. Thom. 2. 2. q. 189. vbi ad hoc propositum, propositis varijs hinc inde argumentis, plura, & mira dicit quammaxime notatu digna, quibus breuitatis causa omissis, pro propositi Articuli resolutione, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio

Transire ex vna ad aliã Religionẽ non licet neq; id est expediens, aut vtile, nisi propter magnam vtilitatem, seu necessitatem. *Matth.* 18. *Colla. patrum colla.* 14. *c.* 5. *in princ.* Nota hoc valde.

TRanſire de vna Religione ad aliam, nisi propter magnam vtilitatem, vel necessitatem, non licet, neque est expediens, vtile, siue laudabile. Hanc conclusionem probat D. Thom. multiplici ratione. Et primo, quia ex hoc, vtplurimum scandalizantur alij Fratres, qui in alia Religione relinquuntur, quod quidem scandalum cum sit datum, non vero dumtaxat acceptum, iuxta Euangelium, summopere est vitandum.

Secundo, quia vt experientia ipsa constat, magis, atque facilius proficit quisp am in Religione illa, quam consueuit, quam in alia, quam non est expertus, ceteris paribus: quod confirmat D. Thomas, auctoritate, cuiusdam Abbatis Nestorij, qui vt habetur in Collationibus patrũ, dicere solitus erat, vtile esse vnicuique, secundum propositum, quod elegit, summo studio, atque diligentia, ad operis arrepti perfectionem peruenire, vt finiret, & nequaquam à sua, quam semel elegit professione discedat. Cuius rationem assignans, aiebat, impossibile fere esse, vnum & eundem hominem, omnibus simul esse ornatum, atque fulcitum virtutibus, quod si quis (inquit) voluerit pariter attentare, in id incidere erit necesse, vt dum omnem sequitur, nullam prorsus integre assequatur. Ex his colligit D. Thom. non esse expediens vtile, atque laudabile, ex vna in aliam Religionem tranſire, nam diuersæ Religiones, secundum diuersa virtutum opera, & exercitia, sibi ipsis præeminent, & quod non habuerit in vna, consequetur in alia.

Potest tamen (inquit) aliquis, de vna Religione, laudabiliter ad aliã transire, triplici ex causa. Primo quidem, ex zelo perfectioris Religionis. Secundo propter declinationem alicuius Religionis, à debita perfectione, & tandem tertio, propter infirmitatem, vel debilitatem, ex qua interdũ prouenit, vt non possit quis, arctioris Religionis statuta obseruare, cum possit seruare statuta alterius Religionis laxioris. De his omnibus D. Tho. loco præallegato, varia exempla proponit, & dicit qualiter id fit faciendum, à quibus ego pro nunc breuitatis gratia, consulto supersedeo, quia de ipsis etiam in particulari, statim struendi sunt à nobis particulares articuli, atq; quæstiones.

c. statuimus, 19. q. 3. Nota hoc valde ex Papa Vrbano pro Religiosis dimittentibus priorem Religionem, quam professi sunt.

c. mandamus, 19. q. 3.

c. non est, de regul.

c. licet quibusdam, de reg.

Pro quorum omnium fundamento, in calce huius articuli libuit præmittere, *C. Statuimus, 19. q. 3.* quod est Vrbani Papæ II. cuius sunt verba quæ sequuntur: *Statuimus, ne professionis canonica cuispiam, postquam Dei vice supra caput sibi hominē imposuerit, alicuius leuitatis instinctu, vel districtioris Religionis obtentu, ex eodem claustro, audeat sine patris, & totius congregationis permissione recedere, discedentem vero, nullus Abbatum, vel Episcoporum, nullus Monachorum, sine communi literarum cautione suscipiat.* Hæc Vrbanus, qui præfuit Ecclesiæ, circa ann. 1088. cuius quidem Constitutionis verba, sunt quāmaxime notanda, atq; memoriæ cōmendanda, pro Religiosis leui quadam ex causa, Religiones suas desertēbus. Cui similes multæ aliæ reperiuntur in iure prohibitiones, vt cōstat *ex c. mādamus*, quod est etiā eiusd. Vrbani Papæ, & habetur *in cad. causa, & quæstione, & ex c. non est, de reg.* quod est Alex. III. pro Ordine Cistercien. Præfuit autem Alexander Ecclesiæ, circa annū 1159. sed postea anno 1198. Innocentius etiam III. supradictarū prohibitionum mentionē faciens, *in c. licet quibusdam, eod. tit. de reg.* aliam edidit constitutionem, qua concessit, *vt Religiosus, zelo sanctioris vitæ, ad strictiorem Religionem possit transire petita prius licentia sui Prælati, licet non obtenta, etiam si primum Monasterium sit priuilegiatum, quod de illo ad aliud, etiam arctius, transire non possit.* Hæc constituta sunt eo tēpore: sed postmodum à Prælatis Religionum impetrata sunt varia, atque diuersa priuilegia à summis Pontificibus, idipsum vetantia, atque prohibētia, à quibus ego breuitatis gratia supersedeo. Qui voluerit, cōsulat ea latissime in monumētis Ordinum, in quibus de eis fit mentio, aut etiam in Cōpendio priuilegiorū, vbi summatim referuntur, *verbo apostata, & verb. nouitiatus, ver. obedientia, & obseruantes Fratres, & verbo recipere Fratres, seu trāsire ad alios Ordines.*

Per Pium V. reuocata sunt omnia priuilegia, quæ habebantur adhoc vt Religiosi ex vno trāsire possent ad alium Ordinem anno Domini 1569.

At cū in contrarium aliqua fuissent impetrata priuilegia, postmodum Pius V. P.M. anno Domini 1569. pridie Idus Octobris, Pontificatus sui anno 4. quādam aliam edidit Constitutionem, quæ incipit, *Quacunq. sacrarum Religionum*, qua generaliter, *reuocauit, atque aboleuit, omnia & singula priuilegia, facultates, dispensationes, indulta (præter iuris communis dispositionem emanata) recipiendi, vel retinendi, Fratres, Monachos, Canonicos, & alios, etiam laxiorum Ordinum professores, concessa quibuscumque Ordinibus, Monasterijs, Hospitalibus, Militys, & Pijs locis, &c. per quoscumque Romanos Pont. suos prædecessores, & per se ipsum, &c.* quod quidem fecit, vt adeò magnus religiosus, nā in Religione educatus, cognoscebat plane, multorum Monachorum inconstantiam nimiam, & inclinationem exeundi, & transeundi ex vna ad aliam Religionem. Per hoc autē non est intelligendum, quod reuocauerit prædictus summus Pontifex, licentiam quam à iure communi habent Regulares omnes, per supradictū, *c. licet quibusdam*, transeundi ad strictiorem Religionem, petita prius à suis Prælatis licentia, quamuis non obtenta, vt amplius infra dicemus in sequenti articulo.

ARTICVLVS II.

Vtrum liceat alicui Religioso, transire ad strictiorem Religionem, petita prius licentia à suo Prælato, quamuis non obtenta?

PRo huius articuli, & sequentium intelligentia, præmittere libuit, quod transitus ex vna Religione ad aliam, multipliciter potest contingere. Nā vel trāsitus est ad strictiorē, aut ad æqualē, vel ad laxiorē, de quibus omnibus in particulari excitandi, atq; mouendi sunt à nobis particulares articuli, ad inquirendū, & inuestigandū, quænā Religio strictior, seu vero potius, altior, & perfectior dici debeat? quod dicere, atq; determinare, nō erit facile, aut me-

diocris

diocris laboris, ſed in hoc articulo abſolute, atque in vniuerſali quæritur, an ſit licitus prædictus tranſitus de vna Religione ad ſtrictiorem? Cui difficultati reſpondeo, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Communiter & regulariter loquendo, licitum eſt cuilibet Religioſo, zelo ſanctioris vitæ, ad ſtrictiorem Religionem tranſire, petita prius licentia ſui Prælati, quamuis non obtenta. Hæc concluſio probatur *ex c. ſtatuimus 19. q. 3.* vbi (prout recte aduertit Nauar. ſuper prædictum c. commentario 4. de regu. nu. 3.) Vrbanus II. etſi non directe, indirecte tamen atque per illationem, à contrario ſenſu, concluſionem prædictam determinat: nam dicendo, vt non liceat alicui religioſo, etiam diſtrictioris Religionis obtentu, à propria Religione diſcedere, ſine ſui Prælati licentia, conſequenter dicere, atque determinare videtur, cum illa id poſſe fieri. Et quod ſufficiat petita, quamuis non obtenta, habetur expreſſe *in c. licet quibuſdam de regu.* vbi Innocentius III. ad hoc propoſitum dicit plura, eaq. notatu digniſſima, monſtrando & oſtendendo obligationem ſtrictam, qua Prælati tenentur, ſecundum ius commune, licentiam præſtare, religioſis ſuis, volentibus tranſire ad ſtrictiorem & perfectiorem Religionem, ſi conſtet de ipſorum bono animo, & Religionem, ad quam fit translatio, eſſe perfectiorē. Et addit, ſi perperam id non fecerint, & talem non eis dederint licentiam, quod ius ipſum illam; ipſis concedit, ex lege Spiritus ſancti priuata, quæ publicæ legi præiudicat. vnde (inquit) à tali lege abſoluti, libere poſſunt ſanctioris vitæ propoſitū adimplere, non obſtante proterua contradictione indiſcreti Prælati. Tandem ait, quod priuilegium meretur amittere, qui ſibi conceſſa abutitur poteſtate, quæ omnia multum ſunt penſanda, atque conſideranda. Ex omnibus ſuprædictis colligitur, ſufficere licentiam petitam, quamuis non ſit obtenta, ad hoc vt Religioſus quiſpiam, zelo ſtrictioris vitæ, ad aliam Religionem perfectiorem poſſit tranſire.

Communiter, & regulariter loquendo, licitū eſt cuilibet religioſo, ad ſtrictiorem Religionem tranſire, zelo ſanctioris vitæ, petita prius licētia, licet non obtenta. *c. ſtatuimus*, 19. q 3. *Nauar. ſuper c. ſtatuimus. c. licet quibuſdam, de regu.*

Circa hanc Conſtitutionem & decretalem Innocentij III. quidam auſi ſunt affirmare, ac dicere, quod quamuis in foro exteriori, illa verum habeat, in foro tamen interiori & conſcientiæ, & ſtando in iure communi, non poſſunt Monachi ſiue Religioſi, ad aliam Religionem conuolare, ſine ſui Prælati licentia petita, ſimul & obtenta. Sed certe hæc doctrina mihi non placet; primo, quia credibile non eſt, vt ſummus Pontifex cōcedat, aliquid fieri poſſe in foro exteriori, quod de ſe non eſſet licitum, imo vero peccatum in foro conſcientiæ & interiori. Secundo, quia communis praxis & conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres, hoc ſemper habuit, vt liceat Religioſo cuilibet, ad ſtrictiorem Religionem tranſire, licentia prius à ſuis Prælatis petita, quamuis non obtenta, de quo iudicio peritorum, nullus vnquam fuit ſcrupulus. Tandem tertio, ad id ipſum dicendum moueor: nam ſi in foro conſcientiæ ſpectanda eſſet Prælatorum licentia, non ſolum petita, verum etiam obtenta, non ſufficienter eſſet prouiſum libertati ſpiritus, de qua ſanctiſſimus III. mentionem facit, in prædicta ſua decretali & Conſtitutione, eſſetq. contra ipſam hoc dicere, cum experientia conſtet, quam ægre ferant, omnes omnium Religionum Superiores atque Prælati, huiuſmodi licentias concedere, Religioſis anhelantibus ad altiorem frugem, quin vero diuerſis quæſitis coloribus, ſæpiſſime eas ſibi denegant.

Nota valde, quod hic ſtatuitur, ad tranſitū dum ad ſtrictiorem Religionē ſufficere licentiam petitam, quamuis non obtenta ſit.

Sed pro complemento huius articuli, duæ remanent difficultates inueſtigandæ, & elucidandæ. Prima, quænam Religio ſit ſtrictior, altior, atque perfectior,

fectior, ad quam proinde licite possit fieri transitus? Secunda: cuiusnam Prælati licentia ad idipsum fit, necessaria? de quo agemus in sequentibus articulis.

ARTICVLVS II.

Quænam Religio debeat dici altior, atque perfectior, vt ex alia ad ipsam licite possit fieri transitus?

Diuersæ hac de re opiniones.

Prima opinio Canonistarum.

HAc de re est magna lis & controuersia, inter Doctores Theologos, & Iurisperitos, siue Canonistas. Canonistæ enim solummodo ea quæ extrinsecus sunt considerantes, altiorem atq; perfectiorē illam esse Religionē existimant, in qua arctiora, & strictiora sunt statuta secundū Regulam, dum tamen obseruentur. Vnde quantum ad effectum transeundi ex vna Religione ad aliam, & quo huiusmodi transitus permittatur, & sit licitus, tantum ponderant, atque considerant, an talis Religio sit strictior, & arctioris siue strictioris vitæ, & obseruantiæ: cui suæ opinioni ita tenaciter insistunt, vt quamuis respectu finis, aliqua alia sit altior, atque perfectior Religio, aut Ecclesiæ fructuosior, & vtilior, si tamen in ea secundum exteriora, atque corporales obseruantias, non ita strictè viuitur, non esse (inquiunt) licitum huiusmodi transitum. Hanc opinionem atque sententiam, tenent communiter Canonistæ, de qua specialiter videndi sunt, Ioan. Andreas, & Abbas *in c. sane de regularibus*, & multi alij.

Ioann. Andr. & Abbas in c. sane de reg.

Secūda opinio D. Tho. & Theologorum.

D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 6. & 8.

Sed D. Tho. 2. 2. q. 189. ar. 6. & 8. expresse tenet, & cum eo omnes communiter Doctores Theologi, perfectionem Religionis, atque ipsius excellentiā, non esse attendendam, pensandam, atque considerandam, secundum solam arctitudinē, siue rigorē, sed principaliter secundū id, ad quod Religio quælibet dirigitur, hoc est, respectu finis, ad quem omnes Religiones cōmuniter ordinantur, qui (vt supra diximus q. 5. ar. 1. & 2. & q. 9. ar. 2. & 3. 4. & 5.) est perfectissimus amor Dei, & proximi charitas, per quam ipsi Deo coniungimur, atque vnimur, iuxta illud Ioannis: *Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Secundario vero, secundum discretionem obseruantiarum, tali fini proportionatarum, per quas melius, atque commodius peruenitur ad talem finem. Hanc sententiam tenent omnes communiter Theologi, quin vero & Ioannes XXII. eximius Iurisconsultus, & omniū sui temporis doctissimus, in extrauag. *ad conditorem*, eādē procedit via, quantum ad hoc tenens cum Theologis, & discedens à Canonistis. Cum enim eo tempore contentiosa quædam, coram eo agitaretur quæstio, circa nostrorum Minorū Fratrū statum, ac viuendi modum, quisnam melior esset, atque perfectior recollectorsi, an vero Obseruantium, ex perfectione charitatis, & mediorum ad ipsam ordinatorum, perfectionem ipsam ponderat, & demetiendam esse dicit, non autem ex maiori, vel minori arctitudine, siue rigore. Quin vero & doctissimus Doctor Nauar. Theologus simul & Canonista, & vtriusque iuris Canonici, & Ciuilis peritissimus, commentario 4. de regu. super *c statuimus nu. 1. & 2.* expresse tenet, Religionis alicuius perfectionem, etiam quantum ad hunc effectum, vt ex vna in aliam licite fieri possit trāsitus, nō esse desumendam ex maiori arctitudine, sed ex altiori & nobiliori fine. Hac enim ratione probat, quod Canonicus Regularis olim, non poterat transire ad ordinem Monachorum, iuxta *c. 1. & c. mandamus, 19. q. 3.* quia licet (inquit) vita & status Monachorum esset arctior, iuxta, *c. quod Dei timorem, de statu Monachorum*, status tamen Canonicorum erat altior, quia finis institutionis ipsorum, est actio ministeriorum Ecclesiæ publicorum, qui quidem

Ioan. 1. c. 1.

extra ad conditorem, de verbo. signif.

Nauarr. comment. 4. de regu. super c. statuimus nu. 1. & 2.

c. 1. & c. mandamus 19. q. 3.

c. quod Dei timorem, de statu Monac.

est

eſt finis ſublimior. Ad quod probandum, adducit D. Thom. loco ſupracitato, & Cardinalem Turrecrematam *in c. 1. 18. q. 2.* vbi vtrique aiunt, quod hac in re principaliter conſideratur, atque attendendus eſt finis, & id ad quod inſtituitur aliqua Religio, quam eius arctitudo, ad iudicandũ (inquã) quiſnam Ordo ſit altior, & quod ab altiore non deſcenditur ad inferiorem, etiamſi ſit arctior. Ex quibus colligit Nauarro, quod ab Ordine Canonicorum Regularium olim non fiebat, nec fieri poterat tranſitus, ad ordinẽ Monachorum, imo vero ex Ordine Monachorum fieri poterat, ad ordinẽ Regularium Canonicorum, ſed loquitur de Monachis antiquis ſolitarijs, & ſeorſum viuũ agentibus, non verò de viuentibus nunc in communi, de quibus poſtea infra dicemus: nam quidquid de hoc ſit, ad noſtrum propoſitum ſat eſt, oſtendiſſe, atque dixiſſe, ſecundum D. Tho. & prædictos Auctores & Doctores, Religionis alicuius perfectionem & excellentiam, non tam deſumendam eſſe ex arctitudine, & rigore, quam ex altitudine & perfectione maiori ipſius, & ex altiori, & nobiliori fine, ad quẽ talis Religio eſt inſtituta, & ex mediis ad ipſum conſequendum ordinatis, & penes hoc potius quam ex arctitudine, eſſe penſandum, iudicandum atque determinandum, an ex vna Religione ad aliã licite fieri poſſit tranſitus. Quibus ſic præmiſſis, vt propoſito articulo ſatisfaciam, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Turrecrem. ſu per cap. 1. 18. q. 2.

Concluſio.

QVamuis ſtando in foro exteriori, & foro Eccleſiæ, quæ non iudicat de occultis, ex maiori arctitudine, Religionis perfectio deſumenda ſit, quantum ad effectum, vt ex vna ad aliam ſtrictiorem, licite fieri poſſit tranſitus, in foro tamen conſcientiæ, in rei veritate, ex altiori & nobiliori fine, deſumenda eſt, ac etiã ex mediis potioribus, ordinatis ad conſequendũ eundẽ finem, quod dum conſiſterit, verum habet tam in foro interiori, quam in exteriori. Probatur hæc concluſio, quoad primam partem, nam Eccleſia vt plurimum, eo modo procedit, & hac ratione (vt videtur) iudicauit, atque determinauit, Carthuſienſium Ordinẽ, eſſe omnium perfectiorẽ, quia ſtrictior, & arctior, licitèq. proinde fieri poſſe tranſitum ad Carthuſiam, ex quocumque ordine, prout habetur in extrauaganti, *viam ambitioſa cupiditatis.* Fuitq. hoc rationi multum conforme: nam cum huiuſmodi tranſitus, de iure fieri non poſſet, niſi de Prælatorum licentia, petita (quamuis non obtenta) iuxta *c. licet quibuſdam, de regu.* cum vnuſquiſque Prælatus ſuam Religionem perfectiorem eſſe prætenderet, atque contenderet, & ad id facile eſſet, plurimas rationes adducere, cauſas allegare, & adinuenire, nempe ex nobiliori fine, perfectioribus medijs, ex vberioribus fructibus, niſi huiuſmodi liis, iam per Eccleſiam quodammodo eſſet definita, atque determinata, vt ſcilicet ea cenſeretur perfectior Religio, quæ maiori arctitudine, & auſteritate vigeret, pene infinitæ, innumeræ, ſeu inextricabiles, atq. interminatæ indies exoriẽtur qſtiones, & quælibet Religio, vberiores ſuos fructus allegaret: quæ quæſtio, cum non eſſet tam iuris, quam facti, haudquaquam facile poſſet decidi, atque determinari: bene igitur cautum, atque prouiſum fuit in exteriori foro, vt Religionum omnium perfectio, ex maiori arctitudine, & auſteritate dijudicaretur, & quod illa diceretur perfectior, quantum ad effectum, vt ex alijs ad ipſam licite pateret tranſitus, quæ iuxta ſuam regulam & ſtatuta in rigoribus & aſperitatibus, & alijs huiuſmodi, alias omnes antecelleret, & ſuperaret. Sed loquendo de foro interiori conſcientiæ (quæ fuit ſuprapoſitæ ſecundæ cõcluſionis pars) propter auctoritatem & rationes D. Thomæ, atque aliorum, qui hac in re ipſum ſequuntur, certiſſimè credo, & exiſtimo, quod

Reli-

Quamuis in foro exteriori & Eccleſiæ, Religionis perfectio deſumatur ex maiori arctitudine, non ſic autem in foro conſcientiæ & interiori, atque ex hoc diiudicandũ eſt, ex qua Religione ad aliã fieri poſſit tranſitus.

extrau. Viam ambitioſa cupiditatis.

Nota.

Pro tranſitu qui communiter fit ex Religione, quacumque ad Carthuſian. *c. licet quibuſdam de regu.*

Religionum perfectio, potius desumenda sit, ex altitudine, & nobilitate finis, ad quem ordinantur, & secundario ex discretione, & conuenientia obseruantiarum, eidem fini proportionatarum, quam ex maiori arctitudine, quod dicit D. Tho. 2. 2. in supradicta q. 189. ar. 8. in corpore, & multo melius, atque amplius q. 188. ar. 6. ad 3. Ad quod etiam dicendum moueor: nam certissimum est, quod Beatus Ioannes Baptista, & sui discipuli, arctiorem, atq; asperiorem egerunt vitam, quam Christus Dominus, eiusdemq. Apostoli, atque discipuli, vt satis ex Scriptura sacra, & Euangelio constat, & tamen nullus audebit affirmare, aut dicere, quod perfectior fuerit illorum status, quam istorum, quod mihi argumentum efficacissimum videtur, & in hac re, omnes contrarium tenentes, confundere atque conuincere. Et hæc pro nunc de hac difficultate, & quæstione dicta sufficiant.

D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 8. & q. 188. ar. 6.

ARTICVLVS IV.

Vtrum quando aliqua Religio est deformata, & non ad vnguem seruatur, quod in ea profitetur, licitus sit transitus, ex ipsa ad aliam, quæ secundum Regulam & eiusdem Constitutiones & sta tuta, in exteriori foro, sit minus stricta, atque perfecta?

Huic articulo respondetur, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Si aliqua Religio (quod absit) sit deformata, & iam declinauit à sua debita perfectione, neque in ipsa ad vnguem, seu ad literam, eiusdem obseruatur regula, licitum est ex illa ad aliam transire, quæ alias erat minus stricta, & perfecta, in foro exteriori. Hæc conclusio est expressa D. Thomæ 2. 2. q. 189. ar. 8. in corpore, & hæc est vna ex rationibus, quas ibi affert Doctor Sanctus, ad ostendendum esse licitum transitum de vna ad aliam Religionem, propter declinationem nempe ipsius à sua debita perfectione, vtputa si in Religione aliqua arctiori, incipiant Religiosi, remissius viuere, inquit D. Tho. quod tunc laudabiliter fit transitus ad aliam Religionem, etiam minorem, si ibi Regula melius obseruetur. Ad quod probandum, adducit auctoritatem cuiusdam Abbatis, Ioannis nomine, de quo fit mētio in Collationibus Patrū, qui de se dicere solitus erat, à vita solitaria, in qua fuerat professus, eundē transisse ad minorem, eorum scilicet, qui in societate viuebant, quia nempe vita heremitica, ab antiqua sua perfectione iam declinare cęperat, & laxius obseruari. Eandem sententiam tenet Panorm. *in c. sane, de regu.* vbi dicit, quod ad validitatem ingressus ex vna in alteram Religionem, non debemus considerare, regulam antiquitus institutam, sed modum viuendi de præsenti, vnde si secundum Monasterium, habet regulam strictiorem, quæ tamen de præsenti multis in locis non seruatur, non (inquit) est licitum transire ad ipsum, neque de Monasterio quod habet regulam laxiorem, sed bene seruatam, ad aliud Monasterium quod habet illam strictiorem, non tamen bene seruatam. Oportet enim, ait, quod secundum Monasterium, & Religio illa, ad quam fit transitus, non solum sit strictior de iure (ideſt secundum se) sed etiam de facto, & quod actu de præsenti, in eo maior obseruantia vigeat. Quam Panorm. sententiam, atque opinionem, Doctores vbique approbant, & dicunt esse valde notabilem, quia multi in hoc decipiuntur, considerantes solum-

Si aliqua Religio sit deformata, & in ipsa ad vnguem non obseruetur regula, licitus est trāsitus ex ipsa ad aliam laxiorem.

D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 8. in corpore. Colla. patrū, colla. 19. c. 3. 5. & 6.

Panor. in c. sane de regu.

Nota hoc valde pro Religionibus, in quibus Religiosi gloriantur se regulam habere strictiorem.

ſolummodo regulam vtriuſque Monaſterij,antiquitus inſtitutam, & non modum viuendi de præſenti,in vtroque conſiſtentem. Parum enim refert, ſecundam Religionem habere regulam ſtrictiorem, niſi ibi actu ducatur vita ſtrictior. Quam etiam concluſionem de facto confirmat & approbat noſtrorum Hiſpaniarum legum, partitarum quædã lex,*lib.9.tit.7.parte 1.verſus, è otras mas fuertes Religiones*, vbi fortiorũ Religionum nomine intelliguntur, quæ actu ſunt ſtrictiores,& vbi actu ſeruatur vita ſtrictior.Sed probatur modo concluſio,alia ſpeciali ratione: nam alias ceſſaret ratio,permittendi tranſitum vnius Religionis ad aliam. Etenim ſi tranſitus iuxta *c. licet, de regul.* licitus,atque permiſſus,pro eo eſt,vt viuatur arctius, & ſtrictius, & vt quis ducat ſtrictiorem vitam, cum idipſum præſumatur inſpirare, atque operari Spiritus ſanctus,vt in prædicto *c. licet*, inſinuatur, quin vero expreſſe dicitur,ſi in ſecundo Monaſterio non ſeruatur vita ſtrictior, quam in primo, ſed laxior,nulla ſubeſt cauſa permittendi eiuſmodi tranſitum, licet regula, ipſa, alias ſit ſtrictior, quia tranſiens non cenſeretur moueri ab eo, neque cauſa maioris Religionis,quin potius maioris diſſolutionis. Sed quia in hoc multiplex eſſe poteſt controuerſia,ad eam diluendam, & vt perſpicuum fiat,quid in caſu dubij faciendum ſit, ſecundam ſtatuo concluſionem.

Lex partita 2 1.p.lib.9.tit.7

Secunda Concluſio.

In eam,quæ dubium eſt,an ſit ſtrictior Religio,illa ad quã tranſitur,requirendum eſt Superioris iudicium.

Si dubitetur,quænam Religio ſtrictior ſit,illa de qua fit tranſitus, an vero ad quam tranſitur,nõ eſt ſtandum,verbo volentis tranſire,nec verbo Prælati licentiam negantis,ſed requirendum eſt ſuperioris iudicium.Hæc concluſio eſt expreſſa Sylueſtri *verbo Religio,4.q.1.*& eam eſſe dicit,Panormitani & Innocentij,qui in eo caſu dicunt illum eſſe Superiorem,ad quem appellaretur, ſi talis Religioſus grauaretur:& ratio huius concluſionis eſt,quia Prælatus in ſua propria cauſa,non debet eſſe Iudex, quod dicit Panor. habere locum generaliter,vbicumque oritur contentio inter Religioſum,& ſuum Superiorem,quia debet (inquit) adiri,ad Superiorem immediatum.

Syluest. verbo Religio 4.q.1.

Tertia Concluſio.

Ad hoc vt præ dictus trãſitus ſit licitus ex vna Religione ad aliam, quæ nam neceſſario debeant concurrere.

Ad hoc vt tranſitus ad ſtrictiorem Religionem ſit licitus, etiam iuxta ſenſum ſupradictum,neceſſum eſt,quod huiuſmodi tranſitus, non fiat ex leuitate, neque ex temeritate,aut ex odio prioris Prælati, ſed è zelo melioris vitæ,& in caſu dubij,recurrendum eſt ad Prælatum ſuperiorem. Hæc concluſio habetur expreſſa in ſupradicto *cap. licet quibuſdam, de regul.* vbi poſt alia dicit Innocentius III. *Si vero probabiliter dubitetur, vtrum quis velit ad ordinem arctiorem,aut laxiorem ex charitate,an ex temeritate tranſire,Superioris eſt iudicium requirendum,ne forte Angelus Satanæ in lucis angelum ſe tranſformet.* Verba ſunt notatu digniſſima. Ad quod propoſitum,dicit Sylueſter loco ſupracitato,quod ſi circa hoc inter Prælatũ & ſubditum ſit contrarietas,& contentio,ad Superiorem poteſt appellari, etiam ſi in tali Religione interdicta ſit appellatio,quia intelligitur interdicta,in ſpectantibus ad correctionem, non vero in alijs; ſi vero Prælatus non reſpondeat ſubdito,aut neget, licentiam ab eo petitam,ſeu alleget iniuſtam aliquam negationis cauſam,dicunt Innocent. & Panor. quod in his & ſimilibus caſibus,poteſt ſubditus incontinenti tranſire,non vero ſi allegat cauſam iuſtam,aut veriſimilẽ,negationis ſuæ: nã tunc,inſtare debet apud Superiorem,vt illam decernat,atque ſententiam ferat;ſi vero dicat ſe velle habere conſilium,expectare tenetur ſubditus, debito tempore, quia Prælatus non tenetur inconſulto reſpondere. Super hæc omnia aduertendum eſt, quod tunc & non aliter,ſupradictus tranſitus eſt licitus,

c. licet quibuſdam, de regu. Syluest. vbi ſu pra q. 2.

citus,quando nulla habetur ſpes de reformatione Religionis reformatæ,nec que in eadem Prouincia,ſeu Religione,eſt aliquod Monaſterium,vbi reformate,& regulariter viuatur:quod ſi habetur,nõ erit licitus ſupradictus tranſitus. Hoc placet Panor. & eſt multum notabile.

In calce huius articuli,ad conciliandas ſupradictas opiniones D. Thomæ, & Theologorum ex vna parte, & Iuriſconſultorum ex alia, dico quod ad probandum,vel condemnandum tranſitum ex vna Religione ad aliam, attendi debet vita arctior, & ſtrictior, quando finis & fructus ambarum Religionum parificantur, at vero ſi non parificantur, illa præponderare habet, cuius cum vita æque ſtricta,vel etiam minus ſtricta, nobilior eſt finis, quia media ſunt propter finem,non vero è contra. Hactenus de iſto articulo.

ARTICVLVS V.

Cuiuſnam Prælati licentia,requiratur ad hoc,vt ſit licitus tranſitus ex vna Religione ad aliam?

CIrca hanc difficultatem,eſt multiplex Doctorum opinio. Quidam enim dicunt,non ſufficere Prælatorum Conuentualium licentiam,& illorum Monaſteriorum, in quibus habitant Religioſi,pro tempore quo volunt ſe ad aliam Religionem transferre; ſed eſſe neceſſario requirendam,aliorum Prælatorum Superiorum, vtputa Prouincialium,aut vero Generalium. Alij vero è contrario tenent,Prælatum Ordinarium,& Conuentualem Monaſteriorumq. Priorem ſcilicet,ſiue Guardianum, ſeu alium,quocumque nomine nuncupetur,copiam poſſe facere Religioſo ſibi ſubdito, illiq. licentiam præſtare,vt ex vna in aliã Religionem ſe transferat. De qua difficultate & controuerſia,qui plura videre voluerit,conſulat Sylueſtrum *verbo Religio 4. q. 2. & 3.* vbi hac de re plura dicit,eaq. notatu digniſſima. Conſulat etiam Nauarr. ſuper *c. ſtatuimus,commentario 4. de regu. nu. 10. cum ſequentibus*,& Mar cum Antonium Cucchum Iuriſconſ. lib. 3. ſuarum maiorum inſtitutionum de regularibus nu. 137.& ſequentibus: ex quibus,quæ hac in re mihi probabiliora ſunt viſa, pro præſentis articuli reſolutione, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Sylueſt. verbo Religio 4. q. 2 & 3. Nauar. ſuper c. ſtatuimus, nu. 10. & ſequentib. Marcus Antonius Cucchus lib. 3. maiorũ inſtit. n. 137.

Si trãſitus fiat ad ſtrictiorem Religionẽ Prælatus inferior, & Conuentualis Monaſterij, huiuſmodi licentiam poteſt præſtare. Nauar. ſuper c. ſtatuimus, 19. q. vlt. nu. 10. c. licet quibuſdam, de regu.

Etiam Prælatus inferior prædictam licentiam poteſt præ

Prima Concluſio.

SI tranſitus fiat ad ſtrictiorem Religionem,Prælatus inferior,& Conuentualis Monaſterij,huiuſmodi licentiam poteſt præſtare. Hæc concluſio eſt expreſſa Nauarri in ſupradicto *c. ſtatuimus, nu. 10.* quam & probat *ex c. licet quibuſdam,de regularibus*, quatenus ibi habetur,licentiam & facultatem (etiam ſolum debitè petitam, quamuis non obtentam) ſufficere ad hoc, vt quiſpiam Religioſus ſpiritu Dei ductus, atque ex zelo maioris perfectionis, & ſtrictioris vitæ, licite ſe transferat ad arctiorem & ſtrictiorem Religionem. Vnde dicit Nauarr. quod de iure communi, Prælatus etiam inferior, facultatem prædictam poteſt facere ſubdito circa hoc,neque requiritur alius Prælatus ſuperior. Sed loquendo non de Religione arctiori, & ſtrictiori, ſed de alia æquali, ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Si fiat tranſitus de Religione æquali,ad alteram æqualem,cum iuſta, & legitima cauſa, etiam poteſt præſtare huiuſmodi licentiam, Prælatus Conuentualis,de conſilio, & conſenſu ſui Capituli. Hæc concluſio etiam aliqualiter

eſt

eſt ſupradicti Nauarr. loco ſupracitato, quam & probat ex gloſſa recepta, *in c. cum ſingula, §. prohibemus, ver. canonice. de præben. lib. 6* quamuis ibidem idnon nimis clare probetur; ſed quidquid de hoc ſit, eſt expreſſa ſententia Sylueſtri, *verbo, Religio 4. q.* 2 quam & probat, ex *gloſſa, in c. non eſt dubium, de regul.* & pro ea facit, *c. ſtatuimus, 19. q. vlt. & c. ſine exceptione, 12. q. 2.* & dicit Syluester, hoc eſſe verum loquendo, de tranſitu ad æqualem Religionem, cum cauſa. Nam ſi fiat ſermo, de tranſitu ad æqualem, ſine cauſa, id ſolummodo fieri poteſt, de licentia Papæ, etiam quoad Deum, ſecundum *Gloſſ. c. in ſumma, 9. q. 1.* & Panor. *in dicto c. non eſt dubium, de regu.* Sed loquendo de tranſitu ad Religionem laxiorem, ſit tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Si fiat tranſitus de religione arctiori, & ſtrictiori, ad alteram laxiorem, ſolus Papa poteſt huiuſmodi licentiam præſtare, ſine cauſa, quoad forum exterius (peccabit tamen) cum cauſa vero, Prælatus etiam inferior id poteſt facere. Hæc Concluſio eſt etiam Doctoris Nauarri, vbi ſupra, & Syluestri; quam & probant ex *c. cum in ſingula, de prab. lib. 6.* & dicit Nauarr. hoc eſſe de Iure communi. Nam loquendo de Iure particulari, & particularibus ſtatutis, ſeruandum eſt, quod in eiſdem fuerit conſtitutum. Sed quia de his omnibus infra, particulares ſunt ſtatuendi articuli, atque quæſtiones mouendæ, quibus hæc omnia amplius habent inueſtigari; ab hoc articulo pro nunc conſultò ſuperſedeo. Videantur prædicti Auctores, in locis ſupra citatis.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati concedentes, vel negantes ſupradictas licentias, ſine legitima cauſa, peccent mortaliter? & quænam ſit legitima cauſa, hac in re diſpenſandi?

Reſpondetur per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

QVi Prælatus abſque iuſta, & legitima cauſa, denegaret ſubdito, licentiam tranſeundi ad arctiorem, & ſtrictiorem Religionem, peccaret quidem mortaliter, & merito deberet puniri. Hæc Concluſio deducitur, *ex c. licet quibuſdam, de regul.* vbi habentur hæc ſequentia verba, *Quocirca nouerint vniuerſi, quibus huiuſmodi priuilegium eſt conceſſum, ſe ad concedendam licentiam tranſeundi, taliter poſtulantibus, de Iure teneri. Quia ſicut ſubditus à Prælato, cum humilitate, & puritate debet tranſeundi licentiam poſtulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur; ſic profecto & Prælatus ſubditi, ſine difficultate, & prauitate qualibet, debet tranſeundi licentiam indulgere, ne videatur propoſitum impedire diuinitus inſpiratum.* Verba ſunt notatu digniſſima. Cauſa autem legitima, atque ſufficiens ad id ipſum, hæc eſt, ſi in priori illa ſua Religione non ſeruatur regula, ſeruatur tamen in alia; quo quidem caſu notandum eſt, id quod ſupra diximus, art. 2. de mente Panor. & aliorum, quod quantum ad hoc, non conſideratur Regula antiquitus inſtituta, ſed modus viuendi de præſenti; & quod tunc, & non aliter licitus eſt tranſitus ad ſtrictiorem Religionem, quando in priori Religione, non regulariter, ſed relaxate viuitur, & in tota ea, ſeu in tota Prouincia, non eſt aliud Monaſterium, ſtare, ſi tranſitus fiat, de Religione æquali ad alteram æqualem, cum iuſta & legitima cauſa, de conſenſu ſui Capituli. *gloſſ. in c. cum ſingula, §. prohibemus, verbo canonice, de prabend. lib. 6. Syluest. verbo Religio 4. q. 2 gloſſ in c. non dubium, de regul. c. ſtatuimus, 19. q. vlt. c ſine exceptione, 12. q. 2. c. in ſumma, 9. q. 1. Panor. in cap. non eſt dubium, de regu.* Si fiat ſermo de tranſitu Religionis arctioris ad alteram laxiorem ſine cauſa, ſolus Papa poteſt præſtare, peccabit tamen; at cum cauſa, idipſum Prælatus inferior poteſt facere. *Nau & Silu. vbi ſup. c. cum in ſingula, de præben. l. 6.* Prælatus negãs licentiam ſubdito, tranſeundi ad ſtrictior ẽ Religionẽ, ſine cauſa legitima, peccat mortaliter, meretur-que puniri. *c. licet quibuſdam, de Regu.* Quænã ſit cauſa ſufficiens,

atq. legitima, concedendi licentiã, ad trãſeundũ ad aliã Religionem. Nota hoc valde, quod non licet Religioſo, trãſire ad aliã Religionem ẽt ſtrictiorẽ, quãdo ex eo timetur ſcandalum, ſeu vergit in infamiam prioris Religionis. *Sylu. ver. Religio, 4. q. 1. nota. 2. c. ſi quis vero, 11. q 3. c. licet quibuſdam, de Reg. c. licet quibuſdam, de Reg. Syl. ver. Religio, 4. q. 1. notab. 4. in fine.*

ſterium, ad quod poſſit fieri tranſitus, in quo regula ad vnguem obſeruetur, neque habetur vlla ſpes reformationis ipſius. Quibus etiam omnibus concurrentibus, eſt opinio Archidiaconi, relata a Syluestro *verbo, Religio, 4. q. 1. notab. 5.* quod ſi ex tranſitu ad eã, quam certum eſt eſſe arctiorem, atque ſtrictiorem, prior Religio, incurrat grauem iacturam ſeu infamiam, in tali caſu non licet tranſire. Quod probant argumento deducto, *ex c. ſi quis vero, 11. q. 3.* Et facit ad idem, *c. licet quibuſdam, de regu.* vbi dicitur, quod nemo debet eſſe cauſa ſcandali, & vtilitatem priuatam præferre vtilitati communi, qualis eſt totius Ordinis, & etiam vnius Monaſterij. Et ſi de facto tranſitur, dicunt quod fieri debet reſtitutio, argumento deducto, ex ſupra dicto. *c. licet, verbo Iacturam.* De quo licet Panor. dubitet, & cum eo alij multi, quia (inquiunt) propter læſionem Monaſterij, propoſitum diuinitus inſpiratum, non debet impediri, tamen dicit Syluester, hoc non eſſe dubitandum, quãdo illa infamia vel iactura, non venit ex culpa Monaſterij, ſed aliunde, nempe ex rerũ qualitate, quia non eſt a Deo propoſitum inſpiratum, quicquam illicitum, & cum ex tali tranſitu maius ſit diſcrimen, & damnum, quod Religio patitur, quam commodum, quod Monachus, ſiue religioſus, ſit lucraturus.

Inſuper eſt notandum, debere etiam conſtare Prælato, quod huiuſmodi mutatio ex Dei zelo, & charitate, & non ex leuitate fiat, de quo ſi dubitetur, requirendũ eſt ſuperioris iudicium, vt habetur in prædicto. *c. licet quibuſdam,* Quibus omnibus addo, quod prædicta licentia, in Monaſterio debet poſtulari, & petĩ, antequam relinquatur habitus, ſeu ad aliam Religionem fiat tranſitus, alias enim (inquit dictus Syluester,) quod ſi quis, non petita licentia, quam petere tenebatur, tranſiuit, reuocari poteſt, ſecundum multorum opinionem, licet quidam alij contrarium ſentiant. Concurrentibus tamen omnibus ſupradictis, prædicta licentia debet præſtari, ſub pœna peccati mortalis, quamuis primum Monaſterium ſit priuilegiatum, ne quis inde tranſire poſſit ad aliud, etiam arctius, quia præſumitur hoc illi conceſſum fuiſſe, ne tranſitus fieret ex temeritate vel leuitate, in iacturam proprij Ordinis, ſeu Prioris Monaſterij, & non ſub prætextu maioris perfectionis. Videatur Syluester, vbi ſupra.

Secunda Concluſio.

Prælatus ſine ſufficiẽti & legitima cauſa, concedit licentiam atque facultatem alicui ſubdito, vt ad aliam Religionem æqualem tranſeat, peccat mortaliter? Hæc concluſio eſt omnium Doctorum communis, & probatur nam quamuis Prælatus de iure communi (vt dictum eſt, in præcedenti articulo) aut etiam ex ſpeciali priuilegio, huiuſmodi copiam, ſubdito poſſit facere, intelligendũ id eſt, interueniente iuſta atque legitima cauſa, hac enim non exiſtente, etiam ſummus Pontifex non poteſt huiuſmodi licentiam præſtare, ſecundum multos, quo ad Deum, quamuis poſſit in foro exteriori, Hoc dico ex aliorum ſententia & opinione, nam credo quod ſi fiat ſermo, de tranſitu ad æqualem Religionem, ſumm. Pontifex, & cum cauſa, & ſine cauſa poteſt diſpenſare in vtroque foro, vt tenet Panor. *in c non eſt de Regul.* ſecus tamen eſt, loquendo de tranſitu ad laxiorem, vt dicemus infra in 4. concluſ. Sed quidquid de hoc ſit, dico quod Prælati & Superiores, inferiores Papa, tenentur, ex ſufficiente & legitima cauſa, huiuſmodi licentias præſtare, non vero aliter. Cauſæ autem legitimæ ſunt in duplici differentia. Nam quædam ſunt quæ ſe tenent ex parte Monaſterij, a quo fit tranſitus, & a quo Monachus ſiue Religioſus vult recedere, vt propter malam aeris temperiem, ſi in tali Religione non ſit aliud Monaſterium, intra idem regnum, quo inueniatur di-

Prælatus ſine ſufficiẽti & legitima cauſa, licentiam concedens ſubdito tranſeundi ad aliam Religionem æqualem, peccat mortaliter,

Quænã ſint iuſtæ cauſæ tranſitus ex vna Religione ad aliam.

tur diuersa aeris temperies, complexioni Monachi magis accomodata, & præterea, si Monachi, aut Religiosi alicuius parentes præmantur magna necessitate, & in tali Monasterio, aut Ordine, non sit commoditas, ad subuenien dum illis, per modos suæ Regulæ congruentes. Aliæ causæ se tenent ex parte ipsorum Monachorum, vrpote, si ex sua debilitate, & delicata complexione, non possunt ferre eiusdem Religionis difficultates, asperitates, & molestias, vel quia inconsulta prudentia, Religiosus aliquis professus est, Religionis alicuius asperitatem nimiam, quam nesciebat & ignorabat, quando professionem emisit, vel quia in aliqua Religione huiusmodi Religiosus, persecutiones patitur, & est inuisus, & gratis odio habetur, quæ omnia intelligenda sunt, hac lege, & pacto, vt huiusmodi difficultatibus ipse nullatenus causam præstiterit. Multæ aliæ sunt causæ, ob quas, hic huiusmodi transitus potest iustificari, vt fiat non solum ad æqualem, verum etiam ad laxiorem quam doque Religionem, quæ cum non sint expressæ, & determinatæ in iure, boni atque prudentis viri iudicio, & arbitrio relinquuntur, iuxta *l. 1. ff. de iure, & liber. & de cauſis, de offic. Iudic. delegati*. Hæc dicta sufficiant pro nunc, de transitu ad Religionem æqualem, nam & plura infra dicemus. Sed loquendo de transitu ad Religionem laxiorem, sit tertia conclusio.

Probabile est, quod ex iusta, atque legitima causa Prælatus etiam Papę inferior, licentiã potest facere subdito, vt ad aliam Religionem laxiorem se transferat, *Nauar. in c. Statuimus*, 19 q. 3. *num*. 11. *Panor. in c. nõ est, de reg. & in c. significatum, eod. tit. nu. 6. Sylu. ver. Religio, 4. q. 2. c. non coguntur, d. 42. Glos. in c. non est dubium, de Reg. c. non mediocriter, de consec. d. 5.*

Tertia Conclusio.

Probabile est, quod Prælatus, Papa inferior, ex iusta, atque legitima causa, dispensare potest, cum sibi subdito, vt transeat ad laxiorem Religionem. Hæc conclusio est expressa Nauar. lib 3. consil. de Reg. cons. 56. nu. 5. & super *c. Statuimus*, 19. q. 3. *nu.* 11. quam dicit esse etiam Panor. *in c. non est dubium, nu. 6. & c. significatum, eod. tit. nu. 6.* & cum ea concordare videtur Sylu. *ver. Religio, 4. q. 2.* Nam quamuis ibi etiam dicat, secundũ aliquos, Prælatos inferiores Papa sibi non posse, nisi causa sit nimis vrgens, & magna indigens celeritate, alias enim recurrendum est ad Papam, dicit tamen hoc esse intelligendum de con filio, & vbi id commode fieri potest, argumento deducto, *ex c. non coguntur, 41. dist.* Vel dicit esse intelligendum, quoad Religiosos non exemptos, nam in exemptis dispensat Prælatus, qui loco Episcopi præest, argumento deducto, *ex Glos. in dictum. non est dubium, & c. non mediocriter, de consec. d. 5.* Nec dictis obstat, id quod communiter dicitur, quod solus Papa potest dispẽsare in hoc, vt Religiosus ad laxiorem transeat, nam intelligendum id est de potentia dispensandi sine causa, & quoad forum exterius, non autem quoad interius, cũ causa, & causę cognitione, quod necessarium est, vt dicit Nauar. consil. supracitato, nu. 2. nam in foro interiori, & conscientiæ, nec ipse Papa, sine causa dispensare potest, vt Religiosus aliquis pro libito ad laxiorem Religionem se transferat, vt dicitur in sequenti Conclusione.

Probabile est, quod ex iusta, atque legitima causa Prælatus etiam Papę inferior, licentiã potest facere subdito, vt ad aliam Religionem laxiorem se transferat, *Nauar. in c. Statuimus*, 19 q. 3. *num*. 11. *Panor. in c. nõ est, de reg. & in c. significatum, eod. tit. nu. 6. Sylu. ver. Religio, 4. q. 2. c. non coguntur, d. 42. Glos. in c. non est dubium, de Reg. c. non mediocriter, de consec. d. 5.*

Quarta Conclusio.

Quamuis summus Pontifex, quoad forum exterius, libere dispensare possit, in hoc, vt Religiosus aliquis, ad laxiorem Religionem se transferat, in foro tamen interiori, & conscientiæ, si id absque legitima causa faciat, peccabit ipse mortaliter, nec dispensatus erit securus in conscientia. Hæc conclusio, est omnium Doctorũ communis. Pro cuius intelligentia simul, & probatione suppono, quod quamuis summus Pontifex, in foro exteriori, in rebus pertinentibus ad Religiones, & in eis, quæ mere iuris sunt positiui, plenitudinem potestatis habeat, iuxta *c. proposuit, de conc. prabendarum*. ipse enim omnes approbat, vel improbat Religiones, neq; in Ecclesia esse permittitur aliquæ, nisi de ipsius licentia, & approbatione: attamẽ in foro interiori, & conscien-

Summus Pontifex dispensans pro libito, & sine causa cum aliquo religioso, vt ad laxiorem Religionẽ se transferat, peccabit, nec dispẽsatus erit tutus in conscientia. *c. proposuit. de conc. prabendarum.*

atq. legitima, concedendi licentiā, ad trāſeundū ad aliā Religionem. Nota hoc valde, quod non licet Religioſo, trāſire ad aliā Religionem ēt ſtrictioré, quādo ex eo timeturſcandalum, ſeu vergit in infamiam prioris Religionis. *Sylu. ver. Religio, 4. q. 1. notab. 2. c. ſi quis vero, 11. q 3. c. licet quibuſdam, de Reg. c. licet quibuſdam, de Reg. Syl. ver. Religio, 4. q. 1. notab. 4. in fine.*

ſterium, ad quod poſſit fieri tranſitus, in quo regula ad vnguem obſeruetur, neque habetur vlla ſpes reformationis ipſius. Quibus etiam omnibus concurrentibus, eſt opinio Archidiaconi, relati a Syluestro. *verbo, Religio, 4. q. 1. notab. 5.* quod ſi ex tranſitu ad eā, quam certum eſt eſſe arctiorem, atque ſtrictiorem, prior Religio, incurrat grauem iacturam ſeu infamiam, in tali caſu non licet tranſire, Quod probant argumento deducto, *ex c. ſi quis vero, 11. q. 3.* Et facit ad idem, *c. licet quibuſdam, de regu.* vbi dicitur, quod nemo debet eſſe cauſa ſcandali, & vtilitatem priuatam præferre vtilitati communi, qualis eſt totius Ordinis, & etiam vnius Monaſterij. Et ſi de facto tranſitur, dicunt quod fieri debet reſtitutio, argumento deducto, ex ſupra dicto. *c. licet, verbo Iacturam,* De quo licet Panor. dubitet, & cum eo alij multi, quia (inquiunt) propter læſionem Monaſterij, propoſitum diuinitus inſpiratum, non debet impediri, tamen dicit Syluester, hoc non eſſe dubitandum, quādo illa infamia vel iactura, non venit ex culpa Monaſterij, ſed aliunde, nēpe ex rerū qualitate, quia non eſt a Deo propoſitum inſpiratum, quicquam illicitum, & cum ex tali tranſitu maius ſit diſcrimen, & damnum, quod Religio patitur, quam commodum, quod Monachus, ſiue religioſus, ſit lucraturus.

Inſuper eſt notandum, debere etiam conſtare Prælato, quod huiuſmodi mutatio ex Dei zelo, & charitate, & non ex leuitate fiat, de quo ſi dubitetur, requirendū eſt ſuperioris iudicium, vt habetur in prædicto. *c. licet quibuſdam,* Quibus omnibus addo, quod prædicta licentia, in Monaſterio debet poſtulari, & peti, antequam relinquatur habitus, ſeu ad aliam Religionem fiat tranſitus, alias enim (inquit dictus Syluester,) quod ſi quis, non petita licentia, quam petere tenebatur, tranſiuit, reuocari poteſt, ſecundum multorum opinionem, licet quidam alij contrarium ſentiant. Concurrentibus tamen omnibus ſupradictis, prædicta licentia debet præſtari, ſub pœna peccati mortalis, quamuis primum Monaſterium ſit priuilegiatum, ne quis inde tranſire poſſit ad aliud, etiam arctius, quia præſumitur hoc illi conceſſum fuiſſe, ne tranſitus fieret ex temeritate vel leuitate, in iacturam proprij Ordinis, ſeu Prioris Monaſterij, & non ſub prætextu maioris perfectionis. Videatur Syluester, vbi ſupra.

Secunda Concluſio.

Prælatus ſine ſufficienti & legitima cauſa, licentiam concedens ſubdito tranſeundi ad aliam Religionem æqualem, peccat mortaliter,

Prælatus, qui ſine ſufficienti & legitima cauſa, concedit licentiam atque facultatem alicui ſubdito, vt ad aliam Religionem æqualem tranſeat, peccat mortaliter? Hæc concluſio eſt omnium Doctorum communis, & probatur nam quamuis Prælatus de iure communi (vt dictum eſt, in præcedenti articulo) aut etiam ex ſpeciali priuilegio, huiuſmodi copiam, ſubdito poſſit facere, intelligendū id eſt, interueniente iuſta atque legitima cauſa, hac enim non exiſtente, etiam ſummus Pontifex non poteſt huiuſmodi licentiam præſtare, ſecundum multos, quo ad Deum, quamuis poſſit in foro exteriori, Hoc dico ex aliorum ſententia & opinione, nam credo quod ſi fiat ſermo, de tranſitu ad æqualem Religionem, ſumm. Pontifex, & cum cauſa, & ſine cauſa poteſt diſpenſare in vtroque foro, vt tenet Panor. *in c non eſt de Regul.* ſecus tamen eſt, loquendo de tranſitu ad laxiorem, vt dicemus infra in 4. concluſ. Sed quidquid de hoc ſit, dico quod Prælati & Superiores, inferiores Papa, tenentur, ex ſufficiente & legitima cauſa, huiuſmodi licentias præſtare, non vero aliter. Cauſæ autem legitimæ ſunt in duplici differentia. Nam quædam ſunt quæ ſe tenent ex parte Monaſterij, a quo fit tranſitus, & a quo Monachus ſiue Religioſus vult recedere, vt propter malam aeris temperiem, ſi in tali Religione non ſit aliud Monaſterium, intra idem regnum, quo inueniatur di-

Quænā ſint iuſtæ cauſæ tranſitus ex vna Religione ad aliam.

tur diuersa aeris temperies, complexioni Monachi magis accomodata, & præterea, si Monachi, aut Religiosi alicuius parentes præmantur magna necessitate, & in tali Monasterio, aut Ordine, non sit commoditas, ad subuenien dum illis, per modos suæ Regulæ congruentes. Aliæ causæ se tenent ex parte ipsorum Monachorum, vtpote, si ex sua debilitate, & delicata complexione, non possunt ferre eiusdem Religionis difficultates, asperitates, & molestias, vel quia, inconsulta prudentia, Religiosus aliquis professus est, Religionis alicuius asperitatem nimiam, quam nesciebat & ignorabat, quando professionem emisit, vel quia in aliqua Religione huiusmodi Religiosus, persecutiones patitur, & est inuisus, & gratis odio habetur, quæ omnia intelligenda sunt, hac lege, & pacto, vt huiusmodi difficultatibus ipse nullatenus causam præstiterit. Multæ aliæ sunt causæ, ob quas, hic huiusmodi transitus potest iustificari, vt fiat non solum ad æqualem, verum etiam ad laxiorem quam doque Religionem, quæ cum non sint expressæ, & determinatæ in iure, boni atque prudentis viri iudicio, & arbitrio relinquuntur, iuxta *l. 1. ff. de iure, de liber. & de causis, de offic. iudic. delegati*. Hæc dicta sufficiant pro nunc, de transitu ad Religionem æqualem, nam & plura infra dicemus. Sed loquendo de transitu ad Religionem laxiorem, sit tertia conclusio.

Tertia Conclusio.

Probabile est, quod Prælatus, Papa inferior, ex iusta, atque legitima causa, dispensare potest, cum sibi subdito, vt transeat ad laxiorem Religionem. Hæc conclusio est expressa Nauar. lib 3. consil. de Reg. consi. 56. nu. 5. & super *Statuimus*, 19. q. 3. nu. 11. quam dicit esse etiam Panor. *in 5. non est dubium, nu. 6. & c. significatum, eod. tit. nu. 6.* & cum ea concordare videtur Sylu. *ver. Religio*, 4. q. 2. Nam quamuis ibi etiam dicat, secundū aliquos, Prælatos inferiores Papa sidi non posse, nisi causa sit nimis vrgens, & magna indigens celeritate, alias enim recurrendum est ad Papam, dicit tamen hoc esse intelligendum de confilio, & vbi id commode fieri potest, argumento deducto, *ex c. non cogantur, 41. dist.* Vel dicit esse intelligendum, quoad Religiosos non exemptos, nam in exemptis dispensat Prælatus, qui loco Episcopi præest, argumento deducto, *ex Glos. in dicto c. non est dubium, & c. non mediocriter, de consec. d. 5.* Nec dictis obstat, id quod communiter dicitur, quod solus Papa potest dispensare in hoc, vt Religiosus ad laxiorem transeat, nam intelligendum id est, de potentia dispensandi sine causa, & quoad forum exterius, non autem quoad interius, cū causa, & causę cognitione, quod necessarium est, vt dicit Nauar. consil. supracitato, nu. 2. nam in foro interiori, & conscientiæ, nec ipse Papa, sine causa dispensare potest, vt Religiosus aliquis pro libito ad laxiorem Religionem se transferat, vt dicitur in sequenti Conclusione.

Probabile est, quod ex iusta, atque legitima causa Prælatus etiam Papę inferior, licentiā potest facere subdito, vt ad aliam Religionem laxiorem se transferat. *Nauar. in 6. Statuimus*, 19 q. 3. *num.* 11. *Panor. in c. nō est, de reg & in c. signif. eo. tit. nu. 6. Sylu. ver. Religio, 4. q. 2. c. non cogantur, d. 42. Glos. in c. non est dubium, de Reg. c. non mediocriter, de consecr. d. 5.*

Quarta Conclusio.

Quamuis summus Pontifex, quoad forum exterius, libere dispensare possit, in hoc, vt Religiosus aliquis, ad laxiorem Religionem se transferat, in foro tamen interiori, & conscientiæ, si id absque legitima causa faciat, peccabit ipse mortaliter, nec dispensatus erit securus in conscientia. Hæc conclusio, est omnium Doctorū communis. Pro cuius intelligentia simul, & probatione suppono, quod quamuis summus Pontifex, in foro exteriori, in rebus pertinentibus ad Religiones, & in eis, quæ mere iuris sunt positiui, plenitudinem potestatis habeat, iuxta *c. proposuit, de conc. prabendarum.* ipse enim omnes approbat, vel improbat Religiones, neq; in Ecclesia esse permittitur aliquæ, nisi de ipsius licentia, & approbatione: attamē in foro interiori, & conscien-

Summus Pontifex dispensans pro libito, & sine causa cum aliquo religioso, vt ad laxiorem Religionē se transferat, peccabit, nec dispēsatus erit tutus in conscientia. *c. proposuit. de conc. prabendarum.*

atq. legitima, concedendi licentiá, ad tráseundũ ad aliá Religionem.

Nota hoc valde, quod non licet Religioso, trãsire ad aliá Religionem ẽ strictiore, quãdo ex eo timetur scandalum, seu vergit in infamiam prioris Religionis. *Sylu. ver. Religio, 4. q. 1. nota. 2.* *c. si quis vero, 11. q 3.* *c. licet quibusdam, de Reg.* *c. licet quibusdam, de Reg.* *Syl. ver. Religio, 4. q. 1. nota. 4. in fine.*

sterium, ad quod possit fieri transitus, in quo regula ad vnguem obseruetur, neque habetur vlla spes reformationis ipsius. Quibus etiam omnibus concurrentibus, est opinio Archidiaconi, relata a Syluestro. *verbo, Religio, 4. q. 1. notab. 5.* quod si ex transitu ad eã, quam certum est esse arctiorem atque strictiorem, prior Religio, incurrat grauem iacturam seu infamiam, in tali casu non licet transire. Quod probant argumento deducto, *ex c. si quis vero, 11. q. 3.* Et facit ad idem, *c. licet quibusdam, de regu.* vbi dicitur, quod nemo debet esse causa scandali, & vtilitatem priuatam præferre vtilitati communi, qualis est totius Ordinis, & etiam vnius Monasterij. Et si de facto transitur, dicunt quod fieri debet restitutio, argumento deducto, ex supra dicto. *c. licet, verbo Iacturam,* De quo licet Panor. dubitet, & cum eo alij multi, quia (inquiunt) propter læsionem Monasterij, propositum diuinitus inspiratum, non debet impediri, tamen dicit Syluester, hoc non esse dubitandum, quãdo illa infamia vel iactura, non venit ex culpa Monasterij, sed aliunde, nẽpe ex rerũ qualitate, quia non est a Deo propositum inspiratum, quicquam illicitum, & cum ex tali transitu maius sit discrimen, & damnum, quod Religio patitur, quam commodum, quod Monachus, siue religiosus, sit lucraturus.

Insuper est notandum, debere etiam constare Prælato, quod huiusmodi mutatio ex Dei zelo, & charitate, & non ex leuitate fiat, de quo si dubitetur, requirendũ est superioris iudicium, vt habetur in prædicto. *c. licet quibusdam,* Quibus omnibus addo, quod prædicta licentia, in Monasterio debet postulari, & peti, antequam relinquatur habitus, seu ad aliam Religionem fiat transitus, alias enim (inquit dictus Syluester,) quod si quis, non petita licentia, quam petere tenebatur, transiuit, reuocari potest, secundum multorum opinionem, licet quidam alij contrarium sentiant. Concurrentibus tamen omnibus supradictis, prædicta licentia debet præstari, sub pœna peccati mortalis, quamuis primum Monasterium sit priuilegiatum, ne quis inde transire possit ad aliud, etiam arctius, quia præsumitur hoc illi concessum fuisse, ne transitus fieret ex temeritate vel leuitate, in iacturam proprij Ordinis, seu Prioris Monasterij, & non sub prætextu maioris perfectionis. Videatur Syluester, vbi supra.

Prælatus sine sufficiẽti & legitima causa, concedit licentiam atque facultatem alicui subdito, vt ad aliam Religionem æqualem transeat, peccat mortaliter? Hæc conclusio est omnium Doctorum communis, & probatur nam quamuis Prælatus de iure communi (vt dictum est, in præcedenti articulo) aut etiam ex speciali priuilegio, huiusmodi copiam, subdito possit facere, intelligendũ id est, interueniente iusta atque legitima causa, hac enim non existente, etiam summus Pontifex non potest huiusmodi licentiam præstare, secundum multos, quo ad Deum, quamuis possit in foro exteriori. Hoc dico ex aliorum sententia & opinione, nam credo quod si fiat sermo, de transitu ad æqualem Religionem, summ. Pontifex, & cum causa, & sine causa potest dispensare in vtroque foro, vt tenet Panor. *in c. non est de Regul.* secus tamen est, loquendo de transitu ad laxiorem, vt dicemus infra in 4. conclus. Sed quidquid de hoc sit, dico quod Prælati & Superiores, inferiores Papa, tenentur, ex sufficiente & legitima causa, huiusmodi licentias præstare, non vero aliter. Causæ autem legitimæ sunt in duplici differentia. Nam quædam sunt quæ se tenent ex parte Monasterij, a quo fit transitus, & a quo Monachus siue Religiosus vult recedere, vt propter malam aeris temperiem, si in tali Religione non sit aliud Monasterium, intra idem regnum, quo inueniatur di-

Secunda Conclusio.

Prælatus sine sufficiẽti & legitima causa, concedens licentiam concedendi subdito transeundi ad aliam Religionem æqualem, peccat mortaliter,

Quænã sint iustæ causæ transitus ex vna Religione ad aliam.

tur diuersa aeris temperies, complexioni Monachi magis accomodata, & præterea, si Monachi, aut Religiosi alicuius parentes præmantur magna necessitate, & in tali Monasterio, aut Ordine, non sit commoditas, ad subuenien dum illis, per modos suæ Regulæ congruentes. Aliæ causæ se tenent ex parte ipsorum Monachorum, vtpote, si ex sua debilitate, & delicata complexione, non possunt ferre eiusdem Religionis difficultates, asperitates, & molestias, vel quia, inconsulta prudentia, Religiosus aliquis professus est, Religionis alicuius asperitatem nimiam, quam nesciebat & ignorabat, quando professionem emisit; vel quia in aliqua Religione huiusmodi Religiosus, perfectiones pacitur, & est inuisus, & gratis odio habetur, quæ omnia intelligenda sunt, hac lege, & pacto, vt huiusmodi difficultatibus ipse nullatenus causam præstiterit. Multæ aliæ sunt causæ, ob quas, hic huiusmodi transitus potest iustificari, vt fiat non solum ad æqualem, verum etiam ad laxiorem quam doque Religionem, quæ cum non sint expressæ, & determinatæ in iure, boni atque prudentis viri iudicio, & arbitrio relinquuntur, iuxta *l. 1. ff. de iure, de liber. & de causis, de esse. Iudic. delegati*. Hæc dicta sufficiant pro nunc, de transitu ad Religionem æqualem, nam & plura infra dicemus. Sed loquendo de transitu ad Religionem laxiorem, sit tertia conclusio.

Tertia Conclusio.

Probabile est, quod Prælatus, Papa inferior, ex iusta, atque legitima causa, dispensare potest, cum sibi subdito, vt transeat ad laxiorem Religionem. Hæc conclusio est expressa Nauar. lib 3. consil. de Reg. conf. 56. nu. 5. & super *c. statuimus, 19. q. 3. nu. 11.* quam dicit esse etiam Panor. *in c. non est dubium, nu. 6. & c. significatum, ead. tit. nu. 6.* & cum ea concordare videtur Sylu. *ver. Religio, 4. q. 2.* Nam quamuis ibi etiam dicat, secundū aliquos, Prælatos inferiores Papa id non posse, nisi causa sit nimis vrgens, & magna indigens celeritate, alias enim recurrendum est ad Papam, dicit tamen hoc esse intelligendum de confilio, & vbi id commode fieri potest, argumento deducto, *ex c. non cogantur, 41. dist.* Vel dicit esse intelligendum, quoad Religiosos non exemptos, nam in exemptis dispensat Prælatus, qui loco Episcopi præsit, argumento deducto, *ex Glos. in dicto c. non est dubium, & c. non mediocriter, de consec. d. 5.* Nec dictis obstat, id quod communiter dicitur, quod solus Papa potest dispensare in hoc, vt Religiosus ad laxiorem transeat, nam intelligendum id est, de potentia dispensandi sine causa, & quoad forum exterius, non autem quoad interius, cū causa, & causę cognitione, quod necessarium est, vt dicit Nauar. consil. supracitato, nu. 2. nam in foro interiori, & conscientiæ, nec ipse Papa, sine causa dispensare potest, vt Religiosus aliquis pro libito ad laxiorem Religionem se transferat, vt dicitur in sequenti Conclusione.

Probabile est, quod ex iusta, atque legitima causa Prælatus etiam Papę inferior, licentiā potest facere subdito, vt ad aliam Religionem laxiorem se transferat. *Nauar. in c. statuimus, 19 q. 3. num. 11. Panor. in c. nō est, de reg. & in c. signif. eo. tit. nu. 6. Sylu. ver. Religio, 4. q. 2. c. non coguntur, d. 42. Glos. in c. non est dubium, de Reg. c. non mediocriter, de consec. d. 5.*

Quarta Conclusio.

Quamuis summus Pontifex, quoad forum exterius, libere dispensare possit, in hoc, vt Religiosus aliquis, ad laxiorem Religionem se transferat, in foro tamen interiori, & conscientiæ, si id absque legitima causa faciat, peccabit ipse mortaliter, nec dispensatus erit securus in conscientia. Hæc conclusio, est omnium Doctorū communis. Pro cuius intelligentia simul, & probatione suppono, quod quamuis summus Pontifex, in foro exteriori, in rebus pertinentibus ad Religiones, & in eis, quæ mere iuris sunt positiui, plenitudinem potestatis habeat, iuxta *c. proposuit, de conc. prabendarum.* ipse enim omnes approbat, vel improbat Religiones, neq; in Ecclesia esse permittūtur aliquæ, nisi de ipsius licentia, & approbatione; attamē in foro interiori, & conscien-

Summus Pontifex dispensans pro libito, & sine causa cum aliquo religioso, vt ad laxiorem Religionē se transferat, peccabit, nec dispēsatus erit tutus in conscientia. *c. proposuit. de conc. prabendarum.*

atq. legitima, concedendi licentiã, ad trãseundũ ad aliã Religionem. Nota hoc valde, quod non licet Religioso, trãsire ad aliã Religionem ẽt stricto re, quãdo ex eo timetur scandalum, seu vergit in infamiam prioris Religionis. *Sylu. ver. Religio, 4. q. 1. notab. 2. c. si quis vero, 11. q 3. c. licet quibusdam, de Reg. c. licet quibusdam, de Reg. Syl. ver. Religio, 4. q. 1. notab. 4. in fine.*

sterium, ad quod possit fieri transitus, in quo regulã ad vnguem obseruetur, neque habetur vlla spes reformationis ipsius. Quibus etiam omnibus concurrentibus, est opinio Archidiaconi, relata à Syluestro. *verbo, Religio, 4. q. 1. notab. 5.* quod si ex transitu ad eã, quam certum est esse arctiorem, atque strictiorem, prior Religio, incurrat grauem iacturam seu infamiam, in tali casu non licet transire, Quod probant argumento deducto, *ex c. si quis vero, 11. q. 3.* Et facit ad idem, *c. licet quibusdam, de regu.* vbi dicitur, quod nemo debet esse causa scandali, & vtilitatem priuatam præferre vtilitati communi, qualis est totius Ordinis, & etiam vnius Monasterij. Et si de facto transitur, dicunt quod fieri debet restitutio, argumento deducto, ex supra dicto. *c. licet, verbo Iacturam*, De quo licet Panor. dubitet, & cum eo alij multi, quia (inquiunt) propter læsionem Monasterij, propositum diuinitus inspiratum, non debet impediri, tamen dicit Syluester, hoc non esse dubitandum, quãdo illa infamia vel iactura, non venit ex culpa Monasterij, sed aliunde, nẽpe ex rerũ qualitate, quia non est a Deo propositum inspiratum, quicquam illicitum, & cum ex tali transitu maius sit discrimen, & damnum, quod Religio patitur, quam commodum, quod Monachus, siue religiosus, sit lucraturus.

Insuper est notandum, debere etiam constare Prælato, quod huiusmodi mutatio ex Dei zelo, & charitate, & non ex leuitate fiat, de quo si dubitetur, requirendũ est superioris iudicium, vt habetur in prædicto. *c. licet quibusdam*, Quibus omnibus addo, quod prædicta licentia, in Monasterio debet postulari, & peti, antequam relinquatur habitus, seu ad aliam Religionem fiat transitus, alias enim (inquit dictus Syluester,) quod si quis, non petita licentia, quam petere tenebatur, transiuit, reuocari potest, secundum multorum opinionem, licet quidam alij contrarium sentiant. Concurrentibus tamen omnibus supradictis, prædicta licentia debet præstari, sub pœna peccati mortalis, quamuis primum Monasterium sit priuilegiatum, ne quis inde transire possit ad aliud, etiam arctius, quia præsumitur hoc illi concessum fuisse, ne transitus fieret ex temeritate vel leuitate, in iacturam proprij Ordinis, seu Prioris Monasterij, & non sub prætextu maioris perfectionis. Videatur Syluester, vbi supra.

Prælatus sine sufficiẽti & legitima causa, licentiam concedens subdito transeundi ad aliam Religionem æqualem, peccat mortaliter,

Secunda Conclusio.

Prælatus, qui sine sufficienti & legitima causa, concedit licentiam atque facultatem alicui subdito, vt ad aliam Religionem æqualem transeat, peccat mortaliter? Hæc conclusio est omnium Doctorum communis, & probatur nam quamuis Prælatus de iure communi (vt dictum est, in præcedenti articulo) aut etiam ex speciali priuilegio, huiusmodi copiam, subdito possit facere, intelligendũ id est, interueniente iusta atque legitima causa, hac enim non existente, etiam summus Pontifex non potest huiusmodi licentiam præstare, secundum multos, quo ad Deum, quamuis possit in foro exteriori, Hoc dico ex aliorum sententia & opinione, nam credo quod si fiat sermo, de transitu ad æqualem Religionem, summ. Pontifex, & cum causa, & sine causa potest dispensare in vtroque foro, vt tenet Panor. *in c. non est de Regul.* secus tamen est, loquendo de transitu ad laxiorem, vt dicemus infra in 4. conclus. Sed quidquid de hoc sit, dico quod Prælati & Superiores, inferiores Papa, tenentur, ex sufficiente & legitima causa, huiusmodi licentias præstare, non vero aliter. Causæ autem legitimæ sunt in duplici differentia. Nam quædam sunt quæ se tenent ex parte Monasterij, a quo fit transitus, & a quo Monachus siue Religiosus vult recedere, vt propter malam aeris temperiem, si in tali Religione non sit aliud Monasterium, intra idem regnum, quo inueniatur di-

Quænã sint iustæ causæ trãsitus ex vna Religione ad aliam.

tur diuerſa aeris temperies, complexioni Monachi magis accomodata, & præterea, ſi Monachi, aut Religioſi alicuius parentes præmantur magna neceſſitate, & in tali Monaſterio, aut Ordine, non ſit commoditas, ad ſubuenien dum illis, per modos ſuæ Regulæ congruentes. Aliæ cauſæ ſe tenent ex parte ipſorum Monachorum, vtpote, ſi ex ſua debilitate, & delicata complexione, non poſſunt ferre eiuſdem Religionis difficultates, aſperitates, & moleſtias, vel quia, inconſulta prudentia, Religioſus aliquis profeſſus eſt, Religionis alicuius aſperitatem nimiam, quam neſciebat & ignorabat, quando profeſſionem emiſit; vel quia in aliqua Religione huiuſmodi Religioſus, perſecutiones patitur, & eſt inuiſus, & gratis odio habetur, quæ omnia intelligenda ſunt, hac lege, & pacto, vt huiuſmodi difficultatibus ipſe nullatenus cauſam præſtiterit. Multæ aliæ ſunt cauſæ, ob quas, hic huiuſmodi tranſitus poteſt iuſtificari, vt fiat non ſolum ad æqualem, verum etiam ad laxiorem quam doque Religionem, quæ cum non ſint expreſſæ, & determinatæ in iure, boni atque prudentis viri iudicio, & arbitrio relinquuntur, iuxta *l. 1. ff. de iure, de liber. & de cauſis, de offic. Iudic. delegati*. Hæc dicta ſufficiant pro nunc, de tranſitu ad Religionem æqualem, nam & plura infra dicemus. Sed loquendo de tranſitu ad Religionem laxiorem, ſit tertia concluſio.

Tertia Concluſio.

Probabile eſt, quod Prælatus, Papa inferior, ex iuſta, atque legitima cauſa, diſpenſare poteſt, cum ſibi ſubdito, vt tranſeat ad laxiorem Religionem. Hæc concluſio eſt expreſſa Nauar. lib 3. conſil. de Reg. conſ. 56. nu. 5. & ſuper c *ſtatuimus*, 19. q. 3. *nu.* 11 quam dicit eſſe etiam Panor. *in c. non eſt dubium, nu. 6. & c. ſignificatum, eod. tit. nu. 6.* & cum ea concordare videtur Sylu. *ver. Religio, 4. q. 2.* Nam quamuis ibi etiam dicat, ſecundū aliquos, Prælatos inferiores Papa, id non poſſe, niſi cauſa ſit nimis vrgens, & magna indigens celeritate, alias enim recurrendum eſt ad Papam, dicit tamen hoc eſſe intelligendum de conſilio, & vbi id commode fieri poteſt, argumento deducto, *ex c. non cogantur, 41. diſt.* Vel dicit eſſe intelligendum, quoad Religioſos non exemptos, nam in exemptis diſpenſat Prælatus, qui loco Epiſcopi præeſt, argumento deducto, *ex Gloſ. in dicto c. non eſt dubium, & c. non mediocriter, de conſec. d. 5.* Nec dictus obſtat, id quod communiter dicitur, quod ſolus Papa poteſt diſpēſare in hoc, vt Religioſus ad laxiorem tranſeat, nam intelligendum id eſt, de potentia diſpenſandi ſine cauſa, & quoad forum exterius, non autem quoad interius, cū cauſa, & cauſę cognitione, quod neceſſarium eſt, vt dicit Nauar. conſil. ſupracitato, nu. 2. nam in foro interiori, & conſcientiæ, nec ipſe Papa, ſine cauſa diſpenſare poteſt, vt Religioſus aliquis pro libito ad laxiorem Religionem ſe transferat, vt dicitur in ſequenti Concluſione.

Probabile eſt, quod ex iuſta, atque legitima cauſa Prælatus etiam Papę inferior, licentiā poteſt facere ſubdito, vt ad aliam Religionem laxiorem ſe transferat. *Nauar. in c. ſtatuimus, 19 q. 3. num. 11. Panor. in c. nō eſt, de reg. & in c. ſignif. eo. tit. nu. 6. Sylu. ver. Religio, 4. q. 2. c. non cogantur, d. 42. Gloſ. in c. non eſt dubium, de Reg. c. non mediocriter, de conſecr. d. 5.*

Summus Pontifex diſpenſans pro libito, & ſine cauſa cum aliquo religioſo, vt ad laxiorem Religionē ſe transferat, peccabit, nec diſpēſatus erit tutus in conſcientia. *c. propoſuit. de conce. prabendarum.*

Quarta Concluſio.

Quamuis ſummus Pontifex, quoad forum exterius, libere diſpenſare poſſit, in hoc, vt Religioſus aliquis, ad laxiorem Religionem ſe transferat, in foro tamen interiori, & conſcientiæ, ſi id abſque legitima cauſa faciat, peccabit ipſe mortaliter, nec diſpenſatus erit ſecurus in conſcientia. Hæc concluſio, eſt omnium Doctorū communis. Pro cuius intelligentia ſimul, & probatione ſuppono, quod quamuis ſummus Pontifex, in foro exteriori, in rebus pertinentibus ad Religiones, & in eis, quæ mere iuris ſunt poſitiui, plenitudinem poteſtatis habeat, iuxta *c. propoſuit, de conc. prabendarum.* ipſe enim omnes approbat, vel improbat Religiones, neq; in Eccleſia eſſe permittūtur aliquæ, niſi de ipſius licentia, & approbatione: attamē in foro interiori, & conſcientiæ,

citus,quando nulla habetur spes de reformatione Religionis reformatæ,neque in eadem Prouincia,seu Religione,est aliquod Monasterium,vbi reformate,& regulariter viuatur:quod si habetur,nō erit licitus supradictus transitus. Hoc placet Panor. & est multum notabile.

In calce huius articuli,ad conciliandas supradictas opiniones D. Thomæ, & Theologorum ex vna parte, & Iurisconsultorum ex alia, dico quod ad probandum,vel condemnandum transitum ex vna Religione ad aliam, attendi debet vita arctior, & strictior, quando finis & fructus ambarum Religionum paricantur, at vero si non paricantur, illa præponderare habet, cuius cum vita æque stricta,vel etiam minus stricta, nobilior est finis, quia media sunt propter finem,non vero è contra. Hactenus de isto articulo.

ARTICVLVS V.

Cuiusnam Prælati licentia,requiratur ad hoc,vt sit licitus transitus ex vna Religione ad aliam?

Circa hanc difficultatem,est multiplex Doctorum opinio. Quidam enim dicunt,non sufficere Prælatorum Conuentualium licentiam,& illorum Monasteriorum, in quibus habitant Religiosi,pro tempore quo volunt se ad aliam Religionem transferre; sed esse necessario requirendam,aliorum Prælatorum Superiorum, vtputa Prouincialium,aut vero Generalium. Alij vero è contrario tenent,Prælatum Ordinarium,& Conuentualem Monasteriorumq. Priorem scilicet,siue Guardianum, seu alium,quocumque nomine nuncupetur,copiam posse facere Religioso sibi subdito, illiq. licentiam præstare,vt ex vna in aliā Religionem se transferat. De qua difficultate & controuersia,qui plura videre voluerit,consulat Syluestrum *verbo Religio 4. q. 2. & 3.* vbi hac de re plura dicit,eaq. notatu dignissima. Consulat etiam Nauarr. super *c. statuimus,commentario 4. de regu. nu. 10. cum sequentibus*,& Mart cum Antonium Cucchum Iurisconsl. lib. 3. suarum institutionum de regularibus nu.137.& sequentibus: ex quibus,quæ hac in re mihi probabiliora sunt visa, pro præsentis articuli resolutione, sequentes statuo conclusiones.

Sylueſt. verbo Religio 4. q. 2 & 3. Nauar. ſuper c. ſtatuimus, nu. 10. & ſequentib. Marcus Antonius Cucchus lib. 3. maioril inſtit. n. 137.

Prima Conclusio.

Si transitus fiat ad strictiorem Religionem,Prælatus inferior,& Conuentualis Monasterij,huiusmodi licentiam potest præstare. Hæc conclusio est expressa Nauarri in supradicto *c. statuimus, nu. 10.* quam & probat *ex c. licet quibuſdam,de regularibus*, quatenus ibi habetur,licentiam & facultatem (etiam solum debitè petitam, quamuis non obtentam) sufficere ad hoc, vt quispiam Religiosus spiritu Dei ductus, atque ex zelo maioris perfectionis, & strictioris vitæ, licite se transferat ad arctiorem & strictiorem Religionem. Vnde dicit Nauarr. quod de iure communi, Prælatus etiam inferior, facultatem prædictam potest facere subdito circa hoc,neque requiritur alius Prælatus superior. Sed loquendo non de Religione arctiori, & strictiori, sed de alia æquali, sit secunda conclusio.

Si tráſitus fiat ad ſtrictiorem Religionē Prælatus inferior,& Conuentualis Monaſterij,huiuſmodi licentiam poteſt præſtare. Nauarr. ſuper c. ſtatuimus, 19.q.vlt. nu. 10. c.licet quibuſdam, de regu.

Etiam Prælatus inferior prædictam licentiam potest præ

Secunda Conclusio.

Si fiat transitus de Religione æquali,ad alteram æqualem,cum iusta, & legitima causa, etiam potest præstare huiusmodi licentiam, Prælatus Conuentualis,de consilio, & consensu sui Capituli. Hæc conclusio etiam aliqualiter

est

eſt ſupradicti Nauarr. loco ſupracitato, quam & probat ex gloſſa recepta, *in c. cum ſingula, §. prohibemus, ver. canonice. de præben. lib. 6.* quamuis ibidem idnon nimis clare probetur; ſed quidquid de hoc ſit, eſt expreſſa ſententia Sylueſtri, *verbo Religio 4. q. 2.* quam & probat, ex *gloſſa, in c. non eſt dubium, de regul.* & pro ea facit, *c. ſtatuimus, 19. q. vlt. & c. ſine exceptione, 12. q. 2.* & dicit Sylueſter, hoc eſſe verum loquendo, de tranſitu ad æqualem Religionem, cum cauſa. Nam ſi fiat ſermo, de tranſitu ad æqualem, ſine cauſa, id ſolummodo fieri poteſt, de licentia Papæ, etiam quoad Deum, ſecundum *Gloſſ. c. in ſumma, 9. q. 1.* & Panor. *in dicto c. non eſt dubium, de regu.* Sed loquendo de tranſitu ad Religionem laxiorem, ſit tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Si fiat tranſitus de religione arctiori, & ſtrictiori, ad alteram laxiorem, ſolus Papa poteſt huiuſmodi licentiam præſtare, ſine cauſa, quoad forum exterius (peccabit tamen) cum cauſa vero, Prælatus etiam inferior id poteſt facere. Hæc Concluſio eſt etiam Doctoris Nauarri, vbi ſupra, & Sylueſtri; quam & probant ex *c. cum in ſingula, de prab. lib. 6.* & dicit Nauarr. hoc eſſe de Iure communi. Nam loquendo de Iure particulari, & particularibus ſtatutis, ſeruandum eſt, quod in eiſdem fuerit conſtitutum. Sed quia de his omnibus infra, particulares ſunt ſtatuendi articuli, atque quæſtiones mouendæ, quibus hæc omnia amplius habent inueſtigari; ab hoc articulo pro nunc conſultò ſuperſedeo. Videantur prædicti Auctores, in locis ſupra citatis.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati concedentes, vel negantes ſupradictas licentias, ſine legitima cauſa, peccent mortaliter? & quænam ſit legitima cauſa, hac in re diſpenſandi?

Reſpondetur per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

QVi Prælatus abſque iuſta, & legitima cauſa, denegaret ſubdito, licentiam tranſeundi ad arctiorem, & ſtrictiorem Religionem, peccaret quidem mortaliter, & merito deberet puniri. Hæc Concluſio deducitur, *ex c. licet quibuſdam, de regul.* vbi habentur hæc ſequentia verba, *Quocirca nouerint vniuerſi, quibus huiuſmodi priuilegium eſt conceſſum, ſi ſe ad concedendam licentiam tranſeundi, taliter poſtulantibus, de Iure tenori. Quia ſicut ſubditus à Prælato, cum humilitate, & puritate debet tranſeundi licentiam poſtulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur; ſic profectò & Prælatus ſubdito, ſine difficultate, & prauitate qualibet, debet tranſeundi licentiam indulgere, ne videatur propoſitum impedire diuinitus inſpiratum.* Verba ſunt notatu digniſſima. Cauſa autem legitima, atque ſufficiens ad id ipſum, hæc eſt, ſi in priori illa ſuæ Religione non ſeruatur regula, ſeruatur tamen in alia; quo quidem caſu notandum eſt, id quod ſupra diximus, art. 2. de mente Panor. & aliorum, quod quantum ad hoc, non conſideratur Regula antiquitus inſtituta, ſed modus viuendi de præſenti; & quod tunc, & non aliter licitus eſt tranſitus ad ſtrictiorem Religionem, quando in priori Religione, non regulariter, ſed relaxate viuitur, & in tota ea, ſeu in tota Prouincia, non eſt aliud Monaſterium, ſtare, ſi tranſitus fiat, de Religione æquali ad alteram æqualem, cum iuſta & legitima cauſa, de conſenſu ſui Capituli.

gloſſ. in c. cum ſingula, §. prohibemus, verbo canonice, de præbend. lib. 6.

Sylueſt. verbo Religio 4. q. 2 gloſſ in c. non dubium, de regul.

c. ſtatuimus, 19. q. vlt.

c. ſine exceptione, 12. q. 2.

c. in ſumma, 9. q. 1.

Panor. in cap. non eſt dubium, de regu.

Si fiat ſermo de tranſitu Religionis arctioris ad alteram laxiorem ſine cauſa, ſolus Papa licentiam poteſt præſtare, peccabit tamen; at cum cauſa, idipſum Prælatus inferior poteſt facere.

Nau. & Silu. vbi ſup. c. cum in ſingula, de præben. l. 6.

Prælatus negãs licentiam ſubdito, tranſeundi ad ſtrictiorẽ Religionẽ, ſine cauſa legitima, peccat mortaliter, meretur-que puniri.

c. licet quibuſdam, de Regu.

Quænã ſit cauſa ſufficiens,

atq. legitima, concedendi licentiá, ad tráseundũ ad aliá Religionem. Nota hoc valde, quod non licet Religioso, trãsire ad aliá Religionem ẽt strictioré, quãdo ex eo timeturscandalum, seu vergit in infamiam prioris Religionis. *Sylu. ver. Religio, 4. q. 1. nota. 2.* *c. si quis vero, 11. q 3.* *c. licet quibusdam, de Reg.* *c. licet quibusdam, de Reg. Syl. ver. Religio, 4. q. 1. notab. 4. in fine.*

sterium, ad quod possit fieri transitus, in quo regula ad vnguem obseruetur, neque habetur vlla spes reformationis ipsius. Quibus etiam omnibus concurrentibus, est opinio Archidiaconi, relati a Sylueſtro *verbo, Religio, 4. q. 1. notab. 5.* quod si ex transitu ad eã, quam certum est esse arctiorem, atque strictiorem, prior Religio, incurrat grauem iacturam seu infamiam, in tali casu non licet transire. Quod probant argumento deducto, *ex c. si quis vero 11. q. 3.* Et facit ad idem, *c. licet quibusdam, de regu.* vbi dicitur, quod nemo debet esse causa scandali, & vtilitatem priuatam præferre vtilitati communi, qualis est totius Ordinis, & etiam vnius Monasterij. Et si de facto transitur, dicunt quod fieri debet restitutio, argumento deducto, ex supra dicto. *c. licet, verbo Iacturam.* De quo licet Panor. dubiter, & cum eo alij multi, quia (inquiunt) propter læsionem Monasterij, propositum diuinitus inspiratum, non debet impediri, tamen dicit Sylueſter, hoc non esse dubitandum, quãdo illa infamia vel iactura, non venit ex culpa Monasterij, sed aliunde, nẽpe ex rerũ qualitate, quia non est a Deo propositum inspiratum, quicquam illicitum, & cum ex tali transitu maius sit discrimen, & damnum, quod Religio patitur, quam commodum, quod Monachus, siue religiosus, sit lucraturus.

Insuper est notandum, debere etiam constare Prælato, quod huiusmodi mutatio ex Dei zelo, & charitate, & non ex leuitate fiat, de quo si dubitetur, requirendũ est superioris iudicium, vt habetur in prædicto. *c. licet quibusdam.* Quibus omnibus addo, quod prædicta licentia, in Monasterio debet postulari, & peti, antequam relinquatur habitus, seu ad aliam Religionem fiat transitus, alias enim (inquit dictus Sylueſter,) quod si quis, non petita licentia, quam petere tenebatur, transiuit, reuocari potest, secundum multorum opinionem, licet quidam alij contrarium sentiant. Concurrentibus tamen omnibus supradictis, prædicta licentia debet præstari, sub pœna peccati mortalis, quamuis primum Monasterium sic priuilegiatum, ne quis inde transire possit ad aliud, etiam arctius, quia præsumitur hoc illi concessum fuisse, ne transitus fieret ex temeritate vel leuitate, in iacturam proprij Ordinis, seu Prioris Monasterij, & non sub prætextu maioris perfectionis. Videatur Sylueſter, vbi supra.

Secunda Conclusio.

Prælatus sine sufficiẽti & legitima causa, concedit licentiam atque facultatem alicui subdito, vt ad aliam Religionem æqualem transeat, peccat mortaliter? Hæc conclusio est omnium Doctorum communis, & probatur nam quamuis Prælatus de iure communi (vt dictum est, in præcedenti articulo) aut etiam ex speciali priuilegio, huiusmodi copiam, subdito possit facere, intelligendũ id est, interueniente iusta atque legitima causa, hac enim non existente, etiam summus Pontifex non potest huiusmodi licentiam præstare, secundum multos, quo ad Deum, quamuis possit in foro exteriori. Hoc dico ex aliorum sententia & opinione, nam credo quod si fiat sermo de transitu ad æqualem Religionem, summ. Pontifex, & cum causa, & sine causa potest dispensare in vtroque foro, vt tenet Panor. *in c. non est de Regul.* secus tamen est, loquendo de transitu ad laxiorem, vt dicemus infra in 4. conclus. Sed quidquid de hoc sit, dico quod Prælati & Superiores, inferiores Papa, tenentur, ex sufficiente & legitima causa, huiusmodi licentias præstare, non vero aliter. Causæ autem legitimæ sunt in duplici differentia. Nam quædam sunt quæ se tenent ex parte Monasterij, a quo fit transitus, & a quo Monachus siue Religiosus vult recedere, vt propter malam aeris temperiem, si in tali Religione non sit aliud Monasterium, intra idem regnum, quo inueniatur di-

Prælatus sine sufficiẽti & legitima causa, licentiam concedens subdito transeundi ad aliam Religionem æqualem, peccat mortaliter,

Quænã sint iustæ causæ trãsitus ex vna Religione ad aliam.

tur diuerſa aeris temperies, complexioni Monachi magis accomodata, & præterea, ſi Monachi, aut Religioſi alicuius parentes præmantur magna neceſſitate, & in tali Monaſterio, aut Ordine, non ſit commoditas, ad ſubuenien dum illis, per modos ſuæ Regulæ congruentes. Aliæ cauſæ ſe tenent ex parte ipſorum Monachorum, vtpote, ſi ex ſua debilitate, & delicata complexione, non poſſunt ferre eiuſdem Religionis difficultates, aſperitates, & moleſtias, vel quia, inconſulta prudentia, Religioſus aliquis profeſſus eſt, Religionis alicuius aſperitatem nimiam, quam neſciebat & ignorabat, quando profeſſionem emiſit, vel quia in aliqua Religione huiuſmodi Religioſus, perſecutiones patitur, & eſt inuiſus, & gratis odio habetur, quæ omnia intelligenda ſunt, hac lege, & pacto, vt huiuſmodi difficultatibus ipſe nullatenus cauſam præſtiterit. Multæ aliæ ſunt cauſæ, ob quas, hic huiuſmodi tranſitus poteſt iuſtificari, vt fiat non ſolum ad æqualem, verum etiam ad laxiorem quam doque Religionem, quæ cum non ſint expreſſæ, & determinatæ in iure, boni atque prudentis viri iudicio, & arbitrio relinquuntur, iuxta *l. 1. ff. de iure, de liber. & de cauſis, de offic. Iudic. delegati*. Hæc dicta ſufficiant pro nunc, de tranſitu ad Religionem æqualem, nam & plura infra dicemus. Sed loquendo de tranſitu ad Religionem laxiorem, ſit tertia concluſio.

Tertia Concluſio.

Probabile eſt, quod Prælatus, Papa inferior, ex iuſta, atque legitima cauſa, diſpenſare poteſt, cum ſibi ſubdito, vt tranſeat ad laxiorem Religionem. Hæc concluſio eſt expreſſa Nauar. lib 3. conſil. de Reg. conſ. 56. nu. 5. & ſuper *c. ſtatuimus, 19. q. 3. nu. 11.* quam dicit eſſe etiam Panor. *in c. non eſt dubium, nu. 6. & c. ſignificatum, eod. tit. nu. 6.* & cum ea concordare videtur Sylu. *ver. Religio, 4. q. 2.* Nam quamuis ibi etiam dicat, ſecundū aliquos, Prælatos inferiores Papa id non poſſe, niſi cauſa ſit nimis vrgens, & magna indigens celeritate, alias enim recurrendum eſt ad Papam, dicit tamen hoc eſſe intelligendum de con filio, & vbi id commode fieri poteſt, argumento deducto, *ex c. non cogantur, 41. diſt.* Vel dicit eſſe intelligendum, quoad Religioſos non exemptos, nam in exemptis diſpenſat Prælatus, qui loco Epiſcopi præeſt, argumento deducto, *ex Gloſ. in dicto c. non eſt dubium, & c. non mediocriter, de conſec. d. 5.* Nec dictis obſtat, id quod communiter dicitur, quod ſolus Papa poteſt diſpēſare in hoc, vt Religioſus ad laxiorem tranſeat, nam intelligendum id eſt de potentia diſpenſandi ſine cauſa, & quoad forum exterius, non autem quoad interius, cū cauſa, & cauſę cognitione, quod neceſſarium eſt, vt dicit Nauar. conſil. ſupracitato, nu. 2. nam in foro interiori, & conſcientiæ, nec ipſe Papa, ſine cauſa diſpenſare poteſt, vt Religioſus aliquis pro libito ad laxiorem Religionem ſe transferat, vt dicitur in ſequenti Concluſione.

Probabile eſt, quod ex iuſta, atque legitima cauſa Prælatus etiam Papę inferior, licentiā poteſt facere ſubdito, vt ad aliam Religionem laxiorem ſe transferat. *Nauar. in c. ſtatuimus, 19 q. 3. num. 11. Panor. in c. nō eſt, de reg. & in c. ſignif. eo. tit. nu. 6. Sylu. ver. Religio, 4. q. 2. c. non cogantur, d. 42. Gloſ. in c. non eſt dubium, de Reg. c. non mediocriter, de conſecr. d. 5.*

Summus Pontifex diſpenſans pro libito, & ſine cauſa cum aliquo religioſo, vt ad laxiorem Religionē ſe transferat, peccabit, nec diſpēſatus erit tutus in conſcientia. *c. propoſuit. de conce. prabendarum.*

Quarta Concluſio.

Quamuis ſummus Pontifex, quoad forum exterius, libere diſpenſare poſſit, in hoc, vt Religioſus aliquis, ad laxiorem Religionem ſe transferat, in foro tamen interiori, & conſcientiæ, ſi id abſque legitima cauſa faciat, peccabit ipſe mortaliter, nec diſpenſatus erit ſecurus in conſcientia. Hæc concluſio, eſt omnium Doctorū communis. Pro cuius intelligentia ſimul, & proba tione ſuppono, quod quamuis ſummus Pontifex, in foro exteriori, in rebus pertinentibus ad Religiones, & in eis, quæ mere iuris ſunt poſitiui, plenitudinem poteſtatis habeat, iuxta *c. propoſuit, de conc. prabendarum.* ipſe enim omnes approbat, vel improbat Religiones, neq; in Eccleſia eſſe permittūtur aliquæ, niſi de ipſius licentia, & approbatione: attamē in foro interiori, & conſcien-

tiæ, & corâ Deo, non poteſt Papa quæcunque vult, & ſine iuſta, & legitima cauſa diſpenſare non poteſt, in hoc, vt Religioſus aliquis, ad laxiorẽ Religionem ſe transferat, quod vnanimiter tenet communis omnium Theologorum & Iuriſconſultorum Scholaſt. D. Tho. 1. 2. q. 96. ar. 9. & q. 97. ar. 4 & Caiet. ibid. Victoria, de poteſt. Papæ, & Concilij, q. 7. Soto de iuſt. & iure, lib. 1. q. 7. ar. 7. & DD. Canoniſtæ, *in c. cum omnes, de conſti* Naua. *in c. Statuimus, nu.* 10. qui omnes incunctanter aſſerũt quod nulla diſpenſatio, ſine iuſta cauſa facta, etiam à ſummo Pontifice, eſt licita in cõſcientia, quamuis ſit, circa legẽ pure humanam, & à iure diuino minime dependentẽ: imo reuera ſummus Pontifex, ſic diſpenſans peccabit, & ſimiliter omnes, qui eandẽ diſpenſationem ſolicitarunt, & procurarunt. Et addunt DD. prædicti, quod ſi diſpenſatio, ſit circa legem dependentem à iure diuino, vt eſt diſpenſatio in iuramentis, & in votis, & in pluralitate beneficiorũ, & in hoc, vt Laycus præficiatur Monachis in Abbatem, aut quod profeſſus vnius Religionis tranſire poſſit ad aliam laxiorem, ſi id fiat (vt præmiſſum eſt) ſine ſufficiente, & legitima cauſa, non ſolum peccat Papa ipſe diſpenſando mortaliter, & eamdẽ diſpenſationem petentes, ſollicitãtes, & procurantes, verum etiam ipſa quoque diſpenſatio in ſe, eſt irrita & nulla, quoad Deum, ita quod, ſic diſpenſatus, quotieſcũque tali diſpenſatione vtatur, peccat non ſolum venialiter, verũ etiam, & mortaliter. Hanc itaq; con ſtituunt differentiam, atque diſcrimen, inter diſpenſationem à Pontifice factã circa legem pure humanam, & nullo modo dependẽtem à iure, ſiue lege diuina, vt eſt diſpẽſatio in gradibus prohibitis matrimonij, & in diebus ieiunij, & aliam (de qua diximus) à iure diuino dependentem, quod licet in vno caſu, peccet diſpenſans, & petentes, atque ſollicitantes ſine cauſa diſpenſationem, ipſa tamen in ſe non erit omnino nulla, imo tenebit factum, nec peccabunt, ſaltim mortaliter, talibus diſpenſationibus vtentes, (quidquid dicat Caietanus) at in ſecundo caſu, & ipſe Papa diſpenſans peccat, & procurãtes, & ſollicitantes eãdem mortaliter, & diſpenſatio ab eo facta, eſt ipſo iure, irrita & nulla, & eadẽ vtentes, nõ ſunt tuti in conſcientia, quin vero peccant etiã mortaliter. Ad quod probandum appoſitiſſimã adducit rationem Naua. vt oſtendat, quod nõ poteſt Papa iuſte, niſi iuſta de cauſa, transferre aliquẽ Religioſum ad laxiorem Religionem, ſiue laxiorem Regulam, quia (inquit) neminem poteſt iuſte, ab vllo voto, niſi iuſta de cauſa abſoluere, iuxta *c. non eſt, iuncta Gloſ. de voto, & voti redemp.* ſed dare facultatem, tranſeundi ad laxiorem Religionem, in effectu, & reuera eſt, abſoluere Religioſum à voto, ſaltẽ in parte, quãtum attinet ad obligationem, qua tenebatur ſeruandi Regulã ſtrictiorem; ergo illud facere non poteſt, quin vero faciendo peccabit, vt dictum eſt. Ex dictis ſuper ſatis colligitur, qualiter Prælati, aut Superiores peccent, aut non peccent, concedendo, vel negando, licentiam ſibi ſubditis, tranſeundi ex vna ad aliam Religionem. Et hæc pro iſto articulo dicta ſufficiant.

D. Tho. 2. 2. q. 96. art. 9. & q. 97. art. 4. & Caiet. ib. Victoria, de poteſt. Papæ, & Conc. q. 7. Soto, de iuſt. & iure, lib. 1. q 3. art. 7. Canon. in c. cũ omnes, de cõſti.

Nulla diſpenſatio facta, etiã a Papa, ſine iuſta cauſa eſt ſi cita, maxime in his, quæ iuris ſunt diuini. *Naua. in c. ſtatuimus, n.* 10.

Naua. vbi ſupra, n. 10.

Gloſ in c. non eſt, de voto, & voti redemp.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ex vno Ordine Mendicantium, ad alium, licite fieri poſſit tranſitus?

IAm ſupra, q. 11. art. 6. à nobis dictum eſt, quænam ſint in Eccleſia Ordines, ſiue Religiones Mendicantes, & de ipſarum differentia, quod quædam ſunt Mendicantes ex iure, & ex ſua Regula (illę nempe, quæ ex ſuo inſtituto, Regula, & profeſſione, ſtrictam paupertatem, & mendicantem profitentur, neque habere poſſunt proprium in particulari, neque in communi)

aliæ

aliæ vero sunt Mendicantes, non quidem ex iure, aut ex sua Regula, sed ex priuilegio, & summorum Pontificum permissione, & concessione, quibus non repugnat habere possessiones, & proprium in cõmuni, quin vero de facto illud habent. Primi generis sunt Prædicatorum, & Minorum Ordo, Hæremitarum S. Augustini, & Carmelitarum: secundi vero generis, sunt plures aliæ Religiones, quæ ex priuilegijs eisdem concessis, & summorum Pontificũ benignitate, & concessione, Mendicantium insigniuntur nomine, de quibus supra loco citato expressã fecimus mẽtionem. Hoc igitur præsupposito, in præsenti articulo quæritur, vtrum ex vno Ordine Mendicantium, ad alium, licitus sit transitus? & ratio dubitandi est, nam vt supra diximus, Pius V. P. M. in Religione educatus considerans multorum Monachorum mutabilitatem, atque inconstantiam nimiam, anno Domini 1569. pridie Idus Octobris, Pontsui anno 4. in quadam Constitutione, quæ incipit, *Quæcumque sacrarum Religionum*, reuocare, & abolere, visus est omnia & singula priuilegia, circa recipiendos, & retinendos Fratres alterius Ordinis, prout ex ipsius supradicta Constitutione, siue Motu proprio licebit colligere. Sed his non obstantibus, proposito articulo respondeo, per sequentes Conclusiones.

Constitut. Pij V. 19. in Ord.

Prima Conclusio.

REligiosi Ordinum Mendicantium, bene possunt ad alios Ordines, etiam Mendicantium transire, seruata forma iuris communis, neque hoc reuocatum est per Motũ proprij Pij V. Hæc conclusio constat, primo ex prædicto Motu proprio, in quo vt videre licebit, non absolute reuocantur, & abolentur, omnia priuilegia, quæ habebantur ad idem, sed illa dumtaxat, quæ erant emanata, atque impetrata, præter ordinem iuris communis, verba Pij V. libet referre. *Nos ita aliis quoque rationabilibus causis adductis, & vt quibuslibet huiusmodi effugia præcludamus, de nobis attributa potestatis plenitudine, reuocamus, & abolemus, omnia, & quæcumque priuilegia, facultates, dispensationes, & indulta, præter iuris cõmunis dispositionem emanata, recipiendi, vel retinẽdi Fratres, Monachos, Canonicos, & alios, etiam laxiorum Ordinum professores, quibuscumque Ordinibus, Monasteriis, Hospitalibus, & pijs locis, concessa, per quoscumque Romanos Pont. prædecessores nostros, ac Nos, & Sedem Apostolicam, &c.* Ex quibus verbis plane constat, quod intentio Pij V. non fuit tollere, quoad hoc, omnia Mendicantium priuilegia, sed tantum ea, quæ fuissent emanata, atque impetrata, præter formam, & dispositionem iuris communis, quia non prætendit, præfata sua Constitutione, absolute, atque vniuersaliter, præcludere viam omnibus Fratribus Mendicãtibus, transeundi ex vno Ordine ad alium, eo modo, & forma, quo possent secundum dispositionem iuris cõmunis, sed solummodo, apostatis, & Fratribus fugitiuis, qui virtute aliquorum priuilegiorũ, & sine licentia à suis Superioribus saltim petita, quamuis non obtenta, iuxta ius cõmune, *& c. licet quibusdam, de Reg.* se ad alios Ordines, & Religiones transferebant, ob iurgia, contentiones, leuitatem, & ob sua malefacta, & propter alias causas ibidem expressas. Per hoc autem non damnat, neque prohibet transitũ de vna Religione ad aliam, eorum qui laudabiliter, & iuxta modũ, & formam iuris cõmunis illum procurant, ex supradicta triplici de causa, quam posuimus supra art. 1. de mente D. Tho. nempe ex zelo melioris, & strictioris vitæ, aut propter declinationẽ alicuius Religionis à sua debita perfectione, aut propter infirmitatem, & debilitatẽ alicuius Religiosi, qui non potens sui Ordinis rigorem seruare, de sui Prælati, & Superioris licentia, iusta interueniente causa, trãsire velit ad laxiorẽ. Hæc est expressa sentẽtia Naua. lib. 3. cons. de Reg cons. 22. vbi hac sola ratione motus (inquit) consuluisse se, quod quidã Frater Carmelita

Religiosi Ordinum Mendicãtium, bene possunt ad alios Mendicantes transire, seruata forma iuris communis, neque hoc reuocatum creditur per Motũ proprium Pij V.

c. licet quibusdam, de Reg.

Nota hoc valde ex Nauarro pro transitu ad alios Ordines. *Naua. lib. 3. cons. de Reg. cons. 23.*

melita, de licentia, & facultate ſui Superioris, licite potuit tranſire ad Ordinē Minimorum. Sed præterea probatur noſtra Cōclūſio, ſpeciali alia ratione, & ea eſt, nam Prælati, & Superioris poteſtas circa perſonas ſibi ſubditas, vt etiam diximus ſupra, q. 12. ar. 5. & 6. ad omnia ſe extēdit, quæ poteſt ſummus Pont. in quibus, ſpecialiter non ſunt prohibiti, & contrarium non eſt ſtatutū, ſiue determinatum in iure cōmuni: ſed neq; de iure cōmuni, nec vero de iure ſpeciali, aut ex aliquo decreto, Breui, ſeu Motu proprio, non eſt determinatum, neq; conſtituтū, vt ipſi copiam non poſſint facere, aut licentiam præſtare ſibi ſubditis, vt ex vno Ordine Mendicantium, ad alium ſe poſſint transferre, ſeruato modo, & forma iuris communis, quin vero ſecundum ius cōmune, iuſta interueniente cauſa, diſpenſare poſſunt cū ſuis ſubditis, vt ad aliam Religionem etiam laxiorem ſe transferant, vt diximus ſupra, ar. 5. & 6. & expreſ ſe illud tenet Nau. *in c. ſtatuimus, nu.* 4. ergo dicendum eſt, quod huiuſmodi tranſitus, de vno Ordine Mendicantium ad alium, factus de licentia Prælati, & iuſta exiſtente cauſa, eſt licitus, de iure communi, niſi aliunde obſtet, nempe Religionis alicuius priuilegium, & ius ſpeciale.

Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regul. c. 19. *Nau. in c. ſtatuimus, n. 12. & lib. 3. conſ. de Reg. conſ. 56. nu. 2.*

Nec dictis obſtat, quod in Conc. Trid. *ſeſſ. 25. de Reg. c. 19.* habetur, nempe quod nemo Regularis, cuiuſcumque facultatis vigore, transferatur ad laxiorem Religionem, nam vt inquit Nau. *in d. c. ſtatuimus, n. 11.* & lib. 3. Conſil. de Regul. conſ. 56. nu. 2. hoc intelligendū eſt ſine licentia Prælati, & non ſeruata prius forma iuris communis, non enim (inquit) fuit mens Concilij tollere facultates iuridicas, quæ alias ſecundum ius commune, ſufficerent, ad huiuſmodi translationes, ſed ſolummodo non iuridicas, quales ſunt quæ fiebant olim, ſine iuſta & legitima cauſa, ab aliquibus Prælatis, ſine conſenſu Conuentus, & ſine cauſæ præmiſſa cognitione; quod & probat ſpecialiter, quia id nullo iure prohibetur, imo vero, videtur permiſſum, atque conceſſum, argumento deducto à contrario ſenſu, *ex c. ſtatuimus, 19. q. 3. ibi, nullus ſine licentia tranſeat*, ergo cum licentia licebit.

c. ſtatuimus, 19. q. 3.

Secunda Concluſio.

Quēnā ſint aduertēda, & conſideranda ad hoc, vt trāſitus ex vno Ordine Mendicantium ad alium ſit licitus.

Ad hoc vt huiuſmodi tranſitus, ex vno Ordine Mendicantium, ad alium ſit licitus, non ſatis eſt, quod omnes ſint Ordines Mendicantes, & multo minus id licet, ſi ſint Mendicātes, nō ex iure, & regula, ſed ex aliquo indulto, & priuilegio, ſed oportet inſuper aduertere, quēnā earum Religionum perfectior ſit, vel ex altiori fine, & medijs magis proportionatis, ad cōſequendū ipſum, ſeu ex maiori arctitudine, auſteritate, & rigore, ad ſenſum ſupradictum art. 3. habito ſemper reſpectu, ad modum, quo Regula ſeruatur modo, & non ſolū, ad Regulam antiquitus inſtitutam. Hæc concluſio eſt certiſſima, & cōſtat ex omnibus ſupradictis, nam ex hoc debet exiſtimari & penſari, ex quo Ordine ad alium fiat licite tranſitus, & cuiuſnam Prælati licentia requiratur, ad id ipſum. Nam ſi intra latitudinem Ordinū Mendicātium, aliquis ſit arctior, aut ſtrictior, ad præſtandam licentiam ſufficit Prælatus inferior, & Conuentualis Monaſterij, ad hoc vt licite fieri poſſit trāſitus, nulla alia interueniēte cauſa. Si vero non ſit ſtrictior, ſed æqualis, iuſta exiſtente, atque interueniente legitima cauſa, idem ipſe Prælatus facultatem etiā poteſt facere, licet conſultius ſit, & rationi videatur magis conſonum, vt illā præſtet ſuperior miniſter, ſcilicet Prouincialis, aut Generalis, vti res, quæ non ſolū ad vnius Conuentus, ſiue Monaſterij, ſed totius Prouinciæ, & Religionis damnum, ſeu vtilitatem ſpectet. Si autē faciendus eſt tranſitus ad laxiorem, licentiam eamdem præſtabit Prælatus ſuperior (ſed Papa inferior) cum cauſa, & cauſæ cognitione. Papa vero ſine ipſa (ſaltim quantū ad forum exterius) vt dictum eſt ar. 5. & 6.

Tertia Conclusio.

AD dandas, atque præstandas, huiusmodi licentias, transeundi ex vno Ordine Mendicantium ad alium, aspicere etiam oportet, atque multum considerare, singularum Religionum priuilegia, quæ hac de re habentur, vt ex ipsis non fiat, aut fieri possit transitus ad alias, etiam ex zelo, strictioris vitæ, & virtute cuiuscumque priuilegij postea concessi, & forsan ratione quarti voti, & similibus. Hæc Conclusio, est maxima consideratione digna, cum sint tot, ac tanta priuilegia, quæ hac de re circumferuntur. Atque in primis aduerto, quod Fratres Ordinis sanctæ Mariæ de Mercede, prætendebat olim, posse se recipere nos Fratres Minores, & alterius cuiuscumque Ordinis Mendicantium, ratione supradicti quarti voti, quod se dicunt emittere, de redemptione captiuorum, & quia de facto receperunt Fratrem quendam nostri Ordinis, (qui mox, quasi subito, debiras sui scelcris luit pœnas) S. D. N. Clemens VIII. ad tollendas, atque abscindendas lites, inter personas, Regulares, die 24. Decemb. Pontificatus sui anno 4. Bullam quandam dedit, quæ incipit: *Nuper ad nos perlatum est, &c.* qua præcipit omnibus religiosis Ordinis B. Mariæ de Mercede, vt nullum Fratrum Minorum de Obseruantia, seu alium alicuius strictioris Regulæ, quam sit sua Regula, prætextu cuiusuis indulti, seu priuilegij Apostolici, recipere audeant, aut præsumant, etiam si habeant priuilegium id faciendi, causa quarti voti, &c. Fratres etiam Minores de obseruantia habemus, etiam quandam Constitutionem Pauli III. datam anno Domini 1537. qua prohibuit Fratribus Capuccinis nostri Ordinis, ne recipiant Fratres nostros, sine licentia in scriptis suorum Ministrorum Prouincialium: & licet post talem prohibitionem factam, concesserit eisdem Fratribus Capuccinis, vt possent ipsos recipere, per aliam tamen Constitutionem suam, datam anno Domini 1541. quæ est 26. in Ordine, & incipit, *Romani Pontifices*, fuit iterum eiusmodi licentia reuocata, confirmando prædictam primam prohibitionem, sub pœna excommunicationis, & inhabilitatione, ad quæcumque officia Ordinis, & ad actus legitimos. Et Iulius III. in alia sua Constitutione 10. in ordine, quæ incipit, *Officij*, data anno Domini 1550. innouando primam supradictam Pauli III. prohibitionem, declarauit talem receptionem, seu professionem, sine dicta licentia in scriptis, esse nullam, & Capuccinos eosdem recipientes, supradictas censuras incurrere. Quod etiam postea confirmauit Sixtus V. anno Domini 1586. in quadam sua Constit. 22. in ordine, quæ incipit, *Pro ea*. Sed aduertit Capuccinus, in additionibus ad compendium priuilegiorum, *verbo recipere*, quod supradictæ excommunicationis latæ sententiæ absolutio, non ibi reperitur reseruata, & quod possunt Capuccini recipere Fratres Discalceatos, seu Reformatos, Fratrum Minorū in Hispaniarum partibus existentes, ad eos transire volentes, dummodo obtineant licentiam in scriptis ab eorum Prouincialibus ministris. Aduerto etiam, quod quamuis Gregorius XIII. anno 1579. concesserit, quibusdam ex nostris Fratribus Discalceatis, posse recipere Fratres Minores de Obseruantia, de licentia tantum Custodis, id tamen postea fuit per Sixtum V. reuocatum, & constitutum, vt non reciperentur, nisi de licentia Ministrorum Prouincialium, in scriptis habita, quod multum oportet memoriæ commendare, vt non quippiam, contra iussum, & summi Pontificis mandatum fiat. In eundem finem, aduerto, quod Iulius III. prohibuit Fratribus Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula, ne quempiam religiosum, Ordinis Minorum de Obseruantia, in suum Ordinem reciperent, de licentia cuiuscumque Prælati, nam (inquit) in tali casu, solus Papa potest licentiam

Ad præstandas prædictas licentias considerare oportet Religionū earūdē priuilegia, qualia sint, & an sint in vsu, nec reuocata.

Multarum Religionum priuilegia pro recipiendis fratribus aliorū Ordinum reuocata exant.

Suppl. fo. 12. conc. 48. *Capuccin. in addict. ad cõpendium, ver. recipere.*

centiam præstare. Habetur hæc concessio in supplemento Ordinis, fol. 12. conc. 48. & aduertit supradictus Capuccinus, in additionibus ad Compendium, *verbo recipere*, quod Pius V. anno Domini 1566. prohibuit sub indignationis suæ pœna, vt nullus ex dictis Fratribus Capuccinis ad Ordinem S. Francisci de Paula, neque è conuerso, vllo vnquam tempore, ex quacumque, etiam iustissima causa, etiam de licentia suorum Superiorum, transferre se possit: quæ Bulla (inquit idem Auctor) apud eosdem Capuccinos, est authentica, & à Gregorio XIII. approbata, & confirmata, & ponitur à Parasello, in suo Compend. priuileg. fol. 116. qui & ait, quod anno Domini 1591. 27. Maij à sacra Regularium congregatione, auctoritate concessa à Gregorio XIV. fuit decretum, post præfatam Pij V. Constitutionem vt transeuntes, & illos recipientes incurrant pœnam priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ in perpetuum ipso facto.

Tandem, vt omnia vnico concludam verbo, dico, quod quamuis, ex qualibet Religione, quantum est ex diuino iure, & humano communi, licitus sit transitus ad aliam strictiorem, & in ea quicumque religiosus recipi possit, petita licentia, atque seruatis conditionibus supradictis, quia tamen multæ Religiones habent particularia indulta, & priuilegia, & per statuta Apostolica multum rationabiliter, est id prohibitum, atque ordinatum, propter religiosorum pacem, & ad euendum Religionum iniurias, & confusionem vitandam, vt aliarum Religionum Fratres, in alijs Religionibus non recipiantur, sub grauibus pœnis, ac censuris, ideo, priusquam quidquam tale fiat, nimium oportet videre, atque consulere Ordinum monumenta, priuilegia, & indulta, ex quibus constabit, quid hac in re faciendum sit, & quisnam Prælatus huiusmodi licentiam possit præstare, & in quibus casibus. Et hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum ex Ordine Mendicantium, ad Ordinem Monachorum, licitus sit transitus, & cuiusnam Prælati licẽtia, ad id requiratur?

Huic Articulo breuiter respondetur, per sequentem Conclus.

Prima Conclusio.

Non est licitus trãsitus, ex Ordine Mendicãtium ad Ordines Monachales, sine expressa licentia Papæ (Chartusia excepta) Extra. Viam ambitiosa cupiditatis.

NVllus Prælatus, Papa inferior, dispensare potest cum suis subditis, professis, neque in foro interiori, neque in exteriori, vt ex Ordine Mendicantium, ad aliquem Ordinem Monasticum (Carthusia excepta) possint transire, & est lata excommunicatio ipso facto incurrenda, contra transeuntes, & recipientes, & etiam contra sic dispensantes. Hæc conclusio habetur expressa, in extrauaganti, quæ incipit, *Viam ambitiosæ cupiditatis*, quæ habetur inter communes, *tit. de Regularibus, & transeuntibus ad Religionem*, quæ est Martini V. quam dixit se fecisse, & statuisse ad conseruationem Ordinum; atque Religionum Mendicantium, & ad præcludendam viam, ambitiosæ cupiditatis religiosorum, vt patebit intuenti ex tenore eiusdem. Quo fit, vt sine speciali Sedis Apostolicæ licentia, nullatenus fieri possit transitus, ad vllum Ordinem Monachorum (Carthusia excepta) neque etiam fieri potest transitus, ex dictis Ordinibus Mendicantibus, ad Clericatum, vt constat *ex cap. extrauag. §. decernentes, & ex Clement. 1. de reg.* Quæ Martini V. constitutio stricte seruari præcipitur, quoad omnia in eadem cõtenta, ac etiam iube-

Clement. 1. de regul.

tur

tur obſeruari ad vnguem, in regul. 23. Cancellariæ Apoſtolicæ, tit. de Mendicantibus, & tranſeuntibus ad aliam Religionē. Sed intelligenda eſt de religioſis vere profeſſis, in aliquo ex Ordinibus Mendicātibus, vt recte reſoluit Sot. Quintilianus Mandoſius, ſuper dicta regul. 23. non autem de nouitijs, nam qui exiſtens nouitius in aliquo ſupradictorum Ordinum, vellet poſtea exire, & tranſire ad aliquem Ordinum Monachalium, licite poteſt, neque comprehenditur in præfata Conſtitutione, quæ cum ſit pœnalis, potius debet reſtringi, quam ampliari, vnde quamuis nouitij Ordinum Mendicantium, in fauorabilibus vtantur, atque fruantur ipſorum priuilegijs, non tamen in his pœnalibus, propter rationem dictam. *Regula Cancellariæ Apoſtolicæ tit. 23.*

Secunda Concluſio.

Qui ex aliquo Ordine Mendicantium, ad Ordinem Monachalium tranſierit, quacumque auctoritate, etiam Apoſtolica, non poteſt in eo regulare beneficium, aut aliquod officium obtinere. Hæc Concluſio habetur expreſſa, *in Clement. 1. de regul. & tranſeuntibus ad Religionem*, quæ incipit, *Vt profeſſores*, facta in Concilio Viennenſi, vbi habentur hæc verba: *Vt profeſſores cuiuſuis paupertatis Ordines, eo libentius, in ea qua vocati ſunt vocatione perſiſtant, tranſeunteſque ad non Mendicantium Ordinem, in eodem conuerſari quietius ſtudeant, quò etiam in ipſis diſcordiarum, & ſchiſmatum productiua ambitio reprimatur, ſacro approbante Concilio, ſtatuimus, Mendicantes omnes, qui ad non Mendicantium Ordines (etiam auctoritate Apoſtolica) tranſibunt in poſterum, qui ve hactenus tranſierunt, quamuis nunc prioratus adminiſtrationes, vel officia, aut curam animarum, vel regimen quodcumque obtineant, nihil votum, aut locum, in capitulo non habere, etiam ſi hoc ſibi ab alijs libere concedatur, ad Prioratus quoque adminiſtrationes, aut quacumque in antea non aſſumi officia, etiam tamquam Vicarios, ſeu miniſtros, vel locum aliorum tenentes, quodq. animarum curam, & regimen, nec pro ſe poſſint, nec pro alijs exercere, quidquid autem in contrarium attentatum fuerit, ſit irritum ipſo iure, quouis priuilegio non obſtante.* Hanc Conſtitutionem fecit prædictus Clemens V. ad frenandam multorum religioſorum Ordinum Mendicantium inconſtantiam nimiam, retrahendoſq. ipſos, à deſiderio tranſeundi ad Ordines Monachales, cum viderent ſe ibi, nullum beneficium Regulare, nec aliquod officium Ordinis poſſe obtinere, quin vero, nec locum, aut vocem in Capitulo poſſe habere, quamuis hoc ab alijs libere ſibi concederetur, ſed triſtem, atque lamentabilem vitam ducere, videntes ſenes, iuuenes etiam ignaros, & incompoſitos ſibi præponi, ipſoſq. penitus excludi, atque priuari emolumentis, & officijs Ordinis. Quod adeò verum eſt, vt quamuis aliquis ex Mendicantibus, per conceſſionem Martini V. in ſupradicta Extrauag. *Viam ambitioſa cupiditatis*, transferatur ad Carthuſiam, qui Ordo, etiam Monachalis eſt, & ſolus excipitur, quantum ad hoc, vt ad ipſum fieri poſſit tranſitus, crediderim, quin vero, & certiſſimum eſt, quod & ipſe ibidem nullum officium Ordinis poterit obtinere, imo vero quantum ad illum, locum etiam habet prædicta *Clementina 1. de Regul.* quæ generaliter omnes Ordines Monachales, ſeu non Mendicantes comprehendit, vt patebit intuenti, etiamſi fiat tranſitus auctoritate Apoſtolica. Quod quamualde eſt notandum, atque memoriæ commendandum.

Translatus ex aliquo Ordine Mendicantium ad monachales, etiam ex auctoritate Apoſtolica, non poteſt aliquod officium, nec beneficiū obtinere. *Clement. 1. de regul. & tranſeunt. ad Reg.*

Nota.

Nota valde, pro Religioſis Mendicantibus tranſeuntibus ad Carthuſiā, quod non poſſunt ibidem officiū aliquod obtinere, nec vocem, & locū in Capitulo.

Sed inter Doctores Iuriſperitos, circa prædictam Clementinam, & ipſius intelligentiam, verſatur magna lis, & controuerſia, ad determinandum, quoſnam Mendicantes cōprehendat, & de quibus intelligi debeat, & an Religionum Mendicantium nomine, comprehendantur omnes in vniuerſum, Religiones Mendicantes, ſiue id habeant à iure, & ex Regula, ſiue vero

Difficultas.

An Clementina 1. de regul. & tráſeunt ad Religionem intel ligatur ſolum de quatuor Ordinibus Mendicántibus, an vero etiá de alijs qui mendicant ex priuilegio. Prima opinio, & ſententia.

ex priuilegio, & ſummorum Pontificum permiſsione, an vero illæ ſolum, quæ id habent ex iure, & Regula, & ex primæua ſua inſtitutione, & fundatione? quales ſunt Prædicatorum Ordo, & Minorum, & Hæremitarum ſancti Auguſtini, & Carmelitarum? Quidam enim dicunt, appellatione Ordinum Mendicantium, non ſolum venire Ordines Prædicatorum, Minorum, & Hæremitarum ſancti Auguſtini, & Carmelitarum, verum etiam, & omnes alios, qui ex priuilegio, & diplomate Apoſtolico, inter prædictos Mendicantes connumerantur, & mendicare poſſunt, quamuis non mendicent de facto. Hanc ſententiam, atque opinionem tenet Quintilianus Mendoſius ſupra dictam regulam 23. vbi inquit, quod qui olim erant Mendicantes, poſtea vero habilitati, priuilegiati, atque diſpenſati ſunt per Eccleſiam, vt habere poſsint proprium, comprehenduntur in ſupradicta *Extrauag. Viam ambitioſæ, & Clement. 1. de regul. & tranſeunt. ad Religionem*, nam inquit in dependentibus à duobus, vno ſublato remanet alterum, vnde quando aliqui Fratres Mendicantes ex priuilegio diſpenſantur, atque habilitantur, ad habendum proprium, non proinde liberi, aut exempti ſunt, ab alijs iuribus ſiue oneribus, loquentibus de Mendicantibus. Idem dicunt alij Doctores eſſe tenendum, & dicendum de prædictis Mendicantibus ex priuilegio, nam ſi volunt (inquiunt) mendicare, & Mendicantiũ priuilegium habere, æquum eſt, vt & ſubeant onus Mendicantium, iuxta *Regulam, qui ſentit, de reg. inris lib. 6. & l. ſecundum naturam, ff. eodem*.

Quintil. Mendoſ. ſuper reg. 23. c. qui ſentit de reg. iuris, li 6. l. ſecundũ naturam, ff. eod. Nauar. lib. 3. conſil. de reg. conſ. 57. n. 2. & 63. vii. 1.

Secũda opinio, & vera reſolutio.

Sed contrariam ſententiam tenet Nauar. lib. 3. conſil. de regul. conſil. 57. num. 2. & 63. num. 1. vbi inquit, quod quantum ad hunc effectum, Mendicantium Ordo ille eſt, ac ille ſolummodo dicitur, cui ab eiuſdem fundatione, vel per conſtitutiones Apoſtolicas, aut à Sede Apoſtolica confirmatas, non licet, neque in particulari, neque in communi, proprium habere, à quo ſi quis ad non Mendicantes tranſeat, efficitur inhabilis ad beneficia, & officia Religionis non Mendicantis, ad quam tranſit, per ſupradictam *Clementinam, de regul.* Et deſcendendo ad caſum ſibi propoſitum, & conſultatum, de quodam Fratre Ordinis ſanctæ Mariæ de Mercede, inquit, quod ſi à principio fundationis dicti Ordinis, talis Ordo non fuit fundatus, atque creatus, vt eſſet vnus ex Mendicantibus, ita quod non poſsint Fratres dicti Ordinis, neque in communi, neque in particulari, proprium habere, aut per conſtitutiones Papales, ſeu à Papa confirmatas, aſtrictus fuerit dictus Ordo de Mercede, ad prædictam paupertatem, prædictus religioſus non incidit in pœnas poſitas in ſupradicta Clementina, cui conſequens eſt, etiam huiuſmodi tranſlatum poſſe obtinere, & tenere beneficia & officia Ordinis, ad quem tranſlatus eſt, quia per prædictam Clemeutinam non inhabilitantur, niſi illi dumtaxat religioſi, qui ſunt Mendicantes, dicto modo, & in prædictis illis duobus caſibus. Ad quod probandum adducit in ſuam opinionem, Immolam, & alios Doctores, vt patebit intuenti, dicendo etiam, quod cum ſupradicta Clementina ſit pœnalis, potius debet limitari, & reſtringi, quam ampliari, & extendi, iuxta *c. pœna, de pœnitentia, diſt. 1.* cum ibi adnotatis. Sicq. iuxta hanc ſententiam, & opinionem, ſolum eſt intelligenda de quatuor ſupradictis Ordinibus Mendicantibus, qui ſunt tales ex Regula, & à ſua primæua inſtitutione, & fundatione. Hactenus de iſto Articulo.

c. pœna de pœnit. diſt. 1.

ARTI-

ARTICVLVS IX.

Vtrum ex Ordine Canonicorum Regularium, ad Ordinem Monachalem, ſeu Monachorum, licite fieri poſſit tranſitus?

ET ratio dubitandi eſt, nam *in c. mandamus, & in c. nullus Abbas*, 19. q. 3. ſtrictè præcipitur, & vniuerſaliter interdicitur, *ne quis Canonicus Regularis profeſſus, niſi, (quod abſit) publice lapſus fuerit, Monachus efficiatur, neque ad Monachorum Religionem tranſeat*, & dicitur, *quod ſi auſu temerario, id agere tentauerint, anathematis vinculo obligentur, & ad Ordinem Canonicorum redeant, at deinceps memorialem cucullam deferant, & vltimi in choro remaneant.* hæc vbi ſupra. Ex quibus (vt videtur) colligitur, à ſtatu prædictorum Canonicorum Regularium, ad ſtatum Monachorum, nullum eſſe licitum tranſitum.

Hanc quæſtionem, atque difficultatem, mouet, atque diſſoluit D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 8. in ſecundo argumento, & in ſolutione ad ipſum. Sed antequam ipſe ad eiuſdem reſolutionem accedam, libuit præmittere, ex Nauarr. ſuper *c. ſtatuimus*, multum intereſſe, atque quammaximum verſari diſcrimen, inter Ordinem Canonicorum Regularium, & Ordinem Monachorum. Primo, quia, vt inquit D. Thom. Canonicis Regularibus, per ſe, ineſt Clericatus, ſeu per ſe illis competit, quod ſint Clerici, & Religioſi, Monachis autem non ſic, niſi per accidens. Multi enim olim erant Monachi, ac fere omnes, qui non ad ſacros aſcendebant Ordines, neque aliquo inſigniebantur Clericatus caractere, vt conſtat ex multis Iuribus, & capitibus decreti, 16. q. 1. *ex c. alia, ex c. ſi Clericatus, ex c. legi*, quibus in locis hac de re plura dicuntur, eaq. notatu digniſſima. Quibus & addi poteſt *c. nemo poteſt, eadem cauſa, & quæſtione*, vbi dicitur, quod ad Religionem Monachorum non per ſe competit, vt ſint Clerici, neque Clerici erant olim, iij, qui viuebant ſolitarie. Qua ratione dicit prædictus D. Thom. quod quamuis Ordo Monachorum eſſet arctior, & ſtrictioris obſeruantiæ, licite tamen olim fieri poterat tranſitus ab Ordine Monachorum, ad Ordinem Canonicorum Regularium; id quod & fiebat multoties, vt ſatis colligitur ex illo, quod dixit D. Hieronymus in epiſtola ad Ruſticum Monachum, & habetur *in c. ſic viue*, 16. *quæſt.* 1. *ſic in Monaſterio viue, vt eſſici Clericus mereatris*, idem habetur in cap. *ſi clericatus, eadem cauſa & quæſtione*, atque licitum etiam eſſet id ipſum fieri hodie, ſi Monachi eſſent tantummodo layci, & non ſacris inſignirentur Ordinibus, nec diuinis rebus, atque communi bono, inhærerét, at inquit D. Thom. ſi Monachi ſint Clerici, & ſacris myſterijs obſequentes; (vt modo contingit de facto) cum habeant id, quod eſt Canonicorum Regularium proprium, & hoc cum maiori arctitudine, non eſt illis licitum ab Ordine Monachorum, ad Ordinem Canonicorum Regularium tranſire, imo vero licebit e contra, ab Ordine Canonicorū prædictorū Regularium, tranſire ad Ordinem Monachorum, petita tamen Superioris licentia, licet non obtenta, iuxta *c. ſtatuimus*, 19. q. 3. vbi id expreſſe dicitur, & *in c. licet quibuſdam, de Regul.* Hoc præmiſſo notabili, propoſito articulo, reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Ratio dubitandi. *c. mãdamus, & c. nullus Abbas*, 19. q. 3. *D. Tho. 2. 2. q. 189 art. 8. in ſolu. ad 2.* Quid interſit inter Ordinem Monachorum, & Canonicorū Regularium. *Nauarr. in c. ſtatuimus, cõment. 4. de Regul. nu. 1. & ſequentibus. c. alia, c. ſi clericatus. c. legi*, 16. q. 1. *c. nemo poteſt, eadem cauſa, & q.* Olim Monachi vt plurimũ nõ erant Clerici, ac proinde licitus erat tranſitus ab Ordine Monachorũ ad Ordiné Canonicorum Regularium, quibuſper ſe cõpetit Clericatus. *Hier. in epiſt. ad Ruſt. & habetur in c. ſic viue*, 16. q. 1. *idem habetur in c. ſi clericatus, ead. cauſ. & q. c. ſtatuimus*, 19. q. 3. *c. licet quibuſdã, de Regul.* Ex Ordine Canonicorum Regulariũ ad Ordinem Monachorum, hodie licitus eſt tranſitus, petita li-

Concluſio.

NVnc ex Ordine Canonicorum Regularium, ad Ordinem Monachorum, licite poteſt fieri tranſitus, petita Superioris licentia, quamuis non obten-

sentia, quamuis non obtenta.

D Thom. vbi supra. Nauarr. in c. Statuimus, n. 11.

obtenta. Hanc Concluſionem tenet expreſſe D. Thom. vt conſtat ex præmiſſo notabili, & Doctor Nauarr. *in d. c. Statuimus, nu,* 11. vbi dicit; quod licet Canonici Regulares, non potuerint ol m tranſire ad Monachos, nec poſſent hodie, qui non eſſent plus quam Monachi layci, quique non tractarent ea quæ pertinent ad Chorum, & ad myſteria Eccleſiaſtica, vt faciunt Canonici, poſſunt tamen tranſire ad eos, qui eadem myſteria diuina tractant, quemadmodum & Canonici Regulares, quales ſunt hodie fere omnes Monachi, ratione maioris arctitudinis, quia habentes eundem finem, viuunt cum maiori rigore. Et addit, quod è contra, licet olim Monachi, qui non erant pluſquam Monachi, poſſent tranſire ad Canonicos Regulares, propter maiorem perfectionem, atque altiorem finem, quem habebant, hodie tamen non id poſſunt, quia exæquantur eis in perfectione, cum tractent eadem myſteria, & ſuperent illos in regularis obſeruantiæ arctitudine, & rigore. Ex dictis ſuperq. ſatis colligitur, quod Canonici Regulares poſſunt hodie tranſire ad quemlibet Ordinẽ Monachalem, & ad Religiones Fratrum Ordinem Prædicatorum, Minorum, & aliorum, non tamen e conuerſo, Monachi, alijq. Religioſi, ad Ordinem, ſiue Religionem ſupradictorum Canonicorum Regularium.

Reſpõderur ad rationem dubitandi in principio appoſitã.

Ad argumentum, ſiue rationem dubitandi reſpondeo, in ſupradictis capitulis propterea fuiſſe prohibitum, vt ne Canonici Regulares ad Monachos tranſirent, quia ſtantibus rebus, vt tunc temporis moris erat, quod Monachi erant ſolitarij & viuebant ſeorſum ſeparati, non vero communiter, nec diuinis myſterijs, & communi bono intendentes, altior erat Ordo Canonicorum Regularium, quam Monachorum. Nam licet vtrique eſſent, ad vitam contemplatiuam ordinati, Canonici tamen prædicti, inſtituti erant ad contemplatiuam circa miniſteria Eccleſiaſtica publica, Monachi vero ad contemplationem priuatam, & quanto bonum publicum differt a bono priuato, ac præcellit ipſum, tanto Ordo Canonicorum Regularium, differebat ab Ordine præfatorum Monachorum, & præcedebat ipſum. Vnde tunc temporis, velle ex Ordine Canonicorum Regularium, ad Ordinem Monachorum tranſire, erat quaſi deſcendere, à perfecto ad imperfectum, ſeu, vt verius loquar, a magis perfecto ad minus perfectum, idq. propterea fuit prohibitum; at modo non ita res ſe habet, ſed è conuerſo, licitumq. proinde eſt, de licentia Prælati, iuxta ſupradictum *c. Statuimus*, licentia petita, quamuis non obtenta, & iuxta *c. licet quibuſdam, de Regul.* penſatiſq. omnibus alijs, quæ hac in re veniunt conſideranda, circa maiorem, vel minorem rigorem Religionis, à qua & ad quam fit tranſitus, ex Ordine prædictorum Canonicorum Regularium, tranſire ad Ordinem Monachorum, ſeu aliorum quorumcunque Religioſorum, qui eoſdem ſuperent ac vincant in perfectione. hæc de iſto articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS X.

Vtrum ex quolibet Ordine, ad Carthuſiam licite poſſit fieri tranſitus?

Ratio dubitandi.

c. Viam ambitioſa cupiditatis, de Regu. & tranſ. ad Relig.

ET videtur, quod ſic: nam in ſupradicta extrauaganti, *viam ambitioſa cupiditatis*, Martinus V. agens de Regularibus, & volentibus tranſire ad aliam Religionem, poſtquam ſtrictiſſime præcipit, & prohibet omnibus Fratribus Mendicantibus, vt nullus ad Ordinem Monachorum, ſeu non Mendicantium, quocunque prætextu, aut virtute cuiuſcunque licentiæ, atque etiam

etiam indulti Apoſtolici, tranſeat ſeu præſumat tranſire, paucis verbis interpoſitis, dicit, id vniuerſaliter eſſe intelligendum, *Ordine Carthuſienſium dumtaxat excepto*; quibus verbis (vt videtur) datur intelligi, quod ex omni Ordine & Religione Mendicanti, ſiue non Mendicanti, ad Carthuſiam licitus ſit tranſitus. Cui etiam ſauere videtur ipſa ratio, cum iuxta ius commune, poſitum in *c. licet quibuſdam, de Regul.* ad ſtrictiorem Ordinem licitus ſit tranſitus, petita licentia, licet non obtenta: cum ergo prædictus Carthuſienſium Ordo, vt videtur, ſit omnium ſtrictiſſimus, conſequens apparet, quod ad ipſum ex omni alia Religione, licitus ſit tranſitus. *c. licet quibuſdã, de Regul.*

Nauarr. lib. 3. Conſiliorum, de Regularib. de hac materia, & quæſtione, facit duo Conſilia, in quorum primo, quod numero eſt, 10. quærit, An Carthuſianorum Religio ſit arctior & ſtrictior, Ordine Minimorum; in altero vero numero 68. quærit, vtrum Frater Minor poſſit tranſire ad Carthuſianos, & è contra, Carthuſiani ad Fratres Minores. Et relictis modo nobis Minoribus Fratribus, de quibus in præſentiarum nullam prorſus volo habere quæſtionem, quia fuſior habenda erit in ſequenti articulo, cum ſpecialem habeat difficultatem, dico, quod loquendo generaliter & vniuerſaliter de omnibus Religionibus, dicit prædictus Nauarr. Minoritas, & omnes alios Religioſos Mendicantes, poſſe tranſire ad Carthuſianos, & quod de eo eſt expreſſa conſtitutio, atque determinatio, in ſupradicta Extrauaganti, *Viam ambitioſa cupiditatis*. Quod autem Carthuſiani tranſire poſſint ad Minores, ſeu ad alios Mendicantes, ait, non ſe meminiſſe legiſſe textum, qui hoc in ſpecie declaret, præter Sylueſtrum, de quo ſtatim dicemus. Sed ad probandum, quod ex omni alia Religione ad Carthuſiam licitus ſit tranſitus, dicit plura de iſto Ordine, & quidem valde noranda, ac pene ſtupenda, de ſua nimia arctitudine, rigore, atque auſteritate. Primo, quod Carthuſiana Religio, in nullo caſu permittit vſum carnium, etiam tempore ægritudinum grauiſſimarum. Secundo, quod ſilentium huius Religionis eſt maximum onus, & fere intolerabile, quia Religioſi eius inter ſe numquam colloquuntur, & cum ſibi obuiant, ſola capitis inclinatione ſe ſalutant, & numquam ſimul comedunt, præterquam Dominicis diebus & feriis v. & cum ſimul comedunt, intendunt lectioni, & non colloquutioni, atque ita neque in Choro, neque in Dormitorio, nec in Refectorio, neque in vllo alio loco colloquuntur, niſi cum ægrotant, neque extraneus vllus admittitur ad loquendum cum eis, ſine licentia Superioris; quæ non datur niſi iuſta de cauſa, ob quod (inquit) illorum ſilentia quidam doctus, & eruditus vir, vocat ea, ſilentia æterna, quia neque etiam alloquuntur miniſtros, qui eiſdem neceſſaria miniſtrant. Addit, in ſacræ huius Religionis viris adnotaſſe quoſdam, quod ob prædicta ſtrictiſſima, & rigoroſiſſima ſua ſilentia, incurrebant interdum nonnullam capitis vertiginem, ſiebantq. veluti amentes. Tertio ponderat, atque exaggerat prædicti Ordinis auſteritatem, & rigorem maximum, ex eo, quod cum homo ſit animal ſociabile, ipſi contra naturam, & contra conditionem totius humanæ naturæ, ſiunt inter ſe quodammodo inſociabiles. Quarto ponderat, quod ipſorum clauſura eſt quaſi quidam perpetuus carcer, numquã enim è Monaſterio exeunt, niſi ob grauem aliquam cauſam, de quibus cauſis, dicit ſe plura dixiſſe in commentario 4. de regul. nu. 31. Hæc igitur ſunt fundamenta, & potiſſimæ rationes, quibus innixus prædictus Doctor Nauarr. dicit & credit, Carthuſianorum Ordinem excellere, atque ſuperare reliquos omnes, qui ſunt in Eccleſia, in arctitudine, rigore, & auſteritate. etiam Minimorum Ordinem, quem etiam dicit eſſe arctiorem, omnibus alijs Religionibus, prout

Opinio & ſententia Nauarri circa propoſitam difficultatem lib. 5. Conſ. de Regu. conſ. 10. & 68.

Carthuſiæ auſteritates & rigores animmerantur de mente & ſententia Nauarri.

inſinuare

Annumerãtur Minimorũ Ordinis auſteritates, & rigores de mente & ſententia Nauarri.

inſinuare eſt viſus Iulius II. in quadam Bulla, quia Minimorum Religio, vltra tria eſſentialia & ſubſtantialia vota, quæ omnes in vniuerſum Religiones habent, profitetur quartum aliud, de non veſcendo vmquam aliis cibis, quàm quadrageſimalibus (excepto ægritudinis ſtatu) in quo dicit etiam excedere Carthuſianos: nam Carthuſianis (inquit) permittitur edere ouа, & lacticinia, tam in ſtatu ſanitatis, quàm tempore ægritudinis, non vero prædictis Fratribus Minimis; nihilominus tamen dicit, quod Carthuſiani excedunt Minimos, in eo quod non licet eis vmquam, etiam cum ægrotant, veſci carnibus, & ſuo iudicio, tam graue, imo grauius eſt, abſtinere ſemper a carnibus, etiam in ægritudinis mortiferæ ſtatu, quàm abſtinere ab omnibus cibis non quadrageſimalibus, cum facultate veſcendi carnibus ægritudinis tempore. Sed quidquid de hoc ſit, tandem concludit prædictus Nauarr. dicendo, quod quamuis Minimorum Ordo, excedat & ſuperet omnes alias Religiones, in arctitudine (nullam excipit) excedit tamen & ſuperatur a Carthuſianorum Religione, quæ ſuo videri, eſt omnium rigidiſſima, ſtrictiſſima, & rigoroſiſſima, quæ ipſam, & omnes alias Religiones, antecellit in arctitudine, auſteritate, & rigore, ad quam proinde ex omnibus alijs, vt arctiorem, atque ſtrictiorem, licitus eſt tranſitus. Hæc Nauarr. & omnibus in contrariũ adductis reſpondet, loco ſupra citato, conſ. 10. de Regul. Sed Sylueſter, *verbo, Religio, 4 q. 6* quærens, de qua Religione ad aliam, licitus ſit tranſitus, de mente Sancti Antonini Archiepiſcopi Florentini, dicit, omnem Religionem Mendicantium eſſe perfectiorem omni non Mendicante, & inter Mendicantes, eam omnes alias præcellere, quæ eſſentialiter, principaliter, atque nominaliter, eſt inſtituta ad prædicandum, qualis eſt Prædicatorum Ordo nuncupatus, cuius ipſe erat filius & alumnus. Quia (inquit) hæc eſt Religio Chriſti, etiam ſi loculos habeat, quos non poſſideat alia Religio, quæ prædicationem eſſentialiter non habeat annexam, niſi accidentaliter, poſt inſtitutionem, ſiue ex commiſſione. Quibus addit & dicit, quod ex omni alia Religione ad Ordinem iſtum licet tranſire, cum vnicuique ob frugem melioris vitæ ad altiorem ſtatum liceat id facere, iuxta *c. duæ ſunt, 19 q. 2, & c. licet, de Regul*, non ſolum Carthuſienſes, verum etiam & cuiuslibet Ordinis Fratres. Addit prædictus Sylueſter, vidiſſe ſe determinationem quandam vniuerſitatis Pariſienſis, qua dictum, atque determinatum fuit, quod prædicti Fratres Carthuſienſes, de iure communi, poſſunt tranſire ad Ordinem Prædicatorum regulariter viuentium; idemq. dicit de nobis Fratribus Ordinis Minorum, & quibuſcumque alijs, & e conuerſo, quod Fratres Prædicatores tranſire non poſſunt, ad aliorum Ordinum obſeruantiam, vtcumque ſtrictam, niſi in ſuo Ordine remiſſa fuerit Religio; nam tunc liceret, animo ſtrictius & arctius viuendi. Hæc Sylueſter vbi ſupra. Ex quibus colligitur contrarietas quammaxima, quæ hac in re reperitur, inter hos grauiſſimos Auctores & Doctores, Syluestrum, & Nauarrum. Sed vt quod magis arridet, & verius & probabilius eſſe videtur, paucis dicam, pro reſolutione ſupra poſiti articuli, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Opinio & ſententia Syluestri circa difficultatem eamdẽ, *Syluest. verbo, Religio, 4. q. 6 D. Anton. 3. p. tit. 16. c. 4. in fine.*

c. duæ ſunt, 19 q. 2. c. licet de Regul.

Prima Concluſio.

Stando in foro exteriori, vide tur, quod ſit licitus tranſitus ex omni Religione, etiam Mendicantium ad Carthuſiam.

STando in foro exteriori, certiſſimum eſſe videtur, quod Prælati, & Superiores Religionum omnium quarumcumque, etiam Mendicantium, licentiam poſſunt præſtare ſibi ſubditis, vt libere valeant ad Ordinem Carthuſienſium tranſire, ex ſolo zelo, arctioris & ſtrictioris vitæ, quamuis nulla alia ſubſit cauſa: quod ſi ipſi Prælati noluerint, huiuſmodi licentiam

præſtare,

præſtare, poterunt ijdem ſubditi, petita licentia, quamuis non obtenta, ad prædictum Ordinem, impune tranſuolare. Hæc Concluſio colligitur ex ſupradicta Extrauaganti Martini V. *Viam ambitioſa cupiditatis, & ex c. licet quibuſdam, de Regularibus*, & pro ea faciunt omnia quæ dicta ſunt ſupra, de mente Nauarri. Sit tamen ſecunda Concluſio.

Extra. Viam ambitioſa cupiditatis. c. licet quibuſdam, de Reg.

Secunda Concluſio.

Stando in foro interiori, atque conſcientiæ, probabiliſſimum etiam videtur, quod nullo modo licitum ſit Fratribus Prædicatoribus, ad Carthuſianos tranſire, imo vero è contra Carthuſiani, & quicumque alij Fratres quorumcumque Ordinum (Minoribus ſemper exceptis, propter rationes inferius dicendas in ſequenti articulo) licite, atque cum tuta & ſecura conſcientia, poterunt tranſire ad ipſos Dominicanos, ſeruantes ad vnguem ſuam regulam, & regulariter viuentes. Hæc Concluſio fundatur in doctrina & auctoritate D. Antonini, & in omnibus alijs, quæ loco ſupra citato diximus de mente Sylueſtri: cui fauent, etiam grauiſſimi Auctores, ab ipſo citati & relati, ſed ſpecialiter Ioannes Andreas, qui *in cap. ſane, de regul.* inquit, quod conſtitutiones Prædicatorum, vltra regulam ita arctant eos, vt vita eorum ſit aſperior vita quorumcumque Monachorum. Sed quia hæc diſtinctio à me adducta, de foro interiori & exteriori, cuidam viro, aliàs docto & erudito, minus placet, quia inconueniens ſibi videtur quammaximum, quod Summus Pontifex Martinus V. in prædicta ſua Extrauaganti conceſſerit alicui, tamquam licitum in foro exteriori, quod non ſit etiam ſatis licitum in foro conſcientiæ & interiori, audiat obſecro & legat ipſe prædictum doctiſſimum D. Nauarr. loco ſupra citato, conſ. 68. nu. 1. vbi expreſſe ait, quod ad hoc vt tranſitus de vna Religione ad aliam ſit licitus, quoad forum conſcientiæ, & interius, plura requiruntur, quam ad hoc vt ſit licitus, quoad forum exterius: ad quod probandum adducit Sylueſtrum *verbo, Religio, 4. q. 2.* allegando ad id *cap. non eſt, de voto, & voti redemptione.* Quibus & ipſe addo, quod prædictus Martinus V. in Extrauaganti ſupra citata, per hoc quod conceſſit, quoslibet Religioſos licite poſſe ad Carthuſiam tranſire, non expreſſe diffiniuit, aut determinauit, quod Carthuſienſium Ordo eſſet arctior, aut perfectior cæteris Ordinibus, nam licite, etiam ex cauſa, tranſitur ad æqualem, & etiam interdum ad laxiorem, vt recte notat & aduertit prædictus Sylueſter, vbi ſupra q. 6. in fine, mentionem faciens, de eàdem Extrauaganti Martini V. At cum videret effrenatam quorumdam cupiditatem & deſiderium derelinquendi ſuum Ordinem, & tranſeundi ad alium, ob ſuos peculiares fines, dominandi, præcipiendi, &c. cum eſſet Pontifex, paſtor, atque Prælatus totius Eccleſiæ, quæ non iudicat de occultis, licentiam indulſit omnibus Fratribus, & maxime Mendicantibus, vt ſi ad aliquem Ordinem Monachalem vellent tranſire, hoc fieret ad Carthuſiam, non vero ad alium (hanc enim ſolam excepit atque exemit) idq; tuta conſcientia, ſupplendo & diſpenſando, ſi qua deeſſent, eo modo quo poterat, & poteſt diſpenſare ſummus Pontifex, in eo vt licite fiat tranſitus ex vno Ordine ad alium æqualem, ſiue etiam cum cauſa ad laxiorem. Et hæc de iſto articulo dicta ſufficiant: nam ſi quæ ad hoc propoſitum dicenda ſuperſunt, dicuntur in ſequenti.

Stando in foro interiori & cõſcientiæ, probabiliſſimũ etiã eſſe, non licere aliquibus Religioſis quorumdam Ordinũ ad Carthuſiam tranſire, ſed maxime ex Ordine Prædicatorum. Nota quid ſenſerit Io. Andr. de auſteritate & rigore Prædicatorum Ordinis.

Ioan. And. in c. ſane, de Regula.

Nauar. lib. 3. Conſ. de Reg. conſ. 68. n. 1. Syluſ. verbo, Religio, 4. q. 2. c. non eſt, de voto, & voti Redempt.

Nota circa Extrauagantem Martini V. Viã ambitioſæ, de trãſitu ad Carthuſiam.

ARTI-

ARTICVLVS XI.

Vtrum ſpecialiter, ex noſtro ſacro Minorum Fratrum Ordine, licite poſſit fieri tranſitus ad Carthuſiam?

Nota valde quid dixerit, & ſenſerit Seraphicus P.N. Bonauent. circa tranſitū ex noſtro Ordine ad Carthuſiā. *D. Bonau. ſuper Reg c. 2.*

CIrca hanc difficultatem, vt non quippiam pro libito, aut ex propria ſententia dicamus, libet ad litterā referre, verba quæ olim ad hoc propoſitum dixit Seraph. P. & Doct. D. Bonau. explicando noſtram Fratrum Minorum Regulam. Glorioſiſs. P. noſter Franciſcus, agendo de ſuis Fratribus iam profeſſis, poſtquam de nouitijs dixerat, quod finito anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam iſtam ſemper, & regulam obſeruare, de profeſſis ſubdit: *Et nullo modo licebit eis, de iſta Religione exire, iuxta mandatum Domini Papæ, quia ſecundum ſanctum Euangelium, nemo mittens manum ad aratrum, & aſpiciens retro, aptus eſt regno Dei.* Hoc mandatum Domini Papæ, de quo Pater noſter Franciſcus, prædicto in loco mentionem facit, eſt quoddam Breue, ſeu quædam Bulla, quam ante approbationem noſtri Sacri Ordinis, & confirmationem expreſſam & authenticam prædictæ noſtræ Regulæ, Honorius III. eidem conceſſit, ſtricte præcipiens, atque inhibens cunctis noſtri Ordinis Fratribus, ne poſt profeſſam noſtram Regulam, multo iam ante tempore, ab Innocentio III. viuæ vocis oraculo, approbatam & confirmatam, ab hac Religione exirent. De qua Bulla, ſeu Breui, expreſſa fit mentio, in noſtri Sacri Ordinis monumentis. Explicans igitur prædictus Seraphicus Pater noſter D. Bonauentura, prædictæ noſtræ Regulæ verba, in hæc ſequentia prorumpit: *Exitum de Religione aliqua dupliciter poſſumus intelligere. Vno modo, retrocedendo & reuertendo ad ſeculum, ſeu ad Religionem laxiorem, quorum vtrumque eſt apoſtatare, & retro aſpicere, alio modo procedendo ad altiorem gradum, & aſcendendo, fugiens ſcilicet melioris vitæ, ſicut faciunt, qui à laxioribus ſtatibus, ad Religiones ſe transferunt altiores, & meliores. Primus prædictus modus exeundi ex Religione, in omni Religione eſt damnabilis. Secundus vero laudabilis, vbi poſſibilis. Sed profeſſo ad hanc regulam, eſt impoſſibilis, quod niſi Papa ſupponeret, non diceret, & nullo modo licebit eis de iſta Religione exire, quia ſecundum ſanctum Euangelium, nemo mittens manum ad aratrum, & aſpiciens retro, aptus eſt regno Dei. Si igitur non licet exire, quia non licet retro aſpicere: ergo omnis alia Religio huic eſt retro, & apoſtatæ ſunt omnes ab hac Religione poſt profeſſionem, ad quamcumque aliam tranſeuntes.* Verba ſunt expreſſa D. Bonauenturæ. Et poſt pauca addit: *Quod ſi de licentia Apoſtolica, ſe glorientur aliqui aliter facientes, pro certiſſimo ſciant, contra hanc Domini ſententiam, Papam nihil facere, nemo mittens manum ad aratrum & aſpiciens retro, aptus eſt regno Dei. Quod ſi mandacijs interuenientibus, aliquid contingat per tales à Sede Apoſtolica impetrari, non eſt eis excuſatio, ſed accuſationis duplicatio, dum mendacio, tantum Patrem circumuenientes, ſua quærunt apoſtaſia pallium, qui in votis non diſpenſat, niſi vbi ſuggerit pietas, & rationabilis cauſa, & æquitas recompenſat.* Hæc prædictus Bonauentura loco ſupra citato.

Idem D. Bonau. in qq. ſuper Regul. q. 12. & 13.

Et in quæſtionibus, quas fecit ſuper eamdem regulam, q. 13. propoſita difficultate, an ſcilicet de iſta Religione poſſet quis ad aliam tranſire, poſt factam in ea profeſſionem? reſpondet, *quod non, ſaluo meliori indicio, niſi per ſpecialem diſpenſationem Sedis Apoſtolicæ, cum hoc expreſſe in ipſa regula per Papam confirmata, prohibeatur.* ibi, *& nullo modo licebit eis de iſta Religione exire, &c.* Cuius rationem ſubdit, quod *cum non inueniatur arctior regula, neque ſtrictior, ſeu æqualis, clare patet, quod non licet cuiquam per ſe ipſum, ad inferiorem Ordinem tranſire, cauſam, atque occaſionem prabendo, vt omnes qui vident (iuxta*

Euan-

Euangelium, incipiant illudere ei, dicentes, quia hic homo cepit ædificare, & non potuit consumare. Et in quæstione præcedenti, quæ est 12. in ordine, proposita alia difficultate, an de quolibet Ordine, & Religione possit quis ad Regulam & Ordinem S. Francisci, seu Minorum Fratrum transire? respondet, ac dicit: *Sine præiudicio melioris sententiæ, quod sic, vbi id sine aliorum scandalo fieri potest, propter quod* (inquit) *maxime nobis prohibetur, de quibusdam Religiosis non recipiendis, cum scandalum tale sit magis malum, quam aliorum receptio sit bonum.* Quorum omnium prædictorum, quasi rationem reddens, subdit: *quod cum tria sint principalia omnis Religionis vota, obedientia scilicet, castitatis, atque paupertatis, in Regula nostra, sunt ista omnia, quæ si altiora, & strictiora, quam in aliis omnibus Ordinibus, & Religionibus, ex quo constat, quod Religio nostra est altior, & strictior aliis Ordinibus, & ideo de qualibet Religione, possunt secure Fratres ad istam transire, dummodo id faciant, non ex leuitate, sed ex spiritu Dei ducti. Nam etiam si aliqua sit in quibusdam corporalibus exercitationibus strictior, vt in abstinentia carnium, silentio, & officio Ecclesiastico, & similibus; hæc tamen omnia, ex sublimiorum obedientiæ, paupertatis, & castitatis virtute facile recompensantur, sicut modicum pondus auri, in pretio præualet magno pondere argenti, seu cuiuspiam alterius metalli.* (Verba sunt expressa) ad quod probandum adducit illud Pauli 1. ad Timoth. 4. quando dixit, quod corporalis exercitatio, ad modicum vtilis est. Hæc D. Bonauent. verba si rectè considerentur, ac penitus introspiciantur, ex eis facile licebit colligere, quin vero aperte & manifestè constat, quod expressè loquitur de Carthusia, & Carthusianorum Ordine, qui iam longe ante præcesserat. Nam Carthusia (vt constat ex Chronicis, & monumentis, atque fide dignis historijs) cœpit anno 1084. sub Victore III. Summo Pontifice, seu vt alijs placet, anno 1101. sub Alberto, schismatis tempore, contra Paschalem Secundum, vt nos diximus supra q. 4. art. 3. Diuus autem Bonauent. floruit tempore Innocentij IV. qui præfuit Ecclesiæ anno Domini 1254. ipse vero electus fuit in generalè ministrum totius nostri Sacri Ordinis, anno Domini 1256. ex quo infertur, quod quando D. Bonauentura scripsit supradicta verba, & generaliter est locutus, de omni alia Religione (absque exceptione Carthusiæ) quantum ad hoc, quod est, non esse licitum transitum de nostra Religione, ad aliam, esse vero licitum, de omni alia ad nostram, quamuis aliqua videatur strictior in quibusdam exercitationibus corporalibus, veluti abstinentia carnium, silentio, &c. quod intellexit, atque comprehendere voluit, etiam Carthusiam, quin vero & specialiter de ea mentionem fecit expressam. Sed Nauarr. lib. 3. Consiliorum, de Regularibus, cons. 10. & 68. nō legisse videtur supradicta verba D. Bonau. posquā dicit Religiones, Carthusianorum, atque etiam Minimorum, esse strictiores, & arctiores omnibus alijs Religionibus, licereq. proinde transitum à nostra Religione, ad Carthusiam. Et præmissis, atque pro expressis habitis, quæ de mente & sententia Nauarri, in præcedenti articulo satis extensè sunt dicta, vt proposito articulo resolutiue respondeam, sequentes statuo Conclusiones.

Luca 14.

1. ad Timo. 4

Nauar. lib. 3. Consil. de Reg. cons. 10. & 68.

Prima Conclusio:

Loquendo de foro exteriori vt videtur, licitum est ex omni alia Religione, ad Carthusiã transire

LOquendo de foro exteriori Ecclesiæ, (vt videtur) licitum est, ex omni Ordine & Religione, ad Carthusiam transire. Hæc Conclusio est fere omnium DD. communis, quamuis non desint qui excipiant ab hac generali Regula nostrum Ordinem Minorum, atque Prædicatorum: sed quidquid de hoc sit, ipsam tenet expresse Nauarr. lib. 3. Consil. de Regul. cons. 68. vbi dicit esse constitutionem expressam in Extrauaganti, *Viam ambitiosa*

c. Vigam ambi tiosa cupiditatis, quæ suo videri probat, etiam nos Minoritas, & omnes tiosa cupiditatis inter communes, de Regula. & transeunt ad Relig.

alios Religiosos Mendicantes, licite posse transire ad Carthusianos: sed eo non obstante, loquendo de foro interiori, & quoad Deum, secunda statuitur Conclusio.

Secunda Conclusio.

Loquendo de foro interiori conscientiæ, & quoad Deum, probabilissimum est, quod nullus Frater nostræ Religionis professus, ad quamcumque aliam, etiam ad Carthusiam, potest transire, nisi ex expressa, & rationabili dispensatione Summi Pontificis. Hæc Conclusio est expressa nostri Seraphici Patris D. Bonauenturæ, locis supracitatis, vbi hoc expresse dicit de omni Religione, nulla facta mentione, aut exceptione, de Carthusia. Et eamdem tenet Doctissimus Pater Corduba super nostram Regulam, quam, & probat aliquibus efficacissimis rationibus, & primo, nam certum est, quod ex Religione altiori, ad infimam, siue minorem non licet transire, nisi cum causa, & summi Pontificis dispensatione, esset enim quasi mittere manum ad aratrum, & aspicere retro, quod qui facit iuxta Euangelium, non est aptus regno Dei: esset etiam, non plene, atque perfecte soluere votum, vt patet intuenti, & constat ex omni iure diuino, humano, & positiuo, canonico, atque ciuili: sed nostra (inquit) Minorum Fratrum Religio est altior, atque perfectior omnibus alijs Religionibus, quæ sunt in Ecclesia, vt tenet D. Bonauentura, potestque faciliter probari: ergo ex ipsa ad aliam, sine legitima, & rationabili causa, & ex dispensatione Summi Pontificis, nullus vnquam potest transire. Consequentia cum maiori est legitima, solummodo restat probare minorem, in qua consistit tota huius rei difficultas. & præter quam quod est expressa sententia D. Bonauenturæ, vt constat ex supradictis, probabitur specialiter, considerando Religionis perfectionem, & altitudinem, tum ex maiori, altiori & perfectiori fine, tum etiam ex maiori arctitudine, & rigore. Et quidem, quantum ad primum attinet, expressa est sententia D. Thomæ, quod illa Religio cæteris paribus, quinuero & imparibus, est altior atque perfectior, & excedit omnes alias, quæ ordinatur ad altiorem, atque potiorem finem, seu ad altiorem, atque potiorem actum, & habet altiora, potiora, & congruentiora media, siue exercitia, ad consequendum talem finem: sed finis nostræ Seraphicæ Religionis, de se est altior, atque perfectior, fine omnium aliarum Religionum, vt latissime diximus supra q. 9. art. 5. & multis probauimus in libro, quem edidimus super dictam nostram Regulam, vtpote quæ habeat pro fine, non solum vitam actiuam, nec solam contemplatiuam, quinuero mixtam, siue ex vtraque compositam, quia de se ordinatur, ad contemplandum & orandum, & ad assistendum choro, & præterea ad prædicandum, & fidelium confessiones audiendum, & incumbendum proximorum omnium spirituali saluti, qui quidem fines, & actus (vt de se patet) sunt cæteris alijs finibus potiores, & præstantiores, postquam pertinent ad vitam mistam, siue actiuam, atque contemplatiuam simul, & hoc per aptissima & congruentissima media, & exercitia, vt patet ex ipsa Regula, & summorum Pontificum explicationibus, & declarationibus: ergo quantum ad hoc, nostra Religio, omni procul dubio, omnibus est alijs perfectior, & ex ipsa ad nullam aliam licitus est transitus. Sed quod idipsum sit dicendum, considerando Religionis perfectionem, ex maiori austeritate, rigore, & arctitudine, probatur euidentissime, nam nostra Regula (vt inquit D. Bonauentura in principio expositionis ipsius) quantum ad tria vota essentialia, & substantialia,

est

Loquendo de foro interiori & conscientiæ probabilissimè est, quod nullus Religiosus nostri Minorũ Ordinis licite transire possit ad alium, etiã ad Carthusianum. *Cordu. super Reg. c. 2. q. 17*

Probatur quod nostra Minorũ Fratrum Religio sit altior, & perfectior omnibus alijs. *D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 6.*

Nostra Regula excedit & superat omnes alias, etiã Carthusiam in arctitudine.

eſt omnibus alijs ſtrictior, & obediẽtia, caſtitas, atque paupertas, ſunt in noſtra ſacra Religione ſtrictiora, propter multas atque fortiſſimas rationes, quas ibidẽ adducit, quas ego nunc breuitatis cauſa omitto, quia hoc negotiũ longiorem requirebat tractationem. Sed in ſumma dicit, quod ſecundum noſtram Regulã prædicta tria vota ad plura ſe extendunt, & maiora nos obligant, quam obligent omnes aliarum Religionum, ſeu Regularũ profeſſores. Inſuper habet ſupradicta noſtra Regula, 24. præcepta ex decreto ſummorum Pontt. Nicolai III. & Clementis V. in Concilio Viennenſi, omnia obligantia ad mortale, quod vel ſolo dicto eſt horrendum, atque ſtupendum, admirabile, & plus quam dici poteſt ſtrictiſſimum, & rigoroſiſſimum: ergo loquendo etiam de auſteritate, & maiori rigore, nulla eſt in tota Eccleſia Religio, quę ipſam ſuperet & excedat, aut cum noſtra poſſit, & valeat comparari. An non ſtrictiſſimum, atque rigoroſiſſimum eſt, præter ſtrictiſſimam & rigoroſiſſimam trium votorum eſſentialium obſeruantiam, teneri etiam nos Minores Fratres, ad non habendum aliquid proprium, neque in particulari, neque in communi, ſed omnino viuere ex eleemoſynis emendicatis? Ad non recipiendum, vel contrectandum vllo modo denarios, vel pecunias, per nos, nec per interpoſitam perſonam, niſi per amicos ſpirituales in quibuſdã certis caſibus, ibidem expreſſis, & plus quam mille vicibus à ſummis Pontt. determinatis? Præterea loquendo de veſtimentis, teneri etiam nos, ad non induendum niſi veſtimenta vilia, & non amplius quam vnum habitum, ſeu tunicam, cum capucio, & alteram ſine capucio, abſque Prælatorum licentia, & manifeſta neceſſitate? Item ad incedendũ ſcalceatos, ſeu non portandũ calcea menta, ſine eadem? Item ad non equitandũ, niſi manifeſta neceſſitate, vel infirmitate cogamur? Teneri etiã nos ad tot ieiunia, quæ ex præcepto obligant ad ieiunandum (inquam) omnibus ſextis ferijs anni, & a feſto omnium Sanctorum, vſque ad Natiuitatẽ Domini, præter quadrageſimam omnibus Chriſtianis generaliter præceptam, & alios dies ieiunij ſtatutos, atque determinatos ab Eccleſia, quorum ieiuniorum ſi exacta computatio fiat, ieiunamus, atque ieiunare tenemur, maiorẽ partẽ totius anni? An nõ iſta valde ſunt difficilia, rigoroſa & ſtricta? Hæc in ſumma continentur in noſtra Fratrum Minorum Regula, præter multa alia, quæ cauſa euitãdæ prolixitatis prætereo, & vt breuitati ſtudeam. Certe non recte, aut bene conſiderat noſtram ſacrã Regulam, qui non eam dijudicat arctiſſimam, ſtrictiſſimam, atque rigoroſiſſimã. Omitto innumeras, ac fere continuas diſciplinas, quæ fiunt in noſtro Ordine, ſecundũ noſtras generales conſtitutiones; multa alia nimis ardua & rigoroſa, religioſa exercitia, quæ quidem ſi recte conſuluiſſet doctiſs. Doctor Nauar. & totã noſtram Regulã plane vidiſſet, & multiplicia præcepta in eadem contenta, & noſſet modum quo hæc in noſtra ſacra Religione ſeruãtur, atque obſeruari præcipiuntur, puniẽdo, plectendo, & debitis pœnis afficiendo, tranſgreſſores, & eosqui quidquam aliud in contrariũ faciunt, non certè dixiſſet Ordinem Minimorum, aut Carthuſianorum eſſe omnium perfectiſſimos, arctiſſimos, ſtrictiſſimos, atque rigoroſiſſimos, licitumq; proinde eſſe tranſitum ad Carthuſiam, ex noſtro ſacro Minorum Ordine. Non quidem recte calluit, atque conſideravit Nauar. rigores, & auſteritates Religionum, ſunt ne minus aſperi, rigoroſi, atque ſenſibiles, timenti Deum, & ſuam Regulã ſtricte, & ad vnguẽ obſeruare volenti, rigores, & aſperitates ſpirituales, quam corporales? Tot cõtinuis exagitari, atq; moleſtari ſcrupulis. Circa obſeruantiam tã ſtrictæ, & ſpiritualis Regulæ, quæ requirit obſeruatores ſpiritualiſſimos, & obſeruantiſſimos, & poſtquã plura circa hoc negotiũ fecerint, arbitrabũtur ſe prorſus nihil effeciſſe? feciſſe. Quod ſi de aſperitatibus, & rigoribus

Nicolaus III. in c. exiit, de verb. ſign. in 6.

Clemens V. in clemen. exiui eod. tit. art. 2.

goribus loquamur, nonne ſatis aſpera, & rigoroſa ſunt, quæ a nobis ſuperiùs ſunt dicta? Fractent fabrilia fabri, nam Naua. in clericatu educatus, non recte poterat dijudicare de Religionum aſperitatibus, & rigoroſis eorũ exercitijs.

Sed vt ad locum, vnde progreſſa eſt, noſtra reuertatur oratio, probatur præterea ſupradicta noſtra Concluſio, ex verbis Honorij Papæ, poſitis in confirmatione eiuſdem Regulæ, ipſe enim confirmauit eam, & etiam confirmata, & approbata eſt a iure communi, *in c. vnico, de religioſ. domib. lib. 6.* facto in generali Concilio Lugdunenſi. Et in præfatæ Regulæ noſtræ confirmatione habetur, quod nullo modo licet Fratribus huius Ordinis profeſſis, ab iſta Religione exire, iuxta mandatum D. Papæ, & rationem reddens, ait, quia nemo mittens manum ad aratrũ, & aſpiciens retro, aptus eſt regno Dei. Ex quibus verbis ſic ego colligo argumentum: Qui ab hac Religione exit, vt ad aliam tranſeat, præterquam quod tranſgreditur præceptum Papæ, dicitur, quod ſit ſicut qui mittit manum ad aratrum, & aſpicit retro, ac proinde neque aptus regno Dei: ſed hoc facere non licet: ergo neque vllo modo licet ab hac Religione exire, etiam vt al iquis ad Carthuſiam tranſeat. Conſequentia patet. Siquidem de mente D. Papæ Innocentij III. Honorij etiã III. Regulam ipſam confirmantium, & approbantiũ, quicumque ab ea exit, retro aſpicit, neque eſt aptus regno Dei. Quod & ſecundo confirmo: nam nullus ſummus Pont. per quæcumque verba derogare cenſetur, ijs quæ vniuſcuiuſque Religionis ſunt propria, & particularia; nam cum hæc pertineant non tam ad quæſtionem quid iuris, quam facti, ipſa ignorare cenſetur, niſi de illis expreſſa mentio habeatur, iuxta *c. 1. de conſtitutionibus, lib. 6.* Sed quod a noſtra Religione, poſt profeſſionem in ea factam, nulli ſit licitum trãſire, eſt noſtræ Religionis priuilegium proprium & ſpecialiter ei conceſſum, primo per Innocentium III. confirmatum ſecundo per Honorium etiam III. & ipſa Regula inſerta eſt in corpore iuris communis, & ab ipſo iure communi multoties auctorizata, atque approbata: ergo per nullam aliam conceſſionẽ ſeu conſtitutionem alicuius ſummi Pont. quæ non faciat expreſſam mentionem de ſupradictis, prædictum noſtræ Religionis particulare priuilegium, eſt derogatum, ſeu abrogatum, quod eſt maxime notandum. Quod ſpecialiter dico propter ſuprad. Extrauagantem, *Viam ambitioſæ cupiditatis*, quæ eſt contrariæ opinionis totale fundamentum: nam licet poſterius ſit facta, non per id Martinus V. derogare eſt viſus, noſtræ Religionis ſpeciali & particulari priuilegio. Sed huic fortiſſimæ rationi, reſpondet quidam Vir, aliàs pius, & doctus, hac de re loquens, quod ſatis expreſſa facta eſt noſtri præfati priuilegij reuocatio, per illa verba, quæ ponuntur in fine ſupradictæ Extrauagantis [non obſtantibus quibuſcumque licentijs, & indultis, necnon conſtitutionibus Apoſtolicis, & Mendicantium Ordinum prædictorum, etiam ſi de illis ſpecialis, & expreſſa, ac de verbo ad verbum in noſtris litteris mentio habenda foret. Sed non conſiderat auctor prædictus, quod ibi ſummus Pont. vt ex tit. eiuſdem Extrauagantis colligitur, non agit niſi de reuocatione priuilegiorum Ordinum Mendicantium, quantũ ad hoc, quod eſt, poſſe ad Ordines Monachales tranſire, excepta Carthuſia: & vt videre eſt, & patebit intuenti, de Carthuſia prædicta, nullam aliam ibi mentionẽ facere, niſi per modum parentheſis tantummodo, quatenus ad hoc, quod ex Mendicantibus ad ipſam ſolam liceat tranſire; quod quidem intelligendum eſt, vbi alias licitus eſt tranſitus de iure communi, vel vt etiam verbis D. Bonauen. vtar, vbi alias eiuſmodi tranſitus eſt poſſibilis, at inquit D. Bonauen. vbi ſupra, profeſſo ad hanc Religionem, eſt impoſſibilis, quod niſi Papa præſupponeret, non dixiſſet, ſeu appoſuiſſet in eadẽ regula, illa verba, nullo modo licebit eis de iſta

Religione

c. 1. de Conſt. lib. 6.

Nota hoc valde, quod priuilegium noſtri quod conceſsũ eſt, vi de noſtra Religione ad aliam non fiat tranſitus inſertum eſt in corpore iuris, nullibiq repe-ritur reuocatũ Reſpondetur prædictæ Extrauag. Viam ambitioſæ cupiditatis.

Prima ſolutio, ad Extrauag. ambitioſæ cupiditatis.

Religione exire iuxta mandatum D. Papæ, quia ſecundum ſanctum Euangelium, nemo mittens manum ad aratrum & aſpiciens retro, aptus eſt regno Dei. Optima eſt hæc ſolutio.

Sed ſecundo, & melius ad prædictam Extrauag. ſatisfieri poteſt, dicendo, quod ibi ſummus Pont. nō directe, atque ex profeſſo locutus eſt de Carthuſia, ſed indirecte, & incidenter vt & dicitur per modū parentheſis, vt patebit intuenti, nec ibi quoad hoc, quod eſt vnam Religionem eſſe alia perfectiorem, diffiniendo, aut determinando procedit, ſed ſupponendo, quod Carthuſianorum Religio (quæ vna eſt ex Monachalibus) arcta ſit ſtricta, & rigoroſa nimis, vitā ambitioſæ cupiditatis præcludere volens, vt ipſe ait, & effrenatū deſiderium quorūdam tranſeundi ad alios Ordines cohibere, copiā facit omnibus profeſſis Ordinum Mendicantium, vt ſi ad aliquam Monachalem vellent tranſire, eſſet ad Carthuſiam, non vero ad alium Ordinem. Quod intelligendum eſt, ſaluo iure, & niſi alias ex eiſdem Religionibus Mendicantibus, aliqua contraria omnino haberet clauſulā, aut eſſet arctior, ſeu ſtrictior, a qua proinde fieri non poſſit tranſitus, ſecundum ius commune. Vel tertio dico ad d. Extrauag. quod ibi ſummus Pontifex locutus eſt de foro Eccleſiæ & exteriori, non vero de interiori, nam Eccleſia non iudicat de occultis, neque ad ipſam ſpectat ſpecialiter, in particulari, ſcire Religionum omnium maiores, aut minores auſteritates, vnde dicit ſupradicta Cōcluſio noſtra, quod quando id in foro exteriori liceat, nō tamen in foro conſcientiæ, atque interiori. Quod ſi iterum dicas, quomodo licet in foro exteriori, quod eſt illicitum, aut forſan peccatum in interiori? Reſpondetur, ſicut dictum eſt in præced. Art. de mente Nauar. quod ad hoc, vt tranſitus de vna Religione ad aliā, quoad forum conſcientiæ ſit licitus, plura requiruntur, quam ad hoc vt ſit licitus, quoad forum exterius, & multa ordinantur, & ſtatuuntur in foro exteriori, quæ non ſunt nimis licita in foro interiori, quod probat de mente Silueſtri, allegando in id *c. non eſt de voto, & voti redempt.* Neque ibi Martinus V. determinat vt ſit licitus tranſitus, qui alias non erat licitus, ſed ſolummodo copiam facit, vt ad Carthuſiam poſſit fieri, quando aliunde & ſecundum ius commune, tranſitus non eſſet incompoſſibilis, & ſine ſpeciali Papæ diſpenſatione, eum cauſa facta omnino interdictus. Hæc dicta ſint, non quidem reſolutiue, ſed probabiliter nimis, de mente & ſententia multorum doctiſſimorum Patrum, aſſerentium, & dicentium, in gratiā noſtræ Seraphicæ Religionis, ſine præiudicio alterius ſententiæ, & ſub correctione cuiuslibet melius ſentientis, quod ex noſtra Religione Minorum Fratrum, ad nullā aliam (etiā Carthuſianorum) licitus eſt tranſitus, abſque ſpeciali ſummi Pontificis diſpenſatione, facta cum legitima & rationabili cauſa. Quia prædicta ſacra noſtra Religio, tam in fine, quām in mediis, ad ipſum conſequendum ordinatis, eſt altior, & perfectior, & in arctitudine, rigore, atque auſteritate, præminet aliis, ſi, vti par eſt, Regula ad vnguem obſeruetur, vt ſeruari præcipitur in noſtris generalibus conſtitutionibus. Et ex cōſequenti, quod ex qualibet alia Religione ad hanc noſtram ſacram licite fieri poteſt tranſitus, quantum eſt de iure diuino & communi, propter rationes dictas. A qua etiam ſententia non abhorret ſupradictus Nauarr. imo vere in conſil. ſupracitato, in fine, dicit, quod ſi bonus zelus, & aliqua bona cauſa, melius Deo ſeruiendi, interuenirent, & ſine ſcandalo, & infamia prioris Religionis, tranſitus fieri poſſit ad poſteriorem, & non timeretur lis ſuper huiuſmodi tranſitu, inter præfatas Religiones, recte fieri poſſet tranſitus ex Carthuſia ad Fratres Minores quoad forum conſcientiæ, & manere ibi bona fide. Videantur Nauarr. & Cordub. locis ſupra citatis, vbi ad hoc propoſitum dicuntur pluraeaq. notatu dignißima. & hactenus de iſto Articulo.

Secunda ſolutio ad eamdem Extrauagantē.

Tertia ſolutio ad eamdem.

Nauar. lib. 3. Conſ. de Reg. conſ. 68. nu. 1 Sylueſt. verbo Religio, 4. q. 2. c. non eſt, de voto. & voti redempt.

Totius difficultatis reſolutio

Nota hoc valde ex Nauarr.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Monachus Caſinenſis, tranſire poſsit ad Carthuſianos, non petita ſimul & obtenta, licentia à ſuis Superioribus?

Nauar. lib. 3. conſ. de Regu. conſ. 59.

HAnc quæſtionem mouet & tractat Nauar. lib. 3. Conſil. de regu. & præſupponit, quod Monachi Caſſinenſes habent priuilegium, ab Eugenio IV. per quod prohibetur, ne Monachi præfati abſtrahantur à ſua Religione, neque ſponte venientes recipiantur, etiam occaſione arctioris vitæ, Ordinis ſeu Religionis, abſque conſenſu Capituli generalis, ſeu Præſidentis, & maioris partis Viſitatorum dictæ Congregationis. Etiam auctoritate litterarum Apoſtolicarum, in quibus de huiuſmodi perſona, ac Religione mentio facta non fuerit, ſub pœna excommunicationis, quam ipſo facto incurrant, qui facta eis notitia de huiuſmodi priuilegio, Monachum aliquem dictæ Congregationis, intra triduum non relaxauerint, & à ſe abiecerint. Hoc priuilegium (vt dicitur) Monachi Caſſinenſes, oſtenderunt Carthuſianis coram Iudice, ſuper illius obſeruantiam, proteſtantes, &c. Hoc præmiſſo notabili, quærit Nauarr. plura circa hoc, & inter alia, id quod à nobis propoſitum eſt in iſto Articulo, & ex his quæ illic ab eodem dicuntur, eidem reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Ex Monachis Caſſinenſibus non eſt licitus tranſitus ad Carthuſianos.

QVi ſine licentia petita ſimul & obtenta, iuxta modum & formam præſcriptam in præcedenti notabili, è Caſſinenſibus ad Carthuſianos tranſierit, reuocari poteſt, & Carthuſiani ipſum recipientes, & intra biduum poſtquam fuerint requiſiti, non remittentes, ſunt ipſo facto excommunicati. Hæc Concluſio conſtat ex dictis in ſupradicto notabili & priuilegio Eugenij IIII. nam quamuis huiuſmodi priuilegium (vt bene notat & aduertit Nauarr. loco ſupra citato) poſtea fuerit modificatum, atque limitatum, per *cap. licet quibuſdam, de regular.* quatenus ibi dicitur, quod poſſit quilibet Regularis tranſire ad ſtrictiorem Regulam, & quod ſufficiat licentia petita, quamuis non obtenta, non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs facientibus in contrarium, &c. ac per aliud priuilegium factum Congregationi Sancti Benedicti Hiſpaniarum (vt dicitur) anno Domini 1440. à Cæleſtino V. hoc idem fuit confirmatum, atque conſtitutum, non ſufficere petiſſe licentiam, quinuero eſſe neceſſarium, vt de facto obtineatur, & præceptum eſt quibuſcumque Monachis, conuerſis, & perſonis Religioſis eorumdem Monaſteriorum, ſub excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda, ne ſine licentia Generalis Reformatoris, vel etiam Abbatis & Conuentus, cuius, tunc Religioſus fuerit, petita etiam & obtenta, à Monaſterio exire poſſint, etiam ſi ad quemcumque alium Ordinem, vel locum, ſeu quodcumque aliud Monaſterium eius, vel alterius cuiuſcumque Ordinis tranſire velint. Quam eamdem excommunicationem incurrere voluit idem ſummus Pontifex, Abbates, Priores, Religioſos, & Superiores, dictum tranſeuntem recipientes, ſi poſtquam per dictos Congregationis Monachos, requiſiti fuerint, intra triduum ad proprium Monaſterium, à quo exierat, ſine difficultate non remiſerint cum effectu, à qua tam recipientes, quam tranſeuntes, niſi ad ſuum Monaſterium redierint, præterquam in mortis articulo abſolui nequeant. Hæc haben-

c. licet quibuſdam, de Reg.

habentur in compendio, Ordinis Cisterciensis, tit. de fugi. §. 1. & 2. vbi, & Collector ait, quod per dictum priuilegium, ad nullum alium, etiam Carthusiensium Ordinem, Fratres dicti Ordinis, nisi petita & obtenta licentia possunt transire, quod etiam (inquit) Pius II. eisdem concessit, dicendo, quod virtute quarumcumque litterarum Apostolicarum, nisi in eisdem de Monasterio & Ordine, & dicta Concessione specialis, & expressa mentio habeatur, nulli Religioso, ad alium Ordinem liceat transire, cum decreto irritante, quidquid secus fuerit attentatum. Quinuero addit, quod facta est concordia inter Carthusianos & Cistercienses, quod nullus Monachus Ordinum suorum, de vno ad alium possit transire, sine licentia petita simul & obtenta; & in quodam libro priuilegiorum Sancti Benedicti Congregationis supradictæ, impresso Romæ, anno 1589. fol. 145. habetur, quædam declaratio Illustrissimorum Cardinalium Congregationis Regularium, quæ sic se habet. Illustrissimi Cardinales definierunt, quod transitus ad parem, vel ad arctiorem Religionem, non fiat nisi causa cognita transeuntis, & vitæ, ac morum ratione, idq. ex approbatione Capituli generalis. Vnde resolutiue dico concludendo, quod præfatus Monachus Cassinensis, seu Cistercienſis, ad Carthusianos translatus, absque licentia petita simul & obtenta, reuocari poterit, & non remittentes intra triduum, postquam fuerint requisiti, sunt ipso facto excommunicati, quæ omnia sunt multum conformia ijs, quæ habentur, *a glossa in c. mandamus, 19. q. 3. verbo, lapsus, & in c. intelleximus, de ætat. & qualita.* de quo videndus est Panor. & Cardinal. *in d. c. licet quibusdam, de Reg.* Et hæc pro isto articulo dicta sufficiant.

Compendium priuileg. Ord. Cisterciensis, §. 1. & 2.

c. mandamus 19. q. 3. verbo lapsus.

c. intelleximus de ætate & qual. Ordin. Panor. & Cardin. in c. licet quibusdam, de Regul.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Prælati superiores Ordinum, & maxime Generales, inferiores Papa, in aliquo casu, & cum iusta causa, & facultatem possint facere alicui sibi subdito, vt transeat ad laxiorem Religionem?

DE hac quæstione iam aliquid diximus supra, sed mouetur etiam modo, propter specialem difficultatem, quam habet; & quia in Concilio Tridentino *sess. 25. de Regul. cap. 19.* habetur, vt nemo Regularis, cuiuscumque facultatis vigore, transferatur ad laxiorem Religionem, sed eo non obstante, fit Conclusio.

Conclusio.

PRælati superiores Ordinum, & maxime Generales, bene possunt impartiri, in aliquo casu licentiam sibi subditis, cum iusta causa, & præmissa causæ cognitione, vt transferantur ad laxiorem Religionem. Hæc Conclusio est expressa Doctoris Nauarr. in commentario *super c. statuimus, de Regular. 19. q. 3. nu. 4.* & in consilijs lib. 3. cons. 56. quam & probat ex *c. cum in singula, de præbendis, lib. 6.* & eandem esse dicit opinionem atque sententiam Innocentij, Hostiensis, & Panor. *in c. non est dubium, & in c. significatum, nu. 6.* Sed aduertit & admonet prædictus Nauarr. esse necessarium, Prælato transferenti, & translato, quo defendantur postea in foro exteriori, vt fiat instrumentum & scriptura publica, aut saltim authentica, de causa, & causæ cognitione, per quam fieri possit fides, huiusmodi Prælatum Generalem, dedisse prædictam facultatem transeundi, cum causæ cognitio-

Prælati regulares, & maxime generales, bene possunt cum causa, licentiam concedere sibi subditis, vt transferantur ad laxiorem Relig. Nauarr. in c. statuimus, n. 4. & lib. 3. cons. de Regul. cons. 58. c. cum in singula, de præb. lib. 6. Abb. Canonici in c. non est dubium, & in c. significatum, de Regu.

Nulli superiori vtcisque supremo, inferiori Papa, dicēti, & asserenti se facere aliquid ex iusta causa, creditur, nisi cōstet de illa, si non poterit aliquid facere sine causa. *Nauar. super c. non liceat, 12. q. 2. §. 2. nu. 8. & in cō silys lib. 3. de Reg. cons. 56. & in d. c. statuimus, 19. q. 3.*

Respōdetur ad rationem dubitandi. *Nauarr. vbi supra.*

ne, & præmissa prius sufficienti informatione, de iusta causa transferendi ad laxiorem Religionem: & ratio est, nam nulli Superiori etiam supremo, & non recognoscenti alium superiorem, præter Papam, dicenti & asserenti, se facere aliquid ex iusta causa, creditur, nisi constet de illa, si non potest aliquid facere sine causa, vt recte probat idem Nauarrus in commentario de spoliis *super c. non liceat, 12. q. 2. §. 2. nu. 8.* & in consilijs de Reg. *lib. 3. cons. 56.* Cum igitur præfati Prælati superiores, etiam generales, prædictam translationem non possint facere, ad Religionem laxiorem, sine iusta causa, imo vero, nec ipse Papa, vt diximus supra ar. 6. conclus. 3. & 4. & probat Nauarr. in supradicto cons. 56. & latius in *d. c. statuimus, 16. q. 3. nu. 4.* bene inferturq; quam sit sibi necessarium, facere prædictam informationem, de causæ cognitione, quoad forum exterius.

Ad rationem dubitandi, respondetur, quod in præfato loco, non fuit mens, siue intentio Concilij, tollere facultates iuridicas, quæ sufficerent ad translationem ex vno Ordine ad alium, etiam laxiorem, sed non iuridicas, quales sunt, quæ fieri solebant ab aliquibus Prælatis, obtentu suorum priuilegiorum, sine iusta causa & causæ cognitione, & sine consensu Conuentus, idq; sonant verba præfati Concilij ibidem posita, *cuiuscumque facultatis vigore*: quod & probatur præterea, quia id nullo iure prohibetur, imo vero probatur argumento deducto à contrario sensu, *ex d. c. statuimus*, vbi videndus est Nauarr. notabili 3. & in suprad. cons. 56. & hactenus de isto articulo.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Regularis habens licentiam à suo Prælato, transeundi ad alium Ordinem ex iusta causa, non facta mentione de laxiore, sufficiat dicta licentia ad transeundum ad laxiorem, an vero tantummodo debeat intelligi de alia Religione æquali, siue strictiori?

Regularis prædictam habens licentiā, quāuis trāsire possit ad aliū Ordinem æqualē & strictiorem, non tāmen ad laxiorem. *c. cum in his, de priuilegijs. c. cū dilectus, de consue. l. si quando, C. de inoffic. testam. Decius in. c. 1. de rescript. nu. 11. D. Tho. 2a. 2. q. 189. art. 8. Nauarr. in c. statuimus, n. 10. & lib. 3. cons. de Reg. cons. 56. nu. 2* Difficultas.

Huic articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Regularis habens supradictam licentiam, quamuis possit tranfire ad alium Ordinem æqualem, vel strictiorem, non tamen ad laxiorem. Probatur hæc Conclusio: nam quamuis licentia, seu priuilegium operari debeat aliquid vltra ius commune, iuxta id quod dicitur *in c. his, de priuilegijs*, sed tamē dato aliquo effectu, quem operetur, nō debet extendi ad alium, in quo non inuenitur eadem, aut similis ratio, argumento deducto, *ex c. cum dilectus, de consuetu. & l. si quando, C. de inofficio. testam.* & idem tradit Decius post alios *in c. 1. de rescript. nu. 11.* ergo cum prædicta licentia operetur aliquem effectum, nempe transeundi ad æqualem, siue strictiorem Religionem, non videtur extendenda de transitu ad laxiorem. Hæc sententia est D. Tho. 2a. 2. q. 189. art. 8. & Nauar. *in c. statuimus, nu. 10.* & lib. 3. Consilior. de Reg. conf. 1. nu. 2. nam ad id, aliquid amplius, & maior causa requiritur. Sed dices, si Prælatus det illi licentiam, ad transeundum ad certum aliquem, atque determinatum Ordinem, poteritne tranfire ad alium strictiorem? Nauar. videtur dicere quod non: cuius rationem reddit, in alio simili casu, nā inquit, quod quando Papa alicui Cardinali delegat, vt facultatem faciat alicui Religioso,

gioſo, tranſeundi ad aliquē certum Ordinem, non poteſt quicquā facere auctoritate Sanctitatis ſuæ, niſi quoad illum Ordinem, cum delegatio Papæ ſit ſtricti iuris, vt habetur in iure *c. 1. & 9. de offic. deleg.* Cum igitur illa licētia, ſiue facultas, tranſeundi ad certum, & determinatū Ordinem, ſit ſtricti iuris; videtur, quod eius intuitu, non poſſit quiſpiam ſe transferre, ad aliā Religionē etiamſi ſit ſtrictior, & magis perfecta, quam illa, ad quam conceſſus erat ſibi tranſitus, poterit tamen virtute alterius facultatis, ſiqua dictæ Religioni ex priuilegio, aut ex iure communi conceſſa eſt. Et hoc videtur tenendū, atque dicendum, vtpote rationi & æquitati magis conſonū: nā ſi alias exiſtenti in tali Religione minus ſtricta, de iure communi *per c. licet, de Regul.* licitus erat ſibi tranſitus: ergo multo melius modo. Sed maior difficultas eſt, de eo, qui habet à Prælato licentiam iuſta de cauſa datam, vt ſe transferre poſſit in aliam quamcunque Religionem Mendicantem, ſiue non Mendicantē arctiorem, ſiue laxiorem, an poſſit ſe transferre ad aliquem Ordinem Militarē? Nauarr. prædictus hac de re, particulare fecit conſilium, in quo partem tenuit affirmatiuam, cum Religiones Militares ſint vere Religiones, à Sede Apoſt. approbatæ, ſed nihilominus contrarium fertur fuiſſe definitum, atque determinatum ab Illuſtriſs. Cardi. Congreg. Regular. de quo ſit ſecunda Concl.

c. 1. & 9. de off. delegati.

c. licet quibuſdam, de Reg.

Difficultas.

Secunda Concluſio.

A Cardinalibus ſacræ Congreg. ſuper negotijs Regularium, diffinitū, atque determinatum eſt, quod per licentias quæ conceduntur Clauſtralibus, ſeu exiſtentibus in Clauſtris, non licet eiſdem tranſire ad non clauſtrales, vt ſunt Religiones Militares, & Hoſpitalariæ. Hoc habetur in additionibus ad ſuprad. conſ. 58. Nauar. quod cum ab illis fuerit determinatum, ſtq. id ſatis iuridicum, obſeruandum, atque tenendum eſt firmiter.

Per licentias conceſſas Monachis viuentibus in clauſtro, non licet tranſire ad Religiones Militares, ſeu quæ profitentur hoſpitalitatem.

ARTICVLVS XV.

Vtrum ſi aliquis Ordo, ſiue Religio reformetur, ad ſtrictiorem viuendi modum, teneantur qui eiuſdem ſunt, ibidem permanere, an vero poſſint iuſte diſpenſari, in eo quod tranſeant ad alium, etiam laxiorem Ordinem?

Diuerſæ hæ de re ſententiæ & opiniones.

HAc de re multiplices ſunt DD. opiniones. Quidam enim dicunt, quod in tali caſu, Fratres profeſſi cuiuslibet Ordinis, licite poſſunt tranſire ad alium æqualem, vel ſimilem, nam cum a principio non potuerint cogi ad intrandam Religionem, neque ad faciendū votum, iuxta *c. præſens clericus, 20. q. 3. & c. 1. cum gloſſa de Reg.* quibus dicitur, quod nullus inuitus ſubijciatur Monaſticis diſciplinis, & nec poſtea cogi poſſunt, ad voti augmentū, argumēto eorum, quæ dicuntur, & notantur in iure, quia actus agentium non ſe ex tendant, neque operari debeant vltra intentionem, & voluntatem ipſorum: certū eſt enim, quod intentio eorū, qui in tali Religione, ſeu Ordine profeſſionem emiſerunt, ſolummodo fuit ſeruare regulā, ſecundū morem qui vigebat in eadem Religione, & non alias, ſeu alio modo. Hanc opinionem tenet Hoſtienſis, in ſumma agendo de *voto, §. vtrum, nu. 16. verſ. quod ſi aliquis, & gloſ. in c. integritas, 32. q. 1. verbo, voti.*

Prima opinio. *c. præſens clericus, 20. q. 3. c. 1. cum gloſ. de Regul. Hoſtienſis in ſumma, de voto, §. vtrum, nu. 16, gloſ. in c. integritas, 32. q. 2 verbo, voti.*

Alia eſt opinio contraria, aliorum aſſerentiū, huiuſmodi, teneri in tali Religione perſeuerare, & permanere, quia (inquiunt) melior fit tunc ipſorū conditio; ſumpto argumento *ex c. ex parte, & c. dudum, de conuer. coniuga.* imo vero (inquiunt) ob id gratias agere debent Deo, & reformatori ſuæ Religionis,

Secūda opinio *c. ex parte, & c. dudum, de conuer. coniug.*

qui illos ad talem ſtatum reduxit. Et addunt, quod ſicuti nouitijs datur probationis annus, ad probandos rigores, & aſperitates cuiuslibet Religionis, ita & ijs debet dari, & concedi vnus annus, ad probandas has nouas aſperitates, quas ſi perferre non potuerint, petita licentia, & ſeruata forma iuris communis, ſe transferre poterunt ad aliam Religionem. Sed quidquid de hoc ſit, propoſito articulo, reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Reformatio Religionis cuiuslibet, ad aliū etiam ſtrictiorem viuendi modum, dummodo non ipſius mutetur regula, non eſt ſufficiens cauſa diſpenſandi, vt quis ſe transferre poſſit ad aliam Religionem. Hæc Concluſio eſt certa, & ſatis conſtare poteſt, ex his quæ diximus ſupra q. 26. ar. 9. & 10. agendo de Prælatorum obedientia. Et ratio eſt, nam quamuis ſubditi non teneantur ſuis Prælatis & Superioribus obedire, in his quæ ſimpliciter & abſolute, ſunt ſupra Regulam, tenentur tamen eiſdem obedire, in his quæ non ſimpliciter & abſolute, ſunt ſupra ipſam, & ordinari poſſunt ad Regularem vitam, quamuis ſint arctiora & ſtrictiora, neque id eſt ſufficiens cauſa, tranſeundi ad aliam Religionem. Et confirmatur, nam hoc etiam de facto viſum eſt noſtris temporibus, ſiquidem Summi Pontifices, obligarunt Fratres noſtros Ordinis S. Franciſci Conuentuales in Hiſpaniæ partibus exiſtentes, ad ſeruandam vitam, per eoſdem numquam promiſſam, quia nempe regula erat vna, & eadem. Hanc eamdem ob cauſam, Moniales etiam obligatæ ſunt, atque obligari potuerunt à Papa, & Conc. Trid. ad ſeruandam clauſuram, quam numquam promiſerāt, quia illud viſum fuit expedire, proprio ipſorum ſtatui, & quia de ſe erat res ordinabilis, ad ipſarum Regularem vitam. Quod tunc præſertim fieri poteſt, quando ad ſeruanda ea, quæ promiſerūt, maxime conducunt huiuſmodi aſperitates, & rigores. Ad hoc propoſitum facit, quod dixit Ioan. Andr. *in c. vnico, de ſtatu Regul. lib. 6.* quod ſcilicet Papa circa regulares, multum poteſt, in cibis, & veſtibus, & modo manendi, & viuendi, & ſimilibus, nec id eſt ſufficiens cauſa ſuas deſerendi Religiones, & ad alias tranſeundi. hactenus de iſto articulo.

Reformatio Religionis alicuius, ad aliū etiam ſtrictiorē viuendi modum, dummodo non mutetur Regula, nō eſt ſufficiens cauſa diſpenſandi, vt quis ſe transferat ad aliam Religionem.

Nota valde de Fratribus Conuentualibus, & Clauſtralibus, ac etiam pro clauſura Monialium.

Ioan. Andr. in c. vnico, de ſtatu Reg. lib. 6.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum ille qui fecit iuramentum, ſiue emiſit votum, de non tranſeundo ad aliam Religionem, etiam arctiorem, teneatur illud adimplere?

Reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

SVpradictum iuramentum, ſiue votum factum de non tranſeundo ad aliam Religionem arctiorem, non valet, imo eſt ipſo iure nullum. Probatur hæc Concluſio, argumento deſumpto à toto ad partem, quod eſt firmum, atque validum, quando eſt eadem ratio, & id ſuadet idem ius in vtroque, iuxta *l. qui de tota, ff. de rei vendic. & c. paſtoralis §. item ſi totum, de off. deleg.* ſed votum de non intrādo Religionem, nihil obſtaret vouenti, ad ipſam intrandam: ergo nec obſtabit votum de non intranda arctiore, ad hoc vt ipſam intrare poſſit. Quod eadem ſit vtrobique ratio, & idem iuris in vtroque, probatur, nam ratio, qua votum de non intranda Religione, non impedit introitum, ea eſt, quia eſt impeditiuum maioris boni, ſed eadem ratio inuenitur, etiam in voto de non intrando arctiorē: ergo intentū. Facit ad hoc *c. Virginei, 20. q. 4.* Ex di-

Votum de non intrādo aliam Religionem, etiam arctiorem, nō valet, quinuero eſt ipſo iure nullum.

l. qua de tota, ff. de rei vendic. & c. paſtoralis, §. item ſi totum, de off. deleg. c. Virginei, 20. q. 4.

ctis infertur, quod qui emiſit huiuſmodi votum, poteſt tranſire ad aliam Religionem, quæ ſecundũ ſuas conſtitutiones & diplomata Apoſtolica, ſit ſtrictior, nõ obſtante prædicto voto, aut iuramento, & quod recipientes ipſum, non peccant, ſi alias in ſua receptione obſeruentur ea, quæ obſeruanda ſunt de iure. Videatur hac de re Nauar. lib. 3. Conſiliorum, de Regularib. conſ. 1. nu. 3. & de voto conſ. 14. per totum.

Nauar. lib. 3. conſ. de Regu. conſ. 3. & de voto conſ. 4. per totum.

ARTICVLVS XVII.

Quam diligentiam facere teneatur Religioſus, qui habet licentiam, & facultatem tranſeundi, ad aliquem Ordinem non Mendicantium, ſi non inuenerit aliquem Mendicantem, qui eum velit recipere?

Reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

ILli quibus facultas facta eſt, tranſeundi ad non Mendicantes, ſi non inuenerint Mendicantes, qui eos velint recipere, (vt ſit communiter) non ſolum tenentur requirere quatuor Ordines Mendicantes, approbatos de iure antiquo, & communi, verum etiam, & omnes alios Ordines Mendicantes ex priuilegio, qui hodie ſunt plures. Hæc concluſio eſt expreſſa Nauar. *in c. Statuimus, num.* 13. quam & probat, nam illa negatiua, *ſi non inuenerint Mendicantes*, intelligenda eſt, facta exacta diligentia, quæ non verificatur, niſi requiſitis omnibus, & nullis volentibus eos recipere, argumento cuiuſdam *Gloſ. ſingularis, in c. cum dilectus, de conſuet.* & tenentur facere iſtam diligentiam, & requiſitionẽ bona fide, & vero & iuſto deſiderio inueniendi aliquod Monaſterium, in quo recipiantur, nec ſufficit hoc petere verbo tantum, ſed verbo & opere, id debent realiter procurare. Verba enim cum effectu ſunt intelligenda, prout habetur in iure, §. *hac autem, verba de pœnit. d. 1. & c. relatum, cum multis alijs allegatis à Gloſa, de cleri. non reſid.* Multo minus ſufficit petere verbo, ſignificando nutu, ſeu alijs verbis, aut per alias perſonas contrarium, & deſiderare ſe non recipi, nam omnia iſta ſunt fraudulenta. Quod etiam patet à ſimili, de eo qui fecit votum ingrediendi certam Religionem, nam vt liberetur à tali obligatione, neceſſarium eſt, vt vere, atque ex animo, in præfata Religione procuret admitti: ſic igitur in propoſito, vt Religioſus poſſit tranſire ad non Mendicantes, in caſu quo Mendicantes, non velint ipſum admittere, prius debet facere exactam diligentiam, ex bono, & vero animo, nam vt inquit D. Paulus: *Deus non irridetur, &c.*

Illi Religioſi, qui facultatem habẽt tranſeundi ad non Mendicantes, ſi nõ inuenerint Mẽdicantes, qui eos velint recipere, omnes prius Ordines, & Religiones Mendicãtes tenentur requirere. *c. fin. de Relig. domib. c. 1. eodem tit. mem. Nau. in c. Statuimus, n. 15. Glaſ. in c. cũ dilectus, de conſuet.* Verba ſemper cũ effectu debent intelligi, & non voce tenus ſolũmodo. §. *hac autem, cauſa, de pœn. d. 1. & c. relatum, de cler. non reſid.*

In calce huius articuli libuit aduertere, quod Prælati Religionum, ad quos huiuſmodi tranſeunt, non poſſunt eos recipere, ſine ſuorum Conuentuum conſenſu, pluſquam alios nouitios, quos ſecundum communem conſuetudinem receptam, de conſenſu Conuentuum ſuorum recipiunt, vt dicit Nauar. *in c. nullam, 18. q. 2. & in ſupradicto c. ſtatuimus, 19. q. 3 num. 14.* nam verba illa *Beneuolos receptores*, referuntur ad potentes eos recipere, & incorporare Religioni. Vnde non ſufficit præſtare obedientiam ſoli Prælato, vt fieri ſolebat ante Concilium Tridentinum, ſed debent recipi, ſicut alij nouitij, de conſenſu Diſcretorum Conuentus, & ad profeſſionem admitti, ſicut alij nouitij, de conſenſu ad minus maioris partis Monaſterij, cum ad validitatem actus non ſufficiat voluntas, ſine poteſtate, ſicut neque poteſtas, abſque voluntate, iuxta *c. cum cauſam cum Gloſa, de offic. deleg.* Vnde, vt ſtatim dice-

Qualiter ſint admittendi, & recipiendi, qui ex vno in aliũ tranſeruntur Ordinem. *Nau. in c. nullam, 18. q. 2. & in c. ſtatuimus, 19. q. 3. num. 14. Gloſ. in c. cum cauſa, de off. deleg.*

dicemus, debent profiteri in Religione, quam ingrediuntur, seu ad quam transferuntur, ſicut profitentur iuuenes ſeculares, anno ſuæ probationis peracto. Et addo, quod debent recipi, cum animo, & intentione, & obligatione tenendi eos perpetuo in Clauſtro, non autem dimittendi eos, aut licentiam concedendi illis, vt vbicumque voluerint poſſint manere, nam hanc facultatem, abſtulit à Prælatis, præfatum Concilium Tridentinum, *ſeſſ. 14. c. 11. de reformatione*, quod etiam ſignificant verba illa, quæ communiter habentur in huiuſmodi literis ſcilicet, *vitam quam Regularem in claustro perpetuo ducendam Hatueris, & promiſeris*. Videatur hac de re Nauar. vbi ſupra, nu. 15. & hæc ſufficiant pro iſto Articulo.

Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 11. de reform.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum tranſiens ad aliam Religionem de licentia ſui Prælati, iuſta de cauſa data, ſi pœniteat, aut alibi non recipiatur, iterum debeat in priori Religione admitti?

Reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Qui licentiam obtinuit à Prælato tranſeundi ad aliam Religionem, quacũque ex cauſa, ibi non recipiatur, aut pœniteatur, in priori debet recipi, & admitti. *Sylu. ver. Religio, 4. q. 5.*

QVi cauſa ſtrictioris Religionis, vel alia de cauſa, poſtulauit à ſuo Prælato licentiam, tranſeundi ad aliam Religionem, ſi non inuenit arctiorem ſe recipientem, aut non potuit ipſius auſteritatem, & rigorem ſuſtinere, vel alia quacumque de cauſa, ante profeſſionem vult reuerti, prioris Religionis Fratres, tenentur eumdem recipere. Hæc Concluſio eſt expreſſa Sylueſtri, *verbo Religio, 4. q 5.* & eſt ſententia, & opinio communis, cuius & ratio in promptu eſt, quia licentia tranſeundi, & renuntiatio prioris Monaſterij, ſiue Religionis, facta fuit ex cauſa, vnde cauſa non ſubſecuta, nullus etiam ſubſequitur effectus. Quod & verum eſt, etiam ſi Abbas, & Conuentus, licentiam præſtiterit, alicui ſimpliciter, & abſolute, vt ad aliam Religionem transferre ſe poſſit, non ex aliqua cauſa, ſed forſan ex odio, aut ex ſua proterua, & nimium rigida conditione, & ille etiã ſimpliciter renũciauerit iuri, & actioni, quam habet ad illam Religionem, nã adhuc ſi pœniteat, aut non inuenerit aliquam Religionem ſe recipientem, tenentur Fratres prioris Religionis ipſum recipere, & licentia ſic data nihil valuit, quia hoc fuiſſet illi dare licentiam vagandi, cõtra id quod prohibitum reperitur, *in c. Abbates, 18. q 2.* Dicit tamen Syluester, quod iſte talis, poterit à Religione expelli, ſi noluerit ferre pœnam pro culpa commiſſa, aut alia de cauſa. ſed de hoc alias dicemus, cum agemus de electis Religionum.

Abbat. 18. q. 2.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum tranſiens ad aliam Religionem indebite, & non eo modo quo in ſuperioribus Articulis eſt dictum, ſit dijudicandus apoſtata, atque vt talis, puniendus?

Huic Articulo breuiter reſpondetur, per ſequentem Concluſ.

Tranſiens ad ali quam Religionem indebite, & non ſeruata iuris forma, cenſetur apoſtata.

Concluſio.

TRanſiens ad aliam Religionem, aliter quam in ſuperioribus dictum eſt, quamuis non ſit apoſtata, apoſtaſia maiori, de qua fit mentio, *in c. fin. de apoſt.*

de apoſt. bene tamen apoſtaſia minori, quia à ſua Religione retroceſſit. Hæc Concluſio eſt expreſſa Sylueſtri, *verbo Religio, 4. q. 4.* quam, & dicit eſſe ſententiam Panor. *c. ſane, de reg.* & inquit, quod ex hoc infert ſumma Angelica, *ad c. 2. de Cler. vel Mon. lib. 6.* vbi habetur, quod dimittens habitum ſuæ Religionis, incurrit excommunicationem, cum ſit propriè apoſtata, quod eam non incurrit aſſumens habitum alterius Religionis, etiam laxioris. Quæ ſententia eſt Ioan. Andr. & huius rei cauſa eſt, quia textus ibi loquitur de eo qui dimiſit habitum, occaſione vagandi, quæ quidem ratio ceſſat in eo, qui aliam Religionem ingreditur. Idem tenet Panor. *in d. c. ſane.* Quibus omnibus addit prædictus Sylueſter, & dicit, quod aſſumens habitum alterius Religionis, ratione tranſitus liciti, vere aut opinatiue, non incidit in ſupradictã excommunicationem, quia ibi ceſſat ratio legis, ſecus eſt autem, ſi aſſumat, cauſa euagandi, & multo magis ſi cauſa licentioſius, aut cautius delinquendi, nam in tali habet locum litera, & intentio, & ratio legis, & capituli prædicti. hactenus Sylueſter. Et hæc pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

Sylu. ver. Religio, 4. q. 4. Panor. in c. ſane, de Reg.

ARTICVLVS XX.

Vtrum Religioſo habenti licentiam, vt ad aliam Religionem ſe tranferat, ſi nullam omnino inueniat, quæ ipſum recipiat, & propter legitimas cauſas, noluerit ad primam Religionem reuerti, licitum ſit, Religionem nouam adinuenire?

Reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

NVlli licitum eſt, Religionem nouam adinuenire, neque habitum nouæ Religionis aſſumere, ex eo quod non alibi recipiatur, ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ. Hæc Concluſio eſt expreſsè determinata, *in c. vnico, de Relig. domib. lib. 6.* & talia facientes, non ſunt Religioſi proprie, ſed vere irreligioſi, cum non profiteantur Religionem per Sedem Apoſtolicam approbatam, quinuero ſunt ipſo facto excommunicati, per ſupradictum *capitulum, & per Extraua.* Ioan. 22. quæ incipit, *Sanctæ Mater Eccleſia*, quam adducit Abbas, *in c. fin. de Relig. domib.* Circa quam excommunicationem, dico cum Sylueſtro, *verbo excommunicatio*, 9. §. 20. & cum alijs, quod ipſam non incurrunt, qui habitum nouæ Religionis aſſumunt, vt ſeorſum habitent, ſed vt cum alijs ſimul viuant, vt dicit ibi *Gloſ. in d. c. vnico*, & expreſſius habetur *in prædicta Extraua. Sanctæ Mater Eccleſia*: at in propoſito caſu, hoc non habet, ſed nec habere poteſt locum, quia præfatus Religioſus, de quo fit mentio in iſto Articulo, nec ſeorſum, nec ſimul, cum alijs habitare poteſt, vtpote qui eſt apoſtata, & excommunicatus, per receſſum à ſua Religione, & quia ad priorem Religionem non reuertitur, ſicque nec poteſt ſeorſum habitare, nouum modum viuendi, aut nouam Religionem adinueniendo, nec vero etiam cum alijs communiter; quod ſi perperam fecerit, duplici ex capite erit excommunicatus, & propter apoſtaſiam, & propter adinuentum nouum Ordinem, qua de re nulli dubium. Hactenus de iſto Articulo.

Nulli licitum eſt, ſine expreſſa licentia Papæ, Religionẽ nouam adinuenire, aut habitũ noua Religionis aſſumere, pro eo quod alibi non recipiatur. *c. 2. de Cler. vel Mon. li 6. c. vnico, de Relig. dom. lib. 6 Extrau. Sanctæ Mater Eccleſia. Abb. in c. fin. de Relig. dom. Sylu. verb. excomm. §. 20.*

ARTICVLVS XXI.

Vtrum Religiosus translatus de vna Religione ad aliam, debeat esse de nouo Nouitius, atque in eadem profiteri?

Respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Religiosus ex vno in aliũ trãslatus Ordinẽ, ibidẽ prius esse, debet nouitius per annũ, & postmodum profiteri. *Concil. Trid. sess. 25. de Regul. c. 15.*

TRanslatus de vna Religione ad aliam, vt sit eiusdem alumnus, atque filius, debet de nouo in ea esse nouitius, atque in probatione existere per spatium vnius anni, ad modum quo ceteri seculares, & de nouo etiam in eadem profiteri. Hanc Conclusionem adeo credo esse certam, atque indubiam, vt de ipsa nulli sit fas dubitare. Nam videtur esse expressè determinata in Concilio Tridentino, *sess. 25. de regul. c. 15.* vbi prohibentur, annullantur, atque irritantur professiones eorum, qui non fuerint nouitij, & qui minori tempore quam per annum, post susceptum habitum, in probatione steterint. Nam quamuis ibi non fiat expressa mentio, de Religiosis translatis ad alios Ordines, sed in communi, Concilium loquatur de nouitijs, eadem est omnino ratio vtrobique, & eadem fuit prorsus causa, id ipsum statuendi, propter rationes sequentes. Primo propter generalem nouitiatus, & tẽporis probationem, de iure antiquo, & nouo necessariã, profiteri omnibus in vniuersum volẽtibus, & quamlibet Religionem intrantibus, quo experiantur rigores, & asperitates, illius Religionis, quam habent profiteri; insuper vt eiusdem Religionis iam alumni, & professores, probent, atque experiantur ipsorum mores, & conditiones: sed hæc eadem ratio militat in supradictis Religiosis, translatis de vno ad alium Ordinem: ergo similiter, ipsi debent esse nouitij, & per annum manere in probatione, antequam profiteantur, vt possint postea de nouo profiteri nouam Religionem, & nouum viuendi modum. Secundo probatur Conclusio, nam, iuxta *c. recolentes, de statu Mon. & c. in noua, 16. q. 7.* qui similem vitam cum alijs suscipiunt, similem debent sentire in legibus disciplinam, & vnusquisque debet se conformare in omnibus, vitæ, & moribus eorum cum quibus conuersatur: sed hoc non congruenter, & commode fieri potest, nisi supradicti Religiosi, translati de vno Ordine ad alium, prius quam ipsum profiteantur, sint nouitij, & concedatur sibi annus probationis, quo experiantur, & videant, ea quæ profiteri habent: ergo hoc est sine dubio dicendum, atque faciendum est cum illis. Quod etiam confirmari potest à simili, de militibus, nam sicuti miles, si vult frui, atque potiri priuilegio militari, necessum est, vt iuret, & promittat se seruare, ea quæ promiserunt alij, qui in eodem numero militum sunt adscripti, ita ergo, & Religiosi supradicti, idipsum facere debent, vt potiantur, atque fruantur priuilegijs alterius Religionis, ad quam transferuntur, & prius esse debent nouitij, vt sint discipuli, qui postea, forsan esse cupiunt magistri. Videatur hac de re Nauar. lib. 3. Consiliorum, de regul. consil. 3. num. 1. & consil. 49. num. 2.

c. recolentes, de stat. Mon. c. in noua, 16. q. 7.

Et hactenus de isto Articulo.

ARTI-

ARTICVLVS XXII.

Vtrum translatus de vno ad alium Ordinem, vt sit Prælatus, debeat necessario, ibidem de nouo necessario profiteri?

HAc de re consilium quoddam facit Nauarro, quod inter ea, quæ scripsit de Regularibus, est num. 3. & exercitationis gratia pro parte negatiua, adducit Federicum in Consilijs, cons. 5. affirmantem, atque dicentem, quod Monachus vnius Religionis electus in Prælatum alterius, non tenetur ad professionem fecundam. Ad quod dicendum mouetur primo, ex eo quod in omni Religione, vouentur tria essentialia, & substantialia vota, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, iuxta *c. fin. de statu Monachorum*, atque ita qui profitetur vnam Religionem probatam, videtur perinde profiteri omnia substantialia omnium Religionum, & cum nihil fit faciendum fruſtra, iuxta *c. si Papa de priuilegijs, lib. 6.* non (inquit Federicus) videtur repetenda professio, à translato in secundum Monasterium, maximè vt sit Prælatus. Secundo mouetur, ad idipsum dicendum, nam *in c. sicut tuis, de simonia, c. cum venerabilis, de consuet. c. nihil, de electione, c. quorundam, & c. religiosi, & c. nullus, de electione, lib. 6.* quibus omnibus in locis, fit mentio de translatione Monachorũ ad Abbatias aliorum Monasteriorũ, & de confirmandis omnibus electis, & de translatione quorundam Religiosorum, ad alia Monasteria, nulla fit mentio de repetitione professionis, in secundo: ergo non est id sine ratione asserendum, aut sine causa postulandum. Hæc Federicus, sed nihilominus, in contrarium statuitur Conclusio.

Opinio Federici notanda circa hoc. *Naua. lib. 3. cons. de Reg. cons 3.*

c. fin. de statu Monach.

c. si Papa, de priuil. lib. 6.

c. sicut tuis, de simonia.

c. cum venerab. de consuet.

c. nihil, de electione.

c. quorũdam.

c. religiosi.

c. nullus, eod. tit. lib. 6.

Prima Conclusio.

REligiosus professus, translatus de vna Religione ad aliam, etiam vt sit Prælatus, tenetur de nouo ibidem profiteri. Hæc Conclusio est Nauar. vbi supra, & satis colligitur, ex Concilio Tridentino, *sess. 14. c. 11. & sess. 25. c. 21.* quibus in locis, de prædicta professione fit mentio, suitq. id multum rationi consentaneum, propter rationes dictas in præcedenti Articulo, desumptas *ex c. recolentes, de statu Monachorum, & c. in noua, 16. q. 7.* vt qui similem vitam cum alijs suscipiunt, similem etiam in legibus sentiant disciplinam, & vt vnusquisque se conformet vitæ, & moribus eorum cum quibus commoraturus est, quod non congruè aliter fieri posset, nisi supradictus traslatus de nouo, nouam illam Religionem profiteretur, & simili adstringeretur voto, & obligatione qua adstringuntur illi, cum quibus conuersatur. Quod & quammaxime verum habet, vbi Monasterium illud, ad quod transgreditur, est arctioris, atque strictioris obseruantiæ, ad quam professio prioris Monasterij non extenditur, & nisi professetur de nouo, in secunda, nullo iure ad illam obseruantiam obligaretur. Addo etiam, hoc esse magis necessarium, in Ordinibus Monachalibus, nam Abbatiæ, & beneficia ibidem conferri non possunt, nisi proprijs Monachis, iuxta *c. cum singula, §. fin. de prab. lib. 6.* Propter istas rationes, Nau. vbi supra concludit, quod Monachus, siue Religiosus, legitime translatus ad aliam Religionem, de nouo tenetur tacite, vel expresse, in illa profiteri, saltem obseruantias illas, quæ vltra tria vota essentialia in tali Religione obseruantur, siue transferatur, vt fiat in illa Prælatus, siue vero, vt maneat ibi vt subditus, & filius Monasterij. Et addit, appositisse se verba illa, maneat ibi, vt subditus, & filius Monasterij, nam inquit si transferatur, vt sit ibi temporarius, non tenebitur ad nouè

Religiosus professus, & translatus de vna Religione ad aliam, etiam vt sit Prælatus tenetur ibidẽ de nouo profiteri. *Concil. Trid. sess. 14. c. 11. & sess. 25. c. 21.*

c. recolentes, de statu Mon. c. in noua, ib. q. 7.

c. cum singul. §. fin. de prab. lib. 6.

pro-

profitendum. Dixit autem teneri ad tacite, vel expresse profitendum, propter eos qui transferuntur, vt sint Prælati, de quibus non improbabiliter, potest dici, quod profitentur tacite illas obseruantias, cum confirmantur, vel aliàs promouentur in Prælatos, quia obligantur præcepto, & exemplo seruare illas, in quo sensu, inquit, quod vera esse poterit opinio, & consilium Federici, sed non alias, quia rationes eius nihil concludunt. Videatur etiam, hæc de re Nauar. consil. 49. de regul.

Difficultas satis notanda. Cuiusnam Monasterij, sit filius Religiosus translatus, vt fiat Prælatus cessante Prælatura. I. sententia, & opinio.

Sed est modo difficultas, cuiusnam Monasterij, siue Religionis sit filius, huiusmodi Regularis, siue Religiosus, translatus in aliud Monasterium, vt fieret ibi Prælatus, post renuntiationem, seu amotionem, ab ipsa præfectura, quidam enim dicunt, non esse filium secundi Monasterij, & maxime si non ibidem fuit professus, nam iuxta *c. fin. de Relig. domibus*, aliud est Monachum habere ius in Abbatia, aliud vero habere ius Abbatiæ, sunt enim hæc omnino diuersa: cum ergo iste, de quo loquimur, fuerit obligatus Monasterio, & Monasterium sibi, ratione prælationis, & non ratione professionis, quari forsan non fecit, aut si illam fecit, fuit solummodo ad effectum obtinendæ Prælaturæ, dicunt isti Auctores, quod deserente, siue renuntiante, prælationem, liberatur Monasterium, ab obligatione tenendi ipsum, id quod habetur in iure, *in quadam Decretali, c. penult. de renunt.* ac proinde, neque erit Monachus illius Monasterij, maxime si ibi professionem monachalem minime emiserit. Atque idem esse dicunt, etiam si fecerit professionem, nam (inquiunt) cum quis de Monacho fit Abbas, & de filio pater, perdit iura Monachatus, & filiationis, argumento eorum, quæ notantur in iure, *in c. ad hoc, de simonia, c. sicut tuis, de concessione prabendarum, & ex literas de prabendis lib. 6.* Vnde sicut si Canonicus alicuius Ecclesiæ Cathedralis, vel plebis, fieret plebanus, aut Episcopus, perdente prælationem, siue plebanatum, non recuperat iura, quæ ipso iure perdidit, argumento cuiusdam *Decretalis, in c. transmissa de renunt.* ita in proposito, dicunt de Religioso prædicto, quod remanebit huiusmodi Monachus immediate subiectus Episcopo, sine aliquo medio, eo modo, quo reperitur, qui renuntiat suo Episcopatui, iuxta sacros Canones, *in c. 1. & 2. de transl. Episcopo.* Quod & confirmant hac ratione, nam quando Monachus Abbas, fit Episcopus, ac proinde absolutur à iure Abbatiæ, si postea renuntiet Episcopatui, certum est, quod non redibit ad Monasterium, sed remanebit subiectus immediate, Ordinario loci, idem ergo omnino in proposito est dicendum. Hæc sunt fundamenta huius sententiæ, & opinionis, sed his non obstantibus, secunda opinio est verior, atque tenenda, de qua sit secunda Conclusio

c. ad hoc, de simonia. c. sicut tuis, de concess. prab. c. literas, de prabend. lib. 6 c. transmissa, de renun. c. 1. & 2. de transl. Episc.

Secunda sententia, & opinio. Translatus de vno ad aliud Monasterium, siue Religione, vt in ea fiat Prælatus, remanet Monachus, & filius, posterioris Monasterij, siue Religionis.

Secunda Conclusio.

Translatus de vno ad aliud Monasterium, siue Religionem, vt in ea fiat Prælatus, vacante præfectura, remanet Monachus, & filius, posterioris Monasterij, siue Religionis. Hæc conclusio est expressa Nauar. lib. 3. consiliorum de regul. conf. 61. quam & probat multiplicibus rationibus: & primo, nam translatus ex vno in aliud Monasterium legitime, perdit omnia iura prioris Monasterij, iuxta *c. si quis, iam translatus, 22. q. 2. & c. ne pro cuiuslibet, 16. q. 1.* sed ratiori consonum non est, vt non habeat ius in aliud, non igitur id est dicendum, sed contrarium. Secundo probatur idipsum, nam iuxta *c. fin. de simonia*, omnis Abbas eo ipso, quo eligitur, & confirmatur, est Monachus illius Monasterij, cuius est Abbas, neque inuenitur, aut signari potest ratio, ob quam desinat esse eiusdem filius: ergo reuera remanet filius posterioris Monasterij. Tandem tertio probatur hoc idem, nam, vt in præcedenti Conclusione

Nauar. lib. 3. consil. de reg. conf. 61. c. si quis, iam translatus, 22. q. 2. & c. ne pro cuiuslibet, 16. q. 1. c. fin. de simo.

cluſione diximus, omnis Monachus tranſlatus in aliam Religionẽ, vt ſit Prælatus, reuera profitetur, debetq. profiteri ibi, tacite, vel expreſſe: ſed certum eſt, quod per ipſam profeſſionem, fit filius ſecundi Monaſterij, de quo non videtur dubitandũ, ergo id firmiter eſt tenendum. Neque adducta in contrarium obſtant, nam Monachus per renuntiationem, ſiue priuationem Abbatiæ, non perdit ius ſui Monachatus, aut filiationis, quam per ſupradictam profeſſionem, eſt adeptus (vt dictum eſt) in ſecundo Monaſterio, ergo illam adhuc retinet: nec verum eſt id quod dicitur, quod remanebit ſubiectus Epiſcopo, quin vero eiuſdem ordinario Religionis Prælato erit ſubditus. Et non eſt ſimile illud de Epiſcopo. Nam in renuntiatione Epiſcopatus, cum Epiſcopus fuerit cõſecratus, & per conſecrationem, ab obedientia Prælati Regularis abſolutus, atque liberatus, nõ reincidit in eiuſdem Prælati ſubiectionem, & obedientiam, etiam ſi priuetur, aut renunciet Epiſcopatui, cum fuerit iam collocatus in ſtatu eminentiori, altiori, atque perfectiori. At hæc ratio non militat in Abbatibus, & alijs inferioribus Prælatis, conſequenterq. dicendum eſt, quod remanent filij eorum Monaſteriorum, ad quæ, vt præeſſent fuere tranſlati ſine dubio. Et hæc de iſta difficultate dicta ſufficiant.

Reſpondetur fundamentis, contrariæ opinionis.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum Monachus translatus de vna Religione ad aliam, debeat ſedere in Capitulo, iuxta tempus, in quo emiſit profeſſionem in illa, an vero, iuxta tempus, quo profeſſus fuit, in priori Monaſterio?

Huic Articulo, reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Religioſus in aliam Religionem tranſlatus, ſedere debet in Choro, & in Capitulo, iuxta tempus, quo emiſit profeſſionem in ſecunda. *l. 1. ff. de aluo. ſcribentis.* *c. 1. & c. ſtatuimus, de maior. & obe.*

Religioſus ex vna in aliam Religionem translatus, ſedere debet in Choro, & Capitulo, iuxta tempus, quo emiſit profeſſionem in ſecunda. Probatur hæc concluſio, nam ab eo tantum tempore, incipit eſſe Regularis illius Religionis, & filius eiuſdem Monaſterij: ergo ſecundum illud tempus tantummodo, debet vocem, & locum habere, in Choro, Capitulo, & alijs. argumento eorum, quæ trãdunt communiter Doctores, *in l. 1. ff. de aluo. ſcribentis, & c. 1. & c. ſtatuimus de maioritate, & obed.* Sed intelligenda eſt hæc Concluſio, de eo, qui translatus eſt in aliam Religionem, vt ſit ibidem ſubditus, & filius, ſecus eſt autem de illo, qui fuit translatus, vt fieret Prælatus, nam iſte quamuis renuntiet prælationi, ſedebit in primo loco, immediate poſt Prælatum, in memoriam honoris, & prælationis, quam geſſit, niſi ſimul cum eo concurrant alij, qui ſimilem, ſeu maiorem honorem geſſerunt, argumento eorum, quæ in ſupra d. l. notantur. Et hoc in terminis reſpondit Nauar. lib. 3. Conſiliorum de Regul. conſ. 6. Ex quo infero, quod illi qui fuerunt Prælati in aliquo Conuentu, finita prælatione non debent ſedere inter alios Fratres per ſuam anciquitatem, ſed iuxta locum, vbi ſedet Prælatus, & contrarium facere non eſt iuri, aut rationi conſonum.

Nota hoc valde pro loco, quo ſedere debent, qui tranſferũtur in alias Religiones, vt ſint Prælati, expletoq. ſuo munere, & officio. *Nauar. lib. 1. conſ. de maio. & obed. conſ. 10.*

Sed quæro, ſi quis transferatur de vna in aliam eiuſdem Religionis Prouinciam, & ibi incorporetur, debebitne ſedere, & habere locum in Choro, Capitulo, & alijs, à tempore tantum ſuæ incorporationis, an vero à tempo-

Difficultas.

tempore, quo assumpsit habitum, seu professionem emisit, eiusdem Religionis? Respondeo, & sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Qui translatus est, ex vna in aliam Prouinciam, si incorporetur, locum habere debet in Capitulo, & alijs, non a tempore suæ incorporationis, sed a tempore, quo assumpsit habitum, aut emisit professionem in sua prima Prouincia. Probatur hæc Conclusio ex diuersitate rationis ad supradictam Conclusionem, nam iste talis, translatus, non transfertur, vt in alia Prouincia profiteatur, sed vt iam professus, & eiusdem Religionis filius, in secunda Prouincia incorporetur, & virtute illius incorporationis, fiat ipsius filius, & filiatio illa antiqua alterius Prouinciæ, reuiuiscat, & fiat filiatio secundæ Prouinciæ, gaudeatq. proinde omnibus gratijs, & priuilegijs, quæ filijs, & professis dictæ Prouinciæ communicantur. Quin vero in hac nostra sacra Fratrum Minorum Religione, in consuetudine positum est, vt quando aliquis iusta de causa, transijt de vna in aliam Prouinciam, statim, atque recipitur, etiam antequam incorporetur, datur sibi sessionis locus, secundum antiquitatem suæ professionis, seu habitus, licet antequam incorporetur, vocem non habeat in Capitulo: quod & iuridice ordinatum est, cum proxime accingendus, habeatur pro accincto, & in proximo eligendus, in aliquibus habeatur pro electo, vt in quadam lege diffinitur, *l penultima, de mili. testa.* & gaudet aliquibus priuilegijs eorum, quæ alijs conceduntur, eo modo quo, & sponsis de futuro conceduntur à Doctoribus aliqua, quæ conueniunt sponsis de præsenti, pro eo quod sponsalia de futuro, reuera sunt quædam præparatoria ad matrimonium de præsenti. Ita dico modo in proposito nostro, quod receptis iam in aliqua Prouincia, incorporatorum aliqua priuilegia communicantur, possunteq. iure communicari, pro eo quod ipsa receptio, est quasi quoddam præambulum, & præparatorium ad eamdem incorporationem. Hactenus de isto Articulo.

Qui translatus est, ex vna in aliam Prouinciam, si incorporetur, locum habere debet in Capitulo, & alijs, non a tempore suæ incorporationis, sed suscepti habitus, vel emissæ professionis.

De loco vbi sedere debet qui ad alias Prouincias trãsferuntur ibidẽq. incorporantur.

l. penult. de mili. testa.

ARTICVLVS XXIV.

Cui cedant bona Religiosi, transeuntis ex vna in aliam Religionem; & an transiens in aliam Religionem, possit secum deferre, ea quæ habebat in prima?

Huic articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Monachus vere, & realiter professus in aliqua Religione, quidquid acquirit, & quomodocumque illud acquirit, illi cedit Ordini, & Religioni, in qua professus est. Hæc Conclusio est expressa Nauar. *in c. non dicatis, num. 30. & 31. & in c. statuimus, nu* 24. & in consilijs, lib. 3. de voto, & cons. 14. num 5. & 6. & satis constat ex his, quæ supra diximus, q. 28. art. 5. & sequentibus. Et ratio eius in promptu est, quia nullus verus Monachus, potest sibi, aut suo nomine aliquid acquirere, cum sit omnino incapax cuiuscumque dominij, & possessionis ciuilis, siue iuris, etiam respectu sui Breuiarij (vt inquit prædictus Nauarro) quamuis habeat, & habere possit, quendam naturalem vsum, seu quandam detentionem eorum, quæ ad vitam sunt

Quidquid Monachus acquirit, illi Religioni, & Monasterio, vbi professus est, acquirit. *Nauar. in c. non dicatis, n.* 30. & 31. *& in c statuimus nu.* 24 *& lib.* 3. *cons. de voto, & cons.* 14. *nu.* 5. *& 6.*

sunt sibi necessaria. Vnde quomodocumque, atq; vtcumque aliquid acquirat Monachus, siue per contractum, siue per vltimam voluntatem, siue per industriam suam, cum iussu, vel sine iussu Prælati, non sibi, sed Religioni illi, seu Monasterio, in quo professus est, acquirit, siue illud sit stabile, siue vero mobile, aut immobile, & hoc est certum, & indubitabile. vnde sit secunda Conc.

Secunda Conclusio.

Monachus, qualibet iusta de causa translatus in aliud Monasterium, siue Religionem, etiam auctoritate Apostolica, nihil omnino potest secum deferre, nisi quod expresse, vel tacite, præfata Sedes Apostolica statuerit, atque ordinauerit, vel in tali Religione esset iam statutum, & determinatum, aut suus Prælatus illi concesserit. Hæc Conclusio est, etiam Nauar. loco citato, & probatur, nam beneficia principum, & Canones, & leges intelligendæ sunt, absque præiudicio tertij, non expresso in beneficio, iuxta communem Doctorum resolutionem, *in c. super eodem, de offic. delegati*; & *iuxta l. 3. §. si quis à Principe, ff. ne quid in publico fiat*: ergo licet summus Pontifex, aut ius concedat, vt ex iustis causis, quispiam ad aliam Religionem strictiorem, aut laxiorem transferatur, illa translatio debet fieri, sine præiudicio prioris Religionis, ac proinde Religiosus sic translatus, nullo modo poterit transportare illa, quæ vtcumque, & quomodocumque quæsita iam erant priori Monasterio, siue Religioni. Ab hac generali regula excipit Nauarro, scripta manu propria, quæ inutilia essent suæ priori Religioni, & alia quorum delationem probabiliter crederet, Prælato suo non fore ingrata, reliqua vero minime. Videatur hæc de re Syluester, *verbo Religio. 4. q. 10.* Et hactenus de isto Articulo, & de tota hæc quæstione.

Monachus trãslatus ex vna in aliam Religionem, nihil omnino potest deferre secũ, nisi quod, vel à Papa, vel à Superiore fuerit, sibi permissum. *Nau. vbi supra, nu. 8. 9. & 10. c. sup. eod. tit. de off. deleg. l. 3. §. si quis à Principe, ff. ne quid in publico fiat. Sylvest. verbo Religio, 4. q. 10.*

QVÆSTIO XXXII.

De Religiosis professis, quantum ad clausuram ab eisdem obseruari præceptam, ita quod non possunt sine licentia, exire extra Clausrum sui Monasterij.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum clausura, Monachis atque Religiosis indicta, sit de iure naturali, & diuino, an vero solummodo de iure humano, Papali, & positiuo?

HAnc difficultatem tangit Nauarro, comment. 4. de Regul. super *c. statuimus, 19. q. 3. num. 29.* & argumentis pro vtraque parte propositis, illam satis difficultat. Et quidem quod supra dicta clausura, sit de iure naturali atque diuino, exinde patet, nam omnis Regularis siue Religiosus, faciens professionem, implicite, seu explicite, aut quod dicitur expresse, vel tacite, illam profitetur atque promittit, siquidem vouet suam stabilitatem, & permansionem in Monasterio, & in Clausro, sub obedientia talis, vel talis Prælati, vt constat ex forma profitendi, quam omnes fere in vniuersum seruant Religiones: sed redditio, & adimpletio voti, est de iure naturali, & diuino, iuxta illud *Psalmi, Vouete, & reddite Domino Deo vestro, &c.* & habetur *in c. magne, de voto*: ergo, & clausura ipsa est de iure naturali, & diuino. Et confirmatur ex illo, quod habetur *in c. placuit, il 2. 16. q. 1.* quod est Eugenij

Nau. super c. statuimus, c. 3 q. 3. nu. 29. Psalm. 75. c. magne, de voto. c. placuit, il 2. 17. q. 1.

Papæ, vbi dicitur: *Placuit communi nostro Concilio, vt nullus Monachorum, pretio lucro terreno, de Monasterio exire nefandissimo ausu præsumat, &c.* & infra, *sit Claustro suo contentus, quia sicut pisces sine aqua caret vita, ita & sine Monasterio Monachus.* Ex qua auctoritate sic colligi potest argumentū. Piscis extra aquā, iure naturæ viuere nequit: ergo eodem iure, nec Monachus extra Monasterium exire debet. Ad quod etiam facit *c. iuxta, & c. Monachi, 1. & 2. eadem causa, & quæstione, vbi dicitur, quod Monachi à Monasterio foras egredi non possunt, etiam pro vtilitate illius, sine Superioris licentia,* in quo quidem casu, etiam Canonici Regulares æquantur Monachis, vt colligitur ex ipsa Regula S. Augustini. Cuius Canonis ratio, & fundamentum esse videtur votum, quo Regularis in sua professione astringit se suo Monasterio: ergo iure voti (& consequenter naturali, & diuino) cuncti Regulares, & Religiosi, tenetur ad seruandam clausuram. Hæc sunt argumenta, quæ adducit Nauar. disputationis gratia. His tamen non obstantibus, quod hac in re dicendum, ac tenendum sit, explicabitur per sequentes Conclusiones.

c. iuxta. c. Monachi, 1. & 2. ead. causa, & quæst.

Prima Conclusio.

Clausura iure est indicta omnibus, in vniuersum Religiosis aliquo modo. *Nau. vbi supra. nu. 30.*

CErtissimum est, & nullatenus negari potest, aliquo iure, seu aliqua lege, clausuram esse omnibus Regularibus indictam, sibiq. prohibitum exire à suis Monasterijs, seu à terminis sibi designatis, sine suorum Superiorū licentia, & permissione. Hæc Conclusio est expressa Naua. loco supradicto, quam, & probat, Primo ex generali omnium Religionum consuetudine, quæ vbiq. id obseruat, & exitus, siue egressus à Monasterijs sine Prælati licentia, semper omni tempore visus fuit prohibitus. Secundo probatur idipsum, ex Regula D. Augustini, quæ quidem, vt dicitur, licet omnium sit laxissima, vt habetur, *in c. quod Dei timorem, de stat. Monach.* nihilominus tamen, tam in principio, quam in medio, atque etiam in fine, semper præsupponit, suos Canonicos Regulares, debere constitui in vno Monasterio, siue in vna domo, atque esse eisdem prohibitum exitum sine Prælati licentia, expressa vel tacita, generali, vel speciali. Et hoc est in omni opinione certum, & omnes indubiè illud fatentur.

c. quod Dei timore, de statu Monach.

Secunda Conclusio.

Religiosorum, seu Monachorum clausura, non est indicta iure naturali, neque diuino, sed humano, & positiuo. *c. ius natural. dist. 1.*

Quamuis prædicta vera sint, adhuc certissimum etiam est, quod hæc Monachorum, & Religiosorum clausura, non est sibi indicta iure naturali, aut diuino, sed humano, & positiuo. Hæc Conclusio est etiam Nauar. vbi supra, & probatur, nam omne ius naturale, & diuinum, vt habetur *in c. ius naturale, d. 1.* est ex per se notis, seu de his, quæ ex per se notis inferuntur: sed nullo principio, aut præcepto per se noto, neque ex per se notis illato, præcepta reperitur prædictis Monachis, siue Religiosis clausura: ergo ipsa non est de iure naturali, & diuino. Et confirmatur, nam omne ius diuinum continetur in Bibliorum Codice, veteris, & noui Testamenti, atq; etiam ex ipsis inferimus, cōpertumq. habemus, quænam sint de iure naturali, seu naturalis rationis dictamine: sed in toto bibliorum Canone, nō inuetur Monachis, siue Religiosis clausura, neque aliquod reperitur huiusmodi præceptum: ergo id non est asserendum. Confirmatur secundo, nam, vt tenet communis opinio, cui & assentitur D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 4. Apostoli fuerunt primi Religiosi, & primi Monachi Ecclesiæ primitiuæ, qui & emiserunt tria Religionis essentialia, & substantialia vota, & tamen non leguntur seruasse clausuram, neque petisse eos, aut dedisse alijs ad exeundum foras licentiā, nunc peti, & dari consueram à viris Religiosis, neque cum viuerent cum Christo Domino, nec postea ipso in cæ-

D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 4.

in cælum sublato: nō igitur prædicta clausura est de iure naturali, & diuino. Et confirmatur tertio, nā si id ita esset, & prædicta clausura iure naturali, & diuino esset præcepta, in ea seruanda, & eius obligatione omnes Monachi, & Religiosi essent pares, quin vero, & æquales Carthusianis, nā quæ de iure naturæ sunt, communia sunt, quod non esse verum, constat ex omnibus omnium Religionum regulis, atque ex experientia ipsa omnium rerum magistra. Et præterea facultas exeundi à Claustro Monasterij, quæ viris Religiosis passim à suis Superioribus confertur, & interdum absque vlla causa, dari nō posset, etiam à Papa, si ipsa clausura esset seruanda de iure naturali, & diuino: ergo id non est dicendum. Quibus omnibus addo, nam secundum D. Thom. Religiosi de iure diuino, ad sola tria Religionis substantialia, & essentialia vota seruanda tenentur, & in nullo illorū includitur clausura, cum sine illa seruari optime possint, vt fuit seruata ab Apostolis, atque ab alijs quamplurimis sanctissimis viris illius temporis: ergo intentum. Sed dices, vnde ergo Monachorum clausura ortum habuit? Respondeo per sequentem Concl.

D. Tho. 2. 2. q. 186. ar. 9.

Tertia Conclusio.

Clausura Monachorum, siue Religiosorum (vt creditur) ortum, & originem habuit, à quibusdam antiquissimis Monachis, qui etiam præcesserunt quatuor principalium Regularum institutores, & postea, clarius inducta est, & præcepta obseruari, in aliquibus Concilijs. Hæc Conclusio est etiam eiusdem Nauar. vbi supra, & adducit aliqua Concilia, in quibus clausura à Monachis, siue Religiosis, primo præcepta est obseruari, & sunt illa iura, quorum fecimus mentionem in argumentis adductis, pro parte affirmatiua, quorum primum est, *c. placuit, il 2. factum in Nicena Synodo, c. iuxta, quod refert, factum in Calcedonensi, & c. Monachi, il 1. quod est Concilij Agatensis, & 2. Tarraconensis*. Et quibus infert Nauarro, quod Monachorum, & Religiosorum clausura, à quibuscumque habuerit originem, robur siue firmitatem, saltem non est de iure naturali, & diuino, neque excedit humanæ legis auctoritatē, & obligat tantum in summa, ad hoc vt nullus Regularis cuiuscumque Ordinis, & Religionis sit, Monasterium, vel septa monasterij exeat, seu limites ad id designatos, sine sui Superioris licentia, neque cum illa, sine aliqua causa iusta, atque vtilitate id expostcente, & suadente. Verba sunt prædicti Nauarri, quod & habetur expressum, in omnibus supradictis capitulis, cū suis glosis, & traduntibidem Doctores vnanimiter. Sed aduertendum est, id habere locum quammaxime in Regularibus, & Religiosis simplicibus, Ordinum Monachalium, nullo prælationis officio condecoratis, nam Prælati nō videntur ad illam teneri, quamuis forsan (inquit Nauarro) peccabunt etiam ipsi, saltim venialiter, sine vlla causa, à Monasterio exeuntes, cum teneantur, suæ se conformare cōmunitati, iuxta legem illam naturalem, quæ refertur *in c. cum omnes de constitutionibus: Patere legem, quam ipse tuleris*, id quod habetur, *in quadam rubrica, ff. quod quisquam iuris, in alium statuerit, vtatur & ipse*, &c.

Clausura Monachorum, & Religiosorum, vnde ortum, & originē duxerit.

Ad quid obstiget Religiosorum clausura.

c. cum omnes, de constitut. Rubr. ff. quod quisque iuris.

Prædictæ clausuræ legem, ab antiquis illis patribus adinuentam, & à cōmuni iure statutam, seu confirmatam (inquit Nauarro) quod multi Ordinum, & Religionum (maxime Monachalium) fundatores, atque institutores, partim statutis, partim consuetudine, inuiolabiliter obseruatā, adeo auxerūt, & obseruauerunt, vt quorumdam vita, quasi perpetuus quidam carcer esse videatur: sed alij alia processerunt via, non ita rigorosa, & stricta, maxime ij quarum Religionum finis, fuit profiteri, non tam vitam contemplatiuam, quam actiuam, atq; intendere bono cōmuni, & proximorum suorum spirituali vtilitati, & saluti. Vnde & dicit, factum est, quod non omnes Monachi, siue

Religioſi obligentur, ſeu obligati exiſtant, ad æqualem & adeo ſtrictam & rigoroſam clauſuram ſeruandam, ſed alij, ad ſolam clauſuram, iure communi præceptam, quæ ſtat in eo, quod dictum eſt, nempe non exire à Monaſterij clauſtro, ſine Prælati licentia; alij vero, Ordinum ſcilicet, & Religionum Monachalium, ad maiorem, ſuis ſtatutis, conſtitutionibus, ſiue conſuetudinibus præſcriptis, præceptam, auctam, & longe ſtrictiorem factam, iuxta quas Monachorum nulli licet, muro egredi, niſi raro, aut numquam, atque ex vrgentiſſima, iuſtiſſima & rationabili cauſa, vt fieri dicitur apud Carthuſianos, & alios Monachos, de quibus nihil libet in præſentiarum dicere, hoc ſolummodo contentus dixiſſe, quod ſupradicta clauſura (vt dixi) indicta fuit iure Papali humano, non autem naturali, aut diuino.

Vnde ad argumenta in contrarium adducta reſpondetur. Ad primum, negando, quod omnes Regulares & Religioſi, eo ipſo quo vouent ſtabilitatem ſuam, & permanſionem in Monaſterijs, ſub obedientia vnius Prælati, voueant clauſuram: Nam ſtabilitas illa non id ſignificat, ſed ſolummodo permanſionem in ſuo propoſito, voto, & profeſſione, ſub obedientia ſuo debita Superiori, & Prælato, ſecundum ſuam Regulam. Neque promittunt clauſuram, aut quod non egredientur Monaſterij ſepta, etenim ſi ad id obligantur, non eſt ex vi voti ſuæ profeſsionis ſiue Regulæ, ſed aliunde, vt ſtatim dicemus in ſequenti Articulo. Ad confirmationem reſpondetur, quod capitulũ *placuit*, non innuit præceptum naturale, aut diuinum, ſed ſolũmodo humanũ poſitiuum. Et ad cõparationem quę adducitur de piſcibus extra aquã, dico cum Ariſtotele, quod ſimilitudo nõ eſt identitas, atq; ita, licet Regularis exiſtens extra Monaſterium ſine licentia, ratione quadã aſſimiletur piſcibus exiſtentibus extra aquã, non tamen inde ſequitur, quod id ſit contra naturam, & rationẽ ſui ſtatus, aut contra præceptum naturale & diuinũ; ſolummodo inde colligitur, ſecundũ Nauar. vbi ſupra, quod aliquo modo peccet, venialiter ſaltem, qui ſine licentia, & iuſta, atq; legitima cauſa, ſui Monaſterij clauſtrum egreditur, non tamen contra præceptum naturale, aut diuinũ, ſed cõtra humanum poſitiuum. Ad omnia alia dico, quod quamuis Regularis, peccet exeundo Monaſterij ſepta, ſine Prælati licẽtia, etiã pro vtilitate ſuæ Eccleſiæ, ratio tamen immediata illius peccati non eſt, quod vouerit prædictam clauſuram, ſed quod vouerit ſtatum, cuius profeſſores lege humana, iuſta, obligantur ad illã, magis, vel minus ſtrictè ſeruandã, eo modo quo, ſacro Ord. inſigniti, peccant non recitando horas Canonicas, non quidẽ, quia vouent illas, ſed quia ſuſceperunt ſtatum, cuius profeſſores, lege humana iuſta, ad id ipſum obligantur. Hinc fit, vt Regulares extra Monaſterium exeuntes, non peccent contra votum de obſeruanda clauſura, quod non fecerunt, ſed contra præceptum, obligans ad mortale, aut veniale, prout lege, aut conſuetudine fuerit introductum, vt dicemus ſtatim. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS II.

Quando, & quomodo peccet Regularis, ſiue Religioſus, ſine ſui Prælati licentia, exeundo à clauſura ſui Monaſterij?

Nau. ſuper c. ſtatuimus, nu. 29. cum ſeqq.

PRo huius articuli intelligentia, libet præmittere, ex Nauarro in prædicto *c. ſtatuimus, comment. 4. de Reg. num. 29. cum ſequentibus*, quod multum refert & oportet ſcire, an lex indicens, ſiue præcipiens clauſuram, ſit Concilialis, ſeu alicuius Concilij, an Papalis, aut vero tantummodo, Regularum approbatarum, ſeu Prælatorum aliquarum Religionum, ordinationes, & conſtitutiones. Hinc enim oritur vis & robur, quod habet, ſeu habere poteſt, ad obligandum, & licentiæ neceſſitas, quæ exigitur ad exeun-

dum

dum à Monasterijs. Nam si clausura indicta, sit solummodo aliquorum Prælatorum lege, à Sede Apostolica non confirmata, neque in id auctoritatem habente, aut ex vi alicuius Regulæ, certum est, quod facilius, atque minori de causa, Prælatus exeundi poterit, subdito licentiam præstare, vt à clausiro Monasterij exeat, quam si sit lex aliqua Conciliaris, aut Papalis, vel summi Pontificis auctoritate confirmata. Quo præmisso, atque supposito, Respondetur huic Articulo, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

IVre communi omnis Regularis prohibetur, exire à clausiro sui Monasterij, sine sui Prælati licentia, iusta de causa data. Hæc Conclusio, est expressa Nauarri, vbi suprà, & satis constat ex supradictis, in præcedenti Articulo, & ex eo, quod habetur in supradictis etiam capitulis, *c. placuit, c. iuxta, c. Monachi*, 1. & 2. 6. 9. 1. Dixi, sine sui Prælati licentia absolute, non assignando, aut nominando hanc, vel illam, nam ad id, non solum Generalis, aut Prouincialis, sed etiam cuiuscumque inferioris Prælati immediati, licentia sufficit, nisi aliunde id sibi fuerit prohibitum, atque in aliqua Religione ordinatum. Neque requiritur necessario, quod prædicta licentia sit expressa, quin vero sufficit tacita, præsumpta, aut interpretatiua, neque etiam specialis & in individuo, sed sat est, quod sit generaliter data, modo detur iusta de causa alicuius necessitatis, seu vtilitatis, de quo statim dicemus. Dixi iure communi, nam de iure speciali quorundam (vt Carthusianorum, & aliorum Monachorum) adhuc est strictior prohibitio, & maior necessitas, atque vrgentior causa requiritur (vt dicitur) nec licentiandi facultas cuilibet prælato committitur, sed Superioribus maioribus, aut soli Generali reseruatur. Dicit vlterius Nauarro, quod intelligenda est conclusio, de Regularibus subditis, non sic autem de Prælatis, vt etiam diximus in calce præcedentis Articuli. Et si quæratur, quænam causa sit necessaria, vt licentia data iustificetur? Respondetur, id in præsenti determinari nullo modo posse, sed relinquendum Superioris arbitrio, ac boni, & prudentis viri, pro diuersitate, & varietate circumstantiarum, personæ, loci, & temporis, argumento eorum, quæ notantur in iure, *l. 1. ff. de iure deliberandi, & in c. de causis, de off. delegati*. Aduertit etiam, quod ad præstandam maiorem licentiam, maior causa, atque necessitas exigitur, & minor sufficiet, si licentia fuerit minor. Nam (inquit) cum exitus à Monasterio sit vetitus iure communi, Conciliari, aut Papali, Prælatus inferior Papa, cui sit facultas in eo dispensandi, non potest id facere, ex libito, & nisi iusta de causa, cum sit quædam dispensatio circa legem Superioris, quæ sine causa iusta non est facienda, vt tenet Glosa solemnis, *in c. nisi rigor sub capite requiritis*, 1. q. 7. quin vero, nec facta tenet, iuxta dictum singulare Innocentij ab omnibus recepti, *in c. dudum, secundo de electione sub fine*, commendatum valde à Felino, *in c. cum inter de exceptio.* Vnde addit, quod neque excusari videntur à peccato, Prælati supradictas licentias sine vlla prorsus causa, sibi subditis præstantes, quod multum oportet considerare; neque vero ipsi subditi sunt tuti, atque securi in conscientia, illas importune, mendatijs, & sinistris quibusdam relationibus exposcentes, & impetrantes. Sed dices, quodnam peccatum est, violatio supradictæ clausuræ in Monachis, siue Religiosis, mortale, an solummodo veniale? Hanc quæstionem, atque difficultatem etiam tractat prædictus Nauarro, vbi supra, de cuius doctrina, & resolutione, sequentem statuo Conclusionem.

Iure communi prohibitum est Religiosis, & Monachis, à Monasterij claustro exire, sine Superioris suorum licentia. *Nau. vbi supra.*

c. placuit.

c. iuxta.

c. Monachi, 1. & 2. q. 1.

l. 1. ff. de iure deliberandi. c. de causis, de off. deleg.

Dispensatio circa legem clausuræ Monachorum, sine causa non est facienda. *Glos. in §. nisi rigor. c. requiritis*, 1. 9. 7. *Innoc. c. dudū 2. de elect. Felinus, in c. cum inter, de exceptio.* Nota hoc valde.

Difficultas. *Nauarr. super c. statuimus*, 19. q. 3. *num.* 34. & 35

Secunda Concluſio.

Quodnã ſit peccatum clauſuræ violatio in Monachis, ſiue Religioſis viris.

Nau. vbi ſupra.

D.Tho. 2. 2. *q.*186. *ar.*9.

Prædicta violatio clauſuræ regulariter loquendo, non eſt peccatum mortale, ſed tantummodo veniale, niſi quando fit ex contemptu regulæ, & perfectionis, aut ex tranſgreſſione præcepti ſpecialis Superioris. Hæc Concluſio eſt Nauarri, vbi ſupra; quam & probat ex ſententia D. Thomæ, 2. 2. q. 186. ar. 9. vbi aſſerit, contenta in Regula, non obligare ad mortale, niſi quoad tria eſſentialia Religionis vota, & quoad præcepta formalia ipſius, ſiue Superioris. Nam Regularis (inquit) non vouet obſeruare ſub peccato mortali, regulam, aut omnia contenta in ipſa, ſed obedientiam, ſecundum illam, viuendo ſimul in caſtitate, & paupertate, atque ita obſeruantiæ aliæ, extra continentiam, & paupertatem, non ligant ex voto, niſi præcipiantur ab ipſa Regula, formaliter, ſiue à Superiori ſecundum ipſam. Cum igitur de his ſit obſeruatio clauſuræ prædictæ, liquidũ fit, & ſatis clare colligitur, quod ipſa nõ obligat ad mortale, ſed ad veniale ſolummodo, dum tamen abſit cõtemptus, vel non fiat contra præceptum formale, ſuperius dictum. Et confirmatur, nam licet ius omne, etiam ſtatuat, ſeu potius confirmet clauſuram prædictam, non id facit, addendo illi vim præcepti, ſed per modum cuiuſdam generalis ſtatuti; ita quod non fit de eius obſeruantia præceptum, ſed de obſeruantia Regulæ, ſeu ſtatuti particularis, & obſeruantia legis generalis. Hæc omnia ſunt ſupradicti Nauarro, vbi ſupra, quibus addit eſſe mortiferam violationem clauſuræ, quotieſcumque fit cum notabili ſcandalo, vel damno Monaſterij, & tunc, non quatenus eſt violatio Regulæ, ſeu iuris communis, aut ſpecialis, non intendentis obligare ad mortale, ſed quatenus eſt violatio iuris diuini, & naturalis, de non ſcandalizando proximo, eidemq. notabiliter non lædendo; quod præcipitur ſeptimo præcepto Decalogi, *Exod.* 20. *Matth.* 18. *& in c. pœnale.* 14. *q.* 5. *& c. nihil, de præſcrip.*

Exod. 20. *Matth.* 18. *c. pœnale,* 14. *q.* 5. *c. nihil, de præſcript.*

Papa quamuis ſit ſolutus legibus, quoad vim coerciuã, non tamẽ quoad directiuam. *l. princeps, ff. de leg. c. propoſuit de conſeſ. præb. l. digna vox, C. de leg. c. iuſtum, d.* 9. *D. Tho.* 2. 2. *q.* 96. *art.* 5. *ad* 3. *& c. ibi.*

Circa iuſtificationem cauſæ, ſiue cauſas iuſtas, ad præſtandas ſupradictas licentias requiſitas, multa dicit Nauarro, vbi ſupra, eaq. notatu digniſſima; aſſerendo eſſe procul dubio, veniale ſaltem peccatum, licentias eiuſmodi præſtare, ſine iuſta, & rationabili cauſa, etiam ſi dentur à Papa, nam quamuis (inquit) ipſe ſit ſolutus humanis legibus, quoad vim coactiuam, iuxta *l. princeps, ff. de legi, & c. propoſuit, de conceſ. præben.* non tamen quoad vim directiuam, iuxta *l. digna vox, C. de legibus, & c. iuſtum, 9. diſt.* atque ita peccat non ſeruando illam legem, vel diſpenſando in ea, ſine iuſta cauſa, vt etiam tradit D. Thom. 1. 2. q. 96. artic. 5. ad tertium, & Caietanus ibidem. Sed dicit Nauarro, quod quamuis qui dat licentiam, ſine iuſta cauſa peccet, & etiam qui ea vtitur, ſciens illam non eſſe iuſtam, non tamen incidit in pœnas exeuntis ſine licentia, à iure poſitas, quod probat, argumento eorum, quæ aliàs dixit, *ſuper c. non dicatis, num.* 22. de habente peculium de licentia Prælati, abſque iuſta, & rationabili cauſa data. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrum Monachus, siue Religiosus, manere possit extra Monasterium, de licentia sui Prælati, iusta de causa data, eique indulgere Prælatus, vt quæcumque sic viuens acquisierit, in quos voluerit vsus conuertat?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

NVllus Prælatus loquendo in foro conscientiæ, licentiam potest Præstare alicui Regulari, siue Religioso, vt extra Monasterium maneat, absque iusta, & legitima causa. Hæc Conclusio est expressa Nauar. *in c. statuimus, & super c. non dicatis*, quâ & probat hac ratione: Quia omnis Regularis, vt dictū est, & habetur *in c. placuit, c. iuncta, c. Monachi*, 1. & 2. 16. q. 1. voto, siue præcepto astringitur, ad seruandam stabilitatem perpetuam in Monasterio, atque in Claustro, & certum est, quod nullus Prælatus, etiam Papa, potest ipsum sine iusta causa, à tali voto, præcepto, siue obligatione liberare, seu absoluere, iuxta *c. non est, iuncta Glosa, de voto, & voti redemptione*: ergo, &c. Supradicta omnia sunt Nauarri, vbi supra, idemq. est iudicium de expendendo, quæ acquisierit, in quos voluerit vsus.

In foro cōscientiæ, nullus Prælatus, neque etiam Papa, licētiam præstare potest alicui Religioso, manēdi extra claustrū Monasterij, absque iusta, & legitima causa. *Nau. in c. statuimus, n. 36. & nu. 40. c. placuit. c. iuxta. c. Monachi, 1. & 2. 16. q. 1. c. non est, iuncta Glos. de voto, & voti redempt.*

Secunda Conclusio.

Iusta existente causa, bene potest Prælatus superior; Papa inferior, & multo melius ipse Papa, facultatem facere Monacho, siue Regulari, manendi extra Claustrum, pro vrgenti aliqua necessitate, sua aut suorum parentum, aut pro vtilitate Monasterij, & aliys: Hæc Conclusio est, etiam Nauarri, vbi supra; qui & ad hoc aliquas adducit causas iustas, quæ cum iure omnes determinari non possint, prudentis arbitrio dicit esse relinquendum; an occurrentes sit tales, iuxta *l. 1. ff. de iure deliberandi, & c. de causis, de offic. deleg.* Hac etiam de re videatur idem Nauar. lib. 3. consil. de Regul. cons. 45. 55. 65. & 67. & super *c. non dicatis, num. 4. super c. nullum, num. 48. & in manuali c. 14. num. etiam 14.* quibus in locis adducit plures casus, & causas iustas, & licitas, exeundi, & manendi Religiosos extra Monasterium, de quibus fuit interrogatus, & ipse varia, atque diuersa dedit consilia.

Iusta existente causa, bene potest Prælatus superior; Papa inferior, & multo melius ipse Papa, facultatem facere Religioso, vt maneat extra Monasterium. *Nau. vbi supra. l. 1. ff. de iure deliberan. c. de causis, de off. deleg. Nauar. lib. 3 consil. de Reg. consil. 45. 54. 55. 65. & 67. super c. non dicatis, num. 4. super c. nullū, nu. 48. & in manual. c. 14. etiam 14.*

Tertia Conclusio.

Causa iusta concedendi facultatem, alicui Regulari, siue Religioso, manendi extra Monasterium, non sat est, neque sufficit, ad concedendum eidem, vt quæcumque acquisierit foris, in quos voluerit, conuertat vsus. Hæc Conclusio est, etiam Nauarri, loco supra dicto, quam & hac ratione probat, nam maior effectus maiorem causam requirit, iuxta *c. præterea, & c. de multa, cum Glosa de præbendis lib. 6.* & certum est, quod non quæcumque causa est sufficiens, ad manendum extra Monasterium, est talis, ad hoc, vt quæcumque acquisierit foris existens, in quos voluerit, conuertat vsus, contra votum suæ paupertatis, & contra ea, quæ superius diximus, q. 28. ar. 9. Hæc de isto Articulo breuiter, ac resolutiue dicta sufficiant.

Causa iusta cōcedendi facultatē alicui Religioso, vt maneat extra Monasterium, nō est sufficiēs ad concedendū illi, vt bona quæ foris ac-

profitendum. Dixit autem teneri ad tacite, vel expreſſe profitendum, propter eos qui transferuntur, vt ſint Prælati, de quibus non improbabiliter, poteſt dici, quod profitentur tacite illas obſeruantias, cum confirmantur, vel aliàs promouentur in Prælatos, quia obligantur præcepto, & exemplo ſeruare illas, in quo ſenſu, inquit, quod vera eſſe poterit opinio, & conſilium Federici, ſed non alias, quia rationes eius nihil concludunt. Videatur etiam, hac de re Nauar. conſil. 49. de regul.

Difficultas ſatis notanda. Quinſnam Monaſterij, ſit filius Religioſus translatus, vt fiat Prælatus ceſſante Prælatura.

Sed eſt modo difficultas, cuiuſnam Monaſterij, ſiue Religionis ſit filius, huiuſmodi Regularis, ſiue Religioſus, translatus in aliud Monaſterium, vt fieret ibi Prælatus, poſt renuntiationem, ſeu amotionem, ab ipſa præfectura, quidam enim dicunt, non eſſe filium ſecundi Monaſterij, & maxime ſi non ibidem fuit profeſſus, nam iuxta *c. fin. de Relig. domibus*, aliud eſt Monachum habere ius in Abbatia, aliud vero habere ius Abbatiæ, ſunt enim hæc omnino diuerſa: cum ergo iſte, de quo loquimur, fuerit obligatus Monaſterio, & Monaſterium ſibi, ratione prælationis, & non ratione profeſſionis, quam forſan non fecit, aut ſi illam fecit, fuit ſolummodo ad effectum obtinendæ Prælaturæ, dicunt iſti Auctores, quod deſerente, ſiue renuntiante, prælationem, liberatur Monaſterium, ab obligatione tenendi ipſum, id quod habetur in iure, *in quadam Decretali, c. penult. de renun.* ac proinde, neque erit Monachus illius Monaſterij, maxime ſi ibi profeſſionem monachalem minime emiſerit. Atque idem eſſe dicunt, etiam ſi fecerit profeſſionem, nam (inquiunt) cum quis de Monacho fit Abbas, & de filio pater, perdit iura Monachatus, & filiationis, argumento eorum, quæ notantur in iure, *in c. ad hoc, de ſimonia, c. ſicut tuis, de conceſſione prabendarum, & ex literas de prabendis, lib. 6.* Vnde ſicut ſi Canonicus alicuius Eccleſiæ Cathedralis, vel plebis, fieret plebanus, aut Epiſcopus, perdente prælationem, ſiue plebanatum, non recuperat iura, quæ ipſo iure perdidit, argumento cuiuſdam *Decretalis, in c. tranſmiſſa de renun.* ita in propoſito, dicunt de Religioſo prædicto, quod remanebit huiuſmodi Monachus immediate ſubiectus Epiſcopo, ſine aliquo medio; eo modo, quo reperitur, qui renuntiat ſuo Epiſcopatui, iuxta ſacros Canones, *in c. 1. & 2. de tranſ. Epiſcopo.* Quod & confirmant hac ratione, nam quando Monachus Abbas, fit Epiſcopus, ac proinde abſoluitur à iure Abbatiæ, ſi poſtea renuntiet Epiſcopatui, certum eſt, quod non redibit ad Monaſterium, ſed remanebit ſubiectus immediate, Ordinario loci, idem ergo omnino in propoſito eſt dicendum. Hæc ſunt fundamenta huius ſententiæ, & opinionis, ſed his non obſtantibus, ſecunda opinio eſt verior, atque tenenda, de qua ſit ſecunda Concluſio.

c. ad hoc, de ſimonia. c. ſicut tuis, de conceſſ. prab. c. literas, de prabend. lib. 6 c. tranſmiſſa, de renun. c. 1. & 2. de tranſ. Epiſc.

Secunda ſententia, & opinio. Translatus de vno ad. aliud Monaſterium, ſiue Religioſi, vt in ea fiat Prælatus, remanet Monachus, & filius, poſterioris Monaſterij, ſiue Religionis.

Secunda Concluſio.

Translatus de vno ad aliud Monaſterium, ſiue Religionem, vt in ea fiat Prælatus, vacante præfectura, remanet Monachus, & filius, poſterioris Monaſterij, ſiue Religionis. Hæc concluſio eſt expreſſa Nauar. lib. 3. conſiliorum de regul. conſ. 61. quam & probat multiplicibus rationibus: & primo, nam translatus ex vno in aliud Monaſterium legitime, perdit omnia iura prioris Monaſterij, iuxta *c. ſi quis, iam translatus, 21. q. 2. & c. ne pro cuiuslibet, 16. q. 1.* ſed rationi conſonum non eſt, vt non habeat ius in aliud, non igitur id eſt dicendum, ſed contrarium. Secundo probatur idipſum, nam iuxta *c. fin. de tranſlatus, 22. q. 2. & c. ne pro cuiuslibet, ib. q. 1.* *c. ſi quis, iam ſimonia*, omnis Abbas eo ipſo, quo eligitur, & confirmatur, eſt Monachus illius Monaſterij, cuius eſt Abbas, neque inuenitur, aut ſignari poteſt ratio, ob quam definat eſſe eiuſdem filius: ergo reuera remanet filius poſterioris Monaſterij. Tandem tertio probatur hoc idem, nam, vt in præcedenti Concluſione

c. fin. de ſimo.

cluſione diximus, omnis Monachus tranſlatus in aliam Religionē, vt ſit Prælatus, reuera profitetur, debetq. profiteri ibi, tacite, vel expreſſe: ſed certum eſt, quod per ipſam profeſſionem, ſit filius ſecundi Monaſterij, de quo non videtur dubitandū, ergo id firmiter eſt tenendum. Neque adducta in contrarium obſtant, nam Monachus per renuntiationem, ſiue priuationem Abbatiæ, non perdit ius ſui Monachatus, aut filiationis, quam per ſupradictam profeſſionem, eſt adeptus (vt dictum eſt) in ſecundo Monaſterio, ergo illam adhuc retinet: nec verum eſt id quod dicitur, quod remanebit ſubiectus Epiſcopo, quin vero eiuſdem ordinario Religionis Prælato erit ſubditus. Et non eſt ſimile illud de Epiſcopo. Nam in renuntiatione Epiſcopatus, cum Epiſcopus fuerit cōſecratus, & per conſecrationem, ab obedientia Prælati Regularis abſolutus, atque liberatus, nō reincidit in eiuſdem Prælati ſubiectionem, & obedientiam, etiam ſi priuetur, aut renunciet Epiſcopatui, cum fuerit iam collocatus in ſtatu eminentiori, altiori, atque perfectiori. At hæc ratio non militat in Abbatibus, & alijs inferioribus Prælatis, conſequenterq. dicendum eſt, quod remanent filij eorum Monaſteriorum, ad quæ, vt præeſſent fuere tranſlati ſine dubio. Et hæc de iſta difficultate dicta ſufficiant.

Reſpondetur fundamentis, contrarijs opinionem.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum Monachus translatus de vna Religione ad aliam, debeat ſedere in Capitulo, iuxta tempus, in quo emiſit profeſſionem in illa, an vero, iuxta tempus, quo profeſſus fuit, in priori Monaſterio?

Huic Articulo, reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Religioſus in aliam Religionem tranſlatus, ſedere debet in Choro, & Capitulo, iuxta tempus, quo emiſit profeſſionem in ſecunda. Probatur hæc concluſio, nam ab eo tantum tempore, incipit eſſe Regularis illius Religionis, & filius eiuſdem Monaſterij: ergo ſecundum illud tempus tantummodo, debet vocem, & locum habere, in Choro, Capitulo, & alijs. argumento eorum, quæ trādunt communiter Doctores, *in l. 1. ff. de aluo. ſcribentis, & c. 1. & c. ſtatuimus de maioritate, & obed.* Sed intelligenda, eſt hæc Concluſio, de eo, qui tranſlatus eſt in aliam Religionem, vt ſit ibidem ſubditus, & filius, ſecus eſt autem de illo, qui fuit tranſlatus, vt fieret Prælatus, nam iſte quamuis renuntiet prælationi, ſedebit in primo loco, immediate poſt Prælatum, in memoriam honoris, & prælationis, quam geſſit, niſi ſimul cum eo concurrant alij, qui ſimilem, ſeu maiorem honorem geſſerunt, argumento eorum, quæ in ſupra d. l. notantur. Et hoc in terminis reſpondit Nauar. lib. 3. Conſiliorum de Regul. conſ. 6. Ex quo infero, quod illi qui fuerunt Prælati in aliquo Conuentu, finita prælatione non debent ſedere inter alios Fratres per ſuam antiquitatem, ſed iuxta locum, vbi ſedet Prælatus, & contrarium facere non eſt iuri, aut rationi conſonum.

Religioſus in aliam Religionem tranſlatus, ſedere debet in Choro, & in Capitulo, iuxta tempus, quo emiſit profeſſionem in ipſa. *l. 1. ff. de aluo. ſcribentis. c. 1. & c. ſtatuimus, de maior. & obe.* Nota hoc valde pro loco, quo ſedere debent, qui tranſferūtur in alias Religiones, vt ſint Prælati, expoſtero ſuo munere, & officio. *Nauar. lib. 1. conſ. de maio. & obed. conſ. 10.*

Sed quæro, ſi quis transferatur de vna in aliam eiuſdem Religionis Prouinciam, & ibi incorporetur, debebitne ſedere, & habere locum in Choro, Capitulo, & alijs, à tempore tantum ſuæ incorporationis, an vero à tempo-

Difficultas.

tempore, quo assumpsit habitum, seu professionem emisit, eiusdem Religionis? Respondeo, & sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Qui translatus est, de vna in aliam eiusdem Religionis Prouinciã, postquam iam incorporatus est, habere debet locum in Choro, Capitulo, & alijs, non à tempore suæ incorporationis, sed à tempore, quo assumpsit habitum, aut emisit professionem in sua prima Prouincia. Probatur hæc Conclusio ex diuersitate rationis ad supradictam Conclusionem, nam iste, talis, translatus, non transfertur, vt in alia Prouincia profiteatur, sed vt iam professus, & eiusdem Religionis filius, in secunda Prouincia incorporetur, & virtute illius incorporationis, fiat ipsius filius, & filiatio illa antiqua alterius Prouinciæ, reuiuiscat, & fiat filiatio secundæ Prouinciæ, gaudeatq. proinde omnibus gratijs, & priuilegijs, quæ filijs, & professis dictæ Prouinciæ communicantur. Quin vero in hac nostra sacra Fratrum Minorum Religione, in consuetudine positum est, vt quando aliquis iusta de causa, transijt de vna in aliam Prouinciam, statim, atque recipitur, etiam antequam incorporetur, datur sibi sessionis locus, secundum antiquitatem suæ professionis, seu habitus, licet antequam incorporetur, vocem non habeat in Capitulo: quod & iuridice ordinatum est, cum proxime accingendus, habeatur pro accincto, & in proximo eligendus, in aliquibus habeatur pro electo, vt in quadam lege diffinitur, *l penultima, de mils. testa.* & gaudet aliquibus priuilegijs eorum, quæ alijs conceduntur, eo modo quo, & sponsis de futuro conceduntur à Doctoribus aliqua, quæ conueniunt sponsis de præsenti, pro eo quod sponsalia de futuro, reuera sunt quædam præparatoria ad matrimonium de præsenti. Ita dico modo in proposito nostro, quod receptis iam in aliqua Prouincia, incorporatorum aliqua priuilegia communicantur, possunt q. iure communicari, pro eo quod ipsa receptio, est quasi quoddam præambulum, & præparatorium ad eamdem incorporationem. Hactenus de isto Articulo.

Qui translatus est, ex vna in aliam Prouinciam, si incorporetur, locum habere debet in Capitulo, & alijs, non a tempore suæ incorporationis, sed susceptionis habitus, vel emissæ professionis.

De loco vbi sedere debẽt, qui ad alias Prouincias trãsferuntur ibidẽq. incorporantur.

l. penult. de mili. testa.

ARTICVLVS XXIV.

Cui cedant bona Religiosi, transeuntis ex vna in aliam Religionem, & an transiens in aliam Religionem, possit secum deferre, ea quæ habebat in prima?

Huic articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Monachus vere, & realiter professus in aliqua Religione, quidquid acquirit, & quomodocumque illud acquirit, illi cedit Ordini, & Religioni, in qua professus est. Hæc Conclusio est expressa Nauar. *in c. non dicatis, num. 30. & 31. & in c. statuimus, nu* 24. & in consilijs, lib. 3. de voto, & cons. 14. num. 5. & 6. & satis constat ex his, quæ supra diximus, q. 28. art. 5. & sequentibus. Et ratio eius in promptu est, quia nullus verus Monachus, potest sibi, aut suo nomine aliquid acquirere, cum sit omnino incapax cuiuscumque dominij, & possessionis ciuilis, siue iuris, etiam respectu sui Breuiarij (vt inquit prædictus Nauarro) quamuis habeat, & habere possit, quendam naturalem vsum, seu quandam detentionem eorum, quæ ad vitam sunt

Quidquid Monachus acquirit, illi Religioni, & Monasterio, vbi professus est, acquirit. *Nauar. in c. non dicatis, nu. 30. & 31. & in c. statuimus, nu* 24. & *lib. 3. cons. de voto, & cons. 14. nu. 5. & 6.*

ſunt ſibi neceſſaria. Vnde quomodocumque, atq; vtcumque aliquid acquirat Monachus, ſiue per contractum, ſiue per vltimam voluntatem, ſiue per induſtriam ſuam, cum iuſſu, vel ſine iuſſu Prælati, non ſibi, ſed Religioni illi, ſeu Monaſterio, in quo profeſſus eſt, acquirit, ſiue illud ſit ſtabile, ſiue vero mobile, aut immobile, & hoc eſt certum, & indubitabile. vnde ſit ſecunda Conc.

Secunda Concluſio.

Monachus, qualibet iuſta de cauſa tranſlatus in aliud Monaſterium, ſiue Religionem, etiam auctoritate Apoſtolica, nihil omnino poteſt ſecum deferre, niſi quod expreſſe, vel tacite, præfata Sedes Apoſtolica ſtatuerit, atque ordinauerit, vel in tali Religione eſſet iam ſtatutum, & determinatum, aut ſuus Prælatus illi conceſſerit. Hæc Concluſio eſt, etiam Nauar. loco citato, & probatur, nam beneficia principum, & Canones, & leges intelligendæ ſunt, abſque præiudicio tertij, non expreſſo in beneficio, iuxta communem Doctorum reſolutionem, *in c. ſuper eodem, de offic. delegati*; *& iuxta l. 3. §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in publico fiat*: ergo licet ſummus Pontifex, aut ius concedat, vt ex iuſtis cauſis, quiſpiam ad aliam Religionem ſtrictiorem, aut laxiorem tranſferatur, illa tranſlatio debet fieri, ſine præiudicio prioris Religionis, ac proinde Religioſus ſic translatus, nullo modo poterit tranſportare illa, quæ vtcumque, & quomodocumque quæſita iam erant priori Monaſterio, ſiue Religioni. Ab hac generali regula excipit Nauarro, ſcripta manu propria, quæ inutilia eſſent ſuæ priori Religioni, & alia quorum delationem probabiliter crederet, Prælato ſuo non fore ingrata, reliqua vero minime. Videatur hæc de re Syluester, *verbo Religio. 4. q. 10.* Et hactenus de iſto Articulo, & de tota hæc quæſtione.

Monachus tranſlatus ex vna in aliam Religionem, nihil omnino poteſt deferre ſecũ, niſi quod, vel à Papa, vel à Superiore fuerit, ſibi permiſſum. *Nau. vbi ſupra, nu. 8. 9. & 10. c. ſup. eod. tit. de off. deleg. l. 3. §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in publico fiat. Syluaſt. verbo Religio, 4. q. 10.*

QVÆSTIO XXXII.

De Religioſis profeſſis, quantum ad clauſuram ab eiſdem obſeruari præceptam, ita quod non poſſunt ſine licentia, exire extra Clauſtrum ſui Monaſterij.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum clauſura, Monachis atque Religioſis indicta, ſit de iure naturali, & diuino, an vero ſolummodo de iure humano, Papali, & poſitiuo?

HAnc difficultatem tangit Nauarro, comment. 4. de Regul. ſuper *c. Statuimus*, 19. *q. 3. num.* 29. & argumentis pro vtraque parte propoſitis, illam ſatis difficultat. Et quidem quod ſupra dicta clauſura, ſit de iure naturali atque diuino, exinde patet, nam omnis Regularis ſiue Religioſus, faciens profeſſionem, implicite, ſeu explicite, aut quod dicitur expreſſe, vel tacite, illam profitetur atque promittit, ſiquidem vouet ſuam ſtabilitatem, & permanſionem in Monaſterio, & in Clauſtro, ſub obedientia talis, vel talis Prælati, vt conſtat ex forma profitendi, quam omnes fere in vniuerſum ſeruant Religiones: ſed redditio, & adimpletio voti, eſt de iure naturali, & diuino, iuxta illud *Pſalmi, Vouete, & reddite Domino Deo veſtro*, &c. & habetur *in c. magne, de voto*: ergo, & clauſura ipſa eſt de iure naturali, & diuino. Et confirmatur ex illo, quod habetur *in c. placuit, il 2. 16. q. 1.* quod eſt Eugenij

Nau. ſuper c. Statuimus, c. 3 q. 3. nu. 29. Pſalm. 75. c. magne, de voto. c. placuit, il 2. 17. q. 1.

Papæ, vbi dicitur: *Placuit communi nostro Concilio, vt nullus Monachorum, pro lucro terreno, de Monasterio exire nefandissimo ausu præsumat, &c.* & infra, *sit Claustro suo contentus, quia sicut pisces sine aqua caret vita, ita & sine Monasterio Monachus.* Ex qua auctoritate sic colligi potest argumentū. Piscis extra aquā, iure naturæ viuere nequit: ergo eodem iure, nec Monachus extra Monasterium exire debet. Ad quod etiam facit *c. iuxta, & c. Monachi, 1. & 2. eadem causa, & quæstione, vbi dicitur, quod Monachi à Monasterio foras egredi non possunt, etiam pro vtilitate illius, sine Superioris licentia,* in quo quidem casu, etiam Canonici Regulares æquantur Monachis, vt colligitur ex ipsa Regula S. Augustini. Cuius Canonis ratio, & fundamentum esse videtur votum, quo Regularis in sua professione astringit se suo Monasterio: ergo iure voti (& consequenter naturali, & diuino) cuncti Regulares, & Religiosi, tenetur ad seruandam clausuram. Hæc sunt argumenta, quæ adducit Nauar. disputationis gratia. His tamen non obstantibus, quod hac in re dicendum, ac tenendum sit, explicabitur per sequentes Conclusiones.

c. iuxta. c. Monachi, 1. & 2. ead. causa, & quæst.

Prima Conclusio.

Clausura iure est indicta omnibus, in vniuersum Religiosis aliquo modo. *Nau. vbi supra. nu. 30.*

CErtissimum est, & nullatenus negari potest, aliquo iure, seu aliqua lege, clausuram esse omnibus Regularibus indictam, sibiq. prohibitum exire à suis Monasterijs, seu à terminis sibi designatis, sine suorum Superiorū licentia, & permissione. Hæc Conclusio est expressa Naua. loco supradicto, quam, & probat, Primo ex generali omnium Religionum consuetudine, quæ vbiq. id obseruat, & exitus, siue egressus à Monasterijs sine Prælati licentia, semper omni tempore visus fuit prohibitus. Secundo probatur idipsum, ex Regula D. Augustini, quæ quidem, vt dicitur, licet omnium sit laxissima, vt habetur, *in c. quod Dei timorem, de stat. Monach.* nihilominus tamen, tam in principio, quam in medio, atque etiam in fine, semper præsupponit, suos Canonicos Regulares, debere constitui in vno Monasterio, siue in vna domo, atque esse eisdem prohibitum exitum sine Prælati licentia, expressa vel tacita, generali, vel speciali. Et hoc est in omni opinione certum, & omnes indubiè illud fatentur.

c. quod Dei timorem, de statu Monach.

Secunda Conclusio.

Religiosorum, seu Monachorum clausura, non est indicta iure naturali, neque diuino, sed humano, & positiuo. *c. ius natural. dist. 1.*

Quamuis prædicta vera sint, adhuc certissimum etiam est, quod hæc Monachorum, & Religiosorum clausura, non est sibi indicta iure naturali, aut diuino, sed humano, & positiuo. Hæc Conclusio est etiam Nauar. vbi supra, & probatur, nam omne ius naturale, & diuinum, vt habetur *in c. ius naturale, d. 1.* est ex per se notis, seu de his, quæ ex per se notis inferuntur: sed nullo principio, aut præcepto per se noto, neque ex per se notis illato, præcepta reperitur prædictis Monachis, siue Religiosis clausura: ergo ipsa non est de iure naturali, & diuino. Et confirmatur, nam omne ius diuinum continetur in Bibliorum Codice, veteris, & noui Testamenti, atq; etiam ex ipsis inferimus, cōpertumq. habemus, quænam sint de iure naturali, seu naturalis rationis dictamine: sed in toto bibliorum Canone, nō inuetur Monachis, siue Religiosis clausura, neque aliquod reperitur huiusmodi præceptum: ergo id non est asserendum. Confirmatur secundo, nam, vt tenet communis opinio, cui & assentitur D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 4. Apostoli fuerunt primi Religiosi, & primi Monachi Ecclesiæ primitiuæ, qui & emiserunt tria Religionis essentialia, & substantialia vota, & tamen non leguntur seruasse clausuram, neque petisse eos, aut dedisse alijs ad exeundum foras licentiā, nunc peti, & dari consueram à viris Religiosis, neque cum viuerent cum Christo Domino, nec postea ipso

D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 4.

in cæ-

in cælum sublato: nó igitur prædicta clausura est de iure naturali, & diuino. Et confirmatur tertio, nâ si id ita esset, & prædicta clausura iure naturali, & diuino esset præcepta, in ea seruanda, & eius obligatione omnes Monachi, & Religiosi essent pares, quin vero, & æquales Carthusianis, nâ quæ de iure naturæ sunt, communia sunt, quod non esse verum, constat ex omnibus omnium Religionum regulis, atque ex experientia ipsa omnium rerum magistra. Et præterea facultas exeundi à Clausto Monasterij, quæ viris Religiosis passim à suis Superioribus confertur, & interdum absque vlla causa, dari nó posset, etiam à Papa, si ipsa clausura esset seruanda de iure naturali, & diuino: ergo id non est dicendum. Quibus omnibus addo, nam secundum D. Thom. Religiosi de iure diuino, ad sola tria Religionis substantialia, & essentialia vota seruanda tenentur, & in nullo illorũ includitur clausura, cum sine illa seruari optime possint, vt fuit seruata ab Apostolis, atque ab alijs quamplurimis sanctissimis viris illius temporis: ergo intentum. Sed dices, vnde ergo Monachorum clausura ortum habuit? Respondeo per sequentem Concl.

D. Tho. 2. 2. q. 186. ar. 9.

Tertia Conclusio.

Clausura Monachorum, siue Religiosorum (vt creditur) ortum, & originem habuit, à quibusdam antiquissimis Monachis, qui etiam præcesserunt quatuor principalium Regularum institutores, & postea, clarius inducta est, & præcepta obseruari, in aliquibus Concilijs. Hæc Conclusio est etiam eiusdem Nauar. vbi supra, & adducit aliqua Concilia, in quibus clausura à Monachis, siue Religiosis, primo præcepta est obseruari, & sunt illa iura, quorum fecimus mentionem in argumentis adductis, pro parte affirmatiua, quorum primum est, *c. placuit, il 2. factum in Nicena Synodo, c. iuxta, quod refert, factum in Calcedonensi, & c. Monachi, il 1. quod est Concilij Agatensis, & 2. Tarraconensis*. Et quibus infert Nauarro, quod Monachorum, & Religiosorum clausura, à quibuscumque habuerit originem, robur siue firmitatem, saltem non est de iure naturali, & diuino, neque excedit humanæ legis auctoritatẽ, & obligat tantum in summa, ad hoc vt nullus Regularis cuiuscumque Ordinis, & Religionis sit, Monasterium, vel septa monasterij exeat, seu limites ad id designatos, sine sui Superioris licentia, neque cum illa, sine aliqua causa iusta, atque vtilitate id exposcente, & suadente. Verba sunt prædicti Nau. quod & habetur expressum, in omnibus supradictis capitulis, cũ suis glosis, & tradunt ibidem Doctores vnanimiter. Sed aduertendum est, id habere locum quammaxime in Regularibus, & Religiosis simplicibus, Ordinum Monachalium, nullo prælationis officio condecoratis, nam Prælati nõ videntur ad illam teneri, quamuis forsan (inquit Nauarro) peccabunt etiam ipsi, saltim venialiter, sine vlla causa, à Monasterio exeuntes, cum teneantur, suæ se conformare cõmunitati, iuxta legem illam naturalem, quæ refertur *in c. cum omnes de constitutionibus: Patere legem, quam ipse tuleris*, id quod habetur, *in quadam rubrica, ff. quod quisquam iuris, in alium statuerit, utatur & ipse, &c.*

Clausura Monachorum, & Religiosorum, vnde ortum, & originẽ duxerit.

Ad quid obliget Religiosorum clausura.

c. cum omnes, de constitut. Rubr. ff. quod quisque iuris.

Prædictæ clausuræ legem, ab antiquis illis patribus adinuentam, & à cõmuni iure statutam, seu confirmatam (inquit Nauarro) quod multi Ordinum, & Religionum (maxime Monachalium) fundatores, atque institutores, partim statutis, partim consuetudine, inuiolabiliter obseruatã, adeo auxerũt, & obseruauerunt, vt quorumdam vita, quasi perpetuus quidam carcer esse videatur: sed alij alia processerunt via, non ita rigorosa, & stricta, maxime ij quarum Religionum finis, fuit profiteri, non tam vitam contemplatiuam, quam actiuam, atq; intendere bono cõmuni, & proximorum suorum spirituali vtilitati, & saluti. Vnde & dicit, factum est, quod non omnes Monachi, siue

Religioſi obligentur, ſeu obligati exiſtant, ad æqualem & adeo ſtrictam & rigoroſam clauſuram ſeruandam, ſed alij, ad ſolam clauſuram, iure communi præceptam, quæ ſtat in eo, quod dictum eſt, nempe non exire à Monaſterij clauſtro, ſine Prælati licentia; alij vero, Ordinum ſcilicet, & Religionum Monachalium, ad maiorem, ſuis ſtatutis, conſtitutionibus, ſiue conſuetudinibus præſcriptis, præceptam, auctam, & longe ſtrictiorem factam, iuxta quas Monachorum nulli licet, muro egredi, niſi raro, aut numquam, atque ex vrgentiſſima, iuſtiſſima & rationabili cauſa, vt fieri dicitur apud Carthuſianos, & alios Monachos, de quibus nihil libet in præſentiarum dicere, hoc ſolummodo contentus dixiſſe, quod ſupradicta clauſura (vt dixi) indicta fuit iure Papali humano, non autem naturali, aut diuino.

Vnde ad argumenta in contrarium adducta reſpondetur. Ad primum, negando, quod omnes Regulares & Religioſi, eo ipſo quo vouent ſtabilitatem ſuam, & permanſionem in Monaſterijs, ſub obedientia vnius Prælati, voueant clauſuram: Nam ſtabilitas illa non id ſignificat, ſed ſolummodo permanſionem in ſuo propoſito, voto, & profeſſione, ſub obedientia ſuo debita Superiori, & Prælato, ſecundum ſuam Regulam. Neque promittunt clauſuram, aut quod non egredientur Monaſterij ſepta, etenim ſi ad id obligantur, non eſt ex vi voti ſuæ profeſsionis ſiue Regulæ, ſed aliunde, vt ſtatim dicemus in ſequenti Articulo. Ad confirmationem reſpondetur, quod capitulū *placuit*, non innuit præceptum naturale, aut diuinum, ſed ſolūmodo humanū poſitiuum. Et ad cōparationem quę adducitur de piſcibus extra aquā, dico cum Ariſtotele, quod ſimilitudo nō eſt identitas, atq; ita, licet Regularis exiſtens extra Monaſterium ſine licentia, ratione quadā aſſimiletur piſcibus exiſtentibus extra aquā, non tamen inde ſequitur, quod id ſit contra naturam, & rationē ſui ſtatus, aut contra præceptum naturale & diuinū; ſolummodo inde colligitur, ſecundū Nauar. vbi ſupra, quod aliquo modo peccet, veniali-ter ſaltem, qui ſine licentia, & iuſta, atq; legitima cauſa, ſui Monaſterij clauſtrum egreditur, non tamen contra præceptum naturale, aut diuinū, ſed cōtra humanum poſitiuum. Ad omnia alia dico, quod quamuis Regularis, peccet exeundo Monaſterij ſepta, ſine Prælati licētia, etiā pro vtilitate ſuæ Eccleſiæ, ratio tamen immediata illius peccati non eſt, quod vouerit prædictam clauſuram, ſed quod vouerit ſtatum, cuius profeſſores lege humana, iuſta, obligantur ad illā, magis, vel minus ſtrictè ſeruandā, eo modo quo, ſacro Ord. inſigniti, peccant non recitando horas Canonicas, non quidē, quia vouēt illas, ſed quia ſuſceperunt ſtatum, cuius profeſſores, lege humana iuſta, ad id ipſum obligantur. Hinc fit, vt Regulares extra Monaſterium exeuntes, non peccent contra votum de obſeruanda clauſura, quod non fecerunt, ſed contra præceptum, obligans ad mortale, aut veniale, prout lege, aut conſuetudine fuerit introductum, vt dicemus ſtatim. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS II.

Quando, & quomodo peccet Regularis, ſiue Religioſus, ſine ſui Prælati licentia, exeundo à clauſura ſui Monaſterij?

Nau. ſuper c. ſtatuimus, nu. 29. cum ſeqq.

PRo huius articuli intelligentia, libet præmittere, ex Nauarro in prædicto *c. ſtatuimus, comment. 4. de Reg. num. 29. cum ſequentibus*, quod multum refert & oportet ſcire, an lex indicens, ſiue præcipiens clauſuram, ſit Concilialis, ſeu alicuius Concilij, an Papalis, aut vero tantummodo, Regularum approbatarum, ſeu Prælatorum aliquarum Religionum, ordinationes, & conſtitutiones. Hinc enim oritur vis & robur, quod habet, ſeu habere poteſt, ad obligandum, & licentiæ neceſſitas, quæ exigitur ad exeun-

dum

dum à Monaſterijs. Nam ſi clauſura indicta, ſit ſolummodo aliquorum Prælatorum lege, à Sede Apoſtolica non confirmata, neque in id auctoritatem habente, aut ex vi alicuius Regulæ, certum eſt, quod facilius, atque minori de cauſa, Prælatus exeundi poterit, ſubdito licentiam præſtare, vt à clauſtro Monaſterij exeat, quam ſi ſit lex aliqua Conciliaris, aut Papalis, vel ſummi Pontificis auctoritate confirmata. Quo præmiſſo, atque ſuppoſito, Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

IVre communi omnis Regularis prohibetur, exire à clauſtro ſui Monaſterij, ſine ſui Prælati licentia, iuſta de cauſa data. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Nauarri, *vbi ſupra*, & ſatis conſtat ex ſupradictis, in præcedenti Articulo, & ex eo, quod habetur in ſupradictis etiam capitulis, *c. placuit, c. iuxta, c. Monachi, 1. & 2. 6. q. 1.* Dixi, ſine ſui Prælati licentia abſolute, non aſſignando, aut nominando hanc, vel illam, nam ad id, non ſolum Generalis, aut Prouincialis, ſed etiam cuiuſcumque inferioris Prælati immediati, licentia ſufficit, niſi aliunde id ſibi fuerit prohibitum, atque in aliqua Religione ordinatum. Neque requiritur neceſſario, quod prædicta licentia ſit expreſſa, quin vero ſufficit tacita, præſumpta, aut interpretatiua, neque etiam ſpecialis & in individuo, ſed ſat eſt, quod ſit generaliter data, modo detur iuſta de cauſa alicuius neceſſitatis, ſeu vtilitatis, de quo ſtatim dicemus. Dixi, iure communi, nam de iure ſpeciali quorundam (vt Carthuſianorum, & aliorum Monachorum) adhuc eſt ſtrictior prohibitio, & maior neceſſitas, atque vrgentior cauſa requiritur (vt dicitur) nec licentiandi facultas cuilibet prælato committitur, ſed Superioribus maioribus, aut ſoli Generali reſeruatur. Dicit vlterius Nauarro, quod intelligenda eſt concluſio, de Regularibus ſubditis, non ſic autem de Prælatis, vt etiam diximus in calce præcedentis Articuli. Et ſi quæratur, quænam cauſa ſit neceſſaria, vt licentia data iuſtificetur? Reſpondetur, id in præſenti determinari nullo modo poſſe, ſed relinquendum Superioris arbitrio, ac boni, & prudentis viri, pro diuerſitate, & varietate circumſtantiarum, perſonæ, loci, & temporis, argumento eorum, quæ notantur in iure, *l. 1. ff. de iure deliberandi, & in c. de cauſis, de off. delegati*. Aduertit etiam, quod ad præſtandam maiorem licentiam, maior cauſa, atque neceſſitas exigitur, & minor ſufficiet, ſi licentia fuerit minor. Nam (inquit) cum exitus à Monaſterio ſit vetitus iure communi, Concilij, aut Papali, Prælatus inferior Papa, cui ſit facultas in eo diſpenſandi, non poteſt id facere, ex libito, & niſi iuſta de cauſa, cum ſit quædam diſpenſatio circa legem Superioris, quæ ſine cauſa iuſta non eſt facienda, vt tenet Gloſa ſolemnis, *in c. niſi rigor ſub capite requiritis, 1. q. 7.* quin vero, nec facta tenet, iuxta dictum ſingulare Innocentij ab omnibus recepti, *in c. dudum, ſecunde de electione ſub fine*, commendatum valde à Felino, *in c. cum inter de exceptio*. Vnde addit, quod neque excuſari videntur à peccato, Prælati ſupradictas licentias ſine vlla prorſus cauſa, ſibi ſubditis præſtantes, quod multum oportet conſiderare; neque vero ipſi ſubditi ſunt tuti, atque ſecuri in conſcientia, illas importune, mendatijs, & ſiniſtris quibuſdam relationibus expoſcentes, & impetrantes. Sed dices, quodnam peccatum eſt, violatio ſupradictæ clauſuræ in Monachis, ſiue Religioſis, mortale, an ſolummodo veniale? Hanc quæſtionem, atque difficultatem, etiam tractat prædictus Nauarro, vbi ſupra, de cuius doctrina, & reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Iure communi prohibitum eſt Religioſis, & Monachis, à Monaſterij clauſtro exire, ſiue Superioris ſuorum licentia. *Nau. vbi ſupra. c. placuit. c. iuxta. c. Monachi, 1. & 2. q. 1.*

L. 1. ff. de iure deliberandi. c. de cauſis, de off. delog. Diſpenſatio circa legem clauſuræ Monachorum, ſine cauſa non eſt facienda. *Gloſa §. niſi rigor. c. requiritis, 1. q. 7. Innoc. c. dudū 2. de elect. Felinus, in c. cum inter, de exceptio.* Nota hoc valde. Difficultas. *Nauarr. ſuper c. ſtatuimus, 19. q. 3. num. 34. & 35.*

Secunda Concluſio.

Quodnã ſit peccatum clauſuræ violatio in Monachis, ſiue Religioſis viris.

Nau. vbi ſupra.

D.Tho. 2. 2. q.186.ar.9.

Prædicta violatio clauſuræ regulariter loquendo, non eſt peccatum mortale, ſed tantummodo veniale, niſi quando fit ex contemptu regulæ, & perfectionis, aut ex tranſgreſſione præcepti ſpecialis Superioris. Hæc Concluſio eſt Nauarri, vbi ſupra, quam & probat ex ſententia D. Thomæ, 2. 2. q. 186. ar. 9. vbi aſſerit, contenta in Regula, non obligare ad mortale, niſi quoad tria eſſentialia Religionis vota, & quoad præcepta formalia ipſius, ſiue Superioris. Nam Regularis (inquit) non vouet obſeruare ſub peccato mortali, regulam, aut omnia contenta in ipſa, ſed obedientiam, ſecundum illam, viuendo ſimul in caſtitate, & paupertate, atque ita obſeruantiæ aliæ, extra continentiam, & paupertatem, non ligant ex voto, niſi præcipiantur ab ipſa Regula, formaliter, ſiue à Superiori ſecundum ipſam. Cum igitur de his ſit obſeruatio clauſuræ prædictæ, liquidũ fit, & ſatis clare colligitur, quod ipſa nõ obligat ad mortale, ſed ad veniale ſolummodo, dum tamen abſit cõtemptus vel non fiat contra præceptum formale, ſuperius dictum. Et confirmatur, nam licet ius omne, etiam ſtatuat, ſeu potius confirmet clauſuram prædictam, non id facit, addendo illi vim præcepti, ſed per modum cuiuſdam generalis ſtatuti, ita quod non ſit de eius obſeruantia præceptum, ſed de obſeruantia Regulæ, ſeu ſtatuti particularis, & obſeruantia legis generalis. Hæc omnia ſunt ſupradicti Nauarro, vbi ſupra, quibus addit eſſe mortiferam violationem clauſuræ, quotieſcumque fit cum notabili ſcandalo, vel damno Monaſterij, & tunc, non quatenus eſt violatio Regulæ, ſeu iuris communis, aut ſpecialis, non intendentis obligare ad mortale, ſed quatenus eſt violatio iuris diuini, & naturalis, de non ſcandalizando proximo, eidemq. notabiliter non lædendo, quod præcipitur ſeptimo præcepto Decalogi, *Exod. 20. Matth. 18. & in c. pænale. 14. q. 5. & c. nihil, de præſcript.*

Exod. 20. Matth. 18. c. pænale, 14. q. 5. c. nihil, de præſcript.

Papa quamuis ſit ſolutus legibus, quoad vim coercitiuã, non tamẽ quoad directiuam.

l. princeps, ff. de leg. c. propoſuit de conceſ. præb. l. digna vox, C. de leg. c. iuſtum, d. 9. D. Tho. 2. 2. q. 96. art. 5. ad 3. & c. ibi.

Circa iuſtificationem cauſæ, ſiue cauſas iuſtas, ad præſtandas ſupradictas licentias requiſitas, multa dicit Nauarro, vbi ſupra, eaq. notatu dignißima; aſſerendo eſſe procul dubio, veniale ſaltem peccatum, licentias eiuſmodi præſtare, ſine iuſta, & rationabili cauſa, etiam ſi dentur à Papa, nam quamuis (inquit) ipſe ſit ſolutus humanis legibus, quoad vim coactiuam, iuxta *l. princeps, ff. de legi, & c. propoſuit, de conceſ. præben.* non tamen quoad vim directiuam, iuxta *l. digna vox, C. de legibus, & c. iuſtum, 9. diſt.* atque ita peccat non ſeruando illam legem, vel diſpenſando in ea, ſine iuſta cauſa, vt etiam tradit D. Thom. 1. 2. q. 96. artic. 5. ad tertium, & Caietanus ibidem. Sed dicit Nauarro, quod quamuis qui dat licentiam, ſine iuſta cauſa peccet, & etiam qui ea vtitur, ſciens illam non eſſe iuſtam, non tamen incidit in pœnas excuntis ſine licentia, à iure poſitas, quod probat, argumento eorum, quæ aliàs dixit, *ſuper c. non dicatis, num. 22.* de habente peculium de licentia Prælati, abſque iuſta, & rationabili cauſa data. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrum Monachus, siue Religiosus, manere possit extra Monasterium, de licentia sui Prælati, iusta de causa data, eique indulgere Prælatus, vt quæcumque sic viuens acquisierit, in quos voluerit vsus conuertat?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

NVllus Prælatus loquendo in foro conscientiæ, licentiam potest Præstare alicui Regulari, siue Religioso, vt extra Monasterium maneat, absque iusta, & legitima causa. Hæc Conclusio est expressa Nauar. *in c. statuimus, & super c. non dicatis*, quâ & probat hac ratione: Quia omnis Regularis, vt dictū est, & habetur *in c. placuit, c. iuxta, c. Monachi*, 1. & 2. 16. q. 1. voto, siue præcepto astringitur, ad seruandam stabilitatem perpetuam in Monasterio, atque in Claustro, & certum est, quod nullus Prælatus, etiam Papa, potest ipsum sine iusta causa, à tali voto, præcepto, siue obligatione liberare, seu absoluere, iuxta *c. non est, iusta Glosa, de voto, & voti redemptione*: ergo, &c. Supradicta omnia sunt Nauarri, vbi supra, idemq. est iudicium de expendendo, quæ acquisierit, in quos voluerit vsus.

In foro cōscientiæ, nullus Prælatus, neque etiam Papa, licētiam præstare potest alicui Religioso, manēdi extra claustrū Monasterij, absque iusta, & legitima causa. *Nau. in c. statuimus, n. 36. & nu. 40. c. placuit. c. iuxta. c. Monachi, 1. & 2. 16. q. 1. c. non est, iusta Glos. de voto, & voti redempt.*

Secunda Conclusio.

Iusta existente causa, bene potest Prælatus superior, Papa inferior, & multo melius ipse Papa, facultatem facere Monacho, siue Regulari, manendi extra Claustrum, pro vrgenti aliqua necessitate, sua aut suorum parentum, aut pro vtilitate Monasterij, & alijs. Hæc Conclusio est, etiam Nauarri, vbi supra, qui & ad hoc aliquas adducit causas iustas, quæ cum iure omnes determinari non possint, prudentis arbitrio dicit esse relinquendum, an occurrentes sit tales, iuxta *l. 1 ff. de iure deliberandi, &c. de causis, de offic. deleg.* Hac etiam de re videatur idem Nauar. lib. 3. consil. de Regul. conf. 45. 55. 65. & 67. & super *c. non dicatis, num. 4. super c. nullum, num. 48. & in manuali c. 14. num. etiam 14.* quibus in locis adducit plures casus, & causas iustas, & licitas, exeundi, & manendi Religiosos extra Monasterium, de quibus fuit interrogatus, & ipse varia, atque diuersa dedit consilia.

Iusta existente causa, bene potest Prælatus superior; Papa inferior, & multo melius Papa, facultatem facere Religioso, vt maneat extra Monasterium. *Nau. vbi supra. l. 1. ff. de iure deliberan. c. de causis, de off. deleg. Nauar. lib. 3. consil. de Reg. consil. 53. 54. 55. 65. & 67. super c. non dicatis, num. 4. super c. nullū, nu. 48. & in manual. c. 14. etiam 14.*

Tertia Conclusio.

Causa iusta concedendi facultatem, alicui Regulari, siue Religioso, manendi extra Monasterium, non sat est, neque sufficit, ad concedendum eidem, vt quæcumque acquisierit foris, in quos voluerit, conuertat vsus. Hæc Conclusio est, etiam Nauarri, loco supra dicto, quam & hac ratione probat, nam maior effectus maiorem causam requirit, iuxta *c. præterea, & c. de multa, cum Glosa de prabendis lib. 6.* & certum est, quod non quæcumque causa est sufficiens, ad manendum extra Moriasterium, est talis, ad hoc, vt quæcumque acquisierit foris existens, in quos voluerit, conuertat vsus, contra votum suæ paupertatis, & contra ea, quæ superius diximus, q. 28. ar. 9. Hæc de isto Articulo breuiter, ac resolutiue dicta sufficiant.

Causa iusta concedendi facultatē alicui Religioso, vt maneat extra Monasterium, nō est sufficiēs ad concedendū illi, vt bona quæ foris ac-

quiſierit, in quos voluerit ſœuertat vſus. *Nauar. vbi ſupra.* *c. præterea.* *c. de multa, cum Gloſ. de præbend.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum Prælatus alicuius Religionis, poſſit recipere Fratrem alterius Religionis ſtrictioris, animo non retinendi eumdem in clauſtro Monaſterij, ſed ſtatim poſt receptionem, & habitus aſſumptionem, dandi illi facultatem, vt perpetuo, ſiue ad multos annos, viuat extra Monaſterij clauſtrum, quærendo ſibi neceſſaria propria induſtria, ſiue ex mendicitate?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Nō poteſt Prælatus recipere Fratrem alterius Religionis, animo non retinendi ipsū in clauſtro. *Nauar. ſuper c. ſtatuimus, nu. 11. & 12. 13. 14. & 15. Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 11*

QVamuis id quod proponitur in præſenti Articulo, frequentiſſimum eſſet olim, ante Concilium Tridentinum, perperam tamen, & iam id facere nullo modo licet. Hæc Concluſio eſt expreſſa Nauarri, *ſuper c. ſtatuimus, & probatur ex Concilio Tridentino, ſeſſ. 14. c. 11. de reformatione*, vbi habentur expreſſe hæc ſequentia verba. *Quia vero Regulares de vno ad alium Ordinem translati, facile à ſuo Superiore licentiam, Randi extra Monaſterium obtinere ſolent, ex quo vagandi, & apoſtatandi occaſio tribuitur, nemo cuiuſcumque Ordinis Prælatus, vel Superior, vigore cuiuſcumque facultatis, aliquem ad habitum, & profeſſionem admittere poſſit, niſi vt in Ordine ipſo ad quem tranſfertur, ſub ſui Superioris obedientia in Clauſtro perpetuo maneat;* Quibus verbis, vt inquit Nauarrus, Concilium Tridentinum, non ius aliquod nouum induxit, ſed antiquum innouauit, & declarauit, nam ante prædictum Concilium, illud etiam facere erat prohibitum, atque illicitum. Quod ſequentibus rationibus comprobatur. Primo, quia cuius finis malus eſt, & illicitus, ipſum quoque opus malum eſt, atq; illicitum, vt *habetur in c. cum miniſter, 13. q. 5.* ſed finis prædicto modo exeuntis, & etiam recipientis aliquem alterius Religionis profeſſum, erat vagatio vt plurimum, & interdum oportunitas faciendi ſatis, illicitis ſuis deſiderijs, & voluptatibus, & ad minus liberatio à iugo Religionis: ergo ſemper id facere fuit reprobum, atque illicitum. Secundo probatur idipſum, nam certum eſt, quod imprudentia, & negligentia Prælati, ſemper eſt peccatum, ſaltim veniale, vt ne dicamus mortale, iuxta *c. ſit rector. 43. diſt. & ea quæ, de offic. Archidiac.* ſed conceſſio tam diurnæ, atque vagæ facultatis, erat actus maxime imprudentiæ, & negligentiæ, cum non ſit boni, atque prudentis paſtoris, tandiu curam ſuæ ouis derelinquere, atque deſerere, contra illud quod habetur *Prouerbiorum 27. Diligenter agnoſce vultum pecoris tui*, cum etiam illius ſanguis de manibus ſuis ſit requirendus, *vt habetur in c. irrefragabile, de officio ordinarij*, nec ſit iuſta excuſatio paſtoris, ſi lupus ouem comedat, & ipſe neſciat, *vt habetur in c. quamuis, de regulis iuris*: ergo id facere ſemper fuit reprobum, & illicitum. His dictis, prædictus Nauar. ſuæ reſolutioni, aliquas apponit limitationes, ſiue modificationes, dicendo, id eſſe omnino obſeruandum, niſi forte, aliqua occurrat neceſſitas, alicui Regulari, relinquendi ſuum Ordinem, propter aliquos particulares reſpectus, vt propter moleſtias, perſecutiones, diſſenſiones, ſeu id generis alias ſimiles cauſas, quia tantæ illæ eſſe poſſunt, & adeo grandis difficultas inueniendi Monaſterium, quod vellet eum perpetuo in clauſtro recipere, ad ſemper alendum, & talis, & tanta de translato confidentia, quod bene tali facultate vteretur, vt poſſint (inquit) pij Prælati, ipſum recipere,

c. cū miniſter, 13. q. 2.

c. ſit rector. d. 43. *c. ea quæ, de off. Arch.*

c. irrefragabile, de off. ord. *c. quamuis, de reg. iuris.*

pere, animo concedendi facultatem supradictam, manendi foras extra dictum Monasterium, non ita vagam, & largam, vt in quæstione proponitur, sed magis arctatam, ad certum vsque locum & determinatum tempus, ita vt facile ipsius habere possint rationem, & de suo viuendi modo notitiam, ipsumq. corrigere dum opus fuerit, seu etiam ad locum alium transferre: quo quidem casu excusari etiam possunt, ea quæ olim fieri ante Concilium Tridentinum prædictum consueuerant, eo præsertim, quia mens & intentio præfati Concilij tantummodo fuit, vt Prælati Monasteriorum, tractent translatos vt proprios subditos, aut saltim æque atque vernaculos quosdam, siue conuersos suorum Conuentuum, & ait, quod sicut mittere possent suum Vernaculum, siue Conuersum, ad aliquem locum, vt per aliquod tempus maneat ibi pro vtilitate Monasterij, iuxta *c. 2. de statu Monachorum, & c. fin. de capellis Monachorum*, ita inquit, etiam poterunt Prælati, huiusmodi translatū, remittere alicui Prioratui eiusdem Ordinis, seu Monasterij, ad conuiuendum ibi, in commodum, & vtilitatem sui Monasterij. Videantur hac de re, quæ dicit Nauarr. loco supra citato, nu. 15. Et hactenus de isto Articulo.

c. 2. de sta. Monachor.
c. fin. de capellis Monach.

ARTICVLVS V.

Vtrum aliquis Monachus, seu Religiosus, possit manere extra Monasterium, vt inseruiat alicui beneficio, seu Ecclesiæ Regulari, aut sæculari?

Huic Articulo respondetur per sequentes Conclusiones.

Religiosus de licentia sui Abbatis, bene potest præfici alicui Ecclesiæ parochiali, vt eidē inseruiat, si ad Monasterium pertineat. *Sylu. verbo, Religio, 7. q. 3. Ioann. Andr. in c. iussit, 16. q. 1.*

Prima Conclusio.

LOquendo de Ecclesia parochiali, cui animarum cura incumbit, cuius etiam cura ad Monasterium pleno iure pertinet, bene potest Monachus eidem præfici, solius Abbatis auctoritate & licentia, vel Abbatis & Conuentus simul. Hæc Conclusio est expressa Syluestri verbo, *Religio, 7. q. 3.* post Ioannem Andr. *in c. iussit, 16. q. 1.* Eamdem tenet Nauarr. in multis locis, & maxime *super c. Hutuimus, comment. 4. de Regu. nu. 23. cum seqq.* neque maiori indiget probatione.

Secunda Conclusio.

Ad inseruiendum Ecclesiæ parochiali, q non ad Monasterium pertinet, vltra Abbatis licentiā, requiritur etiā licentia Episcopi. *Sylu. vbi sup. c. priscis, d. 5.*

Si vero fiat sermo de Ecclesia, cuius plenum ius non habent Monachi, & multo magis, si in ea nullum ius habent, non potest Monachus eidem præfici absque Episcopi, & Abbatis auctoritate simul. Hæc Conclusio est etiam Syluestri, vbi supra, quam & multis probat iuribus & auctoritatibus, & quamplurima ibi dicit ad hoc propositum notatu dignissima, sed maxime, quod secundum iura antiqua, Monachi non poterant præesse Ecclesiæ parochiali, nisi ex maxima necessitate, iuxta *c. priscis, distinct. 5.* sed inquit, quod hodie etiam id facere possunt, propter solam Monasteriorum, & animarum eisdem commissarum vtilitatem, quia nempe Monachi comprobati sunt in id magis esse vtiles, quam Clerici seculares, quod adeo verum est, vt secundum Hostiensem, si vtilitas Ecclesiæ id exigat, vtpote quia non inueniuntur Clerici idonei, & Monachus est prædicator & honestus, cogi potest & debet Abbas, per Superiorem ad dandam illi licentiam, iuxta *c. cum gloss. 16. q. 1. pro vtilitate, iuncta gloss. 16. q. 1.* Hac de re videatur Syluest. vbi supra, q. 6. vbi dicit plura notatu dignissima ad præsens propositum.

c. cum pro vtilitate, iuncta gloss. 16. q. 1. Sylu. vbi sup. q. 6.

Ter-

Tertia Concluſio.

Ad ſeruiendū beneficijs, & habendas dignitates Eccleſiaſticas, nullā animarum habentes curam, nō poſſunt præfici Religioſi, ſine diſpenſatione ſummi Pontificis. *Sylu. vbi ſup. q.5. Panor. in c. ſuper eo, de reg.*

Ad inſeruiendū beneficijs ſecularibus, & habendas dignitates Eccleſiaſticas, nullam habentes animarum curā, nullo modo poſſunt præfici Monachi, atq; Religioſi, abſque ſummi Pontificis diſpenſatione, & licentia. Hæc Concluſio eſt etiam Sylueſtri, vbi ſupra q.5. & eam tenet Panor. *in c. ſuper eo, de regul.* atque vt omnia vnico verbo concludam, dico ex generali omnium doctrina, quod potius conceditur, atque concedi poteſt Monacho, ſiue Religioſo, vt à ſuo Monaſterio exeat, & foris maneat, ad gerendam animarum curam, quam ad habendas aliquas alias Eccleſias, quibus non ſubeſt talis cura, nam nonniſi cauſa vberioris fructus, & pro magna Eccleſiæ Dei vtilitate, Monachis, ſiue Religioſis, concedendum eſt, vt à Monaſterio exeant, atque in ſeculo maneant, qui vberiores fructus in nulla re amplius eluceſcunt, quam in incumbendo proximorum ſaluti, & gerenda animarum cura. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Canonicus Regularis, canonice obtinens Eccleſiam parochialem, teneatur in ea potius reſidere, quam in ſua regulari?

Reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Canonicus Regularis, ſiue Monachus habēs beneficiū, in eo potius quam in Monaſterio debet reſidere. *c.1.18.q.1. c.olim, de priuilegijs. c.ne pro cuiuſlibet, 16.q.1. c. ſi quis iam tranſlatus. 21.q.2. clemine in agro, de ſtatu Monach. c.ſcriptura, de voto, & voti redempt. Sylu. vbi ſup. 4.5. & 6.*

Omnis Canonicus Regularis, ſiue Monachus, accipiens canonice aliquod beneficium, requirens reſidentiam, in eo tenetur reſidere, potius quam in ſua Eccleſia Regulari. Hæc Concluſio eſt certa & determinata multis iuribus, atque Canonibus *in c.1.18.q.2. & in c. olim, de priuilegijs*, vbi hoc expreſſe diffinitur de Epiſcopis, *& in c.ne pro cuiuslibet, 16. q. 1. c.ſi quis iam tranſlatus, 21.q.2.* id ipſum dicitur de Clericis parochialibus. Et *in clementina, ne in agro, §. ſane, de ſta. Monac.* fit ſermo de aſſumpto ad quemlibet Prioratum, etiam ruralem, & ad quamlibet adminiſtrationem etiam manualem, atque expreſſe ſtatuitur, ne Monachis habentibus beneficium, permittatur manere in Monaſterio. Neque his obſtat obligatio, qua ex ſuo voto tenentur ad ſeruandam clauſuram ſuperius dictam, & reſidendum in Eccleſia Regulari, nam reſpondetur, vt pluries iam dictum eſt, quod Religioſus extra Monaſterium degens, de licentia ſui Prælati, iuſta de cauſa data, intra ipſum dicitur manere. Vel ſecundo, dico, quod omne votum obligat, niſi iuſta aliqua de cauſa relaxetur, vt habetur in *c. ſcriptura, de voto, & voti redempt.* ſed Regularis, qui iuſto aliquo titulo habet parochiam, ſeu beneficium, requirens reſidentiam, per iura communia abſoluitur à prædicto voto reſidendi in Eccleſia regulari, & aſtringitur reſidere in ſua parochiali, & per hoc ſit ſatis propoſito Articulo. Videatur hac de re Sylueſt. vbi ſupra q.5. & 6.

ARTI-

ARTICVLVS VII.

Vtrum ob neceſſitatem parentum, licentia poſſit præſtari Religioſo, vt maneat extra Monaſterium, habitu retento?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

REligioſus ob neceſſitatem patris vel matris, de licentia ſuorum Superiorum, bene poteſt manere extra Monaſterium, habitu retento, ad ſubueniendum illis. Hæc Concluſio eſt expreſſa D. Thom. 2. 2. q. 101. ar. 4. & eamdem tenet Nauarr. lib. 3. conſiliorum de Regul. conſil. 54. 55. & 65. vbi & dicit, ad id licentiam poſſe dare, non ſolum Papam, verum etiam Generalem, & Prouincialem, & expreſſius id tenet in commentario 3. de regul. *ſuper c. nullam, nu.* 48. *& ſuper c. non dicatis, nu.* 40. *& in manuali, c.* 14. *nu. etiam* 14.

Religioſus ob parentum ſuorum neceſſitatem nimiã, bene poteſt manere extra Monaſterium, ad ſubueniendum eis de licentia ſuorum Prælatorum. *D. Tho.* 2. 2. *q.* 101. *art.* 4. *Nauarr. lib.* 3 *conſ. de Regu. conſ.* 54. 55. *& 65. Idem in cap. nullam, n.* 48 *& in manuã. cap.* 14. *n.* 14.

Secunda Concluſio.

Si neceſſitas parentum eſt adeo extrema, quod etiam extraneo, tali neceſſitati oppreſſo, teneretur ſuccurrere, non ſolum poteſt Religioſus cum licentia ſuorum Superiorum exire, verum etiam tenetur, cum illa, vel ſine illa. Hæc Concluſio eſt etiam Nauarri, in prælegato *c. nullam, nu.* 48. quam & probat *ex c. paſce, 86. diſt. & ex gloſſa in l. necare, ff. de lib. agnoſcendis.* De qua Concluſione videãtur quæ diximus ſupra q. 17. ar. 8. & q. 26. ar. 11. vbi quamlatiſſime egimus de obligatione, quam habent filij naturales, ad ſuccurrendum, & ſubueniendum ſuis parentibus, in extrema neceſſitate conſtitutis, cum habitu, vel ſine habitu. Et hactenus de iſto Articulo.

Si neceſſitas parentum eſt adeo extrema, quod etiam extraneo, tali neceſſitati oppreſſo, teneretur ſuccurrere, non ſolum poteſt Religioſus cum licentia ſuorum Superiorum exire, verum etiam tenetur, cum illa, vel ſine illa. Hæc Concluſio eſt etiam Nauarri, in prælegato *c. nullam, nu.* 48. quam & probat *ex c. paſce, 86. diſt. & ex gloſſa in l. necare, ff. de lib. agnoſcendis.* De qua Concluſione videãtur quæ diximus ſupra q. 17. ar. 8. & q. 26. ar. 11. vbi quamlatiſſime egimus de obligatione, quam habent filij naturales, ad ſuccurrendum, & ſubueniendum ſuis parentibus, in extrema neceſſitate conſtitutis, cum habitu, vel ſine habitu. Et hactenus de iſto Articulo.

Si prædicta parentum neceſſitas ſit extrema poteſt Religioſus è Monaſterio exire, etiã ſine Prælatorũ licentia expreſſa. *Nau. in c. nullam, n.* 48. *c. paſce, d.* 86. *gloſſ. in l. necare ff. de lib. agnoſcendis.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Religioſus de licentia ſui Prælati, ad ſubueniendum ſuis parentibus, manere poſſit extra Monaſterium, dimiſſo habitu?

Reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

NVllus Prælatus, Papa inferior, poteſt licentiam indulgere alicui Religioſo, ad manendum extra Monaſterium dimiſſo habitu, etiam ad commodius ſubueniendum ſuis parentibus. Hæc Concluſio eſt expreſſa prædicti Nauarr. *ſuper c. nullam, nu.* 48. quam & probat *ex c.* 2. *ne Clerici, vel Monachi, lib.* 6. *& ex c. ſacrimonialis, diſt.* 23. *& c clerici,* 2. *de vita, & honeſt. clor.* vbi habetur, religioſum etiam factum Epiſcopum, debere geſtare ſui Ordinis habitum. In Concilio etiam Tridentino ſeſſ. 25. de Regul. c. 19. habetur; *quod non detur licentia cuiquam Regulari, dimittendi, ſeu occulte deferendi ſua Religionis habitum.* Hac de re, facit Naua. plura conſilia lib. 3. Conſil. de Reg. conſ. 51. nu. 3. & 53. nu. 1. & 54. nu. 2. & ſuper *c. nullam, nu.* 49. quibus omnibus in locis dicit, quod nullus Prælatus, Papa inferior, licentiam poteſt præſtare alicui Religioſo, ob quamcumque cauſam dimittendi habitum.

Nullus Prælatus Papa inferior poteſt licẽtiam indulgere, alicui Religioſo ad manẽdum extra Monaſteriũ, dimiſſo habitu, etiã ad commodius ſubueniendum ſuis parẽtibus. *Nau. ſuper c. nullam, n.* 48 Qualiter non liceat Religioſis, ex quacumque cauſa dimittere habitũ ſuæ Religionis *c.* 2. *ne clerici, vel Monachi, li.* 6. *& c. ſan*

Secun-

Secunda Conclusio.

Religiosus, siue Regularis, absque summi Pont. licentia, quacumque de causa dimittens habitum, & assumens alium, vt cum ipso incedat, est ipso facto excommunicatus. Hæc Conclusio habetur expressa, *in cap. vt periculosa, ne Clerici, vel Monachi, lib. 6.* de qua excommunicatione videndus est quam latissime Sylvest. *verbo, excommunicatio, 9 excommunicatione 24. nu. 51. & seqq. & verbo, Religio. 7. q. 1.* & Nauar. *in manuali, c. 27. nu. 131.* Et hæc de isto Articulo, & de tota Quæstione dicta sufficiant.

Simonialis, dist. 23. & c. clerici, de vita & honest. Cleric. Nauar. lib. 3. cons. de Regu. cons. 31. n. 3. & 53. n. 1. & 54. nu. 2. & super c. nullis nu. 49.

Religiosus absque summi Pont. licentia dimittēs habitus est ipso facto excommunicatus *c. vt periculosa, ne Clerici, vel Monachi, lib. 6. Sylvest. verb. excommunicatio, 9. excommunicatione 24. nu. 51. & seqq. & verbo Religio, 7. q. 15. Nauar. in manuali, c. 27. nu. 131. c. cum ex eo, de excess. Prælat. lib. 6.*

QVÆSTIO XXXIII.

De Monasterijs Religiosorum, quantum ad ipsorum constructionem, ædificationem, seu reædificationem, in octo Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Regulares ædificare possint Monasteria de nouo, sine licentia Papæ, atque Ordinarij?

PRo huius Articuli, & dicendorum omnium intelligentia, oportet præmittere, quod Bonifacius VIII. *in c. cum ex eo, de excessibus Prælatorum, lib. 6.* stricte præcepit, atque prohibuit, omnibus Fratribus Mendicantibus, vt ne possint adquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, siue mutare, absque speciali summi Pontificis licentia, quæ plenam & expressam faceret mentionem de huiusmodi prohibitione, & addit, quod si secus factum fuisset, decernit, illud esse irritum & inane. Sed postea hac super re emanarunt a Sede Apostolica, varia atque diuersa priuilegia, de quibus, vt plena eorum habeatur notitia, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

IVlius II. concessit nobis Fratribus Minoribus, quod si ab aliquo Principe, Duce, Marchione, aut Comite, in suis terris, atque dominijs, fuerimus requisiti, vt aliquam domum ædificemus nostri Ordinis, eamdem domum pro vsu & habitatione perpetua Fratrum nostrorum Regularis Obseruantiæ, construere, atque ædificare possimus, ac locum pro huiusmodi construction recipere. Habetur in lib. qui dicitur, Monumenta Ordinis primæ impressionis, fol. 43. & secundæ fol. 126. concessione 278. & refertur in compendio, verbo, reædificare, §. 10. & 11. Sed cum in supradicto priuilegio, non fuisset expresse facta mentio, constitutionis præfati Bonifacij VIII. quæ cum inserta esset in corpore iuris, non esse censebatur aliquo priuilegio reuocata, nisi de ea specialis mentio fieret, id quod & expresse in eadem Constitutione continetur, pro parte nostra supplicatum fuit, eidem S. D. N. Iulio II. vt dignaretur sua Sanctitas, supradictam constitutionem reuocare, & derogare, quod & fecit, approbando suam prædictam concessionem, & supplendo omnes, & singulos defectus, qui interuenerant in ipsius relatione, ac voluit & decreuit, quod prædictæ litteræ valerent, & nobis suffragarentur, non obstante prædicta constitutione Bonifacij VIII. in contrarium faciente.

Licentia Iulij II. ad ædificanda Monasteria facta nobis Fratribus Minoribus.

ciente, cæterisq. contrarijs quibuscumque. Habetur in supradicto libro, Monumenta Ordinis secundæ impressionis, fol. 211. concessione 515. & in supplemento fol, 71. concessione 218. & refertur in Compend. vbi supra §. 11.

Secunda Conclusio.

Licentia Iulij II. ad ædificandū Monasteria facta Fratrib. Ord. Minimor. *Suppl. s. 8. concess. 27. Collector prim. verbo ædificare*, §. 20.

Idem Iulius II. concessit Fratribus Ordinis Minimorum, vt domos, seu Ecclesias, loca, & Oratoria quæcumque, pro eorum perpetuis vsu & habitatione, possint construere & ædificare, seu construi, & ædificare facere, absque alia desuper facienda noua concessione Apostolica. Et quod prædicti Ordinis conseruatores, quoties opus fuerit, eidem Ordini Minimorum, ac illius personis, in præmissis efficacis defensionis præsidio assistant. Ac, ne Prælati Ecclesiastici quicumque, cuiuscumque dignitatis existant, illos in aliquo damnificare, molestare, perturbare, ac inquietare, vllatenus audeant, sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, inhibere possint. Habetur in supplemento, fol. 8. concessione 27. Circa quam concessionem notat Collector priuilegiorum Mendicantium, verbo ædificare, §. 20. id quod in ea conceditur, nempe quod prædicti Fratres possint ædificare loca, seu Conuentus vbique, seu ædificata recipere, absque aliqua licentia, etiam Ordinarij, & quocumque Prælato Ecclesiastico contradicente, ita practicatum fuisse contra quemdam Archiepiscopum Hispalensem. Videatur ibidem. Sed hoc iam reuocatum est, vt dicemus in Conclusione sequenti.

Tertia Conclusio.

Non potest cōstrui, seu ædificari Monasterium modo, absque licētia Ordinarij diœcesani. *Conc. Triden. sess. 25. c. 3.*

Hodie post Concilium Tridentinum, non possunt Religiosi, siue Regulares noua loca recipere, absque licentia Ordinarij illius diœcesis, in qua Monasterium construendum, atque ædificandum est. Habetur in d. Concilio, sess. 25. de reg. c. 3. ibi, *Nec de cætero, similia loca erigantur, sine Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta.* Circa quod decretum, siue dispositionem, notandum est, quod non habentibus priuilegium, non sufficit licentia Diœcesanorum, absque alia summi Pontificis de nouo requisita, per superius dicta, nam Concilium Tridentinum non reuocat supradictam decretalem Bonifacij VIII. hanc licentiam requirentem, sed addit, quod vltra illam simul petatur licentia ab Ordinario. Vnde eum secundum ius, supradicta Papæ licentia requiratur, etiam modo requiritur; quod non sic est in habentibus priuilegium, nam Concilium minime annullat, seu annullare voluit nostra priuilegia, quinuero voluit in omnibus, quæ illi non contrariantur, ea in suo robore permanere. Et sic pro nobis, dictis Fratribus Minimis saltem, non est necessaria modo, alia summi Pontificis licentia, cum absque illa per superius dicta nostra priuilegia, Monasteria possint recipi, sed tantummodo est necessaria licentia Episcopi, seu Ordinarij diœcesani, quod est multum notandum. Et hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS II.

Vtrum Monasterium ædificatum, seu Ecclesia, mutari possit de vno in alium locum, sine licentia Papæ, & Diœcesani.

Stando in iure communi, Ecclesia, siue Monasterium non potest mutari, de vno ad aliū locum, sine licentia Ordinarij diœcesani, & Papæ.

Huic articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

STando in iure communi, Ecclesia, siue Monasterium, mutari non potest, de vno in alium locum, sine licentia Papæ, & Diœcesani. Hæc Conclu-

sio

c. cum ex eo, de excess. Prælatorum.

sio satis patét, & est manifesta ex supradictis, in præcedenti Articulo. Nam Bonifacius VIII. in prælegato *cap. cum ex eo, de excess. Prælat.* æqualiter, & pariformiter loquitur de Monasteriorum mutatione, & de erectione, constructione, siue noua ædificatione, ibi, *seu hactenus recepta mutare.* Neque Concilium Tridentinum hanc eius constitutionem reuocat, seu videtur reuocasse, solummodo enim ait, quod de cætero similia loca non erigantur, sine Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta, & sic nullam mentionem faciens de locorum mutatione, videtur voluisse, vt id remaneret in dispositione iuris communis, iuxta communem Iurisconsultorum regulam, dicentium, quod casus omissus remanet in dispositione iuris communis. Et certum est, quod stando in iure communi, ad hoc vt Monasterium, ex vno ad alium locum transferri possit, ad minus, necessaria est licentia Episcopi, debetq. id fieri cum consilio Fratrum, ex decreto Bonifacij, seu vt alij volunt, Siluerij Papæ, vt habetur *in c. si quis vult, 16. q. vltima*, vbi ponuntur sequentia verba: *Si quis vult Monasterium suum ad meliorandum, in alium locum ponere, fiat cum consilio Episcopi, & Fratrum suorum, & dimitt at presbyterum in priori loco ad ministeria Ecclesiæ.* Hæc vbi supra, super quæ prædicta verba, *ibi ad meliorandum*, dicit glossa, quod hæc est vna de tribus causis, ob quas Ecclesiæ possunt de vno ad alium locum transferri; pro quo citat, *c. tribus, de conf. dist. 1. & c. temporis, 7. q. 1.* & hoc est de iure communi, sed loquendo ex priuilegio, sit secunda Conclusio.

c. si quis vult, 16. q. vlt.

c. tribus, de conf. d. 1. c. temporis, 7. q. 1.

Loquendo de iure speciali, & priuilegio, ita habetur facultas summi Pont. ad mutãda Monasteria de vno loco ad alium.

Secunda Conclusio.

Loquendo de priuilegio, & ex iure particulari, Sixtus V. Pontif. Max. anno Domini 1587. septimo Kalend. Decembris, Pontificatus sui anno 3. concessit Abbati Generali Congregationis Sancti Benedicti, regni Portugalliæ, cum consilio & assensu Capituli generalis, vt Monasteria dictæ Congregationis, quæ in locis incommodis, & minus populosis reperiuntur, ad commodiora loca, vbi Monachorum doctrina, & vitæ exempla populo Christiano, magis vtilia futura sint & fructuosa, propria auctoritate (Ordinariorum locorum, vel cuiuslibet alterius, licentia minime requisita) cum eorum Monachis, & supellectilibus, paramentis, & ornamentis, alijsq. rebus necessarijs, transferre & mutare possit, ac fructus, redditus, & prouentus eorumdem Monasteriorum, seu cuiuslibet eorum, vel illorum partem, Generalis, & Capituli prædictorum arbitrio, alij, seu alijs eiusdem Congregationis Monasterijs, magis indigentibus perpetuo, vel ad tempus (etiam renitentibus Abbatibus Monasteriorum eorumdem, & quibuslibet alijs personis) applicare & assignare. Prouiso tamen, quod animarum cura personarum secularium, incumbens Abbatibus, & Conuentibus Monasteriorum transferendorum huiusmodi, nullatenus obliuiscantur, sed per Monachos dictæ Congregationis Regulares, vel presbyteros seculares idoneos, & ab Ordinarijs probatos, laudabiliter exerceatur, libere & licite valeant, plenam & liberam Apostolica auctoritate, eorumdem tenore præsentium, licentiam concessit & facultatem, non obstantibus, &c. Hoc priuilegium reperitur in libro priuilegiorum Congregationis S. Benedicti, regni Portugalliæ, impresso Romæ, anno Domini 1589. quod quidem magnum est, & multum notabile, quo etiam frui poterunt habentes priuilegium communicationis, vt dicemus infra agendo de priuilegijs. Pro nunc autem hæc dicta sufficiant.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrum priuilegium conceſſum alicui Religioni, ad ædificandum Monaſteria, ſine licentia Ordinarij, ex non vſu, per decennium, amittatur?

CIrca hunc Articulum ſunt diuiſi, atque partiti Doctores Iuriſperiti. Quidam enim dicunt, quod quando facultas aliquid faciendi, poſita eſt totaliter in arbitrio priuilegiati, non amittitur ex non vſu per decennium, ita tenet gloſſa *in c. ut priuilegia, de priuilegijs*. Alij contrarium dicunt, vt Panorm. *in d. c. ut priuilegia, nu. 4.* vbi contrariam partem amplectitur. Sed pro componenda hac diuerſitate, & differentia, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

gloſſ. in c. vt priuilegia, de priuilegijs. Panorm. in d. c. vt priuilegia, nu. 4.

Concluſio.

QVando arbitrium, ſeu libera facultas aliquid faciendi, priuilegiato conceſſa, refertur ad priuilegium, vt ſi dicatur: Concedimus tibi priuilegium ædificandi, ſi volueris, vel ad libitum voluntatis tuæ, tunc priuilegium, ex non vſu per decennium amittitur, quia facultas refertur ad priuilegium: at ſi facultas ædificandi non refertur ad priuilegium, ſed ad perſonam, ſeuad priuilegiatum, & ad tempus, vt ſi dicatur: Concedimus tibi priuil. gium ædificandi Monaſteria, cum volueris, aut quandocumque volueris, tunc priuilegium intelligitur eſſe perpetuum, & non amittitur ex non vſu per decennium, neque per vllum tempus, præſertim ſi per illud decennium nulla ſeſe obtulerit ædificandi occaſio. Hæc doctrina eſt vera, & communiter tenetur, de qua videatur ſupradicta gloſſa, & Panorm. loco ſupracitato, & Horatius Mandoſius nu. 14. de priuilegijs, Boſſius etiam in practica de principe, atque eius priuilegijs. Et cum aliud circa hoc, pro hunc dicendum non occurrat, præſenti Articulo, & prædictis finem facio.

Qualiter amittatur, ſeu deperdatur priuilegium conceſſum ad aliquid faciendū, & an illud ſit temporale, vel perpetuum.

ARTICVLVS IV.

Vtrum poſſint ædificari aliqua Monaſteria, noſtris domibus conuicina?

Reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

EX priuilegio Clementis IV. nullus Ordinum, in paupertate fundatorum, conſtruere, ſeu ædificare poteſt aliquod Monaſterium, Eccleſiam, ſeu Oratorium, infra ſpatium trecentarum cannarum, ab Eccleſijs Fratrum Ordinis Minorum, menſurandarum per aerem, etiam vbi alias rectè menſurari propter loci indiſpoſitionem non poſſunt, Idemq. ipſum intelligi voluit de translatione ex vno ad alium locum, ita quod nulli omnino licet, de Ordinibus Mendicantibus, Eccleſiam vel Monaſterium, ſeu Oratorium, iam ædificatum, infra ſpatium prædictarum trecentarum cannarum transferre. Et quamlibet iſtarum cannarum, voluit octo palmorum longitudinem obtinere, non obſtante varia locorum cõſuetudine, ſiue priuilegijs, & litteris quibuſcumque à Sede Apoſtolica, ſub quacumque verborum forma conceſſis, ſeu etiam concedendis, quæ de præſentibus ſpecialem & expreſſam non mentionem fecerint. Habetur in libro, dicto Monumenta Ordinis primæ

Nullus Ordoin paupertate fundatus infra ſpatium 300. cannarum ædificare poteſt Monaſterium, ſiue Eccleſiam noſtris Monaſterijs conuicinam.

Quidnam ſit vnius cannæ menſura, & quot ſingitudinis palmos contineat

Monu.1.imp. f.31. & 2.f. 30. conce.28. & in compen. verbo, ædificare, §.1.

Reductio, & coarctatio, prædictarum trecentarum cannarum, ad minorē numerū, non est intelligenda cū Minoribus Fratribus ex priuilegio Iulij II.

primæ impressionis, fol.31. & secundæ fol.30. concessione 28. & in Compendio priuilegiorum, verbo, ædificare, §.1. Statuit præterea, vt quidquid contra huiusmodi ordinationis, vel inhibitionis tenorem, ex nunc in antea ædificatum fuerit, diruatur.

Secunda Conclusio.

Iulius II. quia huiusmodi trecentarum cannarum numerus, ad centum quadraginta postea fuit redactus, declarauit, quod coarctatio, seu reductio dictarum trecentarum cannarum, ad centum quadraginta, contra priuilegium Fratrum Prædicatorum, Fratribus Minoribus nocere non debet, contra supradictum suum priuilegium Clementis IV. nec priuilegium commutationis in damnum, sed in fauorem prædictorum Fratrum Minorum esse concessum. Et pro potiori cautela prædictum priuilegium Clementis IV. trecentarum cannarum, & inde sequuta quæcumque, prædictis Fratribus Minoribus confirmauit, & approbauit, & quatenus opus esset, prædictarum trecentarum cannarum priuilegium, auctoritate Apostolica, eisdem Fratribus Minoribus de nouo concessit. Ita habetur in eodem libro Monumentorum Ordinis, secundæ impressionis, fol.231. concessione 535. & in supplemento fol.73. concessione 222. & refertur in Compendio, *verbo, ædificare, §.9.* quo priuilegio per communicationem vti possunt, alij Mendicantes, sed non in nostrum damnum, vt ibidem dicitur.

Monu.2. impres.f.231.concess.535.& in supp. f.173. concess.222. Compen. verbo, ædificare, §.9.

Tertia Conclusio.

Speciale priuilegium Carmelitanis concessum hoc à Clemente IV. & Sixto IV.

Clemens IV. pro Fratribus Prædicatoribus, & postmodum pro Carmelitis, statuit & priuilegium eisdem concessit, vt non solum Fratres Mendicantes, verum etiam alij quicumque Religiosi, & Ecclesiasticæ personæ vtriusque sexus, prope domos prædictorum Fratrum Prædicatorum, seu Ordinis de monte Carmelo, nouas Ecclesias, & loca construere, vel alia de nouo recipere, & habere non possint, infra spatium centum quadraginta cannarum, per aerem mensurandarum, vbi aliàs per terram commode mensurari non possunt. Et quod si quis cuiusuis conditionis, status, aut dignitatis fuerit, contra prædicta venire, aut agere præsumpserit, tam ipse, quam auxilium, & fauorem præstantes, ipso facto incurrant sententiam excommunicationis, & nihilominus cuncta & singula ab eis facta pro infectis habeantur. Habetur in libro Monumentorum Ordinis, primæ impressionis fol.30. & secundæ fol.31. concessione 29 quoad Prædicatores. Quoad Carmelitanos vero, in libro primæ impressionis fol.89. & secundæ fol.172. concessione 403. & referuntur in compendio, verbo, vbi supra, §.15. & 16.

Man.1. imp. f.30. & 2. f. 31. con.29. & impr. f 89. & 172. con.403 & 1. impref. f. 100. & 2. fol.184. con. 457. & in comp. verbo, vbi supra, §. 16. & 19.

Quarta Conclusio.

Speciale priuilegium circa hoc concessum Cisterciēsibus ab Vrbano IV.

Vrbanus IV. concessit Ordini Cistercienſium, quod nulla ædificia intra vnum milliare, ab eorum Abbatijs, & locis, sub excommunicationis pœna erigi possint. Habetur hoc priuilegium in compendio sui Ordinis, *verbo, ædificare, § fin.* Hoc idem concessit Innocentius IV. Monachis Carthusianis, vt infra dimidiam leucam, à terminis suarum possessionum, nulli Religioso liceat quodlibet ædificium construere, vel possessiones acquirere. Ita refertur in compendio Mendicantium, *verbo, ædificare, in fine.* De dicta Monasteriorum ædificatione, videantur multa in compendio priuilegiorum, *verbo, ædificare,* quæ quia non sunt ad propositum, omittuntur, aut etiam dicentur vbi visum fuerit expedire, ac esse necessarium.

Compen. ord. Cister. verbo, ædificare, §.fi. Compend priuilegior. Mendi. verbo, ædificare, in fin.

ARTI-

ARTICVLVS V.

In quo casu sint excommunicati, Mendicantes, qui sine licentia Papæ, vel priuilegio, noua loca ad habitandum recipiunt, vel mutant, seu alienant hactenus recepta?

IN hoc Articulo præsupponitur, id quod dictum est in primo, de sententia Bonifacij VIII. *in c. cum ex eo, de excess. Prælat. lib. 6.* & clemen. 5 *in c. cupientes, de panis.* nempe excommunicatos esse Mendicantes, qui sine licentia Papæ, vel priuilegio, noua loca ad habitandum recipiunt, aut mutant, seu alienant hactenus recepta, & quæritur in quo casu, seu casibus, prædicta excommunicatio incurratur? Cui difficultati respondetur, per sequentes Conclusiones.

c. cum ex eo, de excess. Prælat.

clem. cupientes, de panis.

Prima Conclusio.

SI domus aliqua Mendicantium corruat, cuius tamen solum, continuo remansit in ipsorum dominio, licitum est illis ipsam de nouo ædificare, neque incurrunt pœnam excommunicationis. Secus est autem, si locus diruus defierit esse, de ipsorum dominio, & habitatione, ac postea nouo iure acquirant illum, tunc enim prædictam pœnam incurrent. Hæc Conclusio nulla alia indiget probatione, nam cum semper solum fuerit de ipsorum dominio, nulla ratione dici possunt noua loca recepisse, aut mutasse, &c. secus est autem vbi defierit esse de ipsorum dominio. Iuxta hanc Conclusionem resoluendum est, id quod in controuersiam adducitur, seu adduci potest, de Conuentibus, siue Monasterijs destructis, in Anglia, Gallia, & alijs hæreticorum partibus, de quibus expulsi sunt Minores Fratres, quod si nunc res fidei mutarentur ibidem, poterunt prædicti Fratres supradictos Conuentus reædificare, reficere, & habitare, absque noua licentia, & absque vllo excommunicationis metu, quia semper solum extitit, & remansit in Sedis Apostolicæ dominio, iuxta *c. exijt, de verb. sign.* & ipsorum vsus pertinuit ad eosdem Fratres, quamuis non proprietas, siue dominium.

Dicta excommunicatio nõ incurritur, quã dõ domus aliqua corruit, atque in eodẽ solo reædificatur.

Secunda Conclusio.

Prædicta excommunicatio, nõ comprehendit eos, qui intra idem solũ mutant Monasteria, de vno in alium locum, propter aliquam causam, vt si propter sanitatem existentia in vallibus, mutant ad colles, &c. Hæc Conclusio est etiam clara, & manifesta, & probatur, nam verbum illud, quod habetur in supraḍ. clemen. *nouum*, siue *de nouo*, non intelligitur, neque intelligi debet, de illo, quod renouatur, si quacumque de causa esse desijt, sed nouum dicitur, quod denuo acquiritur, vel nouo quæritur titulo, quod non contingit in supradicto casu; neque quando vna domus, vtcumque & quantumcumque augmentatur, & ampliatur. Quod quia adeo verum est, maiori probatione non indiget. Hactenus de isto Articulo.

Supradicta etiã excommunicatio nõ cõprehendit eos, qui intra idem solum Monasteriũ aliquod, ex vno ad aliũ locum mutant

ARTICVLVS VI.

Quodnam sit melius, Deo acceptius, & magis gratum, Monasterium, seu Ecclesiam Regularem, sed maxime Mendicantium, ædificare, an Collegiatã secularem constituere, cæteris paribus?

HAc de re facit vnum consilium Nauarr. quod inter illa quæ de Regular. fecit, est 52. & proposita difficultate, pro parte Fratrum

Mendicantium ſententiam fert, de cuius ego reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Cæteris paribus, melius eſt Monaſteriũ Religioſorum ædificare quam ſecularẽ aliquã Eccleſiam conficere, etiam Collegiatam. *Nauar. lib. 3. conſ. de Regu. conſ. 1.* *D. Tho. 2. 2. q. 184. art. 3.* Nota multa circa laudabilem modum, viuẽdi Religioſorum. *Matth. c. 19.*

Cæteris paribus, multo melius eſt, & Deo magis gratũ, & acceptum, fundare Monaſterium, ſeu Eccleſiam Regularem Mendicantium, quam Collegiatam ſecularem. Hanc Concluſionem probat prædictus Nauar. multis rationibus. Et primo, quia ſtatus Religioſorum eſt melior, quam ſtatus ſecularium de ſe. Sunt enim poſiti Religioſi in ſtatu, & ſchola perfectionis, vt inquit D. Thom. quorum proinde orationes, cum ſint meliorum, ſunt etiam meliores, & Deo magis gratæ, & acceptæ, ex quo proinde ſequitur intentum. Secundo probat idipſum, nam Fratres Ordinis Mendicantium, non tantum orationibus, confeſſionibus, prædicationibus, lectionibus, & bonis exẽplis ædificant, verum etiam multis alis modis profunt Eccleſiæ militanti, quod vt plurimum non faciunt cæteri Eccleſiaſtici ſeculares, & certum eſt, quod cum illa ſint plura bona, magis adiuuant illos, qui eiuſmodi Monaſteriorum faciunt fundationem, & ſunt cauſa tantorum bonorum. Tertio, quia votum paupertatis, & ſtatus Mendicantium, eſt Deo Opt. Max. valde gratus, vtpote ſtatus, quem Chriſtus Dominus ipſe ſuſcepit, docuit, atque prædicauit in ſancto ſuo Euangelio, & ſancti eius Apoſtoli, atque diſcipuli illum ſuſceperunt, iuxta illud quod habetur Matthæi c. 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te, quid ergo erit nobis?* Quarto nam magis Deo placent, cæteris paribus, qui ſe voto Deo obligant, quam alij, qui ſine voto, aliquid faciunt, iuxta D. Thom. communiter receptum 2. 2. q. 88. art. 6. ergo & illorum opera & orationes, magis prodeſſe poterunt ei, qui Eccleſiam regularem, ſeu Monaſterium aliquod conſtruxit, ſeu ædificauit, quam aliud quodcumque bonum opus, etiamſi Eccleſiam Collegiatam aliquam ſecularium virorum ædificaſſet. Supradictæ rationes, ſufficienter concludunt intentum: ſed intelligenda eſt Concluſio, cæteris exiſtentibus paribus, nam ſi cætera non ſint paria, vtpote, quia multo maiorem impenſam requirit fundatio, & ædificatio Eccleſiæ Collegiatæ ſecularis, cum aſſignatione reddituum ſufficientium pro Canonicis, & alijs Clericis, quam fundatio, & ædificatio Eccleſiæ regularis Mendicantium, ſine aſſignatione eiuſmodi fructuum, aliter eſt dicendũ, vt de ſe patet, de quo videatur prædictus Naua. loco ſupracitato.

D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 6.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ſi quis ſuo teſtamento legauit, vt Monaſterium alicuius Ordinis ſuis expenſis, certo quodam loco conſtruatur, & ibi non poſſit conſtrui, ſit in alio loco conſtruendum, atque ædificandum?

Monaſterium vno in loco conſtrui mandatum, ſi ibidẽ non poteſt fieri, de licentia Epiſcopi conſtruendum eſt in alio. *c. nos quidã, de teſtam. l. legatum, ff. de vſuf. leg.*

Reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

SI Monaſterium legato, ſiue teſtamento ædificari mandatum, certo quodam & determinato loco, propter aliquam iuſtam cauſam, ibi conſtrui atque ædificari non poſſit, de conſenſu Epiſcopi, & executoris teſtamenti, conſtruendum, & ædificandum eſt in alio loco. Hæc Concluſio eſt omnium DD. communis, in materia de teſtamentis. Pro qua facit *c. nos quidem, de ſe-*

Auth. de eccles. tit. § si quis in nom. magni Dei. Couar. *c.3. de testam.*

fium l. Legatum ff. de vsuf. legati. vbi pecunia legata ciuitati ad spectaculum, quod in ea fieri minime licebat, adhibito hæredum consilio, & primorum ciuitatis, in aliam rem iubetur conuerti. Ad idem facit decisio cuiusdam *authent. de Eccles. titu. § si quis in nomine magni Dei*, vbi habetur, *quod si quis testator aliquem de Sanctis hæredem instituerit, aut legatum ei reliquerit, eiusque Sancti nullum sit Oratorium in ea Vrbe, neque in eo territorio inueniatur, legatum datur Ecclesiæ ciuitatis, in qua testator domicilium habuit.* Quem textum commendant communiter Doctores Iurisperiti, ac propter ipsum supradictam Conclusionem tenent, vt videre est, apud Couar. *c.3. de testam.*

Sed est aduertendum, hoc esse faciendum de consensu, & licentia Episcopi Diœcesani, cui conceditur, id posse facere secundum ordinem iuris, *d. c. 3. de testa.* tamquam executori vltimarum voluntatum, quod cum non competat Superioribus Regularib. etiã si in suis prouincijs fieri iubeantur prædicta legata, non poterunt executores testamentorum, ea nullatenus commutare de consilio prædictorum superiorum, etiam Prouincialium, in quorum prouincia Monasterium foret ædificandum, nisi hoc etiam ex particulari priuilegio sibi competat. Sed an huiusmodi priuilegium habeatur, respondeo, & sit secunda Conclusio.

Authen. de eccles. tit. § si quis in nom. magni Dei. Couar. *c.3. de testam.*

De iure communi necessaria est Episcopi Diœcesani licentia & consensus, ad commutandam defuncti alicuius voluntatem. Multa habentur à Regularibus priuilegia ad commutandas defunctorum voluntates, in alium vsum similem, aut magis necessarium. *Monu. 1. imp. f. 2. & 2. f. 66 conc. 65. & in suppl. f. 95. con cef. 317. Suppl. fol. 93. con. 293. Compen. priu. verbo, legata, §. 1 & verbo, commutari eleemosinas, §. 2. & verbo, hæredes, siue hæreditas, §. 2.* In prædicta legati dispositione Moniales præferuntur Fratribus, debetq. construi Monaste. Monial, nõ vero Fratrum. *Authen. de eccles. tuto. Bald. in l. in multis, ff. de statu homin. l. cum multa, C. de bon. qua liberis.*

Secunda Conclusio.

Multa sunt à summis Pontificibus impetrata priuilegia, ad commutandas pias fidelium defunctorum voluntates, & vt legata in vnum certum, atque determinatum vsum, secluso scandalo, à Prælatis cõmutari possint, in alium similem, seu magis necessarium. Hoc concessit expresse Sixtus IV. & habetur in Monumentis Ordinum 1. impress. fo. 62. & 2. fo. 66. concess. 65. & in supplem. fol. 95. concess. 317. & Leo X. ampliando prædictam gratiam Sixti IV. concessit, quod simili modo possent facere dicti Prælati in rebus donatis per viuentes, si tamen, vt dictum est, non sequeretur scandalum. Ita habetur in supplemento f. 93. concess. 293. Multæ aliæ concessiones ad hoc propositum reperiuntur, in Monumentis Ordinum. De quibus videatur priuilegiorum Collector in Compendio, *verbo, legata*, §. 1. & verbo, commutare eleemosynas, §. 2. verbo etiam hæredes, seu hæreditas, §. etiam 2. & hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum si quis in suo testamento statuat, quod de suis bonis fiat aliquod Monasterium, in hac dispositione, Moniales Fratribus debeant præferri, & prædictum Monasterium, construi & ædificari pro Monialibus potius, quam pro Fratribus?

Huic Articulo, respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

IN supradicta legati, seu testamenti dispositione, Moniales præferuntur Fratribus, debetq. fieri, & construi, Monasterium Monialium, & non Fratrum. Hæc Conclusio est certa & manifesta, & probatur primo ex sententia Angeli *in authen. de Eccle. titu.* vbi dicit, quod quando in aliquo testamento, siue legato, duæ causæ piæ sunt institutæ, institutio pauperioris loci prætualebit, ac debet prætualere. Ita tenet Baldus *in l. in multis, ff. de sta. hom. in fine, & in l. cum multa, C. de bonis qua liberis.* & Decius *in c. in præsentia, de probationibus,*

Dec. in c. in præsentia, de probation.

balionibus, & Menoch. de adipiscen. poss. parte 4. nu. 788. ij omnes vnanimiter tenent, quod duobus Monasterijs institutis, vno Monialium, altero vero Monachorum, Monasterium Monialium est præferendum, & præualebit, ipsumq. erit ædificandum, & construendum, propter rationem dictam, vtpote quia censetur opus magis pium, magisq. Ecclesiæ necessarium, & vtile, vt conseruentur, atque conseruari possint, in sua integritate, & puritate Virgines Deo sacræ.

Secunda Conclusio.

In quolibet legato relicto p Monialib. & etiam pro Fratribus, si ad vtrumque bona deficiant, Moniales etiam præferuntur Fratribus.

Si in aliquo testamento, seu legato, aliqua relinquantur Monasterio virorum, seu Monachorum, & etiam Monasterio Monialium, deficiantq. bona ad omnia illa soluenda, in tali casu, & dispositione, Monasterium Monialium præfertur, debetq. præferri Monasterio virorum, & Monachorum, & soluendum est legatum dictis Monialibus factum. Hæc Conclusio est etiam certa, & vera, quæ & tenetur ab omnibus Doctoribus communiter, & fundatur in rationibus supradictis, nempe quia censetur opus magis pium, & institutio pauperioris loci. Quod semper est verum regulariter loquendo, excepto casu, quo Monasterium Monialium esset ditissimum, Monachorum vero pauperrimum, tunc enim præferendum est Monasterium ipsorum, cum in eo, non vero in Monasterio Monialium, militent rationes supradictæ. Et hactenus de isto Articulo, & de tota Quæstione.

QVÆSTIO XXXIV.

De Monasterijs, quantum attinet ad ipsorum destructionem, seu desertionem, in tres Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Ecclesia siue Monasterium, semel Deo dicatum, possit aliqua ratione destrui, & deseri, atque in prophanos vsus commutari?

Respondetur, per sequentes Conclusiones.

Ecclesia, siue Monasterium semel Deo dicatum, seculare habitaculum fieri non debet c. qua semel, 19. q. 3. c. quod semel, de reg. iu. li. 6 c. 2. de suppl. negligen. Prælat. Ioann. And. & Abbas in c. inter quatuor, de Religio. domib.

ECclesia, seu Monasterium semel Deo dicatum, seculare habitaculum fieri non debet, neq; potest. Hæc Cõclusio habetur expressa *in c. qua semel, 19. q. 3.* quod est Concilij Calcedon. & est etiam iuris regula, *c. quod semel dicatum, de regul. iuris, lib. 6.* & regulariter loquendo, mutatio status Ecclesiæ, est iure prohibita, iuxta *c. 2. de supplen. negligen. Prælat.* Quinuero Syluester, *verbo, casus*, 8. & *verbo, excommunicatio*, 9. §. 85. postquam dicit id nullatenus licere sine expressa licentia Papæ, inquit esse excommunicationem latam in facientes contrarium, pro quo allegat *cap. vnicum, de religiosis domibus, lib. 6. & cap. cum ex eo, de excess. Prælator. eodem libro.* Vnde & hoc communiter habetur in praxi, quod quando aliquis locus, seu Monasterium, propter aliquam causam deseritur, quammaxime procuratur, vt alterius Ordinis sumantur Religiosi, qui illud inhabitent, quibus deficientibus, quæruntur alij, & alij, & in defectum omnium, auctoritate Episcopi, huiusmodi Monasterium, reducitur ad secularitatem, iuxta Ioan. And. & Abbatem *in c. inter quatuor,*

quatuor, de religios. domibus. Quinuero & quando Monasterium aliquod auctoritate Papæ ad alium locum transfertur, semper additur clausula, *prouiso quod huiusmodi locus, ad prophanos usus non redigatur*, id quod obnixè procuratur, aut saltem debet procurari.

Secunda Conclusio.

In casu tamen magnæ alicuius necessitatis, & rationabili existente causa, de licentia, consensu, & auctoritate Episcopi diœcesani, bene potest Ecclesia, siue Monasterium, semel Deo dicatum, destrui, & deseri, atque eo opus fuerit, in prophanos vsus commutari. Hæc Conclusio est certa, & pro ea faciunt aliqui Canones, definientes loca sacra, aliquibus de causis posse mutari, & esse mutanda. Habetur *in c. unio, 10. q. 4. c. placuit, c. tribus, de consecr. dist. 1.* Neque iura in contrarium adducta, & regula illa vulgaris, qua dicitur, quod quæ semel Deo dicata sunt, ad prophanos vsus non debent, aut possunt conuerti, aut commutari, quidquid conclusionis in contrarium iam intelligenda sunt, non existente legitima, & rationabili causa: vel intelligenda sunt, stante & durante ipsarum rerum statu, non autem destructo, ac penitus illo iam sublato. Vnde generaliter loquendo, dico, quod Ecclesiæ, res sacræ, & Monasteria durante suo statu, & consecratione, ad prophanum vsum non debent, aut possunt reduci, siue commutari, at postquam destruuntur, iam totaliter reducuntur ad non esse rem sacram, & sic prædicta iura nihil concludunt. Aduertere tamen oportet, quod nos Minores Fratres habemus ad hoc speciale priuilegium, Sixti IV. quod habetur in Monu. Ord. impr. f. 47. & 2. f. 131. concess. 293. & refertur in Compen. *bullarij, edificare*, §. 8. quo concessit Generali Fratrum Minorum de Obseruantia, licentiam & facultatem, ea loca, quæ Fratribus suis minus commoda esse cognouerit, dimittendi in manibus Ordinariorum locorum, & illa licitè destruendi, prout illum fuerit expedire, super quo eiusdem conscientiam onerat, & hoc volens non obstante constitutione Bonifacij VIII. prohibente loca semel inuepta deseri, & aliis Apostolicis Constitutionibus, cæterisq; contrarijs quibuscumque, &c. Aliam concessionem huic similem fecit Leo X. Pont. Max. & habetur in supplem. f. 92. concess. 279. quod aduenientes casu necessitatis, Ecclesiæ tam Fratrum Minorum, quam Monialium S. Claræ de Obseruantia, possint transferri, & mutari, de vno loco ad alium, & loca priora Ecclesiæ reduci ad vsus humanos, secundum commoditatem dictorum locorum, & Monasteriorum, dummodo materia ædificiorum donetur in alia Ecclesia. Refertur in Compendio, *verbo, ædificare*, §. 14. Hactenus de isto Articulo.

In casu magnæ necessitatis, & de licētia Episcopi Diœcesani, bene potest locus semel Deo dicatus, in prophanos vsus commutari.

c. unio, 10. q. 4. c. placuit, c. tribus, de consecrat. dist. 1. Monu. Or. 1. impr. f. 47. & 2. f. 131. con. 293. & habetur in comp. verbo, ædificare, §. 8.

Supplem. f. 92 concess. 279.

Comp. priuil. verbo, ædificare, §. 14.

ARTICVLVS II.

Vtrum locus Ecclesiæ seu Monasterij destructi, & à Fratribus deserti, pertineat ad ipsos fratres, an vero ad ipsius fundatores & patronos?

HAec quæstio longissima est, & quæ multum requirebat temporis, ad ipsius exactam disputationem, & explicationem, vtpote cuius resolutio magna ex parte pendet ex alterius quæstionis resolutione, de validitate tituli iurispatronatus. Qua de re plura, ac fere innumera dicuntur à doctoribus iureperitis, vt tamen breuitati studeam, & ab hac difficultate celeriter me expediam, pro ipsius resolutione, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Concluſio.

Superiores ſuccessores aliorũ Prælatorum ſeruare tenentur, titulum iuriſpatronatus, quem ſemel dederunt. *Abbas in c. de lecti filij, de foro comp. Abbas Pano. in c. liberis, de reſcript. l. ſi pater, §. ſi aliqua, ff. de donationib.*

CErtiſſimum eſt, quod ſucceſſores Superiorum, Generalium, aut Prouincialium, ſeruare tenentur titulum iuriſpatronatus, quem ſemel alicui dederunt, ratione alicuius donationis ſibi factæ, ſeu ob aliam aliquam iuſtam cauſam. Hæc Concluſio eſt communis omnium Iuriſperitorum, vnanimiter aſſerentium, quod Prælatus, alterius ſucceſſor, tenetur ex contractu ſui prædeceſſoris; qua de re videndus eſt Abbas *in c. dilecti filij, de foro comper.* quod adeò verum eſſe dicunt, vt etiam ſummus Pontifex teneatur ex ſui prædeceſſoris contractu, quamuis Abbas Iunior, alias Panormitanus, *in c. litteris, de reſcriptis*, id limitando dicat, intelligi debere, ſaltim ex vrbanitate, æquitate, & clementia, ob quæ mandat ſæpiſſime Dominus Pontifex, vt adimpleantur eaſquæ alius incæpit, ſeu ordinauit, ſeu ad quæ prædeceſſor ipſius ſe obligauit. Secundo probatur Concluſio, nam donatio, præſertim remuneratoria, potius eſſe videtur merces laboris præteriti, ſeu beneficij alicuius eximij, quam liberalis conceſſio, iuxta *l. ſi pater, §. ſi aliqua, ff. de donationibus*, quo fit, vt ſi propter aliqua beneficia, iuriſpatronatus alicui conferatur titulus, ex iuſticia eidem eſt ſeruandus, & ſucceſſores eorum qui tradiderunt, eodem iure id ipſum tenentur ſeruare. Sit ſecunda Concluſio.

Minores Fratres deferentes Monaſterium aliquod, quod erat iuriſpatronatus, non poſſunt deſtruere ea quæ patroni prædicti erant. *c. exijt, qui ſeminat, de verbor. ſignif.*

Secunda Concluſio.

Minores Fratres deferentes Monaſterium aliquod, in quo quiſpiam, titulum legitimum habet iuriſpatronatus, ratione ædificationis, aut donationis, ſeu ob aliam aliquam legitimam cauſam, non poſſunt dormitoria, officinas, ſeu alia loca Monaſterij eiuſdem deſtruere, diuendere, ſeu alijs donare; nam hæc pertinent ad ipſos patronos, & fundatores, quorum ius obnixe tenentur obſeruare. Hæc Concluſio eſt etiam certa, & manifeſta, atque expreſſe determinata, *in c. exijt, qui ſeminat, de verbor. ſignif.* vbi Nicolaus III. explicans, atque declarans noſtram Fratrum Minorum Regulam, hoc expreſſe dicit, atque determinat, ſolummodo reſeruando in ius, & proprietatem Eccleſiæ Romanæ, Eccleſiam, & Oratoria, ad ipſam Eccleſiam deſtinata, & cæmeterium. Reliqua vero præcipit, vt relinquantur concedentium voluntati, prout ibi latius exprimitur, & continetur: quo fit, vt in præfato Monaſterio à Fratribus Minoribus derelicto, ipſi nihil iuris prorſus habeant, cum iuxta ipſorum regulam, nihil proprij in hoc mundo habere poſſint, ſed proprietas prædicti loci, ſiue Monaſterij deſtructi, atque deſerti, quãtum ad dormitoria, officinas, & alia habitacula, pertinebit ad ipſos patronos & fundatores, & titulum iuriſpatronatus habentes (maxime ſi illum ſibi reſeruarunt) quantum vero attinet ad Eccleſiam, Cœmeterium, & Oratoria ad Eccleſiam deſtinata, pertinebit ad ſuprad. ctam Eccleſiam Rom. prout, definitur in ſupradicta Extrauãganti. Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

Quibuſnam Monaſterij deſtructi bona, debeant adiudicari?

Reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Bona Monaſterij deſtructi, acquiruntur illi Monaſterio, ad quod Monachi transferuntur.

Prima Concluſio.

SI Monaſterium deſtructum, ſit habentium bona in communi, & transferatur aliò, illa bona acquiruntur illi Monaſterio, ad quod ſupradicti

Monachi

Monachi transferuntur. Hæc Conclusio est certa, & manifesta, & eam expresse tenet Ioann. Andr. *in c. volentes, de statu Monac.* vbi inquit, quod Religiosus transiens ex vno ad aliud Monasterium, recuperat, atque recuperare debet, quod dedit primo, & loquitur specialiter de Monialibus, quæ quando recipiuntur, deferunt secum dotes. De his specialiter dicit, quod bona quæ attulerunt ad primum Monasterium, cum eisdem debent transferri, ad secundum, si primum fuerit destructum, vt ne sint onerosæ secundo Monasterio. Quod adeo credit esse verum, vt si Monasterij destructi, maxima quantitas sit Monialium, & Episcopus, siue Prælatus transferat vnam partem ad vnum Monasterium, & aliam ad aliud (inquit) quod bona Monasterij destructi, vtrisque Monasterijs debent diuidi, iuxta quantitatem Monialium, quæ cuique Monasterio obuenit, ne Monasterio sint onerosæ, *iuxta l. maior. ff. de pactis*. *c. recolentes, de statu Monac.* *l. maior, ff. de pactis.*

Sed quid, si Monasterium penitus destruatur, nec alio transferatur, ex eo quod non erant ibi Monachi, aut Monachæ, siue Moniales, quia nempe prohibitum fuit sibi ob aliquam causam nouitios, siue nouitias recipere, fueruntq. proinde extincti, nec remanserunt, nisi duo, vel tres, habebitne quilibet suam partem? Respondeo, & sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

In casu supradicto, Monasterij destructi bona, remanebunt in dispositione summi Pontificis, & de eius licentia, & auctoritate applicabuntur alteri Monasterio, siue Religioni, maxime si ad illud, seu ad istam, aliqui eiusdem Monasterij destructi, Religiosi, seu Religiosæ transferantur. Hæc Conclusio est etiam certa, & quammaxime est iuri, ac rationi consona, cum res quæ succedit in locum alterius, naturam sapiat illius, in cuius locum subrogatur; vt habetur in iure, *in c. Ecclesia ut lite pendente*, quo sit vt bona Monasterij destructi ad Religionem, ad quam aliqui eius Religiosi transferuntur, simul debeant transportari. In quo casu bona Monasterij destructi remanent in dispositione summi Pontificis. *c. Ecclesia, vt lite pendente.*

Tertia Conclusio.

Si Monasterium destructum, sit non habentium proprium, neque aliqua bona in communi, qualia sunt Monasteria omnia nostri sacri Ord. D. Francisci, Regularis Obseruantiæ, ex auctoritate, & benignitate Apostolica habemus, vt eorumdem Monasteriorum bona, transferantur de prioribus locis ad alia loca, vbi fit Monasterij alicuius translatio. Hoc habemus ex concessione Clementis IV. & Leonis X. vt diximus supra in fine Articuli, 1. Et hactenus de isto Articulo, & de tota hac Quæstione. Bona Monasterij destructi in nostro Ordine trãsferuntur ad aliud, vbi de nouo ædificatur.

QVÆSTIO XXXV.

De Collegijs tam virorum, quam mulierum, in Congregatione viuentium, in quatuor Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit Collegium, & vnde dicatur?

Respondetur, per sequentem Conclusionem.

Collegium dictum est a colligendo, siue colligãdo plures, vt simul habitent.

C Ollegium est plurium simul habitatio: dictumque est Collegium, a colligendo, siue colligando, quia scilicet aliqui simul colliguntur, seu

colligantur in vnum, vt simul habitent. Hæc Collegij descriptio, siue diffinitio, desumpta est à *gloss. in l. 1. ff. quod cui vni. numine.* Sylvest. *verbo Collegium*, 1 Difficultas. Quæ dixerunt inter Collegium, corpus, & Congregationem, valde controuertitur inter DD. *l. Neratius, ff. de verb. sig. Bart. in rubr. de Collegys il licitis. Alberic. in Dictionar. verbo Collegium. glo. in rubr. ff. de iur. & facti. ignor. & c. querelam, de symonia. DD. in l. 1. de pactis, & in c. ex parte, de rescript.* Quidnam requiratur ad Collegium, & an Collegiū necessario requirat plures, an vero conseruari possit in solo vno. *l. Neratius ff. de verb. sign. c. 1. de elect. l. sicut, §. fin. ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine. glo. in c. gratū de postu. Prat. Panorm. ibid. & c. 1. de ele. glos. in clem. ne Romani, §. porro, verbo omnes de elect. per vestras, de iurepat.*

ARTICVLVS II.

Quotuplex sit Collegium?

Respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

OMne Collegium est duplex, quoddam Ecclesiasticum, quoddam vero seculare. Hæc Conclusio est certa, nec de ea quispiam est qui dubitet. Solummodo est differentia inter Doctores, in constituendo, atque assignando, quodnam Collegium dicatur, seu dici debeat, Ecclesiasticum, quod

quod vero seculare? Cui difficultati, ex communiori resolutione respondetur, illud Collegium dici Ecclesiasticum, vbi homines, aut maior pars, est Clericorum, iuxta *l. quod maior pars, ff. ad munici, & c. cum omnes, de constit.* quod etiam tenet Bart. *l. fin. de Colleg. illic.* Seculare vero, & Laycum, vbi omnes, vel maior pars congregatorum sunt Layci. Esse etiam Collegium Ecclesiasticum, & Clericorum, data partium æqualitate, dicit Panor. *in c. ex literis, de constit.* quia magis dignum ateabit ad se minus dignum, iuxta *c. quod in dubijs, de consuetud. Eccles. vel Alt.* Horum Collegiorum quodlibet proprio subijcitur Iudici, siue Prælato respectiue, ecclesiasticum ecclesiastico, laycum vero seculari; licet sit differentia, & controuersia inter Doctores, an Collegium seculare etiam subijciatur, atque subijci debeat, Episcopo, & Collegæ ipsius conueniri possint coram eo, quoad temporalia bona, quæ ipsi in sua congregatione habent, aut saltem, quoad spiritualia, & quoad actus Ecclesiasticos? qua de re Nauar. facit Consilium, & est quarrum in ordine, lib. 1. consil. de off. Iudic. ordin. vbi tenet, quod quamuis Collegium seculare, siue laycum, non subijciatur Episcopo, quoad bona temporalia, subijcitur tamen eidem, quoad spiritualia, & quoad omnes actus Ecclesiasticos, quod probat multis, atque efficacissimis rationibus, à me pro nunc breuitatis causa omissis, vt ad alia transeamus, quæ sunt magis mei instituti, & propriæ professionis. Hactenus de isto Articulo.

Difficultas.

Quodnam Collegium dicatur Ecclesiasticum, quod vero seculare. *l. quod maior pars, ff. ad municipi. c. cum omnes, de constit. Bart. l. fin. ff. de Colleg. illi. Panor. in c. ex literis, de cōst. c. quod in dubijs, de consec. Eccl. vel Alt. Nauar. lib. 1. consil. de offic. Iud. ord. cons. 5. nu 5. & 6.*

ARTICVLVS III.

Vtrum facere aliquod Collegium, sit licitum, an vero illicitum?

Cōmuniter, & Regulariter loquendo omnia Collegia, Congregationes, & corpora in vnū coacta sine iusta causa, & auctoritate legitima Superioris, sunt illicita. *l. Collegia, 5. in summa; ff. de colleg. illic. Bart. in l. 1. & vlt. ff. eod. tit. Innocent. in c. dilecta, de excess. Prel. l. 4. tit. 3. p 6.*

ET ratio dubitandi est, nam in iure ciuili, in Digestorum libris, reperitur quidam titulus, de Collegijs illicitis, circa quod etiam variæ, atque diuersæ versantur Doctorum opiniones, de quorum ego communiori resolutione, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

REgulariter loquendo, omnia Collegia, Congregationes, & corpora in vnum coadunata, sine iusta causa, & sine auctoritate legitimi Superioris, sunt illicita. Probatur hæc Conclusio, *ex l. collegia, 5. in summa, ff. de Collegijs illicitis*, & ita tradit Bart. *in l. 1. & ultima, ff. eod. tit.* post Innocent. *in c. dilecta, de excessibus Prælatorum*, & in supradicta lege ponuntur hæc expressa verba: *Si qui nisi ex Senatusconsulti, uel Cæsaris auctoritate, Collegium coierint, huiusmodi Collegium, celebratum contra Senatusconsulta, mandata, & constitutiones, statim dissoluendum est.* Id quod similiter statuitur, & disponitur quadam nostrarum partitarum, *l. 4. tit. 3. part. 6.* Sed moderanda, & limitanda est supradicta Conclusio, in casu, quo Collegium fiat Religionis causa, vel in aliquem bonum finem, de quo sit secunda Conclusio.

Collegium factum, atque coactum Religionis causa, seu in aliquem bonum finem, non est illicitum, sed licitum. *Collegii. q. 2. Nauar. lib. 1. consil. de offic.*

Secunda Conclusio.

Collegium factum, atque coactum Religionis causa, seu in aliquem bonum finem, non est illicitum, sed licitum. Hanc Conclusionem tenet expresse Sylvester, *verbo Collegium, q. 2.* & Nauar. lib. 1. consil. de offic. Iudic. ordin. & in miscellaneis, miscellanea 4. num. 2. & dicit Sylvester, hanc esse sententiam Innocentij, *in c. dilecta, de excess. Prælat.* (quidquid alij dicant) & *Sylvest. verbo Collegium, q. 2.*

quod

Iud.ord.comf. 3.nu.3. & in miſcellaneis, miſc.4. nu.2. Innoc. in c. di lecta. de exceſ. Prælat.

quod homines cuiuſcumque profeſſionis, vt Grammatici, atque etiam negotiatores, & huiuſmodi, ſine cuiuſpiam licentia, ſed propria auctoritate poſſunt ſimul conuenire, & coadunari in vnum, & facere ſibi rectorem, aut Syndicum, dummodo coeant, & Collegium faciant, in aliquem bonum finem, ſeu pro aliqua honeſta, & iuſta cauſa, vtputa ad defenſionem ſuæ iuſtitiæ, vel vt ne in ſuis officijs fiat fraus alicui, & multo magis, ſi id faciant cauſa pietatis, ſiue Religionis. Et quod licita ſint eiuſmodi Collegia, probat Sylueſter, vbi ſupra, ex multis iuribus, quibus leges prohibendo aliqua, videntur alia concedere, atq; ita dum dicunt, quod Senatuſconſulto, Collegia illicita arcentur, & prohibentur, conſequenter videntur dicere, quod licita conceduntur. Illicitum autem Collegium eſt, quod fit aliquo malo fine, & tale eſt deſtruendum, iuxta *l. ultimã, ff. de Collegijs illicitis.* Bart. etiam *in l. 1. ff. eod. tit.* dicit quod iure communi Collegia, quæ fiunt Religionis cauſa, ſunt permiſſa; quod & probat *per l. 1. ff. quod cuius uni.* Idem tenet Nauar. vbi ſupra, & dicit, quod talia Collegia poſſunt cogi & erigi, ſine auctoritate Superioris, ſecundum Bartolum, & Innocent. & alios Doctores Iuriſperitos, quos ibi allegat. Videatur ibidem. Et hactenus de iſto Art.

Quæ nã dicantur Collegia illicita, & quod talia ſunt deſtruenda. l. vlt. ff. de collegijs illicitis. Bart. l. 1. ff. eod. tit. l. 1. ff quod cuius vnius nomine.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſit licitum Collegium, aliquorum hominum, vel mulierum in congregatione viuentium, tria ſubſtantialia Religionis vota emittentium, ſi nullum viuendi modum, à Sede Apoſtolica approbatum, habeant, ſiue profiteantur?

Huic Articulo reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

Nõ eſt licitum Collegium Eccleſiaſticorum quorumcũque, etiam tria ſubſtantialia vota emittentium, ſi non profiteantur aliquẽ viuendi modum, per Sedẽ Apoſtolicam approbatum. c. vlt. de Religioſis dom. c. vnico, eo. tit. lib. 6. Extrau. ſancta Romana, & vniu. Eccl. Concil. Trid. ſeſſ. 26. c. 1.

COllegium hominum, ſeu mulierum, in Congregatione viuentium; triaq. ſubſtantialia vota emittentium, etiamſi ad titulum Religionis viuant, ex quo proinde pium, atque laudabile videatur, adhuc tamen ſi nullum viuendi modum à Sede Apoſtolica approbatum profitentur, & habeant, talis congregatio videtur eſſe illicita, & iure prohibita. Hæc Concluſio apparet eſſe expreſſe determinata in Concilio Lugdunenſi, quod habetur, *in c. ultimo, de Religioſis domibus, & in c. vnico, eod. tit. in 6.* vbi reprobantur Religiones omnes, quæ nullam Sedis Apoſtolicæ approbationem, ſeu confirmationem meruerũt. Idem habetur in Extrauaganti, *ſancta Romana, & vniuerſalis Eccleſia*, vbi damnantur quidam Fraticelli, ſiue beguini, qui ſe dicebant eſſe de Tertio Ordine beati Franciſci, & non erant. Et iniungitur excommunicationis pœna, vt nulli de cætero talem ritum valeant aſſumere. Probatur præterea ſupradicta Concluſio, nam vt colligitur ex Concilio Tridentino, *ſeſſ. 25. c. 1.* omnes tam viri quam mulieres in Congregatione aliqua viuentes, vt huiuſmodi Congregatio, ſiue Collegium, ſit licitum, profiteri debent aliquam Regulam, aut ſaltim aliquem viuendi modum, approbatum per Eccleſiam, dicitur enim ibi, *ut omnes Regulares, tam viri quam mulieres, ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum, ſuitam ſuam inſtituant, atque componant*: ergo vbi nulla talis habetur regula, aut modus aliquis viuendi, approbatus per Eccleſiam, talis Congregatio, & huiuſmodi Collegium, ſimul viuentium & habitantium in vnũ, ex decreto præd. Concilij, cenſeri, & dijudicari debet illicitum. Quod & confirmatur etiam ex Conſtitutione Sixti IV. quæ habetur in qua-

in quadam Bulla, quæ incipit : *Detestanda*, & refertur in Compendio : *Verbo Tertiarij Fratres*, §. 10. *vbi excommunicantur Fratres Prædicatores, & Minores, recipientes, seu admittentes, ad priuilegia, seu immunitates suorum Ordinum, quoscumque vtriusque sexus laycos, præextu Ordinis Tertij, seu alterius modi viuendi, nisi dicti Tertij Ordinis habitum gestauerint, & professionem solitam emiserint, & in Congregationis viuant, non obstantibus quibuscumque*; quæ Sixti IV. Constitutio, licet inquantum excommunicat recipientes ad Ordinem Tertium, eos qui non viuunt in Congregatione; derogata sit per Leonem X. eius successorem, qui licentiam, & facultatem dedit, recipiendi eas mulieres, quæ emisso castitatis voto, in propriis domibus habitant, vt dicemus statim, quæstione sequenti, cum agemus de Tertiarijs, & habetur in Supplemento, fol. 28. in Bulla, quæ incipit (*Nuper sacro Lateranensi Concilio*) attamen inquantum, Sixtus IV. excommunicat recipientes ad Ordinem Tertium, eos qui solitam professionem non emiserint, non est sua Constitutio reuocata, quin vero manet in sua vi, & sic prædicta censura, vt videtur, comprehendit Prælatos Ordinum Prædicatorum, & Minorum, admittentes, seu recipientes, ad supradictum Ordinem Tertium, quoscumque homines, vel mulieres, in Congregatione viuentes, (quos congruentissimo vocabulo, vocare possumus Collegas) qui non emiserint professionem, fieri solitam in dicto Tertio Ordine, quamuis emittant tria Religionis substantialia vota, & promittant obedientiam, paupertatem, & castitatem, induanturq. vestibus eiusdem coloris, quibus induuntur Fratres eiusdem Religionis; si non profitentur aliquam Regulam, eisdem Fratribus datam, aut saltim aliquem viuendi modum, per Sedem Apostolicam approbatum. Ex quibus constat clare, id quod in nostra Conclusione diximus, nempe huiusmodi Collegia esse illicita, reprobata, atque prohibita vtroque iure, Canonico, atque ciuili. Hactenus de isto Articulo, & de tota Quæstione. *Supple. fo. 28.*

QVÆSTIO XXXVI.

De Fratribus, atque Monialibus Tertiarijs, in Septem Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quisnam primus Sanctorum omnium, Tertiariorum Fratrum, atque Monialium, Ordinem adinuenit, siue instituit?

Huic articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Conclusio.

QVi primus omnium, Tertiariorum Ordinem adinuenit, & instituit, fuit Beatissimus, atque Seraphicus Pater noster Franciscus. Hæc Conclusio probata, atque confirmata existit, testimonio atque auctoritate Ecclesiæ, quæ in officio eius diei, inter alias, ad ipsius honorem, sequentem canit Antiphonam : *Tres Ordines hic ordinat, primumque Fratrum nominat Minorum, pauperumq. sit dominarum medius, sed pœnitentium Tertius, sexum capit vtrumque*. Quæ verba, vt plenius intelligantur, atque clariora fiant, adnotare oportet, ex monumentis nostri Sacri Ordinis, quod cum Beatissimus Pater noster

Qui primus omnium Sãctorũ Tertiariorum Ordiné adinuenit, & instituit, fuit sãctissimus P.N. Frãciscus.

Monum. Ord. in princ.

noſter Franciſcus, anno Domini 1209. noſtro Fratrum Minorum Ordini feliciſſimum dediſſet principium, ſuæq. Regulæ, quam inſtituerat, ab Innocentio III. (licet viuæ vocis oraculo tantum,) approbationem, & confirmationem accepiſſet, obtinuiſſetq. licentiam prædicandi generaliter, pro ſe, & ſuis Fratribus, cum titulo, & nomine, Prædicatorum de pœnitentia: ac eidem officio, & miniſterio incumbendo, operāq. dando, beatiſſimam Claram ad ſe, ſeu vero potius, ad diuinum ſeruitium adduxiſſet, & conuertiſſet, ipſius etiam Ordinem, & Religionem ſacram fundaſſet, & (quod factum dicitur anno 1212.) cum ad feruentiſſimam ſanctiſſimi noſtri Patris prædicationem, certatim, tum homines, tum mulieres, etiam matrimonialibus legibus aſtrictæ, vndequaque, eumdem vt ſequerentur, atque imitarentur conuenirent, cuperentq. proinde omnes, Regulam aliquam, aut certas quaſdam leges ſibi tradi, quibus vitam ſuam, & mores, iuxta Euangelicæ legis perfectionem, in viam ſalutis facilius poſſent dirigere, importunis eorum precibus annuendo, atque benigne condeſcendendo, quemdam Tertium Ordinem inſtituit, quem vtriuſque ſexus viris, & mulieribus, virginibus, ſiue, vxoratis, aut non ſolutis, communem eſſe voluit, Fratrumq. ſiue Sororum de pœnitentia nuncupari, pro eo quod, ab eodem ſanctiſſimo Patre, in eum finem (ad agendam ſcilicet pœnitentiam) fuerit peculiariter deſtinatus, qua etiā de re, ſaltem verbo tenus, certum modum, ſine formam acceperunt. Sumpſit exordium ſacer iſte Tertiariorum Ordo, vt ex dictis monumentis, & Chronicis noſtri ſacri Ordinis ſatis conſtat, anno Incarnationis Dominicæ 1221. quibus (vt ſupra dixi) etſi certa Regula in ſcriptis, ab ipſo ſanctiſſimo Patre tradita non inueniatur, certiſſimum tamen eſt, quod ſaltem verbo tenus, certas quaſdā leges eiſdem dederit, quibus inſtruerentur, atque ab aliis diſtinguerentur, & magis, ac magis in diuino ſeruitio poſſent proficere. Præfatæ leges, ſiue Regulæ poſtmodum fuerunt præſentatæ ſummo Pontifici Nicolao IV. qui fuit ſacræ noſtræ Religionis Frater, dictus antea, Frater Hieronymus de Eſculo, ab ipſoq. in vnum collectæ, Tertiarijs prædictis, tam ſolutis, quam etiam coniugatis, in formam cuiuſdam Regulæ redactæ, obſeruandæ ſunt traditæ. Fuit autē prædictus Ordo approbatus & confirmatus, Primo ab Honorio III. poſtmodum vero à Gregorio IX. & tandem ab Innocentio IV. Nicolao IV. pluribuſq. alijs ſummis Pontificibus, qui & ipſum fauoribus plurimis, atque priuilegijs ſunt proſequuti, illuſtrarunt, atq; condecorarunt. Cum vero ſacra hæc Tertiariorum Religio, in dies magis, ac magis floreret, meliuſq. audiret, fertur in prædictis Chronicis, ac Monumentis noſtri Ordinis, quod illuſtriſſima quædam, ſimul atque pientiſſima fœmina, nomine, Angelina de Termis, Ciuitellæ Comitiſſa, apud Aputios, quæ coacta bona illuſtrium fœminarum, & iuuencularum manu, Fulginæ (quæ Vmbriæ ciuitas eſt) Conuentum quemdam ſibi conſtruxit, & ædificauit, ſub titulo S. Annæ, illumq. cum eiſdem ingreſſa Sororibus, tribus Monaſticis votis, obedientiæ ſcilicet caſtitatis, & paupertatis emiſsis, ſub obedientia Minorum Fratrum ibidem incluſa, vſque ad mortem ſanctiſſime perſeuerauit, & ſanctiſſimo huic viuendi modo, Tertiariarum incluſarum, ac ſimul viuentium, illuſtriſſimum dedit principium. Cuius quidem exemplo, poſtmodum alia ſanctiſſimæ virgines permotæ, ſpretis totius mundi illecebris, atque in medium prolatis proprijs facultatibus, breuiſſimi temporis ſpatio, in diuerſis Italiæ partibus, octo Monaſteria ædificari curarunt, in quibus ſub habitu, atque legibus dicti Tertiarij Ordinis ſanctiſsimi Patris noſtri Franciſci, Deo Opt. Max. deſeruirent, gratiſsimumq. eidem exhiberent famulatum. Ab his ſacra Sororum Tertiariarum Religio, ſimul atque in vnum Cōgrega-

Quo tempore Tertiarij S. Fráciſci Ordo, ortum, & origi nem duxerit, quantū ad omnes ſeculares viros, ac mulieres.

Monum. Ord. 1. impreſſ. fo. 49. & 2. fol. 132. cōc. 298.

Monum. Ord. 1. impreſſ. fol. 49. & 2. fol. 132. cōc. 298.

A quibus ſummis Pontificibus, ac Prælatis exiſtat Tertiarius Ordo.

Quo tempore Tertiarij ſimul viuere in Congregatione inceperint.

gregatione viuentium ſumpſit initium. Quem poſtea viuendi modum, Martinus V. & Eugenius IV. Pontifices Maximi, ſtatutis atque Apoſtolicis Conſtitutionibus, & conceſſionibus, quamplurimis illuſtrarunt, & condecorarunt, quorum ſit mentio in Monumentis Ordinis, primæ impreſſionis, fol. 46. & ſecundæ, fol. 42. conceſſ. 47. Tamdem cum ad exemplum prædictarum Sororum, & feminarum, quamplurimi quoque viri, diuerſis in partibus, aliqua Cœnobia erexiſſent, & conſtruxiſſent, ibidemq. commorarentur, ſub habitu & norma, præfati Tertij Ordinis S. Franciſci, triplici Monaſtico emiſſo voto, indieſq. ſupra modum multiplicarentur, Leo II. P. M. huiuſmodi Tertiariorum Ordinem, plenius, atque amplius, quam antea extiterat, illuſtrare volens, ipſum confirmauit, anno Domini 1521. prædictiſq. Fratribus, atque Sororibus, propriam aliam dedit Regulam, vtcumque ab ea, quam Nicolaus IV. prius conſtruxerat, diſſimilem, & hæc eſt, quam nunc communiter obſeruant Tertiarij prædicti, in Congregatione viuentes, cuius etiam ſit mentio in Chronicis noſtri ſacri Ordinis, & in Supplemento, fol. 35. conceſ. 119. & hæc quantū ad huius ſacri Ordinis initiū dixiſſe ſufficiat.

Monum. Ord. 1. impreſſ. fol. 46. & 2. fol. 42. conc. 47.

Quo tempore Fratres Tertiarij viuere cœperint Religioſe, cōuentualiter, atque in communi.

Supplem. fol. 35. conc. 119.

ARTICVLVS II.

Vtrum in alijs quoq. Ordinibus, ſiue Religionibus, reperiantur Fratres, & Sorores, dicti Tertij Ordinis?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Etiam in Prædicatorum Ordine habentur Fratres, atque Sorores Tertij Ordinis.

D. Anton. de Flor. ſuper tit. 23. c. 14. §. 2.

IN Prædicatorum, ſiue Fratrum Dominicanorum, etiam Ordine, reperiuntur Fratres, atque Sorores Tertij ſui Ordinis. Hæc Concluſio, eſt expreſſa D. Antonini de Floren. in ſuo hiſtoriali, 3. par. tit 23. c. 14. §. 2. vbi & dicit beatiſſimum Patrem Dominicum, etiam inſtituiſſe Tertium Ordinem, ſiue Tertiarios Fratres, & Sorores de pœnitentia, quod & fecit forſan imitatus Beatum Patrem noſtrum Franciſcum, cuius fuit contemporaneus, quammaxime deuotus, & nimia eidem familiaritate coniunctus. Pro huiuſmodi Fratribus, & Sororibus Tertiarijs Dominicanis, ſummus Pontifex Iulius II. Breui quodā ſuo, directo Reuerendiſſimo Patri Thomæ de Vio Caietano, tunc temporis Generali magiſtro, ampliſſimam conceſſionem fecit, eidem concedens, quod mulieres prædicti Tertij Ordinis, quæ Sorores de pœnitentia nuncupantur, & collegialiter viuunt, ſi illi placuiſſet, & ipſæ hoc cuperent, ex benignitate Apoſtolica, tria vota Religionis in manus ſuas, aut illorum quos ad hoc duxerit deputandos, licite emittere valerent. Et in alio Breui, eidem directo, poſtmodum idem Iulius II. hoc ipſum confirmauit, addens, vt profiterentur, corā ſupradicto Generali Magiſtro, ſeu altero, vices eius gerente, ſupradictæ Mulieres, & Sorores de pœnitentia, obedientiam ſecundum Ordinem, ſeu potius Regulam ſancti Auguſtini, & quod propter hoc, non teneantur ad clauſuram, neque ad officium diuinum, magis quam ex ſua Regula Tertij Ordinis, ſiue habitus tenentur. hæc ibidem.

Auguſtinienſes, Carmelitani, aliæq. Religiones ſuos, etiam habent Fratres & Sorores Tertiarios, ſeu qui cōmuniter de pœnitentia nūcupantur.

Secunda Concluſio.

Auguſtiniani, & Carmelitani, ac etiam Fratres Ordinis Minimorum, ſuos ſimiliter habent Fratres Tertiarios, & Sorores, quos etiam, communi vocabulo vocant, de pœnitentia. Hæc Concluſio conſtat ex breuibus, atque priuilegijs diuerſis, quæ hac de re habentur in ſupradictis Religionibus, quibus

462

Monum. Ord. 2. impreſſ. fol. 180. & 249. & refertur in comp. ver. Tertiarij Fratres & Sorores, in fin. & verbo mulieres.

bus ſibi conceditur, habere poſſe ſupradictos Fratres Tertiarios, & Sorores, quæ priuilegia in præſentiarum breuitatis gratiâ à me omittuntur, cum facile videri poſſint, in libro dicto Monumenta Ordinis, ſeu potius in Compendijs prædictorum Ordinum.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſupradicti Fratres Tertiarij, & Sorores, ſint vere, & proprie Religioſi, & Religioſorum proprie comprehendantur nomine?

De multiplici differẽtia Fratrũ Tertiariorum, quæ olim fuit in Eccleſia, ſimiliter, atque Sororum.

PRo huius Articuli intelligentia, & vera reſolutione, libuit præmittere, quod antiquis temporibus, tanta & tam varia fuit ſupradictorum Fratrum, & Sororum Tertij Ordinis differentia, atque diuerſitas, vt Doctores Iuriſperiti hac de re loquentes, non vno eodemq. modo, ſed diuerſiſſimo fuerint prolocuti: affirmantibus quibuſdam, omnes eos eſſe vere, & proprie Religioſos, negantibus vero alijs, & dicentibus, nullos eorum comprehendi Religioſorum nomine. Quæ quidem confuſio, & æquiuocatio, omnino vt è medio tollatur, atque in hoc Articulo diſtincte procedamus, præ oculis habere oportet, vt colligitur ex Chronicis, & Monumentis Ordinum, quod ſupradicti Fratres, & Sorores Tertij Ordinis, in triplici ſunt, ſeu potius fuerunt, olim differentia. Quidam enim illorum, & primi tempore, nõ faciebant tria eſſentialia, & ſubſtantialia Religionis vota, quin vero, neque in Congregatione viuebant, neq; cõmuniter habitabant, ſed vel ſeorſum in aliquibus hæremitorijs, aut in proprijs domibus, cum ſuis vxoribus, filijs, & familijs, qui erant vxorati, vel aliter, ſi erant ſoluti, ad modum quo aliæ perſonæ ſeculares. Hoc ſolo excepto, quod dicebantur Fratres de pœnitentia, & obſeruabant certas quaſdam leges, ſiue Regulas, quas (vt diximus) pie creditur, dediſſe eis beatiſſimus Pater noſter Franciſcus, circa ſuum viuendi modum, & formam agendi pœnitentiam, quas poſtea amplius, atque expreſsius, quadam ex ipſis compilata Regula, tradidit illis Nicolaus IV. Hoc dixerim de Tertiarijs noſtri ſacri Ordinis: quod etiam feciſſe credendum eſt, Beatiſſimum Patrem Dominicum, alijq. eiuſdem Tertij Ordinis (reſpectiue) inſtitutores, & fundatores, pro ſuis Fratribus Tertiarijs. Alij vero erant Fratres Tertij Ordinis, & Sorores, qui emittebant prædicta tria eſſentialia, & ſubſtantialia Religionis vota, in manibus ſuorum Superiorum, aut Prælatorum, coram tota communitate, non tamen profitebantur certam aliquam, & determinatam Regulam, per Sedem Apoſtolicam, quia tunc forſan, non erat approbata illorum Regula (ſaltim pro Regula) ſed certum quendam viuendi modum, quorum alij, ſeu aliæ, habitabant communiter, & in Congregatione, alij vero non, ſed ſeorſum, atque ſeparatim in Eccleſijs, ſeu hæremitorijs, vel in proprijs domibus. Tandem tertio reperiuntur modo in Eccleſia aliqui Fratres, & Sorores, Tertij Ordinis de pœnitentia nuncupati, qui poſt ſuſceptum eiuſdem Religionis habitum, de manu Prælati potentis Religioni eidem incorporare, poſt expletum etiam probationis annum, emittunt tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota, ſimulq. profitentur certam, atque determinatam Regulam, à ſummo Pontifice, & per Sedem Apoſtolicam approbatam, nempe à Nicolao IV. aut Leone X. & ſub vno habitu, & obedientia vnius Prælati, viuunt in Congregatione communiter, ad modũ quo cæteri alij Religioſi. Hoc præmiſſo notabili, ac ſubla-

ta ſu-

tá ſupradicta confuſione, propoſito Articulo, reſolutiue reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

OMnes ſupradicti Fratres, & Sorores Tertij Ordinis, qui non profitentur nunc, aut profitebantur olim, certam determinatam Regulam, per Sedem Apoſtolicam approbatam, non ſunt modo, nec fuerunt vnquam proprie, & vere Religioſi, ſiue emittant tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota, ſiue non, & etiam ſi habitent communiter, ſeu vero ſeorſum, aut ſeparatim. Hæc Concluſio, eſt certa & manifeſta, & eam tenet expreſſe doctiſſimus Doctor Nauarro, in innumeris ſuæ doctrinæ locis, ſed maxime in Comment. 1. de Reg. ſuper *c. cui portio*, 1 2. *q.* 2. num. 18. & in conſilijs, lib. 3. de Regul. conſ. 10. num. 1. Cuius Concluſionis, vnicum, ac totale fundamentum eſt, *c. vnicum, de voto, & voti redempt. lib. 6.* vbi Bonifatius VIII. agens de voto ſolemni, quod ſolum facit vere & proprie quempiam eſſe Religioſum, in hæc, quæ ſequuntur, prorumpit verba: *Illud ſolummodo Religionis votum ſolemne eſt, quantum ad dirimendum matrimonium poſt contractum, quod ſolemnizatum fuerit, per ſuſceptionem ſacri Ordinis, aut profeſſionem expreſſam, vel tacitam, factam alicui, de Religionibus, per Sedem Apoſtolicam approbatis.* Ex quo Bonifatij decreto manifeſte colligitur, quod duo ſimul, atque copulatiue, ſunt neceſſario requiſita, ad hoc, vt aliquod ſit, ſeu dici poſſit ſolemne votum. Primo quod ſolemnizetur per ſuſceptionem ſacrorum Ordinum, aut (altem, per profeſſionem aliquã expreſſam, vel tacitam. Secundo quod fiat ſecundum certam, & determinatam Regulam, in Religione, per Sedem Apoſtolicam approbata, quorum altero deficiente, nullatenus eſt votum ſolemne. Vnde infertur, quod quantumcunque quis ſuſcipiat alicuius Religionis habitum, à potenti etiam eumdem dare, ſitque in probatione per annum, atque profiteatur, & in profeſſione emittat tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota, ſi non id fiat, ſecundum aliquam certam, atque determinatam Regulam, & in Religione per Sedem Apoſtolicam approbata pro Religione, votum nullatenus erit ſolemne, etiamſi Congregatio, in qua ſupradicta emittuntur vota, obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis, approbata ſit ab Eccleſia pro bono modo viuendi. [Hoc dicit expreſſe Nauarro, vbi ſupra, quod, & efficaciſſime probat ex Gloſa in *in Clementina 2. Cum ex eo, de ſentent. excommun.* & tandem concludit eſſe de eſſentia, & ratione Religionis proprie dictæ, quod ſupradicta tria vota emittantur, & fiant, in Religione aliqua approbata pro Religione, neque ſufficit, vt fiant in aliquo ſtatu approbato, etiam per Sedem Apoſtolicam, & non pro Religione, ſed pro bono modo viuendi. Hoc eſt itaq. certiſſimum, & de quo nulli dubium.

Fratres, & Sorores Tertij Ordinis, non profitentes, aliquã certam, atque determinatam Regulam, non ſunt, aut fuerũt vnquam vere, & proprie Religioſi, ſiue Religioſæ.

Nauar. ſuper c. cui portio, num. 9. 2. nu. 18. & lib. 3. conſil. de Reg. conſ. 18. n. 1. c. cum de voto, & voti redempt. lib. 6.

Quodnam dicatur votum ſolẽne Religionis. Duo ſimul, atque copulatiue requiruntur ad hoc vt aliquod votum dicatur ſolemne Religionis.

Non ſufficit, vt Religio aliqua ſit approbata ab Eccleſia pro bono modo viuendi ad hoc vto otum in ea emiſſum ſit ſolemne.

Gloſ. in Clem. 2. cum ex eo, de ſentent. excommun. verbo tertio.

Fratres, & Sorores Tertij Ordinis profitentes certam, & determinatam Regulam, vere & proprie ſunt Religioſi, ſiue Religioſæ.

Secunda Concluſio.

Fratres Tertiarij, & Sorores etiam Tertiariæ, ſiue de pœnitentia nuncupatæ, quæ viuunt in Congregatione, & emittunt tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota, in aliqua Religione approbata, pro Religione, & ſecundum aliquam certam, atque determinatam Regulam, vere & proprie ſunt Religioſi, ſiue Religioſæ. Hæc Concluſio plane conſtat ex ſupradictis in præcedenti Concluſione, neque maiori vlla indiget probatione, cum, vt ſupponitur, in Congregatione viuant, atque emittant tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota, in Religione approbata, & ſecundum aliquam certam, atque determinatam Regulam, quæ eſt exacta voti ſolemnis diffinitio,

nitio, & quod facit vere, & proprie Religiosum. Ex his colligant, seu colligere poterunt, Patres cuiuscúque Ordinis, quinam Fratres, siue Sorores, sui Tertij Ordinis, dici debeant, & possint vere & proprie Religiosi, nam non est mei muneris, id inpræsentiarum dijudicare, aut dicere, nec est in votis. Solummodo dico loquendo de Fratribus, ac Monialibus Tertiarijs nostri sacri Ordinis, quod qui, vel quæ, in Congregatione viuunt, atque professionem emittunt, iuxta formam traditam in hac secunda Conclusione, vere & proprie sunt Religiosi, non vero alij, seu aliæ, vtcumque viuant, & quomodocumque nuncupentur, si aliter professionem emittant. Et loquendo de illis, non vero de istis, Sixtus IV. Bulla quadam sua, quæ incipit: *Ad Christi Vicarium*, & habetur in Monumentis Ordinis: *Statuit, atque decreuit, quod ipsorum professio, vim & valitudinem haberet voti solemnis, ac omnem inducerat effectum, quem inducit votum solemne, factum cuiquam de Religionibus per Sedem Apostolicam approbatis. Et districte præcepit, atque mandauit, omnibus, & singulis cuiuscumque gradus, dignitatis, Ordinis, aut conditionis fuerint, sub quorum cura, vel iurisdictione, prædicti Tertiarij Fratres, vel Sorores tunc degebant, aut in futurum degere contingeret, ne Fratres, vel Sorores prænominatos, præfatum votum modo prædicto emittentes, matrimonium contrahere, vel ante contractum consumare, aut Religionem ipsam dimittere, & ad secularem vitam redire, vllo modo permittant, decreuitq. irritum, & inane, quidquid in contrarium fuerit factum, ac ipsos Fratres, vel Sorores id facientes, excommunicationis sententia innodatos fore.* Habetur in Monumentis Ordinis, primæ impressionis, fol. 33. & secundæ, fol. 117. concess. 256. Similem Bullam, siue priuilegium, habent Patres Ordinis Prædicatorum à Paulo III. sibi concessam, anno 1542. quæ incipit: *Exponi nobis nuper fecistis*, quæ circumfertur inter alia priuilegia eiusdem Ordinis, videatur ibidem, & hactenus de isto Articulo.

Monum. Ord. 1. impress. fol. 117. circ. 256. & refertur in compen. verbo Tertiarij Fratres, & Sorores, §. 7.

ARTICVLVS IV.

Quinam Fratrum, siue Sororum, supradicti Tertij Ordinis, perfruantur gratijs, priuilegijs, atque immunitatibus eisdem concessis?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Prima Conclusio.

Omnes Fratres Tertiarij, & Sorores tria essentialia Religionis vota, sesdum certâ aliquam Regulâ professentes, & sub obedientia Minorum Fratrum degentes, eorumdem fruuntur priuilegijs.

Compen priu. ver. Tertiarij Fratres, & Sorores, in fin.

TErtiarij, siue Tertiariæ in Congregatione viuentes, & tria Religionis essentialia, & substantialia vota, obedientiæ, castitatis, & paupertatis, iuxta Nicolai IV. aut Leonis X. certam, & determinatam Regulam emittentes, ac sub obedientia Minorum Fratrum existentes, omni procul dubio, potiuntur, atque perfruuntur omnibus gratijs, & priuilegijs, atque immunitatibus specialiter eisdem Tertiarijs, & vniuersaliter nobis Fratribus Minoribus concessis. Hæc Conclusio est certa, & manifesta, & constat ex Monumentis, & priuilegijs nostro sacro Ordini concessis, quæ longum quidem esset, velle in præsentiarum recensere; quamobrem prætermittuntur; sed hac de re videatur specialiter Compendium nostrorum priuilegiorum, *verbo Tertiarij Fratres, & Sorores*, & maxime resolutio, quam ibidem facit Collector eorumdem priuilegiorum, in fine recolligendo omnia, quæ ad hanc materiam spectant, vbi ad hoc propositum inuenire licebit plura eaq. notatu dignissima.

Secun-

Secunda Concluſio.

Loquendo de viris, & mulieribus Tertiarijs, in Congregatione etiam non viuentibus, qui, vel quæ continentiam virginalem, aut vidualem promiſerunt, & habitum Tertiariorum geſtant, pariformiter dicendum eſt, quod gaudent omnibus gratijs, & priuilegijs ſpiritualibus, quibus ſupradicti, niſi in his, in quibus expreſſe Papa dicit, ſe concedere ea, ſolummodo, pro in Congregatione viuentibus. Hæc concluſio eſt etiam certa, & manifeſta, & ponitur expreſſe à ſupradicto priuilegiorum Collectore, vbi ſupra, & conſtat ex conceſſione quadam Innocentij VIII. quæ habetur in libro, Monumenta Ordinis, primæ impreſſionis, fol. 64. & ſecundæ, fol. 69. conceſsione 146. & in Supplemento, folio 100. conceſsione 375. vbi prædictus Innocentius, *extendit gratias & indulta, conceſſa Fratribus, & Sororibus Tertij Ordinis, in communi viuentibus, etiam illis qui viuunt in particulari.* Sed aduertit Collector, quod hæc conceſsio debet intelligi, ſolummodo de gratijs ſpiritualibus, & pro foro conſcientiæ tantum, nam cum ſit facta viuæ vocis oraculo, nihil deſeruit, pro rebus temporalibus, nec pro foro iudiciali: & addit, quod dato caſu, quod fidem faceret in iudicio, & exeenderetur etiam ad temporalia, non debet intelligi niſi de illis, qui fecerunt profeſsionem in communitate, & poſtea virtute alicuius diſpenſationis viuunt in particulari, & quod adhuc iſtud non conſtat nimis clare.

Viri Tertiarij, & etiam mulieres in Congregatione non viuentes, noſtris fruuntur priuilegijs, niſi vbi expreſſe excipiuntur, & concedantur ſolùmodo pro illis qui, vel quæ in Congregatione viuunt. *Monum. Ord. 1. impreſſ. fol. 64. & fo. 69. conc. 146. & in Suppl. fol. 100. conc. 375.* Nota hoc valde, vt nè quiſpiam decipiatur.

Tertia Concluſio.

Loquendo de viris, ac mulieribus Tertiarijs coniugatis, qui votum caſtitatis non emiſerunt, dicendum eſt etiam, quod fruuntur priuilegijs Mendicantium, in omnibus, quæ per Concilium Lateranenſe non fuerunt ſibi ſpecialiter ſublata. Vt hæc Concluſio plenius intelligatur, aduertendum eſt, quod vt conſtat ex Monumentis noſtri Ordinis, Leo X. in Concilio Lateranen. *Statuit, quod Fratres, & Sorores Tertij Ordinis, in proprijs ſuis domibus habitantes, valeant ſepulturam eligere, vbi voluerint, & quod in die Paſchatis tantum, Euchariſtiam, necnon extremam vnctionem, cæteraq. Eccleſiaſtica Sacramenta (pœnitentia ſacramento dumtaxat excepto) à proprio Sacerdote Parochiali, recipere debeant, ſed voluit, quod ad onera, quæ laycis incumbunt, perferenda teneantur, ac quod in foro ſeculari, coram Iudicibus ſecularibus, conueniri poſſint.* habetur in Supplemento, folio 26. conceſsione 86. & refertur in Compendio, *verbo Tertiarij Fratres, & Sorores*, §. 19. Circa quod aduertit priuilegiorum Collector, quod ſupradicta Concilij verba, videntur generaliter intelligenda de quibuſlibet Tertiarijs in particulari viuentibus, (exceptis mulieribus, quæ promiſerunt continentiam virginalem, aut vidualem) quæ omnibus priuilegijs poſſunt gaudere, quibus gaudent Tertiarij collegialiter viuentes, per aliud Breue eiuſdem Leonis X. quod habetur in prædicto Supplemento, fol. 26. conceſsione 87.) & ſic credit in ſupradicto decreto Conc. Lateranen. generaliter comprehendi omnes alios à prædictis mulieribus, quia inquit vbi ius non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Ex quo infert quam fuit grauis, & ſit, quorundam Religioſorum error, qui intuitu pietatis, vel deuotionis, inconſideratè procurauerunt, ſiue procurant, quod prædicti Tertiarij, qui in proprijs domibus, cum ſuis vxoribus, ac filijs viunnt, in aliquibus partibus non ſoluerent decimas, nec primitias, aſſerendo ipſos eſſe exemptos ab huiuſmodi ſolutionibus,

Viri Tertiarij congregati ſimiliter, & mulieres, quę votum caſtitatis non emiſerũt, etiam fruũtur priuilegijs Mẽdicantiũ in omnibus, quæ non fuerũt ſibi ſublata per Concilium Lateran. *Supplem. fol. 26. conc. 86. & refertur in Compen. verb. Tertiarij Fratres, & Sorores, §. 19. Supplem. f. 26 conceſſ. 87.*

Nota hoc valde.

nibus, à ſolutione etiam tributorum, & vectigalium debitorum ſuis Dominis temporalibus, præſertim cum hoc ſæpe redundet, in non modicum damnum vicinorum eorumdem Tertiariorum, atque exactorum reditruum, cum prædicta onera ſint talis qualitatis, vt quantum aufertur vni, vel pluribus exemptis, ſeu priuilegiatis de populo, tantum ſuperimponitur alijs eiuſdem populi, non exemptis, nec priuilegiatis. Et inſuper aiit, quod qui præfatam exemptionem de facto procurauerunt, ſiue procurant, incurrerunt excommunicationem latam à Sixto IV. contra talia procurantes, quæ habetur in quadam Bulla eiuſdem, quæ incipit: *Deteſtandæ nonnullorum ambitio*, quæ licet non habeatur in libris priuilegiorum impreſsis, eius tamen fit mentio in Compendio priuilegiorum, *verbo Tertiarij Fratres, & Sorores*, §. 10. Relinquitur ergo, quod Tertiarij ſupradicti fruuntur, atque potiuntur, indulgentijs ſpiritualibus, quibus alij Fratres Tertiarij, & Sorores in communi viuentes, non tamen priuilegijs, & immunitatibus temporalibus, neque ad eos extenduntur, communicationes priuilegiorum, quas Nicolaus IV. & Sixtus IV. fecerunt Tertiarijs, nam ea ſolummodo comperiunt his qui ſunt vere, & proprie Religioſi, ac viuunt in Congregatione.

Sixtus IV. in Bulla, quæ incipit, Deteſtãda. Comp. priuil. verbo, Tertiarij Fratres, & Sorores, §. 10.

Quod Sorores Tertiariæ, quæ non degũt ſub obedientia Minorum Fratrũ, non eorundem perfruũtur priuilegijs.

In calce huius Articuli, libuit aduertere, quod Moniales Tertij Ordinis, etiam profeſſæ, & Religioſæ, atque in Congregatione viuentes, quæ in aliquibus partibus noſtræ Hiſpaniæ, Ordinarijs ſubduntur, non vero nobis Fratribus Minoribus, vt credo, non gaudent ſupradictis priuilegijs, nam vt aperte conſtat ex ipſis, non conceduntur, niſi his tantum, qui degunt ſub obedientia Minorum Fratrum, & ab ipſis gubernantur. Videatur hac de re, ſpecialiter Bulla Nicolai IV. quæ habetur in Monumentis Ordinis, primæ impreſsionis, folio 93. & ſecundæ, folio 116. conceſsione 255. vbi dedit ſuam benedictionem præfatis Tertiarijs, qui iuxta ſuum conſilium elegerint Viſitatores de Ordine Fratrum Minorum, & conceſsit, vt gaudeant ipſi priuilegijs, eidem Ordini à Sede Apoſtolica conceſsis, ac in poſterum concedendis. Videatur etiam hac de re, conſtitutio Pij V. quæ incipit: *Ea eſt officij noſtri*; edita anno 1568. & alia Gregorij XIII. quæ incipit: *Ex benigna*, edita anno 1575. Vbi definitur, ſolummodo noſtris priuilegijs, gratijs, exemptionibus, & immunitatibus gaudere, qui ſunt Tertij Ordinis ſancti Franciſci de pœnitentia nuncupati, in Congregatione viuentes, ac tribus votis ſubſtantialibus adſtricti, & profeſsi, & ſub Ordinis Minorum Superiorum Regularis Obſeruantiæ, obedientia degentes, & ſub clauſura viuentes, (ſi ſunt mulieres) quibus ſolummodo Tertiarijs, ad inſtar eorum, qui ibi dicuntur reformati, concedunt ſupradicti Pontifices omnia priuilegia conceſſa nobis Fratribus Minoribus de Obſeruantia, quod eſt maxime obſeruandum, atque memoriæ commendandum. Nam certe, neſcio quo iure, aliæ Tertiariæ non reformatæ, & ſub Ordinatione, & noſtra obedientia non viuentes, noſtris potiantur priuilegijs, & gratijs ſpiritualibus, & temporalibus, niſi forte ad id particulare habeant priuilegium. Sed ipſæ videant, ſeu potius, qui illarum gerunt curam, forſan cum exemptione, obtinuerunt etiam communicationis priuilegium.

Pius V. in Bulla, Ea eſt officij noſtri. Greg. XIII. in Bulla, Ex benigna.

Nota hoc valde pro Monialibus Tertiarijs.

ARTI-

ARTICVLVS V.

Quo habitu debeant indui præfati Fratres, atque Sorores, Tertij Ordinis, Seraphici Patris nostri Francisci, tam Religiosi, quam seculares?

Respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

HAbitus supradictorum Tertiariorum Religiosorum, & viuentium in Congregatione, secundum Regulam, confirmatam per Nicolaum IV. sue Leonem X. coloris esse debet, nec prorsus nigri, nec prorsus albi. Hæc Conclusio habetur expressa, in supradicta Regula Nicolai IV. quod per Leonem X. in ea quam postmodum fecit, non est immutatum: sed quia, prædictus Nicolaus IV. nihil dixerat de forma huiusmodi habitus, ac etiam de colore, obscure locutus est, postea Iulius II. quadam sua Bulla, quæ incipit: *Visis, & diligenter consideratis*, statuit, *quod huiusmodi Tertiarij talem portarent habitum, quod patenter distinguatur, à Fratribus primi Ordinis sancti Francisci.* Habetur in Monumentis nostri Ordinis, secundæ impressionis, fol. 215. concessione 519 vbi etiam dixit: *Quod quocumque nomine nuncupentur, & vbicumque sunt per vniuersum Orbem, habitus semper sint vniformes, & communes omnibus vbique, tam in forma, quam in colore, ita quod nulla sit differentia in habitibus eorum, & de forma (inquit) quod ad minus habeant caparonem latum, vt desuper scapulas descendat ab vtraque parte per quatuor digitos, in longitudine vero, tam à parte anteriori, quam à posteriori, attingat infra cingulum, vt super illud possit cingi, color verò sit magis ad nigredinem tendens, quam ad albedinem*, quasi diceret, id quod Hispanis sermone dicitur, *aburiolado*. De cingulo autem, huiusmodi Fratrum Tertiariorum, dicitur in prædicta Regula Nicolai IV. quod sit corrigia, & non corda, ad modum cinguli Minorum Fratrum. Hæc omnia notate, & aduertit, Collector priuilegiorum *verbo Tertiarij Fratres, & Sorores, in fin.* Sed contrarium, fieri video maxime in nostris Hispaniarū partibus, & nihil horum prorsus obseruari, quodq. contra suam ipsorum Regulam, & prædictas tantorum Pontificum Constitutiones, & determinationes, supradicti Fratres Tertij nostri Ordinis, in corda, siue cingulo, forma, figura, & colore habitum deserunt, fere omnino similem nobis Fratribus Minoribus, ex quo oriuntur quandoq. innumera scandala, atque inconuenientia non pauca, quæ reformari oporteret à Patribus Prælatis, quibus eorum cura incumbit. Sed ipsi videant, neque enim vellem falcem in alienam messem mittere.

Tertiariorum nostri Ordinis sancti Fracisci habitus, debet esse coloris, nec prorsus nigri, nec prorsus albi, sed mixti, aut abu rielati, & forma infrascripta. *Monum. Ord. 2. impress. fol. 215. cōc. 519. & refertur in comp. vbi supra, §. 18.*

Primil. Colle. ver. Tertiarij Fratres, & Sorores, in fine.

Secunda Conclusio.

Loquendo de alijs Fratribus nostri Tertij Ordinis, non solemniter professis, nec vere, & proprie Religiosis, sed secularibus, ipsorum habitus esse debet statui suo conueniens, atq; rationi condecens, quoad formā, prout ipsum deferunt alij viri seculares, quod ad colorem vero, coloris cinericij ad modum, quo & nos Minores Fratres. Hæc Conclusio est expressa Collectoris priuilegiorū, vbi supra, in quo loco dicit esse verosimile, talem habitum vo-

Qualis esse debeat habitus Fratrum nostri Tertij Ordinis qui nō sunt vere & proprie Religiosi.

Collector, vbi supra.

luisse Beatissimum Patrem nostrum Franciscum, quod deferrent prædicti Fratres Tertiarij, non solemniter professi, nec vere, & proprie Religiosi, ipsius Tertij Ordinis, cum videatur ab antiquo in illis partibus, in quibus præfatus sanctus instituit prædictum Tertium Ordinem, & vbi pro maiori parte conuersatus est, quod obseruata sit, & de præsenti obseruetur talis forma habitus. Et dicit prædictus Collector, quod consuetudo, seu potius corruptela, obtinuit iam contrarium, in diuersis Prouincijs, & mundi Regnis, assumendo diuersas formas habituum, & interduum consimiles habitibus Fratrum Minorum, quod est expresse, contra nostra priuilegia, & multoties materia multorum scandalorum. Tandem subdit, quod non possunt prædicti Tertiarij seculares, siue non Religiosi deferre cordam nostram, cum neque id possint alij, qui viuunt, etiam collegialiter, prohibente ipsorum Regula. Sed quantum ad hoc, crediderim, quod decipitur Collector, nam cordam nostram vtrisque deferre licet, ex concessione alia Iulij I I. confirmata postmodum per Clement. V I I. quadam sua Bulla, quæ incipit: *Ad vbertes fructus*, quæ habetur in Monum. Ordinis.

ARTICVLVS VI.

Quibusnam subijciantur, atque subijci debeant, supradicti Fratres Tertiarij, & Sorores nostri Tertij Ordinis, & per quos debeant gubernari?

Prima Conclusio.

Fratres Tertiarij, & Sorores nostri Ordinis soléniter professi, per nostros Prælatos regi debent, & gubernari ex summorũ Põt. decretis.

LOquendo de Fratribus, & Monialibus Tertiarijs nostri Ordinis, ac de solemniter professis, & Religiosis, multorum summorum Pontificum decretis, atque constitutionibus statutum est, vt per nos Minores Fratres gubernentur, nobisq. in omnibus, & per omnia, subijciantur. Hæc Conclusio constat primo, ex sua Regula, vbi Nicolaus IV. statuit, atque decreuit, quod prædicti Fratres Tertiarij (sub quo nomine comprehenduntur modo seculares, & Religiosi) sed pro secularibus, & non vere, & proprie Religiosis consuluit, quod procurent assumere, visitatores, & reformatores de Ordine Fratrum Minorum, & quibus hoc fecerint, sanctam suam benedictionem. Habetur in Monumentis Ordinis, primæ impressionis, fol. 33. & secundæ, fol. 116. concessione 254. & 255. & refertur in Compendio, *verbo Tertiarij Fratres, & Sorores*, §. 3. & 4. Secundo constat, ex quadam Bulla Sixti IV. quæ habetur in eisdem Monumentis, primæ impressionis, fol. 80. & secundæ, folio 92. concessione 201. & refertur in Compendio, vbi supra, §. 8. vbi *Statuit quod Generales, & Provinciales nostri Ordinis Minorum, & eorum Vicarij, tam Conventuales, quam Observantes, habeant sub sua iurisdictione, omnes Fratres, & Sorores Tertij Ordinis Beati Francisci, vbilibet infra Prouincias eis commissas confitentes, ac eos charitative visitent, & eosdem iuxta Regularia institutu dicti Ordinis, instruant, & reformet, nec non, & corrigant etiam per ablationem habitus dicti Tertij Ordinis si id qualitas excessus exegerit, & similiter statuit, quod prædicti Prælati Ord. Min. possint recipere, volentes, aggregari huiusmodi Tertio Ordini, ac etiam, quod possint eisdem Tertiarijs deputare visitatorem, seu confessorum, prædicti Ordinis Minorum de Obseruantia, vel Conuentualium, prout eis plus placuerit, qui eisdem Tertiarijs omnia Eccle-*

Monum. Ord. 1. impress. fol. 33. & 2. fol. 156. concess. 254. & 255. Tertiarij Fratres, & Sorores, §. 3. & 4. Monu. Or. 1. impr. f. 80. & 2. f. 92. conc. 205. Comp. vbi supra, §. 8.

Ecclesiastica Sacramenta ministrare debeat. hæc vbi supra. Tertio probatur ex alia Bulla Iulij II. *Qua confirmauit literas Sixti IV. supradictas, ac illis perpetuæ firmitatis robur adiecit, suppleuitq; omnes, & singulos, iuris & facti defectus, si qui forsan intercesserunt in eisdem. Et insuper de nouo subiecit, omnes Fratres, & Sorores Tertij Ordinis, vbiq. locorum, per vniuersum orbem consistentes, sub obedientia, & correctione Generalis, & Prouincialium, Fratrum Minorum de Obseruantia, & Conuentual. ita quod eos visitare, & corrigere possent, iuxta formam tradictarum literarum Sixti IV. & super his imponit graues censuras, & prædictis Tertiarijs, nisi cum effectu paruerint, huiusmodi literis infra certum terminum, ac etiam super hoc dedit conseruatores*. Habetur in Monumentis Ordinis, secundæ impressionis, fol. 223. concessione 529. & refertur in Compendio, verbo vbi supra, §. 15. & idem Iulius dedit postea alias literas, ad confirmationem supradictarum, cum magnis clausulis, & non obstantijs, ac deputatione conseruatorum. Habetur vbi supra, fol. 225. concessione 530. & in Compendio, vbi supra, §. 17. Quæ summi Pontificis Constitutiones, obseruatæ fuerunt semper antiquis temporibus, subijcie-banturq. prædicti Tertiarij, superioribus Prælatis Fratrum Minorum Obseruantium, seu Conuentualium, ita quod erat locus præuentioni, vt notat Collector priuilegiorum, *verbo Tertiarij Fratres, & Sorores, in fine, ibi quoad secundum gradum Tertiariorum*. Sed specialiter, atque expressius, hoc idem ordinatum est per Bullam superius citatam, Pij V. quæ incipit: *Ea est officij nostri*, & aliam Gregor. XIII. quæ incipit: *Ex benigna*, quibus Ordinem prædictum reformando, in nostris Hispaniarum partibus, ipsius Fratres, nostro Generali Fratrum Minorum omnino subiecerunt, ac præceperunt per eumdem, sub certo modo, & forma debere regi, & gubernari. Quare quidquid sit de his Italijs partibus, quamuis in aliquibus partibus Hispaniæ, aliqua sit huiusmodi Tertiariorum Prouincia, proprium suum habens ministrum Prouincialem, ille tamen cum tota sua Prouincia, subijcitur in omnibus, & per omnia, nostri sacri Ordinis Generali Ministro. A qua generali regula solummodo excipiuntur, aliquæ Moniales dicti Tertij Ordinis, quæ vel ex particulari priuilegio aliquorum summorum Pontificum, aut etiam consentientibus nostris Prælatis de Obseruantia, Ordinariorum se-, obedientiæ, & iurisdictioni subdederunt: de quibus supra dixi, nimis probabiliter, me certe non videre, rationem siue causam, ob quam nostris perfruantur priuilegijs, cum, vt supra dictū est, atque ex eisdem satis constat, non fuerint concessa, nisi existentibus sub cura, regimine, & obedientia Prælatorum, nostri sacri Ordinis. Forsan cum exemptionis priuilegio, concessum fuit, etiam eisdem, vt habere possent eo non obstante, nostrorum priuilegiorum communicationem.

Monum. Ord. 2. impress. fol. 223 cōc. 529.
Compen. vers. vbi supra, §. 16.
Monum. vbi supra, fol. 225 concel. 530.
Compend. vbi supra, §. 17.
Priuilegiorum Collector, verbo Tertiarij Fratres, & Sorores in fine, ibi quo ad secundum gradū Tertiariorum.

Secunda Conclusio.

Super Tertiarijs secularibus, Prælati nostri Ordinis, nō habent vere, & proprie iurisdictionem.

Loquendo de alijs Tertiarijs secularibus, & non vere, & proprie professis, super ipsos non habent Prælati sacri nostri Ordinis, proprie & vere iurisdictionem. Hæc Conclusio est expressa Collectoris priuilegiorum, vbi supra, ibi *quoad primum gradum Tertiariorum*, quam & probat, nam ij non conuertuntur in personas Ecclesiasticas, sed remanent, vt personæ mere seculares; ex quo infert, quod respectu eorumdem, non extenditur iurisdictio, & gubernatio, Fratribus Minoribus super Tertiarijs commissa, atque concessa, ac pro tanto (inquit) quod Bulla Eugenij IV. quæ dat prædictis Fratribus Minoribus, iurisdictionem super Tertiarijs, extra commu-

Collector priuilegiorū, vbi supra, ibiquod 1. gradū Tertiariorum.

nitatem viuentibus, debet intelligi, de illis qui fecerunt profeſſionem in communitate, & poſtea aliqua iuſta de cauſa, viuunt extra illam. Et addit, quod ſi forte reperiretur aliqua Bulla, quæ conferret expreſſe iuriſdictionem, nobis Fratribus Minoribus, ſuper eos Fratres Tertiarios, qui manent in ſeculo, cum vxoribus & filijs, aut alio ſimili modo, reputanda eſſet tanquam ſubreptitia, vtpote quæ videretur eſſe contra puritatem noſtræ Regulæ, & profeſſionis, nam cum Tertiarij, de quibus loquimur, non ſint perſonæ Religioſæ, ſed mere ſeculares, non poteſt (inquit) conuenire ſupradictis Fratribus, ſuper illos habere iuriſdictionem.

Qualiter ſe habere debeant, Minores Fratres, circa gubernationẽ Fratrẽ Tertiariorum ſecularium.

Tantum ergo habemus nos Minores Fratres, ſupra dictos Tertiarios, poſſe facere quandam diligentiam, & habere curam ſpiritualem pro meliori, ac maiori directione animarum ſuarum, audiendo ipſorum confeſſiones, & conferendo illis Sacramentum Euchariſtiæ, frequentius quam alijs fidelibus, nec non communicando eis aliquas indulgentias, & peccatorum remiſſiones, & alia ſimilia ſpiritualia, quemadmodum fit Confratribus, & Oblatis noſtri ſacri Ordinis. Et adhuc non habemus tantam auctoritatem, ſuper huiuſmodi Tertiarios, ac ſuper Oblatos perpetuos, niſi ipſi ſimiliter ſe offerrent, & donarent in forma iuridica, nec tunc eſſet etiam niſi quædam obligatio, mutua & reciproca, ſine præiudicio decimarum, vectigalium, & tributorum, ac iuriſdictionum Eccleſiaſticarum, ſiue ſecularium, quibus manent ſemper obligati, vt alij mere ſeculares, iuxta determinationem Concilij Lateranenſis ſuperius citatam. Prædicta omnia ſunt Collectoris priuilegiorum.

Inſuper aduertendum eſt, quod ab huiuſmodi Tertiarijs ſecularibus, non poteſt à nobis Minorum Fratribus, recipi aliquod votum Religionis, ſed adplus, poteſt fieri quædam acceptatio, ſeu admiſſio ad ſupra dictam Tertiam Regulam, exhortando illos, quod eam obſeruent, & adiuuando eos in confeſſionibus, & alijs ſpiritualibus, prout dictum eſt, ſicut alijs Confratribus Ordinis. Poſſunt tamen huiuſmodi Tertiarij, ad inſtar modi qui obſeruatur communiter in Confraternitatibus, habere veluti Superiores aliquos ex ſe ipſis, qui nominentur Miniſtri, ſeu Oeconomi, vel alio nomine, vt eorum curam habeant, ad conuocandum eos, vel etiam corripiendum, & puniendum fraternaliter, ſi delinquerint. Hæc etiam habentur ex Collectore, & pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VII.

Vtrum nunc inueniantur in Hiſpaniarum partibus, aut recipi poſſint, huiuſmodi Fratres, & Sorores, Tertiariæ ſeculares?

ANtequam ſuprapoſito Articulo reſpondeam, atque ſolutionem adhibeam, admotare libet, quod Collector priuilegiorum, in Monumentis Ordinis, aſſerit non reperiri aliquod Breue, ſeu Bullam conceſſam nobis Fratribus Minoribus, neque Prædicatoribus, circa iſtam materiam, vt ſcilicet poſſemus recipere aliquos Fratres, vel Sorores, qui dicerentur Tertiarij, ſiue de pœnitentia, qui etiam in proprijs domibus habitarent. Sed quamuis huius rei pro noſtro, aut Prædicatorum Ordine, non habeatur aliqua Bulla, ſeu Breue aliquod expreſſum, vt id facere poſsimus, ſufficit, ſuperq. ſatis eſt, antiquiſſima conſuetudo, quæ ab vtriuſque horum ſacrorum Ordinum exordio, & principio, ſemper fuit in praxi, & conſuetudine

dine poſitũ, habere huiuſmodi Tertiarios Fratres, & Sorores. Præter quã quod in Bulla, quæ habetur pro Auguſtinianis, eiuſmodi conceſsionis, ſeu permiſsionis habetur mentio expreſſa, in Monumentis, ſecundæ impreſsionis, fol. 177. conc. 412. & fol. 246. conc. 596. & 597. & dicitur, quod *Eugenius IV. & Martinus V. confirmauerunt literas Bonifacij IX. inſerendo illas de verbo ad verbum, in quibus conceditur, quod Generali, & cuilibet officiali, Prioribus Ordinis Haremitarum ſancti Auguſtini, in quibuſcumque Prouinciis conſtitutis, licitum ſit, quaſcumque mulieres idoneas, aliquod Canonicum obſtaculum non habentes, qua habitũ Regularem dicti ordinis, ad inſtar mantellatarum, ſeu pinzochorarum, Ordinum Fratrum Minorum, & Prædicatorum habere, ac geſtare voluerint, tam virgines, quam matronas, ac viduas, in mantellatas, ſeu pinzochoras prædicti Ordinis Haremitarum, recipere & admittere, ac earum ſingulis habitum Regularem, eiuſdem Ordinis Haremitarum exhibere, ad inſtar huiuſmodi Mantellatarum, ſeu Pinzochorarum Ordinum Fratrum Minorum, & Prædicatorum prafatorum poſſint, prout ſecundum Deum, ſaluti animarum earumdem ſalubrius viſum fuerit expedire.* Ex hac conceſsione ſatis conſtat, qualiter ante conceſsionem prædicti priuilegij, nos Fratres Minores, atque Prædicatores habere, huiuſmodi mulieres dictas Mantellatas, ſeu Pinzochoras, ſeu quæcumque alio nomine nuncupentur, iam erat in conſuetudine poſitum. In Italia dicuntur Bizochæ, in Hiſpania Beatæ, & apud Auguſtinianos Corrigiatæ, pro eo quod corrigiam ipſius Ordinis portant, ſed apud nos communi vocabulo Mantellatæ dicebantur olim, quia deferebant mantellum cinerei coloris, ad inſtar coloris habitus noſtri ſacri Ordinis. Addo, quod dato caſu, quod ſupradictæ Auguſtinianorum literæ nõ fuiſſent emanatæ, adhuc ad id extat priuilegium Sixti IV. conceſſum Fratribus Carmelitis, quod habetur in Monumentis Ordinis, primæ impreſsionis, fol. 97. & ſecundæ, fol. 180. conceſſ. 426. & in Supplem. fol. 189. conceſſ. 962. & refertur in Compendio, *verbo Tertiarij Fratres, & Sorores*, §. 26. & 27. vbi hoc ipſum expreſſe conceditur, cuius communicatione, huiuſmodi mulieres poſſunt recipi ab omnibus, qui priuilegium habent communicationis. Quo præmiſſo notabili, ſuprapoſito Articulo, breuiſsime reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Monum. Ord. 2. impreſſ. fo. 117. cõc. 412. & f. 246. cõc. 596. & 597. Nota qualiter ante conceſsionem huiuſmodi priuilegij, Fratres Minores, atque Prædicatores habere Tertiarios, iam erat in cõſuetudine poſitum.

Monum. 1. impreſſ fo. 97. & 2. fo. 180. cõceſ. 426. & in Supplem. fol. 184. cõc. 462. Comp. verbo Tertiary Fratres, & Sorores, §. 26. & 27.

In Hiſpaniarũ partibus nimis florãt prædicti Tertiarij ſeculares, quamuis eos recipere, olim prohibitum fuit.

Concluſio.

QVamuis prohibitum fuerit in Hiſpania olim, recipi, atque habere huiuſmodi Fratres Tertiarios, & Sorores, ſeculares per noſtras Conſtitutiones Generales Toletanas, poſtea tamen contrarium ſtatutũ fuit in alio Toletano Capitulo, idq. iuſtiſsimis de cauſis. Qui hac de re plura videre voluerint, eaq. notatu digniſsima conſulat peculiarem libellum, quẽ ego nuper de prædictis Tertiarijs feci Hiſpano ſermone conſcriptum, vbi ni fallor ad inuenire licebit omnia, quæ ad hoc propoſitum poſſunt deſiderari. Conſulat etiam Compendium noſtrorum priuilegiorum, *verbo Tertiary Fratres, & Sorores.* & ibi Collectorem, vbi plura dicit, eaq. notatu digniſsima, de principio, & progreſſu ipſorum, & de priuilegijs eiſdem concelsis. Et hactenus de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione.

QVÆSTIO XXXVII.

De officio diuino, & obligatione recitandi ipſum, & horas Canonicas, in viginti Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit diuinum Officium, & vnde ortum, atque originem duxerit?

Reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Officium diuinum dicuntur horæ, Canonicæ ab Eccleſiaſticis viris ex præcepto Eccleſiæ recitandæ. *Nauar. c. 3. de orat. & Canonicis horis, n. 26.*

OFficium diuinum, dicitur ſeries horarum Canonicarum, à cunctis Eccleſiaſticis, & Religioſis viris, ex præſcripto Eccleſiæ, certis temporibus recitandarũ, ex antiquiſſima Patrum, & Apoſtolorum traditione, & eiuſdem Eccleſiæ ſanctæ inſtitutione. Hæc Concluſio, eſt exacta, atque potiſſima diuini officij diffinitio, qua Canonicæ horæ, & præces Deo fiendæ (in quibus ipſius diuini officij ratio conſiſtit) pariter comprehenduntur, ſimulq. fit mentio de antiquiſſima earumdem inſtitutione. Dicuntur autem prædictæ præces Deo ſacræ *horæ*, non quidem ab *orando* (vt quidam perperam dixerunt, non attendentes, quod *hora* ſit nomen, & ſcribatur, cum *H.* quæ eſt aſpirationis nota, *oro vero, oras*, quod eſt verbum, ſine illa: ſed quia certis, & ſtatutis horis, fuerunt deputatæ, partitæ, atque deſtinatæ, à quibus etiam, & deſumpſerunt nomen. Quæ quidem horæ ſunt, matutinum, Laudes, Prima, tertia, ſexta, & noua, Veſpertinum, & completorium, quibus totum diuinum officium, nocturnum pariter, atque diurnum, comprehenditur, terminatur, atque completur. Eiuſmodi autem horæ, ſiue preces, pro eo etiam dicuntur Canonicæ, quia dicuntur, & fiunt iuxta legem, atque præſcriptum ſacrorum Canonum, atque ſecundum Regulam, ibidem à ſanctis Patribus traditam. Canon enim Græce, idem eſt, quod Latine Regula, vt habetur in *c. Canon, diſt. 3.* Quibus etiam addi poteſt, aliapeculiaris ratio, & ea eſt, quia omnes, qui ex ſacris Canonibus recitare obligantur, ac dicere diuinum officium, ad eaſdem dicendas, & recitandas tenentur. Et hæc dicta ſufficiant circa diuini officij diffinitionem, ſeu potius deſcriptionem.

Canon, d. 3.

Secunda Concluſio.

Huiuſmodi officium diuinum non eſt humanum inuẽtum, vt perperã hæretici dicunt, ſed diuinum, aut ſaltim diuinitus inſpiratum, atque inſtitutum, ad inſtar eorum, quæ in ſacra pagina reperiuntur.

Huiuſmodi officium diuinum, quod ſupradictis horis Canonicis continetur, non eſt aliquod humanum inuentum, ſed diuinum, aut ſaltim è cælo diuinitus inſpiratum, atque inſtitutum, ad inſtar eorum, quæ in ſacra pagina reperiuntur. Hæc Concluſio ſtatuitur contra Lutherum hæreticum peſtiferum, atque blaſphemum, & alios noſtri, quin vero & antiqui temporis, aſſerentes, & dicentes, quod ritus, quem nunc ſancta noſtra Romana, ſeruat Eccleſia, in diuinis officijs, atque horis Canonicis dicendis, & decantandis, non eſt res Deo chara & grata, aut diuinitus inſpirata, ſed ſolummodo Paſtorũ (vt ipſi dicunt) quoddam inuentum. Hunc errorẽ, vt & multos alios, deſumpſit Lutherus, diaboli, ac totius perditionis filius, ex VValdenſibus, quibus

quibus Aeneas Siluius lib. quem inscripsit, de Origine Bohemorum, inter alios, hunc etiam illis tribuit, atque impingit, vt dicerent, quod in horis Canonicis, decantandis, atque dicendis, frustra tempus teritur. Quem errorem postea suscitauit Ioannes Vuiclef, qui (vt inquit Thomas Vbaldensis initio quinti sui tom. de sacramentalibus) inuerecunde affirmabat, atque asserebat, quod licet bonum quidem esset orare, & laudes Deo dicere, non tamen est bonum, aut æquum, vt in eo arctetur quispiam, ad orandum certo & determinato tempore. Aiebat enim repugnare hoc Christianæ libertati, quinuero liberum debere esse cuilibet, vt oret cum voluerit, aut non oret, si non voluerit, quasi libertas Christiana in hoc sita esset, vt nulli diuinæ, aut humanæ legi subijciantur, seu obligentur Christiani. Vt tamen iuxta propheticum dictum, *obstruatur os loquentium iniqua*, ac sciant omnes peruersorũ horũ hominum cogitationes, quam vanæ sint, multis auctoritatibus, argumentis, & rationibus, in hoc, & sequentibus Articulis comprobare contendam, prædictum orandi modum, atque officium diuinum dicendi, & ritum, quem in hisce rebus seruat nostra mater Ecclesia, nõ esse aliquod humanũ inuentũ, & Papistarum placitum (vt quam inuerecunde asserit perfidus Lutherus) sed diuina potius institutio, & traditio è cælo descendens, Deo charissima, atque gratissima, recepta & practicata ab Ecclesiæ nascentis exordio, & tempore sanctorum Apostolorum. Et vt ab horis statutis orãdi exordiamur, non satis, quinuero neque mediocriter, seu quod dicitur a primis labijs, diuinam salutauit, siue consuluit Scripturam, qui non eiusdem rei quamplurima, ac fere innumera, adinueniat exempla, & testimonia. Sed vt breuitati studeam, vt innumeros alios sanctos Patriarchas, & Prophetas antiqui temporis præteream, qui ab ipso mundi exordio, eiusdem rei quammagnum nobis dederunt, & tradiderunt specimen, deueniamus ad Danielem, atque inueniemus in ipsius historia, quod diuino impulsu lumine, *ingressus domum suam, apertisq. fenestris in Cœnaculo, contra Hierusalem, non semel sed tribus temporibus in die, flectebat genua sua, & adorabat Deum, confitebaturq. Domino Deo suo, sicut & antea facere consueuerat*. notanda sunt specialiter omnia diuini huius testimonij verba, & quod non semel, sed ter in die statutis temporibus flectebat genua, & adorabat, confitebaturq. Domino Deo suo. Nonne vides in scriptura & sacra pagina, certum atque determinatũ orandi tempus, statutas & determinatas horas, in hoc munus, & officium, orandi, adorandi, & laudandi Deum? Quid igitur garrit hæreticus Vuiclef, murmuratq. Lutherus, contra horas canonicas, & statuta orandi tempora? Ecce Danielem Prophetam sacra inducit pagina, tribus statutis temporibus Dominum orantem, idq. non vno, aut altero die, sed semper, quia nempe id fui moris erat, nam & propterea addita, & iterata sunt verba illa, *sicut & ante facere consueuerat*. Sed deuiamus ad aliud diuinæ Scripturæ testimonium. In libro primo Paralipomenon, & sæpissime in Psalmis de Dauide Regio psalte, etiam circumfertur, *quod septies in die laudem dicebat Deo*, neque contentus, per se solum idipsum facere, & laudare illũ omni tempore, iuxta illud Psalmi: *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo*, in id ipsum excitabat alios, & aiebat, *in Domino laudabitur anima mea, audiant mansueti & lætentur, magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipsum*. Non etiam contentus mediis noctibus consurgere, ad confitendum Domino, iuxta illud, *Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super iudicia iustitiæ tua*. aut etiam septies in die laudem Deo dicere, vt summam, quam hac in re curam habebat, ostenderet mundo, dicitur de eo, quod quamplurimos Sacerdotes, Leuitas, & Cantores instituit, plurimosq. templi ministros

Æneas Siluius lib. de origine Bohemorum.
Tho. Vbaldẽ. de sacram. 5. tom. in prine.
Psalm. 62.
Daniel. 6.
Paralip. c. 23 & 24. & Psal. 118.
Psalm. 33.
Psal. 118.

ſtros (non minus quatuor millia numero) qui die, noctuq. diuinis laudibus decantandis, inceſſanter incumberent, hoc ordine vt ſingulis horis, ſingulares etiam cantores eſſent affignati, qui per vices ſuas in eo officio, & munere, ſemper eſſent occupati, & ab hoc ſancto, atque laudabili exercitio numquã deſiſterent. Quid ergo dicunt Hęretici de pſallendi, & orandi ſtatuto & determinato tẽpore? Sed quid moror in re adeo clara & manifeſta plura dicere? deficiet tempus narrantem, ſi quæ de hoc argumenti genere, dici poſſent, referenda forent ad vnguem. Sed faciamus miſſa Veteris Teſtamenti teſtimonia, & deueniamus ad Nouum, & ad tempus legis gratiæ, quod quãgratiſſimo cœpit tempore Chriſti Dñi, & Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti, vbi etiam quamplurimis, ac fere innumeris, exemplis & teſtimonijs ipſius, & Sanctorum ſuorum Apoſtolorum, eadem veritas perfacile cõprobari, atque illuſtrari poteſt. Satis ex Euangelio conſtat, quod inceſſanter, atque continue, Chriſtus Dominus orabat, atque orationi incũbebat, ſed habebat nihilominus in id præcipuum, atque determinatum tempus, vtpote magis commodum mediis noctibus. Vnde & de eo dicitur Lucæ 6. *quod exibat in montes, interdum ſolus orare, & quod erat illic pernoctans in oratione Dei*. D. etiam Ioannes Euangeliſta de eo, dicit cap. 8. *quod pertexit in montem Oliueti, orare, & valde diluculo iterum venit in templum*. Quid clarius, aut quæ maior confuſio pro hæreticis? Quod Chriſti Domini exemplum, ſancti ſui Apoſtoli, & diſcipuli imitantes, idipſum indefinenter faciebant, atque ſtatutis horis in templum, ad Deum adorandũ die, noctuq. conueniebant, vt expreſſe habetur in ipſorũ Actibus, nã c. 3. dicitur, *quod Petrus, & Ioannes aſcendebant in templum ad horam orationis nonam*, & c. 10. *quod Petrus aſcendit in ſuperiora vt oraret circa horam ſextam*. Ex quibus locis ſuper illa verba [circa horam ſextam, & circa horam nonam, incidenter libuit aduertere, quod etiam olim, ante tempora Chriſti Domini, & ſanctorum Apoſtolorum, apud antiquos Iudæos, etiam, erant ſtatuta tempora in hunc finem, & deſtinatæ, atque determinatæ horæ, ad laudandum Deum, & vacandum orationi, quam ſemper conſuetudinem obſeruauerunt ſancti Apoſtoli, a quibus ab Eccleſiæ naſcentis exordio, hæc orandi determinata tempora, ad nos vſque peruenerunt, & proceſſerunt inceſſanter, abſque vlla intermiſſione, vt conſtat ex hiſtorijs, atque ex innumeris Concilijs, & ſanctorum Patrum teſtimonijs.

Ex Conc. Agat. can. 8. & Turo can. 14. & Laod. can. 15. Carth. c. 10. Aquiſgra. cap. 132. & 133. & ex Diuo Clemente Alexand. de conſtitutionibus Apoſtolicis, & Caſſian. lib. 3. de inſtitu. Monach. c. 4. ex Iſidoro lib. 1. de officijs, c. 23. atque etiam ex D. Hieronymo, Baſilio, Chryſoſtomo, Ambroſio, quorum omnium teſtimonia, cum facile poſſem referre, breuitatis gratia, in præſentiarum facio miſſa. Quod cum ita ſit, perperam, atque fine cauſa garriunt hæretici, & huiuſmodi horarum determinatum numerum, atque orandi præfixum tempus condemnant, dicentes, non eſſe rem Deo charam, & gratam, non antiquam, ſed nouam, quinuero humanum & Papiſtarum inuentum. Deberent potius fateri, vt & nos diximus in ſupradicta Concluſione, poſtquam id conſtat expreſſe, ex tot tantisq. ſacræ Scripturæ adductis teſtimonijs, & ex tantis Concilijs, & tantorum Patrum auctoritatibus, eſſe potius diuinam inſtitutionem, & rem à Deo Opt. Max. Eccleſiæ ſuæ ſanctæ diuinitus inſpiratam, ordinatam, & inſtitutam, ad inſtar eorum, quæ habentur, & referuntur in Scripturis, & conſtat feciſſe olim, antiquos Patres, Patriarchas, atque Prophetas, quinuero & Chriſtum Dominum, ſanctos eius Apoſtolos, atque diſcipulos, vt in vtriuſque teſtamenti ſacra pagina, ſatis expreſſe habetur, & dicitur. Hactenus de iſto Articulo.

Luc. 6. *Ioan. 8.*

Act. 3. & 10.

Concil. Agat. can. 8. *Conc. Turon. can. 14.* *Conc. Laudi. can. 15.* *Conc. Carth. cap. 10.* *Conc. Aquiſgra. cap. 132. & 133.* *Clem. Alexãdri. de conſtit. Apoſtolicis.* *Caſſian. lib. 3 de inſtit. Monach. c. 4.* *Iſidor. lib. 1. de offic. c. 23.*

ARTI-

ARTICVLVS II.

Quotnam ſint horæ canonicæ, ab Eccleſiaſticis & Religioſis viris recitandæ?

Duæ ſunt hæ de re opiniones.

HAc de re, duæ communiter circumferuntur DD. opiniones. Prima eſt, quam tenet gloſſ. *in clem. 1. de celebr. miſſarum*, & eſt communior, aſſerentium, ſeptem tantum eſſe horas canonicas, nempe. Matutinum, ſiue Matutini hora, prima, tertia, ſexta, nona, Veſperæ, & Completorium, vt omnibus ſeptem diei temporibus, laudes Deo dicamus, iuxta illud Regij pſaltis, & Prophetæ, Pſalm. 118. *Septies in die laudem dixi tibi, ſuper iudicia iuſtificationis tuæ.* Quam etiam ſuam opinionem confirmant, quia (inquiunt) per ſeptem prædictas horas canonicas repræſentantur myſteria omnia. Dominicæ paſſionis, contenta in illo ſenario, ſatis memoria digno, atque à cunctis laudato, quod refertur à gloſſa *in d. clem. 1. de celebratione miſſarum*, tenoris ſequentis.

Prima opinio. *gl. in clem. 1. de celeb. miſſa Pſalm. 108.*

glo. clem. 1. de celebr. miſſa.

Hæc ſunt ſeptenis, propter quæ pſallimus horis,
Matutina ligat Chriſtum, qui crimina purgat,
Prima replet ſputis, cauſam dat tertia mortis,
Sexta Crucі nectit, latus eius nona bipertit,
Veſpera depoſit, tumulo completa reponit.

Ioannes Caſſia. lib. 3. de inſtitutis Monaſti. c. 3. & Gabriel ſuper canon. lect. 13. eidem opinioni, & ſententiæ adhærentes dicunt, propterea ſeptem eſſe etiſmodi horas canonicas, atque Eccleſiam ſanctam noſtram, ſepties in die ſpecialiter orare, ſemper conſuetam fuiſſe, vt mundi repræſentaret creationem, ſeptem diebus fuiſſe factam & completam, atq; humani generis redemptionem, ſeptem etiam horis conſumatam.

Ioan. Caſſia. lib. 3. de inſti. Monac. c. 3.

Gabr. ſuper ca non. lect. 13.

Secunda opin.

Sed alia eſt aliorum opinio, aſſerentium prædictas horas canonicas, eſſe octo, diuidunt enim Matutinam, in tres nocturnos, qui durant vſque ad Laudes, quæ etiã durant vſque ad primã, & primam, tertiam, ſextam, nonam, Veſperas, & Completorium. Hanc opinionem tenet Archidiaconus *in cap. presbiter, 91. diſt.* & D. Antoninus 2. parte cap. 14. §. 1. Separant iſti Auctores, Matutinum à ſeptem horis, aſſerendo laudes eſſe primam horam diei artificialis. Et quia hæc opinio magis placet, & arridet, propter appoſitiſſimas, fortiſſimas, atque efficaciſſimas rationes, quas pro ſe habet, de ea ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Archid. in c. presbyt. d. 91. D. Anton. 2. p. c. 14. §. 1.

Concluſio.

Quod octo ſint horæ Canonicæ, ſine præiudicio alterius opinionis, ſatis optime, neque incongrue ſuſtineri poteſt. Probatur hæc Concluſio: primo, ex facto, & expreſſa auctoritate Regij Pſaltis, qui poſtquam de ſeipſo expreſſe dixerat, pſalm. 118. *quod media nocte ſurgebat, ad confitendum Domino*, poſtmodum vero ſubdidit in eodem, *quod ſepties in die, laudes dixit illi, ſuper iudicia iuſtificationis ſuæ.* Quaſi expreſſius diceret, quod nocte, & die, non ſolum ſepties, ſed & octies, confitebatur Domino Deo ſuo, atque laudabat ipſum. Quod & confirmari, comprobariq. optime poteſt, ex Concilio Agathenſi relato in ſupradicto *c. presbyter, 91. diſt. & c. 1. de celebratione miſſarum*, vbi prædictæ horæ, prima, tertia, ſexta, nona, & veſperæ, & completorium, à nocturno officio diſtinguuntur, & ſeparantur, ac dicitur, quod de ſeptem diei horis, intelligatur, illud Propheteæ, ſepties in die

Quod octo ſint horæ Canonicæ, optime, nec incongrue ſuſtineri poteſt. *Pſal. 118.*

Conc. Agath. c. presbyter, d. 91. c. 1. de celebr. Miſſa.

in die laudē dixi tibi, de nocturnis, aut vigilijs, quod idem ipſe xit ibdē, media nocte ſurgebam ad confitendum tibi. Sed quod laudes a nocturnis matutinis ſeparentur, ac debeant diſtingui, & ſeparari, probatur expreſſe, & eſt eiuſdem rei quammaximum indicium, nam ex antiquiſſima Eccleſiæ conſuetudine, ad laudes quaſi ad quamdam nouam horam, de nouo pulſantur cymbala, & cum ipſas inchoamus, de nouo dicimus, iterumq. repetimus, Deus in adiutorium meum intende, quod eſt omnium horarum initium. Habent & proprios pſalmos, propriasq; antiphonas, peculiaria capitula, proprium Hymnum, propriamq. Orationem. Quid igitur eis deficit, vt non particularis hora, ab alijs diſtincta dicantur, congruentiſſimeq. dici poſſint? His omnibus addo, quod in die Natiuitatis Dominicæ, inter prædictos tres nocturnos, & laudes, miſſa quæ dicitur Gallicana, ſeu mediæ noctis cantatur, celebratur, atque interponitur. Et præterea, ex præſcripto Eccleſiæ, in quadā rubrica Miſſalis Romani nuper reformati, ſtatuitur quod miſſa (matutino ſaltim abſoluto) dicatur, quod Eccleſiæ ſtatutū diſtinctionem facit, atque facere apparet, inter matutinū, & laudes. Quibus & fauere etiam videtur antiquiſſima Eccleſiæ conſuetudo, nam vt inquit D. Iſidor. lib. de officijs eccleſ. & Thomas Vbald. lib. de ſacramentalibus, olim tres nocturni, dicebantur in tribus vigilijs, ſiue tribus noctis partibus, diuidendo eam, more militari ſolito, ad agendas excubias, & laudes canebantur in quarta vigilia, & poſtmodum deſtinatis temporibus, dicebantur per Ordinem aliæ diei horæ. Conſonat præterea huiuſmodi orandi modus, in octo horas diuiſus, præcepto & ſtatuto, quod Eſdras legitur ordinaſſe olim, vt habetur in eius ſecundo libro c. 9. nempe vt antiqui Iudæi à Babilone in Hyeruſalem recenter reuerſi, octoties quolibet in die Deo pſallerent, in die inquam naturali, quater die, quaterq. nocte. Quod & nos etiam facimus, ſi tribuamus nocti, veſperas, completorium, matutinum; & laudes, diei vero, primam, tertiam, ſextam, & nonam. Qua de re videndus eſt Guillelmus Durandus in ſuo Rationali, lib. 5. tit. de Laudibus, D. Anton. 2. p. tit. 9. c. 12. 5. 1. & ſupradictus Archidiacon. *in d. 6. presbyter. 91. diſt.* & poſt omnes Nauar. lib. de horis Cano. c. 3. nu. 18. Et hæc dicta ſufficiant pro iſto Articulo.

D. Iſid. lib. de offi. Eccl. c. 19 Thom. Vbal. de ſacramen. c. 24.

2. lib. Eſdræ, c. 9.

Guillelm. Duran. in Ratio. lib. 5. tit. de laudi. D. Anton. 2. p. tit. 9. c. 12. 5. 1. Archid. in d. 6. preſ. d. 91. Nauar. de horis cano. c. 3. nu. 18.

ARTICVLVS III.

De congrua Horarum canonicarum, inſtitutione ac diuiſione.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Conuenientiſſimū ſuit, vt ad Deum laudandum, ſpeciales eſſent conſtitutæ, atque determinatæ horæ. 1. ad Theſſ. 5. Luc. 18.

CONgruentiſſimum, atque conuenientiſſimum fuit, vt ad Deum laudandum, ſpeciales eſſent conſtitutæ, atque determinatæ horæ. Hæc Concluſio iam aliqualiter conſtat ex ſupradictis. Sed nunc ſupereſt dicamus, quo fine ſancti Apoſtoli, atque primitiuæ Eccleſiæ fideles, & alumni, idipſum ſtatuerunt, atque determinarunt. Cum igitur viderent Sancti Apoſtoli, & primitiuæ Eccleſiæ antiqui fideles, dixiſſe Chriſtum Dominum, Redemptorem & Seruatorem noſtrum, atque magiſtrum omnium, oportere, orare, ſemper, & numquam deficere, ac iuxta conſilium, ſiue præſcriptum D. Pauli, orandum eſſe ſemper ſine intermiſſione, non valentes intelligere

ligere, propter humanam fragilitatem, necessitates hominum varias, & continuas occupationes, qualiter id fieri posset, cum tempori aliquid esset indulgendum, & concedendum corporis refectioni, aliquid somno, atque similibus, quo ardebant semper orandi desiderio, ac Christo eidem in omnibus obsequendi, & obediendi commoti, statuerunt, & determinauerunt, peculiaria quædam diei ac noctis tempora, quæ oration semper destinata forent, eumdem diem, noctemq. in octo partes diuidentes, in quarum qualibet omnes, sed præsertim sacerdotes, Ecclesiam adibant, orationi & contemplationi vacabant, atque diuinas laudes canebant. Et ad modum militum, excubias facientium, seu nautarum, & eorum qui nauigant mare, noctem, in quatuor partes, seu stationes nocturnas (quas vigilias appellabant) diuidebant, earum singulas tribus durantes horis, quæ faciunt duodecim. Ex quibus tres primæ, incipientes ab occasu Solis, quando sopor & somnium, vt plurimum cubare cogit homines, primam vigiliam appellabat, secundam vero, tres deinde sequentes complectentem horas, vsque ad mediam noctem, à media autem nocte, vsque ad tertiam horam, computabatur tertia vigilia, & quarta denique, vsque ad mane diluculum, quod communiter dicitur sexta hora, noctem computando Hispanorum more. Simili quoque ordine, diem etiam in quatuor partes distribuebant. Quarum prima, quæ incipiebat à supradicta hora sexta, vsque ad nonam, dicebatur prima, quam subinde subsequebatur tertia, quæ & durabat à dicta hora nona, vsque ad duodecimam, à qua incipiebat sexta, quæ & finiebatur, in hora tertia pomeridiana, quæ erat principium horæ nonæ, quæ peracto suo circulo, post horarum trium spatium terminabatur, atque ita complebatur vnus artificialis dies, viginti quatuor horarum. Hoc igitur modo antiqui illi Patres primitiuæ Ecclesiæ, noctem, diemq. partiebantur, & diuidebant, neque vlla erat ex supradictis horis, in qua ipsorum aliqui diuinis laudibus decantandis non incumberent, vacarentq. orationi, sed specialiter de nocte. Et dicit D. Isidorus lib. 1. de diuinis officijs, & Thom. Vbaldensis de sacramentalibus, quod in singulis tribus vigilijs, quæ ternis (vt dictum est) constabant horis, pronunciabant, atque dicebant singulos nocturnos, in prima dicebatur primum, in secunda secundum, in tertia vero tertium, ac denique mane diluculo, in quarta vigilia, omnes ad concinendum diuinas laudes, ad Ecclesiam simul conueniebant, imitantes id, quod olim diximus, ordinasse, atque statuisse Esdram. Vltra vero dicta, quæ de nocte faciebant, simili quoque modo in die, pronunciabant primam, tertiam, sextam, & nonam, vesperas, atque Completorium, singulas, separatis horis, singulariter dicendo, & pronunciando. Neque desunt Auctores graues, qui asserãt quod Patres antiqui (isti, vel illi) ter in vnaquaque nocte ad orandũ assurgebant, ad hunc modum. Prima noctis vigilia, quando plebs omnis dormiebat, surgebant soli Clerici, qui propterea tempestiue cubabant. Post mediam vero noctem, Clerici, & coniugati, tam fœminæ, quam mares. Ante vero quam eluesceret, omnes vtriusque sexus, soluti, pueri, & puellæ, testante id Cosma libro illo quem edidit de modo, quo horæ sunt recitandæ, *verbo, officium.* Sed postea, refrigescente charitate, concupiscentia, atque malitia inualescente & crescente, ob multa turpia, quæ passim in Ecclesijs, his nocturnis congregationibus fieri solebant, antiqua illa cessarunt, atque statutum, & ordinatum est, vt clerici dumtaxat, noctu, ad supradictas vigilias assurgerent ad diuinas canendas laudes, diuinumq. officium persoluendum, non vero alij. Qui quidẽ mos, & sancta, & laudabilis consuetudo, in multis Ecclesijs Cathedralibus, adhuc viget, sed generaliter in omnibus Reli-

Qualiter antiqui Ecclesiæ Patres diei ac noctis tempus diuidebant.

Isido. lib. 1. de diuin. off. c. 23. Tho. Vbald. de sacra. c. 24

Esdræ lib. 2. c. 9.

Cosmas lib. de modo quo horæ sunt recitandæ.

Religionibus bene ordinatis, vſque hodie perſeuerat. De qua antiqua conſuetudine, & ſupradictarum horarum diuiſione, videatur doctiſſimus Doctor Nauar. libro, quem inſcripſit de Oratione, & horis canonicis; c. 3. à nu. 30. vſque 50. vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaq. notatu digniſſima; videatur etiam ſapientiſſimus magiſter Soto lib. 10. de iuſtitia, & iure, q. 5. ar. 1. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nauar. lib. de orat. & horis cano. c. 3. à n. 30. vſque 50.

Soto lib. 10. de iuſt. & iure, q. 5. art. 1.

ARTICVLVS IV.

Fueritne expediens, quod in Eccleſia ſancta noſtra, Matutinum, & Laudes medijs noctibus canerentur, & dicerentur?

HAnc difficultatem moueo, in laudem huius antiquiſſimæ, multumq. Deo gratæ, & laudabilis conſuetudinis, exſpergiſcendi, vigilandi, atque medijs noctibus aſſurgendi, ad diuinas canendas laudes, orationi, & contemplationi vacandum, extollendum, atque laudandum nomen Domini. Haud enim defecere ex hæreticis olim, qui ſancto huic Religioſo exordio, veriti non fuerint detrahere, aſſerentes, & dicentes, datam atque conceſſam fuiſſe à Deo hominibus noctem, ad ſomnum, & ad quietem, non vero ad vigilandum & laborandum. Qua quidem ratione priſci temporis fideles, relictis ſtratis, ſiue lectulis, totam, aut ſaltem maiorem noctis partem, in oratione & contemplatione, diuinisq. laudibus inſumentes, veluti ſubſannabant, atque irridebant, & præterquam quod id facere ſuperfluum, vanum, atque inane dijudicabant, proprijs ſuis factis, Chriſtianam Religionem, grauem, oneroſam, atque intolerabilem eoſdem reddere dicebant. Hunc errorem Thomas Vbaldenſis libro ſuo de ſacramentalibus, tribuit Ioanni Vuiclef, ſuisq. aſſeclis, & ſectatoribus. Sed D. Hieronymus in epiſtola ad Ripurium, tribuit ipſum alij hæretico, nomine Vigilantio, qui aiebat, noctem in ſomno, & quiete, non vero in vigilijs, aut rebus pœnoſis eſſe terendam, & inſumendam. Quam ob cauſam idem D. Hieronymus eumdem ſubſannando, atque irridendo, Vigilantij mutato nomine, Dormitantium appellabat, & dicebat, quod dum contra ſuum proprium nomen, & vocabulum, adeo ardenter diligebat ſomnum, vigilias execrabatur, non quidem Vigilantius, ſed vere Dormitantius veniebat nuncupandus. *Quid eſt* (inquit D. Hieronymus) *quod dormitare velit Vigilantius? & non potius audiat Saluatorem, diſcipulos ſuos increpantem, eo quod non potuerint ſecum vigilare, & dicentem: Vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem?* Hæc D. Hieronymus. Ad oſtendendam igitur, quam ſit ſancta, & laudabilis, quam Deo chara & grata, hæc conſuetudo vigilandi, ac medijs noctibus aſſurgendi, ad incumbendum diuinis laudibus, & quod non ſit res noua, ſed antiqua in Eccleſia, & quæ quammaximum habet in diuina Scriptura fundamentum, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Tho. Vbald. de ſacramen. c. 25.

D. Hieron. in epiſt. ad Ruff.

Matth. 26.

Conſuetudo, quæ viget in Eccleſia, vigilandi, atque exurgendi medijs noctibus, non eſt noua, ſed antiqua, & quæ in Scriptura magnū habet fundamentum. *Pſalm. 1.*

Prima Concluſio.

VIgilandi, & aſſurgendi noctis tempore, ad laudandum Deum, conſuetudo, quæ viget in Eccleſia, non eſt res noua, ſeu aliquod humanum inuentum, quinuero antiquiſſima, & quæ in Scriptura ſacra veteris, & noui Teſtamenti, quammaximum habet fundamentum. Hæc Concluſio adeo eſt clara, & manifeſta, vt fere nulla indigeat probatione, libet tamen illam illuſtrare nonnullis petitis è ſacra pagina teſtimonijs. Facit in primis ad hoc quammaxime, illud quod habetur, pſalmo 1. vbi Dauid Regius pſaltes,

psaltes, viri iusti, & timentis Deum, mores atque conditiones describens, inquit, *quod in lege Domini erit semper voluntas eius, & in lege eius meditabitur die, ac nocte*, ac si iis verbis expressius diceret, quod qui eiusmodi est, non contentus diuinæ legis contemplationi vacare per diem idipsum facere curabit etiã de nocte. Quod & ipse suo exẽplo satis præstitit semper, quamuis esset Rex, multisq; negotijs præpeditus, & occupatus. Hinc erupit illa eiusdem vox, Dominum alloquens, de qua superius diximus: *Septies in die laudem dixi tibi*. *Psalm.118.* & iterũ: *Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super iudicia iustificationis tuæ, &c.* Simile est illud: *Domine Deus salutis meæ in die clamaui, & nocte coram te, &c.* & illud: *In die tribulationis meæ Deum exquisiui manibus meis, nocte contra eum* (ideſt coram eo) *& non sum deceptus. Renuit consolari anima mea, memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum, & defecit spiritus meus. Anticipauerunt vigilias oculi mei, turbatus sum, & non sum locutus. Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui, & meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopebam spiritum meum.* Quænam quæso verba aptata magis ad hoc propositum adduci potuerent, ad comprobandam prædictam Conclusionem, & ostendendum nostrum intentum? Sunt hæc de exspergiscendi, vigilandi, & assurgendi mediis noctibus, seu noctis quieto tempore, ad diuinæ orationi, & contemplationi vacandum, diuinas canendas laudes, in Scriptura sacra, sed præsertim in Psalmis, tot ac tanta testimonia, vt deficeret quidem tempus enarrantem: quapropter multis alijs, breuitatis gratia prætermissis, solummodo contentus ero adduxisse illud psalmi 33. vbi prædictus Regius psaltes, diuino afflatus spiritu, omnes in vniuersum Dei seruos, ad eumdem laudandum inuitans, in sequentia verba prorupit: *Ecce nunc benedicite Dominum omnes serui Domini, qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri.* *Psalm.33.* Et si quæratur ab eo, quo tempore, quaue dieì naturalis parte, gratior illi erit eiusmodi occupatio, sanctumve exercitium? Subdit, ac dicit, quod de nocte: *in noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum.* Promittitq; nihil minus, quam diuinam benedictionem talia facientibus, adijciens: *Benedicat tibi Dominus ex Sion* (pro benedicet) *qui fecit cœlum & terram*. Omnia ista sunt valde notanda, ac memoriæ commendanda. Sed vt ne quis dicat, dicereve audeat, esse hæc veteris Testamẽti testimonia, & quod in Nouo non licebit similia reperire, secundam libuit hac de re apponere Conclusionem.

Secunda Conclusio.

Sancta & laudabilis consuetudo vigilandi, ad incumbendum, & vacandum orationi, diuinas canendas laudes, & similia sancta & religiosa exercitia, desumpta fuit ex doctrina sancti Euangelij, & ex exemplo Christi Domini, & sanctorum Apostolorum & discipulorum eius. Hæc Conclusio est etiam certa, & manifesta, posserq. comprobari fere innumeris testimonijs, sed breuitatis causa omissis alijs, dumtaxat afferemus aliqua. Quam in Euangelio sint laudatæ, atque commendatæ vigiliæ, nemo, credo, est qui nesciat. Quis non audiat continuas illas Christi Domini resonantes voces, apud Matthæum: *Vigilate, quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit*, & adducta similitudine addidit: *Illud autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias, qua hora fur veniret, vigilaret utique, & non sineret perfodi domum suam: ideo* (inquit) *& vos vigilate, & estote parati, quia nescitis qua hora Filius hominis venturus sit.* Et infra: *Beatus seruus, quem cum venerit dominus eius, inueniet vigilantem*. Hæc apud Matthæum, & similia habentur apud Lucam. Additur etiam

Sancta & laudabilis consuetudo vigilandi de nocte, desumpta fuit ex Euangelio, ex doctrina & exẽplo Christi Domini, & sanctorum Apostolorum. *Matth.24. & Luca.*

etiam in commendatione eam vigiliarum prædictarum: *Si Dominus in secunda vigilia venerit, & in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati sunt serui illi*: & vt ne quis, à vigilijs prædictis, vlla ratione, se vellet excusare, subdidit, *quod vobis dico, omnibus dico: Vigilate, &c.* Quid amplius dici potuit clarius? Neque solummodo verbo Christus Dominus, & Redemptor noster, vigilias commendauit, verum etiam & magis proprio exemplo. Legitur enim in Euangelijs frequentissime, eumdem pernoctasse, & vigilasse in montibus, atque desertis de nocte, vt diuinæ contemplationi vacaret. Tale est illud Ioannis: *Perrexit Iesus solus in montem Oliueti, vt oraret, & mane dilucula iterum venit in templum.* Cuiusmodi viuendi modum semper, sancti sui Apostoli, atque discipuli strenuissime sunt imitati. Hinc est, quod D. Hieronymus explicans illa Matthæi verba, *Media nocte clamor factus est*, &c. inquit, sanctos Apostolos, & discipulos Christi Domini, semper consueuisse orare, & vigilare, ac Deum laudare medijs noctibus, quod & fideles illius temporis facere docuerunt, ipsiq. obnixe semper obseruarunt, ex antiquissima sanctorum Apostolorum traditione. Ad hoc propositum facit, quod dixit olim Plinius Iunior quadam sua epistola ad Traianum, loquens de antiquis Christianis illius temporis, *hanc solummodo fuisse summam sua culpæ, siue erroris, quod solsti essent ante lucem conuenire, carmenq. Christo, quasi Deo, dicere secum inuicem, ac propterea necabantur, & interficiebantur.* Hæc Plinius. Quinuero & Eusebius Cæsa. refert Philonem Iudæum, hoc ipsum attestantem, & dicentem de illis, D. etiam Isidorus lib. 2. suorum officiorum, inquit, quod quia olim in primitiua Ecclesia, infestissimæ erant nocturnæ dæmonum incursiones, & illusiones, sancti Patres antiqui, sanctum & conducibile dijudicarunt, contra ipsas armari Christifideles nocturnis vigilijs, & orationibus, atque inde ortum, & originem habuisse dicere nocturnũ officium. Sed quam sit hæc hora appositissima ad laudãdum Deum, diuinasq. laudes canendum, latissime tradit D. Ambrosius super Psal. 118. explicans illa verba: *media nocte surgebam ad confitendum tibi*, vbi inquit, quod non inconsulto, neque casu dixit Dauid, *media nocte, &c. tunc enim* (inquit) *feruet carnis illecebra, coquitur cibus, potusq. digeritur, qua nacta occasione tentator Diabolus, multis tentamentis interdum carnem illidit, & animum occupat, contra quæ expedient erat, armari, & contra vigilijs, & orationibus.* Verba sunt D. Ambrosij. Sed quid de antiquorũ Sanctorum, & Religioforum orationibus, atque contemplationibus dicam? est ne aliquid tempus, orationi, meditationi, & contemplationi aptius, quam profundum silentium noctis? *Omnia tempus habent* (inquit Sapiens) *susq. spatijs transeunt vniuersa sub Sole.* At experientia ipsa, testante, & ex antiquorum Patrum traditione, atque virorum Religiosissimorum diuturna consuetudine, compertum semper extitit, quod cum vnaquæque mundi res, proprium suum habeat, certum & determinatum tempus, silentium, profunditas, atque tranquillitas noctis, sanctissimo huic exercitio, orationis, contemplationis, atque meditationis, quammaxime congruit, & ad diuinas canendum laudes. Neque in hisce rebus inhærere (vt peperam hæretici dixerunt) terere est tempus; quinuero ipsum, proprio suo aptare, atque applicare officio, & muneri. Non enim, vt ipsi aiebant, & volebant, concessit nobis Deus, noctis tempus solummodo ad dormiendum, ad indulgendum ventri, & insumendum totum ipsum in somno, & quiete, sed vt hac nacta occasione, mentis quieti, orationi, & meditationi rerũ cælestiũ, atque contemplationi vacemus, tunc scilicet, quando sensibus, alijsq. rebus à suo vsu cessantibus, mens ipsa introrsum est pacatior, atq; contemplationi aptior. Plura hac de re dici possent. Sed hæc pro dicto Art. dicta sufficiant.

Hieron. super Matth. c. 25.

Plin. iun. in epist. ad Traianum.

Eusebius lib. 2. sua historia eccles. c. 17.

D. Isidor. lib. 1. offic. c. 19.

Ambros. super Psal. 118.

De conuenientia horæ nocturnæ ad adorãdã, & contemplandũ, Deoq. vacandum.

ARTI-

ARTICVLVS V.

An fuerit expediens, vt in Ecclesijs, supradictæ horæ, nocturnæ pariter & diurnæ, in choro, alta & sonora voce, ab Ecclesiasticis, & Religiosis viris, canerentur & dicerentur?

Nihil non faciunt semper perfidi hæretici, vt irrideant, destruant, atque (si sibi liceret) è medio tollant, nostræ sanctæ Ecclesiæ antiquas consuetudines, & traditiones. Sed inter alias, semper habuerunt exosas, atque inuisas, irriserunt & spreuerunt cantus, siue cantica, quæ fiunt in Ecclesijs, & in choris, a viris religiosis & Ecclesiasticis. Hac de re multa, eaq. notatu dignissima, dicit Pater Illephonsus à Castro, nostri huius Salmanticensis Conuentus, ac Prouinciæ D. Iacobi, ac denique totius nostri Sacri Ordinis magnum decus & ornamentum, libro illo suo aureo, quem inscripsit aduersus hæreses, *verbo, canticis*. Qui primus subsannauit, atque irrisit Ecclesiasticos canticos, fuit quidam Hilarius, de quo B. Aug. lib. 2. Retract. mentionem facit, illiusq. errorem prodit. Et creditur, quod præfatus Hilarius, fuerit ex hæreticis Arrianis, ac de illorum numero, de quibus dicitur, quod canticis etiam sacris detraxerunt, pro eo quod in eisdem, Christum Dominum audiebant laudari, quem ipsi alias, summopere deprimere cupiebant. Vnde & D. Ambrosius in quadam oratione, de Basilicis tradendis, quæ habetur in 5. libro suarum epistolarum, inquiens contra Augentium hæreticum aiebat, *quod cum Christus Dominus laudatur, Arrianorum amentia verberatur*. Et addit, quod Geraseni olim præsentiam Christi ferre non poterant, vt habetur apud Matth. c. 8. sed isti (inquit) peiores Gerasenis, nec laudationem Christi sustinere possunt. Videbant Geraseni olim pueros gloriam Christi concinentes, atque extollentes, iuxta id, quod scriptum erat in Psalmo 8. *Ex ore infantium, & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, vt destruas inimicum & vltorem*, & irridebant ipsi ætatulam fidei plenam, dicentes: Quid clamant? Quibus & Christus Dominus respondit: *Si ij tacuerint, lapides clamabunt*, hoc est, clamabunt fortiores, clamabunt & iuuenes, clamabunt & maturiores, clamabunt & senes. Supradicta verba sunt D. Ambrosij. Et satis ex eis constat, Arrianos etiam olim plurimum detraxisse, laudibus Christi in Ecclesia decantandis. At credit prædictus Pater Ildephonsus à Castro, non eosdem murmurasse, ex eo quod decantabant laudes, sed quia decantabant illas Christo, quem ipsi infestissimum habebant, atque in ipsorum opinione non erat verus Deus, aut veri Dei Filius, sed pura quædam creatura. Vnde, (inquit) ipsius laudes moleste ferrent, etiam si non cantu, sed solummodo voce dicerentur? Sed quidquid de hoc sit, non enim in hisce rebus immorari volo, aut id facere per tempus licet, eiusmodi errorem supradicti Hilarij, qui Ecclesiasticis canticis absolute detrahebat, postmodum susciauerunt Vualdenses, existimantes, & dicentes, frustra tempus in hisce rebus teri. Quos postea sequutus est Ioan. Vuiclef, qui adeo cãticos Ecclesiasticos exosos habuit, illisq. detraxit, vt cantantes in Ecclesia *sacerdotes Bahal* vocauerit, quibus cum clamore orantibus, dixisse fertur Elias Propheta, eosdem veluti subsannando, atque irridendo: *Clamate voce maiori: Deus enim vester forsan cum aliquo loquitur, aut in diuersoria est, siue in itinere, aut certe dormit, clamate, vt excitetur*. Sic aiebant supradicti hæretici, Ioannes Vuiclef, ipsiusq. sequaces & asseclæ, interpellandos esse eos, qui in Ecclesia, alta & sonora voce canunt, ac dicendos sacerdotes Bahal, quoniam sic clamant, ac si Deus dormiens, illos non audiret, ipsorumq. vocibus à somno

Nota circa laudabilem consuetudinem cantandi, & psallendi in choris alta & sonora voce.

Castro aduersus hæreses, verbo, cantici.

D. Aug. lib. 2. Retract. c. 11.

D. Ambros. de Basilic. tradendis, 5. lib. suarum epist.

Matth. 8.

Psalm. 8.

3. *Reg.* 18.

esset excitandus. Non est mei muneris atque propositi, in præsentiarum, cum huiusmodi perfidis hæreticis agere, aut disputare, neque enim est præsentis speculationis, aut breuitas, cui tantopere studeo, illud permittit, neque ex Catholicis, vllum esse credo, qui hanc sanctam, antiquissimam, nimiumq. laudabilem Ecclesiæ consuetudinem, audeat vllo modo condemnare. Libuit tamen in hoc Articulo prædicti erroris meminisse, vt rerum omnium, quæ ad hoc propositum, diuini officij, atque Ecclesiasticarum laudum materiam spectant (quoad maxime fieri possit) aliqualis saltem habeatur notitia. Vnde prætermissis supradictis hæreticis, propositæ difficultati, breuiter, & resolutiue respondeo, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Sancta & laudabilis consuetudo, canendi in Ecclesijs, ac pronunciandi diuinum officium in choris, alta & sonora voce, & quod sic horæ canonicæ, nocturnæ pariter, atque diurnæ, dicantur, ab Ecclesiasticis, & Religiosis viris, antiquissima est, & quæ in Scriptura sacra, quammaximum habet fundamentum, neque inutilis dici vllo modo potest, quinuero vtilissima, atque expedientissima. Hæc Conclusio adeo est certa, & manifesta, vt fere nulla alia indigeat probationes, quam vt ex Scriptura sacra, aliquibus pericis locis, eadem illustremus, monstremus, atque ostendamus, id Deo Opt. nostro Max. quammaxime esse gratum, inuectamq. atque introductam in Ecclesiam sanctam nostram militantem, hanc antiquissimam, & nimis laudabilem consuetudinem, ex exemplo & doctrina Christi Domini, & SS. Apostolorum, necnõ ex eo, quod passim in eadem sacra pagina refertur, fieri in cælesti & triumphanti patria, ab Angelis & Sanctis. Et (vt ab hoc vltimo exordiamur, de sanctis Angelis, quod in hoc sancto incessanter exercitio versentur, expressa habentur testimonia. Quorum primũ, & quidem satis insigne, est ad hoc propositum, id quod refertur apud Isaiam, c. 6. vbi dicitur: *Vidisse illum Dominum, sedentem super solium excelsum, & eleuatum, & quod plena erat domus a maiestate eius, & ea quæ sub ipso erant, replebant templum.* Et subdit: *Seraphim stabant super illud, sex ale vni, & sex ale alteri. Duabus velabant faciem eius, & duabus velabant pedes eius, ac duabus volabant.* Vtq. ostenderet, quale erat eorum potissimum, præcipuum, atque continuum exercitiũ, addit: *quod clamabat alter ad alterum, & dicebant, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria eius.* Similia verba reperire licebit, in Apocalypsi Dñi Iohan. Euangelistæ, vbi & ad maiorem eiusdem rei exaggerationem, dicitur: *quod requiem non habebant die ac nocte sanctus illa quatuor animalia* (de quibus ipse loquitur) *semper, dicentia, Sanctus, Sanctus, Sanctus, &c.* Quid amplius in Ecclesiasticorum canticorum laudem, aut malus dici potuit? quam eã esse sanctorum Angelorum in cælo, occupationẽ perennẽ, exercitum continuũ, cui addicti sunt, & à quo numquam cessant, neque desistunt, sed incessanter eidem incumbunt? Super quæ loca sunt notanda multum, illa clamoris verba, *clamantia, & dicentia, Sanctus, Sanctus, Sanctus, &c.* quæ licet non per loquutionis vocalis proprietatem, sed tropice, aut parabolice veniant intelligenda, multum tamen faciunt ad confirmandam, atque comprobandam hanc, alta & sonora voce, canendi & cantandi sanctam & laudabilem consuetudinem, quæ viget in Ecclesia. Sed vt non plus nimio hisce in rebus nostra protrahatur oratio, afferamus solummodo aliud testimonium ex nouo testamento, cum etiam ex veteri plura alia possem adducere, & sit illud, quod habetur apud D. Lucam c. 2. vbi agẽdo de gloriosa Christi Domini Natiuitate, dicit apparuisse ibidem eo tempore, sanctos Angelos cantantes: *Subito* (inquit)

Sancta & laudabilis consuetudo, canendi in Ecclesia, & dicendi diuinũ officium alta, & sonora voce antiquissima est & quæ in Scriptura magnum habet fundamentum.

Isai. 6.

Apoc. 4.

Luce 2.

quit) *facta eſt cum Angelo, multitudo militiæ cœleſtis, laudantium Deum, & dicentium, Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Cui non Eccleſiaſticorum, atque Religioſorum erit quamgratiſſimum, penes hoc ſanctum exercitium, ſanctos Angelos imitari, & diu, noctuq. exerceri, atque occupari, in hac ſancta adeo Deo grata, & laudabili occupatione, canendi, & pſallendi, ac dicendi inceſſanter in choro diuinas Deo laudes? Et ut nō quiſpiam ab eo vllo ſe modo velit ſubtrahere, aſſerendo, & dicendo, occupatum ſe eſſe forſan, in ſacris concionibus, aut Chriſtifideliū audiendis confeſſionibus, audiat, atque aduertat, obſecro, D. Paulū, de prædictis Angelis dicentem: *Omnes eos adminiſtratorios eſſe ſpiritus, in miniſterium miſſos propter illos qui hæreditatem capiunt ſalutis*, quo nihilominus non obſtante, non propterea ceſſant à diuinis laudibus, in cœleſti patria decantandis, neque deſiſtunt vmquam à prædicto ſancto hoc laudabili exercitio. At dicet quiſpiam: homo ego ſum, non vero Angelus, nec enim poſſum tot, ac tantis rebus incumbere, omniaue ſimul facere. Sed huic ipſe Dauidem Regiū pſaltem, & Prophetā, non grauabōr in æmulationem, ſiue exemplum adducere, qui quidē, licet eſſet Rex magnus, nihilominus tamen à diuinis laudibus canendis & pſallendi Dño, nūquā deſiſtebat, & deſiderio excitādi, & prouocādi omnes in idipſum, adeo ei erat addictus, vt fere videretur nihil ſe aliud curare, aut facere, neque alijs in rebus velle exerceri & occupari. Et prætermiſſis innumeris, hac de re, quæ dici poſſent (deficeret enim tempus enarrantem) hinc erupit illa eiuſdem vox: *Benedicam Dominum in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo: in Domino laudabitur anima mea, audiant manſueti & lætentur. Magnificate Dominum mecum; & exaltemus nomen eius in idipſum*. & alibi: *Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum*. Pſ. 83. Sed miſſa hæc facientes, vt huic rei vltimam imponam manum, afferre, ac dicere libuit, illud quod habetur in *c. de hymnis, de conſec. d. 1.* & eſt Concil. Tolet. 4. vbi dicitur, *quod de Hymnis & Pſalmis in Eccleſia canendis, Saluatoris noſtri, & ſanctorum Apoſtolorum innumera habentur exempla*. Quod & ex Scripturā ſacra demonſtrare, haudquaquam erit difficile, & monſtratur ibidem. Nam Matth. 26. fertur, quod Chriſtus Dominus cantauit: *Et hymno* (inquit) *dicto, exiit Ieſus in montem Oliueti*. Hic hymnus fuit quidam canticus, factus in laudem Dei, quo quaſi diuino quodam clypeo, ad paſſionis ſuæ agonē, ſiue prœliū, Chriſtus ſe muniuit & præparauit. Hymnus enim eſt Græca vox, quæ Latine, canticū ſonat, ſiue laudem. Sic dicit D. Aug. in expoſitione Pſ. 72. *Hymni ſunt laudes Dei cum cantico*. Vtrumq. enim Hymnus deſignat, & laudem, & canticum, non vero vnum abſque altero, quod ad hoc canticorum Eccleſiaſticorum propoſitum quammaxime facit, multumq. eſt memoriæ commendandum. Quod Apoſtoli etiam ſancti, & Diſcipuli Chriſti Domini, in laudem Dei, non ſolum Pſalmos recitauerint, quinuero & hymnos ſæpe ſæpius cantauerint, ex multis conſtat ſacræ Scripturę teſtimonijs. Sed omiſſis pluribus alijs, pro mille ſufficiat, conſilium, ſiue præceptum, quod primitiuæ Eccleſiæ fidelibus præſtitiſſe fertur D. Paulus, ſcribens ad Epheſios, atque ad Coloſſenſes, vbi monuit illos, *vt in Hymnis & canticis ſpiritualibus, continuo & inceſſanter exercerentur*. Quod etiam ipſe exemplo ſuo feciſſe fertur, dum exiſtens in carcere, ſimul cum Silla prædilecto ſuo diſcipulo, media nocte dicitur, quod cantauit. Sic enim habetur in Actibus Apoſtolorum: *Media nocte orantes & cantantes laudabant Deum; & audiebant eos, qui in cuſtodia erant*. Et ſubditur: *Et ſubito terræmotus factus eſt magnus, ita vt mouerentur fundamenta carceris, & ſtatim aperta ſunt omnia oſtia, & vniuerſorum vincula ſunt ſoluta, &c.* Quo facto atque miraculo, ſatis cōfirmata & comprobata ſunt cantica, & nocturnæ diuinę laudes, quam Deo noſtro Max. ſint acceptæ & gratæ. Sed tandē eiuſmodi laudes, & Eccleſiaſtica cātica, ex-

D. Paul. ad Hebr. 1.

Pſal. 33.

Pſal. 83.

Conc. Tolet. 4 & habetur in c. de Hymnis.

Matth. 26.

Aug. ſup. Pſ. 72.

Ad Epheſ. 5. ad Coloſſ. 3.

Actor. 16.

tollũtur, approbantur, laudantur, mirisq; encominjs in cælum vſque efferun-
Conc. Agath. c.30. can.21. tur, in innumeris Cõciljs, in Conc. Aga. c.39. can.21. in Laod. can.15. in Car-
Conc. Laod ic. c.15. thag. c.10. quibus dicitur fuiſſe ſemper in in Eccleſia ſancta noſtra vſitatiſſimũ,
Conc. Carth. c.10. atque obſeruantiſſimum, vt diuinæ laudes, nocturnæ pariter atque diurnæ, alta & ſonora voce in choris dicerentur, imitantes cæleſtes eius, ſanctosq. Angelos, qui in triumphanti idipſum indeſinenter faciunt. Qua etiã ratione prædicta Eccleſia, præfatione quadã, horum mentionem faciens, obnixe, ſed humiliter à Deo expoſtulat, vt cum illorum vocibus, noſtras etiam admittere non dedignetur, proferens illa Miſſæ verba: *Cum quibus & noſtras voces, vt admitti iubeas deprecamur, ſupplici confeſſione dicentes: Sanctus, &c.* Vt autem conſtet, ex hoc ſancto, atque laudabili exercitio, quanta proueniant commoda, atque reſultent vtilitates, ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Multa commoda, & vtilitates in Eccleſia Dei ſancta proueniũt, ex hoc quod diuinæ laudes, alta & ſonora voce dicantur.

Multa ſunt cõmoda, atque vtilitates, quæ in Eccleſia reſultant ex hoc quod officium diuinum, nocturnũ pariter atque diurnum, publice in choris, alta & ſonora voce cantetur, ſiue canendo dicatur ab Eccleſiaſticis & Religioſis. Hæc Cõcluſio probabitur, ſietq; ſatis perſpicua, adducendo & referendo huiuſmodi commoda, ſiue vtilitates, quarum prima eſt, quod prædictis canticis, vt plurimum, fidelium animi facilius ad compunctionẽ flectuntur, & cõmouẽtur. Hanc vtilitatem affert Rabanus, antiquus quidem auctor, lib. de inſtit. cleric. qui hac de re agens ait: Pſalterium, idcirco cum melodia cantilenarum ſuauium, ab Eccleſia frequentatur, quo facilius fidelium animi ad compunctionem flectantur. Et qualiter debeant eſſe voces cantantium, inſinuare volens, ſubdit, quod perfecta vox debet eſſe alta, clara, atque ſuauis. Alta, vt ſufficiat, clara, vt aures adimpleat, ſuauis, vt animos audientium ſuauiter demulceat, atque ad Deum laudandũ conuertat: & addit, quod ſi ei aliquid ex his defuerit, perfecta vox eſſe non poterit. Ad quod propoſitum facit quammaxime, quod ait D. Auguſt. lib. ſurrum confeſſionum, vbi cum Deo agens, de his Eccleſiaſticis canticis dicebat: Quantum Domine fleui, in hymnis & canticis tuis, ſuaue ſonantibus, Eccleſiæ tuæ vocibus commotus acriter, voces illę influebãt auribus meis, & eliqueſcebat veritas tua in cor meũ, æſtuabant inde affectus pietatis, & currebãt lacrymæ, & bene mihi erat cum eis. Plura alia dicit ibi ad hoc propoſitum, & in epiſtola 118. cap. 18. quæ miſſa facio breuitati ſtudens, vt ibi videantur.

Rabbanus de inſtitut. cler. c.76.

Aug. lib.9. cõfeſſ. c.6. & 7.

Idem in epiſt. 119. c. 18.

D. Baſil. orat. in 1. Pſalm.

Secunda Eccleſiaſticorum canticorũ vtilitas eſt, quam refert D. Baſil. oratione in Pſalmum primum, vbi inquit, quod huiuſmodi canticis ſuauibus & beneſonantibus, ſine tedio, imo vero cum gaudio, & maxima voluptate, laudes Dei perſoluũtur. Ad quod etiã facit quod dixit olim Lactantius Firmianus lib. 6. c. 21. Si voluptas eſt audire ſeculares cãtus, & carmina, Dei laudes canere, & audire, nonne iucundum erit? hæc ſunt vera, ac bona cantica, hæc eſt voluptas vera, quæ comes, & ſocia virtutis eſt. Verba ſunt expreſſa Lact.

Lactan. lib.6. c.21.

Tertia vtilitas eſt, quod hac ratione teſtamur Ethnicis, atque hæreticis, nos non erubeſcere Euangelium Chriſti, iuxta illud Pauli: *Non erubeſco Euangelium, virtus enim Dei eſt omni credenti in ſalutem*, neque etiam fidem noſtram vt etiam docet D. Ambroſ. in oratione, de tradendis baſilicis, dictumq. fuit ſupra: Cum Chriſtus (inquit) laudatur, Arrianorum amentia verberatur. Sic etiam hoc tempore Eccleſiaſticis canticis, Ethnicorum & hæreticorum corda veluti molliuntur, verberantur, & excruciantur.

D. Ambroſius in orat. de tradend. Baſilicis.

Quarta vtilitas eſt, quod per hoc fideles oſtendunt, legem Dei eſſe ſuauem, & non moleſtam, iugumq. Chriſti Domini, non graue, ſed leue, vt dixit idem Matth. 11. Ad quod facit quammaxime, quod dicebat Dauid olim

Matth. 11.

Pſalm.

Pſalm. 118. *Cantabiles mihi erant iuſtificationes tuæ, in loco peregrinationis meæ.* Sed tandem vltima vtilitas eſt, vt per hoc Deo noſtro perfectam, omni ex parte reddamus ſeruitutem, & obſequium, dum & ardentiſſimis votis, atque deſideriis, corporali etiam voce, interius atque exterius, laudes eius pro viribus celebrare contendimus, iuxta illud Pſalmi 83. *Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum.* Qui hac de re plura videre deſiderat, conſulat Patrem Fratrem Ildephonſum a Caſtro, loco ſupracitato, & Mag. Soto libro 10. de iuſtitia, & iure, quæſt. 5. art. 2. Atque ex dictis, ſuperq. ſatis conſtat quanta commoda, atque vtilitates ex diuinis canticis, in ſancta Eccleſia reſultent, atque conſequamur: qualiter etiam huiuſmodi cantica ab antiquis Patribus fuerunt ſemper ſumma reuerentia, & veneratione habita, ſolummodo autē hæreticis inuiſa, atque exoſa, & ab eis inutilia dijudicata.

Pſal. 118.

Pſal. 83.

Caſtro aduerſus hær. vbi ſupra.

Soto lib. 10. de iuſt. & iure, q. 5. art. 2.

ARTICVLVS VI.

Quonam modo in Eccleſijs, & Eccleſiaſticorum, atque Religioſorum choris, Pſalmi, & diuinæ laudes ſunt decantandæ? & an ſit quandoq. licitus cantus Organicus?

CIrca præſentem Articulum plura forent dicenda, ſed maioris breuitatis, & claritatis gratia, quæ ad ipſum ſpectant, reſolutiue dicentur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quod Clerici, atq; Religioſi quamoprime ſciant canere, ad diuinas perſoluendas laudes, quammaxime oportet, & ab Eccleſia cōmendatū fuit ſemper ſummopere.

Decisio Rotæ tit. de conceſſ. prabend. gloſ. in clem. 1. eod. tit. Concil Trid. ſeſſ. 23. c. 18.

MVltum refert, quod Clerici ſiue Eccleſiaſtici, atque Religioſi, quibus competit in Eccleſijs & choris, diuinas laudes perſoluere, optime ſciant canere, quoad maxime fieri poterit. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, & poteſt multis rationibus comprobari. Eſtq. expreſſa deciſio Rotæ, *tit. de conceſſione prabend. deciſione 18. & gloſſ. in clement. 1. eodem tit.* vbi inter alias conditiones & qualitates, quas Clerici & Eccleſiaſtici habere debent, vna eſſe dicitur, vt ſciant bene, atque expedite canere. Hanc etiam ob cauſam nuperrime Tridentinum Concilium, inter alia ad reformandum Eccleſiaſticum ſtatum ſpectantia, præcepit in ſingulis Cathedralibus Eccleſijs, puerorum collegium erigi, inſtitui, atque fundari curetur obnixe, vt ibidem habitu clericali induti, addiſcant ea quæ ſunt cantus ſimul, & grammatices, & quæ ſunt Eccleſiaſtici, quo poſtmodum, in ſuis officijs, recte, ac congrue valeant, & poſſint miniſtrare. Cui quidem rei, & ratio ipſa, quammaxime fauet. Etenim, cum cantus, ſiue planus, ſiue vero organicus ille ſit, ob id in Eccleſiam ſanctam noſtram fuerit introductus, atque admiſſus, vt medium conueniens fiat, ad augendam fidelium deuotionem, magisq. ac magis ipſorum animos ad diuinas laudes, diuinumq. cultum excitandum, ſi quibus hoc competit ex officio, id non recte calleant, neque ſtrenue facere, quinuero vtriuſque cantus ſint prorſus ignari, quonam modo, aut pacto fideles ad deuotionem, & non potius ad riſum, & diuinarum rerum contemptum; ex hoc nacta occaſione, excitabuntur, & prouocabuntur? Ad hoc facit etiam quammaxime, illud quod dixit Beatus Hieronymus, olim lib. 3. commenta. ſuper epiſt. ad Epheſic. 5. & habetur *in c. cantantes, 92. diſt.* nempe quammaxima eſſe reprehenſione dignos, eos qui ita cantant, vt fideles ex ſuo cantu, occaſionem deſumant, vnde potius ad riſum, quam ad deuotionem, & Dei cultum poſſint prouocari. Debet enim eſſe cantus, occaſio quædam præparatoria, qua magis ad deuotionem, atque ad diuinum cultum exciten-

D. Hieron. lib. 3. commenta. ſuper epiſt. ad Epheſ c. 5. & habetur in c. cantantes, d. 92.

tur, & disponantur, ita vt conceptus, atque melodia militantis Ecclesiæ, esse quodammodo videatur, ad instar cælestis triumphantis, vt ex hoc magis ad diuinas laudes, hominum ac Christifidelium incitentur, & prouocentur animi. Hæc Conclusio generaliter intelligenda est de quocumque cantu, siue sit planus, siue vero organicus. Et certe multū reprehensibiles sunt, qui ignorant & nesciunt, id quod ex officio scire tenentur, atque ex sua maxima imperitia, quos excitare ad deuotionem, atque Dei cultum deberent, prouocant ad perturbationem, risum, siue fastidium, ipsorum mentes distrahendo, & à debita attentione remouendo. Quod meo quidem videri, neque minus faciunt, qui non callentes artem, siue vsum cantus organici, aut illius quem communiter figuratiuum, aut contrapuntum vocant: contra punctum, quinuero & cōtra omnem bonam harmoniā, atque concentum in diuinis officijs persoluendis, cantitant, siue quod dicitur, contrapunctare conantur, ansam præbendo, alijs ridendi, alijs verò murmurandi, sumentes etiam occasionem distrahēdi seipsos & alios, à debita diuinorum officiorum attentione & consideratione, quod etiam quammaxima est animaduersione dignum. Debent igitur quicumque Ecclesiastici, & Religiosi, quibus id faciendi cura incumbit, pro officij sui munere, obnixe curare, addiscere cantum, saltim planum, vt apte, congruenter, & debite, explere possint ea, ad quæ ex sui status & officij munere, & ratione obligantur. Sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Curandū quāmaxime est vt diuinū officiū debita cum attētione persoluatur, siue id fiat cantando, siue vero recitando.

Siue officium diuinum orando, siue recitando dicatur, siue vero in tono, aut submissa voce, in cantu plano, siue organico, aut figuratiuo, obnixe, atque summopere est curandum, vt apte, congruenter, cum pausa, & quammaxima fieri poterit attentione, persoluatur, & dicatur. Hæc Conclusio est sententia omnium Doctorum, & quæ ab omnibus communiter commendatur, quæ & comprobari potest quampluribus Sanctorum Patrum auctoritatibus. Probatur primo auctoritate D. Cypriani sermone de oratione Dominica, non procul à fine, vbi sequentia ponuntur verba, *Quando, Fratres dilectissimi, orationi astamus, vigilare, atque incumbere ad preces, toto corde debemus. Cogitatio carnalis omnis, & secularis abscedat, neque quidquam tunc animus aliud, quam id solum cogitet, quod precatur. Nam & ideo Sacerdos, in Missa ante Orationem, præfatione præmissa, præparat Fratrum mentes, dicendo, Sursum corda, vt dum plebs respondet, habemus ad Dominum, admonetur, se nihil aliud quam Dominum cogitare debere. Claudatur contra aduersarium pectus, ac soli Deo pateat, neque ad se hostem Dei, tempore orationis venire patiatur.* Verba sunt prædicti D. Cypriani, & valde notanda, ac memoriæ cōmendanda. Quod & confirmat D. Hieron. vt habetur *in c. cantantes, dist. 92.* vbi explicans illa D. Pauli verba, ad Ephes. 5. *Cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino*, inquit, *Audiant hoc ij, quibus psallendi in Ecclesia incumbit officium; Deo non voce, sed corde cantandum*, vbi & acriter reprehendit eos, qui in tragædorum modum guttur, & fauces dulci medicamine liniunt, vt populum delectent. Et addit, quod in Ecclesia non sunt Theatrales moduli audiendi, aut cantandi, sed in timore, & opere, & in scientia Scripturarum, Deo est orandum. super quæ verba, glos. dicit ibi plura, eaq. notatu digniſſima, ad ostendendum & monstrandum, qualiter Deo magis cordis deuotione, quam voce sit cantandum. Cuius quidem glosæ celebres sunt illi versus, quos proinde hic transcribere libuit:

Non vox sed votum, non cordula musica, sed cor,
Non clamans, sed amans, cantat in aure Dei.

D. Cypria. in serm. de orat. Dominica.

D. Hieron. super epist. Pauli ad Ephes. c. 5. & habetur in c. cantantes, d. 92.

Nota multa, ea que notatu digniſſima pro attentione mentis, qua orare oportet.

Facit

Facit ad hoc *cap. sedule, dist. 38.* Quibus omnibus accedit etiam sententia D. Pauli, qui & scribens ad Corin. 1. c. 14. de suis orationibus agens, aiebat: *Si orem lingua, spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est: quid ergo? orabo spiritu, orabo & mente, psallam spiritu, psallã & mente.* Detiã Aug. explicãs prædicta verba, inquit, *quid prodest si præpitus labiorum, si multum est cor?* & super Psal. 39. ait: *Dicant labia, quod habet cor, habeat cor, quod labia dicunt.* Ad quod etiam facit, quod D. Gregor. lib. 2. Moral. c. 4. dicit: *Animarum verba sunt ipsa desideria, in quibus tanto quis minus clamat, quanto minus desiderat, & tanto maiorem vocum in aures incrucumscripti spiritus exprimit, quanto se in eius desiderium plenius fundit.* Quæ omnia supradicta etiam confirmantur ex eo, quod dixit D. Cyprianus loco supracitato, cum fidei quolibet faciens verba: *Quonam modo a Deo audiri postulas, cum te ipsum non audias? Vis Deum esse memorem tui, cum rogas, cum in ipse memor tui non sis.* Verba sunt notatu dignissima, Ad quod facit etiã, quod Christus Dominus dixit Ioannis 4. scilicet: quod *Deus spiritus est, & eos qui ipsum adorant, in spiritu, & veritate oportet eum adorare.* Facit & id quod dicere solitus erat D. Ber. *Si cor non orat, os in vanum laborat.* Et certe Deum, vocetenus solummodo laudantes, ab eodem per Isaiam, atque in Euangelio, acriter reprehenduntur, dum dicitur de illis: *Populus iste labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me, sine causa colunt me.* Hoc est, in vanum, & absque aliquo prorsus fructu, quod oporteret Religiosos, & Ecclesiasticos omnes multum reminisci. Relinquitur ergo, quod diuinum officium, vtcumque dicendum sit, solummodo voce, aut recitando, siue vero in tono, aut cantando, cantu plano, seu organico, curandum obnixe est, vt apte, congrue, cum pausa, & quoad maxime fieri poterit, cum magna animi attentione & consideratione, dicatur, psallendo simul, voce, lingua, mente, & spiritu, ne alias, quod de se, Deo adeo gratum, atque iucundum, est ob defectum prædictarum circumstantiarum debitarum, inuisum, iniucundum, atque vituperabile reddatur.

c. sedule, d. 38
1. Chorin. 14.
D. Aug. in epistolam.
1. ad Chor. c. 14.
Id. Psal. 39.
Gregor. lib. 2. Moral. c. 4.
Isaia 29.
Matth. 15.

Tertia Conclusio.

Loquendo specialiter de cantico figuratiuo, seu organico, quamuis propter eiusdem abusum, & multorum cantorum lasciuiam, seu potius dissolutionem, & vanitatem nimiam, à quamplurimis interdum paruifiat, aut forsan reprehendatur, si tamen debite, religiose, & decenti cum moderatione canteetur, in diebus tantum valde festiuis, ac magnis festiuitatibus, non ab Ecclesiasticorum, aut Religiosorum choris, erit dicendus alienus, huiusmodi cantus. De materia huius Conclusionis, possem plura dicere, quæ breuitatis grãtia facio missa, solummodo aduerto, quod hac de re extat notabilis quædam Extrauagans, Ioann. XXII. 1. *de vita & honest. cler.* vbi multa dicit de cantu & psalmodia cantanda, in Dei Ecclesiam introducta, ad fidelium deuotionem, acuendam & excitandam, sed acriter reprehendit, cantu prædicto organico, siue figurato cantãtes, seu potius immoderatos gestus, & vocum mutationes, quæ in huiusmodi cantu communiter à cantoribus emittuntur, & fiunt in tragedorum modum, guttura & fauces dulci medicamine colliniendo: quod est ad litteram idipsum, quod D. Hiero. *in supra d. c. cantantes*, etiam reprehendit acriter, præcipiturq. strictè ibidem, vt non id fiat. Qua de re, & de communibus defectibus, qui circa hoc negotium contingunt, vt plurimum, plura, eaq. notatu dignissima, dicit Doctissimus Doctor Nauarr. lib. illo suo *de oratione, & horis canon. c. 16. nu. 30. cum seqq.* vbi multis ostenditqualiter supradictus cantus organicus, communiter est in causa, vt non audiantur, aut saltem minus bene intelligantur voces, quæ canuntur in Ec-

Cãtus organicus, & figuratiuus si debite, & cum debita moderatione fiat, nullatenus est illicitus, aut ab Ecclesiasticis choris alienus. *Ioann. xxij. in Extraua. 1. de vita & honest. cler.*

D. Hier. & habetur in c. cantantes, d. 93.
Nauar. lib. de oratione & horis cano. c. 16 nu. 30. cum seq. quantibus.

eleſia, & vt plurimum attentionem adimit eorum, qui officio aſſiſtunt diuino, præſertim apud eos, qui vix explicant, atque pronunciant verba, aſſerentes ſolo cantu, citra vim & ſignificationem vllam verborum, peritos cantores debere mouere auditores. Vnde (inquit) fit, vt prædictus cantus, omnino operetur cõtrariũ eius, ad quod fuit adinuentus, atq; in diuinis officijs permiſſus. Quem abuſum eſſe dicit peccatum prædictus Nauar. quod & probat ex aliquibus iuribus, & præterea, quia delectare velle, in diuinis officijs, magis cantu, quam verbis, & ipſorum ſignificatione peccatum eſt. Ad quod probandum, inducit D. Aug. lib. 10. ſuarum confeſſ. c. 53. in hæc verba, dicentem: *Cum mihi accidit, vt me amplius cantus, quam res qua canitur, moueat, peccare me penaliter confiteor, & tunc mallem non audire cantantem.* Addit ſupradictus Nauarr. quod ad hoc, vt cantus organicus in diuinis officijs ſit licitus, duo ſunt ſimul neceſſaria, alterum vt non cantetur delectationis dandæ, vel accipiendę gratia alterũ, ne cantetur, exiſtimando, quod cantare, ex ſe magis placeat, & arrideat Deo, quam officij recitatio, ſed tantummodo ad prouocandam atque excitandam deuotionẽ propriam, vel alienam; qui cantorum omnium finis eſſe debet primarius & principalis. Quamuis, ſecundario, & minus principaliter velle ſibi, ſeu alijs audientibus placere, aliquo bono fine, non (inquit) erit peccatum, quod & ex multis probat idem Naua. vbi ſup. c. 6. nu. 12. & c. 16. nu. 34. & ſuper *c. inter verba, 11. q. 3. nu. 280. & nu. 390.* quæ omnia ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda. Concludendo ergo reſoluitur dico, vt huic rei vltimam imponam manum, quod ſi huiuſmodi cantus organicus, debite fiat, modeſte, atque deuote, vt & quamplurimi cantores, ſed præſertim Religioſi faciunt, haudquaquam crediderim eſſe illicitum, aut ab Eccleſiaſticorum, & Religioſorũ choris vllo modo alienum, vt in concluſione eſt dictum, & maxime in diebus ſolemnibus valde feſtiuis, & magnis ſolemnitatibus. Et reſpõdendo, atque ſatisfaciendo prædictæ Extrauaganti, dico, quod nõ ſimpliciter, & abſolute Io. XXII. in illa, aut D. Hieron. *in d. c. cantantes,* eumdem prohibet, ſed ſolũmodo eiuſdem luxũ, ſeu potius laſciuiã, neque damnant cãtum organicum, & figuratiuum, ſed ipſius luxurioſum, atque immoderatum vſum, vt ex eorumdem verbis conſtare facile poterit. Dico præterea, quod ſupradicta Io. XXII. Extrauag. non quantum ad omnia, fuit vſu recepta, ea enim non obſtante, in omnibus Eccleſijs Cathedralibus, & multis non Cathedralibus, quinuero & quamplurimis Religioſorum choris, ab illo tempore vſque nunc, ſupradictus cantus organicus quammaxime, & publice frequentatur, nec propterea id ipſum facientes, vllo vmquam tempore reprehenſi, aut puniti fuerunt à Prælatis, ſiue locorum Ordinarijs, atque Concilium Trid. *ſeſſ. 22.* vbi agit de obſeruandis, & vitandis in celebratione miſſarum, non innouauit ſuprad. Extrauagantem, ſed ſolummodo præcepit, vt Prælati remouere ſtudeant à ſuis Eccleſijs, eas muſicas ſiue cantus, quibus ſiue organico, ſiue plano cantu, laſciuum, aut impurum aliquid admiſceatur. Quod obtinxe, atque ſummo ſtudio procurandũ eſt. Hac de re videatur gloſſ. *ſuper d. c. cantantes, diſt. 92.* vbi habetur, qualiter ſit cantandum, qua voce, quo geſtu, qua cordis deuotione, & quando cantare, alicuius delectationis gratia ſit, vel non ſit peccatum. Et hactenus de iſto Articulo.

D. Aug. lib. 10. conf. c. 53.

Quænã ſint neceſſaria ad hoc vt cantus organicus ſit licitus, & qui ſemper eſſe debeat cantorum omnium finis.

Naua. vbi ſupra c. 6. n. 12. c. 16. nu. 34. & ſuper c. inter verba 11. q. 3. n. 280. & 390.

Concil. Trid. ſeſſ. 22.

Nota valde ex gloſſa, qualiter ſit cantandum, qua voce, quo geſtu, qua cordis deuotione, & quando cantare alicuius delectationis gratia ſit, vel non ſit peccatum.

ARTI-

ARTICVLVS VII.

Quinam teneantur dicere, seu recitare Officium diuinum?

Respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

AD dicendum, siue recitandum diuinum officium, tenentur inprimis, omnes in vniuersum Clerici, in sacris Ordinibus constituti. Hæc Conclusio, est omnium Doctorum communis, & probatur primo, *ex c. presbyter, de celebratione Missarum*, vbi habetur, *quod presbyteri omnes, obligantur ad dicendum diuinum officium*, vbi presbyterorum nomen, secundum Glosam, extenditur ad omnes Clericos, in sacris Ordinibus constitutos, iuxta tenore *c. si quisquam, de cohab. Cler. & mulier.* quod etiam habetur adhuc expressius, *in c. dolentes, etiã de celebr. Miss.* vbi Innocent. III. eadem de re agens, minores etiam Clericos comprehendit, *præcipit, vt in virtute obedientiæ, vt diuinum officium, nocturnum pariter, & diurnum celebrent, quantum eis Deus dederit; Hudiosè pariter, & deuotè.* Idem habetur, *in c. fin. d. 92.* quod incipit: *Si quis presbyter*, & facit ad id, potissima ratio fundata in consuetudine, quæ est optima legum interpres, & ratio inde emergit, nam omnis qui sacris initiatur, singulari Dei beneficio, diuino cultui mancipatur, atque in illo statu constituitur, qui ex se, & ex suo officio & munere, ad diuinas laudes per soluendas est institutus, iuxta illud Isaiæ 43. *Omnis qui inuocat nomen meum, in gloriam meam creaui eum*, & infra, *populum formaui mihi, laudẽ meam narrabit*: ergo eo ipso quo quis ordinatus est, atque in Clericorum numerum ascriptus, obligatus est tali vinculo, ad diuinas laudes narrandas, & dicendas, modo sibi ab Ecclesia præscripto. Videatur hac de re D. Thom. quodlibeto 6. art. 8. Syluest. verbo *hora*, q. 2. & 3. Soto lib. 10. de iustitia, & iure, q. 5 ar. 3. & Nauar. libro de oratione, & horis Canonicis, c. 7. num. 2. vbi omnes supradicti Auctores multis etiam agunt de obligatione, qua tenentur Clerici, qui solummodo sunt in minoribus Ordinibus constituti, quiq. nulla potiuntur Ecclesiastica præbenda. Et quamuis Panor. in supra *d. c. presbyter*, circa hanc rem suspensus sit, & in altera pendeat parte, Paludanus vero in 4. d. 15. q. 5. dicat, ad aliquid plus, teneri ipsos quam laycos, non est id credendum de præcepto, & obligatione præcepti, ita vt huius rei omissio aliqua sit culpa, & peccatum, sed solũmodo de honestate, si voluerint: & absque dubio dicendum est, quod ad nullas tenentur recitandas Canonicas horas, neque ad diaconum canticum graduum, ipsi nec vero alij, qui alijs gradibus, infra Subdiaconatum sunt mũgniti, & ordinari, quod est certum, & ita tenetur communiter, atque id multis rationibus probant Soto, & Nauarro, & Syluester, & alij supradictis locis.

Ad dicendum, & recitandum officium diuinum, tenentur cuncti Clerici, in sacris Ordinibus constituti. *c. presbyter de celebrat. Miss. c. si quisquam de cohab. vita Cler. & mali. c. dolentes, de celebrat. Miss. c. fin. d. 92. Isai. 43. D. Th. quodl. 6. ar. 8. Sylu. ver. Hor. q. 2. & 3. Soto lib. 10. de iust. & iure q. 5. art. 3. Nau. de oratione, & horis Canonic. c. 7. nu. 2. Panor. in d. c. presbyt. de cel. Miss. Paludanus in 4. d. 15. q. 5.*

Secunda Conclusio.

Omnes etiam habentes aliquod Ecclesiasticum beneficium, siue præbendam sub Clericali titulo, tenentur sub pœna peccati, & lethalis criminis, ad persoluendum diuinum officium. Hæc Conclusio est etiam certa, de qua est expressus textus, *in c. fin. d. 92.* cuius hæc sunt verba, *Presbyter, aut diaconus, vel quilibet Clericus, Ecclesiæ deputatus, ad quotidianum officium persoluendum tenetur*, vbi secundum omnes Doctores, per illud verbum, *deputatus*, intelligitur quicumque titulum habent alicuius beneficij, vt distinguatur à duobus prioribus membris, *Presbyter*, atque *Diaconus*. Facit etiam ad hoc,

Omnes habentes Ecclesiasticum beneficium, siue præbendã sub Clericali titulo tenentur ad soluendum diuinum officium. *c. fin. d. 92.*

c. quid ad te, c. diuersis fallacijs, de Cler. coniug. & c. fin. de reseriptis, lib. 6.

vbi habetur, *quod beneficium non datur, nisi propter officium*, facit & *c. cum secundum Apostolum, de prabend.* vbi dicitur, *Clericos omnes ad onus eligi, atque adeo non esse à mercede deputandos.* Et præter supradicta iura, est etiam ad id ratio appositissima, nam si layci persoluunt decimas, aliosq. redditus Clericis, non est certe ob aliud, nisi vt, & ipsi pro eis ante Deum intercedant suis orationibus, & laudet eum, quod illi propter continuas suas occupationes facere nequeunt, tenedum ergo est firmiter, quod id facere teneantur. Qua quidé ratione D. Anton. 3. p. tit. 15. c. 14. §. 1. & multi alij grauissimi Doctores dicunt, Clericos, & beneficium habentes, teneri recitare Canonicas horas pro communi plebe, non solum ex præcepto Ecclesiæ, verum etiam ex iustitia naturali. Etiam intelligenda est supradicta Conclusio, quemadmodum & præcedens, cum præcisione, ita quod sicut sacer ordo sine beneficio obligat, ad persoluendum diuinum officium, ita & beneficium, absque sacro Ordine.

c. quid ad te, c. diuersis fallacijs, de Cler. coniug. c. fin. de reseriptis, lib. 6. c. cum secundum Apostol. de prab. D. Anton. 3. p tit. 15. c. 14 §. 1.

Hic solet disputari de habente beneficium tenue, præstimonialia, pensiones, & alia huius generis, an teneatur dicere, atque persoluere diuinum officium, quæ omnia facile cum possem dicere, breuitatis gratia facio missa, atque ab ipsis consulto abstineo, quia non sunt præsentis speculationis. Videantur apud Summistas, apud Syluestrum, *verbo hora, q. 1, 3. & 4.* Soto, loco supracitato, lib. 10. de iustit. & iure, q. 5 ar. 3. & Nauarro, de oratione, c. 7. nu. 2. & 3. vbi etiam videri poterit, quænam sit obligatio recitandi officium Beatæ Mariæ, & Defunctorum, & Psalmos pœnitentiales, & Canticum graduum, tam in Choro, quam extra Chorum, vbi est consuetudo, nam & ab his omnibus consulto supersedeo, vt breuitati studeam.

Sylu. ver. hora q. 2. & 3. & 4 Soto, loco supracit. de iust. & iure, li. 10. q. 5. ar. 3. Nau. de orat. c. 7. n. 2. & 3.

Tertia Conclusio.

Omnes etiam Religiosi, Clerici, siue professi ad Chorum (quod dico ad distinctionem Fratrum laycorum) tenentur etiam ad dicendum, & persoluendum diuinum officium. Hæc Conclusio, est etiam fere omnium Doctorum communis, vt videre est apud Magistrum Sotum loco supracitato, vbi refert quamplurimos Doctores illam tenentes, & inquit, non esse qui contrarium asserere audeat, & quod neque ipse auderet, quamuis sit dubium de iure, atque ratione, qua ad id ipsum obligantur, cum vt supponitur, neutrum supradictorum capitum illos cogat, nempe, nec Ordo sacer (in his qui non sunt sacris initiati) nec vero beneficium, quia vt supponitur, illud non habent, & nulla fieri apparet reliqua obligationis ratio. Quapropter Caietanus olim in Summa, *verbo hora*, §. 1. dixit se non reperire textum aut rationem, necessario probantem, quod Religiosi sacris non initiati, teneantur ad pronuntiandum officium diuinum, & horas Canonicas, & certe inquit, nisi consuetudo illos obliget, (de qua dicit nihil se scire ad id non tenentur, ex sua professione. Hactenus Caietanus, sed Magister Soto, loco supracitato, & Nauarro in diuersa sunt sententia, & opinione, & plures afferunt rationes, quæ traduntur hac de re à Doctoribus, & meo quidem iudicio, omnium est aptissima consuetudinis, & ipsorum status, quam tradit D. Anton. 3. par. tit. 14. c. 4. §. 1. vbi inquit, Religiosos, professos ad Chorum, & ad Clericatum, ad persoluendum diuinum officium teneri, atque ex eo esse obligatos, quia Religiones, in quibus sunt professi, approbantur ab Ecclesia, non solum vt ipsi pro semetipsis orent, verum etiam, vt idem faciant, pro vniuersali Ecclesia, tamquam eius fideles ministri, & pro suis benefactoribus, siquidem eorum eleemosynis aluntur, & substentantur. Quibus omnibus accedit antiquissima, celeberrima, & multum laudabilis consuetudo, vno

Caiet. in Summ. ver. hora, §. 1. Nota opinionē Caietan circa obligationē recitandi Religiosis sacris non initiatos diuinum officium.

D. Anton. 3. par. tit. 14. c. 4. §. 1. Nota appositissimam rationē super qua fundatur obligatio Religiosorum, ad persoluendum diuinum officium.

do, vno omnium antiquorum Patrum consensu recepta, atque approbata, quæ quidem, omni procul dubio, vim habet præcepti, aut saltim vt verius, ac rectius loquamur, explicat hoc esse, semperq. fuisse præceptum, & quod nullus Religiosorum, qui Choro addicti, & dedicati sunt, ab huiusmodi obligatione soluendi diuinum officium, excipiatur. Qui plura hac de re videre desiderat, consulat Sylvestrum, Sotum, & Nauar. locis supracitatis. Et hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum omnes supradicti, teneantur dicere, & recitare officium diuinum, statutis horis?

Respondetur huic Articulo, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

OMnes horæ Canonicæ, siue quæ publice in Ecclesia canuntur, siue quæ priuatim, atque in particulari à Clericis, beneficiarijs, & Religiosis, extra ipsam recitantur, dicendæ sunt suis debitis, & statutis horis, & non in alijs, absque legitima, & rationabili causa. Hæc Conclusio, est omnium Doctorum communis, quam tenet Sylvester, *verbo hora, q. 9.* & Soto, lib. 10. de iustitia, & iure, q. 5. ar. 3. concl. 2. Nauar. de oratione, & horis Canonicis, c. 3. num. 45. & probatur, *ex Clement. 1. de celebratione Missarum*, vbi id stricte, ita fieri inbetur, *& in c. 1. decretalium eod. tit.* Ad quod propositum Ioan. And. *in d. c. 1. de celebratione Missarum*, refert olim quendam Angelum, hæremitæ cuidam Sancto, in recitandis horis, staram, siue debitam præuenienti horam, attulisse vuas immaturas comedendas, postponenti vero marcidas; dicenti autem illas staturas, & debita hora, maturas, & sanas, ad insinuandum esse Deo quammaxime placidum, & gratum, vt horæ Canonicæ debitis, & statutis horis atque temporibus, persoluantur, & vt non anticipentur, neque postponantur, absque iusta, & legitima, & rationabili causa. Sed hoc non est nimium stricte intelligendum, sed largo modo, & plus minusve, vt communiter dicitur. Dicit tamen Magister Soto, quod quamuis in communi, id ita fieri adeò sit necessarium, vt eius omissio sit culpa, & quidem mortalis, priuatim tamen, tempora, atque ordinem horarum diceudarum mutare, etiam sine causa, licet aliqualis sit culpa, non tamen inquit erit mortalis. Cuius sui dicti, primam partem, de horis in communi debito tempore dicendis, probat quia, (inquit) pergrandis offensa fieret Ecclesiæ, si ordo horarum, ab ipsa statutus, intermittatur, quod & probat ex aliquibus iuribus, & rationibus valde notandis, à me breuitatis gratia prætermissis; poterunt videri ibidem: & dicit, non hoc ipsum euenire, si fiat priuatim, ab Ecclesiasticis personis in particulari, quod dictum fuit in secunda parte, cum ex hoc nullum in Ecclesia exoriatur scandalum, vnde & id facere ad summum erit culpa venialis, quamuis fiat, absque vlla prorsus causa. Et ad commune Summistarum axioma, quo dicitur, horarum ordinem non esse in præcepto, dicit prædictus Soto, id esse intelligendum, cum duabus limitationibus, prima, quantum ad eos qui priuatim orant (vt dictum est) secunda, quod etiam, quantum ad alios, quamuis fiat sine iusta causa, non obligat sub reatu culpæ mortalis, sed venialis tantum; secus est autem de horis in communi, seu in Cho-

Omnes horæ Canonicæ dicendę sunt suis statutis horis, non vero in alijs, absque legitima, & rationabili causa. *Sylu. ver. hora, q. 3. Sot. lib. 10. de iust. & iure, q. 5. ar. 3. cõcl. 2. & Nau. de orat. & horis Canon. c. 3. nu. 45. Clemen. 1. de celeb. Miss. c. 1. eod. tit. Ioan. And. d. c. 1. de celeb. Miss.*

Nota hoc valde pro recitãdis horis Canonicis debito tẽpore.

Quamuis in cõmuni horarum tempus variare, vt plurimũ sit mortale, nõ tamen dum dicuntur in particulari, erit plusquam venialę.

in Choro, & communitate dicendis, nam ipſarum ordinem prætermittere abſque iuſta, & legitima cauſa, procul dubio (inquit Soto) eſt peccatum mortale. Et hæc eſt fere communis Doctorum reſolutio.

Horarum Canonicarum ordiné inuertere ex iuſta, & rationabilia cauſa neq; in cõmuni, neque in particulari peccatum eſt.

Sylueſt. vbi ſupra.

Nau. vbi ſupra, nu. 58. & ſeqq. & n. 65. & 72.

Secunda Concluſio.

Horarum Ordinem immutare, atque inuertere, iuſta aliqua exiſtente, legitima, & rationabili cauſa, dijudicanda arbitrio boni viri, nullum prorſus eſt peccatum, ſiue id fiat in communi, ſiue vero in particulari. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Sylueſtri, vbi ſupra, & Nau. etiam, vbi ſupra, nu. 58. & ſequentibus, ſed maxime, num. 65. & 72. vbi & adducit plures caſus, & cauſas, ob quas prædictum horarum ordinem licet inuertere, atque immutare, & addit id quod certiſſimum eſt, nempe quod maior cauſa requiritur, & neceſſaria eſt, ad immutandas horas publicas, in Eccleſia à temporibus debitis, quam ad mutandas eas, quæ priuatim dicuntur, quia (inquit) maior effectus maiorem cauſam expoſcit: iuxta *c. 1. §. hoc notandum, qui ſæpe dare poſſunt, & c. licet ex quadam, de teſtibus*, iuxta etiam dictum Bald. *in l. 1. ff. de ſenat.* & certum eſt, quod maior effectus eſt, mutare officium publicum, quam priuatum: vnde infert, quod quamuis ad anticipandam priuatam recitationem horarum, ſufficiat propoſitum agendi aliquam rem honeſtam, publicam, ſiue priuatam ea hora qua recitari deberet, quæ quidem, neque antea nec poſtea, ita commode fieri poſſet, iuxta mentem D. Thom. quodlib. 5. ar. 28. non tamen id ſufficit, ad mutandum diuinum officium, quod publice fieri debet, neque ipſius horam, id enim requirit publicam, & generalem cauſam, vt concionem, ſiue proceſſionem publicam, & ſimilia, &c. Videatur hac de re, ſupradictus Nauar. latiſſime, num. 73. & hactenus de iſto Articulo.

D. Th. quodl. 5 ar. 28.

Nau. vbi ſupra, nu. 73.

ARTICVLVS IX.

An liceat inuertere, ſeu immutare, horarum Canonicarum ordinem?

Reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Iuſta interueniente cauſa, & in particulari, nullum prorſus eſt peccatum, inuertere, aut immutare, horarum Canonicarum dicendarum ordinem. Hæc Concluſio eſt expreſſa Magiſtri Soto, lib. 10. de iuſtitia, & iure, q. 5. art. 3. & Nauar. lib. de oratione, c. 3. num. 65. vbi & ponit exemplum, de eo qui recitat tertiam ante primam, nonam ante ſextam, completorium ante Veſperas, & ſimilia, &c. & dicit iuſtam eſſe cauſam inuertendi eiuſmodi ordinem in eo, qui addictus eſt Choro, quando Chorus ipſe incipit dicere tertiam, tempore, quo ipſe non dixit primam, & ſic de alijs, quo caſu licebit eidem canere, & pſallere cum Choro, illam quam dicit horam, & poſtea dicere primam, ſeu aliam horam omiſſam, quod probat de mente, & ſententia D. Anton. 3 part. tit. 13. c. 4. §. 4. dicentis, quod etiamſi per negligentiam, aut incuriam, imo vero, & ſcienter id fieret, non eſſet peccatum pluſquam veniale, neque induceret obligationem, iterandi horam iam dictam, licet ordine præpoſtero. Hoc ipſum affirmat Angelus, *verbo hora, §. 18.* & Sylueſter, *eod. verbo hora, q. 9. verſ. 4.* & Soto loco ſupracita-

Iuſta, & legitima inuertendi cauſa, nullum eſt peccatum, inuertere aut immutare horarũ Canonicarum ordinem in particulari.

Sot. lib. 10. de iuſt. & iure, q. 5. ar. 3.

Nau. de orat. c. 3. nu. 65.

D. Anto. 3. p. tit. 13. c. 4. §. 4.

Angelus, verbo hora, §. 18.

Syl. ver. hora, q. 9. verſ. 4 Soto, vbi ſupra.

to, &

to, & colligitur satis, ex eo quod dixit Innocent. in iam multoties citato, *cap. dolentes, de celebratione Missarum, in fine*. Quæ pro isto Articulo breuiter dixisse sufficiat. *Innoc. in c. dolentes, de celebr. Miss.*

ARTICVLVS X.

An sit peccatum orare, seu recitare diuinum Officium, & Canonicas horas, sedendo, stando, deambulando, &c.

PRo huius Articuli intelligentia, libuit præmittere ex Nauar. lib. de Canonicis horis, quod nullo iure diuino, nec naturali, nec supernaturali, tempore veteris testamenti, nec noui, aut legis gratiæ, descriptum, aut declaratum reperitur, quo gestu, quaue dispositione, aut corporis habitu, orare, aut recitare teneamur. Nam in nullo veteris, aut noui testamenti loco habetur, an id facere teneamur erecti an genuflexi, humi iacētes, aut pectora tundentes, oculis in cælum subleuatis, an vero in terram defixis, aut seruatis aliis corporis gestibus. Quamuis in pagina vtriusque testamenti reperiantur plura loca & testimonia, ex quibus vtcumque possumus colligere, quænam sit melior, & aptior horandi, seu recitandi dispositio. D. Paulus, vt colligitur ex sua epistola ad Ephes. c. 3. flexis orabat genibus, ibi: *flecto genua mea ad patrem Domini nostri Iesu Christi, &c.* & in 1. epistola quam scripsit ad Timoth. c. 2. dicebat, *Volo viros orare in omni loco, leuantes puras manus, &c.* quibus auctoritatibus similes multas alias, in sacra pagina licebit reperire. At nullum tamen ibi, seu alibi, est statutum præceptum, quod obliget nos idipsum vt faciamus. & quod quādo orāmus, genua flectamus, siue tollamus ad cælum manus: solummodo est in præcepto, vt cum deuotione oremus, vt super prædictum locum Paulli recte dicit D. Thomas, & ipsius commentator Cajetanus. Quinuero, nec communi iure summorum Pontificum, aut Conciliorum, hac de re, quidquam habetur statutum, atque determinatum, circa gestus seruandos in recitandis horis, publice, siue priuatim. Tantummodo enim sunt pauca quædam, ex cōsuetudine præscripta, pro his qui recitant, vel cantant horas, publicas in Choris, & locis publicis, quorum est vnum, vt cum dicitur, Gloria Patri &c. omnes assurgamus, quod cum legitur Euangelium, erecti stemus; quod cum eleuatur, vel defertur prope nos sanctum Eucharistiæ sacramentum, genua flectendo; illud adoremus, atque veneremur: similiter & cum nomen Iesu Christi Domini nostri pronunciatur, vt eidem capita subijciamus, & inclinemus, & similia, &c. quæ omnia introducta sunt consuetudine antiquissima, ab ipsis Apostolis deriuata, seu vt alijs placet, ab ipsomet Christo Domino, & Saluatore nostro, & per Apostolos, & aliorum christianorum manus ad nos vsque traducta. Quas traditiones futuras esse in Ecclesia, satis aperte innuauit Apostolus Paulus, 1. Corinth. 11. dicens, *Cætera cum venero, disponam*; & 2. ad Thessal. 2. vbi ait: *Itaq. fratres state, & tenete traditiones, quas didicistis à me, sine per sermonem, sine per epistolam, &c.* super quæ loca fundat huiusmodi consuetudines, & antiquas Ecclesiæ traditiones Thomas VVald. de Sacrament. c. 28. demonstrans, contra hæreticos, omnes antiquas cerimonias, quas nunc seruat Ecclesia in Missa, atque in diuino Officio, ortum habuisse, & traditas fuisse ab Apostolis. Nec negari potest, inquit, D. August. homilia de Eucharistia, & 21. ad Corinth. c. 16. quod geniculatio, atque alij gestus humiles, licet per se non placeant, nec displiceant Deo, multum tamen prosunt, ad quemlibet mouendum hominem, ad hoc

Nota, quod neque ex iure diuino antiquo nec nouo, expresse cōstat, quo gestu, qua dispositione, aut corporis habitu, oratore, aut recitare teneamur.

Naz. de orat. & horis Can.

Pa. ad Eph. 3. 1. ad Tim. 1.

1. *Corint.* 11.
2. *Thes.* 2.

Notavalde pro Ecclesiæ sanctæ traditionibus, & qualiter orandum, & originē ducerint à Christo Domino, & ab Apostolis.

Tho. VVald. de Sacr. c. 28. D. Aug. hom. de Euchar. & 2. Corint. 16

ad hoc vt se humiliet, & ad concipiendum mentis affectum, cuius rationem esse dicit D. Thomas 2. 2. q. 84. ar. 2. quia naturale est nobis per res sensibiles, & visibiles, peruenire ad insensibiles, atque intelligibiles, & ex adoratione exteriori, moueri ad interiorem. His igitur sic constitutis, proposito Articulo, respondetur per sequentem Conclusionem.

D. Tho. 2. 2. q. 84. ar. 2.

Conclusio.

Quænam sit priuatim orandi hora sufficiés, atque conueniés dispositio.

QVi priuatim orat, seu dicit horas Canonicas, absque peccato orare, atque ipsas dicere potest, pedes, eques, procumbens, iacens, vel recumbens, ambulans, aut quiescens, pro temporis, & aliarum circumstantiarum diuersitate, modo attentè, & cum debita deuotione id faciat. Illa tamen est melior, atque aptior orandi dispositio, & recitandi diuinum officium, & quamcumque orationem aliam, quæ magis excitat, & prouocat ad deuotionem, illa vero sufficiens, quæ nullo modo impedit deuotionem siue attentionem prædictam. Hæc Conclusio est expressa Nauarri, aut saltim satis colligitur, ex ipsius doctrina, lib. de Oratione, c. 4. à num. 12. & sequentibus, vbi tradit varias, atque diuersas orandi formas, & dispositiones, ac tandem concludit secundum Innocent. & Hostiensem, *in c. 1. de celebratione Missarum*, quod potest quis orare, atque horas recitare, sedendo, stando, deambulando, &c. modo id fiat sine aliorum scandalo, & seruatis alijs circumstantijs, quæ conducunt ad attentionem, aut saltim non impediunt habere illam. Et hæc pro dicto Articulo dicta sufficiant.

Nau. de orat. & horis Can. c. 4. n. 12. cum segq.

Inno. & Host. in c. 1. de cele. Miss.

ARTICVLVS XI.

Qua attentione sit recitandum, & persoluendum diuinum Officium, & an actualis attentio semper requiratur?

Ratio dubitandi pro isto articulo.

ET certe videtur, quod non, imo vero sufficiat, quod diuinum officium dicatur, & proferatur, voce tenus. Nam Apostolus Paulus, in epistola ad Hebræos, c. vlt. de Oratione, atque diuinis Laudibus agens, vocat ipsam fructum labiorum: *Per Christum* (inquit) *offeramus hostiam laudis Deo semper, idest, fructum labiorum confitentium nomini eius.* Quo etiam dicendi modo, vsus est Clemens V. verbis mutuatis à supradicto Apostolo, in Concilio Viennens. & *Clement. 1. de celebratione Missarum*, quem textum tractans ibi Glos. inquit, ipso probari, sola pronunciatione vocali, siue verbali, horarum, adimpleri præceptum easdem recitandi, licet interdum animus alio voluatur. Quibus accedit, nam non videtur credendum, quod sancta nostra Mater Ecclesia, intendat imponere filijs suis, onera importabilia, & laqueos, quibus illaqueentur, atque irretiantur: sed recitare ita attente, vt mens ad alia non feratur, videtur quasi omnino impossibile, & quod non fit id semper positum in hominis potestate, cum nec sanctissimis viris semper contigerit, quin vero olim, propheta magnus diuinus, regiusq. psalres Dauid conquerebatur, atque lamentabatur interdum, quod cor eius dereliquerat eum: sufficit ergo horas Canonicas, atque diuinum officium, voce tenus, labijs dumtaxat, pronunciare, & actualis intentio seu attentio, non semper necessaria esse videtur, nam ad impossibile nemo obligatur. Et id quod positum non est in nostra potestate, ad culpam, atque ad pœnam nobis non potest, aut debet imputari. Hæc sunt, quæ adduci possunt pro ratione dubitandi ad hunc Articulum. Pro cuius intelligentia,

ad Heb. 1.

Clem. 1. de celeb. Miss.

Psalm. 36.

gentia, & resolutione oportet aduertere, Primo, ex D. Thoma, 2.2. q.82. ar.14. & ex alijs; quod in oratione, plura possunt contingere, & plures ipsius reperiuntur effectus, qui tamen de facto multoties separantur ab inuicem. Horum est primus mereri, secundus impetrare, tertius consolari, (qui tres referuntur à D. Thom. loco supracitato) quibus & addi potest, quartus, nempe satisfacere præcepto, quintus satisfacere etiam pro pœna temporali debita pro peccatis venialibus, vel iam remissis mortalibus, quorum vnum multoties separatur, atque reperitur sine alio, vt dixi, nam multi merentur orando, qui non impetrant quod poscunt, aut petunt. Meruit quidem D. Paulus petendo, & postulando, vt lex membrorum suorum repugnans legi mentis, & rationis suæ; & stimulus carnis remoueretur ab ipso, sed tamen non illud impetrauit, vt 2. Corinth. 12. Habetur, quinuero eidem fuit responsum, ac dictum: *Sufficit, tibi Pauli gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur*. E contrario vero, quandoque multi, in perniciem suam, impetrant postulata, nec tamen merentur, quinuero potius demerentur, & peccant, vt peccauit Israeliticus populus, petendo Regem, quod quidem obtinuit, vt habetur 1. Reg. 8. Multi insuper, nec merentur, nec impetrant, satis faciunt nihilominus præcepto, quo orare seu recitare tenentur, sicuti qui in statu peccati mortalis, preces effundunt, & proferunt quas vouerunt, vt ab aliqua tentatione liberentur, non merentur per ipsas gratiam, neque gloriam, nec forte impetrant postulata, satisfaciunt tamen suis votis, & obligationibus ad effectum non peccandi. Sæpenumero etiam aliquis recitando consolatur, citra meritum, & citra impetrationem, quinuero, & citra adimpletionem præcepti, & potest esse exemplum, in eo qui deuote, & fusis lacrymis, recitat aliquam partem suarum horarum, sine animo tamen, atque intentione ipsas finiendi, aut voluntarie se diuertendo, & distrahendo. E contrario potest quis mereri, impetrare, & præceptum adimplere, nullam percipiendo animæ suæ consolationem, ob graues tentationes, aut euagationes, quas Sathan humani generis hostis, dum recitamus, non semel nobis inuitis, immittit, & suggerit. Tandem vltimo, potest oratio esse satisfactoria pro peccato, siue pro pœna peccati, venialis, seu mortalis iam remissi, & non meritoria, ob aliquam particularem causam, siue defectum, vt tenet communis opinio. Hæc omnia sunt valde notanda, & memoriæ commendanda.

D. Thom. 2.2. q.82. ar. 14. Doctores Scholastici, ibid.

Nota plures orationis effectus, & qui in eadem inueniuntur.

2. Corint. 12.

1. Reg. 8.

Secundo præmitto, quod triplex attentio reperiri potest in Oratione vocali, vna qua attenditur ad sola verba, ne in illis, seu in ipsorum prolatione error fiat; secunda qua attenditur, non ad sola verba, sed etiam ad ipsorum verborum sensum; tertia, qua attenditur ad orationis finem, qui est eleuatio mentis in Deum, seu Deus ipse, & id quod petitur. Inter quas tres attentionum species per se consideratas, secunda est præstantior prima, & tertia secunda. Prima iterum est communis omnibus, doctis, atque indoctis, secunda vero nonnisi dumtaxat doctis, aut saltim eis, qui intelligunt linguam Latinam, & idioma callentibus, quo recitatur; tertia autem, tam his, quam illis, id quod & est in oratione, quammaxime procurandum, & solum habent hanc attentionem viri perfecti, qui vt mente firma affigantur Deo, quãdo orant, rebus omnibus vale dicunt, ac omnium aliorum obliuiscuntur. His præmissis, pro clariori resolutione eorum, quæ ad propositum spectant Articulum, sequentes statuo Conclusiones.

Nota quod triplex attẽtio reperiri potest, in vocali oratione

Prima

Prima Conclusio.

Quænam attentio præcisè sit necessaria in horarum Canonicarum recitatione, ad hoc vt actus sit moraliter bonus aut etiam meritorius.

D. Thom. 2. 2. q. 83. ar. 3. in corp. Nau. de orat. & horis Can. c. 13. nu. 13. Soto lib. 10. de iust. & iur. q. 5. ar. 5. concl. 2. Arist. 5. met.

AD hoc vt actus orationis, seu recitationis horarum, sit mòraliter bonus, si fiat extra gratiam, aut etiam apud Deum esse possit meritorius, si ex gratia procedat, non est simpliciter necessarium, vt attentio actualis totam orationem comitetur, sed sat est virtualis, & vt qui oraturus accedit, animaduertat, quid operis agat, seu incipiat, & non voluntarie diuertatur, atque ex proposito, nam huiusmodi attentionis vis, virtute per totum actum durat, & facit illum esse humanum, & moraliter bonum, aut etiam meritorium, si fiat in gratia, vt dictum est. Hæc Conclusio est expressa D. Thom. 2. 2. q. 83. ar. 13. in corpore, & eandem tenet Nau. lib. de Oratione, c. 13. num. 13. & Soto lib. 10. de iust. & iure, q. 5. ar. 5. concl. 1. & 2. vbi agens de necessitate attentionis ad orandum, præsupponit de iamente D. Tho. vbi supra, & ex Arist. 5. Metaph. quod aliquid esse necessarium dicitur dupliciter, vno modo, secundũ quid, nempe per quod melius, cõmodius, atque decentius peruenitur ad finem, quo quidem modo equus, secundum quid necessarius dicitur, ad iter agendum. Altero vero simpliciter, vtpote sine quo, res finem suum attingere nequit, quomodo cibus ad vitam est necessarius simpliciter, quia sine ipso peragi non potest omnino. Pari modo, inquit Soto, attentionis necessitas duobus contingit modis, vno, vt tamdiu duret, & perseueret attentio, quamdiu oratio ipsa durat, & perseuerat, quod quamuis sit quammaximum, atque splendidissimum orationis ornamentum, & magnum decus, singulis verbis attendere, qui fit, qui oras, quid & cum quo loquaris, at non id est simpliciter necessarium, ad hunc sensum, quod aliter non satisfiat recitandi, & orandi debito, siue præcepto. Altero vero modo, necessaria est attentio, vt cũ quis ad orandũ se accommodat, attendat ad id quod facere aggreditur, & non voluntarie diuertatur, quo quidem modo, attentio simpliciter necessaria est, & summopere oportet, vt qui oraturus accedit, animaduertat quid operis incipiat. Hæc attentio, inquit Soto, dicitur virtualis, & sufficit, ad hoc vt orandi, seu recitandi actus, sit moraliter bonus, si fiat extra gratiam, nã per illam efficitur actus humanus, aut etiam meritorius, (si ex gratia procedat) quamuis attentio ipsa actualis, rotã orationem non comitetur: nã sufficit etiam attentio virtualis, quæ virtute primæ attentionis per totum illum actum durat: per quod manet explicata simul, atque probata supradicta Conclusio.

Nota hoc valde, & qualiter in horarum recitatione attentio sufficiat virtualis, si non haberi potest actualis.

Secunda Conclusio.

Quænam attentio requiratur ad hoc, vt orationis actus sit aut esse possit impetratorius.

Ad hoc etiam, vt orationis actus sit, aut esse possit impetratorius, non est simpliciter necessaria actualis attentio, quæ totam orationem comitetur, & tandiu perseueret, quandiu oratio ipsa durat: sed sufficit etiam, vt quis in initio attendat, quod petit, & quod facere intendit, quo facto, si cetera adsint, impetratoria esse poterit. Hæc Conclusio est etiam D. Thomæ, & Magistri Soti, & Nauarri, vbi supra, de qua nihil modo nouum occurrit dicendum, præter id quod in præcedenti Conclusione est dictum.

Tertia Conclusio.

Quænam attentio requiratur ad hoc, vt oratio sit consolatoria, & specialis quædã mentis refectio.

Ad tertium orationis effectum, qui est interior animi consolatio, & delectatio, & spiritualis, quædam mentis refectio, dulcissimaq. recreatio, quæ ex diuino colloquio, cum Deo inito, dimanare solet, simpliciter est necessaria

ria actualis attentio, quæ totam orationem comitetur; ſicq. ipſius veluti individuus comes, aliter prædictus nullatenus ſequetur effectus. Hæc Concluſio, eſt etiam omnium prædictorum Doctorum, vbi ſupra, ad quam probandam adducit D. Thom. illud D. Pauli 1. Corinth. 14. *Si orem linguâ, (ſcilicet ſola) ſpiritus meus orat, ſed mens mea ſine fructu eſt. quid ergo erit? orabo ſpiritu, orabo & mente, pſallam ſpiritu, pſallam, & mente.* Supradicta concluſionis ratio, appoſitiſſima eſt, quia prædicta actualis attentio, eſt cauſa cozua, huius ſpiritualis effectus, ſicque iuxta ſententiam Philoſ. ceſſante cauſa, ceſſabit etiam omnino effectus, non enim huiuſmodi mentis refectio, in habitu, ſed in actu ſpiritualis vitæ conſiſtit. Quo fit, vt virtualis attentio in id non ſufficiat, & ſtare nequeat, niſi attentione præſente, & actualiter exiſtente. 1. *Corint.* 14.

Quarta Concluſio.

Ad hoc vt orationis actus, ſeu recitationis horarum Canonicarum, ſit & eſſe poſſit ſatisfactorius, præcepto & obligationi perſoluendi diuinum officium, ſufficit quælibet ſupradictarum trium attentionum, quæ poſitæ ſunt in 2. notabili. Hæc Concluſio eſt expreſſa, Magiſtri Soti loco ſupracitato, vbi & latiſſime tractat de his tribus ſpeciebus attentionum, graduando ipſas, & dicendo, Tertiam, & vltimam eſſe omnium fructuoſiſſimam, & quæ quammaxime procurari debet in oratione, & horarum Canonicarum recitatione, diuinam ſcilicet maieſtatem habere præſentem, & quoad fieri poſſit, mentis oculis intueri, cum quo orantes loquimur, attendendo ad noſtram exiguitatem, & ad neceſſitatem eorum, quæ poſtulamus, ita vt in ipſis verificetur, quæ traditur à Sanctis diffinitio orationis, nempe, quod ſit aſcenſus, ſeu eleuatio mētis in Deum Multa dicit prædictus Magiſter Soto, de attentione, conſtituendo, atque demonſtrando, differentiam, & diſcrimen, quod verſatur, inter attentionem & deuotionem, quamuis vulgus vtrumque pro eodem reputet. Et ait, quod attentio, ſuperiori modo explicata, eſt obligatoria, atque in præcepto cunctis Clericis, & Religioſis orantibus, & Canonicas horas recitare volentibus. Quod probat idē Soto, concl. 6. primo ex verbis Innocentij III. in Concilio generali, quæ habentur, *in ſupradicto c. dolentes, de celebrat. Miſſ.* vbi loquendo cum ſupradictis, in ſequentia prorumpit verba: *Diſtricte præcipimus, in virtute ſanctæ obedientiæ, vt diuinum officium, nocturnum pariter, & diurnum, quantum eis Deus dederit, ſtudioſe celebrent, pariter, & deuote.* Et aduertit ſupradictus Soto, quod verba illa, *diſtricte præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ*, planiſſime ſignificant, atque oſtendunt vim præcepti obligantis, ſub reatu peccati mortalis. Neque (inquit) vllius eſt apparentiæ, aut momenti, illorum cauillatio, & excuſatio, qui dicunt, illic præceptum non ferri, ſuper modum attente, deuoteq. orandi, & recitandi, ſed ſuper ſubſtantiam actus, vt ſcilicet diuinum officium, integre, atque totaliter perſoluatur. Non inquam, vllius eſt momenti prædicta cauillatio: nam cum præceptum orandi, & recitandi Canonicas horas, iampridem extitiſſet in Eccleſia, multis retro annis, non de illo, aut circa ipſum, tunc aliqua fuit obortæ quæſtio in ſupradicto Concilio, ſed circa modum recitandi, attente pariter, & deuote, quod quidem multum in præceps ibat, curatumq. proinde obnixe fuit, ſub præcepto, hoc inſtaurare, & ſtatutū fuit, vt officium diuinū debita cum attentione perſolueretur. Attendere autē, nihil eſt aliud, quā ad id, quod dicitur, mentem habere præſentem, ita vt quod lingua foris perſonat, mens ſimul intus concipiendo, loquatur: quod ſub alijs verbis olim, dixit D. Aug. de

Quænam attentio requiratur ad hoc, vt oratio ſit ſatisfactoria, & ſufficiens ad impledum præceptū. *Soto, vbi ſupra concl. 5.*

c. dolentes, de celeb. Miſſ.

Nota hoc valde pro attētione, quæ neceſſaria eſt in oratione, & in recitandis Canonicis horis.

oratione agens, hoc (inquit) *semper, versatur in corde, quod profertur in ore*; vt enim inquit D. Paulus 1. Corinth. 14 mens est, atque esse debet, quasi verborum anima, nam quæ sine anima sunt voces dantia, siue tibia, siue cithara, non tam verba sunt, quam sonitus, & quasi vox tubæ est ille, qui sine attentione canit, aut orat. Ad quod propositum, facit etiam quammaxime, id quod, dixit D. Bern. olim, serm. 13. super Cantica: *Immolantes hostias laudis, iungamus verbis sensum, sensui affectum, affectui exultationem, exultationi grauitatem, grauitati humilitatem, & humilitati libertatem.* Sed vt ne quis perterreatur, rigore supradicti mandati, accipiat aliam conclusionem, quæ etiam erit prædictorum resolutio, & totius huius quæstionis, atque difficultatis.

D. Aug.

D. Bern. serm. 13. sup. Cant. litera P.

Nota hoc valde.

Quinta Conclusio.

Præceptū orandi, & recitandi horas Canonicas sufficienter ædimplet, qui in initio attendit, quod agit, nec postea voluntarie, atque consulto diuertitur.

Præceptum recitandi horas Canonicas, atque persoluendi diuinum officium, sufficienter ille adimplet, qui in initio orandi, attendit id, quod agere aggreditur, talemq. attentionem inter orandum, consulto, atque ex proposito, siue ex proposito non interrumpit. Hæc Conclusio est expressa Magistri Soto, concl. 7. vbi supra, quam & multis exemplis, & rationibus comprobat. Eamdem tenet Nauar de orat. c. 13. num. 13 & seqq. vbi huiusmodi recitandi modum, vocat recitandi propositum virtuale, siue attentionem virtualem, & dicit, in horis recitandis simpliciter esse necessarium, vt qui orant, habeant semper propositum actuale, siue virtuale, expressum, siue tacitum, attendendi & vacandi Deo. Ad quem sensum reducit, & explicat doctrinam Palud. dicētis, in oratione esse necessariam attentionē actualem, ideſt quod oratio nascatur, & prodeat ex intentione actuali eam dicendi, & quod orationis attentio, in principio esse debet actualiter intenta. Eadem est omnino, sententia D. Thom. 2. 2. q. 83. ar. 13. in corp. & in solut. ad 3. argum. Solummodo superest inuestigare, atque explicare, quamdiu huiusmodi intentio, seu attentio duret, & quando dicatur interrumpi? ad quod breuiter, & resolutiue respondeo, cum Magistro Soto, vbi supra, quod tamdiu durat, quamdiu quis nihil consulto, & meditate agit, per quod animum à priori attentione distrahi deprehendat. Nam, vt inquit D. Thom. si quis ex proposito, in oratione mente vagetur, peccatum erit, & impeditur orationis fructus, attamen quoties quis data opera, mentem ab attentione non dimouet, præceptum orandi & recitandi non omittit, neque ipsius oratio, sine fructu, aut merito erit. Vnde vt timoratis conscientijs cōsulamur, dico, quod nemo censendus est, ab attentione orandi, ex proposito distrahi, nisi hæc duo simul concurrant, primo, quod orationis tēpore in alio occupetur negotio, quod suapte natura orationis attentioni aduersetur; secundo, quod aduertat & cognoscat, quod per illud, à tali attentione dilabitur. Vnde dixit Caietanus, in sua Summa, quod & si quis vltro, & voluntarie, inter-oran dum aliquid cogitet, per quod ab attentione dilabatur, quousque inspiciat se distrahi, semper reputatur inaduertenter diuagari, atque adeo excusatur à transgressione præcepti, & habendi attentionem, impleto. subinde orandi mandatum. Hoc idem tenet etiam Nauar. vbi supra, nu. 18. & seqq. vbi ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu dignissima, ex quorum notitia dependet resolutio multarum difficultatum, quæ hic solent adduci: An scilicet orandi præceptum adimpleat, qui orat & recitat, se vestiendo, in duendo, manus lauando, vel scribendo, aut subsignando literas, seu quippiam simile? Dico breuiter, quod si per illa, sciens & prudens, atq; aduertens se distrahi, totaliter attentionem amittat, non adimplet, si tamen illa non tantam

Præceptū orandi, & recitandi horas Canonicas sufficienter ædimplet, qui in initio attendit, quod agit, nec postea voluntarie, atque consulto diuertitur.

Soto, vbi supra, concl. 7.

Nau. de orat. c. 13. n. 13. cū seqq.

Palud. in 4. d. 15. q. 5. & 6

D. Tho. 2. 2. q 83. ar. 13. in corp. & in solut. 3 arg.

Difficultas.

Quamdiu attentio virtualis dura ret.

Caiet. in Summa, ver. hora.

Nota valde circa distractionē mentis in oratione, seu cum oratur.

Nau. de orat. & horis Can. c. 12. nu. 18. & seqq.

tantâ aduertentiam, atque attentionē expoſtulent, vt fieri ſimul ne queant, adimplet, atq. ſatisfacit præcepto, etſi contra orationis dignitatem male faciat, & peccet ſaltem venialiter, haud forte mortaliter, neque contra præceptum recitandi. Aduerto tamen multum oportere, vt adhibeatur diligentia, & procuretur, attentionem habere in recitando; nam ſi negligentia fuerit talis, quod peccetur etiam venialiter, licet talis oratio ſit ſatisfactoria, præcepto recitandi, nō tamen eſſe poterit meritoria, quia ſicut idem omnino actus, non ſimul eſſe poteſt bonus, & malus, ita neque meritorius, & demeritorius, aut per illum poteſt quis, bene & male mereri, non enim per peccatum veniale, quidquam mereri poſſumus, vt tenet communis Doctorum reſolutio, & tractat eleganter Nauar. in ſuo Manuali, prælud. 7. nu. 22. & lib. de orat. c. 2. num. 7. & c. 3. num. 43. & c. 6. num. 34. quæ omnia ſunt valde memoriæ commendanda, vt ne amittamus, & perdamus meritum noſtrarum orationum, quando ſic oramus, ſeu horas Canonicas recitamus. Videatur etiam hac de re Sylueſt. *verbo bona*, q. 11. latiſsime. In calce huius articuli libuit aduertere, id quod diximus de attentione in oratione, & recitandis Canonicis horis, ac perſoluendo diuino Officio, eſſe etiam intelligendum, de eo qui priuatim, & ſua ſponte orat, nempe quod tenetur, ſic orans, attentionem habere, ad ſenſum ſupradictum, alias peccabit, quamuis ſua oratio ſit voluntaria. Quod ſi dicas: qualiter peccabit, cum orare (vt ſupponitur) nullatenus teneatur, annon licebit ſibi diuina canere, abſque attentione, eo modo quo, & artifex interdum, aliqua canit prophane, mentem diuertendo, ſine peccato, quocumque voluerit, abſque vlla prorſus attentione? Reſpondeo, quod non, & ita reſpondet Soto, vbi ſupra dicendo, quod non eſt bona collectio, ſiue argumentatio. Non teneor orare: ergo: neq; quando oro, teneor habere attentionem: nam licet licitum ſit alicui orare, quando voluerit, aut nō orare ſi noluerit, ſi ad id nullo aſtringatur præcepto, & ab operibus Religionis nonnunquam deſiſtere, dum tamen ea facit, ex ipſarum rerum natura, tenetur debite illa facere, & ſtudioſum actum debitis circūſtantijs veſtire, ne contemptor, atque irriſor apud Deum habeatur. Hoc ſpecialiter verum habet, dum quis orat proprie, & cum Deo loquitur, nam ſi quis dum aliquod negocium peragit, pſalmos velit decantare, vt ſic melius malas cogitationes deuitet, & caueat, non id vitio illi erit tribuendum, cum non illud faciat per modum orationis, ſed per mo dum recreationis. Sed dices: Eritne vtrobique peccatum mortale, vltro & voluntarie, ſe diuertere, & non habere attentionem, dum quis priuatim, & citra præceptum orat, ac Clericus, ſeu Religioſus, idipſum in recitando, ſiue dicendo horas Canonicas faciens? Reſpondeo, quod non, nam vbi præceptum interuenit orandi, eodem præcipitur attentio, & ſic illam vltro, & voluntarie non habere, eſt peccatum mortale, poſtquam non ſit ſatis præcepto, at vbi libere, & citra obligationem oratur, ſola erit culpa venialis, indecenter orare, & non habere attentionem, pro orationis dignitate. Vnde in his orationibus priuatis, & voluntarijs, diſtractio etiam meditata (niſi adſit contemptus) nunquam erit mortalis, ſed tantum venialis. Hactenus de iſto Articulo.

Nau. in Man. Prælat. 7. nu. 22. & lib. de orat. c. 2. n. 7. & c. 3. nu. 43. & c. 6. n. 34. Nota hoc valde.

Difficultas.

Nota hoc valde qualiter curanda ſit attentio in orationibus, alias voluntarijs, & nō obligatorijs.

ARTICVLVS XII.

Qualiter ſit intelligenda conceſſio Leonis X. circa defectus occurrentes in Officio diuino?

Suppl. fol. 59. conceſſ. 165. comp. ver. officium diuinum 1. §. 8.

PRo huius Articuli intelligentia, oportet præmittere, quod prout habetur in Suppl. fol. 59. conceſſ. 69. & refertur in Comp. *ver. officium diuinum, 1. §. 8.* Leo X. cum videret, quam plures Fratres Minores, vt plurimum diuerſis

perſis gagitari ſcrupulis, circa recitandum Officium diuinum, qui ea parum ipſorum conturbabant conſcientias, eoſdem conſolari volens, conceſſit, eiſdem, *quod dicendo horas Canonicas, & alia officia diuina, in Choro, vel extra, ſatisfaciant præceptoscap. dolentes, de celeb. Miſſ. de dicēdo ſtudioſe paritur, & donec, ac etiam Regulæ ſuæ, etſiamſi propter aliquam faſtigationem, vel aliam cauſam, dicant ſedendo, aut deambulando, vel non integrè proferendo verbas, prout ſunt ſcripta, propter negligentiam, aut imperitiam, vel malam prolationem naturalem, propter defectum linguæ, ſeu alias, qualitercumque horas, imperfectè dicant, aut cum mentis diſtractione, & ſenſuum vagatione, dum tamen non ex malitia hæc faciant, & quod qui tum talibus male proferentibus, vel aliàs ſupradictos defectus facientibus, dicit officium, non teneantur reiterare, ab alijs imperfectè dicta, aut ab eis non integrè audita, propter diſtantiam localem, vel ſtrepitum, ſeu aliam cauſam, ſed ſatisfaciant præcepto Eccleſiæ, & Regulæ ſuæ, qualitercumque audiendo, quæ alij debent dicere, præſertim in Choro.* Hæc Leo X. Cuius quidem conceſſionis, eſt maxima conſolatione plena, & valde conducens, ad collendos, atque deponendos multorum Religioſorum ſcrupulos, & pacandas, & quietandas ipſorum timoratas conſcientias. Sed oportet in hoc Articulo tradere ipſius veram, atque genuinam intelligentiam, quod fiet per ſequentes Concluſiones.

Supradicta conceſſio Leonis X. ſicut, & multa alia priuilegia quæ habentur, potius ſunt explicatio, & declaratio iuris communis, quā priuilegia. *Nau. de orat. & horis Can. c. 19. n. 84. & ſeqq.*

Prima Concluſio.

SVpradictum Leonis priuilegium, ſicut, & multa alia, noſtro ſacro Ordini, ſeu alijs, in ſimilibus rebus, à diuerſis Pontificibus conceſſa, potius ſunt, atque eſſe videntur declarationes iuris cōmunis, quam priuilegia. Hæc Concluſio eſt expreſſa Doctoris Nauar. lib. de orat. & horis Can. c. 19. n. 84. & ſeqq. cuius concluſionis ratio eſt, quia fere omnia, in ſupradicto priuilegio contenta, ſecundum ius commune fieri poſſunt, vt conſtabit ex infra dicendis. Sed nihilominus quamuis huiuſmodi priuilegia, ſecundum hanc ſententiam, de nouo nihil concedant, vltra ius cōmune, multū tamen conferunt ad pellendos ſcrupulos, & pacandas multorū timoratas conſcientias, atque etiam quando cauſæ, in id de iure communi requiſitæ, nō ſunt ita vrgentes, vt ſecundum Epicheiam, & iuſtam legis interpretationem, intelligantur eſſe claræ, & manifeſtæ, vt conſtabit ex infra dicendis. Vnde ad ſingularia, & particularia deſcendendo, ſecundum ſtatuo Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Illa verba, *ſedendo, aut deambulando*, non aliquid de nouo concedunt vltra ius commune. Probatur hæc Concluſio, nam vt dixi mus articulo, 10. de iure communi, nullus eſt ſtatutus modus orandi, & recitandi horas Canoni cas, imo vero poteſt quilibet, ab ique peccato, orare, atq; ipſas recitare pedes, eques, procumbens, iacens, vel recumbens, ambulans, aut quieſcens, pio temporis, & aliarum circumſtantiarū diuerſitate. Illa tamen (vt dixi) cēſetur aptior & melior orandi, ſiue recitandi diſpoſitio, quæ orantē magis excitat, & prouocat ad deuotionem, illa vero ſufficiens, quæ nullo modo impedit deuotionem, ſiue attentionem eamdem, vt diximus de mente Nauarri. Quod dictum eſt de recitantibus officium diuinum, ſedendo, aut deambulando, intelligendum ſuo quoque modo eſt, de dicentibus ipſum, ſe veſtiendo, aut aliquid ſimile operando, quod attentionem debitam minime impediat, prout latius dictum eſt in Articulo præcedenti.

Illa verba in dicto priuilegio cōtenta, ſedendo, aut deambulando, nō aliquid concedunt vltra ius commune.

Illa quoq. verba, vel non integrè proferendo, &c. non etiam, aliquid concedūt vltra ius commune.

Tertia Concluſio.

Illa quoque verba, *vel non integrè ea proferendo, &c.* non etiam aliquid concedunt de nouo, vltra ius commune. Hæc etiam Concluſio eſt

Nauar. loco supra citato, num. 85. & 86. nam intelligenda sunt, ita quod huiusmodi defectus non efficiant partem diuini officij adeo notabilem, vt ob illam, debeat repeti, aut reiterari, vt latissime probat idem Nauar. eod. lib. de Oratione, cap. 9. num. 18. & sequentibus. Nam priuilegia restringenda sunt, non vero amplianda, iuxta regulam, *qua contra iura, de Reg. iur. lib. 6. & cap. porro, de priuilegijs*, nec obijcidiquendum est, quod supradictum priuilegium nihil proderit, contra id quod dicitur, *in capit. in his de priuilegijs, & contra leg. si quando, C. de inofficio testament.* nam dico, primo quod licet huiusmodi priuilegia, nihil concedant vltra ius, adhuc multum tamen conferunt, & prosunt ad repellendos scrupulos, & pacandas conscientias, & ad alios effectus ibidem contentos, nec enim militat eadem ratio in omittentibus partem notabilem, & in his qui omittunt aliquam partem, verum, aut plusmum. Vel dico secundo, prout dicit idem Nauar. num. 88. quod prosunt supradicta priuilegia, ad supplendam, & tollendam obligationem, qua Religiosi nonnunquam adstringuntur, ad supplendum sub pœna, saltem peccati venialis, illos defectus, qui sunt peccata venialia. Pro quo aduertit, quod prædictum priuilegium, non excusat à peccato, etiam veniali, eum qui admittendo aliquos defectus in eo contentos peccasset, nisi fuisset priuilegiatus, solummodo enim conceditur in fauorem eius, vt non obstantibus dictis defectibus, satisfaciat decreto, *cap. dolentes*, etiam si eos postea non suppleat. Nam multi satisfaciunt præcepto recitandi, etiam peccando, venialiter, quamuis non mereantur, vt dictum est in præcedenti Articulo, & dicit idem Nauarro, vbi supra, c. 13. num. 12.

Nauar. vbi supra, num. 85. & 86. & c. 9.

n. 18. & seqq.

Quid prosit hoc, & similia alia priuilegia.

Quarta Conclusio.

Illa etiam verba: *Dum tamen non ex malitia, hæc faciant*, nihil etiam operantur vltra ius commune. Hæc Conclusio patet, nam si ex malitia, supradicta fiant, distrahendo se, ita vt non habeant attentionem, seu intentionem ad minus virtualem satisfaciendi præcepto recitandi; non satisfaciunt, & si malitia eorum fuerit quædam distractio voluntaria, & diuagatio venialis mentis, non tollens totaliter prædictam intentionem, siue attentionem, satisfaciunt quidem, non tamen merentur, quia per peccatum veniale nihil possumus mereri, cum per illud demereamur, & vno eodemq. actu, non possumus bene, & male mereri, vt & supra in præcedenti Articulo dictum est.

Illa etiam verba, dum tamen non ex malitia hæc faciant, nihil etiam operatur vltra ius commune.

Per peccatum veniale, nihil possumus mereri, cum per illud demereamur, & vno, atque eodē actu nō possumus bene, & male mereri.

Quinta Conclusio.

Neque illa verba, *non tenentur reiterare, ab alijs imperfecte dicta, aut ab eis non integre audita*, aliquid operantur vltra ius commune. Probatur hæc Conclusio, nam secundum ius commune, illi solum peccant mortaliter, omittendo recitare officium diuinum, qui per suam incuriam, siue negligentiam omittunt, eius aliquam notabilem partem, vel qui id agunt per contemptum, seu cum notabili aliorum scandalo, alias enim non est peccatum, nisi ad multum veniale. Vnde non est vtilis repetitio, aliquorum scrupulosorum, qui quasi murmurando, supplent in Choro, siue extra Chorum, quæ ab alijs imperfecte, seu minus perfecte dicuntur, imo talis repetitio a viris doctis, & timoratis, superflua & quasi superstitiosa dijudicatur, & reputatur, & peccatum inquietans intellectum dicitur, cum sit maius Dei obsequium attendere, & audire illa tranquillo, humiliter & deuote, prout refert Paludan. in 4. dist. 15. quæst. 10. Quamuis dicatur pars

Illa etiam verba, dum tamen non ex malitia hæc faciant, nihil etiam operātur vltra ius commune.

Neque illa verba, non tenentur reiterare ab alijs imperfecte dicta, aut ab eis non integre audita, aliquid operantur vltra ius commune.

Nota pro scrupulosis, & reiterantibus superstitiose ea, quæ omittere videntur de officio diuino.

Palud. in 4. d. 45. q. 20. Nau. de Orat. c. 10. n. 43. & deinceps.

notabilis, seu non notabilis, in diuino officio, multis tradat Nauarrus lib. de Oratione, cap. 10. à num. 43. & deinceps, quæ breuitatis causa omitto, cum id relinquantur viri probi, ac prudentis iudicio. Videantur ibidem. Et hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS XIII.

An in dicendis, & recitandis horis, sit necessario seruandus ordo Breuiarij Ecclesiæ Romanæ, atque eidem se omnes Clerici, & Religiosi debeant conformare?

Sot. lib. 10 de iust. & iure, q. 5. ar. 1. concluſ. 4.

PRo intelligentia huius Articuli, admonere libuit ex Magistro Soto, lib. de iustitia & iure, quod quo magis fuerit quam maxime conueniens, vt in recitando diuino officio, quantum attinet ad substantiam ipsius, summa esset conformitas, & concordantia in Ecclesia, ita vt quemadmodum vna est omnium fides, vnum Baptisma, vnus Deus, quem omnes in vniuersum fideles colunt, & profitentur, ita etiam vnum esset omnium diuinum officium, quantum attinet ad substantiam ipsius, quæ consistit in psalmodia, siue psalmis recitandis, orationibus, & precibus dicendis, nihil tamen incongruit, imo vero (inquit) congruentissimum, atque conuenientissimum fuit, vt in eadem Ecclesia, quantum ad accidentalia, iuxta varias regiones, & Prouincias, ac diuersos viuendi modos, Ecclesiastici, & Religiosi, in horis Canonicis dicendis, atque persoluendis, non nihil variarent. Esset q. Ecclesia, eo modo quo illam, olim regius psaltes, se vidisse dixit, siue eam depinxit, stantem, atque assistentem à dextris sponsi, in vestitu deaurato, circumdatam varietate, sicq. ait ab Ecclesiæ nascentis exordio effectum est, & consuetudine positum: nam quæ canenda aut recitanda erant in Canonicis horis, non eadem prorsus fuere semper apud omnes, quinuero in diuersis Ecclesijs, & Religionibus, diuersi semper fuerunt orandi, & psallendi modi, vt colligitur, *ex 21. con. dis. vbi consecratum dist. 5. & ex cap. placuit, dist. 12.* In quo quidem capit. *placuit*, quia mulæ, & nimiæ, olimerant varietates, & modi recitandi, præceptum fuit, vt in modo psallendi, cũ Ecclesia Metropolitana omnes se conformarent Clerici, & in Religionibus officium diuinum fieret, secundum sua cuiusque statuta. Ad quod etiam facit, *c. de his, & c. nouit, eodem distinct.* Videatur hac de re Syluester, *verbo hora, q. 1.* Hoc itaq. obseruatum fuit in Ecclesia per multorum annorum curriculum, & ab aliquibus interdum diuersa fuere constructa Breuiaria, quod quidem obnixe Concilium Tridentinum reformare studuit, vt constat, *in sess. 25. de Breuiario, & Missali reformandis*, quibus cum vltimam imposuisset manum, Pius V. Pont. Max. anno Domini 1568. Idibus Iulij, Pontificatus sui anno 3. Constitutionem quandam edidit, quæ incipit. *Quod à nobis*, & communiter circumfertur in initio Breuiarij Romani reformati, qua *præcipit omnibus Ecclesiasticis, atque Regularibus, vt cum præfato Breuiario Romano, per supradictum Concilium Tridentinum reformato, omnes se conformarent, neq. variarent, & nullo alio vti possent, neque ipso quicquam addere, vel minuere, abrogando quæcunque alia breuiaria, antiquitus, quouis priuilegio munita, vel ab Episcopis in suis diœcesibus promulgata, eorumq. vsum de omnibus orbis Ecclesijs, Monasterijs, Communitatibus, Militijs, & Ordinibus, & locis virorum, vel mulierum, etiam exemptis, in quibus aliud officium diuinum, Romano Ecclesiæ ritu dicti consuetis, aut debet, vel*

Nota circa cõuenientiam, siue differẽtiam seruandam ab omnibus in recitando diuino officio.

Psal. 44.

c. in die, de cõsec. d. 5.

c placuit, d. 12.

c. de his, c. nouit. eod. dist.

Concil. Trid. sess. 25. de Breuiar. & Miss. reformandis.

illis tamen exceptis, quæ ab ipſa prima inſtitutione, à Sede Apoſtolica approbata, vel conſuetudine, 200. annos antecedente, & aliis certis Breuibus, vſos fuiſſe conſtiterit. Hæc Pius V. iuxta cuius Conſtitutionem, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

OMnes contenti in præfata Conſtitutione Pij V. in perſoluendo diuino officio, atque recitandis Canonicis horis, cum ſancta Romana Eccleſia, neceſſario ſe conformare tenentur. Hæc Concluſio, non aliqua indiget probatione, cum ſatis conſtet ex ſupradictis. Solummodo aduerto, quod iuxta dictam Conſtitut. nos Minores Fratres exempti eramus, à prædicta obligatione propter Ordinis ſacri noſtri antiquitatem, quæ antecedit non ſolum ſuprædictos, 200. annos, verum etiam pertingit ad 400. ſed tamen ex particulari, & ſpeciali noſtræ Regulæ præcepto, in perſoluendo diuino officio, eidem Romanæ Eccleſiæ tenemur conformari, atque ita fit, eſtq. à cunctis noſtris Fratribus omnino obſeruandum. Sed curioſitatis gratia inquirere libuit, an hac conſtitutione ſtante, exiſtentes extra Conuentum, poſſimus cum alijs Fratribus aliarum Religionum, per ſua Breuiaria, perſoluere diuinum officium, eiſdem nos conformando, & ſatisfaciendo debito noſtræ Regulæ, & generali præcepto recitandi diuinum officium? Et ratio dubitandi eſt, quia in Monumentis noſtri Ordinis, primæ impreſſionis, fol. 55. & ſecundæ, fol. 138. conceſſ. 105. habetur quædam conceſſio Innocentij IV. qua id expreſſe concedere videtur, *quod ſufficiat ad perſoluendum debitum, ad quod Fratres ratione ſuæ Regulæ tenentur, neque iterum proprium officium dicere tenentur.* Difficultas igitur eſt, an ſupradictum priuilegium, ſit abrogatum & reuocatum, per præfatam Conſtitutionem Pij V. per illa verba: *Omnemq. illorum vſum, &c.*? Cui difficultati Fratres noſtri Ordinis, quidam affirmando, alij vero negando reſpondeat, ſed ego breuiter ſub aliorum cenſura, dico, prædictum priuilegium quantũ ad hoc, non eſſe per ſupradictam Conſtitutionem reuocatum, primo quia in illo excipiuntur Ordines, & Religiones, quæ illam antecederent ducentorũ annorũ ſpacio, vt dictum eſt. Secundo, nam Pius V. reuocando omnia priuilegia incontrarium, debet intelligi, quantũ ad hoc, quod non ſemper relinquatur vſus prædicti Breuiarij Romani, tamen quando non ſemper, ſed ſemel, aut bis, quiſpiam virtute ſupradicti priuilegij, & cum cauſa legitima ibi expreſſa, cum alijs Religioſis in Choro ſe conformar, non videtur contraire Conſtitutioni prædictæ, de recitando ſupradicto Breuiario, etiam ſi ibidem, & in alia Conſtitutione Gregorij XIII. quæ habetur ſimul cum officijs Hiſpaniarum, præcipiatur, vt ordo Breuiarij minime immutetur, aut relinquatur. Propter eamdẽ rationem, eo nõ obſtante etiam credo, & exiſtimo, non eſſe peccatum, ſaltem mortale, ſemel, aut duabus, vel tribus vicibus, Breuiarij prædicti ordinem immutare, ſiue inuertere, recitando de Sancto, eo die quo habebat recitari de feria, eſſet tamen mortale peccatum, id ſæpe facere, cum ſic recitans, tranſgrediatur, impoſitum ſibi præceptum, & notabiliter deficiat ab vnitate, & conformitate, quam ſupradicti Pontifices habere voluerunt, in horis Canonicis recitandis, quam Concilium Toletanum V. olim ſummopere commendauit. Prædictam ſententiam tenet Pater Medina Dominicanus in ſua Summa confeſſ. c. 4. & Pater Frater Emmanuel Rodrig. tom. 1. qq. reg. q. 42. ar. 8.

Omnes contẽti in præfata conſtitutione Pij v. in perſoluendo diuino officio, atque recitandis Can. horis, cum S.R. Eccleſia ſe. cõforme re tenentur. *c. 3. noſtre Regule.*

Difficultas.

Monum. Ord. 1. impreſſ. fol. 55. & 2. fol. 138. etc. 105.

Prædicta difficultati reſolutio.

Concil. Tolet. 5. c. 3. S. 11. Medin. in ſũma, c. 4. Emman. 1. to. qq. Reg. q. 42. ar. 8.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Officium diuinum sit semper persoluendum in Ecclesia, seu in loco sacro?

Huic Articulo, respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Officium diuinum, & horæ Canonicæ in communi, in loco sacro, & Ecclesia, sub præcepto sunt celebrandę. & recitandę.

Clem. grauis, de celeb. Miss. Sot. de iust. & iure, q. 5. ar. 1. concl. 3. & ar. 4. concl. etiã 3 Soto vbi supra Sylu. verb. hora, §. 3.

LOquendo de officio diuino, & horis Canonicis, in communi, & solemniter recitandis, in Ecclesia de præcepto sunt celebrandæ, sub peccato mortali. Habetur hæc Conclusio, *in Clement. Graui, de celebratione Missarum*, vbi horæ Canonicæ in Ecclesijs iubentur dici, & pſalli: ratioquè ad id, est appositissima, nam & propterea constructæ sunt Ecclesiæ, & Templa, vt latissime probat Magister Soto, libro 10. de iustitia & iure, quæst. 5. artic. 1. conclusione 3. & artic. 4. conclusione etiam 3. nimirum vt illic horæ Canonicæ, & Missarum solemnia fiant, & celebrentur. Dicit tamen, quod ex priuilegio nihil obstat, quominus in aulis principum, seu alibi, eadem officia interdum canantur, quamuis de Missa videatur sibi, quod non deberet in domibus priuatis dici, neque id vllo modo permitti. Videatur Syluester *verbo hora, q.* 10. & Nauarr. de Oratione, & horis Canonicis, c. 5. à num. 1. & sequentibus.

Loquendo de officio diuino, & horis Canonicis, priuatim recitandis, vbiquè, dummodo locus non sit indecens, possunt dici.

Secunda Conclusio.

Loquendo de Officio diuino, & horis Canonicis, priuatim recitandis, vbiquè, dummodo locus non sit indecens, possunt dici. Hæc Conclusio est certa & manifesta, quam etiam tenet supradicto Soto, vbi supra, vbi & refert opinionem Innocentij, & Hostiensis, quorum meminit Syluester, *verbo hora*, §. 3. asserentium, Clericum beneficiatum teneri singulis diebus, horas dicere, & recitare in Ecclesia, nisi iusto aliquo impedimento excusetur, & quod aliàs, si in camera eas dicat, non reddet debitum: sed hoc, inquit Soto, multum est rigidum, ac sine sufficienti fundamento dictum, ac proinde, neque tenendum. Dicit præterea Soto, quod quamuis priuatim diuinum officium, vbiq. possit persolui, curandum tamen obnixe est, vt non in foro, aut in vicis, more aliorum negotiorum secularium id fiat, nam præterquam quod attentioni præbetur impedimentum, non etiam habet illam honestatem, & decentiam, quam res ipsa postulat pro sua dignitate. Idem dicendum est, de alijs locis indecentibus, vbi prophana fiunt, seu determinatis ad comportandum, aut in loco, vbi naturæ ceditur, quod (inquit) non esse poterit absque culpa, propter indecentiam. De his omnibus, & de fructibus, qui subsequuntur ex eo, quod oratio fiat in Ecclesia, & loco sacro, videatur latissime Nauarro, vbi supra.

ARTI-

ARTICVLVS XV.

Vtrum omittens recitare ſemel, ſeptem horas Canonicas, peccet vnum peccatum, an vero plura?

Reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

OMittens vnico die ſeptem horas canonicas, peccat quidem mortaliter & grauiter, at non committit plura peccata, ſed vnicum tantum. Hæc Concluſio eſt expreſſa Nauarr. lib. de oratione c. 7. nu. 6. quam & eſſe dicit Giraldi Carthuſiani, in tractatu de horis canonicis, quæſt. 8. & ratio concluſionis eſt, nam omnes ſeptem horæ canonicæ, vna ſunt tantum oratio, ſeu pro vna vnius diei oratione computantur, iuxta diffinitionem earumdem, quam de mente Cardinalis & aliorum tradit ſupradictus Nauarr. loco ſupracitato nu. 1. vbi dicit, quod horæ canonicæ ſunt, oratio publica, ſub certo pſalmorum numero, lectionum, & aliorum huiuſmodi, à ſanctis Patribus, ad Dei laudem ordinata, & per ſeptem congruentes horas diſtributa. Cum igitur ſint omnes, vnica tantum oratio, conſequenter dicendum videtur (inquit prædictus Nauar.) quod eas vnico die prætermittens, aut non pronuncians, vnam tantum orationem omittit, atque ita vnicum tantum peccatum mortale committit, licet grauius, quam ſi omitteret dimidium officij, ſeu vnam tantummodo, aut alteram horam, ſeu partem eius notabilem. Eſt autem intelligenda Concluſio, de eo, qui peccat non pronunciando ſupradictas horas, non autem de eo, qui deliberate proponit eas non recitare. Hic enim toties quoties proponit omittere omnes, aut aliquam ipſarum in particulari, cum ſit ſub peccato obligatus ad dicendum ipſas, toties peccat mortaliter. Sed hæc difficultas longiorem requirebat diſputationem, circa peccatorum numerum in confeſſione explicandum, à qua conſulto ſuperſedeo, vt non hic liber, plus dilatetur nimio, remittendo lectorem ad Summiſtas, ſed præcipue ad Nauarrum in Manuali, & in prædicto lib. de oratione c. 7. à nu. 7. & ſequentibus.

Omittens vnico die ſeptem horas canonicas, peccat quidem mortaliter, ſed non committit plura peccata, ſed vnicum tantum. *Nau. de orat. c. 7. nu. 6. Giral. Carth. tract. de horis can. q. 8.*

ARTICVLVS XVI.

Vtrum Prælati diſpenſare poſſint, cum ſuis ſubditis infirmis, in recitando diuino Officio?

PRo huiuſmodi Articuli intelligentia præmitto, quod Leo X. & habetur in Supplem. fol. 59. conceſſ. 171. & refertur in Compendio, *verbo, Officium diuinum*, 1. §. 11. cum ſibi fuiſſet expoſitum, quod aliqui Fratres ſcrupuloſi, quando ſunt infirmi, fere numquam poſſunt, aut ſciunt ſe determinare, quando licite poſſunt dimittere, dicere horas canonicas, quando vero non, *conceſſit, quod ſine propter febrem, aut dolorem intenſum, vel aliam infirmitatem. Fratres fuerint grauati, ſatisfaciant dicendo pro horis canonicis, Pſalmis, & Hymnis, Pater noſter, Aue Maria, vel alia, iudicio Prælati, ſeu præſidentis loci, aut Conuentus aſſignanda, & hoc quando medicus corporalis, ſi commode poteſt haberi, dixerit, infirmo eſſe ſua ſaluti nociuum recitare.* Huius occaſione quæritur nunc, An poſſimus vti huiuſmodi priuilegio? & reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Suppl. f. 59. conc. 175. Comp. verbo, offic. diu. 1. §. 11.

Nota cõceſſionem Leonis X. pro Fratribus infirmis.

Con-

Concluſio.

Prælati bene poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis, infirmis exiſtentibus, in recitando diuino officio. Hæc Concluſio conſtat ex ſupradictis, & vt verum fatear, ſupradictum priuilegium, vt dictum eſt iam de mente Nauarri, parum vel nihil concedit de nouo, cum id etiam habeatur de iure communi. Nam ſecundum Innocen. & Hoſtien. *c. 1. de celebrat. miſſar.* omnis illa infirmitas, quæ infirmo nocumento eſſe poteſt, directe, ſeu indirecte, (notabiliter tamen) excuſat à recitatione horarum. Vnde cum hoc ita ſit, ac ſummus Pontifex Leo X. non libere & abſolute, facultatem concedat Prælatis, vt pro libito diſpenſare poſſint, cum ſupradictis infirmis Fratribus, ſed tunc ſolum quando medicus corporalis, ſi commode haberi poteſt, iudicauerit, id eſſe nociuum infirmo, certe videtur, quod nihil nouum concedat, vltra ius commune. Ita ſenſit Nauarr. lib. de oratione, c. 19. nu. 88. Videatur hac de re Sylueſt. *verbo, hora, 9.* 4. Sed Eugenius IV. aliud priuilegium amplius, atque copioſius fertur conceſſiſſe, Monachis Congregationis S. Benedicti, exiſtentibus in Hiſpaniarum partibus, *vt ſcilicet quilibet pro tempore Abbas, Prior, ſiue Prælatus, quorumlibet Monaſteriorum præfatorum, libere poſſint diſpenſare, cum omnibus & ſingulis præfatis, & futuris Monachis, quorumcumque Monaſteriorum huiuſmodi, qui ſine tædio non poſſunt dicere horas canonicas, & quod tempore infirmitatis, vel poſtquam conualuerint, loco horarum, ac officiorum, ad quæ alias tenebantur, dicant aliquid eorum, ad arbitrium ipſorum miniſtrorum, & non tenantur ad illud officium canonicum, ac cum Prælatis ipſos ſimili modo, quilibet presbyter Monachus, per quemuis eorum eligendus, etiam diſpenſare poſſit.* Eamdem conceſſionem pro infirmis & ſenibus, fertur conceſſiſſe Martinus V. pro Fratribus Sancti Hieronymi, prout habetur in Compendio Mendicantium, *verbo, infirmi Fratres, §. 11. & 12.* Sed difficultas eſt, an Religioſus liberatus propter eius infirmitatem, a recitatione horarum canonicarum, ſic etiam liberatus ab earum auditione, aut à parte, quam poſſet recitare? Hanc difficultatem tangit Nauar. lib. ſupradicto de oratione, c. 11. nu. 6. Et quamuis non defuerint qui dixerint, Religioſos teneri ad audiendas horas, & ad recitandam illam, ſaltem partem, quam poſſunt, nihilominus contrarium concludit Naua. cum Innocen. & Hoſtien. *in c. 1. de celebrat. miſſarum*, propter aliquas rationes & cauſas, ibidé adductas, & à me in præſentiarum breuitatis cauſa, prætermiſſas, quarum ea eſt præcipua, quia iure cauetur, vt clerici horas pronuncient, non vero quod illas audiant, audireve teneantur, & quia odia ſunt reſtringenda, non vero amplianda, aut extendenda.

In calce huius Articuli adnotare libuit, id quod aduertit ſupradictus Nauarr. loco ſupracitato nu. 4. quod nonnulli medici, ita ſunt faciles in abſoluendis ægrotis, ab obligatione recitandi diuinum officium, & legibus Eccleſiaſticis, imo vero & ab ipſius Dei præceptis, ac ſi ipſimet eſſent eorum auctores, quod ſummopere eſſet vitandum, nec propterea illis ſemper eſt credendum: nam, vt inquit D. Ambroſ. ſuper Pſ. 118. & habetur *in c. contraria, de conſecrat. diſt. 5 contraria ſunt diuina cognitioni præcepta medicina, quia à ſalute reuocant, lucubrare non ſinunt, ab omni intentione meditationis abducunt, ita quod qui multum ſe medicinis dederit, ſe ipſum ſibi abnegabit.* Dictum eſt valde notandum, ac memoriæ commendandum: quo quidem propoſito Articulo finem facio.

Prælati bene poſſunt diſpenſare cum ſubditis infirmis in recitando diuino officio. *Innoc. & Hoſtienſ. in c. 1. de celeb. miſſ.*

Nau. de orat. c. 19. nu. 88. Sylueſt. verbo hora, q. 4.

Nota quid conſtituerit Eugenius IV. pro Fratribus Benedictinis, exiſtentibus in Hiſpaniarum partibus.

Comp. priuil. verbo, infirmi fratres, §. 11. & 12.

Difficultas ſatis notabilis.

Nau. de orat. & horis cano. c. 11. nu. 6. Innoc. & Hoſtienſ. in c. 1. de celeb. miſſ.

Nota valde, pro medicis ſine ratione, & cauſa, licentiã concedentibus & præcipientibus, vt infirmi non recitẽt officium diuinũ. *Nau. vbi ſup. nu 4. D. Ambr. ſuper Pſal. 118. & habetur in c. contraria, de conſecrat. d. ſt. 5.*

ARTI-

ARTICVLVS XVII.

Vtrum Officium diuinum, poſſit dici mentaliter, in toto, aut pro magna parte?

PRo huius Articuli intelligentia præmitto, quod Leo X. vt habetur in Supplemento fol. 59. conceſſ. 170. & refertur in Compendio, *verbo, officium diuinum*, 1. §. 9. Conceſſit, *vt ne Fratres Minores, mutuo ſe impediant in diuino officio, aut alij ſint faſtidioſi, quod illa quæ in Ordinario iubentur dici ſecreto, ſub ſilentio, tam in horis canonicis, quam etiam in Miſſa, non teneantur proferre vocaliter, ſed ſatisfaciant dicendo mentaliter, aut legendo inter ſe per librum, quia aliqui deuotius ſic dicunt, & abſque impedimento & faſtidio aliorum, & quod eodem modo poſſit facere, qui ſolus dicit officium per ſe. cum prolatio verbalis, ſit præcipuè, vt ab alijs intelligatur.* Hæc Leo X. vbi ſupra. Hæc conceſſione præmiſſa, quæritur nunc, an id fieri poſſit? & reſpondetur per ſequentem Concluſionem. *Suppl. fol. 59. can 170. Comp. verbo, offici. diuin. 1. §. 9.*

Concluſio.

OFficium diuinum, ſeu aliqua ipſius pars, ſat eſt quod dicatur, dicique poteſt mentaliter. Hæc Concluſio conſtat ex dictis in prædicto notabili. Circa quod priuilegium aduertit Nauar. de oratione c. 19. num. 88. in quantum dicit, quod ſufficit dicere horas canonicas, abſque expreſſione vllius verbi vocalis, & quod audiri poſſint ab alio, licet non ſit peculiare priuilegium, quia id etiam eſt de iure communi; eſt tamen particulare, quatenus dicit, quod ſufficit dicere, pure mentaliter abſque vlla voce, ſecreta, vel publica: nam omnis oratio publica, vel ſecreta, requirit verba ſaltim mentalia, ſecreta, atque inter dentes, ſeu labia formanda, & pronuncianda, nam canones & ſtatura Breuiariorum decernunt, vt horæ canonicæ, voce aliqua dicantur, & nullo modo, quod mente tantummodo concipiantur, aliud enim eſt aliquid dicere, aliud vero mente cogitare, vnde ſupradicta Leonis conceſſio, quoad hoc, eſt ampliſſimum priuilegium, & valde conducens, pro ſcrupuloſis Fratribus. Officium diuinũ, aut ſaltim aliqua ipſius pars prætermiſſa ſat eſt, quod dicatur mentaliter. *Nauar. de orat. & hor. can. c. 19. nu. 88.*

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum Religioſus, præfectus alicui Eccleſiæ ſeculari, poſſit, aut teneatur illius officium recitare?

Reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

REligioſus præfectus perpetuo, Eccleſiæ alicui ſeculari, poteſt illius, quinuero & tenetur, officium recitare, non tamen ſi ad tempus tantummodo ſit translatus. Hæc Concluſio eſt expreſſa Sylueſtri, *verbo, hora, q. 1. dicto 6.* quam & probat ex Hoſtienſi *in c. illa, diſt. 12. & ex gloſſa in clem. fin. de celebr. miſſar.* ſed addit, quod fallit hoc in Religioſis Ordinis Prædicatorum, quibus ex proprijs eorum conſtitutionibus, licet officium illius Eccleſiæ, ad quam tranſierint, recitare, etiam ſi non perpetuo, ſed ad tempus tranſferantur. Nec hoc eſſe videtur contra intentionem, & conſtitutionem Religioſus præfectus perpetuo Eccleſiæ alicui ſeculari, poteſt illius officium recitare, non tamẽ ſi ad tẽpus tantummodo ſit translatus. *Syluest. verbo hora, q. 1. dicto 6. Hoſtienſ. in c. illa, diſt. 12. & gloſ. in clemen fin. de celebr. miſſar.*

Pij V. præcipientis Regulares omnes debere se omnino cum Breuiario Concilij Tridentini iussu, nuper reformato conformare, nam Pius V. intelligendus est, de Regularibus, siue Religiosis existentibus in suis Conuentibus, & intra suas proprias Religiones, vbi per dictum Breuiarium Romanum horas canonicas recitare præcipiuntur, non autem de illis, qui auctoritate Apostolica, seu alias, perpetuo, vel ad tempus, ad aliquas Ecclesias conuolauerint. Ij enim de iure communi, tenentur sequi formam illius Breuiarij, quod in ipsis auctoritate Apostolica fuerit receptum: & idem dico de Monachis ad beneficia secularia translatis, quod possunt recitare horas canonicas, secundum formam Breuiarij, quod in talibus Ecclesijs recitatur.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum ratione alicuius negotij, aut rei grauis, possint Fratres diuinum Officium immutare?

PRo huius Articuli intelligentia præmitto, quod *Leo X. concessit Fratribus Minoribus, vt possint officia feriarum, qua sunt prolixiora, anticipare diebus, quibus sunt otiosi, & officia festiua, qua sunt breuiora, reseruare in illos dies, quibus credunt se fore occupatos, concionibus & confessionibus, modo id non faciant in fraudem, sed ad melius studendum, prædicandum, & confessiones audiendum.* Habetur in Suppl. f. 59. conc. 170. & refertur à Nauarr. de orat. c. 19. nu. 88. quo præsupposito priuilegio, quæritur, an eo modo vti possimus? Cui difficultati respondetur, per sequentem Conclusionem.

Suppl. f. 59. con. 170. Nau. de orat. c. 19. n. 88.

Conclusio.

OPtime nunc possunt Fratres, vti supradicto priuilegio, neque id facere videtur esse contra supradictam Constitutionem Pij V. de conformitate seruanda in diuino officio. Pro huius Conclusionis intelligentia, simul & probatione, est notandum, quod sicut dicit supradictus Nauarr. vbi supra, dicta concessio Leonis X. non videtur priuilegium, quia tantumdem, & forte amplius, videtur fieri posse, stando in iure communi, nam secundum legem communem ordinariam, cum superuenerit aliqua occupatio subita, vel eiusmodi, quod non poterit ei prouideri, nec omitti sine scandalo, aut peccato, iusta causa est, non recitandi horas canonicas, iuxta DD. communiter, & illud tenet Syluester *verbo, hora, q. 13. in fin.* vt si occurreret necessitas subita omittendi horas, ad pacificandum populum, rixari volentem, & venientem ad arma, & non esset qui verisimiliter posset sufficienter, obuiare: aut si sit aliquis prædicator solemnis, vel lector, in casu necessitatis propter lectionem, seu prædicationem, posset totaliter, omittere officium diuinum, & de confessarijs audientibus confessionibus in Septimana sancta, aut tempore lubilei, ad quod quærendum, siue lucrandum oporteret vnum solum, omnium in vna hebdomada audire confessiones, idem tenet Nauarr. & dicit esse omnia hæc de iure communi: ergo supradictum Leonis priuilegium parum, vel nihil concedit. Sed nihilominus, dico esse valde vtile, atque proficuum, ad pacandas, & assecurandas timoratas conscientias, in casu, siue casibus, quibus non sit tam stricta & arcta necessitas: nam omne priuilegium, vltra ius commune, semper aliquid debet operari, & aliquid de nouo concedere. Solummodo, superest probare, & ostendere, qualiter id facere, non sit contra præfatam constitutionem Pij V. de conforma-

Optime nunc possunt Fratres vti supradicto priuilegio, ne quid facere videtur esse contra supradictã cõstitutionem Pij V. de conformitate in diuino officio. *Nau. vbi sup. Syluest. verbo hora, q. 13. in fin.*

Notaex quibus causis ex priuilegio, atque iure diuino immutari possit, aut etiam omnino permitti recitatio diuini officij.

formitate diuini Officij cum Breuiario Romano. Et dico quod Pius V. tollit libertatem recitandi per aliud Breuiarium, quam ſupradictum, & aliter recitandi officium diuinum, reuocando omnia priuilegia in contrarium, quando tolleretur vſus Breuiarij ſupradicti, non tamen, quod aliquando interueniente aliqua iuſta & legitima cauſa, in aliquo caſu, vel caſibus, recitari non poſſit, ad modum contentum in priuilegio ſupradicto, cum ſicut dictum eſt, id. quinuero & aliquid amplius, alias liceret ſecundum ius commune, nec Pius V. reuocat ius commune. Et hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS XX.

Vtrum defectus commiſſi, in recitando diuino Officio, per aliquid poſſint ſuppleri?

Reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

IN noſtri ſacri Ordinis Monumentis, multa & varia ſunt priuilegia, & remedia, per quæ defectus commiſſi in recitando diuino Officio, poſſunt ſuppleri. Hæc Concluſio non aliter habet probari, quam referendo ipſa, & in primis Sixtus IV. *Conceſſit omnibus Fratribus Minoribus, non valentibus perſoluere diuinum officium, bene ac diligenter, in choro, prout tenentur, quod ſi per defectum viſus, vel auditus aliquid prætermiſerint, non teneantur illud omiſſum, iterum perſoluere, ſed dicant vnum pſalmum in fine horarum, & hoc ſufficiat eis.* Habetur in libro dicto, Monumentis Ordinis primæ impreſſ. fol. 62. & ſecundæ fol. 66. conceſſ 98. & in Suppl. fol. 100. conceſſ. 383. & refertur in Compendio, *verbo, diuinum*, 2. §. 2. Innoc. VIII. ſimiliter conceſſit, *quod quando Fratres Minores aliquid dimittunt de diuino officio, non ex dolo poſſint illud ſupplere cum aliquo pſalmo, vel dicendo Orationem Dominicam, vel Aue Maria.* Habetur in Monu. ſecundæ impreſſ. fol. 69. conceſſ. 149. & hoc idem ad litteram reperitur conceſſum per Alexandrum VI. vt habetur in Supplem. f. 99. conceſſ. 362. & refertur in Compendio, vbi ſupra, §. 3. & præterea Leo X. conceſſit, *quod quicumque dixerit poſt quamlibet horam diei, infraſcriptam orationem, & in fine illius vnum Pater noſter, & Aue Maria pro felici ſtatu, ſua Sanctitatis & Eccleſiæ ſanctæ Dei, conſequatur plenariam remiſſionem omnium defectuum in illa hora, humana fragilitate commiſſorum.* Habetur in Supplem. f. 6. conceſſ. 168. & refertur in Compendio vbi ſupra, §. 5. & oratio, quæ dici debet, eſt quæ ſequitur: *Sacroſanctæ, atque individuæ Trinitati, Crucifixi Ieſu Chriſti Domini noſtri humanitati, & beatiſſimæ, ac glorioſiſſimæ Virginis Mariæ facunditati, ſuæ integritati, & omnium Sanctorum vniuerſitatis ſit ſempiterna laus, honor, virtus, & gloria, ab omni creatura, nobiſq. remiſſio peccatorum, per infinita ſæculorum ſæcula Amen, & beata viſcera Mariæ Virginis, quæ portauerunt æterni Patris Filium, & beata vbera, quæ lactauerunt Chriſtum Dominum, Amen. Pater noſter, & Aue Maria*, pro intentione ſupradicta. Et poſtea idem Leo ampliando prædictam gratiam conceſſit, quod non ſolum ſufficiat ſupradictam orationem dicere, pro ſupplemento vnius horæ, quando dicitur per ſe ſola, ſed etiam omnium horarum, quando dicuntur ſimul, ſine vno contextu, licet aliquod parvum interuallum inter vnam & aliam fiat. Habetur in Supplem. fol. 94. conceſſ. 294. & refertur in Compendio vbi ſupra, §. 6.

Circa quas prædictas conceſſiones, dicit Nauar. de oratione, c. 19. nu. 84. & ſeqq.

Multa ſunt priuilegia, & remedia, cõcẽſſa per quæ defectus comiſſi in recitando diuino officio poſſint ſuppleri. *Mon. Ord. 1. impr. f. 62. & 2. f. 66. conc. 98. & Supp. f. 100. con. 383 Comp. verbo, offi. diu. 2. §. 2 Mon. 2. imp f. 69. can. 149. Suppl. fol. 99. con. 362. Cõp. vbi ſupra, §. 3 Suppl f. 6. con ceſſ. 168. Comp. vbi ſupra §. 5.*

Suppl. fol. 94. can. 294. Comp. vbi ſupra, §. 6. Nau. de orat. c. 19. nu. 84. & ſeqq.

& seqq. quod huiusmodi priuilegia potius videntur declarationes iuris cõmunis, quam priuilegia, nam illud Sixti IV. quo indulsit, vt aliquo psalmo possint suppleri, defectus aliqui, qui fiunt in choro, eo quod non possunt bene audire, vel videre, quodq. non teneantur repetere illud ipsum, quod omiserunt, potius videtur ius commune, quam priuilegium, adeo, vt secundum ius commune, sæpenumero non sit necesse supplere, cum alio psalmo propter impossibiliratem, aut propter alias rationes, quas ibidem in Conclusione 8. nu. 80. adducit. Præterea, inquit, quod quando dicitur, quod Fratres possint supplere, cum supradicto psalmo, seu aliter, quod omissum est in diuino officio, intelligendum est, de parte non notabili, & quando tam modicum & exiguum est, quod omittitur, quod licet omitteretur cum culpa, & non suppleretur, non imponeret necessitatem repetendi, sub pœna peccati mortalis. Ac insuper supradicta omnia priuilegia, & similia intelligenda sunt, quando id fit non ex dolo, neque ex malitia, sed ex humana fragilitate, prout ibidem dicitur, nam qui ex dolo & ex malitia diuinum officium recitant male, contrahendo syllabas, deglutiendo dictiones, atque incipiendo suos versus, priusquam ij cum quibus recitant, absoluant suos, grauissime (inquit) peccant, mortaliter quidem, si fiat notabilis confusio, & irreuerentia, sin minus, venialiter, & tales defectus non supplentur per prædicta priuilegia. Quod est summopere aduertendum, atque notandum, ne ipsa sint aliquibus negligentibus occasio, male horas canonicas recitandi. Et hactenus de isto Articulo, & de tota hac Quæstione.

QVÆSTIO XXXVIII.

De Ordinibus Sacris, quantum ad Episcopos, & alios Prælatos, habentes facultatem dandi, & conferendi ipsos, in decem Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quid, & quotuplex sit Ordo sacer?

CVm iuxta sententiam, atque doctrinam Aristot. omne æquiuocum prius sit diuidendum, quam diffiniendum, antequam prædicti sacri Ordinis, diffinitionem constituam, admonere oportet, quod Ordo dupliciter sumitur, vno modo proprie, & sic est sacramentum, imprimens characterem, vt dicemus statim; alio modo improprie & large, & sic non est sacramentum, neque characterem imprimit, sed est deputatio quædam ad diuinum cultum (vt verbi gratia) prima tonsura, vel ad aliquod officium, vt Episcopatus: quamuis & de his quæstio & controuersia sit, inter Doctores, Canonistas & Theologos, an sint dicenda Ordines proprie, necne; de qua differentia videndus est Sylvest. *verbo, ordo,* 1. *nu.* 1. Quo notabili præmisso, propositæ difficultati, respondetur per duas sequentes Conclusiones.

Sylvest. verbo ordo, 1. *nu.* 1. Ordo sacer est signaculũ quoddam, in quo specialis potestas traditur ordinato.

Mag. Sent. in 4. *d.* 24.

Sylu. vbi sup.

Prima Conclusio.

ORdo sacer, est signaculum quoddam, in quo spiritualis quædam potestas, traditur ordinato. Hæc Ordinis sacri diffinitio, est Magistri sent. in 4. dist. 24. de cuius explicatione videatur Sylvest. loco supracitato, vbi & di cit

dicit de mente D.Thomæ, quod huiusmodi Ordo sacer, est sacramentum, & competit ei diffinitio Sacramenti, cum in eius susceptione adhibeatur quædam consecratio, per visibilia signa, per quam ordinati disponuntur, ad dispensationem diuinorum sacramentorum. Conferturq. illis in eo gratia, quæ est necessaria, non solum ad digne suscipiendum quodlibet sacramentum, sed etiam ad digne illud ministrandum, atque in ipso imprimitur character, de quo videndus est etiam Sylvest. *verbo, character.* *D.Tho. in 4. sent. d. 24.* Ordo sacer est Sacramẽtum, & confert gratiã, imprimitq. characterem. *Sylvest. verbo character.*

Secunda Conclusio.

Ordines sacri, proprie loquendo, sunt tantum septem, quatuor minores, qui non sunt sacri, ratione materiæ, cum non habeant actum circa materiam sacram, vt puta Calicem, vel Eucharistiam, seu quidpiam aliud simile, licet sint sacri secundum se, cum sint sacramenta: & tres maiores, sacri secundum se, & etiam ratione materiæ. Quorum, incipiendo ab infimo, primus est, Exorcistatus, secundus Lectoratus (sub quo etiam continetur Psalmistatus, & Cantoratus) tertius est Ostiariatus, quartus Accoluratus, quintus Subdiaconatus, sextus Diaconatus, septimus Presbyteratus. Hæc Conclusio est omnium Doctorum communis, satisq. colligitur ex his, quæ habentur in iure, *ex c. si officia, dist. 59. & c. primo, dist. 77.* Quorum prædictorum omnium, sufficientia, numerus, & ordo, sumitur, secundum septem respectus ad Eucharistiam, vt quamlatissime tradit D. Thomas in 4. sent. dist. 24. vbi & videndus est Mag. Soto, q. 1. per quatuor continuos Articulos, in quibus hac de re cumulatissime tractat, afferendo, & assignando, congruentissimas ipsorum diffinitiones, officia, & munera, quæ cum facile possem dicere, ab his omnibus in præsentiarum consulto supersedeo, vtpote quia non sunt præsentis speculationis, nec vero mei muneris, aut propositi, maiorem enim requirebant tractationem. Sat sit aliquid nunc, sic succincte, atque in communi dixisse, vt prædictarum rerum, aliqualis saltem habeatur notitia, & vt pararetur via ad ea quæ in subsequentibus sunt dicenda. Hactenus de isto Articulo. Septẽ sunt ordines sacri, quamuis & ipsi intra se differant. *c. si officia, d. 59. c. primo, d. 77 D. Tho. in 4. sent. d. 24. Soto ibid. q. 1. per quatuor continuos Articulos.*

ARTICVLVS II.

Vtrum Regulares, & Religiosi, necessario debeant ordinari, à proprijs Episcopis, in quorum diœcesibus commorantur?

PRo huius Articuli intelligentia, vtque rerum omnium plenior habeatur notitia, libuit in præsentiarum præmittere, quod Regulares, & Religiosi olim, non necessario habebant ordinari à proprijs Episcopis, in quorum diœcesibus commorabantur. Erat enim in id speciale priuilegium Clementis IV. quod habetur in Monu. Ordi. primæ impres. fol. 56. & secundæ f. 140. concess. 312 & in Supplem. fol. 96. concess. 311. & refertur in Comp. *verbo, ordines sacri, §. 1. Quo concessit facultatem liberam, ad hoc, vt Fratres Minores, & Religiosi olim, non necessario habebant ordinari à proprijs Episcopis, in quorum diœcesibus commorabantur. Erat enim in id speciale priuilegium Clementis IV. quod habetur in Monu. Ordi. primæ impres. fol. 56. & secundæ f. 140. concess. 312 & in Supplem. fol. 96. concess. 311. & refertur in Comp. verbo, ordines sacri, §. 1. Quo concessit facultatem liberam, ad hoc, vt Fratres Minores, & promouri possent ad sacros ordines, per quoscumque Catholicos Episcopos, communionem & gratiam Sedis Apostolicæ habentes, & hoc absque aliqua examinatione, per huiusmodi Episcopos facienda, & absque omni promissione, vel obligatione ipsorum ordinandorum Fratrum.* Quæ quidem concessio, quamuis quoad illud de examine, postea fuerit reuocata per Leonem X. in Concil. Lateranen. & nunc nouissime per Concil. Trident. vt amplius infra, suo proprio loco dicemus, non tamen visa fuit reuocata, per prædictum Concilium, quantum ad hoc, quod dicti Regulares, & Religiosi ordinari possent, à quocumque *Mon. Ord. 1. impr. f. 56. & 2. f. 140. concess. 312. & in Suppl. fol. 96. can. 321. Comp. verbo, ord. sacri, §. 1*

Catholico

& seqq. quod huiusmodi priuilegia potius videntur declarationes iuris cõmunis,quam priuilegia, nam illud Sixti IV. quo indulsit, vt aliquo psalmo possint suppleri, defectus aliqui, qui fiunt in choro,eo quod non possunt bene audire,vel videre,quodq. non teneantur repetere illud ipsum,quod omiserunt,potius videtur ius commune, quam priuilegium, adeo, vt secundum ius commune,sæpenumero non sit necesse supplere,cum alio psalmo propter impossibilitatem, aut propter alias rationes, quas ibidem in Conclusione 8. nu. 80.adducit. Præterea, inquit,quod quando dicitur,quod Fratres possint supplere, cum supradicto psalmo, seu aliter, quod omissum est in diuino officio, intelligendum est, de parte non notabili, & quando tam modicum & exiguum est, quod omittitur, quod licet omitteretur cum culpa, & non suppleretur, non imponeret necessitatem repetendi,sub pœna peccati mortalis. Ac insuper supradicta omnia priuilegia, & similia intelligenda sunt, quando id fit non ex dolo,neque ex malitia,sed ex humana fragilitate,prout ibidem dicitur, nam qui ex dolo & ex malitia diuinum officium recitant male, contrahendo syllabas,deglutiendo dictiones, atque incipiendo suos versus,priusquam ij cum quibus recitant,absoluant suos,grauissime(inquit) peccant, mortaliter quidem,si fiat notabilis confusio, & irreuerentia, sin minus,venialiter,& tales defectus non supplentur per prædicta priuilegia. Quod est summopere aduertendum,atque notandum, ne ipsa sint aliquibus negligentibus occasio, male horas canonicas recitandi. Et hactenus de isto Articulo, & de tota hac Quæstione.

QVÆSTIO XXXVIII.

De Ordinibus Sacris, quantum ad Episcopos,& alios Prælatos,habentes facultatem dandi,& conferendi ipsos, in decem Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quid, & quotuplex sit Ordo sacer?

CVm iuxta sententiam, atque doctrinam Aristot. omne æquiuocum prius sit diuidendum,quam diffiniendum, antequam prædicti sacri Ordinis,diffinitionem constituam, admonere oportet, quod Ordo dupliciter sumitur, vno modo proprie, & sic est sacramentum,imprimens characterem, vt dicemus statim; alio modo improprie & large, & sic non est sacramentum, neque characterem imprimit, sed est deputatio quædam ad diuinum cultum (vt verbi gratia) prima tonsura, vel ad aliquod officium, vt Episcopatus: quamuis & de his quæstio & controuersia sit, inter Doctores, Canonistas & Theologos, an sint dicenda Ordines proprie, necne; de qua differentia videndus est Sylvest. *verbo, ordo, 1. nu. 1.* Quo notabili præmisso, propositæ difficultati, respondetur per duas sequentes Conclusiones.

Sylvest. verbo ordo, 1. nu. 1. Ordo sacer est signaculũquod dam, in quo specialis potestas traditur ordinato.

Mag. Sent. in 4. d. 24.

Sylu. vbi sup.

Prima Conclusio.

ORdo sacer, est signaculum quoddam, in quo spiritualis quædam potestas,traditur ordinato. Hæc Ordinis sacri diffinitio,est Magistri sent. in 4. dist. 24. de cuius explicatione videatur Sylvest. loco supracitato, vbi & di cit

dicit de mente D.Thomæ, quod huiusmodi Ordo sacer, est sacramentum, & competit ei diffinitio Sacramenti, cum in eius susceptione adhibeatur quædam consecratio, per visibilia signa, per quam ordinati disponuntur, ad dispensationem diuinorum sacramentorum. Conferturq. illis in eo gratia quæ est necessaria, non solum ad digne suscipiendum quodliber sacramentum, sed etiam ad digne illud ministrandum, atque in ipso imprimitur character, de quo videndus est etiam Sylvest. *verbo, character.*

D.Tho. in 4. sent. d. 24.

Ordo sacer est Sacramẽtum, & confert gratiã, imprimitq. characterem. *Sylvest. verbo character.*

Secunda Conclusio.

Ordines sacri, proprie loquendo, sunt tantum septem, quatuor minores, qui non sunt sacri, ratione materiæ, cum non habeant actum circa materiam sacram, vtputa Calicem, vel Eucharistiam, seu quidpiam aliud simile, licet sint sacri secundum se, cum sint sacramenta: & tres maiores, sacri secundum se, & etiam ratione materiæ. Quorum, incipiendo ab infimo, primus est, Exorcistatus, secundus Lectoratus (sub quo etiam continetur Psalmistatus, & Cantoratus) tertius est Ostiariatus, quartus Accoluratus, quintus Subdiaconatus, sextus Diaconatus, septimus Presbyteratus. Hæc Conclusio est omnium Doctorum communis, satisq. colligitur ex his, quæ habentur in iure, *ex c. si officia, dist. 59. & c. primo, dist. 77.* Quorum prædictorum omnium, sufficientia, numerus, & ordo, sumitur, secundum septem respectus ad Eucharistiam, vt quamlatissime tradit D.Thomas in 4. sent. dist. 24. vbi & videndus est Mag. Soto, q. 1. per quatuor continuos Articulos, in quibus hac de re cumulatissime tractat, afferendo, & assignando, congruentissimas ipsorum diffinitiones, officia, & munera, quæ cum facile possem dicere, ab his omnibus in præsentiarum consulto supersedeo, vtpote quia non sunt præsentis speculationis, nec vero mei muneris, aut propositi, maiorem enim requirebant tractationem. Sat sit aliquid nunc, sic succincte, atque in communi dixisse, vt prædictarum rerum, aliqualis saltem habeatur notitia, & vt pararetur via ad ea quæ in subsequentibus sunt dicenda. Hactenus de isto Articulo.

Septẽ sunt ordines sacri, quamuis & ipsi intra se differant.

c. si officia, d. 59.

c. primo, d. 77

D. Tho. in 4. sent. d. 24.

Soto ibid. q. 1. per quatuor continuos Articulos.

ARTICVLVS II.

Vtrum Regulares, & Religiosi, necessario debeant ordinari ; à proprijs Episcopis, in quorum diœcesibus commorantur ?

PRo huius Articuli intelligentia, vtque rerum omnium plenior habeatur notitia, libuit in præsentiarum præmittere, quod Regulares, & Religiosi olim, non necessario habebant ordinari à proprijs Episcopis, in quorum diœcesibus commorabantur. Erat enim in id speciale priuilegium Clementis IV. quod habetur in Monu. Ordi. primæ impres. fol. 56. & secundæ f. 140. concess. 312 & in Supplem. fol. 96. concess. 311. & refertur in Comp. *verbo, ordines sacri, §. 1. Quo concessit facultatem liberam, ad hoc, vt Fratres Minores promouere possent ad sacros ordines, per quoscumque Catholicos Episcopos, communionem & gratiam Sedis Apostolicæ habentes, & hoc absque aliqua examinatione, per huiusmodi Episcopos facienda, & absque omni promissione, vel obligatione ipsorum ordinandorum Fratrum.* Quæ quidem concessio, quamuis quoad illud de examine, postea fuerit reuocata per Leonem X. in Concil. Lateranen. & nunc nouissime per Concil. Trident. vt amplius infra, suo proprio loco dicemus, non tamen visa fuit reuocata, per prædictum Concilium, quantum ad hoc, quod dicti Regulares, & Religiosi ordinari possent, à quocumque

Mon. Ord. 1. impr. f. 56. & 2. f. 140. concess. 312. & in Suppl. fol. 96. can. 321. Comp. verbo, ord. sacri, §. 1

Catholico

Concil. Trid. sess. 23. c. 8.

Catholico Episcopo. Nam id quod habetur *sess. 23. c. 8.* nempe, *quod vnusquisque à proprio Episcopo ordinetur*, non intelligebatur olim, habere locũ in Regularibus, & Religiosis, aut saltem cum ipsis numquam sic fuit practicatũ, quinuero a quocumque Catholico Episcopo ordinabantur, & censebatur, quod poterant ordinari, sine aliqua licentia Episcopi ordinarij, prout expresse declarauit Pius V. Pontifex Max. in suo Motu proprio, seu Bulla, quæ incipit: *Etsi Mendicantium*, & testatur Parasellus in suo priuilegiorum Compen. fol. 109. non tamen poterant Episcopi, Regulares prædictos ordinare, sine licentia suorum Prælatorum ordinariorum. Addo, quod nec quando id faciebant, tenebantur adhibere aliquam diligentiam, super certificatione qualitatum, quæ in idipsum requirebantur, sed fidem faciebant, suorum Prælatorum litteris, de illis asserentibus, atque testificantibus, prout faciebant, tenenturq. nunc facere Episcopi, de litteris collatis ab alijs suis Coepiscopis, super qualitatibus suorum subditorum, prout explicauit, atque declarauit Sixtus V. quadam sua Bulla, quã dixit, non esse suæ mentis, atque intentionis, vt in hisce rebus se intromittant, sed quod Ordinarij ipsorum ordinandorum, facere teneantur diligentiam prædictam, cum sibi subditis, dimissorias petentibus, ad hoc quod possint ordinari, iuxta Concilium Tridentinum, & sacros Canones, & in Dimissorijs prædictis, in conscientia sua, certificationem de illis facere. Nec oportere, Episcopum ordinantem, cum talibus portantibus Dimissorias, nouam diligentiam facere super requisitis, nisi tantum in examine super idoneitate, & litteratura, tantum. Idipsum (inquam) faciebant semper Episcopi olim, cũ Regularibus, & Religiosis prædictis, Dimissorias etiam, siue patentes litteras portantibus, ad hoc, vt iuxta prædicta sua priuilegia, à quolibet catholico Antistite, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, gratiam & communionem habente, possent ordinari. Hæc igitur olim, vsque ad annum 1596. Sed his in hoc statu existentibus, aliqua forsan ex eis exoriri apparuerunt inconuenientia, quibus permotus Sanctissimus Dominus Clemens VIII. contrarium fieri, decreuit & statuit, id quod & faciendum est. Iuxta quod ipsius decretum, sequentem statuo Conclusionem.

Pius V. in Mot. prop. Etsi Mendicantium. Parasellus in Comp fol. 109

Conclusio,

Regulares, & Religiosi modo, quammaxime fieri possit, & non existente legitimo impedimento, à proprijs Episcopis debent ordinari. *Concil. Trid. vbi supra.* Decretũ Clem. VIII. super ordinatione Religiosorum.

REgulares, & Religiosi modo, quammaxime fieri **poterit**, & non existente legitimo aliquo impedimento, a proprijs Episcopis, in quorum diœcesi commorantur, debent ordinari. Hæc Conclusio satis videtur esse **consona** iuri, atque decretis Concil. Trid. sed maxime illi, quod habetur loco vbi supra, quo dicitur, *vt vnusquisque à proprio Episcopo ordinetur*, quod intelligendum etiam esse, cum Regularibus, expresse declaratum est, per Illustrissimos Cardinales sacræ Congregationis (vt dicitur) de mandato prædicti Papæ Clementis VIII. Quorum decretum, vt nihil hic deficiat, libuit apponere, & est tenoris sequentis: *Congregatio Concilij censuit, Superiores Regulares posse suo subdito idoneum Regulari, qui præditus qualitatibus requisitis, ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias concedere, ad Episcopum tamen diœcesanum, nempe illius Monasterij, in cuius familia, ab his ad quæ pertinet, is Regularis possius fuerit. Et si diœcesanus absuerit, vel non esset habiturus ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum, dum tamen absq; Episcopo, qui ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares non distulerint de industria, concessionem dimissoriarum, in id tempus, quo Episcopus diœcesanus, vel absuturus, vel nullas habiturus esset ordinationes. Verum cum à Superioribus Regularibus, Episcopo diœcesano absente, vel ordinationes non habente, littera dimissoriæ*

miſſoria dabuntur, in eis vtique huiuſmodi cauſam, abſentiæ Diœceſani Epiſcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam eſſe. Quod qui non fecerint, officij & dignitatis, ſeu adminiſtrationis, ac vocis activæ & paſſivæ priuationis, & aliis arbitrio eiuſdem Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ reſeruatis, pœnas incurrant. In quorum fidem, &c. Datis Romæ die 15. menſis Martij 1596. Hæc vbi ſupra, & referuntur à Capuccino in addi. ad Comp. *verbo, Ordines ſacri, §. 4. in fine.* Hactenus de iſto Articulo.

Capucc. in addit. ad Comp. verb. ord. ſacri, §. 4.

ARTICVLVS III.

Vtrum Epiſcopi ordinare poſſint Regulares in ſuis domibus, ſine licentia Epiſcoporum, in quorum Diœceſibus, eorum Monaſteria ſunt conſtructa, & ædificata?

RAtio dubitandi eſt, nam Sixtus IV. vt habetur in Monu. Ord. primæ impr. fol. 63. & ſecundæ fol. 67. conceſſ. 106. & refertur in Compendio verbo, vbi ſupra, §. 3. conceſſit, *quod quilibet Catholicus Epiſcopus poſſit celebrare Ordines ſacros, temporibus ab hoc ab Eccleſia deputatis, in locis Fratrum priorum de Obſervantia, pro Fratribus præfatis dumtaxat.* Quod & Leo X. ampliando conceſſionem prædictam, poſtea iterum conceſſit, vt habetur in Supplem. fol. 60. conceſſ. 179. & refertur in Comp. vbi ſupra, §. 6. & *verbo, benedicere, §. 15. quod quilibet Catholicus Epiſcopus, in locis & perſonis prædictorum Fratrum, poſſit omnes actus Epiſcopales exercere.*

Monu. ord. 1. imp. f. 63. & 2. fol. 67. con. 106. Compen. vbi ſupra §. 3

Suppl. fol. 60. con. 179. Cap. vbi ſup. §. 6. & verbo, bene dicere, §. 15.

Hæc deferuiant, pro ratione dubitandi. Sed eis nihilominus non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

REgulares hodie, non poſſunt ab Epiſcopis ordinari, etiam in ſuis domibus, ſine licentia Diœceſanorum, in quorum diſtrictu eorum Monaſteria ſunt ſita & ædificata. Hæc Concluſio habetur expreſſa, in Concil. Trid. *ſeſſ. 6. c. 5.* cuius hæc ſunt ſequentia verba: *Nulli Epiſcopo, cuiuſuis priuilegij prætextu, liceat Pontificalia, in alterius Diœceſi exercere, niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario ſubiectas tantum. Si ſecus factum fuerit, Epiſcopus ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati, ab executione Ordinum, ſint ipſo iure ſuſpenſi.* Hæc Concluſio, vbi ſupra. Per quæ verba, dum dicitur, *ſua expreſſa licentia*, reuocata eſt ſupradicti Sixti IV. & Leonis X. ac etiam alia, eiuſdem Leonis X. facta in Concil. Later. quæ refertur in Suppl. fol. 26. conceſſ. 78. & in Compen. *verbo, Ordines ſacri, §. 7.* qua concedebatur, *vt ſufficeret prius ipſum Diœceſanum Epiſcopum, vel eius Vicarium, ſuper hoc, cum debita reuerentia requiretos, poteratq. Epiſcopus quilibet, ordinare Fratres, eodem à ſua Diœceſi abſente, vel abſque rationabili cauſa contradicente.*

Regulares hodie nõ poſſunt ab Epiſcopis ordinari, etiam in ſuis domibus ſine licentia Diœceſanorũ, in quorum diſtrictu eorum Monaſteria ſũt ſita, & ædificata.

Concil. Trid. ſeſſ 6. c. 25. Suppl. fol. 26. conc. 78.

Sed circa illa verba, *in perſonas, eidem Ordinario ſubiectas tantum*, Difficultas inſurgit, neque contemnenda, An Epiſcopus faciens Ordines, in aliqua diœceſi, de licentia Diœceſani, ordinare poſſit, non ſolum perſonas, eidem Ordinario ſubiectas, verum etiam Clericos, & Fratres aliarum Diœceſum, legitimas licentias, atque Dimiſſorias portantes? Circa quam difficultatem, varios atque diuerſos eſſe inueni Doctores, quos hac de re conſului, & fere nihil, litteris mandatum reperi. Sed ſub cenſura & correctione, cuiuslibet melius ſentientis, dico, grauiſſimus Doctoribus iuriſperitis viſum fuiſſe quod ſic, cum tamen de eorumdem idoneitate, ſufficientia, atque legitima facultate, ad Ordines recipiendos, conſtet ipſi Epiſcopo

Comp. verbo, ord. ſacri, §. 7 Difficultas. Vtrum Epiſcopus faciens Ordines, ordinare poſſit, aliquas perſonas ſibi non ſubiectas de licẽtia propriorum Ordinariorum.

ſcopo Ordinario, in cuius diœceſi ordinationes fiunt, nam (inquiunt) prædicta Concilij verba, *& in perſonas, eidem Ordinario ſubiectas tantum*, ad hunc ſenſum ſunt intelligenda, quod prædicti Epiſcopi, ordinare non poſſunt eos, qui Epiſcopo diœceſano non ſunt ſubiecti, niſi etiam ipſi à ſuis proprijs Ordinarijs, litteras Dimiſſorias habeant legitimas, ad recipiendos Ordines, illasq. repræſentent ante Epiſcopum Ordinarium. Quod & communiter ſemper obſeruari vidi in praxi, in noſtris Hiſpaniarum partibus. Neque hucuſque circa hanc rem de nouo aliquid ſtatutum inuenio, præterquam quod, Regulares & Religioſi, vt in præcedenti Articulo diximus, communiter & regulariter loquendo, & non exiſtente aliquo legitimo impedimento, probato & de quo certa fides habeatur, ex decreto Clementis VIII. à proprijs Ordinarijs Epiſcopis debent ordinari. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Epiſcopi ordinare poſſint Regulares, ſacris Ordinibus extra tempora?

Compen. priu. verb. Ord. ſacri, §. 9.

RAtio dubitandi eſt, nam vt habetur in Compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo, *Ordines ſacri, §. 9. Eugenius IV. conceſſit olim, vt ſinguli Monachi, præſentes & futuri, Ordinis Sancti Benedicti, ad id idonei, quos Prior ſui Monaſterij ad hoc elegerit, ſine nominatione, ſemel duntaxat in anno quolibet, omnes etiam ſacros Ordines, vna & eadem die, etiam extra tempora, à iure ſtatuta, à quibuſcumque Catholicis Antiſtibus, gratiam & communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus, eiuſſuis ſuper hoc licentia minime requiſita, ſuſcipere, dictiq. Antiſtites eiſdem Monachis, Ordines huiuſmodi tunc conferre poſſint.* Hæc Eugenius IV. vbi ſupra. Quo priuilegio communiter vtebantur, & fruebantur olim, omnes Ordines & Religiones, priuilegium habentes communicationis. Quinuero & in priuilegijs Ordinis Sancti Hieronymi, habetur aliud ſimile; quo (vt dicitur) *Alexander VI. conceſſit, quod Prior generalis Ordinis prædicti S. Hieronymi, & ſinguli Priores eiuſdem Ordinis, præſentes & futuri, poſſint eligere quemcumque Epiſcopum, Catholicum, communionem Sedis Apoſtolicæ habentem, qui perſonas ſingulorum Monaſteriorum huiuſmodi, ad id idoneas, ad omnes etiam ſacros & Presbyteratus Ordines, etiam extra tempora, à iure ſtatuta, tribus diebus Dominicis, ſiue feſtiuis duplicibus, ſucceſſiue, promouere poſſit, Diœceſanorum licentia ſuper hoc requiſita.* Habetur in Compen priuil. vbi ſupra §. 11. Quibus conceſſionibus (vt dixi) vtebantur, & fruebantur olim, omnes Fratres Ordinum Mendicantium, & qui priuilegium habebant eorumdem communicationis, ordinabanturq. extra tempora. Quod & de facto, etiam poſt Concil. Trid. in noſtris Hiſpaniarum partibus, fieri interdum, & practicari vidi, neſcio quo quorumdam (vt dicitur) grauiſſimorum Doctorum iuriſperitorum conſilio, & iudicio. Neque omnino ab hac ſententia & opinione diſcedit, Pater Frater Emanuel Rodriguez, in ſuis qq. Reg. 3. tomo, q. 23. ar. 5.

Cap. priu. vbi ſupra §. 11.

Emanu. 3. to. qq. Reg. q. 23. ar. 5.

Concil. Trid. ſeſſ. 23. c 8.

Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 22.

Sed quidquid de hoc ſit, pro alia in contrarium parte, meo quidem videri, facit quammaxime, id quod habetur in Conc. Trid. *ſeſſ. 23. c. 8.* vbi expreſſe dicitur, *quod ordinationes ſacrorum Ordinum, ſtatutis à iure temporibus celebrentur*, &c. Quibus verbis, quamuis non id dicatur, atque apponatur ſtatim reuocari videntur ſupradicta priuilegia: maxime cum in eodem Concilio *ſeſſ. 25. c. 22.* quaſi epilogando omnia, quæ in ſeſſionibus præcedentibus dicta fuerant, concludat prædictum Concilium, dicendo: *Hæc omnia & ſingula, in ſuperioribus decretis contenta, obſeruari præcipit ſancta Synodus, in omnibus Cœnobijs, & Monaſterijs, Collegijs, ac Domibus quarumcumque Monachorum & Regu-*

lare-

gularium, &c. non obſtantibus eorum omnium & ſingulorum priuilegijs, ſub quibuſcumque formulis verborum conceptis, ac maro magnum appellatis, etiam in fundatione obtentis, necnon conſtitutionibus, & Regulis etiam iuratis, atque etiam conſuetudinibus, vel præcipitionibus etiam immemorabilibus, &c. Quibus omnibus, circa propoſitum Articuli, de non habendis ordinationibus extra tempora, facit *Extrauag. Cum ex ſacrorum*, vbi ſuſpenduntur ſic ordinati, ibi, *neque extra tempora, &c.* & nunc nouiſſime ſpecialiter accedit Conſtitutio Sixti V. contra male promotos, quæ incipit, *Sanctum, ac ſalutare*, vbi ſtricte, ac ſub grauibus pœnis præcipitur, *vt nemo extra tempora ordinetur*. Facit ad idem licet Gregorius XIII. Sixtus V. Clemens VIII. & nunc nouiſſime Sanctiſſimus noſter Paulus V. Religionum priuilegia confirmauerint: ſemper tamen fuit exceptione facta, atque appoſita clauſula, *dum tamen non ſint contraria decretis Concilij Tridentini, aliiſq. Conſtitutionibus Apoſtolicis*: Talia enim, neque confirmata ſunt, neque confirmare vmquam voluerunt. Vnde ſupradicta ſententia, atque opinione prætermiſſa, vt huic rei vltimam manum imponam, ſequens ſtatuitur Concluſio.

Conſti. Sixti V. contra male promotos, quæ incipit, Sanctum, & ſalutare.

Concluſio.

Opinio & ſententia quæ dicit, poſſe Regulares nunc, virtute ſupradictorum priuilegiorum, ab Epiſcopis ordinari, Ordinibus ſacris extra tempora, nullo modo mihi videtur probabilis. Huic ſententiæ & Concluſioni adhæreo, propter fortiſſima teſtimonia, quæ pro ſe habet, vt viſum eſt, licet & olim, in ea fuerim opinione, quod contraria, non ſua prorſus probabilitate careat. Sed quidquid de hoc ſit, hæc ſententia eſt verior, atque ſecurior, & proinde ſequenda & tenenda, cũ ſit & iuri communi, & decretis ſacri Concilij Tridentini, & ſpeciali conſtitutioni prædicti Pij II. & nunc nouiſſime Sixti V. contra male promotos, magis conformis. Nec obſtat dicere, quod in Concilio Tridentino prædicto, quando dicitur, atque præcipitur, *vt ordinationes ſacrorum Ordinum ſtatutis à iure temporibus celebrentur*, non fuit appoſita, conſulto priuilegiorum clauſula reuocatoria (vt dicunt Doctores contrariæ ſententiæ) atque ex eodẽmet loco patet, quod (inquit) factum reperitur ſæpe alibi, ſed maxime quando fuit dictum, *vt vnuſquiſque à proprio Epiſcopo ordinetur*; quo loco ſtatim priuilegia in contrarium reuocantur, atque vt videtur, generalis eſt Concilij prædicti conſuetudo, & regula, in omnibus Capitulis, vbi aliquid præcipit executioni mandari, contra Regularium priuilegia, quod ſtatim apponitur reuocatoria clauſula, quod non fit, quando dicitur, vt ordinationes ſacrorum Ordinum, ſtatutis à iure temporibus celebrentur. Hoc, inquam, non obſtante, dico contrarium eſſe tenendum & dicendum, nam ſufficit, ſuperq. ſatis eſt, id vt fiat (ſicut & factum eſt poſtmodum) *ſeſſ. 25. c. 2.* vbi generaliter, adeo clare, atque expreſſe, vt viſum eſt, reuocantur omnia & ſingula, Regularium priuilegia, ſub quibuſcumque formulis verborum concepta, contraria decretis eiuſdem Concilij Tridentini, atque vt dicitur, in expreſſis non eſt locus coniecturis, & qui totum dicit, nihil excludit. Propter quæ, & quia idipſum expreſſius poſtmodum eſt conſtitutum & declaratum, in ſupradicta Conſtitutione Sixti V. contra male promotos, huic ſententiæ, & opinioni ſtandum eſſe cenſeo, non obſtantibus in contrarium quibuſcumque. Et hæc pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

Opinio & ſententia, quæ dicit, poſſe Regulares nunc, virtute ſupradictorum priuilegiorum, ab Epiſcopis ordinari, Ordinibus ſacris extra tempora, nullo modo mihi videtur probabilis.

Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 2.

ARTICVLVS V.

Vtrum Episcopi possint Regularibus, in vna & eadem die, duos sacros Ordines conferre?

RAtio dubitandi est, nam vt dictum est in præcedenti Articulo. *Eugenius IV. concessit Monachis sancti Benedicti, præsentibus & futuris, vt omnes etiam sacros Ordines, vna & eadem die susceptos possint, & quilibet Episcopus illas sibi conferre.* Quibus & accedit, quod loquendo de Minoribus Ordinibus. Nauarr. in Manu. c. 25. nu. 71. & c. 27. nu. 241. credit fieri posse, quod vna & eadē die conferantur, iuxta glossam in *c. de eo, de temp. ordi. & c. 2. de eo qui furtiuum ordina.* etiam nunc post Concil. Trid. in eo, cum quo Episcopus dispensaret, vt initiaretur, non seruatis temporum interstitijs, quinuero & posse illos suscipere simul cum Subdiaconatu, in eadem die, vbi talis est consuetudo, quam secundum D. Anton. valere dicit, quia (inquit) Concilium Trident. prædictam consuetudinem non tollit, aut submouere intendit. Facit tandem pro ratione dubitandi, quod nunc nouissime Sixtus V. in dicta sua Constitut. quam fecit contra male promotos, licet graues pœnas proponat contra Prælatos, qui quempiam ordinauerint, non seruatis temporum interstitijs, aut in vna & eadē die, seu continuatis diebus, pluribus sacris Ordinibus, addit tamen in fine, *sine rationabili causa*, ex quibus verbis à contrario sensu colligitur, quod cum illa, idipsum facere sit licitum, & maxime cum Regularibus, habentibus in id speciale priuilegium, quale videntur habere prædicti Monachi Benedictini, quinuero & quicumque alij qui communicationis priuilegium habent, neque propterea in dictas pœnas incurrere, aut in vllas alias, sed ijs non obstantibus, in contrarium statuitur Conclusio.

Nau. in Man. c. 25. nu. 71. & c. 27. num. 241.

Glos. in c. de eo, de tẽp. ord. & c. 2. de eo qui furt. ord. D. Anton. 3. p. tit. 14. c. 16.

Sixtus V. constit. contra male promot.

Conclusio.

Duo sacri Ordines absque speciali priuilegio, de nouo concesso, nulli omnino in vna & eadem die possunt conferri.

NVllus Episcopus, absque speciali, & particulari priuilegio, & indulto de nouo concesso, conferre potest alicui, etiam Regulari duos sacros Ordines in vna & eadē die, etiamsi ad id faciendum prætendat habere se, quantumcumque legitimam, nimis vrgētem, & rationabilem causam. Hęc Concl. patur primo, quia in Cōc. Trid. expresse id fieri prohibetur, in illis verbis, quæ habentur *sess. 23. c. 13. Duo sacri ordines non in eadem die, etiam Regularibus conferantur, priuilegijs, atque indultis quibuscumque concessis, in contrarium non obstantibus.* Quid expressius, aut clarius dici potuit? Vnde & valde miror, q[uo]dam huc quidam in ea perstant sententia, vt credant regularium priuilegia, etiā quoad hoc nō esse reuocata. Sed probatur præterea dicta Concl. ex quadam decretali, *in c. cum dilectus, incipit a glossa. de temp. ord.* vbi habetur, *quod quidam Archiepiscopus non potuit in hoc dispensare, cum quodam electo in Episcopum, vt scilicet, in vna & eadem die, duo sacri Ordines sibi conferrentur; & quia certus Episcopus id ipsum fecit, suspendi iubetur:* & subditur, *quod id fieri non poterat, nisi ex solius Papæ dispensatione.* Quę verba valde notāt atque ponderant ibid. Inn. & Host. vt refert Sylueſt. *verbo, ordo,* 2. q. 7. vbi & ad hoc allegat plura alia iura, *c. qui in aliquo, d. 51. c. qui Ecclesiasticis, d. 36. c. si qua Episcopi, 19. q. 1. c. litteras, & prad. cap. cum dilectus, de temp. ord.* Qua de re videndus est etiam Nauarr. in Manuali cap. 25. num. 71. cum ergo iuxta communem iuris regulam, Ius nouum numquam deroget antiquo, nisi id expresse dicat, & ius antiquum (vt visum est) expresse habeat, id vt nullatenus fiat, & dictus Episcopus id facere non potuerit, ex tanta legitima, atque

Conc. Trid. sess. 23. c. 13. c. cū dilectus, de tem. or. iuncta glossa.

Inno. & Hostiens. in d. c. cum dilectus. Sylueſt. verbo ordo, 29. 7. c. qui in aliquo, d. 51. c. qui Ecclesia sticis, d. 36. c. si qua Episcopi, 19. 1. c. litteras, c. cū dilectus, de iu por. ordinan. Nau. in Manu. c. 25. n. 71

vrgente

vrgente cauſa, qualis erat ordinare electum in Epiſcopum, haudquaquam credendum eſt, quod Sixtus V. in d. ſua conſtitutione, contra Concilium Tridentinum prædictum, & contra tot iura, indulgere voluerit, quod fieri poſſit contrarium, in illis verbis, *ſine rationabili cauſa*, quinuero ea occurrente, recurrendum erit ad Papam, ſiue ad ipſius Nuncium, in id auctoritatem habentē, & contrarium faciens, præterquā quod mortaliter peccabit, erit ipſo facto ſuſpenſus, & ſimiliter qui illos ſuſcepit, a poſteriori ordine ſuſcepto, vt infernus dicemus. Hæc de Ordinibus ſacris maioribus. Sed quid de prima Tonſura, & Minoribus, ſeu de Subdiaconatu, ſimul cum prædictis Minoribus? Reſpondeo, & ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Minores etiam Ordines, non in vna & eadem die debent conferri, ſed per temporum interſtitia, niſi Epiſcopo aliud magis expedire videatur. Hæc Concluſio habetur expreſſa *ſeſſ. 23 c. 11.* vbi adnotanda veniunt verba illa, niſi Epiſcopo aliud magis expedire videatur. Quænam cauſa in id requiratur, dicetur inferius, vbi de hoc ſpecialem faciemus Articulum. Habetur etiam *in c. 1. de eo qui furtim ordinat.* Nauar. vbi ſupra dixi, tenet contrarium, & credit quatuor Minores Ordines (quamuis non id fieri debeat regulariter) poſſe in vna & eadem die conferri illi, cum quo Epiſcopus diſpenſaret, vt non ſeruatis interſtitijs initiaretur, quinuero & poſſe ſuſcipere illos ſimul cum Subdiaconatu, id quod & tenet Ioan. Gutier. lib. qq. canonic. q. 26. nu. 31. Sed ego cum illo hac in re, neque aſſentio, neque diſſentio. Nolo enim iudice agere; aliorū eſto iudicium, poſſitne id, aut non poſſit practicari, & maxime nunc, poſt conſtitutionem Sixti V. contra malepromotos. Sed aduerto, quod maioris erit difficultatis id facere, conferendo quatuor Minores Ordines in vna & eadem die, ſimul cum Subdiaconatu, nam primum relinquitur Epiſcopi iudicio abſolute, ſecundum vero non abſolute, ſed reſpectu habito ad Eccleſiæ vtilitatem, ſiue neceſſitatem, quod eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum.

Minores etiā ordines, dari debent per tēporū interſtitia, niſi aliud Epiſcopo videatur *Nau. vbi ſup.*

Ioan. Gutier. lib. 1. qq. can. q. 26. nu. 31.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Epiſcopi ordinare poſſint Regulares, ſeu alios, non ſeruatis temporum interſtitijs?

Reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Minores Ordines conferri nō debent niſi per tēporum interſtitia. *Concil. Trid. ſeſſ. 23. c. 11.*

Prima Concluſio.

ETiam Minores Ordines, iuxta Concilij Tridentini decretum, conferri habent per temporum interſtitia. Hæc Concluſio iam ſatis patet ex ſupradictis, & habetur expreſſe in *d. cap. 11. ſeſſ. 23.* Sed vt diximus, relinquitur id Epiſcopi arbitrio, nulla expreſſa alia cauſa, quām Eccleſiæ vtilitatis, ſeu neceſſitatis.

Ad Subdiaconatus ordinem multo minus poteſt quiſpiā promoueri, niſi ſeruato interſtitio vnius anni, a ſuſceptione poſtremi gradus. *Concil. Trid. vbi ſupra.*

Secunda Concluſio.

Ad Subdiaconatus ordinem, multo minus poteſt quiſpiam promoueri, niſi ſeruato interſtitio vnius anni, a ſuſceptione poſtremi gradus ordinis Minorum. Hæc Concluſio habetur etiam expreſſa in dicto Concilio, vbi ſu-

pra, in illis verbis: *ij vero nonnisi post annum à susceptione postremi gradus, Ordinum Minorum promoueantur.* Hoc dixit, postquam egit de Ordinibus Minoribus prædictis.

Tertia Conclusio.

Ad Diaconatus & Presbyteratus ordinis etiam sunt seruanda tempora interstitia vnius anni *Concil. Trid. sess. 23. c. 13. Concil. Trid. vbi sup. c. 14.*

Ad Diaconatus, & Presbyteratus ordinem, etiam sunt seruanda temporum interstitia, vnius anni ab vno ordine ad alium. Habetur etiam hæc Conclusio, in supradicta *sessione 23. cap. 13.* vbi postquam Concilium latissime egit de omnibus ordinibus tam minoribus, quam maioribus, & de modo & forma, in eisdem conferendis seruanda, post alia in sequentia prorumpit verba.

Promoti ad sacrum Subdiaconatus ordinem, si per annum saltem in eo non sunt versati, ad altiorem gradum (nisi aliud Episcopo videatur) ascendere non permittantur, & in cap. sequenti, dicitur, *quod ad Presbyteratus ordinem, assumantur, ij, qui etiam ad minus in Diaconatu, per annum integrum ministrauerint; nisi ob Ecclesiæ vtilitatem, aut necessitatem, aliud Episcopo videretur.* Hæc Concilium, supradictis in locis. Quæ quidem decreta, etiamsi de Regularibus expressam, seu specialem mentionem non faciant; communis est tamen Doctorum sententia, quod absque discrimine de clericis, atque etiam de Regularibus ordinandis sunt intelligenda. Id quod constat specialiter, ex constitutione Sixti V. contra male promotos, de qua mentionem fecimus supra, in illis verbis: *Quemcumque secularem, vel cuiusuis Ordinis, aut militiæ Regularem.* Sed difficultas est, quisnam possit in huiusmodi interstitijs dispensare? Qua de re, sermo fiet in sequenti Articulo.

ARTICVLVS VII.

Quibusnam incumbat, in supradictis interstitijs dispensare? Prælatis Regularibus, an vero Episcopis?

Respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Facultas dispensandi in interstitijs, etiam cum Regularibus, non competit ipsis Prælatis, sed Episcopis. *Concil. Trid. locis quib. sup.*

FAcultas dispensandi in interstitijs, etiam cum Regularibus, non competit ipsis Prælatis, sed Episcopis. Probatur hæc Conclusio, ex supradicto Concilio Tridentino, *sessione 23. c. 11.* vbi agens de Minoribus Ordinibus, postquam dixit, quod per temporum interstitia conferantur, subdidit, *nisi aliud Episcopo, magis expedire videatur.* Quibus verbis Episcoporum iudicio, plane committitur, interstitiorum dispensatio: ac paulo inferius loquendo de promotione à supradictis Ordinibus Minoribus, ad Subdiaconatum, cum præcepisset Concilium, vt id non fiat, nisi post annum à susceptione postremi gradus, subdit etiam, *nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas iudicio Episcopi aliud exposcat.* Idem ipsum dicitur infra cap. 13. loquendo de Diaconatu, & vt dicitur, in expressis, non est locus coniecturis. Quibus omnibus addo, quod licet Concilium supradictis in locis, Episcopi, seu Episcoporum non expressisset nomen, sed vteretur solummodo absolute, verbo, Ordinarij, seu Ordinariorum, adhuc Ordinarij nomine Episcopus, non vero Prælatus Regularis, veniret intelligendus, & hoc est certum, & absque omni prorsus dubio. Nam quamuis Prælati Religionum, sed maxime

Gene-

Generales, & Prouinciales, vere etiam ſint Ordinarij, & ordinariam habeant iuriſdictionem, in abſoluendo & diſpenſando cum ſuis ſubditis: quando tamen aliquod decretum, ſacrorum canonum, Bulla, ſiue Motus proprius, abſolutionem, aut diſpenſationem alicuius caſus, committunt Ordinario, abſolute, in dubio, intelligendum id ſemper eſt de Epiſcopo, non vero de Prælatis Regularibus prædictis, cum iuxta Ariſtotelis regulam, analogum per ſe ſumptum, ſter pro famoſiori ſignificato. Id quod & expreſſius probatur, à ſimili, ex Bulla, quæ dicitur Cruciata, vbi quando datur facultas eligendi Confeſſorem, approbatum per Ordinarium, communis eſt Doctorum omnium reſolutio, quod Ordinarij nomine intelligitur, venitq. intelligendus Epiſcopus, non vero Regularis eiuſdem Confeſſoris Prælatus. Sed tandem hæc veritas eſt iam diffinita, per Illuſtriſſimos Cardinales ſacræ Congregationis Regularium, vt tradit Paraſellus in ſuo Compendio priuilegiorum, fol. 225. qui hac de re ab eo conſultati, anno 1573. dicit, eoſdem ſibi reſponſum adhibuiſſe, *quod Prælati Regulares non poſſunt diſpenſare in interſtitijs, in litteris Dimiſſorijs, quibus mittunt ſuos ſubditos ad ſuſcipiendos Ordines. Sed dicti Prælati, cum mittunt ſuos ſubditos ad Ordines ſuſcipiendos, & expedire iudicauerint, ac neceſſe habuerint, vt eum eiſdem in interſtitijs diſpenſetur, in prædictis litteris Dimiſſorijs, humiliter debent exorare, ſupradictos Epiſcopos, vt id faciant cum omnibus, vel cum tali, aut tali.* Addit Paraſellus, quod non neceſſum eſt, vt deſcendant ad aſſignationem alicuius cauſæ, quamuis interdum, non ſit incongruum id ipſum facere, & quod ſupradicti Epiſcopi id tenentur efficere, abſque vlla vtilitatis, ſeu neceſſitatis inquiſitione, fidem eiſdem faciendo, iuxta leges vrbanitatis, & quod hac in re ipſi aſſirmauerint, atque neceſſarium eſſe dixerint, tale dijudicare. Sed quid dicendum eſt de alijs ordinandis, non Religioſis, nec Regularibus, ſed Clericis, alijs Epiſcopis ſubiectis, cuinam competit cum eis in interſtitijs diſpenſare, ordinatori, an vero Epiſcopo mittenti ſuum ſubditum, ad ordinandum? Reſpondeo, & ſit ſecunda Concluſio.

Ordinarij nomine abſolute ſumpto, ſæpe intelligitur Epiſcopus, non vero regulares Prælati, quamuis & ipſi alias ſint Ordinarij.

Paraſellus in Compen priu. f. 225.

Nota valde, qualiter Prælati regulares, ſe habere debeãt cum volunt cũ ſuis ſubditis, g Epiſcopos in interſtitijs diſpenſari.

Secunda Concluſio.

Quando Epiſcopi ordinarij, propter aliquã cauſam, non faciunt Ordines, & aliò cum Dimiſſorijs, ſubditos ſuos mittunt ad ordinandum, ad ipſos ſpectat in interſtitijs diſpenſare, non vero ad Epiſcopum ordinatorem, ſeu qui Ordines facit. Hæc Concluſio colligitur ſatis, ex ſupradicta Concilij Tridentini *ſeſſione 23. cap 16.* in illis verbis, quando dicitur, quod *nullus debeat ordinari, qui iudicio ſui Epiſcopi, non ſit vtilis, aut ſuæ Eccleſiæ neceſſarius, &c.* vbi notanda ſunt verba illa, *iudicio ſui Epiſcopi*: ſui (inquit) reſpectu habito ad ordinandum, ex quo clarè colligitur, id pertinere ad proprium eiuſdem Epiſcopum, ſiue Prælatum, non vero ad Ordinatorem, ſeu Ordines celebrantem. Ratioq. id eſt appoſitiſſima, nam nullus melius, aut congruentius, poterit in ſupradictis interſtitijs diſpenſare, aut ea de, re iudicare, quam proprius Epiſcopus, qui ſcit & cognoſcit, vtilitatem & neceſſitatem Eccleſiæ, vbi talis ordinandus debeat reſidere. Quod & ex alio loco prædicti Conc. licet etiã colligere *ſeſſ. 23. c. 13.* vbi de ſupradictis interſtitijs agendo, ſubditur, *niſi aliud Epiſcopo videatur*, vbi certum eſt, nomine Epiſcopi, intelligendum eſſe ordinandi Diœceſanum, non vero Ordinatorem, nam ſi vellet Concilium, quod Epiſcopus ordinans diſpenſaret, illud proculdubio ibidem expreſſiſſet. Præterquam quod ſemper, quando Concilium, ſiue ius, committit diſpenſationem alicuius caſus, ſiue cauſæ dicendo,

Diſpenſare in interſtitijs eũ ordinãdo, pertinet in clericis, ad Epiſcopum ipſorũ ordinarium, non vero ad ordinatorem. *Concil. Trid. ſeſſ. 23. c. 16.*

Nomine Epiſcopi abſolute ſumpti ſemper intelligitur Ordinarius, & Diœceſanus. *Concil. Trid. ſeſſ. 23. c. 13.*

dicendo, Episcopo, absolute, intelligendum venit, de Episcopo ouis, cum qua fieri debet eiusmodi dispensatio, vt ex multis locis Conciliorum generalium, & iuris canonici (breuitati nisi tantopere studeremus) facile fuisset colligere. Multa præterea sunt in prædicto Concilio, ex quibus eadem veritas colligitur, sed præsertim ex eo, quod habetur *cap. 11. eiusdem sess. 23.* vbi postquam dicitur, vt nullus Minoribus Ordinibus initietur, nisi interstitijs peractis, nisi aliud Episcopo expedire magis videatur, subditur, *vt eo accuratius, quantum sit huius disciplina pondus, possint edoceri, ac in vnoquoque munere, iuxta præscriptum Episcopi se exerceant*. Certum est, quod in prædicto decreto, Concilium loquitur de proprio ordinandi Episcopo, non vero de alio. Similiter in cap. 14. dicitur, *quod curet Episcopus, vt ij saltem Dominicis diebus, & festiuis solemnibus, si curam habuerint animarum, tam frequenter celebrent, vt suo munere satisfaciant*: in omnibus supradictis locis, & innumeris alijs, à me breuitatis gratia omissis, dicendo & nominando absolute Episcopum, intelligendum venit de Episcopo Ordinario ouis, siue ordinandorum Diœcesano. Sicq. ad propositum redeundo, quando supradicti Episcopi ordinarij, non faciunt aut celebrant ordines, & mittunt subditos suos ad ordinandum aliò, in litteris Dimissorijs, fidem debent facere, cum eisdem, in interstitijs, ex iusta causa fuisse dispensatum, quo facto Episcopus ordinator, circa prædicta interstitia, nihil aliud de nouo debet requirere, sed intelligere absque dubio, id ita esse, & conuenire talis Ecclesiæ vtilitati, seu necessitati, vt dicti Episcopi testificantur. Sed loquendo de Abbatibus, Minores Ordines valentibus conferre, quid Iuris? Respondeo, & sit tertia Conclusio.

Concil. Trid. sess. 23. c. 11.

Tertia Conclusio.

Abbatibus Regularibus facultatē habentibus, ad suos subditos ordinibus Minoribus initiandos, cuiā competit cum eisdem in interstitijs dispēsare.

Quando Prælati, Abbates sunt Regulares, qui, vt infra dicemus, per se ipsos Ordinibus Minoribus, subditos suos possunt ordinare, ipsosq. ordinauerint, ad eosdem spectat, non vero ad alium, cum eisdem in interstitijs dispensare. Hæc Conclusio est certa & manifesta, cum & ipsi circa supradictos suos subditos, auctoritatem habeant Episcopalem, vel quasi Episcopalem, vt habetur in iure. Sed probatur præterea, nam accessorium sequitur naturam principalis, quo fit, vt si ipsis competit, illos posse ordinare, consequenter etiam conueniat illis, cum eisdem in interstitijs dispensare, alienum enim esset prorsus à iure, atque ratione, quod Abbas illos ordinaret, & aliunde interstitiorum dispensationem mendicaret. Sed dices, quid iuris, si non per se Abbas huiusmodi, subditos ordinauerit, cum posset, sed aliò miserit eos ad ordinādum, quia infirmus, siue occupatus, cui competet interstitiorum dispensatio? Huius difficultatis resolutio, adhuc sub iudice est, & quia de ea scriptum nihil reperi, quod plene, ac vsquequaque satisfaciat, hac in re nolo Iudicem agere. Quidam dicunt, quod competit Episcopo ordinatori, iuxta supradicta; alij vero quod præfato Abbati: liceat cuilibet tenere quod voluerit, aut consulantur Illustrissimi Cardinales Congregationis Sacri Concilij, siue Regularium. Et hactenus de isto Articulo.

ARTI-

ARTICVLVS VIII.

Quænam sit causa sufficiens, & necessaria, ad dispensandum in interstitijs prædictis?

Respondetur, per sequentem Conclusionem.

Prima Conclusio.

AD dispensandum in interstitijs Minorum Ordinum, quæcumque causa videtur sufficere, etiamsi non sit multum necessaria. Probatur hæc Conclusio, nam Concil. Trid. *sess. 23. c. 11.* vbi hac de re agit, postquam dixit, *quod nemo ad Minores Ordines, nisi per temporum interstitia promoueatur*, nulla prorsus facta mentione de causa, subdit, *nisi aliud Episcopo magis expedire videatur*. Quod quidem non dixit, loquendo de promouendis ad Subdiaconatus Ordinem, nam de istis ait, *vt nonnisi post annum à susceptione postremi gradus, Minorum Ordinum, promoueantur, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas, iudicio Episcopi, aliud expoſcat*. Ex quibus verbis clare colligitur, quod maior causa est necessaria, & requiritur, ad dispensandum in interstitio vnius anni, post susceptos Minores Ordines, vt ad Subdiaconatum ascendatur, quam ad dispensandum in interstitio, quod debet haberi, vt ascendatur ab vno gradu Minorum Ordinum, ad alium altiorem: sed ad recipiendum Subdiaconatum non completo interstitio vnius anni, sufficit vtilitas, aut Ecclesiæ necessitas iudicio Episcopi: ergo ad dispensandum in Minoribus Ordinibus recipiendis, & ipsorum interstitijs, quæcumque minor causa sufficit, cum Concilium nullam expoſcat, sed id, in totum, iudicio Episcopi relinquat. Quod & confirmatur, nam & interstitium suprà dictorum Minorum Ordinum, & vnius gradus ad alterum, de iure non esse debet annus, neque Concilium annum requirit, aut constituit aliquod tempus determinatum, sed illud relinquit iudicio Episcopi, quod magnum argumentum est, in id quamcumque causam sufficere, ad dispensandum. Sed quid de interstitio vnius anni, requisito ad Subdiaconatum, à susceptione postremi gradus Minorum Ordinum? Respondeo, & sit secunda Conclusio.

Ad dispensandum in interstitijs Minorum Ordinum, quæcumque causa sufficit, etiam si non sit multum necessaria *Concil. Trid. sess. 23. c. 11.*

Nota hoc valde.

In illis Episcopatibus, in quibus erat antiqua consuetudo ante Concilium Trid, dandi omnes Ordines Minores, simul cū Subdiaconatu, non est improbabile post præfatum Concilium, id ipsum fieri posse.

Secunda Conclusio.

Non est omnino improbabilis eorum sententia, & opinio quæ dicit, quod in illis Episcopatibus, in quibus erat antiqua consuetudo, ante Concilium Tridentinum, dandi omnes Ordines, simul cum Subdiaconatu, etiam nunc post præfatum Concilium, possunt conferri. Hæc Conclusio, vt etiam dixi suprà, in fine ar. 5. est expressa Nauarri in Manuali, c. 25. num. 71. & c. 27. num. 241. quam & probat ex Glosa communiter recepta, *in c. de eo, de tempore, ordi, & ex c. 2. de eo qui furt. ord.* & ex D. Anton. 3. par. tit. 14. c. 16. §. 16. & fundat eam in hoc, quod quamuis Concilium, locis supracitatis, quoad hoc reuocet priuilegia omnia, non tamen (inquit) derogat consuetudinibus. Quod & cōfirmatur ex doctrina, quam in simili casu adducit. Armilla, *tit. ordo, §. 6.* argumento deducto, *ex c. quod translationem, de temp. ord.* Neque dictis obstare videtur, constitutio Sixti V. edita contra male promotos, vbi stricte præcipit, obseruari Concilium, quoad interstitia, non obstantibus quibuscumque, &c. nam respondeti potest, quod etiam prædictus

Nau. in Man. c. 25. nu. 71. & c. 27. num. 241.

Glos. in c. de eo, de tēp. ord. & c. 2. de eo qui furt. ord.

D. Anton 3. p. tit. 14. c. 16.

Armilla, tit. ordo, §. 6.

c. quod translat. de temp. ordin.

ctus Sixtus, non reuocat conſuetudines, ſed tantum præcipit atque prætendit, quod ſeruetur prædictum Concilium Tridentinum. Dixi notanter, atque conſulto in concluſione, quod non videtur eſſe omnino improbabilis, ſententia & opinio, quę hoc dicit, propter tantorum virorum auctoritatē, iura & rationes, quas pro ſe habet. At ego nihilominus, in præſentiarum, neque illam approbo, neque reprobo, aut volo, hac in re iudicem agere, aliorum eſto iudicium.

Tertia Concluſio.

Maior cauſa requiritur ad aſcendendum à Minoribus Ordinibus, ad Subdiaconatū, non ſeruato interſtitio, quam ad aſcendendum à Subdiaconatu ad Diaconatum.

Concil. Trid. ſeſſ. 23. c. 11.

Ad aſcendendum à Subdiaconatu, ad Diaconatum, non ſeruato interſtitio vnius anni, nō tanta cauſa eſt neceſſaria, aut requiritur, quanta ad aſcendendū à Minoribus Ordinibus ad Subdiaconatum. Probatur hæc Concluſio ex verbis Concilij Tridentini prædicti, loquendo de progreſſu ab vno in aliud; nam ad hoc vltimum, vt conſtat ex fine, *c. 11. ſeſſ. 23.* requiritur, *neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas, iudicio Epiſcopi determinanda*, ad illud vero primum, nihil tale expoſcit Concilium, ſed abſolute, illud relinquit iudicio Epiſcopi. Quod vt pateat, prædicti Concilij libet verba referre, quæ habentur *in c. 13.* Inquit Concilium: *Promoti ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem, ſi per annum ſaltim in eo non ſint verſati, ad altiorem gradum non permittantur aſcendere: niſi aliud Epiſcopo videatur*, & nullam facit mentionem de ſupradicta neceſsitate, aut Eccleſiæ vtilitate, cuius quidem rei, ſi quæratur cauſa, ob quā ſupradicta verba non fuerint appoſita, fateor me prorſus illam ignorare, niſi forte factum id fuerit, quia in aſcenſu à minoribus Ordinibus, ad Subdiaconatum, mutatur ſtatus, in aſcenſu vero à prædicto Subdiaconatu, ad Diaconatum, non mutatur ſtatus, quia iam eſt mutatus, ſicq. videtur, quod primum illud maiori conſideratione, atque diſpenſatione indigeat. Ferat rationem aliam, cui occurrerit.

Quarta Concluſio.

Ad aſcendendum à Diaconatu ad Sacerdotium, ſiue Presbyteratū, non ſeruato interſtitio, maior cauſa à requiritur quàm in omnibus ſupradictis.

Concil. Trid. ſeſſ. 23. c. 13.

Conc. vbi ſupra, c. 11.

Nota hoc valde pro promouendis ad ſacrum Presbyteratus Ordinem.

Conc. vbi ſupra, c. 14.

Ad aſcendendum à Diaconatu ad ſacrum presbyteratus Ordinem, maior cauſa requiritur, quam in omnibus ſupradictis. Hæc Concluſio eſt, certa & vera, quæ & poteſt colligi ex verbis eiuſdem Concilij: nam ad diſpenſandum in interſtitio vnius anni, requiſito ad aſcendendum à Subdiaconatu ad Diaconatum, nullam cauſam requirit, ſed illud remittit iudicio Epiſcopi, vt dictum eſt, & conſtat, *ex c. 13. ſeſſ. 23.* Ad aſcendendum, vero ad Subdiaconatum, poſt ſuſceptionem poſtremi gradus Minorum Ordinum, dicit etiam, vt id non fiat, niſi poſt annum, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas iudicio Epiſcopi aliud expoſcat, vt conſtat, *ex c. 11.* Vbi notandum venit, quod dicit, diſiunctiue, *niſi neceſſitas, aut Eccleſia vtilitas iudicio Epiſcopi aliud expoſcat*, inſinuando, quod quælibet illarum ſufficit (neceſſitas inquam, aut vtilitas) at vero ad aſcendendum à Diaconatu ad ſacrum Preſbyteratus Ordinem, omnia ſupradicta expoſtulat Concilium, & non quidem diſiunctiue, ſed cōpulatiue loquitur, ac ſimul, vt conſtat, *ex c. 14.* vbi ſequentia verba habentur: *Ad Presbyteratus Ordinem, non aſſumantur, niſi qui ad minus, per annum integrum in Diaconatu miniſtrauerint, niſi ob Eccleſiæ vtilitatem, ac neceſſitatem aliud Epiſcopo videretur.* Quibus verbis Concilium vtendo dictione copulatiua, inſinuare voluit, quod in ſupradicto aſcenſu, ad diſpenſandum in dicto interſtitio, vtilitas, atque neceſſitas, ſimul debent interuenire, ac probari iudicio Epiſcopi. Neque id mirum, cum Presbyteratus miniſterium, ſit alijs omnibus maius, & altius, & onus (vt dicitur) humeris,

meris, etiam Angelicis formidandum, pro quo facit, *c. cum ſit ars artium, de ætate, & qualit. præſ.*

c. cum ſit ars artium, de ætate, & qualit. ordin.

Sed dices, quid intelligetur, vtilitatis, ſiue neceſſitatis nomine, ad diſpenſandum in interſtitijs? Syluester, *verbo ordo, 3. §. 10. in fin.* in caſu quodam ibi propoſito dicit, quod tunc dicitur exigere vtilitas Eccleſiæ, vt aliquis ordinetur, quando indiget miniſtris, & non ſunt alij idonei præter illum, qui habet ordinari, tunc vero neceſſitas expoſtulat idipſum, quando omnino nullus eſt alius. Sed certe iſta nimis rigida, atque rigoroſa ſunt, & ſi hoc neceſſario foret expectandum, fere numquam poſſet diſpenſari in ſupradictis interſtitijs. Et Syluester loquitur in caſu valde diſſimili; tunc ſcilicet, quando Epiſcopus, vult aliquem compellere ad Ordines ſuſcipiendos inuitum, & tunc certum eſt, quod non poteſt ipſum compellere, niſi adſit prædicta neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas. Vnde non ita ſtricte credo eſſe penſandam, atque conſiderandam ſupradictam neceſſitatem, aut vtilitatem, ſed tunc dicetur eſſe Eccleſiæ vtilitas, quando ſunt pauci idonei miniſtri, & aliqualiter vtile erit, quod aliquis ordinetur. Tunc vero neceſſitas, quando non ſolum ſunt pauci Eccleſiæ miniſtri, verum etiam deficiunt idonei, & non idonei. Quæ etiam omnia, moraliter conſideranda ſunt, ſiquidem non conſiſtunt in puncto indiuiſibili, ſed habent ſuam latitudinem, quæ in omnibus alijs rebus moralibus reperitur, aut dijudicandæ erunt ſupradicta vtilitas, & neceſſitas, arbitrio boni viri, cum iuxta *l. 1. C. de iure, deliberandi*, quæ à lege non habent præfixam determinationem, relinquantur arbitrio boni viri, boni inquam, atque prudentis Prælati, ſiue Epiſcopi, qui hac in re non eſſe debet ſtrictus nimis, memor illud ſapientis dicti, Prou. 30. *Noli eſſe nimium iuſtus, nam qui vehementer emungit, elicit ſanguinem*. Hactenus de iſto Articulo.

Difficultas. Quid intelligatur neceſſitatis ſiue vtilitatis nomine, ad diſpenſandum in interſtitijs. *Sylu. ver. ordo 3. §. 10. in fin.*

Difficultatis prædictæ reſolutio.

Quæ à lege nõ habent præfixã determinationem, relinquantur arbitrio, boni viri.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Monachalium Religionum Abbates, & maxime Benedicti, ſibi ſubditis, Minores Ordines poſſint conferre?

Reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Prima Concluſio.

Abbates Benedicti olim, de iure communi antiquo, conferre poterant Minores Ordines ſibi ſubditis nõ ſolũ Monachis, ſed etiã, & laycis, in quos ordinariã Eccleſiaſticam habebant iuriſdictionem. *c. Abbas, de priu. lib. 6. Sylu. ver. Religio, 3. q. 2.*

DE iure communi antiquo loquendo, Abbates Ordinum Monachalium, Benedicti, Minores Ordines poterant conferre ſibi ſubditis, non ſolum Monachis, verum etiam, & laycis, in quos ordinariam Eccleſiaſticam habebant iuriſdictionem. Hæc Concluſio habetur expreſſa, *in c. Abbates, de priu lib. 6.* cuius hæc ſunt ſequentia verba, poſt alia: *Nec liceat eis, aliis, quam ſuis Monachis, & Monaſteriorum ſuorum Conuerſis, & qui ad illa connolauerint, & in quos Eccleſiaſticam, & quaſi Epiſcopalem, obtinent iuriſdictionem, primam Clericalem tonſuram conferre, niſi eis id competat ex plano prafata ſedis indulto.* Ex quo loco à contrario ſenſu colligitur, quod illis, in quos prædictam habebant iuriſdictionem, non ſolum Monachos, verum etiam, & laycos, bene poterant eiuſmodi, primam Clericalem tonſuram conferre. Quod & expreſſe tenet Syluester *verbo Religio, 3. q. 2.* & extendit illud ad omnes Minores Ordines, quamuis dicat, id non competere, niſi dumtaxat Abbatibus Mitratis Benedictis, atque Pontificalibus inſignibus decoratis, prout

prout in tali dignitate constitutis fieri consueuit, atq; in Presbyterorũ Ordinem receptis; in exteras vero personas, id haudquaquam poterant efficere, nisi speciali Sedis Apostolicæ priuilegio fuissent muniti. Sed quicquid de hoc sit, iam hæc omnia immutata sunt, per Concilium Tridentinum. Vnde & de iure nouo aliter est dicendum. De quo fit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

De iure nouo innouato per Conc. Trid. iam non licet Abbatibus, etiã mitratis & benedictis, Minores Ordines cõferre, nisi solum Regularibus, sibi subditis. *Concil. Trid. sess. 23. c. 10.*

De iure nouo loquendo, innouato per Concilium Tridentinum, iam non licet Abbatibus prædictis, vtcumque Mitratis, ac Benedictis, Minores Ordines conferre, nisi dumtaxat Regularibus sibi subditis. Hæc Conclusio habetur expressa in dicto Conc. *sess. 23. cap. 10.* cuius hæc sunt sequentia verba: *Abbatibus, ac etiam alys quibuscumque, quantumuis exemptis, non liceat in posterum, intra fines alicuius diœcesis consistentibus, etiamsi nullius diœcesis, vel exempti esse dicantur, cuiquam qui Regularis subditus sibi non sit, tonsuram, vel minores ordines conferre.* Hæc Concil. Ex quo loco colliguntur duo. Primo, quod Regularibus sibi subditis, bene possunt Abbates quicumque exempti, Tonsuram, Minoresq. Ordines conferre. Secundo, quod non idipsum possunt facere, cum alijs etiam sibi subditis, & in quos etiam ordinariam Ecclesiasticam habent iurisdictionem, si Regulares non exticerint. Per quæ cessant, quæstiones, & difficultates, quæ hic solebant adduci, de Abbatibus exemptis, inuitatis ab alijs Abbatibus etiam exemptis, an possent ordinare Monachos alterius Monasterij exempti, non sibi subditos, similiter, & nouitios, & qui ad ipsorum Monasteria conuolauerint, vt ibidem conuertantur, & fiant Monachi, quod facere olim erat sibi concessum, per supradictum *c. Abbates, de priu. lib. 6.* cum re vera, omnes prædicti fiut sæculares, non vero Regulares sibi subditi, atque subiecti, vt determinat Concil. Trid. prædictum. Quæ omnia plenius constant, ex quadam constitutione Extrauaganti, Pij V. cuius meminit Nauarro, *c. 27. num. 158.* vbi habetur, quod solummodo conceditur licentia Abbatibus prædictis, initiandi Regulares sibi subditos.

c. Abbas, de priuil. lib. 6.

Nauar. c. 27. num. 158.

Tertia Conclusio.

Abbates etiam non benedicti, primam Tonsuram, aliosq. Minores Ordines sibi subditis Regularibus conferre possunt.

Eiusmodi munus, & officium, exercere possunt nunc, non solum Abbates Benedicti, verum etiam & non benedicti, primamquè tonsuram, Minoresquè Ordines conferre Regularibus sibi subditis. Probatur hæc Conclusio, nam & ad id speciale habent priuilegium Eugenij IV. ac Iulij II. concessum Ordini Cisterrij, & Congregationi Montis Oliueti, & sanctæ Iustinæ, seu Montis Cassini, quo conceditur, quod licet munus benedictionis, eisdem Abbatibus non impendatur, omnibus tamen, & singulis honoribus, præeminentijs, prærogatiuis, iuribus & insignijs, Abbatibus Benedictis competentibus, fungi possunt. Quod vt dicitur, etiam Leo X. concesit, Congregationi Camaldulensi, prout tradit Collector priuileg. prædicti Ordinis Cistertij, *tit. Abbas, §. 4. & 5.* afferens id quod in prædicta nostra Conclusione est dictum, nempe quod supradicti Abbates, etiam non Benedicti, possunt Regularibus sibi subditis, primam Tonsuram, & Minores Ordines conferre, etiam stando in decretis Conc. præd. Trident. Pro cuius maiori intelligentia, atque declaratione, aduertendum est, quod olim, secundum ius commune antiquum, idipsum facere poterant, Abbates non Benedicti, electi in Abbates, si Episcopi differrent eosdem benedicere, iuxta ea quæ traduntur à Doctoribus communiter, *in c. 1. de suplen.*

Collector priuil. tit. de Abbat. §. 4. & 5.

supplen. neglig. Prælat. vbi sequentia ponuntur verba. *Statuimus, vt si Episcopus tertio, cum humilitate, ac deuotione, sicut conuenit requisitus, substitutos Abbates forte renuerit benedicere, eisdem Abbatibus liceat, proprios Monachos benedicere, & alia quæ ad huiusmodi officium pertinent, exercere, donec ipsi Episcopi suam duritiam recognoscant, & Abbates benedicere non recusent.* Quæ quidem decisio, atque determinatio, satis fuit iuridica, & iuri consona, nam quamuis secundum ius, sicut in Episcopis necessaria est consecratio, ita & pro Abbatibus prædictis requiratur benedictio, at inter eos circa hoc, adhuc est latissimum discrimen. Nam Episcopus non dicitur, neque proprie est Episcopus, nisi sit consecratus, vt habetur in iure, *in c. licet, de transl. Episc. c. tua, de his quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli*, & tradit late Pan. *in c. eam te.* Vnde & potest repelli per exceptionem, vt ne fiat Episcopus, vsque ad consecrationem, prout habetur, *in c. super his, de accusat. & c. nosti, de electione*, at Abbas electus, & confirmatus, etiam non benedictus, seu ante benedictionem, dicitur Abbas, atque vt visum est, *in c. 1. de suppl. neglig. Prælat.* ex negligentia, & contumacia superioris Episcopi, nolentis eum benedicere, poterat adhuc facere, & exercere omnia Prælaturæ suæ munera & officia. Quorum ratio differentiæ est, nam Episcopo per consecrationem confertur ordo, & ipsius consecratio in iure dicitur ordinatio, vt constat ex *c. quoniam quidam, d. 75.* at Abbatibus per benedictionem, nullus confertur Ordo, neque ipsorum benedictio in iure dicitur ordinatio. Vnde fit, quod adhuc non benedicti, non solum de iure speciali, verum etiam, & de iure communi in casu prædicto, Minores Ordines possunt conferre sibi subditis, cum electi, & confirmati in Abbates, etiam ante benedictionem, sint vere & proprie Prælati, & Abbates, & per benedictionem, nulla sibi ordinatio conferatur. Et hæc de isto Articulo breuiter dixisse sufficiat.

c. 1. de suplem. neglig. Pral.

c. licet, de trãſ. Epiſc. c. tua. Pan. in c. eam te.

c. ſuper his, de accuſ. c. noſti, de elect. c. 1. de ſupl. negl. Pral.

c. quoniã quidam, d. 75.

ARTICVLVS X.

Vtrum omnes Ordines, tam maiores, quam minores, sint, dicig. debeant vnum tantum Sacramentum, an vero plura?

Conclusio.

OMnes Ordines, tam maiores, quam minores sunt, atque efficiunt vnum tantum sacramentum, non vero plura. Hæc Conclusio est expressa D. Thomæ, *in 4. sent. d. 24. ar. 3.* vbi & dicit, quod diuisio Ordinis in septem, non est alicuius integralis in suas partes, aut vniuersalis in sua particularia, sed cuiusdam potestatiui in suas potentias, cuius plenitudo est tantummodo in Sacerdotio. Et ponit exemplum de anima rationali, quæ diuiditur in vegetatiuam, sensitiuam, atque intellectiuam, quæ quidem virtute, sunt plura, sed reuera non sunt, nisi vnica tantum anima. Hoc etiam tradit Syluest. *verb. ordo, 2. q. 2.* & dicit idem esse de mente Palud. qui ait, quod Ordo est vnum Sacramentum, non vnitate indiuisibilitatis, sicut punctum, neque vnitate continuitatis, sicut linea, aut perfectione vnius formæ, sicut corpus animatum, sed perfectione vnius finis, quia licet ex diuersis Ordinibus specialibus constituatur, omnes tamen ordinantur ad vnum actum, scilicet ad consecrationem Eucharistiæ. Videatur hac de re Magister Soto, *in 4. sent. d. 24. q. 1. ar. 3.* vbi, & de omnium, & singulorum prædictorum Ordinum propriis actibus, latissime tractat, quod & facit Syluester *verbo ordo, 2. q. 3.* vbi ad hoc propositum dicit plura, caq. notatu dignissima, quæ quia longio-

Ordines maiores, & minores sunt vnum tantum Sacramentum. *D. Tho. in 4. ſent. diſt. 24. ar. 3. Sylu. verb. ordo, 1. q. 2. Palud.*

Sot. in 4. ſent. diſt. 24. q. 1. ar. 3. Sylu. ver. ordo 2. q. 3.

longiorem requirebant disputationem, & tractationem, nec sunt mei muneris, atque propositi, breuitati studens, consulto in præsentiarum facio missa, videantur ibidem. Hactenus de isto Articulo, & de tota Quæstione.

QVÆSTIO XXXIX.

De Ordinibus sacris, quantum ad personas ordinandas, & promouendas, in decem Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum ante legitimam ætatem, aliqui ordinari possint?

Sylueſt. verb. ætas, num. 2. dicto 3. Quæ ætas requirebatur olim ad Minores Ordines ſuſcipiendos.

PRo huius Articuli intelligentia, præmittere libuit ex Sylueſtro, in Summa, *verbo ætas, num. 2. dicto 3.* quod olim ad ſuſcipiendos Ordines, in prima Tonſura requirebatur ætas ſeptem annorum completorum, per *c. in ſingulis, d. 77.* & etiam pro tribus Minoribus Ordinibus, vt dicitur *in d. c. in ſingulis*, & ante hanc ætatem, conferens illos alicui, niſi vt Religionem intraret, ſuſpenſus erat ipſo facto per annum, à collatione eiuſdem Ordinis *per c. nullus Epiſcopus, de temp. ordin. lib. 6.* Pro Accolytatu requirebatur ætas duodecim annorum completorum, vt dicitur *in d. c. in ſingulis*. Pro Subdiaconatu, 18. annorum inchoatorum, pro Diaconatu vero 20. annorum, pro Presbyteratu autem 25. vt habetur *in Clement.* quæ incipit: *Generalem, de ætat. & qualit. ordin.* Hæc erant de iure communi antiquo loquendo, & ſi quis ante dictam ætatem ordinabatur, ſuſcipiebat quidem characteris ordinem, non tamen executionem, vſque ad tempus completum, vt habetur *in d. Clement. generalem*, neque in his poterat Epiſcopus diſpenſare. Sed nunc per Conc. Trid. iam hæc omnia ſunt immutata, nam quicquid ſit de prima Tonſura, & Minoribus Ordinibus, de quibus nihil quoad hoc, de nouo ibidem reperitur ſtabilitum, de Minoribus loquendo, habetur *ſeſſ. 23. c. 12.* vt nullus in poſterum, ad Subdiaconatus Ordinem, ante 22. ad Diaconatus vero, ante 23. ad Præsbyteratus autem ante 25. ætatis ſuæ annum promoueatur: & additur, quod aduertant Epiſcopi, non ſingulos in ea ætate conſtitutos debere, ad hos Ordines aſſumi, ſed dignos dumtaxat, & quorum probata vita ſit ſenectus. Et vt ne quiſpiam putaret, hæc tantum eſſe conſtituta, atque ordinata pro Clericis, de Regularibus additur. *Regulares quoque; neque in minori ætate, nec ſine diligenti examine Epiſcopi ordinent, priuilegijs quibuſcumque, quoad hoc penitus exclusis.* Atque vt habetur in Extrauag. *cum ex ſacrorum*, quæ eſt Pij II. omnes qui ante legitimam ætatem, Ordinem aliquem ſacrum accipere præſumpſerint, ipſo iure à ſuorum Ordinum ſunt executione ſuſpenſi; & ſi huiuſmodi, ſuſpenſione durante, in eiſdem miniſtrent, incurrunt irregularitatem, quod eſt certiſſimum, atque conſtitutiſſimum, & omni procul dubio. Hoc præmiſſo, atque præſuppoſito, veritatis elucidandæ gratia, præſentem Articulum libuit proponere. Vtrum ſcilicet ante legitimam ætatem, aliqui ordinari poſſint, vt cunctis pateat, qualiter priuilegia omnia, quæ Regularibus cunctis, circa hoc fuerunt conceſſa, iam per Conc. Trid. penitus ſunt annullata, & reuocata.

c. in ſingulis, d. 77.

c. nullus Epiſcopus, de tẽp. ordin. lib. 6.

c. in ſingulis.

Clem. gener. de ætat. & qualit. ordin.

Concil. Trid. ſeſſ. 23. c. 12. Quæ ætas requiratur ad ſuſcipiendos ſacros Ordines, ex Conc. Trid.

Extrau. Cum ex ſacrorum.

Monum. Ord. 1 imp. fol. 65. & 1. 69. conc. 147.

Et vt eorum aliqua habeatur notitia, dico, quod vt conſtat *ex Monum. noſtri ſacri Ordin. 1. impreſſ. fol. 65. & 2. fol. 69. conceſſ. 147. & Supplem. fol. 99. conceſſ.*

conceſſ. 356. & refertur in Compendio *verbo*, *diſpenſatio*, §. 14. Innocent. VIII. olim *diſpenſauit*, *cum noſtro ſacro Fratrum Minorum Ordine*, *quod poſtquam Fratres huiuſmodi attigerint* 23 *ætatis annum*, *dum tamen ſuffi-cientes eſſent*, *promoueri poſſent ad Sacerdotium*, *& Miſſas celebrare*, *non obſtante iure*, *cæteriſq. in contrarium facientibus quibuſcumque*, & idem Innocent. poſtea conceſſit, *quod Generalis*, *& Prouinciales poſſent diſpenſare cum Fratribus ſuis* 22. *anno completo*, *quoad Sacerdotium*, vt habetur in dictis Monument. *prima impreſſ.* 65. *&* 2. *fol.* 69. *conceſſ.* 178. *& in Supplem. fol.* 99. *conceſſ.* 356. & refertur in eod. Comp. verb. vbi ſupra, §. 15. vbi & aduertit priuilegiorum Collector, quod poſt mortem Innoc. VIII. prædicti, qui prædictas conceſſiones, ſiue diſpenſationes fecit, in Capitulo generali Florentiæ celebrato, pro potiori rerum harum obſeruantia, factum fuit, ſequens ſtatutum: *Inſuper cum ad Ordinem Sacerdotij non debeat quis aſcendere faciliter*, *niſi cui ſuffragetur ætas*, *& morum grauitas*, *deinceps cum aliquo non diſpenſetur*, *vt Sacerdos efficiatur*, *qui* 25. *ætatis ſuæ annum nondum attigerit*, *aut ſi caſus neceſſitatis emerſerit*, *propter Sacerdotum paucitatem*, *ſaltem qui diſpenſauerit*, *conſilium quatuor Guardianorum ſimul requirat*, *qui ſupra diſpenſandi neceſſitatem debeant arbitrari*, *quorum conſcientia ſint onerata*, *vt quod erit neceſſarium*, *penſatis vndiq. penſandis*, *ipſi conſulant*. Hæc vbi ſupra, ſicq. olim erat poſitum in conſuetudine, obſeruabaturq. in communi praxi, neque ſuper hac ætate neceſſario requiſita, diſpenſabatur cum aliquo, niſi in prædicto caſu, ac exiſtente aliqua magna neceſſitate, & interueniente iuſta & rationabili cauſa. At nunc eadem etiam exiſtente, idipſum fieri non poteſt, prout dicetur in Concluſione ſequenti.

Supple. fo. 99. *conceſſ.* 356. *Compe. verb. diſpenſ.* §. 14.

Concluſio.

NVnc poſt Concilium Tridentinum, nullus omnino ante legitimam ætatem, ab eo poſitam, promoueri poteſt ad ſacros Ordines, neque quoad hoc aliquod Regularibus ſuffragari poteſt priuilegium. Hæc Concluſio habetur expreſſe, loco vbi ſupra, ab illis verbis, *nullus in poſterum*, vſque ad illa, *priuilegijs quibuſcumque*, *quoad hoc pœnitus excluſis*: nam vbi verba adeo ſunt determinata, vt dicitur, in expreſſis, nullus eſt locus coniecturis. Et aduerto, vt nulli ſit errandi cauſa, quod poſt Conc. Trid. nulla eſt facta conceſſio, Religioni alicui, ſaltem quam viderim authenticam, qua concedatur eiuſdem profeſſoribus, & alumnis, vt ad Preſbyteratus Ordinem promoueri poſſint, ante 25. annum prædictum: nam quamuis feratur in Comp. Societatis Ieſu, *tit. de Concilio Tridentino*, §. 3. quod Pius V. olim, anno Domini 1566. 13. Martij, conceſſerit quoddam viuæ ſuæ vocis Oraculum, ſeu potius declarauerit, quod nos Fratres Minorum in foro conſcientiæ tantum, vti poſſimus omnibus gratijs, & priuilegijs, per anteceſſores ſuos conceſſis, etiam quoad illas, quæ ſunt reſtrictæ, ſeu derogatæ per Conc. Trid. cuius quidem viuæ vocis Oraculi copia, vt dicitur, habetur Authetica Toletij in archiuio noſtri Conuentus ſancti Ioannis Regum: nihilominus eiuſmodi viuæ vocis Oraculo, nullatenus vti licet; nam vel non eſt multum autenticum, & quamuis ſit autenticum, illud poſtea reuocauit Sixtus V. per nouam ſuam Conſtitutionem, quæ incipit, *Sanctum*, *& ſalutare*, facta contra male promotos, qua ſtricte præcepit, ſeruari Conc. Trid. præd. non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, editis etiam in Concilijs generalibus, cæteriſq. contrarijs quibuſcumque. Quam Sixti Conſtitutionem, Clemens VIII. poſtea confir-

Poſt Cõc. Trid. nullus ante legitimam ætatẽ ab eo poſitam, põt ad ſacros Ordines promoueri, neque quoad hoc, ali quod priuilegium Regularibus ſuffragari poteſt. *Comp. Societ. Ieſu*, *tit. Conc. Trid.* §. 3.

confirmauit, anno Domini 1595. pridie Kalend. Mart. Pontif. sui anno V. quamuis in alijs eamdem moderauerit. Sed quoad hoc de ætate, ac alijs, de quibus infra dicemus, stricte præcepit seruari Conc. Trid. Et sanctissimus Dominus noster Paulus V. quamuis priuilegia nostra confirmauerit, fuit tamen, vt iam supra diximus, cum hac exceptione, seu potius addito, quatenus non sint contraria decretis Conc. Trid. præd. cæterisq. Apostolicis Constitutionibus. Vnde circa hoc, & reuocationem prædicti viuæ vocis Oraculi (si quod fuit) & quod eo vti nullus poterit, etiam in foro conscientiæ, nulla iam subest ratio dubitandi. Et hæc pro isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS II.

Vtrum anni prædicti, requisiti iuxta Concilium Tridentinum, ad suscipiendos sacros Ordines, requiratur necessario, quod sint completi, an vero sufficiat quod sint incæpti?

Respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Sufficit ad receptionem sacrorum Ordinum, quod annj à Concil. assignati, sint incepti, non vero requiritur, quod sint completi.

Sylu. ver. ætas, q. 2. Glos. in Clem. generalem, de ætate, & qual. Bartol. in l. si cui, ff. de leg. 1 c. non putabã.

SVfficit suprad ictos annos esse incæptos, nec necessario requiritur, quod sint completi. Hæc Conclusio est omnium Doctorum communis, de qua & videndus est Syluester, *verbo, ætas, q. 2.* vbi & mouet hanc difficultatem, quomodo veniat dignoscendum, an annus debeat esse completus, an vero sufficiat inchoatus, quando dubitatur de mente aliquid statuentis, siue disponentis. Et respondet iuxta Glos. *in Clement. generalem, de ætate, & qual.* quod si ætatis tempus ponatur in ablatiuo, cum præpositione *in*, vt si dicatur, quod ordinetur quis quoad Subdiaconatum in anno 18. quoad Diaconatum vero, in anno 20. quoad Sacerdotium, siue Presbyteratum in 25. sufficit inchoatio. Si vero ponatur in genitiuo, vt si dicatur, quod sit ætatis 18. 20. aut 25. annorum, tunc (inquit) requiritur complementum. Quod & probat auctoritate multorum Iurisconsultorum, sed maxime Bart. *in l. si cui, ff. de legat. 1.* vbi generaliter loquendo dicit, quod quando ætas profertur in genitiuo, requiritur, vt sit completa, at in ablatiuo, cum præpositione *in*, sufficit, quod sit inchoata. Et addit, quod etiãsi ponatur sine præpositione, requiritur quod sit completa, & consumata, *iuxta Clem. primum de sequestrationc possessionum*, & *fructuum*. Si autem ponatur in accusatiuo, cum verbo significante rem perfectam, aut cum præpositione *per*, vel in futuro coniunctiui, requiritur etiam completa, iuxta *l. non putabam*, & *l. si annus, ff. de cond. & demonstrat.* Sed fine tali verbo, si de fauore agitur, sufficit inchoatio; si de odio, requiritur complementum, iuxta *l. ad Rempublicam, ff. de muner. & hono.* In accusatiuo autem, cum præpositione *ad*, sufficit inchoatio, iuxta *l. qui filium, ff. ad Trebell.* Hæc suprædictus Syluester, de mente Bartoli. Quæ sunt valde notanda, atque memoriæ commendanda, si quidem deseruire possunt pro multis casibus, quorum exempla adducere non libuit, vt breuitati studeam, & quia longiorem requirebant disputationem, poterunt videri in locis prædictis. Et redeundo ad propositi, vnde digressi sumus, dico, quod anni prædicti, secundũ Conc. Trid. ad sacros Ordines suscipiẽdos sufficit, vt sint inchoati, non vero requiritur, quod sint completi: tum propter prædicta; tum etiam quia de fauore agitur, atque vt di-

l. annus, ff. de condit. & demonst. l. ad Rempub. ff. de muner. & hono. l. qui filium, ff. ad Trebel.

ve dicitur, odia restringi, fauores vero conuenit ampliari: & tandem quia id similiter fuit olim interpretatum, atque declaratum, secundum antiquum ius, in supradicta *Clementina generalem*. Et Concilij ipsius verba satis, id indicant, cum dicat, nullus promoueatur ad Subdiaconatus Ordinem, ante 22. ad Diaconatus vero ante 23. ad Presbyteratus autem ante 25. ætatis suæ annum: nam cum non addat completum, satis datur intelligi, sufficere, eosdem fuisse inceptos, & communis vsus satis id declarauit. De hac ætate ordinandorum videndus est Magister Soto, *in 4. sentent. d. 25. q. 1. ar. 2.* & Nauorro in Manuali, *c. 25. num. 30. & 27. num. 155.* Ioannes Gutierrez, *lib. 1. suarum qq. Canon. q. 26. num. 8.*

Sot. in 4. sent. d. 25. q. 1. ar. 2. Nau. in Man. c. 25. nu. 30. & 27. n. 155. Ioan. Gutier. lib. 1. qq. Can. q. 26. nu. 8.

ARTICVLVS III.

Vtrum Regulares ordinari possint, absque literis Dimissorijs, & cuiusnam esse debeant, proprij Prælati, an vero Episcopi diœcesani?

RAtio dubitandi est, nam in Concil. Trid. *sess. 23. ar. 8.* hac de re agendo, dicitur, quod nullus etiam cuiuslibet generalis, aut specialis rescripti, vel priuilegij prætextu, ordinetur, etiam statutis temporibus, nisi eius probitas, ac mores, Ordinarij sui testimonio commendentur. Ex quibus verbis, cum absolute dicatur, Ordinarij sui, inferre olim nonnulli Episcopi voluerunt, ad eosdem hoc pertinere, & asserebant, quod quoad hoc Ordinarius non erat Regularium, ipsorum Prælatus, sed Episcopus diœcesanus. Sed his non obstantibus, in contrarium statuitur Conclusio.

Concil. Trid. sess. 23. ar. 8.

Conclusio.

PAtentes literæ Dimissoriæ, siue commendatitiæ, quibus Regulares ordinandi sunt, esse debent suorum Prælatorum Ordinariorum; non vero Episcopi diœcesani. Hæc Conclusio probatur primo, ex prælegato loco Conc. Trid. postquam illud committit ordinandorum Ordinario Prælato. Nec negari vllo modo potest, quod Generalis, & Prouinciales, seu etiam inferiores Prælati, vbi id consuetudine est positum, quoad hoc Prælati sint Ordinarij. Nec de hoc vlla esse potest ratio dubitandi, cum Concilium ipsum dicat, in prædictis literis commendatitijs, debere ordinandi ipsius probitatem, ac mores commendari. Quonam pacto quæso, tuta, & bona conscientia, facere id possent Episcopi, respectu Regularis, quem forsan numquam agnouerunt, aut saltim cuius probitatem, vitam, & mores haud quamquam plene nouerunt? Sed confirmatur præterea ex alio Concilij loco, in eadem sess. c. 10. argumento deducto à contrario sensu, vbi Abbates, & alij quicumque Prælati, quantumuis exempti, prohibentur, literas prædictas Dimissorias concedere, aliquibus Clericis sæcularibus, vt ab alijs ordinentur: ergo cum propriis subditis Regularibus, non idipsum facere prohibentur. Et quod in prædicto loco, dicitur de Abbatibus exemptis, intelligendum perinde est de alijs Prælatis ordinarijs, similem iurisdictionem habentibus. Et denique hanc sententiam tenet Nau. lib. 1. Consil. de temp. ord. cons. 22. & 23. & Enriquez, lib. 7. de indulg. c. 26. in princ. Et vt omnis dubitandi omnino tollatur occasio, ea de re iam habetur expressa declaratio, Breue, aut Priuilegium Clementis VIII. concessum ad instantiam

Patentes literæ ordinandorum, debent esse suorum Prælatorum Ordinariorum, non vero Episcoporum.

Nauar. lib. 1. cons. de temp. ord. consil. 22. & 23. Enriquez, lib. 7. de indulg. c. 26. in princ.

Nota declarationē Clemen. viij. & Congregationis Cardinalium.

Illustrissimi Monasterij de Alcobaca, Regni Portugalliæ, & incipit: *Vt inter pios*, datum Romæ apud sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die 9 Martij ann. 1592. Pontif. sui anno 1. & habetur authenticum, in lib priuileg eiusdem Monast. vbi dictus Clemens VIII. hoc clare dicit: & præcipit inter alia, *vt litteræ Dimissoriæ Abbatis præfati Monasterij, à quibuscumque loco rum Ordinarijs admittantur, & recipiantur.* Id quod & dicitur fuisse declaratum ab Illustrissimis sacræ Congregationis Cardinalibus, fuitq. hoc quammaxime iuris, ac rationi consonum, nam vt dixi, quis magis, siue potius, ferre potest testimonium de probitate vitæ, ac moribus Religiosi ordinandi, quam a proprius eiusdem Prælatus, vtpotè qui per diutinam conuersationem, & longissimi temporis spatiū (vt dicitur) ipsum intus, & in cute nouit, tractauit, atq; obseruauit? Neque hisce de rebus Episcopus diœcesanus, vllo modo posset fidem facere, de re quam plene non nouit; aut nosse vllo modo potuit, nisi falsum ferendo testimonium. Præterquam quod & ad id, aliqua extant priuilegia, quæ per Concilium nullo modo videntur esse correcta, innouata, aut reuocata, concedentia, aut (vt verius dicam) præsupponentia, & dicentia, quod Monachi, siue Regulares, cum suorum Prælatorum Dimissorijs literis, debent, & possunt ordinari, non vero sine illis. Habentur in Monum. Ord. multis in locis, & referuntur in Comp. Men. *verb. Ord. sacri*, §. 15 & 2. & in Comp. Ord. Cistertij, tit. ord. §. 2. & Comp. Societ. Iesu, tit. eodem, §. etiam 2. Hactenus de isto Articulo.

Comp. Men. verb. Ord. sacr. §. 2. & 3. Comp. Ord. Cistert. tit. ordo, §. 2. & Comp. Societ. tit. eod. §. etiam 2.

ARTICVLVS IV.

Vtrum habitis literis prædictis Commendatitijs, siue Dimissorijs, fratrum Prælatorum, coram Episcopis, Regulares præsentati, ab eisdem possint, aut debeant examinari?

Monum. Ord. 1. impf. fol. 56. & 2. fol. 140. conc. 312. & in Suppl. f. 96. concess. 312. Cōp. ver. ord. sacri, §. 1. Suppl. fol. 26. conc. 78. Cōp. vbi sup. §. 7.

HVic Articulo deseruiet pro ratione dubitandi, id quod habetur in Monum. Ord. concessisse olim, Eugen. IV. Monachis sancti Benedicti, Cōgreg. Italiæ, nempe, *vt à quocumque Episcopo, ordinari possent, absque aliqua dictorum Monachorum examine*, quod & Clemens IV. etiam concessit nobis Fratribus Minoribus, habetur in Monum. primæ impress. fol. 56. & 2. fol. 140. concess. 312. & in Suppl. fol. 96 concess. 312. & refertur in Comp. *verb. Ordines sacri, §. 1.* Nam quamuis postea Leo X. in Concil. Later. *Statuerit, quod Fratres ad Ordines promouendi, possent per Ordinarios, de Grammatica, & sufficientia examinari*; addidit tamen, *quod dummodo competenter respondeant, libere debent admitti*, prout habetur in Suppl. fol. 26. concess. 78. & refertur in Comp. vbi supra, §. 7. Hæc deseruiant pro ratione dubitandi. Sed his non obstantibus, in contrarium statuitur Conclusio.

Conclusio.

Regulares bene possunt ab Episcopis examinari, quāuis habeant patentes, & Dimissorias literas, à suis Prælatis. *Concil. Trid. sess. 23. c. 12.*

QVamuis Regulares habeant patentes literas, Dimissorias, siue commendatitias, à proprijs Prælatis, bene possunt nihilominus ab Episcopis examinari. Hæc Conclusio habetur expressa, in Conc. Trid. *sess. 23. c. 12.* vbi ad hoc propositum, post alia, sequentia ponuntur verba: *Regulares quoque, neque in minori ætate, nec sine diligenti Episcopi examine ordinentur, priuilegijs quibuscumque, quoad hoc penitus exclusis.* Quod inquit Concil. se præcipere, antiquorum Canonum vestigijs inhærendo, postquam præcepserat idipsum cap. 7. vt fieret cum Clericis, *quod non ab Episcopis ordinentur, sine præuio diligenti examine.* Et licet post huiusmodi Concil. decretum, aliqua

aliqua ferantur priuilegia, Regularibus conceſſa, *ordinari vt poſſint, nullo prauio Epiſcoporum examine*, vt dicitur conceſſiſſe olim, Greg. XIII. pro Religioſis Societatis Ieſu, eiuſmodi tamen priuilegium, & omnia alia, ſi quæ ſunt, poſtmodum fuere reuocata, per nouam Conſtitutionem, quam fecit Sixtus V. *contra male promotos, ſine ordinatos*, quæ vt ſupra diximus, incipit: *Sanctum, & ſalutare*. Vnde retoluitur eſt dicendum, quod in rigore loquendo, & ſtando in virtute decreti prædicti Concilij Tridentini, & ſupradictæ Conſtit. Sixti V. Regulares optime poſſunt ab Epiſcopis examinari, de Grammatica, & ſufficientia, quamuis ſint à ſuis proprijs Prælatis examinati, & approbati, nec literæ Dimiſſoriæ, eiſdem conceſſæ, pœnes hoc ad aliud deſeruiunt, quam vt fidem faciant, de licentia ad ordinandum, & de ordinandorũ moribus, vitæ probitate, atq; integritate. Addo, quod quamuis ſimùl reddatur teſtimonium de ſufficientia quam habent, ſi Epiſcopi prædicti vrbane agendo, huic rei fidem noluerint facere, ius quidem habent ad hoc, vt ſi voluerint, poſſint Regulares prædictos, iterum examinare. Verum licet ſit, quod deuoti, atque prudentes Epiſcopi, hac in re, ſuam exonerando conſcientiam, cum conſcientijs Prælatorum, ipſorum commendatitijs literis plenam, atque omnimodam fidem ſolent facere. Hactenus de iſto Artioulo.

Conſt. Sixti V. contra male promot. qua incipit: Sanctũ, & ſalut.

ARTICVLVS V.

Vtrum Religioſi Societatis Ieſu, ſine titulo beneficij, aut patrimonij poſſint, & debeant ordinari?

DEſeruiet etiam pro ratione dubitandi, eius quod quæritur in præſenti Articulo, id quod habetur, *in Concil. Trid. ſeſſ. 21. c. 2.* vbi dicitur, *quod nullus in poſterum ordinetur, niſi ad titulum beneficij, ſiue patrimonij*. Quod quidem decretum, etiam Sixtus V. in dicta ſua Conſtit. contra malè promotos confirmauit, atque corroborauit. Et quamuis ſit communis opinio, prout aduertit Nauar. in Man. c. 27. num. 258. quod huiuſmodi decretum, non extenditur ad Regulares, quia, vt inquit D. Anton. 3. par. tit. 14. *pro Regularibus, ſed præcipue Mendicantibus, pro titulo deſeruit ſporta*: cùm tamen prædicti Religioſi Societatis Ieſu, licet vere ſint Regulares, & Religioſi, (etiam Scholares, poſt emiſſa expleto biennio, tria vota ſimplicia) ſunt tamen Regulares, atque Religioſi reuocabiliter, poſſuntq. in caſu, ab eadem Societate dimitti, & expelli, vnde, neque immerito, ratio inſurgit dubitandi, an etiam ipſi comprehendantur in Concil. Trident. decreto prædicto, nec ordinari poſſint, niſi ad titulum beneficij, ſiue patrimonij, quemadmodum & cæteri Clerici ſæculares. Videretur enim fruſtrari mens, finis, atque intentio Concilij, poſtquam poteſt poſtea contingere, à Societate prædicta, vt dimittantur, remaneantq. in ſæculo depauperati, ſicut alij Clerici, ſine beneficio, & patrimonio, & cogantur, cum ſui Ordinis dedecore, mendicare, quod omnino Concilium prætendit vitare. His tamen non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur Concluſio.

Concil. Trid. ſeſſ. 21. c. 2. Nau. in Man. c. 27. n. 258. D. Ant. 3. p. tit. 14.

Concluſio.

REligioſi Societatis Ieſu (etiam Scholares) & qui (vt dicitur) ſolummodo primam profeſſionem fecerunt, aut tria ſimplicia vota emiſerunt, ordinari poſſunt & debent, ſine titulo patrimonij, & beneficij. Hæc Concluſio fere eſt communis reſolutio, imo vero credo, quod de ea iam nullus poteſt dubitare, nam certiſſimum, atque conſtitutiſſimum eſt, quod Concilij

Religioſi Societatis Ieſu, etiam ſcholares, ordinari poſſunt, ſine titulo patrimonij, aut beneficij.

cilij decretum prædictum, non extenditur ad Regulares, & Religiosos. Citra controuersiam etiam est, quod prædicti viri Societatis Iesu, etiam Scholares, sunt vere Regulares, & Religiosi. Vnde cum Conc. Patres calluerint, ac recte & plene ipsorum institutum penetrauerint, & de illis haudquaquam talia dixerint, vt scilicet non ordinarentur, nisi ad titulum beneficij, siue patrimonij, non id videtur dicendum, siue affirmandum, sine sufficienti causa & fundamento. Deniq; vt hac de re omnis tolleretur occasio, & ratio dubitandi, Greg. XIII. quadam sua Constit. iam hoc ipsum explicauit, & declarauit, quod non obstante Constitutione Pij V. qua dixit, decretū Concilij prædictum, non esse seruandum cum Religiosis professis huius Societatis, imo vero declarauit, ad eosdem solummodo non extendi, quod etiam idipsum intelligatur, cum scholaribus, vt refertur *in Comp. eiusdem Societ. tit. ordo*, §. 2. Neque his obstat, quod eiusmodi prima solummodo, professione peracta professi, seu qui tria tantum simplicia vota emiserunt, propter aliquas causas, interdum a Societate prædicta possint & soleant expelli, & contingere possit, vt cum sui Ordinis etiam, & status dedecore cogantur mendicare, nam mali euentus, secundum iuris Regulam, *in l. inter stipulam, §. sacro, ff. de verb. oblig.* non in consideratione veniunt, cum eueniant per accidens, nec semper rebus omnibus, mundi vndequaque, possit prouideri. Arist. etiam dixit, *quod ea, quæ sunt per accidens, non cadunt sub scientia*. & sic in hoc est standum, interim dum non aliud per Apost. sedem, dicitur siue determinatur. Et hæc pro isto Articulo dicta sufficiant.

Nota hoc vale de pro viris Societatis Iesu.

Cap. Soc. Iesu tit. ordo, §. 2.

l. inter stipulā §. sacro, ff. de verb. oblig. Arist. 1. Methaph.

ARTICVLVS VI.

Virum Regularis ordinatus extra tempora, seu ante legitimam ætatem, aut sine literis Dimissoriis, sit ipso facto suspensus?

Nau. in Man. c. 25. nu. 70. & 28. n. 155. & sup. c. accepta, de vsur. spoliar. appo. 8.

Gutier. in qq. Can. q. 26. n. 8. Salzed. in pract. c. 22.

c. vel non est compos. Clem. gen. de stat. & qual. ordin.

D. Ant. 3. p. tit. 14. c. 16. Maior. in 4. d. 24. q. 2.

Extrau. Cum ex sacrorum. Recipientes sacros Ordines extra tempora, vel ante legitimā ætatē, aut sine literis Dimissoriis sunt ipso facto suspensi.

PRo huius Articuli intelligentia præmitto, ex Nau. in suo Man. c. 25. nu. 70. & 27. num. 155. & super *c. accepta, de vsur. spoliar. appo. 8.* atque ex Ioan. Gutierrez, in suis qq. Can. lib. 1. q. 26. nu. 8. & Salzedo in practica doctissimi atque Illustrissimi viri, Bernardi Diaz de Lug. c. 22. quod olim multi grauissimi DD. tenuerunt, quod in prædictis casibus, de iure communi antiquo loquendo, qui ordinabantur, non erant ipso facto suspensi, sed suspendebantur, atque mandabantur suspendi, per *c. vel non est compos, de temp. ordin.* quam sententiam tenet Glos. in *Clem. generalem, de stat. & qualit. ord.* & in *c. vel non est compos.* & tenuit eam D. Ant. 3. p. tit. 14 c. 16. & Ioan. Maior. in 4. d. 24. q. 2. at hodie per Extrau. Pij II. quæ incipit: *Cum ex sacrorū* contrarium omnino videtur dicendum, & quod qui ante legitimam ætatē, vel sine literis Dimissorijs, aut extra tēpora ordinātur, non solū suspendendi veniunt, verū etiam & sunt ipso facto suspensi. De quo, & sequens statuitur Conclusio.

Conclusio.

HOdie recipientes sacros Ordines, extra tempora, vel ante legitimam ætatē, aut sine literis Dimissorijs, ipso sunt facto suspensi, non solū Clerici, verū etiā Regulares. Hoc dixerim, quia nō defuere quidā Auctores, qui in ea fuerūt sententia & opinione, vt dixerint, Extrau. præd. *Cū ex sacrorum*, ad Regulares non extendi, sed dūtaxat ad Clericos, de ipsis enim (inquiunt) expresse loquitur, vt patebit intuenti, nō vero de Monachis, siue Religiosis, & aiunt, quod à diuersis non fit illatio, nec negari potest, quod Mōachi, & Clerici, sint diuersa, cū id satis cōstet, *ex rubrica, & titulo, ne Clerici, vel Monachi.* Certū etiam esse dicunt, quod constitutio solūmodo agens de Clericis,

Reli-

Religioſos ſiue Regulares minime comprehendit; ſicut nec vice verſa conſtitutio loquens de Regularibus ſolummodo, non comprehendit Clericos ſeculares, vt habetur expreſſe *in Clement. 1. iuncta Gloſ. verb. Religioſus, de reb. Eccleſ. non alien.* Sed nihilominus tenendum eſt id, quod dictum eſt in concluſione, eſtq. certum, atque ſine dubio, nam Sixtus V. in alia ſua Extrauag. ſiue Conſtitutione, quam fecit contra male promotos, prædictæ Conſtitutionis Pij II. mentionem faciens, ad Regulares prædictos etiam extendi, ſatis expreſſe declarat, in illis verbis, *quemcumq. ſæcularem, vel cuiuſuis Ordinis, aut militiæ Regularem.* Et ratio ipſa huic reſolutioni fauet: nã licet quantum ad alia, quammaxima ſit differentia, inter Clericos, & Monachos, ſiue Regulares, maxime quando agitur de materia, quæ vel tantum concernit Clericos, vel tantum Monachos: at quando materia eſt, quæ æqualiter reſpicit vnum & alterum, qualis eſt materia Ordinum recipiendorũ, & vt non recipiantur extra tempora, ante legitimam ætatem, aut ſine literis Dimiſſorijs, nulla prorſus inter ipſos eſt differẽtia. Quod ſi prædictus Pius II. vſus fuit nomine *Clerici*, non vero expreſſe Monachos, ſiue Regulares nominauit, ex eo fuit, quia nullus qui non ſit Clericus, & prima Tonſura, & Minoribus Ordinibus initiatus, ac per hoc in ſortem Domini vocatus, ad ſacros Ordines prædictos poterat, aut poteſt promoueri. Hinc eſt, quod vſus fuerit nomine Clerici, nec quidem male, quinuero nimis iuridice, nam, Clerici, nomẽ in hoc ſenſu, vniuocum eſt, & nomine, & definitione conuenit, atque cõprehendit Clericos, tã ſæculares, quã Regulares, quibus contingere poteſt, promoueri ad ſacros Ordines. Sunt præterea in Iure, plura capita, quæ quantũ ad aliqua, æqualiter Clericos ſæculares, & Regulares comprehendunt, quæ habentur *in toto tit. de vita, & honeſt. Cler. & tit. de cohabit. Cler. & mulier.* & ſic hac de re, non eſt dubitandum.

Gloſ. in Clem. 1. verb. Religioſus de reb Eccleſ. non. Sixtus V. Extrau. con. male promotos.

Solummodo eſt difficultas, an qui extra tempora, ſeu ante legitimam ætatem, vel ſine literis Dimiſſorijs, ſacris Ordinibus initiantur, non quidem ex dolo, aut malitia, ſed bona fide, remaneant ipſo facto ſuſpenſi? vt, verbi gratia, qui ordinatus eſt ante legitimam ætatem, exiſtimando, id ſibi licere, ob aliquam cauſam, quia forſan ſuo Ordini, aliqua fuerit facta conceſſio, aut ea de re, aliquod habeatur viuæ vocis Oraculum, licet non multum autenticum? Huic difficultati reſpondet Nau. vbi ſupra, dicendo, quod tales non ſunt ſuſpenſi: nam conſtitutio prædicta Pij II. ſolummodo apponit ſuſpenſionem, contra præſumentes, & certum eſt quod verbum præſumere, dolum, atque malitiam deſignat, quo fit, vt qui bona fide, & probabili ignorantia, abſque dolo, & malitia, prædictos ſacros Ordines ſuſcipit, ſuſpenſus minime ſit. Quod probat ex doctrina Card. in Clement. 1. q. 38. de priuileg. Videatur ibi Nauar. nam plura dicit ad hoc propoſitum, eaq. notatu digniſſima, & hæc pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

Difficultas notanda.

Nau. vbi ſupra.

Card. in Clement. 1. de priuileg. q. 38.

ARTICVLVS VII.

Vtrum qui initiatur prima Tonſura, & Minoribus Ordinibus, extra tempora, aut non ſeruatis interſtitijs, vel ſine literis Dimiſſorijs, aut cum falſis, ſit ipſo facto ſuſpenſus?

HAc de re Nauar. lib. 1. Conſil. tit. de temp. ordin. & qual. ipſorum, plura facit conſilia, de cuius doctrina, & reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Stando in iure communi olim qui initiabatur prima Tonſura aut Min Ordin. extra tempora aut ſine literis dimiſſorijs, vel cum falſis, non erat ipſo facto ſuſpenſus. *Nau. vbi ſupra, conſ.9. n. 2. & 25. nu. 1. & 4. & 30. nu.3. Arch.in c.vol non eſt comp. de temp.ord. c.Lugdunenſis, 9 q.2. Gloſ. in c.eos, eod.tit. lib.6. c. quod tranſlationem. c. non eſt de temp ord. Extr. Pij II. Cũ ex ſacrorum. Nau.in Man. c 25. nu. 70. & 27 n.241. Poſt Conſtitutionem Sixti v. etiam initiati, prima Tõſura, & Minor. Ord. In prædictis caſibus ſunt ipſo facto ſuſpenſi.*

STando in iure communi olim, qui initiabatur prima Tonſura, aut ſuſcipiebat Minores Ordines, extra tempora, aut ſine literis Dimiſſorijs, vel cum falſis, ſeu non ſeruatis interſtitijs, quamuis peccaret, non tamen remanebat ipſo facto ſuſpenſus. Hæc Concluſio eſt expreſſa ſupradicti Nauar. loco vbi ſupra, ſed maxime conſil.9. num.2.& 25. num.1.& 4. & 30. nu.3 & ſæpe alibi. Quam & probat ex doctrina Arch.& multorum aliorũ, *in c.vol non eſt compos de temp.ord.& c. Lugdunenſis, 9.q.2.& Gloſ.in c.eos,eo.tit. lib.6.* qui omnes dicunt, quod quamuis huiuſmodi mereatur ſuſpendi, ſecundum iura, *per c. quod tranſlationem, & d. c. vel non eſt compos de temp. ord.* non tamen de facto incurrit huiuſmodi ſuſpenſionẽ; peccabit tamen, & grauiter. Et addit prædictus Nau. hoc eſſe etiam tenendum, atque dicendum, poſt ſuprad. Extrau. Pij II. *cum ex ſacrorum*, nam illa, vt patebit intuenti, ſolummodo loquitur de ſuſcipientibus Ordines ſacros, extra tempora, vel ante legitimam ætatem, aut ſine literis Dimiſſorijs, ſeu cum falſis (quod eſt idẽ) non tamen loquitur de prima Tonſura, nec de Minoribus Ordinibus. Vnde inquit, neque id eſt dicendum, cum ſecundum antiqua iura, in dictis caſibus, non incurreretur olim prædicta ſuſpẽſio, quod late probat in ſuo Man c.25. nu.70.& c.27.nu. 241.& quod fecit Pius II. in d. ſua Extrauag. ſolummodo (inquit) fuit, ſuſpendere ordinatos Ordinibus ſacris in dictis caſibus, & declarare, eos eſſe ipſo facto ſuſpenſos, atque irregulares, ſi celebrent; non tamen ibi mentionem fecit de prima Tonſura, aut Minoribus Ordinibus, quapropter ſic initiati, quamuis peccent grauiter, & mortaliter, mereantur. ſuſpendi, eſt tamen illud peccatum, quod ſola contritione deletur, neque ipſo facto ſunt ſuſpenſi, Religioſi neque alij, & ſi ſint Clerici ſæculares, beneficiumq. eiſdem conferatur, collatio facta tenet. Sed difficultas eſt, an eiuſmodi, modo ſint ſuſpenſi, per nouam Conſtitutionem Sixti V. contra male promotos, & ordinatos, quæ incipit: *Sanctiũs, & ſalutare?* de quo ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

POſt præfatam Conſtitutionem Sixti V. omnes ſupradicti, prima Tonſura, Minoribusq. Ordinibus initiati, ſæculares & Regulares, cuiuſcumque gradus, & conditionis extiterint, ipſo facto ſunt ſuſpenſi, atque etiam Epiſcopi, eoſdem ordinantes extra tempora, vel ante legitimam ætatem, ſeu ſine literis Dimiſſorijs, aut non ſeruatis temporum interſtitijs. Hęc Cõcluſio conſtat ex expreſſis verbis dictæ Conſtit. *ibi.ad primam Tonſuram, Minores q. Ordines* (quo loco loquitur de Epiſcopis ordinantibus) & ibi, *eoſdem Clericos poſt hac male promotos* (vbi loquitur de ipſis, ſic ordinatis) & tam iſti, quam illi ſuſpenduntur ipſo facto, vt patebit intuenti. Hac de re videatur Nauar. loco ſupracitato, & in varijs atque diuerſis conſilijs, quæ circa hanc materiã facit, vbi & inuenire licebit ea, quæ erant olim de iure communi antiquo, & quæ dicenda ſunt de iure nouo. Aduerto tamen, quod quando prædictus Nauar. eiuſmodi fecit conſilia, nondum in lucem prodierat prædicta Extrauag. ſiue Conſtitutio Sixti V. atque ita dicit ibi multa, quæ modo non poſſunt ſuſtineri, aut obſeruari, vt aduertunt Scholia facta ad dicta conſilia, quod eſt multum notandum, atque memoriæ commendandum: vt enim dicitur, diſtinguenda ſunt tempora, vt concordentur iura. Hactenus de iſto Articulo.

ARTI-

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Prælatus Regularis, potestatem habens ad dispensandum, cum aliquo sibi subdito ad omnes Ordines, concessa licentia ad Minores quatuor, & ad Subdiaconatum, visus fuerit dispensare, vt promoueri possit postmodum, etiam eo mortuo, ad omnes alios.

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

PRælatus in supradicto casu, visus est dispensare, quoad omnes sacros Ordines. Hæc Conclusio est expressa Nauar. lib. 1. conf. de æta. & qual. ord. conf. 1. & lib. 3. de Regul. conf. 37. vbi dicit, in simili proposito casu, esse tenendum & credendum, Prælatum prædictum, facultatem habentem à Papa, ad dispensandum in id, cum aliquo sibi subdito, voluisse dispensare in totum, ac totaliter eiusmodi subditū fecisse habilem, ad suscipiendos omnes etiam alios sacros Ordines. Quia inquit, non est verosimile, quod voluerit eumdem habilitare, nunc ad istum, nunc vero ad illum sacrum Ordinem, quia non esset boni, ac prudentis Prælati, id feciſſe cum periculo, vt eo mortuo, necessarium esset iterum ad Papam confugere. Præterquam quod Commissariorum communis, atque ordinarius est stylus, vt auctoritatem habens, & facultatem, ad dispensandum cum aliquo, ad suscipiendos sacros Ordines, & habilitandum ipsum, vnico id faciat actu, non vero pluribus, & sic est præsumendum de Prælato supradicto, vt enim habetur, *in c. 1. de scrut. ab ord. facien.* non est præsumendum de bono Prælato, aliquod malum, & stultum, vtq. dicitur in iure, *in l. si possidetis, C. de probat. & Glos. in l. neque Natales, eod. tit.* insolita non sunt credenda, aut præsumenda, sed quæ communiter accidunt, facit, *& c. non est verisimile, de præsump.* Quæ pro isto Articulo breuiter dixisse sufficiant.

Prælatus in hoc casu, quoad omnes sacros Ordines visus est dispensare.

c. 1. de scrut. ab ord. fac. l. si possidetis, c. de probat. & glos. in leg. neque Natales, eod. tit. c. non est verisimile, de præsumpt.

ARTICVLVS IX.

Quinam actus sint iure prohibiti, actualiter suspensis, in quibus se exercendo, atque intromittendo, efficiuntur irregulares?

Respondetur huic Articulo, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

EXcommunicatus, siue suspensus, solummodo pœnam irregularitatis incurrit, exercendo illos actus, qui sunt specialiter deputati, alicuius Ordinis ministerio. Hæc Conclusio est expressa Innoc. & Panor. *in c. fin. de excess. Prælat.* & est exemplum in eo, qui suspensus ab Ordine sacro, Missam dicit, quamuis sit Sacerdos, aut cantat Euangelium, existens Diaconus, aut epistolam cum apparatu solemni, cum sit Subdiaconus, sed non incurrit irregularitatem prædictam, qui sine apparatu solemni illam cantauerit, aut aliqua responsoria, siue psalmos in ecclesia, faceretve aliqua diuina officia, quæ fiunt, ac fieri semper consueuerunt, etiam à laicis. Vnde iuxta communem Doctorum sententiam, duo simul sunt necessaria, ad hoc vt ordinatus,

Excōmunicatus, siue suspensus irregularitatem incurrit solūmodo, exercendo illos, actus, qui alicui Ordini sūt deputati. *Innoc. & Panor. in c. fin. de excess. Prel.*

excommunicatus, siue suspensus, incurrat in irregularitatem. Primo, vt officium sit diuinum, seu sacrum: alterum verò, vt sit deputatum alicui certo, atque determinato Ordini. Qua de re videatur Nau. in Man. c. 27. n. 244. & nos infra, plura dicemus in 2 tom. dum agemus de censuris Ecclesiasticis. Sed dices, quid si prædictus suspensus, aut excommunicatus, sessione seu statione, se constituat inter alios Sacerdotes, atque intromittat in electionibus, & alijs actibus, qui solummodo conueniunt sacris insignitis, aut Sacerdotibus sunt deputati? erine eiusmodi, per hoc factus irregularis? Respondeo, & sit secunda Conclusio.

Nau. in Man. c. 27. nu. 244.

Secunda Conclusio.

Excõmunicatus, aut suspensus, alijs rebus se ingerendo irregularitatẽ non incurrit. *Panor. vbi supra. c. cum inter, de elect. c. si quis, 17. q. 4. c. aduersus. c. inter alia, de immun. Eccles. c. 2. & c. si celebrat. de Cler. excomm. min. Glos. in c. ei, de præben. lib. 6. verb. ætas. c. vel non est compos. de tẽp. ordin. l. itaq. fullo. ff. de furtis. c. 1. de postul. Prælat.*

Quamuis prædictus suspensus, siue excommunicatus, eiusmodi rebus se ingerendo, mortaliter peccet; non tamen incurrit irregularitatem. Hæc Cõclusio est Panor. vbi supra. Et quidem, quod peccet mortaliter, manifestum est, cum faciat actum, iure sibi prohibitum, argumento eorum, quæ notantur in iure, *in c. cum inter, de elect.* & multis alijs, & præterea, quia ordinatus, suspensus, siue excõmunicatus, licet gaudeat priuilegio Can. *Si quis suadente Diabolo*, 17. q. 4. ac fori, vt determinant sacri Canones, *in c. aduersus, c. inter alia, de immunit. Eccles.* non tamen gaudet alijs priuilegijs, honoris & dignitatis, conuenientibus sibi ratione Ordinis, quem habet, veluti quod sit capax collationis alicuius beneficij sæcularis, seu Regularis, seu alicuius dignitatis, vel honoris, *iuxta c. 2. & c. si celebrat, de Clerico excommunicato, ministr.* Vnde & *Glos. in c. ei, de præbend. lib. 6. ver. ætas*, constanter tenet, præbendam sacerdotalem, hoc est, quæ actum sacerdotalem requirit, in eo cui conferenda est, dandam non esse ei, qui factus est Sacerdos ante legitimam ætatem, tum, quia iste talis potius interdicendus est, ac suspendendus ab Ordinis vsu, secundum sacros Canones, *per c. vel non est compos, de temp. ord.* tum etiam, quia vt habetur in iure. *Itaq. fullo. ff. de furtis, & c. 1. de postul. Prælat.* nemo debet ex delicto reportare commodum, aut propter delictum, assequi id, quod sine illo, numquam fuisset assequutus. Quod vero in prædicto casu non incurratur irregularitas, multis probat Nauar. lib. 1. Consil. in diuersis consilijs titulo, de ætat. & qualit. ordin. quæ breuitatis gratia in præsentiarum referre omitto, cum hoc sit certissimum, atque clarissimum.

ARTICVLVS X.

Vtrum ordinatus ante legitimam atatem, & factus propterea suspensus, perueniendo ad eam, ministrare possit, absque vlla aliqua desuper accepta dispensatione, suumq. Ordinem solemniter exercere?

Respondetur huic Articulo, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Ordinatus ante legitimã ætatem, & factus suspẽsus debet à suspensione absolui, antequã ministret, seu ad alium Ord. ascendat.

ORdinatus ante legitimam ætatem, cum remaneat ipso iure suspensus (si temere Ordines recepit) necessarium est, vt priusquam Ordinem exerceat, à suspensione absoluatur, neque ante, etiamsi attingat ætatem, per sacros Canones, & sanctum Concilium Tridentinum requisitam, absque absolutione prædicta, aliũ potest Ordinem suscipere, aut in suscepto solẽniter ministrare. Hæc Cõclusio est omnium Doctorum cõmunis,

& eam

& eam tenet expresse Nauarr. in Manu. & in quamplurimis suorum Consiliorum locis. Cuius quidem ratio etiam in promptu est, nam per suspensionem prædictam, secundum omnes, impeditur à suscipiendis alijs Ordinibus, & ab administrando in iam susceptis. Suspensio enim totaliter, atque absolute suspendit ab executione omnis Ordinis sacri. Aduertendum est tamen, consulto à me positum fuisse in Conclusione, si temere Ordines susceperit, etenim si id fecerit bona fide, atque ex probabili ignorantia, vt iam supra diximus in Articulo sexto huius quæstionis, de mente & sententia Nauarr. quod non incurrit suspensionem. Quia de re videatur specialiter *in c. accepta, de restit. spoliat. oppo. 8. nu. 32. & lib. 1. Consil. de temp. ordi. consil.* . . . & in Manuali *cap. 27. nu. 153.* & addit Nauarr. quod celebrando, eadem ignorantia perseuerante, non etiam incurrit irregularitatem, etiamsi postea celebret, antequam perueniat ad legitimam ætatem, eadem ignorantia perseuerante, quæ si fuerit talis, vt eumdem non excuset, peccabit (inquit) mortaliter, eo quod sic celebrauerit; non tamen efficietur irregularis, siquidem à principio numquam fuit suspensus ipso facto, nec suspensio ipsa aduenire potest, adueniente postea mala fide, vt tradit Sylues. *verbo, ordo, 3. q. 8.* Et hæc de isto Articulo, ac tota Quæstione dicta sufficiant.

Nau. in Manu.

Nau. in c. accepta, de restit. spol. Apost. 8. num. 32.

QVÆSTIO XL.

De celebratione Missarum, & his, quæ ad Missam, rite, ac recte celebrandam, spectant, in quatuordecim Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit Missa, quæ in nostra sacra Ecclesia quotidie celebratur?

Huic articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

MIssa est oblatio quædam ad Deum, per Sacerdotis ministerium transmissa. Hæc Missæ diffinitio est D. Thomæ, & Hugon. de sancto Victore, & tradit eam Syluester, *verb. Missa, 1, num. 1.* vbi & dicit, quod potest etiam dici Missa, ab emissione Cathecumenorum, & excommunicatorum. Sed hæc Missæ descriptio, aliqualiter apparet friuola, quamuis reuera Catechumeni, atque excommunicati foras sint mittendi, interim dum agitur, siue celebratur missa: qua ratione melius est, vt dicamus cum D. Tho. prout dictum est, quod est oblatio ad Deum, per Sacerdotis ministerium transmissa. Et duo sunt, quæ in eadem mittuntur, siue transferuntur ad Deum; nempe Sacerdotis orationes, & ipsum Eucharistiæ sacrificium. Quorum primum efficaciam habet ab opere operantis (vt dicitur) saltem, in quantum est meritorium, seu impetratorium: secundum vero ex opere operato, qua ratione, quantum attinet ad id, quod substantiale & essentiale est in Missa (quod est sacrificium) secundum D. Thomam, & omnes communiter Doctores, æque bona est Missa, mali sacerdotis, ac boni; licet quantum attinet ad orationes annexas, melior sit, melioris indistincte, & absque vlla dubitatione. Sed de hoc alias, cum hac de re specialem fecerimus mentionem, siue Articulum. Supereſt modo afferamus aliam

Missa est oblatio ad Deum, per Sacerdotis ministerium transmissa. Sylu. ver missa, 1, nu. 1.

Missæ

Missæ diffinitionem, siue descriptionem ampliorem, atque clariorem. De qua sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Missa est actio quædam, qua corpus, & sanguis Christi, in memoriâ passionis ipsius ei seruitur Deo Patri. *Nau. in Man. c. 25. n. 111.*

Missa, quæ in sacra nostra Ecclesia celebratur, est actio quædam diuina, qua ex Christi Domini institutione, atque in memoriam ipsius passionis, panis & vinum sub certis verbis, in eiusdem corpus & sanguinem transmutantur, conuertuntur, & transsubstantiantur, & Deo Patri sub eorumdem specie offeruntur. Hæc missæ diffinitio, siue descriptio, nonnullis additis & mutatis, desumpta est ex Nauarro in Man. *c. 25. nu. 111.* vbi hac de re plura dicit, sed specialiter, quod hæc dictio, *missa* (vt perperam Hæretici conantur dicere) non est res noua, sed antiqua, nec voluntarie ab Ecclesia confecta, sed deducta ex Sanctis Patribus, atque ex eo, quod in Bibliis sacris, & textu Hebraico, atque Caldaico expresse continetur, nempe à quodam verbo *missach*, cuius sit mentio Deuteron. 16. & significat *oblationem spontaneam*, quam in Eucharistiæ sacramento, siue sacrificio, nunc etiam nos ad Deum mittimus, per Sacerdotis ministerium, dum dicitur, siue celebratur missa. Vnde nec incongrue Fœlix Papa *in c. sufficit, de consecrat. distinctione* 1. Et Gregorius IX. *in c. Salonitano, distin. 63.* Concilium etiam Toletanum *in c. nihil, 7. quæst. 1.* vtuntur hac voce phrasi, siue dicendi modo, *facere missam*, pro dicere missam, nec immerito cum in ipsius Missæ ordinario, præcipua eiusdem pars, actio nuncupetur, & appelletur, prout aduertit, & notat Innocen. *lib. 3. cap. 4. de sacrif. miss.* vbi vocat eam, ministerium: prout & subtiliter tradit, etiam Caiet. *tit. de sacrif. miss.* adducens in id illa Christi Domini verba, ad Apostolos, & omnes in vniuersum sacerdotes: *Hoc facite in meam commemorationem*, & illa: *Hac quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis:* Qui hac de re, & de hoc venerabili Missæ sacrificio, plura videre desiderat, & de varijs ipsius ethymologijs, consulat Illustrissimum Cardinalem Bellarminum *lib. 5. de Euchar. c. 1.* Et hæc pro isto Articulo breuiter dixisse sufficiat.

c. sufficit, de consec. d. 1.
c. Salonitano, d. 63.
c. nihil, 7. q. 1.
Inno. lib. 3. c. 4. de sacrific. miss.
Caiet. tit. de sacrif. miss.
Bellar. lib. 5. de Euch. c. 1.
Matth. 26.

ARTICVLVS II.

Vnde ortum & originem duxerit Missa, quæ in sacra nostra Ecclesia celebratur?

Hug. lib. 2. de sacram. p. 2. c. 4.
c. Iacobus, de consec. d. 1.

VAriæ sunt hac de re Doctorum sententiæ & opiniones, saltem secundum apparentiam. Nam Hugo lib. 2. de sacramen. Missæ institutionem tribuere videtur D. Petro, ex quo dicit, *eumdem Antiochiæ primum, missam celebrasse*. Sed *in c. Iacobus, de consec. dist. 1.* dicitur quod *Iacobus Frater Domini secundum carnem, cui primum credita est Hierosolymitana Ecclesia, & Basilius Cæsariensis Episcopus, cuius claritas per totum Orbem circumfulsit, in Scripturis nobis, Missæ celebrationem tradiderunt* (secundum translationem Græcam) quamuis secundum Vulgatam, non habeatur, nisi *addiderunt*. Sed quidquid de hoc sit, quod certum est, atque tenendum, explicabitur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Missæ instituitor, & auctor fuit Christus Dominus.

MIssæ, quæ in sacra nostra Ecclesia celebratur, atque conficitur, institutor & auctor, non quidem D. Petrus, aut Iacobus, siue Basilius, sed vere

vere & realiter fuit Christus Dominus. Hæc Conclusio est expressa supradicti Hugonis lib. 2. de offic. Eccles. vbi ait, *quod missa inde ortum, atque originem sumpsit, vnde Christus in cœna, corpus & sanguinem suum consecrauit, tradensq. discipulis suis, dixit, hac quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis.* Quæ sententia est vera, atque tenenda, & eam tenet gloss. *in d. c. Iacobus, de consecr. dist. 1.* vbi illa verba, quæ secundum linguam Græcam, sonant *tradiderunt*, non sic esse dicit vertenda, sed *addiderunt*, ad hunc sensum, quod ipsi fuerunt, qui tradiderunt Ecclesiæ, seu potius addiderunt, ordinem celebrandæ Missæ, nam verba (inquit) quibus Christi corpus conficitur, ab ipso Domino sunt tradita, prout satis constat in multis cap. quæ habentur *de consecrat. distinct. 2.* At postea Iacobus & Basilius Cesarienſis Episcopus, multiq. alij, addiderunt aliqua, pertinentia ad decorem & solemnitatem Missæ, prout expresse dicitur, *in cap. Ecclesiasticarum, dist. 11.* & sic est intelligendum & interpretandum *d. c. Iacobus*. In quorum numero primum tenuere locum sancti Apostoli, sed maxime D. Petrus, & D. Iacobus. Et id forsan fuit, quod dicere voluit Hugo supradictus, quando dixit, quod ipse Antiochiæ primum, Missam celebrauit; vel intelligendū est illud verbum *primum*, habito respectu ad tempus, quo Missa Antiochiæ primum celebrata est; non vero ad aliud, seu ad alias mundi partes. Nam certum est, idq. tenendum de fide, quod Christus Dominus in sua sanctissima passione, primam missam celebrauit, & quod essentiale, & substantiale est in ipsa; idem ipse instituit & ordinauit, nempe consecrationis verba, & consecrandi materiam, nam neque alijs vti possumus, aut super aliam materiam celebrare, & qui contrarium intentaret, nihil prorsus efficeret. Etiam certum est, quod multo ante tempore, quam D. Petrus Antiochiæ missam celebrauerit, iam in Ecclesia Missæ celebrari cœperunt, vt satis colligitur ex illo, quod habetur Actuum 2. vbi dicitur, *quod erant Apostoli quotidie, perseuerantes vnanimiter in orationibus, & communicatione, & fractione panis*. Quæ vltima verba multi Doctores interpretantur de celebratione Missæ, & pane supersubstantiali, qui ibidem communicantibus frangitur & ministratur, neque enim verisimile est, quod sancti Apostoli hoc voluerint carere suffragio, atque superno beneficio: quinuero statim, a festo Pentecostes, antequam per vniuersum Orbem diuiderentur, atque dispergerentur, Missam cœperunt celebrare, & panem supersubstantialem prædictum, in hoc sacrosancto Eucharistiæ sacramento, fidelibus communicare. Dicendum est igitur, resolutiue Missam institutam esse à Christo Domino (vt dictum est in Conclusione) & postea quod facta Apostolorū diuisione per vniuersum Orbem, vnusquisque in sua propria Ecclesia, solēnem instituit & ordinauit Missarum celebrationem, eo modo quo nunc peragitur, D. quidem Petrus Antiochiæ, Iacobus autem Hierosolymis, & alij in alijs locis, ita vt verbum illud Hugonis, *primum, seu primus*, non referatur ad ordinem temporis, sed ad loci celebrationem. Hactenus de isto Articulo.

Hug. lib. 2. de offic. Eccles. Matth. 26. glo. in d. c. Iacobus, de consec. dist. 2.

c. 1. cū seqq. de consec. d. 2. c. Ecclesiasticarum, d. 11.

Actuum 2.

ARTICVLVS III.

Quænam sint Missæ partes principales & præcipuæ, & qualiter ipsa celebranda sit?

DIfficultas præsentis Articuli, longiorem requirebat tractationem, atque disputationem, multaq. se offerebant dicenda, eaq. notatu dignissima, & quammaxima consideratione digna, circaea quæ fiunt, ac fieri iuben-

iubentur, interim dum fit, & celebratur sacrificium Missæ. Sed cum id facere per tempus non liceat, & propter breuitatem, cui studemus tantopere, difficultati propositæ, resolutiue respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Missa tres sunt partes præcipuæ, & quæ nã sint illæ. *D. Tho. 3.p. q.83. art.4. Soto in 4.sent. dist. 13. q.2. art. 4.*

TRes sunt partes principales, atque præcipuæ Missæ: quædam, quæ ante mysterium consecrationis, præmittuntur, aliæ ad consecrationem spectant, aliæ eamdem subsequuntur. Hæc Conclusio est expressa D. Thomæ 3.p.q.83.art.4.vbi quærit, an conuenienter fuerint ordinata, ea quæ ab Ecclesia circa hoc sacramentum dicuntur. Sed hac de re specialiter, videndus est Mag. Soto, explicando eumdem D. Thom. in 4. sent. dist. 13. q. 2. art. 4. vbi in particulari agit de omnibus supradictis latissime, aperiendo ipsorum arcana, & mysteria omnia: etenim sunt eisdem plena, neque aliquid intactum, seu intentatum relinquit, quod non declaret, incipiendo à confessione Sacerdotis, quæ fit ante Altare, vsque ad totius Missæ partem vltimam, quæ dicitur, *Ite, Missa est.* Ostendendo & demonstrando etiã, quid eorũ, vnum quodque designet, atque significet; cui correspondeat, vnde, seu à quo, & quo tempore Missæ cerimoniæ, quæ fiunt ab Ecclesia, ortum habuerunt & originem: circa quæ multa dicit mirabilia, & notatu dignissima, quæ libenter ipse prosequerer, ni tempus enarrantem deficeret, neque reuocaret ad alia. Videantur ibidem. Quibus perspectis, constabit manifeste, congruentissime quidem omnia fuisse ab Ecclesia, quinouero à Christo Domino, sanctisq. Apostolis constituta atque stabilita, nihilq. prorsus esse, aut inueniri posse, in toto Missæ sacrificio, à principio vsque in finem, quod non ex institutione eiusdem Christi Domini, atque à sanctis Apostolis, & priscis illis Patribus primitiuæ Ecclesiæ, ortum habuerit, & originẽ; quodq. etiam non sit magnæ alicuius rei significatiuum, ac valde conducens, ad Fidelium omnium institutionem, & debitam venerationem tanti & tam admirabilis Sacramenti. Sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Missa celebrãda est secundũ Ordinarij præfixũ, quod prætermitti non debet, nec potest sine peccato, nisi habetur præ vi, aut rationabilis aliqua causa excuset. *Sylvest. verbo missa, 1.q.2. c. visum, cap. prorsus, de nominib. de consec. d. 1.* Nota hoc valde ex D. Bonauentura circa celebrationem missæ.

Missa in omnibus, & per omnia, tam in dictis, quam in factis, facienda & celebranda est, secundum Ordinarium Romanũ, atque Rubricas Missalis ipsius, quia omnia plena sunt mysterijs & sacramentis, & tenemur id facere sub præcepto, nisi ab aliquibus speciale aliquod priuilegium habeatur, aut rationabilis causa excuset. Hæc Conclusio est Syluestri, *verbo, missa, 1.q.2.* vbi discurrendo per singula, ostendit, qualiter obligent sub peccato mortali, etiam ea, quæ videri forsan possent minutissima, cum fieri præcipiantur in iure, atque in eorum multis apponatur non seruantibus, depositionis pœna, quæ quidem communiter non consueuit apponi, nisi vbi factum contrarium omnino est peccatum mortale. Et in quæst. 5. seq. addit, quod Sacerdos nihil prorsus aliud debet dicere in Missa, præter id quod in Missali continetur, argumento deducto *ex c. visum, & cap. de nominibus, de consec. dist. 1.* ad quod facit quammaxime illud quod dicit Seraphicus Pater noster D. Bonauentura; nempe quod cogitare Sacerdos potest in Missa, aliqua deuota, sed addere, siue exprimere non licet sibi, quod est valde notandum. Et Mag. etiam Soto loco supracitato, hoc ipsum valde commendat: & vt à Sacerdotibus in Missa, non aliæ orationes dicantur, quam illæ, quæ in Missali continentur, quia (inquit) nefas est alias priuatas cum illis sacris commiscere,

re,

re, quæ instituit Ecclesia, & sunt maximis mysterijs plena, tantum (inquit) oportet attente considerare, atque meditari, ac reuerenter proferre, & dicere quæ constituta sunt ab Ecclesia. Qui hac de re plura videre voluerit, consulat prædictum D. Thom. loco supracitato, art. 4. & 5. & Mag. Soto ibidem, quæ pro isto Articulo dicta sufficiant.

D. Thom. vbi supra ar. 4. & 5. & Soto etiã eisdẽ in locis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum fuerit expediens in Ecclesia, quod Sacerdotes ad Missam celebrandam, sacris vterentur vestibus?

Circa ornamẽta Ecclesiastica quid sentiant Hæretici.

LVtherani Hæretici, ceremoniarum omnium Sanctæ Ecclesiæ, irrisores & contemptores, capitalesq. inimici, etiam sacrorum vestimentorum vsum, atque ornatum, in Missis celebrandis, irridentes, damnant, atque condemnant. Sed immerito profecto, sicut cætera alia omnia, cum videamus, non solum apud sacros, verum etiam & prophanos Auctores, omnes antiquos, tam Iudæos, quam Gentiles olim, ornamentis, seu vestimentis, suo more sacris, in suis sacrificijs faciendis, vsos semper fuisse, idq. duplici ex causa, primo ad maiorem populi attentionem captandam, circa sacra & diuina, secundo, ad ornandum, & condecorandum suorum Sacerdotum officium. Quæ duæ causæ, cum etiam apud nos, & maxime hoc Noui Testamenti tempore milizent, quinuero & præcipue, immerito quidem & absque omni causa, & ratione prorsus, prædicti hæretici Lutherani, nostrorum sacrorum ornamentorum vsum & consuetudinem, subsannant atque irridentes. Sed quidquid de hoc sit, neque enim vacat per tempus eosdem impugnare, aut præsentis est speculationis, propositæ difficultati, Respondeo per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Conuenientissimum fuit, vt nostri tẽporis sacerdotes in Missis celebrandis, sacris vterentur vestibus, & ornamentis. *D. Hieron. in epist. ad Fabiolam. lib. de instit. cleric. Greg. lib. 1. de sacra. Innoc. de sacrif. missæ.*

COnuenientissimum fuit, & quammaxime rationi consonũ, vt nostri temporis Sacerdotes, in Missis celebrandis, sacris vterentur vestibus, atque ornamentis. Hæc Conclusio est certa & manifesta, multisq. Iuris Canonici decretis comprobata, de qua & videndus est D. Hieronymus in epistola ad Fabiolam Romanam, lib. de institut. cleric. Hug. lib. 1. de Sacram. & maxime cap. 45. Innocent. de officio Missæ. Ratio etiam ad id, est appositissima, nam præter duas supradictas causas de captanda populi attentione, circa sacra & diuina, & ornando atque condecorando Sacerdotum ministerio & officio, expediebat & conueniebat quammaxime, vt nostri temporis Sacerdotes, induti sacris, sacra & diuina facerent, quibus & passionem Christi Domini repræsentarent, nostrosq. affectus, & spiritus excitarent, ad eandem cogitandam, contemplandam & meditandam, quo & efficacius eiusdem passionis fructum percipere mereremur. Hinc est vt Sacerdotum in Missis celebrandis ornamenta & vestes, quæ sunt sex, videlicet, *amictus, alba, zona, manipulus, stola, & casula*, specialissimas & particulariſſimas, suas habeant repræsentationes, eorum vestimentorum, quæ non sine magno mysterio, in passione sua sacra, vsus atque indutus fuisse dicitur Christus Dominus. De quorum omnium significatione, qui plura videre desiderat, eaq. notatu dignissima, consulat Doctores supradictos, sed maxime Origenem super Leuiticum, vbi congruentissimam omnium horum reddit rationem, quæ quidem cum facile in præsentiarum possem referre, consulto ab ipsis abstineo, vt non plus nimio longiorem protraham sermonem,

nem, & quia ea non sunt præsentis speculationis; satis sit de congruitate & conuenientia supradictorum vestimentorum, aliquid sic in communi, atque in vniuersali dixisse. Reliqua videantur apud Doctores supradictos, & Magistrum Sot. in 4. sen. dist. 13. q. 2. ar. 4. vbi hisce de rebus agit latissimè. Hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Sot. in 4. sent. d. 13. q. 2. ar. 4.

ARTICVLVS V.

Quisnam possit celebrare Missam?

Respondetur huic Articulo, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

De iure loquēdo omnis & solus Sacerdos legitime non impeditus, potest Missam celebrare.

DE iure diuino loquendo, omnis & solus Sacerdos, legitime ordinatus & non impeditus, Missam potest celebrare. Hæc Conclusio est certa, & habetur expressa *in c. 1. §. vno, de summa Trinitate, & fide. & c. vltimo, de consec. dist. 1.* habetur etiam *in c. perlectis, dist. 25.* quod est D. Isidori, vbi expressè dicit, ad solum Presbyterum pertinere, sacramentum corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi in Altari conficere & celebrare. Probatur insuper Conclusio, ratione D. Tho. 3. p. q. 82. art. 1. vbi tractat & probat, proprium esse solius Sacerdotis, hoc sacramentum conficere, sed specialiter, hac ratione, quia (inquit) hoc sacramentum, tantæ est dignitatis & excellentiæ, vt non conficiatur, nec vero confici possit, nisi in persona Christi Domini, & ab illis tantummodo, quibus in id, ipse suam indulserit auctoritatem & porrexerit potestatem: sed huiusmodi potestas, vt ex Euangelio satis constat, solummodo competit, atque concessa fuit Apostolis & Sacerdotibus, quos idem Christus in cœna instituit, atque ordinauit, quibus etiam hoc munus & officium commisit, in illis verbis, *hoc facite in meam commemorationem*. & iterum, *Hæ quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis*: ergo ipsis solis competit, hoc sacramentum conficere, & celebrare, non vero alicui alij. Tandem hæc veritas determinata est in Conc. Flor. vbi aperte dicitur, solis presbyteris esse concessam potestatem consecrandi & conficiendi hoc venerabile Sacramentum, corporis & sanguinis Christi, adeo vt si quis extra Ordinem sacerdotalem, id facere tentaret, quod magnum (inquit Concilium) esset sacinus & sacrilegium nefandum, omnino nihil prorsus efficeret. Hinc sancta nostra mater Ecclesia, in quodam hymno, composito à prædicto D. Thomas de hoc admirabili sacramento, sequentia verba canit:

c. 1. §. vna, de summa Trin. & fide Cath. c. vlt. de cons. d. 1. c. perlectis, d. 25. D. Thom. 3. p. q. 82. art. 5.

Sic sacrificium istud instituit,
Cuius officium committi voluit,
Solis Presbyteris, quibus sic congruit,
Vt fumant, & dent cæteris.

Verba D. Thomæ mira circa hoc sacramentum.

Hoc itaque est tenendum de fide. Hac de re videatur Mag. Soto in 4. sent. dist. 13. q. 1. art. 1. disputando cum Hæreticis, vbi multa dicit, eaq. notatu dignissima, de veritate huius Conclusionis. Sed quia ea in præsentiarum recensere nobis per tempus non licet, nec præsentis est speculationis, ad eumdem, remitto lectorem. Sit secunda Conclusio.

Sot. in 4. d. 13 q. 1. art. 1.

Secunda Conclusio.

Adeo verum est, quod conficere hoc sacramentum, proprium munus & officium est Sacerdotum, vt quantumcumque nefarius sit Sacerdos, etiam hæreti-

Adeo verū est, quod cōficere hoc Sacramentū, sit propriū Sacerdotum, vt quantūcumque nefarius sit Sacerdos, etiamsi de facto (quod absit) celebrare intēret, verū cōficiet Sacramentum.

hæreticus, schismaticus, excommunicatus, atque etiam degradatus, si de facto (quod absit) celebrare intentet, verum conficiet sacramentum. Hæc Conclusio est expressa D. Thomæ in 4. sen. dist. 13. & 3. p. q. 82. ar. 5. 6. 7. & 8. vbi expresse hoc probat, de omnibus supradictis in particulari, auctoritatibus & rationibus. Et primo auctoritate D. Augustini, lib. de corpore Domini, & habetur *in c. intra Ecclesiam, 1. q. 1. & in c. verum, de consecrat. distinct. 2.* vbi ait, *quod intra Ecclesiam Catholicam, in mysterio corporis & sanguinis Domini, nihil à bono minus, nihil à malo minus, perficitur Sacerdote, quia non in merito consecrantis, sed in verbo efficitur creatoris, & in virtute Spiritus sancti.* Verba sunt expressa D. Augustini: & lib. 2. contra Parme. de eisdem agens, idem D. Aug. inquit, *Aliud est aliquid omnino non habere, aliud autem non recte habere, aliud non dare, aliud non recte dare, mali & perversi Sacerdotes, quamuis careant secundo, habent tamen primum.* Ratione etiam probatur Conclusio à D. Thoma, nam character sacerdotalis, super quem fundatur, hoc sacramentum conficiendi potestas, indelebilis est, & per nullum peccatum potest deleri, aut amitti, vt tenendum est de fide: ergo, quantumcumque peccator sit Sacerdos, hæreticus, siue schismaticus, excommunicatus, aut etiam degradatus (si celebrare tentet) verum conficeret Sacramentum. Quod supradicti omnes veram habeant circa hoc potestatem, ex eo etiam constat, atque sit liquidum, cuilibet illud consideranti & intuenti, siquidem postea, ipsi redeuntes ad vnitatem Ecclesiæ, eidemq. dum reconciliantur, non iterum reordinantur, sed recipiuntur, atque admittuntur in suis proprijs Ordinibus & gradibus: signum igitur est, non eosdem amisisse prædictam suam potestatem, quantum ad rem, & sui sacerdotij gradum, etiam ipsi degradati. Hac de re videatur specialiter Mag. Soto loco supracitato dist. 13. q. 1. ar. 5. 6. 7. & 8.

D. Tho. in 4. sent. 13. & 3. p. q. 82. ar. 5. 6. 7 & 8.

D. Aug. lib. de Corpore Domini, habetur in c. intra Ecclesiam, 1. q. 1 c. verum, de consec. d. 2.

Nota hoc valde.

D. Aug. lib. 2 contra Parm.

Sot. in 4. sent. d. 13. q. 1. ar. 5. 6. 7. & 8.

Tertia Conclusio.

De iure tamen Canonico & Ecclesiastico loquendo, nullus irregularis, suspensus, simoniacus, schismaticus, aut excommunicatus, degradatus, siue depositus, aut quilibet publicus & notorius peccator, neque occultus, inmortali existens, absque præuia confessione, aut saltem contritione, Missam potest celebrare. Hæc Conclusio est omnium Doctorum communis, de qua & videndus est D. Thom. & Sot. locis supra citatis, & Sylvestr. *verbo, Missa, q. 1. & verbo, Eucharistia, 2. q. 1. & 2.* & ratio huius Conclusionis est, nam omnes supradicti, sunt iure prohibiti celebrare, vt constat ex multis, varijs, atque diuersis iuribus, & sacris canonibus, à me in præsentiarum breuitatis causa omissis, quia peruia istæch sunt, & passim reperiuntur in iure, neque mei est propositi, ea hic ex professo tractare, aut in hoc tempus insumere, cum id ad Summistas, siue Scholasticos pertineat. Hactenus de isto Articulo.

De iure loquēdo nullus irregularis Sacerdos, nec suspensus, &c. Missam potest celebrare.

D. Tho. & Sot vbi supra. Sylu. ver. missa q. 1. & verbo, Eucharistia, 2. q. 1. & 2.

ARTICVLVS VI.

Quænam sit materia & forma Sacramenti Eucharistiæ, & qualiter sit disponenda & præparanda, ad dicendam & celebrandam Missam?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

MAteria necessaria & præcisa, ad conficiendum sacramentum Eucharistiæ, quantum attinet ad Christi Domini corpus, est solus panis triticeus,

Materia Eucharistiæ, quantum attinet ad Christi corpus, est solus panis triticeus cuiuscumque sit speciei.

ticeus, cuiuſcumque ſit ſpeciei. Hæc Concluſio eſt diffinita expreſſe in Concilio Florentino ſub Eugenio IV. & in Concilio Carthaginenſi, & habetur *in c. in ſacramento, de conſecrat. diſt. 2.* vbi dicitur, frumentum eſſe propriam huius ſacramenti materiam, & per frumentum intelligit ſolummodo panem triticeum, vt declarauit poſtea Conc. Trid. ſeſſ. 22. c. 1. & ſufficit, quod ſit cuiuſcumque ſpeciei (vt dictum eſt) nam ſicut in vino albo, vel nigro, conſecrare licet ſanguinem, abſque delectu & diſcrimine, ob hoc, quia vinum album & nigrum in genere conueniunt, ac vtrumq. reuera vinum eſt, quamuis diuerſæ ſint ſpeciei, ita & in quolibet pane, dummodo ſit triticeus, licebit corpus conficere, & conſecrare, quamuis vnum triticum longe ab alio differat ſpecie, cum in genere conueniant. Et quamuis inter Naturales, ſit differentia (nec modica) de quibuſdam granis, ſcilicet triticum, an non? ad nos tamen Theologos, in præſentiarum non ſpectat id diffinire, neque de huiuiſmodi ſpeciebus phyſice diſputare, ſat ſit dixiſſe, quod ſi aliquod ipſorum, ſit vere panis triticeus, eſt vera materia huius ſacramenti & conſecrationis, ſin vero, non. Hac de re videatur Sylueſt. *verbo Euchariſtia, 1. q. 2. 3. & 4.* & Mag. Sot. *in 4. d. 9. q. vnic. ar. 1. & 3.* vbi & ad hoc propoſitum quamplures mouet difficultates. Sed quod panis triticeus ſit neceſſaria, atque præciſa, ineffabilis huius Sacramenti materia, probat D. Thom. ex eo, quia (vt omnes referunt Euangeliſtæ) in eadem Chriſtus Dominus conſecrauit. *Accipiens* (inquit Matthæus c. 26.) *panem, benedixit, ac fregit dicens, accipite & comedite, hoc eſt corpus meum.* Idem omnino dicunt cæteri Euangeliſtæ. Cuius quidem rei, idem D. Thom. ibidem, plures rationes affert, & congruentias, à quibus referendis in præſentiarum conſulto ſuperſedeo, cum apud ipſum facile legi, ac videri poſſint. An vero huiuſmodi panis triticei, debeat eſſe certa & determinata materia, magna, vel modica, abſens, vel præſens, azima, an vero fermentata? De his & ſimilibus pertractant latiſſime Doctores Scholaſt. in 4. ſen. & innumeras afferunt, & diſſoluunt difficultates, quas cum facile poſſem referre, atque reſoluere, at quia non breuiter, neque in tam celeri temporis ſpatio, vt oporteret, breuitati conſulens, in præſentiarum facio miſſas, non enim eſt id nunc mei muneris, nec præſentis ſpeculationis. Deueniamus ad alia.

Conc. Floren. ſub Eugen. 4. Conc. Carth. & habetur in c. in Sacramento, de conſecr. d. 2.

Sylu. ver. Euchariſtia, 2. q. 2. 3. & 4. Sot. in 4. d. 9. q. vnic. ar. 1. & 3. D. Tho. 3 p. q. 79. ar. 1. Matth. 26.

Secunda Concluſio.

Materia etiam præciſa, atque neceſſaria, ſacramenti Euchariſtiæ ad conficiendum & conſecrandum Chriſti Domini ſanguinem, eſt ſolummodo vinum vitis. Hæc Concluſio eſt etiam determinata, in omnibus locis ſupradictis, & eſt ſententia Catholicorum omnium communis, de qua nulli omnino dubitare licet, & probat eam D. Thom. eo modo, quo ſupradicta prima probata eſt Concluſio, quia nempe in tali vino, Chriſtus Dominus, & Saluator noſter, hoc ſacramentum inſtituit, vt innuunt Euangeliſtæ omnes, dicendo, quod poſt conſecrationem panis, *accepit calicem, & gratias agens dedit illis, dicens, bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim ſanguis meus, noui teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Poſt quæ dicta verba, ſubiungit, *dico autem vobis, non bibam amodo, de hoc genimine vitis, &c.* Pro quorum verborum intelligentia adnotare oportet, quod quamuis in conſecratione ſupradicta ſanguinis, non fiat expreſſa mentio, vini vitis, ſicut in conſecratione corporis, facta eſt expreſſa mentio panis de hoc enim dicitur expreſſe, quod accepit panem, de illo vero, niſi tantummodo quod accepit calicem, quod quidem ex ſe indifferens eſt, & ad aquam, & ad vinum, cum tamen

Materia Euchariſtiæ ad conſecrandum Chriſti Domini ſanguinem, eſt ſolum vinū vitis. D. Tho. vbi ſupra. Matth. 26.

tamẽ postea dixerit, atque addiderit, *dico autem vobis, quod non bibam amodo de hoc genimine vitis, &c.* aperte insinuauit, & declaratum fuit, quod calix erat vini, non vero aquæ, quinuero & vini vitis, non vero alterius rei, ac proinde, quod in eiusmodi vino tantummodo vitis, non autem in aqua, aut alio, est consecrandum, quodque hæc est præcisa huius consecrationis materia. Quod ingeniosè, atque eleganter aduertit D. Chrysost. homil. 83. super Matthæum, ac per hoc damnatum esse dicit errorem illorum, qui aqua solummodo, in hoc sacro mysterio vtuntur, ipsamq. dicunt sufficere ad huius sacramenti materiam. Qui error damnatur *in c. sicut, de consecr. dist. 2.* vbi & ad propositum nostræ conclusionis, reperire licebit plura iura, quæ ibi adducuntur *c. in sacramentorum, c. non oportet, c. in sacramento*, quod est Concilij Carthaginensis 3.

Chrysost. ho. 83. sup. Matt.
c. sicut, de cons. dist. 2.
c. in sacramentorum.
c. non oportet.
c. in sacramento.

Quod aqua ad consecrationẽ apponenda si vino, at in parvissima quantitate.

Quod supradicto vino, ex præcepto, atque institutione Ecclesiæ, apponenda sit aqua, in modicissima, ac paruissima quantitate, constat ex auctoritate Alexandri Papæ *in vi. de consecrat. dist. 2.* Id tamen non est præcisè, de necessitate sacramenti, sed præcepti Ecclesiæ, vt constat ex auctoritate D. Cypriani relati *in Scriptura, vt consecr. eadem dist.* sed apponitur, necessarioq. apponenda est, propter rationes quas affert D. Thom. vbi supra, art. 6. quarum est prima, quia creditur probabiliter, quod Christus Dominus sic consecrauit in vino limphato, propter sobrietatem, aut secundum patrium morem, ad quod etiam alludit illud quod habetur Prouerbior. 9. *Bibite vinum, quod miscui vobis*. Secunda propter repræsentationem Dominicæ passionis, quia vtrunque (sanguis, scilicet & aqua) in passione ex Christi Domini latere profluxerunt, vt inquit D. Ioan. cap. vlt. Tertia ad significandum effectum huius sacramenti, qui est vnio populi Christiani cum suo capite Christo. vnde Iulius Papa *in cap. cum vinum, eadem dist.* dicit *videmus in aqua populum intelligi, in vino vero sanguinem Christi, cum ergo in calice, vino aqua miscetur, Christo populus adunatur.* Tandem quarto, apponitur vino aqua, quia hoc competit, vltimo effectui huius sacramenti, qui est introitus in cælestem, atque æternam vitam, ad quod propositum facit, quod D. Ambros. lib. 5. de sacram. c. 1. ait, *redundat aqua in calicem, & salit in vitam æternam.* Qui hac de re plura videre desiderat, consulat præfatos D. Thom. & Mag. Sot. locis supradictis.

Prouer. 9.
Ioan. c. vlt.
c. cum omne, de cons. d. 2.
D. Ambr. lib. 1. de sacr. c. 1.
D. Th. & Sot. vbi sup. d. 9. q. 1. ar. 6.

Tertia Conclusio.

Forma Sacramenti Eucharistiæ, quantum ad corpus, hoc est corpus meum quantum vero ad sanguinem, hic est enim calix, &c.

Forma sacramenti Eucharistiæ, quantum ad corpus, est, *Hoc est corpus meum, &c.* & quantum ad sanguinem, *Hic est enim calix sanguinis mei, &c.* vsque *in remissionem peccatorum.* Hæc Conclusio est expressa D. Thom. & Mag. Sot. in 4. sent. vbi circa supradictas formas dicunt plura, eaq. notaru digniſſima, sed ad Scholasticos & scholas pertinentia, magis quam ad me, in præsentiarum, à quibus proinde supersedeo, nam re quirebant tractationem atque disputationem longissimam. Solummodo dico, quod quamuis huius admirabilis sacramenti Eucharistiæ, plures sint materiæ, plures etiam formæ, altera corporis, altera vero sanguinis, dicitq. proinde possint plura sacramenta, cum quodlibet eorum seorsum, vere & realiter sit sacramentum, melius est tamen, vt dicamus, vnum esse tantum sacramentum, vnitate integritatis, seu aggregationis, cum vnus sit etiam ipsarum finis, qui est Christi fidelium mentes reficere. Sed quia hoc fit, atque ordinatum & institutum est, vt fiat, per modum & assimilationem ad refectionem corporalem, & corporalis refectio non integratur solo cibo, neque solo potu, sed vtroque simul, conuenientissimum fuit, vt hoc sacramentum in supradictis duabus

D. Th. 3. p. q. 78. ar. 1. 2. & 3. Sot. in 4. sent. d. 11. q. 1. ar. 1. 2. & 3.

Sacram. Euch. dicendum est vnum, non plura, aut vnũ totale, plura vero partialia.

ſpeciebus conficeretur, quibus perficitur, & integratur. Et hæc de iſto Articulo, ac de tota hac materia dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VII.

An Sacerdotes teneantur, quotidie celebrare?

Varię hac de re ſententię, & opiniones.

CIrca hanc rem, Doctores Theologos, & Iuriſperitos, in tres claſſes reperio diuiſos. Quidam enim dicunt, teneri Sacerdotes celebrare quotidie, ita vt Sacerdos, qui ex propoſito, ſeu negligentia illud omiſerit, mortaliter peccet. Hæc opinio eſt quorumdam Canoniſtarum, quos refert Archidiaconus, & Sylueſter, *verbo, miſſa, 1. q. 7. in 4. dicto.* & innituntur cuidam dicto B. Ambroſij, & habetur *in cap. ſi quotieſcumque, de conſecrat. diſt. 2.* vbi in ſuarum remedium culparum, quotidie ſe celebrare dicebat, *Ego quia quotidie peccо, quotidie accipere debeo medicinam*, atque inuere videtur, alios ad idipſum teneri. Alia eſt aliorum opinio, quos refert D. Thom. 3. p. q. 82. ar. 10. aſſerentium, Sacerdotes poſſe licite, omnino à celebratione ceſſare, atque à dicenda Miſſa abſtinere, niſi id ſibi alioqui incumbat, & ex cura, ſiue beneficio celebrare teneantur, & ſacramenta populo ſibi ſubdito præbere. Tertia opinio, & media, eſt D. Thom. loco ſupracitato, dicentis eſſe quidem peccatum, Sacerdotes non celebrare in magnis feſtiuitatibus, & in illis diebus, in quibus populus communicare conſueuit, vt in die Natalis Domini, in Paſchate Reſurrectionis, & Pentecoſtes, & alijs. Vt autem hac in re perſpicuum fiat, quid tenendum eſt, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Sylu. ver. Miſſa, 1. q. 7. in 4. dicto. D. Ambro. & habetur in c. ſi quotieſcumque, de conſec. diſt. 2. D. Thom. 3. p. q. 82. art. 10.

Prima Concluſio.

Nullus tenetur celebrare quotidie ex præcepto, quinuero, nec omnibus diebus feſtiuis niſi qui animarum habeat curã, qui diebus feſtis celebrare tenentur, niſi per alios populo deſeruiãt.

NVllus Sacerdos tenetur celebrare quotidie, immo vero nec in omnibus diebus feſtiuis, exceptis animarum curam habentibus, qui dictis diebus celebrare tenentur, niſi per alium, populo ſibi ſubdito ſatisfaciant. Prima huius Concluſionis pars colligitur *ex c. quotidie, de conſecrat. diſtinc. 2.* quod eſt D. Auguſtini, de Eccleſ. dogmat. c. 53. vbi dicit, celebrationis actum ex ſe indifferentem eſſe, & neque laudandum, neque vituperandum, *quotidie celebrare & Euchariſtia communionem percipere, nec laudo, nec vitupero*, inquit D. Auguſtinus. Secunda verò pars Concluſionis, probatur ex *c. 1. de celebratione Miſſarum*, vbi expreſſe habetur, quod animarum curam habentes, celebrare ex præcepto tenentur, & ſacramenta populo ſibi ſubdito miniſtrare, per ſe, vel alium. Vnde dico, quod qui ob ſui indigniratem, & ob huius ineffabilis ſacramenti reuerentiam, diutius à celebrando abſtineret, non peccabit, quinuero & ſecundum D. Bonauent. & Albertum Magnum, niſi officium, ſeu ſtatus id exigat, bonum eſt, medium in his tenere; aliquando celebrando, aliquando verò à celebratione abſtinendo. Ad quod facit, quod plures ſancti olim, præ maxima ſua humilitate, & huius ſacroſancti Sacramenti reuerentia, a receptione Sacerdotij, & celebratione Miſſarum per totam ſuam vitam abſtinuerunt, vt conſtat exemplo D. Marci Euangeliſtæ, qui ſibi ipſi pollicem amputaſſe dicitur, vt indignus Sacerdotio haberetur, ſimiliter etiam Seraphicus P. N. Franciſcus, cum eſſet diaconus, tantiq. meriti, præ humilitate, eximiaq. Sacramenti huius reuerentia, ad Sacerdotium nullatenus vmquam voluit promoueri.

Nullus tenetur celebrare quotidie ex præcepto, quinuero, nec omnibus diebus feſtiuis niſi qui animarum habeat curã, qui diebus feſtis celebrare tenentur, niſi per alios populo deſeruiãt. D. Auguſt. de eccl. dogm. c. 53. habetur in c. quotidie, de conſec diſt. 2. c. 1. de celebr. Miſſar.

Secunda Concluſio.

Nulli Sacerdoti licet omnino (hoc eſt, per totam vitam) à celebratione ceſſare, etiamſi nulla ei parochialis Eccleſia, aut alterius obligationis cura incumbat. Hæc Concluſio eſt expreſſa D. Thomæ, loco ſupracitato, & ponitur contra Alexan. Alen. 4. p. q. 51. memb. 2. aſſerentem, Sacerdotes ab omni tali obligatione eſſe liberos, niſi propter animarum curam, ſeu beneficium, vel ratione accepti ſtipendij, id ſibi incúmbat, aut alias, aut niſi hoc eis à ſuis ſuperioribus iniungatur, nec peccare, etiam ſi per totam vitam numquam celebrent. Id quod dixit etiam Caietanus *ſuper D. Tho. 3. p. q. 82. ar. 10.* non alia ratione, niſi quia non hac de re extat præceptum, neque id habetur determinatum in iure. Sed contrarium tenet D. Thom. vbi ſupra, & Ricard. diſt. 13. ar. 1. q. 2. & Durandus, & Palud. ead. diſt. & q. & Sylueſt. *verbo, Miſſa, 1. q. 7. in 4. dicto*, & omnes communiter Summiſtæ. Quæ ſententia probatur primo, nam omnes tenentur gratia ſibi data vti, cum faciendi idipſum fuerit tempus opportunum, neque illam licet negligere, aut in vacuum recipere, iuxta illud Pauli 2. Corint. 6. *Hortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis, ait enim, tempore accepto exaudiui te, & in die ſalutis adiui te*: ſed opportunitas celebrandi & offerendi ſacrificium, non ſolum attenditur, per comparationem ad fideles Chriſti, quibus oportet ſacramenta miniſtrare, ſed principaliter per comparationem ad Deum, cui ſacrificium ipſum offertur, ac fieri debet, vel per comparationem etiam ad ipſum miniſtrantem, & habentem celebrandi poteſtatem, & offerendi hoc inæſtimabile ſacrificium: ergo ſeclusa ratione priori, propter ſolam hanc poſteriorem tenetur etiam Sacerdos interdum celebrare, neque ſibi licet omnino à celebratione ceſſare, ſeu abſtinere. Ad quod facit, quod dixit olim D. Ambroſ. in quadam ſua oratione cum Deo loquendo: *Grauis eſt, quod ad monſtum tuum, mundo corde, & manibus innocentibus non venimus, ſed grauius, ſi dum peccata mutuamur, ſacrificia non reddamus*. Verba ſunt valde notanda, ex quibus, ſuperq. ſatis noſtrum intentum colligitur.

Sacerdoti non licet omnino à celebratione ceſſare, etiam ſi ei animarũ cura non incumbat. *Alex. Alen. 4. par. q. 51. memb. 2. Caiet. 3. p. q. 82. ar. 10. D. Tho. vbi ſupra. Ricar. in 4. d. 13. ar. 1. q. 2. Durand. & Paul. ibidem. Syluſt. ver. Miſſa, 1. q. 7. in 4 dicto. 2. Corint. 6.*

D. Ambro. in quadam orat.

Tertia Concluſio.

Sacerdos, etiam ſi nullam habeat animarum curam, tenetur ſaltem præcipuis anni feſtis celebrare, & maxime in illis diebus, in quibus fideles conſueuerunt communicare. Hæc Concluſio eſt D. Thomæ, vbi ſupra, quam & probat ex illo, quod habetur 2. Machab. 4. vbi acriter reprehenduntur, quidam praui veteris legis ſacerdotes, qui non circa altaris officia, prout tenebantur, dediti erant, contempto Templo, & ſacrificijs neglectis. Quid ergo dicendum eſt de noſtri temporis Sacerdotibus, idipſum facientibus? Probari etiam poteſt præterea, hac efficaciſſima ratione, nam Chriſtus Dominus poteſtatem, quam dedit Sacerdotibus, & characterem ſacerdotalem habentibus, hoc ſacramentum miniſtrandi ſeclusa quacunque iuriſdictione, & animarum cura, ſibi conceſſit, atque ipſis præcepit, vt in memoriam ſanctiſſimæ ſuæ paſſionis, ea vterentur, per illa verba, *hoc facite in meam commemorationem*, quibus ſecundum communem ſententiam ſanctorum Patrum, non tantum iniunxit conſilium, verum etiam & præceptum dedit, hoc faciendi: ergo niſi interdum id faciant, peccabunt proculdubio mortaliter, ſiquidem prætermittunt præceptum, & quidem in re adeo graui. Atque ex hoc corruit opinio Caietani, aſſerentis, hoc nullatenus eſſe peccatum mortale, quia (inquit) nullus textus iuris Canonici hoc dicit, neque alicubi habetur

Sacerdos, etiã ſi nullam habeant animarũ curam, tenetur præcipuis feſtis celebrare, & maxime in illis diebus, in quibus fideles conſueuerunt communicare. *2. Mach. 4.*

expreſſum: conſtat enim eſſe præceptum à Chriſto Domino poſitum, quando dixit, *hoc facite in meam commemorationem*. Hoc etiam præcipit, aut ſaltem innuit ius naturale, iuxta quod, quilibet tenetur gratiam Dei, diuinitus ſibi traditam, non negligere, aut in vacuum recipere. Quibus & alia, accedit ratio, & ea eſt, quod nulli licet omnino alteri occaſionem ſcandali præbere, & certe Sacerdos, qui per totam vitam numquam celebraret, malè apud omnes, & merito audiret, & graue de ſe ingereret ſcandalum, quod nõ eſt faciendum: facit & *c. dolentes, de celebr. miſſ.* vbi acriter reprehenduntur Sacerdotes, qui Miſſarum ſolemnia facere omittunt, & vix celebrant quater in anno. Verba ſunt expreſſa Conc. Concludendo itaque dico, quod cum celebrandi præceptum ſit affirmatiuum, non vero negatiuum, obligat quidem ad ſemper, ſed non per ſemper, hoc eſt, in aliquibus diebus, non vero in omnibus, obligabit (inquit D. Thom.) in magnis feſtiuitatibus, atque in illis diebus, in quibus alij fideles conſueuerunt communicare. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant. Videatur hac de re Sylueſt. vbi ſupra, & Mag. Soto in 4. diſt. 13. q. 1. ar. 10.

c. dolentes. de celebr. miſſ.

Soto vbi ſup. in 4. d. 13. q. 1. art. 10.

ARTICVLVS VIII.

An ſit licitum eodem die, plures Miſſas celebrare?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Prohibitum eſt de iure cõmuni, Sacerdoti pluries in die celebrare, ſicut & illi, atque laico pluries in die cõmunicare.

c. ſufficit, de conſecr. d. 1. c. conſuluiſti, & c. te referente, de celeb. miſſar.

Syl. vbi ſup.

DE iure communi, omnibus prohibitum eſt Sacerdotibus, pluries in die Miſſas celebrare, & ipſis, atque laycis, pluries in die cõmunicare, niſi aliquando ex priuilegio, id alicui fuerit conceſſum. Hæc Concluſio habetur expreſſa *in c. ſufficit, de conſecr. d. 1.* vbi dicit quod valde felix erit Sacerdos, qui ſemel in die vnam Miſſam digne celebrauerit, cuius & hæc ratio ibidem redditur, vt vel ſic vnica Chriſti paſſio repræſentetur, quia Chriſtus Dominus ſemel eſt paſſus, & totum mundum vnica oblatione redemit, atque vt inquit D. Paulus, cunctos in perpetuum ſanctificauit: idem habetur *in cap. conſuluiſti, & c. te referente, de celeb. miſſar.* Sed aliqui ſunt caſus, in quibus eadem die pluries poteſt celebrari, non quidem propter ſtipendium, aut pecuniam, nec propter adulationem, inanemve gloriam, ſed propter neceſſitatem, ſiue indulgentiam, de quibus ſit ſecunda Concluſio.

In die Natiuitatis Domini licitum eſt plures Miſſas celebrare.

Syl. ver. Miſſa, 1. q. 7. c. conſuluiſti. de celebr. Miſſa.

Secunda Concluſio.

In die Natiuitatis Domini, licitum eſt plures Miſſas celebrare, & hoc qualitercumque fiat, cum interuallo, ſiue ſine interuallo, modo ante auroram, pluſquam vna non dicatur. Hæc Concluſio eſt omnium Doctorum communis, quam & probat Syluester *verbo, miſſa, 1. q. 7. ex c. conſuluiſti, de celebr. miſſ.* vbi habetur, quod in prædicto Natiuitatis die, licet celebrare ter, & ponit ibi Syluester decem alios caſus, in quibus licitum eſt, pluries in die celebrare propter neceſſitatem: ſed in fine addit, quod non eſt neceſſitas, vbi idipſum per alium poteſt ſuppleri: quam ob cauſam nolui in præſentiarum, ſuprædictos caſus recenſere, atque enumerare, nam ſi neceſſitas ita ſtricte ſit conſulenda, vt ille aſſerit, & in præſenti caſu facere par eſt, ex omnibus illis, vnus dumtaxat, modo poſitus eſt in conſuetudine, nempe quando quiſpiam Sacerdos, ſiue Clericus, præſt duabus Eccleſijs vnitis, duabus Miſſis indigentibus, & non eſt alius, qui earum vnam poſſit dicere, quia ex inſtitutione ſui beneficij, habet annexam duarum Eccleſiarum curam, & ne-

& necessario, duæ Missæ debent dici. Hæc de re qui plura videre voluerit, consulat Nauarr. in suo Manuali, cap. 25. num. 87. & doctissimum Patrem Suarez Societatis Iesu, tomo 3. ad tertiam partem D. Thom. quæst. 83. art. 2. disputatione 80. sectione 3. vbi ad hoc propositum multa dicuntur quamplurima animaduersione digna. Hactenus de isto Articulo.

Nau. in Manu. c. 25. nu. 87.

Suar. to. 3. ad 3. p. D. Thom. q. 83. art. 2. disp. 80.

ARTICVLVS IX.

In quo loco sit celebranda Missa, & an in Altari portatili possit celebrari?

Respondetur huic Articulo, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

ANtiquissimum est in nostra Sancta Ecclesia, Templa benedici & consecrari, ad conficiendum, atque offerendum, sanctissimum Eucharistiæ sacramentum. Hæc Conclusio est expressa D. Thom. 3. par. quæst. 88. art. 3. quem explicat Soto in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 3. vbi circa constructionem, benedictionem, atque consecrationem Templorum & Ecclesiarum, disputat latissime cum hæreticis, id quod etiam facit prædictus doctissimus P. Suarez, supradicto suo 3. tomo, ad tertiam partem D. Thom. quæst. 8. art. 3. disputat. 81. sect. 1. 2. & sequentibus, à quorum omnium tractatione, in præsentiarum consulto supersedeo, quia neque est præsentis negotij, neque illud sustinet breuitas, cui tantopere studeo. Transeamus ad alia.

Ad perficiendum sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, antiquissimum est in Ecclesia, templa benedici, & consecrari. *D. Thom. 3. p. q. 83. art. 3. Soto in 4. d. 13. q. 2. ar. 3. Suar. 3. to. q. 8 art. 2. disp. 8. sect. 1. & 2. cum segq.*

Secunda Conclusio.

De iure communi antiquo loquendo, celebrari non potest, nisi in locis sacris, & ab Episcopis consecratis, vel si non sint consecrati, saltem de ipsorum licentia. Hæc Conclusio habetur expressa *in c. nullus, de consecr. dist. 1.* quod est decretum Syluestri Papæ, vbi dicitur, *quod nullus presbyter Missas celebrare præsumat, nisi in locis sacris, & ab Episcopo consecratis, si sui sacerdotij de cetero, participes esse voluerit.* Idem habetur in alio decreto Felicis Papæ, quod incipit, *Sicut non alia*, eodem loco, vbi dicitur, *quod sicuti Sacerdotes consecrantur, ita etiam & Basilica, & Altaria debent consecrari.* Facit & ad hoc *cap. altaria*, quod est Concil. Agath. & *cap. missarum solemnia, de consecrat. eod. tit.* sed postmodum cum tanta esset difficultas in Ecclesijs consecrandis, nam ipsarum consecratio fieri non poterat, nisi ab Episcopis, vt patet *ex c. nemo, de consec. dist. 1.* idq. Chrismatis vnctione, aliisq. benedictionibus, & solemnitatibus, quæ in Episcoporum Pontificali habentur, neque facile fieri possent, statutum proinde fuit ab Ecclesia, vt satis esset, Ecclesias esse benedictas, quia in benedictione ipsarum, non tot ac tantis ceremonijs opus est, quapropter, & supradicti canones, de necessitate Ecclesiarum consecrandarum, iam nunc non habetur in vsu, sed sufficit sola Ecclesiarū benedictio.

De iure communi celebrari non potest, nisi in locis ab Episcopo consecratis, aut de ipsorum licentia. *c. nullus, de cons. dist. 1. c. sicut non alia, eod. loco. c. altaria. c. missarum solemnia, eodē loco. c. nemo, de cons sec. d. 1.*

In Ecclesia nō consecrata, benè potest celebrari, existēte necessitate, imo verò in Ecclesia non benedicta, aut in campo, dummodo fiat de licentia Episcopi, & super aram consecratam lapideam.

Tertia Conclusio.

Existente necessitate, bene potest celebrari, in Ecclesia non consecrata, imo vero nec benedicta, & in campo, seu alibi, dummodo fiat de licentia Episcopi, & super aram consecratam lapideam. Hæc Conclusio habetur expressa, in *c. cæterum dimus, de consec. d. 1.* de qua videndus est Syluester, *Missa, 1. q. 5.* idem extendit Archidiaconus de domibus priuatis, & de campo in exercitu

1. cæcedimus, de conſe. d. 1. Sylu. ver. miſſa, 1. q. 5. Archidiaconus. In mari, aut in fluuio non licitum eſt celebrare.

Concil. Trid. ſeſſ. 22. Nota circa celebrationem Miſſarum in domibus particularibus.

Soto in 4. vbi ſupra: Bernar. Diaz, de Lugo, in practica c. 34 & 39. Nau. in Manu. c. 25. nu. 81. & 82. Rodericus in ſumma, 1. p. c. 244. nu. 14. Priuilegia cõceſſa ad celebrãdum in Altari portatili, iam eſſe viden tur reuocata per Cõc. Trid. *Concil. Trid. vbi ſupra. Nau. in Manu. c. 25. n. 82 Suar. 3. tom. q. 83. art. 3. ſect. 3. excep. 4 Eman. in ſumma 1. p. cap. 244. nu. 14. Mon. 1. impr. f. 59. & 2. fo. 143. con. 344 & iterum 1. impr. f. 70. con. 373. & in Suppl. fol. 99. conc. 331. Comp. ver. altare, per plu-*

Chriſtianorum, maxime quando communicare debent fideles, & ij quibus imminet periculum mortis. Addit tamen Archidiacónus, quod in nullo caſu, atque in nullo euentu, celebrare licet, ſuper mare, vel ſuper fluuium, vbi probabiliter timeretur de ſanguinis effuſione periculum, cum nauis continuo moueatur. Sed aduerto circa illud, quod dixi de celebrando in domibus priuatis, quod iam id non licet, ſed obnixe obſeruandum eſt, quod nunc nouiſſime, ſanctiſſime, atque rectiſſime ſtatutum, atque decretum eſt per Conc. Trid. *ſeſſ. 22. in decreto de obſeruandis & euitandis, in celebratione Miſſarum,* vbi habetur, *vt non permittatur celebrari in domibus priuatis, atque omnino extra Eccleſiam & Oratoria, ad diuinum cultum dedicata, ab ipſis Ordinarijs.* Circa quã conſtitutionem de Oratorijs, videndus eſt Mag. Sot. vbi ſup. & Bernar. Diaz de Lugo in ſua practica, c. 34. & 39. & Nauar. in Man. c. 25. nu. 81. & 82. & P. F. Emanuel Rodericus in ſumma, 1. p. c. 244. n. 14. vbi habentur plura, quæ perſpicere, haud eſt inutile. Sed difficultas eſt, an poſſit celebrari, & dici Miſſa, in Altari portatili, & an priuilegia, quæ hac de re habentur in Religionibus, modo ſint in vſu, eisq; vti poſſimus, an vero ſint per ſupradictum Concilium reuocata? cui reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Quarta Concluſio.

Priuilegia & facultates, per diuerſos Romanos Pontifices conceſſæ, nobis Fratribus Minoribus, atque Prædicatoribus, celebrandi in Altari portatili, iam nunc per Concil. Trid. videntur reuocata. Hæc Concluſio probatur ex *ſeſſ. 22. decreto ſupradicto de obſeruandis & euitandis in celebratione Miſſarum,* vbi in fine ſequens apponitur clauſula, *non obſtantibus priuilegijs, exemptionibus, appellationibus, atque conſuetudinibus quibuſcumque.* Et quod talia priuilegia, fuerint per Conc. prædictum reuocata, tenet expreſſe Nau. in ſuo Man. c. 25. nu. 82. & Suarez 3. tom. ſuper 3. partem D. Thom. q. 83. art. 3. ſectio. 3. excep. 4. & P. Fr. Emanuel Roder. in ſua ſumma, 1. p. c. 244. nu. 14. Sed in fine addit, hoc eſſe verum in foro exteriori, nam in interiori, & conſcientiæ, (inquit) bene poſſunt Fratres vti ſuis priuilegijs, per quandam concceſſionem factam viuæ vocis oraculo, á Pio V. qua confirmauit omnia noſtra Religionis priuilegia, in foro conſcientiæ tantum, etiamſi ſint contra prædictum Conc. Trid. Circa hoc, nolo ego in præſentiarum iudicem agere, ſed crediderim ſupradictum viuæ vocis oraculum, iam eſſe omnino nullum, quia licet re vera, vt dicitur, fuerit conceſſum, poſtmodum tamen fuit reuocatum per nouã conſtitutionem Sixti V, quæ incipit, *Sanctum & Salutare,* factã licet in diuerſa materia, atque aliud propoſitum, cõtra malo promotos & ordinatos, vbi ſtricte præcipitur, in omnibus, & per omnia ſeruari debere d. Conc. Triden. non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs, viuæ vocis oraculis, &c. Quod Concilium non abſolute, prohibet, celebrari in Altari portali, ſed tantum, vt Epiſcopi non illud conſentiant, non obſtantibus quibuſcumque, & quia prædictis Epiſcopis facultas ibidem conceditur, vt cum ſibi expedire videbitur, in aliquo caſu, alicui, vel aliquibus in id licẽtiam dare poſſint, celebrandi in altare portatili, & quod ſuis perfruantur priuilegijs, & maxime ceſſante ſcandalo, & qualibet prohibitione, libuit in præſentiarum eorumdem aliqualem mentionem efficere, vt ſaltem cum fuerint quæſita, ſciri poſſit, vbinam habeatur iouenire. Habentur in Monum. noſtri Ord. impf. fo. 59. & 2. f. 143. conceſſ. 344. & iterum in libro 1. impreſſi fol. 70. conceſſ. 173. & in Suppl. f. 99. conceſſ. 331. & refertur in Compen. priuileg. *verbo, altare, per plures §. & ita ſ. hijs, de priuilegijs,* & in Compen. Societatis, *ſub oratoria,* & ſæpe alibi. Et hactenus de iſto Articulo.

ARTI-

ARTICVLVS X.

Vtrum Miſſa, noctu & ante lucem, licite poſſit celebrari?

CIrca materiam huius Articuli plura forent dicenda, & multa dicunt Doctores Scholaſtici, atque Summiſtæ, de quorum reſolutione, ſequentes ſtamo Concluſiones.

Prima Concluſio.

DE iure communi loquendo, nulli licitum eſt noctu, & ante lucem celebrare, excepti Epiſcopi. Hæc Concluſio eſt omnium DD. communis: de qua videndus eſt ſpecialiter Sylueſt. *verbo, Miſſa, 1. q. 6.* vbi dicit, quod ante diem, ſiue noctu celebrare, ſecundum omnes, eſt peccatum mortale. Addit tamen intelligendum eſſe diem, ab aurora, & ex quo incipiunt apparere ſigna orizontis, ſeu orientis Solis, & hoc ſecundum omnes. P. Suarez 3. tomo ſuper 3. partem D. Thomæ, q. 89 ar. 2. diſput. 8. ſect. 4. hac etiam de re agit, adducens plures congruentias, ob quas, non ſit noctu, ſed de die celebrandum, inter quas præcipua videtur vna, quamuis myſtica, quia (inquit) in prædicta Miſſa offertur, atque ſacrificatur, Chriſtus Dominus, qui eſt candor lucis æternæ, & quia hoc ſacrificium eſt non veteris teſtamenti, ſed noui, & legis gratiæ, in qua diuina lux, illuxit in cordibus noſtris, & claritas Dei illuſtrius communicatur. Litteralis, vera atque genuina ratio huius præcepti, ſiue conſuetudinis, vt non noctu, ſed de die celebretur, ea eſſe videtur, quia ante hoc tempus, communiter, & regulariter loquendo, non ſunt homines conuenienter apti, atque diſpoſiti, ad tractandum diuina, & venerandum, vti par eſt, hoc venerabile ſacramentum, & forſan quia hoc magnæ Religionis opus, expediebat eſſe publicum, & quod non ſecreto, ſed publice, & cum debita reuerentia celebraretur, ne forte ex nocturnis conuenticulis, aliqua mala exorirentur, aut ſuperſtitionis occaſio aliqua, in dicendis Miſſis reperiretur. Ab hac generali regula excipitur nox ſanctiſſimæ Natiuitatis Chriſti Domini, & etiam Reſurrectionis ipſius, *per cap. nolite, de conſec. diſt. 1.* ſed aduertit Sylueſter, quod in nocte Natiuitatis, non licet de nocte, omnes tres Miſſas celebrare, quod & probat ex hoc, quia non licet noctu celebrare, niſi ex ordinatione Eccleſiæ, aut de licentia Papæ: ſed Eccleſia (inquit) nihil ordinauit circa hoc, niſi de Miſſa mediæ noctis: ergo aliud in alijs Miſſis facere non eſt licitum, quinuero expreſſe prohibitum. Erit tamen (inquit) licitum, ſic celebrare, vt ſecunda Miſſa incipiatur ab initio auroræ ad ſenſum ſupradictum. In hoc vltimo dicto Sylueſtri, contrarius eſt illi omnino Suarez, loco ſupracitato, qui affirmanter tenet, & multis rationibus comprobare contendit, omnes ſupradictas tres miſſas, dici poſſe de nocte, & ante auroram, qua de re nolo ego in præſentiarum iudicem agere. A ſupradicta etiam generali regula, excipiuntur Epiſcopi, ſi in itinere celebrare velint, aut ante ſe celebrare faciant, quando de nocte id ſibi facere licet, iuxta gloſſ. *in c. fin. de priuileg. lib. 6.* de quo videndus eſt Nauar. in ſuo Man. c. 25. nu. 85. & ſuprad. Suarez loco ſupracitato, ſectio. 3. vbi & dicit præfatos Epiſcopos, auctoritatem habere diſpenſandi, in hac prohibitione celebrandi de nocte, & facultatem ad id poſſe concedere quibuſcumque alijs, non quidem generaliter, nam hoc ad ſolum Pontificem Romanum ſpectat, ſed particulariter, & in aliquo ſpeciali & particulari caſu.

vos 5. c. in vji, de priuil. Comp. Societ. tit. oratoria, & ſæpe alibi.

De iure communi loquendo nulli licet noctu, & ante lucē celebrare, exceptis Epiſcopis. *Sylu. ver. miſſa, 1. q. 6. Suar. 3. to. q. 83. ar. 2. diſp. 8. ſectio. 4.*

Nota rationes plures, ob quas prohibitū iure eſt noctu celebrare.

In nocte ſacra Natiuitatis, atque Reſurrectionis Dominicæ licitum eſt ante diem celebrare. *c. nocte, de conſec. d. 1. Sylu vbi ſup. Suar. vbi ſupra.*

An licitum ſit in die Natiuitatis omnes tres Miſſas ante diem celebrare. *Gl. in c. fin. de priu. lib. 6. Nau. in Manu. c. 25. n. 85*

Secunda Concluſio.

Ex particulari priuilegio multi poſſunt celebrare nocte, ſeu ante ortũ ſurgentis auroræ.
Sylu. vbi ſup.
Suppl. fol. 97. conc. 346.
Compend. verbo Miſſa, 2. §. 2.
Comp. vbi ſupra, §. 3.
Nau. in Manua. c. 25. nu. 85.
Concil. Trid. ſeſſ. 22.
Suarez vbi ſupra.

Loquendo de particulari iure, atque ex ſpeciali priuilegio, multæ Religiones habent facultatem celebrandi noctu, ſiue ante ortum ſurgentis auroræ. Hæc Concluſio eſt etiam Sylueſtri, loco ſupracitato, vbi dicit hanc facultatem habere communiter, omnes Cardinales, & ex priuilegio multos Regulares, vt conſtat ex particularibus priuilegijs, nam vt habetur in Mon. Ordinis, Pius II. conceſſit *Generali Fratrum Minorum, quod poſſit dare Fratribus auctoritatem celebrandi Miſſas, per totam horam ante auroram*, habetur in Suppl. fol. 97. conceſſ. 346. & refertur in Compen. *verbo, miſſa*, 2. §. 2. & Sixtus IV. *conceſſit eiſdem Minoribus Fratribus de Obſeruantia, quod Sacerdotes ipſorũ infirmitatis cauſa, poſſint ante & poſt horam ſtatutam ab Eccleſia celebrare*, habetur in Compen. vbi ſupra, §. 3. Quæ quidem priuilegia, vt videtur, non ſunt per Concilium reuocata, quidquid dicat Nauarr. in ſuo Manu. c. 25. nu. 85. nam Concilium, vbi hac de re agit, non reuocat priuilegia, celebrandi Miſſam ante tempus, ſeu poſt tempus à iure ſtatutum, ſed ſolummodo præcipit Epiſcopis, vt non permittant celebrare aliis, quam debitis horis, quod dicit inter multa alia, vt patebit intuenti, *ſeſſ. 22. in decreto de obſeruandis, & euitandis in celebratione Miſſæ*, at non reuocat priuilegia, quæ aliud faciendi aliquibus fuerunt conceſſa. Sicq. ſupradictus P. Suarez loco ſupracitato, non meminit talis reuocationis, nec de ipſa vllam prorſus mentionem facit, quinuero præſupponendo, quod remanent priuilegia prædicta in ſuo vigore, in tertia exceptione, à ſupradicta regula generali, non celebrandi noctu, inquit, quod ex priuilegio, aliquibus conceſſum eſt, vt vna vel duabus horis ante, auroram celebrare poſſint, quia, inquit, priuilegia ſemper ſunt intelligenda, ſecundum anticipationem totius temporis, in priuilegio conceſſi ad totum illud tempus, in quo ſine priuilegio, Miſſa poſſet legitime celebrari, ac dici, ita quod ſi priuilegium concedit, vnius horæ anticipationem, Miſſa poterit inchoari tribus horis ante ortum Solis, cum ſine priuilegio poſſit inchoari duabus horis ante Solem, & ratio, inquit, eſt clara, quia priuilegium ſemper aliquid debet operari, & tantum valet, & tantum operatur, quantum ſonat. In calce huius Articuli, libuit aduertere, quod Leo X. vt habetur in Suppl. fol. 92. conceſſ. 275. & refertur in Compendio vbi ſupra, §. 6. *conceſſit nobis Fratribus Minoribus de Obſeruantia, vt de licentia noſtrorum Superiorum, quorum conſcientijs ſe remittit, quamodo Fratres debeant vti hac gratia, poſſint celebrare illico poſt Matutinum, & etiam poſt meridiem, præſertim diebus, quando eſt de audienda Miſſa præceptum, & quando Fratres debent ambulare, ſeu quando de via veniunt, & non poſſunt ante meridiem applicare, ad locum vbi commode poſſint Miſſam audire, vel honeſte celebrare.* Hæc conceſſio eſt valde noranda. De quo priuilegio & de alijs, cum non ſint generalia, aut in iure contenta, ſed particularia, perſonalia, vel regularia, dicendum eſt cum ſupradicto P. Suar. quod cum, vt ſic, non cadant ſub ſcientiam, vnuſquiſque debet ſuam conſcientiam conſulere quammaxime, & attendere & ſcire, quo priuilegio liceat ſibi vti, vt non terminos ſibi præfixos tranſgrediatur. Hactenus de iſto Articulo.

Qualiter ſint intelligenda priuilegia conceſſa ad celebrandum ante diem vna hora

Suppl. fol. 92. conc. 275.
Compend. vbi ſupra, §. 6.

ARTICVLVS XI.

Vtrum poſt meridiem, aliquando liceat Miſſam celebrare?

Nota hoc valde ex Nauarr. circa tempus dicendi Miſſam poſt meridiem
Nau. in Manu. c. 25. nu. 85. & 86.

PRo huius Articuli intelligentia præmitto, quod Nauarr. in Manuali, cap. 25. nu. 85. & 86. vbi hac de re agit, quamuis dicat, quod communiter,

ter, & Regulariter loquendo, eſt illicitum celebrare poſt præteritam, notabiliter horam ſextam, quæ eſt diei hora duodecima, comparti̇endo illam more Hiſpanico, ſecundum Ioan. And. *in c.1. de celebratione Miſſarum*, vniuerſaliter receptum; inquit tamen, ſuo iudicio, id eſſe minus bene dictum, tum quia non eſt textus, nec ratio, quæ prohibeat Sacerdotibus ieiunis, vbi ſine ſcandalo fieri poteſt, Miſſam facere ante nonam, quæ eſt hora tertia pomeridiana, ſecundum computationem prædictam; tum vero, quia hæc potius eſſe videtur proprijſſima hora; cum Miſſa ſit oblatio, & ſacrificium incruentum, a Sacerdote in perſona Chriſti factum, & omnino idem, quod eadem hora, ab ipſomet Chriſto fuit oblatum cruentum, quod fuit quaſi quædam prima Miſſa, vt expreſſe tenent idem Nauar. *in c. ſolent, de conſecratione, d.2.* & breuius, ac melius in repe. *c. quando, eadem diſt. n.44.* Vnde & dicit, id ſe frequenter feciſſe, præſertim diebus Feſtiuis, vt & ipſe, & ſui, iter facientes, & poſt meridiem peruenientes ad loca intenta, ſatisfacere poſſent præcepto Eccleſiæ, de audienda Miſſa. Ex quo etiam infert, quod priuilegia, de dicenda Miſſa poſt meridiem, potius continent ius commune, quam priuilegium aliquod particulare, & tantummodo proſunt, ad ſedandos animos ſcrupuloſorum, vt & multa alia priuilegia. Nec prædictis (inquit) obſtat, decretum Conc. Trid. *ſeſſ. 22.* quatenus prohibet, ne Sacerdotes alijs horis, quam diurnis celebrent, nam id (inquit) intelligendum eſt, de horis ante lucem, vel poſt nonam, qua prædicta oblatio Chriſti conſumata fuit. Et addit, quod in quadrageſima Miſſa potius, deberet dici poſt nonam, quæ eſt hora tertia poſt meridiem, & hora cænandi, ſiue comedendi, in die ieiunij, quam ante, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 147. ar. 7. Hæc Nauarrus, vbi ſupra. Quam eius ſententiam prius tenuit Duran. in 4. d. 13. q. 2. & Summa Angelica, & Roſella, *verb. Miſſa*. De hac etiam ſententia, & opinione, mentionem facit Pater Suarez, 3. tom. ſup. 3. par. D. Tho. q. 83. ar. 2. diſput. 80. ſectione 4. vbi gratia difficultandi ipſam, plura adducit, eaq. notatu digniſſima, ſed nihilominus contrariæ ſententiæ adhæret ipſe, quæ eſt verior, & tenenda, de qua & ego ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Ioan. in c. 1. de celeb. Miſſ.

Nau. in c. ſolent, de conſtit. d. 1. & in c. ſi quando, eod. diſt. num. 44.

D. Tho. 2. 2. q. 147. ar. 7. Duran. in 4. d. 14. q. 2. Summa Angelici, verbo, Miſſa. Sūma Roſel. ibidem. Suarez, 3 tō. q. 83. art. 2. diſp. 80. ſect. 4.

Supradicta Nauarri ſententia iam nunc ſuſtineri nō poteſt, quinuero Miſſæ omnes ante expletam meridiem debent ſaltim inchoari, communiter & regulariter loquendo.

Gabriel, ſuper Cant lect. 14. Ioan. Maior. in 4. d. 13. q. 4 Sot. eod. diſt. q. 2. ar. 2. & lib. 10. de iuſt. & iure, q. 5. ar. 4. Suarez loco ſupracitato.

Concluſio.

SVpradicta ſententia Nauarri, iam nunc ſuſtineri nullatenus poteſt, imo vero regulariter loquendo, Miſſæ omnes inchoari debent, ante expletam meridiem, & ante duodecimam horam. Hæc ſupradicta Concluſio, eſt ſententia fere omnium Doctorum communis, de qua videndus eſt Gabriel, lectione 14. ſuper Canonem, & Ioan. Maior. in 4. diſt. 13. quæſt. 4. & Soto, in eod. 4. diſt. eadem. q. 1. ar. 2. & lib. 10. de iuſtitia, q. 5. art. 4. & Suarez, loco ſupracitato, vbi dicit, quod regulariter loquendo, poſt meridiem celebrari non poteſt, niſi ex priuilegio, aut exiſtente aliqua rationabili cauſa, in aliquo raro caſu, vt ſi, verbi gratia, Feſtum ſit ſolemne, & Miſſa publica, & concio non finiatur, vſque ad vnam, vel duas horas poſt meridiem, tunc (inquit) Miſſa priuata inchoari poteſt, poſt finitum ſolemne officium, maximene aliqua pars populi Miſſa priuetur, ſecundum doctrinam Leonis Papæ, in epiſt. 81. ad Dioſcorum, c. 2. quod eſt multum notandum. Idem (inquit) permitti poteſt, ſi ratione itineris, occurrat neceſſitas celebrandi in die Feſto, paulo poſt meridiem, dummodo vnius horæ tempus non excedatur, etiam ſine priuilegio, quod & ſignificauit Soto, vbi ſupra, & huic ſauet etiam conſuetudo; imo vero, & regula ipſa Miſſalis, in quo, quando hac de re agitur, non ſine cauſa appoſita eſt, illa partí-

D. Leo papa, in epi. 81 ad Dioſcorū, c. 2.

Aliqua exiſtente neceſſitate bene poſſunt Miſſæ, etiam poſt meridiem inchoari.

particula, *communiter*, ad inſinuandum, quod in caſu aliquo, & rationabili exiſtente cauſa, aliter fieri poteſt. Præterquam quod res morales (vt inquit prædictus Pater Suarez) quando non ſunt per legem omnino limitatæ, & declaratæ, non debent indiuiſibiliter definiri, ſed morali modo, plus minusve, vnam aut dimidiam horam. Nec prædictis (inquit) obſtat, Conſtitutio Pij V. quæ incipit: *Sanctiſſimus in Chriſto Pater*, quæ hac de re prodijt, præcipiendo vt Miſſæ non dicantur poſt meridiem, & reuocando priuilegia omnia in contrarium conceſſa, nam dicta Conſtitutio loquitur, atque intelligenda eſt, de illis qui regulariter, & abſque cauſa, poſt meridiem, & horam Veſpertinam ſacra faciebant, non vero, quando id fit in aliquo raro caſu, & iuſta, interueniente, atque exiſtente rationabili cauſa, quod etiã ex ipſius Pij V. verbis faciliter colligere licet, ibi, *nullatenus præſumant*, quæ in dicto Motu proprio habentur, quod quidem verbum *præſumant*, auda ciam, atque temeritatem deſignat, non vero quodcũque contrarium factum damnat, vt dicit Nauarrus, *in c. Statuimus*, 19. q. 3. *num.* 51. & in Manuali, c. 27. num. 155. & num. 159. Dum etiam dicitur, in dicto Motu proprio, *quocumque prætextu*, per quæ etiam verba, inſinuare viſus eſt Pius V. velle, vt non id fiat, prætextu aliquarum licentiarum, ſeu priuilegiorum, aliquorum ſummorum Pontificum, nam omnia ibidem per ipſum reuocantur, non autem loquitur de prætextu cauſæ legitimæ, ſi idipſum aliquando, raro, & rationabili cauſa exiſtente fiat. Hæc omnia, inquit prædictus Suarez dicta ſunt ſtando in communi iure, ſecus autem erit, ſi poſt ſupradictam Conſtitutionem Pij V. aliquod circa hoc fuerit priuilegium impetratum, atq; conceſſum, nec fuerit reuocatum, tunc enim illi erit ſtandum. Videatur, hac de re prædictus Pater Suarez, loco ſupradicto. Et hactenus de iſto Articulo.

Conſtit. Pij V. qua incip. ſanctiſſimus.

Nau. in c. ſtatuimus, 19. q. 3. n. 51. & in Man. c. 27. n. 155. & num. 159.

ARTICVLVS XII.

Vtrum liceat Miſſam celebrare, ante Matutinum, ſeu antequam Laudes dicantur?

Prima opinio. *Nau. de orat. & horis Can. c. 3. nu. 68.*

HAc de re eſt opinio, quorumdam aſſerentium, non eſſe licitum Miſſam celebrare, ante recitatum Matutinum, atque antequam Laudes dicantur, quinuero, & addunt quidam, eſſe peccatum, ſacrificare ante Primam dictam, etiam ſi quis intendat, eam poſtea recitare. Huius opinionis, meminit Nauar. lib. de oratione, & horis Canonicis, c. 3. num. 68. & eam eſſe dicit D. Anton. 3. part. tit. 13. c. 14. §. 1. & Angeli, *verbo, Miſſa*, §. 42. poſt Hoſtienſem, quem ipſi allegant, & Pater Suarez, 3. tom. ad 3. partem, D. Thomæ, q. 85. ar. 3. diſputat. 1. refert, plures alios Auctores huius opinionis, & reuera eam videtur tenere Sylueſter, *verbo, Miſſa*, 1. q. 6. *in 4. dicto*, ſaltem quantum ad Matutinum, & Laudes. Fundantur omnes ſupradicti, Authores, in antiquiſſima Eccleſiæ conſuetudine, quam dicunt vim habere legis, atque præcepti, & conſequenter in re graui obligare ſub peccato mortali. Quod autem hæc ſit res grauis, exinde probant, quia granitas materiæ, iudicio prudentum extimanda eſt, & certum eſt (inquiunt) quod omnes communiter prudentes, & ſapientes, verſati in hac materia, hanc rem dijudicant eſſe grauem, Miſſam dicere, atque celebrare, ante dictum Matutinum, & Laudes. Probatur præterea hæc opinio, quia ex inſtitutione Eccleſiæ, Matutinum cum Laudibus, eſt officium nocturnum, Miſſa vero Diurnum, quo ſit vt inuerſio talis ordinis, eſſe videatur contra omnem prorſus ratio-

Probari contẽditur, non eſſe licitum Miſſã dicere ante recitatum Matutinum, quinuero, & Laudes. *D. Ant. 3. p. tit. 13. c. 4. §. 1.*

Angel. verbo, Miſſa. §. 42. Suarez, 3. to. q. 8. art. 3. d. 82. ſect. 1.

Sylu. ver. Miſſa, 1. q. 6. in 4. diſt.

rationem, atque ex consequenti valde culpabilis, quæ transgressio adiuncta consuetudine Ecclesiæ, etiam videtur esse mortalis. Prædictis omnibus accedit regula ipsius Missalis Romani, quæ hac de re agens, inquit, *vt Missa dicatur Matutino saltim absolute*, & postea inter alios Missæ defectus, ennumeratur, Matutinum non simul cum Laudibus prius dixisse: nec dicendum videtur quod ibi annumerentur, nisi defectus graues, & multum culpabiles. Hæc sunt huius opinionis fundamenta, quibus non obstantibus, in contrarium est aliorum sententia, dicentium, Missam, Matutinum, & Laudes, res esse omnino distinctas, nec connexionem inter se habere, quæ sententia, & opinio videtur verior, pro qua & statuitur Conclusio. Secúda opinio.

Conclusio.

QVamuis sancta, atque laudabilis sit consuetudo, recitandi ad minus, Matutinum, priusquam Missa dicatur, id tamen ex aliqua rationabili causa non facere, priusque celebrare, nullatenus est peccatum mortale, sed solummodo veniale, aut forsan nullum peccatum. Hæc Conclusio est expressa Magistri Soto, lib. 10. de iustitia, & iure, q. 5. ar. 4. & in 4. dist. 13. q. 2. ar. 2. in fin. quam etiam tenet, ac multis defendit Suarez, 3. tom. ad 3. p. D. Thom. q. 83. ar. 3. disputat. 82. sect. 1. Cuius Conclusionis præcipuum fundamentum est, quia nullum est præceptum obligans sub mortali, Sacerdotes ad recitandum Matutinum, priusquam Missam dicant, seu faciant, siue id fiat priuatim, siue cantando in Missa publica, & Conuentuali. Quod nullum tale sit præceptum, in Euangelio positum à Christo Domino, nec ab Ecclesia, expresse in iure Canonico, traditum, perspicuum est, neque de hoc dubitat quispiam: quod autem nec consuetudine, id tamquam illicitum, & mortale fuerit introductum, probant prædictus Soto, & Suarez, multis rationibus. Primo, quia non omnes Ecclesiæ consuetudines, quamuis laudabiles, obligant sub peccato mortali. Secundo, quia neque consuetudo Ecclesiæ, circa hoc, tale præceptum inuoluere vllo pacto censenda est, cum sacrificium Missæ non computetur, inter horas Canonicas, sed per se ab antiquo sua habuerit statuta tempora, saltim solemnis Missa, quam maiorem appellant, vt scilicet, diebus Festiuis diceretur post tertiam, *c. nocte, de consecratione, d. 1.* in professis autem, post sextam, vt patet, *ex c. solent, eod. dist.* in diebus ieiunij post nonam: hæc de Missis solemnibus. De priuatis autem nihil est in iure cautum, præterquam, quod nisi ex priuilegio ante lucem, neque post meridiem non celebretur, excepta nocte Natiuitatis Domini. Si igitur, inquiunt prædicti Doctores, soluere licet nocturnum officium, sexta, aut nona diei hora, quinuero & intra totum diem, neque id facere est peccatum mortale, sed tantummodo ad amplius veniale, si fiat sine causa, vnde sit consequens, quod dicere, seu celebrare prius Missam ante recitatum Matutinum, & Laudes, sit mortale: cum hæc munera, atque officia sint distincta, neque vnum aliquam habeat necessariam connexionem cum alio. Neque valet dicere, hoc esse propter ordinem, iam consuetudine Ecclesiæ introductum, & propter indebitam celebrandi Missam dispositionem, nam contra hoc est, quod talem ordinem inuertere, ex rationabili causa, nulla culpa est, aut saltim venialis, vt etiam diximus supra, de horis Canonicis recitandis, quæ habent inter se ordinem, quanto ergo minus, obligabit hic ordo in dicenda Missa, quæ neque est hora Canonica, neque cum illis aliquam habet connexionem? Ad illud vero, quod dicitur de indebita dispositione, dicunt prædicti Doctores, quod dispositio debita cele-

Non est peccatum mortale Missam ante Matutinum celebrare, licet sit sancta, atque laudabilis consuetudo, nõ id fine vrgenti causa facere. *Sot. lib. 1. de iust. & iure, q. 1. ar. 4. & in 4. d. 13. q. 2. ar. 2. in fin. Suarez, 3. to. q. 83. ar. 3. disput. 82. sect. 1*

c. nocte, de cõsecr. d. 1. c. solent, eod. dist.

celebrandi Miſſam, hæc eſt, vt non celebretur, niſi à ieiuno, neque cum conſcientia peccati mortalis, & de hoc aliqui Canones in iure reperiuntur; at quod quis prius horas recitauerit, ſeu contemplationi vacauerit, quamuis id facere ſit proficuum, non eſt tamen præceptum, aut diſpoſitio preciſe debita, & neceſſario requiſita, ſed ſolummodo conſilium, ſanctum, atque laudabilis conſuetudo, quam cum rationabili cauſa prætermittere, nullum omnino erit peccatum, ſine vero illa, ad multum erit peccatū veniale. Quod multis aliis rationibus probant ſupradicti Auctores, ac aiunt, quod rationes, & argumenta in contrarium adducta pro alia opinione, non quidquam aliud concludunt. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Miſſa neceſſario dici debeat, à Sacerdotibus ieiunis?

Reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Miſſa neceſſario dicenda eſt à Sacerdote ieiuno, & quicunque cibus, aut potus præſumptus, ex inſtitutione Eccleſiæ impedit huius Sacramenti ſumptionem. *D. Thom. 3. p. q. 80. ar. 8. D. Aug. epiſt. ad Ian. 118. refertur in c. liquido. c. ſacram. de conſec. d. 1. c. nihil, 7. q. 1. D. Thom. vbi ſupra in ſolut. ad 4. arg. Innoc. III. in c. ex parte, de celeb. Miſſ. Matth. 6. 1. Corint. 11.*

Miſſa neceſſario dicenda eſt, à Sacerdote ieiuno, & quicumque cibus, aut potus præſumptus, ex inſtitutione Eccleſiæ, impedit huius Sacramenti ſumptionem. Hæc Concluſio eſt expreſſa D. Thom. 3. par. q. 80. art. 8. quam & probat auctoritate D. Auguſt. in epiſt. ad Ianuarium, 118. & refertur, 2. *cap. liquido, de conſecratione*, vbi inquit, *Placuit Spiritui ſancto, vt in honorem tanti Sacramenti, prius in os Chriſtiani corpus Dominicum intraret, quam cateri cibi*. Qui quidem mos, vt creditur, ex traditione Apoſt. ab ipſo Chriſto Domino ortum, & originem duxit, ſicq. vſque in hodie, idipſum in vniuerſo Orbe ſeruatur: idem habetur, *in c. Sacramenta, de conſecratione, d. 1.* quod eſt Concilij Carthag. 3. c. 29. & *in c. nihil, 7. q. 1.* ex Concilio Toletano, 7. Et quamuis hæc Concilia non ſint niſi Prouincialia, extat tamen decretum Concilij Conſtantinopolitani generalis, *ſeſſ. 13.* vbi hoc idem ſtatuitur, quod adeo ſtricte in Eccleſia ſeruatur, vt ad Miſſam celebrandam, ex communi omnium reſolutione, requiratur, non quodlibet ieiunium, ſed omnino ieiunium, quod dicitur naturæ quod eſt nihil prorſus præguſtaſſe, etiam minimam partem aquæ, vini, aut cuiuslibet alterius rei, vt tradit D. Thom. in prælegato Articulo, in ſolutione ad quartum. Et Innocent. III. *in c. ex parte, de celebratione Miſſ.* præcipit, vt in die Natalis Domini, ſeu alio die, dum Sacerdos, ſecundam celebraturus eſt Miſſam, in prima Miſſa, Caliciſ lotionem nullo modo ſumat. Supradicti præcepti Eccleſiaſtici triplicem rationem, ſiue cauſam, reddit D. Thom. loco ſupracitato, Prima in honorem huius Sacramenti, vt ſcilicet Corpus Chriſti intret in os hominis, non aliquo cibo, aut potu refectum, ſiue coinquinatum, quinuero omnino ieiunum. Secundo propter ſignificationem, vt per hoc intelligatur Chriſtum Dominum, qui eſt res ineffabilis huius Sacramenti, ſuæ cauſa. charitatem diuinam, debere primum fundari in cordibus noſtris, iuxta illud Matth. 6. *primum quærite regnum Dei, & iuſtitiam eius, & cætera omnia adijcientur vobis*. Ac tandem, Tertio propter periculum vomitus, & ebrietatis, quæ quandoq. contingit ex inordinatis cibis, & potibus, vt dicit Apoſtolus, 1. Corinth. 11. Ab hac generali regula, excipit D. Thom. infirmos, qui ſtatim communicandi ſunt, etiam non ieiuni, ſi de eorum periculo dubitetur, ne ſine communione decedant, vt habetur, *in c. Presbyter, de conſecratione*,

Rationes ob quas præceptū eſt nō communicare, niſi ieiunos exceptis infirmis, qui ne celli tate vrgēte ſtatim ſunt communicādi. *c. Presbyter, de conſec. d. 2.*

nationes, d. 2. ex Concilio Vuomaccen. Hæc omnia sunt de mente & doctrina D. Thomæ Sed hæretici rerum omnium Ecclesiasticarum, & bonarũ consuetudinũ irrifores, & subsannatores, hoc Ecclesiæ præceptum, & sanctam, atq; laudabilem consuetudinẽ, vt & omnia alia, subsannant atq; irrident, & contrarium probare nituntur, aliquibus apparentibus rationibus, etiam ex locis sacræ Scripturæ, male intellectis, & siniſtre adductis, ac peius interpretatis, à qua ego in præsentiarum tractatione supersedeo, cum per tempus non liceat de his agere, neq; sit præsentis speculationis! Videatur hac de re Magister Soto, in 4. d. 12. q. 1. ar. 8. & Suarez, 3. tom. ad 3. part. D. Thom. q. 80. ar. 8. disp. 68. sect. 3. 4. 5. & 6. vbi ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu dignissima.

Soto in 4. dist. 12. q. 2. ar. 8. Suarez, 3. to. q. 80. art. 8. disp. 68. sect. 3. 4. 5. 6.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum nocturna pollutio, impediat Missæ celebrationem?

Respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

QVando pollutio nocturna, immunis omnino fuerit à culpa, seu tantummodo habuerit culpam annexam venialem, non impedit de necessitate, sumptionem huius Sacramenti, aut celebrationem Missæ, secus autem, si in causa fuit aliquod peccatum mortale. Hæc Conclusio est expressa D. Thom. 3. par. q. 80. art. 7. vbi & latissime tractat, ex quibus casibus euenire soleant, huiusmodi nocturnæ pollutiones: ac ostendit, qualiter multoties fiant, absque vllo prorsus peccato, vel saltim cum solo peccato veniali. Ad quod probandum, particulariter adducit ex Collationibus SS. Patrum, quod cum quidam Frater iuuenis, frequenter prædictas pateretur pollutiones, semperque temporibus Festis, quibus erat communicaturus, seniores Conuentus comperto, quod ex parte sua, vt videbatur, nulla huius rei causa præcesserat, arbitrantes, atque dijudicantes, id fieri ex tentatione, & dæmonum illusione, ad retrahendum illum à sacra Communione, decreuerunt, vt propter hoc non à Communione cessaret, & refertur quod cum hoc fuisset factum, statim prædictæ cessarunt pollutiones, atque dæmonum illusiones. Plura alia dicit D. Thomas, ad hoc propositum, quæ longum esset nimis in præsentiarum referre, monstrando qualiter etiam id aliquando contingat, ex infirmitate naturæ, & alijs causis. Concluditur ergo quod vtcumque illud sit, si causa non sit peccatum mortale, non necessario impedit sumptionem huius Sacramenti, nec celebrationem Missæ, vt dictum est in Conclusione.

Nocturna pollutio non impedit Missæ celebrationẽ, si fuit immunis à culpa mortali. D. Tho. 3. p. q. 80. ar. 7.

Nota qualiter multoties, pollutiones nocturnæ, absque vlla prorsus culpa solẽt cõtingere, & euenire. Collation. Patrum.

Secunda Conclusio.

Nocturna pollutio ex decentia, & congruentia, impedit sumptionem prædicti Sacramenti, & celebrationem Missæ, nisi adsit necessitas, aut aliqua rationabilis causa celebrandi, & communicandi. Hæc Conclusio est etiam D. Thomæ, loco supracitato, cuius & duplicem reddit rationem, primum propter corporalem fœditatem, quæ ex supradicta pollutione semper accidit, cum qua propter reuerentiam tanti Sacramenti; non decet accedere ad Altare, saltim sine præuia confessione. Secundo, propter euagationem mentis, quæ etiam ipsam pollutionem subsequitur, præsertim quando

Nocturna pollutio, ex decentia, & cõgruentia impedit sũptionem prædicti Sacramenti & celebrationem Missæ, nisi adsit necessitas aut aliqua rationabiles causa celebrandi, & cõmunicandi. D. Thom. vbi supra.

quando ex aliqua turpi cogitatione præcessit, etiam veniali. Sed tamen, quamuis hoc ex congruitate, aliquod sit impedimentum, debet tamen propter necessitatem postponi, vt dixit D. Greg. in epistola ad August. Anglorum Episcopum, quæ habetur, in regist. lib. 12. c. 10. respondendo ad decimam interrogationem eiusdem Augustini, & refertur in *c. vt cum propria*, 33. q. 4. vbi explicat, & dicit esse necessitatem, quando communicare exigit dies festus, aut proprium ministerium, vt si Sacerdoti id incumberet ex officio. Circa hanc materiam, innumera plura possent dici, quæ breuitatis gratia prætermittuntur, vt ne liber iste nimium excrescat. Videatur & consulatur D. Thom. articulo supracitato, qui est valde notabilis, & super ipsum, Magister Soto, in 4. d. 12. q. 1. ar. 7. & Pater Suarez, 3. to. ad tertiam partem, D. Thomæ, q. 80. ar. 7. disput. 68. sect. 1. & 2. vbi ad hoc propositum adducuntur plures casus, & dicuntur plura, eaq. notatu dignissima. Hactenus de isto Articulo, & de tota Quæstione.

D. Greg. in ep. Aug. Anglorum Episcopi, & refertur in c. vt cum propria, 33. q. 4. D. Thom. vbi supra. Soto in 4. dist. 12. q. 1. ar. 7. Suarez, 3. to. q. 80. art. 7. disp. 68. sect. 1. & 2.

QVÆSTIO XLI.

De Missæ altissimo mysterio, quatenus est sacrificium, in vigintiquatuor Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Missa sit sacrificium?

NOn est mei muneris, atque propositi, nec præsentis speculationis, hac de re agere cum hæreticis, nec vero tractare cum Catholicis illas nimium subtiles, atque metaphisicas quæstiones, quæ circa hoc argumenti genus, communiter afferuntur, & disputantur in scholis, sed solum modo breuiter aliquot ponere, paruas difficultates morales, seu ad mores pertinentes, illas præsertim, quæ speciali aliqua ratione, pertinere videantur ad Religiosos, & Regulares, vt præ manibus habeant, quæ proprio ipsorum statui, specialiter congruunt. Et vt difficultas præsentis Articuli, plenius innotescere possit, ac certo sciri, qualiter altissimum Missæ mysterium, quo Christus Dominus immolatur, atque sacrificatur quotidie, vere & proprie sit, ac dici debeat sacrificium, præmittere in præsentiarum libuit, sacrificij eiusdem diffinitionem, siue potius descriptionem. Et omissis hac de re, varijs dicendi modis, dico, *quod sacrificium* proprie loquendo & in rigore *dicitur, & est quadam externa, atque sensibilis actio, qua res aliqua ita Deo offertur, vt legitime, ac solemni ritu, in ipsius cultum & honorem, aliquo modo immutetur, facta à publico, & legitimo ministro, siue Sacerdote.* Quibus verbis, exactissime tota sacrificij nominis significatio describitur, & comprehenditur, ita vt ex his facile sit, ad ipsius essentiam, quidditatem, atque naturam indagandam peruenire. Nam ex his constabit, qualiter licet generali quadam ratione, atque communi vocabulo loquendo, quælibet operatio in Dei cultum relata, interdum in sacra Scriptura sacrificium nuncupetur, appellarique consueuerit, etiam interna contritio, iuxta illud psalmi: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus*: laus item vocalis, iuxta illud: *Sacrificium laudis honorificabit me*, necnon, & eleemosyna, iuxta illud Pauli ad Hebræos: *Talibus enim hostijs promeretur Deus*; nihilominus tamen, hæc omnis

Quidnam sit sacrificium, & quibus rebus conueniat sacrificij nomini.

Psal. 50. Psal. 49. Ad Heb. 13.

omnis significatio, metaphorica est, atque ex alia priori, quæ sola, vera, & propria est deriuata: nam proprie & in rigore loquendo, sacrificium non est, nec dici debet, nisi solummodo illa externa, atque sensibilis actio, qua res aliqua ita Deo offertur, & dicatur, vt legitimo, ac solemni ritu, in ipsius cultum, gloriam, & honorem aliquo modo immutetur, & hoc à publico & legitimo ministro, siue Sacerdote. Quod facile licebit videre, atque perspicere, ex discursu totius veteris testamenti, vbi ea olim solummodo, dicebantur sacrificia, in quibus res aliquæ, solemni ritu, in Dei cultum & honorem mactabantur, & immolabantur. In quo sensu sacrificia distinguebantur ab aliis aliarum virtutum actibus & operibus, vt à misericordia, iuxta illud Oseæ: *Misericordiam volo, & non sacrificium*, & ab obedientia, iuxta illud, quod habetur libro primo Regum: *Melior est obedientia, quam victima*, atque ab aliis. In hac etiã significatione intelligendum venit, quod dixit olim Regius psaltes: *Quoniam si voluissem sacrificium, dedissem vtique, holocaustis non delectaberis*. Cuius etiam vocis significatio, in nouo testamento est frequentissima, eaq; vtitur Diuus Paulus passim in suis epistolis, sed maxime in epistola ad Hebræos, cap. 5. vbi ad hoc propositum allegat illud Psalmi 39. *Sacrificium & oblationem noluisti, aures autem perfecisti mihi*, & præmiserat, quod, *omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum*, atque explicare volens quale sit proprium eius munus & officium, addit illud esse, *vt offerat dona, & sacrificia pro peccatis, &c.* vbi vtitur sacrificij nomine, in sensu à nobis prædicto. Hac præmissa sacrificij diffinitione, proponitur modo difficultati, respondetur per sequentes Conclusiones.

Oſa. 6. *1. Reg. 15.* *Pſal. 50.* *Pſal. 39.*

Prima Conclusio.

Missa quæ sacrosanctum Eucharistiæ mysterium, conficitur, & celebratur, & Christus Dominus immolatur, vere, & proprie, est nouæ legis sacrificium. Hæc Conclusio est certa, & tenenda de fide, & habetur expressa & determinata est in Conc. Trid. sess. 22. vbi apponitur doctrina de sacrificio Missæ, in cuius primo capitulo, verba sequentia apponuntur: *Quoniam sub priori testamento, teste Diuo Apostolo Paulo, propter Leuitici sacerdotij imbecillitatem, consummatio perfectia non erat, neque esse poterat, oportuit, Deo Patre misericordiarum ita disponente & ordinante, Sacerdotem alium secundum ordinem Melchisedech exurgere, Dominum Saluatorem nostrum Iesum Christum, qui ad perfectum adducere, & additur, Is Deus & Dominus noster Iesus Christus, etsi iuxta doctrinam D. Pauli, semel seipsum in ara Crucis morte intercedente, Deo Patri oblaturus erat, vt æternam illic redemptionem operaretur, quia tamen per mortem, Sacerdotium eius extinguendum non erat, in cœna nouissima, qua nocte tradebatur, vt dilecta sponsa sua visibile, sicut hominum natura exigebat, relinqueret sacrificium, quo truncatum illud semel in Cruce patagendum repræsentaretur, eiusq. memoria in finem vsque sæculi permaneret, atque illius, salutaris virtus, in remissionem eorum, quæ à nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur, Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, se in æternũ constitutum declarans: Corpus, & Sanguinem suum sub speciebus panis, & vini, Deo Patri obtulit, ac sub earum rerum symbolis, Apostolis, quos tunc noui testamenti ministros constituebat, & Sacerdotes, vt sumerent, tradidit, & eisdem eorumq. in Sacerdotium successoribus, vt offerrent, præcepit, per hæc verba dicens, manducate, & bibite ex hoc omnes, hoc facite in meam commemorationem, quod semper Ecclesia Catholica intellexit, & docuit.* Hactenus Concilium. Ex cuius verbis

Missa qua mysterium Eucharistiæ conficitur, celebratur atque cõmunitur, vere, & proprie est nouæ legis sacrificiũ *Concil. Trid. sess. 22. c. 1.* *Ad Heb. 7.* *Concil. Trid. verbo, notatu dignissima pro sacrificio Missæ,* *Ad Heb. 9 & 10 facit c. simul immolatus, cum seqq. de cons. d. 2.* *Matth. 28.* *Pſal. 109. facit c. in calice, & c. accipite, de conſec. d. 2.* *Luca 22.* *1. Corinth. 15 facit, & Clement. vnica, de re. & ven. Sanct.*

bis, & determinatione à sanctis Patribus facta, clare constat, de institutione Euangelici huius Sacerdotij, & facultate conficiendi, & consecrandi corpus, & sanguinem Christi, sub speciebus panis, & vini, tradita Apostolis, & cunctis Sacerdotibus noui testamenti, rite & legitimè ordinatis, & offerendi ipsa Deo Patri, in perfectissimum, altissimum, atque gratissimum sibi sacrificium. Quo sacrificij etiam nomine, vti sunt Concilij, Patres in præfatione sessionis eiusdem, vbi vocatur mirabile hoc mysterium, *verum, & singulare sacrificium*; & specialiter in sequenti secundo capitulo, de eiusdem sacrificij effectu differentes, dicunt, *quod in hoc diuino sacrificio, quo Missa peragitur, idem ille Christus continetur, & incruente immolatur, qui in ara Crucis, semel seipsum cruenter obtulit, ac proinde sacrificium istud, vere esse propitiatorium, & per ipsum fieri, vt si cum vero corde, & recta fide, cum metu, & reuerentia, contriti, ac pœnitentes ad ipsum accedamus, misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.* Verba sunt expressa supradicti Concilij. Ex quibus etiam satis constat, qualiter hoc altissimum, & ineffabile Missæ mysterium, vere & propriè dicendum sit sacrificium; idq. tenendum de fide: quod idem multo ante tempore Concilium Toletanum, 12. affeuerauit, c. 5. vbi hoc ipsum sacrificium verum, & singulare vocatum est; quod & omnes sancti Patres antiqui, & recentiores vnanimi consensu, vbiq. faciunt. Quorum testimonia & loca, facile licet fuisset referre, in præsentiarum tamen non libuit, vt ne longius nostra protrahatur oratio, cum sint peruia, atque innumera, passimque reperiantur, videriq. possint vbiq. & maxime apud D. Thom. 3. p. q. 83. art. 1. vbi tractat de hoc altissimo mysterio, & quærit ac disputat, an in hoc admirabili Eucharistiæ sacramento, Christus Dominus immoletur, quod etiam facit Magister Soto, in 4. dist. 13. q. 2. ar. 1. suprad. D. Thomam, ipsum explicando, atque declarando. Eadem de re agit, item locupletissime Pater Suarez Societatis Iesu, in suo 3. tom. ad 3. p. D. Thom. super q. 83. art. 1. disput. 73. vbi tractat de ipso prædicto sacrificio Missæ. Solummodo oportet aduertere, id quod & omnes Sancti Patres, tam antiqui, quam iuniores, vnanimiter faciunt, quod per hoc ineffabile Eucharistiæ sacramentum, Christus Dominus, & Saluator noster, veterum sacrificiorum multitudinem, atque diuersitatem, in hoc vnum, ac singulare sui Corporis, & Sanguinis sacrificium, transtulit, & commutauit, qua de re videantur, quæ dicit D. Leo Papa, serm. 7. de passione, D. Chrysostomus, super psal. 95. & D. Augustin. lib. 10. de Ciuit. c. 20. & lib. 17. c. 10. & de Baptismo, lib. 3. c. vltimo, & contra Faustum, c. 18. & 21. & lib. 1. contra aduersar. legis, & prophetæ. 20. quæ omnia, sancta nostra Mater Ecclesia, in Missali Romano, in quadam sua Collecta confirmat, sequentem orationem dicens: *Deus qui legalium diuersitatem hostiarum, vnius sacrificij perfectione sanxisti, &c.* Est igitur hoc tremendum mysterium, & admirabile Eucharistiæ sacramentum, vere & propriè sacrificium, quinuero sacrificiorum omnium maximum, quæ Deo offerri vnquam potuerint, siue possunt, atque vt sic loquamur, sacrificium sacrificium singulare & vnicum, cuius comparatione, veteris legis sacrificia omnia, non hoc quidem promerebantur nomen, nisi forsan ea ratione dumtaxat, inquantum erant signa & prophetiæ, huius veri, atque venerandi, vnici & singularis sacrificij. Denique quod sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, vere & propriè sacrificium sit nuncupandum, ex hoc etiam clarissime patet, quia in eo Christus Dominus immolatur, atque externa, & sensibili actione in Dei cultum, & honorem dicatur, & offertur, quæ est propria, & vera ratio sacrificij, & diffinitio, vt supra diximus, in initio Articuli. Quod autem

hoc

Concil. Trid. vbi sup. c. 2.

Conc. Tol. 12. c. 5.

D. Thom. 3. p. q. 83. ar. 1.

Soto in 4. dist. 13. q. 2. ar. 1.

Suarez, 3. to. 3. 83. art. 1. disp. 73.

Omnia veteris legis sacrificia in hoc venerabile, atq; ineffabili corporis, & sanguinis Christi Domini sacrificio sunt commutata.

Leo Papa, ser. de pass. Christi.

Chrysost. sup. psal. 95.

Aug. lib. 10. de Ciuit. Dei, c. 20. & lib. 17. c. 20. & de Baptis. lib. 3. c. vlt. & contra Faust. c. 18. & 21. & lib. 1. contra aduers. legis, & proph. c. 20.

hoc ita fiat, expreſſe conſtat, ex doctrina D. Auguſt. in lib. ſentent. Proſperi, & habetur, *in c. ſemel immolatus, de conſecratione, d. 2.* vbi quæ ſequuntur, ponuntur verba. *Semel immolatus eſt in ſemetipſo Chriſtus, ſed quotidie immolatur in altaris Sacramento.* Quod eſt omnino idem, quod loco ſupracitato dixit Concilium Tridentinum capitulo 2. Poſt quæ dicta verba, paulo inferius, addit prædictus D. Auguſtinus, *vnd itaque, & eadem eſt hoſtia, idem nunc offerens, Sacerdotum miniſterio, qui ſeipſum tunc in cruce obtulit, ſola offerendi ratione diuerſa*, quod proinde dicitur, quia in paſſione ſua ſacra, Chriſtus Dominus, cruente, in hoc vero altaris myſterio, non quidem cruente, ſed incruenter immolatur, offertur, atque ſacrificatur. D. etiam Thomas loco ſupracitato, duplicem reddit rationem, & cauſam, ob quam hoc admirabile Sacramentum *ſacrificium* appellatur, atque in eo Chriſtus Dominus immolari, & ſacrificari dicatur. Primo quia eſt imago quædam, paſſionem Chriſti repræſentans, qua facta eſt cruenta ſupradicta immolatio. Secundo, quia per hoc Sacramentum nos etiam participes efficimur fructus Dominicæ Paſſionis, iuxta id quod canit Eccleſia, in quadam Collecta, ſiue oratione: *quod quotieſcumque huius hoſtiæ commemoratio celebratur, totius opus noſtræ redemptionis exercetur.* Exerceri autem noſtræ redemptionis opus, nihil eſt omnino aliud, quam Chriſtum Dominum in hoc Sacramento incruenter, & quotidie ſpiritaliter immolari, atq; ſacrificari. Multa alia ad hoc propoſitum dici poſſent, & quidem notatu digniſſima, quæ quidem breuitati ſtudens conſulto facio miſſa, vt apud ſupradictos Auctores videantur. Hactenus de iſto Articulo.

In ſacramento Euchariſtiæ, atque in Miſſa Chriſtus Dominus quotidie immolatur. *c. ſimul immolatus, de conſ. d. 2.*

ARTICVLVS II.

Vtrum in Miſſæ ſacrificio, principalis Sacerdos, & offerens ſit Chriſtus Dominus?

CIrca difficultatem præſentis Articuli, fuit olim quorumdam Theologorum placitum, aſſerentium in altiſſimo hoc Miſſæ ſacrificio, principalem Sacerdotem, & miniſtrum non eſſe Chriſtum, ſed ſacerdotalem oblationem, illi ſolummodo tribui, quaſi remote, pro eo quod ſacrificij huius oblationem ipſe inſtituit, & iuxta eius voluntatem, atque præceptum in altari offertur, & præterea quia in hoc ſacroſancto ſacrificio, ipſius merita operantur. Quam ſuam opinionem probare contendebant, ac defendere conabantur, ex eo, quia Chriſtus Dominus, neque interna intentione, neque vero externa actione, actu ſemper ſe offert, quotieſcumque hoc Miſſæ ſacrificium offertur, & celebratur: ergo nõ ipſe dicendus eſt, principalis offerens, aut miniſter, ſiue Sacerdos, neque cauſa vllo modo per ſe huius ſacrificij, ſed ſolus Sacerdos, qui illud offert per poteſtatem ab eodem ſibi traditam in idipſum, & iuxta ritum ab ipſo inſtitutum. Chriſtus autem Dominus (inquiunt) ſolummodo denominatiue dicitur offerens, huiuſque ſacrificij miniſter, & Sacerdos, denominatione quadam extrinſeca, vt cauſa remota, atque per accidens. Conſequentia apparet legitima: Antecedens autem videtur manifeſtum, aut ſaltim, quod in eo dicitur, apparet nimis probabile, nam quantum attinet ad internam intentionem, gratis, atque ſine fundamento conſictum videtur dicere, Chriſtum Dominum nunc ſemper eſſe intentum, ſeu attentum, vel quaſi ſolicitam, aut actualem intentionem ſemper habere, ſeipſum offerendi, in ſingulis Miſſis. Quantum vero attinet ad actionem externam, ſine qua ſacrificium ſenſibile eſſe non poteſt,

Opinio hac de re quorumdam

videtur etiam, quod tota sacrificij huius actio externa, à solo Sacerdote fiat, ac proinde, quod ipse sit sacrificij huius solus, & principalis Sacerdos, & minister, non vero Christus. Quod & confirmatur, nam vt videtur, Christus Dominus, non aliter in hoc Sacramento sacrificium offert, quam in baptismo baptizat, aut in pœnitentia absoluit: sed Christus Dominus in baptismo non baptizat, neque in pœnitentia absoluit, proprie, & per se, aut tamquam principalis minister, sed solummodo per accidens, extrinseca quadam denominatione, quia nempe ab ipso sunt instituta baptismi, & pœnitentiæ Sacramenta, atque ab illo virtutem, & efficaciam habent: idem ergo dicendum est in proposito casu non vero aliud. His tamen non obstantibus, contraria sententia est verior, de qua sequens statuitur Conclusio.

Conclusio.

In Missæ sacrificio principalis Sacerdos, & offerens, est Christus, proprie, & per se, non vero per accidēs aut remote, licet etiā id fiat per Sacerdotē. *Concil. Trid. sess. 22. c. 2. D. Th. 3. p. & q. 83. ar. 7. in solut. ad 3. & q. 83. ar. 1. in solutio. etiam ad 3. Idē in 4. sent. d. 13. q. 1. ar. 1. & ibi DD. sed præsertim Soto in dicta d. q. 2. ar. 1. Suarez, 3. to. q. 83. art. 1. disp. 77. sect. 1. Psal. 109. Ad Heb. 7. Ad Heb. 7.*

IN Missæ sacrificio principalis Sacerdos, & offerens Sacerdotum ministerio est Christus Dominus, nec tantum est causa per accidens, aut remota, sed vera & propria. Hæc Conclusio est expressa Concil. Trid. sess. 22. c. 2. & D Tho. 3. p. q. 82. ar. 7. in solut. ad 3. & q. 83. ar. 1. in solut. etiam ad 3: vbi expresse, inquit, *quod Sacerdos in Missa sacrificio, non suam propriam agit personam, sed Christi, in cuius persona & virtute pronuntiat, verba illa ad conficiendum præcise necessaria, hoc est corpus meum, vel, hic est calix sanguinis mei, &c.* & addit, *quod in orationibus quas dicit, loquitur etiam, non in persona propria, sed in persona Ecclesiæ, in cuius unitate constituitur.* Idem tenet D. Thom. in 4. d. 13. q. 1. ar. 1. quæ sententia est communis omnium Thomistarum, de qua videndus est Soto, supradicta dist. q. 2. ar. 1. & Suarez, 3. tom. ad 3. p. D. Tho. q. 83. ar. 1. disput. 77. sect. 1. vbi ad hoc ipsum, refert innumeros Auctores, quos breuitatis causa omitto. Sed probatur præterea Cōclusio aliquibus efficacissimis rationibus, & primo, nam Christus Dominus, in Scriptura sacra, non quidem semel, sed multoties nuncupatur, & dicitur, *æternus Sacerdos secundum ordinem Melchisedech*, qui ordo, vt de se patet, in oblatione altissimi huius sacrificij perficitur, completur, & exercetur: sed non potuit dici Sacerdos in æternum, secundum istum ordinem, per solam oblationem & sacrificium, quod in cœna peregit, hoc est, per solam hostiam cruentam, quam in passione sua obtulit, atque in cruce peracta est: ergo dicendum est, insigniri eumdem tali nomine, pro eo quod nunc etiam, perpetuo sacrificat, per se, & per suos Sacerdotes, offerens sub speciebus panis, & vini de nouo quotidie suum sanctissimū Corpus, & Sanguinem in altari, siue Missæ sacrificio. Quod & confirmari potest ex doctrina D. Pauli in epistola ad Heb. c. 7. vbi constituens differentiam inter nouam & veterem legem, inquit, *quod in veteri plures facti sunt Sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere, at in noua, Christus Dominus, eo quod maneat in æternum, sempiternum habet sacerdotium*, quibus sane verbis insinuare videtur D. Paulus, quod etiam nunc Christus Dominus, offerat semetipsum per se, simul & Sacerdotes, alioquin si ipse nunc omnino ab hoc se offerendi munere, & officio cessaret, proculdubio in pluralitate Sacerdotum nulla esset prorsus differentia, inter legem nouam & veterem, siquidem & nunc moriuntur, morteq. permanere prohibentur, noui testamēti Sacerdotes, quemadmodum & Sacerdotes veteris legis olim. Probatur insuper prædicta Conclusio, ex sententia D. Aug. lib. 10. de Ciuit. Dei, c. 20. vbi post alia multa verba, quæ hac de re diserat, concludit dicens, *per hoc & Sacerdos est ipse Christus offerens, & ipsa oblatio, cuius rei sacramentum, quotidianum esse voluit Ecclesia sacrificium, cui ipsius corporis ipse sit caput, & ipsius capitis ipse sit corpus, tam ipsa per ipsum, quam ipse per*

Aug. lib. 10. de Ciu. c. 20.

per ipſum aſſumtus offerre: quę quidē verba ex eiuſdem ore deſumpſit Innoc. III. in Conc. Lateranen. & habetur *in c. firmiter, de ſumma Trinitate, & Fide Catholica*, vbi dicitur, *Vna eſt vniuerſalis Eccleſia, extra quam nullus omnino ſaluatur, in qua idem ipſe eſt Sacerdos & ſacrificium, Chriſtus Ieſus, cuius corpus & ſanguis in Sacramento Altaris, ſub ſpecie panis & vini veraciter continetur, offertur, & immolatur*. Idem omnino dicit D. Aug. 4. de Trinitate, c. 7. & Ireneus, lib. 4. contra hæreſes, c. 32. & 34. & D. Cyprian. epiſt. 63. vbi inquit, *quod Sacerdos in altari, vice Chriſti ſungitur*, quod etiam expreſſe determinauit olim Concilium Florent. dicens: *quod Sacerdotes hoc conficiunt myſterium in perſona Chriſti*. Sed quid moror in his plura dicere, cū expreſsiſſime habeatur hoc ipſum, in Concilio Trid. ſeſſ. 22. c. 2. vbi ſequentia ponuntur verba, *Vna eademq. eſt hoſtia, idem nunc offerens, Sacerdotum miniſterio, qui ſeipſum tunc in cruce obtulit, ſola offerendi ratione diuerſa*. Sed ſpecialiter hac de re videndus eſt D. Chryſoſt. hom. 13. in Matth. vbi ſequentia notabilia ponuntur verba, *qui tunc in illa cœna confecit, ipſe nunc quoque operatur modo*. Et idem dicit in pluribus alijs locis, & homilia de proditione Iudæ, dicit, *cum videtis Sacerdotem offerentem, ne ipſum conſideretis hoc facientem, ſed Chriſti manum inuiſibiliter extenſam, ipſe enim eſt qui offert, & qui offertur*. Tandem vltimo probatur, atque corroboratur, ſupradicta noſtra Concluſio, quia hoc ſic dicere, eſt magis conſonum dignitati & perfectioni huius altiſſimi ſacrificij; magis etiam conforme auctoritatibus ſacræ Scripturæ, & ſanctorum Patrum; nec per hoc quidquam detrahitur, aut derogatur auctoritati, & dignitati Chriſti; quinuero conferr quamplurimum ad validiratem, ſeu potius valorem, ineffabilis huius ſacrificij, hoc ita dicere, vt infra latius eſt dicendum. Vera ergo eſt ſupra poſita Concluſio, atque ab omnibus tenenda.

Innoc. III. in Conc. Later. & habetur in c. firmiter de ſumma Trin. & Fide.
Auguſt. 4. de Trinit. c. 7.
Ireneus, lib. 4. contra hæreſ. c. 32. & 34.
Cypria. ep. 63.
Concil. Trid. ſeſſ. 22. c. 2.
Chryſoſt. hom. 13. in Matth.

Vnde ad argumenta in contrarium adducta reſpondetur, quod ad exactam perfectionem altiſſimi huius ſacrificij, & vt omnino eſſet æquale ex parte efferentis, ſacrificio crucis, & cœnæ, in qua Chriſtus Dominus, ſemetipſum cruenter obtulit, oportet dicere, quod & ipſe Chriſtus, per ſeipſum etiam nunc, aliquo modo ſemetipſum offert, & non tantum per Sacerdotum miniſterium, ſiue per legatum eumdem repræſentantem; hoc enim modo dicendo, melius ſaluatur, quod de eo communiter dicitur, quod eſt Sacerdos in æternum ſecundum ordinē Melchiſedech, & quod etiam nunc exercet munus, & officium ſummi & æterni Sacerdotis. Et quando dicitur, quod non id agit intentione interna, neq; actione externa, negatur; nā eodem actu & concurſu, quo concurrit cum Sacerdotibus, ad huius ſacrificij actionem, ſe geritvt ſupremus Dei cultor, & interceſſor pro omnibus, totam illam actionem ordinando in Dei cultum, eamq. Patri repræſentando in memoriam ſanctæ ſuæ paſſionis, vt propitius ſit hominibus. Quinuero addo, quod eodem actu, & concurſu, quo concurrit ad ſupradicta ſacrificia, omni actu de omnibus illis cogitat, & actu vult concurrere, ac de facto concurrit, cū omnibus Sacerdotibus hoc ſacrificium offerentibus. Non enim concurrit, tāquam inſtrumentum inanimatum, ſed vt vere animatus, operando per intellectum & voluntatem, atque in cælo exiſtens, intuetur omnes actiones miniſtrorum ſuorum, & vult in omnibus & per omnes, Deum patrem ſuum omnipotenteum colere, & placare, & hoc ſacrificium illi offerendo pro hominibus intercedere; quod ſumma facilitate poteſt efficere, idq. interna intentione intendit, non obſtante, quod loco diſtet, aut quod per ſe ipſum ſenſibilia verba non proferat, ſed per ſuos miniſtros Sacerdotes, cum hæc non ſint de ratione offerentis, vt ſic. Ex dictis ſatis colligitur, id quod in Cōcluſione eſt dictum, nempe, quod in hoc altiſſimo Miſſæ ſacrificio, Chriſtus

Reſpōdetur ad argumenta contraria ſententia.

ipſe eſt principalis Sacerdos, & offerens, & qui quotidie ſemetipſum offert, per ſe & per ſuos Sacerdotes, neque hoc illi comuenit ſolum modo denominatione extrinſeca, & per accidens, atque remote, vt volunt Doctores contrariæ ſententiæ, & opinionis, ſed vere & proprie. Videatur hac de re Suarez, loco vbi ſupra. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

Vtrum in ſacroſancto Miſſæ ſacrificio, ſint etiam offerentes alij, à Chriſto Domino, & à Sacerdotibus Miſſam dicentibus, atque ſacrificantibus?

Reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Fideles omnes ſacroſancto Miſſæ ſacrificio aſtantes, & aſſiſtentes, ſunt etiam vere offerentes. Hæc Concluſio eſt concors omnium Catholicorum ſententia, quam tenet expreſſe D. Thom. 3. part. q. 82. artic. 2. & 7. & q. 83. art. 1. & Innocent. lib. 1. de myſterio Miſſæ, cap. 1. & 6. & Gabriel lectione 27. in Canon. & innumeri alij Auctores, quos refert Suarez, tom. 3. diſp. par. D. Thom. q. 83. art. 1. diſput. 78. ſectione 3. vbi & refert quamplures Sanctorum auctoritates, idipſum inſinuantes, atque dicentes. Ac tandem concludit dicendo, quod hæc veritas expreſſe colligitur, ex illis verbis Canonis Miſſæ, *& omnium circumſtantium, quorum tibi fides cognita eſt, & nota devotio: pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc ſacrificium, laudis.* Quæ verba explicans ſupradictus Innocent. ſuper Canon. inquit, pro eo eſſe dicta, atque in Canone appoſita, quia prædictum Miſſæ ſacrificium, non ſolum offertur à Sacerdotibus, ſed etiam ab vniuerſis fidelibus, maxime aſſiſtentibus eidemq; aſtantibus, quæ eſt verior, & communior expoſitio verborum illorum. Quod & expreſſius colligitur ex alijs verbis, quæ in eodem Canone ponuntur, ex illis nempe, *hanc igitur oblationem ſeruitutis noſtræ, ſed & cunctæ familiæ tuæ, quam tibi offerimus*, vbi familiæ nomine, plebs aſtantium fidelium intelligitur, quæ etiam ad dictam oblationem aliquo modo concurrit, quæ etiam ratione additur ibidem *vnde & memores Domine nos ſerui tui, ſed & plebs tua ſanctæ fidelis, ejuſdem Chriſti filij tui Domini noſtri, offerimus præclaræ maieſtati tuæ, &c.* quæ prædicta omnia verba, in plurali poſita, facis innuunt, quod plebs fidelium aſtantium, ſiue aſſiſtentium, Miſſæ ſacrificio, ſimul cum Sacerdotibus celebrantibus, ad hoc ſacrificium venerandum, celebrandum, atque offerendum concurrit. Qui & dicendi modus, conformis eſt antiquo modo loquendo ſacræ Scripturæ, in qua fidelis populus, etiam dicebatur olim offerre, & ſacrificare, vt conſtat ex illis verbis Exodi 3. *Dimitte populum meum, vt ſacrificet mihi in deſerto*, & Numer. 15. *Hæc ſunt ſacrificia quæ offerre debetis*, & Leuitici etiam 23. dicitur, *Offeretis hoſtiam locauſtum Domino*. Quibus in locis ſit ſermo, non ad Sacerdotes ſolummodo, ſed ad ipſam plebem. Quin vero, & Diuus Auguſtinus, libro quæſtionum veteris teſtamenti, quæſtione 46. expreſſe dicit, *quod illi etiam dicuntur offerre, quorum ſunt oblationes, quas ſuper altare ponit Sacerdos, & ipſorum reputatur ſacrificium, quorum munera offeruntur*. Fauet etiam huic ſententiæ, & ipſa ratio eiuſdem ſacrificij, quod debet eſſe quid commune omnibus, cum ſit culeus publicus, & ſolemnis totius populi, nam & offerre ſacrificium Deo, quodam modo eſt cunctis hominibus natu-

Fideles omnes ſacrificio Miſſæ, aſtantes, & aſſiſtentes, ſunt etiam vere offerentes. *D. Thom. 3. p. q. 82. art. 7. & q 83 ar. 1. Innoc. lib. 3. de ſacrif. Miſſ. c. 5. & 6. Gabriel. ſuper Can. lect. 27. Suarez, 3. to. q. 83. art. 1. diſp. 78. ſect. 3*

Exod. 3. Num. 28. Leuit. 23. Aug. lib. qq. vet. teſt. q. 46.

rale,

rale, vt experimento constitit in lege naturæ, & scripta, vbi à fidelibus quamplurima oblata sunt sacrificia, quod satis constat ex sacra Scriptura veteris testamenti, quo quidem munere priuari non debuit nouum testamentum, siue lex gratiæ, vt non etiam fideles per suos Sacerdotes, sacrificia Deo possent offerre.

Sed difficultas est, in explicanda actione, siue concursu fidelium, circa hoc sacrificium, à quo, vel à qua, offerentes dicantur, seu dici possint. Nam offerre nihil esse videtur aliud, quam oblationem efficere, quod quidem, vt de se patet, in aliqua actione consistit. Vt igitur aliquis dicatur, seu dici possit offerens, necesse est, vt aliquo modo ad efficiendam oblationem eamdem concurrat, quod laycis, siue non Sacerdotibus, non videtur qualiter possit competere, atque ex consequenti, quonam modo dici possint offerentes. Et augetur difficultas, nam duplex tantum hac in re intelligi potest oblatio, vna interna, per interiorem deuotionem fidelium, altera vero externa, in qua proprie visibile sacrificium consistit, quæ tantum Sacerdotibus videtur posse competere. Circa hanc difficultatem multi multa dicunt, quæ longum esset nimis recensere in præsentiarum. Vnde resolutiue dico, Primo, quod fideles astantes, siue assistentes sacrificio Missæ, dicuntur, ac dici possunt offerentes, vno modo generalissima quadam ratione, quia sunt membra Ecclesiæ, cuius nomine, Sacerdos in Missa sacrificium offert, in quo sensu, non solum astantes, verum etiam & omnes absentes fideles, possunt dici offerentes, quia omnes interiori actu, atque intentione quasi habituali, & interpretatiua, videntur consentire in omnibus sacrificijs, quæ in tota Ecclesia fiunt, & velle virtualiter, vt suo etiam nomine offerantur, & eorum fructum, inquantum possunt, participare. Sed hæc denominatio est valde remota, & multum generalis, vnde ea prætermissa, secundo dico, quod fideles assistentes, & circumstantes, altero modo magis speciali, dicuntur & dici possunt offerentes, inquantum ad ipsum sacrificium, habent aliquem specialem concursum, non solum per deuotionem internam, sed etiam per ipsam operationem externam, eidem assistendo, & adhuc specialius, qui specialiori aliqua ratione, sunt ejusdem sacrificij causa, petendo & procurando ipsum, aut etiam dando eleemosynam, & stipendium Sacerdoti, vt Missam dicat, & sacrificium faciat, vel inseruiendo ipsi sacrificanti, qui omnes tanto magis, atque perfectius, hanc rationem offerendi participant, quanto magis, vel pluribus modis, ad ipsum offerendum sacrificium concurrunt, & cooperantur, atque ita magis offert, qui in Missa ministrat, quam qui assistit, & sic de alijs, vt amplius infra dicemus. Per quæ fit satis, propositæ difficultati, atque simul etiam rationibus dubitandi.

Difficultas. Quid efficiant in sacrificio Missæ fideles, à quo dici possint offerentes.

Difficultatis resolutio, melior, atque tenenda.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Missæ sacrificium, possit pro alijs, ab offerentibus offerri?

DIfficultas præsentis Articuli, potest intelligi, & de ipso Sacerdote offerente, sacrificante, & ministrante, seu Missam dicente, & de alijs, qui cum ipso, vel per ipsum, prædictum offerunt sacrificium, iuxta sensum prædictum in præcedenti Articulo, & siue ab his, seu ab illo sacrificium Missæ offeratur, pro ipsius intelligentia, oportet aduertere, quod Missæ sacrificium, qua parte est actus bonus, & vt dicitur, ex opere operantis, vim

Nota valde, quinã sint sacrificij Eucharistiæ fructus, & quibus etiã profint.

habet merendi, & satisfaciendi, sicut omnes alij actus boni, & hoc non solum quatenus est actus, (vt sic loquamur) ipsius missantis, seu Missam dicentis, sed etiam quatenus est actus Ecclesiæ, per eius ministerium, & ipsius nomine factus. Qua vero parte, continet orationem, siue orationes, vim etiam habet impetrandi, sicut & omnes aliæ orationes bonæ, tam quatenus sub nomine Ecclesiæ, & per eius ministrum dicuntur, quam quatenus procedunt ab ipso Sacerdote missam dicente, & celebrante. Sed præter hos merendi, satisfaciendi, & impetrandi actus, quos Missa habet, qua ratione est sacrificium, habet etiam, qua parte est, & continet Sacramentum, gratiam operari, vt etiam dicitur, ex opere operato, sed hoc soli sacrificio communicanti, atque alijs circumstantibus, forte etiam communicantibus. Sed omissa hac consideratione, & ratione merendi, cum certum sit, quod vnus non potest alteri mereri, siue pro alio, qui non habuerit gratiam capitis (qualem Christus Dominus solus habuit) deueniendo ad duos reliquos, huius sacrificij fructus, qui sunt esse impetratorium, & propitiatorium, siue impetrare, & satisfacere, quæritur in præsenti Articulo, an huiusmodi fructus, tam Sacerdos celebrans, quam alij simul cum ipso offerentes, pro alijs non simul astantibus, possint offerre? C ii difficultatis resolutiue respondeo, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Certissimũ est Sacerdotem sacrificantẽ, seu Missam dicentem, pro alijs posse ipsam offerre, *D. Tho. 3. p. q. 79. ar. 5, & 7.*

CErtissimum est Sacerdotem sacrificantem, seu Missam dicentem, pro alijs etiã posse ipsam offerre, applicando eis, sui sacrificij fructum. Hæc Conclusio est certa, & eam tenet expresse D. Thom. 3. p. q. 79. ar. 5. & 7. vbi quærit, vtrum hoc Sacramentum prosit alijs, quam sumentibus, & dicit, quod sic. Pro cuius intelligentia, & ratione notatur, hoc differre inter mysterium Eucharistiæ, vt Sacramentum est, & vt sacrificium est, quod quatenus est Sacramentum, prodest tantum sacrificanti sumenti, aut alijs sumentibus ipsum, at vero, vt est sacrificium, prodest etiam alijs, pro quibus offertur, in quo sensu explicat, illa Christi Domini verba, quæ pronuntur in forma consecrationis sanguinis: *Hic est calix sanguinis mei, noui, & æterni testamenti, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Quæ verba sic explicat D. Thomas, pro vobis, *scilicet sumentibus*, & pro multis, *idest pro alijs quibus applicatũ fuerit, seu pro quibus offertur.* Quod (inquit) & confirmat communis vsus, & sensus totius Ecclesiæ, nam Sacerdotes non solum pro se, sed etiam pro alijs, prædictum sacrificium offerunt, iuxta illud quod habetur, in Canone, *pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt, hoc sacrificium laudis.* Sed quod hoc ita dicendum sit, ex eo colligitur, nam id annexum esse videtur sacerdotali muneri, cum eorumdem Sacerdotum officium id expoſcat quammaxime, iuxta illud quod dixit olim D. Paulus, ad Hebræos 5. nempe, *quod Sacerdos pro hominibus constituitur, in his, quæ sunt ad Deum, vt offerat dona, & sacrificia pro peccatis, non tantum suis, sed etiam totius populi.* Quod & fecerunt semper Sacerdotes, & in lege naturæ, & in lege veteri, multoq. melius tenentur idipsum facere in lege gratiæ. Sed aduerto. Quod per hoc non tollitur, quin Sacerdos ipse, si impetratione, aut propitiatione indigeat, sacrificij sui fructum, seu satisfaciendi, atque impetrandi, possit sibi referuare, & illius fructum duplici ex capite, seu duplici ex titulo percipere, & quatenus offerens est, & quatenus etiam pro se Missam dicens, siue faciens: quod etiam contingere potest his, qui debite assistunt ministerio Missæ, vt fructum suum habeant per modum offerentium, & vltra id, illud quod Sacerdos, seu alij, voluerint ipsis applicare,

Matth. 26. Luc. 25.

Ad Heb. 5.

plicare, quod eſt multum notandum, ac memoriæ commendandum, pro valore Miſſæ. Sit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Non ſolum Sacerdotes, verum etiam & quicumque alij, miniſterio, & ſacrificio Miſſæ aſsiſtentes, & cum ipſo ſimul offerentes, offerre, atque applicare poſſunt, fructum ſuæ propitiationis, ſeu ſatisfactionis, qui ad ipſos ſpectat, etiam pro alijs. Hæc Concluſio eſt pari modo certiſſima, & conſtat ex illis generalibus principijs, ab omnibus Theologis, vnanimi conſenſu receptis, nempe quod vnus poteſt orare, & impetrare pro alio, atque etiam pro alio ſatisfacere, in hunc finē opera pietatis faciendo, ſatisfactionemq. ſuam eidem applicando: ergo eadem ratione, qua in omnibus alijs rebus, poteſt ſacrificij huius fructum, propitiatorium, atque ſatisfactorium applicare, quod eſt pro illo ſacrificium offerre, quantum attinet ad ſuam partem, quæ illi debebat obuenire. Nam hoc non repugnat ex natura ſacrificij, vt omnis qui ipſum offert, eo modo, quo illud offert, poſsit pro quocumque voluerit, ipſius fructum offerre, & applicare: neque etiam repugnat, ex ratione talis ſacrificij, nam nulla hac de re per Eccleſiam eſt facta prohibitio, nec eſt cur hæc poteſtas & facultas, huiuſmodi offerentibus denegetur. Sed intelligenda ſunt ſupradicta omnia. Primo de fructu, qui in hoc ſacrificio conſurgit (vt dicitur) ex opere operantis, nam de fructu qui conſurgit, aut conſurgere poteſt (vt dicitur) ex opere operato, aliquamdiu eſt difficultas, de quo ſtatim in ſequenti Articulo dicemus. Intelligenda ſunt ſecundo, in ſubiecto capaci, ita quod illi, pro quibus offertur ſupradictus fructus ſatisfactorius, ſeu impetratorius, ſint conuenienter diſpoſiti, atque (vt ita dicam) capaces ad percipiendum ipſum, nam non licet ſanctum dare canibus, & ineptum eſt quempiam ſuam ſatisfactionem, ſeu impetrationem applicare velle ſubiecto incapaci. Vnde ferenda eſt ſemper intentio applicantis, & interpretanda quando orat, ſiue ſuam ſatisfactionem applicat pro vno, aut pro multis, vt id fiat ſecundum ſuam capacitatem, ita quod ſi propter aliquam rationem, & cauſam, non proficiat vni, prodeſſe poſsit alijs. Videatur hac de re Pater Suarez, loco ſupracitato, q. 83. art. 1. diſput. 78. ſect. 3. Hactenus de iſto Articulo.

Non ſolum Sacerdotes, verū etiam, & alij Miſſæ aſsiſtentes, & cū ipſis ſacrificium offerentes, propitiationis ſuæ fructum, pro alijs applicare poſſunt.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſacrificium Miſſæ, debeat & poſsit, pro omnibus hominibus modo viuentibus, etiam infidelibus, offerri, & etiam pro defunctis?

PRo huius Articuli intelligentia, oportet præmittere, varios hominum ſtatus, & quod ex hominibus in hac vita degentibus, quidam ſunt fideles, alij vero infideles: quidam baptizati, alij vero non baptizati: ſeu Cathecumeni: quidam adulti, alij infantes: quidam iuſti, alij vero peccatores, & inter peccatores: quidam ab Eccleſia tolerati, alij vero non tolerati, ſed quodam modo ſeparati, vt præciſi, vt excommunicati: præterea inter degentes inter infideles ipſos, quidam ſunt Eccleſiæ iuriſdictioni ſubiecti, & conſequenter eius cenſuris ligati, & apoſtatæ à fide, quam in baptiſmo ſuſceperunt, fuerunt. profeſsi, alij vero ſunt omnino extra Eccleſiæ iuriſdictionem, qui proinde eius cenſuris non ligantur, ſed neque

De multiplici viuentium hominū differentia, qui ſunt in mundo, & qualiter eis applicari poſsit Miſſæ ſacrificium.

possunt ligari, vt Iudæi, & reliqui omnes infideles, qui fidem nondum susceperunt, nec fuerunt vnquam baptizati. Hoc quantum ad viuos. Sed de defunctis loquendo, sunt etiam ipsorum ordines, nam quidam sunt valde mali; vt damnati in inferno existentes, sub quo membro, infantes etiam comprehenduntur, qui sine baptismo decesserunt, quamuis & ipsi non habeant pœnam sensus, sed tantummodo damni: alij sunt valde boni, vt beati, existentes in cœlo, & cœlesti patria, sub quibus etiam comprehendere possumus, iustorum animas, qui fuerunt olim in sinu Abrahæ, quamuis & status iste omnino, iam cessauerit; atque inter hos & illos, illi qui sunt constituti in purgatorio, qui quamuis non sint mali, quinuero potius boni, habent tamen reatum pœnæ, quo detinentur, & qua necesse habent expurgari. De his igitur omnibus in vniuersali, intelligi potest, à nobis proposita difficultas, cui & breuiter, atque resolutiue, respondeo per sequentes Conclusiones.

Tres sunt defunctorum ordines, & qualiter eis applicari etiam possit Missæ sacrificium.

Prima Conclusio.

QVodlibet Missæ sacrificium, offerendum aliquo modo est, pro vniuersali Ecclesia militante, & pro omnibus membris eius, hoc est, pro omnibus baptizatis viuentibus, qui nec per infidelitatem, nec per excommunicationem, ab ipsius communione sunt præcisi, seiuncti, aut separati. Hæc Conclusio est omnium Doctorum communis, de qua specialiter videndus est Scotus, quodlibeto 20. & Gabriel, super Canone, lectione 26. & 27. & colligitur, *c. ex visum, de consecratione, dist.* 1. quod est Cocilij Kabilonen. 2. & ex Concil. Trident. *sess.* 22. *cap.* 2. *Canone* 3. vbi hac de re agendo, sequentia habentur verba: *Si quis dixerit, Missa sacrificium, non esse propitiatorium, vel solum prodesse sumenti, neque pro viuis, & defunctis, pro peccatis, pœnis, satisfactionibus, & alijs necessitatibus offerri debere, anathema sit.* Et præterea constat: idipsum ex vsu totius Ecclesiæ, & ex verbis ipsius Missalis in Canone; vbi Ecclesia præcipue nominatur. Quod adeo verum, & certum est, vt non possit Sacerdos, ab hac generali oblatione quempiam excludere, absque graui peccato, propter odium formale, aut virtuale, quod ad proximum haberet, contrarium si faceret, aut propter scandalum idipsum si publice fieret. Nam licet non teneamur ex charitate, pro singulis orare, tenemur tamen neminem à communibus orationibus excludere, prout tradit D. Thom. 2. 2. q. 25. ar. 8. & 9. & Nauar. lib. de Oratione, cap. 19. num. 120. Peccabit præterea id faciens, quia agit contra Ecclesiæ institutionem, & intentionem, cuius minister, & legatus, est ipse Sacerdos.

Quodlibet Missæ sacrificium offerendū aliquo modo est, pro vniuersali Ecclesia militāte, & pro omnibus membris eius. *Scotus, quodl.* 20. *& Gabr. sup Can. lect.* 20. *& 27. c. visum, de cōs. d.* 1. *Conc. Camil.* 2. *Concil. Trid. sess.* 22. *c.* 3. *D. Thom.* 2. 2. *q.* 25. *ar.* 8. *& 9 Nau. de oratione, c.* 19. *num.* 120.

Secunda Conclusio.

Pro Cathecumenis fidelibus nondum baptizatis, bene potest offerri Missæ sacrificium. Hæc Conclusio est certa, & forsan quando fit oblatio pro vniuersali Ecclesia, Cathecumeni ibidem etiam comprehenduntur, quia sibi sunt substantialiter voti per Fidem quam postulant, quamuis nondum actu per gratiam, aut saltim per baptismum, & characterem. Sed quidquid de hoc sit (neque enim est præsentis speculationis) probatur Conclusio ex antiquissima Ecclesiæ consuetudine, refert enim Clemens, lib. 8. cap. 4. 5. & 6. orationes publicas olim fieri solitas, in Missa pro Cathecumenis, sicut & nunc hodie fiunt in die Parasceues. Idem tenet Chrysost. in sua Lyturgia, & August. in epist. 107. ad Vitalem, vbi expresse dicit Sacerdotem astantem ad Altare, orare pro Cathecumenis, vt illis Deus inspiret desi-

Missæ sacrificium, bene cui potest offerri pro Cathecumenis nondum baptizatis. *Clemens, li.* 8. *c.* 4. 5. *& 6. Chrysost. in Lyturg. & Aug. epist.* 107. *ad Vitalem.*

derium

derium regenerationis, quam dicit eſſe antiquam traditionem Apoſtolicam. Idem refertur in lib. de eccleſ. dogm. c. 30. Et ſi quando legatur, quod prohibita ſit oratio pro cathecumenis, vt in Concil. Bracharen. 1. can. 35. quod etiam habetur apud Chryſoſt. homil. 3. in epiſt. ad Philipp. intelligendum id eſt, de Cathecumenis decedentibus ſine baptiſmo ſpecialiter, non vero de alijs.

Aug. de eccl. dogm. c. 30. Conc. Brach. 1. can. 35. Chryſ. ho. 3. in epiſt. ad Philippen.

Tertia Concluſio.

Sacrificium Miſſæ offerri etiam poteſt, pro quibuſcumque infidelibus, dummodo non ſint hæretici, aut per Eccleſiam excommunicati. Hæc Concluſio eſt etiam certa, de qua videndus eſt P. Suarez, 3. tomo ad 3. partem D. Thom. q. 83. ar. 1. diſput. 78. ſect. 2. vbi eam miris & efficaciſſimis rationibus comprobat. & primo, quia id facere, ex natura rei non eſt malum, nec à Chriſto Domino, ſeu ab Eccleſia aliqua ratione prohibitum. Secundo, ex vſu veteris legis, in qua fiebant olim ſacrificia, pro gentibus, ſiue gentilibus, vt pro Dario, vt habetur primo lib. Eſdræ. c. 6. pro Spartiatis, 1. Machab. 12. pro Heliodoro, 2. Machab. 3. quæ conſuetudo fundabatur, in ratione ſacrificij, quæ tunc ex ſpeciali præcepto Dei non erat aliquo modo limitata, multo ergo minus, & nunc limitari poteſt, aut debet, cum noſtrum altaris ſacrificium, de ſe ſit magis ſufficiens, magisq. meritorium, atque vniuerſale. Tertio probat idipſum, ex conſuetudine ipſius Eccleſiæ, pro quo affert quamplures ſanctorum auctoritates, quas ego brevitatis cauſa omitto, quia non poſſunt in tam breui compendio tanta dici. Ac tandem quarto, ſeu vltimo, probat idipſum, nam ſacrificium Crucis Chriſti eruentum, pro omnibus oblatum fuit, etiam pro infidelibus; ergo idipſum fieri debet, hoc etiam tempore, in hoc incruento, eiuſdem repræſentatiuo: nec dubitari vllo modo poteſt, quod de facto Eccleſia ſancta mater noſtra, orando pro ſuo augmento, pro infidelibus etiam oret, ſaltem indirecte, cum non aliter augeatur, ſiue augeri poſſit fidelium numerus, quam per conuerſionem infidelium ad ipſam. Vnde dico, quod quandocumque apud aliquem Sanctorum, repertum fuerit, non eſſe orandum in Miſſa, niſi pro his qui ſunt membra Chriſti, dicendum eſt, vt dicit ſupradictus Suarez cum D. Tho. in 4. diſt. 12. q. 2. ar. 2. quæſtiun. 1. ad quartum, quod tunc offertur pro membris Chriſti, quando offertur, vt fiant actu membra Chriſti, quæ antea tantummodo erant in potentia.

Sacrificium Miſſæ offerri etiam poteſt, pro quibuſcumque infidelibus, dummodo non ſint excommunicati. *Suar. 3. to q. 83. ar. 1. diſp. 78. ſect. 2. 1. lib. Eſdræ, c. 6. 1. Mach. 12. 2. Machab. 3.*

Suar. vbi ſup. D. Tho. in 4. d. 12. q. 2. ar. 2. quæſtiunq. ad 4.

Pro excommunicatis excommunicatione maiori, ſiue ſint fideles, ſiue vero apoſtatæ, non licet Miſſæ ſacrificium offerre oratione publica. *c. nobis, 2. & c. ſacris, de ſent. excomm. Suar. vbi ſup.*

Quarta Concluſio.

Pro excommunicatis excommunicatione maiori, ſiue ſint fideles, ſiue vero apoſtatæ, nullo modo licet Miſſæ ſacrificium offerre, oratione publica, ſeu agendo perſonam publicam. Probatur hæc Concluſio, nam id prohibitum eſt facere per Eccleſiam, vt habetur *in c. nobis, 2. & c. ſacris, de ſentent. excommun.* & hic eſt vnus ex effectibus maioris excommunicationis, excommunicatum, fructu atque participatione ſacramentorum Eccleſiæ priuare. Dixi, oratione publica, & agendo perſonam publicam, nam oratione priuata, licitum eſt, etiam in memento, orare pro excommunicatis, vt tenet P. Suarez loco ſupracitato, contra Sotum. Videatur ibidem nam non per tempus licet, in tot rebus immorari.

Loquendo de defunctis damnatis, certiſſimum eſt, quod non poteſt pro ipſis, Miſſæ ſacrificium offerri.

Quinta Concluſio.

Loquendo de defunctis damnatis, certiſſimum eſt, quod non poteſt pro ipſis, Miſſæ ſacrificium offerri. Hæc Concluſio eſt expreſſa D. Auguſtini in

D. Augustin. in Enchir. c. 109 idē lib. de ori gine animæ, c. 9. & 10. & lib. de cura agēda pro mortuis, c. 1. D. Greg. lib. 34. Mor. c. 13. & 16. & 4. Dia log. c. 34. c. per obeuntibus, 13. q. 2. Cone. Braca. 1. c 34. & habetur in c. plu cuit, 16. q. 2. DD. Scholast. in 4. sen. d. 45 Pro defunctis iam beatis, & de quibus certo creditur, q̄ sint in gloria constituti, nullatenus utenda est offerēdum sacrificiū propitiatorium. *Suar. vbi sup. sect. 3.*

Pro animabus Purgatorij certissimum est, offerri posse Missæ sacrificium, illisq. prodesse in quantū est satisfactorij, & impetratorij. *Concil Trid. sess. 22. c. 2. & can. 3.*

Doctores vnanimiter Scholast. in 4. sen. dist. 45.

in Enchiridi. l c. 109. & lib. 1. de origine animæ, cap. 9. & 10. & lib. de cura agenda pro mortuis, c. 1. & D. Greg. lib. 34. Moral. c. 13. & 16. & 4. Dialogor. c. 34. idem habetur *in c. per obeuntibus, 13. q. 2.* vbi dicitur, *non esse offerendum sacrificium pro impijs defunctis*, quod intelligendum est, quando constiterit, eos esse mortuos in peccato mortali. Similiter in Concil. Braca. 1. c. 34. *prohibetur sacrificium offerri pro ijs, qui violentam mortem sibi ipsis intulerunt*, vt habetur *in c. placuit, 16. q. 2.* In hac Concl. conueniunt vnanimiter omnes DD Scholastici, in 4. dist. 45. vbi omnes dicunt, non esse orandum pro damnatis, quia ipsorum desperata est correctio, & hæc est propria, & genuina suprādictæ Conclusionis ratio, quia nempe illi non sunt iam membra Christi, nec esse possunt actu, nec potentia, neque ipsius passio, illis vllo modo potest prodesse: ergo non est pro ipsis offerendum sacrificium, nec orandum, modo constet eos damnatos esse, vt dictum est, non vero aliter.

Sexta Conclusio.

Pro defunctis iam beatis, & de quibus certo creditur, quod sint in gloria & Paradiso constituti, nullatenus etiam est offerendum sacrificium, propitiatorium. Hæc Conclusio est etiam certissima, & ratio eius in promptu est, quia non ipsi indigent aliqua satisfactione, aut propitiatione, potest tamen offerri sacrificium in ipsorum honorem, ac Dei laudem. Circa quam Conclusionem videatur P. Suarez loco supracitato, sect. 3. vbi multis agit, qualiter pro defunctis beatis & sanctis, offerri possit sacrificium laudis, in gratiarum actionem Deo, pro beneficijs illis collatis, ex quo quidam honor resultat eisdem sanctis, quod & facere videtur Ecclesia, quando dicit in Missa, illa verba, *vt illis* (nempe sanctis) *proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem, &c.* Videatur supradictus Suarez, quia multa dicit, eaq. notatu dignissima, quæ ipse referre, etsi vellem, non valeo per tempus, nam ad alia progrediamur oportet.

Septima Conclusio.

Pro animabus purgatorij, certissimum est offerri posse, ac deberi, Missæ sacrificium, illisq. specialiter prodesse, inquantum est satisfactorium, atque impetratorium. Hæc Conclusio habetur expressa in Concilio Tridentino *sess. 22. c. 2. & can. 3.* quod & confirmat antiquissimus vsus, & traditio totius Ecclesiæ, & tradunt vnanimiter omnes Doctores Scholastici in 4. dist. 45. & ratio Conclusionis in promptu est, nam suprādictæ animæ Purgatorij adhuc sunt & degunt in pœnis, quæ per oblationem suprādicti sacrificij, quammaxime sibi remittuntur, atque remitti possunt. Sed an hæc propitiatio sit certa & infallibilis, habeatq. suum effectum, vt dicitur ex opere operato, dicetur amplius in sequentibus Articulis. Hæc pro nunc dicta sufficiant resolutorie. & hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum hoc Missæ sacrificium, aliquem habeat effectum ex opere operato, in illis, pro quibus offertur?

In Missæ sacrificio duplex effectus confideratur, alter ex opere operantis, alter vero ex opere operato.

PRo tituli intelligentia, est notandum, quod in sacrificio Missæ, duplicem pro nunc effectum possumus considerare, quorum alter dicitur ex opere operantis, alter vero ex opere operato, & quia hæc subobscura sunt, volo illa-

illa paucis explicare, & declarare. Effectus, qui hac in re prouenit, aut prouenire potest ex bonitate & operatione ministri offerentis, dicitur ex opere operantis, qui vero prouenit, non ex bonitate & operatione ministri operantis, sed ex vi & virtute sacrificij, in non ponentibus obicem, ille dicitur prouenire ex opere operato. De quibus multa dicuntur, à Doctoribus Scholasticis, in sacramentorum materia, quæ breuitatis causa à me prætermittuntur, nam non per tempus licet in tot rebus immorari. Hoc igitur præsupposito, dico, quod hac de re, fuit olim quorumdam Theologorum placitum, asserentium, quod proprie & simpliciter loquendo, Missæ sacrificium, nullum habet effectum ex opere operato, sed solummodo ex opere operantis. Cuius opinionis fundamentum erat, quia omnis effectus ex opere operato, pendet ex aliqua Christi Domini promissione, cum id non conueniat operi, siue signo externo, ex natura sua: sed nulla (inquiunt) repromissio alicuius effectus gratiæ, in Scriptura sacra, legitur facta huic sacrificio, quatenus sacrificium est, diuersa ab ea, quæ facta est huic mysterio, quatenus Sacramentum est, nam manducationi & potationi tantummodo carnis & sanguinis Christi, facta est æternæ vitæ repromissio, vt legitur in Euangelio Ioan. 6. in illis verbis: *Qui manducat hunc panem, viuet in æternum*, idemq. dicendum est de sanguine, non autem eorumdem oblationi, seu sacrificationi: ergo huiusmodi oblatio, siue sacrificium, nullum omnino habet effectum, ex opere operato, sed solummodo ex opere operantis. Hoc est huius sententiæ præcipuum, atque totale fundamentum. Sed his non obstantibus, in contrarium est veritas, de qua sequentes statuo Conclusiones.

Opinio circa effectum & valorem Missæ.

Ioan 6.

Prima Conclusio.

Certissimum est Missæ sacrificium, aliquem habere effectum ex opere operato, dependentem tamen ex dispositione eius, pro quo huiusmodi sacrificium offertur.

CErtissimum est, Missæ sacrificium, aliquem habere effectum, ex opere operato, dependentem tamen ex dispositione eius, pro quo huiusmodi sacrificium offertur. Hæc sententia est expressa D. Thom. 3. p. q. 79. art. 5. & q. 82. ar. 1. & in 4. dist. 12. q. 1. ar. 2. quæstiunc. 2. & dist. 45. q. 2. ar. 1. quæstiun. 3. & ar. 3. quæstiun. 1. ad 3. & Caietani tomo 2. opusculorum, tract. 3. q. 2. & idem tenet Scotus quodlibeto 20. & multi alij Doctores, quos refert Suar. 3. tom. ad 3. p. D. Tho. q. 83. ar. 1. disput. 79. sect. 1. Et vt omnis tollatur æquiuocationis occasio, dico, quod quantum attinet ad præsentem difficultatem, non est controuersia, nec ad hoc propositum attinet, agere de causalitate physica, siue morali sacramentorum, de qua adeo grauis est lis & controuersia, inter D. Thomam & Scotum, solummodo enim dicimus, quod siue hoc, vel illo modo fiat, hoc sacrificium, ex vi sua, habet aliquem effectum ex opere operato, qui infallibiliter confertur in non ponentibus obicem, vltra omne meritum, impetrationem, & satisfactionem operantis. Hoc præmisso, atque præsupposito, probatur modo Conclusio, primo ex communi Ecclesiæ consensu, omnes enim persuasum habent, sacrificium hoc ex vi suæ institutionis, habere singularem vim, atque efficaciam, ad applicandum aliquem fructum satisfactionis, ac redemptionis Christi, iuxta id quod habetur in Concilio Tridentino vbi supra, quo expresse dicitur, *Christum Dominum instituisse hoc sacrificium, vt illius, id est, sacrificij cruenti salutaris, virtus, in remissionem eorum, quæ à nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur.* quod & sequenti capitulo latius docet idem Concilium: sed hæc applicatio cum fiat ex vi institutionis Christi, includit causalitatem, quæ est ex opere operato: ergo nullatenus id negari habet. Consequentia inde patet, nam si solum virtutem haberet hoc sacrificium, ex merito & satisfactione ope-

D. Th. 3 p. q. 79. ar. 5. & q. 82. art. 1. & in 4. d. 12. q. 2. art 2. quæstiun. 2. & d. 45. q. 2. ar. 1. quæstiun. 3. & ar. 3. quæstiun. 1. ad 3.

Caiet. 2. tom. opusc. tract. 3. q. 2.

Sot. quodl. 20

Suar. 3 to. q. 83. ar. 1. disp. 79. sect. 1.

Concil. Trid. sess. 22. c. 1.

operantis, nihil haberet singulare, vltra alia sacrificia, ex vi suæ institutionis, imo neque in hoc superaret sacrificia veteris legis, aut naturæ, nam etiam illa habebant, aut saltem habere poterant, similem effectum, & virtutem, operandi ex opere operantis, vel per modum impetrationis, dicendum est igitur, quod ineffabile hoc sacrificium habet suum peculiarem effectum, operandi ex opere operato, siquidem ex peculiari sua institutione habet hanc virtutem, & vim applicandi Christi Domini passionem & redemptionem, prout dixit Concil. Trid. Secundo eadem probatur Conclusio, nam Ecclesia semper intellexit, & communis doctrina sanctorum Patrum, atque Doctorum Scholasticorum tenuit & tenet, fructum huius sacrificij, non pendere ex gratia, siue sanctitate ministri offerentis, immo vero, quamuis Sacerdos sit malus, prodesse valde ei, pro quo ab illo applicatur, signum igitur est certissimum, quod habet suum effectum & efficaciam ex opere operato, alias enim magis penderet ex iustitia & opere operantis & offerentis, quam ex dispositione eius, pro quo offertur, vt videre licet in quolibet alio opere satisfactorio, quod quidem non est dicendum. Tertio sic argumentor ad idem, nam omnia sacramenta nouæ legis habent effectum & efficaciam ex opere operato: dicendum ergo est, quod & hoc sacrificium habere debet aliquem similem effectum, sibi proportionatum. Consequentia inde patet, nam vtrumque spectat ad dignitatem Christi, ipsum instituentis, & ad excellentiam nouæ legis, nec minus dignum, aut perfectum censendum est, hoc sacrificium in ratione sacrificij, quam sint sacramenta ipsa in suo genere, cum etiam ipsum, cum vno sacramentorum sit idem realiter, licet considerari possit, ac de facto consideretur, & quatenus sacramentum, & quatenus est sacrificium. Probatur vltimo supradicta Conclusio, nam alias sequeretur, oblationem huius sacrificij, qua in hoc altissimo mysterio, Christus Dominus offertur, non esse de se magis fructuosam, magisq. applicatiuam redemptionis Christi, quam sit oblatio interna, eiusdem Christi & passionis ipsius, seu externa, quam vnusquisque fidelis quolibet alio opere, seu priuata deuotione faceret: consequens autem est absurdum, & contra totius Ecclesiæ consensum & traditionem, omnes enim sentiunt, prædictum sacrificium, re ipsa oblatum, habere specialem efficaciam, vltra omne desiderium operantis, & vltra interiorem actum: dicendum est ergo habere illam ex opere operato.

Secunda Conclusio.

Hoc Eucharist. sacrificium nõ habet prædictum effectum ex opere operato, nisi inquantũ innititur sacrificio Crucis Christi, à quo desumit suam virtutem & efficaciam. *Ad. Heb.* 10. *Ad Rom.* 3. *Concil. Trid. sess.* 22. *c.* 1. & 2.

Hoc Eucharistiæ sacrificium, non habet prædictum effectum & efficaciam ex opere operato, nisi inquantum innititur sacrificio Crucis Christi, à quo desumit suam virtutem & efficaciam. Hæc Conclusio est certa & tenenda de fide, nam certissimum est, quod passio Christi, est vniuersalis causa omnium effectuum gratiæ, siue per sacramenta, siue per quodcunque aliud instrumentum conferantur: hac enim ratione dixit D. Paulus, *quod Christus Dominus olim, vna oblatione crucis, consumauit cunctos in sempiternum sanctificatos*, quia nempe ab illa oritur omnis gratia, omnisq. nostra sanctificatio: eandem ob causam idem Paulus ad Rom. 3. inquit, *quod Deus Pater proposuit Christum propitiatorem per fidem in sanguine ipsius*, quod etiam fatetur Concil. Trid. *sess.* 22. *c.* 1. & 2. vbi dicit *efficaciam huius sacrificij affirmari, atque constitui sine iniuria, sacrificij crucis Christi, quia institutum est, vt per ipsum ipsius salutaris sacrificij crucis Christi, virtus nobis applicaretur*. Vera est igitur supradicta Conclusio. Ad argumentum, seu rationem dubitandi, contrariæ opinionis

nionis, reſpondetur, quod quamuis de hoc nulla fuerit facta in Scriptura ſacra repromiſſio huic ſacrificio, ſufficit tamen, vt id habeat ex ſua inſtitutione, & auctoritate Chriſti Domini, de quo eſt communis conſenſus Eccleſiæ, & cunctorum ſanctorum Patrum. Videatur hac de re ſupradictus Suarez loco ſupradicto. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ſacroſanctum Euchariſtiæ ſacrificium, ſit, aut eſſe poſſit, fructuoſum alio modo, quam ſupradictis, nempe ex opere operato, aut ex opere operantis?

RAtio dubitandi eſt, quia nullum videtur eſſe medium, inter duos iſtos operandi modos: nam vel effectus fundatur in promiſſione Chriſti, facta ipſi operi externo, & vt ſic, eſt ex opere operato; aut vero non, ſed tantummodo innititur operantis merito, & vt ſic, eſt ex opere operantis, nec alius videtur poſſibilis operandi & cauſandi modus. Vt hanc difficultatem exactè reſoluamus, diſtincteq. in eiuſdem elucidatione procedamus, diſtinguere prius oportet, tria quæ in hoc ſacroſancto Miſſæ ſacrificio, poſſunt, ac debent conſiderari. Primum eſt id, quod habet hoc ſacrificium, ex vi actualis oblationis, vt eſt à proximo miniſtro offerente, nempe à Sacerdote. Secundum, quod habet ex vi actualis oblationis, vt à principali offerente, nempe à Chriſto. Iam enim diximus ſupra, quod Chriſtus hic, eſt principalis offerens, & principalis Sacerdos, & dicitur offerre, non tantum quia miniſter in perſona ipſius offert illud, aut ex vi ipſius inſtitutionis, verum etiam quia per aliquem proprium actum, actu concurrit ad ipſam oblationem. Tandem tertio in prædicto ſacrificio conſiderari poteſt, quod ipſum in ſe habet, ex vi ſuæ inſtitutionis, & promiſſionis Chriſti. Quibus præſuppoſitis, propoſitæ difficultati reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

LIcet ex dicto Sacerdote proximo offerente, certum eſt, poſſe ipſum pro ſe per hanc oblationem, mereri de condigno, & ſatisfacere etiam, atque impetrare ex opere operantis, ſi ſit in gratia, & cum debita intentione, & reliquis circumſtantijs, hoc ſacrificium offerat. Hæc Concluſio eſt certa, & de ea nulli dubium: nam certum eſt, quod hæc oblatio & ſacrificium eſt opus honeſtum, atque virtuoſum, quinuero omnium præſtantiſſimum, ac proinde ſicut per cæteras alia bona opera, honeſta & virtuoſa, homo iuſtus poteſt promereri pro ſe, ſatisfacere, & impetrare, ita quinuero & multo melius, Sacerdos per hoc opus, cum ideo ſit excellentius, & magis virtuoſum. Quod & confirmatur, nam in lege veteri, & naturæ, Sacerdotes olim offerentes ſacrificia, concurrebant cæteris circumſtantijs, merebantur de condigno, & ſatisfaciebant atque impetrabantur interdum, quod petebant: ergo idem ipſum poteſt etiam nunc facere Sacerdos, & eo magis quo hoc Miſſæ ſacrificium eſt opus, tanto melius atque dignius ex ſuo obiecto. Ad hæc, tertiò tamen eſt, quod effectum meriti de condigno, non habet, ſed neque habere poteſt, extra ipſum operantem, cum non poſſit alijs communicari, requiritur enim hoc, vt ſupradiximus, gratiam capitis, poteſt tamen communicari effectus impetrationis & ſatisfactionis, atq; pro alijs offerri, nã quoad

Sacerdos ſacrificiũ Miſſæ offerens (cætera ſi adſint) poteſt per hanc oblationem mereri de condigno, & ſatisfacere etiam, atque impetrare aliquid ex opere operantis.

Effectus meriti de condigno nõ poteſt alijs applicari, niſi ab habẽte gratiam capitis, bene tamen effectus impetrationis & ſatisfactionis.

hæc, eadem est ratio de hac oblatione, considerata vt est opus operantis, & de alijs operibus meritorijs, satisfactorijs, atque impetratorijs.

Secunda Conclusio.

Loquendo de Christo Domino principali offerente, & de hac oblatione, & sacrificio, prout est ab ipso, certũ est etiã, quod modo non est actu, de nouo meritorium, & satisfactorium, ex opere operantis Christi, prout est nunc. Hæc etiam Conclusio est certa & manifesta, & probatur, nam Christus Dominus iam non est in statu merendi, aut satisfaciendi, vt de se patet, & tenet communis sententia, & tradit latissime D. Thom. 3. p. q. 19. per plures articulos, & Doctores ibidem, vnde supradicta oblatio sub hac ratione & consideratione, nullum nunc potest habere effectum, per modum meriti & satisfactionis de condigno, quamuis habere possit effectum per modum impetrationis: licet enim Christus Dominus (vt inquit prædictus D. Thom. 3. p. q. 21.) nunc non sit in statu merendi & satisfaciendi, est tamen in statu orandi, atque impetrandi. Vnde quando hoc sacrificium actu offert, pie credendum est, quod Christus ipse specialiter impetrat, aliquid pro nobis, eo modo & ea efficacia, qua id facit in cælo pro nobis orando, qui impetrandi effectus, proprie loquendo, non pertinet ad opus operatum, cum non pendeat ex actuali aliqua promissione (vt supra diximus) sed dici potest pertinere ad opus operantis Christi. Solummodo nunc superest inuestigare, id quod habet hoc sacrificium, ex vi suæ institutionis, & promissionis Christi, de quo sit tertia Conclusio.

Loquendo de Christo Domino principali offerente, & de hac oblatione & sacrificio, prout est ab ipso, certum est, quod nõ est actu, & de nouo meritorium & satisfactorium ex opere operantis Christi, prout nunc. *D. Tho. 3. p. q. 10. per plures articulos, & omnes DD. communiter ibidem.*

Tertia Conclusio.

Hoc Missæ sacrosanctum sacrificium, ex vi suæ institutionis, & promissionis Christi, habet operari ex opere operato, iustissimum meritum, & rigorosam satisfactionem ipsius, in remissionem nostrorum peccatorum. Hæc Conclusio est certa, sed plenius explicabitur, atque declarabitur inferius, quando in speciali dicemus, quem habeat effectum hoc sacrificium, ex opere operato. Nunc restat difficultas, vtrum præter supradictos operandi modos, ex opere operato, & ex opere operantis, hoc sacrificium esse possit, alio modo fructuosum, ijs pro quibus offertur, vel qui ipsum offerunt. Quæ est difficultas proposita in præsenti Articulo, de qua sit quarta Conclusio.

Missæ sacrificium ex vi suæ institutionis & promissionis Christi, operatur ex opere operato iustissimum meritum, & rigorosam satisfactionem ipsius in remissionem nostrorum peccatorum.

Quarta Conclusio.

Hoc sacrificium, præter supradictos effectus, operandi ex opere operantis & ex opere operato, ex vi suæ institutionis, & vt offertur in persona Christi, habet suum specialem valorem, & vim, ad impetrandum eos effectus, pro quibus obtinendis offertur. Hæc Conclusio est certa, omniumq. Doctorum communis, de qua videndus est Pater Suarez 3. tomo ad 3. par. D. Thom. q. 83. ar. 1. disp. 79. sect. 2. *ibi, dico primo*, vbi dicit plura ad propositum notatu dignissima, sed specialiter, quod quamuis intelligamus, proximum ministrum, siue Sacerdotem esse indignum, atque ex hoc capite, oblationem eius non habere aliquem valorem, adhuc tamen debemus intelligere, sacrificium ipsum, ex vi suæ institutionis, à qua habet, vt in persona Christi offeratur, retinere valorem suum, & suam vim, ad impetrandum illud pro quo offertur, quia semper offertur in persona Christi Domini, & iste offerendi modus, est distinctus ab operatione ministri, & ab actuali oblatione interiori, quam Christus pro nobis intercedendo etiam exercet in cælis.

Missæ sacrificium ex vi suæ institutionis & promissionis Christi, operatur ex opere operato iustissimum meritum, & rigorosam satisfactionem ipsius in remissionem nostrorum peccatorum. Præter supradictos effectus habet hoc sacrificiũ ex vi suæ institutionis, & vt offertur in persona Christi speciales alios ad impetrandum eis, pro quibus obtinendis offertur. *Suar. 3. to. q. 83. ar. 1. disp. 79. sect. 2. ibi dico, 1. Idem D. Th. p. q. 21.*

Qualiter

Qualiter iſte operandi modus ſit diſtinctus ab illo, quem habet hoc ſacrificium, operandi ex opere operato, multis tradit & probat ſupradictus Pater Suarez, loco ſupracitato, afferendo quatuor huiuſce rei differentias, quas ipſe lubens referrem, ſed dum non licet per tempus, breuitatis gratia facio miſſas, maiorem enim requirebant diſputationem: ſi placuerit, poterunt videri ibidem. Hæc de iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

Nota hoc valde pro excellentia huius venerandi ſacrificij.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum hoc Euchariſtiæ ſacrificium conferat primam gratiam, & remiſſionem culpæ mortalis, per ſe, atque ex ſua primaria inſtitutione, ſeu quod dicitur, ex opere operato?

HVcuſque egimus in generali, de varijs operandi modis, huius admirabilis, atque venerandi ſacrificij, nunc ſupereſt, vt in particulari dicamus, explicemusq; effectus, quos cauſat, hoc vel illo modo, inter quos cum primus, atque præcipuus ſit, ſeu eſſe poſſit, infuſio primæ gratiæ, & remiſſio mortalis culpæ, merito quæritur in præſenti Articulo, Vtrum hunc effectum per ſe cauſet, atque ex ſua primaria inſtitutione? Qua de re ſunt duæ extremæ opiniones.

Duæ ſunt hac de re opiniones.

Prima opinio eſt aſſerentium, hoc ſacrificium immediate, & per ſe, ratione rei oblatæ, conferre primam gratiam, & remiſſionem mortalis culpæ, ex opere operato, faciendo hominem ex attrito contritum, non quidem per mutationem actus attritionis, in actum contritionis, id enim haudquaquam fieri poteſt, vt tenet verior, quinuero & communis doctrina, ſed per infuſionem gratiæ habitualis, qua attritio ipſa formatur, ſicut fit per baptiſmum & pœnitentiam. Itaque ſecundum hanc opinionem, ſi Sacerdos offerat ſacrificium Miſſæ pro aliquo peccatore, & contingat in eodem inſtanti, in quo ſacrificium perficitur, illum peccatorem eſſe attritum, non vero contritum, ex vi talis ſacrificij, dabitur ei in eodem inſtanti, gratia habitualis, qua efficiatur contritus, ſiue intelligatur dari phyſice, per ſacrificationem ipſam, vel per terminum eiuſdem ſacrificationis, qui eſt Chriſtus, ſub ſpeciebus oblatus, ſiue vero ſolũ moraliter (infallibili tamen conſecutione) quia nimirum per modum ſacrificij, ita reddit Deum nobis placabilem, vt nos ſtatim in ſuam gratiam, atque amicitiam recipiat. Hæc opinio, ſic explicata, tribuitur Gabrieli, ſuper can. lect. 57. & comprobatur ab aliquibus Doctoribus innumeris Sanctorum & Conciliorum auctoritatibus, quas affert Suarez loco ſupracitato, ſectione 3.

Prima opinio.

Gab. ſuper can. non. lib. 57. Suar. vbi ſup. ſect. 3.

Alia eſt opinio aliorum, in alio extremo contraria, aſſerentium, hoc ſacrificium, nullo modo poſſe conferre primam gratiam, vel remiſſionem culpæ mortalis (vt dicitur) ex opere operato. Hanc opinionem tenet Cano. lib. 12. de locis, c. 13. ad nonum, & multi alij Doctores, quos refert ſupradictus Suarez, quorum fundamentum eſt, nam hoc ſacrificium non habet effectum, niſi in homine iam iuſto, vt ſatis inſinuat Concilium Tridentinum, & multi ſancti Patres: ergo non poteſt conferre primam gratiam, ſaltem per ſe, & ex ſua inſtitutione, quia non poteſt conferre effectum, quem neceſſario debet præſupponere, vt poſſit operari, vt cõſtat in Sacramentis, quæ dicuntur, viuorum. Diximus autem, per ſe, & ex directa ſua inſtitutione, nam vtrum ſaltem per accidens, id poſſet efficere, & an poſſit hoc ſacrificium virtute ſua, conferre augmentum gratiæ, inferius tractabitur. In hac

Secunda opin. *Cano. de locis Theol. lib. 12. c. 13. ad 9.*

igitur

igitur adeo graui & controuersa quæstione, atque difficultate, malleni alio-rum expectare sententiam, quam propriam meam statuere: breuiter tamen & resolutiue, quod verius, atque tenendum videbitur, explicabitur per se-quentes assertiones.

Prima Conclusio.

Negari nullo modo potest, quod hoc sacrificiũ Missæ, vim habeat ad obtinendam nobis à Deo remissionem peccatorum, etiam mortalium, quoad culpam, & consequenter gratiæ primæ infusionem.

NEgari nullo modo potest, quod hoc ineffabile Missæ sacrificium, vim habeat ad obtinendam nobis à Deo, remissionem peccatorum, etiam mortalium, quoad culpam, & consequenter gratiæ primæ infusionem. Hæc Conclusio est conformis supradictæ primæ opinioni, solum autem differt ab ea, penes hoc, quod Auctores primæ opinionis dicunt id fieri, virtute prædicti sacrificij, ex opere operato, atque infallibiliter, quod quidem non dicimus nos, in præsenti assertione, imo in sequenti id expresse negabimus, vt constabit inferius, quidquid tamen de hoc sit, pro supra posita Conclusione faciunt innumera sanctorum Patrum, atque Conciliorum testimonia, asserentia, & dicentia, valere hoc sacrificium ad remissionem peccatorum, & ad gratiam consequendam, quæ quoniam passim sunt peruia, in præsentiarum non libuit eadem referre, neque enim est locus, vbi liber hic, ea capere possit qui illa videre voluerit, consulat supradictum Patrem Suarez, loco suprà citato. Vnum autem Concilij Tridentini locum inter alia præcipuum, hac de re visum est non omittere, vt pro multis deseruiat. Habetur *sess.* 22. c 2. vbi de effectu huius venerabilis sacrificij loquitur Concilium, post multa alia pronuntur sequentia verba: *Huius quippe sacrificij oblatione placatus Dominus, gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit.* Quibus verbis multa similia loca, apud sanctos Patres passim licebit reperire: ex quibus constat, prædictum sacrificium habere dictum effectum, remissionis peccatorum quoad culpam, & consequenter primæ gratiæ infusionem. Neque Doctores secundæ opinionis, vt credo, hoc in vniuersali sic dictum, vllo pacto negant, sed neque negare possunt, salua fide, & absque erroris periculo, & quando illud negare videntur, loquuntur de effectu, ex opere operato, vt communiter dicitur, in quo sensu recte loquuntur, nosq. eis assentimur, de quo sit secunda Conclusio.

Concil. Trid. sess. 22. c. 2.

Secunda Conclusio.

Supradictum Missæ sacrificium, non confert per se, atque ex directa sua institutione, & vt dicitur, ex opere operato, primam gratiam, vel peccati mortalis remissionem.

Supradictum Missæ sacrificium, non confert per se, atque ex directa sua institutione, & vt dicitur, ex opere operato, prædictam primam gratiam, vel peccati mortalis remissionem. Hæc Conclusio est conformis, secundæ supradictæ opinioni, quam quidam veram adeo esse credunt, vt dicant contrarium omnino, se nullo modo audere affirmare. Fundamentum huius Conclusionis est, nam hic effectus ex opere operato, non potest colligi ex sola rei natura, etiam suppositâ substantiali huius sacrificij institutione, quinuero ad id necessaria est peculiaris lex, & Christi repromissio: sed hæc nullibi in Scriptura sacra reperitur, nec vero affirmari potest, cum sufficienti fundamento: ergo non id est affirmandum, aut dicendum. Et confirmatur, nam de rebus supernaturalibus, atque diuinis mysterijs, quæ ex sola Dei voluntate pendent, nihil est temere affirmandum, neque sine sufficienti fundamento, ratione, & auctoritate dicendũ, & nisi Scripturæ sacræ, atq; principijs reuelatis, sit valde consentaneum: sed neque in sacra Scriptura, neque in sanctis Patribus vlla fit vmquam mentio operis operati, aut talis operandi modi, neque habetur vnde id sufficienter possit colligi: ergo non

est

eſt temere id affirmandum. Conſequentia patet. Minorem probo, nam in ſancto Euangelio (vt iam ſupra diximus) comedentibus & bibentibus tantummodo, carnem & ſanguinem Chriſti, vita æterna eſt repromiſſa, in illis verbis Ioan. 6. *Qui manducat meam carnem, vinet in æternum, &c.* idemq. eſt iudicium de ſanguine, non autem ijs, pro quibus offertur hoc venerabile ſacrificium, certo & infallibiliter. Nec Concilia, aut ſancti Patres alicubi, loquuntur de eiuſmodi effectu, cauſato ex opere operato, aut dicunt, gratiam per hoc ſacrificium ex opere operato ſic dari, ſine contritione & ſufficienti diſpoſitione operantis, ſed ad ſummum indicant, ipſam diſpoſitionem per hoc ſacrificium à Deo poſſe impetrari & concedi: ergo nihil amplius eſt dicendum, ſeu affirmandum. Eo vel maxime, quia ex contraria ſententia, & poſitione, innumera ſequerentur, eaq. grauiſſima, inconuenientia. Primo, ſequeretur, Sacerdotem conſecrantem in peccato mortali, poſſe iuſtificari per ſolam conſecrationem, dummodo in ea actualiter non peccet, atque attritus ſit, quinuero licite poſſe accedere, Sacerdotem ad ſacrificandum pro ſe, cum ſola attritione ſcita & cognita, poſtquam ſic faciendo, accederet ad remedium per ſe inſtitutum & ordinatum ad tollendum peccatum ex opere operato, per quod ſtatim iuſtificabitur, & ſic iam iuſtificatus, poterit etiam licite, ſumere Sacramentum cum eadem attritione, facta iam contritione per infuſionem gratiæ, quæ omnia non videntur concedenda. Præterea ſequeretur, aliquem peccatorem, exiſtentem in peccato mortali, qui prius attritionem habuit, ipſo nihil amplius de ſe, atque de ſua ſalute, ſiue emendatione cogitante, iuſtificari poſſe, ſolummodo ex eo, quod alius pro eo Miſſam dicat. Hæc & multa alia ingentia ſequuntur inconuenientia ex hoc, quod affirmetur, & ſuſtineatur, prædictum Miſſæ ſacrificium, ex opere operato gratiam conferre, & remiſſionem peccatorum. Quæ cum ſint omnia abſurda, & à communi ſenſu Eccleſiæ aliena, nullatenus ſunt concedenda, & conſequenter, neque id eſt dicendum. De his inconuenientibus videatur Pater Suarez, vbi ſupra, vbi ad hoc propoſitum, plura dicit eaq. notatu digniſſima. *Ioan. 6.*

Tertia Concluſio.

Supradictum Miſſæ ſacrificium recte valet, ad impetrandam primam gratiam, & remiſſionem peccati mortalis, impetrando, & obtinendo à Deo, ad hunc effectum, ſufficientem diſpoſitionem. Hæc Concluſio eſt communis doctrina omnium Theologorum, & hic eſt, & eſſe videtur, communis ſenſus ſanctorum Patrum, qui hac de re loquuntur. In hoc etiam ſenſu eſt intelligendum, ſupracitatum Concilium Tridentinum, quando dixit, *quod hac Dominus oblatione placatus, gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia nobis dimittit.* Et probatur Concluſio, à ſufficienti partium enumeratione, nam negari non poteſt, ſupradictum ſacrificium efficere prædictum effectum, vt diximus in prima Concluſione, tenendum eſſe de fide: ſed non facit hoc ex opere operato, vt dictum eſt in ſecunda Concluſione: ergo facit illud per modum impetrationis, vt poſitum eſt in tertia. Conſequentia inde patet, à ſufficienti partium enumeratione, quia non eſt alius cauſandi modus, præter iſtos. Sed an iſte impetrandi modus, fiat immediate, vel mediate? eſt difficultas inter Doctores, de qua ſtatuitur quarta & vltima Concluſio. Suprad. Miſſæ ſacrificium valet ad impetrãdam primam gratiam & remiſſionem peccatorum, impetrando ad id ſufficientem diſpoſitionem.

Quarta Concluſio.

Hoc ſacrificium non valet etiã per modum impetrationis, ad conferendam primam gratiam & remiſſionem peccatorum immediate, homini exiſtenti in peccato mortali, & per ſolam attritionem diſpoſito.

Hoc ſacrificium non valet, etiam per modum impetrationis, ad conferendam, vel obtinendam primam gratiam, & remiſſionem peccatorum immediate, homini exiſtenti in peccato mortali, & per ſolam attritionem diſpoſito. Volo dicere, quod ſine media contritione, aut confeſſione, hoc ſacrificium immediate non operatur ſupradictum effectum, ita vt perſeuerante ſola attritione, infundatur alicui gratia, abſque aliquo ſacramento, realiter ſuſcepto. Hæc Concluſio probatur, nam id dicere & affirmare, eſt præter communem legem ordinariam à Deo inſtitutam, & contra id quod habet communis ſanctorum Patrum doctrina. Deus enim neminem ſtatuit iuſtificare, niſi per baptiſmum, reſpectu peccatorum antea commiſſorum, aut per pœnitentiam, vel abſolutionem, reſpectu eorum quæ poſtea ſunt commiſſa, & hoc in re ſuſcepta, aut in voto, vt per contritionem: ergo contrarium dicere eſt prorſus ſine fundamento. Dicendum eſt igitur, quod hoc ſacrificium, eſt quidem potens impetrare nobis primam gratiam, atque remiſſionem peccatorum, non tamen immediate, ſed mediate, impetrando, & obtinendo ad hunc effectum, ſufficientem diſpoſitionem, neque id parui eſt momenti, ſed plurimum æſtimandum. Hæc ſententia ſic explicata & declarata, eſt expreſſa D. Thom. in 4. diſt. 12. quæſt. 1. art. 2. quæſtiunc. 2. ad 4. vbi ad hoc propoſitum dicit, Euchariſtiam, in quantum eſt Sacramentum, habere effectum in omni viuente, in quo requirit vitam præexiſtere, ſed inquantum eſt ſacrificium, habere effectum etiam in aliis, pro quibus offertur, in quibus non præexigit vitam ſpiritualem in actu, ſed in potentia tantum, vnde ſi eos diſpoſitos inueniat, eis gratiam obtinet, & per conſequens, peccata mortalia eis delet, non ſicut cauſa proxima, ſed inquantum gratiam contritionis eis impetrat. Verba ſunt D. Thom. vbi ſupra. Sed qualis ſit hæc impetratio, certa & infallibilis, ita vt dici poſſit ex opere operato, an vero non ita certa & infallibilis, quæſtio, & controuerſia eſt inter Scholaſticos Doctores, quam difficultatem, vt potius ad Scholas, quam ad mores pertinentem, breuitatis gratia in præſentiarum facio miſſam. Videatur ſupradictus Suarez loco vbi ſupra: & hactenus de iſto Articulo.

Nota hoc valde.

D. Thom. in 4. d. 12 q. 2. ar. 2. quæſtiun. 2 ad 4.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Euchariſtia, ſiue Miſſæ ſacrificium, ex opere operato, & per ſe, conferat ad habitualis gratiæ augmentum?

Sententia & opinio quorundam.

HAc de re duæ ſunt Doctorum opiniones. Prima eſt aſſerentium, ſacrificium hoc, oblatum pro homine iuſto, conferre illi ex vi ſua, aliquod habitualis gratiæ augmentum, non quidem ratione alicuius actus meritorij, qui in illo excitetur, hoc enim (inquiunt) neque contingit, neque affirmari poteſt cum ſufficienti fundamento, ſed immediate & per ſe. Huius opinionis fundamentum eſt, quia ſacramentum Euchariſtiæ, per ſe confert augmentum gratiæ: ergo & ſacrificium ipſum Euchariſtiæ. Conſequentia inde patet, nam hoc ſacrificium in ſuo eſſe, eſt tam perfectum, atque in ratione ſacrificij magis intentum, quam in ratione Sacramenti. Conſequenter dicunt huius opinionis Doctores, quod quamuis hoc ſacrificium, per ſe non ſit inſtitutum ad dandam primam gratiam & remiſſionem

sonem peccatorum, ex opere operato, per accidens tamen, poterit hunc effectum efficere & causare, interueniente bona fide & remoto obice per attritionem, nam iuxta communem Theologorum opinionem, quidquid confert augmentum gratiæ ex opere operato, conferre etiam potest (saltem per accidens) primam gratiam, & remissionem peccatorum, vt patet in Sacramento Eucharistiæ, & in omnibus alijs Sacramentis, quæ dicuntur virorum, ergo idem erit in hoc sacrificio. Sed his non obstantibus, contraria sententia est verior, de qua sit prima Conclusio.

Prima Conclusio.

Missæ sacrificium non confert etiam augmentum gratiæ, ex opere operato.

MIssæ sacrificium non confert etiam augmentum gratiæ, ex opere operato. Probatur hæc Conclusio, nam vt sæpius supra iam diximus, omnis effectus, ex opere operato, fundatur in aliqua Christi promissione, qua id statuit, atque repromisit: sed in tota pagina nouj testamenti, nulla talis repromissio facta legitur huic sacrificio, vt sacrificium est, nec respectu gratiæ, vt in præcedenti Articulo diximus, nec vero respectu augmenti ipsius, ex opere operato, nec tale verbum in Concilijs, aut apud antiquos Patres reperitur: ergo id non est dicendum, nec affirmandum, sine sufficienti fundamento. Plures etiam rationes ad hoc probandum, affert iam sæpe citatus Pater Suarez 3. tomo, ad 3. par. D. Thom. quæst. 83. art. 1. disputatione 79. sectione 4. ibi videantur, cum non sicut voluissemus, in ijs omnibus immorari liceat.

Suar. 3. to. q. 83. ar. 1. disp. 79. sect. 4.

Secunda Conclusio.

Per supradictum sacrificium, non etiam potest conferri prima gratia, seu remissio peccatorum, etiam per accidens ex opere operato. Hæc etiam Conclusio probatur, nam quod non potest per se conferre ex opere operato, augmentum gratiæ, non etiam potest eodem modo, etiam per accidens, dare primam gratiam, nec remissionem peccatorum: sed hoc sacrificium (vt dictum est in præcedenti Conclusione) non potest per se, ex opere operato, conferre augmentum gratiæ: ergo nec primam gratiam & remissionem peccatorum per accidens, cum non sit ad id institutum, nec de hoc aliqua habeatur Christi repromissio; potest tamen vtrumque effectum conferre per modum impetrationis, impetrando nobis sufficientem dispositionem ad ipsos, vt dictum est in præcedenti Articulo, de quo etiam latius videatur supradictus Suarez loco supracitato.

Per supradictum sacrificium, nō etiā potest conferri prima gratia, seu remissio peccatorū etiā per accidēs ex opere operato.

ARTICVLVS X.

Vtrum Missæ sacrificium, remittat peccata venialia, ex opere operato?

IN præsenti Articulo, loquimur de culpa peccati venialis, seu peccatorum venialium, non autem de pœna, nam de pœna correspondente venialibus, atque mortalibus, in sequenti Articulo est dicendum. Et agendo modo de culpa, vt separentur certa ab incertis. Dico in primis, certissimum esse, quod hoc sacrificium, quantum ad culpam peccatorum venialium, ad minus habet totam efficaciam, & omnes illos operandi effectus impetratorios, quos habere diximus ad remissionem peccatorum mortalium,

nam si hoc sacrificium, propter suam maximam efficaciam, atque dignitatem, potens est ad impetrandum peccatori auxilium, quo convertatur & liberetur à mortalibus: multo ergo magis & melius, potens erit ad impetrandum iusto, remissionem peccatorum venialium, de quo non est dubium, & constat ex doctrina Sanctorum, qui citantur *in cap. verum sub figura, & c. iteratur, c. quid sit sanguis, de consecrat. dist. 2.* vbi ad hoc propositum dicitur, quod hoc sacrificium, *offertur in remissionem nostrorū peccatorum, & quod quotidie offertur, quia quotidie peccamus.* Quod intelligendum est, de peccatis venialibus, de quo etiam intelligendum venit Concilium Tridentinum *sess. 22. cap. 1.* vbi habetur, *per hoc sacrificium applicari nobis, virtutem passionis Christi, in remissionem eorum, quæ à nobis quotidie committuntur peccatorum.* vbi per verbum, *quotidie*, datur intelligi, quod fit sermo de peccatis venialibus, vt scilicet eorum remissionem & veniam consequamur. Hoc est itaque certum. Solummodo est ergo difficultas, an id fiat (vt dicitur) ex opere operato, ita quod ex promissione Christi, aliquid amplius habeat hoc sacrificium, ad remissionem peccatorum venialium, quàm mortalium; & an Missæ sacrificium pro me (verbi gratia) oblatum, me etiam nihil cogitante & sciente, absque vllo actu meo, quo ego formaliter, aut virtualiter, culpas veniales detester, sed solummodo non ponendo obicem, actualis seu virtualis complacentiæ, ex opere operato, & per se illas remittat?

c. verum sub figura. c. iteratur. c. quid sit sanguis, de consec. dist. 2. Concil. Trid. sess. 22. c. 2.

Quæ sunt hæc de re opiniones.

Hac de re sunt duæ extremæ opiniones, Prima opinio asserit, hoc sacrificium delere peccata venialia, quantum ad culpam ex opere operato.

Prima opinio.

Secunda opinio.

Secunda opinio negat, & dicit, hoc sacrificium non remittere culpas etiam veniales, immediate, & per se, sed mediante actu suscipientis, Vtriusque opinionis fundamenta late refert supradictus Pater Suarez, sed ego, quod hac in re melius, atque probabilius mihi videbitur, explicabo per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Missæ sacrificium non remittit culpas peccatorū venialium, per se & ex opere operato, & sine speciali actu suscipientis.

MIssæ sacrificium non remittit culpam, etiam peccatorum venialium, per se, & ex opere operato, & sine speciali actu suscipientis. Probatur hæc Conclusio, nam licet remissio pœnæ fieri possit, per solam extrinsecam condonationem, non tamen remissio culpæ, etiam venialis, & sine infusione alicuius doni habitualis, seu actualis, qua tollatur illa macula, quam peccatum veniale in anima delinquentis relinquit, & quæ rationem habet culpæ habitualis; non enim potest fieri homo, ex malo bonus, aut ex aliqualiter peccatore, non peccator, sine aliqua sui mutatione, actuali, seu habituali: sed hoc sacrificium per se, non efficit in homine, pro quo applicatur, talem mutationem, ex opere operato, nec aliquod habituale donum illi infundit: ergo neque remittit, aut delet per se, & immediate culpam peccati venialis: relinquitur ergo, vt id fiat solum per impetrationem, obtinendo & impetrando, ad prædictum effectum, congruam & sufficientem dispositionem, idq. frequentius atque facilius, cum subiectum supponatur gratum, magisq. dispositum, & iuxta differentiam, quæ est inter peccatum mortale & veniale. Et hæc pro isto Articulo breuiter dixisse sufficiat.

ARTI-

ARTICVLVS XI.

Vtrum Missa sacrificium, ex opere operato, valeat ad remissionem pœnæ, correspondentis peccatis mortalibus, seu venialibus?

Respondetur huic Articulo, per sequentes Conclusiones.

Conclusio.

Hoc Missæ sacrificium ex directa institutione sua, habet vim satisfactiuam, & valet ad remittendam ex opere operato aliquam pœnam temporalem, debitam pro peccatis mortalibus, siue venialibus. Hæc Conclusio est expressa sententia D. Thom. 3. par. quæst. 79. art. 5. & constat satis ex supradictis, vt dicitur, à sufficienti partium enumeratione, nam hoc Missæ sacrificium, habet aliquem effectum ex opere operato, vt luculenter ostendimus in sexto Articulo, & hic effectus non est collatio alicuius doni actualis, siue habitualis, vt dictum est in Articulo octauo, ergo debet esse ablatio alicuius mali: sed non culpæ, vt etiam dictum est ibidem: ergo pœnæ, ex culpa derelictæ, quod est intentum. Qui quidem effectus quammaxime est accommodatus, prouidentiæ quam Christus Dominus habuit de omnibus rebus. Nullum enim Sacramentum per se primo, institutum est à Christo Domino, ad hunc peculiarem effectum, scilicet remissionem pœnæ: nam licet per baptismum tollatur pœna, illud tamen est, quasi consequenter, quatenus est culpæ annexa, nec illa est pœna debita peccatis commissis post baptismum, sed ante baptismum. Præterea Pœnitentiæ sacramentum, quamuis per se auferat pœnam æternam, non tamen omnem temporalem, sed commutat æternam in temporalem, maiorem vel minorem, iuxta maiorem, vel minorem suscipientis dispositionem, iuxta communem omnium sententiam. Quod si interdum omnem remittit, id est propter perfectam dispositionem, & non quia directe sit institutum, ad tollendum omnem reatum pœnæ: reliqua etiam sacramenta suos habent proprios effectus, & particulares fines, præter remissionem pœnæ. Decuit ergo, & fuit quammaxime consonum prouidentiæ, quam Christus Dominus habuit de hominibus, & dilecta sua Ecclesia, vt ad hunc particularem effectum, remissionem scilicet pœnæ relictæ ex peccatis mortalibus, siue venialibus, aliquod esset in Ecclesia institutum remedium, in idq. directe ordinatum, & hoc quidem est Missæ sacrificium, quod semper aliquam pœnæ partem remittit, ex opere operato. Vnde sicut hoc sacrificium, semper est impetratorium, ob dignitatem Christi offerentis, independenter à sanctitate ministri, siue Sacerdotis proxime offerentis, vt dictum est, ita etiam semper est satisfactorium, ob applicationem satisfactionis Christi, ex opere operato, & independenter à sanctitate ministri, & præter hunc effectum, quod habet ex opere operato, ad remissionem pœnæ, habet etiam per modum impetrationis hoc idem sacrificium, posse conferre etiam vlterius, ad alicuius pœnæ remissionem. Quod sic est intelligendum, quod licet per hoc sacrificium, vt dictum est, ex opere operato, pœna remittatur, at non semper tota, sed pauca quædam, pro vniuscuiusque deuotione, & dispositione: ille ergo reatus pœnæ, aut pœnarum, quæ remanent post prædictum effectum, ex opere operato, remitti etiam possunt per supradictum sacrificium, per modum impetrationis; nam per hoc quod contulit illum effectum ex opere opera-

Hoc Missæ sacrificiū ex directa institutione sua, habet vim satisfactiuā, & valet ad remittendā ex opere operato, aliquam pœnam temporalem debitā pro peccatis mortalibus, siue venialibus. *D. Tho. 3. p. q. 79. art. 5.*

to, non amiſit ſuam vim, quam habebat, ad operandum eumdem effectum, reſpectu pœnæ, quæ remanſit, quæ omnia ſunt quammaxima conſolatione plena. Videatur hac de re P. Suarez loco ſupra citato, ſectione 6. Et hactenus de iſto Articulo.

Suar. vbi ſup. q. 83. art. 1. diſp. 79. ſect. 6.

ARTICVLVS XII.

Vtrum hoc Miſſæ ſacrificium, valeat etiam quoad bona temporalia, & quomodo?

Certum eſt, q̃ bona, temporalia aliquo modo eſſe poſſunt effectus huius ſacrificij.

HActenus dictum eſt de bonis ſpiritualibus, pro quibus valere poteſt hoc Miſſæ ſacrificium, ſupereſt, vt agamus modo, de bonis temporalibus, & inueſtigemus, an etiam bona temporalia, per ipſum ex opere operato conferantur. Nam certum eſt, quod bona temporalia, non ſunt extra latitudinem eorum effectuum, quæ per Chriſtum ex opere operato conferri poſſunt, cum videamus (Eccleſia illud atteſtante) quod ſalus corporis, ægrotis & infirmis etiam, per ſacramentum extremæ vnctionis, ex opere operato, conferatur. In hac re, quod tenendum eſt, breuiter explicabitur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

CErtum eſt, quod bona etiam temporalia, aliquo modo eſſe poſſunt, effectus huius altiſſimi ſacrificij. Probatur hæc Concluſio, nam certum eſt, quod omne bonum, pro quo obtinendo hoc Miſſæ ſacrificium offertur, poteſt eſſe aliquo modo effectus ipſius, alias enim inutiliter, atque imprudenter, offerretur in eum finem: ſed Eccleſia ſemper conſueuit offerre hoc ſacrificium, etiam pro temporalibus bonis obtinendis, vt conſtat ex antiquis Liturgijs, & ex communi Miſſæ ritu, quē nunc ſeruat Romana Eccleſia in dicendis Miſſis, vbi inter alia dicimus, quod offerimus ipſum, *pro noſtra, & totius mundi ſalute*, quinuero & in Miſſali ſunt Miſſæ inſtitutæ pro ſalute, & pro pace communi, pro terræ fructibus, & pro alijs occurrentibus neceſſitatibus: ergo huiuſmodi bona, bene eſſe poſſunt effectus altiſſimi huius ſacrificij.

Secunda Concluſio.

Suprad. ſacrificium, non præſtat prædicta bona, ex opere operato, ſed tantũ per modum impetrationis.

Supradictum Miſſæ ſacrificium, non præſtat prædicta bona, ex opere operato, ſed tantum per modum impetrationis. Hæc Concluſio ſatis conſtat ex ſupradictis: nam, vt ſæpe diximus, effectus ex opere operato, fundatur in ſpeciali Chriſti promiſſione, ſiue inſtitutione huius ſacrificij, in eũ finem: ſed in Scriptura ſacra, neque alibi, nulla talis habetur: ergo intentum. Sed quod valeat per modum impetrationis, perſpicuum etiam eſt, nam ſi, vt dicit D. Thom. 2. 2. q. 83. ar. 15. & 16. & tenet communis Theologorum ſchola, impetratio orationis etiam ſe extendit ad bona temporalia, multo ergo melius & magis, impetratio huius ſacrificij in idipſum valebit, cum in eo multæ contineantur orationes, & omnis iuſta oratio, iuſte poſſit hoc ſacramento iuuari; neque contra dignitatem ſit altiſſimi huius ſacrificij, & perſonæ infinitæ in eo oblatæ, vt temporalia bona per ipſum etiam petantur, cum id fiat, fieriq. debeat, non primario, ſed ſecundario. Hactenus de iſto Articulo.

D. Th. 2. 2. q. 83. ar. 15. & 16.

ARTI-

ARTICVLVS XIII.

Vtrum prædictum sacrificium, habeat aliquem effectum, ex opere operato, in omnibus offerentibus ipsum?

POstquam egimus in communi, atque in particulari, de effectibus huius altissimi sacrificij, ac de modis, quibus per ipsum conferuntur, aut conferri possunt, superest, vt declaremus nunc, quibus personis conferat, seu tribuat, huiusmodi fructum? Pro cuius intelligentia præmitto, quod personæ, quibus prodesse potest, sunt, aut saltem esse possunt, in duplici differentia: Quidam enim sunt offerentes, alij vero, pro quibus hoc sacrificium offertur, licet enim interdum, vna, eademq. persona, esse possit offerens, & pro qua sacrificium offertur, possunt tamen ad inuicem personaliter separari istæ duæ rationes; nam potest esse offerens, & nullo modo pro se offerre, sed totum sacrificij sui fructum alteri applicare; & è conuerso, potest contingere, quod nullo modo quis offerat, nec sacrificio interfit, & tamen totaliter pro ipso offeratur. De quibus omnibus casibus, in particulari, oportet in præsentiarum agere. & disputare: at in præsenti Articulo agemus solummodo de offerentibus hoc sacrificium, in sequenti vero de illis, pro quibus offertur. Quæritur ergo nunc, quis fructus correspondeat huiusmodi sacrificio, & offerentibus ipsum, ex opere operato? Pro quo distinguere oportet offerentes, qui, vt in superioribus diximus, ad quatuor capita reducuntur, seu reduci possunt. Nam primus offerens est Christus Dominus. Secundus dici potest Ecclesia, cuius etiam nomine offertur, sub qua etiam comprehenduntur aliquo modo omnia eius membra. Tertius offerens est Sacerdos ipse, qui vt minister, atque in persona Christi, offert illud. In quarto ordine sunt omnes alij, qui specialiter cum ipso Sacerdote concurrunt ad idem sacrificium offerendum. De quibus omnibus quid sit dicendum, explicabitur breuiter, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Quid correspondeat oblationi huius sacrificij considerate, vt est oblatio Xpi existentis in cælo, actualis, & personalis, & per proprium actum internum ipsius, quæ fit per Sacerdotem representando personam Christi.

OBlationi huius sacrificij, consideratæ, vt est oblatio Christi existentis in cælo, actuali & personali, & per proprium actum internum ipsius, consideratæ etiam vt distincta ab oblatione, quæ per Sacerdotem fit, repræsentando personam eiusdem Christi, hoc modo, quamuis illa actio impetratiua sit, sicut & Christi oratio existentis in cælo, etiam impetratiua est, non tamen illi correspondet aliquis fructus, ex opere operato. Probatur, nam illa oblatio Christi, vt sic, non est nunc de nouo satisfactoria, nec meritoria, cum Christus Dominus nunc, non sit in statu merendi & satisfaciendi, vt iam supra dictum est, neque etiam est applicatiua præcedentis satisfactionis Christi, ex opere operato, quia secundum legem ordinariam, Christus non applicat ex opere operato, fructum passionis suæ, nisi per sacramenta, & per sacrificium sensibile, in eius persona oblatum. Videatur hac de re Pater Suarez loco supracitato, sectione 8.

Suar. vbi sup. sect. 8.

Secunda Conclusio.

Quid correspondeat ex oblatione prædicti sacrificij omnibus fidelibus, in quantũ sunt membra Ecclesiæ tantum.

Loquendo de Ecclesia, & membris eius, quatenus etiam sunt offerentes, etiamsi remotissimi, & solummodo habitu, atque extrinseca quadam denomi-

minatione, licet quidam dicant, quod omnibus illis & singulis, correspondeat aliqua pars fructus ex opere operato, & quod consequuntur ex opere operato, remissionem alicuius pœnæ, per omnia & singula sacrificia, quæ offeruntur, hoc solo, quia dicuntur offerre, quatenus sunt membra Ecclesiæ, offerentis per Sacerdotes, etiamsi ipsi, nullū actum habeant circa sacrificia, nec Sacerdos speciali intentione applicet eis sacrificij fructum. Contrarium tamen est verius, & multo probabilius. Hæc Conclusio est expressa supradicti Patris Suarez, loco supracitato, quam & probat, nam contraria sententia, licet præseferat speciem pietatis, nullum tamen habet solidum, ac firmum fundamentum, quia sola denominatio extrinseca offerentium, & per quādam remotam & extrinsecam habitudinem, non videtur esse satis, ad percipiendum fructum ex opere operato. Quod & probat hac speciali ratione, nam fructus passionis Christi, non applicatur ex opere operato, nisi per propriam aliquam actionem, vel receptionem sensibilem alicuius sacramenti, vel per specialem applicationem illius: sed inpræsenti casu, non fit specialis applicatio alicuius sacramenti, nec sic offerentes recipiunt aliquid, per quod talis fructus sibi applicetur, vt per se notum & manifestum est; neque etiam aliquid agunt, quia tantum habitu, & non actu, & per extrinsecam denominationem dicuntur offerentes: ergo nullum recipiunt fructum ex opere operato. Sed dices, sufficit ad hoc, quod Sacerdos offerat nomine Ecclesiæ, vt illa oblatio fit impetratiua, speciali modo, adeo vt quamuis Sacerdos sit malus & iniquus, nihilominus illa actio vim suam habeat impetrandi: ergo similiter hoc satis est, ad hoc vt illa oblatio sit satisfactiua ex opere operato, independenter à sanctitate ministri. Sed concesso Antecedenti, negatur Consequentia, nam est dispar ratio; de impetratione & satisfactione; Ad impetrandum enim sufficit sanctitas habitualis totius Ecclesiæ, & eius intentio, ad quam respiciens Deus, quando nomine illius fit oratio, vel oblatio, inclinatur ad concedendum id quod petitur, in quo consistit impetrationis ratio, & ad hoc sufficit illa habitudo & extrinseca denominatio, quamuis ipsa Ecclesia per seipsam non specialiter oret, sicq. Sacerdos orans in persona Ecclesiæ, illius sanctitatem Deo repræsentat, quamuis ipse non sit sanctus. At ad satisfaciendum de nouo, ex opere operato, non sufficit hæc repræsentatio, sed necessaria est, realis actio, vel passio, alicuius personæ Deo gratæ. Vnde fit, vt talibus offerentibus, nullus fructus correspondeat ex opere operato, vt dictum est.

Tertia Conclusio.

Loquendo de oblatione ipsius Sacerdotis, vt sic, certum est quod illi, prout offert in persona Christi, aliquis proprius fructus correspondet, ex opere operato. Hæc sententia est expressa D. Thom. 3. p. q. 79. ar. 5. & 7. & communis: cuius conclusionis ratio est, quia hoc sacrificium habet effectum ex opere operato, vt pluries ostensum est: ergo maxime respondet illi, vt est actio ministri, à Christo deputati, & per quem Christus ipse operatur. Plures alias rationes affert ad hoc, supradictus P. Suarez, videantur ibidem, nam non possum in ijs diutius immorari.

Loquendo de oblatione ipsius Sacerdotis, vt sic certū est, quod illi, prout offert in persona Christi, aliquis proprius fructus correspondet ex opere operato. *D. Th. 3. p. q. 79. ar. 5. & 6*

Quarta Conclusio.

Loquendo de cæteris priuatis offerentibus, qui proprium aliquem concursum habent, ad obligationem sacrificij cum Sacerdote, siue per ipsum, dicendum etiam est, quod omnibus & singulis correspõdet aliquis proprius fructus ex opere operato, ita quod si constituamus hominem assistentem, vel ministrantem Missæ sacrificio, cui Sacerdos intentione sua speciali, nullum applicet sacrificij fructum, ex opere operato, adhuc homo ille aliquem consequetur fructum suæ assistentiæ, seu ministerij ex opere operato. Hæc Conclusio videtur esse D. Tho. vbi supra, & eam tenet expresse Caiet. tom. 2. opusc. tract. 3. q. 2. & Sylueſter *verbo, Missa*, 1. q. 9. & alij multi: cui & fauere videtur communis ritus Ecclesiæ in celebrando Missam, quando dicitur in Canone, *pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt*, quibus verbis, fieri videtur sermo, de offerentibus distinctis ab ipso Sacerdote: quod & liquidius patet ex antecedentibus verbis, quando etiam dicitur, *& omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita est, & nota deuotio, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt.* Nam non fine causa distinguuntur hæc duo verba, *pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt*, sed vt videtur, ad infinuandum, quod illæ duæ habitudines siue rationes, proprie, & per se sumptæ, singulæ sufficiunt ad percipiendum aliquem prædicti sacrificij fructum, ex opere operato. Alias rationes, satis congruas ad hoc, adducit supradictus Pater Suarez, loco supracitato, ibi videantur.

Quid correspõdeat ex oblatione prædicti sacrificij, omnibus alijs offerentibus, eidemq. assistentibus.

Nota pro audientibus Missam, & assistentibus eidem sacrificio Missæ. *D. Thom. vbi supra. Caiet. 2. tom. opusc. tract. 3. q. 2. Sylu. ver. Miss. 1. q. 9.*

Quinta Conclusio.

Sacerdoti offerenti sacrificium Missæ, duplex fructus ex opere operato correspondet. Hæc Conclusio sequitur ex dictis supra: nam Sacerdos ibi duplicem induit personam, Christi scilicet, & propriam, & sub vtraque ratione offert: ergo sub vtraque etiam illi, sacrificij huius fructus correspondet, nam quatenus offert in persona Christi, & quatenus est minister publicus, correspondet illi fructus ex opere operato, quem modo diximus, & certum est, quod propter hoc publicum ministerium quod gerit, non exuit rationem priuatæ personæ, sub qua etiam cõcurrit, nam, vt inquit D. Paulus ad Heb. 7. etiam ipse indiget, vt pro se offerat, neque in hoc esse debet peioris conditionis, quam reliqui priuati offerentes: ergo sub hac ratione etiam correspondet illi alter fructus. Quo fit, vt si Sacerdos sit iniquus, & iniustus, eius oblationi respondeat prior fructus, nihilq. ex illo minuatur, non tamen ipsi correspondet secundus, sed priuabitur illo peculiari fructu, quem haberet, si vt priuata persona sanctè offerret. Hinc etiam est, quod quamuis huiusmodi Sacerdos, offerat ratione accepti stipendij, nullam facit iniuriam ei, pro quo offert sacrificium, quia iam illi applicat totum fructum, qui correspondet sacrificio, vt est à ministro publico, sub hac enim ratione stipendium accepit, scilicet, vt minister publicus Christi. Vt autem sciatur, ac sciri possit, quænam sit differentia, inter prædictum duplicem fructum, dico breuiter, quod est differentia multiplex, Prima, nam fructus qui correspondet oblationi sacrificij, vt in persona Christi à Sacerdote non est principaliter propter ipsum, sed propter populum, seu alios, pro quibus potest offerri sacrificium, quia tunc Sacerdos gerit personam publicam, & est interceſſor inter Deum, & populum. At vero alius priuatus fructus, præcipue est propter singulares offerentes, qui non offerunt, vt ministri publici, sed vt personæ priuatæ, quibus datum est, vt sua priuata oblatione ex ipso sacrificio aliquid haurire possint. Secunda, quia prior fructus,

Sacerdoti offerenti sacrificiũ Missæ, duplex fructus ex opere operato correspondet.

Ad Heb. 7.

Nota hoc valde. Differentia, quæ versatur inter fructum huius sacrificij correspondentem Sacerdoti, vt est persona publica, & eor respondentem eidem, vt persona priuata,

minatione, licet quidam dicant, quod omnibus illis & singulis, correspondeat aliqua pars fructus ex opere operato, & quod consequuntur ex opere operato, remissionem alicuius pœnæ, per omnia & singula sacrificia, quæ offeruntur, hoc solo, quia dicuntur offerre, quatenus sunt membra Ecclesiæ, offerentis per Sacerdotes, etiamsi ipsi, nullū actum habeant circa sacrificia, nec Sacerdos speciali intentione applicet eis sacrificij fructum. Contrarium tamen est verius, & multo probabilius. Hæc Conclusio est expressa supradicti Patris Suarez, loco supracitato, quam & probat, nam contraria sententia, licet præseferat speciem pietatis, nullum tamen habet solidum, ac firmum fundamentum, quia sola denominatio extrinseca offerentium, & per quādam remotam & extrinsecam habitudinem, non videtur esse satis, ad percipiendum fructum ex opere operato. Quod & probat hac speciali ratione, nam fructus passionis Christi, non applicatur ex opere operato, nisi per propriam aliquam actionem, vel receptionem sensibilem alicuius sacramenti, vel per specialem applicationem illius: sed inpræsenti casu, non fit specialis applicatio alicuius sacramenti, nec sic offerentes recipiunt aliquid, per quod talis fructus sibi applicetur, vt per se notum & manifestum est; neque etiam aliquid agunt, quia tantum habitu, & non actu, & per extrinsecam denominationem dicuntur offerentes: ergo nullum recipiunt fructum ex opere operato. Sed dices, sufficit ad hoc, quod Sacerdos offerat nomine Ecclesiæ, vt illa oblatio sit impetrativa, speciali modo, adeo vt quamuis Sacerdos sit malus & iniquus, nihilominus illa actio vim suam habeat impetrandi: ergo similiter hoc satis est, ad hoc vt illa oblatio sit satisfactiva ex opere operato, independenter à sanctitate ministri. Sed concesso Antecedenti, negatur Consequentia, nam est dispar ratio; de impetratione & satisfactione; Ad impetrandum enim sufficit sanctitas habitualis totius Ecclesiæ, & eius intentio, ad quam respiciens Deus, quando nomine illius fit oratio, vel oblatio, inclinatur ad concedendum id quod petitur, in quo consistit impetrationis ratio, & ad hoc sufficit illa habitudo & extrinseca denominatio, quamuis ipsa Ecclesia per seipsam non specialiter oret, sicq. Sacerdos orans in persona Ecclesiæ, illius sanctitatem Deo repræsentat, quamuis ipse non sit sanctus. At ad satisfaciendum de nouo, ex opere operato, non sufficit hæc repræsentatio, sed necessaria est, realis actio, vel passio, alicuius personæ Deo gratæ. Vnde fit, vt talibus offerentibus, nullus fructus correspondeat ex opere operato, vt dictum est.

Tertia Conclusio.

Loquendo de oblatione ipsius Sacerdotis, vt sic, certum est quod illi, prout offert in persona Christi, aliquis proprius fructus correspondet, ex opere operato. Hæc sententia est expressa D. Thom. 3. p. q. 79. ar. 5. & 7. & communis: cuius conclusionis ratio est, quia hoc sacrificium habet effectum ex opere operato, vt pluries ostensum est: ergo maxime respondet illi, vt est actio ministri, à Christo deputati, & per quem Christus ipse operatur. Plures alias rationes affert ad hoc, supradictus P. Suarez, videantur ibidem, nam non possum in ijs diutius immorari.

Loquendo de oblatione ipsius Sacerdotis, vt sic certū est, quod illi, prout offert in persona Christi, aliquis proprius fructus correspōdet ex opere operato. *D. Th. 3. p. q. 79. ar. 5. & 6*

Quarta Concluſio.

Loquendo de cæteris priuatis offerentibus, qui proprium aliquem concurſum habent, ad obligationem ſacrificij cum Sacerdote, ſiue per ipſum, dicendum etiam eſt, quod omnibus & ſingulis correſpondet aliquis proprius fructus ex opere operato, ita quod ſi conſtituamus hominem aſſiſtentem, vel miniſtrantem Miſſæ ſacrificio, cui Sacerdos intentione ſua ſpeciali, nullum applicet ſacrificij fructum, ex opere operato, adhuc homo ille aliquem conſequetur fructum ſuæ aſſiſtentiæ, ſeu miniſterij ex opere operato. Hæc Concluſio videtur eſſe D. Tho. vbi ſupra, & eam tenet expreſſe Caiet. tom. 2. opuſc. tract. 3. q. 2. & Syluester *verbo, Miſſa, 1. q. 9.* & alij multi: cui & fauere videtur communis ritus Eccleſiæ in celebrando Miſſam, quando dicitur in Canone, *pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt*, quibus verbis, fieri videtur ſermo, de offerentibus diſtinctis ab ipſo Sacerdote: quod & liquidius patet ex antecedentibus verbis, quando etiam dicitur, *& omnium circumſtantium, quorum tibi fides cognita eſt, & nota deuotio, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt.* Nam non ſine cauſa diſtinguuntur hæc duo verba, *pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt*, ſed vt videtur, ad inſinuandum, quod illæ duæ habitudines ſiue rationes, proprie, & per ſe ſumptæ, ſingulæ ſufficiunt ad percipiendum aliquem prædicti ſacrificij fructum, ex opere operato. Alias rationes, ſatis congruas ad hoc, adducit ſupradictus Pater Suarez, loco ſuprà citato, ibi videantur.

Quid correſpondeat ex oblatione prædicti ſacrificij, omnibus aliis offerentibus, eidemq. aſſiſtentibus.

Nota pro audientibus Miſſam, & aſſiſtentibus eidem ſacrificio Miſſæ. *D. Thom. vbi ſupra.*

Caiet. 2. tom. opuſc. tract. 3. q. 2.

Sylu. ver. Miſſa, 1. q. 9.

Quinta Concluſio.

Sacerdoti offerenti ſacrificium Miſſæ, duplex fructus ex opere operato correſpondet. Hæc Concluſio ſequitur ex dictis ſupra: nam Sacerdos ibi duplicem induit perſonam, Chriſti ſcilicet, & propriam, & ſub vtraque ratione offert: ergo ſub vtraque etiam illi, ſacrificij huius fructus correſpondet, nam quatenus offert in perſona Chriſti, & quatenus eſt miniſter publicus, correſpondet illi fructus ex opere operato, quem modo diximus, & certum eſt, quod propter hoc publicum miniſterium quod gerit, non exuit rationem priuatæ perſonæ, ſub qua etiam cōcurrit, nam, vt inquit D. Paulus ad Heb. 7. etiam ipſe indiget, vt pro ſe offerat, neque in hoc eſſe debet peioris conditionis, quam reliqui priuati offerentes: ergo ſub hac ratione etiam correſpondet illi alter fructus. Quo fit, vt ſi Sacerdos ſit iniquus, & iniuſtus, eius oblationi reſpondeat prior fructus, nihilq. ex illo minuatur, non tamen *ipſi* correſpondet ſecundus, ſed priuabitur illo peculiari fructu, quem haberet, ſi vt priuata perſona ſanctè offerret. Hinc etiam eſt, quod quamuis huiuſmodi Sacerdos, offerat ratione accepti ſtipendij, nullam facit iniuriam ei, pro quo offert ſacrificium, quia iam illi applicat totum fructum, qui correſpondet ſacrificio, vt eſt à miniſtro publico, ſub hac enim ratione ſtipendium accepit, ſcilicet, vt miniſter publicus Chriſti. Vt autem ſciatur, ac ſciri poſſit, quænam ſit differentia, inter prædictum duplicem fructum, dico breuiter, quod eſt differentia multiplex, Prima, nam fructus, qui correſpondet oblationi ſacrificij, vt in perſona Chriſti à Sacerdote offertur, non eſt principaliter propter ipſum, ſed propter populum, ſeu alios, pro quibus poteſt offerri ſacrificium, quia tunc Sacerdos gerit perſonam publicam, & eſt interceſſor inter Deum, & populum. At vero alius priuatus fructus, præcipue eſt propter ſingulares offerentes, qui non offerunt, vt miniſtri publici, ſed vt perſonæ priuatæ, quibus datum eſt, vt ſua priuata oblatione ex ipſo ſacrificio aliquid haurire poſſint. Secunda, quia prior fructus,

Sacerdoti offerenti ſacrificiū Miſſæ, duplex fructus ex opere operato correſpondet.

Ad Heb. 7.

Nota hoc valde.

Differentiæ, quæ verſatur inter fructum huius ſacrificij correſpondentem Sacerdoti, vt eſt perſona publica, & eor reſpondentem eidem, vt perſona priuata,

minatione, licet quidam dicant, quod omnibus illis & singulis, correspondeat aliqua pars fructus ex opere operato, & quod consequuntur ex opere operato, remissionem alicuius pœnæ, per omnia & singula sacrificia, quæ offeruntur, hoc solo, quia dicuntur offerre, quatenus sunt membra Ecclesiæ, offerentis per Sacerdotes, etiamsi ipsi, nullo actum habeant circa sacrificia, nec Sacerdos speciali intentione applicet eis sacrificij fructum. Contrarium tamen est verius, & multo probabilius. Hæc Conclusio est expressa supradicti Patris Suarez, loco supracitato, quam & probat, nam contraria sententia, licet præseferat speciem pietatis, nullum tamen habet solidum, ac firmum fundamentum, quia sola denominatio extrinseca offerentium, & per quâdam remotam & extrinsecam habitudinem, non videtur esse satis, ad percipiendum fructum ex opere operato. Quod & probat hac speciali ratione, nam fructus passionis Christi, non applicatur ex opere operato, nisi per propriam aliquam actionem, vel receptionem sensibilem alicuius sacramenti, vel per specialem applicationem illius: sed in præsenti casu, non fit specialis applicatio alicuius sacramenti, nec sic offerentes recipiunt aliquid, per quod talis fructus sibi applicetur, vt per se notum & manifestum est; neque etiam aliquid agunt, quia tantum habitu, & non actu, & per extrinsecam denominationem dicuntur offerentes: ergo nullum recipiunt fructum ex opere operato. Sed dices, sufficit ad hoc, quod Sacerdos offerat nomine Ecclesiæ, vt illa oblatio sit impetratiua, speciali modo, adeo vt quamuis Sacerdos sit malus & iniquus, nihilominus illa actio vim suam habeat impetrandi: ergo similiter hoc satis est, ad hoc vt illa oblatio sit satisfactiua ex opere operato, independenter à sanctitate ministri. Sed concesso Antecedenti, negatur Consequentia, nam est dispar ratio; de impetratione & satisfactione; Ad impetrandum enim sufficit sanctitas habitualis totius Ecclesiæ, & eius intentio, ad quam respiciens Deus, quando nomine illius fit oratio, vel oblatio, inclinatur ad concedendum id quod petitur, in quo consistit impetrationis ratio, & ad hoc sufficit illa habitudo & extrinseca denominatio, quamuis ipsa Ecclesia per seipsam non specialiter oret, siq. Sacerdos orans in persona Ecclesiæ, illius sanctitatem Deo repræsentat, quamuis ipse non sit sanctus. At ad satisfaciendum de nouo, ex opere operato, non sufficit hæc repræsentatio, sed necessaria est, realis actio, vel passio, alicuius personæ Deo gratæ. Vnde fit, vt talibus offerentibus, nullus fructus correspondeat ex opere operato, vt dictum est.

Tertia Conclusio.

Loquendo de oblatione ipsius Sacerdotis, vt sic, certum est quod illi, prout offert in persona Christi, aliquis proprius fructus correspondet, ex opere operato. Hæc sententia est expressa D. Thom. 3. p. q. 79. ar. 5. & 7. & communis: cuius conclusionis ratio est, quia hoc sacrificium habet effectum ex opere operato, vt pluries ostensum est: ergo maxime respondet illi, vt est actio ministri, à Christo deputati, & per quem Christus ipse operatur. Plures alias rationes affert ad hoc, supradictus P. Suarez, videantur ibidem, nam non possum in ijs diutius immorari.

Loquendo de oblatione ipsius Sacerdotis, vt sic certū est, quod illi, prout offert in persona Christi, aliquis proprius fructus correspondet ex opere operato. *D. Th. 3. p. q. 79. ar. 5. & 6*

Quarta Conclusio.

Loquendo de cæteris priuatis offerentibus, qui proprium aliquem concursum habent, ad obligationem sacrificij cum Sacerdote, siue per ipsum, dicendum etiam est, quod omnibus & singulis correspõdet aliquis proprius fructus ex opere operato, ita quod si constituamus hominem assistentem, vel ministrantem Missæ sacrificio, cui Sacerdos intentione sua speciali, nullum applicet sacrificij fructum, ex opere operato, adhuc homo ille aliquem consequetur fructum suæ assistentiæ, seu ministerij ex opere operato. Hæc Conclusio videtur esse D. Tho. vbi supra, & eam tenet expresse Caiet. tom. 2. opusc. tract. 3. q. 2. & Syluester *verbo, Missa*, 1. q. 9. & alij multi: cui & fauere videtur communis ritus Ecclesiæ in celebrando Missam, quando dicitur in Canone, *pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt*, quibus verbis, fieri videtur sermo, de offerentibus distinctis ab ipso Sacerdote: quod & liquidius patet ex antecedentibus verbis, quando etiam dicitur, *& omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita est, & nota deuotio, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt.* Nam non sine causa distinguuntur hæc duo verba, *pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt*, sed vt videtur, ad insinuandum, quod illæ duæ habilitudines siue rationes, proprie, & per se sumptæ, singulæ sufficiunt ad percipiendum aliquem prædicti sacrificij fructum, ex opere operato. Alias rationes, satis congruas ad hoc, adducit supradictus Pater Suarez, loco supracitato, ibi videantur.

Quid correspõdeat ex oblatione prædicti sacrificij, omnibus alijs offerentibus, eidemq. assistentibus.

Nota pro audientibus Missam, & assistentibus eidem sacrificio Missæ. *D. Thom. vbi supra.* *Caiet. 2. tom. opusc. tract. 3. q. 2.* *Sylu. ver. Miss. 1. q. 9.*

Quinta Conclusio.

Sacerdoti offerenti sacrificium Missæ, duplex fructus ex opere operato correspondet. Hæc Conclusio sequitur ex dictis supra: nam Sacerdos ibi duplicem induit personam, Christi scilicet, & propriam, & sub vtraque ratione offert: ergo sub vtraque etiam illi, sacrificij huius fructus correspondet, nam quatenus offert in persona Christi, & quatenus est minister publicus, correspondet illi fructus ex opere operato, quem modo diximus, & certum est, quod propter hoc publicum ministerium quod gerit, non exuit rationem priuatæ personæ, sub qua etiam cõcurrit, nam, vt inquit D. Paulus ad Heb. 7. etiam ipse indiget, vt pro se offerat, neque in hoc esse debet peioris conditionis, quam reliqui priuati offerentes: ergo sub hac ratione etiam correspondet illi alter fructus. Quo fit, vt si Sacerdos sit iniquus, & iniustus, eius oblationi respondeat prior fructus, nihilq. ex illo minuatur, non tamen ipsi correspondet secundus, sed priuabitur illo peculiari fructu, quem haberet, si vt priuata persona sancte offerret. Hinc etiam est, quod quamuis huiusmodi Sacerdos, offerat ratione accepti stipendij, nullam facit iniuriam ei, pro quo offert sacrificium, quia iam illi applicat totum fructum, qui correspondet sacrificio, vt est à ministro publico, sub hac enim ratione stipendium accepit, scilicet, vt minister publicus Christi. Vt autem sciatur, ac sciri possit, quænam sit differentia, inter prædictum duplicem fructum, dico breuiter, quod est differentia multiplex, Prima, nam fructus, qui correspondet oblationi sacrificij, vt in persona Christi à Sacerdote offertur, non est principaliter propter ipsum, sed propter populum, seu astos, pro quibus potest offerri sacrificium, quia tunc Sacerdos gerit personam publicam, & est intercessor inter Deum, & populum. At vero alius priuatus fructus, præcipue est propter singulares offerentes, qui non offerunt, vt ministri publici, sed vt personæ priuatæ, quibus datum est, vt sua priuata oblatione ex ipso sacrificio aliquid haurire possint. Secunda, quia prior fructus,

Sacerdoti offerenti sacrificiũ Missæ, duplex fructus ex opere operato correspondet.

Ad Heb. 7.

Nota hoc vale.

Differentiæ, quæ versatur inter fructum huius sacrificij correspondentem Sacerdoti, vt est persona publica, & eor respondentem eidem, vt persona priuata.

minatione, licet quidam dicant, quod omnibus illis & singulis, correspondeat aliqua pars fructus ex opere operato, & quod consequuntur ex opere operato, remissionem alicuius pœnæ, per omnia & singula sacrificia, quæ offeruntur, hoc solo, quia dicuntur offerre, quatenus sunt membra Ecclesiæ, offerentis per Sacerdotes, etiamsi ipsi, nullum actum habeant circa sacrificia, nec Sacerdos speciali intentione applicet eis sacrificij fructum. Contrarium tamen est verius, & multo probabilius. Hæc Conclusio est expressa supradicti Patris Suarez, loco supracitato, quam & probat, nam contraria sententia, licet præseferat speciem pietatis, nullum tamen habet solidum, ac firmum fundamentum, quia sola denominatio extrinseca offerentium, & per quâdam remotam & extrinsecam habitudinem, non videtur esse satis, ad percipiendum fructum ex opere operato. Quod & probat hac speciali ratione, nam fructus passionis Christi, non applicatur ex opere operato, nisi per propriam aliquam actionem, vel receptionem sensibilem alicuius sacramenti, vel per specialem applicationem illius: sed in præsenti casu, non fit specialis applicatio alicuius sacramenti, nec sic offerentes recipiunt aliquid, per quod talis fructus sibi applicetur, vt per se notum & manifestum est; neque etiam aliquid agunt, quia tantum habitu, & non actu, & per extrinsecam denominationem dicuntur offerentes: ergo nullum recipiunt fructum ex opere operato. Sed dices, sufficit ad hoc, quod Sacerdos offerat nomine Ecclesiæ, vt illa oblatio sit impetratiua, speciali modo, adeo vt quamuis Sacerdos sit malus & iniquus, nihilominus illa actio vim suam habeat impetrandi: ergo similiter hoc satis est, ad hoc vt illa oblatio sit satisfactiua ex opere operato, independenter à sanctitate ministri. Sed conceſſo Antecedenti, negatur Conſequentia, nam est dispar ratio; de impetratione & satisfactione; Ad impetrandum enim sufficit sanctitas habitualis totius Ecclesiæ, & eius intentio, ad quam respiciens Deus, quando nomine illius fit oratio, vel oblatio, inclinatur ad concedendum id quod petitur, in quo consistit impetrationis ratio, & ad hoc sufficit illa habitudo & extrinseca denominatio, quamuis ipsa Ecclesia per seipsam non specialiter oret, sicq. Sacerdos orans in persona Ecclesiæ, illius sanctitatem Deo repræsentat, quamuis ipse non sit sanctus. At ad satisfaciendum de nouo, ex opere operato, non sufficit hæc repræsentatio, sed necessaria est, realis actio, vel passio, alicuius personæ Deo gratæ. Vnde fit, vt talibus offerentibus, nullus fructus correspondeat ex opere operato, vt dictum est.

Tertia Conclusio.

Loquendo de oblatione ipsius Sacerdotis, vt sic, certum est quod illi, prout offert in persona Christi, aliquis proprius fructus correspondet ex opere operato. *D.Th. 3.p.q. 79.ar.5.& 6*

Loquendo de oblatione ipsius Sacerdotis, vt sic certum est, quod illi, prout offert in persona Christi, aliquis proprius fructus correspondet ex opere operato. Hæc sententia est expressa D.Thom. 3.p.q.79.ar.5. & 7. & communis: cuius conclusionis ratio est, quia hoc sacrificium habet effectum ex opere operato, vt pluries ostensum est: ergo maxime respondet illi, vt est actio ministri, à Christo deputati, & per quem Christus ipse operatur. Plures alias rationes affert ad hoc, supradictus P. Suarez, videantur ibidem, nam non possum in ijs diutius immorari.

Quarta

Quarta Concluſio.

Loquendo de cæteris priuatis offerentibus, qui proprium aliquem concurſum habent, ad obligationem ſacrificij cum Sacerdote, ſiue per ipſum, dicendum etiam eſt, quod omnibus & ſingulis correſpõdet aliquis proprius fructus ex opere operato, ita quod ſi conſtituamus hominem aſſiſtentem, vel miniſtrantem Miſſæ ſacrificio, cui Sacerdos intentione ſua ſpeciali, nullum applicet ſacrificij fructum, ex opere operato, adhuc homo ille aliquem conſequetur fructum ſuæ aſſiſtentiæ, ſeu miniſterij ex opere operato. Hæc Concluſio videtur eſſe D. Tho. vbi ſupra, & eam tenet expreſſe Caiet. tom. 2. opuſc. tract. 3. q. 2. & Syluester *verbo, Miſſa*, 1. 9.9. & alij multi: cui & fauere videtur communis ritus Eccleſiæ in celebrando Miſſam, quando dicitur in Canone, *pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt*, quibus verbis, fieri videtur ſermo, de offerentibus diſtinctis ab ipſo Sacerdote: quod & liquidius patet ex antecedentibus verbis, quando etiam dicitur, *& omnium circumſtantium, quorum tibi fides cognita eſt, & nota deuotio, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt.* Nam non ſine cauſa diſtinguuntur hæc duo verba, *pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt*, ſed vt videtur, ad infinuandum, quod illæ duæ habitudines ſiue rationes, proprie, & per ſe ſumptæ, ſingulæ ſufficiunt ad percipiendum aliquem prædicti ſacrificij fructum, ex opere operato. Alias rationes, ſatis congruas ad hoc, adducit ſupradictus Pater Suarez, loco ſupracitato, ibi videantur.

Quid correſpõdeat ex oblatione prædicti ſacrificij, omnibus aliis offerentibus, eidemq. aſſiſtentibus.

Nota pro audientibus Miſſam, & aſſiſtentibus eidem ſacrificio Miſſæ. *D. Thom. vbi ſupra. Caiet. 2. tom. opuſc. tract. 3. q. 2. Sylu. verb. Miſſa 1. q. 9.*

Quinta Concluſio.

Sacerdoti offerenti ſacrificium Miſſæ, duplex fructus ex opere operato correſpondet. Hæc Concluſio ſequitur ex dictis ſupra: nam Sacerdos ibi duplicem induit perſonam, Chriſti ſcilicet, & propriam, & ſub vtraque ratione offert: ergo ſub vtraque etiam illi, ſacrificij huius fructus correſpondet, nam quatenus offert in perſona Chriſti, & quatenus eſt miniſter publicus, correſpondet illi fructus ex opere operato, quem modo diximus, & certum eſt, quod propter hoc publicum miniſterium quod gerit, non exuit rationem priuatæ perſonæ, ſub qua etiam cõcurrit, nam, vt inquit D. Paulus ad Heb. 7. etiam ipſe indiget, vt pro ſe offerat, neque in hoc eſſe debet peioris conditionis, quam reliqui priuati offerentes: ergo ſub hac ratione etiam correſpondet illi alter fructus. Quo fit, vt ſi Sacerdos ſit iniquus, & iniuſtus, eius oblationi reſpondeat prior fructus, nihilq. ex illo minuatur, non tamen *ipſi* correſpondet ſecundus, ſed priuabitur illo peculiari fructu, quem haberet, ſi vt priuata perſona ſanctè offerret. Hinc etiam eſt, quod quamuis huiuſmodi Sacerdos, offerat ratione accepti ſtipendij, nullam facit iniuriam ei, pro quo offert ſacrificium, quia iam illi applicat totum fructum, qui correſpondet ſacrificio, vt eſt à miniſtro publico, ſub hac enim ratione ſtipendium accepit, ſcilicet, vt miniſter publicus Chriſti. Vt autem ſciatur, ac ſciri poſſit, quænam ſit differentia, inter prædictum duplicem fructum, dico breuiter, quod eſt differentia multiplex. Prima, nam fructus, qui correſpondet oblationi ſacrificij, vt in perſona Chriſti à Sacerdote offertur, non eſt principaliter propter ipſum, ſed propter populum, ſeu aſtos, pro quibus poteſt offerri ſacrificium, quia tunc Sacerdos gerit perſonam publicam, & eſt interceſſor inter Deum, & populum. At vero alius priuatus fructus, præcipue eſt propter ſingulares offerentes, qui non offerunt, vt miniſtri publici, ſed vt perſonæ priuatæ, quibus datum eſt, vt ſua priuata oblatione ex ipſo ſacrificio aliquid haurire poſſint. Secunda, quia prior fructus,

Sacerdoti offerenti ſacrificiũ Miſſæ, duplex fructus ex opere operato correſpondet. *Ad Heb. 7.*

Nota hoc valde.

Differentiæ, quæ verſatur inter fructum huius ſacrificij correſpondentem Sacerdoti, vt eſt perſona publica, & correſpondentem eidem, vt perſona priuata.

to, non amisit suam vim, quam habebat, ad operandum eumdem effectum, respectu pœnæ, quæ remansit, quæ omnia sunt quammaxima consolatione plena. Videatur hac de re P. Suarez loco supra citato, sectione 6. Et hactenus de isto Articulo.

Suar. vbi sup. q. 83. art. 1. disp. 79. sect. 6.

ARTICVLVS XII.

Vtrum hoc Missæ sacrificium, valeat etiam quoad bona temporalia, & quomodo?

Certum est, q bona, temporalia aliquo modo esse possunt effectus huius sacrificij.

HActenus dictum est de bonis spiritualibus, pro quibus valere potest hoc Missæ sacrificium, superest, vt agamus modo, de bonis temporalibus, & inuestigemus, an etiam bona temporalia, per ipsum ex opere operato conferantur. Nam certum est, quod bona temporalia, non sunt extra latitudinem eorum effectuum, quæ per Christum ex opere operato conferri possunt, cum videamus (Ecclesia illud attestante) quod salus corporis, ægrotis & infirmis etiam, per sacramentum extremæ vnctionis, ex opere operato, conferatur. In hac re, quod tenendum est, breuiter explicabitur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

CErtum est, quod bona etiam temporalia, aliquo modo esse possunt, effectus huius altissimi sacrificij. Probatur hæc Conclusio, nam certum est, quod omne bonum, pro quo obtinendo hoc Missæ sacrificium offertur, potest esse aliquo modo effectus ipsius, alias enim inutiliter, atque imprudenter, offerretur in eum finem: sed Ecclesia semper consuevit offerre hoc sacrificium, etiam pro temporalibus bonis obtinendis, vt constat ex antiquis Liturgijs, & ex communi Missæ ritu, quę nunc seruat Romana Ecclesia in dicendis Missis, vbi inter alia dicimus, quod offerimus ipsum, *pro nostra, & totius mundi salute*, quinuero & in Missali sunt Missæ institutæ pro salute, & pro pace communi, pro terræ fructibus, & pro alijs occurrentibus necessitatibus: ergo huiusmodi bona, bene esse possunt effectus altissimi huius sacrificij.

Secunda Conclusio.

Supradictum Missæ sacrificium, non præstat prædicta bona, ex opere operato, sed tantum per modum impetrationis.

Supradictum Missæ sacrificium, non præstat prædicta bona, ex opere operato, sed tantum per modum impetrationis. *D. Th. 2. 2. q. 83. ar. 15. & 16.* & tenet communis Theologorum schola, impetratio orationis etiam se extendit ad bona temporalia, multo ergo melius & magis, impetratio huius sacrificij in ipsum valebit, cum in eo multæ contineantur orationes, & omnis iusta oratio, iuste possit hoc sacramento iuuari; neque contra dignitatem sit altissimi huius sacrificij, & personæ infinitæ in eo oblatæ, vt temporalia bona per ipsum etiam petantur, cum id fiat, fieriq. debeat, non primario, sed secundario. Hactenus de isto Articulo.

ARTI-

ARTICVLVS XIII.

Vtrum prædictum sacrificium, habeat aliquem effectum, ex opere operato, in omnibus offerentibus ipsum?

POstquam egimus in communi, atque in particulari, de effectibus huius altissimi sacrificij, ac de modis, quibus per ipsum conferuntur, aut conferri possunt, superest, vt declaremus nunc, quibus personis conferat, seu tribuat, huiusmodi fructum? Pro cuius intelligentia præmitto, quod personæ, quibus prodesse potest, sunt, aut saltem esse possunt, in duplici differentia: Quidam enim sunt offerentes, alij vero, pro quibus hoc sacrificium offertur, licet enim interdum, vna, eademq. persona, esse possit offerens, & pro qua sacrificium offertur, possunt tamen ad inuicem personaliter separari istæ duæ rationes; nam potest esse offerens, & nullo modo pro se offerre, sed totum sacrificij sui fructum alteri applicare; & è conuerso, potest contingere, quod nullo modo quis offerat, nec sacrificio interfit, & tamen totaliter pro ipso offeratur. De quibus omnibus casibus, in particulari, oportet in præsentiarum agere. & disputare: at in præsenti Articulo agemus solummodo de offerentibus hoc sacrificium, in sequenti vero de illis, pro quibus offertur. Quæritur ergo nunc, quis fructus correspondeat huiusmodi sacrificio, & offerentibus ipsum, ex opere operato? Pro quo distinguere oportet offerentes, qui, vt in superioribus diximus, ad quatuor capita reducuntur, seu reduci possunt. Nam primus offerens est Christus Dominus. Secundus dici potest Ecclesia, cuius etiam nomine offertur, sub qua etiam comprehenduntur aliquo modo omnia eius membra. Tertius offerens est Sacerdos ipse, qui vt minister, atque in persona Christi, offert illud. In quarto ordine sunt omnes alij, qui specialiter cum ipso Sacerdote concurrunt ad idem sacrificium offerendum. De quibus omnibus quid sit dicendum, explicabitur breuiter, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Quid correspõdeat oblationi huius sacrificij consideratæ, vt est oblatio Xpi existentis in cælo, actualis, & personalis, & per proprium actum internum, & vt distincta ab oblatione, quæ fit per Sacerdotem repræsentando personam Christi. *Suar. vbi sup. sect. 8.*

OBlationi huius sacrificij, consideratæ, vt est oblatio Christi existentis in cælo, actuali & personali, & per proprium actum internum ipsius, consideratæ etiam vt distincta ab oblatione, quæ per Sacerdotem fit, repræsentando personam eiusdem Christi, hoc modo. quamuis illa actio impetratiua sit, sicut & Christi oratio existentis in cælo, etiam impetratiua est, non tamen illi correspondet aliquis fructus, ex opere operato. Probatur, nam illa oblatio Christi, vt sic, non est nunc de nouo satisfactoria, nec meritoria, cum Christus Dominus nunc, non sit in statu merendi & satisfaciendi, vt iam supra dictum est, neque etiam est applicatiua præcedentis satisfactionis Christi, ex opere operato, quia secundum legem ordinariam, Christus non applicat ex opere operato, fructum passionis suæ, nisi per sacramenta, & per sacrificium sensibile, in eius persona oblatum. Videatur hac de re Pater Suarez loco supracitato, sectione 8.

Secunda Conclusio.

Quid correspõdeat ex oblatione prædicti sacrificij omnibus fidelibus, in quantũ sunt membra Ecclesiæ tantum.

Loquendo de Ecclesia, & membris eius, quatenus etiam sunt offerentes, etiamsi remotissimi, & solummodo habitu, atque extrinseca quadam denomina-

minatione, licet quidam dicant, quod omnibus illis & singulis, correspondeat aliqua pars fructus ex opere operato, & quod consequuntur ex opere operato, remissionem alicuius pœnæ, per omnia & singula sacrificia, quæ offeruntur, hoc solo, quia dicuntur offerre, quatenus sunt membra Ecclesiæ, offerentis per Sacerdotes, etiamsi ipsi, nullū actum habeant circa sacrificia, nec Sacerdos speciali intentione applicet eis sacrificij fructum. Contrarium tamen est verius, & multo probabilius. Hæc Conclusio est expressa supradicti Patris Suarez, loco supracitato, quam & probat, nam contraria sententia, licet præseferat speciem pietatis, nullum tamen habet solidum, ac firmum fundamentum, quia sola denominatio extrinseca offerentium, & per quādam remotam & extrinsecam habitudinem, non videtur esse satis, ad percipiendum fructum ex opere operato. Quod & probat hac speciali ratione, nam fructus passionis Christi, non applicatur ex opere operato, nisi per propriam aliquam actionem, vel receptionem sensibilem alicuius sacramenti, vel per specialem applicationem illius: sed in præsenti casu, non fit specialis applicatio alicuius sacramenti, nec sic offerentes recipiunt aliquid, per quod talis fructus sibi applicetur, vt per se notum & manifestum est; neque etiam aliquid agunt, quia tantum habitu, & non actu, & per extrinsecam denominationem dicuntur offerentes: ergo nullum recipiunt fructum ex opere operato. Sed dices, sufficit ad hoc, quod Sacerdos offerat nomine Ecclesiæ, vt illa oblatio sit impetratiua, speciali modo, adeo vt quamuis Sacerdos sit malus & iniquus, nihilominus illa actio vim suam habeat impetrandi: ergo similiter hoc satis est, ad hoc vt illa oblatio sit satisfactiua ex opere operato, independenter à sanctitate ministri. Sed concesso Antecedenti, negatur Consequentia, nam est dispar ratio; de impetratione & satisfactione; Ad impetrandum enim sufficit sanctitas habitualis totius Ecclesiæ, & eius intentio, ad quam respiciens Deus, quando nomine illius fit oratio, vel oblatio, inclinatur ad concedendum id quod petitur, in quo consistit impetrationis ratio, & ad hoc sufficit illa habitudo & extrinseca denominatio, quamuis ipsa Ecclesia per seipsam non specialiter oret, sicq. Sacerdos orans in persona Ecclesiæ, illius sanctitatem Deo repræsentat, quamuis ipse non sit sanctus. At ad satisfaciendum de nouo, ex opere operato, non sufficit hæc repræsentatio, sed necessaria est, realis actio, vel passio, alicuius personæ Deo gratæ. Vnde fit, vt talibus offerentibus, nullus fructus correspondeat ex opere operato, vt dictum est.

Tertia Conclusio.

Loquendo de oblatione ipsius Sacerdotis, vt sic, certum est quod illi, prout offert in persona Christi, aliquis proprius fructus correspondet, ex opere operato. Hæc sententia est expressa D. Thom. 3. p. q. 79. ar. 5. & 7. & communis: cuius conclusionis ratio est, quia hoc sacrificium habet effectum ex opere operato, vt pluries ostensum est: ergo maxime respondet illi, vt est actio ministri, à Christo deputati, & per quem Christus ipse operatur. Plures alias rationes affert ad hoc, supradictus P. Suarez, videantur ibidem, nam non possum in ijs diutius immorari.

Loquendo de oblatione ipsius Sacerdotis, vt sic certū est, quod illi, prout offert in persona Christi, aliquis pro prius fructus correspõdet ex opere operato. *D. Th. 3. p. q. 79. ar. 5. & 6*

Quarta Concluſio.

Loquendo de cæteris priuatis offerentibus, qui proprium aliquem concurſum habent, ad obligationem ſacrificij cum Sacerdote, ſiue per ipſum, dicendum etiam eſt, quod omnibus & ſingulis correſpõdet aliquis proprius fructus ex opere operato, ita quod ſi conſtituamus hominem aſſiſtentem, vel miniſtrantem Miſſæ ſacrificio, cui Sacerdos intentione ſua ſpeciali, nullum applicet ſacrificij fructum, ex opere operato, adhuc homo ille aliquem conſequetur fructum ſuæ aſſiſtentiæ, ſeu miniſterij ex opere operato. Hæc Concluſio videtur eſſe D. Tho. vbi ſupra, & eam tenet expreſſe Caiet. tom. 2. opuſc. tract. 3. q. 2. & Syluester *verbo, Miſſa*, 1. q. 9. & alij multi: cui & fauere videtur communis ritus Eccleſiæ in celebrando Miſſam, quando dicitur in Canone, *pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt*, quibus verbis, fieri videtur ſermo, de offerentibus diſtinctis ab ipſo Sacerdote: quod & liquidius patet ex antecedentibus verbis, quando etiam dicitur, *& omnium circumſtantium, quorum tibi fides cognita eſt, & nota deuotio, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt.* Nam non ſine cauſa diſtinguuntur hæc duo verba, *pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt*, ſed vt videtur, ad infinuandum, quod illæ duæ habitudines ſiue rationes, proprie, & per ſe ſumptæ, ſingulæ ſufficiunt ad percipiendum aliquem prædicti ſacrificij fructum, ex opere operato. Alias rationes, ſatis congruas ad hoc, adducit ſupradictus Pater Suarez, loco ſupracitato, ibi videantur.

Quid correſpõdeat ex oblatione prædicti ſacrificij, omnibus alijs offerentibus, eidemq. aſſiſtentibus.

Nota pro audientibus Miſſam, & aſſiſtentibus eidem ſacrificio Miſſæ. *D. Thom. vbi ſupra. Caiet. 2. tom. opuſc. tract. 3. q. 2. Sylu. verb. Miſſa 1. q. 9.*

Quinta Concluſio.

Sacerdoti offerenti ſacrificium Miſſæ, duplex fructus ex opere operato correſpondet. Hæc Concluſio ſequitur ex dictis ſupra: nam Sacerdos ibi duplicem induit perſonam, Chriſti ſcilicet, & propriam, & ſub vtraque ratione offert: ergo ſub vtraque etiam illi, ſacrificij huius fructus correſpondet, nam quatenus offert in perſona Chriſti, & quatenus eſt miniſter publicus, correſpondet illi fructus ex opere operato, quem modo diximus, & certum eſt, quod propter hoc publicum miniſterium quod gerit, non exuit rationem priuatæ perſonæ, ſub qua etiam cõcurrit, nam, vt inquit D. Paulus ad Heb. 7. etiam ipſe indiget, vt pro ſe offerat, neque in hoc eſſe debet peioris conditionis, quam reliqui priuati offerentes: ergo ſub hac ratione etiam correſpondet illi alter fructus. Quo fit, vt ſi Sacerdos ſit iniquus, & iniuſtus, eius oblationi reſpondeat prior fructus, nihilq. ex illo minuatur, non tamen *ipſi* correſpondet ſecundus, ſed priuabitur illo peculiari fructu, quem haberet, ſi vt priuata perſona ſanctè offerret. Hinc etiam eſt, quod quamuis huiuſmodi Sacerdos, offerat ratione accepti ſtipendij, nullam facit iniuriam ei, pro quo offert ſacrificium, quia iam illi applicat totum fructum, qui correſpondet ſacrificio, vt eſt à miniſtro publico, ſub hac enim ratione ſtipendium accepit, ſcilicet, vt miniſter publicus Chriſti. Vt autem ſciatur, ac ſciri poſſit, quænam ſit differentia, inter prædictum duplicem fructum, dico breuiter, quod eſt differentia multiplex, Prima, nam fructus, qui correſpondet oblationi ſacrificij, vt in perſona Chriſti à Sacerdote offertur, non eſt principaliter propter ipſum, ſed propter populum, ſeu aſtos, pro quibus poteſt offerri ſacrificium, quia tunc Sacerdos gerit perſonam publicam, & eſt interceſſor inter Deum, & populum. At vero alius priuatus fructus, præcipue eſt propter ſingulares offerentes, qui non offerunt, vt miniſtri publici, ſed vt perſonæ priuatæ, quibus datum eſt, vt ſua priuata oblatione ex ipſo ſacrificio aliquid haurire poſſint. Secunda, quia prior fructus,

Sacerdoti offerenti ſacrificiũ Miſſæ, duplex fructus ex opere operato correſpondet.

Ad Heb. 7.

Nota hoc valde.

Differentiæ, quæ verſatur inter fructum huius ſacrificij correſpondentem Sacerdoti, vt eſt perſona publica, & correſpondentem eidem, vt perſona priuata,

fructus, qui est à Sacerdote, tamquam à persona publica, potest alijs applicari, quod & commissum est ipsi Sacerdoti offerenti, tamquam ministro; posterior verò fructus non est certum, quod alijs possit applicari, & priuari ipse offerens omni fructu ex opere operato, sed certum est, quod dat alteri fructum communem, vt sic loquamur, ideſt, qui procedit ab ipso, vt à persona publica, ipse vero fruitur suo peculiari fructu, respondente suæ priuatæ personæ, oblationi & deuotioni, neque enim est qui asserat, aut dicat, teneri Sacerdotem ratione accepti stipendij, offerre pro alio hunc suum proprium, & particularem fructum. Tertia differentia est, quod ad priorem fructum, non est necessaria sanctitas Sacerdotis, vt docet D. Tho. 3.p.q.82.a.6. & in 4. d.45.q.2.ar.1. quæstiunc.3. & Soto, in 4. d.13. ar.1. & omnes Doctores communiter, quod & confirmari potest ex multis iuribus, *ex c.nocet, c. intra, 1. q.1. & c. vtrum sub figura, de consecrat, dist.2.* at vero ad posteriorem, necessaria est sanctitas Sacerdotis, & si minister est indignus, fructus eius est nullus: quorum ratio est manifesta, nam Sacerdos, quoad priorem fructum, non gerit personam suam, sed Christi, & ideo sicut hac ratione oblatio est grata & munda, ita etiam est efficax, quia non applicatur meritum ministri, sed Christi, quod non contingit respectu posterioris fructus. Accedit & ad hoc quædam congruentia, nam cum huiusmodi fructus non sit propter personam Sacerdotis, vt talis est, sed propter Ecclesiam, non debuit pendere ex sanctitate eius, hac enim de causa institutum est etiam, quod sacramenta æque per malos, & bonos ministros perficerentur, & sanctificarent alios. Quod & confirmatur, nam alias sequeretur, Missam mali Sacerdotis, & peccatoris, oblatam pro animabus purgatorij, nihil illis prodesse: item sequeretur Sacerdotem sacrificantem in peccato mortali, recepto stipendio, non satisfacere suæ obligationi, sed teneri iterum in gratia sacrificare, quæ omnia sunt absurda, neq. dicenda: dicendum est ergo, quod est maxima differentia inter fructum, qui est à Sacerdote offerente, vt persona publica, & illum qui est, ab ipso offerente, vt persona priuata. Et hactenus de isto Articulo.

D.Thom.3.p. q.82.ar.6. & in 4.d.45.ar. 1.q.3. Sot.in 4.d.13 ar.1. c.nocet. c. intra, 1. q.1. c. vtrum sub figura, de consec.d.2.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Missa sacrificium, habeat effectum ex opere operato, in his pro quibus offertur, non ponentibus obicem?

IN præcedenti Articulo, egimus solummodo de illis, qui hoc sacrificium offerunt, in hoc vero agendum est, de his pro quibus offertur; & quæstio esse potest, de fructu correspondente huic sacrificio, secundum se, & vt est à ministro in persona Christi offerente, & de fructu correspondente vnicuique priuato offerenti, de quibus omnibus dicemus per ordinem in sequenti Conclusione.

Conclusio.

Certum est Missæ sacrificium, habere suum effectum ex opere operato, in his pro quibus applicatur, non ponentibus obicem.

CErtum est Missæ sacrificium habere suum effectum, ex opere operato, in eis pro quibus offertur à Sacerdote, & quibus talis fructus applicatur, etiamsi ille, pro quo fit oblatio, nullo modo offerat, dummodo obicem, seu impedimentum non ponat. Hæc Conclusio est omnium Doctorum communis, & manet satis probata ex supra dictis. Sed potest vlterius probari sequenti ratione, nam hoc sacrificium, habet suum effectum ex opere operato, qui dandus est alicui infallibiliter, si non ponat obicem (hoc enim sonat

ſonat verbum illud, *ex opere operato*: ſed ille cui dandus eſt huiuſmodi effectus, non eſt determinatus à Chriſto, ex inſtitutione ſua, nec determinatur nunc, per voluntatem eius, vt exiſtentis in cælo: ergo non eſſe poteſt alius, niſi ille quem Sacerdos offerens, ſua intentione determinauerit, ſeu pro quo ſacrificium obtulerit, & cui ſupradictum effectum applicauerit. Conſequentia eſt legitima, & tenet à ſufficienti partium enumeratione. Sed difficultas eſt, ſi Sacerdotis intentio, & miniſtri ſit iniqua, & contra iuſtitiam, vel contra obedientiam, noluerit ſacrificij ſui fructum ſupradicto applicare, an nihilominus, fructus ſit efficax, deturq. nihilominus efficaciter effectus illi, pro quo tenebatur applicare, non ponenti obicem? & ſit exemplum, tenetur quiſpiam Sacerdos, ex iuſtitia applicare ſacrificium ſuum, Petro, vel Paulo, à quibus ſtipendium accepit, vel quia præcipit hoc illi ſuus Superior, ſiue Prælatus, & nihilominus ille applicat illud, Franciſco, ſiue alteri, quo quidem caſu certum eſt, quod facit contra iuſtitiam, vel contra obedientiam, ſed quæritur nunc, an detur effectus efficaciter Petro, ſiue Paulo? Hæc difficultas grandis eſt, & quæ longiorem requirebat diſputationem; circa quam Doctores Scholaſtici multa dicunt: quidam enim dicunt, in tali caſu ſacrificium operari ſuum effectum, non iuxta voluntatem miniſtri, ſed iuxta ipſius obligationem, ideſt, in eo, pro quo tenebatur offerre, non autem in eo pro quo actu offert. Hoc dicere videtur Scotus, quodl. 20. & Gabriel, in Can. lect. 26. quia, inquiunt, Chriſtus non applicat fructum ſuum per iniuriosam actionem. Alij hac in re, diſtinctione vtuntur, & dicũt, quod obligatio Sacerdotis ad offerendũ pro aliquo, oriri poteſt, vel ex propria voluntate, & priuato contractu, vt quia promiſit, ſeu ſtipendium accepit, vel ex voluntate Superioris. In priori caſu dicunt, præſentem voluntatem præualere priori obligationi, nam cum illa prior obligatio, ortum habuerit à priori voluntate, per poſteriorem retractatur, & licet mala ſit, cum tamen ſit poſterior, & abſoluta, factum tamen tenet, licet male faciat, ſacrificij fructum alteri applicando. In poſteriori vero caſu dicunt, voluntatem Superioris præualere, ac vincere Sacerdotis voluntatem propriam, quod præcipue verum habet in Religioſis, qui nec velle habent, nec nolle, vnde non obſtante ſua voluntate, ſacrificij fructus applicatur iuxta voluntatem Superioris. Hanc ſententiam, & opinionem tenent grauiſſimi Doctores, & inter alios, Pater Corduba, lib. 1. ſuarum quæſt. 3. opinione 6. & Pater Fratur Petrus de Ledeſma, in ſua ſumma, 2. par. quæſt. 16. artic. 14. circa finem. Sed Pater Suarez, loco ſupra citato, ſectione 9. contrarium omnino tenet, & multis argumentis, & rationibus comprobat, quod in ſupradicto caſu, Sacerdotis offerentis actualis intentio præualeat, & ſacrificij fructus applicetur illi, cui de facto applicare illud intendit, & pro quo actualiter offertur, quidquid alias repromiſerit, & Prælatus, ſiue Superior præceperit, tenebitur tamen in conſcientia, quiſquis ille ſit Sæcularis, ſiue Religioſus, aliam Miſſam pro illo alio dicere. Hac in re adeo graui, & controuerſa, ac in tanta grauiſſimorum Doctorum varietate, nolo ego iudicem agere, liberum ſit cuilibet ex his duabus opinionibus eligere, quam maluerit. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Difficultas non tanda, & maxima animadueriõe digna.

Prima opinio.

Scotus, quodl. 20.
Gabriel ſuper Can. lect. 26.

Secũda opinio.

Corduh. lib. 1. ſuarũ quæſtionum 9. 3. opinione 6.
Ledeſma, in ſumma, 2. p. q. 16. ar. 14. in fine.
Suarez, vbi ſupra, ſect. 9.

ARTI-

ARTICVLVS XV.

Vtrum omnis Sacerdos, & Missam dicens, teneatur, quoties sacrificat, applicare aliquam partem fructus sacrificij sui, ex opere operato, pro tota Ecclesia, vt inter eius membra diuidatur, iuxta proportionem Deo cognitam, fundatam forsitan, in singulorum deuotione, & dispositione?

Ratio dubitandi.

PVlchra quidem difficultas. Et ratio dubitandi est, quia omnes fere Auctores dicunt, omnibus baptizatis, habentibus reatum pœnæ, & non ponentibus obicem, obuenire partem aliquam fructus, ex opere operato ex omnibus sacrificijs, quæ in Ecclesia Dei fiunt, vnde & ortum, atque originem duxit illa, vulgaris diuisio triplicis fructus, huius Missæ sacrificij, prout à Sacerdote applicari potest. Primus dicitur specialissimus, & est ille qui respondet Sacerdoti, vt priuatæ personæ. Secundus dicitur specialis, & est ille quem Sacerdos applicare debet ei, pro quo specialiter offerre tenetur. Tertius dicitur generalis, seu generalissimus, & inquiunt, quod est ille, quem omnia Ecclesiæ membra participant, quam partem Sacerdos tenetur illis applicare. Hæc sententia est Scoti, quodlib. 20. & Gabriel super Canon, lect. 26. & Corduba, lib. 1. quæst. 3. opin. 6. & Ledesma, in 4. 2. par. q. 16. ar. 14. & Soto, in 4. d. 13. q. 2. ar. 1. Sed Suarez, 3. tom. ad 3. p. D. Thom. q. 83. ar. 1. disput. 79. sect. 9. ab hac sententia recedit, quantum ad hoc, quod huiusmodi fructus sequatur, & obueniat eis, vt dicitur, ex opere operato, concedit tamen id esse per modum impetrationis, & inquit, quod forsan Scotus, cæteriq. alij Doctores, hoc tantum dicere voluerunt. Iuxta cuius sententiam, sequentem statuo Conclusionem.

De triplici fructu sacrificij Missæ. *Scotus, quodl. 20. Gabriel super Can. lect. 26. Corduba. in qq. lib. 1. q. 3. opinione 6. Ledesma, in 4. 2. p. q. 14. Soto. in 4. d. 13 q. 2. ar. 1. Suarez, 3. to. q. 83. ar. 1. disput. 79. sect. 9.*

Conclusio.

QVamuis omnia Ecclesiæ membra, percipiant aliquem fructum, ex omnibus sacrificijs, quæ fiunt in toto mundo, id tamen non est ex opere operato, sed per modum impetrationis. Primâ huius Conclusionis pars, probatur ex communi vsu Ecclesiæ; semper enim Ecclesia ab initio habuit, vt omnia sacrificia offerantur, etiam pro ea; & pro omnibus membris eius; idq. fuit quammaxime rationi consonum, & charitati congruum, vt & de communi sacrificio omnes communiter participarent, & aliquem perciperent fructum: sed absentes non participant, vt offerentes, quia actu, vt supponitur, & supradiximus, nihil tale intendunt: ergo necessum fuit, & rationi, ac charitati consonum, & congruum, vt pro eis offerretur, vt vel sic aliqua ratione participarent. Sed quod huiusmodi participatio, non sit ex opere operato, quod etiam Sacerdos, ex sua præcisa obligatione, non teneatur hunc eis fructum necessario applicare (quæ erat secunda Conclusionis pars) probatur, quia hoc non habetur ex aliqua Christi institutione, quod Christus Dominus imposuerit diuinum præceptum, omnibus Sacerdotibus, applicandi huiusmodi fructum, aut aliquam partem eius, neque Ecclesia vmquâ tale quid ordinauit de facto, vt scilicet applicetur suis membris absentibus talis fructus, ex opere operato, sed solummodo, vt oretur pro eis, & pro omnibus in persona eiusdem Ecclesiæ, quod valet quoad impetrationem: ergo intentum. Quod præterea hac fortissima ratione confir-

Quamuis omnia Ecclesiæ membra percipiant aliquem fructum ex omnibus sacrificijs, quæ fiunt in toto mundo, id tamen non est ex opere operato, sed per modum impetrationis.

confirmatur, nam si id ita esset, & omnibus animabus existentibus in purgatorio, applicaretur aliqua pars fructus, ex omnibus mundi sacrificijs, ex opere operato, facillimo negotio à purgatorio liberarentur, quod non creditur euenire. Idemq. argumentum fieri posset de viuis, & maxime existentibus in gratia, per aliquod tempus, nam si ex omnibus Missis, & sacrificijs, quæ fiunt in toto mundo, semper, atque ex opere operato, perciperent aliquam pœnæ remissionem, vix possent habere aliquem reatum pœnæ: dicendum est ergo, quod quamuis omnia membra Ecclesiæ participent aliquem fructum, ex omnibus sacrificijs, non tamen, id est ex opere operato, neque certo, & infallibiliter, sed solummodo per modum impetrationis, quæ quidem impetratio non fundatur in merito ipsius Sacerdotis offerentis, sed in sanctitate Ecclesiæ, & dignitate ipsiusmet sacrificij, quod forsan occasionem dedit Scoto, & alijs Auctoribus, asserendi hunc fructum esse ex opere operato, & non ex opere operantis.

ARTICVLVS XVI.

Quando Sacerdos ob incurium, seu ignorantiam, non applicat sacrificij sui fructum, vel ei applicat, qui non indiget, aut non est capax, quid fiet de tali fructu?

Respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Quotiescunque sacrificij Missæ applicatio non fit, effectuum ipsius fructus, reponitur in thesauro Ecclesiæ.

IN his, & similibus casibus, & quotiescumque sacrificij huius applicatio non habet effectum, ipsius fructus reponitur in thesauro Ecclesiæ. Hæc Conclusio est omnium Doctorum communis, de qua, & videndus est Suarez, loco supracitato, sect. one 9. in 3. quæsito, vbi inquit, quod melius dicetur, huiusmodi fructum manere in thesauro Ecclesiæ, quam reponi, cum nondum exierit à thesauro, nec sit aliquis fructus de nouo comparatus, & à Deo iam acceptatus, sed aliqua pars fructus passionis Christi, quæ exire deberet; & quando efficaciter non applicatur, remanet in ipso Ecclesiæ thesauro, qui quidem thesaurus nihil est aliud quam acceptatio diuina, cui etiam thesauro, nihil de nouo additur ex vi talis sacrificij, nam in illo sacrificio, vt in persona Christi fit, nulla fit de nouo satisfactio. Et est simile de baptismo, nam quando baptismus, seu aliud Sacramentum, propter aliquam causam, priuatur suo effectu, nihil de nouo reponitur in thesauro Ecclesiæ, sed solum impeditur, ne extrahatur ex thesauro meritorum Christi, aliquid quod conferendum erat Sacramentum susciepienti, si digne susciperet. Addit tamen, & dicit supradictus Pater Suarez, quod rarissime, aut numquam contingit casus, in quo Sacerdos non applicet sacrificij sui fructum, cum ad id sufficiat intentio formalis, seu, virtualis: nam si harum quælibet sufficit ad conficiendum Sacramentum, vt tenet communis doctrina, multo ergo melius dicendum est, sufficere ad applicandum sacrificij sui fructum. Et omnis Sacerdos, qui non applicat ipsum alteri, virtualem saltim intentionem habere videtur, quod velit frui fructu illius. Circa huiusmodi applicationem, seu non applicationem, & diuersum modum applicandi, ponit ibidem aliquas difficultates, quæ curiosæ, atque ingeniosæ licet sint, vtilitatemq. afferre possent, à me consulto omittuntur, vt ne longius debito, mea protrahatur oratio.

Suarez, vbi supra sect. 9. in 3. punto. Nota hoc valde.

Quid nam sit thesaurus Ecclesiæ.

ARTI-

ARTICVLVS XVII.

Vtrum perſonæ priuatæ, offerentes ſimul cum Sacerdote, poſſint fructum ſuum alijs applicare, aut pro alijs offerre?

CIrca hanc difficultatem, ſunt quidam Doctores aſſerentes, Sacerdotem non poſſe alijs applicare ſacrificij ſui fructum, quem vocant, ſpecialiſſimum præſertim quando ipſemet Sacerdos indiget tali fructu, quia (inquiunt) eſſet contra ordinem charitatis, quod etiam, & conſequenter dicunt de cæteris priuatis offerentibus, nam etiam vt ſic, Sacerdos ſe habet vt quidam priuatus offerens. Non tamen eſt certum, an ſupradicti Auctores loquantur de fructu, qui prouenit ex opere operato, an vero de fructu, qui dicitur ex opere operantis. Sed nihilominus contraria ſententia videtur verior, & tenenda, de qua ſit Concluſio.

Concluſio.

Licitum eſt Sacerdoti, alijsq. offerentibus ſuu fructum ſacrificij huius, quibus voluerint, applicare. *Suarez, vbi ſupra, ſect. 9. dub. vlt.*

SAcerdotibus, & cæteris priuatis offerentibus, licitum eſt ſacrificij ſui fructum, cui voluerint, applicare, neque id facere erit contra charitatem, etiamſi ipſi indigeant. Hanc Concluſionem tenet ſupradictus Pater Suarez, loco ſupracitato, ſect. 9. vltimo dubio, quam & probat, quia prædictus fructus, non eſt remiſſio alicuius culpæ, neque gradus aliquis ſanctitatis gratiæ, ſed ſolummodo, ſatisfactio & remiſſio alicuius pœnæ: ſed in huiuſmodi malis pœnæ, non eſt contra charitatem Dei, quempiam ſuo iuri cedere, priuando ſe tali commodo, vt alteri beneficiat: igitur licitum erit idipſum facere. Quod & confirmatur, ex communi omnium piorum vſu, applicant enim multoties, ſuam ſatisfactionem pro animabus purgatorij, non quia exiſtiment ſe illis non indigere (eſſet enim hæc arrogans cogitatio) ſed quia ſperant alijs modis, ſibi interim prouideri poſſe; vel quia volunt alijs benefacere, etiamſi ipſi aliquid amplius patiantur; aut certe quia exiſtimant, quod in hoc ipſo charitatis opere magis merentur, & hoc bonum meritorium, ſatisfactioni ipſi, iudicant eſſe præferendum. In calce tamen ſupradicti dubij, dicit prædictus Pater Suarez, quod licet prædicta Concluſio verum habeat, reſpectu fructus, qui dicitur operis operantis, ſecus tamé eſt de fructu, qui dicitur ex opere operato, nam de hoc probabilius (inquit) eſt, quod non poteſt alijs applicari; quod & in vniuerſum dicit, de omni effectu, qui eſt ex opere operato, proprium & perſonale beneficium, & quaſi priuilegium alicui perſonæ conceſſum, quod non poteſt in alium transferri, & adducit exemplum, de indulgentia, quæ non poteſt alteri applicari, niſi in ipſa indulgentia hoc expreſſe concedatur. Qua de re videatur D. Thom. in 4. diſtinct. 20. artic. 5. quæſt. 3. ad ſecundum, videatur etiam Pater Suarez, loco ſupracitato. Et hoc pro iſto Articulo ſit ſatis dixiſſe.

D. Tho. in 4. d. 20. q. 3. ar. 5. ad 2. Suarez, vbi ſupra.

ARTICVLVS XVIII.

Quænam ſint neceſſario requiſita, in eo pro quo ſacrificium offertur, vt in ipſo habeat effectum ex opere operato?

Concluſio.

AD hoc, vt Miſſæ ſacrificium, habeat effectum, ex opere operato in illo, pro quo offertur, quatuor ſunt neceſſario requiſita, nempe capa-

capacitas, ſtatus, diſpoſitio, & indigentia. Hæc Concluſio eſt certa: & probabitur diſcurrendo per ſingula. Primo dico, quod requiritur *capacitas*, quam baptiſmus confert: nam ſine charactere baptiſmali, nullus eſt capax effectus prædicti ſacrificij, vt expreſſe tenet D. Thom. 3. p. q. 79. ar. 7. ad 2. vbi hoc probat ex multis ſanctorum auctoritatibus, & D. Chryſoſt. hom. 3. ad Philip. hoc expreſſe dicit, & in hoc ſenſu dicunt omnes communiter Doctores, quod baptiſmus eſt Sacramentorum omnium ianua; & idem intelligendum eſt de fructu huius ſacrificij, qui reſultat ex opere operato. Quibus omnibus fauet Eccleſia, quæ in mortuorum memento dicit: *Memento etiam Domine famulorum famularumq. tuarum, qui nos præceſſerunt cum ſigno fidei*, ideſt, cum Baptiſmo, *& dormiunt in ſomno pacis*, vbi baptiſmus, ſignum, ſeu ſacramentum fidei nuncupatur. Secundo requiritur *ſtatus*, per quod intelligitur, quod talis ſit in ſtatu viatoris, & non in vltimo termino beatitudinis, ſiue damnationis conſtitutus, nam huiuſmodi, vel non indigent, vel frui non poſſunt fructu prædicti ſacrificij. Circa hoc eſt difficultas de animabus purgatorij, an participent de huius ſacrificij fructu, ex opere operato, & in eis effectum habeat hoc ſacrificium, certò, & infallibiliter, an vero per modum ſuffragij, ſupplicando Deo, vt de congruo acceptet, ſeu acceptare dignetur, & applicare illis prædictum fructum? Qua de re eſt magna lis & controuerſia inter Doctores Scholaſticos, ſed quia breuitati tantopere ſtudeo, & difficultas hæc magnam requirebat diſputationem, & ad ſcholas pertinet, potius, quam ad mores, oportebat enim hic inferere totum tractatũ de Indulgentijs, qui vnum integrum requirit librum, ab illa ſuperſedeo. Videatur Pater Suarez, loco ſupracitato, ſectione 10.

Tertio requiritur *Diſpoſitio*, de qua etiam diſpoſitione, magna lis eſt, & controuerſia inter Doctores, an neceſſario eſſe debeat, per ornatum gratiæ habitualis? Quidam enim affirmant, alij vero negant, & vtraque opinio, fortiſſima habet fundamenta, quæ non congrue poſſunt etiam in præſentiarum recenſeri, aut pertractari, & propterea illa omitto, contentus ſolum dixiſſe, quod tutius eſt, vt hoc ſacrificium efficaciter operetur, gratiam à Deo poſtulare, idq. obnixe procurare, vt congruentiorem diſpoſitionem. De qua re, & pluribus alijs, maxime notatu dignis, conſulatur vbi ſupra prædictus Pater Suarez.

Quarto & vltimo, requiritur *Indigentia*, ad effectum prædicti ſacrificij, vt operetur ex opere operato, quod eſt dicere, vt is pro quo offertur, habeat aliquem reatũ pœnæ temporalis, relictum ex culpa remiſſa, ſeu aliter, quæ indigentia neceſſaria eſt, nam ſicut in naturalibus, vt agens agat poſitiue, neceſſe eſt ſupponere aliquam priuationem, & vt agat priuatiue, (ideſt expellendo contrarium) neceſſe eſt, vt ſupponat aliquid formæ in ſubiecto, & ita & in propoſito, neceſſaria eſt prædicta indigentia, & quod ſuperſit aliquis reatus pœnæ, nam ſi tota eſt expulſa, nihil ſupereſt prædicto ſacrificio agendum, quam ob cauſam, atque ob defectum talis indigentiæ in beata Virgine, ex opere operato, nihil poſſet hoc ſacrificium conferre, idemq. eſt iudicium in alijs non indigentibus. Hactenus de iſto Articulo.

Quatuor ſunt requiſita ad hoc, vt ſacrificium Miſſæ ex opere operato ſuũ habeat effectum in illo, pro quo offertur. *D. Th. 3. p. q. 79. ar. 7 ad 2. D. Chryſ. hom. 3. ſuper Pauli ad Philip.*

Difficultas notanda.

Suar. vbi ſupra, ſect. 10.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum Miſſæ ſacrificium ſit intenſiue infinitum?

HÆc difficultas celebris, atque famoſiſſima eſt, à qua proinde quamcitiſſime me expediam, dicendo præciſe, ea quæ ad ipſius intelligentiam

tiam visa fuerint necessaria, cætera reseruando, vt latius disputentur in scholis, vbi est proprius harum disputationum locus, cum res hæc sit valde inter Scholasticos Doctores controuersa.

Dux hæc de re opiniones.

Dico igitur, quod circa hanc difficultatem duæ sunt extremæ opiniones. Prima est Caietani, 3.par.q.97. art. 5. & 2.tom. opusc. tract.3.q.2. & Syluestri, *verbo, Missa*, 1.q 9. & Magistri Cano, de locis Theologicis, lib. 12. c.13. ad 10. & Magistri Sot.in 4.d.12.q 2. ar.5. & d.13. q.2.ar.1. & aliorum multorum asserentium, effectum sacrificij Missæ, esse infinitum intensiue, ac consequenter vnam Missam, esse valoris infiniti, & ex sua quantitate sufficere ad satisfaciendum pro pœnis omnium peccatorum, tam viuentium quam mortuorum. Cuius opinionis vnicum, atque totale fundamentum est, quia hoc sacrificium est infinitum, exparte rei oblatæ, quæ est Christus Dominus, & non est minus ex parte offerentis, nam licet Sacerdos secundum se, sit persona finita, non tamen illud offert in sua persona, sed in persona Christi, estq. (vt sic loquamur) æquiualenter, quasi alter Christus, in repræsentatione Christi, qui est principalis offerens, vnde fit, vt non minus sit infinitum, & infiniti valoris, ac sacrificium ipsum Crucis Christi, seu quod in Cruce obtulit Christus. Sed nihilominus contraria sententia est verior, atque tenenda, de qua sit Conclusio.

Prima opinio. *Caiet.3. p. q. 79.ar.5.& 2. to. opuſc.tract. 3.q.2.& Sylueſt. verbo, Miſſa*, 1.q 9. *Cano, de locis Theolog. lib. 12.c. 13. ad 10. Sot.in 4.d.12. q.2. ar. 5. & 13.q.2. ar.2.*

Secúda opinio. *Miſſæ ſacrificium, prout oblatũ à Sacerdote, nõ habet effectũ, ſeu valorem infinitũ intenſiue. D.Tho.3.p.q. 97.ar.5.& in 4. d.45.qq.3. ad 2. D. Bonau.ib. ar.2.q. 3. ad vltimum. Scot.quodl.20 Gabriel, ſuper Can. lect.26. & 27. Ricard. Paludan. & Dur. in 4. d.4 1. Soto, lib.9. de iuſt. & iure, q.2.ar. 2. Cou. in c. alma mater, 1. p. §.5. nu.5. Suar. vbi ſupra, lect.11.*

Concluſio.

SAcrificium Missæ, prout oblatum à Sacerdote, non habet effectum, seu valorem infinitum intensiue, Hæc Conclusio est expressa D.Thom.3.p. q.79.ar.5. & in 4. d.45.q.2.ar.4.q.3.ad 2. & D. Bonau.ibidem, ar. 2. q. 3. ad vltimum, & Scoti, quodl. 20. & Gabriel, in Can. lect. 26. & 27. & Ricardi, Paludani, & Durandi, in 4. d.45. & Magistri, Sot.lib.9. de iust. & iure, q.2.ar.2. & Coua. *in c. alma mater, 1.p. §.5. num.5. & sequentibus*, & aliorum multorum quos ibi refert. Cuius etiam opinionis, vnicum, ac totale fundamentum est, nam quamuis res oblata, vt supponitur, in hoc sacrificio sit infinita, vt omnes fatentur; quia, vt dixi, est ipse Christus Dominus, oblatio tamen ipsa, in qua essentia huius sacrificij cõsistit, est finita, & ab offerente finito (qualis est Sacerdos) quamuis offerat in persona Christi. Hanc Conclusionem, tenet etiam Pater Suarez, vbi supra, sect. 11. quamuis alia ipse procedat via, quantum ad infinitatem sacrificij, de quo in præsentiarum non libet dicere; sed nihilominus concludit, quod effectus ex opere operato, quem hoc sacrificium potest conferre, est finitus intensiue. Dicit tamen hoc sacrificium, quatenus offertur in persona Ecclesiæ, habere effectum, & valorem infinitum, ad impetrandum. Quod qualiter sit intelligendum, satis constat ex supradictis, & videatur ipse ibidem, de materia huius Articuli, videatur etiam Nauar. lib.3. Consiliorum, de celebratione Missæ, consil.7. & in Manua.c.25. num.92.& lib.de Orat. c.20.num.77.

ARTICVLVS XX.

Vtrum effectus huius sacrificij, sit infinitus, saltim extensiue, ita vt oblatum pro multis, tantum valeat singulis, ac si esset oblatum pro vno solo?

DIfficultas hæc longe diuersa est à præcedenti, quamuis communiter cum ipsa soleat confundi; bene enim stat, quod aliqua causa effectum producat finitum, ipsumq. communicet, aut saltim communicare possit a subie-

subiectis (si essent) infinitis, vt si, verbi gratia, ignis produceret calorem vt 8. ipsumq. vt 8. communicaret in pluribus subiectis, siue infinitis simul, ac illud facere posset successiue. Ita in proposito, stare optime potest, vt sacrificium Missæ, valoris esset finiti, & quod hunc eumdem valorem, extensiue, subiectis communicaret infinitis, aut saltim pluribus, ita perfecte, ac si communicaretur solummodo vni. Hoc præmisso dico, quod hac de re, conformiter ad ea, quæ in præsenti Articulo dicta sunt, sunt etiam duæ extremæ opiniones, quidam enim persistentes in huius sacrificij infinitate, ratione infinitæ rei oblatæ, consequenter dicunt, effectum huius sacrificij, integre multiplicari, in omnibus, & singulis personis, pro quibus offertur, in quocumque numero sint, & absque vllo termino, nec minui fructum vnius ex consortio aliorum, atque in hoc sensu (inquiunt) hoc sacrificium esse infinitæ efficacitatis extensiue. Hanc opinionem tenent Caiet. Sylvest. & Cano, locis supracitatis, & multi alij Doctores Thomistæ. Sed alij è contrario dicunt, hoc sacrificium, esse finitum intensiues, & ipsius fructum etiam extensiue, atque ita applicatum multis, non multiplicari in eis, sed diuidi, & consequenter esse minorem in singulis. Hanc sententiam tenent D. Thom. Scotus, Gabriel, & Sot. & DD. citati in præcedenti Articulo. Vt igitur, quod hac in re tenendum est, resolutiue dicam, sit Conclusio.

Duæ sunt hac de re opiniones.

Prima opinio.

Secunda opinio.

Conclusio.

EFfectus sacrificij Missæ, respondens oblationi Sacerdotis, vt sic, quem etiam ipse potest pro alijs offerre, finitus est & vnus tantum, vnde si pro multis offeratur, siue diuersis intentionibus specialibus, siue vna tantum communi, vt pro populo, & pro tota communitate, fructus eius minuetur in singulis, tantoq. magis, quanto illi plures fuerint, supposita vniformi applicatione. Hanc Conclusionem tenent DD. secundæ opinionis, & dicit Suarez, loco supracitato, sect. 12. quod neque ipsam negant, sed neque negare possunt, primæ opinionis DD. quia non tractant de hoc effectu, sic applicato, sed de illo qui correspondet offerentibus, vt offerentes sunt, qui quidem non minuitur, ex eo quod cum Sacerdote simul sint plures offerentes, magis quam si esset dumtaxat vnus. Alias sequeretur, quod audientes Missam, & assistentes, seu seruientes, Sacerdoti sacrificanti, solum ob multitudinem audientium, minorem fructum reciperent, quod non est dicendum. Sed quidquid de hoc sit, probatur modo supradicta Conclusio. Primo ex cõmuni vsu Ecclesiæ, nam si extensiue hoc sacrificium oblatum pro multis, ita prodesset singulis, ac si dumtaxat fuisset oblatum pro vno, nũquam Ecclesia statuisset, quod ipsius fructus, vni vnquã tantũ applicaretur. Cur enim priuaret cæteros tanto, ac tam copioso fructu, si absque vnius detrimento, possent multi alij æqualem fructum participare? Sed iuxta Ecclesiæ communem vsum ita fit, vt quandocũque sacrificium debet offerri pro anima Petri (verbi gratia) illi omnino, quantum est ex intentione Sacerdotis, applicetur effectus, & non alijs: signum igitur est, quod oblatum pro multis, non ita prodest singulis, ac si fuisset oblatum pro vno. Et confirmatur, nã alias sequeretur, quod per se loquendo, & ex vi institutionis huius sacrificij, posset Sacerdos plura stipendia integra accipere, ratione vnius sacrificij, seu quod idem est, postquã à pluribus plura stipendia accepit, omnibus illis, vnico sacrificio satisfacere, totum illud singulis applicando, quia æque illis prodest, ac si pro illis tantum offerretur: consequens autem non est admittendum, aut concedendum, quia absurdum, & contra communem Ecclesiæ vsum: ergo nullatenus hoc est dicendum. Confirmatur secundo ex vsu, & communi sensu eiusdem

Effectus sacrificij Missæ, respondens oblationis Sacerdotis sic, quẽ ipse potest, pro alijs offerre, finitus est, & vnus tantum, vnde si pro multis offeratur, siue diuersis intentionibus specialibus, siue vna tantum communi, vt pro populo, & pro tota communitate, fructus eius minuetur in singulis, tantoq. magis, quanto illi plures fuerint, supposita vniformi applicatione. Hanc Conclusionem tenent DD. secundæ opinionis, & dicit Suarez, loco supracitato, sect. 12. quod neque ipsam negant, sed neque negare possunt, primæ opinionis DD. quia non tractant de hoc effectu, sic applicato, sed de illo qui correspõdet offerentibus, vt offerentes sunt, qui quidem non minuitur, ex eo quod cum Sacerdote simul sint plures offerentes, magis quam si esset dumtaxat vnus. Alias sequeretur, quod audientes Missam, & assistentes, seu seruientes, Sacerdoti sacrificanti, solum ob multitudinem audientium, minorem fructum reciperent, quod non est dicendum. Sed quidquid de hoc sit, probatur modo supradicta Conclusio. Primo ex cõmuni vsu Ecclesiæ, nam si extensiue hoc sacrificium oblatum pro multis, ita prodesset singulis, ac si dumtaxat fuisset oblatum pro vno, nũquam Ecclesia statuisset, quod ipsius fructus, vni vnquã tantũ applicaretur. Cur enim priuaret cæteros tanto, ac tam copioso fructu, si absque vnius detrimento, possent multi alij æqualem fructum participare? Sed iuxta Ecclesiæ communem vsum ita fit, vt quandocũque sacrificium debet offerri pro anima Petri (verbi gratia) illi omnino, quantum est ex intentione Sacerdotis, applicetur effectus, & non alijs: signum igitur est, quod oblatum pro multis, non ita prodest singulis, ac si fuisset oblatum pro vno. Et confirmatur, nã alias sequeretur, quod per se loquendo, & ex vi institutionis huius sacrificij, posset Sacerdos plura stipendia integra accipere, ratione vnius sacrificij, seu quod idem est, postquã à pluribus plura stipendia accepit, omnibus illis, vnico sacrificio satisfacere, totum illud singulis applicando, quia æque illis prodest, ac si pro illis tantum offerretur: consequens autem non est admittendum, aut concedendum, quia absurdum, & contra communem Ecclesiæ vsum: ergo nullatenus hoc est dicendum. Confirmatur secundo ex vsu, & communi sensu eiusdem

Effectus sacrificij Missæ, respondens oblationis Sacerdotis sic, quẽ ipse potest, pro alijs offerre, finitus est, & vnus tantum, vnde si pro multis offeratur, minus prodest singulis, ac si fuisset oblatum pro vno.

Eccleſiæ, nam ſemper Eccleſia tenuit & tenet, quod plura ſacrificia oblata pro vna, & eadem perſona, plus illi proſunt, quam vnum ſolum, aliàs etiam, vt quid ſine cauſa dici iubentur tot Miſſæ, & tot offerri ſacrificia? ergo etiã oblata pro duabus perſonis, minus illis proderunt, ſicut & vnum oblatum pro vtraque. Ratio quidem efficaciſſima eſt. Hac de re videatur ſupradictus Pater Suarez, vbi ſupra, & plura dicit ad hoc propoſitũ, eaq. notatu digniſſima, à quibus breuitatis gratia me abſtineo. Videatur etiam Nau. locis ſupracitat. s in præcedenti Articulo, & *in c. viſum, de conſec. d. 1. & c. non mediocriter, de conſecrat. diſt. 5.*

ARTICVLVS XXI.

De quo Sancto, aut Feſto, vt plurimum, debeant dici, ac celebrari Miſſæ?

Nota ſingularẽ ſummæ Angelicæ opinionẽ, circa celebrationem Miſſæ, & ipſius auditionem.

Summa Angelica, verbo, Miſſa.

Pan. in c. quidam laycorũ, de celeb. Miſſ. c. quidam. de celeb. Miſſ. c. hoc, de conſecratione, d. 1.

Sylueſt. verbo, Miſſa, 1. q. 4. & 2 q. 4.

Archid. c. 2. de celeb. Miſſ.

Regulariter loquẽdo Miſſa dicẽda eſt de Feſto, de quo celebratur diei officium.

c. quidam laycorum, de celeb. Miſſa.

Clem. 1. eod. titul.

c. Miſſas, de conſec. d. 1.

Reprehenſibile eſt, Sacerdotes paſſim ad inſtãtiam ſcẽlariũ, Miſſas diei omittere propriãs, propter votiuas, & peculiares.

CIrca hanc difficultatem, eſt peculiaris quædam opinio, quam tenuit olim Summa Angelica; ſequendo Pan. *in c. quidam laycorum, de celebr. Miſſ.* dicens, quod Miſſa neceſſario celebranda eſt, de eo, de quo fit officium. vnde inquit, quod Miſſam peculiarem dicens, ſiue ſpecialem de aliquo Sancto, non ſatisfacit præcepto de audienda Miſſa, nam Miſſa, quæ præcipitur, eſt Miſſa de Sancto, vel quæ ſecundum officium diei feſti, dici debet: qua ratione (inquiunt) Doctores, qui ſequuntur hanc opinionẽ, *in d. c. quidam, & in c. hoc, de conſecratione, d. 1.* quoque, quod tales Miſſæ peculiares celebrari debent in occulto, non vero in publico, pro illis quibus ex præcepto audienda eſt Miſſa. Hanc opinionem refert Sylueſter, *verbo, Miſſa, 1. q. 4.* & eidem adhærere videtur dicens, quod ſeculares audientes, ex ignorantia excuſantur, licet non celebrantes: ſed infra in eod. *verbo Miſſa, 2. q. 4.* ſe modificat, & inquit, hoc eſſe intelligendum, ex congruitate, non vero ex neceſſitate, ſeu de præcepto, quod probat ex Archid. *in c. 2. de celeb. Miſſa.* De cuius, & aliorum reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

MIſſa quotidie, & regulariter loquendo, dicẽda eſt de Feſto, de quo celebratur officium. Hæc Concluſio, habetur expreſſa, *in d. c. quidam laycorum*, & de Eccleſijs Collegiatis, & Conuentualibus, habetur *in Clement. 1. eodem titulo*, & contrarium facientes, & dimittentes Miſſas proprias propter peculiares, reprehendũtur, *in d. c. quidam laycorum.* Sed dicit Archid. hoc eſſe faciendũ, ex cõgruitate, nõ vero ex neceſſitate, nec teneri quẽpiam ad propriam Miſſam audiendam, quia *nec cap. Miſſas, de conſecr. d. 1.* (vbi Miſſa diebus Dominicis audiri præcipitur) hoc dicit, ſed indiſtinctè loquitur, neque in toto iure tale præceptum reperitur. Et præterea, quia laboriosum & oneroſum eſſet nimis, mulierculas & idiotas, atque ignorantes viros ad id adſtringere, & interrogare, ac ſcire, an Miſſa ſit de Feſto, vel non ſit de feſto, propria, vel non propria. Quibus omnibus accedit communis vſus, quia nullus vnquam, exiſtimauit vſque hodie, quod audiendo Miſſam non propriam, ſed votiuam, in die Dominico, aut feſtiuo, præceptum non adimpleatur de non audienda Miſſa.

Secunda Concluſio.

Sacerdotibus, ſine cauſa, multum reprehenſibile eſt, etſi non ſit damnabile, ad inſtantiam laycorum, dimittere Miſſas proprias, propter peculiares. Hæc Concluſio eſt Archid. loco ſupracitato, cui addit Sylueſter, quod ſecun-

ſecundum aliquos, non ſolum eſt reprehenſibile, verum etiam damnabile, atque mortale, hoc dicit, *verb. Miſſa, 1. & 2. q. 4.* quamuis poſtea ſe limiter, atque declaret. Quod ſit reprehenſibile, perſpicuum eſt, cum teneamur in Miſſali, & celebratione Miſſarum, conformari cum Breuiario, & Officio diurno. Quod autem illud ſit damnabile, atque mortale, hucuſque non vidi in aliquo Auctore graui, etiamſi officium ſit duplex; nam quamuis id fieri prohibeatur, crediderim tamen, quod non id obliget ſub mortali. Curandum nihilominus eſt, vt Miſſa, quoad maxime fieri poſſit, ſit Breuiario, & officio Diurno conformis, nam ſpeciale officium vtilius eſt, & oratio diei magis directe, & immediate mouet, ad impetrãdum aliquid à Deo, vt tradit D. Th. in 4. d. 45. Qua de re, videatur Nauar. lib. 3. Conſil. de celeb. Miſſ. conſil. 6. & Soto in 4. d. 13. q. 2. ar. 1. vbi & dicit, quod qui Miſſam tenetur celebrare pro defuncto, ſatisfacit celebrando de Feſto. Videatur etiam hac de re Sylu. *ver. Miſſa, 3. q. 7.* in 5. d. vbi inquit, quod tantum prodeſt Defuncto Miſſa, dicta de aliquo Sancto, ſicut & de mortuis, & e contrario.

D. Tho. in 4. d. 45.

Nau. in Man. & lib. 3. Conſ. de celeb. Miſſ. conſ. 6. per tot.

Sot. in 4. d. 13 q. 2. ar. 1.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum Miſſa mali Sacerdotis, tantum valeat, ac boni?

HAnc difficultatem tangit D. Thom. 3. p. q. 82. ar. 6. vbi eam difficultat, aliquibus argumentis, curioſitatis atque exercendi ingenij gratia, in contrarium propoſitis. Sed nihilominus, aſſertiue tenet, quod Miſſa Sacerdotis boni, magis valeat quam mali. Quod vt plenius intelligatur, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

D. Th. 3. p. q. 82. ar. 6.

Concluſio.

QVamuis, quantum attinet ad Sacramentũ, & ſacrificium, non minus valeat Miſſa mali Sacerdotis, quam boni, ſiquidẽ ab vtraque idem Sacramentum conficitur, attamen quantum ad orationes & alia, Miſſa boni Sacerdotis, magis fructuoſa eſt, quam mali. Hæc Concluſio eſt expreſſa D. Th. loco ſupracitato, & prima ipſius pars nulla indiget probatione, ſiquidem vt idem ipſe dicit, atque probat in art. 5. & 7. eiuſdem quæſtionis, mali etiam Sacerdotes conſecrãt, & conſecrare poſſunt, & vt inquit D. Aug. lib. de corp. Domini, & refertur *in c. intra Eccleſiam, 1. q. 1. & in c. vtrũ ſub figura, de conſec. d. 2. intra Eccleſiam Catholicam in myſterio corporis, & ſanguinis Domini, nihil à bono minus, nihil à malo minus, perficitur Sacerdote, quia non in merito conſecrantis, ſed in verbo perficitur creatoris, & in virtute Spiritus ſancti.* Sed quod, quoad orationes, & alia, ſit magis fructuoſa, Miſſa boni Sacerdotis quam mali, probat idem D. Tho. *ex c. ipſi Sacerdotes, 1. q. 1.* vbi habetur, *quod quanto digniores ſunt Sacerdotes, tanto facilius in neceſſitatibus, pro quibus clamant exaudiuntur.* Quod adeo verum eſt, vt orationibus Sacerdotis exiſtẽtis in peccato, nullus fructus accreſcat apud Deũ, quia nullius meriti ſunt apud ipſum Sed intelligendum hoc eſt, de orationibus particularibus ipſius, nã loquẽdo de orationibus, quę à Sacerdote malo, in perſona totius Eccleſię proferũtur, nulli dubiũ eſt, quod huiuſmodi orationes, quatenus ſunt ab Eccleſia, etiam ſunt fructuoſæ, ſed nihilominus, adhuc magis proficuæ, ac fructuoſæ ſunt orationes Sacerdotis boni, quam mali, nã licet per vtraſq. applicetur paſſio, & meritũ Chriſti, applicatio tamen & oblatio, quæ fit per Sacerdotem bonum, magis valet apud Deum (cæteris paribus) quam illa, quæ fit per Sacerdotem malum. Videatur hac de re, D. Thom. loco ſupracitato, & Magiſter Sot. in 4. d. 13. q. 2. art. 6. vbi hac de re, plura dicit, eaq. notatu digniſſima.

Quantum attinet ad ſacramentum, licet non minus valeat Miſſa mali Sacerdotis, quam boni, ſecus tamen eſt quantum attinet ad orationes, & ad alia. *D. Tho. vbi ſupra.*

Auguſt. lib. de corp. Domini, & refertur in c. intra Eccleſiam, 1. q. 1. & c. vtrũ ſub figura, de conſecr. d. 2. c. ipſi Sacerdotes, 1. q. 1.

D. Thom. vbi ſupra.

Sot. in 4. d. 13 q. 2. ar. 6.

ARTICVLVS XXIII.

Quænam sint iusta Missarum stipendia?

Huic articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Si Missarum stipendia taxata sunt à Superiore auctoritatem habente, illa censenda sunt iusta, ita vt maiora, vlla ratione non possint exigi. *Suar. 3. to. q. 83. ar. 6. disp. 68. sect. 2.*

SI Missarum stipendia, taxata sunt à Superiore auctoritatem habente, illa censenda sunt iusta, ita vt maiora, vlla ratione non possint exigi. Hæc Conclusio est communis, & specialiter eam tenet Pater Suarez, 3. to. ad 3. p. D. Thom. q. 83. ar. 6. disput. 86. sect. 2. & probatur, nam licet, Missarum stipendia, non sint vere precia, tamen quatenus in eis dandis & recipiendis, ratio iustitiæ intercedit, seruare proportionem quamdam, & in eis necesse est, aliquod medium æqualitatis inueniri, sine qua, nec vera ratio iustitiæ, nec medium illius reperiri potest: ergo sicut precia rerum possunt communi lege, & publica potestate taxari, ita, & iusta Missarum stipendia, vltra quam taxationem, aliquid maius exigi non potest. Cõsequentia patet, à pari tate rationis. Et præterea probatur dicta Conclusio, quia cum hoc medium non sit ex natura rei diffinitum, non potest certiori modo, aut via determinari, seu præscribi, quam si lege communi, & publica potestate taxetur, quæ potestas est vniuersalis in Ecclesia, & Romanis Pontificibus, particularis vero in Episcopis, respectu suarum diœcesium. Vnde si stipendium Missæ est communi lege taxatum, siue illud sit sufficiens, vel insufficiens, non licet pro vna Missa, plura stipendia percipere, etiamsi dicatur, illud non sufficere, aut satis esse, pro congrua Missam dicentis sustentatione, vt latius dicetur infra.

Secunda Conclusio.

Si Missarum stipendium nó sit communi lege taxatum, illud erit iustum, quod communi consuetudine fuerit receptum, & approbatum, & tale fuerit dijudicatum, arbitrio boni viri. *Suar. vbi supra, concl. 2.*

Si Missarum stipendia, non sint communi lege taxata, illud erit iustum, quod communi consuetudine fuerit receptum, & approbatum, seu quod à viris prudentibus, & Deum timentibus, communiter peti: & dari solet. Hæc Conclusio, & sententia est vera, & magis communis, de qua, & videndus est supradictus P. Suarez, vbi supra, concl. 2. vbi & probat eam, hac ratione, nam secluſa, d. lege taxante, hæc est communis via censendi, & iudicandi iusta rerum precia, & vt diximus, hoc Missarum stipendium, quamuis propriè loquendo, non sit præcium, cum illo tamen proportionem seruat. Et confirmatur, quia non debebat committi, cuiuscumque voluntati, vt suo arbitrio posset iustum Missarum stipendium taxare, augere vel minuere, hoc enim repugnaret rationi iustitiæ: ergo quando communi lege, & auctoritate publica, id non est diffinitum, neque intercedit lex, ex communi extimatione, & consuetudine, quę vim habet legis, id erit perpẽdendum, atque dijudicandũ.

Tertia Conclusio.

In quo casu pro vna Missa licitum sit plures pietantias recipere.

Si Missarum stipendia, lege, aut consuetudine sint iam taxata, & commendantes Missas, vt tenentur, noluerint totum illud dare, sed diminutum stipendium persoluere, in tali casu, licebit Sacerdotibus pauciores Missas dicere, & aliquid amplius percipere, non habita ratione ad decentem, & congruam Sacerdotis sustentationem (vt amplius infra dicemus) sed ratione habita, ad quantitatem iusti stipendij debitam, secundum legem, aut communem consuetudinem, ac debitam æstimationem; nec vlla in hoc est obligatio

resti-

restituendi. Hæc Conclusio etiam est certa, & quæ communiter tenetur à Doctoribus, de qua videatur Suarez, vbi supra, quæ & verum habet quâmaxime, quando iustum Missarum stipendium, per legem, seu per consuetudinem taxatum, sine scandalo & litibus, atque alijs inconuenientibus, exigi non poterit; in tali casu licitum est, stipendium taxatum, & certo sibi debitum, ex lege aut consuetudine, percipere, sicut de alijs debitis, liquidis & certis, quę non possunt commode exigi, dicunt communiter Doctores. Sed aduerto, quod cum huiusmodi stipendium consuetudine, vel communi lege taxatum, non consistat in indiuisibili, sed suam habeat latitudinem, vt illam habent omnium rerum prætia, in quibus solent gradus distingui, atque assignari, infimum, medium, & summum, si quis Sacerdos, semel fuit contentus, cum stipendio mediocri, vel infimo (dum tamen illud sit iustum) non potest postea Missas pro arbitrio suo, ad minorem numerum redigere, reducendo ipsas ad summum & rigorosum stipendium. Nam hoc esset contra iustam dantis voluntatem, & etiam esset acceptio rei alienæ, inuito rationabiliter domino, ita tenet P. Suarez, vbi supra, & Cord. lib. 1. q. 4. Quæ omnia intelligenda esse sentio, dum tamen ex parte Missas commendantis, non interueniat manifesta iniustitia, cogendo pauperes Sacerdotes, ad hoc vt vili stipendio sint cõtenti, & quod nulla ratione pertingit, nec versatur intra latitudinem iusti precij, alias non commendaturus, vt ipsi Sacerdores vi, & egestate opressi, voce tenus promittant tot, aut tantas Missas se dicturos, nam in hoc casu, non obstante hac verbali promissione, crediderim, quod possint licite minuere Missarum numerum, reducendo ipsas ad iustum, quamuis non rigorosum precium, siue stipendium; quod maxime verum habet in opinione eorum, qui tenent, iustum Missarum stipendium, esse congruam, aut saltim pusillam, & exilẽ, Sacerdotis sustentationẽ. Sed nota & pondera verba illa, *saltim pusillam, & exilem sustentationem*, nam loquendo de congrua, & decenti (quod aiunt) sustentatione, contrarium omnino esse dicendum videtur, multis enim pateret locus fraudibus, de quo sit quarta Conclusio.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde pro Missarum stipendijs. *Suar. vbi sup. Cordu. lib. 1. suarum quæstion. q. 4.*

Quarta Conclusio.

Iustum Missarum stipendium, non est pensandum, aut considerandum, ex congrua, atque decenti Sacerdotis sustentatione, neque ex integra pecuniæ quantitate, qua Sacerdos indiget, ad suam congruam, & decentem sustentationem, & maxime taxata ad libitum. Hæc Conclusio statuitur contra Magistrum Sotum, & alios tenentes contrarium. Sed nihilominus nostram sententiam tenet Medina, Nauar. Cord. & Suar. locis supracitatis, quæ & probatur, primo ex consuetudine Ecclesiæ, nam Ecclesia taxans interdum, iusta Missarum stipendia, non attendit ad pinguem, congruam, atque decentem Sacerdotis sustentationem, sed ad pusillam, & exilem, & sine qua, vt sic loquamur, viuere non possunt. Secundo probatur, nam si tota sustentatio congrua, & decens, deberetur Sacerdoti, pro vnius Missæ stipendio, sequeretur, quod Sacerdoti valde honorato, atque in dignitate constituto, plus stipendij deberetur, quam alteri, plusque posset ipse iuste percipere, quod dicere, innumera, atque ingentia afferre posset inconuenientia, quæ consulto in præsentiarum referre omitto. Præterea probatur Conclusio, nam actio sacrificandi, vt de se patet, non requirit integrum diem, sed ad amplius, vnam horam, aut dimidiam, non est igitur cur Sacerdos, propter hoc solum modo ministerium, congruam totius diei exposcat sustentationem. Exerceatur in alijs rebus, atq; si opus fuerit, laboret, labore aliquo decenti, pertinẽte ad honestatem, & si nescit, discat, neque enim id facere, alienum erit à

Iustum Missarũ stipendium, nõ est pẽsandum, aut consideran dum, excõgrua & decenti Sacerdotis sustentatione, neque ex integra pecuniæ quantitate, qua Sacerdos indiget, ad suam congruã, & decentẽ sustentationem, maxime taxata ad libitum.

Conc. Carth. 4.c.52. e.Clericus vi-ctum,91. cum seq.

iure,quinuero,& ipſi multum conforme,iuxta id quod ſtatutum olim erat in Conc. Carth.4.c.52. & habetur,*in e.Clericus victum. 91. dist.* vbi præcipitur Clericis labore manuum ſuarum victum quærere, ſine ſui officij detrimento, & idè habetur in alijs Capitulis eiuſdè diſtinctionis,quæ videri poterũt.

Quinta Concluſio.

Non poteſt Sacerdos,ſeruata iuſtitiæ æqualitate, & æquitate, ratione vnius Miſſæ,percipere niſi vnum iuſtum, & adæquatum ſtipendium, ſiue ab vna, ſiue à multis perſonis, & contrarium facere, omnino eſt contra iuſtitiam, & obnoxium reſtitutioni. Hæc Concluſio eſt Nauar. in Manu. c. 25. num.67. vbi latiſſime, hac de re agit, & de obligatione applicandi totum valorem Miſſæ, ei qui iuſtum ſtipendium dedit. Videatur hac etiam de re,ſupradictus Suarez, loco ſupracitato,vbi excuſat Caietanum, aſſerendo, quod nunquam ille dixit contrarium,aut quod cum vna, Miſſa Sacerdos pluribus poſſet facere ſatis obligationibus. Hæc Concluſio, nulla indiget probatione, cum ſatis conſtet ex ſupradictis, & ſic finem impono propoſito Articulo.

Non poteſt Sacerdos,ſeruata iuſtitiæ æqualitate, ratione vnius Miſſæ,percipere, niſi vnum iuſtũ, & adæquatum ſtipendium,& contrarium facere,eſt cõtra iuſtitiã,regulariter loquendo. *Nauar.in Man. c.25.nu.67. Suar. vbi ſup.*

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum Epiſcopi, & Religionum Prælati Generales, ex cauſa poſſint reducere Miſſas,quæ dicuntur Capellarum,ſeu Anniuerſariorum, ad minorem numerum?

Reſpondetur,per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Epiſcopi, & Generales Ordinum, ex permiſſione, & decreto Conc. Trid. poſſunt Capellarum,& Anniuerſariorum Miſſas,iuſta interueniente cauſa,ad minorem numerum reducere. Hæc Concluſio, non aliter probari poteſt,quam referendo verba eiuſdem Conc.Trid. *ſeſſ 25 de reformat. c.4.* hac de re agendo, vbi ſequentia habentur, *Quia ſæpe contingit,in quibuſdam Eccleſiis, vel tam magnum Miſſarum celebrandarum numerum, ex variis defunctorum voluntatibus impoſitum eſſe, vt illis pro ſingulis diebus, à teſtatoribus præſcripti, nequeant ſatisfieri, vel eleemoſynam huiuſmodi pro illis celebrandis, adeo tenuem eſſe, vt non facile inueniatur,qui velit huic ſe muneri ſubijcere,vnde pereunt pia teſtantium voluntates,& eorum conſcientias,ad quas pradicta ſpectant,onerandi occaſio datur; ſancta Synodus, cupiens hac ad pios vſus relicta,quo plenius, atque vtilius poteſt,impleri, facultatem dat Epiſcopis, vt in Synodo Diœceſana, itemq. Abbatibus, & Generalibus Ordinum, vt in ſuis Capitulis Generalitus, re diligenter perſpecta, poſſint pro ſua conſcientia, in prædictis Eccleſiis, quas hac prouiſione indigere cognouerint, ſtatuere circa hæc,quidquid magis ad Dei honorem, & cultum, atque Eccleſiarum vtilitatem, viderint expedire,ita tamen,vt eorum ſemper defunctorum, commemoratio fiat, qui pro ſuarum animarum ſalute,ea legata ad pios vſus reliquerunt.* Hæc Concilium,vbi ſupra.Quod intelligendum eſt,eos poſſe facere diſpenſando, vt ex multis pitantijs,efficiatur vna,victui diurno neceſſaria, & ſufficiens, ad ſenſum ſupradictum,in præcedenti Articulo,& reducendo Miſſas ad minorem numerum.Circa quam Conſtitutionem,inſurgit difficultas,an id poſſint etiam facere Epiſcopi,& prædicti Prælati, in Eccleſijs ſibi ſubiectis extra Synodum , vel generale Capitulum?Et videtur,quod non,nã Concilium præcipit,vt id fiat in Synodo,ſeu in Capitulo Generali,atq. vt dicitur,in ex-

Epiſcopi,& Generales Ordinum ex permiſſione, & decreto Conc. Trid. poſſunt ea pellarũ, & anniuerſariorum Miſſe,iuſta interueniẽte cauſa ad minorem numerum reducere. *Conc il. Trid. ſeſſ. 25. de reform.c.4.*

Difficultas.

preſsis

præsis non est locus coniecturis. Sed nihilominus, quantum ad Episcopos, contraria sententia est verior, nempe quod Episcopi ad hoc, vt temperare possint onera dicendi plures Missas, in beneficijs, siue Capellanijs, sibi subiectis, non indigent consensu Congregationis Synodalis. Hoc tenet Enriquez, 2. tom. tit. 9. de Missa, c. 22. nu. 6. lit. p. & dicit esse communem opinionem omnium recentiorum, idem tenet Nau. in Man. c. 25. num. 138. vbi addit quod Episcopi, id possunt facere iure communi, neque quoad eos, Concilium statuit ius nouum, sed seruari iussit antiquum, quod probat ex multis capitulis: Sed quoad Abbates, & Generales, dicit factum fuisse ius nouum, & quod non id facere possunt, nisi in generali Capitulo, vt ibidem dicitur. Et aduerto quod in vtrisque, intelligenda est supradicta facultas, illis concessa, respectu earum Missarum, quæ ante prædictum Conc. Trid. erant impositæ, in magna multitudine, & cum magno onere, non vero de alijs, quæ de nouo occurrũt, & ita fertur fuisse declaratũ ab Illustrissimis Cardinalibus sanctæ Congregationis, Concilij interpretibus, anno 1578. vt testatur Parasellus, in Comp. de priuil. fol. 232. & quod hac de re consultata dicta Congregatio, respondit, hanc taxationem esse intelligendam, de Missis tantum, non vero de alijs suffragijs, neq; de Missis, in fundatione positis, sed pro alia causa à testatoribus relictis. Sed reuera eadem causa, & ratione existente, in his & in alijs similibus, non videtur, cur Episcopi, & Abbates, & Prælati Generales, idem etiam facere non possint, habito semper respectu ad intentionem prædicti Concilij Tridentini, & curando quammaxime, circumspecti esse in re tanti ponderis, ac mométi, qualis est facultas de mutanda testatorum voluntate, quod proinde ijs iure soli Papæ committitur. Vnde ad faciendam prædictam Missarum taxationem, siue diminutionem, non debent, nisi cũ magna cautela, & iusta causa procedere, atq; ita id facere, vt quanto minus fieri possibile, voluntas testatorum, atque institutorum Capellarum, siue Anniuersariorum defraudetur, & quod dicta diminutio re aliqua alia compensetur, & fiant pro prædictis defunctis aliquæ memoriæ, seu commemorationes, & collectæ, quod maxime consulit Nau. lib. 3. *Consil. de celebrat. Miss consil. 6. num. 9.* Et hæc de isto Articulo, & de tota hac Quæstione, dicta sufficiant.

Enriquez, 2. tom. tit. 9. de Missa, c. 22. num. 6. lit. p. Nau. in Man. c. 25. nu. 138.

Parasel. Cap. priu. fol. 232.

Nauar. lib. 3. Consil. de cel. Missa conf. 6. num. 9.

QVÆSTIO XLII.

De Religiosis, quantum ad administrationem sacramenti Eucharistiæ, in Octo Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Religiosi, & Regulares administrare possint sæcularibus, sacramentum Eucharistiæ, absque licentia suorum Parœcianorum?

Respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Prohibitum est Religiosis, & Regularibus administrare sæcularibus sacramentum Eucharistiæ, absq; parochialis presbyteri licentia, & contrarium facientes excommunicantur.

CVnctis prohibitum est Religiosis, & Regularibus, de iure communi, administrare sæcularibus sacramentum Eucharistiæ, absque parochialis Presbyteri speciali licentia, & contrarium facientes sunt excommunicati ipso facto, & absolutio Sedi Apostolicæ reseruatur, non obstantibus quibuscumque. Hæc Conclusio habetur expressa, *in Clem. Religiosi, de priuilegijs, & excessibus priuilegiatorum*, vbi omnia supradicta habentur verba,

Clem. Relig. de priu. & excess. priuil.

nec ſolùm prohibitum eſt ipſis, Euchariſtiam miniſtrare laycis, verum etiam Sacramentum extremæ vnctionis, & matrimonia ſolemnizare, aut excommunicatos abſoluere, præterquam in caſibus à iure expreſſis, vel priuilegio Sedis Apoſtolicæ eiſdem conceſſis. Idemq. eſt iudicium de ſententijs per ſtatuta Prouincialia, aut Synodalia promulgatis; & quantum ad hoc, generali Religioſorum comprehenduntur nomine, omnes communiter Regulares, de quibus diximus ſupra, quæſt. 10. artic. 1. & ſequentibus, nam non eſt in votis hic, quæ iam ſemel dicta ſunt, iterum referre.

Nota circa licentiam requiſitam generalē, vel ſpecialem ad admiſtrādam ſacramenta alicuius parochiæ pareciano, *l qui pecuniā ff. de pecul. lega. & l. qui peculium, ff. de pecul. & l. ſi quando, C. de ineffic. teſtam. & ibi gloſa.*

Sed circa licentiam in id neceſſario requiſitam, eſt aliqualis controuerſia inter Doctores, & omiſſis alijs dicendi modis, dico breuiter, neceſſariam eſſe parochialis Presbyteri licentiā ſpecialem, vt in ead. Clement. habetur, at per hoc, quod dicitur ſpecialis, non tollitur, quin ſufficiat generalis ſubdito, aut confeſſario tradita, nam generalis clauſula ſub ſe etiam comprehendit omnia particularia, & ſpecialia, niſi de mente proponentis, contrarium conſtet euidentia quadam morali, prout habetur in iure, *in l. qui pecuniam, ff. de pecul. lega. & l. qui peculium, ff. de pecul. & l. ſi quando, C. de ineffic. teſtam. & ibi gloſa.* Vnde ſi parochus aliquis det licentiam, ſibi ſubdito, vt à quocumque Sacerdote poſſit Euchariſtiam ſumere, haud dubium eſt, quod poſſit eam etiam recipere à Religioſo, & reſpectu illius ſit quaſi ſpecialis, quia non eſt credendum, quod dans prædictam licentiam ſic generalem, voluerit Religioſos excipere in particulari, aut ſub ea non comprehendi, quidquid circa hoc aliqui dicant, adducendo rationem quandam, ſatis friuolam, quæ quidē ratio non militat in propoſito caſu; imo omnino ceſſat: nam maiori, atque potiori ratione, prædicta licentia extendi debet ad Religioſos, vtpotè communiter loquendo, magis idoneos, ad dictum miniſterium peragendum, quàm ad Clericos, non ita vt plurimum ſufficientes, & idoneos. Neque negari poteſt vllo modo, quod in licentia, & conceſſione generali, veniant intelligenda, etiam ea, quæ ſpecialiter quis eſſet conceſſurus, ſi ab ipſo peterentur, prout habetur in iure, *l. 1. C. qua res ſigno dari.* Et vt hac in re omnis dubitandi tolleretur, occaſio habetur in Supplem. fol. 101. conſeſ. 401. quod Eugenius IV. illud iam olim declarauit, *quod quando Sacerdos parochialis, dat licentiam ſuo ſubdito, vt à quocumque recipere poſſit Euchariſtiam, in eo caſu poſſit eam recipere à Religioſis, quibuſcumque nō obſtantibus, &c.*

l. 1. C. qua res ſigno dari.

Suppl. f. 101. conſeſ. 401. c. de parochia. c. ad hæc, de offic. Archid. Innoc. in c. cū nō ignores, de prab. & Hoſt. in c. omnes, de pœnit.

Addo, quod quamuis licentia prædicta plebani, ſeu parochiani Presbyteri, ſpecialis, aut generalis modo ſupradicto, ſit neceſſario requiſita, ad hoc vt Regularis, ſiue Religioſus, ſæcularibus miniſtrare poſſit ſacramentum Euchariſtiæ, ſufficiet tamen, ſuperq. ſatis erit, ſi eam alias habuerit ab Epiſcopis, & multo melius, atque potiori ratione, ſi à ſummo Pontifice, cum hi omnes ſecundum ius, & ſacros Canones, dici poſſint, & debeant plebani, & parœciani, ſuarum diœceſum, & Eccleſiarum, & ſummus Pontifex totius vniuerſalis Eccleſiæ. Nec enim eſt alienū à iure diœceſim totam, Parochiam nuncupari, vt conſtat *ex c. de parochia, & c. ad hæc, de offic. Archid.* quod etiam tenet Innoc. *in c. cum non ignores, de prab.* & Hoſtienſis *in c. omnes, de pœnit.* idem tenet Sot. in 4. d. 18. q. 4. ar. 8. Horum tamen, vt præmiſſum eſt, licentia non exiſtente, nullatenus poſſunt Regulares, ſiue Religioſi, laycos communicare, nam præterquam quod id eſt ſibi iure prohibitum, per ſupradictā Clementinam, eiuſmodi actus, de iure etiam requirit iuriſdictionem, vt conſtat ex Conc. Carthag. 1. c. 7. & ex Conc. Mileu. c. 8. Vnde adhuc prædicta Clementina non extante, ſine Ordinarij licentia, peccatum eſſet mortale de ſe, Religioſos, laycis hoc Sacramentum miniſtrare, vtpote factum ſine debita iuriſdictione, & facultate: quod eſt intelligendum, niſi alias adeſſet

Sot. in 4. d. 13 q. 4. ar. 3.

Conc. Carthag. 1. c. 7. Conc. Mileu. c. 8.

bona

bona fides, & intercederet præſumpta, vel interpretatiua voluntas paſtoris, tunc enim poſſet excuſare peccatum omne, aut ſaltem mortale. Quam quidem ob cauſam, ſemper vſu & conſuetudine poſitum, atque receptum fuit, vt ad id faciendum, extraherentur, atque impetrarentur, à ſummis Pontificibus particularia priuilegia; nihil ob aliud, niſi quia ſemper omnes intellexerunt, ad debitè hoc ſacramentum fidelibus adminiſtrandum, prædictam requiri iuriſdictionem, & fine ipſa, id omnibus eſſe interdictum, ſed maxime Religioſis facere. Per quod fit ſatis propoſito Articulo.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſit aliquod priuilegium Apoſtolicum, conceſſum Regularibus, ſiue Religioſis, vt poſſint fidelibus laicis, hoc ſacramentum Euchariſtiæ adminiſtrare?

PRo huius Articuli intelligentia, præmitto, quod omnia priuilegia conceſſa Religioſis, ad hoc ſacramentum adminiſtrandum, ante dictam Clementinam, ſeu conſtitutionem Clementis V. (quidquid alij contendant dicere) fuerunt per ipſam reuocata, vt ex eadem conſtat, ibi, *nullo Religioſis eiſdem, ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio ſuffragante.* Quod firmiter credo eſſe verum, & contrarium dicere non habere videtur vllam ſpeciem probabilitatis, vt enim dicitur, in expreſſis, non eſt locus coniecturis. Sed quamuis hoc ita ſit, non potuit tamen prædictus ſummus Pontifex ligare manus aliorum ſummorum Pontificum, ſuorum ſucceſſorum, quin & ipſi poſſent, iuſta exiſtente cauſa, ſi vellent, eiſdem Regularibus & Religioſis, iterum eamdem indulgentiam & facultatem concedere, cum par in parem non habeat imperium, & poteſtatem, idq. maxime in humanis conſtitutionibus, quæ pendent ex mera concedentium voluntate, vt conſtat ex multis iuribus, breuitatis gratia omiſſis. Vnde ſicut Clemens V. potuit tollere circa hoc, Religioſorum exemptionem, atque reuocare priuilegia facta, & conceſſa Regularibus, à ſuis prædeceſſoribus, potuerunt etiam ipſius ſucceſſores, decreta ab ipſo facta & inſtituta, circa hoc reuocare, cum æqualis ſit poteſtas in omnibus, & omnes in iure Pontificio æqualiter ſuccedant, cum plenitudine poteſtatis, iuxta id quod habetur in iure, *in c. propoſuit, de conceſſ. præben.* potuit ergo in hiſce rebus fieri mutatio & variatio, atque ita effectum eſt de facto. Quapropter reſpondendo, propoſito Articulo, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Clemen. Religioſi eiſdem, de priuil.

c. propoſuit, de conceſſ. præb.

Prima Concluſio.

POſt ſupradictum Clementem V. aliqua ſunt conceſſa priuilegia, Regularibus, ſiue Religioſis, quibus abſque cuiuſuis presbyteri Curati, ſeu alterius licentia, laicos poſſent communicare. Hæc Concluſio non aliter probanda eſt, quam adducendo & referendo eiuſmodi priuilegia. Primum priuilegium ad id conceſſum, poſt ſupradictum Clementem V. fuit Nicolai etiam V, & habetur in Monumentis Ordinis primæ impreſſionis fol. 30 & ſecundæ, fol. 114. conceſſ. 249. & in Supplem. fol. 58. conceſſ. 159. & refertur in Compendio, *verbo, communicare*, §. 4. qui quidem *conceſſit Generalibus & Prouincialibus, Miniſtris, & omnibus Confeſſoribus Ordinis Minorum, deputatis ad audiendas confeſſiones ſecularium, vt poſſint omnibus quarumcumque diœceſium, quorum confeſſiones audierint, ſacratiſſimi corporis Dominici communionem dare, omni tempore, præterquam in die Reſurrectionis Dominicæ.* Eandem conceſſionem

Poſt ſupradictum Clementem V. nonnulla ſunt Regularibus conceſſa priuilegia, quibus poſſint abſque cuiuſuis licentia, laicos communicare. *Mon. Ord. 1. impr. f. 30 & 2. f. 114. conc. 249. Supp. f. 58. cõceſſ. 59. Comp. ver. cõmunicare, §. 4*

nem ad litteram, fecit postea Sixtus IV. vt habetur in locis supradictis à quinuero & Leo X. de nouo concessit id ipsum, quod Nicolaus V. & Sixtus IV. & declarauit, *quod licet audire confessiones secularium, non possint nisi in supradictis Breuibus nominati, ministrare tamen sacramentum Eucharistiæ, tempore concesso, posset quilibet Sacerdos Religionis.* Et circa id quod dicitur de die Resurrectionis, declarauit, *quod non possit ministrari sacramentum Eucharistiæ, in die quo celebratur festum Resurrectionis, Domini nostri Iesu Christi dumtaxat, sine Rectoris parochialis, aut Diœcesani licentia.* Ita habetur in Supplemento, fol. 58. concess. 160. & refertur in Compendio, verbo, vbi supra, §. 9. Idem concessit postea Iulius II. prout habetur in Supplem. f. 11. concess. 43. pro Ord. Minimorum, & refertur in Compend. vbi supra, § 13. Ex quibus constat, qualiter licitum sit Religiosis atque Regularibus quibuscumque priuilegium communicationis habentibus, laicos, quorum audierint confessiones, communicare, ipsisq. Eucharistiæ sacramentum ministrare. Et aduerto, quod pro familiaribus nostris, atque domesticis, & pro pauperibus in hospitalibus nostris degentibus, nulla per supradictum Clementem V. facta est reuocatio, aut prohibitio, & quod Religiosi existentes ibidem, sacramentum Eucharistiæ, quinuero & omnia Ecclesiastica sacramenta, eisdem possent administrare, si ad id haberent licentiam, aut priuilegium, nam hoc expresse excepit prædictus Clemens V. à generali illa sua prohibitione, in fine eiusdem Clementinæ, in illis verbis, *sane Religiosis illis*, vsque, *nullum ex præmissis volumus quoad hoc præiudicium generari.* Sed circa supradicta priuilegia, est difficultas, quid intelligatur, atque intelligi debeat, per illa verba, *præterquam in die Resurrectionis Dominicæ*, & quid dicere voluerit postmodum, Leo X. declarando, *quod non possint ministrare sacramentum Eucharistiæ, in die, quo celebratur festum Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi, dumtaxat, sine Rectoris parochialis, aut Diœcesani licentia?* Circa quod quidem, multi multa dicunt, sed omissis varijs dicendi modis & rebus omnibus intime pensatis, atque consideratis, hac de re sequentem statuo Conclusionem.

Suppl. fol. 58. concess. 160. Comp. vbi supra, §. 9. Suppl. fo. 11. conc. 43. Comp. vbi supra §. 13.

Secunda Conclusio.

Die Paschatis nomine, in d. Clement. intelligenda est, communio paschalis, non quidem materialiter, sed formaliter, hoc est, prout præcepta est à lege, quæ statuit semel in Pascha communicare. Hæc Conclusio, atque sententia est Patris Suarez, 3. tom. ad 3. par. D. Tho. quæst. 80. art. 11. disput. 70. sect. 2. ibi, *sentio igitur veriorem opinionem*, vbi asserit, nomine Paschatis, intelligi numerum illum quindecim dierum, à Dominica Palmarum, vsque ad Dominicam in Albis inclusiue, in quibus, ex decreto Eugenij IV. quolibet ipsorum dierum communicando, adimpletur præceptum, positum *in c. omnis vtriusque sexus, de pœniten. & remissio.* Iuxta quam explicationem dico, quod illa communicatio Paschalis in dicto capitulo fieri præcepta, interdicta est Religiosis, & præceptum, vt non supradicto tempore laicos communicent, sine Rectoris parochialis, aut Diœcesani licentia; facta tamen tali communione, & adimpleto iam Ecclesiæ præcepto, licitum est ipsis sacramentum Eucharistiæ ministrare, siue id fiat prima die Resurrectionis, siue alio quocûque die. Vnde dico, quod vbi est consuetudo legitima, & præscripta, satisfaciendi supradicto præcepto, communicandi in quolibet Quadragesimæ die, non poterunt Regulares, & Religiosi, laicos communicare, quantum ad effectum adimplendi huiusmodi præceptum, etiam in die Cineris, siue Diœcesani licentia, nam quantum ad hoc, ille censetur esse dies Paschatis, siue Resurrectionis: secus est (vt dixi

Suar. 3. to. q. 80. art. 11. di spu. 70. sect. 2. c. omnis vtriusque sexus, de pœn. & remiss. Sic institutum & præceptum fuit, vt saltem hoc tempore, oues recognoscerẽt vultum sui Prælati, atque pastoris.

dixi) ſi voluerint ob deuotionem id facere, & poſtea vt præceptum adimpleant, iterum communicare.

Sed vlterius eſt difficultas, an ſit aliquod priuilegium conceſſum, quo Regulares poſſint laicos communicare, etiam ipſo die Paſchatis, ſiue Reſurrectionis? Et ratio dubitandi eſt, quia in Compendio Ordinis D. Hieronymi 5. 2. & 6. continetur, quod Nicolaus V. anno 1448. Pontificatus ſui anno 4. quarto Kalend. Octobris, conceſſit Fratribus prædicti Ordinis, *quod deputati, vel pro tempore deputandi Confeſſores, in Monaſterio Beatæ Mariæ de Guadalupe, ſacramentum Euchariſtiæ, quibuſcumque perſonis ad prædictum Monaſterium confluentibus, etiam in die Paſchatis miniſtrare, libere & licite poſſint, Diœceſanorum, aut cuiuslibet alterius licentia minime requiſita.* Quod vt ibidem dicitur, Paulus III. confirmauit etiam, & ampliauit, anno 1. ſui Pontificatus, 13. Kalend Februarij, vt fuit acceptum teſtimonio Illuſtriſſimi Antonij cuiuſdam Cardinalis, ſeu Pœnitentiarij Apoſtolici, *& quod ſic præcepto Eccleſiæ ſatisfaciant, non obſtantibus contrarijs quibuſcumque.* Quæ quidem conceſſiones, quamuis (vt dictum eſt) fuerint ſpecialiter factæ, prædicto Monaſterio de Guadalupe, tamen vt dicitur, per conceſſionem Pij IV. & Pij V. ac & ſimiles conceſſiones, factæ particularibus Monaſterijs dicti Ordinis, factæ ſunt poſtea communes, omnibus Monaſterijs eiuſdem Ordinis, etiam ſi in his non militarent cauſæ & rationes, propter quas fuerunt alijs conceſſæ, atque indultæ, vt dicitur in Compendio D. Hieronymi. Hoc ſuppoſito, atque præmiſſo, cum ſupradictum priuilegium, factum fuerit iam totius dicti Ordinis, eſt opinio, atque ſententia quorumdam Auctorum, quod ipſo poterunt etiam vti & frui, omnes Ordines & Religiones Mendicantes, & alij qui priuilegium habent communicationis, & ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare omnibus Chriſti fidelibus in ſuis Eccleſijs, etiam in die Paſchatis, ſiue Reſurrectionis, & quod ſic cõmunicando, ſatisfaciunt ipſi laici Eccleſiæ præcepto. Nec prædictis, inquiunt, obſtat, quod in multis Religionibus abhinc multis retro annis, ſeruata ſit conſtitutio Leonis X. & aliorum Summorum Pontificum, præcipientium, atque ſtatuentium, vt communio laicis non daretur in die Reſurrectionis, ſiue in die Paſchatis, ex quo videtur, quod per non vſum, ſit ſublata conceſſio prædicta, atque alia facta à Iulio II. de qua ſit mentio in Monumentis Ordinis, in Supplem. fol. 11. conc. 43. qui circa hoc nihil dicit, & aliæ conceſſiones factæ Ordini D. Hieronymi: præſertim, cum Regularium priuilegia à ſummis Pontificibus non confirmentur, niſi quatenus ſunt in vſu. Nam huic obiectioni, inquiunt, dici poteſt, quod confirmando Pontifices priuilegia, quatenus ſunt in vſu, non reuocant, nec reuocare videntur, ea quæ non ſunt in vſu, quia priuilegia ſunt ſtricti iuris, atque in ipſis, non valet argumentum à contrario ſenſu, licet iure communi valeat in alijs, regulariter loquendo. Sicq. illa non confirmando, quatenus ſunt in vſu, relinquuntur alijs, in ſuo robore, quod antea habebant: vnde cum prædicta priuilegia non fuerint expreſſe reuocata, videtur Auctoribus prædictis, quod ſuam vim & robur habent, etiam modo, cum Pius V. & alij ſummi Pontifices, generaliter omnia noſtra priuilegia confirmauerint, cum clauſula *ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis*, per quam quidem clauſulam confirmantur, & confirmari videntur, etiam ea priuilegia, quæ per non vſum ſunt abrogata. Prædictis omnibus accedere dicunt, quod Sixtus V. Pontifex Maximus in ſua Bulla, vbi fecit etiam confirmationem, omnium priuilegiorum noſtri Ordinis Minorum, regularis Obſeruantiæ, confirmauit ea ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, ac ſubtiuit, & non appoſuit verba illa, *quatenus ſunt in vſu,*

Difficultas.

Compen. Ord. D. Hieron. §. 2. & 6.

Nota priuilegium, quod habent Monachi Ord. D. Hieronymi Hiſpaniæ reſidentes in conuentu domine noſtræ de Guadalupe.

Suppl. fol. 11. conc. 43. Compen. ver. communicare, §. 13.

vſu, ex quo, ſecundum communem modum, prædictas clauſulas interpretandi, videtur colligi, quod non ſolum dicta priuilegia confirmauerit, verum etiam & de nouo conceſſerit illa, ac per conſequens de nouo viſum fuit concedere, ſupradictum priuilegium Iulij, II. factum Fratribus Minimis, & illa alia, quæ conceſſa fuerunt prædicto Ordini D. Hieronymi, in quibus nulla facta fuit exceptio de die Paſchatis: & cum prædicta priuilegia Ordinis D. Hieronymi tam ſint recenter conceſſa, videtur etiam, quod nō poſſit allegari contra ea, non vſus, ſeu derogatio per non vſum, qui legitimam inducat præſcriptionem, præſertim cum non vſus minime præiudicet ignorantibus, & talis non vſus ex ignorantia priuilegiorum fuerit introductus, in dictis Religionibus. Hæc dicunt Doctores ſupradictæ opinionis, quos honoris & reuerentiæ cauſa hic referre, aut nominare nolui.

Sed quamuis prædicta omnia, ſtando in puncto iuris, ac ſecundum communem Doctorum doctrinam, qui agunt de priuilegiorum interpretatione & declaratione, vtcumque verum habeant, contrarium credo eſſe tenendum, propter ſcandalum. Vnde reſolutiue dico, quod cum ſecura conſcientia, & abſque maximo peccati periculo, atque etiam excommunicationis, Fratres Mendicantes, priuilegium habentes communicationis, vti non poſſunt modo, ſupradictis priuilegijs, neque communicare laicos, in die Paſchatis, neque oportet id vllo modo facere, nec prædicta priuilegia publicare, cum Curati id nimis ægre ferant, & Epiſcopi quammaxime contradicant, & nolint circa hoc eiſdem aliud priuilegium ſuffragari, niſi ſolummodo ſupradictum Leonis X. vbi excipitur dies Paſchatis, ſeu Reſurrectionis, atque in eo ſibi interdicitur laicos communicare. Et hæc dicta ſufficiant pro iſto Articulo.

ARTICVLVS III.

Vtrum deficiente Parocho, & vrgente exiſtente aliqua neceſſitate, Religioſi poſſint infirmos communicare, in mortis articulo, ſine Parochi ſpeciali licentia & priuilegio?

Nau. in Manu. c. 21. n. 52

HAc in re Doctores inuenio inter ſe contrarios atque diuerſos. Naua. in Manuali, cap. 21. nu 52. expreſſe dicit, quod Religioſi & alij Sacerdotes, non poſſunt ſine Parochi licētia expreſſa, vel tacita, aut priuilegio, etiam extra Quadrageſimam, aut Paſcha, in infirmitate, ſiue mortis articulo, quempiam communicare, ſeu Euchariſtiæ ſacramentum alicui miniſtrare. Ad quod adducit Cardinalem *in clemen. 1. de priuilg. q. 1.* & Sylueſtrum, *verbo, excommunicatio, 7. excommunicationis 14. §. 3.* & ait, quod contrarium facientes peccant mortaliter, niſi ignorātia eos excuſet, quodq. qui abſque tali licentia miniſtrat, ſi eſt Religioſus, remanet excommunicatus *per ſupradictam Clementinam primam de priuilegijs*. Sed nihilominus ſententia Nauarri, quantum ad infirmos attinet, & loquendo de mortis articulo, alijs Auctoribus non infimæ qualitatis, videtur ſcrupuloſa, atque nimis rigoroſa, neque communiter tenetur, nam inquiunt, in tali caſu eſſe videtur generalis Parochianorum licentia præſumpta, & hoc ſufficit ad hoc, vt quilibet Sacerdos etiam Religioſus, abſque peccati, ſeu excommunicationis periculo, poſſit id facere. Et quia hæc ſententia eſt magis pia, pro ea ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Cardin. clem. 1. de priuil. Syluſt. ver. excōmunicatio, 7. excommun. 14. §. 3.

Con-

Concluſio.

In caſu vrgentis neceſſitatis fiue infirmitatis, & exiſtente mortis articulo deficiente parocho

IN caſu vrgentis neceſſitatis, ſiue infirmitatis, & exiſtente mortis articulo, deficiente Parocho, probabile eſt, licitum eſſe cuilibet Sacerdoti, abſque ipſius ſpeciali licentia & priuilegio, infirmum iamiam morientem communicare, idq. facere poſſunt citra omne peccatū, & periculum excommunicationis, etiam ſi ſint Religioſi. Probatur hæc Concluſio, nam ſi propter aliquam rationem & cauſam, id fieri non poſſet, maxime quia actus communicandi, & miniſtrandi Euchariſtiæ ſacramentum (vt ſupra dictum eſt) de iure communi, requirit iuriſdictionem, & ſine priuilegio fieri non poteſt, niſi à proprio Parocho, ſeu ab alio, ipſius licentiam habente, idq. præſertim in die Paſchatis, vbi etiam cum priuilegio fieri prohibetur, per ſupra allegatam Conſtitutionem Leonis X. & aliorum ſummorum Pontificum, & quia caſus communicandi infirmos, in articulo mortis exiſtentes, videtur ſimiliter reſeruatus proprijs Parochis, cum ſit actus diuini præcepti adimpletiuus, de communicando in articulo mortis: ſed hæc ratio non ita premit, vt cum maximo fundamento, contrarium dici, aut affirmari non poſſit: ergo intentum. Conſequentia eſt legitima. Probo minorem, nam in tali caſu, vrgens neceſſitas, cum aliqualiter videatur extrema, dum vt ſupponitur, inſtat periculum mortis, & haberi non poſſit præſentia Parochi, aut poſtulari ipſius licentia, diſpenſare videtur in hoc, quod quilibet Sacerdos, licite poſſit viaticum dare infirmo, ſiue ſit Religioſus, ſiue non, id quod & facere tunc videbitur ex licentia, ſaltem rationabiliter præſumpta, eiuſdem Parochi, de quo nullatenus eſt dubitandum, ſiue præſumendum, velle ipſum, quod eius parochianus, ſine viatico moriatur, & ſine perceptione Euchariſtiæ ſacramenti diſcedat. His omnibus addi poteſt, quod quando Parochi voluntas, adeo eſſet iniqua, & iniuſta, vt de ea contrarium colligi, aut conſtare poſſet, adeſt in dicto caſu, ſeu adeſſe videtur, ſaltem voluntas Epiſcopi, aut ſummi Pontificis, omnium ſummi, & ſupremi Paræchiani, etiam rationabiliter præſumpta, de quibus non ſolum poteſt, quinuero debet præſumi, quod & idipſum velint in tali caſu: ergo id facere abſque vllo priuilegio, & ſine Parochi licentia, non erit illicitum. Quod etiam, hac ratione confirmatur à ſimili, nam iure communi, conceſſa eſt cuilibet ſimplici Sacerdoti licentia, vt in abſentia Parochi, audire poſſit cuiuslibet confeſſionem, in articulo mortis exiſtentis: ergo & eodem iure, licitum erit etiam cuilibet, eadem neceſſitate vrgente, & proprio Parocho non exiſtente, ſupradictum infirmum communicare, eiq. ſacramentum Euchariſtiæ præbere. Nam quamuis Euchariſtiæ ſacramentum, non ſit ita ſimpliciter ad ſalutem neceſſarium, ac Pœnitentiæ, eſt tamen valde neceſſarium: licet etiam neceſſitas ſumendi ipſum, non ſit extrema, eſt tamen valde grauis, & quammaxime conſolatoria decedentibus, atque in articulo mortis exiſtentibus, habere viaticum, & hoc ſufficit, vt abſque omni priuilegio, & Parochi licentia, cum ſola voluntate interpretatiua & rationabiliter præſumpta, ipſius Parochi, aut Epiſcopi, ſeu ſummi Pontificis, vel etiam communis iuris (quod in tali caſu diſpenſare videtur) id facere, ſit licitum. Qui huic ſententiæ & opinioni adhærent, dicunt, quod ſupradicta omnia procedunt, loquendo ſine priuilegio, quidquid dicat Sot. in 4. diſt. 12. q. 1. ar. 11. §. 2. dicimus, & pater Suarez, 3. to. ad 3. par. D. Thom. q. 82. ar. 3. diſputatione 72. ſect. 2. dubio vltimo, & Emmanuel to. 1. quæſt. 56. ar. 4. & 5. nam loquendo cum priuilegio, & iuxta conceſſiones ſupradictas, nulla prorſus eſt difficultas, nam Leo X. & alij ſummi Pontifices, nullum caſum reſerua-

In caſu vrgentis neceſſitatis ſiue infirmitatis, & exiſtente mortis articulo, deficiente parocho, licitum eſt cuilibet, abſque ipſius licentia & priuilegio, infirmum, ſeu iã morientem cõmunicare.

reſeruarunt, aut exceperunt, niſi ſolummodo diem Paſchatis prædictum, &, vt communiter habetur in iure, caſus exceptus, firmat regulam in contrarium. Nec inquiunt, valet dicere, quod excipiatur etiam communio, in articulo mortis, cum ſit præcepti diuini cuiuſdam adimpletiua, nam hoc non obſtat, quominus in caſu extremæ neceſſitatis, deficiente Parocho, id fieri poſſit, propter rationes fortiſſimas ſupradictas. In hac tantorum Doctorum controuerſia, atque diuerſitate, nolo ego iudicem agere, ſat ſit eaſdem in præſentiarum retuliſſe, & dixiſſe, quod Concluſio poſita, videtur magis pia, & eſt ſatis probabilis. Hactenus de illo Articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Sacerdotes ſeculares, in noſtris Conuentibus celebrantes, ſacramentum Euchariſtiæ ſecularibus miniſtrare poſſint?

Reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Seculares presbyteri, in Eccleſijs Mendicantium celebrãtes, de Prælati, ſiue Sacriſtæ licentia, bene poſſunt ſecularibus Euchariſtiæ ſacramentum miniſtrare. *Suppl. fol. 11. conceſſ 43. Comp. ver. cõmunicare, §. 13. Compend. vbi ſup §. 10. Medi. in ſumma, lib. 1. cap. 11. §. 3. Enriquez 2. to. de Euchariſtia, lib. 7. nu. 1. littera cc. Cordub. in ad dit. ad Comp. verbo, communicare.*

PResbyteri ſeculares, in Eccleſijs Mendicantium celebrantes, licite poſſunt de eorumdem licentia, hoc eſt, Prælati, ſiue Sacriſtæ, vtriuſque ſexus fidelibus, Euchariſtiæ ſacramentum miniſtrare. Probatur hæc Concluſio ex priuilegio Iulij II. conceſſo Fratribus Ordinis Minimorum, quod habetur in Supplemento, fol. 11. conceſſione 43. vbi *conceſſit Fratribus Ordinis Minimorum, vt in Eccleſijs ſuis, quoties opus fuerit, poſſint miniſtrare, & miniſtrari facere, ſacramentum Euchariſtiæ, Curialibus, mercatoribus, peregrinis, & tranſeuntibus, ac alijs quibuſcunque perſonis.* Habetur in Compendio, *verbo communicare*, §. 13. in quibus prædictis verbis, dum dicitur, *miniſtrare, aut miniſtrari facere*, plene datur intelligi, quod id etiam poſſunt committere alijs Sacerdotibus ſecularibus, in noſtris domibus miniſtrantibus. Et quamuis Collector priuilegiorum, *verbo, communicare*, §. 13. aduertat, poſtmodum præfatam conceſſionem eſſe modificatam, pro foro exteriori, per Leonem X. in Concilio Lateranenſe, prout habetur ibidem §. 10. Hoc tamen non obſtante, inquit, quod licite dicto priuilegio vti poſſunt Fratres Mendicantes, in foro conſcientiæ, quia idem Leo poſtea, quodam ſuo viuæ vocis oraculo, reualidauit, ac de nouo conceſſit, omnia quæ per huiuſmodi Concilium de noſtris priuilegijs fuerunt reſtricta, atque reuocata. Sicq. cõmuniter obſeruatur in praxi, & ita tenet Pater Medina Dominicanus, in ſua inſtructione Confeſſ. lib. 1. c. 11 §. 3. & Enriquez 2. tomo de Euchariſt. lib 7. nu. 1. littera cc. & Cordub. in addi. ad Compen. *verbo, communicare*, qui omnes aſſerunt, quemlibet Sacerdotem ſecularem, in noſtris domibus celebrantem, de licentia Prælati, ſiue Sacriſtæ, poſſe Chriſti fidelibus, Euchariſtiæ ſacramentum miniſtrare, idemq. poſſunt in Monaſterijs noſtrarum Monialium ſanctæ Claræ, aut Conceptionis de licentia Abbatiſſæ, ſub cura Fratrum Minorum exiſtentium, cum illis etiam fint conceſſa omnia noſtra priuilegia, per Sixtum IV. & Leonem X. vt ſuo proprio loco dicemus.

Difficultas.

Sed difficultas eſt, an ſit neceſſum, quod huiuſmodi presbyteri ſeculares, ſint expoſiti & approbati ab Epiſcopo, vt in noſtris domibus poſſint ijſdem Euchariſtiæ ſacramentum miniſtrare? Quidam dicunt, quod ſic, & quod talis adminiſtratio non poteſt committi, niſi Sacerdotibus ab Epiſcopo expoſitis & approbatis, iuxta formam Concilij Tridentini. Qua de re videndus

eſt

eſt Suarez 3.tomo,ad 3.p.q.82.ar. 3 diſput.72. ſect.2.Sed alij dicunt, quod loquendo in rigore, id non eſt neceſſarium, nam Concilium prædictum ſolummodo loquitur de expoſitione & approbatione pro ſacramentali confeſſione, vt ex ipſius verbis expreſſe conſtat, & cum lex illa,quodammodo, ſit odioſa,quatenus limitat, atque reſtringit,aliàs conceſſam iuriſdictionem, potius eſt reſtringenda, quam amplianda. Probant id præterea, quia, inquiunt, non eſt eadem ratio de ſacramento Pœnitentiæ, & adminiſtratione Euchariſtiæ, quia in illo adminiſtrando, multo maior ſufficientia requiritur, quam in iſto, quod ſolummodo conſiſtit in applicando ſacramentum conſecratum,ad vſum recipientis, ſiue communicantis. Hac in re nolo ego ferre iudicium, ſat ſit hoc hic incidenter dixiſſe. Videatur hac de re Suarez loco ſupradicto. Et hactenus de hoc Articulo.

Suar. 3.to. 9. 82.art.3. diſput.72.ſect.2

ARTICVLVS V.

Vtrum Epiſcopi poſsint agere contra Religioſos, qui ſacramentum Euchariſtiæ, & alia ſacramenta, in ſupradicta Clementina prohibita, ſine Parochorum licentia adminiſtrauerint?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

CErtiſſimum eſt, omniq. dubio procul, quod Epiſcopi poſſunt agere contra Religioſos ſupradictos, qui Euchariſtiæ, Extremæ vnctionis, & Matrimonij ſacramenta, prædicto modo miniſtrauerint, aut miniſtrare præſumpſerint. Hæc Concluſio non aliter poteſt probari melius, quam referendo verba eiuſdem Clementinæ, *Religioſi,de priui,& exceſſi, priuilegiatorum*, vbi hac de re agendo dicitur, quod *datur facultas locorum Ordinarijs, poſtquam eis de hoc conſtiterit, vt prædictos Religioſos excommunicatos, faciant publice denunciari, donec de abſolutione ipſorum eis fuerit facta fides, nullo Religioſis eiſdem, ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio ſuffragante*. Verba ſunt expreſſa dictæ Clementinæ. Sed adnotare oportet, verbum illud, *præſumpſerint*, quod ſecundum communem ſententiam, audaciam, atque temeritatem deſignat, & ſonat. Quod non contingit in eo, qui prædicta faceret, non quidem ex præſumptione, ſed ex ignorantia, putando id ſibi pro tunc licere, aliqua ratione, vel ex ratihabitione & licentia Parochi, rationabiliter præſumpta, quo quidem caſu, ſecundum Caietanum, & communem Doctorum ſententiam, excommunicatio minime incurritur, neque Epiſcopi in tali caſu contra huiuſmodi, iuſte poſſent agere. Oportet tamen Religioſos ipſos, id probare, aut aliqua iuſta ratione & cauſa, ſe excuſare, & onus probandi incumbit illis, nam qui dicit, probare tenetur, ſecundum communem regulam iuris. Vnde infertur, quod Epiſcopi prædicti, poſſunt agere contra Religioſos, prædicta ſacramenta adminiſtrantes, & afferentes, ſe ad id habere licentiam, ſiue priuilegium, & compellere eos, vt ipſum exhibeant, ac rationem facti reddant. Quod & probatur, quia ſi id non poſſent, maxime ex eo eſſet, quia tenerentur eis credere, dicentibus & afferentibus, ſe habere tale priuilegium: ſed non teneatur id facere, aut eis credere, niſi illud oſtendant, alias pateret via multis dolis & fraudibus: ergo intentum, &c. Hoc etiam tenet expreſſe Innoc. *c. ex parte, de verb. ſign ſicut.* vbi inquit, quod quando exemptio non eſt notoria, debet priuilegium oſtendere,

Epiſcopi bene poſſunt agere cõtra Religioſos, qui contra formam prædictæ Clement. ſecularibus ſacramenta miniſtrauerint.

Innoc. in c. ex parte. de verber ſignif.

Vbi exemptio nō est notoria, priuilegiū debet ostendere, qui asserit se esse exemptū.

dere, qui dicit se illud habere, & esse exemptum. Quam doctrinam sequuntur omnes communiter scribentes, nec hoc expostulando, Episcopi ipsi dici poterunt excedere. Sed hoc nihilominus non obstante, sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Si notoria esset exemptio, Episcopus iniuste ageret expostulando & petendo priuilegium.

Tam notoria & clara esse potest Religiosorum exemptio, & ipsorum priuilegiorum, licentia siue facultas administrandi Eucharistiæ sacramentum, & alia in supradicta Clementina prohibita, vt Episcopi expostulando priuilegium, & petendo rationem, & causam prædicti ministerij, rationabiliter dicantur excedere, atque iniuste agere. Declaratur conclusio hoc modo, quod si (verbi gratia) Episcopus alicuius ciuitatis, vellet modo se intromittere in res & personas Religiosorum, nostri Sacri Ordinis D. Francisci, aut sancti Dominici, seu aliorum, notorie exemptorum, atque de ipsis dijudicare, prætendendo, esse sibi subditos & subiectos, & expostulando ab eis exemptionis priuilegium, certum est, quod in tali casu excederet, atque iniuriam illis irrogaret, cum adeo sit notoria & clara prædictorum Religiosorum exemptio, vt nullam posset prædictus Episcopus iustam ignorantiam allegare. Hæc Conclusio sic explicata, est Henrici, Innocentij, & Ioann. Andreæ, *in d.c. ex parte, de verb. signif.* vbi dicendo, quod quando exemptio, aut priuilegium non est notorium, ostendi debet, à contrario sensu dicere atque affirmare videntur, quod vbi est notorium, nec debet ostendi, nec vero peti. Sed quid si Religiosus ostendat priuilegium, per quod sacramenta administrat, atque administrare posse præsumit, contra prædictam Clementinam, & Episcopus dubitet, an valeat dictum priuilegium, & an per illud sit derogatum Clementinæ, quid in tali casu est faciendum? Respondeo, & sit tertia Conclusio.

Henriq. Innocent. & Ioan. Andr. in d.c. ex parte, de verb. sign.

Tertia Conclusio.

Quid Prælati, & Episcopi de bac facere in casu, quo dubitant de alicuius exemptionis priuilegio.

Episcopus etiā in tali casu, non potest agere contra Religiosos exemptos, impediendo eis sacramentorum administrationem, sed tenetur, vel simpliciter obedire, non resistendo Superiori, nempe summo Pontifici, aut adire & consulere eadem de re prædictum summum Pontificem, aut ipsius Illustrissimum & Reuerendissimum Nuntium. Hæc Conclusio est certa & manifesta, & quæ communiter tenetur à Doctoribus, & probatur primo, quia si in tali casu licitum esset Episcopis, resistere & impedire Religiosis exemptis Sacramentorum administrationem, maxime quia credit, quod administrant ea sine licentia: sed non id in dicto casu contingit, nam agendo cum licentia Superioris, semper in tali licentia intelligitur, licentia inferioris inclusa: ergo intentum. Secundo probatur Conclusio, nam in sua propria causa, nemo potest, aut debet, esse simul actor & iudex, vt tenet communis sententia *in supradicto cap. ex parte*, sed si Episcopus prædictus de facto, quia nempe dubitat de validitate priuilegij alicuius, ageret contra priuilegiatum, priuilegium ostendentem, eiq. impediret sacramentorum administrationem, iam in sua propria causa, se simul actorem & iudicem exhiberet: ergo id sibi facere non licet. Eo vel maxime, quia difficultas quæ oriri posset, circa priuilegium & ipsius validitatem, vel esset de eo quod sit vitiatum, aut subreptitium, vel quod iam cessauerit, aut quod per illud, ius commune non sit sublatum, vel quod non sic, neque sic, sed sic, vel aliter debet intelligi: sed in his omnibus, non spectat, neque pertinet ad Episcopum id dijudicare, cum illius tantummodo, sit legem interpretari, cuius

est

est, illam condere: ergo Episcopi in tali casu, contra Religiosos non possunt agere, ita tenet communis resolutio Doctorum *in d. cap ex parte*, & Imola, *in Clementina, Abusionibus, de pœnitentijs, & remissionibus*, vbi inquit, quod Episcopus non potest iudicare, de priuilegijs Papæ, & quod de aliquo priuilegio, aut de ipsius validitate si dubitet, consulat Romanum Pontificem. Id quod & Clemens IV. expresse determinauit, pro Ordinibus Mendicantibus, vt habetur in Monumentis Ordin. 1. impress. fol. 30. & secundæ fol. 31. concess. 31. & refertur in Compen. *verbo, priuilegium, §. 5.* interdicendo Episcopis prædictis, de priuilegijs eorum iudicare, aut ipsa interpretari, nisi in ampliorem, atque fauorabiliorem partem: ergo Religiosi in tali casu, non possunt ab Episcopis excommunicari, aut declarari eos excommunicatos, per Clementinam supradictam, quousque à superiori determinetur, sua priuilegia esse inualida, aut subreptitia, & vim non habere: quod si perperam id fecerint, ac de facto eosdem excommunicauerint iniuste, iuste punientur, iuxta sacros canones, *per cap. nemo, 2. q. 1.* vbi agitur de pœna iniuste aliquos excommunicantium. Quod igitur faciendum est in supradictis casibus, est, quod Domini Episcopi adeant Superiorem, prædictorum Religiosorum, qui est, vel summus Pontifex, aut ipsius Illustrissimus Nuncius Apostolicus, singulis in partibus respectiue constitutus, ad decidendas, atque determinandas, huiusmodi lites & causas, vt ipse determinet atque declaret, quid in casu talis dubij faciendum sit, & eorum determinationi & decreto est standum. Hactenus de isto Articulo.

Doctores in d. c. ex parte. Imola in clement. abusionibus, de pœni. & remiss. Mon. Ord. 1. impr. f. 30. & 2. f. 31. conc. 31. Comp. verbo, priuilegium, §. 5. c. nemo, 2. q. 1

ARTICVLVS VI.

Vtrum Religiosi in partibus Indiarum existentes, & administrantes sacramentum Eucharistiæ, & alia Ecclesiastica sacramenta, de licentia Hispaniarum Regum, in id auctoritatem habentium, incidant in excommunicationem, supradictæ Clementinæ, & contra ipsos Episcopi possint agere, declarando eos esse excommunicatos?

VT quod quæritur in præsenti Articulo, liquidum, atque perspicuum fiat, præmittere oportet, qua auctoritate & potestate prædicti Hispaniarum Reges, Religiosos supradictos ad prædicta loca mittant, facultatem etiam ipsis concedendo & comendando, vt Ecclesiastica sacramenta ibidē administrare possint, & interdum vt Curatorum locum teneant. Et dico, quod supradicti Reges, non id faciunt, sua auctoritate, & potestate ordinaria, vtpote qui compertum habeant, quod ipsa de per se, non se extendit ad spiritualia, & quod rerum omnium spiritualium dispositio, tantummodo, ad Romanum spectat Pontificem, sed faciunt id ex delegatione, & speciali commissione, eorumdem Romanorum Pontificum, qui attendentes, ad spirituale augmentum fidelium, atque infidelium existentium in illis partibus, supradictos Reges, suos legatos, & commissarios fecerunt, atque constituerunt, & dominia illorum Regnorum illis concesserunt, cum plenaria potestate administrandi in ipsis, & disponendi, non solum temporalia, verum etiam spiritualia, ad supramemoratum finem, vt fideles ibidem existentes, conseruarentur & augmentarentur, infideles autem conuerterentur, & tamquam oues sine voce balantes, ad Ecclesiæ gremium reducerentur. Sicq. facultatem illis fecerunt, mittendi ad supradicta loca & regna, quos-

Qua auctoritate, & potestate Hispaniarum Reges, Religiosos mittant ad Indos ad ministrādū eis dem sacramenta, & interdum vt Curatorum locum teneāt.

quoſcumque voluiſſent, Fratres ex Mendicantibus, Prædicatores & Confeſſores, & miniſtros idoneos, ad prædicandum, & confeſſiones audiendum, & peragendam animarum curam, & omnium ſpiritualium rerum executionem. Hoc, vt dicitur, illis primis conceſſit Alexander VI. quod & ſimiliter omnes ſui ſucceſſores fecerunt, & hoc iure vtuntur, quando ſupradictos Religioſos mittunt, tamquam veri hac in re, Sedis Apoſtolicæ delegati, & Vicarij. Quo tamquam certo, atque indubitato præmiſſo, propoſito Articulo, per ſequentes reſpondeo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Religioſi in Indiarum partibus exiſtétes, de licentia Hiſpaniarum Regum, bene poſſunt ibidem Eccleſiaſtica miniſtrare ſacramenta, abſque vllo excommunicationis periculo.

REligioſi, qui in prædicto nouo Orbe, & Indiarum partibus, de licentia Hiſpaniarum Regum, fidelibus ibidem exiſtentibus, & infidelibus ad fidem ſe conuertentibus, Eccleſiaſtica ſacramenta adminiſtrant, nullo modo incidunt in excommunicationem, poſitam in dicta Clementina, quamuis id faciant ſine licentia Parochorum, ſecluſo omni alio priuilegio. Probatur hæc Concluſio, primo ex ſupradictis, quia id faciunt de licentia, & ſpeciali mandato, auctoritatem habentis, nempe, vt Legati ſummi Pontificis, quales in propoſito caſu, vt dictum eſt, ſunt Hiſpaniarum Reges: ſed ſi ſupradicti Religioſi id facerent de licentia ſummi Pontificis, aut ſui Legati, ſiue Epiſcopi, certum eſt, quod non inciderent in ſupradictam excommunicationem: ergo nec modo incidunt, facientes illud de licentia ipſorum delegati. Confirmatur Concluſio, nam excommunicatio ſupradictæ Clementinæ, non fertur niſi in adminiſtrantes prædicta ſacramenta, ſine licentia Presbyteri parochiani: ſed ſummus Pontifex (vt tenet communis ſententia) eſt generalis, atque vniuerſalis, Presbyter parochianus, & Prælatus totius Orbis, cui ſubſunt omnes fideles actu, infideles autem in potentia, cuius etiam, Hiſpaniarum Reges (vt præmiſſum eſt) ſunt Vicarij, & delegati: ergo de ipſorum licentia prædicta adminiſtrando, Eccleſiaſtica ſacramenta, non poſſunt dici ea miniſtrare, ſine licentia parochiani, aut Epiſcoporum, quidquid alias aliqui Epiſcopi ibidem exiſtentes proclament. Quod vero in ſupradictis Regnis, & Indiarum partibus, prædicti Religioſi id faciant de licentia & mandato ſupradictorum Hiſpaniarum Regum, adeo certum eſt, vt non indigeat probatione, cum ipſi eos mittant ſuis expenſis, & dent illis Regias litteras ad hoc, & licentiam & facultatem, vt Religioſi Mendicantes, in illis populis, ædificent domos & Monaſteria, pro ſua continua habitatione, & maneant ibi, ad exonerandum Regum prædictorum conſcientias, miniſtrando fidelibus & infidelibus (reſpectiue) Eccleſiaſtica ſacramenta, idq. totum & multa alia, quæ breuitatis gratia, facio miſſa, faciunt ex conceſſione, delegatione, & commiſſione ſummorum Pontificum. Vnde fit perſpicuum, quod in ſupradictam excommunicationem minime incidant prædicti Fratres.

Secunda Concluſio.

Epiſcopis nulla omnino irrogatur iniuria, ex eo, quod Religioſi in Indiarum partibus exiſtentes, de licentia prædicta miniſtrent ibidem Eccleſiaſtica ſacramenta.

Ex hoc, quod ſupradicti Reges, prædictos Religioſos, ad huiuſmodi partes & regna mittant, cum poteſtate & facultate adminiſtrandi Eccleſiaſtica ſacramenta, nulla Epiſcopis, ibidem exiſtentibus, irrogatur iniuria, quinuero proprium ipſorum agitur negocium, ſi res penitus introſpiciatur, & rectum ipſi zelum habeant, atque vti par, eſt animarum ſalutem & Eccleſiæ augmentum, non vero quæ ſua ſunt, procurent & quærant, ſed quæ Ieſu Chriſti. Hæc Cõcluſio eſt adeo, certa & clara, vt probatione fere nulla indigeat, nam ipſi Religioſi, qui à prædictis Regibus in dictum munus & officium

cium mittuntur, sunt eorumdem Episcoporum quasi Coadiutores, illisq. quammaxime inseruiunt, eosdem ad uuando, in cultu vineæ Domini, & exonerando eorum conscientias, grauatissimas & onustissimas incomportabili, & grauissimo onere, sed præterea ipsimet Reges, qui prædictos Religiosos mittunt, eosdem Episcopos etiam mittunt, ad id muneris illos præsentando, quamuis postea à summo Pontifice confirmentur. Vnde nec de hoc vllo modo possunt conqueri, cum id ante, plane resciuerint, atque vt dicitur, scienti & volenti nulla omnino fit iniuria. Vnde dico, quod qui Episcopi in hac parte resistunt, aut contradicunt, prædictorum Regum mandatis, & in his, Religiosis supradictis vexationem faciunt, iniuriamue irrogant, grauissime peccant, & perinde faciunt, ac si obuiarent, & contradicerent ipsi summo Rom. Pont. cuius in hac parte vices gerunt. Eo vel maxime, quia id facere vergit in iniuriam, atque offendiculum, neophitorum, & denuo conuersorum, qui Religiosos communiter habuerunt, habentq. hucusque, in quammaxima reuerentia, admiratione, & sanctitatis non vulgaris existimatione, occasionem præbendo ipsis, concipiendi de illis sinistram opinionem, & existimandi, quod in suo ministerio, non recte ipsi se gerunt, quod in re adeo graui, tantiq. momenti, non esse poterit sine culpa mortali.

At contra supradicta, poterit quis illarum partium Episcopus obijcere, quod hoc esset verum, loquendo de illis primis ministris & Religiosis, qui missi fuerunt ad supradictas Indiarum terras, antequam ibidem essent creati Episcopi, & constituti Curati, quia tunc non erant Parochiales presbyteri, à quibus supradicta sacramẽta administrari possent, at modo (dicit) cessat hæc ratio, cum tot, ac tanti sint Episcopi, tot parochiales Presbyteri, qui idipsum possint efficere: ex quo proinde fieri videtur consequens, quod sine ipsorum licentia, nullo modo sit licitum, nunc à Religiosis prædictis, eiusmodi administrari sacramenta, & quod aliter faciendo, in excommunicationem supradictæ Clementinæ incidant. Sed huic obiectioni, facile respondetur, dicendo, quod nihil valet; nam adhuc durat legatio prædicta, supradictorum Regum, facta sibi à summis Pontificibus, & obligatio mittendi ministros prædictos, nam vt Christi Domini verbis vtar, ibidem, *Messis est quidem multa, operarij autem pauci, vnde & rogate quammaxime etiã modo oportet, dum messis tempus est, vt mittat operarios in messem suam.* Quamuis enim prædicti Episcopi & Parochiani Presbyteri, ibidem existentes, pro suo quisque munere in Domini vinea strenue laborent, adhuc tamen supereſt, quod Religiosi Dei zelo deducti efficere queant, cedatq. id in maximũ commodum animarum fidelium & infidelium, atque in magnam Dei gloriam, & vtilitatem totius Ecclesiæ, & particulare obsequium Hispaniarum Regum. Neque allegare possunt, prædicti Domini Episcopi, quod cessat ratio legationis ipsorum, & quod non manet, & durat iam prædictum priuilegium, nam iuxta communem iuris regulam, beneficium à Principe concessum, semper debet permanere, ac durare præsumitur, & vbi priuilegium non limitatur, semper intelligitur esse perpetuum, vt tenet gloss. *in cap. fin. de priuil.* præterquam quod, Regalia priuilegia in dies confirmantur à summis Pontificibus superuenientibus. Vnde concludendo dico, quod Episcopi contrauenientes, supradictorum Religiosorum, seu potius Regum, priuilegijs, propria auctoritate, & peccant & sunt ipso iure excommunicati, excommunicatione Papali, sibi reseruata, à qua non possunt absolui, nisi à Romano Pontifice, vel de licentia Prælatorum, ipsorum Religiosorum, ad quos spectat. Nam Leo X. in priuilegio, vbi concessit supradictis

Luca 10.

Vbi priuilegia non limitatur, semper intelligitur esse perpetuum. *gloss. in c. fin. de priuil.*

ctis Religiosis, quod possint prædicta sacramenta neophitis ministrare, quod habetur in Monumentis Ordinis, sub excommunicattonis] pœna ipso facto incurrenda, præcipit, vt nullus id sibi impediat, impedireve audeat, directe vel indirecte, quocumque quæsito, colore. Videant proinde, prædicti Episcopi & Curati quid faciant. Et hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ad administrandum Eucharistiæ sacramentum, & alia Ecclesiastica sacramenta, prohibita in supradicta Clementina, sufficiat licentia Parochi excommunicati?

Respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Ad administrandum Eucharistiæ sacramentum, & alia Ecclesiastica sacramenta, non sufficit licentia Parochi excommunicati; vnde, qui cum tali licentia prædicta sacramenta ministrauerint, incidunt in excommunicationem supradictæ Clementinæ, nisi forsan eos ignorantia excuset, idq. faciant bono zelo, & animo ducti, existimantes prædictum Parochum non esse excommunicatum, aut eo non obstante, prædictam licentiam potuisse sibi dare. Hæc Conclusio est certa & manifesta, nam vt ex supradictis constat, ad administranda prædicta sacramenta, necessario requiritur Parochi licentia: sed hanc licentiam Parochus excommunicatus, non potest dare, & si eam dederit, de facto nulla est, argumento iuris, *in l. quoties, ff. qui satisdare cogantur*: ergo, &c. Quod vero prædictus Parochus excommunicatus, huiusmodi licentiam non possit dare, probatur manifeste, quia caret, estq. priuatus, omni iurisdictione, vt constat *ex cap. ad probandum, de sent. & re ind.* quo fit, vt si ipse per se, huiusmodi munera non potest obire, neque etiã ipsa alteri demandare, aut commendare, cum id etiam spectet ad iurisdictionem, vt habetur *in l. Imperium, ff. de iurisdictione omnium Iudicum*, Est igitur talis delegatio nulla, & sic qui cum illa, supradicta sacramenta administrat, sine vlla prorsus licentia visus est ea ministrare, ac proinde in excommunicationem supradictæ Clementinæ incidet, nisi ipsum excuset ignorantia (vt dictum est) qua existente, non erit excommunicatus, nam vt inquit Nauarr. in Manuali cap. 27. nu. 102. supradicta excommunicatio non ponitur, nisi contra præsumentes, & sic vbi cessat præsumptio, cessat & ipsa excommunicatio. Hactenus de isto Articulo.

Ad administrãdum Eucharistiæ sacramentum, & alia Ecclesiast. sacramenta, nõ sufficit licẽtia Parochi excommunicati.

l. quoties, ff. qui satisd. cogantur.

c. ad probandum, de sent. & re iudi.

l Imperium, ff. de iurisd. omnium Iud.

Nau. in Manu. c. 27. nu. 102.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Diaconus, siue sit secularis, siue Religiosus, Eucharistiæ sacramentum possit administrare?

Respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Quamuis communiter & regulariter loquendo, ministratio sacramenti Eucharistiæ, ad Sacerdotes solummodo pertineat, nihilominus tamen

Quamuis communiter & regulariter loquendo, ministratio Sacramenti Eucharistiæ, ad Sacerdotes pertineat, nihilominus in casu necessitatis, id etiam potest cõmitti Diaconis

men in casu necessitatis, id etiam potest committi Diaconis. Hæc Conclusio est expressa D. Thom. 3. p. q. 82. art. 3. & in 4. d. 13. q. 1. art. 3. quam etiam tenent Ricar. Durand. Palud. & omnes communiter DD. Scholastici, loco supracitato, & Soto, vbi hac de re agit, & Summistæ, *verbo, Eucharistia*, & *verbo, Communio*, & probatur primo ex Concilio generali Niceno, cano. 14. & ex Arelaten. c. 15. & Carthag. 4. c. 38. vbi habetur, *Diaconos in necessitate, & iussu Presbyteri, supradictum sacramentum posse ministrare*. Sed specialiter probatur Conclusio ex facto, & historia D. Laurentij Diaconi, quis vt ibi refertur, martyrij sui tempore, dixit B. Sixto summo Pont. *Quo progrederis sine filio pater? quo Sacerdos sancte sine magistro properas? tu numquam sine ministro sacrificium offerre consuevisti: experire, vtrum idoneum ministrum elegeris, cui commisisti Dominici sanguinis dispensationem* quæ verba tractans D. Thom. loco supracitato, in solutione ad primum, inquit, quod Diaconus: quasi propinquus Ordini sacerdotali, aliquid participat de eius officio, vt scilicet dispenset sanguinem, non autem corpus, nisi in necessitate, & iubente Episcopo, vel Presbytero. Cuius differentiæ, duplicem reddit rationem & causam, primam quidem, quia sanguis continetur in vase, vnde non oportet, quod tangatur à dispensante, sicuti tangitur corpus. Secundam, quia sanguis designat redemptionem à Christo in populum deriuatam, vnde & sanguini admisceatur aqua, quæ significat populum, & quia Diaconi sunt medij inter Sacerdotem, & populum, magis conuenit Diaconibus, dispensatio sanguinis, quam dispensatio corporis. Hæc D. Thom. vbi supra. Sed Sotus in 4. dist. 13. q. 1. ar. 4. concl. 2. alia procedit via, & dicit, quod in primitiua Ecclesia erat solitum, cum communicabat populus, & Sacerdos non posset toti multitudini corpus & sanguinem ministrare & porrigere, vt Diaconus vadens post ipsum, sanguinem ministraret, sicut & nunc, qui post communionem dat lotionem. Communicabant enim tunc fideles sub vtraque specie, sed iam illa consuetudo propter iustissimas rationes & causas cessauit, atque in dissuetudinem abijt. Et dicit Soto, quod ad hoc faciendum, Diaconi non indigebant, nec vero indigent modo, speciali aliqua facultate, quæ exprimi deberet, siue exprimatur, in eorum ordinatione, nam Diaconi eo ipso quo Diaconi sunt, ordinantur tamquam proprij ministri Sacerdotis, vt habetur *in c. Diaconus, 23. d.* habentq. ex suo officio calicem cum hostia Sacerdoti ministrare, ipsumq. consecratum calicem, dum opus est, populo propinare, qui quidem vsus, quamuis iam cessauerit in populo, durat adhuc in Capella summi Pontificis, quia dum ipse solemniter celebrat, post sumptionem corporis, sessum vadit, & tunc Diaconus consecratum calicem ei adfert & porrigit. Hæc Soto vbi supra. Videatur etiam Durandus in 4. d. 13. q. 4. & Syluest. *verbo, Diaconus*, 2. vbi ad hoc proposítum plura dicit, circa supradictam facultatem, factam Diaconis, ministrandi prædictum sacramentum. Ego vero, vt huic Articulo vltimam imponam manum, resolutie dico, quod iam ex vsu & consuetudine Ecclesiæ, Diaconi hoc nullo modo possunt efficere, nisi existente grauissima causa, & interueniente vrgente necessitate (vt est articulus mortis) & de mandato Episcopi, siue Presbyteri. Videatur hac de re Pater Suarez 3. tomo ad 3. partem D. Tho. q. 82. ar. 3. disp. 72. sect. 2. vbi ad hoc proposítum dicit plura, eaq. notatu dignissima. Et hactenus de isto Articulo, & de tota hac Quæstione.

D. Thom. 3 p. q. 82. ar. 3 & in 4. d. 13. q. 1. ar. 3.
Ricar. Palud. & DD. communiter in 4. d. 13.
Summista, ver. Eucharistia, & ver. communio.
Conc. gen. Nic. can. 14.
Conc. Arela. c. 15.
Conc. Carth. 4. c. 38.
D. Thom. vbi sup. in solu. ad primum.
Nota hoc valde et D. Tho. circa ministrationem sanguinis Christi Domini a Diaconis, non vero corporis fieri posse.
Nota hoc ex Mag. Soto in 4. d. 13. q. 1. ar. 4. concl. 2.
c. Diaconus, 23. d.
Duran. in 4. d. 13. q. 14.
Sylu. verbo, diaconus, 2.
Suar. 3. to. q. 82. ar. 3. disp. 72. sect. 2.

QVÆSTIO XLIII.

De Regularibus, siue Religiosis, quantum attinet ad facultatem administrandi Sacramentum Baptismi, in sex Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Monachi, siue Religiosi baptizare possint?

c. placuit, 2. 16. q. 1. c. doctos, eadem causa & quæstione.

HAc in re, inuenio aliquot iura, siue capitula, sibi ipsis (vt videtur) contraria, nam *in cap. placuit, el 2. 16. q. 1. quod est Eugenij Papæ, in Nicæna Synodo*, prohibitum reperitur Monachis baptizare, & *in c. doctos, quod est B. Ambrosij, eadem causa & quæstione*, id sibi permittitur, ac dicitur doctos, ac probos Monachos, Presbyterij honori dedicatos, prædicare, & baptizare posse. Sed hæc contrarietas apparens, facile diluitur, dicendo, quod in supradicto *cap. placuit*, agitur de Monachis solitariam vitam profitentibus, vt ex eodem satis patet, seu vt dicit Glossa ibidem, de Monachis populum non habentibus, in alio vero de Monachis, siue Religiosis, qui similem statum non profitentur, & qui vel populum habent, aut saltem ex suo instituto & professione, obligationem inseruiendi populis. Vel dicendum, quod in vno casu, baptizare prohibentur Monachi, sine licentia Ordinarij; in alio vero de licentia eiusdem permittuntur id facere; quod est iuri valde consonum, & conforme ei, quod habetur *in Clementina primæ, de priuilegijs*, nam baptizare parochianum alienum, extra necessitatem, & sine licentia Ordinarij, peccatum quidem est de se mortale, atque in iure id facere valde prohibitum. Ecclesiastica enim sacramenta nonnisi à Presbyteris parochialibus sunt recipienda, *iuxta cap. interdicimus, 16. quæst. 1.* Verum est tamen, quod Sacerdos contrarium faciens, non efficietur irregularis, quia hoc non est expressum in iure, neque irregularitas incurritur, nisi in casibus in iure expressis, vt tenet communis Doctorum sententia. Hoc supposito, atque præmisso, propositæ difficultati, respondetur per sequentem Conclusionem.

Clemen. 1. de priuileg.

c. interdicimus, 16. q. 1.

Conclusio.

In casu necessitatis, vel de licentia Ordinarij non est prohibitū Religiosis baptizare.

IN casu necessitatis, vel de licentia Ordinarij, non est prohibitum Religiosis baptizare. Hæc Conclusio constat satis ex supradictis, quia in iure nulla reperitur, hac de re, pro Religiosis, specialis prohibitio, nisi illa quæ adducta est ex supradicto *cap. placuit, & cap. Doctos*, quod intelligendum, concordandum, atque explicandum est, ad sensum supradictum.

Difficultas.

An Minores Fratres ex vi suæ Regulæ prohibeantur baptizare.

Sed difficultas est specialis de Fratribus nostri sacri Ordinis Minorum, an saltem ex vi nostræ Regulæ, sit nobis baptizare prohibitum? Et 1ario dubitandi est, quia in cap. 11. nostræ Regulæ habetur, *vt Fratres non sint Compatres virorum, vel mulierum, ne hac occasione inter Fratres, vel de Fratribus scandalum oriatur.* Difficultas hæc, proposita olim fuit, in quodam Capitulo Generali Meclinensi, vbi & dicitur, quod facta est sequens declaratio: *De-*

Difficultatis resolutio.

claratur,

elaratur, quod Frater Sacerdos, in extrema neceſſitate, poteſt paruulo dare ſacramentum Baptiſmatis, dummodo non adſit alius Sacerdos, etiam in præſentia virorum ſecularium laicorum, & quod in Regula prohibetur, ne Fratres fiant Compatres, &c. intelligendum eſt, quod leuationem de ſonte Baptiſmatis, non vero quoad baptizationem præditam; quia vt dictum eſt, in caſu neceſſitatis, abſente Sacerdote ſeculari, vel alterius profeſſionis, bene poſſunt Fratres noſtri Sacerdotes, baptizare. Hoc habetur in Monumentis Ordinis primæ impreſſ. 228. tractatu 3. & ſecundæ 247. tractatu 2. & refertur in Compendio, *verbo, baptizare*, §. 2. Fuitq. hoc dixiſſe rationi quammaxime conſonum, cum non ſit credendum, ſanctiſſimum Patrem noſtrum Franciſcum, qui adeo feruebat ſpiritu, & animarum zelo, nobis Fratribus ſuis, prohibere voluiſſe, vt neceſſitate exiſtente, & maxime extrema, Baptiſmi ſacramentum ne adminiſtraremus. Eſſet enim hoc contra charitatem, cum ipſum ſit ſacramentorum omnium ianua, tantæq. neceſſitatis, vt propterea ſit ſtatutum in iure, *cap. 1. de ſumma Trinitate, & fide Catholica*, quod quilibet homo, qui loqui poteſt, & proferre verba, & ad lauandum eſt ſufficiens, poſſit eius eſſe miniſter, ſiue ſit vir, ſiue fœmina, fidelis, ſiue infidelis, baptizatus, ſiue non baptizatus, dummodo (vt dictum eſt) potens ſit lauare, & verba, cum debita intentione proferre. Quod igitur in noſtra Regula eſt prohibitum, per illa verba, *ne fiant Compatres, &c.* eſt, paruulos de fonte leuare, quod ſub alijs verbis, dicitur, eſſe patrinos, Anadochos enim, patrinos, ſiue Compatres ſonat. Semper enim conſuetudine Eccleſiæ fuit receptum, vt tradit D. Thom. 3. par. quæſt. 67. art. 7. vt in Baptiſmo ſolemni, præter baptizatum & baptizantem, eſſet alia tertia perſona, quæ baptizatum ſuſciperet de ſacro Fonte, quam conſuetudinem eſſe antiquiſſimam, conſtat ex D. Dionyſio, de Eccleſiaſt. Hierarchia, cap. 2. & ex Tertull. de Baptiſmo, cap. 18. & ex Auguſt. lib. 1. de Baptiſmo, & huiuſmodi pueros de ſacro Fonte leuantes, communi vocabulo dicebantur, quinuero & dicuntur modo, Anadochi, hoc eſt, Patrini, & reſpectu parentum eiuſdem baptizati, viri Compatres, mulieres vero Commatres. Quod ſubire munus, Fratribus ſuis prohibuit in ſua Regula, ſupradicto præcepto Seraphicus Pater noſter Franciſcus, idque vt credo duplici ex cauſa, primo, propter honeſtatem, & vt ibidem dicitur, ne inter Fratres, vel de Fratribus ſcandalum oriatur, erat enim in conſuetudine poſitum tunc, quod huiuſmodi Anadochi, Patrini, ſiue Compatres, Commatres deoſculabantur, quod condecens non eſſe videbatur ſtatui Monachorum, ſiue Religioſorum. vnde & in Conc. Antiſiodoren. cap. 45. & habetur *in cap. Monachi, de conſecrat. diſt. 4.* ſtatutum fuit, ne Monachi, ſint Compatres, & ſibi Commatres faciant, neque oſculentur fœminas, & *in cap. non licet, eadem diſtinct.* habetur, quod non licet Abbati, vel Monacho, de Baptiſmo ſuſcipere filios, neque Commatres habere. Idem habetur *in cap. peruenit, 18. q. 2.* An prædicta prohibitio extendatur etiam ad Canonicos Regulares, tradit Nauarr. lib. 3 Conſilior. de ſtatu Monachorum, conſil. 5. num. 1. partemq. tenet affirmatiuam, videatur ibidem. Ad hanc igitur prauam conſuetudinem, attendens Beatiſſimus Pater noſter Franciſcus, in ſua Regula præcepit, atque prohibuit, vt ne Fratres ſui fierent Compatres virorum, vel mulierum, paruulos de fonte leuando, ne Commatres exoſculando, inter Fratres, vel de Fratribus ſcandalum oriatur. Hæc fuit prima ratio & cauſa ſupradictæ prohibitionis. Secunda vero fuit, vt credo, nam munus & officium Patrinorum, huiuſmodi paruulos de fonte leuantium, eſt, eoſdem ſub ſua cura, atque tutela ſuſcipere, ad inſtruendum

Mon. Ord. 1. impr. f. 228. tract. 3. & 2. f. 247. tract. 2. Comp. verbo, baptizare, §. 2.

c. 1. de ſumm. Trin. & fide Cathol.

D. Thom. 3 p. q. 67. ar. 7. Dioniſ. de cæleſti Hierar. c. 2. Tertullian. de baptiſ. c. 18. Aug. lib. 1. de baptiſmo.

Nota rationem & cauſam, ob quam nobis prohibitum eſt eſſe Compatres ex vi ſpeciali noſtræ Regulæ. *Conc. Antiſiodor. c. 25. & habetur in c. Monachi, de conſecr. d. 4. c. non licet, d. eadem. c. peruenit, 18. q. 2. Nauar. lib. 3. Conſ. de ſtat. Mon. conſ. 5. nu. 1.*

s.in catechiſmo, cum ſeqq. de conſec.d. 4

& catechizandum, in his quæ ſunt fidei, vt conſtat ex *cap. in catechiſmo, & ſequentibus, de conſecratione, diſtinct. 4.* quod munus explicatur per actum ſuſcipiendi in manibus baptizatum: neque enim huiuſmodi ſuſceptio, conſideranda ſolummodo eſt materialiter, ſed formaliter, ſeu vt rectius loquar, moraliter, quia per eam infinuatur, ac datur intelligi, quod qui paruulum leuat de fonte, atque in manibus recipit, ipſum etiam in ſua tutela, & ſub ſua cura recipit, vt dixi, ad catechizandum & inſtruendum in his quæ ſunt fidei. Qua ratione, qui huiuſmodi fungitur munere, & officio, olim apud D Dionyſium vbi ſupra, *fideiuſſor* vocabatur, & hoc etiam nomine

Concil. Pariſ. de baptiſ. D. Aug. epiſt. 23.

inſignitur in Concilio Pariſienſi, & apud D. Auguſtinum epiſtola 23. appellatur, fidei Doctor, quia nempe ſuſcipiendo baptizatum, virtualiter fideiubet, atque promittit, ſe illum docturum, & habiturum curam ſalutis ſpiritualis ipſius. Videatur hac de re Syluester *verbo, Baptiſmus, 5. quæſt. 5. & verbo catechiſmus, quæſt. 1. & 3.* Cum igitur videret Seraphicus Pater noſter Franciſcus, Fratres ſuos, congrue & commode, non poſſe ſubire huiuſmodi munera, nec ſtare promiſſis, vtpote qui non habeant, neque habere poſſint, ſuæ habitationis certum & determinatum habitaculum, ſed ſemper eſſe debent, tamquam aduenæ, & peregrini, hanc ob cauſam

Sylu. ver. baptiſmus, 5. q. 5. & verbo, catechiſmus, q. 1. & 5.

præter ſupradictam aliam, præcepit illis, vt ne fierent Compatres, quod eſt dicere, ne fierent patrini, baptizare tamen Fratribus ſuis non prohibuit, vt dictum eſt ſupra. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS II.

Vtrum Monachi, ſiue Religioſi, in partibus Indiarum exiſtentes, baptizare poſſint, ſine Parochorum licentia?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Religioſi in Indiarum partibus exiſtentes, & maxime Mendicantes, qui illuc mittuntur auctoritate Pontificia, ab Hiſpaniarum Regibus, licite poſſunt, abſque vlla Parochorum licentia, infidelibus & nouiter conuerſis, baptiſmum miniſtrare, & omnia ſubinde Eccleſiaſtica ſacramenta. Hæc Concluſio non aliter poteſt probari, quam referendo facultates & priuilegia, quæ ſupradicti Reges & Religioſi in id habent à ſummis Pontificibus conceſſa. Atque in primis habetur in Monu. Ord. quod Alexander VI. Papa

Religioſi in Indiarum partibus exiſtentes, ſine Parochorũ licentia poſſũt baptizare.

commiſit Hiſpaniarum Regibus, Indorum noui Orbis conuerſionem; & conſtituit, ſupradictos Hiſpaniarum Reges, ad hunc effectum ſuos Commiſſarios & delegatos, cum plenitudine poteſtatis, ad diſponendum & ordinandum in ſupradictis regnis, omnia quæ pertinerent ad iuriſdictionem ſpiritualem, quantum ad effectum mittendi ibidem, Prædicatores & Confeſſores, & miniſtros idoneos, quos voluerint, ad gerendam animarum curam, & ad conuertendum infideles, & inſtruendum fideles neophitos, ſeu nouiter conuerſos in fide, eorum onerando conſcientias, prout magis viderint expedire. Facta eſt hæc conceſſio, circa annum 1492. cuius virtute, & poteſtate, & tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, ſupradicti Reges, ſunt in actuali poſſeſſione, mittendi Fratres ad ſupradictos Indos, ad conuertendos ipſos, & inſtruendum, & manu tenendum fideles in fide, & ad admini-

Cõceſſiones facæ Regibus à ſummis Pontificibus pro Fratribus mittendis ad Indos. Alexandri VI. ampliſſima cõceſſio facta anno 1492.

miniſtrandum vtriſque Eccleſiaſtica ſacramenta, vt & facit ſemper inuictiſſimus, atque Catholiciſſimus Hiſpaniarum Rex, & per ipſius mandatum pro-Rex in illis Indiarum partibus, & alij Gubernatores, qui omnes in hoc (vt dixi) funguntur auctoritate Papæ. Atque in hoc caſu faciunt, facere-q. poſſunt, iure optimo, quidquid & ipſe Papa faceret, cum ſit certum in iure, quod ſubdelegatus, aut ſubrogatus, naturam ſapit ipſius delegantis, & ſubrogantis, & iuriſdictionem habet, non iure proprio, ſed iure delegantis ipſum, & quod iniungit, non ſua, ſed delegantis auctoritate iniungit, vt tradit Panor. *in c. ſane quia, de offic. & poteſtat. delegat. num.* 2. & habetur *in c. cum in iure, eod. tit.* Etenim, ſi Epiſcopi in ſpiritualibus, vt experientia conſtat, conſtituunt conſtituereq. poſſunt, ſeculares, etiam non ſacris initiatum, vt tenet communis ſententia, qui eorum dicitur Prouiſor officialis, qui rerum ſpiritualium curam gerit, quis neſciat, aut negare vllo modo poſſit, quod iure optimo, quinuero & potiori iure & ratione, ſummi Pontifices poſſint, ſupradictis Regibus prædicta munera cõmittere, ipſoſq. in hiſce rebus ſuos legatos, ac veluti Commiſſarios conſtituere? de hoc certe nulli dubium. Supradictam Alexandri VI. conceſſionem, confirmauit poſtea, ac veluti de nouo conceſſit, Leo X. anno Domini 1521. conceſſione quadam facta, duobus Fratribus Ordinis Minorum, ad illas partes euntibus, qua conceſſit eiſdem: *Quod poſſint Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtrare Neophitis, præcipendo ſub excõmunicationis pœna, ipſo facto incurrenda, vt nullus Epiſcoporũ idipſum ſibi impediat, directe, vel indirecte, quouis quæſito colore, ſibi reſeruando, ſupradicta excommunicationis abſolutionem.* Poſt Leonem, idipſum conceſſit, Adrianus VI. ad inſtantiam, & petitionem Imperatoris Caroli V. anno Domini 1525. in cuius conceſſione, infraſcripta ponuntur verba: *Quod Prouinciales Indiarum, & Fratres, quibus commiſerint, poſſint omnes Indos, & omnes Chriſticolas, Fratres comitantes ad opus conuerſionis, abſoluere in vtroque foro, ab omni cenſura etiam de cœna Domini: conceſſit etiam omnimodam in vtroque foro Papa auctoritatem, tantam quantam iudicauerint expedire, pro conuerſione Indorum, & manutentione, ac profectu ipſorum, atque aliorum prætorum in Fido Catholica, & obedientia Eccleſiæ Romanæ.* Poſt ſupradictum Adrianum VI. ſimilem fecit conceſſionem, Paulus III. anno Domini 1543. Fratribus Prædicatoribus Prouinciæ de Megico, vt refert Pater Veracruz in ſuo Compendio. Hoc idem confirmauit, atque de nouo conceſſit, eiſdem Fratribus de Megico, & Prouinciæ S. Vincentij de Chiapa del Peru noui Regni, Paulus IV. anno Domini 1557. cuius conceſſionis meminit ſupradictus Veracruz, in d. ſuo Compendio, & dicit huiuſmodi conceſſionem fuiſſe factam, viuæ vocis oraculo, teſtimonio Cardinalis Alexandrini. Verba Patris Veracuz ſunt, quæ ſequuntur, *Paulus IV. vt fidem fecit Cardinalis Alex.* (qui poſtea fuit electus Pius V.) *pro Religioſis in noua Hiſpania, & Peru, ad exaltationem diuini cultus, proprio Motu, & viua vocis Oraculo, confirmauit, omnia priuilegia à ſuis Prædeceſſoribus conceſſa, pro Indorum conuerſione, præſertim quod poſſint Fratres Mendicantes omnia Sacramenta fidelibus, & nouiter conuerſis adminiſtrare, & de nouo hoc innouauit Apoſtolica auctoritate, non obſtantibus in contrarium quibuſcũque.* Per quam conceſſionem patet, quod fuerunt renouata, atque de nouo confirmata omnia priuilegia conceſſa pro Indorum conuerſione, & ipſorum in fide-manutentione, per omnes Pontifices ſupradictos, & hoc ſpecialiter, quantum ad præſens noſtrum attinet propoſitum, quod Fratres ibidem exiſtentes, poſſint eiſdem adminiſtrare omnia Eccleſiaſtica ſacramenta. Sed omnium nouiſſimus, Pius V. anno Domini 1567. 23. die Martij ad inſtantiam Philippi II. Hiſpaniarum Regis, hoc idem ampliſſime, conceſſit, *Capitulis Prouincia-*

Panor. in c. ſane quia, de offic. & poteſt. deleg. num. 2. & habetur in c. cum in iure, eod. tit.

Conceſſio Leo X. facta anno 1521.

Conceſ. Adria. VI. facta anno 1525.

Conceſ. Paul. III. facta anno 1543.

Conceſ. Paul. IV. facta anno 1557.

Conceſ. Pij V. facta anno 1567.

uinciálibus Indiarum quorumcumque Ordinum, etiam non Mendicantium, vt possint dare licentiam suis Fratribus, vt in Monasteriis suis, vel extra commorantibus, in locis assignatis, & assignandis, vt officium parochi exerceant, Sacramenta ministrando, prout hactenus consuetum, Ordinariorum in id licentia minime requisita, & quod ibi, vbi dicti Religiosi curam animarum exercent, nihil innouent Episcopi, quod auctoritate Apostolica statuit. Vt etiam refert iam dictus Veracruz in suo Compendio. Neque (inquit) obstat prædictis dicere, quod hoc sit contra Concilium Tridentinum, & quod Gregorius XIII. eiusdem Pij V. immediatus successor, quodam suo Motu proprio, reuocauit omnia, quæ suprà dictus Pius V. concesserat Religiosis, contra prædictum Concilium, &c. nam circa hoc, communis est resolutio, quod huiusmodi reuocatio, non se extendit ad concessiones factas suprà dictis Regibus, seu ad ipsorum instantiam, pro partibus Indiarum, vbi pro conuersione infidelium, & manutenentia conuersorum, multa fiunt, & concedúntur in dies, contraria, aut saltim, quæ non sunt nimis consona, suprà dicto Concilio Tridentino. Hæc omnia prædicta priuilegia, adducuntur à prædicto Veracruce in suo Compendio, quæ libuit coacernare, ac simul referre, vt præmanibus habeantur à cunctis Religiosis viris, non solum pro intelligentia, & resolutione huius Articuli, verum etiam pro his, quæ in subsequentibus sunt dicenda. Ex quibus superq. satis constat, quod Religiosi, in partibus Indiarum, existentes, optime possunt virtute suprà dictorum priuilegiorum, infideles baptizare, & nouiter conuersis administrare omnia Ecclesiastica sacramenta, &c. Vt hoc congrue, & commode fiat, aduertere, atque adnotare oportet, ex Sylu. *verb. baptismus, 3. q. 1.* quod in administrando baptismo, sequens est seruandus ordo. Quod regulariter loquendo, proprius huius Sacramenti minister est Sacerdos, vnde quamuis in casu extremæ necessitatis, quilibet etiam laicus, licite baptizare possit; extra casum tamen necessitatis, nullus id potest facere nisi sit Sacerdos, cuius hoc est proprium munus, & officium, vt expresse habetur *in c. perlectis, d. 25. & ex c. Diaconi, 9. 93. & ex c. constat, de consecrat. d. 4.* adeo, quod Diaconus Cardinalis baptizare non potest in præsentia Sacerdotis, & contrarium faciens efficitur irregularis, per *cap. 1. de Cler. non min.* Nec quilibet etiam Sacerdos baptizare potest, nisi parochianum suum, vel de licentia Curati, & Parochi, seu Episcopi, aut ex priuilegio Superioris: sunt enim sacramenta omnia (vt supra diximus) à proprijs Presbyteris parochialibus ministrãda, & recipienda, iuxta, *cap. interdictimus, 16. q. 1.* Verum est tamen, quod Sacerdos contra faciens (vt etiam supra diximus) non efficietur irregularis, quia hoc non habetur expressum in iure. Siue ergo quis Sacerdos Religiosus ex priuilegio baptizet, siue vero alius etiam laicus, in casu necessitatis (inquit prædictus Sylueſter) quod iste seruandus est ordo, quod vbi plures simul reperiuntur, minor cedat maiori, & laicus non baptizet præsente Clerico, nec Clericus Diaconus, siue non Sacerdos, præsente Sacerdote, neque mulier præsente viro, quod si contra fecerint, mortaliter peccabunt, nisi forte quia nesciunt formam, ij qui sunt in maiori gradu, & dignitate constituti. In quando quidé casu, si minor melius sciat baptizare, id poterit efficere, etiam in præsentia maioris. Addit Sylueſter, esse idem tenendum, atque dicendum, de Clerico ab Ecclesia præciso, excommunicato, hæretico, vel suspenso, nam tunc præsente Sacerdote, melius est etiam à laico baptizari, quod & iure optimo, quilibet poterit efficere.

Nota ordinem seruandum in administratione baptismi. *Sylu. verb. baptismus, 3. q. 1.*

Diaconus in præsentia Sacerdotis baptizare nõ potest, & contrarium faciens efficitur irregularis c. perlectis, d. 25.

c. Diaconi. d. 93.

c. constat, de consec. d. 4.

c. 1. de Cler. non ord. min.

c. interdicimus, 16. q. 1.

Quinã seruandus sit ordo in baptizatione, vbi plures simul reperiuntur. *Sylu. ver. sup. Nota ex Sylu. vbi supra.*

Nota hoc valde pro Religiosis existentibus in Indiarũ partibus.

Præter suprà dicta, oportet etiam aduertere, quod prædicti Fratres in Indiarũ partibus existentes, solummodo possunt & debent baptizare, in Eccle-

sijs

sijs, & Monasterijs sui Ordinis, in quibus habitant, & in locis quæ habent, & vocant de sua visita, nam in aliena parochia baptizare, & maxime sine licentia proprij Parochi, indecens esset omnino, & multorum iurgiorum causa: sic enim confunderetur totus Ecclesiasticus ordo, contra sacros Canones, & contra id, quod habetur, *in c. perennis, 11. q. 1.* nam quamuis supradicta priuilegia sint ampliſſima, in conceſſione tamen generali, hoc non videtur includi, & intelligi, nisi particulariter exprimatur. Non enim videtur in conceſſione generali, velle Papam cuipiam præiudicare, nisi exprimatur. Qua ratione, ad tollendam circa hoc omnem dubitationem, illud expreſſit Pius V. in supradicta sua conceſſione, in illis verbis, *vt in omnibus Monasterijs suorum Ordinum, vel extra in locis assignatis, seu assignandis, sed non alibi*. Quæ omnia intelligenda sunt, nisi forsan rogentur ab ipsis Parochis, aut in casu necessitatis; cæterum in suis Ecclesijs, aut extra, in locis sibi deputatis, aut deputandis, non solum possunt infideles omnes, & nouiter conuersos baptizare, verum etiam, & omnes ex eisdem descendentes, nepotes & pronepotes, etiamsi paruuli sint baptizati, nam licet proprie loquendo, nouiter conuersi dicantur solummodo, qui adulti sunt baptizati, nihilominus tamen propter necessitatem, & ad meliorem magisque exactam rerum spiritualium executionem, in illis regnis ad prædicta omnia, supradicti Patres, generalem acceperunt, atque obtinuerunt facultatem; & ita fuisse vsu receptum, & practicatum, testificantur illarum Prouinciarum magna digni fide, multi Fratres, quod habent ex speciali conceſsione Pauli III. confirmantis de nouo supradictis Fratribus omnia, antiqua sua priuilegia, quæ iuxta fauorabiliorem illorum interpretationem, debent interpretari, ita vt per nouiter conuersos, non solum neophiti iam adulti intelligantur, verum etiam ex eisdem descendentes paruuli, cum & nomen ipsum, hanc recte ferat interpretationem, fauorabiliter loquendo, alias interpretatio facta fuisset stricti iuris, quod prædictus Paulus III. fieri prohibuit. Idem dico de alijs filijs Hiſpanorum, atque Indiarum fœminarũ, seu è contra, qui dicuntur Meſtici, quod virtute priuilegij prædicti Pauli III. possunt per supradictos Religiosos baptizari, nam in materia larga, sub simplicibus intelligenda veniunt etiam mixta, vt dicit Syluester, *verbo dispensatio*, 3. quamuis in rigore loquendo, sub simplicibus mixta non contineantur, vt plurimum, nisi ex æquitate, & benignitate, sicuti si detur alicui potestas ad dispensandum, cum adulterino, & incestuoso separatim, secundum communem opinionem, poterit etiam dispensari, cum eo, qui simul est vtrumque. Hactenus de isto Articulo.

c. perennis, 11. q. 1.

Quinam apud Indos intelligendi veniant nouiter conuer sorum nomine.

Sylu. verb dispensatio, 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum Religiosi in partibus Indiarum, baptizare possint, extra Ecclesias, aut sine solemnitate?

DE materia & forma baptismi, & de solemnitatibus, & præparatorijs eiusdem, catechismis, exorcismis, atque pluribus alijs, nihil libet in præsentiarum dicere; esset enim immensum opus, omnia quæ sese hic offerebant, in particulari velle dicere, volumen enim magnum, summamq. prægrandem efficeret, quod non est mei propositi, nec præsentis speculationis. Consulatur hac de re, D. Tho. 3. p. à q 66. vsque 71. & Fratres Dominicus de Soto explicando eumdem D. Tho. in 4. à d. 3. vsque ad 6. inclusiue, vbi de hisce rebus per plures Articulos, latissime agunt, & Syluester, *verbo*

D. Tho. 3. p. à q. 66. vsq. ad 71. Sot. in 4. d. 3. vsq. ad 6. inclusiue. Sylueſt. verb. baptismus, & verb. catechismus.

Suar. 3. tom. 9. 71. disp. 30. sect. 1. & 2.

verbo, baptismus, & verbo, catechismus, vbi etiam breuiter, & compendiosè, reperiuntur omnia, quæ ad dictum propositum desiderari possunt. Eadem de re videatur Suarez, 3. tom. ad 3. p. D. Thom. quæst 71. disput. 30. sect. 1. & 2. quibus præsuppositis, quod in præsentiarum quæritur, illud est, an Religiosi in supradictis partibus, conferre possint baptismum, extra Ecclesias, & sine prædictis ceremonijs, catechismis, exorcismis, atque solemnitatibus? cui difficultati breuiter respondeo, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Extra casum necessitatis omnes solemnitates, & ceremoniæ constitutæ ab Ecclesia, pro celebratione baptismi, ad vnguem sunt obseruandæ, etiam in partibus Indiarum.

EXtra casum extremæ necessitatis, omnes solemnitates, & ceremoniæ, constitutæ ab Ecclesia, pro celebratione baptismi, ad vnguem sunt obseruandæ, etiam in partibus Indiarum. Hæc Conclusio de se patet, siquidem in ipsis militat eadem ratio, ac in alijs, non existente necessitate, quinuero, & id facere expedientissimum est, vt ijs medijs neophiti, & nouellæ illæ plantę ad spiritualia, atq; celestia consideranda exerceantur, ac veluti manuducantur, atque ita fertur, quod Paulus III. idipsum, Breui quodam suo mandauit, & ordinauit. Sed loquendo de casu necessitatis, sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Extrema exiſtẽte, omnes ceremoniæ in baptismo possunt prætermitti, seruata substantiali forma.

Pius V. pro Religiosis Societ. Iesu, in Indiarum partibus existentibus.

Comp. Societ. Iesu, verb. baptizare, §. 3. Sylvest. verb. oleum.

Existente extrema necessitate, omnes supradictæ ceremoniæ, & solemnitates baptismi, licite possunt prætermitti. Hæc etiam Conclusio de se patet, sed addo, quod etiamsi necessitas non sit extrema, huiusmodi ceremoniæ in prædictis partibus possunt prætermitti, ex priuilegio, & particulari concessione Pij V. facta anno Domini 1569. Patribus de Societate Iesu, ad decennium, quod possint baptizare extra Ecclesias, & sine consuetis ceremonijs, cum ministri iudicauerint id oportere, propter ministrorum paucitatem, ita habetur in Compendio Indico Societatis Iesu, & quod hoc ipsum postea, concesit Gregorius XIII. in aliud decennium, supradictum priuilegium ampliando, quibus priuilegijs prædicto tempore, vti etiam potuerunt alię Religiones, priuilegium habentes communicationis. Verumtamen, cum fuerint temporalia, vt præfertur, videre nunc oportet, an fuerint de nouo confirmara, & renouata, vt sciri possit, quid hac in re sit agendum, & qualiter procedendum.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Religiosi in supradictis partibus, in Baptismo vti possint Oleo sancto, & Chrismate antiquis.

Quotuplex sit oleum sanctũ, & quando sit renouandum.

PRo huius Articuli intelligentia, præmitto breuiter ex Syluestro, *verb. Oleum*, quod Oleum sanctum, in die cœnæ Domini per Episcopum fieri solitum, & consecratum, est triplex. Primum & principale, dicitur sanctum chrisma, quod ex oleo, & balsamo conficitur, quo benedicuntur fontes baptismales, & calices, & patenæ, Ecclesiæ, & altaria, & pueri dum baptizantur, in vertice, & in fronte, Episcopi etiam dum cõsecranturi, in manibus, & in capite, & omnes fideles dum chrismantur; quod quidem Oleum, ex præcepto, & institutione Ecclesiæ, annuatim est consecrandum, atque innouandum, vt habetur *in cap. si quis de alio, de consecratione, dist. 4.* & est peccatum, vti alio, quam nouo, vt habetur ibidem, & vetus est combu-

c. si quis de alio, de consec. d. 4.

rendum

burendum, vt habetur *in cap. literis, de conſecrat. diſtinct.* 3. Hoc adeo verum eſt, vt dicat Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 25. num. 75. peccatum eſſe mortale, veteri Chriſmate baptizare, præterquam in mortis Articulo, & idem tenet *Gloſa in cap. quoniam, de ſententia excommunicationis, libro 6. verbo, dubium*, præoccupante tamen morte, licitum eſt Sacerdoti, in baptiſmo, veteri Chriſmate vti, & hæc eſt ratio, quare non debet, comburi, antequam nouum adducatur. Secundum Oleum eſt Cathecumenorum, quod etiam, dicitur Oleum benedictum, ſiue ſanctum, quo inunguntur baptizandi, inter ſcapulas, & in pectore, & manus Sacerdotis, cum ordinatur, & Principes, ac Réges in brachio & humero, & Eccleſiæ, & altaria, ante chriſmationem. Tertium Oleum eſt infirmorum, quo inunguntur infirmi in extrema vnctione, vt conſtat, *ex cap. vnico, de ſacram. vnctionis*. Ex his tribus oleis, primum ſolum, in die Cœnæ poteſt confici, vt habetur *ex cap. omni tempore, de conſecratione, diſtinct. 4. & ex cap. quoniam, de ſententia excommunicationis, lib. 6.* at de alijs duobus oleis, non idipſum inuenitur prohibitum. Quæ omnia præmittere libuit, placeretq; explicare, ſi per tempus liceret, quia plena ſunt myſterijs, & ſcitu, atque nota tu digna, cum tamen id non ferat breuitas, cui tantopere ſtudemus, his breuiter ſic præmiſſis, propoſito Articulo, reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

c. literis, de conſec. d. 3.

Nauar. in Man. c. 25. nu. 75.

Gloſ. in c. quoniam, de ſent. excommunic. lib. 6. ver. dubium.

c. vnico, de ſacramento vnctionis.

c. omni tempore, de conſec. d. 4.

c. quoniam, de ſenten. excom. lib. 6.

Prima Concluſio.

LOquendo de baptiſmo paruulorum, tam in his partibus, quam in partibus Indiarum, Sacerdotes, & Religioſi baptizantes, veteri Oleo, & Chriſmate vti poſſunt, ſi nondum aduenit nouum. Probatur hæc Concluſio, nam paruuli propter tenellam eorum ætatem, ſemper ſunt in periculo mortis, etiam citra mortis articulum: ſed exiſtẽte tali articulo, & præoccupante morte, licitum eſt baptizantibus, veteri Chriſmate vti, vt ſupra diximus: ergo intentum. Et confirmatur, nam hanc ſolam ob cauſam, paruuli omni tempore poſſunt nunc, ac potuerunt ſemper baptizari, quod pro adultis facere, antea non licebat, niſi in duobus tantum temporibus, ſcilicet Paſchæ, & Pentecoſtes, vt habetur *in cap. non ratione, & cap. duo tempora, & cap. proprie in morte, de conſecratione, diſt. 4.* niſi in mortis articulo: ſignum igitur eſt, quod prædicti paruuli, propter continuum mortis periculum veteri Chriſmate, & Oleo, poſſunt optime baptizari, ſi non aliud ſit nouum.

Loquendo de baptiſmo paruulorum, tam in his partibus, quam in partibus Indiarũ, Sacerdotes, & Religioſi baptizantes, veteri Oleo, & Chriſmate, vti poſſunt, ſi non aduenit nouum. *c. non ratione. c. duo tẽpora. cap. proprie in morte, de conſecr. d. 4.*

Secunda Concluſio.

Loquendo de baptiſmo adultorum, niſi in mortis articulo, & præoccupante morte, veteri Chriſmate baptizari non poſſunt. Hæc Concluſio, ſatis conſtat ex ſupradictis, & non maiori indiget probatione; ſed pro exiſtentibus in Indijs, conſiderans Leo X. quod in illis partibus, ſine difficultate magna, nouum oleum, & etiam balſamum haberi non poſſet: *Conceſſiſſe fertur Fratribus, & Religioſis ibidem exiſtentibus, vt in baptiſmo conferendo, etiam adultis, Oleo ſancto, & Chriſmate antiquis, vti poſſent, vſque ad tres annos*, quod poſtea propter eamdem rationem, vt dicitur, Gregorius XIII. ampliauit vſque ad quatuor annos, etiam ſine neceſſitate, & non exiſtente articulo mortis. Per quod fit ſatis difficultati propoſitæ.

Loquendo de baptiſmo adultorum, niſi in mortis articulo, veteri Chriſmate baptizari non poſſunt.

ARTI-

ARTICVLVS V.

Vtrum Religiosi, siue Regulares, in Indiarum partibus, esse possint Parochi, siue Curati?

Respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Religiosi in Indiarum partibus, bene possunt Curatorum, & Parochorum officium exercere.

QVamuis proprie, & in rigore loquendo, in Indiarum partibus, Religiosi non sint vere & proprie Parochi, atque Curati, possunt tamen ibidem officium Parochorum, siue Curatorum exercere. Probatur hæc Conclusio, primo quia id facere possunt ex generali commissione, facta Hispaniarum Regibus, per Alexandrum VI. & Adrianum VI. postquam commiserùt ipsis, supradictorum noui Orbis Indorum conuersionem, strictè præcipiendo, vt illic mitterent viros Religiosos, doctos, & timentes Deum, peritos, & expertos ad instruendum illos in fide, & ad administranda omnia Ecclesiastica sacramenta, ad quod supradictus Adrianus VI. concessit illis in vtroque foro, suam omnimodam auctoritatem, quantam iudicauerint expedire, vt supra in articulo 2. latissime diximus. Secundo, & specialius id facere possunt, ex speciali alia concessione Pij V. facta ad instantiam Philippi II. Hispaniarum Regis (de qua etiam supra diximus) qua concessit Capitulis Prouincialibus Indiarum, quorumcumque Ordinum, etiam non Mendicantium, vt possent dare licentiam suis Fratribus, vt in Monasterijs sui Ordinis, vel extra commorantibus, in locis assignatis, & assignandis, officium Parochorũ exerceant, sacramẽta ministrando, prout hactenus consueuere, Ordinariorum licentia minime requisita, & quod vbi dicti Religiosi curam animarum exercent, nihil innouent Episcopi, auctoritate Apostolica statuit, ita refert Veracruz, in suo Cõpendio. Et quia ista concessio, est huius articuli & totius difficultatis, præcipuum fundamentum, libet ipsam ex professo, hic explicare & declarare.

Veracruz, in Comp. verbo, baptismus.

Notanda valde pro supradictis concessionibus, factis Regularibus, existentibus in Indiarum partibus.

Et dico primo, quod dicta concessio, qua potestas exercendi Parochorum officium conceditur, facta est Capitulis Prouincialibus Indiarum, quorumcumque Ordinum, etiam non Mendicantium, nam quamuis in petitione supradicti Regis, facta fuerit supplicatio, solummodo pro Mendicantibus, summus tamen Pontifex ad maiorem fidei exaltationem, concessit idipsum Religiosis non Mendicantibus, non quidem ijs, aut illis in particulari, sed Capitulis Prouincialibus, vt possent huiusmodi licentiam Fratribus suis dare, quo fit, vt Religiosi in illis partibus, non habentes Prouinciam, aut Capitulum Prouinciale non celebrantes, frui & gaudere non possunt supradicta potestate, & concessione, quæ, vt præmittitur, facta est immediate prædictis Capitulis Prouincialibus, non vero alijs.

Prædicta concessio facta est Religiosis Mendicantibus, & non Mendicantibus.

Secundo dico, quod ex hoc, quod prædicta licentia, ad exercendum supradictum Parochorũ officium, per Pium V. iubetur dari, & obtineri in Capitulis Prouincialibus, non tamen est necessariũ præcise, vt Fratres illi, quibus danda est, ibidem se præsentent, seu appareant personaliter, nam habita prius notitia, de ipsorum sufficientia per examinatores, seu aliter, Prouinciales, & Diffinitores, possunt ibidem eosdem nominare, dicendo quod omnes sibi prænominatos habilitant, assignant, seu nominant, & asserunt esse habiles ad exercendum Parochorum officium, & ad Sacramentorum administra-

Non est necessarium, quod particulares Fratres sint præsentes in Capitulo, vt in illud possint.

nistrationem, & nihil amplius est necessarium. Nec necessum est, vt dixi, vt ibi se præsentent, aut examinentur ibidem, sed sat est, quod antea examinati, in dictis Capitulis Prouincialibus nominentur, & quod licentia exercendi Parochorum officium sibi concedatur, & obtineatur ibi, nec per hoc, quod hoc modo assignantur, sequitur quod possint prædicti Fratres ad quæcumque voluerint loca ire, aut Prouinciales, quocumque voluerint, eos mittere, ad exercendam in Indorum populis prædictam potestatem, sed intelligi debent vt dicitur ibidem, *quod possint dare licentiam suis Fratribus, vt in Monasterijs sui Ordinis, vel extra commorantibus, in locis assignatis, & assignandis officium Parochorum possint exercere.* Vbi quãdo dicitur, assignãdis, intelligi debet, quod prædicta assignatio facienda est, & cõmittenda ipsis, vel per Episcopum ordinarium, vel per Proregem, Gubernatorem, aut Gubernatores ibidem existentes respectiue, non autem per Prouincialem, & Diffinitores, etiam in Capitulo Prouinciali existentes. Esset enim hoc magna confusio, multaq. inter Religiosos exorirentur iurgia & lites, circa competentiam iurisdictionis: facta tamen supradicta assignatione, vt præmittitur, tunc possunt ijdem in Capitulo suo Prouinciali congregati, tabulam construere, qua dicatur, mittimus, & assignamus N. pro tali loco, & N. pro tali, &c. Aduertendo, quod prædicta facultas, tantum se extendit, ad administrandum supradictum officium, in Monasterijs sui Ordinis, vel extra in locis assignatis, vel modo supradicto assignandis, modo illa sita sint in populis Hispanorum, siue vero in Indorum populis, & dummodo oppida, & loca fuerint sibi commissa, & commendata, & vt dicitur de sua Visita. Extra tamen prædicta loca, non possunt supradicti Fratres officium Parochorum exercere, sine licentia Ordinarij, cum ipsa tamen bene: nam vt dicitur, & tenet communis sententia, Episcopi de suorum Prælatorum licentia, bene possunt Monachos Ecclesiæ seculari, & Parochialis præficere, imo vero, ad id eosdem compellere, nisi sint exempti, vt tradit Sylvester, *verbo, Religio, 7. & 9.* allegans ad hoc, *cap. quorumdam, § fin. de test. lib. 6.* Per hoc autem non tollitur, quod prædicti Fratres in supradictis locis audire possint, omnium Indorum confessiones, etiamsi non sint de sua iurisdictione, eosq. baptizare, & illis Eucharistiam, & Extremam vnctionem conferre, & factis vanis, & informatione suorum matrimoniorum, eos matrimonio coniungere, quod ait supradictus Veracruz, & se vidisse, atque fecisse sæpe, quia sic vsus habuit in illis partibus. An vero nunc, post Concilium Tridentinum, supradicta fieri possint, non determino, neque vero id facere possem, cum pendeat ex vsu illarum partium, atque ex speciali concessione. Solummodo dico & aduerto, quod Pius V. supradicta concessione, indulget eis, *vt possint prædicta omnia facere, & sacramenta ministrare, prout hactenus consuetum*, de qua cõsuetudine. An modo vigeat, nihil ipse possum dicere, cum ibidem numquam fuerim, ipsa vero existente, præualebit, postquam dicit Pontifex, atque concedit, *vt id fiat non obstante Concilio Tridentino, & aliis quibuscumque*. Nec obstabit, quod postea per Greg. XIII. facta fuerit reuocatio omnium priuilegiorum, quæ supradictus Pius V. pro Religiosis concesserat, contra præfatum Concilium Tridentinum, nam hæc reuocatio (vt iam dixi) non se extendit ad concessiones factas, pro Indiarum partibus, in quibus hodie multa fiunt, fieriq. permittuntur, contra dictum Concilium, pro conuersione infidelium, & manutenentia ipsorum, quæ non permittuntur, imo vero fieri sunt prohibita in alijs partibus, quia sic videtur magis expediens, ad augmentum, & exaltationem sanctæ fidei.

In quibus locis possint exercere suum munus, & officiũ, non vero in alijs.

Sylu. ver. Religio, 7. c. quorumdam § fin. de test. lib. 6.

An prædicta omnia fuerint reuocata pro Conc. Trident.

Tertio

Religiosi in partibus Indiarum existentes, non sunt vere Curati, quamuis exerceãt eiusmodi munus & officium.

Tertio pro explicatione supradictæ huius concessionis, dico, quod quãuis in supradicto Breui Pij V. concedatur facultas Religiosis, *exercendi Parochorum, & Curatorum officium, & administrandi sacramenta, prout hactenus consueuerunt, Ordinariorum licentia, minime requisita*, non tamen ipsi sunt vere & proprie, Curati, & Parochi, quamuis exerceant huiusmodi munus, & officium: semper enim Fratres, ibidem existentes, fugerunt huiusmodi graue onus, humeris suis super imponi, quinuero Episcopi illud perebãt olim; ipsi vero renuerunt, ac viriliter resisterunt, neque enim Papa per supradicta verba, ipsos Curatos, & Parochos creauit, aut efficere voluit, sed tantummodo concessit licentiam & facultatem, huiusmodi munus & officium exercendi, sicut antea faciebant, Ordinariorum super hoc licentia minime requisita. Quamuis tamen id ita sit, tenentur nihilominus ipsi, non solum ex charitate, verum etiam, & ex iustitia facere, quidquid alia fecturi erant Parochi, & Curati, cum naturalis dictet ratio, vt vnusquisque damnum soluat, quod sua causa fuerit illatum, quod si supradictorum Religiosorum causa, factum est, vt Parochi, & Curati non constituantur ibidem, liquidum profecto fit, quod tenentur ipsi per seipsos hoc explere, & omnia eorum munera & officia exercere. Tenentur igitur Indos baptizare, eosdem docere, visitare, & consulere, mortuos sepelire, & eorum corpora cum cruce ad modum Curatorum, ad Ecclesiam asportare, scholas puerorum habere, ac tandem omnia alia efficere, quæ solent Parochi, atque Curati de quibus in præsentiarum nihil libet dicere. Quærantur in propriis locis, & de illis, aliqua dicit Sylvester, *verbo, animarum cura, & verbo, parochia*, quæ videri poterunt ibidem.

Prohibentur Episcopi Religiosis contraire in supradictis.

Quarto, & vltimo dico, quod Episcopi prædictis Religiosis, in supradictis, nullo modo debent, aut possunt contraire, cum id expresse præcipiat in dicta sua concessione Pius V. in illis verbis, *quod vbi Religiosi curam animarum exercent, nihil innouent Episcopi, auctoritate Apostolica statuit*, quod si perperam in contrarium aliquid facere tentauerint, de illata vi allegatur coram Prorege, Senatoribus, & Præside, & nihilominus omne, quod fecerint, est irritum & nullum; nam priuilegium Superioris diminui, aut immutari non potest, per inferiorem, & vt late tradit & probat Panor. *in cap. nisi specialis de officio delegati*, vtq. dictum est, Episcopi præcipiuntur, vt nihil innouare possint in supradictis. Qua ratione ea contradictione nõ obstante poterunt, supradicti Religiosi, licite & libere Parochorum officium exercere; quia hoc illis conceditur, & sacramenta omnia administrare, prout hactenus consueuere, Ordinariorum super hoc licentia, & voluntate minime requisita. Quinnero facit pro hoc, quod vt dicitur in Monumentis, Alexand. IV. *decreuit, irritas, & nullas esse omnes sententias, quas Archiepiscopi, & Episcopi, Prælati, & Rectores ferre præsumpserint, contra indulta Apostolica Regularibus concessa, vel in posterum concedenda*, prout habetur in Supplemento, fol. 115. concess. 509. & Glosa, *in cap. ex parte, de verborum significatione*, expresse tenet, quod sententia lata, contra priuilegium Papæ, nihil valet; quod ipsum clarius explicat & tradit Panor. *cap. audio, de restitut. expol. num. 14.* Sed an in hoc, iniuria aliqua, irrogetur ipsis Episcopis, disputabitur in Articulo sequenti.

Pano. in c. nisi speculis, de officio deleg.
Suppl. fo. 115. concess. 509.
Glos. in c. ex parte, de ver. signif.
Pan. in c. audio, de restit. expol. nu. 14.

ARTI-

ARTICVLVS VI.

An Episcopis, siue Curatis, aliqua irrogetur iniuria, ex hoc quod Religiosi in Indiarum partibus, Parochorum, & Curatorum munus, & officium exercent?

ET vt veritas plenius elucescat, volo hoc, hinc inde discutere, siue difficultare. Et pro ratione dubitandi, videtur, & sic. Primo quia in hoc videretur suę iurisdictioni derogari, & quod Papa iniuste, atque sine causa, auferet ab illis ordinariam suam iurisdictionem, cū de iure, fidelium gubernatio in diœcesibus Episcopis, in Parochijs vero, Curatis ipsis, seu Presbyteris parochialibus conueniat, & eorum constitutio, & prouisio supradictis Episcopis via ordinaria, & cōi iure sit stabilita: ergo magna in hoc ipsis irrogatur iniuria. Secundo, nam dato casu, quod hoc vlla ratione licitum fuisset, id intelligi haberet, pro illo tempore, quo in supradictis partibus, non erant Episcopi, nec adeo abūdans, aut sufficiens Parochorū, & Presbyterorū numerus, qui supradicto muneri possent incumbere, & congruè gerere tantarum animarum curam: at modo, quando omnibus in locis, sunt iam Episcopi constituti, & Sacerdotes, qui Curati esse possunt, in tāta abundantia, atq; excessiuo numero, non videtur, quod eadem nunc ratio currat, quæ fuit in initio, quādo in illis regnis, & partibus, propagari cœpit fides. Et tandem Tertio, nam quamuis Religiosi in initio conuersionis Indorum, multum profecerint, & vt experientia ipsa constitit, ad supradictum effectum conuenientissimi fuerint, at nunc non ita necessarij, aut conuenientes esse videntur, nec rationi multum cōsonum, vt in priuatis locis (etiam extra Monasteria) Religiosi degāt, occupati in animarum cura, & gerendo Parochorum officium, cum ex eo multa interdum exoriantur inconuenientia, & scandala, ob quorundam prauam, aut certe minus Religiosam vitam, & ob multa alia, quæ in particulari referre non libet, neque vtò conuenit. Concludendo dicūt quidā, quod Religiosi, supradicti in illis partibus, testante ipsa experientia, rerū omnium magistra, non tā sunt, aut deseruiunt, ad Indorū, atque fidelium nouiter cōuersorum ædificationem, quam in totalem ipsorum destructionem, & ruinā. Hæc sunt quæ pro hac parte solent, & possunt adduci, ab Episcopis, & Curatis Indiarum, ad ostendendū, non esse conueniens, quòd Religiosi in supradictis partibus, Parochorum gerant officium, aut commendetur sibi animarum cura, & admoustrandum, quod in eo, & ipsis Episcopis, & innumeris Sacerdotibus, ibidem existentibus, haud modica irrogetur iniuria. Sed his nō obstantibus, contrarium videtur dicendum, de quo sequens statuitur Concl.

Conclusio.

VTiliſſimum, atque conuenientiſſimum, semper fuit, experientia ipsa testante, vt ad Indiarum partes, pro infidelium conuersione, & ipsorum manutenentia in fide, ex omnibus Ordinibus, & maxime Mendicantibus, aliqui mitterentur Religiosi, docti, pij, atque timentes Deum, strenui, & experti, ad instruendos, & instituendos infideles, in fide Catholica, quodq; ipsi eorū curam gererent in suis domibus, & locis sibi destinatis, exercendo Parochorū officium, neque in hoc, Episcopis ibidem existentibus aliqua irrogatur iniuria. Hæc Conclusio non aliter melius potest probari, quam destruendo contrariæ positionis fundamenta, atque illis satisfaciendo, & respondendo, quod summa breuitate, & resolutione per ordinem fiet. Ad Primum dico, certum esse, idq. satis de se constat, quod commendando

Regulares, & Religiosi, vtiliſſimum, atque conuenientiſſimum, fuit semperq. extitit, vt in Indiarum partibus gererent Parochorum, & Curatorum officiū.

Pontifex, seu Hispaniarum Rex, ipsius nomine, & tamquam ipsius delegatus, atque de eius auctoritate, & licentia, Religiosis supradictis, infidelium conuersionem, & fidelium curam, non ab Episcopis auferre, quod suum est, aut propriam ipsorum iurisdictionem, vt argumentum prætendit; neque suam tollit ab eis auctoritatem ordinariam, sed vtitur iure suo, & prouidet in his rebus, quod intelligit quammaxime expedire, & conuenire sibi videntur animarum saluti, & quod magis facit ad propositum, optatæ conuersionis tuorum. Nã cum ipse summus Pont. constitutus fuerit, & vocatus à Christo Domino in plenitudine potestatis, vt habetur in c. *cuncta per mundum, 4. q. 3.* & c. *proposuit, de constit. prabend.* concurrat proinde simul cum omnibus Prælatis in iurisdictione, vt tenet communis sententia, & tradit specialiter Glossa, *in c. 2. de prabendis, lib 6.* stq. inter ipsos (vt dicitur) locus præuentionis certum est, quod potest ipse, eiusmodi potestatem, quibus voluerit committere, & communicare, & vbiq. terrarum ministros præficere, atque statuere pro animarum salute, & cura, absque vllo consensu Episcoporum ordinariorum, vt habetur expresse in prædallegato c. 2. *de prabendis cum Glossa.* Nec id faciendo, ipsis Episcopis aliquam irrogat iniuriam, cum vtatur iure suo, nam qui iure suo vtitur, & facit quod magis sibi videtur expedire, ad salutem animarum animarum, iniuriam nulli irrogat. Hanc ob causam, vt constat, ex Indorum historijs, & fida dignorum traditione, hoc summorum Pontificum iure vtendo, Hispaniarum Reges, absque vllo Episcoporum consensu, de facto, anno Domini 1568. commendarunt populum de Tepexie, Fratribus Prædicatoribus, contra voluntatem Episcopi de Thaxcallam, & populum de Iehoacam, Minorum Fratribus, contra voluntatem supradicti Episcopi, expulso inde quodam Clerico, qui de ipsius licentia ibidem residebat, quod & in illis partibus multories fuisse factum, atque practicatum, testificatur Veracruz, in suo Compendio. Quorum omnium ea solummodo ratio reddi potest, quod id faciendo Hispanarum Reges, summorum Pontificum auctoritate, & nomine faciunt, & nulli irrogant iniuriam; quia eorum iure vtuntur, qui constituti sint, & vocati à Christo Domino in plenitudinem potestatis, ac proinde totius orbis sunt vniuersales, & generales Parochi, suoq. nomine Reges prædicti ad gerendam animarum curam, quos magistros magis sufficientes, atque idoneos iudicauerint, sine Episcoporum consensu, possunt præficere, & constituere, absque vlla ipsis facta iniuria. Per quod satis, pro parte contraria, primo proposito argumento.

Ad secundum, quando dicitur, quod supradicti Religiosi in illis partibus iam non sunt necessarij, ex quo ibidem constituti, & creati sunt Episcopi, & Sacerdotum magna iam habetur copia, in tanto, & tam excessiuo numero, vt ad conuertendos infideles, soli ipsi possint sufficere, & ad instruendos, gubernandos, & manutenendos fideles in fide, &c. Respondeo, quod adhuc supradicti Religiosi sunt ibi quãmaxime necessarij, valdeq. vtiles, atque proficui, vt experientia ipsa constat, constare facile potest ex tanta infidelium multitudine, qui ipsorum diligentia, cura, & solicitudine ad magnam Dei optimi maximi, gloriam quotidie conuertuntur ad fidem, & non sine magno fundamento speratur, vt conuertantur in dies. Sunt proterea supradicti Religiosi ibidem, quammaxime necessarij, pro manutenentia Indorum Neophitorum, seu nouiter conuersorum, qui supradictorum Religiosorum cura & diligentia, simul, & exemplo, atque odore bono, in melius proficiunt quotidie, de quorum profectibus, si in particulari omnia, aut aliqua in præsentiarum forent dicenda, ad id certe, nec magnus quidem sufficeret liber. Qua propter resolutiue dico, quod in hisce rebus, non tam

cap. cuncta per mundum, 4. q. 3. & *c. proposuit, de constit. prabend.*

Glossa, in c. 2. de prab. lib. 6. Papa nullam irrogat iniuriam Episcopis atque Curatis per hoc, quod alijs tribuat suarum animarum curam.

Veracruz, in Compend.

tam respicere oportet ad Episcoporum, seu Curatorum, aut Parœchianorum lucrum, quàm ad animarum salutem, & fidei, ac totius Ecclesiæ augmentum; neque tam attendenda, & consideranda est, ministrorũ abundantia, & copia, quam aliæ qualitates, ad id muneris requisitæ; & certe si solummodo, ad Sacerdotum numerum habeatur respectus, iure optimo de illo nouo orbe dici posset, quod de Hierusalem, ciuitate olim celeberrima, plorans dicebat Ieremias, quod *sedebat sola ciuitas plena populo.* Thren. 1. Quonam pacto plena, & sola? plena & sola tunc aliqua dijudicatur, quando adest multitudo ministrorum, sed non quales eosdem esse oportet? Cui & simile est illud, quod alibi dixit Isaias, cap. 9. loquens cum Deo: *Multiplicasti gentem, sed non magnificasti lætitiam.* Hæc lætitia, seu lætandi occasio, ex infidelium Indorum conuersione, est quæ desideratur, & merito expetitur, ex profectu ipsorum, & quod sint ipsi firmi, & stabiles in fide. Ad quod quidem propositum, negari nullo modo potest, quod quammaxime necessarij in illis partibus sint, supradicti Religiosi, non minus, quamin principio fuerunt, & præsertim ad conseruationem, & manutentionem Indorum ipsorum, quod faciunt sua industria, & diligentia, exercendo ibidem Parochorum officium, eorumq; gerendo curam. In quo quidem tantum abest, vt aliqua Episcopis supradictis irrogetur iniuria, vt potius cedat in maximum eorum commodum, cum sine aliquo præstito stipendio, adiutores habeant, qui simul cum eis procurent, suum suarum salutem, atque eosdem adiuuent, ad portandum imminentium adeo pondus. Animarum enim cura, teste D. Gregorio, in pastorali, pondus est, etiam ipsis angelicis humeris formidandum, quod qui non æstimant Episcopi, eorum de seipsis indicium reddunt, quod non tam oues pascere, quam vt pascantur ab ipsis, procurent, & teste D. Paulo, magis, quæ sua sunt quærant, quam quæ Iesu Christi. Per quod sit satis secundo proposito argumento.

Thren. 1.

Isa. 9.

D. Greg. Papa in pastorali.

Ad tertium, quo afferuntur inconuenientia, quæ se offerunt, aut forsan scandala, quæ interdum ibidem dantur à Religiosis, in Indiarum partibus, (vt dicitur) malo suo exemplo, minus modesta, & religiosa vita, cum quæstio sit de facto, facile potest fieri satis, dicendo, haud multum id esse mirandum, cum etiam in Christi Domini collegio, duodecim Apostolorũ, quorum Christus ipse Dominus erat caput, inuenti simul fuerint, boni & mali, & nonnulli ex ipsis ambitiosi, atque contentiosi, & vnus, qui fuit latro, & magistri sui proditor, quæ cum particularia sint (teste Arist.) non cadunt sub scientia, neque de eis exemplum sumi potest. Præterquam quod paucorum mala conuersatio (si qua est, aut fuit ibi aliquando) compensari optime potest, multorum virorum exemplo, bono, ac suaui odore, qui in dictis partibus, præstantissimi, atque religiosissimi semper exiterunt, qui sua diligentia, sollicitudine, spectata vita, mirabiliq. doctrina, ingentem Indorum multitudinem, ad fidem, & ad Christi Domini obsequium, conuerterunt, & attraxerunt, quorũ proinde etiam conuersatio, nedum Indis ipsis, verum, & cunctis fidelibus ibidem existentibus, admirabilis semper visa fuit, ac non vulgari, sed quammaxima æstimatione digna. Qua de re, si plura forent dicenda, tempus enarrantem deficeret, sed sufficiant prædicta, vt vel ex ipsis satis constet, Religiosos prædictos, in Indiarum partibus, etiam nunc quammaxime esse necessarios, ad Indorum conuersionem, & eorum in fide manutentionem, & ad plura alia officia, & munera, quæ à viris Religiosis efficiuntur ibidem, quæ & breuitatis gratia, facio missa. Hæc dicta sufficiant de isto Articulo, & tota Quæstione.

Arist. 1. Met.

QVÆSTIO XLIV.

De Religiosis, & Regularibus, quantum attinet ad sacramentum Confirmationis, in duos Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit Confirmationis sacramentum?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Confirmatio est sacramentū Vnctionis, Chrismatis cōsecrati, quo Episcopus frontē baptizati inūgit, sub certa verborum forma. Nau. in Man. c. 22. n. 8. Mag. Sent. in 4. d. 7. D. Tho. 3. p. q 72. ar 1. vbi c. de sacr. non iteran. Concil. Trid. sess. 7. de conf. Can. 1. Sylu. ver. confirmatio. nu. 1 Melchiad. papa, in epist. ad Episcopos Hispan c. 2. c. Spiritus sanctus, de conf. d. 5. Confirmationis sacramentū in iure vocatur manuum impositio. c. 1. §. per frontis, de sacr. vnctione. Caiet. 3. p. q. 72. ar. 1. c. 1. de sacra. non iteran. c. quanto. c. his, de cōsec. d. 5. c. quamuis co- Episcopi, d 68 Concil Trid. vbi supra.

Conclusio.

COnfirmatio, est sacramentū vnctionis, Chrismatis consecrati, quo Episcopus frontem baptizati inungit, sub certa verborū forma. Hæc Conclusio est Nau. in suo Man. c. 22. n. 8. vbi latissime eam explicat, atq; declarat per omnes suas particulas. Est etiā Sent. Mag. in 4. d. 7. & D. Th. 3. p. q. 72. ar. 1. Quam etiam tradunt omnes communiter Doctores *in Rubr. de sacra. non iteran.* Quod Confirmatio, sit vere vnū ex septē sacramentis Ecclesiæ, expreſ se definitum est, in Conc. Trid. sess. 7. Can. 1. vbi habetur, *haereticum esse dicere, eam non esse verum sacramentum, aut nullam ei virtutem inesse, quod quis asserat aut sustinuerit anathemate damnatur.* De qua re videndus est Sylu. *ver. confirmatio. n. 1.* vbi dicit, Confirmationē ex se gratiam conferre, non solum gratiā, vt cōmuniter sumptā, qualis in quolibet sacramento confertur, a peccato emūdans, in non ponentibus obicem, sed specialem quādam, & quoddam robur, quo quis idoneus efficitur miles, ad confitendam Christi Dñi fidē. Quod etiā habetur expresse, *c. Spiritus sanctus, de cōsec. d. 5.* quod est Melchiadis Papæ, vbi de ipsa agendo, in quadam epistola scribens ad Episcopos Hispaniæ, in sequē tia verba prorumpit: *Spiritus sanctus, qui super aquas baptismi, salutifera descendit illapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, & in confirmatione, alium augmentum præstat ad gratiam, & quia in hoc mundo tota aetate militatur, aduersus inuisibiles hostes, & pericula gradiendum est, in baptismo regeneramur ad vitā, sed post baptismum, confirmamur ad pugnā: in baptismo abluimur, sed post baptismū roboramur.* Et post pauca: *Regenerato per sa salutem non in pace, beati seculi recipiendos; at confirmatio armat, & suscipit ad agones mundi huius & praelia reseruādos.* Verba quidem sunt notatu dignissima, & quæ memoriæ commendentur, pro mirabili huius sacramenti effectu, & vt non otiosum esse credatur. Hoc Confirmationis sacramentum, alio nomine in iure vocatur *manuum impositio*, ac de eo venit intelligendum, *cap. 1. §. per frontis, de sacra Vnctione.* De cuius materia, breuiter in præsentiarum dicendum se offert, eam esse Chrisma, confectum ex oleo & balsamo, *per d. cap. 1. de sacra Vnct.* at balsamum non est de necessitate sacramenti, vt satis efficaciter probat Caiet. 3. p. q 72. art. 1. *per cap. 1. de sacram. non iteran.* est tamen de necessitate præcepti, per *d. c. 1. de sacra. Vnction.* debetq. huiusmodi Chrisma esse consecratum. Nam licet in sacramento Baptismi, benedictio, siue consecratio aquæ, non sit de eiusdem necessitate, at consecratio Chrismatis & Olei, est de necessitate sacramenti Confirmationis; cuius ratione mirabilem, satisq. efficacē, reddit D. Tho. loco vbi supra, ar. 3. Ordinarius, huius sacramenti minister, est Episcopus, vt constat, *ex cap. quanto, cap. de his, de consec. d. 5. & cap. quamuis Episcopi, d. 68.* & nunc nouissime ex Concil. Trident. loco vbi supra, vbi anathematis damnātur afferentes, ordinarium ministrum huius sacramenti non esse solum Episcopum. Sed an excommunicatione, alius esse possit eiusdem minister? maiorem difficultatem habet, de qua in sequenti Articulo.

ARTI-

629

ARTICVLVS II.

Vtrum Regulares, & Religioſi, ex commiſsione, & diſpenſatione ſummi Pont. eſſe poſſint miniſtri, ſacramenti Confirmationis?

DIfficultas præſentis Articuli, communiter ſumpta, & regulariter loquendo, & prout ſe extendit, non ſolum ad Regulares, & Religioſos: verum etiam, & ad alios quoſcumque Clericos, ſiue Sacerdotes, in Epiſcopali dignitate non conſtitutos, ampliſſima eſt, & de qua magna eſt lis & cõtrouerſia inter DD. Scholaſticos, atque Iuriſperitos, in definiendo, atque determinando, An ſimplex Sacerdos, ſiue Parochus, ex commiſſione, & diſpenſatione ſummi Pont. interdũ eſſe poſſit, legitimus miniſter ſacramenti Confirmationis. Quæ de re qui plura videre deſiderat, conſulat D. Tho. 3. p. q. 72. ar. 11. & in 4. d. 7. q. 3. & D. Bonau. & Scot. ibi. q. 1. Durand. etiam ibid. q. 3. & 4. & ex iunioribus, Adrian. in 4. q. de confirm. ar. 3. Sylu. *verbo confirmatio*, q. 1. Sot. in 4. d. 7. q. vnica, ar. 11. Suar. 3. tom. in 3. p. D. Tho. q. 72. ar. 11. diſp. 36. ſect. 2. Cuius quidem difficultatis, vera, & communis reſolutio eſt, quod quamuis communiter, & regulariter loquẽdo, huius ſacramenti ordinarius miniſter, ſit ſolus Epiſcopus, ex commiſſione tamen, & diſpenſatione ſummi Pont. quilibet etiam ſimplex Sacerdos, hoc ſacramentum adminiſtrare poteſt. Quam ſententiam tenet D. Tho. locis ſupracitatis, & multis eam argumentis, & rationibus cõprobat, quod ſimiliter faciunt Soto, & Suarez, ſupracitati, & Nau. in Man. c. 22. num. 8. huic adhæret ſententiæ, & ponderat verba illa Conc. Trident. vbi ſupra, quando dixit: *Epiſcopum eſſe ordinarium miniſtrum huius ſacramenti*, quia dicendo, *ordinarium*, innuere voluit, delegatum eſſe poſſe quempiam alium, ex Apoſtolica diſpoſitione. Quod & probat *per cap. peruenit, d. 95.* vbi dicitur, quod D. Greg. olim, hoc munus, & officium adminiſtrandi Confirmationis ſacramentum, commiſſi quibuſdam presbyteris. Hac præſuppoſita reſolutione, facile erit ſatisfacere, difficultati adductæ in propoſito Articulo, de qua ſit Concluſio.

D. Tho. 3. p. q. 72. ar. 11. & in 4. ſent. d. 7. q. 3.

D. Bonau. & Scotus, ib. q. 1. Duran. ibid. q. 3. & 4.

Adrian. in 4. de confir. ar. 3 Sylueſt. verb. confirmat. q. 1 Sot. in 4. d. 7. q. vnic. ar. 11. Suarez, 3. to. q. 72. art. 11. diſp. 36. ſect. 2. Nau. in Man. 22. nu. 8. c. peruenit, d. 95.

Concluſio.

REligioſi, & Regulares, ex commiſſione, & diſpenſatione ſummi Pont. bene eſſe poſſunt miniſtri, ſacramenti Confirmationis. Hæc Concluſio, non alia indiget probatione, quam prædicta. Etſi enim neceſſario dicendum ſit, Epiſcopum ſolummodo, ordinarium eſſe miniſtrum huius ſacramenti, prout habetur expreſſe determinatum in Conc. Trid. cum tamen ex eodem ſatis colligatur, & conſtet ex veriori, probabiliori, communioti DD. omniũ reſolutione, ex commiſſione & diſpenſatione Papæ, alium fungi poſſe eiuſmodi officio, & munere, nedum parochialem presbyterum, verum etiam ſimplicem Sacerdotem, nulla videtur eſſe ratio, ob quam Religioſis, atque Regularibus, idipſum denegari poſſit, aut dici, quod penes hoc, ijdem ſint peioris, aut deterioris conditionis. Cũ hoc tamen ſtat, quod in nullo priuilegiorũ Compendio, hucuſque ipſe viderim, aliquam facultatẽ, ſeu priuilegium, quo idipſum Religioſis, ſiue Regularibus fuerit conceſſum. Solummodo reperitur in iure, ſuprad. *cap. peruenit, d. 95.* de cuius intelligentia, tanta dicuntur à DD. Iuriſperitis, quinuero, & à Theologis Scholaſticis, vt non in eo, immorari liceat, quia eſt res, quæ longiorem expoſcebat diſputationem. Pro nunc, hæc breuiter dixiſſe ſufficiat, & hactenus de iſto Art. & tota Quæſt.

Religioſi, & Regulares ex commiſſione, & diſpenſatione ſummi Pontificis, eſſe poſſunt miniſtri ſacramenti Confirmationis.

QVÆSTIO XLV.

De Regularibus, & Religiosis, quantum ad facultatem administrandi sacramentum Pœnitentiæ, in quatuordecim Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Religiosi, & Regulares, secularium confessiones possint audire?

Pœnitentia est vnum ex septẽ sacramẽtis Ecclesiæ.

PRo huius Articuli intelligentia, & vt paremus viam ad ea, quæ in subsequentibus sunt dicenda, præmitto, quod Pœnitentia est vnum ex septẽ sacramentis Ecclesiæ: quod quamuis à DD. varie, atque diuersimode definiatur, definiri quoque possit, communiter tamen dicitur, *quòd sit sacramentum absolutionis, quæ Sacerdoti sibi subditum, peccatis suis cum debita dispositione, & proposito satisfaciendi confitentem, legitimè absoluit*: Hæc Pœnitentiæ definitio, adducitur à Natal. in suo Man. cap. 21. num. 11. vbi dicit verbum illud *dicuntur* in prædicta definitione apponi, atque constitui loco generis, reliqua vero loco differentiæ in quibus exprimuntur, atque explicantur omnia, quæ in hoc sacramento reperiuntur, ac desiderari possunt, nempe, quisnam sit eiusdem minister, & dicitur, quod est Sacerdos; quænã sint illius partes integrales, & dicitur, quod sunt, contritio, confessio, atque satisfactio: sic etiã mentio de forma absolutionis, quãuis nõ hic ponatur expresse, pro eo quod cunctis sit peruia; nempe *Ego te absoluo, &c.* Ad prædictum ergo ministrũ reuerendo (quod solum ad nostrum præsens attinet propositum) cum in superiori sacramenti Pœnitentiæ diffinitione dicitur quod minister est Sacerdos, aduertendum est, id ita præcise, & necessario esse intelligendum, vt in nullo casu, atque in nullo euentu, secularis, siue laicus sacramenti huius minister esse possit, cum non nisi solis Sacerdotibus, à Christo Domino sit collata potestas ligandi atque soluendi. Qua de re videndus est Sylu. *verb. confessio, 1. num. 1.* & Sot. in 4 sent. d. 18. q. 4. ar. 1. & Suar. tom. 4. ad 3. p. D. Thom. disp. 24. sect. 1. vbi omnes vnanimiter, conueniunt in hoc, est q. omnium Doctorum Catholicorum communis resolutio, quod sacramenti huius minister, est solus Sacerdos, quodque confessio, quã humilitatis gratia, seu quouis alio prætextu, & respectu, fieret laico, neque gratiam ex opere operato conferret quamuis ab eo absolueretur, nec sacramentalis vllo modo dici posset. Hoc itaq; est certissimum, atque constituti finum, & tenendum de fide, quam ob causam in hoc probando, non amplius immorari libet.

Quid sit potestas proueniens sacramentum.

Nau. in Man. c. 21. num. 11.

In nullo casu, atque in nullo euentu, non Sacerdos minister sacramenti Pœnitentiæ esse potest.

Sylu. ver. confessio, 1. Sot. in 4. dist. 18. q. 4. ar. 1. & Suarez. tom. 4. in 3. p. disp. 24. sect. 1.

Secundò præmitto, quod quamuis hoc ita sit, quod sit sacramenti Pœnitentiæ minister, sit solus Sacerdos, non tamen hoc ita vniuersaliter, ac generaliter intelligendum est, quod excepto casu extremæ necessitatis, quilibet Sacerdos promiscue, sit legitimus huius sacramenti minister, sed ille dumtaxat, qui præter potestatem ordinis, quam receperit in sua ordinatione, actualẽ habuerit ordinariam, vel saltim subdelegatã iurisdictionem. Licet enim per characterẽ sacerdotalem, quilibet Sacerdotum absoluendi potestatem sortiatur à Domino, necessium tamen nihilominus est, vt & præterea iurisdictionẽ habeat, in eos, super quos huiusmodi absoluendi potestatem exerceat. Hæc etiam communis est, Doctorum omnium resolutio tenenda de fide, quod & habetur expresse determinatum nuperrime, in Conc. Trid. *sess. 23. c. 15.* vbi habẽtur, quæ sequuntur verba: *Quamuis presbyteri in sua ordinatione, à peccatis absoluendi potestatem accipiant, non tamen huius sacramenti legitimi sunt ministri, idoneis,*

Non quilibet Sacerdos absolute, est legitimus sacramẽti Pœnitentiæ minister, nisi il le ordinariam, aut saltim subdelegatam in id habuerit iurisdictionem. *Concil. Trid. sess. 23. c. 15.*

idonei, ad confarendū beneficium ab eis, nisi præterea potestatem habeant iurisdictionis. De quo nulli dubium quamuis ab hac supra posita generali regula, communiter excipiatur, mortis articulus, & casus extremæ necessitatis, in quo cuilibet Sacerdoti, cōmissionem generalē dat Ecclesia, de quo latissime agunt Scholastici DD. in 4. loco supracit. sed specialiter videndus est Soto in 4. Sylu. ver. confessio, 1. nu. 1. & Sparza, sect. 1. loco supracit. & Navarr. Manu. c. 11. n. 1.

Tertio præmitto, quod loquendo specialiter de Religiosis, præter facultatem, auctoritatem, & potestatē practicā, ordinis, & iurisdictionis, necessum etiā illis est, vt Prælatorum suorum licentiam, & facultatē habeant ad audiendas seculariū confessiones, siue qua licentia, qui huiusmodi confessoris ministerium exercuerit, non id quidē sine peccato facit, vt latius infra dicemus, art. 3. & 4. tenentq; hoc omnes communiter Doctores, quamuis falsum teneat, si alias fuerit Sacerdos, potestatemq; habuerit ordinis, & iurisdictionis. Quibus sic præmissis, vt proposito Articulo, atque Difficultati satisfaciam, sequentem Dictum Conclusionem

Conclusio.

Regulares, & Religiosi, qui fuerint Sacerdotes, de suorum Prælatorum licentia, optime possunt secularium confessiones audire, & Pœnitentiæ sacramentum ministrare, dūmodo ad id sint ex priuilegio, aut aliter habile legatam habuerint iurisdictionē. Hæc Conclusio, plene cōstat ex supradictis, nec vlla indiget vlteriori probatione, est in Religiosis prædictis, omnes ad id munerā requisitæ concurrant qualitates, scilicet deuotionem, nempe potestas ordinis, potestas etiam iurisdictionis (vt præmittitur) & inclusum Prælatorum suorum licentia. Solum modo est aduertendum quod quamuis iure sint multa cauta, & capitula, quibus determinatur, & decernitur, q; confessio facienda sit proprio Sacerdoti, vel alteri eiusdem licentiam habenti, dicamus oportet, quid intelligatur proprij Sacerdotis nomine? Et dico, quod *proprij Sacerdotis* nomine, intelligendus est, primo Rom. Pontifex, qui vniuersalis est, atque generalis totius Ecclesiæ, pastor, parochus, siue proprius Sacerdos. Secundo quilibet Episcopus in sua diœcesi, atque Episcopatu, & tandem certum, quilibet parochialis Sacerdos, in sua parochia. De quorum omnium, aut singulorum licentia, Religiosi præfati, in id munus, & officium eligantur, suorū subditorum confessiones possunt audire (quamuis non aliter) cum ex vi sacerdotalis characteris, ordinis dūtaxat potestatem habeant, ad absoluendum: non tamen iurisdictionis, nisi specialiter eis tribuantur ipsis, ab aliquibus supradictorum, verbo tenus, aut ex speciali priuilegio. Qua de re videatur supradictus Soto in supradicto, *vbi supra*, & Sylu. *ver. confessio, 1. nu. 1. vbi 3. dico, & nu. 2. vbi primo vero quæritur.* Et hactenus de isto Articulo.

Sot. vbi supra, ar. 2.

Sylu. vbi supra, ibi 3.

Nauar. vbi supra, nu. 2.

Regulares, & Religiosi, præter potestatem ordinis, & iurisdictionis, licentia, suorum Prælatorum, indigent, ad audiendas secularium confessiones.

Regulares, & Religiosi Sacerdotes, de suorum Prælatorū licentia bene possunt secularium confessiones audire, & ad id ordinarii, aut subdelegatum habere iurisdictionem.

Quid intelligatur, *proprij Sacerdotis* nomine.

Sot. vbi supra ar. 2.

Sylu. ver. confessio, 1. nu. 1. vbi 3. dico, & num. 2. vbi 1. quæritur.

ARTICVLVS II.

Vtrum fuerit licitum, aut conueniens, quod Regularibus, siue Religiosis, à Summis Pontificibus, aliqua fuerint concessa priuilegia, & facultates, quibus secularium possent confessiones audire?

PRo huius Articuli intelligentia, præmitto, quod in initio Ordinum, & Religionum, sed maxime Mendicantium, quo tempore ex præfatis Religiosis priuilegia concedi, quo secularium confessiones possent audire, magnalis, & controuersia orta est in Ecclesia, inter Parochos, & Religiosos. Nō enim defuerunt multi Doctores seculares (aliàs docti, & eruditi) qui hac

de re male ſenſerunt, & reclamarunt, atque dixerunt, non poſſe, etiã S. Pont. Max. huiuſmodi licentiam illis indulgere, audiendi ſecularium confeſſiones, nec Presbyteros Parochiales priuare ſuo iure, quod habent, ſupra ſibi ſubditos, aut ipſos ſubditos vllo modo excipere, & eximere, quo minus teneantur proprijs ſuis Sacerdotibus confiteri. Hanc opinionẽ (ſi opinionis, digna eſt cenſura) in primis defendit olim, Henricus Gandauenſis, quodlib. 12. cui adhæſit quidam alius, Ioan. de Poliaco, qui licentioſe, atque impudenter nimis, addidit, quod nec Deus ipſe, id quidem facere poterat, quin ſubditus proprio ſuo teneretur confiteri Sacerdoti, quia aiebat, repugnat, vt quis ſit proprius Sacerdos, ſine facultate cognoſcendi Parochianum, ſibi ſubditũ, ad hoc, vt ſibi confiteatur, ac teneatur confiteri. Cuius opinionis, ſeu potius, erroris, præcipuum fundamentum erat, quia dicebant, ſummum Pont. non habere facultatem concedendi ſupradicta priuilegia, in damnum, & præiudicium aliorum, pro quo allegabant *c. ideo, 25. q. 1.* Cui & addebant, eſſe hoc contra diuinum mandatum, quo præcipitur à Domino, vt proprius Paſtor pecoris ſui vultum agnoſcat, prout habetur Prou. 27. *Diligenter cognoſce vultum pecoris tui, tuoſq. greges conſidera*, quod etiam confirmando, Chriſtus Dominus olim, Ioan. 12. dixit de ſeipſo, quod erat bonus paſtor, quodq. vultum ſuarum cognoſcebat ouium: *Ego ſum Paſtor bonus, & cognoſco oues meas, &c.* Sed his tamen non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur Concluſio.

Nota temeritam opinionẽ, ſeu potius errorẽ, circa poteſtatem ſummi Pontificis, ad concedendam facultatem Regularibus ad audiendas ſecularium confeſſiones.

Henricus de Gandauo. quodl. 12.

Ioan. de Poliaco. c. ideo, 25. q. 1.

Concluſio.

Licitum fuit, quinuero, & Eccleſiæ expedientiſſimum, vt à ſummis Pontificibus, Religioſis atque Regularibus, aliqua concederentur priuilegia, quibus ſecularis poſſent confeſſiones audire. Probatur hæc Concluſio ex eo, quod nulla in hoc ipſis Parochianis, ſeu Sacerdotibus parochialibus, irrogatur iniuria, nam ea, quæ ſunt ſuæ iuriſdictionis, certum eſt, quod poteſt proprius iudex, cui cumque voluerit eiuſdem ordinis committere: ſed, vt ſupra diximus, in præcedenti Artic. Sum. Pont. eſt ſupremus, generalis, atque vniuerſalis totius Eccleſiæ Paſtor, Iudex Parochianus, propriuſq. Sacerdos: ergo hanc ſuam poteſtatem, & auctoritatem, cum voluerit, atque expediens ſibi viſum fuerit, potuit, & poterit, cuicumque eiuſdem Sacerdotalis Ordinis committere, quemadmodum, & Religioſis, neque in eo aliquæ ipſis inferioribus irrogatur iniuria, cum id ad ſuam ſupremam, atq; abſolutam ſpectet, & pertineat iuriſdictionẽ. Quod & confirmatur, nam qua ratione poteſt iure optimo, multos ſibi caſus, & cauſas reſeruare, eadẽ etiã poteſt iuriſdictionẽ ſuam & eoſdem caſus, & cauſas, cuilibet Sacerdoti Regulari, ſiue ſæculari, cui ſibi placuerit, iuſta de cauſa cõmittere, abſque aliorum inferiorum iniuria, cũ in eo vtatur ſuo iure, & iuxta etiam iuris regulã, qui iure ſuo vtitur, nulli facit iniuriam. Sed quod huiuſmodi conceſſio, & diſpenſatio facta Religioſis, audiendi ſecularium confeſſiones, fuerit prouida, iuſta, atque in fauorem Eccleſiæ, & totius Chriſtiani populi, ex eo facile licebit colligere, nã cum vna ex conditionibus, & circumſtantijs, in miniſtris ſacramenti huius requiſitis, ea ſit, atq; ex præcipuis, vt vitæ integritate polleãt, quibus & ſimul adhit ſcientia, atque prudentia, cum hæc omnia (quod abſque cuiuſpiam alterius iniuria dixerim) præcipue, atque vt plurimum, reperiantur in Religioſis viris, vtpotè, qui clauſtris, ac Monaſterijs incluſi, à ſecularibus etiam rebus abſtracti, longe maiorẽ in id, ex ratione ſui ſtatus, habent diſpoſitionem, vt experientia ipſa docet, non immerito Pontt. Sum. ijs, aliiſq. pluribus rationibus permotis priuilegia ſupradicta illis indulſerunt, in nullius iniuria, id cedere arbitrantes, ſed in vtilitatem quãmaximam, cõmodum, atq; emolumentũ

Licitum fuit, quinuero, & Eccleſiæ expedientiſſimum, vt à ſummis Pontificibus, Religioſis atque Regularibus aliqua concederentur priuilegia, quibus ſecularis confeſſiones audire.

Eccle-

Eccleſiæ, ac totius Chriſtiani populi. Videatur hac de re Sot. in 4. d. 18. q. 4. ar. 3. vbi ad hoc propoſitum, plura dicit, eaq. notatu digniſſima. Videatur etiã P. Fr. Emmanuel Rodriguez in explicatione Bullæ Cruciatæ, §. 9. nu. 1.

Sot. in 4. d. 18 q. 4. art. 3. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 9. nũ. 1.

Ad argumenta igitur in contrarium adducta, reſpondetur. Ad primum negando, non id potuiſſe efficere Pontif. Max. & ad id quod addidit ſuprad. Ioann. de Poliaco, de Deo, quod nec Deus ipſe hoc poterit facere, dico, abſurdum eſſe, temerarium, atque blaſphemum, ac rigidiori cenſura dignum. Nec ratio in contrarium adducta, quidquã conuincit, nam quod dicitur, de præiudicio ex eo illato, ſeu quod irrogatur Parochianis, propterea quod Religioſi ſecularium poſſint confeſſiones audire, facile refellitur dicendo, cum D. Tho. in additionibus ad 3. partem, quæſt. 8. art. 5. in ſolutione ad primum, quod tunc ſolummodo fit alicui præiudicium, ſiue iniuria, cum ei ſubtrahitur, quod in fauorem ipſius tãtum, eſt indultum, ſiue conceſſum, vt ſi, verbi gratia, ſubtrahatur alicui, ſeu ab aliquo, beneficium, quod poſſidet, abſque legitima cauſa; at in propoſito, iuriſdictio & facultas audiendi ſecularium confeſſiones, cum non ſit tradita, & commiſſa, Parochianis in ſuam propriam vtilitatem, ſeu in proprium ipſorum fauorem, commodum, aut vtilitatem, ſed in vtilitatem & fauorem totius populi Chriſtiani, hinc fit, quod nulla in hoc ipſis irrogetur iniuria, aut præiudicij, ex eo, quod Superior, quinuero & ſupremus omnium iudex, qualis eſt Rom. Pontifex, iuſta interueniente cauſa, eandem Religioſis prædictis commiſerit, & tradiderit, committat, & tradat. Nec per hoc mandatum diuinum impeditur, cognoſcendi paſtorem vultum ſui pecoris, cum extra confeſſionem, id etiam optime fieri poſſit, nam non per hoc, quod fideles Religioſis peccata ſua ex priuilegio ſummorum Pontificum confiteantur, tollitur, quin & ipſi conſtituto tempore, coram ſuis Parochianis, comparere debeant, de ſe ipſis rationem reddendo, & aſſerendo, ac dicendo, ſe legitime eſſe confeſſos ſupradictis Religioſis ex priuilegio, quod ſufficit, vt ſuæ propriæ ſatisfaciant obligationi, cognoſcendi vultum ſui pecoris. Videatur hac de re D. Thom. loco ſupracitato, in ſolutione, ad ſecundum, & Soto in 4. diſt. 18. quæſt. 14. art. 3. in ſolutione etiam ad ſecundum. Et hactenus de iſto Articulo.

D. Tho. in addit. ad 3. p. q. 8. ar. 5. in ſolut. ad 1.

D. Th. vbi ſupra, in ſol. 2. & Soto in 4. d. 18. q. 14. ar. 3. & in ſolutione etiam ad 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum qui ex priuilegio, confitentur Religioſis, teneantur ſuis Parochianis, ſeu Presbyteris parochialibus, poſtea iterum confiteri?

Nota hoc valde pro ratione dubitandi.

HAc de re, fuit etiam olim, opinio ſupradicti Henrici de Gandauo, & Hoſtienſ. Archidiaconi, & Ioannis Monachi, & aliorum, quos refert & citat Adrianus in 4. quæſt. 5. de confeſſione, aſſerentium, quod qui ex priuilegio confitentur Religioſis, tenentur poſtea debito tempore, ſuis Presbyteris parochialibus confiteri, eadem peccata, quæ ſemel confeſſi ſunt, ſi non habent alia, vt adimpleant, & ſatisfaciant præcepto Innocentij III. in Concilio generali Lateranenſi, poſito *in cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſion.* vbi habetur, *quod omnis vtriuſque ſexus, vir, ſiue mulier, dali capax, ſemel ſaltem in anno, tenetur proprio Sacerdoti confiteri.* Cui præcepto (inquiunt ſupradicti Auctores) nullum priuilegium, Regularibus, ſiue Religioſis conceſſum, derogare poſſe videtur. Quod & confirmari poteſt, per quandam Extrauagantem Martini V. quam citat ſupradictus Adrianus, quæ incipit,

Adrianus in 4. q. 5. de confeſſione.

cap. omnis vtriuſq; ſexus, de pœn. & remiſſ.

Martinus V. in Extrau. ad vitandos fructus

Sixtus IV. in Extrau. quæ illius, de treuga & pace.

cipit: *Ad vitandos fructus* (quamuis non sic relata inter communes) vbi dicit *Volumus autem, quod si, qui Fratribus confitebuntur, iam proprij Parochialibus Sacerdotibus semel saltim in anno confiteri nihilominus teneantur, quod & idem Fratres eis ad hoc idem exhortentur.* Cui simile est illud, quod habetur in alia Extrauaganti, Sixti IV. quæ incipit, *Vices illius, de treuga & pace*, vbi Religiosis omnes admonet, vt prædicare desistant, quòd Parochiani non sunt obligati, saltem in Paschate, proprio Sacerdoti confiteri, quia (inquit) ad id de iure tenentur. Hæc sunt, quæ pro hac sententia possunt, & solent adduci. Sed his nihilominus non obstantibus, in contrarium est veritas, de qua sequens statuitur Conclusio.

Conclusio.

Qui Religiosi ex commissione, sue ex priuilegio sibi indulto, cõfitentur, nullatenus tenentur eadem peccata, proprio Sacerdoti confiteri.

Sot. in 4 d. 18 q. 4. ar. 3. concluſ. 2.

cap. omnis vtriuſq; ſexus, de pœnit. & remiſſ.

QVi Religiosis ex commissione, siue ex priuilegio sibi indulto, confitentur, nullatenus tenentur, eadem peccata proprio Sacerdoti iterum confiteri. Hæc Conclusio est expressa Magistri Soto in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 3. concluſ. 2. Quam & probat primo, ex prælegato *cap. omnis vtriusque sexus*, cõtra Doctores suprad. opinionis, retorquendo argumentum: habetur enim ibi, quod omnis vtriusque sexus, vir, siue mulier, cum fuerit doli capax, teneatur semel saltem in anno, proprio suo Sacerdoti confiteri, vel de eius licentia alteri. Expressa verba supradicti capituli libet referre: *Si quis* (inquit) *alteno Sacerdoti voluerit ipſa de cauſis ſua peccata confiteri, licentiam prius poſtulet, & obtinens à proprio Sacerdote, cum alteri ipſi, illum non poſſit liberare, vel abſoluere*: ergo demente capitulo, qui ex commissione, vel ex priuilegio Summi Pontificis, confitetur Religiosis, non tenetur eadem peccata, iterum proprio Sacerdoti confiteri. Probatur consequentia, nam qui de licentia proprij Sacerdotis confitetur alteri, is adimplet præceptum, vt dicitur in præfato capitulo, vbi fit sermo de præcepto semel in anno, confitendi, nec tenetur proinde eadem peccata iterum proprio confiteri: sed summus Pontifex est totius Ecclesiæ (vt iam supra diximus) supremus Pastor, ac veluti Paræcianus, & proprius Sacerdos: ergo quinex priuilegio summi Pontificis, confitetur Religiosis, præceptum semel in anno confitendi, similiter adimplet, nec peccata semel confessa, proprio alij Sacerdotii, iterum confiteri tenetur. Quod etiam confirmatur, nam certum est, quod qui ipsi Papæ, siue Episcopo immediate confiteretur, proculdubio satisfaceret præcepto supradicti *cap. omnis vtriuſq; ſexus*, de semel in anno confitendo, nec requireretur ad id, sacerdotis Parochialis licentia: aut teneretur illi iterum peccata semel confessa confiteri: ergo neque qui confitetur, ex eorum priuilegio ad id, tenetur, sed plenissime satisfacit Ecclesiæ præcepto. Vnde (inquit Soto) nihil valet, & vana est glos. quam ad hoc proposítum, tradit Bernard. in *ſuprad. c. omnis vtriuſque ſexus*, *verbo aliono*, quatenus ait, priuilegia Religiosis concessa, dare illis solummodo executionem, audiendi secularium confessiones, sed nihilominus requiri licentiam Sacerdotis proprij, & quod si ista non habeatur, confessio facta nihil valebit, sed obligatio remanet iterum confitendi. Hæc inquam glossa, nihil valet, nam ibi, Sacerdotis proprij, nomine, intelligitur, non solum Parochialis Sacerdos, verum etiam Episcopus, & Papa, quinuero isti multo melius, vt tenet communis opinio, atque à fortiori, dicuntur Sacerdotes proprij, quo fit, vt qui de ipsorum licentia confitentur, ita bene, imo vero melius, ac qui confitentur de licentia Parochialis Sacerdotis, satisfaciunt suprædicto præcepto. His additur, quod quamuis ibi, Sacerdotis proprij nomine, Parochialis Sacerdos dumtaxat intelligeretur, adhuc semper hoc esset intelligen-

ligendum, ſalua Superioris licentia, in qua pleniſſime inferioris licentia continetur. Et vt huic noſtræ Concluſioni maius robur adhibeatur, adhotare oportet vlterius, ex communiori reſolutione, quod, qui ex priuilegio Summorum Pontificum (non reuocato) Religioſo alicui confiteretur, etiam auctoritate Papæ, compelli nullatenus poſſet, vt peccata iam ſemel confeſſa, & per pœnitentiam & abſolutionem remiſſa, proprio Parochiali Sacerdoti, iterum confiteri teneretur. Quod ſic probatur, nam Papa, & Eccleſia penes hoc, non habet auctoritatem, niſi ſecundum ius diuinum: iure autem diuino, hoc Pœnitentiæ ſacramentum, non eſt inſtitutum, niſi in remiſſionem peccatorum: ergo poſtquam peccata iam ſemel ſunt remiſſa, & ab ipſis qui ſpiritum fuerit abſolutus, niſi ipſe vltro velit, non tenetur, nec vero cogi poteſt, iterum eadem peccata confiteri: nam, vt inquit D. Thom. in addition. ad tertiam partem, quæſt. 8. art. 5. in ſolutione ad quartum, qui non habet peccata, nullatenus confiteri tenetur, neque ad id vllo modo poteſt compelli. Merito ergo ſupradicti Bernardi gloſſa, vt inquit D. Anton. 3. p. tit. 17. cap 9. condemnata eſt, per Clementem IV. in quodam priuilegio Fratribus conceſſo, quod incipit, *Quidam temere*, & ſupradictus Ioann. de Poliaco, qui pertinacius alijs ſupradictam opinionem tenebat, & quod quæ Religioſis ex priuilegio confiterentur, tenebantur iterum eadem peccata proprio Parochiali Sacerdoti confiteri, per Ioannem XXII. anno Domini 1322. vocatus Romam, compulſus eſt palynodiam recantare, ſuumq. errorem reuocare, vt conſtat ex quadam eiuſdem Extrauaganti, quæ incipit, *Vas electionis*, & habetur inter communes, vbi concluſum eſt per ſupradictum Pont. quod iuxta decreta ſuorum prædeceſſorum Alexandri IV. & Clementis IV. confeſſi Fratribus Religioſis, non tenentur amplius eadem peccata proprio Sacerdoti confiteri, quo fit, vt de veritate noſtræ ſupraponitæ Concluſionis, dubitare iam non liceat, cum ſit in iure expreſſe determinata, Solummodo ſupereſt nunc reſpondere ad argumenta poſita pro alia opinione.

Ad primum reſpondetur, ſicut dictū eſt, quod qui ex priuilegio Religioſis confitetur, pleniſſime ſatisfacit præcepto ſemel in anno confitendi, poſito in ſupradicto *cap. omnis vtriuſque ſexus*, poſtquam ibi dicitur, vt confeſſio fiat proprio Sacerdoti, vel alteri de ipſius licentia: neque priuilegia Religioſis conceſſa, intelligendum eſt, quod ſint derogatio, ſeu reuocatio ſupradicti præcepti, ſed ſolummodo indultum quoddam, & quædam licentia generalis, atque vniuerſalis, iuxta tenorem ſupradicti capituli Religioſis conceſſa.

Ad aliam Extrauagantem Martini V. quæ incipit, *Ad vberes fructus*, reſpondetur, quod, ex illa datio conſtat, non præcipitur, vt qui Fratribus, ex priuilegio confitentur, eadem peccata, à quibus ſemel abſoluti ſunt, proprio Parochiali Sacerdoti, iterum teneantur confiteri, ſed ſolummodo, vt ceſſatis ipſo ſe præſentent, dicendo ſe eſſe iam abſolutos, ex licentia alterius proprij, atque vniuerſalis Parochi, qualis eſt ſummus Pont. ſeu ſupradictis Fratribus fuiſſe confeſſos. Et quamuis littera Extrauag. ſupradictæ, videtenus, aliud dicere videatur, quatenus ait, quod ſemel ſaltem in anno, ſeu in Paſchate, proprio teneantur Sacerdoti confiteri, ſic & non aliter eſt intelligenda, vt expreſſe docet Mag. Sot. in 4. diſt. 18. q. 4. art. 3. vbi dicit, quod per ipſam non fuit reuocata prædicta Extrauagans Ioann. XXII. nec Clemen. *Dudum, de ſepulturis*. Et ſi aliud cuipiam videatur, inquit, quod quantum ad hoc, prædicta Extrauagans, *Ad vberes fructus*, non fuit recepta, quia erat contraria, ac derogabat alijs Extrauagantibus. Et idem-

D. Th. in addit ad 3. p. q. 18. ar. 5. in ſolut. ad 4.

D. Ant. 3. p. tit. 17. c. 9.

Condemnata, atque damnata eſt ſententia, & opinio aſſerens, quod qui peccata ſua ſemel Religioſis fuerit confeſſus legitime, ea iterum teneatur proprio Sacerdoti confiteri.

Clem. IV. in Bulla, Quidam temere.

Ioan. XXII. in Extraug. vas electionis inter communes.

Reſpondetur ad rationes dubitandi.

Sot. in 4. diſt. 18. q. 4. ar. 3.

idem respondet, ad illam aliam Extrauag. Sixti IV. quæ incipit, *Vices illius, de treuga & pace*, quæ etiam intelligenda folummodo est de præsentatione prædicta, coram proprijs Sacerdotibus parochialibus facienda, comparendo coram illis, seq, illis præsentando, semel saltem in anno, seu in Paschate, & rationem reddendo de se, ac dicendo, se esse confessos, atque absolutos à prædictis Confessarijs Regularibus, & ad nihil aliud teneantur. Hæc supradictus Soto, vbi supra.

ARTICVLVS IV.

Fuerintne aliqua priuilegia de facto, Religiosis, sine Regularibus concessa, quibus secularium confessiones possint audire?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Multa fuere olim priuilegia, Regularibus concessa, quo secularis possent Confessiones audire. Monn. Ord. 1. imp. fol 26. Compen. ver. absolutio quoad seculares, 1. §. 1. Soto in 4. d. 18. q. 4. ar. 3.

MVlta fuere olim priuilegia; Regularibus concessa, quo secularium possent confessiones audire. Probatur hæc Conclusio, afferendo ipsa. Et qui primus, vt dicitur, Religiosis, siue Regularibus, priuilegium concessit, quo secularium confessiones possent audire, fuit Alexander IV. circa annum Domini 1260. vt constat ex Monumentis Ordinis primæ imp. fol. 26. & refertur in Comp. priuil. *verbo, absolutio, quoad seculares*, 1. §. 1. Cuius priuilegium postea confirmatum fuit per Vrbanum IV. & Clementem etiam IV. eiusdem successorem, prout tradit Soto in 4. sent. d. 18. q. 4. ar. 3. Ex quo, occasione accepta quinquaginta post annos, supradictus Ioannes de Poliaco, id ægre ferens, nec sustinere vllo modo volens, reclamare cœpit, ac dicere, prout in præcedentibus Articulis est dictum, quod Confessiones, Religiosis ex priuilegio factæ, erant ipso iure nullæ, irritæ, ac inualidæ, nisi iterum eadem peccata, iam semel absoluta & confessa, proprijs Sacerdotibus Parochialibus confiterentur. Qua de re, vt diximus, accusatus fuit apud Ioannem XXII. ac Romam venire compulsus, suumq; errorem reuocare.

Extrau. super cathed. de sepulturis.

Post hæc, tempore procedente, Bonifacius VIII. in Extrauganti, quæ incipit, *Super cathedram, de sepulturis*, copiosissimam fecit facultatem Regularibus & Religiosis, quo secularium confessiones possent audire. Præcepit tamen, vt Prælati Religiosorum Mendicantium, præsentarent Episcopis prius, in id Sacerdotes, quos idoneos dijudicarent, quibus & ipsi facultatem facerent, tum prædicandi, tum etiam confessiones audiendi. Illis tamen hoc facere renuentibus, ipse summus Pontifex, in dicta Extrauaganti, prædictis Regularibus concessit, vt eo nihilominus non obstante, id ipsum possent efficere. Supradictum Bonifacium VIII. subsequutus est Benedictus XI. in alia sua Extrau. quæ incipit, *inter cunctas, de priuil.* qui, reuocata prædicta moderatione Bonifacij VIII. amplissimam facultatem præbuit dictis Religiosis, prædicandi & confessiones audiendi, nulla facta coram Episcopis præsentatione, neque ab eis aliqua petita licentia. Sed postea Clemens V. in Concilio Viennensi, hoc inconueniens dijudicando, in Clementina, quæ incipit, *Dudum, de sepulturis*, reuocauit Benedicti prædicti decretum, & renouauit aliud Bonifacij VIII. quo, vt diximus, præcipiebatur, vt confessores, & Prædicatores prædicti, coram Episcopis, re vera præsentarentur: at præsentatione facta, ab eisdemq. humiliter, & qua decebat modestia,

Extrau. inter cunctas, de priuilegijs.

Clement. dudum, de sepulturis.

ſtia, petita licentia, ſi perperam & ſine vlla prorſus ratione & cauſa denegaretur, ipſe ſummus Pontifex, pontificia ac ſuprema ſua auctoritate, facultatem illis fecit, vt virtute ſui decreti, & Clementinæ prædictæ, prædicare poſſent, & fidelium confeſſiones audire. Hæc olim vſque ad tempora Sacri Concilij Tridentini. In ipſo vero, huic rei modum & formam cunctis Regularibus apponere volendo, factum eſt ſequens decretum: *Quamuis Presbyteri, in ſua ordinatione, à peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant; decernit tamen ſancta Synodus, nullum, etiam Regularem, poſſe Confeſſiones ſecularium, etiam Sacerdotum audire, neque ad id idoneus reputari, niſi aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis, per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias, idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, priuilegijs, & conſuetudine quacumque, etiam immemorabili non obſtantibus.* Habetur *ſeſſ. 23. de reform. cap. 15.* Et hæc ſunt, quæ circa audiendas ſecularium confeſſiones, pro Regularibus, hucuſque reperiuntur decreta atque ſtabilita, quæ, vt clariora fiant, atque in promptu & præ manibus ab omnibus habeantur, per particulares Articulos libet, in præſentiarum explicare, & declarare. Et primo, qualiter Regularium Confeſſorum coram Epiſcopis, præſentatio ſit facienda.

Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 15.

ARTICVLVS V.

Qualiter Regularium Confeſſorum, coram Epiſcopis, præſentatio ſit facienda, quò ſecularium confeſſiones poſſint audire?

PRo huius Articuli intelligentia, viſum eſt primo præmittere modum & ordinem, hac in re olim obſeruatum, vt quæ dicenda ſunt, clariora fiant, & horum omnium plenior habeatur notitia. Iam dictum eſt in præcedenti Articulo, quod Confeſſores Regulares, quò ſecularium confeſſiones poſſent audire, iuxta decretum & Conſtitutionem Bonifacij VIII. *in cap. ſuper cathedram, de ſepulturis*, tenebantur coram Epiſcopis præſentari, in idq. munus & officium exercendi, ab eiſdem humiliter licentiam petere. Quod quamuis Benedictus XI. eiuſdem ſucceſſor, reuocauerit, in alia ſua Extrauaganti, quæ incipit, *Inter cunctas, de priuileg.* Clemens tamen V. in Concil. Viennen. in ſua Clementina, quæ incipit, *Dudum, de ſepulturis*, decretum Benedicti prædicti reuocando, quod Bonifacius VIII. prius ſtatuerat, ſtricte obſeruari præcepit, nonnullaq. alia de nouo addidit. Cuius quidem conſtitutio obſeruata ſemper fuit, vſque ad tempora Concil. Triden. obſeruarij modo habeo; nam quantum ad hoc, omni procul dubio non eſt reuocata: quinuero innouata, veq. talis appoſita ad marginem ſuprædicti decreti Concilij Tridentini. Priuilegiorum Collector, *verbo, præſentatio, & verbo, abſolutio, quoad ſeculares*, huius præſentationis, coram Epiſcopis faciendæ, mentionem faciens, duplicem tradit modum & formam. Horum alter conſtiturus fuit ab Innocentio VIII. ac de eo fit mentio in Monum. Ord. primæ impreſſ. fol. 95. & ſecundæ fol. 93. & in Supplemento fol. 9. conſil. 352. Sed quia iſte præſentandi modus, nimium moleſtus videbatur, atque onoroſus, debebat enim fieri quolibet anno, & adhuc erat dubium, an Confeſſores ſic præſentati, pro præſentatis haberentur, ſecundum formam iuris, ad effectum, vt potiri poſſent, conceſſionibus particularibus, ſecundum noſtra priuilegia, factis noſtris Confeſſoribus, prout aduertit Nauarr. in ſuo Manu. cap. 27. agens de ſupradicta Confeſſorum Regularium præſentatione, nu. 260. eiuſmodi præſentandi modus, in diſſuetudinem abijt,

Priuil. Collect. ver. præſentatio quoad ſeculares.

Duplex modus & forma præſentationis, coram Epiſcopis faciendæ à Cõfeſſarijs Regularibus.

Mon. Ord. 1. impr. f. 95. & 2. fol. 93. Supplem. fol. 9. conc. 352. Nau. in Manua. c. 27.

abijt, & sic iam non est, cur de eo, in præsenciarum mentionem facere debeamus. Secundus præsentandi modus, traditus fuit à Clemente V. prædicto in Concilio Viennensi, & habetur in dicta Clementina, *Dudum*, *de sepult.* §. *statuimus*, quæ approbata postea fuit à Concilio Lateranen. sub Leone X. sessione 11. iuxta quam, Prælati tenebantur, confessarios suos, coram Episcopis præsentare, ab eisdemq. humiliter licentiam & facultatem petere, vt sibi placeret, quod Fratres per eosdem præsentati, & nominati, cum sua bona venia, in suis diœcesibus & ciuitatibus, libere possent suorum subditorum confessiones audire. Et quia dicta Clem. est valde notabilis, multumq. iuridica, ac rationi consona, & vt credo, quantum ad hoc, non reuocata per supradictum Concilium Tridentinum, libet eam quibusdam propositis Notabilibus, siue resolutionibus, expressius, hic ad vnguem explicare.

Clem. dudū, de sepultur. §. statuimus. Conc. Latera. sess. 11.

Diligētiæ quæ secundum Clement. dudum, de sepul. Prælati Regulares facere debebant, pro constituendis Confessoribus Regularibus.

Dico igitur primo, quod iuxta dictam Clem. Religionum Prælati Ordinis Prædicatorum & Minorum, pro quibus speciales eadem fuit constituta, tenebantur per se, aut per alios, humiliter petere ab Episcopis, vt Fratres per ipsos electi, atque nominati, suorum subditorum confessiones possent audire, eisq. salutarem pœnitentiam iniungere, prout secundum Deum, sibi videretur expedire. Post modum vero eligebant Fratres, qui audituri erant confessiones, quorum copia tradebatur Episcopis. Habetur in *d. Clement. § statuimus*, atque ita communiter fuit olim obseruatum in praxi, otiosa licet, quibusdam videretur dicta præuentio, & ne quidem admodum necessaria, postquam ea prætermissa, possent prædictarum Religionum Prælati, in suis Capitulis generalibus, siue Prouincialibus, aut aliter, prius prædictos Confessores eligere & nominare, postmodum vero eosdem, coram Episcopis præsentare, atque petere, vt, iuxta formam Clementinæ prædictæ, placeret sibi facultatem illis facere, vt libere suorum subditorum confessiones possent audire. Sed hoc parum, vel nihil refert, quod isto, vel illo modo fieret, dum tamen ipsi Prælati, Confessores prædictos, vt dictum est, coram Episcopis præsentarent. Hæc enim erat prima diligentia, necessario facienda.

Dico Secundo, quod si ipsi Episcopi vellent, vt Confessores prædicti, coram ipsis personaliter comparerent, seu, quod dicitur, præsentarentur præsentialiter, id necessario erat faciendum, vt satis colligitur ex eadem Clementina, *verbo*, *præsentari*. Quod quidem, vt aduertit ibi glossa, idem pollet, ac si diceretur, quod deberent se Episcoporum propriis oculis subijcere, corporalibusq. sensibus præsentes exhibere. Nec sufficeret, illos dumtaxat nominare, aut eorumdem nomina, ipsis Episcopis per scriptum mittere, quod aduertit & notat Nauarr. in suo Manuali, cap. 27. num. 261.

Nau. in Manu. c. 27. nu. 261.

Tertio dico, quod iuxta formam prædictæ Clementinæ, Episcopi si volebant, poterant Confessores prædictos, à proprijs Prælatis nominatos, etiam examinatos & approbatos, iterum examinare, approbare, vel reprobare, prout expedieos sibi visum fuisset, tam quamuis hoc expresse non habeatur ibidem, colligitur tamen superq. satis, postquam sit sibi facultas, aliquem ipsorum non admittendi: Quod habetur ibi, ab illis verbis, *quod si forte*, vsque ad illa, *loco ipsius substituere*. Quod intelligendum est, iusta existente, & rationabili causa, non autem sine illa; etenim si sine illa absolute, & pro libito id faceremt, quid in eo casu erat faciendum, dicetur paulo inferius.

Quarto dico, quod si inter Episcopos prædictos, dictarumq. Religionum

Regu-

Regulares Prælatos, aliquod ſubiorum eſſet diffidium, ſiue differentia, circa ſufficientem prædictorum Confeſſariorum numerum, dicentibus Epiſcopis, quod ſufficiebat minor: affirmantibus vers Prælatis, quod maior exigebatur, in tali caſu ſtandum erat Superioris iudicis, ſeu boni viri arbitrio, vt tradunt omnes communiter Doctores *in d. Clemen. Dudum*, ſed ſpecialiter Sylueſt. *verbo confeſſio, 2. nu. 10.* vbi & ad hoc propoſitum dicit plura, eaq; notatu, & ſumma animaduerſione digna, ad indagandum, atque inquirendum, quando prædictorum Confeſſariorum reprobatio, in Epiſcopis procederet, non ex ratione, aut iuſtitia, ſed ex indeuotione, ſiue paſſione, vt locum haberet, quod diffiniuit, atque determinauit prædictus Pont. Clemens V. in d. ſua Clem. de quo ſtatim dicemus.

Clem. dudum Sylu. ver. confeſſio, 2. n. 10.

Dico igitur Quinto & vltimo, quod iis præmiſſis, ac factis diligẽtijs prædictis, circa Confeſſariorum præſentationem, ſi Epiſcopi abſolute & pro libito, & abſque vlla exiſtente iuſta & rationabili cauſa, præſtare nollent licentiam eiuſmodi Confeſſarijs, ſic præſentatis, ad audiendum ſuorum ſubditorum confeſſiones, in tali caſu. Confeſſores ipſi auctoritate Apoſtolica, libere poterant ſuum munus & officium exercere, prætermiſſis Epiſcopis, prout habetur ibidem §. *ſi vero*, vbi poſt ſupradicta omnia, ſequentia habentur verba: *Si vero ijdem Prælati, præfatis Fratribus, vt præmittitur, ad confeſſionis audiendas electis, huiuſmodi exhibere licentiam recuſauerint, nos ex nunc ipſis, vt confeſſiones ſibi confiteri volentium, libere, liciteq. audire valeant, & eiſdem pœnitentias imponere ſalutares, atque beneficium abſolutionis impartiri, gratioſe concedimus, de plenitudine Apoſtolice poteſtatis.* Hæc verba libuit, expreſſe, atque ad vnguẽ referre, quia multorum, in ſubſequentibus dicendorum, ſunt veluti baſis & fundamentum, nec proinde oportuit, ea ſilentio obuoluere, aut diſſimulatione præterire. Fuit autem eiuſmodi Clementis V. decretum, quammaxime iuridicum, & iuri, atque rationi conſonum, eo modo quo propter eandem rationem & cauſam, *in cap. licet quibuſdam, de Regul.* Regulari licentiam à ſuo Superiori petenti, tranſeundi ad altiorem & ſtrictiorem Religionem, ea ſibi ſine cauſa denegata, iure conceditur, & habetur pro donata. Similiter *in cap. primo, de ſuppl. negl. Pral.* habetur, quod Abbate, tertio ab Epiſcopo petente benedictionem, eam ſibi ſine iuſta cauſa denegante, de iure ſibi conceditur, ac pro benedicto habetur. Sic igitur in proposito, fuit factis iuridica, ac iuri, & rationi quammaxime conſona, prædicti Clementis V. conſtitutio & decretum, in caſu, quo Epiſcopi ſine iuſta ratione, & cauſa, ex indeuotione, aut pro libito, Confeſſarijs Regularibus negarent facultatem, humiliter & religioſe petitam, audiendi ſuorum ſubditorum confeſſiones. Hæc oportet multum memoriæ commendare, quia pro multis caſibus deſeruiunt. Etſi enim quidam contendant, Clem. prædictam, per Concilium Tridentinum eſſe derogatam, & reuocatam: Contrarium tamen grauiſſimis Doctoribus, apparet verius, & in id quamplures, eaſq. fortiſſimas afferunt rationes, prout ſtatim in ſequenti Articulo dicemus. His igitur ſic præmiſſis, quando in præſenti quæritur, qualiter Regularium Confeſſorum, coram Epiſcopis præſentatio ſit facienda, quò ſecularium ſuorum ſubditorum confeſſionem poſſint audire? reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Factis diligentijs ſupradictis ſi Epiſcopi nolint Regulares approbare, ſine aliqua iuſta cauſa, auctoritate Apoſtolica, poterant cõfeſſiones audire.

c. licet quibuſdam, de Reg.

c. primo, de ſuppl. negl. Prælat.

Concluſio.

Præſentatio Confeſſariorum Regularium, facienda eſt cõram Epiſcopis, iuxta formam traditam in Clem. dudum, de ſepult.

PRæſentatio Confeſſariorum Regularium, facienda eſt corã Epiſcopis & Ordinarijs, iuxta modum & formam, traditam à Clemente V. in Conc. Viennenſi, & dicta *Clement. dudum, de ſepulturis.* Hæc Concluſio eſt expreſſa

Nauarri,

Nau. in Manu. c. 27. nn. 174.

Nauarri, in ſuo Manuali . cap. 27. nu. 174. cum ſequentibus, vbi & ipſam Clementinam latiſſime explicat, atque declarat, ad modum quo diximus ſupra, in prædictis notabilibus. Vt vero præmanibus habeatur, modus & forma, qua præſentatio prædicta, coram Epiſcopis eſt facienda, & conſtruenda, quando fit in ſcriptis, ex multorum variis, atque diuerſis formis, quæ hac de re, à Doctoribus circumferuntur, libuit eam hic, paucis tranſcribere. Et facienda eſt, ſequenti modo.

Forma præſentationis Regulariũ Confeſſorum, quæ coram Epiſcopis eſt facienda.

Illuſtriſſime, aut Reuerendiſſime Domine. N. Illuſtriſſimæ, aut Reuerendiſſimæ D. V. ſupplex Orator, Prouincialis Miniſter, ſeu Cuſtos, talis, vel talis Prouinciæ, Guardianus, ſiue Prior, N. ſalutem in Domino, ac cum pari animi ſubmiſſione, debitam reuerentiam. Cum iuxta modum & formam, traditam in Clementina, Dudum, de ſepulturis, per ſacroſanctum Concilium Tridentinum innouatam, & approbatam, noſtri ſacri Ordinis Confeſſarij, ad audiendas ſecularium, veſtrorum ſubditorum confeſſiones, coram Illuſtriſſima, vel Reuerendiſſima D.V. debeant præſentari, vt approbentur, & ad id munus exercendum, licentiam, & facultatem obtineant; harum ſerie & tenore, Illuſtriſſimæ, aut Reuerendiſſimæ D. V. præſento, tamquam ſufficientes & idoneos, in noſtro Capitulo Generali, ſiue Prouinciali electos, deputatos, & approbatos, N.N. ſupplicans humiliter, & omni qua poſſum & debeo, reuerentia, vt ipſos, & me etiam cum illis, ſi vult, recipiat, atque admittere dignetur; pro veſtra humanitate, & pietate, atque in noſtrum ſacrum Ordinem beneuolentia, placeatq. ſibi, de veſtra gratia, ac pro ſpirituali ſalute animarum earumdem, auctoritatem & facultatẽ nobis concedere, illos abſoluendi, à caſibus etiam vobis ſpecialiter reſeruatis, quò nos quoque magis ſpeciali deuotione moueamur, ad diuinam Maieſtatem exorandam, quatenus Illuſtriſſimam, ſiue Reuerendiſſimam D. V. incolumem, per longæuos annos conſeruet, in ſuo diuino ſeruitio, ad animarum ſalutem, communemq. Eccleſiæ vtilitatem. Datis N. talẽ die talis menſis, & anni.

Nau. in Manu. c. 27. nn. 176.

Hunc præſentandi modum, paucis interpoſitis, ſiue mutatis, deſumpſi, ex ſupradicto Doctore Nauarro, in prædicto ſuo Manuali, Hiſpano ſermone conſcripto, cap. 27. num. 176. ſub titulo, de præſentatione Confeſſariorum Regularium, facienda Ordinarijs. Circa quem, nihil de nouo occurrit dicendum, præterquam quod, præſentatio prædicta fieri poteſt, & conſueuit, in ſcriptis, & ſine ipſis, tantummodo vocetenus, præcipiente Prælato, Confeſſoribus, ſiue ſubditis, vt coram Epiſcopis ſe præſentent, atque perſonaliter compareant, vt ab eis, etiamſi ſibi placuerit, ſimul examinentur, & approbentur, facultatemq. illis præbeant, ad audiendas ſecularium confeſſiones. Quod, vt diximus ſupra, neceſſario etiam olim erat faciendum, iuxta formam traditam in ſuprad. Clementina *Dudum*; ſed nunc quammaxime, vt obediatur ſpeciali decreto, hac de re facto nouiſſime, à ſacroſancto Concilio Tridentino, neque enim dicta Clementina, *Dudum*, eidem aliquo contrariatur modo, vt latius patebit ex dicendis in ſequenti Articulo.

ARTI-

ARTICVLVS VI.

Vtrum Clementina, Dudum de sepulturis, derogata aut reuocata fuerit, per Concilium Tridentinum, quantum attinet & spectat, ad Confessariorum Regularium, coram Episcopis, & Ordinarijs, faciendam præsentationem?

HAc de re, multa dicuntur à Doctoribus Iurisperitis, & inuenio ipsos, meo quidem videri, absque iusta & rationabili causa, contrarios, atque diuisos. Quidam enim dicunt, Clem. prædictam, derogatam, & reuocatam esse, per Conc. Trid. sess. 23. cap. 15. vbi agit de suprædictorum Confessariorum, coram Episcopis, & Ordinarijs, faciendæ præsentatione, & quoad hoc, iam nullius esse prorsus valoris, atque momenti. Alij vero, hoc mordicus negant, atque omnino sunt in contraria sententia, asserentes & dicentes, d. Clem. etiam nunc, quoad Confessariorum Regularium præsentationem, in suo permanere vigore; Conciliumq. Trid. nullum nouum ius statuisse, præter hoc solum, quod Confessores præsentati, à proprijs Prælatis, etiam examinati, & approbati, si Episcopi voluerint, possint ab eisdem iterum examinari & approbari, & quod alias nullus Regularis, ad audiendas seculares, etiam Sacerdotum confessiones, idoneus iudicetur, priuilegijs, & consuetudine quacumque, etiam immemorabili, non obstantibus. Et vt exagitatione rerum, veritas plenius eluceſcat, libuit paucis, difficultatem hanc, hinc inde discutere, seu quod dicitur, ventilare, ex quo clarum fiet, atque perspicuum, hac in re quid tenendum sit, atque dicendum.

Concil. Trid. sess. 23. c. 15.

Doctores primæ sententiæ & opinionis, in primis fundat se, in verbis Concilij Trid. & vt appareat in id, quantam vim & robur habeant, volo hic ea dem iterum transcribere. Concilij expressa verba sunt, quæ sequuntur: *Quamuis Presbyteri in sua ordinatione, à peccatis absoluendi potestatem accipiant: decernit tamen sancta Synodus, nullum, etiam Regularem, posse Confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab Episcopis, per examen, si illis videbitur, esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur, & approbationem, qua gratis detur, obtineat: priuilegijs, & consuetudine quacumque, etiam immemorabili, non obstantibus.* Hæc Concilium vbi supra. Super quæ prædicta verba, notant & ponderant quammaxime illa, *nullum etiam Regularem*, quæ inquiunt, vt sibi videtur, essent ibi superflua, ac nullius virtutis, si per illa non fuisset derogata & reuocata prædicta Clementina, *Dudum, de sepulturis*, præsertim cum dicatur, ea esse obseruanda, priuilegijs & consuetudine quacumque, etiam immemorabili, non obstantibus.

Primum argumentum pro prima opinione.

Secundo probant id ipsum, quia vt plane constat, decretum Concilij Tridentini prædictum, est quædam lex generalis, posterior ad suprædictam Clementinam, *Dudum*; vtq. habetur in iure, *in cap. licet, de constitut. lib. 6.* quando summi Pontifices, aut Principes, edunt aliquam legem, siue constitutionem nouam, per eam consequenter reuocare videntur, omnem aliam priorem; eidem contrariam, cum, vt ibidem dicitur, præsumantur, totum ius portare; seu potius habere, in scrinio pectoris sui. (verba sunt formalia textus.) Dicendum est igitur (inquiunt) quod prædicta Clementina, quantum spectat ad Confessariorum præsentationem, totaliter sit abrogata, & reuocata, per præfatum Concilij Tridentini decretum, & de ea nullam esse prorsus, magis mentionem faciendam, ac si numquam lata

Secundum argumentum. *c. licet, de constitut. lib. 6.*

fuisset, siquidem dicitur, vt seruetur ipsum, non obstantibus priuilegijs, cæterisq. alijs quibuscumque. Hæc sunt potissima, atque præcipua huius sententiæ & opinionis fundamenta. Sed his nihilominus non obstantibus, alij grauissimi Doctores, contrarium tenent, vt diximus, ac mordicus negant, supradictam Clementinam, *Dudum*, esse reuocatam; quinuero aiunt, etiam nunc, in suo permanere vigore. Cuius opinionis fundamenta sunt, quæ sequuntur.

Primum fundamentum secundæ opinionis.

Primo, nam Concilium Tridentinum, vt ex ipsius verbis, pluries iam citatis satis constat, solummodo reuocat, quoad Confessariorum præsentationem faciendam, forma ibidé tradita, priuilegia, & consuetudines, etiam immemorabiles: at (inquiunt) Clementina prædicta, non est priuilegium, nec solummodo consuetudo, quod in ea continetur, sed verum ius commune, & constitutio quædam, facta in Concilio generali, & inserta in corpore iuris communis: non igitur dicendum est, quod sit reuocata. Consequentia est legitima. Minorem autem probant; Primo, quia Bonifacius VIII. in Extrauaganti, *Super cathedram, tit. eadem, de sepulturis*, similem aliam Constitutionem tractantem, de prædictorum Confessariorum Regularium, coram Episcopis, & Ordinarijs facienda præsentatione, statutum, ordinationem, atque decretalem vocat, ibi: *De Fratrum nostrorum consilio, auctoritate Apostolica statuimus & ordinamus*, &c.

Bonif. VIII. in Extrau. Super cathedrã, de sepult.

Clemens V. in Clem. Dudũ, de sepult. Sixtus IV. in Extrauag. Vices illius.

Secundo, nam Clemens V. in eadem Clementina, *Dudum*, vocat etiam ipsam, decretalem, ibi; *infrascripta edita decretali*, &c. Et tandem Sixtus IV. quadam etiam sua Extrauag. quæ incipit, *Vices illius*, & habetur inter communes, eamdem ius commune appellat, ibi, *Per hoc tamen ipsi Fratres Mendicantes, non censeantur exclusi, quominus secundum iuris communis, & priuilegiorum, eisdem concessorum dispositionem, secularium confessiones valeant audire*, vbi verba illa, *secundum iuris communis dispositionem*, referuntur ad supradictam Clementinam, *Dudum*, cuius virtute atque vigore, & aliorũ suorum priuilegiorum (inquit Pontifex) quod Fratres Mendicantes, secularium confessiones poterant audire: sequitur ergo (inquiunt Doctores prædicti) quod Clemen. prædicta, non est, aut dici potest reuocata, neque etiam priuilegium, sed vere ius commune, statutum, aut ordinatio, & decretalis quædam facta in Concilio Viennen. & confirmata atque approbata, in generali Lateranen. & contenta in corpore iuris Canonici, ac proinde, quod non est vllo modo reuocata, per præfatum Concilij Tridentini Decretum; eo vel maxime, quia vt ex eadem satis constat, fuit quædam sententia diffinitiua, lata per supradictum Clementem V. ratione cuiusdam controuersiæ, quæ tunc temporis exorta fuit, inter Clericos ex vna parte, & Fratres Minores & Prædicatores ex alia: Sententiam autem diffinitiuam, in Concilio Generali latam, in corpore iuris positam, atque insertam, priuilegium dicere, aut nominare quis audeat? seu quis dicet, eam esse derogatam, aut reuocatam, sub illa generali verborum clausula, *priuilegijs, & consuetudine quacumque, etiam immemorabili non obstantibus*?

Secundum fundamentum. Concil. Trid. sess. 25. de Regul. iur.

Secundo probant idipsum, nam Concil. Trid. *sess. 25. de Regul. cap. 13.* agendo de quarta funerali, à Fratribus Mendicantibus soluenda, præcipit, vt soluatur, non obstante quocumque priuilegio. Ex quibus verbis sic colligunt argumentum: Solutio prædictæ quartæ funeralis, vt perspicuum est, & nullus est qui hoc ignoret, ortum, atque originem habet, à supraid. Clementina, *Dudum, de sepulturis*, ibi, *ne parochiales Ecclesiæ, &c.* eaq. solui præcipitur, per præfatum Concil. Trident. non obstante quocumque priuilegio; ergo nullatenus dici potest, eam esse priuilegium, sed vere ius commune,

munè, nec reuocata censenda est, cum per ipsum, quarta prædicta funeralis solui præcipiatur. Aliter vero (inquiunt) dicant, qui in contraria sunt sententia & opinione, quonam iure, aut qua ratione, supradicta quarta funeralis à Religiosis exigatur, aut solui præcipiatur? Nihil omnino dicere, aut respondere possunt, nisi quod deberur ex Clementis Quinti summi Pontificis præscripto, contento in dicta Clementina, *Dudum*: Si igitur id ita est, iam expresse concedunt, eam esse ius commune: non vero priuilegium, ac proinde neque per Concilium Trident. derogatam esse, aut reuocatam; quinuero de nouo approbatam, innouatam, & confirmatam. Neque etiam dici potest, quod respectu præsentationis Confessariorum Regularium sit priuilegium, & reuocata; respectu vero quartæ funeralis, ius commune, approbata & confirmata: hæc enim contraria omnino inter se esse videntur, nec vllum habere rationis, siue probabilitatis specimen. Hæc sunt, quæ afferuntur, pro hac opinione & sententia. Circa quam difficultatem, vt quod probabilius mihi videtur, paucis dicam, sequentem statuo Conclusionem.

Conclusio.

PRobabiliſſima eſt, illorum Doctr. ſententia & opinio, quæ aſſerit, ſupradictam Clementinam, *Dudum*, nullatenus eſſe per Concilium Tridentinum derogatam, & reuocatam; quinuero per ipſum, approbatam & confirmatam, & eidem quammaxime conformem, & quod nihil omnino in ea continetur, quod illi contrarietur. Hæc Concluſio apponitur, propter fortiſſimas rationes, quibus hæc opinio innititur, quam & expreſſe tenet doctiſſimus Doctor Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 264. in fine, & eſt primum, illius Miſcellaneorum, quo agit, de Confeſſariorum Regularium præſentatione, vbi dicit, nullatenus eſſe credendum, Concil. Tridentin. prædicto ſuo decreto, derogare vllo modo voluiſſe iuri communi conciliali dictæ Clementinæ, *Dudum*, neque Concilio Lateranen. ſeſſ. 11. vbi eadem fuit approbata & confirmata. Quod & probat ex Archidiacono in *cap. 1. de conſtitutionibus lib. 6.* vbi dicit, quod ius commune requirit derogationem expreſſam, ad hoc vt illi cenſeatur derogatum: pro quo etiam citat Felinum in *cap. nonnulli, de reſcriptis.* Dicit præterea, hoc eſſe tenendum, quia oportet quammaxime, iura iuribus concordari, vt habetur in *cap. cum expediat, de electi. lib. 6.* vnde cum dicta Clement. concordari poſſit cum Concilio Tridentino, non eſt cur dicatur, quod ſit reuocata. Facit ad hoc quammaxime, doctrina Bart. in *lege prima, verſu, vel diuerſis authent. qua in Prouincia*, vbi verſans & tractans, hanc quæſtionem, An lex de nouo ſtatuta à Principe, deroget priuilegijs poſitis, atque inſertis in corpore iuris communis, per hæc verba, dicendo, *non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs*, &c? reſpondet, quod non; niſi ſpecialem faciat mentionem de ipſis, etiamſi apponat quaſcumque generales clauſulas & non obſtantias, quia (inquit) talia priuilegia inſerta in corpore iuris, non iam eſſe cenſentur priuilegia, ſed aliud nobilius nomen ſibi vendicant; nec ſolummodo ſunt dicendæ leges, priuatæ, & particulares, quinuero communes & generales. Verba ſunt Bartoli expreſſa. Si igitur id ita eſt, nulla certe apparet ratio, ob quam dicere debeamus, prædictam Clementinam, *Dudum*, eſſe derogatam, & reuocatam, maxime cum fuerit facta in Concil. Viennen. & approbata, & confirmata, vt dictum eſt, in Lateran. & Clemens ipſe V. in proœmio ſuarum Clemen-

Probabiliſſima eſt ſententia, quæ aſſerit Clement. Dudum, non eſſe reuocatã per Concil. Trid.

Nauarr. in Manua. c. 27. nu. 264. in fin.

Archidiac. in c. 1. de conſtit. lib. 6. Feli. in c. nonnulli, de reſcr. c. cũ expediat de elect. lib. 6. Bart. in l. 1. ver. vel diuerſis, authent. qua in Prouincia.

ment. expreſſe præceperit, quod omnes ſuæ Clementinæ (nulla excepta recipiantur, atque ad vnguem obſeruentur, & quod Doctores in ſcholis, & Iudices in iudicio, per eaſdem gubernarentur. Sed præter has omnes rationes, alia mihi, ad hoc propoſitum, & apparet etiã fortiſſima, ea eſt, quod non ſolũ in Conc. Trid. prædicto, atq; ipſius decreto, quo agitur, de ſupradictorum Confeſſorum Regularium præſentatione, de dictæ Clement. reuocatione nulla fit mentio, quinuero ipſa affertur, atq; apponitur ad marginẽ, tamquam ipſius appendix, quaſi innuere, atque inſinuare volens, præd. decretum conſtitum fuiſſe, & conſtitutum, ad inſtar & imitationem, & ad maiorem, atque meliorem obſeruantiam prædictæ Clementinæ. Et reuera, vt diximus, ſi penitus introſpiciatur, non in ea aliquid omnino reperietur, quod Conc. eidem contrarietur, vt latius patebit, in argumentorum ſolutione, quæ adducta ſunt, pro alia in contrarium ſententia, & opinione. Hoc ſolummodo excepto quod & credo, ægre quammaxime ferre, Doctores contrariæ ſententiæ, indeq; anſam deſumpſiſſe, ad dicendum, atque aſſerendum, dictam Clemen. eſſe per Concil. Triden. reuocatam, illud eſt, quod in ea dicitur, atque ſtatuitur, quod ſi Epiſcopi, Eccleſiarumq. Prælati, ex indeuotione, aut mala voluntate, ſeu (quod abſit) ex odio, & abſque vlla legitima, iuſta, & rationabili cauſa, Confeſſarijs Regularibus, vt præmiſſum eſt, præſentatis, coram eiſdem, iuxta formam ipſius (etiam ſi voluerint, præuio examine) abſolute atque pertinaciter, licentiam noluerint dare, audiendi ſuorum ſubditorum confeſſiones, facto ex ſua parte, id quod facere tenebantur, in tali caſu (inquit Pontifex) quod ex tunc, ſua ſuprema auctoritate, libere & licite valerent eorumdem confeſſiones audire, nam id ſibi concedit gratioſe, de plenitudine ſuæ poteſtatis. Hoc inquam, eſt, quod quidam moleſtiſſime ferunt, atque ex eo occaſionem deſumunt, contra dictam Clement. oblatrandi & murmurandi. Sed reuera immerito, vt certe mihi videtur, & contra omnem prorſus rationem, nam vt etiam inquit Naua. (cum eſſet Clericus) loco ſupracitato, id ſtatuiſſe & ordinaſſe, quammaxime fuit iuridicum, & quod Confeſſores Regulares, ſic præſentati, & ab Epiſcopis perpetam ſine cauſa reiecti, haberentur pro approbatis, ſicuti & iuxta *cap. licet quibuſdam, de Regul.* (vt iam etiam nos diximus ſupra) Regularis petens licetiam humiliter & deuote, à ſuo Prælato & Superiore, tranſeundi ad ſtrictiorem ordinem, ſiue Religionem, ea ſibi ſine iuſta cauſa negata, haberur iure pro cõceſſa. Similiter & Abbas, pro benedicto habetur, ſi tertio ab Epiſcopo expoſtulauit benedictionem, eamq. ſibi ſine cauſa denegauit, iuxta *cap. primum, de ſuppl. neglig. Prælat.* Si igitur id ita eſſet, & quammaxime iuri, ac rationi conſonum, quid inconuenientiæ, aut mali, prædicta Clement. in ſe continet, poſtquam licet id non contineretur ibidem, vt fieret, erat in ſe conuenientiſſimum, atque iuſtiſſimum? Quod etiã licet expreſſe non fuerit appoſitum in prædicto Concilij Trid. decreto, haudquaquam tamen fuiſſet negatum, nec credi poteſt, quod denegaretur, ſi expoſtulatum fuiſſet, cum, vt prædictum eſt, adeo ſit iuridicum. Addit & dicit præterea Nauarr. vbi ſupra, rectiſſime ſtatuum id fuiſſe, ad frenandam quorumdam interdum Epiſcoporum duritiem, iuxta *cap. primum, de ſupplen. neglig. Prælatorum*, qui rem grandem reputant feciſſe, cum aliquid faciunt ingratum, his quos alias deberẽt potius ſummopere, amare, atque diligere: & dicit, quod obſeruari etiam nunc debet Clementina prædicta, neque hoc eſſe nouum, aut alienum à iure, quod poſteriores leges limitentur, atque explicentur, per priores, iuxta *leg. ſed & poſteriores. ff. de legib.* Hæc dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

c. licet, de Regul.

c. primum, de ſuppl. neglig. Prælat.

l. ſed poſteriores, ff. de legibus.

Supereſt

Superest ergo, respondeamus, nunc ad argumenta adducta, pro contraria opinione. Et quidem ad primum, satis quidem patet solutio ex dictis, vt enim dictum est, supradicta Clementina, *Dudum*, nullatenus est reuocata, neque dici debet, aut potest priuilegium, sed vere ius commune, ac proinde non fuit comprehensa, sub illa generali clausula, de priuilegiorum reuocatione. In moralibus enim rebus, loquendum est, morali modo, & verba exponenda, atque interpretanda sunt, secundum communem modum loquendi Iurisperitorum, vt constat ex *capitx litteris, de sponsa.* & ex *l. liberorum, §. quod tamen, ff. de legat. 3.* certum est autem, quod nullus Iurisperitus, per nomen priuilegij, simpliciter & absolute prolatum, intellexit vnquam illud, quod est insertum & positum in corpore iuris communis, hoc enim, merum ius commune dicitur, non vero priuilegium. Nec dictis obstat, quod dicta Clementina continere videatur, non tam rem communem & concernentem totam vniuersalem Ecclesiam, quàm gratiam, & fauorem specialem, respicientem Ordines Prædicatorum & Minorum, pro quibus, vt diximus, dicta Clementina est facta, ex quo videri posset, dici debere priuilegium, quod idem pollet, ac lex priuata, & particularis, non vero ius commune. Nam huic instantiæ, facile respondetur, dicendo, quod summus Pontifex Clemens V. quinuero & totum Concil. Viennen. vniuersalem Ecclesiam repræsentans, vbi ea facta & constituta est, quod dicti Fratres Prædicatores & Minores, secularium confessiones audirent, non tam fauorem dijudicarunt, aut particularem gratiam, factam eisdem, quàm rem pertinentem ad totius Ecclesiæ communem vtilitatem, & Christiani populi, & cunctarum animarum salutem, sicq. voluerunt, præfatam suam constitionem inseri, atque apponi, inter alias determinationes, & Decretales, in corpore iuris communis, propter commune bonum, quod ex ea, neque immerito, arbitrabantur exoriri. Vnde quamuis ex alia parte, in hoc gratia fuerit facta, nec quidem parua, sed quammaxima, Religiosis prædictis, qui Ecclesiam sanctam iuuare, animabusq. prodesse posse, pro proprio lucro habent, & pro speciali reputant fauore, non tamen exinde colligitur, quod propterea Clementina prædicta, sit aut dici debeat, priuilegium, sed vere ius commune. Etenim si ex hoc, quod Constitutiones aliquæ, personas particulares respiciunt, siue Religiones, dicendæ essent priuilegia, non vero ius commune, multæ reperientur in corpore iuris canonici, constitutiones & decreta, *sub titulo de rescriptis, & titulo de officio iudicis delegati*, & alijs, ad personas & Ecclesias particulares pertinentia, quæ numquam dici possent, aut deberent, ius commune, quod tamen non videtur dicendum: quinuero asserendum, ad hoc, vt aliqua lex Ecclesiastica, aut Canon, dicatur, ac dici debeat ius commune, quod sufficit, superq. satis est, vt habeatur in corpore iuris, & quod ex ipsius diffinitione, siue determinatione aliquod commune bonum resultet. Quod satis docte, & eleganter probat noster Pater Frater Ildephonsus a Castro, lib. 1. de leg. pœnali, cap. 1. vbi ad hoc propositum dicit plura, summa animaduersione digna.

Ad primum argumentum respondetur.

Castr. lib. 1. de leg. pœnal. cap. 1.

Ad secundum argumentum respondetur; quod quamuis Concilium Tridentinum, sit lex generalis posterior, non tamen per ipsum, reuocata est dicta Clementina, *Dudum*, etiamsi fuerit constitutio prior, nam Concilium non reuocauit leges communes, inseras in corpore iuris, sed solummodo priuilegia, & consuetudines; etiam immemorabiles, suis decretis contrarias: & ad hoc, vt reuocata censeretur, iuxta doctrinam superius traditam de mente Bartoli, necessum erat, vt de illa specialis mentio fieret. Nec huic

Ad secundum argum. respondetur.

c. ex litteris, de sponsal. & l. liberorũ, §. quod tamen, ff. de legat. 3.

a.licet, de constitut.lib.6.

obstat, quod adducitur *ex cap. licet, de constitut. lib. 6.* nam id intelligitur, quando Pontifices, siue Principes, edunt aliquam legem, alteri priori contrariam, & cum ea nullo modo compatibilem; non vero quando condunt aliquam legem, vniuersalem negatiuam, & in iure reperitur alia, specialis affirmatiua, cuius nulla fit omnino mentio, neque vna alteri contrariatur; nam in tali casu, vtraque simul concurrit, specialis scilicet & specifica, cum generali & generica, iuxta communem iurisperitorum Regulam, in *cap. generi, de regul. iuris, lib. 6.* vbi habetur, *quod generi etiam quando derogatur pro specie.* Cuius rei, ex iure tàm Canonico, quam Ciuili, plura cum possem adducere exempla, breuitatis gratia in præsentiarum facio missa, hoc solummodo contentus dixisse (quod & facile patere poterit intuenti) quod in tota Clementina prædicta, quod credam, nihil reperitur omnino, quod in aliquo contrarietur decreto supradicto Concilij Tridentini, circa Confessariorum Regularium præsentationem, præter hoc solummodo (vt dixi) quod in casu quo Episcopi, ex indeuotione, aut quolibet alio sinistro respectu, absque iusta & rationabili causa, dare nollent Fratribus Prædicatoribus, atque Minoribus, per suos Prælatos præsentatis, examinatis, atque approbatis (examinatisq. iterum ab ipsis Episcopis, si voluerint) licentiam audiendi suorum subditorum confessiones, & absolute, atque pertinaciter diceret ipsorum aliquis, non præsentetis mihi vllum Confessarium, quia nullum admittam, nolo omnino vos meorum subditorum audire confessiones, quia in hoc, aut illo, non mihi gratum feciſtis (quod iam semel atque iterum contigit) in tali casu, præmissa humili supplicatione, & Religiosa subiectione, post trinam monitionem, siue requisitionem, iuxta dictæ Clementinæ tenorem, Fratres prædicti, auctoritate Apostolica, libere, ac licite, possunt eorum confessiones audire, & suum munus & officium exercere, nam Papa, expresse, id sibi ibidem concedit. Quod nulli videri debet iniuriosum, cum sit satis iuridicum, & iuri, atque rationi, quammaxime consonum, & res quæ, quamuis numquam fuisset stabilita & ordinata, in eo casu, ipso iure, ad Superiorem pateret recursus, qui pro debito, & remedio prouideret. Quid ergo mirum, quod id faciat summus Pontifex, communis omnium Religiosorum Pater, sed maxime Fratrum Prædicatorum, & Minorum, pro approbatis eosdem habendo, amplissimamque ipsis tradendo iure communi iurisdictionem, in satisfactionem sibi illatæ iniuriæ, & ad frenandam, vt dictum est, aliquorum interdum Episcoporum duritiem, siue indeuotionem? In reliquis, videatur tota Clementina prædicta, nihilq. omnino reperietur in ea, quod Concilio Tridentino contrarietur. Nam si Concilium decernit, vt Confessores coram Episcopis præsententur, atque ab ipsis, si voluerint, examinentur, & quod alias non idonei, & sufficientes ad audiendas secularium etiam Sacerdotum confessiones iudicentur. Hæc omnia iam, vt diximus, continentur in dicta Clementina, vnde neque est cur derogata, aut reuocata per Concilium Tridentinum dicatur, quinuero approbata, innouata, & confirmata. Hactenus de isto Articulo.

cap. generi, de Reg. iur. lib. 6

ARTI-

ARTICVLVS VII.

Vtrum Confeſſariorum Regularium præſentatio, & approbatio ſit perpetua?

Difficultas præſentis Articuli, in duplici ſenſu poteſt intelligi, atque inueſtigari: Vno modo, ſtando in iure communi: alio vero, ſtando in iure particulari, ſiue ex aliquo ſpeciali priuilegio. Et quidem ſtando in communi iure, communis eſt omnium Doctorum reſolutio, quod Regularium Confeſſorum præſentatio, & approbatio, non eſt perpetua, nec ſufficit, vt quis in aliquo Epiſcopatu, ſemel fit approbatus, quin poſſit iterum in eodem, & multo melius in alio, examinari, approbari, aut reprobari: conſtatq. hoc a ſimili, ex omnibus alijs; diuerſorum miniſteriorum approbationibus. Cautum eſt enim iure ciuili, *l. vt gradatim, §. reprobari, ff. de muner. & honor. & l. 2. C. de profeſſionibus Medic. & l. ſed probari, ff. de excuſat. tutor.* quod Medici corporales, ſemel examinati, & approbati, poſſunt iterum atque iterum, & maxime per ſuccedentes Protomedicos, examinari, & approbari, ſeu vero reprobari, propter ſalutis periculum, quod verſatur in exercitio ſuæ artis. Neque ſolum hoc contingit in Medicis, verum etiam in multis alijs, in Grammaticis etiam, & Oratoribus, prout tradit gl. & DD. communiter *in l. Pomponius, ff. de negot. geſtis, & in l. Grammatici, C. de profeſſ. Medic.* & Bart. *in l. diſpenſatorem, ff. de ſolution.* Generaliter etiam loquendo, ad vnum officium, etiam mechanicum, examinatus & approbatus, poteſt iterum atque iterum, examinari & approbari; ac ſi neceſſe fuerit, reprobari, prout tradit Abb. *in cap. cum venerabilis, de excep. verſus ex præditis*, & Acched. *in l. prima, tit. 6. num. recop. nu. 2.* Ex quibus omnibus, ducto argumento à ſimili, ſuperq. ſatis colligitur, quod cum officium prædictorum Confeſſariorum, adeo ſit maius, maiorisq. periculi, ſua imperitia, poſtquam ſunt Medici animarum, quæ eſt ars artium, vt habetur in *cap. cum ſit ars artium, de etat. & qualit. ordin.* ſi expediens viſum fuerit, ſtando in iure communi, nedum ſemel, & iterum, quinuero iterum, atque iterum, abſque eorum iniuria, idem poterunt, per Epiſcopos examinari, cum potuerit contingere, quod primitus, non bene, quinuero male, ac perfunctorie fuerint examinati, aut quod poſtea, ex nimia ſua ignauia, atque imperitia, ad exercendum ſuum munus & officium, fuerint ignorantiores facti, atque deterioris conditionis. Hoc eſt itaque certiſſimum, atque conſtitutiſſimum, ſtando in iure communi.

Sed loquendo de iure ſpeciali, atque ex priuilegio, fuit olim, communis etiam Doctorum opinio, quod Confeſſores Regulares, ſed maxime Ordinis Prædicatorum, & Minorum, ſemel approbati, & præſentati, iuxta formam prædi. Clem. *Dudum*, pro quibus ſpecialiter ea conſtituta fuit, non indigebant noua præſentatione, & approbatione, etiamſi aliquoties, exierint de Diœceſi, ad quam fuiſſent præſentati. Hanc ſententiam & opinionem tenet Nauarr. in ſuo Manuali cap. 27. nu. 266. pro qua allegat ſupradictam Clement. *Dudum, de ſepult. §. idem*, vbi dicit, hoc idem tenere etiam Cardinalem q. 1. Idem tenet Cordub. in addit. ad Comp. *verbo, præſentatio confeſſ.* & Soto in 4. d. 18. q. 4. ar. 3. fundati in eadem Clement. & in quodam priuilegio Eugenij IV. cuius fit mentio in Monu. Ord. 1. imp. fol. 61. & 2. fol. 64. conceſſ. 79. & in Supplemento fol. 95. conceſſ. 314. & refertur in Compend. *verbo, abſolutio, quoad ſeculares, §. 4.* vbi habetur, *quod prædictus Eugenius IV. conceſſit Fratribus Miſericordiæ, quod quando ſe ſemel præſentauerint Epiſcopis, & obtinuerint ſuos*

l. vt gradatim §. reprobari, ff. de munero, & hono. lo2. C. de profeſſ. Medi. l. ſed reprobari, ff. de excuſ. tut. gloſ. in l. Pomponius, ff. de neg. geſt. l. grãmatici, C. de profeſſ. Medi. Bart. in l. diſpenſatorem, ff. de ſolut. Abb. in c. cũ venerabilis, de excep. verſ. ex prædictis. Acob. in l. 6. tit. 6. lib. 3. nou. recor. n. 2. c. cum ſit ars artium, de ata. & quali. ordin. Nau. in Manua. c. 27. nu. 266. Clem. Dudd, de ſepult. Card. ibid. q. 1. Cordub. in ad dit. ad Comp. ver. præſent. confeſſ. Sot. in 4. d. 18. q. 4. ar. 3. Monu. Ord. 1 impr. f. 61. & 2. fo. 64. conc. 79. Suppl. fol. 94. conc. 314. Comp. ver. abſolutio, quoad ſeculares, §. 4

easus, licet alibi postea, ad habitandum, se transferant ad tempus, & postea reuertantur ad eosdem Diœceses, non sit necessarium, iterato se præsentare eisdem Episcopis, vel easus de nouo obtinere. Quod idem concessisse dicitur, Clem. VII. vt habetur in Compen. vbi supra, §. 16. Circa quam concessionem dicit, priuilegiorum Collector, quod Confessores olim præsentati, obseruata forma iuris, positi in dicta Clem. *Dudum*, erat eorum præsentatio perpetua, semperq; durabat, in illo Episcopatu, vbi facta fuerat, licet casus speciales essent petendi à successore. Hæc erat olim, communis sententia, & opinio, quæ & fundabatur in alia Benedicti XI. Extrau. quæ incipit, *Inter cunctas*, posita *sub tit. de priuileg.* vbi de prædictorum Confessariorum præsentatione agendo, dicitur, *semel datam licentiam, per Diœcesanorum mortem nolumus terminari.* Quæ licet quantum ad aliqua, per d. Clemen. *Dudum*, fuerit reuocata, non tamen quantum ad hoc munus perpetuæ præsentationis, atque approbationis. Fauebatq. ratio huic sententiæ, & resolutioni, nam per præd. Clement. vt ex ipsius contextu satis constat, non magis poterant Episcopi, suprædictos Confessores Regulares, Ordinis Prædicatorū, aut Minorum, compellere, vt iterum deberent præsentari, & examinari, quam cæteros Curatos presbyteros, semel repertos idoneos, cum & ipsi (vt ibidem dicitur) semel approbati, quasi pro Curatis essent habendi; cum igitur Episcopi non possent, suos Curatos Presbyteros, ad nouam præsentationem, noуumque examen compellere, nam eo ipso quo Curati essent, ac beneficium curatum habebant, etiam habebant facultatem, audiendi suorum subditorum confessiones, vt etiam nunc habetur in Conc. Trident. *sess. 23. cap. 15.* dicebant, quod idem omnino dicendum erat, de Confessarijs prædictis, Ordinis Prædicatorum & Minorum. Quod adeo censebatur olim verum, vt non defuerint, qui dixerint, quod quamuis aliarum Religionum Confessores, auctoritatem haberent subdelegatam ab Episcopis, ad absoluendum sibi subditos; attamen Ordinis Prædicatorum & Minorum, semel præsentati & approbati ab ipsis, iuxta formam iuris dictæ Clementinæ, in id ipsum, non subdelegatam quidem, sed ordinariam, aut quasi ordinariam, habebant iurisdictionem. Hæc de re videatur Marcus Antonius Cucus, lib. 1. main. institu. tit. 4. de sacram. Pœnit. Consequenter etiam asserebant, atque dicebant, quod aliarum Religionum Confessarij, quamuis licite possent, iterum ab Episcopis examinari, & approbari, vel reprobari, quia non ipsi à iure, auctoritatem, atque idoneitatem habebant, sed ab ipsis Episcopis, non sic autem Ordinis Prædicatorum, & Minorum, nam non ab illis, sed à iure illam habebant, & eorum approbatio in Episcopatibus, quibus approbati erant, censebatur esse quasi perpetua. Fauere etiam dicebant, prædictæ huic resolutioni Pius V. in quadā sua Bulla, edita anno 1567. Pontificatus sui anno 2. quæ incipit: *Etsi Mendicantium*, vbi in fauorem omnium Ordinum Mendicantiū, idipsum statuit, quod Confessariorum Regularium approbatio, esset prædicto modo, quasi perpetua. Hæc omnia & multa alia, quæ breuitatis gratia facio missa, refert Emman. 1. tom. qq. Reg. q 55. ar. 4. & huic sententiæ, & opinioni videtur ipse etiā nunc adhærere. Sed meo videri, non ita bene, quia iam hæc omnia immutata sunt, & reuocatap er Gregorium Decimūtertium eiusdem Pij Quinti successorem, in alia sua Bulla, edita anno 1572. Pontificatus sui anno primo, quæ incipit, *in tanta rerum & negotiorum mole*, qua reuocauit supradictam constitutionem Pij Quinti, & generaliter omnia priuilegia, ab eodem concessa, in fauorem Mendicantium, reducendo illa ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini. Sed an per huiusmodi reuocationem, quantum ad hoc, fuerit etiam reuocata, prædicta Clementina,

Collect. prin. vbi sup. §. 4.

Concil. Trid. sess. 23. c. 15.

Cucus lib. 1. main. inst. tit. 4 de sacra. Pœnitent.

Bulla Pij V. Etsi Mendicantium. Emma. 1. to. qq. Reg. 55. ar. 4.

Bulla Gregor. XIII. In tanta rerum.

mentina, *Dudum*, hic opus, hic labor est. Et circa hanc difficultatem, & quæstionem, variæ, atque diuersæ, versantur etiam nunc, Doctorum sententiæ, & opiniones, iuxta ea, quæ superius sunt dicta. Haud enim desunt qui dicant, adhuc ipsam in suo robore permanere, cum sit ius commune, nec reuocatum censeri debere, nisi de ea specialis mentio fiat, in qua sententia, vt dixi, videtur esse prædictus Emmanuel Rodriguez, vbi supra. Sed ipse in his rebus, nolo amplius immorari, cum per supradictum Pium V. esse videamus, tam aperte determinatum contrarium. Vnde quod hac in re tenendum, atque dicendum est, resolutiue, per sequentem explicabitur Conclusionem.

Emman. Rodrig. vbi supra.

Conclusio.

CONfessariorum Regularium præsentatio, nullatenus dici potest perpetua, quinuero semel præsentati, & approbati in vno Episcopatu, (etiam si sint Ordinis Prædicatorum, & Minorum) per successorem Episcopum, debent iterum præsentari, & possunt examinari, approbari, aut vero reprobari. Hæc Conclusio, vt dixi, iam habetur expresse, determinata à Pio V. Pont. Max. in quadam sua Constitutione & posteriori Extrauag. data Romæ anno Domini 1571. quæ incipit: *Romani Pontificis prouidentia*, in qua post alia, ad hoc propositum sequentia pronuntur verba, *Regulares Confessores, semel ab Episcopis, in suis Ciuitatibus, & diœcesibus, prauio examine, approbati, ab eisdem iterum non examinentur, caterum poterunt à successore Episcopo pro maiori sua consolentia quiete, si voluerit, iterum examinari.* Quod dixit, prædictus Pius V. vt ibidem videri poterit, nulla facta distinctione, & differentia, de confessoribus, Ordinis Prædicatorum, aut Minorum, neque de alijs, sed indistincte loquendo de omnibus, quamuis, & ille esset, vt constat, Ordinis Prædicatorum. Quod cum ita sit, quidnam clarius, aut expressius dici potuit? in rebus adeo expressis, non mihi esse videtur locus coniecturis, & contrarium dicentibus, atque asserentibus, dicere possumus, quod sint quasi proterui, atque durum esse sibi, contra stimulum calcitrare. Oportet enim indulgere tempori, ac scire, quod quæ vno tempore forsan fuere licita, alio iam non sunt licita, neque id mirum, cum, vt habetur in iure, iuxta varias temporum differentias, iura etiam varientur, atque immutentur humana, vt habetur *in cap. non debet, de consang. & affinit.* Vnde certissimum, eredo, Confessariorum præsentationem, etiam Ordinis Prædicatorum, & Minorum, nullatenus nunc dici posse perpetuam, etiá in illis Episcopatibus, pro quibus sunt præsentati, & approbati, sed iterum examinari posse à succedentibus Episcopis. His omnibus fauet declaratio (vt dicitur) iam semel, atque iterum facta, circa hanc rem, ab Illustrissimis Cardinalibus, præfectis declarationi supradicti Conc. Trident. & Episcopis, & Regularibus, vt refert Vjualdus, in suo Candelabro aureo, 1. par. tit. de confessione, num. 28. in qua sequentia etiam pronuntur verba: *Congregatio Concily censuit, Regulares, ad audiendum secularium confessiones, in ciuitate, & diœcesi, ab Episcopo prauio examine approbatos, iterum ab eodem examinandos non esse: caterum posse iterum à successore examinari, iuxta Constit. sanctæ memoriæ Pij V datam 8 Idus Augusti, Pontif. sui anno 6. qua à fœlicis record. Gregor. XIII. non est reuocata, per reductionem priuilegiorum Regularium, ad terminos Concilij Tridentini.* hæc vbi supra. Qua resolutione facta, nullus hac in re, relinquitur dubitandi locus, cum lata fuerit sententia, ac veluti transierit iam in rem iudicatam. Qua tollitur etiam occasio dubitandi, atque in quæstione, siue controuersia adducendi, id quod fieri solebat olim, An supradictorum Confessorum Regularium

Cõfessariorum Regularium præsẽtatio, nullatenus dici potest perpetua.

Pius V. in extrau. Romani Pontificis prouidentia.

Anno Domini 1587. in mense Iunij. Vjualdus in cancl. aureo, 1 p. tit. de cõfess. nu. 28.

gularium præsentatio, perpetua, aut quasi perpetua, cõpetens Fratribus Ordinis Prædicatorum, & Minorum, competeret etiam Confessarijs aliarum omnium Religionum, virtute priuilegiorum communicationis, quod fere habent iam omnes in vniuersum Ordines, præsertim cum, vt dicit Nauar. *in cap. placuit, de pœnit. d. 6. nu. 185. supradicta Clement. Dudum*: ex summorum Pontificum concessione, fuerit iam extensa, ad plures alias Religiones, ad Augustinianos, per eumdem Clem. V. ad Carmelitanos vero, per Ioan. XXII. vt tradit Ioan. And. *in cap. Omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss.* & ad Canonicos Regulares, Conuentus sanctæ Crucis Conimbricensis, teste suprad. Nauarr. & ad plures alios, ex quo videbatur, idem esse ferendum iudicium de omnibus, cũ eadem militaret ratio vtrobique. Quibus nihilominus non obstantibus, hoc mordicus negabant, quinuero & negant, qui in cõtraria sunt sententia & opinione, contendentes, non eamdem esse in omnibus rationem. Nam quamuis, vt supponitur, *Clement. prad. Dudum*, extensa fuisset ad alias Religiones, & Ordines, adhuc earumdem Confessores, non censebantur esse Confessores de iure communi, vt Fratres Prædicatores, & Minores; sed ex priuilegio, sibi à summis Pontiff. concesso, quo & ipsi possent vti, & frui illa amplissima facultate, quæ prædictis Prædicatoribus, & Minoribus, concessa fuerat iure communi: & cum eiusmodi priuilegia, per Concil. Trident. fuerint reuocata, in illis verbis: *Priuilegijs quibuscumque non obstantibus*: non autem ius commune, hinc colligebant, & inferebant, & colligunt, atque inferunt modo, qui in ea sunt sententia & opinione, quod aliarum Religionum confessores, præsentati, atque etiam approbati, non habent idem ius, quod supradicti, vt scilicet sint confessores à iure cõmuni, sed tantũmodo ex priuilegio, & facultate sibi concessa ab Episcopis. Sed quidquid de hoc sit, iam enim dixi, quod in his rebus, non amplius immorari volo, prædicta difficultas, & omnes ei similes controuersiæ, & contentiones, iam omnino sublatæ remanent, per supradictam Constitut. Pij V. & declarationem Illustrissimorum prædictorum Cardinalium, qui hac in re, sententiam tulerunt, definiendo, & determinando, omnes, quarumcumque Religionum, confessores, etiam examinati, atque approbati ab Episcopis, quamuis ab eodem Episcopo examinandi non sint, cæterum à successore, examinari optime posse, absque delectu & discrimine, non habito respectu, an sint Ordinis Prædicatorum, & Minorum, an vero aliarum Religionum. Sed aduerto, quod quamuis id fieri possit ab Episcopo successore, & compelli, vt iterum præsententur, ac si opus fuerit, examinentur & approbentur, non sic tamen à Capitulo Sede vacante: nam habita semel licentia à Diœcesanis, & facultate absoluendi, & dispensandi, in casibus eijsdem reseruatis, mortuis ipsis Episcopis, non possunt à Capitulis, Sede vacante, compelli ad idipsum: quinuero possunt libere vti eadem facultate, quousque prouideatur de pastore Ecclesijs viduatis, per concessionem specialem Clem. IV. quinuero quousque ab Episcopis succedentibus, id sibi omnino prohibeatur. Quod quidem priuilegium, quia magnum est, & magni refert, omnibus vt innotescat, ac præmanibus habeatur, cum non censeatur, per sacrum Concilium Tridentinum esse reuocatum, in præsentiarum ad literam libuit referre. Habetur in Monum. Ord. 1. imp. fol. 29. & 2. fol. 113. concess. 244. & refertur in Comp. *ver. absolutio, quoad seculares*, 2. §. 2. vbi dicitur, quod Clemens IV. concessit, vt quando Episcopi, vel alij Ecclesiarum Prælati, dederint fratribus Minoribus facultatem audiendi confessiones subditorum suorum, & vota commutandi, talibus Prælatis decedentibus, possint prædicti Fratres, vti libere prædicta facultate, donec

Concil. Trid. sess. 25. c. 15.

vidua-

viduatis Ecclesijs prouisum fuerit de pastore.

Hic etiam solebat quæri, atque difficultari, An confessores, semel præsentati, & approbati, saltem in foro conscientiæ, vti possent, in eodem Episcopatu, dicta sua præsentatione, atque approbatione, semel obtenta, absque noua alia, ratione cuiusdam viuæ vocis oraculi, quod dicitur fuisse concessum à Pio V. quo in dicto foro conscientiæ revalidauit omnia priuilegia, nobis Fratribus Minoribus concessa, etiamsi essent contraria decretis Concilij Tridentini? Sed de hoc viuæ vocis oraculo, nihil volo in præsentiarum dicere, nam alio in loco, dico, quid de illo mihi videatur, tenendum esse, atque dicendum.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum præsentatio, & approbatio confessariorum, facta in vno Episcopatu, generaliter sufficiat pro omnibus Episcopatibus?

Comp. priuil. Mend. ver. absolutio quoad seculares, 1. §. 16.

RAtio dubitandi est, nam Clemens VII. vt habetur in Compendio priuilegiorum Mendicantium, *ver. absolutio quoad seculares, 1. §. 16.* concessit, *vt confessores Ordinis Minorum, semel præsentati alicui Episcopo, pro confessionibus audiendis, vt moris est præsentari, post vnam præsentationem, non teneantur amplius præsentari, etiam si ad aliam transierint diœcesim.* Ex qua concessione, colligi videtur, quod vna præsentatio, semel facta legitime, sufficiat pro omnibus Episcopatibus, qua etiam concessione potiebantur, potiriq. poterant, olim Religiones, priuilegium habentes communicationis. Hanc sententiam, nempe quod vnica approbatio sufficeret, tenet Cord. in suis annotationibus ad Cõpendium, verbo vbi supra, quo loco ait, supradictã Clem. 7. concessionem, interpretandam esse, non stricte ad hunc sensum, vt pro eodem dumtaxat Episcopatu intelligeretur, aut quod semel præsentatus in eadem diœcesi, illic non obligaretur amplius præsentari, sed large, ita vt intelligeretur pro omnibus Episcopatibus, & confessor semel debite, atque legitime præsentatus, non teneretur se amplius præsentare, in eadem diœcesi, nec in alia quacũque, ad quam se transtulisset, ad cõmorandum, ad tempus, siue in perpetuum, nam iam censebatur semper, & vbique debite præsentatus. Cuius rationem reddit, quia intentio impetrantis supradictam concessionem, fuit talis, vt ipsemet illi dixit; & certum est (inquit) quod intentio Papæ, illam concedentis, conformis fuit intentioni impetrantis, nisi aliunde fuisset dolus, vt tenet communis practica, & est regula iurisperitorum, siue Iurisperitorum. Hæc supradictus Pater Corduba. At ipse scripsit ante Concilium Tridentinum, nunc autem post ipsum, in contrarium statuitur Conclusio.

Cord. in suis annot. ad Cõp. ver. vbi supra

Conclusio.

Præsentatio cõfessariorũ Regularium facta in vno episcopatu, non sufficit, aut satis est pro alijs.

PRæsentatio confessariorum Regularium, facta in vno Episcopatu, non sufficit, aut satis est, pro alijs Episcopatibus. Hanc Conclusionem, etiam ante Concilium Tridentinum, tenuit expresse, Collector priuilegiorum Mendicantium, in suo Compendio, verbo vbi supra, vbi facta mentione supradictæ concessionis Clement. VII. & præmemoratæ opinionis, quam tenere dixit, suo tempore doctissimum quemdam Iurisperitum, inquit, Concessionem prædictam, esse intelligendam, atque interpretandam, non quidem large, sed stricte, quo etiam modo interpretari consueuit alia, Euge-

Collector priuileg. in compendio vbi supra.

Eugenij IV. cuius fit mentio, in eodem Compendio, & verbo, §. 4. & ha-
Comp. vbi supra, §. 4. betur in Monumentis Ordinis 1. imp. fol. 61. & 2. fol. 64. conceſſ. 79. & in
Supplemento, fol. 95. conceſſ. 314. vbi Eugenius IV. conceſſit: *Quod quando Fratres ſe ſemel præſentauerint Epiſcopis, & obtinuerint ſuos caſus, licet alibi poſtea ad habitandum ſe transferant ad tempus, & poſtea reuertantur ad eaſdem diœceſes, non ſit neceſſarium iterato ſe præſentare eiſdem Epiſcopis, vel ſuos caſus de nouo obtinere.* Dicit ergo Collector, quod ſimiliter debet intelligi, atque
Monum. Ord. 1. imp. fol. 61. & 2. fol. 64. conceſ. 74. & in Suppl. f. 95. conceſſ. 314. interpretari, ſupradictũ priuilegium Clem. VII. atque intelligitur prædictum
Eugenij IV. nempe quod confeſſores ſupra memorati, non teneantur amplius ſe præſentare in eadem diœceſi, etiamſi ad tempus ſe transferant ad
aliam, & poſtea reuertantur ad illam, in qua fuerunt primo præſentati, bene tamen in alia; nam prædictæ conceſſiones non intelliguntur pro omnibus Epiſcopatibus, ſed pro illo dumtaxat, in quo quis ſemel fuerit præſentatus. Cuius rationem reddit, quia ſecundum ius, quæ certam interpretationem habent, minime ſunt immutanda, vt habetur *in l. minime, ff. de legibus.* Et præterea, quia cum ſupradicta conceſſio fuerit præiudicialis Epiſcopis Ordinarijs, non ample, ſed ſtricte debet interpretari, iuxta notata in
l. minime, ff. de legibus. c. olim, de verb. ſignif. *cap. olim, de verb ſignif.* Neque obſtat (inquit) ſi dicatur, quod ſic intelligendo, de nihilo deſeruiret huiuſmodi conceſſio, Clem. VII. cum id iam conceſſum fuerit per ſuum prædeceſſorem Eugenij IV. nam poteſt dici, quod in ſupplicatione, nulla fuit facta mentio ſupradictæ conceſſionis, forte propter ignorãtiam ſupplicantis (quod ſæpiſſime cõtingit) inpriuilegiorũ materia, & circa eamdem rem, conceſſiones multiplicari, quod quidem, non paruam, ſed maximam interdum affert difficultatem, & confuſionem, cum contingat ſæpiſſime per priuilegia poſterius impetrata, coarctari, & limitari ea, quæ abſque vlla limitatione, ſiue coarctatione primitus fuerunt conceſſa. Vel ſecundo, inquit, poteſt dici, quod Clemens VII. prædictam Eugenij IV. conceſſionem, confirmare voluit, & approbare de nouo, & nihil amplius, nec ipſam extendere ad hoc, vt locum habeat in omnibus Epiſcopatibus. Hæc prædictus Collector. Quæ ſupradicta omnia dicenda
Conci.. Trid. ſeſſ. 23. c. 15. forent de iure, etiam ante Concil. Tridentinum, at poſt ipſum, iam non eſt aliquis dubitationi locus, cum ſeſſione 23. id habeatur expreſſe, quod *nullus Regularis, quouis audiendas ſecularium, etiam Sacerdotum, confeſſiones, reputetur idoneus, niſi ab Epiſcopis, etiam per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, approbationem obtineat, priuilegijs, & conſuetudine quacumque, etiam immemorabili non obſtantibus.* Vbi aduotare oportet verbum illud *Epiſcopis*, poſitum in plurali, quo ſignificatur, ac datur intelligi, quod non ſufficit approbatio vnius, vel alterius Epiſcopi, ſed generaliter, atque in vniuerſum, approbationem requiri illorum Epiſcoporum, in quorum diœceſibus, Regulares prædicti ſuorum ſubditorum confeſſiones volunt audire. Et licet ſupra dixerimus, *Clement. Dudum, poſitam, in tit. de ſepult.* reuocatam non eſſe per præfatum decretum Concilij Tridentini, ipſa tamen quoad hoc, nullum continet ſpeciale priuilegium, nam licet concedat ibi Sum. Pont. Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus iurisdictionem, vt nolentibus Epiſcopis eos ſine cauſa admittere, auctoritate Apoſtolica ſuum munus, & officium exercere poſſint, non tamen concedit ipſis, eamdem ſuam iurisdictionem, pro alijs Diœceſibus, in quibus non ſunt approbati, quinuero nec præſentati. Imo vero ex eadem Clemen. contrarium expreſſe colligitur, cum concedatur ſibi iurisdictio, ad modum Curatorum, & certum eſt, quod Curati, cuiuſuis alterius Diœceſis, confeſsiones audire, minime poſſunt, quamuis in ſua diœceſi ſint approbati. Videatur hac de re

Suar.

Suar. 4. suo tomo, ad 3. p. D. Thom. disput. 28. de eligendo Sacerdote idoneo, sect. 7. vbi plura, eaq. notatu dignissima, dicit ad hoc propositum.

In calce huius Articuli, libuit aduertere, quod Gregor. XIII. concessit Confessarijs Societatis Iesu, ac Prædicatoribus, *quod ab aliquo Ordinario semel approbati, & suis Superioribus ad huiusmodi munera deputati quandocumque suum, siue in mari, siue in terra iter faciendo, possint, non repugnantibus tamen Curatis parochialium Ecclesiarum, Verbum Dei prædicare, & quorumcumque Christifidelium confessiones audire, dummodo id non faciant in oppidis, & locis, in quibus Ordinarij existunt, sine eorum licentia desuper obtenta.* Habetur in Compendio Societatis Iesu, *tit. Confessarius*, de qua concessione videatur Suar. loco supracitato, & Enriquez, lib. 3. de sacram. pœnit. cap. 6. num. 8. quo supradicto priuilegio vti possunt, & poterunt, omnes Religiosi, quorumcumque Ordinum Mendicantium, priuilegium habentium communicationis, semel in Confessores approbati, quandocumque, siue in mari, siue in terra iter faciunt. Et hactenus de isto Articulo.

Suar. 4. tom. disp. 28. sect. 7

Nota concessionē factam Religiosis Societatis Iesu, ad prædicandum, & audiendas confessiones, dū iter faciūt, si semel sunt approbati in quocūque Episcopatu, qua & fruūtur alij Religiones, habētes priuilegiū cōmunicationis.

Comp. Soc. Iesus tit. confessarius, §. 2.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Confessores Regularium in sacra Theologia graduati, aut Lectores, ab Episcopis debeant, & possint examinari, ad audiendas seculariū confessiones?

Suar. vbi sup. Enriq. lib. 3. de sacr. pœnit. c. 6. n. 8.

Ratio dubitandi.

ET videtur, quod non, etiam stando in rigore Concilij Tridentini, nam Concil. Trident. *sess. 23 cap. 15.* vbi hac de re agit, solummodo dicit, *quod nullus Regularis, ad audiendas confessiones secularium, etiam Sacerdotum, idoneus reputetur, nisi, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur, & approbationem obtineat, priuilegijs, & consuetudine quacumque etiam immemorabili non obstantibus.* Circa quæ verba speciali-ter veniunt notanda illa, *aut alias idoneus iudicetur*, quibus, vt videtur, comprehenduntur supradicti Lectores, & Patres in sacra Theologia graduati, qui quasi ipso iure, idonei dijudicantur, absque vllo præuio examine. Propter hanc rationem, & causam, multi grauissimi Doctores, tenent hanc partem, & in primis Corduba, in sua Summa, quæst. 10. & 16. Et Ioannes Gutier. quæstione Canon, cap. 6. num. 9. & Enriquez, lib. 3. de pœnitentia, cap. 6. num. 2. Llamas, 1. par. cap. 7. §. 7. & Viualdus, de suspensione, nu. 12. Cui opinioni fauere videtur Glossa, *in cap. de Petro, 47. diff. verbo, ignota*, vbi dicitur, quod qui est notus, non examinatur: *per cap. valde, 94. d. & cap. veniam 35. 9. 9.* & quod notus, sine probatione recipitur, vt habetur, *in cap. ad Apostolicam, extra de Regular.* quamuis electi in Episcopos, dum consecrantur, bene examinentur, iuxta *cap. quia Episcopus, 23. distinct.* Dicunt tamen supradicti Auctores, quod quamuis præfati non possint, aut debeant examinari de sufficientia, possunt tamen de moribus, ac prudentia: qua de re videatur Enriquez, loco supracitato, & etiā Frater Emmanuel Rodriquez, tom. 1. qq. Regular. q. 59. ar. 10. Quam quidem sententiam, vtpote iuri, ac rationi, & æquitati satis consonam, ego libenter amplectérer, nisi contrarium viderem, per Pium V. expresse fuisse determinatum, & declaratum, in quadam sua Bulla, & Constitutione, quæ incipit: *Romani Pontif. prouidentia*, data 8. Idus Augusti, anno Domini 1571. Pontificatus sui anno 6. iuxta quam sequens statuitur Conclusio.

Concil. Trid. sess. 23. c. 15.

Ratio dubitandi.

Cord. in summa q. 10. & 16. Ioan. Gutier. in qq. Canon. c. 6. nu. 9. Enriq. lib. 3. de pœnit. c. 6. num. 2. Llamas, 1. p. c. 7. § 7. Viualdus, de suspens. n. 12. Glos. in c. de Petro, d. 47. verb. ignota. c. valde d 94 c. veniam, 35. 9. 9. c. ad Apostol. de Reg. c. quia Episcopus, d. 23. Enriq. vbi supra.

Prima

Prima Concluſio.

Emman. 1.10. 99. Reg. 9.54. nr. 10.

Pius V. in Bulla Rom. Pont. providentia.

Cõfeſſores Regulares, etiam Lectores, aut in ſacra Theologia graduati debent Epiſcopis præſentari, poſſuntq. ab ipſis, ſi voluerint examinari, ſtando in rigore iuris.

COnfeſſores Regulares, etiam Lectores, atque in ſacra Theologia graduati, debent Epiſcopis præſentari poſſuntq. ab ipſis, ſi voluerint, examinari, ſtando in rigore iuris Concilij Tridentini. Hæc Concluſio, habetur expreſſa, in ſupradicta Bulla Pij V. vbi determinatum eſt, *ſupradictum Decretum Concilij Tridentini de approbatione Regularium, ab Epiſcopis faciendæ, pro audiendis confeſſionibus ſæcularium, obſervari debere, cum omnibus Regularibus, quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, etiam ſub Regulari diſciplina viuentibus; atque etiamſi ſint Lectores, aut in Theologia, de Superiorum ſuorum licentia graduati, vel promoti, & a ſuis Miniſtris Generalibus, vel Prouincialibus, pro ſæcularium confeſſionibus audiendis expoſiti.* A qua generali Regula, non excipiuntur, etiam Fratres Prædicatores, & Minores per ſupradictam *Clement. Dudum, §. ſi vero*, vbi habetur, *quod prædicti Fratres Epiſcopis præſentati, iuxta formam iuris, ibidem poſitam, atque ab ipſis ſine cauſa reiecti, & reprobati, auctoritate Apoſtolica poſſint omnia illa facere, ac ſi ab eiſdem fuiſſent admiſſi.* Non inquam, per ſupradictam Conſtitutionem, excipiuntur Fratres ſupradicti, nam etiam iuxta ipſam, poſſent ab Epiſcopis examinari, vt diximus ſupra, poſtquam dicitur ibi, *quod ex cauſa poſſint reprobari.* Et cum Pius V. in dicta ſua Bulla, tam expreſſe, ample, ac generaliter loquatur, in expreſſis, vt dicitur, non eſt locus coniecturis, quidquid dicat P. F. Emman. Rodriquez, loco ſupracitato. Quam noſtram ſententiam expreſſe tenet Pater Suarez, 4. tom. ſuper 3. par. diſput. 28. *ſect.* 4. Et hoc dicendum eſt, ſtando in iure Bullæ ſupradictæ; ſecus eſt autem loquendo, de neceſſitate, ſeu de vrbanitate. De quo ſit ſecunda Concluſio.

Suar. vbi ſup. diſp. 28. ſect. 4

Secunda Concluſio.

De neceſſitate loquendo, ſupradicti, non debent examinari, & inurbane ſe haberet, qui id faceret.

DE neceſſitate loquendo, ſupradicti Fratres, Lectores, vel in ſacra Theologia graduati, non eſt neceſſum, neque debent ab Epiſcopis examinari, & vt videtur, inurbane ageret, qui contrarium attentaret.

Pro hac Concluſione faciunt, ea omnia, quæ poſita ſunt in initio huius Articuli, nam omnes ſupradicti iuxta decretum Concilij Tridentini, abſque vllo præuio examine (ſi voluerint Domini Epiſcopi) poſſunt, quinuero, & debent ab eiſdem, pro approbatis reputari, totiſſima, atque ſecuriſſima cõcientia, cum præſumptio ſtet pro illis. Cui & fauet ratio, quia ſupradicti ab Vniuerſitatibus approbati, iuxta cõmunem ſententiam, non debent in receptione Ordinum, aut collatione beneficiorum examinari, id quod etiam

Concil. Trid. de reform. ſeſſ. 7. c. 12.

innuit Concil. Trident. *de reform. ſeſſ. 7. cap. 13.* vbi agens de præſentatis ad Eccleſiaſtica beneficia, atque decernens, vt ſine examine non admittantur, excipit ſupradictos ab Vniuerſitatibus, ſeu Collegijs generaliũ ſtudiorũ approbatos, quos Conc. eo ipſo dijudicauit idoneos, vndefit, quod iniuria illis, nec quidẽ parua, quinuero magna, irrogaretur, ſi ab Epiſcopis, eo non obſtante, examinarentur. Idem dicendum eſt, de ſupradictis Religioſis, & quod, qui Epiſcopus aliud attentaret, præterquam, quod ſuam erga Religioſos prædictos, indeuotionem oſtenderet, minus quidem vrbaniter ageret. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTI-

ARTICVLVS X.

Vtrum approbatio Confeſſariorum Regularium, ſine iuſta, & legitima cauſa, ab Epiſcopis Ordinarijs, poſſit ad certum locum, tempus, atque perſonas reſtringi, & limitari?

DE hac difficultate, iam aliqua diximus ſupra Artic. 6. concl. 2. Sed nihilominus pro maiori intelligentia, & ampliori reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

IVſta, atque legitima exiſtente cauſa, certiſſimũ eſt, poſſe Epiſcopos Confeſſariorum Regularium, approbationem, ac iuriſdictionem reſtringere, & limitare, ad certum locum, tempus, ſiue perſonas, vt (verbi gratia) approbando ipſorum aliquem, pro tali, vel tali oppido, vel pro certo, & determinato tempore, ſeu ad audiendas virorum confeſſiones, non autem fœminarum. Hanc Concluſionem, tenet expreſſe Suar. 4. tom. ad 3. p. diſp. 28. ſect. 7. dubitatione 6. & P. F. Emmanuel Rodriguez, 1. tom. qq. Regul. q. 59. ar. 8. & Ioannes Gutierr. in ſuis qq. Canon. cap. 27. num. 18. & 19. Et credo eam eſſe veram, quidquid dicat Enriquez, lib. 3. de ſacram. pœnitent. cap. 6. num. 5. & 9. Sed intelligenda eſt, exiſtente iuſta, atque legitima cauſa, atque ira, vt debito modo id faciant. Et probatur primo, nam liberum eſt ſupradictis Epiſcopis, etiam iuxta tenorem ſupradictæ *Clement. Dudum* ex Confeſſoribus ſibi præſentatis, hunc, vel illum ex cauſa reprobare, per illa verba: *Quod ſi forte, &c.* vſque, *loco illius alius ſubrogari*: ergo cum ſupradicta Clementina, hoc ipſis concedat, nec per Concil. Trident. id ſit aliqualiter reuocatum, dicendum proculdubio videtur, quod ex cauſa poſſunt ſupradictorum Confeſſariorum Regularium, iuriſdictionem, & approbationem reſtringere, & limitare. concedendo licentiam, huic minus idoneo, atque inſufficienti, vt confeſſiones audiat in hoc, aut illo loco, vbi minor ſufficientia requiritur; illi vero, vt virorum audiat confeſſiones, non vero fœminarum, atque mulierum, propter defectum proiectæ ætatis, & quia forte nimium iuuenis, alteri autem, vt hoc munus exerceat, non ad ſemper, ſed pro certo, & determinato tempore, quò experimentum faciat ipſius, detne operam literis, & an in morali Theologia proficiat, ſeu propter aliquas alias ſimiles cauſas. Qua de re videatur etiam Nauar. in ſuo Manuali, cap. 4. num. 4. vbi plura dicit, ad hoc propoſitum notatu digniſſima.

Iuſta exiſtente cauſa Epiſcopi bene poſſunt Cõfeſſariorum iuriſdictionem reſtringere. *Suar. tom 3. diſp. 28. ſect. 7 dubit. 6. Emman. 1. to. qq Reg. q. 45. ar. 8. Ioan. Gutier. in qq. Can. c. 17. num. 18. & 19. Enriq. lib. 3. de ſacra. pœn. c. 6. n. 5. & 9.*

Nau. in Man. c. 4. nu. 4.

Secunda Concluſio.

Non exiſtente iuſta, atque legitima cauſa, non poſſunt, aut debent Epiſcopi, Regularium Confeſſariorum iuriſdictionem, & approbationem, ad certum locum, tempus, ſiue perſonas reſtringere, & limitare, & hoc qui facerent, iniuriam ipſis, nec paruam, ſed quammaximam irrogarent. Hæc Concluſio (vt credo) eſt certiſſima, & iuxta eam veriſſimum, quod dicit Enriquez, loco ſupracitato, quod & in hoc caſu dicunt multi alij, nam non eſt poſitum in ipſorũ arbitrio, vt ſine iuſta cauſa licentiam eiuſmodi poſſint reſtringere, aut limitare, maxime in Hiſpaniarum partibus, reſpectu illorũ, qui habent Bullam Cruciatam, ſiue priuilegium, quo caſu tantummodo dant Confeſſarijs approbationem, non vero iuriſdictionem. Ad ſciendum, autem quando

Non exiſtente iuſta cauſa, nõ poſſunt Epiſcopi prædicti Confeſſariorũ Regularium iuriſdictionem reſtringere.

quādo prædicta restrictio, & limitatio fiat cū causa, vel sine illa, & proceda ex animarum zelo, aut forsan ex indeuotione, indicium erit sufficiens, at que quammaximum expectare, ac videre, an idipsum, quod faciunt cum Religiosis, faciant etiam cum alijs Presbyteris secularibus, eiusdem conditionis, & qualitatis, nam sicut non possunt Episcopi in fraudem, siue odium Regularium, plures illis casus reseruare, quam reseruant Parochis, in quo quidem casu, probabilissimum est, quod non tenerentur illis obedire, circa talem restrictionem, atque limitationem, vt dicit Sylvest. *ver. Confessor.* 2. §. 5. Et Sot. in 4. dist. 18. q. 2. ar. 5. & Doctores communiter: ita nec teneret restrictio iurisdictionis, seu approbationis suæ, facta absque iusta, & legitima causa, limitando, & restringendo licentiam, ad certas personas, seu ad certum, & determinatum locum, siue tempus. Oportet enim ipsos, idipsum cum Clericis facere, & cum sibi subditis æqualiter se gerere, & non sine iusta, & legitima causa, his licentiam amplissimam dare, illis vero eam coartare, atque restringere. Ad quod propositum facit valde, declaratio quædam Illustrissimorum Cardinalium, facta vt dicitur 2. die Iulij, anno Domini 1587. qua supradictæ duæ Conclusiones paucis verbis comprehenduntur, atque continentur, & est tenoris sequentis.

Quando causa dicetur legitima ad restringendam Confessariorū Regulariū iurisdictionē, quādo vero non.

Sylu. ver. confess. 2. §. 5. Sot. in 4. d. 18 q. 2. ar. 5. & Doctores communiter.

Regulares, qui ad confessiones audiendas idonei generaliter, ab Ordinarijs, eorumq. Examinatoribus reperti, & approbati fuerint, generaliter quoque, & indistincte, absque aliqua limitatione temporis, certorumve locorum, aut generis, personarum, admittantur in propria diœcesi. De cæteris vero, qui non adeo idonei reperiuntur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur, ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinarijs magis expedire videbitur, probare, & admittere. In cuius prioribus verbis, vt cōstat, secunda nostra Conclusio continetur, vt scilicet sine legitima causa nihil vmquam in iniuriam Confessariorum Regularium fiat; in posterioribus vero, prima, qua diximus, posse iure optimo, supradictos Episcopos, causa legitima existente, eisdem, prout sibi expediens visum fuerit, suam licentiam, & approbationem limitare, & restringere. Hactenus de isto Articulo.

Nota valde declarationem Illustrissimorū Cardinalii pro approbatione, vel reprobatione Confessorum Regularium.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Confessarij Regularium, sine suorum Superiorum, ac Prælatorum licentia, secularium confessiones possint audire?

QVod tractandum in Articulo primo, hucusque distulimus, fuit de Prælatorum Regularium necessaria licentia, & auctoritate, ad hoc vt sibi subditi, secularium possent confessiones audire: id quod, & in duplici sensu, est inquirendum, atque inuestigandum, Primo, an supradicti Confessores, absque suorum Superiorum licentia, secularium confessiones, sine peccato possint audire? Secundo, an confessiones eisdem factæ, de facto sine tali licentia, sint validæ? De primo agendum est in hoc Articulo, de reliquo vero in alio, seu alijs sequentibus. Ad primum igitur deueniendo, propositæ difficultati, per sequentes Conclusiones respondetur.

In casu extremæ necessitatis vtputa in mortis articulo, quilibet Regularis Sacerdos, sine sui Superioris facultate, secularium, etiam confessiones potest audire.

Prima Conclusio.

IN casu extremæ necessitatis, vtputa in mortis articulo, quilibet Regularis Sacerdos, & Religiosus, sine sui Superioris facultate, & licentia secu-

ſecularium etiam confeſsiones poteſt audire. Hæc Concluſio eſt omnium Doctorum communis, de qua ſpecialiter videndus eſt Sot. in 4. diſtinct. 18. q. 4. art. 4. Nauar. in ſuo Manual. cap. 4. num. 1. vbi, & ipſam hac ratione probat. Quoniam in tali caſu, & tali tempore, quilibet ſimplex Sacerdos poteſt confeſſiones audire, & à quacumque excommunicatione abſoluere, & à quibuſcumque caſibus reſeruatis, *per cap. quod de his, de ſententia excommunicationis, & cap. paſtoralis, §. prætores, de offic. ordin. & cap ſi quis ſuadente*, 17. *quæſt.* 4. & per multa alia, quæ latius adducit idem Nauarr. *in cap.* 1. *de pœnit. diſt. 6. num.* 73. Quorum omnium, præciſa ratio eſt, quoniam in tali caſu, ſaltim tacite, quinuero & expreſſe, omnes ſupradicti auctoritatem, & poteſtatem habent à Papa, & ab Eccleſia.

Sot. in 4. d. 18 q. 4. ar. 4. Nau in Man. c. 4. nu. 1. c. quod de his, de ſent. excom. c. paſtoralis, §. prætores, de off. ord. c. ſi quis ſuadente diabolo, 17. q. 4. Nau. in c. 1. de pœnit. d. 6. num. 73.

Secunda Concluſio.

Extra caſum tamen prædictæ extremæ neceſſitatis, nullus ſimplex Sacerdos ſecularis, aut Regularis, ſine ſui Prælati, & Superioris licentia, ſecularium confeſſiones poteſt audire, idque faciendo peccabit, quamuis confeſſio facta valeat, ſi aliunde iuriſdictionem actualem habuerit. Hæc etiam Concluſio eſt Nauarri, loco ſupracitato, quamuis ibi non expreſſe loquatur, niſi de Religioſis, & Sacerdotibus Regularibus, non vero de ſecularibus. Sed meo quidem videri, eadem eſt vtrorumque ratio, & conſuetudo & communis praxis id habet, nã vtrique contrarium facientes punirentur, & merito, cenſerenturq. deliquiſſe, & aliquid graue commiſiſſe. Sed quidquid de hoc ſit, de Religioſis, & Sacerdotibus ſimplicibus Regularibus loquendo, noſtram ſententiam tenet Paludan. in 4. diſt. 17. relatus ab Antonino 3. par. tit. 17. cap. 7. & ab Angel. *verbo, Confeſſio, §. 4.* qui omnes incunctanter tenent, non poſſe Religioſum, alicuius confeſſionem audire, niſi ad hoc à Prælato ſuo, fuerit tamquam idoneus expoſitus, etiam ſi pœnitens alias ex Bulla, ſiue priuilegio ſummi Pontificis, quemcumque poſſit Sacerdotem eligere in Confeſſorem, ſiue ſecularem ſiue Regularem: & ratio præciſa, quammaxime pro Religioſis eſt, quia Religioſi non habent velle, nec nolle, *iuxta cap. nullus, cap. quorundam, de electione, lib. 6* quod in tantum dicunt eſſe verum; quod nec etiam de venialibus, aut de mortalibus iam confeſſis, ſine ſuorum Prælatorum licentia, quempiam poſſunt abſoluere. Sed ſupradictus Nauar. loco præallegato, inquit, ſuo videri, ſupradicta omnia eſſe intelligenda de illis Sacerdotibus Regularibus, in quorum Religionibus & Ordinibus, ſtatuto aliquo aut Superioris præcepto, id fuerit prohibitum, & negata ſit facultas audiendi confeſſiones, abſque Superiorum licentia, non vero de alijs, quod & probat, ſeu probare contendit ibidem. Sed meo quidem iudicio, minus legitime, atque bene: nam vel omnes Religiones communiter habent eiuſmodi ſtatutum, ſiue præceptum, aut ſaltim conſuetudo, & communis praxis id iam obtinuit, & declarauit, vt nullus Regularis, cuiuſpiam etiam alterius Religionis confeſſiones audiat, ſeu audire poſſit, ſine ſui Superioris, & Prælati licentia, & contrarium facientes, in omnibus bene inſtitutis Religionibus, vt delinquentes, plectuntur, atque puniuntur grauiter. Quæ pro nunc dicta ſufficiant, nam in ſequentibus Articulis hæc amplius elucidabuntur, atque explicabuntur.

Extra caſum extremæ neceſſitatis, nullus ſimplex Sacerdos, neque Regularis, ſine ſui Prælati, & Superioris licentia ſecularium cõfeſſiones poteſt audire. Nau. vbi ſup. Paluda. in 4. d. 17. D. Ant. 3. p. tit. 17. c. 7. Angel. verbo, confeſſio, §. 4. c. nullus. c. quorundam de elect. tit. 6. Nau. vbi ſup.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Confessiones factæ, Sacerdotibus Regularibus simplicibus, non approbatis per suos Prælatos & Superiores, nec expositis, vt secularium confessiones possint audire, approbatis autem ab Episcopis Ordinarijs, sine eorum scientia & licentia, sint validæ, an vero irritæ, & nullæ?

Ratio dubitandi, pro vtraque parte.

NOn quæritur nunc, an supradicti Regulares peccent, & quidem graviter, siue mortaliter, agendo in re graui contra suorum Prælatorum, & Superiorum voluntatem, & sine ipsorum scientia & licentia, supradictum munus, & officium exercentes; hoc enim, tamquam certũ, supponitur ex dictis in prædicto Articulo, atque ex hoc etiam constabit amplius. Sed difficultas est, An confessiones eisdem factæ, sint validæ, an vero irritæ, & nullæ? Et pro vtraque huius difficultatis parte, optima sese offert ratio dubitandi, nam quod sint validæ, exinde constare videtur, quia ad validitatem absolutionis, quantum est ex parte Confessoris, duo tantummodo sufficiunt, ac sunt necessario requisita, nempe, & potestas Ordinis, & potestas iurisdictionis, quam vtramque potestatem, supradicti Regularium Fratres Sacerdotes, habent in prædicto casu, Ordinis quidem, qua ratione sunt vere Sacerdotes, iurisdictionis autem, propter approbationem sibi factam (vti supponitur) ab Episcopis Ordinarijs, qua simul tradunt, & conferunt illis supra sibi subditos iurisdictionem. Et forte id etiam dici posset, in casu, quo ex Bulla, siue priuilegio, pœnitentes facultatem habent eligendi Confessorem. Ex alia vero parte, quod non sint validæ, quinuero irritæ, & nullæ, colligitur, quia non fit vero simile, nec præsumendum est, quod Episcopi, velint dare suam auctoritatem & iurisdictionem, Sacerdoti Regulari, nõ exposito per suum Prælatum, neque ad id muneris approbato, & quamuis de facto ipsorum aliquis perperam, sciens, & prudens id faciat, videtur quod nihil omnino faciat, & quod cõceſſio talis iurisdictionis, sit nulla & nullius prorsus valoris, atque momenti, tum quia facta est non sibi subdito, cui Episcopus, sicut non potest indulgentiam concedere, cum careat super ipsum iurisdictione, sic nec propriam suam iurisdictionem illi valet demandare, citra suorum Prælatorum consensum & voluntatem, cum sint exempti vt notũ est in iure; tum etiam quia ex decreto, & auctoritate Superioris, nempe Constitutione quadam Iulij III. de qua inferius dicemus, prohibitum est supradictis Episcopis & omnibus inferioribus, idipsũ facere, & ne huiusmodi licentiam, & auctoritatẽ concedat subditis Regularibus, contra Prælatorum suorum voluntatem, & in contrarium, seu aliter concessę irritantur, & annullantur: quo fit, vt supradicta Ordinariorum licentia, prædicto modo data, vel sit subreptitia, aut saltim irrita & nulla, propter rationes dictas, & proinde dijudicandum de ea, ac si numquam fuisset concessa, & quasi prædicti Regulares, sine vlla prorsus Ordinariorum licentia, auctoritate, & iurisdictione, secularium audirent confessiones. Hæc sunt quæ pro vtraque parte sese offerunt, pro ratione dubitandi. Quibus præmissis, quod hac in re probabilius, atque tenendũ videbitur, explicabitur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

COnfessiones factæ Regularibus, Episcopis præsentatis, atque ab eisdem approbatis, sine suorũ Prælatorum licentia, & consensu, irritæ, & nullæ,

læ sunt, in illis Religionibus, in quibus est statutũ factum in contrarium, auctoritate Apostolica approbatum, & confirmatum. Pro huius Conclusionis intelligentia, simul & probatione, oportet aduertere, quod vt supra in hunc locum referendum diximus, Iulius III. anno Domini 1515. die 17. Ianuarij, ad instantiam, atque supplicationem, cuiusdam Generalis Ordinis prædicatorum, concessit, *quod nullus suorum subditorum, absque Magistri Generalis licentia, vel de ipsius auctoritate, à quoquam Ordinario licentiam obtineret, ad eligendos Confessores, & confessiones audiendas, & reuocauit licentias, & immunitates concessas, Religiosis eiusdem Ordinis, quas Magister ipse Ordinis reuocandas deyndicauerit, vndecumque emanatas, ipsasq. annullatas, impetratas, siue concessas sine Superiorum licentia, nisi de mandato Papæ, aut de consensu Cardinalis Protectoris, vel Vicesprotectoris fuerint consignata, posuitq. fortissimas non obstantias, prout amplius continetur in dicta Constitutione.* Quo quidem indulto, & priuilegio, quamuis directe, & immediate, solummodo fuerit concessum Ordini Prædicatorum, potiuntur, potiriq. poterunt generaliter, omnes Ordines Mendicantes, priuilegium habentes communicationis. Vnde fit, quod etiam ipsorum subditi, contra suorum Superiorum voluntatem, siue consensum, audire nullatenus possint aliquorum confessiones, etiamsi per Episcopos Ordinarios perperam, aut vero inscienter, ad id muneris sint approbati, siue electi per priuilegium, iubileum, aut Bullam Cruciatam. Et aduerto, quod supradicti Patres Prædicatorum Ordinis, hac de re habent statutum, atque Constitutionem, qua cauetur, *ne Fratres confessiones audiant extraneorum sine licentia sui Prælati*, quod statutum fuit factum auctoritate Apostolica, scilicet prædicti Iulij III. cuius Breue, siue Bulla, vt dicitur, in generali quodam Capitulo Salmanticensi, fuit intimatum & acceptatum, quoad irritationem prædictarum licentiarum sic obtentarũ, & obtinendarum, in præiudicium iurisdictionis ipsorum Prælatorum. Ex quibus euidenter constat, quod in supradicto Prædicatorum Ordine, atque in alijs, qui prædicto priuilegio perfruuntur, simileq. statutum habent, eadem auctoritate Apostolica factum, confessiones factæ Fratribus aliquibus, per suos Prælatos & Superiores, ad audiendas confessiones non expositis, approbatis seu licentiatis, ipso sunt iure irritæ & nullæ, quamuis ipsi alias ab Episcopis Ordinarijs sint approbati, idemq. prorsus iudicium ferendum est de illis, ac si omnino nulla licentia, seu approbatione, & absque omni iurisdictione factæ fuissent. Hoc de se patet, siquidem, vt dictum est, prædictus summus Pontifex Iulius III. reuocauit, irritauit, atque annullauit prædictas licentias audiendi confessiones, | vndecumque emanatas, siue ab Episcopis, siue aliunde, sine suorum Superiorum, & Prælatorum licentia. Quod & factum, atque statutum fuisse, rationi fuit quammaxime consonum, nam cum ad iurisdictionem, & rectam gubernationem suprædictorum Prælatorum, spectet, suos subditos prius examinare & approbare, & postmodum Episcopis exponere, quo ab eisdem approbentur vel reprobentur, vt omnia debite fiant, contra omnem certè prorsus rationem est, quod Episcopi, Regularibus aliter suam licentiam, & auctoritatem concedant, aut quod ille, qui non est à suo Prælato examinatus & approbatus, nec legitime expositus, & præsentatus, fraudulenter illam obtineat & approbetur, ac tali approbatione vtatur, sine præsentatione legitima. Pro hac etiam parte, faciunt omnia illa, quæ adducta sunt, ad partem negatiuam. Sed loquendo de Religionibus, in quibus non simile habetur statutum, sit secunda Conclusio.

Cõfessiones factæ Regularibus sine suorũ Prælatorum licentia, & consensu, Episcopis præsentatis, atque ab eisdem approbatis, irritæ, & nullæ sunt in illis Religionibus, in quibus est statutum factum in contrarium, auctoritate Apostolica approbatum, & confirmatum.

Nota valde cõfessionem Iulij III. pro nõ audiendis confessionibus sine Superiorum licentia, atque approbatione.

660

Secunda Conclusio.

Confessiones factæ in illis Religionibus, in quibus prædictum priuilegium non fuit receptum, aut simile statutum factum, validæ sunt.

Confessiones factæ Religiosis, illarum Religionum, in quibus non est receptum supradictum Breue, seu Bulla Iulij III. nec auctoritate Apostolica factum simile statutum, vt sint nullæ, & irritæ Ordinariorum licentiæ, & approbationes impetratæ, absque suorum Superiorum & Prælatorum licentia, validæ sunt, quamuis eiusmodi Religiosi, contra Superiorum voluntatem, prædictum munus exercentes, mortaliter peccent, & grauiter puniri debeant. Hæc Conclusio satis colligitur ex præcedenti: & probatur rationibus supra factis ad partem affirmatiuam. Vnde quammaxime aduertere oportet, quid in hac re fiat, ad validitatem absolutionis, & in qua Religione sit receptum præfatum Breue Iulij III. & eiusdem auctoritate factum huiusmodi statutum, irritandi omnes confessiones, & maxime secularium, factas sine debita Prælatorum præsentatione, & ignoranter, scienter, siue fraudulenter licentias prædicto modo ab Episcopis impetratas, quod facere possunt omnes Ordines (vt dictum est) priuilegium habentes communicationis. Aduerto etiam, quod prædicti Fratres, sine licentia suorum Prælatorum, Episcopis præsentati, non possunt absoluere à casibus iure Episcopis reseruatis, nec potiri gratia apposita in *Clement. Dudum, de sepult.* quinuero neque à casibus ipsiſmet Episcopis, ab eisdem Episcopis reseruatis, seu reseruandis: cuius causa est, nam ratio, propter quam Regulares Mendicantes, & maxime Ordinis Prædicatorum, & Minorum, poterant absoluere à casibus Episcopis reseruatis de nouo, nisi aliud obstaret in contrarium, vt infra dicemus, ea est, quia ad id habebant iurisdictionem à Sede Apostolica, sibi concessam in supradicta Clem. *Dudum, de sepult.* quam non poterat ipsi Episcopi illis restringere, aut limitare: at prædicta iurisdictio, si modo confertur ibi à Papa, illis, qui à suis Superioribus, atque Prælatis, Episcopis legitime fuissent præsentati, & ab ipsis approbationem obtinuissent, iuxta formã ibidem traditam: ergo. Qua de re videatur Nau. in suo Manual. c. 9. nu. 6. & Enriq. lib. 3. de pœnitent. c. 6. nu. 6. & P. F. Emma. Rodrig. tom. 1. qq. Regul. q. 60. ar. 3. Et hactenus de isto Articulo.

Nota hoc valde, pro confessarijs non legitimis, ac debite Episcopis præsentatis. Nau. in Man. c. 9. num. 6. Enriquez, lib. 3. de pœn. sacram. c. 6. n. 6 Emman. to. 1. qq. Reg. q. 60. ar. 3.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Regularis à suo Prælato semel examinatus, & approbatus, atque Episcopo expositus, & præsentatus, à quo etiam audiendi confessiones licentiam, & approbationem obtinuit, si postea prohibeatur, & confessiones audire interdicatur, aliqua iusta de causa, secularium confessiones possit audire, & an confessiones sibi factæ, sint validæ?

Huic articulo respondetur, per sequentes conclusiones.

Iusta causa existente, bene possunt Prælati, prohibere sibi subditis, vt non confessiones audiant, etiamsi ab Episcopis sint approbati.

Prima Conclusio.

IVsta existente & rationabili causa, atque in aliquibus casibus particularibus, bene possunt Religionum Prælati, interdicere, & prohibere sibi subditis, vt non Fratrum, nec secularium confessiones audiant, etiamsi semel ab ipsis fuerint examinati, & approbati, atque Episcopis expositi, & præsentati, & ab eisdem licentiam & auctoritatem obtinuerint; & ne etiam eligan-

eligantur in Confessores virtute Bullæ Cruciatæ, priuilegij, aut cuiuscumque Iubilei, & si contrarium fecerint, & in hoc illis non obtemperauerint, grauiter peccabunt, poteruntq. eos punire. Hæc Conclusio est omnium Doctorum communis, & habetur expresse *in cap. Religiosi, de priuileg.* de qua videndus est Sot. in 4. dist. 18. q. 4. art. 3. Et fundamentum huius opinionis est, illud quod adduximus supra Artic. 13. quia nempe Religiosi non habent velle, neque nolle, & sine consensu suorum Prælatorum, & maxime ijsdē Prælatis contradicentibus, nihil omnino possunt efficere. Et certum est, nec dubitari vllo modo potest, quod Prælati & Superiores, ex causa, prædictam licentiam, & facultatem à suis subditis possunt amouere & tollere, in pœnam alicuius delicti, seu aliter eam limitare, atque restringere. Vnde & in multis Religionibus, pro certis, & determinatis delictis, statuta est pœna priuationis actuum legitimorum, qua etiam comprehenditur, vt non possint qui ea puniti sunt, prædicare, aut secularium confessiones audire, & multa alia de quibus habetur in nostris generalibus Constitutionibus, cap. 6. de delinquentium correctione. Sed maior difficultas est, An confessiones, supradictis Religiosis factæ, sint validæ eo non obstante, & contra Prælatorum suorum prohibitionem, licet propterea plecti, atque puniri possint? Hæc de re maior certe est difficultas, de qua sit secunda Conclusio.

c. Religiosi, de priuil. Sot. in 4. d. 18. q. 4. ar. 3.

Conslit. gener. c. 6. de correct. delinquen.

Secunda Conclusio.

Si supradicta prohibitio, etiam ex causa, à Prælato siue Superiore facta, non fuit iudicialis, neque suspensio manifesta, & notoria, confessiones Regularibus supradictis, & ab Episcopis approbatis factæ, legitimæ sunt & absolutiones validæ. Hæc Conclusio, vt videtur, est expressa Nauar. in suo Manual. cap. 9. num. 7. Vbi in alio simili casu dicit, quod valida est confessio, & absolutio, illi pœnitenti concessa, qui præ ignorantia, confessus est Sacerdoti vinculo excommunicationis, interdicti vel suspensionis irretito, qui quidem non erat notorie talis, nec publice, vt talis denuntiatus, sed solummodo excommunicatus, aut suspensus, per sententiam à iure aut ab homine, vel statuto latam, quod probat per Extrauag. Martin. V. quæ incipit: *Ad euitanda*, & quoniam censuræ occultæ, in præterito tempore, neque etiam in præsenti, non impediunt validitatem actus, qui ratione publici officij exercetur, nisi fuerint notorie, vel in publico denuntiatæ, iuxta *cap. ad probandum, de reg. iuris*, quod etiam tenet Panor. & Doctores communiter, & facit, *l. Barbarius Philippus, de off. Prætoris, & cap. 11. § demum, 3. q. 7.* Cui etiam concinit, quod dicit Syluest. *verb. Confessor. 1. §. 16. in 3. dicto, siue casu*, vbi inquit, quod si priuatio fuit occulta, omnia gesta tenent, & quod idem est dicendum, quando de priuatione dubitatur, nam ex quo quis toleratur in officio, tenere debent omnia interim acta, & gesta per eum, iuxta *cap. nonne, 8. q. 4.* Per quod resoluitur dubium, quod proponit Magister Medina Dominicanus in sua summa, 1. p. cap. 11. §. 3. agendo de effectu excommunicationis, de quodam Religioso apostata, qui dimiserat habitum, ex quo proinde, erat excommunicatus, cuius rei nulla facta mentione, nec dicendo se esse Religiosum, à quodam Episcopo obtinuit facultatem, secularium confessiones audiendi, quinuero, & institutus est Curatus, vbi per multum temporis sacramenta administrando, sibi subditos pœnitentes absoluit, qui postea resipiscens, ad pœnitentiam est conuersus, & de ipsius absolutionibus dubitatum, inter viros peritos, & doctos, an fuerint validæ? Et quamquam non defuerint, qui partem tenuerint negatiuam, alij quamplurimi adhæserunt affirmatiuæ, quam etiam amplectitur ipse Medina, vt ese

Si supradicta prohibitio non fuerit iudicialis, confessiones nihilominus Religiosis prædictis factæ, censentur validæ. *Nau. in Man. c. 9. nu. 7. Martin. V. in Extrauag. ad euidentia. c. ad probandum, de Reg. iuris. Pan. & Doctores ibidem. l. Barbarius Philippus, ff. de off. Prætoris. c. 11. § demum 3. q. 7. Sylu. ver. Confess. § 15. in 3. dicto.* Nota hoc valde, quod quamdiu quis toleratur in officio omnia per eum acta, & gesta tenent. *c. nonne, 8. q. 4. Med. in summa, 1. p. c. 11. §. 3.*

rens, in id Paludan. & Caietan. pro eo quod talis excommunicatio, erat occulta, & non notoria, nec manifesta, qui est proprius casus *supradicta legi Barbarini Philippus*. De quo videatur supradictus Medina, & Nauar. loco supracitato, num. 7. per totum, & Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1. tom. quæstionum Regularium, q. 60. artic. 2. vbi ad hoc propositum, dicit plura, eaq. notatu dignissima.

Med. & Nau. vbi sup. nu. 7. per totum. Emman. 1. to. qq. q. 60. ar. 2

Si supradicta prohibitio fuerit iudicialis, non solum peccabit Religiosus, secularium confessiones audiendo, verum etiã erunt nullæ, & inualidæ. *Nau. vbi sup. n. 6. in 5. dict. c. ad probandã de re iudicata. c. veritatis, de dolo, & contumacia.*

Sylu. ver. Confessor. 1. §. 15. in 3. casu, sine dicto.

Nota hoc valde.

Tertia Conclusio.

In casu tamen, quo supradicta suspensio, & prohibitio fuerit iudicialis, & notoria, quamuis Regularis alias legitime fuerit præsentatus, & approbatus ab Episcopo, post talem prohibitionem, & suspensionem iudicialiter factam, atque notoriam, qua per sententiam iudicialem prohibitus est officium confessoris exercere, idipsum faciendo, non solum peccat mortaliter, verum etiam cõfessiones sibi factæ, & absolutiones, sunt nullæ, atque inualidæ. Hanc etiam conclusionem tenet Nauar. loco supracitato, num. 6. in 5. dicto, vbi inquit, quod confessio eius, qui confitetur excommunicato, suspenso, vel interdicto, publicèq. denuntiato, & declarato, nihil valet, estq. iteranda, quoniam eiusmodi excommunicatus, non habet auctoritatem, nec potestatem ad proferendam sententiam validam, quod probat *per cap. ad probandum, de re iudicata, & cap. veritatis, de dolo, & contumacia*. Idem omnino dicit Sylvester de mente Panorm. allegando supradicta iura, loco supracitato, *verbo, Confessor. 1. 5. 15. in 3. casu, sine dicto*, vbi inquit, quod si suspensio, vel priuatio fuit notoria, non tenent facta, & gesta per talem: ex quibus atque ex alijs concludit, quod confessiones factæ excommunicato, occulto, & tolerato valent, nec sunt iterandæ, etiam superueniente scientia, secus est autem de facta excommunicato notorio, & publico, propter rationem dictam. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS XIV.

An Confessarij Regularium supradicti, à suis Superioribus expositi, & Episcopis præsentati, ab eisdemq. approbati, virtute suorum priuilegiorum, omnium secularium possint confessiones audire?

Huic articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Confessores Regulares supradicti, virtute suorum priuilegiorum, omnium secularium confessiones possunt audire.

Mon. Ord. 1 imp. fol. 30. & 2. f. 114. conc. 249. & in supplem. fol. 58. conc. 159. & refertur in Compen, ver. absolutio quoad seculo, 1. §. 7.

Prima Conclusio.

CONfessores Regulares supradicti, virtute suorum priuilegiorum, omnium secularium confessiones possunt audire. Hæc Conclusio, non aliter venit probanda, quam referendo supradicta priuilegia. Et in primis Nicolaus V. *concessit Fratribus Minoribus Obseruantiæ, facultatem audiendi in confessionibus, omnes quascumcumque diœceses, & in illis extraneos, ac forenses. Absoluendi etiam à casibus, quos diœcesani locorum, in quibus Fratres ad hoc deputati fuerint, duxerint committendos.* Habetur in Monumentis Ordinis, 1. imp. fol. 30. & 2. fol. 114. conceff. 249. & in Supplem. fol. 58. conceff. 159. & refertur in Comp. *verbo, absolutio quoad seculares*, 1. §. 7. Sixtus IV. eamdem fecit concessionem, per consimilia verba, nihil penitus immutando, & habetur in concessionibus immediate sequentibus, in eisdem locis prælegatis. Postea Leo X. hoc quidem confirmauit, & de nouo concessit, prout habetur in eisdem Monum. 1. impressi fol. 67. conceff. 4. & in Suppl. fol. 58. conce-

conceſ. 159. & refertur in Compend. vbi ſupra, §. 8. Supradicta etiam priuilegia confirmata, & approbata ſunt, poſtea per Vrbanum IV. & in Compen. Societatis Ieſu habetur, quod Paulus III. *conceſſit Presbyteris Societatis Ieſu, ab Ordinarijs approbatis, vt exiſtentes in diœceſibus, vbi ſunt approbati, poſſint quorumcumque fidelium ad eos decurrentium confeſſiones audire, & abſoluere à caſibus reſeruatis Epiſcopi, & etiam Papæ.* Circa quam conceſſionẽ, nota quod vt rerum omnium habeatur notitia, refero quæ dicuntur in priuilegijs, vt iacent. Aduerto tamen, quod hæc de abſolutione à reſeruatis, per Clement. VIII. iam ſunt reuocata, de quibus infra dicemus latius. Sed difficultas modo eſt, an ſupradicti Confeſſores, à ſuis Prælatis expoſiti, & ab Epiſcopis approbati, audire etiam poſſint, confeſſiones Religioſorum eiuſdem Ordinis, ſeu aliorum? De qua difficultate videndus eſt Sylu. *ver. Confeſſor. 2. num. 6.* vbi refert opinionem, quorumdam aſſerentium, quod poſſunt audire omnium Religioſorũ confeſſiones, ipſoſq. abſoluere, quamuis ex ſtatutis ſuorum Ordinum, abſolui nequeant, niſi à ſuis proprijs Prælatis, aut ab eorum licentiam, & auctoritatem habentibus, quia ſupradicta auctoritas prædictorum Confeſſariorum, poſtquam legitime Epiſcopis ſunt præſentati, & ab ipſis approbati, eſt generalis, & prouiſio eorum eſt reſpectu omnium ſibi volentium confiteri, ac de plenitudine poteſtatis, quæ ab alijs ſtatutis non dependet. Sed Gloſſa, *in ſupradicta Clementina Dudum*, tenet contrarium, & dicit, quod per hanc conceſsionem prædicti Religioſi non comprehenduntur, quod & probat Panormit. & Cardinal. ibidem, pro eo quod Religioſi non habent velle, & nolle, iuxta, *c. ſi Religioſus, de electione, lib. 6.* & conſequenter nec poſſunt dici volentes, niſi quatenus volunt ſui Prælati. Quæ ſententia verior eſt, atque tenenda, cui adhæret ipſe Sylueſt. & Armilla, *ver. abſolutio, num. 23.* Et ratio eidem fauet, nam licet in *ſupradicta Clem. Dudum*, atque in alijs priuilegijs habeatur, quod ſupradicti Confeſſores abſoluere poſſint omnes fideles, & fidelium nomine intelligendi veniant, non ſolum ſeculares, verum etiam, & quãmaxime Eccleſiaſtici, tam exempti, quam non exempti, ſunt tamen Religioſi de eorum fidelium numero, qui particularibus ſuarum Religionum præceptis, & ſtatutis, ligari poſſunt, ſeu potius religãtur (hoc enim ſonat Religioſi nomen) quos proinde credendum eſt, velle ſummos Pontifices, & Sedem Apoſtolicam ſuis præceptis, & ſtatutis eſſe ligatos, & adſtrictos, nec liberam habere facultatem, confitendi cui voluerint; neque credendum eſt, in conceſsionibus generalibus, velle ſummos Pontifices derogare priuilegijs, aut ſtatutis Religioſorum particularibus, quæ forſan ignorant, iuxta ea, quæ notantur in iure. *cap. ex parte, de foro competenti.*

Mon. Ord. 1. imp. f. 67. cõc. 3. & in ſuppl. fol. 58. conceſ. 159. & refertur in Comp. vbi ſupra, §. 8

Difficultas. Circa audiendas confeſſiones Religioſorum aliorum Ordinum.

Gloſ. in Clem. Dudum, de ſepult.

Panor. & Card. ibidem. Religioſi non habent velle, nec nolle, nec dicũtur velle; niſi quatenus Prælati volunt.

c. ſi Religioſus de elect. lib. 6. Sylu. ver. ſup. Armilla, ver. abſolutio, nu. 23.

c. ex parte, de foro competen.

Secunda Concluſio.

Confeſſores Regulares ab Epiſcopis approbati, ſecularium cõfeſſiones poſſunt audire, nõ obſtante quacumque Curatorum contradictione.

Supradicti Confeſſores Regularium, vt præmittitur, ab Epiſcopis approbati, generaliter poſſunt, omnium ſecularium confeſsiones audire, non obſtante quacumque Curatorum contradictione. Hæc Concluſio eſt expreſſa Sylueſtri, loco ſupracitato, *verbo, Confeſſor. 2. num. 6.* vbi inquit, quod nulla excommunicationis ſententia, contra hoc lata, perperam ſi feratur, quidquam valet ipſo iure, per Extrauag. Martin. I V. inſertam *in Rubrica, de priuileg.* Et ratio eſt, quia priuilegia à Sede Apoſtolica Regularibus conceſſa, hoc expreſſe innuunt, atque concedunt, quod ſpecialiter conceſsit Alex. IV. vt habetur in Monum. Ordin. prima impreſſ. fol. 26. & refertur in Compendio, *verbo, abſolutio, quoad ſeculares, 1. §. 1.* & quia ſupradictorum Confeſſariorum iuriſdictio, habetur à ſummo Pontifice dum

Sylu. vbi ſup. verb. Confeſſor. 2. nu. 6. Mon. Ord. 1. impreſ. fol. 26. Compen. ver.

abſolutio quoad ſeculares, 1. §. 1.

ſunt Epiſcopis legitime præſentati, iuxta formam *ſupradictæ Clementinæ, Dudum*, vnde à Parochorum conſenſu, aut diſſenſu minime dependet. Circa hoc Enriquez, lib. 3. de pœnitent. cap. 6. num. 4. & Emmanuel Rodrig. 1. to. ſuarum qq. Regul. q. 60. ar. 4. multa dicunt, in fauorem Confeſſariorum Regularium, quæ licet iuridica, & conſona iuri & rationi mihi olim fuerint viſa & hic appoſita, ſciens & prudẽs, nũc volui ſilentio præterire, ne alicui, ſiue aliquibus, ſcrupulũ ingererent, aut minus recte dicta illa diiudicarẽtur.

Quouſque ſe extendat iuriſdictio ſupradictorum Confeſſariorum Regularium. *Sylu. ver. Confeſſor. 2. nu. 2. in 4. dicto, & nu. 4. verb. 3. quæritur. Emman. vbi ſup. ar 5. Mon. Ord. 1. impreſſ. fol. 64. & 2. fo 68. conc. 128. Supp. fol. 96. Cõp. verb. abſolutio quoad ſeculares, 1. §. 11. Emman. vbi ſup. ar. 7. Panor. c. tuarum, de priu. idem Pan. in c. cum Capella, eod. tit.* Quænam differentia verſetur inter priuilegium datũ ratione loci, & datum ratione perſonæ.

Tertia Concluſio.

Supradictorum Confeſſariorum auctoritas, de iure ſe extendit, ad omnes illas diœceſes, in quibus ſunt præſentati, & approbati reſpectu ſuorum ſubditorum. Non poſſunt tamen eam exercere extra diœceſim, niſi quando loca prædictorum Fratrum ſunt vicina diœceſi, in qua, vel pro qua præſentantur. Hæc Concluſio, eſt etiam expreſſa Syluestri, *verbo, Confeſſ. 2. nu. 2. in 4. dicto num 4. verb. 3. quæritur*, de qua etiam videatur ſupradictus P. F. Emmanuel Rodriguez, loco ſupracitato, art. 5. vbi ad tollendam omnem ambiguitatem, affert conceſsionem quamdam Sixti IV. *qua conceſſit, quod Minores Fratres debite præſentati, vel gratioſe à Prælatis recepti, poſſint extra diœceſim, pro quibus præſentati, ſubditos illorum audire, cum hoc poſſint Curati de iure.* Habetur in Monumentis Ordinis, 1. impreſſ. fol 64. & 2. fol. 68. conceſ. 128. & in ſupplemento, fol. 96. conceſſ. 135. & refertur in Compen. *verbo, abſolutio quoad ſeculares*, 1. §. 11. Videatur etiam ſupradictus Pater Emmanuel Rodriguez, in art. 7. eiuſdem quæſtionis, vbi de mente Panorm. *in cap. tuarum, de priuileg.* agit de differentia, quæ verſatur inter exemptionem, & priuilegium, datum ratione loci & datum ratione perſonæ, & eã eſt inter alia, quod in primo caſu, virtute eius, quis non poteſt vti priuilegio, extra Monaſterium, ſiue locum; in ſecundo vero caſu, vbique poteſt vti, cum ſit perſonale, & datum ratione perſonæ: nam priuilegium quod eſt locale, reſtringitur ad locum, & cenſetur potius reale, quam perſonale (vt tradit Panor. prædictus, *in cap. cum cappella, de priuileg.*) quod vero perſonale eſt, perſonam ipſam ſequitur; ex quo infertur, quod cum priuilegia Confeſſariis Regularibus conceſſa, quo ſecularium ad ſe accedentiũ, poſſint confeſſiones audire, ſint perſonalia, & ratione ſuarum perſonarum conceſſa, non vero ratione Monaſteriorum, quod poterunt vbique, vti ſuis priuilegijs, quod eſt multum notandum. Hactenus de iſto Articulo, & tota Quæſtione.

QVÆSTIO XLVI.

De Confeſſarijs Regularium, quantum attinet ad facultatem abſoluendi ſeculares, a cenſuris & caſibus reſeruatis, in duodecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Nota, quod in Eccleſia eſt facultas reſeruãdi caſus, & aliquorum peccatorum abſolutionem. *Thom. Vbald, 2. to. de ſacra.* 9. 149.

Vtrum Summi Pontifices potuerint, concedere facultatem Confeſſarijs Regularibus abſoluendi à caſibus, etiam Epiſcopis reſeruatis, & an in hoc, aliqua fuerit ipſis irrogata iniuria?

PRo huius Articuli ac ſequentium intelligentia, & pleniori notitia, oportet ſupponere, id quod, & tenendum eſt de fide, eſſe in Eccleſia teſtatem, atque facultatem reſeruandi caſus (quidquid dicant hæretici, reclamet, atque oblatret Vuiclef, relatus per Thomam Vbaldens. 2. to. de ſacram.

ſacram.cap.149. Quæ quidem reſeruatio, *nihil eſt aliud quam ablatio, ſeu non conceſſio, iurisdictionis, ad abſoluendum ab aliquo peccato, quamuis circa alia concedatur.* Hoc ſatis conſtat ex ipſa vocabuli ſignificatione, atque ex communi vſu Eccleſiæ, & omnium Doctorum loquentium de hac materia. Qua de re videatur Soto in 4. diſtinct. 18 quæſt. 2. ar. 5. in ſolutione ad ſecundum, & Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. de caſibus reſeruatis, nu. 254. vbi dicit, *caſum reſeruatum eſſe peccatum, cuius abſolutio à iure humano, eſt prohibita Presbytero, qui ſtando in ſolo iure diuino, ab omnibus peccatis poſſet abſoluere, per poteſtatem ſibi à Chriſto Domino traditam, iuxta illud Ioannis 20. Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta erunt.* Qua etiam de re, videatur idem Nauarr. *in cap. placuit, de pœnit. diſt. 6. nu. 2. 11. & 17.* & gloſſ. in *cap. 2 de pœnit. & remiſſion. lib. 6.* & D. Antonin. 3. par. tit. 2. cap. 11. *verbo, caſus,* & Sylueſter etiam *verbo, caſus, num. 1. & 2.* Quæ quidem reſeruatio, neque eſt contra iuſtitiam, neque contra charitatis leges, & regulas, vt perperam dixit Vuiclef, quinuero res eſt magni ponderis ac momenti, ſpectans ad communem totius Eccleſiæ vtilitatem, & priuatum ſingularium perſonarum bonum, vt habetur expreſſe determinatum, in Concilio Tridentino, *ſeſſ. 14. cap. 7. & 11.* & ortum, atque originem habet ex antiquiſſimo Eccleſiæ vſu, vt conſtare facile poteſt, ex Concilio Carthaginen. 3. cap. 32. & ex Concilio Africano, cap. 10. & habetur *in cap. vltimo, 26. quæſt. 6.* vbi præcipitur, quod Presbyter non abſoluat pœnitentem, inconſultò Epiſcopo, niſi neceſſitate cogente, & in ipſius Epiſcopi abſentia. Idem habetur in *cap. latorem, 33. quæſt. 2.* vbi memoriæ proditum eſt, Ratholdum Argentoratenſem Epiſcopum, parricidam quemdam, Nicolao ſummo Pontifici remiſiſſe, vt ab ipſo abſolueretur. Et *in cap. ſi Epiſcopus, de pœnitent. & remiſſ. lib. 6* ſancitur, vt dum Epiſcopus facultatem alicui conceſſerit, eligendi Confeſſorem, electus ab ipſo, poſſit eum à peccatis abſoluere, exceptis caſibus ab Epiſcopo reſeruatis, de quibus (inquit) nullam poteſtatem habet electus. In Extrauag. etiam *inter cunctas, de priuilegijs, qua eſt Benedicti XI.* fit etiam expreſſa mentio caſuum reſeruatorum. Et in *Clemen. 1. eodem titulo, & in Extrauag. Etſi Dominici, de pœnit. & remiſſ.* Qua de re videatur Soto ſupracitato, & Suar. 4. tom. diſput. 29. ſect. 1. Et vt verbis ſupradicti Concilij Tridentini vtar, *Semper patres Eccleſiæ congruum eſſe viſum, & iudicarunt, vt aliqua peccata Superioribus iudicibus, ſiue Prælatis reſeruarentur, & hoc expedire ad rigorem diſciplinæ, & vt fideles magis ab huiuſmodi peccatis, ſaltem propter difficultatem obtinendi abſolutionem, continerentur, & vt à ſuis Prælatis melius, & ad emendam promouentur, atque corrigantur.* Tandem, vt huic negotio, vltimam imponamus manum, ex eodem Concilio Trident. dico, cum natura, & ratio iudicij hoc expoſcat, vt ſententia nonniſi in ſibi ſubditos feratur à iudicibus, in hac materia hoc eſſe certiſſimi, atque conſtitutiſſimum, quod nullius momenti erit abſolutio culpæ, ſiue peccati, aut cuiuſcumque reſernati caſus, à quocumque facta, illi in quem ordinariam, aut ſaltem ſubdelegatam non habuerit iuriſdictionem, vt habetur expreſſe in *cap. adijcimus, 16. q. 1. verbo, ecce, & in cap. placuit, de pœnit. diſt. 6.* Quibus ſic præmiſſis, tamquam certis & quæ nullam omnino patiuntur dubitationē, ad propoſitum redeundo, quæritur nunc, An ſummus Pontifex, caſus ſibi aut Epiſcopis reſeruatos, Regularibus Confeſſarijs potuerit committere, vt ipſis inuitis, ſibi ſubditos poſſent ab eiſdem abſoluere? Et ratio dubitandi eſt, nam forſan alicui videbitur, quod non, cum Papa non poſſit tollere ius diuinum, quo conceditur ipſis Epiſcopis facultas reſeruandi ſibi aliquos caſus, cum voluerint, atque expediens ſibi viſum fuerit. Ex alia vero

Quidnam ſit reſeruatio caſuū & caſus reſeruatus. *Sot. in 4. d. 18 q. 2. ar. 5. in ſolut. ad 2. Nau. in Manu. c. 27. de caſibus reſeruatis, nu. 254 Ioan. 20. Nau. in c. placuit, de pœnit. d. 6. nu. 2. 11. & 17. gloſ. in c. 2 de pœni. & remi. lib. 6. D. Ante. 3 p. tit. 2. cap. 11. verbo, caſus, Sylu. ver. caſus, n. 1. & 2. Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 7. & 11. Conc. Carth. 3 c. 32. Conc. Affric. c. 10. & habetur in c. vlt. 26. q. 6. c. latorem, 33 q. 2. Extrau. inter cunctas, de priuil. Clem. 1. eod. tit. Extraua. Etſi dominici, de pœn. & remi. Sot. lecto ſupra citato. Suar. 4. tom. diſput. 29. ſectio. 1. c. adijcimus, 16 q. 1. verbo ecce. c. placuit, de pœn. d. 6.*

vero parte, videtur quod ſic, quia, vt tenendum eſt de fide, in Eccleſia tota, ſummus Pontifex ſupremam, generalem, atque vniuerſalem tenet iuriſdictionem, vnde & videtur, quod poſſit illam, cui voluerit, ac ſibi placuerit, ſeu expediens viſum fuerit commendare, & communicare. In qua controuerſia, & quæſtione, vt quod dicendum, atque tenendum eſt, clarum, atque perſpicuum fiat, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Certiſſimè eſt, & omni dubio procul, potuiſſe ſummum Pontificem, facultatem facere Regularibus, vt abſoluant à caſibus Epiſcopis reſeruatis. *c. vnam ſanctam, de maiorit. & obed. Clem. Dudũ, de ſepul.*

CErtiſſimum eſt, & omni dubio procul, potuiſſe Rom. Pontif. facultatem, & poteſtatem concedere, Confeſſarijs Regularibus, vt poſſent abſoluere à caſibus ſibi & Epiſcopis reſeruatis. Hæc Concluſio probatur, nam vt habetur *in Extranag. Vnam ſanctam, de maiorit. & obedient.* ſummus Pontifex in Eccleſia, habet ſupremam & generalem ſupra omnes Chriſtianos iuriſdictionem non vtcumque, ſed immediate à Chriſto Domino, eidem conceſſam, quo fit, vt abſque cuiuſpiam præiudicio & iniuria, ex cauſa, cum ſibi placuerit, ac expediens viſum fuerit, illam poſſit communicare, & committere, cui, vel quibus voluerit. Vt de facto multoties factum fuiſſe, paſſim reperitur in iure, ſed maxime in Clement. *Dudum, de ſepultur.* & ſæpe alibi: & idipſum experientia conſtat, ex Bulla Cruciatæ, quæ quotannis conceditur in Hiſpaniarum partibus, ac ex multiplicibus Iubileis, & Confeſſionalibus, quibus ſecundum antiquam, & generalem Eccleſiæ conſuetudinem, facultas ſit fidelibus, eligendi Confeſſores, & Confeſſoribus abſoluendi eos, à quibuſcumque caſibus reſeruatis, non ſolum ſupradictis Epiſcopis, verum & ipſi Papæ, in quo nullum eſt dubium, neque vlli vmquam hac de re dubitare licet. Videatur Suar. loco ſupracitato, diſput. 29. ſect. 1. con. 2. vbi latiſſime hac de re agit, & de ordine Hierarchico, qui in hoc negotio ſeruatur in Eccleſia noſtra ſancta, cuius ſuprema poteſtas de iure diuino, reſidet in Pontifice Romano. Vnde ad rationem dubitandi in contrarium adductam, reſpondetur, quod in hoc ſummus Pontifex non tollit ius diuinum, aut facit contra ipſum, ſed declarat, ſiue modificat illud, quod & facere poteſt pro ſua ſuprema auctoritate & poteſtate, abſque cuiuſpiã iniuria & præiudicio. Quod autẽ à ſũmo Eccleſiæ Principe, quoad ſpiritualia, qualis eſt ſummus Pontifex, aliqua competentia aliquibus, naturali iure, & diuino, poſſint limitari, ſeu reſtringi, ſicut & temporalia à ſummo ſeculari Principe, conſtat ex multis iuribus, ſed maxime ex *cap. ſecundum leges, de hæreticis, lib. 6. & ex capitulo, quod in dubio, de pœnis*, cum multis aliis. Quod ſit per interpretatio nem, inter ius & æquitatem, aut per iuſtam diſpenſationem, ſeu iuſtam rationem naturalem, id ipſum in aliquibus caſibus dictantem, vt tradunt Doctores communiter, *in cap. qua in Eccleſiarum, de conſtitution.* & Panor. in *cap fin. de conſuetudine, nu. 3.* vbi ſequutus Innocentium, ab omnibus receptum, dicit quod per rationem naturalem, poteſt declarari & limitari ius naturale & diuinum, non ſolum per legem Papæ, quoad ſpiritualia, verum etiam per legem Principis, quoad ſecularia, imo vero & per conſuetudinem rationabilem, vt paſſim limitatur præceptum de non occidendo, & de ſtando teſtimonio duorum, vel trium teſtium, &c. Quæ pro iſto Articulo dicta ſufficiant, neque enim omnia in tam breui Compendio poſſunt ſimul dici, & explicari.

Suar. loco citato, diſp. 29. ſect. 1. can. 2.

c. ſecundò leges, de hæretici, lib. 6.

c. quod in dubijs, de pœnis.

c. qua in Eccleſiarum, de conſtit.

Panor. in c. fi. de conſue. n. 3.

Ius naturale, & diuinũ, qualiter poſſit per Papam interpretari, declarari.

ARTICVLVS II.

Vtrum Confessores Regulares, præsentati secundum formam Clementinæ, Dudum, possent olim, absoluere ab omnibus casibus Episcopis reseruatis de iure, & specialiter, possentq. illud hodie, si de nouo per constitutionem Sanctiss. D.N. Clementis VIII. non id sibi fuisset prohibitum?

ISte Articulus proponitur, nõ ob aliud, quam vt rerum omniũ, quæ olim fieri solebant, aliqualis etiam nunc habeatur notitia, nam hæc omnia interdum immutantur, & variãtur, possuntq. mutari atque variari, oportetq. proinde scire, quid quoque tempore fuerit licitum. Pro cuius intelligentia, oportet aduertere, atque præmittere, quod aliqui sunt casus Episcopis reseruati de iure: sed quot & quinã illi sint, magna est quidẽ inter Doctores lis contentio, & controuersia, vt colligitur ex *gloss. in cap. 2. de pœnit. & remiss. lib. 6.* atque ex D. Antonino 3. parte, tit. 12. cap. 11. & Angel. *verbo, casus*, in princip. & ex Sylueſtro, eodem verbo, quæst 2. vbi inquit, quod hac de re Doctores implent quaternos, & quinternos. Sed prætermissis varijs dicendi modis, breuiter, & resolute dico, cum Nauar. in Manuali, cap. 27. nu. 256. quod supradicti casus, communiter loquendo, sunt quatuor, quinque, vel sex. Primus est, peccatum Clerici, quod annexam irregularitatem habet, de quo etiã, controuersia est inter DD. an huiusmodi peccatum, possit absolui à censura, si qua subest, antequam in irregularitate dispensetur? in quo D. Thom. in 4. dist. 19. q. 1. art. 2. ad 2. partem tenet affirmatiuam, asserendo, quod potest huiusmodi peccatum, à quocumque Confessore, ab Ordinario approbato absolui, licet irregularitas spectet ad Romanum Pontificem, idem tenet Nauarr. loco supracitato, sequutus Cardinalem in Clementina, *Dudum, §. hac etiam, de sepult.* Secundus casus est, incendium domorum, frugum, & aliarum rerum, ex proposito factum, & consilium, & auxilium in id præstitum, *per cap. possimam, 23. q. 8.* Tertius est peccatum, ob quod solemnis pœnitentia imponenda est, quæ ob solum notorium peccatum graue, atque scandalosum imponi poterat, *per cap fi. iuncta glossa 26. q. 6.* quod tamen hodie non est in vsu. Quartus, Absolutio blasphemiæ publicæ & notoriæ, quamuis etiam in hoc differentia sit inter Doctores, an à quolibet Confessario approbato absolui possit? qua de re videatur supradictus Nau. num. 257. & D. Thom. loco supracitato, & Armilla. vbi agit de casibus, Episcopis reseruatis. Quintus, Dispensatio Votorum, & iuramentorum, sed inquit Nauarr. quod hic non debet connumerari inter casus, cum illa non sint peccata, qualia illos esse dixerat supra, eodem capitulo, & num. 254. Sextus, Absolutio excommunicationis maioris, quando talis Episcopo reseruatur, nam ab excommunicatione maiori à iure lata, ipsi Curati possunt absoluere, & per consequens, etiam Confessores Mendicantes, prout tenet dictus Nauar. loco supracitato, & Sylueſter, *verbo, absolutio*, 1. §. 3. quem contra Cordub. & alios defendit Ioannes Gutierr. in quæstion. canonicis, cap. 5. nu. 10. dicens cum Nauarro, quod opinio Couarruu. habet tantum locum, in foro exteriori. Hi sunt casus de iure Episcopis reseruati. Sed alij interdum reseruantur ab ipsis, specialiter, vel per consuetudinem generalem, aut quasi generalem, quos tangit, & refert *glossa in Extrauagan. Inter cunctas, de primileg.* Horum est primus, homicidium voluntarium, aut realis membri

Nota, quod alij qui casus sunt Episcopis reseruati de iure, alij vero reseruantur ab eisdẽ specialiter. Quinã sint casus Episcopis reseruati de iure. *glo. in c. 2. de pœni. & rem. D. Ante. 3. p. tit. 12. c. 11. Angelus ver. casus, in prin. Sylu. ver. eod. q. 2. D. Tho. in 4. d. 19. q. 1. ar. 9 ad 2. Nau. in Clem. Dudũ § hac etiã, de sepul. c. possimam, 23. q. 8 c. fi iuncta gl. 26. q. 6. Nau. vbi sup. nu. 257. D. Th. vbi su. pra. Armilla. in summa ad ca sus Episcop. reseruat. Nau. vbi sup. nu. 254. Nau. vbi sup. Sylu. ver. absolutio, 1 §. 3. Ioan. Gutier. in qq. canon. 5. nu. 10. gl. in Extrau. Inter cũctas, de primil.*

Quinâ sint casus, qui Episcopis reseruari solent de consuetudine.

membri abscissio. Secundus, peccatum falsitatis, seu falsandi scripturas, ac dicendi falsum testimonium, aut tacendi verum coram iudice. Tertius, Violatio libertatis, siue immunitatis Ecclesiæ. Quartus, peccatum retinendi incerta aliena. De quibus, & eorum explicatione videatur supradictus Nauarr. loco supracitato, nu. 258. & 259. vbi tandem concludit, quod ex supradictis casibus, per consuetudinem, aut specialem constitutionem Episcopis reseruatis, nulla potest tradi, aut dari certa regula, cum vnaquæque prouincia, in suo sensu abundet, vt habetur *in cap. vtinam. distinct. 76.* Supponit tamen, Episcopos posse sibi de nouo, aliquos casus reseruare, & contrarium dicere, est (inquit), erroneum, aut hæreticum, prout habetur in Concilio Triden. *sess. 14 cap. 7. can. 11.* Quibus sic præmissis, insurgit modo difficultas prædicta, An Confessarij Regulares, olim præsentati secundum formam iuris, positam in suprad. Clem. *Dudum*, possent absoluere seculares, stando intra limites, & terminos iuris cõmunis, secluso quocumq; alio priuilegio, si non à casibus, Episcopis iure reseruatis, saltem à reseruatis ab ipsis specialiter, si hoc de nouo per constitutionem Sanctissimi D. N. Clementis VIII (vt dicemus statim) non fuisset sibi prohibitum? Qua in re, vt certa ab incertis, & dubijs separemus, antequam resolutiue difficultatem prædictam absoluamus, aliqua etiam oportet adnotare, & aduertere.

Concil. Trid. sess. 14. c. 7. can. 11.

Cõfessores Regulares olim præsentati, eadem potestatẽ habebãt olim, atque animarum Curati.

Primo, quod supradicti Confessores regulares, olim secluso quocumque priuilegio, & solummodo stando intra terminos iuris communis, positi in Clem. *Dudum, de sepult.* potestatem habebãt, circa peccatorum absolutiones, quam etiam habebant ab eodem iure, Sacerdotes parochiales, atque Curati. Hoc habetur expresse in supradicta Clementina, ex illis verbis, ibi, *Per huiusmodi autem concessionem, nequaquam intendimus, personis, seu Fratribus à ipsis, ad id taliter deputatis, potestatem in hoc impendare ampliorem, quam sit ea Curatis, vel parochialibus Sacerdotibus, est à iure concessa.* Ex quibus verbis constat superq. satis, quod quæ à iure eisdem Curatis erat concessa, eodem decreto fuit impensa dictis Regularibus Confessarijs, legitime præsentatis, in quo quidem omnes Doctores communiter conueniunt nullo excepto. Secundo dico, esse etiam certum, quod sicuti prædicti Sacerdotes, Parochiales & Curati olim, stando in terminis iuris communis, poterant absoluere, ab omnibus peccatis, quæ à iure Episcopis non reseruantur, nam quæ specialiter non reseruantur, iure concessa censentur, ex iuris regula, *in cap. nuper de sent. excommunicat. & cap. at si Clerici de iudicijs.* Sic & prædicti Cõfessores Regulares, vt præmittitur, legitime atque iuridice præsentati, à iure ipso communi habebant etiam potestatem absoluendi ab omnibus casibus, qui iure, Papæ, vel supradictis Episcopis non erant reseruati, per potestatem traditam illis à prædicto Conc. Viennensi, cuius decretum positum est in prædicta Clementina, *Dudum*, quo iam tempore, Fratres Mendicantes, ab Episcoporum iurisdictione erant exempti, vt de se satis patet. Quod vero ipsi, nullatenus absoluerẽt à casibus Episcopis de iure reseruatis, expresse habetur in Extrauag. Benedicti XI. quæ incipit, *Inter cunctas*. vbi etiam eiusmodi casus referuntur. Quæ Extrauag. licet postea, vt notat Collector priuilegior. *verbo absolutio, quoad seculares 2. §. 1.* fuerit reuocata, per Clementem V. in supradicta Clementina, *Dudum*, Sixtus tamen IV. præcepit, vt quoad casus Episcopis reseruatos de iure, qui ibi sunt expressi, maneret in suo vigore. Hoc etiam est certissimum, & de quo nulli dubium.

c. nuper, de sent. excomm. c. at si Clerici de iudi.

Extra. Benedicti XI. qua incipit, Inter cunctas, de priuil. Collect. priui. verbo, absolutio, quoad seculares, §. 1.

Solummodo ergo poterat esse difficultas, an in illis casibus, quos vltra ius commune, Episcopi sibi reseruabant specialiter, Regulares supradicti possent absol-

absoluere, an vero etiam sibi viderentur reseruati, & quod excepti existerent, ita vt secluſis priuilegijs, & in virtute potestatis, quam à solo iure, communi habebant, in illis non possent se intromittere.

Qua de re, loquendo de iure etiam antiquo, erant olim duæ extremæ opiniones: Prima opinio dicebat, huiusmodi casus, non iuris, sed Episcoporum speciali reseruatione reseruatos, non solum esse reseruatos Presbyteris parochialibus Curatis, verum etiam & Confessarijs supradictis Regularibus. Hanc sententiam tenet Glossa in dicta Clementina, *Dudum, verbo, concessa.* & cum ipsa Ioan. Monach, Panorm. Imol. Cardinal. alijq. quamplurimi, & ex iunioribus Nauarr. in suo Manuali, cap. 27. nu. 263.

Gloss. in clem. Dudum, ver. concessa, & DD. ibidem. Nau. in Manua. c. 27. nu. 263.

Sed contrariam sententiam, tenebant multi alij grauissimi Doctores, quos refert Syluester, *verbo, Confessor, 2. q. 5.* inter quos refert Panormit. *in cap. super speculam, ne Clerici, vel Monachi*, vbi præfatam primam sententiam reuocauit. Qua de re videatur Pater Suar. 4. tom. in 3. par. disputat. 30. sectio. 2. dubio vltimo, & P. F. Emanuel Rodriguez tom. 1. qq. Reg. q. 61. ar. 2. vbi referunt Doctores, & fundamenta vtriusque partis & opinionis, quod & facit Syluest. latissime, loco vbi supra. In qua tantorum Doctorum differentia, & controuersia, nolo in præsentiarum iudicem agere; neque id facere, visum fuit expedire, cum hæc iam non habeant locum, aut esse videantur alicuius vtilitatis, postquam hac de re, de nouo ordinatum est, atque stabilitum à Sanctissimo D N. Clemente VIII. vt iam id nullo modo facere liceat, & neque Confessores Regulares prædicti, neque alii, absoluant, seu absoluere possint à casibus, de iure, aut specialiter, Episcopis reseruatis, aut quos sibi ipsi per tempus reseruauerint. Habetur hoc in quodam suo edicto siue decreto promulgato, iussu, atque mandato Illustrissimorum Cardinalium, Præfectorum super negotijs & consultationibus Episcoporum, atq; Regularium, Romæ die 9. mensis Ianuarij, an. 1601. iuxta quod sequens statuitur Conclusio.

Syluest. ver. Confessor, 2. q. 50 Panorm. in c. super speculâ, ne Clerici, vel Monac. Suar. 4. tom. disp. 30. sect. 2. dub. vlt. Emma. 1. to. qq. Reg. q. 61. art. 2.

Conclusio.

CONfessores Regulares hodie, etiamsi sint præsentati, iuxta formam Clementinæ, *Dudum*, nullatenus possunt absoluere, à casibus Episcopis, de iure aut specialiter reseruatis, aut quos pro tempore ipsi sibi reseruauerint. Hæc Conclusio habetur expressa in supradicto Decreto, cuius, quia tanti refert, vt plena habeatur notitia, libuit hic ipsum, ad vnguem referre; est. q. tenoris sequentis.

Cõfessores Regulares, hodie etiãsi sint præsentati, iuxta formam Clem. Dudum, nullatenus possunt absoluere à casibus, Episcopis, de iure, aut specialiter reseruatis, aut quos pro tempore, ipsi sibi reseruauerint.

Edictum Sacræ Congregationis Cardinalium, super negotijs & consultationibus, Episcoporum & Regularium præpositæ, quo prohibetur absolutio à casibus Papæ, & Episcopis reseruatis.

Congregatio S. R. E. Cardinalium negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præpositæ, iustis & grauibus causis id exigentibus, ac de Sanctiss. D. N. Clementis Papa VIII. speciali mandato, viua vocis oraculo desuper habito, Sacerdotibus omnibus, tam secularibus, quàm Regularibus, per vniuersam Italiam, extra Vrbem degentibus, ad confessiones audiendas probatis, quorumuis Ordinum etiam Mendicantium, Militarium, aut Congregationum, etiam Societatis Iesu, & generaliter quarumcumque aliarum, quouis nomine nuncupentur; iubet & præcipit, ne quis eorum, sub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum, generaliter, vel specifice, scripto, aut viua vocis oraculo, vel per communicationem, a Sede

Nota hoc decretum, factũ fuisse pro omnibus Confessarijs, secularibus, & Regularibus per vniuersam Italiã, extra Vrbem degentibus.

Sede Apostolica, vel eius auctoritate, eorum Ordinibus, Congregationibus, Collegiis, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus secularium, aut singularibus personis, seu alias quomodocumque, sub quibuscunq; temporibus, formis, & clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, ac cuiuscunq; etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum instantiam concessarum, seu confirmatarum, alicui cuiuscunq; Ratus, gradus, & conditionis, aut dignitatis, tam Ecclesiastica, quam secularis, etiam Regia, vel Imperialis, ab illo ex casibus, clare, vel dubie, in Bulla die Cœna Domini contentis, vel alias quomodocumque Sedi Apostolice reservatis, aut in futurum, per Sanctitatem suam, eiusve successores, pro tempore, in eadem Bulla, vel alster reservandis, nec etiam à casibus, quos Ordinarij locorum hactenus reservarunt, vel in posterum sibi reservabunt, nullo casu, etiam necessitatis, vel impedimenti, nisi in mortis articulo, seu cum nouo, & speciali Sanctitatis suæ, aut successorum suorum, vel Ordinariorum (quoad casus ab ipsis tantum reservatos respective) impetrata in scriptis licentia, Ordinarijs locorum exhibenda, absolutionis beneficium, de cætero impendere audeat, vel præsumat, Sed cum opus fuerit, pœnitentes ad Superiores, legitimosq. iudices suos, accedere consulant, sub pœna contrafacientibus tam Regularibus, quam secularibus, excommunicationis, priuationis officiorum, & dignitatum, & beneficiorum, inhabilitatis item audiendi confessiones, & ad quæcunque officia, Prælaturas, beneficia in posterum obtinenda, ipso facto, absque vlla alia declaratione incurrenda. Super quibus à nemine, nisi à Romano Pontifice habilitatio, dispensatio, aut absolutio, præterquam in mortis articulo, possit impetrari. Sanctitas enim sua, quatenus opus sit, facultates & concessiones ipsas, in hac parte, vti casus & irritas haberi de cætero voluit, & vult, non obstantibus quibuscunque. Præterea nouerint pœnitentes absolutionem, si quam obtinebunt, contra huiusmodi prohibitionem, esse nullam, nullius. roboris & momenti. Et ne locorum Ordinarij, quibus hoc ius reservandorum casuum competit, pluvium quam opus sit, reservatione subditis, aut Confessarijs, in animarum salutem procurandi, cooperatoribus, sint onerosi, monentur omnes, vt paucos, eosq. tantum, quos ad Christianam disciplinam retinendam, animarumq. sibi creditarum salutem, pro cuiusuis Diœcesis statu, & qualitate, necessarios esse reservandos iudicauerint, reservent. In quorum fidem, &c. Datis Romæ die 9. mensis Ianuarij, anni 1601.

Cum autem dubia quædam, ac difficultates, circa huiusmodi decreti interpretationem, atque obseruationem emerssissent, eadem Congregatio, ne vllus deinceps obscuritati, scrupulo, ambiguitatiue locus relinqueretur, & vt clarius appareret, in quibus casibus, vigore eiusdem Decreti reseruatis, intelligatur prohibita absolutio, ex speciali mandato eiusdem Sanctissimi D.N. Clementis Papæ VIII. similiter viuæ vocis oraculo, super ea re habito, ipsum decretum, ita moderata fuit, & declarauit in sequenti forma, videlicet, *Sub eadem prohibitione, illos tantum in posterum comprehendi casus, qui in Bulla Cœna Domini, legi consueta continentur. Ac præterea violationis immunitatis Ecclesiastica, in terminis Constitut. fol. record. Gregorij XIV. qua incipit, Cum alias nonnulli: Violationis clausura Monialium ad malum finem; Pronocantium & pugnantium in duello, iuxta decretum Concilij Tridentini, & Constit. fol. record. Gregorij Papæ XIII. incipientem, Ad sollendum; Inijcientium violentas manus in Clericos, iuxta can. Si quis suadente, &c. 17. quæst. 4 ac iuris dispositionem: Symoniæ realis, scienter contractæ, atque etiam Confidentiæ beneficialis. Item omnes casus, quos Ordinarij locorum sibi reservarunt, vel in posterum reservabunt, in quibus omnibus tam enumeratis casibus dumtaxat, & sublata etiam pœna inhabilitatis audiendi confessiones, eadem sacra Congregatio, vult & mandat, dictum decretum in sua firmitate, & pristino robore permanere, Ac*

præterea

præterea declarat, eos quidem Sacerdotes, tam seculares, quàm Regulares, qui aliquo ex priuilegijs, indultis, & facultatibus, in supradicto decreto expressis, suffultis fuerint, posse tuxta eorum priuilegia, indulta, & facultates, vsu ante idem decretum receptas, & quæ sub alijs reuocationibus non comprehenduntur, tantum & non alias, absolutere à casibus, in præsenti declaratione non comprehensis, alijs vero Sacerdotibus, hutusmodi priuilegia non habentibus, nihil de nouo concedi. Sed ne locorum Ordinarij, ad ques casuum reseruatio spectat, ea in re modum excedant, eadem Congregatio, illos rursus magnopere admonendos censet, vt non passim, sed cum id videbitur communi bono expedire, atrociorum tantum, & grauiorum criminum, absolutionem sibi reseruent, quorum reseruatio ad Christianam disciplinam retinendam, conferat ædificationem, non autem in destructionem cedat, ne alioquin sacramentum Pœnitentiæ, ministrorum coarctata potestate, Sanctæ matris Ecclesiæ pia menti, contrarius effectus subsequatur. Prohibet etiam, ne sibi superflua reseruent casus, in Bulla die Cœnæ Domini legi consueta, contentos, nec alios, Sedi Apostolicæ specialiter reseruatos. Facultatem vero, & licentiam absoluendi à casibus reseruatis, quam in scriptis tantum concedi permittebatur, etiam sola viua voce concedi posse declarat. Cæterum ne quis Sacerdotum secularium, aut Regularium, sub prætextu quod per primo dictum decretum, non fuerit sufficienter, eorum specialibus priuilegijs derogatum, eidem decreto (sic, vt præfertur, declarato) contrauenire audeat, Sanctitas sua, constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis omnibus, in fauorem quorumcumque Ordinum, seu institutorum Regularium, aut Sacerdotum, tam secularium, quàm Regularium editis, necnon eorumdem Ordinum, seu Institutorum, aut etiam Ecclesiarum, vel Monasteriorum, & aliorum secularium, seu Regularium locorum quorumcumque, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis, etiam Mari magno, seu Bullæ aureæ, aut alias nuncupatis, eisdem Ordinibus, seu institutis, ac etiam Ecclesijs, & Monasterijs, & secularibus, seu Regularibus, locis, aut personis, sub quibuscumque tenoribus & formis, ac cum quibusuis, etiam derogatoriarum derogatorijs, aliisq. efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & alijs decretis, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ auctoritatis plenitudine, aut alias quomodolibet, etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumq. totis tenoribus & formis, specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales, idem importantes, mentio seu quauis alia expressio habenda, seu alia exquisita forma seruanda esset; tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata, inserti forent, præsentibus, pro expressis habens, quoad ea quæ præsentibus aduersantur, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter, & expresse derogat, contrarijs quibuscumque non obstantibus. Data Romæ, die 26 Nouemb. 1602.

Alex. Card. Florent. Episcopus Prænestinus.

Circa hũiusmodi Decretum, eiusq. declarationem, videatur P. Suarez loco supracitato, & Pater Fr. Hieronymus à Sorbo, nostri Sacri Ordinis Capuccinorum, in annotat. ad Compen. priuilegiorum *verbo, absolutis, quoad seculares, 2. in fin. & verb. etiam casus reseruati.* vbi & refert similem aliam reuocationem, factam tempore Gregorij XIII. anno Domini 1577. quo tempore, vt dicitur, cum quidam Episcopus, Sacræ Congregationis Illustrissimis Cardinalibus, ea super re, litteras quasdam misisset, eosdemq. consuluisset, an Confessores Regulares, virtute suorum priuilegiorum, absoluere possent, à casibus prædictis Episcopis reseruatis? eiusmodi fer-

Suar. loco supracitato.

Sorbo in anno tat. ad Comp. priuil. verbo absolutis quoad seculares 2. in fin. & verb. etiam casus reseruati.

Intio quoad seculares 2. in fin. & verb. casus reseruati.

tur

tur fuisse sibi datum responsum, per alias similes litteras.

Illustrissime, & Reuerendissime Domine.

Cum à sacra Congregatione Cardinalium, qui præpositi sunt decretis Concilij Tridentini interpretandis, Illustrissima Amplitudo Vestra quæsierit, an Regulares ex priuilegijs, à Sede Apostolica impetratis, præsertim autem ex eo, quod nominant Mare magnum, possint in his casibus, quos sibi Episcopus reseruauerit, pœnitentes absoluere. Hac de re, cum Congregatio accurate egisset, ac deinde illam, ad S.D.N. retulisset, Sanctitas sua, etiam de sententia Congregationis censuit, ex facultatibus per hoc Mare magnum, aliaue priuilegia, Regularibus concessa, sibi tamen non esse potestatem, absoluendi à casibus sibi ab Episcopo reseruatis. Deus Opt. Max. Illustrissimæ amplitudini vestræ tranquillitatem atque incolumitatem largiatur. Roma die 10. Septemb. 1577. Habetur in Cathecheſi Neapol. fol. 287. & refertur à supradicto Patre Sorbo, vbi supra. Vbi etiam refert, *eamdem Congregationem, super sess. 14. de sacram. Pœnit. can. 11. & in cap. 7. Concil. Trid.* idipsum declarasse, *neque Confessoribus, vi priuilegiorum Rosarij, nec Patres Iesuitas, posse absoluere pœnitentes, à casibus Episcopis reseruatis, nisi priuilegia ipsa, eandem tradiderint expresse facultatem, vel sint obtenta, aut confirmata, post Conc. Trid.* Quod ipsũ dicitur fuisse responsum, alij Episcopo de Gaeta, qui eadẽ de re Sacram Cardinalium Congregationem consuluit, paucis retro annis: Dubitanti enim, an per Bullas ordinarias, in quibus dari solet facultas, absoluendi à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, comprehendantur etiam casus, quos Episcopi, & Religionum Prælati, pro suis subditis Regularibus reseruauerint? Responsum fuit, quod non, nisi de eis fieret mentio specialis. Et Vivaldus in suo Candelabro aureo, tit. de absolutione, nu. 52. refert, idem fuisse responsum Cardinali Borromeo, per suas litteras, nomine Congregationis Cardinalium, à Cardinali, Sancti Sixti nuncupato, tempore supradicti Gregorij XIII. & facta illi hac super re consultatione. Quæ cum ita sint, in adeo expressis, & manifestis, non esse videtur locus coniecturis, satisq. remanet probatum, id quod in supradicta nostra Conclusione est dictum, nempe prædictos Confessarios Regulares, vtcumque expositos, & præsentatos, iuxta formam prædictæ Clementinæ, *Dudum, de sepult.* nec virtute illius, nec virtute suorum priuilegiorum, posse absoluere à casibus Episcopis, de iure, vel specialiter reseruatis seu illis quos ipsi sibi pro tempore reseruauerint. Hactenus de isto Articulo.

Cathecheſis Neap. f. 287. Sorbo, vbi supra.

Vivald. in cã delabro aureo, tit. de absolutione, n. 52.

ARTICVLVS III.

Quænam fuerint olim priuilegia, Confessarijs Regularibus concessa, ad absoluendum à casibus, iure, & specialiter Episcopis reseruatis?

IAm superq. satis, in prædicto Articulo dictum remanet, tenendum esse tamquam certissimum, atque indubitatum, quod præsenti hoc tempore, & rebus sic stantibus, & in hoc statu permanentibus, supradicti Confessarij Regulares, haudquaquam possunt absoluere, à casibus de iure, aut specialiter Episcopis reseruatis, virtute quorumcumque priuilegiorum antiquorum, seu nouorum, quæ de hoc, & dicta reuocatione expressam non faciant mentionem. Sed quia hæc interdum immutari solent, non abre visum fuit, & vt etiam rerum omnium, quæ præteritis temporibus vti consueuere, aliqualis saltem habeatur notitia, in præsentiarum referre, atq; ea adducere

adducere priuilegia, quæ fuere olim Regularibus conceſſa, quorum virtute abſoluere poſſent à prædictis caſibus. De quibus ſit Concluſio.

Concluſio.

CONfeſſores Regulares olim, præſentati ſecundum formam iuris, aliqua habebant priuilegia, quibus abſoluere poterant, à caſibus iure & ſpecialiter Epiſcopis reſeruatis. Hæc Concluſio non aliter poteſt probari, quàm referendo ipſa, & in primis refertur in Mon. Ord. quod Sixtus IV. *conceſſit, vt Vicarius generalis Fratrum Ord. Prad, Regnorum Caſtellæ, & Legionis, in qualibet domo dicti Ord. ei ſubiecta, vbi eum pro tempore morari contigerit, ac in eius abſentia, ſinguli Priores, ſiue Præſidentes ſingularum domorum, d. Ord. nunc & pro tempore exiſtentes, ac quatuor prad. Ord. profeſſores, Presbyteri idonei, per Vicarium, & ſingulos Priores, ſiue Præſidentes prædictos, in ſingulis domibus deputandi, poſſint confeſſiones vtriuſque ſexus, Chriſtifidelium forenſium, ad ſingulas domes prædictas accurrentium, & ibidem propriùm domicilium non habentium, ac ibi confiteri volentium, toties, quoties ibidem confitebuntur, libere audire, & eos ab omnibus & ſingulis peccatis, exceſſibus, & delictis, per eoſdem commiſſis & confeſſis, necnon excommunicationum ſententijs & pœnis, in ſingulos fideles prædictos, in genere, vel in ſpecie, ordinaria auctoritate latis, de quibus ipſi fideles, ſe abſolui petierint (dum tamen talia non ſint, propter qua Sedes Apoſtolica merito eſſet conſulenda) in loco Ordinarij abſentia dumtaxat, abſolute & eis ſuper præmiſſis pœnitentiam ſalutarem iniungere, ac vota peregrinationis, & abſtinentia, per eoſdem fideles emiſſa, qua loci Ordinarius, ſi præſens eſſet, commutare poſſet, & ipſi fideles commode adimplere non potuerunt (in ipſius loci Ordinarij abſentia) in alia pietatis opera commutare, necnon omnibus, & ſingulis Chriſtifidelibus, tam forenſibus, quam in ciuitatibus, & locis, in quibus ipſa domus exiſtunt commorantibus, Euchariſtiæ ſacramentum, quocumque tempore (feſto Reſurrectionis dumtaxat excepto) eorumdem fidelium, Parochialium Eccleſiarum, Rectorum abſentium, & quotumlibet aliorum licentia minime requiſita, miniſtrare libere, ac licitè poſſint & valeant, parce tamen, ne quarela inde eueniant.* Circa quam conceſſionem aduertit Collector priuilegiorum, *verbo, abſolutio quoad ſeculares*, 1. §. 17. quod eamdem auctoritatem haberent Prouinciales, & Guardiani, ſiue Præſidentes domorum Fratrum Minorum, & quatuor Confeſſores per eoſdem aſſignandi, vt prædictum eſt, & hoc in Regnis præfatis, & non alibi, virtute communicationis ſpecialis, cuius fit mentio in eodem Compend. *verbo, communicatio priuilegiorum*, §. 9. & 10. Idem Sixtus IV. *conceſſit olim Fratribus Ordinis Minorum auctoritatem, confeſſiones audiendi, & ab omnibus caſibus excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, ac ſuper quacumque irregularitate, Ordinario tam à iure, quam ab homine reſeruatis, toties, quoties opus fuerit, abſoluendi, & diſpenſandi, ac vota quacumque permutandi, & relaxandi, & pœnitentiam ſalutarem iniungendi, ſicut poteſt Diœcesanus, ideſt ſine aliqua præſentatione.* Habetur in Supplemento fol. 5. conceſſ. 8. & refertur in Compend. *verbo, abſolutio, quoad ſeculares*, 1. §. 2. De qua quidem conceſſione, licet prædictus priuilegiorum Mendicantium Collector, dubitauerit, An eſſet intelligenda dumtaxat reſpectu Fratrum, an vero etiam reſpectu ſecularium? hanc dubitationem ſuſtulit poſt modum P. Fr. Antonius à Corduba, in annot. ad Comp. *ver. abſolutio quoad ſeculares*, 1. *annot. ad dictũ* §. 20. dicens, quod ſine dubio, ſe extendebat etiam ad ſeculares, vt ex eadem patet, quamuis auctoritas diſpenſandi, ac commutandi vota, non fuerit eidem conceſſa, niſi tantùmodo quoad fratres, vnde ſupra ſeculares penes hoc quod eſt diſpenſare, aut commutare eorum vota, virtute ſuprad. conceſſionis, nihil omnino poterant, & ait, quod ſic erat in vſu. Sed his prætermiſ-

Cõfeſſores Regulares, olim præſentati ſecundum formã iuris, aliqua habebant priuilegia, quibus abſoluere poterãt à caſibus iure & ſpeciali ter reſeruatis. *Mon. Ord. 1. impr. f. 44. & 2. f. 128 con. 287. & refertur in Comp. verb. abſolutio, quoad ſeculares*, 1. §. 17.

Collect. priu. verbo, abſolutio quoad ſeculares, 1. §. 17.

Comp. priuil. verbo, communicatio priui. §. 9. & 10.

Supplem. f. 5. conc. 8 & refertur in Compen. verbo, abſolutio, quoad ſeculares, 1. §. 20.

Cordu. in annot. ad Comp. verbo, abſolutio, quoad ſeculares, 1. §. 20.

sis, præter supradictam Sixti IV. concessionem, reperitur & alia Vrbani IV. *qua concessit Fratribus Carmelitanis, vt de licentia Prælatorum Ecclesiæ, possent audire confessiones omnium fidelium, causa deuotionis ad eos occurrentium, nisi talia commississent, propter qua Sedes Apostolica merito foret consulenda.* Habetur in Monum. Ord. 1. impress. f. 85. & 2. f. 168. concess. 392. & refertur in Comp. vbi supra, §. 19. & dicit ibi Collector, quod Sixtus IV. declarauit, quod licentia, de qua in prædicta concessione fit mentio, intelligeretur ita, quod præfati Confessores essent præsentati secundum formam iuris. Quæ declaratio habetur in Monum. 1. impr. f. 98. & 2. fol. 181. concess. 439. Ex quibus omnibus constat, quod Confessores Regulares olim, facultatem habebant absoluendi à casibus, Episcopis iure communi & specialiter reseruatis. Dubitauit tamen priuilegiorum Collector, an dicta cõcessio Vrbani IV. esset in vsu, & an illa vti possent alij Mendicantes priuilegium habentes cõmunicationis. Sed prædictam dubitationem, sustulit etiam prædictus Pater Cordub. in annot. ad dictum Comp. §. 19. vbi late disputat, & tractat, an priuilegium deperdatur per non vsum, siue per vsum contrarium? Et multis hinc inde petitis rationibus, & variis, atque diuersis adductis iuribus, tandé concludit, supradictum priuilegium per aliquorum non vsum, haudquaquam fuisse reuocatum, quinuero dicit, quod quamuis ex hac parte esset nullum, per aliam nouam concessionem Clemẽtis VII. integre fuit confirmatum, atque reualidatum, postquam ipse confirmauit omnia Regularium priuilegia, ex certa scientia, quo (inquit) verbo, & confirmandi modo & forma, vtendo, confirmari videntur priuilegia, etiam per non vsum, aut per contrarium vsum reuocata. Qua de re videatur P. F. Emanuel Rodrig. tom. 1. qq. Reg. q 61. ar. 3. Sed prædicta omnia intelligenda sunt secundum antiqua nostra priuilegia, at nunc temporis, vt iam semel, atque iterum dixi, supradictis priuilegijs vti non licet, cum per dictum Clementem VIII. vt ex supradictis constat, & per Illustrissimorum Cardinalium responsiones & determinationes, adeo expresse omnia fuerint reuocata. Hactenus de isto Articulo.

Man. Ord. 1. impr. fo. 85. & 2. fol. 168. Comp. vbi supra, §. 19. Mon. Ord 1. impr. f 98. & 2. f. 181. con. 439

Cordu. in annota. ad Comp. verb. vbi supra, §. 19.

Emma. t. 10. qq. Reg. q. 61. ar 1. 3.

ARTICVLVS IV.

Vtrum supradicta priuilegia, ante prædictam reuocationem Clementis VIII. & alias, de quibus facta est mentio, iam per Concilium Tridentinum fuerint reuocata?

HAc in re, in libris, quos consului, inueni duas extremas Doctorum opiniones. Prima est asserentium prædicta Regularium priuilegia, quoad effectum absoluendi, à casibus Episcopis de iure, seu specialiter reseruatis, per Concil. Trid. fuisse derogata, & reuocata, & de nouo per declarationem Gregorij XIII. & alias, de quibus mentionem fecimus supra. Alij vero sunt in contraria omnino sententia, & dicunt prædictum Concilium, non ea reuocasse. De qua quæstione & controuersia, videatur P. Fr. Emmanuel Rodriguez in suis qq. Regul. 1. tom. q. 61. art. 9. in princ. & in explicatione Bullæ Cruciatæ. §. 9. nu. 135. in fin. & Enriquez Societatis Iesu, lib. 7. de indulgentijs, cap. 28. nu. 2. littera, §, & Viualdus in suo Candelabro aureo, tit. de absolutione, nu. 26. vbi multis probare contendunt, potuisse olim, etiam post Conc. Trident. præfatos Confessores Regulares, absoluere à casibus, quos specialiter sibi Episcopi reseruabãt quammaxime, per supradicta priuilegia, quidquid sit de alijs reseruatis à iure communi. Quorum funda-

Immen. 1. to. qq. Reg q 61. ar. 9. in prin. & in explicatione Bullæ Cruciatæ, §. 9 nu. 135. in fi. Enriq. lib. 7. de indulgen. c. 28. nu. 2. littera S. Viual. in candelabro aureo tit de absolutione, nu. 26.

fundamentum est, quia id (inquiunt) poterant ante prædictum Concilium Tridentinum, per Clemen. *Dudum, de sepulturis*, & quia Clem. prædicta, per eiusmodi Concilium, nullatenus est reuocata. Et quod non sit reuocata mordicus tenent: nam dicunt, quod iure & consuetudine est positum, & in prædicto Concilio Tridentino quammaxime obseruatum, vt quãdo aliquod ius, seu priuilegium, maxime contentum in corpore iuris communis reuocandum, atque annullandum, specialis de eo mentio fiat, vt patet in dicta Clemen. *Dudum*, vbi Clemens V. expresse reuocauit, Extrau. *Inter cunctas, de priuilegiis*, quæ erat Benedicti XI. & in Clemen. *de immunitate Ecclesiar.* reuocata fuit Decretalis, quæ incipit, *Clericis, eod. tit. lib 6* per illa verba: *Constitutionem prædictam penitus reuocamus, ac pro infecta omnino haberi volumus.* Quod quando non fit expresse, capitulum saltem reuocatum, in eius signum in margine apponitur, vt videre est in Conc. Trid *sess. 24. cap. 2.* vbi agendo de cognatione spirituali, & reuocando textum *in cap quamuis, eod. tit. in 6.* apponitur illa clausula, *constitutionibus in contrarium facientibus non obstantibus*, & in margine adducitur dictũ *cap. quamuis*. Cùm igitur nihil tale omnino reperiatur, in Concilio Tridentino de Clemen. prædicta, *Dudum, de sepultur.* constanter tenent Doctores supradicti, nullatenus esse reuocatam, sed adhuc permanere in sua vi, & robore, in omnibus quæ non contrariantur prædicto Concil. Tridentino, quinuero cum ipso quammaxime se compatiuntur. Sed quidquid de hoc sit, nam hac de re, tam quamplura diximus supra, propositæ difficultati atque quæstioni, his prætermissis dicendi modis, breuiter atque resolutiue respondeo, per sequentem Conclusionem.

Clem. Dudũ, de sepult. Extrau. Inter cunctas, de priuil. Clem. 1. de immun. Eccles. c. Clericis, eo. tit. lib. 6.

Conclusio.

SUpradicta priuilegia, Confessarijs Regularibus olim concessa, absoluendi à casibus Episcopis specialiter reseruatis, reuocata sunt per Concilium Tridentinum, & quando id ita non esset, iam expressissime nunc reuocata sunt, per nouum edictum, decretum atque constitutionem (de qua supra art. 2.) editam ab Illustrissimis Cardinalibus, præfectis declarationi dicti Concilij, & negotijs, causis, atque consultationibus Episcoporum, & Regularium, ex speciali mandato, & commissione, viuæ vocis oraculo desuper habito, Sanctissimi Domini Nostri Clementis Papæ VIII. neque est opus in præsentiarum, prædictum edictum, siue constitutionem referre, cum loco præallegato habeatur expresse. Sed quod ante prædictum Concilium, eiusmodi priuilegia fuerint reuocata, constare videtur ex illis verbis, quæ habentur *sess. 14 cap 7.* vbi dicitur, *quod licent Episcopi quoad suos subditos, sibi casus reseruare, & quod in mortis articulo, nullius est casus reseruatus, extra quam Sacerdotes, cum nihil possint in casibus reseruatis, id unum pœnitentibus persuadere nitantur, vt ad superiores & legitimos iudices pro beneficio absolutionis accedant.* Ex quibus, vt videtur, satis clare, colligitur quod Confessarij prædicti Regulares, iuxta dictum Concil. in casibus Episcopis reseruatis, etiam per sua priuilegia, iam omnino nihil poterant, secluso nouo quocumque edicto, atque Constitutione Clementis VIII. & declarationibus Illustrissimorum Cardinalium. Qui in cõtraria sunt sententia & opinione dicãt, quod voluerint: nam ego hac in re, nullo modo possum illis assentiri. Sed dicent prædicta Concilij verba, esse intelligenda tantummodo de Sacerdotibus & Confessoribus secularibus, non autem de Regularibus debite præsentatis, atque ab Ordinarijs approbatis, de quibus specialis, atque expressa mentio fieri debebat. Sed hæc nihil faciunt ad propositum,

Supradicta priuilegia Confessarijs Regularibus olim concessa absoluendi à casibus Episcopis specialiter reseruatis, reuocata fuisse videntur per Conc. Triden. & quando id ita non fuisset, nunc nouissime reuocata sunt per Clement. VIII. Concil. Trid. sess. 14. c. 7.

tum, cum, vt prædictum est, ex alio etiam nouo iure, dicta priuilegia toc vicibus, etiam post Concilium Tridentinum maneant reuocata, & annullata. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS V.

Vtrum aliqua fuerint olim priuilegia, Confessarijs Regularibus concessa, absoluendi etiam à casibus, Papæ & Summo Pontifici reseruatis?

HIc etiam Articulus proponitur, vt omnium rerum aliqualis habeatur notitia, & vt non hic quidpiam poſſit deſiderari. Cui & breuiter reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Aliqua erant olim Apoſtolica priuilegia, quibus conceſſa fuit facultas Confeſſarijs Regularibus, abſoluendi etiam à caſibus Papæ, ac ſummo Pontifici reſeruatis. Pro hac Concluſione facit, quoddam breue Sanctiſſimi Domini Pauli III. datum Romæ apud S. Petrum, ſub anulo Piſcatoris, die 3. Iulij anno Domini 1545. Pontif. ſui anno 2. *Quo conceſſit Presbyteris Societatis Ieſu, vt quilibet eorum, ad ſecularium confeſſiones audiendas, per Generalem Præpoſitum approbatus, & deputatus, audire poſſit quorumcumque vtriuſque ſexus fidelium confeſſiones, eiſdemq. auditis, ipſos & eorum ſingulos ab omnibus & ſingulis ſuis peccatis, criminibus, exceſſibus, & delictis, quantumcumque grauibus & enormibus, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, abſoluere, & à quibuſuis ex eiſdem caſibus reſultantibus ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, exceptis contentis in Bulla Cœnæ Domini.* Refertur hoc breue in Compendio Societatis Ieſu, *verbo, abſolutio*, 1. Cuius reſcriptum authenticum, habetur (vt dicitur) Valentiæ, in Collegio eiuſdem Societatis. Quo quidem priuilegio vtebantur, ac potiri olim poterant, omnes aliæ Religiones, priuilegium habentes communicationis. Sed præterea in Hiſpaniarum Regnis, conſuetudine eſt poſitum, vt quotannis concedatur Bulla Cruciatæ, qua ſemel in vita, atque iterum in mortis articulo, fit facultas abſoluendi à quibuſcumque caſibus, etiam Papæ & ſummo Pontifici reſeruatis, quæ quidem Bulla, nullatenus eſt reuocata in illis partibus per dictam nouam conſtitutionem Clementis VIII. nam illa tantummodo loquitur *de Confeſſionibus ſecularibus, ſeu Regularibus, per vniuerſam Italiam, extra Vrbem degentibus*, vt ſatis conſtat ex eadem. Sed difficultas hic moueri ſolet, An id fieri poſſit extra ſacramentum? & omiſſis varijs dicendi modis, quod eiuſmodi abſolutio, etiam extra ſacramentum fieri poſſit, ex iunioribus, tenet Enriquez, lib. 7. de indulg. cap. 13. littera T, aſſerens, Commiſſarium Generalem dictæ Bullæ Cruciatæ, id expreſſe dixiſſe, ac declaraſſe, nec (inquit) obſtant verba in eadem poſita, *auditis eorum confeſſionibus, &c.* ex quibus videri poterat, quod non auditis confeſſionibus, idipſum non valeant efficere, nam inquit, illa verba intelligenda ſunt reſpectiue. Duo enim, inquit, cõcedũt ibi Pontifices, primo abſolutionẽ à peccatis, deinde à cenſuris. Horum primum fieri non poteſt, niſi auditis eorum confeſſionibus, at ſecundum fieri poteſt, etiam extra ſacramentum; nam verba intelligenda, atque interpretanda ſunt ſecũdum terminos iuris, vt tenet communis opinio. Qua de re videatur Sot. in 4. d. 18. ar. 5. Armilla. *ver. excõmunicatio*, §. 20 Ledeſ. 2. p. 4. q. 29. ar. 9. Emma. 1. to. qq. Reg. q. 61. ar. 5.

Aliqua erant olim Apoſtolica priuilegia, quibus conceſſa fuit facultas Confeſſarijs Regularibus abſoluendi etiam à caſibus Papæ reſeruatis.

Comp. Societ. Ieſu, ver. abſolutio 1.

Nota hoc valde pro Hiſpaniarũ partibus

Difficultas. *Enriq. lib. 7. de indulgentijs, c 13. littera T. Sot in 4. diſt. 18 ar. 5. Armilla. ver. excommunicatio, § 20. Ledeſma 2 p. 4. q 29. ar. 9. Emma. 1. to. qq. Reg. q 61. art. 5.*

ARTI-

ARTICVLVS VI.

Vtrum per supradicta priuilegia olim, & nunc per Bullam Cruciatæ, in partibus, quibus viget, Confessarij Regulares absoluere possint, nominatim excommunicatos, aut manifestum percussorem Clerici in foro conscientiæ?

HAc de re, duas etiam esse inuenio, Doctorum opiniones & sententias. Prima dicit, quod virtute nullius priuilegij, aut Bullæ Cruciatæ, Confessores Regulares absoluere possunt, etiã in foro conscientiæ, & multo minus in foro exteriori, nominatim excommunicatos, aut manifestum percussorem Clerici, sed quod eorum absolutio remitti debet, ad iudices competentes, nempe eos, qui protulerunt excommunicationis sententiãs. Hanc sententiam, & opinionem tenent, in primis Collector priuileg. Reg. *verbo, absolutio quoad seculares, 2. §. 19 in fin.* & Couarr. *in cap. quamuis pactum, 1. p. n. 5.* Ioannes etiam Gutierrez in quæstionibus canonicis, cap. 1. nu. 1.

Prima opinio. *Collect. priui. in Compend. verbo, absolutio, quoad seculares, 2. §. 19. in fin. & Couar. in c. quãmuis pactum, 1. p. n. 5.*

Sed contrariam sententiam, tenent alij grauissimi DD. & ex iunioribus, tenet eam Medina in sua Summa Confessorũ, 2. p. cap. 12. in fi. Ledesma 2. etiã p. sui 4. q. 16. ar. 1. dub. vlt. Nau. lib. 5. Conf. tit. de excomm. conf. 47. n. 4. & 5. vbi allegat seipsum in Man. cap. 27. nu. 48. Et certe colligi videtur, ex quodã Iubileo Pij V. dato olim anno Domini 1568, 15. Kal. Nouem. Pontif. sui an. 3. vbi post alia in sequentia verba prorupit: *Declarantes insuper, tam præsentes, quàm alias quascunque concessiones, similium, vel dissimilium indulgentiarum, à nobis & prædecessoribus nostris hactenus emanatas, & in futurum quomodolibet emanandas, Christifidelibus concessas, nisi ad earum effectum in foro conscientiæ, & pœnitentiali, consequendum duntaxat, non autem in foro fori, & contentioso (nisi satisfecerint) nullatenus suffragari.* Ex quibus verbis à contrario sensu, videtur colligi, quod si satisfecissent, bene poterant absolui. Quod etiam colligi videtur, ex Conc. Trid. *sess. 25. de refor. c. 12.* vbi postquam dicitur, *quod excommunicati nominatim, ex quo fraudant decimas, non absoluantur, nisi plena sequuta restitutione*, dicendum apparet, quod eadem subsequuta, de mente Concilij, bene possint absolui. Addunt prædicti Doctores, supradicta habere locum, etiam in illis casibus, in quibus pars non fuerit realiter satisfacta, præstita tamen debita, atque legitima cautione de satisfaciendo, & maxime, quando aliud omnino propter inopiam, seu aliam similem causam, fieri non potest. Sed ego, in hac tantorum Doctorum varietate & controuersia, nolo in præsentiarum iudicem agere, neque meam sententiam, & opinionem statuere, quinuero ambas in propria cuiuslibet probabilitate relinquere, hoc solummodo contentus dixisse. Hic enim tantummodo contendo, breuissimam rerum omnium, quæ à Doctoribus dicuntur, tradere cognitionem. Qua ratione pro propositi Articuli solutione, sequentem statuo Conclusionem.

Secunda opinio. *Medin. in Man. nu. c. 12. in fi. Ledesma 2. p. sui 4. q. 16. ar. 1. dub. vlt. Nauar. lib. 5. Consil de excommu. conf. 47. n. 4. & 5. Concil. Trid. sess. 25. de reform. c. 12.*

Conclusio.

QVælibet prædictarum opinionum, probabilitatem habet, & ego in præsentiarum, earum nulli assentio, neque etiam dissentio, volo repugnare, aut contraire, propter Doctorum easdem sustinentium dignitatem & auctoritatem quammaximam, & fortissimas eorumdem rationes, vnusquisque in suo sensu abundet. Solummodo hac in re, aduertere libuit, id quod, quammagna consideratione dignum est, vt quando quispiam virtute supradictæ Bullæ Cruciatæ, in Hispaniarũ partibus, seu in quibus viget, fuerit absolu-

Quælibet prædictarum opinionum est probabilis.

dus, aut virtute alicuius priuilegij, siue Iubilei de nouo conceſſi, videatur, qualiter ſatisfactio prædicta ſit præmittenda, aut cautio ſufficiens præſtanda: quid etiam ſit faciendum, in caſu quo læſus ſiue percuſſus, vt percuſſorem vexet, ſatisfactionem renuat: qualiter iniuria ſit liquidanda, quando ſatisfactio altiorem requirit indaginem, & pro foro exteriori. De quibus latiſſime agit ſuprad. P. Emman. Rodrig. vbi ſup. ar. 8. & Nauarro etiam vbi ſup. oſtendens, qualiter à Confeſſarijs ſit præbenda ſchedula, & inſtrumentum abſolutionis à ſe factæ, coram Notario, & duobus, vel tribus teſtibus. Qua etiam de re videatur Salzedo in additio. ad practicam Bernardi Diaz de Lugo, cap. 109. littera A, in fin. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Emman. vbi ſupra. Nau. vbi ſup. Salzedo in add. ad pract. Bern. Diaz, de Lugo, cap. 109. litera A

ARTICVLVS VII.

Quid ſignificetur ſiue importetur, per abſolutionem factam in foro conſcientiæ?

VSitatiſſimum eſt in Bullis Cruciatæ, atque Iubileis, huiuſmodi clauſulam apponi, vt per ipſa abſoluatur quiſpiam, tantum in foro conſcientiæ, à quibuſcumque peccatis, cenſuris, &c. Cuius occaſione, non immerito, quæritur in præſentiarum, quid per huiuſmodi verba importetur, atque ſignificetur? Et præmiſſo, ex D. Iſidoro *in cap. forus, de verb. ſign.* quod forus eſt exercendarum litium locus, à Fando dictus, ſiue à Foroneo Rege, qui primus dicitur Græcis legem dediſſe, dico cum Præpoſitino *in cap. præterea* 2. *al* 2. *de ſponſalib.* & cum D. Antonin. 3. p. tit. 24. cap. 77. quod triplex eſt forus, alius contentioſus, alius pœnitentialis, quidam vero medius, & iſte dicitur forus conſcientiæ, qui quodammodo abſtrahit ab vno, atq; ab alio. Et vt hoc quod dicitur, plenius innoteſcat, oportet vt ſupradicta omnia amplius ex plicentur. Et dico, quod contentioſus forus idem eſt, & idem omnino pollet, ac forus exterior, quo quis ab Eccleſia, ſiue iudice, ligatur, aut abſoluitur. Pœnitentialis vero, eſt forus ſacramétalis, quando ſcilicet quis in ſacramento, ab aliquo peccato, ſeu cenſura ſacramentaliter abſoluitur, ſiue ligatur, non ſibi præſtita abſolutione. At conſcientiæ forus, medius inter vtrumque, is dicitur, quo auctoritatem habens ordinariam, aut delegatam, ſiue ex priuilegio, quempiam, non quidem ſacramentaliter, nec vero in foro contentioſo & exteriori, abſoluit, ſed tantummodo in foro conſcientiæ. Licet enim ſacramentalis, & conſcientiæ forus, quibuſdam vnus, & idem eſſe videatur, re tamen vera, non ita eſt, nam abſolutio, quæ conceditur in foro conſcientiæ tantum, poteſt fieri à Sacerdotibus, & à non Sacerdotibus, extra ſacramentum, vt conſtat ex experientia, & communi vſu Eccleſiæ, quo multi interdum abſoluuntur, ab excommunicatione, & à cenſuris in foro conſcientiæ tantum, qualem abſolutionem dant, & Sacerdotes, & non Sacerdotes, habentes iuriſdictionem, quales Vicarij Epiſcoporum multories eſſe ſolent; at vero abſolutio, quæ conceditur in foro pœnitentiæ, ſiue pœnitentiali, à ſolis Sacerdotibus Confeſſoribus fieri poteſt, atque eiſdem ſolúmodo conceditur, poſtquam fieri non poteſt extra ſacramentum. Qua de re videatur Sylueſt. *ver. abſolutio*, 1. nu. 3. & Nau. in Man. cap. 27. nu. 41. Quibus ſic præmiſſis, propoſitæ difficultati, per ſequentes Concluſiones reſpondetur.

Quidnam ſit forus, & quotuplex.

D. Iſidorus in c. forus, de verbor. ſignif. Præpoſiti in c. præterea, el 2. de ſponſal. D. Ante. 3. p. tit. 24. c. 77.

Nota hoc valde.

Sylu. ver. abſolutio, 1. n. 3. Nau. in Man. c. 27. nu. 41.

Prima Concluſio.

ABſoluere aliquem in foro conſcientiæ, eſt exercere poteſtatem auctoritate ordinaria vel delegata, ſiue ex Bulla, & priuilegio conceſſam circa

circa ipſum, non quidem ſacramentaliter, & ſimul cum peccatorum abſolutione, neque etiam coram Eccleſia, ſed tantummodo, vt valeat coram Deo, in ſalutem animæ ipſius. Hæc Concluſio eſt certa, & manifeſta: & ponitur à Sylueſt. & Nauar. locis ſupradictis, de qua videndus etiam eſt Couar. *in cap. alma mater, 1. p. §. 11. nu. 6.* Vbi latiſſime tradit, qualiter præfata abſolutio, licet fiat videntibus multis, & coram pluribus, non propterea eſſe deſinit in foro conſcientiæ, poſtquam, vt præſupponitur, non fit ſacramentaliter, neque cum ſtrepitu & figura iudicij, vt per ipſam tollatur ius tertij, & valeat in foro exteriori, & contentioſo, ſed ſolummodo, vt anima, quæ aliàs erat ligata excommunicationis, ſeu alterius cenſuræ vinculo, maneat abſoluta coram Deo. Qui abſoluēdi modus, frequentiſſimus eſt in Eccleſia, & in Concil. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 6.* conceditur Epiſcopis huiuſmodi facultas abſoluendi, à certis cenſuris, in foro conſcientiæ tantum. Circa quam abſolutionem hoc ſolummodo notandum occurrit, quod quamuis ſuperius dixerimus, huiuſmodi abſolutionem fieri poſſe à Sacerdotibus; & à non Sacerdotibus, ſi tamen per verba appoſita in Bulla, Iubileo, ſiue Priuilegio, præcipiatur, vt fiat a Confeſſoribus, minime fieri poterit ab alijs, qui non ſint Sacerdotes: quod eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum.

Aliquem in foro conſcientiæ abſoluere, eſt abſoluere ipſum non quidē ſacramentaliter & ſimul cum peccatorū abſolutione, neq; etiam coram Eccleſia, ſed tātummodo vt abſolutio valeat coṝ Deo in ſalutem animæ ipſius. *Sylu. & Nau. vbi ſupra. Couar. in c. alma mater, 1. p. §. 10. nu. 6. Concil. Trid. ſeſſ. 24. c. 6.*

Nota hoc valde.

In hac abſolutione, quæ eſt in foro conſcientiæ tantū, non eſt neceſſe, vt Sacerdotes aliquibus ceremonijs vtantur. *Suppl. fol. 99. conceſſ. 174. Comp. ver. ab ſolutio, quoad ſeculares. 1. §. 13. Nau. in Man. c. 26. nu. 9.*

Secunda Concluſio.

In hac abſolutione, quæ fit in foro conſcientiæ tantum, non eſt neceſſum vt Confeſſores Sacerdotes, ceremonijs vtantur, quibus de iure abſoluendi ſunt, qui aliqua de cauſa innodati extiterunt, vinculo excommunicationis. Hæc etiam Concluſio eſt certa & manifeſta, & quia contrarium erat faciendum de iure, hac de re nos Minores Fratres ſpecialem habuimus conceſſionem, factam à Leone X. quæ habetur in Supplem. f. 59. conc. 174. & refertur in Comp. *verbo, abſolutio quoad ſeculares, 1. §. 13.* vbi dicitur, *quod Fratres Minores, qui audiunt confeſſiones, abſoluendo in foro conſcientiæ excommunicatos, non tenentur ſeruare formam & ſolemnitatem, qua obſeruatur in publicis abſolutionibus; ſcilicet flagellationem tum. Pſal. Miſerere mei, &c.* De qua forma abſoluendi, videatur Naua. in Man. cap. 26. nu. 9. vbi inquit, quod licet prædictus abſoluendi modus, regulariter ſit ſeruandus, poteſt tamen prætermitti, quando commode fieri non poteſt, & quod abſolutio aliter facta tenet. Quod & ſæpiſſime fit in Religionibus, vbi apoſtatæ occultiſſimi à Prælatis diſcretis, occulte etiam abſoluuntur, ab excommunicatione incurſa propter apoſtaſiā, quamuis publici, & manifeſti, coram tota communitate, manifeſte etiam, & publice abſoluantur, cum flagellis, & alijs contentis in ſolemni forma, abſolutionis ab excommunicatione. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS VIII.

Qualiter ſe gerere debeant, circa Sacramenta, & alia, qui abſoluti ſunt in foro conſcientiæ tantum?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Absolutus ab excommunicatione in foro conſcientiæ tantum, ita ſe debet habere, & gerere, ac ſi omnino iniuſte in foro exteriori eſſet excommunicatus.

ABſolutus ab excommunicatione, in foro conſcientiæ tantum, ita ſe debet habere, & gerere erga ſacramenta, & alia, ac ſi omnino iniuſte in foro exteriori eſſet excommunicatus. Hanc Concluſionem tenet expreſſe

Soto in 4. dist. 22. q. 1. art. 3. & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 3. & 38. & Couar. *in cap. alma mater, 1. p. §. 9. nu. 7.* vbi & Doctores isti latissime tractant de differentia, quæ versatur inter excommunicationem iniustam, & omnino nullam. Quarum prima, licet iniusta, valet tamen regulariter, quantum ad forum exterius, & eius virtute tanta fit executio, ac si esset iusta, iuxta *cap. cum inter, de re iudicata, & l. res iudicata. ff. de reg. iur.* ob quod D. Gregor. cap. 1. 11. q. 4. dicit esse timendam: *Sententia Pastoris* (inquit) *siue iusta, siue iniusta, timenda est.* At vero secunda & nulla, nullatenus est timenda, maxime, si sit nulla ex defectu causæ, siue iurisdictionis. Qua ratione Caietan. in tractatu 10. q. 2. de effectu excommunic. dixit supradictam excommunicationem iniustam, ob prædictas causas, non esse proprie excommunicationem, sicuti neque homo mortuus, est proprie homo, quod & probat atque prosequitur latissime Nauar. loco supracitato, cap. 27. nu. 3. Ad propositam ergo nostram Conclusionem reuertendo, Dico, quod qui in foro conscientiæ tantummodo, est absolutus ab excommunicatione, perinde se debet habere, ac si omnino iniuste esset excommunicatus in foro exteriori. Poterit enim celebrare, & quamuis publice celebret, etiã cum scandalo, etsi peccat propter scandalum, in foro tamẽ interiori non remanebit irregularis, quamuis in foro exteriori, stando in rigore iuris, irregularis dijudicetur. Huius ratio est (inquit Nauarr.) nam publicitas facti, & multorum scandalum, non sunt iusta causa, ratione cuius, quis irregularis efficiatur, neque irregularitas contrahitur, nisi tantummodo propter causas in iure expressas: quo fit, vt qui semel in interiori foro ab excõmunicatione fuerit absolutus, & liberatus, celebrando nullatenus irregularis efficiatur in foro interiori, quinuero, nec in exteriori (secundum æquitatem) adeo vt si iudici constaret ipsum fuisse in interiori foro absolutum, nullatenus eundem deberet, vt irregularem tractare, neque condemnare, propterea quod celebrauit, maxime si sine scandalo id fecit. Qua de re videatur Nauarr. loco supracitato, cap. 27. num. 43. & Simancas de Catholic. institution. cap. 47. num. 79. vbi latissime hac de re agunt, explicando, & dicendo, qualiter circa sacra & diuina, & exteriorem hominum communicationem, se gerere & habere debeat, qui in foro conscientiæ, & interiori absolutus fuerit ab excommunicatione. Hactenus de isto Articulo.

Bot. in 4. d. 22 q. 1. art. 3.

Nau. in Man. c. 27. n. 3. & 38.

Couar. in c. alma mater, 1. p. §. 9. nu. 7.

De Differentia quæ versatur inter excõmunicationem iniustam, & omnino nullam.

c. cum inter, de re iud. l. res iudicata ff. de reg. iur. c. 11. 11. q. 4.

Caiet. tract. 10. q. 2.

Nau. vbi sup. nu. 3.

Nota hoc valde.

Nau. vbi sup. c. 27. n. 43.

Simancas, de Cathol. instit. c. 47. nu. 79.

ARTICVLVS IX.

Quid importetur, atque significetur, per absolutionem, quæ communiter dicitur, à culpa, & à pœna?

Clemen. 1. de priu. & excess. priuileg.

Nota quod culpa est quid distinctum à pœna sibi correspondente: nec semper tota remittitur pœna, & missa culpa.

HAec difficultas proponitur, ad explicanda quædam verba, proposita in Clemen. 1. *de priuileg. & excessibus priuilegiatorum*, quæ incipit: *Religiosi*, vbi *excommunicantur, & excommunicationis sententia innodatos esse ipso facto dicuntur, qui quemquam à culpa, & à pœna præsumpserint absoluere, per Sedem Apostolicam dumtaxat absoluendi.* Pro cuius intelligentia, oportet præmittere, & aduertere, quod culpa, quæ in peccato committitur, secundum omnes & rei veritatem, est quid distinctum à pœna eidem correspondente, imo vero culpa per pœnitentiam, seu contritionem remissa, adhuc pœna remanet, in hoc vel in futuro seculo soluenda; nam per absolutionem sacramentalem, solummodo pœna æterna in temporalem commutatur, quæ temporalis pœna, exsoluenda est, vel in præsenti vitæ per pœnalia opera, aut in futuro seculo, in Purgatorio, vel per indulgentias, &c. Ad quod propositum

positum ex communi consensu Ecclesiæ, dicitur, atque traditur esse Purgatorium, qui locus quidam est, vbi fideles ex hac vita in gratia decedentes, sine plena, atque perfecta peccatorum suorum satisfactione, peccatis purgantur (hoc est, pœnis pro peccatis debitis) atque ab alijs fidelibus iuuantur eorum suffragijs, siue indulgentijs, quæ interdum defunctis concedunt, seu pro eisdem lucrantur. Ex dictis plane constat, quantum distet culpa à pœna, quodq. pœna, non tota semper, cum culpa remittitur, per contritionem, neque etiam per sacramentalem absolutionem, sed aliqua interdum pars remanet, hic vel in futuro seculo soluenda. Quibus sic præmissis, facile est intelligere, quid importetur, per absolutionem, quæ est à culpa, & absolutionem, quæ est à pœna, quod planius fiet per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

TVnc quis plenarie dicitur absolui, à culpa & à pœna, quando debite dispositus, Pontificia auctoritate, & applicando illi ex thesauro Ecclesiæ, Christi Domini, atque Sanctorum merita, non solum absoluitur ab omni culpa, verum etiam, & ei remittitur, atque condonatur omnis pœna, ex peccato remanens, quæ in præsenti, vel futuro seculo erat soluenda. Supradictæ Conclusionis vera, atque perfecta intelligentia, ex poscebat, vt hic ex professo tractaretur, de Ecclesiæ thesauro, & eiusdem debita dispensatione, quæ auctoritatiue fit per Romanum Pontificem, & per Episcopos, & alios, qui ex ipsius concessione concedunt, atque concedere possunt indulgentias. Sed hæc proprium habent locum, & maiorem requirunt indaginem, siue disputationem, de quibus dicere in præsentiarum non est in votis. Pro nunc autem dixisse sufficiat, quod quandoq. in Bullis, Iubileis, atque priuilegijs, traditur huiusmodi facultas atque potestas, & ea qui debite vtitur, in nullam incidit pœnam, neque de eo intelligitur, Clementina prædicta, per quam, tunc quis absolui dicitur à culpa, & pœna, quando nullo excepto casu, omnis sibi per pœnitentiam culpa remittitur, ac simul indulgetur, & condonatur omnis pœna. Quod quidem non semper fit, sed cum expresse à Superioribus auctoritatem habentibus, id conceditur (claui non errante) alias enim pœna ex culpa prouenientes seu remanens, hic, vel in futuro seculo (nempe in purgatorio) venit luenda, & soluenda. Quando igitur Confessores Regulares, iuxta auctoritatem, & potestatem sibi concessam, recte suo funguntur munere, & officio, bene faciunt, atque vt dixi, in nullam incidunt pœnam, neque de illis loquitur Clement. At quia olim indiscreti quidam Sacerdotes, & Regulares Confessores, forsan quæstuarij & lucri causa, præfatas absque auctoritate, & debita potestate concedebant indulgentias, ideo per Clement. V. apposita fuit excommunicatio supradicta, in prædicta Clementina, qua, vt videre licebit, excommunicantur, dolose atque illicite præsumentes absoluere prædicto modo, vt dicitur à culpa, & à pœna. Videatur Gloss. ibidem, & Pater Frater Emmanuel Rodrig. 1. tomo, quæstionum Regular. q. 61. artic. 12.

Tunc quis dicitur absolui à culpa, & à pœna, quando nõ sola sibi remittitur culpa, verũ etiam, & pœna, quæ remanebat in hoc, vel futuro seculo soluenda.

Glos. in Clem. 1. de priuil. & excess. priuil. Emman. 1. to. qq. Reg. q. 61. ar. 12.

ARTICVLVS X.

Vtrum Religiosi siue Regulares, simplices dumtaxat Sacerdotes, absoluentes ab excommunicatione minori, incidant in excommunicationem maiorem, positam in supradicta Clement. 1. de priuileg. contra absoluentes sine auctoritate ab excommunicatione?

Clem. Dudū, de sepult.

PRo huius Articuli intelligentia, oportet præmittere, quod secundum *Clement. Dudum, de sepultur.* Regulares à suis Prælatis expositi, & ab Episcopis approbati, ad audiendas secularium confessiones, possunt procul dubio absoluere, ab excōmunicatione minori iuris, virtute delegationis, ibidem sibi factæ, qua sibi permittitur, vt sacramentum pœnitentiæ administrent. Nam in omni opinione, quicumque à peccatis mortalibus potest absoluere, potest & à minori excommunicatione. Qua de re videatur Sylvest. *verb. excommunicatio, 7. num. 37. & verb. absolutio, 1. num. 3.* & Nauarr. in suo Man. cap. 27. num. 26. Sed difficultas est de Religioso, siue Regulari, simplici Sacerdote, à Prælato non exposito, neque ab Episcopo Ordinario approbato, vt audiat, seu audire possit secularium confessiones, an hic cum iurisdictionem non habeat, ad absoluendum seculares à peccatis, potestatem habeat, ad absoluendum ab excommunicatione minori?

Quicumque à peccatis mortalibus potest absoluere, potest etiam & à minori excommunicatione. *Sylu. verb. excōm. 7. nu. 37. & verb. absolutio, 1. nu. 3. Nau. in Man. c. 27. nu. 26.*

Duæ hac de re opiniones.

Qua de re sunt duæ opiniones; quidā tenent, quod quilibet simplex Sacerdos, facultatem habet, absoluendi à venialibus, illam etiam habet absoluēdi ab excōmunicatione minori, qui ex consequenti tenentur dicere, quod simplices Sacerdotes Regulares, à prædicta excommunicatione minori absoluentes, in nullam incidunt excōmunicationem. Hanc sententiam tenet Nauarr. in Manu. cap. 27. num. 25. vbi inquit, quod quilibet simplex Sacerdos, etiamsi non sit Parochus, sicut potest absoluere à peccatis venialibus, non habentem mortalia, ita etiam potest absoluere à minori excommunicatione, quod & efficaciter contra Caiet. probat, *in cap. placuit, de pœnit. d. 6.*

Prima opinio. *Nau. in Man. c. 27. nu. 25. Idem in c. placuit, de pœn. d. 6.*

Alia est opinio Caietani supradicti, in summa, *verb. excommunicatio*, asserentis, simplicem Sacerdotem, & eum, qui à venialibus potest absoluere, nisi auctoritatem & potestatem habeat absoluendi etiam à mortalibus, non posse absoluere ab excommunicatione minori. Ex qua opinione, atque sententia dicendum proinde videtur, quod Regularis Sacerdos, siue auctoritate & potestate, absoluens à dicta excommunicatione minori, incidit in maiorem, latam in supradicta Clementina, contra absoluentes, & præsumentes absoluere, sine auctoritate, ab excommunicatione. Ex his opinionibus hæc vltima, quamuis rigorosa, stando in puncto iuris Clementinæ supradictæ, verior atque tenenda videtur. Pro qua sequentem statuo Conclusionem.

Secūda opinio. *Caiet. in sum ma, verb. excōmunicatio.*

Conclusio.

Regularis simplex Sacerdos, sine legitima auctoritate, & potestate absoluens, etiam ab excommunicatione minori, incidit in maiorem, positam in Clementina, 1. de priuilegijs.

REgularis simplex Sacerdos, auctoritatem, & potestatem non habens, absoluendi à peccatis mortalibus, neque ad id per Prælatum expositus, & ab Episcopo Ordinario approbatus, ab excommunicatione minori absoluens, incidit in excommunicationem maiorem, positam in supradicta Clementina.

Hanc sententiam, & opinionem tenet Geminian. *in cap. vnico de his, qua vi, me-*

vi, metus vi cauſa, lib. 6. in fin. quam, & probat hac ratione; nam in dicta Clementina, ſimpliciter. & abſolute, prohibetur prædictis Religioſis, ne ſine licentia & auctoritate ab excommunicatione abſoluant; nec diſtinguitur ibi, aut fit ſermo de maiori excommunicatione, vel de minori: ſed excommunicatio ſimpliciter ſumpta, ſtando in terminis iuris, æque dicitur de maiori, atque minori: ergo, vbi ius non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, ex quo proinde ſequitur, quod Religioſi ſupradicti, incidunt in ſupradictam excommunicationem. Quæ ſententia, & noſtra Concluſio, confirmari poteſt, quia non deſunt viri docti, qui dicant etiam eos, qui ex Regularibus (vt præmittitur) à peccatis poſſunt abſoluere, vtpote ab Epiſcopis approbati, etiam in eamdem incidere, niſi ad hoc ſpeciale habeant priuilegium; nam priuilegia communiter Regularibus conceſſa, niſi aliud exprimatur, tantum intelliguntur de audiendis ſecularium confeſſionibus, & abſoluendo ipſos à peccatis, non vero ab excommunicationibus, &c. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant. *Gemin. in e. vnico de his, quæ vi metuſtue cauſa, lib. 6 in fine.*

ARTICVLVS XI.

Vtrum Confeſſarij Regulares, vbi publicatur Bulla Cruciatæ, ſeu virtute ſuorum priuilegiorum, antequam reuocarentur, quoad abſolutionem à caſibus Papæ, & Epiſcopis reſeruatis, ſeculares non habentes ipſam, à cenſuris, & caſibus reſeruatis poſſint abſoluere?

HÆc difficultas, in præſenti tẽpore non habet locum, in his Italiæ partibus, cum priuilegia quantum ad abſoluendum à cenſuris & caſibus reſeruatis, vt ſupra diximus, iam fuerint reuocata, neque eis vti poſſimus, ſed quia poterunt iterum concedi, non ab re viſum eſt, illam mouere; quæ quidem, vt videtur, magis conſiſtit in facto, quam in iure, atque ex alia difficultate dependere, an ſcilicet per præfatam Bullam Cruciatam, circa non ſumentes ipſam, reuocata ſint omnia priuilegia, Religionibus, & earum alumnis, pro abſoluendis ſecularibus conceſſa? Hac de re, inter Doctores antiquos, atque Iuniores, prædictæ Bullæ Cruciatæ expoſitores, magna lis eſt, & controuerſia. Duæ hac de re opiniones.

Quidam enim dicunt, priuilegia omnia pro abſoluendis ſecularibus, non habentibus Bullam Cruciatæ, per eandem eſſe ſublata, & reuocata; quod & probant, ſeu probare contendunt, ex illis verbis, quibus in eadem dicitur, *quod per eam non ſuſpenduntur gratia conceſſa Superioribus Ordinum Mendicantium, quantum ad eorum Fratres ſolummodo.* Ex quibus verbis, à contrario ſenſu colligunt, quod conceſſæ quoad abſolutionẽ ſecularium (& idem dicunt quoad diſpenſationem, & commutationem votorum) per dictam Bullam ſuſpenduntur, & quantum ad non habentes illam, omnino ſunt ſublatæ, atque reuocatæ. Prima opinio,

Alij vero in contraria ſunt opinione, & ſententia, aſſerentes, quod ſupradicta priuilegia, olim conceſſa Confeſſoribus Regularibus, Ordinum Mendicantium, & aliorum, ad abſoluendum ſeculares à cenſuris, & caſibus reſeruatis, caſu quo non fuiſſent reuocata, ſeu in partibus, in quibus non ſunt reuocata, non ſunt per ſupradictam Bullam ſuſpenſa & reuocata, neque etiam conceſſa ad diſpenſandum, ſeu commutandum ipſorum vota. Nam licet, vt videtur, concedantur perſonis, non tamen conceduntur ipſis, Secũda opinio.

vt

vt personis singularibus, & particularibus, sed vt personis cõmunibus Ordinum professoribus, quibus Ordinibus Sedes Apostolica voluit præfata priuilegia, fauores, & gratias impertiri. Vnde, inquiunt, potius sunt, ac censeri debent, priuilegia realia, quam personalia, & dictis Ordinibus magis, quam singularibus personis concessa, nec proinde per supradictam Bullam reuocata. Ex his duabus opinionibus, quamuis vtraque suum fundamentum habeat, nec probabilitate careat, secunda tamen est fauorabilior, ac etiam videtur probabilior, de qua sequentem statuo Conclusionem.

Conclusio.

Si Regularium priuilegia, quãtum, ad absolutionẽ à casibus reseruatis, non fuissent reuocata, Confessarij Regulares, vi tute suorũ priuilegiorum, bene possent secum à casibus reseruatis absoluere, &c. prout est ide fuerit concessum, quamuis & ipsi non habeant Cruciatæ Bullam.

Nauar. de indulgent. nota. 28. nu. 13. & 14. Nau. vbi sup. not ab. 36.

QVando priuilegia, quantũ ad absolutionẽ à casibus reseruatis, reuocata non erant, Confessarij Regulares, virtute suorum priuilegiorũ, bene poterãt absoluere, seculares à censuris, & casibus reseruatis, atque in ipsorum votis dispensare, aut ea commutare, prout in priuilegijs sibi fuerat concessum, quamuis & ipsi non haberent Bullam, quæ dicitur Cruciatæ. Hæc Conclusio fundatur in adductis pro supradicta sententia, & opinione, & præterea: quia omnes facultates, & gratiæ, quæ indicta Bulla Cruciatæ conceduntur, indulgentur, atque cõceduntur, personis particularibus, vt latissime probat Nauar. lib. de indulg. notab. 28. nu. 13. & 14. Quod & exinde potest colligi, nam in suspensione indulgentiarum, quæ habentur in eadem Bulla, dicitur, quod pro accipientibus eam reualidantur, & certum est, quod personæ singulares, & non Monasteria, aut Conuentus, sunt qui dictas Bullas accipiunt: ergo sicut in ea non conceduntur priuilegia, nisi personalia, & singularibus personis concessa, ita nec suspenduntur, nisi concessa eisdem singularibus personis, non vero concessa Monasterijs, siue Religionibus; nam hoc necessarium erat exprimere. Vt enim tradit Nauar vbi supra, notabil. 36. in generali priuilegiorum reuocatione, non includuntur priuilegia concessa Religionibus, nisi hoc expresse dicatur, neque in generali suspensione, suspenduntur priuilegia Ordinibus, & Religionibus concessa, nisi id etiam exprimatur expresse. Ex quo consequenter colligitur, quod poterant olim Confessarij supradicti, seculares à censuris, & casibus reseruatis virtute suorum priuilegiorum absoluere, & cum ipsis dispensare, atque eorum vota commutare, iuxta tenorem eorumdem, etiam si neque ipsi Confessores, nec pœnitentes haberent Bullam Cruciatam, siquidem huiusmodi priuilegia, etiam quoad hoc, fuerint realia, non vero personalia, Religionibus, & Ordinibus, siue Monasterijs concessa, licet secus appareat, nec per Bullam Cruciatæ (vt dictum est) vllo modo reuocata, aut suspensa, quamuis exinde commodum, atque vtilitas, non parua, sed magna personis particularibus resultet. Non supradictis omnibus obstat, quod dicitur in eadem Bulla, quod suspenduntur facultates, & gratiæ, concessæ Monasterijs, Confraternitatibus, atque Hospitalibus, &c. quæ videntur esse priuilegia realia & nõ personalia, & nihilominus suspensa, atque pro non fumentibus Bullam reuocata: nam dici potest, quod in dictis verbis, solummodo fit mentio, suspenduntur, seu reuocantur indulgentiæ quas lucrantur seculares, visitando dicta Monasteria, & Confratres supradicti, seu alij, inseruiendo Hospitalibus, seu aliquid aliud agendo, secundum eorum Apostolicas Constitutiones, quarum respectu priuilegia supradicta sunt personalia, & non realia; secus est autem de alijs conceſſis Ordinibus, seu Religionibus, ad absoluendum, dispensandum, siue commutandum, &c. Hæc omnia hic afferre libuit, pro maiori Confessorum instructione, aut si quando forsan dicta priuilegia iterum concedantur.

ARTI-

ARTICVLVS XII.

Vtrum Confessarij Regulares, audientes secularium confessiones, si habeant priuilegium, teneantur pœnitentes à casibus reseruatis, sibi confessis necessario absoluere?

HAc de re, vt video, duæ circumferuntur opiniones. Quidam enim dicunt, non teneri neque obligari, Confessarios Regulares, pœnitentes sibi confessos absoluere, à censuris & casibus reseruatis, quamuis ad id Cruciatæ Bullam, priuilegium, siue auctoritatem habeant, imo vero possunt, & debent, in grauioribus criminibus, ipsos ad proprios Ordinarios remittere. Hanc sententiam, & opinionem tenuit olim Pater Frater Angelus de Clauasio, cuius est insigne illud opus, Summa Angelica, communiter nuncupatum, vt habetur in Supplemento, folio 97. & refert Collector priuilegi verbo, *absolutio quoad seculares*, 2. §. 13. Et eamdem tenuit olim Pater Frater Emmanuel Rodriguez, in explicatione Bullæ Cruciatæ, §. 9. num. 144. neque ab ea recedit in suis quæstionibus Regularibus, tom. 1. quæst. 61. artic. 15. vbi hac de re agit. Et probari potest hæc sententia, per ea, quæ notantur, & traduntur à Doctoribus *in cap. nuper, de decimis*, vbi habetur, quod priuilegio potest quis renuntiare, respectu iuris tangentis seipsum. Vnde & Panormit. *in cap. si de certa, eodem titulo*, inquit, liberum esse cuilibet renunciare priuilegio suo, respectu iuris tangentis ius ipsius renuntiantis, modo non tangat ius Superioris, aut tertij: cum igitur priuilegia supradicta, tangant ius proprium Confessariorum Regularium, non vero pœnitentium, aut saltim ius ipsis iam quæsitum, sed quærendum, dispensandum, atque distribuendum per Confessarios supradictos, dicendum videtur, quod Confessarij prædicti non tenentur, nec obligantur ad absoluendum seculares sibi confessos, & pœnitentes, à censuris & casibus reseruatis, etiamsi habeant Bullam, seu auctoritatem ad illud, sed possunt ipsos ad suos proprios Ordinarios remittere, non solum pro dispensationibus, verum etiam, & pro absolutione à peccatis grauioribus quam maxime.

Duæ hæc de re sunt opiniones. Prima opinio. *Summa Ang. suppl. fol 97. Collect priu. ver. absolutio quoad seculares, 2. §. 13. Emma. in explicat. Bullæ Cruciata. §. 9 nu. 144. & 1. tom. 99. Reg. q. 61. ar. 15. c nuper, de decimis. Panor. in c. si de certa, eod. tit.* Licitū est cuilibet renūciare priuilegio tangenti ius ipsius particulare, modo non tangat ius cōmune.

Alia est aliorum opinio, contrarium omnino tenentium, atque asserentium, Confessarios prædictos, omnino teneri ad exercendum suum munus, & officium, ex quo habuerint priuilegium, & audierint iam ipsorum secularium confessiones, & non existente iusta, & rationabili causa, sine culpa non posse eosdem remittere ad suos Superiores. Quæ opinio, quia magis placet, & arridet, & rationi, atque æquitati videtur conformior, pro ea sequentem statuo Conclusionem. Secūda opinio.

Conclusio.

QVi Regularis Confessor, audiens alicuius, secularis confessionem, cum possit ipsum absoluere, seu cum ipso dispensare, aut ipsius vota commutare, quia nempe Bullam, seu legitimum priuilegium habet, potestatem, atque facultatem, auditis ipsius peccatis, ad suum remitteret Superiorem, sine iusta, atque legitima causa, iniuriam proculdubio illi irrogaret, & peccaret ad minus venialiter. Hanc sententiam, & opinionem, tenet Enriquez, lib. 7. de indulgent. cap. 28. num. 2. littera t. & Nauar. in Manuali, præludio 9. num. 12. allegans Caiet. 12. quæst. 96. artic. 5. & placet grauissimis Doctoribus. Et ratio ipsius in promptu est, nam licet, vt dicit Confessor Regularis, absoluere teneatur eum quem de confessione audit, si potest, & ad id auctoritatem habet, *Enriq lib. 7. de indul. c. 28 nu. 2. lit. t. Nau. in Manual. p. n. 12. Caiet. 12. q. 69. ar. 5.*

cit contraria opinio, proprio priuilegio renunciare quispiam possit, non tamen in casu, quo id vergit in præiudicium alterius, vt in proposito contingit: nam, postquam Confessor, pœnitentis peccata in confessione audiuit, ac permisit eumdem confusionem pati, iniuriam atque præiudicium illi procul dubio faceret, si ipsum cum possit, non absoluat, atque cum eo dispenset, & faciat libenter omnia, quæ potest: hoc enim esset cogere prædictum pœnitentem, cum ipsius confusione, & verecundia, bis propria peccata confiteri, quod grauamen est, atque iniuria non parua. Sed præterea, in eo iniuria etiam irrogaretur eidem Pœnitentiæ sacramento, postquam ex tali absolutionis denegatione, quod iuxta sententiam Christi Domini, iugũ suaue est, & onus leue, graue, atque onerosum appareret, atq; fieri videretur aliquibus, ex prædicta occasione. Qua ratione, resolutiue dicendum, videtur, quod Regulares Confessores, non debent cogere pœnitentes, bis peccata sua confiteri, sed ipsos, cum possunt absoluere, iuxta sua priuilegia, si illa habuerint, aut si illi habeant Bullam Cruciatæ: nam ex quo ipsorum audiunt confessiones, & ipsi se exponunt ad easdem audiendas, atque ab Episcopis in idipsum approbantur, iam ipsi pœnitentes habent quasi ius quæsitum, vt ipsos absoluant, nec sine iusta atque legitima causa, eos remittant ad Superiores. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant, & de tota Quæstione.

QVÆSTIO XLVII.

De Confessarijs Regularium, quantum attinet ad facultatem, dispensandi cum secularibus, in impedimentis, & votis, aut vota ipsa commutandi, in Sex Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Confessores Regularium, per Prælatos suos expositi, atque ab Episcopis approbati, ad petitionem debiti, cum inceſtuosis secularibus possint dispensare?

Quidnam sit incestus.

PRo huius Articuli intelligentia, præmittere breuiter oportet, quid sit incestus? Et dico cum Magist. Sot. in 4. distinct. 37. quæst. vnica, ar. 2. quod quamuis incestus generali significatione, idem sit, atque idem polleat, quod pollutio, & inceſtare, idem quod polluere (dicitur enim a cestu, quod erat Veneris cingulum, quo Marti lumbos succinxit, quasi eum constringens, vt fidem thori seruaret eidem) quo sit, vt in rigore, quodcumque adulterium, quo thorus coniugalis polluitur, & maculatur; congruentissime dici incestus possit, attamen ex Ecclesiastico vsu, prædictum nomen tractum est, ad significandum pollutionem consanguineæ, vel vxoris, & ipsius consanguineæ, intra quartum gradum, de quo plura reperiuntur capitula in iure, *cap. 1. & 2. & c. transmissa, de eo qui cognouit consanguineam vxoris, & cap. veniens, cap. ex literis, 32. quæst. 7. cum aliys sequentibus.* De hoc incestu, & ipsius impedimento, magna est lis, & controuersia inter Doctores, an oriatur ex quolibet coitu cum consanguinea, an vero so-

Sot. in 4. d. 37 q. vnica, ar. 2. c. 1. & 2. & c. transmissa, de eo qui cog. cẽ. sang. vxoris. c. veniens. c. in literis, 32 q. 7 cum multis aliis.

ro ſolummodo,ex coitu viri, cum conſanguinea propriæ vxoris, ſiue è contra ? De qua quæſtione videatur Sot. loco ſupracitato, in vltimo dubio, & Nauar. in Manuali, cap.22. num.75. Et verior, atque communior eſt opinio, aſſerentium huiuſmodi inceſtum, ſolummodo oriri quantum ad effectum non petendi debitum,ex coitu viri cum conſanguinea vxoris ſuæ, vel è contra. Sed qui diquid de hoc ſit (nam hoc maiorem, atque longiorem requirebat diſputationem) omnes Doctores conueniunt in hoc, quod in tali inceſtu, atque in ipſius impedimento, poſt matrimonium contractum, Epiſcopus diſpenſat, atque diſpenſare poteſt, vt tenent ſupradicti Sot. & Nauid quod, & facere debet quammaxime, vbi periculum ſubeſt incontinentiæ, *per cap. antiqui, cap.in adoleſcentia, 33. quæſt.2. & cap. ex literis, el 1. de eo qui cognouit conſang. vxor. ſua*,qua de re videatur Paludan. in 4 diſt. 34.quæſt.1. & D. Antoninus, 3. par. tit. 1. cap. 15. §.4. & alij, quos refert, & citat Nauar. vbi ſupra.

Secundo præmitto, eſtq. hoc quammaxime notandum, ex eodem Nauar. in prædicto Manuali, cap.16. num.30. & cap.27. num.252. quod quamuis Regularibus, auctoritas Epiſcoporum interdum concedatur, vt diſpenſare poſſint in caſibus Epiſcopis reſeruatis, non tamen intelligitur facultas conceſſa,per illa generalia verba,ad diſpenſandum cum ſupradictis inceſtuoſis, aut cum his, qui ante matrimonium contractum vorum caſtitatis emiſerunt, vt poſſint petere debitum; nam quamuis, vt præmittitur, hoc Epiſcopi facere poſſint,vt tenet communis opinio, non tamen proprie iſti ſunt,aut dicidebent,Epiſcoporũ caſus,ſed impedimenta,& aliud eſt iudicium de caſibus, aliud vero de impedimentis. Quod, vel ex hac ratione patet, nam quando priuilegia, & conceſſiones de prædictis mentionem faciunt, non vocantur caſus, ſed impedimenta, & extendere vnum ad alterum,vt tenent graniſſimi Doctores, non videtur tutum, atque ſecurum, quidquid alij dicant, qua de re videatur P.E.Emman. Rodrig. in explicatione ſuæ Bullæ Cruciatæ, §. 9. num.134.

His igitur ſic præmiſſis, quod modo in præſentiarum quæritur, eſt, an Confeſſarij Regulares, per Prælatos expoſiti, atque ab Epiſcopis approbati, quo poſſint ſecularium confeſſiones audire, virtute ſuorum priuilegiorum diſpenſare poſſint cũ his inceſtuoſis, in impedimentis, cauſa carnalis copulæ, mariti cum conſanguinea vxoris ſuæ, aut conſanguinei mariti cum vxore ſua, intra quartum gradum ? Cui difficultati breuiter, & reſolutiue, reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Sot. vbi ſupra dub. vlt. Nau.in Man. c.22.nu.75. In impedimento inceſtus poſt matrimonium contractum, diſpenſant.atque diſpenſare poſſunt Epiſcopi. *Sot. & Nau. vbi ſupra. c. antiqua. c.in adoleſcentia, 33. q.2. c.ex literis,de eo qui cognouit conſang. vxoris ſuæ. Palud.in 4.d. 3. a.9.1 D. Ante.3.p. tit.1.c.15.§.4 Nau.in Man. c.16.n.30.& c.27.nu.252.* Epiſcopus facultatem ſuam concedens ad abſoluendum a caſibus ſibi reſeruatis,non perinde eam concedit,ad diſpenſandum in impedimentis. *Emman.in explicatione Bullæ Cruciatæ, §.9. nu.134.*

Prima Concluſio.

SI non fuiſſent reuocata, aliqua erant olim priuilegia, per quæ Confeſſarij ſuprad cti, quantum ad petitionem debiti diſpenſare poterant cum inceſtuoſis. Hæc Concluſio apponitur, vt dictorum priuilegiorum ali qualis habeatur notitia, neque aliter poteſt probari, quam referendo ipſa, atque in primis adducitur hac de re,priuilegium quoddam Martini V. olim conceſſum Fratribus Benedictinis, & poſtea explicatum, declaratum, ac de nouo confirmatum,à Iulio II. cuius ſit mentio, in Monumentis Ordinis prædicti, *verbo, diſpenſatio, pagina 45.* Sed nouiſſime nos Minores Fratres, ad hoc habuimus ſpeciale quoddam viuæ vocis oraculum, factum à Pio V. Patri Fratri Ioanni de Aguilera, in Romana Curia olim Commiſſario generali, vt firma fide traditur, anno Domini 1579. 27. die Septemb. quod habetur authenticum in noſtro Conuentu Araceli,in Archiuio dicti Commiſſarij,

Si non fuerint reuocata, aliqua erant olim priuilegia, conceſſa Regularibus ad diſpenſandum cũ inceſtuoſis, ſuper impedimẽto ad petitionem debiti.

Comp. Soc. Ies. tit. dispenſatio, §. 8. Veracruz. in ſpeculo cõiug. ar. 21. de imp. inceſtus. missarij, quod est tenoris sequentis: *Sanctiſſimus Dominus Noſter Pius V. conceſſit, quod Fratres Confeſſarij Ordinis Minorum, ſi ſint viri docti, & iuxta formam Concilij Trident. approbati, ex commiſſione Provincialis, diſpenſare poſſint in foro conſcientiæ tantum, ad petendum debitum cum his, qui conſanguinitate, vel conſanguinea ſui coniugis, poſt matrimonium carnaliter cognouerunt.* Supradictum etiam viuæ vocis oraculum, refertur à Collectore priuilegiorum in Compendio Societatis Iesu, *titulo, diſpenſatio*, §. 8. & à Veracruce, in suo speculo coniugatorum, artic. 21. de impedimento inceſtus, & de eo mentionem facit Palacios, in 4. distinct. 22. disput. 2. quod priuilegium nescio an sit reuocatum, neque crediderim propter animarum periculum quod conueniens fuerit reuocari, quinuero, vt congruum habeatur remedium ad manum, pro Confessoribus secularium. Sed est aduertendum, hoc etiam esse intelligendum de impedimento inceſtus, proueniente ex eo, quod quis, vel quæ, sui coniugis consanguineum, aut consanguineam, carnaliter cognouerit post matrimonium contractum, nam si tale impedimentum matrimonium præcesſit, communis tenet opinio, quod super eo, etiam ab Episcopis non posset dispensari, quia est impedimentum, non solum impediens matrimonium, verum etiam dirimens post contractum: qua de re videndus est Sot. loco supracitato, concl. 1. Etiam oportet aduertere, quod in vtroque casu, in prædicta carnali copula, necessum est, vt semen intra vasa recipiatur, nam si effunditur extra, vel nefarie, (quod absit) haud quaquam contrahitur affinitas, vt probat supradictus Sot. per *cap. extraordinaria, 35. quæſt. 2. & 3.* vbi habetur, quod extraordinaria pollutio, non in naturalibus admiſſa, etiam sæpius iterata, non videtur matrimonium impedire, quamuis criminosa nimium ipsa sit, atque damnabilis.

Palacios, in 4 d. 22. diſp. 2. Sot. loco vbi ſupra, concl. 1. c. extra ordinaria, 35. q. 2 & 3.

Nota qualiter nunc contrahatur affinitas p carnalem copulam.

Concil. Trid. ſeſſ. 24. c. 4. de affinit. ex fornicat. c. quidam, 32. q. 7 & c. 1 & toto tit. de eo, qui cogn. conſang. vxoris.

Nulla est necessaria dispensatio ad petitionem debiti, in illis qui post Conc. Trid. cognouerunt sibi consanguineos in 3. & 4. gradu, nec vt possit contrahi, si fuerit illicita copula.

Notandum est etiam, quod olim, huiusmodi affinitas, per carnalem copulam, inter consanguineos, aut aliter, protendebatur vsque ad quartum gradum, sed nunc post Concil. Trident. *ſeſſ. 24. cap. 4. de affinitate ex fornicatione*, ex illicita copula, nullum impedimentum dirimens, aut impediens resultat, nisi sit in primo, vel secundo gradu, nec extenditur ad tertium, & quartum: per quod correctum est ius antiquum, *cap. quidam, 32. quæſt. 7. & cap. 1. & toto titulo, de eo, qui cognouit conſanguin. vxoris.* Vnde etiam hac de re, sequens statuitur Conclusio.

Concil. Trid. vbi ſupra. Nau. li. 4. cõſil. de cõſang. & affin. conſ. 5. nu. 3. & 4. Veracruz, in ſpeculo coniugiorum, ar. 21 de imped. affi. Ioan. Gutier. lib. 1. qq. Can. q. 15. nu. 11. Vivald. de matrim. nu. 101.

Secunda Concluſio.

Pro illis, qui illicitè cognouerunt carnaliter, consanguineam vxoris suæ, seu è contra, in tertio, & in quarto gradu, nulla est hodie necessaria dispensatio, ad hoc vt possint petere debitum, neque ad hoc, vt possint contrahere, & validum sit matrimonium. Hæc Conclusio colligitur expresse ex supradicto Concilio Tridentino. Et eam tenet Nauar. lib. 4. Consiliorum, de consanguinitate, & affinitate, consil. 5. num. 3. & 4. & Veracruz, in suo speculo coniugiorum, ar. 21. de impedimento affinit. & Ioan. Gutier. lib. 1. quæstionum Canonic. quæst. 15. num. 11. & Viuald. de matrimonio, num. 101. Quando, in 4. distinctione 41. num. 6. propositione 6. & Pater Frater Emmanuel Rodriguez, in explicatione Bullæ, §. 9. nu. 144. & in summa, prima parte, cap. 141. conclusione 12. & in quæstion. Regular. 1. tom. quæst. 63. artic. 1. Et ratio horum omnium, & supradictæ Conclusionis, est in promptu, quia ex præfato decreto Concilij Tridentini, affinitas ex illicita copula prouenies, non extenditur, neque protrahitur

trahitur vltra secundum gradum, vnde nec necessum est, vt in contracto in vlterioribus gradibus, Episcopi, neque Confessarij Regulares, virtute priuilegiorum, etiamsi ad hoc illa haberent, dispensent. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS II.

Vtrum Confessarij Regulares, possint similiter dispensare, vt petant debitum coniugati, adstricti voto castitatis.

PRo huius Articuli intelligentia, præmittendum est ex D. Tho. 2. 2. q. 88. art. 3. & ex Sot. in 4. d. 37. q. vnica, art. 1. in fine, & ar. 2. in 1. dubio, & dist. 38. q. 2. ar. 1. concl. 3. quod ille, qui post votum castitatis emissum, matrimonium contraxit, peccat mortaliter, & ab vxore suam minime potest petere debitum, quamuis si sit vir, illud reddere possit, aut interdum teneatur, secundum Doctores communiter, de quo specialiter videndus est Nauar. in suo Manual. cap. 16. num. 30. & cap. 22. num. 73. & Pater Frater Emman. Rodrig. in Summa, cap. 241. conclus. 13. de matrimon. Ex quorum omnium resolutione, certum est etiam, quod eiusmodi Episcopi dispensant, atque dispensare possunt. Quo præmisso, atque supposito, quæritur in præsentiarum, An Confessarij prædicti, virtute suorum priuilegiorum, dispensare possint cum supradictis, ad petendum debitum? Cui difficultati breuiter, ac resolutiue respondeo, per sequentem Conclusionem.

Quand. in 4. d. 41. num. 6. propos. 6. Emm. in expl. Bullæ, § 9. n. 144. & in sum. I. p. c. 141 concl. 12. & 1. to. 99. Reg. q. 63. ar. 1.

Qui post votum simplex castitatis emissum matrimonium contrahit, peccat mortaliter nec potest ab vxore petere debitum.

si non sint reuocata priuilegia, Confessarij Regulares exposita, & approbati, dispensare possunt, cum supradictis, vt petant debitum. *Colleftor Compend. Soc. Iesu tit. dispensatio, §. 10. Veracruz, in speculo coniugat. art. 5. de simp. voto. Palacios, in 4. disput. 2. Emman. 1. to. 99. Reg. q. 63. ar. 2. Sorbo, in addit. ad Comp. verb. absolutio quoad fœcu lares, 2. concl. 9.*

Nota hoc valde.

Conclusio.

SI non etiam, circa hoc à S. D. N. Clement. VIII. reuocata existant priuilegia, Confessarij Regulares, per suos Prælatos expositi, atque ab Episcopis approbati, ad audiendas fecularium confessiones, bene possunt dispensare cum ipsis, ad petendum debitum, si post emissum votum castitatis, matrimonium de facto contraxerunt. Hæc Conclusio fundatur in alia simili concessione, facta nobis Fratribus Minoribus à prædicto Sanctissimo Pio V. de qua certam fidem, fecit supradictus P. F. Ioan. de Aguilera quodam viuæ vocis oraculo, anno 1569. 28. die Octobris, quod etiam refertur à Collectore Compendij Societ. Iesu, *tit. dispensatio, §. 10.* & à Veracruce, in suo Speculo coniugatorum, art. 5. de simplici voto, & à Palacios, in 4. dispur. 2. de quo etiam videndus est, Pater Frater Emmanuel Rodrig. vbi supra, & in qq. Regul. 1. tom. q. 63. art. 2. & Sorbo in addit. ad Comp. *verb. absolutio quoad fœculares*, 2. concl. 9. Circa quam concessionem, est notandum, quod licet Episcopi dispensare possint cum coniugatis, qui post matrimonium contractum, de consensu vtriusque, cõtinentiam promiserunt, vt scilicet possint petere debitum, non tamen idipsum possunt facere prædicti Confessarij Regulares: nam facultas impetrata à supradicto Patre Fratre Ioan. de Aguilera, tantum fuit pro illis, qui ante matrimonium contractum, votum simplex castitatis emiserunt, non autem pro illis, qui post contractum matrimonium, fecerunt prædictum continentiæ votum: quo fit vt in hoc casu prædicta concessio nihil illis prosit, vt ex eadem patet. Et vt iam dixi, non crediderim eiusmodi indulta, & priuilegia, pro animarum salute Confessarijs Regularibus concessa, per Clement. VIII. in generali illa priuilegiorum reuocatione comprehensa, cum ibidem de absolutione, tantummodo fiat mentio, à casibus Episcopis reseruatis, non vero de dispensatione,

quantum ad effectum petendi debitum, neque appareat fuisse conuictiens, eiusmodi priuilegia reuocari, propter imminentissimum animarum periculum? nam sic astricti, & ligati difficillime, eadem in domo, aut forsan lecto existentes, se vllo modo poterunt, inuicem continere, magis quam sitiens existens ad fontem aquæ, occasione oblata: adire autem ad Episcopos, seu eo-Vicarios, longum, ac difficile, quinuero difficultatibus mille plenum, neque rumdem in hisce videtur oportere pœnitentes constringere, cum teste Salo-
Prouerb. 30. mone, qui mulcum emungit elicit sanguinem.

Præterea est notandum, quod si alter eorum, qui ante matrimonium contractum, votum castitatis emiserunt, moriatur, qui superstes fuerit, etiamsi cum illis semel fuerit dispensatum, vt possint petere debitum, non obstante prædicto castitatis voto, remanet cum sua obligatione prædicta, ita & non potest postmodum contrahere sine nouo peccato mortali, & si de facto contrahat, post matrimonium etiam contractum, non potest petere debitum, absque noua dispensatione Episcopi, seu alicuius ex supradictis Confessoribus Regularibus, vt præmittitur, ab Ordinario approbatis, & ad hoc per Prouinciales specialiter deputatis.

Vltimo, circa supradictam Conclusionem aduerto, quod ad hoc, vt id fiat, necessum est, vt adsit causa, quod generale est in omni dispensationis materia, nam vt omnes dicunt vnanimiter Doctores, dispensatio facta sine causa, nihil valet; attamen in hoc proposito, & præsenti casu, sufficiens, atque legitima causa, est ad dispensandum, quod coniuges sint iuuenes, nec possint
D. Thom. 2. 2. q. 88. per 12. artic. se continere, qua de re videantur supradicti Doctores, vbi supra. Et hæc pro isto Articulo sufficiant.

DD. cit. Mag. in 4. d. 88. Sot. in 4. d. eadem, q. 2. ar. 1. Idem de iust. & iur. lib. 7. q. 1. & 2. per totas. Sylu. ver. votum. Nau in Man. c. 12. Medin. in Summa. c. 14. §. 7. Quinque modis tollitur obligatio voti. Nau. vbi supra. n. 63. Quid interfit inter dispensationem, cõmutationem, & irritationem votorum. c. puella, 20. q. 2. c. manifestum 33. q. 5.

ARTICVLVS III.

Vtrum Confessarij Regulares, virtute prædictorum priuilegiorum, seu aliorum, possint in Votis secularium dispensare?

PRo huius Articuli, & sequentium intelligentia, suppositio, ac præmisso, quid sit votum, & omnibus his, quæ ad ipsius voti materiam spectant, de quibus latissime agunt Doctores Scholastici, cum D. Tho. 2. 2. quæst. 88. per duodecim Articulos, alij etiam cum Magistro Sentent. in 4. dist. 38. sed maxime Soto. q. 2. ar. 1. cum sequentibus, & latius, & expressius lib. 7. de iust. & iure, quæst. 1. & 2. per totas, & Sylvest. *verbo, votum*, latissime, & Nauar. in suo Manual. cap. 12. per plures numeros. Dico cum omnibus supradictis, & maxime cum Medina, in sua Summa, siue instructione Confessorum, cap. 14. §. 7. quod quinque modis tollitur, seu tolli potest, cuiuslibet obligatio voti, primo, per interpretationem, secundo per cessationem, tertio per irritationem, quarto per dispensationem, & tandem quinto & vltimo per commutationem, atque vt dicit prædictus Nauar. loco supracitato, num. 63. valde inter se differunt, dispensare, commutare, seu irritare aliquod votum, & multum interest, inter dispensationem, commutationem, atque irritationem. Irritatio enim, nullam aliam causam expostulat, quam voluntatem illius, qui ad irritandum potestate, & facultate pollet, *per cap. puella, 20. q. 2. cap. manifestum, 33. q. 5.* & omnes communiter Doctores. Dispensatio autem, causam iustam, atque rationabilem requirit, qua existente, qui dispensandi auctoritatem habet, potest omnino votum, & ipsius obligationem relaxare, absque eo, quod loco voti aliquid iniungat vouenti, & tam ille, qui votum emisit, quam qui dispensat, manent in conscientia secu-
ri.

ri. Commutatio autem, quæ vt nomen ipsum sonat est, veluti eiusdem voti redemptio, exigit, vt id, in quod votum est commutãdum, siue redimendum, æque bonum sit, aut melius, quàm illud, quod quis vouit. Tunc autem requiritur, quod sit æque bonum, quando ex aliqua iusta, & rationabili causa commutatur; tunc vero melius exigitur, quando non ex aliqua rationabili causa, sed solummodo ex mera voluntate est facienda commutatio. Hæc omnia sunt valde notanda, ac memoriæ commendanda, quæ quam optime, atque latissime tractat Caietanus, 2.2. q. 88. per totam, sed maxime, art. 10. Ex quibus constat, quod de dispensatione, commutatione, atque irritatione votorum, seorsum est agendum, cum sint horum diuersæ rationes. Circa irritationem pro nunc nihil est dicendum, cum hæc non conueniat, aut conuenire possit, Confessarijs Regularibus prædictis, de quibus in præsentiarum est sermo, sed tantũmodo patribus carnalibus, aut vero spiritualibus, quales sunt Prælati, de quorum potestate, modo ad irritandum suorum subditorũ vota, plura dicemus in sequenti Tomo, qui totus erit de Prælatis. Nũc igitur solummodo agendum est, de alijs duobus modis dispensandi in votis, seu vota ipsa commutandi, quod conuenire potest subditis, de quorum altero est quæstio in præsenti Articulo; de alio vero in sequenti est differendum. Quibus sic præmissis, difficultati propositæ, per sequentem respondetur Conclusionem.

Caiet. 2.2. q. 88. per totam, sed maxime, ar. 10.

Conclusio.

ALiqua sunt priuilegia Regularibus concessa, vt possint cum secularibus in ipsorum votis dispensare. Hæc Conclusio, non aliter est probanda, quam adducendo, & referendo prædicta priuilegia, atque in primis Eug. IV. *Concessit Monachis Congregationis sancti Benedicti, ad audiendas Confessiones deputatis ab ipsorum Prælatis, vt possint vota omnia permutare, atque in omnibus, & singulis casibus etiam Ordinarys, aut per Synodales, vel Prouinciales Constitutiones reseruatis, cum sibi confessis dispensare, præter eas censuras, & pœnas, vota, & casus, de quibus esset merito Sedes Apostolica consulenda.* Hæc concessio ponitur à Collectore priuilegiorum, *verb. dispensatio, §. 29.* Et quamuis Patri Fratri Emman. Rodrig. 1. tomo. qq. Regul. q. 63. ar. 3. videatur, quod hic non detur facultas ad dispensandum, meo quidem videri, contrarium, omnino colligitur ex illis verbis, *cum sibi confessis dispensare*, quæ non tantum ad casus sunt referenda, verum etiam, & ad vota, & ad omnia alia, in eadem concessione contenta.

Aliqua sunt priuilegia Regularibus concessa, vt possint cũ secularibus in ipsorum votis dispensare.

Collector priu. in Comp. ver. dispensatio, §. 29. Emman. 1. to. qq. Reg. q. 63. ar. 3.

Sed præterea, idem Eugen. IV. *Concessit Confessoribus deputatis, & deputandis à Priore, seu Præsidente Monasterij sancti Benedicti Vallisoletani, ad ipsius Prioris, vel Præsidentis nutum reuocandis, quorumcumque vtriusque sexus fidelium, ad dictum Monasterium, seu ipsius Ecclesiam quacumque ex causa, pro tempore confluentium, commorantium, siue existentium, eiusmodi quæ gradus existant, confessiones diligenter audire, ac cum eis, & eorum quolibet dispensare super votis, etiam Episcopis reseruatis, & ea commutare in alia pietatis opera, toties quoties deuotioni prædictorum videbitur expedire, non obstantibus quibuscumque in contrarium, &c.* Hoc habetur in Compend. priuil. Mendicantium, 2. impress. *verb. absolutio quoad seculares, 1. §. 16.* Sed aduertit ibi Collector, quod dicta concessio restrictionem habet, vt patet ex littera, nec virtute ipsius fieri potest commutatio, aut dispensatio votorum, extra prædictum Monasterium sancti Benedicti Vallisoletani, aut forsan per communicationem, in Monasterijs illius Ordinis, seu aliorum, vnde necessum est, vt quæramus priuilegia alia, in quibus, de rebus supradictis expressius agatur.

Compen. priu. Mend. 2. impr. ver. absolutio quoad seculares, 1. §. 16.

Innocentius VIII. *Concessit quod Confessores Ordinis Minorum Regularis observantiæ, præsentati secundum formam, quam ipse tradidit, & probauit, possint dispensare in omnibus votis, in quibus possunt Episcopi, exceptis votis peregrinationis vltra duas dietas.* Hoc habetur in Monumentis Ordinis, 1. impress. fol. 65. & 2. fol. 69. concess. 155. & in Supplem. fol. 98. concess. 533. & refertur in Comp. *ver. dispensatio*, §. 16. Circa quã concessionẽ aduertendũ est, quod licet restringatur ad formam præsentationis, quam prædictus Innocentius tradidit, vt tamen dicit Nauarr. in Manual. cap. 12. num. 80. extenditur, atque extendi debet, ad quoslibet Confessarios Regulares Mendicantes, legitimè præsentatos, & ad alios priuilegium communicationis habentes. Sed quia prædicta concessio restringitur, & non concedit, vt Confessores possint in omnibus votis, Ordinario reseruatis, dispensare, oportet, vt recurramus etiam ad aliam ampliorem.

Mon. Ord. 1. imp. fo. 65. & 2. fol. 69. con. 155. & in Suppl. fol. 98. conc. 533. & refertur in Cõpend. ver. dispẽsatio, §. 16. Nau. in Man. c. 12. nu. 80.

In Compendio Societatis Iesu, *tit. de pœnitentia*, §. 10. refertur, *quod per facultatem concessam à Martin. V. Fratribus Benedictinis, possunt Confessores Mendicantes, ab Ordinario, approbati, dispensare in omnibus votis Episcopo reseruatis*, quod affirmat contineri in Compend. Benedictinorum, Monasterij Vallisoletani, pag. 45. & sequentibus.

Compend. Soc. Iesu, tit. de pœnitent. §. 10.

Compendium etiam priuilegiorum D. Hieronymi, *tit. dispensatio*, §. 3. dicit, *quod Confessores Mendicantes, & alij priuilegijs eorum gaudentes, dispensare possunt, quoties opportunum fuerit, cum omnibus, super votis Episcopis reseruatis*, & refertur ita fuisse concessum per Eugen. IV. Congregationi sancti Benedicti Hispaniæ, vt constat ex illius Compendio priuileg. nu. 23. Quæ quidem priuilegia, vt credo non sunt reuocata, neque ablata à Confessoribus Regularibus, alioquin si pro quolibet occurrenti casu, recurrendum erit ad Episcopum, seu eiusdem Vicarium, præterquam, quod in magnum vergeret animarum periculum, verebuntur enim, quinuero & recusabunt, pœnitentes id facere, quærere etiam oportebit eorum, qui possint confessiones audire, aut illis de remedio prouidere. Hæc de isto Articulo dicta sufficiant. Sed aduertendum est, vt supra dixi, quod prædictæ omnes dispensationes exposcunt, atque requirunt causam iustam, atque legitimam, qua non existente dispensatio ipsa nulla est, & nullius prorsus valoris, atque momenti.

Comp. priuil. Ordin. S. Hieron. tit. dispẽsatio, §. 3

ARTICVLVS IV.

Vtrum supradicti Confessores Regulares, possint commutare omnia secularium Vota?

Huic articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Aliqua sunt priuilegia Confessarijs Regularibus concessa, ad commutandum secularium vota.

ALiqua etiam sunt priuilegia, Confessarijs Regularibus concessa, ad commutandum secularium vota. Probatur hæc Conclusio, nam vt habetur in Compendio priuileg. Mendicantium, 2. impress. *verbo, dispensatio*, §. 29. *Eugen. IV. concesit, Monachis Congregationis sancti Benedicti, ad audiendas confessiones deputatis ab ipsorum Prælatis, vt possint vota omnia commutare, præter ea, quæ sua Sanctitati sunt reseruata.* Idem refertur in Compendio Ordinis Drui Hieronymi, *titulo, dispensatio, in sacramento Pœnitentia*, §. 3. per communicationem, fuisse concessum Confessoribus Congregationis sanctæ Iustinæ, per eumdem Eugenium IV. anno Domini 1436. Ponti-

Comp. priuil. Mendican. 2. imp. verb. dispẽsatio, §. 29. Comp. priuil. Ord. S. Hier. tit. dispensatio in sacram. pœnit. §. 3.

Pontificatus sui anno 6, Kalend. Iulij. Et dicitur Iulium II. idipsum concessisse Congregationi Montis Oliueti anno Domini 1500. Pontificatus sui anno 4.

Sed in Compendio Societatis Iesu *titulo, commutatio votorum*, §. 1. refertur à Paulo III. *Fuisse concessum, Confessoribus ipsius Societatis, legitime approbatis, vt possint commutare omnia vota, exceptis vltramarinis, & Petri, & Pauli de Vrbe, sanctis Iacobi in Compostella, castitatis, atque Religionis*. Quod indultum dicitur esse authenticum in Collegio eiusdem Societatis, Ciuitatis Valentinæ, & refertur in eodem Compendio, quod eandem supradictam facultatem, cum eadem exceptione, extendit Gregor. XIII. ad vota iurata, dummodo commutatio non fiat in præiudicium tertij. Neque erit in præiudicium tertij, si quis voucat, aut iuret Deo, dare calicem, cuidà Monasterio, & deinde illud daret, aut applicaret alij operi pio, si nomine Monasterij tale votum non est acceptatum; imo vero potest hoc fieri ex commutatione Episcopi, vt cum communi tenet Nauarr. in Manual. cap. 12. num. 78. & Enriquez, lib. 7. indulgent. cap. 28. in comment. litera G. & idem eadem ratione dico, de supradictis Confessarijs Regularibus, qua de re videatur Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1. tom. quæstionum Regularium, quæst. 93. ar. 4. Sed maior difficultas est, an virtute eorumdem priuilegiorum, idipsum possint facere prædicti Confessores Regulares, de votis specialiter Episcopis reseruatis? De quo sit secunda Conclusio.

Compen. Soc. Iesu, tit. commut. voto. §. 1.

Nau. in Man. c. 12. nu. 77.

Enriq. lib. 7. de indulg. c. 28. in comm. litera G.

Emman. 1. to. qq. Reg. q. 63. ar. 4.

Conclusio.

Quamuis Confessarij Regulares, possint commutare, & dispensare, in omnibus votis Episcopis iure communi, & ordinario reseruatis, non tamen in reseruatis ipsis iure speciali, & in quibus industria personæ specialiter videtur electa. Hæc Conclusio est Panorm. *in cap. verum, de foro. competent. num. 9.* & Felin. *in cap. eam te, de rescript. num. 17.* & fere omnium Doctorum communis. Pro qua, adnotare oportet de mente Sot. lib. 1. de iustitia, & iure, quæstione vltima, artic. vlt. & Nauar. in Manual. cap. 12. num. 76. quod aliqua vota sunt, summo Pontifici, & Sedi Apostolicæ reseruata, in quibus Episcopi aliquando, vrgente necessitate, possunt dispensare, vt (verbi gratia) in voto continentiæ, cum vrget periculum: in impedimento occulto matrimonij contracti, quando non potest haberi recursus ad Papam, & scandalum maximum oriretur, si hoc ab aliquibus sciretur, &c. in his, & omnibus alijs similibus casibus, interueniente impotentia morali, ratione cuius faciliter ad Papam non potest haberi recursus, Episcopi dispensant, dispensareq. possunt, ex speciali iure antiquo præsumpto, & nunc expresse in Concilio Tridentino, *sess. 14. cap. 6.* huiusmodi casus eisdem conceduntur: non autem id possunt prædicti Confessores Regulares, quia in his, specialiter videtur electa industria personæ; possunt tamen in omnibus alijs, prædictis Episcopis iure communi, & ordinario reseruatis, quod quidem factum fuisse, rationi fuit quammaxime congruum, ex benignitate Ecclesiæ, & ne Christi & Ecclesiæ iugum, durum merito aliquibus videretur: oportuit ergo, vt Episcopi haberent eiusmodi casus, & causas, non sic autem communiter prædicti Confessores Regulares, de quorum scientia, prudentia, atque solertia, non tanta habetur confidentia. Hactenus de isto Articulo.

Cúfessores Regulares dispensare possunt in omnibus votis iure communi, & ordinario, Episcopis reseruatis, sed non in ijs, in quibus industria persone eligitur, & quæ reseruata sunt illis iure speciali.

Pan. in c. verum, de foro. Comp. nu. 9.

Felin. in c. eam te, de rescript. nu. 17.

Sot. de iust. & iure, lib. 1. q. vlt. ar. vlt.

Nau. in Man. c. 12. nu. 76.

Aliqua sunt vota sumo Pont. reseruata, in quibus Episcopi possunt dispensare de iure speciali.

Concil. Trid. sess. 14. c. 6.

ARTICVLVS V.

Vtrum prædicti Confessores Regulares, possint dispensare in Iuramentis, seu iuramenta ipsa commutare?

Nota circa iuramenta, quæ cõmuniter huc qualiter obligent, & maxime cũ eisdem votum adiungitur.

DIfficultas præsentis Articuli, in duplici sensu potest inuestigari, primo de iuramentis factis absolute, & simpliciter; secundo de iuramentis votiuis, quando scilicet quis iurat, simul promittendo aliquid. De hoc secundo iuramentorum genere loquendo, lis, & controuersia quammaxima est inter Doctores. Quidam enim videntur dicere, quod qui habet auctoritatem ad dispensandum in iuramentis simpliciter, non illam habet ad dispensandum in iuramentis votiuis. Hæc opinio communiter tribuitur Doctori Nauar. in Manua. cap. 27. num. 275. vbi dicit, quod habens facultatem ad dispensandum in iuramentis, non tamen propterea illam habet, ad dispensandum in votis iuramento firmatis, aut iuramentis votiuis, quod est idem; & ratio (inquit) est, quia iuramentum votiuum, seu votum iuramento firmatum, continet, seu contineri videtur duo vincula, promissionis scilicet, & iuramenti, quæ sunt fortiora vno, iuxta *cap. 1. de treuga, & pace*, pro quo allegat D. Thom. 2. 2. quæst. 80. artic. 8. vbi ait, votum iuratũ esse firmius, voto non iurato. Et præterea, quia iuramentum ligat, eo quod est sacra rei attestatio, ratione reuerentiæ, qua quis debet adimplere, quod per nomen Dei promiffit; votum vero, ratione fidelitatis, qua quis similiter debet adimplere quod ipsi Deo promittit: ex quo videtur, quod votum, & iuramentum diuerso modo obligant, & quod in voto, vnica tantum est obligatio, at vero in iuramento votiuo, seu voto iurato, duplex obligatio reperitur. Sed alia est aliorum sententia, asserentium idem esse prorsus iudicium, de iuramento simpliciter, atque de iuramento votiuo. Hæc sententia communiter tribuitur Magistro Sot. lib. 8. de iustitia, & iure, quæst. 2. ar. 3. Et Auctori, Directorij curatorum, cap. 15. & quibusdam alijs. Sed quidquid sit de auctoribus, neque enim in vllius iuraui verba Magistri, sed rationi, ac iuri obtemperare semper studui, quia hæc opinio magis placet, & pluribus fundamentis innititur, pro ea sequenquentem statuo Conclusionem,

Nau. in Man. c. 27. nu. 275.

c. 1. de treuga & pace. D. Tho. 2. 2. q. 83. ar. 8.

Sot. lib. 8. de iust. & iure, q. 2. ar. 3. Direct. Cura. c. 15.

Conclusio.

Cõfessores Regulares dispensare possunt in iuramentis simpliciter, & in iuramentis votiuis, & vtraque iuramenta ex iusta, & legitima causa cõmutare. *Compen. Soc. Iesu, tit. commutatio, §. 4.*

COnfessores Regulares dispensare possunt, in iuramentis simpliciter, & in iuramentis votiuis, & vtraque iuramenta ex iusta, & legitima causa cõmutare. Hæc Conclusio, tenenda videtur de iure, aut saltem ea est certa ex priuilegio speciali. Quod sit certa ex priuilegio speciali, expresse constat, ex concessione quadam facta à Paulo III. Confessarijs Societatis Iesu, cuius fit mentio in ipsorum Compendio, tit. Commutatio, §. 4. vbi dicitur: *Quod illis indulxit, atque concessit, vt possint omnia vota, etiam irrita cõmutare, quando non sunt in praiudicium tertij.* Ex quibus verbis, liquido constat nostra Conclusio, nam cum Confessores Mendicantes, & alij priuilegium cõmunicationis habentes, communicent in hoc supradicto priuilegio Societatis, si ipsis conceditur commutatio votorum iuratorum, in quibus vt videtur, sunt duæ obligationes, ac duo vincula, à fortiori, concedi videtur commutatio, iuramentorum simpliciter, aut iuramentorum votiuorum, seorsum, in quibus vnica tantum ineſt obligatio, & vnum duntaxat vinculum

lum. Sed nunc restat probandum, hoc etiam esse certum de iure, & secluso quocumque priuilegio, quod qui dispensare potest in iuramento simpliciter, aut illud commutare, potest etiam, & in iuramento votiuo. Pro quo dico, quod meo quidem iudicio, diuersa ratio, & diuersum est iudicium de voto iuramento firmato, & de iuramento votiuo: nam in primo casu, vt recte dixit D. Thom. vbi supra, continentur duo vincula, vnde, concessa facultate ad commutandum, siue dispensandum in votis, non perinde videtur concessa, ad commutandum, & dispensandum, in votis iuramento firmatis, at in iuramentis votiuis, non continentur duo vincula, promissionis scilicet voti, & iuramenti (licet voluerimus idipsum appareat) sed vnum tantummodo vinculum, scilicet iuramenti promissorij, quod potius simpliciter, & absolute dici deberet iuramentum, quam habere aliquam rationem voti, nam qui Hispane loquendo (verbi gratia) dicit, *Voto a Dios de hazer esto, ò esto, &c.* non tam proprie promittit, seu vouet quam iurat, quo fit, vt super dispensatione, seu commutatione talis voti, facultatem, & auctoritatem habeat, atque habere videatur de iure, qui illam habet simpliciter, & absolute super iuramento; quod non pari ratione, dicendum est de voto iuramento firmato. Ex hac præmissa doctrina superq. satis, constat nostræ Conclusionis veritas, & crediderim, quod circa hoc inter supradictos Doctores, nulla sit differentia, sed sola dumtaxat verborum æquiuocatio, ex qua quidam colligunt, idem esse iudicium de iuramento votiuo, & de voto iuramento firmato, &c.

Nota quod diuersa est ratio de voto iuramento firmato, & de iuramento votiuo, *D. Thom. vbi supra.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum in Votis pœnalibus, possint supradicti Confessores dispensare, aut ea commutare?

PRo huius Articuli intelligentia, est notandum, ex Medina in sua instruction. Confess. cap. 14. §. 6. quod duplex est votum, quoddam absolutum, quoddam vero conditionale. Conditionale etiam est duplex, aliud voluntarium simpliciter, aliud voluntarium pœnale, horum omnium oportet statuamus exempla. Votum absolutum est, quando quis absolute, & absque aliqua præstita conditione, promittit se facturum Religiosum, aut ieiunare, &c. quæ quidem vota, hac forma facta, statim obligant. Conditionale tamen, sed voluntarium est, quando quis aliquid promittit, existente aliqua conditione, vt (verbi gratia) quod erit Religiosus, si Deus ipsum à tali, vel tali periculo, seu infirmitate liberauerit, quo casu, adimpleta conditione, iam votum remanet absolutum, & obligat ad sui adimpletionem. Sed aliud est votum conditionale pœnale, non simpliciter voluntarium, sed voluntarium pœnale, vt quando quis (verbi gratia) dicit: Ego vouео, & promitto Deo, talem vel talem rem facere, aut non facere, vt ieiunare, seu non aleis ludere, quod si secus fecero, promitto tale, vel tale, vt (verbi gratia) Hierosolymam adire, aut habitum alicuius Religionis assumere. In quo casu communis est resolutio, quod qui huiusmodi votum emisit; ad primum statim remanet obligatus, ad secundum vero non statim, sed tunc quando non adimpleuerit illud, quod primitus repromisit. Quæ vota communiter dicuntur pœnalia, & de quibus magna est lis, & controuersia inter Doctores, circa ipsorum absolutionem, seu potius dispensationem, aut commutationem. Qua de re, duæ sunt opiniones.

Duplex est votum, quoddam absolutum, quoddam vero conditionale, item conditionale, aliud est voluntarium simpliciter, aliud voluntarium pœnale, & quæ sint illa. *Medin. in sum. siue instr. confess. c. 14. §. 6.*

Duæ hac de re opiniones.

Prima opinio.

Prima opinio tenet, quod in huiusmodi votis pœnalibus quando pœna, quæ apponitur, est summo Pontifici reseruata (vtpote votum de assumendo statu Religionis, seu de seruanda perpetuo castitate, vel adeundo Romam, Hierosolymam, siue Compostellam) si antequam votum principale dispensetur, aut commutetur, quis ipsum transgrediatur, tunc ex voto conditionali iam fit votum simplex, & absolutum, & remanet obligatus, qui illud emisit, ad votum pœnale appositum, in quo solum summus Pontifex, potest dispensare, aut illud commutare, neque, inquiunt, dispensari, aut commutari possunt talia vota, per quodcumque Iubileum, aut priuilegium, non concedens expresse, dispensationem, siue commutationem votorum Sedi Apostolicæ reseruatorum. Hanc sententiam, & opinionem tenent in primis Soto, lib. 6. de iustitia, & iure, quæst. 1. artic. 1. & Nauarr. in Manual. cap. 2. num. 43. Couar. *in cap. quamuis pactum, §. 2. nu.* 12. Et Pater Alcocar, nostri almi Conuentus sancti Francisci Salmanticensis alumnus, atque meritissimus Pater, in sua Summa, cap. 16. & Pater Frater Emmanuel Rodriguez, in sua explicatione Bullæ Cruciatæ, §. 9. dubitatione 2.

Sot. lib. 6. de iust. & iure q. 1. ar. 1. Nau. in Man. c. 12. nu. 43. c. quamuis pactum, §. 2. nu. 12. Alcocar. in sũma, c. 16. Emm. in expl. Bullæ Crucia. §. 9. dub. 2.

Secũda opinio.

Sed contrariam sententiam, tenent alij grauissimi Doctores, qui dicunt, quod etiam, adimpleta conditione, huiusmodi vota, pro eo quod non sunt simpliciter voluntaria, sed inuoluntaria & pœnalia, haud quaquam sunt summo Pontifici, aut Sedi Apostolicæ reseruata, sed Ordinarijs, qui super ipsis possunt dispensare, & idipsum possunt Confessarij Regulares, in idipsum habentes auctoritatem. Et quia hæc opinio magis placet, & magis pia est, ac rationi conformior, pro ea sequentem statuo Conclusionem.

Conclusio.

Cõfessores Regulares virtute suorum priuilegiorum, bene possunt in supradictis votis pœnalibus dispensare, seu potius ipsa commutare. *Med. vbi sup. Cord. in summa de casib. q. 52. Aragon. 2. 2. q. 88. ar. 12. Emm. in summa, 2. p. c. 97. & 1. tom. qq. Regul. q. 63. ar. 7. Enriq. lib. 7. de indulgent. c. 30. nu. 6.*

CONfessores Regulares, virtute suorum priuilegiorum, bene possunt in supradictis votis pœnalibus dispensare, seu potius ipsa commutare. Hanc sententiam tenet supradictus Medina, loco supracitato, & Cordub. in sua Summa, de casibus, q. 52. & Aragon. secunda, secundæ, q. 88. ar. 12. & Pater Frater Emman. Rodrig. in sua Summa Confessorum, 2. p. cap. 97. agendo de voto Hierosolymitano, vbi priorem prædictam mutauit sententiam, & idem tenet, 1. tom. qq. Regul. q. 63. art. 7. Cuius quidem Conclusionis præcipuum, seu potius vnicum, ac totale fundamentum est, quia tunc supradicta vota, Religionis, castitatis, &c. sunt summo Pontifici reseruata, quando sunt simpliciter voluntaria, atque voluntarie ex deuotione emittuntur, & fiunt, non vero quando sunt prædicto modo inuoluntaria, & pœnalia, atque ponuntur in pœnam, & fiunt magis ex indeuotione, quam propter Deum ipsum. Non enim præsumendum est, aut præsumi potest, quod eam habuerunt quãdo emisserunt, aut promittere voluerunt talia vota, cum ipsa (vt colligere licet) habuerint summopere odiosa, atq; exosa, & proinde tamquam pro grauissima pœna à se fuerint sibi apposita: neque etiam credendum est, quod summi Pontifices, vota eiusmodi sibi voluerint reseruare. Qua de re videatur Enriq. lib. 7. de indulg. cap. 30. num. 6. vbi & ex iunioribus refert innumeros Auctores, & Doctores Vniuersitatis Salmanticensis, idem tenentes, ac sententes, quibus & adhærere visum est, propter rationem prædictam. Et hæc de isto Articulo, & de tota hac Quæstione dicta sufficiant.

QVÆ-

QVÆSTIO XLVIII.

De Religiosis, siue Regularibus, quantum attinet ad administrationem sacramenti Matrimonij, in duos Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Sacerdos Regularis, esse possit minister Sacramenti Matrimonij?

CIrca ministrum sacramenti Matrimonij, quisnam ille sit, an Sacerdos ibidem assistens, an vero ipsi Matrimonium contrahentes, & ad inuicem verba proferentes? Et an necessarium sit, quod tunc à Sacerdote aliqua proferantur verba, quæ sint tamquam eiusdem sacramenti forma? magna est lis, & controuersia inter Scholasticos Doctores, de qua videatur D. Th. in additionibus ad 3. partem, quæst. 42. art. 1. & in 4. sent. dist. 26. quæst. 6. art. 3. & latissime P. Ledesma in addition. ad suprad. 3. partem art. 1. difficult. 4. De quibus difficultatibus nihil libet in præsentiarum dicere, cum non sit hic proprius locus, neque id patiatur breuitas, cui tantopere studemus: sat sit præmisisse, tamquã certissimum ex communi vsu, & traditione Ecclesiæ, ꝙ in Matrimonijs (siue hoc ad eorum essentiã, siue vero solummodo ad solemnitatem spectet) semper fuit, Sacerdotis alicuius necessaria præsentia, idque maxime nunc post Conc. Trident. quod *sess. 24. de reformat. cap. 1.* hac de re agendo, expresse habet *in prædicto Sacramento Matrimonij interuenire debere, inter alia Parochum, seu alium Sacerdotem, de eiusdem Parochi, seu Ordinarij licentia, & duos, vel tres testes annuliando, & irritando Matrimonium in contrarium contractum*.

D. Th. in addit. ad 3 p. q. 42. art. 1. & in 4 d. 26. q. 1. ar. 1. Sot in 4. e. dd. dist. 9. 6. ar. 3. Ledes. in add. ad 3. p. ar. 1. difficul. 4. Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 1.

Hoc igitur præmisso, atq; præsupposito, quæritur in præsentiarum, Vtrum Sacerdos Regularis, Minister esse possit prædicti sacramenti Matrimonij? Quod quidem in duplici sensu potest intelligi, & inuestigari. Primo, de licentia proprij Parochi, secundo vero sine illa: quibus difficultatibus, breuiter, atque resolute, fiet satis per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

STando in puncto iuris, nullatenus videtur esse prohibitum Regularibus, si de licentia Parochi, nuptijs adesse, seu sacramentum Matrimonij ministrare. Hæc Conclusio colligitur expresse, ex Clement. 1. *de priuileg. & excess. priuilegiatorum*, quæ incipit, *Religiosi*, vbi stricte præcipitur Religiosis, *ne audeant sacramentum extremæ Vnctionis, vel Eucharistiæ ministrare, Matrimoniave solemnizare, non habita super hoc parochialis presbyteri licentia speciali*: à contrario sensu, satis colligitur, quod habita licentia speciali, id ipsum facere erit sibi licitũ, stando in iure communi, nam quamuis ibidem dicatur, *Matrimoniave solemnizare*, quæ verba proprie intelliguntur, atque intelligi debent, de benedictione nuptiali, vt ibidem tradit Glossa, vbi pro solemnizare transfert, idest, solemniter benedicere, illa benedictione, de qua habetur, 30. quæst. 5. cap. 1. & 4. cum sequentibus, & in cap. vlt. distinct. 23. *cap. consultatione, de sponsalib.* cap. 1. & 3. de secun. nupt. quamuis, inquam, hoc ita sit, in eodem puncto iuris stando, eadem videtur esse ratio de Matrimonio in præ-

Stando in puncto iuris, nullatenus videtur esse prohibitũ Regularibus, de licentia Parochi sacramentum Matrimonij ministrare. *Clemen. 1. de priuil. & excess. priuil. c. 1. 30. q. 5. cum seqq. c. vlt. d. 23.*

c. consulta. de sponsa. e. 1. & 3. de secun. nup.

sentia Parochi, siue Sacerdotis, & coram legitimis testibus contractum, aut saltem in præsenti nihil mihi sese offert, ob quod dicere videatur contrarium, stando, vt dixi, in puncto iuris; secus erit loquendo de decentia, & congruentia, de quo secunda statuitur Conclusio.

Secunda Conclusio.

Loquendo de decentia, & congruentia, haudquaquam expedire videtur, vt Sacerdotes Regulares, in hisce rebus se intromittant, & prædictis Matrimonijs interfint, seu aliquos Matrimonio coniungant, etiam de proprij Parochi speciali licentia. Hæc Conclusio non aliter potest probari, nisi ex inconuenientibus, quæ forsan, atque vt plurimum, ex his rebus prouenire solent, & maxime si id fiat absque legitima, & rationabili causa, nullaq. existente necessitate, quæ cum facile possem referre, consulto prætermitto, pro eo, quod esse cunctis videantur hæc omnia clara & perula.

Loquendo de decentia & cõgruentia, indecens videtur, vt Regulares aliquos matrimonio coniugant, etiam de licentia proprij Parochi.

ARTICVLVS II.

Vtrum Sacerdotes Regulares, Matrimonia sine proprij Parochialis Presbyteri licentia ministrantes, aut solemnizantes, ipso facto sint excommunicati?

Huic articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Sacerdotes Regulares, Matrimonia ministrantes, siue solemnizantes, non habita super his parochialis Presbyteri licentia speciali, ipso facto sunt excommunicati, excommunicatione Sedi Apostolicæ reseruata. Hæc Conclusio habetur expressa in supradicta Clementina, *Religiosi, de priuilegijs.* Et quamuis ibi Gloss. vt dixi in præcedenti Articulo, verba illa, *Matrimonia solemnizare*, transferat, atque interpretetur, *pro solemniter benedicere*, certò mihi tenendum esse videtur, quod eadem prorsus, nec minor, sit vtrobique ratio, de ministrantibus dictas solemnes benedictiones, & de assistentibus, atque interessentibus, tamquam ministris, Matrimonijs eiusmodi, seu quod dicitur, sponsalibus de præsenti contractis, absque Presbyteri parochialis speciali licentia. Saltem nulla mihi sese offert differentiæ ratio, neque à Doctoribus, quos viderim, adducitur. Etiam aduerto, quod prædicta licentia, quando dicitur, quod debet esse specialis, intelligendum est ad supradictum ministerium, ita vt non sufficiat generalis, Sacerdoti Regulari concessa, ad administrandum aliquo in loco sacramenta. Sed an sufficiat ad excusationem Religiosi Sacerdotis, quod Parochianus dicat, se habere licentiam à proprio Sacerdote, Et, an Religiosus teneatur illi credere? multis tradit, & difficultat in supradicto loco *Glo. ibi non habita*, à qua difficultate pro nunc consulto abstineo, Religiosos omnes admonendo propter supradictæ excommunicationis periculum, ac propter decentiam, vt hac in re videant quid faciant, & ne sint nimis creduli, nisi id sibi constet legitime, per testes legitimos, aut per legitima instrumenta. Nam si in quibuscumque criminalibus causis, probationes, requiritur vt sint luce meridiana clariores, iuxta *l. fin. C. de probation.* quanto magis idipsum debet requiri, maiorq. adhiberi cautela, ad euitandum excommunicationis periculum, quod est adeo graue, & in quo præsupponitur peccatum mortale, præter

Sacerdotes Regulares Matrimonia ministrãtes, sine licentia proprij Parochi, ipso facto excõmunicati. *Clemen. 1. de priuil. & exces priuil.*

l. fi. C. de probation.

præter alia innumera inconuenientia ? Hactenus de isto Articulo, & de tota hac quæstione.

QVÆSTIO XLIX.

De Sacerdotibus Regularibus, quantum attinet ad facultatem, administrandi sacramentum Extremæ Vnctionis, in duos Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Sacerdotes Regulares, secularibus, sine licentia proprij Parochi, sacramentum Extremæ Vnctionis possint administrare?

DE sacramento Extremæ Vnctionis, & de eius Ministro, materia, & forma, & alijs ad ipsum pertinentibus, & an sit iterabile? agunt latissime Doctores Scholastici, D. Thom. in addition. ad 3. partem, quæst. 29. cum sequentibus, & alij cum Magistro in 4. sententiarum, dist. 23. vbi & specialiter videndus est Mag. Soto, qui duabus quæstionibus per plures Articulos, hac de re, latissime, atque disertissime agit. Sed vt veniamus ad id, quod ad nostrum attinet propositum, præsupposito, quod proprius huius sacramenti minister, regulariter loquendo, est proprius Parochus, vt habetur in Clem. *Dudum, de sepultur.* & tradit supradictus Soto, dist. supradicta, quæst. 2. ar. 1. dico, quod simplex Sacerdos, qui sine licentia Episcopi, aut proprij Parochi, hoc sacramentum conferret, esset excommunicatus, per d Clem. 1. *de priuileg.* quamuis sacramentum ipsum teneret, quia non requiritur proprius Sacerdos, tamquam de essentia, & de necessitate huius sacramenti simpliciter, sed sufficit, quod sit Sacerdos, vt tenent Doctores supradicti, & Victoria in summa, nu. 120. Sed quæritur nunc, quid circa hoc, sit dicendum de Sacerdotibus Regularibus? Et an ipsi possint hoc sacramentum laicis, sine proprij Parochi licentia ministrare? Cui difficultati, breuiter respondeo per sequentem Conclusionem.

D. Th. in addit. ad 3. p. q. 29. cum seqq. Sot. in 4. d. 23.

Sacramenti extremæ Vnctionis proprius minister, est proprius Parochus. *Clem. Dudũ, de sepult. Sot. vbi sup. q. 2. ar. 1. Clemen. 1. de priuil. Victoria in summ. n. 120.*

Conclusio.

SAcerdotes Regulares, qui laicis sacramentum Extremæ Vnctionis, sine proprij parochialis Presbyteri speciali licentia ministrauerint, ipso facto sunt excommunicati, cuius excommunicationis absolutio Sedi Apostolicæ est specialiter reseruata. Hæc Conclusio habetur expressa, in supradicta Clement. 1. *de priuileg.* quæ & constituta est specialiter pro Religiosis supradictis. A qua generali regula excipiuntur, vt dicit Syluest. *verbo, Vnctio, q. 4.* & Soto in 4. distinct. 23. quæst. 2. art. 1. *verbo, vtrum vero*, illi Religiosi, qui in casu necessitatis, absente Parocho, sine ipsius licentia speciali, de licentia interpretatiua & præsumpta, prædictum sacramentum ministrauerint, qui quidem, vt ibidem dicitur, non remanent excommunicati, neque illi Religiosi, qui à Sede Apostolica concessum priuilegium habent, vt familiaribus suis, domesticis, aut pauperibus in hospitalibus suis degentibus, sacramenta Ecclesiastica possunt ministrare, prout in eadem supradicta Clementina habetur. Sed veniendo ad priuilegia, in Compendio priui-

Sacerdotes Regulares, sine licentia proprij Parochi, sacramentum extremæ vnctionis ministrãtes, ipso sunt facto excõmunicati, de iure cõmuni loquendo. *Clemen. 1. de priuil. Syl. ver. Vnctio, q. 4. & Sot. in 4. d. 23 q. 2. ar. 1. ver. vtrum.*

Aliquafunt priuilegia Regularibus concessa, administran dum aliquibus sacramentum extremæ vnctionis.
Comp. priuil. Mend. ver. cõmunicat. §.6. Nota hoc valde.
Mon. Ord. 1. imp. f. 60. & 2. f. 144. con. 348.
Priu. Collect. in Compend. ver. communi catio, §. 10. Suppl. fol. 25. conc. 73.
Comp. priuil. ver. Conc. §. 7.
Comp. priuil. ver. Tertiarij Fratres, §. 19 Nõ possunt Fratres dare sacramẽtum extremę Vnctionis Tertiarijs, in proprijs domibus habitantibus, exceptis mulieribus, quæ promiserunt cõtinentiam virginalẽ, aut vidualem.
Suppl. fo. 16. conc. 87.
Familiaribus Fratrũ & Tertiarijs nobis seruientibus, possunt à Fratribus ministrari omnia sacramenta.
Mon. Ord. 1. impr. f. 56. & 2. f. 140. con. 315.
Ampliſſima cõcessio Eug. IV. pro Tertiarijs

priuilegiorum Mendicantium, *verbo, communicatio, §. 6.* dicitur, quod Sixtus IV. *concessit Fratribus Minoribus, vt possint administrare sacramenta Eucharistiæ, & Extremæ Vnctionis illis, quorum confessiones audierint, quando Rectores, seu Curati eorum malitiosè, aut sine rationabili causa denegauerint, seu distulerint illa ipsis administrare, & voluit quod super hoc stetur assertioni eorumdem Confessorum, vel pœnitentium*, & habetur ad longum in Monumentis Ordin. 1. impr. fol. 60. & 2. f. 144. concess. 348. Sed aduertit ibidem Collector in §. 10. quod supradicta concessio postea modificata fuit, per Leonem X. in Concil Lateran. vbi statuit, *quod Eucharistia, Extrema Vnctionis, aliaq. Ecclesiastica sacramenta, nequeant Fratres dare illis, quorum etiam infirmorum confessiones audierint, dicentibus proprium Sacerdotem illa sibi dare denegasse, nisi denegatio sit legitima causa facta, vicinorum testimonio probata, aut requisitio coram Notario publico facta declaretur.* Habetur in Supplemento fol. 25. concess. 73. Sed aduertit supradictus Collector, quod non obstante prædicto statuto, possunt Fratres in foro conscientiæ, vti omnibus concessionibus superius positis, quia idem Leo postea viuæ vocis oraculo, reualidauit, ac de nouo concessit omnia, quæ per huiusmodi Concilium Lateranense fuerant de nostris priuilegijs reuocata, seu restricta, prout habetur amplius in eodem Compendio, *verbo, Concilium, §. 7.* Sed pro Tertiarijs dicitur ibidem, *verbo, Tertiarij Fratres, §. 19.* quod supradictus Leo X. in dicto Concilio Lateranenſi statuit, *quod Fratres & Sorores Tertij Ordinis, in proprijs domibus habitantes, valeant sepulturam eligere, vbi voluerint, & quod in die Paschatis tantum, Eucharistiam, necnon Extremam Vnctionem, cæteraq. Ecclesiastica sacramenta*, (Pœnitentia sacramento dumtaxat excepto) *à proprio Sacerdote parochiali recipere debeant.* Circa quod statutum aduertit Collector, quod supradicta verba, intelligenda sunt generaliter, de quibuslibet Tertiarijs in particulari viuentibus, exceptis mulieribus, quæ promiserunt continentiam virginalem, aut vidualem, quæ omnibus priuilegijs possunt gaudere, quibus gaudent Fratres dicti Tertij Ordinis, prout habetur in Supplemento fol. 26. concessione 87. quia, inquit, vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, præsertim, quia pro viuentibus in communi, facta est loco supracitato ab eodem Leone X. altera concessio.

Sed pro familiaribus Fratrum, & Tertiarijs nobis seruientibus, concessit Clemens IV. nobis Fratribus Minoribus, *vt his, qui in nostris commorantur obsequijs, cuncta libere ministrare possimus Ecclesiastica sacramenta, & ipsos, cum decesserint, in nostris cæmeterijs sepelire*, prout habetur in Monument. Ordin. 1. impressionis, fol. 56. & 2. fol. 140 concess. 315. & Iulius II. concessit, *quod famuli domorum Minimorum Ordinis, necnon cæteri eiusdem Ordinis habitum portantes, & in articulo mortis in dictis domibus sepulturam eligentes, omnibus, & singulis priuilegijs Ordinis Minimorum huiusmodi, quomodolibet concessis, gaudere libere & licite valeant.* Habetur in Supplem. fol. 8. concess. 22.

Et Eugenius IV. *concessit Fratribus Minoribus Obseruantibus, Prouinciarum Regni Castellæ, quatenus singuli Prælati dicti Ordinis quocumque nomine censeantur, & Confessores per huiusmodi Prælatos deputati, singulorum Conuentuum, locorum, & Eremitariorum, possint omnes, & singulos Fratres professos, conuersos, atque nouitios, hilarem animum profitendi, necnon perpetuo donates, seu oblatos præsentes, & futuros, & quoscumque pro tempore familiares, seruitores, officiales, & continue commensales, domorum, conuentuum, locorum, siue Eremiteriorum supradictorum, ab omnibus & singulis peccatis, criminibus, excessibus, & delictis (præterquam Sedi Apostolicæ reseruatis) casibus, & ab omnibus & singulis huiusmodi censuris supradictis, quas ex ignorantia, vel inaduertentia incurrerint, absolue-*

et,

ni, eisq. Eucharistia sacramentum, & Extrema Vnctionis, & alia Ecclesiastica sacramenta ministrare, toties quoties necessarium fuerit, vel opportunum, ipsiq. Prælati, omnia, & singula supradicta, aliis ipsius Ordinis presbyteris committere, ac in præmissis omnibus & singulis, cum facultate præmissa, Confessores sibi eligere & electos mutare, auctoritate prædicta valeant, constitutionibus Apostolicis, atque ipsius Ordinis institutis, & ordinationibus, caterisq. in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque, & quod hæc gratia sit perpetua. Haberur in Monumentis Ordinis primæ impressionis, fol. 61. & secundæ fol. 64. concess. 85. Et aduertit Collector priuilegiorum Mendicantium, *verbo, absolutio ordinaria quoad Fratres*, §. 10. quod postea prædicta concessio per Pium II, extensa fuit, ad totam nostram familiam Cismontanam, & §. 11. dicit, quod Nicolaus V. idem concessit Monialibus S. Claræ, ac ipsarum seruitricibus, si id humiliter petierint, prout habetur in eiusdem Monum. 1. impress. fol. 49. & 2. fol. 43. concess. 48.

Et tandem vltimo circa hanc materiam sacramenti Extremæ Vnctionis, refertur in supradicto Compendio, *verbo, Extrema Vnctio*, quod Nicolaus Francus Apostolicæ Sedis Nuntius, & Orator, cum potestate Legati de Latere, à prædicta Sede deputatus in Regnis Castellæ, & Legionis, & Aragoniæ, *concessit Monachis S. Benedicti Obseruantia Hispana, quod, si qui infra septa Monasteriorum infirmati fuerint, Extremam Vnctionem dare Apostolica auctoritate libere, & licite possint, parochialis Presbyteri, vel alterius cuiuscumque Episcopi, vel Superioris licentia, vel assensu, nullatenus requisitis.* Quibus omnibus priuilegijs supradictis, potiuntur vtique, ac potiri poterunt, non solum Fratres, quibus directe & immediatè factæ sunt prædictæ concessiones, verum etiam, omnes alij, priuilegium habentes communicationis.

conuentis obla-tis, atque donatis nostri sacri Ordinis Minorum.

Mon. Ord. 1. impr. f. 61. & 2. f. 64. conc. 85.

Collect. prin. verbo, absolutio ordinaria, quoad Fratres §. 10. & 11

Mon. Ord. 1. imp. fo. 49. & 2. fol. 43. con. 48.

Concessio 'amplissima Monachis S. Benedicti.

Comp. verbo, Extrema Vnctio.

ARTICVLVS II.

Quibusnam sit danda, atque conferenda Extrema Vnctio?

Huic articulo respondetur, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

EXtremæ Vnctionis sacramentum, infirmis & non sanis est conferendum; quinuero, si sanis conferatur, non erit sacramentum. Hæc Conclusio est expressa Magistri Sot. in 4. dist. 23. quæst. 2. art. 2. vbi & dicit hoc esse præcise necessarium, & non solum de necessitate præcepti, verum etiam de necessitate sacramenti, quod & probat auctoritate D. Thomæ. cuius & ad id affert quamdam rationem congruentem. Sed quidquid sit de congruentia, supradicta Conclusio probatur, seu potius expresse colligitur, ex auctoritate D. Iacobi, in sua Epistola canonica, cap. 5. vbi agens de prædicto Extremæ Vnctionis sacramento, inquit: *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum Oleo sancto in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus, & si in peccatis sit, dimittentur ei.* Vbi per verbum illud, *infirmatur*, satis colligitur obligatio, de non vngendo nisi infirmum. Ad quod etiam ratio est aptissima, quam affert Soto loco supracitato, dicens, quod ex effectu huius sacramenti, debet iudicium sumi de eius materia, & subiecto. Et quod subiectum ipsius de eius essentia, sit tantum homo infirmus, exinde colligitur, quia effectus eius non solum est gratiam conferre, quod commune est omnibus sacramentis, verum

Extremæ Vnctionis sacramentum infirmis & insanis est conferendum; quinuero si sanis conferatur, non erit sacramentum. *Sot. in 4. d. 23. q. 2. art. 2. Iacobi cano. c. 5.*

Nota hoc valde pro Extremæ Vnctionis sacramento.

verum etiam ab infirmitate corporea liberare; vnde, inquit, ſicut nullum eſſet ſacramentum pœnitentiæ, ſi abſolueretur puer, qui nullum haberet peccatum actuale, eo quod huiuſmodi ſacramentum inſtitutum eſt in remiſſionem actualium peccatorum, ſic & nullum erit Extremæ Vnctionis ſacramentum, ſi vngatur ille, qui non eſt infirmus, quia deeſſet materia effectus ipſius. Adducit aliud exemplum de Ordinibus ſacris, vt ſi mulier ſacerdotio initiaretur, nullum (inquit) eſſet ſacramentum, quia ipſa non eſt ſubiectum, eiuſdem ſacramenti capax. Idem ergo dicendum eſt in propoſito.

Secunda Concluſio.

Extremæ Vnctionis ſacramentum, non quibuſcumque infirmis, ſed tantummodo ijs dumtaxat, qui iam morti propinquant, eſt exhibendū.

Prædictum Extremæ Vnctionis ſacramentum, non quibuſcumque infirmis eſt exhibendum, ſed tantummodo graui morbo laborantibus, & ijs, qui morti iam appropinquant. Hæc Concluſio eſt etiam ſupradicti Soti, loco ſupracitato, concluſ. 2. quam & probat potiſſimum, ex communi vſu, atque auctoritate Eccleſiæ, quia in Concil. Florentino id expreſſe habetur, *quod Extrema Vnctio non dari debet, niſi infirmis, de quibus mors timetur.* Ad hoc etiam probandum adducit idem Soto, in huius rei confirmationem, congruentes quaſdam rationes, quas breuitatis cauſa referre omitto. Vnam tamen dicere non præteribo, quæ inter illas mihi videtur præcipua, ea eſt, quod cum effectus præcipuus huius ſacramenti, ſit peccatorum remiſſio perfecta, vſque ad ipſorum reliquias, applicare illud non congruit, niſi circa poſtremum vitæ articulum, vbi infirmi ipſi peccatorū reliquijs preſſius vexantur, atque amplius ipſorū metu, & timore concutiuntur. Cum etiam hoc ſacramentum, nonniſi poſt viaticum debeat exhiberi, viaticum autem (vt nomen ipſum ſonat) nonniſi iam morti proximis, ac viam vniuerſæ carnis ingredientibus debeat miniſtrari, liquidum profecto fit, quod prædictum ſacramentum, non quibuſcumque infirmis, ſed extreme laborantibus, & his, qui morti iam appropinquant, ſit exhibendum. Quibus omnibus accedit, & alia non mediocris congruentia, deſumpta ex præfati ſacramenti ſecundario effectu, qui cum ſit ſanitas corporalis, pe. ſupranaturalem huius ſacramenti virtutem, non videtur conſentaneum, rationiue congruum, vt pro quacumque leui infirmitate præſtetur, cui per naturalia remedia, & medicamina, facile ſuccurri poſſit; imo vero ille ſtatus expectādus eſt, ad vtēdum hoc ſupranaturali remedio, quò expertis, ac tentatis naturalibus remedijs omnibus, cum illa non videantur ſufficere, ad hoc, vt effectus conſequatur optatæ ſalutis corporeæ, ſi poſtmodum ſubſequatur, honor atque exiſtimatio maior huic ſacramento deferatur, tamquam eiuſdem ſalutis inductiuo, vnicæ totali, atque efficaciſſimæ cauſæ. Quæ quidem ratio eſt notanda, & memoriæ commendanda.

Nota hoc valde.

Soto vbi ſup. concl. 2.

Tertia Concluſio.

Ad exhibendā Extremæ Vnctionis ſacram. non neceſſario exigitur, vt infirmi omnino deſperata ſit ſalus.

Quamuis ſupradicta ſint vera, nihilominus ad exhibendum præfatum ſacramentum, non eſt expectandus articulus, quo infirmus omni prorſus ſenſu careat, aut quo omnino ipſius deſperata ſit ſalus. Hæc Concluſio eſt etiam ſupradicti Soti, loco ſupracitato, quam, & probat ex eo, quod, effectus ſpiritualis prædicti ſacramenti hoc expoſtulat, vt infirmus ſenſum habeat, & vt ſacramenti deuotione afficiatur, & animi hilaritate corroborata, ſpe gloriæ recreetur. Id etiam expoſtulat præterea, effectus corporalis ſalutis, vt non ſit iam omnino infirmi deſperata ſalus; nam, cum ſacramentum prædictum, ad hoc non operetur per modum miraculi, ſed quaſi virtute quadam ordinaria (licet ſupernaturali) quæ ex diuina ordi-

Soto vbi ſup.

ordinatione, naturales causas adiuuat, expectari non debet ille articulus, quo eædem causæ naturales roborari non possint, imo conuenit, vt aliqua spes salutis remaneat, pro qua Ecclesia Deum instanter præcetur, quò infirmanti opem ferat, & sanitate sibi restituta, sospes valeat, diuinæ maiestati amplius inseruire.

Quarta Conclusio.

Extrema Vnctio non est conferenda, his, qui bellum adoriuntur, aut procellosum mare ingrediuntur, quamuis satis præsens illis immineat mortis periculum, neque vero his, qui ex lege ad vltimum capitis supplicium ducuntur. Hæc etiam Conclusio est supradicti Sot. in fin. secundæ conclusionis, loco supracitato, vbi, & dicit, quod in supradictis casibus, si eisdem applicaretur, nullum esset sacramentum, quia nullum prædictorum est huius sacramenti capax, neque ipsius secundarij effectus accommodatum subiectum, qui est sanare corpus, quamuis capaces sint effectus primarij, qui est gratia, sed neque hæc gratia virtute ipsius confertur, nisi infirmantibus, atque in periculo mortis existentibus. Sed circa eos, qui vltimo sunt supplicio afficiendi, aut furca suspendendi, aduertit Viualdus in suo Candelabro aureo, tit. de Extrema Vnctione, nu. 41. quod si alias ratione infirmitatis morti sunt proximi, potest illis prædictum sacramentum ministrari, etiamsi furca sint suspendendi, aut decapitandi, seu igni tradendi, quod de facto se vidisse ita fieri testificatur, de mandato cuiusdam Episcopi, aliàs pij & docti, quod quidem practicari potest.

Extrema Vnctio non est cõferenda iis, q̃ bellũ adoriuntur, aut procellosum mare ingrediuntur, nec iis qui vltimo supplicio plectuntur. *Soto vbi sup. in fi. secundæ conclusionis. Viual. in can delabro aureo tit. de Extrema Vnct. nu. 41.*

Quinta Conclusio.

Prædictum sacramentum, non etiam est dandum amentibus, siue furiosis, nisi aliquibus vtantur lucidis interuallis, quibus ex deuotione erga ipsum adducti, illud petere possint. Probatur hæc Conclusio, sicut & præcedens, quia nempe huiusmodi sunt incapaces effectus ipsius, qui inter alios est, deuotionem animi, & spem gloriæ in suscipientibus excitare. Si tamen infirmus, dum erat sanæ mentis, illud petijt, aut erga ipsum deuotionem habuit, siue præsumitur habere, licet postmodum freneticus efficiatur, potest, & debet sibi adhiberi, maxime si non timetur aliqua indecentia, irreuerentia, aut vituperium erga prædictum sacramentum. Hæc etiam Conclusio est Soti vbi supra, conclusione 3.

Extremæ Vnctionis sacramentum, nõ est dandum amentibus, siue furiosis, nisi habeant aliqua interualla, quibus ex deuotione ad ipsum affici possint. *Soto vbi sup.* Nota valde in quo casu hoc sacram amentibus dari possit.

Sexta Conclusio.

Nec dandum est prædictum sacramentum pueris incapacibus sacræ Pœnitentiæ, aut Eucharistiæ recipiendæ. Hæc Conclusio probatur propter eandem rationem, quia nempe deuotionem, & affectum erga ipsum habere non possunt, & præterea, quia non est institutum, nisi contra reliquias peccatorum actualium, quæ ipsi ante vsum rationis non habent, sed nec habere possunt; & quamuis ordinetur etiam ad tollendas reliquias peccati originalis aliquo modo, id tamen est, quatenus postmodum confirmatæ sunt per peccatum actuale. Hoc etiam tenet Soto vbi supra, conclus. 4. vbi dicit, Quod si quæratur, à quo tempore possint pueri prædicto sacramento frui? Respondetur, quod ab eo tempore, quo possunt sacramentum Pœnitentiæ suscipere, seu potius ab illo, quo viaticum illis porrigitur, nam & hoc illi succedit.

Non est dandũ prædictum sacram. Extremę Vnctionis, pueris sacramenti Pœnitentiæ incapacibus, aut Eucharistiæ. *Soto vbi sup. concl. 4.*

Non eſt etiam dandum prædictum ſacramentum iis, qui in peccato mortali exiſtentes repentinè moriuntur, & priuantur loquela, & ſenſibus, niſi alias eſſent bonæ vitæ & famæ. *Sot. vbi ſup. Nau. in Man. c. 22. nu. 13. & c. 26. nu. 27. & 28. Emma. 3. to. 99. Reg. q. 79. art. 2.*

Septima Concluſio.

Non etiam eſt dandum ſupradictum ſacramentum, iis, qui in peccato mortali exiſtentes, infirmitate repentina præuenti, priuantur omnino loquela, & ſenſibus, & nulla ſigna contritionis oſtenderunt, niſi aliàs eſſent bonæ famæ, & vitæ, Soto etiam hanc concluſionem tenet, & Nauar. in Man. cap. 22. nu. 13. & cap. 26. nu. 27. & 28. vbi plura dicit, eaq. notatu digniſſima ad hoc propoſitum, & ſimiliter P. F. Emman. Rodriguez 3. tom. qq. Reg. quæſt. 79. art. 2. vbi hac de re agit.

Miniſtrandum eſt Extremæ vnctionis ſacramentum, etiam abſque aliqua infirmitate, ſenio confectis, & generaliter omnibus, de quibus mors timetur.

Octaua Concluſio.

Miniſtrandum eſt ſupradictum ſacramentum, etiam abſque aliqua infirmitate, ſenio confectis, & generaliter loquendo, omnibus, de quibus mors timetur. Hæc Concluſio eſt ſupradicti P. F. Emman. Rodrig. loco ſupracitato. Vbi & illuſtrat eam variis exẽplis, de vulneratis morti propinquis, & de mulieribus, in partu iamiam deficientibus, & ſimilibus, quod probat ex diuerſorum Doctorum doctrina, & auctoritatibus: & tandem in art. 4. concludendo dicit, id quod conſtat ex communi vſu Eccleſiæ, & generali Doctorum traditione, quod prædictum ſacramentum eſt iterabile, & quod quoties infirmus ad mortis peruenit articulum, etiam in eadem infirmitate, illud eſt ſibi miniſtrandum, etiamſi poſt vnctionem conualeſcat, ſi poſtea reincidat in eandem, vel aliam infirmitatem, ac morti videatur eſſe propinquus. Hactenus de iſto Articulo, & de tota hac Quæſtione.

Emman. vbi ſupra. Vide & nota.

QVÆSTIO L.

De Religioſis, & Regularibus, quantum attinet ad exercendum officium & miniſterium Prædicandi, in Duodecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Religioſi & Regulares, ſine ſuorum Superiorum & Prælatorum licentia, poſſint prædicare?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Nõ poſſunt prædicare Religioſi, & Regulares ſine ſuorũ Prælatorum licentia. *Paul. ad Roman. 10.*

Religioſi, & Regulares ſine ſuorum Superiorum, & Prælatorum licentia, haudquaquam poſſunt prædicare. Hæc Concluſio vt rem veluti e ſuo fonte, atque origine trahamus in primis probari poteſt ex illo, quod dixit olim D. Paulus ad Romanos 10. agens de Apoſtolis, & Euangelicæ legis Prædicatoribus, quibus incumbebat prædicare, & denunciare ea, quæ ſunt fidei. Poſtquam enim dixit, fidem omnino eſſe neceſſariam ad ſalutem, addit, *Quomodo ergo inuocabunt, in quẽ non crediderunt? aut quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audient ſine prædicante?* oſtendere volens, qualiter Prædicatores in eiuſmodi miniſterium, & officium non debent ſe intromittere, niſi id vel immediate à Deo, aut mediate per ſuos Superiores,

res, sibi fuisset demandatum, subdit, *quomodo vero prædicabunt, nisi mittantur?* quasi dicat, male. Debent enim esse à Deo ad id muneris destinati & missi, vt de ipsis commodè dici illud possit, quod de eisdem dixit Esaias olim. *Quam speciosi sunt pedes euangelizantium pacem euangelizantium bona?* non ergo Prædicatores sine suorum Superiorum licentia debent prædicare. *Isaiæ 52.*

Sed præterea probatur hoc ipsum, nam contrarium facientibus, seu his qui quidquam in contrarium faciunt, iure optimo dici poterit, quod & de falsis & pseudoprophetis, olim dixit Deus per Hierem. & Ezechielem Prophetas: *Væ prophetantibus de corde suo, & dicentibus, hæc dicit Dominus, cum Dominus non miserit eos.* Et subditur: *Ipsi currebant, & ego non mittebam eos, neque loquebar ad illos.* Debent ergo à Deo Prædicatores mitti, vt rectè suo fungi possint officio & munere. Sed quicquid de hoc sit (longiorem etenim requirebat tractationem) quod Regulares, & Religiosi supradicti, sine suorum Superiorum, & Prælatorum licentia, prædicare non possint, iam olim multorum Conciliorum decretis statutum, atque sancitum fuit, sed expressius innouauit illud Innocentius III. in Concilio Lateranensi, & habetur *in cap. excommunicamus*, verbo, *quia vero nonnulli, de hæreticis*. & hoc idem statuit Concil. Lateranense, sub Leone X. sess. 11. Sed nuperrime in Concil. Tridentino hoc habetur determinatum expressius *sessione 5. cap. 2. tit. de prædicationis munere exequendo, & licentia Superiorum, ad id requisita*, vbi de Regularibus sequentia ponuntur verba; *Regulares vero cuiuscumque Ordinis, nisi à suis Superioribus de vita, moribus, & scientia, examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Ecclesijs suorum Ordinum prædicare non possint.* Videatur hac de re doctissimus Pater F. Ildephonsus de Castro, nostræ huius Religionis, & almæ Prouinciæ Sancti Iacobi, sed maxime grauissimi Salmanticensis Conuentus, magnum decus, & ornamentum, lib. 3. quem inscripsit, De iusta hæreticorum punitione, cap. 2. doctissimus etiam Iacobus à Simancas, lib. de Catholicis, institution. tit. 49. & doctissimus Doct. Nau. in suo Manual. cap. 25. nu. 141. & 143. vbi hac de re, & ad hoc propositum, habentur plura, eaq. notatu dignissima. *Ierem. 23. Ezech. 13.* *Innoc. III. in Conc. Lat. & habetur in c. excõmunica-mus, de hæret. Leo X. in Cõcil. Lat. sess. 5. cap. 2.* *Castro lib. 3. de iusta hæreticorum punit. c. 2.* *Simancas de Catholicis instit. tit. 49.* *Nau. in Man. c. 25. nn. 141. & 143.*

Secunda Conclusio.

Nos Minores Fratres, ex speciali nostræ Regulæ præcepto, prædicare, haudquaquam possumus, sine nostrorum Superiorũ, atque Prælatorum licentia. Habetur hoc præceptum in cap. 9. vbi post alia ponuntur hæc sequentia verba: *Et nullus Fratrum populo penitus audeat prædicare, nisi à Ministro generali huius Fraternitatis, fuerit examinatus, & approbatus, & ab eo sibi officium prædicationis concessum.* Circa quod præceptum, videatur doctissimus Pater Corduba, super dictum cap. 9. nostræ Regulæ, quæst. 2. in secundo puncto. Vbi & latissime tradit, qualiter supradictorum Prædicatorum examen, & approbatio in nostræ Religionis initio, pertinebat ad solum prædictum Generalem Ministrum, sed postmodum ex concessione summorum Pontificum, concessum fuit id ipsum Ministris Prouincialibus, cum Diffinitoribus, in ipsorum Capitulis, sicq. obseruatur modo: sed de hoc alias fusior futurus est sermo in secundo Tomo, quando agemus de supradictis Capitulis Prouincialibus, ac de prædictorum Prædicatorum institutione. Hactenus de isto Articulo. Fratres Minores ex speciali nostræ Regulæ præcepto prædicare non possumus, sine speciali Prælatorum licẽtia. *Reg. S. Franc. c. 9.* *Cordub. super Reg. c. 9. q. 2. in 2. puncto.*

ARTICVLVS II.

Vtrum Prædicatores Regulares, coram Episcopis debeant præsentari, & ab eisdem possint examinari, aut etiam reprobari?

HAc de re iam diximus aliqua, quinuero multa, agendo de Confessoribus, sed vt de Prædicatoribus etiam aliquid nunc dicamus, huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Prædicatores Regulares non possunt exercere, nisi vltra suorum Superiorum, ac Prælatorum licentiam, coram Episcopis fuerint præsentati, vt ab eis benedictionem recipiant, vel etiam si voluerint, examinentur & approbentur. Hæc Conclusio habetur expressa in Concil. Trident. *sess. 5. cap. 2.* Vbi, postquam præcipitur, quod Regulares cuiuscumque Ordinis, nisi à suis Superioribus de vita, moribus, & scientia examinati & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Ecclesijs suorum Ordinum, prædicare non possint, subditur, *cum qua licentia personaliter coram Episcopis se præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant.* Et loquendo de Ecclesijs, quæ suorum Ordinum non sunt, iterum subdit: *In Ecclesijs vero quæ suorum Ordinum non sunt, vltra licentiam Superiorum, etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsius Ecclesijs, non suorum Ordinum, nullo modo prædicare possint, ipsam autem licentiam gratis Episcopi concedant.* Hæc Concil. Circa quæ verba, plura notanda sese offerunt. Et primo, quod ad prædicandum Regulares, in Ecclesijs suorum Ordinum (vt ex prædicto contextu colligitur) non necessario requiritur, quod Episcoporum, & Ordinariorum expressam habeant licentiam ad id, sed sufficit licentia Superiorum, cum qua licentia personaliter se debent coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere, antequam prædicare incipiant. In Ecclesijs autem, quæ suorum Ordinum non sunt, vltra supradictam Superiorem licentiam (inquit Concil.) quod etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsis Ecclesijs non suorum Ordinum, nullo modo prædicare possint. Hæc sunt valde notanda. Neque dictis obstat, quod infra, in eodem Concilio *sess. 24. cap. 4.* adijcitur, *quod nullus secularis, siue Regularis, etiam in Ecclesijs suorum Ordinum, contradicente Episcopo, prædicare præsumat.* Nam huiusmodi decretum intelligitur in alio differenti casu, & congruentem habet explicationem. De qua latius à nobis agendum est in sequenti Articulo.

Prædicatores Regulares prædicare non possunt, nisi vltra suorum Prælatorum licentiam, præsentetur etiam coram Episcopis ordinarijs. *Concil. Trid. sess. 5. c. 2.*

Notanda circa prædictum Concilium decretum, circa Prædicatorum, præsentationem faciendam.

Regulares ad prædicandum in Ecclesijs suorum Ordinum, nulla indigent Episcoporum licentia, sed solummodo suorum Prælatorum, debent tamen se coram eisdem præsentare, antequam prædicare incipiant. *Concil. Trid. sess. 24. c. 4.*

Secundo noto & aduerto, quod quamuis Domini Episcopi, Prædicatores interdum examinent, & iuxta Concilium examinare eos possint, si idem fit ferendum iudicium omnino de Confessoribus, ac de Prædicatoribus, non tamen id ex prædictis verbis colligitur, quinuero contrarium. Nam, vt intuenti patebit, per d. Conc. Prædicatorum examen, de vita, moribus, & scientia, Superioribus committitur, seu potius de iure supponitur esse commissum, quo peracto examine, & approbatione facta, & licentia ab eisdem concessa, dicitur, quod etiam in Ecclesijs suorum Ordinum, prædicare non possint, priusquam cum eadem licentia, personaliter coram Episcopis se præsentent, atque ab eis benedictionem petant. Vbi nulla fit mentio, vt satis constat, de exa-

examine ab Episcopis faciendo, sed solummodo de benedictione petenda; nec vero id præcipitur ad prædicandum in Ecclesijs, quæ non sunt suorum Ordinum, sed tantum dicitur, quod in his, vltra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua (vt eiusdem Conc. verbis vtar) etiam in ipsius Ecclesijs, non suorum Ordinū, nullo modo prædicare possunt. Et vt videatur, quam dispar sit ratio, de Prædicatoribus & Confessoribus, volo hic adducere expressa verba Conc. vt ponderari melius possint. *Sess. 23. c. 15.* agens de Sacerdotum approbatione pro audiendis confessionibus secularium, inquit Conc. *Nullus etiam Regularis, ad id idoneus reputatur, nisi aut Parochiale beneficium habeat, aut licentiam ab Episcopis obtineat per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur,* quod nullatenus dicit, quando agit de Prædicatoribus prædictis. Cum igitur vno in loco, mentione faciat de examine faciendo, si Episcopis videbitur esse necessarium, nō vero in alio, agendo de Prædicatoribus, planissime, vt videtur, colligitur intentum, & id quod dicitur in 2. notabili, circa verba prædicta. Neque contrarium tenet Nau. (quicquid alij dicant) allegando ipsum in suprad. c. 25. sui Manual. nu. 141. & 143. Hactenus de isto Articulo.

Probabile est, quod Prædicatores, etiā iuxta Conc. Trid. non debeāt ab Episcopis examinari. *Concil. Trid. sess. 23. c. 15.*

Nau. in Man. c. 25. nn. 141. & 148.

ARTICVLVS III.

Vtrum Prædicatores Regulares, prædicare possint, inuitis & contradicentibus Episcopis?

Huic articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

PRædicatores Regulares, etiam in Ecclesijs suorum Ordinum, inuitis, aut contradicentibus Episcopis, prædicare non possunt. Hæc Concl. habetur in Conc. Trid. *sess. 24. c. 4.* vbi dicitur, *quod nullus secularis, siue Regularis, etiam in Ecclesijs suorum Ordinum, contradicente Episcopo prædicare præsumat.* Quod decretum intelligendum, explicandum, atque limitādum videtur, iuxta constitutiones Bonif. VIII. atque Clemen. V. quæ nullatenus derogatæ, aut reuocatæ esse censentur per d. Conc. Trid. Et vt præ manibus habeantur, dico, quod Bonif. VIII. *in Extrau. super cathedram, de sepult.* quæ habetur inter communes, & Clem. V. in Clem. *Dudum, eod. tit. §. statuimus,* pro Prædicatoribus Fratrum Prædicatorum, & Minorum, sequentem perpetuo valituram fecerunt constitutionem: *Auctoritate Apostolica statuimus & ordinamus, vt dicta Ordinum Fratres in Ecclesijs, & locis eorum, ac in plateis communibus, libere valeant Clero, & populo prædicare, ac proponere verbum Dei, illa hora dumtaxat excepta, in qua locorum Prælati prædicare voluerint, vel coram se facere solemniter prædicari; in qua prædicare cessabunt, præterquam si aliud de ipsorum voluntate processerit, ac licentia speciali.* Dico igitur supradictum decretum, de non prædicando, contradicente Episcopo, intelligendum esse, ac limitandum, de illo tempore, & hora, qua Episcopus prædicare voluerit, aut coram se facere solemniter prædicari, non verò aliàs. Quod etiam conforme est statuto, siue Constitutioni, quam hac de re ediderat Benedict. XI. quæ incipit, *Inter cunctas, de priuileg.* & habetur inter communes, & refertur in Mon. Ordinis primæ impressionis, fol. 126. & secundæ, fol. 203. concess. 500. vbi post alia sequentia habentur verba: *Cauent autem Fratres omnino, ne illa hora, in qua Diœcesani prædicauerint, vel coram se fecerint prædicare, prædicent, nisi*

Prædicatores Regulares, etiā in Ecclesijs suorū Ordinū, inuitis Episcopis, prædicare non possunt. *Concil. Trid. sess. 24. c. 4. Bonif. VIII. in Extr. super cathedrā, de sepult. Clem. V. in Clem. Dudū, eod. tit.*

Bened. XI. in Extrau. Inter cunctas, de priuil. Mon. Ord. 1. impf. f. 126. & 2. f. 203. conc. 500.

Qualiter sunt intelligenda prædicta Cō. Trid. decreta, circa Prædicatores.

nisi forsan hoc fecerint de voluntate Diœcesanorum ipsorum. Et quamuis suprà dictam constitutionem, prædictus Clemens V. reuocauerit, quantum ad exceptionem quandam ibi appositam, pro studijs generalibus; quoad alia tamen non videtur esse reuocata, sed permanere in suo vigore. Vnde concludendum est, supradictum Concilij decretum, in sensu prædicto, esse intelligendum, vt non aliàs Concilium sibi ipsi contraire videatur, dum primo concedit, Prædicatores Regulares prædictos, in Ecclesijs suorum Ordinum, cum sola Episcoporum benedictione, posse prædicare, etiam non habita expressa licentia; postmodum vero in prædicto decreto, præcipitur, vt non præsumant prædicare, etiam in Ecclesijs suorum Ordinum, contradicente Episcopo. Sic supradictum Decretum explicatum fuit, ac declaratum à grauissimis Salmanticensibus olim Doctoribus, & hic sensus datur illi, in nostris generalibus Constitutionibus Toletanis, cap. 4. agendo de Prædicatoribus.

Conſt. Tolet. gener. c. 4. §. de Prædicatoribus.

Secunda Concluſio.

Nos Minores Fratres ex vi noſtræ Regulæ ſpecialiter prohibemur prædicare, contradicentibus Epiſcopis.

Quamuis de iure communi loquendo, omnia supradicta sint vera, de iure tamen speciali, & ex vi particularis præcepti nostræ Regulæ, nos Minores Fratres, nullo modo possumus prædicare, contradicentibus Episcopis. Habetur hoc expresse, in cap. 9. vbi sequentia ponuntur verba: *Fratres non prædicent in Epiſcopatu alicuius Epiſcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum*. De quorum expositione videatur P. Cordub. super d. cap. quæst. 1. ac suprà dicta etiam nostra expositio, super hunc locum. Voluit enim Seraphicus noster Pater, filios suos, Ecclesiarum Prælatis, sed Episcopis specialiter, esse obsequentissimos. Vnde nec ipse vllo modo prædicauit, nisi prius petita licentia ab Innocentio III. quam ipse præstitit & ipsi, & suis socijs, ad prædicandum, & spargendum semen verbi Dei in omnem terram. De qua licentia fit mentio in Monumentis Ordinis primæ impress. fol. 1. & secundæ fol. 3. Quinuero & Gregorius IX. supradicti Innocentij successor, commendauit, atque *præcepit omnibus Eccleſiarum Prælatis, vt Fratres dicti Ordinis Minorum, ad officium prædicandi deſtinati, ad quod dicit ſuiſſe inſtitutos ex vi ſuæ profeſſionis, benigne recipiant, & populos ſibi commiſſos admoneant, quatenus ex ore prædictorum Fratrum, ſemen verbi Dei deuote ſuſcipiant, ac etiam quod in neceſſitatibus huiuſmodi Fratrum liberales exiſtant*. Habetur in Monum. 1. impr. fol. 25. & 2. fol. 109. conceſſ. 233.

Conſtit. Tolet. gener. c. 4. §. de Prædicatoribus.

Mon. Ord. 1. impr. f. 1. & 2. fo. 3.

Mon. Ord. 1. impr. f. 25. & 2. f. 109. con. 233.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Parochi Fratribus dare poſſint licentiam ad prædicandum? & An Prædicatores Regulares, virtute ſuorum priuilegiorum, ſeu aliarum licentiarum in aliquo caſu, in ſuis Eccleſiis, ipſis contradicentibus, poſſint prædicare?

Parochus, vt in sua Ecclesia prædicetur semel, aut iterū alicui graui & docto viro bene potest licentiam & facultatem præstare.

Respondetur huic Articulo, per sequentes Conclusiones.

Prima Concluſio.

MVltorum fert grauissimorum Doctorum opinio, quod prædicti Parochi, viro alicui docto, & noto, Regulari, siue seculari, pro duabus, aut tribus vicibus, nondum præsentato coram Episcopo, licentiam possunt præstare,

præstare, vt in sua parochia prædicare possit. Hanc sententiam & conclusionem tenet Enriq. lib. 7. de indulgent. cap. 16. iuxta finem, asserens esse multorum Doctorum, & Magistrorum, cum quibus illam consuluit, & eandem videtur tenere, Innocent. III. *in cap. cum ab Ecclesiarum, de offi. Ordinar.* quod Hostiens. intelligendum esse dicit, casualiter & in transitu. Quæ intelligenda sunt, vt dixi, etiamsi prædicta persona, per Ordinarium Episcopum, eiusdem Parochi, ad prædicandum non sit approbata, dum tamen sit docta, nota, & idonea, vt dictum est. Sed præterea hoc ipsum fieri potest, ex speciali priuilegio Gregor. XIII. concesso Prædicatoribus Societatis Iesu, *vt semel ab vno Episcopo approbati, itinerantes possint prædicare in locis, vbi voluerint, non contradicente Parocho, nisi proprius Episcopus adsit*. Huius priuilegij mentionem facit, supradictus P. Enriquez, vbi supra, quo & dicit, vti possunt omnes aliæ Religiones priuilegium habentes communicationis. An vero contradicentibus Parochis, in suis Ecclesijs prædicari vllo modo possit? maiorem difficultatem habet, de quo sit secunda Conclusio.

Enriq. lib. 7. de indulgen. c. 16.

Innoc. III. in c. cum ab Ecclesiarum, de offic. ordin. Hostiens. ibid.

Secunda Conclusio.

Aliqua reperiuntur priuilegia, quibus Prædicatoribus Regularibus conceditur, vt etiam contradicentibus Parochis, in suis Ecclesijs prædicare possint. Pro huius Conclusionis probatione simul & intelligentia, est notandum, quod Clemens V. in supradicta Clemen. *Dudum, præcepit, vt Fratres in Ecclesijs parochialibus; nullatenus audeant, vel debeant prædicare, aut proponere verbum Dei, nisi in Parochialibus Sacerdotibus fuerint inuitati, & vocati, & de ipsorum beneplacito, & assensu, seu petita licentia pariter, & obtenta, nisi Episcopus, vel Prælatus superior, per eosdem Fratres prædicari mandaret.* Hoc ipsum præceperat Benedictus XI. vt habetur in *Extrau. Inter cunctas, de priu.* & in Monu. Ordin. 1. impres. fol 126. & 2. fol. 203. concess. 501. Sed nihilominus postmodum aliqua sunt impetrata priuilegia, & vt videtur, non derogata, quibus supradictis Prædicatoribus Regularibus conceditur, vt absque consensu Parochorum, in aliquo casu, in Ecclesijs ipsorum possint prædicare, si in id habuerint licentiam Legati Sedis Apostolicæ, aut Episcoporum, & Ordinariorum sibi Superiorum. Hac de re, extat priuilegium in primis Alexan. IV. cuius fit mentio, in Monumentis Ordin. 1. impr. fol. 25. & 2. fol. 26. conc. 15. & Clemens IV. referendo, & confirmando prædictas Alexandri litteras, declarauit, *quod si prædictis Fratribus concedatur licentia prædicandi, & audiendi confessiones à Legatis Sedis Apostolicæ, aut ab Ordinarijs locorum, possint libere prædicare populis subiectis, Legatis & Ordinarijs, & confessiones audire, sine aliorum Prælatorum inferiorum licentia, & Rectorum Ecclesiarum assensu, vllo modo minimè requisito*. Habetur in Monumentis 1. impress. fol. 29. & 2 fol. 30. concess. 26. & refertur in Compendio, *verbo, Prædicatores verbi Dei*, §. 4. & 5. Sixtus IV. hoc idem concessit Fratribus Carmelitanis, vt habetur in Monumentis primæ impressionis, fol. 102. & secundæ fol. 185. concessione 465. & refertur in Compendio, verbo, vbi supra, §. 14. Nam, quamuis ibidem habeatur, vt fiat absque Parochialium Ecclesiarum iuris præiudicio, declararunt tamen, quod huiusmodi iuris præiudicium intelligatur, de decimis, & primitijs dumtaxat, quæ à laicis Clericis exhiberi solent, non vero de concionibus, siue prædicationibus, prout aduertit Collector in Compendio, *verbo, Prædicatores*, §. 14. Vel melius dici potest, quod non in eo aliquod ipsis irrogatur præiudicium, cùm id fiat de licentia, vt præmittitur Legati Sedis Apostolicæ, vel suorum Episcoporum, & Superiorum, nam in voluntate

Aliqua sunt priuilegia, quibus Regularibus cõceditur, vt contradicentibus Parochis etiam in suis Ecclesijs prædicare possint. *Clem. Dudũ, de sepult. Bened. XI. in Extrau. Inter cunctas, de priuil. Mon. 1. impr. fo. 126. & 2. fol. 203. conc. 501. Mon. Ord. 1. imp. f. 25. & 2. f. 26. conc. 15. Mon. Ord. 1. impr. f. 29. & 2. f. 30. conc. 26. Comp. verbo, Prædicatores, Verbi Dei, §. 4. & 5. Mon. Ord. 1. in pr. f. 16. & 2. f. 185. con. 465. Comp. vbi supra, §. 14.*

luntate Superioris, inclusa censetur voluntas inferioris. Hoc tamen non obstante, à nostris Fratribus id nullatenus fieri debet, vt & Seraphicum Patrem nostrum imitentur, qui Sacerdotes omnes adeo reuerebatur, vt diceret, quod in Ecclesijs, in quibus morabatur, nullatenus ipse prædicare volebat, contra voluntatem ipsorum.

ARTICVLVS V.

De Conditionibus, & qualitatibus Prædicatorum Regularium, & quales illi esse debeant?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Quænam conditiones, verbi Dei Prædicatores debeãt habere, de mente D. Petri Apostoli. *c. oportet*, 8. q. 1. *c. 1. d. 43. D. Greg. 2. p. past. c. 4.*

PRædicatores verbi Dei, quoad maxime fieri poterit, esse debent docti, apprime eruditi, vita irreprehensibiles, moribus maturi, corde impauidi, spiritu feruidi, debent quoque gratiam docendi habere, vt potentes sint exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere. Ad hæc eligendi sunt viri idonei, morum honestate, ætate, doctrina, probitate, prudentia, & vitæ exemplo commendari. Hæc Conclusio habetur expressa *in cap. oportet*, 8. *quæst.* 1. quod est D. Petri. Sed desumptum est ex epistola 1. Clementis ad Iacobum, & colligitur etiam *ex cap. 1. dist. 43.* quod incipit, *Sit Rector*, quod est D. Gregor. in secunda parte sui pastoralis, cap. 4. quibus in locis sparsim omnia supradicta reperiuntur verba, & additur, quod esse etiam ipsi debent, in doctrina discreti, vt non tacenda proferant, aut proferenda taceant. Hoc idem in substantia habetur in Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 11. vbi dicitur, ad hoc munus esse eligendos, viros nonnisi idoneos, ætate, doctrina, & probitate, ac morum honestate prædictos, exemplo, & alijs, sed maxime, prudentia, summopere commendatos. Quæ omnia sunt valde notanda vt videri possit quibus, & non alijs, eiusmodi officium debeat commendari.

Secunda Conclusio.

Prædicatores nimium prudentes, & discretos, & oportet, vt sciant Verbum Dei diffeminare, quibus & quando oportet. *c. vlt. d. 43.* Nota hoc valde pro Prædicatoribus vana & inutilia loquentibus. *D. Ambros. in Psalm. 118.*

Super omnia oportet, Prædicatores prædictos, esse prudentes, vt ingenio discentium semetipsos accommodent, ne secreta mysteria, quæ vulgi captum superant, & excedunt, coram ineptis, seu non intelligentibus, referant. Hæc Conclusio est expressa Gratiani *in decreto*, 1. *par. distinc.* 43. *cap. vlt.* quod incipit, *Dispensatio*, vbi post supradicta dicitur, *quod qui docet ea, quæ ab auditoribus non valent intelligi, non ob eorum vtilitatem, sed ad sui ostentationem id facit*, ad quod probandum adducit Gloss. ordinariam, quæ desumpta est ex D. Ambrosio, in Psal. 118. *Beati immaculati in via*, vbi explicando verficulum illum: *In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi*, ait: *Vitium esse, secreta mysteria diuulgare indignis, & quod id fit interdum, vel loquacitate incauta, dum sine iudicio volat irreuocabile verbum, aut adulatione, vt ei contumator placeat, cui secreta reuelat, vel iactatione scientiæ, vt plura se scire ostendat.* Verba sunt D. Ambrosij expressa. Ex quibus (inquit supradictus Gratianus) datur intelligi, quanta debeat esse discretio in prædicatione sacerdotis, qua si forte caruerit, tamquam torto naso, sacer-

cerdotalis officij indignus iudicabitur. In hoc, quod dicit Gratianus, detorto naso, tangitur historia, aut potius memoriæ commendatur præceptum, quod habebatur olim in lege Moysi, Leuitici 21. vbi inter alia dicitur, quod qui erat torto naso, à Dei ministerio proijceretur. Quod verbum explicans D. Gregorius in pastorali, 1. parte, cap. 11. & habetur *in cap. hinc etenim, distinctione* 49. inquit, *quod per nasum discretio exprimitur, per quam virtutes eligimus, delicta vero reprobamus, quo fit, vt grandis & tortus nasus, dicatur discretionis immoderata subtilitas, qua dum plus nimio, quam decet, excreuerit, actionis sua rectitudinem ipsa confundit.* Verba sunt notatu dignissima. Quod supradicta nimis subtilia, nullatenus coram indignis, ineptis, atque incapacibus, seu non intelligentibus sint prædicanda, ex eo etiam constare potest, quia, vt inquit D. Paulus ad Hebræos 5. *Perfectorum tantum est solidus cibus*, & iuxta præceptum Christi Domini, *Margarita non sunt mittenda ante porcos*, id quod habetur *in cap. in mandatis, distinctione* 43. Qua ratione dixisse fertur olim Mercurius ille Trimegistus in Asclepio: *Tractatum tota numinis maiestate plenissimum, irreligiosa mentis esse, multorum conscientia prædicare.* Videatur hac de re D. Chrysostomus homilia 24. in cap. 7. Matthæi, & Nazianzenus orat. 3. vbi ad hoc propositum dicuntur plura, eaq. summa adnotatione, & consideratione digna.

Greg. in pastorali 1. p. c. 11 & habetur in c. hinc etenim dist. 49.

Paul. ad Heb. 5.

Matth. 10.

Marci 9.

c. in mandatis, d. 43.

D. Chrysost. hom. 24. in 7. c. Matth.

D. Nazianz. hom. 3.

Tertia Conclusio.

NImium etiam oportet, inter conditiones, & qualitates alias, Prædicatorum vitam irreprehensibilem esse, & quod ipsa doctrinæ correspondeat, quo ædificare valeant, & fidei doctrina, & morum disciplina. Hæc Conclusio est expressa D. Ioannis Chrysostomi, homilia prima, & trigesima in Actibus Apostolorum. Vbi eleganter hoc argumentum prosequitur, & dicit, nihil esse frigidius Doctore, qui verbis dumtaxat philosophatur, & quod hoc non sit Doctoris, sed hystrionis, & hipocrytæ. Et paulo inferius addit, quod multum nocet, qui quod docet, non facit. Ad quod propositum valde facit, quod etiam fertur dixisse olim Aristoteles libro 10. Ethicorum, cap. 1. nempe quod circa actiones humanas, minus creduntur sermones, quam opera. nisi & ipsi sint operibus concordes. Nam verba (inquit) cum discrepant à vita, non sunt nisi tantum verba, ideſt gloriolæ, siue venditationes. Et D. Cyprianus libro de duplici martyrio, inquit, quod efficacius est vitæ, quam linguæ testimonium, habent enim, inquit, opera suam linguam, habent & suam facundiam, etiam tacente lingua. Cui & concinit illud Luciani, asserentis, quod res ipsæ longe magis loquuntur, quam verba. Lactantius etiam Firmianus libro quarto diuinar. institutio. post alia in hac sequentia verba prorumpit: Malunt homines exempla, quam verba, quia loqui facile est, præstare vero difficile. Quod & confirmat D. Hieronymus, scribens ad Principiam Virginem: *Erubescit*, inquit, *quamvis præclara doctrina, quando propria reprobendit conscientia.* Et scribens Oceano ait; *Auctoritatem perdit docendi, cuius sermo opere destituitur*, quod est omnino idem, quod D. Gregorius in pastorali dixit, scilicet quod *cuius vita despicitur, necesse, vt eius prædicatio contemnatur.* Facit ad idem, quod ait Theophylat. in Lucam, nempe quod *quando docent; facit, qua docet, alleuiat onera, exemplo. suo consolationem affert discipulis; quando vero nihil horum facit, tunc qua docet, grauia onera esse videtur*

Nimium' etiã oportet Prædicatores irreprehensibiles esse, & vt eorũ vita doctrinæ correspondeat *D. Chrysost. hom. 1. & 3. in Acta Ap.*

Arist. lib. 10. Ethic. c. 1.

Nota valde à Prædicatoribus vana prædicantibus.

D. Cypr. lib. de dupl. martyrio.

Lactan. lib. 4. diuina instit.

D. Hieron. ad Principiã Virginem.

Idem Oceano.

D. Greg. 2. p. pastor. c. 4.

Theophilat. in Lucam, c. 11.

tur discipuli, ita, vt à Doctore nullam recte faciendi vim accipiant. Hoc etiam confirmauit, atque corroborauit Leo ille Magnus, sermone de S. Laurentio, quando dixit: *Validiora esse exempla, quam verba, & quod melius est docere opere, quam voce.* Tandem confirmantur supradicta omnia, ex eo, quod dixit etiam olim D. Isidorus, libro tertio de Summo bono, agendo de Prædicatoribus, nempe quod, *Tam doctrina, quàm vita clarere debet Ecclesiasticus Doctor, nam doctrina sine vita arrogantem reddit, vita autem sine doctrina inutilem facit.* Et subdit: *Auctoritate magisterij careat, qui quod docet, non facit, & Doctoris vitio, etiam ipsa vera doctrina vilescit, quia dum non vivit Prædicator, sicut docet, ipsam quam prædicat veritatem, contemptibilem facit. Qui bene docet, & male vivit, tamquam as, aut cymbalum tinniens, sonum facit alijs, ipse tamen sibi manet sensualis; at qui bene docet, & male vivit, aquatur cereo, qui dum bonam quidem lucem alijs præfert, semetipsum in malis suis consumit, atque extinguit.* O verba aurea, & mira, summaque animaduersione digna.

D. Leo serm. de B. Laurentio.

Isidor. lib. 3. de summo bono, c. 36.

Quarta Conclusio.

Prædicatores in suis sermonibus, atque concionibus, non esse debent multum prolixi, ne sua loquacitate nimia, atque prolixa, odiosi fiant. Hæc Conclusio desumpta est ex doctrina Origenis homilia sexta, in librum Iudicum, vbi ad hoc propositum, *Brevitatem*, dicit, *Auctores deligunt, nam brevis, & prudens sermo, & auditur libentius, atque attentius, & melius memoria commendatur.* At è contrario, inquit Gregorius Nazianzenus, *Satietas inimica est auribus, quemadmodum & superfluus cibus, corporibus.* Videatur hac de re supracitatum *cap. sit Rector, 43. distinctione, in fine*, vbi ad hoc propositum dicuntur plura, quæ per tempus referre non licet. Sed inter alia, D. Gregorius ibi, Prædicatores nimios, atque prolixos, comparat ijs, qui patiuntur fluxum seminis; qui diuina olim lege reputabantur immundi, quam etiam metaphoram, atque comparationem, luculentissime explicat ibidem, dicendo, *quod semen est verbum Dei*, vt dixit Christus Dominus, Lucæ 8. & quod in eo currit similitudo. Concludendo ergo dico, quod supradictæ nostræ Conclusionis doctrinam, nostris Prædicatoribus, in sua Regula, Seraphicus Pater noster Franciscus satis commendatam reliquit, postquam cap. 9. dixit, *quos moneo & exhorter* (cum ipsis loquitur) *vt in prædicatione, quam faciunt, sint examinata, & casta eorum eloquia ad vtilitatem, & ædificationem populi, annunciando eis vitia, & virtutes, pœnam, & gloriam cum brevitate sermonis, quia verbum abbreviatum fecit Dominus super terram.* Quæ vltima verba desumpta sunt ex Isaia cap. 10. Qualiter autem sint intelligenda, videatur P. Corduba super cap. 9. quæstione 3. & in nostra etiam dicta Regula explicatur, vbi ad hoc propositum dicitur plura, eaq. notatu dignissima.

Prædicatores in suis concionibus, nonnimis debent esse prolixi, vt ne odiosi & fastidiosi fiant. *Origen hom. 6. in librum Iudicum. Nazianz. in orat. de sancto lauacro. c. sit Rector, d. 43.* Nota hoc valde. *Leuit. 5. Luce 8. Reg. S. Franc. c. 9. Isaiæ 10. Cordu. super Reg. c. 9. q. 3. Exposi. nostræ Reg. c. 9.*

ARTI-

ARTICVLVS VI.

Qualis esse debeat Prædicatorum doctrina, peculiariſq. materia, de qua agere debent, in ſuis prædicationibus, atque concionibus, & à quibus debeant abſtinere?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Prædicatorum doctrina debet eſſe ſana, & Catholica, examinata, & caſta, nullo vero modo laſciua, aut impudica, ſeu quæ leuitatis, ſiue vanitatis ſaporem habeat.

PRædicatorum omnium doctrina, debet eſſe ſana, & Catholica, examinata, & caſta, nullo modo laſciua, aut impudica, ſeu quæ leuitatis, ſiue vanitatis ſaporem habeat. Hæc Concluſio in primis colligitur ex D. Paulo, in epiſtola, quam ſcripſit ad Titum, vbi inter alia dicit illi: *Tu autem loquere, qua decent ſanam doctrinam: ſenes, vt ſobrij ſint, pudici, prudentes, ſani in fide, in dilectione, in patientia, &c.* & paulo ſuperius, de conditionibus agẽs boni, atq; optimi Epiſcopi, poſt alia inquit, *Oportet ipſum, eſſe amplectentẽ eum, qui ſecundum doctrinam eſt, fidelem ſermonem, vt potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos qui contradicunt arguere, &c.* In ſpeciali, atque particulari tractando qualis eſſe debeat Prædicatorum doctrina, & à quibus quamma xime debeant abſtinere, habetur in Concilio Lateranenſi, ſub Leone X. ſeſſ. 11. *Inhibemus* (inquit Concilium) *omnibus, & ſingulis Clericis, ſecularibus, vel Regularibus, cæteriſq. cuuſcumque ſtatus, gradus, & ordinis exiſtant, qui omni prædicationis aſſumẽt, ne de cætero in ſermonibus ſuis, futura ex literis ſacris conſtanter prædicent, nec illa à Spiritu ſancto, vel diuina reuelatione ſe habuiſſe, aſſerment, alienas inaneſq. diuinationes non aſſeuerent, aut aliquo modo tractandas aſſumant, ſed ex diuina vocis oraculo, & præcepto, Euangelium omni creaturæ prædicent, ipſumq. cum vitiorum deteſtatione, & virtutum commendatione enuncient, atque declarent, &c.* habetur in Suppl. fol. 127. conceſſ. 567. & refertur in Compend. *verb. Prædicatores*, §. 18, & 19. *cum ſequentibus*, & paulo ſuperius, idem Leo prædicatoribus ſupradictis, qui prædicationis onus ſuſtinent, quique in futurum ſuſtinebunt, ſtricte mandauit, *vt Euangelicam veritatem, & ſacram Scripturam, iuxta declarationem, interpretationem, & explicationes Doctorum, quos Eccleſia, vel diuturnus vſus approbauit, legendoſq. hactenus recepit, aut in poſterum recipiet, prædicent, & explanent, neque quidquam eius proprio ſenſui contrarium, aut diſſonum adijciant, ſed illis ſemper inſiſtant, qua ab ipſius ſacra Scriptura verbis, rite, ac ſane, & prædictorum Doctorum interpretationibus intellecta non diſcordent. Tempus quoque præfixum futurorum malorum, vel Antichriſti aduentum, aut certum diem iudicij, prædicare, vel aſſerere nequaquam præſumant, cum veritas dicat, non eſſe noſtrum noſſe tempora, vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate.* Verba ſunt expreſſa. & habentur, vbi ſupra, vbi & ad hoc propoſitum dicuntur alia plura notatu digniſſima. Sed nunc nouiſſime, Concil. Tridentinum, *ſeſſ. 5. cap. 2.* hac de re agens, dicit, *quod Prædicatores fideles pro ſua capacitate paſcant, ſalutaribus verbis docendo, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, annunciando eis cum breuitate, & facilitate ſermonis, vitia quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oportet, vt pœnam æternam euadere, & cœleſtem gloriam conſequi valeant.* Quæ verba, quam ſimillima ſunt his, quæ Seraphicus noſter Pater Franciſcus, poſuit in ſua Regula. *Et ſeſſ 24. cap 4.* loquendo de eiſdem dicit: *Sacram ſolummodo Scripturam, diuinamq. legem, in concionibus eſſe annunciandam, & prædicandam.*

Prædicatorum doctrina eſſe debet ſana, & Catholica, examinata, & caſta, nullo vero modo laſciua, aut impudica, non leuis, ſiue quæ vanitatis ſaporem habeat. *Paul. ad Titum, c. 2.* *Concil. Later. ſeſſ. 11.* *Suppl. fol. 27. conc. 567. & Comp. verbo, Prædicatores, §. 18. & 19.*

Concil. Trid. ſeſſ. 5. c. 2.

Concil. Trid. ſeſſ. 24. c. 4.

Hæc

Hæc igitur esse debet Prædicatorum doctrina, specialisq. materia, de qua in suis concionibus agere debent. Sed dicamus nunc, à quibus debent se abstinere.

Secunda Conclusio.

Prædicatores in suis concionibus omnium oportet abstinere à fabulis, & falsis reuelationibus. *Concil. Later. vbi supra.*

Prædicatores in suis prædicationibus, atque concionibus, omnino debent abstinere, à fabulis, & falsis reuelationibus. Hæc Conclusio, iam aliqualiter constat ex supradictis, sed volui eam iterum referre, vt videatur specialiter, quod ad hoc propositum dicitur in supradicto Conc. Lateranensi, loco vbi supra. *Si quibusdam*, inquit, *Dominus futura quadam in Dei Ecclesia inspiratione quapiam reuelauerit, queniam res tanti momenti est, cum non de facili credendum sit omni spiritui, sed tesle Apostolo, probandi sint spiritus, an ex Deo sint, an non, tales assertiones inspirationes, antequam publicentur, aut populo prædicentur, Apostolica Sedis examini referendæ intelligantur: quod si sine mora periculo, id fieri non valeat, aut vrgens necessitas, aliud suadeat; tunc eodem ordine seruato, Ordinario loci notificentur, vt ille, adhibitis secum tribus, aut quatuor doctis, & grauibus viris, & eiusmodi negotio cum eis diligenter examinato, quando id expedire videbitur (super quo eorum conscientias oneramus) illud propalandi licentiam concedere possint.* Habetur in Supplemento, fol. 127. conces. 569. & refertur in Compendio, vbi supra.

Suppl. fol. 127 conc. 469. Cōp. vbi sup.

Tertia Conclusio.

Prædicatores à Prælatorum reprehensionibus, aliorumve iudicum, nimiū oportet abstinere. *Concil. Later. vbi sup. Suppl. fol. 127 conc. 567. Cōp. vbi sup. Clem. Religiosi, de priuil. §. quibus etiam. Ibiq. Glo. ver. detrahant. c. detiores, 6. q. 1.*

Quod etiam Prædicatores aduertere summopere debent, est, vt abstineant, à Prælatorum, & Episcoporum, aliorumve Iudicum detractione, & reprehensione. Hæc Conclusio, etiam habetur expressa, in supradicto Concilio Lateranensi, vbi eisdem præcipitur, *vt pacem, ac dilectionem mutuam, à Redemptore nostro tantopere commendatam, vbique fouentes, non scindant vestem Christi inconsutilem, sed ab Episcoporum, Prælatorum, ac aliorum Superiorum, seruumq. status, scandalosa detractione, & aperta, & manifesta redargutione, abstineant*, habetur in Supplemento, fol. 127. conces. 567. & in Compend. vbi supra. Hoc idem præcepit, Clement. V. in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione maledictionis æternæ, *in Clement. Religiosi, §. quibus etiam, de priuilegijs*, vbi Gloss. *verbo, detrahant*, ad hoc propositum adducit, *cap. detiores, 6. q. 1.* vbi D. Hieron. scribens ad Rusticum, de his agens, inquit, *Non est humilitatis mea, atque mensura, de ministris Ecclesiarum, siniistrum quidpiam iudicare, aut dicere, habent illi ordinem suum, & gradum, &c.* idem habetur *in cap. si Clericatus, eadem causa, & quæstione*. Adducit etiam Tullium, in inuectiua contra Saluſtium, dicentem, *sæpe se vidisse grauius effundere animos auditorum, eos qui aliena vitia aperte dixerunt, quam eos, qui commiserunt*, quæ quidem omnia multum sunt notanda, & memoriæ commendanda. Qualiter autem omnia ista sint intelligenda, & an in aliquo casu, supradicti carpi, atque reprehendi possint, saltim in communi, multis tradit supradicta Glossa, videatur ibidem; cuius verba in Compend. priuilegiorum, *verb. Prædicatores*, §. 10. ad vnguem, reperire licebit. Videatur etiam hac de re Simancas de Catholicis instit. tit. 49. de Prædicatoribus, nu. 9. & 10. vbi ad hoc propositum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima.

Comp. priuil. ver. Prædicatores, §. 10. Simancas de Cathol. instit. tit. 49. de Prædicatoribus, n. 9. & 10.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Episcopi possint procedere contra Prædicatores, errores, scandala, atque diuinationes prædicantes, seu ipsos, vel alios Prælatos, & iudices leuiter, & temerarie reprehendentes?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

EPiscopi Diœcesani, rigoroſe, atque seuere possunt, & debent punire, omnia supradicta facientes. Hæc Conclusio, habetur expressa in supradicto Concil. Lateran. vbi supra, quo loco, qua sequuntur habentur verba: *Si qui in prædicationibus miracula falsa, aut incerta, vel prophetias, quæ ex sacra Scriptura non constant prædicare, seu Episcopi, aut eorum Superioribus præfatis, detrahere ausi fuerint, vltra penas contra tales à iure statutas, excommunicationis etiam sententiam, à qua nonnisi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo constituti, absolui possint, aut Concilium incurrere voluit, & vt eorum exemplo alij attentare similia minime audeant, prædicationis etiam officium, eis esse interdictum perpetuo decreuit.* Habetur in Supplemento, fol. 127. concessione 576. & in Compend. vbi supra, & in Concilio Tridentino, *sess. 5. cap. 2. §. si vero*, hoc idem statuitur, fuitq. olim per Clement. V. idem statutum, *in Clement. Religiosi, §. quibus etiam, de priuileg. & excessibus priuilegiatorum*. Aduertit tamen Concil. Trident. vt curent Episcopi, ne quis Prædicator, vel ex falsis informationibus, vel alias calumnioſe vexetur, neve iustam de eis conquerendi occasionem habeant, ad quorum omnium maiorem obseruationem etiam præcipit Episcopis, vt apostatas, aut fratres extra Claustrum degentes, ad prædicationis officium non admittant, quod etiam Clemens IV. olim stricte prohibuit, vt habetur in Monumentis Ordinis, 1. impress. fol. 58. & 2. fol. 141. concess. 331. & quoad Carmelitas habetur hoc idem in Monumen. 1. impress. fol. 103. & 2. fol. 186. concessione 472. Quoad Prædicatores vero in Monumen. 2. impressionis, fol. 278. concessione 555.

Episcopi, & Diœcesani graviter debet reprehendere, atque punire Prædicatores, contra supradicta facientes. *Concil. Later. vbi sup. Suppl. fol. 127 conc. 570. cap. ver. vbi sup. Concil. Trid. sess. 5. c. 2 §. si vero. Clem. Religiosi, §. quibus etiam, de priui. & excess priu.* Prædicatores Regulares à Religione apostatæ, nullatenus ad prædicationē debent admitti. *Concil. Trid. vbi sup. Mon. Ord. 1. imp. fol. 58. & 2. fol. 141. cōc. 331. & 1. impress. fol. 103. & 2. fol. 186. conc. 472. & iterum 2. imp. fol. 278. conc. 557.*

ARTICVLVS VIII.

An possint Episcopi, & Ecclesiarum Prælati, prohibere, ne Parochiani veniant, ad audiendas Prædicatorum Regularium conciones?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

EPiscopi, atque Prælati, impedientes suos subditos & Parœcianos, ne Prædicatorum Regularium conciones veniant audire, grauiter peccāt, quinuero, ipso sunt facto excommunicati. Hæc Conclusio, non aliter potest probari, quam afferendo hac de re, Constitutionem Bonifacij IX. quæ habe-

Episcopi, atque Prælati impedientes suos subditos, & Parœcianos, ne Prædicatorum Regularium conciones veniant audire, ipso facto sunt excōmunicati.

Suppl. fol. 185 conc. 465. Cord. in addit. ad Comp. ver. Prædicatores, §. 13.

habetur in Supplem. fol. 185. conceſſ. 365. vbi dicitur, *quod ſub excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda, quibuſcumque Eccleſiarum Prælatis, & aliis hoc ſtricte prohibuit, & vetuit, ac præcepit, ne populum, aut Parochianos ſuos retrahere præſumant, quo minus accedant ad audiendas prædicationes noſtrorum Fratrum, quoties, & quo modo voluerint.* Huius Conſtitutionis mentionem facit Pater Corduba, in additionibus ad Compendium, *verbo, Prædicatores, §. 13.*

ARTICVLVS IX.

Vtrum Prædicatores ſemel Epiſcopis præſentati, aut forſan examinati, & approbati, ab eis iterum compelli poſſint, vt præſententur, ſeu ab eorum ſucceſſoribus?

Concluſio.

Prædicatores ſemel Epiſcopis, præſentati, examinati, & approbati, non poſſunt ab eiſdem iterū compelli, vt præſententur.

PRædicatores ſemel Epiſcopis præſentati, examinati, & approbati, non poſſunt ab eiſdem iterum compelli, vt præſententur, bene tamen à ſucceſſoribus. Hæc Concluſio conſtat, ſatis ex ſupradictis, quæſt. 45. attic. §. 6. & 7. agendo de Confeſſoribus, in quibus, atque in Prædicatoribus, cum eadem omnino militet ratio, nihil de nouo in præſentiarum occurrit dicendum.

ARTICVLVS X.

Vtrum Prædicatores Regularium, audientibus ipſorum conciones, aliquas indulgentias poſſint concedere?

Reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Prædicatores Regulares ſuis auditoribus, quāplures indulgentias poſſunt cōcedere. *Mon. Ord. 2. impr. fol. 260. conc. 645. & deinceps. Suppl. fol. 108 conc. 437. Collect. priuil. ver. indulgentia quoad ſeculares, 5.* Nota copioſum indulgentiarū numerum quas lucrantur, audientes noſtrorum Fratrū conciones.

Concluſio.

MVlta ſunt priuilegia, quibus, audientibus Prædicatorum Regularium conciones, indulgentiæ conceduntur. Hæc Concluſio, non aliter veniebat probanda, quam referendo ſupradicta priuilegia: ſed quia hæc ſunt plura, atque diuerſa, neque anguſtia temporis id permittit, in præſentiarum facio miſſa, nec enim neceſſitas, id expoſcit, ſat fit dicere quod prædicta priuilegia referuntur in Monumen. Ord. 2. impreſſ. fol. 260. conceſſione 647. & deinceps, & in Supplem. fol. 108. conceſſ. 437. quarum indulgentiarum mentionem, atque memoriam, facit Collect. priuileg. *ver. indulgentia quoad ſeculares, 5.* eas in particulari enumerando, & in fine omnes epilogando, dicit, quod Prædicatores quandocumque prædicant, ad minus, ſuis auditoribus poſſunt concedere 18. annos, & 222. dies indulgentiæ pro quocumque die, ſiue ſermone, & aliquando amplius pro temporis diuerſitate, & ſermonum diuerſa ratione, quæ pro iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

ARTI-

ARTICVLVS XI.

Sitne Prædicatoribus Regularibus, concessum aliquod priuilegium, pro anticipando, seu postponendo diuino officio?

Respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Prædicatores prædicationis gratia, officiis diuinis possunt anticipare, & postponere, ex speciali priuilegio, atque interim immutare. *Suppl. fol. 91. conc. 265. cōp. ver. Prædicatores verbi Dei, §. 15. Nau. in Man. c. 25. nu. 81. Med. in Summa, c. 9. Emman. 3. to. qq. Reg. q. 32. ar. 12.*

LEo X. conceſſit, quod Prædicatores verbi Dei, Ordinis Minorum de Obſeruantia, quando actu prædicant, vtputa in aduentu, & quadrageſima, poſſint officium feriale anticipare, & feſta illis diebus reſeruare, quibus illos amplius laborare neceſſe eſt. Habetur hæc conceſſio in Supplemento, fol. 91. conceſſ. 265. & refertur in Compend. *verb. Prædicatores verbi Dei, §. 15.* ſed addidit, quod non id fiat in fraudem diuini officij, ſed vt liberius valeant ſtudio vacare, & conſolationi ſpirituali fidelium populorum incumbere. Hæc conceſſio, non videtur reuocata per Conſtitutionem Pij V. poſitam in principio Breuiarij, qua præcipitur ſtricte, vt officium diuinum perſoluatur iuxta Breuiarium, auctoritate Concilij Tridentini reformatum; nam ſupradicta Conſtitutio intelligitur communiter, & regulariter loquendo, & de communi conſuetudine, non autem de caſibus particularibus, nam ſua intentio tantum fuit prohibere, ne per antiqua Breuiaria recitetur. Ita tenet Nauarr. in Manua. cap. 25. num. 81. & Medina, in ſua inſtructione Confeſſ. c. 9. & Pater Emman. Rodrig. tom. 3. qq. Regul. quæſt. 32. artic. 12.

ARTICVLVS XII.

Vtrum ſit aliquod priuilegium, Prædicatoribus Regularibus conceſſum, pro non ſtricte ſeruanda formâ ieiunij?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Prædicatores prædicationis gratia, ieiunij tempore, commeſtionis horam poſſunt anticipare, quinuero, & immutare, cum collatione. *Suppl. fol. 93. conc. 282. cōp. verb. Prædicatores verbi Dei, §. 16. Nau. in Man. c. 25. nu. 101.*

LEo X. ſupradictus, conceſſit quod Fratres Minores Prædicatores, actu prædicantes, poſſint ſine ſcrupulo, ac ſine conſcientiæ ſtimulo, & ſeruato ieiunio, anticipare, & retardare horas commeſtionis, & ſerotinæ colationis, iuxta ſuam conſolationem. Habetur hæc conceſsio, in Suppl. fol. 93. conceſſ. 282. & refertur in Compend. *verb. Prædicatores verbi Dei, §. 16.* Circa quam cōceſsionem, nihil occurrit dicendum, præter quam, quod ſupradicta priuilegia, impetrantur interdum ad cautelam (vt dicitur) & ad maiorem conſcientiæ ſecuritatem, & propter impetrantium conſolationem, nam exiſtente aliqua vrgente neceſsitate, non erat opus ſupradictis priuilegijs, vt late tradit, & probat Nauar. in ſuo Manua. cap. 21. num. 16. & cap. 25. num. 101.

QVÆ-

718

QVÆSTIO LI.

De Apoſtatis, & fugitiuis, qui poſt factam ſolemnem profeſſionem, ſine ſuorum Prælatorum, ac Superiorum licentia, è Monaſterijs receſſerunt, in Octo Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum quicumque Religioſus, poſt ſolemnem profeſſionem factam, ſine ſui Superioris licentia, è Monaſterio recedit, cenſendus ſit Apoſtata, proprie, atque in rigore loquendo?

Quidnã ſit Apoſtaſia.

Sylu ver. Apoſtaſia, & fuga Monachorum num. 1. D. Thom. 2. 2. q. 12. art. 1. in corpore.

PRo hnius Articuli intelligentia, oportet primo dicere, quidnam ſit Apoſtaſia? Pro quo dico ex Sylueſtro, quod hoc nomen Apoſtaſia, ſecundum vocabuli ſignificationem, & ſuam etymologiam, idem pollet, ac *retro ſtatio*, & deriuatur ab *apo*, quod eſt *retro*, & *ſto*, quod eſt ſtare, vnde & communiter, ac generaliter loquendo, importat retroceſſionem quamdam, ſiue ſeparationem à Deo, vt dicit D. Thom. 2. 2. q. 12. art. 1. Quod cum tripliciter fieri contingat, ſecundum triplicem modum, quo homo cum ipſo coniungitur, nempe per fidem, per obedientiam, & per aliqua ſpecialia ſupererogationis opera, vt ſit in profeſſione ſolemni Religionis, Clericatu, & Ordine ſacro, hinc fit, vt triplex etiam ſit Apoſtaſia, quod etiam tenet Gloſſa, *in cap. 1. de Apoſtatis*, ſcilicet à fide, à diuinorum mandatorum obſeruantia, & à Religione, quam ſemel quiſpiam ſolemniter profeſſus eſt, vel ab Ordine quem ſuſcepit. Quę quidem tria, ſeruant hũc inter ſe ordinem, vt primum ſit aliorum omnium fundamentum, quo ſublato, nihil omnino remanet boni, quinuero quidquid excogitari poteſt mali. Sublata enim fide, totius Eccleſiſtici ædificij fundamentum, omnia deſtruuntur, non vero è contra: Poteſt namq. contingere, vt quis à Deo recedat, per mentem, diuinis mandatis repugnantem, quinuero, & per receſſum à Religione, atque ab Ordine, ſed adhuc prædictis duabus Apoſtaſijs exiſtentibus, coniunctus cum eodem remaneat per fidem, at ſi à fide diſcedat, omnino à Deo retrocedere cenſetur Verba ſunt expreſſa D. Tho. Hinc eſt etiam, quod inter prædictas Apoſtaſias illa, quæ eſt à fide, primum teneat locum, & ſit, quæ ſimpliciter, atque abſolute nomen promeretur Apoſtaſiæ. Non eſt tamen in præſentiarum agendum à nobis de ea, neque de illa quæ eſt à diuinorum mandatorum obſeruantia, ſeu à Clericatu, ſed tantummodo, de Apoſtaſia, quæ fit per retroceſſionem ab Ordine, ſiue à Religione, quam ſemel quiſpiam ſolemniter profeſſus eſt: de qua quæritur in præſenti Articulo, An quicumque Religioſus, poſt ſolemnem profeſſionem factam, è ſuo Monaſterio recedit, ſine ſui Prælati, & Superioris licentia, dicendus, atque exiſtimandus ſit Apoſtata, loquendo proprie, & in rigore? Cui difficultati, reſpondetur per duas ſequentes Concluſiones.

Apoſtaſia eſt triplex, à fide, ab obedientia diuini mandati, & à Religione.

Prima Concluſio.

PRoprie, atque in rigore loquendo, non omnis Religioſus, recedens à ſuo Monaſterio, & Religione, inconſulto Prælato, etiamſi id fiat ſine habi-

habitu, eſt dicendus, ſiue cenſendus Apoſtata, niſi voluntatem firmatam habeat in malum, & animum atque intentionem, non redeundi ad Religionem amplius, ſed eiuſmodi dicuntur, ac dici debent vagi, & fugitiui. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Caiet. 2. 2. q. 12. ar. 1. vbi hanc mouet difficultatem, & reſpondet, verbis expreſſis id, quod à nobis dictum eſt, diſtinctionem faciens inter Apoſtatas, & vagos, & fugitiuos penes hoc, quod eſt diſcedere è Monaſterio, ſine Prælati licentia, & habere animum, & intentionẽ ad Religionẽ amplius non redeundi; & diſcedere ab eo, ſed cũ animo redeundi: In primo caſu (inquit) eſſe vere, & proprie Apoſtatã, qui illud facit, ſiue fugiat cum habitu, aut vero ſine ipſo, nam (inquit) non excuſatur ab Apoſtaſia, & cenſuris ei annexis, ex hoc quod deferat habitum, imo vero tenetur ad omnia, ad quæ tenentur Apoſtatantes ſine habitu, non vero in ſecundo caſu, ſed dicendos eſſe eiuſmodi vagos, & fugitiuos, cum non receſſerint, aut vagentur extra Monaſterium, animo retrocedendi à Religione, ſed propter leuitatem, ſiue ob ſuorum Prælatorum rigorem, aut forte propter libidinem vagandi, vel quippiam ſimile. Pro quorum probatione dicit, quod Apoſtaſia in hoc ſenſu, vere & proprie, atque formaliter loquendo, conſiſtit in retroceſſione à Religione, quam ſemel quiſpiam profeſſus eſt: quo fit, vt qui retroceſſioni à Religione numquam conſenſit, haud quaquam cenſendus ſit aut exiſtimandus Apoſtata proprie, neque de eo dici poſſit, quod incurrerit in Apoſtaſiam, quamuis incurrerit peccatum inobedientiæ, & rebellionis, exeundo contra præceptum Prælati. Verba ſunt expreſſa Caiet. qui & probat ſuam ſententiam à ſimili: nam certum eſt (inquit) quod qui exiſtens in Monaſterij Clauſtro, pertinaciter nollet obedire præcepto Prælati, iuſte aliquid præcipientis, quamuis dicendus ſit obſtinatus, ſiue rebellis, non tamen poteſt, aut debet dici Apoſtata, nihil ob aliud, niſi quia, non habet animum retrocedendi à Religione: idem ergo dicendum eſt in propoſito caſu, nam vtrobique Apoſtaſia retroceſſionem ſignificat. Hoc idem tenet Syluester, vbi ſupra, de mente, & ſententia Raymundi, explicando, quis dicatur Apoſtata à Religione. Vbi dicit, non debere dijudicari Apoſtatam proprie, & in rigore, etiamſi ad longinquum tempus diſcedat, & diu diuagetur, niſi qui ita viuit, vt animum redeundi ſe depoſuiſſe oſtendat. Pro quo allegat *l. diſertorem, ff. de re milit.* quæ valde facit ad propoſitum, vt videatur, qualiter de ratione Apoſtaſiæ proprie dictæ, ſit quod Religioſus poſt ſolemnem profeſſionem factam, ſine Prælati licentia è Monaſterio diſcedens, illud faciat intentione, & animo, amplius non ad Ordinem, ſiue Religionem redeundi, ſed viuendi ſemper irreligioſe, clericaliter, aut ſeculariter, atque inobedienter. Nam (inquit) ſi egrediatur animo intrandi aliud eiuſdem Ordinis Monaſterium, licet laxius, non erit proprie, & in rigore cenſendus Apoſtata, quod probat ex Gloſſ. *in cap. fin. de Apoſtatis, & cap. ex parte, de temp. ord.* Si vero, ait, exeat, & non ingrediatur aliud Monaſterium, neque ſubijciat ſe alterius obedientiæ Prælati, cum facultate, & licentia debita, etiamſi retineat habitum, & tonſuram, vere, & proprie, erit Apoſtata. Pro quo allegat Innocent. *in cap. fin. de renunciat. & cap. intelleximus, de stat. & qualit. ord.* Vnde quammaxime oportet, vt qui eiuſmodi ſunt, aliquod ingrediantur Monaſterium, ſi omnino vitare volunt Apoſtaſiam, & pœnas ipſius, iuxta *d. cap. ex parte, de temp. ord. & cap. Ioannes, de Regul.* Quibus in locis, ad hoc propoſitum, in Gloſſis, multa ſatis notabilia dicuntur. Ex quibus omnibus infert Sylueſt. prædictus, quod omnis Religioſus profeſſus, poſt ſolemnem profeſſionem factam, abſque ſui Superioris, & Prælati licentia, è Monaſterio exiens, licet vagus, profugus, ſiue fugi-

Proprie, & in rigore, loquendo, non omnis Religioſus è Monaſterio, ſine licentia diſcedens, dicendus eſt Apoſtata.

Caiet. 2. 2. q. 12. ar. 1.

In quo cõſiſtat ratio formalis Apoſtaſiæ.

Sylu. vbi ſup. q. 4.

l. diſertorem, ff. de re milit.

Innoc. in c. fi. de renunt. c. intelleximus de stat. & qualit. ordinum. c. ex parte, de temp. ord. c. Ioannes, de Regula.

Quisnam dicatur vagus, siue fugitiuus. *Ioann. Andr. & Doctores cõmuniter.*

fugitiuus sit vocandus, & nuncupandus (nam fugitiuus est, qui per se è Monasterio exit, & per aliquod tẽporis spatium, extra ipsum deuagatur celans se suo Prælato, secundum Ioannem Andream, & omnes cõmuniter Doctores, quamuis postea pœnitentia ductus, ad Monasterium redeat, iuxta *l. si quis fugitiuus, ff. de adsl. edict.*) non tamen est censendus, aut dicendus Apostata; nam hæc duo, Apostata, & fugitiuus, habent se, sicut superius, & inferius, omnis enim Apostata est fugitiuus, non vero è conuerso. Prædicta omnia in substantia, dicit Syluester loco supracitato, & quidem vera sunt proprie, & in rigore, loquendo in foro interiori, secus autẽ in exteriori, vt statim in secunda Conclusione dicemus. In quo etiam sensu, intelligendam, atque interpretandam esse censeo opinionem Bald. *in cap. ad nostram, de appellat.* vbi ait, quod Regularis à Monasterio exiens, ex metu, ob aliquod peccatum, quod forsan commisit, seu quia nimium se sensit grauatum à Prælato, etiam sine ipsius licentia, non est dicendus Apostata; præsertim si exijt, vt adiret Superiorem, quò eum à tali grauamine liberaret. Quod probat argumento deducto, *ex l. contra pupillum, §. is qui ad maius adiutorium, ff. de reiud. & cap. cum parati cum ibi adnotat, de appellat.* quam sententiam tenet etiam Nauar. *super cap. non dicatis, comment. 2. de Reg. num. 61.* cuius rationem reddit, quia inquit, sentiens se grauatum, ac propterea adiens Superiorem, non quidem apostatare, sed potius appellare videtur, *arg. cap. dilecti, el 2. de appellat.* Neque (inquit) huic resolutioni, obstat Concilium Tridentinum, *sess. 25. cap. 4. de Regular.* quatenus præcipit, *vt nullus Religiosus à suo Conuentu discedat, etiam causa adeundi ad Superiorem, sine sui Prælati licentia in scriptis obtenta*, quia non est credendum tantum Concilium derogare voluisse, tam iustæ resolutioni, tã graui rationi nitenti, per *l. si quando, C. de inoffic. testam.* Vel, inquit, intelligenda sunt Concilij verba, de illo qui Superiorem adit, non ex aliqua graui, sed leui, aut leuissima causa. Probat hoc præterea, quia secundum ius, non est petendus consensus, siue licentia ab eo, ob cuius grauamen tollendum, ad Superiorem recurritur, iuxta Gloss. *cap. cum pastoris, 2. q. 7.* argumento etiam deducto, *ex cap. ex parte, de accusatio.* licet regulariter loquendo, à Iudice sit petenda venia, secundum Archidiaconum, *in d. cap. pastoris.* aliud tamen est petere illam à Iudice, aliud vero à parte, iuxta *l. 1. & 2. C. de in ius vocandis.* Post multa alia concludit, dicendo esse certum, quod adire ad Superiorem, ob iustum grauamen illatũ, non est illicitum, quia vim habet appellationis, apud Religiosos, à quorum Superioribus posse appellari, verbo atque facto, irrefragabiliter probant, *cap. ad nostram, cap. reprehensibilis, cap. de priori, de appellat.* quod licet aliqui negent, ipse tamen constantissime tenet, Religiosum posse appellare, etiam à correctione Regulari, quando modus exceditur, & quod non id vetuit Concil. Trident. sed hoc solummodo, ne quis Religiosus, leui ex causa è Monasterio exeat sine licentia Prælati, in scriptis obtenta, etiam vt adeat Superiorem. Non tamen prohibet, quod Religiosus grauiter læsus per viam iusti grauaminis, seu appellationis iustæ, verbo, vel facto interpositæ, possit adire Superiorem ad conquerendum se de inferiori, cum hoc, stando etiam in iure naturali licentia num malitijs hominum licitum est obuiare, per *l in fundo, de rei vendic.* Et quod supradicta omnia sint vera, & nullo modo contraria decreto Concil. Trident. inquit Nauar. signum est euidentissimum, nam pœnæ quæ pro Apostatis constituuntur in iure, inter quas vna est excommunicatio, certum est, quod non incurruntur, sed neque incurri possunt, nisi propter peccatum mortale, prout de excommunicatione, habetur expresse, *in cap. nemo*

Bald. in c. ad nostram, de appell.

l. contra pupillum, §. is qui ad maius adiutorium, ff. de reiud.

c. cum parati cum eis adnota de appell.

Nau in c. non dicatis, cõm. 2 de Reg. nu. 61

c. dilecti el 2. de appellat.

Concil. Trid. sess. 26. c. 4. de Regul.

l. si quando, C. de ineff. testam.

Glo. in c. cum pastoris, 2. q. 7

c. ex parte, de accusat.

Archid. in d. c. pastoris.

l. 1. & 2. C. de in ius vocãd.

c. ad nostram.

c. reprehensibilis.

c. de priori, de appellat.

l. in fundo, ff. de rei vend.

c. nemo.

cap. nullus, 11. q. 3. & non erit qui dicat, ſolùmodo exitum temerarium, Religioſi alicuius, ſine iuſta & rationabili cauſa factum, eſſe peccatum mortale, & per illum, ſententiã excommunicationis incurrere, modo non ſit ſine animo ad Religionem amplius redeundi, neque dimittatur habitus, quia id nullo iure cauetur. Hæc ſupradictus Nauar. Sed quamuis hæc ſententia ſit vera, loquendo de apoſtaſia proprie atque in rigore, & de excommunicatione incurſa forſan in foro interiori & conſcientiæ, ſecus tamen eſt, loquendo de foro exteriori & Eccleſiæ, quæ non iudicat de occultis, de quo ſecundam ſtatuo Concluſionem.

c. nullus, 11. q. 3.

Loquendo de apoſtaſia in foro exteriori & Eccleſiæ, quicũque Religioſus, à Religione, ſeu Monaſterio recedit, ſine licentia Prælati, cẽſetur Apoſtata etiam ſi nõ habeat animum deſerendi Religionem.

Secunda Concluſio.

Loquendo de apoſtaſia in foro exteriori & Eccleſiæ, quicumque Religioſus, à ſua Religione ſiue Monaſterio recedit, inconſulto Prælato, cenſetur & iudicatur Apoſtata, etiamſi non habeat voluntatẽ obſirmatam in malum, neque dimittat habitum. Hæc Concl. vt credo, eſt omnium DD. communis, & probatur expreſſe, *ex c. 2. & gl. ne Clerici, vel Monachi, in 6.* vbi hac de re agendo, ſequentia ponuntur verba: *Vt periculoſa Religioſis euagandi materia ſubtrahatur, diſtrictius inhibemus, ne de cætero aliquis, quamcumque Religionem tacite vel expreſſe profeſſus, in ſcholis, vel alibi, temere habitum Religionis ſua dimittat, neque accedat ad quauis ſtudia litterarum, niſi à ſuo Prælato, cum conſilio ſui Conuentus, vel maioris partis eiuſdem, ſibi eundi ad ſtudium, licentia primitus ſit conceſſa. Si quis autem horum, temerarius violator exiſterit, excommunicationis incurrat ſententiam ipſo facto.* Super quæ verba, ponderando illud verbum, *horum*, gl. dicit in vtroque caſu incurri Apoſtaſiam, & excommunicationis ſententiam, & dimittendo habitum, & eundo ad ſtudium ſine licentia. Et alia gloſ. ponderat, quod Religioſus etiam fauore ſtudiorum (quod ex ſe adeo fauorabile eſt) exire non poteſt Monaſterium, ſine licentia ſui Prælati. Iuxta ſenſum prædictarum Concluſionum, explicanda atque intelligenda eſt, deciſio Rotæ, vbi olim quæſtione propoſita, ac nimis controuerſa & ventilata, vtrum Religioſus, exiens Monaſterium, ſine ſui Prælati licentia, ac dimittens habitum, ſeu portans illum occulte, eſſet excommunicatus, ex vno duntaxat capite, an vero ex duobus, ſiue duplici ex cauſa, concluſum fuiſſe dicitur, eſſe quidem excommunicatum, propter hoc vltimum ſolummodo, nempe quia dimiſit habitum, ſeu illum portauit occulte, non vero propter primũ, quia re vera talis non eſt cenſendus apoſtata, propter ſuperius dicta. Quæ quidem Rotæ reſolutio, vera licet ſit, loquendo de apoſtaſia vere & proprie, atq; in rigore, quoad forum conſcientiæ & interius, prout à nobis in prima Concluſione eſt dictum; non tamen ſi fiat ſermo de foro exteriori & Eccleſiæ, nã vt conſtat expreſſe *ex d. cap. & gloſſ. ver. horum*, contrarium omnino apparet dicendum, ſiquidem dicitur, quod propter quodlibet illorum, excommunicationis ſententia, ipſo facto incurritur, & propter receſſionẽ à Monaſterio, & propter dimiſſionem, ſiue deſertionem habitus. Præterea notat ſuprad. gloſſ. *ver. ipſo facto*, ac nimis ponderat, excommunicationis ſententiam prædictam, ipſo facto incurri, & dicit, id fuiſſe ſpecialiter ſtatutũ in odium criminis apoſtaſiæ Religioſorum; nam alias, ir quit, apoſtatæ, non erant ipſo facto excommunicati, ſed excommunicandi, pro quo citat multa iura & capita, *cap. ſi quis Clericus, de vita. & honeſt. Clric. cap. ſi quis. de appellat. & cap. ſæpe, de temp. ord. in 6.* vbi idipſum notat & ponderat alia Gloſſa, *verbo, apoſtata*, allegans omnia ſupradicta iura. Sed quod prædicti apoſtatæ, ſiue fugitiui, recedentes à ſuis Monaſterijs, ſine ſuorum Prælatorum licentia, in dicto foro exteriori, ipſo ſint facto excõmunicati, conſtat præterea ex multorum

Loquendo de apoſtaſia in foro exteriori & Eccleſiæ, quicũque Religioſus, à Religione, ſeu Monaſterio recedit, ſine licentia Prælati, cẽſetur Apoſtata etiam ſi nõ habeat animum deſerendi Religionem. *c. 2. & gloſſ. ne Clerici vel Monachi, in 6.*

Notat & põderat gloſſ. quod etiam occaſione ſtudiorum nõ licet à Monaſterio exire ſine licentia Prælati. Nota hoc valde.

Nota, quod in foro exteriori Religioſus à Monaſt. exiens ſine licentia Prælati eſt excommunicatus quamuis non dimittat habitum.

Nota & apoſtatæ olim non erant ipſo facto excommunicati, ſed excõmunicandi, modo autem ſic. *Glo. in cap. 2. ne Clerici, vel Monachi, in 6. ver. ipſo facto.*

c. ſi quis Clericus, de vita & honeſt. Clericorum. cap ſi quis, de Apoſtatis. cap. ſæpe, de

temp. ordin. in 6. & ibi Glo. ver. Apoſtata

ſummorum Pontificum decretis, priuilegijs, conſtitutionibus, atque ordinationibus, quibus id expreſſe habetur, & de illis fit mentio, in Mon. Ord. variis in locis, quæ quia peruia ſunt, ac facile reperiri poſſunt, in præſentiarum referre non libuit, ſat ſit ſcire, quod in ſumma reperientur, in Compen.

Comp. priuil. verb. apoſtatæ ab Ord.

priuileg. *verbo, Apoſtata, ab Ordine.* Faciunt ad idem & ſpeciales conſtitutiones, Pauli IV. & Pij IV. nuperrime editæ, quibus excommunicari iubentur, quinuero & excommunicati, ipſo facto eſſe declarantur, omnes & ſinguli Religioſi, cuiuſcumque Ordinis & conditionis extiterint, qui poſt ſolemnem profeſſionem factam, ſine ſuorum Prælatorum licentia, quouis prætextu, & cauſa, temere extra ſuorum Monaſteriorum claſtra diuagantur, apponunturq. multæ pœnæ contra ipſos, & vocantur apoſtatæ, vtcumque id fiat, cum habitu, vel ſine habitu, iubenturq. Epiſcopi, & locorum Ordinarij, eoſdem, vt ad ſuas proprias Religiones redire compellant, quibuſcumque remedijs iuris & facti. Et hæc pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS II.

In quas pœnas incidant, eiuſmodi Apoſtatas, & Fratres fugitiuos recipientes?

DIfficultas præſentis Articuli, in duplici ſenſu poteſt inueſtigari. Primo, de recipientibus ipſos, *In aliqua Religione & Ordine*, vt eiuſdem fiant alumni & profeſſores, prætextu alicuius licentiæ, ſeu priuilegij, quod in id ſe habere dicant. Secundo loquendo de ſecularibus, eoſdem recipientibus in ſuis domibus, ſcienter, vel ignoranter, & maxime de occultantibus illos, aut fauorem impendentibus, vt in tali ſtatu perſeuerent. De quibus omnibus, in ſequentibus Concluſionibus, breuis fiet reſolutio.

Prima Concluſio.

Religioſi, cuiuſcumque Ordinis, excepta Carthuſia, admittentes Fratres alterius Ordinis, prætextu cuiuslibet priuilegij, mortaliter peccant, & ſunt ipſo facto excommunicati.

RElegioſi, cuiuſcumque Ordinis & Religionis extiterint, excepta Carthuſia, admittentes, ſiue recipientes Fratres alterius Ordinis, præter ordinem iuris, prætextu cuiuslibet priuilegij, quod in id ſe habere dicant, niſi de nouo ſit nunc conceſſum, mortaliter peccant, & ſunt ipſo facto excõmunicati. Hæc Concluſ. non aliter poſſet probari, quam referendo priuilegia, & ſummorum Pontificum ordinationes, conſtitutiones & decreta, quæ ea de re habentur. Sed quia hæc ſunt multa, nec id per tempus licet, contentus ero, dicere, quod ſummatim reperientur, in Comp. priuil. *ver. apoſtata ab Ordine*, per diuerſos paragraphos. Et aduerto, quod licet, vt dicitur, ab aliquibus, in contrarium ſpeciales poſtmodum impetratæ fuerint conceſſiones; omnia tamen priuilegia, hac de re loquentia, & facultatem concedentia, ad hoc vt Religioſus vnius Ordinis ſeu Religionis, tranſire poſſit in aliã, præter ordinem iuris, & ſine expreſſa ſui Prælati licentia, expreſſe fuerunt, per Pium V. reuocata, in ſua Extrau. quę incipit, *Quacumque ſacrarum Religionum*, facta anno Domini 1564. vbi ſtricte præcepit, id vt nullatenus fieret, præter ordinem & diſpoſitionem iuris communis, ſub grauiſſimis pœnis, & inter alias appoſuit pœnam excommunicationis latæ ſententiæ. Hoc eſt certum, circa quod nihil aliud volo dicere, cũ multa dicta ſint q. 31. per plures Articulos, agendo de tranſitu Religioſorum ad alios Ordines, an ſit licitus.

Secunda Concluſio.

Seculares, recipientes in

Seculares, recipientes in ſuis domibus Fratres apoſtatas & fugitiuos, occultantes, & tenentes ipſos, fauoremq. impendentes, vt in tali ſtatu permaneant,

neânt, mortaliter peccant, & ſunt etiam ipſo facto excõmunicati. Hæc Concluſio conſtat ex ſupradictis priuilegijs, quæ vt dixi, referuntur in Compen. *ver. apoſtatæ ab Ordine*, licet enim principaliter, atque ſpecialiter dirigantur contra Religioſos, recipientes & detinentes Fratres vnius Ordinis in ſuis domibus, vt ſuarum Religionũ fiant alumni, & profeſſores, ſub quorumcumque priuilegiorum præcextu; ſecundario tamen dirigũtur, quinuero nõ minori, ſed, vt videtur, maiori ratione, contra omnes, in præd. Concl. contentos, recipientes & occultantes illos, auxiliũ, ſiue fauorem impendentes, vt in tali ſua apoſtaſia; & malo ſtatu perſeuerent. Sed ad hoc ſpecialis eſſe videtur quædam conceſſio Innoc. VIII. quæ refertur in d. Comp. ver. vbi ſupra, §. 4: *Quæ ſtatuit & ordinauit, vt detinentes quoſcumque Minores Fratres, à ſuis Conuentibus ſine licentia ſuorum Prælatorum recedentes, ſint ipſo facto excommunicati.* & §. 17. præd. priuil. Collect. in eodem verbo, refert quamdam copioſiſſimã prouiſionem, quam circa hanc rem, fecit olim Pius II. contra omnes Principes, Duces, aliosq. Magnates, fauentes apoſtatis, & alijs Fratribus inobedientibus Ord. Carmelitarum, mandans procedere contra illos, per cenſuras Eccleſiaſt. vſque ad inuocationem brachij ſecularis. Quod quidem indultũ, ſpecialiter licet pro Fratribus, Ord. Carmelitanorum, fuerit conceſſum, eo tamẽ perfrui ac potiri poſſunt, omnes Ordines & Religiones, priuilegium habentes communicationis. Sed aduerto circa præd. Concl. quod quamuis mortaliter peccent, atque in pœnam & ſententiam excommunicationis incurrant, apoſtatas prædictos & fugitiuos, in ſuis domibus recipientes, retinentes, occultantes, auxilium, ſiue fauorem præſtantes, vt in ſuo malo ſtatu, atque apoſtaſia perſeuerent; ſi qui tamen illos receperint, non in eum malum finẽ, ſed bono & ſimplici animo, aliquo honeſto reſpectu, non quidem qua ratione ſunt apoſtatæ, & à ſua Religione & profeſſione defecerũt, ſiue retrocceſſerũt, ſed quia ſibi ſunt conſanguinei & parentes, ſeu alia iuſta & rationabili cauſa, meo quidem videri, nec mortaliter peccabunt, nec in vllam pœnã excommunicationis incident. Quod & libet probare, argum. deducto à ſimili, nam etiam in Bulla Cœnæ Domini, quæ quotannis publicatur, apponitur excommunicationis pœna, & anathematizantur, omnes recipientes, & detinentes hæreticos, aut illis vllo modo, auxilium ſiue fauorem præſtantes, & tamen communis eſt DD. reſolutio, quod prædicta excommunicatio, non cõprehendit eos, qui illos recipiunt, auxiliumve præſtant ipſis, non tamquã hæreticis, ſed quia ſibi ſunt parentes & conſanguinei, ſeu aliquo amicitiæ & humanitatis iure coniuncti, prout notat Caiet. in ſua ſumma. Aliud enim eſt, recipere hæreticos, ac fauere illis, in quantum hæretici ſunt; aliud vero inquantũ ſunt parentes, conſanguinei, ſeu affines, vel ſtricta amicitia addicti. Quæ diſtinctio quammaximũ habet fundamentum *in c. duo iſta nomina.* 23. q. 4. quod eſt D. Aug. vbi dicitur, *homini eſſe miſerendum, peccatori vero iraſcendum*; & paulo inferius, loquendo de fraterna correctione, habetur, *quia peccator eſt, corripe; quia homo eſt, miſerere, nec enim omnino liberabis hominem, niſi eum perſequutus fueris peccatorem.* Verba ſunt notanda, atque memoriæ valde commendanda. Sic igitur in propoſito dicendum videtur, quod qui apoſtatas & Fratres fugitiuos prædictos, in ſuis domibus receperint, & retinuerint, nõ inquantum apoſtatas & fugitiuos, ſed bono animo, aliquo honeſto & iuſto reſpectu, nec mortaliter peccabunt, nec in pœnam excommunicationis incident. Quæ doctrina conformis eſt aliæ, quam in ſimili caſu adducit Nau. in ſuo Man. c. 27. n. 55. agendo de ſupradictis hæreticorum receptatoribus, fautoribus, aut etiam defenſoribus. vbi hoc idem omnino dicit, & ad id probãdum adducit, *l. in delictis, §. ſi detracta, ff. de noxa.* & addit, quod hæretico extreme indigẽti,

ſuis domibus; Fratres apoſtatas & fugitiuos, occultantes ipſos, fauoremq. impendentes, vt in tali ſtatu permaneant, mortaliter peccant, & etiam ſunt ipſo facto excommunicati.

Qui recipiunt Fratres fugitiuos, bono & ſimplici animo ſeu iuſto aliquo reſpectu, neque peccãt, neque in excõmunicationem incidunt.

Caiet. in Sũma.

c. duo iſta nomina, 23. q. 4.

Nau. in Man. c. 27. nu. 55. l. in delictis, §. ſi de tracta, ff. de noxa.

D. Ambr. lib. officiorum, c. pasce, d. 86.

etiam ex præcepto diuino tenemur ſubuenire, arg. deducto *ex c. paſce, d. 86.* quod eſt D. Ambr. lib. ſuorum offic. vbi ait, *paſce fame morientem; aliquin ſi non paſciſti, occidiſti.* Concludendo ergo dicit præd. Nauar. quod ſi hoc ita non eſſet, omnes fere Catholici (etiam Religioſi) Germaniæ, Angliæ, Scotiæ, & bonæ partis Galliarum, eſſent excommunicati, & inciderent in cenſuram prædictam, latam contra fautores, & receptores hæreticorum, cum illos in ſuis domibus recipiant, paſcãt, & foueant, quod non videtur dicendum, cum non id faciant eo animo, quia hæretici ſunt, ſed inquantum ſunt homines, ſibi ſanguine, vel affinitate coniuncti, aut aliquo amicitiæ vinculo, ſiue humanitatis Iure. Idem ergo dicendum eſt in propoſito caſu. Sed boni, ac diſcreti viri, ſimul atq; prudentes, Fratres prædictos apoſtatas, & fugitiuos, etiam ſanguine, ſeu aliquo alio vinculo ſibi coniunctas, in eum tãtum finem debent recipere, atq; in ſuis domibus admittere, vt conuertantur, & ad ſuas proprias Religiones redeant; quod ſi facere renuerint, ſtatim illos debent eijcere, tamquam oues perditas & derelictas, ni ad ſanam mentem redeant, à dæmonibus, quod abſit, deuorandas. Verba ſunt expreſſa Nau. lib. 3. Conſil. de Reg. conſ. 69. nu. 1. vbi de eiuſmodi apoſtatis agit.

Nauar. lib. 3. Conſil. de Regul. conſ. 69. nu. 1.

ARTICVLVS III.

Quibuſnam conueniat, eiuſmodi apoſtatas, & Fratres fugitiuos recolligere, atque conſtringere, vt ad proprias Religiones, ſiue Monaſteria reuertantur?

Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 4.

HAec difficultas mouetur, ad explicanda & declaranda, quædam verba Conc. Trid. *ſeſſ. 25. c. 4.* vbi hac de re agendo, ſequentia ponuntur verba: *Non liceat Regularibus, à ſuis Conuentibus recedere, etiam prætextu ad Superiores ſuos accedendi, niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint; Qui vero ſine prædicto mandato, in ſcripiis obtento, repertus fuerit, ab Ordinarijs locorum, tamquam ſui deſertor inſtituti, puniatur.* Ex quibus verbis, volunt nonnulli colligere, quod cura recolligendi prædictos Fratres, apoſtatas & fugitiuos, incumbat Epiſcopis, & locorum Ordinarijs. Sed prædicta verba, ſano modo intelligendo hac de re ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Cura recolligendi Fratres apoſtatas & fugitiuos, ꝓprijs ipſorũ Prælatis incumbit.

CVra recolligẽdi Fratres, Apoſtatas & fugitiuos, & conſtringẽdi illos, ad hoc, vt ad proprias Religiones, ſiue Monaſt. reuertantur, proprijs ipſorum Prælatis incumbit reſpectiue, non autem Epiſcopis, ſiue locorum Ordinarijs, niſi in aliquo ſpeciali caſu, aut propter illorum incuriam, ſiue negligentiam. Hæc Concl. non aliter probari poteſt, quã dicendo, eſſe quamplura Apoſt. priuilegia, idipſum concedentia, Prælatis Regularibus, vt ſcilicet Fratres ſuos apoſtatas, poſſint recolligere, excommunicare, ligare, vinculis conſtringere, & carceribus mancipare, prout ſibi ſecundum Deum, melius videbitur expedire, quod habetur in Mon. Ord. & refertur in Comp. *ver. apoſtata ab Ordine, §. 3.* vbi Innoc. IV. præcepiſſe dicitur, omnibus Eccleſiarum Prælatis, vt omnino euitarent Minores Fratres ab Ordine poſt profeſſionem, ſine licentia decedentes, præſertim ſi eſſent excommunicatione notati, & quod illos facerent excommunicatos denunciari, cum à Miniſtris Prouincialibus & Cuſtodibus fuiſſent requiſiti. Ex quibus verbis non obſcure, quinuero ſatis clare colligitur, quod huiuſmodi cura recolligendi Fratres ſibi ſubditos,

Mon. Ord. & refertur in Comp. ver. apoſtata ab Ordine. §. 3.

225

ſubditos, apoſtatas & fugitiuos, primo ac principaliter, eorumdem Prælatis incumbit, non vero Epiſcopis, & locorum Ordinarijs, niſi in id ab eiſdem auxilium expoſtulauerint, & ad ſuam requiſitionem, aut forſan ſi in ſuis diœceſibus deliquerint, & præfati Prælati Regulares, in ipſis recolligendis, pigri & negligentes extiterint, in quo caſu quammaxime ſunt intelligenda, verba Concilij Tridentini prædicti. Sed veniendo ad poteſtatem, quam habent Religionum Prælati, ad recolligendos ſuos ſubditos, apoſtatas & fugitiuos, dicit Nauarr. *in cap. nullam, 18. q. 2. Comment. 3. de Regul. nu. 50.* eam eſſe tantam de iure communi, & ſecluſo quocumque ſpeciali priuilegio, quod poſſunt abſque aliquo ſcrupulo, ſeu excommunicationis periculo, eoſdem realiter capere, vincire, atque incarcerare, & facere quæcumque ſecundum Deum, ſibi viſa fuerint expedire, quouſque ad ſanam mentem redeant, & ad proprias Religiones, ſiue Monaſteria reuertantur. Hoc probat multis iuribus & rationibus, & Primo, quia quicumque, inquit, rem aliquam poſſidet, ſi ab eo auferatur, poteſt illam, propria auctoritate recuperare, cum ius habeat inſiſtendi eidem, per diffinitionem, quam tradit Bart. *in l. ſi quis, §. differentia, ff. de acquiren. poſſeſſ.* Idem ergo dicendum eſt in propoſito. Sed præterea ſecundo probatur idipſum, nam communis eſt Doctorum reſolutio, quod Dominus poſſidens ſeruum, fugientem poteſt capere, vbicumque illum inuenerit, *per l. 1. §. per ſeruum, qui in fuga, ff. de acqu. poſſeſſ.* ſimiliter *& in l. 1. C. vbi Curialis, vel Cohortalis*, dicitur, & qui habet Curialē, vel Cohortalē, hoc eſt, Curiæ, vel Cohorti obligatum, fugientē poteſt etiā propria auctoritate capere, vel ſaltē Cohortis, cui eſt obnoxius. Item *& in l. 1. C. vbi cauſa fiat*, dicitur, quod qui habet ancillā, & inuenit eam fugientem, extra Prouinciam, & proprium territorium, poteſt illam propria auctoritate capere. Multæ præterea ſunt leges, quæ dicunt idipſum de marito, inueniente vxorem fugientem. Idem ergo, inquit Nauarr. dicendum eſt in propoſito caſu, de Prælato Regulari reſpectu ſui ſubditi, apoſtatæ & fugitiui, etiam ſtando in iure communi, & ſecluſo quocumque particulari priuilegio. Quod dicit eſſe verum, etiā antequam Prælatus, prædictum ſubditum ſuum, per cenſuras ad Monaſterium redire moneat, aut ob contumaciam excommunicet illum, ſeu brachium ſeculare imploret. Cuius nulla alia eſt ratio, niſi ea, quam adduximus, nempe, quod quicumque rem aliquam poſſidet, poteſt illam, propria auctoritate recuperare, capere, & detinere, quocumque modo potuerit, cum ius habeat inſiſtendi eidem, nam & hoc ad cuiuslibet rei poſſeſſorem pertinet. Concludendo igitur dico, quod cura recolligendi apoſtatas & Fratres fugitiuos prædictos, ſpecialiter & principaliter, eorumdem Prælatis incumbit reſpectiue: Epiſcopis autem & locorum Ordinarijs, in caſu quo ipſi in re tanti ponderis & momenti, negligentes extiterint, aut dicti apoſtatæ in ipſorum diœceſibus & Ciuitatibus deliquerint, aut aliquod ſcandalum fecerint, quod & facere tunc poterunt virtute ſupradicti decreti Concilij Tridentini, & etiam ſpecialis conceſſionis Sixti IV. factæ pro recolligendis Apoſtatis prædictis. At licentias expoſtulare, tranſeuntium Fratrum, cum iter faciunt, haud. quaquam crediderim, id pertinere ad Epiſcopos prædictos, aut locorum Ordinarios, nec vmquam vidi, poſitum hoc fuiſſe in conſuetudine.

Nota circa poteſtatem, quā habēt Religionum Prælati recolligendi, vinciendi, & incarcerādi Fratres Apoſtatas & fugitiuos. *Nau. in c. nullam, 18. q. 2. commen. 3. de Regul. nu. 50.*

Bartol. in l. ſi quis, §. differentia, ff. de acquir. poſſ. l. 1. §. per ſeruum, quā qui in fuga, ff. eod. tit. l. 1. C. vbi Curialis, vel Cohortalis.

l. 1. C. vbi cauſa fiat.

ARTICVLVS IV.

Qualiter Prælati Regulares, procurare teneantur, vt Fratres apoſtatæ & fugitiui, ad ſanam mentem redeant, & ad propria Monaſteria reuertantur?

Concluſio.

Prælati Regulares requirere tenentur, A-poſtatas & fugitiuos, & procurare, vt ad ſua Monaſt. re uertantur.

PRælati Regulares, ſtrictiſſime tenentur, ſummo ſtudio requirere, Fratres apoſtatas & fugitiuos, obnixeq. procurare, vt à tali ſtatu exeant, & ad propria Monaſteria, ſiue Religiones reuertantur. Hæc Concluſio eſt expreſſa Sylueſtri, *verbo, Apoſtaſia, quæſt. 6.* quam & probat ex *cap. ne Religioſi, de Regular.* cuius expreſſa ſunt ſequentia verba: *Ne Religioſi vagandi occaſionem habentes, ſalutis propriæ detrimentum incurrant, & ſanguis eorum de Prælatorum manibus requiratur, ſtatuimus, vt præſidentes Capitulis celebrandis, ſecundum ſtatutum Concilij Generalis, ſeu Patres Abbates, aut Priores, fugitiuos ſuos & electos de Ordine ſuo, requirant ſolicite annuatim. Qui ſi in Monaſterijs ſuis recipi poſſunt, ſecundum Ordinem Regularem, Abbates, ſeu Priores eorum, monitione præuia, per cenſuram Eccleſiaſticam, compellantur ad receptionem ipſorum, ſalua Ordinis diſciplina. Quod ſi hoc Regularis Ordo non patitur, auctoritate noſtra prouideant, vt apud eadem Monaſteria, in locis competentibus, ſi abſque graui ſcandalo fieri poterit, aliquin in alijs Religioſis domibus eiuſdem Ordinis, ad agendam ibi pœnitentiam, talibus vitæ neceſſaria miniſtrentur. Si vero huiuſmodi fugitiui, vel electi, inobedientes inuenerint, eos excommunicent, & tamdiu faciant ab Eccleſiarum Prælatis, excommunicatos publice denunciari, donec ad mandatum ipſorum humiliter reuertantur.* Verba ſunt quammaxime notanda, ac memoriæ commendanda, Quod quidem decretum ad litteram olim obſeruabatur in praxi, ac in cunctis Capitulis generalibus & Prouincialibus, vt dicitur, ſpecialis ea de re ſemper fiebat diligentia. Sed Syluest. verbo, vbi ſupra, explicando illud, inquit, quod in caſu, quo Religioſus aliquis, alijs adeo eſſet ſcandaloſus & periculoſus, vt apte non poſſet capi, corrigi, & detineri inter illos, Prælatus non tenebatur, nec forte tenetur modo, ad procurandam eiuſdem reductionem, ne noceat alijs, poſtquam eius deſperatur correctio & emenda. Pro quo citat Archidiacon. redditq. ſatis apparentem rationem, nam, inquit, vtilitas communis præponenda eſt, bono cuiuſpiam particulari, quod etiam non ſequeretur ex correctione eiuſmodi incorrigibilis. Pro quo citat *cap. reſecanda, 24. quæſt. 3.* quod eſt D. Hieron. deſumptum ex epiſt. ad Galat. cap. 5. vbi inquit, *reſecanda ſunt carnes putrida, & ſcabioſa ouis à caulis repellenda, ne tota domus maſſa corrumpatur.* Sed de hoc aliàs, cum de eiectis à Religionibus fecerimus mentionem. Huic Syluestri ſententiæ & opinioni, adhærere videtur D. Bonau. in quæſtionibus quas fecit ſupra noſtram Regulam, vbi agens de eiectis prædictis, & cauſis iuſtificatis ad expellendos aliquos Fratres ab Ordine, deſcendendo ad particularia, & ad apoſtatas & fugitiuos, qui antequam repellantur, Ordinem derelinquunt, poſt alia, dicit ſequentia notanda verba: *Si autem, Deo permittente, quiſpiam ſe ipſum eijciat, antequam per Prælatos dimittatur, gratia ſunt Deo referenda, non quia ille peccauit, ſed quia eues ſuas à peſtifera contagione liberauit.* Pro quo allegat D. Paul. in epiſt. ad Galat. de alijs in ſimili caſu, dicentem, *Vtinam abſcindantur, qui nos conturbant.* Quæ verba explicat in hunc ſenſum, id eſt, *qui conturbant puritatem veſtram, pacem, & famam.* Sed credi-

Sylu. ver. Apoſtaſia, q. 6. c. ne Religioſi, de Regul.

Nota hoc decretum pro re quirendis, ac debite punien dis Apoſtatis & fugitiuis.

Sylu. ver. vbi ſupra.

Archidiac.

D. Hieron. in epiſt. ad Gal. c. 5. & habetur in c. reſecãda, 24. q. 3. D. Bon. in qq. ſuper Reg. q. 14.

Ad Galat. 5.

derim

derim eiuſmodi verba cum ſale eſſe intelligenda, vt & ex alijs eiuſdem verbis, inferius poſitis facile erit colligere, ita vt locum habeant, dumtaxat in caſu, quo Fratris alicuius omnino emenda deſperatur, etenim ſi ipſius ſperaretur correctio, aliquorumue malorum & ſcandalorum impeditio, ſi conſtringatur & teneatur, conſtringi ac teneri omni proculdubio debet, & cogi ad redeundum in Monaſterium, vt expreſſe tenet Sylu. loco ſupracitato, allegando in id, *cap. à nobis, de apoſtatis*, vbi dicitur *eos debere conſtringi, incarcerari & affligi, donec à ſua præſumptionis nequitia reſipiſcant*. Quod ſi humiliter & voluntarie fecerint, miſericorditer, ac benigne debent recipi, vt aduertit ibi gloſſ. *verbo, reſipiſcant*. Sed de hoc in ſequenti Articulo.

Sylu. vbi ſup. c. à nobis, de Apoſtatis. Gloſ. in d. c. à nobis, ver. reſipiſcant.

ARTICVLVS V.

Vtrum Apoſtatæ & fugitiui, ad Ordinem reuertentes, benigne ſint admittendi & recipiendi, & qualiter cum eis eſt agendum, à Superioribus & Prælatis?

HAc de re Nauar. ſpeciale quoddam facit conſilium, quo dicit, negare quamuis nemo poſſit, apoſtatas & fugitiuos, qui Ordine, aut forſan habitu derelicto, cum multorum fidelium ſcandalo per mundū diuagantur, regulariter loquendo, omni eſſe pœna & vituperio dignos, atq; indignos omni fauore & auxilio, tum quia manu ſemel miſſa ad aratrum, contra Euangelicum conſilium retro aſpicientes, non ſunt proinde apti regno Dei: tum etiam, quia vt plurimum in dies multa faciunt, atque crimina committunt & facinora indigna Religioſis viris, multumq. digna, vt rigida, atque rigoroſa cenſura & diſciplina caſtigentur, cum cæteris paribus, iuxta ſententiam D. Th. omnia Religioſorum peccata grauiora ſint, quam ſecularium; attamē, inquit, ſi ipſi ad ſanam mentem redeant, & conuertantur, ac humiliter, ſe in Religione recipi & admitti expoſcant, id omni proculdubio eſt faciendum. quod & tenent omnes DD. communiter, & de eo ſequens ſtatuitur Concluſ.

Nauar. lib. 3. Conſil. de Regul. conſ. 69. nu 1.

Apoſtatæ & fugitiui, omni ſunt vituperio digni. Luca 9.

D. Th. 2. 2. q. 188. ar. 9.

Concluſio.

APoſtatę & fugitiui, ad Ordinē redeuntes, & humiliter vt admittantur & recipiantur expoſtulantes, benigne ſunt recipiendi. Hæc Concl. conſtat in primis ex gl. *in c. à nobis, de apoſtatis, verb. reſipiſcant*. Vbi hoc expreſſe habetur, ac dicitur, eoſdem benigne, immo vero cum venia eſſe recipiendos, quia, inquit, Eccleſia numquam conſueuit redeuntibus, claudere miſerationis ſuæ gremium. Pro quo allegat *l. inter claras, C. de ſumm. Trinit. & fid. Cath.* vbi habetur, quod Eccleſia Dei nulli, viſcera miſericordiæ ſuæ claudit, vtcumque peccator ſit, dummodo conuertatur, & pœnitentiam agat: allegat etiam *cap. ſi quis omnem, 1. q. 7.* vbi multis ex ſacra Scriptura peritis locis, comprobatur, peccatores poſt pœnitentiam recipiendos eſſe, Deumq. illis indulgere quæcumque peccata, vtcumq; grauia extiterint. Facit & ad hoc, illud, quod habetur apud Iſaiam, ad litterā, de Chriſto Domino, in perſona venturi Meſſiæ, nempe quod calamum quaſſatum non confringet, & lignum fumigans nō extinguet. Quod & ipſe per omnē vitam ſuam & rebus & verbis præſtitit, in omnibus ſibi occurrentibus caſibus, oſtenduntque illud verba, quæ habentur apud Lucam, quibus dixit, ſe veniſſe in hunc mundum, non vocare iuſtos, ſed peccatores: & alibi, velle ſe miſericordiam magis quam ſacrificium, nec opus eſſe medico valentibus, ſed male habentibus. Quod etiam oſtendit, ſi militudine petita de paſtore, ſummo ſtudio ouem vnam perditam quærentē,

Apoſtatæ & fugitiui, humiliter habitū expoſtulantes, benigne ſunt recipiendi. Gloſ. in c. à nobis, de apoſt. ver. reſipiſcāt l. inter claras, C. de ſum. Trinit. & fid. c. ſi quis omnem, 1. q. 7. Iſai. 42.

Matth. 9. Luca 9. Luca 15.

Quæ in iure expreſſam determinationẽ non habent, relinquuntur iudicio & arbitrio boni viri. *l.1.C.de iur. delib. e.de cauſſis, de offic.deleg. Nau.vbi ſup.*

te, atque ad caulas reducere procurante, nonaginta nouem in deſerto relictis, & de eadem adinuenta, vt ſibi gratularentur expoſtulante. Hoc itaque certum eſt. Sed qualiter id fieri debeat, & prædicti apoſtatæ & fugitiui, cum redierint, à Prælatis ſint recipiendi & tractandi, ac de congruo remedio prouidendi, hoc opus, hic labor eſt, nam cum non habeatur determinatum in iure, viri boni atque prudentis arbitrio eſt relinquendum, ac cætera omnia, quæ certam determinationem non habent, *iuxta l.2.C.de iure delibe. & cap.de cauſſis, de off.deleg.* Nauarr. loco vbi ſupra, ad hoc propoſitum aliqua dicit. Primo, quod in principio ſunt blandè, ac benigne recipiendi: mox ſi ad ſanam mentem non redierint, terroribus, ac minis inducendi, quo vti tenentur, manum mittant ad aratrum, applicandaq. illis ſunt remedia, iuxta ſuorum delictorum, ſeu potius infirmitatis ſuæ exigentiam, alijs præſtata facultate tranſeundi ad alia Monaſteria, ſeu etiam ad alias eiuſdem Ordinis Prouincias, atq; interdũ ad alios Ordines, quod Prælatos poſſe facere, dicemus ſtatim, prout ſecundum Deum ſibi magis videbitur expedire. Ea tamen lege & pacto, vt non propterea fiat aliquid, quod non expediat, quia nemo debet ex delicto reportare commodum, vt habetur *in l.itaque Fullo.ff.de furtis, & c.1. de poſtulat. Prælat.* Facit & *c.legi, 16.q.1.* quod eſt D. Auguſt. in epiſt. 76. quæ eſt ad Aurelium. Et quia eſt textus valde notabilis, ad hoc propoſitum, libuit ad litteram, hic ipſum apponere: *Legi*, inquit, *epiſtolam benignitatis tuæ, de Donato & Fratre eius, & quid reſponderem, diu fluctuaui. Sed tamen etiam, atque etiam cogitanti, quid ſit vtile ſaluti eorum, quibus in Chriſto nutriendis inſeruimus, nihil mihi aliud dicendum occurrit, niſi non eſſe iſtam vtam dandam ſeruis Dei, vt ſe facilius putent eligere aliquid melius. ſi facti fuerint ipſi deteriores. Et ipſis enim facilis lapſus, & Ordini Clericorum ſit indigniſſima iniuria, ſi deſertores Monaſteriorum, ad militiam Clericatus eligantur, cum ex eis, qui in Monaſterio permanent, nonnulli probatiores, atque meliores, in Clerum aſſumere ſolaemus.* Verba quidem ſunt notatu digniſſima, & quæ quammaxime faciunt, ad propoſitum de apoſtatis non ordinandis, illos ſcilicet, qui & propterea, apoſtaſiæ crimen commiſerunt. Vtcumque enim charitatiue, atque benigne recipiantur, nullo tamen modo expediens eſſe videtur, vt vnde vindictam arq; ſupplicium reportare deberent, inde accipiant commodum. Pro quo etiam facit, *c.Sedes Apoſtolica, de reſcr.* vbi ad ſimile propoſitum habetur, quod *fraus & dolus, nullis debent patrocinari.* Hactenus de iſto Articulo.

Nemo debet ex delicto reportare commodũ *l.itaque Fullo ff.de furtis, c.1. de poſtulat. Prælat. c.legi 16.q.1.* Nota valde verba huius, Capituli.

Apoſtatæ & fugitiui, haudquaquam ſtatim vt redeũt, ſunt ordinãdi, vt non ex delicto reportent commodum. *c. Sedes Apoſtol. de reſcr.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati Regulares, apoſtatis & fugitiuis, licentiam poſſint præſtare, vt transferantur ad alios Ordines?

D.Bern.in qq. ſup. Reg.q.14 c.licet quibuſdam, de Reg.

DIuus Bonau. q.14. ex his quas fecit circa ſtatum noſtri Ord. quæſtionẽ hanc difficultat, dicendo, videri poſſe cuipiam, Prælatos facere nõ poſſe, copiã dictis apoſtatis ſiue fugitiuis, vt ad alias Religiones transferantur, cum nulla noſtræ ſit æqualis, nec aliquo modo cum ea poſſit comparari, etenim ſi id facerent, cum in alia inueniri non poſſint, quod in noſtra promiſerunt, viderentur eoſdem efficere ſuorum votorum tranſgreſſores, & conſequenter peccarent. Hoc dicit per modũ dubitandi, & vt difficultatem in ſuo puncto conſtituat, quo nihilominus non obſtante, parti ipſæ adhæret affirmatiuæ, quæ & tenenda eſt, ex communi omnium DD. reſolutione, etiam ſtando in iure communi, & ſecluſo quocumque priuilegio, ſeruato tamen ordine *cap.licet quibuſdam, de Regul.* de quo ſequens ſtatuitur. Concluſio.

Conclu-

Concluſio.

PRælati Regulares, in caſu quo expediens ſibi videatur, bene poſſunt licentiam præſtare apoſtatis & fugitiuis, vt ad alios transferantur Ordines, ſeruata forma, *dicti cap. licet quibuſdam, de Regul.* Hæc Concluſio, vt dixi, communis eſt omnium Doctorum reſolutio, atque in eodem cap. ſupponitur, quinuero & dicitur, ſi Religio fuerit ſtrictior, quod ſufficit licentia petita, quamuis non obtenta, ſed nolo hac in re immorari, cum circa hoc quæſtione 31. per plures articulos, longiſſimam habuerimus diſputationem. Solummodo de nouo occurrit dicendum, quod in Monum. noſtri Ord. aliqua ſunt in id expreſſa priuilegia. Et primo dicitur, quod Alex. IV. *Præcipit in virtute ſanctæ obedientiæ, ac diſtricte inhibuit, quibuſcumque Prælatis & Superioribus Minorum Fratrum, ne aliquibus Fratribus dicti Ordinis, aſſerentibus, ſe non poſſe ipſius rigores & obſeruantias ſuſtinere, licentiam concedant, tranſeundi ad Ordinem ſancti Benedicti, vel Carthuſienſium, niſi ſub ea conditione, quod in Ordine ad quem licentiantur, debeant permanere. Quod ſi contra facerint, ad minorem, ſeu minus ſtrictum Ordinem, vel (quod abſit) ad ſeculum redierint, voluit, quod Prælati poſſint ei ea tales, vigorem Ordinis exercere. Ac inſuper decreuit, vt quidquid circa conceſſionem huiuſmodi licentiæ ſecus factum fuerit, ſit irritum & inane.* Hæc conceſſio, prohibitiua licet videatur, & reuera ita ſit, multum tamen facit ad præſens propoſitum, poſtquam in ea ſupponitur, quod Prælati prædicti Ordinis Minorum, licentiam poſſunt dare ſibi ſubditis, apoſtatis & fugitiuis, vt transferantur ad alios Ordines, quando dixerint, ſe non poſſe rigores Ordinis ſubſtinere. Quod & præſuppoſuit Clemens I V. in alia ſua conceſſione, quæ etiam habetur in prædictis Monumentis, *quæ ſtatuit, quod ſi aliqui de Fratribus prædicti Ordinis, poſt obtentam licentiam à Sede Apoſtolica, ſiue Prælatis eiuſdem Ordinis, ad Religionem aliam tranſeundi, intra duos, vel tres menſes, ſe ad aliam Religionem, ſua ſaluti congruam, non tranſtulerint, & ipſius non ſuſceperint habitum Regularem, licitum ſit Generali, & Prouincialibus Miniſtris, ac vices eorum gerentibus, contra ipſos, tamquam contra alios prad. Ordinis apoſtatas, procedere, ſecundum quod honeſtati ipſius Ordinis viderint expedire.* Idem Clemens ad hoc propoſitum, feciſſe fertur ſimilem aliam conceſſionem, qua ſtatuit, *vt eiectos ab Ordine prædicto, vel egreſſos, qui à receptione in eodem Ordine, ſuis exigentibus culpis, ſe reddèrent indignos, & alij Fratres eiuſdem Ordinis, qui ex rationabili cauſa, ad quoſcumque Ordines approbatos, præterquam ad B. Aug. Templariorum, & Hoſpitalariorum, & aliorum Religioſorum, arma portantium, ad vitandam occaſionem vagandi, tranſire voluerint, Generalis, & Prouinciales Miniſtri, cum ſuis teſtimonialibus literis, auctoritate Apoſtolica, liberam habeant licentiandi facultatem, & diſtricte inhibuit, ne tales ad alium Ordinem aliter tranſire, vel aliqui eos recipere, ſeu retinere præſumant, abſque licentia ſpeciali Sedis Apoſtolicæ faciente de hoc, plenam & expreſſam mentionem.* Hæc conceſſio magis directe reſpondet quæſito, difficultatis propoſitæ in iſto Articulo, ſiquidem in eadem præſtatur facultas, Prælatis Regularibus prædictis, vt licentiare poſſint ſibi ſubditos, apoſtatas, & fugitiuos auctoritate Apoſtolica, vt transferantur ad alios Ordines. De hac materia tranſeundi de vno Ordine ad alium, iam plura diximus ſupra, in quo caſu liceat, aut non liceat, videantur ibidem, nam non eſt in votis, ſine occaſione & cauſa, eadem ſemel & iterum referre, in eoq. inaniter tempus terere.

Prælati Regulares, in caſu, quo expediens ſibi videatur, bene poſſunt licentiam præſtare, apoſtatis & fugitiuis, vt ad alios tranſeràtur Ordines. *Mon. Ord. 1. imp. fol. 26. & 2. f. 28. conc. 22. & refertur in comp. verb. apoſtata ab Ordine, §. 6.*

Mon. Ord. 1. imp. fo. 57. & 2. fol. 142. cõc. 328. & refertur in compo. vbi ſup. §. 8.

Mon. Ord. 1. imp. fol. 58. & 2. f. 141. conc. 330. & 331. & refertur in comp. vbi ſup. §. 11.

ARTICVLVS VII.

Cui cedant Apoſtatarum, & Fratrum fugitiuorum bona?

Nota priuileg. Leonis X. pro fugitiuis, ſeu apoſtatantibus *Suppl. fol. 62. conc. 203.*

CIrca hunc Articulum, ſummopere aduertere oportet, quod in Mon. noſtri ſacri Ord. refertur quædam conceſſio Leonis X. *Qua conceſſit, vt quandocumque acciderit, quod Minores Fratres, extra obedientiam obſeruantia vagantes, fuerint capti, aut ſponte ad Ordinem redierint, qui aliqua habuerint bona, quę tempore apoſtaſiæ diuerſis viis acquiſierint, poſſint Prælati Ordinis, & alij Fratres, quibus illud ipſis commiſerint, accipere talia bona, & ea exigere à quibuſcumque perſonis, illa detinentibus, & vti illis, ſi talia ſint, quorum vſum habere liceat Fratribus, vel ſi eiuſmodi non ſint, quibus in propria ſpecie Fratribus ipſis vti liceat, vt ſunt pecunia, veſtes ſeculares, & ſimilia, quod fiat de talibus rebus, ſicut fieri mandatur in declaratione ſua Regula de ſimilibus, quando ab alijs ſibi dantur, vel in teſtamentis legantur, & conceſſit quod ſi oporteuerit, eiuſmodi bona in iudicio petere, poſſit id facere procurator, ſeu Sindicus Ordinis deputatus, auctoritate Sedis Apoſtolicæ, vel alius amicus ſpiritualis Fratrum, qui ab aliquo Prælato Ordinis, ad hoc fuerit nominatus.* Iuxta hoc priuilegium, dicendum videbatur, quod in noſtro ſacro Ordine, apoſtatarum ſiue fugitiuorum bona, pertineant quidem non ad Cameram, ſed ſpeciali iure immediate ad Sedem Apoſtolicam, & ad Sindicum, eius nomine in cunctis noſtris Conuentibus conſtitutum & aſſignatum, quo in eorumdem Conuentuum commodum conuertantur. Quæ quidem conceſſio multum fuit iuridica, atque vt videtur, communi iuri & rationi conformis, cum de iure communi, quidquid Monachus acquirit, quandiu in Religione eſt, atque ab ea non eſt iudicialiter eiectus, Monaſterio acquirat, iuxta communem ſententiam, quam tenet ſpecialiter Innoc. *in cap. cum olim, el ſegundo, de priuileg.* ſiue illud acquirat nomine ſuo, ſiue vero nomine ſui Monaſterij. Quod etiam tenet Baldus, *in l. ſeruus, C. de pactis*, & tradit lariſſime Nauarr. lib. 3. conſil. de Regul. conſ. 73. num. 1. & ſuper *cap. non dicatis*, 12. *q.* 1. *num.* 32. & quamuis hoc quod eſt Monaſterio acquirere, verum non habeat, ſed neque habere poſſit, in nobis Minoribus Fratribus, qui iuxta noſtram Regulam, à ſummis Pontificibus explicatam & declaratam, approbatam & confirmatam, in corpore etiam iuris contentam, *in cap. exijt qui ſeminat, de verb. ſign. lib. 6. & Clement. Exiui, de parad. eod. tit.* omnino incapaces ſumus, cuiuslibet proprietatis & dominij; attamen iuxta eaſdé explicationes & declarationes, quod pro nobis metipſis, aut pro noſtris Monaſterijs, acquirere non poſſumus, tamquam veri, & Sedis Apoſtolicæ ſpeciales filij, eidem immediate acquirimus, ita quod omnia iura & quæcumque bona, quocumque modo quæſita, per quemlibet noſtri ſacri Ordinis Fratrem, ſpeciali iure ad Sedem Apoſtolicam pertinent, quantum ad proprietatem & dominium, licet diſponenda & adminiſtranda, ex ſummorum Pontificum benignitate, in noſtrorum Conuentuum vtilitatem, per Sindicum ſiue Procuratorem, eiuſdem Sedis Apoſtolicæ nomine aſſignatum & conſtitutum. Ex quibus omnibus dicendum apparebat, in prædictis ſtando, quod apoſtatarum & fugitiuorum Fratrum bona, non ſolũ de iure ſpeciali, atq; ex vi dicti priuilegij Leonis X. in noſtris Conuentibus, verum etiam de iure communi, in alijs Conuentibus & Monaſterijs, dominij & proprietatis capacibus, eiſdem Monaſterijs cedunt; in nobis autem, Sindico & Procuratori Sedis Apoſtolicæ, diſponenda & adminiſtranda, modo prædicto.

De iure cõmuni, quidquid Monachus acquirit, Monaſterio acquirit. *Innoc. in c. cũ olim, el 2. de priuleg. Bald. in l. ſeruus, C. de pactis. Nauar. lib. 3. conſil. de Reg. conſ. 73. n. 1. & ſup. c. nnn dicatis*, 12. *q.* 1. *nu.* 32.

Cui acquirat Frater Minor. apoſtata, ſiue fugitiuus, & quilibet alius, de iure communi. *cap. exijt, de verb. ſig. in 6. Clem. exiui, de parad. eod. titulo.*

Sed pro alia in contrarium parte facit, quod Paulus III. quadam ſua Extrauag. data Romæ, anno 1541. tertio nonas Ianuarij, Pontificatus ſui anno 8. quæ incipit, *Romani Pontificis prouidentia*, omnia ſupradictorum apoſtatarum & fugitiuorum bona, quemadmodum & ſpolia Clericorum, Cameræ Apoſtolicæ applicauit, quod & ſimiliter fecit Iulius etiam III. in alia ſimili Extrauag. quæ incipit, *Cupientes*, data anno 1549. ſexto Idus Marci, Pontificatus ſui anno 1. Quinuero & Paulus IV. in alia, quæ incipit, *poſtquam diuina*, data anno 1556. octauo Februarij, Pontificatus ſui anno 1. & Pius IV. in aliqua, quæ incipit, *cum ſicut accepimus*, data anno Domini 1560. 30. Iulij, Pontificatus ſui anno 1. Pius etiam V. in alia, quæ incipit, *cum itaq.* data anno 1567. 3. Kalendas Sept. Pontif. ſui anno 1. qui omnes ſtatuerunt & decreuerunt, quod Religioſi apoſtatæ & fugitiui, nullo modo poſſent diſponere de bonis ſuis, quinuero omnia eorumdem bona, quocumque modo acquiſita, per illicitam negotiationem, quæ tempore mortis remanſerint inconſumpta, ſeu quibus in vita fuerint priuati, prædictæ Sedis Apoſtolicæ Cameræ applicentur, eiq. cenſeantur reſeruata. Quod & ſimiliter fecit Greg. XIII. in alia ſimili Conſtit. quæ incipit, *Officij noſtri partes*, data anno Domini 577. Ex quibus omnibus manifeſte, vt videtur, colligitur, quod prædictorum apoſtatarum & fugitiuorum Fratrum bona, iam non pertineant ad eorum Monaſteria, etiamſi ſint dominij & proprietatis capacia, neque etiam reſpectu noſtri ad Sindicum, expendenda in vtilitatem noſtram, ſed vt prædictum eſt, ipſo iure, ad dictam Cameram Apoſtolicam, virtute dictarum Conſtit. de quibus & earum explicatione & declaratione, videndus eſt Nauarr. in Comment. cui titulus de ſpolijs Cler. §. 5. à nu. 1. cum ſequentibus, ſed ſpecialiter, §. 7. num. 4. explicando Conſtitutionem prædicti Pij IV. & verba illa, *de negotiatione illicita*, ponit ſequentia verba. Secundo noto, quod per verba illa, de negotiatione illicita, omnia quæſita, per negotiationem illicitam Clericorum & Religioſorum, quæ tempore mortis ipſorum, manſerint inconſumpta, vel quibus in vita priuantur, pertinent ad Sedem Apoſtolicam, quod eſt ius quoddam nouum, tum quia nuſquam alibi hoc videtur ſtatutum: tum etiam quia Pontifex vtitur verbo *decernimus*, quod ius nouum inducit, iuxta Gloſſam receptam in Clem. *per literas*, *de prabend.* & alias tres, citatas à Felino, *in cap. decernimus*, *de iudicijs*, *num.* 10. Quo fit, vt non videatur adeo firmum, id quod quidam reſponderunt, de bonis cuiuſdam Religioſi apoſtatæ, qui nulla neceſſitate in id preſſus, apud Indos, ad vigintimillia ſcutorum negociando quæſiuit. Dixerunt enim, omnia pertinere ad Monaſterium, vnde iam profeſſus, ſine licentia exiuit, atque in Indiam ſe contulit. Nam licet ſecundum antiqua iura, recte reſpondiſſent, iuxta *cap. cum olim*, *de priuileg. el ſegundo*, & ibi notata per Innoc. ab omnibus receptum, & iuxta *Authent ingreſſi. C. de ſanct. Eccleſ. & cap. non dicatis*, cum Gloſſ. 12. q. 1. tamen in hac Bulla, quam ipſi non viderunt, contrarium ſtatuitur, quod tamquam quotidianum, valde videtur notandum, & conſulendum eſſe Monaſterijs, quorum Religioſi talia taliter quæſuerunt, vt ſe compouant cum Camera Sedis Apoſtolicæ, quæ in illos ius ſuum transfert, quo talia bona iure firmo petere poſſint. Hæc ſuprad. Nauarr. quæ meo videri, nullam patiuntur difficultatem. Sed difficultas eſt, ſcire atque inueſtigare, de quibuſnam apoſtatarum & fugitiuorum Fratrum bonis, prædictæ Extrauagantes debeant intelligi, an ſolummodo de illis, quæ relinquunt poſt mortem, an vero etiam de his, quibus in vita ipſos priuari contigerit? & an ſint intelligendæ de quibuſcũque apoſtatis & fugitiuis, an vero ſolummodo de illis, qui degunt extra Monaſteria,

Paul. III. in Extrau. Rom. Pontificis.
Iul. iij. in Extrau. cupientes.
Paul. IV in Extrau. poſtquam.
Pius IV. in Extrau. cum ſicut accepimus.
Pius V. in Extrau. cũ itaq.
Greg. xiij. in Extrau. officij noſtri.
Nau. de ſpol. Cler. §. 5. à num. 1.
c. cum olim, el 2. Authent. ingreſſi, C. de ſanct. eccleſ. c. non dicatis.

seu in seculo moriuntur ? Circa quas difficultates, multi multa dicunt, quæ referre non vacat per tempus. Sub censura tamen & correctione cuiuslibet, melius sentientis, breuiter atque resolutiue dicam, quid hac in re certum videtur, atque tenendum, de quo sit Conclusio.

Conclusio.

Quæ apostatarum & fugitiuorum bona, Sedi Apostolicæ reseruẽtur, quæ vero Monasterijs cheueniant, in quibus ipsi morabantur.

NIsi aliquod aliud habeatur in contrarium determinatũ (quod me latet) nisi solummodo apostatarum & fugitiuorum Fratrum bona, Cameræ Sedis Apostolicæ reseruantur, quibus ipsi, in seculo existentes, priuari contigerit, aut quæ extra Monasterium decedentes, post eorumdem mortem, remanserint inconsumpta: non vero quæ acquisierunt, etiam iniuste & illicite, si conuertantur ad suos Ordines, & moriantur in Monasterijs. Hæc Conclusio, meo quidem videri, est vera, satisq. colligitur, ex Constitutione Greg. XIII. quæ est vltima, omniumq. proinde aliarum explicatiua & declaratiua, ex illis verbis, *post obitum eorum*. Quibus non obscure, idipsum datur intelligi, & hoc solummodo, vt credo, est, quod communiter obseruatur in praxi. Idq. iuridice, atque vt videtur, nimis ad rationem conformiter: nam illa solummodo bona, quibus apostatæ & fugitiui in seculo, atque extra Claustra degentes, priuantur, quæ etiam tempore mortis ipsorum ibidem inconsumpta fuerint inuenta, proprie loquendo, comprehenduntur spoliorum nomine, ac talia dici debent, non vero illa, quæ cum ad proprias Religiones conuerteruntur, secum ad Monasteria deferunt, seu remanent, cũ ibidem moriuntur. Hęc enim, cum ipsi iam non sint apostatæ & fugitiui, seu sub obedientia suorum Prælatorum existentes, haudquaquam dici possunt, apostatarum seu fugitiuorum spolia aut bona, quinuero Monasteriorum ipsorum, secundum iuris dispositionem, si dominij sint capacia, & respectu nostrorum Monasteriorum, pertinebunt ad Sindicum, nomine Sedis Apostolicæ. Cui resolutioni fauet etiam & ratio, postquam & apostatæ ipsi à Monasterijs sunt alimentandi, ibidem si remanserint, aut saltim subueniendum est illis, de vestimentis, alijsq. necessarijs, si propter sua demerita expellantur, vt non statim mendicare cogantur. A qua sententia non discedit Nauarr. loco vbi supra, & eamdem tenet Rodericus, 1. tom. qq. Regul. adducendo, de mente doctoris Ioan. Guttier. lib. 2. suar. practic. qq. cap. 94. supradicta omnia esse intelligenda, deducto ære alieno, ac solutis debitis, quibus ipsi apostatæ tenebantur. Sed de hoc amplius dicemus in sequenti Articulo.

Nau. vbi sup. Emman. 1. to. qq. Reg. 1o. Gutti. li. 2. practi. qq. c. 94

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Monasterium teneatur, soluere Apostatarum & fugitiuorum debita, ex bonis quæ secum detulerunt, seu quæ apud illos remanserunt?

Nauarr. lib. 3. consil. de Reg. consil. 73 nu. 3. Emman. 1. to. qq. Reg. q. 30. art. 11.

HAnc quæstionem atque difficultatem, tangit Nauarr. lib. 3. Consil. de Regul. consil. 73 num. 3. & suprad. Rodericus, 1. tom. qq. Regul. q. 30. art. 11. de quorum doctrina, quod melius, atque tenendum mihi videbitur, explicabo breuiter, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Monasterium, de iure, non tenentur, debita

DIsputando ac de rigore iuris loquendo, Monasterium non videtur teneri, soluere debita apostatarum & fugitiuorum, etiamsi aliqua bona

bona ſecum deferant, cum conuertuntur, ſeu apud ipſos inueniantur, tempore mortis ipſorum. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Nauarr. loco ſupracitato, vbi agendo de quodam apoſtata, Ordinis noſtri, Minorum Fratrum, qui in ſeculari habitu, aliqua quæſiuit iura, & obligationes actiuas, ita quod factus fuit multorum creditor & debitor, reuerſus autem ad Religionem, atque ab apoſtaſia liberatus, quærendo, quid eſſet faciendum. de huiuſmodi creditis & debitis, poſtquam dixit, eiuſmodi apoſtatam, nihil ſibi ſingulariter quæſiſſe, nec vero Monaſterio, quia erat Ordinis Fratrum Minorum, nam licet regulariter loquendo, Religioſi aliorum Ordinum, contrahendo vtiliter, ſiue contrahant ſuo nomine, ſiue vero nomine ſui Monaſterij atque imperſonaliter, Monaſterio & Ordini ſuo acquirant, iuxta ea, quæ dicta ſunt in præcedenti Articulo; non tamen ſacri noſtri Ordinis Fratres, qui ſecundum noſtram Regulam, incapaces ſumus cuiuſcumque proprietatis & dominij, & conſequenter omnia iura vtilia, per eumdem quæſita, ad Sedem Apoſtolicam pertinent, ſeu potius ad Sindicum, eius nomine conſtitutum, & aſſignatum, poſtmodum inquirit, an Sedes Apoſtolica, quæ ſuccedit in obligationibus actiuis, & iuribus vtilibus, ſuccedat etiam in obligationibus paſſiuis, quibus præfatus apoſtata, ſi fuiſſet habilis ad ſe obligandum, extitiſſet obligatus? quod eſſe dicit, maioris quæſtionis atque difficultatis. Cui reſpondendo, ait, diſputando quidem de rigore iuris, non ſuccedere: at conſulendo, dicendum eſſe, quod de æquitate tenetur debita ſoluere, argumento illius ſenarij, relati *in cap. qui ſentit, de Regul. iur. lib 6.* nempe *commoda qui ſentit, iungat onus emolumentis*. Verba ſunt expreſſa Nauarr. Pro quo etiam allegat *Clement. 1. de cenſibus, & l. ſecundum naturam, ff. de regul. iur.* facit etiam ad hoc, quia ſecundum Innoc. *in cap. cum olim, de priuileg.* & Baldum, *in l. ſeruus, C. de pactis*, Monachus in iure quæſito, poteſt prodeſſe, ſed non obeſſe Monaſterio, vnde fieri videtur conſequens, quod non teneatur ad ſoluenda prædicta debita, nec ſuccedat in obligationibus paſſiuis, quamuis ſuccedat in actiuis, & in iuribus vtilibus, ſtando in puncto iuris. & de rigore loquendo, ſecus eſt loquendo de benignitate, & æquitate. Reſiſtit enim, ius obligationibus paſſiuis Religioſi prædicti, non tamen actiuis, ſeu acquiſitioni dominij in Monaſterijs eiuſdem capacibus, aut Sedi Apoſtolicæ, ſiue Sindico, reſpectu noſtrorum Monaſteriorum, vt huiuſmodi bona de benignitate Sedis Apoſtolicæ, conuertantur in vtilitatem noſtram. Sed ego hac re intime conſiderata, caſum inuenio, in quo & Monaſterium ſuccedit, & etiam Sindicus reſpectu noſtri, in obligationibus paſſiuis, teneaturq. ſoluere, apoſtatarum & fugitiuorum debita, de quo ſecundam ſtatuam Concluſionem.

apoſtatarum & fugitiuorũ ſoluere, etiamſi aliqua bona ſe cum deferans, cum conuertũtur, ſeu apud ipſos, tempore mortis inuenia tur. *Nau. vbi ſup.*

c qui ſentit, de Reg. iur. lib. 6 Clement. 1. de cenſib. l. ſecundum naturam, ff. de reg. iur. Panor. in c. cũ olim, de priu. Bald. in l. ſeruus, C. de pactis.

Secunda Concluſio.

Quotieſcũque Monaſteriũ, ex contractu Monachi, factum fuerit locupletius, & ab eo quæſitum conuerſum fuerit, in vtilitatem ipſius, etiã ſuccedit in obligationibus paſſiuis.

Quotiens Monaſterium, ex contractu Monachi, factum fuerit locupletius, & ab eo quæſitum, conuerſum fuerit in vtilitatem ipſius, etiam ſuccedit in obligationibus paſſiuis. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Cardinalis in Clem. 1. §. *quia vero, de ſtat. Monach.* & huic ſententiæ adhæret Nauarr. in Comment. 2. de Regul. *ſuper cap. non dicatis, num. 32.* & facit ad hoc *cap. non licet, 12. q. 2.* vbi habetur, quod qui emit rem Eccleſiæ ſine ſolemnitate, non poteſt repetere pretium ab Eccleſia, niſi huiuſmodi pretium conuerſum fuerit in vtilitatem ipſius, in tali vero caſu ſic, iuxta regulam prædictam, qua dicitur, quod qui ſentit commodum, ſentire etiam debet & onus. Propter quam cauſam P. Rodericus, vbi ſupra, eadẽ de re agendo, dicit, quod reſpectu noſtri, ſi apoſtatæ, reuerſi ad Ordinem, aliqua bona ſecum tulerint tene-

Card. in Clemẽt. 1. §. quia vero, q. 6. de ſtat. Mon. Nau. in com-

mitt. 2 de Reg. sup. c. non dicatis, nu. 32. cap. non licuit 12. q. 2.

tenetur Sindicus ex his, eorumdem debita persoluere, cum non sit credendum, Apostolicam Sedem velle sibi applicari aliquorum bonorum dominium, quæsitorum per supradictos apostatas, & quod debita, per ipsos contracta, minime soluantur. Sed oportet aduertere quammaxime, quod eiusmodi debita sint vera & certa; solent enim in eiusmodi rebus contingere mille fraudes. Vnde in hoc casu dicit Nau. vbi supra, faciendum esse memoriale quoddam, creditorum atque debitorum, & scripturarum ac testium, quibus probentur ea, quæ probari oportet, vt vel sic omnibus iustitia seruari possit. Hactenus de isto Articulo, & de tota Quæstione.

QVÆSTIO LII.

De electis ab Ordine, & his quæ ad eorum expulsionem spectant in octo Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Prælati Regulares, propter aliqua crimina atque delicta grauia, auctoritatem & facultatem habeant, ejiciendi, & expellendi Religiosos ab Ordine, & ad quos pertineat huiusmodi potestas?

Card. in Clem. 1. §. quia vero, de stat. Monach. q. 1. Sylu. ver. Religio, 6. §. 17. D. Tho. quodl. 12. ar. 37. Arm. ver. Religio, vltimo.

NOn defuere olim ex DD. antiquis, circa hanc difficultatem, partem, qui tenuerint negatiuam, asserentes & dicentes, præfatos Prælatos Regulares, pro nullo crimine iuste posse Monachos suos à Monasterio eijcere, quinuero in eodem debere ipsos punire. Hanc sententiam tenuit Cardinalis *in Clement. 1. §. quia vero, de stat. Mon. q. 1.* sequutus nonnullos Iurisperitos, quos ibi allegat, & eamdem tenere videtur Syluest. *verb. Religio, 6 §. 17.* vbi allegando D. Thom. in quodlib. q. 12. ar. 37. dicit, quod quamdiu Frater paratus fuerit, & voluerit se corrigi in Religione, nullatenus ab ea debet expelli, nam hæc expulsio est, sicuti quædam excommunicatio, quæ non nisi in contumacem debet ferri, & in eum qui nullo modo se vult corrigere. Cui etiam opinioni adhærere videtur Armilla, in sua Summa, *verb. Religio, vltimo*, dicens, quod nullus Religiosus, vtcumque malus & facinorosus, si vult corrigi, à Religione debet expelli, sed eiusmodi est sequestrandus, atque incarcerandus, & in Monasterio debet puniri, secundum Constitutiones Ordinis cuiusq. cum hoc sit magis secundum charitatem, & conducens correctioni proximi, atq; etiam ad vitādum scandalum. Sed hæc sententia, pia licet sit, aut saltim esse videatur, cum id commode fieri possit, non tamen placet Nauarr. *in Comment. 2. de Regul. super cap. non dicatis, num. 33.* pro eo, quod sit (vt dicit) contra ius, & contra communem praxim, nam (inquit) *cap. vltimum, de regul.* tamquam certissimum atque indubitatum præsupponit, Monachos eijci atque expelli posse à Religionibus, quod & ibidem dicit Glossa penultima & Panorm. quinuero, & Regulæ antiquissimæ, S. Augustini, & D. Benedicti, idipsum præsupponunt, quod & seruat quotidie Monachorum & Religiosorum communis praxis. Vnde proposito Articulo respondendo, sequentes statuo Conclusiones.

Nauarr. in cōment. 2. de Regul. sup. c. non dicatis, n. 33. cap. vltimum, de Reg. & ibi Gloss. penult. & Panorm.

Prima

Prima Concluſio.

CErtiſſimum eſt, & omni dubio procul, quod Religionũ Prælati, in caſu, & propter aliqua grauia atque enormia crimina, bene poſſunt Fratres ſuos eijcere à Religionibus. Hæc Concluſio communis eſt omnium reſolutio, ſed probatur primo, ex multiplicibus priuilegijs, quæ hac de re habentur, in Ordinum Monumentis, & vt de nobis Minoribus Fratribus agamus in primis, Innocent. IV. in declaratione noſtræ Regulæ, expreſſe conceſſit, *quod Miniſtri eijcere poſſent ab Ordine Fratres, ſecundum ſtatuta Capitulorum Generalium, in certis caſibus.* Idem conceſſit, in alio ſuo priuilegio, quod incipit, *Iuſtis petentibus*, & in alio, quod incipit, *Pacis & tranquillitati*, quod & ſimiliter fecit Alexander IV. in alio etiam incipiente, *Iuſtis petentibus*. Sixtus etiam IV. in mari magno, & multi alij Pontifices, hoc ipſum conceſſerunt, & tamquam certum atque indubitatum ſuppoſuerunt, peſtilentes Fratres poſſe eijci ab Ordine, poſtquam in ſuis literis, poteſtatem dederunt Miniſtris, ſuper eiuſmodi electos, nonnulla illis præcipiendi, de quibus priuilegijs, videndus eſt Collector in Compend. tit. *apoſtata ab Ordine*, & *tit. eijcere ſeu expellere ab Ordine*, per plures paragraphos, ſed ſpecialiter, §. 4. dicitur, quod Alex. VI. *conceſſit facultatem Generalibus Ordinis Minorum, vt per ſemetipſos dumtaxat, & Prouincialibus, vt per eos, cum conſenſu maioris partis Capituli Prouincialis, Fratres dicti Ordinis, quos incorrigibiles reperirent, habitu expoliare valeant, atque ab Ordine eijcere, ac contra quoſcumque eis auxilium, conſilium vel fauorem, publice vel occulte, directe vel indirecte, aut quouis quæſito colore, ſuper dicti habitus delatione præſtantes, cuiuſcumque dignitatis, gradus, ordinis, & conditionis fuerint, etiam per cenſuras Eccleſiaſticas, ac alia iuris opportuna remedia (appellatione poſtpoſita) procedere, inuocando etiamſi opus fuerit, ad hoc, auxilium brachij ſecularis.* Quæ conceſſio magna quidem fuit, eademq. fruuntur, ac perfrui poſſunt, omnes Ordines & Religiones, priuilegium habentes communicationis. Quibus omnibus addo, neque id alienum fuiſſe, à mente & intentione Seraphici P. N. Franciſci; quinuero eidem multum conforme, prout aduertit expoſitio quædam noſtræ Regulæ, quæ communiter, circumfertur ſine titulo, dicens, quod Regula noſtra, non prohibet expulſionem Fratrum incorrigibilium, ſed exitum eorum ex quacumque cauſa, in illis verbis: *& nullo modo licebit eis, de iſta Religione exire, iuxta mandatum domini Papæ*, &c. Quinuero in prima Regula Seraphici P. N. cap. 13. agendo de Fratribus peccantibus, dicitur, *quod ſi quis Fratrum, diabolo inſtigante, fornicaretur, habitum quem ex ſua turpitudine dimiſit, ex toto deponat, atque à Religione penitus expellatur.* Ex quibus Beatiſſimi P. verbis, licet dicta prima Regula nunc obſeruari non debeat, aut puniri cum tanto rigore fornicationis peccatum, quia illa non obligat nos, poſtquã fuit abolita, & loco ipſius facta alia ſecunda, quam profitemur, per eam tamen ſatis edocemur, ſecundum ipſius voluntatem, licere, quinuero & interdum debere, Fratres incorrigibiles eijci atque expelli ab Ordine. Cum quibus concordat D. Bonau. in qq. ſup. Regul. q. 14. quamuis cum moderatione, ſtatim dicenda in ſequenti Articulo. Hæc de re videatur P. Corduba, in explicatione noſtræ Regulæ, cap. 2. q. 21. in primo puncto, vbi & ſupradictam reſolutionem probare contendit, aliquibus efficaciſſimis rationibus.

Et primo, quia inquit, bonum Religionis commune, præponendum eſt, bono cuiuſcumque particulari, quando vtrũque haberi ſimul non poteſt, & particulare & minus poſtponendum communi atque maiori: ſed hoc in caſu fieri non poteſt, niſi interdum a Religione expellatur, ouis morbida, prauo ſuo exem-

Certiſſimũ eſt, & omni dubio procul, quod Religionũ Prælati in caſu, & propter aliqua grauia atque enormia crimina, bene poſſunt Fratres ſuos à Religione eijcere. *Mon. Ord. 1. imp. fol. 3. in 2. tract. & item fo 37 & & 2. fol. 120. conc. 262. & item Mon. 1. imp. fol. 58 & 2. f. 141. conc. 330. & 331. item 2. f. 56. conc. 65. & refertur in cõp. ver. eijcere ab Ordine per plures parraphos.* Nota valde, hanc conceſſionem Alex. VI. pro eijciendis Fratribus incorrigibilibus Non fuit alienum ab intentione, & voluntate S. P. N. Franciſci, quod interdum Fratres expellerentur ab Ordine. *Expoſitio ſine titulo. cap. 2. 1. Reg. S. Franciſci, c. 13.* Nota valde, quàm grauiter in Religionis initio, ſecundũ primam Regulam puniebatur fornicationis delictum. *D. Bon. in qq. ſup. Reg q. 14 Cord. in expoſ. Reg. c. 2. q. 21 in 1. puncto.*

exemplo & incorrigibilitate alias inficiens, quæ eſt cauſa diſſolutionis totius Religionis, & vergit in aliorum ſcandalum: ergo ad tollendum de medio, & de loco Religionis ſancto, huiuſmodi malum & ſcandalum, licitum erit Religioſum quempiam expellere & eijcere, quando aliter non poteſt debite prouideri, bono communi Regularis diſciplinæ, & honori totius Religionis apud homines. Facit ad hoc quammaxime, *cap. reſecanda*, 24. q. 3: quod eſt D. Hieron. in epiſt. ad Galat. cap. 5. vbi ſequentia notanda ponuntur *verba: Reſecanda ſunt putrida carnes, & ſcabioſa ouis à cauſis repellenda, ne tota domus maſſa, corpus & pecora ardeant, corrumpantur, putreſcant, intereant. Arrius enim in Alexandria, vna tantum ſcintilla fuit, ſed quia nõ ſtatim oppreſſa eſt, totum Orbem eius flamma eſt populata.* Probat præterea ſupradictam Concluſionem, dictus P. Corduba ſpeciali alia ratione, nam inquit, frangenti fidem, & eidem fides frangenda eſt, vt habetur *in cap. frangenti, de regul. iur.* ergo qui in ſcandalum & dedecus totius Religionis, incorrigibilis eſt, & præuaricator ſui voti, Ordo non tenetur eum retinere, aut ſecum habere, nec illi ſeruare pactum, quod in profeſſione cum eo inijt, de retinendo illo, voto ſuo ac promiſſis ſi ſtetiſſet: etenim ſi Religio deformata eſſet deſperabiliter, ipſe poterat exire, iuxta probabilem, quinuero communem opinionem: ergo ſimiliter Religio, non tenetur ſuſtinere illum, in dedecus, ſcandalum, atque totalem deſtructionẽ ipſius, poſtquam fuerit notabiliter deformatus, peſtilens, & deſperabiliter incorrigibilis. Facit etiam ad hoc, quod dixit olim D. Paul. ad Galat. 5. *vinam abſcindantur, qui vos conturbant*, ideſt, qui conturbant pacem veſtram, & bonam famam. Hoc itaq. eſt certiſſimum atque conſtitutiſſimum. Sed difficultas eſt, quibuſnam Prælatis hoc conueniat? De quo ſit ſecunda Concluſio.

D. Hieron. ad Gal. 5. & habetur in c. reſecanda, 24. q. 3.

Nota hoc valde.

cap. frangenti de reg. iur.

Secunda Concluſio.

Eiuſmodi expulſio fieri ſolummodo poteſt, à Miniſtris Generalibus, & à Prouincialibus, cum conſenſu maioris partis Capituli Prouincialis. Hæc Concluſio ſatis conſtat, ex ſupradicto priuilegio Alex. V I. quo vti & frui poſſunt, omnes Ordines & Religiones, priuilegium habentes communicationis. Sed præterea extat ad idem aliud priuilegiũ, conceſſum à Pio V. Ordini D. Hieron. in Hiſpanijs, anno Domini 1566. Pont. ſui anno 1. 19. Sept. *Quo conceſſit & indulſit, quod Capitulum Generale, aut priuatum tantum, Fratres delinquentes, in caſibus quibus quis de iure communi ad mortem damnatur, poſſet perpetuo incarcerare, vel eoſdem in perpetuum, ſeu ad tempus ad triremes relegare & condemnare, & in alijs delictis grauioribus aut grauiſſimis, velut inobedientia contumacia, ſeu incorrigibilitatis, etiam eos vſque ad priuationem habitus inclufiue punire & caſtigare.* Quam quidem conceſſionem, volens poſtea modificare, conſiderans, quod Prior Generalis per Conſtitutiones dicti Ordinis, habet omnimodam, atque ordinariam poteſtatem, quam ipſum Capitulum Generale, tempore quo celebratur, *conceſſit dicto Priori Generali, facultatem relegandi & condemnandi prafatos delinquentes, ad perpetuas triremes, ſeu ad tempus, necnon priuandi habitu, & ipſum habitum extrahendi & auferendi, per ſe, vel per ſuos Miniſtros, dum tamen id faciat, de conſilio Fratrum Monaſterij S. Bartholomei de Lupiana.* Ita habetur in Compend. priuileg. Ordinis S. Hieronymi, *verb. condemnatio*. Quo etiam priuilegio frui poſſunt, omnes Generales omnium aliarum Religionum, priuilegium habentes communicationis: at Prouinciales non poſſunt idipſum virtute dicti priuilegij, niſi ex Generalis commiſſione. Fuere autem appoſita, illa verba, *de conſenſu Fratrum S. Bartholomei de Lupiana*, ex eo quod Generalis dicti Ordinis, in eodem Mona-

Eiuſmodi expulſio Fratrum ab Ordine, fieri non poteſt, niſi per miniſtrum Generalẽ, vel Prouincialem, cum cõſenſu maioris partes Capituli Prouincialis.

Nota priuilegium Pij V. cõceſſum Ordine D. Hieronymi, pro expellendis incorrigibilibus.

Comp. ord. D. Hieron. verb. condmnatio.

Monaſterio, continuam ſuam habet habitationem, nec inde egreditur, iuxta ſuas rigoroſas Conſtitutiones, niſi cum maxima limitatione. Per hoc autem non tollitur, quin ſi alibi reperiretur, idipſum poſſet facere, eum conſilio Diſcretorum Monaſterij, in quo per tempus ſe inuenerit, cum eiuſmodi priuilegium, ſit perſonale, ſequens dicti Prioris Generalis perſonam, non vero locale, ſequens perſonas Diſcretorum dicti Monaſterij. Concludendo itaq. dico, quod ſupradictorum electio, in Ordine noſtro, virtute ſupradicti priuilegij Alexand. VI. competit Miniſtris Generalibus per ſe; Prouincialibus autem non, niſi cum conſenſu maioris partis Capituli Prouincialis, quibus relinquitur iudicium determinandi, quinam Fratres ſint peſtilentes atque incorrigibiles, vt merito proinde à Religione ſint expellendi & eijciendi, nam ſecundum ius, cui conuenit principale, conuenit etiam & acceſſorium. Licet tamen Alexand. VI. in dicta ſua conceſſione, Generales Miniſtros non conſtringat in hoc, ad deſumendum conſilium, neque de eo mentionem faciat, niſi ſolummodo loquendo de Prouincialibus Miniſtris, vt dictum eſt, non tamen conſuetudine eſt poſitum, vt in re tanti ponderis ac momenti, Generales idipſum per ſe faciant, aut ſine conſilio procedant, quinuero tenentur ipſum deſumere, nam vt inquit Panormit. *in cap. ad noſtram, de conſuetudine*, referendo *capl. de quibus, diſtinct.* 20. quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur, quod & fuiſſe videtur de mente Pij Quinti, poſtquam in dicto priuilegio, conceſſo Priori Generali Ordinis D. Hieronym. non hoc illi conceſſit, niſi eum conſilio Diſcretorum, Conuentus Sancti Bartholomæi de Lupiana, aut illius Monaſterij, in quo pro tempore ſe inuenerit. Hactenus de iſto Articulo.

Panor. in cap. ad noſtram, de eo conſuet. c. de quibus, d. 20.

ARTICVLVS II.

Quænam ſint crimina atque delicta, propter quæ Religioſi ab Ordine poſſint expelli?

VT paremus viam, ad ea quæ in hoc Articulo ſunt dicenda, libet præmittere, quædam notabilia verba D. Benauent. ad hoc propoſitum, in quæſtionibus, quas fecit ſupra noſtram Regulam, quæſt. 14. Propoſita enim difficultate, an liceat eijcere ab Ordine aliquem Fratrem, pro ſuis demeritis? & ratione dubitandi, nam prima facie apparet, quod non, cum in profeſſione interueniat, quædam mutua atque reciproca obligatio, qua profitens, Religioni aſtringitur, in ea permanendi, illiq. inſeruiendi; & Religio vice verſa, obligatur eidem, ipſum non deſerendi, aut derelinquendi, concludendo dicit; Reſpondeo & dico, *quod cum quis petit iſtum Ordinis ingreſſum* (loquitur de noſtro ſacro Ordine) *ſi recipitur, multiplex & magna fit illi gratia, nam eripitur de peccati naufragio, & ſociatur illorum Collegio, qui in via Dei ambulant. Sed* (inquit) *hoc fit ſub tali conditione, vt ipſe etiam gradiatur in eadem Dei via, ſimul ſeruando cum eis illa, ad qua Ordo inſtitutus eſt. Quando ergo ſic graditur, poſtquam ad profeſſionem receptus eſt, non poteſt Ordo eum ab ſe abycere, nam ſicut ipſe alligatus eſt Ordini, ita & è conuerſo; adeo vt neutri liceat vllo modo alterum relinquere. Sed tamen ſi prædictus Frater aliter viuit, quam expedit in Ordine, & ſæpius correctus, ſe non emendare voluerit, ſi exceſſus fuerit occultus, tolerandus eſt cum cautela, propter ſcandalum, ne ſi abyciatur, cum eius culpa non pateat, iniuſte videatur proiectus, aut eius peccatum propulſetur iniuſte, quorum vtrumque eſt illicitum. At vbi exceſſus eius*

D. Bonau. in qq ſup. Regul. q. 14.

Nota valde, hæc verba D. Bonau.

ſimul fuerint graues & notorij, ita quod alij eius exemplo inficere poſſint, & retinean-
tur in Ordine, & extranei etiam ſcandalizentur, ex eo quod huiuſmodi ſuſtinen-
tur, in tali caſu propter auferendum ſcandalum, & propter corruptionem Ordinis
præcauendam, eiuſmodi Frater, vota & pacta ſui præuaricator, ab Ordine eiician-
dus eſt, nam Ordo non obligatur, ad adimplendam promiſſionem tenendi eum,
qui promiſſum ſuum, præuaricando, pluries etiam violauit, ex eo enim Ordo talis
vocatur, quia nihil in ſe patitur inordinatum. Verba ſunt expreſſa D. Bonau. Ex cuius doctrina colligitur, quod illi dumtaxat Fratres à Religione poſſunt & debent expelli, ipſiuſq. habitu priuari, qui incorrigibiles extiterint, triaq. ſimul in id debent concurrere, primum, quod ipſi ſint incorrigibiles, ſecundum, quod ipſorum defectus ſint notorij, non ſolum Fratribus, ſed etiam ſecularibus; tertium, quod immineat periculum, de eo quod malo ſuo exemplo, alios poſſint corrumpere atque inficere. Quibus non exiſtentibus, non videtur, quod ſit iuſta & licita eorumdem ab Ordine eiectio. Hæc doctrina eſt valde notanda, multumq. memoriæ commendanda, nam reuera, Fratrem aliquem ab Ordine expellere & eijcere, res eſt quammaximæ conſiderationis, & quæ multa ſapientia & prudentia indiget. Neque huic D. Bonauent. reſolutioni obſtat, quod Alexand. VI. in priuilegio allato, in præcedenti Articulo, non cum ea limitatione, ſed abſolute conceſſerit, quod incorrigibiles poſſint ab Ordine expelli, nullam faciendo mentionem de ſcandalo & notorietate ſuorum delictorum, & timore de corruptione aliorum Fratrum, malo ſuo exemplo, etenim ipſius conceſſio forſan habebit locum in foro exteriori, non vero in interiori & conſcientiæ, nam in tali foro nullo id modo facere videtur licitum. Cuius ratio eſt, quia Prælati Ordinis, nec vero ipſe Papa, abſque iuſta & rationabili cauſa, quinuero & vrgenti, liberare poteſt Fratres, ab obligatione quam habent, obſeruandi ſuam Regulam promiſſam per ſuam profeſſionem, & ſolemne votum, quo ſe aſtrinxerunt; & certum eſt, quod illos eijcere non exiſtentibus ſupradictis cauſis, & conditionibus proculdubio eſt, illos exponere eminentiſſimo periculo, non ſeruandi, quod promiſerunt, & conſequenter æternæ ſuæ damnationis, quo circa ſecundum ſententiam D. Bonauent. eiuſmodi non ſunt ab Ordine eijciendi & expellendi, ſed ſecundum exigentiam ſuorum delictorum, in Monaſterijs debent puniri, mancipando eos perpetuis carceribus, aut aliter, non vero eijciendo illos à Religione. Vt igitur paulatim fiat ſatis, propoſito Articulo, quod hac in re obſeruandum videtur in praxi, breuiter atque reſolutiue explicabitur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Præcipua & principalis cauſa, ob quã Religioſi, habitu poſſunt priuari, expelli atque eijci ab Ordine, eſt ipſorum incorrigibilitas, modo ſit comitata ſupradictis conditionibus, poſitis à D. Bonau. nempe quod ſit notoria Fratribus & ſecularibus, & timeatur, quod malo ſuo exemplo alios poſſunt corrumpere atque inficere. Hæc Concluſio, iam ſatis conſtat ex ſupradictis, & fere nullã alia indiget probatione. Quinam dicantur incorrigibiles, multis tradunt Doctores Iuriſperiti, & ea de re videndus eſt Syluester, *verb. incorrigibilis*, vbi conſtituit duplicem incorrigibilitatis modum, nempe de iure, & de facto, de quibus aliquid dicemus in ſecunda Concluſione. Sed pro hac dico, quod generales noſtræ Conſtitutiones, de eiuſmodi incorrigibilibus, & pœna priuationis habitus agendo, ſequentia ponunt verba. *Incorrigibilis deinceps cenſeatur Religioſus ille, qui*

Præcipua, & principalis cauſa, ob quã Religioſi, habitu poſſunt priuari atque à Religione expelli, eſt ſua incorrigibilitas, notoria & comprobata.

Quinam dicantur incorrigibiles.

Sylu. verb. incorrigibilis.

qui ter conuictus & punitus, de eodem crimine graui, non reſipuit. Qui vero incorrigibilis fuerit, in quocumque graui & ſcandaloſo crimine, vel carceri perpetuo mancipetur, vel habitu Regulari ſpoliatus, ad triremes damnetur, ſi id exegerit qualitas delicti. Ex qua Conſtitutione colligitur, quod Religioſus, committens tres apoſtaſias, de quibus eſt conuictus, & propter quas fuit iuridice punitus, & numquam emendatus, ſi alteram poſtea commiſerit, poteſt à Religione expelli, cum prædictum apoſtaſiæ crimen, ex natura ſua graue adeo ſit, vt ipſum committens, & in eodem perſeuerans, ab Inquiſitoribus habeatur vt ſuſpectus de fide, & contemptor cenſuræ Eccleſiaſticæ, & excommunicationis, in qua per apoſtaſiam incurrit. Quorum præſumptio multum iuridica eſt, atque conformis, decreto ſacri Concilij Tridentini, *ſeſſ. 25. de Regul. cap. 3.* vbi dicitur, *quod ſi quis obdurato animo, cenſuris annexus, in illis per annum inſorduerit, contra eum, tamquam de hæreſi ſuſpectum poſſit procedi.* In hoc nulli eſt dubium. Sed maior difficultas eſt, de illo Religioſo, qui non ter fuit conuictus atque punitus de aliquo crimine, commiſit tamen multa grauia, enormiaq. delicta, tam in Religione exiſtens, quam foris in apoſtaſia, an propter ea, poſſit ab Ordine expelli, ſitq. cenſendus & reputandus incorrigibilis? Cui difficultati reſpondeo, & ſit ſecunda Concluſio.

Conſtit. genet. cap. 6. de correct. delinq. 5. 18. de incorr.

Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reg. c. 3.

Nota, quod infordeſcens per annum, in excommunicatione habetur ſuſpectus de fide.

Secunda Concluſio.

Quinà cenſeantur eſſe incorrigibiles de facto, quàuis non de iure.

Si quiſpiam Religioſus, diuerſas commiſit apoſtaſias, in quibus per multum temporis perſeuerauit, atque excommunicatus celebrauit, & miniſtrauit ſacramentum Pœnitentiæ, & cætera Sacramenta; & contra ſuæ Regulæ præceptum, pecuniam contrectauit, alearum prohibitum ludum, etiam cum ſecularibus exercuit, cum eorumdem ſcandalo, & Religionis detrimento, ſeu alia ſimilia fecit, diſcordias etiam inter Fratres diſſeminando, dolis atque mendacijs Religioſos viros, probos & qualificatos infamando, ſine vlla correctionis ſpe, quamuis non per ter, de eiuſmodi criminibus fuerit conuictus, atque punitus, ſed ſemel & iterum, quinuero ſemper ſibi fuerint condonata, & diſſimulata, tamquam membrum putridum atque incorrigibile, iure optimo à Religione poteſt expelli, & priuatione habitus puniri. Hanc eamdem concluſionem tenet Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1. tom. quæſtionum Regularium, quæſt. 30. artic. 15. & credo, quod nullo modo contrariatur præcedenti, quinuero eidem eſt multum conformis, nam eiuſmodi Religioſus, quamuis non ſit de iure incorrigibilis (quod nec minimam difficultatem habet) eſt tamen incorrigibilis, ſaltem de facto, & cum eiuſmodi incorrigibilitas ſit notoria, Fratribus & ſeculariibus, & vtriſque nociua, timeriq. merito poſſit, quod alios corrumpat atque inficiat, ſtando in doctrina D. Bonau. ſuperius allata, bene poteſt à Religione eijci atque expelli. Ordinationes enim generales noſtræ, etſi tantummodo ſtatuant, illum cenſendum eſſe incorrigibilem, qui per ter de aliquo graui crimine conuictus, atque iuridice punitus, numquam fuerit emendatus, nec dicant etiam cenſendum eſſe incorrigibilem, eum cui ſua grauia crimina atque delicta, ſæpe ſæpius fuerint cõdonata, remiſſa, atque diſſimulata, non eſt ex eo, quod exiſtimauerint, aut reputauerint, hunc etiam non eſſe cenſendum incorrigibilem, quantum ad effectum, vt iuſte eijci atque expelli poſſit à Religione, ſed ſolummodo idipſum factum eſt, quia in prædicto loco, tantum voluerunt, conſtituere Regulam generalem quamdam, certam & determinatam, ad dignoſcendum eum, qui eſt incorrigibilis de iure, at non per hoc negarunt, quod etiam ſint aliqui incorrigibi-

les de facto, eademmet pœna puniri digni. De quibus incorrigibilibus videndus est Sylvest. *verb. Abbas, num. 6. & verb. incorrigibilis*, vbi dicendos esse, inquit, tales, quibus semel & iterum, atque iterum, crimina & delicta sunt condonata. Pro quo citat *cap. vt fama, de sentent. excommunic.* ac dicit, in hisce rebus, ad faciendum iudicium de corrigibilitate, vel incorrigibilitate eorum, multum oportere attendere ad suam conditionem. Ex qua doctrina satis colligitur, quod supradictus Religiosus, de quo facta est mentio in conclusione, quamuis secundum ius, & nostras generales Constitutiones, non sit incorrigibilis de iure, est tamen incorrigibilis de facto, postquam tot vicibus crimina fuere sibi remissa, dissimulata, & condonata, ac numquam emendatus, & consequenter, quod vt talis, consideratis omnibus circumstantijs, iure optimo habitu potest priuari, atque à Religione expelli. His omnibus fauet, quod dicit Iulius Clarus, in sua practica crimin. quæst. 36. num. 34. & Salzedo, in pract. Bernard. Diaz de Lugo, cap. 140. §. *incorrigibiles*, nempe ex determinatione Parlamenti Parisiensis, in criminibus grauibus, in quibus pœna mortis non imponitur, declaratum fuisse, ad hoc vt quispam Clericus, reputetur incorrigibilis, quantum ad effectum, vt degradatus tradi possit Curiæ seculari, satis esse, quod bis venia sibi data fuerit. Si igitur id ita est, ac prædictus Clericus, ob veniam sibi bis concessam, iuridice reputatur incorrigibilis, vt degradatus possit brachio tradi seculari: quanto melius Religiosus, de quo dictum est in conclusione, tot criminibus, ac facinoribus irretitus, iuridice etiam reputari poterit incorrigibilis, vt habitu priuari, & à Religione possit expelli, quamuis non sit per ter, iuxta supradictas generales Ordinationes, de eodem crimine conuictus atque punitus? His accedit, quod iuxta communem Iurisperitorum sententiam, Iudices in ferendis sententijs, potestatem & facultatem habent arbitrandi, & secundum circumstantias, pœnas immutandi, etiam vsque ad pœnam mortis; ac dicunt, quod vnum delictum, tales habere potest circumstãtias, & adeo enormes, vt pro vna dumtaxat vice cõmissum digne & iuste possit puniri pœna mortis. Et quando hæc omnia non starent, ad hoc vt quod dictum est in Conclusione effici posset, sat est priuilegiũ concessum à Pio V. Ordini D. Hier. de quo in præcedenti Articulo fecimus mentionem. Vbi agendo de huiusmodi pœna expulsionis, & priuationis habitus, dicitur, eamdem esse inferendam Fratribus, in illis casibus, in quibus de iure communi, quispiam damnatur ad mortem, ad triremes, siue ad perpetuos carceres, & in alijs delictis grauioribus, siue grauissimis. in quorum numero, iure optimo comprehendi possunt, ea quæ dicta sunt à nobis in proposita Conclusione. Sed difficultas est, an propter crimen homicidij, quispiam Religiosus, à Religione expelli possit? Cui respondeo, per sequentes Conclusiones, quæ erit tertia in ordine.

Sylu. ver. Abbas, nu. 6. & verb. incorrigibilis.

c. vt fama, de sent. excomm.

Iulius Clar. in pract. crim. q. 36. num. 34. Salz. in pract. Bern. Diaz, c. 140. §. incorrigibiles.

Tertia Conclusio.

Propter homicidij crimen non semper Religiosus est habitu priuandus aut à Religione expellendus

Quamuis homicidij crimen, sit ex his, quibus existentibus in seculo, pœna mortis, siue capitalis respondet, quadamq. ratione videatur, quod propter ipsum Religiosus habitu priuari possit, & à Religione expelli, haud quaquam tamen crediderim, id esse faciendum, nisi in casu, quo eiusmodi homicidium, talibus fuerit circumstantijs vestitum, vt idipsum promereatur iudicio omnium. Hæc Conclusio, meo quidem videri, multum est, iuri, æquitati, atque rationi conformis, & doctrinæ Seraphici Patris Nostri D. Bonauent. suprapositæ, qua dixit, solummodo Fratres incorrigibiles,

les, esse à Religione expellendos, quorum incorrigibilitas cunctis esset Fratribus & secularibus notoria, aliisq. Religiosis nociua & scandalosa. Non diffiteor, quod iuxta priuilegium & concessionem Pij V. de qua mentionem fecimus supra, factam Ordini D. Hieron. qua potiri & frui possunt, omnes Ordines & Religiones, priuilegium habentes communicationis, Fratres à Religione eijci atque expelli possunt, pro illis criminibus, quibus de iure communi, in seculo existentibus, corresponder pœna mortis. Certum etiam est iuxta leges ciuiles, homicidas tam plebeios, quam nobiles, eiusmodi mortis pœna puniri, secundum communem Iurisperitorum resolutionem: at tale esse potest homicidium, & talibus circumstantijs vestitum, id vt facere, etiam inter seculares, crudele atque rigorosum videretur nimis, vt si verbi gratia, repente perpetratum fuisset; ex aliqua nimia ira, sanguine ad cor ascendente, aut præcedente vrgente quadam magna occasione & similibus, in tali casu (crediderim) quod nec secularis Iudex, homicidam pœna mortis puniret, neque in Ordine Religiosum, propter huiusmodi crimen, eijciendum, aut expellendum esse à Religione, maxime si post factum, magna ostenderet pœnitentiæ & contritionis signa. Erit itaq. in tali casu, supradictus Religiosus, secundum exigentiam delicti, & circumstantias, condemnandus ad perpetuos, siue vero temporales carceres, vbi in pane & aqua, ad aliorum exemplum, & eiusdem debitam satisfactionem pœnitentiam agat, non autem habitu propterea priuandus, aut à Religione expellendus. Maior est difficultas, de crimine nefando, an propter ipsum, Religiosus quispiam, habitu possit priuari, & à Religione expelli? Qua de re est magna Iis & controuersia inter Doctores. Quidam enim dicunt, sodomitam etiam Religiosum propter vnicum actum, habitu esse priuandum, atque à Religione expellendum. Alij vero contrarium tenent, nec vnicum actum sufficere, quinuero esse necessario requisitum, quod huiusmodi actus sit continuatus, aut saltem semel atque iterum exercitus, & vtrique, vt videtur, congruo atque sufficienti innituntur fundamento, propter diuersas Constitutiones, quæ hac de re emanarunt olim, à Pio V. Pontifice Max. In quarum prima, quæ data est anno Domini 1566. Kalend. April. Pontif. sui anno 1. & incipit, *cum primum*, sequentia ponuntur verba post alia: *Si quis crimen nefandum, contra naturam, propter quod ira Dei venit in filios diffidentiæ, perpetrauerit, Curia seculari puniendus tradatur, & si fuerit Clericus, omnibus Ordinibus degradatus, simili pœna subijciatur.* Vbi notandum valde est, verbum *perpetrauerit*, quod vnicum tantum actum designat. In secunda vero, data anno Domini 1568. 3. Kalend. Septemb. Pontificatus sui anno 3. & incipit, *horrendum scelus*, vt apparet, non idipsum fieri præcipit, pro vnico actu, sed pro actu semel & iterum continuato. Et quia ipsius etiam verba, notatu sunt dignissima, quamuis longa, libet ipsam in præsentiarum hic ad vnguem referre, & teneris est sequentis. *Horrendum illud scelus, quo pollutæ, fœdataq. ciuitates, à tremendo Dei iudicio conflagrarunt, acerbissimum nobis dolorem inurit, grauiterq. animum nostrum commouet, vt ad illud quantum possumus comprimendum, studia nostra conferamus. Sane Lateranensi Concilio dignoscitur constitutum, vt quicumque Clerici, illa incontinentia, quæ contra naturam est, propter quam ira Dei venit in filios diffidentiæ, deprehensi fuerint laborare, à Clero deijciantur, vel ad agendam in Monasterijs pœnitentiam detrudantur. Verum ne tanti flagitij contagium, impunitatis spe, qua maxima peccandi illecebra est, fidentius inualescat, Clericos huius nefarij criminis reos, grauius vlciscendos deliberauimus, vt qui animæ interitum non horruerunt, illos certe*

Difficultas.

Diuersæ hac de re opiniones.

Sayr. in præx. crimina, c. 26 & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 249.

Nota Constitutiones Pij V. cõtra sodomitas.

deterreat, ciuilium legum vindex gladius ſecularis. Itaq. quod nos iam in ipſo Pontificatus noſtri principio, hac de re decreuimus, plenius nunc fortiuſq; proſequi intendentes, omnes & quoſcumque Presbyteros, & alios Clericos, ſeculares & Regulares, cuiuſcumque gradus & dignitatis, tam dirum nefas exercentes, omni priuilegio Clericali, omniq. officio, dignitate & beneficio Eccleſiaſtico, præſentis Canonis auctoritate priuamus, ita quod per Iudicem Eccleſiaſticum degradati, poteſtati etiam ſeculari tradantur, qui de eis illud idem capiant ſupplicium, quod in laicos hoc in exercitio deuolutos, legitimis reperitur ſanctionibus conſtitutum. In quibus Conſtitutionibus, notanda ſunt diuerſa illa verba, *perpetrauerit, & exercuerit*, quæ & anſam præbuere Doctoribus, diuerſo modo opinandi, & dicendi quoſdam, ſufficere vnicum dumtaxat ſodomiæ actum, innixi verbo illo *perpetrauerit*; alios vero, non id ſufficere, ſed eſſe requiſitum, eiuſmodi actum, ſemel & iterum eſſe continuatum, fundati ſuper verbo illo, *exercuerit*, ſeu *exercentes* ibidem poſitum. Et licet prædictum vitium abominabile ſit, atque execrandum, cum tamen in pœnis ſecundum ius, mitior ſemper ſit eligenda, ex dictis opinionibus prima iuridica licet videatur, vtcumque tamen appareat rigoroſa; ſecunda vero magis pia, & etiam iuridica, & quia hanc tenet Nauarr. cuius doctrinæ adeo ipſe ſum addictus, pro propoſitæ difficultatis reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem, quæ erit quarta in ordine.

Quarta Concluſio.

In quas pœnas incidat, omnes Presbyteri, tam ſeculares, quã Regulares, ſodomiæ nefandum crimen exercentes.

Omnes Presbyteri, tam ſeculares, quam Regulares, cuiuſcumque gradus & conditionis extiterint, eiuſmodi vitium exercentes, ſunt priuati omni priuilegio Clericali, & quocumque officio & dignitate, ac beneficio Eccleſiaſtico, & per Iudicem Eccleſiaſticum degradati, ſtando in Conſtitutione Pij V. tradendi ſtatim ſunt, poteſtati ſeculari. Hæc Concluſio ſatis conſtat, ex ſupradicta Conſtitutione Pij V. quæ cum ſit ſecunda numero, aliqualiter etiam videtur prioris eſſe modificatiua, quatenus in prima dicitur, eiuſmodi pœna eſſe puniendum, *qui talo crimen perpetrauerit*; in ſecunda vero non ita, *ſed qui exercuerit*, quod nimium ponderat Nauarro, in ſuo Manuali, cap. 27. num. 249. agendo de irregularitate, ac dicit S. N. Gregor. XIII. ſibi dixiſſe, de induſtria, atque ex propoſito, eiuſmodi verba fuiſſe appoſita, tantumq. Conſtitutiones prædictas, comprehendere eum, ſiue eos, qui quaſi ex vſu continuato id exercent, argum. *l. ſciendum, §. illud, ff. de edil. edi.* Pro quo etiam citat Bartolum, in proemio digeſtorum, num. 10. quem ſequitur Panorm. in cap. 1. de iudicijs, num. 24. vbi dicit, artificem ſiue mercatorem, non dici eum, qui ſemel aut iterum artem aliquam ſiue mercaturam exercet, ſed eum qui toties, vt vulgi opinione pro tali habeatur; ſicut etiam erro, & abigeus, non dicitur quis, pro vno vel altero actu, iuxta *l. quis ſit fugitiuus, §. erronem, ff. eodem titulo, & l. final. ff. de abig.* atque ita temperandas eſſe cenſet, ſupradictas Extrauagan. Pij Quinti, ſaltim quoad forum conſcientiæ. Loquitur enim, vt dixi, de cenſura irregularitatis, qua etiã innodantur ſodomitæ, & ait, quod ſolum cõprehendunt eum, qui ſic labitur in præfatum crimen, vt boni viri arbitrio, dici poſſit exercitor eius, non autem qui tantum cadit aliquoties, & eum pœnitet cecidiſſe. Laxate aliquantulum hac in re procedit, meo quidem videri, Nauarro, & ratio eſt, quia loquitur de cenſura prædicta irregularitatis, incurrenda in foro conſcientiæ. Nam certe in foro exteriori loquendo, & agendo de alijs pœnis reſpectu Clericorum ſecularium, & de

Nau. in Man. cap. 27. n. 245

l. ſciendum, §. illud, ff. de edili edi.

Bart. in proe. ff. num. 10.

Panor. in c. 1. de iud. n. 24. l. quis ſit fugitiuus, §. erronem. ff. eodem l. final. ff. de abig.

pœna

pœna priuationis habitus, respectu Religiosorum, aliud proculdubio est dicendum, neque expectanda est tanta actuum continuatio, vt statim dicemus. Nam secundum omnes leges Imperiales, pro vnico dumtaxat actu eiusmodi qui crimen commisit, pœna capitali punitur, seu potius comburitur. Quinuero & secundum multorum Doctorum sententiam, in hoc casu & similibus, etiam effectus & conatus, eadem pœna punitur, qua & principale crimen, quod tenet Glossa, *in l. 1. §. hac autem, verb. putamus, ff. quod quisquam iuris*, & Felinus in cap. 1. & 2. *de offic. delegati*, Couar. in Clement. *si furiosus, num. 6.* & multi alij, quos breuitatis causa omitto. Sed missos faciendo seculares, etiã Clericos, & deueniendo ad Religiosos, quod magis est mei muneris atque propositi, in generalibus nostris Constitutionibus, hac de re agendo, cap. *6. de correct. delinq. §. de pœnis contra castitatis transgressores*, sequentia ponuntur verba. *Si quispiam Religiosus (quod Deus auertat) nefandum crimen perpetrauerit, nudus omnino cum solis femoralibus, coram tota communitate egrediatur, manibus ligatis, & grauiter flagelletur, cum Psalmo, Miserere mei Deus, & leuiusculis flammis ignem, hinc inde circumpositis, quodammodo comburatur, & ad perpetuos carceres irreuocabiliter damnetur, vbi in pane & aqua, tribus saltim diebus in Hebdomada ieiunet, & vitam suam in dolore & amaritudine animæ sua defleat. Si vero iterum, de eodem vitio nefando fuerit conuictus, habitu in perpetuum spoliatus, ad triremes ad decennium damnetur. Tamen si nefandi criminis patrator, repertus fuerit, actum nefandum, bis aut ter commisisse, quando pro modo accusatur, vt incorrigibilis puniatur.* Circa quod statutum notanda sunt verba illa, *perpetrauerit*, quæ vnicum dumtaxat actum insinuant, propter quem iubetur Frater eiusmodi Ceremoniali modo prædicto comburi, atque ad perpetuos carceres irreuocabiliter damnari. Et additur, *si vero iterum* (quod alium denuntiat actum) præcipitur, vt habitu in perpetuum spoliatus, ad triremes ad decennium damnetur. Additur etiam, quod si prædicti nefandi criminis patrator, quando à principio accusatur, repertus fuerit, eiusmodi actum nefandum, bis aut ter commississe, vt incorrigibilis puniatur, quæ incorrigibilium pœna (vt diximus) est etiam priuatio habitus, quod est multum notandum, atque memoriæ commendandum. Aduerto tamen, eiusmodi pœna esse afficiendos, secundum Nauarr. loco vbi supra, & Patrem Fratrem Emman. Rodriguez, 1. tom. quæstionum Regularium, quæst. 30. artic. 19. consumantes eiusmodi actum sodomiticum, etenim si non ita esset, sed tantummodo, quis tentasset ad alicuius partes pudendas accedere, non tamen membrum impolluisset, aut tantum extra vas se polluisset, inquiunt, quod sicuti in seculo propterea, non pœna mortis puniretur, aut combureretur, sed alia extraordinaria: ita & in proposito casu dicendum est, circa priuationem habitus & expulsionem ab Ordine. Sed vt huic Articulo vltimam imponamus manum, inuestigare libet, An sint aliqua alia crimina & delicta, rationes, siue causæ, ob quas Religiosi, priuari possint habitu & expelli ab Ordine? Cui difficultati respondeo, per sequentem Conclusionem, quæ erit quinta in ordine.

Gloss. in l. 1. §. hac autẽ, ver. putamus, ff. quod quisquã iuris.

Silu. in c. 1. & 2. de offic. deleg.

Cou. in Clem. si furiosus, n. 6

Constit. gener. Toletana, c. 6. de correct. delinq. §. de pœnis contra castitatis transgressoris.

Constit. gener. c. 6. de correct. delinq. §. de pœnis, contra casti. transg.

Nota hoc vide.

Nau. vbi sup. Emman. 1. to. 99. Reg. q. 30. art. 19.

Quinta Conclusio.

Si aliquis Religiosus, ante assumptionem habitus, seu ante professionem, dum erat Nouitius, interrogatus, an aliquod haberet impedimentum, quo iure non posset profiteri, secundum Ordinis statuta? dixit, quod non, &

Aliqui etiam sunt casus, in quibus Religiosi possunt expelli ab Ordine, & habitu priuari.

mēt. 2 de Reg. sup. c. non dicatis, nu. 32. cap. non liceat 12. q. 2.

tenetur Sindicus ex his, eorumdem debita perſoluere, cum non ſit credendum, Apoſtolicam Sedem velle ſibi applicari aliquorum bonorum dominium, quæſitorum per ſupradictos apoſtatas, & quod debita, per ipſos contracta, minime ſoluantur. Sed oportet aduertere quammaxime, quod eiuſmodi debita ſint vera & certa; ſolent enim in eiuſmodi rebus contingere mille fraudes. Vnde in hoc caſu dicit Nau. vbi ſupra, faciendum eſſe memoriale quoddam, creditorum atque debitorum, & ſcripturarum ac teſtium, quibus probentur ea, quæ probari oportet, vt vel ſic omnibus iuſtitia ſeruari poſſit. Hactenus de iſto Articulo, & de tota Quæſtione.

QVÆSTIO LII.

De electis ab Ordine, & his quæ ad eorum expulſionem ſpectant in octo Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Prælati Regulares, propter aliqua crimina atque delicta grauia, auctoritatem & facultatem habeant, eijciendi, & expellendi Religioſos ab Ordine, & ad quos pertineat huiuſmodi poteſtas?

Card. in Clemēt. 1. §. quia vero, de ſtat. Monach. q. 1. Sylu. ver. Religio, 6. §. 17. D. Tho. quodl. 12. ar. 37. Arm. ver. Religio, vltimo.

NOn defuere olim ex DD. antiquis, circa hanc difficultatem, partem, qui tenuerint negatiuam, aſſerentes & dicentes, præfatos Prælatos Regulares, pro nullo crimine iuſte poſſe Monachos ſuos à Monaſterio eijcere, quinuero in eodem debere ipſos punire. Hanc ſententiam tenuit Cardinalis *in Clement. 1. §. quia vero, de ſtat. Mon. q. 1.* ſequutus nonnullos Iuriſperitos, quos ibi allegat, & eamdem tenere videtur Sylueſt. *verb. Religio, 6 §. 17.* vbi allegando D. Thom. in quodlib. q. 12. ar. 37. dicit, quod quamdiu Frater paratus fuerit, & voluerit ſe corrigi in Religione, nullatenus ab ea debet expelli, nam hæc expulſio eſt, ſicuti quædam excommunicatio, quæ non niſi in contumacem debet ferri, & in eum qui nullo modo ſe vult corrigere. Cui etiam opinioni adhærere videtur Armilla, in ſua Summa, *verb. Religio, vltimo*, dicens, quod nullus Religioſus, vtcumque malus & facinoroſus, ſi vult corrigi, à Religione debet expelli, ſed eiuſmodi eſt ſequeſtrandus, atque incarcerandus, & in Monaſterio debet puniri, ſecundum Conſtitutiones Ordinis cuiuſq. cum hoc ſit magis ſecundum charitatem, & conducens correctioni proximi, atq; etiam ad vitādum ſcandalum. Sed hæc ſententia, pia licet ſit, aut ſaltim eſſe videatur, cum id commode fieri poteſt, non tamen placet Nauarr. *in Comment. 2. de Regul. ſuper cap. non dicatis, num. 33.* pro eo, quod ſit (vt dicit) contra ius, & contra communem praxim, nam (inquit) *cap. vltimum, de regul.* tamquam certiſſimum atque indubitatum, præſupponit, Monachos eijci atque expelli poſſe à Religionibus, quod & ibidem dicit Gloſſa penultima & Panorm. quinuero, & Regulæ antiquiſſimæ, S. Auguſtini, & Dⁱ Benedicti, idipſum præſupponunt, quod & ſeruat quotidie Monachorum & Religioſorum communis praxis. Vnde propoſito Articulo reſpondendo, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Nauar. in cōment. 2. de Regul. ſup. c. non dicatis, n. 33. cap. vltimum, de Reg. & ibi Gloſſ. penult. & Panorm.

Prima

Prima Concluſio.

CErtiſſimum eſt, & omni dubio procul, quod Religionũ Prælati, in caſu, & propter aliqua grauia atque enormia crimina, bene poſſunt Fratres ſuos eijcere à Religionibus. Hæc Concluſio communis eſt omnium reſolutio, ſed probatur primo, ex multiplicibus priuilegijs, quæ hac de re habentur, in Ordinum Monumentis, & vt de nobis Minoribus Fratribus agamus in primis, Innocent. IV. in declaratione noſtræ Regulæ, expreſſe conceſſit, *quod Miniſtri eijcere poſſent ab Ordine Fratres, ſecundum ſtatuta Capitulorum Generalium, in certis caſibus.* Idem conceſſit, in alio ſuo priuilegio, quod incipit, *Inſtis potentium*, & in alio, quod incipit, *Pacis & tranquillitati*, quod & ſimiliter fecit Alexander IV. in alio etiam incipiente, *Iuſtis petentium.* Sixtus etiam IV. in mari magno, & multi alij Pontifices, hoc ipſum conceſſerunt, & tamquam certum atque indubitatum ſuppoſuerunt, peſtilentes Fratres poſſe eijci ab Ordine, poſtquam in ſuis literis, poteſtatem dederunt Miniſtris, ſuper eiuſmodi electos, nonnulla illis præcipiendi, de quibus priuilegijs, videndus eſt Collector in Compend. tit. *apoſtata ab Ordine*, & *tit. eijcere ſeu expellere ab Ordine*, per plures paragraphos, ſed ſpecialiter, §. 4. dicitur, quod Alex. VI. *conceſſit facultatem Generalibus Ordinis Minorum, vt per ſemetipſos dumtaxat, & Prouincialibus, vt per eos, cum conſenſu maioris partis Capituli Prouincialis, Fratres dicti Ordinis, quos incorrigibiles reperirent, habitu expoliare valeant, atque ab Ordine eijcere, ac contra quoſcumque eis auxilium, conſilium vel fauorem, publice vel occulte, directe vel indirecte, aut quouis quæſito colore, ſuper dicti habitus delatione præſtantes, cuiuſcumque dignitatis, gradus, ordinis, & conditionis fuerint, etiam per cenſuras Eccleſiaſticas, ac alia iuris opportuna remedia (appellatione poſtpoſita) procedere, inuocando etiamſi opus fuerit, ad hoc, auxilium brachij ſeculari.* Quæ conceſſio magna quidem fuit, eademq. fruuntur, ac perfrui poſſunt, omnes Ordines & Religiones, priuilegium habentes communicationis. Quibus omnibus addo, neque id alienum fuiſſe, à mente & intentione Seraphici P. N. Franciſci; quinuero eidem multum conforme, prout aduertit expoſitio quædam noſtræ Regulæ, quæ communiter, circumfertur ſine titulo, dicens, quod Regula noſtra, non prohibet expulſionem Fratrum incorrigibilium, ſed exitum eorum ex quacumque cauſa, in illis verbis: *& nullo modo licebit eis, de iſta Religione exire, iuxta mandatum domini Papa*, &c. Quinuero in prima Regula Seraphici P. N. cap. 13. agendo de Fratribus peccantibus, dicitur, *quod ſi quis Frater, diabolo inſtigante, fornicaretur, habitum quem ex ſua turpitudine dimiſit, ex toto deponat, atque à Religione penitus expellatur.* Ex quibus Beatiſſimi P. verbis, licet dicta prima Regula nunc obſeruari non debeat, aut puniri cum tanto rigore fornicationis peccatum, quia illa non obligat nos, poſtquã fuit abolita, & loco ipſius facta alia ſecunda, quam profitemur, per eam tamen ſatis edocemur, ſecundum ipſius voluntatem, licere, quinuero & interdum debere, Fratres incorrigibiles eijci atque expelli ab Ordine. Cum quibus concordat D. Bonau. in qq. ſup. Regul. q. 14. quamuis cum moderatione, ſtatim dicenda in ſequenti Articulo. Hac de re videatur P. Corduba, in explicatione noſtræ Regulæ, cap. 2. q. 21. in primo puncto, vbi & ſupradictam reſolutionem probare contendit, aliquibus efficaciſſimis rationibus. Et primo, quia inquit, bonum Religionis commune, præponendum eſt, bono cuiuſcumque particulari, quando vtrũque haberi ſimul non poteſt, & particulare & minus poſtponendum communi atque maiori: ſed hoc in caſu fieri non poteſt, niſi interdum a Religione expellatur, ouis morbida, prauo ſuo exem-

Certiſſimũ eſt, & omni dubio procul, quod Religionũ Prælati in caſu, & propter aliqua grauia atque enormia crimina, benepoſſunt Fratris ſuos à Religione eijcere. *Mon. Ord. r. imp. fol. 3. in 2. tract. & ita rum fo 37 & & 2. fol. 120. conc. 262. & item Mon. 1. imp. fol. 58. & 2. f. 141. conc. 330. & 331. item 2. f. 56. conc. 65. & refertur in cap. ver. eijcere ab Ordine per plures parraphos.* Nota valde, hanc conceſſionem Alex. VI. pro eijciendis Fratribus incorrigibilibus Non fuit alienum ab intentione, & voluntate S. P. N. Franciſci, quod interdum Fratres expellerentur ab Ordine. *Expoſitio ſine titulo. cap. 2. 1. Reg. S. Franciſci, c. 13.* Nota valde, quàm grauiter in Religionis initio, ſecundũ primam Regulam puniebatur fornicationis delictum, *D. Bon. in qq. ſup. Reg. q. 14 Cord. in expoſ. Reg. c. 2. q. 21 in 1. puncto.*

exemplo & incorrigibilitate alias inficiens, quæ est causa dissolutionis totius Religionis, & vergit in aliorum scandalum: ergo ad tollendum de medio, & de loco Religionis sancto, huiusmodi malum & scandalum, licitum erit Religiosum quempiam expellere & eijcere, quando aliter non potest debite prouideri, bono communi Regularis disciplinæ, & honori totius Religionis apud homines. Facit ad hoc quammaxime, *cap. resecanda, 24. q. 3.* quod est D. Hieron. in epist. ad Galat. cap. 5. vbi sequentia notanda ponuntur *verba: Resecanda sunt putrida carnes, & scabiosa ouis à caulis repellenda, ne tota domus massa, corpus & pecora ardeant, corrumpantur, putrescant, intereant. Arrius enim in Alexandria, vna tantum scintilla fuit, sed quia nõ statim oppressa est, totum Orbem eius flamma est populata.* Probat præterea supradictam Conclusionem, dictus P. Corduba speciali alia ratione, nam inquit, frangenti fidem, & eidem fides frangenda est, vt habetur *in cap. frangenti, de regul. iur.* ergo qui in scandalum & dedecus totius Religionis, incorrigibilis est, & præuaricator sui voti, Ordo non tenetur eum retinere, aut secum habere, nec illi seruare pactum, quod in professione cum eo inijt, de retinendo illo, voto suo ac promissis si stetisset: etenim si Religio deformata esset desperabiliter, ipse poterat exire, iuxta probabilem, quinuero communem opinionem: ergo similiter Religio, non tenetur sustinere illum, in dedecus, scandalum, atque totalem destructionẽ ipsius, postquam fuerit notabiliter deformatus, pestilens, & desperabiliter incorrigibilis. Facit etiam ad hoc, quod dixit olim D. Paul. ad Galat. *5. vtinam abscindantur, qui vos conturbant*, ideſt, qui conturbant pacem vestram, & bonam famam. Hoc itaq. est certissimum atque constitutissimum. Sed difficultas est, quibusnam Prælatis hoc conueniat? De quo sit secunda Conclusio.

D. Hieron. ad Gal. 5. & habetur in c. resecanda, 24. q. 3.

Nota hoc valde.

cap. frangenti de reg. iur.

Secunda Conclusio.

Eiusmodi expulsio Prælatum ab Ordine, fieri non potest, nisi per ministrum Generalẽ, vel Prouincialem, cum cõsensu maioris partes Capituli Prouincialis.

Eiusmodi expulsio fieri solummodo potest, à Ministris Generalibus, & à Prouincialibus, cum consensu maioris partis Capituli Prouincialis. Hæc Conclusio satis constat, ex supradicto priuilegio Alex. V I. quo vti & frui possunt, omnes Ordines & Religiones, priuilegium habentes communicationis. Sed præterea extat ad idem aliud priuilegiũ, concessum à Pio V. Ordini D. Hieron. in Hispanijs, anno Domini 1566. Pont. sui anno 1. 19. Sept. *Quo concessit & indulsit, quod Capitulum Generale, aut priuatum tantum, Fratres delinquentes, in casibus quibus quis de iure communi ad mortem damnatur, posset perpetuo incarcerare, vel eosdem in perpetuum, seu ad tempus ad triremes relegare & condemnare, & in aliis delictis grauioribus aut grauissimis, velut inobedientia contumacia, seu incorrigibilitatis, etiam eos vsque ad priuationem habitus inclusiue punire & castigare.* Quam quidem concessionem, volens postea modificare, considerans, quod Prior Generalis per Constitutiones dicti Ordinis, habet omnimodam, atque ordinariam potestatem, quam ipsum Capitulum Generale, tempore quo celebratur, *concessit dicto Priori Generali, facultatem relegandi & condemnandi præfatos delinquentes, ad perpetuas triremes, seu ad tempus, necnon priuandi habitu, & ipsum habitum extrahendi & auferendi, per se, vel per suos Ministros, dum tamen id faciat, de consilio Fratrum Monasterij S. Bartholomei de Lupiana.* Ita habetur in Compend. priuileg. Ordinis S. Hieronymi, *verb. condemnatio*. Quo etiam priuilegio frui possunt, omnes Generales omnium aliarum Religionum, priuilegium habentes communicationis: at Prouinciales non possunt idipsum virtute dicti priuilegij, nisi ex Generalis commissione. Fuere autem appositæ, illa verba, *de consensu Fratrum S. Bartholomei de Lupiana*, ex eo quod Generalis dicti Ordinis, in eodem

Nota priuilegium Pij V. cõcessum Ordine D. Hieronymi, pro expellendis incorrigibilibus.

Comp. ord. D. Hieron. verb. condmnatio.

Mona-

Monasterio, continuam suam habet habitationem, nec inde egreditur, iuxta suas rigorosas Constitutiones, nisi cum maxima limitatione. Per hoc autem non tollitur, quin si alibi reperiretur, idipsum posset facere, cum consilio Discretorum Monasterij, in quo per tempus se inuenerit, cum eiusmodi priuilegium, sit personale, sequens dicti Prioris Generalis personam, non vero locale, sequens personas Discretorum dicti Monasterij. Concludendo itaq. dico, quod supradictorum electio, in Ordine nostro, virtute supradicti priuilegij Alexand. V I. competit Ministris Generalibus per se; Prouincialibus autem non, nisi cum consensu maioris partis Capituli Prouincialis, quibus relinquitur iudicium determinandi, quinam Fratres sint pestilentes atque incorrigibiles, vt merito proinde à Religione sint expellendi & eijciendi, nam secundum ius, cui conuenit principale, conuenit etiam & accessorium. Licet tamen Alexand. V I. in dicta sua concessione, Generales Ministros non constringat in hoc, ad desumendum consilium, neque de eo mentionem faciat, nisi solummodo loquendo de Prouincialibus Ministris, vt dictum est, non tamen consuetudine, est positum, vt in re tanti ponderis ac momenti, Generales idipsum per se faciant, aut sine consilio procedant, quinuero tenentur ipsum desumere, nam vt iuriste Panormit. *in cap. ad nostram, de consuetudine*, referendo *cap. de quibus, distinct.* 20. quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur, quod & fuisse videtur de mente Pij Quinti, postquam in dicto priuilegio, concesso Priori Generali Ordinis D. Hieronym. non hoc illi concessit, nisi cum consilio Discretorum, Conuentus Sancti Bartholomæi de Lupiana, aut illius Monasterij, in quo pro tempore se inuenerit. Hactenus de isto Articulo.

Panor. in cap. ad nostram, de consuet. c. de quibus, d. 20.

ARTICVLVS II.

Quænam sint crimina atque delicta, propter quæ Religiosi ab Ordine possunt expelli?

VT paremus viam, ad ea quæ in hoc Articulo sunt dicenda, libet præmittere, quædam notabilia verba D. Bonauent. ad hoc propositum, in quæstionibus, quas fecit supra nostram Regulam, quæst. 14. Proposita enim difficultate, an liceat eijcere ab Ordine aliquem Fratrem, pro suis demeritis? & ratione dubitandi, nam prima facie apparet, quod non, cum in professione interueniat, quædam mutua atque reciproca obligatio, qua profitens, Religioni astringitur, in ea permanendi, illiq. inseruiendi; & Religio vice versa, obligatur eidem, ipsum non deserendi, aut derelinquendi, concludendo dicit; Respondeo & dico, *quod cum quis petit ipsius Ordinis ingressum* (loquitur de nostro sacro Ordine) *si recipitur, multiplex & magna fit illi gratia, nam eripitur de peccati naufragio, & sociatur illorum Collegio, qui in via Dei ambulant. Sed* (inquit) *hoc fit sub tali conditione, vt ipse etiam gradiatur in eadem Dei via, simul seruando cum eis illa, ad quæ Ordo institutus est. Quando ergo sic graditur, postquam ad professionem receptus est, non potest Ordo eum ab se abycere, nam sicut ipse alligatus est Ordini, ita & ei conuerso, adeo vt neutri liceat vllo modo alterum relinquere. Sed tamen si praedictus Frater aliter viuit, quam expedit in Ordine, & sæpius correctus, se non emendare voluerit, si excessus fuerit occultus, tolerandus est cum cautela, propter scandalum, ne si abyciatur, cum eius culpa non pateat, iniuste videatur proiectus, aut eius peccatum propalatur iniuste, quorum vtrumque est illicitum. At vbi excessus eius simul*

D. Bonau. in qq sup. Regul. q. 14.

Nota valde, hæc verba D. Bonau.

ſimul fuerint graues & notorij, ita quod alij eius exemplo inſecti poſſint, ſi retinebi-tur in Ordine, & extranei etiam ſcandalizentur, ex eo quod huiuſmodi ſuſtinea-tur, in tali caſu propter auferendum ſcandalum, & propter corruptionem Ordinis præcauendam, eiuſmodi Frater, vots & pacti ſui præuaricator, ab Ordine ejcien-dus eſt, nam Ordo non obligatur, ad adimplendam promiſſionem tenendi cum, qui promiſſum ſuum, præuaricando, pluries etiam violauit, ex eo enim Ordo talis vocatur, quia nihil in ſe patitur inordinatum. Verba ſunt expreſſa D. Bonau. Ex cuius doctrina colligitur, quod illi dumtaxat Fratres à Religione poſſunt & debent expelli, ipſiuſq. habitu priuari, qui incorrigibiles extiterint, triaq. ſimul in id debent concurrere, primum, quod ipſi ſint incorrigibiles, ſecundum, quod ipſorum defectus ſint notorij, non ſolum Fratribus, ſed etiam ſecularibus; tertium, quod immineat periculum, de eo quod malo ſuo exemplo, alios poſſint corrumpere atque inficere. Quibus non exiſtentibus, non videtur, quod ſit iuſta & licita eorumdem ab Ordine eiectio. Hæc doctrina eſt valde notanda, multumq. memoriæ commendanda, nam reuera, Fratrem aliquem ab Ordine expellere & eijcere, res eſt quammaximæ conſideritionis, & quæ multa ſapientia & prudentia indiget. Neque huic D. Bonauent. reſolutioni obſtat, quod Alexand. VI. in priuilegio allato, in præcedenti Articulo, non cum ea limitatione, ſed abſolute conceſſerit, quod incorrigibiles poſſint ab Ordine expelli, nullam faciendo mentionem de ſcandalo & notorietate ſuorum delictorum, & timore de corruptione aliorum Fratrum, malo ſuo exemplo, etenim ipſius conceſſio forſan habebit locum in foro exteriori, non vero in interiori & conſcientiæ, nam in tali foro nullo id modo facere videtur licitum. Cuius ratio eſt, quia Prælati Ordinis, nec vero ipſe Papa, abſque iuſta & rationabili cauſa, quinuero & vrgenti, liberare poteſt Fratres, ab obligatione quam habent, obſeruandi ſuam Regulam promiſſam per ſuam profeſſionem, & ſolemne votum, quo ſe aſtrinxerunt; & certum eſt, quod illos eijcere non exiſtentibus ſupradictis cauſis, & conditionibus proculdubio eſt, illos exponere eminentiſſimo periculo, non ſeruandi, quod promiſerunt, & conſequenter æternæ ſuæ damnationis, quo circa ſecundum ſententiam D. Bonauent. eiuſmodi non ſunt ab Ordine eijciendi & expellendi, ſed ſecundum exigentiam ſuorum delictorum, in Monaſteriis debent puniri, mancipando eos perpetuis carceribus, aut aliter, non vero eijciendo illos à Religione. Vt igitur paulatim fiat ſatis, propoſito Articulo, quod hac in re obſeruandum videtur in praxi, breuiter atque reſolutiue explicabitur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Præcipua & principalis cauſa, ob quam Religioſi, habitu poſſunt priuari, expelli atque eijci ab Ordine, eſt ipſorum incorrigibilitas, modo ſit comitata ſupradictis conditionibus, poſitis à D. Bonau. nempe, quod ſit notoria Fratribus & ſecularibus, & timeatur, quod malo ſuo exemplo alios poſſunt corrumpere atque inficere. Hæc Concluſio, iam ſatis conſtat ex ſupradictis, & fere nulla alia indiget probatione. Quinam dicantur incorrigibiles, multis tradunt Doctores Iuriſperiti, & ea de re videndus eſt Syluester, *verb. incorrigibilis*, vbi conſtituit duplicem incorrigibilitatis modum, nempe de iure, & de facto, de quibus aliquid dicemus in ſecunda Concluſione. Sed pro hac dico, quod generales noſtræ Conſtitutiones, de eiuſmodi incorrigibilibus, & pœna priuationis habitus agendo, ſequentia ponunt verba. *Incorrigibilis deinceps cenſeatur Religioſus ille, qui*

Præcipua, & principalis cauſa, ob quã Religioſi, habitu poſſunt priuari atque à Religione expelli, eſt ſua incorrigibilitas, notoria & comprobata.

Quinam dicantur incorrigibiles.

Sylu. verb. incorrigibilis.

qui tot conuictus & punitus, de eodem crimine graui, non reſipuit. Qui vero incorrigibilis fuerit, in quocumque graui & ſcandaloſo crimine, vel carceri perpetuo mancipetur, vel habitu Regulari ſpoliatus, ad triremes damnetur, ſi id exegerit qualitas delicti. Ex qua Conſtitutione colligitur, quod Religioſus, committens tres apoſtaſias, de quibus eſt conuictus, & propter quas fuit iuridice punitus, & numquam emendatus, ſi alteram poſtea commiſerit, poteſt à Religione expelli, cum prædictum apoſtaſiæ crimen, ex natura ſua graue adeo ſit, vt ipſum committens, & in eodem perſeuerans, ab Inquiſitoribus habeatur vt ſuſpectus de fide, & contemptor cenſuræ Eccleſiaſticæ, & excommunicationis, in qua per apoſtaſiam incurrit. Quorum præſumptio multum iuridica eſt, atque conformis, de ſacri Concilij Tridentini, *ſeſſ. 25. de Regul. cap. 3.* vbi dicitur, *quod ſi quis obdurato animo, cenſuris annexus, in illis per annum inſorduerit, contra eum, tamquam de hæreſi ſuſpectum poſſit procedi.* In hoc nulli eſt dubium. Sed maior difficultas eſt, de illo Religioſo, qui non ter fuit conuictus atque punitus de aliquo crimine, commiſit tamen multa grauia, enormiaq. delicta, tam in Religione exiſtens, quam foris in apoſtaſia, an propter ea, poſſit ab Ordine expelli, ſitq. cenſendus & reputandus incorrigibilis? Cui difficultati reſpondeo, & ſit ſecunda Concluſio.

Conſtit. genet. cap. 6. de correct. delinq. 5. 18. de incorr.

Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reg. c. 3.

Nota, quod infordeſcens per annum, in excommunicatione, habetur ſuſpectus de fide.

Secunda Concluſio.

Quinã cenſeantur eſſe incorrigibiles de facto, quãuis non de iure.

Si quiſpiam Religioſus, diuerſas commiſit apoſtaſias, in quibus per multum temporis perſeuerauit, atque excommunicatus celebrauit, & miniſtrauit ſacramentum Pœnitentiæ, & cætera Sacramenta; & contra ſuæ Regulæ præceptum, pecuniam contrectauit, alearum prohibitum ludum, etiam cum ſecularibus exercuit, cum eorumdem ſcandalo, & Religionis detrimento, ſeu alia ſimilia fecit, diſcordias etiam inter Fratres diſſeminando, dolis atque mendacijs Religioſos viros, probos & qualificatos infamando, ſine vlla correctionis ſpe, quamuis non per ter, de eiuſmodi criminibus fuerit conuictus, atque punitus, ſed ſemel & iterum, quinuero ſemper ſibi fuerint condonata, & diſſimulata, tamquam membrum putridum atque incorrigibile, iure optimo à Religione poteſt expelli, & priuatione habitus puniri. Hanc eamdem concluſionem tenet Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1. tom. quæſtionum Regularium, queſt. 30. artic. 15. & credo, quod nullo modo contrariatur præcedenti, quinuero eidem eſt multum conformis, nam eiuſmodi Religioſus, quamuis non ſit de iure incorrigibilis (quod nec minimam difficultatem habet) eſt tamen incorrigibilis, ſaltem de facto, & cum eiuſmodi incorrigibilitas ſit notoria, Fratribus & ſecularibus, & vtriſque nociua, timeriq. merito poſſit, quod alios corrumpat atque inficiat, ſtando in doctrina D. Bonau. ſuperius allata, bene poteſt à Religione eiici atque expelli. Ordinationes enim generales noſtræ, etſi tantummodo ſtatuant, illum cenſendum eſſe incorrigibilem, qui per ter de aliquo graui crimine conuictus, atque iuridice punitus, numquam fuerit emendatus, nec dicant etiam cenſendum eſſe incorrigibilem, eum cui ſua grauia crimina atque delicta, ſæpe ſæpius fuerint cõdonata, remiſſa, atque diſſimulata, non eſt ex eo, quod exiſtimauerint, aut reputauerint, hunc etiam non eſſe cenſendum incorrigibilem, quantum ad effectum, vt iuſte eiici atque expelli poſſit à Religione, ſed ſolummodo idipſum factum eſt, quia in prædicto loco, tantum voluerunt, conſtituere Regulam generalem quamdam, certam & determinatam, ad dignoſcendum eum, qui eſt incorrigibilis de iure, at non per hoc negarunt, quod etiam ſint aliqui incorrigibi-

les de facto, eademmet pœna puniri digni. De quibus incorrigibilibus vi-
Sylu. ver. Abbas, nu. 6. & verb. incorrigibilis. c. vt fama, de sent. excomm.
dendus est Sylueſt. *verb. Abbas, num. 6. & verb. incorrigibilis*, vbi dicendos esſe inquit, tales, quibus ſemel & iterum, atque iterum, crimina & deli-cta ſunt condonata. Pro quo citat *cap. vt fama, de ſentent. excommunic.* ac dicit, in hiſce rebus, ad faciendum iudicium de corrigibilitate, vel incor-rigibilitate eorum, multum oportere attendere ad ſuam conditionem. Ex qua doctrina ſatis colligitur, quod ſupradictus Religioſus, de quo facta eſt mentio in concluſione, quamuis fecundum ius, & noſtras generales Conſtitutiones, non ſit incorrigibilis de iure, eſt tamen incorrigibilis de facto, poſtquam tot vicibus crimina ſuere ſibi remiſſa, diſſimulata, & condonata, ac numquam emendatus, & conſequenter, quod vt talis, conſideraris om-nibus circumſtantijs, iure optimo habitu poteſt priuari, atque à Religione expelli. His omnibus ſauet, quod dicit Iulius Clarus, in ſua practica
Iulius Clar. in pract. crim. q. 36. num. 34. Salz. in pract. Bern. Diaz, c. 140. §. incorrigibiles.
crimin. quæſt. 36. num. 34. & Salzedo, in pract. Bernard. Diaz de Lugo, cap. 140. §. *incorrigibiles*, nempe ex determinatione Parlamenti Pariſienſis, in criminibus grauibus, in quibus pœna mortis non imponitur, declaratum fuiſſe, ad hoc vt quiſpam Clericus, reputetur incorrigibilis, quantum ad effectum, vt degradatus tradi poſſit Curiæ ſeculari, ſatis eſſe, quod bis venia ſibi data fuerit. Si igitur id ita eſt, ac prædictus Clericus, ob ve-niam ſibi bis conceſſam, iuridice reputatur incorrigibilis, vt degradatus poſſit brachio tradi ſeculari: quanto melius Religioſus, de quo dictum eſt in concluſione, tot criminibus, ac facinoribus irretitus, iuridice etiam reputari poterit incorrigibilis, vt habitu priuari, & à Religione poſſit ex-pelli, quamuis non ſit per ter, iuxta ſupradictas generales Ordinationes, de eodem crimine conuictus atque punitus? His accedit, quod iuxta com-munem Iuriſperitorum ſententiam, Iudices in ferendis ſententijs, poteſta-tem & facultatem habent arbitrandi, & ſecundum circumſtantias, pœnas immutandi, etiam vſque ad pœnam mortis; ac dicunt, quod vnum deli-ctum, tales habere poteſt circumſtãtias, & adeo enormes, vt pro vna dumta-xat vice cõmiſſum digne & iuſte poſſit puniri pœna mortis. Et quando hæc omnia non ſtarent, ad hoc vt quod dictum eſt in Concluſione effici poſſet, ſat eſt priuilegiũ conceſſum à Pio V. Ordini D. Hier. de quo in præcedenti Articulo ſecimus mentionem. Vbi agendo de huiuſmodi pœna expulſionis, & priuationis habitus, dicitur, eamdem eſſe inferendam Fratribus, in illis ca-ſibus, in quibus de iure communi, quiſpiam damnatur ad mortem, ad trire-mes, ſiue ad perpetuos carceres, & in alijs delictis grauioribus, ſiue grauiſ-ſimis. in quorum numero, iure optimo comprehendi poſſunt, ea quæ dicta ſunt à nobis in propoſita Concluſione. Sed difficultas eſt, an propter cri-men homicidij, quiſpiam Religioſus, à Religione expelli poſſit? Cui re-ſpondeo, per ſequentes Concluſiones, quæ erit tertia in ordine.

Tertia Concluſio.

Propter homicidij crimen, non ſemper Religioſus eſt habitu priuandus aut à Religione expellendus

Quamuis homicidij crimen, ſit ex his, quibus exiſtentibus in ſeculo, pœna mortis, ſiue capitalis reſponder, quadamq. ratione videatur, quod propter ipſum Religioſus habitu priuari poſſit, & à Religione expelli, haud quaquam tamen crediderim, id eſſe faciendum, niſi in caſu, quo eiuſmodi homicidium, talibus fuerit circumſtantijs veſtitum, vt idipſum promereatur iudicio omnium. Hæc Concluſio, meo quidem videri, multum eſt, iuri, æquitati, atque rationi conformis, & doctrinæ Seraphici Patris Noſtri D. Bonauent. ſuprapoſitæ, qua dixit, ſolummodo Fratres incorrigibi-

les,

les, eſſe à Religione expellendos, quorum incorrigibilitas cunctis eſſet Fratribus & ſecularibus notoria, alijſq. Religioſis nociua & ſcandaloſa. Non difficeor, quod iuxta priuilegium & conceſſionem Pij V. de qua mentionem fecimus ſupra, factam Ordini D. Hieron. qua potiri & frui poſſunt, omnes Ordines & Religiones, priuilegium habentes communicationis, Fratres à Religione eijci atque expelli poſſunt, pro illis criminibus, quibus de iure communi, in ſeculo exiſtentibus, correſpondet pœna mortis. Certum etiam eſt iuxta leges ciuiles, homicidas tam plebeios, quam nobiles, eiuſmodi mortis pœna puniri, ſecundum communem Iuriſperitorum reſolutionem: at tale eſſe poteſt homicidium, & talibus circumſtantijs veſtitum, id vt facere, etiam inter ſeculares, crudele atque rigoroſum videretur nimis, vt ſi verbi gratia, repente perpetratum fuiſſet, ex aliqua nimia ira, ſanguine ad cor aſcendente, aut præcedente vrgente quadam magna occaſione & ſimilibus, in tali caſu (crediderim) quod nec ſecularis Iudex, homicidam pœna mortis puniret, neque in Ordine Religioſum, propter huiuſmodi crimen, eijciendum, aut expellendum eſſe à Religione, maxime ſi poſt factum, magna oſtenderet pœnitentiæ & contritionis ſigna. Erit itaq. in tali caſu, ſupradictus Religioſus, ſecundum exigentiam delicti, & circumſtantias, condemnandus ad perpetuos, ſiue vero temporales carceres, vbi in pane & aqua, ad aliorum exemplum, & eiuſdem debitam ſatisfactionem pœnitentiam agat, non autem habitu propterea priuandus, aut à Religione expellendus. Maior eſt difficultas, de crimine nefando, an propter ipſum, Religioſus quiſpiam, habitu poſſit priuari, & à Religione expelli? Qua de re eſt magna lis & controuerſia inter Doctores. Quidam enim dicunt, ſodomitam etiam Religioſum propter vnicum actum, habitu eſſe priuandum, atque à Religione expellendum. Alij vero contrarium tenent, nec vnicum actum ſufficere, quinuero eſſe neceſſario requiſitum, quod huiuſmodi actus ſit continuatus, aut ſaltem ſemel atque iterum exercitus, & vtrique, vt videtur, congruo atque ſufficienti innituntur fundamento, propter diuerſas Conſtitutiones, quæ hac de re emanarunt olim, à Pio V. Pontifice Max. In quarum prima, quæ data eſt anno Domini 1566. Kalend. April. Pontif. ſui anno 1. & incipit, *cum primum*, ſequentia ponuntur verba poſt alia: *Si quis crimen nefandum, contra naturam, propter quod ira Dei venit in filios diffidentiæ, perpetrauerit, Curia ſeculari puniendus tradatur, & ſi fuerit Clericus, omnibus Ordinibus degradatus, ſimili pœna ſubijciatur.* Vbi notandum valde eſt, verbum *perpetrauerit*, quod vnicum tantum actum deſignat. In ſecunda vero, data anno Domini 1568. 3. Kalend. Septemb. Pontificatus ſui anno 3. & incipit, *horrendum ſcelus*, vt apparet, non idipſum fieri præcipit, pro vnico actu, ſed pro actu ſemel & iterum continuato. Et quia ipſius etiam verba, notatu ſunt digniſſima, quamuis longa, libet ipſam in præſentiarum hic ad vnguem referre, & teneris eſt ſequentis. *Horrendum illud ſcelus, quo pollutæ, fadataq. ciuitates, à tremendo Dei iudicio conflagrarunt, acerbiſſimum nobis dolorem inurit, grauiterq. animum noſtrum commouet, vt ad illud quantum poſſumus comprimendum, ſtudia noſtra conferamus. Sane Lateranenſi Concilio dignoſcitur conſtitutum, vt quicumque Clerici, illa incontinentia, qua contra naturam eſt, propter quam ira Dei venit in filios diffidentiæ, deprehenſi fuerint laborare, à Clero deijciantur, vel ad agendam in Monaſterijs pœnitentiam detrudantur. Verum ne tanti flagitij contagium, impunitatis ſpe, qua maxima peccandi illecebra eſt, fidentius inualeſcat, Clericos huius nefarij criminis reos grauius vlciſcendos deliberauimus, vt qui animæ interitum non horruerunt, illos certe*

Difficultas.

Diuerſæ hac de re opiniones.

Sayr. in prax. crimina, c. 26 & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 249.

Nota Conſtitutiones Pij v. cõtra ſodomitã.

deterreat, ciuilium legum vindex gladius secularis. Itaq. quod nos iam in ipso Pontificatus nostri principio, hac de re decreuimus, plenius nunc fortiusq. persequi intendentes, omnes & quoscumque Presbyteros, & alios Clericos, seculares & Regulares, cuiuscumque gradus & dignitatis, tam dirum nefas exercentes, omni priuilegio Clericali, omnig. officio, dignitate & beneficio Ecclesiastico, præsentis Canonis auctoritate priuamus, ita quod per Iudicem Ecclesiasticum degradati, postea tradantur, qui de eis illud idem capiant supplicium, quod in laicos hoc in exercitio deuolutos, legitimis reperitur sanctionibus constitutum. In quibus Constitutionibus, notanda sunt diuersa illa verba, *perpetrauerit, & exercuerit*, quæ & ansam præbuere Doctoribus, diuerso modo opinandi, & dicendi quosdam, sufficere vnicum dumtaxat sodomiæ actum, innixi verbo illo *perpetrauerint*; alios vero, non id sufficere, sed esse requisitum, eiusmodi actum, semel & iterum esse continuatum, fundati super verbo illo, *exercuerit*, seu *exercentes* ibidem positum. Et licet prædictum vitium abominabile sit, atque execrandum, cum tamen in pœnis secundum ius, mitior semper sit eligenda, ex dictis opinionibus prima iuridica licet videatur, vtcumque tamen apparet rigorosa; secunda vero magis pia, & etiam iuridica, & quia hanc tenet Nauarr. cuius doctrinæ adeo ipse sum addictus, pro propositæ difficultatis resolutione, sequentem statuo Conclusionem, quæ erit quarta in ordine.

Quarta Conclusio.

In quas pœnas incidat, omnes Presbyteri, tam seculares, quam Regulares, quo sodomiæ nefandum crimen exercentes.

Omnes Presbyteri, tam seculares, quam Regulares, cuiuscumque gradus & conditionis extiterint, eiusmodi vitium exercentes, sunt priuati omni priuilegio Clericali, & quocumque officio & dignitate, ac beneficio Ecclesiastico, & per Iudicem Ecclesiasticum degradati, stando in Constitutione Pij V. tradendi statim sunt, potestati seculari. Hæc Conclusio satis constat, ex supradicta Constitutione Pij V. quæ cum sit secunda numero, aliqualiter etiam videtur prioris esse modificatiua, quatenus in prima dicitur, eiusmodi pœna esse puniendum, *qui talo crimen perpetrauerit*; in secunda vero non ita, *sed qui exercuerit*, quod nimium ponderat Nauarro, in suo Manuali, cap. 27. num. 249. agendo de irregularitate, ac dicit S. N. Gregor. XIII. sibi dixisse, de industria, atque ex proposito, eiusmodi verba fuisse apposita, tantumq. Constitutiones prædictas, comprehendere eum, siue eos, qui quasi ex vsu continuato id exercent, argum. *l. fœminam, §. illud, ff. de aedil. edi.* Pro quo etiam citat Bartolum, in proemio digestorum, num. 10. quem sequitur Panorm. in cap. 1. de iudicijs, num. 24. vbi dicit, artificem siue mercatorem, non dici eum, qui semel aut iterum artem aliquam siue mercaturam exercet, sed eum qui toties, vt vulgi opinione pro tali habeatur; sicut etiam erro, & abigeus, non dicitur quis, pro vno vel altero actu, iuxta *l. quis sit fugitiuus, §. erronem, ff. eodem titulo, & l. final. ff. de abig.* atque ita temperandas esse censet, supradictas Extrauagan. Pij Quinti, saltim quoad forum conscientiæ. Loquitur enim, vt dixi, de censura irregularitatis, qua etiã innodantur sodomitæ, & ait, quod solum cõprehendunt eum, qui sic labitur in præfatum crimen, vt boni viri arbitrio, dici possit exercitor eius, non autem qui tantum cadit aliquoties, & eum pœniteat cecidisse. Laxate aliquantulum hac in re procedit, meo quidem videri, Nauarro, & ratio est, quia loquitur de censura prædicta irregularitatis, incurrenda in foro conscientiæ. Nam certe in foro exteriori loquendo, & agendo de alijs pœnis respectu Clericorum secularium, & de

pœna

Nau. in Man. cap. 27. n. 245

l. fœminam, §. illud, ff. de aedili edi. Bart. in proe. ff. num. 10. Panor. in c. 1. de iud. n. 24. l. quis sit fugitiuus, §. erronem. ff. eodem l. final. ff. de abig.

pœna priuationis habitus, respectu Religiosorum, aliud proculdubio est dicendum, neque expectanda est tanta actuum continuatio, vt statim dicemus. Nam secundum omnes leges Imperiales, pro vnico dumtaxat actu, eiusmodi qui crimen commisit, pœna capitali punitur, seu potius comburitur. Quinuero & secundum multorum Doctorum sententiam, in hoc casu, & similibus, etiam effectus & conatus, eadem pœna punitur, qua & principale crimen, quod tenet Glossa, *in l. 1. §. hac autem, verb. putamus, ff. quod quisquam iuris*, & Felinus in cap. 1. & 2. *de offic. delegati*, Couar. in Clement. *si furiosus, num.* 6. & multi alij, quos breuitatis causa omitto. Sed missos faciendo seculares, etiã Clericos, & deueniendo ad Religiosos, quod magis est mei muneris atque propositi, in generalibus nostris Constitutionibus, hac de re agendo, cap. 6. *de correct. delinq. §. de pœnis contra castitatis transgressores*, sequentia ponuntur verba. *Si quispiam Religiosus (quod Deus auertat) nefandum crimen perpetrauerit, nudus omnino tum solis femoralibus, coram tota communitate egrediatur, manibus ligatis, & grauiter flagelletur, cum Psalmo, Miserere mei Deus, & luminiculis flammis igneis, hinc inde circumpositis, quodammodo comburatur, & ad perpetuos carceres irrauocabiliter damnetur, vbi in pane & aqua, tribus saltim diebus in Hebdomada ieiunet, & vitam suam in dolore & amaritudine animæ sua defleat. Si vero iterum, de eodem vitio nefando fuerit conuictus, habitu in perpetuum spoliatus, ad triremes ad decennium damnetur. Tamen si nefandi criminis patrator, repertus fuerit, actum nefandum, bis aut ter commisisse, quando pro modo accusatur, vt incorrigibilis puniatur.* Circa quod statutum notanda sunt verba illa, *perpetrauerit*, quæ vnicum dumtaxat actum insinuant, propter quem iubetur Frater eiusmodi Ceremoniali modo prædicto comburi, atque ad perpetuos carceres irreuocabiliter damnari. Et additur, *si vero iterum* (quod alium denuntiat actum) præcipitur, vt habitu in perpetuum spoliatus, ad triremes ad decennium damnetur. Additur etiam, quod si prædicti nefandi criminis patrator, quando à principio accusatur, repertus fuerit, eiusmodi actum nefandum, bis aut ter commisisse, vt incorrigibilis puniatur, quæ incorrigibilium pœna (vt diximus) est etiam priuatio habitus, quod est multum notandum, atque memoriæ commendandum. Aduerto tamen, eiusmodi pœna esse afficiendos, secundum Nauarr. loco vbi supra, & Patrem Fratrem Emman. Rodriguez, 1. tom. quæstionum Regularium, quæst. 30. artic. 19. consumantes eiusmodi actum sodomiticum, etenim si non ita esset, sed tantummodo, quis tentasset ad alicuius partes pudendas accedere, non tamen membrum impolluisset, aut tantum extra vas se polluisset, inquiunt, quod sicuti in seculo propterea, non pœna mortis puniretur, aut combureretur, sed alia extraordinaria: ita & in proposito casu dicendum est, circa priuationem habitus & expulsionem ab Ordine. Sed vt huic Articulo vltimam imponamus manum, inuestigare libet, An sint aliqua alia crimina & delicta, rationes, siue causæ, ob quas Religiosi, priuari possint habitu & expelli ab Ordine? Cui difficultati respondeo, per sequentem Conclusionem, quæ erit quinta in ordine.

Gloss. in l. 1. §. hac autẽ, ver. putamus, ff. quod quisquã iuris.

Silen. in c. 1. & 2. de offic. delig.

Cou. in Clem. si furiosus, n. 6

Constit. gener. Toletana, c. 6. de correct. delinq. §. de pœnis contra castitatis transgressoris.

Constit. gener. c. 6. de correct. delinq. §. de pœnis contra castit. transg.

Nota hoc vide. *Nau. vbi sup. Emman. 1. to. 99. Reg. q. 30. art. 19.*

Quinta Conclusio.

Si aliquis Religiosus, ante assumptionem habitus, seu ante professionem, dum erat Nouitius, interrogatus, an aliquod haberet impedimentum, quo iure non posset profiteri, secundum Ordinis statuta? dixit, quod non, &

Aliqui etiam sunt casus, in quibus Religiosi possunt expelli ab Ordine, & habitu priuari.

mentitus fuit, ac consensit suæ professioni, & postea reperiatur habere aliquod eiusmodi impedimentum, vtputa non esse bene natum, quinuero ex maculato genere, & intra quartã generationem infectum, aut fuisse facinorosum, siue onustum debitis, aut aliqua infirmitate contagiosa laborantem, in eiusmodi casibus bene, poteſt habitu priuari, atque à Religione expelli. Hæc Concluſio est nimis conformis Constitutionibus Pauli IV. Sixti V. & aliorum summorum Pontificum, de quibus supra mentionem fecimus, agendo de conditionibus in Nouitijs requisitis. Sed præterea hac de re est specialis conceſſio Leonis Decimi, quæ habetur in Supplem. fol. 19. conceſſione 61. *Quæ conceſſit Generali, & Prouincialibus Ordinis Minorum, vt Fratres eiusdem Ordinis, etiam professos, qui grauissimis & scandalosis delictis notati & diffamati fuerint, qua fraudulenter & dolose in eorum receptione & professionis emissione, monitione super his, per prædictos Prælatos præmissa, tacuerunt, non obstante, quod iam recepti sint, & professionem emiserint (ne morbida & infecta pecus ouile domini corrumpat, & vt alijs cedat in exemplum) à domibus & Conuentibus dicti Ordinis expellere, & remouere, libere & licite possint & valeant, prout conscientijs prædictorum Ministrorum, quas super hoc oneratis, visum fuerit iustum & honestum.* Hæc est noua causa & ratio, ob quam Religiosi, etiam habitu possunt priuari, & à Religione expelli, de qua videatur Pater Corduba, super cap. 2. Regul. quæst. 21. in 4. puncto.

In calce huius Articuli libuit adducere, quædam notanda verba D. Bonin quæstionibus, quas fecit super Reg. quæst. 17. rationem reddens, ob quam non omnes discoli, atque interdum incorrigibiles, expelluntur ab Ordine. Propositæ sibi quæstioni, respondendo dicit, quod Religio semper malos odit, bonos vero fouet, sed tamen non omnes prauos semper eijcit, & hoc sequentibus de causis. Primo propter spem correctionis, sicuti & ægrotans non eijcitur in mare, quamdiu spes vitæ fuerit: multi enim lapsi postmodum per pœnitentiam surgentes, sani in virtutibus perseuerarunt & aliquoties meliores extiterunt, quam ij qui lapsi non fuerunt, vt patet de Dauid & alijs, de quibus plura habentur exempla in Scriptura sacra. Secundo, propter defectum probationis, quia licet ex aliquibus coniecturis, interdum aliquis malus videatur, nõ tamen id aperte probatur, aut ita apparet toti communitati. Sicuti etiamsi ex aliquibus signis, quispiam timeatur leprosus, cum tamen id adhuc non poteſt plene dijudicari, quia nempe latet morbus, inter sanos sustinetur & toleratur. Tertio, propter scandalum, quia nempe Fratribus tantummodo, notum est alicuius crimen, & apud extraneos & seculares, bonus & honestus reputatur, quem si viderent eijci, cum non scirent causam, forte putarent ex inuidia siue malitia eiectum, occasionemq. haberent, cogitandi, reliquos omnes esse tales, cum ille, de quo nihil præsumebant mali, occulte repertus fuerit vitiosus. Nec id immerito, nam & Christus ipse, Iudam vitiosum esse cognouit, sed tamen cum illius crimen alijs fuerit occultum, nobis ve præberet exemplum, sapienter & prudenter toleravit, donec per apertam iniquitatem, semetipsum prodidit. Verba quidem sunt notatu dignissima, quæ proinde in fine huius Articuli referre libuit.

Nota valde hãc conceſſionem Leonis X. *Suppl. fol. 19. cent. 61.*

Cord. sup. reg. c. 2. q. 21. in 4. puncto.

Nota ex D. Bonau. quare non omnes incorrigibiles, & facinorosi expellãtur ab Ordine.

D. Bon. in q7. sup. Reg. q. 14.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Quid facere debeant eiecti ab Ordine, & an Prælati possint eos compellere, aliam vt ingrediantur Religionem?

HAc de re, valde diuersos inuenio Doctores, nã Cordub. in expositione nostræ Regul. cap. 2. quæst. 21. in 3. punct. sequutus D. Bonauent. etiam in expositione nostræ Reg. c. 2. & in quæstionib. quas fecit super ipsam, q. 14. in ea est sententia & opinione, vt dicat, quod Religionum Prælati, supradictos eiectos ab Ordine, si non voluerint recipere, possunt illos constringere & obligare, aliam vt ingrediantur Religionem. Et quia res hæc magni est ponderis & momenti, multúmq. cognitio ipsius necessaria, volo illius sententiam ad vnguem referre, quæ tribus dictis continetur. *Cord. in expos. sit. Regul c. 2. q. 21. in 3. puncto. D. Bonau. in qq. super Reg. q. 14. Opinio Cordu.*

Primo dicit, quod huiusmodi eiecti, tenentur totis viribus procurare, atque humiliter petere, vt iterum recipiantur, & sedisponere, vt fiant apti in idipsum, secundum regularem disciplinam. Cuius quidem suprædicti rationem reddit, nam vt notorium est in iure, nemo debet ex delicto reportare commodum, & prædictorum eiectorum conditio, ex sua culpa, non est facta melior, vt dicendum videatur, quod sint deobligati à voto, & à Religione, quam semel professi sunt; quinimo est deterior, cum eiusmodi pœna eisdem sit inflicta, in vindictam suorum delictorum, atque in suam confusionem, vt vel sic redeant ad cor. Ordoq. liberetur à malo & scandalo, quod sibi inhærebat, non autem per hoc liberantur ab obligatione, qua tenentur Religioni, licet Religio ipsa, non teneatur illis ex sua culpa. *Primũ dictum.*

Secundo dicit, quod si iam dispositi, eo modo quo prædictum est, adhuc propter aliquam causam non recipiantur, non possunt auctoritate sua manere in seculo, nec aliam ingredi Religionem laxiorem, aut inferiorem, cum non possint, auctoritate sua, votum maius in minus commutare, aut sua culpa, in hoc illis vlla ratione prosit, vt fiant liberiores, vt dictum est. Quocirca in tali casu, ex dispensatione Papæ, procurare debent, intrare aliquam Religionem reformatam, licet laxiorem, secundum quod ipse rationabiliter dispensauerit, ibiq. manere & saluari. In seculo autem & statu Clericatus, inquit, saluari non poterunt, nisi adsit specialis dispensatio Papæ, concessa ex iusta, atque rationabili causa. In casu autem, quo non inueniant aliquam Religionem, volentem illos recipere, poterunt in Clericatu viuere regulariter, iuxta id quod tradit Sylu. *ver. Religio, 6. q. 12. & ver. Apostasia, q. 5. & 6.* *Secundum dictum. Sylu. ver. Religio, 6. q. 12. & ver. Apostasia, q. 5. & 6.*

Tertio dicit, quod Ordo noster, auctoritatem habet, concessam à summis Pontt. licentiandi suprædictos eiectos, qui non recipiuntur ad Ordinem, propter aliquam causam, vt transferantur ad alios Ordines, & puniendi eos, idipsum si non fecerint, & manserint in seculo, quousque ingrediantur, atque profiteantur Ordinem, ad quem profitendum, licentiam acceperunt, & præcipiendi etiam ipsis alia, de quibus infra dicemus. Cum quibus omnibus concordat D. Bonau. q. 14. suprad. vbi de eiusmodi eiectis agendo, sequentia dicit verba: Sed ne dãnabiliter vagẽtur in seculo, ex gratia Sedis Apost. illis quos Ordo iudicat non esse recipiendos, licentiam concedit, ad alium determinatum Ordinem, vbi saluentur, ad quem transire tenentur, si possunt, alioquin non erunt in statu salutis. Sicut Loth olim, nõ volens montem conscendere, concedente Angelo, in Segor, paruula ciuitate saluatur. Quapropter propria auctoritate, non possunt Ordinem deferere, quem vouerunt, neque alium intrare, sine Ordinis sui, vel summi Pontificis licentia, *Tertium dictũ. D. Bona. vbi sup. q. 14.*

tia, nam altiorem professis, ad inferiorem Regulam transire, nullatenus licet. Quod autem qui talis est, alium cogatur intrare Ordinem, si in isto non recipitur, cum tamen alium non vouerit nisi istum, inde est, quia cum hunc vouit, sic se alligauit Religioni, quòd secundum ius Canonicum nullatenus ad seculum potest redire, nec ad vitam laxiorem. Et ideo si demeretur in Ordine, quem vouit, non retineri, cum ex peccato suo, non sit conditio eius melior facta, vt iam possit esse liber, sed potius deterior, oportet eum, alium intrare Ordinem, & illum seruare, si vult saluari. Et ad hoc cogit illa statutū vniuersalis Ecclesiæ, non Ordo iste, ex cuius gratia permittitur ei, ad inferiorem Ordinem transire, cum Superiorem non inueniat, ne aditus ei præcludatur salutis. Si autem velit in seculo vagari, ex quo Ordo non vult eum recipere, neque ad Religionem concedatur sibi tranfire, in spatio temporis sibi determinato, licet iam videatur ab Ordinis iurisdictione exemptus, cum nolit eum amplius tenere; tamen ex auctoritate summi Pontificis, à cuius iurisdictione non est subtractus, potest eum Ordo impellere, & per censuram Ecclesiasticam, vel alias pœnas corporales, vice Papæ coercere, quamdiu non habuerit alium iudicem Regularem, cui se subiecerit, Regulam & Ordinem illius stabiliter assumendo. Hæc supradi Bonauent. Cuius quidem verba sunt notatu dignissima. Sed Nauarr. in contraria est omnino sententia & opinione, quæ & totidem tribus dictis continetur. Primo dicit, quod Religiosi electi ab Ordine, per sententiam iustam, latam cum causæ cognitione, non tenentur requirere, aut rogare Superiores, vt velint ipsos iterum recipere, tum quia id nullo iure cauetur, & consequenter non est assecrendum, *per cap. legatur, 24. q. 2. & §. consideremus, in authen. de trienn. & semiss. collat. 3.* tum quia sententia, maxime post lapsum decennij, transit in rem iudicatam, iuxta *authen. hodie, C. de appellat. & cap. cum sit Romana, eod. tit.* cum eis adnotatis: Res etiam iudicata pro veritate habetur, *iuxta l. res iudicatæ, ff. de reg. iur.* adeo vt contra rem iudicatam, nulla partium audiatur per viam iustitiæ, *iuxta cap. cum Bartoldus, de sent. & re iudicata.* Dicit tamen, quod illa rogatio & requisitio, sponte & voluntarie facta, nihil nocebit, etiamsi non fuerit à Superioribus acceptata, quinuero proderit, ad augendam bonam opinionem, & ostendendum animum, quem quis gerit erga Religionem. Habetur lib. 4. Consil. de Reg. cons. 64. nu. 2.

Opinio Nauar. Primū dictum. *c. legatur, 24. q. 2. §. consideremus, in authen. de trien. & semiss. collat. 3. Auth. hodie. C. de appella. c. cum sit Romana, eo. tit. l. res iudicata c. cum Bartol dus. Nauar. lib. 3. Cons. de Reg. cons. 64. n. 2.*

Secundo dicit, quod electi prædicti, per sententiam diffinitiuam, tuta conscientia possunt extra Ordinem & Monasterium manere, aut intrare aliam Religionem æqualem, siue laxiorem, quam voluerint & quam assumere possent, si nunquam introissent illam, à qua per diffinitiuam sententiam sunt soluti; cum per eiusmodi sententiam illius obligatio sit extincta, neque possit reuiuiscere, aut impedimentum ponere, per *l. qui res, §. Ariani, ff. de solut.* Nec cogi vllo modo possunt ad redeundum, si nolunt redire, nec à Confessario in foro conscientiæ, nec ab vllo iudice in foro exteriori, & multo minus cogi possunt, ad hoc vt se transferant in aliquam Religionem, maxime strictiorem; quod hac irrefragabili ratione probat, quia nemo potest cogi inuitus crescere, nec ingredi Religionem, quam numquam professus est, iuxta textum cum Glos. *in cap. gesta, dist. 74. & cap. integritas, 32. q. 1.* vbi habetur, *quod nemo potest cogi ad castitatem & Virginitatem seruandam, quam non vouit*; & incidenter dicit, quod translatio ad alium Ordinem, siue Religionem, fieri etiam non posset, sine noua professione, secundum omnes, adeo vt si redire vellent ad suum proprium Ordinem, multum sit probabile, quod id fieri non posset sine noua professione, saltem ad eum locum & gradum, in quo erant ante sententiam latam, quamuis contrarium

l. qui res, §. Ariani, ff. de solut.

Gl. in c. gesta, d. 74. c. integritas, 32. q. 1. Nota hoc valde.

trarium non improbet, & ſuſtineri poſſit. Hoc dicit ſuprad. lib. 3. Conſil. de Regul. conſ. 64. nu. 2. & conſ. 3. tit. de ſtat. Monach. & ſuper *c. non dicatis, nu.* 36. & generaliter, quod Religionum Prælati, ſuper Religioſos iam expulſos, ſiue electos ab Ordine, nullam omnino habeant iuriſdictionem; probat ex gloſſ. in Clem. 1. *ſ. ad hæc, de ſtat. Mona. ver. clauſtrum, & c. ſi quis iam tranſlatus, 21. q. 2. & c. quodam, 16. q. 2.* & ex eo, quod iudices, poſtquam protulerunt ſuam ſententiam, functi ſunt officio ſuo, nullamq. iam habent iuriſdictionem, arg. *l. iudex, poſtea quam, ff. de re iudic. & c. in litteris, de off. deleg. & cap. fin. de Regul.* cum eis adnot. quod tenet in ſuprad. Conſil. 51. de Regul. nu. 1. & ſupra *cap. non dicatis, n. 33.*

Nauar. lib. 3. Conſ. de Reg. conſ. 64. n. 2. & de ſtat. Cõſil. 3. & ſup. c. non dicatis, nu. 36.

l. iudex poſtea quam, ff. de re iud. c. litteris, de off deleg. & cap. fin. de Reg.

Tertio & vltimo, conſequenter ad omnia ſupradicta dicit, quod prædicti electi ab Ordine, libere & abſque vlla diſpenſatione Papæ, poſſunt remanere in ſeculo, vtique cũ habitu clericali, proprio Ordini conuenienti, quod probat ex conſilio Federici 38. dicente, eos id facere poſſe, non ſolũ quando rogant, vt recipiantur, & non recipiuntur, verum etiam ante, quia rogare, nullo iure tenentur, quia habitu ſui Ordinis contra ſententiam vti nequeunt, cum ſint electi, nec habitu alterius Ordinis, quem non fuerunt profeſſi, & ad quem nullo iure coguntur tranſire: ergo tenentur, & poſſunt vti prædicto habitu Clericali. Ac in conſil. 3. de ſtat. Monach. nu. 1. limitat hoc, & dicit, eſſe intelligendum de Religioſis, electis iuridice, cauſa cognita, & per ſententiam diffinitiuam, aut ipſius vim habentem, non autem de electis, ſiue expulſis, per iracundiam, ſiue per colluſionem, Prælati & Monachi electi, aliqua de cauſa exitum ſuum exoptantis, quod aliquando dicit ſe fieri vidiſſe, & quod eiuſmodi electio non valet, tum quia quæ facta ſunt per iracundiam non debent durare, *per cap. diuortium, de pœnit. diſt. 1. & c. ſi quis iratus, 2. q. 3.* tum etiam quia minus valent quæ fiunt per colluſionem, nam fraus & dolus nemini debet prodeſſe, iuxta *cap. Sedes Apoſt. de reſcr. & c. 1. de colluſione detegenda*, ac tandem quia ſententia lata non iuris ſeruato ordine, nihil valet, *per cap. ad noſtram, ol primo, de iureiuran. & l. prolatam*, C. *de ſent. interl. omn. iud.* quod eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum. Hæc ſupradicta Nauarr. Pro quibus ſententijs & opinionibus vtcumque concordandis, aut ſaltem vt notum fiat, meo videri, quid hac in re, tenendum eſt, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Conſ. de Reg. conſ. 64. n. 2. & de ſtat. Cõſil. 3. & ſup. c. non dicatis, nu. 36.

Tertium dictũ Federic. conſ. 38.

Nauar. lib. 3. Conſil. conſ. 3. de ſtat. Mon. nu. 1.

Nota hoc valde.

c. diuortium, de pœnit. d. 1. c. ſi quis iratus, 2. q. 3.

c. Sedes Apoſt. de reſcr.

c. 1. de colluſ. detegenda.

c. ad noſtrã, ol 1. de iureiuran. l. prolatã C. de ſent. interl. om. iud.

Concluſio.

EX his duabus ſententijs, opinio Nauar. ſatis videtur iuridica: at Cordubæ, ſeu potius Seraphici P. N. D. Bonau. præ cæteris quod iuri & rationi eſt etiam multum conformis, in conſcientia eſt ſecurior, quinuero, vt apparet, neceſſario ſequenda, ſtando in priuilegijs conceſſis noſtro Sacro Ordini. Quod ſententia & opinio Nauarr. ſit iuridica, ſatis conſtat ex ſupradictis iuribus & auctoritatibus, quibus innititur. Quod vero etiam opinio Cordubæ, iuri & rationi ſit conſona, & in conſcientia ſecurior, ſuperq. ſatis conſtat, etiam ex ab eo allatis, & eam tenet expreſſe Mag. Soto, lib. 7. de iuſt. & iur. q. 7. art. 1. vbi agendo de eiuſmodi electis, inquit, quod tenentur ſaltem procurare, vt in aliqua alia Religione recipiantur. Nec dictis obſtat, quod in contrarium adducit Nauar. conſil. 50. de Regul. n. 2. ad probandum, quod Prælati Regulares non poſſunt eiectos prædictos conſtringere ad hoc, vt aliam ingrediantur Religionem, poſt ſententiam expulſionis, iuridice ab eiſdem prolatam, nempe quia iudici extra ſuum territorium iudicanti, non eſt parendum, *per l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud. & cap. 2. de conſtit. lib. 6* qua ratione, nec Clericus citatus a iudice ſeculari & laico, tenetur coram eo compa-

Opinio Nauar. eſt ſatis iuridica: at Cordub. ſententia eſt in conſcientia ſecurior & tenenda.

Sot. lib. 7. de iuſt. & in q. 7 ar. 1.

Nau. conſ. 50 de Reg. n. 2. l. ſi. ff. de iuriſd. omn. iud.

c. 1. de consti-tu. lib. 6. c. conquerſi, ver. congruerat, 23. quæſt. 8. l. fi. n. 2. l. vinum, ff. ſi certum pet.

comparere, niſi ſit dubium, an ſit Clericus, iuxta gloſſam, communiter receptam, *in cap. conquerſi, ver. congruerat, 23. q. 8.* Item nec Iudici ordinario, in loco exempto paretur, vt tradit Decius, cum citatis ab eo, *in d. l. fin. nu. 2.* & quod iudex, ſicuti non poteſt iudicare extra ſuum territorium & locum, vbi habet iuriſdictionem; ita nec poteſt iudicare, extra tempus quo illam habet, nam bene valet argumentum de loco ad tempus, iuxta *l. vinum, ff. ſi certum petatur*. Hæc inquam, non obſtant, nam reſpondetur, cum D. Bonau. & Cordub. quod Prælati Regulares non præcipiunt idipſum, auctoritate ſua propria, ſed auctoritate ſummi Pontificis, qui vt prædictum eſt, in hoc facultatem illis conceſſit. Vnde quamuis per expulſionem, exempti ſint à Prælatorum Regularium iuriſdictione, cum non ſint, nec eſſe poſſint, exempti, à iuriſdictione ſummi Pontificis, bene poſſunt Prælati prædicti, ipſius auctoritate, idipſum ſibi præcipere. Præterquam quod nec alienum eſt à iure, quod Prælati Regulares, per ſuam ſententiam diffinitiuam, obligare poſſint eiuſmodi eiectos, ad hoc, vt aliam Religionem intrent, ſicuti & experientia videmus, quod obligant illos multoties, in ſuis ſententijs diffinitiuis, ad hoc vt in talibus, ſeu talibus ciuitatibus non maneant, ſiue intrent, ſub grauiſſimis pœnis, ſeu aliquid ſimile, quod poſitum eſt in communi praxi; ergo hoc idem in propoſito facere poſſunt. Ex quo ſatis apparet, quam probabilis ſit opinio Cordubæ, ſeu potius D. Bonau. & quam iuri & rationi conformis, & quod ipſa in conſcientia ſit ſecurior, nulli dubium. Quæ pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IV.

Cuinam eſſe debeant ſubiecti eiuſmodi expulſi, & eiecti ab Ordine, per ſententiam diffinitiuam?

Nau. in Comment. 2. de Regul. ſuper c. nō dicatis, à nu. 34. & lib. 3. Conſil. de Regul. conſ. 51. nu. 2. & conſ. 3. de ſtat. Monac. nu. 2.

HAnc quæſtionem & difficultatem, tangit Nauarr. in Comment. 2. de Regul. ſuper *cap. non dicatis, à nu. 34. cum ſequentibus*, & lib. 3. Conſil. de Regul. conſil. 51. nu. 2. & conſil. 3. de ſtat. Monach. nu. etiam 2. De cuius reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Religioſus iuridice per ſententiam diffinitiuam a Religione eiectus, Epiſcopo manet ſubiectus. gloſ. in Clem. ad hæc, de ſtat. Mon. verbo, clauſtrum, & c. ſi quis iam translatus. 21 q. 2. c. quedā, 36. q. 2. c. nulla, 93. diſt. c. qui vere, 16 q. 1. c. 1. de Relig. domib.

Prima Concluſio.

CErtiſſimum eſt, & omni dubio procul, quod Religioſus, per ſententiam diffinitiuam, à Religione eiectus, manet ſubditus, atque ſubiectus, Epiſcopo, ſiue Prælato ordinario, ſicuti cæteri alij Clerici. Hæc Concluſio probatur manifeſte, nam cum vt ſupponitur, prædictus Religioſus, per ſententiam diffinitiuam eiectus, ſit iam liberatus à ſuorum Prælatorum ordinaria iuriſdictione, iuxta glo. *in Clem. 1. §. ad hæc, de ſtat. Monach. verb. clauſtrum, & cap. ſi quis iam translatus*, 21 q. 2. *quoddam*, 16 q. 2. nec cogi poſſit redire ad Monaſterium, cum etiam non eſſe debeat acephalus, ſiue ſine capite, & abſque vllo ſuperiore, iuxta *cap. nulla 93. diſt.* manifeſte colligitur, quod eſſe debet ſubditus, atque ſubiectus, Epiſcopo Ordinario, inferius dicendo, ad modum quo, & hæremitæ etiam Epiſcopis ſubduntur, per *cap. qui vere*, 16. q. 1. Vnde dicit ſuprad. Nauarr. quod ſi modo aliqua Religio deleretur omnino, ad modum quo & mulieres per Gregorium X. in Concil. Lugdunen. fuerunt olim deletæ, de quibus habetur *in cap. 1. de Relig. domib.* nec permitterentur amplius, eiuſdem profeſſis & alumnis, iuxta ipſius regulam communiter viuere, eo ipſo, omnes illi ſubderentur Epiſcopis, cuius & rationem reddit: nam ſub ea obedientia viuendum eſt Religioſis, poſt eiectionem, ſiue expul-

expulsionem ab Ordine, à qua fuerint liberati per professionem: sed eiusmodi electi, si Ordinem numquam fuissent professi, essentq; Clerici, Episcopis Ordinariis subderentur: idem ergo dicendum est in proposito. Solummodo est difficultas, inuestigare, cuinam Episcopo debeat esse subiectus, eiusmodi Religiosus, per sententiam diffinitiuam electus, Originis, an domicilij, an vero Episcopo, in cuius diœcesi situm est Monasterium, à quo ejicitur? Cui respondetur, per sequentem Conclusionem.

Secunda Conclusio.

Religiosus, ab Ordine electus, nisi aliud in sententia exprimatur, remanet subiectus, Episcopo Originis, vnde est naturalis, siue oriundus. Hanc Conclusionem tenet Nauarr. in d. Comment. 2. de Regul. super *cap non dicatis, nu.* 34. quam & probat, ex eo quod, domicilium originis est immutabile, *per l. assumptio, ff. ad municip.* nec deperditur, per acceßionem dignitatis, quæ non auſert, quinuero cumulat domicilium, iuxta *l. Senatores, ff. de Senat.* & Bartol. ibid. receptum, etiam per matrimonium, nisi à muliere, nec ab ipsa in totum, vt declarat Decius *in l. cum quadam puella, ff. de iurisd. omn iudic. notab.* 2. Præterea probat idipsum, quia domicilium quæsitum per Abbatiam, Monachatum, seu quodcumque aliud beneficium, non durat, nisi quoad quispiam fuerit Abbas, Monachus, siue Beneficiarius, secundum Bart. communiter receptum *in l. 1. ff. ad municip.* Item & domicilium, quod est ratione habitationis, tollitur per translationem in alium locum, iuxta *d. l. cum quadam puella*, & per professionem Regularem mutat quis domicilium habitationis, etiam plus quàm per omnes alias mutationes, cum extra Monasterium nequeat habitare, nec ab eo exire, sine licentia Prælati, per *cap. Monachi, el secundo*, 16 *q.* 1. Ex his omnibus colligit prædictus Nauarr. quod eiusmodi electus, erit subditus Episcopo suæ originis, quamuis & ipse facultatem poterit illi facere, transeundi ad alium Episcopatum, sine qua inquit, non posset facere idipsum, nec mutare domicilium pro suo arbitrio, cum adhuc maneat Religiosus, eiusque voluntas ab arbitrio sui Superioris dependeat, per *cap. quorumdam, & cap. si Religiosus, de elect. lib. 6.* Dixi consulto in Conclusione, nisi aliud in sententia exprimatur, quia Religiosus, qui simul ab Ordine ejicitur, & à sua Prouincia, vnde trahit ortum & originem, relegatur, non potest ibi manere, nec subditur Episcopo originis, nam iuxta sententiam D. Thom. 2. 2. *q.* 62. *ar.* 3. etiam in foro conscientiæ tenetur, adimplere pœnitentiam, à iudice competenti sibi datam. Vnde in tali casu adire tenebitur præsentiam summi Pontificis, qui sibi prouideat de Episcopo & Prælato, cui sit subditus, atque subiectus. Dicit præterea suprad. Nauarr. quod eiusmodi electi, & relegati, à suis Superioribus legitime & iuridice, tenentur adire Episcopum suum originarium, seu aliquem alium, in casu quod sint relegati, illiq. se præsentare & significare, eos esse Monachos & suæ obedientiæ subiectos, paratos suis iussis & mandatis obedire, quo Episcopi ipsi hoc sciant, ac illis prouideant de aliquo honesto viuendi modo, prout secundum Deum, suarum animarum saluti magis videbitur expedire. Hoc probat ex eo, quia qui tenetur ad aliquid, tenetur etiam ad ea, quæ necessario illud consequuntur, iuxta *l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. & c. 1. & c. præterea, de offic. deleg.* Cum igitur prædicti electi teneantur seruare tria Religionis essentialia & substantialia vota, vt dicemus statim, nec id congrue, aut commode possint facere, si nesciuerint Episcopi, eosdem esse illis subiectos, vt prouideant quæ necessaria sunt suorum statui, liquidum profecto fit, quod vt prædictum est, tenentur se illis præsentare. Quod, inquit,

Religiosus ab Ord. electus, nisi aliud in sententia exprimatur, remanet subditus Episcopo originis, vnde est naturalis. *Nau. Com. 2. de Reg. sup. c. non dicatis, nu.* 34. *l. assumptio, ff. ad municip. l. Senatores, ff. de Senat. Bart. ibid. Decius in l. cum quadam puella, ff. de inrisd. om. iud. notab. 2. Bar. in l. 1. ff. ad municip. l. cum puella, c. Monachi, el 2. 16. q. 1. c. quorumdã, c. si Religiosus, de elect. lib. 6. D. Tho. 2. 2. q. 62. ar. 3.*

l. 2. ff. de iurisd. om. iud. c. 1 & c. præterea, de off. deleg.

inquit, ſe reſpondiſſe cuidam electo, licet propterea nimis ipſe intrà contriſtatus, nempe, quod non ſatisfaciebat ſuo ſtatui, etiam alioquin bene viuendo, ſi non ſe proprio Epiſcopo præſentaſſet, tum quia non ſeruabat votum obedientiæ, nolli obediendo, pluſquam ſi eſſet ſecularis Clericus; tum etiam quia non poterat, ſeruare votum ſolemne paupertatis, conuertendo quæ lucri faciebat, canendo &c. in ſuos vſus proprios, ſine licentia ſui Superioris; ac tandem quia oportebat, vltra vitæ honeſtatem, & obſeruatam caſtitatem, vt patefaceret Epiſcopo ſuum ſtatum, quo illi præciperet, quid vellet facere ſecundum regulam clericalem, iuxta quam ei tenebatur obedire, obedientiæ ſolemni voto. Nec etiã ſatis poterat recte mori, abſque proprio, neſciente & ignorante Epiſcopo, bona quibus vtebatur, pertinere ad ſuam diſpoſitionem Epiſcopalem eo mortuo, cum nec ex teſtamento, neque ab inteſtato hæredem poſſet habere, nec legare, per *cap. 2. de teſtam. & c. ſuper eo, de ſtat. Monac.* Hæc ſupradictus Nauarr. in d. Comment. 2. de Reg. ſuper *cap. non dicatis, nu. 35. in fin.*

c. 2. de teſta. c. ſuper eo, de ſtat. Monac. Nau. in Comm. 2. de Reg. ſuper cap. non dicatis, n. 35. in fin.

ARTICVLVS V.

Vtrum electi ſupradicti, teneantur ad ſeruandam Regularem vitam, & Regulam quam vouerunt, & cuinam acquirant, ſi aliqua lucrentur bona, & an exiſtentes in ſeculo prædicare poſſint, & confeſſiones audire?

CIrca difficultates præſentis Articuli, multa varia, atque diuerſa, dicunt Doctores, quibus, breuitatis gratia, omiſſis, quod melius atque tenendum videtur, explicabitur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Certiſſimũ eſt, quod Religioſi electi, obſeruare tenentur, tria Religionis eſſentialia vota. *Sot. lib. de iuſtit. & iur. q. 3. art. 1. Nau. ſup. c. nõ dicatis, à nu. 33. Cordub. ſup. Reg. c. 2. q. 21 Roder. 1. tom. qq. Reg. q. 30. art. 20.*

CErtiſſimum eſt, & omni dubio procul, quod ſupradicti Religioſi electi, obſeruare tenentur, etiam exiſtentes in ſeculo, tria Religionis ſubſtantialia & eſſentialia vota, obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis. Hęc Concluſio eſt omnium Doctorum communis, & de ea ſpecialiter videndus eſt Soto lib. 7. de iuſt. & iur. q. 1. art. 1. & Nauar. ſuper *cap. non dicatis, à nu. 33. cum ſeqq.* & Cordub. ſup. Reg. cap. 2. q. 21. & Roderic. 1. tom. qq. Regul. q. 30. art. 20. Sed loco obedientiæ ſuorum Prælatorum, à quorum iuriſdictione, per electionem prædictam eximuntur, tenentur eamdem præſtare, Epiſcopo originario, ſeu alij, in caſu quo fuerint relegati, vt dictum eſt in præcedenti Articulo. Paupertatem etiam ſeruare tenentur, eo modo quo poſſunt, nullius rei omnino habendo proprium, ſed tantũ quæ lucrati fuerint, canendo, ſeu aliter, conuertendo in ſuos honeſtos & neceſſarios vſus, de licentia & beneplacito Epiſcopi prædicti. De caſtitate, nulli etiam dubium eſt, quod obſeruare illam teneantur, poſtquam eamdem ſolemniter promiſerunt. Circa Regularem vitam, & recitationem diuini officij, Doctores ſunt varij: ſed verior reſolutio eſt, quod illud tenentur recitare, ſeruareq. regularem vitam, etiam iuxta Regulam, quam promiſerunt, inquantũ ſe compatitur cum proprio ipſorum ſtatu, etiam ieiunia & ſimilia. Etenim ſi Epiſcopi in alium omnino translati ſtatum, atque à Religionis iugo liberati, in idipſum aſtringuntur, iuxta communem ſententiam, quam tenet ſpecialiter D. Tho. 2. 2. q. 185. art. 8. quid igitur obſtat, quominus hoc dicamus, de electis ſupradictis à Religione, in ſeculo exiſtentibus, maxime, cum iuxta ſententiam Cardin. *in*

D. Tho. 2. 2. q. 85. art. 8.

eſſe de Regul. q. 1. Regularitas, ſiue Monachatus ſit res quædam indelebilis, etiam per Papam, iuxta *cap. cum ad Monaſterium, 6 fin. de ſtat. Mon.* ad modum cuiuſdam caracteris. Hoc itaque eſt tenendum, tamquam certum & verum.

Secunda Concluſio.

Religioſi ſupradicti eiecti, quicquid acquirunt, ſiue lucrantur, nõ ſibi quærunt, nec vero Monaſterio, ſed dominiũ acquiritur Deo, ius vero adminiſtrandi ſupremum, ſummo Pontif. eiuſdem Vicario, ſpeciale autem Eccleſiæ ſeculari, vel Regulari, cui legitime fuerint translati, alioquin Epiſcopo, ad ſenſum ſupradictum. Hanc Concluſionem expreſſe tenent Nauarr. in d. *c. non dicatis, nu. 33.* Quod non ſibi quærant, exinde patet, quia ſunt incapaces cuiuſcumque dominij, ac iuris pecuniarij, ratione ſolemnis voti paupertatis, à quo non abſoluuntur per ſuam culpam, & ſententiam contra ipſos latam, vt tenet Cardin. *in Clem. 1. §. quia vero, de ſtat. Monn. q. 1.* poſt Innoc. *in cap. dilectus, el 2. de ſimonia*, dicendo, quod Monachus, per depoſitionem non deſinit eſſe Monachus, quod late proſequitur Nauar. *in cap. nullam, 18. q. 2. nu. 45.* & ratio ad idem eſt appoſitiſſima, quia nemo debet ex ſua culpa reportare commodum, contra *l. itaque ſullo, ff. de furt. & c. 1. de poſt. Prel.* Quod etiam non acquirant Monaſterio, exinde patet, quia per expulſionem iam fuerunt translati, & deſierunt eſſe membra obedientialia illius, & tales non quærunt amplius Monaſterio, cui fuerant addicti, & à quo ſunt ab ſoluti, arg. *c. ſi quis iam translatus, 21. q. 2. & c. ne pro cuiuslibet, 16. q. 1.* Quærunt igitur dominium Deo, vt prædictum eſt, & ius ſummum adminiſtrandi Papæ, ipſius Vicario, ſpeciale autem, illi Eccleſiæ Regulari ſeu ſeculari, ad quam fuerint translati, argum. dictorum Capitulorum, cum ſuis Gloſſis, alioquin Epiſcopo originario, ſeu alij, vt tradit Panor. in d. c. fin. de Regul. Videatur hac de re Sylueſt. *ver. apoſtaſia, q. 9.* Sed deueniendo ad prædicationem, & facultatem audiendi confeſſiones, ſit Concluſio.

Cui acquirant Religioſi eiecti dominiũ, poſt eorundem expulſionem. *Nau. ſup. c. nõ dicatis, n. 35. Card. in Clem. 1. §. quia vero, de ſtat. Mon. q. 1. Innocent. c. dilectus, el 2. de ſimon. Nau. in c. nullam, 18. q. 2. nu. 45. c. ſi quis iam translatus, 21. q. 2. c. ne pro cuiuslibet, 16 q. 1. Panor. in c. fi. de Regul. Sylu. ver. Apoſtaſia, q. 9.*

Tertia Concluſio.

Stricte prohibitum eſt eiectis prædictis, exiſtentibus in ſeculo, prædicare, & confeſſiones audire, niſi ad aliam translati fuerint Religionem. Hæc Concluſio habetur expreſſa in Mon. Ord. & refertur in Com. *ver. apoſtata ab Ordine, §. 2.* vbi dicitur, quod Innoc. VI. *prohibuit diſtricte, ne egreſſi ab Ordine noſtro, motu ſuo proprio, aut expulſi pro ſuis culpis & demeritis, præſumant prædicare, aut docere, vel Confeſſiones audire, niſi de licentia Papæ, aut Prælatorum noſtrorum, ad alium Ordinem tranſierint, & voluit, quod ſi forte contra eiuſmodi prohibitionem, aliquid attentauerint, poſſint Generalis & Proninciales Ordinis, in illos ſententiam excommunicationis promulgare.* Idipſum inhibuit Clemens etiam IV. vt habetur in eiſdem Monum. & refertur in d. Compen. ver. vbi ſupra, §. 10. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Eiecti exiſtentes in ſeculo, prædicare non poſſunt, nec Cõfeſſiones audire. *Mon. Ord. 1. impr. f. 36. & 2. f. 220. con. 271. Comp. ver. apoſtata ab Ordine, §. 2. Mon. Ord. 1. impr. f 58. & 2. f. 141. con. 330. Compen. vbi ſup. §. 10.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum eiecti ab Ordine, ſi ſint Subdiaconi, aut alio ſacro Ordine inſigniti, ad alios poſſint promoueri?

Concluſio.

Certiſſimum eſt, quod eiecti, ſi ſint Subdiaconi, aut aliquo Ordine inſigniti, niſi aliud obſtet, poſſunt ad alios ſacros promoueri. Hæc Concluſio

Electi, ſi ſint Subdiaconi, aut ſacro alio Ordine inſigniti, niſi aliud obſtet, bene poſſunt ad actus promoueri, à ſuis Epiſcopis. *Nauar. lib. 3. Conſil. de Regul. conſ. 3. de ſtatu Mona. Roder. 1. tom. qq. Reg. q. 30. ar. 24. Nau. ſup. c. nō dicatis, n. 37. D. Tho. 2. 2. q. 187. ar. 3. & in opuſc. 19. c. 5.*

cluſio eſt certa & manifeſta, & communi vſu comprobata, & de ea ve credo, nemo eſt qui dubitet, aut dubitare poſſit. Videatur hac de re Nau. lib. 3. Conſil. de Regul. conſ. 3. de ſtat. Mon. Et P. Fr. Emman. Rodr. in qq. Reg. to. tom. q. 30. ar. 24. & aduerto quod eiuſmodi ad ſacros Ordines promotio, fieri debet, de licentia propriorum Epiſcoporum, quibus per expulſionem ab Ordine, fiũt ſubiecti. Dixi notanter, niſi aliud obſtet, etenim ſi delicta, ob quę ab Ordine eijciuntur, in irregularitatem induxerunt, ſeu aliquam aliam inhabilitatem, ſummo Pont. reſeruatã, quærenda eſt, primũ diſpenſatio ab eo, ſi autem non ſit ſummo Pont. reſeruata, Epiſcopi idipſum facere poterunt & ordinare ipſos, præuia ac bona habita informatione, de ſua vita & moribus, & reddere illis aliquam commoditatem, atque viuendi modum, quo non cogantur ſtatim mendicare. An in hoc caſu idipſum facere poſſint, an vero teneantur, proprijs manibus laborare? tradit Naua. *ſuper c. nõn dicatis, nu. 37.* vbi concludendo, dicit de mente & ſententia D. Th. 2. 2. q. 187. ar. 3. & opuſ. 19. c. 5. quod Religioſi, vltra ſtatuta ſuæ Regulæ, non tenentur manibus laborare, poſſuntq. de eleemoſynis viuere. Sed quia hac de re ſpecialem mentionem fecimus ſupra, Quæſt. 11. Ar. 1. agendo de Ordinibus Mendicantibus, ab ea ſuperſedeo. Et hæc de iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VII.

An Prælati Regulares, eiuſmodi electos, ſi conuertantur, atque humiliter expoſcant habitum, teneantur neceſſario ad Ordinem recipere?

D. Ant. 3. p. tit. 16. c. 5.

DIuus Antonin. 3. p. tit. 16. c. 5 circa hunc Articulum, partem tenet affirmatiuam, quam & probat de mente & ſententia Anton. de Butr. aſſerentis, Monachos eiectos ab Ordine, iterũm reuerti volentes, idq. humiliter expoſtulantes, admittendos eſſe, quod etiam tenet Sylu. *ver. apoſtaſia, q. 5.* vbi quærit, vtrum eiecti, reuerti volentes ad Ordinem, ſint admittendi? Et dicit, quod ſic, illudq. probat etiam ex ſententia d. Ant. de Butr. & ex *cap. ſi. de Reg.* vbi præcipitur Viſitatoribus & Abbatibus, aliisq. Superioribus, vt quotãis eiectos & fugitiuos requirant, & Monaſteria eoſdem recipere compellant, cum quibus conſentire etiam videtur Cordub. ſuper c. 2. noſtræ Reg. q. 2. 1. in 2. pun. nec ab hac ſententia diſcedere videtur D. Bona. in qq. quas fecit ſup. Reg. q. 14. quamuis cum limitatione & moderatione, dicenda in ſeq. Concl.

Sylu. ver. apoſtaſia, q. 5.

Cordub. ſup. c. 2. Reg. q. 21 pun. 2. D. Bon. q. 14. ſup. Reg.

In quo caſu, Prælati Regulares, teneantur recipere electos, ab Ordine, in quo vero non, & de eius licentia id fieri debeat

Concluſio.

PRælati Regulares, eiectos ab Ordine, iterum recipere tenentur, in caſu, quo id humiliter petant, ac ſint parati corrigi, ſecundũ Ordinis diſciplinam, in caſu etiam quo ceſſet cauſa expulſionis ipſorum, & dũmodo id fiat, præcedente ſummi Pont. licentia, ſiue diſpenſatione. Hæc Concl. cum prædictis conditionibus ac limitationibus intellecta, eſt certa & vera, conſtatq. ſatis ex ſupradictis, & nulla alia indiget probatione. At non exiſtentibus prædictis conditionibus, & ſi ex eorumdem receptione, aliquod probabiliter timeatur ſcandalum, in Ordine ſiue extra, aut ſi alias ipſi redeant, aliqua contagioſa infirmitate infecti, & inhabiles ad ſeruitium Ordinis, nullatenus ſunt admittendi & recipiendi. Et in hoc ſenſu intelligenda ſunt verba D. Bonau. loco ſupracit. vbi poſtquam ad probandum, quod prædicti electi debent recipi ad Ordinem, adduxit illud commune dictum, nempe, quod *miſeris miſeratio eſt adhibenda*, inquit, *quod crudelis eſt miſeritio, vnde plures & meliores grauiter offenduntur, ſicut qui furem liberaret, vnde pauperes ſpoliarentur, maxi-*

Digitized by Google

me cum tales longo vsu tepefacti, raríssime vere & perseuerantes emendentur. & facilis ipsorum remissio, aliis etiam ansam præbeat delinquendi'. Nec possunt allegare, fieri sibi iniuriam, in eo quod non recipiuntur, cum ipsi ex sua propria culpa, tales se præstiterint, indigniq. facti, fuerint, vt recipiantur, quin potius Ordo, legitimam habet causam, contra illos agendi, pro eo quod adeo ipsum dehonestarunt, quocirca merito potest illos punire, & tradere seculo, cui seruierunt. Et addit, *quod Sedes Apostolica, qua iuri suum seruat vnicuique, & Ordinem vult, in sua puritate permanere, non cogit illos tenere, quorum conuersatio nociua esset Ordini, nam tunc reos foueret, atq; punire innocentes, & occasionem daret Ordinis corruptioni, per huiusmodi pestiferos, si eosdem recipere necessario oporteret.* Verba sunt expressa D.Bonauen. valde notanda, ac memoriæ commendanda. Quod etiam confirmatur, ex declaratione Pauli IV. quam fecit, cuiusdam sui Motus proprij, quo præcepit olim, apostatas recipi ad Ordinem. Instante enim bonæ mem. Pio V. cum esset in minoribus, & hac de re testimonium ferente, dixit, *sua intentionis nullatenus fuisse, vt quoscumque apostatas & electos sine discrimine, & absque vllo respectu, recipere tenerentur Superiores, & sui Ordini iterum admittere, sed illos tantummodo, de quibus emendationis vitæ propositum concipere & sperare possent probabiliter.* De qua autentica declaratione, fidem facit Parasel. in suo Comp. priuileg. fol. 180. Sed prætera accedit, vt videtur, alia ratio, ob quam prædicti electi regulariter recipi non debent, nã vt notat Lap. sup. cons. 38. Fredericí, tales sunt infames, & Religionum infames, Prælati minime compelluntur, ad Ordinem recipere, quinuero prohibentur idipsum facere, per nouissimam const. Sixti V. qua statuit, ad Religionem nullatenus posse recipi, qui propter sua delicta reputantur infames, quæ constitutio, licet expresse loquatur, de secularibus expostulantibus habitum, pari ratione extendenda videtur, ad prædictos electos, qui postquam soluti sunt ab obedientia suorum Prælatorum, iam reputantur quasi seculares. Præterea, si dicti expulsi iuste, & per sententiam diffinitiuam electi, compellere possent, Prælatos Regulares, vt illos iterum reciperent, idq. ipsi facere tenerentur, frustrarentur profecto, & quasi inania redderentur priuilegia, Religionibus concessa, quibus possent, Fratres criminosos expellere, atque in perpetuum eijcere, quod cum non sit dicendum, standum videtur in supradictis. Sed aduerto, consulto me dixisse, atque apposuisse in Conclusione, in casu quo eiusmodi electos iterum ad Ordinem recipere conueniat, faciendum id esse, ex speciali atque expressa licentia, siue dispensatione Sedis Apostolicæ, etenim, vt latius dicetur in seq. Tom. Quæst. 7. Art. 7. agendo de auctoritate & potestate Generalis Ministri & aliorum Prælatorum Regularium, restitutio degradatorum, & solemniter electorum ab Ordine, de iure cõmuni, reseruata est summo Pont. & sine ipsius licentia auctoritate, siue dispensatione fieri non potest, nec *d.c. fin. de Reg.* quidpiam in contrarium conuincit, nam vt ibi dicemus, loquitur de alio expulsionis modo ab Ordine, non solemni, sed ordinario & consueto, qui potius tunc erat in consuetudine, sed iam desuetit. Videantur quæ latissime dicuntur ibidem. Et hactenus de isto Articulo.

Comp. f. 180.

Lapus super consil. 38. *Federici.*

Nota quod Apostatæ sunt infames.

Nota hoc valde, quod restitutio solemniter degradatorum, est summo Pont. reseruata, vt habetur in 2. tom. q 7 art. 7. *c. fin. de Reg.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Prælati Regulares interdum, ob aliqua crimina, atque delicta, subditos suos ad triremes possint damnare?

Nau. Com. 3. *de Reg. sup. c. nullam,* 16. q. 2. *n.* 52.

HAnc quæstionem atque difficultatem, tractat Nau. Commen. 3. de Reg. super *c. nullam,* 18. *q.* 2. *n.* 52. & pro ratione dubitandi dicit, videri pol-

INDEX QVAESTIONVM, ET ARTICVLORVM,

Qui in hoc Prælatorum Regularium Manuali Primo Tomo continentur.

QVAESTIO I.

De Religione, & Religioso statu, in communi, in sex Articulos diuisa.

1 Quidnam sit Religio?
2 Vnde dicatur, siue deriuetur Religio, siue Religionis nomen?
3 Vtrum Religio, siue Religionis nomen, importet statum perfectionis?
4 Quænam sint de essentia, atque substantia Religionis, seu status Religiosi?
5 Vndenam proueniat, quod obedientia, castitas, atque paupertas, sint de essentia & substantia Religionis, siue status Religiosi?
6 Vtrum ad essentiam, atque substantiam Religionis, seu status Religiosi, spectet, quod obedientia, castitas, & paupertas, cadant sub voto, & promittantur à Religiosis?

QVAESTIO II.

De Religione, & Religioso Statu, in communi, quantum attinet ad eius vnitatem, siue diuersitatem, in sex Articulos diuisa.

1 Vtrum Religio, prout importat perfectionis statũ, debuerit esse vna, vel plures?
2 An fuerit expediens, quod in Eccl. fieret aliqua Religio, cuius particularis finis & proprium institutum, esset contemplatio, & vitæ contemplatiuæ exercitia?
3 Vtrum fuerit expediens, quod in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, cuius principalis finis esset actio, & vitæ actiuæ exercitia?
4 Vtrum fuerit expediens, quod in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, ad prædicandum, & confessiones audiendum, cuius proprium institutum esset, prædicare, docere, & confessiones audire?
5 Vtrum fuerit expediens, quod in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, ad studendum, siue quod studia essent in Religionibus?
6 Vtrum fuerit expediens, quod in Ecclesia, aliquæ instituerentur Religiones, quarum proprius finis, & proprium exercitium, esset canere in choro, atque in Ecclesijs, diuinas laudes persoluere?

QVAESTIO III.

De Religione, & Religioso statu, etiam in communi, quantum ad eius institutionem, & originem, in sex Articulos diuisa.

1 Vndenam Religio, seu Religiosorum status, ortum habuerit & originem?
2 Vtrum ante tempora & aduentum Christi Domini, fuerit aliqua vera & propria Religio, ad modum, quo in Ecclesia sunt Religiones hodie?
3 Quisnam Monachorum antiquorum primus, Religiosam Monachorum vitam ad meliorem formm reduxit?

4 Quot fuerunt olim in Ecclesia Monachorum genera ?
5 Quotnam sint in Ecclesia, approbatæ Monachorum Regulæ ?
6 Ad quem spectet approbare, & confirmare, Monachorum & Religiosorum omnium Regulas ?

QVAESTIO IV.

De Religionibus in particulari, quantum ad omnium ipsarum ortum & originem, in quindecim Articulos diuisa.

1 De ortu & origine Religionis D. Basilij.
2 Quo tempore, & à quo, Ordo B. Benedicti, ortum & originem duxerit ?
3 Vnde Ordo & Religio Carthusiensium, ortum & originem duxerit ?
4 De ortu & origine Religionis Sanctissimi Patris nostri Francisci.
5 A quo habuerit ortum, siue originem Religio B. Dominici, quæ alio nomine, Fratrum Prædicatorum nuncupantur ?
6 De ortu & origine Religionis Fratrum, qui communiter, Eremitæ S. Augustini nuncupantur.
7 De ortu & origine Fratrum Carmelitarum, seu qui communiter dicuntur, Sanctæ Mariæ de Monte Carmelo.
8 Vnde ortum & originem duxerit, Ordo communiter dictus, Sanctissimæ Trinitatis ?
9 Vnde, & à quo, & quo tempore ortum & originem habuit, Religio Fratrum nuncupatorum, Dominæ nostræ de Mercede, Redemptionis Captiuorum?
10 Vnde ortum & originem habuerit Religio, D. Hieronymi communiter nuncupata ?
11 De ortu & origine Fratrum Minorum, qui & communiter nuncupantur, S. Francisci de Paula.
12 Vnde, & quo tempore, ortum & originem habuerit, Religio Societatis Iesu, cuius alumni & professores, per imperitiam, à quibusdam dicuntur Theatini ?
13 De ortu & origine omnium Canonicorum Regularium.
14 De ortu & origine aliarum Religionum, siue Familiarum, quæ profitentur infirmorum curam.
15 De ortu & origine Religionum Militarium, siue militiam profitentium.

QVAESTIO V.

De Religionibus in communi, quantum ad omnium ipsarum vltimatum finem, in sex Articulos diuisa.

1 Quisnam sit, Religionum omnium vltimatus finis ?
2 Quidnam sit illud, in quo perfectio Christianæ vitæ essentialiter & substantialiter consistit ?
3 An hæc Christianæ vitæ perfectio, essentialiter etiam consistat, in alijs præceptis à charitate, atque in consilijs positis in Euangelio ?
4 Vtrum hæc perfectio Christianæ vitæ, quam diximus, in charitate consistere, in hac vita, totaliter possit adipisci, & acquiri ?
5 Vtrum quicumque Religiosus, ex ratione sui status, teneatur necessario esse perfectus ?
6 Vtrum possit aliquis esse perfectus, absque eo quod sit in tali statu, seu quod habeat statum perfectionis ?

QVAE-

I. N D E X.

QVAESTIO VI.

De Religionibus, quantum ad ipsarum proprios & particulares fines, in quatuor Articulos diuisa.

1 Vtrum Religionibus omnibus, necessarium sit, constituere proprios & particulares fines?
2 Quot sint in genere, Religionum omnium, proprij & particulares fines?
3 Quam ob causam sancti Patriarchæ, Religionum institutores, & fundatores, ad optatum perfectionis finem, non vna & eadem sed alia, & alia processerint via, desumentes quidam vitam contemplatiuam, alij autem actiuam, alij vero mixtam, siue ex vtraque compositam?
4 Penes quid differant Religiones, quæ idem vitæ genus, actiuum siue contemplatiuum, aut mixtum profitentur?

QVAESTIO VII.

De Religionibus, contemplatiuam vitam profitentibus, in Sex Articulos diuisa.

1 Vtrum contemplatio, sit actus solius intellectus, an vero etiam voluntatis?
2 An vita contemplatiua, solummodo consistat in contemplatione Dei; an vero in consideratione cuiuscumque alterius veritatis?
3 Vtrum ad vitam contemplatiuam, pertineant diuersi actus; an vero solummodo in vnico actu contemplatio ipsa consistat?
4 Vtrum virtutes morales, ad vitam contemplatiuam pertineant?
5 Vtrum operatio contemplationis; seu contemplatiuæ vitæ, conuenienter distinguatur, penes hos tres motus, circularem, rectum, & obliquum?
6 Vtrum vita contemplatiua, secundum statum præsentis vitæ, vsque ad diuinæ essentiæ visionem possit pertingere?

QVAESTIO VIII.

De Religionibus, professitentibus vitam actiuam, in Quatuor Articulos diuisa.

1 Vtrum omnes actus virtutum moralium, pertineant ad vitam actiuam?
2 Vtrum prudentia pertineat, & sit necessaria, ad vitam actiuam; quod est dicere, an expediat viros actiuos, & actiuæ vitæ deditos, esse prudentes?
3 Vtrum vita actiua, indigeat vita ipsa contemplatiua?
4 Vtrum actiua vita possit esse diuturna, & permanere & durare post hanc vitã?

QVAESTIO IX.

De vita actiua, & contemplatiua, per comparationem ad ipsas, in Quinque Articulos diuisa.

1 Vtrum omnes in vniuersum Religiosorum status, conuenienter diuidantur, per actiuam atque contemplatiuam vitam?
2 Quænam sit melior, vita, actiua an vero contemplatiua?
3 Vtrum vita actiua sit maioris meriti, quam contemplatiua, an vero è conuerso?
4 Quænam sit perfectior vita, siue Religio: in societate viuentium; an vero agentium solitariam vitam?
5 Vtrum perfectissimus viuendi modus, sit eorum Religiosorum, qui profitentur vitam mixtam, & quasi ex vtraque compositam, nempe ex actiua & contemplatiua?

QVAESTIO X.

De Religiosis & Monachis in communi, in sex Articulos diuisa.

1 Quinam dicantur Religiosi, seu quibus Religiosorum competat nomen?
2 Vtrum Canonici Regulares, vere & proprie sint, & dici debeant Religiosi?
3 Vtrum personæ Societatis Iesu, vere & proprie sint Religiosi, seu eis vere & proprie Religiosorum competat nomen?
4 Vtrum nobiles viri & equites, Religionum Militarium S. Ioannis, S. Iacobi, & quæ communiter dicuntur, Calatrauæ, & Alcantaræ, atque similium, sint vere & proprie Religiosi?
5 Quinam dicantur, ac dici debeant Monachi, seu quibus vere, & proprie Monachorum competat nomen?
6 Vtrum Canonici Regulares, & Iesuitæ, seu Religiosi viri Societatis Iesu, generaliter comprehendantur, Monachorum nomine?

QVAESTIO XI.

De Monachis & Religiosis, Mendicantibus & non Mendicantibus, sed proprium, & redditus annuos habentibus, in communi, in sex Articulos diuisa.

1 Vtrum licitum sit Monachis, siue Religiosis mendicare, seu quod dicitur, de eleemosynis viuere?
2 Vtrum Monachis, siue Religiosis, habere aliquid in communi sit licitum, seu diminuat à statu & ratione perfectionis?
3 Vtrum Christus Dominus, & sancti eius Apostoli, atque Discipuli, habuerint aliquod proprium, in communi?
4 Vtrum fuerit conueniens, quod in Ecclesia, aliqua fieret Religio, quæ nullum haberet proprium, nec in particulari, nec in communi?
5 Vtrum Monachi, siue Religiosi, teneantur proprijs manibus laborare, & de fructu & labore manuum suarum victum quærere?
6 Quotnam sint in Ecclesia Ordines, siue Religiones Mendicantes?

QVAESTIO XII.

De Monachis, siue Religiosis clausstralibus, seu (vt communiter dicitur) Conuentualibus, & etiam de Obseruantibus in communi, in duos Articulos diuisa.

1 Quinam Monachi, siue Religiosi, dicantur Clausstrales, siue Conuentuales?
2 Quinam Monachi, siue Religiosi, dicantur Obseruantes?

QVAESTIO XIII.

De Prælatis Regularibus in communi, & maxime quoad ipsorum omnium iurisdictionem, in sex Articulos diuisa.

1 Quonam iure Prælati Regulares & Religiosi, exempti sint, à secularium iudicum iurisdictione, & eadem est difficultas de Clericis, & Ecclesiasticis personis?
2 Quonam iure Prælati Regulares & Religiosi, sint exempti ab Episcoporum, & aliorum Prælatorum ordinariorum iurisdictione?
3 An Prælatorum Regularium iurisdictio in suos subditos, dicenda sit ordinaria, an vero delegata?
4 Vtrum aliqua ratione sustineri possit, quod Prælatorum Regularium iurisdictio in suos subditos, sit diuina, & competat eis etiam de iure diuino, & non solum ex Papali humano?

Quantum

5 Quantum se extendat potestas, atque iurisdictio Prælatorum Regularium, in suos subditos?
6 Vtrum Summus Pontifex, potuerit limitare atque restringere, ordinariam Prælatorum Regularium iurisdictionem?

QVAESTIO XIV.

De Prælatis Regularibus, quantum spectat ad ipsorum diuersitatem, & differentiam, in duos Articulos diuisa.

1 Quotnam sint Prælatorum Regularium genera, siue species in Ecclesia?
2 De Prælatorum differentia, quæ specialiter reperitur in sacro nostro Minorum Fratrum Ordine?

QVAESTIO XV.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad facultatem admittendi & recipiendi Nouitios, in proprium suum cuiusque Ordinem, respectiue, in duos Articulos diuisa.

1 Quinam Prælati in Religionibus, facultatem habeant admittendi & recipiendi Nouitios?
2 Vtrum Prælati Regulares, per se solos, sine consensu, aut saltem consilio Capituli, siue Conuentus, recipere & incorporare possint Nouitios ad Ordinem?

QVAESTIO XVI.

De Nouitijs ante susceptionem habitus, & ante quam Religionem ingrediantur, in quatuor Articulos diuisa.

1 Vtrum ingressus Religionis, magnam requirat deliberationem?
2 Vtrum licitum sit, quempiam inducere & persuadere, ad ingressum Religionis?
3 Vtrum sit illicitum atque peccatum mortale, quempiam ab ingressu Religionis retrahere, & quænam sit, idipsum facientis pœna?
4 Vtrum omnes in vniuersum venientes ad Ordinem, & Religionis habitum expostulantes, sine recipiendi?

QVAESTIO XVII.

De Nouitijs, quantum ad conditiones & qualitates, quas ipsos oportet habere, de iure communi, in octo Articulos diuisa.

1 Vtrum vxoratus, & qui matrimonio est ligatus, sine coniunctus, sine licentia vxoris, ad Religionem possit admitti?
2 Vtrum seruus, & qui non est sui iuris, neque conditione liber, ad Religionem possit admitti?
3 Vtrum Episcopus, & qui in aliqua est dignitate constitutus, sine expressa licentia Papæ, ad Religionem possit admitti?
4 Vtrum ille, qui est vi, vel metu compulsus, ad Religionem possit admitti, & in quam pœnam incidant, talia facientes?
5 Vtrum impubes, & furiosus, siue mente captus, ad Religionem possit admitti?
6 Vtrum obligatus ratiociniis, ad Religionem debeat, aut possit admitti?
7 Vtrum onustus, sine grauatus debitis, ad Religionem possit admitti?
8 Vtrum ille, qui habet parentes pauperes, & in extrema necessitate constitutos, ad Religionem debeat, aut possit admitti?

QVAESTIO XVIII.

De conditionibus & qualitatibus requisitis, pro recipiendis Nouitijs, ex vi Regulæ Seraphici Patris Nostri Francisci specialiter, in duos Articulos diuisa.

1 Quænam sit prima conditio specialiter requisita, ex vi Regulæ Seraphici P. nostri Francisci, pro recipiendis Nouitijs, & qualiter sit intelligenda?

2 Quænam sit secunda conditio, pro recipiendis Nouitijs, specialiter etiam requisita ex vi nostræ Regulæ, & qualiter intelligatur?

QVAESTIO XIX.

De conditionibus & qualitatibus requisitis, ex nostris Constitutionibus generalibus, pro recipiendis Nouitijs, in octo Articulos diuisa.

1 Quænam sit prima conditio, ex nostris Constitutionibus, requisita pro recipiendis Nouitijs, & qualiter debeat intelligi?

2 Quænam sit secunda conditio requisita, ex nostris Constitutionibus generalibus, pro recipiendis Nouitijs, & qualiter intelligi debeat?

3 De tertia conditione, ex nostris Constitutionibus generalibus requisita, pro recipiendis Nouitijs, nempe quod sint legitime nati.

4 De quarta conditione, ex nostris Constitutionibus generalibus requisita, pro recipiendis Nouitijs, qua dicitur, quod recipiendi ad Ordinem, non sint aliqua infamia vulgari notati.

5 De quinta conditione, ex nostris generalibus Constitutionibus requisita, pro Nouitijs recipiendis, hoc est, quod sint sufficienter & competenter litterati, & qualiter debeat intelligi?

6 De sexta conditione, ex nostris Constitutionibus generalibus requisita, nempe quod recipiendi, sint 16. annorum.

7 De septima conditione, requisita ex nostris Constitutionibus generalibus, in qua dicitur, quod recipiendi ad Ordinem, sint bono genere nati, non descendentes ex conuersis Iudæis, seu Mahometanis, vel Hæreticis, quantumuis remotis, neque ex Gentilibus modernis.

8 Vtrum homicidæ, & qui existentes in seculo, aliquod delictum commiserunt, ad Religionem possint admitti?

QVAESTIO XX.

De Nouitijs, quantum ad eos, qui antequam suscipiant habitum, Religionis votum emiserunt, in decem Articulos diuisa.

1 Vtrum possit quispiam Voto, aut iuramento, ad Religionis ingressum se obligare?

2 Vtrum licitum sit, aliquos inducere, ad faciendum votum Religionis?

3 Vtrum qui per votum se obligauit, ad ingressum alicuius Religionis, teneatur necessario illam intrare?

4 Vtrum ille qui per votum se obligauit, aliquam Religionem intrare, teneatur ibidem perpetuo permanere?

5 Vtrum pueri impuberes, voto possint se obligare, ad Religionis ingressum?

6 Vtrum parentes, voto suo, possint obligare filios, ad ingressum Religionis?

7 Vtrum vouens ingredi certam aliquam Religionem, si ibi non recipiatur; teneatur alteram intrare?

8 Vtrum qui determinate vouit vnam Religionem, possit induci, & persuaderi ad alteram?

9 Vtrum qui emisit Religionis votum, si eligatur in Episcopum, eo non obstante, teneatur Religionem ingredi?
10 Vtrum qui emisit votum, de non intrando aliquam Religionem, teneatur ipsum adimplere?

QVAESTIO XXI.

De Nouitijs, quantum attinet ad informationem, de eisdem faciendam, iuxta Constitutiones Sixti V. Gregorij XIV. & Clementis VIII. in sex Articulos diuisa.

1 Vtrum Nouitiorum informationes, sint faciendæ; examinandæ, & approbandæ, antequam recipiantur, & admittantur ad habitum?
2 De quibus rebus faciendæ sint, Nouitiorum informationes?
3 A quibus, siue per quos, faciendæ sunt huiusmodi Nouitiorum informationes?
4 A quibus sunt examinandæ, & approbandæ, prædictorum Nouitiorum informationes?
5 De his, quæ debent adnotare & aduertere, ij ad quos spectat approbare, seu reprobare, Nouitiorum informationes?
6 De modo & forma, qua formandæ, & faciendæ sunt Nouitiorum informationes?

QVAESTIO XXII.

De Nouitijs, quantum attinet ad tempus suæ probationis, siue approbationis, in decem Articulos diuisa.

1 Vtrum pro Nouitijs debuerit præfigi aliquod probationis tempus?
2 Quantum debet durare, huiusmodi tempus probationis?
3 Vbinam incipiat huiusmodi probationis tempus, & qualiter debeat cõputari?
4 Vtrum probationis annus, debeat esse continuus; an vero sufficiat, quod sit interpolatus?
5 Vtrum ille, qui de licentia Prælati, & cum habitu, intra annum probationis, aliqua de causa, extra Monasterium egreditur, ibiq. per aliquod tempus commoratur, annum dicatur habere continuum, & possit proficeri?
6 An sit de essentia anni probationis, quod deferatur Regularis habitus a Nouitijs, & probentur in habitu illius Religionis, quam habent profiteri?
7 Vtrum Nouitij nunc de Conuentus consensu renuntiare possint probationis anno?
8 Vtrum Nouitij intra annum probationis, liberè possint exire, atque ad seculum redire?
9 Vtrum Nouitij infra annum probationis, ordinari possint, seu ad aliquas dignitates promoueri?
10 Vtrum Nouitij in aliquo casu, intra annum probationis, possint profiteri?

QVAESTIO XXIII.

De Nouitijs, quantum attinet ad dispositionem, bonorum suorum temporalium, in decem Articulos diuisa.

1 Vtrum Nouitij, cum primum ingrediuntur Religionem, & suscipiunt habitum, disponere debeant, aut possint, de suis bonis temporalibus?
2 Vtrum valeat donatio, seu renunciatio bonorum temporalium, facta ab aliquo volente intrare Religionem, antequam suscipiat habitum, cum pacto, quod in quocumque euentu, quo prædictus, ante professionem è Monasterio exeat, dicta donatio non sit valida?
3 Vtrum valeant huiusmodi donationes, factæ ab eo, qui vult intrare Religionem,

nem, ſi ſint ex illis, quæ dicuntur inter viros, & iuramento firmatæ ?
4 Vtrum Tridentini Concilij decretum, locum habeat in teſtamentis, ſiue donationibus, quæ fiunt cauſa mortis ?
5 Vtrum habens beneficium Eccleſiaſticum, & maxime illud, cuius titulo ſuſcepit Ordines, ante receptionem habitus, renunciare illud poſſit ?
6 Quænam ſolemnitates ſint neceſſario requiſitæ, in renunciationibus, aut obligationibus, iuxta formam à Concilio Tridentino præſcriptam ?
7 Vtrum licitum ſit Nouitijs ſiue Conuerſis, atque Religionem intrare volentibus dare ; vel Religioſis ipſis recipere, aliquid pro ingreſſu Monaſterij ?
8 Vtrum Religionem ingreſſus, poſſit facere teſtamentum, & an teneatur aliquid donare Monaſterio ?
9 Vtrum Nouitij ante profeſſionem, ſibi ipſis, teſtamento, aliquot bona relinquere poſſint, ſeu præcipere vt ſibi dentur, poſt factam profeſſionem ?
10 Vtrum Nouitius iam profeſſus, generaliter loquendo, teſtamentum poſſit condere, ſeu ipſum explicare, & declarare, & voluntatem quam habuit in teſtamento à ſe facto, ante ſolemnem profeſſionem, aut poſt illam, reuocare ?

QVAESTIO XXIV.

De Nouitijs, quantum attinet ad ipſorum profeſſionem tacitam, ſeu expreſſam, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit profeſſio expreſſa, & quibus modis fiat ?
2 De ætate requiſita ad profeſſionem expreſſam.
3 Vtrum ſit neceſſarium, quod profeſſio expreſſa, fiat in manu Prælati, & illius qui Religioni poteſt incorporare, aut de ipſius licentia ?
4 Vtrum ad profeſſionem expreſſam, ſit neceſſarium, quod Prælatus vt ipſam recipiat, requirat conſilium ſuorum ſubditorum, aut quod id fiat cum conſenſu maioris partis Capituli ?
5 Vtrum ad profeſſionem expreſſam requiratur, quod fiat in Religione aliqua per Sedem Apoſtolicam approbata, & ſecundum aliquam certam & determinatam Regulam ?
6 Vtrum ad profeſſionem expreſſam, ſit neceſſarium, quod vouens promittat, atque profiteatur ea Religionis eſſentialia, atque ſubſtantialia vota ?
7 Quænam ſit profeſſio tacita, & quibus modis inducatur, & fiat ?
8 Vtrum profeſſio tacita induceretur olim, per hoc quod quiſpiam in probatione poſitus, ſe ingereret actibus, qui de iure, aut conſuetudine ſolummodo conueniebant profeſſis ;
9 Vtrum profeſſio tacita induceretur olim, ex ſola delatione habitus profeſſorum per annum, ſine exercitio actuum, qui erant profeſſorum proprij ?
10 Vtrum profeſſio tacita induceretur olim, per delationem habitus Nouitiorum per annum, indiſtincti diſtinctione patenti, ab habitu profeſſorum, diſtincti vero, aliqua diſtinctione occulta ?
11 Vtrum quando olim quiſpiam ſuſcipiebat habitum Nouitiorum, cum propoſito mutandi vitam abſolute, cenſendus eſſet iam profeſſus ?
12 Vtrum nunc, poſt Concilium Tridentinum, reperiantur prædictæ tacitæ profeſſiones, & aliquam vim habeant ?

QVAESTIO XXV.

De Nouitijs, quantum attinet ad diuerſum modum profitendi ipſorum expreſſe, in quatuordecim Articulos diuiſa.

1 Quotupliciter fieri contingat profeſſionem expreſſam ?
2 Vtrum qui in ſua profeſſione, promiſit ſeruare aliquam Regulam, perinde teneatur

teneatur ſub peccato, ad omnia quæ continentur in ipſa?
3 Vtrum ſit aliqua eſſentialis differentia, inter hos diuerſos profitendi modos, Profiteor ſeruare Regulam, & viuere ſecundum Regulam, & Promitto obedientiam, ſecundum talem, vel talem Regulam?
4 Vnde oriatur atque proueniat, quod in quibuſdam Regulis, quædam ſint præcepta, obligantia ſub mortali: in alijs vero non itas eadem exiſtente verborum forma?
5 Vtrum qui profitetur ſeruare aliquam Regulam, profiteatur ſeruare illam, ſecundum conſuetudinem, quæ in tali Religione viget; an vero ſimpliciter & abſolute?
6 Quænam ſit maior obligatio, voti, an iuramenti?
7 Vtrum omnia vota, includantur, & commutentur, in ſolemne Religionis votũ?
8 Vtrum in profeſſione ſolemni, peccata omnia dimittantur?
9 Quænam ſint à Summis Pontificibus ordinata, & conceſſa, debeantq. obſeruari, virtute noſtrorum priuilegiorum, pro recipiendis Nouitijs, tam quo ad habitum, quam quoad profeſsionem?
10 Vtrum illegitimitas, ſeu irregularitas, quæ ex illegitimitate prouenit, tollatur per expreſſam profeſsionem, factam in aliqua approbata Religione?
11 Vtrum Nouitiorum profeſsio, ex cauſa poſsit dilatari?
12 Vtrum peccet mortaliter, qui abſque cauſa denegat votum alicui Nouitio, volenti profiteri?
13 Vtrum Summus Pontifex poſsit diſpenſare, in voto ſolemni Religionis, obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis, quod emittunt Religioſi, in ſua ſolemni profeſsione?
14 Vtrum valeat & teneat profeſsio expreſſa, facta cum intentione mala, aut cum expreſsione alicuius illiciti, aut ſub conditione?

QVAESTIO XXVI.

De Religioſis profeſſis, quantum ad Votum obedientiæ, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Vtrum obedientiæ votum, ſit præcipuum, atque potiſsimum, inter tria eſſentialia, & ſubſtantialia vota?
2 Vtrum ſubditi teneantur, ſuis Superioribus & Prælatis, in omnibus, & per omnia obedire?
3 Vtrum ſubditi teneantur, obedire ſuis Superioribus & Prælatis, in actibus interioribus, & in ijs, quæ ſpectant, ad interiorem motum voluntatis?
4 Vtrum ad hoc, vt ſubditus teneatur, ſuo Superiori, ſiue Prælato obedire, ſufficiat, ſitq. ſatis, vt ipſius voluntas, atque intentio, vtcumque ſit illi nota?
5 Vtrum ſubditus obedire teneatur Prælato, quando dubitat, an id quod præcipitur, ſit contra Deum, nec ne?
6 Vtrum ſubditus, Prælato teneatur obedire, quando certus eſt, eſſe licitum, quod præcipitur: dubitat tamen, an Prælatus, id ſibi poſsit præcipere?
7 Vtrum ſubditus teneatur obedire Prælato, generaliter in omnibus, quæ ſunt ſecundum ſuam Regulam?
8 Vtrum ſubditi teneantur obedire, ſuis Superioribus & Prælatis, præcipientibus aliquid, contra ſuas ipſorum Regulas?
9 Vtrum ſubditi ſuis Superioribus atque Prælatis teneantur obedire, in ijs, quæ ſunt infra Regulam, vel præter Regulam?
10 Vtrum ſubditi teneantur obedire, ſuis Superioribus atque Prælatis, præcipientibus aliquid, quod ſit ſupra ipſorum Regulam?

Vtrum

11 Vtrum subditus potius teneatur obedire Prælato, & parti suæ spirituali, quam carnali?
12 Vtrum Fratres Minores, ex vi voti, & suæ Regulæ, strictius teneantur suis obedire Prælatis, quam reliqui aliarum Religionum alumni & professores?

QVAESTIO XXVII.

De Religiosis professis, quantum ad Votum castitatis, in sex Articulos diuisa.

1 Vtrum omnis Religiosus professus, necessario obseruare teneatur castitatem?
2 Vtrum si Religiosus, post solemnem professionem, de facto contrahat, reneat, & valeat matrimonium?
3 Quæ sit pœna Religiosi professi, de facto contrahentis; & ad quem huius delicti cognitio pertineat?
4 Vtrum per solemnem professionem, dissoluantur sponsalia de futuro, & matrimonium ratum, non consummatum de præsenti?
5 Vtrum viri Religiosi Societatis Iesu, post primam emissam professionem, possint matrimonium contrahere, & de facto contractum, an sit validum?
6 Vtrum post emissam professionem solemnem, ab Equitibus Ordinum Militarium, matrimonium post cōtractum sit nullum, & an peripsam matrimonium ratum, sed non consummatum dissoluatur?

QVAESTIO XXVIII.

De Religiosis professis, quantum ad Votum paupertatis, in decem & octo Articulos diuisa.

1 Vtrum Religiosus solemniter professus, habere possit proprium?
2 Vtrum valeat professio Monachi, siue Religiosi, facta cum ea conditione, vt liceat sibi proprium, & bona immobilia possidere?
3 Vtrum Summus Pontifex dispensare possit, in hoc quod Religiosus habeat proprium, stricto & rigoroso modo sumptum?
4 Vtrum Equites, atque Commendatarij Ordinum Militarium, cum quibus dispensatum est, vt possint ducere vxores, per eamdem dispensationem, seu aliam, possint habere proprium?
5 Apud quem remaneat proprietas, & dominium bonorum, quæ possident omnes in vniuersum Religiosi?
6 Vtrum Religiosi professi habere possint aliquem vsumfructum alicuius rei, si sibi relinquatur?
7 Vtrum Religiosus professus, de licentia & consensu Prælati, habere possit aliquam Ecclesiam & villam sibi vnitam, cum horto & aliis, seu aliquam hæreditatem ad vitam, ea lege, vt soluat Prælato, siue Monasterio certos reditus annuos, & cætera sibi relinquantur?
8 Vtrum Monachus, siue Religiosus habere possit peculium?
9 Vtrum Prælatus, subdito possit concedere peculium, vt expendat illud, in quos voluerit vsus?
10 Quem habeant vsum Religiosi, in rebus quibus vtuntur, & an vsus facti, possit à dominio separari?
11 Quænam sint de essentia paupertatis Euangelicæ, & ad quid obligetur quilibet Religiosus, ex vi voti suæ paupertatis?
12 Vtrum Prælatus expendere possit bona sui Monasterij, in quos voluerit vsus?
13 Vtrum Monachus siue Religiosus, habens peculium, de licentia sui Prælati, eleemosynas possit elargiri, seu aliquid donare, vendere, aut distrahere?
14 Quænam Superioris, siue Prælati licentia, sit necessaria, & sufficiat, ad hoc vt

vt Regularis, siue Religiosus possit dare, donare, vendere, aut rem aliquam in proprium sibi vsum destinatam, distrahere ?

15 Vtrum Religiosus, dans, donans, seu vendens, aut distrahens rem aliquam, aut habens multa superflua de licentia iniusta Prælati, committat peccatum proprietatis, seu incidat in pœnas proprietarij ?

16 Vtrum retinere, seu acquirere aliquid, sine licentia expressa, siue præsumpta Prælati, sit peccatum mortale ?

17 Quænam quantitas sit necessaria, & sufficiens ad hoc, vt dando, donando, recipiendo, aut retinendo aliquid sine licentia Prælati, censeri possit quod sit peccatum mortale ?

18 Quænam sit Religiosorum proprietariorum pœna ?

QVAESTIO XXIX.

De Fratribus Laicis, Conuersis, Oblatis, siue Donatis, in sex Articulos diuisa.

1 Vtrum Religionum Fratres laici, sint vere & proprie Religiosi ?

2 Vtrum Conuersi, Oblati, & Donati, sint proprie & vere Religiosi ?

3 Vtrum prædicti Conuersi, Oblati, & Donati, sint, ac dici debeant & possint personæ Ecclesiasticæ, & gaudeant priuilegio fori, & Canonis, si quis suadente diabolo ?

4 Vtrum supradicti Conuersi, & Oblati, siue Donati, matrimonium possint contrahere ?

5 Vtrum Conuersi, Oblati, & Donati, Religionum, siue Ecclesiarum secularium, petita licentia, licet non obtenta, ad alium strictiorem Ordinem possint transire ?

6 Vtrum huiusmodi Conuersi, Oblati, & Donati Monasteriorum, seu aliarum Ecclesiarum, debeant absolui ab Episcopis, an vero à proprijs Prælatis ?

QVAESTIO XXX.

De Religiosis professis, quantum ad facultatem reclamandi, & allegandi fuisse nullas, atque irritas, suas professiones, in sex Articulos diuisa.

1 Intra quod tempus Religiosi, possint reclamare, & allegare, se nulliter esse professos ?

2 Vtrum ille cuius professio fuit inualida, ob defectum ætatis, vel quia ante annum probationis expletum fuit facta, aut ob aliam similem causam, possit intra dictum quinquennium reclamare ?

3 Vtrum ille, qui à principio fecit professionem inualidam, propter aliquam, ex supradictis causis, per delationem habitus professorum per annum, & vltra, censeatur tacite esse professus; an vero possit intra quinquennium reclamare, & etiam post quinquennium ?

4 Vtrum qui descendens ex genere Iudæorum, Sarracenorum, aut Hæreticorum, quorum corpora intra quartam generationem, fuerunt concremata, & igni tradita contra Constitutiones, & contra expressum Motum proprium Pauli IV. & aliquorum summorum Pontificum in nostro sacro Minorum Ordine, fecit professionem expressam, sit nulliter professus, & possit intra quinquennium reclamare ?

5 Vtrum qui habens parentes, in extrema necessitate constitutos, assumpsit habitum, & fecit professionem, reclamare possit, & allegare eiusdem nullitatem ?

6 Vtrum prædicta reclamatio de nullitate professionis, possit fieri sine habitu; an vero necessario, sit facienda, retento habitu ?

QVÆ-

QVAESTIO XXXI.

De Religiosis professis, quantum ad transitum ad alios Ordines, in viginti quatuor Articulos diuisa.

1 Vtrum de vna Religione liceat ad aliam transire?

2 Vtrum liceat alicui Religioso, transire ad strictiorem Religionem, petita prius licentia à suo Prælato, quamuis non obtenta?

3 Quænam Religio debeat dici altior, atque perfectior, vt ex alia ad ipsam licite possit fieri transitus?

4 Vtrum quando aliqua Religio est deformata, & non ad vnguem seruatur, quod in ea profitetur, licitus sit transitus ex ipsa ad aliam, quæ secundum Regulam, & eiusdem Constitutiones, & statuta, in exteriori foro, sit minus stricta, atque perfecta?

5 Cuiusnam Prælati licentia requiratur ad hoc, quod sit licitus transitus ex vna Religione ad aliam?

6 Vtrum Prælati concedentes, vel negantes supradictas licentias, sine legitima causa, peccent mortaliter? Et quænam sit legitima causa, hac in re dispensandi?

7 Vtrum ex voo Ordine Mendicantium, ad alium, licite possit fieri transitus?

8 Vtrum ex Ordine Mendicantium, ad Ordinem Monachorum, licitus sit transitus, & cuiusnam Prælati licentia, ad id requiratur?

9 Vtrum ex Ordine Canonicorum Regularium, ad Ordinem Monachalem, seu Monachorum, licite possit fieri transitus?

10 Vtrum ex quolibet Ordine, ad Carthusiam, licite possit fieri transitus?

11 Vtrum specialiter ex nostro sacro Minorum Fratrum Ordine, licite possit fieri transitus ad Carthusiam?

12 Vtrum Monachus Casinienſis transire possit ad Carthusiam, non petita simul & obtenta licentia, à suis Superioribus?

13 Vtrum Prælati superiores Ordinum, & maxime Generales, inferiores Papa, in aliquo casu, & cum iusta causa, facultatem possint facere alicui sibi subdito, vt transeat ad largiorem Religionem?

14 Vtrum Regularis, habens licentiam à suo Prælato, transeundi ad alium Ordinem, ex iusta causa, non facta mentione de laxiore, sufficiat dicta licentia, ad transeundum ad laxiorem; an vero tantummodo debeat intelligi de alia Religione æquali, siue strictiori?

15 Vtrum si aliquis Ordo, siue Religio, reformetur ad strictiorem viuendi modum, teneantur qui eiusdem sunt, ibidem permanere: an vero possint iuste dispensari, in eo quod transeant ad alium, etiam laxiorem Ordinem?

16 Vtrum ille, qui fecit iuramentum, siue emiſit vorum, de non transeundo ad aliam Religionem, etiam arctiorem, teneatur illud adimplere?

17 Quam diligentiam facere teneatur Religiosus, qui habet licentiam, & facultatem transeundi ad aliquem Ordinem non Mendicantium, si non inuenerit aliquem Mendicantem, qui eum velit recipere?

18 Vtrum transiens ad aliam Religionem, de licentia sui Prælati, iusta de causa data, si pœniteat, aut alibi non recipiatur, iterum debeat, à priori Religione admitti?

19 Vtrum transiens ad aliam Religionem indebite, & non eo modo, quo in superioribus Articulis est dictū, sit dijudicādus apostata, atque vt talis puniendus?

20 Vtrum Religioso habenti licentiam, vt ad aliam Religionem se transferat, si nullam omnino inueniat, quæ ipsum recipiat, & propter legitimas causas, noluerit ad primā Religionem reuerti, licitū sit, Religionem nouā adinuenire?

Vtrum

21 Vtrum Religiosus, translatus de vna Religione ad aliam, debeat esse de nouo Nouitius, atque in eadem profiteri ?
22 Vtrum translatus de vno ad alium Ordinem, vt sit Prælatus, debeat necessario, ibidem de nouo profiteri ?
23 Vtrum Monachus, translatus de vna Religione ad aliam, debeat sedere in Capitulo, iuxta tempus, in quo emisit professionem in illa; an vero iuxta tempus, quo professus fuit in priori Monasterio ?
24 Cui cedant bona Religiosi, transeuntis ex vna in aliam Religionem, & an transiens in aliam Religionem, possit secu deferre ea, quæ habebat in prima?

QVAESTIO XXXII.

De Religiosis professis, quantum ad clausuram, ab eisdem obseruari præceptam, ita quod non possint sine licentia exire extra clausuram sui Monasterij, in octo Articulos diuisa ?

1 Vtrum clausura Monachis atque Religiosis indicta, sit de iure naturali, & diuino; an vero solummodo de iure humano, Papali, & positiuo ?
2 Quando & quomodo peccet Regularis, siue Religiosus, sine sui Prælati licentia, exeundo à clausura sui Monasterij ?
3 Vtrum Monachus, siue Religiosus manere possit extra Monasterium, de licentia sui Prælati, iusta de causa data, eiq. indulgere Prælatus, vt quæcumque sic viuens acquisierit, in quos voluerit vsus conuertat ?
4 Vtrum Prælatus alicuius Religionis, possit recipere Fratrem alterius Religionis strictioris, animo non retinendi eumdem in Claustro Monasterij: sed statim post receptionem, & habitus assumptionem, dandi illi facultatem, vt perpetuo, siue ad multos annos, viuat extra Monasterij claustrum, quærendo sibi necessaria, propria industria, siue ex mendicitate ?
5 Vtrum aliquis Monachus, seu Religiosus, possit manere extra Monasterium, vt inseruiat alicui beneficio, seu Ecclesiæ Regulari, aut seculari ?
6 Vtrum Canonicus Regularis, Canonicè obtinens Ecclesiam parrochialem, teneatur in ea potius residere, quam in sua Regulari ?
7 Vtrum ob necessitatem Parentum, licentia possit præstari Religioso, vt maneat extra Monasterium, habitu retento ?
8 Vtrum Religiosus, de licentia sui Prælati, ad subueniendum suis parentibus, manere possit extra Monasterium, dimisso habitu ?

QVAESTIO XXXIII.

De Monasterijs Religiosorum, quantum ad ipsorum constructionem, ædificationem, seu reædificationem, in octo Articulos diuisa.

1 Vtrum Regulares ædificare possint Monasteria de nouo, sine licentia Papæ, atque Ordinarij ?
2 Vtrum Monasterium ædificatum, seu Ecclesia, mutari possit de vno in alium locum, sine licentia Papæ, & Diœcesani ?
3 Vtrum priuilegium, concessum alicui Religioni, ad ædificandum Monasteria, sine licentia Ordinarij, ex non vsu per decennium amittatur ?
4 Vtrum possint ædificari aliqua Monasteria, nostris Domibus conuicina ?
5 In quo casu sint excommunicati Mendicantes, qui sine licentia Papæ, vel priuilegio, noua loca ad habitandum recipiunt, vel mutant, seu alienant, hactenus recepta ?
6 Quodnam sit melius, Deo acceptius, & magis gratum, Monasterium, seu Ecclesiam Regularem, sed maxime Mendicantium, ædificare: an Collegiatam secularem constituere, cæteris paribus ?

Vtrum

7 Vtrum si quis, suo testamento legauit, vt Monasterium alicuius Ordinis, suis expensis, certo quodam loco construatur, & ibi non possit construi, sit in alio loco construendum, atque ædificandum?
8 Vtrum si quis in suo testamento statuat, quod de suis bonis fiat aliquod Monasterium, in hac dispositione, Moniales, Fratribus debeant præferri, & prædictum Monasterium construi, & ædificari, pro Monialibus potius, quam pro Fratribus?

QVAESTIO XXXIV.

De Monasterijs, quantum attinet ad ipsorum destructionem, seu desertionem, in tres Articulos diuisa.

1 Vtrum Ecclesia, siue Monasterium, semel Deo dicatum, possit aliqua ratione destrui, & deseri, atque in profanos vsus commutari?
2 Vtrum locus Ecclesiæ, seu Monasterij destructi, & à Fratribus deserti, pertineat ad ipsos Fratres, an vero ad ipsius fundatores & Patronos?
3 Quibusnam Monasterij destructi bona, debeant adiudicari?

QVAESTIO XXXV.

De Collegijs, tam virorum, quam mulierum, in Congregatione viuentium, in quatuor Articulos diuisa.

1 Quidnam sit Collegium, & vnde dicatur?
2 Quotuplex sit Collegium?
3 Vtrum facere aliquod Collegium, sit licitum, an vero illicitum?
4 Vtrum sit licitum Collegium aliquorum hominum, vel mulierum, in congregatione viuentium, tria substantialia, Religionis vota emittentium, si nullum viuendi modum, à Sede Apostolica approbatum habeant, siue profiteantur?

QVAESTIO XXXVI.

De Fratribus, atque Monialibus, Tertijs, in septem Articulos diuisa.

1 Quisnam primus Sanctorum omnium, Tertiariorum Fratrum, atque Monialium, Ordinem adinuenit, siue instituit?
2 Vtrum in alijs quoq. Ordinibus, siue Religionibus, reperiantur Fratres, & Sorores dicti Tertij Ordinis?
3 Vtrum supradicti Fratres Tertiarij, & Sorores, sint vere & proprie Religiosi, & Religiosorum proprie comprehendantur nomine?
4 Quinam Fratrum, siue Sororum supradicti Tertij Ordinis, perfruantur gratijs, priuilegijs, atque immunitatibus, eisdem concessis?
5 Quo habitu debeant indui præfati Fratres, atque Sorores Tertij Ordinis, Seraphici Patris nostri Francisci, tam Religiosi, quam seculares?
6 Quibusnam subijciantur, atque subijci debeant, supradicti Fratres Tertiarij, & Sorores nostri Tertij Ordinis, & per quos debeant gubernari?
7 Vtrum nunc inueniantur in Hispaniarum partibus, aut recipi possint huiusmodi Fratres, & Sorores Tertiariæ seculares?

QVAESTIO XXXVII.

De Officio diuino, & obligatione recitandi ipsum, & horas Canonicas, in viginti Articulos diuisa.

1 Quidnam sit diuinum officium, & vnde ortum atque originem duxerit?
2 Quotnam sint horæ Canonicæ, ab Ecclesiasticis, & Religiosis viris recitandæ?
3 De congrua horarum Canonicarum institutione, & diuisione.
4 Fueritne expediens, quod in Ecclesia sancta nostra, Matutinum & Laudes

medijs noctibus canerentur, & dicerentur?
5 An fuerit expediens, vt in Eccleſijs ſupradictæ horæ, nocturnæ pariter & diurnæ, in Choro, alta & ſonora voce, ab Eccleſiaſticis, & Religioſis viris, canerentur, & dicerentur?
6 Quonam modo in Eccleſijs, & Eccleſiaſticorum, atque Religioſorum Choris, Pſalmi, & diuinæ Laudes ſunt decantandæ? & an ſit quandoq. licitus cantus organicus?
7 Quinam teneantur dicere, ſeu recitare Officium diuinum?
8 Vtrum omnes ſupradicti, teneantur dicere & recitare Officium diuinum ſtatutis horis?
9 An liceat inuertere, ſeu immutare, horarum Canonicarum Ordinem?
10 An ſit peccatum, orare ſeu recitare diuinum Officium & Canonicas horas, ſedendo, ſtando, deambulando, &c.?
11 Qua attentione ſit recitandum, & perſoluendum diuinum Officium, & an actualis attentio ſemper requiratur?
12 Qualiter ſit intelligenda conceſsio Leonis X. circa defectus occurrentes in Officio diuino?
13 An in dicendis & recitandis horis, ſit neceſſario ſeruandus ordo Breuiarij Eccleſiæ Romanæ, atque eidem ſe omnes Clerici & Religioſi debeant conformare?
14 Vtrum Officium diuinum ſit ſemper perſoluendum in Eccleſia, ſeu in loco ſacro?
15 Vtrum omittens recitare ſemel ſeptem horas Canonicas, peccet vnum peccatum; an vero plura?
16 Vtrum Prælati diſpenſare poſsint cum ſuis ſubditis infirmis, in recitando diuino Officio?
17 Vtrum Officium diuinum poſsit dici mentaliter, in toto, aut pro magna parte?
18 Vtrum Religioſus præfectus alicui Eccleſiæ ſeculari, poſsit, aut teneatur illius Officium recitare?
19 Vtrum ratione alicuius negotij, aut rei grauis, poſsint Fratres diuinum Officium immutare?
20 Vtrum defectus commiſſi in recitando diuino Officio, per aliquid poſsint ſuppleri?

QVAESTIO XXXVIII.

De Ordinibus ſacris, quantum ad Epiſcopos, & alios Prælatos, habentes facultatem dandi & conferendi ipſos, in decem Articulos diuiſa.

1 Quid, & quotuplex ſit Ordo ſacer?
2 Vtrum Regulares & Religioſi, neceſſario debeant ordinari, à proprijs Epiſcopis, in quorum diœceſibus commorantur?
3 Vtrum Epiſcopi ordinare poſſint Regulares in ſuis domibus, ſine licentia Epiſcoporum, in quorum diœceſibus eorum Monaſteria ſunt conſtructa, & ædificata?
4 Vtrum Epiſcopi ordinare poſſint Regulares, ſacris Ordinibus, extra tempora?
5 Vtrum Epiſcopi poſſint Regularibus, in vna & eadem die, duos ſacros Ordines conferre?
6 Vtrum Epiſcopi ordinare poſſint Regulares, ſeu alios, non ſeruatis temporum interſtitijs?
7 Quibuſnam incumbat, in ſupradictis interſtitijs diſpenſare? Prælatis Regularibus, an vero Epiſcopis?
8 Quænam ſit cauſa ſufficiens, ad diſpenſandum in interſtitijs prædictis?

9 Vtrum Monachalium Religionum Abbates, & maxime benedicti, sibi subditis minores Ordines possint conferre?

10 Vtrum omnes Ordines tam maiores, quam minores, sint, diciq. debeant, vnum tantum sacramentum, an vero plura?

QVAESTIO XXXIX.

De Ordinibus sacris, quantum ad personas ordinandas & promouendas, in decem Articulos diuisa.

1 Vtrum ante legitimam ætatem, aliqui ordinari possint?

2 Vtrum anni prædicti, requisiti iuxta Concil. Trid. ad suscipiendos sacros Ordines, requiratur necessario, quod sint completi, an vero sufficiat, quod sint incepti?

3 Vtrum Regulares ordinari possint absque literis dimissorijs, & cuiusnam esse debeant, proprij Prælati, an vero Episcopi dioecesani?

4 Vtrum habitis literis prædictis commendatitijs, siue dimissorijs suorum Prælatorum, coram Episcopis, Regulares præsentati, ab eisdem possint, aut debeant examinari?

5 Vtrum Religiosi Societatis Iesu, sine titulo beneficij, aut patrimonij, possint & debeant ordinari?

6 Vtrum Regularis, ordinatus extra tempora, seu ante legitimam ætatem, aut sine literis dimissorijs, sit ipso facto suspensus?

7 Vtrum qui initiatur prima Tonsura, & minoribus Ordinibus extra tempora, aut non seruatis interstitijs, vel sine literis dimissorijs, aut cum falsis, sit ipso facto suspensus?

8 Vtrum Prælatus Regularis, potestatem habens ad dispensandum, cum aliquo sibi subdito ad omnes Ordines, concessa licentia ad minores quatuor, & ad Subdiaconatum, vsus fuerit dispensare, vt promoueri possit postmodum etiam eo mortuo, ad omnes alios?

9 Quinam actus sint iure prohibiti actualiter suspensis, in quibus se exercendo, atque intromittendo, efficiuntur irregulares?

10 Vtrum ordinatus ante legitimam ætatem, & factus propterea suspensus, perueniendo ad eam, ministrare possit absque vlla aliqua, desuper accepta dispensatione, suumq. Ordinem solemniter exercere?

QVAESTIO XL.

De celebratione Missarum, & his quæ ad Missam rite ac recte celebrandam spectant, in quatuordecim Articulos diuisa.

1 Quidnam sit Missa, quæ in nostra sancta Ecclesia quotidie celebratur?

2 Vnde ortum & originem duxerit Missa, quæ in sacra nostra Ecclesia celebratur?

3 Quænam sint Missæ partes principales, & præcipuæ, & qualiter ipsa celebranda sit?

4 Vtrum fuerit expediens in Ecclesia, quod Sacerdotes ad Missam celebrandam, sacris vterentur vestibus?

5 Quisnam possit celebrare Missam?

6 Quænam sit materia & forma sacramenti Eucharistiæ, & qualiter sit disponenda, & præparanda, ad dicendam, & celebrandam Missam?

7 An Sacerdotes teneantur quotidie celebrare?

8 An sit licitum, eadem die, plures Missas celebrare?

9 In quo loco sit celebranda Missa, & an in altari portatili possit celebrari?

10 Vtrum Missa, noctu & ante lucem, possit celebrari?

Vtrum

11 Vtrum post meridiem, aliquando liceat Missam celebrare?
12 Vtrum liceat, Missam celebrare, ante Matutinum, seu antequam Laudes dicantur?
13 Vtrum Missa necessario dici debeat à Sacerdotibus ieiunis?
14 Vtrum nocturna pollutio impediat Missæ celebrationem?

QVAESTIO XLI.

De Missæ altissimo mysterio, quatenus est sacrificium, in vigintiquatuor Articulos diuisa.

1 Vtrum Missa sit sacrificium?
2 Vtrum in Missæ sacrificio, principalis Sacerdos, & offerens, sit Christus Dominus?
3 Vtrum in sacrosancto Missæ sacrificio sint etiam offerentes alij à Christo Domino & à Sacerdotibus, Missam dicentibus, aeque sacrificantibus?
4 Vtrum Missæ sacrificium, possit pro alijs, ab offerentibus offerri?
5 Vtrum sacrificium Missæ, debeat & possit, pro omnibus hominibus, modo viuentibus, etiam infidelibus, offerri, & etiam pro defunctis?
6 Vtrum hoc Missæ sacrificium, aliqualem habeat effectum ex opere operato, in illis pro quibus offertur?
7 Vtrum sacrosanctum Eucharistiæ sacrificium, sit, aut esse possit fructuosum, alio modo, quã supradictis, nempe ex opere operato, aut ex opere operantis?
8 Vtrum hoc Eucharistiæ sacrificium conferat primam gratiam, & remissionem culpæ mortalis, per se, atque ex sua primaria institutione, seu quod dicitur ex opere operato?
9 Vtrum Eucharistia, siue Missæ sacrificium, ex opere operato, & per se conferat, ad habitualis gratiæ augmentum?
10 Vtrum Missæ sacrificium, remittat peccata venialia, ex opere operato?
11 Vtrum Missæ sacrificium, ex opere operato, valeat ad remissionem pœnæ correspondentis peccatis mortalibus, seu venialibus?
12 Vtrum hoc Missæ sacrificium, valeat etiam quoad bona temporalia, & quo modo?
13 Vtrum prædictum sacrificium, habeat aliquem effectum, ex opere operato, in omnibus offerentibus ipsum?
14 Vtrum Missæ sacrificium habeat effectum, ex opere operato, in his pro quibus offertur, non ponentibus obicem?
15 Vtrum omnis Sacerdos & Missam dicens, teneatur quoties sacrificat, applicare aliquam partem sacrificij sui, ex opere operato, pro tota Ecclesia, vt inter eius membra diuidatur, iuxta proportionem Deo cognitam, fundatam forsitan, in singulorum deuotione, & dispositione?
16 Quando Sacerdos ob incuriam, seu ignorantiam, non applicat sacrificij sui fructum, vel ei applicat, qui non indiget, aut non est capax, quid fiet de tali fructu?
17 Vtrum personæ priuatæ offerentes simul cum Sacerdote, possint fructum suum alijs applicare, aut pro alijs offerre?
18 Quænam sint necessario requisita, in eo pro quo sacrificium offertur, vt in ipso habeat effectum ex opere operato?
19 Vtrum Missæ sacrificium, sit intensiue infinitum?
20 Vtrum effectus huius sacrificij, sit infinitus, saltem extensiue, ita vt oblatum pro multis, tantum valeat singulis, ac si esset oblatum pro vno solo?
21 De quo Sancto aut Festo, vt plurimum debeant dici, ac celebrari Missæ?
22 Vtrum Missa mali Sacerdotis, tantum valeat ac boni?

23 Quænam ſint iuſta Miſſarum ſtipendia?
24 Vtrum Epiſcopi, & Religionum Prælati Generales, ex cauſa poſſint reducere Miſſas, quæ dicuntur Capellarum, ſeu Anniuerſariorum, ad minorem numerum?

QVAESTIO XLII.

De Religioſis, quantum ad adminiſtrationem ſacramenti Euchariſtiæ, in octo Articulos diuiſa.

1 Vtrum Religioſi & Regulares, adminiſtrare poſſint ſecularibus, ſacramentum Euchariſtiæ, abſque licentia Parrœcianorum?
2 Vtrum ſit aliquod priuilegium Apoſtolicum, conceſſum Regularibus, ſiue Religioſis, vt poſſint fidelibus laicis, hoc ſacramentum Euchariſtiæ adminiſtrare?
3 Vtrum deficiente Parrocho, & vrgente exiſtente aliqua neceſſitate, Religioſi poſſint infirmos communicare, in mortis articulo, ſine Parrochi ſpeciali licentia & priuilegio?
4 Vtrum Sacerdotes ſeculares, in noſtris Conuentibus celebrantes, ſacramentum Euchariſtiæ ſecularibus miniſtrare poſſint?
5 Vtrum Epiſcopi poſſint agere contra Religioſos, qui ſacramẽtum Euchariſtiæ, & alia Sacramenta in ſuprad. Clement. prohibita, ſine Parrochorum licentia, adminiſtrauerint?
6 Vtrum Religioſi, in partibus Indiarum exiſtentes, & adminiſtrantes ſacramentum Euchariſtiæ, & alia Eccleſiaſtica ſacramenta, de licentia Hiſpaniarum Regum, in id auctoritatem habentium, incidant in excommunicationem, ſuprad. Clement. & contra ipſos Epiſcopi poſſint agere, declarando, eos eſſe excommunicatos?
7 Vtrum ad adminiſtrandum Euchariſtiæ ſacramentum, & alia Eccleſiaſtica ſacramẽta, prohibita in ſuprad. Clem. ſufficiat licentia Parrochi excõmunicati?
8 Vtrum Diaconus, ſiue ſit ſecularis, ſiue Religioſus, Euchariſtiæ ſacramentum poſſit miniſtrare?

QVAESTIO XLIII.

De Regularibus ſiue Religioſis, quantum attinet ad facultatem adminiſtrandi ſacramentum Baptiſmi, in ſex Articulos diuiſa.

1 Vtrum Monachi, ſiue Religioſi, baptizare poſſint?
2 Vtrum Monachi, ſiue Religioſi, in partibus Indiarum exiſtentes, baptizare poſſint ſine Parrochorum licentia?
3 Vtrum Religioſi, in partibus Indiarum, baptizare poſſint extra Eccleſias, aut ſine ſolemnitate?
4 Vtrum Religioſi, in ſupradictis partibus, in baptiſmo vti poſſint Oleo ſancto, & Chriſmate antiquis?
5 Vtrum Religioſi ſiue Regulares, in Indiarum partibus, eſſe poſſint Parrochi, ſiue Curati?
6 An Epiſcopis ſiue Curatis, aliqua irrogetur iniuria, ex hoc quod Religioſi in Indiarum partibus, Parrochorum, & Curatorum munus & officium exerceant?

QVAESTIO XLIV.

De Religioſis & Regularibus, quantum attinet ad ſacramentum Confirmationis in duos Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Confirmationis Sacramentum?

Vtrum

4 Vtrum Regulares & Religiosi, ex commissione & dispensatione summi Pontificis, esse possint ministri sacramenti Confirmationis?

QVAESTIO XLV.

De Regularibus & Religiosis, quantum ad facultatem administrandi sacramentum Pœnitentiæ, in quatuordecim Articulos diuisa.

1 Vtrum Religiosi & Regulares, secularium confessiones possint audire?
2 Vtrum fuerit licitum, aut conueniens, quod Regularibus, siue Religiosis, à summis Pontificibus, aliqua fuerint concessa priuilegia, & facultates, quibus secularium possent confessiones audire?
3 Vtrum qui ex priuilegio confitentur Religiosis, teneantur suis Parrochianis, seu Presbyteris Parrochialibus, postea iterum confiteri?
4 Fuerintne aliqua priuilegia de facto, Religiosis, siue Regularibus concessa, quibus secularium confessiones possint audire?
5 Qualiter Regularium Confessorum, coram Episcopis, præsentatio sit facienda, quò secularium confessiones, possint audire?
6 Vtrum Clementina Dudum, de sepulturis, derogata, aut reuocata fuerit per Concil. Trident. quantum attinet & spectat, ad Confessariorum Regularium coram Episcopis & Ordinarijs faciendam præsentationem?
7 Vtrum Confessariorum Regularium præsentatio, & approbatio, sit perpetua?
8 Vtrum præsentatio & approbatio Confessariorum, facta in vno Episcopatu, generaliter sufficiat, pro omnibus Episcopatibus?
9 Vtrum Confessores Regularium, in sacra Theologia graduati, & Lectores, ab Episcopis debeant & possint examinari, ad audiendas secularium cõfessiones?
10 Vtrum approbatio Confessariorum Regularium, sine iusta & legitima causa, ab Episcopis Ordinarijs possit ad certum locum, tempus, atque personas restringi, & limitari?
11 Vtrum Confessarij Regularium, sine suorum Superiorum aut Prælatorum licentia, secularium confessiones possint audire?
12 Vtrum confessiones factæ Sacerdotibus simplicibus, non approbatis per suos Prælatos & Superiores, nec expositis, vt secularium confessiones possint audire, approbatis autem ab Episcopis Ordinarijs, sine eorum scientia, & licentia, sint validæ, an vero irritæ & nullæ?
13 Vtrum Regularis, à suo Prælato semel examinatus & approbatus, atque ab Episcopo expositus & præsentatus, à quo etiam audiendi confessiones licentiam, & approbationem obtinuit, si postea prohibeatur, & confessiones audire interdicatur, aliqua iusta de causa, secularium confessiones possit audire; & an confessiones sibi factæ sint validæ?
14 An Confessarij Regularium supradicti, à suis Superioribus expositi, & Episcopis præsentati, ab eisdemq. approbati, virtute suorum priuilegiorum, omnium secularium possint confessiones audire?

QVAESTIO XLVI.

De Confessarijs Regularium, quantum attinet ad facultatem absoluendi seculares, à censuris, & casibus reseruatis, in duodecim Articulos diuisa.

1 Vtrum summi Pontifices potuerint concedere facultatem, Confessarijs Regularibus, absoluendi à casibus etiam Episcopis reseruatis, & an in hoc aliqua fuerit ipsis irrogata iniuria?
2 Vtrum Confessores Regulares, præsentati, secundum formam Clement. Dudum, possent olim absoluere, ab omnibus casibus Episcopis reseruatis de iure

& specialiter, possentq. illud hodie, si de nouo, per Constitutionem S.D.N. Clem. VIII. non id sibi fuisset prohibitum ?
3 Quænam fuerint olim priuilegia, Confessarijs Regularibus concessa, absoluendi à casibus, iure & specialiter Episcopis reseruatis ?
4 Vtrum supradicta priuilegia, ante prædictam reuocationem Clement. VIII. & alias, de quibus facta est mentio, iam per Concil. Trid. fuerint reuocata ?
5 Vtrum aliqua fuerint olim priuilegia, Confessarijs Regularibus concessa, absoluendi etiam à casibus Papæ, & summo Pontifici reseruatis ?
6 Vtrum per supradicta priuilegia, olim, & nunc per Bullam Cruciatæ in partibus, quibus viger, Confessarij Regulares absoluere possint nominatim excommunicatos, aut manifestum percussorem Clerici, in foro conscientiæ ?
7 Quid significetur, siue importetur, per absolutionem factam in foro conscientiæ ?
8 Qualiter se gerere debeant, circa sacramenta, & alia, qui absoluti sunt in foro conscientiæ tantum ?
9 Quid importetur, atque significetur, per absolutionem, quæ communiter dicitur, à culpa, & à pœna ?
10 Vtrum Religiosi, siue Regulares, simplices dumtaxat Sacerdotes, absoluentes ab excommunicatione minoris, incidant in excommunicationem maiorem, positam in suprad. Clem. 1. de priuileg. contra absoluentes, sine auctoritate, ab excommunicatione ?
11 Vtrum Confessarij Regulares, vbi publicatur Bulla Cruciatæ, seu virtute suorum priuilegiorum, antequam reuocarentur, quoad absolutionem à casibus Papæ, & Episcopis reseruatis, seculares non habentes ipsam, à censuris & casibus reseruatis possint absoluere ?
12 Vtrum Confessarij Regulares, audientes secularium confessiones, si habeant priuilegium, teneantur pœnitentes à casibus reseruatis, sibi confessis, necessario absoluere ?

QVAESTIO XLVII.

De Confessarijs Regularium, quantum attinet ad facultatem dispensandi cum secularibus, in impedimentis, & votis, aut vota ipsa commutandi, in sex Articulos diuisa ?

1 Vtrum Confessiones Regularium, per Prælatos suos expositi, atque ab Episcopis approbati, ad petitionem debiti, cum incestuosis secularibus possint dispensare ?
2 Vtrum Confessarij Regulares possint similiter dispensare, vt petant debitum, coniugati, astricti voto castitatis ?
3 Vtrum Confessarij Regulares, virtute prædictorum priuilegiorum, seu aliorum, possint in votis secularium dispensare ?
4 Vtrum supradicti Confessores Regulares, possint commutare omnia secularium vota ?
5 Vtrum prædicti Confessores Regulares, possint dispensare, in iuramentis, seu iuramenta ipsa commutare ?
6 Vtrum in votis pœnalibus, possint supradicti Confessores dispensare, aut ea commutare ?

QVAESTIO XLVIII.

De Religiosis, siue Regularibus, quantum attinet ad administrationem Matrimonij, in duos Articulos diuisa.

1 Vtrum Sacerdos Regularis esse possit minister sacramenti Matrimonij ?

Vtrum

6 Vtrum Sacerdotes Regulares, Matrimonia, sine proprij Parrochialis Presbyteri licentia ministrantes, aut solemnizantes, ipso facto sint excommunicati?

QVAESTIO XLIX.

De Sacerdotibus Regularibus, quantum attinet ad facultatem, administrandi sacramentum Extremæ vnctionis, in duos Artic. diuisa.

1 Vtrum Sacerdotes Regulares secularibus, sine licentia proprij Parrochi, sacramentum Extremæ vnctionis possint administrare?

2 Quibusnam sit danda, atque conferenda Extrema vnctio?

QVAESTIO L.

De Religiosis & Regularibus, quantum attinet ad exercendum officium, & ministerium prædicandi, in duodecim Articulos diuisa.

1 Vtrum Religiosi & Regulares, sine suorum Superiorum, & Prælatorum licentia possint prædicare?

2 Vtrum Prædicatores Regulares, coram Episcopis debeant præsentari, & ab eisdem possint examinari? aut etiam reprobari?

3 Vtrum Prædicatores Regulares prædicare possint, inuitis & contradicentibus Episcopis?

4 Vtrum Parrochi, Fratribus dare possint licentiã ad prædicandum? & Ab Prædicatoribus Regularibus, virtute suorum priuilegiorum, seu aliarum licentiarum, in aliquo casu, in suis Ecclesijs, ipsis contradicentibus, possint prædicare?

5 De conditionibus & qualitatibus Prædicatorum Regularium, & qualis illi esse debeant?

6 Qualis esse debeat Prædicatorum doctrina, peculiarisque materia, de qua vagare debeant in suis prædicationibus, atque concionibus, & a quibus debeant abstinere?

7 Vtrum Episcopi possint procedere contra Prædicatores, errores, scandala, atque diuinationes prædicantes, seu ipsos, vel alios Prælatos, & Iudices, leuiter, & temerarie reprehendentes?

8 An possint Episcopi, & Ecclesiarum Prælati prohibere, ne Parrochiani veniant ad audiendas Prædicatorum Regularium concliones?

9 Vtrum Prædicatores, semel Episcopis præsentati, aliunde examinati, & approbati, ab eis iterum compelli possint, vt præsententur, seu ab eorum successoribus?

10 Vtrum Prædicatores Regularium, audientibus ipsorum conciones, aliquas indulgentias possint concedere?

11 Sitne Prædicatoribus Regularibus concessum aliquod priuilegium, pro anticipando, seu postponendo diuino officio?

12 Vtrum sit aliquod priuilegium, Prædicatoribus Regularibus concessum, pro non stricte seruanda forma ieiunij?

QVAESTIO LI.

De Apostatis & fugitiuis, qui post factam solemnem professionem, sine suorum Prælatorum, ac Superiorum licentia, è Monasterijs recesserunt, in octo Articulos diuisa.

1 Vtrum quicumque Religiosus, post solemnem professionem factam, sine sui Superioris licentia, è Monasterio recedit, censendus sit apostata, proprie, atque in rigore loquendo?

2 In quas pœnas incidant, eiusmodi Apostatas, & Fratres fugitiuos recipientes?

3 Quibusnam conueniat, eiusmodi Apostatas, & Fratres fugitiuos recolligere, & con-

& constringere, vt ad propriας Religiones, siue Monasteria reuertantur?
4 Qualiter Prælati Regulares, procurare teneantur, vt Fratres apostatæ, & fugitiui, ad sanam mentem redeant, & ad propria Monasteria reuertantur?
5 Vtrum apostatæ & fugitiui, ad Ordinem reuertentes, benigne sint admittendi & recipiendi, & qualiter cum eis sit agendum à Superioribus & Prælatis?
6 Vtrum Prælati Regulares, apostatis & fugitiuis licentiam possint præstare, vt transferantur ad alios Ordines?
7 Cui cedant apostatarum, & Fratrum fugitiuorum bona?
8 Vtrum Monasterium teneatur, soluere apostatarum & fugitiuorum debita, ex bonis, quæ secum detulerunt, seu quæ apud illos remanserunt?

QVAESTIO LII.

De electis ab Ordine, & his quæ ad eorum expulsionem spectant, in octo Articulos diuisa.

1 Vtrum Prælati Regulares, propter aliqua crimina, atque delicta grauia, auctoritatem & facultatem habeant, ejiciendi & expellendi Religiosos ab Ordine, & ad quos pertineat huiusmodi potestas?
2 Quænam sint crimina, atque delicta, propter quæ Religiosi ab Ordine expelli possint?
3 Quid facere debeant electi ab Ordine, & an Prælati possint eos compellere, aliàm vt ingrediantur Religionem?
4 Cui maxime subdebeant subiecti eiusmodi expulsi & ejecti ab Ordine, per sententiam diffinitiuam?
5 Vtrum electis supradictis, teneantur addoctrinandam Regularem vitam, & Regulam quam seruarunt, & quam acquirant, si aliqua ducerentur bona, & an existentes in sæculo prædicare possint, & confessiones audire?
6 Vtrum electi ab Ordine, si sint Subdiaconi, aut alio sacro Ordine insigniti, ad alios possint promoueri?
7 An Prælati Regulares, eiusmodi electos, si conuertantur, atque humiliter expetant subditum, teneantur necessario, ad Ordinem recipere?
8 Vtrum Prælati Regulares interdum, ob aliqua crimina æque delicta, subditos suos, indè ejectos possint damnare?

Finis Indicis Quæstionum, & Articulorum.

INDEX

INDEX CONCLVSIONVM & rerum notabilium, quæ in hoc Primo Tomo Manualis Prælatorum Regularium continentur.

A

Absolutio in foro conſcientiæ, quidnam ſit, & quem effectum operetur. pag. 678. & 679

Abſolutio, quæ dicitur à culpa & à pœna, quidnam ſit, & quem effectum operetur 680. & 681

Actus, iure prohibiti, qualiter ſuſpenſi, in quibus ſe intromittendo, efficiuntur irregulares, quinam ſint. 535. & 536

Attentio, qualis ſit neceſſaria, & ſufficiat, in recitando diuino officio 486. cum ſequenti.

Anni requiſiti iuxta Concilium Trident. ad ſuſcipiendos ſacros Ordines, an requiratur neceſſario, quod ſint completi, an vero ſufficiat, vt ſint incæpti. 528

Apoſtoli & Diſcipuli Chriſti, an habuerint in hoc mundo, proprium aliquod in communi. 109. & 110

Apoſtaſia, quidnam ſit, & vnde dicatur. pagi 718

Apoſtaſia eſt triplex, à fide, ab obedientia, & à Religione. ibid.

Apoſtata, an ſit diu dicendus Religioſus, qui tranſiit ex vna Religione ad aliam indebite, & non ſeruatis debitis circumſtantijs. 426

Apoſtata, vere & proprie loquendo, an dicatur quicumque Religioſus, poſt ſolemnem profeſſionem factam, exiens à Monaſterio ſine ſuorum Prælatorum licentia. 718. cum ſeq.

Apoſtata, in foro exteriori, quinam dicatur 721

Apoſtatæ & Fratres fugitiuos recipientes, in quas incidant pœnas. 722. & 723

Apoſtatas & Fratres fugitiuos recolligere, vt ad proprias Religiones conuertantur, quibuſnam conueniat. 724

Apoſtatas & fugitiuos, Prælati Regulares, qualiter procurare teneantur recolligere, & vt ad ſanam mentem redeant. 726

Apoſtatæ & fugitiui, ad Ordinem reuertentes, qualiter ſunt recipiendi. 727

Apoſtatæ & fugitiui, ſtatim ac redeunt, haudquaquam ſunt ordinandi. 728

Apoſtatis & fugitiuis an poſſint licentiam præſtare Prælati, vt ad alias Religiones transferantur. 729

Apoſtatarum & fugitiuorum bona, cui cedant. 730. & 731

Apoſtatarum & fugitiuorum debita, Monaſterium an teneatur ſoluere. 732. & 733.

C

Canonicorum Regularium Religio, quo tempore, & à quo ortum & originem duxerit 50

Canonicorum Regularium, plures, atque diuerſæ familiæ reperiuntur in Eccleſia. 51

Canonici Regulares, an vere & proprie ſint, & dici debeant Religioſi. 93

Canonicus Regularis, poſſidens aliquam Eccleſiam Parrochialem, an teneatur potius in eadem reſidere, quam in Monaſterio. 442

Cauſa iuſta, quænam dicatur, ad hoc, vt Religioſus aliquis de licentia ſui Prælati, aliquid poſſit dare, donare, vendere, &c. 366

Cauſa iuſta diſpenſandi, ad hoc vt aliquis Religioſus ab vna in aliâ Religionem ſe poſſit transferre, quænã dicatur. 409

Cantus organicus, in Eccleſijs, an ſit conueniens & licitus. 485. cum ſeq.

Contemplatiua vita, an ſit actus ſolius intellectus, an vero etiam voluntatis. pag. 70. & 71

Contemplatiua vita, principaliter conſiſtit in contemplatione primæ veritatis,

tis, ſcilicet Dei; Secundario vero, in conſideratione aliarum rerum, quæ nos dirigunt in idipſum. 72
Contemplativa vita, licet tantum habeat vnicum actum vltimum, habet tamen plures præcios, ad ipſum diſponentes. pag. 74
Contemplativa vita, præſupponit exercitium actuum virtutum moralium, tamquam diſponentium ad ipſam. 75
Contemplativa vita dividitur in tres actus, rectum ſcilicet, circularem, & obliquum. 76
Contemplativa vita, licet de potentia ordinaria loquendo, pro iſto ſtatu, vtque ad diuinæ eſſentiæ viſionem non poſſit pertingere, bene tamen, de potentia Dei abſoluta. 78 & 79
Conſtitutiones Sixti V. aliorumq. Summorum Pontificum, factæ contra illegitimos, & alios reperientur à pag. 172. vſque 177.
Conſtitutio Pauli IV. contra deſcendentes ex Iudæis, & Hæreticis, intra quartam generationem. 186 cum ſeq.
Conſtitutio Pauli IV. contra deſcendentes ex Iudæis, intra quartum gradum, qualiter ſit intelligenda. 189. cum ſeq.
Conſtitutio Sixti V. contra criminoſos & facinoroſos, quid contineat. 195
Conuerſi, Oblati, & Donati Religionum, an dici debeant perſonæ Eccleſiaſticæ, & gaudeant priuilegio Canonis. 376
Conuerſi, & Oblati Religionum, an poſſint matrimonium contrahere. 378
Conuerſi, & Donati Religionum, petita licentia, licet non obtenta, an poſſint ad ſtrictiorem Religionem tranſire ibi.
Conuerſi, Oblati, & Donati Monaſteriorum, an abſoluti debeant ab Epiſcopis; an vero à proprijs Prælatis. 379
Collegium quidnam ſit, & vnde dicatur. pag. 455
Collegium quotuplex ſit, ſeu quotuplici modo fieri contingat. 456
Collegium facere, ſitne licitum, an vero illicitum. 457
Collegium aliquorum hominum, ſiue mulierum, in Congregatione viuentium, & pria ſubſtantialia Religionis vota emittentium, an ſit licitum, ſi nullum ipſi profiteantur, per Sedem Apoſtolicam approbatum viuendi modum. 458
Confirmatio is Sacramentum, quidnam ſit. 628
Confeſſarijs Regularibus, qui ex priuilegio conſtantur, an teneantur ſuis Presbyteris Parochialibus iterum poſtea confiteri. 633. cum ſeq.
Confeſſariorum Regularium præſentatio, & approbatio, an ſit perpetua. 647. cum ſeq.
Confeſſorum Regularium præſentatio & approbatio, facta in vno Epiſcopatu, an generaliter ſufficiat, pro omnibus. pag. 651 & 652
Confeſſores Regulares ab Epiſcopis Ordinarijs approbati, vt ſecularium audiant confeſſiones, an poſſint limitari & reſtringi, ad certum locum, tempus, atque perſonas. 655
Confeſſores Regulares, à ſuis Superioribus expoſiti, & Epiſcopis præſentati, ab eiſdemq. approbati, virtute eorum priuilegiorum, an omnium ſeculari um confeſſiones poſſint audire, non obſtante quacumque Curtorum contradictione. 661. cum ſeq.
Confeſſores Regulares, ſecundum Clem. Dudum, præſentati, an poſſent olim abſolucre ab omnibus caſibus, Epiſcopis reſeruatis de iure, & ſpecialiter, poſſentq. illud hodie, ſi non fuiſſet ſibi de nouo prohibitum per conſtitutionem S. D. N. Clem. VIII. 667. cum ſeq.
Confeſſarijs Regularibus, quando fuerint olim conceſſa priuilegia, vt abſoluendi à caſibus, Epiſcopis iure & ſpecialiter reſeruatis. 672. cum ſeq.
Confeſſarijs Regularibus, quænam fuerint olim conceſſa priuilegia, abſoluendi à caſibus Papæ, & ſummo Pontifici reſeruatis. 676
Confeſſores Regulares, virtute priuilegiorum olim, & nunc per Bullam Cruciatæ, in partibus, quibus viget, abſoluere an poſſint in foro conſcientiæ, nominatim excommunicatos, ſeu aliquem manifeſtum percuſſorem Clerici. 677
Confeſſores Regulares, in partibus, vbi promulgatur Bulla Cruciatæ, ſeu olim

virtute suorum priuilegiorum, antequam reuocarentur, quoad absolutionem, à casibus Papæ, & Episcopis reseruatis, seculares non habentes ipsam, ab eisdem possint absoluere. 685. cum sequenti.

Confessores Regulares, secularium confessiones audientes, si habeant priuilegium an teneantur pœnitentes à casibus reseruatis, sibi confessis, necessario absoluere. 685. cum seq.

Confessores Regulares, per suos Prælatos expositi, atque ab Episcopis approbati, cum incestuosis secularibus ad debiti petitionem, dispensare an possint. pag. 686

Confessores Regulares, similiter expositi & approbati, dispensare an possint cum coniugatis, castitatis voto astrictis, quantum ad petitionem debiti. pag. 689

Confessores Regulares, virtute suorum priuilegiorum, an possint in votis secularium dispensare. 690. & 695

Confessores Regulares, an seculariũm vota commutare possint. 692. & 693

Confessores Regulares, dispensare an possint in iuramentis, seu iuramenta commutare. 694

Confessores Regulares, an dispensare possint, in votis pœnalibus, seu ea commutare. 695. & 696

Clausura Monachorum & Religiosorum, an sit de iure naturali & diuino; an vero solummodo ex Papali humano. pag. 433

Clausura Monachorum & Religiosorum, vnde ortum & originem duxerit. 435

Clementina, Dudum, de sepult. an fuerit reuocata, per Conc. Trid quantum attinet ad Confessariorum Regularium coram Episcopis faciendam præsentationem. 641. cum seq.

Christus Dominus, & Sancti eius Apostoli, atque Discipuli, an habuerint aliquid proprium in communi. 169. cum sequenti.

D

Decretum Sacræ Congregationis Cardinalium, pro non absoluendo à casibus Papæ, & Episcopis reseruatis, habetur pag. 669

Dispensatio facta etiam à Papa, alicui Religioso, vt ad laxiorem Religionem se transferat, in foro interiori, si fiat absque legitima causa, est nulla, nec dispensatus est tutus in conscientia. pag. 401

Dispensatio nulla, facta etiam à Papa, sine iusta causa, est licita, maxime in his, quæ sunt iuris diuini. 402

Dominium & proprietas, quid sint, & an sint omnino idem. 342

Dominium, proprietas, possessio, administratio, vsufructus, & vsus, penes quid distant. 343

Dominium bonorum omnium, quæ possident omnes in vniuersum Religiosi, apud quem remaneat. 350. & 351

Donati, & Oblati Religionum, an sint vere & proprie Religiosi. 374 & 375

Donati & Oblati Religionum, an dici debeant personæ Ecclesiasticæ, & gaudeant priuilegio Canonis. 376. & 377

Donati & Oblati Religionum, an possint matrimonium contrahere. 378

Donati, & Oblati Religionum, petita licentia, licet non obtenta, an possint ad strictiorem Religionem transire, & abidem.

Donati, Oblati, & Conuersi Monasteriorum, an absolui debeant ab Episcopis; an vero à propriis Prælatis. 379

E

Ejici, atque expelli, ab Ordine, an possint Fratres, propter aliqua crimina, atque delicta. 734

Ejici & expelli ab Ordine propter quæ crimina, atque delicta, possint Religiosi. 737. cum seq. vsque 744

Electi ab Ordine, compelli an possint, aliam vt ingrediantur Religionem. 745. vsque 748.

Electi ab Ordine, per sententiam diffinitiuam, cuinam Episcopo debeant esse subiecti. 748 & 749

Electi ab Ordine, an teneantur seruare Regularem vitam, & cuinam acquirant bona quæ lucrantur, & prædicare an possint existentes in seculo, & confessiones audire. 450. & 451

Electi ab Ordine, si sint sacro aliquo Ordine

dine insigniti, an possint ad alios promoueri. 752
Electi ab Ordine, si conuertantur, & humiliter exposcant habitum, an sint recipiendi. 753
Electorum ab Ordine, & solemniter degradatorum restitutio, cuinam competat de iure communi. 754
Episcopus ingredi nō potest Religionem, sine expressa licentia summi Pontificis. 154. & 155
Episcopi, an possint procedere contra Prædicatores, prædicantes errores, scandala, siue diuinationes, ipsosq. seu alios Prælatos & Iudices, temerarie reprehendentes. 715
Episcopi, & Ecclesiarum Prælati, prohiberé an possint, quod Parochiani veniant ad audiendas Prædicationes Regularium conciones. 715
Equites, & Commendatarij Ordinum Militarium, cum quibus dispensatum est, vt possint vxores ducere, an per eamdem dispensationem habere possint proprium, & de rebus suis disponere. pag. 348. & 349
Extremæ Vnctionis sacramentum, quidnam sit, & quis eius Minister proprius. pag. 699
Extremæ Vnctionis sacramentum, quibus nam sit dandum, aut quo tempore. 701. cum seq.

F

FOrus quinam, & quotuplex sit. 678
Furtum ad hoc, quod censeri debeat peccatum mortale, debet esse in materia grauiori. 371
Fugitiuus, siue vagus, quis dicatur. 720

H

HOmicidæ, & qui existentes in seculo aliquod delictum commiserunt, an ad Religionem possint admitti. 195 cum seq.
Homicidium, an sit sufficiens causa, ob quam Religiosus, habitu possit priuari, atque expelli ab Ordine. 740
Horæ Canonicæ, ab Ecclesiasticis & Religiosis viris, recitandæ, quotnam sint. 475
Horarum Canonicarum congrua institutio, & diuisio, quænam sit. 476. & 477
Horæ Canonicæ, vt in Ecclesiis mediis noctibus canerentur, an fuerit expediens. 478. cum seq.
Horæ Canonicæ nocturnæ, pariter atque diurnæ, an fuerit expediens, vt in Ecclesiarum choris, alta & sonora voce decantentur. 481. cum seq.
Horæ Canonicæ, & Diuinæ laudes, quaterus in Ecclesia sint decantandæ, & an sit licitus cantus organicus. 485. cum seq.
Horas Canonicas, quinam teneantur dicere & recitare. 489
Horæ Canonicæ, an sint necessario recitandæ statutis horis. 491
Horarum Canonicarum ordinem inuertere, siue mutare, an quandoq; liceat. pag. 492
Horas Canonicas recitans, sedendo, stando, deambulando & eam sit peccatum. pag. 493
Horæ Canonicæ, qua attentione sint dicendæ & recitandæ. 494. cum seq.
Horarum Canonicarum recitatio, fieri an debeat necessario, secundum ordinem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Breuiarij super reformati. 502. & 503
Horas omnes Canonicas recitare omittens, an peccet vnum peccatum, vel plura. 503
I
ISuitæ, etiam scholares, an vere & proprie dici possint Religiosi. 94. cum seq.
Iuramenti vinculum & obligatio, an sit maior, quam voti. 292. & 293
Impuberes, sine consensu & voluntate suorum parentum, atque tutorum, ad Religionem non possunt admitti. 158
Infames, seu aliqua vulgari infamia notati, an ad Religionem recipi possint. pag. 180
Infirmi an teneantur, diuinum officium recitare. 504. & 506
Interstitia an sint necessario seruanda, pro sacris Ordinibus recipiendis. 517
Interstitiorum dispensatio, quibusnam competat, Prælatis Regularibus; an vero Episcopis. 518. cum seq.
Interstitia vt dispensentur pro sacris recipiendis Ordinibus, quænam causa sit

sit necessaria & sufficiens. 521. & 522
Incestus quidnam sit, & vnde dicatur. 686
Incorrigibilitas est præcipua & potissima causa, ob quã Religiosi habitu possunt priuari, atque expelli ab Ordine, cum certis quibusdam conditionibus. 738. & 739.
Illegitimi, incestuosi, atque sacrilegi, seu alij, an ad Religionem recipi possint. pag. 180
Illegitimitas, seu irregularitas ab ipsa proueniens, an tollatur per ingressum Religionis, & professionem solemnem, ibidem factam. 302. cum seq.

L

LEgitimus, quisnam dicatur, & quid sit, quempiam legitimare. 171. cum sequenti.
Licentia Prælatorum, ad dandum, donandum, &c. an sit necessarium, quod sit expressa, an vero sufficiat, quod sit tacita & interpretatiua. 366. & 369.

M

MAtrimonium consumatum impedit ab ingressu Religionis, nisi cum certis conditionibus, & limitationibus. 250. cum seq.
Matrimonium ratum, non consumatum, dissoluitur per ingressum Religionis. ibid. & 338.
Matrimonium contractum ab Equitibus Ordinum Militarium, post emissam solemnem professionem, an sit validum & an per ipsam, matrimonium ratum, sed non consumatum dissoluatur. 341
Milites D. Iacobi, S. Ioannis, & qui communiter dicuntur Calatrauæ, & Alcantaræ, an vere & proprie sint, & dici debeant Religiosi. 97. & 98
Minores Fratres, ex vi voti, & suæ Regulæ, an teneantur strictius suis Prælatis obedire, quam reliqui, aliarum Religionum alumni & professores. 330. cum seq.
Missa, quæ in nostra Sacra Ecclesia celebratur, quidnam sit. 537
Missa, vndenam habuerit ortum & originem. 538
Missæ principales & præcipuæ partes, quænam sint, & qualiter ipsa sit celebranda. 540
Missa, an necessario celebranda sit à Sacerdotibus, indutis sacris vestibus. 542
Missam quisnam possit celebrare, quis vero non. 542
Missæ celebrandæ materia & forma, quænam sit, & qualiter sit disponenda. pag. 543. cum seq.
Missam an teneantur quotidie Sacerdotes celebrare. 546. cum seq.
Missas plures celebrare, eodem die, an sit licitum 548
Missa, in quo loco sit celebranda, & an celebrari possit in altari portatili. 549. & 550.
Missa, an possit celebrari noctu, & ante ortum surgentis auroræ. 551. & 552
Missa celebrari an possit post meridiem. pag. 553
Missam celebrare, ante recitatum Matutinum & Laudes, an liceat in aliquo casu. 554. & 555
Missa, an necessario dici debeat, à Sacerdotibus ieiunis. 556
Missæ celebrationem, an impediat nocturna pollutio, si non sit voluntaria. 557
Missa an sit sacrificium. 558. cum seq.
in Missæ sacrificio, an principalis Sacerdos & offerens sit Christus. 561. cum sequenti.
in Missæ sacrificio an sint etiam alij offerentes, à Christo Domino & Sacerdotibus Missam dicentibus, siue sacrificantibus. 564
Missæ sacrificium, an pro alijs, ab offerentibus possit offerri. 565. cum seq.
Missæ sacrificium, an debeat & possit offerri, pro omnibus, etiam infidelibus, & an possit pro defunctis. 567. cũ seq.
Missæ sacrificium, an habeat aliquem effectum, ex opere operato in illis, pro quibus offertur. 571. & 572
Missæ sacrificium, an sit fructuosum alio modo quam ex opere operato, aut ex opere operantis. 573. & 574
Missæ sacrificium an conferat primã gratiam, & culpæ mortalis remissionem per se, ex sua primaria institutione, seu quod dicitur, ex opere operato. 575. cum seq.
Missæ sacrificium, an ex opere operato & per

per se conferat augmentum habitualis gratiæ. 528
Missæ sacrificium, an remittat peccata venialia ex opere operato. 579. & 580
Missæ sacrificium, an valeat ex opere operato, ad remissionem pœnæ, correspondentis peccatis mortalibus, seu venialibus. 581
Missæ sacrificium an valeat quoad bona temporalia consequenda, & qualiter. pag. 582
Missæ sacrificium, an habeat aliquem effectum, ex opere operato, in omnibus offerentibus ipsum. 582. cum seq.
Missæ sacrificium. an habeat effectum, ex opere operato, in his pro quibus offertur, non ponentibus obicem. 586. & 587.
Missam dicens Sacerdos, an teneatur applicare aliquam partem fructus sacrificij sui, pro tota Ecclesia. 588
Missam dicens Sacerdos, & propter incuriam, seu ignorantiam, non applicans sacrificij sui fructum, vel applicans ei, qui illo non indiget, aut non est ipsius capax, quid fiet de tali fructu. 598
Missæ sacrificium offerentes ptiuatæ personæ simul cum Sacerdote, an possint fructum suum applicare alijs, seu pro alijs offerre. 590
Missæ sacrificium, vt habeat suũ effectum ex opere operato, in eo, pro quo offertur, quæ sint necessario requisita. 590. & 591.
Missæ sacrificium, an sit intensiue infinitum. 591
Missæ sacrificium, oblatum pro multis, an valeat tantum singulis, ac si esset oblatum pro vno. 592. cum seq.
Missa, de quo Sancto, aut Festo, vt plurimum dici, ac celebrari debeat. 594
Missa mali Sacerdotis, an valeat tantum, ac boni. 595
Missarum stipendia iusta, quænam sint. 596 cum seq.
Missarum Capellarum, seu Anniuersariorum numerũ Episcopi & Religionum Prælati, an possint, ad minorem numerum reducere. 598
Monachorum genera, quot fuerint olim in Ecclesia. 32
Monachorum Regulæ approbatæ, quotnam sint hodie in Ecclesia. 33
Monachorum Regulas approbare & confirmare, ad quem spectet. 34. cum seq.
Monachi qui dicantur, seu quibus, vere & proprie Monachorum competat nomen. 99. & 100
Monachorum nomine, an comprehendantur Canonici Regulares, & viri Iesuitæ, seu Societatis Iesu. 101
Monachi Mendicantes, quinam dicantur. pag. 102
Monachis, siue Religiosis, an sit licitum mendicare, & quod dicitur, de eleemosynis viuere. 102 cum seq.
Monachis, siue Religiosis, an sit licitum habere aliquid proprium in communi, seu diminuat id à statu & ratione perfectionis. 107. cum seq.
Monachi, & Religiosi, an teneantur propijs manibus laborare. 114. cum seq.
Monachi Claustrales, siue Conuentuales quinam dicantur. 118
Monachi Obseruantes, quinam dicantur pag. 119. cum seq.
Monachi & Clerici, quonam iure exempti sint à secularium Iudicum iurisdictione. 121. cum seq.
Monachi quonam iure exempti sint, ab Episcoporum & Prælatorum Ordinariorum iurisdictione. 124. cum seq.
Monachi & Religiosi, an habere possint aliquod peculium. 354
Monachi, habentes peculium, de licentia suorum Prælatorum, an possint eleemosynas facere, seu aliquid donare, vendere, aut distrahere. 363. cum sequenti.
Monasteria ædificare, sine licentia Papæ & Ordinarij, an liceat. 444. & 445
Monasterium, semel ædificatum, ex vno ad alium locum mutare, an liceat sine licentia Papæ & Ordinarij. 445. & 446
Monasteria, an ædificari possint, nostris Minorum Fratrum domibus conuicina. 447
Monasteria ædificantes sine licentia Papæ & Diœcesani, in quo casu sint excommunicati. 449
Monasterium Religiosorum ædificare, an

an ſit melius, & Deo magis acceptum & gratum, cæteris paribus, quàm conſtruere Eccleſiam aliquam ſecularem. ibidem.
Monaſterium conſtrui, & ædificari mandatum in teſtamento, in certo aliquo loco, ſi ibi fieri non poſſit, an ſit in alio ædificandum. 450
Monaſterium Monialium ædificare, an ſit melius, quam ædificare Monaſterium Religioſorum. 451
Monaſteria, feme! Deo dicata, an poſſint deſtrui, & deſeri, atque in profanos vſus commutari. 452
Monaſterium deſtructum & deſertum, ad quem pertineat; ad Fratres, pro quibus fuit factum; an vero ad fundatores & Patronos. 435
Monaſterij deſerti, ac deſtructi bona, cuinam debeãt adiudicari. 454. & 455

N

NOuitios admittere, atque recipere, quinam Prælati poſſint in Religionibus, ſed maxime in noſtro ſacro Minorum Ordine. 136. cum ſeq.
Nouitios per ſe ſolos, & ſine conſenſu, aut ſaltem conſilio Capituli, recipere an poſſint Prælati, & incorporare illos Religionibus. 140. cum ſeq.
Nouitius in Religionibus, eſſe an poſſit vxoratus, & matrimonio coniunctus, ſine licentia propriæ vxoris. 150. cum ſequenti.
Nouitius non eſſe poteſt ſeruus, & qui non eſt ſui iuris. 153
Nouitij recipiendi, ex vi noſtræ Regulæ, quas conditiones & qualitates debeãt habere. 166. & 167
Nouitij iuxta noſtras generales conſtitutiones, quas conditiones & qualitates debeant habere. 168. cum ſeq.
Nouitij eſſe an poſſint, qui non ſunt corpore ſani, ſeu qui ſunt infecti lepra, aut laborant morbo caduco, ſeu aliqua infirmitate contagioſa. 170
Nouitij eſſe an poſſint, qui non ſunt legitimè nati. 171. cum ſeq.
Nouitij eſſe an poſſint infames, ſeu aliqua vulgari infamia notati. 180
Nouitij eſſe an poſſint idiotæ, atque omnino illitterati. 181
Nouitij eſſe an poſſint, minores 16. annorum. 181. cum ſeq.
Nouitij eſſe an poſſint in noſtro ſacro Minorum Ordine, qui non ſunt bono genere nati, & deſcendentes ex conuerſis Iudæis, Mahumetanis, vel Hæreticis, aut Gentilibus modernis. 184 cum ſeq.
Nouitij eſſe an poſſint homicidæ, & qui exiſtentes in ſeculo, aliquod delictum commiſerunt. 195 cum ſeq.
Nouitiorum informationes ſunt faciendæ, examinandæ, atque approbandæ, antequam recipiantur ad habitum, ex Summorum Pontificum Conſtitutionibus. 208. cum ſeq.
Nouitiorum informationes fieri poſſunt, etiam in anno probationis, & poſt ſuſceptum habitum, virtute cuiuſdam priuilegij, conceſſi Conuentui Sancti Stephani Salmanticenſis. 210. cum ſeq.
Nouitiorum informationes, qualiter fieri conſueuere, tempore Sixti V. & factæ poſtmodum ſint temporibus aliorum ſummorum Pontificum. 213. cum ſequenti.
Nouitiorum informationes, de quibus rebus debent fieri. 215. cum ſeq.
Nouitiorum informationes, per quos ſint faciendæ. 217. cum ſeq.
Nouitiorum informationes, à quibus ſunt examinandæ & approbandæ. 219. & 220.
Nouitiorum in informationibus, quænam ſint aduertenda & conſideranda. 221. cum ſeq.
Nouitiorum informationes, quonam modo & forma ſunt faciendæ, atque formandæ. 223. cum ſeq.
Nouitijs conuenientiſsimum fuit, vt præfigeretur probationis tempus. 226
Nouitiorum probandorum, quantum debeat durare tempus. 227. & 228
Nouitiorum probationis tempus, vbinam incipiat, & qualiter debeat computari. 229. & 230
Nouitiorum probationis annus, an debeat eſſe continuus, an vero ſufficiat, quod ſit interpolatus. 231. & 232
Nouitius, de licentia Prælati, intra probationis annum, exiens extra Monaſterium, cum habitu, an dicatur habere

bere annum continuum, possitq. profiteri. 237. cum seq.
Nouitij, necessario probandi sunt in habitu illius Religionis, quam habent profiteri. 236
Nouitij an renunciare possint nunc, post Concil. Trident. probationis annum. pag. 237. & 238
Nouitij intra annum probationis, libere possunt exire & ad seculum redire. 239
Nouitij infra annum probationis, an possint ordinari, seu ad aliquas dignitates promoueri. 240
Nouitij in aliquo casu, an possint profiteri intra annum probationis. 240. cum sequenti.
Nouitij, cum primum ingrediuntur Religionem, & suscipiunt habitum, an possint disponere de suis bonis temporalibus. 242. & 243
Nouitiorum donationes, siue renunciationes bonorum suorum temporalium, factæ antequam suscipiant habitum, an valeant sub hac conditione & pacto, quod in quocumque euentu à Monasterio exeant, donationes non sint validæ. 243. cum seq.
Noui tiorum donationes, factæ ante duos menses ante professionem, sunt ipso iure nullæ. 244
Nouitiorum donationes, quæ dicuntur inter viuos, seu iuramento firmatæ, factæ ante duos menses, ante professionem, an valent. 246
Nouitiorum testamenta & donationes, quæ fiunt causa mortis, factæ ante duos menses, ante professionem, an valeant. pag. 247
Nouitiorum renunciationes, factæ de suis beneficijs, ante receptionem habitus, an sint validæ. 249
Nouitiorum donationes, quas solemnitates habere debeant, iuxta formam à Conc. Trid. præscriptam. 249. & 250
Nouitij an possint aliquid dare, pro ingressu Monasterij, siue Religionis. 251. cum seq.
Nouitius, faciens testamentum, an tenea tur necessario aliquid donare Monasterio. 253. cum seq.
Nouitius vxoratus, liberos habens, qualiter ante professionem, facere debeat testamentum. ibid.
Nouitij, ante professionem facientes testamentum, an possint sibimetipsis aliquid donare, aut præcipere, quod detur sibi post factam profess. 259. & 260
Nouitij post professionem factam, an testamentum possint condere, aut conditum, ipsum explicare, & declarare voluntatem, quam habuerunt, aut illam reuocare. 260. cum seq.
Nouitij nostri Ordinis, qualiter sint recipiendi, & quas conditiones debent habere, iuxta summorum Pontificum constitutiones & statuta Apostolica. 298. cum seq.
Nouitiorum professio, an ex causa, possit dilatari. 305
Nouitio denegans votum, ad profitendū, sine causa, an peccet mortaliter. 306

O

Obedientia, an sit potissimum inter tria essentialia, & substantialia Religionis vota. 312. & 313
Obedire, an teneantur subditi suis Superioribus, in omnibus & per omnia. 314. cum seq.
Obedire, an teneantur subditi suis Superioribus & Prælatis, in actibus interioribus, & in his, quæ spectant ad interiorem motum suæ voluntatis. 316. cum seq.
Officium Diuinum, quodnam dicatur, & vnde ortum & originem duxerit. 472
Officij Diuini Canonicæ horæ, ab Ecclesiasticis viris recitandæ, quotnam sint. pag 475. cum seq.
Officij Diuini, & horarum Canonicarum congrua institutio, atque diuisio, quænam sit. 476
Officium Diuinum, Matutinum, Laudesq. Diuinæ an fuerit expediens, quod in Ecclesia medijs noctibus canerentur & dicerentur. 478. cum seq.
Officium Diuinum, quinam recitare teneantur. 489. cum seq.
Officium Diuinum, an sit recitandum, & dicendum statutis horis. 491
Officij Diuini & horarum Canonicarum, an liceat interdum inuertere, seu mutare ordinem. 492

Officium Diuinum recitare, ſedendo, ſtando, aut deambulando, an ſit peccatum. 493
Officium Diuinum, qua attentione ſit neceſſario perſoluendum & recitandum. pag. 494 cum ſeq.
Officij Diuini defectus, qualiter poſſint & debeant ſuppleri. 499. cum ſeq. & 509.
Officium Diuinum, an ſit ſemper ſoluendum in Eccleſia & loco ſacro. 504
Officium Diuinum, dici an poſſit mentaliter, in totum, aut pro magna parte. 507
Officium Diuinum immutari an poſſit, ratione alicuius negotij aut rei grauis. pag. 508
Ordo ſacer quid ſit & quotuplex. 510
Ordines Minores, an poſſint ſibi ſubditis conferre, Monachalium Religionum Abbates, & maxime Benedictini. 523. & 524.
Ordines maiores & minores, an ſint, dicig. debeant, vnum tantum ſacramentum, vel plura. 525
Ordinari an debeant neceſſario Religioſi, à proprijs Epiſcopis, in quorum diœceſibus commorantur. 511. & 512
Ordinari an poſſint Religioſi, in ſuis domibus, ſine licentia Epiſcoporum, in quorum diœceſibus, eorum Monaſteria ſunt ædificata, atque conſtructa. 515
Ordinari, an poſſint Religioſi ab Epiſcopis, ſacris Ordinibus, extra tempora. 514 & 515
Ordinari an poſſint Religioſi, in vna & eadem die, duobus ſacris Ordinibus. 516
Ordinari, an poſſint Religioſi, non ſeruatis temporum interſtitijs. 517
Ordinari, an poſſit quiſpiam, ante legitimam ætatem, præſcriptam à Concil. Trid. 526. cum ſeq.
Ordinari, an poſſint Religioſi, ſine litteris dimiſſorijs, & cuiuſnam illæ eſſe debeant, Epiſcopi diœceſani, an proprij Prælati. 529
Ordinari, an debeant Religioſi ab Epiſcopis, habitis litteris commendatitijs, ſiue dimiſſorijs ſuorum Prælatorum, abſque alio præuio examine. 530
Ordinari, an poſſint & debeant Religioſi Societatis Ieſu, ſine titulo beneficij, aut patrimonij. 531
Ordinatus Religioſus Ordinibus ſacris, extra tempora, ſeu ante legitimam ætatem, aut ſine litteris dimiſſorijs, an ſit ipſo facto ſuſpenſus. 532
Ordinatus Religioſus, prima tonſura, & minoribus Ordinibus, extra tempora aut non ſeruatis interſtitijs, vel ſine litteris dimiſſorijs, aut cum falſis, an ſit ipſo facto ſuſpenſus. 534
Ordinatus ante legitimam ætatem, & factus propterea ſuſpenſus, perueniendo ad illam, miniſtrare an poſſit, abſque vllâ aliâ deſuper accepta diſpenſatione. 536

P

PApa diſpenſare non poteſt in hoc, quod obedientia, caſtitas, atque paupertas, non ſint de eſſentia & ſubſtantia Religionis, ſeu ſtatus Religioſi. pag. 8
Papa, an poſſit diſpenſare in voto ſolemni Religionis, obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis, quod emittunt Religioſi, in ſua ſolemni profeſſione. 307. cum ſeq.
Papa, an diſpenſare poſſit, in hoc, quod Religioſus aliquid habeat proprium, ſtricto modo ſumptum. 346 cum ſeq.
Papa, an poterit concedere facultatem, Confeſſarijs Regularibus, abſoluendi à caſibus etiam Epiſcopis reſeruatis, abſque eo, quod in hoc, aliqua ipſis irrogetur iniuria. 664 cum ſeq.
Paupertas Euangelica quid ſit, & ad quid obliget ex ſua intrinſeca ratione. 361
Perfectio Chriſtianæ vitæ, in quo eſſentialiter, & ſubſtantialiter conſiſtat. 55
Perfectio Chriſtianæ vitæ, an eſſentialiter & ſubſtantialiter conſiſtat in præceptis aliis à charitate, & conſilijs poſitis in Euangelio. 56. & 57
Perfectio Chriſtianæ vitæ, an totaliter in hac vita poſſit acquiri. 58. & 59
Perfectus, an aliquis eſſe poſſit, abſque eo, quod habeat ſtatû perfectionis 63. & 64
Peculium quid ſit, & vnde dicatur. 354
Peculiorum quot ſint genera. 355
Pœnitentiæ ſacramentum, quid ſit. 630

Pœnitentiæ sacramenti Minister, in nullo eventu, non Sacerdos esse potest. 630
Pœnitentiæ sacramenti, non quilibet Sacerdos absolute legitimus est Minister, nisi habeat ordinariam, aut saltem subdelegatam iurisdictionem . . . ibid.
Pœnitentiæ sacramenti Ministri, Religiosi vt esse possint, vltra potestatem Ornis, & iurisdictionis, suorum Prælatorum licentia indigent, ad audiendas seculariu confessiones. 631
Pueri, & puellæ, si sunt doli capaces, bene possunt, voto ad Religionis ingressum se obligare, cum plenum habeant vsum rationis, etiamsi non peruenerint ad annos pubertatis. 201
Pueri & puellæ impuberes, olim de iure antiquo, à parentibus interdum deuouebantur, ad ingressum Religionis. 203
Prælatorum Regularium iurisdictio in suos subditos, an sit dicenda ordinaria: an vero subdelegata. 127. & 128
Prælatorum Regulariu iurisdictio in suos subditos, an aliqua ratione sustineri possit, quod sit diuina, & competat eis de iure diuino, & non solum ex Papali humano. 229. & 230
Prælatorum Regularium iurisdictio, & potestas in suos subditos, quantum se extendat. 131
Prælatorum Regularium iurisdictionē, an potuerit summus Pontifex limitare, atque restringere. 132
Prælatorum Regularium genera, seu species, quot sint in Ecclesia. 133. & 134
Prælatorum differentia, quanta reperiatur, specialiter in nostro sacro Mmorum Ordine. 135
Prælati in Religionibus, quinam habeant auctoritatem, admittendi & recipiendi Nouitios. 136. cum seq.
Prælati in Religionibus, an per se solos, & sine consensu, aut saltem consilio Capituli, Nouitios possint recipere, & incorporare illos Religionibus. 140. cum seq. & 268. cum seq.
Prælati, an possint expendere, bona sacrum Monasteriorum, in quos voluerint vsus. 362
Prælatus, sine iusta causa, negans, aut concedens suo subdito licentiam, vt ad aliam Religionem se transferat, an peccet mortaliter. 399. cum seq.
Prælatus Regularis, potestatem habens ad dispensandum cum aliquo sibi subdito, ad omnes sacros Ordines, concessa licentia ad Minores quatuor & ad Subdiaconatum, an visum fuerit dispensare in omnibus alijs. 535
Prælati, an dispensare possint, cum suis subditis infirmis in recitando diuino officio. 505
Prælati Regulares, an possint aliquos Fratres, ab Ordine eijcere, propter aliqua crimina atque delicta. 734. cum seq.
Prælati Regulares, propter aliqua crimina, atque delicta enormia, & grauia, bene possunt, subditos suos interdum ad triremes damnare. 754
Præcepta contenta in aliqua Regula, etiam respectu illius, qui simpliciter & absolute profitetur seruare ipsam, non sunt dicenda vota, nec simplicia, nec solemnia, sed præcepta. 283
Præcepta contenta in aliqua Regula, vnde nam prouenient, quod interdum obligent sub mortali, cum in alijs Religionibus non ita fiat, eadem prorsus existente verborum forma. 284. cum seq.
Prædicare an possint Religiosi, sine suorum Prælatorum licentia. 704
Prædicatores Regulares, coram Episcopis an debeant præsentari, antequam prædicent, & ab ipsis possint examinari. pag. 706
Prædicatores an prædicare possint, inuitis & contradicentibus Episcopis. 707
Prædicatores, prædicare an possint, ex sola Parrochorum licentia, aut in aliquo casu, ipsis contradicentibus. 708. cum seq.
Prædicatores, quas conditiones & qualitates, debeant habere. 710. & 711
Prædicatorum doctrina, qualis esse debeat. 713. & 714
Prædicatores, prædicantes errores, scandala, atque diuinationes, seu Episcopos atque Prælatos & Iudices, temerarie reprehendentes, à quibus debeant punitri. 715
Prædicatores Regulares semel præsentati & approbati, an iterum possint com-

compelli, vt præsententur. 716
Prædicatores, an habeant aliquod priuilegium, pro anticipando, seu postponendo diuino officio. 717
Prædicatores Regulares, an habeant aliquod priuilegium, pro non stricte seruanda forma iciunij. ibid.
Priuilegium cõmunicationis, priuilegiorum omnium Religionum habetur. 212
Priuilegium, alicui Religioni concessum, ad ædificanda Monasteria, sine licentia Ordinarij, an ex non vsu amittatur per decennium. 447
Priuilegium Leonis X. circa defectus occurrentes in officio diuino, qualiter veniat intelligendum. 499. cum seq.
Professio Religionis, quotuplex sit. 262
Professio expressa, qualiter fieri debeat. pag. 262. cum seq.
Professio expressa, an in absentia, & per procuratorem fieri possit. 263
Professio expressa, vt debite fiat, quam ætatem requirat. 264. cum seq.
Professio expressa, an necessario fieri debeat, in manu Prælati & potentis Religioni incorporare. 267. & 268
Professio expressa, vt debite fiat, an teneatur Prælatus, suorum subditorum requirere consilium. 268
Professio expressa, an sit necessarium, vt fiat in Religione, per Sedem Apostolicam approbata, & secundum aliquam certam & determinatam Regulam. 269
Professio expressa, ad hoc vt debite fiat, an sit necessarium, quod vouens profiteatur, tria Religionis essentialia & substantialia vota. 270
Professio tacita, quid sit, & quibus modis fiat. 271. cum seq.
Professio tacita, an inducatur, per hoc, quod quispiam in probatione positus; ingerat se actibus, qui de iure, aut consuetudine, soluminodo conueniunt professis. 272
Professio tacita an inducatur, ex delatione habitus professorum per annum, sine exercitio actuum, qui sunt professorum proprij. 273
Professio tacita, an inducatur, per delationem habitus Nouitiorum per annũ, indistincti, distinctione patenti, ab habitu professorum, distincti vero aliqua distinctione occulta. 275
Professio tacita, an inducatur, per solum propositum mutandi vitam absolute, cũ susceptione habitus Nouitiorũ. 277
Professiones tacitæ, an habeant locum, nũc post Conc. Trid. 278
Professio expressa, quotupliciter fieri soleat. 279
Professio solẽnis, in Religione facta, liberat ab omni peccati pœna. 295. cũ seq.
Professio expressa, facta cũ mala intentione, aut cum expressione alicuius illiciti, seu sub cõditione, an valeat & teneat. 311
Profitens, seruare aliquam Regulam, an teneatur sub peccato, seruare omnino quæ continentur in ipsa. 280. cum seq.
Profitens seruare aliquam Regulam, an profiteatur, illam seruare, secundũ consuetudinem, quæ in tali Relig. viget, an vero simpliciter & absolute. 288. cũ seq.
Profiteri seruare aliquam Regulã, aut viuere iuxta ipsam, an essentialiter, inter se differãt, ij diuersi profitẽdi modi. 283
Proprietas & dominium, an sint omnino idem. 342
Proprietas, dominiũ, administratio, vsusfructus, vsus, & possessio, in quo differant. 343
Proprietas & dominium, bonorum quæ possident omnes in vniuersũ Religiosi, apud quem remaneat. 350. cum seq.

R

Religionis nomen, plura significat, sed præcipue moralem quamdam virtutem, potissimam, inter partes iustitiæ. 1
Religionis nomen, etiam importat perfectionis statum, quo homo totaliter, se diuino cultui mancipat. 2. & 5
Religio, dicitur à religendo, reeligendo, & religando. 3. & 4
Religionis prædictæ ethymologiæ, qualiter inter se cohæreant. 4
Religionis tria substantialia vota, sunt de essentia & substãtia status perfectionis. 7
Religionis prædicta tria essentialia vota, adeo sunt de essentia & substantia perfectionis, & status Religiosi, vt in his summus Pont. dispensare non possit. 8
Religionum tria essentialia, & substantialia vota pertinere, ad essentiã status Religio-

ligiosi, ortum habuit, ex speciali institutione Christi Domini, atque ex natura ipsius rei. 10. cum seq. latissime.
Religiones omnes, necessario debent convenire, in tribus essentialibus votis. 13
Religionis tria essentialia, & substantialia vota, necessum est, vt promittantur, & profitentur ab omnibus in vniuersum Religiosis. 13. & 14
Religionis tria essentialia & substantialia vota, promitti à viris Religiosis, cõsuetum est, à tempore SS. Apostolorum. 16
Religio, prout importat perfectionis statum, an debuerit in Ecclesia esse vna, vel multiplex. 17. & 18
Religio, cuius particularis finis, esset contemplatio, an fuerit expediens, quod esset in Ecclesia. 19
Religio, cuius particularis finis, esset actio & vitæ actiuæ exercitia, an fuerit expediens, quod esset in Ecclesia. 21
Religio, cuius particularis finis, esset prædicare, & confessiones audire, an fuerit expediens, quod esset in Ecclesia. 23
Religio, cuius particularis finis, esset studere, litteris q. operam dare, an fuerit expedieus, quod esset in Ecclesia. 24
Religio, cuius particularis finis, esset canere in Choro, diuinas q. psoluere laudes, an fuerit expedieus q. esset in Eccl. 26
Religio, seu Religiosorum status, vnde ortum & originem duxerit. 28
Religionis status, proprie & in rigore loquendo, eo modo, quo nunc viget in Ecclesia, an fuerit ante aduentum & tempora Christi Domini. 29
Religionis statum, quisnam Monachorum antiquorum primus, ad meliorem formam reduxerit. 31
Religio D. Basilij, quo tempore originem duxerit. 37
Religio D. Benedicti, quo tempore ortum & originem duxerit. 38
Religio Carthusiensium, à quo, & quonã tempore, ortum & originẽ duxerit. 40
Religio S.P.N. Francisci, quo tempore cœperit in Ecclesia. 41. & 42
Religio B. Dominici, quo tempore in Ecclesia originem duxerit. 43
Religio, quæ communiter nuncupatur Eremitarum S. Augusti, quo tempore & à quo ortum & originem duxerit. 44
Religio S. Mariæ de monte Carmelo, seu Carmelitarum communiter nuncupata, quo tempore, & à quo ortum & originem duxerit. 45
Religio SS. Trinitatis communiter dicta, quo tempore & à quo ortum & originem duxerit. 46
Religio Fratrum, nuncupatorum Dominæ nostræ de Mercede, Redemptionis captiuorum, quo tempore, & à quo ortum & originem duxerit. ibid.
Religio D. Hieronymi, communiter nuncupata, quo tempore & à quo ortum, & originem duxerit. 47
Religio Fratrum Minimorum, communiter nuncupata, quo tempore, & à quo ortum & originem duxerit. 48
Religio Societatis Iesu, quo tẽpore, & à quo ortum & originem duxerit. 49
Religio Canonicorum Regularium, quo tẽpore, & à quo originem duxerit. 50
Religiones, quæ infirmorum caram profitentur, quo tempore, & à quibus institutæ fuerint in Ecclesia. 52
Religiones Militares, siue militiam profitentes, vnde ortum & originem habuerint in Ecclesia. 52
Religiones, Militiam profitentes, an vere & proprie huiusmodi promereantur nomen. 53
Religionum omnium vltimatus finis, quisnam sit. 54
Religiones omnes, suos habent proprios, & particulares fines, quibus ad inuicem distinguuntur. 63
Religionum omnium, proprij & particulares fines in genere, ad tria capita reducuntur, nẽpe, profitentium vitam contemplatiuam, actiuam, aut vero mistam, siue ex vtraque compositam. 66
Religionum omniũ diuersitas, siue differentia, vndenã profluit in Ecclesia. 67
Religiones, quæ vnum & eumdem habent proprium & particularem finem, per quid inter se distinguantur. 69
Religio, in societate viuẽtium, an sit perfectior, quam profitentium solitariam vitam. 87. & 88
Religionum omnium perfectissimus viuendi modus est, illorum, qui profitentur vitam

vitam mistam, siue compositam ex actiua, atque contemplatiua. 89. & 90
Religio in communi sumpta, & prout est virtus moralis, omnes in vniuersum Christianos in se comprehendit, quadamq. ratione, hi omnes dici possunt Religiosi. 91
Religio, quæ non haberet proprium aliquod, in particulari, neque in communi, conuenientissimum fuit, vt instituetur in Ecclesia, ad pertectissimam imitationem Christi. 111. cum seq.
Religio S. P. N. Francisci est, quæ in Ecclesia, perfectissimam, atque omnimodã, professetur imitationẽ Christi. 110. & 111
Religiones Mendicantes, quotnam sint in Ecclesia. 116. & 117
Religionis ingressus, an magnam requirat deliberationem. 143. cum seq.
Religionis ad ingressum, licitum ne sit, quempiam inducere & persuadere. 145. cum seq.
Religionis ab ingressu diffuadere, an sit peccatum mortale. & quænam sit pœna facientis idipsum. 147. cum seq.
Religionis habitum expostulantes, non omnes in vniuersum sunt recipiendi. pag. 148. cum seq.
Religionem ingredi non potest, qui ligatus est vinculo matrimonij rati, & consumati, nisi cum certis conditionibus & limitationibus. 151. cum seq.
Religionem ingredi potest, ligatus vinculo matrimonij rati, nõ consumati. ibid.
Religionem ingredi, cuilibet Prælato, Episcopo inferiori licet, dimissa prælatura. 155
Religionem intrare, non possunt impuberes, sine consensu & voluntate suorum parentum atque tutorum. 158
Religionem intrare non potest furiosus, siue mentecaptus. 159
Religionem intrare nõ potest, ratiocinijs obligatus, nisi prius se expediat. 160
Religionem intrare non potest, onustus & grauatus debitis, nisi cũ certis quibusdam conditionibus. 160. cum seq.
Religionem intrare non potest, filius existentibus suis parentibus in necessitate, ita quod aliter eis, quam per eius obsequium, non possit subueniri, nisi in quodam certo casu. 163. cum seq.
Religionum Fratres laici, an sint vere & proprie Religiosi. 373. cum seq.
Religio arctior & perfectior, quænam dicatur, vt ex alia ad ipsam licite, fieri possit transitus. 394. cum seq.
Religio deformata, quænam dicatur, vt ex ea ad aliam, licite fieri possit transitus. 396. cum seq.
Religiosa exercitia, sũt veluti scala, & gradus, quibus peruenire potest ad perfectionem. 6
Religiosi, perfectissimũ Deo de semetipsis holocaustum offerunt. 3
Religiosi omnes, non eo ipso, quod Religiosi sunt, censentur esse perfecti, quamuis habeant statũ perfectionis. 6. & 61. cum seq.
Religiosorũ vota, præter essentialia tria, nõ sunt de essentia & substantia status Religiosi, sed pertinent ad maiorẽ eorumdem conseruationem. 9. & 10
Religiosi, quinam dicantur, seu quibus vere & proprie, eiusmodi conueniat nomen. 91
Religiosis, potiori ratione dicuntur Clerici, & Ecclesiastici, quã seculares. 92
Religiosi, proprie & stricte atque in rigore non dicuntur, nisi qui Regulariẽ vitam profitentur, per professionem tacitam aut expressam, trium votorum essentialium. ibid.
Religiosi, an habere possint, proprium aliquod in communi, & an diminuat id, à statu & ratione perfectionis. 107. cum seq.
Religiosi, an teneantur, proprijs manibus laborare. 114. cum seq.
Religiosi Claustrales siue Conuentuales quinam dicantur. 118
Religiosi Obseruantes, quinam dicantur. pag. 119. cum seq.
Religiosi & Clerici, quonam iure exempti sint, à secularium iudicum iurisdictione. 121. cum seq.
Religiosi, quonam iure exempti sunt, ab Episcoporum & Prælatorum Ordinariorum iurisdictione. 124. cum seq.
Religiosus esse non potest Episcopus, sine expressa licentia summi Pontificis. 154. cum seq.

Religiosus esse non potest ille, qui est vi, aut metu compulsus, & in quam pœnam incidant talia facientes. 156. cum seq.
Religiosi esse non possunt, qui non sunt corpore sani, seu qui sunt infecti lepra, aut laborant morbo caduco, seu aliqua alia infirmitate contagiosa. 170
Religiosi esse an possint, qui non sunt legitime nati. 171. cum seq.
Religionē intrare, an possint infames, seu aliqua vulgari infamia notati. 180
Religiosi, esse an possint idiotæ, atq; omninò illiterati. 181
Religiosi esse an possint minores 16. annorum. 181. cum seq.
Religiosi, esse an possint, in nostro sacro Minor. Ord. qui non sunt bono genere nati; & descendentes ex conuersis Iudæis, Mahometanis, vel Hæreticis, aut Gentilibus modernis. 184. cum seq.
Religiosi esse an possint homicidæ, & qui existentes in seculo, delictum aliquod commiserunt. 195. cum seq.
Religiosi professi ex voto, an teneantur necessario obseruare castitatem. pag. 339. & seq.
Religiosus professus, si de facto post solemnem professionem contrahat, an valeat & teneat matrimonium. 335. & 336
Religiosi professi, de facto contrahentis, quænam sit pœna, & ad quem eiusmodi delicti cognitio pertineat. 334. cū seq.
Religiosi Societatis Iesu, post primā confessam professionem, an possint matrimonium contrahere, & de facto contractum, an sit validum. 340
Religiosi professi, an vllatione, habere possint, aliquid proprium in particulari. 342. cum seq.
Religiosi professio, facta cum conditione, vt liceat sibi proprium, & bona immobilia possidere an valeat. 345 cū seq.
Religiosi professi, an habere possint vsum fructū alicuius rei, si sibi relinquatur. 352
Religiosi professi, de licentia & consensu Prælatorum, habere an possint aliquam hæreditatem ad vitā, ea lege & pacto, vt certos redditus annuos Monast. soluat & cætera sibi relinquantur. 352. cū seq.
Religiosi professi, habere an possint peculium. 354. cum seq.
Religiosis, an possit concedi peculium libere, ita vt expendant illud, in quos voluerint vsus. 358
Religiosi, quæ vsum habeant, in rebus quibus vtuntur, & an vsus facti, à dominio possit separari. 359 cum seq.
Religiosi, habentes peculium, de licentia suorum Prælatorum, an possint eleemosynas facere, seu aliquid donare, vendere, vel distrahere. 363
Religiosis, quænam Superiorum licentia, sit necessaria & sufficiens, ad hoc vt rē aliquam, in proprium, seu suum vsum destinatam, possint dare, donare, vendere, aut distrahere. 365. & 366
Religiosi, habentes proprium, de licentia inuincta Prælati, an committant peccatum proprietatis. 367
Religiosi, tenentes aliquid sine licentia, expressa, aut præsumpta Prælatorū, an peccent semper mortaliter. 368
Religiosi, quam quantitatem, dando, donando, recipiendo, aut retinendo, sine Prælatorū licentia, dici poterunt, quod cōmittant peccatum mortale. 369. cū seq.
Religiosorum proprietatibus pœna, quænam sit. 372
Religiosi vere & proprie, an sint seu dici possint; Cōuersi, Oblati, & Donati. 374
Religiosi professi, intra quod tempus post sine reclamare, & allegare, se nulliter fuisse professos. 380. & 381
Religiosus professus, prætendens suā professionem fuisse inualidam, ob defectum ætatis, vel quia ante expletum probationis annum fuit facta, an possit intra quinquennium reclamare. 382
Religiosus professus, cuius professio fuit inualida, propter aliquam causam, per delationem habitus professorum, per annum & vltra, an censeatur tacite esse professus, & an possit intra quinquennium reclamare. 383
Religiosus professus, descendens ex maculato genere intra quartam generationē an possit intra quinquennium reclamare, & allegare, se nulliter esse professum. 384. cum seq.
Religiosus, parentes habēs in extrema necessitate constitutos, quo nihilominus non obstante, professionem fecit, reclamare

clamare an poſſit, & allegare ſuæ profeſsionis nullitatem. 388
Religioſi profeſsi, reclamare volentes de ſuæ profeſſionis nullitate, an neceſsario id facere debeant, retento habitu. pag. 389 & 390
Religioſus profeſſus in vna Religione, an poſſit ad aliam tranſire. 392. & 393
Religioſo profeſſo in vna Religione, ad aliam ſtrictiorem vt tranſeat, an ſufficiat licentia, à Prælato petita, quamuis non obtenta. 392. & 393
Religioſus, cuiuſnam Prælati, habere debeat licentiam, ad hoc, vt ex vna Religione ad aliam poſſit tranſire. 398
Religioſus habens licentiam à ſuo Prælato, tranſeundi ad alium Ordinem; ex iuſta cauſa, non facta mentione de laxiore; an tranſire poſſit ad illam, an vero neceſſario debeat intelligi, de Religione æquali, ſiue ſtrictiori. 422
Religioſus, cuius ordo reformatur ad ſtrictiorem viuendi modum, an teneatur ibidem permanere, an vero poſſit iuxta dispenſari, vt tranſeat ad alium Ordinem, etiam laxiorem. 423
Religioſus, qui emiſit votum, de non tranſeundo ad aliam Relig. etiam arctiorem, an teneatur illud adimplere. 424
Religioſus habens licentiam tranſeundi ad aliquem Ordinem Mendicantem; ſi non inuenerit, qui illum velit recipere, quam teneatur diligentiâ adhibere. 425
Religioſus, tranſiens ad aliam Religionē, de licentia ſui Prælati, iuſta de cauſa data, ſi pœniteat, ſeu alibi non recipiatur, an iterum debeat in priori Religione admitti. 426
Religioſus, tranſiens ad aliam Religionē indebite, & non ſeruatis debitis circumſtantijs, an ſit dijudicandus apoſtata, atque vt talis puniendus. ibid.
Religioſus, licentiam habens, tranſeundi ad aliam Religionem, ſi nullâ inueniat, quæ ipſum velit recipere, an nouā poſſit Religionem adinuenire. 427
Religioſus, translatus ex vna Religione ad aliam, an eſſe debeat Nouitius, ibidemq. de nouo profiteri. 428
Religioſus, translatus ex vno ad alium Ordinem, vt ſit Prælatus, an debeat ibidem neceſſario de nouo profiteri. pag. 429. cum ſeq.
Religioſus translatus ex vna Religione ad aliam, vbinam debeat ſedere in Capitulo. 431
Religioſus, translatus ex vna ad aliā Prouinciam, quo in loco debeat ſedere, ante incorporationem, & poſt ipſam. 432
Religioſi, tranſeuntes ex vno ad aliū Ordinem, quinam cedant bonis & ius poſſit, quæ in prima Religione habebat, ſecum deferre. 432
Religioſi, an ſint obligati ex iure naturali & diuino, ad ſeruandam clauſuram, an vero ſolūmodo ex Papali humano. 433
Religioſus, qualiter peccet, exeundo limites, ſiue clauſuram ſui Monaſterij ſine Prælati licentia. 436 cum ſeq.
Religioſus, manere an poſſit, vel viuat extra Monaſterium, de ſui Prælati licentia, iuſtandi cauſa data. 439
Religioſus vnius Religionis, recipi an poſſit à Prælato alterius Religionis, eo animo vt ſtatim poſt receptionem exeat extra clauſtrum, perpetuo remaneat, & viuat ex mendicitato, ſeu ex propria induſtria. 440
Religioſus, manere an poſſit extra Monaſterium, vt inſeruiat alicui beneficio Regulari, ſiue ſeculari. 441
Religioſus, manere an poſſit extra ſuum Monaſterium, de Prælati licentia, habitu retento, ob neceſſitatem ſuorum parentum. 443
Religioſus, ob prædictam neceſſitatem ſuorum parentum, de licentia ſui Prælati, manere an poſſit vllo modo extra Monaſterium dimiſſo habitu. ibid.
Religioſi ædificare an poſſint Monaſteria, de nouo, ſine licentia Papæ, & Ordinarij. 444. & 445
Religioſi, an poſſint mutare Monaſteriū, iam ædificatum ſine licentia Papæ, & Diœceſani. 445. & 446
Religioſi habentes priuilegium, ad ædificandum Monaſteria, ſine licentia Ordinarij, an ex non vſu per decennium, amittant ipſum. 447
Religioſi, an ædificare poſſint Monaſteria noſtris Fratrum Minorum domibus contigua. 447. & 448

Religiosi Mendicantes, qui sine licentia Papæ, noua loca ad habitandum recipiunt, aut semel ædificata mutant, seu alienant, in quo casu sint excommunicati. 449
Religiosorum Conuentum, aliquem ædificare, quam magni sit meriti. 450
Religiosus, Præfectus alicui Ecclesiæ secularis, an possit, & debeat, illius officium diuinum recitare. 507
Religiosi, administrare an possint sacramentum Eucharistiæ, absque licentia suorũ Parochorum. 599. & 600
Religiosi administrare an possint sacramentum Eucharistiæ, in die sancto Resurrectionis. 601. cum seq.
Religiosi, an communicare possint infirmos, in mortis articulo, existente aliqua vrgente necessitate, sine Parochi speciali licentia. 604. & 605
Religiosi, an possint permittere, quod Sacerdotes seculares, in suis Conuentibus celebrantes, Sacramentum Eucharistiæ secularibus ministrent. 606
Religiosi administrantes sacramenta prohibita, sine Parochorum licentia, an ab Episcopis possint puniri. 607. cũ seq.
Religiosi, in partibus Indiarum existẽtes, an incidant in excommunicationem Clement. positam, contra administrantes sacramenta, sine Parochorum licentia. 609. cum seq.
Religiosi, administrare vt possint sacramenta, in Clement. prohibita, an sufficiat sibi habere licentiam Parochi, etiam excommunicati. 612
Religiosus, Diaconus, aut etiam secularis, an possit sacramentum Eucharistiæ administrare. 613
Religiosi, an possint baptizare. 614. cũ seq
Religiosi, in partibus Indiarum existẽtes, baptizare an possint, sine Parochorum licentia, 616. cum seq.
Religiosi, in partibus Indiarum existentes, baptizare an possint, extra Ecclesias, aut sine solemnitate. 619. & 620
Religiosi in supradictis partibus Indiarum existentes, in Baptismo, an vti possint Oleo sancto, & Chrismate antiquis, pag. 620. & 621
Religiosi, in Indiarum partibus existẽtes, an esse possint Parochi, siue Curati. 612 cum seq.
Religiosi, in Indiarum partibus existẽtes, an aliquam irrogent iniuriam Episcopis, siue Curatis, in eo quod Parrochorum, siue Curatorum ibidem, munus & officium exerceant. 625. cum seq.
Religiosi, ex commissione & dispensatione summi Pontificis, esse an possint Ministri sacramenti Confirmationis. 629
Religiosi an possint secularium confessiones audire. 630. & 931
Religiosis, an fuerit conueniens, quod aliqua, a summis Pontificibus, fuerint concessa priuilegia, quibus secularium possent confessiones audire. 631. cum seq.
Religiosis, qui confitentur ex priuilegio, an teneãtur, suis Presbyteris Parrochialibus iterum postea confiteri. 633. cum seq.
Religiosis, de facto, an fuerint aliqua concessa priuilegia, quibus secularium confessiones possent audire. 636
Religiosi, qualiter debeant præsentari coram Episcopis, quò secularium possint confessiones audire. 637. cum seq.
Religiosorum Confessorum præsentatio, & approbatio, an sit perpetua. 647. cum seq.
Religiosorum Confessorum præsentatio & approbatio, facta in vno Episcopatu, an generaliter sufficiat pro omnibus. pag. 651. cum seq.
Religiosi, in sacra Theologia graduati, aut Lectores, an debeant & possint, ab Episcopis examinari, ad hoc vt audiant secularium confessiones. 653. & 654
Religiosi approbati ab Episcopis Ordinarijs, vt secularium audiant confessiones, an possint limitari & restringi, ad certum locum, tẽpus, atq; personas. 655
Religiosi, an sine suorum Prælatorum licentia, cum sola licentia Episcoporum Ordinariorum, secularium possint confessiones audire. 656. & 657
Religiosi, audientes secularium confessiones, sine licentia suorum Prælatorum, cum sola approbatione Episcoporum Ordinariorum, an præterquam mortaliter peccent, faciant, illorum confessiones esse irritas & nullas. 658. cũ seq.

Religiosus, à suo Prælato semel examinatus & approbatus, Episcopo etiam expositus ac præsentatus, si postea audire secularium confessiones prohibeatur, possit id facere, & an tales confessiones sint validæ. 660. cum seq.
Religiosi Confessarij, à suis Superioribus expositi, & Episcopis præsentati, ab eisdemq. approbati, virtute suorum priuilegiorum, an omnium secularium confessiones an possint audire, nō obstante quacunque Curatorum contradictione. 662. cum seq.
Religiosi Confessores, præsentati secundum formam Clementinæ Dudum, an possent olim absoluere ab omnibus casibus, Episcopis reseruatis de iure & specialiter, possentq. illud hodie, si non fuisset sibi de nouo prohibitum, per Cō stitut. S.D.N. Clem. viij. 667. cū seq.
Religiosis Confessarijs, quænam fuerint olim priuilegia concessa, ad absoluendum à casibus Episcopis, iure & specialiter reseruatis. 672
Religiosis Confessoribus, quænam fuerint olim concessa priuilegia, absoluendi à casibus etiam Papæ & summo Pontifici reseruatis. 676
Religiosi Confessores, virtute priuilegiorū olim, & nunc per Bullam Cruciatæ in partibus, in quibus viget absoluere an possint in foro conscientiæ, nominatim excommunicatos, seu aliquem manifestum percussorem Clerici. 677
Religiosi simplices Sacerdotes dumtaxat, absoluentes ab excommunicatione minori, an incidant, in excommunicationem maiorem, positam in Clementina 1. de priuilegijs, cōtra absoluentes, sine legitima auctoritate ab excommunicatione. 682
Religiosi Cōfessores, in partibus vbi promulgatur Bulla Cruciatæ, seu olim virtute suorum priuilegiorum, antequam reuocarentur, quoad absolutionem, à casibus Papæ & Episcopis reseruatis, seculares non habentes ipsam, an ab eisdem possent absoluere. 683. & 684
Religiosi Confessores, audientes secularium confessiones, si habeant priuilegium, an teneantur pœnitentes, à casibus reseruatis, sibi confessis necessario absoluere. 685. & 686
Religiosi Confessores, per suos Prælatos expositi, atque ab Episcopis approbati, cum inceſtuosis secularibus, ad petitionem debiti, dispensare an possint. 686
Religiosi Confessores, similiter expositi & approbati, dispensare an possint, cum coniugatis, à strictis voto castitatis, quantum ad petitionem debiti. 689
Religiosi Confessores, virtute suorum priuilegiorum, an possint in votis secularium dispensare. 690. cum seq.
Religiosi Confessores, commutare an possint secularium vota. 692. & 693
Religiosi Confessores, dispensare an possint in iuramentis, seu iuramenta ipsa commutare. 694
Religiosi Confessores, an dispensare possint in votis pœnalibus, seu ea commutare. 995. & 696
Religiosi, an esse possint, Ministri sacramenti Matrimonij. 697
Religiosi, sine proprij Parrochialis Presbyteri licentia, Matrimonia ministrantes, aut solemnizantes, an ipso sint facto excommunicati. 698
Religiosi, sine licentia proprij Parrochi, an possint, sacramentum Extremæ vnctionis ministrare. 699
Religiosi, sine suorū Superiorum & Prælatorum licentia, an possint prædicare. pag. 704. & 705
Religiosi Prædicatores, an debeant coram Episcopis præsentari, ab ipsisq. possint examinari. 706
Religiosi Prædicatores, prædicare an possint inuitis, & contradicentibus Episcopis. 707
Religiosi Prædicatores, prædicare an possint, ex sola Patrochorum licentia. pag. 708 & 709
Religiosi Prædicatores, quas conditiones & qualitates debeant habere. 710. cum seq.
Religiosorum Prædicatorū doctrina, qualis esse debeat, & à quibus debeant abstinere. 713. & 714
Religiosi Prædicatores, prædicantes errores, scandala atque diuinationes, Episcopos seu alios Prælatos & Iudices, teme-

temerarie reprehendentes, qualiter debent puniri. 715
Religiosi Prædicatores, semel Episcopis præsentati & approbati, an possint iterum compelli, vt præsententur. 716
Religiosi Prædicatores, audientibus ipsorum conciones, an aliquas possint indulgentias concedere. ibid.
Religiosi Prædicatores, an habeant aliquod priuilegium, pro anticipando, seu postponendo diuino officio. 717
Religiosi Prædicatores, an habeat aliquod priuilegium concessum, pro non stricte seruanda forma ieiunij. 717
Restitutio solemniter degradatorum, & excetorum ab Ordine, est de iure communi, sommi Pontifici reseruata. 754

S

SErnus & qui non est sui iuris, nec conditione liber, Religionem ingredi non potest. 153. & 154
Sodomiæ nefandum crimen, an sit legitima causa, ob quam Religiosus, habitu possit priuari, & expelli ab Ordine. pag. 741. & 742
Subditi, an teneantur obedire suis Superioribus & Prælatis, in omnibus & per omnia. 314. & 315
Subditi, an teneantur, obedire suis Superioribus & Prælatis, in actibus interioribus, & in his, quæ spectant ad interiorē motū suæ voluntatis. 316. & 317
Subditus ad hoc vt teneatur suo Superiori, siue Prælato obedire, an sat sit quod ipsius voluntas, & intentio fiat illi vtcumque manifesta. 317. & 318
Subditus, an teneatur prælato obedire, quando dubitat, id quod præcipitur, sit contra Deum, necne. 319
Subditus, an teneatur Prælato obedire, quando est certus, licitū esse quod præcipitur; dubitat tamen an Prælatus, possit illud sibi præciperé. 320. & 321
Subditi, an teneantur Prælatis obedire, generaliter in omnibus, quæ sunt secundum suam Regulam. 322
Subditi, an teneantur obedire suis Prælatis & Superioribus, præcipientibus aliquid cōtra suas ipsorum Regulas. 323. & 324.
Subditi, an teneantur obedire suis Superioribus atque Prælatis, in omnibus, quæ sunt infra Regulam, aut præter Regulam. 324. & 325
Subditi, an teneantur suis Superioribus atque Prælatis obedire, in his quæ simpliciter sunt, supra ipsorum Regulas. pag. 326. & 327
Subditi, an teneantur obedire, potius suis Prælatis & Patribus, spiritualibus, quā parentibus carnalibus. 328. cum seq.
Statutum fieri an possit, quod sit iustum, prohibens Christianos nouos, ab ingressu Religionis. 184. cum seq.

T

TEstamento mandans aliquod Monasterium alicuius Ordinis, suis spensis vt ædificetur certo quodam loco, si ibi non possit fieri, an sit alio in loco construendum. 450
Testamento mandās, vt de suis bonis, aliquod ædificetur Monasterim, in hac dispositione, Moniales an sint Religiosis viris præferendæ, & anteponendæ. pag. 451
Tertiariorum Fratrum siue Monialium, quisnam Sanctorum primus Ordinem instituit, siue adinuenit. 459
Tertiarij viri & mulieres, an reperiātur in alijs Ordinibus, à nostro Fratrum Minorum Ordine. 461
Tertiarij, Fratres & Sorores, an sint vere & proprie Religiosi, & Religiosorum sibi cōpetat nomen nomen. 462. cū seq.
Tertiarij Fratres & Sorores nostri Tertij Ordinis, an perfruantur, nostris gratijs & priuilegijs. 461. cum seq.
Tertiarij Fratres & Sorores, tam Religiosi, quam seculares, quo habitu induti debeant. 467
Tertiarij Fratres & Sorores nostri sacri Ordinis, quibusnam Prælatis subijcian tur, ac subijci debeant. 468. cum seq.
Tertiarios seculares, viros & mulieres, an expediat ad eiusmodi institutum recipere. 470
Transitus ex vna Religione ad aliam, an sit licitus. 392
Transitus ad strictiorem Religionem, an sit licitus, petita prius à Prælato licentia, quamuis non obtenta. ibid.
Transitus ex vna Religione ad aliam, de cuius-

cuiusnã Prælati licẽtia fieri debeat. 398
Transitus ex vno in alium Ordinem Mendicantium, an sit licitus, & quæ in hoc considerari debeant. 402. cum seq.
Transitus ex Ordine Mendicantium, ad Ordinem Monachorum, an sit licitus. pag. 409. & 410
Transitus ex quolibet Ordine ad Carthusiam, an sit licitus. 410. cum seq.
Transitus specialiter ex Fratrum Minorum Ordine, ad Carthusiam, an sit licitus. 414. cum seq.
Transitus ex Ordine S. Benedicti Casinensis ad Carthusiam, an fieri possit, nõ petita licentia simul & obtenta. 420
Transitus ad laxiorem Religionem, in aliquo casu, & cum iusta causa, an sit licitus, & cuiusnam Prælati licentia ad id requiratur. 421

V

Vitæ contemplatiuæ exercitia, quænam sint. 69
Vitæ actiuæ exercitia, quænam sint. ibid.
Vita actiua necessario requirit, & includit in se actus virtutum moralium. 79
Vita actiua, quammaximè requirit, & includit in se actus virtutis prudentiæ. 80
Vita actiua necessario requirit, vt adiuuetur à vita contemplatiua. 81
Vita actiua non esse potest diuturna, ad hunc sensum, quod permanere possit aut durare post hanc vitam. 82
Vita contemplatiua, an sit melior quam actiua, an è conuerso. 84
Vita actiua an sit maioris meriti, quam contemplatiua: an è conuerso. 85. & 86
Votum Religionis, est duplex, quoddam solemne: aliud vero simplex. 197
Voto ad Religionem se obligare quempiam, etiam cũ iuramẽto, cum debitis circumstantijs, licitum est, sanctum atque meritorium. 198
Votum Religionis efficere, licet sanctum & bonum sit, non tamen expedit, omnes in idipsum inducere. ibid.
Votum Religionis, qui emisit, necessario tenetur illud adimplere. 199
Voti cuiuslibet obligatio ex vouentis voluntate dependet, & ad id tantummodo se extendit, ad quod quispiam intendit se obligare. 200
Votum Religionis, qui emisit, si potest, tenetur, illam intrare, ibiq. perpetuo permanere. ibid.
Votum emissum à pueris, ante annos pubertatis, potest à parentibus, seu tutoribus irritari, & reuocari. 202
Voti vinculum & obligatio, an sit maior quam iuramenti. 292
Vota omnia realia, personalia, & mista, includuntur & commutantur, in solemne Religionis votum. 294. & 295
Votum obedientiæ, an sit potissimum, inter alia essentialia & substantialia Religionis vota. 312. cum seq.
Vouens ingredi Religionem, simpliciter, & absolute atque in genere, si in vna non recipiatur, tenetur alteram intrare. 204
Vouens certam aliquam Religionem, si in illa non recipiatur, non tenetur, alteram intrare. 205
Vouenti determinatè intrare vnam Religionem, licitum est persuadere, vt ingrediatur aliam perfectiorem. ibid.
Vouens Religionem intrare, si eligatur in Episcopum, tenetur votum adimplere, antequam assumat Episcopatum. 207
Vouens, non intrare Religionem, non tenetur huiusmodi votum adimplere. 208

FINIS.

Errata ſic corrigito.

Primus numerus paginam; ſecundus lineam indicat.

Pag.	4	lin. 42	quæ ſumma quæ ſunt	lege quæ ſumma ſunt
	5	10	ſtatus	ſtatum
	32	37	dilecta	delectu
	59	24	moueti	moueri
	65	6	Religionem	Religionum
	106	3	ſtipen.	ſtipendium
	128	35	commiſſio	iuriſdictio
	189	23	contenderetur	extenderetur
	ibid.	24	neque	vſque
	251	25	ad Samuelem	ad Heli
	275	35	etiam indiſtincti	indiſtincti
	ibid.	36	modo	quamuis
	276	23	ad conditionem	ad profeſſionem
	324	9	diſputare	diſpenſare
	374	4	uat	aut
	445	36	Minimis	Minoribus
	548	12	per ſemper	pro ſemper
	706	28	Superiorem	Superiorum

In Tractatu de Monialibus.

Pag.	9	lin. 12	criſcere	lege creſcere
	11	24	cum concilio	cum conſilio
	91	22	erat ſubiecta	erant ſubiectæ
	138	38	expactiones	pactiones.

Regeſtum.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd.

Omnes ſunt quaterniones, præter, †, qui eſt duernio, & Ddd, qui eſt ternio.

TRACTATVS DE SACRIS MONIALIBVS.

QVAESTIO PRIMA.

De Monialibus, quantum ad clauſuram ipſarum in commum, in ſex Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum clauſura Monialium, ſit de Iure naturali & diuino, an vero tantum de Iure humano poſitiuo?

HANC Quæſtionem atque difficultatem tractat Nauarro, Commentario quarto de Regularibus, ſuper *cap. ſtatuimus 19. quæſt. 3. num. 39.* de cuſtis, & aliorum reſolutione, ſequentem ſtatuo concluſionem. *Nauar. ſuper c. ſtatuimus. 19. q. 3. n. 39.*

Concluſio.

Certiſſimum atque conſtitutiſſimum eſt, quod clauſura Monialium, non eſt de iure naturali & diuino, ſed tantum de iure humano poſitiuo. Hæc Concluſio probatur multis & efficaciſſimis rationibus. Et quidem quantũ ad primam ipſius partem, nempe quod Monialium clauſura, non ſit de iure naturali, & diuino, ex eo cõſtat, nam vt tenet Doctorum communis doctrina, ſatiſque colligitur, *ex cap. ius naturale diſt. 1.* illud dumtaxat eſſe dicitur de iure naturali & diuino, quod procedit ex principijs naturæ per ſe notis, aut continetur in ſacro librorum codice: ſed ex nullo principio naturæ per ſe noto, neque ex per ſe notis illato, colligitur, quod Moniales teneantur ad ſeruandam clauſuram, neque id habetur in aliquo Scripturæ ſacræ libro, ergo prædictarũ monialiũ clauſura, nõ eſt de iure naturali & diuino. Quod & confirmatur, nam SS. Apoſtolorum tempore, qui, vt dicit S. Tho. vere & proprie Religioſi fuerunt illius temporis, nõ legimus ſeruatam fuiſſe à Monialibus clauſurã, ſeruaſſent autẽ illam profectò, & abſque dubio, ſi (vt præmittitur) ea fuiſſet de jure naturali & diuino. Quod eo tempore à Monialibus ſeruata non fuerit clauſura, conſtat expreſſe ex Eccleſiaſticis hiſtorijs. Yphigenia enim, quam Diuus Matthæus religioſam effecit, vt habetur in ipſius hiſtoria, traditq. Polidorus libro de inuentoribus rerum, non legitur ſeruaſſe clauſuram, quin vero, vt auctor eſt Caietanus 2.2.q.38. art. 12. neque multæ aliæ ſanctimoniales, illius Apoſtolici temporis, prædictam clauſuram ſeruabant: ſignum igitur eſt euidentiſſimum, quod ea non ſit de iure naturali, & diuino. Videatur hac de re Nauar. vbi ſupra num. 41. vbi dicitur, quòd tempore D. Auguſtini, Moniales clauſuram non ſeruabant. Quod inſuper confirmatur quammaxime, ex his quæ ad hoc propoſitum

Certiſſimũ atque conſtitutiſſimũ eſt, quod clauſura Monialiũ, non eſt de iure naturali, & diuino, ſed tantum de iure humano poſitiuo. *c. ius naturale d. 1. S. Th. 2. 2. q. 88. ar. 4.* Apoſtolorũ tẽpore nõ fuit à monialibus ſeruata clauſura. *Polid. de inuẽt. rerum lib. 4. c. 10. Caiet. 22. q. 38. art. 11.*

tra lit, Auctor tractatus, cui titulus, *Clypeus ſacrarũ Monialium*, vbi expreſſe probat, antiquitus nullũ fuiſſe ius, præcipiens Monachos, atq; Moniales ſiue religioſas viuere ſub perpetua clauſura, quin vero quamuis ipſis, quemadmodum & Monachis, ſiue Religioſis illius temporis, prohibitum fuiſſet è Monaſterio exire, ſine ſuorum Superiorũ licentia, cum ipſa tamen, vtrique idipſum erat permiſſum, atque conceſſum. Et quod amplius eſt, neque parua quidem, ſed quammaxima admiratione dignum, & videtur quod acciderit quaſi miraculũ à Deo, nedum Monachæ ſiue Moniales illius temporis, de licentia ſuorum ſuperiorum, nõ prohibebãtur e monaſterijs exire, & Monachos ſiue religioſos, in earum clauſuram, & Monaſteria introire, quin potius in vno atque eodem Monaſterio, habitabant ſimul & communiter, Monachi & Monachæ. Id quod fieri dicebatur olim ſecundum inſtitutionem Diui Baſilij, & eiuſmodi Monaſteria dicebantur, Dupla. Et ne puret quiſpiam, pro libito nos hæc dicere, eorum Monaſteriorum frequentiſſime mentio habetur in Canonico iure, facitque in primis ad hoc *c. diffinimus* 18. *q.* 2. *&c. in nullo, eadem cauſa & quaſtione; c. Monaſteria, c. in decima actione, ibidem* cum multis alijs, à me breuitatis cauſa omiſſis. Et caſus eſt, quod cum prius ſanctitas illorũ temporũ, abſque ſcandalo, & peccato & abſque vllo proximi periculo, eiuſmodi rebus locum dediſſet, vt intra vnum & idem Monaſterium, Monachi & Monachæ habitare poſſent, ſimul communiter, poſtea tamen hominum creſcente malitia, aliquibus occurrẽtibus, ſuccedentibusq; inconuenientibus, decretis prædictis contrarium omnino ab Eccleſia fuit ſtatutum. Sicque *in d.c. diffinimus*, quod eſt ſeptimæ generalis Synodi c. 20. ſequentia habetur verba. *Diffinimus minime duplex Monaſterium fieri, quia ſcandalum id & offendiculum multis efficitur. Si vero aliqui cum cognatis mundo abrenuntiare, & monaſticam vitam ſectari voluerint, debent quidem viri, virorum adire cœnobium, fœmina vero mulierum ingredi Monaſterium, in hoc enim placatur Deus: qua autem hactenus fuerunt dupla, ſecundum Regulã Sanctj patris noſtri Baſilij, & ſecundum præceptionẽ eius, ita formẽtur, vt non habitent in vno Monaſterio, Monachi & Monacha, adulterium enim intercipit cohabitationem, ſi habent aditum Monachus ad Monachum, & Monacha ad Monachum, ſecreto ſingulariter ad colloquutionem*, & infra: *Nõ cubet Monachus in mulierum Monaſterio, nec ſingulariter cum Monacha conuiuat.* Ex quo textu ſuperque ſatis colligitur, Monachis vtriuſque ſexus olim, habitare communiter prius fuiſſe permiſſum, poſtea vero prohibitum, per dictum, *c. diffinimus*. Id quod & habetur *in d. cap. nullo*, vbi præcipitur, *quod Epiſcopi non permittat Monachos, & Monachas habitare inſimul*, & in ſequenti *c. Monaſteria*, quod eſt Concilij Agathenſis c. 28. ſtatuitur, *quod puellarum ſiue Monachorum Monaſteria, longius à Monaſterijs Monachorum collocentur, aut propter inſidias diaboli, aut propter obloc utiones hominum.* Idẽ habetur *in c. in decima*, quod eſt Concilij Hiſpalenſis 2. cap. 11. vbi præſcribitur ordo & modus in hiſce rebus ſeruandus. Ex quibus omnibus apertiſſime, luce etiam clarius, colligitur id quod in ſupradicta concluſione eſt dictum, nempe Monialium clauſuram haudquaquam eſſe de iure naturali & diuino. Etenim ſi id eſſet, nunquam, & maxime Sanctorum Apoſtolorum tempore, contrarium fuiſſet permiſſum, neque quod Monachæ foras egrederentur, aut quod Monachi viciſſim, in earum Monaſteria introirent. Vnde hac in re dicendum eſt, atque tenendum, vt certiſſimum, & conſtitutiſſimum, quod ipſa eſt de iure humano poſitiuo, quæ fuit ſecunda concluſionis pars: & etiam certum eſt, quod ante tempora Bonifacij VIII. Pont. Max. qui præfuit Eccleſiæ, vt dicitur, anno Dõmini. 1294. ſecundum communia iura, nullæ Monachę, Moniales ſiue Religioſæ, etiam Canonicę Regulares

Olim nullum fuit ius præcipiẽs Moniales viuere ſubperpetua clauſura *Clypeus ſacrarum Monialium dub. 1. in prin.*

Olim erãt Monaſteria ſimul Monachorum, & Monacharũ quæ dicebãtur dupla. *c. diffinimus* 18. *q.* 2. *c. in nullo ead. cau. & quæſt. c. Monaſt. c. in decim. actione ibidem. c. diffinimus* 18. *q.* 2.

c. in nullo eadem cauſa & quæſt. c. Monaſteria ibidem.

lares, ad arctiorem tenebantur clauſuram, quam in propriis cuiuſque regulis contentam. Quamuis enim Innocentius II. qui præfuit circa annũ 1138. in quodam Conc. Romæ habito, c. 26. & 27. & habetur *in c. pernicioſam 28. q. 2.* ſtricte inhibuerit, *Sanctimoniales, ſimul cum Canonicis, vel Monachis, vt in Eccleſia in vno choro ad pſallendum non communicẽt*, nulla tamen ibidem fit clauſuræ mentio, ſeu pœna, aliqua ibidem apponitur, contrarium faciemibus. Nec vero *in c. Monaſteria, de vita & honeſtate Clericorum* (quod eſt Concilij Lateranenſis) habiti anno Domini 1180. ibi enim ſolummodo fit mentio, de Monaſteriorum Monialium frequentatione, & dicitur, *Quod ſi quiſquam Clericus ſine manifeſta, & rationabili cauſa, Monialium Monaſteria frequentare præſumpſerit, per Epiſcopum arceatur, & ſi non deſiderit, ab officio Eccleſiaſtico reddatur immunis. Et quod ſi laici idipſum fecerint, excommunicationi ſubdantur, & a fidelium cœtu fiant penitus alieni.* Sic enim habetur in Summario ſuprædicti capituli; *frequentans Monaſteria Monialium, & monitus non deſiſtens, ſi clericus eſt, deponitur; ſi laicus, excommunicatur.* Sed tamen non propter hoc poſita fuit clauſura prædictis Monialibus, neque excommunicationis latæ ſententiæ pœna, intrantibus earum Monaſteria, ſed ſolummodo facta eſt comminatio. Poſt quæ dicta tempora, ſuccedens præfatus Bonifacius VIII. certaque habita relatione, atque informatus de relaxatione, & diſſolutione, quæ in hiſce rebus inueniebatur communiter in Monaſterijs Monialium, cernenſque decreta prædicti Concilij Lateranenſis, à multis contemni, atque omnino non obſeruari, & quod videbantur iam quaſi obliuioni tradita, conſiderans etiam præeminentiam, atque excellentiam Monialium Sanctæ Claræ, quæ iam eo tempore, ex ſpeciali voto ſuæ Regulæ, clauſuram ſeruabant (confirmata enim fuit ipſarum Regula, tempore Innocentij IV. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1243. inſtituta vero à Beato P. N. Francisco, anno 1212.) volens omnes alias Moniales, ad ſimilem clauſuræ obſeruantiam adſtringere, Decretalem quandam ad hoc ſtruxit, quæ incipit, *Periculoſo* quæ poſita eſt in 6. lib. Decret. inter alias ipſius Decretales epiſtolas; vbi omnibus in vniuerſum Monialibus, ſtricte clauſuram indixit. Per quod ſatis manet probata, ſecunda noſtræ Concluſionis pars, qua diximus, Monialium clauſuram eſſe de iure humano poſitiuo. Et quia Decretalis prædicta potiſſimum fundamentum eſt totius huius materiæ, in qua agendum eſt de Monialium clauſura, libet eã in præſentiarũ tranſcribere, ad vnguemque referre, vt ad quid ex vi ipſius, Moniales cunctæ teneantur, omnibus fiat perſpicuum. Incipit ergo Bonifacius VIII. ſuprædictus. *Periculoſo, & deteſtabili quarumdam Monialium ſtatui, qua honeſtatis laxatis habenis, & monachali modeſtia, ſexuſque verecundia imponenter abiectis, extra ſua Monaſteria, nonnumquam per habitacula ſæcularium perſonarum diſcurrunt, & frequenter intra eadem Monaſteria perſonas ſuſpectas admittunt; in illius, cui ſuam integritatem voluntate ſpontanea denouerunt, grauem offenſam, in religionis opprobrium, & ſcandalum plurimorum, prouidere ſalubriter cupientes, præſenti Conſtitutione, perpetuo irrefragabiliter valitura, ſanctimus, Vniuerſas, & ſingulas Moniales, præſentes, atque futuras, cuiuſcumque Religionis ſint, vel Ordinis, in quibuſlibet mundi partibus exiſtentes, ſub perpetua in ſuis Monaſterijs debere de cætero permanere clauſura: ita quod nulli earum, religionem tacitè, vel expreſſe profeſſæ, ſit vel eſſe valeat quacumque ratione, vel cauſſa. (niſi forte tanto & tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum alijs abſque graui periculo, ſeu ſcandalo commorari) Monaſteria ipſa deinceps egrediendi facultas: nullique aliquatenus inhonella perſona, nec etiam honeſta. (niſi rationabilis, & manifeſtæ cauſæ exiſtat, ac de illius, ad quos pertinuerit, ſpeciali licentia)*

c. pernicioſam 28.q.2.

c. Monaſteria de vita & honeſt. clar.

Moniales S. Clarę fuerũt, quæ primę in Eccleſia clauſuram inuenerunt.

Bonifacius 8. in c. periculoſo. de ſtat. Regul. l. 6. de monial. clauſur.

tia) ingressus, vel accessus pateat ad eadem: vt sic à publicis & mundanis consuetudinibus separata, omnino seruire Deo valeant liberius, & lasciuiendi opportunitate sublata, eidem corda sua & corpora, in omni sanctimonia diligentius custodire.

Quia tamen Decretalis prædicta (vt dicebatur) non fuit communiter recepta, aut saltim, non vbi par erat, executioni mandata & tradita; moribusque vtentium practicata, vt amplius infra dicemus, hæc videns Conc. Trid. sess. 25. de reformati. cap. 5. de regularibus, clausuram prædictam innouare volens, sequentem fecit constitutionem, quam etiam ad vnguem libet referre, quæ est tenoris sequentis: *Bonifacij VIII. constitutionem, quæ incipit, Periculoso, tenuans Sancta Synodus, omnibus Episcopis sub obtestatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ præcipit, vt in omnibus monasteriis sibi subiectis ordinaria, in aliis vero sedis Apostolicæ auctoritate clausuram Monialium, vbi violata fuerit, diligenter restituat, & vbi inuiolata est, conseruari maxime procurent. Inobedientes ac contradictores per censuras ecclesiasticas, aliasque panas (quocumque appellatione postposita) compescendo, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Quod auxilium ut præbeatur, omnes Christianos Principes, hortatur Sancta Synodus, & sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda, omnibus magistratibus secularibus iniungit.* Explicans autem qualiter eiusmodi clausura obseruanda sit, subdit prædictâ Cõcilium: *Nemini autem sanctimonialium, liceat post professionem exire à monasterio, etiam ad breue tempus, quocumque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda, indulsis quibuscumque, & priuilegijs non obstantibus. Ingredi autem intra septa monasterij nemini licet, cuiuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerint, sine Episcopi vel Superioris licentia, in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Dare autem tantum Episcopus, vel Superior licentiam debet in casibus necessarijs, nec aliter ullo modo possit, etiam vigore cuiuscumque facultatis, vel indulti, hactenus conceßi, vel in posterum concedendi.* hactenus Concilium. Cuius decreti atque Constitutionis, omnimodam obseruantiam, cupiens postea *Pius V. Pont. Max.* eadem de re Bullam quandam, siue Motũ proprium edidit, anno Dominicæ Incarnationis 1566. iv. Kalendas Iunij, Pontificatus sui anno primo. Et incipit, *Circa pastoralis officij*, quem etiam, quia decreti prædicti explicatio & declaratio est, & fundamentum præcipuum eorum, quæ in subsequentibus sunt dicenda, simul libet in præsentiarum referre. Est autem tenoris sequentis. *Pius Episcopus Seruus Seruorum Dei, &c. Ad perpetuam rei memoriam, &c. Circa pastoralis officij, nobis, meritis licet imparibus, desuper commissi curam, quantum nobis ex alto permittitur, inuigilantes, assidue ad ea per quæ singulis erroribus & excessibus obuiatur, ac personis quibuslibet, præsertim fœminei sexus, virginitatem suam Altissimo vouentibus, sub religionis iugo, Christo Saluatori in castitatis holocausto famulari affectantibus, & semita iustitiæ & honestatis declinantibus, ne quidquam in eis reperiatur incongruum, quod in regularis ponat honestatis gloria maculam, & diuinam merito possit offendere maiestatem, opportune succurrere, libenter intendimus, ac in ijs nostra vigilantia partes propensius impartimur, prout in Domino salubriter expedire conspicimus. Hac igitur perpetuo valitura Constitutione, inhærentes etiam Constitutioni felic. record. Bonifacij Papæ VIII. e. Periculoso, prædecessoris nostri, quæ incipit, Periculoso, & decreti Conc. Trid. super clausura Monialium edijs, auctoritate Apostolica statuimus tenore præsentium, atque perpetuo decernimus, easdem sas & singulas Moniales, præsentes atque futuras, cuiusmque religionis, ordinis, vel Militiarum etiam Hierosolymitanæ sint, quæ vel iam receptæ sint, vel in posterum in quibuslibet monasterijs, siue domibus recipientur, & tacitè vel expressè religionem professæ, etiamsi censeatur, aut quocumque nomine*

Conc. Triden. sess. 25. de reform. c. 5. de Regula, & Monial. claus.

Decretũ Conc. Trident. circa clausurã Monialium.

Constitutio Pij V. circa clausuram Monialium.

de statu regul. lib. 6.

Conc. Triden. sess. 25. de reform. c. 5.

nomine appellentur, etiam ſi ex inſtitutis, vel fundationibus, earum regula, ad clauſuram non teneantur, nec vnquam in earum monaſteriis, ſeu domibus, etiam ab immemorabili tempore ea ſeruata non fuerit, ſub perpetua in ſuis monaſteriis, ſeu domibus, de cetero debere permanere clauſura, iuxta formam dictæ Conſtitutionis ſelic. recor. Bonifacij Papæ VIII. prædeceſſoris noſtri, quæ incipit, Periculoſo, in ſacro Conc. Trid. approbata, & innouata, quam nos auctoritate prædicta, etiam approbamus, & innouamus, in omnibus, & per omnia, ac illam diſtrictè obſeruari mandamus. Quod ſi aliqua Moniales forſan reperiantur, quæ conſuetudine, etiam immemorabili, aut inſtituto vel fundatione regulæ ſuæ factæ, animo obſtinato huic clauſuræ reſiſtant, aut quoquomodo reluctentur, Ordinarij, vna cum Superioribus earum, omnibus iuris & facti remedijs, compellant eaſdem tamquam rebelles & incorrigibiles, ad præciſe ſubeundam dictam clauſuram, & perpetuo obſeruandam. Mulieres quoque, quæ Tertiariæ, ſeu de pœnitentia dicuntur, cuiuſcumque ordinis fuerint, in Congregatione viuentes, ſi & ipſæ profeſſæ fuerint, ita vt ſolemne votum emiſerint, ad clauſuram præciſe (vt præmittitur) & ipſæ teneantur. Quod ſi votum ſolemne non emiſerint, Ordinarij vna cum Superioribus earum, hortentur & perſuadere ſtudeant, vt illud emittant, & profiteantur, ac poſt emiſſionem & profeſſionem eidem clauſuræ ſe ſubijciant. Quod ſi recuſauerint, & aliqua ex eis inuenta fuerint ſcandaloſe viuere, ſeuerißime puniantur. Cæteris autem omnibus ſic abſque emiſſione profeſſionis, & clauſuræ viuere omnino volentibus, interdicimus, & perpetuo prohibemus, ne in futurum vllam aliam prorſus in ſuum ordinem, religionem, congregationemve recipiant. Quod ſi circa huiuſmodi, ac noſtram prohibitionem & decretum aliquas reciperint, eas ad ſit viuendum omnino inhabiles reddimus, ac illarum quaslibet profeſſiones, & receptiones irritas decernimus, & nullas, prout etiam præſenti decreto irritas facimus, & annullamus. Quæ ſequuntur in dicto Motu proprio, pertinent ad procurandam Monialium prædictarum, congruam & commodam ſuſtentationem, quæ propterea omittuntur, quia non ſunt ad propoſitum, ac tandem concludens, ſubdit: *Mandantes propterea in virtute ſanctæ obedientiæ, ſub obteſtatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ, vniuerſis Venerabilibus fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, quatenus in ciuitatibus, & diœceſibus propriis, præſentes noſtras literas publicari faciant, ac in monaſteriis Monialium ſibi ordinario ſubiectis, in ijs vero quæ ad Romanam mediate & immediate ſpectant Eccleſiam, Sedis Apoſtolicæ auctoritate, vna cum ſuperioribus eorumdem Monaſteriorum, clauſuram, vt præmittitur, quamprimum poterint, ſeruari procurent, contradictores atque rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis. Ac vt hoc tam ſalutare decretum facilius obſeruetur, omnes Principes ſeculares, & alios Dominos & Magiſtratus temporales rogamus, requirimus, & obſecramus, per viſcera miſericordiæ Domini noſtri Ieſu Chriſti, eiſdem in remiſſionem peccatorum iniungentes, quod in præmiſſis omnibus eiſdem Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis & Epiſcopis, & alijs Monialium Superioribus aſſiſtant, ac ſuum fauorem & auxilium præſtent, & impedientes, pœnis etiam temporalibus efficiant. Præmiſſis Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis, ſtatutis & conſuetudinibus etiam immemorabilibus, etiam per Sedem Apoſtolicam approbatis, & confirmatis, priuilegijs quoque, indultis, litteris Apoſtolicis, etiam in fundatione & inſtitutione eiſdem monaſteriis, domibus, & Monialibus, ſub quibuſcumque verborum formis & clauſulis irritantibus, & alijs decretis quibuslibet conceſſis, confirmatis, ac etiam iteratis vicibus approbatis & innouatis. Quibus omnibus etſamſi pro ſufficienti illorum derogatione, de illis, eorumq. totis tenoribus, Specialis, Specifica, expreſſa, & indiuidua, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu*

quanis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc seruanda foret, tenoris huiusmodi, ac si de verbo ad verbum inserrentur, pro sufficienter expressis habentes, quoad effectum validitatis nostræ Constitutionis tantum, derogamus contrarijs quibuscumque, &c. Prædictam Pij V. Constitutionem etiam confirmauit, & innouauit postmodũ *Gregorius XIII.* in alia sua Bulla, siue Motuproprio, dato Romæ anno Domini 1572. iij. Kalend. Ianuarij, Pontificatus sui etiam anno primo, qui incipit: *Deo sacris*, quem quidem in præsentiarum referre, visum nõ est necesse, eo quod nihil noui cõtineat; quia quod principaliter intendit ibidẽ, est prouidere necessitatibus prædictarum Monialiũ, voluntariam paupertatem professitiũ, & religiose clausuram seruantiũ. Ex quibus omnibus tam iuribus, quam decretis, prædictisq. Constitutionibus, manifestissimè veritas suprapositæ nostræ Conclusionis colligitur, qua diximus, Monialium clausuram non esse quidem, de iure naturali & diuino, sed de iure humano positiuo, naturali tamen atque diuino, nimis conformi, vt latius constabit ex inferius dicendis. Nunc superest inuestigare, & inquirere, an Pontifices prædicti obligare potuerint, atque adstringere Moniales supradictas ad seruandam clausuram? de quo in Articulo sequenti.

Cõstitutio Gregorij XIII. circa clausuram Monialium.

ARTICVLVS II.

An Summi Pontifices compellere, & obligare potuerint, Moniales ad seruandam clausuram?

PRO pleniori articuli huius intelligentia, præmitto quod in præsentiarum non fit sermo, de Monialibus sanctæ Claræ, de quibus iam supra diximus, quod multo ante tempora Bonifacij VIII. & ante Constitutionem ab ipso editam, *in d. cap. Periculoso, de statu regular. lib. 6.* ex speciali regulæ suæ voto (nedum præcepto) ad seruandam clausuram se adstrinxerunt. Nam præter tria religionis essentialia atque substantialia vota, obedientiæ, castitatis, & paupertatis, emittunt religiosæ prædictæ, in sua professione, atque ex vi suæ regulæ, quartum aliud clausuræ votum, quod, vt crediderim, nullæ aliæ Moniales habent, vel si habent, non etiam de ijs in præsentiarum est sermo, sed de illis, quæ numquam clausuram prædictam vouerunt, neque ad eandem seruandam aliquo speciali suæ regulæ voto, siue præcepto, se obligarunt aut adstrinxerunt. Et vt hæc difficultas crescat, & magis ac magis augeatur, ponaturq. in suo pũcto (vt enim inquit Philosophus, omnia secundum litem fiunt, atque ex oppositione contrariorum veritas elucescit) etiam fiet sermo de illis Monialibus, quæ ex sua regula habent, siue ex diutina atque antiquissima consuetudine, vt è suis Monasterijs possint exire, & personæ exteræ ad ipsas intrare, & quod ad nullam prorsus clausuram obligentur, quæritur in præsentiarũ, an eiusmodi, per Sũmos Pont. vllo modo potuerint, ad idipsum cõpelli & obligari? Et quidem pro parte negatiua, sunt magni ponderis, ac momenti argumenta, Primo argumentor ad id, ex auctoritate Diui Bernardi in lib. quem edidit de præcepto, & dispensatione, vbi in sequentia prorumpit verba: *Non præcipiat mihi Prælatus ea, quæ non promisi, præcipiat secundum regulam, &c.* ex qua auctoritate facile erit colligere, de mente & sententia Diui Bernardi, subditos non teneri ad ea quæ non promiserunt, etiam si Prælatus illa sibi præcipiat. Quod & confirmari potest ex doctrina D. Thom. in quodlibetis, quodlibet. 10. q. 5. art. 10. vbi proposita quæstione, *An religiosus suo Prælato teneatur in omnibus obedire?* respondens, inquit, quod religiosi non tenentur obedire Prælato, in his quæ sunt arctiora, quam regula, ex præcepto,

Moniales S. Clarę ex vi suæ Regulæ ad clausuram obligantur nõ solum ex præcepto, verũ etiã ex voto.

Primum argumentum.

D. Bern. lib. de præcept. & dispens.

D. Tho. quodl. 10. q. 5. ar. 10.

pto, sed in illis, inquit, obedire, perfectæ obedientiæ erit. Et infra subdit, quod obedientia non se extendit vltra ius & potestatem prælationis, quæ quidem limitatur secundum regulam. Cuius rei reddens rationem dicit, quod religiosus non tenetur ad plura quam sæcularis, nisi quatenus per votũ se obligauit: sed religiosus (inquit) per votum professionis non obligatur ad obediendum nisi secundam regulam: ergo non tenetur in pluribus obedire, quam in ijs quæ sunt secundum ipsam, alias enim si obedientiæ generalitas, non determinatur secundum regulam, omnes religiosi ad idem omnino tenerentur, & sic esset religionum confusio. Hæc in summa, atque in compendio supradictus D. Thomas. Quod ipsum expresse tenet Ioan. Gerson in tit. de vita spirituali lect. 5. & 6. quin vero, & supradictus Diuus Thom. 2.2.q.104.art.5. in solutione ad 3. sequentia dicit verba: Religiosi obedientiam profitentur, quantum ad regularem conuersationem, secundum quam suis Prælatis subduntur, & ideo quantum ad illa, solum obedire tenentur, quæ ad regularem conuersationem pertinere possunt, & hæc est obedientia sufficiens ad salutem. Si autem etiam in alijs obedire voluerint, hoc, inquit, pertinebit ad cumulum perfectionis. Hactenus Diuus Thomas. Quinvero & Diuus Bonauenturа in 2. Sententiarum, dist. 44. q. vltima, eadem de re agens & disputans: *Vtrum religiosi suis Prælatis obedire teneantur in omnibus quæ non sunt contra Deum?* inquit, quod si loquamur de obedientia secundum necessariam obligationem, hæc habet terminum & mensuram, iuxta magnitudinem voti emissi, tantummodo enim, tenentur obedire suis Prælatis in his quæ promiserunt Domino obseruare, vnde si Prælatus aliquid præcipiat quod sit supra votum, subditus non tenetur ad illud implendum. Et ideo concedendum est, quod religiosi non tenentur obedire Prælatis suis in omnibus, licet sanum sit consilium, quod obediant in omnibus, quæ non sunt contra Deum. Et infra, obtemperare in omnibus quæ dicuntur, non tantum est difficile, verum etiam impossibile, & ideo fines ponuntur promissioni obedientiæ. Hæc supradictus Bonauentura, ex quibus omnibus colligitur, quod Moniales prædictæ obligari non possint ad clausuram, cum non illam promiserint, neque illam habeant ex Regulæ suæ præcepto, siue voto. Secundo sic arguitur ad idem, *ex cap. gesta dist. 74.* vbi habetur, *non esse iustum vt quispiam crescere compellatur inuitus*, quæ verba expendens glossa ibidem, *verbo crescere*, argumentum elicit, *quod Monachis, siue Canonicis inuitis, districtior vita imponi non potest*. Quod & probat argumento deducto, *ex cap. non est 15. q. 1.* quod est Diui Ambr. *& cap præsens 20. q. 3. & cap. integritas 32. q. 1.* quibus omnibus in locis expresse habetur, quod religiosis non est districtior vita imponenda, nec præcipiendum quippiam aliquid, ad quod vel ex diuino iure, seu ex voto, & propria voluntate se non obligarũt: qua de re etiam videndus est Sylvester latissimè, *verbo Obedientia, q. 5. nu. 5. & verbo, Religio, sexto. q. 6 nu. etiam 6.* vbi ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu dignissima. Ex quibus omnibus, vt videtur, manifestè colligitur, quod cum perpetua Monialium clausura, arctior & districtior sit, quam contineatur in ipsarum Regula, & supra suæ promissionis votum, quod non ad eandem seruandam, inuitæ compelli, constringi, aut obligari possint per Ecclesiam. Tertio & vltimo ad idem sic argumentor, nam qui adimplet illud quod promisit, & ad quod ex voto suo se obligauit (vt videtur) ad nihil aliud tenetur, neque vllo modo potest obligari: vt constat ex omnibus alijs rebus humanis, nam qui centum promisit, ac totidem reddidit, ad quid amplius potest obligari? sed Moniales, de quibus in præsentiarum est sermo (vt

Ioan. Gerson. tract. de vita spirit. lib. 5. et 6. D. Tho. 2. 2. q. 104. art. 5. in solut. ad 3.

D. Bonau. in 2. Sent. d. 44. q. vltima.

Secundum argumentum. *c. gesta, d. 74. & glossa ibid. verb. crescere. c. non est. 15. q. 1. c. præsens 20. q. 3. c. integritas 32. q. 1.*

Sylu. verb. obedientia. q. 5. nu. 5. & verbo religio 6. q. 6. nu. 6.

Tertium argumentum.

ſupponitur) non promiſerunt clauſuram, nec voto aliquo ad eandem ſeruandam ſe obligarunt: ergo ad id nullo modo poſſunt, etiam per Papam, conſtringi, eò vel maximè, quia ſi à principio Moniales prædictæ id reſciuiſſent, religionis votum forſam numquam emiſiſſent; cum igitur actus agentium non ſe extendant vltra voluntatem eorum, vt habetur in Iure, *l. cum Aquiliana. ff. de tranſa. & cap. veniens de iureiur.* manifeſtè (vt videtur) colligitur quod Moniales prædictæ, ad ſeruandam dictam clauſuram nullo modo poſſunt obligari, aut conſtringi. Sed ijs non obſtantibus, in contrarium eſt veritas. Pro cuius reſolutione præmitto, quod in Monialium clauſura duo inſimul includuntur, veniuntq. conſideranda, ſeu potius, duo illis prohibentur. Horum primum eſt, earundem Monialium extra Monaſterium egreſſus, alterum vero, ingreſſus aliorum cuiuſcumque ſexus, intra ipſum Monaſterium. Et quidem de hoc ſecundo loquendo, extra omnem controuerſiam eſt, quod Papa potuit prohibere ingreſſum in Monaſteria Monialium, omnibus perſonis vtriuſque ſexus, ex ſuppoſitione quod id ſibi videatur non conuenire. Quod & hac manifeſtiſſima ratione probatur, quia idipſum poteſt & in ſua domo quilibet pater familias prouidus atque diſcretus, & prohibere vt nullus in ipſius ingrediatur domum, ſi ibidem ipſe habet filias, aut vxorem, de qua ſiniſtram, aut minus rectam habeat opinionem, ſeu aliquam ſuſpicionem. Eadem ergo ratione idipſum quilibet Prælatus pōt facere, ac præcipere in conuentibus ſibi ſubditis, & a fortiori multo melius Summus Pontifex, qui eſt generalis & vniuerſalis Monialium omnium Prælatus, qui & ſpecialiter ipſas ſub cura ſua, obedientia & protectione habet. In hoc igitur nulla eſt quæſtio, quia nulli eſt dubium. Sed maior difficultas eſt, loquendo de clauſura prædictarum Monialium, quantum ad exitum extra ſua monaſteria, an ſcilicet poſſint cōcelli & adſtringi ad hoc, vt nullo modo inde egrediantur. Quia de re antiquiſſima lis eſt, & controuerſia inter Doctores Iuris peritos, atque inter Theologos, loquendo (vt diximus) de Monialibus, quæ numquam clauſuram vouerunt, neque ad eandem ſeruandam aliquo ſuæ regulæ ſpeciali voto, ſiue præcepto ſe obligarunt, quin vero forſan omnino habent contrariam clauſulam, atque ex diuturna & antiquiſſima conſuetudine, iam ſunt quaſi in poſſeſſione conſtitutæ, vt foras poſſint exire, & clauſuram prædictam obſeruare non teneantur. Sed nihilominus contrarium omnino eſt dicendum, de quo & ſequentem ſtatuo concluſionem.

L. cū Aquiliana. ff. de tranſc. veniēs de iureiuran.

Extra controuerſiam eſt, & Papa prohibere poteſt ingreſſum intra monaſteria Monialium.

Certiſſimū eſt & omni dubio procul, quod Papa, & Eccleſia, indicere Monialibus potuit clauſurā, & quod a ſuis Monaſterijs nō egrediantur. *gloſſ. in cap. periculoſo, de ſtatu regu. lib. 6. Ioan. Monac. & Arch. ibi. Innoc. in c. ſuper. & de reg. & Panor. ibi. Hoſtien. et Io. And. in c. vni co de Reg. lib. 3. Decius in c. ad noſtram, de appel. in 6. D. Anto. 3. p. tit. 16. c. 7. §. 3. ſūma Ang. verbo religioſus. q. 30. Syluest. verbo Religio.*

Concluſio.

CErtiſſimum eſt, & omni dubio procul, quod Papa & Eccleſia omnibus Monialibus (cuiuſcumque ordinis & conditionis ſint) indicere potuit clauſuram, ac præcipere, vt numquam extra Monaſterij ſepta egrederentur, etiam eæ quæ ipſam numquam vouerunt, neque ad eandem ſeruandam aliquo ſpeciali voto, ſeu ſuæ regulæ præcepto ſe obligarunt. Hanc ſententiam & concluſionem, tenet gloſſa, *in d. cap. periculoſo, verbo præſentes, de ſtatu regularium*, & Panormitanus ibidem, & Hoſtienſis, & omnes communiter ſcribentes ibidem, & eadem gloſſa in additione ibid. & Innocentius *in cap. ſuper eo, de regularibus*. Præpoſiti. *in cap. ante triennium, in verbo tametſi per ſtatutum. diſt. 31.* & Ioannes Andreas *in cap. vnico de regular. lib. 6.* Decius in *cap. ad noſtram de appellationibus num. 6.* Diuus Antoninus 3. par. tit. 16. cap. 7. §. 3. Summa Angelica *verbo religioſus* §. 30. Syluester *verbo religio. 7.* §. 16. Nauarr. *in cap. ſtatuimus num. 40.* cum ſequentibus, qui omnes incunctanter tenent, Moniales omnes teneri ad ſeruandam perpetuam clauſuram,

ram, iuxta decretum prædicti Bonifacij VIII. *in d.cap.periculoſo*, & decretum Concilij Tridentini. *d ſeſſ.25.de reformat.cap.5.* & iuxta Conſtitutiones prædictas Pij V. & Gregorij XIII. qui eadem de re loquuntur. Dicunt q. quod ſtrictior vita Regularibus poteſt imponi, in his quæ conducunt ad profeſſionem eorumdem, & ad commodius obſeruanda ea, quæ ſecundum ſuas regulas promiſerunt. Quod vt plenius notum fiat, adnotare oportet, quod quamuis ſimpliciter, & abſolutè loquendo, Monachis ſiue religioſis ſtrictior vita imponi non poſſit, nec obligari ipſi ad ſeruandam ſtrictiorem regulam, quam in propria cuiuſque profeſſione deuouerunt, & promiſerunt, in quo ſenſu verum habet, dictum Diui Bernardi in lib. de præcepto & diſpenſatione, quo modo etam, intelligenda ſunt omnia ſuprædicta iura, quibus cauetur, vt nemo crieſcere cogatur inuitus, nihilominus tamen, certiſſimum, atque conſtitutiſſimum eſt, quod Eccleſia, & Papa quam maximè (idemq. eſt iudicium de omnibus alijs inferioribus Prælatis, ſuo quoque modo & ordine reſpectiuè, & reſpectu ſuorum ſubditorum) bene poteſt obligare prædictos ſubditos, non ſolum ad ſeruandum ea, ad quæ ex vi ſuæ regulæ & profeſſionis ſe adſtrinxerunt, expreſsè, ſiue explicitè atque directè, verum etiam & ad illa ſeruanda, quæ in illis continentur, implicitè, ſeu (vt ab alijs dicitur) indirectè. Et dico, contineri in aliqua regula expreſsè, explicitè, atque directè, illa quæ ponuntur ibidem, ſub expreſsis verbis, vel eiſdem æquipollentibus, de quorum intelligentia nulli eſt dubium, ea vero contineri dicuntur, implicitè atque indirectè, quæ quamuis non ita habeantur, pertinent tamen ad eorumdem obſeruantiam, & ad rerū talium vitandas tranſgreſſiones, cuius generis ſunt omnia pertinentia ad obſequia fraternæ locietatis, intra & extra Monaſterium, culparum recognitio, aliaq. ſimilia, ſine quibus Monaſtica vita, haudquaquam poſſet conſeruari, nec regularis diſciplina conſiſtere. Hæc eſt expreſſa ſententia Diui Thom. in quodlibetis, quodlibeto 10. q.5. art.10. vbi inquit, quod ad regulam pertinent non ſolum illa quæ in ea expreſsè exprimuntur, verumetiam & illa, quæ ad eam quoquo modo reducuntur, id quod tenet 2.2.quæſt.186. art.9. & quæſt.104.art.4.ad 3. & Caietanus ibidem, ſed expreſſius quæſt.88. art.8. vbi hac de re agit latiſſimè. In eadem ſententia eſt Diuus Bonauent.2.lib.Sententiarum diſt.44.quæſt.vltima, vbi inquit, *quod ſubditi tenentur obſeruare, omnia quæ promiſerunt, & quæ non ſunt contraria animæ & regulæ ſuæ, quin vero iuxta ipſam, & quæ conducunt ad meliorem ipſius obſeruantiam*. Quod & expreſſius tenet in explicatione regulæ Beati Patris noſtri Francisci, vbi explicans illa verba capituli 10. quibus dicitur, *quod fratres obediant ſuis miniſtris in omnibus quæ promiſerunt Domino obſeruare, & non ſunt contraria animæ & regulæ noſtræ*, addit: *Supple, explicitè, vel implicitè*, quod prædictus Diuus Thomas locis ſupra citatis, & in 2. ſentent. diſt.vltima q.3. interpretatur *directè, vel indirectè*. Et dicit, quod ſubditi obedire tenentur ſuis Prælatis in omnibus quæ pertinent ad ipſorum regulā directè, vel indirectè. Hac de re videatur Corduba ſuper regulam Fratrum Minorum, cap. 10. q. 2. in primo puncto, & Syluester *verbo religio.6. num.6.* quibus in locis tamquam certiſſimum conſtituunt, atque indubitabile, quod Papa, cæteriq. Prælati, conſtringere atque obligare poſſunt ſubditos ſuos, ad ſeruanda non ſolum ea quæ explicitè, expreſsè, atque directè promiſerunt, verumetiam & illa quæ indirectè & implicitè, & ad maiorem atque meliorem regulæ ſuæ obſeruātiam pertinent: & quod hoc, non eſt imponere ſtrictiorem vitam, neque eoſdem obligare ad ſeruandam ſtrictiorem regulam, ſed eſt præcipere id, ad quod ipſi ex vi ſuæ pro-

Notæ valde. Quamuis ſimpliciter, & abſolute loquendo, Monachis ſiue Religioſis ſtrictior vita imponi nō poſſit, poſſunt tamen obligari ad ea, quæ expreſsè, aut etiā implicite promiſerunt.

Quænam dicantur cōtineri in aliqua Regula indirecte & implicite, quæ vero directe, & implicite.

D.Tho.quodlib. 19. q. 5. art.10. & 2. 2.q 186 ar.9. & q.104. ar. 4. ad 3 & Caiet. ibid ſed expreſſius q. 88.art.8.

D. Bonau. 2. Sent.d.44. q. vlt. & ſuper Mag.c.10.

Corduba ſup. Regul. c. 10. q.2.in 1.puncto.Syl.ver. Religio.nu.6.

professionis se obligarunt, si non expresè & explicitè, saltem indirectè atque implicitè. Circa quod sunt quammaxime notanda supradicta verba Diui Thom. quibus dixit, ad regularem vitam pertinere, non solum ea quæ expresè continentur in regula, verumetiam & illa, quæ ad eandem regulam quocumque modo reducuntur, in quibus obedire esse dicit de necessitate obedientiæ: habetq. ad hoc propositum maximam ponderationem verbum illud *quocumque modo*, non enim inquit prædictus Diuus Thomas, quod illa solum ad regularem obseruantiam reducuntur, quæ ad id sunt quasi media præcisè necessaria, verumetiam quæ necessaria sunt, quocumque modo, & hoc siue directè siue indirectè, quod planè fuit, ac si expressius dixisset, illa ad regulam pertinere, quæ conducunt ad commodiorem atque puriorem ipsius obseruantiam: & quod illud non dici potest esse supra regulam, vel supra votum, quod ad eandem spectat quocumque modo, directè, siue indirectè. Sed quid moror in re adeo clara & manifesta? cum in simili casu habeamus Ecclesiæ determinationem expressam, *in clem. exiui, de verb. signif.* vbi dicitur de nostra Fratrum Minorum regula, *declaramus Fratres ex professione sua regulæ obligari, non solum ad tria substantialia vota, verumetiam ad omnia alia ad ipsa pertinentia*. Nota verbum *pertinentia*. Quo præmisso notabili, quod huius totius materiæ, est quasi basis & fundamentum, formatur modo ratio, qua euidentissimè probatur suprædicta Conclusio, qua diximus, posse Papam & Ecclesiam indicere Monialibus prædictis dictam clausuram, atque præcipere, vt numquam extra Monasterij septa egrediantur, etiam eæ quæ ipsam numquam deuouerunt, neque ad eandem seruandam aliquo speciali voto, seu suæ regulæ præcepto se obligarunt. Et argumentum formatur in hunc modum: Papa, qui Monialium omnium generalis, & vniuersalis est Prælatus, obligare atque constringere potest ipsas, ad seruanda non solum ea quæ expresè, & explicitè continentur in earum regulis, verum etiam quæ implicitè & indirectè, vt constat ex suprædictis: sed talis est clausura prædicta (vt etiam ex se constat) cum pertineat ad puriorem atque commodiorem castitatis obseruantiam: ergo bene potuit prædictus Summus Pontifex, dictis Monialibus clausuram indicere. Consequentia est legitima, neque potest vllo modo negari. Nec valet dicere, quod hæc est noua regula, & noua religio, nam non est noua regula, nec noua religio, sed sub eadem regula, atque sub eadem religione, quidam nouus viuendi modus, strictior, sed necessarius ad continentiam & castitatem seruandam. Nec ad hoc, vt Papa ipsum posset præcipere, necessarium fuit quod clausura prædicta, medium esset præcise ac simpliciter necessarium, sed sat fuit, vt esset medium quammaxime accomodatum, ad eiusmodi obseruantiam, & sine quo (experientia teste) multæ sese offerebant, seu offerre se poterãt occasiones & pericula violandi, aut saltim minus recte & pure seruãdi castitatem prædictã. Quod & hac ratione confirmatur, nam eandẽ ob causam Ecclesia indixit, ac præcipere potuit, omnibus in vniuersum Christianis fidelibus, quadragesimale ieiunium, ciborum delectum, & alia ieiunia, quæ obseruantur per annũ; & clericis etiam, cœlibatũ, quæ omnia grauia quidem sunt, atque difficilia; quãuis non expresse contineantur in Euangelio, nec sint media præcisa, & simpliciter necessaria, ad legem Dei obseruandam; quia nempe saltem implicite, & indirecte, ad eamdem legem pertinent, & ad ipsius obseruationem quammaxime conducunt, ad hoc vt commodius, atque facilius eadem Dei lex posset obseruari. Similiter & Religionum Prælati eadem ratione, in dies condunt, conficereq. possunt varia, atque diuersa statuta, sibi subditos

Nota hoc valde pro obedientia Religiosorum.

Primum argumentũ pro probatione conclusionis.

Secundum argumentum ad idem.

ditos obligantia sub peccato ; & quidem de ijs , quæ non expresse , & explicite continentur in suis Regulis , sed solummodo implicite, & indirecte, vtpote, quia hæc,quæ præcipiuntur,ad cõmodiorem, atque meliorẽ earundem obseruantiam pertinent . Quæ quidem negare, ac dicere, quod non obligant prædictos subditos, etiamsi ea intentione ponantur, & sub verbis idem significantibus,dici atq. affirmari nullatenus potest,absque temeritate nimia . Sequitur ergo , quod & Moniales prædictæ , eadem ratione, constringi, & obligari potuerunt, ad seruandam clausuram , quamuis expresse & explicite in ipsarum Regulis non contineatur ; cum,sicut dictum est, ad easdem pertineat & spectet,taltem implicite & indirecte , quod sufficit.

Sed pro eadem Conclusione tertio adhuc fortius sic argumentor , & quamuis ab effectu sit desumptũ argumentum, erit nihilominus ad præsens propositum efficacissimum. Pro cuius intelligentia,præmitto id quod notissimum est , atque certissimum,& habitum testimonijs fide dignis,quod in Concilio Trid.prædicto, tempore quo tractabatur de prædicta clausura Monialium,esset ipsis indicenda,necne, à Concilij Patribus ibi legitime cõgregatis magna fuit facta prius disceptatio , circa Ecclesiæ , summiq. Pontificis auctoritatem , ad indicendam Monialibus eiusmodi clausuram . Sed tandem summo omnium consensu decretum fuit , quod Ecclesia summusq; Pontifex,id optimè præcipere poterat,;quo tamquam certo,atque indubitabili præmisso,id de facto statuerunt,atque decreuerunt . Ex quo facto,validissimum sumitur argumentum & formatur in hunc modum : Vniuersalis Ecclesia in ijs,quæ ad fidem,atque ad fidelium mores pertinent, procedendo cum Concilio,errare minime potest (id quod tenendum est de fide) siquidem Spiritus sanctus assistit eidem ; qui nec decipi potest , nec quemquã decipere:sed prædicta Ecclesia,in dicto generali Concilio Trid. in Spiritu sancto legitimè cõgregata, summo,atque maturo Patrũ consilio,vnanimiq. consensu, omnibus in vniuersum Monialibus clausuram prædictam indixit , ac decreuit eandem se posse præcipere : ergo tenendum id est de fide,alias enim sequeretur, quod in eo diffiniendo,Ecclesia prædicta turpissime errauerit,quod dici minime potest absque hæresis culpa,aut errore,minimq. temeritate. Hoc certe argumentum est fortissimum, atque efficacissimum,quamuis sit ab effectu,seu quod dicitur,à posteriore desumptum.Propter quod multi Doctores expresse affirmant, conclusionem prædictam tenendam esse de fide,qua de re specialiter videatur Angles Episc.Sardinien-sis,in suo quarto sententiarum 7.p. difficult. 14.in 2. dub. & Doctor Garzia de Galarza,olim Episc.Caurien sis lib.quem inscripsit de clausura Monialiũ, concluſ. 2 . idq. quammaxime post tot annos conditum decretum prædictum,Ecclesiæ totius auctoritate confirmatum,de qua nefas est dubitare.Ad quod propositum quammaxime facit, quod dicit Diuus Aug. *lib. de vera Religione.c.31.& habetur in c.in illis d.4.* vbi sequẽtia habẽtur verba,*quod in ijs temporalibus legibus,quãquam de ijs homines iudicent cum eas instituunt, cũ tamen fuerint institutæ & firmatæ,non licet iudicibus de ipsis iudicare, sed secundum ipsas.* Ex qua auctoritate satis colligitur quam temerarium,seu forsan erroneum, illorum sit placitum,atque iudicium, qui iudices etiam cum non sint,ad iudicandum,post tot annos,contra conditum decretum prædictum , dubitare audent,aut forsan asserere non verentur,quod Ecclesia minime potuit Moniales prædictas obligare,ad seruandam clausuram. Qua de re videatur supradictus Galarza loco citato, conclus. 6. vbi multis hoc probat errorem esse dicere,Papam obligare non potuisse Moniales ad seruandam clausurã ; qui temerarius error (inquit) ortum & originem ducit ex ignorantia , & quia

Tertium argumentum.

Nõ desunt qui dicant , errorem esse in fide negare ac dicere , quòd Ecclesia Monialibus indicere nõ potuit clausuram.

Angles in 4. 2. p. difficult. 14 dub.2.

Galarza de clausura monial. concl. 2.

Auguſ. lib. de vera religio. c.31. habetur in cap. in illis d 4.

quia nesciunt, id non esse nouum ordinem, aut nouam Regulam instituere, sed solummodo strictiorem, & austeriorem viuendi modum, sub eadē Regula, quod præcipitur, potuitq; optime præcipi, tāquam medium quā maxime accommodatum ad seruādam eam Regulam, quam semel professæ, sunt, & quod est quasi quid contentum sub castitatis voto, vt melius continentia ab eisdem seruetur, ac tandem tamquam quid contentum in omnium earum Regulis, si non expresse & explicite, saltem indirecte, atque implicite. Quorum temeritatem nimiam olim condemnauit Pius V. damnans quandam Glossam ponitas *in d. c. periculoso*, quæ eundē errorem tenuit: asserebat enim Moniales quæ erant in Regno Franciæ, non posse claufari, seu potius ad seruandam clausuram arctari, & obligari, quia nec vouerunt clausuram, nec receperunt decretalem prædictam Bonifacij VIII. ob quod tamquam erronea ex prædicto loco sublata est, eiusmodi Glossa, per Iudices Sanctę Inquisitionis, ab eodem Summo Pontifice selectis & designatis, ad castigationem & emendationem glossarum vtriusque iuris, vt ex eadem censura satis constat.

Nota valde quā damnata est glossa in c. periculoso, atque ex ure sublata eorquòd asserebat nonposse Moniales per Papam ad clausuram obligari

Ad primum argumentum.

Ex ijs dictis patet solutio ad argumēta, proposita initio huiꝰ difficultatis, & quidem ad Primum, continens auctoritatem D. Bern. D. Thom. Bonau. & aliorum, superq; satis responsum est, in præmisso adducto notabili, pro primo argumento supraposītæ cōclusionis, diximus enim posse Prælatos, atque a fortiori & multo melius Papā, & Ecclesiā obligare sibi subditos ad seruādum, non solum ea, quę expresse & explicite continentur in ipsorum Regulis, verum etiam & illa quæ indirecte, & implicite, vt de mente D. Thom. & Bonauenturæ, latissime ostensum est ibidem, & quod talis est prædictarum Monialium clausura. Diuus autem Bern. loquitur in casu, quo simpliciter, & absolute, Monachis siue Religiosis imponeretur strictior vita, & obligarentur ad seruandam strictiorem Regulam, quam in propria cuiusque professione deuouerunt, atque promiserunt, seu aliquid quod nullo modo directe,

Ad secundum argumentum.

nec indirecte, explicite, nec implicite ad eamdem Regulam pertineat. Prædicto modo exponit D. Tho. dictum Bernardi, quodlibeto 10. q. 5. ar. 10. Per quod etiam patet solutio ad secundum argumentum adductum *ex c. gesta d.* 74. aliisq; similibus, quibus dicitur, *quod nemo cogitur, seu debet cogi, inuitus vere fateri*, quæ quidem capitula intelligenda sunt de noua Religione assumenda, seu de vita strictiori per nouam Regulam, non de noua reforma, seu modo strictius viuendi, sub eadem Regula, vt satis cōstat ex supradictis, & ex his quæ tradit Nauarr. in Manuali cap. 23. nu. 39. agendo de obedientia, vbi prædicta capitula ad hunc modum exponit.

Nau. in Man. cap. 23. nu. 39

Ad tertium ar gumentum.

Ad tertium, & vltimum respondetur, esse verum, neminem teneri nisi ad illud quod promisit, & quod qui promisit centum, ac totidem reddidit, ad nihil aliud tenetur, sed dico Moniales prædictas, sub castitatis voto implicite & indirecte, siue virtualiter, clausuram promisisse, aut saltim ad eamdem obseruandam, à proprijs ipsarum Prælatis optime potuisse obligari, & adstringi, & multo melius à Papa siue Ecclesia, in Concilio generali legitime congregato, tamquam medium necessarium, si non simpliciter, saltim quammaxime conueniens, ad castitatis conseruationem, & sine quo seruari castitas commode, vix, aut nullatenus posset. Quo fit vt nullatenus dici possint penes hoc adimplere promissum, nisi simul obseruent dictam clausuram, à summo Pont. Cōcilioq; generali eisdem indictam: sicut & qui pollicitus est centum aureos, nisi eos æquo legis pondere reddat, non adimplet promissum, sic igitur nec ipsæ Moniales propriam ipsarum Regulam, nisi illam obseruent ad modū, quo constituta est, & declaratum per Ecclesiam. Quamuis

tis enim quarumdam Monialiũ antiquæ Regulę à ſummis Pontif. approbatę fuerint, & bonæ dijudicatę iuxta exigentiam illorum temporum, creſcente hominũ malitia, multarumq. Monialium relaxatione, neceſſarium viſum tamen fuit, ſtatuere ſtrictiorem modũ ſeruandi eiuſmodi Regulas, & viuendi ſub illis, nempe obſeruando clauſuram, quæ (vt dictum eſt) implicite & virtualiter ibidẽ continebatur, ſub ſuæ caſtitatis & cõtinentiæ voto, quod omnes Moniales emiſerunt, aut tamquam medium quammaxime neceſſarium ad conſequendum prædictum finem. Et hæc de iſto Articulo ſatis ſint dicta.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſupradictum clauſuræ Decretum, de facto comprehendat omnes in vniuerſum Moniales, cuiuſcumque ordinis, & conditionis extiterint?

ET ratio dubitandi eſſe poteſt multiplex. Primo, nam quantum attinet ad dictum *cap. Periculoſo, de ſtatu Regularium lib. 6.* multorum fert opinio, quod illud Bonifacij VIII. decretum, non fuit receptum, nec moribus vtentium approbatum. Quin vero ipſo Papa ſciente & conſentiente, aut ſaltim tolerante, nec etiam ſuo tempore fuit executioni mandatum, neque obſeruatum, prout tradit Dominicus, referens Ioannem Andr. in nouellis, ſuper dictum *cap. Periculoſo*, vbi ait ſuo tempore, & maxime in Gallia, quod paucæ, aut nullæ Moniales clauſuram obſeruabant, & quod ipſe vidit etiam Venetijs; decretalem prædictam non ſeruari, & Victor caſuum lib. 6. teſtificatur in Francia, Moniales quaſdam, à perpetua clauſura fuiſſe defenſas, per Senatum Parlamenti, à conantibus ipſas cogere, ad clauſuram ſeruandam. Quidquid de Francia ſit, in noſtra Hiſpania etiam certum eſt, Bonifacij Decretalem prædictam, nec Monialium clauſuram ante Conc. Trident. numquam alicubi fuiſſe obſeruatam, quin vero Gabriel in 4. d. 38. & Caiet. in ſumma *verbo Monachi, & Moniales*, dicunt decretalem prædictam, derogatam fuiſſe per contrariam conſuetudinem, ſcitam, notam, atque toleratam ab ipſis Romanis Pontif. quo ſit, vt quantum ad hoc, nulla eſſe videatur ratio, aſſerendi & affirmandi, quod de facto prædictum clauſuræ decretum, omnes in vniuerſum Moniales comprehendat, ex vi ſupradicti decreti Bonifacij VIII: hoc adducitur pro ratione dubitandi.

Primum argumentum. *c. periculoſo de ſtatu Reg. li. 6*

Dominic. ſupra d. c. periculoſo.

Io. And. in nouellis Auctor caſuum lib. 6.

Gabr. in 4. d. 38.

Caiet. in ſumma, verbo Monachi, & Moniales.

Secundo quia nec idipſum apparet dicendum, ex vi decreti Conc. Trid. poſiti in d. ſeſſ. 25. de reformat. c. 5. nam (vt videtur) decretum prædictum non omnes in vniuerſum Moniales comprehendit, ſed ſolummodo illas, quæ alias ad ſeruandam clauſuram tenebantur, & illam non obſeruabant. Quod ve plenius notum fiat, prædicti Conc. Trid. verba libet referre, & ſic habent. *Bonifacij VIII. conſtitutionem, quæ incipit, perteuloſo, renouans Sancta Synodus, vniuerſis Epiſcopis, ſub obteſtatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ, præcipit, vt in omnibus Monaſterijs ſibi ſubiectis, ordinaria, in alijs vero Sedis Apoſtolicæ auctoritate, clauſuram ſanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt, conſeruari maxime procurent.* Vbi notanda ſunt quammaxime verba illa, *vbi violata fuerit, reſtitui, & vbi inuiolata eſt, conſeruari*. ex quibus ſic colligi poteſt argumentum: Multa ſunt Monaſteria Monialium, quæ nec ex voto, nec ex ſuæ Regulæ præcepto, ad ſeruandam clauſuram obligantur, & in quibus proinde quamuis dicta clauſura non ſeruetur, dici non poteſt violata, nam violari non dicitur, niſi id quod non obſeruatur, cũ tamen prius obſeruari deberet: ergo in eiuſmodi Monaſterijs, nõ præcipitur

Secundum argumentum. *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de refor. c. 5.*

pitur à dicto Concilio clausuræ restitui, nec vt procuretur ibidem conseruari, nam restitui, vel conseruari, in ijs locum non habet. Hoc argumentum quibusdam videtur forti sſimũ, cui & innixi, dicere veriti nõ sunt, quod prædictum decretum non omnes comprehendit in vniuersum Moniales.

Tertium argumentum.

Tertio idipsum probare contendunt ex Constitutione Pij V. edita ad meliorem atque maiorem obseruantiam supradicti Concilij, vbi præcipit, *vniuersas Moniales, si tantæ vel expresse religionem professæ sunt, de cætero debere sub perpetua permanere clausura*. Quæ verba similiter habentur, *in d. cap. Periculoso, de statu regul. lib. 6.* atque ex eisdem etiam, vt apparet, colligitur, per ipsa solummodo obligari ad seruandam clausuram, Moniales quæ illam vouerunt, aut ipsam quoquomodo professæ sunt, non vero aliæ. Quarto & vltimo, etiam sese offert, seu offerre potest pro ratione dubitandi, nam ad hoc vt aliqua lex obliget, seu obligare vllo modo possit, necessario requiritur, quod sit recepta, & moribus vtentium approbata, iuxta enim Iuris regulam *in cap. quod omnes, de Regulis Iuris lib. 6. quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari*: sed prædicta lex seruandi clausuram, imposita Monialibus, vt videtur, non est recepta, nec moribus vtentium approbata: ergo nullatenus vim habere potest legis, nec omnes in vniuersum Moniales obligare; eo vel maxime, quia licet aliquando vim legis habuisset, per contrariam consuetudinem, iam esse videtur derogata, & reuocata. Hæc sunt argumenta, & rationes dubitandi, quæ pro hac parte offerre sese possunt, quas libuit adducere, vt ex oppositione falsitatis, veritas plenius elucescat. Quibus nihilominus non obstantibus, contrarium omnino dicendum est, de quo & sequentem statuo conclusionem.

Quartum argumentum.

c. quod omnes. de Reg. Iuris lib. 6.

Conclusio.

Prædictũ clausuræ decretũ, omnes in vniuersum Moniales obligat, cuiuscumque ordinis, & conditionis extiterint.

PRædictum perpetuæ clausuræ decretum, de facto omnes in vniuersum Moniales obligat, cuiuscumque ordinis, & conditionis extiterint. Probatur hæc conclusio: Nam quamuis demus atque concedamus, quod supradicta decretalis Bonifacij VIII. posita *in d. cap. Periculoso, de statu Reg. lib. 6.* non fuerit recepta, neque communiter obseruata, quin vero vt fautores contrariæ opinionis volunt, per contrariam consuetudinem sciteam, notam, atque toleratam, ab ipsis Romanis Pontificibus, fuerit derogata, seu reuocata, nihilominus tamen prædictarum Monialium clausura, per Concilium Trid. fuit innouata, & quasi de nouo edita, atque vt ex ipsius verbis clare constat, comprehendit & obligat supradictum clausuræ decretum, omnes in vniuersum Moniales cuiuscumque ordinis & conditionis extiterint. Quod vt planius fiat, necesse est vt iterum prædicti Concilij Tridentini verba referam: ait igitur Concilium loco supra citato. *Bonifacij VIII. constitutionem, quæ incipit, Periculoso, renouans sanctã Synodus, vniuersis Episcopis sub obtestatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ, præcipit, vt in omnibus Monasterijs sibi subiectis, ordinaria, in aliis vero, Sedis Apostolicæ auctoritate, clausuram sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari maxime procurent, &c.* Explicans autem qualnam Moniales prædictum decretum comprehendat, & qualiter clausura prædicta obseruanda sit, subdit, *Nomini autem sanctimonialium liceat post professionem exire à Monasterio, animo ad breue tempus, quotcumque prætextu, &c.* Ex quibus verbis, ibi *Renouans*, clare colligitur, per Concilium prædictum, Bonifacij VIII. Constitutionem, circa clausuram Monialium fuisse renouatam, atque præceptum, vt vbi violata fuisset, diligenter restitui, vbi vero inuiolata, conseruari quammaxime procuretur.

Cõc. Trid sess. 25. de Reform. cap. 5.

Sed

Sed Constitutio, siue decretalis prædicta (vt ex illa constat) omnes in vniuersum Moniales obligabat, & omnes mulieres quæ religionem vouissent, cuiuscumque ordinis & conditionis extiterint, etiamsi clausuram prædictam numquam promisissent, aut ad eamdem seruadam aliquo voto, seu regulæ suæ præcepto nō tenerentur: ergo negari non pōt, quod prædictum Concilij decretum omnes in vniuersum Moniales obliget nullis exceptis, cuiuscumque ordinis & conditionis extiterint. Quod & adhuc patet expressius, ex illis verbis quibus additur, *Nemini autem sanctimonialium liceat, post professionem exire à Monasterio, etiam ad breue tempus, quocumque pretextu, &c.* Ex quibus verbis, sic colligo argumentum: Eiusmodi Concilij decretum, generaliter omnes in vniuersum comprehendit sanctimoniales, illisq. omnibus clausuram imponit: sed etiam eæ, quæ clausuram numquam vouerunt, aut ad eamdem seruandam numquam se obligarunt, sunt sanctimoniales: ergo ad idem omnes sine delectu, & discrimine tenētur arg; adstringuntur. Consequentia patet: nam vt habetur in Iure *cap. sola 2. §. fin. de maiorit. & obed.* & *cap. si Romanorum dist. 19. qui totum dicit, nihil excludit.* Quod & hoc exemplo manifestius fiet. Si enim Concilium diceret, nemini Regularium liceat posthac comedere carnes, quis dicet, ad eiusmodi præceptum obseruandum, tantummodo constringi illos, qui vt non carnes comederent, prius voto se adstrinxerant? ij enim iam prius adstricti erant ad carnes non comedendas, at de nouo præcipitur, vt nedum ipsi soli, qui ad id prius se adstrinxerant, verumetiam & omnes alij ad non comedendum carnes adstringantur: idem ergo dicendum est in proposito. Multa alia exempla ad idem possent adduci, sed prædictum sufficiat. Vt tamen nulli deinceps circa hoc, vlla superfit ratio dubitandi, conclusionem prædictam libet amplius fulcire atque corroborare, prius in communi loquendo de omnibus in vniuersum Religionibus, postmodum vero in particulari, ad particulares omnes religiones descendendo, cuiuscumque ordinis & conditionis extiterint. Et quidem pro omnibus Religionibus in communi, facit aliud eiusdem Concilij decretum, positum in eadem sess. 25. de reformat. cap. 22. vbi sequentia vera habentur: *Hæc omnia, & singula superioribus decretis contenta, obseruari sancta Synodus præcipit, in omnibus Cœnobijs, ac Monasterijs, Collegijs, ac domibus quorumcumque Monachorum, ac Regularium, necnon quarumcumque Sanctimonialium, Virginum, ac Viduarum, etiam si illa sub gubernio Militarium, etiā Hierosolymitanā, viuant, & quocumque nomine appellentur, sub quacumq. regula, vel cōstitutionibus, & sub custodia, vel gubernatione, vel quauis subiectione, aut annexione, vel dependentia cuiuscumq. Ordinis Mendicantiū, vel non Mendicantium, vel aliorum Regulariū Monachorū, aut Canonicorū quorumcumque. Non obstantibus eorum omnium, & singulorum priuilegijs, sub quibuscumque formulis verborum conceptis, ac Mare magnum appellatis; etiam in fundatione obtentis, necnon Constitutionibus, & Regulis etiam iuratis, ac etiam consuetudinibus, & præscriptionibus, etiam immemorabilibus.* Pro cuius Decreti intelligentia præmitto, quod vt ex eodem Concilio constat, à capit. 1. dictæ sess. 25. Sacrosancta Tridentina Synodus, reformationem profequens, de Regularibus & Monialibus, multa atque diuersa constituit; atque in dicto c. 22. decretum prædictum appossuit, in quo quasi satisfacere voluit multorum obiectionibus, atque interrogationibus; & fuit quasi diceret: Si quæratur, de quibus Regularibus, siue Monialibus Decreta prædicta sint intelligenda? respondetur, atque dicitur, quod omnia & singula, in superioribus Decretis contenta, obseruari Sancta Synodus præcipit, in omnibus Monasterijs, &c. Per quod quidem Decretum, nisi quis velit oculos claude-

c. sola. §. fin. de maiorit. & obed. & *c. si Romanorum. d. 19.*

Concil. Trid. sess 25. de reform. c. 22.

Nota hoc valde pro omniū Monialiū clausura.

claudere, & quasi coccus in meridiana luce palpitare, satis clare conficitur, quantum ad præsens nostrum attinet propositum, quod nullæ nunc sint Moniales, quæ ab obseruantia supradicti Decreti clausuræ, positæ in c. 5. prædictæ sessionis, vllo modo possint, aut valeant se excusare, nam ipsum, sicut & omnia alia, omnes Regulares & Moniales comprehendit, & ipsa sancta Synodus præcipit obseruari, in omnibus Monasterijs, &c. Nec latuit Concilij Patres, multas vbique terrarum, esse Moniales, quæ numquam clausuram promiserunt, nec ex voto, aut aliquo Regulæ suæ præcepto, ad eandem seruandam se obligarunt, sed nihilominus omnia illa Decreta obseruari præcipit, in omnibus Monasterijs, quarumcumque sanctimonialium, Virginum, atque Viduarum. Quod si dixerint illæ Moniales, quæ viuunt sub contubernio Militiarum, nedum Sancti Ioannis, verum etiam Sancti Iacobi Calatravæ, & Alcantaræ, aut aliarum, se ad obseruandam prædictam clausuram non obligari, audiant prædictum Concilij Decretum, sibi directum, etiamsi illæ sub gubernio Militiarum, etiam Hierosolymitanæ, viuant, & quocumque nomine appellentur, & sub quacumque Regula, vel Constitutionibus, & sub custodia, vel gubernatione, vel quauis subiectione, aut annexione, vel dependentia cuiuscumque Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium; vel aliorum Regularium, Monachorum, aut Canonicorum quorumcumque. Si vlterius dicant se habere priuilegia, in id habentia clausulas expressas, etiam in fundatione suorum Ordinum, & Regularum obtentas, Constitutiones etiam priuatas, & consuetudines, vel præscriptiones, etiam immemorabiles, audiant supradictum Concilij Decretum ibi, [non obstantibus eorum omnium, & singulorum priuilegijs, sub quibuscumque formulis verborum conceptis, ac Mare magnum appellatis, etiam in fundatione obtentis; nec non Constitutionibus, & Regulis etiam iuratis, ac etiam consuetudinibus, vel præscriptionibus, etiam immemorabilibus. Quæ supradicta omnia verba ad literam, & expresse ponuntur in Constitutionibus Pij V. & Gregorij XIII. de quibus diximus supra, in primo Articulo latissime, in illis verbis: *cuiuscumque Religionis, Ordinis, vel Militiarum, etiam si Hierosolimitana sint, &c.* De quibus omnibus videatur supradictus Nauarro, *in c. c. statuimus.* nu. 40. cum sequentibus, sed maxime, nu. 44. & 45. vbi inquit, quammaxime esse notandum, quod statuta in fundatione posita, eneruantia clausuram, prædicto Decreto tolluntur, quod est valde memorabile, cum talia statuta etiam contraria iuri communi, censeantur firmissima, iuxta notata, *in c. cum dilectus, de consuetudine, & c. præterea, de iureiurando, & c. Eleutherius* 8. q. 2. Si item dixerint Moniales, quæ dicuntur Tertiariæ, se sanctimoniales non esse, nec simpliciter & absolute Moniales, sed *Beatas*, neq. ad clausurã vllo modo obligari ex voto, seu ex aliquo suæ regulæ præcepto, audiant Pium V. Pontificem Max. de eisdem dicentem, in prædicto suo Motu proprio, iam pluries allegato. *Mulieres quoque Tertiarias, seu quæ de pœnitentia nuncupantur, cuiuscumq. fuerint ordinis, in congregatione viuentes, si & ipsæ professæ fuerint, ita vt solemne votum emiserint, ad clausuram præsse (vt præmittitur) & ipsa tuentur: quod si votum solemne non emiserint, Ordinarij vna cum superioribus earum, hortentur & persuadere studeant, vt illud emittant & professentur, ac post emissionem & professionem, eidem clausuræ se subijciant: quod si recusauerint, & aliquæ ex eis inuentæ fuerint scandalose viuere, grauissime puniantur. Cæteris autem omnibus, sic absq. emissione professionis & clausura viuere omnino volentibus, interdicimus & perpetuo prohibemus, ne in futurum vllam aliam prorsus in suum Ordinem, Religionem, Congregationem vel receptant. Quod si contra huiusmodi hanc nostram prohibitio-*

Pro Monialibus ordinum militiarum.

Nota hoc valde de Tertiarijs.

Notanda sunt verba illa, si fuerint professæ, ita vt solêne votum emiserint.

bibitionem & decretum aliquas receperint, eas ad ſtc volumus omnino inhabiles reddimus, ac illarum quaslibet profeſſiones & receptiones, irritas decernimus & nullas, prout etiam præſenti Decreto irritas facimus, & annullamus. Hæc ibi. Quod ipſum, idem Pius V. determinauit, in alio ſuo Motuproprio ſiue extrauaganti, quæ incipit, *Decori & honeſtati.* Quin vero & Gregor. XIII. in alio ſimili Motuproprio, ſiue extrauaganti, quæ incipit, *Deo ſacris*, poſt ſacroſanctã Cõcilij Trid. decretum, quo conſtitutio Bonifacij VIII. poſita in cap. *Periculoſo*, innouata fuit, prohibitumque omnibus in vniuerſum Monialibus, cuiuſcumque ordinis & cõditionis extiterint, e ſuis Monaſterijs egredi, & alijs cuiuſcumque ſexus & Ordinis perſonis, ne ad eas ingredi præſumant, ac præceptum vniuerſis Epiſcopis, vt Monialium clauſuram prædictam, in omnibus Monaſterijs ſibi ſubiectis, ordinaria, in alijs vero Sedis Apoſtolicæ auctoritate, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, vbi vero inuiolata, cõſeruari quãmaxime procurent: deſcendens ad prædictas mulieres, ſiue Moniales Tertiarias, & agens de ipſarum clauſura ſubdit: *Declaramus præterea, nullis Monialibus, etiam Tertiarijs, licere habere oſtium, per quod ex Monaſterio introiri poſſit in ipſarum Monialium Eccleſiam exteriorem, in quam ſæcularibus ad Miſſas, & diuina officia patere ſolet acceſſus, ſed omnino muro extruendum. Nec itidem licere Monialibus, etiam Tertiarijs, egredi à ianua Monaſterij, qua eſt pro clauſura ipſius Monaſterij, etiam ad claudendum aliam vlteriorem ianuam, qua patere ſolet aditus ſæcularibus, venientibus vel ad rotam, vel ad crates, ſeu loca colloquijs deſtinata, quæ vulgo parlatoria vocantur, vel ad pulſandam ianuam clauſuræ, qua loca cum ſaltem pro cauſis prædictis patere ſoleant ſæcularibus, extra clauſuram cenſeri debent, etiam quo tempore ſunt clauſa, qua omnia ſupradictis Epiſcopis præcipit, vt ſumma diligentia procurent, & inuiolabiliter obſeruent, atque obſeruari faciant, non obſtantibus quibuſcumque.* Ex quibus omnibus, pluribusque alijs, à me breuitatis cauſa omiſſis, ſuperq. ſatis conſtat, veritas noſtræ concluſionis. Et quod ad clauſuram prædictam ſeruandam, tenentur de facto, omnes in vniuerſum Moniales, cuiuſcumque ordinis, & conditionis extiterint, non ſolum illæ, quæ expreſſe, & explicite eandé vouerunt, ſeu ex voto, aut aliquo ſuæ Regulæ præcepto, ad eandem ſeruandam ſe obligarunt, verum etiam & omnes aliæ, quocumque nomine nuncupentur, ſiue appellentur Moniales, aut ſanctimoniales, ſiue non, ſed commendatariæ, aut mulieres Tertiariæ, dummodo ſint ſolemniter profeſſæ. Siue illæ ſint Virgines, ſiue vero viduæ, nã omnes ſub expreſſis verbis, vt conſtat in prædictis Decretis, & Conſtitutionibus, comprehenduntur, ſub quacumque Regula, ſiue Conſtitutionibus viuant, quibuſcumque ſubditæ, ſiue ſubiectæ ſint, Mendicantibus, vel non Mendicantibus, Monachis ſiue Canonicis Regularibus, etiamſi ſint ſub gubernio quarumcumque Militiarũ, etiam Hieroſolymitanæ. Neque allegare vllo modo poſſunt exceptionem aliquam, nam vt dixi, patereq. facile poteſt intuenti, omnes ſub expreſſis verbis cõprehenduntur, atq. in expreſſis, non eſt locus conjecturis. Etiamſi habeant priuilegia in Regula ſiue fundatione obtenta, quod ad clauſuram nõ compellantur, neque compelli poſſint, & etiamſi ibidem immemorabilis ſit cõſuetudo, dictam clauſuram non ſeruandi, nam ijs omnibus non obſtantibus, præcipitur à Concilio, & à ſupradictis Summis Pontif. vt inuiolabiliter obſeruetur, non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs, ſub quibuſcumque formulis verborum conceptis, etiã in fundatione obtentis, non etiam obſtantibus cõſuetudinibus, etiam immemorabilibus, & Conſtitutionibus, & Regulis etiam iuratis. Supradicta omnia habentur expreſſe locis ſupracitatis, quæ ſi recte perpendantur, certe non inuenio, quid hac in re amplius, aut clarius dici poſſit; nec video

Pius V. in extraug. decori & honeſtati.

Greg. XIII. in extraug. Deo ſacris.

Quod non habeant oſtium in choro, quo exitus ad eccleſiã pateat.

Nota.

quonam pacto quispiam, qui mentis sit compos, contrarium audeat affirmare. Nam vnum ex duobus suppositis prædictis, vitari minime potest: aut enim dicendum est, quod Ecclesia, Summiq; Pontif. nullatenus potuerunt Moniales prædictas ad seruandam clausuram obligare (quod dicere, nec videtur tutum hoc tempore, post tot constitutiones, atque decreta, neque quod id affirmari possit absque erroris nota, aut saltem ingenti temeritate) vel dicendum est, prout in nostra conclusione est dictum, quod omnes in vniuersum Moniales, ad eamdem seruandam tenentur, absque delectu & discrimine, cuiuscumque Ordinis, & conditionis extiterint. Et vt videatur, omnibusque fiat perspicuum, quanto cum rigore prædictũ Cõcilium Trident. supradicti etiam Summi Pontif. clausuram prædictam voluerint obseruari, notentur atque ponderentur (obsecro) verba quibus vtuntur, quæ quidem adeo rigida, atque efficacia sunt, vt videatur, quod merito contrarium facientium carnes, & viscera debeant contremiscere. Nam in primis, quod clausura prædicta vbi violata fuerit, diligenter restitui, vbi vero inuiolata est, conseruari quammaxime procuretur, omnibus in vniuersum, Episcopis atque prælatis præcipitur, non minus, quam sub obtestatione diuini iudicij. Secundo dicitur, quod ad id faciendum, inobedientes atque cõtradicentes, per Ecclesiasticas censuras compellãt. Tertio subditur, vt in eo procedant quacunque appellatione remota atque postposita, & quod ad id si opus fuerit inuocent, auxilium brachij sæcularis. Ac tandem, quarto omnes Christianos Principes, ad eiusmodi auxilium præstandum, Concilium, cohortatur, Magistratibusq. omnibus sæcularibus, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda præcipit, vt auxilium prædictum præbeant. Ex quibus verbis facile erit colligere, quanti hæc res sit momenti, quantũq. à Concilio Trident. prædicto, & à dictis Summis Pontif. fuerit desiderata, & consequenter proinde, quam graue onus super se sumant quam etiam ingens peccatum committant DD. atque Magistri, qui hac in re adeo clara, & manifesta, post tot decreta, tot tantorum summorum Pontif. constitutiones, continentes adeo rigida, horrenda, ponderosa atque rigorosa verba, vt prædictis Monialibus placeant & arrideant, temerarie afferere, ac dicere non verentur, quod ad seruandam clausuram prædictam non tenentur. Et quod peius multo est, quod neque Concilium, nec Pont. Summi, ad id ipsum potuerunt eas obligare, quod dicere (meo quidem iudicio) ingens temeritas est, vt ne dicam error maximus. Sed iamiam tempus præfert, vt ad argumenta in initio articuli proposita, pro parte contraria, siue pro ratione dubitandi, respondeamus.

Quanto cum rigore præcipiatur Monialium clausura a Cõcilio, Summisq. Pontificibus.

Ad primum argumentum, adductum *ex c. Periculoso, de statu regul. lib. 6.* dico, quod quidquid sit de decretali supradicta Bonifacij VIII. An fuerit recepta necne, seu executioni tradita, an vero per contrariam consuetudinem, scitam, notam & toleratam à Rom. Pontificibus, abrogata siue reuocata, adhuc nihilominus per Concilium Trid. prædictum, de nouo fuit innouata, & confirmata, & quasi de nouo edita, vt ex supradictis superq. satis constat latissime, & per supradictos Pontifices Pium V. & Greg. XIII. & vt clare, ex eiusdem verbis constat, generaliter atque vniuersaliter, comprehendit, & obligat omnes in vniuersum Moniales, cuiuscumque ordinis, & conditionis extiterint, nulla prorsus exceptione facta. Vnde nec locum habet, quod argumentum prætendit. Licet enim ex vi illius, vt iam abrogata, reuocata, seu potius vt ipsi dicunt, antiquata fuit, Moniales prædictæ non obligarẽtur ad seruandam clausuram, obligantur tñ ex vi eiusdem, vt iam per Concilij Trident. ac per Summos Pont. prædictos, innouatæ, & quasi de nouo editæ,

Ad primum.

ac

ac pristino suo vigori restitutæ, & hoc sufficit, superq. satis est.

Ad secundum argumentum adductum ex Concil. Trid. in illis verbis, *Monialium clausura, vbi violata fuerit, diligenter restitui, vbi vero inuiolata est, conseruari quammaxime ab Episcopis procuretur*, respondeo & dico, quod verbum illud *violari* in loco prædicto, refertur ad clausurâ seruari præceptam à Bonifacio VIII. *in d. c. Periculoso*, dicitq. Concilium, quod vbi ea violata fuerit, diligenter restitui, vbi vero inuiolata est, conseruari Episcopi quam maxime procurent. Vbi non solum fit sermo de clausura, ad quam obseruandam aliquæ Moniales, aliàs tenebantur ex voto siue ex suæ Regulæ speciali præcepto, sed de illa etiam, ad quam omnes in vniuersum Moniales tenebantur ex præcepto siue decreto prædicti Bonifacij VIII. posito *in d. cap. Periculoso*. Pro cuius intelligentia premitto, quod duplex lex reperitur, seu reperiri potest, de seruanda clausura: Altera proueniens ex voto, seu ex speciali alicuius Regulæ præcepto, qua aliquæ Moniales ad eandem seruandam tenebantur, ante prædictum Concilium Trident. quin vero & ante dictam Constitutionem Bonifacij VIII. quales erant Moniales Sanctæ Clarę, & si quę alię ex sua professione, siue ex suæ Regulę præcepto, emittunt quartum, clausuræ votum. Alia vero est clausurę lex, quam generaliter & vniuersaliter omnibus in vniuersum Monialibus supradictus Bonifacius VIII. indixit cuiuscumque Ordinis, & conditionis extiterint, *in d. c. Periculoso*. Dico igitur quod supradicta Concilij verba, ad vtramque clausuram referuntur, præcipiturq. vt inuiolabiliter obseruetur, à quibuscumque Monialibus, non solũ ab ijs qui eam promiserunt, atque ad eandem obseruandam ex voto, seu ex aliquo suæ regulę præcepto se obligarunt, verum etiam & à quibuscumque alijs, iuxta prędicti Bonifacij VIII. prescriptum atque decretum. Vnde ad prædictum secundum argumentum, in forma respondeo. Quod quamuis respectu illarum Monialium, quæ numquam clausuram promiserunt, seu ad eamdem obseruandam, ex voto, vel ex aliquo suæ Regulæ præcepto, se obligarunt, clausura prædicta violata non dicatur, nam vt argumentum prætendit, violari non dicitur, nisi quod frangitur, siue quod non obseruatur, cum tamen id fuisset, necessarium siue præceptum (violatio enim idem omnino est, ac legis transgressio, vnde si nulla esset lex clausuram præcipiens, nulla profecto clausura, recte aut proprie diceretur violari.) attamen respectu earum, & omnium aliarum quarumcumque, si non obseruabatur, seu obseruata erat, recte ac proprie, violata dici potuit clausura, obseruari præcepta à Bonifacio Octauo, & de vtraque clausura loquitur Concilium in loco prædicto. Itaque sensus verborum Concilij est, quod Monialium clausura, vbicumque fuerit violata, diligenter restitui, vbi vero inuiolata erat, conseruari ab Episcopis quammaxime procuraretur, siue clausura prædicta, & obligatio seruandi ipsam, proueniat ex voto, aut speciali Regulæ præcepto, siue vero solum ex præcepto, atque decreto Bonifacij VIII. quod Concilium prædicto in loco, vt ex ipsius verbis constat, innouat, ac stricte præcipit obseruari, clausuramq. ab eodem præceptam, & iam per non vsum, siue per contrariam consuetudinem abrogatam & reuocatam, seu potius antiquatam, diligenter restitui, & instaurari, reponiq. in suum antiquum statum, ac pristinam dignitatem. Clausuram (inquam) quæ tempore dicti Bonifacij obseruata fuit, aut saltem iuxta ipsius Constitutionem obseruari habuit, seu obseruari debuisset. Hæc est clausura, quæ in dicto Concilio innouatur, instauratur, ac diligenter restitui præcipitur. In quo quidem sensu intellexerunt, explicarunt, & declararunt prædictum Concilij decretum, Pontifices Summi, Pius V. & Gregorius

Ad secundum.

Nota hoc val^e de, pro Monialiũ clausura.

Nota.

gorius XIII. vt ſatis clare conſtat ex eorumdem Conſtitutionibus ſupracitatis. Vnde hac in re nullus iam relinquitur ambigendi locus, habentibus mentis oculos, & nolentibus vlterius in die, & luce fere meridiana palpitare. Videatur hac de re Nauarr. vbi ſupra, *in d. c. ſtatuimus. num.* 40. *cum ſequentibus*, ſed maxime 44. & 45. & Emmanuel Rodericus 1. tomo quæſtionum Regul. q. 44. art. 2. & 3.

Nau. vbi ſup. n. 40. *cũ ſeqq. Eman. 1. tom. qq. Reg. q* 44. *art.* 2. & 3.

Ad tertium argumentum, adductum ex Conſtitutione Pij V. ex illis verbis, quæ etiam habentur in *d. cap. Periculoſo* [*tacite, vel expreſſe profeſſa.* Reſpondeo etiam & dico, quod vt ex eiſdem conſtat, prædicta verba, ibi non referuntur ad clauſuram, ſed ad Religionem. Itaque non eſt ſenſus, quod Moniales, quæ tacite, vel expreſſe clauſuram fuerint profeſſę, ad eamdem ſeruandã cõpellantur, ſed quod Moniales quęcumque, Religionem tacite, vel expreſſe fuerint profeſſę, teneantur & compellantur ad ſeruandã clauſuram, ſiue illã fuerint profeſſæ, ſiue non, cum tamen (vt dixi) Religionem tacitè, vel expreſsè fuerint profeſſæ. In hoc igitur ſtat multarum Monialium error & ignorantia quammaxima, & eorum qui ipſarum partes agunt, & hac in re eiſdem auxilium, & conſilium præbent, exiſtimant enim ad clauſuram minimè teneri, nec per Concilium ac Summos Pontifices prædictos obligari, niſi eas dumtaxat Moniales, quæ eamdem tacitè, vel expreſſe fuerint profeſſæ, cum tamen reuera nihil tale habeatur ibidé, vt patere facile poteſt intuenti; ſed abſolutè & abſque vlla diſtinctione, nulla etiam habita ratione de profeſſione clauſuræ, per Concilium & Summorum Pontificum Conſtitutiones prædictas, ad eamdem ſeruandam obligantur & adſtringuntur, omnes in vniuerſum Moniales, cuiuſcumque ordinis & conditionis extiterint, cum tamen Religionem tacite vel expreſſe fuerint profeſſæ. Hic eſt punctus præcepti clauſuræ, & totius obligationis ſeruandi illam, vt latiſſimè tradit, atque proſequitur doctiſſimus Doctor Nauarro *lib.* 3. *Conſiliorum de Regularibus, conſil.* 80. vbi reſponſurus difficultati cuidam ſibi propoſitæ, an ſcilicet Monachæ ſiue Oblatæ, Turris Nouæ Speculorum Vrbis, teneantur ad clauſuram, ſicut ceteræ Moniales, dicit, hanc quæſtionem & ipſius deciſionem, dependere ex deciſione alterius quæſtionis ſiue difficultatis, an ſcilicet prædictæ Oblatæ ſint verè Monachæ ſiue Moniales, tacite vel expreſſe profeſſæ, quia inquit, ſi ſunt vere profeſſæ, proculdubio tenentur ad obſeruantiam prædictæ clauſuræ; ſi autem non ſunt verè Monachæ ſiue Moniales profeſſæ, contrarium eſt omnino dicendum, vt nos etiam in ſequenti Articulo latius dicemus. Sed aduerto, quod non per hoc, quod Moniales per Concilium & prædictorum Summorum Pontificum Conſtitutiones, iubentur ſeruare clauſuram, adſtringuntur illam profiteri, aut compelli poſſunt, ſiue debent, ipſam vouere, nam non ad id tenentur, ſed ſolummodo ad eamdem ſeruandam adſtringũtur, & hoc ex Eccleſiæ præcepto, eo modo quo omnes in vniuerſum fideles ad ſeruandũ quadrageſimale ieiunium, quod ſeruare quidé tenentur, non tamen illud vouent, nec ad illud vouendũ adſtringuntur. Verum eſt tamen, quod vt conſtat ex Conſtitutione Pij V. ſuperius adducta, illæ mulieres, quæ in Congregatione viuunt, aliquem religioſum modum viuendi profitentes, ſed non ſecundum aliquam regulam, pro vera religione à Sede Apoſtolica approbatam, quia non ſunt verè religioſæ, præcipitur, vt poſthac nullas alias poſſint in ſuam Congregationem, ſiue ſocietatem recipere, niſi profiteantur clauſuram; quod in effectu fuit, earum Congregationes, ſuaui illo modo finire, eo modo quo olim Lugdunenſe Concilium, aliquas Religiones approbatas finiuit, vt habetur *in cap.* 1. §. 1. *de religioſ.*

Nau. l. 3. *cõſ. de Reg. conſ.* 80.

Nota hoc val de.

Omnes Moniales, quæ Religionem aliquã tacite, vel expreſſe fuerint profeſſæ, tenentur obſeruare clauſuram.

Non præcipiuntur Moniales, quæ erant profeſſæ, clauſurã omittere, ſed ſeruare.

Nota verbum, profiteantur. *c.* 1. §. *fin Relig. domi. l.* 6. *Nau. in c. ſtatuimus. n.* 45.

ligios. domibus in 6. & tradit supradictus Nauarr. in d. cap. statuimus, nu. 45.

Ad quartum & vltimum argumentum, quo dicitur, quod ad hoc, vt aliqua lex obliget, seu obligare possit, necessarium est quod recipiatur, &c. Respondeo & dico, quod Concilialis lex, & quæ efficitur in Concilijs, non indiget illa particulari receptione, seu approbatione, quam prætendit argumentum, nam Concilium vniuersalem Ecclesiam repræsentat, & ibidem conueniunt omnes Primates & capita populorum, omnes etiã Episcopi, & omnium religionum Prælati, ibidem etiam adsunt Imperatores & Reges per se, aut saltẽ per suos Oratores, siue procuratores, quo fit, vt leges, quæ ibidem conduntur, vlteriori non indigeant populi approbatione: nam & leges ciuiles, quæ consentientibus ciuitatum procuratoribus, totum regni repræsentantibus fiunt, quamuis omnes tangant, non vlteriorem requirunt populi consensum siue approbationem. Quod si hoc verum habet in legibus ciuilibus, multo melius atque à fortiori, obseruari debet in legibus Ecclesiasticis. Nam inter has & illas, latissimum versatur discrimen, eo modo quo inter potestatem Ecclesiasticam atque ciuilem, & illud est, quod potestas ciuilis, immediate est in tota Repub. & ab ipsa Repub. deriuatur in Reges; at verò potestas spiritualis & Ecclesiastica, non immediatè est in tota recollectione fidelium, nec ab ipsa Repub. Christiana. Summus Pontifex accipit suam supremam auctoritatem, & potestatem, quam habet, sed immediatè à Christo Domino, quo fit vt Ecclesiasticæ leges, in generalibus Concilijs factæ, atque à summis Pontificibus approbatæ, quamuis omnes fideles tangant, non ipsorum specialem requirunt consensum, siue approbationem, ad hoc vt vim obligandi habeant. Ex quo subinde colligitur, quod ad condendam legem de Monialium clausura, & ad hoc vt ipsa obliget Moniales omnes, & adstringantur & compellantur ad eamdem seruandam, non requiritur earumdem Monialium consensus, & approbatio, vt argumentum prætendit, sed sufficit, superq. satis est, quod in generali Concilio, eiusmodi decretum fuerit effectum, & a Pontifice Maximo (qui immediatè à Christo Domino potestatem & iurisdictionem habet, cuius etiam in terris vices gerit) fuerit confirmatum & approbatum. Et hactenus de isto articulo.

Nota hoc valde pro auctoritate legũ, quæ efficiuntur in generalib' Cõcilijs.

Discrimen, & versatur inter potestatem Ecclesiasticam, & potestatem laicalem.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Moniales, quæ professionem emiserunt, ea lege & pacto, vt ad clausuram non adstringerentur, sint solemniter professæ, & nihilominus ad eamdem obseruandam, possint adstringi, & obligari?

PRo huius articuli intelligentia, præmitto, quod post supradictum Concilij decretum, & prædictorum Summorum Pontificum constitutiones de clausura Monialium, nonnullæ Moniales, siue mulieres in Congregatione viuentes, & professentes regulam aliquam à Sede Apostolica, pro vera religione approbatam, vt non iuxta præscriptum Pij V. omnino extinguerentur, neque etiam ad seruandam clausuram obligarentur, volentes alias in suum Ordinem, siue Congregationem recipere, quemdam professendi modum adinuenerunt, quo sibi persuasum habuerunt, ipsas esse veras Moniales, atque professas, posseq. alias in suum consortium & societatem admittere, & tamen ad clausuram non obligari. Emittebant enim profes-

sionem hoc modo, & sub sequenti verborum forma. *Ego N. voueo, siue promitto seruare hanc vel illam regulam seu obedientiam, secundum talem & talem regulam viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate. Hac tamen conditione & pacto, vt ad seruandam clausuram non adstringar, neque vllo modo possim adstringi, protestando nullo modo mea esse intentionis & voluntatis, nunc, neque in aliquo tempore, clausuram profiteri, aut illam seruare, nec quod virtute meæ huius professionis ad id, vllo vnquam tempore possim compelli, &c.* De quibus proinde Monialibus, & similibus, Professis sub prædicta verborum forma, seu sub aliqua alia simili, merito fuit semper dubitatum, an sint vere & realiter, solemniter professæ, & an prædicta protestatione non obstante, ad seruandam clausuram, nihilominus possint compelli, & astringi. Quæstio sanè ardua, atque difficilis, & quæ multorum torsit ingenia. Nec enim facile est, stabilire atque determinare, An prædicta condicio contrarietur substantiæ & essentiæ solemnis voti, & An eiusmodi protestatione non obstante, ex suppositione quod votum fuerit validum atque solemne, Moniales, quæ illud emiserunt, ad seruandam clausuram possint compelli. Nam pro vtraque parte, sunt valida atque fortissima argumenta, variæ etiam opiniones atque sententiæ. In qua quidem questione atque difficultate, vt pro meo more, clarè & distinctè procedam, libet prius aliquot fundamenta præmittere, quibus certa atque indubitata ab incertis & dubijs separentur, postmodum vero opiniones diuersæ referentur, ac tandem vltimo per conclusiones explicabitur, quod verius, probabilius, & tenendum atque dicendum videbitur.

Nota quarundam Monialiū profitendi modum.

Primo nota. Quid sit votum solemne, & in quo distinguatur à voto simplici.

Primo præmittere oportet, quidnam sit votum solemne, & in quo illud differat, ac distinguatur à voto simplici. Pro quo, licet supra de Religiosis agendo, plura dixerimus, pro nunc vt in memoriam aliqualiter redigantur. Dico ex communi omnium resolutione, quod votum solemne est illud, quod emittitur in professione tacita vel expressa alicuius Religionis approbatæ, aut quod celebratur ex sacrorum ordinum susceptione. Hæc voti solemnis definitio, habetur *in cap. vnico de voto, & voti redemptione lib. 6.* vbi Bonifacius Octauus, scribens Episcopo Viterensi, in hæc verba prorumpit: *Quod votum debeat dici solemne, ac ad dirimendum matrimonium efficax, nos consulere voluisti. Nos igitur attendentes, quod voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesiæ est inuenta, matrimonij vero vinculum ab ipso Ecclesiæ capite, rerum omnium conditore, ipsum in paradiso, & in statu innocentiæ instituente, vnionem & indissolubilitatem acceperit, præsentis declarandum duximus oraculo sanctionis, illud solum votum debere dici solemne, quantum ad post contractum matrimonium dirimendum, quod solemni ritu fuerit per susceptionem sacri ordinis, aut per professionem expressam vel tacitam, factam alicui de Religionibus per Sedem Apostolicam approbatis. Reliquâ vero vota, etsi quandoque matrimonium impediant contrahendum, & quanto manifestius sunt emissa, tanto propter plurium scandalum & exemplum, duriùs pœnitentia transgressoribus debeatur, non tamen rescindere possunt matrimonia post contracta.* Ex quibus Bonifacij VIII. verbis liquido constat, voti solemnis definitio, & etiam voti simplicis. Nam simplex est, quodcumque aliud, siue occultè, siue publicè fuerit factum, vt tenet communis Doctorum doctrina, ex Paludano communiter recepto, in 4. dist. 38. q. 1. a. & D. Antonino 2. par. tit. 11. cap. 2. §. 1. Colligitur etiam differentia, & discrimen, quod versatur inter prædictum votum solemne, & votum simplex: nam solemne impedit & dirimit matrimonium post contractum, quia inhabilem facit ad contrahendum; simplex vero, quamuis impediat matrimonium contrahendum, non tamen dirimit

c. 1. vnic. de voto & voti redempt. l. 6.

Paluda. in 4. sent. d. 38.

D. Anto. 2. p. tit. 11. c. 2. §. 1

dirimit post contractum, vt habetur expresse *in d. cap. vnico cum glossa*, & tradit etiam *glossa in cap. rursus, qui clerici, vel vouentes*. Et quamuis lethale crimen admittat, qui votum simplex violauerit, debeatq. puniri propter scandalum, maius tamen crimen est, grauiusq. scandalum sequitur, ex transgressione voti solemnis, vt tradunt omnes Doctores communiter, argumento deducto, *ex cap. homo. dist. 40. & cap. præcipue. 11. q. 3.* Sed adnotare oportet, quod ad hoc, vt aliquod votum sit, & dicatur solemne, factum per professionem expressam vel tacitam, in aliqua de Religionibus per Sedem Apost. approbatis, necessariò requiritur, quod eiusmodi Religio p Sedem Apostolicam fuerit, pro vera Religione approbata; secundum aliquam certam regulam, nec sufficit, quod communi & generali vocabulo appelletur Religio, fueritq. per Ecclesiam approbata, pro aliquo modo bono viuendi, vt quamlatissime multis in locis dictum est supra, & tradit & probat Nauarr. lib. 3. Consiliorum, de Regularibus Cons. 8. num. 8. agendo de clausura supradictarum mulierum, siue Monacharum, quę dicuntur, Oblatæ Turris noue, Speculorum Vrbis, ex Panormitano communiter recepto *in rub. de regul. & in cap. Ecclesia sancta Maria, de Constitutionibus*, quem sequitur Felinus & Decius ibidem, alijq. permulti. Vnde Moniales, quę nullam certam & determinatam regulam promiserunt, aut non in aliqua religione per Sedem Apostolicam, pro vera religione approbata, sed tantum pro bono modo viuendi, non sunt nec dici possunt solemniter professę; sed illa dumtaxat (prout ad nostrum presens pertinet propositum) dicitur Monialis, solemniter professa, quę emiserit tria essentialia & substantialia religionis vota, in aliqua de religionibus per Sedem Apostolicam approbatis, pro vera religione, & non solum pro bono aliquo modo viuendi, & secundum certam regulam, idq. in manibus Superioris, potestatem habentis, ad recipiendum & incorporandum aliquam, siue aliquas eidem Religioni. Hæc doctrina est communis, & communi omnium consensu recepta. Solum superest modo inuestigare & inquirere, an vitiet, extenuet, siue vero annullet, supradictum solemne votum, dicta conditio apposita, de qua modo diximus, scilicet quod virtute talis professionis ac talis voti, eiusmodi Moniales, compelli & obligari nullo modo possint, ad seruandam clausuram, de quo sit secundum Notabile.

Gloss. in d. cap. vn. de voto & vot. redemd. 6. at gloss. in c. rursus q. cler. vel vouen. c. homo. d. 40. c. præcipue. 11. q. 3.

Ad hoc, vt votum sit solemne, requiritur, quod fiat in Religione, per sedem Apostolicam approbata, pro vera Religione, neque sufficit, quod approbata sit, pro bono viuendi modo. *Panor. in rub. de regul. & c. ecclesia S. M. de constit. & Dec. & Felin. ibid.*

Secundo est notandum, quod conditiones, quæ aliqui voto, siue professioni, possunt apponi, sunt in triplici differentia. Quędam enim sunt, quæ nec sunt contra essentiam substantię voti Religionis, siue professionis, nec vero contra aliquod præceptum siue statutum regulę, quâ aliquis profitetur, vt si quis, verbi gratia, profiteretur regulam S. Francisci, hac lege & pacto, vt singulis annis detur sibi facultas à Prælato, peregrinandi aut inuisendi parentes, seu quidpiam simile, quæ quidem conditiones (vt de se patet) nec sunt contra aliquod regulæ præceptum, nec vero contra ea quæ essentialia, & substantialia sunt solemni voto, ac professioni religionis, nempe contra castitatem, paupertatem, siue obedientiam simpliciter, vt latius infra dicetur. Aliæ vero sunt conditiones, quæ licet non sint contra ea, quæ essentialia & substantialia sunt, atque intrinseca solemni voto, & statui religionis, sunt tamen contra aliquod præceptum, siue statutum regulæ, quâ profitetur, vt si quis, verbi gratia, prędictam S. Francisci regulam profiteretur, ea conditione & pacto, vt liceret sibi carnibus vesci, in omnibus ieiuniis, quę non præcipiuntur ab Ecclesia, quæ quidem conditio esset expresse contra præceptum de ieiunio, contentum in eadem nostra regula. Tandem tertio, sunt, seu esse possunt aliq conditiones, repugnantes expresse,

II. nota. De diuersis cõditionibus, quę apponi possunt votis, quæ fiũt in professionib.

essentię & substantiæ solemnis voti, siue monachalis professionis, quę quidem, vt iam pluries dictum est, supra quæst. 1. art. 4. & 5. & quæst. 24. art. 6. & sæpe alibi, constatq. ex communi sententia, & generali omnium Doctorum resolutione, consistere in obseruantia obedientię, castitatis, & paupertatis, quę communiter dicuntur tria religionis essentialia, & substantialia vota; vt si quis professeretur eamdem D. Francisci regulam, hac lege, vt liceret sibi, quęcumque bona libere acquirere, & adepta possidere, ac retinere, etiam inuito Prælato, vel quidpiam simile, in spectantibus & pertinentibus ad obedientiam & castitatem, quę quidem conditio (vt de se patet) expresse esset contra essentiam & substantiam solemnis voti, & monachalis professionis. Hoc oportet multum aduertere atque adnotare, pro ijs, quæ inferius sunt dicenda.

Sup. q. 1. art. 4. & 5. & 24. art. 6. & sæpe alibi.

Tertio nota. Quibus modis possint apponi conditiones prędictæ.

Tertio premitto, adnotareq. oportet, quod quælibet harum conditionum supradictarum, apponi potest Voto, siue Monachali professioni duobus modis. Vno modo, apponendo aliquam ex conditionibus prędictis, precise, & sine aliquo pacto, de irritando actum, si aliquid fiat in contrarium, vt si quis (v. g.) professeretur hac conditione simpliciter, vt sua bona liceret sibi retinere. Alio modo, cum pacto prędicto, vt in casu posito, dicendo & protestando, quod aliter professio a se facta sit nulla, seu quod aliter non vult, nec intendit profiteri. Inter quos profitendi modos latissimum versatur discrimen, vt tradit Syluester in sua Summa, *verbo, Religio. 3. q. 8. num. 8.* Nam in primo casu, seruanda est conditio, si seruari potest, & non fuerit illicita; nec contraria actui & professioni, sin vero, minime, nec tamen vitiatur, aut annullatur actus. In secundo vero casu, si fiat reseruatio per viam conditionis resolutiuæ, vel suspensiuę, vitiatur actus & conditio, pro quo allegat prędictus Syluester, *cap. fin. de condition. appos.* & idem esse dicit, si fiat per modum pacti, dicendo (vt dixi) quod aliter non intendit profiteri, nec alio modo, nam prędicta verba habent vim conditionis, secundum Bart. *in auth. ingressi. C. de sacrof. eccles.* Oportet etiam aduertere, quod quamuis in omnibus contractibus, communiter tacite, quod conditio appositæ suspendit consensum, etiamsi exprimatur per verba de presenti, itaquod conditione pendente, suspensa est quoque obligatio cuiuslibet contractus, vt si quis (v.g.) dicat, contraho tecum, si pater meus consenserit, prędicta conditione pendente, consensus suspenditur; quamuis per verbum presentis exprimatur, vt satis colligitur *ex c. super eo, de condit. appos.* Attamen in voto, non ita res se habet, nam qui emittit votum, etiamsi illud fiat, cum aliqua conditione apposita, si efficiatur per verbum presentis temporis, non suspenditur consensus, sed statim censetur obligatus, etiam ante impletam conditionem, quin vero & quamuis conditio non adimpleatur, nisi in casu supradicto, quo reseruatio fit per viam conditionis resolutiuæ, vel suspensiuę, aut per viam pacti. Quod patet expresse *argumento deducto, ex c. infinuante. qui clerici, vel vouentes*, vbi diffinitur, quod illa mulier, quę professa est certam Regulam, sub hac conditione, quod in domo sua, cum omnibus suis bonis, permanere posset, statim diuidicata est vere Religiosa, itaquod non potuit transire ad nuptias, etiam ante impletam conditionem; quin vero, & quamuis conditio non adimpleretur, secundum omnes DD. communiter.

Nota hoc vide.

Bart. in auth. ingressi. C. de sacrof. eccles. Quamuis in contractibus communiter suspendat consensum apposita conditio, non tamen in voto.

c. super eo de cond. appos.

c. infinuante, qui clerici, vel vouentes.

IV. nota. De duplici modo, quo conditiones possunt apponi.

Quarto est notandum, quod sicut in contractu matrimonij, cui adijcitur conditio contra substantiam ipsius, potest hoc dupliciter fieri, vno modo ita quod contrahentes, intendant statim matrimonium contrahere, atq. eo contracto, conditionem appositam seruare, eisque obligationem inducere, vt

si quis

ſi quis (v.g.) dicat, contraho tecum, cum liberrimo animo contrahendi, ſed tamen volo, te venenum ſterilitatis aſſumere. In quo quidem caſu, qui ſic contrahunt, ſtatim contrahere intendunt, atque matrimonio contracto obligationé ſibi inducere, quę ſubſtantiæ ipſius matrimonij cõtrariatur, alio vero modo fieri poteſt, ita quod contrahentes, contrahere nollint, donec conditio eueniat, ſeu adimpleatur: inter quos contractus hoc verſatur diſcriminis, quod in primo, apponitur obligatio matrimonio, quæ eius ſubſtantiæ contrariatur, in ſecundo vero, conditio nõ contrariatur matrimonio, ſed tamẽ ſuſpenditur matrimonialis cõſenſus, donec conditio veniat, vel adimpleatur. Applicãdo hæc ad noſtrum propoſitum, de emiſſione voti, ſiue profeſſionis, dico, q; poteſt quis dupliciter Regulam aliquã profiteri, & apponere conditionem aliquam, eidem voto, ſeu profeſſioni repugnantem. Primo, animo ſtatim profitendi, & voto facto, ſeruandi conditionem appoſitã, & inducendi ipſius obligationem, vt ſi quis, v. g. dicat: ego profiteor hanc, vel illam Regulam, cũ hac tamen conditione, vt bona mea nullus Prælatus à me auferre poſſit. Secundo vero modo poteſt profiteri, non habens animũ ſtatim profitendi, donec cõditio ipſa eueniat, ſeu adimpleatur, vt ſi idem dicat, profiteor hanc vel illam Regulam, hac conditione & lege, vt prælatus mihi concedat, vel à Summo Pontif. indultum obtineat, quo bona mea, vt propria, in Religione poſſidere poſſim. Inter hos diuerſos profitendi modos, idem verſatur diſcriminis, quod modo diximus de contractu matrimonij. Nam in primo caſu, conditio non ſuſpendit votum, quinvero aduenit eidem; in ſecundo vero, ſuſpenditur, maximè ſi fiat, vt diximus, per viam conditionis reſolutiuæ, vel ſuſpenſiuæ, aut per viam pacti, dicendo, quod aliter, ſeu alio modo, non intendit profiteri, nam hæc verba vim habent conditionis, vt ſupradictum eſt, de mente Bart. *in auth. ingreſſi C. de ſacroſan. Eccl.* His dictis atque ſuppoſitis, reliquum eſt vt paulatim, certa ab incertis ſeparando, difficultati propoſitæ fiat latis, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

SI conditio appoſita voto, ſiue Monachali profeſſioni, non contrariatur ſubſtãtiæ Regulæ, ſeu alicui ipſius ſtatuto ſiue præcepto, omni dubio procul, profeſſio facta valida eſt, & votum emiſſum eſt ſolemne. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Sylueſter *verbo Religio 3.q.6. num.6.* explicando, Vtrũ profeſſio expreſſa, facta cum intentione mala, aut cum expreſſione alicuius illiciti, valeat & teneat? Vbi poſt alia inquit [Si autem profitendo exprimatur aliquid, non contrarium eſſentiæ Religionis, valet profeſſio. Et ratio ſupradictæ Concluſionis in promptu eſt, nam matrimonium contractum ſub condicione licita, eſt verum matrimonium, vt tenet Gloſſa & omnes Doctores communiter, *in c. fin. de condit. appoſ.* ergo ſimiliter, & votum ſolemne, quod eſt quoddam vinculum & ſpirituale matrimonium. Quod & confirmatur: nam ſi tale votum non valeret, & non eſſet vere ſolemne votum, eo vel maxime, quia conditio appoſita, quamdiu eſt pendens, ſuſpendit cõſenſum ad votum neceſſarium, & per conſequens conditio, quæ ſemper durat, atque in perpetuum eſt pendens, ſemper videtur detinere ſuſpenſum conſenſum, ad votum requiſitum: ſed hoc iam diximus in tertio, & quarto notabili, in voto non habere locum, *ex c. inſinuante, qui clerici vel voluntes*: ergo dicendum eſt, quod ſemper votum eſt validum, quando conditio appoſita, non eſt contra ſubſtantiam Religionis, nec contra aliquod ſtatutum, ſiue præceptum Regulæ. Et idem omnino videtur dicendum, de conditionibus appoſitis, quæ ſunt ſecundi generis, quando ſcilicet voto, ſiue profeſſioni

Quando conditio appoſita nõ contrariatur ſubſtantiæ Regulæ, neq. alicui ipſius ſtatuto, ſiue præcepto, omni procul dubio valida eſt profeſſio, votumque eſt ſolemne cõ dictione appoſita.

Sylu. ver. Religio 3. q. 6. n. 6 gloſſ. & DD. in c. fin. de cond. appoſ. c. inſinuante, qui cler. vel voluntes.

Mona-

Monachali, apponitur aliqua cõditio, non cõtraria essentię & substantiæ Religionis, cõtraria tñ alicui statuto siue Regulæ præcepto, vt si quis Religionem aliquam profiteretur, ea conditione, vt ad ieiunia quæ præcise sunt Regulæ, non teneatur, communis est sententia, quod eiusmodi professio est valida, sicuti & præcedens, cum talis conditio non sit contra essentiam Religionis, etiamsi sit contra aliquod præceptum siue statutum Regulæ, vt tradit Sylueſter loco ſupracitato in fine, vbi & dicit, quod ſic profeſſus, ſi ſciebat talia ieiunia in Regula vel Conſtitutionibus contineri, adhuc tenebitur ad illa, minime tamẽ ſi hoc ignorabat, quod etiã tenere videtur Couarr. in quarto 2.p.c.3.§.1.nu.18.arg.deducto *ex c. diaconi 24.d.* cuius ratio amplius explicabitur infra. Supradicta duo ſunt certa, ab omnibus q. Doctr. communiter recepta, & de quibus nulli dubium. Sed difficultas magna eſt, circa conditiones tertij generis, de quibus diximus ſupra, repugnantes eſſentiæ, & ſubſtantiæ ſolemnis voti, & Monachalis profeſſionis, an ſcilicet ſit valida profeſſio, cui apponitur aliqua conditio, contra ſubſtantiam Religionis, & ſolemnis voti, vt ſi quis, v. g. profiteretur ea conditione, vt liceat ſibi habere proprium, aut quod non teneatur obedire etiamſi ſibi à Prælato aliquid præcipiatur, aut quod permittatur ſibi coniugalis vſus.

Etiã valida eſt profeſſio, quãdo apponitur conditio contraria alicui ſtatuto, ſiue Regulę præcepto, dum tamen nõ ſit contraria eſſentiæ Relig. *Sylu. vbi ſup. in fin. Coua. in 2.p. c.3.§.1.n.18. c.diaco.d.21. Panor.in c ſi. decond.appoſ.*

Qua quidem de re ſunt duæ extremæ opiniones, quas refert Panorm. *in cap. fin. de condit. appoſ.* Prima opinio dicit, eiuſmodi votum eſſe nullum, & hanc *tenet Gloſſa, & Card.in d.c.fin.* vbi expreſſe diffinitur, quod matrimonium, cui appoſita eſt conditio, quæ fuerit contra ipſius ſubſtantiam, eſt nullum, vt ſi quis dicat, contraho tecum, ſi generationem prolis euites, vel donec inueniam aliam honore, vel facultatibus ditiorem, &c. ex quo loco colligunt, idem eſſe dicendum de voto, cui apponitur conditio eius eſſentiæ, atque ſubſtantiæ contraria. Quod & probari poteſt hac, vt videtur, eujdenti ratione: nam ſublata ſubſtantia alicuius rei, non permanet ipſa res, & remota ſubſtantiali parte alicuius actus, remouetur & ipſe actus, *arg. deducto ex c.tua de ſponſal.* ſed eiuſmodi conditio tollit ſubſtantiam ſolemnis votiſ: ergo & votum ipſum nullum eſt. Hanc ſententiam refert, & ſequitur Couarr. in 4.p.2.c.3.§.3.nu.18. & Sylueſter vbi ſupra *verbo Religio 3.q.7. num 7.* vbi & dicit eam magis placere Panorm. *in d.c.fin. de condit. appoſ.*

Prima opinio. *Gloſſ. & Car. in d.c. fin. de cond. appoſ.*

c.tua de ſpõſ. Coua.in 4.2. p. c.3. §.3.n. 18. Sylu.ver. Religio. 3.q. n.7. Panor.in d.c. fin. de condit. appoſ.

Secunda opinio eſt aliorum aſſerentium, eiuſmodi votum & profeſſionem eſſe validam, & conditionem reijciendã, quam opinionem tenet Innocent. Hoſtiẽſis, & Ioan. Andreas, & Gloſſa *in c. ſolet 32.q.2.* & refertur à Sylueſtro loco vbi ſupra: dicunt enim, quod licet conditio appoſita ſit contra ſubſtantiam Religionis, (vtputa quod liceat ſibi habere proprium) nihilominus tenet profeſſio, licet ſecus ſit in matrimonio, vbi agitur de fauore contrahentium. Et adducunt exemplum, *ex c. inſinuante, qui clerici vel vouentes*, vbi profeſſio illius mulieris, quæ profeſſa fuit ſub conditione, vt propriam domum & alia ſua bona ſibi liceret poſſidere, valida reputatur atque diffinitur, cũ tñ habere proprium ſit contra ſubſtãtiam voti paupertatis. Facit, & pro hac opinione, *c. Diaconi, d.28.* vbi quidam Orientalis Eccleſiæ, cum ab Epiſcopo Diaconus ordinaretur, proteſtatus eſt ſe velle habere vxorem, vbi quamuis textus dicat, quod ſi ad nuptias eiuſmodi peruenerit, ſeparandus ſit, dicitur tñ, quod poteſt in miniſterio permanere. Ex quo ſubinde colligitur (cum voluntas contrahendi ſit contra naturam voti continentię, quod in ordinatione emittitur) quod conditio appoſita, etiamſi ſit contra ſubſtantiam voti, non deſtruit ipſum votum. Hanc etiam opinionem tenet Gloſſa *in Auth. ingreſſi C.de ſacroſan. Ecc.* & Iaſon & Decius ibidẽ & *Felin.in c.cũ M.de conſtit. n.75.* Vt autẽ dicã, quid ſentiam de prædictis opinionibus, ſit ſecũda concl.

II opinio. *Innoc. Oſtien. Io. Andr. & gloſſ. in c. ſolet. 32.q.2. Sylu.vbi.ſup. c. inſinuante, qui cler. vel vouent. c. Diac.d.28. gloſſ.in auth. ingreſſi,et Iaſ. & Dec. ibid. Felin. in c.cũ M.de conſtit. num.75.*

Secunda

Secunda Concluſio.

Non eſt improbabilis opinio illa, quæ dicit, votum ſolemne factum cum conditione repugnante eſſentiæ, atque ſubſtantiæ voti, validum eſſe, & quod eiuſmodi conditio reijcienda eſt, ac ſi apposita numquam fuiſſet. Hæc concluſio fundatur *in d. cap. Diaconi 28. diſtinct.* & ex deciſione ipſius: cuius ratio eſſe poteſt, nam qui vult antecedens alicuius rei, neceſſario vult & conſequens ad ipſam; quando conſequentia, neceſſario ſequitur ex antecedenti prædicto, ex quo videtur, quod qui ordinari voluit Diaconus, conſequenter voluit obligare ſe ad continentiam, etiam ſi aſſeruit oppoſitum, cum hæc ordini eidem ſit annexa. Vnde & merito ſupradictus diaconus ſeparari iubetur, ſi ad nuptias peruenifſet, permiſſumq. ſibi fuit in officio permanere, quia non obſtante proteſtatione prædicta, ordinatio valida fuit, atq. ſolemne votum emiſſum. Idem ergo dicendum eſt de religioſo, qui profitetur religionem aliquam, etiamſi apponat conditionem ſolemni voto, ac profeſſioni monachali contrariam, vtputa, quod liceat ſibi habere propriũ, dico quod reijcienda eſt eiuſmodi cõditio, tamquã impertinens, & remanet ad paupertatem obligatus nihilominus. Ad quod propoſitum quammaxime facit *textus in cap. M. de conſtitut.* vbi Canonici Eccleſiæ Ferrarienſis, recipientes quatuor vel quinque canonicos vltra taxatum numerum à Sede Apoſtolica, quamuis hoc fecerint proteſtantes, quod eos recipiebant ſine prçiudicio ſuarũ prębendarum, iubentur ex ſuper excreſcentibus fructibus, eis portionem dare. Vbi aduertit gloſſa *verbo ſine præiudicio*, quod proteſtatio ſtatuti, non prodeſt illi, nec valet, vbi proteſtans per contrarium factum, directe obuiat ſuę proteſtationi. Pro quo citat *cap. ſolicitudinẽ de appellationibus, & cap. olim cauſam, de cenſibus*, niſi hoc faceret iuſta aliqua de cauſa, vt habetur *in cap. perlatum, quod metus cauſa*, pro quæ etiã concluſione facit, *cap. inſinuante, qui clerici vel vouentes*, de quo diximus ſupra. Faciunt etiam omnia ſuperius adducta pro ſecunda opinione: de qua videantur Sylueſter, alijq. Doctores ibidem citati. Neque vero dictis obſtat, quod in contrariũ adducitur *ex cap. fin. de condition. appoſ.* de matrimonio quod nullum eſſe dicitur, vbi conditio apponitur ipſius ſubſtantiæ & eſſentiæ contraria; nam eſt diſpar ratio, cum enim matrimonium quammaxime ſit oneroſum, bene diſpoſuit ibi Pont. auctoritate ſua, quod ſic contrahentes, inhabiles forent ad matrimonium, ſicut idipſum propter alias rationes & cauſas, etiam nunc ſtatutum eſt, de contrahentibus clandeſtine, & cum vnus ibi promittat, alter vero acceptet conditionem, bene poteſt vnus alteri prçiudicare; at vero in voto, cum ipſius obligatio acquiratur Deo, per miniſterium Prælati, factum miniſtri acceptantis illam conditionem, non debet obeſſe Deo, qui ſimpliciter voluit eiuſmodi profeſſionem recipere, ſine tali conditione. Sed quidquid de hoc ſit, ſit tertia concluſio.

Non eſt improbabilis opinio, quæ dicit, votũ factum cum cõditione contraria eſſentiæ, at que ſubſtantiæ Religionis, & ipſius voti, validum eſſe, & quod reijcienda eſt cõditio. *d. c. diaconi. d. 28.*

c. cum M. de conſtit. & ibi gloſſ. ver. ſine præiudicio.

c. ſolicitudinẽ de Appell. c. olim cauſã de cenſibus. cap. perlatum quod metus cauſa. c. inſinuante qui clerici vel vouentes. c. fin. de cond. appo.

Tertia Concluſio.

Probabiliorvia de tur opinio, q̃ dicit eiuſmodi votum emiſſum cum conditione ſuæ eſſentiæ contraria, non eſſe validum. Nota hoc vale.

QVamuis ſupradicta opinio ſit probabilis, probabilior tamen videtur eſſe ſententia, quæ dicit, eiuſmodi votum emiſſum, cum conditione eſſentiæ & ſubſtantiæ ſolemnis voti contraria, eſſe nullum. Hæc concluſio probatur expreſſe, *ex cap. fin. de condit. appoſ.* ſimilitudine adducta de matrimonio: & hanc ſententiam Panorm. dixit, olim multo ſibi magis placere; quod etiam dicit Couar. loco ſupra citato in prima opinione, & pro ea videantur omnia, quæ ibidem ſunt dicta. Sed præterea, hac vel vnica efficaciſſima

c. fin. de cond. appo. Panor. ibid. Cou. vbi ſup.

caciſſima ratione idē probatur; nam habere propriū,liberumq. eſſe à caſtitate ſeruanda , ſeu ab obedientia,omnino repugnat atque contradicit religionis ſtatui, & ſolemnitati voti : ergo minime ſtare poteſt,quod quis in ſua profeſſione ſimilem conditionem apponat, & quod votum ſit validum . Aduerto tamen,quod quamuis hęc ſententia & opinio , in puncto iuris ſit probabilior , contraria tamen in conſcientia eſt ſecurior : nam ſecurius multo eſt,votum & profeſſionem obſeruare , quam in re dubia periculo ſe quempiam exponere. Vnde dico,quod non caret ſcrupulo , nec dici poteſt ſine temeritate , illas Moniales quæ ratione aliqua ſic profeſſę ſunt , intrepide atque conſtanter aſſerere , liberas eſſe omnino ab obligatione voti , atque ab obſeruantia ſuæ profeſſionis. Quod ſic probo, nam quamuis veraque harum opinionum (vt præmiſſum eſt) ſit probabilis,habeatq. ſuas probabilitatis rationes ſatis efficaces , & Auctores & Doctores non contemnendos , & hæc vltima in puncto iuris, eſſe videatur probabilior , prima tamen in conſcientia eſt tutior , atque, vt dicitur, in rebus dubijs tutior & ſecurior pars eſt eligenda . Quo fit, vt potius eſſent ſuadendæ ſupradictæ Moniales , vt ſuum votum & profeſſionem obſeruarent , aut à Summo Pontifice expectarent ſententiam, vel diſpenſationem requirerent, quam in re dubia , & quammaxime graui , temerè ipſarum conſcientias aſſecurare . Quod vel hoc exemplo libet oſtendere . Opinio, atque ſententia eſt inter Theologos, & Iuriſperitos,nimis agitata & controuerſa, An Summus Pontifex diſpenſare poſſit,in voto ſolemni,ſolemniter emiſſo . Negantibus hoc Theologis vt plurimū,affirmantibus vero Iuriſperitis : poſitiquè Sūmus Pontifex ex duabus his opinionibus atque ſententijs,probabilibus , quam ſibi placeret, eligere,atque amplecti , & diſpenſare ſemper in votis ſolemnibus , attamen numquam id fieri conſueuit , & ratio eſt nihil ob aliud,niſi quia in ijs quę ad conſcientiā ſpectant, non quælibet opinio,etiam probabilis, ſed ea quæ tutior atque ſecurior fuerit,eſt eligenda,idq. quammaxime in ijs quæ vergunt non in ædificationem , ſed in deſtructionem Eccleſiæ . Idem ergo dicendum eſt in propoſito caſu , ac Monialibus prædictis eſſet perſuadendum & conſulendum , non vero perperam contrarium. Sed quidquid de hoc ſit, iam tempus eſt vt accedamus propius ad explicandam ſpecialius difficultatem in Articulo propoſitam , qua quęritur, An ſupradicta conditio, appoſita voto & profeſſioni,prædictarum Monialium, quia dicitur non eſſe ſuæ intentionis & voluntatis. vllo vmquam tempore ad ſeruandam clauſuram ſe obligare,& quod,virtute dictæ ſuę profeſſionis ad id nullo modo poſſint compelli , adeo ſit contraria atque repugnans,eſſentiæ & ſubſtantię ſolemnis voti, vt earumdem profeſſionem omnino nullam reddat , cenſendæquè ſint liberæ ab ipſius obligatione ? Et quidem prima facie videtur quod ſic . Nam ſicut in voto paupertatis , includitur intrinſece non habere proprium , & in voto caſtitatis,abſtinentia à coniugio,& à delectationibus carnalibus . atq. à quolibet illicito tactu,ita etiam in voto obedientię,includitur intrinſece, hoc,quod eſt,quempiam ſe totum in voluntate & poteſtate ſui Prælati reſignare : ſed Moniales,quæ prædicto modo profeſſę ſunt , per id ſe eximunt ab obedientia ſuorum Prælatorum, ſaltem quantum ad aliquid : ergo eiuſmodi conditio appoſita,contraria eſt ſubſtantiæ & eſſentię obedientiæ voti,& per conſequens,votum ipſum in ſe eſt nullum, & profeſſio nulla. Sed hoc nihilominus argumento non obſtante,contrarium videtur dicendum, de quo ſit quarta concluſio.

Quod ſcrupulo ſum ſit dicere, Moniales prædictas liberas eſſe omno,ab obligatione voti, & obſeruantia ſuæ profeſſionis.

Maior difficultas .

Ratio dubitandi .

Quarto

Quarta Concluſio.

Conditio ſupradicta, non eſt contra eſſentiam atque ſubſtantiam voti obedientiæ, ac proinde votum emiſſum à prædictis Monialibus, in ſupradicta forma, fuit validum atque ſolemne, & profeſſio tenet. Pro huius concluſionis intelligentia, ſimul & probatione præmitto, quod quamuis ad eſſentiam atque ſubſtantiam ſtatus religioſi, & monachalis profeſſionis, ſpectent tria, quæ communiter dicuntur, eſſentialia & ſubſtantialia religionis vota, nempe obedientia, caſtitas, atque paupertas, non tamen eſt de eſſentia, atque ſubſtantia religionis, vouere omnia ſupradicta omnimode, ſeu omni ſtrictiſſimo modo, quo voueri poſſunt. Volo dicere, quod non tenetur, nec vouet, quilibet religioſus in ſua profeſſione, obſeruare omnimodam, ſeu ſtrictiſſimam obedientiam, paupertatem, ſiue caſtitatem, quæ excogitari poteſt. Patet, nam ſtrictior eſt paupertas, eorum qui nihil habent proprium, in particulari, neque in communi, quam eorum, qui quamuis proprium non habeant in particulari, habent tamen illud in communi, & tamen non omnes Religiones, ſiue Religioſi, profitentur hanc ſtrictiſſimam paupertatem. Quin vero D. Thom. 2. 2. queſt. 188. art. 7. dicit, quod habere proprium aliquid in communi, non diminuit à ratione perfectionis. Præterea perfectior eſt continentia, abſtinere à quacumque delectatione venerea, etiam coniugali, quam abſtinere tantum ab illicita delectatione, & tamen non omnes religiones ſiue religioſi, profitentur hanc omnimodam continentiam, vt patet in Militibus D. Iacobi, & iam omnino idem eſt in alijs, qui ſolummodo profitentur caſtitatem coniugalem, (exceptis militibus D. Ioannis) & nihilominus ſunt vere religioſi, & emittunt tria religionis eſſentialia & ſubſtantialia vota, vt quàmlatiſſimè diximus ſupra in iſto tomo, quæſt. 10. art. 4. de mente multorum grauiſſimorum Doctorum. Idem ergo, in propoſito dicendum eſt de obedientiæ voto, quod non eſt de eſſentia religionis, votum ſtrictiſſimæ obedientiæ, aut quod votum obedientiæ fiat, ſine vlla aliqua reſtrictione, quod quidem valere videtur à paritate rationis, & quia ex communi omnium reſolutione, ſubditi non tenentur ſuis Superioribus, atque Prælatis, in omnibus etiam licitis, obedire, ſed ſolùm in ijs, quæ ſunt ſecundum regulam, ſeu ad regularem conuerſationem & modum viuendi pertinent, vt quamlatiſſimè tradit D. Thomas 2. 2. queſt. 104. art. 5. ad vlt. & Sylueſter *verbo Religio. 6. queſt. 6.* & Nauarr. *in Manu. cap 23. nu. 39.* qui omnes dicunt, quod in ijs quæ ſunt ſupra regulam, ſubditi non tenentur ſuis Prælatis, ſiue Superioribus obedire, vt nos etiam diximus ſupra art. 2. & 3. latiſſimè, qualiter hoc veniat intelligendum. Sed quantum ad preſens noſtrum attinet propoſitum, ſatis ſit dixiſſe, quod omnimoda atque ſtrictiſſima obedientia, ſicut nec ſtrictiſſima paupertas aut continentia, nò eſt de eſſentia, & ſubſtantia Monachalis profeſsionis, & conſequenter proinde, & profeſsio à prædictis Monialibus facta, cum ſupraposita conditione, vt ad clauſuram non obligentur, nec vllo vmquam tempore obligari poſſint, tenuit, & valuit, votumq. ipſum fuit ſolemne, ſecundum vtramque opinionem, ex prædictis, in quo (meo quidem videri) nulla eſt, aut eſſe poteſt modo ratio dubitandi. Solum ſupereſt reſpondeamus nunc ad ſecundam propoſitam quæſtionem, ſiue difficultatem, an ſcilicet ex ſuppoſitione quod prædicta profeſsio fuerit valida, & Moniales ſupradictæ ſolemniter profeſſæ, non obſtante dicta conditione, ad ſeruandam clauſuram poſſint adſtringi & obligari? De quo ſit quinta concluſio.

Supradicta conditio, non eſt contra ſubſtantiã ſolenis voti, votumq. ipſum ſolẽne eſt & profeſſio valida.

Non eſt de eſſentia, & ſubſtantia ſolemnis voti, vouere omnia ſubſtãtialia vota, eo ſtrictiſſimo modo, quo voueri poſſunt. D Thom. 2. 2. q. 188. art. 7.

D. Tho. 2. 2. q. 104. art. 5. ad vltim. Syluſt. verbo Religio. q. 6. Nau. in Man. c. 23. nu. 39.

Quinta

Quinta Concluſio.

Si votum emiſſum à prædictis Monialibus, à principio fuit factum, cum animo ſtatim ſe obligandi, & fiat aliquo in contrarium pacto, valuit, & obligari poſſũt ad clauſuram.

Si votum à prædictis Monialibus emiſſum, à principio fuit factum, cum animo ſtatim ſe obligandi, ſola prædicta conditione appoſita præciſe, & ſine aliquo in contrarium pacto, non obſtante conditione, obligari poſſunt atque adſtringi, ad ſeruandam clauſuram. Hæc concluſio ſatis conſtat ex dictis in tertio, & quarto Notabili; quæ oportebit iterum videre, nam quammaximè faciunt ad præſens propoſitum. Dictum eſt enim ibi, quod in propoſito caſu, ſeruanda eſt conditio, ſi ſeruari poteſt, & non fuerit illicita, nec contraria actui & profeſſioni, ſin vero, minime. Nam per huiuſmodi conditionem appoſitam, non ſuſpenditur, neque vitiatur, aut annullatur actus, ſi ſtatim à principio intendant ſe obligare: quo præmiſſo atque præſuppoſito, ſecundum vtramque prædictarum opinionum, Moniales prædictæ, ad ſeruandam clauſuram adſtringi, & obligari poſſunt, propter rationes ibidem adductas. Sed idipſum probatur vlterius, ex ijs quæ latiſſime diximus ſupra in art. 2. & 3. nempe, ſupradictam Monialium clauſuram, non eſſe ſuper ipſarum regulam, ſed infra, multumq. conformem ad ipſam, & in qualibet Monialium regula contentam, ſi non expreſſe atque explicite, ſaltem indirecte atque implicite, & tamquam medium quammaxime neceſſarium, ad continentiam & caſtitatem ſeruandam. Vnde cum in Concilio Tridentino prædicto, & Summorum prædictorum Pontificum Conſtitutionibus, ſtrictiſſime fuerit præceptum, vt omnes in vniuerſum Moniales, Religionem aliquam ſolemniter profeſſæ, cuiuſcumque ſtatus & conditionis extiterint, abſque vlla diſtinctione, ad ſeruandam clauſuram adſtringantur & compellantur, haud dubium eſt, quod non obſtante conditione prædicta, dictæ Moniales ad idipſum poſſunt obligari, cum ex parte Summorum Pontificum non deficiat poteſtas ad imperãdum, ſeu ad hoc vt illud imperare poſſint, nec ex parte ipſarum, obligatio parendi & obediendi, ex ſuppoſitione quod ſunt ſolemniter profeſſæ, nec contrarium, meo quidem videri, dici aut affirmari poteſt, ſine maxima erroris ſuſpicione, & nota, & abſque ingenti & magna temeritate. Quibus omnibus addo, quod quamuis Monialium clauſura prædicta, aliqua ratione eſſet ſuper ipſarum regulam, adhuc nihilominus ad eamdem ſeruandam poſſent obligari, in duobus caſibus, vt tenet communis Doctorum ſententia, *in cap. dilectus, el ſecondo, & in cap. quoniam, de ſimonia, & tradit Syluester verbo religio 6.q.6.* nempe, vel in pœnam ratione alicuius præteritæ culpæ; vel ſi id vſum fuerit expedire, ad reformationem, atque perfectam ſuæ regulæ obſeruantiam. Videatur Syluester vbi ſupra, quod quidem ſecundum, ad minus reperitur in propoſito caſu.

Cap. dilectus 2. & c. quoniam. de Simonia.

Moniales, quæ a principio nõ ſe obligare intenderunt, & profeſſionem emiſerunt, cum pacto ſuſpenſiuo, vel reſoluti uo, nõ vere sũt profeſſæ ſolemniter, neque ad clauſuram pro inde obligari poſſunt.

Sed maior difficultas eſt, de illis Monialibus, quæ profeſſionem emiſerunt, non ita ſimpliciter & abſolute, ſed per viam cõditionis reſolutiuæ, vel ſuſpenſiuæ, & cum pacto, proteſtando, quod aliter non intendebant profiteri, de quibus ſit ſexta & vltima concluſio.

Sexta Concluſio.

Moniales, quæ prædicto modo profeſſionem emiſerunt, cum ſupradicto pacto, & per viam conditionis reſolutiuæ, & ſuſpenſiuæ, quod aliter non intendebant profiteri, vt videtur, non ſunt ſolemniter profeſſæ, ac proinde ad clauſuram ſeruandam non poſſunt obligari. Hæc Concluſio etiam ſatis conſtat ex ſupradictis, in 3. & 4. Notabil. & ex his, quæ tradit Syluester,

ſter, *verbo Religio, 3.quæſt.* 8. vbi ſimili quæſtione propoſita, inquit, quod ſi fiat reſeruatio, per viam conditionis reſolutiuæ, vel ſuſpenſiuæ, vitiatur actus, & non conditio, pro quo allegat *cap. fin. de condit. appoſ* & inquit, quod ſic profeſſus non erit Religioſus. Videatur ibidem, vbi latiſſime agit & de ſupradicta conditione, & pacto, & hoc eſt quammaxime notandum, atque memoriæ commendandum. Sed aduerto omnibus Monialibus ſupradictis, quæ vt non adſtringantur, nec compelli poſſint, ad ſeruandam clauſuram, dicūt atq; contendunt dicere, ſe nō eſſe ſolemniter profeſſas, nec vere & proprie Religioſas, aut votum ſuum fuiſſe ſolemne, ſed omnino ſimplex. Quod non poſſunt communiter, atque in congregatione viuere, nec aliquas nouitias recipere, nec ſeipſas eſſe Religioſas aſſerere, Religionum, quas dicunt, aut earumdem portare habitum, nam hoc eſt, ſibi communi Iure prohibitum, per *c. vnic. de relig. domib. in 6.* vbi ſtrictè cauetur, *ne quiſpiam deportare audeat habitum, Religionis alicuius non approbatæ, aut communiter & collegialiter viuere, qui non fuerit ſolemniter profeſſus.* Quod nouiſſime innouauit Pius V. in ſua Extrauaganti, ſiue Motu proprio, de quo ſupra diximus, qui incipit, *Circa paſtoralis*, vbi poſt multa alia, ſupradictus Pontifex, in hæc verba prorumpit. *Cæteris autem omnibus, ſic abſque emiſſione profeſſionis, & clauſuræ viuere omnino volentibus, interdicimus, & perpetuo prohibemus, ne in futurum vllam aliam prorſus in ſuum Ordinem, Religionem, Congregationemve recipiant. Quod ſi contra huiuſmodi hanc noſtram prohibitionem & Decretum aliquas receperint, eas ad ſic vouendum, omnino inhabiles reddimus, ac illarum quaslibet profeſſiones, & receptiones, irritas decernimus, & nullas, prout etiam præſenti Decreto, irritas facimus, & annullamus.* Et pro Monialibus Tertiarijs noſtri Sacri Ordinis nolentibus ſolemniter profiteri, ne clauſuram prædictam cogantur ſeruare, ſpecialiter dico, quod non poſſunt communiter viuere, neque habitum noſtri Tertij Ordinis deportare. Nam hoc eſt ſibi ſpecialiter prohibitum per Sixtum IV. & præceptum, vt emittant ſolemne votum, vt habetur in monumentis noſtri Ordinis, primæ impreſſ. fol. 33. & ſecundæ, fol. 117. conceſſ. 256. & refertur in Compendio, *verbo Tertiarij fratres ſorores*, §. 7. nec aliter ſint ſub obedientia Minorum Fratrum, & quod ſi admittantur, non potiuntur, neque fruuntur, aut frui & potiri poſſunt, noſtris priuilegijs. Item conceſſio eiſdem, eadem de re facta, per Leonem X. hoc expreſſe habet, quod Fratribus Minoribus ſint ſubditæ, atque ſubiectæ, vt habetur in ſupplem. fol. 26. conceſſ. 87. & refertur in Compendio, vbi ſup. §. 20. Ex quibus ſubinde colligitur, quod ſi non ſunt ſolemniter profeſſæ, nec Minoribus Fratribus ſubditæ, atque ſubiectæ, quod quantum ad ſpiritualia, ſubduntur Ordinarijs; quātum vero, ad id qđ ciuile & criminale eſt, iudicibus ſecularibus, quemadmodū & aliæ perſonæ ſeculares: nam re vera, non ſunt Religioſæ Tertiariæ noſtri ſacri Ordinis, peccantq. mortaliter, recipiendo Sacramenta, (ſed præſertim Euchariſtiæ, Paſchatis tempore) extra ſuam propriam parochiam, ſine ſpeciali priuilegio, nec poſſunt extra ſuam propriam parochiam ſepeliri, niſi alibi dum viuerent, elegerint ſepulturam, quemadmodum & alij ſeculares; nec habere poſſunt Eccleſiam, aut capellam, vbi dicatur Miſſa, vel celebrentur diuina officia, nec ſunt exemptæ à ſolutione decimarum, & vt dixi, non poſſunt communiter, & collegialiter viuere, aut habitum quem portant, deportare, ſub peccato mortali; nam ſupradicta omnia, expreſſe ſunt ſibi per Sedem Apoſtolicam prohibita. Hæc ſunt, quæ circa propoſitam quæſtionem, atque difficultatem, mihi occurrerunt, atq; videntur neceſſario dicenda, de mente & ſententia omnium Auctorum, & Doctorum, quos videri-

Sylueſt. verbo Religio 3. q. 8 c. vnicū de Religiosis domib.

Nota hoc valde.

Monialcs, quæ dicunt ſe non eſſe ſolemniter profeſſas, non poſſunt cōiter viuere, neque habitum Religionis portare, nec nouitias recipere.

Nota hoc valde.

Pro Monialibus Tertiarijs nolentibus ſolemniter profiteri neq; clauſuram ſeruare. *Monum. ord. 1. impr. f. 23. & 2. fol. 117. conceſſ. 256. Compen. verberciarij fratres, & ſorores. § 7.*

Moniales Tertiariæ quæ nō ſunt ſub obedientia minorū fratrū, non potiuntur noſtris priuilegijs. *Supplem. f 26 conc. 87 comp. ver. vbi ſupr. §. 20.*

rim.

rim, hucusque. Quæ dicta sint, sub correctione Sacrosanctæ Matris Ecclesiæ, ac cuiuslibet melius sentientis.

ARTICVLVS V.

Vtrum Moniales, quæ dicuntur Conuersæ, siue Seruitiales, ad clausuram adstringantur?

Conuersæ, & Seruitiales Ordinis S. Claræ, ex vi Regulæ suæ ad clausuram seruandam nō tenentur plus alio iure.

PRo huius Articuli intelligentia, oportet præmittere, specialiter pro Ordine Beatæ Claræ, quem Seraphicus noster Pater Franciscus instituit, atque fundauit, quod iuxta primam, atque secundam prædictarum Monialium Regulam, ille quæ dicuntur communiter Cōuersæ siue Seruitiales, ad clausuram non adstringuntur, vt constat, aut constare facile potest intuenti. nā in c.2. primæ prædictæ Regulæ, habentur sequentia verba: *in examinatione & receptione sororum, seruientium extra Monasterium, seruetur prædicta forma, &c.* & in c.9. dicitur, *sorores seruientes extra Monasterium, longam moram non faciant, & honestè debeant ambulare & parum loqui, vt intuentes semper ædificari valeant, nec præsumant rumores de seculo inferre Monasterio.* Item in secunda Regula, quā postea eisdem contulit Vrbanus IV. cap. 2. sequentia ponuntur verba, *Possint in singulis Monasteriis recipi aliquæ, licet pauca, sub nomine Seruitialium vel sororum, ad huius professionis obseruantiam adstringendæ, præterquam ad articulum de clausura, quæ de mandato, & licentia Abbatissæ, interdum poterunt egredi ad negocia Monasterij procuranda:* & in c.3. dum dicitur, ꝙ Moniales in professione inter cætera deuouent etiā clausuram, subditur, *similis professioni modus obseruatur per omnia in seruitialibus, vel sororibus, quæ de licentia Abbatissæ egredi possunt exterius, præter articulum de clausura:* ac tandem in cap. 19. præscribuntur leges, ab ipsis Seruitialibus exeuntibus extra Monasterium obseruandæ. Ex quibus omnibus colligitur, quod secūdum vtramque Regulam Sanctæ Clarę, supradictæ Seruitiales, & Sorores Cōuersæ recipi possunt, nec ad clausuram obligabantur, quinvero concedebatur sibi egressus extra Monasterium, de licentia Abbatissæ ad ejusdē negocia peragēda, & procuranda. Hæc olim secundū Regulam, atq. de iure antiquo loquendo. Superest modo, vt videamus, quid dicendum atque faciendum sit nunc, secundum nouas Summorum Pont. Constitutiones, & quid ipsi hac in re ordinauerint & innouauerint. Cui difficultati, breuiter atque resolutiue, respondeo per sequentes concl.

Secundū verāque Regulam S. Clarę Moniales cōuersæ nō obligabātur ad Clausuram.

Seruitiales, & Conuersæ, vbi Moniales non indigent, quòd ipsæ exeant, ad eleemosynas colligēdas, & debent obligari ad Clausurā. *Pius V. in extrau. circa pastoralis. Nauarr. in c. statuimus 19 q. 3. n. 44. ibi 6. nota.*

Prima Conclusio.

VBi Conuentus Monachaliū sunt diuites, & non indigent ad sui sustentationem, ꝙ Seruitiales professæ in colligēdis eleemosynis occupentur, ad eandem omnino clausuram, & ipsæ tenentur ex Romanorum Pont. decreto, sicut & cæteræ Moniales. Hæc conclusio habetur expressa in extrauaganti Pij V. quæ incipit, *Circa pastoralis*, in principio, vbi cum omnibus in vniuersum Monialibus clausuram indixisset, addidit, *etiamsi Cōuersæ, aut quocunque alio nomine nuncupentur.* Hac de re videatur Nauarr. *in c. statuimus nu. 44. ibi 6. nota.* vbi dicit, quod etiam Conuersæ, modò sint professæ, ad tantam clausuram tenentur, ad quantam & cæteræ Moniales. sit secunda Conclusio.

Si Moniales indigent, ꝙ Conuersę, & seruitiales ad sui su

Secunda Conclusio.

Si prædictæ Moniales indigent, quod Conuersæ professæ, ad Conuentus necessariam sustentationē, colligant fideliſi eleemosynas, quæ eiusmodi ministerio destinantur, non possunt intra Monasterium degere, sed extra, in domibus

mibus contiguis debent commorari,& inde ad congregandas eleemosynas, eisdem exire licebit,cum moderaminibus inferius exprimendis . Hæc etiam cõclusio, habetur expressa in prædicta *extrauaganti Pij V. §. porrò*,vbi sequentia pronuntur verba: *Porro ne Monasles,vel Tertiaria prædicta propter hanc clausuram detrimẽtum,aut incommodum aliquod in earum necessitatibus, maxime in pertinentibus ad illarum victum patiantur,sed vt eis opportune consulatur, auctoritate Apostolica præfata,statuimus,decernimus,præcipimus, atque mandamus, Ordinarijs & superioribus earum,vt curent colligi fidelium eleemosynas, per Conuersas,quæ non sunt professæ,vel si professa fuerint , sint in ætatis annorum quadraginta,& in domibus contiguis, extra tamen Monasteriũ degant,& non ingrediantur clausuram aliarum Monialium,nisi in casibus ex earum Constitutionibus permissis , & de earum Domibus exire non possint, pro huiusmodi eleemosynis colligendis, nisi de licentia Ordinarij,vel earum Superiorum.* Videatur hac de re Nauarr.*in d.c. statuimus, nu.* 56. quæ quidem verba Pij V. ad litteram refert etiam Gregorius XIII. in alia sua extrauaganti, quæ incipit,*Deo sacris.*

sentationem, exeant, nõ obligantur ad clausuram, sed degere non debẽt intra clausurã Monasterij.

Pius V. vbi sup.

Nau. vbi sup. n. 56. Greg. 13. in extrau. Deo sacris.

Tertia Conclusio .

In Conuentibus Monialium , vbi Seruitiales professæ propter earundem inopiam,in colligendis eleemosynis exercebantur, prædicta necessitate cessante,dictæ Conuersæ professæ,intra Monasterium debent recludi, & omnino ad eandem cum cæteris Monialibus clausuram obseruandam tenebuntur , & in casu quo professionem adhuc non emiserint debent profiteri , & eidem clausuræ subijci,aut habitum dimittere. Hæc conclusio habetur expressa,*in d.extrauaganti,Deo sacris §. caterum*, vbi sequentia pronuntur verba: *Cæterũ quod attinet ad conuersas professas,quas prædictus Pius V. prædecessor per præfatas litteras sub certis conditionibus ibidem contentis , permisit posse manere extra Monasteria pro colligendis eleemosynis , eisdem locorum Ordinarijs iniungimus , vt quibus Monasterijs præfatarum Monialium, quotidianis laboribus computatis,supradicta, vel alia qualibet ratione,de sufficienti subuentione , & sustentatione prouisum esse cognouerint, easdem Conuersas sub eadem clausura,cum alijs Monialibus reducant, nec à suis Monasterijs amplius exire permittant, Conuersas vero non professas, & professi nolentes, dimisso habitu domum remittant,nec alias in futurum nisi professionem suo tempore emissuras,atque sub perpetua clausura mansuras,in Monasteria huiusmodi recipi permittant .* Qua de re videatur supradictus Nauarr. vbi supra nu.51.& 56.Ex quibus omnibus satis colligitur,quid dicendũ sit,quantum attinet ad supradictarum Conuersarum,& Seruitialiũ clausuram.Nunc superest vt dicamus , an stando in prædictis Summorum Pontificum constitutionibus,modo huiusmodi sorores Seruitiales & Conuersæ in Monasterijs Monialium possint recipi? de quo sit sextus Articulus .

Cessante necessitate, Monial. Cõuersæ,& Seruitiales ad clausuram etiam debent compelli, vel habitum dimittere.

Greg. 13. vbi supra.

Nau. vbi sup. n. 51.& 56.

ARTICVLVS VI.

Vtrum liceat,nũc in Monasterijs Monialium,aliquas sorores Seruitiales,& Conuersas ad Religionem,& professionem recipere?

RAtio dubitandi est, nam Pius V. in Extrauaganti, siue Motu proprio , qui incipit, *Circa pastoralis. §. & de cætero*, videtur omnem prædictarum Conuersarum receptionem, atque professionem prohibere , & annullare . Nulla enim facta distinctione, sed generaliter,post alia , in sequentia verba prorumpit: *Et de cætero, nulla alia Conuersa professa, recipi amplius etiam de consensu suorum Superiorum , vel Prælatorum possint . Quod si aduersus hanc nostram prohibitionem recepta fuerint , illarum receptio , nulla , irrita, & inanis*

Ratio dubitãdi *Pius V.in extraug. Circa pastoralis.*

ſit, prout ex nunc nullam & irritam facimus, & annullamus. Sed Gregorius XIII. in d. ſua extrauaganti, *Deo ſacris d. §. cæterum*, contrarium videtur afferere, atque concedere quod ſorores prædictæ ſeruitiales & conuerſæ, ad Religionem & profeſſionem poſſunt admitti, dummodo etiam ſicut & aliæ, clauſuræ prædictæ ſe ſubijciant, in illis verbis, *nequs alias (ſcilicet conuerſas) in futurum, niſi profeſſionem ſuo tempore emiſſuras, atq; ſub perpetua clauſura manſuras, in monaſteria huius modi recipi permittant.* Et augetur nimium difficultas, ex eo quod prædictus Gregorius XIII. loco ſupra citato, amplius volens explicare mentem & intentionem ſuam, ſubdit. *Quod autem idem Pius prædeceſſor noſter ſtatuit, de cæteris nullas alias conuerſas profeſſas recipi amplius (etiam de conſenſu ſuorum ſuperiorum) poſſe, ita eſſe intelligendum declaramus, præter illas conuerſas, quæ extra monaſterium in domibus contiguis degerent.* Ex quibus verbis, vt videtur, colligitur contrarium, illius quod prius dixerat, & quod iam in monaſterijs monialium, non recipi poſſunt aliquæ Cõuerſæ, ad habitum nec ad profeſſionem, etiamſi clauſuræ ſe ſubijciant, niſi tantummodo illæ quæ manere debent extra monaſterium in domibus contiguis, cauſa quæſtus eleemoſynarum faciendi. Quæ verba, cum viderentur dubia & ambigua, & quæ poterant ad vtramq; partem referri, Nauarro *in c. ſtatuimus. num. 56.* ait, ſe ſanctitatem Gregorij XIII. humiliter conſuluiſſe, qui & reſpondit, mentem Pij V. fuiſſe illam, quam verba exprimunt, ne ſcilicet vllæ Conuerſæ poſthac reciperentur, ſuam vero non fuiſſe, diſcedere a mente eius, ſed declarare, illã non procedere, in Conuerſis neceſſarijs ad quæſtum eleemoſynarum; quæ extra Monaſterium, in domibus contiguis manere deberent, vt ipſe ſtatuit. Ex quibus verbis, videtur colligi, quod in Monaſterijs, quæ ad colligendas eleemoſynas neceſſarias, opus habent prædictis ſororibus Seruitialibus, & Conuerſis, illæ & ad habitum, & ad profeſſionem, recipi poſſunt, quæ extra Monaſterium, in domibus contiguis degant, & inde ad petendas eleemoſynas egrediantur, cum conditionibus, & moderaminibus, de quibus ſupra. Attamen in Monaſterijs, vbi Moniales, ad colligendas eleemoſynas prædictas, eiuſmodi Seruitialibus, ſororibuſq. Conuerſis, non indigent, non eædem recipi poſſunt, nec ad habitum, nec ad profeſſionem, etiam vt ipſæ, quemadmodum & aliæ Moniales, clauſuræ ſe ſubijciant, pro alijs domeſticis miniſterijs, & quod ſi ſecus attentatum fuerit, ipſarum receptio, & profeſſio irrita ſit, & nulla. Hæc inquam, vt videtur, colliguntur ex Conſtitutionibus ſupradictis, & ſic eas, prædictus Nauarr. intelligit, atque explicat. Sed meo quidem videri, hoc proceedit ex in diſtinctione prædictarum ſororum ſeruitialiũ, & Conuerſarum. Sunt enim in duplici differentia, quædam enim ſunt, ad colligendas eleemoſynas deſtinatæ, quæ Hiſpano noſtro idiomate dicuntur, *Donadas*, alio vero nomine, *Beatas*. Quædam autem ſunt, quæ dicuntur Laycæ, ſiue Conuerſæ, Hiſpano autem ſermone vocantur, *Sorgentas*, inter quas latiſſimum verſatur diſcrimen, nam priores, nempe illæ quæ dicuntur *Donadas et beatas*, non emittunt niſi duo tantum obedientiæ, & caſtitatis vota, nec vere, & propriè ſunt Religioſæ; aliæ vero quæ vocantur, & dicũtur Hiſpano ſermone, *legas conuerſas, o ſargentas*, cum emittant tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota, quinvero & in Monaſterijs S. Claræ, quartũ etiam clauſuræ votum, vere, & proprie ſunt Religioſæ, ſicut & aliæ, nec ab eiſdem differunt, niſi tantum penes hoc, quod illæ ad chorũ ſunt deſtinatæ, velumq. deferunt nigrum, iſtæ vero non ad chorũ ſunt deſtinatæ, ſed ad ſeruitia, & miniſteria domus, & Monaſterij peragenda, veloq. ab alijs diſtinguũtur albo. Qua præmiſſa diſtinctione, & differentia, quã oportet multũ aduertere, atque

Greg. 13. in ex trau. Deo ſacris.

Nau. in c. ſtatuimus. 19. q. 3.

Nota quod iſtæ Cõuerſæ, & Seruitiales Ord. S. Claræ, ſunt in duplici differẽtia, & magnum diſcrimen verſatur inter ipſas.

atque memoriæ commendare. Vt difficultati propoſitæ ſatisfaciam, eidem reſolutiue, Reſpondeo de mente, & ſententia grauiſſimorum virorum, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

NOn eſſe videtur, cõtra mentẽ & intentionẽ prædictorũ ſummorũ Pont. qđ in Monaſterijs Monialiũ, aliquæ ſorores Seruitiales, & Cõuerſæ recipiantur, earũ quæ dicuntur *legas o ſargentas*, quæ ſimul cum alijs clauſuræ ſubijciantur, & tria eſſentialia, & ſubſtãtialia Religionis vota profiteantur, & ſint vere, & proprie religioſæ, ſed laicæ. Hæc concluſio eſt cõis reſolutio grauiſſimorũq. Patrũ, multarũ Religionũ, & quę hodie in noſtris Hiſpaniarũ partibus, cõiter obſeruatur in praxi, ſatisq. colligi põt ex ſupradictis de mẽte Greg. XIII. loco ſup. cit. *ubi, nec alias, ſcilicet conuerſas, in futurum, niſi profeſſionem ſuo tempore emiſſuras, ac ſub perpetua clauſura manſuras, in Monaſteria huiuſmodi recipi permittant*. Nam licet poſtea contrarius ſibi aliqualiter videatur, vt conſtat ex alijs verbis, poſtmodum ſubiectis, & ex ijs quæ prædictus tradit Nau. (vt dixi) id proceſſiſſe videtur, ex eo quod nõ fuerit ſibi bene facta relatio, neque nota, aut explicata differentia, latiſſimumq. diſcrimen, quod verſatur inter has Moniales laicas, *ſargentas ſiue conuerſas*, quæ vere & realiter ſunt Moniales profeſſæ, & illas, quæ dicuntur ſiue vocantur, *beatas o donadas*, quæ vere religioſæ non ſunt, tantummodoq. emittunt dicta obedientiæ, & caſtitatis vota. Sed quidquid de hoc ſit, ſupradicta Concluſio tenenda videtur ex eo, quia id ita ab initio, atque principio prædictarũ conſtitutionum, communiter fuit receptũ & practicatum, atq; vt dicitur, conſuetudo eſt optima legũ interpres, & hac in re, habenda eſt ratio cõſuetudinis, plusquã immemorialis, habendi ſupradictas Cõuerſas *legas, atque ſargentas*, maximè in Monaſterijs Monialium S. Claræ, vbi hoc habent ex ſua Regula tam prima, quam ſecunda, per ſummos Pontif. confirmatas, & approbatas: neque. n. eſt credendum, nec fit veriſimile, quod Pontifices ſummi ſine rõne & cauſa, & abſque expreſſa, & ſpeciali mentione facta, tollere & abolere voluerint, id quod tot retro ſeculis, Seraphicus Pater noſter Frãciſcus inſtituit, & Beata ſimul Clara ordinauit, approbaruntq. Pontifices ſummi, Innocentius IV. prioris Regulæ confirmator, Vrbanus etiam IV. ſecundæ Regulę S. Claræ inſtitutor, & auctor, eo vel maxime cum eſſe videatur expedires, vt quemadmodũ in Monaſterijs virorum, ſunt quidam Monachi, & Fratres, profitentes, ad inſeruiendum choro, & rebus ſacris; alij vero, qui dicuntur Conuerſi ſiue laici, qui profitẽtur, ad ſe exercendum in alijs miniſterijs inferioribus & temporalibus, in idq. deputati, iuxta id quod notatur in iure, *in c. ex eo §. 1. de elect. lib. 6.* vt ne propterea alij ab altiorum virtutum operibus auocentur, Apoſtolorũ exemplo, qui vt legitur Act. 6. Diaconos inſtituerũt, ne ipſi relicto verbo Dei, menſis miniſtrare cogerentur: ita quoque in Monaſterijs mulierum, ſiue Monialium, eſſent quædam ad inſeruiendum choro, capituloq. profitentes, aliæ vero inferioribus miniſterijs deſtinatæ, nempe miniſterio cochinæ, verrendi, & alia miniſteria humilia exercendi. Sed quid moror hac in re pluribus agere, cum id nullo modo contrarietur menti, & intentioni prædictorum ſummorum Pont. quæ ſolummodo fuit, vt ex dictis ſuis conſtitutionibus patet, quod omnes in vniuerſum Moniales, abſque delectu & diſcrimine, clauſuræ ſubijciantur, ipſamq. inuiolabiliter obſeruent; & quod aliæ ſorores ſeruitiales, hoc vel illo nomine nuncupentur, extra degerent, nec intra prædictarum Monialium clauſuram, vllo modo ingrederentur. è Vnde ſit ſecunda concluſio.

Non eſt contra mentem, & intentionẽ Sũmorum Pontificũ, quod in Monaſterijs Monialium recipiantur layeæ, ſeu Conuerſæ, quæ ſint veræ Religioſæ, & clauſurã obſeruent.

c. ex eo, §. 1. de elect. lib. 6.

actum 6.

Secunda Concluſio.

Mulieres Seruitiales quæna hoc tẽpore recipiẽda ſint ac recipi poſſint, & vbi debent degere.

Quod Pontifices Summi in dictis ſuis conſtitutionibus ſtatuerunt,& conſiderunt,ac omnino ſeruari voluerunt,fuit,vt illæ ſorores, atque mulieres, quæ ſermone Hiſpano dicuntur *Donadas ſiue beatas*,ad habitum nec ad profeſſionem admitterentur , niſi illæ tantum quæ neceſſariæ forent ad colligendas eleemoſynas,quas non voluerunt ad clauſuram obligari,cum non ſint vere religioſæ,nec intra aliarum Monialium clauſuram introire,ſed extra degere,in Domibus,prędictis Monaſterijs contiguis.Hæc concluſio,ſatis conſtat ex ſupradictis , nec amplius quidquam occurrit dicendum,præterquam quod,ſupradicta verba Summorum Pont. quæ alias videbantur contraria,ſequenti modo debent cõciliari,vt quando denegari videtur,ꝙ ſorores ſeruitiales,ſiue Cõuerſæ in Monaſterijs recipiantur, atq.ad profeſſionẽ admittantur,intelligendi ſunt de illis,quæ dicuntur *beatas o donadas*,quæ nõ ſiuut verè religioſæ , ac proinde nec ad clauſuram debuerunt admitti , aut obligari: qñ vero idipſum conceditur,intelligendi ſunt,de alijs laicis , quę dicuntur *conuerſas,o ſargentas* quæ vere,& proprie ſunt religioſæ,& ad clauſuram adſtrictæ,ex ſpeciali ſuæ Regulæ voto, in Monaſterijs Sanctæ Clarę, ſeu ex generali Concilij Trid. ac prædictorum Summorum Pontif. præcepto, in alijs , quemadmodum & omnes aliæ Moniales Choro deſtinatæ . Et hæc de iſto articulo,ac de tota quæſt. dicta ſufficiant .

Nota hoc valde ꝙ dicta ſummorum Pontificum conciliantur.

QVAESTIO II.

De Clauſura Monialium in particulari,quantum ad ingreſſum in ipſarum Monaſteria,in viginti Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum omnibus in vniuerſum, viris ac mulieribus, ſit prohibitus ingreſſus in Clauſuram, & Monaſteria Monialium?

Quid nomine clauſuræ intelligatur,& comprehendatur Monaſterij nomine.

PRo huius Art.intelligentia præmitto,prout iam ſupra dixi, quod duo ſimul continentur,ſiue comprehenduntur in clauſura Monialiũ,Primo ipſarum extra Monaſterium egreſſus;ſecundo vero ingreſſus aliorum omniũ , cuiuſcumque ſexus,ſtatus,& conditionis extiterint.At quia ſecũdi huius materia,eſt cõmunior & amplior,cognituq. neceſſaria,ad illud primũ, & propter multas,& ſpeciales rationes,de quibus inferius eſt dicendũ,de hoc vltimo agere prius viſum eſt in hac quæſtione,acturi poſtmodũ in ſequẽtibus de primo.Et ſic quæritur in præſenti articulo, *An omnibus in vniuerſum, viris ac mulieribus prohibitus ſit ingreſſus in clauſuram prædictarum Monialium* . Pro cuius pleniori intelligentia , oportet adnotare prius , quid nomine clauſuræ intelligatur,quid etiam veniat intelligendum Monaſteriorum nomine? Cui dubitationi reſolutiue reſpõdeo,& dico,quod Monaſteriorum nomine, in quæ prohibitus eſt ingreſſus,quorumcumque virorum , atque mulierum, intelligũtur Domus clauſtra,omneſq; interiores officinę,& omnia interiora habitacula,& receptacula Monialium, quod ſuperq. ſatis conſtat,ex determinatione multorum Summorum Pont. qui idipſum dixerunt,reſponderũt, atque declararunt , inter explicandum noſtram fratrum Minorũ Regulam; in cuius,vndecimo capitulo,ſtricte præcipit Seraphicus Pater noſter Franciſcus, ne Fratres ſui ingrediantur Monaſteria Monacharum, præter illos, quibus

quibus à Sede Apostolica concessa est licentia specialis: quæ quidem verba explicantes, atque declarantes summi Romani Pontifices successiue, omnes vnanimi consensu, atque concorditer responderunt, diffinierunt, atque dixerunt, id quod iam dictum est, de quo specialiter videri poterit, Nicolaus III. *in cap. exijt qui seminat, de verb. signif. in 6. art. 9.* ibi, *& nomine Monasterij, volumus clausturum, domos, & officinas interiores intelligi*, ex quo infertur, quod intrantes Monialium Ecclesias, siue domos, ipsis Monasterijs cõtiguas, in quibus familiares personæ, seu etiam sorores seruitrices, Monialium obsequijs deputatę morantur, vel ad crates, seu loquutoria accedentes, non censentur earundem Monasteria ingredi, quia nullus locus istorum est, aut dici potest, Monasterium, iuxta prædictorum Summorum Pont. declarationes, non enim supradicta loca sunt, intra septa Monasterij, sed omnino extra, omnibus in vniuersum secularibus communia, atque patentia. Quo præmisso, atque præsupposito, difficultati propositæ respondeo, per sequentes Conclusiones.

Nicol. 3. in c. exijt, qui seminat, de verb. signif. l. 6. ar 9. ibi nom. Monasterij.

Prima Conclusio.

OMnes cuiuscumque sexus, virl atque mulieres, cuiuscumque etiã status, & conditionis extiterint, habentes vsum rationis, & discretionem ad peccandum, vel qui ad peccatum incitare possint, ingredi prohibentur quarumcumque Monialium Monasteria. Hæc conclusio habetur expressa, in Cõcilio Trid. *sess. 25. de refor. c. 5.* vbi post alia sequentia ponuntur verba: *Ingredi autem intra septa Monasterij, nomini licent, cuiuscumque generis aut Conditionis, sexus vel ætatis fuerint, sine Episcopi vel superiorii licentia, in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda*, quibus similia verba habentur, *in cap. Periculoso de statu Regula. lib. 6.* ibi, *nulliq. aliquatenus inhonesta persona, nec etiam honesta (nisi rationabili, & manifesta causa existat, ac de illius, ad quę pertinuerit, speciali licentia) ingressus vel accessus ad eosdem (nempe Moniales) pateat vt sic à publicis, & mundanis conspectibus separata, omnino seruire Deo valeant liberius, & lasciuiendi opportunitate sublata, eidem corda sua & corpora, in omni sanctimonia diligentius possint custodire.* Quæ verba expendens Nauar. *in c. statuimus nu.* 59. inquit, limitanda esse, vt non procedant in infantibus adhuc discretione carentibus, argumento aliquorum iurium, *l. 1. C. de falsa monetæ, & l. illud. ff. de iniurijs, translata in c. illud 15. q. 1. facit & c. omnis de panit. & remiss.* Vnde non peccant eiusmodi infantes predicta Monasteria ingredientes, cum nec ipsi ad peccandum incitare possint, nec peccant ipsę Moniales eosdem admittentes, cum neminem recipiãt, qui ingredi sit prohibitus. Quod & colligi potest ex supradicti Concilij Trid. decreto, siquidé & contra ingredientes, apponitur excõicationis pœna, ipso facto incurrenda, quę nullatenus incurritur, nisi vbi adest peccatũ mortale, vt habetur *in c. nullus. 11. q. 3.* Ingredi ti prædicta Monialium Monasteria prohibẽtur, omnes alij cuiuscumque fuerint ætatis, habentes vsum rationis, & discretionem ad peccandum, vel qui ad peccatum incitare possunt. Ex quo consequitur, quod in supradicto decreto, fatui puberes comprehendũtur, qui quidem licet nõ habeant vsum rationis ad peccandum, tamen ad peccatum ipsi incitare possunt, & in Monasterijs tumultum facere, turpiterq. iocari, & varia, vana, & damnosa ibidem importare, & inde vera secreta, & mendacia conficta, eidem Monasterio nocentia asportare: quapropter licet ipsi ingredientes, ex defectu vsus rationis à peccato sint immunes, non tñ erunt immunes Moniales, imò vero tenentur eosdem non admittere, & si eos admiserint, profecto à peccato nõ excusabuntur, siquidé in ijs non cessat ratio legis, cũ incitare ipsi possint, &

Omnes cuiuscũque sexus viri atque mulieres prohibẽtur Monialium Monasteria ingredi per Conc. Tri. & Summ. Pontif. constitutionem. *Conc. Triden. sess. 25. c. periculo, de stat. Reg. li. 6.*

Nau. in c. statuimus, n. 59. Supradicta cõclusio nõ procedit in infantibus discretũ carentibus, bene tamen in viris fatuis. *L. 1. C. de falsa monet. L. illud ff. de iniu. qua habentur in c. illud. 15. q. 1. c. omnis de pœnit. & remiss. c. nullus. 11. q. 3.*

valeant ad peccandum, vt tradit ſupradictus Nauarr. loco ſupracitato.

Sed difficultas eſt peculiaris, de quibuſdam receptaculis, quæ habentur in nonnullis Monaſterijs Monialium, ſtatim in portis Monaſteriorum, in quibus ſimul conueniunt ipſæ Moniales & ſeculares vtriuſque ſexus, viri atque mulieres, an illic ingredi liceat ſecularibus, aut exire ipſis Monialibus? de quo ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Non licet ſecularibus intrare receptacula, q habétur in quibuſdam Monaſterijs Monial. ſine Epi, vel Superioris licétia

Nulli omnino ſeculari, viro aut mulieri, ingredi licet receptacula prædicta, niſi forſan ex ſpeciali aliquo priuilegio ad idem obtento, vel de licétia Epiſcopi ſiue Prælati, data cum legitima cauſa, & contrarium facientes non videtur qualiter excuſentur, ſeu excuſari poſſint à peccato, & ab excõmunicationis pœna, in Concilio poſita, contra ingredientes Monaſteria prædictarum Monialium. Ad ſtatuendam ſupradictam concluſionẽ moueor, nam reuera receptacula prędicta, vere ſunt intra ſepta Monaſterij, & intra domi & habitationem, atque clauſuram prædictarũ Monialiũ, qua propter abſq; ſpeciali priuilegio, ſiue licentia Prælati, data cũ legitima & rationabili cauſa, ingredi receptacula prædicta minime licet, cum ingredientes, clauſuram intrent ac violent. Quod vel hac vnica ratione, meo quidem videri, vrgẽtiſſima, & efficaciſſima, confirmatur, & comprobatur. Nam quæro, an receptacula prædicta, ſint intra, aut extra prædictarum Monialium clauſuram. Si intra, ergo nec viris, nec mulieribus ſæcularibus, illuc introire licet. Si vero extra, ergo Monialibus ipſis non etiam eſt licitum illuc exire, & ibi exiſtentes, clauſuram violant. Vnum enim certe ex his duobus, meo quidẽ iudicio, euitari minime poteſt. Niſi forſan, vt dixi, ad id habeatur ſpeciale aliquod priuilegium, vel licentia Epiſcopi, ſiue Prælati, data cum iuſta & rationabili cauſa, nam cum res hæc moralis ſit, non eſt diffinienda, determinanda, aut regulanda, ſecundum regulas metaphyſicas. Sed poteſt Papa prædictam clauſuram modificare, & vt videtur, idipſum Epiſcopus ſiue Prælatus, cum iuſta & rationabili cauſa, ne, vt dicitur, arcus, dum plus nimio extenditur, confringatur. Nam, vt habetur in *c. denique, d. 4. Qui multum emungit, elicit ſanguinem.* Sed de hoc aliàs.

ARTICVLVS II.

Quinam poſſint dare licentiam, ad ingrediendum intra Monialium clauſuram.

Conc Triden. ſeſſ. 25. de Reform. c. 5.

Hic articulus proponitur, ad explicanda prædicta Conc. Trid. verba, quibus dicitur, *vt nullus intra Monaſterij Monialium ſepta ingrediatur, cuiuſcumque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia, in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda.* Poſt quæ dicta verba, additur ibidem: *Dare autem tantum Epiſcopus, vel Superior licentiam debet, in caſibus neceſſarijs, nec vllus alio modo poſſit, etiam vigore cuiuſcumque facultatis, vel indulti, hactenus conceſſi, vel in poſterum concedendi.* Ex quibus verbis, ſatis clare colligitur, quod ad ingrediendum Monaſteria prædictarum Monialium, duo ſimul & copulatiue, debent concurrere, nempe Epiſcopi, vel Superioris licentia, in ſcriptis obtenta, cauſaq. neceſſaria. Quod & Pius V. & Gregorius XIII. in ſuis Extrauag. & Conſtitut. explicarunt, & declararunt. Sed ne dum omnia ſimul & inuolute dicuntur, confundantur, vt etiam congruo & recto ordine procedamus, in præſentiarum ſolummodo, agendum erit de licentia Epiſcopi, ſiue Prælati,

lati, in ſequenti vero de cauſa, neceſſario ad idipſum requiſita. Et quidem quantum ad primũ attinet, nonnihil habere videtur difficultatis, illud, quod in Concilij Decreto dicitur, nempe, quòd ad ingrediendum Monaſteria Monialium, licentia eſſe debet Epiſcopi, vel ſuperioris Prælati: cum enim Sacra Synodus ſub diſiunctione loquatur (vt videtur) datur intelligi, quod ſufficit licentia Epiſcopi, ſiue licentia alterius Superioris, etiam ad ingrediendum Monaſteria, Prælatis Regularibus ſubiecta, & licentia Superioris, etiam ſine licentia Epiſcopi, ad ingrediendum in eadem, *argumento, leg. plerumque, ff. de iure dot. &c. in alternatiuis, de reg. iuris lib. 6.* Difficultaſq. augetur ex eo, quòd cum prædicti Epiſcopi, facultatem & poteſtatem habeant includendi, ſeu potius recludendi Monachas, non ſolum ſibi ſubiectas, auctoritate ordinaria, verum etiam exemptas, auctoritate Apoſtolica, vt habetur *in c. Periculoſo, de ſtatu Regul. lib. 6. §. & quoniam*, innouato per *Conc. Trid. ſeſſ. 25. de refor. c. 5.* Ioan. Monachus ab Archidiac. atque ab alijs communiter receptus, tenet, facultatem dandi licentiam prædictam, pertinere ad habentes poteſtatem includendi, ſeu recludendi ipſas. Et præterea etiã non nihil habere videtur difficultatis, illud quod in prædicto Concilij Decreto dicitur, nempe, quod licentia prædicta, neceſſario debeat eſſe in ſcriptis, nõ enim videtur, qualiter ſic, cõmode ſatis poſſit prouideri neceſſitatibus multarum Monialiũ, & Monaſteriorũ, quæ longe abſunt ab Epiſcopis & Superioribus, quorum licentia ad ingrediendũ, neceſſaria eſſe dicitur in ſcriptis, v.g. quoad Medicos, Chirurgos, Iatromos, carpentarios, & alios, quorum repentina opera paſſim egent, neceſſitateſq. plurimæ occurrunt, ſi Abbatiſſæ in eiuſmodi caſibus nequeant dare licentiam introeundi, &, nedum Epiſcopi, & Superiorum licẽtia ſit neceſſaria, verumetiam, ipſa neceſſario, eſſe debeat in ſcriptis. Vt igitur prædictis difficultatibus ſatisfiat, ſequentes ſtatuo concluſ.

Difficultas.

Ratio dubit.

L. plerumque de iure dot. c. in alternatiuis de Regul. Iur. l. 6. ca. periculoſo, de ſtatu Reg. lib. 6. Conc. Tridan. vbi ſup.

Prima Concluſio.

Ad ingrediendũ Monaſteria Monialiũ, Prælatis Regularibus ſubiecta, nec ſufficit, nec requiritur licentia Epiſcopi, ſed ſat eſt, licentia Superioris ordinarij eiuſdem Monaſterij, data cũ legitima cauſa. Hanc concluſionem tenet expreſſe Nau. *in c. ſtatuimus, n. 60.* vbi & eam probat ex eo, quod licet Decretalis prædicta, præfatumq. Conc. ſignificare videatur, quod Epiſcopi prædicti poſſunt, & debent recludere Moniales omnes, etiam exemptas ſui Epiſcopatus, mens tamen (inquit) Bonifacij in ſupradicto loco, vt ſatis clare ibidem exprimitur, ea ſolummodo fuit, quod Epiſcopi prædicti poſſunt, & debent recludere Moniales omnes ſibi ſubiectas, auctoritate illius, non tamen exemptas ab eis, & ſubditas Regularibus Prælatis, exemptis ordinum Monachalium, ſeu Religioſorum quorũcumque, nã id expreſſe, *in d. cap. §. & quoniam*, Abbatibus, ac prædictis Superioribus. Reg. cõceditur, atque cõmittitur, & ſecundum eumdem modum debet intelligi, ſupradictum decretum Concilij Tridentini, loco ſupracitato, cum ſecundum ius, conſtitutio interpretans in dubio, ſecundum interpretata ſit intelligenda, vt habetur in *auth. hac conſtitutio §. hæc igitur, collat. 6.* Quod & videtur ſenſiſſe Pius. V. in ſua Extrauaganti, quæ incipit, *decori*, in alio caſu ſimili. Vnde reſolutiue dico, licentiam præfatam dare, pro Monialibus ſubditis Epiſcopo, atque etiam exemptis ab eo, ſubiectis tamen immediate Summo Pontifici, ad Epiſcopum eumdẽ pertinere: attamẽ dare illam pro alijs exemptis ab Ordinario, & ſubditis alijs Prælatis Regularibus, ordinum quorumcumque, non pertinet niſi ad ipſarum Superiores, & Prælatos, ſunt enim referenda ſingula ſingulis. Nam quorſum Epiſcopus faculatem faceret, ingrediendi

Ad ingrediendum Monaſteria, Prælatis Regularibus ſubiecta, neq. ſufficit, neq. requiritur licentia Epiſcopi, ſed ſufficit, ſolũq. requiri licẽtia Prælatoris Monaſterij, quibus ſubdita cum legitima cauſa.

Nau. in c. ſtatuimus n. 60. Conſtitutio interpretans, ſecundum interpretata debet intelligi, & explicari.

Auth. hac cõſtitut. §. hæc igitur collat. 6. Pius V. in extrau. decori.

Monasteria alienæ iurisdictionis, cui Monialium ipsarum Præfectus contradiceret, & eiusmodi licentiam impediendo resisteret, cui etiam Abbatissa, vel Priorissa, nō teneretur parere, nec obedire: nefas. n. esse videtur, quēpiam in alienā messem falcē mittere. Quod hoc ita sit dicendū, constat expresse ex Decretali supradicta Bonif. VIII. posita *in dicto cap. Periculoso, de statu regul. lib. 6.* in illis verbis: *Nisi rationabilis & manifesta causa existat, ac de illius ad quem pertinuerit, speciali licentia, ingressus, vel accessus ad eandem (nempe Moniales) non patent.* Per quæ verba, *ac de illius ad quem pertinuerit licentia*, satis interpretatur, & declaratur prædictū Conc. Trid. vbi decretalis prædicta innouatur, & renouatur. Sed aduerto q̄ dum vtitur sacra Synodus dictione exclusiua dicēdo, vt nemini liceat ingredi intra septa cuiuscumq. Monasterij, sine Episcopi, vel Superioris licentia, satis colligitur quod eiusmodi licētiam præstare non potest Abbatissa, nec Priorissa, vt tenet Dominicus post Archidiaconum, & Io. Andr. cōuniter receptus, & approbatus à Franco, qui ait, non sufficere Abbatissæ licentiam, quia & ipsi imponitur clausura, per *dictum cap. Periculoso. §. verum.* vnde necessario requiritur superioris licentia, & illius qui ad illam seruandam potest cogere, quales, vt prædictū est, sunt Episcopi, & Ordinum Superiores. Sed aduerto, quod in absentia dictorū Episcoporum, sede vacante, eamdem potest concedere Capitulum, quod & in Episcopi locum succedit, vt cum communi tradit Sylueſter *verbo Capitulum, num. 4.* & idem dico de prouisore, ab eodem Capitulo constituto atque assignato, qui in tali casu respectu Monalium sibi subiectarum, erit superior, qui licentiam prædictam potest concedere. Sed quantum attinet ad aliam difficultatem, An scilicet licentia prædicta, necessario esse debeat in scriptis? respondeo, & sit secunda conclusio.

Abbatissa, vel Priorissa dare non potest licentiam, ad ingrediendum sua Monasteria. *Dominic. post Archid. et Io. Andr. in d.c. periculoso.*

Sylu. ver. capitulum, num. 4. actum 6.

Secunda Conclusio.

Licētia ingrediēdi Monialiū Monasteria in casibus extraordinarijs, esse debet in scriptis, non vero in ordinarijs. *Nau. in c. statuimus n. 60. ibi, quarto q̄ dubitari etiā non potest. D. Tho. 2.2. q. 147. art. 4.*

Quamuis ex prædictis verbis Concilij, satis habeatur expresse, quod licentia prædicta, necessario esse debet in scriptis, id tamen intelligendum est in casibus extraordinarijs, non vero in ordinarijs, qualis est ingressus Medicorum, Chirurgorum, &c. Hanc conclusionem tenet expresse supradictus Nauarr. *in d. cap. statuimus, num. 60. ibi, quarto quod dubitari etiam non potest.* vbi inquit, quod in eiusmodi casibus, non requiritur Superiorum licentia, nec scripta, nec non scripta, vt in simili tenet D. Thom. communiter receptus 2.2.q.147.art.4. dicens, non requiri dispensationem Superioris, cū causa non ieiunandi est manifesta, & non potest facile adiri Superior, præsertim si consuetudo illud habet. Quod videtur adaptari posse nostro proposito casui, nisi forsan dicamus, quod in eiusmodi casibus Superiores, Abbatissis, vel ipsorū Confessarijs, debent dare eiusmodi facultates generales, scriptas, vt illis occurrentibus, ipsæ etiam ingrediendi licentiam possint dare. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS III.

Quisnam præstare possit licentiam, ad ingrediendum Monasteria Monalium S. Clarę?

Moniales S. Clarę strictiorem habent obligationem seruandi clausuram, præ alijs Monialibus.

PRo huius articuli intelligentia præmitto, quod Moniales S. Clarę strictiorem habent obligationem seruandi clausuram, quam reliquæ omnes omnium aliarum religionum Moniales: nam cum aliæ ad id non teneantur, nisi ex præcepto supradicti Bonifacij VIII. posito in *dicto cap. Periculoso,*

viculoso, de statu regul. lib. 6. quæ dicitur Monialium clausura, eisdem indicta, iure communi, ipsæ ad eamdem seruandam tenentur, & adstringuntur iure speciali suæ regulæ, quia in professione eiusdem, præter tria religionis essentialia, & substantialia vota, emittunt aliud quartum clausuræ votum, quod est vnum suorum votorum principalium, prout, seruare obedientiam, castitatem, & paupertatem, super quo non est facta hactenus aliqua dispensatio, nisi in casibus qui ponentur infra, in proprio articulo, quorum meminit Seraphicus Pater noster Franciscus, & B. Clara in prima sua regula, & Vrbanus IV. institutor & ordinator secundæ regulæ, quæ habetur in monumentis Ordinis, primæ impressionis fol. 264. & secundæ fol. 294. & refertur in Compendio priuilegiorum, *verbo, clausura Monialium. §. 3.* & amplius referuntur supradicti casus à Collectore Priuilegiorum *verbo, vbi supra*, post *§. 5.* Aduertendum est etiam, quod nos Minores Fratres, stricti-orem habemus obligationem, non introeundi Monasteria prædictarum Monialium S. Claræ, quin vero & Monialium quarumcumque, quam cæteri Religiosi, siue sæculares, propter prohibitionem specialem, eadem de re, factam, in nostra Regula, vbi in *cap. 11. firmiter præcipitur Fratribus vniuersis, ne ingrediantur Monasteria Monacharum, præterillos, quibus à Sede Apostolica concessa est licentia specialis*: cuius specialitatis ratio, prouenit ex speciali prohibitione nobis facta, & statim dicetur qualiter hoc veniat intelligendum, debeatq. obseruari & practicari.

Monum. Ord. 1. impress. fol. 264 & 2. fol. 294. Compen. prin. verb. clausura Monia. §. 3. Collector priuil. verbo vbi sup. §. 5. Nos Minores Fratres, stricti-orem habemus obligationem, non ingrediendi Monasteria Monialium S. Claræ, & quarumcumque Monialium, quam cæteri Religiosi, siue seculares.

Secundo præmitto, quod olim secundum vtramque S. Claræ regulam, primam atque secundam, Cardinalis Protector, cui ex commissione Apostolica, Moniales prædictæ erant subiectæ, dabat, dareq. poterat quibusuis personis etiam secularibus, licentiam prædictam introeundi supradictæ Monasteria, vt constat ex cap. 11. primæ regulæ, & cap. 18 secundæ, quam Vrbanus IV. ordinauit. Verum Martinus V. eiusdem successor, hanc facultatem ab illis abstulit; & decreuit, atque statuit, quod Cardinalis Protector, nullo modo posset concedere dictam licentiam, ingrediendi prædicta Monasteria, inconsulto Romano Pontifice, & absque Sedis Apostolicæ licentia speciali. Id habetur in monumentis Ordinis primæ impressionis fol. 38. & secundæ fol. 36. concession. 41. & refertur in Compendio, *verbo, ingredi Monasteria Monialium. §. 13.* vbi sequentia verba habentur: *Martinus V. decreuit, quod nulli omnino hominum, tam regularium quam secularium, cuiuscumque gradus, præeminentiæ, dignitatis, excellentiæ, nobilitatis, & conditionis fuerit (exceptis illis, de quibus in regula S. Claræ per Vrbanum edita, & in Constitutionibus Benedicti XII. fit mentio) pretextu cuiuslibet licentiæ sibi de-re, seu aliquod ex eis ingredi. Nec etiam Protectori, aut Generali Ministro Ordinis Minorum, pro tempore existentibus, seu Prouincialibus Ministris, & quibuscumque Visitatoribus, licentiam super ingressu huiusmodi, amen sulto Romano Pontifice, concedere liceat quoquo modo.* Vbi Collector, postquam retulit prohibitionem prædictam, aduertit quod in ea prædictus Martinus V. voluit dicere, quod quamuis in regula S. Claræ, & maxime Vrbanistarum, concessum esset, quod Protector Ordinis posset dare licentiam intrandi in Monasteria prædictæ S. Claræ, personis secularibus, tamen quod de cætero, nec Protector, nec Generalis Minister, & multo minus Prouinciales, aut Visitatores, possint dare licentiam intrandi prædicta Monasteria, alicui personæ, cuiuscumque dignitatis fuerit, sine licentia Sedis Apostolicæ. Circa quod remittit se ad idem Compendium, *verbo Ministri Prouinciales. §. 7. & verbo, Protector Ordinis §. 6.* & melius in eodem *verbo, ingredi Monasteria Monialium*, in vl-

Cap. 11. prima Regulæ. Protector Ordinis S. Claræ olim licentias præstabat ad ingrediendum suas Monasteria, sed sublata fuit à Martino V. & neque Generales ordinis, neque Prouinciales modo hoc possunt. *Monum. Ord. in 1. impress. fol. 36. concess. 41. Compen. verbo, ingredi Monasteria Monialium, §. 13.*

in vltimo notabili, vbi hoc pleniſsimè elucidatur. Et quamuis Iulius II. qui prædicto Martino V. ſucceſsit, conceſserit, quod *Prouinciales Minorum Fratrum, eamdem poteſtatem & facultatem habeant, circa præfatas Moniales S. Clarę, eorum curæ commiſſas, quam Vrbanus IV. in Regula prædictarum Monialium Cardinali Protectori dicti Ordinis Conceſſerat*, prout habetur in Monumentis Ordinis ſecundæ impreſsionis, fol. 112. conceſsione 517. & in Supplemento fol. 72. conceſsion. 220. *& refertur in Compendio, verbo, Miniſtri.* §. 8. & quæ ſit huiuſmodi facultas, refertur in eiſdem Monumentis primæ impreſsionis fol. 291. tit. 3. & ſecundæ impreſsionis fol. 319. tit. 2. *& in Compendio, verbo, Protector Ordinis.* §. 3. Et à quibuſdam fuerit dubitatum, An Prouinciales Miniſtri, virtute ſupradictæ conceſsionis, habeant eamdem auctoritatem illimitatam, & quoad omnia, ſicut ante Cardinali Protectori in regula conceſſa erat, an vero reſtrictam & limitatam, prout à Martino V. Protectoribus prædictis erat reſtricta, tempore quo ſupradicta Iulij conceſsio emanauit; verior tamen ſententia & opinio eſt, quod Prouinciales prædicti, habent eiuſmodi auctoritatem, reſtrictam & limitatam, iuxta limitationem Martini V. atque ita ſicut tempore conceſsionis Iulij II. Protector dicti Ordinis, non poterat prædictam licentiam donare alicui, ita nec modo id poſſunt Generales & Prouinciales Miniſtri noſtri Ordinis, prout tenet Auctor libri, cui titulus, Clypeus Monialium, Collector etiam Priuilegiorum *verbo, ingredi Monaſteria Monialium, notabili 4.* & Corduba in additionibus ad dictum Compendium eodem, verbo ibi. §. quoad quartum, fauetq. huic ſententiæ & opinioni conſuetudo ipſa (quæ optima eſt legum interpres, & vim habet legis,) ſemper enim Prouinciales & Generales Miniſtri noſtri ſacri Ordinis intellexerunt, & perſuaſum ſibi habuerunt, Protectoris auctoritatem prædictam, communicatam, & traditam ſibi fuiſſe, cum Martini V. reſtrictione, nec vmquam virtute conceſsionis ſibi factæ, à Iulio II. tuſi ſunt licentiam alicui dare ad ingrediendum clauſuram prædictarum Monialium S. Claræ. Quibus ſuppoſitis, atque præmiſſis, propoſito articulo reſpondeo per ſequentes concluſiones.

Monum. Ord. 2. impreſ. fol. 112. conceſſ. 17. Supplem. fol. 72. conceſ. 220. Cõpend. verbo miniſtri. §. 8.

Poteſtas, quam hẽt hodie Generalis & Prouinciales miniſtri, ſuper Moniales S. Clarę eſt quę habeba tur, data Cardinali Protectori, ſed prout reſtricta & limitata fuit à Martino V.

Clypeus ſacrarum Monialiũ. Collect. priui. verbo ingredi Monaſt. Mon. notab. 4. Cordu. in addit ad Comp. eodem verbo 16. §. quoad 4.

Prima Concluſio.

Nobis Fratribus Minoribus, ſolus Romanus Pontifex, licentiam poteſt præſtare, introeundi Monaſteria S. Claræ, & Monialium aliarum quarumcumque, debetq. ad id eiuſmodi licentia eſſe ſpecialis. Hæc concluſio conſtat, factiſq. manet probata, ex dictis in primo notabili; nam ex noſtra Regula, expreſſam habemus prohibitionem, vt non ingrediamur Monaſteria Monialium, præter illos, quibus à Sede Apoſtolica conceſſa eſt licentia ſpecialis, & dum ſpecialis requiritur, aperte datur intelligi, quod non ſufficit generalis. Quo fit, vt quamuis aliquis S. R. E. Cardinalis, ſeu Epiſcopus, licentiam habeat generalem, ingrediendi præfata Monaſteria, cum ſocijs ſiue miniſtris ſibi gratis, virtute eius conceſſionis, non poſſunt eligere nos Minores Fratres in ſocios, vel miniſtros, qui vnà ſecum ingrediamur, quia iuxta noſtræ Regulæ præceptum, requiritur licentia ſpecialis, hoc eſt, quæ de ipſis Minoribus Fratribus, ſpecialem & expreſſam mentionem faciat: nam prædicta facultas, quam in propoſito caſu, Cardinalis, vel Epiſcopus, habent eligendi ſocios, ſiue miniſtros ad intrandum, non eſt ſpecialis pro noſtris Fratribus, ſed generalis, atque adeo minus ſufficiens. Oporteret etiam ad licitum ingreſſum, quod Cardinalis, ſiue Epiſcopus prædicti, facultatem haberent eligendi quoſcumque ſibi gratos ſocios, atque miniſtros, etiamſi eſſent de ordine Minorum, aut aliàs prohibitionem habe-

Nobis Fratribus Minoribus ſolus Summus Pontifex licentiã poteſt indulgere ad ingrediendũ Monialiũ Monaſteria.

Ad hoc, vt Minores Fratres ingrediantur Monaſteria Monacharum, nõ ſufficit licẽtia generalis, ſed requiritur ſpecialis.

haberent in contrarium, tunc enim eiusmodi licentia videretur pro nobis Fratribus Minoribus specialis. Hoc dixerim de iure communi nostræ regulæ, nisi alias, aliquod speciale habeatur priuilegium, de quo infra. Sed loquendo de secularibus, sit secunda conclusio.

Secunda Conclusio.

Nullus absque expressa, & speciali licentia Summi Pontificis, ingredi potest monasteria Monialium S. Claræ, & idem dico de Monialibus Conceptionis, nec vllus, ipso Summo Pontifice inferior, ad id licentiam potest præstare. Hæc conclusio satis constat, ex supra dictis in secundo Notab. constabitq. amplius ex inferius dicendis, quando agemus de censuris positis contra ingredientes Monasteria prædictarum Monialium.

Nullus absque expressa & speciali Summi Pontificis licentia, ingredi potest monasteria Monialium S. Claræ & Conceptionis.

Sed maioris claritatis gratia, in contrarium opponere libuit supradictum decretum Concilij Tridentini, positum *sess. 25. de reform. cap. 5.* vbi insinuare videtur, quod Episcopus, siue Superior facultatem potest concedere ingrediendi intra septa Monasterij Monialium, ibi, *sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta*: post quæ verba additur: *Dare autem tantum Episcopus, vel Superior, debet licentiam in casibus necessarijs*: ergo sine speciali licentia Summi Pontificis, licitum erit ingredi Monasteria Monialium S. Claræ & Conceptionis, cum sola licentia Episcopi, aut superioris Ordinarij, data cum iusta atque legitima causa, & in casu aliquo necessario, cum Concilium generaliter, & sine vlla distinctione loquatur. Hoc argumentum nonnihil difficultatis habet, & forsan infra amplius elucidabitur: sed pro nunc, breuiter dico, eiusmodi decretum non esse intelligendum de Monialibus S. Claræ & Conceptionis, quod ita esse dicendum colligitur ex eodem Concilio sess. 25. cap. 22. vbi post multa alia, sequentia ponuntur verba: *Si qui vero Regulares, tam viri, quam mulieres sint, qui sub arctiori regula, vel statutis viuunt (excepta facultate habendi bona stabilia in communi) eos ab eorum instituto & obseruantia, sancta Synodus amouere non intendit.* Ex quibus verbis clare colligitur, quod cum Moniales S. Claræ & Conceptionis, strictiorem habeant regulam, strictioraq. statuta, nempe vt absque Summi Pontificis expressa, & speciali licentia, ipsarum Monasteria nullus ingrediatur, eiusmodi strictiora statuta, sancta Synodus amouere non intendit. Quo fit vt Episcopi, vel Superioris licentia, forsan sufficiens, (nisi aliud obstaret) ad ingrediendū illa Monasteria, quibus per Bonifacium VIII. & de nouo per Concilium Tridentinum, Pium V. atque Gregorium XIII. indicta est clausura, non sufficiat ad ingressum Monasteriorum Monialium S. Claræ & Conceptionis: nam dicti Ordines strictiorem regulam habent, strictioraq. statuta, amplioremq. obligationem obseruandi clausuram. Hæc est grauissimorum Patrum sententia & opinio, qui in hisce rebus nimium sunt exercitati, longissimamq. experientiam habent. Sed de hoc alias, forsan dicemus aliquid amplius.

Conc. Triden. sess. 25. c. 5.

Conc. Triden. sess. 25. c. 22.

ARTICVLVS IV.

Quænam causa sufficiat & sit necessaria, ad ingrediendum Monasteria Monialium?

POstquam diximus de licentia necessario requisita, ad ingrediendum Monasteria Monialium, reliquum est, vt de causa ad idipsum necessaria di-

ria dicamus. Et respondetur huic articulo breuiter, atque resolutiue per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Ad ingrediendu Monasteria Monialiu, necessario requiritur, quod causa sit rationabilis & manifesta. *c. Periculoso, de statu Regular. lib. 6. Conc. Trident. sess. 25. c. 5. Nau. in c. statuimus. n. 59. Greg. XIII. in Extrauag. vbi gratia, & indulta.*

AD ingrediendum Monasteria Monialium necessario requiritur, quod causa sit rationabilis & manifesta. Hæc conclusio constat expresse *ex cap. Periculoso, de statu Regul. lib. 6.* quod Concilium Tridentinum innouauit in dicta sess. 25. de refor. cap. 5. in illis verbis: *Nisi rationabilis & manifesta causa existat, ac de illius ad quem pertinuerit, & speciali licentia*, vbi glossa verbo *causa*, exemplum ponit in medicis, barbitonsoribus, sartoribus, carpentarijs, cum illis egerint, & his similibus. Nauarr. in supradicto *cap. statuimus, num.* 59. aduertit & notat, quod causa non solum debet esse rationabilis, verumetiam manifesta, propter dictionem copulatiuam, qua ibidem vtitur prædictus Summus Pontifex, dicendo, *nisi rationabilis & manifesta causa existat*, &c. & quod Bonifacius prædictus, causam vocat rationabilem, Concilium Tridentinum vbi supra, necessariam appellat, *ibi, Decet autem tantum Episcopum, vel Superior licentiam, debet in casibus necessarijs*. Gregorius autem XIII. in sua Extrauag. siue Constitutione, quæ incipit, *vbi gratia & indulta*, ea de re agendo, inquit id fieri non debere, *nisi pro necessitatibus vrgentibus*. Quæ quidem verba, quamuis aliqualiter videantur diuersa, atque distincta, & posita sint sub diuersis formis, in re tamen conueniunt, atque idem omnino pollent, nam quam Bonifacius VIII. rationabilem & manifestam appellat causam, eamdem Concilium dicit esse debere necessariam, & Gregorius XIII. necessitatem vrgentem, nec aliquem maiorem rigorem, exposcit Concilium Tridentinum prædictum, quod ibidem intendit explicare, ac præcipit inuiolabiliter obseruari. Quod etiam exinde patet: nam ex eodem Concilij decreto, probat ipse suam sententiam, nempe vrgentem requiri necessitatem, cum Concilium ipsum, Episcopis & Superioribus prædictis, eamdem facultatem non committat, nisi in casibus necessarijs: signum igitur est, quod nihil amplius Gregorius XIII. exposcit, nec ipse intendit, aliqualiter derogare, aut prohibere ingressum ex rationabili & manifesta causa, vt prædixerat Bonifacius VIII. Sed an hæc causa debeat esse strictissima, & necessitas quæ dicitur absoluta, & simpliciter (vt Logicorum, aut Mathematicorum more loquamur) an vero sufficiat, necessitas moralis, rationabilis & manifesta, quæ iudicio boni, ac prudentis pastoris sit talis? solet dubitari, de qua secunda statuitur conclusio.

Secunda Conclusio.

Nõ requiritur ad intrandum monasteria Monialium, quod causa sit strictissima, aut simpliciter necessaria, sed sat est, quod sit rationabilis & manifesta.

Non requiritur quod causa, ad intrandum Monialium Monasteria, sit strictissima aut, quod dicitur, absolute, & simpliciter necessaria, sed sufficit, quod sit necessitas quædam moralis, rationabilis, & manifesta. Pro cuius cõclusionis intelligẽtia præmitto, quod apud Logicos & Metaphysicos, duplex est necessitas, quædam, quæ dicitur, absolute, & simpliciter, vtpote illud, sine quo aliquid simpliciter fieri non potest, quæ & continere videtur in se impossibilitatem. Logicam siue Metaphysicam. Alia vero est necessitas moralis, quæ moraliter & rationabiliter loquendo, necessitatem inducit: certum est enim, & eiusmodi res regulari habent, secundũ regulas morales, & prudentiæ, quarum exempla cum multa facile, possem adducere, breuitatis gratia facio missa, neque enim opus est immoremur, tempusq. teramus in re adeò clara & manifesta. Hoc supposito dico, quod ad intrandum Monialium Monaste-

nasteria de Episcopi, vel Superioris licentia, prout dicit Concilium, non requiritur quod necessitas sit simpliciter absoluta, siue, quod dicitur, Logica, aut Metaphysica, sed sufficit necessitas quædam moralis, rationabilis & manifesta. Cuius conclusionis veritas colligi potest, ex omnibus alijs præceptis diuinis, atque humanis, in quibus semper intelligitur excepta necessitas, & necessitatis nomine, intelligitur necessitas moralis, prout tenent omnes Doctores communiter, nec requiritur quod ea simpliciter & absolutè, sit extrema aut strictissima. Quod & confirmatur ex eo quia vt diximus, cum præcepta prædicta sint moralia, atque ad mores hominum spectantia, non Metaphysice, sed moraliter sunt intelligenda; & secundum morales Regulas interpretanda & regulanda. Nec dubitandum est, quod in dicto casu ipsum voluerit Concilium, & Ecclesia pro sua semper maxima æquitate, benignitate, & clementia, & rigorem suum eo modo temperare, vt Deum optimum maximum imitetur, qui teste Salomone, *disponit omnia suauiter & fortiter, cuius etiam iugum suaue est, & onus eius leue*, vt habetur in Euangelio. Sed ad propositum proprius accedendo, idipsum probatur manifeste. Nam prædicto in loco agendo Greg. XIII. nihil, vt videtur, prætendit aliud, quã vt Concilium Trid. inuiolabiliter obseruetur: Concilium autem loco etiam supracitato, nihil etiam intendit, nisi Decretalem prædictam Bonifacij VIII. innouare, & renouare, vt ex ipsius verbis clare constat: sed Bonifacius prædictus, qui vt diximus, primus fuit qui Monialibus clausuram indixit, dicit, quod ad id sufficit, & tantummodo necessario requiritur, rationabilis causa, & manifesta: ergo satis est, quod eiusmodi necessitas sit talis, moraliter loquendo, nec requiritur, quod ea sit Logica, aut Metaphysica, extrema aut strictissima. Consequentia exinde patet, nam constitutio interpretans, ex communi Doctorũ resolutione, intelligenda est, secundum interpretatam, prout habetur in iure, in *authentica hac constitutio §. hac igitur, colla. 6.* eo vel maxime, cum vitanda sit modis omnibus legum correctio, præsertim legis Concilij generalis, in quantum fuerit possibile, atq. vt etiam dicitur, expedit iura concordare iuribus. Vnde resolutiuè dicendum videtur, decreta prædicta, sub diuersis verborum formis loquentia, atque expostulantia causam, ad præstandam licentiam, ad ingrediendum Monialium Monasteria, intelligenda esse de causa moraliter necessaria, in aliquo necessario, atque vrgenti casu, & non prohibito, vel sine ratione præstãda, & nihil amplius requiritur. Ad *Glossam* autem *in d. cap. Periculoso, verbo causa* vbi nonnullas assignat causas, dico, quod quamuis rationabilis, & manifesta sit causa, intrãdi Monasteria Monialium Medicis, & sanguinis minutoribus (vt ibidem dicitur) non tñ eiusmodi esse mihi videtur sartoribus, & similibus, cũ eiusmodi ministeria, ad portam & extra clausuram fieri possint. Cum hoc etiam simul dico, quod quando Concilium Trid. prædictum, facultatem concedit introeundi Monialium Monasteria, in casibus necessarijs, de licentia Episcopi vel Superioris, nõ id est intelligendum solũmodo, de illis casibus, in quibus ipseipsum, licitum erat intrare, verumetiã & de alijs, ipsorum prudentiæ, ac recto iudicio relinquendis; nam verba decreti prædicta, aliquid debent operari, nec otiosè, aut inutiliter credi debent ibidem posita, quo sit, vt non loquatur solummodo de illis necessitatibus, in quibus ex vi regulæ ipsarum Monialium, ad dictam clausuram patebat aditus, nempe pro prædictis medicis, chirurgis, sanguinis minutoribus, reliquisq. peritis in ijs artibus; neque debent intelligi solummodo de illis necessitatibus, ordinarijs, seu extraordinarijs, quæ necessariæ sunt simpliciter & absolute, & nullatenus possunt excusari, quales sunt, Monasterij incendium, fluuij alicuius

In oĩbus præceptis diuinis atque humanis semper intelligitur necessitas excepta.

Sapien. 8. Matth 10. Nota hoc valde.

Auth. hac cõstitutio §. hac igitur coll. 6.

Nota hoc valde.

Quæ necessaria sunt ad intrandum Monasteria Monialium.

cuius inundatio, eiſdemq. ſimilibus, verùm ietiã & de alijs neceſſitatibus moralibus, à prædictis Epiſcopis ſiue Superioribus determinandis. Non enim omnes eiuſmodi neceſſitates præueniri, referri, aut explicari potuerunt per Concilium, ſiue Romanos Pontifices, aut locis prædictis debuerunt expreſſe poni, quin vero ſupradictorum iudicio, atque prudentię relinqui. Aduertendum eſt tamen, quod minor cauſa requiritur, pro ingreſſu fœminarum, quam pro ingreſſu virorum; minor etiam ad ingrediendum receptaculum illud, de quo ſupra mentionem fecimus, quam ad ingrediendum Monaſterij clauſtra, & alias officinas interiores. Sed quia de his omnibus plura inferius fumus dicturi, hæc pro nunc dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſit licitum de licentia Superiorum, in Monaſterijs Monialium (etiam S. Clarę) habere ſaculares ancillas, quæ inſeruiant infirmis, & exerceantur in chochina, aliȳsq. infimis miniſterijs?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Probabile eſt, quod in Monialium Monaſterijs, quæ numquam clauſuram promiſerunt, neque ad eamdem ſeruandam, voto, ſeu aliquo ſuæ Regulæ præcepto ſe obligarunt, probabile eſt multum, quod de licentia Superiorum, recipere poſſunt ſæculares ancillas, ad prædicta officia & munia, ea lege & pacto, vt in Monaſterijs incluſæ permaneant, nec pluſquam cæteræ aliæ Moniales exinde egrediantur. Hæc concluſio conſtare facile poteſt, ex dictis in præcedenti articulo, nam in Concilio Tridentino ſupradicto, conceditur facultas præſtandi licentiam ad ingrediendum Monialium Monaſteria, in caſibus neceſſarijs, Epiſcopis, aliiſq. Superioribus Prælatis, & certum eſt (vt etiam dictum eſt ibi) quod prædicta neceſſitas, ad ingrediendum, ſeu ad exiſtendum ibidem, non eſſe debet ſimpliciter neceſſaria, neceſſitate abſoluta, Logica aut Metaphyſica, extrema aut ſtrictiſſima, ſed moralis, & rationabilis. Moraliter autem loquendo, quis non videat, Moniales prædictas, præſertim vbi ad id non ſunt aliæ Moniales laicæ, ſiue *Sorgentes* nũcupatæ, quãmaxime indigere ſupradictis ſecularibus ancillis, vt inſeruiãt infirmis, & exerceãtur in alijs infimis miniſterijs, cochinæ, & alijs, in quibus commode exerceri non poſſunt aliæ Moniales, quæ choro, ac diuinis officijs ſunt deſtinatæ & mancipatæ quæ, etiam ratioñi conſonum videtur, vt ab eiuſmodi miniſterijs eximantur, quò in diuinis laudibus canendis, & in choro, officijſq. diuinis commodius valeant exerceri. Dicendum ergo eſt id licitum eiſdem eſſe, & quod neque hoc vllo modo, erit contra Concilij Tridentinum, aut Conſtitutiones Summorum Pontificum prædictas, quinvero, vt apparet, eis multum conforme. Probatur præterea ſupradicta concluſio, & quod prædicta ſecularium ancillarum neceſſitas, in dictis Monaſterijs Monialium, ad talia munera & officia obeunda, multum ſit iuſta, atque rationabilis, quin vero euidens & manifeſta, nam experientia teſtante, in Monialium Monaſterijs, ſed præſertim vbi earum magnus non eſt numerus, vtplurimum multæ earum ſunt anus, ſenio fere confectæ, aliæ infirmæ & debiles, aliæ eiſdem infirmis, ac debilibus miniſtrantes & inſeruientes, non paucæ Conuentuum officijs deſtinatæ, quæ dicuntur, Officiariæ,

ciariæ, vt Monasteriorum recludant portas, atque in rotis responsa secularibus adhibeant, & similibus. Si igitur ex illis, quæ choro, diuinisq. officijs sunt destinatæ, & mancipatæ, desumendæ essent aliæ, quæ in cochina, & supradictis vilioribus officijs, & obsequijs exercerentur, quænam remanebunt, quæ in choro possint canere, diuinisq. officijs ac laudibus vacare? certe paucæ, aut nullæ. Cum igitur, vt de se patet, chori exercitium, tanto referat diuinusq. cultus, vt interdum, non omnino pereat, & maxime vbi nõ sunt laicæ, siue *Sarganta*, eiusmodi officijs destinatæ: satis colligitur, quàmagna sit necessitas, habendi in Monasterijs Monialium supradictas ancillas seculares, & quod id facere nõ erit contra Concilium Tridentinũ. Quibus omnibus accedit, nam experientia etiam ipsa edocente, Moniales omnes, vt plurimum sunt debiles, tenerrimæ, & delicatæ, in parentum suorum domibus educatæ: multæ etiam ipsarum, nobiles, atque illustres, quibus proinde multum esset onerosum, damnosum, atque nocitum, ad ignem in cochina existere, protinus enim ægrotarent, atque infirmarentur, &c. habenda est igitur supradictorum omnium ratio. Nec incongrue dicendum videtur, quod isti sunt casus necessarij, de quibus agit, loquiturq. Concilium, & in quibus intrandi, seu ingrediendi, Monasteria Monialium, facultatem indulgere, concedit prædictis Superioribus, Prælatis, & Episcopis? Eo, vel maxime quia si id ipsum non fieret, quamplurimæ ex mulieribus nobilioribus & illustribus, atq; etiam ex alijs, à religionis & Monasteriorũ ingressu interdũ retardarentur, seu potius prorsus, atque omnino amouerentur, asserentes, & dicentes, Monasterij & religionis iugum (prædictam ob causam, & propter maximum laborem) esse sibi difficillimum, & prorsus incomportabile, quæ ẽt multorũ esse possent ineonuenientium occasio & causa. Ex his omnibus satis colligitur nostræ conclusionis veritas, quammaxime in illis Monialium Monasterijs, quæ à sua vtique, fundatione ex voto, aut suæ Regulæ præcepto ad clausuram non tenentur, vbi benigniorapponenda est clausura, & etiam in illis, in quibus ad subeunda eiusmodi officia & munera, & se exercendum in prædictis laboribus, humilibusq. ministerijs, non sunt aliæ Moniales, quæ dicantur Conuersæ & laicæ (Hispano sermone, *Sargentas* vocatæ) seu quocumque alio nomine nuncupentur. In ijs inquam, certo crediderim, quod de licentia Episcopi, vel Superioris, seu illius, ad quem pertinuerit illam dare, licitum erit habere prædictas seculares ancillas, imo vero hunc vnum esse ex casibus necessarijs, de quibus meminit, & loquitur ipsum Concil. Sed maior difficultas est circa hoc, de Monasterijs Monialium S. Claræ, atque aliarum, quæ clausuram promiserunt, & ad eamdem seruandam, ex voto, aut ex suæ regulæ præcepto se obligarunt, de quibus nihilominus loquendo, sit secunda conclusio.

Secunda Conclusio.

Etiam in Monasterijs Monialium S. Claræ, & aliarum, quæ à sua fundatione clausuram promiserunt.

In Monasterijs etiam Monialium S. Claræ, & aliarum quæ à sua fundatione clausuram promiserunt, atque ad eamdem seruandam ex voto, seu suæ regulæ præcepto se obligarunt, prohibidem etiam, non sint Moniales laicæ, siue Conuersæ seruituales, probabilissimum esse credo, quod recipi possint seculares ancillæ prædictæ ad se exercendum in prædictis Monasterijs, de licentia petentis illam sibi dare, neque illud erit contra Concilium Tridentinum. Hanc conclusionem teneo, primo ob similitudinem, siue potius identitatem, seu paritatem rationis, & propter omnes supradictas causas, de quibus dictum est in præcedenti conclusione. Et præterea, quia Seraphicus

Moniales laicæ de licentia, potentis illam dare.

phicus Pater noster Franciscus, institutor primæ Regulę Beatę Claræ, & Innocentius IV. Pont. Max. eiusdem Regulæ confirmator, & Vrbanus IV. auctor & Institutor secundę Regulæ, expedientissimum, atque conuenientissimum idipsum dijudicarunt, quin vero & ordinarunt, vt Moniales choro, diuinisq. officijs destinatę, à supradictis vilioribus cochinæ officijs, atque ministerijs eximerentur. Propterea enim secundum vtramque prędictam regulam, statuerunt, ordinarunt, & approbarunt, vt in Monasterijs prędictis, aliæ Moniales laicæ, quę Seruitiales dicerentur, ad habitum, atque ad professionem admitterentur, quas eo tempore, nec ad clausuram adstringi voluerunt, nihil certe ob aliud, quā vt cęteræ Moniales, choro destinatæ, diuinis laudibus, atque orationi, & contemplationi commodius vacarent, cuius plusquam immemorialis cōsuetudinis, quam maxima habenda est ratio: ergo vbi tales Moniales laicæ, siue Seruitiales non fuerint, ad prędicta officia & munera subeunda, licite & congruentissime alię mulieres, siue ancillæ seculares de licentia suorum Superiorum, & potentis illam sibi dare, poterunt recipi, nec id facere, erit contra intentionem & voluntatē Beatissimi Patris nostri Francisci, neque sanctissimæ Claræ, aut Summorum Pontificum, qui eiusdem regulam ordinarunt, approbarunt, & confirmarunt, nec vero contra Concilium Tridentinum, quinimmo is vnus esse videtur ex casibus necessarijs, in quibus iuxta ipsum, Episcopi & Superiores Prælati, ad ingrediendum Monialium quarumcumque Monasteria, licentiam possunt præstare. Supradicta omnia confirmantur, ex quodam Breui, atque Priuilegio Pauli III. concesso anno Domini 1536. omnibus Monialibus, etiam S. Claræ prouincię Castellæ, *quo concessit, vt Prouinciales eiusdem Prouincia, Monasteriorumq. Abbatissæ, & ipsorum quilibet certum seruitium secularium numerum possint consignare.* Quod nimirum priuilegium, vt dicitur, habetur authenticum in Archiuio S. Ioannis Regum Toletanæ ciuitatis, & illud impetrauerunt ex eo, quia, vt supra diximus, Moniales sanctæ Claræ prędictæ, à sua fundatione, atque ex suæ regulę voto, siue precepto, obligationem habent seruandi clausuram, & strictiorem quidem præ alijs Monialibus, ac propterea ancillas prędictas, recipere nullo modo poterant, sine Sedis Apostolicę speciali licentia. Et quamuis priuilegium supradictum, concessum fuerit solummodo, pro Monialibus prouincię Castellę, ipso nihilominus, vti & frui possunt omnes aliæ Moniales Prouinciarum quarumcumque, cum omnes in suis priuilegijs cōmunicent, nec ipsum vllo modo sit per Concilium Tridentinum reuocatum, etsi postea fuerit celebratum, quin vero eidem, vt videtur, multum conforme, & vt dixi, is est vnus ex casibus necessarijs, in quibus iuxta ipsum, Episcopi & Superiores, prædictam licentiam possunt præstare. Supradicta etiam, conclusio vlterius cōfirmatur, atq. corroboratur ex alio quodam viuę vocis oraculo, concesso à Pio V. Pont. Max. ad instantiam atque supplicationem Reuerendi admodum Patris, Fratris Ioannis de Agiulera, Commissarij olim Romanę Curię, 27. Septembris anno Domini 1569. quo concessit, *vt in quolibet Monialium Conuentu, possent ipsæ Moniales habere tres, vel quatuor ancillas, pro communi seruitio Monasterij, si commode eas sustentare possent, dummodo sint, honestæ vitæ, & à Conuentu non egrediantur.* Et licet quidam contendant, concessionem prędictam, cum alijs multis postea fuisse reuocatam, ab eodem Pio V. ad instantiam eiusdem Patris, propter murmur, quod contra ipsum fuerat subortum à dicentibus, quod his, alijsq. similibus concessionibus, ab ipso impetratis, relaxabatur nostra sacra familia, id tamen non est vsque adeo certum, vt non probabile multum sit

Nota. Priuilegium Pauli III. concessum pro Monialib. Prouinciæ Castellę in Hispaniarū partibus.

Nota viuæ vocis oraculum concessum P. F. Ioanni Agiulera, Commissario Romano.

ſit contrarium. Et quidquid de hoc ſit, adhuc tamen noſtræ concluſioni fauet conceſſio prædicta Pij V. nempe propter dictarũ ſecularium ancillarum ingreſſum, nullatenus violari prædictarum Monialium clauſuram, aut derogari Concilio Triden. ipſiuſq. decreto, quo dicitur, atque præcipitur ſub excommunicationis pœna, vt illuc nullus, aut nulla ingrediatur, niſi de licentia Epiſcopi, vel Superioris Prælati, idq. tantum in caſibus neceſſarijs: etenim ſi prædictus Pontifex, non intellexiſſet hunc caſum eſſe neceſſarium, multumq. conformem Concilio Tridentino prædicto, non ita de facili cõceſſiſſet idipſum, aut ſaltem dixiſſet, quod illud concedebat, non obſtante ſacro Concilio Tridentino, vt mioris eſt, prædictam clauſulam derogatoriam apponere, qñ conceditur aliquid contra Ius, aut contra Concilium, quod cum non fecerit, ſignum eſt euidentiſſimum, prædictarum ancillarum ingreſſum, non eſſe contra Ius, nec contra ſacrum Concilium. Ex quo vlterius ſequitur, quod Breue illud ſupradictum Pauli III. & prædicta conceſſio Pij V. nõ fuit noua aliqua conceſſio, neq. proprie & ſtrictè loquendo, indultum, aut priuilegium, Iuris ſiue Concilij derogatio, ſed potius ipſorum declaratio, atque interpretatio. Supradicta omnia intelligenda ſunt (vt dixi) in illis Monaſterijs ſanctæ Claræ, & aliarum clauſuram profitentium, in quibus ad habitum, nec ad profeſſionem non recipiuntur, aliæ Monjales laicæ, ſiue Conuerſæ (vulgo Sargentas, ſeu Seruitiales nuncupatas) & de licentia Superiorum. Etenim vbi eiuſmodi recipiuntur, & ſunt, non recipi poterunt aliæ ſeculares ancillæ, etiam de licentia Superiorum, ſi prædictæ ſufficiant. Nam tunc ceſſat ſupradicta moralis neceſſitas, de qua dixi, nec in ijs locum habent caſus, quorum meminit Concilium Trid. quod quidem eſt intelligendum regulariter, & excepto aliquo particulari caſu. Nam tempore quo in ciuitate aliqua, ſeu in aliquo Monaſterio, Ordinis cuiuſcumque, etiam S. Claræ, plurimę ſunt ægrotantes, & infirmæ, quę in lectulis iacent, multę anus, aliæ vero conualeſcentes, quę ex prædictis lectulis ſurgere incipiunt, impotentes tamen miniſtrare infirmis, vt ne charitas, quę præceptorum omniũ eſt finis, & infirmarũ cura tãtopere commendata, prædictam ob cauſam, in ijs aliquod patiatur detrimentum, probabiliſſimum crediderim, quod quamuis illic Moniales habeantur laicæ ſiue Conuerſę, ſi tamen ipſæ ſint infirmæ, neque ſufficiunt, aut ſunt, tamquam ſi non eſſent, non valentes alijs miniſtrare, atq. inſeruire, q. recipi poſſunt, & admitti, aliæ ancillę ſeculares de licentia Superiorum, & potentis illã dare, quę in eiuſmodi miniſterijs exerceantur. Etenim ſi ceſſante eiuſmodi euentu & infirmitate, deficientibus Monialibus laicis, Conuerſæ prædictæ, ad inſeruiendũ ſanis, recipi poſſunt & admitti, cur non & poterunt in propoſito caſu, ad miniſtrandum ægrotis & infirmis? Proculdubio videtur, quod prædicta cauſa ſufficientiſſima & neceſſariſſima ſit, atque vt talis communiter, ab omnibus viris doctis dijudicabitur. Idem dicendum apparet in caſu, quo Monialis aliqua, contagioſo aliquo morbo laboraret, propter quod recte etiã à Monaſterio poſſet exire: at non ſibi præſtatur facultas, vel cũ ſit patre & matre, & parentibus orbata, nullus reperitur omnino, ſibi conſanguineus ſecularis, qui eam domi ſuę velit recipere, quapropter intra ipſum Monaſterium, in aliquo ſeparato loco neceſſario venit curanda, Moniales autem cõtagium metuentes, eidem miniſtrare renuent, certiſſimum eſſe credo, quod in tali caſu etiam de licentia Superioris atque Prælati, & potentis illam dare, aliqua ſecularis ancilla, poterit recipi & admitti, quæ eidem inſeruiat: nam hæc cauſa etiã neceſſariſſima eſt, & de quibus loquitur Concilium. Cuius etiã fere generis, eſſe credo aliam, quando ſcilicet aliqua Monialis à mul-

Nota valde, p Monialibus val de infirmis, aut contagioſo ali quo morbo laborantibus.

tis annis,grauissimis laborat infirmitatibus,iacetq; continue atque Incessanter in lectulo,& quãuis plures in eodẽ Monasterio sint Moniales,multæ tamen sunt anus,alię debiles,aliæ infirmæ,& ægrotantes; aliæ alijs ministerijs & officijs occupatæ,& Nouitiæ intra probationis annũ constitutæ,exercentur in addiscẽdo cantu,& alijs ad diuinũ officium pertinentibus,nec reperitur aliqua,quę congrue & cõmode Moniali prędictæ,quasi extreme ægroranti, atque veluti extremam necessitatem patienti, possit,aut valeat,inseruire ; in tali casu (aliud ni obstet , siue reperiatur statutum & ordinatum per Papam,aut Illustrissimos sacræ Congregationis Cardinales , & hoc habuerint sibi ipsis reseruatum) videtur quod poterit Prælatus Superior,eidẽ concedere honestam famulam,siue secularem ancillam,suorum parentum expensis alendã,quæ ipsius curam gerat, illiq. inseruiat in necessarijs , hac lege & pacto,vt numquã à Monasterio exeat.Nec id facere,videbitur cõtra præceptum clausuræ, nec contra Concilium Trid.quin vero,vt dixi,multoties,eidem multum conformes; nam omnes ij casus sunt,de quibus loquitur Concilium prędictum,quando facultatem concedit, Episcopis & Superioribus Prælatis,vt licẽtiam possint indulgere,intrandi Monasterium clausurã, in casibus necessarijs,nec expectãda est extrema,aut strictissima necessitas.Nã morales casus,secundum morales regulas, non vero secundum regulas logicas,aut metaphysicas,debẽt regulari & interpretari : & in rebus moralibus,quod arduum atque difficillimum est,quasi impossibile,omnino reputatur,atque dijudicatur. Charitatis etiam præcepta, cuicumque positiuo præcepto,debent anteponi & præferri, etenim si pro seruiendis infirmis, ac debitis obsequijs ipsis exhibendis,licitum est ieiunium frangere,Missam non audire diebus festis,cur non & licitũ erit, propter eamdẽ rationem & causam,in propositis casibus,de licentia potentis illam dare,seculares ancillas Monialium Monasteria introire? Hæc dicta sufficiant,nam ex his casibus,alis plures inuestigantur,& determinantur, cum, vt habetur in Iure , de similibus simile iudicium, hoc solummodo contenti dixisse , quod id facere, neque erit contra clausuram prędictam , neque contra Concilium Tridentinum . Hactenus de isto articulo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum in Monasterijs Monialium Tertiariarum, siue existentium sub gubernio, & dominio nobilium , Militiam professentium, recipi possint aliquæ puellæ seculares nobiles , ibi enutriendæ, ac bonis moribus imbuendæ ?

Huic articulo respondetur,per sequentes conclusiones .

Prima Conclusio.

In Monasterijs Monialiũ Tertiariarum , & etiam Militiã profitentiũ,recipi possunt seculares puellæ & nobiles enutriendæ, & educandæ .

CErtissimum est,quod in Monasterijs Monialium Tertiariarũ, atque existentium sub gubernio nobilium,militiam professentium, recipi possunt supradictæ puellæ seculares nobiles,enutriendæ,bonisq. moribus imbuẽdę. Hęc conclusio probatur,eadem ratione,qua in similibus alijs casibus,vti fumus,in præcedentibus articulis . Diximus enim de mente.Conc. Trid. Episcopos & Superiores Prelatos , facultatem posset concedere intrandi , siue existendi in Monasterijs Monialiũ,in casibus necessarijs;quod cum ita sit,nõ à ratione videtur alienum dicere, institutionem prędictarum puellarum secularium nobiliũ,vnum esse ex casibus necessarijs , & nec modicum , quinvero multũ toti Reipub.Christianę cõuenientem,vt ibidem bonis ac sanctis mori-

moribus instructæ,ad religionem afficiantur,atque ad profitendum incitentur,& promoueantur: aut si forsan conuigalem statum voluerint assumere, sancte & religiose educatæ,maiorem proculdubio virtutis curam habebut, operibusq. misericordiæ amplius inuigilabunt,orationi atque deuotioni, at frequentius & dignius,ad Pœnitentiæ,& Eucharistiæ Sacramenta accedere curabunt,quę omnia moralem quamdam constituunt necessitatem , ob quã iuxta Concilium,licitum esse videatur, eisdem licentiam indulgere, vt intra prędictarum Monialium Monasteria enutriantur . His omnibus,fauet etiam consuetudo, qua id generaliter receptum est,in tota fere Christiana Republica,sed maxime in nostris Hispaniarum partibus ; & quia vniuersalis lex de clausura seruanda,nouissime prędictis Monialibus imposita, suauius atq. benignius est interpretanda,& non cum tanto rigore , ac in Monasterijs S. Claræ,& aliarum Monialium,quæ à principio , & à sua fundatione,clausuram deuouerunt , seu ad eamdem seruandam ex voto , vel ex suæ regulæ præcepto se obligarunt. Accedit præterea,alia non contemnenda ratio,nam ex prędicta dictarum puellarum nobilium receptione, pauperiores Monialium Cœuentus,aliquod semper emolumentum recipiunt, nonnihilq. iuuantur. Nam pro earum sumptibus,vt plurimum, plus pecuniæ Cœuentibus cõferetur,quam pro suis expensis sit necessarium. Et nihilominus ipsæ etiam facilius ibidem,quam extra Monasteria prędicta sustentantur,quod etiam fieri,Christianæ Reipub. quammaxime fuit expediens, ac fere necessarium, & oppositum contra charitatem,& contra omnem bonam gubernationem, videretur profecto militare. Vnde dicendum apparet,prędictum casum esse etiam necessarium, nec sacram Synodum prędictis puellis , deuote & religiose enutriendis , Monasteriorum ianuas voluisse præcludere . Supradicta omnia confirmantur,probantur,atque corroborantur pleriſſimę,ex varijs , atque diuersis,ac fere innumeris,quæ eadem de re diuersis temporibus dicuntur prodijsse declarationes Illustrissimorum sacrę Congregationis Cardinalium,quibus data est cura explicandi,& declarandi Conc.Trid. prædictum,quas quidē referre hoc loco possem,sed breuitatis gratia facio missas, ex ipsis tamen colligitur,quod conclusio prędicta,intelligenda est,cũ certis quibusdam cõditionibus,& limitationibus,de quibus secuda statuitur cõcl.

Secunda Conclusio.

Ad hoc vt licitum sit,puellas supradictas in Monasterijs prædictarũ Monialiũ recipere,ibi educandas & enutriendas,seruandæ sunt conditiones sequentes. Prima, quod Monasteriũ,vbi recipiuntur,non habeat institutum in contrariũ,quo idipsum prohibeatur,nã seruanda sunt cuiuslibet Monasterij instituta. Quam ob causam,recipi non possunt prędictæ puellæ,in Monasterijs Monialium S.Clarę: nec vero in alijs quæ à principio , & à sua fundatione clausurã promiserunt,seu ad eamdem seruandam voto,aut aliquo regulæ suę præcepto se obligarũt,sine speciali licentia Sedis Apost.aut potentis illam dare,quod multoties explicauerunt, atque dixerunt prędicti Illustrissimi Cardinales. Secunda,quod prędictæ puellæ,non sunt admittendę & recipiendæ , nisi de consensu & licentia Superioris eiusdem Monasterij , in scriptis obtenta,& etiam de consensu Abbatissæ, & Monialium . Tertia, q debent manere in Monasterijs sine ancillis,nec inde,nisi non reuersuræ,possunt exire,& quamdiu ibi exiſtunt, obligatæ sunt ad clausurã, & ad cętera, sicut aliæ Moniales,aliter statim excludendæ . Quarta,quod si semel à Monasterio exierint,non sunt amplius ibidem admittendæ,& recipiendę,nisi illæ,quę valetudinis gratia,& alicuius infirmitatis grauis curandæ, de licẽtia

Adhoc vt licitum sit,supradictas puellas recipere , aliquæ cõditiones,atque limitationes debent obseruari .

Superioris, in scriptis obtenta, ad balnea exierint, dummodo Abbatissæ, ac reliquarum Monialium accedat consensus, & recta via à balneis ad Monasteria se receperint. Quinta, quod in eo vestitu, in Monasterijs intromitti, & manere debent, qui virginali modestiæ, ac pudori conueniat, nec ibi permaneant vltra ætatis suæ vigesimumquintum annum. At hoc tempus in alia declaratione postea fuit limitatum, vt infra patebit. Sexta, quod in prædictis Monasterijs Monialiũ, educationis gratia receptæ, restituantur patribus, siue parentibus, quandocumq. eas petierint. Septima, quod puellæ delectæ ex Hospitalibus, & alijs pijs locis, donec offeratur occasio, siue facultas ipsas nubendi, quamuis in prædictis Monialium Monasterijs recipi possint, vt ibidem inseruiant, nulli tamen Moniali priuatim, atque in particulari possint inseruire. Octaua, quod licet puellæ, quæ iam à parentibus suis ad religionem destinatę fuerint, in habitu seculari, septimo, vel octauo ætatis suę anno, in Conuentibus, siue Monasterijs Monialium possint recipi, ibiq. manere, vsque ad duodecimum, vel decimumquartum annum, vt sic possint litteras, & cantum addiscere, ac bonis moribus imbui, expleto tamen prædicto tempore, si religionem elegerint, habitu regulari induantur, sin autem id renuerint, liberæ in domum parentum suorum mittantur, & amplius Monasterium non ingrediantur. Conditiones prædictas desumpsi, atque collegi, ex pluribus declarationibus Illustrissimorum supradictorum Cardinaliũ, quas vidi in diuersis propositis. Et hęc vltima declaratio, dicitur facta, etiam pro ordine S. Claræ, conformiter ad concessionem quamdam, quam circa hanc rem obtinuit, supramemoratus perquam R. P. F. Ioannes de Agiulera, nostri Ordinis Minorum dignissimus olim Commissarius Rom. Curiæ, à Pio V. Pont. Max. 17. Mensis Septembris, anno 1569. quæ concessio, quamuis ab aliquibus dicatur postea reuocata, ad instantiam, & supplicationem eiusdem Patris, propter rationem, & causam superius dictam; multi tamen dicunt adhuc in suo permanere vigore, quin vero quod concessio prędicta potius dicenda est declaratio Conc. Trid. quam aliqua de nouo concessio, An ea nũc vtantur, seu vti possint Moniales S. Claræ prędictæ, difficultari solet P. Fr. Ioan. de Bobadilla in suo Manu. manuscripto, inquit quod sic: & quod ipse ea de re responsum habuit, à quodam Apostolico Nuncio. Sed circa hoc, aliorum sit iudicium, nam hac in re nolo iudicem agere. Videatur Nauar. in Comment. super *cap. Statuimus, num. 66. & 67.* vbi eandem opinionem, atque sententiam tenet, eamq. probat latissime.

Nota hoc valde, pro educandis puellis, etiam in Monasterijs S. Claræ

Nauar. super c. Statuimus. nu. 66. & 67

ARTICVLVS VII.

Vtrum in Monasterijs Monialium, etiam S. Claræ & Conceptionis, recipi possit aliqua generosa femina, Comitissa, aut Ducissa, aliaue similis, quæ commoditatem manendi in seculo non habeat, sine dispendio suæ famæ & honoris, aliquibus ancillis comitata?

CIrca hanc difficultatem, varios, atque diuersos inuenio esse Doctores, qui eadem de re agunt, & quos circa illam consului. Quidam enim grauissimi viri Iurisperiti, atque Theologi, partem tenent affirmatiuã, dicuntq. id fieri posse, de licentia Prælatorum & Superiorum, nisi eisdé per Dominum Papam, Illustrissimosve Cardinales, reperiatur interdictum; necessitatemq. prædictam, sufficientem esse aiunt causam ad dispẽsandum, iuxta decretum supradicti Conc. Trid. eo modo, quo in præcedẽtibus articulis dictum

dictum eſt, diſpenſari poſſe, vt teneantur ſeculares ancillæ in Monialium Monaſterijs, etiam ſanctæ Claræ, & puellæ nobiles (ſaltem in alijs) educationis gratia. Nec dictis obſtare credunt, Conſtitutionem Sixti V. datam Romæ apud Diuum Petrum die 5. Ianuarij anno Domini 1589. Pontificatus ſui anno quarto, *qua prohibuit, atque interdixit, mulierum quarumcunque ingreſſum intra Monaſteria Monialium*. Nec pro Monaſterijs ſanctæ Claræ, & Conceptionis, obſtant etiam verba Concilij Tridentini, poſita in ſupradicta ſeſſ. 25. de reform. cap. 5. quibus dicitur, *Quod ſi quis regulares viri, quam mulieres ſunt, qui ſub arctiori regula, vel ſtatutis viuunt, eos ab eorum inſtituto & obſeruantia ſancta Synodus amouere non intendit*. Per quæ datur intelligi, quod cum Moniales S. Claræ, & Conceptionis, ſtrictiorem habeant regulam, ſtrictioraq. ſtatuta circa clauſuram, quod in ipſa vmquam, quantumuis illuſtri ac generoſæ mulieri, etiam Comitiſſæ, vel Duciſſæ, licitum ſit ingredi, aut ibidem permanere, nam reſpondent, non per hoc amoueri Moniales prædictas à dictorum Monaſteriorum ſtricta clauſura; nec per id, Concilium facultatem tuliſſe eorum Prælatis, quam prædicto in loco omnibus in vniuerſum concedit, dandi eiuſmodi licentiam in caſibus neceſſarijs. Et addunt, quod Prælati prædicti, dictas licentias cõcedentes, non id faciunt auctoritate ſua, ſed ex ſpeciali auctoritate Concilij, & Sedis Apoſtolicæ, idipſum ſibi concedentis, pro omnibus in vniuerſum Monialibus, vt conſtat ex ſupradictis verbis Concilij, nullas exceptando, ſeu excipiendo. Sed quamuis ſupradicta omnia Iuri, & rationi videantur conſona, atque probabilitatem habeant, nihilominus tñ ipſe non auderem eiuſmodi licentiam præſtare, dum Prælati officio fungerer, abſque conſultatione Sũmi Pontificis, ſeu ipſius Reuerendiſſimi Nuntij, vel S.R.E. Cardinalium, nec idipſum alijs conſulerem, propter rationes inferius dicendas. Vnde & in contrarium, ſequens ſtatuitur concluſio.

Conſtit. Sixti V. in Extrau. Sanctimonialium.

Conc. Trident. ſeſſ. 25. de reform. c. 5.

Concluſio.

QVamuis in Monaſterijs aliarum Monialium, quæ ex ſua regula, clauſuram non habent, de licentia Superioris, & niſi alias reperiatur prohibitum, facilius prædicta nobilis & generoſa fœmina, recipi poſſet in caſu prædicto, comitata ancillis ſupradictis, apud Moniales tamen S. Claræ & Conceptionis, nõ ita, ſine expreſſa, atque ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicę, ſeu Legati de latere, & Apoſtolici Nuncij. Ad ſtatuendam prædictam concluſionem, moueor propter quamplura Summorum Pontificum ſtatuta, inferius referenda, quibus etiam ſub cenſuris, & excommunicationis latæ ſententię pœna, cauetur, & prohibetur, vt in prædicta Monialiũ S. Claræ & Conceptionis Monaſteria, nullus vmquam cuiuſcumque ſexus, ætatis, & conditionis extiterit, omnino ingrediatur, abſque expreſſa & ſpeciali Romani Pontificis licentia. Et præterea, quia ſtatuta prædicta, à dictis Summ. Pontt. facta ſunt propter ſtrictiorem ipiarum Monialium regulam, ſtrictiorẽ etiã obligationem q̃ habent ſeruandi clauſuram. Et quamuis in Conc. Trid. prædicto, facultas fiat Superioribus, atque Prælatis, præſtandi licentiam ad ingrediendum Monaſteria Monialium, in caſibus neceſſarijs, quando ipſis videbitur expedire, abſque vlla exceptione, reſtrictione, ſiue limitatione, adhuc tamen dicitur ibidem, quod vbi regulares, tam viri, quam mulieres, ſub arctiori regula, & ſtatutis viuunt, eos ab eorum inſtituto & obſeruantia S. Synodus amouere non intendit. Quod quidem decretum non tollitur, ſiue derogatur, per aliam ſupradictam generalem clauſulam, qua facultas con-

Quãuis in Monaſterijs aliarum Monialiũ, recipi poſſit alia nobilis, & generoſa mulier, quæ ibi permaneat, nõ tamẽ in Monaſterijs S. Claræ & Conceptionis, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia.

ceditur Superioribus & Prelatis,licentiam prestandi ad ingrediendum Monasteria quarumcumque Monialium,in casibus necessarijs.Nec prædictæ resolutioni obstat, id,quod art.5.dictum est de secularibus ancillis , nam est multum dispar ratio, vt constat ex rationibus ibidem adductis . Non etiam obstat,quod dictum est in præcedenti articulo,de puellis in Monialium Monasterijs educandis , nam vel id locum etiam non habet in Monasterijs S. Claræ & Conceptionis prædictis ; aut quamuis id admittatur, locumq. habeat ibidem , est etiam multum dispar ratio , & saltem negari non potest , quod communis vsus sit in contrarium , vt scilicet supradictæ puellæ recipiantur de Prelati & Superioris licentia,mulieres vero maiores natu (vtcumque nobiles & illustres,etiam Comitissæ, & Ducissæ) non nisi de licentia speciali,& expressa Summi Pontificis,aut ipsius Legati de latere. Tandem vltimo supradicta conclusio,& resolutio confirmatur, ex quadam declaratione Illustrissimorum Cardinalium,in simili casu facta , qua fertur dictum fuisse ab eis : *Quod Episcopus quidam* (& idem est iudicium de alijs Superioribus,atque Prelatis) *licentiam dare non potuit,cuidam viduæ, Monasterium quoddam ingredi volenti, ibiq. permanere in habitu laicali, etiam vsque ad finem vitæ suæ , & etiamsi numquam amplius inde exire velit, quia in ipsis* (inquiunt) *nulla adest causa necessaria*. Et in alia declaratione dicitur : *reiectam fuisse petitionem cuiusdam Comitissæ , quæ propter quamdam infirmitatem,à suo marito volebat separari & cum tribus filiabus puellis,ingredi quoddam Monialiũ Monasterium* . Quod si id absolute dixerunt Cardinales prædicti,de quocumque Monialium Monasterio , quid credi potest, dicturos atque responsuros fuisse , si idipsum supradicta petitio contineret, de Monasterijs Monialium S. Claræ atq. Conceptionis,quæ vt pluries iam dixi,strictiorẽ habent clausuram, strictioremq. modum viuendi.Resolutiue ergo dico sub aliorum censura,& meliori iudicio,id fieri non posse sine licentia speciali , & expressa Summi Pontificis. Et hactenus de isto articulo .

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Prælati & Superiores , licentiam possint præstare,vt matres ingrediantur Monasteria Monialium,ad inuisendas filias suas,iam morti proximas ?

Respondetur huic Articulo, per sequentem Conclusionem .

Conclusio .

Non potest præstari matribus licentia,ingrediendi Monasteria Monialium,etiam ad inuisendas filias morti proximas.

NVllatenus licet Prælatis & Superioribus, eiusmodi licentiam præstare.Hæc conclusio probatur in primis,ex quadam declaratione, prædictorũ Illustrissimorum Cardinalium,eadem de re facta, quæ sic se habet : *Non licet Episcopo licentiam dare matri , sororibus , & consanguineis , Monasterium ingrediendi , causa visitandi filiam vel sorores, quæ graui aliqua infirmitate detinentur , etiamsi sint in mortis periculo , & minus quando filia , aut alia professionem emittunt,vel habitum religionis suscipiunt* . Sed probatur præterea supradicta conclusio,hac efficacissima ratione , nam si propter aliquam rationem , & causam,idipsum liceret, maxime quia is vnus esse videretur ex casibus necessarijs, de quibus loquitur Concilium Trid. loco supra citato : sed hoc non ita se habet , quia eiusmodi matrum ingressus , non est medium

dium adeo neceſſarium, ad medendum ejuſmodi ægritudinibus, nec ad tollendas infirmitates, in quibus filiæ ſunt conſtitutæ; & quamuis id ita foret, numquam tamen poſitum eſt in praxi & conſuetudine, vt eiuſmodi licentia præſtetur, nec in tali caſu à Superioribus & Prælatis diſpenſetur: ergo id non eſt faciendum. Supradictis omnibus accedit, quod prædictus matrum ingreſſus, ſupradictis ſuis filiabus Monialibus, haudquaquam eſſe poſſet proficuus, quin vero eſt contra, eiſdē valde damnoſus atque nociuus, & corpori & animæ, nam præ nimia amoris teneritudine, in præſentia matrum affligentur, & ipſæ filiæ, diſtrahenturq. ab intentione charitatis & amoris, quem (maxime in tali tranſitu) habere debent erga Deum, quo naturali amore diſtractæ, impedientur etiam, ne ſurſum corda ſua leuare poſſint. Dicendum eſt ergo, id nullatenus eſſe faciendum, aut permittendum. Quod nec grauiter ferre debent Moniales prædictæ, quin vero reminiſci, dictum eſſe per Iſaiam Prophetā, & conſolationes ſpirituales incipiunt, quando omnino corporales deficiunt: *Quem docebo ſcientiam, & quem intelligere faciam auditum?* reſpondet, *Ablactatos à lacte, auulſos ab vberibus.* Hoc aduertere & conſiderare, debent Moniales prædictæ quammaxime. Quæ de iſto articulo breuiter dicta ſufficiat. *Iſai. c. 28.*

ARTICVLVS IX.

Vtrum in aliquo Monaſterio Monialium, etiam S. Claræ, vel Conceptionis, cuidam Moniali præ cæteris illuſtriori, præſtari poſſit licentia, ad adhibendam ſecularem ancillam ibidem, parentum ſuorum expenſis alendam?

Reſpondetur breuiter huic Articulo, per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

In Monaſterijs Monialium Tertij Ordinis, vel Militiarum, *non videtur* omnino improbabile, quod præſtari poſſit prædicta licentia, dictę Monialī, præ cęteris illuſtriori, habendi dictam ſecularem ancillam, parentum ſuorum expenſis alendam, hac lege & pacto, vt ipſa extra Monaſterij clauſtrum non plus exeat, quam cęteræ Moniales. Hanc ſententiam & concluſionem tenet expreſſe Nauarr. in 4. Commentario de regul. *ſuper cap. ſtatuimus nu. 66.* quamuis enim afferat nonnullam habere rationem dubitandi, tandem parti adhæret affirmatiuæ, num. 67. nec ſolum id dicit pro vna Moniali præ cęteris illuſtriori, verumetiam vbi bona, aut maior pars ſanctimonialium, eſt nobiliſſimo atque illuſtriſſimo genere prognata, & à tempore immemorabili, ſingulæ ſingulas cōſueuerunt habere famulas, vel diſcipulas, quę illis inſeruiant, in vilioribus miniſterijs, lauandi veſtes, verrendi, & mundandi patinas, & præparandi atque faciendi alia eiſdem neceſſaria, pro quo remittit ſe ad alia, quæ circa idem propoſitum dixit, in alio Commentario *ſuper cap. nullam. 18. quæſt. 2. in quæſt 7. à num. 25. & quæſt. 8. à nu.* 29. vbi latiſſime agit de hoc argumento, an licitus ſit, & tolerabilis illorum Monaſteriorum ſtatus, vbi bona pars ſanctimonialium genere nobili, ſupradictas habent ſeculares ancillas. Cui quidem reſolutioni, fauere poteſt, in primis, quia in præfatis Monaſterijs Monialium, quæ ad clauſuram numquam voto, ſeu aliquo ſuæ regulæ præcepto ſe obligarunt, laxior atque benignior imponenda eſt clauſura, conſuetudine etiam diutina

In Monaſterijs Monialiū Tertij Ordinis Francisci, & ſuperioris, quæ non ita clauſuram ſtrictam profitentur, bene poteſt dari licentia alicui p cæteris illuſtriori, vt habeat ſecularē ancillam. *Nauar. in 4. ſtatuimus. nu. 66. & 67. Idem in cap. nullam. q. 7. nu. 25. & q. 8. nu. 29. & nu. 37.*

legem ipſam interpretante, atque in propoſito caſu haberi debet magna ratio, ſi vel fuerit antiqua, & quaſi immemorabilis conſuetudo illa. Haberi etiam debet magna ratio perſonarum, & ſuæ præeminentiæ, maximæq; qualitatis, vt merito propterea cenſeri, atque exiſtimari poſſit, quod prædicta ſit moralis quædam neceſſitas, & iuſta atque rationabilis cauſa & (vt videtur) manifeſta, vt à ſuis Superioribus atque Prælatis, id facere petentibus, licentia præſtetur eiſdem, habendi prædictas ſeculares ancillas. Quibus omnibus accedere etiam poteſt, quia id nec modicum, ſed multum iuuabit, ad hoc vt illuſtriores fœminæ, ad ſuſcipiendam religionem amplius prouocentur, & facilius huiuſmodi ſtatum recipiant, quod quammaxima etiam eſt conſideratione dignum. Quam etiam ob cauſam, eidem ſententiæ adhæret Pater Frater Emmanuel Rodriguez 1. tomo, ſuarum qq. regul. queſt. 96. art. 9.

Secunda Concluſio.

In Monaſterijs S. Claræ & Conceptionis, haudquaquam crediderim id eſſe licitum, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicę licentia, vel ipſius Legati de latere, Nuncijq. Apoſtolici. Ad ſtatuendam prædictam concluſionem moueor, propter rationem iam pluries dictam, ſtatus prædictarum Monialium, & ſtrictiorem obligationem, quam habent, ſeruandi clauſuram, & non admittendi, ſeu permittendi, vt illuc ſecularis aliqua perſona ingrediatur, vel exiſtat, abſque ſtrictiſſima cauſa, & expreſſa, & ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia, vt ſatis patet ex ſupradictis in præcedentibus articulis, conſtabitq. amplius ex dicendis in ſequenti articulo, & propter hanc rationem & cauſam, eamdem ſententiam & concluſionem tenet, ſupradictus Pater Frater Emmanuel Rodriguez *in ſuis qq. regul. loco vbi ſup.* & hæc de iſto art. dicta ſufficiant.

In Monaſterijs S. Claræ, & aliarũ, quæ ſtrictiorẽ habent clauſurã, non ita licebit Monialibus, etiã præ cæteris illuſtriori, habere ſecularem ancillam, abſque Summi Pontificis licẽtia, vel ipſius Reuerendiſſ. Nuntij. *Emmanuel. 1. tom. qq. Reg. q. 46. art. 9.*

ARTICVLVS X.

Vtrum intrantes Monaſteria Monialium, aliquam cenſuram incurrant?

Pro huius articuli intelligentia, breuiter premittere libuit, ex libro, cui titulus Clypeus ſacrarum Monialium in princ. quod licet ſtando in iure communi & antiquo, ante Conc. Trid. nulla eſſet poſita excõmunicationis pœna, aut cenſura aliqua Eccleſiaſtica, contra ingredientes Monaſteria Monialiũ (quæ non erant S. Clarę, & S. Dominici) ſed ſolũmodo facta fuerit excõmunicationis cõminatio, vt ſatis conſtat ex ijs quę latiſſime traduntur, & referuntur ibidẽ, nec etiam ipſę Moniales non ſeruantes clauſurã, & Prælati non facientes illam ſeruari, non erant excommunicati, etiam poſt Conſtitutionem Bonifacij VIII. poſitam *in d. cap. Periculoſo, de ſtatu regul. lib. 6.* quamuis tam iſti, quam illę, ſecundum communiorem atque probabiliorem opinionẽ peccarent mortaliter, attamen pro Monialibus S. Clarę, ac S. Dominici prędictis, & etiam pro Monialibus Conceptionis, multo ante Concilium Tridentinum prædictum, poſita erat excommunicationis pœna, latæ ſententiæ, & ipſo facto incurrenda, ac Summo Pontifici reſeruata, contra intrantes earumdem Monialium Monaſteria, vt late proſequitur Diuus Antoninus 3. par. ſuæ Summæ tit. 25. cap. 7. vbi referens excommunicationes Papales, inter alias poſuit prędictas, in intrantes Monaſteria Monialium, ordinis Prędicatorum, & in intrantes Monaſteria Monialium S. Clarę, in caſu nõ conceſſo, vbi inquit quod ipſo facto huiuſmodi ſunt excõmunicati, nõ abſoluendi, niſi per Papã. Quę quidẽ excõmunicationes, quãuis

Nota. Quando cœperunt apponi cẽ ſuræ, pro Monialium clauſura ſeruanda. Clypeus ſacrarũ Monialium.

D. Anton. 3. par. Summæ tit. 25. c. 7.

per

per Papam fuiſſent impoſitæ, quia tamen continebantur in particularibus Extrauagantibus,non habebatur earumdem notitia,niſi ſolummodo ab aliquibus Religioſis, de quorum numero fuit Beatus Antoninus prædictus. Et qui prior dedit populo illarum notitiam,ac illas poſuit in libro communi: quod ſimiliter fecit poſtea,Angelus de Clauaſio in ſua Summa,alijque Summiſtæ, quo factum eſt, vt prædictarum excommunicationum data fuerit amplior notitia,licet etiam adhuc modo,à multis ignorentur pro eo, quod non publicantur in Eccleſijs,& in locis publicis. Sed quidquid de hoc ſit, qui primus poſuit excommunicationem prædictam, fuit Gregor. I X. pro Monialibus S.Claræ, vt habetur in monumentis Ordinis,primæ impreſſionis fo.48, & 2. fo.132. conceſſion. 296. & refertur in Compendio priuilegiorum, *verbo ingredi Monaſteria Monialium §. 2.* vbi habetur, *Quod prædictus Gregor.IX. decreuit, vt ab vniuerſis, & ſingulis Chriſti fidelibus inuiolabiliter obſeruetur, ne Monaſteria S.Clarę intrent,niſi in caſibus expreſſis in earum regulis. Et quod qui contrarium præſumpſerint, excommunicationis ſententiam incurrant.* Quod & poſtea Bonifacius IX. conceſſit pro Monialibus Ordinis Prædicatorum, vt habetur in ſupplemento fo.120. conceſſion. 547.& refertur in ſupradicto priuilegiorum Compendio *eodem, verbo ingredi Monaſteria Monialium, §. 14.* vbi habetur, *quod prædictus Bonifacius IX. ſtatuit, quod ſi quis intra clauſuram alicuius Monaſterij Monialium Ordinis Prædicatorum fuerit ingreſſus,excommunicationem incurrat, ibiq. repertus per Superiores, ſeu Priores dicti Ordinis, ſeu de eorum mandato capi, & incarcerari,& ſecundum eorum arbitrium, & delicti qualitatem puniri poſſit.* Et tamdem Eugenius IV. ſupradictam excommunicationem ipſo facto incurrendam, quam poſuerat prædictus Gregorius IX. iterum promulgauit, aduerſus eos, qui prædicta Monaſteria S.Clarę ingredi præſumunt, vt habetur in ſupradictis monumentis Ordinis primæ impreſſionis, fol.42. & 2. fol.39. conceſſion.44. & refertur in Compendio,eodem verbo,vbi ſupra,§.15. vbi dicitur, *Quod prædictus Eugenius IV. præcipit omnibus, & ſingulis, tam Clericis, quam Religioſis, & ſecularibus perſonis,cuiuſcumque conditionis, gradus, præeminentiæ,vel dignitatis exiſtant,ſub pœna excommunicationis, quam tranſgredientes ipſo facto incurrant, & à qua non niſi à Romano Pontifice poſſint abſolui, præterquam in articulo mortis conſtituti, quatenus Monaſteria S. Clarę, nec aliquod ipſorum ingredi præſumant, præter formam regulæ ipſarum,& proniſionum Apoſtolicarum, ſuper hoc ſpecialiter editarum.* Circa quam conceſſionem,dicit Auctor libri ſupradicti, cui titulus,Clypeus Monialium, Concluſione 4. quod licet ſuperfluum videri cuipiam poſſet, iterum excommunicationem prædictam, in eodem caſu promulgari, cum iam prius fuiſſet poſita per ſupradictum Gregor.IX.at non fuit ſuperfluum, quinuero neceſſarium quammaxime, quod ſupradictus Eugenius fecit, eo quod excommunicatio, per Gregorium promulgata, non extendebatur niſi ad Monaſteria, vbi obſeruabatur prima regula, quam tunc Moniales S. Clarę habebant, & quam ipſe confirmauerat,quia tunc non erant adhuc aliæ & ſic Monaſteria aliarum Religioſarum, ſcilicet ſecundæ regulæ, quam edidit Vrbanus IV.poſt multos annos,non includebantur ſub conſtitutione, ſeu prouiſione prædicti Greg.IX. Item, quia excommunicatio præfata Gregor.IX. ab aliquibus paruipendebatur, quia non erat vſu comprobata, nec acceptata, atque paucis cognita, nondum enim erat poſita in publico,cum in nullo libro communi,&authentico contineretur,vnde ad ſupplendum eiuſmodi defectum,qui in prouiſione Gregorij IX. erat,fecit prædictus Eugenius IV. ſuam prouiſionem generalem ſupradictam,reſeruando ſibi, & Sedi Apoſtolicæ,abſolutionem ingredientium Monaſteria S. Clarę cuiuſcum-

Gregorius IX. fuit qui primus poſuit excommunicationē, vt nullus ingrederetur Monaſteria Monial. S.Clarę.

Monum.Ord. 1.impreſ.f.48 & 2.fol.132. con. 296.

Comp. verbo ingredi Monaſteria.§.2. Bonif.IX. idipſum conceſſit Monialibus S.Dominici.

Sup. fol.120. con.547.

Comp.vbi ſupra, §.14. Eugenius IV. iterum poſuit ſupradictā cen ſuram.

Monumen. Ord. impreſ. f.42. et 2.f.39.con. 44 comp.vbi ſup.§.15. Clypeus Monialium, concl.4.

Nota hoc valde,pro Monialibus S.Clarę, ſecundæ Regulæ.

Iulius II. eamdem censuram posuit, pro Monialibus Sanctiss. Conceptionis, contra ingredientes ipsarum clausuram.

In Conc. Trid. apposita est ex communicatio generaliter, & vniuersaliter pro omnibus Monialibus.

Concil. Trid. sess. 25. de Refor. c. 5.

Nulli omnino licitum est, ingredi quamcumque Monialium Monasteria, sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda.

cap. periculoso de statu Reg. lib. 6.

Gregor. 13. in Extraug. vbi gratia, & indulta.

Nota hoc valde pro pœnis quas incurrūt ingredientes Monasteria Monialium, etiā prætextu licētiarum, & admittentes.

cuiuscumque regulæ forent, scilicet, tam primæ, quam secundæ, quam excommunicationem posuerunt postmodum DD. in suis libris, vt ad notitiam omnium possit peruenire. Iulius etiam II. in regula Monialium Conceptionis, excommunicationem posuit, contra ingredientes Monasteria eiusdem Rehgionis, vt constare facile potest intuenti, & habetur in Compendio, verbo, vbi supra. Hæc sunt, quæ ante Concilium Trident. prædictum decreta, atq; constituta erant specialiter pro Monialibus S. Claræ, ac Sancti Dominici, seu prædictorum Monast. & etiam pro Monialibus Conceptionis, sed in dicto Concilio, *sess. 25. de reform. cap. 5.* generalis atque vniuersalis, pro omnibus quarumcumque Monialium Monasterijs, facta est prohibitio, vt nullus illuc ingrediatur, sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda, de quo sequens statuitur Conclusio.

Prima Conclusio.

NVlli omnino licitum est, ingredi Monialium quarumcumque Monasteria, sine Episcopi, vel Superioris licentia, in scriptis obtēta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Hæc Conclusio est expressa Concilij Trid. supradicti loco supracitato, vbi sequentia habentur verba, *ingredi autem intra septa Monasterij, nemini liceat, cuiuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerint sine Episcopi, vel Superioris licentia, in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.* Quo quidem Decreto, innouatum est, id quod statuerat multo ante tempore, Bonif. VIII. *in cap. periculoso de statu Regul. lib. 6.* dicens, *Quod nulli personæ licitum esset Monialium Monasteria introire, sine manifesta, & rationabili causa, ac de illius, ad quem pertineret, Superioris licentia.* Quæ quidem licentia, cum iuxta eiusdem Concilij præscriptum, dari non deberet, nisi tantum in casibus necessarijs, videns Gregorius XIII. hoc non adunguem, vti par erat, obseruari, supradictum Decretum confirmando, constitutionem quamdam edidit, quæ incipit, *Vbi gratia, & indulta*, qua præcepit, atque interdixit, *sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis, omnibus, & quibuscumque personis Ecclesiasticis, & secularibus, ac etiam regularibus, Ordinum quorumcumque, etiam Mendicantium, ne prætextu licentiarum ab Episcopis, vel Superioribus, quibus illas concedendi in casibus necessarijs tantum, ex Decreto Concilij Trid. tribuitur facultas, Monasteria ipsa Monialiū pro libito, sed pro necessitatibus vrgentibus dumtaxat ingredi, neve Moniales sub eisdem pœnis illos aliter admittere præsumant, non obstantibus quibuscumque, &c.* Circa quam constitutionem aduertendum est, quod præter supradictam excommunicationis pœnam, ipso facto incurrendam, à qua, à nemine nisi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo, absolutionis beneficiū possit impertiri, pro regularibus Abbatissis, necnon Abbatibus, Conuentuum, ac alijs Monasteriorum vtriusque sexus Superioribus, & personis, quocumque nomine vocentur, apponuntur plures aliæ pœnæ, nempe, *priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum suorum, ac inhabilitatis ad illa, & ad alia in posterum obtinenda, ne in Monasteria domos, & loca sua quamquam prætextu huiusmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant.* In quas quidem pœnas incidunt, atque incurrunt, quicumque ingredientes, Monasteria Monialium prædicta, sine vrgente necessitate, prætextu cuiuscumque licentiæ, & in eamdem excommunicationis pœnam, aliasque respectiue, incurrunt Moniales ipsæ, quæ in casu non necessario, virtute cuiuscumque licentiæ, aliquem præsumunt admittere. Pro quibus aduertendum est, quod quamuis admittentes aliquem intra Monasterij septa, prætextu alicuius licentiæ, supradictam excommunicationem incurrant, attamē introdu-

introducentes quempiam, non virtute alicuius licentiæ, ſed aliter (quod abſit) quamuis mortaliter, atque grauiſſime peccent, non tamen incurrunt excommunicationem poſitam, in d. Extrauaganti, nam, vt ex ipſius verbis conſtat, tantummodo loquitur de Monialibus, admittentibus illos, qui prætextu alicuius licentiæ intrare præſumunt. Quod ſi quis obijciat, longe grauius eſſe peccatum, abſque vlla prorſus ingredi licentia, quam cum Superioris licentia exhibita, & data abſque vrgenti neceſſitate: ſed Moniales admittentes prædictos, dictam excommunicationē incurrunt: ergo multo melius admittentes, & introducentes eos, qui intrant abſque vlla prorſus licentia. Conceſſo antecedenti, reſpondetur negando conſequentiā, & ratio eſt, nam excommunicatio cum ſit pœnalis, non eſt amplianda, ſed potius reſtringenda, nec extendenda ad alium caſum, etiam ſi in eo ſit ſimilis, aut etiam maior ratio. Quæ doctrina eſt Caietani *verb. excommunicatio, in princ. & in c. 47.* & Gloſſ. communiter receptæ, *in Clement. 1. de conſang. & affinitate*, pro quo etiam facit, *Decretal. in cap. quicumq. de ſent. excommun.* & Nauar. in Manu. in cap. 27. num. 51. vbi dicit circa excommunicationem multum conſideranda eſſe verba, & propter quam actionem ponitur, perpendendaq; eſt actio ex parte termini; nec extendenda eſt vltra ibi poſitam actionem. Hac de re videndus eſt Doctiſſimus Pater Frater Ildefonſus de Caſtro, libro 1. de lege pœnali, cap. 2. vbi reprehendit Abbatem *in cap. tranſlata, de Conſtitutio.* dicentem, gratis, & abſque vlla prorſus ratione, legem pœnalem poſſe extendi ad alium ſimilem caſum, propter ſimilitudinem rationis, atque connexitatem negotij in propoſito ergo caſu cū actio Monialium, quæ in extrauaganti prædicta excommunicantur, ſit admiſſio intrantium in Monaſteria, cum Superioris licentia, data tamen ſine vrgenti, & neceſſaria cauſa: videtur q; admiſſio, ſeu introductio aliorum, ſeu aliarum, quæ abſque vlla prorſus intrant licentia, cum ſit alia, atque diuerſa actio, ſupradictæ excommunicationi non ſubiacebunt, non obſtante, quod eiuſmodi actio, ſeu admiſſio, grauior ſit culpa. Cui reſolutioni, quām maxime fauet ratio, cum enim in legibus pœnalibus pœna imponatur, ex voluntate legislatorum. (Licet ex recta atq; non niſi cogente ratione ad id ipſum procedāt, ad hoc q; crimina ipſa puniantur) nulla tamen ratio cogit, vt tale, aut tale crimen, hac vel illa pœna, neceſſario puniatur, ſed hoc ex ſola legislatorum dependet voluntate, qui etſi aliquam habuerint congruentem rationem, non tamen neceſſario cogentē, vt pro hac re, talis potius pœna, quam alia ſtatuatur. Hinc fit, vt argumentum in legibus pœnalibus, non valeat à ſimili, neque ex identitate rationis, nec lex pœnalis extendenda ſit, vltra caſum per legem expreſſum, niſi forte talis extenſio per alias iuris regulas, aperte, & euidenter poſſit probari. Quod eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum.

Nota hoc valde.

Lex pœnalis non eſt amplianda, ſed reſtringen da, neque extē denda ad alia etiam ſimilem caſum, in quo ſit eadem aut maior ratio. *Caiet. verb. excommun. in prin. Gloſ. in Clem. 1. de conſang. & affin. cap. quicumq. de ſent. excōi. Nau. in Manu. c. 27. n. 5 Caſtro de lege pœna. lib. 1. cap. 2. Abbas in c. tranſlate de conſtitu.*

Secunda Concluſio.

Supradicta excommunicatio, in prædicto Concilio Tridentino poſita, ipſo facto incurritur, propter ingreſſum in quæcumque Monaſteria Monialium, quocumque nomine nuncupentur, & cuiuſcumque Ordinis, & conditionis extiterint, modo ſint ſolemniter profeſſæ. Hæc Concluſio ſatis conſtat ex ſupradictis, quæſt. 1. art. 2. §. 3. & 4. & ratio eſt, nam decretum de clauſura ſeruanda, poſitum primo, per Bonifacium VIII. *in cap. periculoſo, de ſtatu Regul. lib. 6.* innouatum autem, atque renouatum, per Concil. Trident. loco ſupracitato, omnes in vniuerſum Moniales comprehendit, cuiuſcumque Ordinis, & conditionis extiterint, & quocumque nomine nuncupentur,

Supradicta Cōcil. Trid. excōmunicatio, incurritur propter ingreſſum in quæcumque Monaſteria Monialiū, quocumque nomine nūcupentur, & cuiuſque ordinis fuerint, dūmodo ſint ſolemniter profeſſæ.

c periculoſo de ſtatu Reg. l. 6. Conc. Triden. vbi ſupra. Pius V. in Extrauag. circa Paſtoralis. Greg. XIII. in Extrauag. vbi gratia, & indulta. Nauar. lib 3. conſil. de ſtatu monac. conſ. 6. nu. 1. Greg. IX. in monu. ord. 1. impreſ. fol. 11 & 2. fol. 2. cõpen. verbo ingredi Monaſteria Monialium §. 1. Nicolaus III. in c. exijt de verb. ſignif. l. 6. Monu. ord. 1. impreſſ. fo. 10. & 2. fol. 11. Compend. vbi ſup. §. 10. Eugen. IV. in monu. ord. 1. impreſſ. f. 46. & 2. f. 42. conceſſ 47. Compen. vbi ſup. §. 17 & Collector ibid. & 2. & not. Quamuis olim quamplures datæ fuerint licentiæ, ad ingrediendum Monaſteria Monialium, omnes tamen poſtea per Pontif. fuerunt reuocatæ. Greg XIII. nialium quieti, & tranquillitati conſulere, ac omnia, quæ illas à ſpiritualium rerũ in extro. vbi cogitationes, & exercitio auocant, impedimenta tollere, periculaq. & ſcandala ab gratia, & in eis remouere cupientes, auctoritate præſentium reuocamus, & abolemus omnes, & ſingulas quaſcum-

tũr, modo ſint ſolemniter profeſſæ, vt explicarunt, & declararunt Pius V. & Gregorius XIII. in ſuis Extrauagantibus, & Conſtitutionibus, vt etiam diximus de mente Nauarr. lib. 3. conſiliorum de ſtatu Monach. conſil. 6. nu. 1. Vnde nulla poſſunt ratione excuſari, ab excommunicatione prædicta, ingredientes quarumcumque Monialium Monaſteria, abſque iuſta, & rationabili cauſa, ac de licentia Epiſcopi, vel Superioris, potentis ipſam dare, quod deberent multum aduertere, & adnotare omnes, nam hac in re, interdum, video aliquos hallucinari, & quammaxime decipi. Sed pro nobis Minoribus Fratribus aduerto, quod præter ea, quæ generaliter dicta ſunt, ſpecialiter ad idem ſeruandum tenemur ex noſtræ Regulæ præcepto, nec ſolummodo ad non ingrediendum Monaſteria Monialium S. Claræ, verum etiam, & aliarũ quarumcumque, vt expreſſe declarauit Gregorius IX. & habetur in monumentis noſtri Ordinis, primæ impreſſionis fol. 11. & 2. fol. 2. & refertur in Compendio verbo ingredi Monaſteria Monialium, §. 1. quod idem fecit Nicolaus III. in ſua ſolemni Extrauaganti, atque declaratione noſtræ Regulæ, quæ habetur, *in cap. exijt, de verb. ſign. lib. 6.* & in Monumentis noſtri Ordinis primæ impreſſionis, fol. 10. & 2. fol. 11. & refertur in ſupradicto Compendio, verbo vbi ſupra, §. 10. vbi dicit, quod verba, hac de re poſita, in noſtra Regula, generaliter ſunt intelligenda de quarumlibet Monialium Cœnobijs, cum Regula ipſa nullum excipiat. Sed ſpecialiter pro Monaſterijs Tertiariarũ Eugenius IV. ordinauit, quod in omnibus tertij Ordinis, ſororum, & Monialium Collegijs, Minores Fratres in acceſſu, & ingreſſu, ſic ſe habeant, ſicut obſeruatur in Monaſterijs S. Claræ. Habetur in monumentis primæ impreſſionis, fol. 46. & 2. fol. 42. conceſſione 47. & refertur in Compendio ſupradicto *verbo, ingredi Monaſteria Monialium, §. 17.* Circa quod quammaxime aduertere oportet, quæ ibidem à Collectore dicuntur, & infra etiam in 2. & 3. notab. vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, à quorum tractatione in præſentiarũ abſtineo, quia hac de re latiſſimum feci ſermonem, in explicatione, & declaratione noſtræ Regulæ, ne ſemel, & iterum, ſine vrgenti ratione, & cauſa, eadem dicere videar.

ARTICVLVS XI.

Vtrum ſint nunc aliquæ licentiæ validæ, ad ingrediendum Monaſteria Monialium?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

QVamuis olim, quamplures datæ fuerint licentiæ, ad ingrediendum Monaſteria Monialium, poſtea tamen omnes fuerunt reuocatæ per Summum Pontificẽ Gregoriũ XIII. & vt credo nunc, nullæ, aut quampauciſſimæ exiſtunt. Hæc Concluſio non aliter poteſt probari, quam afferendo reuocationes ſupradictas, & inprimis Gregorius XIII. in ſupradicta ſua Bulla, quæ incipit: *Vbi gratia, & indulta*, data anno Domini 1595. Idibus Iunij Pontificatus ſui anno 4. generalem ſequentem fecit reuocationem, dicens: *Vbi gratia, & indulta ab hac Sede conceſſa, ſub vſu temporis incommodum afferre noſcuntur, expedit illa ſalubri præſidentis conſilio ſummoueri. Proinde Sanctimo-*

quascumque licentias, ac facultates ingrediendi Monasteria, domos, & loca Monialium, ac etiam virorum quorumuis Ordinum, quibuſuis etiam Comitiſſis, & Marchioniſſis, Ducibus, & aliis cuiuſcumque ſtatus, & conditionis mulieribus conceſſas. Ac etiam omnes, & quaſcumque licentias, ingrediendi Monaſteria, domos, & loca ipſarum Sanctimonialium, quibuſcumque viris etiam eiuſdem ſtatus, & dignitatis, tam à prædeceſſoribus noſtris, quam etiam à nobis, & à Sedis Apoſtolicæ Legatis, aut alijs, ex quibuſuis, quamtumuis vrgentibus cauſis, ſub quibuscumque tenoribus, & etiam derogatorijs, reuocatorum reſtitutorijs, aliiſque officacioribus clauſulis irritantibusque, & alijs Decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, deq. Apoſtolica poteſtatis plenitudine, atque ad Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorumue Principum contemplationem, vel ſupplicationem, conceſſas, confirmatas, ac etiam iteratis vicibus renouatas, caſſamusq. & annullamus litteras deſuper confectas, & proceſſus habitos per eaſdem. Inhibentes eiſdem, qui illas obtinuerunt, ſub excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda, ſuper qua à nemine niſi à Romano Pont. (præterquam in mortis articulo) abſolutionis beneficium poſſit impertiri, ne ipſarum licentiarum prætextu, Monaſteria huiuſmodi, quouis modo ingredi audeant. Abbatiſſis vero, necnon Abbatibus, Conuentibus, ac alijs Monaſteriorum vtriuſque ſexus Superioribus, & perſonis, quocumque nomine vocentur, diſtricte præcipimus ſub eadem excommunicationis pœna, necnon priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum ſuorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, ne in Monaſteria, Domos, & loca ſua quemquam prætextu huiuſmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant. Non obſtantibus præmiſſis, &c. Idem Gregor. in alia ſua Bulla, data anno Domini 1584. die 8. Septembris, Pontificatus ſui anno 13. quæ incipit, *Qua Sanctimonialium*, ſimilem aliam generalem prædictarum licentiarum, & quorumcumque priuilegiorum reuocationem fecit, eſtq. tenoris ſequentis. *Qua ſanctimonialium quietem, & tranquillitatem perturbare, illarumq. mentes à ſpiritualibus ſtudijs auocare noſcuntur, noſtra nos decet conſideratione remouere. Cum igitur poſt Trid. Concilij Decretum de non ingrediendo Monialium Monaſteria, & reuocationem à nobis factam, omnium, & quarumcumque licentiarum, ingrediendi Monaſteria, Domos, ac loca Monialium quorumuis Ordinum, quibuſcumque, & quorumuis contemplatione, ac quocumque modo conceſſarum, importunis multorum precibus, aliquas huiuſmodi licentiarum, præſertim in Hiſpaniarum regnis reſtituimus, aliasquoque nouiter conceſſimus, quarum cauſa, vt piorum virorum relatione intelleximus, & ex frequentibus ſecularium mulierum viſitationibus, & colloquijs, deuotio in dictis Monaſteriis, & locis tepeſcit, debitaq. in clauſtris miniſteria paulatim remittuntur. Quare nos ijs incommodis prouidere volentes, auctoritate præſentium, reuocamus, & abolemus omnes, & quaſcumque licentias, facultates, & indulta, ingrediendi Monaſteria, domos, & loca in dictis regnis, & dominijs conſiſtentia, cuiuſcumque ſtatus, & conditionis mulieribus (præterquam ipſorum Monaſteriorum, Domorum, & locorum fundatricibus, aut dotatricibus, ſiue altricibus, necnon Marchionum, Comitum, Ducum, & Superioris gradus Principum coniugibus earumq. filiabus) etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, ſupplicatione, vel ad inſtantiam Imperatoris, Regum, Reginarum aliorumue Principum, ſeu etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia conceſſa, reſtituta, & innouata, quibuſcumque concepta formulis, necnon reuocationis, annullationis, reſtitutionis, mentis atieſtationis, derogatoriarum derogationis, irritationis, aliiſq. clauſulis, & Decretis communita, caſſamus, & annullamus litteras omnes deſuper confectas, necnon proceſſus habitos per eaſdem. & deinde omne ſequutum, ac præcipimus, & interdicimus, eiſdem mulieribus facultates, & indulta huiuſmodi habentibus, ne illorum prætextu Monaſteria, Domos, & loca prædicta amplius ingredi. Abbatiſſis vero, ac Prioriſſis, & alijs Præſidentibus dictorum Monaſteriorum, Domorum,*

Reuocatio omnium licentiarum ingrediendi Monaſteria Monialium, ac virorum facta per Greg. XIII.

Alia reuocatio licentiarũ ingrediendi prædicta Monaſteria Monialium facta per eumdẽ Greg. XIII. cum quadam modificatione, & limitatione. *Idem Gregor. XIII. in extrau. qua ſanctimonialiũ.*

& locorum, earumque Superioribus, & Prælatis, ne eas ille deinceps ingredi permittant, Qui secus fecerint, excommunicationis sententiam incurrant, à qua nemo, nisi in mortis articulo constitutus, ab alio quam à Romano Pontifice absolutionis remedium valeat obtinere, ac præterea Superiores prædicti id permittentes, sint obstantis omnibus beneficijs, dignitatibus, & officijs priuati, & ad futura inhabiles eo ipso, non obstantibus præmissis, &c. Cui quidem Gregorio XIII. succedens postea Sixtus V. similem aliam, etiam generalem, reuocationem fecit omnium licentiarum, ingrediendi Monasteria, & inibi permanendi, mulieribus secularibus concessarum, in alia sua Bulla, quæ incipit, *Sanctimonialium*, data anno 1589. die 5. Ianuarij, Pontificatus sui anno 4. quam etiam in præsentiarum libuit apponere, vt omnia, quæ ad hanc rem pertinent, simul, ac præ manibus habeantur, estq. tenoris sequentis. *Sanctimonialium, quæ relicto sæculo, Dei obsequio se dedicarunt, quieti consulere volentes, ad ea removenda, quæ Religiosum earum propositum impedirent, curam nostram libenter intendimus. Cum itaque, sicut experientia hactenus compertum est, & quotidie comprimitur, licentia ingrediendi Monasteria Monialium regnorum Hispaniarum, & inibi manendi, mulieribus secularibus concessa, regularem disciplinam Monialium quietem, & tranquillitatem perturbare, multaque, & grauia incommoda afferre consueuerint, nos huic rei prouidere volentes, Motu proprio, & ex nostra certa scientia, deq. Apostolica Sedis potestatis plenitudine, omnes, & singulas licentias, ingrediendi Monasteria Monialium dictorum regnorum, & inibi permanendi ad tempus, mulieribus cuiuscumque status, & conditionis existentibus, etiam Comitissis, Marchionissis, & Ducissis, sub quibuscumque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatorijarum derogatorijs, aliisq. fortioribus, & efficacioribus, atque insolitis clausulis, necnon irritantibus Decretis, à Sede Apostolica, & nobis concessas, quarum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus, haberi volumus pro expressis, Apostolica auctoritate tenore præsentium, reuocamus, cassamus, & irritamus, ac reuocatas, cassatas, & irritas esse decernimus, districte prohibentes mulieribus prædictis, licentias huiusmodi prætendentibus, sub excommunicationis latæ sententiæ pœna (postquam harum litterarum notitiam habuerint) à qua non possint nisi à nobis, seu Romanis Pontt. pro tempore existentibus absolui (præterquam in mortis articulo) ne Monasteria prædicta ingredi, aut inibi manere, seu stare audeant, seu præsumant; Ipsorum vero monasteriorum Abbatissis, seu Priorissis, ac Superioribus, sub eadem, ac primitiuis suarum officiorum, quæ obtinent, & inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda, ipso facto sine alia declaratione incurrendis pœnis, ne eas introducere, seu admittere, vel iam admissas quomodolibet retinere audeant, siue præsumant. Quocirca dilecto filio nostro, & dictæ Sedis in regnis Hispaniarum prædictis, pro tempore existenti Nuncio, ac dictorum Monasteriorum Prælatis, per præsentes mandamus, quatenus præsentes litteras publicari, & præmissa omnia obseruari faciant, contradictores, & rebelles, ac præmissis non parentes, per prædictas, & alias sententias, censuras, & pœnas, aliaq. opportuna iuris, & facti remedia, appellatione postposita, compescendo, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis, non obstantibus præmissis, ac quibuscumque Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrarijs quibuscumque.* Circa quas prædictorum Summorum Pontificum Bullas, & Constitutiones, censuras q. in eisdem appositas, nonnulla occurrunt dicenda, quæ vt congruentius elucidentur, vt ne iste nimium excrescat, sequenti Articulo reseruantur.

Alia generalis reuocatio facta per Sixtum V. licentiarum quarumcũque ingrediẽdi Monasteria Monialium.

Sixtus V. in extran. Sãctimonialium.

AR-

ARTICVLVS XII.

Vtrum ſint ipſo facto excommunicati, omnes in vniuerſum ingredientes Monialium Monaſteria, prætextu dictarum licentiarum, & etiam Moniales eoſdem recipientes?

HIc articulus proponitur, ad maiorem explicationem, & declarationem eorum, quæ in duobus præcedentibus ſunt dicta. Pro quorum intelligentia, præmittendum eſt, vt etiam conſtat ex litteris ſupradictis, quod quandocumque prohibetur ingreſſus intra Monialium Monaſteria, id fieri conſueuit dupliciter. Vel ſimpliciter, & abſolute, aut prætextu aliquarum licentiarum, non legitime, & cum ſufficienti ratione, & cauſa, ſiue neceſſitate, ab Epiſcopis, vel Monaſteriorum Superioribus conceſſarum, ſeu à Romanis Pontific. ſed iam reuocatarum. Pro quo Pontt. ſummi, diuerſis vtuntur clauſulis, atque verborum formis, nam quandoque nihil aliud faciunt, quam ſimpliciter, & abſolute dicere, vt nullus, ſeu nulla, ſub excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda, intra Monialium Monaſteria ingrediatur, quo modo poſita eſt excommunicatio prædicta in Concilio Trid. loco ſupracitato. Et etiam ſimili forma, appoſita eſt excommunicationis ſententia, à Iulio I I. pro Monialibus Conceptionis, in confirmatione ſuæ regulæ, præcipiendo ſtricte, vt nullus intra ſepta Monaſteriorum eorumdem ingrediatur. Interdum vero fertur excommunicatio prædicta, non quidem ſub hac forma ſimpliciter, & abſolute, ſed contra illos, qui idipſum facere præſumpſerint, quo pacto poſita reperitur, in Conſtitutionibus olim Gregorij IX. Bonifacij etiam IX. & Eugenij IV. & etiam Conſtitutionibus nuper factis, Gregorij XIII. ac Sixti V. vel contra omnes, qui Monaſteria Monialium quarumcumque intrare præſumpſerint, abſolute, vel prætextu aliquarum licentiarum, ſine ratione, & cauſa ab Epiſcopis, & Monaſteriorum Superioribus conceſſarum, aut etiam à Summis Pontt. ſed iam reuocatarum; & contra Moniales, quæ etiam eoſdem admittere præſumpſerint. Inter quos diuerſos dicendi modos, latiſſimum verſatur diſcrimen: quapropter pro maiori dictorum articulorum, & Conſtitutionum prædictarum explicatione, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Notas

Prima Concluſio.

QVandocumque in litteris Apoſtolicis, quibus aliquid prohibetur, ſiue præcipitur, præſumptionis verbum apponitur, non comprehenduntur in eadem, niſi qui peccant ex præſumptione. Hæc concluſio eſt expreſſa Caietani in ſumma, *verbo excommunicatio cap. 81.* & Cardinalis, *in Clement. 1. de priuilegijs*, & Nauar. in ſuo Manu. cap. 27. num. 74. omniumq. Doctorum, quorum doctrinam applicando ad præſens noſtrum propoſitum, dico, quod Conſtitutiones ſupradictæ, apponentes excommunicationis pœnam, contra ingredi præſumentes Monaſteria Monialium, vbicumque eiuſmodi præſumptionis, verbum apponitur, non omnes in vniuerſum excommunicantur ingredientes, ſed tantummodo ingredientes ex præſumptione, ſeu ingredi præſumentes: quo fit, vt ad hoc, vt ex vi Conſtitutionis Gregorij IX. & Eugenij IV. quiſpiam ingrediens Monaſteria S. Claræ, excommunicatus exiſtat, aut ex vi Conſtitutionis Bonifacij IX. ingrediendo Monaſteria S. Dominici, ſeu S. Catherinæ, neceſſe eſt, quod eiuſmodi ingreſſus ex præſumptione fiat, quod annotauit Caietanus loco ſupracitato, vbi poſtquam inter plures

Vbi in litteris Apoſtolic. præſumptionis verbum apponitur, non incurrunt cenſuram, niſi peccantes ex præſumptione. *Caiet. in ſum. verbo. excom. cap. 81. Card. in Clemen. 1. de priu. Nau. in Man. c. 27. nu. 74.*

Nota valde.

res alios caſus,excommunicationi ſubiacentes,prædictũ appoſuit & ſubdit, *Aduerte quod ingreſſui Monaſteriorum, dolum, & præſumptionem requirit, nam in excommunicatione, vbi in Monaſterio Monialium, Ordinis Predicatorum, prohibetur ingreſſus, apponitur verbum præſumere.* Idipſum dicit, Nauar. *in cap. ſtatuimus, num 62.* ibi explicans Extrauagantem Pij V. editã anno Domini 1566. quæ incipit, *Regularium perſonarum*, vbi prohibet mulierum omnium ingreſſum, in Monaſteria virorum, aſſerit ponderandum eſſe verbum illud, *præſumant*, in prædicta Conſtitutione poſitum, per quod videtur, Prælatos, & Monachos, admittentes mulieres,ante notitiam dictæ legis, vel poſt eã, *ſed* ante notitiam declarationis prædictæ, vel poſt eam,ſed per obliuionem illius, aut per incogitantiam,aut animi ſimplicitatem,non incurrere pœnas contra eos ibidem impoſitas,quia (inquit) *lex imponens pœnam,præſumenti facere aliquid, non includit facientem per obliuionem, incogitantiam, vel ſimplicitatem, ſine dolo.* Hæc ſupradictus Nauarr. pro quo allegat Cardinalem in ſupradicta *Clement. 1. de priuileg., quæſt. 59* communiter receptum,& per ipſum etiam allegatum in repetitione, *cap. accepta, de reſt. ſpol. oppoſit.* 8. Quæ applicando ad Moniales præd. ſimiliter videtur dicendum, quod intrantes ipſarum clauſuram, & illæ eoſdem admittentes, ante notitiam prædictæ legis, vel poſt eam, ſed per illius obliuionem, aut incogitantiam, aut animi ſimplicitatem, non incurrunt excommunicationem prædictam, quia vt dictum eſt,lex imponens pœnam,præſumenti aliquid facere,non comprehendit,facientem per obliuionem, inaduertentiam,vel ſimplicitatem,ſine dolo, iuxta doctrinam ſupradicti Card. communiter receptam.Quod tenet etiam idem Nauar. in Manu.cap.27.num.74.vbi inquit,*quod cum Papa in Bulla Cœna Domini,excommunicat præſumentes abſoluere,contra prohibitionem prædicta Bulla ab excommunicatione, abſoluens eb animi ſimplicitatem, eamdem cenſuram non incurrit.* quæ generalis erit Regula, pro aliis Extrauagantibus Gregorij XIII. & Sixti V. quibus reuocantur omnes ſupradictæ,licentiæ, & facultates prius conceſſæ ad ingrediendum Monialium Monaſteria, & excommunicantur omnes, qui earum prætextu,dicta Monaſteria ingredi præſumpſerint. De quo quidquid ſit,an etiam alias,ſeu aliunde,illuc intrantes ſint excommunicati,virtute ſupradicti decreti Concilij Trid. ſeu aliarum Conſtitutionum;attamen virtute Extrauagantium,ſiue Conſtitutionum prædictarũ, iuxta ea, quæ dicta ſunt,non comprehenduntur,nec excommunicantur,niſi intrantes ex præſumptione, & qui prætextu dictarum licentiarum ab Epiſcopis, vel Superioribus conceſſarum, ſine ſufficienti ratione, & cauſa, vel à Summis Pont. iam reuocatarum,intrare præſumpſerint.Nec etiam excommunicantur, quæcumque Moniales admittentes, ſeu (quod abſit) introducentes aliquos, intra earum clauſuram, ſed dumtaxat illæ Moniales, quæ eoſdem admittunt,prætextu præfatarum licentiarum,quod maxime eſt notandum,atque memoriæ commendandum.

Card. in Clem. 1. de priuil. q. 59. Nau. in cap. accepta de Reſtit. ſpol. opp. 8

Nau in Man. c. 27. n. 74.

Secunda Concluſio.

Ignorãtia ſemper a cenſuris excuſat, dummodo ipſa non ſit affectata, craſſa, aut ſupina.

Quamuis excommunicationis cenſura,apponatur abſolute,& ſimpliciter, & abſque aliquo præſumptionis verbo,incurraturq. ipſo facto, à ſcientibus prohibitionem factam ſub tali cenſura, ipſam tamen ignorantes,excuſantur,dummodo ignorantia non ſit affectata,craſſa, vel ſupina.Hæc concluſio, quantum ad primam ipſius partem,ſatis de ſe patet,ex ſupradictis;quantum vero ad ſecundam,eſt expreſſa ſententia Sylueſtri,*verbo excommunic. 7. n. 87.* vbi poſtquam appoſuit excommunicationem, de qua ſupra,contra ingredientes Monaſteria S.Claræ,& S.Catherinæ, addit: *ſed nota, quod ſecundum Archi-*

Sylu. verb. excom. 7. n. 87.

Archidiaconum, vbi ſententia huiuſmodi, numquam vel quaſi numquam, fuit promulgata, ſi quis ignoranter, & ſine mala intentione intrauit non in eam incideret, cum ſit ignorantia quaſi inuincibilis. Pro quo citat Antonium de Butrio, & S. Thom. & ſubdit. *intrans autem ad malefaciendum, quamuis ignorans ſententiam, & habens iuſtam cauſam ignorandi illam, non excuſatur ſecundum Petrum de Palude.* Hæc ſupradicta Syluester. Quod idem tenet D. Antoninus 3 par. ſuæ ſummæ tit. 25. cap. 7. & Angelus *verbo excommunicatio 2. caſu 47.* & Auctor libri, cui titulus, Clypeus Iacratum Monialium, quamuis diſcedat à ſupradictis in vltimo ipſorum dicto, quo dicunt, quod nulla ignorantia excuſat intrantem, cauſa & animo malefaciendi; nam (inquit) adhuc in iſto caſu, ſi ignorantia non ſit craſſa, vt dictum eſt, non incurritur cenſura prædicta. Nam propter acceſſum intentionis corruptæ, male faciendi, ſufficiens eſt pœna diuinæ legis, ſcilicet peccare mortaliter, obligari ad pœnam æternam, abſque eo, quod addatur pœna legis poſitiuæ, quam tranſgredions ignorabat; pro quo citat Angelum de Clauaſio, *vbi ſupra, & Summam Roſellam, verbo ignorantia.* Sed quidquid de hoc ſit, quod in propoſito caſu, excommunicationis cenſura, non incurratur, probatur hac ratione efficaciſſima, & vt videtur, euidentiſſima: nam habens ignorantiam prædictam à peccato excuſatur: ergo, & excuſabitur etiam ab excommunicatione. Conſequentia inde patet, nam excommunicatio ſemper præſupponit peccatum mortale, nec infligitur, aut incurritur niſi propter culpam mortalem. Quibus omnibus addunt quidam, quod etiamſi quis ſciens cenſuram, & ſeruari ſolitam, bona fide ingrederetur aliquod Monaſterium Monialium, ex aliqua apparenti (quamuis inſufficienti ratione) exiſtimans ſe iuſtam habere ingrediendi cauſam, & in illo particulari caſu ingredi ſibi licere, ſimul habens in corde, quod ſi ſciret huiuſmodi ingreſſum, eſſe peccatum, aut cauſam eſſe inſufficientem, nullo modo ingrederetur, dicunt, quod ſic ingrediens, in tali caſu, à mortali culpa, atque à fortiori ab excommunicatione, & cenſura excuſaretur: quia ad hoc, vt habens bonam fidē, à peccato excuſetur, ſufficit cauſa rationabilis vera, aut ſaltim bona fides vera exiſtimara, quam (inquiunt) ſupradictus in propoſito caſu habens, ab excommunicatione etiam excuſaretur propter rationem dictam; nam ipſa nullo modo incurritur, vbi non adeſt peccatum mortale. Supradicta omnia tenet expreſſe Nauarr. in ſuo Manu. cap. 27. num. 109. vbi dicit, *quod qui intrant Monaſteria S. Clarę, & S. Catherinę de Siena, ductі ignorantia iuſtę, vel quaſi iuſtę, excommunicationem à Romanis Pontificibus latam non incurrunt, nec etiam, qui ſciens ingreditur, ſed perſuaſus, cauſam ob quam ingreditur eſſe iuſtam.* Hæc Nauarr. vbi ſupra.

D. Antoni. 3. p. ſum. tit. 25. c. 7.

Ang. verb. 12 com. 7. caſu 47

Clypeus Monialium.

Ang. vbi ſup. ſumm. Roſel. verb. ignoran.

Nota, hoc valde.

Nau. in Man. c. 27. nu. 109.

Tertia Concluſio.

Inſuper dictis Extrauagantibus, Gregorij XIII. ac Sixti V. quamuis generaliter prohibetur, ingreſſus quorumcumque virorum, vel mulierum, in monaſteria Monialium, & ingredientes pœnam excommunicationis incurrant ipſo facto, Sedi Apoſtolicæ reſeruatam, necnon pœna, priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum ſuorum, ac inhabilitatis ad illa, & ad alia in poſterum obtinenda, imponatur Abbatiſſis, & Abbatibus Conuentuum, & alijs Monaſteriorum vtriuſque ſexus Superioribus, Prælatis, & Prioribus, quocumque nomine nuncupentur, quocumque prætextu dictarum licentiarum, facultatem ingrediēdi facientibus, vel permittentibus, non tamen eadem pœna imponitur, Monachis ſiue Monialibus ipſis priuatis,

Cenſura contra Religioſas prædictas, comprehendunt Superiores, atque Prælatos, non vero ſubditos.

atque in particulari, prædictas personas ad dicta Monasteria admittentibus. Hæc conclusio, satis constare potest intuenti litteram prædictarum Constitutionum. Quo fit, vt Monachæ particulares, admittentes personas prædictas ad dicta Monasteria, quamuis mortaliter, atque grauissime peccent, tamen non incidunt in pœnas prædictas, sed tantum earum Præpositæ, & Superiores idipsum consentientes, & permittentes. Nec prædictis obstat, verbum *Conuentibus*, ibidē appositum, quo significare videtur, quascumq. etiam singulares personas Monialiū, ipsius Conuentus, admittentes aliquē ad clausuram, prædictas pœnas, & censuras incurrere, nam verbū *Conuentuum*, ibi nō significat singulares personas, iuxta ea quæ tradit Syluester, *in sum. verb. relig. 8. num. 1.* & Nauarr. de indulgentijs. norab. 8. nu. 1. & 14. Nec *Conuentus* ibi significat multitudinem Monialium in vnum congregatarum, alias omnes remanerent excommunicatæ, quod non est dicendum, sed intelliguntur Abbatissæ, Abbates, & Superiores, & maiores Conuentus, culpabiles in dicta permissione reperti, iuxta ea, quæ tradit, *Gloss. in cap. Romani. §. in vniuersitatem, verbo culpabiles, de sent. excommun. lib. 6.* per textum *singularem ibi*, quod in specie tradunt DD. communiter, cum Archidiacono, *in cap. de liberatione, de officio delegati. lib. 6.* Et quidem quod non loquantur Pontifices, de personis particularibus, sed de personis communibus, Abbatissis, Abbatibus & Conuentuum Superioribus, satis clare patet ex verborum contextu. Sed cum hoc tamen stat, vt dixi, quod aliæ etiam peccabunt admittentes, & quod excōmunicationis pœna, ipso facto incurrenda imponitur, contra singulares ipsas personas, præsumptuose, aut sine iusta, & legitima causa, prædicta Monialium Monasteria ingredientes, ex vi decreti iupradicti Concil. Trid. aliarumq. summorum Pontificum Constitutionum, ni forsan excusentur propter ignorantiam, de qua supra. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Sylu. verb. Religio. 8. nu. 1. Nauarr. de indulg nota. 8 nu. 1. & 14.

Gloss in c. Roman. §. in vniuersitatem verb. culpab. de sent. excō. DD. communiter in c. deliber. de offic. deleg lib. 6.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Cardinales, ingredi possint Monasteria quarumcumque Monialium, etiam S. Clarae

Monu. Ord. 1 impref. 288. & 2 fo. 317. Cōpen. vero. ingredi Mon. Monialium.

PRo huius Articuli intelligentia præmitto, quod Cardinales olim, iuxta regulam Sanctæ Clarę, ordinatam per Vrbanum IV. ingredi poterant ipsarum Monasteria. Habetur enim in dicta ipsarum regula, & refertur in Monumentis nostri Ordinis, primæ impressionis fol. 288. & secundæ fol. 317. & habetur etiam in Compendio, *verbo, ingredi Monasteria Monialium, quod si quis, de Sancta Romana Ecclesia Cardinalibus, ad aliquod Monasterium huiusmodi Religionis aliquando venerit, & intra clausturam voluerit ingredi, cum reuerentia quidem, & deuotione suscipiatur, sed rogetur, vt cum paucioribus socijs debeat introire.* Quibus verbis, datur intelligi, quod Cardinales prædicti, habebant tunc temporis, generalem atque vniuersalem licentiam, & facultatem, ingrediendi quarumcumque Monialium Monasteria; siquidem dicitur, vt admittantur in Monasterijs Sanctæ Clarę, quæ, vt dictum est, strictiorem habent clausuram, præ omnibus alijs. Sed quidquid de hoc sit, crediderim eiusmodi priuilegia, iam esse per Conc. Trid. reuocata, & per alias summorum Pontificum Constitutiones. Vnde in contrarium, sequens statuitur conclusio.

Cardinales olim facultatē habebāt ingrediendi Monasteria, quarumcumq. Monialium.

Con-

Concluſio.

NOn licet, etiam S. R. E. Cardinalibus, Monalium Monaſteria, & maxime S. Claræ introire, ſine Apoſtolicæ Sedis licentia ſpeciali, aut niſi ipſa ſint ipſis aliqua ratione ſubiecta, & in caſibus neceſſarijs. Hæc concluſio, vt videtur, ſatis colligitur ex dictis, in Concil. Tridentino *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 5.* vbi ſequentia verba habentur. *ingredi autem intra ſepta Monaſterij, nemini liceat, cuiuſcumque generis, aut conditionis, ſexus vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia, in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda,* & ſubditur. *Dare autem tantum Epiſcopus, vel Superior, licentiam debet, in caſibus neceſſarijs, nec alius illo modo poſſit, etiam vegare cuiuſcumque facultatis, vel indulti, hactenus conceſſi, vel in poſterum concedendi.* Hæc Concilium prædictum. Quod fuit dictum conformiter ad ea, quæ dixerat prius, Bonifacius VIII. *in cap. Periculoſa, de ſtatu Regul. lib. 6.* ibi, *Nulla aliquatenus inhoneſta perſona, nec etiam honeſta (niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius ad quam pertinuerit ſpeciali licentia) ingreſſui, vel acceſſui ad eaſdem ſeilicet Monialis, pateat.* Quod Pius Quintus innouauit in ſua Extrauaganti, quæ incipit, *Circa Paſtoralis.* & Gregorius XIII. adhuc expreſſius, in ſuis etiam Extrauagantibus, quarum prima incipit, *Vbi gratia, & indulta.* ſecunda vero, *Quæ ſanctiſſimorum*, vbi reuocat omnes licentias, ingrediendi Monialium Monaſteria. Et vt non dicatur, quod prædicti S. R. E. Cardinales, & Epiſcopi, & Superiores Prælati, non comprehenduntur ibidem, aliam etiam edidit Extrauagantem, quæ incipit: *Dubys, quæ emergunt*, vbi idipſum inſinuauit, & declarauit, qualiter omnes, eiuſmodi vti debent facultate, ſi quam habent, ingrediendi Monaſteria Monialium. Quam Conſtitutionem expreſſius referemus, ſtatim in ſequenti Articulo, agendo de Epiſcopis, & de omnibus in vniuerſum Monialium Superioribus, atq; Prælatis, vt cómodius habeatur, & videantur ibidē. Pro nunc autem dixiſſe ſufficiat, quod S. R. E. Card. ſi non ſunt Monialium Prælati ordinarij, non poſſunt earum ingredi Monaſteria, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia; & in caſu quo ipſa ſint eiſdem ſubiecta; non etiam ingredi poſſunt, niſi in caſibus neceſſarijs, vt amplius dicemus ſtatim.

Etiam S. R. E. Cardinales, nō ingredi poſſunt Monialiū Monaſteria, ſine ſummi Pontificis licētia ſpeciali, aut niſi ſint illis ſubiectæ, idq; in caſibus neceſſarijs. *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de refor. c. 5.* *c. Periculoſa, de Statu Reg. lib. 6.* *Pius V. in Extranag. Circa Paſtor.* *Greg. XIII. in Extraua. vbi gratia, & indulta, & extra. quæ ſanct. Simon.* *Et extraua. Dubys, quæ emergunt.*

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Epiſcopi ingredi poſſint, quorumuis Monialium Monaſteria, pro libito, aut ſaltim viſitationis gratia, ſeu aliquo alio titulo?

HAnc quæſtionem, atque difficultatem, mouet Nau. lib. 3. conſiliorū, de ſtatu Monach. conſilio. 9. vbi pro ſuo more, ipſam docte, atque erudite ſatis, tractat, & hinc inde difficultat, atq; difficilem reddit, pro parte affirmatiua aliqua proponendo argumenta, quorum eſt primum. Nam nullo expreſſo iure, videtur prohibitum, Epiſcopis, & Superioribus; atque Prælatis, ne etiam pro libito ſuarum Monialium Monaſteria ingrediantur. Secundo, nam cui conceditur, quod eſt plus, multo magis conceſſum eſſe videtur

Nau. lib. 3. conſ. de Statu Mona. conſ. 9.

Pro parte affirmatiua Primū Argum.

videtur, id quod est minus, argumento deducto, *ex cap. cui licet, de Regul. lib 6. cum suis Concordantijs*: sed prædicti Episcopi, & Superiores Prælati, ex iusta causa, dare possunt licentiam ingrediendi Monialium Monasteria alijs, vt constat ex supradicto Decreto Concilij Trident. *sess. 25. de reformat. cap. 5.* quod & *Pius V. & Gregorius XIII.* in suis Constitutionibus, & Extrauagantibus, tamquam certum præsupponuntiergo etiam ipsi, hac in re, possunt seipsos licentiare, seu potius sibi ipsis licentiam concedere, atque sine vlla prorsus licentia intrare pro libito, aut maxime visitationis gratia. Pro parte vero negatiua affert textum expressum, *in d. cap. Periculoso, de Statu Regul. lib. 6.* in illis verbis, *nulli aliquatenus inhonesta persona, nec etiam honesta (nisi rationabilis, & manifesta causa existat, ac de illius ad quem pertinuerit Specialis licentia) ingressus, vel accessus ad eadem, scilicet Monasteria, pateat.* Quam Bonifacij VIII. Decretalem, Concil. Tridentinum *sess. 25. de reform. cap. 5.* innouauit, in illis verbis, *ingredi autem intra septa Monasterij nemini liceat, cuiuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel Superioris licentia, in scriptis obtenta: sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda*, Et subditur, *dare autem tantum Episcopus, vel Superior licentiam debet in casibus necessarijs, nec alias vllo modo possit, etiam vigore cuiuscumque facultatis, vel indulti, hactenus concessi, vel in posterum concedendi*. Quod decretum, vt dictum est in præcedenti articulo, Pius V. & Gregorius XIII. innouarunt, atque suis Constitutionibus, & Extrauagant. inuiolabiliter obseruari statuerunt, addentes, *vt nulla persona, etiam Ecclesiastica, cuiuscumque gradus, & conditionis fuerit, etiam de Superiorum licentia, Monialium Monasteria prædicta ingrediatur, nisi in casibus necessarijs, seu pro necessitatibus vrgentibus.* a quo Decreto, vt videtur, non excluduntur Episcopi, & Superiores Prælati, quinuero in eodem includuntur, in illis verbis, *cuiuscumque conditionis extiterint*. Secundo probat id ipsum, quia vbi est eadem ratio, idem esse ius est censendum, *iuxta legem illud. ff. ad l. Aquilam, cum multis similibus*, valetq. argumentum, à simili iuxta, *l. non possunt. ff. de legibus*: sed eadem, aut saltem similis, quoad hoc, ratio dictat, vt Episcopi, & Superiores Prælati, Monialium Monasteria non ingrediantur: ergo etiam ipsi in decreto prædicto, & supradictis Constitutionibus includuntur. Hæc sunt, quæ hinc inde, pro vtraque contradictionis parte, adducit prædictus Nauarr. loco supracitato. Vt autem liquidum fiat, ac præ manibus habeatur, quid hac in re tenendum est, atque in praxi obseruandum, sequentes statuo conclusiones.

ex cap. cui licet de Reg. tur. li. 6.

Concil. Trid. sess. 25. de reform. c. 5.

Pius V. & Greg. vbi sup.

Pro parte negatiua.

Primũ Argum.

c. Pericul. de Statu Reg. l. 6

Concil. Trid. sess. 25. de reform. c. 5.

Pius V. & Greg. XIII. vbi supra.

Secundũ Arg.

Lege illud. ff. ad legẽ Aquil. non possunt ff. deleg.

Prima Conclusio.

Certissimũ est, quod Episcopi, & Superiores Prælati, ingredi possunt Monialium Monasteria sibi subiecta, in casibus necessarijs, & Visitationis gratia, seu alterius rei similis. Hæc conclusio est certa, & manifesta, & fere nulla indiget probatione, nam cum ipsi possint cum alijs dispensare, in casibus necessarijs, & pro necessitatibus vrgentibus, vt superque satis constat ex supradictis, dubium non est, quod etiam dispensare possint cum seipsis, vt tenet communis opinio, sed specialiter Caietanus cum suo Diuo Thoma, prima secundæ quæstione 96. artic. 5. & probat latissime Corduba lib. 5. iui quæstionarij quæst. 31. qua de re videatur Nauarr. in supradicto consilio, num. 5. vbi, & asserit, quod prædicti Episcopi, & Superiores Prælati, intrare possunt, supradicta Monialium Monasteria sibi subiecta, sine alicuius Superioris

Certissimũ est, quod Episcopi, & Superiores Prælati, ingredi possunt suarũ Monialium Monasteria in casibus necessarijs.

Caiet. cum D. Tho. s. 2. q. 96 art. 5.

Cord. li. 5. sui quæst. q. 31.

Nau. vbi sup. nu. 3.

rioris licentia, quatiuis id iure communi non sit expressum, aut specialiter cautum, dummodo intrent pro tam urgenti necessitate, pro quanta ipsi ad intrandum licentiam possint dare alijs. Quod probat per supradicta duo argumenta, adducta pro parte affirmativa, & præterea quia sicuti *in cap. fin. de pœnitentijs & remiss.* statutum fuit, vt Episcopi, & alij Superiores Prælati exempti, possent eligere Confessorem prouidum, absque licentia Superioris, ne prę nimia dilatione, salus animæ periclitetur, sic etiam videtur dicendum, ipsos intrare posse Monialium Monasteria sibi subiecta, ne prę nimia dilatione prouisio eiidem suis deficiat necessitatibus, idq; absque alicuius Superioris licentia. Videatur hac da re Nauarr. vbi supra.

c. fin. de pœn. & remiss.

Secunda Conclusio.

Certissimum etiam est, quod Episcopi, & Superiores Prælati, intrare non possunt Monialium Monasteria, etiam sibi subiecta, sine iusta, & legitima causa, atque vrgenti necessitate. Hæc etiam Conclusio (vt credo) est omnium DD. communis; eamq. tenet expresse supradictus Nauar. in prædicto consilio, num. 2. quam, & probat ex argumentis supra adductis pro parte negatiua: & præterea, ne contrarium asserentes cogamur dicere, quod etiam Vicarius Generalis, seu Prouisor Episcoporum, idipsum possit facere pro libito, cum vnam, & eamdem iurisdictionem habeat, quam habet Episcopus, & ita Monialium Monasteria sine sibi subiecta, ac ipsi Episcopo, cum sit vnum, & idem tribunal vtriusque, iuxta, *cap. 1. de Constitut. lib. 6.* & etiam Visitatoris, & Vicarij Visitatoris, iuxta, *cap. 1. ne Sede vacante*, quod menti prædictarum Constitutionum, omnino videtur repugnare. Sed quid moror in re adeo clara, & manifesta, cum Greg. XIII. in sua Bulla, sine Extrauaganti, quæ incipit, *Dubijs, quæ emerguntˌ* data, 23. *Decembris anno* 1581. omnem hanc dubitationem, seu rationem dubitandi abstulerit, declarando, qualiter Episcopi, & Superiores Prælati ordinarij, vti debet facultate prædicta ingrediendi Monasteria Monialium? Quã Extrauag. quia illius etiam habere notitiam oportet; libuit in præsentiarũ adducere, quæ est tenoris sequentis: *Dubijs, quæ emerguntˌ declarationis remedium expedit adhiberi. Cum igitur supra eo, quod optima primum ratione Concilium sanxit Trid. deinde in Constitutione felicis record. Pij Papæ V. prædecessoris nostri, nonis Iulij Pontificatus sui anno 3. atque item nostra, Idibus Iunij Pontificatus nostri anno 4. editis, fuit prouisum, ne eas in posterum; nisi in casibus necessarijs, septa Monasteriorum Monialium ingredi concederetur licentia, à nonnullis fuisse dubitatum fertur, circa personas, quæ alterius quã id licentia non indigent, sed sua auctoritate officij ruuntur, an liceat eis prohibito sua voluntatis, huius modi septa ingredi, vel potius seruare debeant ipsi quoque regulam à Concilio præscriptam, nos omnis hæsitationis materiam tollere, & viam scandalis precludere, ac sanctimonialium quieti consulere volentes, harum tenore auctoritate Apostolica declaramus, Prælatos omnes, tam seculares, quam regulares, quibus cuiuis, & regimen Monasteriorum Monialium quouis modo incumbit, facultate sibi ex officio attributa, ingrediendi Monasteria predicta, ita demum vti posse, si id faciant in casibus necessarijs, & à paucis, quæ senioribus, ac religiosis personis comitati, quo circa vniuersos, & singulos Episcopali, seu maioris etiam Cardinalatus dignitate præditos, nec non quorumuis Ordinum Abbates, Præpositos, Priores, Ministros, & alios quoscumque Superiores Regulares, serio monemus, vt facultate huiusmodi, qui eam habent, præterquam in casibus, vt præfertur necessarijs, nisi quam vtantur: quod si contra fecerint, eadem auctoritate Apostolica statuimus, atque decernimus, qui Pontificalis dignitatis fuerint, eos pro prima vice, qua contra fecerint, ingressu Ecclesiæ*

Certissimũ etiã est, quod Epi, & Superiores, Prælati intrare nõ possunt Monialiũ Monasteria etiã sibi subiecta, absq; iusta, & legitima causa. Nau. vbi sup. num. 2.

c. 2. de const. lib. 6.

c. 1. ne Sede vacante.

Greg. XIII. in Extra. Dubijs, q̃ emergũt Notan. Constitutionẽ Greg. XIII. circa modũ quo Episcopi, & Superiores, Prælati, Ordinarij, vti debent facultate, quam habent, ingrediendi Monasteria Monial.

interdictus, præfecturâ, & munere Pontificali, & à diuinis suspensus, ac denunciatus, & excommunicatus existens, Regularés vero omni officio, ac ministerio priuatus, excommunicationi similiter subiacens, non obstantibus quibuscumque, &c. Ex qua dicta Extrauaganti, atque Constitutione, probatur apertissime secunda hæc conclusio, & prima superius posita, amplius confirmatur, superq. satis colligitur, quod Episcopi prædicti, intrare non possunt, in Monasteria Monialium non sibi subiecta, postquam, vt ex prædictis constat, eam in sibi subiecta Monasteria, intrare non possunt, absque legitima, & sufficienti causa, vrgentique necessitate, quod adhuc expressius tenet Nauar. *in d. cap. Statutum, num. 39.* vbi postquam retulit Decretalem supradictam, Bonifacij VIII. positam, *in d. cap. Periculoso, de Statu Regular. lib. 6.* innouatam per Concilium Tridentinum, *sess. 25. de reform. cap. 5.* inquit, fuisse dubitatum, an Canon ibidem positus includat Episcopos ingredientes Monasteria sibi non subdita, sine licentia in eo contenta, & inquit, responsum à se fuisse, affirmatiue, propter rationes superius dictas.

Nota hoc valde.

Nau. in cap. Statutum. n. 35. c. Periculi. de Statu Regul. lib 6 Conc. Triden. sess 25. de reform. c. 5.

Sed quia aliqui interdum Episcopi, præcendunt sibi licere ingredi, supradicta Monialium Monasteria sibi non subdita, prætextu Decreti Concilij Trident. loco supracitato, *quo vniuersis Episcopis sub obtestatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis aeternæ præcipitur, vt in omnibus Monasterijs sibi subiectis, Ordinarijs, in aliys vero Sedis Apostolicæ auctoritate, clausuram sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari maxime procurent, inobedientes, atque contradictores per censuras Ecclesiasticas, aliasq. pœnas, quacumque appellatione postposita compescendo, &c.* Ex quo Concilij Decreto colligunt, aut certe colligere volunt, aliqui Episcopi, & possunt ingredi Monasteria Monialium, etiam exempta, Prælatisq. Regularibus subiecta, ad videndum, vtrum ipsarum clausura sit collapsa. Ne hac in re decipiantur, sequentem statuo conclusionem, certissime tenendam.

Concil. Trid. vbi supra.

Episcopi ingredi nullo modo possunt Monialium Monasteria sibi subiecta, prætextu videndi clausuram violatam, dummodo id solum in casu hic ponat. *c. Periculi. de Statu Reg. li. 6.*

Tertia Conclusio.

Ingredi nullo modo licet Episcopis, Monialium Monasteria exempta, Prælatisq. Regularibus subiecta, etiam prætextu videndi, an violata ibidem fuerit clausura, nisi solummodo in casu quo publice constaret, ipsam esse violatam, nec in tali casu, nisi postquam eadem de re, semel, & iterum admonuerint ipsarum Monialium Prælatos, Ordinarios. Hæc conclusio satis constat ex ijs, quæ habentur, *in cap. Periculosa, de Statu Regul. lib. 6. §. & quoniam*, vbi cura reparandi clausuram in Monasterijs, Prælatis Regularibus subiectis, ipsis conceditur, in illis verbis, *Abbates vero & alij nam exempti, quam non exempti Prælati Ecclesiorum, Monasteriorum, & Ordinum quorumcumque, Monasteria ipsarum, moniales sibi subiectas, de clausura, cum inuenerint, vbi non est, ipsorum Monasteriorum exemplis procurent, &c.* Per quæ verba, satis datur intelligi, quod hoc ipsorum, non autem Episcoporum officio incumbat; neque Concilium Tridentinum prædictum, aliud intendit loco supracitato, nam nihil aliud facit ibidem, quam innouare Bonifacij VIII. Decretalem prædictam, & certum est, quod Constitutio innouans, iuxta terminos Constitutionis innouatæ, debet intelligi, & explicari, vt tradunt omnes Doctores communiter, *in Authentico, qua innouat. §. unde versus in illis, collatione 3.* & Nauarr. latissime, *de datis, & promissis notab. 3. in num. 6.* in fine. Nec dictis obstat, quod Concilium generaliter loquatur, non distinguendo, de Monasterijs immediate subiectis Sedi Apostolicæ, & de alijs, Prælatis Regularibus subiectis, nam quamuis id ita sit, recedendū non est à Constitutione antiqua, nisi quatenus per nouam reperitur contrarij, vt habetur

Constitutio innouans, iuxta terminos innouatę est intelligenda, & interpretanda. *Auth. qua innouat. §. unde versus in illis collat. 3. Nau. de datis & promiss. nu. 6. in fine.*

habetur in iure, *in l. præcipimus. C. de appellat.* & posterior lex primam non tollit, nisi eam expresse tollat, aut nisi sit ei contraria, vt habetur *in cap. 1. de Constitutio. lib. 6. Et in d. cap. Periculoso, §. & quoniam.* manifeste exprimitur differentia prædicta, vt patebit intuenti, *præcipiendo Episcopis, vt in Monasteriis Monialium sibi ordinario iure subiectis, sua auctoritate, in iis vero, qua ad Romanam immediate spectant Ecclesiam, Sedis Apostolica auctoritate, reparari procurent clausuram*, & postmodum, *idipsum præcipit Abbatibus, aliisque Prælatis, respectu Monialium sibi subditarum*, & in fine capituli concludendo dicit, *per hoc autem in Monasteriis exemptis, Ordinarij locorum nullam sibi credant iurisdictionem, vel potestatem aliquatenus attributam.* Vnde concludendo dicendum est; quod Episcopi prædicti, intrare non possunt in Monialium Monasteria non sibi subiecta, ad videndum quomodo clausura ibi se habeat, & an sit violata, nec ne? neque in hisce rebus vllo modo possunt, aut debēt se intromittere, nisi solùmodo in casu, quo viderint in aliquo Monasterio, quod dicta clausura, publice fuerit violata, & quod Moniales, quæ sunt quasi lapides sanctuarij (vt inquit Propheta) dispersæ sint in capite omnium platearum. In tali inquam casu debent Episcopi prædicti, eiusmodi Monasterij Prælatum admonere, vt ipsius curam gerat, & clausura reparetur, & instauretur; ac sanctimoniales contineantur in officio; quod si facere contempserit, aut neglexerit, in eo casu, tamquam Sedis Apostolicæ delegati, ob ipsorum defectum, auctoritate Apostolica, ipsum Episcopi poterunt efficere; ipsorumq. negligentiam supplere. Et hoc est, nihilq. amplius; quod in prædicto decreto Conc. Trid. præscribitur, quod est maxime notandum, atque memoriæ commendandum.

Lege præcip. c. de appell. c. de constit. lib. 6.

Quarta Conclusio.

Non etiam possunt prædicti Episcopi, intrare clausura Monialium, pro consecratione, seu benedictione Sororum, nec pro ipsarum confirmatione. Pro huius conclusionis intelligentia, simul, & probatione, aduertendū est, q. quāuis in Regula S. Claræ, quā Vrbanus IV. instituit, olim habebatur, *quod si forte pro consecratione, vel benedictione sororum, vel alio modo, concessum fuerit Episcopo alicui, Missam interius celebrare aliquando; quampaucioribus, & honestioribus potuerit socijs, sit contentus, & ministris, & hoc quoque ipsum alicui rarius concedatur.* Sed tamen hæc concessio, siue priuilegium, vt certo creditur, abrogatum est per Concilium Tridentinum: loco supracitato, vbi stricte præcipitur, vt nullus intra Monialium Monasteria ingrediatur, nisi in casibus necessarijs, vigore cuiuscumque facultatis; vel indulti, hactenus concessi, vel in posterum concedendi: & cetum est, quod casus in dicta conclusione contenti, necessarij non sunt, cum satis commode possint supradicti Domini Episcopi, consecrare, benedicere, aut etiam confirmare Moniales, seruata, & non violata ipsarum clausura, consecrando, benedicendo, vel confirmando ipsas, per feneſtram deputatam ad imponendum eisdem velum. Vnde hoc titulo, aut sub isto prætextu, minime licet, supradictis Episcopis ingredi Monialium Monasteria etiam eisdem subiecta. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Episcopi intrare non possunt Monialium clausurā, pro consecratione, seu benedictione Monialiū, neq; pro ipsarū cōfirmatione. *Vrbanus IV. in 2. Reg. Monial. S. Claræ.*

ARTICVLVS XV.

Vtrum Generalis Minister, nostri sacri Ordinis Minorum, & Prouinciales, atque Visitatores, ingredi possint Monasteria Monialium S. Clarę, & aliarum sibi subditarum, in aliquibus casibus?

Vrb. IV. in 2. Reg. Man. S. Clar. Monu. Ord. 1. impr. fol. 288. & 2. f. 317. Comp. verb. ingred. Monast. Mon. §. 7. rub. 18.

PRo huius Articuli intelligentia, simul atque resolutione, suppono, quod in Regula dictarum Monialium S. Clarę, ordinata per Vrbanum IV. quę habetur in monumentis Ord. primę impressionis fol. 288. & 2. fo. 317, & refertur in Compendio priuilegiorum, *verb. ingredi Monast. Monialium S. 7. rub. 18.* referuntur quędam pertinentia, ad ingressum personarum, in Monasteria prędictarum Monialium, de quibus statim fiet sermo, sed inter alia habentur nonnulla, spectantia ad Generalem Ministrum, & ad Prouinciales, atque Visitatores ipsarum, quę etiam nunc sunt in praxi. Et vt distincte, atque præ manibus habeantur, distribuere ea libuit in sequentes conclusiones, & loquendo primum, de Generali Ministro, sit prima conclusio.

Quando Generalis Minister Ordinis Minorum, Monasteria S. Clarę possit introire, & cū quibus sotijs.

Prima Conclusio.

LIcitum est Generali Ministro Ord. Fratrum Minorum ingredi Monasteria Monialium S. Clarę, quando ibidem celebrare voluerit, vel proponere Sororibus verbum Dei, cum quatuor, vel quinque fratribus ipsius Ordinis, si quando ei videbitur expedire. Hæc conclusio habetur expressa, vbi supra, & communiter obseruatur in praxi, quamquā raro, & ea qua decet religiosa modestia. Sed loquendo de Prouincialibus Ministris, atque Visitatoribus, sit secunda conclusio.

Prouinciales Ministri, atque Visitatores, qñ possint Monasteria introire, & cum quibus sotijs.

Secunda Conclusio.

Prouinciales Ministri, atque Visitatores, visitationis gratia, possunt intrare Monasteria Monialium S. Clarę, & aliarum sibi subditarum, comitati duobus, aut tribus socijs. Hæc conclusio habetur expressa, vbi supra. Quanquam ad Prouinciales in illis verbis, quæ habentur in prædicta Regula, ibi *alius autem Prælatus, cui aliquando forte de licentia Sedis Apostolicæ, vel dicti Cardinalis intrare licuerit, duobus, vel tribus tantum religiosis, & honestis socijs sit contentus.* Quæ quidem verba explicans Pater Frater Antonius de Corduba, in Additionibus ad prædictum Compendium, *verbo ingredi Monasteria Monialium, in princ. §. 6. & 7.* quamuis in ea sit opinione, & sententia, vt credat, ipsa non esse intelligenda de Prælatis nostri sacri Ordinis Minorum, sed de alijs, nempe de Episcopis, aut si forte alicui aliquando data fuerit licentia, per Sedem Apostolicam, vt intrare possit prædictarum Monialium Monasteria, quod & aliquibus rationibus comprobat, siue probare contendit: at meo quidem iudicio, frustra in ea re laborat, nam, & intelligi possunt de Episcopis, ad subeunda munera, & officia superius dicta, tempore quo licitum sibi erat ingredi prædictarum Monialium Monasteria, & etiam de alijs Prælatis, si forte aliquando de licentia Sedis Apostolicæ, idipsum sibi fuisset concessum, & nihilominus, intelligi etiam possunt, de prædictis Ministris Prouincialibus, nostri sacri Ordinis, quibus iure ordinario, ipsæ Moniales fuerint subiectæ. Nec obstat, quod communiter, & regulariter loquendo, dicti Prouinciales, non intrant, nisi visitationis gratia, & infra in rub. 24. eiusdem regulæ, apponitur similis cōceſſio pro Visitatorib. Monasteriorū prædictarū Monialium S. Clarę; nam dico, quod id fuit appositū, pro alio differenti casu, si quando ad intrandum prędicta Monasteria, in casu non sibi permisso, habuissent

buissent à Sede Apostolica facultatem, in quo (vt ibidem dicitur) duobus, vel tribus tantũ religiosis & honestis socijs debent esse contenti. Sed quidquid de hoc sit; aduertendum est, & prædicta Monialium Monasteria, ingredi possunt supradicti Prouinciales ministri, quemadmodum & omnes alij Visitatores; de quibus, vt dixi, specialis habetur concessio in eadem regula, in rubr. 24. vbi ad hoc propositum, sequentia ponuntur verba: *Visitator Monialium S. Clarę, quando Monasterij clausuram, ad visitandum intrauerit, duos religiosos & idoneos socios secum ducat, qui videlicet socij simul maneant, & dum fuerint intra clausuram, ab inuicem nullatenus separentur.*

Habetur hęc concessio in Monumentis Ordinis, primę impressionis, fol. 286. & secundę, fol. 296. & refertur in Compendio vbi supra. §. 8. Circa quam concessionem, aduertit Priuilegiorum Collector, & virtute huius facultatis, & sub hoc titulo, solũmodo ingrediũtur ijs temporibus nostri Prouinciales Ministri, in Monasterijs S. Clarę suarum Prouinciarum, super quę habent gubernationem, commissam à Summo Pontifice, & similiter Commissarij, quibus ipsi Ministri, Prouinciales, aut Generales mittunt suo nomine ad visitandum prędictas Moniales. Circa concessionem supradictam, & socioru numerum, quos Prouinciales, aut Visitatores prædicti, secum possunt deferre, cum intrant in prædicta Monasteria, nonnulla insurgit difficultas, & ea est, An ipsi debeant tantum esse duo, vel possint esse tres? Et ratio dubitandi est: nam in priori loco habetur, quod duobus, vel tribus tantum religiosis, & honestis socijs ipsi debeant esse contenti: in secundo vero loco dicitur, quod quando Visitator Monialium sanctę Claręˈ, Monasterij clausuram ad visitandum intrauerit, duos religiosos & idoneos socios secum ducat. Pro cuius difficultatis intelligentia, atque resolutione, dico primo, quod si teneatur, vt credo tenendum esse, quod priora illa verba superius relata, intelliguntur etiam de Ministris Prouincialibus supradictis, dubium non est, quod ipsi duos, aut etiam tres socios (si voluerint) deferre possint, quotiescumque prædictarum Monialium clausuram intrant; id enim expresse ibidem habetur, atque, vt dicitur, in expressis non est locus coniecturis. Si vero non intelligantur, de Ministris Prouincialibus prædictis, sed facultas eorum ad ingrediendum Monialium Monasteria, desumenda sit solummodo, ex ea, quæ Visitatoribus conceditur in eadem Regula (vt videtur) etiam dubium non est, quod ipsorum sicuti & Visitatorum socij, tantum esse debent duo, & non tres, cum id etiam ibidem habeatur expressum. Vnde & dici potest, quod Prouinciales Ministri, qui primam tenuerint opinionem, tres secum socios deferre possunt, qui vero secundam, non nisi duos, sicuti & Visitatores ipsi, nã stando in prædictis verbis, non plures secum possunt deferre, aut intromittere. Sed secundo, & melius, respondeo, & dico, quod stando in vtraque sententia & opinione, tam Prouinciales quam Visitatores supradicti, tuta, atque secura conscientia tres secum socios deferre possunt, quidquid dicat Priuilegiorum Collector, scrupulose nimis istud tractans negotium, *verbo, ingredi Monasteria Monialium*. §. 6. nam ita habet antiquissima, atque vniuersalis consuetudo, & vt recte, inquit Pater Cordubą, in additio. ad Compendium, eodem verbo, & §. loquens de alio casu similiter ista non ita stricte, aut scrupulose est consideranda. Nam prædicto in loco, Vrbanus IV. in dicta secunda regula S. Clarę, cap. 7. 18. & 29. circa prædictum religiosorum numerum, ipsorumq. taxationem, qui cum Prælatis prædictis, atq. in casibus in eadem regula permissis, intra dictarum Monialium clausuram debent introire, non apposuit aliquod obligatorium præceptum, sed

Monum. Ord. 1. impress. fol. 286. & 2. fol. 299. Compend. vbi supra. §. 8.

Difficultas, An Prouinciales & Visitatores ingredi possint Monialiũ Monasteria, ad faciendam exhortationẽ, siue Visitæ denũciationem.

Collect. priuil. verbo ingredi Monial. Monasteria. §. 6.

sed tantum loquutus est sub consilio, aut ea de re, fecit statutum, dicendo id quod sibi videbatur expediens, secundum taxam rationabilem, non tamen intendens contrarium facientes ad peccatum obligare. Quod patet, & constare facile potest, ex ipsius regulæ verbis, & forma loquendi, qua ibidem vtitur. Inquit enim in primo loco, vt qui intrare habet, duobus, vel tribus tantum religiosis & honestis socijs sit contentus: in secundo vero, quod duos religiosos, & idoneos socios secum ducat. Vbi non aliquod apponit præceptum, quinvero id videtur relinquere prudentiæ intrantis, & Prælati arbitrio insinuare volens, quod non solus, nec vero cum pluribus & excessiuis socijs, sed cum honesto, atque decenti comitatu, in casibus sibi permissis atque concessis, debet introire. Et quod hoc ita sit dicendum, ex eo patet, nam alias sequeretur, quod etiam illic prædictus Summus Pontifex, obligatorium apposuerit præceptum, de omnibus ibidem contentis, vtpote, quod quando Visitator ad vsitandum Moniales intra Monasterium intrauerit, prius legat regulam, & lectam eamdem exponat, & quod ab Abbatissa sigillum accipiat, & quod nec ipse, nec alij socij, ad alia Monasterij loca diuertant, &c quod non ibidem moram faciant, aut cum aliqua seorsum loquantur, quod quidem dicere, strictum, & scrupulosum, atque rigorosum esse videretur nimis, ad omnia illa obligari sub mortali: cuius oppositum expresse concedit prædictus Collector pro scrupulosis, in eodem verbo, §. 34. in fine primi notab. & idipsum patet ex ipsa ratione, atque proborum virorum diutina, semperq. recepta, vsuq. practicata consuetudine, qui numquam senserunt, neque intellexerunt, peccatum esse mortale, aut excommunicationem aliquam incurrere, qui omnia ibidem constituta atque assignata, ab Vrbano IV. ad vnguem non seruauerint. Dicendum est igitur, solummodo esse præceptum atque obligatorium in conscientia, & sub excommunicationis pœna, vt prædicti Prælati, dictarum Monialium, Monasteria non intrent sine iusta, atque legitima causa, & in casibus sibi concessis à iure, vel secundum regulam, & quod non intrent ipsi soli, nec vero cum pluribus, & excessiuis socijs, sed, vt dixi, cum honesto atque decenti comitatu. Quod autem socij, futuri sint tantum duo, vel etiam tres, non res tam magni est momenti, quæ obliget, seu obligare possit ad peccatum mortale, & ad excommunicationis pœnam, idq. maxime, in ijs, qui bona fide, atque sine dolo, & malitia id faciunt, & cum suis Superioribus intrant.

Nota hoc vel de pro multis liberâdis scrupulis.

Collect. vbi supra. §. 34. in fin. 1. notab.

Sed an Prouinciales, & Visitatores prædicti, ingredi possint dicta Monialium Monasteria, non solum ad tenendum culparum Capitulum, verum etiam ad faciendam Visitæ denuntiationem, seu exhortationé, etiam dubitari solet? Et tenetur contraria sententia communiter ab aliquibus Prælatis nimium scrupulosis, qui fundantur in verbis quibusdam, Collectoris in Compendio, loco vbi supra, *verbo, ingredi Monialium Monasteria. §.34. in primo notabili*, atque 11. casu, vbi inquit agendo de Visitatoribus Monialium, *quod ipsi ingredi tantum possunt, ad tenendum Visitationis capitulum, vel aliquid simile, tangens suum officium, quod de foris fieri nequit.* Ex quibus verbis colligunt, quod cum exhortatio prædicta, seu potius propositio, aut denunciatio Visitæ, optime ad crates, & de foris fieri possit, quod ad idipsum, ingressus in dicta Monialium Monasteria, eisdem non sit licitus, quod & practicari vidi multories, atque etiam contrarium. Sed resoluendo difficultatem prædictam, dico, quod qui in dicto casu intrare renuunt, vt dicitur, *Illic trepidauerunt timore, vbi non erat timor*. Licet enim verissimum atque certissimum sit, ingrediendum non esse, Monialium Monasteria,

Difficultas: An Prouinciales, & Visitatores ingredi possint Monialium Monasteria, ad faciendam exhortationem, seu Visitæ denuntiationem.

Collect. prim. in Comp. ver. vbi sup. §. 34. in 1. notab. & 11. casu.

Resolutio difficultatis.

tia, nisi in casibus necessarijs, & pro necessitatibus vrgentibus (vt iam semel & iterum supra diximus.) Meo tamen quidem videri, supradictus casus, denunciationis, siue propositionis Visitæ, vnus est ex prædictis casibus necessarijs, siquidem non fit ad faciendâ exhortationem, siue Visitæ denunciationem præcise, sed ad videndum ea, quæ quasi præambula, præmia, atque præparatoria sunt eidem Visitæ, nempe ad videndum & prospiciendum proprijs oculis, sintne omnia Conuentus ædificia rectè dispositæ, & clausura conuenienter & sufficienter reparata, ad visitandas infirmas, & Monialium dormitoria, an sint conuenienter & religiosè aptata, cæterasq. domus officinas, ex quibus, vt plurimum, quamplura resultant, emenda & correctionè digna, & summo opere necessaria. Nec sat est dicere, quod ea omnia fieri possunt, tempore quo intrant ad tenendum culparum Capitulum: nam præterquam quod tunc non id congrue & commode fieri potest, multa interdum sese offerunt, quæ prius videri oportet, vt videatur postmodū, an fuerint conuenienter & sufficienter reparata, quod & mihi ipsi euenit multoties, dum Monialium Visitatoris officio fungerer; nam in nonnullis Monasterijs, interdum violatam reperi, quarundam clausuram, domusq. mœnia non sufficienter dispositā; quinvero multis ruinis plena, quasi illic patere posset ingressus atque egressus, quæ continuo ac statim reparari iussi, quod & factum fuit, proprijsq. oculis perspexi & vidi, priusquam tenerem Capitulum: quod & fecisse tam gratum fuit mihi, quā quod gratissimum. Tandem, quod hoc ita faciendum, atque practicandum sit, ex eiusdem Collectoris verbis, clare & manifeste colligitur, dum dicit, *quod Visitatores Monialium ingredi possunt Monialium clausuram, ad tenendum Visitationis Capitulum, vel aliquid simile suum tangens officium, quod deforis fieri nequit*. De quorum numero est prædicta totius Conuentus Visita, & videre atque prospicere, an clausura, aliqua in parte fuerit violata, quod quammaxime ad Visitatorum spectat officium, iuxta Concilium Tridentinum, & *cap. Periculoso*, locis iam dictis & allegatis. Est itaque hoc dicendum, atque tenendum, & in communi praxi obseruandum. Quod etiam multoties nostræ S. Iacobi Prouinciæ Patres, doctissimos atque grauissimos feciſse vidi, prædictam ob causam, non obstante, quod exhortatio, atque propositio verbi Dei, & Visitæ de foris fieri possit. Sed an, ad electionem faciendam, desumendaq. Monialium vota in electionibus, licitum sit clausuram aliquando ingredi? etiam dubitari vidi. In contrarium tamen, sequens statuitur conclusio, quæ erit tertia in ordine.

Nota hoc valde.

Tertia Conclusio.

Ad Abbatissæ electionem faciendam, desumendaq. Monialium vota, nullo modo licitum est, earumdem clausuram ingredi, nisi forsan in aliquo speciali casu, propter tumultum, vel quidpiam simile. Hæc conclusio habetur expressa, in Conc. Trid. *sess. 25. de reform. c. 7.* vbi agendo de Abbatissarum, & Priorissarum electionibus, in fine sequentia habentur verba: *Ut vero, qui electioni præsit, Episcopus, siue alius Superior, clausuram Monasterij non ingrediatur, sed ante cancellorum fenestellam, vota singulorum audiat, vel accipiat. In reliquis autem, seruentur singulorum Ordinum, vel Monasteriorum constitutiones.* Nonnulli dicunt esse licitum ingredi, ad confirmandam Abbatissam. Ita tenet Llamas, *in expos. append. §. 12.* Sed an id practicandum sit, aliorum esto iudicium; solummodo dico, in vno casu, saltem id esse licitum, quando aliquod timeretur scandalum, siue periculum, propter inquietudinem Monialium, si forsan resisterent, aut nollent obedire, quod etiam

Ad Abbatissæ electionem faciendam, desumēdaq. Monialium vota, non est licitū clausurā introire, nisi in aliquo speciali casu. *Concil. Trid. sess. 25. de Reform. c. 7.* *Llamas in expositione Appēdicis. §. 12.*

etiam facere licebit, ad faciendam electionem, quando idem timetur periculum, propter suspicionem subornationis suffragiorum, inter easdem subortam, seu propter aliam similem causam, nam in tali casu licitum erit Monasterij clausurum introire, ad dictam electionem faciendam, & recte, ac rite celebrandam, ibiq. ipsarum Monialium vota audire, atq. recipere. Qua de re videatur Nauarr. in *cap. Statuimus, num.* 59. & Pater Fr. Emmanuel Rodrig. in suis qq. regul. tom. 1. q. 46. art. 5. & hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Nauar. in c. Statuimus. nu. 59.
Emman. to. 1. qq. Reg. q. 46. art. 5.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum Minores Fratres, rogati à Prælatis Episcopis, seu alijs Regularibus, Monialium curã habentibus, intrare possint cum ipsis, earumdem clausuram.

Huic articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Licitum est Minoribus Fratribus, Monasteria ingredi Monialium, dum vocantur, rogantur, atque inuitantur, ab Ecclesiarum Prælatis, Episcopis, seu alijs superioribus religiosis, vel Visitatoribus, habẽtibus curam aliquorum Monasteriorum Monialium. Hæc conclusio habetur expressa ex concessione Leonis X. quæ habetur in Supplemento Ordinis fol. 61. concession. 194. & refertur in Compendio verbo, *ingredi Monasteria Monialium*, §. 32. vbi sequentia verba habentur: *Leo X. concessit, quod Fratres Minores vocati, rogati, atq. inuitati à Superioribus Ecclesiarũ, aut à Prælatis religiosis vel Visitatoribus, habentibus curam aliquorum Monasteriorum Monialium, ad hoc vt visitent predicta Monasteria, vel exerceant omnia alia, quæ in Monasterijs sibi subiectis exercent, aut ad hoc, vt intrent cum ipsis Prælatis, siue Visitatoribus ad videndum officinas, & totum Monasterium interius possint, sicut possunt in Monasterijs sibi subiectis, siue intra, vel extra clausuram, visitando, & alia faciendo, vel cum ipsis Prælatis intrando, non obstante prohibitione sua regulæ, vel declaratione eiusdem regulæ. Dum tamen prædicti Fratres, si fuerint subditi, hoc faciant, licentia suorum Prælatorum.* Hoc idem prius concesserat eisdem Bonifacius VIII. vt habetur in Monumentis Ordinis primæ impressionis, fol. 36. & secundæ fol. 33. concession. 36. & refertur in Compendio verbo vbi supra, §. 11. vbi dicitur, *quod prædictus Bonifacius VIII. concessit, quod Fratres Minores inuitati à Prælatis Ecclesiasticis, possint una cum ipsis, in suis diœcesibus, Monasteria, & loca Monasteriorum eiusmodi ordinis, libere ingredi, ad Visitationis officium impendendum, ad defunctorum celebrandas exequias, & ad processiones generales, & prædicationes faciendas, ac confessiones infirmorum audiendas.* Sed quia postea prædictus Leo, omnes huiusmodi licentias reuocauit, vt habetur in Supplemento fol. 17. concession. 56. & refertur in dicto Compendio verbo vbi supra, §. 28. necessarium fuit, vt idipsum concederet, ac supradictam concessionem reualidaret, quod & ab ipso factum legitur, vt constat ex supradictis, neque credo, quod eiusmodi Leonis concessio fuerit reuocata, per generalem reuocationem, quam fecit Gregorius XIII. in supradicta sua Extrauaganti, quæ incipit, *Vbi gratia, & indulta*, de qua diximus supra. Nam vel non fit mentio de priuilegijs, Regularibus con-

Licitum est Minoribus Fratribus ingredi Monialium Monasteria ad Prælatorũ, seu Episcoporũ instantiam, & rogatum, quando ipsi eadem Monasteria intrãt.
Leo. X. vt habetur in Supplem. fol. 61. concess. 194.
Compẽd. ver. ingredi Monasteria Monialium § 32.
Bonif. VIII. vt habetur in Monum. Ord. primæ impress. fol. 36. & 2. fol. 33. conc. 36.
Compend. vbi sup. §. 10.
Supplem. fol. 17. concess. 56.
Compen. vbi supra. §. 28.
Greg. XIII. in Extravag. vbi gratia, & indulta.

conceſſis ; ſed tantummodo de licentijs & facultatibus, conceſſis particularibus perſonis , ingrediendi Monialium Monaſtetia , cum quantumcumque vrgentibus cauſis , in qua generali reuocatione , minime comprehenduntur Regularium priuilegia, vt tenet communis doctrina , & nos etiam latius dicemus in quæſt. de priuilegijs . Vnde crediderim , quod ſupradicta Leonis conceſſio, adhuc in ſuo vigore permanet , præterquã quod hic non loquitur ſimpliciter de Monaſteriorum ingreſſu , ſed de ingreſſu cum ipſis Epiſcopis, aliiſq. Prælatis in cauſibus, quibus id ſibi facere licet. Circa quam prædictam concluſionem nihil peculiare ſeſe offert aduertendum , niſi hoc ſolum, quod ſubditi non vti poſſunt prædicto priuilegio,niſi de licentia ſuorum Prælatorum , vt conſtat ex ipſius vltimis verbis. At Guardiani & Priores , & omnes Prælati locales , ſiue Conuentuales, ipſorumq. Præſidentes,in eorum abſentia, cum ipſi proprie & vere ſint Prælati,ad intrandum cum dictis Epiſcopis, non indigent vlteriori ſuorũ Superiorum licentia ; nam ibi Pontifex , vt ex ipſius verbis conſtat , tantum loquitur de ſubditis, in prædicta exceptione, quando dicit, *dummodo id faciant de ſuorum Prælatorum licentia* ; non vero de Prælatis . Et hæc de iſto articulo dicta ſufficiant .

Nota hoc valde .

ARTICVLVS XVII.

Vtrum ſint aliqui alij caſus , in quibus de Iure ordinario, licitus ſit aliquibus , ingreſſus intra Monialium Monaſteria ?

Nota conceſſionem Gregorij IX. pro Monialibus S. Clarã primam Regulam profitentibus. *Monum. Ord. 1. impreſſ. fol. 48. & 2. fol. 31. cæcef. 295. Compen. verb. ingredi Monaſter. Monial. § 3. Monum. Ord. 1. impreſſ. fol. 288. & 2. fol. 317. Priu. Collect. verb. vbi ſup. §. 34. Clypeus ſacr. Monial. concl. 3.*

PRo huius articuli intelligentia præmitto , quod vt conſtat ex Monumentis Ordin. primæ impreſſionis fol. 48. & ſecundæ fol. 131. conceſſ. 295. & refertur in Compendio verbo, *ingredi Monaſt. Monialium.* §. 3. Gregorius IX. *conceſſit , vt Fratres Minores deputati obſequijs , Monaſteriorum Monialium S. Clarę , habeant liberam ingrediendi facultatem , pro exercendo Monaſteriorum ipſorum opere , vel illis conſeruandis ab incendio , ſeu à latronibus defendendis, aut Confeſſor ipſarum cum fratre Clerico maturo moribus & ætate , pro audiendis Confeſſionibus earum , & Extrema vnctione , & aliys Sacramentis Eccleſiaſticis exhibendis eiſdem , infirmitate cogente , ac pro ſepeliendis corporibus decedentium Sororum , ſecundum formam , quæ in ipſarum Regula continetur.* Hæc conceſſio facta fuit à prædicto Gregorio IX. pro Monialibus S. Clarę primæ Regulæ , quales fuerunt omnes ſuo tempore . Sed poſtea Vrbanus IV. in alia 2. Regula,quam conſtituit & ordinauit,pro eiſdem Monialibus , quæ habetur in prædictis Monumentis Ordinis primæ impreſſionis , fol. 288. & ſecundæ fol. 317. in cap. 7. 18. & 24. plures ponit caſus, in quibus licitus eſt ingreſſus in Monaſteria prædictarum Monialium. De quibus agit Priuilegiorum Collector in Compendio,in ſupradicto verbo, §. 34. vbi hæc de re plura poniti notabilia , quod & ſimiliter facit Auctor libri , cui titulus , Clypeus ſacrarum Monialium, concluſ. 3. Sed, vt præ manibus, clare atque diſtincte habeantur, ponentur in ſequenti concluſione .

Concluſio .

Aliqui ſint ſpeciales caſus , in quibus licitus eſt ingreſſus intra Monaſteria Monialium S. Clarę, idq. de iure ordinario,& abſque aliqua alia licentia ſpeciali. Hæc Cõcluſio non aliter poteſt,aut debet probari , quã adducen-

Aliqui ſũt ſpeciales caſus,in quibus licitus eſt ingreſſus,in monaſteria Monialium,de iure ordinario.

ducendo, & referendo casus supradictos, & loca, ex quibus adducuntur, quod fiet in subsequentibus.

Primus casus.

Primus casus est, quo datur licentia ingrediendi illi, cui commissa fuerit administratio Sacramentorum, nempe Confessori, siue Vicario, quando aliqua soror, vel Monialis tanta fuerit corporis infirmitate detenta, quod ad loquutorium, commode venire non possit, & necessitatem habuerit confiteri, vel Dominici corporis, seu alia recipere Sacramenta, ita tamen quod exhibiturus huiusmodi Sacramenta, *Alba & Stolæ, & Manipulo, cum duobus idoneis & religiosis socijs, vel vno ad minus, Alba, vel saltem superpelliceo vestitus ingrediatur, ac morientur induti, & audita Confessione, vel alio tradito Sacramento, sicut ingressi fuerint, sic egrediantur induti, nec moram ibi faciant longiorem.* Et additur ibidem: *Cauent etiam, vt quamdiu intra Monasterium fuerint, nullatenus ab inuicem separentur, quin semper mutuo possint sese libere videre.* Hæc supradictus Vrbanus in dicta Regula, cap. 7. & refertur in Compendio verbo vbi supra. §. 6. Circa quam primam causam, aduertit Priuilegiorum Collector, quod socius debet esse clericus, & non laicus, vt pro Monialibus S. Claræ primæ regulæ, expresse statuit supradictus Gregorius IX. in dicta sua Bulla, de qua supra. Et quamuis in regula Vrbani, id non habeatur expresse, superq. satis ex eadem colligitur, postquam dicitur, vt socius intret, ad minus alba indutus, nam eiusmodi indumentum, solum competit clericis, & adhuc in sacris ordinibus constitutis. Dicit tamen supradictus Collector verum esse, quod consuetudo est in contrarium. Vtrum autem illa bona sit, & valida, aliorum (inquit) sit iudicium, nam sibi non videtur nimis licita & tuta. Qua quidem ratione, in nostris Constitutionibus Toletanis, cap. 10. pro Monialibus præcipitur, vt idipsum obseruetur. Sed nihilominus Pater Frater Ioannes de Bobadilla, in suo Enchiridione manuscripto, hac de re agens, inquit, quod licet melius esset, vt conditiones supradictæ seruarentur, attamen quia in contrarium est consuetudo, cum sit scita, & tolerata, proculdubio à peccato excusat: quod & similiter tenet Pater Frater Emmanuel Rodriguez in suis qq. regula. tom. 1. quæst. 47. art. 4. Vbi & mouet hanc difficultatem seitu dignam: An scilicet supradicta Vrbani concessio, locum habeat tantummodo in Monialium extrema necessitate, seu etiã in articulo mortis, an vero etiam in alijs necessitatibus, quæ occurrunt, vt quando Monialis aliqua infirma communicare voluerit? cui & respondens, dicit, non esse intelligendam soluminodo, de casu extremæ necessitatis, vel de articulo mortis, sed generaliter, atque vniuersaliter, quando Monialis aliqua graui infirmitate laborat, & etiam in casibus, quibus eadem sic existens infirma, aliæ Moniales communicant, seu communicare consueuerunt, ex præcepto suæ regulæ; tunc enim (inquit) licitum est Vicario, siue Confessori prædictarum Monialium clausuram introire, ad communicandas infirmas, quæ commode ad communem cratem venire non possunt. Quæ quidem sententia & opinio, mihi quammaxime placet, & arridet, & videtur multum esse rationi consona, propter rationes ibidem ab eo adductas, quin vero meo quidem videri, satis ex ipsarum regulæ contextu colligitur. Nam si fiat sermo de prima regula S. Claræ, expresse in cap. 3. eiusdem habetur, *vt pro communicandis infirmis Sororibus, Capellanis intus celebrare liceat* (quamuis hoc iam habeatur immutatũ.) Et in cap. 12. etiam dicitur, *quod pro Confessione infirmarum, quæ ad locutorium ire non possunt, ac pro communicandis eisdem, & pro Extrema vnctione, & pro anim a sua commendatione, Capellanis predictis Monasterij clausura, liceat introire.* Si vero fiat sermo de secunda Regula, ex verbis

Compend. vbi supra §. 6. Collect. priuil. ibidem.

Difficultas. An socius, qui ingreditur cũ Vicario Monasterii, debeat esse clericus, an non?

Const. gen. Tolet cap. 10. pro Monialibus. Bobadilla in Enchirid. manuscripto. Emman. 1. to. qq. Regul. q. 47. art. 4.

Difficultas. An Vicarij Monialium solum possint ingredi earum clausurã, ad confessiones audiendas in casu extremæ necessitatis, an vero etiam in alijs.

Difficultatis resolutio.

supra

ſupra adductis, quæ deſumpta ſunt ex cap. 7. idipſum ſatis colligitur, ibi, *quando aliqua ſoror, vel Monialis tanta fuerit infirmitate detenta, quod ad locutorium commode venire non poteſt.* Et in cap. 10. habetur: *quod hoc ab omnibus firmiter obſeruetur, vt quando de Confeſſione Sacerdoti, interius infirmæ fuerit aliqua loquutura, ad minus nō loquatur, niſi cum duabus non longe ſedentibus, quæ confitentem, & Confeſſorem videre poſſint, ab eiſdem pariter & audiri.* Ex quibus verbis, ſatis datur intelligi, ſecundum vtramque regulam, ad licitum ingreſſum Vicarij, ſiue Confeſſoris in Monaſteria Monialiū, non requiri quod ipſa ſit infirma, & tali infirmitate detenta, quod ad locutorium, ſiue ad cratem, commode non poſſit venire. Etenim ſi de Moniali, in extrema neceſſitate, vel in articulo mortis conſtituta, Regula, aut Sūmus Pontifex ſolummodo loqueretur, ſuperflua, nimiſq. ſuperabundans, eſſet ſupradicta cuſtodia, & cautela, dicere, vt non ſola cum Vicario, ſiue Confeſſore, infirma, etiam de confeſſione loqueretur. Eſt etiam ſupradicta reſolutio, Iuri communi nimis conformis, & ei quod habetur *in cap. cum infirmitas, de pœnitent. & remiſſ.* vbi diſtricte præcipitur corporum Medicis, vt cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipſos ante omnia admoneant, & inducant, vt animarum medicos aduocent, non expectantes, vt infirmus veniat ad mortis articulum, ſiue neceſſitatem extremam, quod quamſtrictiſſime, ac ſub multis pœnis, præcepit Pius V. in ſua Extrauaganti, ſiue Motu proprio, qui incipit, *Super gregem dominicum.* Vtq. hoc fiat, ratio ipſa ſuadet, etenim ſi prædicto mortis articulo ceſſante, corporalis medicus vocatur, ipſiq. intra Monialium clauſuram ingredi licet, cur non & idem licebit Confeſſori, & medico ſpirituali? cur non & ſtatim cum Monialis quædam infirma fuerit, vocabitur, eidemq. licebit, quod corporali medico licet? Supradictis omnibus accedit, conceſſio quædam, quæ hac de re, & pro maiori conſcientiæ ſecuritate, facta eſt ab Alexandro VI. vt habetur in Monumentis Ordinis primæ impreſſionis, fol. 71. & ſecundæ fol. 155. conceſſ. 393. & refertur in Compendio, verbo, *ingredi Monaſteria Monialium. §. 27.* vbi habetur, *quod Confeſſores prædicti ingredi poſſint, Monaſteria Monialium, quamuis ipſæ Moniales non ſint conſtitutæ in extrema neceſſitate, aut mortis articulo, pro earum viſitatione, & ſacramentorum adminiſtratione.* Quæ conceſſio, meo quidem videri, non erat nimis neceſſaria, facta fuit tamen (vt ibidem dicitur) ad petitionem Monialium, & ad ſedandos ſcrupulos, aliquarum Monialium timoratarum, quamuis nonnulli (vt inquit Pſalmiſta) illic trepident timore, vbi multoties non eſt timor. Sed, quidquid de hoc ſit, conceſſio prædicta, vtiliſſima fuit, ad tollendam omnem ambiguitatem, atque difficultatem.

Nota hoc vide.

Cap. infirmitas, de panit. & remiſſ.

Pius V. in extrauag. ſuper gregem Dominicum.

Alex. VI. in Monum. Ord. 1. impreſſ. fol. 1. & 2. fol. 18. conceſſ. 373. Compen. verb. ingredi Monaſt. Monial. §. 27.

Secundus caſus, in quo, iuxta Regulam S. Claræ, licitum eſt ingredi Monaſteria Monialium, eſt quando Monialis aliqua, etiam iam moritura, vult exhalare ſpiritum, qui quidem caſus habetur expreſſe poſitus, à prædicto Vrbano IV. vbi ſupra, immediate poſt prædicta verba, in illis verbis, *ſic quoque ſe habeant in anima commendatione*, ſcilicet Confeſſor, & ſocius, vel ſocij, vt in præcedenti caſu eſt dictum. Circa quem nihil vlterius ſeſe offert adnotandum.

Secundus caſus.

Tertius caſus eſt, cum Abbatiſſæ, & Conuentui viſum fuerit, & petierint, quod Confeſſor ad exequias celebrandas debeat introire, & tunc modo ſupradicto, *cū duabus ſocijs intrare debet indutus*, & dicitur, *cū ſepulta mortua, cum eis exeat ſine mora.* Et additur: *Quod ſi Abbatiſſa, & Conuentus huiuſmodi ingreſſum non petierint, quod non ingrediatur clauſtrum Sacerdos, ſed exterius in capella, quod ad officium pertinet, exequatur.* Hæc ſupradicta Vr-

Tertius caſus.

banus

Collector prim. vbi supra. Clypeus Sacr. Mon. vbi sup. Nota hoc valde.

Quos Fratres ingredi possint Monialiu Monasteria, ad faciendas exequias.

banus vbi supra. Circa quem casum, aduertit Priuilegiorum Collector, vt notent Fratres, quod ingrediendo aliter, aut in maiori numero, non euadent excommunicationem Papalem, vna cum transgressione suæ regulæ, si sint Fratres Minores. Et addit, quod non sufficit pro excusatione, consuetudo cõtraria, quę in aliquibus partibus forte viget, quia est abusus, cum careat cõditionibus requisitis, ad hoc vt consuetudo vim legis habeat, & deroget legi iustæ, ac rationabili, & pro maiori parte obseruatæ, præsertim à religiosis, probis, & doctis, suæq. regulæ obseruatoribus. Idem dicit Clypeus Monialium, loco supra citato. Sed nihilominus eo non obstante, secundum multos, prævalet consuetudo, qua abhinc multis retro annis, vsu receptum est, vt si Abbatissæ, & Conuentui visum fuerit, in die funeris, quod plures Fratres sunt necessarij, propter imbecillitatem Sororum, quia nempe ipsæ non sint aptæ ad deferendam defunctam, neque ad extrahendam & collocandam eam in sepultura, neque forte ad id habent animum, pluresintro-grediãtur, per quos huic necessitati prouideri possit. Ratio. ipsa id suadet, nam causa concedendi, vt cum Vicario intrent duo socij (quæ est imbecillitas Monialium) etiam, currit, vt intrent plures, quotquot iudicio Abbatissæ, & Conuentus, visi fuerint præcise necessarij. Cui resolutioni fauet prima regula S. Claræ, cap. vlt. iuxta quam, non limitantur personæ, quæ in hoc casu ingressuræ sunt, quinvero id remittitur iudicio, & prouidentiæ Abbatissæ. Fauet etiã & huic resolutioni decretum superius positum Concilij Triden. sess. 25. de reform. cap. 5. vbi sit facultas Superioribus, atque Prælatis, vt possint præstare licentiam, ad ingrediendum Monasteria Monialium, in casibus necessarijs, quæ quidem licentia, quamuis ex littera textu, esse deberet Episcopi, vel Superioris, iurisdictionem habentis Episcopalem (quales sunt Prouinciales) in ipsorũ tamen absentia, videtur & idipsum & facere poterunt Guardiani, Conuentuumq. Præsidentes, qui in eo casu esse videntur, quasi quidam præsumpti Cõmissarij Prouinciales. Supradicta omnia confirmantur, ex quodam viuæ vocis oraculo, facto per Paulum III. & authenticatum per D.D. Franciscum de Quiñones S.R.E. Presbyterũ Card. S. Crucis in Hierusalem, anno Domini 1536. 20. die mensis Martij, *quo concessit, vt sex Fratres ingredi, & intrare possint Monialium Monasteria, ad eas sepeliendum, ab quo aliquo conscientiæ scrupulo*. Et aduerto quod etiam, intrare possunt prędicti Fratres, ad sepeliendam secularem personam, si ibidem moriatur, & sepelienda sit intra earumdem clausuram, cuius & rationem reddit appositissima Bobad. quia Vrbanus IV. nõ solum dixit, quod possunt ingredi prędicti Fratres ad sepeliendas Moniales, verumetiã absolute quod ingredi possunt, ad exequias, seu pro exequijs agendis, vt patere potest intuenti. Præterquamquod ratio imbecillitatis Monialium non potentium deferre defunctam, seu alia, ad id necessaria facere, etiam militat in hoc casu, ac in alijs. Vnde vsu & consuetudine comprobatum est, Vicarium Monialium cum socijs necessarijs ingredi etiam posse in hoc casu.

Nota hoc valde ex prima Regula S. Claræ.

Conc. Triden. sess. 25. de Reform. c. 5.

Nota hanc concessionẽ Pauli III pro Fratribus ingredientibus, seu an ingredi possint ad faciendas exequias Monialium.

Bobadilla in suo Enchirid. manuscripto.

Quartus casus.

Quartus casus est, si necesse fuerit, vt ingrediantur aliqui ad aperiendam sepulturam, seu postmodum coaptandam, & Abbatissæ. & Conuentui visum fuerit hoc expediens, propter imbecillitatem Sororum, quo casu dicit, supradictus Vrbanus vbi supra. *Sint Sacerdotes, vel alicui alij ad hoc idonei cum vno socio, vel duobus licitum intrare, & eo peracto etiam sine mora exire*. Supradicti quatuor casus, habentur in cap. 7. secundæ regulæ S. Claræ, & circa hunc vltimum, nihil de nouo occurrit notandum, præter ea quæ superius sunt dicta. Solum aduertit Collector Priuilegiorum

supra-

ſupradictus, quod ſi plures Fratres intrant, quam ſuperius ſunt expreſſi, vltra peccatum mortale, quod committunt, Papalem excommunicationem incurrunt, promulgatam per Eugenium IV. de quo ſupra, cuius etiam mentio habetur in Compendio, *verbo, ingredi Monaſteria Monialium. §. 25.* Sed de hoc caſu, iam nos diximus, qualiter prædicta omnia ſint intelligenda.

Collector priuil. vbi ſupra in 4. caſu.

Quintus caſus eſt, quod medicus, cauſa multum grauis infirmitatis, & minutor, cum neceſſitas exegerit, poſſint ingredi, qui non abſque duobus ſocijs de familia Monaſterij introducantur; nec ab inuicem intra Monaſterium ſeparentur. Hæc ſupradictus Vrbanus in c. 18. ſecundæ Regulæ S. Claræ. Circa quem caſum aduertit Collector, quod nunc iam habetur conceſſio facta, per Sixtum IV. vt loco duorum familiarium prædictorum, ſufficiat quod medicus, aut minutor, duabus, vel tribus Monialibus antiquis aſsocietur, vt habetur in Monumentis Ordinis primæ impreſſionis, fol. 63. & ſecundæ fol. 67. conceſſion. 171. & refertur in Compendio, *verbo, ingredi Monaſteria Monialium, §. 24.* Cuius etiam conceſſionis fit mentio, in Supplemento fol. 96. conceſſion. 331. Aduertit tamẽ ſupradictus Collector, circa prædictum caſum, quod cum Papa dicat, quod Medicus poſſit ingredi cauſa multum grauis infirmitatis, quod pro leuibus infirmitatibus, vt pro quartana, vel alijs malis diſpoſitionibus, ſeu cauſa viſitationis alicuius infirmæ, nec Medicus, nec Confeſſor poſſunt ingredi. Et addit, q̃ quando Medicus cauſa multũ grauis infirmitatis ingreditur, non poteſt ingredi cũ illo famulus eius, aut vlla alia perſona, niſi prout in Regula, & conceſſione Sixti continetur. Dicirq. amplius, quod ad hoc vt minutor poſſit ingredi, oportet vt prius per Medicum determinetur id expedire, aut neceſſarium fore, atq. ſi aliqua Monialis haberet in conſuetudine ſe minuendi aliquoties, fieri deber, prouio conſenſu Abbatiſſæ, & cum conſilio diſcretarum Conuentus.

Collector priuil. vbi ſupra in 5. caſu. Monum. Ord. 1. impreſſ. fol. 63. & 2. fol. 67. conce. 121. Compẽd. ver. ingredi Monaſteria Monialium. §. 24. Supra fol. 96. conce. 331. Nota hoc valde.

Circa eumdem caſum adnotare libuit, quod ad hoc, vt Medicus ſupradictus intrare poſſit Monialium Monaſteria, non neceſſario requiritur, quod ſit Doctor, aut graduatus, nam Medicus non à dignitate dicitur, ſed a medendo, vt tradit Bart. *in l. ſecundum. ff. de adil. edict.* quem ſequitur Syluester *verbo Medicus, num. 1.* vnde ſi quis reperiatur interdum, in ea arte peritus, etiamſi non ſit Doctor, vel graduatus, ingredi poterit.

Bart. in l. ſcitũ. ff. de adil. edict.

Sextus caſus eſt, occaſione incendij, vel ruinæ, aut alterius periculi, ſeu diſpendij, vel pro tuendis à violentia quorumliber, Monaſteria vel perſonas Monialium. Circa quem caſum, aduertit Priuilegiorum Collector, quod cũ Regula non declaret, ſeu ſpecificet, quantum, aut quale debeat eſſe periculum, ſiue diſpendium, ratione cuius liceat ingredi clauſuram, determinari debet arbitrio Abbatiſſæ, & Diſcretarum Conuentus. Quod vt magis innoteſcat eiuſmodi caſus, aliquibus illuſtrat exemplis. Primum eſſe dicit, quando aliquis malefactor fugit ad Monaſteria Monialium, Moniales vero propter ſuam honeſtatem, volunt ipſum eijcere foras, ſed nõ ſufficiunt earũ vires, tunc (inquit) poterũt intromittere tot ſeculares, quot ſufficiant, vel opus ſint, ad illius expulſionem, qui licite, ac impune poterunt ingredi. Secundum exemplum ponit, vt ſi forte quædam vidua, religionem intrat Monialium, & poſt ingreſſum inuenitur, quod remanſit prægnans de viro ſuo, & poſtea venit tempus partus, eiuſmodi poterit parere intra clauſuram Monaſterij, ſicut & curari poſſet ab alia infirmitate, & per conſequens in eo caſu, poterit ingredi obſtetrix ad illi ſubueniendum, prout ingreditur Medicus. Item & aliud ponit exemplum, ſi forte tam grandis contentio & diſcordia, foret intra aliquas ex Monialibus, quod aliæ Moniales non poſſent ipſas pacificare, timereturq. mors, aut aliquod ma-

Sextus caſus. Collector priuil. vbi ſup. in 6. caſu.

Notaexẽpla, & caſus, q hic ponuntur à priuilegiorum collectore.

gnum damnum, vel ſi forte aliqua inuaderetur, ſeu vexaretur à ſpiritibus malignis, & aliæ Moniales non poſſent eam recolligere, nec impedire à nocumentis inferendis, poſſent tunc ingredi illi, qui neceſſarij eſſent, ad apponendum remedium in ijs, & ſimilibus. Quantum vero ad alium caſum, ſcilicet, tueri eas ab aliqua violentia (inquit prædictus Collector) quod poteſt ſic exemplificari, vt ſi accideret, quod aliqua deſponſata ante conſummationem matrimonij, religionem ingrederetur, & ſponſus ante profeſſionem, attentaret per vim extrahere illam, & Moniales non poſſent illi reſiſtere, tum licite poſſent ingredi omnes, qui ad reſiſtendum huiuſmodi violentiæ eſſent neceſſarij, non tamen ad obuiandum reformationi, ſeu correctioni ipſarum Monialium, in caſu quo fieret. Quoad incendium autem, necnon quoad alia in præfato caſu contenta, aduertit & notat ſupradictus Collector, quod huiuſmodi conceſſio, non extenditur ad Minores Fratres, quia eſt generalis, & ipſi iuxta ſuam regulam, vt ſupra diximus, indigent conceſſione ſpeciali, quæ facta eſt per Gregorium IX. ſolummodo reſpectu Fratrum, obſequijs dictarum Monialium deputatorum, vt habetur in conceſſione, de qua ſupra in principio huius articuli, & refertur in Compendio, *verbo, ingredi Monaſterium Monialium. §. 3.* quapropter reliqui Fratres Minores, non poſſunt (inquit Collector) in prædicto caſu ingredi Monialium clauſuram, niſi forte extrema neceſſitate inſtante, vtpote quod nō eſſet ſufficiens copia aliarum perſonarum, quæ in tali caſu poſſent & velent ſuccurrere, prout inferius magis declarabitur.

Septimus caſus.

Septimus caſus eſt, cum pro aliquo opere exercendo, quod commode extra monaſterium fieri non poteſt, neceſſitas exegerit introire, hoc eſt, cū neceſſe eſt facere aliquod opus interius, & ad faciendum illud non ſufficiunt Moniales, nec poteſt fieri exterius. Iſte caſus etiam ponitur à prædicto Vrbano IV. in ſua Regula cap. 18. vbi addit: *Quod prædicti omnes expleto prædicto ſuo miniſterio, vel imminēti neceſſitate per ipſos ſatisfacta exeant ſine mora, & quod nulli perſona extranea intra Monaſterij clauſuram liceat comedere, vel dormire.* Circa quem caſum, inquit Priuilegiorum Collector, habere locum, quando aliqua res nimium ponderoſa defertur ad Monaſterium, nec poſſet introduci à Monialibus, dando illam à foris, nec poſſet diuidi in partes, vt ſic partita intromitteretur, tunc enim, inquit, quod ad hoc ingredi poſſit, qui eſſet neceſſarius; & addit, quod quia Regula non dicit, quod ingredienti pro opere exercendo adiungatur ſocius, debet ingredi ſolus, niſi ſocius ad idem opus eſſet neceſſarius. Addit vlterius, quod in tali caſu, quemadmodum ſecularis poteſt ingredi pro opere exercendo: ſimiliter & Fratres deputati ad ſeruitium Monialium, ingredi poſſunt ad dandum ordinem, & induſtriam in opere faciendo. Et ſi ijdem Fratres deputati ſeruitio Monialium, fuerint artifices idonei, poterunt ingredi ad laborandum in tali opere, etiamſi inuenirentur artifices ſeculares. Fratres tamen non deputati ad ſeruitium Monialium, quamuis ſint artifices, non (inquit) poterunt ingredi; quia pro ipſis non habetur licentia ſpecialis, prout requiritur. Et quando artifex fuerit ſecularis debet ingredi abſque ſocio (vt ſupra dictum eſt) quia Regula illud non concedit, ita quod neque Confeſſor, ſeu Vicarius, neque aliquis ſociorum eius, poterit ingredi cum eiuſmodi ſeculari, niſi opus eſſet (vt dictum eſt) ad dandum ordinem, & induſtriam in opere faciendo. Tandem concludendo dicit, quod licet de rigore litteræ Regulæ prædictarum Monialium, videatur quod Frater Minor, ſi fuerit artifex illius operis, poſſit.

Collect. priuil. vbi ſup. in 7. caſu.

Nota omnia iſta, in quibus ingredi licet clauſuram Monialium.

ſit ingredi ſicut ſecularis, de decentia non hoc videtur conforme intentioni eiuſdem litteræ, nec per conſequens fieri debet, quia cum de mente conſtat, verborum qualitas non debet attendi, vt vulgatum eſt in iure. Videatur hac de re Corduba in annotationibus ad Compendium, *verbo ingredi Monaſterio Monialium §. 34.* in explicatione ſeptimi caſus. Alij caſus ponuntur à Collectore Priuilegiorum, & in ſacrarum Monialium Clypeo, vbi ſupra. Sed quia de illis, ſtructi ſuperius ſunt particulares Articuli, & inferius aliqui alij ſunt proponendi, conſulto omittuntur.

Nota hoc valde.

* *Corduba in ad. it. ad Cap. verbo, ingredi Monaſt. Monial §. 34. in explic. 7. caſ.*

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum Vicarij Monialium, intrare poſſint ipſarum clauſuram, ad celebrandum in infirmaria, ad hoc, vt Monialis aliqua infirma Euchariſtiam accipiat, quamuis non ſit per modum viatici?

PRo huius articuli intelligentia præmitto, quod Leo X. vt habetur in Supplemento fol. 93. conceſſion. 290. & refertur in Compendio, *verbo, ingredi Monaſterio Monialium. §. 34.* conceſſit, *quod quando Moniales S. Clarę graniter infirmantur, taliter quod non poſſunt ad cratem venire, ad audiendum Miſſam; p ſiſr illo tempore Sacerdos earum Confeſſor, vel Prælatus Superior, intrare clauſuram, infirmarium & Monaſterium ad celebrandum, ne tales Moniales remanent ſine Miſſa. Dummodo Sacerdos ad nulla alia loca, quam ad altare diuertat, nec moretur niſi tanto tempore, quanto indiget ad celebrandum, nec loquatur niſi quantum opus eſt in Miſſa.* Quod quidem priuilegium magnum eſt, pluriſq. eſtimandum, pro conſolatione Monialium infirmarum, ſi modo eo vti liceret. Solum ſupereſt nunc inquirere & inueſtigare, an eiuſmodi priuilegium per Concilium Trid. ſeſſ. 25. de Refor. cap. 5. ſeu per aliquem Summum Pont. fuerit reuocatum, ita vt, eodem iam nō vti liceat? Circa quod tantummodo inuenio in noſtris Conſtitutionibus Toletanis, factis pro Monialibus cap. 10. quoddam ſtatutum, quo cauetur, *vt ipſarum Confeſſores in earum clauſuram intrare non præſumant, niſi Sacramentorum adminiſtratio eis cauſa, vel ad faciendam animæ commendationem, quando Monialis aliqua iam vult exhalare ſpiritum, ſeu in extremis agit, & ad faciendas exequias.* Et expreſſe dicitur ibidem: *vt non intrent ad celebrandum in choro, nec in Eccleſia interiori.* Ferturq. eſſe aliquorum grauiſſimorum Patrum opinio, aſſerentium & dicentium, priuilegium prædictum Leonis X. fuiſſe reuocatum, quodam viuæ vocis oraculo, per quemdam Summum Pontificem: ſed de hac reuocatione non conſtat, & nullibi reperitur authentica. Quin vero non deſunt aliqui, etiam grauiſſimi & ſapientiſſimi Patres, qui in contraria ſint ſententia & opinione, dicantq. ipſum permanere adhuc in ſua vi, & proprio vigore, & nec per Concilium, nec per aliquem Summum Pont. vmquam fuiſſe reuocatū. Quæ quidem ſententia, ſi tam vera eſſet, quam pia, magnam certe ingereret conſolationē infirmis Monialibus. Ad cuius difficultatis deciſionem atque reſolutionē, non modicum ſpectat ſcire, atq. iuueſtigare, an eiuſmodi caſus, dicendi Miſſam pro infirmis Monialibus, ſit cenſendus aliquis ex neceſſarijs, de quibus loquitur Conc. Trid. loco vbi ſupra, ita vt ad idipſum faciendū, iuxta ipſum, licentia poſſit præſtari ab Epiſcopis, Superioribus, ſiue Prælatis? Et, An ſupradicto priuilegio, ſit licitū vti in eo caſu? Qua quidem in re, ferre non auderem ſententiā, atque intentionem meā proferre, multoq. magis aliorū conſiliū exſpectare velim. Sed tamē ex officij mei munere, quod aſſumpſi, cum id compellar & adſtringar dicere, neque oporteat

Nota hoc priuilegiū Leonis X. pro ingreſſu in clauſurā Monialium ad celebrandum in infirmaria. *Supplem. fol. 39. conc. 290. Compen. verb. ingredi Monaſteria Monia. §. 34. Conc. Trident. ſeſſ. 25. de Reform. c. 5. Conſtit. gen. Tolet. pro Monialib. c. 10.*

Nota hoc valde.

prędictā difficultatē silētio obuoluere, aut dissimulatione prætērire, vt propōsito articulo satisfaciā, sub aliorū correctione, seqq. statuo conclusiones.

Prima Conclusio.

Ex sola occasione, & causa sacri faciendi, siue Missam in infirmaria pro Monialiū consolatione dicendi, haudquaquam crediderim esse licitū, earumdē clausuram ingredi post Conc. Trid. neque ad id supradicto Leonis priuilegio vti. Ad statuendam prędictam conclusionem moueor, propter verba eiusdem Conc. loco supra citato, vbi strictē pręcipitur, *vt nullus dictarum Monialium Monaste ia ingrędiatur, sine Episcopi, vel Superioris licentia, & cauetur, vt nullo modo præstetur, nisi in casibus necessarijs, etiā vigore cuiuscunque facultatis & indulti, hactenus concessi, vel in posterum concedendi.* Per quæ dicta verba, reuocari videntur omnia priuilegia cōcessa, prętērquam in prædictis casibus necessarijs. Quod adhuc strictius pręcepit Gregorius XIII. in sua Extrauaganti, quę incipit, *vbi gratia & indulta*, vbi prohibet eiusmodi licentiā prętari, *nisi pro necessitatibus urgentibus.* Quod autem casus, de quo in præsentiarum est sermo, nempe rem sacram facere, siue Missam dicere pro infirmarū Monialium consolatione (extra casum, siue casus necessitatis, de quibus infra) non sit huiusmodi, perspicuū est, facileq. potest constare cuilibet, vel mediocri ingenio pollenti. Licet enim quāmaximo id foret prędictarum Monialium solatio, quod tamen id quotidie, vel etiā omnibus diebus festiuis fiat, non adeo vrget, vt propterea in prędicto Concil. Trid. decreto debeat dispensari. Vt enim omnibus cōstat, Moniales prędictæ, non ad præceptū audiendi Missam obligantur, cum graui aliqua infirmitate detinētur, ita vt ad chorum, siue ad crates commode venire non possint, sicut neque obligātur aliæ infirmæ seculares. Quapropter existimo supradictum Leonis X. priuilegiū, quoad hoc, esse reuocatum per Concilium Tridentinum prædictum, & supradictam Extrauagantem Gregorij XIII. de qua supra.

Ex sola occasione sacri faciendi aut Missam dicendi p consolatione infirmarū Monialium, nō est licitum earum intrare Monasteria. *Conc. Trident. vbi supra. Greg. XIII. in Extraug. vbi gratia & indulta.*

Secunda Conclusio.

In omnibus festiuitatibus, in quibus Moniales, iuxta propriā cuiusq. regulā cōmunicare tenentur, probabilissimū crediderim, & earū Vicarij ingredi possunt clausurā, ad celebrandū in infirmaria, & cōmunicādas infirmas, idq. absque vllo conscientiæ scrupulo. Hæc conclusio duas habet partes, in prima habetur, & possunt clausurā introire; in secunda vero, & celebrare possunt in infirmaria. Et quidē quantum ad primā partē, satis manet probata ex his quę diximus sup. in prędicto art. in primo casu, vbi diximus, & Monialiū Cōfessores, licet possunt Monasterij clausurā introire, cū Monialis aliqua infirmitate detenta, necesse habuerit cōfiteri, vel Dominici corporis, seu alia sacramēta recipere, neq. id solū in casu extremæ necessitatis, aut in articulo mortis, verumetiā in alijs necessitatibus quę occurrunt, & in casibus quibus aliæ Moniales cōmunicantur, seu cōmunicare tenētur, aut cōsueuerunt ex præcepto suę Regulæ. Id quod expresse, ex vtraque Regula S. Clarę colligitur, vt ibidem fuit dictum. Sed quoad secundam partem, nempe quod in eo casu, & ad eumdē finem, celebrare possint in infirmaria, probatur, meo quidē videri, euidentissime atque manifestissime. Et primo, quia nullibi reperitur idipsum iure prohibitū, scilicet, vt nō celebretur, aut sacrū fiat in infirmaria, in Oratorio, siue altari, vt moris est, ap̄bato, & ad hoc debite dispōsito & præparato. Secundo, quia ad hoc propositū, quāmaxime prodesse potest, supradictū Leonis X. priuilegiū, & quantū ad hoc non videtur per Cōc. Trid. aut per prædictum Gregorium XIII. esse reuocatum, cum ob id nullo modo

In illis festiuitatibus, quibus Moniales ex Regula tenentur confiteri, & communicare, bene possūt earum Vicarij intrare clausurā, ibidemq. celebrare.

modo prędictetur, aut contraueniatur Monialiũ clauſuræ. Siquidem iã earumdem Vicarij in eiuſmodi caſu (vt ſupponitur) intrare habent, multoq. decentius atque cõmodius eſſe videtur, vt in dicta infirmaria celebret Miſſam ad cõmunicandas infirmas, quam vt poſtquã exterius celebrauerit in aliquo loco, vt moris eſt, minori cum decentia & reuerentia, Sacramentum reponatur, multiſq. habitis diſcurſibus (vt videtur) inutilibus, clauſuram ſacerdos ipſe poſtea ingrediatur, Sacramentumq. ex loco prędicto deſumat, vt eaſdem infirmas communicet. Quibus omnibus accedit, conſolatio quammaxima, & ſpirituale gaudium, quod ex eo Moniales infirmæ recipient, dum ſacrum audiunt, Miſſamq. vident, ac tanto, & tam tremendo & venerando ſacrificio aſſiſtunt, quod quidem eiſdem ſine ratione & cauſa velle denegare, durum certè videtur, inhumanum, ac fere crudeliſſimum. Sunt enim, vt fertur, in multis Monialium Monaſteriis, multæ grauiſſimæ & venerabiles matronæ, ac virgines Deo charæ & ſacræ, annoſæ & ſenes, ſeu aliquibus grauiſſimis infirmitatibus detentæ, quæ propter ſtrictam atque rigoroſam nimiũ, Conſtitutionis Toletanæ ſupradictę obſeruantiam, vt dicitur, per viginti annorum ſpatium, Miſſam haudquaquam audierũt, ob hoc ſolummodo, vt non celebretur in infirmaria? Quænam quæſo in eo eſt rei vtilitas? quodnam in hoc negotio eſt myſterium? cum, vt dixi, nullibi, id iure habeatur prohibitum, quin vero expreſſe conceſſum, per ſupradictum Leonis priuilegium, quod quantum ad hoc, propter rationes dictas, nullo mihi modo eſſe videtur reuocatum. Tandem ſupradictam noſtram concluſionem, confirmat cõmunis vſus & conſuetudo, quę hac de re habetur in Religionibus cũctis, quarũ multos grauiſſimos atque doctiſſimos Patres, in hunc finem conſului, qui omnes id incunctanter affirmant, & ex noſtris tenent hanc ſententiam & opinionem, in primis doctiſſimus Pater F. Ioannes à Bobadilla in ſuo ſupra memorato Enchiridione, ſiue Manuali manuſcripto, agens de ingreſſu in clauſuram Monialium, & eamdem tenet ad litteram Pater Fr. Emmanuel Rodriguez in ſuis qq. regul. tom. 1. q. 47. art. 4. in primo caſu, & ſecundo dubio. Conſtitutioni autẽ Tolet. facile reſpõdetur dicendo, quod ibidem non prohibetur celebrari in infirmaria, dum neceſſitas occurrit, ſed ſolummodo prohibetur, ingreſſus ad celebrandum in choro, ſiue in Eccleſia interiori. Vnde concludendo dico, tenendam eſſe concluſionem prædictam, ſequiq. poſſe abſque vllo conſcientiæ ſcrupulo, non obſtante opinione in contrarium aliquorum Patrum aliter ſentientium. Nec ſat eſt, quod ab eiſdem dicitur, prędictum Leonis priuilegium eſſe reuocatum, nam vt dixi, de eiuſmodi reuocatione non conſtat, & in re tanti momenti, haberi deberet notitia indubitata & expreſſa, quia non de facili admittenda eſt legum, ſiue priuilegiorum correctio, & abrogatio. Cum igitur de priuilegio conſtet, de abrogatione, ſiue reuocatione vero minime, ſub cenſura alterius melius ſentientis, dicendum proculdubio videtur, quod in feſtiuitatibus ſupradictis, & ad prædictum effectum, licitum erit Monialium Vicarijs, in infirmaria celebrare. Hactenus de iſto articulo.

Bobadilla in Enchirid. manuſcripto. Emman. 1. tit. qq. Reg. q. 47. art. 4. in primo caſu, in 2. dubio.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum Vicarij, ſiue Confeſſores Monialium, intrare poſſint earum clauſuram, pro renouatione Sacramenti Euchariſtiæ, exiſtentis in choro interiori?

PRo huius articuli intelligentia, antequam eidem ſatisfaciam, conciliare libet duo loca, quæ alias prima facie videbantur contraria. Horum

Comp. verbo Eucharistia. §. 2.

Nota priuilegium Clementis VII. pro Monialibus ad habendum sacramentum in interiori choro.

Nota Concilij decretum, quo prohiberi videtur Sacramentum haberi in interiori choro.

Conciliatio supradictorum locorum.

est primum, priuilegium quoddam Clementis VII. quod habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio *verbo Eucharistia, §. 2.* quo conceſſit, *vt Moniales, siue religiosæ, sub obedientia Ministri Generalis Fratrum Minorum existentes, possint in Ecclesia interiori, in loco decenti, habere Eucharistiam, sicut illam habent in exteriori.* Cui quidem priuilegio esse aliquatenus videtur derogatum per decretum Conc. Trid. sess. 25. de refor. cap. 10. vbi agendo de Monialibus, sequentia habentur verba: *Quod vero sanctissimum Christi corpus, intra chorum, vel septa Monasterij, & non in publica Ecclesia conseruetur, prohibet sancta Synodus, non obstante quocumque indulto, & priuilegio.* Pro quorum concordia, & conciliatione, adnotare oporset, quod duobus modis, Moniales supradictæ, vti conſueuerunt prædicto Clementis VII. priuilegio. In quibuſdam enim earum Monaſterijs, ſanctiſſimum Chriſti corpus, Euchariſtiæq. Sacramentum, duobus in locis habebatur, atque conſeruabatur, nempe in Eccleſia interiori (hoc eſt, in Monialium ipſarum choro) atque etiã in Eccleſia publica & exteriori, vbi cõueniunt ſeculares. At in alijs vero Cõuentibus non ita, ſed tantũmodo reſeruabatur intra Monialium chorum, non vero in Eccleſia publica, & exteriori. Hoc præmiſſo, atque preſuppoſito, dicunt grauiſſimi DD. quod iſte vltimus, Euchariſtiæ ſacramentum conſeruandi modus, indecens viſus eſt Patribus Concilij Trid. propter aliquas rationes, & cauſas, & propter homines, qui cum in Eccleſiam ingrediebantur, exiſtimantes ibidem eſſe Sacramentum, reuerentiam, faciebant eidem, atque debitam adorationem, ſanctiſſimo Chriſti Domini corpori, interdumq. decipiebantur, ac propterea id fieri deinceps, diſtricte prohibuit ſacroſanctum Conc. Trid. quod Euchariſtiæ Sacramentum, ſanctiſſimumq. Chriſti Domini corpus, tantummodo intra chorum Monialium conſeruaretur, non vero in Eccleſia publica & exteriori, non obſtante quocumque indulto & priuilegio. At dicit prædictorum ſententia & opinio, idq. fere communiter obſeruatur in noſtris Hiſpaniæ partibus, quod non prohibuit Concilium aut vetauit, quod idem ſanctiſſimum Chriſti Domini corpus, vtrobique conſeruaretur, nempe in choro interiori, pro maiori Monialium conſolatione, & in publica Eccleſia, publicoq. altari, ad augendam, & conſeruandam Chriſtifidelium deuotionem, faciendamq. debitam reuerentiam eidem, quin vero illis viſum ſuit decens, & quammaxime pium. Neque id apparet prædicto decreto contrarium, cum dicatur ibidem, *quod sanctissimum Christi corpus intra chorum, vel septa Monasterij, & non in publica Ecclesia conseruetur, prohibet sancta Synodus &c.* Vbi ponderanda veniunt illa verba, *extra chorum, vel septa Monasterij, & non in publica Ecclesia*, quaſi innuat Cœilium, quod vtrobique haberi, & conſeruari, non prohibetur, Sed quidquid de hoc ſit, hoc præmiſſo notabili, inſurgit modo difficultas, an Vicarij, ſiue Confeſſores Monialium, intrare poſſint earum clauſuram, pro renouatione ſacramenti Euchariſtiæ exiſtentis in choro interiori? Et quidem prima facie, videtur quod ſic, ex ſuppoſitione, quod id fiat, virtute ſupradictę conceſſionis Clementis VII. vt enim dicitur, qui dat formam, dat conſequentiã ad formam: ex quo apparet quod conceſſione facta, atque in praxi poſito, quod Euchariſtiæ ſacramentum habeatur in interiori choro, conſequenter proinde ingreſſus intra Monialium clauſuram videatur conceſſus, ad eiuſdem renouationem, debitamq. conſeruationem, & maxime ſi de foris renouari nequit. Propter hanc rationem & cauſam, ante Concilium Trid. predictum ſupradicti Vicarij, & Monialium Confeſſores, intrabant ad hunc effectum; ſicq. Priuilegiorum Collector in Compendio, *verbo ingredi Monasteria Monialium, in primo notabili post §. 34.* hunc caſum enumerat, in

quo

quo (inquit) licitus est ingressus ad renouandum Sacramentum, tempore consuetо, & est casus duodecimus. Sed iam id non est in vsu. Vnde in contrarium, sequens statuitur conclusio.

Conclusio.

Vicarijs & Confessoribus Monialium, haudquaquá licet, intrare earumdé clausuram, pro renouatione Sacramenti Eucharistiæ, existentis in choro interiori. Hæc conclusio probatur, satisq. sit aperta & manifesta ex supradictis, nam post Concilium Trid. haudquaquá est licitum Monialium clausuram introire, nisi in casibus necessarijs, seu vt dixit Gregorius XIII. in supradicta Extrauaganti, in necessitatibus vrgentibus: sed renouatio Sacramenti predicti, congrue atque conuenientissime fieri potest, existente de foris fenestra, quę cum debita clausura, & reuerentia habeatur, etiá in Ecclesia exteriori, maiori altari correspondenti: ergo eiusmodi casus nullatenus dici potest necessarius, & cõsequenter nec ingressus licitus. De quo nulla est, aut esse potest, ratio dubitandi, sicq. hodie communiter obseruatur in praxi, in omnibus Monasterijs Monialium S. Claræ, & aliarum nobis subiectis, existentibus in nostris Hispaniarum partibus, & quod Sacramenti Eucharistiæ renouatio, fiat per fenestram supradictam, & Vicarij, siue Monialium Confessores, non illuc ingrediuntur, causa dictæ renouationis.

Non licet Vicarijs, & Confessoribus Monialium, clausurã intrare, ad renouandum Sacramentũ existens in choro interiori.

ARTICVLVS XX.

Vtrum intrantes Monialium Monasteria, in casibus permissis, seu cum debita licentia, statim finito negotio teneantur exire, an vero sine peccato mortali, aut aliquo conscientiæ scrupulo, aliquantulum ibidem possint commorari, aut detineri ob aliquam iustam causam?

RAtio dubitandi est, nam eadem esse videtur, ratio de ingressu intra Monialium clausuram, & de egressu earumdem extra ipsam, etiamsi id fiat in casibus permissis & necessarijs, & cum debita licentia: sed Moniales egredientes clausuram, in aliquo casu ibi permisso, cum legitima licentia, propter aliquas rationes & causas, finito negotio ad quod exierunt, vt videtur, nõ possunt absque peccato, & cõscientię scrupulo, extra eamdem manere: ergo idem dicendũ est de ingredientibus, & quod non ibi possunt immorari, atque existere, nisi solummodo per tempus precise necessarium, & requisitum ad peragẽdum negotium, ratione cuius ingrediuntur. Sed nihilominus, cum res istæ morales sint, moraliaq. præcepta (vt iam supra diximus) non secundum regulas metaphysicas, sed morales, sint interpretanda, grauissimis quibusdam Doctoribus, contrarium omnino in vtroque casu videtur dicendum. Vnde propter scrupulos, & ad pacandas multorum conscientias, sequens statuitur conclusio.

Licet melius sit atque decentius, vt intrans Monialiũ clausuram, etiã in casibus necessarijs, & cum debita licentia, statim egrediatur, non tamen peccat, neque excõmunicationem incurrit, etiam si aliquantulum ibi dem se detineat. *Collect. priuil. in Cõpen. ver. ingredi Monast. Monial. §. 34. infra primũ notab. post casũ 12.*

Conclusio.

Intrans Monialium clausuram, in casibus concessis, atque cum sufficienti licentia, licet finito negotio, pro quo ingressus est, statim debeat exire, quãuis tamen aliquantulum immoretur, vel se detineat ibidem, nõ peccat mortaliter, nec propterea aliquam incurrit censuram. Hæc conclusio est expressa Collectoris Priuilegiorum in Compendio, *verbo ingredi Monasteria Monialium. §. 34.* vbi eam limitat, dummodo id non corrupta intentione fiat, sed

quadam curiositate, vt scilicet Monasterium videat, seu aliquas officinas, aut vt loquatur cum Monialibus infirmis. Nam, inquit, si id corrupta intentione faceret, non excusaretur à peccato mortali, & ab incursu censurarum. Quod vltimum, an sit vsquequaque verum, quantum ad censuras attinet, aliorum esto iudicium: nam de peccato, si finistra aliqua habeatur intentio, nulli dubium. Sed quidquid de hoc sit, prædicta conclusio probatur ex ratione superius dicta, nam cũ eiusmodi præcepta sint moralia, moraliter sunt intelligenda atq. interpretanda, & non secundũ regulas metaphysicas, iuxta quas res in puncto consistunt indiuisibili. Non sic autem est in rebus moralibus, in quibus quammaxima est latitudo, prudẽtum iudicio atque arbitrio perpendenda & cõsideranda. Nec enim Deus, aut Ecclesia in suis præceptis, obligare intendũt fideles suos, ad adeo arctã, strictã, & rigorosam eorumdẽ obseruantiam (vt sic loquamur) & ita punctualiter, vt videri velint, eos esse rusticos atque inurbanos, neque ibidẽ iam existẽtes posse videre, visitare, ac consolari Moniales infirmas. Hæc enim ratione, etiam vota, & iuramenta, stulta, apud Deum nullius sunt valoris, atque momenti. Ex quo proinde in proposito dicendum apparet, vt in conclusione est dictum, quod quamuis intrantes Monialium clausurã, finitis negotijs, statim debeant exire, & id facere, multo sit melius, consultius, ac magis rationi congruũ, nihilominus tamen, quamuis aliquantulum demorentur, & se detineant ibidem, non corrupta, aut finistra intentione, sed curiositatis, vel charitatis gratia, nec peccabunt (saltem mortaliter) nec aliquã censuram incurrẽt. Idemq. dicendum est de Monialibus exeuntibus, & egredientibus clausuram, in casu sibi permisso, & cum debita licentia, quod non peccabunt, etiamsi finito negotio, per aliquantulum temporis amplius se detineant. Et hæc de isto articulo, ac de tota quæstione dicta sufficiant.

QVAESTIO III.

De clausura Monialium in particulari, quantum ad exitum ipsarum è suis Monasterijs, in septem Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum omnibus in vniuersum Monialibus, sit prohibitus exitus, extra earum clausuram?

DVo diximus in præcedenti quæstione, art. 1. ad Monialium pertinere clausuram, seu, quod duo simul comprehendebantur in ipsa, nempe, earum extra Monasterium exitus, & ingressus omnium aliorum intra illam. De quorum vltimo, cũ plura in quæst. præced. dixerimus, reliquum est, vt de altero in præsenti dicamus, atque inuestigemus, An sicuti omnibus in vniuersum viris ac mulieribus, cuiuscumque gradus, sexus, status, ordinis, & conditionis extiterint, prohibitus est ingressus intra Monialium clausuram, sic etiam Monialibus eisdem, prohibitus sit exitus, siue egressus è suis Monasterijs? Pro cuius intelligentia, memoria recolere oportet (id quod supra diximus) Monialium S. Claræ clausuram, strictiorem atque rigorosiorem esse, quam sit omnium aliarum Monialium, quæ ad eamdem seruandam, tenentur, non ex voto, seu speciali suæ regulæ præcepto. Quod pariter est intelligendum, & quantum ad ingressum in earumdem Monasteria, & etiam quantum ad exitum. Et quidem loquendo de Monialibus primam regulam profitentibus, id superque satis constare facile potest, eamdem

eamdem legentibus cum in c. 2. expreſſe habeatur, *quod extra Monaſterium ſine viſi, manifeſta, & probabili cauſa eiſdem exire non liceat* : totaq. ipſa regula, præſuponat, tamquam certum, atque indubitatum, quod Moniales prædictæ, ſtrictiſſimā ſeruare tenentur clauſuram. Et in ſecunda, quam pro eiſdem Vrbanus IV. conſtituit, expreſſe præcipitur, vt inter alia eſſentialia, & ſubſtantialia religionis vota, quæ emittunt, etiam promittant clauſuram. Nam principio Reg. ſequentia habentur verba. *Omni tempore vitæ ſuæ hanc vitam profitentes, clauſa manere firmiter teneantur, intra murorum ambitum, ad intrinſecam clauſuram Monaſterij deputatum, niſi forſan (quod abſit) ſuperuenerit inuitabilis, & periculoſa neceſſitas, ſicut exuſtionis ignis, vel incurſus hoſtilis, ſeu alicuius huiuſmodi, quæ dilationem nullo caperet modo ad ingrediendi licentiam poſtulandum, & hac de re, profeſſione earum ſpeciale votum fiat.* Hoc eſt itaque certiſſimū, atque conſtitutiſſimū. Solum modo eſt in præſentiarū difficultas, an idipſum ſit omnino dicendum, de omnibus alijs in vniuerſum Monialibus, ita vt omnibus abſque delectu, & diſcrimine, eo ipſo quo clauſuram profitentur, ſeu illam obſeruare tenentur ex præcepto, è ſuis Monaſterijs ſibi prohibitus ſit exitus? Cui quidem difficultati, breuiter, atque reſolutiue reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

OMnes in vniuerſum Moniales, è ſuis Monaſterijs prohibentur egredi, ni forſan in caſibus inferius exprimendis, & cum licentia potentis illam dare. Hęc Concluſio probatur expreſſe, *ex cap. Periculoſo, de ſtatu Regul. lib. 6. innouato per Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. de reform. cap. 5.* vbi quantum ad exitum, omnium in vniuerſū Monialium, ſequentia verba habentur, *Præſenti conſtitutione perpetuo irrefragabiliter valitura, ſancimus, vniuerſas, & ſingulas Moniales præſentes, atque futuras, cuiuſcumque Religionis ſint, vel Ordinis, in quibuſlibet mundi partibus exiſtentes, ſub perpetua in ſuis Monaſterijs debere de cætero permanere clauſura, ita quod nulli earum tacite, vel expreſſe profeſſæ, ſit, vel eſſe valeat, quacumque ratione, vel cauſa, niſi forte tanto, & tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſit cum alijs abſque graui periculo, ſeu ſcandalo commorari, Monaſteria ipſa deinceps egrediendi ſit facultas.* Et in dicto Concilio Tridentino, ad idem propoſitum dicitur, *Nemini autem ſanctimonialium liceat, poſt profeſſionem exire à Monaſterio, etiam ad breue tempus, quocumque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda, indultis quibuſcumque, & priuilegijs non obſtantibus.* Quæ quidem Decreta, de omnibus in vniuerſum Monialium, cuiuſcumque Ordinis, & conditionis extiterint, eſſe intelligenda, Pius V. & Gregorius XIII. in ſuis Conſtitutionibus, atque Extrauagantibus adhuc expreſſius diffinierunt, explicarunt, & declararunt, vt latiſſime conſtat ex ſupradictis quæſt. 1. art. 1. 2. & 3. Vltra quod nihil eſſe amplius occurrit dicendum. Hac de re videatur Nauarr. latiſſime, *ſuper cap. ſtatuimus à num. 39. cum ſequentibus*, ſed maxime, *num. 47.* & hæc de iſto Articulo.

Oſtium in vniuerſi Monialibus, prohibitū eſt, è ſuis Monaſterijs exire niſi in certis, quibuſdā caſibus, at cum licentia potentis illam tribuere. *c. Periculo. de ſtatu Reg. l. 6 Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reform. c. 5.*

Nauar. in cap. ſtatuim à nu. 39. & ſeqq.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſint aliqui caſus, in quibus Monialibus de licentia ſuorum Superiorum, liceat è ſuis Monaſterijs exire, de iure ordinario?

HAnc quæſtionem, atque difficultatem mouet priuilegiorum Collector in Compendio, *verbo clauſura Monialium, poſt §. 5.* & Auctor, Clypei Monia-

Collect. priu. in Comp. ver. clauſur. Monial. § 5. Author Clyp. Mon. concl. 7.

Monialium concluſione 7. vbi, & ponunt aliquos caſus, in quibus Monialibus S.Claræ è ſuis Monaſterijs exire, dicitur eſſe licitum. Ex quibus elici etiam poteſt, quid ſit dicendum, de alijs Monialibus, ad eamdem clauſuram ſeruandam ſimiliter adſtrictis, ſiue id fiat ex voto, aut ſuæ regulæ præcepto, ſiue vero ex generali mandato, & ſtatuto Eccleſiæ, nam, vt dicitur, de ſimilibus ſimile eſt iudicium. Vnde propoſito Articulo per ſequentem concluſionem reſpondetur.

Concluſio.

Aliqui ſunt caſus, in quibus Monialibus S. Claræ, ſecundũ ſuam Regulã, licitũ eſt exire è Monaſterio.

ALiqui ſunt caſus, in quibus Monialibus S.Claræ de iure ordinario, licitum eſt, ſecundum ipſarum regulam, è ſuis Monaſterijs exire de licentia potentis illam ſibi dare. Hæc concluſio, non aliter poteſt, aut debet probari, quam referendo eiuſmodi caſus, & ſunt, qui ſequuntur.

Primus caſus.

Primus caſus eſt, quãdo ſuperuenerit ineuitabilis, & periculoſa neceſſitas, ſicut exuſtionis ignis, & incurſus hoſtilis, ſeu alicuius rei ſimilis, quæ dilationem nullo modo ſuſtineret, ad poſtulandum egrediendi licentiam. In quibus caſibus dicit, Vrbanus, vbi ſupra, *quod debent Sorores, ſiue Moniales ſe transferre ad alium locum competentem, in quo quantum commodè fieri poterit, clauſa maneant, quouſque eis de monaſterio ſit prouiſum.* Circa hunc caſum dicit prædictus priuilegiorum Collector, de mente cuiuſdam expoſitoris, quod adhuc in hoc caſu, ſi poſſit abſque periculo fieri, deberet prius haberi licentia Superioris, vt colligitur ex ſupradictæ regulæ litteris: ſed quando ſubitum periculum ad hoc non daret locum, tunc (inquit) abſque licentia poſſunt egredi, non tamen quælibet per ſe, aut ſeparatim, ſed omnes inſimul, & ſtatim vt exierint, debent ſe recolligere, in aliqua domo honeſta, & dare operam, vt habeant debitam clauſuram, quouſque prouideatur ſibi de Monaſterio: & addit, quod iſtud non eſt declaratio, cum regula hoc expreſſe dicat. Item dicit, quod ſi ignis intus ardens, poteſt extingui, ipſis Monialibus intra Monaſterium exiſtentibus, non poſſunt egredi, etiam cum licentia Prælatorum, nec etiam poſſunt ad alia Monaſteria transferri, præſertim remanente ipſis ſufficienti habitatione. Hactenus Collector.

Collect. priu. vbi ſupra.

Nota hoc valde.

Secũdus caſus.

Secundus caſus eſt, quando ab habente poteſtatem, mitterentur ad aliquem locum, cauſa erigendi, vel edificandi eamdem religionem, aut reformandi aliquod Monaſterium eiuſdem Ordinis.

Tertius caſus.

Tertius caſus eſt, cauſa reginminis, ſcilicet, vt aliqua Monialis ſit Prælata, alicuius Monaſterij. Circa quem caſum dicit prædictus priuilegiorum Collector, de mente præfati expoſitoris, quod non ſolum, vt videtur, in tali caſu, Monialis aliqua poteſt egredi clauſuram, & duci, vt ſit Abbatiſſa, verum etiam, vt ſit magiſtra nouitiarum, ſeu vt ponatur in aliquo officio, in quo multum conſiſtit honeſtas religionis, prout eſt habere cuſtodiam portæ, aut roræ, &c. Dicit etiam prædictus expoſitor, quod peracto officio, pro quo aliqua Monialis ducta eſt, ad aliud Monaſterium, ſi vult regredi ad ſuum Conuentum, poteſt reuerti ſola, ſi ſocia vult remanere, & etiam ſocia poteſt reuerti ſola, ſi principalis nollet regredi, de conſenſu tamen vtriuſque Monaſterij.

Collect. priuil. vbi ſupra.

Quartus caſus.

Quartus caſus eſt, cauſa correctionis. Hunc caſum declarat præfatus expoſitor, vt ſi accideret, quod aliqua Monialis, non poſſet corrigi in Monaſterio, vbi habitat, ob timorem ſuorum parentum, quia tunc poſſet duci ad aliud Monaſterium, vt puniatur, & debite corrigatur.

Quintus caſus.

Quintus caſus eſt, cauſa alicuius valde euidentis, atque grauis diſpendij euitandi. Circa quem caſum dicit prædictus priuilegiorum Collector, quod diſpen-

diſpendium, de quo in iſto caſu ſit mentio, declaratur, *in cap. 1. de ſtatu Reg. lib. 6.* ſcilicet ſi aliqua Monialis eſſet infecta aliqua infirmitate, adeo contagioſa, quod inde merito timeretur, magnum damnum poſſe prouenire alijs Monialibus, aut non poſſe ibi ſtare, ſine grandi periculo, vel ſcandalo totius cõmunitatis. Dicit tamen, quod ſi idem incõueniens, quod habetur in Monaſterio, vbi habitat Monialis huiuſmodi, erit in quocumque alio Monaſterio, quod tunc poſſet poni in aliqua domo particulari. Sed licet quacumque alia infirmitate, non ſic contagioſa, Monialis aliqua laboret, atq; infirmetur, & adhuc taliter, quod medici dicerent, illã non poſſe mortem euadere ibi manendo, & quod poſita in aliquo alio Monaſterio ſui Ordinis, poſſet curari, & ſanari, non propterea (inquit) poſſet exire clauſuram, nec inde educi, aut ad hoc ſufficeret licentia Protectoris, vel alterius Prælati, ſed (inquit) ibi curetur, prout melius fieri potuerit, & habeat patientiam. Sic enim, ait, determinatum fuit per plures, & inſignes DD. vniuerſitatis Salmantinæ, quorum determinationem ponit ad longum inferius, & nos forte de ea aliquid dicemus.

Collect. prim. vbi ſupra. c. 1. de ſtatu Reg. l. 6.

Sextus caſus eſt, quando de mandato Prælati, habentis auctoritatem Monaſterio præmo ex cauſa rationabili relicto, totus Conuentus ad Monaſterium aliud ſe tranferret. Omnes ſupradicti caſus continentur in regula Vrbani IV. vbi ſupra, & dicit priuilegiorum Collector, quod in omnibus illis, de mente eiuſdem Vrbani IV. non debent egredi, ſine licentia Protectoris, cui tunc Moniales prædictæ ex ſua Regulæ erat ſubiecta. Sed quia Prouincialibus Miniſtris conceſſum eſt, quod in Monaſterijs S. Claræ ſibi ſubditis, poſſint circa Sorores, omnia, quæ Protectori per Regulam ipſarum Monialium conceſſa erant, vt habetur in Monumentis Ordinis, ſecundæ impreſſionis fol. 213. & in ſupple. fol. 72. poſſunt (inquit) Prouinciales prædicti, in caſibus ſupradictis, dare licentiam Monialibus, egrediendi clauſuram, aliter tamen, quam data fuerit poteſtas, Protectori prædicto, in Regula S. Claræ, ad dandum eiuſmodi licentiam, ingrediendi, ſeu egrediendi Monialium clauſuram. Nam illa iam reuocata fuit, per Martinum V. vt habetur in Monumentis Ordinis primæ impreſſionis fol. 38. & ſecundæ fo. 36. conceſſion. 41. & refertur in Compendio, *verbo, ingredi Monaſteria Monial. §. 13.* de quo etiam nos diximus ſupra quæſtione præcedenti, Articulo tertio, & videatur hæc de re quartum, & vlt. notabile, quod ponit ſupradictus priuilegiorum Collector, *in dicto verbo, ingredi Monaſteria Monialium.*

Sextus caſus.

Collect priuil. vbi ſupra.

Nota.

Monu. Ord. 2 impreſſ. f. 213 ſupp. f 72.

Monu. Ord. 1 impr. f. 37. & 2 fol. 36. conceſſ. 41. Comp. verb. ingredi Monaſt. Monial. §. 13.

Extra prædictos caſus, inquit priuilegiorum Collector, Moniales S. Claræ, egrediendo clauſuram, ſuam tranſgrediuntur regulam, & mortaliter peccant, licet ex vi illius excommunicationem non incurrant, niſi in vno tantum caſu, poſito in eadem Regula, cap. 13. ſcilicet, ſi irent ad Romanam Curiam, quod habetur in Monumentis Ordinis primæ impreſſionis fo. 290. titul. 3. & ſecundæ fol. 298. titul. 2. vbi ſequentia verba habentur, *In virtute obedientiæ, & ſub pœna excommunicationis, quam ipſo facto tranſgredientes, vel non parentes, incurrant, diſtrictè præcipimus, vt nulla Abbatiſſa, vel ſoror pro vlla neceſſitatis cauſa, ad Sedem Apoſtolicam perſonaliter veniat, vel accedat, niſi alicui licentia ſpecialis à Sede Apoſtolica concedatur.* Aduertit autem ſupradictus Collector, quod licet in prædicto ſolo caſu, ex vi Regulæ, prædicta incurratur cenſura, nempe ſi fiat exitus ad eundum ad Romanam Curiam, ſi tamen (inquit) aliqua Monialis, quacumque ex cauſa dimiſſo habitu exeat clauſuram, proculdubio excommunicationem incurret, licet non eat ad Romanam Curiam, quia hoc eſt de iure communi, quoad omnes perſonas reli-

Monu. Ord. 1 impreſſ. f. 29. tit. 2 & 2 f. 198 tit. 2. c. ne Clerici, vel Monachi, lib. 6.

religiosas, vt constat, *ex cap. 2. ne Clerici, vel Monachi. lib. 6.* vbi id ipsum pro omnibus præcipitur. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS III.

Vtrum omnes supradicti casus, positi ab Vrbano IV. in Regula Monialium S. Claræ modo sint, etiam in vsu, atque obseruari possint in praxi, an vero fuerint per Concilium Tridentinum, & per Pium V. abrogati, seu reuocati?

Ratio dubitãdi

Decret. Bonif. VIII. posita in c. Periculo. Concil. Trid. sess. 25. de reform c. 5.

Pius V. in Extran. Decori

RAtio dubitandi est, nam decretalis Bonifacij VIII. posita, *in cap. Periculoso, de Statu Regul. lib. 6.* quam prædictum Conc. Tridentinum innouauit *sess. 25. de reform. cap. 5.* vnicum tantum excipit casum, siue causam, ob quam licite fieri potest exitus à Monasterijs Monialium, *scilicet infirmitatis periculosæ, vel scandalosæ*, vt iam pluries diximus, facileq. patere poterit intuenti. Et Pius V. Pont. Max. in sua Extrauaganti, quæ incipit, *Decori, data Romæ apud Sanctum Petrum anno Domini 1569. Kalendis Februarij Pontificatus sui anno 5.* licet idipsum, vt videtur, aliquantulum ampliauerit, permittendo, vt licite inde fieri possit exitus, in tribus casibus, vel ob tres causas, nempe, *ob incendium, infirmitatem lepræ, atque infirmitatem epidimiæ*, stricte tamen præcipit, sub excommunicationis pœna, vt Monialium nemini liceat post professionem à suo Monasterio exire, etiam ad breue tempus, quocumque prætextu, nisi propter causas in dicta sua Constitutione expressas, & declaratas, & aliter quam, vt præfertur egredientes, atque licentiam exeundi quocumq; modo concedentes, excommunicationis maioris latæ sententiæ vinculo innodantur: ex quibus colligi videtur, quod omnes supradicti casus positi à prædicto Vrbano IV. in dicta sua Regula S. Claræ per Concilium Tridentinum prædictum, & Pium V. ipsiusq; supradictam Constitutionem, fuerint abrogati, & reuocati, quodq. modo non sint in vsu, nec possint obseruari, in praxi, cum prædicti tantum casus fuerint excepti, atque, vt dicitur, casus excepti, firmant regulam in contrarium. Sed ijs tamen non obstantibus, contrarium videtur dicendum, de quo sequens statuitur conclusio.

Conclusio.

Supradicti sex casus positi ab Vrbano IV. nõ sunt per Concilium, neque Pium V. abrogati, & reuocati, quin vero etiã modo possunt poni, & obseruari in praxi.

SVpradicti sex casus, positi ab Vrbano IV. in Regula S. Claræ, non esse, videntur per Concilium Tridentinum, nec per Pium V. abrogati, & reuocati; quinuero videtur, quod etiam modo possunt poni, & obseruari in praxi. Hæc conclusio non aliter melius potest probari, quam ad particularia descendendo, idipsumq. verificando per omnes supradictos casus in particulari. Et quidem quantum attinet ad primum casum, quod ipse non fuerit reuocatus, exinde patet, quia esse etiã videtur de iure naturali, non enim Papa, multoq. minus quilibet alius priuatus ipso inferior, Moniales ita stricte ad obseruandam clausuram potest astringere, & cogere, vt si quando superuenerit ineuitabilis, & periculosa necessitas, v.g. exustionis ignis, aut incursus hostilis, seu alicuius rei similis, & instante periculo mortis, non ipsis è Monasterijs liceat exire, & generaliter, vbicumque mortis euidens imminet periculum, seu futura est mors violenta. Nam ad idipsum easdem ob ligare, esset plane eas cogere, vt quasi seipsas occiderẽt, quod facere ne-

Primus casus supradictus ca sibus de iure est naturali, ne que potuit reuocari.

mo

mò poteſt cogi, cum ſit aperte contra legem ipſam naturæ. Dixi, vbi mors futura eſt violenta, nam vbi mortis timetur periculum, quæ futura eſt, non violenta, ſed naturalis, quale eſt illud, quod ortum habet ab ægritudine, longe aliud, atque diuerſum eſt iudicium. Sed de hoc alias, in ſequentibus aliquid dicemus: pro nunc ſit ſatis dixiſſe, quod primus ſupra poſitus caſus, ab Vrbano IV. de iure eſt naturali, ac proinde, nec reuocatus videtur per Concilium Tridentinum, aut per Pium V. in dicta ſua Extrauaganti, nam contrarium præcipere, eſſet veluti Moniales ipſas cogere, vt morerentur, & vt ſeipſas occiderent, aut mortis naturalis, imminenti periculo ſeſe exponerent, quod vt dixi aperte eſſet contra legem ipſam naturæ.

Moniales de licentia ſuorum Prælatorum poſſunt e Monaſterio exire cauſa plantandi, vel ædificandi aliquod Monaſterium, ſiue reformandi ipſum.

Sed quod non etiam per Concilium, nec per Pium V. fuerit reuocatus ſecundus ibidem propoſitus caſus, nempe, vt Moniales prædictę poſſint à Monaſterijs ſuis exire, quando mittuntur ab habente poteſtatem, ad aliquem locum cauſa plantandi, vel ædificandi aliquod monaſterium eiuſdem Ordinis, & reformandi eamdem religionem, exinde etiam patet; nam licet huiuſmodi caſus ibidem non fuerit expreſſus, Regula eſt iuris communiter recepta, quod caſus excepti, extenduntur etiam ad omnes ſimiles, & maxime in quibus eadem militat ratio omnino; qua de re plura etiam infra dicemus in proprio Articulo, circa explicationem Extrauagantis prædictæ Pij V. Pro nunc ſatis ſit dixiſſe, quod ſicut caſus ibidem à prædicto Pio V. in dicta ſua Extrauaganti expreſſi, atque prænominati, totam Monialium concernunt communitatem, ac proinde, ab eodem in eiſdem diſpenſatur; ſic etiam, & caſus, de quo in præſentiarum eſt ſermo, totam etiam concernit communitatem religionis, & non particularem vtilitatem alicuius Monialis, cum, vt præmiſſum eſt, exeant ad plantandum, vel ædificandum aliquod Monaſterium, reformandamq. eamdem religionem. In quo quidem caſu, non poſſe ipſas exire, magis eſſet damnoſum, atque periculoſum religioni eidem quam eaſdem ad habitandum ſimul tempore magni cuiuſdam incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidimiæ obligare, quod non eſt credendum, aut præſumendum, de tanto, tam pio & ſancto Pontifice. Ob quam cauſam, hanc noſtram ſententiam tenet Nauarr. *in cap ſtatuimus num.* 48. vbi inquit hac de re, quæſtionem, atque difficultatem grauem fuiſſe propoſitam ſuo tempore, coram prædicto Pio V. *an ſcilicet dicta tres exceptiones ſupradicta ſuę Extrauagantis, extendi etiam deberent ad alias ſimiles, & quidam dixerint, quod non.* Sed prædictus Nauarr. inquit, quod ipſe in contraria fuit ſententia, contrariumq. reſpondit interrogatus, de quadam Moniali electa in Abbatiſſam alterius Monaſterij, dicendo, quod poterat exire, illuddq. adire, vt eidem præeſſet, & ſimiliter licitum fuiſſe exitum Monialium quarumdam ob timore belli, ab hæreticis in Gallia prope Narbonam geſti, per q etiam, quod dictũ eſt in primo ſuprapoſito caſu confirmatur, atque corroboratur. Videatur hac de re Ioan. Gutier. in ſuis quæſtion. Canonic. nu. 10. vbi expreſſe tenet, cum Nauarr. quod Moniales non obſtante Conſtitutione prædicta Pij V. exire poſſunt, in dicto caſu. *Nau. in c ſtatuimus nn. 48*

Monialis de licẽtia ſui Prælati põt e Monaſterio exire, vt ſit Prælata.

Sed quod idipſum, ſit dicendum de tertio caſu, in dicta Regula ab Vrbano poſito, ex prædictis, ſuperq. ſatis apparet: ſicut enim Monialis aliqua poteſt exire è Monaſterio, licentia ſibi conceſſa ab habente poteſtatem, cauſa plantandi, vel ædificandi aliquod Monaſterium eiuſdem Ordinis, vel reformandi eamdem Religionem, ſic etiam exire poterit, vt ſit Abbatiſſa, ſiue Prælata alicuius Monaſterij, vt dixit ſupradictus Nauarr. ratioque ipſa id ſuadet, cum hic caſus etiam concernat, communem vtilitatem, augmentum, & propagationem religionis, non vero particularem vtilitatem alicu-

alicuius Monialis. Qua quidem ratione, vt ibidem diximus, tenuit priuilegiorum Collector, non solum id esse licitum, quando eligitur, seu adducitur, vt sit Abbatissa, vel Prælata Monasterij, verumetiam, vt fiat Nouitiarum Magistra, siue, vt ponatur in aliquo officio, in quo multum consistit augmentum, & propagatio religionis: quod etiam non est credendum Concilium Tridentinum, aut prædictum Pium V. vllo modo prohibere voluisse, propter rationes dictas.

Monialis pòt à Monasterio extrahi correctionis gratia.

Quantum vero ad quartum casum, etiam videtur, dicendum idipsum propter eamdem rationem. Nam etiam hic casus concernit bonum, & augmentum religionis, spectat enim quammaxime, ad hoc vt conseruetur totum religionis corpus, vt delinquentes, sed maxime incorrigibiles, corrigantur, atque puniantur, & vt punitio fiat absque strepitu, & tumultu, & sine scandalo, seu timore suorum parentum, & cognatorum: quod ni fieri posset, omnino periret nitor, & splendor totius religionis. Fateor tamen non id esse faciendum passim, sed raro, & maxima ex causa, & cum magna consideratione.

Moniales possunt a Monasterio exire, causa alicuius grauis, & euidentis dispendij, euitandi.

Quantum vero attinet ad quintum casum, qui est causa alicuius valde euidentis, & grauis dispendij euitandi, minorem id difficultatem habet, nam dispendium, de quo in dicto casu fit mentio, est quando Monialis aliqua infecta esset infirmitate, adeo contagiosa, vt merito timeretur magnum inde damnum, cæteris alijs Monialibus posse prouenire, nec ibi stare illas sine grandi periculo, atq; scandalo totius communitatis, qui quidem casus non solum reuocatus non est per Concilium Tridentinum, aut per prædictum Pium V. quinuero expresse est ab eo positus, atque specificatus in infirmitate lepræ, vel epidimiæ, de quibus dicemus statim.

Moniales possunt e Monasterio exire, vt ex vno ad aliud locum transferantur priori relicto.

Quantum vero attinet ad sextum, & vltimum casum, dico, similiter, quod nec ipse est reuocatus, immo vero in eo, Moniales prædictæ è Monasterio possunt exire, quandocumque de licentia, & mandato in id auctoritatem habentis, ex aliqua rationabili causa, priori Monasterio relicto, totus Conuentus ad aliud Monasterium se transfert, qui quidem casus, vt patet, etiam concernit bonum, & vtilitatem totius Monasterij, siue communitatis, quinuero, & quandoq. pertinere potest ad vtilitatem totius religionis, vt Monasteria ex vno in alium locum transferantur. Qua quidem de causa, atque ob eamdem rationem, Concilium Tridentinum prædictum,

Concil. Trid. sess 25. de reform. c. 5.

sess. 25. de reform. cap. 5. præcipit, vt sanctimonialium Monasteria, extra mœnia vrbis, vel oppidi constituta, quæ malorum hominum prædæ, alijsq. facinoribus, sine vlla sæpe custodia sunt exposita, procuretur ab Episcopis, & alijs Superioribus, si ita id sibi videbitur expedire, vt exinde ad alia noua, vel antiqua Monasteria, intra vrbes, vel oppida frequentia reducantur. Ex quibus omnibus, superq. satis constat, meo quidem videri euidentissime, atque manifestissime, quod supradicti sex casus, positi in dicta S. Claræ Regula ab Vrbano IV. non solum non sunt, per Conc. Trid. siue per Pium V. reuocati, aut abrogati, verum etiam, vt videtur, confirmati, possuntq. poni in vsu, atque obseruari in praxi. Quod & confirmatur, ex eo, quia nec supradictum Concilium, nec vero Pius V. per prædicta sua decreta, vllo modo credendum est voluisse Monialium Regulas reuocare, & quandocumque id volunt, de eo expressam faciunt mentionem: quod quidem non contingit in proposito, vt patebit intuenti. Etenim si Concilium Tridentinum prædictum facultatem fecit Episcopis, & Superioribus Prælatis, vt ingrediendi, atque exeundi Monialium Monasteria, licentiam possent concedere in casibus necessarijs, credendum nullatenus est, vt casus, siue causas

Nota hoc valde.

à præ-

à prædicto Vrbano IV. positas, atq; probatas, tamquam legitimas, & necessarias, vllo modo reuocare voluerit, nec vero prædictus Pius V. nam quauis in dicta sua Extrauaganti, siue Constitutione, generaliter quemcumque prohibeat egressum Monialium quarumlibet, nec id permittat, nisi solummodo in tribus supradictis casibus, *incendij magni, lepræ, atque epidimiæ*, non tamen excludit alios similes, & in quibus eadem omnino militat ratio, & bonum totius religionis, siue communitatis, quod quidem aperte reperitur in supradictis sex casibus, vt constat ex supradictis, constabitq. amplius ex dicendis in Articulo sequenti. Vnde dico, quod generalis clausula, in prædicta Extrauaganti apposita, de qua infra, per quam omnes alij casus excluduntur, intelligenda est, de casibus particularibus, expectantibus ad bonum, particularemq. vtilitatem personæ alicuius in particulari, non vero de casibus spectantibus, & pertinentibus ad commune bonum religionis, siue communitatis Monialium, quales sunt supradicti. Et hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum supradicti tres casus, de quibus loquitur Pius V. in dicta sua Extrauaganti, extendantur, seu extendi possint, & debeant, ad alios similes?

PRo huius Articuli intelligentia, oportet præmittere Extrauagantem prædictam Pij V. quam ad litteram libuit in præsentiarum referre, vt quoties opus fuerit, præ manibus habeatur, atque vt ex eadem melius constet, quid proposito Articulo sit dicendum, per quod, etiã parabitur via ad alia, quæ in subsequentibus Articulis sunt dicenda. Dico igitur, quod supradictus Pius V. anno Domini 1569. Kalendis Februarij, Pontificatus sui anno quinto, pro maiori obseruantia clausuræ Monialium, atque ad recludendum eisdem omnino exitum è suis Monasterijs, Constitutionem quamdam Extrauagantem fecit, quæ incipit, *Decori*, iestq. Tenoris sequentis.

Pius V. seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, &c. Decori, & honestati eorum sanctimonialium, quarum Iesus Christus Dominus noster sponsus est, vt in puritate & castitate superadificantes, in ipso iugiter inhabitare valeant, consulentes, ne quã illarum existimationi detrahere possent, decet nos consulto summouere. Sane periculo, & scandalo plena res est, ac regulari obseruantiæ vehementer aduersatur, sanctimoniales aliquando, parentes, fratres, sorores, aut alios agnatos, vel cognatos, nec non Monasteria, & alia filiationes nuncupata, etiam eis subiecta visitandi, aut infirmitatis causa, aliove prætextu à Monasterijs exire, & per secularium personarum domos discurrere, & vagari, quo veluti colore eximium quoque honestatis, & pudicitiæ decus indiscrimin committunt. Vnde nos malo huic pro nostro Pastoralis officij debito, salubriter occurrere volentes, inhærentes etiam Decreto sacri Concily Tridentini, de clausura Monialium disponenti, ac aliys nostris litteris super huiusmodi clausura editis adijcientes, Volumus, sancimus, & ordinamus, nullis Abbatissarum, Priorarum, aliarumve Monialium, etiam Carthusiensium, Cisterciensium, Sancti Benedicti, & Mendicantium, & quorumcumque aliorum Ordinum, & Militiarum, ac statuum, graduum, conditionum, dignitatum, ac præeminentiarum existentium, etiam à Regia, vel illustri potestate ortarum, de cætero etiam infirmitatis, seu aliorum Monasteriorum, etiam eis subiectorum, aut domorum, parentum, alienarum ve consanguineorum visitandorum, aliave occasione, & præ-

Constitutio Pij V.

Statuitur, vt nemini sanctimonial. post professionẽ liceat, a Monasterio exire, etiam ad breue tẽpus quocumq. prætextu, nisi in casibus hic expressis.

& pretextu, nisi ex causa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidimiæ, quæ tamen infirmitas, pestis alive Ordinum Superiores, quibus cura Monasteriorum incumberet, etiam per Episcopum, seu alium loci Ordinarium, etiam si prædicta Monasteria ab Episcopatibus, & Ordinariorum iurisdictione exempta esse reperiantur, cognita, & expresse in scriptis approbata sit, à Monasteriis prædictis exire, sed nec in prædictis casibus extra illa, vltra ad necessariam tempus stare liceat.

Pœnæ aliter egredientium, atque licentias concedentium

Aliter autem, quam vt præfertur, egredientes, seu licentiam exeundi quomodocumque concedentes, necnon comitantes, ac illarum receptatrices personas, sine laicas, aut seculares, vel Ecclesiasticas consanguineas, vel non, excommunicationis maioris latæ sententiæ, vinculo ipso facto absque aliqua declaratione subiacere, à quo præterquam à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolvi nequeant. Et insuper tam egressas, quam Præsidentes, & alios Superiores prædictos, eis licentiam huiusmodi concedentes, dignitatibus, officijs, & administrationibus per eas, & eos, sunc obtentis priuamus, & illa, & illos ad obtenta, & alia in posterum obtinenda inhabiles, necnon licentias, & facultates, seu indulta, & priuilegia, exeundi à Monasteriis, & extra illa standi à nobis, seu alio Romano Pontifice prædecessore nostro, ac Sedis Apostolicæ Nuncijs, & Legatis, etiam de latere, ac maiore Pœnitentiario, aut Ordinum prædictorum Superioribus, aliisve personis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis efficacissimis, præseruatiuis, mentis assertionis, etiam motus proprij, & datam concedentibus, aliisque efficacioribus, & efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, & alijs Decretis, in genere, vel in specie, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine etiam Imperatoris, Regum, Ducum, & aliorum principum, necnon sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium motuu, & contemplatione, ac instantia, vel alias quomodolibet concessa, quæ prorsus abolemus, ac litteras desuper confectas, & in posterum concedendas, & confidendas, nullas, & inualidas, nullitatisque roboris, ac momenti fore, nec illas habentibus, & habituris suffragari posse, & ita per quoscumque iudices, & Commissarios, quauis auctoritate fungentes, sublata eis, & eorum cuilibet aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere, irritum quoque, & inane quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari decernimus. Mandantes vniuersis, & singulis venerabilibus Fratribus nostris, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & alijs locorum Ordinarijs in virtute sanctæ obedientiæ, & sub ostestatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ, quatenus per se, vel alium, seu alios præsentes litteras in Ciuitatibus, & Diœcesibus propriis, quolibet anno publicent, omniaque in illis contenta, necnon prafatum Decretum ipsius Concily, quod incipit, Bonifacij Octaui, diligenter, & inuiolabiliter sub censuris Ecclesiasticis, aliisque præfatis pœnis, & in eodem Decreto contentis, obseruent, & obseruari faciant; & procurent. Contradictores quoslibet, & rebelles, ac præmissis non parentes, etiam aliis pœnis auctoritate nostra, appellatione postposita compescendo: Nec non legitimis super his habendis seruatis processibus, pœnas ipsas etiam iteratis vicibus aggrauando, inter dictum Ecclesiasticum apponendo. Inuocato etiam ad hoc si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostol. contrarijs quibuscumque, aut si aliquibus communiter, vel diuisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per litteras Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem, alijs Apostolicis Constitutionibus, & Iuribus, & de huiusmodi clausula disponentibus, nihilominus in suo robore duraturis. Caterum volumus, quod præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius Notary publici subscriptis, & si-

Reuocatio omnium licentiarum prius cõcessarum.

Decretum irritans in contrarium.

& ſigillo alicuius Prælati munitæ, eadem prorſus fides, vbique terrarum, tam in iudicio, quam extra adhibentur, qua eiſdem præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo, &c.

Hac igitur Extrauaganti, atque Conſtitutione præmiſſa, & præſuppoſita, ſolet dubitari, atque in controuerſiam adduci, An prædictæ tres exceptiones ibidem poſitæ, extendantur ſeu extendi debeant ad omnes ſimiles? & vt non in communi, ſed in particulari loquamur, An extendantur, ſeu extendi debeant, & poſſint, ſaltim ad illum caſum, & morbum, non quidem cõtagioſum, ſed de quo Medici docti & pij, atq; in arte ſua peritiſſimi, iudicant Monialem aliquam fore ſtatim moriturã, ſi non extra Monaſteriũ extrahatur in aliquem locum eiuſmodi morbo infectæ ſalubriorem, & quod ſi exeat, maxima futura ſit ſpes, quod non moriatur? Cuius quidem partem affirmatiuam tenere videtur Nau. *ſuper cap. Statuimus n.* 49. quam & probat; ſiue probare contendit 2. quibus rationibus.

Nauar. in c. ſtatuim. n. 49

Primo probatur hæc pars & opinio, ex textu, *in cap. Periculoſo, de ſtatu Regul. lib.* 6. vbi ſequentia ponuntur verba, *Sancimus vniuerſas & ſingulas Moniales præſentes, atque futuras, cuiuſcumque religionis ſint, vel Ordinis, in qui- buslibet mundi partibus exiſtentes ſub perpetua in ſuis Monaſterijs de cætero debere permanere clauſuræ, ita quod nullis earum religionem tacite, vel expreſſe profeſſæ, ſit vel eſſe valeat, quacumque ratione, vel cauſa, niſi ſorte tanto & tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum aliis abſque graui periculo, ſeu ſcandalo commorari, Monaſteria ipſa deinceps egrediendi facultas.* Qui quidem textus Bonifacij VIII. renouatus fuit, *in Concilio Tridentino, ſeſſ. 25. de Regular. cap.* 5. vbi ad idem propoſitum dicitur, *vt nemini ſanctimonialium liceat. poſt profeſſionem exire à Monaſterio, etiam ad breue tempus, quacumque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa, ab Epiſcopo approbanda, indultis, & priuilegijs non obſtantibus quibuſcumque.* Ex quo Concilij decreto facile licet colligere, quod Extrauagans ſupradicta Bonifacij VIII. poſita, *in dicto cap. Periculoſo*, quæ vnicum tantum caſum exceperat, in quo Monialibus permiſſus erat egreſſus, nempe caſum periculoſæ & ſcandaloſæ infirmitatis, per Concilium prædictum, extenſa eſt & ampliata, ad alios etiam caſus, ſcilicet ad quamlibet legitimam cauſam, per Epiſcopum approbandam: ergo idipſum ſimiliter, hodie dici debet, de Pij V. Extrauaganti prædicta, ac proinde ea non obſtante, de licentia, & approbatione Epiſcopi, extendi, atque ampliari etiam ipſa poterit ad alios caſus ſimiles, & maxime ad ſuperius poſitum, de Monali tali morbo laborante, quod Medicorum iudicio, ſi non è monaſterio egred atur, certo, atq; procul dubio timeatur, q; ſtatim ſit moritura. Quod & hac ratione confirmatur, nam ſi Extrauagans Bonifacij VIII. quæ vt præmiſſum eſt, vnicum dumtaxat excipiebat caſum, per prædictum Pium V. extenſa, atque ampliata eſt, ad tres in eadem ſua conſtitutione contentos, nempe ad caſum magni cuiuſdam incendij, vel infirmitatis leprę, aut epidimiæ, quid igitur obſtat, quominus eadem omnino prorſus exiſtente ratione, prædicti Pij V. Extrauagans, etiam amplietur, & extendatur ad alios caſus ſimiles? Hoc certe argumentum videtur fortiſſimum.

Prima opinio tenens, partem affirma. Primum argu. *c. Periculoſo, de ſtatu Reg.*

Secundo ſic argumentatur ad idem, nam videtur, quod idipſum facere, nullo modo ſit contra ius, quinvero iuri eidem multum conforme. Quatuordecim enim in iure, tantummodo exprimuntur, atque ennumerantur cauſæ, ex quibus filij licite exheredari poſſunt a parentibus, vt habetur, *in Authentico, non licet. C. de lib. prat. perquam. & in authent. vt cum de appella- cogno. §. aliud quoque capitulum, ibi, vt præter ipſas nulli liceat, Collatione 8.* cui conſonat Gloſſa celebris, *in cap. Quintauallis de iureiuran. & l. 4. tit. 7. par. 6.*

Secundũ arg. *Auth. non licet. C. de lib. prat.*

& adhuc nihilominus patres, ex alijs similibus causis, exheredare possunt filios suos, vt in specie tenet, Guillelmus communiter receptus, *in dicto Authentico, non licet*. quam opinionem tenent omnes DD. communiter. Similiter & donationes factæ, ob solas quinq; causas, iure reuocari possunt, *iuxta l. fin. C. de reuoc. donat.* cum sim'l. & tamen Glossa ibi communiter recepta, tenet etiã ob alias similes posse reuocari, vt lat ffime tradit Felin. *in cap. Pastoralis, de rescrip. à num. 1.* cum seqq. & Ripa, *in d. l. fin. nu. 137.* ergo idem dicendum erit in proposito, nẽpe, quod tres exceptiones supradictæ, positæ à Pio V. in dicta sua Extrauaganti, siue Constitutione, extendi, & ampliari possunt, etiam ad alios casus similes, & maxime ad illum, de quo sermo est in præsenti. Quibus omnibus accedit, quia non est credendum, aut præsumendum, de Pio V. Pontifice Maximo, viro vere pio, re, & nomine, mentem sibi fuisse (quod absit) adeo impiam, ac prorsus à pietate, & à charitate alienam, vt in dicto casu, prædictæ Monialis ægrotæ non misereretur, concessissetq. eidem, exeundi è Monasterio licentiam, ob euadendam mortem, atque vt in tali casu, ipsius corporis, & animæ salus non periclitaretur: ergo intentum.

Tertium argu.

Tertio, & vltimo pro eadem parte, atque ad idem propositum, sic argumentatur, nam conseruatio propriæ vitæ, naturalisq. defensio est de iure naturali, neminiq. videtur tollenda, iuxta, *Clement. Pastoralis. §. caterum, de re iud. & in l. vi vim. ff. de iust. & iure*, habetur, quod facultas defendendi propriam vitam est naturalis: ergo in proposito casu, licitum erit Moniali prædictæ, de qua est sermo, è Monasterio exire, neque in contrarium vlla lege, præcepto, siue statuto potest cogi, aut obligari. Quod & ita esse necessario dicendum, etiam colligitur, ex quodam Breui, vt dicitur concesso per Gregorium XIII. Sanctimonialibus, illustris cuiusdam Monasterij, cuius quidem mentionem facit dictus Nauarr. *in dicto cap. statuimus, loco supraciato*, quo licentiam, & facultatem eisdem fecit, vt quotiescumque ingrueret periculosa infirmitas, pro illa curanda, absque conscientiæ scrupulo, vel alicuius pœnæ incursu, Monasterium possent exire, & ad domos parentum, siue consanguineorum accedere, ibiq. per congruum tempus prædicta ex causa dumtaxat immorari, & deinde ad illud redire. Propter has rationes, & causas supradictus Nauarr. prædictæ adhærere videtur opinioni, ipsamq. approbare, & tenere, desiderareq. summopere, vt Extrauagantis prædictæ, Pij V. & ipsius nimius rigor aliqualiter tẽperaretur, & moderaretur, atque ad mediocritatem quamdam reduceretur, eo modo quo, & rigor dicti *cap. Periculoso*, moderatus fuit, vt videtur per Concilium Tridentinũ prædictum, quinvero etiam, & per dictũ Pium V. vt dictum est in argum. 1. Hæc sunt argumenta, quæ adducuntur pro hac parte.

Clem. Pastor. §. caterum. l. vi vim. ff. de iust. & iur.

Secũda opinio tenens partem negantem.

Sed contrariam omnino sententiam, tenet Ioan. Gutierrez, in suis quæstionis Canonicis, cap. 14. vbi hac de re longissimam disputationem facit, quinvero, & multo ante tempore, prius quam ipse, de eodem argumenti genere, propositoq. casu agendo, stando solummodo in terminis iuris communis, eamdem sententiam, & opinionem tenuit olim priuilegiorum Collector, quam, & dicit resolutionem fuisse, atque determinationem, factam per plures, eosdemq. famosissimos Doctores, huius Vniuersitatis Salmantinæ, qui præmissæ, ac propositæ sibi quæstioni, An generalis Minister, Prouincialis, seu Visitator, vel Commissarius Ordinis Fratrum Minorum, Monialium S. Claræ curam habentes, licentiam possent præstare cuidam Moniali grauiter infirmanti, vt ex suo Monasterio exiret, ad aliudque eiusdẽ Ordinis posset transire, causa curandæ prædictæ grauis infirmitatis, exactis-

exactiſſima (vt dicitur) diſcuſſione facta, circa præſentem difficultatem, omnes vnanimiter, atque vno ore reſponderunt, atque dixerunt, non poſſe id fieri ſtando in iure communi, quod & multis iuribus, atque rationibus comprobarunt, quas ponit ſupradictus Collector, *verbo clauſura Monialium in fine*, & etiam habentur in fine Supplementi ſimul cum aliis Deciſionibus, quorumdam dubiorum, quæ in dicta Salmanticenſi Academia prædictis doctiſſimis Doctoribus, atque Magiſtris fuerunt propoſita. Quam etiam ſententiam & opinionem, ſequendo Collectorem prædictum, tenet Doctiſſimus Corduba in addit. ad dictum Compendium, verbo, vbi ſupra, & reſpondet argumentis in contrarium factis, quod & nos Deo dante faciemus ſimiliter. Vnde cum hæc ſententia & opinio, propter rationes, & cauſas inferius dicendas, ſtando etiam in puncto iuris, probabilior videatur, pro propoſiti Articuli reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Supradicti tres caſus poſiti, in dicta Extrauaganti Pij V. n6 poſſunt, aut debent extendi ad alios ſimiles.

SVpradicti tres caſus, contenti in prædicta Extrauaganti, atque conſtitutione Pij V. non poſſunt, aut debent extendi ad alios ſimiles. Hæc Concluſio, vt dixi, eſt ſupradicti Ioannis Gutierrez loco ſupracitato num. 7. vbi, & eam probat hac in primis efficaciſſima ratione: nam prædictus Pius V. ibidem, primo ponit generalem regulam ſtrictè prohibitiuam, cuiuſcumque egreſſus Monialium à ſuis Monaſterijs, quam etiam expreſſe extendit, ad caſum cuiuſcumque infirmitatis, in illis verbis, *etiam infirmitatis, &c.* & poſtea excipit tres ſupradictos tantũ caſus, à regula prædicta negatiua, poniq. excommunicationem ipſo facto, aliter quam vt præfertur, egredienti, ſeu licentiam exeundi quoquo modo concedenti, necnon & quod amplius eſt, concomitantibus ipſas, & priuationem omnium officiorum, adminiſtrationum, & dignitatum, &c. prout latius ibi continetur: ergo non eſt dicendum, vllo modo contrarium. Conſequentia inde patet, nam cũ poſt exceptiones particulares, & ſpeciales ſupradictæ regulæ generalis, addat, & ponat decretum pœnale, aduerſus aliter facientes, omni proculdubio ibidem formam inducit, quæ quidem omnino, ad vnguem ſeruanda eſt, nulloq. modo prætermittenda, iuxta textum, *in cap. cum dilecta, de reſcript.* vbi Felinus ſupradictam regulam, cum ſuis ampliationibus, atque fallentijs conſtituit, idque præcipue in hoc caſu locum habet, cum in principio dicatur, vt ne aliqua alia occaſione, ſiue prætextu cõtrariũ fiat, apponatur q. contrarium facientibus, excommunicationis latæ ſententiæ pœna, quæ grauior eſt omnium quas habet Eccleſia, vt dicit D. Auguſt. & habetur, *in cap. corripiantur 24. quæſt. 3.* cum igitur hoc ita ſit, quis nam audebit contra tanti Pontificis verba, adeo clara, atque expreſſa, excommunicationis maioris latæ ſententiæ, & Papæ reſeruatæ, periculo ſe exponere? contrarium faciendo, qui ſanæ ſit mentis? nemo quidem profecto. Hęc certe ratio magnam vim habet.

c cum dilecta de reſcrip. c. corripiantur 2493.

Secundo probatur eadem concluſio, nam vt patebit intuenti, in omnibus tribus cauſis, ſiue caſibus, in quibus prædictus ſummus Pontifex, in dicta ſua Conſtitutione, licentiam permittit concedi poſſe. Monialibus, exeundi è ſuis Monaſterijs, aperte, atq; expreſſe, ex ipſius mente conſtat, vt tunc demum id fiat, licitumq. ſit tantummodo, quando caſus occurrens, Moniales omnes Conuentus tangit, earumq. communitatem, atque ita eis omnibus communis, eſt non exeundi damnum, omnes in vniuerſum concernat; non ſic autem, quando concernit & tangit, ſingulas Moniales infirmas, quod & ex exemplis ab eo poſitis, de incendio quodam grandi, infirmitate lepræ, ſiue epidimiæ, facile erit colligere: ergo vbi eiuſmodi ratio communis boni non militat, contrarium erit omnino dicendum, nec ſu-

100 prædicti tres casus expressi, extendi possunt, aut debent ad alios similes. Consequentia, vt videtur, est legitima, atque ipsius constitutionis ratio, multum rationi ipsi consona, nam in casu magni cuiusdam incendij, infirmitatis lepræ, aut epidimiæ, ne totum Monialium Monasterium pereat, & pro salute omnium, vtque communitati consulatur, prudentissime, atque sanctissime statutum est, vt prædictis Monialibus facultas fiat è Monasterijs exeundi, & egrediendi: at quod Monialis aliqua, vtcumque graui infirmitate prematur, è Monasterio exeat, postquam semel clausuram professa est, non id ita ratio conuincit, minusque damni, atque periculi esse videtur, vt propterea fortassis ipsa moriatur, post mortem in æternum bitura, quam vt clausura cum omnium aliarum scandalo, maloq. exemplo violetur, nam omnes aliæ statim idipsum postulabunt. Præterquamquod non propterea morietur, nec id ad recuperandam salutem, remedium est ita præcise necessarium, quidquid Medici dicant, pro libito, multoties, vt eisdem Monialibus complaceant; & quidem si, vt dicitur ab eisdem, infirmitas est mortalis, ita etiã extra Monasterium continget, atq; si Monialis esset intra, nemo enim, vt dicitur, diem vocationis suæ vitare potest. Dicendum est igitur, stando in prædicta constitutione, quod quando casus occurrens, Moniales omnes concernit & tangit, ita vt nisi è Monasterio exeant, statim videantur morituræ, vt contingit in casibus supradictis, incendij magni, infirmitatis lepræ, atque epidimiæ, qui morbi sunt contagiosi, omnibusque præiudiciales, licitum est Monialibus è Monasterijs exire, non sic autem, in occurrentibus casibus particularibus, vtcumque dicantur similes: nam re vera non sunt similes, nisi pertineant, & spectent ad bonum, seu potius ad euitandum damnum Monasterij, & totius communitatis, & ꝙ ea proculdubio fuit mens, atq. intentio summi Pont. prædicti, vt attente ipsius verba consideranti, facile erit colligere. Sed quod idipsum erat dicendum, stando in solo iure communi, maiorem difficultatem habet, sed nihilominus etiam de hoc, sequens statuitur Conclusio.

Secunda Conclusio.

Prælati Regulares Ordinis Minorũ, non possunt facultatem facere, vt Monialis aliqua S. Claræ è Monasterio suo exeat causa alicuius, vtcumque grauis infirmitatis.

PRælati regulares, & maxime Ordinis Minorum, curam habentes Monialium S. Claræ, etiam stando in iure communi, nullatenus possunt licentiam concedere, alicui Moniali eiusdem Ordinis, vtcumque grauiter infirmanti, vt à Monasterio exeat, vel ad aliud transferatur, sola ratione curandæ prædictæ suæ infirmitatis. Hæc Conclusio est expressa resolutio, atque determinatio antiquorum Doctorum huius Vniuersitatis Salmanticensis, quam vt dixi, ponit priuilegiorum Collector, & habetur etiam in fine Supplementi, vbi supra, & rationes, quibus innixi sunt, ad ponendam prædictam resolutionem, sunt, quæ sequuntur. Primo, quia in ipsarum regula, vt ex supradictis constat, expresse habetur, quod Moniales vitam illam firmiter profitentes, teneantur manere in clausura, toto tempore vitæ suæ, præterquam si euenerint certi casus fortuiti, & alij non fortuiti, ibidem expressi: sed supradictus infirmitatis casus, vtcumque grauis, non est ex ibidem expressis: ergo intentũ. Quod vero non sit ex casibus ibidem expressis, probatur, nam si sub aliquo comprehenderetur, maxime illis verbis, *causa alicuius valde euidentis, & grauis dispendij euitandi*: sed in istis, non comprehendit, vt de se patet, nam talis casus non contingit, nisi quando Monialis aliqua esset peste, aut notabili lepra vulnerata, ex quo timeri iure posset, quod tota domus corrumperetur, nisi licentia eidem daretur, exeundi extra clausuram, ad se curandum, qui est casus, in quo si fuisset persona secularis, iure posset extrahi de populo, & mitti ad aliquam domum in campis separatam: quod non contingit in proposito: ergo intentum.

Secun-

Secundo probatur id ipsum, quia Papa in omnibus locis supradictæ regulæ, vbi aliquid contra clausuram exceptauit, siue in casibus fortuitis, siue non fortuitis, numquam habuit considerationem, ad vtilitatem alicuius personæ particularis, estq. verisimile, immo verò iuridicum, quod si id voluisset, expressisset. Vnde cum in omnibus suis exceptionibus semper consuluerit, atque prouiderit communitati, satis colligitur, quod voluerit commoditatem communitatis aliquando præferri clausuræ. Quod cum non reperiatur de commoditate personæ particularis, nec etiam in vno tantummodo casu, aperte etiam colligitur, quod nullo pacto voluit commoditatem, seu consolationem personæ alicuius particularis, vllo pacto clausuræ præferri. Quod etiam confirmatur Tertio, nam in dicta regula Vrbani IV. expressù habetur, qualis, & quanta gerenda sit Monialiù infirmarum cura, dicitur. n. ibi: *De infirmis cura, & diligentia maxima habeatur, & secundum, quod possibile fuerit, & decuerit, tam in cibariis, quæ earum requirit infirmitas, quam in alijs necessarijs, in feruore charitatis benigne ac sollicite eis per omnia seruiatur. Quæ infirmæ proprium habeant lectum (si vmquam fieri potest) vbi à sanis maneant separatæ, ne illarum ordinem valeant confundere, vel perturbare.* Ex quibus verbis duo clarissima colliguntur. Primum est, in fauorem proximi præcedentis fundamenti, scilicet, quod adeo Papa communitatem, in sua spirituali sanitate conseruare voluit, quod præcepit, vt Moniales corporaliter infirmæ, taliter curentur, quod sanas in diuinis beneplacitis vacantes, nullo modo valerent impedire, confundere, aut perturbare, atque ita communē commoditatem semper consideranit, numquam autem particularem. Secundo, quia Papa in supradictis verbis, loquitur de grauibus infirmitatibus curandis, quod patet ex eo, quia dicit, quod curentur maxima cura, & maxima diligētia, cum solicitudine, & per omnia, & ponit simulia verba, vnde sequitur euidēter, q intellexit de grauibus infirmitatibus. Aliter enim minus proportionatū fuisset, prædicta verba referri ad leues infirmitates, sed referri tantū debent ad graues, cum secundū iura, & omnimodā veritatem, minima minimis, maxima vero maximis referantur. Quod si in prædictis verbis prouidetur à Papa, ad infirmitates graues curandas (quod negari non potest) clare constat, quod ille casus positus in prædicta regula, scilicet, valde euidentis, & grauis dispendij euitandi, non obtinet locum in supradictis etiam grauibus infirmitatibus, sed tantum in infirmitatibus contagiosis, qualis est infirmitas lepræ, atque epidimiæ: cum igitur id non contingat in proposito, clare colligitur intentum suprapositum, nempe, quod etiam stando in iure communi, regulæ ipsarum Monialium, earum nulla è Monasterio potest exire, causa vtcumq. grauis infirmitatis. Hæc sunt præcipua argumenta, quæ pro hac parte, & Conclusione adducuntur loco supracitato, ex quibus manet satis probata prædicta Conclusio. Vnde ad argumenta in contrarium adducta, respondetur.

Ad primū Arg.

Ad primum, quod adducitur, *ex cap. Periculoso, & Decreto sacri Concil. Tridentini, atque Constit. Pij V.* quo etiam dicitur, extensionem, atque ampliationem fuisse factam in locis prædictis, dico, quod omnia illa rectè processerunt suis temporibus, at nouissimè standum est decisioni, atque determinationi vltimæ dispositionis, atque Constitutionis Pij V. qui, vt ex præmissis constat, id stricte præcipit, omnes alios casus, & causas excludendo, sub grauissimis pœnis, cui quamaxime obedire oportet, & vt dicitur, in expressis non est locus coniecturis, *arg. l. contin. §. cum ita, cum similibus ff. de verb. obl.*

Ad 2. Argum.

Ad secundum respondeo, quod licet illud sit verum, in casibus ibidem dictis, in proposito tamen casu, non id currit, aut procedit, quia non est si-

milis caſibus exceptis, nec eadem in eis militat omnino ratio, nam, vt prædictum eſt, non reperitur eadem omnino ratio, niſi quando contingeret caſus, qui reſpiceret bonum, & commodum totius Monaſterij, ſiue communitatis, non vero alicuius perſonæ particularis. Vnde dico, quod ſi alius caſus inueniri poſſet, omnino ſimilis exceptis in prædicta conſtitutione, & Extrauaganti, dicere non dubitarem, quod etiam ille comprehenderetur, taliſq. dici poteſt, quem prædictus Nauarr. adducit pro exemplo, de Abbatiſſa, prædicta electa, vt præeſſet alicui Monaſterio, & maxime reformationis cauſa, & etiam de exitu Monialium, tempore belli. At quod Monialis aliqua, infirma (vtcumq. graui laboret morbo, ſiue infirmitate) exeat à Monaſterio ad ſe curãdum, non quidem vtilitatem publicam, atq; communem reſpicit, ſed priuatam ipſius in particulari; in quo caſu noluit prædictus ſummus Pont. vt exiret, mentemq. ſuam eam fuiſſe ſatis expreſſit ſupradictis verbis: quod quidem non ſibi impietati, aut charitatis defectui tribuendum eſt, aut vitio imputandum, cum id fecerit, vt ipſe ibidem dicit, decori, & honeſtati ſanctimonialium omnium conſulendo, & vt ipſæ melius in ſua puritate, & caſtitate valeant conſeruari.

Ad 3. Argum.

Ad tertium, & vltimum argumentum reſpondeo, quod quamuis certum ſit, verumq. habeat, id quod in argumento adducitur, ſcilicet, quod conſeruatio propriæ vitæ ſit de iure naturali, naturaliſq. defenſio nemini debeat denegari, vbicumque periculum imminet mortis non naturalis, ſed violentæ, non tamen id vſquequaque verum habet, vbi mors violenta non eſt, ſed naturalis, & quæ ortum habet ab ægritudine nãlisnam in tali caſu, probabiliſſimum eſt, conſeruationem propriæ vitæ, non ſemper eſſe licitam, nec vitam propriam in omnibus caſibus, adeo eſſe conſeruandam, & maxime à viris religioſis, qui propter Deum, ſuam propriam abnegauerunt voluntatem, atq; vt videtur, prædicto iure ſe priuauerunt. Id quod experiri licebit in Monachis Carthuſien. qui iuxta propriam ipſorum regulam, licite cogantur à carnibus abſtinere, quamuis propter abſtinẽtiam ab eſu carnium, credatur, quod aliqua ægritudine, ſiue infirmitate ſtatim ſint morituri. Neque in hoc caſu aliqua vis, ſeu violentia infertur illis, ex quo ipſi per ſuum votum, & profeſſionem ad eiuſmodi abſtinentiam ſe obligarunt. Idem ergo dicendum eſt in propoſito, de prædicta Moniali, vt præmittitur, adeo extreme infirmante, quod etiam in hoc caſu, non eſt ſibi licitum è Monaſterio exire, & clauſuram ſemel promiſſam violare, quinvero cogi poteſt ad eandem ſeruandam, etiam cum diſcrimine propriæ vitæ, pro conſeruando communi bono religionis, ac pro tuenda caſtitate, & honeſtate, eo modo quo, & Princeps ius habet, cogendi ciues ad bellum pro conſeruanda patria, quamuis mortis probabile illis immineat periculum. Multoq. minus conuincitur, quod Nauar. in confirmationem prædicti argumenti adducit, de priuilegio Greg. XIII. vbi facultatem fecit ſuo tempore, periculoſæ infirmitatis gratia, quibuſdam Monialibus exeundi à ſuo Monaſterio, pro illa curanda, quinvero potius id quammaxime ſuæ opinioni contradicit, ſiquidem hoc eiſdẽ fuit conceſſum ex gratia, & ſpeciali priuilegio, aduerſus præfatam conſtitutionem Pij V. prædeceſſoris ſui, vt conſtat ex ipſius vltimis verbis, poſitis à prædicto Nauar. loco ſupracitato, *ibis non obſtantibus litteris Pij prædeceſſoris, &c.* quod quidem, optima ratione facere potuit, prædictus ſummus Pont. ſed huiuſmodi derogatio in particulari facta, iã præſupponit ius eſſe commune in contrarium: non enim fecit id prædictus Gregorius per viam iuris declaratorij, ſed potius per viam cuiuſdam priuilegij, & gratiæ, quapropter id non eſt in conſequentiam trahendum, nec ad alias perſonas

Nota hoc valde.

In quo caſu conſeruatio propriæ vitæ Religioſis licet.

Quod priuilegij gratia alicui conceſſum eſt, non eſt in conſequentiã trahendum.

nas extendendum, iuxta, *l. ius singulare, & l. quod vero contra cum simil. ff. de legibus*. Priuilegia enim non egrediuntur personas priuilegiatas, nec alijs, quam priuilegiatis, eisdem vti licebit, nisi id sibi etiam à Sede Apostolica specialiter fuerit indultum. Videatur circa hoc, supradictus Gutierrez loco supracitato nu.9. vbi ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu digniſſima. Et hæc pro isto Articulo dicta sufficiant. *l. ius singula. l. quod vero contra cum simul. ff. de leg.*

ARTICVLVS V.

Quidnam intelligatur, siue comprehendatur, sub nomine magni incendij, & infirmitatis lepræ, & epidimiæ, positæ à Pio V. in dicta sua Extrauaganti, siue Constitutione?

CIrca explicationem huius Articuli, nonnulli multa dicunt, atque Medicorum desumentes officium, temporis pius nimio insumunt, in enarrandis diuersis infirmitatibus, endemijs, epidemijs, atque pestilentialibus, & ad inuestigandum, vtrum morbi communes vnicam habeant rationem simplicem, quod quidem cum non sit mei muneris, atque propositi, consulto libuit omittere, dixisse tantummodo contentus, id quod circa prædictæ Constitutionis explicationem, communiter tradunt DD. quod & fiet quammaxima breuitate, atque resolutione, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Nomine magni incendij, quid intelligatur.

SVb nomine incendij magni, intelligitur incendium, ita magnum, & euidens, vt certum sit, aut saltim, probabile multum esse videatur, quod nisi Moniales omnes statim à Monasterio exeant, omnes sint simul moriturę, atque consumendæ præ nimia exustione ignis. Sic explicat hûc locum Ioan. Gutierr. in suis qq. Canonicis, cap. 14. nu. 8. & priuilegiorum Collector, *verb. clausura Monialium post §. 5.* in explicatione primi casus, in quo licitus est exitus Monialium secundum regulam S. Claræ, iuxta conceſſionem, atque determinationem Vrbani IV. atque in fine dicit, quod si ignis intus ardens potest extingui, ipsis Monialibus intra Monasterium manentibus, non possunt egredi, etiam cum licentia Prælatorum, nec etiam possunt transferri ad aliud Monasterium, sufficienti habitatione remanente in primo, quod & nos diximus supra, in explicatione eiusdem primi casus, idemq. dicendum est in proposito. *Gutie. in qq. Can. cap. 14. nu. 8. Priu. Collect. verb. clausura Mon. post §. 5*

Secunda Conclusio.

Quid intelligatur lepræ nomine.

SUb nomine infirmitatis lepræ, intelligitur infirmitas quædam adeo contagiosa, quod si ipsius radix, & origo foras non eijciatur (hoc est, Monialis eiusmodi morbo infecta) cito omnes Monasterij eiusdem sorores inficiet, proindeq. cunctæ peribunt. Sic etiam explicat infirmitatem prædictam supradictus Ioan. Gutier. loco supracitato, & tale exemplum constituitur, & assignatur pro sufficienti causa è Monasterio exeundi Monialibus cûctis, à DD. huius Vniuersitatis Salmantinæ in determinatione dubij sibi propositi, de quo facta est mentio in Articulo præcedenti, & ponitur à Collectore priuilegiorum, *verbo clausura Monialium post §. 4.* & casus ibidem enumeratos, vbi, & dicunt prædictam lepram debere esse notabilem, ac talem, quod si persona esset secularis, iure possit extrahi de populo, & mitti ad domum aliquam in campo separatam, quod valde est notandum, atque memoriæ commendandû, vt non pro libito qualibet scabies, incurabilis lepra dicatur. Nota hoc valde.

Tertia Concluſio.

Quid intelligatur nomine infirmitatis epidimiæ.

Sub nomine infirmitatis epidimiæ, quantum ad præſens attinet propoſitum, intelligendus venit morbus quidam peſtiferus, ſimiliter,atque eadem ratione contagioſus,cómunitati præiudicialis,& pernicioſus, qui populariter graſſetur in populo, maioremq. ægrotorum partem quos apprehenderit,interimit. Sic etiam explicat infirmitatem prædictam, ſupradictus Ioan. Gutierr. loco ſupracitato , ac dicit , quod ex omnibus tribus ſupradictis cauſis, in vniuerſum omnibus Monialibus, atque ad communitatem, ſiue commune bonum Monaſterij pertinentibus , & ſpectantibus licitum erit, iuxta præfatam Pij V. Conſtitutionem,Monialibus è Monaſterio exire, non vero ex alijs particularibus, quæ ſimile periculum , ſiue contagionem non habent, ſed reſpiciunt particularem vtilitatem , alicuius Monialis infirmæ , quæ ipſam non tranſcendit,& quamuis è Monaſterio non egrediatur, non totus periclitabitur Conuentus . Multum intereſt hæc aduertere, atque cõſiderare Superiores Prælatos,quinvero,& ipſos Medicos,vt ſciant,& cognoſcere poſſint,cuinam Moniali exeundi è Monaſterio licétia poſſit indulgeri,cui vero non: pro quo nullã aliam ſtatuere poſſumus generalem regulam, quam vt iuxta ſuperius dicta,perſpiciatur attente , an talis ſit infirmitas Monialis alicuius , vt niſi è Monaſterio exiret , domus forſan tota corrumperetur,Monaſterioq. exinde proueniret,valde euidens, atque notabile diſpendium . Hactenus de iſto Articulo .

Nota hoc valde.

Quando infirmitas aliqua dicitur peſtifera, vt pro ea Moniales poſſet à Monaſterio exire.

ARTICVLVS VI.

Cuiuſnam Superioris eſſe debeat licentia, ad hoc vt Monialis aliqua exire poſſit è Monaſterio, & an ea neceſſario eſſe debeat in ſcriptis?

PRo huius Articuli intelligentia, referre iterum oportet,atque in memoriam reducere, verba Extrauagantis prædictæ , ſiue Conſtitutionis Pij V. quantũ ad præſens attinent propoſitum,& ſunt,quæ ſequuntur, poſt expreſſionem trium ſupradictarum cauſarum,incendij magni , infirmitatis lepræ, & epidimiæ, inquit prædictus Pius V. *Qua tamen infirmitas, prater alios Ordinum Superiores , quibus cura Monaſteriorum incumberet , etiam per Epiſcopum , ſeu alium loci Ordinarium , etiamſi predicta Monaſteria ab Epiſcoporum, & Ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperiantur, cognita, & expreſſe in ſcriptis approbata ſit* . Ex quibus verbis,ſi ipſa attendatur dumtaxat littera, facile erit colligere,quid ſit dicendum , atque reſpondendum , difficultatibus propoſitis in præſenti Articulo.Quibus & accedit declaratio , quæ ea de re facta dicitur, à Congregatione Cardinalium , in hoc munus deputatorum , qui quidem ſimili ſibi quæſtioni propoſitæ, reſpondiſſe feruntur , *pro Monialibus è Monaſterio exeuntibus,etiam cum cauſa probabili, ſimul requiri communem conſenſum Superioris regularis, atque Epiſcopi loci* . Sed tamen , quia vt dicitur,conſuetudo eſt optima legum interpres, & quantũ ad hoc, præfata conſtitutio,nõ eſt recepta,nec poſita in praxi,maxime in noſtra Hiſpania,ac per non vſum,iã omnino vim amiſiſſe obligandi videtur,quidã dicũt oppoſitum , quia contrarium dicere ,magis ſibi videtur rationi conſonum , atque iuridicum . Vnde pro reſolutione propoſitæ difficultatis , ſequentes ſtatuuntur Concluſiones .

Prima

Prima Concluſio.

LIcentia ad exeundum è Monaſterio Monialium, ob aliquam ex tribus propoſitis cauſis, ſat eſt, vt ſeorſim præſtetur, vel ab Epiſcopo, aut à Prælato regulari reſpectiue, ac reſpectu Monialium eorum cuilibet ſubditarum. Hæc concluſio, quamuis expreſſe ſit contraria, vt apparet, ſupradictę Conſtit. Pij V. ſequenda tamen atq. tenenda videtur, propter rationes ſeqq. In primis, quia, vt dixi, Conſtitutio prędicta quantum ad hoc, numquam fuit vſu recepta, nec poſita in praxi in noſtra Hiſpania, & vt dixi, conſuetudo eſt optima legum interpres: Tum vel maxime, quando prædicta conſuetudo, introducitur videntibus Superioribus, ipſiſq. Epiſcopis intereſſentibus, atque in eo non reclamantibus, vnde in hac parte prædicta Conſtitutio per non vſum, iam vim videtur obligandi amiſiſſe. Secundo præterea, eadem probatur concluſio, nam quod eiuſmodi licentia à proprio Monialis dumtaxat præſtetur, debeatq. præſtari Prælato, non vero etiam ſimul ab Epiſcopo, ſeu loci Ordinario, ſatis videtur iuridicum, valdeq. iuri conforme, etiã illi quod habetur in Conc. Trid. ſeſſ. 25. de refor. cap. 5. vbi agendo de earumdem Monialium clauſura, ac determinando, cuinam conueniat præſtare ſupradictam licentiam, quantum ad ingreſſum in ipſarum Monaſteria, ſequentia ponuntur verba: *Nemini liceat ingredi ſepta Monaſterij cuiuſcumque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerint, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia, in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda.* Et ſubditur: *Dare autem tantum Epiſcopus, vel Superior licentiam debet in caſibus neceſſarijs.* Hæc Concilium vbi ſupra: idem ergo dicendum omnino erit de licentia & facultate, quantum ad exitum, nempe quod ſufficiat Epiſcopi, vel Superioris licentia reſpectiue, quantum ad Monaſteria ſibi ſubiecta. Quod quidem confirmari videtur ex eo, quia, vt pluries iam diximus, Concilium ibidem nihil aliud intendit, ſiue prætendit, quam innouare Conſtitutionem Bonifacij VIII. poſitam *c. dicto cap. Periculoſo, de ſtatu regul. lib. 6.* & ibidem de eodem argumenti genere agendo; ſequentia ponuntur verba: *Nulli Monialium religionem tacite, vel expreſſe profeſſæ, ſit vel eſſe valeat, quacumque ratione vel cauſa (niſi forte tanto, & tali morbo earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum alijs abſque graui periculo, ſeu ſcandalo commorari) Monaſteria ipſa dzinceps egredienda facultas, nulliq. aliquatenus inhoneſta perſona (niſi rationabilis & manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius ad quem pertinuerit, ſpeciali licentia) ingreſſus, vel acceſſus pateat ad eaſdem.* Ex quibus vltimis verbis, *ac de illius ad quem pertinuerit, ſpeciali licentia*, ſatis clare colligitur id quod diximus, illã nempe præſtandam eſſe ab eo, ad quem pertinuerit Superiorem, non vero ſimul à Superiore regulari, & ab Epiſcopo. Nec aliud credendum eſt intendiſſe, aut voluiſſe in prædicta ſua Extrauaganti, & Conſtitutione Pium V. quamuis contrarium in litteræ cõtextu aliqualiter appareat; diciq. optime poteſt Extrauagantem prædictam, quantum ad hoc, non fuiſſe receptam, nec vſui & executioni traditam, propterea quod non ſatis id videretur eſſe iuridicum: Aut quidquid de hoc ſit, hodie non eſſe in praxi, vimq. amiſiſſe, obligandi per non vſum. Et præterea dicere poſſumus, quod prædicta Conſtitutio, locum habet in Monaſterijs earum Monialium, quæ non ſubduntur Generalibus, ſeu Prouincialibus Miniſtris, & Superioribus, habentibus iuriſdictionem Epiſcopalẽ, vel quaſi Epiſcopalem, ſed tantũmodo ſubduntur Superioribus aliquibus Conuentualibus, eiuſmodi iuriſdictione Epiſcopali carentibus; nam in talibus Monaſterijs, verum erit dicere, non ſuffi-

Licẽtia ad hoc vt Monialis exire poſſit è ſuo Monaſterio in prædictis caſibus, ſat eſt, vt ſit Superioris Monaſterij.

Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reform. c. 5.

sufficit Superioris immediate licentia, ad exitum Monialium, sed requiritur necessario licentia, & approbatio Superiorum, Episcopalem, vel quasi Episcopalem, habentium iurisdictionem, qui quidem, reuera quantum ad iurisdictionem dici possunt Episcopi suorum subditorum. Quæ de re videatur Pater Frater Emmanuel Rodrig. in suis qq. regular. tom. 1. quæst. 49. art. 6. in fine, vbi inquit, quod Monialis in prædictis casibus in dicta Constitutione exceptis, exire potest à Monasterio, absque vllo cõscientiæ scrupulo, cum sola licentia suorum Generalium, aut Prouincialium Prælatorum, quibus fuerit subiecta, sine vlla alia approbatione Episcopi secularis. Sed an supradicta licentia, necessario esse debeat in scriptis? quæri, & dubitari solet, de quo sit secunda conclusio.

Emm. 1. tom. 99. Reg. q. 49. art. 6.

Secunda Conclusio.

Licentia ad exeundum à Monasterio Monialib⁹, in scriptis esse debet. *Concil. Trid. vbi supra.*

Licentia Superioris pro Monialibus, ad hoc vt etiam in casibus expressis exire possint è Monasterio, necessario esse debet in scriptis. Hæc conclusio probatur in primis, ex dicta Constitutione Pij V. vbi id expresse habetur, quinvero idipsum satis colligitur ex Concilio Tridentino prædicto, loco supra citato, *vel sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta*. Nam quamuis mentio non fiat ibidem, nisi de licentia ingrediendi intra Monialium clausuram, vt patebit intuenti, ratio tamen eadem, aut forsan maior, suadere videtur, vt idipsum etiam requiratur ad Monialium exitum, siquidem exitus cuiuscumque Monialis à Monasterio, grauior res est, quam ingressus cuiuscumque personæ in ipsum: atque ita hoc tenet expresse Nauarr. *in cap. statuimus, num. 60. ibi, secundo respondeo*. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS VII.

In quas pœnas incidant Moniales, exeuntes è Monasterijs, & Prælati, & Superiores licentiam eisdem dantes, extra casus prædictos?

Huic articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Moniales exeuntes à Monasterijs extra casus prædictos, & dantes licentiã eisdẽ, ipso iure excõmunicati, & comitantes, ac recipientes ipsas.

MOniales exeuntes è suis Monasterijs, extra casus prædictos, ipso iure excommunicatæ, excommunicatione maiori, latæ sententiæ, Sũmo Pont. reseruata, & in eamdem incurrunt Prælati eisdem exeundi licentiam quocumque modo concedentes, necnon & ipsas concomitantes, ac personas illarum receptatrices. Hæc conclusio habetur expressa in dicta Constitutione, siue Extrauaganti Pij V. vbi ad hoc propositum sequentia verba habentur: *Aliter autem, quam vt præfertur, egredientes, seu licentiam exeundi quocumque modo concedentes, necnon comitantes, ac illarum receptatrices personas, siue laicas, aut seculares vel Ecclesiasticas, consanguineas, vel non, excommunicationis maioris latæ sententiæ vinculo, ipsarum eo ipso absque aliqua declaratione subiacere, à quo præterquam à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, absolui nequeant*. Neque contentus supradictus Pontifex prædictam apposuisse pœnam, addidit: *Et insuper tam egressas, quam Præsidentes, & alios Superiores prædictos, eis licentiam huiusmodi concedentes, dignitatibus, officijs, & ad-*

& administrationibus per eas, & eos tunc obtentis priuamus, & illas & illos ad obtenta, & alia in posterum obtinenda inhabiles declaramus. Circa quæ verba notanda sunt, quæ dicit supradictus Nauarr. *in dicto cap. statuimus, num.* 51. nempe quod pœnæ supra positæ, circa recipientes, & concomitantes prædictas Moniales, egredientes è suis Monasteriis, non videntur comprehendere illos, qui compassione quadam naturali, in extrema vel graui necessitate, id faciunt, vt si verbi gratia, aliqua persona cognata, vel amica reciperet, vel comitaretur Monialem, egressam à suo Monasterio, & aliquot milliaribus progressam, noctu, vel diu in loco deserto, cum periculo amittendi vitam, vel famam, ne ipsa Monialis damnum aliquod pateretur, exhortando eam, vt ad suum Monasterium rediret, etiamsi ipsa nollet redire. Quod probat *argum. cap. pasce 86 dist. & cap. sicut, de consecrat. dist. 4. & cap. quod non licet, necessitas facit licitum, de regul. iuris*, quamuis, inquit, non auderet ipse excusare illos etiam cognatos, qui sine alia necessitate, quam vitandi opprobrium crudelitatis, vel rusticitatis, aut ob amicitiam, vel nomen cognationis, id facerent. Eamdem sententiam tenet Pater Frater Emmanuel Rodriguez, quamuis in hoc vltimo, ab eodem discedat, asserendo, neque etiam in eo casu, excommunicationem incurrere illos, quia inquit, grauissimum omnium peccatorum est hæresis, & receptatores hæreticorum, excommunicantur excommunicatione maiori, contenta in Bulla Cœnæ Domini, & nihilominus secundum communem opinionem, quam tenet Caietanus 2.2. quæst. 95. art. 1. & 2. & idem Nauarr. in Manu. cap. 27. num. 56. recipientes dictos hæreticos (non vt hæreticos, sed vt amicos & cognatos, moti quadam compassione naturali) non incidunt in dictam excommunicationem. Idem inquit dicendum est de recipientibus, & comitantibus dictas Moniales, sed de earũ egressu displicentibus, & ad regressum exhortantibus, quod quamuis id faciant amore quodam naturali & compassione ducti, siue ex affectione sanguinis, non incidunt in dictam censuram. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Nauar. in c. statuimus. nu. 51.

c. pasce. 86 d. c sicut. de cõs. dist. 4. c. quod non licet.

Caiet. 2.2. q. 95. ar. 1 & 2. Nau. in Man. c. 27. nu. 56.

QVAESTIO IV.

De Monialium clausura etiam in particulari, quantum ad accessum ad ipsarum Monasteria, in Quinque Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum omnibus in vniuersum viris, secularibus & Ecclesiasticis, atque etiam religiosis, prohibitus sit accessus, ad Monialium Monasteria?

Huic Articulo respondetur, per sequentes conclusiones.

Iure cõmuni, omnibus in vniuersum viris secularibus & Ecclesiasticis, nisi ex iusta & rationabili causa, prohibitus est accessus ad monasteria Monialium.

Prima Conclusio.

GEneraliter, atque vniuersaliter loquendo, stando etiam in solo iure cõmuni, omnibus in vniuersum viris, secularibus & Ecclesiasticis, atque etiã religiosis, prohibitus est accessus ad Monialiũ Monasteria, nisi ex iusta, & rationabili causa. Prima prohibitio, quæ hac de re facta est, reperitur in iure

c. Monaſteria de vita, & honeſt. cler. in Iure *in cap. Monaſteria, de vita & honeſtate Clericorum*, quod eſt Alexandri III. in Concilio Lateranen. vbi ſequentia habentur verba: *Monaſteria ſanctimonialium, ſi quiſquam Clericus ſine manifeſta, & rationabili cauſa frequentare præſumpſerit, per Epiſcopum arceatur, & ſi non deſiſterit, ab officio Eccleſiaſtico reddatur immunis. ſi laici, excommunicationi ſubdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni.* Quod quidem decretum rigoroſiſſimum eſt, maximaq. animaduerſione dignum, & ſi ad pœnas in eodem poſitas habeatur reſpectus, inſinuari proculdubio videtur, & frequentatio Monaſteriorũ Monialium prohibita omnibus ſit ſub mortali, poſtquam, vt ibidem dicitur, poniturq. in ipſius Summario: *Frequentans Monialium Monaſteria, & monitus, non deſiſtens, ſi clericus eſt, deponitur, ſi laicus excommunicatur.* Quæ quidem pœnæ in Iure, appœni non conſueuerunt, niſi propter peccatum mortale. Nec minus rigoroſum videtur, quod ibidem dicit Gloſſa, *verbo frequentare*, nempe, quod licet in prædicto textu, ſola frequentatione prohibeatur, bina attamen locutio frequentationẽ inducit, quod probat argumento deducto ex *cap. vna tantum, nec repetita nobis copula permittitur, 26. diſt. & ex cap. ita nos. 25. quæſt. 2. vbi gloſſa, verbo vſum*, inquit, *quod in criminalibus duæ vices inducunt conſuetudinem*, pro quo allegat *l. 3. C. de Epiſc. audientia, in fine*, vbi dicitur, *quod remiſſiones vetus, crimina non ſemel commiſſa non habent*; ſecus tamen eſſe dicit in negotijs ciuilibus, in quibus nec etiam tres vices conſuetudinem inducunt, *argumento deducto ex cap. cum Eccleſia, de cauſa poſſeſſionis & proprietatis*. Sed ad ſupradictam gloſſam redeundo, volens eamdem corrigere Panormitanus, addit illi, dictum Hoſtienſis, quod videtur æquius, rationiq. conformius, nempe, communem intelligentiam verbi frequentationis, eſſe attendendam, ad hoc vt quiſpiam, prædictarum Monialium Monaſteria frequentare dicatur. Quæ etiam verſans & tractans Nauarr. *in cap. ſtatuimus, num. 61.* inquit, arbitrio Iudicis ſibi videri id eſſe relinquendum, tum quia communis modus loquendi in hiſce rebus attendendus eſt, *iuxta l. Labeo. ff. de ſupel. leg. & cap. litteris, de ſponſal.* tum quia caſus poteſt venire, in quo quiſpiam, duodecim vicibus Monialem, aliquam alloquutus, in tribus annis, ſemel ſingulo quoque trimeſtri, id non cenſeatur frequenter feciſſe, è contra vero contrarium diiudicari de alio, qui tribus tantum vicibus, tribus continuis diebus, eamdem alloqueretur. Sed quidquid de hoc ſit, ſupradicta noſtra concluſio confirmatur atque corroboratur præterea, per Extrauagantem Bonifacij VIII. poſitam *in dicto cap. Periculoſo, de ſtatu regul. lib. 6.* innouatã per *Concilium Trident. ſeſſ. 25. de reform. cap. 5.* in illis verbis, *ingreſſus, vel acceſſus patent ad eaſdem*, vbi non ſolum vetat ingreſſus intra Monialium Monaſteria, verum etiam & ſimpliciter, quicumque prohibetur acceſſus ad eaſdem Moniales, niſi rationabilis & manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius ad quem pertinuerit ſpeciali licentia. Sed ſpecialiter pro religioſis, peculiaris, etiam eadem de re, facta prohibitio reperitur, *in cap. in decima. 18. quæſt. 2.* quod eſt *Concilij Hiſpalenſis 9.* vbi ſequentia habentur verba: *Circa Monachos talis cautela ſeruetur, vt remoti à Monalium familiaritate, nec vſque ad veſtibulum habeant accedendi familiare permiſſum. Sed nec Abbatem, vel eum qui præeſt ſuæ extra eam quæ præeſt, loqui virginibus Chriſti, aliquid quod ad inſtitutionem earum pertineat licebit, nec cum ea ſola qua præeſt, frequenter eos loqui oportet, ſed ſub teſtimonio duarum, vel trium ſororum, ita vt rara ſit acceſſio, & breuis omnino locutio.* Hæc vbi ſupra, & *in cap. diffinimus. eadem cauſa & quæſt. quod eſt deſumptum ex ſeptima generali Synodo cap. 20.* ad idem propoſitum habetur, *vt ſi contigerit, vt aliquam propinquam ſuam Monachus videre voluerit, in præſentia*

De pœnis frequentationum Monialiũ Monaſteria.

Nota hoc valde.

Quiſnam frequentare dicatur Monialium Monaſteria.

c. vna tantũ. 26 diſt. c. ita nos. 25. q. 2.

Quot vices inducant conſuetudinem.

l. 3. C. de Epiſc. audien. c. cũ Eccleſia.

Nam. in cap. ſtatuimus nu. 61.

l. Labeo. ff. de ſupel. leg. & c. litteris. de ſpoſ.

c. in decima. 18. q. 2.

Specialis prohibitio Religioſis facta, vt non accedant ad Monialium Monaſteria.

Nota hoc valde.

sentia Abbatissæ confabulatur eidem, per modica & compendiosa verba, atque in breui ab ea discedat. Qualiter autem hoc fuerit seruandum, ex dicendis in sequenti conclusione, amplius constabit: sit igitur secunda conclusio.

Secunda Conclusio.

Non est prohibitus omnis in vniuersum accessus, ad Monasteria Monialium, sed dumtaxat factus sine manifesta, & rationabili causa. Hæc conclusio satis colligitur *ex dicto cap. Monasteria*, vbi facta est supradicta prohibitio, in illis verbis, *sine manifesta & rationabili causa*: vbi notat atq. aduertit Glossa, *verbo rationabili*, quod non sufficit, quod causa ad accedendum, siue frequentandum Monialium Monasteria, sit rationabilis, nisi fuerit simul manifesta. Pro quorum comprobatione adducit, *cap. pernicioſam, & cap. diffinimus.* 18. *quæſt.* 2. *& cap. clericus.* 91 *diſt. facit, & cap. non ſunt.* 11. *quæſt.* 3. *& cap. nolo,* 12. *quæſt.* 1. vbi ad hoc propositum, reperire licebit plura, eaq. notatu dignissima. Sed adhuc expressius probatur idipsum, *ex dicto cap. periculoſo, de ſtatu regul. lib.* 6. vbi ad idem propositum habetur, quod causa accedendi ad Monasteria Monialium, debet esse rationabilis & manifesta, ac de illius ad quem pertinuerit speciali licentia, quibus concurrentibus, non est illicitus (vt dictum est) supradictus accessus, & generaliter non prohibetur, siue vetatur accessus ad dicta Monasteria, causa audiendi sacrum, & alia officia diuina, neque quicumque alius à collocutione, & ab aspectu actiuo siue passiuo prædictarum Monialiū, quod probe notat, & aduertit supradictus Nauarr. loco supra citato, *in cap. ſtatuimus, num.* 61. *in quinto notabili.* Ex quibus omnibus licebit colligere, quod circa hoc non prohibetur à Iure, nisi solummodo id quod vetari, atque prohiberi, quāmaxime fuit rationi consonum, nimisq. iuridicum, vt scilicet qui non habent iustam & rationabilem causam, simul & manifestam, ac talem probatam, iudicio Prælati, ad Monialium Monasteria non accedant, sed sanctimoniales Christi Domini sponsas, sinant in sua puritate & sanctitate conseruari, vt vel sic, à publicis atque mundanis conspectibus, & colloquijs separatę, Deo liberius ac puriori animo valeant deseruire, sublataq. omni lasciuiendi opportunitate, eidem in omni sanctitate, sua corda & corpora tradant, cui se per solemne religionis, & suæ professionis votum adstrinxerunt. Hactenus de isto Articulo.

Non est omnino prohibitus accessus ad Monialium Monasteria, sed factus absque iusta, & legitima causa.

Nota hoc valde. *c. pernicioſa. c. definimus.* 18. *q.* 2. *c. Clericus q.* 1. *d. c. nō ſunt.* 11. *q.* 3. *c. nolo.* 12 *q.* 1. *c. periculoſo. de ſtat. Regul. lib.* 6. *Nauar. in c. ſtatuimus. num.* 61.

ARTICVLVS II.

Virum Minores Fratres, ex ſpeciali ſuæ regulæ præcepto, ſeu ex aliquo peculiari Summorum Pontificum mandato, ad Monialium Monasteria, prohibeantur accedere?

PRo huius Articuli intelligentia, oportet præmittere, quod hac de re plures, atque diuersæ sunt Doctorum sententiæ & opiniones, eorum quibus cura fuit, nostram Minorum Fratrum regulam exponere, atq. declarare, ipsiusq. explicationes, atque declarationes in nostri Ordinis Monumentis tradiderunt. De quibus videatur Pater Corduba, in Annotationibus ad Compend. *verbo. accedere ad Monaſterium Monialium, & ſuper Regulam cap.* 11. *quæſt.* 3. Quidam enim dicunt, quod ex vi nostræ Regulæ, atque ex sanctissimi Patris nostri Francisci intentione, prohibitus est, nobis Fratribus Minoribus, non solum ingressus, verumetiam & quicumque accessus, ad quæ-

quæcumque quarumliber Monialium Monaſteria. Huius opinionis mentionem facit, eamdemq. ſequi videtur, ſupradictus Pater Frater Antonius à Cordubâ, in opere doctiſſimo, atque eruditiſſimo quod fecit ſuper eamdem regulam, explicando ipſam. cap. 11. quæſt. 3. quam & probat, ſiue probare cõtendit, aliquibus rationibus, quæ breuitatis gratia hic prętermittuntur, quia ponũtur in explicatione eiuſdem Regulæ, quã etiam ipſe edidi. Sed alia eſt aliorum opinio & ſententia, magis pia, minuſq. ſtricta & rigoroſa, aſſerentium & dicentium, ex vi ſupradictæ noſtræ Regulæ, tantũmodo eſſe prohibitum, nobis Fratribus Minoribus introitum in Monialium Monaſteria, acceſſum autem ad exteriora loca non eſſe ſpecialiter prohibitum, ex vi illius, ſed ſolummodo ex præcepto Eccleſiaſtico Papali, ſeu Prælatorum Ordinis, qui eadem de re diuerſis temporibus, varia atque diuerſa fecerunt ſtatuta, præceptaq. tradiderunt. Sed nihilominus nec iſta opinio alijs placet & arridet, quia (inquiunt) ſi aliquod vmquam circa hoc factum eſt præceptum, ſiue ſtatutum, iam poſtea fuit ab habente auctoritatẽ reuocatum, vt infra dicemus. Quo fit, vt nulla pro nobis Fratribus Minoribus reliqua ſit ſpecialis prohibitio, præter generalem illam, quam habent omnes in vniuerſum fideles Chriſtiani (ſed præſertim Clerici & Religioſi) poſitam à Iure communi, de qua diximus in præcedenti Articulo. Vt autem fiat liquidum, ſciriq. poſſit, quid hac in re tenendum ſit, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Cordub. ſup. c. 11. Regul.

Prima Concluſio.

Certiſſimũ eſt, quod ex vi noſtræ Regulæ, nulla eſt nobis ſpecialis prohibitio, circa acceſſum ad monaſteria Monialium, ſed tñ circa ingreſſũ.

Certiſſimum eſt, quod ex vi Regulæ, & præcepti in ea poſiti, nobis Fratribus Minoribus, non eſt ſpecialiter prohibitus, acceſſus ad Monaſteria Monialiũ, exterioraq. loca, ſed tantummodo ingreſſus ad ipſa. Hæc concluſio, vt credo, eſt comperta & manifeſta, nec negari vllo modo poteſt (quicquid alij dicãt) aliud eſſe de mente atque intentione Seraphici P.N. Franciſci, nam nos id intelligere non valemus, neque ex præcepto eidem conformari tenemur, niſi quatenus explicatur atque declaratur per ipſius verba. Sed quod ipſa verba in Regula poſita, id nullatenus innuant, manifeſtiſſime conſtat, inquit enim cap. 11. ***Fratres non ingrediantur Monaſteria Monacharum, prater illos, quibus à Sede Apoſtolica cõceſſa eſt licentia ſpecialis.*** Vbi venit notandũ verbũ, ***ingrediantur***, ex quo clare patet, qualiter prohibeatur ingreſſus, non vero acceſſus. Quæ quidem verba etiã expendens, atque declarans Gregorius IX. olim in explicatione eiuſdẽ Regulæ, dixit, Monaſterij nomine, clauſtrum, officinaſq. interiores eſſe intelligendas, vt conſtat ex Monumentis noſtri Ordinis primæ impreſſionis, fol. 11. tit. 3. & ſecundæ, fol. 2. tit. 2. & refertur in Compendio, ***verbo, ingredi Monaſteria Monialium.*** §. 1. Id & quod plures alij Summi Pontifices declararunt, ſed præſertim Nicolaus III. in ſolemni illa ſua declaratione, quæ incipit, ***Exijs qui ſeminat, de verb. ſignific. in 6.*** & refertur in ſupradictis Monumentis Ordinis primæ impreſſionis, fol. 10. & ſecundæ, fol. 11. & in ſupradicto Compendio, verbo vbi ſupra, §. 10. Quibus omnibus & ratio ipſa fauet, etenim ſi Regula, de acceſſu etiam loqueretur, & non ſolũmodo de ingreſſu, intolerabile quidem, atque incõportabile prorſus iugum videretur, præcipere, vt id non fieret, niſi de Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali. Cum enim accedendi neceſſitates ad Monialium Monaſteria, & maxime religioſis viris fere ſint quotidianæ. Quiſnam quæſo ſanæ mentis diceret, pro quotidianis rebus ſemper fore ad Papam recurrendum? Non id vlla ratio admittit, aut credendum eſt de tanto, tam pio, atque prudentiſſimo Patre. Hac igitur ſententia & opinione

Monum. Ord. 1. impreſ. fol. 11. tit. 3. & 2. fol. 2. tit. 2. Comp. verb. ingredi Mon. Monial. §. 1. e. exijt, de verb. ſign. in 6.

prætermissa atq. reiecta, inuestigandũ supereſt, An præfatus acceſſus ad exteriora Monaſteriorum Monialiũ loca, vbi communiter ſeculares accedunt, ſeu accedere conſueuerunt, dato quod ex vi Regulæ, non fuerit nobis ſpecialiter prohibitus, ſit ſaltem per aliquod Papale præceptum, ſiue ſtatutum ea de re factũ, quod in conſcientia, atque ad peccatum obliget? de quo ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Negari nullatenus poteſt, quod prædictus acceſſus ad Monialium Monaſteria, & maxime S. Claræ, nobis Fratribus Minoribus, ſpecialiter fuerit olim prohibitus per Papam, & ſtatuta aliqua ea de re facta. Hæc concluſio probatur expreſſe, ex ſupradicta declaratione noſtræ Regulæ, facta per Gregorium IX. vbi ſupra, nam poſt prædicta verba addidit: *Ad alia vero loca, vbi homines ſeculares conuenſunt, illis Fratres poſſunt accedere, cauſa prædicationis, vel eleemoſyna petenda, quibus à ſuis ſuperioribus pro ſua maturitate fuerit conceſſum.* Et ſubdidit: *Exceptis ſemper, prædictarum Monaſteriorum inclauſarum locis (ſcilicet S. Claræ) ad quæ nulli datur accedendi facultas ſine Sedis Apoſtolicæ ſpeciali licentia.* Hæc ſupradictus Gregorius IX. Et quia poſtea Innocentius Quartus, & Alexander Quartus in ſuis declarationibus, quæ referuntur in Compendio, *verbo, ingredi Monaſteria Monialium. §. 4. & 5.* quantum ad hoc, aliquantulum à ſupradicta Gregorij IX. declaratione deuiarunt, Nicolaus III. in alia ſua, de qua mentionem fecimus ſupra, & qua nunc præcipue vtimur, quia quidquid boni in alijs continetur, in ipſa reperitur, eamdem iterum confirmando & ordinando tum in contrarium per ſupradictos Innocentium IV. & Alexandrum IV. reuocando, & quod prius Gregorius, dixerat, innouando, ac de nouo ſtatuendo, in hæc verba prorupit: *Ad alia vero loca, vbi homines ſeculares conueniunt, poſſunt illi Fratres cauſa prædicationis, vel eleemoſyna petenda accedere, quibus id à ſuis Superioribus pro ſua maturitate fuerit conceſſum, exceptis ſemper prædictarum Monaſteriorũ inclauſarum, ad quæ nulli datur accedendi facultas, ſine Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali*, ſicut & idem Gregorius IX. prædeceſſor noſter in eo caſu dicitur reſpondiſſe. Additq. inferius: *Quod in omnibus & ſingulis articulis, quos Conſtitutio ſua continet, quamquam alij Pontifices in ſuis litteris atque declarationibus aliud ordinauerint, atque determinauerint, ſua nihilominus Conſtitutio inuiolabiliter obſeruetur.* Ex dictis ſuperq. ſatis conſtat, veritas noſtræ cõcluſionis, cõſtabitq. amplius ex ijs quę poſtea Benedictus XII. in ſuis Conſtitutionibus, quas pro Monialibus edidit, fertur ſtatuiſſe, vbi inter alia dicitur, *quod Miniſtris, Cuſtodibus, & Guardianis diſtrictius iniunxit, vt Fratres ſui Ordinis ſibi ſubditos, ab acceſſu ad Monaſteria Monialium quarumcumque arcere ſtuderent, pœnas prouide ordinatas, tranſgreſſoribus infligendo.* Habetur in libro Ordinis Italico, fol. 210. & refertur in Compendio, *verbo, accedere ad Monaſteria Monialium. §. 5.* In cuius præcepti, ſiue mandati executionem, in noſtri Ordinis Monumentis, feruntur ea de re facta, varia atque diuerſa ſtatuta, in nonnullis Capitulis generalibus, diuerſis temporibus. Sed ſpecialiter pro hoc facit id, quod legitur ſtatuitum in generali capitulo Toloſano, celebrato anno Domini M. D. XXXII. vbi ad idem propoſitum ſequentia verba habentur: *Arceantur ſtudioſiſſime Fratres acceſſus ad Monialium, & Sororum loca, & nullo modo cum eiſdem loqui poſſint, niſi à Miniſtro Prouinciali, licentiam in ſcriptis habeant. Liceat tamen hoſpitij & celebrationis gratia, ad huiuſmodi loca accedere, vbi Fratrum Conuentus non ſunt.* Hæc vbi ſupra. An vero prædicta ſtatuta olim obligarint ad culpam,

Negari nullatenus poteſt, q prædictus acceſſus ad Monialium Monaſteria, per aliquos Summos Pontifices fuerit olim Fratribus Minoribus ſpecialiter prohibitus. *Mons Ord. 1. impr. fol. 3. & 2. fol. 4.*

Compe. verbo ingredi: Monaſt. Monial. §. 4. & 5.

Lib. Ord. Ital. fol. 210. Cop. verb. accedere ad Monaſter. Monial. §. 5.

pam, vel solummodo ad pœnam, aliorum esto iudicium, nam non id est præsentis speculationis, nec meum muneris, atq. propositi illud in præsentiarum determinare, hoc enim facere longiorem requirebat disputationem. Sed quidquid de hoc sit, dico quod post tempora Sixti IV. qui præfuit Ecclesiæ, circa annum 1471. omnia, statuta (etiam Apostolica) hactenus facta, ad sua vsque tempora, quæ vltra regulam nostram, obligationem aliquam, in conscientia, atque ad peccatum inducebant, per ipsum fuerunt annullata, & reuocata, vt latius constabit ex dicendis in sequenti conclusione, quæ erit tertia in ordine.

Tertia Conclusio.

Post tempora Sixti IV. accessus ad Monasteria Monialium, Fratribus Minoribus specialiter statuto Apostolico prohibitus, iã esse desijt prohibitus sub pecato.

Post tempora Sixti IV. supradictus accessus ad Monialium Monasteria, nobis Fratribus Minoribus, esse desijt specialiter prohibitus in conscientia, & quantum ad peccati obligationem, præter generalem illam, qua cuncti fideles, atque Christiani, sed maxime Ecclesiastici & religiosi tenentur de Iure communi. Hæc conclusio probatur euidentissime, atque manifestissime; ex supradicta reuocatione Sixti IV. facta generaliter, de omnibus præceptis & statutis etiam Apostolicis, quæ vltra regulam, in conscientia nobis, atque ad peccatum aliquam obligationem inducerent, quæ quidem reuocatio habetur in Monumentis nostri Ordinis primæ impressionis fol. 22. & secundæ fol. 106. concession. 229. & refertur in Compendio Priuilegiorum, *verbo statuta Ordinis*, cuius tenoris sequentis: *Sixtus IV. statuit, & decreuit, quod Ministri & Custodes, ac Guardiani, & Fratres Ordinis Minorum, qui pro tempore fuerint, nulla Ecclesiastica censura, nulloq. mortalis peccati vinculo, ligari valeant, ex statutis & consuetudinibus, vel declarationibus dicti Ordinis, præter Regulam quomodolibet, & à quibuscumque editis, etiam confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, illis contrafaciendo, ne si tales essent casus, vel excessus, qui diuina lege, aut præcepto Romanæ Ecclesiæ, merito inducerent ad mortale. Ac etiam censuras & pœnas aliter latas reuocauit, & annullauit, illasq. ad vim comminationis pœnarum comminatoriarum, & inferendarum, seu ad corporales, & temporales pœnas, per Prælatos supradictos ferendas, & infligendas reduxit. Voluitq. similiter, quod Ministri, Custodes, & Guardiani, & alij prædicti Ordinis Prælati, possint ferre, & promulgare corporales & temporales, seu alias pœnas pro non obseruatione dictorum Statutorum, secundum qualitatem personarum, locorum, & temporum, ac alias, secundum quod videbitur saluti animarum Fratrum eorumdem, in Domino expedire, ac etiam delinquentes ab illis absoluere.* Circa quam supradicti Sixti IV. ordinationem, aduertit & notat Priuilegiorum Collector, vbi supra, quod illud, quod dicitur ibidem de declarationibus dicti Ordinis, præter regulam quomodolibet, intelligitur, ac intelligi debet, de declarationibus factis per Fratres, & per Papam approbatis, non autem de declarationibus Regulæ, factis à Summis Pontificibus, & præsertim à Nicolao III. & Clemente V. quæ existunt in corpore Iuris, licet aliqui, & male, aliter senserint. Sed Pater Frater Antonius de Corduba, in annotationibus quas fecit ad dictum Compendium, *verbo, accedere ad Monasteria Monialium, quod §. 4. quæst. 2.* contrariam tenet sententiam, & quantum ad præsens nostrum attinet propositum inquit, quod & si prædictus accessus ad Monialium Monasteria, specialiter nobis Minoribus Fratribus fuerit prohibitus, per Gregorium IX. Nicolaum III. & Benedictum XII. (vt in præcedenti conclusione est dictum) nunc iam eiusmodi accessus, esse desijt specialiter nobis prohibitus, pro eo quod prædictus Sixtus IV. reuocauit omnes prohibitiones, & censuras

Monum. Ord. 1. impress. fol. 22. & 2. fol. 106. concess. 229. Compen. verb. statut. Ordin.

Nota hoc valde. Singularis opinio Collectoris Priuilegiorum.

Sententia & opinio Patris F. Anton. de Corduba. *Card. in annot. ad Comp. verb. accedere ad Monaster. Monial. §. 4. q. 2.*

vltra

vltra Regulam editus,non ſolum intra ordinem,ſed etiã à Papa, vel ab alijs quibuſcumque,ſpecialiter pro nobis Fratribus Minoribus.Ita quod etiam, ſupradictæ prohibitiones Papales,& quæcumque aliæ,continentur atque, comprehenduntur ſub prędicta reuocatione ſixti IV.Quod adhuc expreſſius tenet,& dicit in explicatione,& declaratione noſtræ Regulæ cap.11.q. 3.in 3.puncto,& in Introductionibus ad dictam Regulam,q.6. in primo dicto,*ubi,ſed & notandum*,vbi relata ad litteram ſupradicta reuocatione,ex ea infert,quod iam poſt ipsã,non obligant ad culpam,illa quæ à Nicolao III. & Clemente V. aliiſq. Pontificibus,præcipiuntur præter regulam, & ponit exemplum de non accedendo ad Monaſteria Monialium,nec loquendo cum eiſdem,aliiſq. huiuſmodi,quæ in Regula non continentur formaliter & expreſſe,ſed tantum virtualiter & implicite. Cuius & rationem reddit,quia, prędictus Sixtus IV. generaliter loquitur,de omnibus declarationibus noſtri Ordinis, id eſt,pro noſtro Ordine ſpecialiter factis, à quibuſcumq; etiã à Summis Pont.Quod ita eſſe conſtat ex relatione contenta in ipſo Priuilegio, dicit enim Pontifex, *quod quia nonnulli Romani Pont. prædeceſſores ſui, ac etiam alij Generales & Fratres ipſius Ordinis feruore deuotionis accenſi, vltra dictã Regulam nonnulla ſtatuta, & ordinationes fecerunt, &c.* & ſequitur reuocatio,vt ſupra, & infra additur ibidem, *non obſtantibus ſtatutis, ordinationibus, & declarationibus prædictis,quibus quoad hoc expreſſe derogat,ac Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, &c.* Ex quibus ſatis clare colligitur intentum, non obſtante opinione ſupradicti Collectoris,exiſtimantis,atque aſſerentis,q̃ ad hoc vt reuocarentur declarationes Regulæ,factæ per Nicolaum III.& Clementem V. quæ exiſtunt in corpore Iuris,neceſſarium erat vt earumdem fieret ſpecialis mentio,ponerenturq. aliæ clauſulæ ſufficienter reuocatorię, quæ non ponuntur in ſupradicto Sixti IV. priuilegio, ſed contraria opinio atque ſententia eſt verior,atque tenenda,quam tenet ſupradictus Corduba, locis ſupra citatis. Et inquit,quod quamuis in dicta reuocatione Sixti IV. non comprehenderentur ſupradicta,fuiſſet ſatis ſalubriter prouiſum,& neque contra noſtræ Regulæ puritatem,quod à Dño Papa nunc peteretur,atque procuraretur,id quod prędictus Sixtus IV. in dicta ſua Bulla, ſiue Priuilegio diſpoſuit,vt ſcilicet tollerentur omnia præcepta,& prohibitiones quæ ſunt præter Regulam, vt vel ſic euitarentur tot, ac tanta peccata.Quod & conſuluit,optauitq. quammaxime fieri Auctor Tractatus,qui dicitur,Decem plagarum paupertatis,in 8.& 10.plaga.Aduertit tamen ſupradictus Corduba,loco vbi ſupra in annot.ad Compendiũ,*verbo accedere ad Monaſteria Monialium,quod*. §. 4. quod quamuis nobis Fratribus Minoribus, facta non ſit iam ſpecialis prohibitio,de non accedendo ad prædicta Monialium Monaſteria,adhuc tamen remanet,generalis prohibitio Papalis, & Eccleſiæ, qua iure communi prohibitum eſt omnibus in vniuerſum Chriſtianis,frequentare Monaſteria Monialium,& accedere ad ipſa, & cum eiſdem habere familiaritates, per *ſupra ciatum cap. Monaſteria, de vita & honeſtate Clericorum*, aliaq. capitula,quæ ſupra in præcedenti Art. ſunt adducta, ſed præſertim, *cap periculoſo,de ſtatu Regul.lib.6.* Quæ quidem generales prohibitiones, non ſunt reuocatæ per Sixtum IV. nec ſimiliter prohibitiones, ſi quæ aliæ per ſuos ſucceſſores fuerint factæ, nec prohibitiones noſtrorum ſtatutorum, ſi quæ hac de re ſunt,quæ obligent in conſcientia, ſiue ad peccatum, quia,inquit,Sixtus IV.tantummodo præcedentia ſtatuta reuocauit, nõ vero futura. Vnde caute ſtandum eſt,viuendumq. timorate, ac proſpiciendum quid circa hanc rem,pro tempore fuerit conſtitutum & ordinatum in ſtatutis Ordinis. Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Cord.ſup. Regul.c 11 q 3. punct.3 & in introd.ad Regul.q.6. dict. 1.

Corduba vbi ſupra.

c.Monaſteria. de vit.&hon. Cleric.

c.Pe.ſeculoſo, de ſtatu Reg. lib. 6.

ARTICVLVS III.

Quinam Superiores, atque Prælati, licentiam poſſint præſtare, ad accedendum ad Monaſteria Monialium?

IAm ex ſupradictis conſtat, ſuperq. ſatis, quod etiam ſtando in ſolo Iure communi, prohibitum eſt omnibus in vniuerſum fidelibus Chriſtianis, ſed maxime Eccleſiaſticis & religioſis, cuiuſcumque ordinis extiterint, frequẽtare Monialium Monaſteria, ſine iuſta & rationabili cauſa, ſimul & manifeſta, ac de illius ad quem pertinuerit illam dare, Superioris licentia, & quod plane intelligentes noſtri Sacri Ordinis Patres, ac perſpicientes ſupradictas Summorum Pontificum prohibitiones, pro noſtris Fratribus Minoribus factas ſpecialiter, eiſdemq. reformidantes vllo modo contraueniri, diuerſis temporibus à quampluribus Summis Pontt. varias atque diuerſas conceſſiones impetrarunt, quo ſibi ſubditis licentiam poſſent præſtare, accedendi ad Monaſteria Monialium quarumcumque, cum neceſſitas ſeſe offerret, illiſq. videtur neceſſarium atque expedire. Circa quod, Ordini noſtro collata ſunt multa priuilegia, quæ habentur in Monumentis Ordinis, referunturq. à Priuilegiorum Collectore, in Compendio, *verbo, accedere ad Monaſteria Monialium*: quæ, vt in præſentiarum habeantur per ordinem, & eo modo quo conueniunt, ſingula ſingulis, ſequentes libuit apponere concluſiones.

Prouinciales Miniſtri licentiã poſſunt præſtare, cũ iuſta, atq. legitima cauſa ſibi ſubditis ad accedendũ ad Monaſteria Monialium.

Monum. Ord. 2. impreſſ. fol. 261. conceſſ. 675. Comp. verb. accedere ad Mon. Monial. §. 6.

Monum. Ord. 2. impreſſ. fol. 65. conceſſ. 88. Suppl. fol. 99. conceſſ 366. Monum. Ord. 2. imp. fol. 66. conceſſ. 194. Cẽſ. vbi ſup. §. 7. & 8. Monum. Ord. 2 impreſſ fol. 69 conc. 142. Suppl. fol. 100.

Prima Concluſio.

CErtiſſimum eſt, omniq. dubio procul, quod Prouinciales Miniſtri licentiam poſſunt præſtare ſibi ſubditis, ad accedendum ad Monaſteria, quarumcumque Monialium, ſiue Monacharum, cum iuſta & rationabili cauſa, & quando neceſſitas id exegerit. Hæc concluſio non aliter poteſt probari, quam adducendo, & referendo priuilegia ea de re facta. Et in primis habetur in Monumentis noſtri Ordinis, quod Eugenius IV. *conceſſit, quod Fratres Minores obſeruantia, poſſint intrare ad loca quarumcumque Monialium, vbi ſeculares communiter intrant, de licentia ſuorum Prælatorum quando mittuntur.* Hanc conceſſionem, Priuilegiorum Collector vult limitare, vt ſolum modo intelligatur de hoc, quod eſt, poſſe intrare ad prædicandum, pro eo quod cum hac limitatione idipſum fuerit conceſſum poſtea à Nicolao V. & Pio II. vt ſtatim dicemus. Sed quidquid de hoc ſit, probabilius eſſe credo, quod prædicta conceſſio intelligenda eſt, vt iacet. Sed pro Prædicatoribus, habetur in Monumentis noſtri Ordinis ſecundę impreſſionis fol. 65. conceſſion. 88. & in Supplem. fol. 99. conceſſion. 366. quod Nicolaus V. *conceſſit Minoribus Fratribus, quod poſſint intrare, & prædicare in Eccleſijs, & locis Monialium S. Clarę, & aliarum quarumcumque, vbi ſeculares communiter intrant de licentia ſuorum Prælatorum quando mittuntur.* Idem ſub eiſdem verbis, conceſſit etiã Pius II. vt habetur in eiſdem Monumentis 2. impreſſ. fol. 66. conceſſ. 94. & ambæ iſtæ conceſſiones referuntur à Priuileg. Collect. in Comp. verb. vbi ſup. §. 7. & 8. vbi & aduertit ſolũmodo valere pro Prædicatoribus, pro eo ꝙ dicitur, intrare & prædicare, quod idem pollet, ac ſi diceretur, intrare ad prædicandum. Sed quidquid de hoc ſit, Sixtus IV. *conceſſit, quod Fratres Minores de licentia ſuorum Prælatorum, accedere poſſint ad loca Monialium S. Clarę & S. Dominici, ad quę ſeculares accedunt, pro elemoſyna petenda, & cauſa celebrandi, & pro aliis licitis & honeſtis.* Habetur hæc conceſſio in Monumentis Ordinis 2. impreſſ. fol. 69. conceſſion. 192. & in Supplemento fol. 100. conceſſ.

ceſſ.388.& refertur in Compend.verbo vbi ſupra.§.11.Similiter habetur in prædicto Supplem.fol.99.conceſſ.369. & refertur in Compendio verb. vbi ſupra.§.12. quod Alexander VI. *conceſſit, quod Prouinciales poſſint licentiare Fratres, ad alia Monaſteria quam S.Clarę, non ſolum cauſa eleemoſynæ petendæ. vel ad prædicationis facienda, ſed etiam pro ſpirituali viſitatione cõſanguineorum, vel alia neceſſitate, intelligendo ſemper de locis, ad quæ ſeculares communiter accedunt.* Ac tamdem habetur in eodem Supplemento fol.17.conceſſ.76.& refertur in Compendio verbo vbi ſupra.§.13. quod Leo X. in quodam ſuo Breui, & expediuit circa præfatam materiam,ſequentem clauſulam appoſuit. *Non prohibemus tamen, quod prædicti Fratres Minores,infra limites Monaſteriorum S. Clarę,& ad loca vbi Fratres eiſdem ſeruantes habitant,& alij ſeculares ingrediuntur, intrare & accedere,necnon & cum eiſdem loqui poſſint, quando opus fuerit, & eum limitationibus in Capitulis veſtris ordinatis,in locis in quibus reliquæ perſonæ ſeculares cum eiſdem loquuntur.* Hæc ſunt conceſſiones, quæ in noſtri Ordinis Monumentis reperiuntur,ad hoc vt Prælati ſibi ſubditis, facultatem poſſint facere,accedendi ad Monaſteria Monialium. Circa quas aduertit Priuilegiorum Collector,quod eiuſmodi conceſſiones, quæ prima facie contradictionem,nugationem,vel ſuperfluitatem continere videntur, impetratę fuerunt à diuerſis Romanæ Curiæ Commiſſarijs,aliſq. Fratribus Ordinis,quia eorum aliqui,neſcientes ea, quæ antea fuerant conceſſa, procurauerunt eadem, vel conſimilia de nouo impetrare, ſeu alia circa idem latius, vel ſtrictius quam antea fuerat conceſſum, quod nonnullam ingerit confuſionem. Vnde & contendit eaſdem explicare,& declarare,quod & facit ibidem: ac tamdem reſolutorie dicit,quod nulla conceſſio inuenitur, qua inferiores à Prouincialibus licentiare poſſint,ſeu mittere Fratres ſuos ad alia Monaſteria,quam S.Clarę,& S.Dominici, niſi pro eleemoſyna petenda, & prædicatione facienda,prout dixit Nicolaus III. in declaratione noſtræ Regulæ, excepta conceſſione ſupra poſita Eugenij IV.quæ tamen,vr prædictum eſt, videtur limitata & reſtricta per ſubſequentes conceſſiones ſuorũ ſucceſſorũ. Ex quo,inquit,infertur,& ſi aliquis Frater abſque ſcrupulo,vellet ire ad Monaſteria Monialium S.Benedicti, vel S.Bernardi, aut S.Spiritus, vel Diui Iacobi,reliquarumve conſimilium, quæ non ſunt S. Clarę, aut S.Dominici, pro viſitatione ſpirituali cõſanguineorum,vel pro alijs quibuſcumque cauſis neceſſarijs (excepta prædicatione, & eleemoſynæ petenda) licentiam oportet habere à Miniſtro Prouinciali. Vnde pro Guardianis, aliſq. Prælatis inferioribus Prouinciali Miniſtro, ſecunda ſtatuitur concluſio.

conceſſ. 388. Gõp. vbi ſup. §.11. Supple. fol.99. conceſſ. 369. Comp. vbi ſup.§.12. Suppl. fol.17. conc.76. Cõp. vbi ſup.§.

Secunda Concluſio.

Prælati inferiores Prouincialibus Miniſtris,quales ſunt Guardiani,& Cuſtodes, pro Monaſterijs S.Clarę, & S.Dominici habent eamdem auctoritatem & facultatem,quam ipſi, quantum ad hoc, quod eſt licentiam poſſe præſtare ſibi ſubditis, non vero quantum ad alia Monaſteria aliorum Ordinum, ſiue religionum, niſi pro eleemoſyna petenda, aut prædicatione facienda, aut niſi id ſpecialiter ſibi fuerit conceſſum à prædictis Prouincialibus Miniſtris. Hæc concluſio ſatis conſtat ex ſupradictis, neque vlla vlteriori indiget probatione, quam etiam expreſſe tenet Auctor, *Clypei Monialium*, in ſuo tract. concluſione 5. prope finem,vbi & addit, quod Guardiani ſupradicti & Cuſtodes,facultatem habent licentiandi ſibi ſubditos, ſeu licentiam eiſdem præſtandi, pro quibuſlibet Monaſterijs in ſequentibus caſibus, nempe pro viſitandis reliquijs,& tempore Stationum, ac Proceſſionum generalium, & ad Eccleſias Monialium. Quod quidem

Guardiani, & Prælati inferiores Prouincialibus,quamuis mittere poſſint ſibi ſubditos ad petendas eleemoſynas in monaſterijs Monialium, non tamen eoſdem licentiare, vt eum illis collo quantur de lure,niſi hoc habeant ex commiſſione ſpeciali.

Monu. Ord 2. impref. fol. 68. conceff. 141. Suppl. fol. 96. conceff. 323. Comp. verbo accedere ad Monaft. Mon. §. 10.

habent ex conceſſione ſpeciali Sixti IV. cuius ſit mentio in Monumentis noſtri Ordinis ſecundæ impreſſionis fol. 68. conceſsion. 141. & in Supplemento fol. 96. conceſsion. 323. & refertur in Compendio, *verbo, accedere ad Monaſteria Monialium §. 10.* vbi dicitur quod prædictus Sixtus IV. *conceſſit Fratres prædicti, nempe Minores cauſa viſitandi reliquias Sanctorum, vt caput Ioannis Baptiſtæ ad S. Sylueſtrum Romæ, vel ſanguinem S. Francisci Aſſiſij, & huiuſmodi, de licentia Guardiani illius loci, aut alterius Prælati Ordinis, poſſint dumtaxat accedere ad Eccleſias Monialium S. Clarę, & etiam pro tempore Stationum, & generalium Proceſſionum.* Ex conceſſione etiam eiuſdem Sixti habetur, *quod poſſunt prædicti Minores Fratres, de licentia ſuorum Prælatorum accedere ad loca Monialium S. Clarę, & S. Dominici, ad quæ ſæculares accedunt, pro eleemoſyna petenda, & cauſa celebrandi, & pro aliis licitis & honeſtis.* Haberur hæc conceſsio in Monumentis noſtri Ordinis ſecundæ impreſſionis fol. 69. conceſsion. 142. & in Supplemento fol. 100. conceſsion. 388. & refertur in Compendio, verbo vbi ſupra. §. 11. vbi Prælatorum nomine intelliguntur etiã prædicti Guardiani & cuſtodes. Poſt quæ ſupradicta omnia aduertit, & notat prædictus Priuilegiorũ Collector, quod Superior, qui dare debet licentiam ad ſupradictum acceſſum, debet eſſe proprius Prælatus illius Fratris, cuĩ licentia conceditur, quia, inquit, debet examinare, an ſit illius maturitatis, quam declaratio, ſiue conceſsio requirit; vnde & ad hoc opus eſt, vt cognoſcat illum. Ex quo infert, quod Frater qui ſe repererit, vbi proprium Superiorem non habet, non poteſt licentiari per Prælatum illius Monaſterij, vbi tunc degit, etiamſi ſit Miniſter Prouincialis, cum non ſit ſuus Prælatus. Verum eſt tamen inquit, quod ſi Frater habet licentiam ſui proprij Superioris ad hoc, non erit ſibi neceſſe petere illam à Prælato Monaſterij, vel à Prouinciali, vbi tunc eſt, quia ſicut ipſe non poteſt illam concedere, ita nec amouere, cum non ſit eius Prælatus, quamuis de facto poſſit illam impedire: quæ omnia probat ex eo, quod dicitur in ſupradictis conceſſionibus atque declarationibus Regulæ, quod poſſunt id facere illi, quibus à ſuis Superioribus licentia fuerit conceſſa, non vero dicitur, à Superioribus ſimpliciter. Quæ dicta verba tractans, & verſans P. Corduba in annotat. ad Compend. *verbo, accedere ad Monaſteria Monialium, quad §. 13.* dicit, ea eſſe vera regulariter & vniuerſaliter loquendo, & ſtando in rigore ipſorum priuilegiorum. Sed tamen quia conſuetudo eſt optima legum interpres, & præualet ipſis legibus humanis, vt tenet communis regula Iuriſtarum, & Theologorum, & in Ordine noſtro eſt conſuetudo, quod dum Frater hoſpes eſt in Cõuentu alterius Prælati, ſeu in aliena Prouincia, tenetur illi obedire, ſaltẽ in pertinentibus ad gubernationẽ exteriorum actuum, & reputatur ille pro tunc, ſuus Prælatus, vt ab eo gubernetur, & ei prouideatur in ſuis neceſsitatibus corporalibus & ſpiritualibus, interim emergentibus, ideo inquit ſi à tali Prælato præcipiatur tali Fratri hoſpiti, vt vadat ſociãdo aliquẽ Cõfeſſorem, ſeu Fratrẽ ad Monaſteria Monialiũ, etiã ad intrandũ earũ clauſurã cum eo (in caſu quo alias licite poteſt intrari) ſeu ſi occurrente neceſsitate, bono & ſimplici animo ſine fraude, talis Prælatus det illi licentiam, ſicut ſuo ſubdito illam poſſet dare, videtur & id licite fiat, quia quoad hoc, ſic videtur conſuetudine practicari, neque in eo nimis eſt ſcrupulandũ, dũ ſincero & ſimplici animo obeditur, & iubetur ſine fraude. Dicit autẽ notanter, ſine fraude, nã ſi id in fraudem fieret, non videtur ſibi licitũ, vtpote, ſi quis Frater eo animo veniret hoſpes ad aliquam Prouinciam, ſeu Conuentũ alterius Prælati, vt de ipſius licẽtia, colloqueretur cũ Monialibus, nolens aut nõ potẽs eã habere à ſuo proprio Prælato, tũc enim nõ poſſet id licite facere, in frau-

Monum. Ord. 2. impref. fol. 69. conc. 142. Suppl fol. 100 conceff. 388. Compend. vbi ſup. §. 11.

Nota. Collectoris ſcrupulus.

Corduh in annot. ad Comp. verb accedere ad Monaſter. Monia. §. 13.

Vera ſententia P. Corduba circa licentiam hoſpitibus præſtandam, vt ex cauſa accedere poſſint ad monaſteria Monialium.

in fraudem; nam fraus & dolus in foro diuino, nec in humano, non debent alicui patrocinari, quæ omnia sunt satis bene dicta. Dicit tandem supradictus Collector, in fine, loco supra citato, quod non obstantibus supradictis concessionibus Papalibus, circa supradicta omnia standum est statutis nostrorum Capitulorum generalium, & Prouincialium, nam aliquando cõmittitur maior auctoritas, vel minuitur Prælatis inferioribus, aut etiam aufertur in totum, per constitutiones generales, seu prouinciales, vel præcepta Superiorum, quo casu, inquit, illud debet obseruari, nõ curando de concessionibus præfatis. Quæ etiam verba tractans, & versans supradictus P. Corduba loco supra citato, dicit ea esse vera, si prædicta statuta fiant auctoritate Apostolica, ad reuocandum concessiones Papales (vt amplius habetur in eisdem annotat. ad Compẽdium, *verbo absolutio. §. 7.*) eo vel maxime, quia Leo X. vt supra dictum est, concessit, quod possimus accedere ad præfata Monasteria, etiam ad loquendum cum Monialibus, secũdum quod in nostris Capitulis generalibus, vel prouincialibus fuerit statutum & limitatum: & præterea, quia in singulis Capitulis generalibus, fere semper habetur auctoritas Papæ ad omnia ibi statuenda. Vnde bene dixit supradictus Priuilegiorum Collector, generaliter loquendo, & facta suppositione prædictæ auctoritatis Papalis, quod in ijs standum est, & obseruandum id, quod in dictis Capitulis generalibus, vel prouincialibus fuerit ordinatum. Concludendo igitur prædictum articulum dico, quod modo, in nostris Cõstitutionibus Toletanis, circa præsentẽ Articulum, accedendi ad Monasteria Monialium: *Stricte cauetur, vt ad exteriora loca quarumcumque Monialium, accedere non possint Fratres, sine licentia expressa Prouincialis Ministri, & dicit, quod qui aliter amicitias vllas priuatas, cum aliquibus cuiuscumq. ordinis Monialibus, sub deuotarij, vel similium nominum nuncupatione contraxerit, vel contractas continuauerit, sit ipso facto priuatus, voce activa & passiua, & inhabilis ad omnia ordinis officia. Ministris vero Prouincialibus prædictis præcipitur, sub pœna priuationis suorum officiorum, vt nullo modo Fratribus suis licentiam tribuant, accedendi ad Monasteria Monialium, vel etiam Sororum Tertij Ordinis, & eas alloquendi, nisi occurrat causa iusta & rationabilis.* Habetur vbi supra cap. 4. de modo exterius conuersandi, sub titulo de Monialium Monasterijs. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Corduba vbi sup. verb. absolutio. §. 7.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Prælatus, auctoritatem habens, licentiandi sibi subditos, quantũm ad accessum ad Monasteria Monialium, licentiare etiam possit seipsum ad idem, an vero necessum habeat, licentiam petere ab alio Superiori Prælato?

HAnc quæstionem mouet, & tractat prædictus Priuilegiorum Collector in Compendio, *verbo accedere ad Monasteria Monialium, post 2. notabile.* Et dicit solutionem huius difficultatis, pendere ex solutione alterius quæstionis vniuersalis, An scilicet ea quæ potest facere Prælatus erga sibi subditos, possit similiter facere erga seipsum, vt si v.g. potest dispensare cũ eis, potest illos absoluere, potest illos licentiare, vt ad exteriora loca Monasteriorum Monialium accedant, &c. etiã possit hæc eadem facere erga seipsum, absque alia auctoritate, siue licentia sui Superioris? Et quidem quantum ad præsens nostrum attinet propositum, non modica inest ratio dubitandi. Nam in omnibus supradictis priuilegijs & concessionibus, non cõceditur Prælatis prędictis facultas, vt ipsi in prędictis casibus ad Monasteria

Compen. verb. accedere ad Monasteria Monial. post 2. notab.

Monialium possint accedere, sed solummodo quod de licentia suorum Superiorũ Fratres accedant, & non aliter. Et certum est, quod nemo potest cũ seipso dispẽsare, aũt seipsum absoluere, quia nullus esse potest iudex sui ipsius aut in sua propria causa, vt quãlatissime prosequitur, & probat supradictus Priuilegiorum Collector, vbi supra, ex multis iuribus & rationibus, varijsq. atque diuersis Doctorum Iurisperitorum, atque Theologorum auctoritatibus. Quibus omnibus non obstantibus, & breuitatis causa omissis (nam omnia quæ ab eodem adducuntur ibidem, nonnisi vnicam dumtaxat continent difficultatem, de qua statim dicemus) in contrarium statuitur conclusio, certo ac firmiter tenenda, propter rationes inferius dicendas, quæ est tenoris sequentis.

Conclusio.

Superiores. & Prælati, qui alijs licentiam possunt præstare, accedẽdi ad monasteria Monialium. etiam possunt licentiare seipsos. Corduba vbi sup §. 13. In actibus, qui non sunt iurisdictionis, vel iudiciariæ potestates, sed Superioritatis, quæ bene pẽt quis licentiare seipsum, sicut & alios. Caiet. 2.2.q. 96 art. 5.

Superiores, atque Prælati, auctoritatem & potestatem habentes, ad licentiandum sibi subditos, ad hoc, vt accedere possint ad Monasteria Monialiũ, etiam possunt licentiare seipsos, existente causa iusta & rationabili, nisi hoc sibi expresse per Superiores fuerit prohibitum. Hæc conclusio est expressa resolutio supradicti P.F. Antonij de Corduba, in annotat. ad d. Compendium quoad §. 13. Cuius & ratio est, quia inquit, in actibus, qui non sunt iurisdictionis, vel iudiciariæ potestatis, sed tantum superioritatis, æque bene potest quis licentiare seipsum, sicut & subditos suos, quomodocũque talem potestatem habeat, vel ordinariam ex officio, aut extraordinariam ex cõmissione, seu ex concessione sibi facta ratione officij, & maxime per Papam, quia eo ipso quo sibi conceditur, atque cõmittitur, vt licentiare possit subditos suos, conceditur, atque cõmittitur, vt licentiare etiã similiter possit seipsum ex iusta & rationabili causa, nisi vt dictum est, id sibi specialiter fuerit prohibitum. Quod & probat similiter ex eo, quia secundum communiter DD. indulgentias concedens, facultatemq. atque auctoritatem habens ad ipsum, potest eas similiter lucrari, ac lucrantur illas subditi, quibus conceduntur. Pro qua supradicta resolutione, etiam facit doctrina Caietani 2.2.q.96. art. 5. asserentis, & dicentis, quod in suis legibus potest Superior, eo modo secũ dispensare, quo & potest dispensare cum sibi subditis: ergo similiter & Prælatus potestatem & auctoritatem habens ad licentiandum sibi subditos, vt ex causa accedere possint ad Monasteria Monialium, dispensare etiam secũ potest ad idipsum, cum id similiter sit actus superioritatis, non autem iudiciariæ auctoritatis, siue iurisdictionis.

Ad auctoritates & rationes in contrarium adductas, per supradictũ Collectorem, respondet prædictus Pater Corduba, quod non sunt ad propositum, illa enim omnia procedunt, atq. loquũtur de actibus iurisdictionis, vel iudiciariæ absolutionis, in quibus nemo potest esse iudex sui ipsius, nec in se exercere actus iurisdictionis, vel absolutionis iudicialis, vt tradũt omnes DD. communiter in materia de pœnitentia: idemq. dicendum est circa dispensationem votorum, & huiusmodi, quia tendunt ad iudiciarium actum; vel si specialiter id alicui fuerit prohibitum, & declaratum, vt non possit secum dispensare, sicut dispensare potest cum sibi subdito, nisi forsan in casu sibi permisso, vtpote in necessitate, quæ moram & dilationem non patitur: sed cum accedere ad Monasteria Monialium, in casu alias licito, & in quo quis licentiam alijs posset præstare, non sit huiusmodi, non (inquam) sit actus iurisdictionis, vel iudiciariæ absolutionis, nec sit ipsis Superioribus prohibitum, dicendũ proculdubio videtur, q. licentiare possint seipsos, sicut & alios. Quod & tenet vniuersalis cõsuetudo, quæ hac in re vbiq. habetur, estq.

optima

optimâ omnium legum humanarum interpres, & æquinalet legi, quæ nec corruptela dici potest, cum ipsa in se nō sit alias peccatum, nec ad peccatum prouocans. Et hæc de isto art culo breuiter dixisse sufficiat.

ARTICVLVS V.

Vtrum Iure communi sit prohibitum, ad Monachas, siue Moniales litteras mittere?

Respondetur huic Articulo, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

QVamuis Iure communi reperiatur prohibitum, Monialium frequentare Monasteria, & ad eadem accedere sine iusta, manifesta, & rationabili causa, & Superioris licentia, eius ad quem illam dare spectat, non tamen Iure reperitur prohibita missio litterarum, seu epistolarum ad Monachas ipsas. Hæc conclusio quoad primam ipsius partem, satis manet probata ex ijs, quæ latissime diximus in primo Articulo. Quoad secundam vero, non aliter potest probari, quam argumento negatiuo, quia nempe nullibi id reperitur prohibitum. Nauar. *in cap statuimus, 19. q. 3. nu. 61.* ait, Romæ factum fuisse olim edictum, ne quis vir, vel fœmina, nocte, vel die loquatur, vel scribat alicui Monachæ, vel prælatæ, vel Zitellæ, siue puellæ in Monasterio inclusæ, quacumque de causa sine licentia Vicarij, Papæ, vel Protectoris Ordinis, sub pœna 500. ducatorum, & alia arbitraria, excepto deferente eleemosynam, vel opera ab eis facienda, qui solam Abbatissam, vel Vicariam poterit alloqui. Sed dicit, statutū prædictum ad alias Prouincias non extendi, tum quia factum est à Vicario Papæ, licet de speciali illius cōmissione & licentia; tum etiam quia id superq. satis ex ipsius statuti verbis constat; siquidem in eo dicitur, requiri licentiam Vicarij Papæ, vel Protectoris Ordinis, quos constat Romę tantum residere, & commorari. Proderit (inquit prędictus Nauar.) ipsius notitia omnibus gentibus, quo sit inditium, eius quod res habuit, Vrbem Romam Pio V. & Gregorio XIII. Pontificibus Maximis, omnium orbis reformatissimam alijs præluxisse, & prælucere. Hæc Nauar. Ad quorum omnium maiorem declarationem, vtquè de ijs rebus maior habeatur notitia, in calce huius Articuli aduertere libuit, prædictū Nauar. *lib. 5. Consil. de sent. excommunicationis, consi. 60.* referre etiam prohibitionem quamdam, quam fecit olim Gregorius XIII. sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, Fratribus cuiusdam religionis, ne litteras aliquas scriberent ad Moniales sui Ordinis, cuius occasione quærit, An fuerit excommunicatus quidam Frater, qui epistolam quamdam scripsit ad Monialem, sed tamen illa ad eamdē non peruenit? Et quia ejusmodi casus animaduersione est dignus, poteritq. forsan aliquando contingere, & in eo dissoluendo plura, eaq. notatu digna dicit, visum est difficultatem hanc, de mente & sententia eiusdem, in præsentiarum hinc inde paucis discutere, determinare, atque dissoluere, prout ipse loco supra citato facit. Et pro parte negatiua facit, quod verba semper cum effectu sunt intelligenda, *iuxta l. 1. §. hæc autem verba. ff. quod quisque iuris, translato in cap. hæc verba, de pœnit. dist. 1.* Pro parte vero affirmatiua facit, quod verba Gregorij supradicta prohibuerunt, scripta mittere, & præfatus Frater, quantum in se fuit, iam compleuit, & consummauit peccatum inobedientiæ, postquam re ipsa epistolam ad Monialem misit, ex quo videtur, q̄ censuram incurrerit; eo vel

Iure communi non reperitur prohibitum litteras ad Monachas mittere, quamuis probeatur, ipsarū frequentare Monasteria, quinvero & ad illa accedere sine licentia & rationabili causa.

Nota hoc valde.

Romæ esse statuto stricte prohibitum, litteras ad Monachas mittere. *Nau. in c. statuimus. 19. q. 3. num. 61.*

Nauar. lib. 5. Conf. de sent. excom. cō. 60

Difficultas.

l. 1. § hoc autem, verb. ff. quod quisque iuris. cap hæc verba, de pœn. dist. 2.

maxime quia commune elogium,quo dicitur,verba semper cum effectu esse intelligenda,non debet intelligi de quocumque effectu extrinseco, sed solùmodo de illo,quem proprie verba significant,vt latius prosequitur idē Nauar. *in d.cap.hac verba,de pœnit.dist.1.nu.*10. & verba præfatæ prohibitionis habebant , vt nullus Frater scripta mitteret, ex quo videntur solum requirere missionem scripturæ,quæ est effectus intrinsecus,quē verba significant, neque spectari debere effectus extrinsecus,qui est Monialem prędictā epistolam accepisse. His tamen non obstantibus, partem ipse tuetur negatiuā, quæ & tenenda mihi videtur , nempe quod prædictus Frater non remansit excōmunicatus,nec censuram aliquam incurrit,quamuis mortaliter peccauerit:quod ita tenendum est,non solū propter rationem superius adductā , sed quia verba semper sunt intelligenda cum effectu etiam extrinseco,quem Legislator,vel alius disponens intēdit, de cuius mēte,vel intentione constat expresse, vel tacite,quod probat prædictus Nauarr. *per l.si Balsatoram. C.de fideiuss.* quæ habet,promittentem inuenire latronem,non satisfacere,nisi eū capiat,& Iudici exhibeat:ad q̄ propositum adducit duo dicta Bartoli de inueniente bannitos,& de inueniente aliquem cum armis, qui non dicuntur satisfacere, nisi re ipsa illos capiant . Licet enim verbum,inuenire, proprie non significet,capere inuentum,ex mente tū & intentione statuentiū,præsumitur id significare voluisse . Ad propositum ergo,licet prædicta Gregorij verba, *nemo Fratrum dicti Ordinis,ad Moniales scripta mittere audeat* , proprie non requirant,vt scriptura ipsa ad easdem perueniat , præsumitur tamen id voluisse,quia non noceret missio scripturæ,nisi peruenissēt ad manus illius ad quam mitteretur. Ex quo resolutiue colligit,peccasse quidem prędictum Fratrem,faciendo contra mandatum, & statutum , sed non in excommunicationem incidisse, nisi præfata epistola ad Monialis , ad quam mittebatur manus peruenisset, idq. sciret, saltē per relationem personarum fide dignarum. Hactenus Nauarr. quam ipsius doctrinam hic afferre volui, quia poterit forsan seruire pro alio casu simili . Hæc de isto Articulo , ac de tota quæstione dicta sufficiant .

*Nau. in c.inter verba , de pœnit. dist.1. nu.*10.

l. si Balsatoram. C.de fideiuss.

QVAESTIO V.

De Monialibus , quantum ad earum subiectionem atque gubernationem , in tres Articulos diuisa .

ARTICVLVS PRIMVS.

Quibusnam Prælatis, Moniales S.Claræ, & Conceptionis , & S. Elisabeth,ex vi suarum Regularum,sint subditæ atq. subiectæ

Moniales S. Claræ sunt in duplici differentia,quædā primæ Regulæ,aliæ vero secundæ Regulæ.

PRo huius Articuli intelligentia præmitto,quod Moniales S.Claræ,de quibus in subsequentibus,futurus est sermo,in duplici sunt differentia . Quędam enim dicuntur primæ Regulę,à S.Clara editæ,seu potius à sanctissimo Patre nostro Francisco,quæ quidem in nonnullis partibus Collectaneę nuncupantur , & antiquitus,Dominæ pauperes sancti Damiani dicebantur, & istæ sunt quæ magis proprie,ac vere sunt Moniales S. Claræ . Aliæ vero sunt Moniales secundæ Regulæ (non quidem à S.Clara ordinatæ,nec à Seraphico P.N.Francisco editæ,nā iā multo ante tępore ex hoc mundo discesserant)sed ab Vrbano Papa IV. quæ & propterea à nonnullis,Vrbanistæ appellantur, sed in partibus,vbi Monasteria earū vigent,Moniales etiā S.Claræ absolute dicuntur, quia sic voluit prædictus Vrbanus IV.vt ab omnibus

voca-

vocarentur. Et ſic in Monumentis noſtri Ordinis, priuilegia multa reperiuntur conceſſa, quæ diriguntur ad præfatas Moniales S. Claræ primæ regulæ, qualia ſunt omnia, quæ conceſſa fuerunt ante prædictum Vrbanum Quartum, & alia etiam conceſſa per Eugenium Quartum, & Sixtum IV. alia vero directa ad ſupradictas Moniales S. Claræ ſecundæ regulæ, quia pro ipſis impetrata fuerunt à Fratribus illarum curam gerentibus, quamuis modo vtræque eiſdem priuilegijs perfruantur, gaudereq. poſſint, propter commune priuilegium, quod habent communicationis. Quo præmiſſo, atque præſuppoſito, quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Moniales S. Claræ primæ regulæ, ex vi ſuæ regulæ, & profeſſionis, nobis Fratribus Minoribus ſubduntur, debentq. eſſe ſubiectæ. Hæc Concluſio conſtat expreſſe, ex ipſarum regula, primoq. ipſius capitulo, vbi ſequentia habentur verba. *Clara, indigna ancilla Chriſti, & plantula beatiſſimi Patris Franciſci, promittit obedientiam, & reuerentiam Domino Papæ Innocentio, ac ſucceſſoribus eius, canonice intrantibus, & Eccleſiæ Romanæ, & ſicut in principio conuerſionis ſuæ, vna cum ſororibus ſuis, promiſit obedientiam Beato Franciſco, ita eamdem promittit inuiolabiliter obſeruare ſucceſſoribus ſuis, & alias Sorores teneantur ſemper ſucceſſoribus Beati Franciſci, & Sorori Clara, & alijs Abbatiſſis, canonice electis ei ſuccedentibus obedire.* & in cap. 12. agendo, de Viſitatione dicitur, *quod Viſitator huius Ordinis ſit ſemper de Ordine Fratrum Minorum.* Nec prædictis obſtat, quod in fine eiuſdem capituli, & regulæ habetur, nempe, quod ſorores teneantur ſemper habere vnum, de S. R. E. Cardinalibus pro Gubernatore, Protectore, & Correctore, qui fuerit à Domino Papa, Fratribus Minoribus deputatus; nam id etiam nos habemus ex noſtræ regulæ præcepto, & nihilominus immediate ſubijcimur noſtro Generali Miniſtro, qui repræſentat Seraphicum Patrem noſtrum Franciſcum, ipſiuſque vices gerit, & ſimiliter ſumus ſubiecti Miniſtris Prouincialibus, tamquam noſtris Ordinarijs Prælatis: idem ergo dicendum eſt de dictis Monialibus.

Moniales S. Claræ primæ Regulæ ex vi ipſius, & ſuæ profeſſionis Minoribus Fratribus ſubduntur. *Reg. S. Clarę, cap. 1.*

Secunda Concluſio.

Moniales S. Claræ ſecũdæ regulæ, ex vi ipſius, non immediate ſubijciebãtur Prælatis noſtri ſacri Ordinis Minorum, ſed ſuo Cardinali Protectori, qui erat quaſi Generalis earum Prælatus ordinarius, ſed modo non immediate ſubduntur eidem, ſed noſtro Miniſtro Generali, ſeu potius Prouincialibus Miniſtris. Prima huius Concluſionis pars probatur ex eo, quod habetur, in cap. 24. ſuæ regulæ, vbi agendo, de Viſitatore, & eius officio, ſequentia ponuntur verba, *Monaſteria huius Religionis, per Viſitatores, qui auctoritatem, formam, & modum à Cardinali, cui fuerit à Sede Apoſtolica veſter ordo commiſſus, recipiant, ſemel ad minus annis ſingulis viſitentur.* Et in ſequenti, cap. 25. agendo, de Cardinali prædicto etiam dicitur. *Verum ne ab obſeruantia præſentis regulæ, ſine formula ſupraſcripta, quam vniformiter vbique ab omnibus volumus, & mandamus diligentius obſeruari, pro defectu certi reginiminis in poſterum recedere vos contingat, aut ſub diuerſorum magiſterio, vinendi modos incurrere differentes dilecto filio noſtro Ioanni S. Nicolai in carcere Tulliano Diacono Cardinali, Gubernatori, Protectori, & Correctori Ordinis Fratrum Minorum, curam, & regimen veſtri ordinis, necnon, & perſonarum in eis degentium, ſcilicet Capellanorum, & Conuerſorum, & familiarium plene duximus committenda: Statuentes, vt ſub eius, & aliorum Cardinalium, qui fuerint pro tempore, gubernationi, protectioni,*

Moniales S. Claræ ſecundæ Regulæ, ex vi ipſius, non ſubijciebãtur olim immediate, Prælatis noſtri Ordinis Minorũ, ſed Cardinali Protectori, modo autẽ aliter ſe res habet. *c. 24. Reg. S. Clarę.*

Mon. Ord 1. impſ. 291. tit. 3. & 2 ſ 319 tit. 1. Comp. verb. Protect. Ord §. 3. Mon. Ord. 2. imp. fol. 112. conceſſ 517. ſuppl. fol. 72. conceſſ. 220. Comp. verb. Monial. §. 21 & verb. Prot. Ord. §. 15.

Quando aliquæ Moniales committuntur Prouincialibus à Sede Apoſtolica, ſeu aliis Prælatis inferioribus, non p id excluditur Minister Gen.

Mon. Ord. impr. f. 9. & 3. ſ 55. conce. 63. Cōp. verb. Monial. §. 18

Moniales S. Eliſabeth, ex vi ſuæ Regulæ ſubduntur nobis Fratribus Minoribus.

Etiani, atque correctioni eorumdem Fratrum Ordinis à Sede Apoſtolica deputati, obedientia, & cura, & regimini debeatis de cætero permanere, quibus teneamini firmiter obedire. Et ipſi animarum veſtrarum ſolicitudinem gerentes, & curam, eiſdem Monaſteriis, & perſonis degentibus in eis, Capellanos, Confeſſos, & familia, tam per ſe, quam per viros idoneos, quoties expedire viderit, Viſitationis officium impendere ſtudeant, corrigendo, & reformando, ibidem, tam in capite, quam in membris, qua correctionis, & reformationis officio nouerint indigere. Habetur in Monumentis noſtri Ordinis primæ impreſſionis, fol. 291. tit. 3. & ſecundæ, fol. 319. tit. 2. & refertur in Compendio, verbo, *Protector Ordinis*, §. 3.

Sed ſecunda Concluſionis pars, nempe, quod iam non ſubdantur, eidem Protectori immediate, ſed noſtro Generali Miniſtro, ſeu potius Prouincialibus Miniſtris, conſtat expreſſe ex conceſſione facta, circa hoc, à Iulio II. cuius ſit mentio in Monumentis noſtri Ordinis ſecundæ impreſſionis, fol. 112. conceſſion. 517. & in Supplemento fol. 72. conceſſion. 220. & refertur in Compendio, *verbo Moniales*, §. 21. *& verbo Protector Ordinis*, §. 5. vbi dicitur, *quod prædictus Iulius II. conceſſit, vt Prouinciales Fratrum Minorum, eandem poteſtatem, & facultatem habeant, circa Moniales S. Clara, illorum cura conceſſas, quam Vrbanus Quartus, in Regula prædictarum Monialium commiſit Protectori dicti Ordinis.* Quænam fuerit præfata poteſtas, ſeu auctoritas, iam remanet dictum. Sed aduertit priuilegiorum Collector, quod eiuſmodi poteſtas debet intelligi reſtricta, ſicut poſtea reſtricta fuit per Martinum Quintum, Protectoribus prædictis, quantum ad hoc, vt non poſſent licentiam concedere, ad intrandum Monaſteria prædictarum Monialium, vt nos etiam ſupra latiſſime diximus, agendo de ipſarum clauſura, quantum ad ingreſſum. Sed aduertendum eſt, quod quamuis in conceſſione prædicta, non fiat expreſſa mentio Generalis Miniſtri, ſed ſolummodo Miniſtrorum Prouincialium, adhuc tamen non excluditur ipſe à iuriſdictione prædictarum Monialium: nam iuxta declarationem Alexandri VI. licet aliquando gubernatio, aliquarum Monialium, & viſitatio earum, ſit commiſſa Prouincialibus Miniſtris, vel Cuſtodibus, ſeu Viſitatoribus, aut Guardianis, non propterea, exemptæ ſunt à iuriſdictione Generalis Miniſtri: immo verò eiuſmodi Generalis eamdem auctoritatem habet in præmiſſis, quam Prouinciales, &c. ita habetur in Monumentis noſtri Ordinis primæ impreſſionis, fol. 39. & ſecundæ fol. 55. conceſſion. 63. & refertur in Compendio, *verbo Monialis*, §. 18. quæ omnia ſunt quammaxime notanda, atque memoriæ commendanda.

Tertia Concluſio.

Sorores, ſiue Moniales Ordinis S. Eliſabeth, etiam ex vi ſuæ Regulæ, ſubduntur Generali Miniſtro, ac Prouincialibus noſtri ſacri Ordinis Minorum. Hæc concluſio conſtat expreſſe, ex quampluribus conceſſionibus, atque determinationibus diuerſorum Pontt. quæ habentur in Monumentis noſtri Ordinis. Et in primis dicitur, *quod Nicolaus IV. approbauit, & confirmauit Regulam Fratrum, & Sororum tertij Ordinis Beati Patris noſtri Francisci, & ſtatuit, ſeu potius conſuluit, quod prædicti Tertiarij procurent aſſumere Viſitatores, & reformatores de Ordine Fratrum Minorum, & eis, qui ſecundum ſuum conſilium elegerint, Viſitatores de Ordine Fratrum Minorum, dediſſe dicitur ſuam benedictionem, & conceſſiſſe, quod gaudeant priuilegijs eidem Ordini penitentium, ſeu Tertiariorum à Sede Apoſtolica conceſſis, & in poſterum concedendis, & inſuper voluit, quod huiuſmodi Tertiarij habeant, & debeant habere Miniſtros de ſeipſis, iuxta formam in prædicta Regula comprehenſam.* Habetur in Monumentis primæ impreſſio-

preſſionis fol.33.& ſecundæ fol.116. conceſſion. 254. & 255.& refertur in Compendio,verbo, *Tertiary Fratres, & Sorores*, §.3 & 4.Et præterea, *Sixtus IV. ſtatuit poſtea, quod Generales, & Prouinciales Miniſtri Ordinis Minorum, & eorum Vicarij, tam Conuentuales, quam obſeruantes,habeant ſub ſua iuriſdictione omnes Fratres, & Sorores tertij Ordinis Beati Franciſci , vbilibet infra Prouincias eis commiſſas conſiſtentes,ac eos charitate viſitent,& eoſdem iuxta regulã, & inſtituta dicti Ordinis inſtruant, & reforment, necnon & corrigant, etiam per ablationem habitus dicti tertij Ordinis, ſi qualitas exceſſus id exquerit* . Habetur in Monumentis primæ impreſſionis fol.8.& ſecundæ fol.92.conceſſion.201.& refertur in Compendio,verbo,vbi ſupra §.8.& in §.16.dicitur,*Quod ultimo Secundus confirmauit ſupraꝓpoſitas litteras Sixti IV. ac illis robur perpetuæ firmitatis adiecit, ſuppleuitq. omnes, & ſingulos iuris , & facti defectus , ſi qui forſan interuenerint in eiſdem , & inſuper de nouo ſubiecit omnes Fratres , & Sorores tertij Ordinis, vbique locorum per vniuerſum orbem conſiſtentes, ſub obedientia, & correctione Generalis, & Prouincialium Fratrum Minorum de Obſeruantia , & Conuentualium, ita quod eos viſitare, & corrigere poſſint , iuxta formam prædictarum litterarum Sixti IV. & ſuper iis impoſuit graues cenſuras, & pœnas prædictis Tertiarijs, niſi cum effectu paruerint eiuſmodi litteris,infra certum terminum,ac etiam dedit conſeruatores ſuper hoc*, vt habetur in Monumentis Ordinis ſecundæ impreſſionis fol.223.conceſſion.529.& 530.vbi ponuntur aliæ litteræ ad confirmationem ſupradictarum cum magnis clauſulis , & non obſtantijs , ac etiam deputatione conſeruatorum. Et Leo X. vt habetur in ſupplemento fol.35. conceſſion.119. *Confirmauit, & approbauit,ac innouauit ſupradictas litteras Sixti IV. Iulyq. II. cum omnibus , & ſingulis in eis contentis clauſulis , ac perpetua firmitatis robur obtinere debere decreuit , necnon pro prædictis Tertiarijs, qui in Congregatione viuunt , triaque vota eſſentialia emittunt, Regulam de nouo ordinauit, quæ habetur in Monumentis noſtri Ordinis,in cuius 8.cap.agendo de viſitatione, quam Prælati debent facere, circa Fratres , & Sorores , ſequentia ponuntur verba Miniſter Prouincialis Fratrum Minorum , vel Viſitator eiuſdem Ordinis, cui ipſe commiſerit, viſitabit qualibet anno ſemel tantum , quamlibet domum cum præſentia Seniorum, &c.* Ex quibus omnibus ſuperq. ſatis colligitur veritas noſtræ Concluſionis, quæ non vlteriori alia indiget probatione .

Monu. Ordi. imp.f.33.& 2 f. 116.conceſſ. 254. & 255. Cõp.verb.Tertiar.§.3.& 4.

Monu. Ordi. imp.f.8 & 2. f. 92. conceſſ. 201.Cõp. vbi ſupra §.8.& 16.

Mon. Ord 2. imp. fol.223. conc.529. & 530.ſuppl.fo. 33.conc.119.

Quarta Concluſio .

Moniales etiam quæ dicuntur, immaculatæ Conceptionis,ex vi ſuæ Regulæ,ſubduntur Prælatis noſtri Ordinis Minorum . Hæc Concluſio conſtat expreſſe ex prædicta Regula , quæ fuit ſibi data , & confirmata per Iulium Secundum , in cuius 4. cap. ponuntur ſequentia verba . *Vt autem diuinum ſeruitium ſemper creſcat, & ſit ſtabile ob profectum , religioſiorũq. gubernationem bonorum paſtorum, & gloriæ Virginis piæ in cordibus, pulſſima Conceptionis augeatur deuotio. volumus , quod Dominus Cardinalis , qui eſt, vel fuerit Minorum Fratrum de Obſeruantia, Protector,huius Religionis gubernator,& defenſor,ſicut & Min.Fr.de Obſeruantia , volumus etiam ſit,ex quo Fratres Minores , tam indefeſſo ſtudio, & vigilantia , puritatis , & innocentia Dei Genitricis defenſores exiſtunt , quod Vicarij Generales in ſuis Vicarijs, & Prouinciales, & Cuſtodes in ſuis Prouincijs, & Cuſtodijs, ſint Viſitatores, huius ſanctæ Religionis,quibus firmiter teneantur obedire in omnibus, qua promiſerunt Domino obſeruare , & non ſunt contraria anima, & huic Regulæ* . Ex omnibus ſupradictis conſtat,qualiter Moniales S.Claræ,primæ, & ſecundæ Regulæ nunc, & ſimiliter omnes Moniales, ſiue Sorores Tertiariæ,& Conceptionis,ſubduntur iuriſdictioni, & gubernationi Prælatorum noſtri ſacri Ordinis Minorum,ex prædictis conſtitu-

Moniales Conceptiones ex vi ſuæ Regulæ ſubduntur Fratribus Minoꝛis.

tioni-

tionibus factis, quod dictis summis Pontt. quammaxime fuit visum expedire. Cuius quidem iurisdictionis, & gubernationis, adeo non fuerunt auidi, atque soliciti, vt potius in nostri Ordinis Monumentis quamplura reperiantur impetrata priuilegia, vt non possent compelli ad susciendam aliquarum Monialium curam. Quæ quia consideratione, atq; animaduersione sunt digna, in præsentiarũ eorũ aliqua libuit referre. Atq; in primis in Monumentis primæ impressionis fol. 23. habetur, *quod Alexander IV. concessit prædictis Fratribus Minoribus, quod non teneantur suscipere curam, quarumcumque Monialium, prætextu quarumcumque litterarum Apostolicarum, quæ de præsentibus plenam, & expressam non fecerint mentionem, nisi Romana Ecclesia essent immediate subiecta*: & in eisdem Monumentis primæ impressionis fol. 57. & 2. fol. 240. concessionem. 322. etiam habetur, *quod Clemens IV. concessit eisdem Fratribus Minoribus, vt ad visitandum aliqua Monasteria Monialium, cuiuscumque Ordinis, vel ad audiendum earum confessiones compelli aliquatenus non possent, etiam per litteras Apostolicæ Sedis, in quibus non facta fuerit mentio specialis de huiusmodi indulto, nec minus per Legatos, vel delegatos eiusdem Sedis, aut per quoscumque alios.* Supradicta duo priuilegia referuntur in Compendio, *verbo Monniales, §. 1. & 2. & §. 20. ibidem*. habetur, quod Iulius II. etiam similiter *statuit, quod Fratres Minores observantiæ, compelli nequeant ad recipiendum curam Monialium, etiam per litteras Apostolicas, & adhuc de huiusmodi facientes mentionem, nisi impetrata fuerint per Protectorem, & Generalem prædicti Ordinis, & voluit, quod aliter recipientes huiusmodi curam, ipso facto excommunicationis latæ sententiæ pœnam incurrant*. Habetur in Monumentis secundæ impressionis, fol. 207. concessionem. 509. & in supplemento fol. 70. concessionem. 216. Circa quam constitutionem aduertit priuilegiorum Collector, quod sæpe recipitur cura Monialium, absque sufficienti ipsius derogatione, & non aduertitur ad excommunicationem supra positam: sed crediderim eamdem solummodo esse positam pro subditis recipientibus prædictarum Monialium curam, absque licentia Prælatorum. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Adeo Fratres antiq. nostri sacri Ordinis, so liciti non fuerunt, de habenda Monialium cura, vt potius diuersa impetrauerint priuilegia, vt non ad id vllo modo compelli possent.

Mon. Ord. 2. imp. fol. 207. cõc. 509 supp. f. 70. cõc. 216

ARTICVLVS II.

Vtrum iurisdictio supradictorum Prælatorum, nostri sacri Ordinis, in Moniales prædictas, sit & fuerit ordinaria, an vero tantum subdelegata?

Moniales S. Claræ primæ Regulæ à principio suæ fundationis subiectæ & fuerunt Ordini Minorum.

HVius difficultatis resolutio iam superq. satis constat ex supradictis, sed mouetur in præsentiarum, vt amplius pateat, & animaduersione digna aliqua afferantur. Pro cuius pleniori intelligentia, adnotare oportet, vt iam dictum est in præcedenti Articulo, quod Moniales S. Claræ primæ Regulæ, à principio suæ institutionis, & fundationis, atque ex vi ipsius, semper fuerunt immediate subiectæ, Prælatis nostri sacri Ordinis, quidquid alij dicant sine ratione, & causa, & absque vllo prorsus fundamento. Quod & constat euidentissime, ex cap. 1. eiusdem Regulæ primæ S. Claræ, quã Seraphicus Pater noster Franciscus contulit eidem, in cuius primo capitulo habetur, quod Beata Virgo Clara, suo nomine, & omnium aliorum Sororũ, obedientiam promisit Beatissimo Patri nostro Francisco, & eamdem promisit inuiolabiliter obseruare semper suis successoribus suis, qui sunt Generales Ministri nostri Ordinis, cæteriq. Prælati. Neque huic resolutioni obstat, id quod in duodecimo eiusdem Regulæ capitulo dicitur, nempe, quod Visitator esse deberet semper de Ordine Fratrum Minorum, sed secundum

volun-

voluntatem, atque mandatum Cardinalis Protectoris, qui simul erat Protector nostri sacri Ordinis Minorum; nam id non tollit eorum ordinariam iurisdictionem, neque ex eo sequitur, quod prædictus Protector, dictarum Monialium esset Generalis Prælatus, ordinarius ipsarum, sed solummodo, quod Visitatores, siue Prælati ordinarij dicti Ordinis, habuerint ad ipsum eiusmodi subordinationem. Quinuero Innocentius Quartus, in alia sua Regula, quam postea pro Monialibus prædictis confecit, & ordinauit, cap. 5. agens, de eorumdem Monasteriorum gubernatione, atque regimine, eorú curam Generali, ac Prouincialibus Ministris, Ordinis Fratrum Minorum committit, plene, atque perfecte in omnibus, & per omnia, statuens, vt sub eorum, & aliorum, qui pro tempore fuerint Ministri, obedientia, & regimine, atque doctrina, deberent semper permanere, quibus tenerentur firmiter obedire, prout latius ibi exprimitur, facileq. patere potest intuenti. Quod & duravit, vt constat ex nostri Ordinis Monumentis, sed specialiter ex Chronicis, quas vulgari sermone edidit Reuerendissimus olim Pater Frater Marcus de Lisboa Episcopus Portuensis, 2. p. lib. 2. cap. 16. vsque ad tempora Vrbani IV. anno scilicet Domini 1266. quo tempore exorta graui quadam tempestate, & contentione inter Moniales prædictas, & Fratres nostri sacri Ordinis, circa quædam pertinentia, & spectantia ad ipsarú curam, & gubernationem, prædictus Vrbanus illas exemit à nostrorum Prælatorum iurisdictione, & tradidit, atq; subiecit, iurisdictioni, & gubernationi cuiusdam Cardinalis Ioannis Caietani nomine, earumdem, simulq. sacri nostri Ordinis Protectori, atque ex eo tempore prædictarum Monialium cura, & regimen esse cœpit immediate, apud Cardinalem prædictum, qui fuit suo tempore, quasi Generalis, & Ordinarius earum Prælatus. Id quod & fecerunt omnes eiusdem successores, sed medio ministerio, atque Visitatione Minorum Fratrum, disponentes in eo negotio, suis proprijs cuiusque temporibus, de spectantibus, & concernentibus ad prædictarum Monialium curam, visitationem, atque gubernationem, prout magis, & melius sibi videbatur expedire, extendendo, & ampliando, & quandoq. limitando, atq; restringendo ad libitum suum, auctoritatem supradictorum Visitatorum, Commissariorum suorum, per subdelegationem à se factam, Prouincialibus Ministris, aliisq. Visitatoribus, quinuero interdú Generali Ministro. Quod & durauit vsque ad tempora Iulij II. qui præfuit Ecclesiæ, circa annum 1503. qui quidem, vt constat ex eiusdem Ordinis Monumentis secundæ impressionis fol. 212. concession. 517. & ex supplemento fol. 72. concession. 220. & refertur in Compendio, verbo Moniales §. 21. & verbo Protector §. 5. exemit Moniales prædictas, ab immediata iurisdictione, & gubernatione supradictorum, Protectorum, illasq. tradidit iurisdictioni, & gubernationi Generalis Ministri, & Ministrorum Prouincialium, nostri sacri Ordinis Minorum; vel quia Protectores ipsi exonerare se voluerunt à dicta Monialium cura, aut forsan, quia non ita bene erat illis existendo sub sua gubernatione, & prouisione, statuens, vt eamdem auctoritatem, potestatem, & facultatem haberent, supradictas Moniales S. Claræ illorum curæ commissus. Quam Vrbanus Quartus, in Regula prædictarum Monialium commisit Cardinali Protectori dicti Ordinis. Et idem Iulius in alio suo Breui, quod habetur in supplemento fol. 88. concession. 253. approbauit, & confirmauit litteras Gregor. IX. & Sixti IV. quibus statuerunt, & decreuerú, vt Protectores nostri Ordinis, nullo modo se ingererent in rebus pertinentibus ad nostram gubernationem, & ad gubernationem prædictarum Monialium, nisi in certis quibusdam casibus, ibidem expressis. Quo factum est, vt am

P. F. Marcus de Lisboa 2. p. lib. 2. c. 16.

Vrbanus IV. eximit Moniales S. Claræ exire, vt ab obedientia Fr. Minorū, & subiecit eas Cardinali Protectori.

Iulius II. eximit eas Moniales S. Claræ ab obedientia Cardinalis Protectoris, & subiecit eas Prælatis nostri Ordinis Minorum.

Mon. Ord. 2. imp. fol. 212. Suppl. fol. 72. concess 220.

Suppl. fol. 88. concess. 253.

Gregor. IX. & Sixtus IV. statuerunt, vt Cardinalis, & Protector non se in

gereret in rebus pertinētibus ad nostrā Ordinē, nisi in certis quibusdam casibus.

vt iam ordinaria dictarum Monialium iurisdictio, non sit immediate penes Protectō res prædictos, sed penes nostrum Generalem, Prouincialesque Ministros, qui futuris temporibus illam immediate à prædicto Domino Papa, ab eiusque successoribus receperunt, quamuis, tam nos, quam Moniales prædictæ, ex vi nostræ Regulæ, eumdem habeamus Cardinalem Protectorem, qui & simul dicitur, Gubernator, & Corrector prædictorum Ordinum, cum summa potestate, quæ oportet multum meminisse, nam ex eo constat resolutio difficultatis, de qua in præsenti Articulo, cui breuiter atque resolutiue respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Iurisdictio Prælatorum nostri Ordinis in Moniales prædictas est Ordinaria, & non delegata.

IVrisdictio Prælatorum nostri Ordinis, in Moniales prædictas, dicenda est ordinaria, non vero subdelegata. Hæc conclusio, hac, vel vnica ratione probatur, vt videtur euidentissime, atque manifestissime, nam quānis iurisdictio prædicta habeatur ex priuilegio, specialiq; Papæ, ac summi Pont. commissione, vt constat ex supradictis, cum tamen eiusmodi commissio generalis, ac perpetua sit, & ad vniuersitatem causarum, collataque à principe, secundum ius, auctoritatem, & potestatem ordinariam confert, dicendaq; est ordinaria, non vero subdelegata, iuxta doctrinam traditam, per Glossam, Bart. & Bald. *in l. pluribus, ff. de Procuratoribus, & Glossam, in cap. fin. de officio Ordinarij, ibi, cum concessum sit in priuilegijs perpetuum*, quam Baldus vnicam esse dicit, & supradictus Bart. *in l. 1. §. si plures ff. de exercit. act. col. 1. & Bald. in l. vnica. ff. de officio*, dicunt, quod quando quæritur, Verum commissio faciat quempiam ordinarium, an vero delegatum? respondendum est sub distinctione, dicendo, quod si commissio est perpetua, facit ordinarium, si autem temporalis, delegatum. Quod & tenet Panorm. *in cap. quoniam, de offic. deleg. §. ceterum, num. 1.* & est communis, & generalis doctrina. Quo fit, vt supradicti Prælati, iure optimo possunt hanc suam auctoritatem alijs delegare, Commissariosq. creare, & constituere pro eisdem Monialibus visitandis, quamuis id eis non fuerit specialiter concessum, nam ex vi suæ ordinariæ commissionis, & iurisdictionis illud habent. Ex quo vlterius sequitur, quod facta tali commissione alicui Fratri, non spirat per mortem Prælati delegantis, vt tradit Sylueſter, verbo *Gratia num. 3. quæſt. 2.* vbi inquit, quod gratia concessa auctoritate Papæ, durat mortuo Papa, & etiā durat mortuo Prælato eam concedente, vel à suo officio amoto: & eandem opinionem tenet Panorm. *in cap. cum ad hoc de Clericis non residentibus*, quorum omnium ratio in promptu est, nam præfati Prælati, non cōmittunt prædictam potestatē auctoritate sua, sed auctoritate Papæ, à quo illam habent: quinuero & Papa ipse eamdem videtur concedere, vt tenet expresse Panorm. *in cap. cum in iure, de offic. deleg.* vbi inquit, quod quando delegatus Papæ aliquid præcipit, Papa ipse videtur illud præcipere, postquam ipsius auctoritate præcipitur. Neq; ex hoc inferre licet, quod Prælati prædicti non possent eiusmodi auctoritatem, & potestatem semel concessam reuocare, ac tollere à suis Commissarijs, cum sibi videbitur expedire, nam ex litteris Principis nullatenus est intelligendum, velle per ipsas alicui damnum, siue præiudicium inferri, vel ius alterius tollere, nisi hoc expresse, & explicite contineatur in eisdem, vt habetur, *in cap. 1. de filijs Presbyterorum lib. 6.* & tradit Panor. *in d. c. cum ad hæc, de Clericis non residentibus*, qua de re videatur Sylu. verb. *priuil. q. 3. n. 3.* & certe negari non pōt, q; idipsum in graue dispendiū vergeret Prælatorū. Et hæc de isto Art. dicta sufficiant.

Gloss. Bart. & Bal. ut sup. legi plur. ff. de Procur. & Gloss. in c. fi. de offic. Ord. Bart. in l. 1. §. si plur. ff. de exer. act. col. 1. & Bal. in l. vnica ff. de offi.

Quæ commissio dicēda sit ordinaria, quæ vero subdelegata.

c. quoniam, de offic. deleg. §. ceterum, nu. 1 Sylu. ver. gratia, nu. 3. q. 2. Panor. in c. cū ad hoc, de Cleric. non resid. Panor. in c. cū de iure, de offic. deleg. cap. 1. de filijs Presb. lib. 6. Panor. in c. cū ad hæc, de Cleric. non resid. Sylu. ver. priuil. q. 3. n. 3.

AR-

127

ARTICVLVS III.

Vtrum Moniales S. Clarę, aliarumq. Religionum, subiecta Prælatis nostri Ordinis, teneantur obseruare statuta, facta in nostris Capitulis Generalibus, siue Prouincialibus?

Huic articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

CErtissimum est, & omni dubio procul, quod Moniales prædictæ, obseruare tenentur statuta facta, in nostris Capitulis Generalibus, siue Prouincialibus. Hęc Conclusio probatur expresse, ex determinatione Leonis X. cuius fit mentio in supplemento fol. 40. conceſſion. 128. & refertur in Compendio verbo *Moniales* §. 13. vbi dicitur, *quod supradictus Leo X. motu proprio, & ex certa scientia, & potestatis plenitudine, ac sub excommunicationis sententia præcipit Monialibus, S. Clarę, ac vniuersis & singulis aliis, sub cura Fratrum Minorum pro tempore degentibus, quatenus ipsę iuxta regulares in hactenus celebratis & in posterum celebrandis Capitulis Generalibus, seu Prouincialibus, editas & facta Constitutiones, ac desuper ab earum Prouincialis, seu aliis superioribus traditam formam obedire teneantur, & in earum assumpta professione altissimo famulatum impendere debeant.* Et in eodē Cōpendio verbo, vbi supra §. 26. refertur aliud decretum, siue mandatum supradicti *Leonis X. quo mandauit Monialibus S. Clarę prędictis, & sororibus tertię Regulę in virtute sanctę obedientię, & sub excommunicationis lata sententia pœna, quatenus Ministrum Generalem Fratrum Minorum pro tempore existentem, ad officium visitationis admittant; & se & earum Domos ac Monasteria & loca visitari in capite, & in membris, ac corrigi & punire permittant, ac etiam vt salubria monita & correctiones per huiusmodi Ministrum Generalem faciendas, omni cum humilitate suscipiant. Et sub similibus pœnis & censuris præcipit Prælatis vniuersis eiusdem Ordinis, & præsertim Confessoribus, & Visitatoribus earundem Monialium, & Sororum, ne aliquam ab illis confessionis seu visitationis exercere audeant vel præsumant, nisi Moniales & sorores ipsę, mandatis huiusmodi Generalis Ministri, realiter & cum effectu paruerint.* Habetur in Supplemento fol. 17. conceſſ. 56. & fol. 34. conceſſion. 118.

Omnes Moniales nostro minorum Ordini subiectę, obseruare tenentur statuta facta in nostris Capitulis Generalibus, siue Prouincialibus. *Suppl. fol. 40. conc. 128. cōp. verb. Monial. §. 13.*

Suppl. fol. 17. conceſ. 56. & fol 34. conceſ. 118.

Habetur præterea in eodem Compendio verbo vbi supra §. 27. *quod idem Leo. confirmauit & approbauit, statutum factum in Capitula Generali Lugdunensi, quo cauetur, quod de cætero Moniales S. Clarę, tam de prima, quam de secunda Regula, quę Vrbaniſta appellantur, & etiam quęcumq; alię Religiosę, quales Fratres Ordinis Minorum reguntur, nullos habeant visitatores, nec Confessores per eas electos sed à Ministris Prouincialibus in suis Prouincijs respectiue, cum suis Capitulis Prouincialibus, eis in Visitatores, & Confessores datos & assignatos, ipsiq. Visitatores, & Confessores à suis Ministris Prouincialibus sic dati, à Prouinciali, adiunctis secum aliquibus discretis Capituli prędicti etiam extra tempus Capituli, exigentibus legitimis causis iudicari, & ab officys prędictis absolui possint, debeantq. ipsi Visitatores Confessores, ac alij Fratres dictis Monialibus seruientes, Prælatis Ordinis, sicut & cæteri Fratres per omnia esse subiecti: ita tamen quod Moniales ipsę cum eis placuerit, in Visitatorē seu Confessorē, nominare possint aliquem fratrem, quem Minister Prouincialis cum suo Capitulo (si sic placuerit) instituere possint, non obstantibus quibuscunq; indultis & priuilegijs à pontifice in contrarium, dictis Monialibus, Visitatoribus, & Confessoribus à Sede Apostolica, præsertim Monasterio de Tordesillas, & Palentię concessis. Mandauit etiam in virtute sanctę obedientię, sub excommunicationis lata sententia,*

Suppl. fol. 17. conceſ. 56. & fol 34. conceſ. 118. Comp. vbi supra §. 27.

sententia pœna, à qua nominis à Romano Pontifice prætiquam in mortis articulo constituti, absolui possint, ac iniunxit omnibus, & singulis fratribus & Religiosis ac Monachis aut sub cura fratrum dicti Ordinis degentibus, tam qui ante statutum huiusmodi erant sub obedientia Ministrorum, Provincialium, quam Visitatorum seu cuiusuis alterius etiam Sedi Apostolicæ mediate, seu immediate subiecti quatenus præmissa omnia, in dicto statuto contenta, firmiter & inviolabiliter observent: decreuit in super irritum & inane, quicquid secus à quoquam, quauis auctoritate fieri, seu attentari contigerit. Habet in Supplemẽto fol.37. cõcession.123. Et fol.49. cõcession.145. Habetur aliud statutum siue mandatum supradicti Leonis X. quod etiam refertur in dicto compendio verbo vbi supra 5.28. vbi dicitur, *quod idem Leo ex certa scientia, & de plenitudine suæ potestatis statuit, & ordinauit, quòd illi Fratres Minores qui antea vocabantur Visitatores Monialium, de cetero nuncupentur Commissary Provincialium, ac quod Commissary huiusmodi, & Confessores prædictarum Monialium vltra triennium, officia sua exercere nullatenus possint, illoq. finito vel antea (si expedire videbitur) tales Commissarius ab officio absoluatur: & voluit, vt ad cognoscendum defectus præfatorum Commissariorum, possit quilibet Provincialis in Provincia sibi deputata, respectiue, Monasteria, Domos, & loca Monialium prædictarum, & Religiosarum ingredi & quod de visitationis modo ac Commissarij, & Confessorum meritis, ac vita integritate in eisdem Monasterijs siue Domibus libere inquirere valeat, ac in super vniuersis & singulis Monasteriorum, & Domorum prædictarum Abbatissis, & Monialibus sub excommunicationis sententia ac officiorum suorum priuationis, & ad illa inhabilitationis, & alia in posterum obtinendo, si contra facerint sine alia declaratione incurrenda pœnis, ac sub obtestatione diuini iudicij & interminatione maledictionis æternæ, districte præcipiendo mandauit, quatenus infra vnius diei spatium, postquam ad hunc modi inquisitionem processum fuerit, de visitationis modo, ac meritis & idoneitate Commissariorum, & Confessorum prædictorum, omni exceptione, & contradictione cessante, ac appellationis, & alijs defensionis remedijs tanquam contra veram correctionem, & debitam obedientiam interpositis sublatis, & quibuuis in contrarium sub quibuscumque verborum formis, eisdem Abbatissis Monialibus, & Religiosis earumq. Monasterijs concessis priuilegijs, indultis ac litteris Apostolicis, sua vota deponere, & in publicum aut alias, prout per huiusmodi Prouinciales desuper ordinatum fuerit, redigere tenentur, & astricte exigant, & circa hoc debitè iudicet & Confessatores, cũ magnis non obstantijs.* Hæc habentur in monumentis nostri Ordinis, circa iurisdictionem atque gubernationem prædictarum Monialium, quæ pro hoc Articulo, ac proinde tota quæstione dicta sufficiant.

Suppl. fol. 37. conc. 123. & fol. 49. concef. 145.

Comp. vbi supra 5.28.

QVÆSTIO VI.

De Abbatissis ac Priorissis, aliisque Monialium Præfectis, & Conditionibus, & qualitatibus in eisdem requisitis in Quinque Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit Abbatissa, quid uero Priorissa?

Quid nam sit Abbatissa.

PRo huius Articuli intelligentia, præmitto breuiter ex Ambrosio Calepino in suo Dictionario, quod hoc nomen *Abbatissa*, fœmineum est, descendens *ab Abbate* nomine masculino, vnde deriuatur, suumq. trahit ortum, & originem; quo fit, vt sicuti nomen *Abbas* secundum phrasim, communemq. modum

modum loquendi linguæ Hebraicæ, Syriacæ, atque Chaldaicæ, patrē designat & derivatur, Ab Abb. quod est pater, cui & ipsi pro suo more in fine addunt litterā A, indeq. supra metaphora, in virorū Monasterijs qui aliorū sunt patres, Gubernatores, Moderatores, atq; Magistri, Abbates nūcupari consueuere olim, sed maxime apud Anachoretas. Sic etiā Abbatissæ nomē in fœminarum Collegijs, societate siue Congreg. illam significat atque designat, quæ omnium aliarum est mater, moderatrix, gubernatrix, æque magistra. Sicut etiā supradictum Abbatis nomen, quod vt dixi, ab Anachoretis cepit olim, hodie tantūmodo q. viget in Ordinibus & Religionibus Monachalibus, & in alijs, quæ Monachales non sunt, nō est in vsu, sed eiusdē loco in Religiosorū Conuentibus, & Monasterijs, quidam dicuntur, Priores, alij Guardiani, alij vero Ministri, siue Rectores aut Præpositi. Sic etiā & Abbatissæ nomen, proprius, atque principalius ad ordines Monachales pertinet, & ad eas Monialium Religiones, quæ Monachalem vitam profitentur: sed inde etiam vsurpatum est ab alijs, quæ dicuntur & nuncupantur Abbatissæ, quamuis Monachalem vitam ipsæ non profiteantur, in alijs vero Monasterijs non sic, nūcupantur Monialium Superiores, sed interdum Priorissæ, alibi vero Ministræ siue Præfectæ aut Commendatrices. Quod hoc vel illo modo fieri, parum refert, nam est quæstio de nomine, & omnia supradicta nomina, quauis voce differant, in re tñ idem pollent, atq. significant, eorumq. differentia nō oritur ex suorum officiorum ratione, sed ex diuersis dicēdi modis, statutis, atque consuetudinibus diuersarum Religionum. Ex quibus colligitur, atque constare facile potest, quid sit dicendum, & respondendum proposito Articulo, pro quo sequentem statuo Conclusionem.

Conclusio.

Abbatissa, siue Priorissa, in Monialium Monasterijs siue Conuentibus, est, & dicitur illa Religiosa, quæ ibidem habetur, tamquā cunctarum mater, moderatrix, gubernatrix, atque magistra. Hæc Conclusio satis constat ex supradictis, neque vlla vlteriori indiget probatione. Solum aduertere libuit, quod circa huiusmodi Abbatissas, multa habentur in iure, traduntur q. à Doctoribus cōmuniter, nam quædam benedictæ sunt aliæ vero non benedictæ, quædam temporales, aliæ vero perpetuæ; quædam exemptæ, aliæ non exēpte: de quibus in sequentibus aliqua erunt dicenda per ordinem in proprijs Articulis, nedum omnia simul dicuntur, confundantur. Et hæc pro isto Articulo breuiter dixisse sufficiat.

Abbatissa in Monasterijs Monialium est, & dicitur illa quæ ibidē habetur tamquam aliarum cūctarum mater, gubernatrix, atque Magistra.

ARTICVLVS II.

Vtrum Moniales descendentes ex maculato genere, esse possint Abbatissæ siue Priorissæ?

PRo huius Articuli intelligentia, oportet breuiter præmittere, id quod in secundo Tomo, huius nostri Manualis prælatorum Regularium, q. 1. art. 1. proprium habet locum, nempe quod ex Constitutione Pauli IV. & Clementis VII. aliorumque multorum Summorum Pontt. in nostro sacro Minorum Ordine, nullus descendens ex Iudæis, Sarracænis siue Hæreticis, intr. quartum gradum, seu quod dicitur, intra quartam generationem, esse potest Prælatus, quin vero nec esse Religiosus, huius sacræ Religionis: de qua Constitutione, & qualiter debeat obseruari & practicari, multa dicentur loco supracitato, & in duobus sequentibus Articulis, quin vero etiam in

art.4.& 5. agendo de electoribus, & de pœnis in quas incidunt, eligentes huiusmodi, ex genere infecto atque maculato descendentes. Solum superest nunc inuestigare & inquirere, An eiusmodi constitutio locum etiam habeat in Monialibus? Et an Moniales descendentes ex maculato genere, eligi possint in Abbatissas siue Priorissas? cui quidem difficultati breuiter, atque resolutiue, Respondeo per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Cõstitutio, Pauli IV. & Clemẽtis VII. non cõprehendit Moniales ex infecto, atque maculato genere descendentes.

Supradicta Constitutio Pauli IV. & Clementis VII. aliorumq. summorum Pont. non habet locum in Monialibus, neque comprehendit Moniales descendentes ex maculato genere, vnde ex hac parte (cætera si adsint) nihil obstat, quominus eligi & præfici possint in Abbatissas, & Priorissas. Huius conclusionis veritas constabit facile, legenti & intuenti constitutiones prædictas dictorum summorum Pont. quæ omnes ad vnguem referuntur, & explicantur loco supra citato: vbi cum frequens fiat mentio de viris & Religiosis, seu potius Iuuenibus secularibus petentibus, atque expostulantibus huius nostræ Religionis habitum, nec vllum verbum reperire licebit, de mulieribus, siue Monialibus. Et cũ supradicta lex rigorosa sit, quin vero, vt quibusdam videtur exorbitans, potius debet restringi, quã ampliari & extendi vltra casum de quo loquitur. Præterquam quod Lex loquens de viris, in odiosis, non extenditur ad fœminas, vt tenet communis iurisperitorum Regula, ac proinde neque constitutio odiosa, loquens de fratribus, & Religiosis, extendi debet ad fœminas & Moniales. Quod quidem esse iuridicum, constat præterea ex quadam declaratione Pij IV. facta anno Domini 1564. Kalendis Augusti, qui consultus de alia simili constitutione, auctoritate Apostolica confirmata, qua habetur in Ordine D. Hieronymi, respondisse fertur, quod eiusmodi constitutio excludens à prædicta Religione, omnes descendentes ex maculato genere, non extenditur ad Moniales eiusdem Ordinis. Ita refertur in Compendio dicti Ordinis, verbo statutum pag. 317. Nec minus comprobatur id ipsum, ex nostris generalibus constitutionibus Toletanis cap. 1. vbi dum agitur de qualitatibus recipiendorum ad Ordinem, ac stricte præcipitur vt obseruentur ad vnguem Constitutiones supradicti Pauli IV. atque Clementis VII. aliorumq. Summorum Pont. fiatq. diligens inquisitio de fratribus, ex quo genere quispiam ortus sit, & an sit descendens à parentibus infecti generis, vt re comperta, ad Religionem nõ admittantur, id ipsum nõ præcipitur de Monialibus, neque quoad earum receptionem, neque quoad hoc vt admitti, & promoueri possint ad officia ordinis, quod quammaximum est indicium, supradictæ nostræ resolutionis, quæ posita est in conclusione, nempe quod constitutiones prædictæ ad Moniales non extenduntur, nec sub illis comprehenduntur, recipientes & admittẽtes ad habitum & ad professionem, neq; vero & ad quæcumque officia Ordinis fœminas & Moniales descendentes ex maculato genere; quin vero iure optimo cætera si adsint, idq. aliquãdo expedire videatur, eligi atq; præfici possint in Abbatissas, & Priorissas, tum propter rationes dictas, tum etiam, quia eiusmodi officia, non sunt vere, prælationes, nec vere & proprie ipsæ habere dicuntur, supra sibi subditas ordinariam iurisdictionem, vt latius patebit ex infra dicendis. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Comp. verb. statutũ p. 317 Constit. Toletan. c. 1. de qualit. recipiend.

AR-

ARTICVLVS III.

Vtrum Moniales illegitimæ, esse possint Abbatissæ, & Priorissæ?

PRo huius Articuli intelligentia, in memoriam oportet reducere ea quæ latissime circa illegitimos dicta sunt à nobis, in hoc Tomo, dicúturq. amplius in sequenti q. 2. art. 1. vbi superq. satis est dictum agendo de illegitimis, eosdē inhabiles esse ad prælationes, & dignitates Ecclesiasticas quascumque de iure communi, per multa cap. quæ habentur in toto *titulo de filijs presbyterorum*. Quamuis enim per Religionis ingressum, professionemq. cum effectu subsecutam, secundum probabilem, ac fere communē opinionem, in Religionibus, prædicti illegitimi legitimentur, fianeq. habiles quantum ad ordines, non tamen legitimantur, nec fiunt habiles ipso iure, quantū ad prælationes & dignitates Ecclesiasticas, vt habetur expresse *in cap. 1. de filijs presbyterorum*: nam animarū curam habere nō possunt, de iure ordinario per electionem, seu vt quibusdam placet, etiam per commissionē; quæ oia latissime sunt dicta locis sup. cit. Solummodo est in præsentiarū difficultas, An eiusmodi iura, locum etiam habeant, in Monialibus: & an Moniales illegitimæ, absque dispensatione esse possent Abbatissæ, & Priorissæ? Qua quidem de re, duas inuenio Doctorum opiniones.

cap. 1. de fil. Præsbit.

Duæ hæc de re opiniones.

Prima opinio est Glossi. *in cap. indemnitatibus, verbo canonica de elect. lib. 6.* quam tenet, & sequitur Nauar. *in cap. non dicatis nu. 60.* qui quidē dicit eiusmodi iura, locū etiā habere in mulieribus, indigereq. Moniales supradictas dispensatione, ad hoc vt eligi, & præsici possint in Abbatissas, & Priorissas, pro quo allegat prædictū Nauar. Anton. cōiter receptum *in d. cap. 1. de filijs presbyterorum* eamq. esse dicit cōmunem præxim; quod illegitimus, vel illegitima, quamlibet sancte professa, dispensatione indigeat ad hoc, vt fieri possit Prælatus, siue Prælata; quod procedere dicit, etiamsi defectus natalium sit occultus, ita quod nullo modo possit probari, dummodo sciatur.

Prima opinio. *Gloss. in c. indemnit. verb. Cano. de elec. lib. 6. Nau. in c. non dicatis nu. 60. Ant. in d. c. 1 de filijs Presb.*

Secunda est aliorū opinio asserentiū, supradicta iura quę loquuntur de illegitimis, locū nō habere in prædictis Monialibus, nec ipsas indigere aliqua dispensatione, ad hoc, vt eligātur, & præficiātur in Abbatissas, & Priorissas. Hanc sent. & opin. tenet Io. Andr. Gemin. & alij, quos refert, & sequitur Fel. in *cap. meminimus nu. 4. de accusationib.* & eandem tenet Ancar. in *cap. generali de elect. lib. 6.* allegans, pro hac parte Cynū in *l. quicumque ff. de feriis fugit.* & Bart. in l. 2. ff. de verb. sig. & quia hæc opinio magis pia est, & magis placet & arridet, pro ea sequentem statuo Conclusionem.

Secunda opinio. *Io. Andr. Ge. & Felin. in c. minimus n. 4. de accus. Ancara. in c. gener. de elect. lib. 6. Leg. quicumq. ff. de ferr. fug. Bart. in l. 2. ff. de verb. sig.*

Prima Conclusio.

MOniales illegitimæ non indigent dispensatione, ad hoc vt eligātur, & præficiantur in Abbatissas, & Priorissas. Hæc conclusio probatur in primis, constabitq. facilè intuenti, ac legenti titulū de filijs presbyterorum, vbi solūmodo fit sermo de viris & masculis, & nullo modo de fœminis. Regulaq. est generalis iuris, *in c. generali de elect. lib. 6.* quod in materia odiosa fœminæ non cōprehenduntur, nisi nominentur expresse, pro quo facit id quod dixit olim Iustinian. Imper. *in l. quisquis 5. ad filian. C. ad l. Iuliam maiest.* vbi loquens de fœminis ait, *mitiorem cum eis debere esse sententiā, quas pro infirmitate sexus minus dubitas esse conſidimus.* Secundo eadem probatur conclusio, nam illegitimis solummodo interdictum, atque prohibitū est iure habere prælaturas, & dignitates Ecclesiasticas, & officia iurisdictionē ordinariā habētia, vt constat *ex cap. 1. de filijs presb. cum multis aliis eiusdem tituli*: sed esse Abbatissas, & Priorissas, non est habere prælationē, aut dignitatem aliquā Ecclesiasticam,

Moniales illegitime non indigent dispensatione ad hoc vt esse possint Abbatissæ, & Priorissæ. *c. gen. de elect. lib. 6. Leg. quisquis, 5. ad filian. C. ad l. Iuliam Maiest. cap. 1. de filijs Presbyt.*

siasticam, nec officiū, quod ordinariam iurisdictionem habeat, vt latius patebit ex inferius dicendis : ergo ad hoc vt Moniales prædictæ illegitimæ, esse possint Abbatissæ, aut Priorissæ, nulla prorsus dispensatione indigent. Quod & confirmatur ex eo, nam vt latissime diximus locis supracitatis, Regularis & solemnis professio masculorum, in Religione aliqua approbata facta, hoc ad minus operatur, vt qui filij sunt illegitimi, per eamdem legitimentur, saltem quantum ad hoc vt ad sacros Ordines possint promoueri : ergo etiam professio fœminarū solemnis, facta in simili Religione approbata, aliquē effectum fauorabilē operari debet, sed non pōt operari, vt Moniales ad sacros Ordines promoueantur, cū fœminæ cuiuscūque Ordinis sacri sint incapaces: dicendū est igitur, qd supradictū in eis operabitur effectū, scilicet, vt sine vlla dispensatione in Abbatissas, & Priorissas possint eligi, & præsici. Tandem quod supradicta iura, quæ loquūtur de illegitimis, in prædictis Monialibus locum non habeant, ex eo præterea quāmanifestissime probatur, nam Sixtus V. Pont. Max. qui eiusmodi illegitimos quāmaxime exosos habuit, in sua constitutione, siue Extrauaganti, quā edidit anno Dñi 1588. 12. Kalend. Nouemb. Pontificatus sui anno 4. qua ipsos ad omnes dignitates, & honores inhabiles, & incapaces effecit, cū de Religiosis viris expresse loquatur, de fœminis nec vllū prorsus verbum fecit; quin vero expresse dixit, constitutionem suam cum Monialibus prædictis non debere intelligi, nec ad eas extendi. Sed quia ijs nihilominus non obstantibus, contraria sententia, & opinio, non est improbabilis, sed multū probabilis, pp auctoritatē Gloss. prædictiq. Nauar. pro tenentib. & seqq. eā, sequentē secund. libuit adijcere concl.

Secunda Conclusio.

Casū quo opinio Glossæ, arq; Nauar. vera sit, cū prædictis Monialibus illegitimis, propriq; ipsarū Prælati facillime poterūt dispēsare. Hæc cōcl. probatur ex eo, nā quāuis secundū ius cōe posita in *c. de filys presb.* ac secundum eōem sententiā, & opinionē, dispēsatio in eiusmodi irregularitate, & ad hoc vt illegitimi ad prælaturas & dignitates Ecclesiasticas, aliaq. officia ordinariam iurisdictionē habentia, promoueantur & possint promoueri, ad solum Ro. Pon. pertineat, de iure, tñ speciali & ex priuilegio supradicti Prælati Regulares, quāplures habent cōcessiones, quibus eiusmodi dispēsatio sibi permittitur, atq; conceditur, prout latissime dicitur in 2. Tomo huius nostri Manualis Præla. reg. q. 2. ar. 2. quæ quidē priuilegia in præsentiarū referre prudens omitto, cū ibidem expresse sint adducta, videriq. facile possint, in monumentis nostri Ordinis ibidem adductis, quorum copiosissimā recollectionem fecit eorumdem priuilegiorum Collector, in Cōpendio, *verbo dispensatio* per plures paragraphos. Solūmodò dico, qd illa omnia quāuis expresse, concessa sint pro Fratribus, extēdi etiā possunt, arq; intelligenda sunt, vt locum etiā habeāt in Monialibus, & maximę S. Claræ, & Tertiarijs, alijsq. sub obedientia nostrorum Minorum Fratrū existentibus, quæ ex concessione Bonifacij VIII. oībus nostris gaudent priuilegijs, cōcessis & concedendis, vt latissime etiā dicitur in dicto 2. Tomo Man. Prælat. Reg. q. 46. quo loco agitur de priuilegiorū cōicatione. Præterquā quod cōis, & generalis est DD. Regula, quæ & valde vſ iuridica, qua dicitur, qd qñ aliquod priuilegiū viris cōceditur, cēletur etiā & fœminis esse concessum, si eiusmodi priuilegij sunt capaces. Pro quo multa, atque quamplura adducit Anton. de Butr. *in cap. fin. de consuet. & Rebuf. in l. 1. ff. de verbor. signif. fol. 19. & Doctores communiter in cap. cum persona de priuilegijs.* Quo fit, vt cum Prælati Regulares, secundum sua supradicta priuilegia, dispensare possint cum suis fratribus illegitimis, vt ad prælationes, honores, dignitatesq. Ecclesiasticas promoueatur, possintq.

Casu quo Moniales illegitimę dispensatione indigeat, Religiosi Prælati cum eis iure optimo possunt dispensare. *cap. 1. de filijs Presb. To. 2. Manu. Præla. Reg. 91 ari. 2.*

Quotiescunque priuilegiū aliquod viris conceditur, censetur etiam concessum, & fœminis, si eiusdē sint capacis. *Butr. in c. fin. de consuet. & Rebufus in l. 1 ff. de verb. sig. fol. 19.*

possintq. promoueri, consequens ex eo fit, vt dispensare etiam possint, cum dictis Monialibus sibi subiectis in dicta sua illegitimitate, nec ad id necessarium est vt eiusmodi dispensatio fiat in Cap. Prouinciali, siue intermedio, vt dicitur, loco supracitato de Religiosis, per constitutionem quandam Gregorij XIV. cuius ibidem fit mentio, nam id locum non habet, nisi vbi eumdem habuit supradicta rigorosa constitutio Sixti V. contra illegitimos, quam de mente ipsius, diximus locum non habere in prædictis Monialibus.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS IV.

Quam ætatem & professionis tempus, habere debeant Moniales, ad hoc vt in Abbatissas, siue Priorissas eligantur & præficiantur?

Quæ ad hunc Art. spectant, resoluentur per seqq. Conclusiones.

Prima Conclusio.

NVlla Monialis, potest eligi & præfici in Abbatissam siue Priorissam, quę ad minus non habuerit trigesimum suæ ætatis annum. Pro huius Conclusionis intelligentia, oportet aduertere *ex Glossa in cap. indemnitatibus de electione*, lib. 6. *verbo tricesimum*, quod olim Abbatissa esse debebat non minus quam sexagenaria, vt constat *ex cap. Iuuenculas 20. q. 1.* vbi sequentia habentur verba, *Iuuenculas fieri Abbatissas vehementissime prohibemus, nullam igitur Fraternitas tua nisi sexagenariam Virginem velari permittat.* Quod quidem *Glossa, in d. cap. verbo sexagenariam*, esse dicit conforme doctrinæ Apostoli Pauli, qui scribens ad Timoth. & eadem de re agens, inquit, vt vidua non eligatur minor sexaginta annorũ: quod & refertur *in cap. quomodo 31. q. 1.* At hoc postea moderatum fuit *in Conc. Carthaginen. 3. & in Concilio Agathensi c. 19.* & statutum, vt Abbatissæ essent saltem quadragenariæ, vt habetur *in c. Sanctimoniales 20. q. 1.* vbi dicitur, *quod Sanctimoniales ante annum 40. non velentur*: addit Gloss. *in d. cap. indemnitatibus*, quod supradicta iura ablata sunt *per cap. cum in cunctis de elect. § inferiora, quod est Alexan. III. in Concilio Lateranensi.* vbi ad omnia inferiora ministeria, animarum curam habentia, non expoſcebatur nisi tempus annorum viginti quinque. Quod etiam cum incongruum videretur, in mulieribus & Abbatissis, imposita est supradicta Taxa, & regula, vt nulla Monialis de cetero in Abbatissam siue Priorissam eligeretur, nisi quæ ad minus trigesimum suæ ætatis compleuerit annum, fueritq. expresse professa ordinem Regularem, cuius Monasterio præficitur. Quod quidem an norum tempus ad minus, etiam requiritur modo post Cõcilium Trid. illud-que videtur sufficere, nam quamuis *sess. 25. de Reg. cap. 7. habeatur expresse, quod nulla Abbatissa vel Priorissa, & quocumque alio nomine Præfecta vel Præpesita appelletur, eligatur minor annis quadraginta, & quę octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit, quodq. si ijs qualitatibus non reperiatur in eodem Monasterio, ex alio eiusdem ordinis possit eligi.* statim tñ additur, *quod si id incommodum superiori qui electioni præest videatur, ex ijs quæ in eodem Monasterio annum trigesimum excesserint, & quinque saltem annis, post professionem recte vixerint, Episcopo vel alio superiore consentiente eligatur.* Pro quo allegat prædictum *cap. indemnitatibus, de elect. lib. 6.* Vnde infertur supradictæ nostræ Conclusionis veritas, nempe, quod nulla Monialis in Abbatissam siue Priorissam, Monasterij alicuius potest eligi & præfici, quæ ad minus non habuerit trigesimum ætatis suæ annum. Et quamuis expediens videatur, vt Abbatissa siue Priorissa dum commode fieri potest, iuxta Concilium Trid. prædictum, quadragenaria sit, & quæ octo annis post professionem expressam ad minus, laudabiliter vixe-

Nulla Monialis eligi & præfici potest in Abbatissã quæ ad minus, nõdum buerit, trigesimũ ætatis suæ annum. *Gloss. in c. indemnitatibus. de elect. lib. 6 c. Iuuenculas 20. q. 1. D. Greg. in registro lib. 3. epist. 11. Paul. 1. ad Timot. 5. c. quomodo 31. q. 1. Conc. Carth. 3 Conc. Agat. c. 19. c. Sanctimon. 20. quæst. 1. Gloss. in d. c. indemnitatib. de elect. lib. 6. c. cum in cunctis §. inferiora eod. tit. Concil. Trid. sess. 25. de Reg. cap. 7.* Nota hoc valde.

rit, in quo decreto fit allusio ad illud, quod olim statutum erat *in Concilio Carthaginensi 3. iuxta d. cap. Sanctimoniales 20. q. 1.* si tamē id non commode fieri poterit, & Superiori qui electioni præest, aliud expedire videatur, sat erit, vt illa el igatur quæ suæ ætatis trigesimum annum excesserit, & saltim quinque annis post professionem recte vixerit, & in hoc est standum.

Secunda Conclusio.

Ad hoc vt Monialis aliqua esse possit Abbatissa vltra ætatem requiritur, quod sit ex presse professa illius Monasterij cui præficitur, & per aliquot annorum spatium ibidē laudabiliter vixerit. *c. Indemnitatibus de elect. lib. 6. Conc. Triden. vbi sup.*

Vltra prædictam 30. annorum ætatem, ad hoc vt Monialis aliqua esse possit Abbatissa siue Priorissa, necessario requiritur, quod sit expresse professa Monachalem Regulam eius Monasterij cui præficitur, & quod per aliquot annorum spatium laudabiliter vixerit. Hæc Conclusio, iam plane constat ex supradictis, habetur enim expressa *in d. cap. Indemnitatibus de elect. lib. 6. & in Conc. Trid. predicto, loco supraciuato, ibi post professionem expressam*, quibus verbis datur intelligi, quod quamuis secundum idem Concilium ad hoc vt aliqua mulier esse possit Monacha, vel Religiosa, tacita professio sufficiat iuxta ea, quæ latissime à nobis dicta sunt, in isto Tom. 1. q. 24. art. 12. non tñ sufficit prædicta tacita professio ad hoc, vt illa esse possit Abbatissa siue Priorissa, sed necessario requiritur, vt sit expresse professa Monachalem Regulam illius Ordinis siue Monasterij cui præficitur. Quod & pro Religiosis omnibus statutū est etiam in iure, *in cap. nullus de electione lib. 6.* vbi habetur *quod nullus Religiosus in Abbatiam siue prælaturam sua vel alterius Religionis eligatur de cetero, nisi ante ea fuerit ordinem Regularem expresse professus*, & additur, *quod si secus factum fuerit, eo ipso irritum habeatur.* Quod adeo verum est, vt dicat Glossa ibidem, *verbo expresse*, eiusmodi professionem expressam, in scriptis debere fieri, vt si postea reclamauerint, propria scriptura obuiet illis. Pro quo *allegat, cap. omnes fœminæ 27 q. 1. & cap. Salubertimum 1. q. 7.* quod est valde notandum, atque memoriæ commendandum. Et additur in dicto Concilio Tridentino, vltra ætatem prædictam, professionemq. expressam oportere, vt illa, quæ in Abbatissa, siue Priorissa eligitur, octo annis, vel ad minus quin que post prædictam professionem expressam, laudabiliter vixerit: in quo quidem fit allusio ad ea, quæ olim fuere statuta, atque decreta, nempe, vt ad eiusmodi munera, & officia, siue in viris, siue in fœminis, non eligerentur, aut assumerentur, nisi qui vitæ integritate pollerent, atque ab alijs bonum haberent testimonium. Pro quo, quantum attinet ad præfatas Abbatissas, siue Priorissas, quammaxime facit supradictum, *cap. iuuenculas 20 q. 1.* quod est D. Gregorij, *vbi strictissime, atque vehementissime prohibetur iuuenculas prædictas fieri Abbatissas, & dicitur, vt ad id munera nulla eligatur, nisi fuerit sexagenaria, & Virgo, cuius vita, & mores idipsum exegerint, &c* Quæ verba Glossa, *verbo sexagenaria*, inquit, hoc intelligi posse, *vt sit sexagenaria non ætate, sed continentia perfectione.* Pro quo allegat, *cap. Paulus 2. q. 7.* vbi reprehenditur, atque reprehendi censentur, senes qui cum senili ætate, non etiam senilem portant animum, exemplaremq. coniungunt vitam; & dicitur, quod huiusmodi senes malo suo exemplo ad interitum trahunt corda iuniorum, & sunt illi quos Isaias, *cap. 42.* vocat *iuuenum laqueos*, de quibus etiam in cap. 65. dicitur, *vt sit maledictus puer centum annorum.* Et additur, quod supradicta in Abbatissam præficienda simul deberet esse Virgo, nam vt etiam ibi dem dicit supradicta Glossa, non aliter esse poterit hortatrix virginitatis. pro quo allegat, *cap. vna, dist. 26.* quod est D. Ambr. *lib. 2. efficiorum cap. vlt.* vbi agens de bono viduitatis, inquit *quod non esse potest hortator viduitatis, qui ipse coniugia frequentauerit*, ad quod quidem propositum, nempe quāti referat eum siue eam, qui vel quæ in aliquam præfecturam eligitur, morum integritate

Quamuis tacita professio sufficiat ad hoc vt aliqua sit Monacha, non tamen ad hoc vt sit Abbatissa, sed expressa professio requiritur. *cap. nullus de elect. lib. 6. & ibi Glossa verbo expresse.*

Nota quod Monialium professio eradi debet in scriptis. *c. omnes fœminæ. 27. q. 1. c. saluberrimum 1. q. 7. Iuuenculas 20. q. 1. et ibi glos. verbo sexagenaria.*

Contra senes nō seruilem animum gerentes. *c. Paul. 2. q. 7. Isaiæ 42. et 65*

tate pollere,ac vitæ bonæ testimonio commendari, vt alijs exemplo esse, possit,ipsosq. cum deliquerint,reprehendere,ac redarguere.Traduntur ibidē à supradictis Glossis plura atque innumera iura,sed maxime faciunt ad hoc capitulum vlt.d.25.& cap.primum §.1.d.42.& cap.*in sacerdotibus.*§.1.d. 62. cap.*sicut ij §. necesse* d.47.vbi ad hoc propositum dicuntur plura,quidem notatu dignissima , quæ breuitatis gratia facio missa . Et hæc pro isto Articulo dicta sufficiant .

Quod Abbatissæ debent esse virgines vt possent alias ad virginitatem exortare. *D. Ambr. lib. 2. officio c. vlt. & habetur in c. vna dist. 26 c. vlt. d. 25. & c. primū §. 1. d. 42. c. in Sacerdotib. §. 1. d. 62. c. sicut ij §. necesse d. 47*

ARTICVLVS V.

Vtrum Abbatissæ & Priorissæ,& mulieres Monialium Præfectæ, sint capaces spiritualis iurisdictionis ?

Primum Argumentum. *c. dilecta filia. de maioritat. & obed.*

VT præsens difficultas amplius constet, atque vt dī,ex oppositione cōtrariorū, veritas plenius elucescat, libuit eam pro vtraque parte hinc inde discutere.Et primo pro parte affirmatiua sic argumentor, *ex cap.dilecta filia,de maioritate,& obedientia*, vbi dicitur, quod licet Abbatissa subditos excommunicare non possit,ipsi tamē tenentur eidē obedire,solitamq.esse quādam Abbatissam,de qua fit.ibidem sermo, suspēdere ab officio,& beneficio, Canonicos suos,& clericos suæ iurisdictioni subiectos, iubetq. Pontifex, vt obediatur illi,atque supponere videtur,suspensionem prædictā factam à dicta Abbatissa fuisse validam. Quod quidem argumentum quammaxime facit,ad probandum Abbatissas esse capaces spiritualis iurisdictionis .

Secundum Argumentum. *c. dilecti filij de arbitris.*

Secundo sic argumētor ad idem,*ex cap. dilecti filij,de arbitris*,vbi Summus Pontifex Innocen.III.approbare videtur, consuetudinē quamdam approbatam,& quæ pro lege(vt dicitur)seruatur in aliquibus Galliæ partibus,in quibus præexcellentes fœminæ,in subditos suos ordinariā dicuntur habere iurisdictionē: ergo nihil obstat, quod idipsum dicamus etiā de prædictis Abbatissis,& Priorissis, illasq. esse capaces spiritualis iurisdictionis . Quod & comprobari fuse confirmari etiam potest,*ex cap.dilecta, de excessibus Prælatorum*, vbi quædam Abbatissa,vocatur caput,& patrona cuiusdam Congregationis Clericorū:ergo nihil obstat, vt idipsum dicamus de alijs similibus Abbatissis.Sed ijs in non obstantibus,in cōtrarium est veritas.Pro cuius intelligentia,& plenaria huius difficultatis resolutione, sequētes statuo cōcl.

Tertium Argumentum. *c. dilecta. de excess. prel.*

Prima Conclusio .

Abbatissæ, & Priorissæ aliæq. Monialiū præfectæ non sunt capaces spiritualis iurisdictionis. *D. Tho. in 4. d. 25 q. 1. art. quæst. 3. in solut. ad 4. Apost. 8. Ethi. D. Th. vbi su. d. 25 q. 1. art. 5. quæst. in so lut. ad 2. & D. Iudic. 4.*

ABbatissæ & Priorissæ, aliæq. Moniales,Monasteriorū præfectæ,vtcumq. in aliquibus dignitatibus constitutę,non habent,neque de iure cōi ordinario,habere possunt,aut capaces sunt spiritualis iurisdictionis.Hæc concluso cōis est omnium DD.resolutio, & probatur imprimis auctoritate D. Th.in 4.sent.d.19.q.1.ar.1.vbi loquens de prædictis Abbatissis, inquit, Mulier secundum Apostolum in statu est subiectionis , & ideo spiritualem non potest habere iurisdictionem,quia,etiam secundum Philosophum,corruptio vrbanitatis est,qñ dominiū ad mulierē puenit.Vnde inquit,nec ordinis nec iurisdictionis clauem habet,committitur tamē ei aliquis clauium vsus, sicut habere correctionē in subditas mulieres , propter periculum , quod posset imminere,ex cohabitatione virorum.Verba sunt expressa D.Th. & rursus d. 25.q.1.ar.1.inquit,quod Abbatissæ non habent prælationē ordinariam,sed quasi ex cōmissione,pp periculū cohabitationis virorum,& subdit: Delbora autem,quæ iudicauit Israel,dicendum est,q̄ præfuit in tēporalibus,nō vero in Sacerdotalibus,& sic etiā nunc mulieres possent dominari.Hæc supradic. D.Th.loco sup.cit.idē tenet ibidem Th.de Argent.art.3. in solut.ad 2.& D.

Tho. de Arg. art.3.nd 2.d. Ant.3. p. tit. 16. 17. §. 2. Nauar.in Man. c.27.n.6.Couar.in c.alma mater 1. p.§. 11.n.2. c.mulierē 33. q. 5. e. de Monial. de sent. excō. c.noua de pœ. & rem.

Anton.3.p.tit.16.c.7.§.2.& Nauar.in Man.cap.27.nu.6.& Couar. *in cap. Alma mater.*1.p.§.11.num.2.Id quod & tenent omnes DD.cōiter:sed præ alijs Soto in 4.sent.d.20.q.1.ar.4.quod & probant *ex c.mulierem 33.q.5.cū multis alijs capitulis quæ referuntur ibidē*,quibus dī,mulieres nec docere posse,neque iudicare, seu aliqua similia munia exercere.Sed expressius probatur id ipsum *ex c. de Monialibus de sent.excom*,vbi habetur,Abbatissas non posse subditas,à cēsuris,si quas contraxerint,absoluere,multoq.minus easdē poterūt ligare,si ipsas nō possunt absoluere.Probatur præterea,*ex c.noua, de pœnit. & remiss.*vbi Innoc.III. grauiter reprehendit Abbatissas quasdā,quæ Moniales proprias benedicere audebāt,ipsarū quoq; cōfessiones in criminibus audire,& legētes Euāgeliū,præsumebāt publicè prædicare,ac præcipit,vt de cētero id nullatenus fiat,cuius ratione reddēs,ibi subdit, *quia licet B. V. Maria dignior,& excellentior fuerit Apostolis vniuersis,non illi.sed illis,Christus Dominus claues regni cælorū cōmisit*:quæ quidē ratio est appositissima. Sed argumentan do,vt dicitur,à priori,pōt formari, ac poni in sequēti forma. Potestas iurisdictionis spiritualis,quāuis non sit immediate potestas clauiū, hoc est,potestas remittendi peccata,ordinatur tamen ad illā,imò vero ex illa ortum habet:sed mulieres nō possunt habere potestatē clauiū, nec potestatem ordinis, vt tenet Doctorum communis sententia: ergo nec potestatem prædictam spiritualis iurisdictionis. Ex quo infertur,quod quamuis in religionibus,Monialibus Abbatissis,& Prioristis,committatur quædam potestas gubernandi sua Monasteria, quæ moraliter loquendo, simpliciter necessaria, est,cum non possent honestè,atque decenter Moniales per viros gubernari, propter periculum,quod imminebat, ex cohabitatione mulierum simul, & virorum,eiusmodi tamen potestas,non extēditur ad proprios actus clauiū, siue qui ad claues quoquo modo pertinent,sed tantummodo ad actus præcipiendi, corripiendi,& instruendi,quantum conueniens est, ad maternum, siue domesticum regimen.Hac de re latissime videndi sunt , Summistæ *verbo Abbatissa*,& Victoria in relectione 2.de potest.Eccl.q.2.nu.3.Quæ omnia certissima,atque constitutissima sunt in iure, & loquendo de iure communi;secus autem esset de potestate absoluta summi Pont. de hac enim loquendo, multorum fert opinio,quod non repugnat, summum Pont.spiritualem iurisdictionem concedere alicui fœminæ,seu alicui Abbatissæ,prout tenet Paludanus expresse in 4.sent.d.19.q.2.art.1.à quo non dissentit, Soto in eod. 4. d.20.q.1.art.4.in fi.& Nauar.lib.5.consil.tit.de sent.excom.consil.1.nu.1.& Hugolinus de Ecclesiast.cens.tabula.1.c.2.§.7.nu.5. quia hoc non est contra ius diuinum,ideoq. nihil obstat,quominus summus Pont. ex suprema,& absoluta sua potestate,id possit facere,sicut ex eadē,iurisdictionē Ecclesiastica simplici laico pōt concedere . At de lege ordinaria Ecclesiastica, cōiq. iure loquēdo,in Ecclesia numquā fieri cōsueuit, neq; cōsuetudine introduci pōt, neq; ab aliquo summo.Pont.aliqñ factū legimus,qa nō decet,neq; fœmineus sexus per se est proportionatus,ad spiritualia munera obeunda. Vnde & dici pōt,quod quamuis hoc non sit simpliciter cōtra ius diuinū,aut cōtra ius naturale,est tñ illis minus consentaneū,atq; etiam ipsi iuri ciuili,nā *l.2.ff.de reg. iuris* habetur, fœminas longe remotas esse debere,ab officijs publicis,ac ideo iudices ipsas esse non posse .

Nauar.lib 3. consil.consil.1. nu.1. de sent. excom Hugo. de Ecel. cons. tab.1.c.2.§.7 nu.5.

Nota hoc valde.

Mulieribus nō permittitur prædicare neque alios docere .

Ad quæ se extēdat in Monialium Monasteriis Abbatissarum,& Priorissarum potestas. Sūmista verbo Abbatissa. Victor. relect. 2. de potest. eccl. q.2.n.3 Palud. in 4. d.19.quæ.2. ar.1. Soto in 4. d. 20.q.1.ar.4.

Hoc igitur ita constituto,& qd Abbatissæ siue Priorissæ prædictæ,& quecumque aliæ Monialiū præfectæ,spiritualē iurisdictionē non habēt, sed neque illā habere possūt,loquēdo de Iure cōi,superest vt nūc paucis dicamus, quidnam ipsæ stando in eodem iure cōi,facere possunt,aut non possunt,circa Moniales sibi subditas? quod fiet clarum per sequentes Conclusiones .

Leg. 2. ff. de reg. iur.

Secunda

Secunda Conclusio.

Abbatissæ, & Priorissæ, & quæcumq. mulieres, Monialiũ Præfectæ, generaliter, loquendo, nõ possunt facere aliquid dependens ab ordinis, siue clauium potestate. Hanc conclusionem tenet expresse Syluester, *verbo, Abbatissa. quæst. 3. num. 8.* atque ex ea infert, non posse ipsas, aquam, vel subditas benedicere, quod intelligendum est, quod non possunt subditas benedicere ex officio, & publice, secus autem priuate, & vt specialis quædam personæ, ad modum quo aliqua mater filiam suam benedicit, seu suam illi benedictionem impendit. Item nec suarum subditarum possunt Confessiones audire, neque eisdem pœnitentias etiam salutares imponere, nec circa ipsas aliquem actum sacramentalem exercere, quia hæc omnia prohibentur expresse *in cap. nouæ, de panitẽ. & remiss.* Item nec possunt prædicare, aut publice docere, vtcumque sancta sit, & docta aliqua mulier, iuxta *cap. Mulier, dist. 33.* Quod intelligendum est publice, & in Ecclesia; secus autem in Capitulo, vel in claustro Monialium; neque Euangelium legere in Missa, secundum glossam in *d. cap. nouæ*, possunt tamen in matutinis Euangelium legere, secundum eamdem glossam ibidem, vnde & Diaconissæ appellantur, iuxta *cap. Diaconissam, 27. q. 1.* & subditas suas monere & exhortari; non tamen Moniales velare, iuxta *cap. statuimus, 20. q. 2.* neque super rebus spiritualibus iudicare, aut ordinem aliquem suscipere, multaq. alia, quæ eiusmodi fœmineo sexui prohibentur, de quibus videatur latissime supradictus Syluester, *verbo, fœmina quæst. 3. num. 4.* vbi breuiter atque compendiose satis, enumerat omnia illa, quæ de iure, communiter mulieribus prohibentur. Sed specialiter quod non possint mulieres, neque Abbatissæ, aut Priorissæ prædictæ, seu quæcumque aliæ Monialium Præfectæ, censuras apponere, communis est Doctorum resolutio, de qua videndus est Panormitanus *in cap. dilecta, de obedientia, & obedientia, num. 3.* Nauarr. in suo Manu. loco citato, cap. 27. num. 6. & lib. 5. Consiliorum, de senten. excomm. consi. 1. num. 1. & Couar. loco vbi supra, & Enriquez lib. 3. de Pœnitentia, cap. 2. §. 3. & lib. 13. de excomm. cap. 24. §. 1. Videatur circa hoc, Suarez 5. tom. de Ecclesiast. censuris, disput. 2. sect. 3. num. 5. & Sayrus lib. 1. sui thesauri, cap. 5. num. 16. quibus in locis, ad hoc propositum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Sed an supradictæ Abbatissæ, seu Priorissæ, aliæq. mulieres, Monialium Præfectæ, ratione suorum officiorum, potestatem habeant ponendi obedientiam, & spiritualia præcepta, ad modum quo alij religiosorum Prælati? dubitari in præsentiarum solet. Cui difficultati respondeo per sequentem conclusionem.

Abbatissæ & generaliter q cumq. Monialium Præfectæ, nõ possunt facere aliquid, q ad Ecclesiæ cla uis pertineat. *Sylu. ver. Abbatissa. q. 3. num. 8.*

c. noua. de pœnit. & remiss. c. diaconissã. 27. q. 1. c. statuimus. 20. q. 2. Sylues. verb. fœmina. q. 3. num. 4. Panor. in c. dilecta. de maio. & obed. n. 3. Nau. in Man. vbi sup. c. 27 nu. 6. & lib. 5. Concil. d. senten. excom. cons. 1. nu. 1. Cou. vbi sup. Enriq. lib. 3. de pœnit. c. 2. §. 3. & lib. 13. de excom. c. 24. §. 1. Suarez. 5. tom. de Eccles. cons. disp. 2. sect. 3. n. 5. Sair. lib. 1. thesau. c. 5. num. 16.

Tertia Conclusio.

Abbatissæ & Priorissæ, aliæq. Monialium Præfectæ, de iure communi ordinario loquendo, non possunt sibi subditis, ponere obedientiam, aliaq. spiritualia præcepta, ad modum quo religiosorum Prælati, sed tantum mandata quædam ciuilia, vt matresfamilias. Hanc conclusionem tenet expresse Magister Soto in 4. Sentent. dist. 20. quæst. 1. art. 4. concluſ. 2. vbi eas esse vere Prælatas, omnino negat, nec inde, inquit, inferre licet, quod eiusmodi præcepta non obligent, quamuis alias, quæ præcipiunt, infima esse videantur, vt, quod non scribant litteras, aut non ipsas sine licentia recipiant, aut quod cũ viris non loquantur, seu ad hortos non exeant, &c. nam eiusmodi præcepta, procul dubio obligant Moniales ipsas, licet ex natura rei pensandum sit, atque considerari, & æstimari debeat, sub quo reatu

Abbatissæ, & Priorissæ aliæq. Monialium Præfectæ, de iure communi ordinario loquendo, non possunt ponere Monialibus obedientiam, & spiritualia præcepta.

Soto in 4. d. 20 q 1 ar. 4. concl. 2.

reatu obligent, sub mortali ne, an vero tantum sub veniali: & addit, quod tiſi ad cuſtodiam domus conferre dicta poſſent, vt eorum tranſgreſſio eſſet mortalis, & tam parum, vt non ſit amplius, quam venialis. Quæ quidem ciuilia præcepta etiam matresfamilias imponere ex cauſa poſſunt filiabus ſuis, ipſaſq. obligabunt, etiã modo prædicto, quamuis in Monaſterijs ſemper vrgentior ſit cauſa, & ex ſe magis obligatoria ſint hæc præcepta, quam illa. Cum quo tamen (inquit) ſtat, quod Abbatiſſæ prædictæ, nequeunt apponere præcepta ſpiritualia, more Prælatorum aliorum Religioſorum, quæ eo ipſo quo etiam in ſcriptis dentur, intelligantur ad mortale obligare: nam reuera id nullatenus facultate ſuis officijs annexa, quia earum præfectura non eſt ad modum Præfecturæ, aliorum religioſorum. Alioquin ſequeretur, quod ipſæ poſſent etiam excommunicare, quod nullus ſanæ mentis dicet, cum excommunicatio ſit, priuatio ſpiritualium bonorum, quæ mulieribus haud quaquam poteſt competere. Et ſi quis, inquit, arguat, quod ratione voti, Moniales ſuis Prælatis teneantur parere & obedire, etiamſi ſpirituale præceptum non ponant, vt etiam ſi quis obedire promiſit alicui ſeculari, obedientiam tenetur eidem præſtare, maxime ſi votum fuerit obediẽti eiuſmodi homini. Reſpondet ſupradictus Soto, quod dum quis vouet obedientem eſſe alteri, non id intelligitur, niſi prout moris eſt obtemperare, vel laicum laico, vel religioſum religioſo, nam ob id, quod quis vouerat obedire amico ſuo ſeculari, non propterea ſequitur, quod ille poſſit circa ſpiritualia præceptũ eidem imponere, ad modum quo Epiſcopus, ſiue Prælatus. Pari ergo modo, inquit, quod Moniales vouent obedire Prælatis ſuis, ſecundum poteſtatem, quam ipſæ habent præcipiendi, quæ eſt ad modum quo & matresfamilias, non tamen vt cæteri religioſorum Prælati, quod latiſſime probat, atque proſequitur ſupradictus Soto, eſtq. id valde notandum, atque memoriæ commendandũ. Supradicta omnia intelligenda eſſe dicit prædictus Soto, ex facultate annexa ſuo officio, prædictarum Abbatiſſarum, nam ex commiſſione (inquit) non videt ipſe, cur non poſſint, habere prædictam poteſtatem, conſtituendi ſpiritualia præcepta: aut quod Prouinciales non eis poſſint committere illud, vt ſi viſum id ſibi fuerit expedire, ad honorem domus, & meliorem gubernationem prædictarum Monialium, eædem poſſint ponere eiuſmodi ſpiritualia præcepta, & maxime in aliqua graui neceſſitate, citra tamen cenſuram excommunicationis: nam hæc facultas, numquam mulieribus cõmiſſa eſt, nec illam ipſis committere oportet. Sicq. in noſtris generalibus Conſtitutionibus Toletanis, factis p prædictis Monialibus c. 5. Abbatiſſis & Præſidentibus conceditur, vt in ſuis Monaſterijs obedientiæ præceptum poſſint ponere, cuius obſeruantia Moniales ſibi ſubditas obliget ad mortale. Sed poſtquam adeo late dicta ſunt, in quibus Abbatiſſæ & Prioriſſæ, aliæq. Monialium Præfectæ non poſſunt, ſupereſt vt dicamus modo aliqua, in quibus poſſunt, de quibus fiet ſermo in ſequenti concluſione.

Abbatiſſæ ſũt ius, capaces ſũt actiuę collatiõnis beneficiorum, iuſq. habẽte poſſunt cõferendi ipſa. *Sylu. ver. Abbatiſſa. q. 2. num. 5.*

Quarta Concluſio.

Abbatiſſæ & Prioriſſæ, cæteræq. Monialium Præfectæ, ſecundum ius capaces ſunt actiuæ collationis beneficiorum, iuſq. habent, ſeu habere poſſunt conferendi & inſtituendi ipſa, ſtatim poſt ſuam confirmationem de conſenſu Capituli, in Eccleſijs ad ſuum Monaſterium pertinentibus, ſicut & alij Abbates confirmati. Hanc concluſionem tenet expreſſe Syluester *de his, quæ verbo Abbatiſſa, q. 2. num. 5.* vbi agit de ijs, quæ Abbatiſſæ prædictæ facere poſſunt, & probat eam ex *cap. ea noſcitur, de ijs, quæ ſiunt à Prælat.* dicitq. eſſe

esse sententiam Hostiensis, & Panormit. *in cap. dilecta, de maiorit. & obedien.* vbi inquit limitandum hoc esse de institutione dante possessionem & titulum, non autem de institutione auctorizabili, per quã datur potestas exercendi animarum curam, & ligandi atque soluendi, quia nemo dat quod non habet. Secundo dicit supradictus Syluester, quod Abbatissæ prædictæ possunt suspendere Monachas, & clericos, suæ iurisdictioni subiectos à beneficio, vt præsupponitur in *dicto cap. dilecta, sumpta glossa*, quod etiam sentit glossa Raymundi; non autem potest illos suspendere ab officio, vel interdicere, quia hoc quasi clauium est, & sub nomine censuræ continetur. Et quamuis circa hoc, aliqualis sit differentia inter DD. An scilicet Abbatissa id possit, vel non possit, vbi est consuetudo? Panormit. vbi supra, eosdem ad concordiam reducit, dicendo, quod potest supradicta facere largè, scilicet subtrahendo præbendas, & præcipiendo clericis subiectis ne celebrent, donec satisfecerint, non autem stricte & proprie, id est, ea suspensione & interdictione, quæ regularitatem inducat, contrarium facientibus, quia excommunicatio, suspensio, & interdictum, proprie loquendo, continentur sub appellatione censuræ, *iuxta cap. quæsti, de verb. sign.* cuius fœminæ sunt incapaces, non enim possunt excommunicare, vt supra diximus, & cui vnum interdicitur ratione suæ incapacitatis, reliquum etiam videtur interdici, cum omnia simul dependeant ab ordine, vt dicit Panormitanus loco supra citato. Tertio dicit prædictus Sylueſter, quod licet Abbatissæ prædictæ, vt dictum est, non possint excommunicare, neque ab excommunicatione absoluere, *iuxta cap. dilecta, de maiorit. & obed.* possunt tamen secundum aliquos, præcipere suis presbyteris, vt excommunicent, & absoluant Moniales delinquentes, & illi obedire tenentur, si tamen hoc habeant presbyteri ex concessione speciali, aut generali Episcopi, vel Papæ, si sunt exemptæ, vel ex aliqua antiqua, & approbata consuetudine: in quo quidem casu, quando Abbatissæ præcipiunt suis officialibus, vt excommunicent, non excommunicant ipsi auctoritate ipsarum, sed auctoritate Episcopi, aut Papæ, à quibus illud habent, secundum Archidiaconum. Tandem quarto & vltimo, inquit supradictus Sylueſter, quod possunt Abbatissæ prædictæ, habere sub se clericos seculares, quod intelligendum est de iure speciali, vt puta, si habeant cappellas ex priuilegio, vel præscriptione ad se pleno iure pertinentes, quia tunc earum clerici subiiciuntur illis, vt dicitur, pleno iure, quando illud habent tam in spiritualibus, quam in temporalibus, prout explicat glossa in *cap. Abbates, de priuilegiis, lib. 6.* Nam quæcumque facere possunt Abbates, facere possunt & Abbatissæ prædictæ, & non minorem, quam ipsi in suis Monasterijs administrationem habent, eisq. per omnia comparantur, iuxta ea quæ traduntur à Baldo *in cap. 1. in princ. col. 6. qui feudum dare possunt*, & à Iasone ibidem, & ab Abbate *in cap. 2. in princ. de iis, quæ fiunt à Prælatis*, qua de re videatur Marcus Antonius Cuccus, lib. 3. suarum Institutionum, tit. 3. Solum superest nunc respondere ad argumenta proposita in initio Articuli, ad quæ quidem iam fere patet solutio ex supradictis. Sed breuiter, dico.

Ad primum additum *ex cap. dilecta, de maior. & obed.* quod vel illa suspensio non fuit censura, sed quædam prohibitio, vel priuatio, quæ largo modo loquendo, suspensio dici potuit, sed reuera non fuit, nisi quoddam Abbatissæ mandatum, quod per ipsam optime potuit imponi, iuxta ea quæ modo dicta sunt in præcedenti conclusione. Vnde & notandum est, quod ibi Pontifex non dicit seruari debere censuram ab Abbatissa latam, sed præceptum eius, atque mandatum, quod cuidam Abbati iniungit, vt si sub-

Ostien. & Panor. in c. dilecta, de maior. & obedien.

Abbatissæ possunt suspendere Monachas, & clericos suæ iurisdictioni subiectos à beneficio, non aut suspendere ab officio, vel interdicere. *c. dilecta.*

c. quæsti, de verb. signif.

Abbatissæ secundum aliquos possunt præcipere suis presbyteris, vt excommunicent suas Moniales, ipsaq. ab excommunicatione absoluant. *c. dilecta, de priuil. & obed.*

Abbatissæ possunt sub se habere clericos seculares.

Glo. in c. Abbates, de priuil. lib. 6.

Bald. in c. 1. in prin. col. 6. qui feudũ dare possunt.

Abbas in c. 2. in prin. de his quæ fiunt à prælat.

Marcus Antonius Cuccus lib. 3. suarum institut. tit. 3.

c. dilecta, de maio. & obed.

Soto in 4. d. 20 q 1 ar. 4. concl. 2.

reatu obligent, sub mortali, ne, an vero tantum sub veniali: & addit, quod tũ ad custodiam domus conferre dicta possent, vt eorum transgressio esset mortalis, & tam parum, vt non sit amplius, quam venialis. Quæ quidem ciuilia præcepta etiam matresfamilias imponere ex causa possunt filiabus suis, ipsasq. obligabunt, etiã modo prædicto, quamuis in Monasterijs semper vrgentior sit causa, & ex se, magis obligatoria sint hæc præcepta, quam illa. Cum quo tamen (inquit) stat, quod Abbatissæ prædictæ, nequeunt apponere præcepta spiritualia, more Prælatorum aliorum Religiosorum, quæ eo ipso quo etiam in scriptis dentur, intelligantur ad mortale obligare: nam reuera id nullatenus facere possunt, ex facultate suis officijs annexa, quia earum præfectura non est ad modum Præfecturæ, aliorum religiosorum. Alioquin sequeretur, quod ipsæ possent etiam excommunicare, quod nullus sanæ mentis dicet, cum excommunicatio sit, priuatio spiritualium bonorum, quæ mulieribus haud quaquam potest competere. Et si quis, inquit, arguat, quod ratione voti, Moniales suis Prælatis teneantur parere & obedire, etiamsi spirituale præceptum non ponant, vt etiam si quis obedire promisit alicui seculari, obedientiam tenetur eidem præstare, maxime si votum fuerit obediẽdi eiusmodi homini. Respondet supradictus Soto, quod dum quis vouet obedientem esse alteri, non id intelligitur, nisi prout moris est obtemperare, vel laicum laico, vel religiosum religioso, nam ob id, quod quis voueat obedire amico suo seculari, non propterea sequitur, quod ille possit circa spiritualia præceptũ eidem imponere, ad modum quo Episcopus, siue Prælatus. Pari ergo modo, inquit, quod Moniales vouent obedire Prælatis suis, secundum potestatem, quam ipsæ habent præcipiendi, quæ est ad modum quo & matresfamilias, non tamen vt cæteri religiosorum Prælati, quod latissime probat, atque prosequitur supradictus Soto, estq. id valde notandum, atque memoriæ commendandũ. Supradicta omnia intelligenda esse dicit prædictus Soto, ex facultate annexa suo officio, prædictarum Abbatissarum, nam ex commissione (inquit) non videt ipse, cur non possint, habere prædictam potestatem, constituendi spiritualia præcepta: aut quod Prouinciales non eis possint committere illud, vt si visum id sibi fuerit expedire, ad honorem domus, & meliorem gubernationem prædictarum Monialium, eædem possint ponere eiusmodi spiritualia præcepta, & maxime in aliqua graui necessitate, citra tamen censuram excommunicationis: nam hæc facultas, numquam mulieribus cõmissa est, nec illam ipsis committere oportet. Sicq. in nostris generalibus Constitutionibus Toletanis, factis p prædictis Monialibus c. 5. Abbatissis & Præsidentibus conceditur, vt in suis Monasterijs obedientiæ præceptum possint ponere, cuius obseruantia Moniales sibi subditas obliget ad mortale. Sed postquam adeo late dicta sunt, in quibus Abbatissæ & Priorissæ, aliæq. Monialium Præfectæ non possunt, supereſt vt dicamus modo aliqua, in quibus possunt, de quibus fiet sermo in sequenti conclusione.

Abbatissæ sm ius, capaces sũt actiuæ collationis beneficiorum, iusq. habẽt re possunt conferendi ipsa, S. In. ver. Abbatissa. q. 2. num. 5. c. ea noscitur. de his, quæ verbo Abbatissa, q. 2. num. 5. fiũt à Prælat.

Quarta Conclusio.

Abbatissæ & Priorissæ, cæteraq. Monialium Præfectæ, secundum ius capaces sunt actiuæ collationis beneficiorum, iusq. habent, seu habere possunt conferendi & instituendi ipsa, statim post suam confirmationem de consensu Capituli, in Ecclesijs ad suum Monasterium pertinentibus, sicut & alij Abbates confirmati. Hanc conclusionem tenet expresse Syluester *cap. ea noscitur, de ijs, quæ fiunt à Prælatis*, dicitq. esse

esse sententiam Hostiensis, & Panormit. *in cap. dilecta, de maiorit. & obedien.* vbi inquit limitandum hoc esse de institutione dante possessionem & titulum, non autem de institutione auctorizabili, per quã datur potestas exercendi animarum curam, & ligandi atque soluendi, quia nemo dat quod non habet. Secundo dicit supradictus Syluester, quod Abbatissæ prædictæ possunt suspendere Monachas, & clericos, suæ iurisdictioni subiectos à beneficio, vt præsupponitur in *dicto cap. dilecta, iuncta glossa*, quod etiam sentit glossa Raymundi; non autem potest illos suspendere ab officio, vel interdicere, quia hoc quasi clauium est, & sub nomine censuræ continetur. Et quamuis circa hoc aliqualis sit differentia inter DD. An scilicet Abbatissa id possit, vel non possit, vbi est consuetudo? Panormit. vbi supra, eosdem ad concordiam reducit, dicendo, quod potest supradicta facere largè, scilicet subtrahendo præbendas, & præcipiendo clericis subiectis ne celebrent, donec satisfecerint, non autem stricte & proprie, id est, ea, suspensione & interdictione, quæ regularitatem inducat, contrarium facientibus, quia excommunicatio, suspensio, & interdictum, proprie loquendo, continentur sub appellatione censuræ, *iuxta cap. quærenti, de verb. sign.* cuius fœminæ sunt incapaces, non enim possunt excommunicare, vt supra diximus, & cui vnum interdicitur ratione suæ incapacitatis, reliquum, etiam videtur interdici, cum omnia simul dependeant ab ordine, vt dicit Panormitanus loco supra citato. Tertio dicit prædictus Syluester, quod licet Abbatissæ prædictæ, vt dictum est, non possint excommunicare, neque ab excommunicatione absoluere, *iuxta cap. dilecta, de maiorit. & obed.* possunt tamen secundum aliquos, præcipere suis presbyteris, vt excommunicent, & absoluant Moniales delinquentes, & illi obedire tenentur, si tamen hoc habeant presbyteri ex concessione speciali, aut generali Episcopi, vel Papæ, si sunt exemptæ, vel ex aliqua antiqua, & approbata consuetudine: in quo quidem casu, quando Abbatissæ præcipiunt suis officialibus, vt excommunicent, non excommunicant ipsi auctoritate ipsarum, sed auctoritate Episcopi, aut Papæ, à quibus illud habent, secundum Archidiaconum. Tandem quarto & vltimo, inquit supradictus Syluester, quod possunt Abbatissæ prædictæ, habere sub se clericos seculares, quod intelligendum est de iure speciali, vt puta, si habeant cappellas ex priuilegio, vel præscriptione ad se pleno iure pertinentes, quia tunc earum clerici subijciuntur illis, vt dicitur, pleno iure, quando illud habent tam in spiritualibus, quam in temporalibus, prout explicat glossa in *cap. Abbates, de priuilegijs, lib. 6.* Nam quæcumque facere possunt Abbates, facere possunt & Abbatissæ prædictæ, & non minorem, quam ipsi in suis Monasterijs administrationem habent, eisq. per omnia comparantur, iuxta ea quæ traduntur à Baldo *in cap. 1. in princ. col. 6. qui feudum dare possunt*, & à Iasone ibidem, & ab Abbate *in cap. 2. in princ. de ij, qua sunt à Prælatis*, qua de re videatur Marcus Antonius Cuccus, lib. 3. suarum Institutionum, tit. 3. Solum superest nunc respondere ad argumenta proposita in initio Articuli, ad quæ quidem iam fere patet solutio ex supradictis. Sed breuiter, dico.

Ad primum adductum *ex cap. dilecta, de maior. & obed.* quod vel illa suspensio non fuit censura, sed quædam prohibitio, vel priuatio, quæ largo modo loquendo, suspensio dici potuit, sed reuera non fuit, nisi quoddam Abbatissæ mandatum, quod per ipsam optime potuit imponi, iuxta ea, quæ modo dicta sunt in præcedenti conclusione. Vnde & notandum est, quod ibi Pontifex non dicit seruari debere censuram ab Abbatissa latam, sed præceptum eius, atque mandatum, quod cuidam Abbati iniungit, vt si sub-

Ostien. & Panor. in c. dilecta. & obedien.

Abbatissæ possunt suspendere Monachas, & clericos suæ iurisdictioni subiectos a beneficio, non aut suspendere ab officio, vel interdicere. *c. dilecta.*

c. quærenti, de verb. signif.

Abbatissæ secundum aliquos possunt præcipere suis presbyteris, vt excommunicent suas Moniales, ipsaq. ab excommunicatione absoluant. *c. dilecta. de maior. & obed.*

Abbatissæ possunt sub se habere clericos seculares.

Glo. in c. Abbates. de priuil. lib. 6.

Bald. in c. 1. in prin. col. 6. qui feudum dare possunt. & à Iasone qui feudã dare possunt.

Abbas in c. 2. in prin. de his ad quæ sunt à prælat.

Marcus Ant. Cuccus lib. 3. suarum institut. tit. 3. c. dilecta, de maio. & obed.

si subditi illius obedire ipsi noluerint, per Ecclesiasticam censuram ad id ipsum compellat eos; in quo clare indicauit, Abbatissæ suspensionem non fuisse censuram, sed simplicem quamdam prohibitionem.

c. dilecti filij, de arb. c. dilecta, de excess. prał.

Ad secundum & tertium argumentum adductum *ex cap. dilecti filij, de arbitris, & cap. dilecta, de excessib. Prałat.* dico, quod ibi non fit mentio de spirituali iurisdictione, sed tantum de temporali; & ita multi, iura illa interpretantur, & alij nolunt illam vocare iurisdictionem, sed solummodo quoddam ius, aut quoddam dominium, siue potestatem, quæ ad ius constituendum, vel iudicium ferendum non sufficit. Vel dicendum est, secundum Abbatem, quod id factum fuit de iure speciali, de quo loquendo, non negamus fœminas habere posse iurisdictionem spiritualem, de potestate Papæ absoluta, quæ etiam ad ferendas censuras extendatur, sicut de eadem potestate loquendo, ipsum posset concedere laico, attamen in præsentiarum nō est sermo, nisi de iure comuni ordinario, de quo loquēdo in supradictis stādum est. Et hæc de isto Articulo, & de tota quæstione dicta sufficiant.

QVAESTIO VII.

De Abbatissis, & Prioriſsis, alijsq. Monialium Præfectis, quantum ad ipsarum electionem, officiorum suorum durationem, necnon & eorum benedictionem, in Decem Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Abbatissarum, siue Prioriſsarum, & aliarum quarumcumque Monialium Præfectarum electio, pertineat ad Conuentum?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluuntur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Loquendo de Abbatissis S. Claræ multipli ei iure cautum est, vt ipsarum electio pertineat ad Conuentum.

LOquendo de Abbatissis Monialium S. Claræ, tam primæ quam secundæ Regulæ, multiplici iure cautum est, vt ipsarum electio pertineat ad Conuentum. Hæc conclusio quantum ad Abbatissas Monialium S. Claræ primæ Regulæ, probatur primo ex cap. 4. eiusdem Regulæ, vbi loquendo de electione Abbatissæ, sequentia ponuntur verba: *In electione Abbatissæ teneantur Sorores formam canonicam obseruare, sed procurent ipsæ habere Generalem Ministrum, vel Prouincialem Ordinis Fratrum Minorum, qui verbo Dei eas informet ad omnimodam concordiam, & communem vtilitatem in electione faciendā.* Et additur, *quod nulla eligatur, nisi professa, & si non professa eligeretur, vel aliter daretur, non ei obediatur, nisi prius profiteatur.* Idipsum statuit pro eisdem Monialibus, primo Innocentius IV. in alia Regula, quam pro eisdem constituit, postea vero Bonifacius VIII. vt habetur in Monumentis nostri Ordinis primæ impressionis fol. 32. & secundæ fol. 33. confessione. 35. & refertur in Compendio, *verbo Abbatissa §. 1.* vbi dicitur, *quod Innocentius IV. & Bonifacius VIII. ordinarunt & præceperunt, vt electio Abbatissæ Monialium S. Clara libera ad Conuentum pertineat.*

Mon. Ordi. 1. imp. f. 32. & 2. f. 33. conceſſ. 35. Comp. verbo Abbatissa §. 1.

Sed quantum ad Abbatissas Monialium S. Claræ secundæ Regulæ, idipsum

Vrba-

Vrbanus IV. ſtatuit, prout habetur in Regula quam idem ipſe ordinauit, prædictis Monialibus, cap.22. cuius ſit mentio in Monumentis Ordinis primæ impreſſionis, fol.289. tit.3. & ſecundæ fol.298.tit.2. & in Compendio, *verbo Abbatiſſa*, §.2. vbi ſimilia verba ponuntur, *nempe, quod electio Abbatiſſæ, libere ad Conuentum pertineat*. Et pro omnibus tam illis, quam illis idipſum ordinauit poſtea Nicolaus V. vt habetur in Monumentis noſtri Ordinis primæ impreſſionis fol.48. & ſecundæ fol.43. conceſſion.48.& refertur in Compendio, *verbo Abbatiſſa*. §.6. vbi dicitur, *quod prædictus Nicolaus V. ſtatuit & ordinauit, quod electiones Abbatiſſarum, ſeu matrum Monialium, quæ à maiori parte earum, numero duntaxat facta fuerint, ſint, & cenſeantur canonica. Ac quod ad ipſorum Monaſteriorum, ſeu domorum Moniales, aut Sorores, ordinem ipſum profeſſas, etiam quæ per triennium, vel circa, in prædictis Monaſteriis moram traxerint, ſpectent, atque pertineant*. Quæ quidem omnia non ſunt reuocata aut abrogata, quin vero expreſſe confirmata per Concilium Tridentinum, nam ſeſſ.25. de regul. cap.7. hac de re agens, *præcipit, vt in iis ſeruentur ſingulorum Ordinum, & Monaſteriorum Conſtitutiones*. Sed loquendo de omnibus Monialibus in communi, ſit ſecunda concluſio.

Mon. Ord. 1. imp. f. 289. tit. 2. Cōp. verb. Abbatiſſa. §.2.

Mon. Ord. 1. imp. fol. 48. & 2 fol. 47. cōt. 48. Compn. verbo Abbatiſſa. §6.

Conc. Triden. ſeſſ. 25. de Reg. cap. 7.

Secunda Concluſio.

Electio etiam omnium Abbatiſſarum, ac Prioriſſarum, cæterarumq. Monialium Præfectarum, de iure communi, ad Conuentum ſpectat. Hæc concluſio colligitur ex *cap. indemnitatibus, de elect. lib.6. quod eſt Bonifacij VIII.* vbi latiſſime tradit formam ſeruandam in electione Abbatiſſæ facienda, *præcipitque, vt ad eligendum cum aliis, nulla admittatur Monialis, niſi duodecimum ætatis ſuæ annum peregerit, fuerit que tacite, vel expreſſe profeſſa*. Quibus verbis ſatis clare, datur intelligi, quod Abbatiſſarum electio ad prædictum Conuentum ſpectat, quod & intuenti conſtabit amplius, ex pluribus alijs, quæ ibidem dicuntur, circa formam ſeruandam in electionis ſcrutinio, & quid ſit faciendum, quando vota in diuerſa diuiduntur: poſt quæ omnia, additur, quod ſi electio inuenta fuerit canonica, confirmetur; ſin vero, minime, vt ibidem notat gloſſa, *verbo, canonica*. Forma autem electionis canonicæ traditur latiſſime *in cap. quia propter eodem, tit. de elect.* Ex quo etiã clare colligitur, quod eiuſmodi electio pertinet ad Conuentum. Quod tamquam certum arque indubitatum ſupponit Sylueſter, *verbo electio. 3. queſt. 6. num. 7.* vbi agit de electionibus Monialium, & latiſſime explicat, quid circa ipſas, iura velint, à cuius ipſe ampliori tractatione conſulto in præſentiarum ſuperſedeo, nam omnia quæ ad prædictam electionis materiam ſpectant, latiſſime traduntur in ſecundo Tomo huius noſtri Manual. Prælat. Regul. quæſt. 23. per 42. Articulos. Quibus, meo quidem iudicio, & ſententia, dicuntur (abſit arrogantia verbo) omnia quæ ad hoc propoſiti poſſunt deſiderari: ſed ſpecialiter quantum ad præſens attinet Articulum, in eiuſdem quæſtionis art. 5. habetur, quod de iure communi, electio cuiuſcumque Prælati, pertinet ad Conuentum, ſiue ad Collegium, niſi, vel conſuetudo obſtet, vel priuilegium aliquod habeatur in contrarium. Ad quod adducuntur plura Iura, quæ videantur ibidem. Et hactenus de iſto Articulo.

Electio Abbatiſſarũ, quarum cumque, & cæterarum Monialiũ Præfectarũ, de Iure cõmuni ad conuentũ ſpectat.

e. g. propter, eod. tit. de electio.

Sylueſt. verb. electio. 3. q. 6. num. 7.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Quænam Moniales, votum, siue vocem habeant actiuam atque passiuam in prædictarum Abbatissarum, seu Priorissarum, aliarumq. Monialium Præfectarum electione?

QVæ ad hunc Articulum spectant, iam fere constant ex supradictis, sed nihilominus vt hic præ manibus habeantur, quæ ad eumdem pertinent, explicabuntur breuiter per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

In Abbatissarũ electione non habent votum, siue vocem, illæ Moniales, quæ ad minus non habuerint duodecimũ ætatis suæ annũ, fuerintq. ibidẽ tacite, vel expresse profess. *c. ex eo quod, eod. tit. c. cum in cunctis. de elect. lib. 6. c.vnicum. de at.& qual. c.cũ vicesimũ. de offic. deleg. c. ex eo quod, eo.ti. de elect.*

IN dictarum Abbatissarum, seu Priorissarum, aliarumq. Monialium præfectarum electione, non habent votum, siue vocem actiuam, de iure communi loquendo, nisi illæ Moniales, quæ ad minus duodecimum suæ ætatis annum peregerint, fuerintq. tacite, vel expresse professæ. Hæc conclusio habetur expressa *in dicto cap. indemnitatibus, de elect. lib. 6.* vbi expresse ponuntur supradicta verba. Et Glossa *verbo, duodecimum*, eiusdem decreti rationem reddens, inquit, hoc ibidem fuisse statutum, quia eo tempore mulieres efficiuntur puberes, pro quo allegat *cap. puberes, de despon. impuberum*, & idem esse, inquit, in viris, qui ante pubertatem ad eligendum non admittuntur, vt constat ex *cap. ex eo quod, eodem tit. de elect.* & addit explicando verbum ibidem positum *peregerit*, quod debet eiusmodi annorum tempus, esse completum, pro quo allegat *cap. cum in cunctis. de elect. lib. 6. verbo, exegerit, & cap. vnicum, de etate, & qual. & cap. cum vigesimum, de officio delegati.* Quod autem sufficiat, vt ipsa Monialis ad hoc sit tacite, vel expresse professa, iam dictum est supra, idemq. iudicium est de viris in Monasterijs ipsorum, vt constat ex *cap. ex eo quod, eodem tit. de elect. in fine*. Sed loquendo de voce passiua, sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

In prædicta electione, vocem passiuam non habent de iure communi, nisi quæ ad minus trigesimum annum compleuerint, fuerintq. regularem ordinem ipsius Monasterij, cuius sit electio, professæ. Hæc etiam conclusio habetur expresse *in d. cap. indemnitatibus, de electio. lib. 6.* vbi ad hoc propositum sequentia ponuntur verba: *Nec in Abbatissam, aut Priorissam, vbi per Priorissam Monasterium gubernatur, de catero eligatur aliqua, nisi trigesimum annum compleuerit, ordinamq. regularem expresse fuerit professa*. Circa quæ verba Glossa ibidem, *verbo, Priorissam*, inquit, eiusmodi decretum esse obseruandum in electione cuiuscumque alterius Præfectæ, quocumque alio nomine vocetur. Ad quod probandum adducit *cap. auaritiæ, & cap. fundamenta. §. proinde, eodem tit. de elect. lib. 6.* Sed innitendo verbis illis, *vbi per Priorissam Monasterium gubernatur*, inquit, videri sibi, quod in Priorissam, vel Supriorissam clausralem, quæ non primum, sed secundum habet in Conuentu locũ post Abbatissam, bene posset assumi ex Monialibus aliqua, quæ esset minor triginta annis, pro quo allegat *cap. cum ad Monasterium, de statu Monach. verbe, Prior autem præ cæteris post Abbatem*. Sed hoc videtur prohibitum per Concilium Tridentinum: nam *sess. 25. de Regul. cap. 7.* præfigit diem triginta annorum, ad minus requirit ætatem, in electione cuiuscumque Abbatissæ & Priorissæ, & quocumque alio nomine, Præfectæ, vel Præpositæ

In prædicta Abbatissarum electione, vocem passiuam nõ habent, quę ad minus non habuerint ætatis suæ triginta annos expletos, expresse ibidem professæ. *c. auaritiæ. c. fundamenta. §. proinde. eo. tit. de elect. lib. 6. c cũ ad Monasterium, de stat. Monach.*

posita nuncupetur, vbi Præpositæ nomine intelligi videntur prædictæ Prioriſſæ, vel Suprioriſſæ clauſtrales. Sed eo non obſtante, quibuſdam placet, neque immerito, quod circumſtantias in præſentiarum poſitas, illa, dumtaxat Monialis debeat habere, quæ eligitur, vt ſit in capite regiminis, ac proinde quod minor triginta annorum poteſt eſſe Vicaria, vel Prioriſſa, vbi Monaſterij Præfecta fuerit Abbatiſſa, quod & meo iudicio practicari poteſt. Tamdem addit ſupradicta gloſſa, quod quamuis Abbates, & Abbatiſſæ in ætate differant, in profeſſione tamen conueniunt, conuenireq. debent: nam tam in iſtis, quã in illis, requiritur profeſſio expreſſa, vt conſtat ex verbis expreſſe ibidem poſitis, & de Abbatibus habetur idipſum in Clementina, *ne in agro. §. ſane. 2. de ſtatu monach.* & iam ſupra diximus, quod quamuis in eligente ſufficiat profeſſio tacita, in electa tamen requiritur quod ſit expreſſa, vt ſpecialiter de Abbatibus habetur in *cap. nullus, & in c. ex eo quod, eodem tit. & lib.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant. *Clem. ne in agro. §. ſane. 2. c. nullus. c. ex eo. eod. tit. lib. 6.*

ARTICVLVS III.

Quænam ſint obſeruanda in Abbatiſſarum, ſiue Prioriſſarum, ſeu aliarum Monialium Præfectarum electione?

NOn eſt in votis, iterum in præſentiarum referre, quæ in dicto 2. Tom. huius Manualis quæſt. 23. latiſſime ſunt dicta per plures Articulos, agendo de electione omnium Prælatorum Regularium in communi, & de ijs omnibus, quæ ad electionum materiam ſpectant: ſed tamen, vt iſte locus intermiſſus non appareat, ac vt præ manibus habeantur, quæ huic propoſito videntur ſpecialiter conuenire, quæ in ijs obſeruanda ſunt, reſoluentur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

OMnes Monialium electiones debent eſſe canonicæ, & factæ iuxta formam traditam in *cap. quia propter, de elect. & in cap. indemnitatibus, eod. tit. lib. 6.* Hæc concluſio, non alia vlteriori indiget probatione: nam Concilium Tridentinum circa eiuſmodi electionem faciendam, nihil nouum, aut contrarium indixit, ſed ſolummodo ſtatuit, loquendo de omnibus electionibus in communi, quo recte omnia, & ſine vlla fraude fiant, *vt in electione Superiorum quorumcumque, & Abbatum temporalium, & aliorum officialium, ac Generalium, & Abbatiſſarum, & aliarum Præpoſitarum, electio fiat per vota ſecreta, ita vt ſingulorum eligentium nomina numquam publicentur, & quod ad effectum electionis faciendæ, nullatenus liceat aliquos vocales conſtituere, aut vocari, ſiue ſuffragia abſentium ſupplere.* Quod etiam in noſtris Conſtitutionibus Toletanis, ſtricte præcipitur obſeruari cap. 7. vbi agitur de electionibus, & inſtitutionibus officiorum, in cuius principio ſequentia ponuntur verba: *Omnes electiones in noſtra Religione ſint canonicæ, ita vt maior pars Capituli libere in electum, ſiue electam conſentiat: ad maiorem autem partem ſufficit quicumque exceſſus, quantumuis minimus ſuper mediotatem Capituli. Quare ſi omnia Capituli ſuffragia ſunt viginti & vnum, & vndecim vota tantum conſentiant, electio eſt canonica, & valida.* Omnes Monialiũ electiones eſſe debent canonicę, & factę iuxta formam Capituli, quia propter, & Capituli, indemnitatibus. *c. qa propter. de elect. c. indemnitatibus. eod. tit. lib. 6. Conc. Triden. ſeſſ. 25. c. 6.* Nota Conc. Triden. verba, circa ſeruanda in electionibus cunctis. *Conſtit. gener. Toler. c. 7. de electionibus.*

Secunda Concluſio.

In dictarum Abbatiſſarum, ſeu Prioriſſarum electione, & aliarum quarum-

In Abbatissarū electione vota non intra Monasterium, sed extra possunt recipienda. Conc. Triden. vbi sup. c. 7.

rumcumque Monialium Præfectarum, eligentium vota, non intra Monasterium, sed extra Monasterij claustra sunt recipienda. Hæc conclusio habetur expressa in Concilio Tridentino, loco supra citato cap. 7. vbi sequentia habentur verba: *In vero, qui electioni præest Episcopus; sine alius Superior, claustra Monialium non ingrediatur, sed ante cancellorum fenestellam, vota singularum audiat, vel accipiat. In reliquis autem seruentur singulorum Ordinum, vel Monasteriorum Constitutiones.* Hæc vbi supra. Quod etiam decretum, sicut & omnia alia supradicta Concilij Trid. præcepta, stricte præcipiuntur obseruari in Constitutionibus nostris Toletanis, factis pro dictis Monialibus cap. 5. vbi omnia prædicti Concilij verba ponuntur, & referuntur ad vnguem. Et quia in dicto Concilio non exprimitur forma, in eiusmodi electione seruanda, nec in alijs, præcipitur, vt electiones omnes fiant per schedulas secretas. Et quod ad hoc, vt supradicta omnia rectius, ac sine vlla fraude fiant, nominentur in primis, ad minus duo testes, & vnus Secretarius, qui in dicta electione, Disquisitorum munus & officium exerceant; nam electio sine huiusmodi Disquisitoribus facta, nulla est, *iuxta cap. quia propter, de elect.* Qui quidem Disquisitores sint in loco patenti, ita vt si commode fieri possit, ab omnibus videantur, non tamen audiri valeant à vocalibus in Capitulo congregatis. Ad quos Disquisitores accedere debent singulæ Moniales, quæ votum habent in electione, petentes ab eis, ad minus duo eligendarum nomina, quæ à Secretario prædicto scribantur, suaq. rubrica notentur, ac tot schedulas exhibere tenebitur scriptas Secretarius prædictus, quot fuerint ab eis petita Monialium eligendarum nomina. Ex quibus quæ ferre debet suffragium, secreto vnam eligat, quam coram Præside, ac Disquisitoribus apponet in vase, pro huiusmodi electione præparato, & reliquæ schedulæ inutiles, in alio etiam vase, ad idipsum præparato reponentur. Hæc sunt quæ habentur in nostris Constitutionibus generalibus, vbi supra.

Constit. gener. Tolet. pro Monial. cap. 5.

Nota modū, & formam seruādam in Abbatissarum electione.

Tertia Conclusio.

Nulla electio Abbatissæ, potest, aut debet coarctari, & si fuerit coarctata, est ipso iure irrita, & nulla. *Constit. gen. vbi supra. Pius V. in Const. Pastor. offic. Clem. exiui de paradiso. de verb. signif.*

Nulla Abbatissarum, seu Prioris sarum, aut quarumcumque aliarum Superiorum electio, potest coarctari, & si fuerit coarctata, eo ipso irrita, & nulla decernitur. Hæc conclusio habetur expressa in dictis Constitutionibus generalibus, vbi supra, cuius & ratio redditur ibidem, nam iuxta decreta Apostolica, omnes electiones debent esse liberæ, & iuxta Constitutionem Pij V. quæ incipit, *Pastoralis officij*, qui præsidens in aliqua electione conuictus fuerit, electores quouis modo impedire, quominus libere eligant, ipso facto officio suo priuatus existit. Decernitur tamen ibidem, quod si electores in varia, atque diuersa placita fuerint diuisi, & intra vnius diei spatium non elegerint, Capituli Præses secundum iuris dispositionem, positam *in Clementina, exiui de paradiso, de verb. significat.* poterit quem secundum Deum voluerit, eligere, etiamsi electio sit Ministri Prouincialis, per quæ dicta verba, vt amplius in 2. tom. huius Manu. quæst. 23. art. 33. in 3. conclusione dicendum est, satis datur intelligi, idipsum seruari posse, ac debere in alijs electionibus quibuscumque, etiam Abbatissarum. Videatur ibidem.

Quarta Conclusio.

Quo nā modo publicanda sit electio Abbatissæ.

Facta igitur Abbatissæ, siue Prioris sæ electione, regulatisq. votis & suffragijs, à prædictis Disquisitoribus, coram Præside eiusmodi electio publicanda est, sequenti modo: *Hæc est electio canonica N. facta in hac Conuentu N. tali*

fuli die, menſis, & anno, in qua N. habuit tot ſuffragia, & N. tot ſuffragia (incipiendo ſemper, à paucioribus) & cum Secretarius venerit ad pronunciandam electionem illius, quæ canonice eſt electa, dicat: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Amen: Ego Frater N. nomine meo, & omnium veſtrum, qua mecum conſenſiſtis, eligo in Abbatiſſam huius Conuentus N. cum tot ſuffragijs, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Amen.* Electa autem nullam auctoritatem habebit, quouſque fuerit confirmata, ab eo qui electioni præeſt, qui & eamdem ſtatim debet confirmare, niſi aliqua ſubſit iuſta, & rationabilis cauſa, & electa tenebitur etiam ſtatim officium acceptare, niſi ſimiliter ex aliqua iuſta cauſa, prout latius ſupradicta omnia habentur in d. 2. To. huius Manua. q. 23. per plures particulares Articulos, qui ibidem fiunt, de omnibus ſupradictis rebus in particulari.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in eiuſmodi Abbatiſſarum, & Priorißarum electionibus, ſufficiat habere Monialem aliquam, maiorem ſuffragiorum partem, an vero requiratur, quod electio fiat à duabus partibus?

RAtio dubitandi eſt, nam *in cap. indemnitatibus, de elect. lib. 6.* quod eſt Bonifacij VIII. inſinuari videtur, quod eiuſmodi electiones fieri debent, à duabus partibus numero, Monialium quæ in eiſdem votum, atque ſuffragium habent, per illa verba, *ibi, à duabus partibus numero.* Qua quidem ratione Nauar. in Conſil. lib. 1. tit. de elect. conſil. 5. refert, electionem quandam, factam à maiori parte quarumdam Monialium, non fuiſſe admiſſam à quodam Superiore, inquit enim, quod ex ſexdecim Monialibus habentibus votum in electione cuiuſdam Abbatiſſæ, nouem fuerunt ſuffragatæ vni, ſeptem vero alteri, & Superior qui aderat, & electioni præſidebat, volebat, vt duæ partes ſuffragantium conuenirent in vna, quam quidem ob cauſam eaſdem fecit octoties electionem facere, ſeu potius ad electionem procedere, ſperans quod aliquæ ſuffragantes vni, accederent alteri, quò duas partes haberet, & cum noluiſſent illæ mutare ſua ſuffragia, minatus eſt Superior, quod niſi duæ partes conſentirent in vnam, ille eſſet vocaturus aliam Monialem alterius Monaſterij, quæ foret Abbatiſſa, quo metu compulſæ omnes conuenerunt in vnam tertiam, quæ nullum antea ſuffragium habuerat, quæ confirmata à prædicto Superiore, rexit Monaſterium, multo tempore: ſed nondum triennio completo, quæſitum fuit à prædicto Nauarro, An eiuſmodi electio fuerit valida? Et an electæ à nouem ſuffragijs, quæ maiorem partem conſtituebant Capituli, eſſet aliquod ius repetendi Abbatiam? Quod quidem prædicti Superioris factum, proceſſiſſe videtur, ex inſpecta litera, ſed non plane, aut bene intellecta ſupradicti *cap. indemnitatibus*. Vt igitur hac in re, non amplius errare contingat, pro reſolutione præſentis difficultatis, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

c. indemnitatibus, de elect. lib. 6.

Nauar. lib. 1. Conſ. de elect. conſil. 5.

Concluſio.

Ad validitatem electionis cuiuslibet, etiam in quibuſcumque Monaſterijs Monialium, ſufficit habere maiorem, ſuffragiorum numerum, dummodo ipſa ſint legitima, nec neceſſario requiritur, quod electus, ſeu electa habeat duas partes. Hæc Concluſio, eſt certa, & manifeſta, & de ea, ſuperq. ſatis plura dicimus, in d. q. 23. ar. 27. to. 2. huius Man. quæ non libet iterum

Ad validitatẽ electionis Abbatiſſæ, ſufficit habere maiorẽ ſuffragiorũ numerum, neque requiritur q̃ electa duas habeat partes.

c. quia propter c. dudum, de elect. lib. 6. c. cum incunctis de his, qua fiunt à maiori parte Capit. c. Apostolica, dist. 56.

Non sufficit habere maiorem suffragiorū partē respectu minoris, sed requiritur, vt sit maior pars totius Capit.

Glos. in c. indemnitatibus in princ. lib. 6

Omnis electio metu facta est, ipso iure nulla *c. vbi periculū §. caterum, de elect. lib. 6. c. indemnitatibus.*

io præsentiarum referre, cum ad præsens ptopositum sufficiat scire, quod ipsa sit multiplici iure stabilita, atque determinata, & maxime, *in cap. quia propter, cap. dudum, cum aliis plurib⁹ eiusdem tituli, de electione, lib. 6.* à me breuitatis causa omissis. Habetur idipsum, *in cap. cum in cunctis de his, qua fiunt à maiori parte Capituli, & in cap. Apostolica, §. 6. dist.* eſtq. communis Doctorum omnium resolutio. Circa quam, nihil aliud norandum occurrit, præter hoc quod ad validitatem electionis prædictæ, & ad hoc vt ipsa sit Canonica, non sufficit habere maiorem partem suffragiorum, respectu minoris, sed requiritur, vt sit maior pars respectu totius corporis Capituli. Circa quod videantur plura, eaq. notatu dignissima, quæ ad hoc propositum dicuntur à Glossa, *in d. cap. indemnitatibus, in princ.* Qua quidem ratione supradictus Nauarro, loco supracitato, eamdem tenens sententiam, inquit, peccasse, ac male fecisse Superiorem, de quo supra, nolendo acceptare electam, à maiori parte Capituli, præsertim cum toties eligeretur ab illis, imo & cogendo ipsas ad toties eligendum, & magis, adiungendo minas de vocando aliam, nisi conuenirent duæ partes, contra textum expressum. Pro quo citat, *d. c. indemnitatibus*, & addit posse facile teneri, electionem prædictam postremam, fuisse inualidam & nullam, quia omnis electio metu facta, est ipso iure nulla, per textū, putatum ab aliquibus singularem, *in cap. vbi periculum, §. caterum, de elect. lib. 6.* quatenus requirit, etiam in electione Papæ, voluntatem liberam eligendi, sic quod alias non sit futura valida, vt tenet communis Doctorum sententia. Qua de re videantur, quæ latissime dicuntur à nobis in d. q. 23. de elect. ar. 2. concl. 2. in 2. tom. huius Man. Sed redeundo ad nostrum propositum, dico, quod electio quælibet, facta à maiori parte Capituli, est valida, etiam in Monasterijs Monialium, neque contrarium vllo modo infinuatur, aut dici voluit, *in d. cap. indemnitatibus*, sed hoc solummodo, ibidem statuitur, vt si ad electionem per formam scrutinij procedatur, & votis in diuersa diuisis, electiones perplures in discordia celebrari contingat, ex quæ duabus partis numero fuerit celebrata (exceptione, seu contradictione, aut appellatione quacumque partis alterius non obstante) per Superiorem confirmetur, factis prius quibusdam diligentijs, quas ipsi ex officio suo in eiusmodi rebus facere tenentur. Non tamen per id tollitur, quod si nulli vm quam accesserint duæ partes, nullatenus sit confirmanda, quinuero contrarium, ibidē omnino præcipitur, *in 5 si vero*, vt scilicet cōfirmetur, factis prius sine ſt repitu & figura iudicij aliquibus diligentijs, quæ ibidem fieri præcipiuntur, vt latius patebit attente legenti, inpicienti, ac intuenti prædictum capitulum. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS V.

Vtrum aliqua ratione liceat, in electionibus Monialium, suffragia, quæ vni præstantur, alteri tribuere, seu falso augere suffragiorum numerum?

Hic Articulus proponitur, ad increpandam quorumdam Prælatorum incitiam, vt ne dicam temeritatem seu ingenté malitiam, qui ex eo, quod Monialium Præfectæ, Abbatissæ, siue Priorissæ, non esse dicūtur vere & propriè Prælatæ, sed quasi quædam matres familias (vt de mente & sententia M. Soti supra diximus) falso existimant, sibiq. persuadent, non se teneri in eiusmodi electionibus, ad seruandam canonicam iuris formam, quinuero esse sibi licitum, vota & suffragia, quæ vni præstantur, pro libito alteri tribuere, & fal-

& falso in alicuius fauorem augere vocum, siue suffragiorum numerum, cum id sibi videbitur expedire, vt dicunt, propter meliorem Monasterij, atque Conuentus gubernationem, seu potius, vt verius dicam propter eorumdem occultam passionem, siue affectionem. Cuius quidem similis facti, Nau. lib. 1. Consil. de elect. consi. 4. mentionē facit, de quodam generali Ministro cuiusdā Ordinis, & scrutatoribus electis ad faciendam electionem cuiusdam Prouincialis, qui pro explendo suo particulari intento, ac desiderio, machinati sunt, ne scrutatores dicerent vere & clare, quot suffragia habuit is, in quem maior pars consensit, sed tribuerent maiorem partem alteri. Qua quidem fraude electus fuit, qui deferebatur ab illis: quæritumq. postea fuit ab ipso Nauarro, qua pœna digni essent eiusmodi? Cui difficultati, & quæstioni ipse respondet, quod statim inferius dicemus. Similem casum Sylueſter proponit in sua Summa, *ver. electio, 3. nu. 9. q. 7.* quando celebratur electio Monialium, per quamdam mixtionem factam, ex scrutinio & compromisso, de qua habetur *in cap. cum dilecti, de elect. & cap. cum expediat, eod. tit. lib. 6.* iuncta Glossa, tunc scilicet, quando eligentes in aliquos, sic compromittunt, vt eligant eam, in quam maior pars consenserit. Quo quidem casu dicti compromissarij vocem habent in electione, etiamsi sint mares, & non de Collegio, in electione Monialis, secundum aliquos, quinuero & indubitate, vt constat ex ipsa forma pronunciandi electionem. Et cum hoc conueniat cuilibet compromissario, vt patet ex verbis, quibus eligit, dicendo: Ego N. nomine meo, & omnium vestrum, &c. quærit prædictus Sylueſter, An eiusmodi compromissarij suis vocibus augere possint vocū numerum? Et inquit, quod quidam dicunt, quod sic; atque ita ipse vidit aliquādo in practica fuisse seruatū, sed male. Supradicta omnia, quæ infidelitatis, atq; falsitatis sunt plena, processisse videntur, vel ex malitia, conscientiæq. depravatione, quia nempe, omni Dei timore postposito interdum Prælati, ad seruandum ius commune, summorumq. Pontt. Constitutiones, & Decreta nullatenus se teneri existimant, seu potius ex inscitia atq; ignorantiā, quia, vt dixi, in ea sunt sententia & opinione, quod quia prædictæ Abbatissæ, siue Priorissæ, cæterarq. Monialium præfectæ, non sunt vere & proprie Prælatæ, sed quædam matresfamilias, in eiusmodi electionibus, non ipsi etiam tenentur seruare expressum iuris ordinem, sed facere quod voluerint pro libito, seruādo solūmodo ius suæ passionis, siue affectionis. Sed falluntur, meo quidem videri quāmaxime, vt patebit ex statim dicendis, nam quidquid sit de sententia & opinione, An scilicet prædictæ Abbatissæ, & Priorissæ, sint vere & proprie Prælatæ, de qua Quæstione præcedenti, ar. 5. concl. 3. aliqualem fecimus mentionem, id etiam ipsum, certius, atque probabilius existimātes de mente Mag. Soto, sed adhuc nihilominus, in eiusmodi electionibus, seruanda est forma à iure præscripta, pro quibuscūque electionibus, etiam Monialium celebrandis, ab qua vlla distinctione. Vnde vt proposito Artic. satisfaciā, sequentē statuo Concl.

Nauar. lib. 1. Conſ. de elect. de elect. cōſ. 4.

Sylu. ver. electio, 3. nu. 9. q. 7.

c. cum dilecti, de elect.

c. cū expediat, eod. tit. lib. 6.

Concluſio.

Grauissimum est peccatum mortale, in quibuscumque etiam Monialium electionibus, vnius suffragia alteri tribuere, aut quacūque ratione, falso augere suffragiorum numerum, & electio sic facta coram Deo, est irrita & nulla. Hanc sententiam, & conclusionem eisdem verbis, seu alijs, ipsis equipollentibus, tenent Sylu. & Nau. locis supracitatis, & ad eādem statuendam moueor, propter ea, quæ à nobis superius dicta sunt, in ar. 1. huius quæst. nempe quod omnes omnium Monialium electiones, Abbatissarum, & Priorissarum, aliarumq. eisdem Præfectarum, debent esse Canonicæ, quod speciaGrauissimū est peccatū, in electionibus etiā Monialiū vnius suffragia, alteri tribuere, seu quod in idem redit, augere suffragiorū numerū, & eiusmodi electio est irrita, & nulla.

Sylu. vbi sup. Nau. vbi sup.

liter in Monialibus S. Clarę, primę, & secundę Regulę, quammaxime neceſſarium eſſe oſtendimus, iuxta vtrarumque Regulam, & de omnibus in vniuerſum Monialibus, idipſum probauimus euidenter, *ex d. cap. indemnitatibus, de elect. lib. 6.* cum ijs quę ibidem dicuntur à Glo. *verb. Canonica.* Cuius quidem electionis forma canonica, traditur etiam à iure, *in cap. quia propter, de elect.* vbi ſtrictę præcipitur, vt ipſa obſeruetur, & graues pœnæ conſtituuntur pro non obſeruantibus illam. Ex quo facis colligitur, quod contrarium facientes, atque vnius ſuffragia alteri tribuentes, ſeu falſo augentes vocum, & ſuffragiorum numerũ, grauiter, atque mortaliter peccant. Sed quod hoc ita ſit dicendum, etiam in caſu ſupradicti compromiſſi; cuius mentionem feeimus de mente Sylueſtri, conſtabit plane ex ijs, quæ ad idem propoſitum ipſe dicit ibidem, nam quæſtione propoſita, An liceium ſit in dicto caſu, ſuis vocibus augere votum, & ſuffragiorum numerum? inquit, id nullatenus eſſe licitum, niſi forſan ipſi ad hoc ſpeciale haberent mandatum Collegij, nam quidquid iuris (inquit) ibi habent, totum eſt à Collegio eos eligente, quod quidem, ſine expreſſione non præſumitur, tradere prædictam facultatem, cũ requiratur conſenſus non ſolum maioris partis Collegij, ſiue Capituli, verum etiã & omnium, vt patet per notata *in c. cauſis, eod. tit. de elect.* imo ſi hoc exprimeretur per vnum de Collegio, alijs tacentibus, non valeret, argumẽto eorum, quæ dicit Panor. *in cap. nouae, de præſumpt. & in d. cap. cauſis.* Sed veniamus ad prædictum Nauarrum, qui reſpondens propoſitæ ſibi difficultati, de ſupradicto Generali Miniſtro, & ſcrutatoribus electis, ad facilem præ-dictam Prouincialis cuiuſdam electionem, inquit, quod grauiſſime peccauerunt, tam ſcrutatores, quam Generalis ipſe, & quod electio corã Deo nihil valuit, & digni fuerunt prædicti fraudatores magna pœna; tum quia in re grauiſſima falſarij ſtiterunt; tum quia etiam Concilium generale, *in cap. quia propter, de elect.* ſtatuit, vt poteſtate priuarentur electores, qui cõtra formam illius capituli, celebrarent aliquam electionem, etiam ſine vlla fraude. Quanto magis (inquit) puniri debent, qui cum tam graui fraude talia fecerunt? Et deſcendendo ad pœnam, quam promeriti ſunt eiuſmodi facientes, dicit, quod quia huius magni delicti pœna, nõ eſt determinata iure communi, relinquẽda fuit Iudicis competentis arbitrio, niſi aliud habeatur expreſſum in Conſtitutionibus eiuſdem Ordinis, argumẽto deducto, *ex l. 1. ff. de iure deliberandi, & ex c. de cauſis, de offic. delegati.* Et hæc de iſto Attic. dicta ſufficiant.

c. indemnitatibus, de elect. lib. 6.

Nota dictum Syluestri, quod non liceat augere ſuffragiorum numerum

cap. in cauſis, eod. tit. Pan. in c. nõne, de præſumpt. & c. in cauſis.

Nota, quod dicit Nauarro. *c. quia propter de elect.*

Qualiter peccent Prælati, non ſeruãtes in electionibus formam Capituli, quia propter. Vbi pœna non eſt determinata à iure, Iudicis prudentis arbitrio relinquitur.

l. 1. de iure delib. & de cauſis, de offic. deleg.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Monialis aliqua corrupta, ſeu quæ non fuerit virgo, abſque diſpenſatione eligi poſſit, in Abbatiſſam, vel Prioriſſam?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Nulla Monialis corrupta, ſeu quæ non fuerit virgo, in iure communi eligi poteſt in Abbatiſſam, ſiue Prioriſſam. Hæc Concluſio, habetur expreſſa *cap. ſi quis omnem, §. nouimus peccatricem, 1. q. 7. quod eſt ſeptima generalis Synodi*, vbi quamplura adducuntur exempla, ad oſtendendum, qualiter per pœnitentiam omnia remittantur peccata, quæ iam facta ſunt, & quod Deus indulget pro ſua piiſſima miſe-

Nulla Monialis corrupta, ſeu quæ non fuerit virgo, in iure communi ſtando, eligi poteſt in Abbatiſſam ſine diſpenſatione.

misericordia, & clementia. Ad quod propositum dicitur, quod multi quidum essent in mundo, in multa fornicatione manserunt, Monachi facti, quasi luminaria mundi resplenduerunt. Sed additur, nullum talem legi ad sacerdotium ascendisse, & quod si id raro aliquando contigit, nulla tamen lex Ecclesiæ fuit, quæ illud præciperet. Et subditur, *nonimus peccatricem prius Mariam, post conuersionem, quamuis sanctam, & casta, tamen inter Diaconissas non cõputatam.* Verba sunt notatu dignissima. Fuisse autem olim Abbatissas, nuncupatas Diaconissas, constat expresse, ex Glo. *in cap. Diaconissam*, quod est Concilij Calced. c. 15. 27. q. 1. vbi verbum, *Diaconissam*, exponit, atque explicat, ideſt, *Abbatissam*. Dicitur autem in eodem *cap. Diaconissam, seu Abbatissam*, non debere ordinari ante annos quadraginta, & hoc cum diligenti probatione, in quo fit alluſio ad ea, quæ dicta fuerant in Concilio Carthag. 3. & habetur *in cap. sanctimoniales*, 20. q. 1. vbi sequentia continentur verba, *Sanctimoniales ante annum quadragesimum non velentur*: ex quibus capitulis subinde colligitur, quod velari, & ordinari, prædictis, in locis idem pollent, ac pro eodem sumuntur. Quæ quidem ordinatio, non erat illa, quæ fit per susceptionem alicuius sacri Ordinis, contra illud, quod habetur, 15. q. 3. §. 1. in textu, nam eiusmodi mulieres, siue Monales, non recipiebant aliquem charecterem, id impediente ipsarum sexu, atque constitutione Ecclesiæ, vt dicit supradicta Glossa, *in d. cap. Diaconissam, verb. ordinari*, neque officium Ordinum exercere poterant, iuxta *cap. sacratas, d.* 23. vnde nec vere, & proprie, illa dici poterat ordinatio, sed benedictio, pro eo quod fundebatur super huiusmodi Diaconissas, siue Abbatissas, certa quædam benedictio, ex qua consequebatur aliquod speciale officium, forte legendi homilias, seu Euangelium ad Matutinũ, quod nõ licebat alijs: quod & cõcinit ei, quod dicit alia Glossa, *in d. cap. sanctimoniales, verb. non velentur*, quod exponit, de velo ordinationis, vt fierent Diaconissæ, non vero de aliquo Ordine, quem reciperent, sed solummodo facultatem ad quoddam ministerium Euangelium in Matutinis lectionibus enuntiandi. Sed quidquid de hoc sit, vt illuc vnde progressa est, nostra reuertatur oratio, dico quod cum in dicto capitulo habeatur, quod Magdalena pro eo quod nõ erat virgo, non fuit facta Diaconissa, cum Diaconissa, & Abbatissa, idem polleant, satis colligitur Abbatissas prædictas, debere esse virgines, non vero vllo modo corruptas. Id quod constat expresse, *ex cap. iuuenculas iam pluries relato*, quod est D. Gregorij, lib. 3. epist. cap. 11. & habetur, 20. q. 1. *vbi iuuenculas fieri Abbatissas vehementissime prohibet*, & subdit prædictus Gregorius, *nullam igitur fraternitas tua nisi sexagenariam virginem, cuius vita hoc, atque mores exegerint, velari permittat*, vbi verbum *virginis*, quammaxime notandum venit: cuius quidem rationẽ reddit ibidem Glossa, quia inquit, *aliter quæ virgo non est, hortatrix non esse poterit virginitatis*, pro quo allegat *c. vna, d.* 26. Sed Conclusionem nostram, nempe quod nulla Monialis corrupta, seu quæ non fuerit virgo, absque dispensatione, esse possit Abbatissa, tenet expresse Glossa, *in cap. quemodo virginibus*, 31. q. 1. *ver. eligatur*, vbi expresse dicit, *quod nulla vidua eligi debet in Abbatissam, nam Abbatissa debet esse virgo.* In cuius comprobationem allegat, *d. cap. iuuenculas*, 20. q. 1. Tenet præterea hoc etiam, alia Glossa *in Clement. vlt. §. statuimus, verbo, rationabilis, de statu Mon.* vbi dicitur, *quod corrupta non eligi potest in Abbatissam*, pro quo citat, & allegat omnia supradicta iura, & capitula à nobis citata. Tandem hanc sententiam, tamquam veram, certam, atque indubitatam de iure communi, tradunt omnes Doctores communiter, sed præsertim Cardin. *in d. Clement. vlt. §. statuimus, de statu Monach. num. 5. cum sequentibus, & q. 10. cum sequentibus*, & Cappella Tolosana, *dec. 295.*

c. si quis omnam, §. nonimus, peccatricem, 1. q. 7.

Abbatissa olim dicebatur Diaconisse.

Glo. in c. Diaconissam, 27. q. 1.

Concil. Carth. 3.

c. sanctimoniales, 20. q. 1.

Glos. in d. c. Diaconissam. c. sacratas, d. 23.

Glo. in c. sanctimoniales.

c. iuuenculas, 20. q. 1.

D. Greg. lib. epist. 11.

c. vna, d. 26.

Nota hoc valda, pro Abbatissis.

c. iuuenculas, 20. q. 1.

Clem. vlt. §. statuimus.

Card. in Clement. vlt. §. statuimus, de

Stat. Mon. n. 9 & cap. Tolo. desc. 295. Lapus alleg. 61. in prin. & post nu. 5. Archid. in c. indemnitat. Calder. cons. 3 in fin. q. 11. de statu Mon. Felin. in c. me minimus, nu. 4. de accus. & in c. at si Clerici, §. de adult. in fin. de iud. & Decius ibidem. Isai. 47. Amos 5. D. Hier. in ep. ad Eustoch. c. si Paulus 32. q. 5.

Lapus allegatione 61. in princ. & post num. 5. Et quod cum Monialí prædicta in hoc casu, solus Papa possit dispensare, alios allegando resoluit Quintil. Mandosius, de signat. grat. tit. dispensatio, pro corrupta ad Abbatissatum, quidquid dixerit Archid. *in cap. indemnitatibus, de elect. lib. 6.* quod etiam alius à Papa dispensare non possit. In hoc concludit Calder. consil. 3. in fin. q. 11. de statu Monach. & Felin. *In cap. meminimus, num. 4. de accus. & in cap. at si Clerici, in fin. de iudiciis,* & ibidem Decius; quos communiter omnes Doctores sequuntur. Hæc, inquam, omnia sunt certissima, & constitutissima, stando in iure communi (vt dicit supradictus Quint. Mandos. loco supracitato) vbi concludendo in fine, dicit, quod si supradictæ Monialí corruptæ, ciusmodi dispensatio ad Abbatissatum quandoq. concedatur, id non debet fieri, nisi ex maxima causa vrgentiq. ratione, cum contra illam exclamet propheta Isaias, proferendo illa verba. *Descende, descende, sede in pulvere virgo filia Babylon, sede in terra, non est solium filiæ Chaldæorum, quia vltra non vocaberis mollis, & tenera, &c.* cum multis alijs, quæ ad hoc propositum, ibidem subijciuntur notatu dignissimis, & Amos cap. 5. dicitur, *virgo Israel proiecta est in terram suam, non est qui suscitet eam.* Quæ omnia ex eo maiorem veritatem habent, quia vt inquit D. Hieron. in epist. ad Eustoch. de custodia virginitatis, & habetur *in cap. si Paulus, 32. q. 5. virginitas semel omissa numquam restituitur,* in quo Capiculo post multa, quæ ibi dicuntur de virginitate mentis, & spiritus, & de virginitate carnis, sequentia verba ponuntur: *Si & illa quæ virgines sunt, ob alias tamen mentis culpas, virginitate corporum non saluantur, quid fiet de illis, quæ prostituerunt membra Christi, & mutauerunt templum sancti Spiritus in lupanar.* ô verba aurea, & mira. Concludendo igitur dico, certum esse, quod tales, stando in iure communi, non possunt, aut debent in Abbatissas, siue Monasteriorum præfectas assumi, cum ipsæ semel corruptæ, alias ad virginitatem hortari minime possint. Et si quando in hoc dispensari contingat, id fieri non debet, absque magna causa, vrgentiq. ratione. Sed dices, est ne id de iure speciali, aut quid debet facere Monialis corrupta corpore, si quandoq. contingat, quod eligatur in Abbatissam, siue Priorissam, aut in alicuius Monasterij Monialium præfectam? nam quod ipsa non teneatur se prodere, aut semetipsam diffamare, naturalis ratio dictat, incunctanterq. illud tenet communis Doctorum doctrina. Non modicam quidem hoc difficultatem habet, maxime cum prædicta virginitas, iuxta prædictam D. Hieronymi sententiam, restitui, atque reparari nullatenus possit, nec solummodo amittatur per corruptionem corporis, & carnis, clausiriq. virginalis, verum etiam per corruptionem mentis, maxime si in aliquem prodit actum exteriorem (quod absit) per voluntariam aliquam pollutionem, aut quippiam simile. Circa hoc, est multorū grauissimorum Doctorum sententia, & opinio, quod ciusmodi Monialis, in Abbatissam electa, omnino debet se abstinere, & excusare, atque officium nullatenus acceptare, aliquas allegando rationes, & causas, quæ quidem non deficient, quibus optime, honori suo consulatur, & quod de iure communi statutum est, seruetur; nempe, vt quæ Monialis corrupta fuerit, & maxime corpore, in Abbatissam nō eligatur. Si hoc ita est, quāto magis Monialis, quæ malæ est famæ, aut constat esse corruptā, eligi in Abbatissam non debet? Non hac in re amplius immorari libet, neque magis propriam meam sententiam aperire, quæ ab alijs dicuntur, & afferuntur, contentus dixisse. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS VII.

Vtrum omnes Abbatissæ debeant, aut possint benedici?

HAnc Quæstionem tangit Nauarr. lib. 3. Consiliorum, de statu Monach. consil. 2. eamq. pro vtraque parte, hinc inde difficultatis satis, atque difficilem reddit. Et quidem pro parte affirmatiua, facere videtur in primis *cap. indemnitatibus, §. verum, de elect. lib. 6.* quatenus habet, *Abbatissam electam, & confirmatam, peruenire Abbatiam, si intra annum non benedicatur.* Quod & confirmatur per Clement. *attendentes*, §. *statuimus*, *de statu Monach.* vbi hoc ipsum statuitur.

Nauar. lib. 3. Cons. de stat. Mon. cons. 2. c. indemnit. §. verū, de elect. lib. 6. Clem. attendentes, §. statuimus, de statu Mon.

Secundo facit pro eadem parte, ad probandum, quod omnes Abbatissæ, etiam temporales, debeant benedici, quod Glossa locis supracitatis, & fere omnes Doctores ibidem, quærunt, An benedictio Abbatissæ sit iterabilis, quæ quæstio, esse videretur inanis, atque superflua, nisi Abbatissa posset iterato eligi, nec videtur qualiter ea possit iterato eligi, nisi fit temporalis, ex quo fieri videtur consequens, quod omnes in vniuersum Abbatissæ, possunt, & debent benedici, non solum illæ, quæ sunt perpetuæ, verum etiam, & quæ sunt temporales, & triennales. His tamen non obstantibus, in contrarium est veritas, & contrariam sententiam, & opinionem tenet prædictus Nauarr. de cuius resolutione, sequentem statuo Conclusionem.

Conclusio.

NOn omnes Abbatissæ possunt, aut debent benedici, sed solummodo illæ quæ sunt perpetuæ, & si quæ aliæ forsan solitæ sunt benedici. Hæc Conclusio, probatur expresse ex textu, & Glossa, *in d. Clement. attendentes, §. statuimus, de statu Monach.* in illis verbis, *in Monasteriis, in quibus Abbatissa solita sunt benedici*, vbi aduertit supradicta Glossa, quod licet Abbatissæ interdum benedicantur, non tamen omnes benedicuntur, qua propter infpiciendum esse dicit Monasterij morem, pro quo, & quamplura allegat iura. Quam Glossæ sententiam, sequuntur ibidem Card. Immol. & Bonifac. vt dicit Nau. loco supracitato: Et addit, quod vt ipse arbitratur, in nullis Monialium Monasterijs, Abbatissæ triennales solitæ sunt benedici; cuius rationem reddit, quoniam à pauco tempore Abbatissæ ceperunt esse triennales, dicitq. melius fuisse, seruasse antiquum morem, secundum quem Abbatissæ erant perpetuæ, vt ipse multis probat in Comment. *super cap. nullam*, 18. *q.* 2. Sed ad propositum redeundo, inquit, quod ex eo, quod Abbatissæ perpetuæ consueuerunt benedici, non sequitur, consuetudinem esse, vt Abbatissæ etiam triennales benedicantur.

Nō omnes Abbatissę possunt, aut debent benedici, sed solummodo, perpetuę, & si quæ alię, solitę sunt benedici.

Glo. in Clem. attendētes, §. statuimus, de stat. Mon. Card. Imol. & Bon. in d. Clement. Nau. vbi sup. c. nullam, 18. q. 2. Glos. in Clem. attendentes, §. statuimus.

Secundo probatur idipsum, nam iuxta communem opinionem, quam tenet Gloss. *in d. Clement. attendentes, §. statuimus*, Abbatissarum benedictio, non est iterabilis, & si Abbatissa triennalis esset benedicenda, sequeretur, quod cum vna, & eadem Abbatissa, sæpe reeligatur, & assumatur in Abbatissam, sæpe etiam deberet rebenedici, quod inquit non est dicendum. Tamdem probat idipsum, quia ex contraria positione sequeretur, quod multæ Monsales, manerent simul in eodem Monasterio, in Abbatissas pluries benedictæ, quod non videtur decere. Per quæ, supradicta omnia, inquit prædictus Nauarr. quod hæc pars negatiua est tenenda, nempe quod Abbatissæ triennales non possunt, aut debent benedici, nisi forsan probaretur, Curiam seruare contrarium, propter Gloss. *d. Clement. attendentes, §. statuimus*, tenen-

tem, benedictionem Abbatissæ, non esse iterandam, nisi Curia Romana seruaret contrarium. Qua de re nihil testatur ibi Bonifacius, licet fuerit auditor Rotæ, & Stephanus quem citant Calderinus, & Immola, ait se audiuisse, quod aliquando fuit iterata, atque ita videtur sentire, quod raro, vel numquam id fuit factum, licet per potestatem Papæ possit introduci.

Ad argumenta in contrarium respondetur, ad primum, quod illa iura nullatenus probant, omnes Abbatissas debere benedici, sed solummodo illæ quæ solitæ sunt benedici. Hucusque autem ignoratur, aut saltim non certo constat, quod Abbatissæ triennales, seu alias temporales, soleant benedici. Quando igitur supradicta iura ordinant, & statuunt, Abbatissam electam, & confirmatam perdere Abbatiam, si intra annum non benedicatur, intelligenda sunt de Abbatisiis perpetuis, non autem de triennalibus, & temporalibus. De Prioriſsis autem Syluester, *verbo, Abbatissa, num. 4. in fine*, generaliter dicit, quod non benedicuntur, pro quo allegat Glossam *in d. cap. indemnitatibus, de elect. lib. 6.*

Syln. ver. Abbatissa, in 4. Glo. in c. indemnit.

Ad secundum argumentum, respondetur negando, quod quæstio de benedictione Abbatissæ, an sit iterabilis, vel è contra, non posset vendicare sibi locum, nisi in Abbatissis temporalibus, nam etiam habere posset locum in Abbatisiis perpetuis, quando Abbatissa perpetua vnius Monasterij, eligeretur in Abbatisam, etiam perpetuam, alterius Monasterij. In proposito itaque Articulo, resolutorie dicendum est, Abbatissam temporalem non esse iure benedicendam, nisi sacrosancta Sedes Apostolica aliud statuat expresse, vel habeat in contrarium consuetudinem.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Monialis, seu Abbatissa corrupta, debeat, aut possit benedici, seu consecrari?

Paul. in 4. d. 38.

PRo huius Articuli intelligentia, libet aliqua præmittere fundamenta, quæ quammaxime faciunt ad præsens propositum. Et Primo est notandum ex Paludano, in 4. sentent. dist. 38. & Syluestro, *ver. consecratio. num. 1.* quod quintuplicis veli nigri, mentio habetur in iure. Primum dicitur velum professionis, quod fœminis dabatur olim, in 12. suæ ætatis anno completo, quando faciebant professionem, iuxta *cap. puella, 20. quæst. 3.* & hoc velum in Religionibus portant hodie omnes Monales professæ, siue virgines, siue viduæ: licet iuxta Concil. Trident. iam non profitantur, nisi in 16. anno completo, vt supra suo loco diximus. Secundum velum est consecrationis, quod dabatur olim, 25. ætatis anno, iuxta *cap. placuit, ead. 25. causa, q. 1.* quod est Concil. Carthag. 3. cap. 4. vbi sequentia verba habentur, *placuit vt ante 25. annum ætatis, neque Diaconi ordinentur, nec virgines consecrentur.* Quid esset hæc consecratio, inferius dicetur. Tertium velum est ordinationis, quod dabatur anno 40. iuxta *cap. Diaconissam, 27. q. 1.* quod est Concilij Calced. cap. 15. vbi dicitur, Diaconissam non debere ordinari ante annos 40. quæ quidem ordinatio, vt supra diximus, alio nomine, siue vocabulo dicebatur, Velatio, iuxta *cap. sanctimoniales, 20. q. 1.* quod est Concilij Carthag. 3. vbi statutum fuit, quod sanctimoniales ante 40. annum non velentur, dabaturq. illis quædam benedictio, ex qua accipiebant beneficium inchoandi horas in Choro, & legendi Homilias, quod alijs facere non

1. Nota, quod quintuplicis veli nigri, mentio habetur in iure.

c. puella, 20. q. 2.

c. placuit, ead. causa, & q. c. Diaconissã, 27. q. 1.

Conc. Calced. c. 15.

c. sanctimoniales, 20 q. 1

Conc. Carth. 3

non licebat. Quartum velum erat Prælationis, quod dabatur Abbatissis, sexagesimo ætatis suæ anno, *iuxta cap. inuenculas, 20. q. 1.* vbi iuuenculæ Abbatissæ fieri, vehementissime prohibetur, ac strictè præcipitur, vt nulla, nisi sexagenaria & virgo, cuius vita & mores hoc exegerint, velari permittatur. Sed hoc hodie iam est immutatum, vt constat ex ijs quæ supra diximus. Quintum & vltimum Velum, dicebatur continentiæ & obseruationis, quod erat viduarum, *iuxta cap. vidua, 27. q. 1.* sed poterat etiam dari virginibus, licet virginale non posset dari viduis, etiam ex dispensatione Episcopi, *iuxta cap. de votis, 20. q. 1.* vbi sequentia verba habentur: *Viduæ autem velare, Pontificum nullus attentet.* Quæ quidem verba, iuxta communem expositionem, intelligenda sunt de Velamine virginum, quod est dicere, quod quamuis virgines velari possint velo continentiæ, & obseruationis (quod erat viduarum) non tamen è contra, viduæ velari poterant velamine virginum. Alij sextum quoddam addũt Velum, quod dicitur, Probationis, & in Monialium Monasterijs, datur in receptione habitus ante professionem. Sed hoc communiter est album, & de eo nulla mentio habetur in iure, nec ad præsens attinet propositum.

c. inuenculas, 20. q. 1.

c. vidua, 27. q. 1.

Secundo est notandum, ex Archidiacono & Paludano loco supracitato, quod Velum continentiæ, siue viduarum, dari potest etiam à Sacerdote, vt dicit *Glos. in suprad. cap. vidua, 27. q. 1.* quinuero & ipsa vidua per se illud accipere poterat ab Altari, facta professione corã sua Prælata, at virgines velare nullus potest, nisi Episcopus, vt satis colligitur *ex d. cap. duodecim, 20. q. 1.* cuius ratio redditur ibi, quia ipse est quasi paranymphus desponsans virgines Christo Domino, prout etiam dicit D. Tho. in 4. sent. dist. 38. quæst. 1. ar. 5. in corpore, vbi est huius rei pulchram reddit rationem. Syluester autem ad hoc propositum, loco supracitato, *verbo, consecratio virginum, atque velatio, nu. 3.* ait, quod hoc Episcopus, non Episcopo haud quaquam potest committere, siue demãdare, quia est actus consecrationis & ordinationis Episcopalis, sicut consecrare Ecclesias, non vero iurisdictionis, pro quo allegat *cap. aqua, de consecrat. Eccles. vel Altaris.* Ex ijs etiam infert supradictus Paludanus, & Archidiaconus, quod Prælati Mendicantium suas Moniales velantes, cum Episcopali solemnitate, excepta coronatione, & datione annuli, non bene faciunt, nisi hoc habeant ex concessione Papæ, quia in hoc vsurpant officium Episcopale: cum quibus concordat D. Tho. loco supracitato, dicens, vt diximus, quod virgines per solum Episcopum consecrantur, viduæ autem etiam à sacerdote possunt benedici; quorum ibidem pulcherrimam reddit rationem.

Secundo nota, à quo continentiæ velum dari possit.

Archi. & Palud. vbi sup. Glos. in c. vidua, 27. q. 1. c. duodecim. 20. q. 1. D. Tho. in 4. sent. d. 38. q. 1. ar. 5. in corpore. Sylu ver. consecr. virg. atq; velatio, n. 3. c. aqua, de cõsec. Eccles. vel Alta.

Tertio, & vltimo notare oportet, quod difficultas præsentis Articuli, non est de Velo professionis, nam hoc absque delectu & discrimine, omnes tam virgines, quam viduæ, siue corruptæ possunt suscipere, postquam iuxta formam à iure præscriptam, per annum continuum in probatione extiterint, facta prius solemni professione, de quo nulli est difficultas, & pro hoc facit *cap. vidua, de reg.* Nec vero est difficultas circa velum consecrationis, quod dabatur olim vigesimoquinto ætatis anno, nec etiam de velo ordinationis, quod dabatur anno quadragesimo, iuxta ea quæ in primo præcedenti Notabili sunt dicta, nam hæc iam non sunt in communi vsu Ecclesiæ, hoc nostro tempore; nec etiam est difficultas de velo Prælationis, quo velantur Moniales, quando eliguntur in Prælatas, Abbatissas, siue Prioríssas: nam de hoc, iam etiam diximus supra, Articulo 6. quod nulla Monialis, quæ fuerit corrupta, seu quæ non fuerit virgo, absque dispensatione, stando in iure communi, in Abbatissam, siue Prioríssam potest eligi & assumi; ne-

Tertio nota, de quo velo sit in elligẽda quæstio præsentis Articuli.

c. vidua, de Regul. Virgines velare nullus potest, nisi solus Episcopus.

que

que absque peccato eiusmodi munus & officium acceptare. Sed difficultas est de Velo continentiæ & obseruationis castitatis, non quidem vidualis, sed virginalis. An scilicet velum virginale, dari possit alicui non virgini, viduæ, siue corruptæ. Et supposito, quod illa sola mulier est consecranda, seu consecrationis velo velanda, secundum Archidiac. quæ professa fuerit tria essentialia Religionis vota, in aliqua Religione approbata, & quod non omnes Moniales benedicuntur, siue consecrantur, nam Moniales Mendicantium, non consueuerunt consecrari, quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Nulla Monialis, quæ non fuerit virgo, seu quæ vllo modo fuerit corrupta, etiam occulta, consecrari potest consecratione virginum, etiam ad euitandum scandalum. Hanc Conclusionem ponit expresse Nauarr. lib. 3. Consiliorum, de Regul. consil. 4 nu. 4. & de statu Monach. consil. 2. nu. 1. Quibus in locis, quamuis quæstio, ac difficultas fuerit sibi proposita, de illa Monialis de qua iudicialiter constat esse corruptam, nec illud ipsa negat, quinuero fatetur, An scilicet eiusmodi Monialis possit consecrari? Ipse tamen concludendo, absolute, & absque vlla prorsus distinctione, respondet, quod nulla corrupta (etiam occulta) consecrari potest consecratione virginum, etiam ad euitandum scandalum. Dicitq. idem esse necessario dicendum, *iuxta cap. accusatus, dist. 26. & cap. denotis, & cap. inuenculas, 20. q. 1.* & secundum D. Thom. communiter receptum in 4. sentent. d. 38. quæst. 1. art. 5. & in 3. sentent. dist. 33. q. 3. art. 1. Eamdem sententiam & opinionem tenet Syluester, vbi supra, *verbo consecratio virginum, atque velatio, nu. 2.* Quod adeo dicit esse verum, vt intelligendum etiam sit cum illa, quæ fuerit violenter corrupta. Nam licet hæc virginitatem, seu virginitatis aureolam non amittat, quia tamen difficile est, voluntatem tunc ita reniti, vt aliquem consensum non eliciat, cum de pleno dissensu constare non possit Ecclesiæ, statutum est, inquit, vt eiusmodi humiliter à consecratione abstineant. Ad hoc probandum adducit, *cap. illa autem, 32. q. 5.* quod est B. Leonis Papæ in epist. 85. ad Episcopos Africanos, cap. 5. vbi sequentia ponuntur verba: *Illa autem famula Dei, quæ integritatem pudoris oppressione barbarica perdidere, laudabiliores erunt, in humilitate, ac verecundia sua, si se incontaminatis non audeant comparari virginibus. Quamuis enim omne peccatum ex voluntate nascatur, & potentis corruptione carnis mens inusta non pollui, minus tamen eisdem obest, si quod potuerunt animo non amittere, dolendo se, vel corpore perdidisse.* Verba sunt satis notanda. Adducit etiam & *cap. si quis non iratus, 15. q. 1.* quod est D. Hieronymi, & facit valde ad præsens propositum, vbi sequentia ponuntur verba: *Si quis non iratus, sed propter disciplinam, palmam alicui dederit, & quanto occiderit, sicut fieri solet, quantum ad gratiam innocens est, quia voluntatem non opus requirit, sed quantum ad legem, reus est, quia opus requirit.* Et additur: *Item si in persecutione virgo fuerit oppressa, repellitur lege, quia opus inspicit, non voluntatem, in gratia autem quasi virgo suscipitur, quia non opera quærit, sed voluntatem.* Cum supradictis, ad litteram concordat D. Thom. locis supracitatis, vbi etiam addit, quod nec etiam illæ, quæ occulte sunt corruptæ à viris, seu alio modo, sunt velandæ (etiam propter vitandum scandalum) quia inquit, propter vitandum scandalum, non debent Ecclesiæ sacramenta, seu sacramentalia variari, cuiusmodi est virginum consecratio. Facit ad hoc, *sup. dicta, 32. q. 5.* & cap. vlt. q. 1. & supradictum *cap. accusatus, dist. 26.*

Nulla Monialis, quæ nō fuerit virgo, seu quæ fuerit quo quomodo corrupta, potest consecrari, aut benedici benedictione virginum, etiam ad euitandū scandalum. *Nauar. lib. 3. Cons. de Reg. cons. 4. nu. 4. & de sta. Mon. cons. 2. nu. 1.*

5. accusatus. d. 26 c. denotis c. inuenculas, 20. q. 1.

D. Tho. in 4. sent. d. 38. q. 1. ar 5. & in 3. d. 33. q. 3. art. 1.

Syl. ver. consec. virg. at q. velatio, n. 2.

D. Leo in epis. 85. c. 5.

c. illa autem, 32. q. 5.

c. si quis non iratus, 15. q. 1.

D. Thom. vbi supra.

dist. 26. Qua de re videatur Aluarus Pelagius de planctu Ecclesiæ, cap. 48. & Soto in 4. dist. 38. Armilla *verbo, consecratio virginum.* Nauar. vbi supra, & in Manual. cap. 16. nu. 3. Verum est tamen, quod in tali casu posset Episcopus vti aliqua cautela, seruatis quibusdam ceremonijs, quæ non sunt de substantia Veli virginalis, & mutando verba, dicendo in veli positione, sic vt in forma, nomen virginitatis mutetur in nomen castitatis, quo quidem modo, ac prædicta cautela adhibita, nihil (inquit) obstabit, non virgines, seu viduas, aut corruptas, consecrari & benedici. Pro quo secundam statuo Conclusionem.

Secunda Conclusio.

Licet corruptæ & viduæ, non debeant consecrari, aut benedici, consecratione virginum, possunt tamen benedici, benedictione viduali, etiam inter virgines. Hanc Conclusionem tenet expresse supradictus Nauarr. locis supracitatis. & pro ea allegat Guillelmum in Rationali diuin. offic. lib. 2. cap. nu. 48, vbi dicit se vidisse in Vrbe Episcopum Hostiensem, benedixisse duas viduas, inter alias virgines; quod difficile factu fuit, cum in plurimis locis fiat mentio virginum & virginitatis, in Officio consecrationis virginum; factum est autem addendo verbo, *virgines*, illa verba, *& viduas*, & verbo, *virginitatem*, illa verba, *& castitatem*, prout casus & numerus, in quibus fit mentio de virginibus, & de virginitate illud requirebant. Solummodo stat difficultas in modo, qualiter id faciendum sit, seu fieri debeat, cum occasio sese obtulerit? Et quidem si benedicenda & consecranda, publice vidua est, & quæ publice, atque in facie Ecclesiæ viro nupsit, & postmodum eo mortuo, Monialis est effecta, in hoc parua, aut nulla est difficultas: nam cum hoc, nullo modo illi in opprobrium, siue in infamiam vergat, certum est, quod in tali casu, benedicenda & consecranda est, benedictione viduali publice, de qua non habetur specialis rubrica in Pontificali, sed illa qua benedicuntur virgines, adaptatur illi, mutatis nominibus, significantibus virginitatem, in nomina significantia viduitatem & castitatem, postquam hoc publice apud omnes constat. Et idem omnino dicendum de illa muliere corrupta, quæ numquam viro nupsit, constat tamen iudicialiter eamdem fuisse corruptam, nec id ipsa negat, quinvero fatetur, nam hæc etiam debet benedici publice benedictione viduali, & qua cæteræ viduæ solent benedici. Solummodo est difficultas, qua benedictione, siue consecratione benedicenda, aut consecranda sit, Monialis illa, quæ occulte est corrupta, materialiter & formaliter simul, aut solummodo formaliter per voluntariam aliquam pollutionem, seu quippiam simile? in quo quidem casu, certum est, quod iam non manet virgo. Qualiter, inquam, facienda sit eiusmodi benedictio, aut consecratio absque eo, quod ipsius peccatum extra confessionem aperiatur, aut publicetur? Circa quod, quidam dicunt, quod huiusmodi Monialis occulte corrupta, potest simulate consecrari consecratione virginum, mutatis verbis, sonantibus virginitatem, in verba significantia castitatem, ad euitandum scandalum, & ipsius infamiam. Cui dicendi modo, concinere videtur D. Thom. in 4. sentent. dist. 38. art. 5. in solutione ad 5. & Syluester loco supracitato, num. 2. Sed contra hunc dicendi modum, insurgunt alij dicentes, non esse bonum, rutum, nec vllo pacto practicandum, quamuis videatur communiter ab omnibus receptum, nam id esset, consecrandam, siue benedicendam infamare, cum semper adsint eiusmodi rebus aliquot periti, & præsertim ministri Epi-

Licet corruptæ & Viduæ non debeant consecrari, aut benedici, consecratione Virginum, possunt tamen benedici benedictione viduali, etiam inter virgines. *Nauarr. vbi supra. Guliel. in rationali diuin. offic. lib. 2. c. 2. nu. 48.*

Difficultas. Qualiter benedicenda sit Monialis publice, vel occulte corrupta.

D. Thom. in 4. d. 38. ar. 5. ad 5. Sylu. vbi supra, nu. 2.

pi, qui audientes & videntes, loco nominis, significantis virginitatem, apponi nomen, significans castitatem, intelligent statim ipsam fuisse corruptam. Propterea Paludanus dicit, non licere vti huiusmodi cautelis & fictionibus in facto rei sacramentalis; Sed nihilominus prædictus Sylvester loco vbi supra, hoc nullum reputat inconueniens, quinuero dicit id licere, quia sicut loquens ex causa, potest verbis, sine mendacio quempiam decipere, quando non tenetur respondere, secundum intentionem interrogantis, vt tenent omnes Doctores communiter, & tradit idem Sylvester, *verbo, mendacium, §. 2.* ita & in proposito, quia Episcopus proferens huiusmodi verba, non tenetur exhibere signa, secundum intentionem, vel opinionem videntium. In cuius confirmationem adducit *cap. 1. de iis, quæ vi, metusue causa fiunt.* Sed Nauarr. in d. consil. 2. de statu Monachor. nu. 6. alia procedit via, dicens, quod ipse satius putaret, vt Episcopus pronunciaret verba ipsa consecrationis, quæ virginem, atque virginitatem sonarent, sed accipiendo illa intra mentem, pro verbis, castitatem significantibus, per quod, inquit, excusaretur simul mendacium & scandalum, per ea, quæ idem ipse latissime tradit in suo Manuali, cap. 25. nu. 42 & cap. 28. nu. 61. & in cap. *humana aures, 22. q. 5.* Qui benedictionis modus, potest obseruari, & iuxta eum interpretari, explicari, ac declarari nostra proposita conclusio. In fine huius Articuli libuit aduertere, supradicta omnia intelligenda esse, de Monialibus corrupta materialiter, non vero de illa, quæ tantum corrupta est mentaliter. Quod vt planius fiat, sciendum est de mente D. Thomæ, vbi supra, duplicem esse virginitatem, quandam mentalem, quæ est animæ tantum, aliam vero materialem, quæ est animæ simul & corporis; cuius etiam corruptio dupliciter potest contingere, vno modo, cum apertione clausuri virginalis, alio vero sine eiusmodi apertione, signaculi virginalis, sed cum sola voluntaria seminis resolutione. Hoc supposito, dico, quod supradictæ Conclusio, intelligenda est de corruptione materiali, non vero de mentali tantum: licet enim virginitas & integritas mentis, siue animæ, deperdatur, quotiescumque virgo aliqua in aliquod incidit peccatum carnis, mente tantum conceptum, absque aliquo actu & absque aliqua pollutione corporali, hæc tamen virginitas recuperabilis est per pœnitentiam, & pœnitentia facta, virgo, quæ mente tantum corrupta fuit, bene potest velo virginali consecrari & velari. Attamen quæ corrupta est materialiter, & corporaliter, quocumque modo virginitas materialiter, cum peccato mortali amittatur, irrecuperabiliter deperditur. Quod fit, non solum per apertionem clausuri virginalis, cum peccato mortali, vel sine ipso, etiam non sequuta pollutione, verum etiam per quamcumque pollutionem, & seminis voluntariam emissionem. Et quocumque modo publice, vel secreto pollutione sequuta, vel non sequuta, virgo aliqua suam amisit virginitatem, corporalem & materialem; minime est velo virginum consecranda, aut velanda, nisi adhibita cautela, & solummodo ad sensum in secunda conclusione dictum. Sed dicendum in præsentiarum restabat, qualiter, & quando eiusmodi virgines sint consecrandæ? Quam quæstionem tangit Sylvester, *verbo, consecratio, atque velatio virginum, v. 4.* & ab ea breuiter se expediendo, dicit; Ad quæstionem, qualiter, quod vt in Ordinario, siue in Pastorali habetur; ad quando vero, secundum Hostiensem, quod in die Epiphaniæ, & in tota Resurrectionis hebdomada, & in natalibus Apostolorum, & in diebus Dominicis, prout habetur *in §. velamen, cum capp. sequentibus, 20. q. 1.* sed tamen in necessitate, vtputa pro imminenti languore, quolibet tempore possunt consecrari, *iuxta cap. deuotis, quæst. 1. & cap. 1. de temper. ordin.*

Sylu. ver. mendacium, §. 2. c. 1. de his quæ vi, metusue causa fiunt.

Nauar. in Consil. 2. de statu Mon. nu. 6. Nauar. in Man. c. 25. n. 42. & c. 18. n. 61. & in c. humana aures, 22. q. 5.

Nota valde, & duplex est virginitas, quædam mentis, alia vero mentis & corporis. Duplex etiam est corruptio.

Sylu. ver. consecr. atque vel. virg. n. 4. §. velamen, cum c. seq. 20 q. 1. c. deuotis, 20. q. 1. c. 1. de temp. ord.

din. cum quibus, inquit, concordat Goffredus. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Abbatissæ esse debeant perpetuæ, an vero triennales, & temporales?

PRo huius Articuli intelligentia, præmitto non esse in præsentiarum, mihi in votis, tempus terere, seu longissimam disputationem texere circa conuenientiam, siue disconuenientiam temporis, quo Abbatissæ durare debent, in suis ministerijs & officijs, ideoq. dico de Prioribus, & aliis quibuslibet Monialium præfectis: fuerint conuenientes, atque expedientes, vt ipsæ forent perpetuæ, an vero triennales, seu temporales? Nam eiusmodi quæstio proprium habet locum, in secunda parte huius Manual. quæst. 6. art. 6. vbi idipsum est quæsitum de omnibus in vniuersum, omnium Religionum Prælatis. Qua de re, latissimam tractationem facit Nauarr. in quampluribus suæ doctrinæ locis, sed maxime in comment. 3. de Regul. *super cap. nullam*, 18. q. 2. à nu. 3. cum seqq. & lib. 7. Consiliorum, tit. de causa possessionis & proprietatis, consil. 1. nu. 1. & 3. lib. consiliorum, tit. de stat. Monach. consi. 7. n. 8. Quibus in locis, multis atque efficacissimis rationibus persuadere contendit, sanctius, atque conuenientius, multumq. magis rationi consonum & vtile Religionibus fore cunctis, vt earum Prælati, siue Prælatæ essent perpetui, semperq. durarent, quam vt essent, vt modo sunt, temporales & triennales. Asseritq. prædictam Prælatorum, atque Prælatarum mutationem, quammaximum esse ambitionis argumentū, & dominandi desiderium indicium, nouumq. quorumdam inuenum inuentum, qui per ambitionem, atque superbiam, dum nulli subijci, aut obedire volunt, sed omnibus, quammaxime fieri poterit, dominari & imperare, huiusmodi adinuenerunt nouitates, & mutationis officiorum introductam praxim. Sed missa hæc faciendo, vt loco supradicto videantur, quod ad præsens nostrum attinet propositum, solummodo est, paucis nunc exprimere, atque explicare, quid Iura, siue nostræ Religionis Constitutiones generales, velint circa prædictarum Abbatissarum durationem, siue perpetuitatem? Et quidem si ius antiquū inspiciatur, multa in eo capitula reperire licebit, quæ comprobare videntur prædictam sententiā & opinionē Nauar. Habito tamen respectu, ad id quod statutum, atque ordinatum reperitur in summorum Pontificum constitutionibus, in nostri Ordinis Monumentis primæ impressionis fol. 48. & secundæ fol. 43. concessione 48. & in Supplemento fol. 40. concess. 128. habetur, quod Nicolaus V *statuit, & ordinauit, quod Abbatissarum, seu matrum Monialium dignitates & officia, per annum tantum durent in partibus Cismontanis*, scilicet Italiæ partibus, & aliis eisdem annexis, *temporeq. illo decurso, etiamsi iustas renunciationes non fecerint, dicta officia statim vacent, atque vacare censeantur. Et quod in fine huiusmodi anni, a die electionis earum computandi, teneantur sub excommunicationis pœna ipso facto, quo contrafecerint, inuerenda, renunciare regimini, & administrationi Monasteriorum, seu dominorum earum, ac sigillum & claues Monasteriorum & Officinarum, restituere in manibus Prouincialium Fratrum Minorum, illarum Prouinciarum, in quibus Monasteria & loca ipsa consistunt, vel saltem in manibus Visitatorum Monasteriorum, seu dominorum huiusmodi, per eosdem Prouinciales, in Congregatione Fratrum deputandorum, & ad id ab eisdem Prouincialibus potestatem habentium, & hoc fieri voluit*

Man. in comment. 3. de Reg. super c. nullam, 18. q. 2. nu. 3. lib. 2. conf. tit. de cauſ. poſſe. cōſ. 1. nu. 2. & 3. lib. conſ. tit. de ſtat. Mon. conſ. 7. nu. 8.

Nota statutum Nicolai V. pro dutatione Abbatissarum Italiæ. Mon. Ord. t. impr. f. 48. & 2. f. 43. conc. 48. Suppl. fol. 40. conc. 128.

voluit in præsentia Sororum, seu Monialium ad id specialiter vocatarum. Refertur hoc statutum, siue ordinatio Nicolai V. in Compendio, *verbo, Abbatissa*, §. 6. Quodquidem statutum postmodum, Leo X. confirmauit, vt refertur in Supplem. fol. 40. concessi 128. & in d. Compend. verbo, vbi supra, §. 9. vbi sequentia verba habentur: *Leo X. vt Monasteria Monialium debite regantur & gubernentur, ac illorum Abbatissæ circa officium sibi commissum, summa cum diligentia, omniq. sanctimonia, si non diuino amore, amotionis saltem metu, semper intenta existant, statuit & mandauit, vt dum annis singulis à Prouincialibus, seu earum Visitatoribus visitantur, Abbatissa ministerij, seu officij absolutionem à dictis Visitatoribus, iuxta Vrbani IV. editam constitutionem in Regula, petere teneantur, necdum id verbo, sed etiam facto realiter, & cum effectu faciendo, ac etiam statuit, quod si eiusdem Visitatoribus vadebitur, & ipsa necessitas, ac Monasterij exegerit reformatio, acceptare illa cum effectu debeant. Et quod huiusmodi Abbatissa, officium in ipsius Visitatoris manibus dimittere teneantur, ita quod mera & libera eidem Visitatori vim aniat facultas, eisdem Sororibus, seu Monialibus, sub excommunicationis sententia & alijs sibi visis sententijs, censuris, & pœnis præcipiendi. Vt circa alteriusAbbatissæ electionem intendere debeant, aut alias, iuxta ipsius præscripta constitutionis verba, & tenorem procedendi. Et Monialem, quæ Abbatissæ ministerium huiusmodi gessit, inuita excessus exigentiam corrigendi, & castigandi, ac censuras & pœnas huiusmodi in rebelles vicibus aggranandi; & alia in præmissis necessaria, seu quomodolibet opportuna faciendi & exequendi.* Hæc vbi supra. Circa quæ notat & aduertit priuilegiorum Collector, quod circa prædicta, quotidie fiunt nouæ impetrationes, prouisiones, seu innouationes: vnde procurandum est, vt in ijs nullus decipiatur, credens omnia supradicta esse modo necessario seruanda, præsertim, quia aliqua ex eis forte numquam fuerunt moribus vtentium admissa & practicata, præcipue quoad durationem officiorum, & ætatem eligentium, seu eligendarum. Hæc supradictus Collector, & bene quidem. Sed ego hucusque nullum priuilegium adinueni, per quod reuocatum fuerit, prædictum Nicolai V. ac Leonis X. statutum, circa renunciationem suorum officiorum, faciendam à prædictis Abbatissis, cum quotannis earum Monasteria, à Ministris Prouincialibus, seu aliàs ab alijs Visitatoribus visitantur: quinuero illud semper practicari vidi, etiam in Hispania, fuisseq. obseruatum in communi praxi, ab Abbatissis cuiusdam Prouinciæ, dum Visitatoris officio fungerer ibidem, nec id immerito, cum expresse habeatur in Regula, quam pro Monialibus S. Claræ constituit Vrbanus IV. cap. 24. Sed ad particularia nostri temporis descendendo, in nouissimis summorum Pontificum constitutionibus, adinueni quamdam Gregorij XIII. quæ incipit: *Expositi debitum pastoralis officij*, data Romæ anno Domini 1583. Pontificatus sui anno 11. vbi stricte prohibet Abbatissas esse perpetuas, iubetq. deinceps nullatenus fieri, nisi dumtaxat triennales. Sed dicta constitutio, vt patebit intuenti, non comprehendit, nisi Moniales Italiæ, & Siciliæ, Monachalem vitam profitentes, S. Benedicti, & Cistercienses, ac Carthusiani Ordinis: & quamuis ibi addatur generalis clausula, *& aliorum quorumcumque Ordinum*, probabilissima est multorum sententia, quod in ea non comprehenduntur maiora expressis. Sed quidquid de hoc sit, hoc tamen certum est, quod prædictus Gregorius non loquitur, nisi de Monialibus, in Italia, & Siciliæ partibus constitutis, vt dixi, patereq. facile potest intuenti. Sed pro Monialibus cunctis, nostræ Minorum Fratrum curæ subiectis, extat peculiaris alia constitutio Sixti V. quæ incipit, *Et communis cura pastoralis officij*, data Romæ apud Sanctum Marcum sub anulo Piscatoris, die 29. Iulij, anno Domini 1587. Pontificatus sui anno

Compen. priu. ver. Abbatissa, §. 6.

Leo X. hoc idē confirmauit. Supplem f. 40 conc. 128.

Compen. vbi supra, §. 9.

Nota circa renunciationem, quam faciunt, & facere tenētur Abbatissæ suorū officiorū quando Monasteria visitantur.

2. *Regula S. Clarę, c. 24. Greg. XIII. in const. Expo scit.*

Nota. Constit. Greg. XIII. circa triennalem tantū durationem Abbatissa rum, non comprehendit, nisi Moniales Italiæ & Siciliæ, non vero nostræ Hispaniæ, vt patebit intuenti, neque omnes Monialles, sed solummodo Monachalem vitam profitentes.

no 3. facta in Capitulo generali noſtri Ordinis Fratrum Minorum de Obſeruantia, ibidem celebrato in Conuentu de Araceli, vbi confirmando noſtri Ordinis ſtatuta, quatenus licita & honeſta, & ſacris Canonibus, ſed præſertim Concil. Trident. decretis non aduerſantia, pro bono regimine Monialium S. Claræ, alijsq. noſtræ curæ ſubiectis, ſequentem fecit conſtitutionem: *Ac dummodo Abbatiſſa, vel alia Præfecta, quicumcumque Monaſteriorum Monialium ipſorum Fratrum cura commiſſarum, ad ſummum triennales ſint, & ſuis officijs elapſo triennio perfunctæ, in quibuſuis Prouincijs (non per biennium tantum, iuxta decretum in Capitulo generali Parisienſi, ciuſdem Ordinis editum, ſed ſaltem per triennium integrum) à die finitæ ſui officij adminiſtrationis numerandum) nullum Abbatiſſatus, ſeu Præfecturæ Monaſteriorum, aut aliud officium nec aliquam poteſtatem, vel auctoritatem, in eis obtinere, vel exercere poſſint, aut debeant.* Hæc ſupradictus Sixtus V. Ex quibus omnibus ſupradictis, ſatis conſtat, quid dicendum ſit propoſito Articulo. Pro cuius reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Sixt. V. in conſtit. Et communis.

Nota, q. p. Monialibus omnibus, Minorum Ordini ſubiectis, extat peculiaris conſtitutio Sixti V. prohibentis, vt nō ipſæ ſint niſi triennales tantummodo.

Prima Concluſio.

MOniales Sanctæ Claræ Abbatiſſæ, ſingulis annis, dum à Prouincialibus, ſeu Viſitatoribus earum Monaſteria viſitantur, tenentur ſuorum officiorum renunciationem facere, ab eiſdemq. abſolutionem petere. Hæc Concluſio ſatis conſtat ex ſupradictis, & habetur expreſſe in Regula ipſarum, quam Vrbanus IV. pro eiſdem conſtituit cap. 24. Et præterea tenentur ad idem, ex decreto & mandato ſupradicti Leonis X. quod quantum ad hoc, nullatenus eſt immutatum, ſeu reuocatum. Quamuis enim aliud decretum & ſtatutum Nicolai V. quo decreuit, vt Abbatiſſarum, ſeu Matrum Monialium S. Claræ, officia tantummodo durarent per annum, non habeatur in vſu, ſeu per non vſum, vt dicitur, fuerit reuocatum, etiam in Italiæ partibus, alijsq. Prouincijs ei annexis; at decretum prædictum Leonis X. nullatenus reuocatum eſt, quinuero illud ſemper vidi in communi praxi obſeruatum. Vnde & ad faciendam renunciationem prædictam, dicto tempore, ſupradictæ Abbatiſſæ tenentur ſub mortali, cum ſit ſtatutum Apoſtolicum, & præceptum ſuæ Regulæ ſpeciale.

Abbatiſſæ Monialium S. Claræ, dum earum Monaſteria viſitantur, renunciare tenentur ſuis officijs.

Secunda Concluſio.

Siue eiuſmodi Abbatiſſatus officium, à Superioribus fuerit acceptatum, ſiue non, nulla tamen Monialis, Abbatiſſa, neque Vicaria, Minorum Fratrum curæ ſubiecta, vltra triennium, in ſuo officio poteſt durare. Hæc Concluſio ſatis conſtat ex conſtitutione ſupradicta Sixti V. nam quamuis illa, quæ adducta fuit ex Gregorio XIII. (vt dixi) non comprehendat, niſi dumtaxat Moniales Italiæ, & Siciliæ, Monachalem vitam profitentes, generaliſq. clauſula ibidem poſita, non extendatur ad maiora expreſſis, nihilominus tamen, conſtitutio prædicta Sixti V. omnes Moniales Abbatiſſas & Præfectas, quocumque nomine nuncupentur, Minorum Fratrum curæ ſubiectas, in quibuſuis partibus, & Prouincijs generaliter comprehendit, ita quod poſt tractatum triennium prædictum, nullum Abbatiſſatus, ſeu Præfecturæ Monaſteriorum, aut aliud officium, nec aliquam poteſtatem, vel auctoritatem in eiſdem poſſunt obtinere, & exercere, vt ibidem dicitur. Sed circa hæc vltima verba, nonnulla eſt difficultas apud Patres noſtri Sacri Ordinis, An ſcilicet liceat Abbatiſſas prædictas, finito ſui Abbatiſſatus tem-

Abbatiſſæ Monialium Minorum Fratrum curę ſubiectarum, non eſſe poſſunt, niſi triennales, & per aliud triennium debent vacare.

Difficultas. An Abbatiſſa expleto ſuo triennio conſtituti poſſint præſidentes ſuorum Conuentuum, donec alia Abbatiſſa eligatur.

tempore, constituere eorumdem Monasteriorum Præsidentes, donec aliæ Abbatissæ eligantur? Quidam enim affirmant, alij vero negant, propter verba superius posita. Sed quidem pars affirmatiua, probabilis mihi esse videtur, quinuero & id pertinere ad bonum regimen, debitamq. administrationem Monasteriorum Monialium, vt scilicet pro paruo aliquo tempore, eædem ipsæ, non verò aliæ, Præsidentes constituantur, propter vitanda innumera mala, damna, atque incommoda, quæ ex contrario facto, vt plurimum exoriuntur, aut saltem possent euenire; & quia illæ maiorem habent notitiam dispositionis, & status suorum Monasteriorum, quam aliæ. Quis enim non videat, quod aliæ nominatæ Præsidentes, nouitatum amatrices, breui illo temporis spatio, quamplura possint innouare, quæ in maximum damnum & detrimentum pacis, quietis, & tranquillitatis prædictorum Monasteriorū cederent, Monialium omnium, in ordine ad finem futuræ electionis animos solicitare, omnibusq. velle placere, quæ sua sunt quærant, non quæ Iesu Christi? Vnde ad supradicta verba respondendo, dico, quod ibidem tantummodo prohibentur Abbatissæ prædictæ, expleto suo triennio, habere in dictis Monasterijs, aliud officium (quocumque nomine nuncupetur) quod etiam per triennium duret, sicut est officium Vicariæ, seu alicuius similis; hoc enim est in officijs perpetuarij, quod ibidem à summo Pontifice prohibetur, non vero ipsas esse Præsidentes, finito suo Abbatissatu, paruo aliquo tempore, donec aliæ ipsarum loco eligantur, propter rationes prædictas. Multo etiam minus prædicto decreto prohibetur, quin perfunctæ officio Vicariæ, eligi possint in Abbatissas, quod etiam à quibusdam extitit dubitatum, & difficultas mihi proposita. Cui & ego affirmatiue respondi, & ita obseruat communis praxis.

ARTICVLVS X.

Vtrum Abbatissæ, statim post electionem sint confirmandæ, non obstante quacumque alterius partis contradictione?

c. indemnitatibus, de elect. lib. 6.

PRo huius Articuli intelligentia præmitto, quod Bonifacius VIII. vt habetur *in cap. indemnitatibus, de electione, lib. 6.* indemnitati Monasteriorum Monialium, quæ frequenter propter electiones in discordia celebratas, ipsæ grandia in spiritualibus & temporalibus dispendia patiuntur, succurrere affectans, atque desiderans, nonnulla statuit circa eiusmodi electiones faciendas, de quibus diximus supra, ac inter ipsa quædam spectantia ad Abbatissarum confirmationem, qualiter, & in quibus casibus, ipsæ fiat confirmandæ, non obstante quacumque alterius partis contradictione: quæ quidem, quia ordinaria sunt & frequentia, in præsentiarum libuit adducere, vt præ manibus habeantur, & explicabuntur breuiter per sequentes Conclusiones.

In electione Abbatissarum, quæ suffragiorum duas partes habuerit, non obstante quacumque cõtradictione, debet cõfirmari.

Prima Conclusio.

SI ad Abbatissæ electionem per scrutinium procedatur, & votis in diuersa diuisis, electiones perplures in discordia celebrari contingat, ea quæ à duabus partibus numero fuerit celebrata (exceptione, seu contradictione, aut appellatione quacumque partis alterius non obstante) per superiorem debet confirmari. Hæc Conclusio habetur expressa *in d. cap. indem-*

c. indemnit. §. fane.

dmnitatibus, §. fane. Sed præcipitur ibidem, vt Superior prius, prout ſpectat ad ipſum ex ſuo officio, diligentem examinationem præmittat, vt videat ſi alius eiuſmodi electio ſit canonica, quo caſu eamdem debet confirmare, & confirmatæ electæ, ſi Abbatiſſa extiterit, benedictionem impendere. Verba ſunt expreſſa ſupradicti textus. Super quæ gloſſa, *verbo, non obſtante*, inquit, id eſſe intelligendum, niſi forte opponatur, aliquod eligentium votum fuiſſe nullum, ita quod in electione non remanerent ſupradictæ duæ partes, argumento deducto *ex cap. ſi quando, eodem titulo, & libro*, & ponit exemplum, vt ſi opponatur, quod eligentes non fuerint tacite, vel expreſſe profeſſæ, vel quod non fuerunt puberes, vel in Monaſteriis non Mendicantium, quod aliquæ ſunt receptæ, quarum non valuit receptio, iuxta *cap. vnicum, §. fane, de ſtatu Regul. lib. 6.* & dicit, huiuſmodi exceptiones, eſſe admittendas, quod probat *ex cap. ex parte, el 2. de off. delegati*, & ex ijs, quæ dicit *in cap. quorumdam. eod. tit. de elect. lib. 6.* Vbi igitur de duabus partibus prædictis conſtat, nec opponitur aliquid, quod illas minuat, non aliqua exceptio obſtabit, quominus electa confirmetur. Et ſic intelligendam eſſe dicit prædictam litteram. Videatur ſupradicta gloſſa, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, nempe quænam exceptiones ſint admittendæ, quæ vero repellendæ, quæ ſuffragia habeant computari in numero, quæ vero non faciunt numerum? à quibus omnibus, temporis anguſtia compulſus, inuitusq. abſtineo. Sit ſecunda Concluſio.

Gloſ. ver. non obſtante.

c. ſi quando, eod. tit. lib. 6.

Nota hoc valde.

c. vnicum, §. fane, de ſtatu Reg. lib. 6.

c. ex parte, el 2. de off. deleg.

c. quorumdã, eod. tit. de elect. lib. 6.

Secunda Concluſio.

Quid ſit faciendum in caſu, quo electio, nõ à duabus partibus fuerit celebrata, ſi Monialis poſt eã, quæ maiorem ſuffragiorum partem habuerit, voluerit accedere.

Si nulla earumdem electionum, à partibus fuerit celebrata duabus, tunc non obſtante, quod ſit publicatum ſcrutinium, & ad electionem proceſſum, poſſunt Moniales quæ in aliam, ſeu alias vota ſua direxerant, antequam ad extraneos actus diuertantur, ad illam accedere, quæ à maiori parte numero totius Capituli electa eſt, quod, ſi per hoc veniatur ad duas partes, confirmari debet, vt ſupra ac ſi ab initio duas partes habuiſſet. Hæc etiam Concluſio habetur expreſſa, & ſupra, vbi aduertit Gloſſa, *verbo, proceſſum*, ſupradictum decretum eſſe contra iura, *& contra cap. publicato ſcrutinio, de electione*, & habetur, quod *publicato ſcrutinio nequunt electores variare*, ſed inquit, hoc eſſe in iſto caſu ſpeciale, vt habetur in fine eiuſdem cap. idemq. ſeruatur in electione ſummi Pontificis, vt habetur *in cap. licet de vitanda diſcordia, eodem titulo, de elect.* Vbi etiam, poſtquam Cardinales ad aliosdiuerterunt actus, poſſunt ad quem voluerint accedere, ſi adhuc pendeat ſcrutinium, de quo videatur *gl. in d. c. licet de vitan. diſcord.* ſed in præſentiarum requiritur, vt prædictæ Moniales id faciant, antequam ad actus extraneos diuertant, cuius differentiæ pulchram rationem reddit eadem gloſſa, *verbo, diuertant*. Videatur ibidem. Supradicta omnia intelligenda ſunt, vt in eodem capitulo dicitur, omni prauitate ceſſante, vt puta ſimoniaca datione vel aliqua pactione illicita, coactione, vel extorſione, iuxta id quod habetur *in cap. quamuis de elect. lib. 6.* vbi videnda eſt glo. *verbo, prauitate*. Facit ad hoc *cap. prouida eod. tit. & lib.* vbi etiam videnda eſt Glo. *verbo partes*. Verum eſt tamen, quod ſupradictis non obſtantibus, contra Abbatiſſam ſic confirmatã, & etiam poſtquam fuerit in adminiſtratione poſita, poterunt nihilominus aliæ, opponere ſibi aliquid per modum denunciationis, vel accuſationis, per quod a dignitate remoueatur; nam in hoc, noluit prædictus ſummus Pont. dictis Monialibus præiudicare, aut aliquid ſtatuere, per quod ſublata ſibi videatur prædicta facultas, quælibet proponendi contra Abbatiſſam electam,

c. licet, de Vit. diſcor. eo. tit. de elect. Glo. in c. licet deuitand.

c. quamuis, de elect. lib. 6.

c. prouida, eo. tit. & lib.

Nota hoc valde.

c. post electi. de conc. prabend. c. constitutus, appellat. l. inuitus, §. cui damus, ff. de reg. iur. c. quid agendum, de reg. iuris, lib. 6.

quinuero & confirmatam, & in suæ administrationis officio positam, quod est valde notandum, atque memoriæ commendandum. Et notat Glos. ibidem *verbo facultas*, hoc ipsum haberi *in cap. post. electionem, de concess prabend. in fi. & in cap. constitutus, de appellat.* ex quo deducitur, quod interdum datur actio, cui denegatur exceptio, contra id quod habetur *in l. inuitus §. cui damus, ff. de reg. iuris*. Sed hoc est speciale, pro quo videatur eadem glos. *in cap. qui ad agendum de reg. iuris lib. 6.*

Quid sit faciendum, si non aliæ Monialis voluerint accedere ad illam, quæ maiorum suffragiorum partem habuerit.

Tertia Conclusio.

Si ad illam, quæ à maiori parte electa est, aliæ Moniales nolunt accedere, aut non tot, quæ ad duas partes accedant, tunc super obiectis quæ opposuerit pars aduersa, & super alijs, quæ in tali negotio ex officio sunt inquirenda, Superior ante confirmationem debet inquirere, plane & sine strepitu iudicij, ipsa nihilominus electa, interim in temporalibus & spiritualibus administrabit, ita tamen vt ne de rebus Monasterij aliquid alienet, nec Monialem recipiat. Hæc Conclusio habetur etiam, vbi supra, *§. si vero*, & in fine additur, quod si qua Monialis à minori parte fuerit electa, vel nominata, non valet huiusmodi electio, siue nominatio, nec ad eam prædicto modo aliæ Moniales poterunt accedere. Additur etiam, quod in electionibus Monialium numquam debet fieri collatio, zeli ad zelum, neque meriti ad meritum, sed solummodo numeri ad numerum. Ex dictis omnibus colligitur, quod si Moniales voluerint talem electionem efficere, vt Superior statim teneatur illam confirmare, & vt ne propter aliqua obiecta confirmatio possit differri, curare debent, vt suffragiorum duæ partes electæ consentiant, tunc enim statim confirmanda est, non obstante contradictione quacumque, quamuis postmodum per viam denunciationis, seu accusationis, aliquid etiam possit sibi obijci, per quod à dignitate deponatur. Quæ omnia sunt valde notanda, atque memoriæ commendanda.

In electionibus Monialium, etiam de iure antiquo, non fiebat comparatio zeli ad zelum, neque meriti ad meritum, sed dumtaxat numeri ad numerum.

Quid sit faciendum, quando ad Abbatissæ electionē, proceditur per viā compromissi, & minor pars electioni se opponat. *c. indemnit. §. cæterum.*

Quarta Conclusio.

Si ad electionem Abbatissæ per formam compromissi procedatur, quamuis minor pars electæ se opponat, nihilominus confirmanda est, non obstante minoris partis contradictione; secus est autem, si maior pars se opponeret, nam in tali casu differretur confirmatio, vel informatio, donec de obiectis & aliis fuerit inquisitum, sed interim administrabit, vt ei permittitur, nisi pars opponentium fuerit duplo maior, quia tunc non etiam administrabit, sed expectabit litis euentum. Hæc Conclusio expresse habetur *in d. cap. indemnitatibus, §. cæterum*. Circa quam, nihil de nouo notandum sese offert, nisi hoc solummodo, quod in huiusmodi electionibus, si ad Curiam contingeret appellari, appellationis causæ debebant exprimi, iuxta modum constitutionis, *cap. circa, de elect. lib. 6.* sed ipsæ Moniales cum propter sexus verecundiam, suæq. conditionis statum non deceret, nec ipsis expediret, publico cœtui demonstrari, aut extra sua Monasteria euagari, inquit ibi Pontifex, quod electæ, vel eligentes, aut appellantes, seu eæ, contra quas appellatum fuisset, nullatenus ad eamdem Sedem personaliter venirent quoquomodo, sed sua negotia per procuratores transmitterent sufficienter instructos, iuxta constitutionem Nicolai III. positam *in cap. cupientes, eod. tit.* per quos, electionum, atque appellationum & postulationum suarum perseq̃uerentur acta, ac tandem ponit Pontif. excommunicationis pœnam, ipso facto incurrendam, contra Aduocatos, seu alios ponentes, vel nutrientes discordiam, in electione prædictarum Monialium, & dicit, velle dictam suam con-

Multa valde notanda ponuntur in d. cap. in demnitatibus, in fine. *c. circa, de elect. lib. 6. cap. cupientes, eod. tit.*

stitu-

stitutionem locum habere, nedum in Monasterijs Monialium regulariter viuentium, verum etiam in alijs, aliquibus in partibus viuentibus, ad modum quo in secularibus Ecclesijs viuunt Canonici seculares; hoc dumtaxat excepto, quod non debent eligere nisi professæ, vel eligi, quod non potest sibi vendicare locum in dictis Canonicis secularibus. Et additur vltimo, quod non per hoc, approbat statum dictarum Canonicarū secularium, nec iura de virorum electionibus tractantia, per hoc cap. censeantur immutata. Hactenus Bonif. VIII. quæ omnia longiorem expositionem habebant tractationem. Sed hæc de isto Articulo, ac de tota Quæstione dicta sufficiant.

QVÆSTIO VIII.

De Abbatissis & Prioriſsis, alijsq. Monialium Præfectis, quantum ad facultatem recipiendi Nouitias, in Decem Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Abbatissæ sine suorum Prælatorum licentia, possint recipere Nouitias?

NOn cordi est in præsentiarum agere, de facultate recipiendi Nouitios, siue Nouitias, ad quemnam spectet, siue pertineat, an solummodo ad Abbatem, siue Abbatissam, cæterosq. Religionum Prælatos, aut Prælatas, sine consensu, atque consensu sui Capituli, an vero ad prædictos, & ad Capitulum simul? nam hac de re longissimam tractationem fecimus, supra in isto Tomo, Quæst. 15. Art. 1. & 2. Sed in præsenti tantummodo sese offert difficultas, an Abbatissæ prædictæ, etiam de consensu sui Conuentus, siue Capituli, sine suorum Superiorum & Prælatorum licentia, aliquas nouitias possint recipere? Cui quidem difficultati, breuiter atque resolutiue, respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

ABbatissæ etiam de consensu suarum Monialium, sine suorum Prælatorum licentia, nullo modo possunt Nouitias recipere. Hanc Conclusionem esse puto certissimam de iure communi, & in omnium Monialium Monasterijs quarumcumque Religionum, Nouitiarum receptionem ad suos proprios Prælatos, atque Superiores pertinere, cum super eisdem iurisdictionem habeant, atque ita Nouitiæ ipsis consentientibus, non vero renuentibus, eorum obedientiæ, & iurisdictioni debent subijci. Sed specialiter pro Monialibus, nobis Fratribus Minoribus subiectis, extat hac de re, præceptum & statutum Nicolai V. cuius fit mentio in Mon. Ord. 1. impr. f. 48. & 2. fol. 43. concess. 48. & refertur in Compendio, *ver. Abbatissa*, §. 8. vbi habetur, *quod præditus Nicolaus V. inter alia statuit, quod Abbatissa prædicta, nec simul, omnes Moniales, possint aliquam ad Religionem vel professionem recipere, nisi de Prouinciali, aut Visitatoris expressa licentia, nec similiter recipere præsumant, aut valeant aliquem Capellanum, vel receptum retinere, nisi à Prouinciali, vel Visitatore pro idoneo reputatus fuerit.* Hæc vbi supra. Nec circa istum Articulum aliud dicendum occurrit.

Abbatissæ, etiã de consensu suarum Monialium, sine suorum Prælatorum licentia, nullas possunt Nouitias recipere. *Mon. Ord. 1. impr. f. 48. & 2. f. 43. conc. 48. Compen. ver. Abbatissa, §. 8.*

ARTICVLVS II.

Vtrum puellæ minores 12. annis, recipi possint in Monasterijs Monialium, ad habitum regularem, seu vt sint Nouitiæ?

CIrca hanc quæstionem, atque difficultatem, fuit olim multorum sententia & opinio, à qua etiam modo aliqui non dissentiunt, aut desistere volunt. Qui quidem asserunt, supradictas puellas, minores duodecim annis, nullo modo posse, aut debere admitti ad Religionem, seu habitum Regularem, & contrarium facere, expresse esse dicunt contra Concilium Tridentinum, *sess. 25. cap. 17.* vbi agitur de exploranda virginis voluntate, quæ Deo sacratur: cuius quidem Concilij verba, quia huius quæstionis & difficultatis sunt totale fundamentum, ad vnguem libet afferre, vt ex eisdem fiat perspicuum, quantum veritatis, seu probabilitatis prædicta habeat opinio, aut potius eidem contraria, nam etiam contraria in eisdem verbis innititur. Dicit ergo Concilium prædictum: *Libertati professionis Virginum Deo dicandarum, prospiciens sancta Synodus, statuit atque decernit, vt, si puella, qua habitum Regularem susceperit voluerit, maior duodecim annis sit, non ante eum suscipiat, nec postea ipsa, vel alia professionem emittat, quam explorauerit Episcopus, vel eo absente, vel impedito, eius Vicarius, aut aliquis eorum sumptibus ab eis deputatus, virginis voluntatem diligenter, an coacta, & seducta sit? an sciat quid agat? & si voluntas eius pia, ac libera cognita fuerit, habuerit q. conditiones requisitas, iuxta Monasterij illius, & Ordinis Regulam, necnon Monasterium fuerit idoneum, libere ei profiteri liceat. Cuius professionis tempus ne Episcopus ignoret, teneatur Præfecta Monasterio, eum ante mensem certiorem facere. Quod si Præfecta certiorem Episcopum non fecerit, quamdiu Episcopo videbitur, ab officio suspensa sit.* Ex illis verbis, *si puella qua habitum Regularem susceperit voluerit, maior duodecim annis sit, non ante eum suscipiat*; colligunt prædicti Doctores, prohiberi atque interdici, ne huiusmodi puellæ ad Religionem, seu ad habitū Regularem recipiantur, aut admittantur ante prædictum duodecimum annum. Quam sententiam & opinionem, vt dicitur, sequuti fuerunt, Conciliarij Patres, alijq. viri docti, qui interfuerunt Concilio Toletano, celebrato, sub D.D. Gaspar à Quiroga Archiepiscopo Toletano, & S.R.E. Cardinali, anno Domini 1582. die 8. Septembris. Sed oppositam sententiam tenent alij grauissimi & doctissimi viri, quam præ alijs defendit olim P. Frater Michael à Medina libro quem edidit de sacrorum hominum continentia, libro quarto, controuersia 9. cap. 4. & Pater Frater Ioannes à Bobadilla in suo Enchiridione, siue Manuali manuscripto, & sunt dantur in verbis Concilij prædictis. Quæ quidem si recte, attente, ac penitus introspiciantur, liquido ex ipsis constabit, nullatenus in eisdem prohiberi, quod puellæ minores duodecim annis, ad Religionem, seu habitum Regularem recipiantur, vt sint Nouitiæ, quinuero sine prædicti decreti tranigressione optime posset ad Religionem, seu ad habitum Regularem recipi, & admitti, de quo vt credo, nulla esse potest dubitatio, vt patebit ex dicendis statim in Conclusione sequenti.

Concilij Trid. verba circa nouitiarum Monialium receptionem.

Medin. de sacrorum hominum continentia, lib. 4. contro. 9. c. 4. Bobadilla in Enchirid siue Manuali manuscripto. Concil. Trid. sess. 25. c. 17.

Con-

165

Conclusio.

PVellæ minores duodecim annis, bene possunt in Monasterijs Monialium, recipi ad habitum regularem, vt sint nouitiæ. Probatur hæc Conclusio, nam si propter aliquam rationem & causam non id liceret, maxime propter supradictum decretum Concilij Tridentini prædicti, superius positum: sed propter hoc, non: ergo. Probo minorem. Nam vt patere facile potest intuenti, intentio Concilij in d. cap. non est aliquid circa ætatem Monialium, siue nouitiarum prædictarum diffinire, sed tantummodo agere de examinatione suæ voluntatis, vt plane constat ex titulo eiusdem capituli, quod est, *de exploranda voluntate virginis, quæ Deo sacratur.* De ætate autem nihil omnino ibidé dicitur. Quod etiã constat ex ipsa forma loquendi Concilij, nam non dicitur absolute, quod puella, quæ habitum regularem voluerit suscipere, maior annis duodecim sit, sed hoc solummodo, quod si puella, quæ habitum regularem voluerit suscipere, maior duodecim annis sit, non antea eum suscipiat, nec postea ipsa, vel alia, professionem emittat, quam exploratierit Episcopus, vel eo absente, aut impedito, eius Vicarius, aut aliquis, eorum sumptibus ab eis deputatus, virginis voluntatem diligenter, an coacta, & seducta sit, an sciat quid agat? Ex quo infertur, quod verba prædicta, tamquam pro conditione ponuntur puellis maioribus duodecim annis, vt scilicet non possint habitum regularem suscipere, priusquam Episcopus, seu ipsius Vicarius examinauerit earumdem voluntatem: nam cum Ius de eiusmodi puellis maioribus duodecim annis, præsumat, iam esse doli capaces & potentes ad respondendum, supradictam eis conditionem imponit, vt exploretur ipsarum voluntas, ante susceptionem habitus, & generaliter pro omnibus alijs præcepit Concilium, vt etiam exploretur earum voluntas, saltem ante professionem, vt dicemus statim. Vnde verba illa, *nec ipsa, vel alia, professionem emittat*, quantum ad priorem partem, intelliguntur de puella duodecim annis maiori; quantum vero ad posteriorem, ea intelligi debent de puella minori duodecim annis, cuius voluntas exploranda est saltem ante professionem. Sed præterea probatur, atque corroboratur supradicta nostra Conclusio, ex communi omnium Religionum consuetudine, scita & communiter tolerata: nam in omnibus omnium Monialium Monasterijs, vt plurimum recipiuntur puellæ prædictæ duodecim annis minores, nec immerito. Nam si id fieri non potuisset, expectandumq. esset ad hoc, vt essent duodecim annis maiores, vt Religionis habitum susciperent, multæ earum, & forsitan maior pars, Religiosæ & Moniales numquam fierent, breuiq. temporis spatio Monialium omnium status periret. Experimento præterea etiam compertum est, illas puellas, quæ in ætate tenera, atque infantili, Religionem ingrediuntur, vberiores postea fructus in Dei seruitio facere, minusq. affici ad ea, quæ sunt mundi, nam iuxta antiqui Poetæ dictum, quo semel imbuta recens, conseruabit odorem testa diu. Sed hodie circa supradictam Conclusionem, iam nulla est dubitatio, cum vt dicitur, habeatur declaratio Illustrissimorum Cardinalium, asserentium Concilium Tridentinum prædictum, loco supradicto, non prohibere, quin parentes mittant in Monasteria, filias maiores septennio, iuxta antiqua iura, vt habetur *in cap. cum simus, cap. cum virum, de Regul. cap. Monachum, 20. quæst. 1.* & tradit D. Thom. secunda secundæ, quæst. 189. art. 5. & 6. vt nos etiam latissime diximus de mente eorumdem, supra quæst. 2. art. 6. Neque prædictis obstat, quod in Constitutionibus nostris Toletanis, factis pro prædictis Monialibus, cap. 1. habetur, vt recipienda

Puellæ 12. annis minores, in Monasterijs Monialiũ, bene possunt ad habitum Regularẽ admitti, vt sint nouitiæ.

c. cum simus, c. cũ virum, de Reg. c. Monachus, 20. q. 1. D. Th. 2. 2. q. 189. ar. 5. & 6.

Constit. Tolet. Monial. c. 1.

pienda ad ordinem, duodecim annorum existat, nam id dictum fuit, secundum probabilem opinionem, de qua supra, quæ currebat eo tempore, sed iam cum contraria multo sit probabilior, vt constat ex prædictis, id est tenendum, atque sequendum, & Constitutio prædicta in hoc, aut non est seruanda, vel super ea Prælati generales, quinuero & Prouinciales, eorumdem auctoritatem habentes, iusta occurrente causa, optime possunt dispensare; nam constitutio non aliam maiorem vim habet illa, quam à Religione accepit. Alia difficultas discutienda restabat: & ea est, quando in rigore loquendo, puellæ prædictæ duodecim annis minores, suum nouitiatum incipiant? Sed de hoc iam multa diximus supra, quæst. 22. art. 3. agendo in communi de nouitijs, quorumcunque Ordinum, & Religionum, quæ etiam applicari possunt ad hoc propositum.

ARTICVLVS III.

Quonam tempore Nouitiæ Monialium, ad professionem sunt recipiendæ?

CIrca materiam præsentis Articuli, & quantum ad omnia, quæ ad Nouitiorum, siue nouitiarum in Religionibus, tam virorum, quam mulierum educationem, probationem, siue approbationem spectant, plura atque innumera sunt à nobis dicta, supra quæst. 22. per decem continuos Articulos, quæ quidem in præsentiarum non est necessum referre. Et quantum attinet ad eorumdem professionem tacitam, siue expressam, diuersumq. modum, modum profitendi, plura etiam habentur, quæst. 24. & q. 25, Quibus in locis, ni fallor, inuenientur omnia, quæ ad hoc propositum possunt desiderari. Sed tamen vt non iste locus intermissus remaneat, & vt quæ ad Moniales pertinent, simul habeantur, circa tempus professionis Monialium, quid tenendum sit, paucis libet dicere, quod fiet per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Monialium nouitiæ, nullo modo debent ad professionem recipi, ante 16. ætatis suæ annum expletum & nisi prius per annum continuum in probatione extiterint. *Concil. Trid. sess. 25. c. 15. Conc. 6. Constant. c. 40. excom. 18. Bullar. mag.*

NOuitiæ Monialium; nullatenus debent ad professionem admitti, ante decimumsextum suæ ætatis annum expletum, & nisi prius per annum continuum, post susceptum Religionis habitum, in probatione extiterint. Hæc Conclusio habetur expressa in Concilio Tridentino prædicto *sess. 25. cap 15.* vbi ad hoc propositum sequentia verba habentur: *In quacumque Religione tam virorum, quam mulierum, professio non fiat ante decimumsextum annum expletum, neque qua immori tempore, quam per annum post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem admittatur.* Professio autem antea facta, nulla sit, nullamq. inducat obligationem ad alicuius Regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obseruationem, aut ad alios quoscumque effectus. Circa materiam huius Articuli, videatur specialiter, Art. 2. Quæstionis 21. & concordat cum prædictis Concilium sextum Constantinopolitanum cap. 40. ex can. 18. Basilij Magni, vt refert auctor Summæ Conciliorum. Atque ideo si Monialis aliqua ante dictum tempus, professionem emiserit, eius professio erit omnino irrita, atque ab Ordinario nulla declarari debet. Et Congregatio Cardinalium Sacri Conc. Trident. circa prædicta statuit, quod elapso tempore nouitiatus prædictarum Monialium, ad professionem statim sunt admittendæ, & recipiendæ, si habiles inueniantur, sin vero minus, à Monasterijs eijciendæ, & quod debet eis præfigi ab Ordinario terminus, quindecim aut viginti dierum, ad deliberandum an velint scilicet profiteri, an non; quod si nolint, remittendæ sunt statim ad domos suorum consanguineorum, seu affinium.

nium. Quã de re videantur quæ dicit Panorm. *in cap. quia ingredientibus, de testam. nu. 4. & in cap. vt Clerici, de Regul. nu. 1.* vbi ad hoc propositum dicuntur aliqua, quæ non modicum vtile erit legisse. Hic solet dubitari, an supradictus annorum numerus, ita esse debeat expletus, tam quoad ætatem, quam quoad probationis tempus, vt si vnus dumtaxat dies deficiat, professio facta à non teneat? Cui difficultati communiter respondetur affirmatiue, & quod necessario requiritur, vt probationis annus sit integer, atque expletus, similiter & supradictũ 16. annorum tempus, adeo quod si vna dies deficeret, professio esset nulla omnino, & etiamsi in anno bissextili non addatur vna dies. Nam professio debet fieri in vltimo instanti anni, quod insinuauit Concilium Trid. prædictum, apponens verbum illud, *expletum*. Qua de re videnda est gl. *in cap. fin. de Regul. verbo per annum*, & Sylvest. *ver. Religio, 3. nu. 19. in dicto 3.* & quæ nos latissime diximus loco citato supra. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Panor. in c. quia ingredientibus, de testa. nu. 4. c. vt clerici, de Reg. nu. 1.

gloss. in c. fin. de Regu. ver. per annum. Sylu. ver. Religio, 3. n. 19. in d. 3.

ARTICVLVS IV.

Quibusnam vicibus, seu quotupliciter, exploranda sit Nouitiarum voluntas, in Monasteriis Monialium, priusquam ad professionem admittantur?

CIrca præsentis Articuli difficultatem, est nonnullorum placitum, quod bis, prædictarum Nouitiarum voluntas, ab Episcopo, seu ab ipsius Vicario, seu ab alio debet explorari, nempe & ante susceptionem habitus, & postmodum, antequam ad professionem solemniter admittantur. Et certe si præfati Concilij Tridentini verba, recte inspiciantur, loco supracitato, idipsum proculdubio videntur sonare, dicitur enim, *quod si puella, quæ habitum regularem suscipere voluerit, fuerit maior 12. annis, non ante eum suscipiat, nec postea ipsa, vel alia professionem emittat, quam exploraverit Episcopus, vel eo absente, seu impedito, eius Vicarius, virginis voluntatem, &c.* Ex quibus verbis licet colligere, saltem in ijs quæ maiores sunt duodecim annis, quod exploratio voluntatis earum fieri debet duabus vicibus. Prima, antequam habitum regularem suscipiant, postmodum vero, antequam professionem emittant. Fertur q. sacram Cardinalium Congregationem hoc ita explicasse, & declarasse, vt refert Thomas Zerola Episcopus Minorensis, in sua praxi Episcopali, *verbo, Monialis*, respondendo ad primam, & decimamquartam difficultatem. Sed nihilominus Pater Frater Ioann. à Bobadilla, in supradicto suo Enchiridi. siue Manuali manuscripto, de ijs agens, inquit, quod supradicti Conc. Trid. dispositio, quantũ ad hoc non fuit vsu recepta, neque moribus vtentium comprobata, saltem in Hispania, nam puellæ, quæ suscipiunt cuiuscumque Religionis habitum, siue maiores sint, siue minores 12. annis, semel tantum, idq. ante professionem examinantur ab Episcopis, seu ab eorum Vicarijs, & numquam antequam suscipiãt habitum. Quod & ipse semper practicari vidi à quadraginta tribus annis, ex quibus desumpsi sacræ huius Religionis habitum. Vnde cum consuetudo sit optima legum interpres, proposito Articulo, per sequentem Conclusionem breuiter respondetur.

Concil. Trid. vbi supra, sess. 25. c. 17.

Th. Zerola in prax. Episcop. ver. Monialis

Conclusio.

Examen Nouitiarum, & exploratio voluntatis ipsarum, semel saltem fieri debet, atque antequam professionem emittant.

EXamen Nouitiarum, atque exploratio voluntatis ipsarum, fieri debet saltim semel, idq. antequam professionem emittant. Hæc Conclusio

non aliter poteſt, aut debet probari, quam ex ijs quæ ſuperius ſunt dicta? Licet enim, vt dixi, Concilij verba aliud videantur innuere, cum tamen quantum ad hoc non fuerint recepta, ſeu communi vſu practicata, quinuero contrarium ſemper factum, ipſis videntibus, & conſentientibus Epiſcopis, & nullo modo reclamantibus, ſtandum eſſe videtur in ſupradictis. Fateor quidem mihi ſemper fuiſſe viſum abſonum, atque à ratione prorſus alienum decretum Concilij prædictum, etiam quantum ad iſtam partem, non ad vnguem obſeruari, & in eadem modo ſententia, atque opinione perſiſterem, niſi conſuetudine contrarium iam omnino introductum perſpicerem, atque oppoſitum ſemper fuiſſe communi praxi obſeruatum. Nam meó quidem videri, exploratio voluntatis prædictarum puellarum, potius ante habitus ſuſceptionem, quam ante profeſſionem fieri deberet, idque multo conuenientius, atque rationi conformius dijudicarem. Et certe eiuſmodi eſſe videtur, intentio Concilij prædicti, vt ex ipſius verbis facilè erit colligere: etenim profeſſionis tempore, non ita exploratum poteſt haberi, id quod Concilium prætendit, an ſcilicet puellæ coactæ, vel ſeductæ, illuc introductæ fuerint, an ſciant quid agant, & ipſarum voluntas reſpectu ſui ingreſſus in Monaſterium, fuerit omnino libera, habueritq. conditiones omnes, ad id requiſitas? Tunc enim, vel parentum ſuorum metu, aut etiam ob verecundiam, vt ſuo honori & famæ conſulant, vel quia ad id ab alijs Monialibus, forſan importunis precibus, ſunt adductæ & inductæ, etiamſi velint, non audent reclamare, ſeu contrarium quippiam dicere. Vnde, fit, vt earum multæ fere inuoluntarie profiteantur, multoq. proinde melius, conueniétius, atque rationi conformius videretur, vt eiuſmodi examen fieret bis, vt Concilium videtur innuere, aut ſaltem in principio, dum intra proprias ſuorum parentum domos exiſterent, exploratioq. fieret ſuæ voluntatis, prius quam regularem habitum ſuſciperent. Videantur quæ hac de re, & circa hoc propoſitum, dicit prædictus Thom Zerola, vbi ſupra, quo loco, multis Illuſtriſſimorum Cardinalium declarationibus probat, non ſemel, ſed bis, explorandam eſſe eiuſmodi puellarum voluntatem, primo antequam ſuſcipiant habitum, poſtmodum vero antequam profeſſionem emittant, & dicit facere contra Concilium Tridentinum, qui hanc binam, ſeu duplicem voluntatis puellarum explorationem, ſeu inquiſitionem facere prætermittunt. Hactenus de iſto Articulo.

Exploratio voluntatis nouitiarum in Monaſterijs Monialiú, potius fieri deberet ante ſuſceptionem habitus, quam poſtea tempore profeſſionis.

ARTICVLVS V.

In quas pœnas incidant parentes, ſeu quicumque alij, puellis prædictis vim inferentes, ipſasq. cogentes, atque conſtringentes, ad hoc vt Religionem ingrediantur, vel profeſſionem emittant?

Cogentes, & conſtringentes puellas, ad hoc vt Religionem ingrediantur, vel profeſſionẽ emittant, ipſo ſunt facto excommunicati per Conc. *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regul. c. 18.*

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

PArentes, ſiue quicumque alij, cogentes atque conſtringentes puellas, ad hoc vt Religionem ingrediantur, & profeſſionẽ emittant, ſeu idipſum ſine iuſta cauſa impedientes, ipſo ſunt facto excommunicati. Hæc Concluſio habetur expreſſa in Concilio Tridentino, *ſeſſ. 25. de Regul. cap. 18.* vbi ſequentia ponuntur verba: *Anathemati ſancta Synodus ſubijcit, omnes & ſingulas*

las personas, cuiuscumque qualitatis, vel conditionis fuerint, tam Clericos, quam laicos seculares, vel Regulares, atque etiam qualibet dignitate fungentes, si quomodocumque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem inuitam, (praterquam in casibus in iure expressis) ad ingrediendum Monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscumque Religionis, vel ad emittendam professionem: quique consilium, auxilium, vel fauorem dederint, quique scientes eam non sponte ingredi Monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquo modo eidem adsti, vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint. Simili quoque anathemati subiicit eos, qui sanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem Veli accipiendi, vel vti emittendi quoquo modo, sine iusta causa, impedient: & additur, eaq. omnia & singula, quæ ante professionē, vel in ipsa professione fieri oportet, seruentur non solum in Monasteriis subiectis Episcopo, sed & in aliis quibuscumque. Ab his omnibus tamen excipiuntur mulieres, quæ pœnitentes, aut Conuersa appellantur, in quibus Constitutiones earum seruentur.

Hæc Concilium, vbi supra. In quo quidem decreto, innouare intendit Concilium, ea quæ prius fuerant statuta, in Concilio Triburiensi, cap. 24. & in Concilio Toletano, cap. 10. habeturq. *in cap. puella, 20. q. 2. & in cap. hoc sanctum, 32. q. 2.* quibus in locis quammaxime cauetur, ne virginibus, seu alijs mulieribus, in eiusmodi rebus aliqua vis inferatur. Circa hoc videantur, quæ dicit Nauarro in suo Manuali, cap. 14. num. 17. in 6. dicto, vbi dicit peccare parentes, qui dolis, aut minis, alijsq. huiusmodi medijs, filias suas cogunt Religionem intrare: quod & probat argumento deducto, *ex cap. 1. de his, quæ vi, & cap. requisiuit, de sponsa.* quod quidem (inquit) est quidam magnus nostræ ætatis abusus, & multarum causa ruinarū in Religionibus, & vt in illis maledicantur perpetuo, qui eas in idipsum compulerunt. Sed aduerto, quod Concilium Tridentinum prædictum, non ponit supradictam excommunicationis pœnam, in eos qui cogunt viros ad eiusmodi Religionis ingressum, cuius quidem rei ratio, ea mihi esse videtur, nam leges semper ad frequentiora respiciunt, iuxta *l. nam ad ea, ff. de legibus*, & quia viri non ita facile coguntur ad idem. Quod etiam de mulieribus, seu potius prædictis puellis dicitur, intelligendum etiam est, quando id fit sine iusta, atque legitima causa, impediendo, siue retrahendo ipsas à voto, siue Religionis ingressu, iuxta *d. cap. puella, 20. q. 2. & cap. fin. 32. q. 2.* secus tamen esset, si pater, aut mater idipsum ex causa fecissent propter defectum doris, salutis, aut alterius qualitatis, vel quia puella ad id esse videtur minus idonea, vt tenet D. Thom. 2. 2. q. 101. ar. 4. & q. 189. ar. 6. ad 3. quem omnes communiter sequuntur Doctores. Excipiuntur etiam à prædicto decreto ibidem, casus qui circa hoc in iure sunt expressi, nam olim aliquæ mulieres detrudebantur in Monasteria ad agendam ibi pœnitentiam, vt constat *ex cap. de lapsis, & cap. Episcopo, 16. §. 6. & cap. impudicas, cap. si homo, 27. q. 2.* Excipiuntur etiam in fine, mulieres, quæ Pœnitentes, aut Conuertitę nuncupantur, in quibus statuitur, vt Constitutiones earum seruentur. In calce huius Articuli breuiter libuit aduertere, seu potius in memoriam reducere, id quod latissime diximus supra, agendo de omnibus in vniuersum nouitijs, viris atque mulieribus, quantum attinet ad facultatem reclamandi, & allegandi suas professiones fuisse irritas & nullas, quæst. 30. ar. 2. quod omnis professio, vi, vel metu facta, est ipso iure nulla, dummodo eiusmodi metus talis sit, vt cadat etiam in constantem virum, iuxta *cap. 1. de his, quæ vi*, quod adeo verum est, vt professio facta ob metum, qui reuerentialis dicitur, efficiat etiam professionem nullam ipso iure, per textum iuncta Glossa *in cap. præsenti, 20. q. 3. verbo, patrem*, & tenet Nauarro in quampluribus suæ doctri-

Conc. Tribur. c. 42. & Tolet. 3. c. 10.
c. puella, 20. q. 2.
c. hoc sanctum 32. q. 2.
Nau. in Man. c. 14. nu. 13. in 6. dicto.
c. 1. de his qui vi. c. requisiuit. de sponsa.
l. nam ad ea, ff. de legibus.
c. puella, 20. q. 2. c. fi. 32. q. 2.
D. Tho. 2. 2. q. 101. art. 4. q. 189. ar. 6. ad 3.
c. 1. de his, qui vi.
Clos. in c. præsens, 20. q. 3. verb. patrem.

Nau. in Man. c. 22. nu. 51. & lib. 1. conſ. de elect. conſ. 5 num. 2. cum ſequentibus.

doctrinæ locis, ſed maximè in Manuali, cap. 22. num. 51. & lib. Conſiliorum, de electione, conſi. 5. num. 2. cum ſequentibus. Et hæc de iſto Articulo dicta difficiant.

ARTICVLVS VI.

Vtrum in Monaſterijs Monialium recipi poſſint, & debeant, omnes quæ fieri volunt Moniales, Regularem habitum expoſtulantes, nullo habitu reſpectu ad numerum?

Nau. de reddit. Eccl. q. 1. mon. 62.

HAnc quæſtionem, atque difficultatem, nimis cognitu neceſſariam, mouet doctiſſimus Doctor Nauarro, in libro quem edidit, de redditibus Eccleſiaſticis, quæſt. 1. monitione 62. quam & Scholaſtico more hinc inde, non minus docte quàm erudite, atque ſeriosè difficultat. Et quidem pro parte negatiua, quod non omnes Moniales fieri volentes, ſeu Regularem habitum expoſtulantes, in Monaſterijs ſint recipiendæ, ſed illæ dumtaxat, quæ iuſtum expleuerint Monialium numerum, quas commode Monaſterium capere poſſit, & ex eiuſdem redditibus proprijs, aut ſaltim ex eleemoſynis conſuetis commode poſſint ſuſtentari, facit in primis, *cap. periculoſo, §. ſane, de ſtatu Regul. lib. 6.* vbi ſtrictè præcipitur, *vt in Monaſterijs Monialium, & maximè non Mendicantium, tot Sorores ſint Moniales, & non plures recipiantur, quot ex ipſorum Monaſteriorum bonis, ſiue prouentibus, aut redditibus annuis, abſque penuria poſſuerint ſuſtentari*, & dicitur, quod ſi ſecus actum fuerit, ſit irritum, & inane. Quod quidem cap. vt inquit Nauarro, loco ſupracitato, ortum, atque originem traxit, *ex cap. 1. de inſtitutionibus*, quod eſt Concilij Arelatenſis, vbi etiam ſtrictè fuit præceptum, *vt in Monaſterijs Monachorum, & Glariorum, aut etiam puellarum, non plures ſuſcipiantur, quàm illi qui de bonis Eccleſiæ, abſque penuria victare poſſunt.* Quæ ſupradicta decreta nunc noniſſime Concilium Tridentinum innouauit, *ſeſſ. 25. de Regul. cap. 3.* vbi generaliter loquendo, de omnibus in vniuerſum Monaſterijs, & domibus, tam virorum, quàm mulierum, bona mobilia poſſidentibus, vel non poſſidentibus, ſtrictè præcipit, *vt in eis tantum numerus conſtituatur, ac in poſterum conſeruetur, qui, vel ex redditibus proprijs Monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis commode ſuſtentari poſſint*; quod fieri, & obſeruari prædictus Nauarro adeo reputat neceſſarium ad regularem obſeruantiam Monialium, vt credat & dicat, illud eſſe vnicum, prouidum, atque expedientiſſimum remedium ad idem, & fine quo numquam illa integre conſeruabitur. Quod licet quamplurimum deſiderauerit, atque contenderit, vt ſeruaretur in aliquibus Monaſterijs, numquam tamen (inquit) id ſatis potuit Abbatiſſis perſuadere. Facit etiam pro hac parte, Conſtitutio Pij V. quæ incipit: *Circa paſtoralis*, de qua dictum eſt ſupra, vbi ſupradictus Pontifex, idipſum etiam intelligens, quammaxime foret vtile, atque neceſſarium, ad hoc vt Moniales omnes iuxta Concilij Tridentini præſcriptum clauſuram ibidem præcepram debite poſſent obſeruare, poſt alia in ſequentia verba prorumpit: *Et ne propter Monialium exceſſiuum numerum, clauſura obſeruatio violetur, inhærentes etiam ſimiliter diſpoſitioni dictæ Conſtitutionis Bonifacij VIII. & Concilij Tridentini decreto, Monialibus prædictis, & illorum Superioribus diſtricte inhibendo præcipimus, & mandamus, ne plures in earum Monaſterijs recipiant, & admittant, ſiue recipi, & admitti permittant, quàm ex proprijs redditibus ipſorum Monaſteriorum, vel conſuetis eleemoſynis commode poſſint ſuſtentari.* Quod etiam Gregorius

Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regul. c. 3.

Pius V. in Conſtit. circa paſt.

rius XIII. iterum stricte præcepit, in sua alia Extrauaganti, siue Constitutione, quæ incipit, *Deo sacris*, vbi post præstitum quoddam remedium, de quo ibi, pro congrua Monialium sustentatione, in sequentia etiam verba prorumpit: *Eleemosynarum vero præfatarum contributionem, & applicationem, dare & valere decernimus, ac suos effectus ad plenum sortiri debere, donec numerus Monialium, etiam Tertiariarum huiusmodi, quem per ipsos locorum Ordinarios, etiam in Monasteryis ab eorum cura, & regimine quomodocumque exemptis, cum illarum Superiorum interuentu, stabilire & ordinare, nec supra illum numerum alias recipi posse, etiam de consensu suorum Superiorum, volumus & mandamus, &c.* Ex quibus omnibus clare colligitur, non posse, aut debere, Monialium Abbatissas, siue præfectas, aliquas nouitias recipere, dotatas nec sine dote, vltra illas, quæ debitum, ac iustum expleant Sororum numerum, ita vt eorumdem Monasteriorum bonis, seu redditibus annuis consuetis, vel eleemosynis, commode possint sustentari. *Greg. XIII. in extr. Deo sacris.*

Sed pro alia in contrarium parte, facit communis vsus, siue praxis, totius orbis. Vt enim, inquit, supradictus Nauarro, loco supracitato, in contrarium semper fieri, cunctis est perspicuum, & vt dicitur, cõsuetudo optima est legum interpres, iuxta *cap. cum dilectus, de consuetudine*, quam ipse Nauarro dicit, quod non vult, seu omnino audet condemnare. Vt igitur prædictam quæstionem, atque difficultatem resoluat, inquit, quod quamuis non plures nouitias recipere, quam illas, quas commode Monasteriorum possit, & valeat sustentare, multo foret melius, atque securius, & Concilij Tridentini, ac prædictorum summorum Pontificum Constitutionibus conformius, vt satis constat ex supradictis, non tamen (inquit) est omnino malum, seu oppositum facere, potest aut debet condemnari, quinvero credit posse quandoq. Abbatissas prædictas, seu alias Monasteriorum Præfectas, sine vlla culpa, aliquas aptas & ad Religionem anhelantes recipere, etiamsi earum sit expletus numerus, quæ ex redditibus suorum Monasteriorum possint ali, & sustentari, dum tamen in eo, ipsæ aliæq. Moniales summo studio cauere studeant, ab omni simoniaca labe, à multisq. alijs illicitis, quæ hisce in rebus solent multoties interuenire. Hæc sunt in substantia, atque in compendio, quæ circa hoc propositum dicit prædictus Nauar. nam reliqua, quæ spectant ad prædictarum Nouitiarum dotes, sequenti Articulo reseruantur. Quibus præmissis, atque suppositis, quæ ad hunc Articulum spectant, resoluenter breuiter per sequentem Conclusionem. *c. cum dilectus de consuet.*

Conclusio.

QVamuis multo melius foret, ac Concilij Tridentini decretis, & summorum Pontificum Constitutionibus conformius, non plures nouitias, quæ fieri volunt Moniales, recipere, quam ex Monasteriorum redditibus proprijs, seu ex cõsuetis eleemosynis possint cõmode ali, & sustẽtari, oppositum tamen facere, non esse videtur omnino malũ sita quod posit, aut debeat condemnari. Hæc Conclusio, vt dixi, in substantia, atque in compendio est supradicti Nauarro, loco supracitato, nam quamuis suprádicta omnia afferat pro alia in contrarium parte, multaq. alia ad idem propositum referat, tamen concludendo dicit, id quod nostra continet Conclusio. Ad quam probandam, nullum aliud fundamentum adducit præter consuetudinẽ, quæ optima est legum interpres, semperq. fuisse positum, & obseruatum in praxi, & quod in nostris Hispaniæ partibus, quantum ad hoc, prædicta decreta, & summorum Pontificum Constitutiones, non fuerunt receptæ, neque vmquam com- *Quamuis melius foret, non plures nouitias recipere, quam ex Monasteriorum prouentibus ali, & sustẽtari possint, aliud tamen facere, non esse videtur peccatum mortale. Nau. vbi sup.*

communi vsu practicatæ. Est enim in nostra Hispania consuetudo, constanter ab omnibus approbata sine discrimine, vt nobilium Hispanorum filiæ, ad Monasteria deferantur, non solum Religionis, & voti gratia, verumetiam, vt congruum, atque commodum remedium habeant, & vt ne cogantur parentes, inferioris ordinis hominibus eafdem nuptui tradere; quod quidem fieri nullatenus posset, si multoties intra Monialium Monasteria, non plures admitterentur, quam illæ quæ ex ipsorum prouentibus, siue redditibus annuis, vel consuetis eleemosynis possent sustentari. Vnde ad supradicta iura respondeti potest, omnia illa tam antiqua, quam noua exponenda, atque interpretanda esse, in hunc sensum, vt non plures nouitiæ recipiantur indotatæ, vel sine dote, ita vt postmodum Monasteriorum expensis habeant sustentari, quod causa, aut saltem occasio esse possit, vt ibidem clausura, antiquo, & nouo iure præcepta, ac dictorum summorum Pontificum Constitutionibus innouata, vix, aut nullatenus possit conseruari. Ita ipsis respondit Nauarro, vbi supra, num. 2. in fine, & Syluester *verbo, simonia, q. 15. in 2. dicto, etiam in fine*. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Nau. vbi sup. in fin. Sylu. ver. simonia. q. 15. in 2 dicto, in fin.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Abbatissæ, atque Moniales, committant simoniam, recipientes dotem, siue precium, pro Nouitiarum receptione, & præcipue, vbi earum Monasterium eiusmodi subsidio non indiget, sed est valde locuples?

Sylu. ver. simonia, q. 15.

PRo huius Articuli intelligentia, & vt paremus viam ad ea, quæ in subsequentibus sunt dicenda, adnotare libet, ex Syluestro, *verbo, simonia, q. 15.* quod si receptio ad Religionis habitum, quæ est quædam promotio ad quædam spirituale gradū, diuisa esset, à sustentatione recepti, siue receptæ, sicut olim in heremo nonnulli Religiosi antiqui, recipiebant aliquos ad Religionis habitum, & tamen non erant obligati illos alimentare, sed tantummodo edocere, sicut Romanus Monachus Beatum Benedictum recepit, similiter & Macharius duos alios adolescentes; & etiam nunc Canonici eleuant aliquem ad dignitatem, vel gradum canonicatus, quem tamen non alunt, nec tenentur alimentare, quæstio hæc non magnam haberet difficultatem, quia plane & omni procul dubio, esset simonia, si aliquid exigeretur, aut reciperetur pro receptione ad Religionem, quod plane nō esset, si reciperetur pro victu, sicut hospites licite interdū recipiuntur à Religiosis, aliquo exhibito precio. Sed quia nunc ista regulariter sunt coniuncta, & iura vbique clamant, contra eos qui vere, aut præsumptiue, aliquid exigunt, vel recipiunt, gratiā receptionis ad Religionē, inde est vt aliqui existiment, ea etiam intelligēda esse de his, quæ pro alimentis recipiuntur, seu pro congrua Religiosi, siue Religiosæ alicuius sustentatione. Sed præsertim Canonistæ se in iuris præsumptione fundantes, mille implent, & replent quaternos, & præsententem materiam, aliquando non bene resoluunt. Verba sunt expressa supradicti Syluestri. Ea propter nos in præsentiarum, vt non in idipsum confusionis, & perplexitatis incidamus baratrum, hāc in re, cum distinctione, quammaxime loquemur, dicentes, In quibus casibus, quæue intentione, licitum sit, in Monasterijs Monialium aliquid pro nouitiarum receptione exigere, atque percipere, etiam si Monasterium sit locuples, & quando eius-

do eiusmodi incauta receptio, saltim in exteriori foro, simoniæ nonnullam quinvero & quammaximam, præseferat apparenter præsumptionem.

Et vt pro nostro more procedamus, afferendo ea quæ in contrarium esse videntur. Et vt ex oppositione falsitatis, veritas plenius eluceſcat, dicere in primis non præteribo, quæ circa hanc rem, & ad hoc propositum, nimium dolenter dicit supradictus doctissimus Doctor Nauar. in supradicto libro de reddit. Eccl. q. 1. monitione 62. vbi quammaxime inuehitur in Abbatissas omnes, & alias quorumcumque Monasteriorum Monialium præfectas, quocumque nomine nuncupentur, ipsasq. grauiter asserit peccare, suos redditus, ita prodige, & indiscrete expendentes, vt Moniales denuo recipere, atque admittere omnino recusent, nisi tantis dotibus onustas, tantisq. expensis pro eis factis, quantæ sufficerent abunde illis per totam suam vitam alendis, siue etiam nuptui tradendis, & tamen nec admissis pridem Monialibus, nec ijs quæ denuo ab eisdem admittuntur, saltim vestes conferunt, nec frequenter medicinas ad se curandum, quod crudele, ac valde inhumanum esse dicit. Quod peccent grauiter, in primis probare contendit, *ex cap. periculoſo, §. ſane, de ſtatu Regul. innouato per Concilium Tridentinum, ſeſſ. 25. de Regul. cap. 3.* vbi præcipitur, vt ne plures Moniales admittantur in Monasteria, quam ex eorum redditibus, absque penuria commode possint sustentari. Quod inquit, præfatæ Abbatissæ, nullo modo exequuntur, cum nullas indotatas accipiant, ex redditibus Monasteriorum alendas: & cum præfata Concilia præscribant, ne plures accipiant, quam alij, & sustentari possint ex proprijs redditibus, illæ è contrario, multo plures accipiunt, reciperentq. si plures haberent dotes. Probat idipsum, quia illicitum, atque vehementer absonum apparet, Monasteria Monialium vnius cuiusdam ciuitatis, viginti millium aureorum reddidibus annuis, & eo amplius perfrui, & tamen ob hos redditus adeò copiosos, nullam Monialem admitti, neque ab ipsis sustentari, nisi pro dote, cum suppellectilibus, & expensis alijs, secum afferant alios mille, aut octingentos, qui sufficere possent haud dubie, ad emendum centum in singulos annos, ad vitam earum, si mille dipondia octomillium precio ad vitam emantur, vt emi solent, & licet eam summam tantum deferret, quæ sufficere posset pro emendis octuaginta aureis, vel septuaginta, in singulos annos ad vitam, satis quidem ea essent ad alimenta, & ad vestes, & etiam ad medicinas, quo fit vt nulla omnino ingrediatur, expensis Monasterij, sed suis proprijs. Tandem vltimo confirmat omnia supradicta, nam mens, atque intentio prædictorum Conciliorum, ea fuit, vt satis de se patet, quod non plures Moniales indotatæ, nec dotatæ in Monasteria Monialium recipiantur, quam ex ipsorum redditibus ali, & sustentari possint, & quod in ijs, in quibus iam admissæ, hunc excedunt numerum, nullo modo admittantur aliæ, donec, vel eo vsque earum decreſcat numerus, vel creſcant redditus, vt illi numero alendo, & amplius sufficiant. Id quod, & dicit post præfatam Concilij Tridentini definitionem, aliquorum Prælatorum præscripto, in aliquibus Monasterijs seruari se vidisse, & maxime apud Carthusienses, vbi hoc ipsum præcipitur statuto quamstrictissimo, prout tradit multumq. ponderat, atque exaggerat Dionysius Carthusianus, de simonia, lib. 1. ar. 16. Hæc supradictus Nauarrus. Ex cuius doctrina, duæ sese, hac in re offerunt difficultates: Prima, an Abbatissæ, & aliæ Monialium præfectæ, recipere, atque admittere possint Nouitias, etiam sufficienter dotatas, posteaquam expletus est earum numerus, quæ ali, & sustentari possint ex redditibus annuis suorum Monasteriorum? de qua difficultate, iam dictum est in præcedenti Articulo. Altera, vero, an sit illicitum, atque simoniacum, dotem, siue precium reci-

Nota valde, quæ dicit Nauarro contra Monasteriorum dotes excessibus. *Nau. de redd. Eccleſ. q. 1. Moni. 62.*

c. periculoſo, §. ſane, de ſtatu Reg. Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regul. c. 3.

Dion. Carthu. lib. 1. de simonia, ar. 16.

recipere pro prædictarum Nouitiarum receptione, de qua agendum eſt in præſenti. Et quidem, quod illud non ſit licitum, quinvero ſimoniacum, vt videtur, expreſſe colligitur, *ex cap. quoniam, de ſimonia*, quod eſt Concilij generalis Lateran. vbi ad hoc propoſitum, ſequentia habẽtur verba: *Quoniam ſimoniaca labes adeo plerasq. Moniales infecit, vt vix aliquas ſine pretio in Sorores accipiant, pauperatis prætextu, volentes huiuſmodi palliare vitium, ne id de cætero fiat penitus prohibemus.* Et infra ſtatuuntur graues pœnæ in contrarium facientes. Facit ad hoc, *cap. quam pio, & cap. nullus Abbas, 1. q. 2.* vbi habetur, *quod ab iis qui ad conuerſionem accedunt, nihil eſt exigendum, nec pretio aliquis ad conuerſionem eſt inuitandus.* Facit præterea ad idem Extrauang. quædam Vrbani IV. ſeu alias V. quæ incipit: *Sanc.* Et habetur inter communes, *de ſimonia*: vbi, *pactus, vel ocalia exigentes, & etiam dantes pro Religionis ingreſſu, ſi ſint ſingulares perſonæ, excommunicationis pœna, ſi vero Conuentus, vel Capitulum, ſuſpenſionis ſententia ipſo facto imponitur incurrenda: cuius vtriuſque vinculi abſolutio ſoli Papæ reſeruatur, aliys pœnis in ſuo robore duraturis, niſi ingredientes aliquid ſponte, & ſine pactione obtulerint.* Et quid de perſonis, iam tali labe fœdatis, & bonis ſic receptis faciendum ſit, tandem Pontifex ibi nimis ad longum patefacit. Hæc ergo ſunt, quæ facere videntur pro hac parte. Quibus nihilominus non obſtantibus, cum debitis circumſtantijs, pro prædictarum Nouitiarum receptione, Moniales aliquam dotem, ſiue pretium recipere, pro alimentis, & congrua earum ſuſtentatione, non vſquequaque videtur illicitum, vt dici poſſit, vllo modo eſſe ſimoniacum. Vt autem ſciri poſſit, qualiter id præticandum ſit, propoſito Articulo breuiter, atque reſolutiue reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

5. quoniam, de ſimonia.

A quam pio. c. nullus Abbas, 1. q. 2.

Vrban. IV. in Extrau. ſanc. de ſimonia.

Prima Concluſio.

Pro ingreſſu in Monaſterium, non licet aliquid exigere, vel accipere, quaſi pretium, bene tamẽ pro victu, atque veſtitu, & pro congrua ſuſtentatione. *D Thom. 2. 2. q. 100. art. 3. ad 4. Sylu. ver. ſignia, q. 15. in 2. dicto. Anton. 3. par. tit. 24. c. 70. Nau. in Man. c. 27. nu. 106.*

CErtiſſimum eſt, omniq. dubio procul, quod pro ingreſſu Monaſterij, non licet aliquid exigere, vel accipere, quaſi pretium, bene tamen pro victu, atque veſtitu, & pro congrua ſuſtentatione. Hæc Concluſio, eſt expreſſa D. Thom. 2. 2. q. 100. ar. 3. in ſolutione ad 4. eſtq. communis, & generalis omnium Doctorum reſolutio, & pro ea faciunt, omnia iura ſuperius citata, de qua etiam videndus eſt Sylueſter, *verb. ſimonia, q. 15. in 2. dicto*, vbi de mente D. Anton. 3. p. tit. 24. cap. 70. inquit, quod ingreſſuro Monaſterium cõpetit duplex ius, aliud ſpirituale, quo habet dignitatẽ, ſcilicet Clericatus, & vocem in Capitulo, & participat bona ſibi facta, & huiuſmodi aliud vero corporale, quo ſcilicet debetur ei victus, atque veſtitus à Monaſterio: quæ duo iura, quamuis nunc regulariter conjugantur d efacto, per intentionem tamen, bene poſſunt ſeparari, atque diuidi, & inquit, quod pro ſecundo iure, licet pretium recipere, atque de pretio pacifci, & maxime vbi Monaſterium ad victum non ſufficit, non tamen pro primo. Videatur etiam circa ſupradictam concluſionem Nauarro, in ſuo Manuali, cap. 27. nu. 106. vbi explicans Extrauagantem ſupradictam, primam de ſimonia, quæ excommunicat cum reſeruatione, eos qui dant, aut accipiunt, aliquid ob ingreſſum in aliquod Monaſterium, inquit, quod non incurritur per ſolam acceptionem, vel largitionem, abſque pacto, aut ob conſuetudinem, vel ob aliqua iura, aut ſine præſumptione, bono animo. Cuius rationem reddit, quia bis repetuntur in ea, illa verba, *eos qui præſumunt*, nec per acceptionem etiam cum pacto, in victum eius qui ingreditur, ob neceſſitatem Monaſterij, pro quo allegat Caietanum, in ſumma, caſu 71. & expreſſius id dicit 2. 2. q. 100. ar. 3. in ſolutione, ad 4. commentando Diuum Thomam. Tandem ad tollendum

Caiet. in ſum. caſu 71. & 2. 2. q. 100. ar. 3. ad 4.

dum omnem scrupulum, qui haberi poterat pro vtraque huius difficultatis parte, & ad assecurandas Monialium conscientias, nostri sacri Ordinis patres olim, impetrarunt ab Innocentio VIII. quamdam declarationem, siue concessionem, quæ habetur in Monumentis nostri Ordinis, 2. impressionis, fol. 69. concess. 151. & in Supplem. fol. 99. concess. 363. & refertur in Compendio, *verbo, Moniales, §. 16.* vbi dicitur, quod prædictus Innocentius VIII. *Declarauit, quod Moniales, quia nesciunt discernere inter intentionem primariam, qua causat sirsoniam, & secundariam, qua non illam causat, numquam incurrant simoniam, nisi in duobus casibus, scilicet quando pacisciuntur de aliquo dando, vel soluendo pro ingressu, & quando recipiunt inhabiles ob spem habendi aliquid, quia tunc illa est principalis intentio.* Et in sequenti, §. 17. dicitur, *quod idem Innocentius concessit prædictis Monialibus, quod sine scrupulo conscientiæ, possint petere, quæ sibi promissa fuerunt ante ingressum.* Et quia respectu prædictarum limitationum, adhuc Moniales prædictæ maximos patiebantur scrupulos, ijdem nostræ Religionis Prælati, petierunt à Clemente VII. aliam ampliorem concessionem, quæ refertur in d. Compendio, verbo vbi supra, §. 31. vbi dicitur, *quod prædictus Clemens VII. concessit, quod Moniales seu Religiosæ, existentes sub obedientia Ministri Generalis Ordinis Minorum, nullatenus incurrant simoniam, ex pactionibus, & conuentionibus quas faciunt in receptione intrantium Ordinem ipsarum, super dotibus recipiendarum, pro congruenti, & sufficienti earum sustentatione.* Vbi quammaxime notanda sunt verba illa, *pro congruenti, & sufficienti sustentatione*, per quæ excluduntur quarumdam Monialium abusus, petentium ingentes, atque superexcedentes dotes; quod quidem facere, & maxime si fiat, quia recipienda aliquem patitur defectum, nullo modo licet, sed tantum (vt dixi) pro congruenti, & sufficienti sustentatione. Quæ quidem concessio fuit valde iuridica, & nullo modo à vera Theologia, nec à sacris Canonibus aliena. Licet enim, vt in conclusione est dictum, pro Religionis ingressu, non liceat pretium exigere, vel accipere quasi pretium, cum Religionis ingressus, & professio, res sit spiritualis, attamen pro victu, atque vestitu, & pro congrua sustentatione, & maxime vbi Monasterium est tenue, & indiget, dubium non est, licitum esse eiusmodi pretium exigere, vel recipere, sed non tamquam pretium. Potest. adduci ad id appositissimum exemplum, de matrimonio, pro quo quidem quatenus est sacramentum, nullo modo licitum est, aliquid exigere, vel recipere, sed tamen ad sustentanda matrimonij onera, nullo modo est illicitum, cum vxore dotem recipere, prout expresse habetur in iure, *in l. pro oneribus, C. de iure dot.* Quinvero addit D. Thom. loco supra citato, nullo modo esse illicitum, aut simoniacum, si propter deuotionem quam aliquis, seu aliqua, ad Monasterium ostendit, largas eleemosynas faciendo, facilius in Monasterio recipiatur, sicut etiam licitum est, aliquem è conuerso prouocare ad deuotionem Monasterij, per temporalia beneficia, vt ex hoc inclinetur ad Monasterij ingressum, licet non sit licitum ex pacto aliquid dare, vel recipere, pro ingressu Monasterij, vt habetur in supradicto *cap. quam pio, 1.q 2.* Supradicta omnia sunt certa & manifesta, communiterq. recepta, & in quibus fere non est dubium. De quibus omnibus videatur Magister Soto, lib. 9. de iust. & iure, q. 6. ar. 2. in solutione ad 4. argumentum. Sed maior difficultas est, quam etiam idem ipse tangit ibidem: Vtrum scilicet, quando Monasterium est valde locuples, ita vt congrue, & commode personas, quæ ibi recipiuntur alere possit, simonia cum sit, pretium exigere, vel recipere? Et quidem pro parte affirmatiua: videtur quod sic, nam cum non alia ratione eiusmodi exactio sit iusta, quam propter Monialium alimenta, & quia monasterium indiget,

Nota hoc valde.

Mon. Ord. 2. impr. fol. 69. concess. 151. Suppl. fol. 99. conc. 363. cap. ver. Moniales §. 16.

Comp. vbi supra, §. 31.

l. pro omnibus C. de iure. D. Tho. vbi supra.

c. quam pio, 1. q. 2.

Sot. lib. 9 de iust. & iure, q. 6. ar. 2 ad 4

D. Tho. & Caiet. vbi sup. indiget, vt expresse tenet & docet D. Thom. & Caietanus ipsius commentator, loco supra citato, vbi illa aliunde suppetunt, procul dubio apparet, in eo casu pretium pro Religionis ingressu exigere, vel recipere, non esse licitum. Sed nihilominus contrariam sententiam tenet omnino Magister Soto, loco supra citato, & ait, Monasterij opulentiam nihil prorsus facere, ad hoc vt, quod in aliquo Monasterio paupere non fuisset simonia, in diuite esse censeatur simonia: vnde de ipsius resolutione, sequentem statuo Conclusionem, quæ erit secunda in ordine.

Secunda Conclusio.

In Monasterijs Monialium, vtcumque Monasterij locuples fit, licitū est dotes earum sustentationi dotes recipere.

Sylu. verb. simonia, §. 15.

Vtcumque Monasterium sit locuples, licitum est dotes Nouitiarum recipere, in Monasterijs Monialium pro earumdem sustentatione. Hæc Conclusio statuitur, contra quamplures Doctores iuris Canonici, qui in contraria sunt sententia, & opinione, vt videre est apud Syluestrum, *verbo, simonia*, §. 15. sed nihilominus sententia Soti verior esse videtur, atque tenenda. Cuius & ratio est appotissima, nam simonia ex obiecto suam sortitur speciem, atque incurritur non ab aliud, nisi quia spirituale venditur, vtputa professio, aut locus in Religione, si autem (inquit) illud cauetur, & pecunia non nisi pro victu recipiatur, etiamsi Monasterium eiusmodi subsidio, nullatenus indigeat, poterit quidem illud recipere, peccatum esse auaritiæ, non tamen simoniæ; atque ex eo facto, hoc tantūmodo colligitur, quod tunc præsumitur simonia, non vero quod reuera, ac realiter ita sit, nam in Monasterio, si victus est abundans, pecunia præsumitur recipi pro ingressu, vt optime probat Syluester, & penes hoc, ipsius conuincit argumentum. Vnde addit supradictus Soto, quod Monasteria ditissima, quæ pauperes recipere, absque pretio renuunt, eodemq. ingenti, citra scandalum, saltim id facere non possunt, tunc vel maxime, quando videntur pecuniam recipere, non pro Monialis sustentatione, sed alijs de causis, nempe quia puella non est tā claro sāguine nata, aut aliqua labe infecta, vel notata infamia, siue deformitate aliqua. Hæc inquit, supradictus Soto, in Conuentibus pretio æstimare, vix vt nullatenus à simoniæ nota, & macula poteſt liberari, & similiter si Moniales id faciant, vt suam amplitudiné, atque magnificentiam clariorem reddant, & auctiora proinde exigant pretia, in quo quidem casu intelligenda sunt, quæ dicit supradictus Nauarco, loco supra citato, num. 3. vbi ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu dignissima.

Nau. vbi sup.

ARTICVLVS VIII.

Quibusnam Prælatis competat, taxare siue determinare, Monialium recipiendarum dotes?

PRo huius Articuli intelligentia præmitto, quod quamuis consuetudine totius fere mundi, iam hodie fuerit introductum, vt Moniales in Monasterijs non recipiantur, nisi prius sufficienter dotatæ, ac dote sibi assignata; quanta tamen, siue quota, eiusmodi dos sit futura, iure non habetur statutum, nec consuetudine circa hoc negotium, aliquid certi poteſt statui, determinari, atque prædefiniri, præter hoc solum, quod attendenda semper est personarum qualitas, temporum necessitas, & alia, nam variatis temporibus variantur & rerum pretia, quibus Moniales communiter vtuntur, qui-

quibuſq; indigent pro ſuis alimentis, & congrua ſuſtentatione, tam in victu quam in veſtitu: Pro quo quàmmaximè facit, *cap. non debet, de conſanguin. & affinit. & l. exigendi, C. de procurat.* Vt enim fertur, quibuſdam in locis olim admodum parui dari conſueuere, pro Monialium dote, centum nummi aurei: poſtmodum vero creuere in bis centum, ſed iam vix ſufficiunt quingenti, & forſan, nec in aliquibus partibus mille, quorum cum tradi non poſſit certa Regula, operæpretium eſt videre in alicuius arbitrium reſeruetur, & hoc eſt quod quæritur in præſenti, in cuiuſnam Prælati arbitrio, hoc ſit ponendum. Et ita quo Prælato, huiuſmodi Monialium dotes debeant taxari, ſiue determinari. Cui quidem difficultati, breuiter reſpondeo, per ſeqq. Concl.

c. nō debet, de conſang. & affinit.

l. exigendi, C. de procurat.

Prima Concluſio.

NOuitiarum recipiendarū dotes, alijq; ſumptus faciendi in ſua receptione, & profeſſione, ſiue valo ſumendo, ab Ordinarijs & Monialiū Superioribus debent taxari & diffiniri, & non pro ipſarum libito debent exigi atque expoſtulari. Hæc Concluſio adeo conſona eſt rationi, vt fere nulla alia indigeat probatione. Sed probatur in primis, ſimilitudine adducta ſex matrimonio carnali, ſicut enim in quibuſdam bene ordinatis Republicis, Regnis, ſiue Prouincijs, pro matrimonio carnali, atque pro oneribus matrimonij, à principibus ſecularibus prudentibus, & peritis, rebus omnibus penſatis & conſideratis, conſtituta, taxata, atque determinata ſunt certæ quædam dotes, vltra quas prohibentur parentes ſuis filiabus aliquid amplius dare, vt latiſſimè tradit Coudin ſuo tract. de ſponſ. 2. p. c. 3. ſic etiam, & potiori ratione, pro maritandis virginibus cum Chriſto Domino, earundem dilectiſſimo ſponſo, in profeſſione religioſa matrimonio quodā ſpirituali & mirifico, expedientiſſimum etiam eſt, vt dotis quantitas, non cuiuſuis arbitrio relinquatur, nec auidæ Monialium quarumdam cupiditati, neque ſtrictæ adeo aliquorum parentum parſimoniæ, qui filias ſuas omnino indotatas, ſi poſſent, etiam vellent maritare, ſed prudentis Prælati iudicio, qui rebus omnibus penſatis, atq; proſpectis, ſupradictæ dotis quantitatē, pro temporum, ac perſonarum differentia, debeat definere, atque determinare. Confirmatur vlterius ſupradicta Concluſio, nam cum prædictæ Nouitiarum dotes, vt ſuperq. ſatis conſtat ex dictis in præcedenti Articulo, recipi nullatenus poſſint, pro ingreſſu Monaſterij, ſiue Religionis tamquam pretium, ſed ſolummodo pro congrua Monialis recipiendæ ſuſtentatione, & pro ſuo victu atque veſtitu, atque in his omnibus, vt dixit Innocentius VIII. loco ſupra citato, opus ſit diſcernere inter intentionem primariam, quæ ſimoniam cauſat, & ſecundariam, quæ illam non cauſat, quod quidem Moniales prædictæ facere neſciunt, vt non ipſæ ſimoniam prædictam incurrant, paciſcendo de aliquo dando, vel ſoluendo, ſolummodo pro ingreſſu, vel quia inhabilis aliqua ad Religionem ſuſcipiatur, vel ob ſpem aliquid habendi, ſi eiuſmodi ſit principalis earum intentio, expedientiſſimum, atque conuenientiſſimum profecto eſt, & quammaximè rationi conſonum, vt taxatio, atque determinatio prædictarum dotium, non earumdem Monialium relinquatur arbitrio, ſed prudentis Prælati iudicio, ne ex contrario facto, plura atque innumera exoriantur inconuenientia, & ſine ratione, & cauſa dotium quantitate augmentata, aliquæ virgines, alioquin aptæ & habiles, propter inopiam, & indigentiam à Religionis ingreſſu arceantur, & earum loco aliæ inhabiles & minus aptæ, propter exceſſiuas ſuas dotes, cum maximo Religionis dedecore, & detrimēto ad Religionem admittantur, & recipiantur, quod quidem in magnum vergeret damnum totius Reipub. & in

Nouitiarum recipiendarū dotes à Prælatis, & Superioribꝰ debent taxari, atque diffiniri.

Cou. in tit. de ſponſ. 2. p. c. 3.

multorum secularium scandalum. Sed difficultas est, An idipsum supradicti Prælati, possint facere sine consensu dictarum Monialium, ac totius Monasterij? Quæ quidem res est, quę hinc inde, dubitationem habet, & probabiles, aut saltem multum apparentes rationes, pro vtraque parte. Sed nihilominus, secunda statuitur Conclusio.

Prælati, & Superiores Monialium, sine ipsarum consensu, aut saltim discretarum Conuentus, dotium taxationem nō debent facere.

Secunda Conclusio.

Quamuis supradicti Prælati, de potentia sua absoluta, prædictarum dotium taxationem iure optimo possent facere, sine consensu Monialium, ac totius Monasterij, id tamen nullatenus conuenit, sed ad minus consulere oportet, Monasterij Discretas seu Moniales antiquas atque seniores. Hæc Conclusio, iam fere constat ex supradictis, nec vt videtur, vlteriori aliqua indiget probatione. Sed libet nihilominus ipsam nonnullis rationibus comprobare. Et quidem, quod de potentia sua absoluta, iure optimo supradicti Prælati idipsum possent facere, ex eo patet; nam ipsi ex summorum Pontificum concessione, absolutam potestatem, atq; iurisdictionē habent, super prædictas Moniales, tam in spiritualibus, quam temporalibus, vt constat ex multis summorum Pontificum Constitutionibus, quas longum esset nimis in præsentiarum recensere. Sed præterea sicut ad principes spectat, non vero ad subditos, seu personas particulares (vt dixi) dotium taxationem facere, pro virginibus, siue mulieribus maritandis, matrimonio carnali: sic etiam, & ad Prælatos prædictos pertinet, non vero ad Moniales ipsas, idipsum efficere, pro Religionis ingressu, & maritandis virginibus, siue mulieribus Religionem anhelantibus, matrimonio spirituali, vnde & ipsi Prælati per se solos legem possent statuere, pensatis atque consideratis omnibus, quæ pensanda & consideranda sunt, secundum personarum, locorum ac temporum varietatem, quanta in quarumvis Monialium Monasterijs futura sit dos, pro cuiuslibet Monialis debita sustentatione. Sed dictum est, nullatenus conuenire, idipsum vt faciant sine assensu, & consensu prædictarum Monialium, ac totius Monasterij, vel saltim maioris, aut sanioris partis (quales sunt antiquæ, & seniores, quæ communiter dicuntur Discretæ) ne forte, si aliud in contrariū fiat, sint contra ipsos perpetuę atque interminabiles querelæ, & cū causa, vel sine ipsa dicatur de eisdem, quod humanis aliquibus respectibus, intentionęve minus recta fraudarunt, aut forsan vsurparant bona, quæ alias iure futura erant Monasterij, quod vel dicta excusari, atq; euitare Prælatos, & Superiores huiusmodi, quammaxime oportet. Non tamen propterea, vllo modo conuenit, ab hoc negotio omnino desistere, aut in totum eosdem se exonerare, vt non detur occasio Monialibus prædictis, interdum faciendi multa, valde simoniaca, spactiones, & conuentiones, ac petendi res non consuetas, vt scilicet detur tantum pro dote, tantū pro propinis, aliisq. exactionibus innumeris, quæ secularibus, & merito, maximum scandalum generare solent, multasq. virgines ac mulieres nobiles, propter excessiuos sumptus ab ingressu Religionis retardare, in quo quammaxime habent locum, ea quæ dixit Nauar. loco supra citato, de reddit. Eccles. q. 1. monit. 62. & *in c. statuimus, num.* 44. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Nau. vbi sup. de reddit. q. 1. moni. 62. & c. statuimus, num. 44.

ARTICVLVS IX.

Vtrum licitum sit Abbatissis, aliisq. Monialium præfectis, Nouitiarum dotes, vlla ratione ante ipsarum professionem recipere?

DE Nouitijs Monialium, quantum attinet ad suorum temporalium bonorum dispositionem, multa forent dicenda, nisi latissime iam a nobis fuissent

fuissent dicta supra, q. 23. perplures Articulos, agendo de Nouitijs, pro Monasterijs virorum, quæ etiam pro Monialibus deseruire possunt. In quorum primo Articulo statutum fuit, dispositionem prædictorum bonorum temporalium, à prædictis Nouitijs, tam in Monasterijs virorum, quàm mulierum, fieri nullatenus debere, statim, cum primum suscipiunt Religionis habitum, sed iuxta Concilij Tridentini præceptum, *sess. 25. cap. 16.* ad amplius intra duos menses ante eorumdem professionem: In secundo dictum fuit, donationes omnes factas à prædictis Nouitijs, ante dictum tempus, esse ipso iure nullas, quocumque quæsito colore fiant, etiam inter viuos, dūmodo per viam testamenti non sint, idemq; omnino diximus de renuntiatione officiorum Ecclesiasticorum quorumcumque, & ad vnguem explicatæ sunt solemnitates in eiusmodi donationibus, obligationibus, siue renuntiationibus necessario requisitæ, iuxta formam Conc. Trident. prædicti, multaq; alia dicta sunt ad hoc propositum spectantia, quæ cūrinditferenter, & absque delectu, & discrimine, intelligenda sint de viris ac mulieribus, ea semel, & iterum in præsentiarum referre non libuit, neque necessarium fuit visum. Sed tamen omitti aut prætiriri nō potuit aut debuit, difficultas præsentis Articuli, pro complemento eorum, quæ ad hanc materiam Nouitiarum Monialium spectant, An scilicet Abbatissæ, cæteræq; Monialium Præfectæ, prædictarum Nouitiarum dotes, ante ipsarum professionem vllo modo, seu vlla ratione, possint recipere? Et ratio dubitandi est, nam in Conc. Trid. prædicto loco supra citato, ad hoc propositū sequentia habentur verba: *Sed neque ante professionem, excepto victu & vestitu, Nouitij vel Nouitiæ illius temporis, quo in probatione est, quocumque prætextu, à parentibus vel propinquis, aut curatoribus, aut Monasterio aliquid ex bonis eiusdem tribuatur, ne hac occasione discedere nequeat, quod totam, vel maiorem partem sua substantiæ, Monasterium possideat, nec facile si discesserit, id recuperare possit, quin potius præcipit sancta Synodus, sub anathematis pœna dantibus & recipientibus, ne hoc vllo modo fiat, & vt abeuntibus ante professionem omnia restituantur, quæ sua erant. Quod vt vere fiat, Episcopus etiam per censuras Ecclesiasticas si opus fuerit, compellat.* Hæc vbi supra. Ex quibus verbis, dubitatio insurgit, an prædictam excōmunicationem incurrant, Nouitiæ alicuius parētes, qui ante professionem aliquid mutuant, seu commodant, alicui Monialium Monasterio, recipiendo ab eodē pignora, vel sufficientem fideiussionē, ita quod si Nouitia nō velit profiteri, facillimo negotio, ab eis datū & à Monasterio acceptum possit recuperari? Et quidē pro vna parte, attētis supradictis Concilij verbis, ibi, *quocumque prætextu*, & infra, *& ne hoc vllo modo fiat*, videtur non esse licitum, eiusmodi mutuationes, siue commodationes prædictis Monasterijs facere. Ex alia vero parte, idipsum licere videtur, nā mutuū dare atq; egenti aliquid cōmodare, actus est liberalitatis & charitatis, & ve videtur, nullo modo á Cōcilio prędicto prohibitus, & maxime prohibitionis ratione cessante, ve cessare videtur, in casu quo per pignora, siue sufficientem fideiussionem debita cautione præstita, finis atque intentioni dicti Concilij prouidetur, vt si Nouitia discedere voluerit, ne propter suorum bonorum traditionem Monasterio factam, inuita, siue coacta, profiteri constringatur. Hæc sunt, quæ faciunt pro vtraque huius difficultatis parte, quibus præmissis, pro propositi Articuli resolutione, sequentem statuo Conclusionem.

Concil. Trid. sess. 25. c. 16.

Concil. Trid. vbi supra.

Conclusio.

QVamuis multo melius, securius, atque consultius sit Concilij prædicti decretum adunguem, atque ad litteram obseruare, in casu tamen quo Monasterium egeat, sufficienti præstita cautione, non videtur omnino illicitum, sufficienti

Non videtur omnino illicitum, sufficienti

præstita cautione, Monialium præfecta, Novitiæ alicuius dotem, etiã durante noviciatu, siue professionis tempore recipere &c.

cum Novitiæ alicuius dotem, mutuam recipere Abbatissam, aut parentes & curatores ipsius eamdem Monasterio commodare. Hæc Conclusio, satis constat ex supradictis, nec propterea ullo modo fieri videtur contra prædictum Concilij decretum. Ut enim dixi, atque ex ipsius verbis satis constat, mens & intentio Concilij, ea solùm ratio fuit, ve non propter præfatam dotis traditionem, mutationem, seu accommodationem, aliqua Novitia inuita, & coacta profiteri astringatur: sed hæc omnino non cessant in casu proposito, præstita atque exhibita, ve dictum est, prædicta sufficienti cautione: ergo idipsum facere non erit contra Concilij, mentem & intentionem. Nec prædictis obstant illa verba ibidem posita, *quæcunque prætextu quocunque modo fiant*, quæ generalia sunt, generaliterque videntur excludere quæcunque dotationem, mutuationem, seu commodationem, quomodocunque id fiat, siue ratione gratuitæ dotis, siue ratione mutui, aut cõmodati: nam licet verba generalia sint, debent tamen restringi, & limitari, iuxta mentem & intentionem ipsius legis, cui apponuntur, siue legislatoris, ve vulgatissimum est in iure, atque ita verba illa, *quæcunque prætextu, & modo*, & interpretari debent de prætextu ficto, & modo aliquo, quo mens & intentio legis, seu legislatoris posset frustrari, quod fieret si daretur aliquid ratione mutui, aut commodati, siue sufficienti cautione præstita, & sine pignoribus, aut fideiussoribus, ita ve mutuatum, seu commodatum difficulter posset reperi, seu vix, aut nullatenus recuperari, atque propter eam causam egestate oppressa, aliqua Monialis, siue Novitia, inuita profiteri cogeretur.

ARTICVLVS X.

Vtrum aliqua Abbatissa, seu Monialium Præfecta, certam aliquam pecuniæ quantitatem possit recipere, interim quo dos Monasterio promissa, pro Novitia aliqua profitente, non solvitur.

SÆpe, quinuero & sæpissimè contingit, aut saltim contingere potest, ve promissa dos pro Novitia aliqua Religionem ingressa, statuto & opportuno tempore solui non possit; in quo casu, ve eiusdem professio non differatur, parentes siue curatores, promittere solent, quinuero & ad idipsum scripto se obligare, eamdem ob causam quoannis certam pecuniæ quantitatem Monasterio soluere, vsque ad eiusdem debitam solutionem, quod cum vsuram, aut forsan simoniæ speciem aliquod præ se ferat, non incongrue in præsenti rum, visum est in quæstionem adducere, an licitum sit Abbatissis, aliisq. Monialium Præfectis, eiusmodi obligationes, & promissiones acceptare, & prædictam pecuniæ quantitatem, quotannis cum bona conscientia recipere? Cuius quidem difficultatis resolutio, pender ex alterius quæstionis resolutione, de dote similiter promissa pro matrimonio carnali. Habent enim inter se ista quamaximam similitudinẽ, & matrimonio carnali, ad matrimonium spirituale (ve videtur) iure optimo possumus argumentari. Et quidem, quod in matrimonio carnali idipsum facere sit licitum, probatur ex eo, *quia salubriter*, ut ait Ioannes Andreas, vbi summus Pontifex Innocentius III. determinando dicit: *Generum ad fructus possessionum, quas sibi sunt a socero, pro numerata dote pignore obligatæ, computandos in sortem principalem, non esse compellendum, cum frequenter dotis fructus non sufficiant ad onera matrimonij supportanda.* Ex quo loco colligunt, similiter nonnulli Doctores, idem omnino esse dicendum de dote promissa, & eius solutione dilata, quando maritus cum

s. salubriter, de vsur.

promiſſione dotis paciſcitur, vltra ſortem principalem, certam pecuniæ quantitatem eſſe ſibi quotannis ſoluendam, interim dum plene non fuerit dos ſoluta. Sed alij Doctores omnino tenent contrarium, dicuntq; eiuſmodi pactionem eſſe illicitam, nec in hac ſpecie eſſe admittendam deciſionem prædictæ Decretalis. De qua differentia, & controuerſia videndus eſt Couar. lib. 3. var. reſol. cap. 1. num. 3. vbi & ad hoc propoſitum, meo quidem iuditio, reperire licebit, omnia quæ deſiderari poſſunt, ſed quia tempus non fert, vt in hiſce rebus amplius immoremur, & ſine occaſione, & cauſa illud inſumamus, quia longiſſimam expoſcebant tractationem, ad explicandum qualiter eiuſmodi contractus ſit licitus, recipiq; poſſit aliquid vltra ſortem, vel ratione lucri ceſſantis, vel damni emergentis, quæ quidem ſpectant ad materiam de vſuris, & de iuſtitia, & iure, de qua re latiſſime videndus eſt Sot. lib. 6. de iuſt. & iure, q. 1. ar. 1. & 2. cum ſequentibus, vt propoſito Articulo breuiter ſatisfaciam, eidem reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Couar. li. 3. var. reſol. c. 1. nu. 3

Sot. de iuſt. & iure, lib. 6 q. 1 art. 1. & 2.

Prima Concluſio.

SI Monaſterium aliquod Monialium, ex dilatione dotis, reuera damnum aliquod patiatur, in ſuis bonis temporalibus, ratione huiuſmodi damni emergentis, omni procul dubio licitum erit, vltra principalem ſortem aliquam pecuniæ quantitatem recipere, eidem damno proportionatam, & de eadem paſci: Hæc Concluſio, vt credo, communis, & generalis eſt omnium Doctorum reſolutio, cuius & ratio in promptu eſt, nam eiuſmodi conuentio ratione damni emergentis, in omnibus contractibus admittitur, & ab omnibus, vt licita approbatur, atque iuſtificatur, habetq. locum in omnibus perſonis cuiuſcunque conditionis extiterint, cum omnes iure optimo poſſint damnum ſibi imminens euitare, dummodo in euitando metas iuris naturalis, & diuini, ſeu etiam humani non tranſgrediantur. Sed aduerte, & nota, quod dixi, ratione damni emergentis, nam ratione lucri ceſſantis, non ſemper ita res ſe habet, & ratio deſumpta ex intereſſe, non eſt ita vniuerſalis, cum ſolum competat mercatoribus, atque negotiatoribus, cum certis quibuſdam adhibitis limitationibus, & modificationibus. Vnde circa hoc ſit ſecunda Concluſio.

Ratione damni emergentis, licitum eſt aliquid recipere, p dilatione ſolutionis dotis, & de hoc Mo-niales bene poſſunt paciſci.

Secunda Concluſio.

Non eſt licitum Abbatiſſis, ſiue præfectis Monaſteriorum Monialium, recipere aliquid vltra ſortem, ratione lucri ceſſantis, ex dilatata dotis alicuius Nouitiæ, ſiue Monialis, quæ admiſſa eſt ad profeſſionem. Hæc Concluſio exinde probatur, nam ex dilatione ſolutionis pecuniæ, aliquod lucrum, ſiue intereſſe expoſtulare (vt prædictum eſt) nullatenus conuenit, niſi prædictis mercatoribus, & negotiatoribus, idq. cum multis conditionibus, & limitationibus. Et Monaſterijs Monialium, aliquem contractum facientibus, ob non ſolutam pecuniam, debito tempore alicuius dotis, prædicta ratione, non debet in conſiderationem venire, vt aliquid velint lucrari vltra ſortem, cum ipſis, & omnibus in vniuerſum Religioſis, ſiue Regularibus, omni ſit iure prohibitum negotiari. Non enim eſt Eccleſiæ mos & conſuetudo, vſuras exigere, vnde etiam aliàs forſan licite poſſent, vt quam optime ſcripſit Gregorius, in reſponſione ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum, *cap. 4. de his*, qui forſan aliquid auferunt de Eccle-

Nõ licitum eſt Monialibus, aliquid vltra ſortem recipere, ratione lucri ceſſantis, ex dilatione ſolutionis dotis, alicuius Nouitiæ.

c. fraternitas, 12. q. 2. sia, & habetur in cap. fraternitas, ubi quæsitum fuit à prædicto Gregorio. Vtrum ea quæ furto de Ecclesijs fuerant sublata, latrones ipsi cum aliquo augmento reddere deberent? Et respondit, quod non: absit (inquit) vt Ecclesia cum augmento recipiat, quod de terrenis rebus videtur amittere, & lucra damnis quærat. Concludendo igitur, dico, quod Abbatissæ prædictæ, cæteræq. Monialium Præfectæ, ratione damni emergentis, ex dilatata dotis solutione, bene possunt de ipsius reparatione pacisci, vt si (verbi gratia) de facto, cum ipsa dote redimere haberent aliquem censum super possessionibus suorum Monasteriorum impositum, aut si reuera cum eadem emere vellet alium censum, &c. attamen ratione lucri cessantis, si ipsa dos statim erat consumenda, nullo modo aliquid possunt exigere, siue percipere, nam, vel esset expressa vsura, aut saltim quammaxime eamdem redoleret. Quinvero, & in priori casu, quammagna consideratione opus est, vt aliquid exigatur, siue recipiatur, ratione damni emergentis vltra sortem, (nam id fieri debet, ita vt quantitas, quæ recipitur ex dilatata dotis solutione, in aliquo non excedat damnum, quod ex eo Cõuentui resultat de facto, etenim si in aliquo excederet, vix, aut nullatenus Abbatissæ prædictæ, cæteræq. Monialium Præfectæ, ab vsuræ labe, nota, & suspitione excusari possent. Quod vt non fiat, aduertere oportet, primo vt fructus eiusmodi census, qui percipitur ex dilata dotis solutione, non soluatur Conuentui, sed alij, cui idem Conuentus, similes fructus soluere tenebatur: secundo, vt huiusmodi census imponatur, siue constituatur, super re aliqua immobili non soluentis dotem, vt cum eo correspondeat alteri, donec Monasterio supradicta dos integra reddatur, ac prædictus census tollatur, quæ si ad vnguem obseruentur, non erit inconueniens, quod non interueniat eiusdem pecuniæ numeratio, facta coram Notario, iuxta legis præscriptum, ac nouam Constitutionem Pij V. nam prædicta conditio de numeranda pecunia, ad validitatem census, non ita est in vsu, saltim in nostris Hispaniarum partibus, vt non possit prætermitti, aut de facili renuntiari, vti fieri iam consueuit in scripturis de facto. Sed tamen si prædictus census super nulla re immobili constitueretur, esset quidem census personalis à sacris Canonibus condemnatus, nulloq. modo licitus, quod aduertere oportet summopere. Et hæc de dicto Articulo, ac de tota Quæstione dicta sufficiant.

QVÆSTIO IX.

De Monialibus professis, quantum attinet ad earum professionem, & suas obligationes, in sex Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Moniales professæ, in particulari habere possint aliquid proprium, seu aliquos reditus annuos, pro suis necessitatibus?

CIrca Monialium professionem tacitam, siue expressam, & multa alia, quæ ad hoc propositum spectant, & ad diuersum profitendi modum expres-

expreſſe, quam plurima in præſentiarum forent dicenda, niſi iam abunde ſuperq. ſatis fuiſſent dicta, ſupra quæſt. 24. & quæſt. 25. per plures Articulos, vbi ad hoc propoſitum, ni fallor, reperire licebit fere omnia, quæ hic deſiderari poſſunt, & in ſequentibus Quæſtionibus, 26, 27. & 28. per Ordinem latiſsime egimus de 15, quæ ſpectant ad obſeruantiam voti obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis. Nam quæ pro Religioſis viris iam profeſſis, ibidem habentur, ad Præfatas Moniales profeſſas pari modo, & ordine, mutatis mutandis, & ſeruatis debitis circumſtantijs, poſſunt & debent applicari. Sed tamen in præſentiarum, præterire ſilentio non libuit, difficultatem præſentis Articuli, quæ magis frequens, & ordinaria eſt apud Moniales, quam apud Religioſos viros: An ſcilicet Moniales profeſſæ, in particulari, habere poſſint aliquod proprium, ſeu aliquos redditus annuos, pro ſuis particularibus neceſsitatibus? Quamuis enim ſupra q. 28. artic. 6. idipſum de Religioſis viris profeſſis fuerit quæſitum, non tamen ab re erit in præſenti, quod ad prædictas Moniales pertinet, paucis dicere atque explicare, quod fiet per Concluſiones ſequentes.

Prima Concluſio.

NVllus Religioſus, vel Religioſa ſolemniter profeſſa, habere poteſt aliquid, quod in rigore vere ſit proprium in particulari, nec vt videtur ſuper hoc, poteſt ſummus Pontifex diſpenſare. Hæc Concluſio, habetur expreſſa *in cap. non dicatis.* 12. q. 1. quod eſt D. Auguſt. ſerm. 3. de communi vita Clericorum, & in epiſt. 109. ad Monachos, vbi inter alia ſequentia ponuntur verba, *non dicatis, aliquid vos habere proprium, ſed ſint vobis omnia communia.* Super quæ verba videatur Nauarro, comment. 1. de Regul. c. 1. num. 1. vbi latiſſime explicat, qualiter Regularis Monachus, ſiue Monacha, ſolemniter profeſſus, aut profeſſa, mortaliter peccet, habens, ſeu volens habere aliquid, proprium in particulari, quod vere, atque in rigore ſit, ſeu re vera habeat rationem proprij. Videatur idem Nauarro, comment. 1. de Regul. ſuper *cap. cui portio*, 12. q. 1. *num.* 12, *cum ſequentibus*, vbi ad hoc propoſitum adducit plura, eaq. notatu digniſſima. Notatur etiam ſupradicta Concluſio. *ex cap. quo iure*, d. 8. quod eſt D. Auguſt. tract. 6. in Ioan. & *ex cap. ſicuti*, 47. *diſt.* quod eſt D. Ambroſ. ad quod etiam facit, quod dixit D. Chryſoſt. ſuper Lucam, cap. 6. *à Deo* (inquit) *percepimus omnia, quod meum dicimus, aut tuum, mendacij ſunt verba.* Sed adhuc expreſſius probatur dicta Concluſio, *ex cap. cum ad Monaſterium*, §. *vlt. de ſtatu Monach.* vbi ad hoc propoſitum ſequentia ponuntur verba, *nec aſſimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate, poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare, nam abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa Regulæ Monachali, vt contra eam nec ſummus Pontifex poſſit licentiam indulgere.* Videatur hac de re, quæ latiſſime diximus ſuper q. 28 ar. 1. 2. & 3. Sed nunc nouiſſime, adhuc ſtrictius determinata eſt ſupradicta noſtra Concluſio, à Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. de Regul. cap. 2.* vbi agendo de voto paupertatis, integerrime ſeruando, ſequentia ponuntur verba: *Nomini Regularium, tam virorum quam mulierum, licet bona immobilia, vel mobilia, cuiuſcumque qualitatis fuerint, etiam quouis modo ab eis acquiſita, tamquam propria, aut etiam nomine Conuentus poſſidere, vel tenere, ſed ſtatim ea Superiori tradantur, Conuentuiq. incorporentur, nec deinceps liceat Superioribus bona ſtabilia alicui Regulari concedere, etiam ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtrationem, aut commendam, ſed adminiſtratio bonorum Monaſteriorum, ſeu Conuentuum, ad ſolos officiales eorundem, ad nutum Superiorum amouibiles pertineat.*

Summus Pontifex diſpenſare nõ poteſt in eo vt Religioſus, aliquis, ſeu Religioſa ſolemniter profeſſa, habeat proprium in particulari. *c. non dicatis* 12. q. 2. *Nau. comment.* 1. *de Reg. c.* 1. *num.* 2. *Nau. coment.* 1. *de Reg. ſup. c. cui portio*, 12. q. 1. *à nu.* 12. *cum ſeqq. c. quo iure*, d. 8. *c. ſicuti*, 47. *diſt. D. Chryſ. ſup. Luc. c.* 6. *c. cum ad Monaſt. l. §. vltim. de ſtat. Monach. Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *de Regul. c.* 2.

Hæc Concilium, vbi supra. Per quæ verba superq. satis euidentissime remanet probata Conclusio supradicta.

Difficultas, an Moniales habere possint, aliquos census, siue redditus & suis particularibus necessitatibus ? *Ioan. And. in mercurial. de Reg. iur. lib. 6. Pan. in c. cum ad Monast. de stat. Monach. Decius, in c. edoceri, nu. 5. de rescript. Nau. in c. 1. de Reg. sup. o. nullam, 18. q. 2. à num. 25. vsq; ad 36. Clem. cumque annui redditus, de verb. signif. & ibi glos.*

Sed maior difficultas est, an Moniales prædictæ, de licentia suorum Superiorum, habere possint aliquos census, siue redditus annuos, pro suis particularibus necessitatibus ? Et quidem apparet quod sic, nam per hoc non videntur ipsæ habere proprium, cum ex debita obedientia eos retineant, semper paratæ illos dimittere, ad libitum suorum Superiorum. Propter hanc rationem hanc sententiam & opinionem, tenet Ioan. Andr. in mercuriali in Regul. *Non est obligatorium, de Regul. iuris, lib. 6.* Et Panorm. *in cap. cum ad Monasterium, de statu Monach.* & Decius, *in cap. edoceri, num. 5. de rescript.* quos latissime citat & refert Nauar. in cap. 3. de Regul. super *cap. nullam*, 18. q. 2. *à num.* 25. vsque ad 36. inclusiue, vbi dicunt, valere statutum, falcim cum causa factum, vt Monasterium dec solummodo victum Monialibus, & pro vestitu habeant, quæ labore manuum suarum lucrantur, licitamq. esse constitutionem, vel consuetudinem, qua Religiosis certum quid annuum pro annuo vestitu traditur, prout latissime tradit, & etiam probat prædictus Nauarro, loco supra citato. Et ratio ipsa hoc ipsum suadere videtur, nam prædicti redditus annui, nihil sunt aliud quam pecuniæ, & vsus rerum mobilium, qui quidem Religiosis est licitus, de licentia suorum Superiorum, vt statim dicetur. Sed alij contrarium omnino tenentes sententiam, discrete, nullatenus Monialibus prædictis esse licitum, habere redditus annuos prædictos, nam eiusmodi redditus annui, à iure inter bona immobilia enumerantur, iuxta *Clement. 1. §. cumque annui redditus, de verb. signif.* & ibi Glo. *eod. verbo*. Vnde cum eiusmodi bona immobilia, & stabilia, Monialibus, ipsas in particulari habere non liceat, iuxta id quod in præcedenti Conclusione est dictum, consequenter inferunt, non licere etiam sibi habere huiusmodi redditus annuos. Quod & confirmant, vt dicitur ex declaratione quadam sacræ Congregationis Cardinalium, qua dixerunt Monialibus prædictis non licere vllo modo habere aliquid proprium, sed id quod eis legatū, relictum, donatum, datumve fuerit, vel etiam earum labore, vel industria partum, tradi debet Abbatissæ, quæ ex eo primum Monali ipsi, cuius causa quæritum est, necessitatibus prouidebit, reliquum autem conferri debeat ad vsum Monialium reliquarum Conuentus. Hæc sunt, quæ pro vtraque huius difficultatis parte, à Doctoribus circumferuntur. Quibus visis, atque prospectis, vt propositæ difficultati satisfaciam, sequentem statuo secundam Conclusionem.

Secunda Conclusio.

Cum debitis circunstantijs, atque moderationibus, non omnino videtur illicitū, Moniales habere posse aliquos redditus vitalitios, Monasterio incorporatos.

Quamuis Monialibus prædictis, nō liceat habere census, siue redditus annuos, eo modo quo aliqui bus in partibus, vt dicitur habentur ab eisdē, sed tamen cū debitis circumstantijs, atq; moderationibus, non omnino videtur illicitum, easdem habere quosdā redditus vitalitios, ex quibus possint viuere, ac succurrere, & prouidere suis particularibus necessitatibus, pro victu, & vestitu, & alijs, quę sibi à Monasterijs nō suppeditantur. Hæc Conclusio, satis videtur iuridica, ac iuri & rationi multum conformis. Iuridica quidem, quia contra ius omnino est, vt Moniales prædictæ habeant supradictos census, redditus ve annuos, tamquam proprios, aut in earum proprio capite fundatos, vt nonnullæ illos dicuntur habere, aliquibus in partibus, & quibus vtantur, absque vlla suarum Superiorum licentia, & nullo habito respectu ad vorum strictæ paupertatis, quo Religiosi cuncti teuentur, quod directe, atque ex diametro, pugnat cum statu Religioso, habere aliquid

tamquam

tamquam proprium. Non tamen esse crediderim contra ius, nec contra rationem, vt cum statim dicendis circumstantijs & moderationibus, ipsæ habeant prædictos redditus vitalitios, ad effectus prædictos, quia hæc non sunt, nec vere & proprie esse dici possunt propria eorumdem bona: nam quamuis habeant eorum simplicem vsum, tamen quoad proprietatem & vsumfructum, bona sunt propria Monasterij, eidemq. incorporata, quamuis designata & deputata ad certas pias causas, & speciales particularium Monialium necessitates. Hæc Conclusio sic explicata in Compendio, atque in substantia, est Nauarr. *in d. 3. Commentario, de Regul. super cap. nullam nu. 25.* vbi probat non esse damnabilem, neque intolerabilem quarumdam Ecclesiarum vsum, & Monasteriorum Canonicorum Regularium, siue Monachorum, in quibus certa portio panis & vini, & reliquorum necessariorum pro victu, & certa quantitas pecuniæ pro vestitu, inter eorumdem personas distribuitur, cum certis quibusdam appositis circumstantijs, conditionibus, atque limitationibus. Nam quamuis ibidem, pro alia in contrarium parte, nonnulla argumenta proponat, quibus satis efficaciter probari videbatur contrarium, tandem pro parte affirmatiua multo plura proponit, atque adducit, de mente Ioannis Andreæ, Panorm. & Decij, aliorumq. multorum Iurisconsultorum, adhæreteq. huic sententiæ & opinioni, adductisq. in contrarium, quamdoctissime satisfacit, atque respondet. De cuius resolutione dico, quod circumstantiæ, & conditiones atque limitationes, in hisce rebus à Monialibus prædictis necessario seruandæ, vt cum tuta, atque secura conscientia, prædictos census, siue redditus annuos, aut potius vitalitios habere & retinere possint, sunt eæ quæ sequuntur. Prima, vt non illos habeant quoad dominium tanquam suos proprios, cum illorum omnino sint incapaces, sed solummodo quoad solum simplicem vsum facti, sibi conuenientem, atque decentẽ, pro subueniendis suis particularibus necessitatibus. Secunda, vt non male vtantur ipsis, expendendo illos in malos vsus, vanos, atque profanos. Tertia, vt habeant eos ex expressa, aut saltem tacita, suorum Superiorum licentia. Quarta, vt id fiat ex aliqua iusta, atque legitima causa, & tandem quinta, & vltima, quod propius accedit ad determinationem Concilij Tridentini prædicti, & ad ea quæ decreta & stabilita sunt per sacræ Congregationis Cardinales, vt administratio & possessio pecuniarum, & censuum prædictorum, seu reddituum annuorum, non penes se habeatur, sed penes illam Religiosam, quæ in ipsarum Monasterijs communiter nuncupatur, *bursaria, seu depositaria*, à Superiore designata, cui post Superiorem, siue Prælatam, suas necessitates repræsentent, & causam ad quam exigitur, siue demandatur pecunia. Quæ si rectè, ac debitè fiant, coniungentur simul duo, quæ alias prima facie videbantur contraria, & pugnantia, nempe, quod ipsæ Moniales, ab omni prorsus excusabuntur proprietatis labe & peccato, habebuntq. simul, vnde commode suis subuenire, atque succurrere possint necessitatibus, pro suo victu atque vestitu, & alijs, quæ communiter à Conuentibus non sibi suppeditantur. Videantur circa hunc Articulum, quæ latissime dicit Pater Corduba in sua Summa, casuum conscientiæ, q. 54. vbi ad hoc propositum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Videantur etiam quæ circa idem, nos diximus supra q. 28. art. 6. & 7. latissime. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Nau. commentar. 3. de Reg. super c. nullã, nu. 25. Nota, quod dicit Nauar. circa eiusmodi redditus vitalicios.

Nota cõditiones & limitationes seruandas, ad hoc vt Moniales pro suis necessitatibus aliquos reddit⁹ annuos habere possint.

Cord. in sum. q. 54. sup. q. 28. ar. 6. & 7.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Vtrum liceat Monialibus habere peculium, seu omnium rerum quarumcumque vsum, vt illud expendant, in quos voluerint vsus?

Sup. q. 28. ar. 8. & 9.

CIrca hunc Articulum videantur, quæ dicta sunt supra in d. quæst. 28. ar. 8. & 9. vbi dictum, atque explicatum fuit latissime: quidnam sit peculium, & quotuplex, & in quibus casibus de licentia sui Prælati, siue Superioris, licitum est Religiosis, siue Regularibus habere peculium: Qualiter etiam subditis fieri non possit facultas à Prælatis, vt illud expendant in quos voluerint vsus, sed tantummodo in vsus licitos & honestos. Quibus præmissis, atque suppositis, proposito Articulo, respondetur breuiter per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Quamuis Moniales de licētia suorū Prælatorum, habere possint peculium, non tamē illud possunt expendere in quos voluerint vsus.

Concil. Trid. sess. 25. de Reg. c. 2.

QVamuis cum debita moderatione, de licentia suorum Prælatorum, licitum sit Monialibus, habere aliquod peculium, non tamen etiam de eorumdem licentia, possunt illud expendere in quos voluerint vsus. Hæc Conclusio satis constat, ex ijs quæ dicta sunt supra locis citatis, quæ in præsentiarum non libet iterum, atque iterum repetere, nec enim id videtur necessarium, aut expedire. Sed nunc nouissime probatur ex ijs, quæ ad hoc propositum habentur, in Concilio Tridentino, *sess. 25. de Reg. cap. 2.* vbi postquam Regularibus omnibus tam viris, quam mulieribus, interdictum fuit bona immobilia, vel mobilia cuiuscumque qualitatis fuerint, etiam quouis modo ab eis acquisita, tamquam propria, aut etiam nomine Conuentus possidere, vel tenere, ac præceptum, vt ea statim Superioribus tradantur, Conuentibusq. incorporentur, & quod deinceps non liceat Superioribus bona stabilia alicui Regulari concedere, etiam ad vsumfructum, vel vsum, administrationem, aut commendam, sed quod administratio omnium bonorum Monasteriorum, seu Conuentuum ad solos officiales eorumdem pertineat, ad nutum Superiorum amouibiles, deueniendo ad rerum vsum, sequentia ponuntur verba: *Mobilium vero vsum sibi subditis ita Superiores permittant, vt eorum suppellex statui paupertatis, quam profess sunt, conueniat, nihilq. superflui in ea sit, nihil etiam quod sit necessarium eis denegetur.* Verba sunt expressa prædicti Concilij. Et additur, *quod si quis aliter quidquam tenere deprehensus, aut conscius fuerit, is biennio actiua & passiua voce priuatus sit, atque etiam iuxta sua Regula, & Ordinis constitutiones puniatur.* Videatur hac de re latissime, Pater Corduba in sua summa, siue libro casuum conscientiæ, quæst. 54. vbi de eiusmodi Religiosorum peculio, & ijs quæ ad ipsum spectant, meo quidem iudicio, dicit omnia, quæ desiderari possunt, quod & etiam facit supradictus Doctor Nauarr. in commentario 1. de Reg.

Nau. in comment. 1. de Reg. super c. cui portio, 12. q. 1. à n. 12.

super cap. cui portio, 12. quæst. 1. à nu. 12. cum sqq. latissime, vbi etiam multis ostendit, qualiter supradictum peculium habere, nullatenus sit habere proprium, nec contra votum paupertatis, cum id fiat, fieriq. debeat, semper ex debita Prælatorum licentia, & cum sua benedictione & obedientia, ita vt semper parati sint Religiosi, vel Religiosæ, quæ illud habent, ad libitum suorum Superiorum illud dimittere, nec illud possint expendere, nisi

in

in rebus licitis & honestis, suoq. statui necessarijs, & cum eorumdem licentia tacita, siue expressa. Circa obseruantiam voti paupertatis, & ea quæ Moniales prædictæ, circa hoc possunt facere, vel non facere. & circa donationes, venditiones, permutationes, aliaq. huiusmodi, multa forent dicenda. Sed consulto prætermittuntur, quia in dicta Quæstione 18. per pluros Articulos iam sunt dicta.

ARTICVLVS III.

Vtrum licitum sit omnibus in vniuersum Monialibus, S. Clarę, tam primæ, quam secundæ Regulæ, proprium habere, bonaq. immobilia possidere, & census ac reditus annuos in communi?

DE Monasterijs omnium aliarum Monialium, Religionum quarumcumque, non fuit necesse eiusmodi difficultatem proponere, nam abunde, superq. satis constat, id sibi esse quammaxime licitum, cum ex vi, & suarum Regularum professione, ipsæ, nec vero alij Religiosi, præter nostri sacri Ordinis D. Francisci Fratres, constringantur ad seruandam paupertatem in communi, sed tantummodo in particulari. Nec vero habere ipsos, seu ipsas, prædicta bona immobilia, atque stabilia in communi, vllo modo diminuit à ratione, seu statu perfectionis, vt cum D. Thoma secunda secundæ, quæst. 188. art. 7. quamlatissime nos diximus supra, in præsenti Tomo, quæstione 11. art. 2. Sed de prædictis Monialibus S. Clarę, primæ & secundæ Regulæ, est specialis difficultas, peculiarisq. ratio dubitandi. Vtq. hoc planius fiat, oportet aduotare atque præmittere, quod Beatissimus Pater Franciscus in ea Regula, quam ipse pro Sororibus, atque Monialibus S. Clarę constituxit, quæ dicitur prima Regula, quam etiam Gregorius IX. viuæ vocis oraculo, & postmodum Innocentius IV. scripto confirmauit, satis clare & manifeste ostendit, suæ semper fuisse mentis & intentionis, Moniales prædictas ad seruandam strictam, atque omnimodam paupertatem, ad modum Minorum Fratrum, non solum in particulari, verum etiam in communi teneri & obligari. Quod satis colligitur ex ipsa Regula, cuius sunt quæ sequuntur sequentia verba; in titulo, cap. 6. ponitur, qualiter Sorores non recipiant possessionem aliquam, vel proprietatem per se, vel per interpositam personam, sed in textu dicitur ex persona B. Clarę, *Postquam Altissimus Pater cælestis, per gratiā suam, cor meum dignatus est illustrare, vt exemplo, & doctrina Beatissimi Patris nostri Francisci pœnitentiam facerem, paulo post conuersionem ipsius, vna cum Sororibus meis obedientiam sibi voluntarie promisi, & attendens beatus pauper, quod nullam paupertatem, laborem, tribulationem, & contemptum sęculi timeremus, immo pro magnis delitijs haberemus, pietate motus scripsit nobis formam viuendi in hunc modum. Quia Domini inspiratione feciſtis, vos filias & ancillas Altissimi summi Regis, Patris cælestis, & Spiritui sancto vos desponsastis, viuere secundū perfectionem sancti Euangelij, volo & promitto per me, & Fratres meos, semper habere de vobis, tamquā de ipsis curam diligentem & solicitudinem spiritualem. Quod dum vixit, diligenter implenit, & à Fratribus voluit semper impleri, & vt nusquam declinaremus à sanctissima paupertate, quam capimus, nec etiam qua post venerint, lateret, paulo ante obitum suum, iterum scripsit nobis vltimam voluntatem suam, dicens: Ego Frater Franciscus parvulus, volo sequi vitam & paupertatem altissimi Domini nostri Iesu Christi, & eius sanctissimæ Matris, & perseverare in ea vsque in finem. Et rogo vos omnes dominas*

D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 7. super q. 11. ar. 2.

Mens & intentio B. P. nostri Francisci, & S. Clarę semper fuit, vt illius Moniales proprium non haberent, neque in particulari, neque in communi. *Reg 1. S. Clare, c. 6.*

minas meas, & consilium do vobis, vt in ista sanctissima vita & paupertate semper vivatis, & custodite vos multum, ne doctrina, vel consilio alicuius ab ipsa in perpetuum vllatenus recedatis. Et sicut semper solicita fui omnibus Sororibus meis, sanctam paupertatem, quam Domino Deo, & Beato Francisco promisimus custodire, sic teneantur Abbatissæ, quæ in officio mihi succedent, & omnes Sorores, vsque in finem inuiolabiliter obseruare, videlicet in non recipiendo, seu habendo possessionem, vel proprietatem per se, nec per interpositam personam, seu etiam aliquid, quod rationabiliter proprietas dici posset, nisi quantum terra pro honestate & venustione Monasterij necessitas requirit, & illa terra non laboretur, nisi pro horto ad necessitatem ipsarum. Hæc in d. cap. 6. & in subsequenti cap. 8. sequentia etiam ponuntur verba: *Sorores nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem, sed tamquam peregrina & aduena in hoc seculo, in paupertate & humilitate Domino famulantes, mittant pro eleemosyna confidenter, nec oportet eas verecundari, quia Dominus se fecit pro nobis pauperem in hoc mundo. Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis, quæ vos charissimas Sorores meas, heredes & Reginas Regni cælorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimabit. Hæc sit portio vestra, quæ perducit in terram viuentium. Cui dilectissimæ Sorores totaliter inhærentes, nihil aliud pro nomine Domini nostri Iesu Christi, in perpetuum sub cælo habere velitis.* Hæc vbi supra. Ex quibus verbis satis constat, Beatissimi Patris nostri Francisci, & Beatæ Claræ, semper mentem & intentionem fuisse, vt sui Ordinis Moniales proprium, bonaq. immobilia & stabilia nullatenus haberent, nec aliquos census, redditus ve annuos, etiam in communi. Et hæc sunt quæ faciunt pro hac parte. Nam quamuis, vt refertur in nostri Ordinis Monumentis, Innocentius IV. postea, super dicto voto, strictæ, & omnimodæ paupertatis cum prædictis Monialibus dispensauerit, anno Domini 1248. Pontificatus sui anno 5. atque ad instantiam quarumdam Abbatissarum eiusdem Ordinis, secundam aliam eisdem Monialibus Regulam tradiderit, de qua ibidem fit mentio, motus tamen postmodum, importunis precibus eiusdem Beatæ Claræ, aliarumq. Monialium spiritualium, & quæ quammaximum habebant zelum, obseruantiæ strictissimæ paupertatis, eamdem reuocauit, primamq. supradictam strictæ seruari præcepit, vt constat ex quadam sua Bulla, quæ incipit, *Recto assumpto tramite*, data 18. die Aprilis, anno Domini 1253. quod & pluries etiam fecit, statuit, & ordinauit, ad instantiam eiusdem Beatæ Claræ, vt dicitur in eisdem Monumentis. Non enim ipsius animus quietari poterat, & timebat valde, quod super habenda proprietate à Summis Pontificibus, post ipsius mortem, facultates, atque dispensationes impetrarentur, & quidè facto euenit, quod ipsa quammaxime formidabat. In quem etiam finem ab eodem Innocentio IV. obnixe, dum viueret, expostulauit, vt sibi priuilegium strictæ & omnimodæ paupertatis dignaretur concedere. quod & ipse suis motus precibus libenter fecit, vt refertur in supradictis nostri Ordinis Monumentis.

Vrbanus IV. concessit, vt omnes Moniales S. Claræ, proprium in communi, redditusq. annuos possint habere.

Sed pro alia in contrarium parte facit, quod postea Vrbanus IV. vt in eisdem refertur Monumentis, primæ impressionis, fol. 289. lib. 3. & secundæ, fol. 268. tit. 2. prædictis Monialibus S. Claræ, quamdam aliam fecit Regulam, in qua sibi facultatem fecit, habendi bona immobilia & stabilia, censusq. & redditus annuos, vt satis colligitur ex eiusdem cap. 21. quod est de procuratore Monasterij, & eius officio, vbi ad hoc propositum sequentia ponuntur verba: *Pro possessionibus & redditibus Monasterij, debito modo pertractandis, procurator vnus prudens pariter & fidelissimus singulis Monasteriis vestri Ordinis habeatur, qui per Abbatissam & Conuentum constitui & amoueri debeat, sicut*

ſicut videbitur expedire. Hic vero taliter inſtitutus, de omnibus ſibi commiſſis, retentis partter & expreſſis Abbatiſſa & tribus Sororibus ad hoc per Conventum ſpecialiter aſſignatis, & Viſitatore cum voluerit, rationem reddere teneatur, & nihil omnino de rebus Monaſterij, vendere, commutare, obligare, vel alienare quoquomodo valeat, niſi de licentia Abbatiſſæ partter & Conventus, & quidquid circa hoc attentatum fuerit, irritum decernimus & inane. Poſſit tamen de mobilibus parum valentibus aliqua parua ex cauſa licita, de Abbatiſſæ licentia interdum aliis largiri poſſit etiam per Viſitatorem, cum expedire viderint, amoueri. Hæc vbi ſupra. Ex quibus verbis ſatis colligitur, quod Moniales S. Claræ prædictæ præſuppo-nuntur habere poſſeſſiones & reddituum annuos in communi, ad quorum adminiſtrationem, procuratores prædictus conſtituitur. Et facta fuit prædicta regula pro omnibus in vniuerſum Monialibus dicti Ordinis, vt ex ipſius prologo, ſiue procœmio ſatis colligitur, vbi ſequentia verba habentur: Mentiſſis & Sororibus inclusis Ordinis S. Clare, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Et poſt alia, quibus dicta Beatam Claram ipſiusq. Ordinem miris encomiis extollit, ſubdit: In hoc autem Ordine, vos & alias ipſum profitentes, ſub nominationum variis interdum Sororum, quandoq. Dominas, plerumq. Moniales, nonnunquam Pauperes inclusas, Ordinis S. Damiani contigit hactenus nominari. Vobis, ſub harum & aliarum diuerſitate nominum, diuerſa priuilegia, indulgentia, ac littera à Sede Apoſtolica ſunt conceſſa, & tam à felicis record. Gregorio IX. Papa prædeceſſore noſtro, tunc Hoſtienſe Epiſcopo, & veſtri Ordinis curam gerente, quam alijs, varia data ſunt regula & forma viuendi, quarum obſeruatores

& bona immobilia & ſtabilia, cenſusq. & redditus annuos in communi? Sed non propterea ſupradictus Pontifex, facultatem abſtulit, ab alijs quæ ſupradictam primam Regulam Beatæ Claræ ad vnguem obſeruare voluiſſent, vt non id opere complere valerent, vt ſatis colligitur ex illis verbis poſitis in fine, *illas ex vobis quæ ipſam Regulam, ſiue formam per nos vobis conceſſam & confirmatam profeſſa fuerint*. Quapropter in Italiæ, atque Hiſpaniarum partibus, ſemper fuere aliqua Monaſteria S. Claræ, auctoritate Apoſtolica fundata, in quibus magis ſtrictè, ac regulariter viueretur, maxime quoad obſeruantiam ſtrictæ paupertatis, & prædicta ipſius prima Regula ad litteram obſeruaretur, non habendo aliquid proprium, neque in particulari, neque in communi, neque poſſeſſiones, ſiue redditus annuos, ſed mendicando, Moniales ex quotidianis eleemoſynis viuerent, atque ſuſtentarentur, de quarum inſtituto, quamuis quammaxime laudabile ſit, atque Deo, & hominibus multum acceptum & gratum, diſputationis gratia, & ad aſſecurandas quarumdam Monialium timoratas conſcientias, fieret ea de re, ſpecialem librum ediderim, typis mandauerim, quo totam prædictarum Monialium Regulam expoſui, atque explicaui, quinuero & aliarum omnium, libuit tamen in præſentiarum quærere, An ipſæ etiam abſque peccato, & abſque vllo conſcientiæ ſcrupulo, habere poſſint proprium, & bona immobilia & ſtabilia, cenſusq. & redditus annuos in communi? Cui difficultati breuiter, atque reſolutiue, reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Vrbanus IV. non facultate abſtulit, profitendi primam Regulam B. Claræ, ijs, quæ eam profiteri voluiſſent.

Concluſio.

Omnes Moniales S. Clarę tā primæ, quam ſecundæ Regulæ, habere poſſunt ſi volunt proprium & reditus annuos in communi, nunc poſt Concil. Trident. *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regul. c. 3.*

NOn ſolum Moniales S. Clarę, quæ dicuntur ſecundæ Regulæ, verum etiam illæ, quæ primam profitentur Regulam, nunc poſt Concilium Tridentinum habere poſſunt ſi volunt, proprium & cenſus, redditusq. annuos abſque vllo conſcientiæ ſcrupulo. Hæc Concluſio non aliter poteſt probari, quam afferendo circa hoc, prædicti Concilij decretum, *ex ſeſſ. 25. de Regul. cap. 3.* vbi ſequentia verba habentur: *Concedit ſancta Synodus omnibus Monaſterijs & domibus, tam virorum, quam mulierum, & Mendicantium (exceptis domibus Fratrum S. Francisci, Cappucinorum, & eorum, qui Minores de Obſeruantia vocantur) etiam quibus, aut ex conſtitutionibus ſuis erat prohibitum, aut ex priuilegio Apoſtolico non erat conceſſum, vt dimcops bona immobilia, eis poſſidere, liceat, quod ſi aliqua loca ex prædictis, quibus auctoritate Apoſtolica ſimilia bona poſſidere permiſſum erat, eis ſpoliata ſint, eadem omnia illis reſtituenda eſſe decernit.* Hæc Concilium, vbi ſupra. Ex quibus verbis ſatis conſtat, id quod in Concluſione eſt dictũ, nempe prædictas Moniales S. Clarę primæ Regulæ, ſi velent, poſſe etiam nunc, poſt Conc. Trid. non obſtante ſua Regula & ſuis Conſtitutionibus, bona immobilia poſſidere. Neque dictis obſtat, quod in dicto Concilio non fit mentio, primæ Regulę S. Clarę, ſed conſtitutionũ, & vt quibuſdam placet, dici debuerat, id vt ipſum eſſet licitũ, ijs quibus aliàs ex ſua Regula, atque Conſtitutionibus erat prohibitum, vt habetur in c. 2. eiuſdem ſeſſionis, nã dico, quod pro eodẽ ſummitur ibidem, vt liceret eis quibus in ſuis Conſtitutionibus, erat prohibitũ, ac ſi diceretur, ex Regula, atq; ex Conſtitutionibus: quinuero ex præallegato cap. 22. idipſum ſatis colligitur, nam cum apponatur in fine, omnium quæ pro Regularibus determinata fuerant, in omnibus præcedentibus capitulis, dicaturq. ibidem, vt omnia & ſingula in ſuperioribus decretis contenta obſeruẽtur, in omnibus cœnobijs, Monaſterijs, Collegijs, ac domibus quorumcũque Monachorum, ac Regularium, necnon quarumcumque ſanctimonialium, &c. ſub quacumque Regula & Conſtitutionibus viuant; liquidum profecto fit, quod prædictæ Moniales

S Clarę

S. Claræ primæ Regulæ, ſub illo etiam decreto comprehenduntur, & quod non obſtante ſua Regula, atque Conſtitutionibus, habere & poſſidere poſſint bona immobilia, cenſus, & redditus annuos in communi. Quod & ſpecialiter confirmatur ex alijs verbis poſitis in d. cap. 2. eiuſdem ſeſſ. 25. vbi ſic habetur: *Si qui vero Regulares, tam viri, quam mulieres ſint, qui ſub arctiori regula, vel ſtatutis viuunt (excepta facultate habendi bona ſtabilia in communi) eos ab eorum inſtitute & obſeruantia ſancta Synodus amouere non intendit*, vbi notanda ſunt illa verba, interpoſita, ſeu adiecta, per modum parentheſis (*excepta facultate habendi bona ſtabilia in communi*) quibus ſatis aperte datur intelligi, quod quantum ad hoc, ſancta Synodus, nullos Regulares, tam viros, quam mulieres, exceptos eſſe voluit, præter Fratres Cappuccinos, & Minores, qui dicuntur de Obſeruantia. Et certum eſt, iuxta communem iuris regulam, quod Exceptio firmat regulam in contrarium. Quod quidem ſtatuiſſe atque determinaſſe Conc. Trid. prædictũ, de dictis Monialibus, primæ regulæ S. Claræ, quammaxime fuit rationi conſonum, & quod ſibi permitteretur habere proprium, poſſeſſiones, atque redditus annuos in communi. Vt enim fertur, maxime in partibus Italiæ, prædictarum Monialium Monaſteria adeo nimia erant paupertate & egeſtate oppreſſa, propter noſtrorum temporum calamitatem, ne dicam inclementiam, vt nullo modo ſe ſuſtentare valerẽant, & præ cõtinua ſolicitudine, ſuæ neceſſariæ ſuſtentationis, orationis & contemplationis otio atque exercitio, vti par erat, haud quaquam poterant vacare. Vnde ſatis conſulre, atque rationabiliter ſtatutum eſt, per ſanctum Conc. Trid. vt cæteris in ſuo robore permanentibus, ſuæ ſtrictæ atque rigoroſæ regulæ, etiam ipſæ bona ſtabilia in communi poſſent, ſi vellent, poſſidere, nec vllo modo ab re factum, ſeu reprehenſibile debet dijudicari, ſi iuxta temporis varietatem, ſtatuta quoque varientur humana, vt ad ſimile propoſitum dixit Bonifacius VIII. *in cap. alma mater, de ſent. excom. lib. 6.* & ante ipſum Innocentius III. in Concil. generali, & habetur *in cap. non debet, de conſang. & affinit.* tunc præſertim, quando vrgens neceſſitas, vel euidens vtilitas, illud expoſcit, ſiquidem, vt ibidem dicitur, & ipſe Deus, ex ijs quæ in veteri & priori teſtamento ſtatuerat, nonnulla etiam in nouo immutauit, Quamuis enim paupertas Euangelica, & ſtricta, omnimodaq. merẽdicitas tantopere æſtimanda ſit, tales tamen circumſtantiæ, pro loco & tempore, ac perſonarum conditione & qualitate, poſſunt euenire atque occurrere, vt decentius, atque conuenientius dijudicandum ſit, ſine tanta ſolicitudine habere proprium in communi, victuiq. neceſſaria, vt Moniales orationis, & cõtemplationis otio, alijsq. ſpiritualibus exercitijs facilius poſſint incumbere. His nihilominus non obſtantibus, ſi quæ fuerint Moniales S. Claræ, primæ regulæ profeſſores, quæ noluerint ſupradicto priuilegio, facto per Concilium Trident. vti, non illis vitio vertendum eſt, quinuero agendæ Deo gratiæ, & ipſæ quãmaxime pro eo ſunt laudãdæ, ex eo quod ab arctiori Regula, antiquisq. ſuis ſtatutis, ſtrictioriq. obſeruantia dimoueri renuunt, dum tamen ab alijs quæ maioris ſunt perfectionis, non propterea retrahantur. Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 2.

c. alma mater de ſen. excom. lib. 6. cap. non debet, de conſang. & affin.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Moniales S. Claræ primæ Regulæ, teneantur ſub mortali ad obſeruantiam omnium eorum, quæ in ipſa continentur?

POſtquam hæc ſcripſeram, vt iam dixi, integrum confeci librum, ipſumq; typis mandaui, de expoſitione, atque explicatione tam primæ, quam ſecundæ

dundæ Regulæ S. Claræ, cæterarumq; Monialium, sed cum hic fiat ad instructionem Prælatorum Regularium, haudquaquam erit incongruum, scire ac plane perspectum habere, quo pertingant earum obligationes, & pro suis Confessoribus, siue Vicarijs, id omni dubio procul, videtur esse pernecessarium. Et pro huius Articuli intelligentia, seu potius pro tractione dubitandi, admonere oportet, quod, vt constat ex nostri Ordinis Monumentis, atque Chronicis, quidam Generalis Minister, nostri sæcri Ordinis Minorum, nomine Frater Guillelmus de Cassal, dictarum Monialium S. Claræ primæ Regulæ, auctoritate Apostolica olim generalis Commissarius, ad earumdem instantiam, per manum, siue ministerium Beati Patris Ioannis de Capistrano, qui tunc temporis officium gerebat sui Secretarij, Consulto-

Prima Regula S. Claræ, iuxta expositiones, siue explicationes F. Fratris Guillelmi de Cassal, centum & tria cõtinebat præcepta.

ris, atq; Consiliarij, anno Domini 1434. quasdam fecit eisdem, constitutiones siue declarationes, dictæ primæ regulæ, quæ quidem approbatæ & confirmatæ fuerunt per Eugenium IV. aliosq. plures summos Pontifices; & habentur in dictis Monumentis nostri Ordinis, in quibus, vt dicitur, continebantur centum & tria Regularia præcepta (neque minus) in quorum transgressione Moniales professæ dictæ primæ Regulæ, mortale peccatum incurrebant. Quod cum prædicto Eugenio IV. renunciatum fuisset, idque durum nimis, atque scrupulosum sibi videretur, auctoritate Apostolica, postmodum, dictas Constitutiones, siue declarationes primæ Regulæ, & merito, reuocauit, ac præcepit, quod in nullius prædictorum transgressione, præterquam eorum quatuor, quæ concernunt principalia vota, obedientiæ scilicet, paupertatis & castitatis, & clausuræ, & super electione Abbatissæ & depositione eiusdem, peccatum mortale incurrant. Iuxta cuius decretum, atque in perpetuum, cunctis futuris seculis valituram constitutionem, sequentem statuo Conclusionem.

Moniales Sanctæ Claræ 1. Regulæ, in nullius transgressione eorum quæ continentur in ipsa, peccatum mortale incurrunt, nisi in ijs quæ spectant ad principalia vota, & electionẽ, ac depositionẽ Abbatissæ.

Mon. Ord. 1. imp fo. 46. & 2. fo. 42 conc. 47.

Compen ver. Moniales, §. 5. Nota qualiter Eugenius IV. dispensauit in omnibus præceptis Monialium S. Clarę 1. Reg. ve nullum, nisi in quatuor casibus, mortale peccatum incurrant.

Conclusio.

MOniales S. Clarę primæ Regulæ, in nullius rei transgressione, earum quæ continentur in sua Regula, præterquam in ijs quæ quatuor concernunt principalia vota, obedientiæ scilicet, paupertatis, & castitatis, & clausuræ, & super electione & depositione Abbatissæ, peccatum mortale incurrunt. Hæc Conclusio non aliter potest, aut debet probari, quam afferendo prædictum Eugenij IV. decretum, constitutionem, siue concessionem, quæ habetur in Monumentis nostri Ord. 1. impress. fol. 46. & 2. fol. 42. concess. 47. & refertur in Compendio, *verbo, Moniales, à §. 2. cum seqq.* incipit autem prædicta Eugenij IV. Bulla, *Ordinis tui*: Fuitq. directa P. Fratri Iacobo de Primadinis de Bononia, Ordinis Minorum Regularis Obseruantiæ, electo Vicario generali, vbi post alia, quibus auctoritate Apostolica dictarum Monialiũ gubernationem eidem, suisq. successoribus committit, & nonnulla ad idem spectantia statuit, in sequentia verba prorumpit: *Insuper cum dilectus filius Frater Ioannes de Capistrano, tuus in Vicariatus officio predecessor, declarauerit, quod in Regula prima Beatæ Clarę, contineantur centum & tria precepta regularia, in quorum transgressione Moniales, siue Sorores professa, peccatum mortale incurrunt, idq. nimis durum & scrupulosum iudicemus, auctoritate & tenore presentium, declaramus, & volumus, quod in nullius prædictorum transgressione, preterquam eorum quatuor, quæ concernunt principalia vota, obedientia scilicet, paupertatis & castitatis & clausura, & super electione Abbatissæ, & depositione eiusdem, peccatum mortale incurrãt. Preterea cum in Regula predicta B. Clare inheatur ieiunium perpetuum, quod nimis rigorosum tenemus, placet & volumus, quod supradicta, &*

alia

alia Tertia, & aliorum Ordinum Sorores, ſolummodo teneantur ad illa ieiunia, atque vos Fratres Ordinis Minorum regulam obſervantes, obligati eſtis, & eoſdem modos ſeruant in cibis Quadrageſimalis tẽpore, exceptis debilibus, & infirmis. In alijs vero ieunijs, vt ſunt quatuor tempora, vigilia Apoſtolorum, & ſimilium, ſeruetur conſuetudo regionis, ſecundum quam liceat eis etiam oua & lacticinia comedere. Cum etiam in Monaſterijs, Sorores ſiue Monacha, incedant nudis pedibus diſcalceatæ (quod nimis rigoroſum exiſtimamus) placet, & volumus, quod Sorores ſiue Monache poſſint deferre illa, quæ nomine calciamentorum non cenſentur, vtputa cuguas ligneas, & ſandalia, atque etiam cum opportunum fuerit, calceamenta. Item cum in aliquibus Monaſterijs, locis, & Congregationibus iniungatur ſilentium perpetuum (quod quidem nimis rigoroſum exiſtit) vobis, tuisq. in officio ſucceſſoribus & Prouinciarum vobis ſubiectarum Vicarijs, cum Diſcretorum conſilio, diſpenſandi tam in cibis, quam in quibuſcumque alijs perpetuis, quam in ſilentio ſupradicto concedimus facultatem. Item cum quadam pradictarum Monaſteria & loca, in mendicitate viuant, placet & diſpenſamus, quod in ferculo, ſiue cibis ſagina & lardo vti poſſint, conſtitutionibus Apoſtolicis & priuilegijs, immunitatibus, & grarijs, ac indultis omnibus & ſingulis ſupradictis Monaſterijs, & locis, ac eorum Capellanis per Sedem Apoſtolicam, & aliter quomodocumque conceſſis, alijsq. in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ ſubiectionis, decreti, intentionis, placiti, exſtimationis, conceſſionis, declarationis, voluntatis & diſpenſationis infringere, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1446. Nonis Februarij, Pontificatus noſtri anno decimoſexto. Ex ſupradicta Bulla, ſatis conſtat id quod in Concluſione eſt dictum, & nulla præterea indiget probatione.

ARTICVLVS V.

Vtrum Moniales S. Claræ, ſecundæ Regulæ, ſub mortali etiam teneantur, ad omnia quæ continentur in ipſa?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Prima Concluſio.

MOniales S. Claræ ſecundæ Regulæ, ex præcepto, & ſub pœna peccati mortalis, non tenentur, niſi tantum ad quatuor principalia vota, obedientiæ, caſtitatis, paupertatis, & clauſuræ, & ad illud quod in ſua Regula apponitur ſuper electione, ac depoſitione Abbatiſſæ. Hæc eſt Concluſio habetur expreſſa, ex diſpenſatione & conceſſione ſupradicti Eugenij IV. facta prædictis Monialibus S. Claræ ſecundæ regulæ, cuius fit mentio in Monumentis noſtri Ordinis, ſecundæ impreſſionis, fol. 261. conceſſion. 674. & refertur in Compend. *ver. Moniales, S. 9.* vbi dicitur, *quod ſupradictus ſanctiſſimus Dominus Eugenius IV. conceſſit viua voce oraculo, inſtante Fratre Angelo de Vulſina, quod diſpenſatio facta per ipſum ſuper primam regulam S. Clara, videlicet, quod non teneantur niſi ad quatuor vota, & ſuper electione & depoſitione Abbatiſſæ (prout in Bulla dicti Eugenij, incipiente, Ordinis tui, continetur) extenderetur etiam ad Minoriſſas, id eſt Moniales ſecundæ regulæ S. Claræ, ſcilicet, quod non teneantur, niſi ad ſupradicta, ſub pœna peccati mortalis.* Hactenus de iſto Articulo.

Moniales Sanctæ Claræ ſecundæ Regulæ, ex præcepto, non tenentur, niſi tantũ ad quatuor principalia vota. *Mon. Ord. 2. impr. fol. 261. conc. 674. Compen. ver. Moniales, S. 9*

ARTICVLVS VI.

Vtrum omnes in vniuersum Moniales teneantur diuinum officium recitare?

NOn defuere olim, nec vero desunt modo, qui in prædictarum Monialium gratiam, defendere voluerint, idq. fanmopere conentes, y. aliquibus apparentibus rationibus ostendere, non teneri ipsas, ex ratione sui status Regularis, quem professæ sunt, ad diuinum officium recitandum, & persoluendum. Et quamuis ea de re plura dixerimus supra Quæst. 37 Art. 5. agendo de diuino officio, & de obligatione Religiosorū & Ecclesiasticorum quorumcumque, recitandi omnes horas canonicas, & quelibi pro omnibus in vniuersum Monachis, atque Religiosis, ad chorum & ad diuinum officium destinatis, sunt dicta, suo quoque modo & ordine, eadem fere ratione Monialibus prædictis adaptari possint, pro breui tamen propositi Articuli resolutione, sequentes libuit adducere Conclusiones.

Prima Conclusio.

Nullatenus negari potest, teneri sub peccato, omnes Moniales ad persoluendum diuinum officiū, saltēm in choro, atq; in comuni.

QVidquid sit de officio diuino priuatim, atque in particulari dicendo, de eodem tamen in communi, atque in choro recitando, nullatenus negari potest, quod cunctæ Moniales teneantur ad illud, sicut omnes alij Regulares, siue Religiosi. Hanc Conclusionem tenet expresse Summa Angelica, *verbo, hora canonica*, §. 25. & 26. & Syluester eodem verbo, num. 10. vbi hoc esse dicit de iure communi, quod probat *ex Clement. 1. de celebr. Miss.* vbi stricte præcipitur, *vt in omnibus Ecclesijs Cathedralibus & Regularibus, atque etiam Collegiatis horæ canonicæ dicantur, dannuinterq. celebretur, & debite diuinum officium, diurnum pariter atque nocturnum*. Hoc itaque est certissimum, nec vllo modo negari potest, loquendo de diuino officio, recitando in communi, & quod si id non fiat, saltem Superiores peccant mortaliter, & erunt quammaxima pœna digni. Factaq. fuit supradicta constitutio in Concilio Viennensi, pro quo etiam facit *cap. dolentes, de celebrat. Miss.* quod est Innocentij III. in Concilio generali Lateran. vbi idipsum stricte præcipitur, in virtute sanctæ obedientiæ, non solum in communi, verum etiam in particulari omnibus Clericis: & eadem est ratio de Regularibus & Religiosis, ad diuinum officium inuocandis & designatis. Sed loquendo etiam de prædicto diuino officio, dicendo in particulari, secunda statuitur Conclusio.

Summ. Ang. ver. hora Canonica, §. 25. & 26.

Sylu. eod. ver. nu 10.

Clemen. 1. de celeb. Miss. c. dolentes, de celeb. Miss.

Secunda Conclusio.

Omnes in vniuersum Moniales, ex ratione sui status, teneantur ad diuinum officium, in particulari dicendum, quamuis alias ad id ex ipsarum Regulis non astringantur. Pro probatione huius Conclusionis, videantur quæ latissime sunt a nobis dicta loco supracitato, concluf. 3. & supradictam Conclusionem tenent omnes communiter Doctores, sed specialiter D. Ant. 3. par. tit. 14. cap. 4. §. 1. vbi inquit, omnes Religiosos viros, siue mulieres, ad chorum & ad cultum diuinum destinatos, teneri ad persoluendum diuinum officium, ex eo quod profitentur Religiones, quæ approbatæ sunt ab Ecclesia, non solum vt Religiosi in eisdem pro se orent, sed etiam pro vniuersali Ecclesia, tamquam eius fideles ministri, & pro suis benefactoribus, de quorum eleemosynis viuunt, aluntur, & sustentantur. Quod quidam adeo certum

Omnes Moniales tenētur, ad persoluendū diuinum officiū, etiam in particulari, ex ratione, sui status, quāuis ad id non astringantur ex sua Regula.

D. Anton. 3. p. tit. 14. c. 4. §. 1.

tum esse credunt, vt dicant ad id teneri, non solum ex communi præcepto Ecclesiæ interpretato per diutinam, atque antiquissimam consuetudinem, verum etiam ex institutis, propter rationem superius dictam. Videatur hac de re, Mag. Soto lib. 10 de iust. & iure, q. 5. ar. 3. & Nau. in Man. lib. de orat. & horis canon. cap. 7. à nu. 2. cum seqq. Et quidem quod prædictæ Moniales ad id ipsum ex ratione sui status teneantur, priuatim atq; in particulari, satis colligitur, cum illud tamquam certum, atque indubitatum præsupponat Clemens VIII. in quadam concessione, quam fecit, pro omnibus Monialibus & Religiosis, existentibus sub obedientia Generalis Ministri Ordinis Minorum, cuius fit mentio in Compendio, verbo, *Moniales*, §. 30. vbi refertur, *quod prædictus Clemens VIII. concessit, quod quia nonnulle ex Sororibus prædictis, sub cura Minorum Fratrum degentes sunt, quæ propter imperitiam, recitare nesciunt officium diuinum perfecte, quod tales indicata à Prælatis, vel Confessoribus earum, seu etiam ab ipsarum Abbatissis, recitando officium Sororum laicarum, censeantur satisfecisse obligationi de dicendo officium, quod dicere tenebantur.* In qua quidem concessione ponderanda sunt nimis, *obligationis nomine*, & illa verba, *quod dicere tenebantur*. Sed quia quandoque Moniales prædictæ, pro nimia sua imbecillitate, atque fragilitate, non ita vti par erat, explere possunt, *Leo X. concessit eisdem, quoad obligationem persoluendi officium diuinum in choro, etiam sanas non teneri semper officium diuinum in choro persoluere, ac exonerando earumdam conscientias, Abbatissarum discretioni pro tempore existentium commisit, vt quando & quomodo, siue cum quibus, hac sit remissio faciendæ, siue exactio tolerandæ, solerter inquirens, & diligenter aduertant, idq. prudenter concedant, ne sub colore pietatis, ex nimia indulgentia permittant in aliqua Sororum, siue Monialium diuina offensionis habitum generari*. Habetur hæc concessio in Supplemento fol. 41. concessione 130. Et hæc de isto Articulo, ac de tota Quæstione dicta sufficiant.

Sot. lib. 10. de iust. & iur. q. 5. art. 3.

Nau. in Man. c. 25. nu. 96. & de orat. & horis can. c. 7. à n. 2. cum seqq

Compen. ver. Moniales, §. 30.

Nota cõcessionem Clem. vij. pro Monialibꝰ circa recitationem diuini officij.

Nota etiã valde concessionẽ allam Leonis X. pro Monialibus prædictis

QVÆSTIO X.

De Monialibus professis, quantum ad obligationem, quam habent, confitendi & communicandi, certis quibusdam diebus, & de gratijs, & Indulgentijs, quas consequuntur, in Tres Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Moniales omnes, teneantur peccata sua confiteri, singulis mensibus?

CIrca hunc Articulum refertur quædam, vt videtur, rigorosa nimium Caietani sententia, & opinio, quæst. 1. earum quas de confessione adiecit ad 3. partem D. Tho. vbi ait, teneri Moniales semel in mense confiteri, etiam si non habeant pluspuam peccata venialia, ad adimplendũ præceptum Concilij Viennensis, quod habetur in Clement. *ne in agro, S. sanè, de statu Monach.* vbi iubetur, vt omnes in vniuersum Monachi, singulis mensibus ad confessionem accedant, quia inquit, cum illic non habeatur, quod confiteantur peccata mortalia, sed simpliciter quod confiteantur; insinuatur, daturq. intelligi, quod de venialibus facile occurrẽtibus, ad adimplendũ eiusmodi præceptum teneantur confiteri. Nec mirũ id cuipiam videri debet, nam Religiosi, præter ius commune, singularibus statutis, ad singulares ceremo-

Nota valde opinionem Caiet. circa confessionem Monialium. *Clemen. ne in agro, de stat. Monach.*

nias possunt sub peccato mortali obligari? Huius sententiæ & opinionis mentionem facit Mag. Sot. in 4. sent. d. 18. q. 1. art. 3. concl. 9. in fin. vbi illam tanquam nimis rigorosam reijcit, ac dicit, neminem teneri saltem sub peccato mortali, vmquam peccata venialia confiteri; esset enim, inquit, lex nimis rigida, quæ venialium confessionem sub mortali cuiquam iniungeret. Vnde dicit decretum prædictum positum in d. Clem. *ne in agro, §. fane*, nullatenus immutasse communem canonem, sed solummodo abbreuiasse confessionis tempus, pro Religiosis siue Monachis, vt quomodo omnes fideles confiteri tenentur singulis annis, si habeant peccata mortalia, ita & Monachi teneantur confiteri singulis mensibus, eadem si habuerint, non vero aliter. Sed sua prædictæ sententiæ Mag. Soti, aliquid addendum videtur, nempe quod nunc post Conc. Trid. Religiosi & Monachi, non tenentur sub mortali, etiã peccata mortalia, singulis mensibus confiteri, de quo sit Conclusio.

Bal. in 4. d. 18 q. 1. ar. 3. concl. 4.

Clemen. ne in agro, §. fane.

Prima Conclusio.

Quamuis expediens sit, vt Religiosi omnes, saltem singulis mensibus confiteantur, & etiamsi ea non sint plusquam venialia, nihilominus ad id de iure communi, non sub peccato mortali tenentur. Hæc Conclusio hac vel vnica ratione probatur, tam quamuis extet supradictum Conc. Viennc. decretum positum *in d. Clemine in agro, §. fane*, pro Monachis nigris, vt in eiusdem summario dicitur, non tamen est certum, an illud ad omnes alios Religiosos extendatur, debeatq; perinde extendi, vt aduertit & notat glos. ibidem, *verbo, singuli*, licet id sibi videatur satis honestum. Et dato quod extenderetur, iam eiusmodi decretum videtur esse moderatum, atque limitatum per Conc. Trid. *sess. 25. de Reg. c. 10.* vbi agendo de Monialibus (& idem est iudicium de omnibus alijs Religiosis viris) sequentia verba habentur: *Attendant diligenter Episcopi, ac vltimi Superiores Monasteriorum sanctimonialium, vt in Constitutionibus earum admoneantur, vt saltem singulis mensibus confessionem peccatorum suorum faciant, & sacrosanctam Eucharistiã suscipiant, vt eo se salutari præsidio muniantur, ad omnes oppugnationes dæmonis fortiter superandas.* Et citatur in margine prædicta Clemen. *ne in agro*, vbi per verbum illud *admoneantur*, ibidem positum, satis datur intelligi, quod nec etiam ibi fuerit impositum præceptum, aut saltem quod per Conc. Trid. fuerit illud moderatum & limitatum. Nam admonitionis nomen, vt de se patet, non quidem præceptum, sed consilium tantummodo importat, quod notat Viualdus in suo Candelabro aureo, de confess. nu. 51. & Zerola in sua praxi Episcopali, *verbo, Moniales*, in responsione septimum dubium, quamuis in principio asserens videatur contrarium. Sed loquendo de Monialibus S. Clarę, specialiter quantũ est ex vi suæ Reg. secunda statuitur Concl.

Quamuis expediens sit, vt Religiosi omnes, saltem singulis mensibus confiteantur, & non tamen id obligat sub mortali.

Clemen. ne in agro, §. fane. Concil. Trid. sess. 25. de Reg. c. 10.

Viual. in can. delab. aur. de conf. n. 41. Zerola in praxi Episc. ver. Monial.

Secunda Conclusio.

Omnes Moniales Sanctæ Clarę, tam primæ, quam secundæ Regulæ, ex vi earum, tenentur singulis mensibus confiteri, septemq. vicibus communicare. Hæc Conclusio, quantum attinet ad Moniales primæ Regulæ, habetur expressa, in cap. 3. eiusdem, vbi sequentia ponuntur verba: *Duodecim vicibus ad minus de Abbatissæ licentia confitentur in anno, & septem vicibus communicent, videlicet, in Natiuitate Domini, in Festa Quinta Maioris Hebdomadæ, in Resurrectione Domini, in Pentecoste, in Assumptione Beatæ Mariæ Virginis, in Festo Sancti Francisci, & in Festo omnium Sanctorum.* Quantum verò attinet ad Moniales secundæ Regulæ, ad idem propositum, sequentia etiam ponuntur verba: *Confessionem autem Regulæ omnes faciant ad*

Omnes Moniales S. Clarę, tã primæ, quã secundæ Regulę ex vi earum tenẽtur singulis mensibus confiteri, septemq. vicibus in anno communicare.

1. Reg. S. Clare, c. 3.

ad minus singulis mensibus, & sic confessione præmissa in sequentibus solemnitatibus, videlicet in Nativitate Domini, Purificatione Beatæ Mariæ, in initio Quadragesimæ, Resurrectione Domini, Pentecostes, in festis Sanctorum Petri & Pauli, Sanctæ Claræ, Sancti Francisci, & omnium Sanctorum, Dominici Corporis sacramentum recipiant. Hæc vbi supra. Fateor tamen, quod per dispensationem Eugenij IV. de qua dictū est supra in præcedenti Quæstione, Art. 4. & 5. in nullius præceptorum istorum transgressione, peccat vm mortale incurrunt, præterquam in transgressione eorum quatuor, quæ concernunt tria principalia vota, obedientiæ, paupertatis, & castitatis, & clausuræ, & super electione & depositione Abbatissæ. Præterea oportet aduertere, quod habetur in nostri Ordinis Monumentis, quod Leo X. *concessit eis, omnibus q. aliis Monialibus & Sororibus Conceptionis Beatæ Mariæ, ac Tertij Ordinis S. Francisci eidem Ordini subiectis, vt præcepto suæ Regulæ de percipiendo sanctissimum Sacramentum satisfaciant, per aliquot dies anteponendo, vel postponendo, dum tamen illud non in fraudem fecerint.* Quod etiam, vt videtur, propter similitudinem rationis, ad confessiones potest extendi. Habetur supradicta concessio in Supplemento, fol. 61. concessione 191. Quo priuilegio vti etiam possunt, omnes aliæ Monjales, priuilegium communicationis habentes. De Monialibus Tertiarijs prædictis, & sanctæ, atque immaculatæ Conceptionis, quibus diebus teneantur confiteri, & communicare, non libet in præsentiarum quippiam dicere, cum hæc omnia facile in propriis earumdem Regulis possint videri. Hactenus de hoc Articulo. *Suppl. fol. 61. conc. 191.*

ARTICVLVS II.

De priuilegijs prædictarum Monialium, ad hoc vt plenarie possint absolui?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Diuersæ habentur Pontificum concessiones, quibus Moniales plenarie possunt absolui. Probatur hæc Conclusio. Nam in primis Nicolaus V. *concessit, quod Confessores Monialium S. Clarę, seu alius Fratre eiusdem Ordinis ad hoc per Prouincialem pro tempore deputatus, in omnibus & per omnia, iuxta formam, & tenorem priuilegiorum & concessionum, eisdem Monialibus, quoad ipsarum personas à Sede Apostolica, seu alias quomodolibet concessorum, in omnibus, prater quam dicta Sedi casibus reservatis, quoties fuerit opportunum, eas absoluere possint. Necnon ipsarum seruitrices (si id petierint humiliter) à quibuscumque excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisq. sententijs, censuris & pœnis Ecclesiasticis, quibus pro tempore innodata fuerint, iniungendo quæ iniungenda fuerint, absoluere, eisq. Eucharistiæ, & Extremæ Vnctionis Sacramenta Ecclesiastica ministrare, libere & licite valeant, Diœcesanorum locorum, & cuiuscumque alterius licentia minime requisita.* Habetur hæc concessio in Monumentis Ordinis primæ impressionis folio 49. & secundæ fol. 43. concessione 48. & refertur in Compendio, *verbo, absolutio ordinaria quoad Fratres, §. 11.* Et præterea Sixtus IV. *Concessit, quod Moniales Sanctæ Clarę prima Regulæ, Collectinæ nuncupatæ, possint absolui à Ministris, seu Visitatoribus, & Confessoribus earum, ab omnibus criminibus, pœnis & censuris, etiam Sedi Apostolicæ reservatis.* Diuersæ habentur concessiones, quibus Moniales plenarie possunt absolui. *Mon. Ord. I. imp. f. 49. & 2. f. 43. conc. 48. Comp. ver. ab sol. ord. quoad Frat. §. 11.*

Mon. Ord. 2. imp. fol. 261. conceſſ. 678. Comp. vbi ſupra, §. 12. Comp. ver. excommunicatio priuilag. §. 5. Mon. Ord. 2. imp fol. 261. conc. 677. Suppl. fol. 96. conc. 338. Comp. verbo, abſolutio ext. quoad Fratr. poſt §. 10.

sit, quoties opus fuerit. Habetur hæc conceſſio in Monumentis Ordinis ſecundæ impreſſionis, fol. 261. conceſſione 678. & refertur in Compendio, verbo, vbi ſupra, §. 12. Vbi aduertit & notat priuilegiorum Collector, quod præfata conceſſione gaudere poſſunt, Monjales Sanctæ Claræ ſecundæ Regulæ, ſub obedientia Fratrum Minorum degentes, virtute communicationis priuilegiorum, quæ habetur in dicto Compendio, *verbo, communicatio priuilegiorum*, §. 5. vbi dicitur, *quod idem Sixtus conceſſit, quod Sorores Sanctæ Clarę ſub obedientia Fratrum Minorum Obſeruantia exiſtentes, gaudeant omnibus priuilegijs, exemptionibus, & gratijs conceſſis in genere, Sororibus reformatis Sororis colletæ*, vt habetur in eiſdem Monumentis ſecundæ impreſſionis, fol. 261. conceſſione 677. & in Supplemento fol. 96. conceſſione 338. Sed addit ſupradictus Collector, quod tam quoad primas, quam quoad ſecundas, eſt limitata reſpectu caſuum reſeruatorum Miniſtris, prout habetur in eodem Compendio, *verbo, abſolutio extraordinaria quoad Fratres*, poſt §. 10. Supradictis omnibus addo, quod etiam poſſunt prædicti Prælati Monialium, & Confeſſores per eos deputati, abſoluere dictas Moniales, ab omnibus peccatis & cenſuris, à quibus abſoluere poſſunt Fratres noſtri ſacri Ordinis. Quæ de re, latiſſime habetur in ſecundo Tomo hujus Manualis, quæſt. 33. art. 7. cum Monjales prædictæ, per communicationem priuilegiorum, quam habent, de qua habetur etiam in dicto 2. Tomo, quæſt. 46. art. 2. gaudeant eiſdem priuilegijs, immunitatibus, gratijs, & fauoribus, conceſſionibus, atque indultis ſpiritualibus & temporalibus, conceſſis Fratribus Minorum, & Prædicatorum. Vnde, niſi priuilegia, etiam quoad Religioſos, habeantur reuocata per ſupradictam generalem reuocationem Clementis VIII. quæ habetur poſita in iſto primo Tomo, quæſt. 46. art. 3. poſſunt eas abſoluere, etiam à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini, per ampliſſimam conceſſionem Clementis IV. ibidem poſitam, exceptis quatuor caſibus ibidem poſitis, & à Sixto IV. explicatis & enarratis.

Secunda Concluſio.

Aliapriuilegia habentur, quibus etiam Moniales plenarie poſſunt abſolui.

Mon. Ord. 1. impr. f. 64. & 2. fo. 68 conc. 131. Suppl. fol. 96. conceſſ. 341. Comp. verb. abſol. extraor. quoad Fratr. §. 5.

Ex conceſſione etiam ſupradicti Sixti IV. poſſunt prædictæ Sorores & Moniales S. Claræ & Tertiariæ, ſemel eligere Confeſſorem, de familia Fratrum Minorum de Obſeruantia, qui audita earumdem confeſſione, pœnitentiam ſalutarem iniungendo, abſoluat eas ab omnibus criminibus, exceſſibus & cenſuris Eccleſiaſticis, ſi quas forte contraxerunt, & eis remiſſionem generalem & plenariam indulgentiam, omnium peccatorum ſuorum, valeat impartiri: & conceſſit, vt hoc idem poſſit facere in mortis articulo. Habetur hæc conceſſio in Monumentis noſtri Ordinis, primæ impreſſionis fol. 64. & ſecundæ, fol. 68. conceſſione 131. & in Supplemento fol. 96. conceſſ. 341. & refertur in Compendio, *verbo, abſolutio extraordinaria quoad Fratres*, §. 5. & fuit facta pro omnibus Fratribus Minoribus de Obſeruantia, præſentibus atque futuris, tam profeſſis, quam Nouitijs, qui tamen habent propoſitum confitendi, necnon pro prædictis Sororibus Sanctæ Claræ, & Tertiarijs vtriuſque ſexus, & famulis, & ſeruitoribus prædictorum omnium. Circa quam conceſſionem, aduertit nonnulla priuilegiorum Collector, quæ non libet in præſentiarum referre, cum latiſſime referantur loco vbi ſupra, agendo de abſolutione Fratrum. Nam ſeruatis ſeruandis, ac demptis, quæ fœmineo ſexu non congruunt, eadem omnino eſt vtrorumq. ratio.

Supradictis omnibus addo, quod Leo X. *conceſſit licentiam & facultatem omnibus Monialibus S. Clarę, & ancillis beatę Mariæ Virginis, vt quater in anno poſſint*

ſint à ſuis Superioribus, ſiue Confeſſoribus, aut alijs Fratribus de ordine Fratrum Minorum per Superiores deputatis, facere abſolui ab omnibus peccatis ſuis, qualitercumque commiſſis. Ac ſimiliter abſolui, vel potius diſpenſari, ab omnibus & ſingulis votis (exceptis ſubſtantialibus emiſſis in earum profeſsione) quæ ſolent fœminea leuitate pro qualibet minima neceſsitate emitti. Ita tamen, quod nulli ipſarum hac gratia ſuffragetur, ſi conſiſa de ipſa, aliquid attentarent committere, quod oculos diuinæ maieſtatis earum violando profeſsionem, offenderet. Et inſuper placuit ſuæ ſanctitati, de benignitate Apoſtolicæ pietatis, concedere facultatem earum Confeſſoribus, de licentia Prælatorum eaſdem audientibus, quod ea plenitudine eas abſoluant, & illi ſtatui innocentiæ reſtituant, quo ſanctitas ſua faceret, ſi ipſemet in confeſsione auſcultaret peccata, & poſt hoc omnibus & ſingulis eadem auctoritate Apoſtolica ſuam ſanctam benedictionem impartiantur nomine Sanctitatis ſuæ. Habetur hæc conceſsio in Supplemento, fol 93. conceſſ. 290. & refertur in Compendio, *verbo, abſolutio extraordinaria quoad Fratres*, §. 7. Et in eodem Supplem. fol. 42. conceſsion. 132. habetur, quod idem Leo X. *conceſsit prædictis Monialibus S. Claræ, ſub cura Fratrum Minorum de Obſeruantia exiſtentibus, vt in omnibus ſolemnitatibus Domini Sabaoth, & Virginis Mariæ, ac omnium Sanctorum, & Sancti Patris noſtri Franciſci, & S. Clarę, poſſint Confeſſores earum in abſolutionibus ſuarum confeſsionum eas plenarie abſoluere, & pœnitentiam ſalutarem iniungere.* Refertur in Compendio, verbo, vbi ſupra, §. 8. & in ſequenti §. 9. dicitur quod idem Leo *conceſsit ancillis & Seruibus Ordinis Beatæ Mariæ Virginis, ſub regimine Fratrum Minorum Obſeruantiæ exiſtentibus, vt in omnibus ſolemnitatibus, Domini Sabaoth, & Beatæ Mariæ Virginis, & Petri & Pauli, & Sancti Franciſci, omniumq. Sanctorum, atque per totam Maiorem Hebdomadam, Confeſſores earum quicumque fuerint, ſiue ordinarie à Prælatis deputati, ſiue aliter (dummodo eas audiant de conſenſu ſuorum Prælatorum) poſſint in abſolutionibus earum de peccatis ſuis eas plenarie abſoluere, ac pœnitentiam ſalutarem iniungere. Quod verò ad Fratres prius ſuorum Superiorum, & eorum curam gerentium, licentia & aſſenſu habitis.* Habetur in Supplem. fol. 43. conceſsione 37.

Nota valde Ampliſſimascõ ceſſiones, pro quibuſdam particularibus ſtatuitatibus ani ;

Suppl. fol. 93. conc. 290.

Comp. ver. ab fol. ext. quoad Frat. §. 7.

Suppl. fol. 42. conc. 132.

Suppl. fol. 43. conceſſ. 137.

Idem Leo finaliter *conceſsit Fratribus Minoribus regularis Obſeruantiæ, quod ſemel in anno (vltra alias indulgentias, quas à Sede Apoſtolica habent) poſſint plenarie abſolui, & indulgentiam plenariam conſequi in feſto S. Catherinæ Virginis & Martyris.* Habetur in Supplem. fol. 94. conceſſ. 299. & refertur in Compendio, verbo, vbi ſupra, §. 10. Qua quidem conceſsione, etiam fruuntur ſupradictæ Moniales, priuilegium habentes communicationis. Poſt quæ ſupradicta omnia epilogando, atque reſoluendo ſupradictus Collector, omnes conceſsiones ſupra poſitas, inquit, quod Fratres Minores & Moniales S. Claræ, ac Tertij Ordinis, poſſunt abſolui ab omnibus peccatis & cenſuris plenarie, ſemel in vita & in mortis articulo. Item quater in anno, diebus quibus maluerint, & in Feſtis Domini Sabaoth, & beatæ Virginis, omniumq. Sanctorum & Apoſtolorum Petri & Pauli, ac S. Franciſci, S. Claræ, S. Catherinæ, & per totam Maiorem Hebdomadam, de conſenſu tamen ſuorum Prælatorum. Qualiter autem intelligantur, prædictæ abſolutiones plenariæ, & quorum Prælatorum requiratur licentia, ſiue conſenſus ad ipſas; qualiter etiam, ſeu qua forma facienda ſint, latiſsime dicit ſupradictus Collector loco ſupracitato, quod & ipſe libenter in præſentiarum facerem, niſi hoc ipſum haberetur in 2. Tomo huius Manual. quæſt. 33. art. 7. cum ſeqq. tractando de abſolutione Fratrum, neque congruum viſum eſt ſemel & iterum eadem repetere.

Suppl. fol. 94. conceſſ. 299. Comp. vbi ſupra, §. 10.

Epilogatio omnium ſupradictarum conceſſionum ;

Collect. priuil. ver. abſolutio extraordinaria, quoad Fratres, in fi. 2. Tom. q. 33. ar. 7.

ARTICVLVS III.

Vtrum Prælati, & Abbatissa dispensare possint, in votis suarum Monialium, seu illa irritare?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Certissimũ est, Prælatos posse dispensare in votis suarum Monialium, illaq. irritare.

DE Prælatis loquendo, certum est posse Prælatos Regulares, dispensare in votis Monialium sibi subditarum, illaq. irritare. Hæc Conclusio certissima est, & quamuis maiori indigebat explicatione, atque declaratione, consulto ab hoc, in præsentiarum supersedeo, pro eo quod agendo de dispensatione & irritatione votorum, quæ emittuntur à Religiosis, de huius argumenti genere, plura, atque innumera sunt dicta in 2. Tomo, q. 9. per plures Articulos, agendo de iurisdictione, auctoritate & potestate Generalis Ministri, ac Prælatorum Regularium, sed maxime Art. 8. & postea quæst. 31. per plures etiam Articulos, agendo de dispensatione, & facultate dispensandi & irritandi vota, quam habent dicti Prælati, supra sibi subditos. Sed deueniendo ad Abbatissas, sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Abbatissæ Monialium, quæ uis non possint dispensare, in votis suarum subditarum, nec illa commutare, possunt tamen ea irritare.

Abbatissæ Monialium, quamuis non possint dispensare, in votis suarum subditarum, nec illa commutare, cum hoc pertineat ad iurisdictionem spiritualem, quam Abbatissæ super Moniales non habent, possunt tamen vota ab eisdem emissa irritare. Hæc Conclusio est certissima, & communis & generalis omnium resolutio, probaturq. à simili: nam sicuti pater suorum filiorum vota potest irritare, & maritus similiter vota suæ vxoris, propter potestatem dominatiuam, quam habent, ita, & multo melius, Abbatissæ prædictæ, irritare possunt suarum Monialium vota, propter maiorem potestatem dominatiuam, quam habent, super dictas Moniales, quam pater supra filios suos & maritus super vxorem suam, vt tenent omnes Doctores communiter in materia de voto. Vbi etiam aduertunt, quod quando fiunt huiusmodi vota, sine Superiorum consensu, non peccant Prælati, nec Abbatissæ, eadem etiam sine causa, irritando, & similiter nec peccant subditi, aut Moniales dictam irritationem sine causa petendo, siquidem emiserunt eiusmodi vota, sub conditione saltem tacita, nisi dicti Prælati, aut Superiores eadem sibi irritauerint. Quæ materia communis est, & de qua agunt Doctores Scholastici, cum D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 8. & ibidem Caietanus, & Soto lib. 7. de iust. & iure, q. 5. ar. 1. Syluest. verbo, *votum*, 4. à nu. 1. cum seqq. & Nauarr. in suo Manuali, cap. 12. à nu. 63. etiam cum seqq. latissime. Et hæc de isto Articulo, ac de tota Quæstione dicta sufficiant.

D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 8. Caiet. ibi. Soto lib. 7. de iust. & iur. q. 3. art. 1. Sylv. ver. votum, 4. à n. 1. cum seq. Nau. in Man. c. 12. à n. 63.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Finis Tractatus Monialium.

434,209

INDEX

INDEX QVAESTIONVM, ET ARTICVLORVM,

Qui in hoc Tractatu, de sacris Monialibus continentur.

QVAESTIO I.

De Monialibus, quantum ad clausuram ipsarum, in communi, in sex Articulos diuisa.

1 *Vtrum clausura Monialium, sit de iure naturali & diuino; an vero tantum de iure humano positiuo?*

2 *An summi Pontifices, compellere & obligare potuerint Moniales, ad seruandum clausuram?*

3 *Vtrum supradictum clausuræ decretum, de facto comprehendat, omnes in vniuersum Moniales, cuiuscumque ordinis, & conditionis extiterint?*

4 *Vtrum Moniales, quæ professionem emiserunt, ea lege & pacto, vt ad clausuram non adstringerentur, sint solemniter professæ, & nihilominus, ad eamdem obseruandam possint adstringi, & obligari?*

5 *Vtrum Moniales, quæ dicuntur Conuersæ, siue Seruitiales, ad clausuram adstringantur?*

6 *Vtrum liceat nunc in Monasterijs Monialium, aliquas Sorores Seruitiales, & Conuersas, ad Religionem, & professionem recipere?*

QVAESTIO II.

De clausura Monialium in particulari, quantum ad ingressum in ipsarum Monasteria, in Viginti Articulos diuisa.

1 *Vtrum omnibus in vniuersum viris, ac mulieribus sit prohibitus ingressus, in clausuram, & Monasteria Monialium?*

2 *Quinam possint dare licentiam, ad ingrediendum intra Monialium clausuram?*

3 *Quisnam præstare possit licentiam, ad ingrediendum Monasteria Monialium Sanctæ Clarę?*

Quæ-

4 *Quænam causa sufficiat, & sit necessaria, ad ingrediendum Monasteria Monialium?*

5 *Vtrum sit licitum, de licentia Superiorum, in Monasteriis Monialium (etiam Sanctæ Clarę) habere seculares ancillas, quæ inseruiant infirmis, & exerceantur in cochina, aliisq. infimis ministeriis?*

6 *Vtrum in Monasteriis Monialium Tertiarum, siue existentium sub gubernio, & dominio nobilium, Militiam profitentium, recipi possint, aliquæ puellæ seculares nobiles, ibi enutriendæ, ac bonis moribus educandæ?*

7 *Vtrum in Monasteriis Monialium, etiam sanctæ Clarę, & Conceptionis, recipi possit aliqua generosa fœmina, Comitissa, aut Ducissa, aliaue similis, quæ commoditatem manendi in seculo non habeat, sine dispendio suæ famæ & honoris, aliquibus ancillis comitata?*

8 *Vtrum Prælati & Superiores, licentiam possint præstare, vt matres ingrediantur Monasteria Monialium, ad inuisendas filias suas, iam morti proximas?*

9 *Vtrum in aliquo Monasterio Monialium, etiam sanctæ Clarę, vel Conceptionis, cuidam Moniali, præ cæteris Illustriori, præstari possit licentia ad habendam secularem ancillam ibidem, parentum suorum expensis alendam?*

10 *Vtrum intrantes Monasteria Monialium, aliquam censuram incurrant?*

11 *Vtrum sint nunc aliquæ licentiæ, valida ad ingrediendum Monasteria Monialium?*

12 *Vtrum sint ipso facto excommunicati, omnes in vniuersum ingredientes Monialium Monasteria, prætextu dictarum licentiarum, & etiam Moniales, eosdem recipientes?*

13 *Vtrum Cardinales ingredi possint, Monasteria quarumcumque Monialium, etiam sanctæ Clarę?*

14 *Vtrum Episcopi ingredi possint, quarumuis Monialium Monasteria, pro libito aut saltem visitationis gratia, seu aliquo alio titulo?*

15 *Vtrum Generalis Minister nostri sacri Ordinis Minorum, & Prouinciales, atque Visitatores, ingredi possint Monasteria Monialium, sanctæ Clarę, & aliarum sibi subditarum, in aliquibus casibus?*

16 *Vtrum Minores Fratres, rogati ab Episcopis, seu aliis Prælatis Regularibus, Monialium curam habentibus, intrare possint cum ipsis earumdem clausuram?*

17 *Vtrum*

17 *Vtrum sint aliqui alij casus, in quibus de iure ordinario, licitus sit aliquibus ingressus intra Monialium Monasteria?*

18 *Vtrum Vicarij Monialium, intrare possint ipsarum clausuram, ad celebrandum in infirmaria, ad hoc vt Monialis aliqua infirma, Eucharistiam accipiat, quamuis non sit per modum viatici?*

19 *Vtrum Vicarij, siue Confessores Monialium, intrare possint eorum clausuram, pro renouatione sacramenti Eucharistiæ, adseruati in Choro interiori?*

20 *Vtrum intrantes Monialium Monasteria, in casibus permissis, seu cum debita licentia, statim finito negotio, teneantur exire; an vero sine peccato morbali, aut aliquo conscientiæ scrupulo, aliquantulum ibidem possint commorari, aut detineri, ob aliquam iustam causam?*

QVAESTIO III.

De clausura Monialium in particulari, quantum ad exitum ipsarum è suis Monasterijs, in septem Articulos diuisa.

1 *Vtrum omnibus in vniuersum Monialibus, sit prohibitus exitus, extra earum clausuram?*

2 *Vtrum sint aliqui casus, in quibus Monialibus de licentia suorum Superiorum, liceat è suis Monasterijs exire, de iure ordinario?*

3 *Vtrum omnes supradicti casus, positi ab Vrbano IV. in Regula Monialium S. Clarę, modo sint etiam in vsu, atque obseruari possint in praxi: an vero fuerint per Concilium Tridentinum, & per Pium V. abrogati, seu reuocati?*

4 *Vtrum supradicti tres casus, de quibus loquitur Pius V. in dicta sua Extrauaganti, extendantur, seu extendi possint, & debeant, ad alios similes?*

5 *Quidnam intelligatur, siue comprehendatur, sub nomine magni incendij, & infirmitatis leprę, & epidimię, positæ à Pio V. in dicta sua Extrauaganti, siue Constitutione?*

6 *Cuiusnam Superioris esse debeat licentia, ad hoc vt Monialis aliqua, exire possit è Monasterio, & an ea necessario esse debeat in scriptis?*

7 *In quas pœnas incidant Moniales, exeuntes è Monasterijs, & Prælati, & Superiores, licentiam eisdem dantes, extra casus prædictos?*

QVAE-

QVAESTIO IV.

De Monialium clausura, etiam in particulari, quantum ad accessum ad ipsarum Monasteria, in quinque Articulos diuisa.

1 *Vtrum omnibus in vniuersum viris, secularibus, & Ecclesiasticis, sed specialiter Religiosis, prohibitus sit accessus, ad Monialium Monasteria?*

2 *Vtrum Minores Fratres, ex speciali suæ Regulæ præcepto, seu ex aliquo summorum Pontificum mandato, ad Monialium Monasteria prohibeantur accedere?*

3 *Quinam Superiores, atque Prælati, licentiam possint præstare, ad accedendum ad Monasteria Monialium?*

4 *Vtrum Prælatus, auctoritatem habens, licentiandi sibi subditos, quantum ad accessum ad Monasteria Monialium, licentiare etiam possit seipsum ad idem; an vero necessum habeat, licentiam petere, ab alio superiore Prælato?*

5 *Vtrum iure communi sit prohibitum, ad Monachas, siue Moniales, literas mittere?*

QVAESTIO V.

De Monialibus, quantum ad earum subiectionem, atque gubernationem, in tres Articulos diuisa.

1 *Quibusnam Prælatis, Moniales Sanctæ Claræ, & Conceptionis, & Sanctæ Elisabeth, ex vi suarum Regularum, sint subditæ, atque subiectæ?*

2 *Vtrum iurisdictio supradictorum Prælatorum nostri sacri Ordinis, in Moniales prædictas, sit & fuerit ordinaria; an vero tantum subdelegata?*

3 *Vtrum Moniales Sanctæ Claræ, aliarumq. Religionum, subiectæ Prælatis nostri Ordinis, teneantur obseruare Statuta, facta in nostris Capitulis Generalibus, siue Prouincialibus?*

QVAE-

QVAESTIO VI.

De Abbatissis, & Prioriſsis, aliſq. Monialium Præfectis, & conditionibus, & qualitatibus, in eiſdem requiſitis, in quinque Articulos diuiſa.

1 *Quidnam sit Abbatissa, quid vero Priorissa?*

2 *Vtrum Moniales, descendentes ex maculato genere, esse possint Abbatissæ, siue Priorissæ?*

3 *Vtrum Moniales illegitimæ esse possint Abbatissæ, & Priorissæ?*

4 *Quam ætatem, & professionis tempus, habere debeant Moniales, ad hoc, vt in Abbatissas, siue Priorissas eligantur, & præficiantur?*

5 *Vtrum Abbatissæ, & Priorissæ, & mulieres Monialium Præfectæ, sint capaces spiritualis iurisdictionis?*

QVAESTIO VII.

De Abbatissis, & Prioriſsis, aliſq. Monialium Præfectis, quantum ad ipſarum electionem, officiorum ſuorum durationem, necnon & earum benedictionem, in decem Articulos diuiſa.

1 *Vtrum Abbatissarum, siue Priorissarum, & aliarum quarumcumque Monialium Præfectarum electio, pertineat ad Conuentum?*

2 *Quænam Moniales, votum siue vocem habeant, actiuam atque passiuam in prædictarum Abbatissarum, aliarumq. Monialium Præfectarum electione?*

3 *Quænam sint obseruanda in Abbatissarum, siue Priorissarum, seu aliarum Monialium Præfectarum electione?*

4 *Vtrum in eiusmodi Abbatissarum, & Priorissarum electionibus, sufficiat habere Montalem aliquam, maiorem suffragiorum partem, an vero requiratur, quod electio fiat à duabus partibus?*

5 *Vtrum aliqua ratione liceat, in electionibus Monialium, suffragia, quæ vni præstantur, alteri tribuere, seu falso augere eundem suffragiorum numerum?*

6 *Vtrum*

6 *Vtrum Monialis aliqua corrupta, seu quæ non fuerit Virgo, absque dispensatione eligi possit, in Abbatissam, vel Priorissam?*

7 *Vtrum omnes Abbatissæ debeant, aut possint benedici?*

8 *Vtrum Monialis, seu Abbatissa corrupta, debeat, aut possit benedici, seu consecrari?*

9 *Vtrum Abbatissæ esse debeant perpetuæ, an vero triennales, & temporales?*

10 *Vtrum Abbatissæ statim post electionem, sint confirmandæ, non obstante, quacumque alterius partis contradictione?*

QVAESTIO VIII.

De Abbatissis, & Priorissis, aliisq. Monialium Præfectis, quantum ad facultatem recipiendi Nouitias, in Decem Articulos diuisa.

1 *Vtrum Abbatissæ, sine suorum Prælatorum licentia, possint recipere Nouitias?*

2 *Vtrum puellæ, minores duodecim annis, recipi possint in Monasterijs Monialium, ad habitum regularem, seu vt sint Nouitiæ?*

3 *Quonam tempore Nouitiæ Monialium, ad professionem sint recipiendæ?*

4 *Quibusnam vicibus, seu quotupliciter exploranda sit, Nouitiarum voluntas, in Monasterijs Monialium, priusquam ad professionem admittantur?*

5 *In quas pœnas incidant parentes, seu quicumque alij, puellis prædictis vim inferentes, ipsasq. cogentes, atque coniungentes, ad hoc vt Religionem ingrediantur, vel vt professionem emittant?*

6 *Vtrum in Monasterijs Monialium, recipi possint & debeant, omnes quæ fieri volunt Moniales, Regularem habitum expostulantes; nullo habito respectu ad numerum?*

7 *Vtrum Abbatissæ, atque Moniales, committant simoniam, recipientes dotem, siue pretium, pro Nouitiarum receptione, & præcipuè vbi earum Monasterium, eiusmodi subsidio non indiget, sed est valde locuples?*

8 *Quibusnam Prælatis competat, taxare siue determinare, Monialium recipiendarum dotes?*

9 *Vtrum*

9 *Vtrum licitum sit Abbatissis, aliisq. Monialium Præfectis, Nouitiarum dotes vlla ratione, ante ipsarum professionem recipere?*

10 *Vtrum aliqua Abbatissa, seu Monialium Præfecta, certam aliquam pecuniæ quantitatem possit recipere, interim quo dos Monasterio promissa, pro Nouitia aliqua profitente, non solvitur?*

QVAESTIO IX.

De Monialibus professis, quantum attinet ad earum professionem, & suas obligationes, in sex Articulos diuisa.

1 *Vtrum Moniales professæ, in particulari habere possint aliquid proprium, seu aliquos reditus annuos, pro suis necessitatibus?*

2 *Vtrum liceat Monialibus habere peculium, seu omnium rerum quarumcumque vsum, vt illud expendant, in quos voluerint vsus?*

3 *Vtrum licitum sit omnibus in vniuersum Monialibus, Sanctæ Claræ, tam primæ, quam secundæ Regulæ, proprium habere, bonaq. immobilia possidere, & census ac reditus annuos in communi?*

4 *Vtrum Moniales sanctæ Claræ primæ Regulæ, teneantur sub mortali, ad obseruantiam omnium eorum, quæ continentur in ipsa?*

5 *Vtrum Moniales Sanctæ Claræ, secundæ Regulæ, sub mortali etiam teneantur ad omnia, quæ continentur in ipsa?*

6 *Vtrum omnes in vniuersum Moniales, teneantur diuinum Officium recitare?*

QVAESTIO X.

De Monialibus professis, quantum ad obligationem quam habent, confitendi, & communicandi, certis quibusdam diebus, & de gratijs, & indulgentijs, quas consequuntur, in tres Articulos diuisa.

1 *Vtrum Moniales teneantur peccata sua confiteri, singulis mensibus?*

2 De Privilegijs prædictarum Monialium, ad hoc vt plenarie possint absolui?

3 Vtrum Prælati, & Abbatissæ, dispensare possint, in votis suarum Monialium, seu illa irritare?

Finis Indicis Quæstionum, & Articulorum.

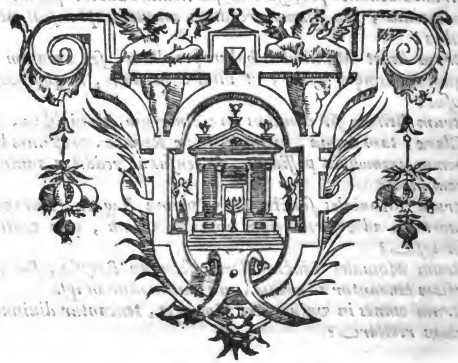

424309

INDEX

INDEX

RERVM OMNIVM,

Quæ continentur in hoc Tractatu, ſacrarum Monialium.

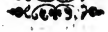

A

Abbatiſſa, quidnam ſit? Similiter, & Prioriſſa. pag. 128

Abbatiſſa, & Prioriſſa, an eſſe poſſit Monialis, deſcendens ex parentibus Iudæis, Saracænis, ſeu Hæreticis intra quartum gradum, ſeu intra quartam generationem. 129. & 230

Abbatiſſa, & Prioriſſa, an eſſe poſſit Monialis, quæ non fuerit legitima. 131. & 133

Abbatiſſa, & Prioriſſa, quam ætatem debet habere, & profeſſionis tempus, ad hoc vt ad id munus, & officium eligantur. 133. & 134.

Abbatiſſæ, & Prioriſſæ, an ſint capaces iuriſdictionis ſpiritualis. 135. cum ſequentibus, vſque ad 140

Abbatiſſæ, & Prioriſſæ, quænam præcepta imponere poſſint ſuis Monialibus. 136. & 137.

Abbatiſſarum, & Prioriſſarum electio, de iure communi, an neceſſario pertineat ad Conuentum. 140. & 141

Abbatiſſarum, & Prioriſſarum in electione, quænam Moniales de iure communi, vocem habeant actiuam, & paſſiuam. 142

Abbatiſſarum, & Prioriſſarum in electione, vt ſit Canonica, & fiat, ac fieri debeat, quænam ſint neceſſario obſeruanda, de iure communi. 143. cum ſeqq.

Abbatiſſarum, & Prioriſſarum electio, an poſſit coarctari, & coarctata ſit valida. 144

Abbatiſſarum, & Prioriſſarum in electione, an ſufficiat, Monialem aliquam habere maiorem ſuffragiorum partem, an vero requiratur quod electio, fiat à duabus partibus. 145

Abbatiſſarum, & Prioriſſarum in electionibus, quam graue ſit peccatum, augere, vel minuere ſuffragiorum numerum, aut quæ vni dantur, alteri præſtare. 146. & 147

Abbatiſſa, & Prioriſſa, an eſſe poſſit, quæ non fuerit Virgo, ſeu quæ aliqua ratione fuerit corrupta. 148. & 149

Abbatiſſarum, & Prioriſſarum electio, qualiter ſit publicanda. 145

Abbatiſſæ, & Prioriſſæ, an poſſint & debeant omnes benedici. 151

Abbatiſſa, quæ fuerit corrupta, aut quæ

non fuerit Virgo, an possit vllo modo consecrari, & benedici. 152. vsque 156
Abbatissæ, & Priorissæ, an esse debeant perpetuæ, an vero triennales, & temporales. 157. & 159
Abbatissæ, & Priorissæ, an statim post electionem, sint confirmandæ, non obstante quacumque alterius partis contradictione. 160
Abbatissæ Monialium, quamuis non possint dispensare in votis suarum subditarum, nec illa commutare: possunt tamen eadem irritare. 200
Abbatissæ Monialium sanctæ Clarę, dum earum Monasteria visitantur, renuntiare suis officijs tenentur? 159
Abbatissæ sine suorum Prælatorum licentia, etiam de consensu Monialium, non possunt recipere Nouitias. 163
Abbatissæ bene possunt recipere, & admittere puellas, minores duodecim annis, in suis Monasterijs, ad Regularem habitum, vt sint Nouitiæ. 165

B

Benedictio Abbatissarum, & Priorissarum, qualiter fieri debeat. 154. & 155
Benedici, an possint & debeant, omnes Abbatissæ, & Priorissæ. 151. & 152
Benedici, & consecrari, an possit Abbatissa, quæ non fuerit Virgo, seu quæ fuerit aliqua ratione corrupta. 152. vsque 156

C

Clausura Monialium, an sit de iure naturali & diuino, an vero tantum de iure humano positiuo. 1. cum seqq. latissime.
Clausura non fuit seruata à Monialibus, Apostolorum tempore. ibid.
Clausura Monialium, ante Bonifacium VIII. & Concil. Trid. nullo fuerat iure præcepta. 2
Clausuræ, Moniales Sanctæ Clarę in Ecclesia dederunt principium. 3
Clausura, post Bonifacium VIII. & Concil. Trident. multis est iuribus, & decretis, à Monialibus seruari præcepta. 3. cum seqq.
Clausura Monialibus à summis Pontificibus & ab Ecclesia, omni procul dubio potuit imponi. 8. & 9
Clausuram Monialibus indici non potuisse, hoc tempore affirmare, aut dicere, erit erroneum. 11
Clausuræ decretum, omnes in vniuersum Moniales comprehendit, quæ sunt in Ecclesia. 13. cum seqq.
Clausura, qualiter sit seruanda, à Monialibus cunctis. 17
Clausuram, illæ solæ mulieres, siue Moniales seruare tenentur, quæ fuerint solenniter professæ tacite, vel expresse. 16 & 20
Clausura, quanto cum rigore seruari præcipiatur à summis Pontificibus. 18
Clausuræ nomine, quid veniat intelligendum, proprie & in rigore loquendo. 36
Clausuram Monialium intrare prohibentur, omnes vtriusque sexus viri ac mulieres. 37

E

Electio Abbatissarum, & Priorissarum, cuinam conueniat de iure communi. 140. & 141
Electio Abbatissarum, & Priorissarum, an esse debeat Canonica, in electione Abbatissarum, siue Priorissarum, quænam Moniales habeant vocem actiuam, & passiuam. 142
in Electione Abbatissarum, & Priorissarum, quænam sint obseruanda, vt sit Canonica. 143. & 144
Electio Abbatissarum, & Priorissarum, qualiter sit pronuncianda, & publicanda. 144
in Electione Abbatissarum, & Priorissarum, an sufficiat, Monialem aliquam habere maiorem suffragiorum numerum; an vero necessario requiratur, quod electio fiat à duabus partibus. 145. & 146
in Electione Abbatissarum, & Priorissarum falso augere, vel minuere suffragiorum numerum, aut suffragia vnius alteri

sent præstare, quam graue sit peccatum. 146. & 147

in Electione Abbatissarum, & Priorissarum, an eligi possit aliqua Monialis, quæ non fuerit Virgo, seu quæ fuerit aliqua ratione corrupta? 143. cum seqq.

in Electione Abbatissarum, & Priorissarum, an electa sit statim confirmanda, non obstante, quacumque contradictione ulteriùs partis. 166

I

IVrisdictio Prælatorum Regularium, Ordinis Minorum, in suas Moniales, an sit ordinaria, an vero subdelegata. 124. cum seqq.

L

LEges Conciliales, seu in Concilijs factæ, non indigent peculiari receptione, seu noua approbatione summi Pontificis, ad hoc, vt obligent omnes. pag. 21

Leges humanæ, ad hoc vt obligent, necessario requiritur, quòd recipiantur, & moribus vtentium comprobentur. 14

Leges Ecclesiasticæ, in quo differant à legibus secularibus. 121

Leges pœnales non sunt ampliandæ, sed restringendæ, nec extendendæ ad alium casum, etiam similem, & in quo eadem sit, aut maior ratio. 39

M

MOniales, & Monachorum Monasteria aliqua olim erant coniuncta, dicebanturq. Monasteria Dupla. 1

Moniales S. Claræ in Ecclesia primæ fuerunt, quæ clausuræ initium dederunt. 3

Moniales S. Claræ, strictiorem tenentur seruare clausuram quam aliæ. 40. cum sequenti.

Moniales S. Claræ, ad clausuram seruandam tenentur, non solum ex Ecclesiastico præcepto, & summorum Pontificum constitutionibus, verum etiam ex speciali vi, & voto suæ Regulæ. 6

Moniales, ab Ecclesia non constringuntur clausuram promittere, sed illam seruare. 20

Moniales, professiones factæ cum aliquibus conditionibus, qualiter obligent, aut non obligent. 28. cum seq.

Moniales nolentes clausuram seruare, non possunt aliquas alias in suis Monasterijs recipere, immo vero neque communiter viuere. 31

Moniales, quæ dicuntur Conuersæ, siue Seruitiales, si recipiantur, ad clausuram seruandam tenentur; sicuti & cæteræ aliæ. 32. cum seq.

Moniales, quarum Monasteria indigent, bene possunt pro eleemosynis colligendis, aliquas Conuersas recipere, quæ maneant extra Monasterium? hæc lege, vt clausuram non violent. 32. & 33.

Monialium clausuram intrare, quibus prohibitum est omnibus vtriusque sexus, viris ac mulieribus. 37

Monialium receptitiæ, quæ interdum habentur in aliquibus Monasterijs, sub ea Regularem portam intrare an liceat. 38

Monialium Monasteria intrandi, cuiusmodi comperat, licentiam præstare. 38. cum seqq. & 42. & 43.

Monialium Monasteria intrandi, licentia an esse debeat necessario in scriptis. pag. 39. & 40

Monialium Monasteria ad intrandum, quænam causa sit necessario requisita & sufficiat. 43. cum seq.

Moniales, de licentia suorum Superiorum, habere an possint seculares ancillas, quæ infirmis inseruiant, seu exerceantur in cochina, & alijs infimis domus ministerijs. 46. cum seqq. & 55

Moniales Tertiariæ, & similes, an habere possint puellas, & seculares nobiles ibidem enutriendas. 50. cum seqq.

Moniales S. Claræ, & Conceptionis, recipere an possint aliquam generosam fœminam, de licentia suorum Superiorum, intra clausuram sui Monasterij. pag. 52. & 53

Monialium Monasteria ingredientes, sine iusta & legitima causa, ac debita licentia, in quam pœnam incidant. 56

Monialium Monasteria, intrare non possunt Matres, etiam ad inuisendas suas filias iam morti proximas. 54
Moniales introducentes aliquem in suum Monasteria occulte, in quam pœnam incidant. 59
Monialium clausuram ingrediendi, iam omnes fere licentiæ sunt reuocatæ. 60. cum seqq.
Monialium clausuram intrantes, prætextu aliquarum licentiarum iam reuocatarum, in quam pœnam incidant. 63. & 64.
Monialium clausuram olim, S. R. E. Cardinales intrare poterant: sed iam non. pag. 66. & 67
Monialium clausuram intrare, in quibus casibus possint Episcopi, & ipsarum Superiores, atque Prælati. 69
Monialium clausuram intrare, stricte prohibentur, etiam Episcopi, & sui Superiores, & Prælati, nisi in casibus vrgentibus, & multum necessarijs, 63. cum seqq. & 67. cum seqq.
Monialium clausuram Ordinis S. Claræ, & aliarum sibi subditarum, in quibus casibus intrare possunt, Ministri Generales & Prouinciales, ex vi Regularum ipsarum. 72. cum seqq.
Monialium clausuram intrare, an possint Minores Fratres, rogati ab Episcopis & Prælatis in Monasterijs sibi subditis. pag. 76
Monialium Sanctæ Clarae clausuram intrare, in quibus casibus sit licitum de iure ordinario, ex vi Regularum ipsarum. 77. cum seqq.
Monialium clausuram intrare, an possint Vicarij & Confessores ipsarum, ad celebrandum in infirmaria, ad hoc vt aliqua Monialis infirma Eucharistiam recipiat, quamuis non sit per modum viatici. 83. cum seqq.
Monialium clausuram intrare, an possint prædicti Confessores & Vicarij, pro renouatione sacramenti Eucharistiæ, existentis in choro interiori. 87
Monialium clausuram intrantes, in casibus permissis, atque eum debita licentia, an teneantur statim exire, finito negotio, & peccent mortaliter, detinendo se ibidem aliquantulum, ob aliquam rationabilem causam. 87
Monialibus omnibus stricte prohibitum est è suis Monasterijs exire, nisi in tribus tantum casibus. 89
Moniales S. Claræ, exire an possint è suorum Monasteriorum clausura, in aliquibus casibus, in sua Regula expressis, atque determinatis. 80. vsque 94
Moniales an possint exire è suis Monasterijs, in alijs casibus similibus his, qui à Pio V. in sua Bulla fuerunt expressi & determinati. 95. vsque 102
Moniales, vt è suis Monasterijs possint exire, in casibus expressis & determinatis, cuiusnam Superioris habere debeant licentiam, & an ea esse debeat in scriptis. 104. cum seq.
Moniales, in quas pœnas incidant exeundo suorum Monasteriorum clausuram, extra casus prædictos, atque determinatos, & similiter Superiores, & Prælati licentiam eisdem dantes. 106
Monialium Monasteria accedere, & frequentare, omnibus in vniuersum prohibitum est, iure communi, secularibus & Ecclesiasticis, sed maxime Religiosis. pag. 107. & 108
Monialium Monasteria accedere, an prohibeantur Fratres Minores ex speciali præcepto suæ Regulæ. 109. cum seq.
Monialium S. Claræ Monasteria accedere, vt possit Frater Ordinis Minorum, à quo debeat licentiam obtinere. 114. cum seq.
Monialium Monasteria accedendi Prælatus, qui licentiam poterit alijs præstare, iure ipso an possit in id sibi ex causa dispensare. 117. cum seq.
Monialibus ob iure communi prohibitum sit, litteras mittere. 119
Moniales S. Claræ, & Conceptionis, & Sanctæ Elisabeth, ex vi suarum Regularum, cuinam esse debeant subditæ atque subiectæ. 120
Moniales Tertiariæ, quæ non sunt subobedientia Fratrum Minorum, an potiantur eorum priuilegijs. 131
Moniales S. Claræ & aliæ Fratribus Minoribus subiectæ, seruare an teneantur statuta per eosdem facta in suis Capitulis ge-

lis generalibus & Prouincialibus. 127. & 129.
Moniales descendentes ex maculato genere, esse an possint Abbatissæ, aut Priorissæ. 129. & 130
Moniales illegitimæ esse an possint Abbatissæ, aut Priorissæ. 131. & 132
Moniales, quam habere debent ætatem, & professionis tempus, ad hoc vt eligantur in Abbatissas, & Priorissas. 133. & 134.
Moniales, quæ non fuerint tacite vel expresse solemniter professæ, non eligi possunt in Abbatissas & Priorissas, ibid.
Monialium Velum quotuplex sit, & à quo debeat imponi, de iure communi, loquendo. 52. & 53
Moniales S. Claræ primæ & secundæ Regulæ, ex præcepto non tenentur, nisi tantum ad quatuor principalia vota, & ad electionem, & depositionem Abbatissæ. 173. & 192
Moniales omnes tenentur sub peccato mortali, ad soluendum diuinum officium, saltem in choro, & in communi. 194
Moniales omnes, iuxta probabiliorem opinionem, tenentur sub mortali ad soluendum diuinum officium, non solum in communi, verum etiam in particulari. 194
Moniales S. Claræ tam primæ, quam secundæ Regulæ, ex vi ipsarum, tenentur singulis mensibus confiteri, septemq. vicibus in anno communicare. 196
Moniales S. Claræ plura habent priuilegia & concessiones, quibus plenarie possint absolui. 197
Moniales an recipere possint omnes, quæ fieri volunt Nouitiæ, nullo habito respectu ad ipsarum numerum. 170. & 171.
Moniales, an committant simoniam, recipientes dotē, siue pretium, pro Nouitiarum receptione, & maxime quando Monasterium est locuples. 172
Monialium dotes taxare, & determinare, quando recipiuntur, quibusnam competat Prælatis. 176 & 177
Monialibus, non videtur omnino illicitum, dotem alicuius Nouitiæ recipere, ante professionem, sufficienti præstita cautione, cum alijs circumstantijs. pag. 178. cum seq.
Moniales, an possint aliquam pecuniæ quantitatem recipere, interim quod dos Monasterio promissa, pro Nouitia, aliqua profitente, non soluatur. 180. & 181.
Moniales professæ, an habere possint in particulari aliquid proprium, seu aliquos redditus annuos, pro suis particularibus necessitatibus. 183. cum seq.
Monialibus, an liceat habere peculium, vt expendant illud, in quos voluerint vsus. 186
Monialibus omnibus S. Claræ, tam primæ, quam secundæ Regulæ, an liceat habere proprium, bonaq. immobilia, census, & redditus annuos in communi. 186. cum seqq. & 190.

N

NOuitiæ in Monasterijs Monialium recipi non possunt, absque Prælatorum licentia. 163
Nouitiæ minores 12. annis, recipi possunt in Monasterijs Monialium, ad habitum Regularem. 164. & 165
Nouitiæ Monialium, quonam tempore, ad professionem sint recipiendæ. 166
Nouitiarum voluntas ante professionem, quotupliciter sit exploranda. 167
Nouitias, ad profitendum cogentes, & constringentes, in quas pœnas incidant. pag. 169
Nouitiarum recipiendarum dotes à Prælatis, & Superioribus debent taxari, & diffiniri. 177
Nouitiæ alicuius dotem, etiam durante nouitiatu, siue probatione, commodatam recipere non videtur omnino illicitum, sufficienti præstita cautione. pag. 179. & 180

O

OBedientia subditorum, respectu suorum Prælatorum, quousque se extendat. 7. & 10

Prælati

INDEX

P

Prælati dispensare possunt in votis Monialium sibi subditarum, illaque ipsis irritare. 200

Prælati & Superiores Monialium, sine ipsarum consensu, aut saltem Discretarum Conuentus, dotium taxationem, pro recipiendis Nouitijs non debent facere. 178

R

Regula prima S. Claræ, iuxta expositionem, siue declarationem P. Fr. Guillelmi de Casal, centum & tria continebat præcepta, ad peccatum obligantia; sed iam hæc omnia per Eugenium IV. sunt ablata. 192

V

Votum quidnam sit, & quotuplex. pag. 22

Votum solemne in quo differat à voto simplici. 22. & 23

Votis, quænam conditiones interdum solent apponi, & qualiter sint exponendæ, & explicandæ. 23. & 24

Votum solemne emissum cum conditione appositâ non contraria substantiæ Regulæ, valet & tenet. 25. & 26

Votum emissum cum conditione contraria essentiæ Regulæ, validum est, & reijcienda est conditio, secundum aliquorum opinionem. 27

Votum prædictum cum conditione appositâ contraria essentiæ Regulæ, non est validum, secundum aliorum opinionem & veriorem. 27

Votum emissum à Monialibus, cum conditione appositâ, vt nullo vnquam tempore obligentur ad seruandam clausuram, validum est, & reijcienda est conditio. 29. & 30

Virginitas, quædam est mentis, alia vero mentis & corporis. 153

Finis Indicis Tractatus Monialium.

Regeſtum.

a b c d e f g h i k l m n o.

Omnes ſunt quaterniones, præter o, qui eſt duernio.

ROMAE,
Imprimebat Bartholomæus Zannettus.
M. DC. XII.

SVPERIORVM PERMISSV.

P

Prælati dispensare possunt in votis Monialium sibi subditarum, illaque ipsis irritare. 200

Prælati & Superiores Monialium, sine ipsarum consensu, aut saltem Discretarum Conuentus, dotium taxationem, pro recipiendis Nouitijs non debent facere. 178

R

Regula prima S. Claræ, iuxta expositionem, siue declarationem P. Fr. Guillelmi de Casal, centum & tria continebat præcepta, ad peccatum obligantia; sed iam hæc omnia per Eugenium IV. sunt ablata. 192

V

Votum quidnam sit, & quotuplex. pag. 22

Votum solemne in quo differat à voto simplici. 22. & 23

Votis, quænam conditiones interdum solcant apponi, & qualiter sint exponendæ, & explicandæ. 23. & 24

Votum solemne emissum cum conditione appositæ non contraria substantiæ Regulæ, valet & tenet. 25. & 26

Votum emissum cum conditione contraria essentiæ Regulæ, validum est, & reijcienda est conditio, secundum aliquorum opinionem. 27

Votum prædictum cum conditione appositæ contrariæ essentiæ Regulæ, non est validum, secundum aliorum opinionem & veriorem. 27

Votum emissum à Monialibus, cum conditione appositæ, vt nullo vnquam tempore obligentur ad seruandam clausuram, validum est, & reijcienda est conditio. 29. & 30

Virginitas, quædam est mentis, alia vero mentis & corporis. 153

Finis Indicis Tractatus Monialium.

Regeſtum.

a b c d e f g h i k l m n o.

Omnes ſunt quaterniones, præter o, qui eſt duernio.

ROMAE,
Imprimebat Bartholomæus Zannettus.
M. DCC. XII.

SVPERIORVM PERMISSV.

124209

FINE
R